

Quarta pars operum Johannis Gerson prius non impressa

Ad lectorem Hexasticon in opus quartum Gersonis

Quod fuit infectum terra rubigine quondam
Mathias Schürer clarificauit opus
Iamdudum e cecis dat bibliopola tenebris
Vimphelinge opera magne Iacobe tua
Nunc quicunqs stilum vult lector habere politum
Calcographi Flacci non nisi nomen emat

Prologus in opera Johãnis gerson nova: prius non impressa.

¶ Johannis gerson consolatorij christianissimiq; doctoris lucubraciunculas puras: solidas: veraces: devotas ⁊ animi penetrativas esse: nemo inficiabit qui observate ⁊ sincere absq; ceco ac effeminato alterius vie aut discipline affectu illas lectitaverit. Inveniet etenim pientissimũ dominũ Johannẽ ea que ad charitatẽ dei ⁊ proximi ad ecclesiasticã reformationẽ ⁊ ad animarũ salutem attinent: non suavi ⁊ non abijciendo stilo: sed etiã ferventi affectu ex obscuris ⁊ involutis quorundã scholasticoꝝ scriptis (tanq; nucleũ ex testa ⁊ granũ ex paleis decerpere ⁊ ansam ad manũ porrigere conatus sit) salubriter collegisse. Verũ visu evenire potest: vt demon nostre salutis adversarius quibusdã (Sicut libidinoso amore captis qui ranam quã diligunt vel Diane preferũt) suggerat: vt a lectione tam pij tamq; devoti patris (qui sempiterna Parisiẽsium gloria: cõstanciensisq; concilij colũna fuit) abhorreãt magis q̃ a verpi ⁊ hebrei christũ matrẽq; eius execrantis cõvictu ac ꝯversatione. Quid ꝟo mirum: si impellente sathana / gerson a stolidis contẽnitur aut calumnias patit: cũ vel in primeva eccl'ia indocti quidã ⁊ instabiles scripta sanctissimi Pauli depravarint: sicut divus Petrꝰ conquerit: ⁊ aquila Johãnes in ep'la sua tertia narrat q' Diotrepes verbis malignis in sese garriat. Cũ deniq; adversus inexpugnabilia illustrissimi principis Augustini scripta (presertim ꝯtra primos q̃nq; de dei civitate libros) nõnulli factiosi respõsionẽ scribendo ꝑpararint. At quid est loquacius vanitate: que nõ ideo potest quod veritas. Quia si noluerit tacere: etiã plus potest clamare q̃ veritas. Sed ꝯsiderent emuli diligenter: ⁊ siquidẽ sine studio partiũ ⁊ sectaꝝ aut viaꝝ (ne dicã factionũ) iudicantes esse talia in gersone ꝓspexerint que cõvelli non possint a garrulitate impudẽtissima ⁊ quasi satirica vel mymica levitate abstineãt ⁊ cohibeant suas nugas. Tum si libertate iudicij abuti cessaverint discent ⁊ assuescent honeste graviter libere q̃d pius ⁊ evangelicus magister cõportavit legere ⁊ audire. Neq; tamẽ ꝑvalebit pluto aut cerberus vsq; adeo quin prope diẽ disseminatis parisiensis cancellarij doctrinis / purissimaq; veritate perspecta: facile cõtingat omnibꝫ sapiẽtie ⁊ christiane theologie studiosis persuasum iri / nihil esse ꝓrsus in operibꝫ eiꝰ q̃d non vel christianã pietatẽ vel sanctissima priscorum patrũ ⁊ ipsiꝰ ecclesie columnaꝝ vestigia redolere videat. Indigne ꝑfecto sentient a quibusdam etiã religiosis fratribus lacerari doctrinã tanti magistri / quoꝝ propria cõscientia id iniquũ esse iudicabit / si vnq̃ lecturi sunt q̃ fideliter q̃ strẽnue ꝓ suo ordine a facultate theologica parisiensi iam pridẽ excluso: ad eandẽ perscripserit / obsecrans ⁊ vehementer obtestãs: vt posito (forsitan non iniusto) rigore in gratiã ⁊ veniã clementer reassumerent. Sicq; vir tandẽ studiosum ordinẽ exasperate vniversitati fideliter reconciliavit. Impiũ sane esse videtur si dulcissimꝰ Johannes gerson ꝓ charitate odium: ꝓ beneficio maledictũ: ꝓ defensione detractionẽ ab eis qui singularẽ religionem pre se ferũt sacrisq; litteris invigilãt sustinere videatur. ¶ Fuere iam ꝓdem plurima nostri Johis gerson monumẽta in tris partes ordinatissime divisa impressioni tradita. Novissime ꝟo his diebꝫ multa sollicitudine ⁊ impensis eius q̇ opera priora trifariã distinxit imprimiq; fecit: alia quedã in intimis parisiẽsis gymnasij penetralibꝫ ac diversis gallie locis quesita. ⁊ nutu summe maiestatis invẽta sunt: quoꝝ nõnulla cũ gerson gallica lingua scripsisset aut in concionibꝫ popularibꝫ disseminasset operepreccium fuit illa in latinã vtcũq; interp̃tari atq; trãsferre. Ea itaq; magno labore a germano quodã (q̇ apud parisios philosophiã ⁊ sacras l'ras audiẽs gallicũ q̃z sermonem didicerat) si nõ elegãter: tñ fideliter traducta sunt. Melius eñi visum est optimas christianissimi doctoris sententias vel barbare aut incõcinne translatas in manꝰ venire studiosoꝝ q̃ ꝓrsus eas obliterari: perpetuoq; manere sepultas. ¶ Vide lector q̃d hec contineant: fructũ ex eis percipies: ⁊ profecto letabere. Ex heremitorio divi Guilhermi in suburbano Argentinensi: kal'. Decembris Anno christi. 1501.

Ad lectorē xpianū.

¶O vos omēs xpi cultores: vereq; sapientie studiosi legitote gersonē q obscura ꝛ suspēsa p alios q̄sdā scripta plane ꝛ breuit perstrinxit: q vniuersales alioꝝ v̄itates ad particulares casus exactissime resoluit: q ↄsciencia trāquillā ꝛ pacificā reddit. Neq; em̄ claudit hoib; facile celos: neq; cecā nutrit p̄sumptionez: at media via q̄ tutior est incedit Jugū dn̄i leue esse ↄtendit.
Pape ꝛ p̄latorum potestatē ostēdit
Ecclie reformāde modū demonstrat
Canonū ꝛ legū fontē necessitatēq; aperit
Religiosos pio zelo docet
Adolescentes instruit.
Pueros paterno affectu complectit
Preceptores gymnasioꝝ particularium ꝛ priuilegiatoꝝ informat
Oratiōes ad celū ꝛ in laudē quattuor facultatū sententiosissimas excudit.
Sermones optimos fecit
Theologos speculatiuos ad materias vtiles excitat
Hereses eliminat
Scisma persequitur
Regū ꝛ p̄ncipū filijs p̄cepta tradit
Triplicē statū scꝫ ecclasticū militarē et ciuilē in repub. necessariū esse demōstrat
Censuū ꝛ redditų̄ benignus est moderator ꝛ iudex
Curatoꝝ iura defendit
Religiosis ↄtemplatiuis dulcissimas doctrinas infundit.
Predicatoꝝ ordinē vniuersitati parisiensi reconciliauit.
Confessorib; bona p̄cepta largit
Astātes agonisantib; salubriter erudit

¶Legāt ḡ eū episcopi ꝛ cardinales.
Legant iurisconsulti
Legant religiosi
Legant adolescentes
Legant vel audiant pueri
Legāt gymnosophiste ꝛ p̄ceptores.
Legāt ad cleꝝ oraturi ꝛ vniuersitatū vicecācellarij
Legāt populo p̄dicaturi.
Legant theologi scholastici
Legāt heretice prauitatis inq̄sitores.
Legant bohemi
Legāt filioꝝ magnatū ꝛ p̄ncipū pedagogi
Legāt vl' audiāt cleꝝ ꝛ ciuiū p̄secutores
Legāt qui censib; fruuntur
Legant curati
Legant contemplatiui
Legāt fratres p̄dicatores p quibus se murum opposuit.
Legant confessores
Negāt hi q ex h̄ seclo migrātes admonēt

¶Quisq; inuētur⁹ est qđ officio suo/etati sue/statui ꝛ affectōi ↄducet. Ipe em̄ gerson tāq; oim debitor fact⁹/ omi hoi/omni seruí omi statui/vt salu⁹ fiat opem ferre conat: ꝛ id q̄dē benigne ↄstāter absq; assentatione/absq; omi spe quest⁹ absq; ↄtemptu cuiuscūq; doctoris.
¶Preter h̄ qđ in hac q̄rta pte gersonis sequunt eius opa p̄us nōdū visa nec imp̄ssa puta Sermones ad populū. Orōnes ad cleꝝ. ꝛ tractat⁹ q̄dā vtilissimi. Etiā alia superest rō vtilitat ꝛ fructus huius partis. Nā in q̄busdā suis opusculis p̄us imp̄ssis sese refert: ꝛ eorundē lectorē remittit ad aliqua q̄ hic inuenient sicuti ī plogo theologie mystice vbi meminit lectionū q̄ in hoc ope inueniri poterūt alphe. xij. sub lr̄a D.
¶Itē inter opa p̄us imp̄ssa tractat⁹ est de scysmate q incipit sic. Presupposito q papa possit fieri ꝛc. ꝛ finit his v̄bis/ aspicere meruero. q inuenit alphabeto. v. S. est imperfect⁹ eiq; addendū est. Aduertendū est q ibi dicatur quod subijcitur hic alphabeto. xi. littera A
¶Item epistola incipiēs Jocundū est socij ꝛ fratres. ꝛ finiens ibi: scribendo ↄcipiam/que supra impressa inuenit alphabeto lxv. J. incompleta est ꝛ ei adijciendū est qđ hic inuenietur alphabeto. xviij. T. Ibi Stimulauit me pluries. Et finit Superueniet mansuetudo ꝛ corripietur.
¶Ceterum ad sermonē qui incipit Erini a patre impressum prius in secunda parte alphabeto. xl. littera P. adijciendum est qđ hic sequitur hac in quarta parte alphabeto. viij. C.

Inuentariũ prom-
ptum eoꝝ q̃ in hac quarta pte Johis Ger son christiani doctoris vel tractantur vel tanguntur.

Aptista. Quere

Ayphas angelo

Laborare manibus an q̄libet teneat

Natiuitas Christi

Obedientia erga

Acis nomē etiam barbari venerant.f.T.et de hac lxvi.O

Quadragesimalis

Ana gloria. quere Gloria

x Pūs. quere mē dicauit

z Eli indiscreti periculum vj. D E

Annotatio articulorum

rum q̄rte ptis doctoris xpianissimi Johis de gerson eo ordine quo in h volumine se se consequuntur.

Inuentarium

Finis cum deo

Sermo de angelis.

Factũ est pre
f
liũ magnũ in celo. Mi
chael ⁊ angeli ei⁹ p̄liabã
tur cũ dracone Apoc. xij
De angelis locuturi: co
gnatã angelis ꝟginitatẽ
⁊ ab eisdẽ officiosissime salutatã fiducialit̃
adeam⁹. ⁊ vt ꝑ grẽ infusionẽ sedet̃ in nobis
viciorũ draconisq; p̄liũ. Illã salutem⁹ ora
tione angelica dicentes. Aue Maria ⁊c.
A ¶ Factũ est ⁊c. Quẽadmodũ duplex est
celũ: glie videlicet ⁊ eccłie. illud sursum: h
ꝟo deorsum. sicut ꝑ glo. sup thema. ⁊ Ma
thei. xiij. notatũ est Sic in duplici celo mi
chael ⁊ angeli ei⁹ p̄liati sunt cum dracone.
Et p̄mit⁹ in empyrreo celo. de quo p̄ns ser
mo loquet̃. Postmodũ in inferiori qd̃ est ec
clesia. de q̃ videbit̃ in collatiõe. Et in p̄mis
reuerẽdi p̃res Michael cui⁹ hodie festa co
limus/ q̄nta dignitate q̄ntaq; ꝟtutis emi
nẽtia p̃dit⁹ fuerit: pphetica hec Jobis ver
ba ſm beati Gregorij expositionẽ patenter
insinuãt. Factũ est inq̃t p̄liũ ⁊c. Oportet p
fecto vt magn⁹ magnisq; ⁊ insignib⁹ titu
lis illustrat⁹ extiterit. quẽ in p̄lio magno ce
lesti ducẽ ac signiferũ sui exercit⁹ p̃cipuum
vniuersal' impator ac regũ sup̄mus institu
it. Cui⁹ insup dñationi siue ducatui videt̃
om̃es bt̃oꝝ spirituũ acies qd̃ammõ subie
cisse. Michael inq̃t ⁊ ãgeli ei⁹. Si eñi bti
om̃es angli (quẽadmodũ verisile est) ɔtra
draconẽ Luciferꝝ videlicz aliosq; ꝑuersos
angelos p̄liabãt. ɔseq̄ns est illos om̃s sub
Michaele archangelo militasse. alioquin
quõ dixisset ꝑpha Michael' ⁊ angeli eius.
Sz h interim omisso nõ irrõnabiliter q̃rit̃
quõ Michael cũ dracone magnũ in celo
factũ sit p̄liũ. ⁊ vñ tã subitũ inter eos malũ
scismatis erupit vt mox in suo generatõis
exordio tã hostilit̃ dissenserint atq; decer
tarint. Quasi ad poetaꝝ figmenta relaba
mur: sic eñi poetica fingit licẽtia: ex serpen
tinis dẽtib⁹ a cadmo humi iactis militiaz
armatã surrexisse. ⁊ ɔfestim alternis conci
disse vulnerib⁹. Methamor. iij. Ad cui⁹ rei
q̃ in abdito latet dissolutionẽ/ repetẽda est
alti⁹ narratio. ¶ Postq; om̄ipotẽtissime ac
B liberalissime dei bõitati placuit seip̃az i cre
aturas diffundere: mundũ hũc tãq; regnũ
aliqd̃ pulcherrimũ ac maximũ. nõ natura
li quadã ⁊ eterna necessitate vt ph̃i somni
ant sz spõtanea libertate fabricauit. in quo
ɔdidit palaciũ p̃clarissimũ ac ꝑmagnificũ
quale decebat hr̃e vniuersalẽ ac summũ i
peratorẽ. Illic q̃z exercitũ suũ ⁊ inclitã ma
gnatũ ac militũ suoꝝ familiã mox creauit
ɔdẽs videlicet angeloꝝ naturã ⁊ sil' largi
ens grãm vl' gratũ faciẽtẽ: vt ꝑpositiuus.
S. Thomas. Durãdus. Holkot tenẽt. vl'
tm̄modo grãz datã. vt mgr̃i ⁊ dñi Antisi.
multoꝝq; est opinio. In q̃ cõtrarietate id
qd̃ certũ est teneam⁹: eos in magno lumie
cognitiõis tã supnaturalis de deo q̃z natu
ralis d' ceteris entib⁹ creatos extitisse. Juxta
qd̃ exponit egregi⁹ doctor Aug⁹. illd̃ Ge
nesis. j. Fiat lux. ad irradiationẽ hui⁹ mũ
di substãtiaꝝ nobilissimaꝝ a ꝟbo patris lu
minosissimo radiosissimo ac sententiosissi
mo. Ab istis aũt spiritib⁹ palaciũ illd̃ sum
mi regis: qd̃ celũ est empyrreũ nomẽ habz:
nõ mediocrẽ ornatũ suscepisse ꝓbabile est.
Nã si corp⁹ humanũ ex aĩe p̃sentia mira
decoris suauitate respergit̃ nitet ⁊ pulchri
tudine. Nunqꝫ si celũ illud a tot ⁊ tãtis spi
ritib⁹ habitatũ iocũdissima serenitate dif
fundit̃ ⁊ refulget. ¶ Fuerũt aũt p̄mit⁹ ange C
li quos loq̄mur añ glie cõsummate largiti
onem viatores ɔstituti. s. i statu ⁊ vie ⁊ me
riti: vt btitudinẽ ꝑ strenuos act⁹ infra cer
tam tp̄is morulã mererent̃. vl' nõ merentes
illa ꝑpetuo p̃uarent̃. Sz o nũq; securũ pe
nit⁹ vie statũ. O nũq; satis ꝑ se stabilẽ crea
turã: nõ a deo specialit' stabilitã: q̃n potius
sibi relicta tãto variabilior ⁊ vanitati sub
iectior videri põt. q̃nto in naturalib⁹ extite
rit p̃fectior. Ecce eñi si bti Grego. ⁊ nõ Da
mas. sentẽtie credim⁹: Lucifer sup̄mus fu
it angeloꝝ. ⁊ hic tñ p̄mus a p̃fectiõe sua de
cidit: p̄mus morbo peccati vulnerat⁹ inte
rijt. Nã dũ pulchritudine sapiẽtia fortitu
dine ceterisq; dotib⁹ suis: nõ ad humilita
tem ⁊ dei gloriã: sz ad supbã vanitatẽ vtit̃.
Dũq; in sui ɔsideratiõe cupid⁹ ꝑmanet: im
probissimã dominãdi libidinẽ amplex⁹ est
scismaq; grauissimũ ɔcitauit. Ascendã in
quit in celũ: sup astra celi exaltabo solium
meũ. ascendã sup altitudinẽ nubiũ: et silis
ero altissimo. Hoc vt vidit Michael zelo
dei accẽsus nec ferre valẽs vt ali⁹ honores
dei vsurparet. Primo disputatiuũ ⁊ quasi
scholasticũ siue gymnasticũ p̄liũ cũ eodez
aggredit̃. quaten⁹ ip̃m antea rationibus:

q̃ viribꝰ ↄfutaret. Hic est enĩ correctionis
ordo rectissimꝰ: errãtẽ prius monere q̃ pu
nire. Habuit igiť michael orõnẽ hmõi. At
tende tibi o lucifer ꝛ q̃d agas vide: noli su/
per temetipm̃ inaniter erigi nec dixeris: su
per astra celi exaltabo soliũ meũ ꝛ silis ero
altissimo. Neq; enĩ quicq̃ habes qđ nõ ac
ceperis. Si aũt accepisti q̃d gloriaris q̃si
nõ accepis? Aspicis vt te nobiscũ gratui/
ta volũtate ↄdiderit altissimꝰ rõnem dedit
ꝛ intelligentiã: liberꝝ ↄtulit arbitriũ. donis
insup gratuitis armauit: ornauit: illustra/
uit. Que om̃ia nõ ad nostrã sed illiꝰ laudeꝫ
ꝛ gl̃iam grata sedulitate referenda sunt vt
cognitꝰ cogiteť. cogitatꝰ diligať. dilectus
iugiter ꝛ inseparabilis tãq̃ spõsus amplexe/
tur. Sic enĩ leges suas indidit/ vt eidẽ so/
li velut spõso adhercamꝰ ſm vim app̃hen/
siuam in eo q꜓ est v̾itas luminosissima. ſm
ↄcupiscibilẽ in eo q꜓ voluptas suauissima
ac pulcherrima. ſm irascibilẽ in eo q꜓ gl̃ia
suprema ꝛ bonũ sũme arduuꝫ quod possit
adipisci. Quo pacto igiť ab illo p incõside
D ratiõem diuerteris. ¶ Quãobrem amore li
bidinoso tibiipsi adherẽs inniteris prudẽ/
tie ꝛ vane pulchritudini tue? Cur insuper
fornicarijs amplexibꝫ inanẽ ꝛ vaniglorio/
sum dominãdi titulũ cõplecteris? Ascẽdã
inquis in celũ: sup astra celi ponã soliũ me
um. ascendã sup altitudinẽ nubiũ ꝛ similis
ero altissimo. Similis altissimo Lucifer:
ita videlicet q̃si nõ infinite distet a creatorꝭ
sublimitate creature cuiuslibet infinitas ꝛ
declinitas: quasi p̃terea nõ vnũ principeꝫ:
sed duos habiturꝰ sit mũdus. Deũ ꝛ teip̃m
Erras itaq; vehemẽter ꝛ intolerabili vani
tate extollerꝭ: si deo factori nostro subesse ꝛ
dominãtissimã eiꝰ maiestatẽ cognoscere re
fugis. aut dominiũ sup nos quale hꝫ: aut
sine meritis aut sine seruitutꝭ vicissitudine
vsurpare ↄtendis. Et omitte queso titulos
tuos enumerãdo iactare. sꝫ memineris a q̃
illos suscepisti. Ille quidem est cui plenissi
mã ꝛ absq; vlliꝰ ꝓprietatis retentiõe subie
ctissimã debes obediẽtiã. Et si sapiẽtia pla
cet: si pulcritudo: si voluptas q̃to hec om
nia in deo q̃ in te p̃clara ꝛ p̃celsiora reperi
es. Si dominãdi gl̃iam tãtoꝑe cõcupiscis
nunq̃d ille est gl̃ia sublimissima. post quaꝫ
nõ est imaginabilis excellentior. ꝛ illã pote
ris obtinere si debita subiectiõe teip̃m ei/
dem submiseris. Ille enĩ est gloria nostra ꝛ
honor summe arduꝰ. q̃ nõ supbia sꝫ humili
tate possideť. Cuiꝰ sub intus sup̃miũ est do
miniũ creature iocundissimũ atq; natura/
lissimũ. Propterea diuinis te legibꝫ subij/
ce: abdicata in om̃ibꝫ volũtate ꝓpria. Naꝫ
stolida temeritate imperiũ ab illo q̃ solꝰ da
re potest/ impetrare queris: si te eidẽ aut p̃/
tuleris aut nõ submiseris. nec minꝰ temere
ab alio expectabis obedientiã si illã prius
dño tuo p̃stare renueris. Nec aut ab eis nõ
absona credibile est reuerẽdi patres Gabri
elem archangelũ p cõpescẽda Luciferi su/ E
perbia monuisse iuuabit. Tãta ẽ equidẽ su
perbie pestis ꝛ adeo in se rapiẽs: ac incredi
bili caligine cecitatꝭ obuoluẽs. ꝛ vt cecos
ꝛ surdos efficiat quos possidet. Nec mira/
beris hoc in substãtijs sublimioribꝫ conti/
gisse cũ ad hoim̃ ↄsideratiõem descẽderis.
Hominẽ videbis ambitiosum quã supbie
passio taliter occupatũ tenet. vt nec labore
nec monitꝭ nec terroribꝫ nec vexatione nec
irrisionibꝫ: nec ipso demũ mortis periculo
absterreri potest: q̃n modicã ꝛ vanã sui glo
riaculã modis oibꝫ p phas perq; nephas
conetť ꝓsequi. Et quin velut fera indomitis
sima in tela etiã ꝛ in enses ruat. hoc in tor/
neamẽtis ꝛ exercitijs militũ penosissimis.
hoc in dominijs tyrannoꝝ euersissimis et
labore curisq; imortalibꝫ plenissimis. hoc
rursus in hypocritaꝝ spõrancis cruciati/
onibꝫ ꝛ ceteris q̃plurimis liquido ꝑpendi
tur. Hinc apud Tragicũ Atreus d̃ Edip
po ait. Regna nũc sperat mea: ac spe minã
ti fulmine occurret Ioui. Hac spe subibit
gurgitis tumidi minas dubiũq; lybice sir
tis intrabit ꝛc̃. Ambitio q̃ppe est que bello
rum oim̃ in terra mariq; genitrix fuit. que
singulaꝝ regionũ populos suis cũ regibꝰ
in miserãdas p̃cipitauit mortes. Et vt ce/
tere omittã quibꝫ historie plene sunt. Quis
facinorosissimũ scisma p qđ aĩe tot pericli
tanť genuit? Quis genitũ hucusq; ꝑtina/
cissimo spiritu fouit? vtiq; supbia ꝛ ambi/
tio dominãdi. Et hec adeo dira est crudeľ
atrox ꝛ horrẽda: vt eã nec miserãda ecclie
dissipatio moueat nec emolliat p̃cedẽtium
superborũ tã multiplex punitio nec deniq;
iudicij diuini ꝛ ꝓprie damnatiõis certitu/
do preterreat: quin etiaꝫ doctrina dñi ac sal/
uatoris nostri in cõtemptũ vertitur que to
ta de humilitatis laude ac p̃cepto cõtexta
est. Unde ꝛ in euãgelio p̃sentis dñice. xvij.
cum sub exẽplo nuptias p̃misisset christus
Cũ inuitatꝰ fueris ad nuptias recumbe in

nouissimo loco: in fine sic cōclusit. Qui se humiliat exaltabit̄ ⁊ q̄ se exaltat humiliabitur. Et in euāgelio qd̄ de angelis canitur. Qui humiliauerit se inq̄t vt puul⁹ iste: hic maior erit i regno celoꝝ. Spernunt̄ tamē ista ab hoibꝫ nostri tp̄is. nec ab elatione nocentissima ⁊ fetidissima possunt retrosflecti Q, si inter tot humilitatꝭ p̄sidia ⁊ superbie prorsus aduersantia. qualia sunt mortes: egritudines subsanabiles ip̄e ad extremum gehēne metus ⁊ similia mortaliū incōmoda. tremēda insup monita dei. si inq̄ȝ inter hec om̄ia nihilomin⁹ supbia nascit̄: mirandū nō est tam horrendū monstrū tāq̄ȝ portentuosum apud substantias illas sp̄uales
F aditū reperisse: vbi deerat om̄is aduersitas supbie aduersatrix. At dicet fortasse q̄spiā: sp̄us angelicos ad resistendū sapientiores hoibꝫ ⁊ prudētiores extitisse. fateor quidem Sed nescire videt̄ q̄ sic dicit p̄niciosissimā esse supbie originē que ex sapiētia vl̄ prudētia nascit̄. ⁊ qd̄ monstro simili⁹ est ex humilitate eı⁹ ꝯtraria. Nā ⁊ sapientia inflat: s̄m ap̄lm. ⁊ multi de sua humilitate gl̄iati sunt q̄ si ita est potuit absq̄ȝ dubio supbiā i angelis causare. ꝑprie excellētie ꝯsideratio. qr prudētes pulchri fortes creati sunt. Porro cōstat tantā adulatiōis efficaciā esse: vt hoies in dementiā quandā ⁊ insaniā ꝑtrat. ⁊ incredibilia de se credere cōpellat. quod ⁊ experiētie ⁊ Juuenalis testimoniū ꝑspicuum est. Nihil est inquit qd̄ credere de se nō possit cū laudat̄. Dijs eq̄ potestas Et apud Therentiū in eunucho de adulatore Gnatone. Hic ꝑfecto hoies ex stultis insanos facit. Q, si tm̄ potest blanda aliene vocis adulatio: incōparabiliter pluris efficacie erit adulatio ꝑpria: vbi idē ⁊ ꝑsuasor est et iudex. Cessare ꝑpterea debet admiratio si i substātijs sp̄ualibus in excellētie sue ꝯsideratione manentibꝫ. ⁊ sibi ꝑsis vt ita loquar adulātibus supbia irrepsit. vel si introgressa ꝑtinaciter inheserit: ꝑsertim cū dotes suas nō in luce veritatis sꝫ in nocte vanitatis ⁊ quasi dorso verso cōtemplarent̄. Cū insup oculos mētis iam haberēt abortos ⁊ auersos a vera ꝯsideratiōe: ⁊ ob maliciā veritatis statum obscuratos. Obnitebat̄ ḡ ⁊ obsurdescebat lucifer Michaelis monitionibꝫ. ⁊ ob ꝑconceptam supbie vehemētiam succū bere nesciēs: ex aduerso pertinaci disputatiōe erigebat̄: affirmans seipsū iure naturalis ꝯditionis debere preesse. qr sapientior ⁊ fortior ⁊ pulchrior ⁊ in om̄ibꝫ prestātior ceteris eminebat. atq̄ inde factū est preliū magnū in celo: quod scholasticū f[redacted] gymnasticū possumus appellare. et in illo Michael ⁊ angeli eius ⁊c̄. ¶Anteq̄ȝ G de prelio agonistico quod statim subsecutum est locutione aggrediar. duplex circa ea que dicta sunt occurrit dubitatio. Prima. quibꝫ verbis disputatiuū hoc prelium exercebāt angeli. Secūda quō lucifer appetiuit equalitatē dei vel similitudinem ⁊c̄. De prima dubitatiōe fuerunt q̄ omnē negarent inter angelos locutionē. quos et sacri canones ⁊ sanctoꝝ auctoritates redarguunt. j. ad Chorint. xiij. Si linguis hominū loquar ⁊ angeloꝝ ⁊c̄. et Esa. vj. Clamabant alter ad alterū ⁊c̄. Jmmo ⁊ aīas separatas loqui adinuicē testis est Gregori⁹ exponēs illud. Tu es qui ventur⁹ es. Ubi dicit animā Johānis baptiste ceterꝭ in limbo existentibꝫ: christi aduentum nunciasse. Alij locutionē hmōi cōcedētes. eā dixerūt fieri ꝑ signa itellectualia ad placitū significantia. vt Grego. in scd̄o. dis̄. xiiij. q. ij. Alij ꝑ inscriptiones quasdā exteriores: vt Egidius: quas similiter ad placitū significare interfiut. Et has opiniones satis efficaciter impugnare mihi visus est Durandus i scd̄o. dis̄. xj. q. ij. Neq̄ eīm facile est hmōi signorū impositores assignare. ꝑsertim apd̄ demones ⁊ animas nouiter dānatas ⁊ saluatas. Nec rursus apparet ratio cur signa hec intellectualia in angelis videant̄ ⁊ nō cōceptas naturaliter repsentātes. Nam et eque intima sunt ⁊ eque inherentia: concedendū porro esset grammaticā vere positiuam esse in angelis: ⁊ cōsequenter interrogaretur an doctiores essent inter eos q̄ soleocismos ⁊ barbarismos aliaq̄ȝ incōgruitatis vicia declinare docerēt. Alij qui similiter negant cōceptus angelicos mutuo videri posse: vl̄ saltē visos non intelligi: sicut Adam ponit internunciū: sic q̄ dū vn⁹ altam suā manifestare vult cognitiōem. Deus quasi nunci⁹ vel interpres eidē reuelat. Et hoc magis apparēter diceres de saluatis q̄ȝ de damnatis: quibꝫ non ita videtur H esse reuelator vel nunci⁹. Q̄ȝ̄ ad hoc adduci posset illud Esa. xliij. Seruire me fecisti in peccatis tuis. Alij cōcedētes angelicos concept⁹ sicut ⁊ alia etiā ab angelis intuitiue videri ⁊ cognosci diuersificant̄. Scot⁹ tenet angelū posse in alio similē cognitio-

nem illi quã in se producit causare / et quo
agens idẽ est ꝛ passum simile. Et hic mod⁹
ab Adam in primo: ꝛ Ockam ꝛ Gregoriũ
in scdo fortiter impugnatur Intellectio ei
ꝛ volitio actus sunt immanẽtes nec i alie
no causari subiecto habẽt. Ul' dicere opor
tet angelũ posse in demonib⁹ similẽ notici
am dei intuitiuã illi q̃ habet producere. ꝛ
similia. Ockam ꝛ eius imitator Olkot di/
cunt angelos tm̃modo obiectaliter natura
liter mouere p suas noticias ad similes in
alijs producendũ. ꝛ ad saluandũ quõ vn⁹
audit angelũ sibi loquentẽ ꝛ non alius. et
quomõ inferiores nõ om̃ia sciũt que supe/
riores ad deũ refugiũt. Guillelmus parisi
ensis quẽ p nũc magis insequor. ꝛ cui san/
ctus Thomas satis ꝯsonat. parte. j. q. cvij
dicit ꝙ angeli quo ad suos cõceptus ma/
nifestandos liberi sunt: ꝛ ad extra mouent
obiectiue. nõ quidẽ obiectiue naturaliter:
vt p̃cedentes dicũt: sed ᵴm volũtatis arbi/
trium. quemadmodũ si quis librũ teneat i/
scriptum: apериẽdo potest ostẽdere quid et
qualiter sibi placet de cõtentis in eodem.
Dicit igit' iste doctor: angelos eẽ velut spe/
cula vel libros lucidissimaruꝫ imaginũ at/
q̃ inscriptiõis distictissime. ꝛ potẽtes sunt
se obijcere vel aperire si ꝛ q̃ntum ꝛ qualiter
libuerit. ꝛ rei hui⁹ similitudinẽ habemus i
verbo diuino. ꝙ se ꝛ alia liberrime ad exẽ/
pla rep̃sentat. Similitudo etiã aliqualis ẽ
in memoria nostra. ad quã sicut ad archaꝫ
librum vel thesaurũ litterarũ recurrentes:
accipimus de ibidẽ recõditis que volum⁹
immo ꝛ sine ꝓductiõe noui velle: sed p libe/
ram ꝛ potestatiuã volũtatis applicatiõem
vt sententia Augustini declarat. ꝛ tenet Gre
gorius dis. ij. scdi. q. vnica. artic. vlti. Nec
mireris si agens aliquod naturale subsit i
agẽdo voluntati. Sic em̃ tenẽt plurimi d'
corpe glorificato ꝙ ᵴm voluntatis arbitri
um ꝛ non aliter colores eius radiabunt si/
ue videbunt'. sicut in christo post resurrecti
onem dicũt paruisse. Sic etiã tenet Ockã
in secũdo. in materia de cognitiõe angelo/
rum. ꝙ angel⁹ presente obiecto naturaliter
mouẽte potest non formare cognitionẽ ad
quã id mouet. Et sic ponit angelos in au/
diendo liberos esse. quare nõ similiter in lo
quendo. Simile p̃terea e. t tum in habiti/
bus: tum in cognitiõe respectu voluntat'.
Simile postremo alias tenui i principijs
super sententias de dominio voluntatis su

per vires sensitiuas p statu innocẽtie. Se
cundũ hoc igit' dicendũ locutionẽ atq̃ dis
putatiuũ p̃eliũ michaelis cũ lucifero: sic
factas esse p obiectalẽ ꝛ liberã conceptuũ
suorũ ostensionẽ. Et hec disputatiua locu
tio alta fuit clara ꝛ sonora non quidẽ sono
ritate vocalis strepitus: sed intelligibilita/
te manifestatõis. Hoc em̃ operat' intelligi
bilitas in huiusmodi locutiõe spirituali q̃
clamor altitudo ꝛ sonoritas in vocali Ju
xta quod dicit' vbi p̃us. Clamabant alter
ad alterũ ꝛc. Et hoc modo altissimis voci
bus beati magnificãt deuꝫ: laudant: bene/
dicunt: glorificãt: p nobis oratores peritis
simi interpellãt. Sed ꝛ superiores ꝑficiũt
inferiores ꝛ illuminãt atq̃ purgant: non
mũdando a sordib⁹: sed ab eis doctrinali/
ter elongãdo. Prefate vero altercationis ꝛ
repugnãtie bonorũ contra malos ꝛ tracta
tus maloruꝫ adinuicẽ duratio atq̃ mora
videt' a Guillermo parisiẽsi quinq̃ horaꝝ
spacio mensurari. ᵴm cui⁹ intentioneꝫ fuit
vesper prime diei: aut pars eius. De qua di
ctum est Genes. j. Et factũ est ꝛc. Neq̃ em̃
fuit lucifer eo momẽto damnat⁹ quo pec/
care incepit. Immo doctoꝝ quorundã sen
tentia est eos ante terminũ casus sui peni/
tere potuisse. quia extra vie statum nondũ
positi erãt. Et incepit forsan peccatũ suũ a
veniali. ꝛ tandẽ per incremẽta vsq̃ ad con
summationẽ deductũ est. ¶ De secunda
dubitatione quõ Lucifer appetiuit equali
tatem dei dicens. Et similis ero altissimo.
Teneo in ꝓposito ꝓbabiliter cuꝫ Scoto:
eũ potuisse verã ꝛ essentialẽ dei equalitateꝫ
appetere. non q' illud sibi possibile dictauis
set: sed quia ex apprehẽsionib⁹ quibusdam
simplicib⁹. nõ iudiciorũ vel ex dictaminib⁹
iudicijsq̃ cõplexis veris: vt ꝙ de⁹ erat sum
me pulcher ꝛ potẽs: ꝛ similibus: voluntas
exire ꝛ ꝓrumpere poterat in affectiõem bo
ni tanti: q̃q̃ sibi impossibilis. Sic em̃ ho
mo apprehendens delectatiõem viuendi:
optare potest vitã habere perpetuã Et si h'
sibi possibile nõ iudicet. Quia tamẽ de fa/
cto hunc in Lucifero fuisse appetituꝫ do/
ctores negãt. aliunde dicũt similitudinem
voluisse: nõ vere sed interpratiue altero tri
modorũ. Primus q2 se conuertit a deo nec
eius mãdato paruit. siue id fuerit discipli/
ne. sicut Ade datũ est. siue iuris naturalis.
Om̃is quippe inobediẽs se dominũ et re/
gem ꝓprie volũtatis cõstituit. sic gaude do

miniũ vsurpat soli deo debitũ / propterea superbit. Nec̄ eñ aliud est creaturã rationalẽ superbire q̄ sup illud ire quod nõ debet. Obligatur ꝑo de iure naturali ipe angelus deo obsequiose subijci ſm vires suas singłas. i q̄b nihil a libertate vacabat: vt in dubio priori tangebã. ⁊ hui⁹ oppositum faciẽs nec se subijciẽs iam supbiuit. et quasi duos reges ⁊ duo capita ex equo super se posuit seipsum ⁊ deũ ⁊ in hoc se deo parificauit. Hoc aũt manifestũ fuit. Prio in apprehẽsiua. nõ enim illa visus est ad ↄsiderandũ gratiã ⁊ beniuolentiã erga se: sed in libidinosa ⁊ vana suipsi⁹ considera-tione ↄsistens: ꝑ ingratã accidiã bona sua nequaq̄ vt oportebat ad deũ conditorem suũ referre curauit. in quo fuit ⁊ ingratitudo ⁊ accidia. Deinceps in affectiua multiplex exorbitatio suborta est. Tũ quia ꝑ eã seipso fruebat: se propter se diligẽs. ⁊ de se suũ idolum deũq̄ faciẽs. Tum etiã quia i beatitudinẽ ceteraq̄ bona delectabilia i ratione cõmodi ⁊ nõ iusti cupide nimis ferebatur: in quo erat luxuria ⁊ abusio innaturalis fedissima. q̄uis eñ vt Scotus ait supremo ac toto impetu in beatitudinẽ cõcupiscẽdam naturaliter traheret tanq̄ i summũ sibi cõueniens. obligabat tamẽ per voluntatis arbitriũ huiusmodi tractũ naturalem moderate ac debite ꝓsequi ne vel sine meritis vel ꝑpropere vel nõ in ratiõe iusti in illã libere diceret. Et ita manifestũ est ſm hunc doctorẽ Luciferũ peccasse cõformando voluntatẽ suam inclinationi naturali non corrupte. quod esse possibile alias tenui in scholis ↄtra doctorẽ solennẽ. Amplius nõ dubiũ est ipm Luciferũ ꝑfectioni ceterorũ inuidisse. ⁊ q̄ sibi gl'iam ⁊ honorem vt superbꝰ singulariť affectauit. In cuius singularitatis appetitu auaricia nõ esse ñ potuit. que de iure naturali indito ab omni ente relegata est. Hoc in sole ⁊ largiflua suipsi⁹ diffusione. similiter ⁊ in alijs entibꝰ naturalibꝰ clare ꝑpendit. Unde queadmodum visio corpalis oculo non ꝑstante ꝑ se solo sed ꝑ toti⁹ corꝑis directiõe. ⁊ ita de ꝟtute gressibili pedis: ⁊ auditiua auris: non aliter visio spiritualis que est sapiẽtia ⁊ prudentia alios gubernãdi. Alie insup ꝟtutes non impertiunť substãtijs intellectualib⁹ liberis ꝑ se tm̃modo sed ꝑ totius corporis mystici iuuamẽto. Nec eñ nobis nati sumus vt ex sententia Platonis refert Cicero

in de officijs. Ob hoc Catho laudať / cui⁹ mores esse Lucanus ait. toti genitũ se credere mũdo. Lucifer igiť ne ꝑ banda plenus supbia. qui se suis ꝟtutibꝰ alijs elargiri nõ solũ non voluit: sed in illis esse singularis affectabat. Iuxta quod ꝑbabiliter deducibile est contra Okot angelos bonos obligari ad salutẽ vtilitatẽq̄ hoim ꝓcurãdã q̄tum diuine misericordie ⁊ pietati eosdem esse iuuãdos placuerit. Amplius manifestum est q̄mlibet christianũ de necessitate salutis obligari ad laborãdum ſm vires sibi a deo ꝑstitas ꝑ salute toti⁹ eccl'ie. ⁊ ex cõsequenti ꝑ sedatiõe scismatꝭ: simplices orãdo / clerici cũ hoc monendo ꝑdicãdo arguendo increpãdo / potẽtes incitando. Principes aũt viribꝰ si necesse est compellendo. L

¶ Secũdus modus appetẽdo equalitatem dei esse potuit in modo dominatiõis quam habere voluit sup alios. siue quia dominationẽ obtinere voluerit de iure naturał cõditionis ⁊ absq̄ meritis tanq̄ virtuosior: sapiẽtior pulchrior atq̄ ꝑstantior. Hãc tamen potius ex meritis ⁊ gratia querere debuisset: siue voluerit quẽlibet alijs subijci: cũ tamen omnis creatura rationalis i dominio cõstituta subditorũ cõmodis seruire teneatur. ⁊ ꝑ obsequijs susceptis vicissitudinem repẽdere. Queadmodũ expressit christus Matth. xx. dum scisma oriretur inter apostolos: eis disceptãtibꝰ quis eorũ videretur esse maior. sic respõdit. Quicunq̄ voluerit inter vos maior fieri: sit vester minister. ⁊ quicũq̄ voluerit inter vos prim⁹ esse erit vester seruus. Et vere sic est. neq̄ eñ stipendia honores seruitia dñis impensa aliud sunt q̄ premia debite seruitutis in subditorum preciõe. Aut ergo hominẽ non ꝑesse conuenit aut subditorũ cõmodis et obsequijs seruire necesse est. Uides aũt q̄ multorum seruituti coniuncta sit hec dominatio. Iuxta quod papa seru⁹ seruorũ verissima nuncupatiõe diciť. Qui vero aliter dominari vult: nõ iam dñs sed tyrãnus vocãdus est. Quid est eñ tyrannis ſm Aristotelem nisi spreto subditorũ cõmodo vel auxilio dominationẽ ꝓpter se aut ꝓpter questum inuadere. Hoc nempe inter regẽ et tyrannũ discrimen est. quia tyrannus cõmodum ꝓpriũ tm̃modo querit rex alienũ. Ue igitur principibꝰ inquit Guillerm⁹ parisiẽsis. ⁊ ve terre quorũ tribunalia questui deseruiunt. vbi fora nõ iudicialia sed venalia

sunt. Ue curie ad quā tanq̄ ad forum rerum venaliū tanq̄ ad lupanar: tanq̄ ad tabernam: tanq̄ ad mēsam nūmulariā solūmodo fit ingressus. ¶ Deniq̄ tertius additur modus quo possibile est Luciferū equalitatem dei affectasse: in eo q̄ se ab inferioribus latrie cultu vt deū voluit adorari. Nā si hoc postmodū tanto studio ab hominib⁹ extorsit: et extorquere non cessat vt adorare-
M tur sicut deus: immo vt extollat̄ sup omne quod dicit̄ deus. potuit et hoc ab initio cōcupiscere et vehemētia insanissime elatiōis sue cū etiā homines vtiq̄ mortales. id est. erumnis subditos: hec ꝑtentiosa rabies īuaserit. Patuit in nabuchodonosor: in cosdroe et cōmuniter in persarū principibus. Et verendū est prochdolor ne in prelatos quosdā se huiusmodi insanie virus infuderit: qui equo animo tolerant se creatores et eorū subditos suas creaturas ab eisdē appellari. Etenim quo nomine potius adorabitur deus q̄ si creator nuncuparetur. aut que differētia erit ad hominē et ad deū/ si homo alterius creatura nominetur: et quo amplius indigneris. hoc illi de se patiūtur facto qui omnium se seruos fatētur verbo. Sed hos iam linquamus qui bonis monitionibus obsurduerūt. Et queramus q̄modo Michael et angeli eius vtiq̄ fortes pulchri et sapientes nō similiter cū Lucifero in superbiā erecti sunt: cum similis esset occasio. Responsio palam est. Non aliam fuisse stabilitatis sue causam q̄ liberum arbitrium adeo adiutū q̄ necessitatis expers erat: nec abiecti pacibilis monitionē insequi cogebatur. Idcirco glorificandi sunt: et precelsis laudib⁹ attollendi Michael et angeli eius: qui potuerūt transgredi et non sunt transgressi: facere mala et nō fecerunt. Qui etiam alijs errantib⁹/ et ad inanem sui presumptionē inducere suadentibus: et tētationibus nequaq̄ assenserunt: verū zeterunt et aduerso: et viam veritat̄ ostēdentes disceptauerunt contra eos doctissima oratione. Sic enim factum est ꝑlium ꝑmū magnum in celo.

¶ Nunc de prelio gymnastico veniā ad Agonisticum.

¶ Postq̄ ab insano et pertinaci proposito nulla possunt Luciferū Michael monita reuocare: sed de peccato in peccatū vasto pondere trahitur. iamq̄ tempus vie ac meriti fere dilapsū est. deus eundē ab ethereo palacio et celestib⁹ nuptijs deijcere statuit. Stabilibus vero digna pro meritis premia largitus est: eos per hierarchias dignitates et officia pulcherrime condistinguens. Deinde ad eos conuersos. q̄diu inquit patientia et bonitate nostra o ciues ab
uti apostatam hūc patiemur? Quousq̄ timidam eius tolerabimus elationē? Accingimini o ciues incliti et exurgite velociter ad vindictam. Estote fortes in bello et in īfernum chaos miserum hunc cū suis participibus detrudite. dent penas sue ingratitudinis et lese maiestatis nostre. Nec amplius inueniatur eorū locus in celo: in ima deiecti recludātur qui nisi temerario ī summa prouehi nequiter voluerunt. ¶ His dictis ilico parent omēs: et duce ac signifero Michaele archangelo: angeli stabiles beati et fideles contra Luciferū et complices suos potenti virtute decertant. Non quidem armatura materiali: sed sue potētie libera applicatione ꝑ volitionē efficacē. Tū demum Luciferi superbiā videre erat que in iram furorēq̄ et insaniam conuersa est. et in odium dei vehementissimū: sibi quippe iure naturalis conditionis debitam existimabat dominatiōem et gloriam: quam ītuebatur non solū sibi eripi: verumetiā cōtumeliosissime et vilissime per angelos quibus se pretulerat impugnari irremediabiliterq̄ deiici. Propterea deum et sibi inuidere et acceptatorem personarū esse crudeliter et iniquissime secum agere furibūdus et insaniens acclamabat. alijsq̄ ita persuadere conabatur: quorū plurimos habuit ī suam euntes sententiā et in deū simili iracūdia debachantes et exardescētes: qui prius in parem cū eo superbiā prolapsi sunt. Ob hoc dictus est tertiā stellarum traxisse partem cauda sua. Michael vero et angeli ei⁹ eos sic furentes ac seuientes et insanos rapiunt deturpant cōcutiunt: et breui momēto per immēsos etheris tractus ī aerē hūc caliginosum ꝑcipitant et obruunt: irreuersibiliter equidē: quia a statu vie meriti et penitentie eiecti sunt. Hoc enim fuit ī eis casus ꝑm Damascenū: quod in hominibus mors est. De quo casu dicitur vbi prius: q̄modo cecidisti Lucifer/ qui mane oriebaris. Et veritas in euangelio Luce. x. Uidebam sathanā sicut fulgur de celo cadentem. Hoc modo in finem tractū est bellū:

quod monitionib⁹ inceptū: viribus ꝯsum-
matum est. De quo in themate. Factū est
prelium magnū ⁊c. Pretergressa thematis
diuisione: questionib⁹ insuper plurimis ex
his que dicta sunt ortum habentib⁹: qua-
rum aliquas ex toto supprimā: alias ꝑ col
latione reseruabo ¶ Libet hic de ecclesiasti
D co scismate per modū declarationis infer-
re questionē. ¶ Itaq̃ dictū est angelos scis
maticos postq̃ monitionibus archange-
li Michaelis acquiescere noluerunt: viri
bus fuisse deiectos ⁊ spiritualiter enecatos
Questio est An similiter in presenti scisma
te agendū sit vt scismatici ⁊ vero pape non
adherentes: viribus ⁊ bellis compescendi
sint. ⁊ quia non corrigunt moribus exter-
minandi. Proponit hominū pars vna ꝙ
sic. ab altera contradicit. Utriusq̃ vero ar
gumenta subnectā non assertiua sed tantū
modo declaratoria recitatiue. Igit pars
affirmans bellū: contra scismaticos fore
nūc suscipiendū sic argumētatur. Frustra
leges sanxerunt de hereticorum ⁊ scismati
corum debellatione ⁊ oppugnatiōe: si duz
casus intercedit ille nequaq̃ exequuntur:
sed dormiūt ⁊ impunitatē malefactoribus
linquunt. Malefactores inquit lex nō pa-
tieris viuere. ⁊ ꝙ est maleficiū scismatice ꝑ
uitati comparandū: que vnitatē optimuz
in rebus humanis bonum lacerat rumpit
⁊ destruit Etenī grauitati h⁹ criminis atte
statur seueritas sue punitionis in Datan
⁊ Abiron: quos absorbuit terra viuentes
in infernū. Cetera quippe vicia vniu'l pau
cis de policia tm̄ obsunt: scisma totā extur
bat cōmunitatē: siue exterius corporaliter
ꝑ vulnera: per mortes: per incendia: per ci-
uitatum vastatiōes: siue interius spiritua-
liter per hereses ⁊ infanda innumeraq̃ ani
marum discrimina: fecundissimū siquidez
est ecclesiastici scismatis malū. et vel here-
sis extruit dicente Hieronymo. vel non sine
noua heresum conflatiōe ⁊ adinuentiōe ꝑ
seuerat. Caueamus igit queso ne indulgē
tia hec nimia quā misericordiam appella-
uimus: nos blando nomine decipiat ne ī-
punitas hec ⁊ scismaticos in malo firmet.
⁊ scismaticos in errorē traducat ⁊ etiam in
capitū pluralitate perpetuo monstruosam
derelinquat. Hec autē agere ⁊ hominibus
parcere in ecclesie religionis ac fidei detri-
mentum non misericordiā credite: sed mi-
sericors quedam crudelitas et pietas est ī-
pijssima. Satius itaq̃ est aliquos fideles
⁊ catholicos perire temporaliter: quam fi-
dem ecclesiā ve subuerti. si tamen ecclesia-
stici ⁊ fideles dicendi sunt: qui ab ecclesia-
stico capite seiungūtur: nec ab illo vite spi
ritualis influentiā quomodolibet suscipi-
unt: non vera sacerdotia: non absolutiōes
sacramentorū: non reliquos actus hierar-
chicos quin potius tanq̃ ram⁹ aridu⁹ mē- E
brum putridū ouis morbida ⁊ tanq̃ ethni
ci ⁊ publicani insectandi repudiandi fugi
endiq̃ sunt. Cur ita: palam est ratio. quia
ecclesiam audire cōtemnunt. quia contuma
ci spiritu ecclesiastici capitis vnitatem diui
dunt. quia ad extremū veritatē sufficienter
edoctam nō agnoscūt: ita vt non plus ex-
cusari valeant a culpa sue dubietatis vel ī-
credulitatis erga verum papā ⁊ canonicū
quam iudei erga verū messiam Christum
Quare sic: Successor eñ christi est ci⁹ au
ctoritate constitut⁹ quē qui spernit: nō euz
sed christum spernit. Sed excusat eos vel
ignorantia vel errans cōscientia: minime
equidem. Que est ratio: Quoniaz affectio
peruersa errorē illum peperit atq̃ partum
nutrit. cui⁹ iudiciū apertū est. quia veritati
totiēs edocte ⁊ diligenter propalate duris-
simis animis pertinaciter contradicunt. In
surgendū est igitur viriliter ex aduerso cō-
tra hos pacis violatores: ⁊ bello forti di-
micare conuenit vt veritas preualeat. Fe-
lix erit mors que pro fide ⁊ ecclesia suscipi-
etur. Felix prelium quod pacem affert. Fe
lix demum vexatio ⁊ omniuz voluptate be
atior / quam imponet zelus domus domi-
ni. Itaq̃ si Michael ⁊ angeli eius non pe
percerunt Lucifero ceterisq̃ sublimibus
substantijs scisma concitantibus. quo mi
nus in precipitiū mortis eterne traherētur
si in scismatibus ecclesie prioribus illi qui
bellum suscepere famosissimi ⁊ christianis
simi celebrātur. Si postremo apud omēs
populos / etiam incredulos illi gloriosi no
minantur qui seditiosos ciues bellis exter
minauerunt. Non misericordia est: sed in-
ers impietas ⁊ algidus irregularitatis tor
por: par facinus seditionis non similibus
bellorum remedijs extirpare. Ac vero mi-
seremur illius / misereamur potius eccle-
sie religionis et fidei. Compatiamur ciri-
us membris sanis / q̃ perniciem contra-
hant. ⁊ ne virus alieni anathematis effun
datur in ipsa / cathenisq̃ sue maledictio-

nis pariter alligentur. tandem forte exhor/
rescamus remediū bellorumqꝫ austeritatē.
pensetur ingens plage spiritualis periculū
⁊ sanationē illiꝰ q̄uis duram q̄uis asperā
⁊ acerbā fortis equanimiterqꝫ tolerabimꝰ
Oculus enī qui scandalizat christo impe/
Q rante eruendus est manus ꝓcidēda et na/
so aut/immedicabile vulnꝰ ense rescinden/
dum est ne pars sincera trahat. Sequitur
partis alteriꝰ argumētatio. Scismaticos
punire leges ꝑcipiunt ad scisma tollendū
nō ad augendū. vt preterea boni salui fiāt
non vt in cōmuni peste iusti cum reprobis
obuoluant. Hec aūt sententia de bello assu/
mendo: quid aliud ait nisi in vnū mortife/
re seditionis discrimen oēs ecclie partes
impellere: nisi sontes cū insontibꝫ: simpli/
ces cū doctis cōmuni interitu. immo non
italiā/alemaniā/angliā/innumerasqꝫ ꝓuin
cias ad galliā subuertendā ⁊ ecōtra conci
tare. Nā pars vtraqꝫ de capite ecclīastico
rectā habere credulitatē putat. qꝫ si in hāc
eos adunaueris scismaticos fore bello sub
mouendos. oēs illico mutuis occursare
certaminibꝫ aspicies. ⁊ iam nō sub quo ca/
pite viuendū sit: sed an omnino viuendū sit
dubitatur Sane experienda ꝑ9 sunt oīa
q̄ bellū. cuiꝰ euētus varij sunt. ⁊ frequēt nō
tam iusticie scribunt q̄ potentie Esto pars
iusta vincat in corporibꝫ nihilominꝰ error
fixus herebit in cordibꝫ. Preterea q̄ se aliter
non satis videt bellorū calamitates ⁊ incō/
moda comitasse: vilissimūqꝫ habet sangui
nem. licet qui Senece testimonio nunq̄ ꝓ
dige spargēdus est. In bello hec omnia in
sunt. euersio ciuitatū. ꝓfanatio sacrorū. vir
ginum stupratio. paruulorū in materno si/
nu strages. deuictorū aut miserāda seruitus
aut tractatio ignominiosissima aut crude/
lissima interfectio: in victoribus aūt super
bie seuitie execrabilis impietas. ⁊ cetera
plurima que cogitatu horrida dictuqꝫ in/
compꝛhensibilia sunt. Censendū ne igit ꝓ
vniꝰ hominis dignitate cōseruanda: que
ꝓ salute cōmuni statuta est in tam certa po
pulorū omniū tātqꝫ multiplicata ruendum
esse pericula? Quod enī ꝓ charitate ⁊ com
muni subditorū vtilitate instituta est cōtra
hec ipsa militare nō debet. Quis homo est
adeo humanitatis vel hominis parū habens
adeo durissimorū viscerū qui non prius sta
tum suū: quisquis ille sit: perdere in exiliū
ire. Et si ita res exigat equo animo mortē
perpeti mallet q̄ ipa contingere? Finge ali
quem tāta dominādi superbia captū: qui
non ita predigat. Nunquid ille iam nō so/
lum dominio: sed vita quoqꝫ indignus iu
dicabitur? Presertim vbi scandalis subdi/
torum animarūqꝫ suarū ꝑiculis ēt vsqꝫ ad
mortis susceptionē tenetur obuiare. Chri
sti verbū est facto firmatum. Pastor bonꝰ
animā suā ponit ꝓ ouibus suis. Alioquin
crede sibi non pastor: nō dominꝰ. sed mer/
cenarius est ⁊ tyrānus plerūqꝫ iudicādus
Tyrannus ꝓ certo tyrannus ⁊ nephandis
simus sacrilegusqꝫ tyrannꝰ. Nam cū nihil
aliud sit tyrannū etiā esse ꝫm philosophū
q̄ dominationē ꝓpter se vel questū occupa R
re in policie labefactiōem perniciēqꝫ subdi
torum: tyrannis illa tantū deterior erit q̄n
to spiritualis policia / q̄ alia queuis extat
ꝑfectior. Hoc nempe dominationē rectā
a tyrannide separat. quia illa inuigilat cō/
modis reipublice: hec ꝓprijs. Sed taci/
ta cogitatione quis forsitan interrogabit:
Erit ne igit scismatis huiusmodi perpetua
duratio. nunquid de remedio ꝓuidebitur?
Experta sunt oīa ꝑ que illud sedare spe
erat. attamen decrescit indies deterius al/
tioresqꝫ radices agit: vnicū restat facti ⁊ bel
li remediū. qꝫ si affertur de pacis restaurati
one actū est. Uidendū est reuerēdi patres:
ne sermo iste falsus sit: vel an sermo iste ve/
rus sit: quo dicit experta esse omnia. Pri/
mum sicuti tactū est in omni scismate ante
rationibꝫ elucidari iusticia debꝫ. Et sic ꝑs
aduersa confutari q̄ bellis cruentis ⁊ viri
bus impugnet. Debuit idcirco ab homini
bus famosis nō suspectis induci pars cō/
traria per rationes. tum iuris canonici et
ciuilis. tum multo amplius iuris diuini.
Habet enim theologia tanq̄ architecto/
nica vbi alie deficiunt supplere/ vbi errant
corrigere/ vbi obscure sunt elucidare/ vbi
ambigue interpretari. Qua in re manifeste
damnabilis est ecclesiasticorū illorum im/
pudentia. qui hoc in negocio ⁊ ceteris eccle
siasticum regimē tangentibus: ad eam re/
currere non modo renuūt: sed vt inutilē
ac viro honesto ⁊ ecclesiastico indignā cō/
spuunt calcant despiciunt. Amplius si hoc
factum fuisse nec tamen profuisse dicis: re/
stabat inire vniuersales / particulares / vel
tractatus vel conuentus prelatorum / vel
principum sapientum: qui aut determinā
do / aut suadendo / aut obsecrando / aut

incōueniētia enumerādo ad pacē animas/
sent pacisq̃ vias ⁊ modos reperissent/ostē/
dissent inter cetera pium pastorē ⁊ verū pa
trem posse vel debere consulti⁹ iuri suo vl'
clarissimo cedere q̄ luctuosissimū hoc scis/
ma ⁊ calamitosissimā ecclesie diuisionem
ac desolatiōem perpetuo sustinere. Plerū/
q̄ enim subditorū infirmitas ignorātia vl'
duricies p̄latum facere quedam obligat
que alias sub p̄cepto non venirent. nec in/
famiam eandē sibi pareret sic renuncians
Sed cū Celestino gloriam immortalem
ac p̄clarissimā adipisceret. et certe veriorez
diuiniorē ⁊ certiorē q̄ huiusmodi dignita
tis collatio siue retētio cōferre valerent. qz
hoc vel casuale vel facile vel alienū est illō
S spontanei proprii difficile rarissimū: ma/
xime insup charitatis: zeliq̃ vere paterni ⁊
pastoralis ostensiuū: immo ⁊ si p̄funde ve/
ritas inspicit iusticie sue elucidatiuū: vl' ni
si forte dixerimus (nō dicas) inepte Sala/
monem iudicasse: q̄ verā sibi matrē illā esse
censuit ⁊ ius ei dedit que alteri filium inte
grum relinq̄bat: dicēs. Date illi infantē vi
uum: nec diuidat. Sed occurrūt hoc i lo/
co plurimi cū subsannatōe ⁊ stomachatio
ne dicētes. Ita g̃ dominiū nemo secure. ne
mo tranquille. nemo stabiliter obtinebit.
Ideo nunq̃ p̄ patrie libertate ⁊ regali iu/
re bellū suscipiet. qz videlicz ad p̄mos ho/
stiliū preliorū aut violētiā p̄ insultos digni
tas siue bello deserēda est. ⁊ hereditas sub
alieno relinquēda dominio. qd̄ dicere quid
aliud est q̄ ad dominia passim inquietātia
turbātia ⁊ rapiētia hoīes neq̄ssimos indu/
cere? At p̄o attendendū est referre plurimū
vbi de temporali ac hereditario regum iure
querit. Et vbi de sp̄uali ministerio: non he
reditario solaq̃ electiōe validato discepta
tur. vbi etiā materialē gladiū potestas exi/
git vel spiritualē. vbi deniq̃ subditi non ex
certa malicia s3 ex iuris vel facti ignorātia
se diuidunt. Et sic magis scandala pusillo
rum q̄ phariseorū datū scz magis q̄ acce/
ptum. Secus esset vbi ex euidenti proter/
uiaq̃ malicia absq̃ iuris ratiōis ve colore
quodlibet dominiū quisq̃ vsurpare vl' ab
eo scāpm abducere moliret. quemadmodū
in scismatibꝫ prioribus cōtingebat. Nunc
autē res sic quibusdā in obscuro latere vi
detur. vt eo qd̄ facti est vtriq̃ concesso ma
xime iuris peritī de eo q̄ iuris est/ quasi ex
equo variatur. Dicit vna pars. nō fuit me
tus cadens in constantē virū. et si fuerit: ñ
mentiri tamen oportebat/ sic nec peccare.
si mētiri ñ oportebat: ɔsensus interfuit. si ɔsen
s⁹ interfuit valida fuit electio. esto ñ tunc va
luerit metu impediēte. ratificata tamen ex/
titit p̄ cōsensum frequentē liberum: signis
q̄ plurimis sponte monstratū. ⁊ a tota fere
ecclesia cōmuni voto susceptū ac firmatū.
Pars altera vt prius nō fuisse cōsensum af
firmat ⁊ si fuerit metus eundē extorquebat
Ob hoc non plus ad electionē validandā
q̄ ad matrimoniū copulandū constat va/
luisse: quin etiā electionis cōditio ɔtra me
tum fauorabiliter est q̄ matrimonii. quia
nec p̄ sequentē cōsensum ratificari pōt nisi
tota solennitatis ⁊ electiōis series iteretur
Sic ad vtrūlibet a diuersis varie iactan/
tur sententie. Et quis nesciat hanc doctorū
ambiguitatē ⁊ varietatē in excusationē plu
rimorum operari: vt neq̃ scismatici/ neq̃
extra salutis statū dicendi sint? Ideo nec
prelys inquietādi etiā si veritas hec de ne
cessitate salutis credēda reputaret. vel nūc
credenda reponi putaret: super quo ambi/
gunt nōnulli sufficere dicentes: vt verū ec/
clesie caput christus agnoscat/confiteat ⁊
colatur. qui est summ⁹ pōtifex noster ⁊ eter/
nus s̄m ap̄lum ad Hebre. vij. ⁊ si eternus:
alij non tā summi pontifices p̄prie dicēdi
sunt q̄ sūmi pontifices ministratores s̄m
glosam ibidē.

ecclesia porro acephala esse nō potest qd̄ fi
eret sede vacāte: nisi christus esset pontifex
noster summ⁹ ⁊ etern⁹. Preterea cū ɔstat:
q̄ pontifex summ⁹ nemo credēdus est/ ne
salutis necessitate vel fidei: si in electōe sua
defectus vndequaq̃ cōtigerit. vtrū p̄o vl/
lum in electionē huiusmodi incidisse defe/
ctum fide tenendū sit viderint qui alit' sen/
serunt. Ordinis em̄ potestatem in rite ordi/
natis sacerdotibus existere: expressis ⁊ cō
cordius fide tenēdum conceditur q̄ d' po
testate iurediccionis in pontificibus. Atta
men vtrū3 iste vel ille potestatē ordinis ob
tineat: qualiter ad fidem spectet videre per
facile est. Adiciendū est q̄ a pertinacia va
cant partis aduerse q̄ pluri. parati semper
veritatē fateri: ⁊ quando per ecclīam/aut
aliter in lucem posita fuerit agnoscere. scis/
maticu3 aūt sicut nec hereticū absq̃ ptinā
cia nō dicim⁹. Quo pacto igit' ɔ illos q̄ ne
q̃ scismatici neq̃ extra salutis statū existūt.

nec ecclesiam audire cōtemnūt: prelium su
scipietur? Cur effundet sanguis innoxius
illorū quibꝫ fideliū cōmunio non negatur?
Principes em̄ cū principibus. populi cuꝫ
populis in matrimonijs ceterisqꝫ actibus
politicis vtrūqꝫ cōmunicant. quos omnes
si excōmunicatos affirmaueris: in damna
tionis ⁊ anathematis barathrū totaꝫ ferme
deijcis ecclesiā. Q, si omnino belluꝫ sumi
oportet illos pͥmus inuadat. illos ꝯsumat
illorū viscera transfigat qui neqꝫ scismatꝭ
neqꝫ ꝑtinacie habēt excusatōem. Et ꝗ sunt
inquies? vis scire: illi pfecto qui remediare
potentes ⁊ debētes tā miserāda dissensioni
nō occurrūt nec obuiant. qui veritatē ne in
apertū omnibꝫ veniat vijs (talibꝫ qualibꝫ)
impedire conant̄: qbꝫ nil tā odiosum est ꝙ̄
pacis nomē. ipis etiā barbaris nationibꝫ
venerandū. Qui rursus ꝑuersissimis exem
plis a vera credulitate ceteros auertunt. ⁊
perplexo scrupulosoqꝫ dubietatis vinculo
ꝯsciētias hominū circūligari dānabilit̄ pa
tiunt̄. Etenī si ꝑ aliquos tēpestas exorta ē
U in ꝓfunduꝫ vt Jonas demergeret̄ ne tota
nauis voragine depereat. ⁊ iuxta tritū vul
go prouerbiū exsorbeat pulmentū ꝗ confe
cit: Sꝫ hec omittētes dicamꝫ postremo ꝙ
vbi humanū deest aut defuisset auxilium:
diuinū postulandū erat. ⁊ ꝑ orōnes. ꝑ ieiu
nia. ꝑ ꝓcessiones generales. ꝑ humilē moꝝ
emendationē: remediū a deo supplicit̄ im
petrandū. sic egerūt ꝗ dicebāt. Cū ignora
mus qd agere debeamꝰ: hͦ solū habemꝰ re
sidui vt oculos nr̄os ad te dirigamꝰ Et ad
uersantia om̄ia pͥus examināda tentanda
querēdaqꝫ sunt ꝙ̄ pliū. qd Cicero magis
beluinū esse dicit ꝙ̄ humanū. ꝑ qd nō iusti
cia elucidaret̄ sꝫ augeret̄ firmaretqꝫ scisma
⁊ gregē innoxiū cū noxijs par crudelitas
absumeret: ꝯtra p̄ceptū xp̄i ꝗ iubet dimit
tendā esse zizaniā ne triticū sil̄ euellatur: sꝫ
nec plaga ferramētis atrociter secanda est
nisi pͥus fomēta suauiora prorsus inefficacia
esse compertū sit. Hoc non egit Mich
ael qui Luciferū vsqꝫ post monitiōes ⁊ vie
terminū non deiecit. Hoc nō egit Carolꝰ
magnus ceteriqꝫ imꝑatores christiani qui
non nisi manifeste ꝑtinaces ⁊ incorrigibi
les debellarūt. Hoc vero Sillam fecisse
nō negamus. De quo apud Lucanū. Ex
cessit medicina modū: nimiūqꝫ secuta est q̄
morbi duxere manus. ¶ Audistis reueren
di patres ratiocinatiuā suꝑ questione pro
posita: declaratoriā controuersiaꝫ. in q̄ qd
veritatis sit: non meū sed aliorū sit indici
um. Hoc vnū ꝑ mea sentētia affirmo: tam
diuturnā infelicissimi infaustissimiqꝫ scis
matis durationē: in maximā redūdare xp̄i
anorum verecundiā: atqꝫ in opprobriū in
gens: indubilēqꝫ infamiā eorundē apud
infideles. Et pudeat obsecro: pudeat ꝙ re
gnum incredulorū. immo ⁊ demonū indi
uisum est. ⁊ illud christianorū nullo reme
diante: nullo recogitāte: nullo opem feren
te: scindit̄ destruit̄ desolatur. Et vtinam o
Michael qui specialis datꝰ es ecclesie cu
stos dux ⁊ rector: vtinā tuis aliqñ auxilijs
tuisqꝫ intercedentibꝫ meritis pacē habea
mus. ⁊ ecclie similis sit nō synagoge sathe
ne: sed celesti policie. Utinā veritas eluce
scat ⁊ vincat. vtinā cōteratur draco ille an
tiquus ⁊ versipellis in cordibus hominū
cum sua dominādi libidine: quatenꝰ in ipis
regnet ille qui vasa sua olim diripuit ⁊ vio
lenta voluntate deiecit dominꝰ noster Je
sus christus. Qui est benedictus in secula
seculorum. Amen.

Collatio de angelis x

¶ Factū est ⁊c. Draconi/ quē ꝓpheta fa
ctum esse ait ad illudendū ei tunc illudimꝰ
cū versutias eius: machinataqꝫ et p̄lia sub
dola ꝑ virtutē declinamꝰ. Hoc aūt vt nūc
⁊ olim fiat: implorandū est illiꝰ auxiliū pro
qua ad eū cōminatꝰ est dn̄s dicēs. Et ipsa
ꝯteret caput tuū. ꝯtriuit em̄: qr nulli vnqꝫ
peccato subiacuit: nec originali quidē. ali
oquin caput draconis: initiū videlicꝫ pec
cati nequaqꝫ cōtriuisset: quin potiꝰ serpēs
se virginis caput prius attriuisse ⁊ ꝯculcas
se gloriari potuisset. Comminātiqꝫ dn̄o ꝙ
Maria cōteret caput suū: procaci morda
citate respondere valuisset. et ego conteraꝫ
prius suū. Quod a vestra credulitate ꝓcul
absit quatinus de ea pie sentiētes: piam et
nostris p̄cibus exorabilē mereamur. Cui
pro gratia spiritussancti impetranda pre
sentemus Aue angelicū dicentes. Aue ma
ria gratia plena ⁊c. ¶ Factum est pre. ⁊c.
Post pugnam angelorū duplicem factam
in celo empyreo dicere pollicitꝰ sum: de
coꝝ pugna atqꝫ repugnantia in celo aereo
vel ecclīastico. Et hec ab angelis bonis ꝯ
malos exercet̄: ipis circa hoies iugit̄ in op
posita nitentibꝫ. Mali ipugnant: tū falsis
seductōibꝫ i cognitiua tū violētꝫ cruciatibꝫ

in executiua. Beati ecõtra inuamẽ pstant
in bono ꝑ vl'vero ꝝ suasiõe ne erret cogni
tiua: ⁊ i violẽtia ꝑ repulsiõe ne executiua p
turbet. Et in duplici hui⁹ pũcti elucidatio
ne speculatiua mag' ꝙ morali stabit colla
tio: hi⁹ q3 declaratori⁹ mutabit in tertiũ ⁊
equale loquẽdi gen⁹. vt ⁊ materia itelligat
facili⁹: ⁊ pnũciatiõis difficultas euitetur:
nec metaphoricis (vt fieri posset) trãslationi
bus multu3 vtar: plũi sc3 spũale ꝑbis plo
materiali ꝯgruẽtib9 explicãdo. q: ⁊ plurior
essem ⁊ lõge obscurior. Scire igit primum
ꝯuenit hãc fuisse creatoris nostri piã erga
homies sollicitudinẽ: vt angelos eoꝝ do
ctores instructoresq3 instrueret: dans vni
cuiq3 ab initio natiuitatis etiã in vtero ẽm
Bonauẽ. angelũ sui custodẽ. Preferens in
sup singul' regnis ac puicis certos anglos
vt Michaelẽ olim populo iudaico. post
hec populo xpiano deputauit. Sic em cõ
gruebat vt p supiora ⁊ spũalia ministraret
inferiora: nõ solũ rõnalia qn etiã rõne carẽ
tia. qd plato ꝯcessit ⁊ Gregorius docet q̄r
to moraliũ. In hũc mundũ visibilẽ inqt
nihil nisi per creaturã inuisibilẽ disponi pt
y Quod figuraliter ptendebat somniata il
la Jacob scala Geñ. xxviij. Ad hoĩes ꝑo
specialior cura est: quos ⁊ docent et instru
unt: sicut in omi tpe exemplis pluribus ap
paruit tempe legis nature Abraã et Loth
de subuersione Pẽtapolis peccatricis re
uelationẽ p eos acceperũt. Lex scripta ẽm
btm Stephanũ Act. vij. i anglo ꝝ disposi
tiõe accepta est. Et q̄ videri posset: q: de⁹ a
Moyse nõ intuitiue tũc visus est: s3 ange
lus in subiecta creatura psonã dei repñtãs
Hec tenet Bonauẽtura in scdo. Demũ tpe
legis grẽ habem⁹ de instructiõe bti Johis
in Apocal. mltis caplis. Potest aũt hmõi
eruditio tripliciter fieri. Uno mõ ex parte
fantasie interioris. Scdo mõ ex pte sensus
exterioris. Tertio ex pte ꝑtuti⁹ intellectiue
supioris. Quo ad primũ modũ. Cõmouere
interi⁹ fantasiã possunt angeli: quatin⁹ ex
citetur intellect⁹ ad ea debite ⁊ ordinate co
gitanda ⁊ rememorãda: p que vel deuotio
augeat vel fides vel prudẽtia. quõ em fit in
somno multiplex apparẽtia ob fantasmatũ
radiationẽ ⁊ delationẽ3 p fumos a stoma
cho euoporatos ascẽdentes descendẽtesq3
nõ minus angelis est facultas p fumigati
ones talis modi vel aliter p seipas fantasi
am cõmouere. Ad quẽ modu3 reducibiles
sunt omes pphetice reuelatiões in somnis
facte. illę psertim que sub inuolucro imagi
nũ corpaliũ docebat. Hoc mõ in somnis
doceri potuit Joseph fugere i egyptũ. Pi
lati vxor mlta pati p demones ad ipediẽ
dam xpi mortẽ ẽm Rabanũ. Sic Phara
on p boũ imagies. sic ipi nabuchodonosor
p statue effigiẽ futuro ꝝ pnũciabat euẽtus.
Qd si nouerit qs iter hec somnia ⁊ alia dis
cernere, posset vtiq3 ẽm ea pphetare. sicut ⁊
Joseph fecisse legim⁹ ⁊ Danielẽ. Hoc mo
do dici põt somnia illa euenisse de qb9 Ua
leri⁹ li. j. c. vlti. plima meminit. Põt ꝑo ⁊ õ
die vigilãdo tã vehemẽs esse ⁊ tã fixa talis
fantasiatio: vt homo videre realit' ad extra
putet id qd intra psentat. Et h pleruq3 fie
ri põt arte demonũ: ⁊ si q̄stũ pmiserit omi
potens. Ad quod reducit radix vna prin
cipalis magice artis: p quã sic hominibus
illuditur: vt videre putẽt aliquãdo aciẽ ar
matã cũ equorũ multitudine: vt de Helle
quinis famosa est apud vulgares opio. Ali
quando tubarũ clangores: aut mimoꝝ ge
sticulatiões. vt de quodã refert in epistolis
Oracius audire Nũc aspicere choreas do
minaꝝ formosissimaꝝ: q̄s fatales vocant.
Nũc regales apparat⁹ cernere. ⁊ ita de ap
parẽtijs talib9 q̄s etiã in somno sentire con
tingit. Hec causa est cur pte ꝑgines: q̄s as z
sumunt magici aspiciẽtes ensem lucidũ et
tersum speculũ vl' vngues putãt ppter hu
iusmodi fantasiã interiorẽ illud in ense vel
speculo vl' vngue imagines tales latronis
aut reꝝ ablataꝝ. alioqn ab oib9 pñtib9 silr
viderent. Sic ⁊ de speciebus vocũ odorum
aut tangibiliũ cõtingere põt: vt p eas ho
mo vigilãs se audire olfacere vl' tãgere cre
dat ea q̄ extra neq3 olfacit neq3 tangit neq3
audit. Et q: tanq3 ad verã obiecti psentia3
obinde letet vel doleat. Scdum hoc assi
gnari põt radix vna magice artis de cruci
atibus q̄ p inuultuatiões aut vota: sc3 per
imagines cereas vel alias inferri phibent
Reducibiles ad hoc sunt variũ phitonico
rum ⁊ gentiliũ diuinatiões: quas non nisi
furentes ⁊ mẽte alienati recipiebãt. cui⁹ fu
rie causa esse potuit fortis vehemens ⁊ ior
dinata fantasie cõmotio atq3 turbatio. Hec
patet sexto Eneydum de Sybilla. In sta
cio Achilleide de calcante. In Lucano d
prelijs ⁊ pluribus libris in sacris litteris. de
Balaã Numeri. xxiiij. Hoc modo saluari
possent mutatiões socioꝝ vlixis ⁊ similes

de q̄bꝫ Historiographi ⁊ autores famosis/
simi. sicut deducit Braduarḋ. j. pte. c. j. pte
iij. et Boccio Plinio Solino Varrone.
Augustino Hieronymo ⁊ ceteris. Dicerent
eñi talia nõ fm veritatē facta fuisse sꝫ dum
taxat apparēter mõ dicto. Quāq̄ nõ ignorē
alios saluādi modos ab Augu. alijsq̄ posi
tos. Potuit subinde p angelos siue bonos
siue malos Nabuchodonosor talis illusio
ↄtingere vt se bouē putaret: ⁊ instar bouis
p campestria errās herbis vesceret. quēad/
modum inuēti sunt qui se gallos putarent
alij muricgos. alij lupos. Fuit ⁊ qui mor/
tuum se crederet. nec ad comedendū potu/
it induci quousq̄ alter mortuū se fingens
A corā eo cibū sumpsit. nec contradico. Nec
aut similia p cōmunē naturaliū causarum
vim ⁊ efficaciā: et cerebri ⁊ fantasmatū tur
bationē/ ⁊ melancolicis ⁊ maniacis posse
contingere. qua sup re pleni sunt metaphy
sicorum libri. Et sup hoc magister Nicola
us oresme plurima disseruit. Sꝫ qn̄ demo/
nū malicia plerūq̄ se imisceat aut h̄ operet
nullo pacto negari pōt: salua fidei integri/
tate ⁊ rōnis naturalis probabilitate. Im/
mo hoc negare nõ aliud delirare est: q̄ si q̄s
egritudinē negat p venenū aut excessiuum
calorē fieri. q̄ p ciboꝝ indigestionē pōt eue
nire. possibil' eñi vterq̄ modꝰ est. Scđm p̄
dictā demones cognitiuā nostrā impedire
turbareq̄ pñt. ⁊ ad turpia obscena ⁊ illece
brosa cogitāda traducere. ⁊ sic in illis fan
tasiam sistere ac figere: vt de alijs aut parū
aut nihil recogitet vt in amore hereo ma/
nifestum est. Bonis ṽo ad opposita p agē/
da longe maior inest virtus ⁊ efficacior bo
nitas: quin etiā motus corporeos possunt
ad tranquillitatē reducere: vt spirituū cō/
motionē ⁊ ebulitionē circa cor (q̄ ire causa
est) sedare: ⁊ medullaꝝ sanguinis lumboꝝ
q̄ calefactionē (que luxurie incētiuū ⁊ pa/
bulū dat) refrigerare. pderit aūt h̄ plurimū
quia rectiꝰ exinde iudiciū de agendis habe
bitur. Corporalibꝫ eñi motibꝫ ⁊ dispositio
nibꝫ diuersificatis: incredibilis si nõ exper
ta foret sequit' circa iudicioꝝ agēda varie/
tas. neq̄ eñi eadē iudicamus ieiuni ⁊ satu
ri: ebrij ⁊ sobrij: vigiles ⁊ somnolenti: irati
⁊ mites: algentes ⁊ calidi. qđ in Rhetorica
Aristoteles non silet. Et in hoc assignari
vnus potuisset modꝰ p quē inducimur ad
recta distortaue dictamina. cognitiua nā/
q̄ penitētia nõ solū de vero iudicat: verū eti

am de bono. aliud aūt esse bonū iudicatur
fm ↄformitatē ad appetitū. q̄ si distortus:
corruptusq̄ est: ne miꝝ distorta corrupta/
q̄ seq̄ iudicia. Et hec est rõ cur a passiōibꝫ
practica iudicia viciant' ⁊ corrūpunt' ma/
gis q̄ speculatiua. q: in illis ⁊ ṽitas et bo/
nitas i istis de p se sola ṽitas inq̄rit'. ¶ Per B
hec soluit' q̄stio quō demonū supiores nõ
insipiētiores sunt: cū sint deteriores in ma
licia p quā mens excecat'. Sunt eñi in spe
culationibꝫ ⁊ in prauis operationibꝫ exer/
cendis solertiores/ acutiores ⁊ ingeniosio
res: quēadmodū gulosi circa ciboꝝ delica
toꝝ exq̄sitionē: ⁊ auari circa extorsiões pe/
cuniaꝝ ⁊ opū coaceruationē. In iudicijs
aūt practicis ⁊ moralibꝫ exequēdis: maxie
erronei sunt/ insipientissimi. hebetatissimi/
obtusissimi dicētes bonū malū et malum
bonū: ponētes tenebras lucē/ ⁊ lucem tene
bras. Hinc est q̄ dñatio eoꝝ ṽe tyrannica
est ⁊ corrupta: q: peiores ⁊ ppīe insipien/
tiores dñant'. Utinā simile nõ esset in eccle
sia sancta dei: vt nõ presiderēt qui sapien/
tes sunt vt male agant: bene aūt facere ne/
scierunt. sicut de Grego. ¶ Secūdꝰ mo/
dus nostrā iuuādi cognitiuam p bonos ⁊
disturbari p malos/ est p imutatiōꝫ sensus
exterioris. Et hec vel ab itrinseco vel ab ex/
trinseco. Ab intrinseco siq̄dē: vt naturalit'
etiā puenit p humores in oculoꝝ tunicis i
clusos: q̄ in aere nigri quidē globuli vl' ru
bei vel lucidi volitātes appareāt. Fit insu/
per vt res pua p certā applicatiōꝫ multum
grandis iudicet'. Itē q̄ reu istius sonꝰ intē/
sissimꝰ ⁊ res vna due videat'. ⁊ sic de pluri/
mis. Perturbato eñi aut variato sentiendi
principio: iudiciū sensus cōis plurimū ⁊ q̄
si incredibiliter variari necesse est: quēad/
modū modicꝰ in pncipijs error in ↄclusio/
nibus est maximꝰ. Fit ⁊ variatio ab extrin
seco ppter diuersam obiectoꝝ exterioꝝ ap
plicationē in ordine in statu/ i trāsportādi
agilitate: vt histrionū mos est. Naturaliter
quippe agūt speculū p certas speculorū si/
tuationes: vt in aere imago videat' quecū/
q̄ illis speculis latentibꝫ obiecta est siue ho
minis siue galli siue demonis. Nec negat
Guilhelmꝰ pisieñ. ⁊ Bonauētura fieri na/
turaliter: vt festuce omes aule vniꝰ vel ca/
mere serpētes appareāt. Innumeraq̄ ta/
lia sunt p que pōt magica naturalis exerce
ri: ad que omia similiter aut mirabiliꝰ agē/
da valet angeloꝝ ṽtus: q̄s nature secretas

vires cognoscere limpidiꝰ cõstat ꝛ applica
re posse velociꝰ. Nõnunq̃ ꝫo sic visiua vir
tus vel obiectoꝝ exterioꝝ radiatio suspẽdi
tur ꝑ angelos: vt hõ p̃ñtata oculis nõ aspi
ciat. patuit in illis q̃ in domũ Loth irrue
re: ꝛ in aliq̃s q̃ Heliseũ perimere cupiebãt
qui acrisia ꝑcussi sunt ab angelis. Sic for
te euenit cũ Iesus trãsiens ꝑ mediũ iudeo
rum ibat. Sed ꝛ angelico ministerio factũ
fuisse scriptura cõmemorat: ꝙ tres i forna
ce pueros flãma nõ exureret. Instruũt rur
sus angeli ab extrinseco ꝑ sonoras voces
sensibiliter in aere platas: et h̃ vel in alieno
corꝑe vel in assumpto. In alieno sicut an
gelus Balaã edocuit ꝑ vocẽ asine ab ipso
formatã. Sic ꝛ ꝑ rõnalẽ linguã ipsiꝰ Cay
phe videt angelꝰ illã edidisse ꝓphetiã. Ex
pedit vobis vt vnꝰ ꝛc. Vñ ꝛ Balaã ange
lo cogẽte maledictionẽ in bñdictionẽ com
mutauit. Quocirca morale dogma colligi
tur hoĩes q̃nq̃ in deliberatiõib9 vel electi
onib9 moueri specialiter ab anglo: vt dicãt
nõ qd̃ volebãt: sed qd̃ angelꝰ deo iubẽte di
ctauerit. Sic pueri vox Ambrosiũ. ꝛ lecto
ris lectio martinũ in episcopatũ sublima
uerũt: ꝛ pueri danielis verbũ susannã libe
rauit. Ceterũ ꝓbabile est angelico factũ fu
isse ministerio: ꝙ apostoloꝝ lingue omniũ
genera ideomatũ resonarẽt: vt ad l̃ram ve
rum sit illud christi. Nõ enĩ vos estis q̃ lo
quimini: sed spũs patris vestri q̃ loquit̃ in
vobis. spũs inq̃ diuinꝰ ꝑncipaliter: ange
licus vero ministerialiter. ¶ Ex quo aliud
dogma sumit̃: valere plurimũ p̃dicatiõib9
vite sanctitatẽ: vt ꝛ efficaciꝰ moueãt ꝛ fru
ctuosiꝰ edoceãt. ¶ Aliq̃ñ aũt voces hmõi i
assumpto corꝑe fiunt: patuit in Raphaele
angelo q̃ pluries cũ multis in hoĩs effigie
loquebat̃. nec alios decepisse: ob h̃ dicendꝰ
est plꝰ q̃ꝫ figuratiue aut parabolice loquẽs
quia oĩa q̃ faciebat ꝛ mõstrabat exterius
aliquoꝝ figura erãt q̃ interiꝰ agebant̃. sũt
quippe in factis sicut in dictis parabolice
D metaphorice ac figurales. ¶ Et hec est rõ
atq̃ radix cur strategemata in bellis licita
sunt/ ꝛ nõ mẽdacia. sicut Lu. xxiiij. de chri
sto legimꝰ: ꝙ finxit se longiꝰ ire. ꝛ ꝙ nũc in
ortolani: nũc in peregrini specie mõstratꝰ
est. Hac virtute formatiua vocũ vtunt̃ de
mones ad hominũ seductione. Loquitur
itaq̃ ꝑ symulachra aurea argentea lapidea
vel terrea: vt in illo capite qd̃ regnãte saturno componi narrat̃. Loquunt̃ ꝛ ꝑ energu
mines: ita vt plurime voces in eodẽ simul
hodie nõnunq̃ audite sint. Patet in legen
dis sanctoꝝ: q̃s studere Guilelmꝰ parisieñ
vehementer ꝯsuluit ꝛ hortat̃. Loquunt̃ et
in assumptis corꝑorib9 siue illa sint ex aere
spissato faciliter collocabili vt in nubibus
oñderet: sic dicũt Bonauentura ꝛ Durãdꝰ.
q̃q̃ Guiel. parisieñ. improbet: siue corꝑa
illa cadauera sint recẽtia a putrefactione fe
tore ꝛ decoloratiõe ꝑ eos custodita. Ad p̃
dicta reducit̃ illa magice pars, q̃ auguriũ ꝓ
prio noĩe dicit̃: cuiꝰ exercitiũ est ꝑ garritꝰ
auiũ. Reducit̃ etiã diuinatio de futuris ꝑ
oĩa. de q̃b9 in Valerio. c. iiij. p̃mi libri ex
empla mlt̃a sunt. etenĩ omen s̃m eũ nõ for
tuitu sꝫ diuina ꝓuidẽtia ꝯstare credit̃. ¶ Ter
tius modꝰ nostrã instruẽdi potentiã cogni
tiuã est ex ꝑte ꝟtutis intellectiue superioꝝ
queadmodũ Auicẽna. ix. methaph. Guil.
parisieñ. Linconi. Oresme. ꝛ alioꝝ plurimi
posuerunt. Animã itaq̃ s̃m eos possibile
est ab oĩb9 corꝑalib9 vel passionib9 sic ab
strahi vt videat nõ ꝑ inspectionẽ fantasma
tũ: sed ꝑ irradiationẽ ꝛ quandã spũalẽ locu
tionẽ substãtiaꝝ sepataꝝ. ꝛ hãc dicunt esse
causam naturalẽ sublimiũ ꝓphetiarũ sine
obscuritate ꝛ inuolucro apparẽtiũ. Etenĩ
sicut mane dicebat̃ cũ angelis suis tanq̃ li
ber lucidissime inscriptoĩs si fuerit obiectꝰ
anime nõ impedire nec peccatꝭ absorpte et
depresse. corꝑalib9 quoq̃ nexib9 nõ nimis
astricte: legere poterit illud qd̃ i libro hoc
sibi fuerit p̃sentatũ. ꝛ hec in raptib9 ꝛ extasi
bus fiũt. ¶ Preterea nõ negãt ipsos demo
nes hoc posse: sicut in freneticis q̃busdam E
ꝛ mẽte alienatis patere dicũt: q̃ plerũq̃ se
cretissima alioꝝ peccata sic exprobrãt et re
uelant q̃si in libro ea ꝑlegerint vnã quippe
mulierẽ se talẽ vidisse Guil. parisieñ. testis
est. Dũ hec accidũt fit s̃m eos quedã inti
mitas spũs siue boni siue mali ad animã q̃
hoĩs cor intrare dr̃: vt de iuda ꝓditore di
cit euãgelica veritas/ ꝙ intrauit diabolus
in cor eiꝰ. ꝛ quidã sancto ꝓphetaꝝ ait. Di
xit inq̃t angelꝰ q̃ i me loquebat̃ ꝛc. Ezech.
p̃mo. c. Hec q̃q̃ ita essent. nullatenus tñ
ipsi demones vel angeli aĩab9 illabi posse
ꝯcedunt̃. qm̃ illabi aĩe est substãtialiter illi
coexistere dominãter eã possidẽdo ꝛ causa
liter q̃ ad oĩes actꝰ regulãdo vel regendo
ita vt ex ordine causali ꝛ habitudine ad ani
mam habeat illabẽs eã vertere ad quẽcũq̃
actũ voluerit: hoc aũt soliꝰ dei propriũ est.

Amplı⁹ ꝓ̃o quidã sic dicẽtes differentiam assignãt inter assistentiã demonis ꝛ angeli boni. Demones in ꝑncipio trãsfigurantes se in angelũ lucis maliciã suã obtegũt: ꝛ ꝯsolationẽ ꝛ placiditatẽ quandã animabus ingerũt: s; tandẽ eas relinquunt desolatas. ꝛ ꝑ ꝯtrarietate ac inimicitia sua patefactas: ita vt horror quidã ꝛ deformis turbatio in facie ꝛ oculis ꝑpetuo remaneat. Ecõtrario angeli boni quendã ab initio horrorẽ ingerũt: nõ abominatiõis sed vehemẽtis admiratiõis reuerẽtie ꝛ stuporis: dũ infra limites sue ꝑuitatis aie quodammodo resiliũt ꝛ ꝯtrahunt. in fine aũt cõsolatas eas linquunt: ac mira suauitate ꝛ placiditate refectas adeo vt eas quadam naturali amicabilitate ad se trahãt: et fiat extasis siue rapt⁹ ꝛ quedam corpis dereli-

F ctio. ¶ Per hũc tertiũ modum saluarẽt isti fortassis nõ solũ ꝓphetias ꝓprie dictas: verũ etiã instinct⁹ quosdã ꝓphetie satis vicinos. q̇ ꝑ sensum nature indicũt: vt ꝙ mulier aliqñ amicũ suũ ꝑ duo miliaria distantem ꝑ̃sentiat / ꝛ ꝙ in camera nequeat sic occultari q̇n cognoscat ꝙ altera mulier ad ꝑ̃sentiã mariti ñ visi nec auditi caduco morbo statim decidat ꝙ cecus miles a natiuitate ĩ bellis ensea aduersariorũ ꝛ ictus caute euadat: ꝛ silia m̄lta qualia ꝯtigisse refert Guil. parisieñ. in suo de vniuerso ꝛ aliorũ plurimi. Quis etiã non videat mirabiles animaliũ ꝛ q̄si sapiẽtiales industrias. imo ꝛ ꝓpheticos quosdã instinct⁹ in canibꝫ ve naticis / hyrundinibus / formicis / araneis / vulpibꝫ / simeis ꝛ apibꝫ. De q̇busdã apibꝫ q̄rto georgicorũ Uirgili⁹ / postq̃ʒ elegãtissimo carmine earũ ĩdustrias descripsisset ait His q̇dã inducti atq; hec exta secuti esse apibꝫ partẽ diuine mẽtis ꝛ haust⁹ ethereos dixere Et ad h̄ induceret illud phi. xij. methaph. ꝙ natura agit tãq̃ʒ rememorata ab intelligẽtia vel aḡẽte infallibili. Cui consonat illud qd̄ a Gregorio. iiij. moral. allegatum est. Hũc ꝓ̃o tertiũ modũ cũ sua imaginatiõe tota: si de potẽtia naturali ꝛ non miraculosa intelligat. negat doctor subtilis ij. ꝛ iiij. sniarũ. Dicit enĩ in ista vita ꝓ̃ñti generaliter esse verã illã Aresto. ꝓpositionẽ. Necesse est quẽcũq; itelligentẽ fantasmata speculari: sic ꝙ aĩa absq; miraculo speciali nõ nisi ꝑ ꝯuersionẽ ipi⁹ sup fantasmata ꝛ nõ ꝑ ꝯuersionẽ ad lumina supiora suã formare põt intellectionẽ. Uñ. iiij. sententiarũ dis. 47. dicit Auicennã hũc modũ ꝯfinxisse ob reuerentiã Mahometi. q̇ epilentic⁹ erat: et eo tũc angelos loquẽtes audire mẽdaciter ꝯfingebat. Si inq̇t iste modus cognoscẽdi daret / tũc q̃to somn⁹ profundior. tanto hm̃oi reuelatio crebrior existeret: in epilẽticis etiã oĩbꝫ euenire viderem⁹: q̄ falsa sunt. Oĩa aũt miraculose ꝑ̃dicta ab angelis bonis fieri possibile sit: neminẽ q̇ scripturas legerit ambigere suspicor. ꝑ̃uident enĩ rerũ euẽtus ꝛ naturales et plerũq; miraculosos tã ꝑ supnaturalẽ habituũ scientialiũ infusionẽ quã ꝑ cognitionẽ in genere ꝓprio a rebꝫ ĩ tuitiue obiectis susceptã: q̃ʒ q̃ʒ huic vltimo Guil. parisieñ. ꝛ aliorũ multi nõ assentiãt: dicẽtes angelos tm̃modo ꝑ ꝯuersionẽ ad deũ vel supiora cognitionẽ accipe: sicut de intelligẽtijs. xij. methaphi. Arestoteles ꝛ ei⁹ cõmẽtator tenere vident. ¶ Qd̄ ex h̄ falsum esse deducit G

Scotus. i. ij. ꝛ. iiij. ꝙ substãtie iste suis naturalibꝫ derelicte / nõ minus res naturales eis obiectas cognoscere possent q̃ʒ bruta vel hoies: q̇nimmo multo limpidi⁹ facili⁹ atq; ꝑfecti⁹ illas ĩtuent ꝑ intellectũ q̃ʒ nos facere possum⁹ ꝑ sensum simul ꝛ intellectũ vt deducit Durãdus. ij. sniarũ. ꝛ Ockan similit in materia hac de cognitiõe angelorũ ꝛ de aĩabꝫ separatis. Hoc idẽ sentit Scotus q̄rto sniarũ vbi ꝑ̃us. ¶ Quõ aũt verũ sit illõ Augi. ꝙ corp⁹ nõ agit in spm̄. exponit Ockan simili in scd̄o. Hec cũ ita se habeant possibile ꝛ rõnabile est / deũ statuere vt ab angelis beatis sancti hoies ac ꝓphete qñq; diuinit⁹ interna locutiõe intellectualit instruent: vt Maria. Johes euãgelista et baptista ꝟgines: ꝛ ecõtra forsan nonnulli hoim nequissimorũ sic a demonibꝫ possidẽtur: sicut de antichristo dici põt quẽ aliq̇ demonẽ incarnatũ fore ꝓbabilit aut possibiliter existimant: ꝛ qd̄ apparẽtissime trahitur ex itinerario Clemẽtis / ex ꝟbis Petri de Simone mago. ꝛ hui⁹ possibilitatẽ tenet Aug⁹. ¶ Audiuim⁹ igit reuerẽdi p̄res q̄liter circa cognitiuã hoim potentiã ꝓ̃liãtur ãgeli boni ꝯ̃ reprobos / similibꝫ armis sine modis / cõtrarijs tñ finibꝫ vt instruãt boni / mali vt seducãt. q̃ʒuis enĩ ꝟa q̇dam aliqñ ꝓnunciãt / hoc fit vt fallãt licentius. Propterea christ⁹ eos loqui ꝓhibuit / et se ꝑ eos nunciari. Luc. iiij. ꝛ Marc. j. multa enĩ miscent vero falsa. ambigua. amphibologica ꝛ ꝑplexa. qd̄ ĩ oraculis Phitij apol-

linis ait ↄtigisse Licero: vt est illō credo te
Eacidē romanos vicere posse. hoim ideir
co p eos scire secreta volentiū hic euētus
est miserabiliter decipi: iustissime equidē:
q: hosti se fallacissimo ꝛ patri tot⁹ mēda/
cij cōmiserūt: ꝛ ipsi q̄ anathematisatus est
cōmunicauerūt/ eidem p extrinseca signa
(vt characteres ꝛ ḃba) sacrificātes: ab hoc
em̄ inducunt relinquentes omnipotentissi
mū/ misericordissimū ꝛ veracissimū deū
quasi min⁹ iuuare possit ꝛ velit q̄ꝫ demo/
nes: q̄si pterea nō sapiētiores sint āgeli san
cti, ꝛ ad hominū instructionē, ꝛ proniores
instructionē loquor nō curiosam atqꝫ sa/
crilegā sꝫ salutarē ꝛ de rebꝫ ad ḃtutes felici
H tatēqꝫ spectātibꝫ. ¶ Offert circa p̄dicta que
stio nō parꝫ difficilis ꝛ raro a doctoribus
satis explicata, ꝛ est Qualiter diuinationē
ꝛ doctrinā q̄ fit p demones ab illa q̄ p an/
gelos sanctos ministrat distinguere pote/
rimus. H est querere Qualiter verā p ange
los ꝓphetiā a diuinatiōe p demōes distin
guemus? Nec putare oportet hāc q̄stionē
nouā esse. Mouet em̄ Deut. xviij. q si in/
quit Moyses tacita cogitatiōe respōderis.
quō possum intelligere verbū qō locutus
est dñs. Sequit rn̄sio. Hoc habebis signū:
qō in noie dñi ꝓpheta ille p̄dixerit ꝛ non
euenerit, hoc dñs locut⁹ nō est: sꝫ p tumo/
rem animi sui ꝓpheta ↄfinxit. Istud vero
nequaqꝫ videt satisfacere. nā ꝛ futura que
dam sicut p diuinationes demonū p̄dicta
sunt euenīūt/ qō ↄcedit Deut. xiij. Et pro
phetica denūciatio qn̄qꝫ caret euētu: patu
it in Jona respectu niniuitarꝫ. ꝛ in Esaia
respectu Ezechie. Esa. xxxviij. Et reddere
tur q̄stio lōge difficilior/ si ↄsiderem⁹ quas
dam reuelatiōes diuinas p̄ma facie dicta/
mini diuio ac naturali ↄtraire: vt q Abra
am ꝓpriū filiū īnocentē imolaret: q Osee
ꝓpheta faceret filios fornicationū/ ꝛ q̄dā
similia ad q̄ demones solēt ydolatras alli/
cere/ ꝛ illa ab eis p diuinatiōes suas falla/
ces extorquere. ¶ Pro cui⁹ dissolutiōe q̄tu
or assigno verarꝫ ꝓphetiarꝫ ↄditiōes: q̄ nō
ita demoniacis pnūciatiōibꝫ conueniunt.
¶ Prima/ nulli⁹ angelorꝫ sanctorꝫ siue pro
phetarꝫ q̄cqꝫ esse futurꝫ pnunciāt/ q̄n vera
citer futurū sit in sensu quē ipsi vel spūssan
ctus intendebāt. sic nō est rn̄sum demonū.
q: ꝛ fallūt ꝛ fallunt. Et hec cōditio habet
vbi p̄us Deut. xviij. nō tn̄ sufficit/ nō poni
tur q: ita diceret alij. ¶ Secūda ↄditio. si

idipm qō angel⁹ vl ꝓpheta p̄dixit nō eo
modo q̄ vocalit ptendebat eueniat/ sup h
p̄us a spūsancto reuelationē accipiet de ꝓ
phetia aut reuelatiōe sic vel sic intelligēda
ↄditionalit mystice vel litteralit/ patuit in
Jona ꝛ Esaia. de q̄bꝫ fiebat argumētum: I
ob hoc perimi nō debuerunt s̄m legē diui
nā Deut. xiij. Hāc differētiā vel ↄditiōem
assignat dñs Antō. in p̄mo summe in ma
teria de ꝓphetijs ꝛ de Lira. ¶ Tertia cōdi
tio. Nihil bonis moribꝫ aut sincere fidei cō
trariū. Angeli sancti vel ꝓphete veri predi
cant aut p̄cipiūt: neqꝫ eni immolatio Isa/
ac deo iubēte ac dispensante fuisset illicita.
Hec ↄditio habet Deut. xiij. Si surrexe/
rit i medio tui ꝓpheta aut q̄ somnum preui
disse se dicat/ ꝛ p̄dixerit signū atqꝫ portentū
ꝛ euenerit qō locut⁹ est/ ꝛ dixerit tibi eam⁹/
ꝛ sequmur deos alienos q̄s ignoras ꝛ serui/
amus eis. Nō audies ḃba ꝓphete illi⁹ aut
somniatoris. q: tentat vos dñs de⁹ vester
vt palā fiat vtrꝫ vos diligatis eū an nō in to
to corde/ ꝛ in tota aīa vestra. ¶ Quarta ↄdi
tio est. Reuelatio angelica siue ꝓphetica su
per aliq̄ qō bonis moribꝫ obuiaret/ nisi di
uina interueniret iussio siue dispēsatio tali
ter circūstātionata est aut esse debet q ō ea
reuelationē accipiēti dubitare nō liceat. tūc
eni maxie locū habet illud. j. Jo. iiij. Pro/
bate spūs si ex deo sunt/ sicut btm̄ Marti/
nū ꝛ aliorꝫ plurimos fecisse legim⁹. Et ī h
casu debet hō hr̄e distinctionē spirituū: vt
dicit Occ̄ot i. iij. vel facere qō in se est oran
do ꝛ se disponēdo. ꝛ sic nō pmittet illū veri
tatis de⁹ in pniciosum errorē plabi. Sꝫ vl
a credulitate eundē absoluet/ vel assensum
reuelatiōis causabit i eodē īmediate vl me
diate/ queadmodū fecisse i Abraā Geñ. de
cursus mōstrat. Ex q̄ infero oīa miracula
omnesqꝫ reuelatiōes habēdas esse suspectas
nec credēdas facile/ vbi vel credēdis vl bo
nis moribꝫ obuiare viderent. ¶ Propterea K
in sancti canonisatiōe mores ꝛ doctrina nō
min⁹ spectandi sunt/ imo magis q̄ꝫ ꝓphetie
vel miracula. ¶ Cōsequēter ondi posset ex
his necessitas theologorū i sacris lr̄is eru
ditorꝫ prelatorꝫ ḃo eos spernentiū dānatio/
error/ ꝛ vehemēs ↄ eos de infidelitate suspi
tio. Ex his rursus colligi posset q miracu
la vel reuelatiōes valere pn̄t/ aut nō valere
ad declarandū aliquē in papatu ius hr̄e. sꝫ
hec tetigisse suffecerit. Plurima adhuc de
modo ꝛ possibilitate nr̄e informationis p

angelicū ministeriū dicēda erāt. At ꝑo ne
pluritati nimis indulgeā. ꝑme ꝛ principali
nr̄e collationis pti finē statuo: in q̄ visum vt
cūq; est de pugna angl'oꝝ beatoꝝ ꝯtra ma
los. in h̄ ꝙ bi instruere: isti seducere hoīes
enitunt̄. ꝛ fit ꝑliū magnū in celo / in quo
Michael ꝛ angl'i eī9 ꝛc. ¶ Altera nostre col
lationis ps ꝑncipalis erat ostendere ꝑluꝫ
Michael ꝛ angeloꝝ eius contra draconē
in hoc ꝙ alij violēter homines torquent: ꝛ
executiuas corpis vires impediūt: ꝑ alios
ꝑo iuuant̄ atq; roborant̄. Quod sic ita res ha
beat: ꝛ scripture testes sunt ꝛ experientie in
numerabiles: modi quoq; scitu faciles sūt
Potest itaq; demon si ꝛ q̄ntū ꝓhibitus nō
fuerit: hoīes in vegetatiua nutritiua ge
neratiua ꝛ motiua ꝑ corpoꝝ alterationē sic
indisponere: vt vel egrotet vel generare ne
queat aut moueri. Bonis vero opposita
agere tanto facili9 est: q̄nto ꝛ prudentiores
sunt in diuersimoda rerū naturaliū appli
catione: ꝛ diuino adiutorio pleniores. Ju
uāt quippe vires nostras corpales et moti
uas tripliciter. Aliq̄n intra corpus. aliq̄n
circa corp9. aliq̄n extra corpus. Intra cor
pus opē ferūt cooperādo nutritiue vl' mo
tiue in suis opationib9. ꝛ vt medicine artis
peritissimi actiua passis ordinate ꝛ ꝯgruē
ter applicādo: eoꝝ insup ꝓuidentia nōnun
q̄ cib9 applicat̄: siue ꝑ seipsos quasi insen
sibiliter / sicut fortasse Moysi factū est qui
ieiunauit. xl. dieb9 ꝛ. xl. noctib9. ꝛ mulieri il
li q̄ ꝑ trienniū sine cibo ꝛ potu vitā duxit: si
ne ꝑ aues ferasq; voracissimas: cuiusmodi
2 sunt lupe ꝛ corui. ¶ Nā lupa Remū et Re
mulū: coru9 heremitā Antoniū nutrierūt
vbi cōstat ꝓter naturā hoꝝ animaliū talia
esse ministrata. Arcēt insup demōes ne cor
pus opprimāt vel suffocēt vel torqueāt: vl'
q̄d aliq̄n facere occulto dei iudicio ꝑmittū
tur. vel ad humilitatē. sicut de quodā in vi
tispatrū legit̄: ꝛ de Paulo habem9: ꝙ ipm
angel9 sathane colophizauit: ne magnitu
do ꝛc. vel hoc fit ad punitionē: quēadmo
dum in illis ꝯtingit q̄ sordidissimis libidi
nib9 carnis ꝛ innaturalib9 abusionib9 nim
mis immersi sunt. Hec notāt glose sup il
lud Luc. viij. Maria magdalena de q̄ eie
cerat septē demonia. Sic ꝛ excōicati in ec
clesia ꝑmitiua demonis potestati subdebā
tur. habet̄ ꝛ notat̄. j. Choꝛ. v. Ceterū proui
dent angeli ne demones prolē impediant:
vel hoīb9 sic illudāt / ꝛ incubi fiant ꝛ sub cu
bi. Sup quo vltimo aptissimū est in legē
da sancti Bernardi exemplū: ꝛ in Brito
num historia de Merlino. Utrū ꝑo p̄res
dicendi sint demones pueroꝝ exinde geni
toꝝ: Dicit Bonauē. in. ij. ꝙ nō: sed illoꝝ a
quib9 semina susceperūt. Moraliter atta
men notandū est ꝙ angeli nō semꝑ corpis
incolumitatē ꝑstant: sꝫ illud in infirmitatē
q̄nq; aut resoluūt: aut resolui patiunt̄: ad
eruditionē. vt aduersitas reddat intelligēti
am quā ꝓsperitas furata erat: ꝛ illā deijciē
do sublcuet: quā hec eleuādo stbiecisset. quē
eīm diligit de9 corripit: ꝛ quasi pater in fi
lio complacet illi. Et est haud dubio corre
ctio ꝑsens ex dono dei maximo ꝛ miseratio
ne copiosissima. Nā satius est ꝑ tempestatē
ad portū reici q̄ trāquilla nauigatōe inter
medios fluct9 tandē absorberi: iratoq; deo
mali qui ꝑsenti prosperitate le
tantes eternis deputāt̄ supplicijs: quasi fu
res incorrigibiles (qui non verberib9 corri
gendi monēdiq; sunt) sed mortib9 et cruci
bus exterminādi relinquunt̄. ¶ Sensit hāc M
misericordissimā dei ꝟgam (vt pie estimo)
illustrissim9 rex noster ad suā (ita eīm spero)
ꝛ nostrā vtilitatē. Sensit ꝛ eā egregius et
beatus doctor Hieronym9: cui9 hodie vi
gilia festiuat̄: q̄ dormiēs raptus: seuere in
terrogat9 est ꝛ verberib9 cesus: q2 Cicero
nis libros diuinis omissis attēte nimis le
gitabat. sicut scribit in quadā ep'la. Nolo
tn̄ exemplū istud ad h̄ traducatis vt abijci
endos prsus estimetis infideliū libros. vē
lut q̄dā false argumētari satagūt. Alioq̄n
ꝛ ipe postmodū Hieronym9 ꝛ Augustin9
ꝛ Bernard9. ꝛ vt alti9 repetā Paul9 / Ci
prian9 Origenes. imo (vt generali9 exten
dam) omēs philosophātes: omēs legiste:
culpabiliter errauerūt. q̄d dice
re intolerabilis est temeritas. Cū eīm omē
verū a quocūq; dicat̄ a spūsctō sit asserere:
ꝙ neq; rethoricoꝝ neq; phoꝝ neq; poetaꝝ
dicta vera studere: neq; vbi res exigit in ser
monib9 ꝛ exhortatiōib9 allegare liceat: fal
sum est: ne dicā temerariū / sanctoꝝ insuper
laudib9 ꝯtrariū. Sanctos nomio q̄ dicta
sua totosq; libros suos cū tāta eloquij venu
state ꝛ ꝓfunditate sniaꝝ absq; gentiliū lit
teris cōponere neq; voluerūt neq; fortassis
potuerūt. Quis ꝓhibebit ne Senece mo
res: ne Tullij paradoxa: officia: senectutē

amiciciá hortensiũ: rẽpub. ne Boecũ cõso
lationes. ne Aristotilis Platonisq̃ ethicá
legát: ⁊ similia. Potest vtiq̃ ⁊ poetria ⁊ rhe
torica ⁊ phia cũ theologia ⁊ sacris lr̃is ad
mitti vel misceri. qđ ⁊ Paul⁹ Aug⁹. Hie
ronym⁹: ceteriq̃ maximorum fecerũt ⁊ ad
huc faciũt. Mod⁹ attamẽ habẽd⁹ est (fate
or) vt ille sciẽtie nõ dñe: s ancille ministre
q̃ sint: sic q̃ theologie pcipuus honor sum
ma auctoritas ⁊ frequẽti⁹ studiũ a theolo
gis sp impẽdat. ⁊ hoc nõ satis sobrie bea
tus Hieronym⁹ ipo teste tũc cũ verberat⁹
est obseruabát. q pͥ affectiõe ad Tulliũ si
N bi desipiebát diuine legis libri. ¶ Secũdo
auxiliant angeli impedimẽta abiiciendo q̃
circa corp⁹ nostꝝ sunt. sicut a Petro cathe
nas angel⁹ excussit / ⁊ hostia carceris nõ per
cipiẽtibus hostiariis aperuit atq̃ clausit.
S de applicatiõe hmõi substátiaꝝ spũa
lium ad corpalia / si q̃s interroget. rñdẽdũ
est: illá fieri p liberꝫ velle suũ ⁊ potẽtiá vtu
osissimá. Queadmodũ em̃ aia pprĩu mo
uet corp⁹ cui alligata est: nõ aliter absq̃ al
ligatione tali ⁊ sine amminiculo organorũ
atq̃ neruoꝝ pñt angeli res mouere corpa
les: ⁊ eo facili⁹ quo vtutem ampliorẽ hñt
⁊ diuine vtuti similiorẽ. Quõ similiorẽ mͥ
in hoc q̃ diuina vtus ab omĩ obligatiõe ad
corporea summe aliena est. Est itaq̃ impͥ
fectiõis in aiab nr̃is vel brutoꝝ qđ absq̃
neruoꝝ vinculis misterio ⁊ certa colligan
tia mẽbroꝝ adinuicẽ atq̃ armonia debita
corp⁹ agitare nõ valeát. Q si aia certe imͥ
pfecta corp⁹ suũ qđ moniti par est motare
põt. Nimiꝝ si angeli nobilissime sube ⁊ vͥ
tutis mõtes ingẽtiaq̃ põdera circumferre
sufficiát. Quocirca patet mod⁹ q̃ Abacuc
pͥpheta i cincinno capitis a iudea breui mo
mẽto Babilonẽ tráuect⁹ est: nec rũpebat
cincinn⁹. q põdus corpis nõ ipe s angeͥ
lus sustẽtabat: quõ supra pinnaculũ tẽpli
statuit demon christũ. Et ibi de eorũ mo
tu ⁊ locabilitate plurima possent inferri: q̃
pͥtereo. Puto em̃ q̃ in angelis sit vtus sui
locatiua: sicut ⁊ corpis motiua ⁊ sui et illa
q̃ est rõ existentie sue in loco p liberá volun
tatis applicatiõem / nũc i maiori nũc i mi
O nori. ¶ Nouissime tertio iuuamẽ pͥstant an
geli p debitá coꝝ q̃ extra corp⁹ nostrũ sunt
dispositiõem: vt queadmodũ elemẽta tem
perát: ⁊ p eos salubres aure: fruct⁹ sani: pa
scua armẽtis nõ pestifera. ⁊ talia ministran
tur. Ná ⁊ qualit pueri inter tot infantie di

scrimina nisi eis a gentibꝫ ꝯseruátur: ne vel
in ignes ruát vel flumina: vel ne terre allisi
expirẽt: vel oppssi suffocent. Cõtraria vͥo
p seuá demonũ hospitalitatẽ pcurantur in
fulgoribꝫ: epidimiis: tẽpestatibꝫ. ptꝫ Job
j. c. Procurarent frequẽti⁹: s arcẽt eos an
geli boni: abigũt: impugnát: repellũt: ⁊ re
ligant. Habem⁹ náq̃ in sacris lr̃is de Ra
phaele angelo q̃ demonẽ noie hasmodeuꝫ
oppressorẽ viroꝝ Sare religauit in superi
ora deserti egypti. Dixꝫ aũt est q̃ sint vincu
la ⁊ carceres q̃bꝫ ipi q̃ corpa nõ hñt alligẽ
tur. Rñsio: illa esse leges dei fixas ⁊ infru
strabiles: quibꝫ statuit: vt demones qñq̃
ad velle angeloꝝ vel viroꝝ sanctoꝝ preces
certis locis ⁊ corpibꝫ sic assistát: vt inde nõ
valeát abscedere. ¶ Et vͥo pͥtereundũ nõ est
hoc in loco Raphaelis dictũ: q̃ perhibet ie
cur vel cor piscis cuiusdam: si sup prunas
opponat ⁊ fumiget: valere ad oẽe gen⁹ de
monioꝝ extricandũ. Qđ nũc in sensu hoc
dictũ pbabiliter accipio: q̃ de⁹ in punitio
nẽ supbie diabolice eos nõ solũ angelis q̃n
etiá corpibꝫ vilissimis subiici voluit: vt vel
in illis incarcerent vel ad q̃rundá pͥsentiá
effugẽt: sicut ad sonũ cytharizátis David
a Saul oppͥsso recedebat spũs. Sicut ad
oppositũ lapidis cuiusdá i annulo ad na
res demoniaci: quidá demoniũ expellebat
referẽte hec Josepho in de bello iudaico.
Sic ⁊ Origenes expͥsse ponit i omelia Le
uitici. q̃ lectio vel pͥdicatio vel orõ scriptura
rum sacraꝝ demones incátat sopit ⁊ diffu
gat. Uñ ⁊ christ⁹ dixit: aliqđ esse demoni
orum gen⁹ qđ nõ nisi p orõem ieiunio soci
atam expellit: vbi ⁊ orõis ⁊ sacre lectiõis ⁊
pͥdicatiõis vtus attollit. ¶ Accepim⁹ igit
reuerẽdi pr̃es q̃q̃ arido ieiunoq̃ smone
qualiter angeli beati in pͥsentis stadij pͥuati
one nobis pͥstent auxiliũ: tam in cogniti
ua (vt collationis prima pars docet) q̃ in
executiua corporali: sicut in secunda vtcũ
q̃ narratũ est. Sed ecce q̃uis de angeloꝝ
conditionibꝫ ⁊ beneficiis erga nos plĩma
non dico repereri: sed ab aliis magna ex p
te dicta meo ordine meisq̃ verbis explica
uerim: nihilominus multo plus plurima P
dicenda supsunt: adeo vt certe auida dicẽ
dorum copia magis impedimẽto mihi fu
erit q̃ inopia. Quot restát difficultates: q̃t
speculationes altissime atq̃ pulcerrime de
eorum quidditate / necessitate, loco, motu /
cognitione, merito, confirmatione / obstiͥ

natione: numero: distinctione. de multiplici actione i assumptis corporibus: de illusione maloꝝ p beatos: de tentatione multiplici maloꝝ ⁊ eorum superatione. de collusione eorum ⁊ gesticulatione. de custodia ⁊ de deputatiōe bonorū circa diuersos status hominū Christū Mariā / Antichristum. de animarū nostrarū p eos delatiōe (nā Lazarus p angelos in celū delat⁹ est. Luc. xvj.) de assistentia ⁊ auctoritate policie sup ecclīam ⁊ ecōtra / de assumptiōe hominū ad eos / de multiplicitate / numero / distinctione: principatu et obedientia tā bonoꝝ adinuicē q̄ maloꝝ īter se cū superbissimi sint: de ꝯformitate ecclīastice policie ad celestē: de ipsoꝝ demonū nominib⁹ apd̄ magicos ydolatras ⁊ poetas. Sed ad tot ducide tractanda (que vel tetigisse plurum est) insufficientes erāt lingua / tempus / ingenium: propter sermonē coartare ⁊ ꝑscrutationem de p̄missis inuestigatōem ad scholas remittere congruebat. His idcirco cū thematis diuisione relictis: in angelica laude ⁊ nostri ammonitione collatio finiatur.

¶ Gloriandus est reuerendi patres / gloriādus ꝑfecto ⁊ p̄cipua grataq̧ sedulitate venerandus Michael archangelus cum tota celestis exercitus policia atq̧ militia. eos nāq̧ (vt premissum est) doctores habemus ⁊ strennuos protectores contra draconē: qui rugiens circuit querens quē deuoret. obinde eius castra dei Jacob appellauit. Genes. xxxij. Oratores preterea habemus artis rethorice peritissimos: qui p nob̄ apud deum iugiter interpellant. ¶ Propterea obsecro non frustra esse patiamur eorundē auxilia / neq̧ ita male agendo improbe reijciamus: pudeat ipis videntib⁹ turpia obscenaq̧ peragere: a quibus homīe inspiciēte cessaremus. Si tentatio surgit: si pericl'm immineat: ad illos cōuertamur: illos inuocemus. mihi credite non deerunt nec deserent / tm̄modo ne nosipsos priores deseramus / ⁊ tales esse studeamus qui iuuari mereamur. Placeat nobis ipoꝝ iocūdissima familiaritas: que nos actusq̧ nostros obseruant ⁊ b̄n actis gratulant: qui q̄uis deo qui eorum loc⁹ ⁊ centrū est semp assistāt p contemplationē. nihilominus om̄s administratorū spiritus sunt in ministeriuꝫ missi s̄m Apl'm. Dumq̧ inferius nobis obsequunt: obinde artē suā: regulam atq̧ luceꝫ que deus est. nō minus. imo ꝑfundius intuentur s̄m imaginationē Augu. i hac materia. Diligam⁹ igitur eos ⁊ diligētes imitemur: ⁊ non supbissimos illos apostatas in quib⁹ est teste Dionysio fantasia proterua / concupiscentia amens / furor irrationabilis. Proteruiunt eni̅ dum cognite veritati obuiant / ⁊ eā impugnant / homines seducendo p fantasticas siue sophisticas apparitiones: amenter cōcupiscūt: dum res maxime sibi nociuas vt peccata ex quibus pena augetur appetūt. Deniq̧ irrationabiliter furiunt / dum cōtra deū beatosq̧ om̄es irascunt ⁊ pre furia quelibet etiam bona in malū sibi vertūt. Quāobrem euitamur ab eis q̄ dissimiles existere in actibus ne pares inueniamur in cruciatibus. quia si de⁹ eis tam sublimibus ꝑfectisq̧ non pepercit nec certe nostri miserebitur / si in tremēdas eius manus horrendūq̧ inciderim⁹ iudicium. Postremo rogem⁹ vt cōtra draconē eiusq̧ versuta prelia sic angelorum auxilio vtamur in terris q̧ de eorundeꝫ consortio gaudere mereamur in celis / prestante dn̄o nostro Jesu christo Amen.

Sermo de circumcisione.

Postq̧ cōsummati sunt dies octo: vt circumcideret puer / vocatū est nomen ei⁹ Jesus. Luc. ij. ¶ Vereor ne vt loqui cepero / vetus illud puerbiū intro vos agitetis Medice cura teipsum. ⁊ audire cū ceco nato merear illud Joh. ix. Tu in peccatis natus es totus: ⁊ tu doces nos: sicq̧ e templo eijciar. habet itaq̧ laudem suā fortesq̧ ad bonū stimulos: illiterata etiā infacundaq̧ virtus: vox ꝓ q̄uis eloquentie accuratissima arte blandiens ⁊ sonora / si virtutis desit opinio / inefficax ē: ⁊ derisui cōtemptuiq̧ proxima. quoniam (vt Satiricus ait) Quis tulerit graccos d̄ seditione querentes: quin meli⁹ Loripedē rectus derideat / ethyopem albus. At mihi hanc obsecro tollite sollicitudinē: et quid dicam nō quid viuam inspicite: atq̧ vt circumcisus hodie Jesus ab obdurata induratione nostre mentis aures circūcidat meas: presertim ne vt vocalis echon ⁊ es tinniens sine sensu vel auditu loquar inueniar: matrem misericordie deuote salutabimus Aue Maria. ¶ Postq̧ cōsummati sunt

ꝛc. Euangelicā presentis celebritatis lecti
onem a capite libuit repetere: quoniā pau/
ca eius verba sententiarū multiplicitate g̃/
uida sunt: ꝛ queadmodum et paucis par/
uisq̃ granis surgit ampla seges. sic copio/
sa ex eis si terraȝ bonā inuenerint accrescet
eruditio. Jam itaq̃ misericordia ꝑ capti/
uati hominis liberatiōe imploratura e ter/
ris in celum ascendēs. ex opposito auteȝ ꝛ
effectum ad cōtrariū e celis descendēs veri
tas sibi obuiauerāt. Jamq̃ iusticia et pax
fuerant osculate: cum et carū osculo veritas
de terra orta est vnigenitus videlicet dei fi
lius: quē celeberrimo natalis sui die since
rissima ac integerrima parturijt virginitas
paupertas alieno natū in loco panniculo/
sis fascijs inuoluit: eundē in presepio recli
nauit ꝓfundissima humilitas / queȝ antea
fortis vt mors dilectio e sinu patris ī sinū
S virginis declinare compulerat. Postq̃ ve
ro cōsummati sunt dies octo ꝛc. ¶ Prima
hic oritur questio: Quo die / quo ve tempo
re consummatio hec facta est: Jllo quippe
die q̇ apō caput orbis Romā celeberrim⁹
habitus est. ꝛ qui anni preteriti finis / seq̃n
tis autē statutus est initium. et ne curiose
vanitati deesset superstitio sacrilega / mon
struosum quendā sibi fingere deuȝ: cui du
as frontes vt inuerecundior ac impudenti
or esset: totidemq̃ facies ascripsere. de quo
die ad litteram fastoꝝ descriptor Naso ait
Prospera lux oritur: linguis animisq̃ fa/
uete. Nunc dicenda bono sunt bona verba
die. Lite vacent aures: insanaq̃ protinus
absint. Jurgia differt op⁹ liuida turba tu
um. Salue festa dies meliorq̃ reuertere sp
A populo rerum digna potente coli. Hec
si ad execrandos gentilium ritus spectes:
impia prorsus ꝛ falsissima sunt. Si vero
ad vere religionis cultum: vtiq̃ verissima
quoniam octauus dies celeberrimus atq̃
sanctissimus. Leuit. xxiij. Optima igit̃
dies hec fuit qua non temporis modo: sȝ
totius rei prepotens initium effulgeret vt
suis radijs ab hominū mentibus tante di
mouerentur insanarum tenebre et ꝓpha/
nos sceleratosq̃ gentilium ritus pia sacra/
q̃ religio protinus effugaret. Exercebau/
tur enim apud eos ludi / si tamen ludi di/
cendi sunt: horrenda auditu / visu feda / in/
dignaq̃ relatu spectacula. Preterea decu/
it vt abiect⁹ ille bifrons / Janus ꝛ in risum
versus: cederet vero deo: qui non duas tm̃
modo partes intuetur: sed vbilibet ſm ꝓ/
phetam respicit in celo et in terra s.m.r.m.
o.a. ¶ Postq̃ consummati sunt dies ꝛc.
Tunc scilicet cum inclita consuetudine ho
mines mutuis salutationibus / ac impre/
cationibus / et mutuis sese perueniunt en/
cenijs. Unigenitus autem dei filius in si/
militudinem hominum factus. Ad Phi/
lippē. ij Hodie nos benedictissima carnis
sue incisione enceniauit: donum profecto
maxime charitatis indicium. et neq̃ auro
neq̃ gemmis omnibus comparandū Nec
vacat aut frustra est q̇ tempore hoc aqua/
rij signum sol permeat. quod quid aliō est
q̃ Christus ex vena pietatis gratiarū flu
enta in homines effundens: Deducam in
quit imbrem gratie: scilicet plenitudinem T
in tempore suo. Ezechielis. xxxiij. Post/
q̃ consummati sunt ꝛc. Quisquis naturas
rerum sedulo perpenderet vt hodie annus
cursum: ita nos temporalem dici possum⁹
inchoare vitam: cuius cōmunis periodus
vicibus duodena vt annus totidem men/
sibus transmutatur. Quemadmodū nem
pe annus a gelu ꝛ pruinis incipiens / pau/
latim per menses ad feruidum calorem: et
abinde in torpidam rursus hyemem pro/
greditur. Non aliter infans ab algida ꝛ in
erti infantia per senarium annorūȝ sensim
vires acquirens ad viridum ac estiuū ve/
ritatis robur prouehitur / in gelidam sub/
inde senectam sensim. Et vt Naso ait. sine
strepitu relapsur⁹. Uenit igitur hodie Je/
sus: vt in peregrinatione nostra (per quaȝ
in ciuitate hac non manenti futuram in/
quirimus: se ducem esse monstraret: ꝛ no/
minis susceptione salutarē omni etati dās
congrua ad terminum adipiscendū moni
ta: ꝛ salubres per quas gradiendum est car
pere semitas edocens / contra insanarum
estus cupidinum: contra durissima acci/
die: auaricie: ac infidelitatis hyemem di/
uerticula et recessus prouidens tutissimos
Postq̃ consummati sunt dies octo vt ꝛc.
Consummatū verbum seu consummatio
abbreuiata que inundabit iusticiam. Esa
ie. x. Consummatos circumcisionis dies
expectauit. Postq̃ consummati sunt ꝛc.
Consonat euangelicuȝ istud ibi quod ad
Abraham iussit deus Genesis. xvij. Jn/
fans octo dierum circumcidetur. Sic legis
institutor vt dici solet ad vnguem legē per
tulit: eiusq̃ obseruationi su⁹ cōd. tor spōte

se submisit. Postq̃ ⁊c. Temporis hec pre
scriptio ⁊ teneritudini consulebat infanti/
um ⁊ prouectioris etatis dolori ꝓuidebat
ne insolidorū ⁊ pene lacteoꝝ membrorum
lesio mortē inferret: aut viuacibꝫ ⁊ indura
tis dolor min⁹ causaret. Sꝫ in celesti hac
V ple an obseruāda fuit hec cautio? ¶ Videt
siquidē Hilarij verba omnē ab ipso chri/
sto passibilitatē exclusisse: vtputa ab eo q̄
ne dolerent alij: plurics effecit: ⁊ effecit fate
mur: quāobrem? nō necessitate sꝫ vltronea
volūtate: vt ꝑ oīa fratribꝫ assimilaretur
ad Hebre. ij. Vulnerat⁹ est ꝓpter iniq̄tates
nostras ⁊ attrit⁹ ꝓpter scelera nostra. Esa.
liij. Postq̃ ꝯsummati ⁊c. Octo dies con/
summati: octo sunt beatitudies cōsumma
te atq̃ ꝑfecte. numerus nāq̃ numero ⁊ no
men noī cōgruit: quoniā benefica virtute
nullus est dies lucidior. nullusq̃ pulsis eti
am nubibus nitidior esse potest. In nullo
aūt q̃ in christo ille beatitudines cōsūma
tius extitere: etiā ante ipsi⁹ circūcisionem
corꝑalē. Postq̃ ⁊c. Mystice octo isti dies:
octo sunt āni quibꝫ filij israel: tota scꝫ ade
posteritas seruierunt Chusan Rasathaym
regi: qui tenebrosa iniquitas vel nigredo i
pietatis interp̄tabat. Qui postq̃ ꝯsumma
ti sunt clamauerūt ad dominū: qui suscita
uit eis saluatorē scꝫ Jesum: ⁊ liberauit eos
Judicū. iij. Sequit Ut circūcideret pu/
er. Verba hec obligatōem quandā insinu
are vident: sed oportunitatē ⁊ ꝯgruentiaꝫ
vt circumcideret christus reperio. obliga
tionē ꝟo nequaq̃: nisi fortassis hec aliquis
arbitret / q̄ circūcisio originalis criminis
labem expiabat. At hic prorsus ab eadem
semꝑ extitit alienus. An qꝛ mater ei⁹ susce/
pto semine cōceperat? Ad hoc rn̄debit. Qm̄
virū nō cognosco. An demū qꝛ circūcisio
grām ꝯferebat. At q̄ iste est: cui sm̄ Aplm
ab initio dat⁹ est sp̄ussct̄us: nō ad mēsurā.
Cur ḡ dictū est vt circūcideret? Certe ne iu
deis esset in scandalū: atq̃ legē reprobare
videret quā venerat ꝯsūmare. Dico enim
inq̄t ap̄lus: Jesum christū fuisse ministrū
circūcisionis ꝓpter veritatē: ad ꝯfirmādū
in nobis veritatē patrū. ad Roma. xv. Ut
preterea se filiū Abrae: qui primus circum
cisionē in obedientie maxime signū atq̃ fe
dus sempiternū susceperat. Gen̄. xvij. de/
monstraret: illudq̃ semen eius esse se doce/
X ret. in quo benedicende erant oēs gētes
Gen̄. xij. ¶ Quanuis insuper humanitas
eius hominibus nota esset: ⁊ occulta demo
nibus diuinitas: proinde vt ex eius imita
tione obedientiā humilitatēq̃ concipem⁹
ex beneficio autē tanto dilectionem: vt de/
niq̃ corpus ecclesie mysticum (cuius chri
stus caput est) hoc cauterio sanaret vt cir/
cumcideretur: vt scꝫ gelidissimo in tempo/
re a iudeis statueret: ⁊ delicatissime carnis
partē petra durissima duriter cōprimeret:
cōpressam crebro eius circūductione vio/
lenter laceraret: ⁊ cū affluenti tandē sangui
ne ac dolore graui e corꝑe se moueret: duꝝ
opus ꝑ omnia Ut circūcideretur edocere
nos volebat christ⁹ / circūcidend⁹ esse non
circumcisione manufacta: que est in expo/
liatione carnis: sed circūcisione christi. ad
Colos. ij. De qua ad Phil. iij. idē ait. Nos
eñ sum⁹ circūcisi q̄ spiritu seruimus deo.
⁊ Deut. xxx. Circūcidet dn̄s cor tuū ⁊ cor
seminis tui: vt diligas dn̄m deū tuū spiritua/
lis. Cui⁹ circūcisionis figura data est Ge
nes. xvij. vbi iussus est Abraā circumcide/
re se ⁊ Ysmaelē filiū suū cū seruis empti
cijs ⁊ vernaculis suis. Abrahā itaq̃ multa
rum gentiū pr̄ / intellect⁹ noster est: varias
in se cogitatiōes parturiēs. Ysmael dn̄i
exaudibilis est libera volūtas nr̄a deo na/
ta obseq̄. Serui non empticij ⁊ vernaculi
sensus nr̄i sunt itellectui ac volūtati ad ser
uiendū adhibiti. Intellect⁹ recte circūcidi
tur: cū spissa ab eo ignorātie pellis lucidos
eius obuoluēs oculos: ꝑ fidei petrā rescin
ditur: ignorātia quidē est obprobriū egy/
pti: qđ ꝑ circūcisionē a Josue factaꝫ tolli
dr. Josue. v. Liberā volūtatē in nobis cir
cumcisam dicim⁹: cū passiones / amorem
scꝫ odiū irā ⁊ inuidiā quasi totidē pellicu/
las eā circūligātes ꝑ religiose discipline pe
tram separamus. ¶ Et hec mystice est mu/ Y
lier illa pulcerrima de qua habetur Deut.
xxj. que anteq̃ in ꝯiugiū circūcisoꝝ venire
possit: debēt ab ea primitus radi cesaries
vanitatis ⁊ suꝑflue suꝑstitiōis: p̄scidi insu
per vngues carnal' affectiōis / ⁊ exui vesti/
mētis superflue cupiditatis. Sensus su/
os ad extremū circūcidūt q̄ a moribꝫ eos
inordinatis ⁊ illicitis operibus cohibent:
nec aliter debent in coloniā siue societateꝫ
circumcisoꝝ venire. put in veteri lege san/
citum est. Exodi. xij. Multiplices aūt ser/
uos illos esse nullus ambigit. Sunt autē
que circumcidēde sunt ab abdūctione au/
diendi verba dei. Actu. vij. Dura ceruice ⁊

incircũcisis auribus vos sẽp̃ spũisancto restitistis. Circũcidẽdi sunt oculi a vago lubricoqʒ intuitu. Unde sanct⁹ Job. Pepigi fedus cũ oculis meis vt nec de ṽgine cogitarem. Est ꝛ os a vaniloquiõ ꝯsuetudie circũcidendũ. Exo. vi. Incircũcisis labijs ego sum. Est ꝛ tact⁹ neq̃ssim⁹ oim̃ seru⁹ ab illicita delectatiõe circũcidẽdus. De q̃ mystice Exo. iiij. Tulit Sephora. q̃ specularis interptat̃. i. rõ: acutissimã petrã. q̃ est mortis recordatio. ꝛ circũcidit ꝑputium filij sui. i. tactus / q̃ veluti fili⁹ a carnalibꝫ diligit̃ ꝛ amatur. vt inq̃ circũcideret̃. Cõueniũt ecce parẽtes iesu i tugurijs vimineis stipul' cãnis vel palustrib⁹ adopertũ. nõ erat ibi querere circumstrepẽtes famulantiũ greges: neqʒ feruentẽ curiosa ciboꝝ p̃paratiõe popinam: nihil ibi ornatũ / nil insigne / nil splendiduꝫ p̃ter Jesum Joseph ꝛ Mariã. Prestolabatur eos Joseph in limine: ꝛ officiose aduẽtantẽ quẽlibet tremul's salutat ṽbis. Honis assurgit hospitibus Maria: ꝛ placido (vt erat) vultu ac iocũda frõte: eosdẽ quasi totidẽ dei angelos recipit / salutat / venerat̃

Z suã deinde ostẽtat ꝓlẽ. Uidẽs certatim eos q̃ aduenerãt Jesum cupidis manibꝫ attrectare / sibi blãdiri / ꝛ defixis attonitisqʒ oculis celestẽ faciẽ intueri. Mulieres p̃sertim videre erat q̃ꝫ figit hec blanda genis oscula / arridet ei altera vt idip̃m similiter arrideat. addit altera blãdicias plures / blesa murmura: dulcesqʒ susurros. fuit q̃ eũ int' vlnas reclinaret ꝛ ad vbera cõpresso eidẽ cõtineret / oculis nutibusqʒ loqueret̃. Ceterũ stupent om̃es / admirant̃: Laudãt hi sidereos radiantesqʒ oculos: os imperiosum atqʒ serenũ. alij viuidũ: alij nitorẽ ruborẽ ꝑmixtũ reliq̃ venustissimã corporis toti⁹ cõpag'nem Erat eñi speciosus forma p̃ filijs hominũ i psal. Et vt de Adonide naso ait. Formosissim⁹ infans: nec videbat̃ viri mortalis puer esse sꝫ dei. vij. erbit. Primo singuli de eo singulas fecerũt sentẽtias: de futuris euentibꝫ augurant̃ cõiecturãtqʒ: ꝛ bona quisqʒ ſm̃ estimationẽ suã maxima eidẽ imprecat̃ Nõ defuerũt q̃ auꝝ ei diuitiarũqʒ aceruos ac multos armentoꝝ greges / siue diues cõiugiũ postularẽt. ab alijs om̃s magistrat⁹ / potẽtia / incolumitas / vite diuturnitas: ꝓpiciaqʒ fortuna. Qui vo alt⁹ consultiusqʒ sapiebãt: mores claros: generosum animũ prudentiã: sapientiã atqʒ sanctimoniã: deum colere ꝛ iugit̃ venerari. Proinde ad parẽtes versi vt magnũ de eo gaudiũ ipsis obtingat / vno om̃es ore vnanimiqʒ exorant voto. His adhuc ꝑ domũ volitantibꝫ verbis. Maria paruule nutricis instar ad focum solito grãdiorẽ resedit. Reclinat i gremio collaudatũ Jesum: ꝛ calide manus attractu nudatos refouet artus: ṽgineis cũ vberibus ablactat. ꝛ tandẽ pauperculis et neqʒ auro neqʒ serico cõtextis pannis subrigit. Post hec suis manibus infantẽ in cuius intuitu paulisper immorata: eundẽqʒ exosculata suauiter: vt ad circũcidendum duceretur exhibuit. Suscepto iesu domũ exeunt / quos Maria posti reclinis quoadusqʒ licuit nõ gressibus quidẽ sed oculis secuta est. ꝛ poterat tamen ꝑfecto egredi puritas eius / sed humilitate detenta est. ¶ Ita A
Jesus veluti imbecillis ꝛ firmo nondum pede calcare terrã valẽs: inter mortales vlnas immortalis effertur: ꝛ vt sordidus / vt immũdus / vt in delictis ꝓgenitus expiari ꝑducitur / non pomposa aut lõga magnatũ circũ se turba: sed pauperẽ Jesum pauꝑes comitant̃ parẽtes. Josephqʒ pariter trepido passu recuruus incedẽs ꝛ fessos p̃ senio artus baculo sustentãs (mira res) illũ queꝫ angeli venerant̃ in celis: in terris positũ: et angustos paludososqʒ vicos transeuntem hoies sibi obuiã effecti aut dissimulãt aut fortassis via cedere nõ dignant̃. Ceterũ introgressus templũ infans medijs in frigoribꝫ sup algidũ altare nud⁹ sistit̃: hac illac collabunt̃ mẽbra velut emortua vel lãguida. ꝛ paruꝫ roboris habentia: circũplectit̃ puer ad sacerdotis imperiũ. Porro ip̃e qui vera petra est: ꝑ figuratiuã petrã conteritur decerpit̃ ꝛ ab eo secatione violenta ꝑs pellis extrahitur. tunc elisi trepidant nerui et latera: contrahitur caro: incise fibre cõpioso sanguine defluunt: et Iesus frigore pariter ꝛ vulnere i͂fans pias fundit lachrymas ꝛ vagiens p̃terea clamat: cuius ad vocẽ languidi olim sanabũtur ꝛ resurgent mortui. Durum prorsus si innocentiã consideres spectaculum. Quãobrem o fidelis anima: (neqʒ enim ad infideles ꝛ incredulas mihi sermo est: quoniã talibus obsurdescũt vocibus) fidelis inq̃ anima potes ne regem tuum / ducem tuum / fratrem tuum / ꝛ si parum dico: saluatorem tuum nudũ: lacerũ: cruentatum: lachrymis fusum siccis oculis intueri? Potes ne auribus obturatis: et corde duro: eius miserabiles excipere

planctus: Pro se siquidē nihil ꝑperit hec
B oia. ¶ Rependevicē: fac saltē qd̄ adulatorē
solere Satiric⁹ ait: Flet si lachrymas con
spexit amici. Geme igit̄ et plora ⁊ agnosce
in ṽbo h̄ vt circūcideret̄/acerbitatem cogi/
ta charitatē humilitatemq̄ ↄsidera. Disce
amare/disce pati/disce ceruicosam humili/
are mentē. Nā q̄so q̄d pl⁹ admiratōis ha/
bet. aut de⁹ flēs ac gemēs: aut respectu tā i
estimabilis humilitatꝭ patiētie ⁊ charitatꝭ
homūcio paupcul⁹ cib⁹ ⁊ esca vermiū fu/
turiq̄ incert⁹ ꝑiculi. Si asper/si elatus du
rus ingrat⁹ deo ↄtumaxq̄ ꝑseuerat: Sed
aspecta/parū enī erat humilitatē factꝭ ostē
disse, nisi insup eā noīb⁹ adaugeret. Dicit̄
vt circūcideret̄. nō rex/nō dn̄s/nō ꝑpotens
aliq̄s: sz vt circūcideret̄ puer. O nomē hu/
mile: q̄ ꝑcellsam tecū fers maiestatē. O im/
mensa sublimitas: q̄ exiguo pusilloq̄ vo
cabulo ↄtineris: vt circūcideret̄ puer. Au/
diant hec tituloꝝ cupidi/audiāt q̄ bullatꝭ
grandisonisq̄ noīb⁹ gloriant̄/ vt circūcide
ret̄ puer. De⁹ optime q̄ ↄtraria hic hoīum
insolētie modestia repit̄. Res itaq̄ ꝑcio infi
nita extenuat̄ noīe: nos aūt vilissima ac de
decora ⁊ (qd̄ deteri⁹ est) flagitia nostra ꝑcla
ris ac speciosis ṽbis honestare conamur.
O, si rex veritas/nō hoīm fulgor inspicit̄
cōpellemur exclamare illud Eccl̄. initium
Uanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Idq̄
Persij. O q̄ntū est in reb⁹ inane. Nos nē/
pe q̄s reuerēdissimos p̄res ac memoratissi
mos dn̄os/impatores/reges/ꝑncipes vo
cam⁹: si ṽe ⁊ ꝑprie loq̄mur/ q̄d aliud sunt
q̄ spurcid⁹ stercoꝝ sacc⁹/fimus et spuma
fragilis/⁊ aīi impetū vētoꝝ leuis fum⁹: fu
turūq̄ (ni de⁹ auertat) gehēne incēdiū: Ast
illi q̄s prudentissimos sapiētissimosq̄ no
minam⁹: q̄ etiā vt van⁹ ille orator Gorgias
nulli⁹ rei sibi deesse sciētiā arbitrant̄/igno
rantes ꝑculdubio dicēdi sunt. in q̄b⁹ si pro
funde intueatꝭ/ignorātie plurimū/sapiētie
aūt atq̄ prudētie exiguissimū repies Non
vacat oīa ꝑcurrere: oīm siquidē summā
hec ē, nos speciositate nominū ⁊ falli et fal
lere Ut circūcideret̄ puer ⁊ ṽe puer paruus
q: virgo: paru⁹ q: humilis: modico satia/
tus ꝑ abstinentiā. Ludens ↄ̄ accidiā/con
cordans cōtra inuidiā, ⁊ cito dans ↄ̄ auari
ciam: cito pacificatus ↄtra rancorē inuete
C ratū. ¶ Puer n̄ similis illi de quo Esa. 67.
Puer centū annoꝝ morief̄. Et illi de quo
Eccl̄. x. Ue terre cui⁹ rex est puer. Quin po

tius puer erat ingeniosus ⁊ sortitus aīam
bonam. Sapie. viij. Ut circūcideretur pu
er/non poterat ad miserabiliorem erumnā
tiorem erumnis omnib⁹ ⁊ aliene opis egē
tiorem etatē dei filius inclinari: nota est in
fantie imbecillitas, cogniti dolores agni/
taq̄ discrimina. Qua de re memorabile ex
tat Augustini verbum. Quis non exhor/
reat ⁊ mori eligat/si ei ꝑponatur et mors ꝑ
petiēda aut rursus infantia: Uides q̄ sen
tentiosa breuitate Augustin⁹ infantie mor
tem ꝑposuit. Ut circūcideretur puer Apel
lo te Hieremia. De christo enim i libri tui
caplo. xxxj. protulisti. Nouū inquit crea/
uit domin⁹ super terrā/femina circūdabit
virum. Et ecce Lucas ait/vt circumcide/
retur puer. An est euangeliste propheta cō
trarius: aut vir simul aliquis esse potest at
q̄ puer: Sed etatē sane per pueri nomen
euangelista describit. Hieremias autem i
viro plenitudinē insinuat gratiaꝝ. Audiui
mus primū celebritatis huius mysterium
Christi videlicet circūcisionem: nominis
impositionē videamus. Dicit̄ enim. Uo/
catum est nomen eius Jesus. A quo voca
tum si fortassis interrogas: Incunctanter
respondebit euangelista. O, inquit voca/
tum est ab angelo priusq̄ in vtero concipe
retur. Nam si Origeni credas: non decuit
illud prius ab hominib⁹ efferri: sz ex qua/
dam sublimiori excellentiorique natura vo
catum. non quidē fortuito: sed ex supreme
trinitatis consilio: nec ex tempore tm̄mo/
do/sed eternaliter. quoniā ante solem ꝑma
net nomen eius: In psalmo. Uocatuz ad
futuri euentus indiciū: non exaltandū cō/
formitate nominū generis sui memoriam
quemadmoduz ill'i de quibus Psalmista.
Uocauerunt nomina sua in terris suis: q̄/
niam vt de Johanne dicitur: Non erat in
cognatione sua qui vocaretur hoc nomine
Uocatum ⁊ recte vocatū: non vsurpatum
vt tyrannorum mos est: atq̄ ambitiosorū
diuina nomina vt penitus indebita teme/
raria presumptione vsurpantium: quales
in gentium populis q̄ plurimos legimus
⁊ non tam litteris. q̄ periculis ⁊ damnis
nostris experimur. Uocatum: ideo est in/
stitutum. ¶ Nam sanctificauit sanctos su/ D
os. Sophonie. iij. Et quos vocauit hos
et iustificauit. Ad Romanos. viij. Uoca/
tū est: nomē vnq̄ nouū qd̄ ad os dn̄i noīa
uit. Esa. xlij. Sanctū ⁊ terribile laudabile

⁊ excelsũ admirabile in vniuersa terra. Im
primis nomẽ sanctũ summis etiã impato
ribus adorandũ. qđ nec demonũ obstina
ta ꝑtinacitas: nec ꝑniciosissime secte ꝑnici
osissimꝰ auctor mahometꝰ ausi sunt viola
re nomẽ angelica ꝑcellẽs noia: eos maius
seraphin appellãs maiꝰ cherubin seu do
minatõesꝫ tronos: ṽtutes: potestates hoc
excellẽtiꝰ est atꝫ ꝑclariꝰ. Mihi nõ credis?
Audi Aplm. Dedit illi deꝰ nomẽ qđ est su
per om̄e nomẽ. ad Phil. ij. ⁊ ad Hebre. j.
Tãto (inqͭ aplꝰs) melior angelis effectꝰ q̄ꝫ
to differẽtiꝰ ꝑ illis nomẽ hereditauit. No
men ꝑterea qđ nulla inq̄ꝫ ꝑsequentiũ ⁊ to
to malignitatis impetu seuientiũ tyrãnorũ
atrox rabies ⁊ impijssima crudelitas deij
cere potuit obruere vel delere: q̄m turris for
tissima nomẽ dei. Prouer. xviij. ⁊ bonum
nomẽ ꝑmanebit Ecci. xlj. At ecõtra nomẽ
impiorꝫ putrescet. Prouer. x. Nomẽ ad ex
tremũ in q̄ surrexerimꝰ ⁊ in q̄ erecti sumus i
christo nomẽ eiꝰ. Placet hic Origenis ꝑ
conctatio. Cuiꝰ eiꝰ? placet ⁊ eiꝰ r̄nsio / illiꝰ
q̄ in excelsis sine matre ⁊ in terris s̄m cor
poris susceptionẽ i sinu est m̄ris: expssa est
magna inuocatiõis modo dignitas: mira
in nois q̄litate efficacitas: ineffabilis insu
E per i re vocata maiestatis sublimitas. ¶ Sz
qđ est illud nomẽ tãte dignitatis q̄ ad ꝑmũ
tãte efficacie q̄ ad scđm / tãteꝫ sublimitatis
quo ad tertiũ. nõ dum spãliter apertũ est.
Quietiã me q̄ vir pollutꝰ labijs sum. Esa
ie. vj. Terret nõ negligẽda aplice tube sen
tẽtia. Discedat inqͭ ab iniq̄tate ois q̄ no
minat nomẽ dñi. ij. Thim. ij. Quãobrem
me silẽte euãgelista ip̄e loquat̄: nomẽ eiꝰ ie
sus. Exultent celi / ꝯtremiscat terra / cõmo
ueat̄ mare / obstupescãt abyssi: ⁊ audito no
mine Iesu / om̄e genu flectat̄ celestiũ terre
striũ ⁊ infernorꝫ. ad Phil. ij. Nomẽ eiꝰ Je
sus expergiscimini veteres p̄res ⁊ inane
ni limbi incole suspẽsis auribꝫ qđ euãgeli
sta dicat ꝑpendite. Nomẽ eiꝰ Jesus: an au
ditis an intelligitis? Intelligimus vtiq̄ꝫ
⁊ audimus: ⁊ hoc solũ nomẽ est qđ gaudi
oso pectore ⁊ letis frontibꝫ hucusq̄ꝫ audire
meruimus. Demissos igit̄ ⁊ merore cõfu
sos ⁊ squalidos erigite vultꝰ: exundantes
lachrymis extergite oculos: ⁊ tanq̄ꝫ ad cer
tum vere liberationis nunciũ tripudiate:
gratulamĩ ⁊ psallite. Cessent erută ex imis
pectoribꝫ suspiria sit gemitibꝫ finis: ⁊ tãq̄ꝫ
voti cõpotes effecti celũ ⁊ terrã his amor
do nõ pulsate vocib̄. ¶ Rorate celi ⁊c. Nomẽ F
eius Jesus. Exhilare ice tu q̄ perieras mi
serande homo: neq̄ꝫ eni iocundius gratiꝰ
ve nomen a seculis audire potuisti: cũ mi
seria tua equidẽ poterãt alia de deo nomi
na ꝑdicari: nomen autẽ Jesus nequaq̄ꝫ. nã
sine salute saluator esse nõ potest / nec Je
sus sine saluatore. Tu captiuus es cũ pe
dibus duris astrictus: cõstitutus int̄ tot
externorꝫ domesticorũq̄ꝫ hostiũ in te cõiu
ratorꝫ cuneos / fragilis lassus inscius ⁊ ce
cus: ꝑ vias mũdi huiꝰ peregrinans / vias
vere deuias / ⁊ Dedali labyrintho simill
mas / ita est an fructuose sunt vie prerupte
precipites ⁊ lubrice laqueis vbilibet ac la
trũcul' obsesse. Nomẽ igit̄ Jesu auide au
dias / loquaris libẽs / cogites sꝑ: dicq̄ꝫ cũ
psalmista. Deꝰ in nomine tuo saluum me
fac. Idq̄ꝫ. vj. Eneidum. Eripe me his in
victe malis. Da dextrã misero ⁊ tecum me
tolle ꝑ vndas. Sedibꝫ vt saltẽ placidis in
morte quiescã. Nec peccatorꝫ terror q̄ mi
nus id agas te distrahat. Filius eni homi
nis nõ venit vocare iustos sed peccatores
Luc. ix. Nomen eiꝰ Jesus: nominis hu
ius dulcedinẽ gustauerat qui dicebat: Ex
G ultabo in deo Jesu meo. Abacuc. iij. ac si
diceret. ¶ Exultent in opibꝫ alij ac fructi
bus terre: alij in altis sed precipitibꝫ ⁊ tre
mulis honorũ fastigijs: reliqui in cubili
bus ⁊ ebrietatibꝫ: ego autẽ exultabo in deo
Jesu meo. Exultent in rebꝫ pessimis: glo
rientur cũ malefecerint / ducant in bonis di
es suos: ⁊ sic ad inferna descendãt. ego au
tem exultabo ⁊c. Nomen eiꝰ Jesus: o egy
pte ipsum Joseph ꝑpter frumenti in fame
prouisionẽ lingua tua mundi saluatorem
appellasti (Sic enim legit̄ Gen. xlj.) q̄n
to potius huic saluatoris nomẽ erit q̄ nõ
temporalis (vt ille) sed spiritualis adipe
frumenti saciat te. in Psalmo. Josue ꝑte
rea non sine magni sacramẽti mysterio Je
sum nouimꝰ appellatũ: cuius singula pe
ne gesta nostri Jesu figuratiua sunt: q̄ po
pulum israel ex horrida deserti solitudine
circumcisis prius filijs israel ⁊ triũphatis
vsq̄ꝫ ad consũmatam interfectionẽ hosti
bus in promissionis terrã fluentem lac et
mel primus introduxit: nõ poterat aucto
risatior historia nec sensibus mysticis fe
cundior nostreq̄ꝫ materie vicinior adduci
Sed ad finẽ ꝑpero ⁊ hac de re Origenis
lingua elegãter sup Josue disseruit. ¶ Aliũ

lego Jesum filiū Josedech sacerdotē certe
magnū: sordidis tñ vestib9 indutū. Zach.
iij. At iesus noster tot9 candid9 est: ⁊ sacer
dos est in eternū. Est ali9 insup Jesus fili
us Sirach vir apprime sapiens sapientie
q3 laudator magnific9: nostro tñ incōpara
bilis: qui vera ⁊ eterna est dei patris sapiē
tia. que (vt ꝟbis illi9 vtar) ab initio ⁊ ante
H secula creata est ⁊c̄. Eccī. xxiiij. ¶ Quid mul
tis moror: ꝑcurre circūgira siue in celo sur
sum siue in terra deorsum: neq3 alterū talē
Jesum neq3 saluatorē reperies: nō si sup/
stitiosa falsitas iouē incestuosum afferat ex
ulem saturnū: iunonē iracundā: venerē pe
tulantē: claudicantē deformēq3 vulcanū:
aut furentē herculē: aut oēs deniq3 de qb9
ꝓphetico ore dictū est: Omēs dij gentium
demonia. Reclamabit forsitan inanis va/
nitas: opponetq3 victoriosos principes ⁊
triūphis inclitos. Sed interrogati senon
saluatores s3 seruos fragiles ⁊ salutis in/
digos. aut humiliter ꝓfitebunt: aut negan
tes experient inuiti. Soli9 itaq3 Jesu vox
illa est. Saluator nō est ꝑter me. Osee. xiij.
⁊ alibi nō est absq3 me saluator. Esa. xxiij.
Jesus nomē ei9: iubeo te mētalib9 oculis
circūspicere vitā iesu: quanta ad infirmos
cōpassio: quant9 salutis nostre ardor/ q̄nta
apud omēs benignitas: aspicies innume/
ros ab eo incolumitati. et (qđ stupendum
magis est) quosdā vite restitutos. virtus eni
de illo exibat ⁊ sanabat omēs. Luc. vj. nec
ipse modo s3 ī suo noīe iesu sui successores
hoc agebāt. ⁊ (qđ mireris) ꝑuersi quidā et
increduli Sed tāta tāq3 ꝑpotēs est nomis
hui9 ꝓlatio: circūflecte te ꝑ omīa apte vide
bis q3 merito vocatū est nomē eius Jesus
Nomē victoriosum: alioq̄n nō portasset il
lud tā infracta ceruice insupabiliq3 cōstan
tia corā regib9 ⁊ ꝑncipib9 ⁊ filijs israel vas
illud electiōis Paul9 apl'us. Dulcisonū ꝓ
terea: alioq̄n crebra adeo repetitiōe suis il
lud epl'is nequaq3 inseruisset. nec obtrūca
to capite stupentib9 q̄ aderāt Jesum ter lin
I gua ei9 palpitās nominasset. ¶ Augustinū
ꝑterea Bernardūq3 legim9 de se affirman
tes: nullas omino scripturas eis sape q̄nta/
cūq3 eloquētia aut sentētiarū grauitate pol/
lerent nisi vidissent nomē Jesu ibidem in/
scriptū: recogitātes q̄m nō est aliud nomē
sub celo sub quo oporteat nos saluos fieri
Actuū. iiij. Quisq3 acerbissimas sanctorū
passiōes fideli mēte ꝑtractat: recēsetq3 cru/
ciatus corū exq̄sitissimos: q̄ntos ⁊ quales
ingeniosa ad seuiciā impietas: lesaq3 ac ir/
ritata crudelitas excogitare infligereq3 po
tuerūt: noīs hui9 Jesu ꝟtutē agnoscere fa
teriq3 cōpellit. ¶ Quid eni dulces fecit ste/ K
phano lapides: vtiq3 nomē Jesu nomē id
ꝑfecto dulcia: immo expetēda eis fecit sup
plicia: quorū vel sola recordatio horrorem
nobis incutit ⁊ tremorē vehementē. Inde
est id Actuū. v. Ibāt gaudētes a ꝯspectu
ꝯsilij: q̄m digni habiti sunt ꝑ noīe Jesu cō
tumelias pati. Agnosce igit ⁊ vide q3 me/
rito vocatū est nomē ei9 iesus. Mihi certe
ad finē anhelāti acclamant sancti sancteq3
omēs: ⁊ vt gloriosi noīs iesu ꝟtutē in eorū
victorijs edisserā sollicitāt: ostentāt q̄t ho/
stium acerbos ꝯflictus: quot callidas laten
tesq3 insidias: q̄t fraudes: q̄t laqueos: q̄t
discrimina subiugauerit eis iesus. et terga
vertere cōpulerit. Grandis sane materia:
⁊ nō modo collationi: s3 ingētib9 libris suf
fectura. ¶ Dubi9 pluries steti: quē potissi/
mū loquerer: nūc hoc nūc illo magnis ad
se vocib9 ꝑurgente: oīb9 idcirco valefacere
sorte pari cupiebā. S3 ab vno quē legi (cu
ius nomē sit in libro vite) nullo pacto abs
q3 ipsi9 memoratiōe diuellere me potui: q̄/
niā aperto ille sinu pect9 suū rubricatis pun
ctis distinctū vt viderē admonebat. vbi cū
ꝓpi9 accessissē legi ī nomē iesus acuto cul
tro: viua in pelle tenaciter insculptū here/
bam cogitabūdus: cū ꝑor ora in tales la/
xauit sonos. ego inq̄t ab initio sortit9 ani/
mā bonā ⁊ fide ꝑditā ipam saluatori suo ie
su dedere despondereq3 statui: sed idipsū
vt reliqua solet bona dissuadebat ⁊ mali/
gnis conatib9 obnitebat morticinū corp9
meū. ¶ O quotiēs paruulo in thalamo ani L
me mee Jesum introducere studui: vt suo
eā solaret fouereq3 ꝯsortio ⁊ petulans cor
pus obstitit quotiēs iā introductū violen
ta lenonū q̄s induxerat irruptiōe foras ab
ire coegit: horresco dū memini bono inte/
rea duct9 ꝯsilio nomē Jesu mea in anima
indelebili stilo cōscripsi. Nec hoc satis erat
q̄m etiā meo illđ in pectore vt cernis exara
ui: cōsulte id agēs vt salutiferū ī vexillum
indomit9 asell9 me9/ qđ est corp9 meū recal
citrans/ ⁊ inuit9 ferret ⁊ meis impugnato
rib9 opponerē: sciretq3 partes aduerse a me
toto indictū eis bellū. neq3 ampli9 ī aliqua
pte mei vllū habituros cōmerciū. Multa
vi insup ꝑtinaciq3 ꝯsuetudine corporeum

es meū edidici ad oēm hostis strepitū/ ad
oēm in.ug impurā ac malesuadā vocē no/
men Jesu ꝯfestim acclamare: vidisses tunc
eos aspectu auditoqꝫ noīe Jesu furere / nil
pter h̄ habētes qd agerēt. Porro circūdan
tes circūderunt me: ꝛ estuosis illecebrarū
facibꝫ exardere sicut ignis in spinis cona/
ti sunt: sꝫ in noīe dn̄i Jesu qꝛ vlt⁹ sum ī eos.
D ¶ Ecōtra ꝟo aīa mea q̄tiens nōnunq̄ꝫ aut
temptatiōis violētia aut sufferēdi tedio pene
succūberet. dare q̄s vellet tortoribꝫ suis vi
ctas man⁹ ad nomē iesu viriliter exiliebat:
incendebat animū altū ac generosum/ no
bilitatiq̄ꝫ sue cōsciū ingenu⁹ pudor: fidei
quoqꝫ ac priorꝭ pacti memoria. necnō pre
habite victorie acutis stimulis incitabat:
stringebat ac tondebat pect⁹ noīe Jesu in
signitū: ꝛ inter effrenes dissonosqꝫ ingruē/
tium tēptationū sonit⁹ nomē Jesu alti⁹ cre
briusqꝫ audiebat. Adhuc resurgebā alacri
or tanq̄ꝫ vires mihi auditū inspectūqꝫ no/
men Jesu trāsfunderet/ ꝛ trāsfundebat vti
qꝫ ꝑinde salubriter experiēs q̄ꝫ merito vo/
catū est nomē ei⁹ Jesus. His porrꝫ vir il
le dei subticuit multo pl⁹ plurima audire
si vaca ret locuturus. Spectabile dixerim
hui⁹ viri pectus: nec aliud q̄dpiā vllis vn
q̄ꝫ gēmis/ vllis ve monilibꝫ p̄ciosius ad or
nandū. Ast isti⁹ ꝛ si nō vulnera: ꝟba saltem
studeam⁹ imitari. Cōsuescam⁹ ad om̄es ꝛ
ad p̄mos p̄sertim malaꝝ cupidinū introi/
tus/ loqui statim ac inuocare triūphale il/
lud nomē Jesu/ quo nullum aliud ꝑuersis
N gentibꝫ equaliter formidandū. ¶ Exclame
mus vna cū Bernardo sup Missus est.
Ueni dn̄e aufer scandala de regno tuo qd
est aīa mea vt regnes tu q̄ ī ea debes regna
re. Uenit enī auaricia ꝛ vendicat sibi sedē ī
me: iactantia cupit dominari mihi. supbia
vult mihi esse rex. luxuria dicit: ego regna/
bo: detractio/ ira/ inuidia tractāt in meipo
cuius on⁹ potissimū esse videar: resisto re/
nitor: te esse dn̄m meū clamo: dico / non ha
beo regē nisi te dn̄m Jesum. Ueni ḡ domi
ne disperge illos in ꝟtute tua/ ꝛ regnabis ī
me: qꝛ tu es rex meus ꝛ de⁹ meus. Hec ille
Uerbis ad extremū Hieremie collatōem
absoluam⁹ bona fide ac plena spe cū eccle
sia dicētes. In nobis es dn̄e ꝛ nomē scm̄
tuū atqꝫ glīosum inuocatū est sup nos: ne
derelinquas nos. Sꝫ q̄ te Jesum ꝛ re ꝛ no
mine credim⁹ te saluante in nobis experiri
mereamur. in presenti ꝑ gratiā. ꝛ in futuro
per gloriam Amen.

Collatio in festo beati Ludouici.

Dominus regnauit: decorē indut⁹ est
O Scriptū est psal. xcij. quemadmo
dum a reuerendo mgr̄o nostro ho/
die allegatū extitit: ꝛ ab eodē p̄clare elegan
terqꝫ deductū. In exordio enī collatōis ad
matrē illi⁹ q̄ habet in femore ꝛ in vestimēto
suo scriptū. Rex regū ꝛ dn̄s dn̄antiū. Apo
calip. ix. Recurrem⁹ si placet ꝑ impetrāda
spūssancti grā dicētes Aue Maria. Dn̄s O
regnauit ꝛc. Scribit vbi supra. Ponitur⁹
collatiōis hui⁹ fundamēta atqꝫ ordinē. re/
gnū yconomicū qd intra vos ponit. De q̄
Lu. xvij. Regnū dei intra vos est. Regnū
politicū qd ab extra gerit vnde est illud (et
similia) regnauit de⁹ sup isrel. ij. Regū. viij
Regnū deificū quo de⁹ excolit. De quo ac
cipi potest illud Matth. xxj. Auferet a vo
bis regnū dei ꝛ dabit genti facienti fructuꝫ
ei⁹. Primū regnū est hoīs in ordine ad se/
ipsum. Secundū in ordine ad p̄ximū Ter
tium in ordine ad deū. Hec aūt tria regna
breuiter admodū notat Joh. Apoc. v. Fe
cisti inq̄t nos deo nostro regnū/ quo ad p̄/
mū. ꝛ sacerdotes quo ad secundū. et regna
bis sup terrā quo ad tertiū. Simile habe
tur. j. Pet. ij. Isti regno triplici triphariā
seruit⁹ opposita est atqꝫ ꝯtraria. Un̄ q̄daꝫ
est seruitus culpabilis/ cū q̄s est in peccato
rum feditate. Qui enī facit pctm̄/ seru⁹ est
peccati. Joh. viij. Et sic a quo q̄s supatus
est/ seru⁹ ei⁹ efficit. ij. Pet. ij. Seruitus tol
lerabilis cū quis est sub p̄ncipū potestate.
De qua Gen. xlvij. Leti seruiamus regi.
¶ Seruit⁹ execrabilis/ dū quis est in idolo P
rum credulitate. de qua Hiere. xj. Serui/
etis dijs alienis q̄ nō dabūt vobis requiē
die ac nocte. Tria ꝟo hec regna in passum
ptis ꝟbis nobis aspiciēda pponunt. Pri/
mū cū p̄mittit dn̄s. Secundū cū subiun
gitur regnauit Tertiū cū superaddit. deco
rem indut⁹ est. Et quō dicet aliq̄s/ decoris
noīe spūale regnū intelligi posset: cōueniē/
ter vtiqꝫ. Nam decor creature est in debita
ei⁹ subiectiōe ad deū Pulcritudo enī om̄is
rei/ ꝛ su⁹ decor est/ vt sit queadmodū cōue/
nit ei. Sicut ait Auicē. viij. metha. sue. ca.
vij. put recitat doctor pfundus in summa.
Nihil aūt magis cōuenit creature rōnali.
q̄ꝫ vt in finē suū ppter quē facta est inflecti/

biliter tēdat: tēdendo inherat: inherēdo q̄z
eidē seruiat. Seruire aūt deo regnare est. &
vt Senece placet i de beata vita ad Galli
Q onē. Deo parere libertas est. ¶ Et q̄m hui⁹
& alioꝝ dilucidatio infert⁹ fiet post seruitu
tis diuisionē: tres formare intēdo orōnes
siue ꝯsideratiōes beatissimi regis nr̄i (q̄tū
mihi ex alto datū fuerit) cōmēdatiuas. Pri
ma erit de ipi⁹ regno siue dn̄io in ordīe ad
seip̄m. Secūda de ipi⁹ regno in ordine ad
p̄ximū. Tertia de ei⁹ decore & regno i ordi
ne ad deū. Auditores īterp̄tesq̄z beniuolos
& pios sicubi aberrauero: correctores vos
hr̄e supplex p̄cor. Et h̄ exoratū sperās inci
✱ pio. Quib⁹ iā v̄bis regiam dignitatē & di
gnissimā maiestatē tuā eloquar gl'iosissime
rex & regū oīm decor atq̄z stupor Ludoui
ce: q̄ nā facūdia pares v̄tutib⁹ tuis laudes
dabit: Sunt eq̄dem eximij & ingētes lau
dū tituli q̄b⁹ fulges. Ast īter illos p̄mum &
q̄dammodo p̄cipuum in hac esse arbitror
q̄d tu ip̄si⁹ p̄stantissimū obtinuisti dn̄ium
& mētis tue regnū debitis legib⁹ moderasti.
Qualis nempe laus est hoīem aliq̄s p̄esse &
subiectos hr̄e q̄pl'imos si seip̄m regere & si
bi p̄esse nescierit: cū illud etiā pessimis ꝯue
niat. Istud aūt nō nisi viri boni & bn̄ insti
tuti est ꝓpriū. nec refert / q̄z de multis q̄spiā
triūphet, q̄z multos sub iugi seruitute ꝑci
piet: si nequissimis durissimisq̄z cupidita
tib⁹ seruū & ignominiosissimū mācipium
subijciendū se p̄buerit. Preclare siq̄dem a
Claudiano dictū est. Si metuis / si plura
cupis / si duceris ira: seruitij patiētie iugum
tolerabis / iniquas interi⁹ leges / tūc oīa iu
R re tenebis cū poteris rex esse tui. Tragic⁹ q̄z
Seneca. nescitis cupidi regnū q̄ iacet lo
co. Et sequit. Rex est q̄ posuit metus & di
ri mala pectoris: quē nō ambitio impotēs
& nūq̄z stabilis vulgi fauor mouet q̄ est i tu
to posit⁹ loco. & oīa infra se videt: nō abso
ne ab eo q̄d Sapiēs ait. Melior est q̄ do
minat aīmo suo expugnatore vrbiū. Pro
uer. xvj. Quippe (si Senece credim⁹) gen
tes barbaras impatientesq̄z alieni imperij
facili⁹ est regere q̄z animū suū ꝯtinere & sibi
tradere. q̄d in Alexādro magno vex fuisse
idē Seneca ait: eplaꝝ suaꝝ lib. ij. epla. vij
Alexāder inq̄t cū iā poti⁹ q̄z affect⁹ suos in
sua habebat ptāte. & subdit: imperare sibi ma
ximū est imperiū: quēadmodū nō tacuit li
ric⁹ ille Horati⁹ oda tertia. latius regnes
auidū domādo sp̄m q̄z si lidiā remotis gadi

bus iūgas & vterq̄z pen⁹ seruiat vni. Vn̄ et
Valenti⁹ imperator adhuc ꝑgo triūphis fre
quētissim⁹ ait: vna sem̄ victoria gl'iari: q̄
inimicoꝝ inq̄t neq̄ssimū domui carnē me
am. Est igit rex nr̄ celeberrimis attollend⁹
p̄conijs: q̄ seip̄m sua i ptāte habuit: q̄ aīmo
suor carni fortit imperauit. q̄d ondere cura
bo si p̄us de hui⁹ regni institutōne pauca
viderim⁹. Nā interrogabit forsan aliq̄s:
Quo pacto in hoīe regnū ponit: cū ille sit
vn⁹: regnū v̄o nō nisi in multoꝝ hierarchi
ca coordinatiōe ꝯsistit. ¶ H⁹ aūt q̄stionis S
apta est solutio: si magnū doctorē Augusti
nū in de sp̄ū & aīa. c. xxxij. (vt cōiter ei ascri
bit) inspexerim⁹ hic regnū hoīs instituens
regē in eo dicit esse volūtatē cōformiter illi
q̄d ab Aresto. ix. metha. in trāslatiōe antiq̄
dictū habet q̄ volūtas Pro ꝯsiliario
aūt ponit ipa intellectualis rō q̄ sp (vt idē
ph's ait) ad optima dep̄cat. Seruos v̄o et
subditos esse dicit ip̄os sensus. q̄ idipsum
q̄d ꝑ rōnem dictatū fuerit & ꝑ voluntatem
imperatū exequant: istud dn̄ium sup̄ sensus
positū est a ph'o. j. politic. esse politicū & re
gale. Sensualis appe appetit⁹ si ꝑ rōnem T
induct⁹ sit nat⁹ est obtēperare rōni atq̄z vo
luntati licet absq̄z assuefactiōe hmōi eidē
aduersēt & obuiet. put idē ph'us dicit & ex
periētia docet. & paul⁹ nō tacet dicēs. Sē
tio aliā legē in mēbris meis repugnantē le
gi mētis mee. ad Ro. vij. Ista est nuditas
quā i eua & adā inobediētie pctm̄ intulit: &
trāsfudit in posteros. Reformat aūt ꝑ v̄tu
tes disciplina & dissuetudine conquisitas.
Propterea q̄nto potētia aliqua volūtati sb
iecta plurib⁹ honestis & laudabilib⁹ infor
mata est habitib⁹. tāto ipsi⁹ volūtatis domi
nium mai⁹ nobiliusq̄z est. Est eīm tūc plu
rium operationū dn̄a: put in cantorib⁹ et ar
tificib⁹. & vniuersaliter in omnib⁹ q̄ nō nisi
ꝑ assuefactionē adipisci ꝯtingit ꝑspicimus.
Enitendū idcirco est ad regni hui⁹ dilata
tionē faciendā optimis & q̄plurimis habi
tib⁹ decorari. & maxime v̄tuosis. q̄s q̄ plu
res & illustriores habet lati⁹ regnat. Estq̄z
insignior atq̄z nobilior: & pl⁹ hr̄s pulcritu
dinis & decoris. Qua in re gl'iosissimū regē
Ludouicū latissime ac honestissime ipasse
magis ꝯstat q̄z vt decl[...]atione meā expo
stulet. Dicā tm̄ aliqua q̄ mihi ex legēda sua
ad manū oblata sunt ꝑ que liquidū & ꝑspi
cuū erit rōne volūtateq̄z in eo plenissimū
sup sensualitatē habuisse dominiū: ita vt

nihil horridū: nihil penosum: nihil diffici
le voluntati imperanti sensualitas refutaret.
Erat in monasterio regalis mōtis leprosus
quidā aspectu fed⁹ atq̄ horribil: liuidus
a colore: cōfossi ꝛ cōtracti imo penit⁹ absum
pti oculi: tenuissima p̄ raucedine vox: ca
V put supcil. ūq̄ nō pilis sȝ squalore ꝛ scabie
obsitū: trūce nares q̄s lepra iā antiq̄ta (vt
solet) depasta erat adeo vt nil cartilagis re/
liquū esset: defluebat ab eis os adusq̄ pu/
tridus obscenusq̄ humor: vbiq̄ vlcera:
vbiq̄ sanies. ꝛ (vt breui absoluā v̄bo) plu/
ra suo in corpore q̄driduani cadaueris q̄
hoīs signa erāt. Quid putas egerit rex no/
ster cū p̄mo suis oblat⁹ est aspectib⁹: Re/
torsit fortasse oculos: ceruicē retroflexit hu
mi spuit faciē rigauit ꝛ signa cetera horro
ris ac indignatōis ōndit: minime equidem.
Sȝ illico corp⁹ suū ad eū dirigēs diuissi
me corā eo genib⁹ flexis stetit: ac in mēsa h̄
modo eidē ministrauit: manu ppria carnes
quas sciderat cōdiens ꝛ in os ei⁹ mittens
nec grauissimum anhelit⁹ fetorē: nec faciei
deformitatē: nec q̄ virulent⁹ sanguis p la/
bia fissa distillabat exhorrescens. O pfun/
dissimā regis nr̄i humilitatē: nullis vnq̄ v̄
bis ad plenū extollendā: o bn̄ reginā ei⁹ vo
luntatē: cui⁹ edicto q̄ꝫ durissimo sua sen
sualitas nō potuit resiliēdo cōtra: putasses
eū nō tm̄ impatori terreno sȝ deo ministran/
tem. ꝛ ita sane eidē in suo paupe ministrabat.
Egit ipe nō inferioris tolerātie ꝛ hūilitatis
opus in bello vltramarino, duȝ cadauera
cesoꝝ vermib⁹ iā exūdantia, ꝛ q̄ tāta putre/
dine labefacta erāt vt nulla vix neruoꝝ cō
pages parti coheret regijs humeris hu/
māda deportabat. adde q̄ ex cōsuetudie sor
didos paupeꝝ pedes abluebat: adiunge/
batq̄ nōnunq̄ oscula pijs lachrymis ro/
rātia. edebat absq̄ vllo nausee signo cibos
manib⁹ eoꝝ cōtrectatos. Insistebat vigilijs
Ieiunia multiplicabat: ꝛ culcitra vtebat
X qualē laudare solebat Attal⁹: vt refert Se
neca q̄. s. resisteret corpi ꝛ in qua post dor/
mitionē iacētis vestigiū apparere nō possȝ
Plurima sunt his silia q̄ a pndo rege ideo
assidue agebant: ne q̄n sua sensualitas ex/
tolleret incōsulte: vtq̄ malignos ei⁹ cona/
tus aut effringeret: aut tēperaret. nouerat
eīm q̄ q̄ delicate a puericia nutrit suū suū:
postea inueniet eū cōtumacē. Prouerb. xix.
Quis aūt iste seru⁹ noster est: nisi sensualis
noster appetit⁹: ingratissim⁹ equidē ꝛ me/
rito odiosus fu⁹. Nā quo pl⁹ ei indulseris
quo amplu⁹ eū sibi ipsi derelinq̄ris: tāto im
mitior: eoq̄ in pnicē tuā pnior cōstituitur.
Ac pinde fit vt regnū aie in puersissimā di
labat tyrannidē dū volūtas serua efficiatur
ꝛ obsequit miserabilit sensualitatis impio
qd heu in q̄ plurimis pl⁹ q̄ satis experimē
to cognitū est: ꝛ a Seneca cōmemoratum
eplaꝝ suaꝝ li. ij. epla. viij Volūtas itaq̄ cū
circa moderādos sensuū impet⁹ lēta negli
gensq̄ est: vires paulatim assumunt ꝛ diu/
turnitate t̄pis adaugēt. ¶ Deinde velut in/ Y
domiti ꝛ effrenes tauri cōtrahit impet⁹ ruē/
tes nequaq̄ vltra ipi⁹ volūtatis subire di/
gnant dn̄ium. Sȝ eā veluti regē inertē tor
pentēq̄ ꝛ nil virtū habentē cōtumaci ceruī
ce spernūt. nec spernūt mō: sȝ duris ac for/
tib⁹ victoꝝ cathenis circūligant: eam dein
ceps stringūt male mulcentiū affectuū cō/
pedib⁹. ꝛ vastissima tandē ac onustissima
cōsuetudinis mole ne resurgat imp̄munt q̄
si q̄nq̄ volūtas sue nobilitatis ac generosi
tatis cōscia exurgere tētet: ꝛ vim sibi facies
indignissimū iugum satagat excutere sepe
frustra est. Nā cōfestim ex aduerso insilit fe/
ra sensualitas: ꝛ vncis eā manib⁹ apphen/
dēs ad se trahit ꝛ cōtractā humi sternit. sicq̄
inuita par sillā quā negligēter subijt serui
tutē: quēadmodū fabulosus ille equ⁹: cu/
ius Aresto. in rethō. meminit q̄ cū p homi
nē frenū sibi imponi ad ceruū e pascuis de
pellendū pmisisset: licet postmodū renite/
ret: in ppetua tm̄ suitute pmāsit. Consulit
sepe ratio vt volūtas ab hmōi tyrānica do/
minatione se subducat vt vitā mutet. vt mo
res cōponat: ꝛ vt de Mirra. x. methamor.
Naso ait. Scit se non falsa moueri sȝ diffi/
cultate reꝝ exterrita: aut ad hec agēda mi/
nime enitit. aut in p̄mo conatu debilitata
frangit: tā firmū ꝛ tenax est puerse cōsuetu/
dinis vinculū: tā graui fasce q̄cq̄d amplex
atur obruit. ¶ Plerūq̄ etiā rōis vocib⁹ ab Z
surdescit volūtas ob dissonos incōpositos
ꝛ malesuados tumultuantiū hostiū strepi
tus: quos serua sensualitas patentib⁹ vndi
q̄ sensuū ianuis introducit. Introgredit
nempe p oculos elata inflataq̄ supbia ꝛ i/
satiata cupiditas. p tactum feda pruriens
eneruataq̄ libido: subeūt vndiq̄ vastatri/
ces cure q̄ ꝛ innumera alia improboruȝ
hostiū genera q̄ p̄mū oculos rōnis aut ef
fodiunt aut obtenebrāt: ꝛ in sniam suā du
cunt. Deinceps miserā deturpant animaȝ:

trāsfigūt/cruentāt. deoq̄ꝫ z hoībꝫ abomīa/
bile efficiūt. z nō iā vni⁹ dn̄i volūtas serua
est. Sz (vt Aug⁹. ait. iiij. de ciui.) tot do/
minoꝝ q̄t vicioꝝ. multi seruiet inq̄t Sene
ca q̄ corpi fuit/accedit supbia z vult eē rex
auaricia clamat: ego regnabo. gula dn̄ari q̄
rit: luxuria impare satagit. Ira/detractio/
inuidia certāt/cui⁹ potissimū hō esse videa
tur: hāc viciorꝝ altricationē Persi⁹ grauit
expssit Satira. iiij. ṽba ei⁹ omitto. Cerni/
tis q̄ꝫ miserā daprsus mutatio z q̄ꝫ acri stu
dio q̄ꝫ assidua meditatōe dn̄atio hec fugē
da est quēadmodū inclit⁹ rex a se illā decli/
A nauit. ¶ Cui⁹ regnū nūq̄ꝫ occupauit auari
cia. nūq̄ꝫ supbie adit⁹ patuit. nūq̄ꝫ molles
libidinū incōcessaꝝ affect⁹ q̄ꝫtūcūq̄ꝫ subdo
los z blādos vult⁹ ptenderēt locū reperire po
tuerūt/nō ire/nō detractiōi/nō inuidie con
cessus est aliq̄n introit⁹. nec vnq̄ꝫ latrūculo
rum istorū aliq̄s de eo triūphasse aut spo/
lia reportasse gl'iat⁹ est q̄n pot⁹ volūtas ve
lut impiosa dn̄a eosdē abiecit: recogitās cū
Seneca se maiorē esse: z ad maiorē genitā
q̄ꝫ vt mancipiū fieret corpis sui. z q̄ pessi/
ma est seruit⁹ volūtaria q̄ꝫ vbi q̄s male vi/
uēdo sibi imposuerit: non iā liber/imo nec
hō: sz bestia dicēd⁹ est. quare illud qꝫ intel/
lectu q̄ antbonomasice homo dici⁹ est non
vtit. Sz de grege illoꝝ est q̄s phs dicit es/
se bestiales/vitā pecudū eligētes. quisq̄s se
talē exhibuerit/etiā si in amplissima natus
fuerit familia/seru⁹ est: put Cicero illa sua
inattigibili facūdia in padoxis padoxa q̄r
ta ondit Orac⁹ flacc⁹ etiā dominij z liber
tatis materiā grauit z elegāter execut⁹ est/
in s̄monū siue satiraꝝ suaꝝ finali sic incipi
ente. Iā dudū a stulto vbi seruū suū Dauū
secū colloquētē introducit in futurē dn̄i
sui cum sua cōpantem. Boecius insup q̄r
to de ꝯsolatiōe idipm demonstrans sic ait:
Hos quos vides celso soliij culmie reges
Purpura claros nitēte septos tristibus ar
mis ore toruo cōminātes. rabie cordis de/
trahat si q̄s supbie vani tegmia cult⁹ iā vi
debit intus artas dn̄os ferre cathenas zc.
Hos inter fuiles reges nō annumerādus
est gl'iosus rex Ludouic⁹ q̄ put nr̄o in the
mate pmissum est z in deductōe vtrūq̄ꝫ de
ductū/vere dn̄s extitit/vere regnauit z de
B corꝫ vere libertate indut⁹ est. Hec de pn/
cipali. ¶ Magnā sp gl'iam adepti sunt z il/
lustres habiti q̄ rem publicā aut armis aut
ꝯsilio aut officio aliq̄ protexerunt. z q̄ publi
cos hostes extermiare studuerūt/ac sub iu
gum mittere. in illo q̄ppe hoīm numero re
ponunt q̄s plato optimos esse censuit qui
scꝫ se ad hoīes iuuādos natos existimāt/in
hoc deū imitātes q̄ suā in q̄ꝫ plurimos gau
det diffundere voluntatē. ob h̄ in somnio
Scipionis (qd̄ a Cicerone cōpositū Ma
crobi⁹ exposuit) dictū ita habet/sic habeto
oīmibꝫ q̄ patriā fuauerūt: adiuuerūt auxe/
runt certū esse in celo diffinitū locū vbi be
ati sempiterno euo pfruant. Inspiciēdum
in h̄ est q̄nta esse debet regis nr̄i gl'ia cui sp
in aīo volūtas/z in ope sedulitas fuit, ma/
ximā z pclarissimā regni sui policiā q̄ꝫ opti
mis legibꝫ gubernare: z infestissimos non
sui tm̄ populi/sz toti⁹ xpianitatꝫ hostes sb
iugare: ita vt sibi apte ꝯueniat illud qd̄ op
time policie leges statuens Uirgilius. vij.
Eneidū romanis approbat Parcere sub/
iectis z debellare supbos. O si illū attigissz
prisca etas magnoꝝ actuū imitatrix. et illa
pos scriptoꝝ elegās industria/magno cer/
tatim conamie i suis bellissent actibꝫ descri
bendis: z totū albissonis illustrassent versi
bus orbē: sibiq̄ꝫ pot⁹ q̄ꝫ suo Enee maro
pconiū illud ascripsisset/flāma sup ethera
not⁹ Singulos reges ac impatores singu
lis efferūt laudibꝫ. Sz oēs gl'ie ac laudis
titulos in singulis bonis sparsos in h̄ vno
rege nostro ꝯgestos esse quisq̄s legendā su
am inuebit repiet Eneā a pietate poeta op C
timus cōmendat. qꝫ parentem anchisen. e
medijs surripuit flāmis. hinc est illud Sū
pius Eneas. Noster autem rex nō ad pa/
trem tm̄modo (qd̄ nature iussu agere com
pellimur) Sz ad paupes z egrotos effica/
cissima pietatꝫ exhibuit obsequia: ita vt eti
am instar Thobie ad sepeliendū mortuos
sua se maiestas inclinaret. Insonuerat eīm
auribꝫ suis illud aplī. j. Thim. iiij. Pietas
ad oīa valet Ideoq̄ꝫ cū eo dicebat. Quis
infirmat z ego non infirmor. ij. ad Cho. xj
Cicero frequēter suis in orōibꝫ z Seneca
scd̄o de ira Iulij cesaris humanitatē atq̄ꝫ
clementiā erga deuotos hostes ꝯcelebrauit
Ast regi nostro ṽtus hec nō defuit. Nam
suis in bellis edicto publico vetuit ne sar/
racenoꝝ mulieres z puuli perimerent: z q̄t
q̄t alij absq̄ꝫ morte subiugari possent fua/
rent ad vitā. Erat eīm (vt de Moyse dicit)
vir mitissim⁹ sup oēs q̄ morabant in ter
ra. Nume. xij. similis in hoc ipi Dauid/q̄
in sua misericordia ꝯsecutus est sedē regni.

p Machab. ij. Nam tronus regis clemen/
tia roboratur. Prouerb. ij. Octauiani augu/
sti parsimoniā in potu ꝛ cibo extollūt Ua/
leri⁹ ꝛ Orosi⁹. ſꝫ multū ille i hoc rege nr̄o in/
ferior fuit. Nā vt multa pauci absoluam)
abstinētias suas nō regis illas esse: ſꝫ viri au
sterā religionē pfessi repīces nō magni esti/
D mabat ꝙ dedicato cibo stercꝰ ɔficeret. nec
coqu⁹ vermiū esse volebat: viderat ꝗppe p
pter crapulā Holofernē capite obtrūcatū
Adā e padiso eiectū. Jonathā anathemate
pcussum. Noe denudatū. Loth cū filiab⁹
stuprantes sib. ꝙ dictū arbitrabatur illud
Prouer. xxxj. Noli regibus o Lamuel noli
regib⁹ dare vinū. qꝛ nullum secretū vbi re/
gnat ebrietas. Refert preterea Macrobi⁹ in
saturnalib⁹ eundē Augustū tāte familiari/
tatis ciuib⁹ extitisse vt nulli se ad cenā inui
tāti refutaret. Tāte insup humilitatis eū di/
cit Orosi⁹ vt edicto publico vetauerit se do
minū appellari. Cōstat aūt in nullo vnꝙ̄
ꝙ in rege nr̄o pfundiorē fuisse humilitatem
atꝙ familiaritatē. Quid cū ceteris eū egisse
putes: ꝗ cū leprosis ꝛ abiectissimis sui re/
gni cibū capiebat. Uisus est inde sepe di/
cere illā Dauid vocē. Ex ima humilitatis
officina erutā vilior fiā pl⁹ ꝙ fact⁹ sum. et
ero humilis in oculis meis: ꝛ cuꝫ ancillis
gloriosior apparebo. ꝛ ij. Re. vj. Secut⁹ ē ꝫ
in hoc est Sapiētis documētū Eccl. xxxij
Rectorē te posuerūt: esto in illis qsi vn⁹ ex
ipis. Et illud eiusdē. iij. Quāto maior es/
humilia te in oib⁹. Reguli Attilij fidē inte
gerrimā hystorici omēs admirantur: ꝗ ne ius
iurandū violaret: ad infestissimos hostes
remeauit intrepid⁹ Qualis aūt in hoc estimā
dus est gloriosissim⁹ rex noster: ꝗ nō solū vi/
olare nomē dei noluit. imo nec ad illud iu
randū p truculētissimos ꝛ atrocissimos ho
stes quomodolibet potuit iduci. Tantuꝫ
inꝗt horreo ꝟbū de neganda fide etiā sub
ɔditiōe audire ꝙ nō possem illud exꝓmere
sono vocis. Multū illi i aio ꝛ in vsu erat do
gma illud christi. Sit ꝟmo vester est est. nō
E nō. Nihilomin⁹ a veritate aut pmissis ꝗn
ea custodiret nequaꝙ̄ poterat abduci. sci/
ens ꝙ misericordia ꝛ veritas custodiūt regem.
Prouer. ij. Duos decios fauētes oculis cō
stat morti spōtanee se deuouisse vt ꝛ eoruꝫ
exercit⁹ saluaretur: atꝙ rex nr̄ p suo exercitu
ꝛ carceri ꝛ nō minꝰ ꝙ omnium⁹ morte formidabi
li morbi picl'o seipm obtulit. Dū enī capt⁹
est in fugā verti poterat. ſꝫ eū sui amor exer

citus detinuit. quē si ipe fugeret p̄imēdum
esse formidabat. Scipionis affricani ɔti/
nentissimā castitatē extollūt Ualeri⁹ ꝛ Frā
cisc⁹ petrarha i de viris illustrib⁹. hic deui/
cta carthagine Hispanā ꝟginē speciosissi
mā celtiberoꝝ pncipi desposatā, licet cap/
tiua esset, intactā restituit. Nec ꝟo castita/
tis ꝟtus nr̄o in rege supeminenter effulsit
vsꝙ adeo vt si non esset hūda ples et more
successurā esset i regnū absꝙ vxore ꝛ cū ꝟ/
ginitate (vt creditur) pmāsisset. Thobie exē/
pla sectat⁹ trib⁹ pmis ɔiugij noctib⁹ orōni
vacauit. nec vllū vnꝙ̄ suspectū cū muliere
aliena colloquiū nullūꝙ ɔsortiū habuisse
visus est. nec ꝟbū aliqͦd petulātie aut lubri
citatis emisisse. Eos insuper ꝗ talia agerēt
aut dicerēt nūꝙ̄ perpeti potuit ꝗn e curia
sua ɔfestim abscedere cogerētur: fuit illa etate
verissimū illud Prouerb. xxij. Qui diligit
cordis mūdiciā pꝑter grām labioꝝ/habe
bit amicū regē. Nec castitatis ꝟtus regē no
strū sup Dauid. sup Salomonē. supꝙ om
nes pene reges ꝛ pncipes: sup etiā famulo
sos gentiū deos collocat ꝛ extollit. Ipi nā
ꝙ alioꝝ victores a libidine deiecti pstrati/
ꝙ sunt. Idē Scipio affrican⁹ in orōne se/
dulus a Ualerio fuisse phibetur. Hic surgē
te sp aurora capitoliū scādere ꝛ Iouē orare
ɔsueuerat. ꝛ obinde eū Iouis esse filiū ex
orta est credulitas. ¶ Noster aūt rex nō i au F
rore tm̄ ortu: ſꝫ cū ꝓpha media nocte surge
bat ad ɔfitēdū noi tuo dn̄e: nō ad Iouem
adorandū/nihil crebri⁹ agebat nilꝙ liben
tius/inscriptū in se hn̄s illud Jac. v. Mul
tum valet dep̄catio iusti assidua: ꝛ nunꝗd
valuit cū nauē in ꝗ trāsfretabat scopulis il
lisam ꝛ ferme iā obrutā/orōis efficacia ne
piclitaretur effecit: Ceteꝝ Philipp⁹ macedo
nū rex (vt Seneca in scdo de ira ait) iniuri
arum sine ɔtumeliaꝝ patia ad tutelā regni
ingens instr̄m fuit/ noster rex ꝛ subditorū
suoꝝ ꝛ maxime infideliū irrogatas sibi cō
tumelias infracto iperturbatoꝙ tolerauit
aio ꝛ cū apl'is ibat gaudēs qm̄ dign⁹ erat
p noie Jesu ɔtumeliā pati. Actuū. v. Por
ro laudari magis ꝙ imitari solēt imparatores
illi ꝗs Ualeri⁹ li. iiij. affirmat. De imperio
rursus ad aratrū ɔfugisse: vt Dioclecian⁹
ꝛ aliꝗ ꝗdē. nr̄ rex nō ad aratrū ꝗ ingrate tel
luri operā daret. Abꝗt lōge felici⁹ aratrum
suspirabat ꝛ q̄le inꝗes: aratrū vtiꝙ relig
onis ꝗ mētis sue spūale agrū liberi⁹ regu/
laris discipline sulcis exerceret. Nā vt ꝟba

ponam Senece de Augusto cesare dicta/
dū d dimittēdo regno cogitauit. dič letissi
mum reputās q̄ magnitudinē suā exueret
satisfecisset aūt votis: sz vinculū cōiugale z vx
oris dissuasio neq̄ꝗ pmiserūt. hūc ḡ int̄ di
uitiaꝝ aceruos manentē paupiorē pfectio
rēq̄ dixerim q̄ᵐ multos nr̄i tpis q̄ summā p/
fectionē in sūma paupertate reponētes de p
fectiōe statuū magis disputare q̄ pfecti eē
malunt qui verbis amant: colunt extollūt
q̄ paupertatē artissimā. Sz factis sup alio/
rum more diuitijs inhiāt/ honores ambi/
unt/ mollibꝫ vestiunt/ in domibꝫ regū sunt
H palacia struūt/ lautissime epulant̄. ¶ Nos
tu deinde paupes appellas z sunt fateor ñ
solū paupes imo impfectissimi pauperes
Sz nō illi q̄s attollit veritas. d. Bti pau/
peres spū. In hac paupertate spūs s. h.. mi/
litate pfectōis: culmē reponit̄. In hac glo
riosissim⁹ rex nr̄ assidue versat⁹ est. Deniq̄
a iusticia Traian⁹ Manli⁹ Torquatus/
Brut⁹ innumeriq̄ alij cōmēdant̄/ q̄rū tres
noiati ex pprijs q̄ dē filijs pepcerīt/ q̄ min⁹
insticiā exercerēt. Hac i v̄tute rex nr̄ inflex
ibiliter stetit sciens q̄ ppter iniusticiam re
gnum de gēte i gētes trāsfert̄. Ecci. x. Po/
stremo Karolū magnū oīs xp̄iana posteri
tas celebrabit. quia infideles populos assi
duis armis insectatus est z xp̄ianitatē oēm
p̄cipue frācie regnū miris z insignibus vi
ctorijs decorauit. hui⁹ ad exēpla rex nr̄ glo
riosissim⁹ z ad exēplū pr̄is sui Ludouici:
qui de Albigosio z comitatu Tolesano he
reticos expulit, bis ꝯtra infideles trāsfreta
uit vt eoꝝ tyrānidē ꝯtereret, vbi famē: sitiz
frigora: carceres: morbos z cetera q̄ in bel
lis plurima rep̄iunt̄ ꝯstātissimo spū ppess⁹
est causam dei xp̄ianoꝝq̄ oīm suā fec̄r. et
nō inerti ocio dedit⁹ est/ nō fluxa libidine
marcid⁹, nō inter⁹ ludicris/ nō ad extremū
vino somnoq̄ sepult⁹: vt Maro ait. Mul
ta alia sunt regis nr̄i p̄conia q̄ breuitati stu
dens p̄tereo. nō silendū tn̄ arbitror q̄ ipso
veri regis z eq̄ssime regnātis mores habēs
iniquas a se tyrannoꝝ ꝯditiones penitus
N abiecit. Insederat quippe suo in aīo illud
q̄nti politice. Oportet monarchā nō vide
ri tyrannū: sz ẙconomicū z regnatorē. Vis
aūt scire q̄d in oīni policia int̄ regē z tyran
num intersit: vide ibidē phm q̄ duodecim
z ampli⁹ cōditiones tyrannoꝝ posuit: rede
gitq̄ ad tres q̄ i h̄ cōplectunt̄ metro. Pau
ca sciant: de se diffidāt: sint z egeni. Sic re
ge subiectos dire tyrāne tuos. Dimitto de
clarationē alibi zc̄. Hos tyranneꝝ mores
rex noster nequaq̄ exercuit certū hn̄s/ q̄ni
am regna cū scelere sunt omnibꝫ exilijs gra
uiora: vt Seneca in tragedijs ait. An ali/
quando d̄ subditoꝝ egestate letatus est q̄
elemo'ynis frequētissimis eoꝝ releuabat i
opiam. nec p opibus pietatis aut captiuis
redimēdis ab eis q̄cq̄ petere consueuerat.
aut discidia in eis z discordias oriri cupie/
bat qui in decidendis eoꝝ causis z eis con
cordādis bis saltē in hebdomada suā exhi
bebat p̄sentiā. Preterea an ignorātes cupi
ebat esse ciues suos: nullus viroꝝ doctoꝝ
reuerētior extitit. nullus q̄ eoꝝ magis soci/
etate gauderet z ꝯsilio vteret̄. Nā z fontem
illum sciētie p̄clarissimū parisieñ. vniuersi/
tatē fouit sp̄ z magnis p̄uilegijs vsq̄ nunc
manētibꝫ dotauit. Hec est p quā hn̄ fran/
corum reges regnāt. p quā stabiliunt̄ i ver
itate. z p quā de xp̄ianis xp̄ianissimi sunt
effecti. q̄ si q̄s tā improbus aut perditus
esset q̄ eam desolatā esse aut optaret aut q̄/
reret. ego eū nō tyrannū modo sz dānabi/
lissimū z sceleratissimū tyrannū iudicarem
Postremo rex noster more veri regis ama
ri magis q̄ᵐ metui cupiebat. si nōnunq̄ in
tra se vt opinor illud Therentij erat longe
a mea sententia: qui imperiū credit esse gra
uius z stabilius qd̄ vi fit q̄ᵐ illud qd̄ amici
cia iungit̄. Quis igit̄ nō videat regē nostrū
vere regnasse. quis non eidez dicat illud. ij.
Regum. xx. grandis auctoritatis es et he/
ne regis regnum israel. Illā insup vocē ti/ I
bi recte ascribimus que p themate p̄assum
pta est Dn̄s regnauit z equissimo regnita
tis decorem indutus est. ¶ Hec de secunda
parte.

¶ Dici nō pōt R. P. q̄ntus in rege nr̄o de/
cor. q̄nta in eodē mentis pulcritudo efful/
serit. O si faciē ei⁹ intuēri z oculos i ea fige
re licuisset: de⁹ optime q̄ᵐ formosum specta
culum q̄ᵐ exalto splendidū q̄ᵐ tranquilluz
z verenda maiestate plenū radiare hinc iu
sticiam/ tempantiā fortitudinē atq̄ prudē
tiam: illic fidē/ spem z charitatē ꝯspexisses:
viuidus in hac mentis facie color: in qua
nil mortale sed diuinū z celeste aliq̄d ruti/
labat. nulle ibi dolositatis ruge. nulle fuci
fallacitatis siderei imo sup solē lucidiores
rōnis oculi. os imperiosum: non humi de
cliue: nec mortalium pondere pressum: sed

a3 celos erectum ꝛ in dei laudes ſp aptum
Unde aũt regi noſtro decoꝛ iſte: niſi quia
apoſtolo obediens indutus erat ſpecioſuꝫ
foꝛma pꝛ filijs hominũ dñm noſtꝝ Jeſum
xpm. Impatoꝛes ꝑo ac reges ꝗꝫ tocũqꝫ vir
tutum ſplendoꝛe pollere videant: abſqꝫ h
indumẽto defoꝛmes ſunt: quia ꝟtus vera
eſſe non poteſt: niſi ī debitũ in finẽ q̇ de⁹ eſt
oꝛdinetur. Om̃s aũt reguꝫ imperatoꝛũqꝫ
infidelũ turba nõ ad illũ: ſed ſm Auguſti
num. v. de ciui. dei ad inanẽ gľiam aut ad
deos falſos ſeduci reducebãt: in eis idcirco
nõ om̃ia erãt ꝟtutes in ſpecie ſimiles cum
ꝟtutibꝫ noſtri regis ac decoꝛe illo carebant
qui eſt debita ſui operationũqꝫ ſuarum in
K fine vltimũ oꝛdinatio. ¶ Sed nunquid in
regnando iuſtũ dominij titulũ obtinebant
ſunt qui negatiue rñderent. de quo aliqua
ſcripſeram ꝛ dicere ꝓpoſueram: ſed breui
tas obſtat: opinoꝛ tamẽ eos ꝗuis iuſti nõ
eſſent: habuiſſe tamen aliqñ iuſta ſup illos
imperia. Sꝫ verũ decoꝛẽ non induti ſunt
qui ſue poteſtatis dñationiſqꝫ collatoꝛem/
aut culpabiliter ignoꝛauerunt/ aut culpa/
bilius ſpꝛeuerũt cognitũ In regibꝫ autem
francie ſaluberrim⁹ ſemp ꝛ integerrim⁹ dei
cultus fuit. Ob h ait inſignis doctoꝛ ꝛ ſum
mus põtifex Gregoꝛi⁹ in regiſtro epľa. v.
Nõ immerito ꝯtingit vt cetera gẽtiũ regna
ꝓcelleret regnũ francie. Quippe qꝺ earun/
dẽ gentiũ creatoꝛẽ ꝛ pure colit ꝛ veracit cõ
fitetur. et epľa ſexta ſilr ſcribit. Inſup Re/
migius nr̃ remẽſis archiepus dũ Clodoñ.
miſſo celitus chꝛiſmate baptiſaret pꝛophe
tico ſpũ plenus dixit/ ipm francie regnũ re
geſqꝫ ſuos foꝛe glorioſos ꝛ ſtabiles ꝗꝫ diu
in hac fidei confeſſione ꝑmanerẽt ſicut per
manſerunt. Nã vbi par fidei zelus: vbi illi
us defenſio paratioꝛ. vbi hereticantiũ vehe
mentioꝛ confutatio: nullibi enim ꝗꝫ ī gal/
lia velioꝛẽ ſincerioꝛẽqꝫ fidei confeſſionẽ re
perites. nec ab alijs regibꝫ totidem ꝯtra in/
fideles ꝑ fidei exaltatione bella perpetrata
ſunt: bella inꝗꝫ ſacerrima atqꝫ iuſtiſſima. ī
quibus moꝛi beatũ erat ꝛ triũphare glorio
ſum. Et vt nã in gẽtibꝫ ꝛ maximis regũ no
ſtrorum ꝟtutibꝫ pares in eloquẽtias ſcꝓto
res acceſſiſſent. Gallia ſane ꝗꝫ ꝗꝫ dei nutu
abunde aucta famataqꝫ ſit: apud om̃es tñ
ꝛ maxime poſteros clarioꝛ ꝛ qꝺammõ im
moꝛtalioꝛ effulſiſſꝫ. viros inſup haberem⁹
quos grecis ac italis aut pꝛeponere liceret
aut opponere. Haberemus etiã vnde moꝛ

dax liuidaqꝫ emuloꝝ gallici nois inſultatio
poſſet repelli Deinde nequaꝗꝫ vendicãda L
ſemp vobis foꝛẽt ad externis inſignia ꝟtu
tum exempla noſtra quippe impꝛoptuꝫ eſ/
ſent quibus abundaremus. neqꝫ enim tot
pꝛefulgida viroꝛum illuſtriſſimoꝛũ nomia
extinxiſſet obliuio. nec memoꝛandoꝛũ tot
geſtoꝛum memoꝛiã vetuſtas conſumpſiſſꝫ
literis nõ adiutã vnum ita in gallicis fuit
factoꝝ ꝗꝫ verboꝝ cura maioꝛ. Cum igitur
apud om̃es frãcie reges intemerat⁹ ſp fidei
amoꝛ ſteterit: anter eos tñ vt lucifer emicuit
gľioſiſſim⁹ rex nr̃ Ludouic⁹. hũc ego non
tm̃modo regẽ ſꝫ ſacerdotẽ rõnabilr poſſe
videoꝛ appellari. nõ eq̇dẽ ptãtes eccľie ſiue
oꝛdinẽ ſacerdotalẽ attribuo ꝗuis ī affectu
ſacerdos fuerit: ꝗuis ex moꝛe ſacerdotum
vnctionẽ: imo celicã vnctionẽ ſuſcepit. ſed
circa idipꝫ dicã qꝺ ſentio. itaqꝫ ſi regere ali
quẽ pplm ẽ (ſic eſt) eũ ī finẽ ſuũ debitũ di/
rigere: nõ videt q̇n ſpũalit ſubditũ ſibi po
pulũ rexerit q̇ ad finẽ cũ ſpũalẽ iugi ac ſe/
dula intẽtiõe dirigebat. ſicqꝫ ſpũal ꝑnceps
atqꝫ rectoꝛ meli⁹ ꝗꝫ nõnulli ꝑlatoꝝ eccleſie
rex nr̃ dici potuit qꝫ vt res lucidioꝛ fiat Po
no añ ocľos vr̃os regẽ hũc beatiſſimũ qui
hereſibꝫ ſi qñ pullulare īceperũt: obicẽ illi/
co ſe ponebat. cui cariſſima erat eccľie pax
ꝓ q̃ nec ipaꝫ q̇dẽ moꝛtẽ ꝑpeti recuſaſſet qui
peccãtes in deũ populos plectebat ſeueriſ
ſima legũ cẽſura: ꝛ dei ꝗꝫ ꝓpꝛiaꝝ iniuriaꝝ
vindex erat acerbioꝛ. hui⁹ ſtudiuꝫ erat eos
q̇ fidẽ ſciebãt ꝛ docebãt amare/ honoꝛare/
ac ꝑmiare. ꝛ ſic legẽ de ſue ſeries hꝫ illis ex/
tirpãdas euellẽdaſqꝫ hereſes libent ptãteꝫ
tribuebat. ¶ Negociũ ꝗꝫ fidei qñ ſibi defe/
rebat faciebat oibꝫ poſtpoſitis celeri⁹ expe/ M
diri. Pono voƀ pre ex altera vnũ ex ꝑlatis
tales quales aliquãdo fuiſſe aliquos nega
ri nõ põt: an aliqui tales nũc ſint: nõ me ſꝫ
experientiã interroges. Pono inq̇ vnum
q̇ de ſpũalibꝫ ad q̃ oꝛdinat⁹ eſt nihil de tpa
libus autem totũ cogitat qui vacat in col/
ligendis tempaliũ ſarcinculis: cumulan/
diſqꝫ auri ponderibus: qui neqꝫ qualem fi
dem neqꝫ quales moꝛes ſubditi habeant:
ſed quantũ ab eis extoꝛqueri poſſit: ꝛ quõ
ritantur diligenter interrogat: ꝛ quod ma/
xime pꝛopꝛiũ eſt tyrannoꝛum qui clericos
odio habet: nõ q̃leſcũqꝫ. Illos eñi ſũopere
venerat qui pluriũ ſuſcitatiões: coacerua/
re ſibi diuitias poſſunt: ꝛ tyrannidem/ in/
iuſticiamqꝫ ſuam neſcio quibꝫ ratiunculis

palliare ac defendere. Sz illos clericos loquor q sacris lr̃is eruditi sunt/ q̃s ecclesiastica policia q̃si mancos ⁊ inutiles si nõ verbis tm̃ factis censet esse remouẽdos. nec remuneratione quis dignos. nimirũ quia q fidẽ religionẽq3 cõtemnit: vt eius doctores eiusq3 defensores despiciat necesse est. exurgant hereses: pullulẽt errores: oriantur scismata: infament sancti sancteq3 oẽs quasi nihil ad eũ spectet dissimulat ⁊ clames. licz ⁊ mare celo ↄfundas/ sedet/ silet. nec moueri amplius põt q̃3 si dura silex vel stat marpesia cautes. cũ xp̃o de statu sui ⁊ põparuz diminutiõne ei leue ṽbũ insonuerit/ atteritur velociter. vere irascit. ⁊ p eo ip̃o degladiari paratus est: adeo illi de tota fidei subuersione q̃3 de parua tempaliũ diminutiõe cura minor. Interrogo nunc quis istoꝝ duoꝝ an sanctus rex vel prelatus talis suos subditos potius sp̃ũaliter regere dicendus ẽ?

N ¶ Nec dubito q̄n ↄfestum regẽ rñdeas/ nisi fortasse ex illoꝝ es numero q dicũt fieri nõ posse: vt rex de sp̃ũalibus licite curã gerat quia tempalium tm̃modo administratiõz suscepit. Hoc si verũ est vtinã nec adeo curarent tp̃alia qui sp̃ũaliũ dispensatores esse debẽt. Sed p dei atq3 hoium fidẽ/ ita ergo veritas religioq3 detrimentũ patiet. et rex christianissimus nõ resistet? An est ita extreme infidelitatis nota nolle fidẽ defendere q̄n etiã ne ab aliis tueatur velle phibere. Mirus agricola qui agrũ sibi cõmissũ regere nescit nec didicit quidẽ/ ⁊ tñ suis vltro infestus est cultoribus. Sed animuz fluctuantẽ cõtineo ⁊ ad te regredior gl'iosissime rex q ⁊ fidem tueri ⁊ deo famulari magnum extimabas impiũ q mod. s oibus pcurasti tanq̃3 sacerdotalis rex vt populus tuus eterne carpet felicitatis semitã. q triplex tibi diadema et triplicis regni regimen iponi meruisti. rexisti eq̄dẽ te in ordine ad teip̃m tanq̃3 liber ⁊ dñs. rexisti te in ordie ad pximũ tãq̃3 regnator optimus. rexisti te ⁊ pximũ in ordine ad deũ tanq̃3 decorẽ indutus. De te ḡ aptissime cõcludo thema qd

O ab exordio p̄missum est. Dominus regnauit decorem indutus est ⁊c. ¶ In q̄bus ṽbis intueri licet reg' nostri libertatẽ quã seruitus nõ fedauit. Dñs regis nr̃i dignitatẽ quaz populus honorauit regnauit. Regis nr̃i claritatẽ vel sanctitatẽ quã amictus adornauit: decorẽ indutus est. Si q̃stio fiat de regis nr̃i libertate rñde. q2 dñs est. Job. xxi. Si q̃stio fiat de reg' nr̃i dignitate dic i gẽtibus q2 dñs regnauit in psalmo Si q̃stio fiat d regis nr̃i claritate rñde: q2 fortitudo et decor indumẽtũ eius. Prouerb. xxxi. ¶ Absq3 deductiõe vlterioꝝ libet sub hoc metro finem statuere.

Rex ⁊ progenies inclita regum
Celesti nimium plena decore
Et plus q̃3 ninea lilia fulgens
Tu nostris facilem te dato votis
Rex Ludouice
Dum rexit fragilis spiritus artus
Francorum populo iura dedisti
Nunc celsa residens pulcher in aula
Nos regnumq3 tuũ cernis ab alto
Mente serena.
Paruulosq3 dies cernere desis
Sed curam cupias more vetusto
Nostri sollicitum ferq3 iuuamen
Ut tecum placido detur in euo
Uita beata Amen.

¶ Facta est hec collatio p dñm cãcellariũ in festo beati Ludouici in collegio nauarre dũ adhuc eẽt solũ baccalarius i theologia

De sctõ Nycholao

Pes mea ab vberibus matris mee.

f Uerba hec psalmi. xxi. ad lr̃az scripta sunt de dño nr̃o Jesu xp̃o. et nũc ad beatissimi p̃ris nr̃i Nicholai (cuius vere ab vberibus m̃ris deus spes fuit) gl'iam ⁊ honorẽ ad aliqualẽ q̃z nr̃i eruditiõz pro themate sunt assumpta. Reuerẽdi dñi patres ac mgr̃i ex ista collatiõe mea h p̄mum capio cõmodi q p̄ceptũ ipleo honesto dedit exercitio: grauibus curis vagis ⁊ subtilibus aditũ p̄cludo. pinde dũ scribo/ dũq3 idip̃z pfero qd scripsi. p̄us illud legẽs audiensq3 memet admoneo q si Pitagoras dixit aliũ animũ fieri intrantibus templũ/ deiq3 simulachrũ cernẽtibus. multo magis cũ intueor felicissimã ⁊ ex omi parte beatã p̄clarissimorum sanctorũ vitam animuz muto Nã eos mihi quasi totidẽ aduocatos contra quotidiana pessimoꝝ exẽpla erroresq3 publicos adhibeo nõ solũ mihi sed ⁊ audientibus audiẽtes loq̄z: q nõ gr̃a tm̃ ocij aut repbensionis aut audiẽde nouitat' . sed vt meliores fiãt aduenũt: tales etiã si nihil noui affero i recordatiõe veritat' ac memoria inuto: pfero q̃z ṽba q insignes ad bonũ i

P petus signãt mysterialiter quidẽ: deus aũt

principaliter. q̄ f̄m ap̄l'm opat' oīa in oīb9
ī. ad Cho. xij. Nā (vt allegatū p me alias a
Gregorio memini) Nisi sp̄ussanctus cordi
assit audiētis ociosum est sermo loquentis
Quāobrem ne frustra sit quod agim9 agē
dumq3 est p eiusdem sp̄ussancti inspiratiōe
illustratione atq3 iuuamie facilius ip̄etran
dis: vt affectū boni generet: genitum nutri
at: nutritū in effectū v'q3 pducat. ad illam
que magnificis ecclesie vocib9 compellat'
regina misericordie: vita dulcedo 7 spes nr̄a
virginē benedictissimā recurram9 humili
ato animo 7 voce pia dicētes Aue Maria
7c. Spes mea 7c. vbi dictū est. Ex certissi
ma diuinarū scripturarum attestatōe vul
gatisq3 gentilium hystorijs nouim9 quos
dam raris 7 p̄ter solitū pdeuntib9 indicijs
ab ineunte etate de futuro eoꝝ statu fidem
fecisse: 7 talium dignitatē quandā aut ī ali
quo excellentiā eos qui aderant verisimili
P bus presagisse cōiecturis. ¶ Hinc viso ste
rilis partus lingueq3 solute miraculo illa
de Johanne baptista parentū vox quis pu
tas puer iste erit: et illud quasi patris respō
dentis vaticinium. 7 tu puer propheta al
tissimi vocaberis 7c. Luce. j. Sic ille secre
torum naturaliū conscius Plato d' sua elo
quentie doctrineq3 suauitate Auguriū pu
er dedit, cum in ipsi9 dormiētis os melli
fere apes īgresse sunt. Cuius simile nostro
euangelice veritatis doctore Ambrosio le
gimus cōtigisse: sic futura Mide regis tē
poralis affluentia ostēsa credit' ex frumēto
p formicas in os eius cū puer esset 7 dor
miret introducto. Quid loquar Alexādrū
magnū alcibiadem thyrum/scipionē/no
strosq3 pphetas Hieremiā/ Esaiam/cete
rosq3 innumeros: quoꝝ future vite mod9
ab ip̄o sue natiuitatis exordio agente saga
cissima dei puidentia insolitis p̄nunciatus
est signis: quos inter gloriosissimū puerū
7 bone indolis adolescentē Nycholaū cō
spicio: qui nondū ab vberib9 matris auul
sus aptissimū future sanctitatis ac purita
tis dedit argumentū. Magnāq3 diuine p̄
destinationis addidit cōiecturā. Nā vt ca
nit ecclia dū penderet ad mamillam 7c. rē
sane admirandā. quod alij flebilib9 querē
lis miserabilibusq3 expetūt vagitib9. hicq3
verbo non poterat nutibus 7 facto abijcie
bat. Hic paruo lactis pastu abstinens sese
puerulle bonam cū sapiente sortitus aīam
macerabat/ac si deo diceret Deus patrum
meorū 7 domine mi, verba quibus in tuas
assurgam laudes nature mihi negat imbe
cillitas: sed eo quo possum modo te laudo
teq3 magnifico. tu in me solidissima tue g̅ R
tie collaudasti fundamēta, sup que domū
in mente mea te dignā extruere cōcupiscēs
tenerum hoc flecti dū potest domo sub iu
goq3 corpusculū. Detraho quoq3 illi leuce
hos sumptus: vt ad ipsi9 tue domus fabri
cationē impendam. quod nequibo supple
bit benigna gratuitaq3 pietas tua: cui me
deuoueo: me tribuo: me tota mente cōmit
to. quoniā tu dn̄e singulariter in spe consti
tuisti me. 7 factus est spes mea ab vberib9
7c. Et hec sunt verba 7c. ¶ Ex quibus ver
bis lucidissimū cleri iubar beatissimus xp̄i
sacerdos Nycholaus innumeris etiā dum
viueret decoratus miraculis: omni castita
te atq3 puritate conspicu9 7 ex tunc sup mo
dum pietatis extitisse cernitur: deitatis p̄si
dio inuiolabilis firmitatis tuto sese fulciēs
cum dicit spes mea: que timebit deū nihil
trepidabit neq3 pauebit: quoniā spes eius
est. Eccl̄i. xxxiiij. Secundo fuisse conspicat'
in etatis exordio spectabilis puritatis: ci
to vitam instituēs. 7 hoc cum dicit ab vbe
ribus matris mee delectabitur infans Ni
cholaus. si ab vbere. Esaie. xj. Ratio p̄mi
est/quoniam f̄m Chrysostomū libello de
compunctiōe. Spes est salutis anchora:
vite nostre fundamentū: dux itineris quo
itur ad celum/in qua salus nostra cōsistit:
7 que de terris animas velut quibusdā ca
thenis celitus a deo dependentibus inne
xas euehit ad summa. ¶ Ratio secundi est S
quoniam f̄m Oraciū in epistolis/epistola
secunda. 7 allegat' p parte ab Augustino ī
primo de ciuitate dei. Fingit equū tenera
docilē ceruice mgr̄ Ire viam quā monstret
eques venaticus ex q̄: Tēpe ceruinā pelle la
trauerit aula, Militat in siluis catul9 nūc
adbibe puro Pectore verba puer. nūc te me
liorib9 offer: Quo semel ē imbuta recēs ser
uabit odorē: testa diu. Hac vnice diuisiōis
declaratiōe contētus iuxta tres cōsiderati
ones que ex ip̄o themate sine magna cōsi
deratione sumi p̄nt: tres formare intende
bam orōnes. Prima erat inuehens in ho
mines qui in tpalib9 spem habēt/iuxta illū
terminum Spes mea. Secunda erat am
mouens iuuenes vt benefacere non expe
ctent. Iuxta illū terminū Ab vberibus 7c.
Tertia erat beati Nicholai ptinēs laudes

vt ad beatã vitã nos incitet iuxta thema in
se. Is eñi pdicatiõis mod⁹ mihi pnũc ap
paret efficacior ad ↄsequendũ ea q̃ in colla
tionis initio pmisi. Magis eñi excitat men
tes ꝛ ob sui difficultatẽ ingeniũ pl⁹ exercet
Sꝫ omissa p nũc scḋa orõne duas tñ pse
quar. pmã scꝫ ꝛ vltimã. Primã ṽo beatissi
mo viro dei Nicholao attribuã. tũ ne parꝫ
in me hẽet auctoritatis. tũ ne mihi obyciat
illud q̃ referẽte Seneca obiectũ est Plato
ni Epicuro ac Zenoni / aliter viuis aliter lo
queris. Tũ q̄ viri huius vita ac ṽtutes sp
mihi singulariter placuerũt. eius idcirco ṽ
ba mẽti mee adherebũt (vt arbitror pfundi
us) Uos igit̃ si libet a ↄsideratõe mei pau
lisper secedite: ꝛ ḋ mltiplici ꝛ vana spe mor
taliũ: nõ me sed beatũ xp̃i sacerdotẽ loq̃ pu
tate. q̃ sic exordit̃. O fragiles / o fallibiles o
mendaces iprobe ac temerarie mortalium
spes: q̃nta in discrimina eos q̃ vos ample
ctunt̃ pducitis. eosdẽ q̄ miserabili ac cõru
meliosa circũducitis vertigine: linquite eas
hoim cecissimi: ꝛ vbi de eterne mortis agit̃
periculo: q̄ extreme demẽtie sit debilẽ de
bilioribꝫ inniti. perspicite siquidẽ mortalia
hec oĩa vere mortalia sint fluxibilia incer
T ta. nutantia / multũ pmissionis: fidei ṽo ni
hil habentia. ꝛ (vt ad aliud ppositum Ma
ro ait) volucriq̄ simillima somno / talibꝫ q̃s
quis innitit̃ aut incũbit / vacillet / cadatq̄ /
necesse est. Ab his ↄfestim captiuas euelli
te mẽtes: mihi credite idigna sũt hec oĩa / q̃
vos i sui spem rapiãt: raptos torqueãt / de
ludãt: ꝛ immortalibꝫ adeo discerpãt curis.
Sed vr̃o vicio effectum est vt dignissimi
sitis q̃ talia patiamini. Maiores nãq̄ et ad
altiora vos genuerat altissim⁹ q̄ vt iugo ꝛ
neq̃ssimo taliũ iugo libera pus colla sub
deretis. imortales dedit aĩos suiq̄ capaces
ad beatã eterne felicitatis vitã ni renuitis euo
cauit: admonuit vos nõ hr̃e hic ciuitatem
manentẽ. sꝫ futurã inq̃rere: in q̃ nec auris au
diuit: nec oculus vidit: nec in cor hoĩs ascẽ
dit q̃ pparauit dñs diligẽtibꝫ se. Cui⁹ ca
pescẽde imortalitatis cupidine: platonicus
q̃dã noĩe Theobrot⁹ / lecto de imortalita
te aĩe Platonis libro: se ex alta turri in pre
ceps dedit: nõ ob aliud q̄ vt ad vitã migra
ret quã sperabat meliorẽ hui⁹ imortalitatis
spe se ↄsolari Seneca dicebat. Solaq̄ ei⁹
meditatõe plurimũ delectari / in hac expe
ctatiõe ꝛ Cato ille magn⁹ apud Tulliũ de
senectute pmanere gloriat̃. ꝛ in ea detineri

sibi fore dic̃ gratissimũ. ¶ At infideles tñ
loquunt̃ viros: vos aũt q̄z gratuita dei be V
nignitate vera lux effulsit q̃ veritatẽ hãc nõ
vmbratilibꝫ (vt illi) ↄiecturis: sꝫ ab ore dñico
didicistis nouistisq̄ sũme sanctitatis viros
q̃ se illa indubia ꝛ clara reuelatiõe ppẽdisse
testati sunt: in q̃bꝫ nihil erat cur fallere vel
lent. Quippe q̃ pmptissimi erãt p hac fide
ppeti mortẽ. cuiusmodi fuit q̃ dicebat. In
felix hõ q̃s me liberabit a corpe mortis hu
ius? Et rursum. Cupio dissolui ꝛ esse cum
xp̃o. His accedit q̄ ipi aĩam nõ i porcino
epicuror grege cũ mahometo posuerunt:
nec vt Pitagoras in noua corpa ppetuo cir
cũ girarũt circlo: nec in fabulosis Elisij cã
pis cũ virgilio dimerserẽt. Sꝫ eas i sinceris
sima fruitiõe ꝛ visione deitatis statuerãt an
gelicis spiritibꝫ coeq̃tas. Uos inq̄ taliter
edocti ceu gẽtes que spem nõ hñt: toto põ
dere mortibꝫ incũbitis ꝛ amplexibꝫ affecti
busq̄ artissimis vite huic inheretis mori
bũde: de pmisso eternitatis fine spem non
capitis: imo spem capitis. Sꝫ temerariã sꝫ
fragilẽ: ꝛ multũ huic q̄ de tpalibꝫ assumitis
imparẽ: lõgeq̄ tepidiorem: an q̃so temera
ria foret ꝛ oim in sensus puocãs mercẽna
rij spes: q̃ ceteris in vinea patrisfamilias ex
ↄducto sudãtibꝫ: ipe ocio torpẽs: libidine
marcid⁹: ludicris sese interserẽs: ꝛ demum
vino somnoq̄ sepult⁹ ex vinee cultura re
muneratiõz expectaret: pfecto sic. sꝫ dicitis.
Miseratio dñi in mẽsa est / nõ inficiamur
id q̃dẽ: sꝫ verax etiã ei⁹ pmissio ꝛ retributio
iustissima q̃ vnicuiq̄ iuxta opa sua bonis
vitã malis ṽo eternũ pollicit⁹ est suppliciũ
nec vnq̄ dei miscḋia cũ mendacẽ efficiet: q̃
dixit. Nõ coronabit̃ nisi q̃ legitime certaue
rit. Porro exilẽ ꝛ spe mortaliũ tepidiorẽ ḋ
eterna vita vob̃ fore spem opa notificãt. nec X
pegrinis mihi ẽ op⁹ exemplis: vob̃ vos
oñdite / vos ipos iterrogate: an ita est / ita est
pfsus. sꝫ morẽ suũ ↄtumax anim⁹ agit: ꝛ sb
terfugia q̃rẽs deũ mauult suis i pceptis du
rũ dicere q̄ suã humilit̃ agnoscere aut saga
citer emẽdare mollicieẽ: q̃ ad cetera tñ oĩa p
ter ṽtutẽ non tã dura tã inuita tãq̄ prinax
reperitur. Itaq̄ modici lucri aut ianis fame
spes breuis regni honor vel cupiditas p i
accessa mõtiũ iuga p abruptos colles: p i
uios itiner amfract⁹ p solitudies horridas
p itolerabiles est⁹, p mille pelagi picula. p
mortes p vulnera p ferr p ignes: vos cecos
ꝛ inermes ptrahit detrudit ꝛ impellit. imo

pertinacissimo ⁊ infracto spiritu eterne fe/
licitatis spe aut oblita aut dissimulata aut
irrisa vosmetipsos petrabitis/ detrudit[is] at
q[ue] impellitis. si (vt Persius ait) doloso spes
refulserit nū mi: omīb[us] vos abdicatis vite
iocunditatib[us]/ fame siti/ frigore/ corpus af
ficitis. ⁊ quod mirandū est posse superbos
estis hostib[us] blandi / atq[ue] eorū in facie dis/
simulata figitis oscula: si expectatus fuerit
assistētiū ⁊ plerūq[ue] stultoꝝ plausus insom
nos ducitis noctes/ scribitis/ legitis[que] ⁊ to
tos cū grauissima cerebri vertigine libros
euoluitis. ¶ Ite nūc ⁊ diuinoꝝ p̄ceptoꝝ
Y duriciā accusate: ingemiscite ac murmura
te dicentes. Nō possum vos res ꝓximi nō
ꝯcupiscere/ eum vt vos diligere/ parentes
honorare/ deo suis[que] aplīs ac ꝓphet[is] fidē
indubiā adhibere/ sumptuosas vestes/ de
licatos cibos. somnos suaues. sordidissi/
mas deniq[ue] nō possum nō ꝓseq̄ volupta/
tes. vos q̄ aliūde tm̄ tā horrēda tolerat[is] cō
p̄mitte hāc āmodo veterē querelā/ non pos
sumus. fallimini. imo nō vultis/ s[ed] inquit
curiosa p̄sumptio/ cur si mitis dn̄s est has
leges in nullo sibi ꝓfuturas quib[us] hoīum
tā fragiles succūbāt humeri: ⁊ debiles op
primant ceruices imposuit: nobis meli[us] li
bertatē ꝑmisisset: audit[is] q[ue] delicate/ nec mi
nus insolentes seruoꝝ voces sūmi iudicis
censurā agūt. ⁊ diuinā poti[us] q[ue] suā muta/
re ac corrigere cupiūt volūtatē. Uerū; ob
mutescite tandē inertes serui: ⁊ si nōdū tor/
pore excussus est nubē p̄scindite vestros in
uoluentē oculos/ aures ab h[oc] dissono rerū
tumultu paulisper auertite: ⁊ sic aduenientē
a tergo ꝓspicite mortē an cernitis/ an audi
tis/ an aduertit[is]. ecce vt ꝓsequit[ur]/ vt instat/
vt iā tenēti sitis est. ve ve p̄uaricatoribus.
q[ue] ferox/ q[ue] minax q[ue] atrox q[ue] inexorabilis
intractabilis[que] ē vermib[us] oblita fetore gra/
uis. lurida ⁊ exosa facie. ⁊ ex tuto eā intuē/
tib[us] etiā formidabilis citatissimo ⁊ irreuo/
cabili trāsilit passu/ terrores uehēmē flet[us] ac
gemitus secū trahens. Ista ista est q̄ spes
vestras ꝑimiabit/ q̄ inania terminabit vota.
q̄ enumeratas marcidas effrenes[que] compe
scet libidines. Hec ardentes auro fauces
algore cōpellet. Hec altas atq[ue] graues ab/
rumpet somnos. Hec ad extremū oīa som
nia facili ludificatione subuertet. ⁊ q̄ta hec
maloꝝ pes est. Hec nēpe ora vr̄a tūc ꝑmuz
ad deū clamare volēta. dolore claudet/ stu
pore ⁊ amētia ꝯstringet improgando illud
vob qd in morte sua nero ꝯquest[us] est/ tarde
est. ⁊ hec est fides: ⁊ putat[is] miserebit[ur] deus
aut cōpatiant[ur] sancti: nō miserebit[ur] vtiq[ue] de
us. s[ed] irridebit: nō cōpatient[ur] sc̄ti: s[ed] subsan
nabūt vtpote q̄ in p̄ceptis suis ꝑus irrisi/
stis deū ⁊ in deū sc̄tōs sanctas[que] oēs spre/
ueritis. Ad h[oc] spectaculū seu speculū ꝯuer/ Z
tat[ur] velim oblita mēs vr̄a/ ⁊ audacter tūc (si
libet) his fallacibus inhiate bonis: iugiter
vos eoꝝ desiderio cruciate: nisi q[uod] poti[us] at/
q[ue] libenti[us] crediderim vr̄a mutata sit sapiē
tia: ꝑsuasum[que] sit tot spēs de q̄b[us] nulli bo/
ni spes est deserēdas esse: ⁊ saniores saniori
vos deinceps tradēdos ꝯsilio. q[uod] vt ita sit
p̄cor supplex ipi valete. Post hāc beati vi/
ri acerbā nimiū in spes vanas inuectiuaz
vt ad iuuenū ex ei[us] ꝑsona admonitiōez mee
trāsferrem ⁊ themat[is] materia ⁊ p̄clarissima
h[uius] adolescētis admonebat exēplū ⁊ me mo
uebāt tū alia plura tū noīatim iuuenū sb/
uersiuus ille v[er]sus. Angelic[us] iuuenis seni/
bus satanisat in annis. Qui si veritatē cō/
tinet: nō video q̄d sperandū de illis sit q̄ in
iuuētute satanisant. ⁊ quoꝝ pessimis incli
natiōib[us] addit[ur] impet[us] ⁊ accedit ꝯsuetudo.
Uerꝝ h[oc] infame ꝓuerbiū popul[us] adinuenit
erronee vt reliq̄ fere oīa ad patrociniū dege
neꝝ filioꝝ ⁊ petulantiū: ⁊ q[uod] oēm d[e] eis spez
boni odiunt inuerecundoꝝ vt q[uod] generosi
adolescētes angelici esse timeāt ⁊ erubescāt
q̄ppe q̄ effici ī senectute demones noluit.
Ita est tm̄ ⁊ iā a ꝯsocijs irridet[ur] q̄ nō inuere
cūdo ore v[er]ecūdissima ⁊ sordidissima oī ru
bore frōt[is] abiecto loq̄t[ur] v[er]ba q̄ nō sat[is] impu
dēt[er] ꝯtumeliosa ī deū ꝓfert iuramēta ⁊ apd̄
eos iā ꝯtumelie ac irrisiōis nomē est simpli
citas ⁊ sola obstās mal[is] conatib[us] irridetur
verecūdia. ¶ Paꝝ absfuit qn̄ in h[oc] tot[us] insi/
sterē. s[ed] breuitas reluctātē trahit vt ī dilate A
in patroni ⁊ p̄ris nr̄i nicolai ꝓrūperē lau/
les: q̄tin[us] ad beatā vitā ⁊ ad vr̄am nos in/
uitēt spem: statim finē facio patient[er] audite
Tuā benignissime de[us] ī sacerdote tuo gr̄iā
nec admirari sat[is] possū nec laudare sufficio
Sz tot[us] ī hāc sn̄iaz rapior. tot[us] ī hac cōsi/
deratōe suspēdor btūs vir cui[us] ē nomē dn̄i
spes ei[us] btūs q̄ cū ꝓpha securo dicere p̄t aio
spes mea dn̄e a iuuētute mea. Gl'iosissim[us]
nēpe puer h[ic] imo vir vndiq[ue] s[ed] cor tuū q[uod] ⁊
verā a iuuētute sua ī te spē hūit: hic v mbra
tiles cūctas mōi deseruit spes: petulantes
carnis illecebras euitauit: huic d[e]monū tē/
sos vbilibet laq̄os securo gressu ī p̄hēsus

tuasit gessitq; puer anilia/ dum nos iá na/
tu grandes pueriliter ieptimus. Auro mł
to virginū tedemit pudicitiá quá spurcidi
iuuenes nostri ⁊ quidā (quos sancti sancte
q; omnes male ꝑdant) deliri senes irrequie/
tis ꝑcibꝫ muneribꝫ atq; dolis damnabilr
sollicitāt/sollicitatá damnabiliꝰ violāt. ⁊ ꝯ
violata quasi de triūpho nobili damnatis/
sime gloriātur. Porro vt ondꝫderes deꝰ quā
nō deseris sperātes in te: ꝗn etiā eis preter
spem altos dignitatis gradus nōnūq; clar
giris tua ꝓnūciatione in episcopalē cuz ca
thedrā sublimasti. quā a te cathedrā (vt ar/
bitror) nō ꝯparauerat adulationibꝫ: nō mē
dacijs: nō muneribꝫ: nō qđ carnis est repe/
titis vsq; ad tediū maximū ꝑcibꝫ nō dolis
nō fraudibꝫ. nō inhonestissimis postremo
B fallantium officijs ¶ Nec cū electoribus su/
is inter meretricularū choros/inter venati/
corū latratꝰ canū/inter aulicos clamores/
inter matutinos somnos. Sed iter illa fre
quētata atq; sibi notissima eccl'ie limina q̄/
rendū reperiendūq; docuisti. Qui verecun
do vt erat vultu/hūili voce/ gestibusq; mo
destis. hoc a se tuū depellebat munus. ⁊ vt
apud statiū thebaidū habet illuz ingēs cō
fundit honor/inopinaq; turbat glīa/ seq;
homini negat esse parē cogiq; meret. Cu/
riosior in enarrāda ꝑ quā te xp̄m singulari
ter imitatꝰ est ⁊ inexpli/
candis inumeris ꝗbꝫ cū decorasti miracul'
esse opiosior/nisi q' vulgata sc̄oīa ⁊ magnis
grecorū ac latinorū auctībꝫ. ⁊ qđ supra est/
eccl'ie auctoritate ꝯfirmata. adeo vt iste vnꝰ
mihi videat a te doctꝰ. ꝗa mente bn̄ insti/
tuta ⁊ ingenio modesto omnē de fide legis
tue euacuare valeat formidinē. Sꝫ hec ha
ctenus nūc felicissimū eiꝰ obitū dixeri me/
lius ortū specto/cōsideroq; ꝙto veriꝰ quā
suus auctor epicurꝰ illā dicere potuerit vo
cem/beatissimū hūc ⁊ vltimū diē ago. Nā/
q; postq; libera voce nō remordēte nec cō/
tradicēte ꝯsciētia illud ꝑus exclamauit ini/
tium. In te dn̄e speraui securꝰ iaz nilq; tre
pidans subiūxit. Nō ꝯfundar in eternum
nec se fefellit. qr vt Marciani verba ponā
mox venit etherei sine morꝰ lege beati. et
nos peccatores hec audiētes ꝗd agimus?
ꝗd dissimulamꝰ? aduertimꝰ. ita nec eterno
rū tn̄ spe rapimur: nec ad illā ꝓpter quaz fa
C cti sumꝰ aspirāꝰ ciuitatē. Sꝫ curuas i terris
habemꝰ aīas ⁊ celestiū inanes: vt Satiricꝰ
ait. Delectat vite mortalis ꝑplexitas: ⁊ in ca
tali mēte taliq; sumꝰ aīo vt ad nudū mortis
nomē: omneq; eiꝰ strepitū timore pallesca/
mus. que tn̄ mors iusto huic vera fuit na/
tiuitas: ⁊ oīm quibꝫ hec infelix vita stater
terminꝰ erūnarꝫ. Ille nūc portū tenet nos
ad omnes mūdani huiꝰ pelagi ꝯtumelias ꝓ
ijcimur/nec nos tn̄ ad illū beatitudis por
tum dirigimꝰ. Ille regnat: sibiq; celi regia
magna patet. nos infelicissimo degimꝰ exi
lio. ⁊ tot tyrānis crudelissimis quot vicijs
pessundamur: ⁊ verā tamē patriā libertatē
q; nō querimꝰ. Ille iocūdissimo pollet cō/
sortio/nos inter bellantiū seuissimos ver/
samur insultꝰ. Et inter feras i humana ef
figie (vt apđ Senecā ē) latitātes: nec hoc at
tendimus. Ille superꝫ modulaminū carmi
na ꝑcipit. nos ꝟo nūc parentū mortes/nūc
amicorꝫ graues inopinatas ⁊ cuētus subi
tos: nunc hostiū probra/nūc subsannatōes
proximorꝫ nūc ciuitātꝫ reipublice casus: nūc
strangulatas timore suspirijsq; populorū
voces rumores acerbos patriā laborātem
bonos iniquo pede calcatos ⁊ (quod impa
tiētie materia maxima est) remuneratāq; in
iquitatē nō ꝯmia loquor. Nā sunt plus q̄
verbis audituq; notissima /quo si ꝗs cum
Eraclito deflenda potiꝰ q̄ tolleranda cen/
seat/nunq̄ cū puto siccos oculos nec suffi
cientes ad tot mala lachrymas habiturus
Et inter hec tn̄ cōstituti diu viuere cōcupi/
mus Ille facie ad faciē celestia ꝓspicit/nos D
de terrestribꝫ vix incertas capimus sentēti/
as. ⁊ ceca fragilitate id qđ pia mente credi
debet. nōnunq̄ aut negamꝰ/aut ingenio/
lo nostro penetrare conamur/⁊ sapientiam
dei (cuiꝰ fm ꝓpham nō est numerꝰ) quibꝰ
dam subtilibus ratiunculis quasi totidem
calculis satagimꝰ numerare. nec in hac tn̄
tanta sciētie inopia nequaq̄ vbi sciētie the
sauri animū retorquemꝰ. Illiꝰ p̄terea mēs
ocio ⁊ tranquillitate ꝯquiescit: nostra estu/
at fluctuat. vacillatq; ꝯsciētie ⁊ peccatorū
amarissimis inquietat aculeis/ vult non
vult. nūc odit nūc diligit/rursumq; odit.
hinc blandit hinc irascit sperat desperat
simulq; tāta est varietas ⁊ sperat ⁊ despat/
nec iam (vt Persiꝰ ait) velle suū cuiq; ē. Sꝫ
plurima cuiq; ⁊ pene totidē quot t̄pis sunt
momēta/nec ad tranquillitatē tn̄ beatā il/
ludq; ociū suspiramꝰ. Ille tandē (vt breui
verbo singula ꝓstringā) statū habet oium
bonorꝫ aggregatiōe ꝑfectū. nos vō statum
modo/ sꝫ casum oim bonorum negatione

defectuosissimū. et inter hec nobis adhuc
cōplacem⁹/de beata eternitate nō ferueter
aut crebro q̄ntū deceret cogitātes: aut de ea
dubij et trepidātes bone de⁹/q̄ redabimur
auerte hāc a fidelibꝫ tuis infidelitatē: tuiſq;
precibꝫ tuis beatissime pater Nycholae/ et si
grā dei in te vacua nō fuit/si te nobis simi
lem a similibꝫ vicijs gratuite pseruauit. si ti
bi nobis patronū singularē vnde gl'iamur
E dedit si tot languidis corporibus p te tūc
etiā mortuū corp⁹ pfuit. Si eras vt de te
canim⁹ valde cōpatiēs et sup afflictos pia
gestans viscera: cū gratior tibi sit q̄ corpo
ris aīe sal⁹/et vere afflicti mēte simus suc
curre. Accelera/fer opem/ et spes illas sedu
ctorias que potī⁹ desperatiōes appellāde
sunt que in desperatiōis nouissime pceps
trahunt: in quas inuehēs tā acriter litiga/
sti. Et nostris mētibꝫ nisi q̄ntum licet fun/
ditus euelle: et spem illā q̄ sola nos saluare
nostrosq; leuare labores potest: confert in
insere/insertā viuifica/viuificatā corrobo
ra: et vsq; ad extremū singultū cōserua cor/
roboratā: vt qcq̄d transitoriū obtigerit fe/
ramus: si incōmodum est cōstanter: si com
modū humilit pheīnis spe corone: cui⁹ nos
participes efficiat tuis auxiliātibꝫ meritis
ptector in se sperantiū de⁹: sine q̄ nihil est
validū: nihil sanctū. hic in psenti p veram
spem et gratiā. et in futuro p gl'iam.

Collatio pro licentiandis in facultate decretorum.

Conuersi estis nūc ad pastorē et epi
C scopū animarum vestrarum. Hoc apl'i
Petri verbū qd̄ p fideliū oīm salu
bri cōmonitione deprompsit eccl'ia in episto
la dñice imminētis. Ego p enūciādis lau
dibꝫ vestris (vt mos habet et ius expostu/
lat) ad vos transferendū decreui. O vene/
rabiles licētiādi pr̄es et frēs in christi cha/
ritate simul versi/simul iuncti. Estis nāq;
et vosipsi de numero fideliū qui a peccatis
in quibꝫ cōcepit vos mater vestra, cōuersi
estis p verā susceptionē in regeneratōis la
uachro/ad pastorē et pontificē animarū ve
strarum dñm nostrum Jesum xp̄m. Sicut ānū
ciabant Paul⁹ et Barnabas listrēsibꝫ cōuer
ti a vanis ad deū viuū q̄ fecit celū et terram
F Sz est aliqua specialis in vobis cōuersio
ad eundē pastorē: q̄ speciales vobis titulos
aggregauerit honoris: dū p viā canonū sa
crorum quasi viā q̄ndam mādatorum dei secuti stu

duistis vestigia eiusdē pastoris q̄ peccatū nō
fecit nec inuētus est dol⁹ in ore eius: vt ex
Esa. sumit in eadē epl'a Petrus apl'us. de
quo alter ait. Nō sum cōfusus te pastorē se/
quens. Placet igr̄ rem ex alto repetere/ et
dicere. q̄ felicitas animarum vestrarum finis vti
q; q̄ tendim⁹ et ad quē cōdidit nos pastor et
pontifex omniū summ⁹ et optim⁹ consistit
in cōuersione aīe ad deū: tanq̄ mulieris ad
virum suū. hoc est imperfecti ad pfectibile suū.
Q, eni deus sit vir aīe rōnalis: sermo pro
pheticus nō semel insinuat. Vñ Hieremi/
as. Cōuertimini filij reuertētes dicit dñs.
q: ego vir vester et assumā vos. Quāobrem
fieri debet animi cōuersio ad deū viuū suū
p memoriā fecundā et tenacē. p intelligenti
am clarā et viuacē p affectionē depuratam
et efficacē. et deus cōuertet ad eā vt dicāt il/
lud opitalamicū Ego dilecto meo: et ad me
cōuersio eius. Viderūt hanc veritatem in
naturali etiā lumine (q̄q; non satis ad inte
grum et nudū) oculatissimi phorum Plato et
Arestoteles: qui felicitatē animarum vestrarum
posuerūt. Plato in adeptiōe puri vniuersa B
lis sepati. Arestoteles in eodē: sub alijs tñ
verbis. in cōtemplatōe videlicet prime cau
se: que pfecto nō alia est a bono puro vni/
uersali sepato. Porro nihil aliud dici pōt
adeptio talis boni p animas nostras: quā
earū ad ip̄m cōuersio: p cōtemplationē et rā
corem. Quāuis aūt oīs hominū cura q̄
multipliciū studiorū labor exercet: ad hūc
finem nisi debeat puenire. Ad hoc enī cōdi
ta est et dei capax effecta: ad h̄ varie sibi tra
dite sunt leges artes atq; sciencie. Ad hoc
ostensa habuit diuinorū operum vestigia que
sequeretur. Nihilomin⁹ quidā e viciniori:
quidam e longinquiori cōuertunt ad deuz
pastorē et pontificē animarū vestrarum: se/
quentes ei⁹ vestigia. Hi tardius/isti velo/
cius. Hi longius/isti primius. Vos autē
viri patres et fratres nūc licentiandi: tales
exhibiti estis inter eos qui de propinquo
deum sequuntur deum imitantur: ad eum
conuertūtur/qui est pastor et pont.fex ani
marum vestrarū: canonum itaq; sacrorum
sciencia quā studuistis et didicistis. Nōne
via quedā expedita vt attingatur de⁹ p co
gnitionē et amorē: qualiter attingere deum
nihil aliud est q̄ ad ipsum esse conuersum.
Quāobrem animaduertis q̄ iusto/q̄ in/
dito et insigni laudū titulo vos decorat et
honorat verbū apostolicū: dū ad vos illō

ttaducimus ⁊ dicimus: Cōu[illegible] estis nūc
ad pastorē ⁊ epm animaꝝ vestraꝝ.
O p̄clara
O felix Cōuersio. Hecci ē felicitatis in
O p̄diligēda itialis adeptio
¶ Cōuertunt alij qui ⁊ puertunt/ nunc ad
carnis illecebrosas voluptates vt sus ī vo
lutabꝛū luti p viā lutosam ⁊ lubricā. p viā
D spinosam ⁊ laqueis plenissimā. p viam te
nebrosam ⁊ precipitē: nunc in tionis rota
volubili ⁊ anxias diuitiarū accumulanda
rum curas. nunc ad vanitates ⁊ insanias
falsas Et hi om̄es sunt peccatores qui cō
uertūtur in infernū cum illo qui sepultus
est in infernū p tali parochiano talis sepul
tura. mala plane miseraq; cōuersio/ qua fi
unt homines sicut oues errantes nec inue
nientes pascua. Et q̄ faciunt de parochia
dyocesi vel puincia episcopi nostri pstibu
lum carnis peccati: aut rabidū forum mū
di vel fanū pfanum diaboli. At vero con
uersi estis ad pastorē ⁊ pontificē animarū
vestrarū obedientes sibimet ipsi qui ait. Con
uertimini ad me in toto corde vestro. Dicē
tes insup in sententia illud propheticū. Cō
uertere anima mea in requiē tuam: qꝛ do
minus benefecit tibi. Et qualiter benefe
cit subditur. quia eripuit animā meam de
morte. oculos meos a lachrymis. pedes me
os a lapsu. Nonne dominus est requies ani
marum vestrarum: Q, si quis hesitauerit
confirmat eū Augustinus testificās. Do
mine fecisti nos ad te ⁊ inquietū est cor no
strum donec quiescat in te Cur igitur non
fieret ad ipsum vestra cōuersio viri patres
⁊ fratres licentiandi venerabiles. quoniā
⁊ ipsa requies vestra est pastor quoq; ⁊ pō
tifex qui a peccatis liberat/ viuificat. q̄ ocu
los purgans illuminat. qui deniq; pedes
affectuū stabiliens firmat Eripuit inquit
propheta animā meam a morte: quo ad p̄
mum. oculos meos a lachrymis quo ad se
cundum. pedes meos a lapsu. quo ad terti
um. Et hic est triplex fructus conuersiōis
J anime ad deū cōformiter ad triplicē anime
operationē/ naturalē in nobis vitalem. ani
malem ⁊ motiuā. nec minus ptinenter ad
triplex pastoris atq; pontificis officiū. cu
ius est nutrire/ dirigere/ stabilire. Nutrire
quo ad viuificationē. Dirigere quo ad illu
minationē Stabilire contra pcipitatiōes
Primū appropriatur magis ad pastorē.
reliqua duo ad pontificē. tria simul ad deū

creatorem. In quo s̄m apostolū allegantē
poete verbū viuimus mouemur et sumus.
id est stabilimur. Hos autē effectus conse
quētes anime conuersionē ad deū pastorē
⁊ pontificē nostrum operatur deus in singu
lis prout vult. Attamē quia nunc de omni
bus dicere nequaq; suscepimus/ placꝫ ostē
dere quo pacto per scientiā decretorū ⁊ iu
rium mysterialiter conuersi estis ad pasto
rem ⁊ episcopū animarū vestraꝝ: vt sequa
mini vestigia eiusdē/ qui peccatū non fecit
nec inuētus est dolus in ore eius: vt prete
rea sit in eo requies vestra. ⁊ liberetur ani
ma modis p̄expositis a morte. oculi a lacri
mis. pedes a lapsu. Primū per nutritiōeꝫ.
Secundū p illuminationē Tertiū per sta
bilitionem. Ecce videamus decretoꝝ sciē
tiam. Si enim inuenimus sub mysterio ve
lut alterā Jacob scalam que multis studi
osis parat gradus vt cōuertātur ad deum
desuper innixū scale. Hanc aūt diuersorū
graduū scalam intelligimus multiplicem
virtutū tam intellectualiū q̄ moralium cō
binationē. per quarū noticiā conuertitur et
euehitur anima ad deū: ab ignorantia ad
cognitionē et fidei veritatem: a desperatio
ne vel desolatione in spem. a vanitate ad
charitatem. ab iniquitate ad iusticiā. a pu
sillanimitate ad fortitudinē. ab incontinē
tia ad temperantiā. a stulticia ad prudenti
am. Offerebat se concordiarū multitudo
tam ex sacra scriptura q̄ ex corpore cano
num virtutes istas docentiū/ ⁊ detestanti
um oppositas iniquitates. Sed quid ex
pedit corā scientibus legem/ leges inculca
re: p̄sertim dū in promptu. id est ad manū
(vt dicitur) quilibet habere valeat cōcordā
tias ⁊ distinctiones huiusmodi loquamur
ita fabricatas. ⁊ vbi ī tabulis varijs ex scri
ptura sacra collectis sicut Martiniana q̄
dam sup decretis confecta est. habeant sibi
tabulas huiusmodi qui solis allegationi K
bus innitūtur: ⁊ gaudent ostentantes se q̄
si passus omnes scripturarū cognoscerent
nos his ad presens omissis concludamus
q: iusto ⁊ insigni laudum titulo vos deco
rat verbum p̄assumptū. Conuersi estis ⁊c.
¶ Deniq; rei huius inuestigare libet origi
nem. Postq̄ enim peccatū peccauerūt pa
rētes nostri auertentes se a deo pastore suo
⁊ ad creaturā conuersi: facti sunt ipsi cum
posteris suis velut oues errantes ⁊ exules
a puincia paradisi. qualiter se agnoscebat

z deflebat q̄ dixit. Erraui sicˀ ouis q̄ perijt.
Sicut etiā pmisit Petrus ad verbū nr̄m
Eratis (inquit) aliqñ sicut oues errātes. Er
rore istū miserat⁹ ex alto tp̄s d̄īs q̄ se pasto
rem bonū noīauit: vocē dedit qua cogno/
scerent vt sequerent eū oues ppue z i pascu
is vberrimis pascerent. Vox ista q̄d aliud
queso est q̄3 lex sua quā q̄ audierit viuet q̄
secut⁹ cum fuerit neq3 ambulabit ī tenebris
neq3 corruet Sed pascua inueniet dicens
cū pp̄heta. Dñs regit me z nihil mihi de/
erit. in loco pascue ibi me collocauit. Quā/
q̄3 vero vox ista legis xp̄i pastoris z ponti/
ficis nostri sit appropriate z eminenter lex
euāgelica que ex ore altissimi pdijt. z cuius
est oues errātes regere/ dirigere z firmare.
L sicut legislator su⁹ est via veritas z vita. Et
sicut testimonijs absq3 numero docerem⁹
nihilomin⁹ lex canonica p̄ analogiā quan
dam z attributionē nominari nō irrationa
biliter potest vox xp̄i. p quanto ipa est vox
sui vicarij. insup eccl'ie vox deniq3 illorum
ad q̄s dixit. Qui vos audit me audit. Ita
vt olim p vna voce lex euāgelica z canoni
ca haberent: neq3 ī duas secernebant facul
tates theologia z decretorū scientia. Nam
decreta quales alij nisi theologi pcipui cō/
diderunt tradiderūt pmulgarūt? Quēa/
modum p̄terea lex vetus que z mosayca dr̄
cōplectebat cum diuinis p̄ceptis ordinātī
bus immediate ad deū iudicialia que pri/
mos in tempalib⁹ regulabāt. nec ab h̄ plu/
res leges: sed vna putabat. Nō aliter eccle/
sia primitiua legē euangelicā cū canonica
cōiungebat. q̄3uis euāgelica ad deū z cano
nica magis ad proximū ordinaret. Sz vn
de vel quando suborta est distinctionis ori
go/ supest vt hec ostēdamus: dilatatis nimi
um p̄ oēs terminos orbis terrarum: ecclesi
asticis pascuis/ aggregatis q̄3 sub vno oui
li z vno pastore quaq̄ versum ouib⁹ rōna/
bilib⁹ p̄us errātib⁹ oportuit plurificatōem
decretaliū z decretorum p suo regimine iudi/
ciario cōstitui. z maxime postq̄3 dotata est
ecclesia postq̄3 in multitudine tempalium
bonorum z iurisdictionū seculariū ipa secula/
rib⁹ potestatib⁹ par facta est. Vulgato q̄p/
pe puerbio dicit. terrā habēs guerram ha/
bet. quia multiplicatis diuitijs egenis z an
gustijs z dicētib⁹ hoib⁹: hoc meū est et hoc
tuū: lites vt plurimū ōsequi necesse est Sic
insecut⁹ experientiā Seneca dixit. Quiete
viuerent hoies in terris: si hec duo pnomi
na meū z tuū de medio tollerent. qđ z exē
plum duorum patrū litigare nescientiū palā
fecit. Porro crebrescentib⁹ iurgijs iudicia
frequentia querunt que ea dirimāt: que pa
cem restituāt. ¶ Hinc leges legib⁹: hinc cō D
stitutiones cōstitutionibus. hinc decreta/
les decretalibus addite sunt. Idcirco q̄ ea
que de nouo emergunt nouo egent auxilio
Quāobrem z si lex euangelica sufficiēs sit
z pfecta p vita anime z cōuersione eius ad
deum. Congruebat vt pticulares decreto
rum z decretaliū traditiōes adderent. Pri
mum ex hoc pspicuū sit. quia dei pfecta sūt
opa: z legislatoris pfectissimi: vt lex pfecta
sit necesse est. Secundū psuademus ex v̄/
bis Aristotelis q̄ paucissima tradit esse cō
mittenda iudicib⁹. Nam quia rationi hu/
mane cōiuncta est sensualitas que aduersa
tur z obuiat sibi z cui⁹ iudicium subuertit
plerūq3 p alteram harū passionū quas sub
compēdio notauit Virgilius dicēs. Hinc
metuūt cupiunt gaudentq3 dolentq3. De/
buerant leges fieri p homines non exceca
tos aut seductos p̄missis passionib⁹: vt s̄m
leges regularent z ferrent iudicium: nō prout
sensualitas extorqueret. q̄ si quis interro/
gauerit cur has leges non explicauit legis/
lator noster christ⁹. Respondemus illas in
vniuersalibus p̄ncipijs satis datas esse: sci
ente eo quia p varietate temporū z locorū
traditiōes istas variare necesse est. Insup
q̄ tempe primitiuo ecclesia non esset occu/
panda in temporalib⁹ vel seruandis vel au
gendis: quādo mittebant sine sacculo z pe
ra p̄dicare: quando dicebāt nō esse equum
relinquere verbū dei z ministrare mensis.
ppterea sufficit auctoritatē cōdendi canōes
z decreta vicarijs suis relinquere: de quib⁹
dixit. Qui vos audit me audit: z qui sper/
nit me spernit. ¶ Arguent fortassis alij q̄ vel A
christus insufficiēter p̄mit⁹ instituit ecclesi
am: dum eā tempalib⁹ indotatā reliquit vel
alij supflue ditationes z dotationes hmōi
susceperunt. z frustra cōsequenter leges re/
gulantes addiderūt. negamus vtrūq3. ne/
q3 enim vno modo semp agit spūssanctus p
euocatione z cōuersione fidelium ad pasto
rem z episcopū animarū vestrarū. Sz nūc
aduersitate: nunc psperitate: nūc pauperta
te: nunc abundantia trahit vocat et allicit.
quos esse suos agnouerit. Audi cōminan
tem/ Nisi conuersi fueritis gladiū suū vi/
brabit: arcum suū tetendit z parauit illū:

Est igit̃ efficax argumentū si generalit̃ as/
sumat̃ p̃lati in eccl'ia p̃mitiua cõuersi ad de
um nullis decretalibꝫ aut decretis vteban
tur. Igit̃ nec moderno tp̃e cõgruit eis vti.
Ecce p̃strati sumus ⁊ inuenisse credimus
tū necessitatē/tū vtilitatē scientie canonice
Ceterū quid vltra secutū est: vt ab euāgeli/
ca lege secerneret̃ siquidē neq3 breuis hoīs
etas, neq3 limitata ingenioꝝ capacitas suf
ficere visa est. neq3 rerū conditio patiebat̃:
vt idē homo pfect⁹ simul haberet̃ theolo/
gus meditans in lege diuina die ac nocte:
⁊ tot se traditionibꝫ plene cognoscendis to
tum daret. Hec est (nisi fallor) ratio/hec ori
go legem euangelicā a canonica ⁊ theolo/
gie facultatē ab illa decretoꝝ secernēdi. ve/
runtamen vtraq3 est vox christi pastoris ⁊
episcopi animaꝝ nostraꝝ. q̃uis illa imme
diate/ista mediatiori. hec velut Sara vxor
libera. hec tanq̃ Agar in obsequiū ⁊ plem
concessa. hec ad cõtemplationē. ista ad acti/
O onem magis accommoda. Propterea hec
Rachel formose/ista Lie lippe ⁊ fecunde
magis cõparat̃ vtraq3 nihilominus laude
digna. q: p vtrāq3 fit cõuersio ad pastorem
⁊ ep̃m animaꝝ nostraꝝ. qua in re ppositū
erat dilatare ⁊ amplificare laudes vestras
multis ⁊ p̃claris atq3 salubribꝫ effectibus:
quos affert ista vox legis canonice p quā
cõuersio fit ad pastorē ⁊ episcopū animarū
nostraꝝ. Voluim⁹ p̃sertim terre fruct⁹ ma
gis in aptū deducere/quos nominatōe so/
la deteri qui sunt sp̃ualis viuificatio: intel
lectualis illustratio: ⁊ t̃pualis corrobora/
tio. nec deessent originalia sanctorū posita
sup numerū in ipa eadē decretoꝝ doctrina
tes istas loquentiū. suppeterēt insup testi/
monia opeꝝ vr̃oꝝ ⁊ studioꝝ. O viri pa. et
fratres licentiādi venerabiles: p q̃ pbati et
in his omnibꝫ manifesti facti estis. Sꝫ pa
timini p̃cor: vt suppressis interim laudibꝫ
vestris (que p se satis patēt ⁊ illustres sūt)
quedā p elucidatione p̃missoꝝ p obloquē/
tium confusione p iunioꝝ quarūdā insti/
tutione pponant̃. patimini vt in doctrina
cõmendationē cõuertamus inuestigantes
naturā hui⁹ sciētie postq̃ originem docui
mus. modos insup quibꝫ p eā fieri debet
cõuersio ad pastorē ⁊ ep̃m animaꝝ vestraꝝ
P ¶ Distinguam⁹ notātes in p̃mis ex scriptu/
rarum diuinarū serie tribꝫ modis aliqd cõ
uerti. Hā est cõuersio retrorsum. conuersio i
trorsum. ⁊ cõuersio deorsum. Vis audire
cõuersionē retrorsū: Quid est tibi mare q̄
fugisti ⁊c. hec est sursum ad originale p̃nci
pium ⁊ fontale: sicut maria magdalena cõ/
uersa retrorsū agnouit Iesum. Accipe cõ
uersionē introrsum ibi. Loquit̃ pacē in ple
bem suā ⁊ sup sanctos suos ⁊ in eos q̃ con
uertunt̃ ad cor: hoc est introrsum Demum
cõuersio deorsum docet̃ ad naturale scruti
nium Nisi cõuersi fueritis ⁊ efficiamini sic̃
paruuli ⁊c. Ecce cõuersionē in bassum ⁊ de
orsum ad humile de se iudiciū. Mirabit̃
fortasse aliq̃s q̃d sibi velit/quid pficit ista
de cõuersione distinctio. multū p oēm mo/
dum/⁊ si sup addita fuerit alia distinctio p
portionalis: qua vel ignorata vel neglecta
totā cõfusionis horroris scientiā canonicā
turbari necesse est. Est aūt hec cõmunis di
stinctio q̃ doctrina canonica tres in se iuris
species aggregatas cõplectit̃/ius diuinū/
ius naturale, ius positiuum. Recipit itaq3
ipa corporis sui magnitudo sic̃ mare magnū
⁊ spaciosum. plurima proprie de iure diui
no ⁊ euangelico: vt sunt articuli fidei et sa/
cramentorū traditio/⁊ originalia quedam
doctoꝝ sacrā scripturā exponentiū. Reci/
pit alia que sunt pprie de iure naturali: vt
p̃cepta pure moralia. ⁊ traditiones phōrū
moraliū in solo rationis dictamine stabili
tas. Recipit alia que sunt tm̃modo de iure
positiuo vel humano: vt statuta quedā p/
uincialia vel synodalia ⁊ iudicialia quoq3 ⁊
cerimonialia aliqua: ⁊ ea que taxatiões pe
narum vel premioꝝ respiciunt. Primum
ius deriuatur a deo tanq̃ imediate ab epi/
scopo animaꝝ nostrarū. Secundū ius in Q
spiratū est ab eo tanq̃ a pastore nostro/cu
ius lumen signatū est super nos oues pa/
scue sue. Tertiū fluit ab eodē tanq̃ nūc epi
scopo nunc pastore nostro/tamen median
te ⁊ interueniente humana voluntate con/
sensu vel auctoritate. Hec aūt ideo premi/
serimus vt triplex inde consideratio mora
lis et salubris inferatur/p intellectu iuris
diuini cõprehensi in decretalibus ⁊ decre/
tis necessaria est cõuersio retrorsum ad de
um fontale principiū: ⁊ ad suū euangelice
legis reuelare vestigium. ¶ Pro intelligen/
tia iuris naturalis ibidē positi requirit̃ cõ/
uersio retrorsum ad naturale scrutinium ⁊
ad diuinū naturalis legis indite vestigiū.
Pro intelligētia iuris humani positiui vti
lis est conuersio deorsum ad conditionis
humane multiplicis statum variū/vbi re/

lucet aliqđ remotū valde ⁊ imperfectū ve/
stigium. Et hoc vt epikeya vł equitas cō/
seruetur. Cōuertamus oculos mentis per
has tres considerationes/ vt videbimus.
Primo ꝙ ꝑ intellectu ⁊c. vt prius. Perspi
cua est ex terminis prima cōsideratio. quo
niam tales canones sunt/aut conclusiones
pure theologice/ aut articuli principales:
quos ꝑ principijs theologia presupponēs
ex his consequenter alia ⁊ alia deducere cō
sueuit. Propterea qui gloriat se partē istaȝ
perfecte cognoscere: et se theologum glori
etur consequēs est: nisi forte quis dixerit:
ꝙ ad taliū cognitionē sufficit textualis eo/
rum que tradunt in huiusmodi decretali/
bus et decretis memoria. Sed quis nesci/
at ꝙ similiter rurales plurimi precipuos i
symbolo ⁊ maximos fidei nostre percepe/
rūt articulos: eos autē quis vel theologos
R nominauerit vel canonistas. ¶ Subinde
deducimus ꝙ dubijs emergentibus circa
partē hanc iuris diu nimis in corpore canonū
repositam ⁊ immixtā: finalis ⁊ certa deci/
sio spectat ad originale principium. vnde
hec sumpta cognouimus: hoc est ad theo/
logicam disciplinā/ ad quā debet retrorsū
fieri conuersio. Alioquin casus'e esset vel i
possibile naturaliter vt inoffenso pede seq
rentur vestigia pastoris ⁊ episcopi christi ⁊
liberaretur anima a morte/tum erroris tū
delicti. non absq re dixit ipsa de se Sapi/
entia. ꝙ per eam legū conditores iusta de/
cernunt. Q, si quis dederit aliquos ex ca/
nonistis/quales inueniri posse non nega/
mus/qui partē hanc iurium diuinorū de/
ducere ex principijs suis proprijs. declara
re insuper atq defendere cognouerint eos
non tam canonistas in hac parte ꝙ theolo
gos censebim⁹ appellandos. Difficile ta/
men est (quemadmodū tetigim⁹ ⁊ si non im
possibile) vt vnicum hominis ingeniū ad
tot attendat/ad tot sufficiat. Nā vbi inten
deris ingenium ibi valet/ait Julius cesar
apud Salustiū. Propterea dum ad parti
culares actus hominū ⁊ traditiones posi/
tiuas leues ad concipiendū. sed ad retinen
dum ⁊ practicandū difficiles: memoria ali
cuius tota cū intelligentia se dederit/ testā
tur Albertus magnus cuȝ experientia. ꝙ
vix postmodū sufficit idem homo retror/
sum conuerti ad principia prima ⁊ vniuer
salia/alta ⁊ abstracta perspicaciter lucide ⁊
S tenaciter intuendū. ¶ Quippe grossescit qđ
ammodo ingeniū dū sola grossa ⁊ palpa/
bilia studio continuo considerare sueuerit
docent hoc illi qui temp⁹ in grāmaticali/
bus rudimentis ⁊ similibus diu contriue
runt: eos enim rarissime postmodum vidi
mus ad liberales artes ydoneas. At q ver
sa vice subtiliatur plurimū ⁊ abilitatur ani
mus dū ad principia prima subtilia pura
⁊ abstracta primit⁹ semetipsum sedulo cō/
uerterit. Hinc fit vt studiosi scientie supe/
rioris longe clarius ⁊ acuti⁹: ⁊ si non ꝓm/
ptius traditiones inferiorū scientiarū sub
alternataꝝ/examinare/discutere. cognosce
re/interpṙari ⁊ resoluere valeant/si ad illas
suam dederint cōsiderationē: ⁊ non aliun/
de deprauatū habuerint iudicium ꝙ illi q
tales subalternatas scientias primo didi/
cerint: ita vt facilius sit. (Exempli gratia)
Ex theologo puro fieri canonistā perfectū
ꝙ in theologū probatū canonum studio/
sus euadat. ¶ Hec ista dicūtur (testis est ve
ritas) vt honorabili canonū scientie quaȝ
laudandā suscepimus. sicut vere laudabi/
lis est detrahamus seorsum/ sit hec a nob
stulticia. ad quid ergo? vt sciat vnusquisq
mensurā sue vocationis ⁊ donationis chri
sti. Nempe quis honor est: que laus: que
gloria: si quis vel se vel professionem suam
vltra concessos limites extenderit: ⁊ exten/
tendo confundere ꝓsumpserit? Nam i fal/
sitate qualis laus est. qui falso predicantur
inquit Boecius/necesse est vt ꝓprijs lau/
dibus erubescant. ¶ Erat autē considera/ T
tione dignissimū inuestigare qualiter ani/
ma per conuersionē retrorsuȝ ad leges eter
nas/fit fortior atq virilior: cum econtra ꝑ
ueniat dum deorsum conuertit. Hinc due
portiones rationis assignātur. superior sci
licet que vocatur vir. et inferior/ que femi/
na nuncupatur/ quedā dictauerā hic scitu
digna que proferre decreuerā. Sed nolui
propter eos qui praue intelligunt: qui non
libenter audiunt. quia non laudantur ⁊ ꝑ/
uersius referūt ⁊ pessime calumniātur om/
nia ea sinistre interpretationis dente lace/
rantes: ⁊ conuersi pedibus conculcantes.
Sed de se viderint tales ⁊ qualiter de fra/
terne charitatis debito: ⁊ sincero veritatis
zelo reddituri sunt coram tremendo iudice
deo rationē. nos interea stuppam ignibus
apponere voluimus. Pro intelligentia iu/
ris naturalis cōmemorati in decretalibus
⁊ decretis exigitur conuersio introrsuȝ ad

cor:hoc est ad naturale scrutiniũ ꝛ ad diui/
num naturalis legis indite vestigiũ. Hoc
naturale scrutiniũ hác ad cor conuersionē
appellamus consideratione dictamis na
turalis ꝛ legis scripte in cordibus nostris
sic aperte loquitur apostolꝰ dicens. ꝙ qui
legem non habēt(intellige scriptam) ipsi si
bi sunt lex. Docuerũt hoc Arestoteles ꝛ aliĳ
philosophi morales: qui solo ductu ratio
cinationis naturalis virtutes docere: vicia
detestari potuerũt. Porro super hac cano/
num portione ĩ ordine ad moralem philo/
sophiam similiter dicere fas est. sicut in pri
ori consideratione partē canonũ ad theolo
giam comparauimꝰ. Addito ꝙ lex hec na/
turalis plurimũ obliterata est ꝛ obfusca/
ta propter peccatũ: ita vt ad perfectiorem
eius lecturā lucem diuine legis radiare: et
ad eam oculũ rationis cõuertere debeamꝰ
V ¶ Pro intelligentia iuris humani positiui
vtilis est conuersio deorsum ad conditõis
humane multiplicitatē: statumq; varium:
epikeyam (quam latine equitatē iuris in/
terpretatricem nominare possumus) com/
mendat hec consideratio. et hoc in illis et
circa illa que solo iure positiuo vel huma/
no subsistunt: qualia variari ꝛ mutari pro
varietate ꝛ qualitate temporũ locorum ꝑ/
sonarum necesse est. non ita de iure vel diui
no vel naturali quorum vtrũq; in mutabi
li veritate subsistit. Hoc moralis Catho
sic ait. Ipse etiā leges cupiunt vt iure regā
tur. alioquin iuxta terentianũ verbum / sũ/
mum ius / summa est malicia. Et ꝓpter tra
ditiones hominũ irritum fit mandatũ di/
uine charitatis. Hanc epikeyam posuit
Arestoteles in ethicis legum omniũ dire/
ctricem. quā abĳcientes ꝛ soli cortici litte/
rali penitus adherentes non solũ non pro
ficiunt reipublice et legibus suis vel cano
nibus: sed obsunt vehementer. ad quod ē
narratio Valerĳ de Scipione nasica dicē
tis. ꝙ dum consul legis ordinem sequitur
id agit vt cum suis legibꝫ romanũ corruat
imperium. Hinc preclare dictũ est sub hac
sententia. ꝙ leges sequi non est legis verba
sed legislatoris mentionē imitari. ¶ Ex his
X omnibꝫ lucide deducitur id quod premisi/
mus. ꝙ ad perfectam canonice scientie co/
gnitionem triplex exigitur conuersio. Cõ/
uersio retrorsum ad deum. Conuersio in/
trorsum ad cor suũ. Conuersio deorsuȝ ad
proximũ ꝛ statum eius variũ. Hoc autē

sub aliĳs terminis vulgatioribꝫ est dicere.
ꝙ oportȝ ĩ decretis ꝛ decretalibꝰ distincte vide
re quid in eis est de iure pure diuino: quid
de iure pure naturali. quid de iure positiuo
vel humano. Istis siquidem ignoratis cõ
fusionis sequi errorē necesse est: dum non
separat̃ preciosum a vili. indispensabile ab
dispensabili. incõmutabile a commutabili
obligans lex a non obligante: necessarium
a non necessario. ꝛ ita de similibus: ex qui/
bus oritur deceptio: quemadmodũ si non
separaret̃ plumbũ ab argento. vel aurical/
cum ab auro. Concludimus deinceps. ꝙ
theologiā a canonibus excludere nihil ali
ud est ꝙ̃ suos sibi oculos euellere. Simili
ter canones velle destruere: est corpus pro
prium ecclesiastice policie deformiter ha/
bituare. Querere preterea: qualis scientia
plus expediat ecclesiastice policie: vel euā/
gelica vel canonica: est querere quod in cor
pore membrũ ad directionē suā plus expo
nitur: vel oculus vel aliquod aliorum. De
niq; sequitur ꝙ in terminatione presentis
scismatis tam perplexi tamq; difficilis: sicͨ
ꝛ in aliĳs arduis vbi traditiones humane
nequaq̃ sufficiunt: necessaria est precipue
conuersio retrorsum ad ius diuinum. qꝺ
est iuriũ omniũ originale ꝛ fontale princi/
pium. forma regula ꝛ exemplũ: fiat hec ani
me conuersio ad Jesum: tunc videbitur et
tandē agnoscetur Jesus pastor ꝛ episcopꝰ
animarũ nostrarũ: sicut a Magdalena co
gnitus est duȝ conuersa retrorsum ait Ra/
boni. Materia postulabat ꝛ forsan hec in/
geniositas quorundā expectabat vt descri Y
bere tentaremus / quid ius pure diuinum:
quid pure naturale. quid positiuuȝ vel hu/
manum: quatinꝰ inspici per conuersionē
hanc triplicē lucidius posset cuiuslibet cõ
ditio. Hoc itaq; difficillimũ est quesitu. ꝫ
inuentu saluberrimũ. Hoc enim est velut
triplex clauis aurea ad reserationē omniũ
in iuribus contentorũ. Sed neq; locꝰ ne/
q; presens actus: neq; desiderata breuitas
hoc patitur: rem potiꝰ ad scholasticũ exa/
men referre congruit quemadmodũ pridē
in lectionibus non paucis elucidare descri
bēdo tentaui. qꝺ qualiter impleuerim: ali/
orum sit iudiciũ. Erat insuper quesitu di/
gnissimũ quando fit anima prudentior vl'
ꝑ ꝯuersionē retrorsum vel introrsum vl' de
orsum. Dicit enĩ veritas. ꝙ filĳ huiꝰ seculi
(qui vtiq; deorsum ꝯuertunt̃) prudētiores

sunt filijs luc' in generatõe sua. Sed banc
iter rõnem qua sup speculatõe p̃mittimus
z terminũ dict' statuentes dicimus. q quia
triplex est cõuersio / ista retrorsum itrorsu
z deorsum p̃supponit a vobis baberi O li
centiandi venerabiles. Q̃m preterea doc
imus iam ab initio bos esse conuersos ad
pastorẽ z episcopũ aiaz vestrarũ. Sat' b
fuerit nũc pro collatione vestra sumpta ex
generalib' locis atq̃ p̃ncipijs. Supplica
mus tandẽ vt conuertat ad se magis z ma
gis omes in cõe pastor z eps aiaz vestra
rum. bic p gratiã z v̄tutes vt beate societa
tis amplexu coniũgamur eidẽ in gloria / cu
ius nos efficiet participes q̃ est deus bene
dictus in secula Amen.

Alia collatio pro facultate decretoz.

Z p Ax vobis / sic misit me pater z ego
mitto vos. Missur' atq̃ licentia
tur' post resurrectionẽ suã aposto
los dñs sicut ex testimonio Johãnis acce
pim' originaliter Joh. xx. Recitatur aũt
in euãgelio dñice currẽti hoc ptulit ad eos
Pax vobis zc. At vero cur ante licẽtie mis
sionẽ p̃us obtulerit salutarẽ pacẽ; dũ apd
me etiã atq̃ etiã recogito / magnũ inuenio
missionis apostolice mysteriũ: congruũ in
sup p re quã acturi sum' fundamẽtũ. Uo
luit nimirũ suprem' cancellari' noster xp̃s
dare palã intelligi / eos q̃ mittũtur p ecclesi
astico regimĩe debere p̃mit' obseruare pa
cem: nõ qualẽcũq̃. Est eñ pax quam zela
bat sup iniquos pph̃a. s. pacẽ quã mũdus
dare nõ potest. ppterea dictur' apostolis.
Sicut misit me pater z ego mitto vos. pre
misit Pax vobis zc. Quid aũt sibi vult q
non semel immo ter pacẽ dedit: nisi q mul
tiplex pax inuenitur: p̃sertim triplex: cõue
nienter (nisi fallor) ad assignata s̃m tres re
spectus vel ordĩes quos babet bomo. Ad
deũ sup se. Ad scip̃m infra se. Ad primum
iuxta se. Pax quippe cuz nibil aliud sit s̃m
Augustinũ q̃ ordinis trãquillitas: ptur
bato ordine pacẽ q̃z dilabi oseq̃ns est. Por
ro quisquis mitti queritur: si careat tranq̃l
litate ordinis vel ad deũ vel ad se vel ad p
ximum. ip̃e nequaq̃ idoneus erit qui licen
tietur / quo pacto sic: q pfecto finis in mis
sione qualibet est pulcra pax corporis mysti
ci qd inbabitat z viuificat ille qui ẽ pax no
stra: qui fecit vtraq̃ vnũ. de quo pphetic'
sermo scribit. In pace factus est loc' eius.
¶ Hec zo pax si defuerit desit ordo, necesse A
est. ordine p̃o nõ exist' enti: dum nõ reddit
vnicuiq̃ qd suũ ẽ: regnat ofusio: viget bor
ror: funt discordia / qua res maxime dila
buntur. si tñ non mentit' Salustius. Im
mo maior eo xp̃s dicens. O m̃e regnũ in se
diuisum desolabit'. Deniq̃ missus aliquis
qua fronte pacẽ annũciabit: si tot' verset' i
turbatõe: cõtrari' deo: varius in seipso. in
iurius primo. Contrari' deo qualit' p in
obedientiã. Nã q̃s restitit ei z pacẽ babuit
Uari' in seipso qualiter: p legẽ carnis re
pugnantẽ legi mẽtis: quafit vt bomo secũ
litiget seclusus ab illa beatitudine / Beati
pacifici. Scitũ est aũt illud oueniet nulli
qui secũ dissidet ipse. Iniurius primo q̃li
ter: p iniusticiã z varios dolos quos exter
minare nitit' rex pacific'. sicut bortat' apo
stolus dicens. Solliciti seruare vnitatem
spũs in vinculo pacis. Et oro videte si nõ
ad pacẽ banc populis annunciandã licen
tiati sunt apl'i: testimoniũ ab ecclesia susci
pite. Ciues inquit apostoloz z domestici
dei aduenerũt bodie portantes facẽ z illu
minantes patriã. ad quid: dare pacẽ genti
bus z liberare populũ dñi. Propterea mis
surus apostolos sup̃mus cancellari' xp̃s
z licentia magistrali decoratur' pace p̃mi
tus cõmuniuit eos dicens. Pax vobis zc
Deinde subiũgit. Sicut misit me pater et
ego mitto vos. ¶ His itaq̃ fundamẽtalit' B
plocutis traducam' ad vos o p̃clari et ve
nerabiles licentiãdi sermonẽ: et dicamus.
q pater patrũ in terris vicari' patris illi'
supremi celestis misit me (licet indignum)
tante rei colligere: vacare: licẽtiare / p denũ
cianda z ferenda pace per totum corpus ec
clesie viros ad banc rẽ ydoneos z pbatos
Et quia tales vos esse cõperio: p depositio
nem illoz qui iureiurãdo cõstricti sunt fi
dele testimoniũ pbibere: sup bac re iure mi
bi vsurpare visus sum (q̃q̃ absq̃ vlla com
paratione minor) verbũ supremi cancella
rij p̃missum ad apl'os Pax vobis. Sicut
misit me pater: z ego mitto aut p̃mus mis
surus sum vos. Poterat forte breuius bec
collatio p similitudine cognoscẽda suffice
re. in eius tñ elucidatione non pigeat pau
lo diutius immorari. Sic enim odor vr̃e
laudis tali protractione redolebit effusi'.
Conuertamus igit' oculos nostre conside
rationis ad generalẽ totius ecclesie vniuer

sitatem: ad vineam domini Sabaoth: ad
vnum ouile pascue domini aspiciemus: ec
clesiam iugiter indigere pro suo cultu ⁊ sal
uifica pace viris apostolicis in sacris cano
nibus eruditis / quos non propria temeri
tas euocet: sed superioris auctoritas mit/
tat. Nemo sibi assumit honorem (inquit apo
stolus) sed qui mittitur vt Aaron. Ceterum
missionis huius qualis erit fructus: mul/
tus per omnẽ modum. tamen de triplici lo
quatur sermo noster vt infra terminos ip̃s
positos (ne nimis effluat) coartetur. Mis/
sionẽ itaq; vestrã o baccalarij insignes tri
plex ecclesie necessitas petit: contra tripli/
cem aciẽ tranquillitatis sue ⁊ pacis aduer/
sam ⁊ infestam: necessitas vna est hereticos
extirpare. Altera mores componere. Ter/
tia iniurias propulsare. Hereticos mittit
velut apostolos suos pater mendacij extol
lens se aduersus scientiam dei tollere pacẽ
E ad deum. ¶ Mores illecebrosos velut apo
stolos suos mittit caro militãs aduersus
spiritum tollere pacẽ hominibus ad seipsos
Iniurias ⁊ dolos velut apostolos suos
mittit mundus qui totus in maligno po
situs est / tollere pacem ad proximũ. ita ve/
rum fit illud. mundus / caro / demonia / di/
uersa mouent prelia: certantes pari federe:
pacem de terra tollere: pacem supernam: in
ternam: fraternam. Aduersus hec pro vi/
ctoria promouet rex pacificus et suprem⁹
cancellarius mittens apostolicos viros in
sacris canonibus ⁊ legibus eruditos: sua/
dens deum colere pro pace ad eum. Corre
spondent his tria que de apostolis dicta
sunt: honeste viuere pro pace ad seipsum.
neminẽ ledere: ⁊ ius suum vnicuiq; tribue
re pro pace ad proximũ. Portantes facem
⁊ illuminantes patriam contra cecos erro
res hereticorum. Dare pacẽ gentibus con
tra tumultus carnaliũ desideriorum. Et
liberare populũ domini a fraudulentis in
sultibus peruersorum. Perscrutemur ampli
us: forsitan ostẽdet se nobis triplex ius qd
in sacris canonib⁹ respersum est. Ius euã
gelicum seu diuinum seruans pacẽ cũ deo
Ius naturale seruans pacem hominis cũ
seipso. Ius politicum seu positiuũ seruãs
D pacem cũ proximo. ¶ His tandem armis
triplex acquiritur victoria: pax triplex adi
piscitur: ⁊ perinde triplex missionis vestre
o venerabiles licenciandi colligitur causa
Quamobrẽ optabundus pronuncio Pax

vobis Sicut misit me pater / ⁊ ego vos mit
to. ¶ Bene habet ait Lactancius ex verbis
Tullij. Iacta sunt fundamenta: collocati
loci oratorij pro superedificatõne perfecta
cõmendationis incohate quã mos exigit:
postulat iusticia que suum virtutibus dat
honorem. Abundant allegatiões sine nu
mero de scripturis nedum diuinis: sed eti
am canonicis ea que premisimus ostẽden
tes. Etenim quis nesciat: presertim ex sciẽ
tibus legem qualibus abundat cetus hic
celeberrimus. quis inquã ex his non agno/
scat totam sacrorũ canonum seriẽ: vel pro fi/
dei determinationibus: vel pro bonis mo
ribus: vel pro iusticia militare. Petit aliquis
concordantias: presto sunt omnes canões
omnes decretales accipiat. Sed ecce dum
ad extollendas laudes vestras sup his fun
damentis satageret meditatio mea: quid
obtigerit dicam Astitit insidiator mihi po
nens offendicula. neq; hoc prorsus insolu
tum reuocet memoria priores actus consi
miles pro theologis: pro medicis: pro ar/
tistis / recordari poterimus: quid egerit li/
uor edax: pestis improba laudis aliene cu
iuslibet impatiens: sathan apostata: ziza/
nia seminans inter fratres. quid simile mo
do non agitaret sathan? Cur liuorem non
immitteret? sed cognitionem eius assidui/
tas effecerat: potuisset mox eijci nec audiri
Accipite igitur cõmẽta fraudulentiora ne/
quitie. Missus est pro liuore zelus dei / bo
nus plane nuncius si habuisset scientiam.
Sed operante maligno repudiauerat eã:
velut obsistentẽ suis conatibus. itaq; ode/
rat eam nec poterat ei quicq̃ pacifice loqui:
ve tamen soli zelo tali / quia dum derelicta
cum sorte et directrice sua discretione ra/
ptatur hac illac sine lumine: ipse currens p̃
ceps incurrit. Heu bene ambulãtibus ab E
hac peste. vix nimirum altera est hostilior:
vix fallacior / que sub specie boni ⁊ magni
boni mentes exstimulans ruere cogit: ⁊ in
omne periculũ trudit. proinde maledict⁹
furor eius quia pertinax. et emulatio quia
dura nemini cedens: credens nemini. fas
insuper omne: nefasq; confundens: ad cu⁹
aspectum intendite: totus infremui: geli/
dusq; cucurrit ossa tremor. Ceterum zelus
iste qui absq; scientia erat: ipse protin⁹ hor
rifica voce rabiosa silentia rumpens Sati
rico tragicoq; boatu: quid meditaris ait o
bone vir: immo o stultissime hominũ: qd

tecum (nescio quid) graue cornicaris inep
te: tibi quo pacto venit in mentem traditi
ones hominū leges ⁊ mandata preconijs
extollere: quas satis improbare lingua nō
sufficit. Auferunt pacem omnē. lites affe
runt. quia diuine legi contrarie infesteꝗ
sunt: quid me respicis: ira est. Si mihi nō
credis: prophetis crede: christo crede: ex
perientijs crede. Dic nobis Esaia. quid ꝺ
traditionibus hominum: quid de suis le
gibus ore dei conscripsens. Timuerūt me
mandato hominum ⁊ doctrinis. Ideo ec
ce Adam vt admirationem factum popu
F lo huic miraculo grandi ⁊ stupendo. ¶ Pe
ribit sapientia a sapientibus eius ⁊ intelle
ctus prudentium eius abscondetur. vide
si non in presenti scismate idipsum contige
rit: vbi amputata difficultate vna: redeunt
tres: vt in fabulosa ydra egrescitꝗ in eden
do. Cur hoc: nisi quia perijt sapientia a sa
pientibus ⁊ intellectus prudentium abscō
ditus est. Accedat ⁊ testis Mattheus: do
ceat nos quid christus dixerit phariseis.
Irritum inquid fecistis mandatum dei ꝓ
pter traditionem vestram. Sine causa nūc
colunt me: docentes doctrinas ⁊ manda
ta hominum. Hec irritatio legis nonne
manifesta est in eis qui nullam viam pro se
datione scismatis dicunt iuridicā nisi quā
libri sui scriptam habent: quasi ius diuinū
non esset ius: neꝗ via sibi consona dici iu
ridica meretur. Referrē hic ꝗ plurima su
per determinationibus ⁊ nouis irritanti
bus legem domini: vt ꝺ potestate pape sui
quem volunt eximi a quauis humana sub
iectione cum ius diuinum subijciat eū om
ni humane creature propter deum sicut ser
uum suum: ⁊ correctioni fraterne: vt Petꝝ
Paulo subijciat ⁊ vniuersali ecclesie tāꝗ i
fallibili regule credendorum simul ⁊ agen
dorum. Subijciat tandem ex dabili casu
culpe incorrigibilis / cuiꝗ volenti nedum
ab eo appellare. Sed eundem incarcerare
vel occidere. ¶ Quid preterea (deus equis
sime) sunt tot traditiones nisi totidem la
quei vincula et restes pro retinendis / im
plicandisꝗ pedibus humilium: ambula
re volentium ſm legem perfecte libertatis
quam christus in paucissimis voluit sacra
mentis contineri. quid ꝗ telas aranearum
G humiles retinent transmittunt fortes. Ec
clesia rursus que tota spiritualis esse debu
erat tota celestis. nonne per traditiones hu

iusmodi fere tota: immo tota penitꝰ i bru
talem sensualitatem miseranda vicissitudi
ne dilapsa est. Arguar mendacij si non pre
ponūtur temporalia spiritualibus: huma
na diuinis: terrestria celestibꝰ: questus pe
cuniarum saluti animarū. Hinc tot excō
municationū fulminationes. tot excogita
tiones cautelarum: bene de his propheta
uit Esaias. Ve qui condunt leges iniqꝗs:
⁊ scribentes iniusticias scripserunt: vt op
primerent in iudicio pauperes: ⁊ vim face
rent cause humilium populi mei: vt essent
vidue preda eorum: ⁊ pupillos diriperent.
Hinc contemptus tam indignus virorū
spiritualium: contemplatiuorum irrisio: ex
altatio discolorum inter quos superior eua
dit: qui litigiosior astutior malignior per
uersior. Hinc demum effugata charitate:
regnat cupiditas: i patiēs est maligēst: emu
lat agit perperā: inflatur: est ambitiosa: que
rit que sua sunt: irritatur: cogitat malum:
gaudet super iniquitate: condolet veritati
nihil suffert: nihil credit: nihil sperat nihil
sustinet. Hoc vnum commune habere vi
detur cum charitate. quia nūꝗ excidit. qꝺ
nisi ita esset qualiter exitiale scisma presens
atꝗ pestiferum tam execrāda cupidine do
minandi lacerasset ecclesiam. ¶ Sed ⁊ cle H
rus qui cum Salomone sapientiam (que
desursum est) habere sponsam debuerat as
sumpsit sibi meretricem illaꝫ magnam ba
bylonis: sapientiam terrenam: animalem:
diabolicam. Ve ve ve habitantibus in ter
ra. ab hoc triplici monstro: quia non ē pax
coram eo. Vis audire quomodo. Ecce sa
pientia diabolica: mittit tollere pacem pri
mam ad deum: volens fantastice cum luci
fero extolli super omne quod dicitur deus
ob hoc excogitans instar tyrannorum tra
ditiones sue ambitionis defensatrices re
munerans abunde promulgatores suos:
ceteros inhonorans. Quid animalis sapi
entia: mittit hec tollere pacem hominis cū
seipō nutriēs carnē contumacē aduersus
spiritū ⁊ suis eū illecebris obsequi iubens.
Mittit deniꝗ sapientia terrena tollere pa
cem erga proximū: dicēdo hoc est meum:
hoc non est tuū: que duo auaricie pnomia
si remouerent e medio quietissime viuerēt
hoīes. Sꝫ vnde ꝑcor hec omnia nisi quia
demergunt homines ad nimiā ꝯsideratio
nem terrarꝫ administrationū. vñ grossescit
ingeniū: hebetat memoria: ꝯtenebrat ⁊ linguet

affectus. Uide si vix aliud nouerit quidaȝ
eorum cogitare q̄ sup his allegationes al/
legationib᷑ addere: mittere: remittere: nec
credere cuiq̄ veritati vel notissime: nisi p
expssam scriptū ostēderit. Audisti pridē q̄
faceta dicacitate improbabat cardinalis
ambianeū. ebreduneū. Si hunc inq̄t de/
mersum in luto moneret aliquis surgere: &
ipe nō faceret sine lege l' canone: diceret eru
bescimus sine lege loqui: q̄ dominus illud
vel illud opari. ¶ Adde q̄ traditiones iste
tempalia pro fundamento iaciunt: magno
plausu conclamātes: spiritualia sine tem/
poralibus diu esse non possunt: cum ex ad
uerso monuerit veritas. Primū querite re
gnum dei ⁊ iusticiā eius ⁊ oīa adijciētur
vobis. O mores. o tempora: surdescūt ho
mines ad tonitruū christi ⁊ audiunt susur/
ros similes verbis Oracij. O ciues ciues
querenda pecunia pmū est: Uirtꝰ post nū
mos. christus postremo suam eccl'iam nō
nc pfecta stabilitate fundauit legē statuēs
euangelicā: que si ad regimen ecclesie suffi/
I cit (vt sufficit) quia dī pfecta sunt opa: quid
nisi confusionē superfluā lites discordiam
tanta tāq̄ multiplicata iurium legū ⁊ ca/
nonum discordantiuȝ varietas operatur.
Quocirca desere missionē studiosoꝝ suoꝝ
linque licentiā: si litib᷑: si iurgijs si talibus
voluerȝ ecclesie discriminib᷑ obuiare. Pro
perabat hoc modo loq̄ zelus dei: ⁊ male p/
perabat. q: nō ꝫm scientiā ppterea luce re/
licta versus in furorē oblatrabat cōtra san
ctissimas saluberrimasq̄ canonū sanctio/
nes deceptus imagine quadā spiritualita
tis falseq̄ libertatis velamine cecus puer/
se res agebatur: si consors zeli dei suiq̄ dire
ctrix diutius abfuisset quā nominamꝰ sciē
tiam seu discretionē Arestoteles epikeyam
appellabat: voluntas dei fuit: vt veniret
que vix tandē multo conatu renitentē zelū
compescuit / imperās videret quid diceret.
quid ageret. quid cōtra sacros canones og
garriret: meminisset veteris illius prouer
bij Ne quid nimis: discretio deinceps ver
tens ad me faciē sobrie (vt erat) modestoq̄
sermone suasit vt zelum dei: nisi se presente
nullatenus insequerer. Causaȝ addidit q:
zelus dei sine scientia precipitat: sicut scien
tia sine zelo languida iacet. Neutrū bonuȝ
perniciosius tamen est obruere q̄ iacere. Ad
iecit plurima cognitione dignissima que re
K ferre per singula breuitas vetat. Elicerā dū/

ferat ex dictis scientie triplicem considera
tionem: vnde palam fiet. quia nihil ex obie
ctis prohibet missionem vestrā laudabileȝ
O preclari ⁊ venerabiles licentiādi / obstat
quoq̄ nihil vti verbo christi proposito tra
ducto ad rem quā agimus Pax vobis Si
cut misit me pater: mitto vos aut illico suȝ
missurus. ¶ Est igitur consideratio prima
generalis Precelsa decretoꝝ facultas cum
suis professoribus: nequaq̄ debet ex abu/
tentium suis traditionib᷑ prauitate culpa/
ri. Etenim quid tam sanctū dabitur: tam
vtile: tam honestū quo non contingat ab/
uti? Detur theologia. detur eloquentia. de
tur medicina aut aliarum scientiaruȝ salu
brium detur ipsa ratio qua nihil prestanti/
us a natura collatū est. Nunquid non ex/
perimento cognoscimus talia crebrius as/
sumi in instrumentū facinoris / que debe/
bāt esse adiumenta virtutis. fitq̄ verissima
Arestotelis propositio. Seuissima est in/
iusticia ferens arma. sed in armatis culpa
est non in armis. Hanc considerationem:
si zelus deserit: seuit in virtutes: res opti/
mas persequitur dū ab eis abusum non fe
cerint. Fefellit hic zelus / vonaldenses he/
reticos qui cognoscentes vicia prelatoruȝ
atq̄ sacerdotū / inducti sunt ecclesiasticas
dignitates / officia / dignitates ordinatas a
deo vel negare vl' solis iustis ascribere. Si
quosdam videntes mala fieri per ecclesiaȝ
ratione administrationis temporaliuȝ ra/
puit zelus iste vel predicando vel docendo
vel legendo detestari statū omnē hierarchi
cum ecclesie subneruare potestatē omnem
⁊ iurisditionē ab eius prelatis: principes i
super ⁊ potentes seculi animare vel ad ra/
pinam iam collatorū honorū vel a confe/
ferendis auertere: abominari deniq̄ curaȝ L
omnē seu sollicitudinē tempaliū: quia duȝ
credunt dicere cū apostolo Nostra conuer
satio in celis est: volūt oīa sua basi metiri
Patuit hoc nup in doctore quodā anglica
no. patuit in Marsilio de padua ⁊ sililibus
tractatorib᷑ imo obtrectatorib᷑ sup eccl'ia/
stica ptāte: in quoꝝ psona supiꝰ inducebat
loqui zelus dei nō ꝫm sciam. Addamꝰ. q:
nihil est aliud in humanis ex oī pte beatuȝ
seu pfectū neq̄ germinat granū frugis sine
palea feno l' stipula vanitatis. Nihilomi/
nus seuit zelus dum solus est: beluina ra/
bie contra defectum quantumlibet medio
crem: et ita seuit vt zizanijs paucis totam

sementem eradicet. Par illi qui pro defensi
one denarij centũ marcas audet exponere
aut illi similis qui effugaturus muscam vo/
litantem caput excerebrat. aut qui repara/
turus domũ ruinosam eam ictu vehemen/
ti funditus exterminat. Sic dũ satagit iter
rectum incedere vectus equo feroci sine fre
no calcibus obuios oẽs deijcit: deturbat
suffocat: occidit. neqꝫ puero parcens / neqꝫ
seni: grauidis vel infirmis. sꝫ currit in spiri
tu vehemẽti: quicqd vie sue visum obsiste
re: vult hic oĩa puniri cito ꝛ velociter: ni/
hil futuro reseruãs dei iudicio. Quasi audi/
erit apud curiã aliquã iusticie / eccl'iastice ꝛ
vel secularẽ ꝙcꝫ nõ rectũ fieri sicꝫ hũanit'
aliqñ nõ fieri nõ potest: pclamat in spiritu
oris sui. Tollat curia talis: moriatur: disper/
datur. quia totũ dissipat ꝛ subuertit. Deni
qꝫ qui apud zelũ hunc suspecta sunt oĩa
odiosa oĩa. desperata oĩa: officiũ arri
M pit diabolicũ: officiũ aduersandi. ¶ Nã qc/
quid ab alijs excogitatũ: consultũ: attenta/
tum ve fuerit: impugnãs destruit: nihil tñ
edificans: nihil pmouens: actor ꝯtradicto
rum nõ consiliator. Nihilominus aliqñto
satius est agere bona cũ paucis defectibus
ꝙ obseruãdo ventũ nunꝙ seminare. Hec
ideo dicta sint ne zelus dei sine scientia cul
pet. ita deinceps vel psequat abusus aliq̃/
rum qui in inuiolata remaneat. Hinc bono
rande decretorũ scientie eiusqꝫ cultoribus
sua fama: sua laus: sua gloria: nec obstiterit
quin libere denunciem licentiaturus eos.
Pax vobis sicut misit me pater ꝛ ego mit/
to vos. ¶ Sequit altera consideratio Pre
clara decretorũ facultas: neqꝫ legi diuine:
neqꝫ naturali quomodolibet aduersatur.
Tollat zelus iste qui non pacem inter has
facultates theologie ꝛ decretorũ: sed gladi
um mittere conaret. Nimirũ hoc agere qd
aliud esset ꝙ corp' vnũ membratim discer
pere: secando caput a membris: cor a ve/
nis: animã a corpore? Lex itaqꝫ canonica
nunqd non ab euangelica manat: deriuat:
ꝛ viuit sicut membra a capite: vene a corde
corp' ab aĩa. Alioquin non diceret Sa
pientia de seipsa. Per me reges regnant: et
legum conditores iusta decernũt. Quis a
phia medicinã: quis scientias alias a me/
taphisica vel logica separaret? Sic nec ca/
nones a theologia. quare? quia tradite sũt
apud eam leges pme inuariabiles ꝛ eterne
a quibus originant sic a fonte fluuij cõclusio
num pticulariũ in sacris canonibus: in cõci
lijs generalibus: in pontificũ decretalibus cõ
tentarũ. Has ꝯclusiones qsquis doctrina
lit elicere atqꝫ educere cognouerit: vel a pn
cipijs descẽdendo ad ꝯclusiões. vel a ꝯclu
sionibus ascẽdendo ad pmas leges. ille iam
neqꝫ theolog' neqꝫ iurista solũ mõ: sꝫ i vtro
qꝫ pfect' habebit. Memini me iubileo al/
tero sup hac re lat' in actu ꝯsimili ꝛ ꝯñter
i mult' lectionibus disseruisse diffiniẽdo. qd N
ius pprie diuinũ: qd naturale qd canonicũ. qd
ptinens vel ipertinẽs. qd ex vtroqꝫ mixtũ
Differẽtias qꝫ ꝛ ꝯueniẽtias adinuicẽ ꝙtũ
dedit de' aperiẽtes: res plane difficilis: sꝫ
saluberrima. cui' ignorãtia pnicio siores ꝙ
dici põt ꝯfusionẽ inducit. Poterãt alia ex
hui' consideratiõis radice documẽta tra/
hi. quaten' obiectꝫ zeli nimis audacibus fie/
ret aptior rñsio: vt pterea dilucesceret am/
pli' qliter ꝛ quousqꝫ regulas canonũ ꝛ iu/
rium positiuorũ obseruare ꝯuenit dũ tracta
tur expulsio pñtis execrãdi scismatis. qm
lex euãgelica sufficiẽtes ad h regulas habꝫ
si pio seduloqꝫ (vt debuerat) studio qreren
ꝛ inuente cõplerent: subiũgendo variabi/
les traditiões inuariabilibus: tpales eternis
ꝛ diuinis humanos epikeya mediãte quã
latine possum' eqtatẽ nominare: cui' est in
ra scripta nõ ad verborũ corticẽ: sꝫ ad intẽtio
nis medullã inspicere: etiã vbi oportũitas
vl necessitas exegerit addere nouas ꝯ mo
borũ nouos modos. Medulla vero intẽtio/
nis qlis altera est ꝙ pax ꝙ charitas. Nã
finis leg' charitas fm aplm. pperabã ab/
soluere ꝯsiderationẽ hãc scdam migratur'
ad tertiã dũ studiositas speculatrix fami/
liari qdã fiducia pperantẽ detinuit: multa
rogitans: qrens plurima: sũpta ex dictis
occasionem dubitãdi ꝛ cognitiõis ardore
succẽsa. ¶ Dic inqt quõ spectat ad decreto/ O
rũ facultatẽ hereticos extirpare cũ h esse p
priũ theologie videat officiũ. Dicat theo/
log' de falsitate: iurista de punitiõe. H vtiqꝫ
me dictũ rñdi Dic cui pl' fidei dãdũ est i
expositõe text' decreti vl decretal: an theo
logo vl iuriste: adhibito vtrimqꝫ pi studio
Nã theologia si architectonica ẽ respectu
decretorũ corũ iterptatorũ: nõne sibi vẽdicat
iure suo? Ita sibi vẽdicare rñdi / dũ ondit
qd i vnoqꝫ canone est de lege diuia. qd d
positiua ꝯstitutõe ꝛ ꝯseqnter qd necessario
tenẽdũ. qd p tpe ꝛ loco variãdũ. si ꝛ vbi lex
euangelica in aliquo sui lesionem pateret.

Hoc theologorum precipuū. hoc assiduū
dubium esse debet. si professionē suam inte
gre voluerint adimplere/separare scʒ preci
osum a vili: ⁊ regulas generales in morali
bus ⁊ theologicis veluti quasdam claues
inuenire solet zelus meus de nō faciliter cō
queri solet indignari velut deus quod vtali
ter ⁊ ſm superiores. Dic quid facilius est:
vel theologū descendere ad cognitionē de
cretorum: vel decretistā ascendere ad theo
logie noticiam: vtrūq3 enim fieri posse no/
tasti. Rn̄di/facilius esse primū q̄3 alterum:
declarationē omisi. Dic quid eligibilius est
canoniste pro sui complemēto: vel leges ci
uiles vel theologiā cognoscere. immo hāc
tenentur scire aut scientibus credere: nisi per
niciem magis operari velint q̄3 pacem. pre
sertim in interpretationibus doctrinalibus
occurrentiū dubiorum in sacris ⁊ similibus
que vobis interpretatio nunc confert ⁊c.
Dic cur ⁊ quando separatio facta est inter
theologie ⁊ decretorū facultates: cum tem
pore magni Gregorij ⁊ antea soli videren/
P tur ecclesiam regere theologi. ¶ Huic que/
sito consideratio tertia respōdebit. Dic an
separatio talis profuerit. et si sic: que facul/
tas remanserit vtilior aut pro ecclesiastico
regimie preferri dignior: causam auget du
bitationis: scriptum Aristotelis q̄ in agi/
bilibus particulares sermones quales sūt
in iuribus magis prosunt. Sicut p curā/
dis morbis medicina q̄3 philosophia co/
gnoscitur vtilior. Item quia deo propicio
temporibus istis atq3 locis desunt hereses p
theologiā extirpande. Quid deniq3 faciūt
ad regimen populorū speculationes iste q̄
bus occupāntur theologi: si suprema speci
es esse possit. Si distinctio sit talis aut ta/
lis inter attributa diuina: si creatura sit ele
uabilis ad creandum. Si ydee vel essentie
creaturarū fuerint ab eterno distincte a deo
⁊ similes quales sola schola theologica vi
detur amplecti. Respondi questionē hanc
non esse dubiam: nisi apud illos qui in du
bium reuocarent: an debeat ordinatio sa/
lubris morum/cōstructioni murorū: ⁊ sal
uatio veritatis preferri procurationi ciuili
tatis iuridice. Bene ergo dic rursus: quo/
modo verū est quod dixisti: sufficienter tra
ditam esse in euangelio doctrinā extirpan
di scisma. tamē ibi neq3 de scismate neq3 de
summi pontificis electione: neq3 de electo/
ribus dominis cardinalibus: neq3 de circū/
stantijs electionis ⁊ similibus multis fiat
verbum. ¶ Dic postremo quid intelligis no Q
tans iura scripta ad terminos euāgelice le
gis esse resoluenda pro sedando scismate.
Vis ne queratur: an pars male tenens sit
tota in se ⁊ suis partibus extra statum salu
tis. An censeri debeat scismatica heretica?
An expediuit tales omnes anathematiza
ri ⁊ de necessitate vitandos nunciari: imo
viribus extirpari an q̄libet de parte sit per/
sus ineligibilis ad papatū: cardinalatum:
episcopatū: sacerdotium? An processus iam
fulminati sic ligent reos vt non possint ab
eis sine expressa scismatis abiuratiōe ⁊ ab
soluta culpe confessione tolli vel suspendi.
An possit papa viuens eligere successorē
An contendentes instituere possent se mu
tuo legatos a latere dum viuerent et super
stes esset papa. An ista sit heresis: demon/
strato ius habente in papatu. A non ē pa
pa. ab a. fieri potest appellatio. A subijcit
consilio ab a. inuito/potest extorqueri ces/
sio. A tenetur cedere pro euitando scanda
lo. Multiplicare magis ⁊ magis huiusmo
di questiones videbatur studiositas specu
latrix sciendi auida. Cui ego. Noli precor
mihi molesta esse: differ interim vel desere
grauem hanc questionū importunitatem
vide quia non satis ad rem quā agendam
suscepimus spectat hec digressio vel si spe
ctat tempus aliud expecta. Obticuit studi
ositas. At ego consideratione tertiam ⁊ fi/
nalem accepi a scientia/qua pspicuum fie/
ret de vobis. O licentiandi venerabiles.
quia iure mittendi estis ⁊ ad libertatem li/
centie doctoralis sublimandi. Illumina/
re populum/daturi pacem gentibus ⁊ libe
raturi populum domini. ¶ Est igitur con/ R
sideratio tertia Preclara decretorum facul
tas: cuius vos studium erudiuit collatiua
pacis est in ecclesia dei: non solum quo ad
deum per extirpationē hereticorum illu/
minando patriam/iure diuino dirigente.
neq3 tantūmodo hominis ad seipsum per
compositionem morū dando pacem gen/
tibus iure naturali dominante. Sed etiā
ad proximum liberando populum domi/
ni ab oppressionibus improborum/iure
politico iudicante. Fuerant hec ab initio
proposita: quorū illucidationem inter tur
bas ⁊ zelus dei. non ſm scientiam: cui iam
pro maxima parte respondimus. Super
sunt aliqua super necessitate cōstituēdi iuris

canonici: ⁊ quidem multiplicatis dotationibus ecclesiarum ⁊ ecclesiasticorum oportuit consequenter per administrationem talium pacifica sanctiones vltra legem euangelicam multipliciores institui. Dicat nobis Aristo. rōce. Paucissima inquit cōmittenda sunt iudicibus. Quare: quia qui ponit hominem iudicem / ponit deum ⁊ bestiam. Lex vero tanq̄ deus dominat. Animaduertite hic q̄ eleuate senserit Aristoteles. Vidit itaq̄ q̄ recta ratio q̄ diuinam vel deum (sicut Cato nominat) in homine sensualitas que brutis bestijsq̄ similis inuenitur: dicente propheta Comparatꝰ est iumentis insipientibus ⁊ similis factus est illis. Non autē bene conueniunt nec in eadē stant sede iudicij brutalitas atq̄ diuinitas. Lex idcirco fuit instituenda s̄m dictamen soliꝰ rationis: vt brutalitatis expers sola iudicaret cum auctoritate / cum vtilitate / cū tranquillitate in missione auctoritas / in pace tranquillitas / in

S vtroq̄ veritas. ¶ Satagam si potero rem hanc ad apertiora deducere. quod vt fiat: voluamus aciē nostre considerationis ad conditiones sensualitatis / videbimꝰ quia trahit eam sua voluptas: non honestas cupido cōmodi / nō decor iusti. propterea rapitur assidue quadruplici rota passionum Nunc gaudio gestit / nunc dolore meret / illum nūc spes extollit / nunc deijcit metus: ita confusa sunt hic om̄ia Spes metꝰ meror gaudium. Hoc vidit egregꝰ poeta scribens de animis i corpora mersis hinc metuunt cupiuntq̄ gaudentq̄ dolentq̄. Ve rationi a pestibus his hostilibus quibꝰ vtitur sensualitas vt deturbet eam a sede iudicij: a cathedra veritatis ⁊ quieto lecto iusticie. Quo contra / quid aget ratio / quid aget nisi tollere penitus a se penitus abijcere cū suis passionibꝰ hanc bestiam? Verum id quo pacto fiet? quo gladio? vtiq̄ legis recte diuidentis ratione ab omni viciosa passione vt nec muneribus inclinet: nec alliciatur blandicijs: nec terrore frangatur: nec seducatur spe quin reddat vnicuiq̄ quod suum est / deo obedientiā sibi continentiam: primo eq̄tatē sic erit ꝯfecta pax triplici funiculo ꝯnexa triplici iuris titulo statuta Sic exhortatio fiet Boetio dicēte. Gaudia pelle pelle timorē / spēq̄ fugato Nec dolor assit nubila mens est vinctaq̄ frenis hec vbi regnant. Potuerant hec in longius trahi / si q̄ scriptura sacra per cōcordantias ⁊ distinctiones / tam de pace q̄ de missione placuisset orationē contexere. Sed hec interim

T suffecerint Exorandū: vt depulsis his passionum quattuor obstaculis, pacem veram habeatis / sicut vos habere et habituros fore mihi sentire equū est. O preclari viri patres mei ⁊ fratres / ⁊ deus pacis erit vobiscum ad dirigendos pedes vestros in viam pacis: sicut pro cōmendatione simul et exhortatione ⁊ licentie doctoralis collatione traduxi verbum eius ad vos. Pax vobis: sicut misit me pater ⁊ ego mitto vos. Ad quid mitto? vt fructū afferatis ⁊ fructꝰ vester maneat. Qualis fructus? fructus iusticie qui est pax. Pax supernalis: internalis fraternalis: ⁊ tandem pax eternalis. Cuiꝰ nos participes efficiat princeps pacis Jesus christus supremꝰ cancellarius noster: Qui est deus benedictꝰ in secula Amen.

Sermo de cena domini.

a Ad deum vadit. Originaliter Joh. xiij. ⁊ in euangelio recitato presentialiter in hac lugubri hora: in ista nocte anxia: in recessu tuo mestissimo bone Jesu vbi est queso pijssima ⁊ dilectissima mater tua? Quid agit? quid meditatur nunquid dictu nobis per miserationes tuas: nunquid insalutata discedes? Liceat sibi prius te videre: te alloqui: tibi cū plangore ⁊ singultibus igeminare: ad deum fili mi: fili mi ad deum: ad deū dilecte vteri mei: ad deū spes mea: salus mea: decor meus ⁊ gaudium. ⁊ quid non sequor te quocunq̄ ieris. parata quidē sum tecum in carcerem ire. ¶ Ecce viri patres ⁊ fratres pium miserandumq̄ spectaculū. O deus o pie

V tas: separatur ecce filius ⁊ talis filius vnigenitus a matre viscerosissima: mors atrocissima vinculum corporee societatis abrumpit: vnus Marie matris cum christo filio spiritus scinditur: auellitur: et sauciatus quodāmodoq̄ dimidiatus vitam agit morte amariorem. Nā Maria (vbicunq̄ locorum sit) in hac luctuosissima et suprema nocte nequaq̄ existimanda est ignara omnium que ventura sunt super filium. vetibi iudeorum insidie: inuidia vendibi auaricia Jude neq̄ssima: q̄n tibi m̄ri pulcre dilectōis ⁊ honestatis. he pestes ip̄erale i filio crucē crudelissimā, ⁊ gladiū trāsuerberātē

tuam ipsius animã parauerunt Et nos si
qua nobis viscera pietatis. Si cor etiã la/
pideum fuerit. nã ⁊ lapides scissi sunt ⁊ ter
ra cõmota est. Cõmoneamur corde. cõuer
tamur spiritu: cõpatiamur carne: a facie do
mini nõ modo qꝛ venit: sꝫ qꝛ vadit. Et q̃s/
uis feliciter ad deũ vadit: nõ tñ p sensuali/
tate suauiter: sed acerbissima prorsus passi
one: qua pmeditata nũc post aspecta mater
nostra nõ potuit, non compati, nõ lugere/
nõ cõmori quẽ cõpassionis spm̃ in nob̃ su
scitet amor filij ⁊ eiusdẽ matris. amor insu
per pprie salutis. ⁊ q̃ om̃s istius doloris
⁊ recessus amarissimi nos peccatores cau
sa sumus. p se eñ q̃d innocentissimꝰ agnus
meruerat? Cõuertamus oculos ad matrẽ
dolorosam cõtristatã ⁊ dolentẽ/ alloquen/
tes eã/ quilibet in secreto cordis sui put de
uotio cõcesserit. Nã salutatio angelica soli
ta videretur in hoc luctu ĩportuna narra/
tio. qm̃ Jesus filius tuꝰ o benedicta ĩ mu/
lieribus vadit ad deum. ⁊ iã mox non erit
corporaliter. O grã plena dñs tecũ: ad de
X um vadit. Tria olim dicebamus esse huiꝰ
hore vespertine mysteria specialia: pedum
lotionẽ/ xp̃i humiliationẽ/ sacramentalẽ re
fectionẽ. Et hinc triplicẽ titulum cõsurge/
re posuimus/ quo anima xp̃iana fit domi/
na omnium: ⁊ om̃ia dat ei pater in manus
¶ Pridẽ vnuꝫ ex his mysterijs explicuimꝰ
dum de pedũ lotione p gratiã collatio con
fecta est in eaq̃ ostẽsum q̃ lotus hoc mo/
do omnia habet in manus titulo filiatõis
quia si filius ⁊ heres. Deinde hac eadẽ ho
ra reuolutis dieb̃ collatio habita monstra
uit q̃ humilitas vera ius habet ad omnia
qm̃ qui voluerit esse dñs oĩm: erit oĩm ser/
uus. ⁊ qui se humiliauerit exaltabit̃. Reli/
quum est dño pposito vt hec collatio def
uiat sacr̃ali refectõi, q̃ memorale est ardẽtis
sime ⁊ insupabilis dilectiõis. Hoc inq̃t fa
cite in meã cõmemorationẽ. in cõmemora
tionẽ scꝫ illiꝰ qua nullꝰ maiorẽ habuit cha
ritatẽ: de qua vere enũciauit. Si amabilis
tunc dñi salomon: fortis vt mors dilectio.
Hec nempe est q̃ mori eũ q̃ mortis habet ĩ
perium cõpulit. p hanc Jesus magister et
dñs noster ad deũ vadit. Et nos si xp̃e chri
stiani dicimur ⁊ sumꝰ transeamꝰ (oportꝫ)
ex h̃ mũdo ad p̃rem cũ xp̃o vt det nob̃ om
nia in manꝰ. ¶ Pro cuiꝰ oñsione duas ad
aptabimꝰ collatiões pticulas vt q̃si totidem
Y pedib̃ orõ nostra trãscurrat. Prima pars

edocebit q̃b̃ gradib̃ aĩa xp̃iana vadit ad
deum. qꝛ p cognitionẽ ⁊ amorẽ: ⁊ magis p
amorẽ. Secũda ad pgendũ suadebit ani/
mabitq̃. Itaq̃ viri p̃res ⁊ fratres Jesus
xp̃s ad deũ vadit: ipse pascha vel phase ce/
lebrat. Nam pasca trãsitus ascẽdit iter pã
dens ante nos: exaltat̃ a terra vt om̃ia tra/
hat ad seip̃m: si querunt̃ pedes/ ale, siue hi/
cula: amor sibi p̃cipue viam facit. Naꝫ q̃d
est pes vel ala in corpe: id agit amor ĩ men
te: nobis similiter necessariꝰ amor est: si vi/
am excellentiorẽ (ita eñ ap̃ls eã nominat)
pergere: si xp̃m seq̃ voluerimꝰ. pondꝰ meuꝫ
amor meꝰ inquit Augustinꝰ. Illo trahor
quocũq̃ trahor. nimirꝫ cũ ⁊ ip̃m ingens ce
lum amore rapiat̃ in circulos suos ⁊ amo/
re regatur. Hinc est illud gemebundũ Bo
ecij votum/ q̃d ex alto circumspiciẽs Boe
cius suspirabundus ait. O felix hominuꝫ
genus/ si vestros animos amor quo celuꝫ
regitur regat. Hec q̃uis ita se habeant: p/
cedit nihilominus in creatura rationali: p
supponitur pes alius pes sinister cogni/
tionis. Nam ad incognita quis dextrum
amoris pedẽ extenderit? Hi pedes vt sta/
rui debeãt notauit ppheticus sermo. Sta
tuit inquit supra petram pedes meos ⁊ vt
totũ gratie sue diuitiei donaret̃ addidit. ⁊
direxit gressus meos. q̃ si de petra sup̃ quã
statuit dominꝰ pedes istos: aliquis ambi/
gat: tollit omne dubiũ apostolus dicens.
Petra autẽ erat xp̃s. Et ipse christus de se
Ego sum via veritas ⁊ vita. ¶ At vero itu/
rus ad deum christianꝰ ⁊ verꝰ hebreꝰ pha
se celebraturus egebat viatico/ ne deficeret
ĩ via/ ⁊ ne pedes sui ambulãdo lãguescerẽt
destituerẽtq̃ virib̃ sicut indigent assidua
lotione ne cõtractis sordibus horrescant/ Z
neq̃ dicatur Sordes eius in pedib̃ eius
viaticum vero quale aliud diuinius? qua
le facilius ⁊ efficacius excogitari vel tradi
potuerat q̃s sacrosanctum eduliũ corporis
⁊ sanguinis dñici hodierna cena instituti
in hoc eterno testamẽto? qñ memoriã fecit
mirabiliũ suorꝫ miserator ⁊ misericors dñs
escam dedit timẽtib̃ se. Hic est panis d̃ ce
lo verꝰ. h̃ mãna abscõditũ. hic cib̃ anglorꝫ
hic panis viuus: et q̃ si q̃s gustauerit non
morieẗ in eternũ. hic porro panis cõfirmãs
cor hoĩs. h̃ vinũ letificãs ⁊ germinãs xp̃gi/
nes. i. virginales purissimasq̃ affectiones.
h̃ deniq̃ subcinericiꝰ panis ĩ eiꝰ fortitudine
ambulamus vsq̃ ad montẽ dei, qui exerit

castra Madian qui paratur in cõspectu no/
stro in mensa altaris adversus omẽs q̃ nos
tribulant quisquis ad deũ vadit vtatur via/
tico hoc nõ deficiet nõ oberrabit. nõ peri/
bit. sꝫ pertinget/ Omnia q̃ppe serviũt ei qui
fruitur hoc alimẽto. angeli etiã obsequuntur
ne forte offendat ad lapidẽ pedẽ suũ Nam
cũ ex vetere pverbio. amicoꝝ oĩa sint cõia
ꝛ omnis vtens hoc viatico. vtens inq̃ non
abutens sit amicus dei. imo vna cum ipso
caro ꝛ spũs. Nã in eo manet ꝛ deus in eo.
Quid ꝯsequentius q̃ omnia esse subdita sub
pedibꝫ eius oves ꝛ boves vniversas/ insu
per ꝛ pecora campi. ¶ Quomõ enim non
A omnia subiecta essent pedibꝫ illis qui in al/
tissimis ambulant/qui in itineribus eter/
nitatis ad eterna pgunt ꝛ ad deum vadũt.
Nam si amor verus est vbi amat q̃ vbi ani
mat. amat aũt eũ qui in altissimis habitat
Ut ergo amoris iste pes supgrediatur vni
versa: necesse est. Nã ꝛ tali pedi omnia famu
lantur ꝛ serviũt/ diligentibꝫ deũ (inq̃t apo
stolus) omnia coopantur in bonũ. Hoc eodẽ
pede elevato cetera omnia trahuntur ad seipꝫ
Sic enim voluit intelligi dominus de imi
tatoribꝫ suis/ illud qđ de se ait. Cũ exalta/
tus fuero a terra omnia trahã ad meipsum.
Q, si omnia trahuntur post amoris pedẽ ele/
vatum a terra: ꝯsequens est vt omnia sint i
eius potestate constituta. ꝛ hic est titulus
charitatis ꝛ dilectiõis quo anime dantur
omnia in manus. Quo psupposito veluti p
spicuo postq̃ simul docuimus quibꝫ pedibꝫ
vir christianus ꝛ evangelicus aut vere hebreus
ad deũ vadit. qꝛ p cognitionẽ ꝛ amorẽ ꝛ au
divimus ex ppheta: vbi statui debent pedes
isti. quia supra petrã: petra aũt est christus.
¶ Attendamus p nostra eruditione qualiter
apostolus pedẽ cognitionis fixerat atq̃ sta/
tuerat supra hanc petrã. j. ad Chorinth. ij
Non iudicavi me aliquid scire inter vos/
nisi Jesum christũ ꝛ hunc crucifixuꝫ. Ait
vero de amoris pede magnus ꝛ egregius
martyr Ignacius. Amor meus crucifixus
est/ amorẽ suũ christũ appellans. Ita me/
minit Dionysius. iiij. de divi. no. Videns
igitur q hoc sacramentũ via simul est ꝛ vi
aticum. via deducens/ viaticũ corroborans
ppterea figamus pmũ pedẽ cognitiõis i h
sacramẽto ꝯfitẽtes in eo Jesum christũ et
hũc crucifixũ. deĩde pedẽ alteꝝ pedẽ amo
ris trahamus ꝛ extẽdamus i anteriora aman
B tes Jesum xp̃m ꝛ hunc crucifixũ. ¶ Q, si i

scholastico exercitio aut apud incredulos
habẽda mihi esset oratio/ pus erat (fateor)
vt argumẽtis certissimis nostre fidei tolle/
re niteremur omne offendiculũ quõ minus
anima rõnalis statuat supra hanc petram
pedẽ sue cognitionis. Hoc itaq̃ pede de/
ficiente vel titubante impossibile est pgre/
di vel vtiliter vel constanter. nũc qui a i do
orationis ꝛ in schola devotionis vos allo/
quor viri patres ꝛ fratres. Vos inq̃ qui/
bus certũ est ꝛ quia in se credentiũ remune
rator est. Q, q in hoc sacrosancto sacramẽ
to Jesus xp̃s est/ ꝛ hic crucifixus. Unde ꝛ
sentio cõpendiosius vobiscũ agendum esse/
statuistis enim supra petrã pedẽ vestre cogni
tionis ꝛ fidei Superest tñ modo vt gere sti/
mulis divinoꝝ v̲boꝝ/ vt pedẽ amoris extẽ
damus cõformiter ad hũc pmũ pedẽ ꝛ passũ q̃
credimus q in hoc sacramẽto est Jesus xp̃s
ꝛ hic crucifixus/ ne videlicet credẽtes ꝛ nõ
amantes. cognoscẽtes . s. deũ ꝛ nõ sicut de
um glorificãtes. demur in reprobũ sensuꝫ
pares demonibꝫ effecti q̃ credũt ꝛ cõtremi
scunt. Sꝫ quia dilectiõis pede orbati sunt
ipsi in eternũ cõciderũt interituꝫ ꝛ semp in
peiora ruũt. Iuxta qđ assumo quadrupli/
cẽ ꝯsiderationẽ. ¶ Prima cõsideratio. Si
pes cognitionis naturalis absq̃ exorbita/
tionis errore apud pmũ parentẽ nostrũ/ ꝛ
phos statui supra firmã petrã divine pvi/
dentie potuisset. ꝛ pes dilectiõis ꝯformiter
extẽdi/ tũc iustificatio huius sacrosancti sa
cramẽti tã necessaria nõ fuisset. Cognovis
set itaq̃ pmus parẽs deum in suis ꝛ ex suis
creaturis omnipotentẽ/ sapientissimũ. iustis
simũ misericordissimũ ꝛ optimũ: cuius po/
testati nihil difficile: cuius sapiẽtie nihil ab/
scondibile: qui ex iusticia nullũ malũ impu
nitũ: ꝛ ex misericordia nullũ bonũ absq̃ re
muneratiõe pteriret. supra hãc solidã veri/
tatis petrã pes sue cognitiõis fixus esset. ꝛ
bñ iret pes reliquus dilectiõis/ amãdo taleꝫ
oĩpotentẽ liberrimũ eq̃ssimũ ꝛ optimum
dñm p̃rem ꝛ creatorẽ ꝛ ꝯservatorẽ vnicũ.
Nũc vero post pctm̃ pes cognitiõis positus C
fuit etiã apđ phos i imo erroꝝ ꝛ nõ i via ve
ritatis. tãtã q̃ppe suscitat cecitatis caliginem
pctm̃ nisi fidei lumẽ opitulet. qđ de divina
pvidẽtia libera vł oĩno diffidimus. vł nõ ni
si tremula q̃dã ãbiguitate ꝯiecturamus. alius
oĩa necessitatis fato subiecit/ nec posse alia
fieri q̃ fiunt dicit: vt Platonici ꝛ Stoi/
ci. Alius omnia casibus incertis fluctuare

cōmentat⁹ est vt epicurei. Alius humanas an mas de corpe in corpa cōmigrare som niauit vt Pitagoras. Al⁹ equauit pecudi bus: vt impi⁹ Alexāder ꝛ saducei. Al⁹ sub vnitate cōfudit vt Auerrois. Ita hij ꝛ aliȷ̄ fere oēs sine fide omnipotentiā a deo ꝛ sa pientiā ꝛ iusticiā ꝛ misericordiā ꝛ saluatio nē sustulerūt. Errāte ergo aut ita fluctuante pede cognitionis q̄dni pes amoris vel ob erret vel quaq̄ versum vel titubet aut lan guescat. Itaqꝫ pes amoris mei quo pacto ferret in deū tanqꝫ in bonū summe gl'iosum ꝛ honestū: si omipotentiā ei⁹ impie nega uero: si dixero eū nō posse alia facere vel fe cisse qꝫ que video oculis. Ita eīm miracula quilibet ꝛ ex cōseq̄nti iuuamina supnatura lia abijcio: nec potero in deū ponere spem meā: qua rōe preterea pedē amoris mei di rigam in deū tanqꝫ in bonū veriss mū et p uidentissimū si nihil extra se intelligat: sic circa cardines celi pambulās (vt q̄dā ait) nostra nō ɔsideret. Denique frangit᷑ oīs pes amoris ad deū si neqꝫ iusticiā punitiuā ex ercea tad males neqꝫ in se credētes ꝛ spe

D ranres ꝛ amantes remuneret ¶ Sȝ oīa eq̄ eueniant iusto ꝛ impio: imolāti ꝛ victimas cōtemnēti. His siquidē ablatis q̄s termi nus ambulatiōis erat in homie vltra pecu des ꝛ vltra qꝫ habeāt equ⁹ ꝛ mulus in q̄b nō est intellect⁹. Ad aliū term nū neqꝫ stoi ci neqꝫ piparhetici neqꝫ epicurei neqꝫ acha demici: neqꝫ omino aliqua hoīs estimatio nunqꝫ solide pōt amoris pedē pducere nisi pes cognitiōis prius in diuine puidentie li berrime ꝛ optime cōfessione firmat⁹ extite rit. Et qm̄ ex his que facta sunt nō attinge bamus sufficiēter post peīm: sempiternā hanc dei virtutē ꝛ diuinitatē (pes eīm cogni tionis fract⁹ erat) addita est fides p reparati one hmōi ꝛ alligatione firmiori q̄ fides ca ptiuat intellectū ꝛ obsequiū suū. maxime ī hoc sacramēto: vt cognoscat deū alia posse ꝛ scire facere qꝫ faciat. Intelligat q̄ȝ deū ali am puidentiā de hoīb gerere qꝫ de iumen tis. ideo qꝛ hoīb escā eo efficaciorē ꝛ homi ne digniorē q̄ dissimilior est corpalib edu lijs pparauit. Quāto mirabiliora sunt ea q̄ tradunt᷑ in hoc ꝛ de h̄ sacramēto: illa tanto vehemētius sua dignitate alliciunt: vt ad deū vadat aīa christiana. qꝛ eīm ea q̄ tradū tur in hoc ꝛ de h̄ sacramēto talia sunt q̄ nō nisi ab omipotētissimo ꝛ sapiētissimo ꝛ di

E gnantissimo dn̄o fieri pnt̄. Rōne inducūt hūc dn̄m venerari reuereri atqꝫ diligi: cui nihil est difficile: q̄ oīa quecūqꝫ voluit fe cit: cui⁹ sapiētie nō est numer⁹: q̄ sanct⁹ est ꝛ benign⁹ in oīb vijs suis. Sup ista di gne figit᷑ pes fidei: trāscēdens ea q̄ vel solus sensus vel sola rō cōprehēdit. Dehinc pes amoris extendit᷑ tāto sublimi⁹ atqꝫ rapaci us q̄nto ɔstat bonū illud qd̄ diligi pponit᷑ esse bonū p essentiā. Cetera oīa nō nisi per participationē quandā analogā. Illud in sup esse omipotētissimū ꝛ p se sufficientissi mū: aliud qd̄libet fragile insufficiens ꝛ ca ducū. Illud denique esse tale ad qd̄ nūqꝫ fru stra spes nr̄e dilectiōis aspiret: ꝛ ad qd̄ cun dum facti sum⁹. nō ad bibendū ꝛ comeden dum: ludendū more beluaꝝ. in h̄ noster fi nis / nostra ingenuitas / nostra pfectio / nr̄a nobilitas. qꝛ eīm pes cognitiōis nostre ibat post vanitates ꝛ insanias falsas. multa fec dn̄s mirabilia sua in h̄ sacramēto ꝛ cogita tionib suis nō est q̄ similis sit sibi. Quorū tn̄ mirabiliū multitudinē null⁹ infideliter mirādo discredet si ad oīm potentiā ꝛ sapi entiā ꝛ dignationē tāti opificis attenderet. cui⁹ sapiētie sicut nec potētie non est nume rus. q̄d mirꝝ si ad eā nō pt̄ cognitio nostra facta in numero pōdere ꝛ mēsura. mirabil' facta est sciētia tua ꝛc. Quāqꝫ s. mirent᷑ ho mines hui⁹ sacramēti mysteria: sic mirent᷑ vt credāt. ꝛ sic credent vt amēt. ꝛ sic ament vt pseuerēt donec intrēt in sanctuariū dei. ꝛ intelligāt facie reuelata ea q̄ sacro nūc ve

lamine cōtegunt᷑. ¶ Poterā hāꝝ mirabiliū que nō videm⁹ rōnabilitatē p alia mirabi lia que videm⁹ / sentim⁹ exprimur deducere eū ad 'o'ariū humiliū: tū ad retundendam ceruicosam supbiā coꝝ q̄ se phos dici glo riant᷑. Sȝ alio loco hip'um fecisse satis ex istimans / ꝛ ad alia pgens hec desero. Con tingit simplices absqꝫ lr̄is velocius ꝛ cit⁹ ad deū ire qꝫ multos ex lr̄atis pgenti q̄ppe ad deū claudicans notia est. claudicāt ergo oēs lr̄ati habētes magnū pedē cognitōis q̄ amoris pede vel carent: vel breuiorē eū nimis hn̄t. quos sub alia methafora nota uit pphera q̄ intrcūt in sciam dei ꝛ intelle xit in nouissimis eorū. Posuerūt inq̄t ī ce lum os suū: loquendo de celestib. ꝛ lingua eoꝝ p eūs sepe accipit᷑ trāsiuit ī terra amā do scꝫ lingēdoqꝫ terrena. horuȝ pes dexter non supra petrā. sȝ vel circa vel extra vl' rur qꝫ extendit᷑ ad diuina. Et eque p'erūqꝫ vbi minus est cognitiōis: ibi plus est affectuū

h in femis etiã apud beata videre est. Pro
pterea apud multos ex idiotis dũ cogni
tionẽ fides solida supplet: currit via man
datorũ dei: z ambulatur in latitudine illa
charitatis de qua dictũ est. Latũ mãdatũ
tuũ nimis. Nos vero quid agim⁹? quid nõ
agimus? surgũt indocti z celũ rapiũt nos
aũt cũ litteris nostris sine corde demergi
mur in infernũ: vt Augustin⁹ audita vita
Anthonij suisqz testatissimis miraculis i
H geniuit. ¶ Et attẽdat pcor q̃squis adest si
potest cõcipiat qz forti ac veloci nõ modo
pede: sz ala dilectionis currebat supra pe
tram christũ in hoc bñdictissimo sacramẽ
to ille simplex cisterciẽ. q̃ post ei⁹ sumpti
onẽ suspendebat in aera. Nec erat via co
lubri supra petrã que Salomoni merito
difficilis videbat. Alter not⁹ Guilhelmo
parisiẽ. q̃ hoc (sicut pcedens) exemplũ re
citat i sua rethorica diuina solo odore hu
ius sanctissimi sacramẽti trahebat ad lo
cum in q̃ recondebat quãtũlibet abditũ.
Pes amoris in via hac dei sepe intrat vbi
cognitiõis pes foris stat: qz vis ita ambu
lando in via dei modo pfacto/ dũ pede fi
dei pposito subsequit pes dilectõis: trahi
possit ꝯsequẽter pes cognitiõis ad vlteri
ora ppinquiori luce cognoscẽda eũdo sic
pede post pedẽ. Attamẽ pes amor⁹ detter
sublimi⁹ se extẽdi põt p hac via qz siniuter
Hec est theologia mystica. i. occulta. hec
sciẽtia ppria chatolicoz. hoc mãna abscõ
ditum. hic calculus in q̃ est nomẽ nouum:
qđ nemo nouit nisi q̃ accipit. Hec ambu
latio ad deũ exẽplo Moysi in monte z di
uina caligine. q̃ ambulatio magis potest
suaderi qz doceri. Ita enĩ monuit ppheta
Gustate z videte/ ac si p re nostra diceret:
vadite z videte/ nã quorsum z quousqz va
leat attingere pes amoris solo eũdi experi
mẽto cognoscit. Quãobrem his ita plocu
tis de pede cognitiõis z fidei quo pposito
anima christiana vadit ad deum. ¶ Enita
mur p secũda collatiõis pte monere poti⁹
qz docere vt amoris pes subsequat/ z in in
D teriora magis magisqz tendat. ¶ Ad deum
vadit Jesus christ⁹ z hic crucifixus: figa
mus hic viri patres z fratres: figam⁹ cum
aplo pedẽ nostre cognitiõis: nõ iudicem⁹
nos aliud scire nisi Jesum christũ z hunc
crucifixũ. Nõ nutem⁹: nõ labamur/ volen
tes pl⁹ sape qz oportet. Hoc sciam⁹ imo h
credam⁹: hoc de isto sacramẽto fideliter te
neamus: vt z sufficit: sit i hoc passu solida
ta aĩa vadens ad deum. satis erit ad termi
nũ sue felicitatis pede amoris reliquo cõ
tingendũ. hoc est itinerariũ mentis in de
um sup quo z de quo multi multã elegan
tissime tradiderũt/ z nominatim bona vẽtu
ra suo modo: alij suo z alio. Sz ꝯsumma
tio sermonũ omniũ amor est/ quẽ habz aĩa
ad Jesum christũ z hũc crucifixũ. neqz ob
aliud dictũ est: Finis legis christ⁹ z p eo
dem finis pcepti dilectio. Mirũ vero est
dũ statuit tanqz in via pes cognitõnis dei
in memoriali eterno hui⁹ sacramẽti. q̃nam
gelido torpore tenet pes nostre cognitõis
vt nõ repente gradiat: imo euolet: imo ra
piat ad terminũ suũ q̃ est Jesus christus z
hic crucifixus obtinendũ? Dic nobis ani
ma pcoz z obtestor: dic tu/ nunq̃d nõ p af
fectiones amorosas moueris viuis z gra
deris: iam h ita esse suasum est. Dic pinde
nobis. vnde orit amor in te: vnde cõsurget
hec mulieb̃ris affectio? Rñdebis ex appre
hensione boni ꝯuenientis vt censes. Sed
pge vltra dicere quotuplex est illud bonũ
Tu illud vel ad triuariũ coextendes sequẽ
do scholã pypateticoz/ ad vtile/ delectabi
le z honestũ. vel stoycis credẽs tu vnicum
bonũ appellabis qđ honestũ est ¶ Nũc vero I
siue honestas sola querat/ siue vtilitas am
bitur/ siue iocũditas affectat/ inuenies in
his trib⁹ verbis quasi mel celicũ in totidẽ
fauis reconditũ Jesus christ⁹ z hic cruci
fixus. Jesus q̃d iocũdius: q̃d delectabili⁹
cogitat Jesus q̃ppe saluationẽ sonat. z ni
hil est saluatiõe post captiuitatẽ iocũdius
Christ⁹/ quid honestius: q̃d sua maiestate
magnificenti⁹ estimat? Nã christ⁹ vnctio
nem z vnctio sacerdotalẽ simul z regalem
demõstrat dignitatẽ. Et hic crucifixus ni
hil plane vtili⁹ nihil dẽz salubri⁹ audiri po
terit a nobis qz de crucifixo Jesu christo:
in quo est sal⁹ vita z resurrectio nostra per
quẽ saluati z liberati sum⁹. Cur igit i gra
tia languescis o aĩa christiana? quo pacto
inerti segnicie lãguida depmeris? Tu bo
rum oĩm (vt dicis z debes) credula statui
sti in loco pedẽ tue cognitiõis. Cur pedẽ
alterũ dilectiõis nõ pretendis? sed depmis:
qua ratiõe nõ i latitudine ambulas: vt equ⁹
campo liber apto: qui spaciantib⁹ p colla
iubis ludit saltat z lasciuit? ad extremum:
quanã degeneri seruitute in artissimis cor
poraliũ rez amorib⁹ captiuata cõpeditaqz

teneris? Audis φ ad deū vadit iesus chri
stus ꝛ hic crucifixus. Eya age: Rūpe mo
ras om̄es O aīa Jesu xpi crucifixi titulo i
signita. Ob hoc nēpe ad deū vadis vt seq̄
ris. Sȝ dices: debilitata sum damnata sū
illaqueata sum/inuiscata sum/icuruata sū
infixa sum in limo pfundi ꝛ nō est substan
K ria. Adde q̄libet alia volueris impedimē
ta: enitere nihilomin⁹ ꝛ amoris pedē ad ie
sum porrige. Jp̄e est ꝑm nomen suū salua
tor. Jp̄e euellet de laqueo pedes tuos: ꝛ p
ficiet quasi ceruoꝝ. Nā ad quid aliud venit
Jesus ꝛ crucifixus nisi vt sanet saluet ꝛ li
beret. Ama eū ꝛ si nō ppter se qui totus est
desiderabilis/ppter te tamē q̄ sanat om̄es
infirmitates tuas/ ꝛ redimit de interitu vi
tam tuā. Quale tibi poterat efficaci⁹ exhi
bere: nō dico poculū: sed opus amatoriū
iesus q̄ȝ vt te por vsq̄ȝ ad mortē ꝛ talē mor
tem amaret Senece (imo nature) v̄bū est
si vis amari ama. voluit amari Jesus/ideo
sic amauit si nō prorsus ingratissima es o
anima. vicē repende, redama eū saltē i mo
dico, qui in suo infinito absq̄ȝ mēsura etiā
vsq̄ȝ ad sobriā quandā insaniam te dilexit
Quid oro stimulare sufficiet ad amorem si
tam acut⁹ dilectiōis acule⁹ inefficax exti
terit. in qua flāma calesces si tā immensuȝ
fornacis amatorie incendiū te algidā teq̄ȝ
congelatā dimiserit Propterea pge ad de
um o anima, prenso dilectiōis pede, si fixo
cognitionis pede ꝯsiteris. qꝛ Jesus chri
stus ꝛ hic crucifixus est in glīa dei patris.
qui in hoc sacrosancto sacramento est tibi
laus/tibi rex/tibi sacerdos/tibi hostia/tibi
L omia facta iusticia/sapiētia/redemptio et
sanctificatio tua via ꝛ viaticū salutare. q
si lassitudinē vie cōq̄reris: audi quia fercu
lum fecit sibi rex iste pacificus de lignis li
bani/de lignis candidatis. hoc ferculū si
nescis q̄ fert christianos: crux est in quo
si confixeris man⁹ operationū tuaꝝ et pe
des affectionū (crede mihi) sustolleris i al
tum absq̄ȝ offendiculo. Porro Johānes ꝛ
ceteri sanctoꝝ erūt tibi colūne argentee. v̄
go benedictissima ascēsus purpure⁹. ꝛ me
dia charitas cōstrata est Jesus christus ꝛ
hic crucifixus. Exhortatio protractior erat
i [illegible] sed breuitatis tum amorū ne
cessitas finē iubet fieri sub conditiōe qua
druplici. Monstruosa res esse debet apud
christianū vtentē hoc bn̄dictissimo sacra
mento habere pedē sue cognitionis ꝛ fidei
in celo sursum/ꝛ pedē amoris iacentē ꝛ lā
guidum in terra deorsum: ita tamē si ver⁹
sit pes illa fides que nō p dilectionē opat:
q̄ sine opibus mortua est: ꝛ de qua Johēs
ait. Qui dicit se nosse deū ꝛ mādata ei⁹ nō
custodit mēdax est. fit nimirū vt pes amoris
ingrossatus ꝛ inuiscatus in terrenis tandē
suo pondere detrahat/ꝛ sua cōtagione in
ficiat pedē cognitiōis: sicut ediuerso ipos
amoris pes sanus ꝛ alacris currens viam
mandatoꝝ dei in latitudine charitatꝭ ait
vt subuehat alti⁹ ꝛ altius pes cognitionis
fastidire māna celicū hui⁹ benedicti sacra
menti ꝛ ad ollas carnium allia ꝛ pepones
egyptiace tenebrositatis suspirare: signuȝ
est nunq̄ȝ ptingēdi ad terrā celestis pmissi
onis incolendā. Taliū eni̅ cadauera pstra M
ta sunt in deserto quales ꝛ si corpe videan
tur esse in via dei ad celum: ipi i amoris pe
de lubrico egyptiacā viciorū ferreāq̄ȝ ſui
tutem reuertunt. Erubesce o anima turpi
tudinē tuā/ingratitudinē tuā/miseriā tuā.
Animaduerte q̄ pergis: ꝛ r̄nde quo pergis?
R̄ndebis (si vex dixeris) ego ad infelicita
tem vado/ego ad interitū vado/ego nō ad
deum sed ad diabolū vado/ ego dānatio
nem meā sequor: imo ab his falsis bonis:
ꝛ iā nō bonis: quia falsis. illuc sinistrorsuȝ
rapior p̄cipitor ꝛ detrahor. Erubesce er
go retrorsum conuertere ꝛ ad deum vade.
Quottidian⁹ vsus hui⁹ sacramenti (si di
gne fiat) miro modo pmouet in via dei pe
dem vtrūq̄ȝ cognitōis simul ꝛ amoris. Si
v̄o indigne: illud trahit in p̄cipiciū infer
ni Judas i exemplū est. ita euenit vt sicut
nulli primiores fiāt deo q̄ȝ digne celebrā
tes. ita nulli obstinatius ꝛ irreuocabilius
elongant ab eo. q̄ȝ qui sua indignitate hec
sancta (q̄ȝtum in eis est) cōmaculāt φ talis
iudiciū sibi manducat ꝛ bibit. Hinc est p
phetica imp̄catio. Fiat mensa eorum ꝛc.
Intelligit aūt de sumptione nō tm̄ sacra
mentali: sed etiā spirituali/qualis apō nos
ecclesiasticos iugiter esse debet: q̄ dū nō
facimus: hoc facim⁹ vt sicut ingratiores
ita elongatiores simus a deo p̄ omnib᷑ ho
minibus. Illi soli pascha verum celebrāt: N
soli christū euntē ad deum insequunt. soli
paschalē agnū immolāt qui peregrinos se
deputant sup terrā: dicētes vnusquisq̄ȝ cū
propheta. Incola ego sum in terra. ꝛ cum
apostolo. Non habem⁹ hic manentē ciui
tē sed futurā inquirim⁹. put de vnoquoq̄ȝ

sanctoꝝ cantat nostra mater ecclesia: ꝙ in
hac pegrinatiōe solo corpore distrahit⁹ co-
gitatione ꝛ auiditate in illa eterna patria
cōuersatus est. Et heu si ita est si sum⁹ adhuc
ne ꝛ pegrini: omnia cur agimus quasi iam i
portu ꝛ ciuitate cōstituti habitemus. Qua
temeritate stultos viatores nōne vos hīc
dipertim: tū ex multis, tū nominatim ex q̄t
tuoꝛ. Prima stulticia ꝙ fasciculos depmē
tes ꝛ colligatiōes iniquitatis sedentis su-
per talētū plumbi/ graues sicut onus gra-
ue quotidie imponim⁹ ceruicib⁹ nostris
circūligātes nos funib⁹ peccatoꝝ: nec ad
penitentiā cōfugimus: que ab his tandem
sola nos liberat. Secūda stulticia ꝙ lumi
na diuine legis nequaq̄ querimus aut cir
cumferim⁹ nobiscū, p cogitādo vbi ꝛ quor
sum gradiamur. Sed ad obscuras aut pa
rum lucidas humanarū traditionū nebu-
las/ nos p̄sertim ecclesiastici oculos totos
animi cōuertimus si nō peius cōuertim⁹.
Tertia stulticia: ꝙ litigam⁹ in hac via no
stra nitamur belligeram⁹/ vindictas expe-
timus cursum nostꝝ, ppterea deferentes.
Hec stulticia quo ad vim ptinet irascibilē
sicut p̄cedens ad vim rationalē ꝛ sequens
ad concupiscibilē. Quarta stulticia: ꝙ cū
fedis voluptatū volutabris/ nos plerūq̄
totos immergim⁹ nec emergim⁹ p penitē-
tiam/ peraltināces ꝛ pmittentes nobis ce-
lerem cursum a terra vsq̄ ad celū: ꝛ in ipso
momēto nocturni tpis in morte: sed poti⁹
timere debuim⁹ ne tenebre nos cōprehen
dant si non opamur dū dies est. Erubesca
mus viri p̄res et fratres sup his stulticijs
nostris. pudeat nos habere faciē euntium
nō in paradisum: sed in infernū. Iuxta qd
quidē impinguat⁹/ incrassatus dilatatus:
vnde curata cutevni⁹ epicuri de grege por
cus viso altero penitētia macilento ꝛ ieiu-
no. Heu miser inquit q̄d agis ꝛ vn̄ venis?
apparet ꝙ veniās de inferno/ cui ille nō mi
nus mundialiter/ ꝛ tu inquit ad infernum
pergere videris. Non sic nos sed descēda
mus in infernū viuentes p penitentiā ꝛ in-
ferni timorē ꝛ horrorē ne quādo penitētia
illuc deturbemur moriētes/ a quo precipi
cio ꝛ horrēdo lapsu liberet nostros pedes
domin⁹ noster Iesus christ⁹/ dirigens eos
in viam pacis ꝛ itinera eternitat̄. Amen

¶ Excerptum quoddā Iohānis Gers.
p modū plogi: in quo cupit antiquos do-
ctores lectum iri posthabitis suis lucubra
tiunculis.

b Ene actū esset D
cū hūana natura que cogniti-
onis auida est/ si seposita curio
sitate vel audiēdi vl' afferēdi semp aliquid
noui: ipsa iā bene inuētis sobria humani-
tate p̄us vteret̄. Qua sup re quandā vl' nō
paruā eplām vobis scripsisse memini. At-
tamē hoc nō potest/ aut vix pōt persuaderi
scholasticꝭ p̄sertim iunioꝛib⁹. Delectat q̄p
pe eos/ nescio quō citi⁹ vl' trāscribere vl' stu
dere recenti⁹ cōpilata q̄ vetera more pue-
roꝝ q̄ nouos fruct⁹ licet acerbiores edūt
auidi⁹ q̄ maturos digestos ꝛ sanos. Cre-
dant qui volūt: ego vt de me loquar aliq̄d
quia me iā res aspicit/ mallē vel (ꝙ nullus
ambigit) malle deberē studiosos viros da
re se totos, pbatissimis p̄cedentiū doctorū
libris intelligēdis q̄ ipsos sterili ruditate
opusculoꝝ meoꝝ temp⁹ atterere. neq̄ enī
famā meā more hominū loco prorsus inq̄
etissimo iactare sic debeo: Neq̄ opuscula
mea ita velut, pprios filios diligere: quem
admodū de poetis loquit̄ Aristoteles. q̄n
equo animo q̄n patiar nihilū glorie mee p
nihilo reijci: vbi gloria dei vera et solida
partus ageret̄. Augeret̄ autē parti⁹ si post
positis doctrinis salubrioꝛib⁹ mee inutili-
ores occuparēt alioꝝ ingenia. Et vbi q̄-
so esset humilitas sapiētie radix: vbi canti
cum illud: soli deo honor ꝛ gl'ia. Si ma-
gnanimitas ꝛ nō iā magnanimitas: sꝫ ma
gna malaq̄ animositas/ suā gl'iam augeri
in diuine glorie affectaret detrimentū. Il
la vo magnanimitas est que magna opat̄
dicens nihilomin⁹ cū xpo. Si gl'iam me-
am quero/ gloria mea nihil est. Propterea
veniat fama, ppria: veniat infamia magna
nimus nequaq̄ deflectit̄ ab ope vnde de⁹
honorat̄ ꝛ proximus edificat̄. Cui⁹ oppo
situ in vaneglorioſis euenire necesse est: q̄-
niam fama exhilarati dilatantur infama-
ti contabescūt ꝛ desistunt. Quippe venti-
logia sunt ꝛ arundines quaquersum ven-
to fauoris popularis agitate. Sentio ta- P
men quid mihi hec dicenti possit oppone
re zelus vel fraternus vel liuidus. Cur scꝫ
ego vel aliquid scribo vel scripta nō proti
nus lacero: vel si ita scribere ꝛ seruare pro
pria vtilitas exposcit (sicut exposcit) Cur
ea ne foras pdeant non intus obcludo: H

ideo plane. quia cōtra domesticos taliū re
rum fures: nō fuit aliqua mihi satis fortis
sera. quoniā me ꝓhibente clam fere omnia
diriperent incorrecta etiā ⁊ sparsa ꝑ minu
tas qualia ego ipse vix relegēs intelligerē:
vel in vnū cōpingerē/ quo magis ignosci
peto ⁊ obtesto: si talia ab alienis incōdite
corrupteqꝫ habeant: qualia vtinā (q: neqꝫ
copia penes auctorē est nec emēdandi licē
tia) flāma vorax absumpsisset: aut minuta
tim lacerata irent ī obliuionis eterne sepul
crum. Accedit ad hec sedulitas tū amico/
rū/ tū quādoqꝫ emuloꝝ flagitans ꝑ se ⁊ ali
os vsqꝫ ad molestū fastidiū/ ea que liberet
amplius inclusa seruari: digeri quoqꝫ tum
demū ea sic vel corrigere publicanda vel
abolēda dānare. Rursum quoniā ita se res
habet vt quorundā curiositas adeo cupi/
da sit nouorū q̄uis imparū valde veteri/
bus: ꝙ vel ex cōplacentia sumēdi quemad
modū in cibo corꝑali euenit/ vel ex inertia
videndi vetera ꝓficiet eis lectio nouelloꝝ.
Eligibilior vtiqꝫ erit ꝓfectus vel paucus
in istis q̄ꝫ null⁹ in illis. Tandē quis nesci/
at esse sicut in faciebꝫ sicut animabꝫ diffe/
rentias innumeras: ⁊ gustū spiritualem si/
cut ⁊ carnalē. cōpertū est variari: vt q̄dem
isti ad nauseā: alteri ad salubrem nutritiōē
ꝓueniat. Quis scit ad extremū si gustatꝫ ri
uul' studētes aut d'lcore riuuloꝝ allecti ꝑie
cturare de fontibꝫ sapidiora aut limosiore
eoꝝ portione fastidita fontes exquirere pu/
riores valent.

¶ Epistola Johis can. parisieñ. ad Pe
trum epm Cameraceñ.

Q X litteris binis
tue dignatōis reuerēde patr ac ꝑ
ceptor optime/ palā facta est an/
xietas animi tui: eo ꝙ zelus dom⁹ domini
⁊ reipublice sal⁹ comedit te. Uere quicq̄d
video in quis mihi graue est ⁊ pene impor
tabile. Propterea cōmouet paruitatē me/
am tua dn̄atio vt de suaui iugo xp̄i scribā
aliqua. Sed vnde meli⁹ exordiar/ dimisso
alio quolibet excusatiōis exordio q̄ꝫ a tyrā
nico diaboli carnis ⁊ mūdi iugo seuissimo
prorsus ⁊ crudelissimo q̄ꝫq̄ꝫ insania nr̄a iu
dicet aliquādo illud suaue ex febrili corru
ptione palati sp̄ualis. Attamen salutis in
itium est cognoscere se egrotū ⁊ dolere. nā
qui malis obtorpuit: hic nō dolet bene hꝫ
ergo. ꝙ molestāt te oīa que cernis: vtiqꝫ
temꝑalia atqꝫ mortalia: plena vndiqꝫ va/
nitatibꝫ ⁊ insaniis falsis. Cur ita? plane vt
suspirabundo voto dicas cū ꝓpha. Quis
dabit mihi pennas sicut columbe ⁊ vola/
bo ⁊ requiescā? Tūc quasi iam voti com/
pos exultat subiungēs. Ecce elongaui fu/
giens ⁊ māsi in solitudine. In qua solitu/
dine: nisi fallor mansionem ⁊ nidū suum
collocauerat. vbi ⁊ apostolus cū dixit: no
stra cōuersatio in celis est. nunq̄d non ma
gna solitudo celū? nunq̄d non est desertū?
Hinc pollicet dominꝰ ꝑ ꝓphetam. Edifi
cabuntur in te deserta seculoꝝ. In hoc de
serto nonagintanouē oues relicte sūt. Sꝫ
quomō collocat mansio in hac solitudine
Rn̄det ecclesia canens de cōfessore aliquo
ꝙ in hac ꝑegrinatione solo corꝑe ꝯstitutꝰ
cogitatione ⁊ auiditate in alia patria eter/
na cōuersatus est. At vero quis fructus ac
crescat/ sic fugienti/ sic elongato explicat ꝓ
pheta cum ait. Expectabā eū qui saluum
me fecit a pusillanimitate sp̄us ⁊ tempesta
te: dicit apostolꝰ intus timores: ecce pusil
lanimitatē spirit⁹. ⁊ foris pugne: ecce tem
pestatē. que duo militare ꝯtra animā tuam
ingenue fateris. Porro quid agendū sup/
est nisi orationē fundere cū propheta ⁊ di/ R
cere qd̄ sequit. Precipita dn̄e ⁊ diuide lin/
guas eoꝝ ne scꝫ elata p̄sumptio fabricet si
bi turrim contra celigenas iustos de eccle
sia. Causa subditur. Quia vidi iniquitatē
⁊ cōtradictionē in ciuitate. ⁊ cetera que se/
quūtur incōmoda. Age ergo p̄ceptor incli
te fac quod ꝓphetā audisti. Accipe pēnas
sicut columbe: pennas deuote meditatio/
nis vt mediteris sicut columba/ cogitans
dies antiquos: ⁊ annos eternos in mente
habens. sic enim elongabis ponens altissi
mū refugiū tuū: vt non possit accedere ad
te malum. Desere ꝑ cōtemptū quicquid in
terrenis libere potest: hoc iam facis. Sed
egrediendū est nō hic sistendum: si ablacta
tus es ab vbere consolatiōis terrene. que/
rendus est cibꝫ alius solidior/ cibus inter/
ne deuotionis. Desine ab ira ⁊ derelinque
furorē. noli emulari/ hoc est indiscreto ze/
lo succendi. Sed iacta cogitatū tuū/ spem
tuam/ orationē tuā auxiliū tuū in domino.
⁊ ipse solido cibo enutriet te. Hec ista dixe
rim docendo: sed meā insipientiā dū tecū
loquor cōmouendo ⁊ segniciē stimulādo.
Prouideamus ne contingat nobis quod
pueris imbecillibꝫ solet. hi dum cadunt in

terram irascunt sibimetipsis: tundunt aliquādo ceruicib⁹ terram: ceteraq̄ȝ impatiētie signa ostendūt. dolent cecidisse: sed nō bene dolent: dū sibi sueq̄ȝ imbecillitati q̄si per se sufficiens ad standū eē debuerit irascunt. Sic nos grāduisculi pueri sepe agimus in aduersitatibus nostris: vt publicis succensemus indignamurq̄ȝ nobisipsis vel proximis: ⁊ non petim⁹ auxilium: nec confugim⁹ aspicientes ad eum q̄ saluare nos debet a pusillanimitate spiritus ⁊ tempestate. queadmoduȝ puero ꝓstrato auxiliū querendū est: non a se: sed a patre: matre: ductore. Audiui multos dire et di

S gne tortos ⁊ in semet frustra tabescentes. quia peccādo ceciderant: quos nō adduxit ad resurgendū deus: q̄ȝ diu versabātur indignantes ꝑ cōsiderationes in luto peccati sui ⁊ transgressionis. quia hoc magis superba ꝑsumptio q̄ȝ humiliatio videbat. Mox autē vt cōuertunt oculos suos ad dominū tendētes manū humiliter vt eos subleuaret: exauditi sunt/ sanati sunt/ erecti sunt. Hec ideo cursim ⁊ raptu quodaȝ animi dixerim: imo ꝑiecerim deserēs corrigendi spacium: ⁊ cū litteris mittens. et hoc ne tabescamus in cōsideratione malorum ꝑsentiū vel imminentiū. Sed tanto vigilanti⁹ dicamus ad dominū cū Josaphat. Cum ignoram⁹ quid agere debeamus/ hoc solū habemus residui: vt oculos nostros ad te dirigamus. sic consolabimur lugentes: quia humiliabimur (vt debemus) sub potenti manu dei. ⁊ auxilium vnde petere sperareq̄ȝ debemus requiremus. Hoc modo suaue nobis fiet iugū christi. dulcescetq̄ȝ ex consideratione ⁊ spe salutis sue. Hoc modo leue nobis fiet. q̄ totum onus sup humeros sue prouidētie ⁊ benignitatis ⁊ misericordie reponemus. Hoc modo sentiem⁹ experti etiā nunc q̄d promittit christus dicens. Beati qui lu

T gent quoniā consolabunt. ¶ Super quo verbo sermonē aliꝫ exposui in ꝑclara vniuersitate Parisieñ. sicut nunc aliū mihi incumbentē cōtexere disposui super hoc verbo misere etati nr̄e satis accōmodo ⁊ materie quā loquimur. Beati qui persecutionem patiūtur propter iusticiā. vtinam mererer presentiā tuam preclare dn̄e: latior esset allocutio per verba q̄ȝ esse vacat ꝑ scripta. Interim bene vale: scriptum Paris. matutio octauarū beati Dionisij. Cuius inter cetera suadeo videre octauū capitulum de diuinis nominib⁹. vbi iusticiā dei defendit contra insultantes q̄ deus iustis calamitates supra ceteros semper immittit. Tu⁹ discipulus Johānes cañ. indignus ecclie parisieñ.

¶ Epistola Johānis gerson cancellarij parisieñ. ad Pe. ep̄m Cameraceñ.

f. I de temporali consolatione tecuȝ actum est prout scribis pater reuerende: ac preceptor charissime. Bene prorsus ⁊ diuine tecū actum esse null⁹ ambiget qui propheticā illaȝ vocē ex intimo cognouerit. Renuit consolari anima mea. Memor fui dei ⁊ delectatus sum. Ablatio siquidē a tempali delectatione: initiuȝ est non dicā idoneū sed necessariuȝ: vt sub introducatur ⁊ crescat solida veraq̄ȝ delectatio. quā sentiebat q̄ dixit. Quā magna multitudo dulcedinis tue domine. Et ne carnales ad eā se admitti presumerēt subiunxit. Quā abscondisti timentib⁹ te. illis scȝ qui dicunt ex sententia. Confige timore tuo carnes meas: vt apostolicum illud in eis fiat. Christo confix⁹ sum cruci. Deniq̄ȝ si ad illud quod ꝓmissuȝ est a propheta. Memor fui dei ⁊ delectatus sum: ⁊ defecit spiritus meus. qualem arbitrarȝ esse delectationē in tentione dei ⁊ familiari secum amplexu: quādo sola memoria talis est vt deficiat spiritus. non vtiq̄ȝ mala: sed bona defectione. sicut gloriabatur ꝓphe/ta dicens. Defecit in salutare tuū anima mea. ¶ Quid auteȝ pater hic optauerim: V quid vesidenti charitate conmonuerim: nisi vt tempales illas delectationes (de q̄bus actum est) non requiras absētes. neq̄ȝ rursus ꝑsequaris fugientes/ aut tristeris amissas: indigne sunt plane quas tantus ⁊ talis vir cum molestijs et anxietate requirat tam fugaces: iā iamq̄ȝ perituras. Utinam nec ad perditionē secū dimersuras eos suis funib⁹ quos ad celestia capescenda/ contemplāda/ possidenda de⁹ ipse formauerat. ¶ Poterat hec materia i lōgissimā protrahi orationē: sed ipsa talis ē que a sanctis creberrime tam verbo q̄ȝ scripto ⁊ vberrime tradita est. Propterea neq̄ȝ de hac re amplius neq̄ȝ de alijs ad hāc quam postulare digneris consolationem spiritualē spectantib⁹ scribere quicq̄ȝ pre

sumpsi tantũ sufficeret annotasse loca que
dam quorũ frequens visus et conuersatio:
prebent sugere mel illud celicum tanq̃ e fa
uis scripturarũ illarum eliquatũ ⁊ infusũ
dum premunt. Collocemus in p̄mis Ber
nardum sup Cantica. alterũ quoq̃ subse
quentē cum fere pari passu Sigibertũ mo
nachum. dñm venerabilē Richardum de
sancto Uictore in opusculis suis omnib⁹
que de cōtemplatione disertissime compo
suit. Augustin⁹ in confessionib⁹ ⁊ medita
tionibus ⁊ psalterio ⁊ sermonib⁹. Et Gre
gorius in omelijs. Et vt nouos attingam
Guillermus parisiensis ⁊ Bonauentura ⁊
X alij quorũ opera manent. ¶ Quid aliud q̄
so patres illi egerunt: nisi vt consolatiōem
spiritualē quã requiris spreta carnali suc
cenderent in animis auditorũ. Si ⁊ lecti
ones Johānis Chrysostomi / Cypriani:
Cassiani / ⁊ Climaci. ⁊ sanctorum patrum
vite ac legende sanctorũ. quales in ecclesi
astica historia conscribunt: non nisi stimu
li sunt ardentes ad calefactionē anime ex
gelicidio temporaliũ cogitationũ torpen
tis ⁊ emortue. Denique venit nuper ad ma
nus meas opus illud imperfectũ Hugōis
super Ecclesiastem: deus optime. quã pau
cis verbis totam hāc de cōtemplatiōe ma
teriam sub tropo fumi flamme et carbonis
exposuit. Chrysostom⁹ singularē de hui⁹
rei acquisitione tractatũ compilauit / quē
de compunctiōe cordis censuit appellan
dum. ¶ His interim superficietenus ac
in transitu p̄positis: assumã hanc multam
ex multo amore fiduciã: vt dem consilium
non requisitus. immo vt alias iam datum
nunc repetã: hoc est vt societatē aliquã ex
erceas tecum pater magnifice. que vtilis ⁊
potens sit tibi tuoq̃ statui in agendis suc
currere quatinus ille vnicus in terris op
tandus finis cōmodius assequatur qui est
pax serena mentis. quia ve homini cuius
vtraq̃ consolatio abscondita est ab aīma
eius: vt nec temporalē habeat et careat eter
na vel interna. Unus saltē esset in cōtectu
familiari necessarius qui assidue tibi lege
re qualia prediximus / ⁊ loqui cum sapore
sciret. Uit enim ab insipiente quicq̃ sapi
dum exprimitur. cum insipientē voco qui
de scripturis ⁊ earũ intimo sensu nihil sa
poris hab⁊ imbibitũ. Supersunt duo rur
sus ex litteris vestris a me quesita. Unum
super victu ⁊ pompa prelatorũ. Aliud su
per verbo illo. Jugũ enim meum ⁊c. ¶ Et Y
de isto quidē vltimo nihil ad presens scri
bo: nisi sicut prius egi. remittendo ad pri
mam partē summe cōmunis de virtutibus
Illic pulcerrime atq̃ profundissime reci
tantur ratiōes quare via virtutis delecta
bilior est. suauior / quietior / iocundior. Et
ita de similibus. ꝙ autē fiat de necessitate
tribulationis virtus: ille idem tractat⁹ cũ
illo de vicijs pluribus in locis ad hoc ve
hementissime trahunt. Similiter libellus
ille de duodecim fructibus tribulationis:
optime composit⁹. Illos videre non pige
at. Porro q̄ntum de primo attinet: nescio
me habere lectionē illam quã non satisfa
cere dicitis in hac parte. Propterea dicã
breuissime in hac re quid sentio: ⁊ qđ tunc
(vt opinor) dum scripsi sentiebã. Dico au
tem ꝙ status iste magnificus exterior apđ
philosophos reputatus est semper de bo
nis que dicunt indifferentia ad bonum vł
ad malum moris. quoniã s̄m varietatē cir
cumstantiarũ contrahunt vel bonitatē vł
maliciam. Dico preterea ꝙ theologia de
bet illustrare rationē philosophicã. nō ecō
tra quedã ideo iudicarētur recta et dicta
mine rationis non sic illustrate que mala
esse ex hac illuminatione deprehēdit. Di
co amplius ꝙ si in prelatis omnia concor
darent statui illi paupertatis christi ⁊ suo
rum apostolorũ perfectior esset eorum imi
tatio ⁊ vtilior q̄ sit magnificus iste status
presentiũ. ¶ Dico consequēter ꝙ quia res
publica vel ecclesia non gubernatur per s. Z
sicut quidã acute dixit: fuit expediens pre
supposita imbecillitate prelatorum in mo
ribus: ꝙ iste decor aduenticius in ecclesia
quandoq̃ seruaret sicut ⁊ nunc apud mul
tos qui nihil habent in moribus magnifi
cum: vtinam nihil diabolicum / per quod
non dico attraherent plebē ad reuerentiã
spiritualis dignitatis. Sed fundit⁹ euer
terent nisi quodam exteriori splendore te
nerentur. Dico ad postremum: ꝙ si prela
tus etiam ista etate esset sufficienter stabili
tus in humilitate et charitate repletus / q̄
lem esse debere predicatorem Bernardus
scribit sermone. xvij. super Cantica. Nul
lum est apud me dubium quin plus profi
ceret imitãdo paupertatē apostolicam: q̄
fastum istũ temporalē. Uisum est hoc ali
qualiter ex coniectura in magistro Johã
ne de vorēnis. qui propter austeritatem vi

te populos innumerabiles aggregabat. nec estimari potest fructus ille quem protulisset si fuisset comes humilitas et filia eius discretio. Denique preceptor charissime: nisi solus et secretus, soli et secreto scriberem iure inculparet me apud omnes multiloquium istud meum. quod quasi docere videtur magistrũ quasi preterea tu qui in statu es perfectionis exercende, statum primo introeas perfectionis acquirende. ¶ Bene vale pater reuerende, et preceptor charissime: mei memor in orationibus tuis Scriptum parisius confestim post receptionem litterarum missarum. xviij. Augusti.

¶ Reuerendo in christo patri ac domino Petro dei gratia Cameracen. epo.

r

Euerende pater

in christo et domine prestantissime non nos fugit quante subiaceremus culpe si vestra beneficia quibus nostrum corpus nũc letatur silentio suppressa transiremus. Beneficio certe suscepto si creditur Senece is qui suscepit profiteri debet gaudiũ et id danti facere manifestum: vt fructum presentẽ capiat: qui si dissimulet gratias agere: nonne turpissima labe matris viciorum omniũ igratitudinis toti mortalium generi odibilis depasci interius ac rodi iure existimatur? Vestrum beneficiũ nobis nuper impẽsum apud vos potius predicandũ quam effusius referendũ arbitramur: ne narratiõe rei optime cognite benignas vestre paternitatis aures inimico fastidio afficiamus. Iã enĩ (nisi fallimur) precurrit orationem nostrã vester animus omnium prudentia copiose pollens. et de beneficio nostre facultati per vos impenso in annectendo officium lectorie sacrarum litterarũ vni prebende: non tñ in metropolitanis ecclesijs: sed et suffraganeis huius regni aliarumque partium aliquarum. nec est quod nobis dicatis domini nostri pape id esse beneficium non vestre paternitatis. Si quidẽ ei iubẽdi auctoritatem ascribimus. et qui vestris precibus omnium benignus exauditor inclinauit. ingentes ei gratias litteris iam egimus et agemus certe frequenter. Nihilominus

B non nescimus totius beneficij vos caput fuisse: vos principium vos finis fuistis. vester iste labor fuit. Excogitastis modum saluberrimum quo pestibus in ecclesie gremio indigne durantibus obuictur quo ecclesie languoribus medeatur et excogitatum vigilantissimo studio executiõi celerrime mandari procurastis. quare beneficium hoc vniuersum (quãtumcũque est) quod certe maximum est: et vobis attribuendum iudicamus: et potiores gratias deberi fatemur: quas si minus cumulatas referamus: ne quesumus nobis potius assignetur: quam beneficiorum magnitudini omnium gratias agentiũ facultatem excedenti: et aciem ingenij perstringenti. et certe si bene nouimus vestre paternitatis sollertissimam exactissimamque sapientiã, non gratias expectetis que vires exuperant. Sed his contenti estote, quas gestienti affectu (licet impares) referimus, satisque futurum speramus Si non rei, tamen vobis quod nostras operas vestris commodis ac honoribus non defuturas pollicemur. Nosque vniuersos et singulos vestris voluntatibus morigeraturos spõdemus: altissimi propiciatio vestros gressus feliciter regat iuxta vota. Datum in congregatione nostre facultatis apud sanctum Maturinum super hoc celebrata die septima mensis nouẽbris.

¶ Humiles vestri decanus ceterique magistri facultatis theologie studij parisien.

Annotatio doctorum aliquorum qui de contemplatione locuti sunt.

¶ Magnus Dionysius edoctus a paulo primus videtur hanc theologiam speculatiue tradidisse in suo de mystica theologia. Et in alijs libris suis sepius interserit.

¶ Venerabilis Richardus quasi primus post eum materiam hanc ab alijs sub C collaudatione vel ammonitione traditam reducit ad modum artis et doctrine ĩ suo de archa mystica. Cuius insuper scripta omnia nihil fere nisi contemplationem sapiunt aut resonant.

¶ Cassianus in collationibus patrum nominatim in illa de charitate.

¶ Augustinus in de vera religione et cõfessionibus. et de diligendo deum, et de trinitate ac alibi plures.

¶ Climacus ĩ suo libro de triginta gradibus scale.

¶ Gregorius i suis moralibus sparsim specialiter in sexto. et in tertia omelia sup Ezechielem.

¶ Bernardus sup Cantica: ⁊ de diligēdo deum: ad fratres de monte dei. ⁊ alibi.

¶ Hugo de archa Noe ⁊ de oratione. Et sup eccliastē p̄sertim in prologo ⁊ super celestē hierachiam p̄cipue septimo capitulo ⁊ alibi.

¶ Bonauētura in suo itinerario totum miro ⁊ cōpendiosissimo artificio cōplexus est. ⁊ in suo stimulo amoris.

¶ Sunt alij tractatus compilati a nouellis vt stimulus amoris ad christi passionē Et alter liber de triplici via: cuius initiū est. Vie syon lugent. Et alius de nouo seculo. et alter de septē itineribus eternitatis. Et alter de ornatu spiritualiū nuptiarum. cui⁹ tertia pars suspecta est. ¶ Scripta sunt denicꝫ aliqua super hoc in vulgari ⁊ in sermonibus quibusdā ad clerum. ⁊ paruulis tractatib⁹. que omnia dinumerare non nostrum est.

¶ Sequitur illud quod p̄termissum est in impressione illius sermonis A deo exiui. In cuius fine dicit: se tenuerint. ⁊ tūc sequitur. nunc ad religiosos ⁊c. et finit ibi Efficiat ⁊c. pater inuēta. ¶ Sermo iste imperfect⁹ qui incipit A deo exiui: inuenietur in secunda pte. alphabeto. xl. P.

Nunc ad religio

sos seu deuotos quales esse decꝫ christianos omēs qui sunt professi in baptismo sub vno abbate christo. quorum status respicit appropriatā spiritualē bonitatē. s. iudicamus que diximus: et inferamus in christiana religione: ille sanctior est qui ⁊ humilior: ⁊ humilior q̄ sanctior. Huius humilitatis triplex signum est. confessio compassio ⁊ voluntaria sui deiectio. De reliquis videatur deuotus Bernardus de duodecim gradib⁹ humilitatis ⁊ spiritus confessionē: ideo posui p signo humilitatis. quia vix temporibus nostris fit aliqua confessio pure nude ⁊ integre: vt quid ita? Certe propter pape largidicā hypocrisim ⁊ amorem vanissime fame nostre que timorem mundanū parturit. ⁊ pudorem talem quidē et ita tyrannicum vt cogitare sit ingens horror. vt precipitantibus ⁊ voluntantibus semetipsos in passiones ignominie: in flagitia corporis extraordinaria. quia claudunt sepius os ad cōfessionem/ ⁊ muros tradunt in infernum. Nam ⁊ sodoma interpretatur muta. Audiui de quibusdam q̄ malluissent tollerare dolores partus. vel mortis eterne periculo se se exponere in articulo mortis q̄ȝ aliqua de suis pudendis impudicitijs confiteri. Non ob defectū fidei ⁊ incredulitatē sacramenti vt dicebant. Sed quia tanto pudore vexabātur ne salubriter loquerentur coram vno secretissimo sacerdote que ipsi damnabiliter quasi palā impudenter operabātur cum alijs nihil celare scientibus. Ceterū compassio de peccatis alioꝝ certissimum est vere humilitatis signum: sicut econtra: propriū est superborū alijs indignari. vera (inquit Gregorius) iusticia compassionē habet: falsa indignationem. Si quis audit vel cognoscit aliorūȝ peccata multa vel magna: ⁊ inde precatur vindictam: aut gaudet de inflicta: non secure precatur necꝫ gaudet: quoniaȝ ad se reuersus cognoscere debet se multa punitione dignissima cōmisisse: quibus tamen petit indulgeri non irasci Sic egit sanct⁹ pater qui audiens peccatū fratris: fleuit ⁊ dixit. ille heri: ego hodie. Idcirco vis aptam meritis vicē rependere (inquit Boecius) Dilige iure bonos/ ⁊ miserere malis. Nouissime subiectionē seu deiectionē posuimus tertiū humilitatis signum. Nam verus humilis est: qui ex vera sui cognitione sibi vilescit. Hic se diuinis gratijs indignum cōputabit. Hic laudes horret p̄prias veluti insidiantes tollere ip̄m volētes in altum vt lapsu grauiore ruat. Propterea deijcit se iugiter in terrā sue fragilitatis: prout de Antheo gygante fingit fabula: cui ex casu in terram sue vires augebantur: sed in sublime leuatus ab Hercule strangulatus est. Hec se in omnem creaturam dei peccasse fatetur. in celum ⁊ in terram ⁊ omnia que in his sunt: nullam ergo flagellationē ab eis reiecit. nullam lesionem. nullam iniuriā. Nec denicꝫ iudicia dei magna ⁊ occulta/ velut tumentes sup se fluctus expauescit: attendens quomodo nec fortium bellum: nec artificū gratiam: ⁊ q̄ de carcere ⁊ carcere trahitur q̄s ad regnum ⁊c. Et q̄ nemo scit an amore vel odio dignus sit. Ecclesiastes. Ad hec omnia ⁊ longe diuiniora/ vere humilitatē

monita capienda plus pficit vnctio q̃ le/
ctio. oratio q̃ poratio. alta suspiria q̃ acu
ta ingenia. ⁊ sup omnia frequens fidelis ⁊
pia meditatio passionis christi: q̄ a deo eti
am in mundū vt eam i scola sola doceret
Et hodie dū ingredi vult ad patrem v̄bo
simul ⁊ facto confirmauit Ad hoc enim la
uit pedes discipulorū ⁊ dixit. Exemplum
do vobis ⁊c̄. Huius humilitatis nos par
ticipes efficiat ⁊c̄.

¶ Rememoratio quorundā que p prela
tum quemlibet p parte sua nūc agenda vi
derentur: ⁊ plus subtractione durante/ q̃
post vel antea.

D Primo conuer/
ti debet ad dominū tota fidei de
uotione: quatenus inspiret que
recta sunt ⁊ inspiratā feliciter in actum de
ducat. Quia nisi domin⁹ edificauerit ⁊c̄.
Postmodū conuertat̄ ad conciliū huma/
num cū bonis prudentib⁹ ⁊ litteratis habē
dum sup modo sui regiminis/ quo ad se et
plebem suā fm mores nūc currētes. Nam
si pro causis temporalib⁹ conciliū tam solli/
cite postulat̄. imo care emitur: q̃to ampli/
oris diligentia in hoc ope spirituali sumē
da est. Item videt̄ expediens q̄ inquirant
deliberēt ⁊ iudicēt sic cōgregati sup proui
sione adhibenda/ q̃tum de⁹ concedere di
gnabitur: in punctis sequentib⁹ que tāgē/
tur vt detur sapientiorib⁹ occasio. Sciat̄
in primis si cōmode vel de necessitate pre/
latus ipse debeat residere in sua diocesi: vl̄
si vtilius p republica vniuersali ⁊ sui gre/
gis absens existat. Sciatur dispositio do
mus ppe: quatin⁹ fm exigentiā redditu/
um numer⁹ habeat̄ non excedens familia
rium. sit honesta in eis ī habitibus ⁊ gesti/
bus ⁊ per oīa cōuersatio. quia p eos do/
minorū mores iudicātur. sint tales in qui/
bus confidētia dispositionis temporaliū ta
lis haberi possit: vt domin⁹ ab eorum sol/
E licitudine possit liber remanere ⁊ vacet ad
ea que dei sunt. ¶ Sciatur dispositio cu/
rie iurisdictionis sue in iudicibus. aduoca/
tis procuratorib⁹. promotorib⁹. sigillifer/
tabellionibus. clientib⁹. et ceteris vt calū/
nis innocentiū ⁊ exactionib⁹ improbis via
(q̃tum erit possibile) precludatur. ac p in/
de bonum nomen sibi generet prelat⁹ apō
plebem. quia sic libentius ⁊ efficacius in
spiritualibus monitis audietur. et sup om
nia vitetur nota omnis auaricie vel cupi/
ditatis: alioquin odiosum erit ⁊ a sperna/
tum quicquid agere molietur. Sciatur d̄
sententijs excōmunicationis in speciali: q̄
facilitate ⁊ leuitate fulminātur. quod īdu/
cit damna spiritualia plurima incredibili
ter/ ⁊ tandē contemptū omniū diuinorum
Sciat̄ ad quos vsus pene pecuniarie or/
dinātur. ⁊ an ille pene sepe imponātur vbi
alie penales ⁊ vtiliores deberent adhiberi
fm modū ⁊ quantitatē ⁊ emendationē de
lictorum. Et an applicare eas vsibus non
piis sed proprijs sit occasio murmurandi
in plebibus. ¶ Sciatur qualis est modus
faciendi iurare in verbo quolibet reos in/
terrogandos. de quibus satis aperte presu
mitur ⁊ scitur q̄ deierabunt. Nec statur iu
ramento eorum: sed questionātur. Nunquid
esset salubrius ab huiusmodi iuramentis
in nullo facientibus fidē et peccatum gra
uissimū inducentibus abstinere? Sciatur
quomodo aliqui p iuramenta aliorum pur
gantur. et an sepissime sciantur q̄ deierāt.
et hoc solenniter. immo ⁊ sic purgati apud
aliquos (sicut fama est) iterum tanq̄ rei ad
certam pecunie summā taxantur exsoluē
dam. Attamen si rei cur absoluti? si absolu
ti cur puniti? Sciatur de causis motis in/
ter episcopum ⁊ clerū vel capitulum suum
quo medio celeriter poterunt terminari. et
faciat in hoc prelatus debitū suum nō cu/
rando de vtilitate temporali vel iurisdictio/
nis amplificatione pro pace habenda. Et
hoc q̄ntum fm conscientiam posset facere
consiliū suum: non aduocatorum: sed illo
rum qui premissi sunt iudicabit. ¶ Scia/ F
tur de collatione ordinū: vbi summa debe
ret adhiberi cautio qualiter geritur speci/
aliter qui et quales assumūtur ad sacerdo/
tium: quemadmodum sine vtilitate. immo
cum grandi ecclesie dedecore multiplicā/
tur Et hoc enim pcipue q̄ hec ianua non
satis obseruata est: processerunt mala i ec/
clesia/ concubinariorum et feneratorum:
clericorum et mercatorum. ⁊ breui verbo
hominū dissolutissimā vitam atq̄ perditis
simam plus q̃ rurales homines ducenti/
um Itaq̄ etiam non videatur esse remediī
locus propter multitudinem iam radica/
tam. et hoc absq̄ scandalo deteriori. Ne
q̄ per sententias excōmunicationis. neq̄
per aliam censuram ecclesiasticā: nisi forte

potestas secularis in auxilium vocaretur.
Sciatur si que symonia vel species symo-
nie aut turpis questus i hac ordinū colla-
tione cōmittat̄ ⁊ ꝓuideat̄. Sciat̄ post ista
cōdecenter ordinata que de ꝓpinquo con
cernūt officiū pastorale/ qn̄ ⁊ qualiter po-
terit fieri visitatio diocesis: nō ad questuz
suscipiendū: ſ3 bono zelo ⁊ gratuito ad cor
rigendū vicia/ ad plantādū virtutes vt sit
ꝑlatus cū suis portans facē sane doctrine
⁊ honeste cōuersationis/ ⁊ illuminans pa-
triam det pacē gentibꝫ ⁊ liberet populum
H domini. Sciat̄ siue ꝑlatus interesse pote-
rit ꝑsonaliter siue nō. Quales viri poterūt
⁊ debebūt ad hoc deputari: qui nō tam ꝓ
fructu tempaliū q̄ꝫ ꝓ zelo animarū sciāt ve
lint ⁊ possint laborare. Rationabile tn̄ est
q͛ eiꝰ honeste ministrent̄ expense cū graui-
tate alia: ꝑsertim ne questū aliunde a popu
lis clam vel palā cogerent̄ vel inducerent̄
accipe. et sic vituperaret̄ ministeriū eorum
tanq̄ꝫ ex auaricia deturpatū. Et hoc plane
rationabiliꝰ libentiusq̄ꝫ fieri debet pro ta-
li causa spūali q̄ꝫ ꝓ tempalibꝫ defendendis
ꝓ quibꝫ tamē magno p̄cio defensores emū
tur locant̄ atq̄ꝫ sub pensionibꝫ annuis reti
nent̄: ꝓponēdi erūt (ceterꝭ paribꝫ) illi de pa
tria ⁊ clero ꝓprio nisi q͛ dicit christꝰ: q͛ ne
mo ꝓpheta acceptꝰ in patria. Et hoc agit
familiaris cognitio atq̄ꝫ cōuictus. Sciat̄
an aliquis secularis theologꝰ doctor cum
vno vel duobꝫ baccalaurijs posset ad hoc
agendū haberi. qm̄ longe maioris aucto-
ritatis esset vnꝰ talis apud populū: q̄ꝫ sint
ad p̄sens religiosi ꝑsertim mendicātes Et
hoc inter cetera facit raritas ⁊ ablatio su-
spitionis questꝰ. Rursus cū theologo tali
necessariꝰ esset vnꝰ iurista practicꝰ cū vno
notario qui oīa que corrigēda atq̄ꝫ refor
manda reperirent̄ (nec possent i via termi-
nari) cōscriberet. Et tamē vbi putas tales
habebunt̄ ꝓculdubio taliū bene cōposito-
rum actiuoꝝ ⁊ resolutoꝝ hominū ad agē-
dum talia incredibilis est raritas. Sciat̄
ꝑ visitatores (vt ꝑmittit̄) ꝯstitutos ab ipso
etiā initio modus tempꝰ ⁊ ordo sue visita-
tionis: ⁊ quatinꝰ nulla suboriatur in ꝓces
su confusio p̄deliberent quas partes prius
quas posterius visitabūt. Sciatur ab hu
iusmodi visitatoribꝫ seu reformatoribus:
non tam iuridicis q̄ꝫ pacificis apud qua-
les status plꝰ est de spe ꝓficiendi q̄ꝫ forsan
aliqui de clero ad ista se impudēter oppo-
nerent. ¶ Quo casu tutius esset hominibꝫ D
sp̄retis cōuerti ad alios salubriter ammo-
nendos ne ꝓijcerent̄ margarite an̄ porcos
⁊ daretur sanctū canibꝫ. et audientes hoc
alij similiter cōtemnerēt. Sciatur ab istis
quot ville/ quot monasteria/ quot cure in
ciuitatibꝫ sunt visitāde. ⁊ premittāt in om
nem locū quo erūt ipsi venturi aliquos qui
aduentū notificēt. et ad audiendū se ꝓpa-
rent ꝑ cessationē operū suorū. Et ꝓnunci-
ent quatinꝰ oīs seu vir seu mulier diligē
ter se examinet. si quomodocūq̄ꝫ indigeat
absolutiōe sup casibꝫ reseruatis vel sup ex
cōmunicationibꝫ: vel sup alijs quibuscun
q̄ꝫ ad ꝑlatū spectantibꝫ. Et sup his posset
haberi forma vna in scriptis que ꝑlegeret̄
cis/ ⁊ publicetur in officio diuino ꝯgrega
tis ꝑ oēs ecclesias. Sciatur cōtinuo in
ꝑncipio visitatiōis ville vel cure/ qualis ē
curatus: cuiꝰ status/ cuiꝰ litterature/ cuius
diligētie: si sciat formas sacramētales ba-
ptisandi ꝯficiendi inungendi. quia certe
multi sunt qui hec ignorāt Et ex hoc vide
tis quantū est periculū atq̄ꝫ scādalū. quia
nisi deꝰ misericordissime suppleat, neq̄ꝫ ba
ptisant neq̄ꝫ absoluūt. Et si sciant: attamē
sepe ita p̄cipitanter ⁊ inepte ꝓnunciāt q͛ to-
tum corrumpit̄. Itē si habent cōcubinas
quotiens celebrāt ⁊ similia. Itē si sciāt no
minare saltē in generali peccata/ articulos
fidei: et alia ad que ipsi tenētur ꝓ subdito-
rum grossa saltē instructione. ¶ Sciat̄ ab I
eodem curato de statu parochianorum su
orum/ de peccatis eoꝝ in generali solum.
Si qui sint excōmunicati. Si q̄ sint pec-
catores publici: vt adulteri vel vsurarij vl̄
similes. quia ea que publica sunt possunt
exponere. Itē i tempalibꝫ qui ⁊ quales pa-
tiuntur necessitates magnas: ⁊ quibus de
causis quatinꝰ possint misericorditer rele-
uari. Et si in casibus excōmunicatōnis vl̄
subuentiōis tempalis faciende non possit
statim totū compleri. notent̄ in registro q̄
agenda sup hec erūt. ⁊ detur terminꝰ atq̄ꝫ
locus indigētibꝫ talibꝫ ꝓ subueniēdo qua-
liter erit oportunū postq̄ꝫ ista fuerint dili-
genter ⁊ prudenter ad partē inquisita: de-
bebit theologus s̄m exigentiā auditorꝫ for
mare suū sermonē grosse et palpabiliter sine
curiositate: ⁊ solum ad correctionem mo-
rum et edificationē virtutum. debebit eti-
am eos commonere in generalibus fidei.
Postmodū si aliqui sint qui volūt cōfiteri

vel habere ſpiliū ſine ſolamen ſup ꝯſciētia
ſua offerat ſe paratū ad omnes gratis atqꝫ
beniuole ſuſcipiēdos audiēdos atqꝫ docē
dos: ⁊ maneāt hic quouſqꝫ ſatiſfactū ſit oi
bus q̄tum erit poſſibile fieri: vel ad tēpus
aſſignet. Sciat diligēter de ſtatu mendi/
cantiū/⁊ de p̄dicationib⁹ ⁊ ꝓfeſſionibus ⁊
fiat ꝓuiſio que poterit. Sciat ſtatus reli/
gionum tā viroꝝ q̄ꝫ mulierū: vbi nō dubi
um eſt q̄n multa ⁊ innumera ſint reꝑanda
ſpāliter apud mulieres religioſas plures.
Sed fiat ꝓuiſio q̄ poterit. ⁊ hoc magis ꝑ
amoroſas ⁊ pias exhortatiōes: q̄ꝫ ſeueras
punitiōes niſi neceſſitas ⁊ vtilitas mani/
feſtius appareāt. Sciat ſtatus begunaꝝ
⁊ aliaꝝ in ꝯuenticulis viuentiū. quia erga
tales reperiunt̄ aliq̄n doctrine ⁊ ſuꝑſtitio/
nes peſtifere. ſimilit̄ apud quoſdā qui pro
heremitis ſe gerūt. Sciat ſtatus rectorum
d̄ ſcholis ⁊ pueroꝝ ſuoꝝ. q: ꝑ certo magni
ſepe defectus ⁊ abuſus incredibiles ſunt
niſi debita obſeruet̄ diſciplina/⁊ puerbiū
eſt Adoleſcēs iuxta viā ſuā ⁊ cū ſenuerit
nō dimittet eā/a pueris videt̄ incipiēda ec
cleſie reformatio interim ꝙ ſint diſcipline
ſuſceptibiles. ¶ Sciat̄ ſi ⁊ qualiter poſſit
aſſequi decretalis que inſtituit/vt in quali
bet eccl'ia cathedrali ſit theologus ꝑ legē/
do theologiā/ſicut in aliꝗs nūc obſeruat̄:
vt fama eſt. Et videat̄ ſi talis melior erit ſe
cularis atqꝫ canonic⁹ q̄ꝫ mendicās. Scia
tur ſimiliter de inq̄ſitore habēdo: ⁊ ſi non
auctoritate apoſtolica ꝓpter ſubtractiōeꝫ
que nūc eſt: ſaltē auctoritate ordinaria. et
talis ex officio ſuo videt̄ eſſe ep̄i vicarius.
Sed plus ſolito ſtatuat̄ vigilare ſuꝑ his i
quirendis ⁊ extirpādis. Sciat̄ ſi religio/
nes abundantes in redditibus vel alia col
legia poterūt induci ad ſcholares aliquos
in theologia pariſius mittēdos. quia mul
tum videret̄ expediēs ⁊ decreta patrū hoc
ſonāt. Sciatur diligētiſſime que ſuꝑſtiti/
ones regnāt ꝑ dioceſim/⁊ habeat̄ modus
ꝯueniens eas paulatim ſi ſubito nequeāt
extirpādi. ⁊ ſpecialiter ſuperſtitiōes que pu
blice fiūt i ſcandalū religionis chriſtiane.
Sciatur quō ritus ille impiiſſimus ⁊ inſa
nus qui regnat ꝑ totā franciā poterit euel
li aut ſaltē temꝑari de hoc ſcꝫ quod eccle/
ſiaſtici faciūt vel in die innocentū vel i die
circūciſionis vel in epiphania dn̄i/vel in
carniſpriuio ꝑ eccleſias ſuas vbi fit iriſio
deteſtabilis ſeruicij dn̄i ⁊ ſacramētorum:
vbi plura fiunt impudēter ⁊ execrabiliter
q̄ꝫ fieri deberēt in tabernis vel proſtibulis
vel apud ſarracenos ⁊ iudeos: ſciunt q̄ vi
derunt/ꝙ ſi non ſufficiat cenſura eccleſia/
ſtica/queratur auxiliū poteſtatis regie per
edicta ſua vehemēter vrgentia. Sciatur
quales ſolēt fieri inſolentie in templis ⁊ lo
cis ſacris/dum ibi tripudia ⁊ comeſſatiōes
in nuptiis exercent̄. Sciat̄ quales blaſphe
mie iuramentorū paſſim ⁊ impune regnāt
vbiqꝫ nec tamē deſunt leges bone ſi eſſent
viri virtutū qui has exequi procurarēt. ex
equatur ergo. Sciatur ſi vſurarij vel iudei
regnent: ⁊ an vel qualiter tolerari debeāt.
Sciatur cū maturo concilio/an ſacerdo/
tes cōcubinarij ſint tollerandi ſicut mere/
trices publice/ne ſcꝫ peius eueniat ſi ad de
ponendū querat̄ compelli/exquo ſic ſunt
multiplicati/exquo etiam tales facti ſunt:
qui continentiā ſeruare nullo modo volūt
Quo ſuppoſito certū eſt ꝙ remotis concu
binis/aliter forte deterius libidinē ſuā ex/
plerent. Q, ſi tollerādi ſunt: videatur ſi po
pulus erit in ſecuro de audiēdo miſſas eo
rum. an etiā ipſi cōcubinarij tales ſint ex/
cōmunicati ⁊ irregulares: ſicut magna ps
doctorum in decretis tenet. Et ſi ſic vide
atur an i foro penitētiali poſſunt ſacramē/
taliter abſoluere. quia ſi nō poſſint/pericu
lum imminet grauiſſimū omnib⁹ parochi
anis. Materia iſta indigeret grandi diſ/
cuſſione propter hec ⁊ ſimilia pericula/et
non eſſent leuiter ferēde ſentētie excōmu/
nicationū contra talia delicta/q̄n certum
eſt ꝙ non poſſunt neqꝫ tenebunt: ⁊ tamen
incredibiliter ligāt etiā innocentes. Uide
ri poſſet ꝙ nullus cōcubinarius ſacerdos
niſi iudicialiter ſit conuictus ⁊ pro tali de
nunciatus/debet vitari a ſubditis/etiam
quantūcūqꝫ notorius: quia ſi tolleratur a
p̄lato nō debet tollerari a ſubditis: alio
quin via aperiretur infinitis ſcandalis at/
qꝫ periculis. ꝙ ſi ſancti priores oppoſitūꝫ
tenuerunt non viderāt quanta eſt malicie
radicatio/⁊ q̄ꝫ impoſſibile eſt rigorem anti
quum eccleſiaſtice diſcipline nunc ſerua/
re. Sciatur qualia ſunt ſtatuta ſynodalia
⁊ que obſeruātur ⁊ que non/⁊ remouean/
tur inutilia: ſimiliter ſentētie excōmunica
tionum que nō proſunt aboleantur. quia
non ſunt niſi laquei. Et certum videtur
ꝙ multe tales ſententie exquo ſunt de iure
pure poſitiuo abolite ſunt ꝑ non vſum nec

ligant ad p̄sens. Tutiꝰ esset tn̄ vt auctori/
tate p̄latoꝝ expresse tollerent̄ ꝓ ꝯsciētia/
rum maioꝝ serenatiōe. Fiunt insup prout
dicūt ꝯfessores experti quedā reseruatiōes
sup aliquibꝫ peccatis: vt sup adulterio se/
creto que multo plꝰ obsunt ꝙ̄ psunt. quia
vix possunt induci hoīes ꝯfiteri etiā apō
eos quos eligūt: ꝙ̄to minus apud ep̄m vl'
penitentiariū. Uideret̄ eīn sufficere reser/
uatio casuū enormiū publicoꝝ. Sciat̄ an
in qualibet ecclīa parochiali sit aliqḋ scri
ptum rememoratiuum eoꝝ que generalia
sunt nostre fidei, tā in latino ꝙ̄ in vulgari.
A ¶ Sunt eīn quedā tabule sup his vtiliter
ꝯposite, quas expediēs esset apud oēs cu
ras ecclīasticas infigere. Curati saltem il/
las videre possent, vt de ignorantia sua ex
cusatiōnē nō haberēt: ⁊ paucus esset labor
sumptusq̄ exiguꝰ. Postremo si p̄sens esset
ep̄us saluberrimū videret̄ sacramentū ꝯ/
firmatiōis p̄standū generaliter. Dicit eīn
venerabilis Guilermꝰ ep̄us parisiēsis. ꝙ
ꝓpter cessatiōnē huiꝰ sacramēti tepiditas
grādior est in fidelibus ⁊ fidei defensione.
Ista sunt ⁊ non est dubiū alia multa ꝗ̄ tra
ctanda viderent̄ diligēter ꝑ p̄latū quemli
bet vice sua, nō ꝙ possint oīa ad regulas
equitatis dirigi: ⁊ oēs a suis prauitatibꝫ
penitus arceri. Sꝫ quātulūcūq̄ modicū
fiat valebit ad eos qui p̄destinati sunt ⁊ p̄
ordinati ad vitā seu ad eoꝝ correctionem
seu ad ꝯsolatiōnē ⁊ maiorē ī bono ꝯfirma
tiōnē. Deniq̄ liberabit p̄latus ex h̄ animā
suā ⁊ exemplū p̄clarū virtutꝫ reliquis pre/
sentibꝫ ⁊ posteris derelinquet.

¶ Sequunt̄ octo ꝯclusiones ꝑ plures
doctores in italie partibꝫ approbate. qua
rum dogmatizatio vtilis videt̄ ꝓ extermi/
natione moderni scismatis.

v Eri cardinales
in electiōe pape vices gerūt vni/
uersalis ecclīe christiane. Patet
ꝑ talē electiōnē ꝯstituit̄ papa verus vica
rius xp̄i ⁊ caput corporis eiꝰ mystici, qḋ est
ecclīa. Sed hoc nō potest facere nisi chri/
stus vel ip̄mmet corpꝰ mysticū. aut habēs
in hoc ipsiꝰ potestatē seu auctoritatē. Ue/
ri cardinales hmōi vices ecclīe gerunt nō
solū in pape electiōe sed etiā in his que cir
ca eā rite ⁊ legitime fiunt ꝓ ecclīastica vni
one. Patet, q: electio pape finaliter ordi/
natur ad vniōnē ecclesie. Nā ideo eligitur
vnꝰ papa vt in eo tanq̄ꝫ in p̄mo capite sub
christo sit ecclīe vnio. Et ideo ꝓpter vnio
nem ecclīasticā est electio pape ⁊ nō econtra
¶ Ueri cardinales adiiciētes in electiōe pa O
pe iuramentū seu votū de cedēdo in casu p̄
senti. s. ꝓ tollēdo tā diuturno ⁊ obstinato scis
mate. ⁊ ꝓ danda pace ⁊ ecclīastica vnione
hoc rite ⁊ legitime faciūt, nō suo ꝓprio aut
priuato noīe: sed vice ⁊ noīe totiꝰ ecclesie.
Et ideo ꝗ tali iuramēto ⁊ voto ligant̄: ⁊ to
ti ecclīe obligant̄. a qua obligatiōe sine to
tius ꝯsensu vel auctoritate non soluūtur.
Patet satis ex p̄missis que omnia possent
faciliter nō solū diuino ⁊ humano iure: sꝫ
etiā naturali seu morali rōne fundari.

¶ Ex his tribꝫ suppositionibꝫ inferūtur
aliq̄ ꝓpositiones ꝗ sequunt̄. Quicunq̄ te
nent dn̄m angelū vocatum Gregoriū esse
papā, ⁊ eiꝰ p̄tensum collegiū esse veros car
dinales habēt ꝯsīter tenere ꝓpositiōes an
tedictas de eis verificari. ⁊ ideo habēt con
cedere dictū Gregoriū ꝑ iuramētū ⁊ votū
ab eo factū toti vniuersali ecclīe obligari:
⁊ suos p̄tensos cardinales pariter teneri:
vt (ꝙ̄tum in eis est) ip̄m faciāt ob iuramen
tum ⁊ votum efficaciter adimplere: alr̄s ab
vniuersali ecclīa reputādi sunt ꝑiuri ⁊ fra/
ctores voti. ¶ Talis p̄uaricatio voti et iu/ P
ramēti tam solēniter ⁊ in tā fauorabili ma
teria facti: nō solū esse grauissimū ⁊ morta
tale peccatū, ꝗnimmo si essent ꝑtinaces: p̄
uaricatores hmōi reputādi forent: nō solū
scismatici sed etiā heretici aut de heresi ve
hemēter suspecti. Pretensi cardinales ex
obligatiōe dicti iuramēti vel voti: ⁊ alr̄s ex
auctoritate iuris diuini ⁊ humani, si ꝓba
biliter videāt dictū Gregoriū (put actenꝰ
fecisse videt̄) friuolis excusationibꝫ ⁊ ꝑicu/
losis dilationibꝫ dicti sui iuramēti et voti
impletiōnē subterfugere, debēt ⁊ tenentur
post debitā monitiōnē se ab eo ⁊ eiꝰ obedi
entia ⁊ cōicatiōe subtrahere: ⁊ ꝯtra ipsum
tāq̄ꝫ notorie scismaticū ⁊ vehemēter de he
resi suspectū: ac perturbatorē ⁊ illusorē toti
us pollicie christiane ꝓcedere: ⁊ ad idē fa/
ciendū alios fideles ⁊ p̄cipue p̄latos ⁊ p̄n
cipes inducere ⁊ monere: alioq̄n nō pote/
runt excusari a fautoria scismatis vel here
tice prauitatꝫ. Adherētes dicto Gregorij
tanq̄ꝫ pape, ⁊ p̄cipue maiores p̄lati ⁊ prin
cipes post debitā informatiōnē a cardina
libus. vel alr̄s sufficiēter instructi de dicta
malicia ipsius Gregorij: tenent̄ se ab eius

Hinc sublatum est totum Alphabetum 9. Finis Alpha-
beti 8. et principium Alphabeti 10.

Culpa est violatio seu priuatio modi: speciei ꝛ ordinis cõpetẽtiũ libero arbitrio vt liberũ est. Mod⁹ in rebꝫ est limitatio diuine potẽtie efficiẽtis. Species est limitatio diuine sapiẽtie exẽplãtis. Ordo est limitatio diuine bonitatꝫ finientis.
Mensura est mod⁹ Numer⁹ est species. Pond⁹ est ordo. Et primis correspõdet vnitas. secundis veritas. tertijs bonitas. Mod⁹ ꝛ mẽsura ꝛ vnitas in libero arbitrio vt tale est attendit̃ in efficiẽdo vel nõ efficiẽdo libere ꝯformiter ad diuinam potentiã agentẽ. Spẽs numer⁹ ꝛ vẽitas ꝯformiter ad diuinã sapientiã exemplãtẽ
Ordo pond⁹ ꝛ bonitas/cõformiter ad diuinã bonitatẽ finientẽ. Lex natural' animaliũ/est lex quã habet qđlibet aĩal: nõ impeditũ vel indispositũ. Lex naturalis hominũ/est dictamẽ legis practicũ qđ nat⁹ est habere quilibet homo nõ impeditus in vsu rõnis: nec ex indispositiõe corporis, nec ex deprauatiõe viciorũ. Lex
E diuina ꝓprie in hoĩbꝫ/est lex ꝑ diuinã reuelationẽ/accepta ad regimẽ plurimoꝝ ꝑ fine beatitudis ꝑncipaliter ordinata. Primum ponit̃ ad differẽtiã legis ꝑuate. Aliud ad differentiã legũ iudicialiũ in antiq lege Lex ꝑuata/ẽ lex ꝑ diuinã reuelationem accepta/ad regimẽ ꝑsone singularis vel paucorũ. Diuina reuelatio est illustratio humane nature rõnalis ad quã habendã vel modũ habẽdi ipsa de cõi cursu sibi idito nõ attingit. Lex humana seu positiua est lex ꝑ rõcinationẽ ex lege naturali deducta in ꝯsequẽtijs ꝓbabilibꝫ ad finem debitũ humane creature. Probabile dicit̃. qđ pluribꝫ ꝛ maxime sapiẽtibus apparet verũ. Lex ciuilis ꝛ tempalis/ẽ lex humana ad finẽ naturalẽ socialis vite bene regulãde, imediate ꝛ ꝑncipaliter ordinata. ꝛ ꝑ illũ q̃ curã cõitatis gerit sufficienter ꝓmulgata. Lex ciuilis ꝛ spũalis: est lex humana ex ꝑncipijs creditis vl' ꝑ se notis ꝓbabiliter deducta: ad finẽ supnaturalẽ immediate ꝛ ꝑncipaliter ordinata: ꝑ illũ vel illos q̃ curã cõmunitatꝫ habent sufficiẽter ꝓmulgata. Lex charitatꝫ in via/est ius ꝓpinquũ fruẽdi deo ꝓpter se/et ceteris oĩbꝫ vtẽdi ꝓpter deũ: quomõcũq iuste placuerit ad meritũ vite eterne Ius est facultas seu potestas q̃dã ꝓpinqua/cõpetens alicui ex supioris dñi volũtate ꝑn cipaliter seu a ... Ius diuinum est ius cõpetens alicui ex lege diuĩa Ius ciuile/est ius cõpetens alicui ex lege ciuili
Ius euangelicũ est ius cõpetẽs alicui ex lege charitatis. Iurisdictio est potestas dãdi ius: h̃ est exercẽdi qđ iustum est.
Iurisdictio politica/est iurisdictio cohercitiua alteri⁹ vel vt alteri⁹ etiam inuiti.
Ratio bonitatꝫ in genere/est rõ perfecti ẽm aliquos. vel est ratio appetibilis. Rõ D bonitatis moralis de genere/est bonitas obiecti seu materie circa quã est habit⁹ vel actus moralis vere vel ꝑticipatiue liber.
Rõ bonitatis moralis simplr/ est bonitas contracta ex fine ꝛ obiecto/ꝛ ceterꝫ circumstãtijs ẽm dictamẽ recte rõnis indite naturaliter vel humanit⁹ acq̃site Ratio bonitatis gratuite/est bonitas ꝯtracta ex gratia gratũfaciẽte ꝛ infusa. Ratio ĩputabilitatis in actu/est emanatio ei⁹ libera vere vel ꝑticipatiue a rationali creatura.
Rõ laudabilitatis est imputatio ad laudem. Rõ vitupabilitatꝫ/est ĩputabilitas ad vituperiũ. Potẽtia libera vel rõnal' participatiue/est potẽtia nata obedire libero arbitrio: sicut est appetitus sensitiuus.
Act⁹ liber solũ ꝑticipatiue/ est act⁹ imperat⁹ a libero arbitrio mediãte actu illicito. ꝛ ita sunt in volũtate ꝛ in rõne quidam act⁹ solũ ꝑticipatiue liberi/ et similiter q̃dam habit⁹. Virt⁹ in genere/est bona ĩclinatio creature rõnalis ad opatiões nature sue ꝯgruas laudabiliter exercenduz.
Viciũ in genere ꝓportionabilit̃ describetur/qđ est mala inclinatio creature rationalis ad opatiões nature sue ĩcõgruas vituperabilit̃ exercendũ aut a bonis desistendũ. Virtus naturalis seu naturaliter insita est bona inclinatio creature rationalis/nõ acq̃sita sed innata ad opatiões nature sue cõgruas laudabiliter exercendum. viciũ naturale ꝑ oppositũ. Virt⁹ intellectualis acq̃sita sumpta generaliter est habit⁹ cognitiu⁹ ver⁹/inclinãs animã ad opatiões suas vt intellectiua est exercẽdũ. Viciũ intellectuale ꝑ oppositũ/est habit⁹ errone⁹ impediẽs aĩaz ab opatiõibꝫ sibi ꝯgruentibꝫ vt intellectiua est exercendis. Virt⁹ moralis in genere. est habitus acq̃situs laudabilis inclinãs ꝛ eleuans animã ad opationes suas ĩtellectuales vl' effectiuas/elicitas vel impatas laudabiliter exercendũ. Viciũ morale ꝑ oppositum Virtus ĩtellectualis put spectat ad

moralē est habit⁹ laudabilis inclinās ⁊ di
sponēs immediate aīam ad opatōes suas
vt intellectiua est laudabiliter exercēdum
Viciū intellectuale ꝑ oppositū. Vir
tus moralis put distinguit̄ ɔtra intellectu
alem,est habit⁹ acq̇sit⁹ laudabilis īclinās ⁊
eleuās īmediate aīam ad opatōes nature
sue ɔgruas vt effectiua est laudabilit̄ exer-
cendū. Viciū morale ꝑ oppositū. Ha
bitus acq̇sit⁹ est qualitas aīe genita ex mł
tis actib⁹ nō de facili mobilis. ⁊ ꝑ hoc dif
fert a dispositiōe que facile est mobilis.
Virt⁹ theologica,est habit⁹ a deo solo
infusus eleuās liberū arbitriū .i. facultatē
rōnis aut bonitatis aut vtriusq̄ ad deū
immediate obiectalit̄ ⁊ laudabiliter attin
gendū. Gratia i genere,est ꝟtus qualis
cūq̄ fuerit cōsiderata. put a deo gratuite
donata est. Vel gr̄a in genere appellari
potest oē illud qualecūq̄ sit qđ de⁹ imit
tit creature rōnali: vt ip̄a declinet a malo
⁊ faciat bonū. Hoc modo naturalia ⁊ for
tuita bona: imo ⁊ mala fortune inter gra-
tias quādoq̄ numerant̄. Gratia magis
in speciali,est donū aliqđ ɔsideratū prout
a deo gratuite: hoc est sine meritis collatū
est. Hoc modo ꝟtutes oēs gratie sunt.
immo ⁊ naturales ad bonū inclinatiōes.
Gratia speciali⁹ est habit⁹ aliq̇s aīe su-
pernaturalit̄ infusus ad finē beatitudinis
mediate vel imediate ɔsequēdū. Hoc mo
do fides ⁊ spes ⁊ ꝓphetia ⁊ dona ⁊ beati-
tudines cōputant̄ in gratijs. Gratia ꝓ
prie put cōuertit̄ cū charitate,est habitus
mētis a deo solo supnaturalit̄ infusus: vi
uificans eā ⁊ dignificās formalit̄ ad act⁹
deo placitos ⁊ meritorios imediata pdu-
cendū cū acceptatiōe eiusdē aīme ad ꝓpin
quā dignitatē habēdi vitā eternā. Dicitur
imediate ꝓpter alios habit⁹ formatos. Di
citur ad dignitatē ꝓpter p̄scitos in gratia
Gratia p̄ueniēs est gr̄a generalit̄ dicta
F ꝑ q̄nto p̄monet liberū arbitriū stimulans
qđammō ⁊ trahēs ip̄m mediate vel imedi
ate ad deū sup oīa diligendū: ⁊ ad decli
nandū a vicio, nō tollēs libertatē: sȝ eā po
tius actuās ⁊ ad ꝓprios mot⁹ agēdos iu-
uans. Tract⁹ dei idē est q̄ gr̄a p̄ueniēs
Preuētio dei idē. Inspiratio diuina:
idem. Instinct⁹ bon⁹ idem. Spirit⁹
bon⁹ put idē est sicut vehemēs q̇dā impul
sus,idē est. ⁊ sic capit̄ a Johāne in canoni
ca Probate sp̄us si ex deo sint. Gr̄a co-
mitās ⁊ gr̄a in speciali appellat̄ ꝑ q̄nto co
agit libero arbitrio ad op⁹ bonū. Gr̄a
subsequēs est gr̄a ꝑ q̄nto manet i libero ar
bitrio post op⁹ ei⁹ bonū inclinādo quoti-
die ad pfectū. Gr̄a gratis data est donū
sic appellatū: q᷑ sine meritis dat̄. Gr̄a
gratificās ⁊ iustificās,est charitas sic ap-
pellata: q᷑ pctm̄ expellit ⁊ gratā reddit ani
mam deo atq̄ iustā. Resistere gratie dei
vel sp̄ui sancto est nō velle insequi tractū
vel impulsum gr̄e p̄uenientis. Extingue-
re sp̄m sctm̄,idē. Instinct⁹ generalit̄,est
fortis ac vehemēs inclinatio liberi arbi-
trij mediate vel imediate ad aliqualiter se
vel habendū vel nō habendū. Spiritus
vno mō idē est. Instinct⁹ mal⁹ est insti
ctus directe vel indirecte ad pctm̄ vł retra
hens a ꝟtute. Tentatio idē est. Insti
ctus bon⁹,est instinct⁹ ꝓmouēs directe vł
indirecte ad virtutē. vel a vicio diuertens.
Inspiratio idē est vno modo. Oēs
appꝛehensiōes q̄ncq̄ sensuū: oēs passiōes
interiores in aīa sensitiua apperēte: ⁊ i aīa
intellectiua volēte. ⁊ oēs habit⁹ acq̇siti
vel infusi: ⁊ noue mutatiōes tēpoꝝ: ⁊ egri
tudines vel sanatiōes ⁊ cōstellatiōes pa-
tentes vł occulte: ⁊ naturales mot⁹ appre
hēsiui q̄ dicunt̄ sensus nature: ⁊ oēs mo
tiones angeli boni vł mali erga liberū ar-
bitriū nostꝝ mediate vel imediate: ⁊ moti
ones spāles sp̄us sctī desup numerant̄ iter
instinct⁹ ⁊ sp̄us: maxime qñ sur̄ epunt ve- G
hemēter cū repētina quadā imp̄meditata
q̄s motiōe. Instinct⁹ diuin⁹ ꝓprie est i-
stinct⁹ fact⁹ imediate ⁊ ꝑ se a deo tangēte
aīam ⁊ exsuscitātē ⁊ qđammō actuāte eam
ad obediendū sibi cū oī subiectiōe super
hic ɔtraria. Inspiratio sp̄us sancti, idē.
Instinct⁹ angelic⁹,est instinct⁹ factus
ab angelo bono p̄ncipaliter tm̄ a deo: īdu-
cens aīam ad obediēdū deo. ⁊ h̄ vel imedi-
ate ꝑ irradiationē q̄ndā ei⁹ spiritalē ⁊ intel
ligentia ⁊ volūtate si h̄ cōcedat̄ posse fieri i
In via ⁊ ꝑ quādā internā ⁊ placidā locuti
onē. Vel h̄ est mediāte motiōe sensualita-
tis ⁊ viriū suaꝝ int⁹ vel extra: q̇b⁹ mot̄ aīa
cōsequēter seip̄am mouet ⁊ actuat. Hunc
semp comitat̄ ꝓfunda humilitas: sibi ip̄si
vilescēs. Instinct⁹ diabolic⁹ describet̄
ꝑ oppositū: q̄ est instinct⁹ p̄ncipalit̄ factus
a malo angelo inducēs ad peccatū. et hoc
vel immediate ꝑ quandā immissionē hor-
roris sui in animā intellectuā: si h̄ ɔcedat̄

posse fieri: vel p quandã internã blasphe-
mã locutionẽ aut subdolã. Vel hõ est medi
ante motiõe sen'ualitat' intus z extra. hũc
cõmutat semp supba quedã de seipo com
placẽtia. Immissio p angelũ malũ: idẽ.
Succẽdere ad malũ idẽ. Trãsfigu
ratio sathane in angelũ lucis/ est immissio
diabolica vel instinctus diabolic⁹/ siue sit
visibiliter siue inuisibiliter inducẽs ipã
aiam ad malũ sub specie magni boni. Tẽ
tatio subita/ est tẽtatio que deliberãdi spa
cium vix admittit. Tẽtatio cõpleta/ ẽ tẽ
tatio que vix etiã inuenire põt sine nouo
peccato. Tẽtatio morosa est tentatio q̃
tediũ z quasi desperationẽ vincẽdi eam in
generat. Resistere tẽtationi/ est p tenta
tionẽ nõ cõsentire pctõ. Vincere tẽtatio
nem/ est positiue dissentire pctõ p tentatio
nem pposito. Datio morosa spũssancti i
aia/ est liberalis z dignatiua cõdescẽsio spi
ritussancti cũ aia ad faciendũ de ppinquo
quicq̃d ipa rationabilit' voluerit ad salu
tem suã. vel fruẽdo deo vel vtẽdo creatura
D Missio spũsscti in aiam est ei⁹ datio cũ
aliquo signo sensibili demõstrato. Mis
sio filij in aiam idẽ est. Missio filij z spi
ritussancti p prẽm in mundũ/ est ipsoꝝ p
ductio eternalis manifestata exteri⁹ per si
gnũ aliqđ sensibile. ppterea pr̃ non mittit
qz nõ pducit. Incarnatio filij idẽ est q
eius missio i mundũ. Spũsscm̃ illabi i
aiam/ est ipm̃ esse intimũ aie ad regendum
omnes mot⁹ ei⁹ liberos: put sibi placuerit.
Hõ modo nihil aliud põt illabi. Datio dei
tot modis dicit: q̃t modis creaturã aliq̃d
hñ recipit⁹. Hinc est q se dat p naturã: p
grãm grãs datã vario modo: p grãz gra
tificantẽ: p grãm cõfirmantẽ. z tandẽ p gra
tiam cõsummatã in glia. Instinct⁹ natu
re ppri⁹ z intrinsec⁹/ est inclinatio fortis rei
competẽs sibi essentialit' z intrinsece ex do
no dei ad finẽ suũ mediate vel imediate cõ
sequendum. Proprietas specifica rei ſm
hũc instinctũ/ nõ ſm potentiã pure obie
ctiualẽ attẽdit. Instinct⁹ nature pprius
sz intrinsec⁹ vel accidẽtalis: est inclinatio
quedã supaddita rei a sua institutiõe p fine
suo mediate vel imediate cõseq̃ndo. Ap
petit⁹ nature/ idẽ est q instinct⁹ naturalis
Instinct⁹ nature intrinsec⁹ sed vniuer
salis/ est inclinatio rei ad bonum vniuersi.
vel ad obediendũ ei q̃ vniuersalis cõditor z
rector est. Potẽtia obediẽtialis/ idem est
nisi q ſm hanc nõ sumit distinctio essenti
alis z specifica rez. Instinctus nature
corrupte in sensualitate/ est fortis inclina
tio sensualitatis ad obiecta sua nõ expectã
do regulã rõnis. pueniẽs nobis ex pctõ p
moꝝ parentũ. Lex nature corrupte/ idẽ
Lex mẽbroꝝ/ idẽ. Fomes pcti/ idem.
Tyrann⁹ mẽbroꝝ idẽ. Priuatio iu
sticie originalis: idẽ. Instinct⁹ intrinse
cus nature intellectual' corrupte: est incli
natio fortis ad cõdescendendũ sensualitati
ad vtendũ deo z fruendũ creatura: z spũa
liter fornicandũ. Vti deo: est ipm̃ ppter
aliud a se diligere z querere. z est qñq; mor
tale qñq; veniale. Frui creatura: est spre
to incõmutabili bono adherere creature.
z si hoc fiat tanq̃ fini pncipali. semper est
mortale. Fornicatio spũalis: idẽ est qđ
vti deo vel frui creatura. Vel sic. fornica- I
tio aie est adhesio ei⁹ bono cõmutabili:
postposito incõmutabili ſm aliquã suarũ
viriũ. Fornicatio v̄tutis irascibilis: est
fiducia quedã in alio q̃ in dei potentia et
glia finalit'. vel diffidẽtia de eadẽ. For
nicatio v̄tutis rõnalis est cõq̃sitio sapiẽtie
terrene: aialis: z diabolice: spreta dei sapi
entia. Fornicatio cõcupiscibil': est cõqui
sitio phibite delectatõis i creatura: spreta
dei bonitate atq; dulcedie. vel q̃rere dulce
dines spũales ppter seipas pncipalit': non
ppter deũ. Instinct⁹ natural' ab extrinse
co est tract⁹ vehemẽs z subit⁹. vel ab aliq̃
obiectoꝝ q̃nq; sensuũ exterioꝝ. v' ab habi
tib⁹ acq̃sitis aut a celesti v̄tute v' forma v'
influẽtia. Influẽtia celestis v' forma vni
uersalis est v̄tus q̃dã deriuata inferi⁹ ab i
telligẽtijs: mediãtib⁹ orbib⁹ suis z motu cõ
mouẽs corpa. q̃b⁹ cõmotis aie pser.tim rõ
nales formãt sibi fantasmata pportionabi
liter ad tales influẽtias clari⁹ v' obscurius
p diuersitate corpis hac v̄tute cõmoti. sic
puer sol⁹ i tenebris etiã formal sibi fantas
mata terribilia: z vehemẽter amãs sibi som
nia fingit. Speculũ eternitat' noiat tota
spũalis aggregatio oĩm subaꝝ separataꝝ
cũ suis cognitiõib⁹ z illustratõib⁹ q̃s a deo
suscipiũt. Mũd⁹ spũal': idẽ. Cathena
aurea idẽ. Hierarchia celest' idẽ ſm the
ologos. Cathena argentea est aggrega
tio ordinata oĩm influẽtiaꝝ corpaliũ a p
mo corpe vsq; ad infimũ. Mũd⁹ corpa
lis idẽ. Prophetic⁹ instinct⁹ naturalis
est cognitio quedã occultoꝝ habita ex in

fluxu celesti mouēte aīam intellectiuā: cor
pore tñ mediāte. ⁊ ſm ꝙ clariꝰ aut obscuri
us mouet: ſm h sex spēs hmōi ꝓphie disti
guunt. Prophetia ꝑ somnia fundat su
per hac motōe forme vniuersalis celestis
⁊ ſm ꝙ variat ꝑ clariꝰ ⁊ minꝰ claꝝ sex vel
septē hmōi ꝓphetiaꝝ vł diuinationū diffe
R rētie numerant. Diuinatio vel ꝓphia q̄
fit ꝑ aspectū cuiuscūqꝫ rei exterioris in ma
gicis adinuētionibꝫ si qd habeat solidita
tis fundat in hac motōe celestis influētie:
siue sit in garritu vł volatu auiū. siue i flā
me ispectōe siue i ominibꝫ aut iqbusłibꝫ au
spicijs ⁊ obseruatōibꝫ talibꝫ. Jstic eñ silis
est ꝯiectura qualē medicꝰ facit de q̄litati
bus aīe ex pulsu vene corꝑalis. q̄uis ista
ꝯiectura neqꝫ ita certa sit neqꝫ ita stabilis.
imo se his dare spreta prudētia curiositas
est noxia ⁊ dānanda. Bonā fortuna est
bonꝰ instinctꝰ naturał/ ⁊ mala malus ⁊c̄.
Donū put approꝑate distinguit i septē
dona/ est grā nō solū iuuās liberꝫ arbitriū
vt ṽtus: ſʒ efficaciꝰ illud expediēs ad oꝑa
tiōes salubres sibi ꝯgruas. Beatitudo
put i euāgelio sumit/ est grā nō solū iuuās
⁊ expediēs liberꝫ arbitriū: ſʒ illud altiori et
diuiniori mō ꝑficiēs ad oꝑatōnes suas ex
cellētes ⁊ q̄si diuias. Uirtꝰ heroica cō
uenit cū beatitudie. ⁊ est ṽtus excellēs ad
quā cōis hoīm vita nō attingit. Besti
alitas ꝑ oppositū/ est viciū excedēs cōem
hoīm maliciā ex ꝯsuetudie ꝑuersa ⁊ vicio
corꝑis inclināte. Uirtꝰ cardinał ꝯuenit
cū morali: ꝯnotādo ꝙ ꝑncipalit sit regu
latiua ⁊ ordinatiua vite hūane. ⁊ ꝙ sub ea
ṽtutes alie numerent. Fructꝰ spūs sunt
quidā vsus vł statꝰ qbꝫ replent aīe iustoꝝ
⁊ ꝯsolant q̄ ad beatitudies ꝓpt sui ꝑfecti
onē ꝯsequūt. Meritū est actꝰ laudabił
factꝰ ad bonū alteriꝰ vere vel interp̄tatiue
seu reputatiue ꝓ q̄ exigit p̄miū. dr reputa
tiue ꝓpt deū/ q̄ bonoꝝ nroꝝ nō eget. De
meritū ꝑ oppositū/ est actꝰ vituꝑabilis fa
ctus ṽe vł interp̄tatiue seu reputatiue ad
malū alteriꝰ ꝓ q̄ exigit suppliciū. Meri
tū de ꝯgruo/ ē meritū ꝓ q̄ exigit p̄miuʒ de
ꝯgruo. Meritū ex ꝯdigno est meritū ꝓ q̄
exigit p̄miū ex debito. Et h dupłr. vł ex de
bito pacti ⁊ legis ⁊ dñi significātis actum
ad tale p̄miū. vł ex rigore iusticie: sic ꝙ si ñ
redderet p̄miū: iniuste ageret cū merēte. et
h solū reꝑit inter creaturas ad inuicem.
Meritū vite eterne est actꝰ laudabilis:

a charitate mediate vel imediate ꝓueniēs
ꝓ quo dignificat deꝰ hoīem ad vitā eternā
quā habebit si obicē nō posuerit. Me L
ritū tꝑale/ est actꝰ laudabił moralit bonꝰ:
ꝓ quo dignificat qs ad p̄miū aliqđ tꝑale.

Sequit de quattu-
or ṽtutibꝫ cardinalibꝫ. Et p̄mo de pruden
tia ⁊ partibꝫ eius.

¶ Uirtꝰ prudētie morał in genere/ ē ha
bitꝰ intellectualis acq̄sitꝰ laudabilis/ de
uans ⁊ dirigēs liberꝫ arbitriū in agendis
vł vitādis. Prudētia monastica/ ē pru
dētia regulās ꝑsonā ꝓpriā. Prudentia
economica/ est prudētia regulās młtitudi
nem illiꝰ domꝰ siue domesticā. Prudē
tia legalis vł regał/ est prudentia regulās
ordinatiue aut p̄ceptiue młtitudinē poli
ticā. Prudētia militaris/ est prudētia re
gulās executiue policiā ꝓpter victoriam.
Prudētia politica vł ciuilis/ est prudē
tia regulās policiā ciuilē ꝑ se sufficientē i
vita sociali. Policia est societas pluriū
in imꝑando ⁊ obediēdo sub certis legibꝫ or
dinata. Eubulia est prudētia docēs in
uenire debito mō mediū ad finē ꝑ delibe
rationē vł ꝯsiliū. ⁊ pōt appellari cōsiliati
ua. Astutia opponit eubulie q̄ ad finē i
tentū. Et ē viciū intellectuale docēs inue
nire accōmoda media ad finē malū. So
lertia iuuat ad eubuliā. ⁊ est vis seu facul
tas inueniēdi mediū in tempe nō ꝓspecto
Jngeniū videt dicere idē. Ebetudo
vel insolertia eubulie qđammō priuatiue
opponit. Precipitatio ei opponit q̄ ad
modū. Et est viciū quo qs p̄cipitāter icli
nat dare vł capē ꝯsiliū. Tarditas est vi
ciū aliud extremū. Fraus ei opponit q̄
ad inuentū mediū. Et est viciū intellectu
ale iclināś hoīem inuenire media sophi
stica ⁊ magis ad hoīem q̄ȝ ad rē ad inferen
dū ꝓximo iniustū nocumētū. Dolꝰ est si
mile viciū ad decipiēdū ꝓximū i q̄uis ma
teria. Et est dolꝰ bonꝰ si hoī ꝓsit ⁊ nihil ob
sit secluso mēdacio. Synderesis vł syn
desis ē prudētia docēs iudicare debite de M
medijs inuentis. ⁊ pōt nomiari iudicatiua.
Stulticia opponit ꝯrarie synesi. Et ē
viciū intellectuale ipediēs iudicare de me
dijs. Fatuitas opponit ei ꝓuatiue. ⁊ est
carētia debiti iudicij ⁊ dr asynesia. Gno
mi est prudētia docēs iudicare de medijs
inuētis ad finē modo heroico. h est ſm al

tiora pncipia trāscēdentia modū cōem hu manū. vl' fm alios fm epikeyam q̄ ptīcla/ res respicit circūstātias. Stulticia ⁊ fa/ tuitas opponūt' gnomy si sint circa altio/ ra pncipia. Prudētia pceptiua q̄ antho nomasice ppt' sui pncipalitatē dr prudētia est prudētia pcipiēs iudicata. ⁊ eadem ad op⁹ applicās. Imprudētia executiua qñz ꝯ trie. qñz puatiue oppōit' prudētie executiue ⁊ sic ē puatio h⁹ prudētie vl' habit⁹ opposi to mō se hñs. Prudētia anialis terrena ⁊ diabolica opponūt' prudētie vt ꝯsiderat' fm materiā suā. Uñ prudētia anialis seu carnal' est viciū intellectuale retorq̄ns act⁹ prudētie q̄ sunt ꝯsiliari iudicare imparare ē ad ꝓsecutionē voluptatū: siue ad agendū curā carnis. Prudētia terrena seu mun di est viciū intellectuale retorq̄ns actus ⁊ officia prudētie ad curā rez tpaliū modis ⁊ fine indebitis. Prudētia diabolica est viciū intellectuale retorq̄ns officia prudē tie ad vicia spūalia: vt sunt inuidia/supbia ⁊ cē. Discretio est prudētia pceptiua segre gans vl' secernēs a cōmodis oia incōmo/ da. Indiscretio opponit' ei puatiue vel ꝯtrarie. Suspitio opponit' ei in plus ⁊ est viciū intellectuale iclinās ad supflue ⁊ leuiter timēdū ⁊ iudicandū de incōmodis Uel est timor ꝓsertim ex mala reputatiōe alioz. vl' est viciū intellectuale faciens tre pidare vbi nō est timor. Et dr sil'r viciū ze/ lotypia respectu vxoris. Sollicitudo vl' diligētia dr prudētia put adiuuat hoīem

A vniuersalit' ad oēs act⁹ pncipales prudē/ tie. Cura supflua opponit' ei in pl⁹. ⁊ est viciū q̄ quis iclinat' ad act⁹ prudētie cum anxietate nimia ⁊ q̄dā rōnis suffocatione

Curiositas vno mō spectat ad istō vici um. Est eñi curiositas viciū q̄ quis iclina tur apponere studiū vehemēs ad res sup/ fluas ⁊ minus vtiles, vtilioribꝫ ꝓtermissis Alio mō describit' ꝙ est viciū q̄ quis libi/ dinose inclinat' venātia vl' ignota experiri.

Negligētia est viciū oppositū in min⁹ q̄ q̄s inclinat' nihil aut parū curare de pru/ dētia. Rōnabilitas dr prudētia put ad/ miniculat' spāliter ad act⁹ ꝯsilij seu ad me/ diū inueniēdū cōicādo in pncipijs practi cis cū alijs. Irascibilitas ē viciū oppo situ in min⁹ q̄ quis nō cōicat cū alijs i pn cipijs practic'. ⁊ h vl' puatiue vel positiue: q̄ scz inheret pncipijs oppositis. Assen/ tatio est viciū oppositū in pl⁹ q̄ q̄s inclina tur indifferent' ꝯcedere oia q̄ ali⁹ ꝓposue/ rit. Persuasibilitas dr prudētia vel ad/ iutrix ei⁹ ad ꝯsiliū. Et ē inclinatio q̄ q̄s ob tempat ⁊ obedit ꝯsilio q̄ntū ⁊ q̄lit' oportet.

Impsuasibilitas vl' capitositas ⁊ pritna/ cia ē imansio in ꝓprijs opionibꝫ. ⁊ est vici um oppositū q̄ q̄s inclinat' nimis inniti ꝓ prie prudētie ⁊ snie. Leuitas est viciū op positū q̄ q̄s nimis cito credit aut recedit a snia ⁊ iudicio. Memorabilitas dr pru dētia put adminiculat' ad iudiciū p recor/ datione pteritoz. Obliuio est viciū op/ positū q̄ quis nō apponit cordi ea mlta q̄ vidit ex q̄bꝫ posset se iuuare. Usus vel prudētia vsualis dr prudētia iuuās ad iu diciū ex pncipijs practicis acceptis p mltas memorias. Cecitas vl' inertia q̄si sine ar te/est viciū oppositū. vel ꝯtrarie si hꝫ pnci pia practica mala ad oppositū. vl' puatiue

Intellectiuitas vl' ꝯsideratio dr prudē tia put admiculat' ad iudiciū ex aduerten tia sedula pñtiū. Stupiditas vel acri/ sia est viciū oppositū q̄ quis de pñtibꝫ nil vel paz aduertit. Prouidētia ē pruden tia adminiculās ad iudiciū ex ꝯiecturati/ one futuroz. Improuidētia viciū oppo D situ q̄ quis nō puidet q̄ puideri possent et deberēt. Supstitiosa obseruatio futu/ roz est viciū oppositū in pl⁹ q̄ q̄s inclinat' puidere aut pnosticare de futuris q̄liter fie ri nō pōt. aut nō dꝫ vt est astrologia de inter rogatiōibꝫ vt auguriū: geomancia: ⁊ sil'es supstitiōes ꝓphane ⁊ ꝓhibite. Cautio vl' cautela vl' circūspectio, est prudētia prout adminiculat' ad executiōe ex ꝯsideratione coz p q̄ posset pcepti executio ꝑpediri.

Incautio vñ dr q̄s incaut⁹ vel incircū/ spect⁹)est viciū oppositū vel puatiue vl' cō trarie: si q̄s positiue inclinet' exponere se g̃ tis pericul'. Cautelositas in malo vl' cal liditas pt noiari viciū oppositū in nimis: quo q̄s supflue ⁊ dānose inclinat' picl'a ob seruare. ⁊ inde ipedit' executio. Sapia p ut iuuaret prudētiā vl' spectaret ad eā: dice ret' prudētia sapiētialis. ⁊ posset describi: ꝙ est habit⁹ cognitiu⁹ eterne legis cuz affe/ ctu suaui ad eā laudabilit' exeq̄ndā. ⁊ ꝯue/ nit rōne pmi cū gnomy. Insipiētia ē vi/ ciū oppositū vl' puatiue vl' ꝯtrarie si habi tus sint erronei ad oppositū ꝑ sapie. et si affect⁹ sit corrupt⁹ ne lex dei laudabilit' i/ pleat'. ⁊ hec insipiētia dici pt sapia terrena aīalis ⁊ diabolica. de q̄bꝫ ꝓus. Abomia/

tio vl' fastidiū spūalis bonitatꝭ dici pt h' vi
ciū insipiētie rōe saporꝭ corrupti. Sci
entia put fuit prudētie vl' spectat ad eā no
minat' prudētia legal': q est habit' cogniti
uus pticulariū ɔclusionū ex pncipijs de
ductaꝝ circa leges hūanas vt sciat hō cō
uersari i medio natōis praue. Viciū oppo
situ pt dici in spāli ignorātia: put ignorā
tia ē crassa vl' supina. ⁊ ɔiūgit' volūtario. vl'
dr insulsia. a q ḋs dr insulsus. vel alio noie
stli. ⁊ est dū ḋs caret scia hac sibi debita. vl'
qr hꝫ errores oppositos a ḋb' possꝫ deno
miari illegal' vel iciuilis. Et est illegalitas
viciū q ḋs inclinat' nō cōicari ⁊ ɔuersari i
legib' bonis alioꝝ. Ferinitas ē vicium q
P ḋs iclinat' nō ɔuersari ciuilit' pl' q̄ fera.
Canina domesticitas ē viciū oppositū
ɔueniēs cū adulatōe ⁊ assentatiōe q ḋs ni
mis reddit se familiarē ⁊ domesticū. Ars
put fuit prudētie dr prudētia art': q est ha
bit' cognitiu' reꝝ factibiliū p suā artē: vt
fm eā laudabilit' opet'. Inertia q̄si sine
arte: noiari pt viciū oppositū vl' puatiue si
caret noticia artꝭ debita officio suo. ⁊ inde
male opet'. aut positiue si errores hꝫ oppo
sitos. Intellect' q est cognitio pncipio
rū, put fuit prudētie videt' eē idē q synde
resis si capiat' p habitu ei' q est cognitiu'
pncipioꝝ moraliū seu practicoꝝ cū incli
natōe naturali ad oparōꝫ illoꝝ. Brutali
tas seu bestialitas pt dici viciū oppositū
vl' puatiue: ex ipedimēto corpis ⁊ carentia
iudicij rōnis: vt i fatuis ⁊ maniacꝭ ⁊ silr le
sis. vl' positiue: si ḋs ex malicia ⁊ ɔsuetudīe
viciosa mētiat' circa pncipia moralia: q̄
uis iclinatio natural' aboleri ñ possit. Fi
des, put admiculat' prudētie ē hit' assensi
uus firmit' eoꝝ q de' reuelauit ad ea fideli
ter ⁊ laudabilit' exeq̄ndū. ⁊ ɔuenit i h' cū sa
piētia ⁊ cū gnomy. Infidelitas opponit'
ei: vl' puatiue: qr caret fide debita. vl' posi
tiue. qr hꝫ errores ⁊ hereses ad oppositum
v'e fidei impediētes laudabilē agendorum
execucionem.

Sequitur de tēpe-rantia ⁊ partib' eius.

¶ Tēperātia ē hit' laudabil' iclinās aiā vt
affectiōes ⁊ oparōes ide seq̄ntes moderate
sint ⁊ ordiate fm mediū q ad nos put recta
rō determiabit. Vl' tpantia ē v't' moralis se
datiua passionū: h' ē affectionū nimis mo
uētiū. Sedatio passionū ē diminutio vl'
restrictio eaꝝ i sensualitate: ⁊ fortificatio i
clinationū oppositaꝝ i volūtate. ⁊ ita v't'
est i vtraq;. Augmētatio passionū p oppo
situ. Affectio moderata ⁊ ordiata est affe
ctio q fit cū circūstātijs oib' reqsitꝭ q sunt
septē. s. q̄tū. qualit'. qñ. vbi. p q. circa qd. ⁊
ad qd oportet. Affectio iordinata ⁊ imo- Q
derata p oppositū. Intpantia ē viciū op
positū i pl' tpantie q ḋs iordiate ⁊ imode
rate nimis afficit'. Insensibilitas noie ge
nerali ē viciū oppositū i min'. Parsimo
nia ē tpantia circa obiecta gustū allicientia
p̄sertim circa cibū mō hūano. viciū oppo
situ i min' nō hꝫ nomē oppositū nisi dice
ret' insensibilitas cibi. Dore puētio ē viciū
oppositū i pl' q ḋs comedit qñ nō optet.
Castrimargia ē viciū oppositū i pl' q ḋs
comedit pl' q̄ optet. Ingurgitatio idem.
Leccacitas ē viciū: q ḋs comedit q̄lia ñ
optet: vt cibos illiberales vl' nimis sūptu
osos aut delicatos. Voracitas ē viciū: q
ḋs comedit mō q ñ oꝫ. Sobrietas ē tpātia
circa potū mō hūano. Vinolētia seu ebri
etas ē viciū oppositū i pl' q ḋs potat qñ ⁊
q̄lit' ⁊ q̄lia ñ optꝫ ⁊ pl' q̄ optꝫ. Insensibili
tas pot' pt dici viciū oppositū i min'. Ab
stinētia ē tpantia modificās passiōes cibi
⁊ pot' fm leges altiores. p̄dicta vicia ⁊ p̄
sertim fractio ieiunij sūt vicia opposita in
q̄tū sūt circa materiā vl' legē altiorē. Ca
stitas ē tpantia circa sensū tact' modificās
act' ei'. Luxuria dr generali noie viciū
oppositū i pl'. Fornicatio ē ɔcubit' illici
tus solute psone cū soluta. Adulteriū est
ɔcubit' illicit' cū psona ligata mrīmonio.
Stupꝝ ē illicit' ɔcubit' cū psona v'gine.
Incest' ē ɔcu. illi. cū psona eiusdē pentele.
Sacrilegiū ē illicit' ɔcubit' cū psona do
dedicata. Viciū ɔ naturā ē viciū q nō ob
seruat' ptes ⁊ modi ad generatōꝫ idonei: et
si sit i mrīmōio. Mollicies ē pollutio a se
ipo. Cōcubit' masculoꝝ fit cū mascul' ad
inuicē. Silr ɔcubit' femiaꝝ ē ɔcubit' i eo
dē sexu. Cōcubit' q̄cūq; bestiaꝝ pt dici
bestialitas spāli noie. Pudicicia ē tpantia
modificās venerea sig. Impudicicia ē vi
ciū oppositū: ⁊ hꝫ tot modos q̄t modis va
riat' signa ipudica i osculis v'bis i nutib' et
silib'. Virginitas ē ppetua ai ⁊ corpis ite- R
gritas. vl' ē tpantia circa tactū p oi tpe abs
q; cupiētia volūtaria ⁊ ɔpleta veneree dele
ctatōis. Viduitas ē carētia volūtaria eiu
sdē liber delectatiōis ɔplete. ⁊ h' p aliq̄ tpis

portiõe. Vicia de q̄bꝰ sup. opponũtur istis ꝟ tutibꝰ: q̄ nec iste ꝟtutes addũt nisi supero gationẽ. Mãsuetudo ẽ tẽpantia modera tiue ire. ⁊ alio nomĩe pt dici tractabilitas.

Ira ẽ motꝰ appetitꝰ aĩalis inordinatꝰ faci ens ebulire sanguinẽ circa cor ex apphẽsi one iniurie vl' dãnificatõis illate ꝟe vl' repu tatiue. Iracũdia ẽ viciũ oppositũ mãsue tudini i plꝰ. Insensibilitas ire i minꝰ. Ira cu̇ta dr̄ facilitas irascẽdi. Ira difficil' est tenacitas ire diuturna. Iracũdia amara est q̄ nõ q̄escit absq̄ gui pena ⁊ adepta vin dicta. Et pt dici zelꝰ amarꝰ aut rigore infle ribil'. Oppositũ remissio ꝑme ire q̄ pt dici extandescẽtia: opponit' extinctio q̄ q̄s nul lo mõ irascit' q̄n oporteret. Sc̄de ire q̄ dici pt duricies idomabil' opponit' fluxa molli cies q̄ q̄s stati inordiate desistit ab ira. Cõ tinẽtia ẽ tẽpantia moderatiua ꝯcupiẽ iteri oris. Incõtinẽtia viciũ oppositũ vl' besti alitas si excedit modũ hũanũ. Clemẽtia est tpantia moderatiua ꝯpassiõis i vĩdicta expetẽda. Remissio vl' nimis mitescere ẽ viciũ oppositũ i minꝰ q̄ q̄s ñ cupit vĩdictã q̄ñ oportz ex mulicbri ꝯpassiõe. Crudeli tas ẽ viciũ oppositũ i plꝰ: q̄ q̄s delectat' in vindicta: nec ꝯpatit' sic inueniũt' crudeles aliq̄ sine ira. Eutrapelia ẽ tẽpantia mode ratiua appetitꝰ lusibil' seu gaudij ludicri.

Vaniloquũ ẽ viciũ q̄ q̄s oĩa ꝯuertit i lu dũ. Cõtumelia ẽ viciũ q̄ q̄s pũgit i ludo Scurrilitas ⁊ turpiloquũ q̄ q̄s dicit' libe ralia ⁊ obscena ꝟba. Agrestitas ẽ viciũ oppositũ i minꝰ: q̄ q̄s spernit ludere q̄ñ et vbi ⁊ q̄lit' oportz. Timoratio (vñ dr̄ q̄s ti moratꝰ) est tpantia moderatiua cuiuscũq̄ ausus aut motꝰ vehemẽtis ⁊ elati ⁊ temera rij circa q̄cũq̄ ipingẽtis. Timiditas seu trepidatio opponit' ei i minꝰ: q̄ q̄s timet ñ timẽda: vt equꝰ vmbraticꝰ. Vehemẽtia viciũ oppositũ i plꝰ. Pudor sanctꝰ est tẽ perãtia moderatiua circa erubescibilia cir ca q̄ est i aliq̄bꝰ ipudẽtia seu inuerecũdia seu frontositas meretricia: que de nihilo scit erubescere. Erubescẽtia viciosa ẽ opposi tũ viciũ i excessu. Studiositas est tpan tia circa desideriũ sciẽdi q̄ desiderat hõ sci re ea q̄ oportz ⁊ quõ oportz. Curiositas sciẽdi ẽ viciũ oppositũ p excessũ. Disco lia est viciũ p defectũ q̄ q̄s nõ curat addi scere q̄ ⁊ quõ oportz. Sufficiẽtia est tẽ perãtia circa appetitũ hñdi. ⁊ h̄ modo cõi. Cupiditas ⁊ auaricia est viciũ opposi tum: q̄ q̄s appetit acq̄rere vl' retinere ꝯ re ctam rõnẽ. Furtũ est occulta ꝯtrectatio rei aliene dño nõ ꝯsentiẽte: nec ꝟe nec iter p̄tatiue. Interptatiue p̄sumit' ꝯsentire q̄ñ verisimilit' credit' esse aut fuisse ꝯsensurꝰ ha bita cognitiõe facti. Rapina est violẽta ꝯtrectatio rei aliene inuito dño. Pauper tas ⁊ voluntaria modicitas vl' abdicatio dominij i ꝓprio aut in cõi. spectãt ad bene tpantiã: mõ tñ altior ⁊ superogatiõem et intẽtione finis supmi. Honestas ẽ tpan tia circa appetitũ honor. Viciũ opposi tum innoiatũ est p excessum: sz q̄nq̄ dicit' philogia. Aphilogia est viciũ opposi tum p defectũ: q̄ q̄s minꝰ curat de honori bus q̄ʒ recta rõ velit. Humilitas est tẽ perãtia frenãs erectionẽ q̄ndã aĩe ad ho nores. Viciũ oppositũ i minꝰ est inomina tum nisi dicat' stulta hũiliatio, aut neq̄ꝯ vel deiectio vel vilitas. Humilitas mo do excellẽtior ẽ ex vera dei ⁊ sui cognitõe sumpsiꝰ vilificatio. Supbia opponitur humilitati q̄ q̄s libidinose q̄rit dñari ⁊ pre cellere ꝯ dictamẽ recte rõnis. Seruili tas ẽ viciũ oppositũ in minꝰ q̄ q̄s abiectꝰ sub alijs se habet q̄ʒ dictet rõ. Vana glia est viciũ quo q̄s solũ aut ꝑncipaliter que rit in actibꝰ suis vane laudari. Cõtume liositas viciũ in minꝰ: q̄ q̄s est negligẽs ꝓ prie fame q̄ñ ⁊ vbi oporteret. Precellen tia ẽ ꝟtus q̄ q̄s facere q̄rit rẽ fama dignaz. de re ꝑncipalit' nõ de fama curãs. Hy pocrisis est viciũ q̄ q̄s querit ex signis exte rioribꝰ acq̄rere laudẽ sanctitatꝭ. q̄lẽ sancti tatẽ i occulto nõ obseruat. Iactãtia ẽ vi cium q̄ q̄s appetit excedere i diuulgatõne sufficiẽtiaꝝ suaꝝ. Singularitas ẽ vici um q̄ q̄s q̄rit distingui ab alijs alit' q̄ʒ opꝫ

Pompositas ẽ viciũ q̄ q̄s q̄rit excellere in familia ⁊ ceterꝭ signis extrinsecꝭ. Oñ tatio ẽ viciũ q̄ q̄s q̄rit ea q̄ hꝫ etiã parua ꝓ magnis oñdere ⁊ magnificare. Spes est modꝰ tpantie int' p̄sumptionẽ ⁊ despe rationẽ. Et ẽ ꝟtus q̄ q̄s expectat bonũ sibi affuturũ s'm dictamẽ recte rõnis. Pre sumptio opponit' ei in plus qua quis expe ctat futurũ bonũ aut citiꝰ aut maius aut plꝰ q̄ʒ oportet. Desperatio opponit' in minus qua quis expectat futuꝝ malũ aut non ad eptionẽ boni ꝯ dictamẽ recte rõis. Pax ꝟtus spectat q̄ammõ ad tpantiã dũ p eaz refrenatur appetitꝰ inordinatꝰ triũphãdi. Bellatrix aĩositas dici pt viciũ oppositũ

in pl⁹ q̄ q̇s q̄rit bella inordinato appetitu
a a vincēdū ⁊ triūphādū: vt cesar. Pusil/
lanimitas i vna acceptōe trabi pt ad vici/
um oppositū in min⁹ q̄ q̇s refugit bella q̄-
liter nō oportet. Ociū sctm̄ vł modestia
est ꝟtus q̄ refrenat appetit⁹ inordinat⁹ cu
iuslibet inq̇etudis viciose Inq̇etudo op
ponit ei in pl⁹. ⁊ est viciū quo q̇s nescit i se
nec in codē loco q̇escere qn̄ ⁊ qualit̄ optet
Desidia est viciū oppositū in min⁹ q̄ q̇s
oēm refugit morū ⁊ exagitationem pl⁹ q̄
Tl oporteret. Trāquillitas est ꝟt⁹ qua q̇s
fugit lites ⁊ iurgia ⁊ disceptatōnes ſm di
ctamē recte rōnis. Cōtētiositas seu liti
giositas est viciū oppositū in pl⁹ Segni
cies vel ignauia est viciū oppositū i min⁹:
q̄ refugit iordinate q̄liscūq̄ exterior exur/
batio Cōpositio vł decor generali noīe
est ꝟtus moderatiua oīm extrinsecorum.
Incōpositio vł indecor opposita vicia
Splēdor vł serenitas faciei vł hilaritas
est tpantia pur modificat gestum faciei.
Turbulētia ē viciū oppositū in oñsiōe
ire tristicie ⁊ similiū Petulētia seu lubri
citas vult⁹ pt dici viciū in excessu oñsiōis
luxurie aut nimie leticie. Taciturnitas
est tpantia modificatiua ꝟboꝝ Obmu
tescere vł silentiū obstinatū est viciū oppo
situ in min⁹ q̄ q̇s nō loquit̄ qn̄ optꝫ Adu
latio q̄ ad laudes pñtiū intpatas aliter q̄
oporteret Loq̄citas oppōit̄ q̄ ad loq̄ndi
multitudinē. Garrulitas q̄ ad loq̄ndi acu
ciē Stultiloq̄uiū q̄ ad trāsgressionē rō/
nis ⁊ prudētie Vaniloquiū q̄ ad subtra
ctionē finis ad quē debꝫ ꝟbum ordinari.
Mordacitas q̄ ad rep̄bensionē amarā
Virt⁹ ornat⁹ ē tpantia moderatiua ha
bituū corpis Singularitas i vestib⁹ est
viciū oppositū i nimis q̄ q̇s exq̇sitas mun
dicias ⁊ formas q̄rit in vestib⁹.
Negligentia in vestibus est vicium oppo
situm: quo quis querit affectatas sordes ⁊
turpitudines. Cōpositio icessus est tēpe
rātia moderatiua icessus. Incōpositio:
viciū oppositū in min⁹ q̄ nimis celeriter ⁊
p̄cipitāter q̇s incedit. Cōpositio sup̄flua
viciū oppositū i mag⁹ q̄ nimis tarde ⁊ pō-
pose aut fracte aut muliebri mollicie quis
incedit.

Sequitur de forti/
tudine ⁊ eius ptibus.

¶ Fortitudo est ꝟt⁹ moralis q̄ inclinat̄
bñs eā tendere i bonū arduū ⁊ magnificū
sub rōne qua tale est: aut non cedere malo
sub difficultatꝭ ⁊ arduitatis rōne pposito
Magnanimitas est fortitudo q̄ inclina/
tur bñs eā tendere i bonū aliq̄d sub rōne
arduitatis ⁊ excellētis app̄bēsum. ⁊ h̄ ſm
dictamē recte rōnis. Presumptio est vi
cium oppositū in pl⁹ q̄ inclinat̄ ipm bñs
tēdere i bonū arduū vltra q̄ oportet Pu
sillanimitas ē viciū oppositū in min⁹ q̄ q̇s
diffidit de arduitate act⁹ pl⁹ q̄ oportet: et
ipsum refugit. Ambitio est p̄sumptio im
pellēs i arduū: p̄sertim sub dignitatꝭ rōne
app̄ sensum: neglecto aut nō habito meri/
to. rōne cui⁹ talis dignitas iponit̄. Fidu
cia est fortitudo figēs aīam respectu boni
ardui: q̄d sibi pportionatuꝫ est. ⁊ h̄ ſm di/
ctamen recte rōnis. Diffidētia est viciū
oppositū in min⁹: q̄ quis in ope arduo sibi
pportionato nō figit̄ aut fidit vt deberet.
Fortitudo approp̄ate est ꝟtus inclināſ
nō cedere malis sub rōne maxime arduita
tis ppositis: vt est mors. et hoc ſm dicta/
men recte rōnis Audacia est viciuꝫ op-
positum p excessum p quā q̇s exponit se sū
mis picullis cōtra rectā rationē Timor
est viciū oppositū in min⁹: quo q̇s refugit
pericula ardua plus q̄ oportet. Secu/
ritas est fortitudo qua q̇s figitur ꝯtra ma/
la futura q̄cunq̄: ſm dictamen recte rati/
onis. Trepidatio est viciū oppositum:
quo quis timet inhumane ⁊ eneruiter ip̄a
mala futura. Magnificentia est for
titudo qua priuat se aliquis bonis p̄senti/
bus magnis p erogationē: aut aliter ſm
dictamē recte ratiōis. Paruificentia: ē
vicium oppositū in minus: quo quis nō
erogat magna vt deceret. Cōsumptio
resplendēs siue melodia est vicium opposi
tum in plus quo quis erogat magna alit̄
q̄ oportet. Munificentia est magnifi/
centia circa materiā donorum Conui/
uium vel cōmessatio est magnificentia cir
ca materiā ciborum. Hospitalitas: est
magnificentia circa materiā hospitum.
Elemosyna est magnificētia circa ma/
teriā donoꝝ ad egenos Patiētia ē forti
tudo sedatiua cōmotōis animi q̄ nata ē p
uenire ex inflictōe mali pñtꝭ p alium Im
patiētia est vicium quo q̇s cōmouetur ali
ter q̄ oportet. et vocatur quandoq̄ furor.
quandoq̄ indignatio et alteratio ⁊ excan
descentia. Impassibilitas est vicium

oppositũ in min⁹ quo quis nõ mouet̃ ad
mala p aliũ inflicta. vt si inde desperare sinat
bonũ cõe qd obseruare tenet̃. Cõstãtia:
est fortitudo qua figitur hõ ne resiliat a bo
no ĩceptis ppter carentiã boni puenientis
ex malo p aliũ inflicto. Incõstantia est
viciũ oppositum quo quis cadit leuiter.

Longanimitas est fortitudo q̃ figit̃ hõ
nõ recedere a bono ppter tpis diuturnita
tem in malis: aliũde ꝛ quasi casualiter in-
flictis. viciũ oppositũ nõ expectatio Eq̃
nimitas est fortitudo qua figit̃ q̃s ĩ aduer
sis fortiter impellẽtibꝫ ne cedat eis. Ela
tio in pspertis. deiectio ĩ aduersis vicia op
posita. Stabilitas est fortitudo figens
inter maloꝝ varietatẽ terribilẽ ne ppter h̃
homo resiliat a bono. Instabilitas vel
eiectio vel variabilitas viciũ oppositũ: q̃
q̃s in eodẽ statu nescit pmanere. Perse-
uerãtia ẽ fortitudo figẽs ĩ assiduitate ope-
ris ne finaliter opus deserat̃.

Sequitur de iusti-cia ꝛ partibus eius.

¶ Iusticia est vt⁹ moralis inclinãs red-
dere debitũ alteri: vl' vt alter est ſm rectã
rõnem. Latria est iusticia q̃ inclinat̃ ha
bens eã reddere deo debitũ. Deuotio ẽ
cult⁹ interior deo exhibit⁹: p̃sertim sub rõ
ne pncipij oĩa creãtis ꝛ supmi dominij p-
testatiu⁹. qꝛ hõ dꝫ se totũ sibi: ita qꝛ oĩms vir
tus ↄsiderata vt p eã reddat aĩa debitum
deo interi⁹. h̃ mõ spectat ad latriã: vt fides
faciens intellectũ subijci deo ꝛ spes ꝛ cha
Z ritas ꝛ ita de ceteris. Indeuotio vicium
est oppositũ q̃ aliq̃s actu vel habitu ñ red
dit deo debitũ in aĩo suo. vl' reddit opposi-
tum illi⁹ qd deberet Latria exterior tot
hꝫ spẽs vl' modos: q̃t modis variat̃ cult⁹
exterior deo exhibit⁹ rõne q̃ est supm⁹ do-
min⁹ ꝛ creator. Est g̃ latria exterior deuo-
ta pstatio: facta signo exteriori. qꝛ de⁹ est
supm⁹ dñs: cui dꝫ hõ totũ q̃cq̃d ẽ. Laus
est oñsio deuotõis p labiũ. vl' est latria exte
rior fcã p labiũ. Blasphemia viciũ oppo
situ ↄtrarie q̃ quis oñdit indeuotionẽ per
actũ oris. Adoratio ẽ latria exterior fcã
p corporis gestũ: vt ẽ genuflectio ꝛc. pstratõ
ꝛ s̃ſes. Viciũ oppositũ pũatiue est ĩnomi
natũ nisi qꝛ dr̃ generali noĩe indeuotio vl'
etiã irreligiositas. Sanctitas seu reli-
gio est latria exterior facta p sacramẽtorũ
ritum aut ornamentũ quodcũq3 exterius
in se vel in rebꝫ deo dedicatis. Supsti-
tio est viciũ oppositũ adorationi ꝛ religio
ni p excessum: quo q̃s aliter ꝛ qñ nõ debe-
ret: ꝛ sic de aliq̃s circũstantijs oñdere nitit̃
latriã exteriorẽ. Irreligiositas est viciũ
vergens in irreuerentiã sacramentorum.

Symonia est viciũ quo min⁹ iusto ap
pciari videnť sacramẽta dum pcio tempa
li querunt̃ cõpensari. Oblatio est deuo
ta prestatio facta quocũq3 signo exteriori.
vt in redditione decimaꝝ ꝛ pmiciaꝝ ꝛ sa-
crificioꝝ ꝛ muneꝝ: in recognitionẽ qꝛ de⁹
est supmus largitor oĩm bonoꝝ que habe
mus. Idolatria est viciũ oppositũ ĩ spe
ciali. tamẽ generali noĩe idolatria opponi
tur latrie: in q̃ntũ alteri q̃3 deo exhibetur. et
habet tot species ꝛ modos quot latria

Gratiaꝝ actio est latria exhibita deo sub
rõne pncipij oĩa puidẽtis. ꝛ q̃ iam puidit
de pterito vel puidet de pñti. Ingrati-
tudo vel bñficioꝝ obliuio est viciũ oppo-
situ. Petitio ꝛ orõ ꝛ depcatio generali
noĩe est latria impẽsa deo: vt bona puide-
at de futuro vel rõne pncipij oĩa puidẽtis
de futuro. Votũ vl' deuotatio est libera A
lis ꝛ gratuita obligatio ĩ laudẽ creatoris
ꝛ in recognitionẽ sue puidẽtie facta Vo
ti trãsgressio est viciũ oppositũ. Turpe
votũ est etiã viciũ oppositũ ↄtrarie. Su-
perstitio speciali noĩe est viciũ q̃ quis ĩcli-
natur recurrere ad aliud q̃3 ad deũ p pui-
dentia de futuris. vel nõ in ordinẽ ꝛ reuerẽ-
tiam sue puidẽtissime largitatis. Hui⁹ spe
cies sunt oĩes sciẽtie q̃ appellant̃ magice:
vt diuinatio p stellas p necromãciã p geo
manciã p chiromãciã p augiriũ p chara
cteres p artẽ notoriã p idola qꝛ approp̃ate
dr̃ idolatria Dulia generali noĩe est vir
tus iusticie p quã habens eã inclinat̃ red-
dere debitũ alteri a deo / in reuerentiam ta
men dei finaliter ordiare Idolatria ge
nerali nomie ꝛ amplo diceret̃ oĩe viciũ
oppositũ inq̃ntum honor aliq̃s exhiberet̃
alicui ꝛ nõ in dei reuerentiã finaliter ordi
nare. Pietas seu ius paternũ / est dulia
parentibꝫ exhibita rõne debiti naturał. q2
esse suũ naturale cõtraxit ab eis. Impi
etas approp̃ato noĩe etiã viciũ oppositũ
pũatiue si sit carẽtia pietatis. vel cõtrarie:
si sit viciũ qd irreuerẽtiã opet̃. Est ergo vi
ciũ quo quis inclinat̃ nõ reddere debitũ
parentibus: vel inferre ↄtrariũ Iperdu
lia est dulia exhibita creaturis superioribus

in culmine pfectõis ꝛ dignitatꝭ existẽtibꝫ:
in ꝓtũ inducũt ad pfectioꝫ factis ꝛ exẽplisꝭ
Dulia speciali noie/est exhibitio hono/
ris vel obsequiȷ debiti ptãtibꝫ supioribꝫ q̃
iure officiȷ hñt pesse ꝛ pcipe. Irreueren
tia vł inobediẽtia ad supiores dños dicere
tur in subditꝭ viciũ oppositũ in speciali.
Legalitas seu legał iusticia/est iusticia
obeditiua: seu qua q̇s iclinaꝭ obedire legi/
bus bñ institutꝭ/respiciẽdo maxime ad ꝟ/
ba legꝭ. Illegalitas vel inobediẽtia in
speciali/est viciũ oppositũ ꝑuatiue vel cõ/
trarie. Epikeya vel eq̃tas vel iusticia in
B terpratiua est iusticia q̃ q̇s inclinaꝭ obedi
re legibꝫ respiciẽdo ad itellectũ quẽ hẽbat
vel verisimiliꝭ habuisset legislator i ꝑticu/
lari. Hoc casu circũstãtijs oibꝫ hincinde
ponderatꝭ. Fraudatio legꝭ seu ꝑuarica
tio pt dici viciũ oppositũ q̃ aliq̇s inclinaꝭ
custodire ꝟba legꝭ ꝯ intẽtionẽ legislatoris
ħ est in pniciẽ reipublice vel ꝑsone iniuriaꝫ.
Seueritas vł austeritas vł rigor iudi/
ciȷ spectat ad ħ viciũ p excessum. Stul/
ta miscõia vel nimius dulcor spectat ad ħ
viciũ p remissium. Beniuolẽtia est iusti
cia q̃ q̇s inclinatur reddere debitũ alteri in
aĩo suo rõne q̃ est aĩal sociale colletãdo de
bonis eiꝰ ꝛ malis ꝯdolẽdo. Inuidia est
viciũ oppositũ q̃ q̇s in aĩo suo letaꝭ de ma
lis/ꝛ tristaꝭ de bonis ꝓximoꝝ. Affabili
tas est iusticia qua q̇s inclinaꝭ reddere de/
bitũ alteri i ꝟbo rõne q̃ est aĩmal sociale.
Discolia vñ dꝛ q̇s discolꝰ est viciũ op/
positũ in defectu quo q̇s ꝯtristat in verbo
vel nõ letificat vt oportet. Adulatio/vi
cium est oppositũ in delectãdo/q̃ q̇s i ꝟbo
letificat qñ ꝛ qualiter ꝛ vbi nõ oporteret.
Blãdicia.(vñ dꝛ blanditor) est viciũ si/
miliꝭ oppositũ in delectãdo cũ intẽtione
ꝓpriȷ cõmodi. Beneficẽtia (vñ dꝛ bñfi/
cus) est iusticia reddẽs debitũ ꝓximo i ope
exteriori rõne q̃ est aĩal sociale. Dãnosi
tas vł dãnificatio.(vñ q̇s dꝛ dãnosus) est
viciũ oppositũ q̃ quis inclinaꝭ ꝓximũ dã/
nificare q̃liter nõ oportꝫ. Ueritas ẽ iu/
sticia qua q̇s inclinaꝭ reddere debitũ pro/
ximo: rõne q̃ est aĩal rõnale in seruando ei/
dem recte rõnis itegritatẽ. Mendaciũ
est viciũ oppositũ in ꝟbo/quo q̇s inclinaꝭ
loq̇ falsum cũ ꝓximo suo cũ intẽtione fal/
lendi. Iactãtia est viciũ oppositũ veri/
tati quo q̇s inclinaꝭ explicare bonũ habi/
tum nõ seruatis circũstãtijs recte rõnis vł
plus q̃ꝫ oportet Arrogãtia est vicium q̃ C
quis inclinaꝭ exp̄mere bonũ de se qḋ non
habet. Yronia est viciũ oppositũ verita
ti p nimiã extenuationẽ eoꝝ q̃ vera sunt.
Simulatio est viciũ oppositũ veritati
quo ad factũ quo q̇s fingit de se aliquã pfe
ctionẽ ꝯtra dictamẽ recte rõnis. Hypo
crisis in speciali/est viciũ quo q̇s inclinaꝭ
fingere aut simulare sanctitatẽ. Amici/
cia est iusticia inclinãs reddere alteri debi
tum: ea ꝯsideratione qua homo est animal
non sibi sufficiẽs nisi velit esse solitarium.
Odiũ vel inimicia est viciũ oppositum.
Liberalitas est iusticia inclinãs redde/
re alteri debitũ rõne bonoꝝ tempaliũ in se
habitoꝝ. Illiberalitas est viciũ opposi
tum p defectũ. Tenacitas est viciũ illi
beralitatis i excessu nimis retinẽdi. Tur
pis questꝰ vel turpe lucrũ/est illiberalitas
in excessu acquirẽdi medijs inhonestis: vt
est meretriciũ: alleatio: ꝛ gesticulatio ꝛc̃.
Penitẽtia est iusticia qua q̇s inclinatur
punire malũ vel emẽdare qḋ in se reperit.
Impenitẽtia est viciũ oppositũ tam ꝑ/
uatiue q̃ꝫ cõtrarie Attritio est species pe
nitẽtie/qua q̇s dolet interiꝰ de peccatꝭ ſm
modũ ex naturalibꝫ possibilẽ vel cũ gratia
solũ gratis data Cõtritio est species pe
nitẽtie qua q̇s dolet interiꝰ de peccatis ſm
motũ ꝛ legẽ gratie gratũ faciẽtis. Con
fessio est penitentia ſm legẽ superiorẽ/qua
quis iclinaꝭ dicere oĩa peccata sua mor/
talia exteriꝰ suo sacerdoti. Satisfactio
est iusticia/ qua q̇s inclinatur reddere deo
vnũ alias indebitũ in recompensationeꝫ
alterius debiti: vt ablationẽ cõmodi pro/
priȷ p ablatione iusti. Ieiuniũ/vno mo/
do est iusticia satisfactiua in maceratione
corporis qualicũq̃ꝫ: specialiter in gestu/et
in refrenatione sensuũ a delectatione ꝓpri
orum obiectorũ. Elemosyna/vno mo/
do est iusticia satisfactiua in distributione
bonorũ temporaliũ pauperibus. Ora/ D
tio vno modo est iusticia satisfactiua in af/
flictione animi ꝛ humiliatione eius ꝛ da/
tione ad deum. Reuerentia/est iusticia
inclinans debitũ reddere alteri maiori se:
ratione boni moris in eo reperti.
Irreuerentia/est vicium oppositum/tã
priuatiue q̃ꝫ contrarie.
Obseruãtia vel honorificentia/est iusti
cia filia reuerẽtie. ꝛ ħ respectu equaliũ vel
minoꝝ. Inobseruãtia vł inhonoratio

est viciũ oppositũ tã priuatiue q̃ cõtrarie.
Gratitudo est iusticia q̃ q̇s recognoscit
bonũ ab alio voluntarie ĩpẽsum vt oportet
ꝛ vt põt. Grãtiactio/est gratitudo ĩ v̄bo
Ingratitudo est viciũ oppositũ gratitu
dini: q̃ q̇s vł obliuiscit̃ bñficiȷ vel ĩ aĩo de
trahit vł murmurat v̄bo vł facto vicẽ non
repẽdit. Iusticia punitiua est iusticia cor
rectiua maloꝝ culpe q̃ p̄supponunt̃ facta
esse. Iniusticia punitionẽ respiciẽs pos
set ĩ multas viciorꝝ spẽs distingui s̄m q̇ cõ
tingit exorbitare a recta punitiõe. Corre
ctio fraterna/est iusticia ĩclinãs retrahere
alteꝝ ab iminẽti casu ĩ culpã: vł ꝓmouere
ad pñiam post casum: ꝛ h̄ secrete: vł inter
paucos/ꝛ nõ auctoritatiue. Restitutio
vł iusticia restitutiua/ẽ iusticia inclinãs sa
tisfacere ꝓ damno rõne dãnificatõis illate si
bi. Cui⁹ tot sunt spẽs/q̊t vicia p̄supponit
quoꝝ reductiua ẽ ad q̄ndã equalitatẽ: vt ẽ
viciũ homicidiȷ/qd̃ est ablatio vite. Et si fi
at ꝑ machinatõẽs occultas: dr̃ veneficiũ.
vł ꝑ vicia auferũt̃ ea q̃ spectãt ad ꝑ se subsi
stentiã vite: vt mutilatio q̃ est mẽbri abla
tio. Vulneratio q̃ est nerui vł mẽbri ener
uatio. Et ꝑcussio q̃ est mẽbri inualidatio:
seu inualitudo. Vł fit subtractio bonoꝝ tẽ
poraliũ: sic ẽ furtũ si occulte. vel rapina si
violẽter aut fraudulẽter. Vł fit subtractio
fame. ꝛ dr̃ denigratio q̊tũ ad boni mino
rationẽ. Et detractio q̊tũ ad irrõnabilem
ablatiõȝ. ꝛ criminatio q̊tũ ad falsi ĩpositi
onẽ. Et infamatio q̊tũ ad verã vł falsaȝ ĩ
famie diuulgatiõȝ. Iusticia distributi
ua/est iusticia q̃ ꝯseruat̃ eq̃litas ad alteruȝ
s̄m ꝓportiõȝ arithmeticã. Acceptio ꝑso
naꝝ ẽ viciũ oppositũ/q̃ nõ obseruat̃ equa
litas ꝓportiõis rõne ꝯditõis alicui⁹/q̃ nõ
E facit ad rẽ: vt ẽ nobilitas: vł diuitie: vł car
nalitas parentele: vł ꝑtialitas rõne priuate
amicicie. Iusticia cõmutatiua ẽ iusticia
q̃ ꝯseruat̃ eq̃litas ad alteꝝ s̄m ꝓportiõem
Fraus opponit̃ iusticie cõmutatiue in
q̊tũ facit rẽ vendere pl⁹ q̃ȝ valet. q̊uis sub
alia rõne opponat̃ eubulie. Usura ẽ vi
ciũ oppositũ cõmutatiue iusticie q̃ q̇s incli
nat̃ vẽdere vsum rei q̃ nõ h̄ȝ vsum distin
ctũ a dñio: sicut ẽ in pecunia cui⁹ dñiũ est
vsus ei⁹. Symonia est viciũ q̃ q̇s incli
nat̃ vẽdere vsum rei q̃ nõ subest ptãti hoĩs
s̄ȝ dei: vł vbi nõ cadit cõmutatio.
¶ Explicit de q̊tuor virtutib⁹ cardina
libꝰ ꝛ ꝑtibus earum.

Sequuntur aliqua
de passionibus anime.

¶ Passio est mot⁹ fact⁹ ĩ appetitu ex ap
p̄hensiõe boni vł mali: vel ĩclinatio ad talẽ
motũ. Passio appetit⁹ ĩtellectiui seq̇t̃ ap
p̄hensionẽ ĩmediataȝ intellect⁹ sine motu
corpis. Passio appetit⁹ sensitiui ẽ mot⁹
ex app̄hensiõe sensus ĩmediate in fantasiã
boni vł mali cũ alteratiõe corpis. Passi
onũ alie naturales q̃ nõ sequũt̃ cognitiõeȝ
Alie aĩales q̃ sequũt̃ cognitõȝ boni vł ma
li multiplr̃. Inclinatiue ad motũ .i. incli
nãt exit ĩ motũ ex app̄hensiõe motiue ac
tualiter. Quedã insequũt̃ solã cognitiõem
sensitiuã fantasie cũ ĩmutatõe corpis. Que
dam cognitõȝ ĩtellectiuã sine mutatõe cor
poris. Quedã solã app̄hensionẽ. Quedã
sequunt̃ opatiões. Et ita passio nõ est nisi
sequela.

Passiões respectu
simplicis boni sunt.

¶ Amor/cõplacẽtia/vł acceptatio q̃ as
similat appetitũ imꝓmẽdo formã ꝯnatu
ralẽ obiecto. Cõcupiscẽtia vł desideriũ
in volũtate mouet trahẽdo a se. Delecta
tio vł gaudiũ ĩ sensu vnit ꝛ q̇etat ĩ se appe
titũ. Sic agẽs naturale p̄mo dat formã.
Scd̃o motũ. Tertio q̇etẽ ꝛ locũ. Dele
ctationũ alia dr̃ iocũditas/q̃ est delectatio
in bono cognito: vt aĩa apta ẽ ad illd̃. Alia
hilaritas q̃ est delectatio ĩ bono: dr̃q̃ȝ sere
nitas. Alacritas dr̃ respectu bone dispoi F
tiõis. Exultatio respectu plene sanitatis.
Leticia respectu ꝓsperitatꝭ ꝓpriaꝝ rerum
Gratulatio dr̃ respectu amicoꝝ.

Passiões respectu
simplicis mali sunt.

¶ Odiũ/displicẽtia vł abomiatio: dũ malũ
mouet vt cognitũ. Fuga vł recusatio dũ
mouet vt futuꝝ. Tristicia vł dolor dũ mo
uet vt actu ĩcursuȝ. ¶ Tristicie spẽs sũt.
¶ Achos ex app̄hensiõe ꝓpriȷ infortuniȷ.
ab a qd̃ ẽ sine: ꝛ chos qd̃ ẽ vox. Accidia
ex app̄hẽsiõe ꝓpriȷ laborꝭ. ꝛ ẽ aggrauatio
ꝑ angariã. Nemesis ex app̄hẽsiõe alieni
boni q̃ indign⁹ ẽ possidẽs. Inuidia ex ap
p̄hensiõe boni digne habiti. Zel⁹ tristicia
de malo culpe alteri⁹. tã illius quẽ amat ꝛ
quẽ odit. Discordia tristicia d̃ malo pene
alterius.

Passiões respectu

boni vt ardui sunt.

¶Spes certa que facit appetitū trahi ad se ꝛ assurgere. Desperatio certa q̄ facit cadere appetitū a se repellēdo. Spes incerta cū formidine. Desperatio incerta cum formidine.

Passiões respectu

mali futuri sunt.

¶Audacia qua appetit⁹ ꝯsurgit ad repellendū. Timor qua cadit rōne difficultatis. Timor ali⁹ dicit̄ segnicies q̄ ē ex futuro labore in opatione ꝛ causat accidiam p̄sentē. Erubescētia/est timor i ex pectatione ꝯuicij ne ꝯfundatur. Uerecundia timor dep̄hensionis i turpi actu/ꝛ ne inglorief. Stupor est timor ex disslueta imaginatiōe,pueniens:ne vincatur.

Admiratio/est timor ex magnitudine imaginatiōis,puenies ne vincat̄. Agonia est timor in expectatiōe infortunij ne infortunetur.

Passiões respectu

mali ardui vt habiti.

Mansuetudo, dum anim⁹ ꝯfirmatur: ne assurgat ad vindictā. Ira.dū anim⁹ assurgit ad vindictam. Iraꝝ alia leuis: alia acuta:alia velox:alia amara. Partes sunt offensio appetit⁹.Indignatio i offendentē. Appetit⁹ pene offendētis. Assurrectio ad vindictā. Cause amoris sunt. Bonitas: cognitio:similitudo.

B **Alie passiones.**

Conditiões odij/fieri ex amore mouere forti⁹ q̄ꝫ amor. Non fieri a se nisi p accidens. Fieri ꝯtra veritatē p accidēs. Fieri in vniuersali/vt ꝯtra humanā naturam.

Cōcupiscētiaꝝ alia sensualis. Alia naturalis. Alia innaturalis Alia finita respectu medioꝝ. Alia infinita respectu finis.

Effect⁹ amoris sunt vnio. Mutua inhesio. Extasis. Zelus. Lesio corpis. quelibet alia passio. Cause delectationis. Opatio.motus.spes.memoria.tristicia ꝺ p accidēs.actio aliena.beneficētia. similitudo.admiratio. Effect⁹ delectatiōis ꝛ cōditiones. Dilatatio ꝛ desideriū sui. Perficere opationē. Impedire vsum sui/de p accidēs. Subitā esse ꝛ simul totā. Magis sentiri dū obest ꝛ eā ꝑdit indigentia. Regulā esse actuū cōsiderādo eā vt est in finali bono. Cause doloris.bonū amissum. malū cōiunctū.cōcupiscētia appetit⁹ vnitatis:potestas insupabilis. Cōditiões tristicie.cōtrariari delectationi ꝛ ꝯtēplationi.de p accidēs magis refugit̄ q̄ꝫ delectatio querit̄. maior est interior q̄ꝫ exterior.

Species tristicie:anxietas: angustia: accidia:misericordia respectu alieni mali vt ꝑpinquū est. Inuidia respectu alieni boni zelus nemesis. Effect⁹ tristicie et ꝯditiones. Impedit addiscere p se. Iuuat addiscere p accidēs. Aggrauat aīum Debilitat opationē.nocet pl⁹ alijs passionibus. Quedā malicia/est malicia nature Quedā malicia morū. ¶Remedia tristicie. Delectatio. Flet⁹. Cōpassio amicorū. Cōtemplatio veritat̄. Somn⁹. Balneū.

¶Cause spei. Experiētia viriū. Inexperientia p accidēs. Iuuētus. Ebrietas.

¶Effectus spei. Causat amorē. Auget opationē. Dirigit in finē:etiā in brutis similitudinarie. ¶Cause audacie. Spes Fortitudo ꝑpria. Experiētia piculorū supatoꝝ. Inexperiētia ꝺ p accidēs. Pecunia. Amici. Cultus dei. nulli nocuisse. multus sanguis. caliditas. Ebrietas. Gaudium insperatū. ¶Effect⁹ audacie seu cōditio fortior est in p̄ncipio q̄ꝫ in fine:nisi ꝺ p accidēs. Tremere facit extra admixta. Reuocatur calor ad cor. D

¶Spēs timoris. Segnicies. Erubescētia. Uerecūdia. Admiratio. Stupor. agonia. ¶Cause timoris. Repentinū peccasse. Remediū possibile ſꝫ difficile. Amor sui vel alioꝝ. Defect⁹ in hoc vel i illo.

¶Effect⁹ timoris. Cōtractio. Reuocatio caloris ad cor. Infima cōsiliatio. Tremor. Impedimentū opationis.egestiōes

¶Cause ire. Paruipēsio. despectio. iniusticia ꝑpria ad alios. Excellētia ꝑpria respectu despiciētis. ꝛ beneficētia vel amicicia ꝑ excellētia ledēdi. ꝛ hoc de p accidēs Impedimētū vindicte tā supabile Despectio studioꝝ nostroꝝ ꝛ coꝝ que agimus. Suspitio q̄ nō insit excellētia quā appetimus. Ignorātia nois nři vl̄ ꝯditiōis.

¶Effect⁹ ire ꝛ ꝯditiones. Feruor cordis. Delectatio et spe. Tristicia ex timore nunciat mala alioꝝ. Cessat et tempe: cessat ex magno malo illato. Aduersario: tacet aliqñ. qñqꝫ loqt̄ nimis. Immutatio

vultus ꝛ gestus in oculis ꝛ dentib⁹.

¶ Species ire ex effectu nominate. Furor. Insania. Rancor. Hinc iratoꝝ q̃dam acuti: amari: difficiles.

¶ Prima amor. Cõplacentia. Acceptatio Coaptatio. Dilectio magis dicit᷑ de deliberãte amore qui sequit᷑ iudiciũ. liq̃factio quasi deberet intrare rem amatam.

¶ Secũda cõcupiscentia. Desiderium Libido q̃ includit corruptelã commodi. Cupido includit corruptelã carnis. Amor in b.ñ.ãs suspiriũ. aspiratio. lãguor ex absentia rei amate. feruor/ intensum desiderium.

¶ Tertia Delectatio. Jocũditas q̃ adaptat᷑ anima ad illud Hylaritas. Serenitas q̃ ostendunt᷑ in vultu pacato. Alacritas respectu bone dispositõis Exultatio que oñdit᷑ gestib⁹. Leticia inq̃tũ dilatat Gratulatio respectu boni amicorum. Jubilus ostendit᷑ in vocib⁹ et suspirijs Amor quiescẽs. Applausus p gestus ad amicos. Laus: gratiarũactio. Voluptas quasi volubilitas hincinde. Gaudium. vnio. intimatio amplexus. illapsus. q̃es. pax. suauitas. dulcor. dormitio. spirit⁹ sapor. fruitio.

¶ Quarta odiũ. displicentia. abominatio. rancor. odiũ inueteratũ. Detestatio q: maledicta. Execratio q: nephanda.

¶ Quinta fuga. recusatio. horror.

¶ Sexta tristicia. dolor. achos quasi sine voce. Accidia. aggrauatio. Angaria ex apphensione pprij laboris. Nemesis ex apphensione alieni boni quo indign⁹ est. Indignatio. Inuidia ex apphensiõe alieni boni quo dign⁹ est vt supra. Zelus. Tristicia de malo culpe alteri⁹: tam illi⁹ quez amat ꝛ quẽ odit. Misericordia. Tristicia de malo pene alteri⁹. cõpassio. indulgẽtia. emulatio. aspernatio. Mãsuetudo dũ nõ potest assurgere in vindictã. Languor ex absentia rei amate. Angustia. anxietas planctor. gemit⁹. clamor. eiulatus. rugit⁹. singult⁹. concussio viscerũ. fletus. stridor. tunsio pectoris: torsio manuũ. tũsio frontis. prostratio. meror. penitẽtia. displicẽtia attritio. ɔtritio. sollicitudo.

Septima spes. Assurrectio in arduũ. Spes cum formidine.

¶ Octaua desperatio. audacia. assurrectio in vindictã. Strenuitas. magnitudo cordis. fiducia.

¶ Nona timor. Segnicies ex futuro labore. tediũ. fastidiũ. languor. erubescentia Timor in expectatiõe cõuicij ne ɔfundatur: vt supra. Spasmus. extasis. exclamatio. reuerentia et cõtractio sui. ꝛ resilitõ ab altero alto. Defectio sui vilipensio et deiectio. Magnificatio. exaltatio. hũiliatõ sui

¶ Ira. Leuis. velox. acuta. amara. excandescẽtia. ferocitas. crudelitas. rusticitas. cõtraria domesticitas. adulatio. nobilitas. ¶ Pater optim⁹. Hinc ametur. In celestib⁹. hinc desideret᷑. p̃sens in affectib⁹ interiorib⁹. Hinc amplectet᷑ p delectationẽ. Jubẽs nõ peccare. hinc odiat᷑ peccatum. fugiat᷑: detestet᷑ cũ dolore: Promittens regnũ eternũ. Sit spes in eo. sit de se desperatio. Altissim⁹ iudex. hinc timor. reuerẽtia. stupor. Potẽtissim⁹ adiutor. hinc audacia ꝛ fiducia. Zelotes animaꝝ. hinc ira ꝛ zelus contra peccatores inducentes ad peccãdũ.

Sequitur enumeratio peccatoꝝ ab Alberto posita in. xxiiij caplo Compendij sui sup theologiã.

Peccata cordis sũt

hec Cogitatio. delectatio. ɔsensus. desiderium mali. volũtas pũersa. infidelitas. indeuotio. p̃sumptio. desperatio. timor male humiliãs. amor male accẽdẽs. suspitio. inuidia. ira. odiũ. Timere seruiliter. Exultatio in aduersis primi. Cõtempt⁹ pauperũ vel peccatoꝝ. psonaꝝ acceptio. pfidia. affectus inordinat⁹ parentũ carnaliũ. inepta leticia. seculi tristicia. impatiẽtia. auaricia. supbia. perplexitas. obstinatio. malicia. tediũ boni. accidia. incõstantia. penitẽtia. penitẽtie dolor: q: nõ fecit amplius mali. hypocrisis. amor placendi. timor displicendi. verecũdia de bono ope. amor priuatus. sensus singularis. ambitio dignitatũ vana glia de bonis nature fortune et gr̃e. verecũdia de paupib⁹ amicis. cõtemptus admonitionis ad pñiam.

Peccata oris sunt

hec. Crebra iuratio. piuriũ. blasphemia. Irreuerẽter nomẽ dei assumere. veritatez impugnare. Deũ de aura ꝛ alijs instruere. Cõtra deũ murmurare. Irreuerenter horas dicere. detractio. adulatio. mendaciũ vituperiũ. maledictio. infamatio. ɔtentio.

Descriptiões peccatoꝝ mortaliū

cōminatio.cōiuratio. impugnatio ṽitaꝫ agnite. Impugnatio charitatis fraterne. seminatio discordie.ꝓditio.falsuꝫ testimonium. mala ꝯsilia.derisio.cōtradictio obedientie.ꝑuertere bona facta.in ecclꝭiis placitare.rep̄hendere aliū iniuste:aut in quo deliquit. vaniloquiū.multiloquiū.stultiloquium. ꝓferre ṽba ociosa/vel superflua vel curiosa.iactantia ṽboꝝ. pollutio .peccatorum defensio seu excusatio in peccatꝭ.clamor.risus.cachinnꝰ.turpiloquiū .lenocinium.cantare cantilenas seculares. in cātu ecclꝭie studere magis vocem fingere vel frāgere q̄ȝ deuote cantare. murmurare. ṽba scurrilia ⁊ ad risum mouētia ꝓferre.in iniusta causa ꝓ alio aduocare. Malum com
2 mendare.

Peccata operis sūt

hec ⁊ similia.

¶ Gula.luxuria.ebrietas.sacrilegiū. symonia.sortilegia.violatio dieꝝ solenniū.indignū cōicare.votoꝝ fractio. apostasia.dissolutio in diuino officio.scandalisare exēplo malo ꝓximuꝫ:siue corrumpe. Ledere hominē vel in rebꝫ vel in ꝑsona vꝉ in fama furtū.rapina.vsura.deceptio.ludus.vēditio.iusticie.exactiones iniuste. auscultare mala.ioculatoribꝫ sua dare.necessaria sibi subtrahere.superflua sumere.vltra vires ꝗ̄p piam aggredi.consuetudo peccādi.recidiuatio.simulatio. tenere officiū ad qꝺ non sufficit.vꝉ qꝺ sine peccato nō agit̃. Chorisare.nouitates ⁊ sectas adinuenire. maioribꝫ rebellare.minores opprimere.delinq̄re visu.auditu tactu.gustu.odoratu.luctu osculis.itineribꝫ.nutibꝫ.mādatis.scripturis.circūstantias aggrauātes admittere. que sunt tempꝰ locus modus numerꝰ persona mora sciētia etas. Tentationē ꝓuenire.seipsum ad peccandū cogere.

Peccata obmissio=

nis sunt hec ⁊ similia.

¶ De deo nō cogitare.ip̄m non timere vel amare. Gratias ei non agere. Opa sua ad deū nō referre. De peccatis nō dolere. Ad grām eiꝰ se nō ꝑparare. Gratia accepta nō vti.nec eā ꝯseruare. Ad inspirationē diuinam nō se cōuertere. Voluntatē suā volūtati dei nō ꝯformare. Ad oratōes diuinas nō attendere. Orōnes debitas obmittere. Ea ad que tenet̃ negligere. Confessionē tēpore debito obmittere. Parētes nō honorare. Bonas occupatiōes fugere. Bonis alterius nō gaudere:⁊ malis non tristari. Iniurias nō remittere. Fidē ꝓximo nō ſuare. Delinquētes nō corrige. Lites cum potest nō sedare. Ignorātes nō instruere. Admonitionibꝫ nō acq̄escere. Desolatos non consolari.

De superbia

¶ Supbia ſm Augustinū est ꝑuerse celsitudinis appetitꝰ . Gradꝰ supbie ſm beatū Gregoriū sunt duodecim.s. Curiositas. mētis leuitas.inepta leticia.singularitas. arrogātia.ꝑsumptio .iactātia .peccatoruꝫ defensio.simulata confessio.rebellio.libertas peccādi. cōsuetudo. ¶ Inanis glꝭe septē sunt filie ſm eundē Grego. ¶ Prima inobediētia. ¶ Secūda contentio., ¶ Tertia iactātia. ¶ Quarta hypocrisis. ¶ Quinta pertinacia. ¶ Sexta discordia ¶ Septima nouitatū ꝑsumptio M
¶ Quattuor sunt species supbie. ¶ Prima est cū homo a seipo estimat habere bonum qꝺ habet. ¶ Scꝺa si desup datum credit:tn̄ meritis ꝓpriis accepisse credit.
¶ Tertia cū iactat habere se qꝺ non habet. ¶ Quarta qn̄ ceteꝛ despectis singulariter vult videri.

De inuidia

¶ Inuidia ſm Augꝰ.est odiū felicitatis aliene. ¶ Quinq̄ꝫ filias hꝫ ſm Gregorium ¶ Prima est odiū qꝺ est velle malū alteri ⁊ nolle bonū. ¶ Scꝺa exultatio i aduersis ꝓximi. ¶ Tertia afflictio in eius ꝓsperis.
¶ Quarta susurratio : q̄ est detractio latens. ¶ Quīta est detractio q̄ fit in apto:itendit q̄ȝ melior apparere illo cui detrahit.

De ira

¶ Ira ſm Augustinū est vlciscēdi libido. Eiꝰ filie ſm Gregoriū sunt sex. ¶ Prima est rixa.hec est audax volūtas vindicādi iniuriā factam. ¶ Secūda est tumor mentis.hec est vindicādi causa fugiēs aduersantē ꝓpter estimatas iniurias ¶ Tertia est ꝯtumelia:q̄ est volūtas se vindicādi in exaltādo vocē ꝑ vituperiū ad alioꝝ aures ꝑueniens. ¶ Quarta indignatio. q̄ est volūtas se vindicās ꝑ signū molestie exterius ostēsum. ¶ Quinta blasphemia:q̄ est volūtas se vindicās ꝑ obprobriū deo ⁊

sciis illatū. ¶ Sexta

De accidia

¶ Accidia est de virtutū laudabili exercicio virtutisqꝫ bōis languida deiectio. Duo sunt noīa huiꝰ vicij .s. tristicia et accidia. ¶ Et habet sex filias. ¶ Prima vocat̄ malicia. ¶ Secūda desperatio: que est diffidēcia meritoꝝ. ¶ Tertia pusillanimitas et cōsideratione ppriae fragilitatis. ¶ Quarta rācor: seu inueteratū odiū. Ex ira eī̄ est accidia: et accidia vetustas ire. ¶ Quinta torpor circa pcepta: et quedam insensibilitas. ¶ Septima euagatio exterior et interior.

De auaricia

¶ Auaricia fm Tulliū / est immoderatus amor habēdi. Et habet septem filias. Prima obduratio cordis. Secunda violētia. Tertia inquietudo. Quarta piuriū. Quinta fallacia que est in occulto. Sexta fraus in aperto. Septima pdicio que fit in absentia decepti.

De Gula

¶ Gula fm Augustinū est immoderata cibi vel potꝰ auiditas. Habet aūt qnqꝫ filias. Prima est scurrilitas. Secūda multiloquium. Tertia inepta leticia. Quarta īmundicia corpalis: vt vomitꝰ et alia / et luxuria. Quinta est hebetudo mentis: scꝫ subuersio rationis.

De luxuria

¶ Luxuria est ex immūdis desiderijs pueniēs lubrica carnis et mētis prostitutio ¶ Eiꝰ filie sunt octo. Prima est cecitas mētis. Secūda incōsideratio mortis et iudicioꝝ dei. Tertia incōstātia. Quarta amor sui. Quinta pcipitatio ad peccandū. Sexta odiū dei. Nā abstrahit se deꝰ a talibꝫ punit eos. Septima affectꝰ psentis seculi Octaua desperatio seu diffidētia glorie.

¶ Hoꝝ oīm supradictoꝝ amplior declaratio qrat̄ in libro moraliū Gregorij sup Job. et tertio libro cōpēdij Alberti sup theologiā: vnde ista sumpta sunt / qꝫqꝫ breuiter Explicit hoc opus.

¶ Ad tractatū de scismate q̄ sic inchoat̄ Presupposito qꝫ papa posset fieri scismaticus et ē. Et terminat̄ aliud qꝫ qri videā aspicere meruero: addendū est qd sequit̄: vt pdictus tractatꝰ cōpleat̄: qui inuenit̄ in pma pte alphabeto. v. lra. D.

¶ Aduertendū est qꝫ et si dicat̄ papā hr̄e de iure diuino dn̄ium vniuersale in tpalibus et spūalibꝫ respectu oīm. tn̄ pstat qꝫ pro diuersitate tēpoꝝ et locoꝝ et statuū / nec papa nec ecclīa habuerūt aut habere debēt ī dispēsatiōibꝫ et administratiōibꝫ bn̄ficioꝝ et tpaliū iurisdictionū / simile exerciciū aut executionē aut vsum. Itaqꝫ notū est qꝫ ecclesia tpe xpi et aploꝝ nullū habuit exercitium aut executionē iuridicā et ciuilē circa hmōi tpalia. Immo xp̄s plꝰ videt̄ verboꝝ facto exerciciū iurisdictiōis ciuilis phibuisse qꝫ pmisisse. licet nō dicaꝫ qꝫ phibuerit. aut oppositū cōsuluerit. Iō talis iurisdictio tempalis et possessiōes fuissent eis ad impedimetū. Et tales sunt ad hec pgruentie multe. Sꝫ p tpe Siluestri et Cōstantini magni. placuit dn̄o ad dilatatōnē ecclesie sue inspirare Cōstātino qꝫ tales possessiones daret / et ecclīe qꝫ reciperet Et durauit hmōi donatio ecclīe vsqꝫ ad tēpa nostra p successiōes sanctissimoꝝ patrū Gregorij et Ambrosij et alioꝝ. qꝫ nō est credibile in retentiōe taliū errasse ptra xpi iussionē. Sꝫ lōge aliter in pmitiua dotatiōe distribuebant̄ bona talia qꝫ postmodū tpe platoꝝ: q̄ ceperūt paulatim refrigescere a sanctitate pꝛioꝝ. et tandē abusi sunt talit̄ collatiōibꝫ bn̄ficioꝝ et hmōi administratōe / qꝫ pape paulatim et successiue ad se multa reuocauerūt: vsqꝫ adeo finalit̄ qꝫ datis occasionibꝫ et acceptis (qꝫs nō est hic opꝰ recitare) qꝫsi tota collatio et iurisdictio talis penes papā et eius curiā remanebat: ita / vt vix esset platꝰ q̄ posset minimū bn̄ficiū pferre. Cōcurrebāt ex hoc exactiōes mltiplices p statu pape et cardinalium: et si fraudes et abusus et symonie cōmitterent̄ / relinq̄ iudicādū expertis. Hoc dictū sit p eo qꝫ aliqbꝫ videt̄ fore expediēs vniuersali ecclīe: redire oīa ad pristinum statum ecclesie / seu illiꝰ q̄ fuit tpe aploꝛum qꝫrū pgrue fieri posset: abiectis talibꝫ iurisdictiōibꝫ. p magna pte q̄ reddiderūt ecclesiam totā brutalē. et nihil fore sapientē de his que dei sunt erga salutē animaꝝ. Nō et sequidē sꝫ abutendū vicio. Vel redeundum esset ad statum ecclīe tpe Siluestri et Gregorij: qn̄ qlibet platꝰ pmittebat̄ ī sua iurisdictiōe et sollicitudinis pte. Et papā tenebat q̄ sua erāt: absqꝫ tot reseruatōibus et cōtinuis magnisqꝫ exactionibꝫ p sustinē

do statū curie ⁊ capitꝭ nimis forte crescētē
sup ceteros mēbroꝝ statꝰ. Patet ex priori
deductiōe ꝙ papa pōt manere papa vni-
uersalis in magna pfectiōe. imo maiori q̄
erat Siluester. ⁊ tñ nullū habebit exerciti
um actuale circa tpalia ecclīe vniuersalis
p dioceses/ quātūcūqꝫ habeat dominiū vł
plenitudinē potestatꝭ in habitu. Que po-
testas et causis potest cohiberi ⁊ arceri. i-
mo ꝯ aliquādo ne exeat in actū: sed dimit
tat singula singulis ministrare. Nōne xp̄s
fuit papa pfectissimꝰ? Nōne similiter Pe
trꝰ? Ipi tñ omē exercitiū abdicauerūt a se
in talibꝫ q̄uis christꝰ cū summa facilitate
illud obtinere potuisset. Nihil ḡ de pfecti-
one statꝰ summi pōtificis diminuitꝰ si pro
causa rōnabili remouetꝰ ad tps aut suspen
ditꝰ sibi tā anxia sollicitudo tot curaꝝ īmor
talium ⁊ piculosissimaꝝ in aīa ⁊ corpe p
hmōi exercitio circa tpalia distribuenda.
Dici potest f̄m catholicā veritatē ꝙ in du
biis potest fieri ꝯfessio sub cōditione. ⁊ ex
tali ꝯfessione veniā absolutā petōr ꝯseque
tur. Addi potest adhuc ꝙ oīa aut fere om-
nia dici possunt dubia/ saltē in foro exteri-
ori/ que nondū sunt iudicialiter diffinita.
ppterea nullꝰ erit scrupulꝰ obediendo do
mino Benedicto: etiā vbi fuisset hereticꝰ
aut scismaticꝰ si resipisceret/ vel si hoc non
ꝯstaret p diffinitiuā sententiā ecclīe. Silr̄
de subditis rebellātibꝫ si qui fuissent dice-
retur. Quis nesciat multa apud antiquos
patres ⁊ nūc quottidie tolerari: vt d̄ symo
niis ⁊ aliis que si iudicialiter essent ventila
ta ⁊ cōuicta/ tolerari nō possent. Supad-
ditur ꝙ tota res p̄sens magnis dubiorum
inuolucris cōtecta est ⁊ vtriusqꝫ colorata
Sed nec sunt aliqua q̄ pprie ⁊ nude ꝯtin
gant opposita fidei. quoniā magis ī factis
diuersis ⁊ diuersimode receptis q̄ in iure
cōsistūt. Nulli idcirco possunt aut vix pos
sunt de scismate ⁊ heresi ptinaces cōuinci
in hac pte. ¶ Aduertendū ꝙ in delictis tā-
gentibꝫ cōmunitates/ aut hoīes grandis
status cōsultius tolerātꝰ errores cōmunes
q̄ vindicari seuero rigore quererētꝰ. Nun-
quid nō tolerātur meretrices? Nā ⁊ regu-
lariter veꝝ est ꝙ p̄latus nō solum pōt. imo
debet aliqua agere vel obmittere ppter ge
neralē inclinationē subditoꝝ: etiā vbi qn̄-
qꝫ mala esset/ que alias agere vel obmitte-
re in graue delictū sibi verteretꝰ. Iuxta qđ
infert aliqui ꝙ etiā vbi via cessionis mi-
nus bona esset vel fuisset: tamē attētis de-
liberationibꝫ omniū studioꝝ sup postula-
tione huiꝰ vie dominꝰ Benedictꝰ illā ac-
ceptare tenebatꝰ sicut nūc acceptauit/ q̄ tū
cūqꝫ alias ad eam acceptandā non fuisset
artatus vel artandus.

Sequitur epistola

quedā eiusdē Gersonis directa ad abbatē sancti Dionysii sup cōtrouersia capitꝭ eiusdem sancti Dionysii. Et de tollēda quadam tabula iniuriosa.

r Euerēdo in christo patri ac domi
no sincere dilecto dño abbati san
cti Dionysii in francia Suꝰ Jo-
hannes cācellariꝰ parisiēsis p viā
christiane religionis pie sobrie atqꝫ paci-
fice cōuersari. Stimulauerūt fateor aīum
meū frequēter/ hinc cōtentiōis odiū/ hinc
honor nostre matricis ecclīe/ hinc verita
tis iusticie ⁊ pacis amor vt familiari fidu
cia rogarē postularē ⁊ obsecrarē reuerēdā
paternitatē vestrā quetiā obtestarer p com
munē omniū beniuiuentiū matrē charita
tem: quatinꝰ tabellā quandā affixā ī eccle-
sia vestra sancti Dionysii in frācia q̄ parisi
ensibꝫ (sicut loquitꝰ) errorē mēdosum ⁊ īto-
lerabilē dicit inesse sup reliquiis de capite
eiusdē beatissimi Dionysii iuberet eadē pa
ternitas vltro tolli potius q̄ in iudicium
cōtentiosum res veniret. Ecce enī coram
deo nō mētior: quia fuit anno p̄terito con-
sultatio diligēs habita p multos nobiles
vsqꝫ ad numeꝝ triginta q̄rum cōcio vel
co circa tam de parlamēto q̄ de facultate
theologie ⁊ decretoꝝ q̄ ꝯcordi ⁊ examina
ta deliberatiōe absqꝫ vllo dubitatōis scru
pulo asseruerūt p̄dictā tabellā esse libellū
iniuriosum ⁊ famosum cōtra debitā dei et
pximi charitatē. ⁊ ita mihi actenus visum
est postq̄ rōnes hoc deducētes in pondus
adduxi. Existimo p̄terea ꝙ si pmāserit/ rū-
peret tandē (qđ abominor) ignis magnus
⁊ fedus dissensionū inter duas has ecclesi
as celeberrimas/ vestrā ⁊ nostrā/ quas con
federare vel sola pastoris et patroni Dio-
nysii cōsideratio debuerat. Quia nostram
sua pastorali sede atqꝫ regimine: vestrā pre
ciosis sui corpis reliquiis decorauit. Cer-
tio (credite) seminaria dissensionum hmōi
parata plura q̄ dicere vł scribere cōmode
possim. Scio p̄terea quia etsi liceret predi
ctam tabellā manere sic appensam (sicut

non licere tot sententijs assertū est) istō tamen neqꝫ decēs neqꝫ expediens esse / nullo mō dubitauerim. Hec itaqꝫ tabella si eo q̄ diximus modo sponte scꝫ ⁊ secrete amoueatur / quale p̄iudiciū vobis vl' ecclie vestre quale dedecus? qualis infamia? Nulla pꝛorsus nisi quis animositate ceruicosa cōtendat materiā scandalo ꝫ sine scandalo ō medio tollere, pbꝛum esse. Si esca scādalizat fratrē meū: affirmat aplus non manducabo carnes in eternū. O, si forte respōderit vestra circūspectio prudēs ⁊ sapiēs nō placere sibi talē hmōi affixionē (sicut plane suspicoꝛ displicere) sꝫ non habere capita monasterij vestri om̄ia cū suis sentētijs in vīa (vt ita dicam⁹) manu. Esto. Vestrū nihilomin⁹ erit eniti reuerēde pater / quaten⁹ hō fiat nūc pott⁹ interim dū res quodā silentio sopita est: q̄ꝫ si suscitatio noui tumult⁹ / grandioꝛi difficultate rē cōfundat. Meū similiter fuerit laborē impēdere p viribus (ita polliceoꝛ) vt vel pax integra refoꝛmet: vel saltē in deterioꝛa non emergat pꝛistina dissensio. Porro rōnes particulari⁹ ⁊ latius cōdemnantes hāc tabellā ⁊ obseruationem parisiensiū iustificātes in sua pbabilitate satis alias inducte sunt. Deniqꝫ male iret ritus veneratiōis reliquiaꝝ apō multas ecclias: etiā apud vestrā / si quelibꝫ varietas in hmōi cultu erroꝛ vocaretur intolerabilis atqꝫ mēdositas. velamen insuper coꝛdiū cū diuina interp̄tatiōe auferēdum dū id reliquiaꝝ qō habere se dicit vna ecclesia vel regio p̄tendit altera similiter obtinere quēadmodū de capitib⁹ beatoꝝ Johannis baptiste. Benedicti. Magdalene Lazari. ⁊ taliū hmōi reliquiaꝝ sine numero cōspicimus. Nihil itaqꝫ pꝛohibet vtrūqꝫ ꝯtradictoꝛioꝝ stare simul cū altero. ⁊ si nō in v̄itate: tamen in tali rōnū pꝛobabilitate que sufficiat ponētes ⁊ laudabiles reddere ⁊ eos defendere a mēdacio vel erroꝛe: cū erroꝛ in materia religionis atqꝫ mendaciū culpe notā denominet. ¶ Scriptū Parisius. viij. octobꝛis. quo tempe meditabar p sermone faciendo in natali eiusdē pꝛeciosi diuini ariopagite Dionysij: qui suo aduētu gl'iam in altissimis deo ⁊ in terra nostra pacē aspirauit hominib⁹ bone voluntatis qualem pacē nos habere pꝛecoꝛ rursus et obsecro. Quod vt fiat tale (quale pꝛediximus contentiōis inutilis: immo pn̄ciose fomentū celerius auferatur / ad honoꝛem dei. In quo bene valete, ⁊ p̄suasum habete nunc equitatē pietatēqꝫ requiri. Anno 1408. circa mensem octobꝛem.

Sequuntur quedā

acta a p̄dicto dño Cancellario super diuturnitate scismatis ecclesie tempoꝛe Petri de luna.

p Ensata diuturnitate scismatis et extraneitate cū ꝯplexitate radicata in coꝛdib⁹ hominū: etiā sapientum: cōsurgēte tā ex facto q̄ꝫ ex iure: vbi iā p tot annos laboꝛes humani cū iurib⁹ positiuis nihil aut modicū pfuerunt: expedit reperire modū puidendi: alias nō vsitatū vel pꝛacticatum: iuridicum tamen s̄m naturale ius ⁊ diuinū: vt vel tollatur scisma viuentib⁹ cōtendentib⁹: vel saltē non vltra p generatiōes: ⁊ generatiōes cōtendentiū ꝯtinue substitutoꝝ iugiter ptendat̄. Propterea notentur ppositiōes infrascripte. S

Prima propositio.

¶ Nullus pꝛecise ex eo q̄ est isti⁹ vel illi⁹ partis vel neuter debet reputari ineligibilis ad papatū de iure diuino. q̄m ex eo solum ipse vel hereticus vel scismaticus pertinax ꝯuinci nō potest. que duo sola ab electione p̄pediunt.

Scd'a propositio.

¶ Nullus p̄cise ex eo q̄ de istius vel illius partis vel neuter est sic ineligibilis ad papatū de iure positiuo vel sententijs latis ab homie: quin possit abilitari sine hoc q̄ expꝛesse ⁊ particulariter confiteat̄ se errasse vel scismaticū extitisse.

Tertia propositio.

¶ Possibile est ⁊ forte expediens p bono vnionis certis modis pꝛocurando q̄ pꝛocessus hincinde facti: vel anuullentur vel cessent: ponēdo scꝫ rem totā in terminis iuris diuini: sicut esset vel fuisset si nulli tales processus emanassent. Ne iura facta p vtilitate ecclie militēt contra eā. Notetur hic reuocatio sentētie cōdemnantis regē francie de heresi: quia papā in tempalibus nō agnoscebat superioꝛē.

Quarta propositio

¶ Non repugnat iuri diuino: ⁊ et conse

quenti nec iuri humano in casu vtili vl' necessario: quin papa possit eligere successorem etiã vnũ de altera obedientia. Potest insuper ordinare modum alteruz eligendi successorem ab eo qui nunc institutus est: saltẽ quo ad illa que sunt pure positiua: vt ꝙ infra tale vel tale tempus eligant cardinales sub tali vel tali pena: ⁊ similia. Posset denicꝫ (et forte expediret) ꝙ modis nõ repugnantibus iuri diuino / trãsfunderet ius suum: presertim de cõsensu sue obedientie in alteram partẽ / sicut vera mater dicebat de illa que non erat mater. Date illi infantem viuũ. et sicut in alijs reperibile est exemplum.

Quinta propositio

¶ Non repugnat iuri diuino: ⁊ ex consequenti nec iuri positiuo / vt prius: ꝙ papa etiã nunc cõmittat aliquibus: ꝙ etiam post mortem eius ipi habeãt potestatẽ relaxandi vel tollendi processus factos contra partem alteram / dum ⁊ qualiter visum fuerit expedire ad vnionem consequendam.

Sexta propositio.

¶ Conciliũ generale vtriusqꝫ partis nõ obstante contentione de papatu potest celebrari pro dando ecclesie suam vnionem per viã cessionis vel alterius prouisionis. Nec obstare debent iura quecunqꝫ positiua: vt ꝙ spoliatus ante omnia debet restitui. Uel ꝙ papa debet presidere aut ꝙ debeat esse equalitas in vocibus. Et similia.

Septima propositio.

¶ Non repugnat iuri diuino: et ex consequenti nec iuribus humanis debite ĩterpretatis: quin et duobus collegijs amborum contendentiũ possit fieri vnuz collegium ab vtraqꝫ parte receptum. pro dando ecclesie verum ⁊ indubitatum Christi vicarium: aut nunc aut suo tempore et loco oportunis. Nec repugnat ꝙ contendẽtes constituant se mutuo vicarios generales ipsis viuentibus: si hoc ad vnionez celerius ⁊ facilius consequendã expediẽs videretur.

Octaua propositio

¶ Expedientius ⁊ diuinius est querere vnionem ecclesie conformiter ad ius diuinum vel euangelicum: q̃ꝫ stabilitatem litteralem iurium humanorum: et q̃ꝫ proprie partis honorem temporalem aut contentiosam victoriam per reductionem aut debellationem: presertim vbi ista vltima retardarent primum / ⁊ viderentur impossibilia: circumstantijs hincinde debite consideratis aut ponderatis.

Nona propositio

que est correlarium.

¶ Pax multa esset diligentibus legẽ domini: ⁊ non esset illis scandalum scismatis si non irrita fieret huiusmodi lex per ambitionem palliatam / per traditiones hominum nimis litteraliter (ne dicatur pertinaciter) obseruatas. Sicut olim Christus ex verbo Isaie conquestus est. Uertat ipe omnia in bonum qui est pax nostra et deus benedictus in secula Amen.

Presuppositis ter

minis in quibus est nunc factum ecclesie / post mortem recentem illius de Roma.

¶ Queritur pro videnda melius resolutione materie Utrum expediat aliquem substituere in pretenso iure ipsius defuncti ad tollendum tandem funditus per cessionez suam scisma presens. ¶ Uidetur ꝙ sic. quoniam ad habendum vnionem in ecclesia: oportet serenare conscientias vtriusqꝫ partis. Sed alij non serenabuntur: nisi fiat noua electio. ¶ Probatio. quia semper reputabunt istã obediẽtiam errasse: ⁊ quẽlibet in ea esse inabilem ad electionem actiuam vel passiuam: que abilitatio fieri non poterit per solos cardinales suos sed per verum papam estimatum. Necesse est igitur vt aliquis nouiter eligatur. ¶ Item si cardinales de Roma non eligerent infra tempus iuris: ipsi incurrerent sententias / vel penas a iuribus institutas / contra differentes nimis electionem. Non est autem verisimile ꝙ velint illas ferre. ¶ Item predicti cardinales non eligendo infirmarent partem suam: immo vt diceretur redde-

rent se minus habiles / ad prosequendum vnionem ecclesie dum sine capite remanerent. Nam vnus electus bene affectatus: ad pacem plus posset proficere offerendo cessionem ⁊ illam prosequendo: q̃ possint soli cardinales de Roma sine tali viro.

In oppositum arguitur: ꝙ non expedit stantibus terminis nostris ꝙ fiat adhuc quecunq̃ electio Nā queritur ū eligant. de quo fiat electio: An de papa nostro: aut de aliquo istius obedientie. vel de aliquo alterius obedientie. Non primum. quoniam alia obedientia diceret semper: ꝙ tam papa noster q̃ alter istius obedientie inhabilis est vt sit elect⁹ moni ad hoc quoniam reputant nos ⁊ specialiter papam nostrum scismaticos ⁊ hereticos: aut de heresi vehemēter suspectos Et non ē in potestate eorū talem aliquem eligere: sicut nec habilitare. Si fiat secūdum: nos de ista obedientia nihil reputabimus factum sine nostris cardinalibus: ⁊ consensu veri pape nostri. ¶ Oportet igitur ad minus ꝙ audiantur cardinales nostri ⁊ vocentur: priusq̃ fiat electio noua ad sedandum scisma presens. ¶ Item si nouus eligatur: erit semper ꝯtinuatio scismatis. et error posterior peior priore: nisi quis dicat voluntarie ꝙ nouiter electus: statim offeret cessionem: ⁊ alia pro ecclesiastica pace necessaria. Hoc autem q̃ sit incertum / experientie priores manifestant.

¶ Item si cardinales de Rhoma differant electionē vsquequo sufficienter summauerint partem nostram in capite et in membris: ipsi agēt pro vtilitate sua et fortificatione partis sue. ¶ Probatio. Nam poterunt querere (et rationabiliter vt videtur) ꝙ papa non cedat: sicut obedientia sua petiuit et sicut ipse promisit. immo sicut tenetur de iure diuino: prout erit declarandum: ꝙ si cedat remanebit apꝰ eos electio libera ad generalem ecclesie vnionem. Addito ꝙ habilitet (quantum in se est) illos de Roma ad eligendum. ⁊ ꝙ cardinales istius partis conueniant cum eis ad eligendum. Si autem papa requisitus de cedendo hoc nolit facere: ipse iam faciet obedientiam suam sibi contrariam ⁊ aduersam. Et ita cardinales sic differentes electionem suam facerent partem suā fortiorem.

¶ Propter ista notandum occurrit. ꝙ si quilibet de ecclesia paruus ⁊ magnus quereret: que sunt Jesu christi plus q̃ sua: facilis haberetur exitus ad scisma terminandum. ¶ Sed quia oppositum verum est: ppterea necesse est venire scandala: et suscitata continuari: nisi prouideat deus ex alto. Et istud est / ꝙ affert difficultatem ī materia presenti: etiam apud bene affectatos de modis inueniendis ad practicam vnionis ecclesie. Nam quicquid speculatum fuerit et discussum: ꝙ hoc vel illud medium potest haberi de iure naturali et diuino ad exequendum vnionē ecclesie: multa sunt in facto de quibus (vt dicitur) non iudicat legisperitus. vtputa si tales vel tales ad quos spectat executio: velint vti talibus medijs licitis ⁊ meritorijs aut non. Exemplum ad hoc est grossum de medico peritissimo: qui circa infirmitatem vnius patientis sciret optime dicere et videre ꝙ talis medicina curatiua est sue infirmitatis ſm suam artem Sed in practica stabit ꝙ infirmus abominabitur illam medicinam ⁊ nolit accipere Constat ꝙ apud illum medicum erit consequenter aliter iudicandum. Attento isto ꝙ in facto versatur. Puto autem ꝙ in principio prosecutionis vnitatis ecclesie per viam cessionis: consideratio ista fuisset valde vtilis ⁊ valde ponderanda sicut ⁊ nunc. Non enī semper illud quod absolute melius est in se: est melius ex circumstantijs omnibus simul positis ⁊ attentis. ¶ Dimissis attamen pronunceis que in facto versantur super voluntatibus hominum varijs ⁊ quandoq̃ deprauatis: nunc per ambitionem radicatam ⁊ cecam: nunc per contentionem ⁊ inuidiam. Nunc per cupiditatem vel timorem humanum. et ita de similibus passionibus: dicamus aliqua que de iure diuino ⁊ naturali: fieri possunt ī presenti materia: stantibus terminis. hoc enim proderit vt non ita faciliter mentiatur iniquitas sibi: faciens de non causa causam in procrastinatione siue tergiuersatione ad vnionem ecclesie: non solum prosequendam: sed vtiliter ⁊ efficaciter prosequendam. Est enim idem non querere pacem ecclesie: ⁊ illam vijs non possibilibus / vel non verisimilibus inquirere.

Finis cū deo

Prima ꝯclusio.

¶ Non repugnat iuri diuino/⁊ ꝑ consequens nec humano: qđ ei debet ꝯformari quin dominꝰ Benedictus possit a vocatis cardinalibus alteriꝰ partis in p̄tēsum ius alterius substitui. Probat̄ hoc: quoniam si repugnat: hoc est maxime vel quia reputatur hereticꝰ vel scismaticus/aut de talibus criminibꝫ vehemēter suspectus. vl̄ qꝛ talis substitutio cederet in dedecus eccl̄ie ⁊ p̄sertim alterius obediētie/quasi male te y nuissent aut sensissent. Sed hec duo ipedimenta possunt tolli stantibus terminis in quibus sumus. ⁊ ꝑ cōsequens poterit cōsequenter dominꝰ Benedictus in pretensum ius alterius substitui. Et primo certū est apud bene considerātes ⁊ prudentes ꝙ ſm impedimentū quod allegat̄ de dedecore alteriꝰ partis nullius est momenti. Nā per tale factū nullus posset concludere plꝰ q̄ꝫ modo eos hactenus male tenuisse. quoniam crederēt nostro ⁊ ei adhererēt de nouo: non tā q̄ꝫ ex iure quod habuisset prius: sed ex iure nouiter acquisito ſm estimationem eorundē. nō enim negare habēt quin sui cardinales habeant potestatē eligendi. Q, si aliqui leuiter loquerētur in tali materia: nihil est de talibꝫ curandū apud eos qui famā suā non in ore fatuoꝝ hominum sed in ore dei ⁊ veritatis habent reponere Sicut christꝰ volens vnire populū suum nō distulit ppt̄ opprobria hominū ⁊ scandalum peruersorū. Q, si quis dicat vltra: alteraꝫ obedientiā semꝑ ex hoc facto remanere culpabilē ⁊ non correctā: vel absolutam ⁊ penitentē. necesse ꝑ hoc in statu salutis: quoniā non dimitti͛t peccatū nisi cōfiteatur erratū. Ista ē friuola obiectio veniens ex ignorantia iuris diuini: vel ex nimia adhesione ad traditiōes hominū positiuas. vl̄ ex sinistra ambitiōe: aut alia passione oculū rōnis excecante: put alias in alia materia simili latius deductū est. Tenendū est hic ꝑ certissima cōclusione theologie: ꝙ sicut potest fieri cōfessio in multis casibꝫ dubijs vel scrupulosis sub cōditione tā in eis que sunt de iure q̄ꝫ que sunt de facto. Sic pōt dari absolutio cōditionalis. vel tā q̄ꝫ ꝯditionalis. Nūc ad ꝑpositum puto ꝙ nullꝰ est i eccl̄ia q̄n paratꝰ sit in corde sentire ⁊ ore dicere (si opus esset) ꝙ si ⁊ vbi errasset in aliquo circa materiaꝫ ecclesie vl̄ aliā/ipse querat veniā a deo ⁊ hominibꝫ. Et placēt sibi om̄es absolutiones que fieri possent ad supabundantē cautelam. Qua p̄paratione habita: dico ꝙ absolutio generalis in om̄es qui aliter sensissent q̄ꝫ se haberet veritas in facto eccl̄ie ꝑdest omnibꝫ talibus apud deū: nisi aliud obstaret peccatū. vel ꝑtinacia certa in aliquo Z particulari credēdo: in quo nō esset paratus quomodolibet audire eccl̄iam. et hoc maxime habꝫ locū vbi est error probabilis circa ea que vel iuris sunt humani vel i facto. Sicut maxima pars totius materie: que nūc currit trahit dubietatē ex his que facta sunt: in quibꝫ nūc homines nō soluꝫ hic aut illic fallunt̄. Sed ecclesia in talibꝫ fallere potest ⁊ falli. Patuit dū femīa vna ꝑ tempꝰ magnū adorata est ꝑ papa: ⁊ in similibꝫ innumeris. Defectꝰ aūt istius cōsiderationis turbauit multos plus iusto: et pronos reddidit ad imponenduꝫ crimina scismatis vel heresis huic vel illi parti. Deniq̄ꝫ expedientiꝰ esset vt aliqui relinquerētur conscientijs suis ⁊ diuino iudicio q̄ꝫ ꝑpter eoꝝ seuerā punitionē tota ecclesie policia turbaret̄. patet in policijs que multa crimina dimittūt ne per eoꝝ punitionem deteriora cōtingerēt. Ex istis aperta ē via ad tollendū impedimentū primū quod tāgebatur contra possibilitatē eligēdi dominum Benedictū. Posset eñ dominꝰ Benedictus sub generalibꝫ verbis protestari ꝙ nunq̄ꝫ fuit aut esse intendit errans i aliquo contra fidē/vel contra vnitatē eccl̄ie. Et ꝙ submittit se omnibꝫ q̄ ꝯtra ip̄m pn̄t allegari iudicio totiꝰ eccl̄ie: si ⁊ vbi reperiretur ꝙ in aliquo defecisset q̄ꝫuis nō habeat ꝯscientiā ꝙ defecerit. Quero/nūq̄d nō ista ꝑtestatio sufficit liberare eū apud omnes. ꝙ nō est ꝑtinax in errore quocunq̄ꝫ: ex quo paratꝰ est audire eccl̄iam. Vn̄ ⁊ si probaretur millesies ꝙ fuisset ꝑus hereticus: aut scismaticꝰ: tn̄ h̄ nō possꝫ ꝑbari de pn̄ti ꝙ esset talis. Et ꝑ ꝯsequēs nō esset impedimentū q̄n valeret electio: etiā ſm reputationē alioꝝ. Q, si quis allegaret traditiōes humanas ad oppositū in decretis vel decretalibꝫ: quō tales errātes ꝑrius q̄ꝫ absoluātur debēt anathematizare ⁊ abiurare errores suos ⁊ multa alia. Respōdeo primo ꝙ hoc nō habet locū nisi vbi error manifestꝰ est ⁊ certꝰ. Aliter dū est dubiꝰ vl̄ solū ꝑbabilis. qꝛ sufficit tunc abiuratio generalis:

seu conditionata modo dicto. Diceret vl
terius q p tanto bono ecclie cõsequēdo si
cut est vnitas ad quā iura oīa debēt ten
dere. ꝛ ſm finē istū interptari tales rigores
A iurū positiuoꝝ nō essent obseruādi. Exē
pla sunt ad hec innumera in casib longe
minorib. Ad quid eñ diceret theologia:
(que tractat de iure diuino) supior ꝛ archi
tectonica: nisi quia interptari habet iura
oīa inferiora ſm ordinē ꝛ finē charitatis
ꝛ vnitatis. que charitas est finis precepti:
ſm apostolū. Alioquin frustra esset ipa the
ologia. Alioquin preterea iste ↄstitutiões po
sitiue in multis frequēter errarēt: ꝛ fierent
summe iniusticie. imo ꝛ ꝑplexitates inextri
cabiles includerent vel afferrēt. Testatur
scisma presens.

Secūda conclusio.

¶ Nō repugnat iuri diuino quin tpe et
loco domin⁹ Benedict⁹ (quātūcūq sit ve
rus papa) possit requiri stantib terminis
in quib sumus / vt p vnione ecclesie conse
quēda ipse cedat factis ꝓus ꝑ eum: que ad
vnitatē hāc habendā essent vtiliter requi
sita. ¶ Primo determinatū habem⁹ illud:
qđ alias versum est in dubiū: scʒ q papa
verus potest meritorie cedere: patuit ī Ce
lestino / ꝛ ꝑ decretalē expressam / ꝛ ꝑ hystori
as cronicaꝝ. imo ꝛ ipse dñs Benedict⁹ no
tat in respōsionib suis: q nunq viā cessio
nis simpliciter rēnuere voluit / vel etiā op
pugnare: quā etiā offert in casu quo ꝑ eam
vnio celerius haberi videbit. ¶ Deinde vt
videamus si de hoc possit rationabilit re
quiri domin⁹ Benedict⁹. ꝛ si expediat At
tendēde sunt circūstantie que sunt ī facto.
Attendēda est scʒ dispositio alterius obe
dientie: vel specialiter collegij vocati car
dinalium de roma. Si vnq verisimiliter
vellent eligere nostrū modo ꝑdicto in pri
ma conclusione vel nō. Attendēda est eti
am dispositio obediētie nostre ꝛ ꝑncipuʒ
atq prelatoꝝ debentiū ꝑsequi illud qđ bo
num est. quia sine ꝑsecutione verba quātū
cunq sanctissima modicū opantur. an scʒ
vellent vnq q non cederet: vel vt nolens
cōpelleretur. Attēdenda est dispositio no
stri: si ex respōsionib suis appareat q pos
set ad hoc punctū deduci. q si sic res esset
longe facilior. si non difficultas esset mira
bilis ꝛ quasi impossibilis: presertim vbi re
periret fautores pro sua reputatione ma
gnos viros. Et si cardinales sui starent se
cum sicut multi / forte crederent ꝑpter ex
perientiā preterite subtractiōis / que ad op
tatum eoꝝ ꝑuenit. Et quoniā ista vtrobi
q bene considerare magis est negociū spe
ctans ad bonā prudentiā moralē cōsurgē B
tem et experiētijs multis negocioꝝ huma
norum. ꝑpterea viri etiā illiterati ꝑnt meli
us sepe in talib iudicare et deliberare q lit
terati. supposito tñ semp q in hoc vel in il
lo eligēdo nō deuiēt a regula sapientie spe
culatiue: que tractat de iure diuino. qđ est
simpliciter ius dicendū ligans ꝛ obligās
ꝛ inabdicabiliter. ꝛ cui omis homo subij
citur / etiā papa: hoc dicit / quia si prudens
nō fundet se nisi in experiētijs: contempto
eo qđ ſm ius diuinū fieri vel nō fieri pōt.
ipse facile se seducit: sicut cognosco fuisse ī
alijs quibusdā prosequētibus viā cessiōis
ꝛ fundantib⁹ se in falsis principijs / q fina
liter oportuit refellere ꝛ ita totū destruere:
quod ex illis probabatur

Tertia conclusio:

¶ Attētis terminis in quib sumus expe
dientius est: q vocati cardinales de roma
modo nō eligāt q oppositū. Propterea de
bent ad hoc ꝑ regem ꝛ dños celeriter ex
hortari: vel conuenientibus legatis istius
obedientie in vnū cum alijs legatis alteri
us obedientie possit recipi conclusio secu
rior pro vnione ecclesie cōsequenda. ¶ De
ducitur ista cōclusio ex duabus preceden
tibus. quoniā habitū est q hoc modo vel
illo potest fieri electio ꝺ iure diuino sine le
sione iuriū humanoꝝ: immo cū eoꝝ im
pletione: quoniā implent cum iuri diuino
famulātur. Et tamē nondū constat suffici
enter (vt videtur) quis modus esset facili
or ꝛ possibilior: quoniā hoc iacet in facto
scʒ in voluntatib istius vel illius obedien
tie: prout nouissime tangebatur in prece
denti conclusione. Ista vero que sunt ī fa
cto melius cognoscerētur si fieret conuen
tio in vnū q nunc absentibus hominibus
vtriusq partis ad seinuicem: ꝛ non se mu
tuo intelligentibus aut sufficiēter cogno
scentib. ¶ Scđm dicta ꝑcedūt ratiōes
hinc ꝛ inde. Nā prima rō ante oppositum
soluitur ꝑ dicta in prima cōclusione ꝺ pos
sibilitate eligendi papā nostruʒ. Item de
possibilitate differēdi vsq quo papa nr̄ fu
isset audit⁹ ꝛ sua obediētia. Et visū fuisset

quomodo vellet omnia ratificare: vt secure fieret electio alterius. immo et sui post cessionem factam & cetera ea concernentia. Nihil enim esset quod hoc fieri impediret. imo certe factum suum humile & charitatiuum magis nouam electionem mereretur quam demereretur.
C
Ita quod non est excludendus a possibilitate noue electionis. Sed nec necessario includendus. quoniam sic limitare esset precludere viam spirituisancto. in cuius nutu est inspirare vt ille vel iste eligatur. Item esset pactum quod maxime viciat electiones. Secunda ratio affert magis difficultatem in facto quam iure. quoniam in iure si cardinales sunt boni viri & zelatores vnitatis: ipsi modicum curabunt de talibus cerimoniis iuris: vbi etiam oporteret eos subire penas illas pro tanto bono: quamquam multi arbitrarentur quod ad hec tolleranda nullo modo tenerentur propter maius bonum subsequendum. Tertia ratio similiter iacet in facto quo ad secundam partem / de illo qui nouiter eligeretur: qui faceret mirabilia &c. Si enim hoc constaret quod non multum videretur inexpediens nouam statum fieri electionem talis. Sed vbi reperiemus? Quis est & laudabimus eum? Quis magis talia faceret quam dominus benedictus sperabatur? Ceterum (prima pars falsa est) que assumitur de informatione partis alterius. Nam probatum est oppositum quod non magis in bono possunt confirmare partem suam qualitercunque voluerit eligere. Si autem sermo fiat de confirmatione in scismate & malo: perdantur isti cum ista inualidissima & pessima confirmatione pertinacie sue in hoc malo. Rationes post oppositum si videantur confirmant ea que dicta sunt hinc & inde. Ex omnibus istis concluditur illud quod est nunc expediens fieri per regem & alios sue obediencie dum interim nescitur si cardinales de Roma elegerint. Expedit enim modis omnibus tendere ad hoc vt differant quousque potuerit magis informari de intentione istius obediencie per legatos solennes. Expedit secundo quod ista requesta fiat in terminis generalibus: non descendendo quod eligant dominum Benedictum: nec etiam excludendo. Patet hoc. quia esset eis precludere libertatem: & tollere spem proficiendi nobiscum ad vniuersalem vnionem. Esset enim nimis confundere partem nostram: si per consilium excluderemus electionem domini Benedicti. Esset etiam eam nimis extollere saltem in estimatione aliorum: si sic absolutam eius quereremus. Ex pro hoc expedienti faciat illud quod rex iam a dimidio anno dicitur hoc requisiuisse per litteras a vocatis cardinalibus de Roma. que petitio vtinam esset diligentius prosecuta. Expedit tertio: quod vniuersitas mater nostra more suo stimulet dominos & regis consilium: vt hec legatio celeriter impleatur.
D
Primo per equitatores veloces precurrentes. Dehinc per solenniorem ambasiatam. Nec oportet circa hec expectare deliberationem siue consensum pape: vel quorumcunque aliorum: quoniam supplicationem & conclusionem iustam esse monstratum est. Immo qui vellet hanc conclusionem impedire: nullo modo videretur audiendus: sed vel monendus vel contemnendus. Expedit quarto vt mater nostra scribat super hoc domino nostro pape sub terminis generalibus exhortatoriis: immo quibuslibet aliis christianis. & quod vnanimi consensu sine partialitatibus vel emulationibus aut patrociniis ista materia palam & honeste & pacifico animo prosequatur. Si autem noua veniant quod iam per alios electio facta est. Tunc erit aliter deliberandum. Poterunt nihilominus predicta valere: vt si non videatur alius exitus: laboremus quod post mortem pape nostri nulla fiat electio per cardinales: nisi talis & taliter quod pax habeatur tunc. & si non velocius aut citius. Ita enim pridem rex postulauerat: dum presens electus est: fiat additio siue correctio per sapientes: quoniam istud in transcursu positum est.

¶ Sequuntur lectiones due eiusdem christianissimi doctoris / quarum initium est Penitemini. Refert se in prologo theologie mystice ad has lectiones ideo ante tractatum de theologia mystica he due lectiones fuerant premittende.

P enitemini et

credite euangelio &c. ¶ Quanta veneratione simul & audiendi attentione dignum sit verbum presens hinc perpenditur: quod in eo et ab eo supremus legislator noster christus sue predicationis initium consecrauit: conformi per omnia gressu ad precursorem suum Johannem: cuius predicatio a penitentia similiter inchoauit: data in hoc magne humilitatis & vnitatis forma predicatoribus: ne nouis ita gaudeant quod aliorum dicta etiam minorum dignentur imitari quando videt dominum &

magistrum a discipuli ꝛ ꝑconis sui senten
tia nequaq̃ dissidere Sed quemadmodū
Johes dixerat Penitētiā agite. Et facite
fruct⁹ dignos pnie. Christ⁹ ꝑdicationē su
am ꝑ eodē exorsus est. Penitemini ꝛ credi
te euangelio. Et cui dubiū esse christiano
poterit quē ꝑ grandis grauidaq̃ sentētia/
rū maiestas in his ꝟbis (q̃q̃ pauculis) in
clusa sit. sicut diuin⁹ Dionysi⁹ ex ꝟbis bar
E thololmei q erat tuba vehemēs apostolica
tradit. q̄ euangeliū ꝛ paruū est ꝛ magnuȝ.
Paruū ꝟbis. magnū snīa. Si hoc d̄ toto
euāgelio dictū sit: hoc de parte eius preci
pua sentireq̄uū est: in qua totius edificij
euangelici fabrica collocat̄. Immoremur
igit̄ aliquātisper: ꝛ videam⁹ q̄d nobis insi
nuet domin⁹ cū ait. Penitemini ꝛ credite
euāgelio ¶ Animaduerto in ꝑmis oculo ꝑ
scrutationis in ꝑfundū demisso: q̄ christ⁹
vtit̄ hic officio sapiētis legislatoris: cuius
est a malis arcere: ꝛ inducere ad virtutes.
Utit̄ officio solertis agricole: ꝑus expur/
gando arua a fruticib⁹ vt fertilis seges oriat̄
Utit̄ officio sagacis pincerne: mundādo
vtres acetosos vel corruptos / ꝑusq̃ vinū
recens ī eis fundat̄. Utit̄ subinde officio
prudētis medici: q pri⁹ oculos sanare stu
det a lippitudie / aut alia egritudie q̃ ipos
opponat radijs luminosis. Tales possent
applicare similitudines: que nos vberiori
facilitate inducūt cognoscere viuacē effi/
caciā / ꝛ cōdependentiā horū verborū Pe
nitemini ꝛ credite euāgelio Est itaq̃ ratio
nalis homo post peccatū velut seru⁹ neq̃
reus criminis lese maiestatis: piectus ī ex
ilium hui⁹ vallis miserie. detrusus quoq̃
in carcerē tenebrosum carnis corrupte fe
tulente. Ubi in tenebris sedēs lumen celi
nō videt: nisi recōciliet̄ ꝑus ꝑ pniam quaȝ
esse recte dicimus hostiariā liberantē nos
a vinculis peccatorū. qua mediāte pōt lu/
men fidei ad aiam clarius radiare. Pro/
pterea ad illud Credite euāgelio: ꝑmittit̄
penitemini Est insuꝑ aima peccatrix ager
incultus ꝛ maledict⁹: vbi viciorȝ nascatur
infelix loliū: ꝛ desideriorū steriles generā/
tur auene que omīa viciorȝ plantaria euel
lantur oporteret: si virtutes euangelice que
rantur inseri cū ꝑfectu. Sicut eandē ani/
mam vinis corruptis: sic oculis lesis ꝛ ob
tenebratis ita similib⁹ comparare fas est. Et
ex hinc docere q̄ penitētia fidē. sicut agri
purgatio segetē, ꝛ oculi sanatio luminis visi

onem antecedit. Prosequentes igit̄ ꝑmū
ex antedictis similitudinib⁹ constituamus
animā humanā suo demerito velut incar
ceratā in loco tetro ꝛ horrido: cui tres mā F
siones / infimā mediā ꝛ supremam assigne/
mus. Prime stationis nomen est sensuali/
tas. Secūde ratio. Tertie intelligētia sim
plex. Fenestre partis infime nullū afferre
lumen aīme valent nisi corꝑale: ꝛ q̄le bru/
ta recipiunt. Secūda statio fenestras ha/
bet / ꝑ quas lumē aliqd̄ spūali⁹ ingreditur
in animā: dū ad hanc stationē mediā erigi
tur. Tertiā partē et supremā arcem seu spe
culum hui⁹ carceris: vbi dū anima subli/
matur: inspicere potest lumen diuinū: de/
super emicās: et apparēs quasi ꝑ rimulas
quasdā tenues in morē fulguris chorus̄cā
tis: ꝛ subito inter rapidas scissuras nubiū
disparentis. Ad illustratōnē vero tenebro
si huius carceris ꝑ statu isto: vt fidei lumē
habeatur / necesse est. Quoniā sine fide im
possibile est placere deo. Oportet nihilo/
minus in adultis vt fides in actum exeat:
ꝛ ꝑ dilectionē operet̄. Alioquin teste Jaco
bo Fides sine opibus mortua est. Est au/
tem actus fidei credere euāgelio. At vero
anima in solo imo carceris q̃diu dimersa
est quādo leuare possiȝ oculos caligine ꝑs/
sos ꝛ densis carnaliū desideriorū nebulis
obsitos ad credendū vel cognoscendū ea
que desuper emicant ꝛ que per nullas sen
suum fenestellas aditū inueniunt. Quam
obrem eleuāda est anima ab infimo habi/
taculo carceris ad medium: et consequen
ter ad supremū: quatinus ītueri valeat lu/
men vultus domini: quod signatuȝ est su/
per eam: maxime si est lumen gratuitum fi
dei desuper infusum: ad credenduȝ euan/
gelio: premittit penitentiā Penitemini ait
ꝛ credite euangelio. Nec mirum. Quoni/
am indigna est anima peccatrix / aīma rea
mortis: deduci ad presentialē visioneȝ sui
iudicis dei: nisi prius reconciliata absolu
ta purgataq̃. Quā reconciliationē abso/
lutionem et purgationē penitentia opera
tur. ¶ Uultis ergo credere euāgelio? Uul/
tis lumen celi videre? Uultis ab imo car
ceris ad altiora subuehi? vultis scio. Obe
dite igitur predicanti christo: et penitemi
ni. Et sic credite euangelio. Liceat idcir/
co penitentiā collaudare et dicere per simi
litudinem q̄ ipa est filia ꝑcipua iusticie cō
stituta a supmo iudice deo precōciliatrice

anime: postꝙ̄ lesit diuinā maiestatē. Ipsa
est hostiaria erigēs de ꝓfundo carcerꝭ ani
mam damnatā. Eleuās caput suū: intelle
ctum scȝ ad videndū lumē celi: vt tandem
sedeat cū ꝑncipibꝫ ⁊ soliū glīe teneat. Ipsa
cathenas ferreas cupiditatū. Ipsa funes
peccatoꝝ in felicē aīam circūplectētes dis
rumpit: Ipsa egros rōnis oculos tergit:
B sanat ⁊ illustrat. Ipsa fenestras supiores
anime apit: depulsis quas statꝰ carceris
huiꝰ miser patit̄ nebulis volitātiū fantas
matū. ⁊ a ꝯfusione horrida carnaliū desi
deriorum: ab eorūꝙ̄ tumultu sepat aīam:
eleuās eam ī specula vel arce vel apice ipi
us simplicis intelligētie. Eā deniꝙ̄ ad su
pernētales excessus ⁊ extaticas rapit visi
ones ſm mysticā theologiā datā a Dioni
sio. Hec postremo repat in anima modū
spēm ⁊ ordinē: violatas ꝑ peccatū. immo
ad ipam aīme hierarchiā vniuersam: exē
platā ad exēplar angelicarū hierarchiarū
ꝑus conturbatā restituit/ordinat/⁊ refor
mat. ¶ Huiꝰ ꝟtutis ꝯditiones: alie sūt lau
dabiles absꝙ̄ numero. quaꝝ aliquas ī po
sterū dicere reseruamꝰ. Attendamꝰ nihilo
minꝰ ꝙ penitētia sicut iusticia ī triplici cu
ria diuini iudicij ꝯuersat̄ ⁊ ꝑsidet: sȝ alio ⁊
alio fine/aliaꝙ̄ vtilitate. Quid aliud est ꝑ
ma curia diuini iudicij nisi p̄ns vita: Ubi
ante thronū penitētia miserās pia ⁊ exora
bilis de qua locuti sumꝰ: ¶ Secūda curia
eiusdē iudicij assignat̄ purgatorius locus
vbi in throno sedet penitētia puniēs seue
ra ⁊ formidabilis. ¶ Tertia curia est infer
nus: vbi repit̄ penitētia damnās ⁊ infru
ctuosa ⁊ horribilis. Nā ꝙ dānatos peni
tentia comitetur ⁊ torqueat: expressum est
Sap. v. Videtes turbabunt̄ timore hor
ribili. Sequit̄ intra se penitentiā agētes.
Q̄ʒ sit horribilis: audite apostolū. Horrē
dum est incidere in manꝰ dei viuētis. Pro
inde has tres curias notauit ꝓpha regiꝰ:
dum penitēdo seipm̄ curie ꝑme submitte
ret: in qua misericors p̄nia cōdolens infir
mis reperit̄. Dn̄e ne in furore tuo ar
guas me. Ecce curiā infernalē: que furorꝭ
nō incōgrue quendā typū gerit. quia p̄r il
lic filios ꝓprios ꝑ naturā ⁊ creator suas
creaturas ꝑpetuis ignibꝫ iustus⁊ m a ꝙ̄dem
sed incōꝑhensibili eq̄tate cruciādos expo
nit. Sequit̄. Neꝙ̄ in ira tua corripias me
Ecce curiā p̄sentis vite: in qua ꝑ recogno
scentibꝫ pie ⁊ humiliter infirmitatē ꝓpriā

penitētia misericors ꝯcedit̄. Porro si quis
viator damnatꝰ: vt in tertia curia crucietꝰ/
sicut est om̄is existēs actualiter in peccato
mortali. Si quis ꝑterea adiudicatus est
puniri in secūda curia/que est purgatoriū:
sicut est homo q̄ gratiā habēs/nondū pro
peccatꝭ satisfecit: talis fas habet ꝙ̄diu vi
uit appellare ad ꝑmā curiā: ī qua sedet pe
nitentia misericors: qm̄ misericordia sup
exaltat iudiciū. ¶ At ꝟo si peccator tarda
uerit cōparere hora legitima sessionis pe D
nitentie in hac p̄nti curia: ille adiudicabit̄
vel penitētie seuere ⁊ formidabili ī purga
torio. vel penitētie infructuose/⁊ horribili
in inferno. Est aūt cōpetens hora cōparē
di corā penitētia misericordi vsꝙ̄ ad vlti
mum finē. quo aīa etiā in morte liberū ha
bet vsum rōnis: ad subijciendū se eidē pe
nitentie ex affectu humili ⁊ pio: licet ꝙ̄to
cius tanto meliꝰ atꝙ̄ securiꝰ. Ceterum ob
misso ad p̄ns sermone de penitētijs purga
torij ⁊ inferni. Uerbū habeamꝰ de penitē
tia huiꝰ seculi. ad ipaȝ eñi nō ad alias nos
inuitat iudex noster christꝰ dicēs. Penite
temini ⁊ credite euāgelio. Nempe q̄ nō pe
nitet hic cū hominibꝫ: penitebit cū demo
nibꝫ in futuro. Qui ꝑterea nō se subijcit iu
dicio penitētie miserētis in p̄nti curia: pe
nitentiā ꝯdemnantē ⁊ nunꝙ̄ liberantē ex
perit̄ in altera. Dicamꝰ igit̄ cū psalmista.
Miserere mei ſm iudiciū diligētiū nomē
tuū. hoc est ſm iudiciū misericordie in pre
senti seculo: qm̄ sancti sancteꝙ̄ om̄es velu
ti quidā assessores iudicātis penitētie mi
sericordis intercedūt ꝑ illis quos huic cu
rie submitti viderint. Liberāt quoꝙ̄ sepiꝰ
reos suis interuētibꝫ: vbi ⁊ qui se melius ⁊
humiliꝰ accusauerint: ipi ꝑter morē iudi
cioꝝ humanoꝝ remissionē ampliorē cōse
quentur. Qua et re manifestā in se stulticiam
ostendūt: q̄ penitētias aut refugiūt aut
leuissimas ac insufficiētes querunt: pares
illis quos virge terrētāt: ⁊ ferruȝ ignesꝙ̄ se
pati malle respōderet. Attamē quid est pe
nitētia p̄ns/nisi puerilis quedā flagellatio
si ad torturas vel purgatorij vel gehēne se
uerissimas cōparet̄: Hoc ipm̄ q̄ fida plen
daꝙ̄ viue fidei ꝯsideratōe videret: affirmo
ꝙ nō solū nō refugeret dolorē penitētie ꝑ
sentis aut volūtarie: aut deo disponēte ca
sibꝫ varijs immissuȝ. Sed etiā cū gaudio
toleraret: sciēs ꝙ nō puniet deꝰ bis in idip
sum. ⁊ ꝙ breue hoc ⁊ momentaneū tribu

lationis supra modū immēsum glie pon-
dus operaſ i nobis. Nec mirabiſ hoc ali-
quis me dicere si similitudinē in ip̄is etiā
puerulis oñderit. Proponaſ puero q̄rtū-
cūq̄ timido verberis q̄ aut morte plecteſ
p delicto suo/aut verberareſ. Quis nō vi-
deat pposita hac ɔsideratiōe/q̄n ip̄e verbe
rari nō solū vellet: sȝ cū instātissimis p̄cib⁹
ꝛ lachrymis idipsum si sibi negareſ postu
I laret. Quare hoc? Certe ne horribili snie
mortis subiaceret: quā scit se nō nisi p ver-
bera euasurꝫ: In electiōe psus simili ɔsti-
tutus est peccator. quia aut hic vltro susci
piet penitētie verbera: aut mortꝭ eterne sup
plicio subiacebit. Hinc aperiſ intellect⁹ il
lius q̄d dicit aplus in tribulatiōe gauden
tes ꝛ taliū absq̄ numero. Constituam⁹ ḡ
nos corā tribunali misericordis penitētie
ꝛ tres ei⁹ comites amplectamur: que sunt
Cōtritio. Confessio. Satisfactio. Porro
ɔtritionē et quattuor itegrari nouerimus
que sunt. Mot⁹ liberi arbitrij in deum su-
per oīa diligendū. Secundū mot⁹ eiuſ-
dem liberi arbitrij in detestationē peccati.
Tertiū infusio gr̄e gratūfaciētis. Quartū
expulsio culpe. Possum⁹ addere quintum
p̄uentionē scȝ diuinā/ qua liberꝫ arbitriuȝ
mouet ꝛ excitat ad ea q̄ dicta sunt. Qualiſ
aūt sit ordo inter ista q̄nq̄/nō facile est vſ-
q̄quaq̄ diffinire: quoniā plerūq̄ sunt siſ
tempe. Et quo ad nature prioritatem: si re
spect⁹ habeaſ ad subiectū: p̄us est expul-
sio culpe q̄ȝ infusio gr̄e. Si ỽo referamus
ad agēs: econuerso se res habet. quoniā pri
us agens intēdit infundere positiuā gra-
tie dispositionē q̄ȝ viciū expellere. De his
subinde trib⁹ comitib⁹ penitētie ɔtritione
ɔfessione. satisfactōe: latissima est determi
natio p doctores q̄rto sniarꝫ: distinctiōib⁹
ad hoc spectātib⁹. Et infra/ q̄ȝtū videro ex-
pedire quedā ex vtiliorib⁹ excerpe ꝑposui.
Nūc itaq̄ vocāt me aliorsum: q̄ quidā li-
tigiosi ꝛ mēdaces aduocati. id ē vicia (q̄s
in ip̄a meditatiōe mea conspicio magnis
boatib⁹ aduersari his q̄ salubriori cōsilio
ad hāc penitentie misericordis curiā acce
dere volūt. Arguūt malesuadis s̄monib⁹:
nūc blandiēdo nūc torrēdo q̄ȝ stultū est in
quiūt in hac vita se grauis affligere. ꝛ nō q̄
rere sublimes ꝛ pulchros honores. ɔtem
pto sacco ꝛ cinere. q̄ȝ stultū est insup nō q̄-
rere iocūdissimas voluptates: reiecto cili-
cio ỽbere ꝛ ieiunio Pars opponit alq̄spez
longe vite. aliȷ̄ desperationē a mala cōsue-
tudine resurgēdi. Aliȷ̄ pudorē in ɔfessione
allegāt peccantiū multitudinē ꝛ auctori-
tatem. pars difficultatē satisfaciēdi. pars
cadēdi frequentiā ꝛ instabilitatē resistēdi.
Et vt paucis absoluā taliū nequā aduo-
catorꝫ copiosior est multitudo q̄ȝ vt nume
rare nostrꝫ sit/quorꝫ hic ordo est nō habere
ordinē. fides nō tenere fidem. finis a fine
auertere. Ue ꝟe mūdo ab his pestib⁹ mon K
struosis ꝛ horrēdis. Seuiūt oīs magna
rabie ꝛ miserabiles aīas exturbāt ab hac
penitētie curia. quarꝫ vna origo est vna ra
dix viciosa vna parēs iprobatissima quaȝ
appellam⁹ originalē nature corruptiōem
seu tyrannidē membrorū/seu legē peccati
aut alio tali noīe. Oēs quoq̄ pestes iste
horrore sempiterno cōfuse sunt. ip̄e tamē
participāt in supbia vel elatione: que ē ap
petitus ꝑprie excellētie ꝛ subiectiōis fuga
ꝛ diuine maiestatis quoddā fantasticum.
Quisquis eīm singulos instinct⁹ stimulan
tes ad malū ꝛ auertētes a bono/ diligēter
intus ꝛ extra discuteret: agnosceret i eis p̄n-
cipalem stimulū esse supbiaȝ: vt vere sensit
qui noīe oīs iniusticie supbiā itelligi vo
luit: ibi. Nō dn̄eſ in me oīs iniusticia. glo-
sa supbia. quin ip̄a in oī iniq̄tate reperiſ
atq̄ dominaſ. Quid eīm querit auaricia:
nisi p se sufficientiā: ꝛ nulli alteri p indigē-
tiam subiacere? Quid eīm luxuria expetit:
vtiq̄ tranquillitatē ꝛ pacē iocundā. quaȝ
res altera neq̄ ɔturbet/ neq̄ ducat volen-
tem neq̄ violēter? Ampli⁹ etiā ip̄a pusilla
nimitas que supbiā videſ aſſernari supbi
am secū amplexaſ: dum sensum ꝛ iudiciū
suū p̄fert iudicio supioris sui. Duȝ p̄terea
sui iuris esse mauult q̄ȝ aliorū: vbi potest ꝛ
debet ɔmoditatib⁹ obsequi. Et hec plane
non timiditas sola est: sed vane libertatis
appetit⁹. Subinde curiositas sciendi q̄ȝ-
tum abundet in supbia. scire pfacile est: q̄
in primis parētib⁹ liquido cōstitit. Deniq̄
causa ista est p̄cipua: cur viciuȝ quodlibet
aduersaſ penitētie salutari: quia penitētia i
humilitate fundata est. Similiter a vicio
quolibet fides impugnaſ. quoniā radix fi
dei humilitas est, ꝛ ad deū subiectio. Abȷ̄
ciamus ḡ superbiam a nobis viri patres ꝛ
fratres. que ꝛ si nō radicit⁹ auelli potest a
nobis q̄ȝdiu maledictā terrā circūferimus
quin germinet assidue nobis hūc tribulū
ip̄sa saltē mox vt infaustū germē extulerit

resecetur, ꝯculcetur, destruat̃. Alioq̇n non
satis obedimus dicēti christo. Penitemi/
ni ꝛ credite euāgelio. Et quoniā sic icidit:
vt de puersis aduocatis id est vicijs peni/
tentiā dissuadētib' loqueremur. Et iter il/
la p̄mū esse reperim' superbiā. ꝑgamus in
quirere quomō sup̄bia penitentiā ꝛ conse
quēter fidē impugnat: p̄sertim apud scho/
2 lasticos. Ad hos q̄ppe nostre vox locutio
nis infert̃: nec infert̃ tanq̄ ego sine pecca/
to existēs velim peccatricē animā lapidare
Sz alios monēs eisq̄ comparēs memet
admoneo. Me audio. mihiq̄ vt ceteris cō/
doleo. velut si languētes quos vna febris
grauat vel alligat/ sese alloquant̃. mutuis
quoq̄ seipsos querelis vexātq̄ solent̃. Su
perbia scholasticos a penitētia ꝛ fide viua
p̄pediens: duas in eis filias infelices (nisi
puiderint) gignere solita est. Curiositatē ꝛ
singularitatē. Malas vero filias et pessi/
ma matre: quib' insup misera soror addit̃:
inuidia. qua ꝛ ꝓgenies infausta multiplex
est sup numerū. ibi cōtemptio. disceptatio.
ꝑtinacia. erroris defensio. amor ꝓprij sen/
sus. immāsio in opinionib' vel suis vel su/
orum. Deniq̄ scandalizatio ꝛ cōtemptus
simpliciū: atq̄ omīs doctrine humil' abo
minatio. Quid aūt penitētie/ q̇d fidei ma/
gis aduersū cogitari potest q̄ sint hec om
nia. Curiositas est viciū quo dimissis vti
liorib': homo cōuertit studiū suū ad min'
vtilia vel inattingibilia sibi: vel noxia. va/
riat̃ aūt cōparationē hanc magis ꝛ minus
vtiliū/ ipsa cōsideratio finis s̄m temp'/ lo/
cum personā etatē statum/ professionē rē
publicā cū ceteris circūstantijs. Sepe qđ
est inutile vel indecēs: alteri congruū aut
in p̄cepto positū reperit̃. Singularitas ē
viciū quo dimissis vtiliorib' homo cōuer/
tit studiū suū ad doctrinas peregrinas ꝛ i
solitas. Et hic similiter finē attēdi necesse
est. Videris q̄ curiositas ꝛ singularitas as/
similātur in multis vt sorores solēt: sed ea
rum vult' ex rōne obiectali varia quadā
distinctione secernunt̃. vtraq̄ eñi culpatur
quia deserit vtiliora. quod ꝑfecto non fit
absq̄ cuiusdā excellētie proprie desiderio.
Curiositas vt sciat alia q̄ oportet. Sin/
gularitas vt ceteris emineat. ¶ Eliciam'
hoc loco ꝯsideratōes aliquas morales ad
cōmonitionē scholasticorū: p̄sertim theo/
logorum. ¶ De curiositate ꝛ singularitate
aliorū specialiter ecclesiasticorū/ ꝛ specialis

sime prelatorū ꝛ religiosorū: in hoc q̄ dimis/
sis sacris nostre legis litteris: ipsi traditio
nibus hūanis cognoscēdis/ aut alijs vili
oribus occupant̃. ꝓnunc nihil ad nos: q̄
foris sunt/ nec nos audiūt. Sola cōsidera M
tio p̄sentis erit lectiōis. Alia eñi dicturus
sum cōcernētia statū hui' sacre facultatis
theologie: reliquas ꝯsiderationes lectio se
quens expediet.

Prima ꝯsideratio.

¶ Phos antiquos sicut curiositas fefellit
ita formidandū est ne theologos nostri tē
poris ipsa similis curiositas decipiat. De
errore philosophantiū tāto ex curiositate
nimia loquit̃ Seneca in ep̄la de liberalib'
artib'. ꝛ Hugo meli' i ꝓhemio cōmēti sui
sup angelicā hierarchiā. Physica siquidē
ꝑscrutatio ductū ratiocinatiōis naturalis
insequēs: nequit i immēsum ꝑgredi: certis
eñi limitib' coartet̃ oportet/ quos limites
dum p̄tergredi sup̄ba curiositate conatur
quid mirandū si p̄ceps ꝛ si absq̄ ductore
ꝛ lumīe ceca ambulās offendat ad lapidē
erroris ꝛ impingēs se cōterat. Duct' itaq̄
ratiocinatiōis naturalis ad hoc ꝑtingit:
vt sciatur esse vn' deus princeps et rector
omniū qui dedit omīb' esse ꝛ viuere. his
quidē clarius: his ꝟo obscurius. Inuisi/
bilia eñi dei a creatura mūdi ꝑ ea que f̄ca
sunt intellecta ꝯspiciunt̃. sempiterna q̄q̄
v̄tus eius ꝛ diuinitas. Est quippe omībus
inditū ꝛ multis naturali demōstratiōe cō
clusum/ vt deus sit: quo nihil melius cogi
tari potest esse qui habeat q̇cquid est meli/
us ip̄m q̄ nō ip̄m. Hec est eñi phia quam
aplius ꝛ instruct' ab eo Dionysi' nomiat
dei sapientiā. imo ꝛ reuelationē. Deus (in
quit apostol') reuelauit eis. quā reuelatio/
nem intelligo lumē vultus dñi signatū su
per nos: quēadmodū pulcherrimo et eui/
dentissimo cōpendio diuin' Bonauentu/
ra deducit i suo itinerario mētis ad deum
Qui libell' omī laude superior est: nec ad
mirari sufficio q̄liter patres ꝛ fratres mi/
nores dimisso tāto doctore (qualē nescio
si vnq̄ studiū parisiense habuerit) cōuerte
runt se ad (nescio quos) nouellos. ꝓ quib'
parati sunt pedib' ꝛ manib' decertare. tan
dem q̄rum in alijs ꝓficiant ipsi viderint.
sed de hoc alias. Porro si philosophi se i/
ter hos limites coartassent: ꝛ deum sic co
gnitū (vt dignū fuerat) glorificassent: bene

erat cum eis. Sed ꝑgere vltra volētes de
fecerūt scrutātes scrutinio. Quo pacto sic
Quia certe ea que i liberrima potestate dei
posita erāt dū attingere ⁊ ad quasdā neces
sitatis regulas adducere conati sunt: ipsi
euanuerūt in cogitationib⁹ suis: ⁊ obscu
N ratum factū est insipiēs cor eoꝝ. Exempli
gratia. Qualiter ⁊ quādo mūdus incepit:
aut si finietur⁹ sic sciri nequit ex quibuscūq̄
experiētiis quas phīa sequitur. Quoniā h̄
in liberrima cōditoris volūtate situm est.
Philosophi igr̄ dū hoc secretū diuine vo
luntatis penetrare duce experiētia moliū
tur: quid ni deficiāt? Quoniā sicut diuina
volūtas hui⁹ ratio est, ita solis illis scire cō
cessum est quib⁹ ipsa voluerit reuelare. ita
de incarnatiōe ⁊ de reliquis nostre fidei ar
ticulis diceret⁹: ꝓpter que exultans Je
sus in spiritu dixit. Confiteor tibi pater ce
li ⁊ terre ⁊c̄. Et sequit̄. Ita pater. Quia sic
placitū est ante te. glosa non meritū nostꝝ.
¶ Qua in re cōcludim⁹ cū articulo parisiē
si. articulos fidei nullo modo esse ↄtra phi
losophiā naturalē: sed eidē potius cōsoni
sunt: q̄ꝫ q̄ꝫ eos attingere ⁊ inuenire suū nō
est: presertim nisi p̄uia fidei reuelatiōe que ta
les veritates subministret. Interrogatus
ergo philosoph⁹. Est ne mūdus eternus?
respōdere debuit. Questio hec supra me ē:
quoniā de⁹ omīa sicut voluit ⁊ fecit ⁊ faci
et. Interroget̄ de hoc dei volūtas ab eis:
quib⁹ hoc reuelare dignat⁹ est. Hi sunt ꝓ
phete nostri: quoꝝ ꝓphetice denuntiatio
nes de futuris fidē faciūt. dū experte sūt q̄
de preteritis ⁊ incognitis enūciauerunt ve
ritatē. Hinc fortassis sobrie sentiens Ari
stoteles hāc ꝓpositiōem inter ꝓblemata
posuit in phisicis. ¶ Utrū mūdus sit eter
nus? Occurret hic aliquis ⁊ dicet: q̄ phy
sica ratio q̄uis inueniat deū esse primū mo
uens ⁊ primā causam ⁊ finē omniū: nō in
uenit tamē q̄ agat libere libertate ↄtradi
ctionis: sed magis naturali necessitate ⁊ q̄
dam ꝓprietate illi⁹ que sumpsi⁹ diffusiua ē
bonitatis. Hec est fateor tota ⁊ precipua
radix errorū in illis phantibus: qui ex im
mobilitate ordinis in vniuerso: q̄rū hacte
nus experti: causam hec omīa regentē: nō
solū immobilē hoc eñ vere sapuissent sed
determinatā ad taliter agendū cū impossi
bilitate aliter ordinādi concludere putaue
runt. hoc aūt non ita debuerūt. Cui eñ ve
nire in dubiū potest, quin perfecti⁹ sit atq̄

nobilius suū effectū extrinsecū nō cōmen
suratū potētie sue habere in libera potesta
te q̄ ipsum de necessitate ꝓducere? Q, eñ
spiritū sanctū nō possunt nō producere pa
ter ⁊ filius: prouenit ex adequatiōe termi
ni ꝓducti ad agentis potentiā. Secus in Q
creaturis quarū pfectio dici nō meret̄ pun
ctale centrū respectu sphere diuine intelli
gibilis: cui⁹ centrū vbiq̄: circūferētia nus
q̄. sicut vnus ex philosophis diffiniuit.
Ex hoc errore preterea omīs ad deū religio
⁊ gratitudo tollit̄: dum dicim⁹ eū non gra
tuita liberalitate sed seruili quadā necessi
tate nobis omīa ministrare Propterea, vt
estimo philosophi deū agnoscētes nō si
cut deū glorificauerūt neq̄ gratias egerūt
Multa in hāc rem ⁊ dici ⁊ disputari pos
sent que cōsequenter ostēderēt, qua ratio
nabili pietate factū est id qđ dicit apostol⁹
quia mūdus in dei sapiētia: hoc est in phi
losophia deū nō cognouit. Placuit deo ꝑ
stulticiā p̄dicatiōis: hoc est per fidē ⁊ ope
rum insolitorū opatiōne saluos facere cre
dentes. Hāc ergo rationē alias induxi ꝑ
ministerio mirabilissimi sacramēti institu
endo. Itaq̄ si querat̄ a me cur de⁹ eucha
ristie sacramētū taliter instituit? Respōdeo
ꝑ consideratiōnē finis. Hoc itaq̄ factum
est: vt ex ei⁹ insolito effectu subleuaremur
credere oīpotentiā dei: ⁊ omīscientiā ⁊ gra
tuitā bonitatē: que ñ solū facere potest scit
⁊ vult ea que de facto videmus/ ⁊ viderūt
philosophi. Sed etiā alia nō quidē mira
biliora. quid eñ mirabilius vniuerso? sed
magis insolita: quaten⁹ insup contereret̄
ceruicosa p̄sumptio nostri intellectus/ qui
deū cum suis operib⁹ cōprehendere stulti
sima impietate videt̄ gloriari. ¶ Exposita
parte p̄ma nostre cōsiderationis: q̄ curio
sitas non cōtenta suis finib⁹ fefellit philo
sophos: par similitudo deducere potest esse
formidādū: ne talis curiositas theologos
decipiat. Constat eñ q̄ doctrina fidei q̄
tūs philosophiā superet: habet terminos
suos p̄definitos in sacris litteris nobis re
uelatis: vltra quos nihil audendū esse dif
finire vel tradere, beatus Dionysi⁹ expssit
p̄mo de diuinis nominib⁹. Uniuersaliter
inquit nō est audendū dicere neq̄ etiā co
gitare de supersubstātiali ⁊ occulta deita
te preter ea que diuinitus nobis ex sanctis
doquiis sunt expressa. Igitur si coniecturis
⁊ ratiuncul' humanis vltra ꝑgredi quisq̄

theologizans p̄sumpserit: quid ni p̄rinus
turpiter seducaꝛ ⁊ seducat insequētes? De-
ficiēte ei ⁊ nō sufficiēte scala scripturarū/q̄-
P lis altera cōparabiꝛ scala ad vlteriorem de
deo cognitōnē attingendā: nuper in medi
tatiōe mea talis oblata est similitudo. Sit
cecus aliq̄s a natiuitate cui de coloribus
dicanꝛ incerto modo veritates: nō cogno
scende sꝫ credēde: vt q̄ albedo est disgrega
tiua visus. ⁊ nigredo cōgregatiua. Q, sol
sua illuminatiōe diē causat ⁊ noctē. Si ce
cus iste satagat cū studio vehemēti ratioci
nando ⁊ fantasiādo elicere ex istis paucis
veritatibꝫ alias veritates sibi nō traditas.
Nemo est (vt opinor) qui non arbitrareꝛ q̄
ip̄e facili ⁊ crebra paralogisatiōe falletur:
vt quia audit q̄ albedo disgregat visum.
opinabiꝛ statim q̄ talis disgregatio fiat p̄
simile ad ea que sensu tact⁹ p̄cipit spargi ⁊
diuidi. Talia sunt absq̄ numero in omni
arte ⁊ sciētia/que ad homies q̄ de illis sciē
tijs attigerūt nihil. de quibꝫ tamē ipi iudi/
cari ⁊ fantasiari p̄sumētes in quales quan
tas ve chimerinas absurditates ruāt q̄tti
diana docet irrisio. Conferam⁹ nūc ad di
uinas volūtates nō reuelatas nobis celi/
tus sensum cuiusuis theologi/quātūlibet
eleuati nullus dubitauerit quin ad illas
cecior sit q̄ cecus ad colores. ⁊ non min⁹
idiota q̄ idiota aliq̄s ad metaphysicā aut
mathematicā disciplinā. Propterea si de
altis istis ⁊ nō reuelatis veritatibꝫ volue/
rit hmōi theolog⁹ iudicare: aut p̄sumptio
ne rapt⁹ aut pudore opp̄ssus: si nō ad om/
nia quesita sibi respōderit. Quis nō vide/
at q̄ p̄fundā sibi ⁊ alijs erroris abyssū pa
rauerit? Quāto securior humilitate respō
deret in multis/nescio: deus scit. ⁊ cui de⁹
voluerit reuelare. Credite euāgelio ⁊ suffi
cit. Nolo tamē vt hec nostra curiositatis i
culpatio nutriat secordē ignauiā eorū qui
de diuinis ea que possunt debentq̄ intelli
gere vel negligūt vel nō negligētibꝫ detra
hunt. vtrūq̄ vicio deputaꝛ: ⁊ nolle eluci-
dari veritatē sacre scripture cum modestia
in suis se liminibꝫ cōtinente. Qui elucidāt
me inquit. vitā eternā habebūt. Et viciū
est velle plus q̄ oportꝫ sapere: ⁊ non ad so
briam pietatē. sicut vtrūq̄ a Dionysio pri/
mo de diuinis nominibꝫ palā notatū est.

¶ Et hec sit Secūda quo ad illam lectionē
factā Anno. M. ij. die mercurij ante festū
beati Martini in hyeme.

¶ Sequiꝛ lectio sequēs eodē anno. Q

p Enitemini ⁊ cre
dite euangelio. Si cōtinuari q̄re
retur initiū p̄sentis lectionis cū
p̄cedenti obmissa tūc nouē cōsiderationū
de curiositate declaratio nūc incohari de-
buerat. Nihilomin⁹ ante oīa placet inue/
stigare quidditatē penitētie/cum promoti
uis quibusdā ad eā. Dehinc ordo ceptus
resumeꝛ. Penitētia in vna sui acceptione
vnū ex septē sacramētis numeraꝛ/qualiter
ad p̄sens loqui nō intendim⁹. Sed prout
est v̄tus ⁊ species quedā iusticie/reddens
deo qd̄ suū est. Peccator itaq̄ dū per ino-
bediētie p̄uaricationē abstulit q̄tum in se
fuit/honorē debitū. debitū dico vt creato-
ri ⁊ redemptori/vt patri/regi/p̄ncipi/ami/
co/sponso. ⁊ ita mille considerationibꝫ ip̄e
oīno p̄stitut⁹ est reus lese maiestatis ⁊ p̄
ditionis non erga qualēcunq̄ maiestatē
sed diuinā. Preposuit enī propriā volūta-
tis libidinē diuine charitati. ppterea iusti
simum est vt rursus volūtas/libidine cal-
cata/subijciat vltro se puniēda arbitrio iu
dicialis legis dei. Habitus autē inclina-
tiuus ad hoc op⁹ diciꝛ penitētia: cuius as
signare descriptionē sic possumus. ¶ Peni
tentia est habit⁹ virtuosus inclinans libe-
rum arbitriū detestari ⁊ punire ī seip̄o pec
catum cōtra dei legē cōmissum vel obmis
sum. ⁊ hoc ad finē beatitudinis cōsequen
dum. Vel sic. Penitētia est habitus iusti/
cie. inclinās liberū arbitriū detestari ⁊ pu
nire peccatū in seipso immediate vel medi
ate. p̄ sui reconciliatiōe ad deū. Penitentia
actualis diceꝛ omnis actus/ mediate vel ī
mediate a tali habitu pullulans ⁊ p̄cedēs.
Ceterū detestatio peccati consurgit ex ap-
prehensione ipsi⁹ vt inhonestū est: vt diui
ne maiestatis offensiuū: vt. deniq̄ potētie
apprehēdenti disconueniēs et cōtrarium.
Punitio fit p̄ apprehēsionē obiecti vt tri-
stabile est. ⁊ pp̄rie inclinationi obuiū/ seu
disconueniēs ⁊ contrariū. Ratio discōue
nientie est disproportio lesiua seu alterati-
ua cuiusdā armonie ⁊ vnitatis in potentia
apprehēdēte. Malū inhonestū efficiꝛ dis
conueniēs p̄ quanto ledit aut tollit armo
niam modi speciei ⁊ ordinis: debitā libe/
ro arbitrio vt liberum est. Malū tristabi-
le redditur discōueniens p̄ q̄to ledit armo
niam ⁊ vnitatē debitā complexioni natu-

rali. Ratio discõuenientie in malo inutili
est disproportio tollẽs a potentia apprehẽ
dente quandã bonitatẽ eius cũ bonis ex/
trinsecis eã accidẽtaliter perficere haben/
R tibus. ¶ Ex opposito sumunt rationes con
uenientie in triplici bono honesto/ vtili/ z
delectabili. Quas rões in eadez re crebro
cõcurrere pspicuũ est. His suppositis/ non
operosum est aduertere ꝙ in penitẽte mul/
ta concurrũt. Primo liberũ arbitriũ quod
est potẽtia apprehẽsiua peccati: z detestati
ua punitiuaqꝫ eiusdẽ. Concurrit preterea
habit⁹ virtuosus inclinatiuus liberi arbi/
trij ad prompti⁹ faciliusqꝫ operandũ: qm̃
habitus vel acquisitus est ex actib⁹: q mo/
ralis dicit: vel gratis infundit: vicẽ quan
dam habit⁹ moralis gerit naturalis que/
dam iclinatio apud nõnullos bene natos
Porro ipsi libero arbitrio quod est facul/
tas rõnis z voluntatis/ psentat ratio obie
ctalis discõuenientie: nõ qualiscunqꝫ sz in
honeste. Ex qua cõsequẽter assurgit ad fu
gam quãdã z horrorẽ peccati. Dehinc ad
punitionẽ eius accendit/ z ad satisfactio/
nẽ: pro placãdo / recõciliandoqꝫ sibi iratũ
deũ z patrẽ misericordissimũ ad iracundi/
am puocatũ. Est autẽ satisfactio redditio
alicui⁹ alias indebiti: nõ ꝙ aliquid offer/
re deo valeam⁹ supra vel vltra debitũ: si
rigorẽ erga nos exerceret: vtpote cui⁹ om/
nia nostra sunt. Sz ita placuit pietati sue
misericorditer agere cũ filiis suis. vt si qd vl
tra pcepta sua supererogauerimus: illud no
strum sit z õ illo soluere quodammodo de
bita nostra gratis indulserit. Elicimus ex
pdictis ꝙ liberum arbitriũ qnto puri⁹ est
qnto suauius: tãto pceptibilius est ampli
us discõuenientie inhoneste p eũ apprehẽ
se. ac perinde vt ad eius detestationẽ fugã
horrorẽ atqꝫ punitionẽ perceptibilius mo
ueatur necesse est. Quo fit vt iam iustifica/
ti eo feruentius peniteãt: quo verius z inti/
mius sanatis viribꝫ liberi arbitrij ipi qꝫ in
honestũ di scõueniensqꝫ sit peccatũ depre/
hendũt. Ali vero quo magis aggrauati i
fectiqꝫ fuerint pondere sordido flagitiorũ
tanto min⁹ penitẽt vsqꝫ adeo vt glorientur
cũ malefecerint z exultent in rebꝫ pessimis
Impius inquit Sapiẽs cum in profun
dum peccatorũ venerit otemnit. Hoc nu
per dicebamus dũ de cõsolante luctu ser/
mo habit⁹ est. de quo intulimus ꝙ pro sta
tu presentis miserie ille regulariter ẽ luctu

bono plenior/ qui z iustior. Cuius ratio li
quida est: apprehendit quippe sinceriori/
intimioriqꝫ vnitate sensus/ discõuenientẽ
amaritudinẽ malorũ inhonestorũ in se aut
in aliis. Sicut christus quo nullus mor/ S
taliũ magis luxit: aut in se quo ad forma/
le peccati quod infuit: tam in aliis quo ad
reatũ z peccati sequelas quas nonduz ex/
purgatas esse cognoscit Deniqꝫ quo ad tẽ
tationis noxias z onerosas passiones ad ĩ
honestatẽ assidue stimulãtes: addas ꝙ ali/
quibus mirũ videtur / penitẽtes plus con
solãtur quo pl⁹ se tristari penitẽdo cogno/
uerunt: obediẽtes dicto Augustini. Peni
tẽs doleat z de dolore suo gaudeat. Quid
ni doleant? Apprehendũt enim dolorẽ suuz
vt bonũ iustũ z cõuenientis honestatis vti/
litatisqꝫ pcipue existentez. Quod preterea
ex his cõsequens est apparebit aliquibus
magis extraneũ. eodẽ videlicet tempe/ pe/
nitentẽ animã letari z tristari. diuersis ta/
men respectibꝫ ad exemplar christi · ¶ Of
fert se nihilomin⁹ obiectio difficilis: qua
scz ratione dilectio z tristicia etiã solum di
sperate nõ contrarie simul insint: afficien/
tes eandẽ animã: quoniã ad effect⁹ oppo/
sitos trahũt: vtputa leticia cor dilatat: ex
dolor stringit ipsum. Idez vero cor simul
dilatari z constringi quis non negauerit?
¶ Pro responsione visum est aliquib⁹ non
improbabiliter leticias spirituales aut tri
sticias nequaqꝫ fieri cũ motu corpis. quẽ/
admodũ earũ generatio corporis organũ
non exigit. Hoc tenet Gerardus odonis:
super scdo ethicorũ. verũtamen saluare dif
ficile est: quin saltẽ redundãtia fiat in infe
riores vires et actibus superiorũ. sicut ecõ
uerso virtũ inferiorũ superiores affici quot
tidie compertũ est. Quid igit? Inueniem⁹
fortassis in corde motũ quendã medium:
quasi tremulũ: cõsequentẽ ad duas motio
nes istas simul obuiãtes: vel ex aduerso p
leticie tristicieqꝫ cõcurrẽtium. Cuius motus
similitudinẽ docere nos videtur tinnitus
campanarũ aut tremor fidiũ sonãtium in
cythara. Sed pergat ad alia sermo noster
multa enim quia festinat pretereũt cõmodũ
¶ Enumerem⁹ vel breuiter ea que pcedũt
que comitãtur que deinceps subsequũtur
ipsam penitentiã qualẽ sua descriptiõe ma
nifestauimus. Et quoniã metaphorica lo
cutio gratius erudit: dicamus per simili/
tudinez ꝙ pro penitẽtia exercit⁹ multiplex

militat: nouenarius sc3 terribilis vt castro
rum acies ordinata. Exercitū primū con/
stituimus ex omnibꝫ motoribꝫ occultis ⁊ la/
tentibꝫ. quos appellare solemus vel instin
T ctus quosdā vel spiritus vel impulsus vel
inspirationes ⁊ pueniones diuinas si bo/
ne sint: vel temptationes illusorias ⁊ immis/
siones p āgelos malos, si male. Ex his pe
nitentia iuuamen accipit plerūq; cōtra re
probā ⁊ aduersam peccati aciem: dum bo
nos instinctꝰ sequit peruersis obnitēs eos
q; potēter opprimēs. Per alterū exercitū
pugnat penitētia a dextris ⁊ a sinistris iu/
sticie: quoniā hic exercitus bipertitus est.
Unū cornu tenet psperitas: in altero cor/
nu aduersitas collocat cū suis fortalicijs:
que sunt fama ⁊ infamia. diuitie ⁊ inopia.
potentia. impotētia. satietas. esuries. pax.
bellum. arrisio. irrisio. sanitas. infirmitas.
⁊ similia/ que nominanꝰ fortune / vel bo/
na vel mala. Hec nempe omnia cooperan/
tur penitēti in bonū. Sed plus regularit
aduersitas. sicut ecōtra impenitens d om/
nibus sibi laqueos ⁊ decipulas ⁊ incōmo
da operat ⁊ ex prosperitate amplꝰ. Terti/
us exercitus est passionū omniū/ que sunt
spes metus meror odiū. ⁊ similes de quibꝫ
tradit Aristoteles. ij. ethycorum ⁊ scdo re/
thorice. Quarū due sunt principales i suo
genere: sicut ceteras cōplectentes delecta/
tio ⁊ tristicia. Est aūt delectatio motꝰ ani
me consurgēs ex apprehēsione obiecti per
modū cōuenientis. Tristicia vero est mo/
tus sequēs ad apprehēsionē obiecti p mo/
dum discōuenientis. Sub hoc exercitu cō
prehendo sequelas omnes / que ie ex passio/
nibus anime p corpis motus ⁊ gestus p/
dunt. vt sunt gemitꝰ/ suspirium/ planctus
vel plangor/ fletus/ luctus, rugitus/ anxie/
tas angustia subsannatio stupor horror/
abominatio nausea amaritudo fastidiu3/
zelus desperatio iubilus cordis exul/
tatio. applausus / suspiriu3 letum. raptus/
spasmus/ extasis fiducia. Milites quarti
aciei sunt virtutes cardinales ordinate in
star tetragoni. Prudētia temperātia forti
tudo iusticia. Sub quibꝫ plurime ɝtutes
nominant quibꝫ omnibꝫ vtitur ipa penitē
tia nunc vna nūc alia. Ipsa prudētia acci
pit ad dirigendū actus suos in finem debi
tum cū medijs oportunis. Temperātia si
bi obsequit ad dirigendū vel sanandu3 ea
que per intemperātiā labefactata sordida

taq; ⁊ lesa cognouerit. Fortitudo deniq; ⁊
iusticia q̄tum sibi necessarie opitulatiōis
afferant/ nemo nō videt qui attendit q̄ vi
riliter agere cōtra aereas potestates in ce/
lestibus q̄ preterea p iusticia longanimi/
ter decertare penitentē necesse est. ¶ Quin/ V
te aciei ascribit dꝰ pro penitētie subsidio
tres virtutes theologicas: fidē spem atq;
charitatē. Nā qui credit horrendos peccā
tium cruciatus affuturos ille lapideus est
si non moueat ad penitēdū. Qui preterea
sperat interminabilē pro penitētia gloria3
assequi: quo pacto penitentia3 a se depelle
ret? Deniq; charitas ostendēs peccatori q
lem amicū offenderit: ⁊ pro quāta vilitate
consequēda spreuerit. excitat enim (si nō a
recto sensu obtorpuit penitus/ quatenus
ad penitētie refugiū tanq̄ singulare propi
ciatoriū ⁊ asilum migret fugiatq;. Ceterū
vobis o dona septē sanctispiritꝰ: septā aci
em cōsignamus: sicut septimā ipsis beati/
tudinibꝫ: ⁊ octauā septe3 sacramētis eccle
sie: ⁊ nonā septē dominice oratiōis petitio
nibus. Quoniā penitētia sicut per instin/
ctus secretos agitat ab intrinseco: in pma
acie: ⁊ per secundā aciē bipertitam prospe
ritatis ⁊ aduersitatis excitatur ab extrinse
co. et p passiones que tertiā aciem struunt
nunc hoc nūc illo modo cōmouetur. Rur
sus p virtutes quarte ⁊ quinte aciei: libera
tur a peccatorū septenario. Ita per dona
expeditur cōtra eadē vicia: ⁊ p beatitudi/
nes perficit ad bona exercenda ⁊ per sacra
menta renouat. Postremo per petitiones
ipsa in suis omnibꝫ que plurime sunt neces
sitatibus exaudit. vt tandē reformatis q̄n/
q; sensibus degustentur suauissimi fructus
spiritus. quia sunt charitas gaudium pax
patiētia benignitas bonitas longanimi/
tas mansuetudo fides cōstantia continen
tia ⁊ castitas. ¶ De his septenarijs pulcra
est traditio domini Bonauēture i suo bre
uiloquio: parte quinta. Verū ista summa
tim attigisse suffecerit: longū quippe esset
singula prosequi que super his nouē exer/
citibus dici ⁊ super alijs ipam penitētiam
vel adiuuantibus vel impedientibus tradi
supperent. In nouissima lectione dictum
est superbiā esse capitaneā in quolibet exer
citu contrario penitentie: sicut humilitas
cōiungit, munit/ ⁊ stabilit quicquid p pe/
nitentia militare tetigimus. Supbie vero
duas esse filias: scholasticis aduersas pdic

docuimus: curiositatem scʒ et singularita
tem: ab hac sacra theologie facultate ⁊ stu
dentibus in ea. Attamen non pigebit vos
si ad ea q̄ agendo cognoscitis: agitisq̧ deo
ꝓpicio vos rursus excitemini. Precor au
tem ego et per cōmunē omniū matrē cha
ritatem obtestor: ne quis existimet me vel
le cuiq̧ doctori vel persone vl' religioni de
trahere. ¶ Auertat deus a me seruo suo: et
ab omnib' hominib' hanc maliuolā: liui
x damq̧ temeritatē. Quid ergo? Ego certe
libera voce profiteor proclamo/ suadeo ⁊
affirmo doctrinas multorū ceteris p̄feren
das esse: illas videlicet que de ꝓpiori cha
ritatem edificant: que est finis omnis sciē
tie: immo om̄is ꝯsummationis. Om̄is cō
summationis vidi finē. glosa vna. charita
tem. Deniq̧ si conuertat̄ intuitus ad offi
cium cui indignus deseruio: minus vide
bitur inculpandū: si diuerticula quedam
sequens ego paucissimas lectiones meas
talibus monitionib' aut consideration ib'
moralib' respersero.

Scd'a cōsideratio

¶ Signum curiose singularitatis est fasti
dire doctrinas resolutas ⁊ plene discussas
⁊ ad ignotas vel non examinatas velle cō
uerti. Indignat̄ quippe singl'aritas com
munib' ⁊ paratis vti: quasi salubrioribus
preteres nihil in vetitū: non fert quoq̧ seip
sam ceteris vel postponi vel equari. Eap
pter dum inuenta veritate aliud querit sin
gularitas velut in scirpo nodū/ aut in oue
quintum pedē: vt mendaciū inueniat con
sequens est. ¶ Hanc esse magnā aut preci
puam causam existimo: cur opiniones to
ciens reuertuntur ⁊ mutātur. Mauult eñ
curiositas querere inuenienda q̄ inuenta
cum veneratione studiosa intelligere. Nar
rat simile Lactantius libro de ira de qui
busdam philosophis. Qui videntes nihil
posse inopia offerre: vltra ea q̄ añcessores
optima tradiderant: ipsi maligna superba
q̧ curiositate cōuersi sunt: vt ea vel nega
re vel in dubium reducere p̄sumerēt. Hec
similis non ratio sed furia multos olim ad
hereses seminandas rapuit. Postmodum
alios ad scrutandū scrutationes inutiles:
specie subtilitatis ⁊ nouitatis allicientes i
pulit dum viderūt nescire se quicq̄ nouū
addere iam inuentis doctrinis vtilib' et so
lidis: nisi noua quedā ⁊ insolita prurienti
bus quorundā auribus sculpendis inge
rerent. At vero blanditur curiositas sibi:
ꝙ miseri ingenij est vti semper inuentis: et
nunq̄ inueniendis. Sed plane nemo be
ne vtetur inueniendis/ qui melius iam in
uenta cōtempserit. Tollatur ergo h̄ signū
curiositatis: quod est fastidire ⁊c. sicut i cō
sideratione positum est.

Tertia ꝯsideratio.

¶ Signū curiose singularitatis est inde
bita doctorū ⁊ doctrinarū appropriatio.
Si vnus domin'/ vna fides vna lex. Si
rursus veritas cōmunis est a quocunq̧ di y
catur/ a spiritusancto est. Quorsum tendit
hec animosa affectio apud diuersos stat'
⁊ ordines christianorū: ꝙ iste plus q̄ ille
doctor ab istis ⁊ non illis defenditur/ coli
tur antefertur? Siquidē fieret studio soli
us veritatis absq̧ fermento vanitatis: be
ne fieret. Differt enim doctor a doctore si
cut stella a stella: hoc scio/ hoc commoneo
Sed ista sincere fieri, facta interrogaueris
ipsa magnis vocibus contradicere audi
es. Si dixerit aliq̧s exempli gratia de sco
to vel de Ripa: vel de alio doctore fratruʒ
minorum doctor iste minus bene sensit in
hac ⁊ in hac materia Videbimus protin'
s̄m varietatē ordinum varietates affectio
num ⁊ gestuū. his indignantibus et cōtra
ire paratis: alijs congratulantibus atq̧
fauentibus vt vel dominū Hugolinū vel
de Tarentasia mox intuebimur mutata es
se omnia versa vice moralium. Hec non
ne sunt indicia vanitatis quedaʒ vestigia
singularitate intrinsecus ⁊ palliata extrin
secus: vmbra veritatis afficit/ ⁊ nō aut nu
da aut sola veritas adamatur. Que singu
laritas doctorum et doctrinarū/ quantaʒ
fenestrā aperiat ad errores in fide / ad scis
mata ⁊ contentiones in christiana religio
ne. Videt qui videt: per eam fit vt affectio
deprauet intellectū speculatiuū: quemad
modum per eā intellectus practicus quot
tidie perturbatur. Vtrobiq̧ enim par est
ratio nisi ꝙ in illo vana gloria maluʒ sub
tilissimū ⁊ efficacissimū regnat. in isto hu
malis cuiusdam dilectionis appetitus ma
gis ad errorē operatur. Hanc subuersio
nis viam notat ⁊ remouet text' noster: cō

iungens penitentiã humilẽ cum credulitate. Penitemini ait & credite euangelio.

Quarta ↄsideratio

¶ Patres nostri/curiositatis venenũ tollere volentes: sancte statuerũt vt neq₃ apõ artistas materie pure theologicales. neq₃ apud theologos materie pure logicales: aut philosophice disputarẽtur. Admonet nos hec consideratio sollerter quid cuiq₃ etati & loco & tempori & professioni sit congruum. Seneca irridet senẽ elementariũ qui non ex officio (hoc enim culpa caret.) sed qui sciendi studio solis insudat grãmatice rudimentis. Puerum vero talibus insistentem/quis nõ dico non riserit: sed non etiam laudauerit. Hoc modo de logica & modo de mathematica & physica et ceteris scientijs sentiendũ estimo ꝙ certas etates & ingenia & loca & tempora postulant si nolunt dediti eis de stulta aut superba curiositate culpari. ¶ Regulam prescribit Seneca. ꝙ tamdiu in minoribus studijs imorandum est: ꝙdiu non habet homo / quid honestius & salubrius tunc faciat/circumstãtijs oĩbꝰ hincinde pẽsatis. Ecce profiteris te velle fieri theologum: bene habꝫ perscrutare igitur et lege que theologica sunt Sed non sum inquies ad altas eius veritates capescendas idoneus /nisi presciuero logicam & philosophiã & metaphysicaꝫ Credo equidẽ verum: si ita esse consentis: tu nondũ theologus queras fieri: sed vel logicus vel philosophus: pete scholas artium hec docentes. Quod enim & confuse fit ac rectum deserit ordinẽ: vt fine debito careat necesse est. Q₃, si piget pudetq₃/ aut nocet repuerescere ad talia: & tempus relique etatis conterere. Esto contentus (si sapis primo immo vt sapias) sorte tua & materias sine logica aut philosophia intelligibiles apprehende. Idem de rethoricis & poeticis & mathematicis scientijs indico: quarum noticia non nihil ancillatur theologie. non nihil quoq₃ sibi prestat ornamenti. Domina quippe est. Nulla omnino sciẽtia reperitur si casta est: que non eidem obsequatur. que autem impudica & errore viciata sordescit: quia loquitur iniqua: non dirigit in conspectu oculorũ eiꝰ. Sed habet (vt diximus) quelibet aliaruꝫ scientiarum suas scholas: sua loca: etates et tempora. Cedant igitur theologie: nec eius scholis importunitate querẽdi semet ingerant. Quoniam ad conspectuꝫ domine mos equus est venire ancillas paratas & ornatas/non parandas. ¶ Hac consideratione notãtur hi qui theologicos libros & scholas aut replent sophismatibus. Et plus ꝙ satis est scientias peregrinas introducunt: maxime si figuratiuũ illud domini iussum pretereatur de radendis vnguibus & capillis: hoc est superfluis traditionibus captiua prius quid coniugio copuletur a gentili. At vero queret aliquis: quales materie dicende sint proprie & pure theologice. Respondeat. Non ego sed Augustinus: ꝙ ille per quas fides saluberrima gignitur/nutritur/defenditur/roboratur. Fides spes & charitas. quemadmodũ solum nominãtur: et sunt virtutes theologice. Ita materia illa proprie dicẽda est theologica: q̃ fidem edificat. spem erigit. charitatem inflammat. Propterea penitentibus dictum est. non vt conquirant dispositionem orbis terrarum & celi & syderum. Penitemini: ait & credite euangelio. Deutero. quarto notum est.

Quinta ↄsideratio.

¶ Signum curiositatis et singularitatis penitentiam atq₃ credulitatem impedientis apud scholasticos: est gaudere potius in impugnatione doctorum: aut in defensione vnius pertinaci/ꝙ ad eorum dicta concordanda operam dare. Intolerabilem itaq₃ esse dicit Guilermus parisiensis: confestim iudicare sapientissimos inquisitores veritatis erranisse. Quod intelligo nisi prius diligentissima perscrutatione habita cognoscatur eorum positio in nullo posse defendi. ¶ Quot sunt obsecro positiones quas homines ad pauca aspicientes enunciant de facili contrarias atq₃ repugnantes. quibus amica quadaꝫ familiaritate collatis: ipse inueniuntur sub diuersa voce sententia et corde concordes quas nonne satius est ad pacem ꝙ rixam perpetuam inducere. Hoc autem quo pacto fiat sciunt illi qui nouerũt sub quadã iudicij equitate tribuere vnicuiq₃ positio-

ni quod suum est. Nihil vero cuiuis inqui/
sitori veritatis suum est nisi veritas. Pro/
pterea examinetur diligenter quelibet po
sitio seorsum: resoluendo non solum qua/
libus verbis vtitur: sed qualem in verbis
sententiam aut intenderit aut intendere de
buerit. Hoc ipsum inter alios studuisse face
re mihi videtur deuotus et eleuat⁹ doctor
Bonauentura: dum sepius ex multarum
positionum collatione vnam elicit. Eas
quoque in quodam studij consolatorio eli/
ciens et purgans vnit. Dicit Lactantius
de quattuor passionibus loquens: An in
virum iustum cadant quod peripathetici
sub compendio attingunt veritatem quã
longo circuitu verborum Stoici vix asse
quuntur. Hoc certe verum esse didici tum
ex multis: tum nominatim ex libris Se/
nece de ira. vbi (Stoicus fuit ipse ibidẽ)
quãquam contrarios peripatheticis loquen/
di modos habeat. Attamen in hanc de ne
cessitate (et si refugiat) cadit veritatẽ: qua
victus passionem ire ñ radicit⁹ tollit: sed eã
moderatur. Fortissimi inquit milites Pau/
li genus tremuerunt: et reliqua. Sane mi
hi videor videre similiter se habere in mul
tis theologie materijs: nominatim in illa
B que iam vulgariter de formalitatibus ap
pellatur. Afferunt itaque formalisantes mul
tam et sonoram nouis auribus vocabulo
rum varietatem / intendentes (vt estimo)
sublimius erigere aciem intellectus ad re
rũ quidditates inuiendas: et volentes ani
mam apud se conceptibus suis iugiter ne
gociari. Conantur preterea intellectũ sub
ducere cum consuetudine cognoscẽdi res
solum materiales et grossas. denudare pre
terea quidditates a confusione accidenti/
um: vt sunt Situs/locus/figura/tempus
et similia. Quatenus abstractis omnibus
his velut extrinseca veste remaneat nuda
quidditas rei. et talem se mentis oculo re/
presentet. Hanc vero intentionem si dice
ro me reprobare/mentiar. Laudo eam quã/
tum valeo et approbo. Sic tamen laudo
et approbo: quod iudicio meo longior ipsorũ
deductio necessario cadit in resolutionem
qualem logici tradunt. Nimirum quod logi
ca est ad omnium methadorum principia
viam habens. Per quam logicam verum
a falso secernitur. per quam loquendi ser/
uatur proprietas: si quis abiecerit velut i

utilem / et non prorsus necessariam mira/
bor: si non falso sermone et improprio lo/
cuturus est. et se mille et mille perplexitati/
bus gratis inuoluitur⁹. Neque enim ob ali
ud existimo Aristotelem cum de metaphy
sica tractaret/instituisse logicam. sicut hu
iusmodi eius liber ostendit: nisi vt hoc quod
diximus: ita se habere daret intelligi. Ni/
hilominus fateor nequaquam omnia ad logi
cam solam debere referri: habet metaphy
sica suas considerationes. Scio vtrobi/
que vicium esse: et Metaphysice vbi logi/
ca vti consueuit: et logicam solam querere
vbi metaphisica tractanda est. Attamen
vere et proprie loqui intra vel extra nunquam
absque logice proprietate logice valebimus
venerabilis magister et venerandus doc/
tor Henricus de Henta. (qui pro sui me
rito veterib⁹ equari/et inter eruditissimos
logicos/metaphysicos/ et theologos nu/
merari potest) Dum hanc materiam tra/
ctaret/ad concordiam conatus est extrema
reducere: questione septima primi. corro/
lario vltimo. Scotus distinctione secun
da: questione prima et vltima. potest voca
ri hec distinctio virtualis. quia illud quod
habet talem distinctionem in se: non ha/
bet rem et rem. Sed est vna res habens v
tualiter siue preeminenter: quasi duas re/
alitates/voco identitatem formalem / vbi
illud quod dicitur/ sicut idem includit il/
lud cui sic est idem in ratione sua formali: C
et per se primo. ¶ Nunquid ergo debet con
cedi ista distinctio: melius est vti ista nega
tiua. hoc non est formaliter idem. quam hoc ẽ
sic et sic distinctum. Distinctio tertia tertij.
questione prima. Et si arguas. Maria in
primo instanti nature vere intelligitur iu
sta. Dico quod non: sed non intelligitur iusta
et abstrahentium non est mendacium. secũ/
do Physicorum. quia non omnis non in
telligens hoc intelliget/ non hoc: vt non i
telligens hominem esse animal: intelligit
ipsum non animal. quia tunc non posset
esse abstractio sine mendacio: auferendo
ab aliquo quod sibi essentialiter inest.

¶ Placuit huius doctoris inter cete/
ros meminisse / dum hec loquor / magis
monitione doctrinali quam subtili inquisitio
ne: quoniam ipse doctor nõ singularitate
contentiosa vincendi: sed humilitate con/
cordandi vti mihi visus est: qualem con/

ditionem iam laudabilem esse diximus.
Et si doctoris istius mentio repellatur ab
altera partium: ipsa viderit q̄ vere ꝛ sobrie
id faciet. Ego neq̄ scio/ neq̄ presumo ali/
ter dicere: nec aliter video / q̄ ꝙ resolutio
Scoti ꝛ suorū stet cum pietate fidei et es/
sentie diuine vnitate: nisi sistat tandē ad il/
lud ad quod doctor iste duxit eum. Unde
fides saluberrima ꝛ oīs metaphysica tra/
dit nobis ꝙ deus est simplicissimus in su/
premo simplicitatis gradu/ supra q̄ ima/
ginari sufficimus. Hoc dato/ quid opus
est ipsā vnitissimā essentiā per formas me
taphysicales vel quidditates vel rationes
ydeales: vel alias mille imaginandi vias
secernere: diuidere: constituere: p̄scindere
ex parte rei vt dicunt: ꝛ nō ex intellect⁹ ne/
gociatione circa eā: Deus sancte: quot ibi
prioritates/ quot instantia/ quot signa / q̄t
modeitates/ quot ratiōes aliqui vltra sco/
tum cōdistinguūt: iam mille codices tali/
bus impleti sunt: adeo vt lōga etas homi/
num eos vix sufficit legere/ ne dicam intel
ligere. Quis em̄ intelligibilia ꝛ falsa ꝛ sibi
dissona vnq̄ intelligat/ qualia hec sunt: si
non nobiscū tandē conueniunt. Ita qui/
dem cōtētiosi dū logicos culpant: vocan/
tes eos qui secū nō sentiunt terministas.
ipsi longe grandiorē terminorū congeriē
multiplicare ꝯpellūtur. Sed dicūt ꝙ ma
ior distinctio q̄ formalis stat cum summa
D simplicitate diuina: distinctio scꝫ persona
rum. Hoc ego pia ꝛ sola fide teneo nunq̄
hoc asserturus nisi fides edoceret. Addūt
ꝙ per hmōi signa precisiua/ ꝑ prioritates
tales ꝛ posterioritates: ꝑ distinctiones for
males ex natura rei: satisfactio fit ī hac ma
teria trinitatis: ꝛ non per logicā solā. Sꝫ
satisfactionē appellant meritoriā huius ar
ticuli: ipsi plane nimis arrogant sibi. quia
nec angeli sibiipsis satisfaciunt. Uere eniꝫ
canit ecclesia: ꝙ mirātur ꝛ deficiunt in il/
lum quē prospiciunt. Nescio quid alij sen
tiunt in hac re. Ego plane fateor ꝙ istorū
positio: si det aliud q̄ debita resolutio/ cō/
turbat amplius ꝛ obnubilat quantulam/
cunq̄ intelligentiā meā q̄ articulus prin
cipalis trinitatis. Concipere itaq̄ ꝙ in di
uinis sit aliquod esse formale: vtputa esse
formale iusticie: ꝙ non sit perfectio finita/
nec infinita: aut quod dicitur immensa a
bonitate diuina vt ripa posuit: istud parit
in animo meo/ maiorem difficultatem/ q̄
sit illa propter quā elucidādaꝫ ista talia re/
periuntur. immo nequeo nō videre ista pa
lam esse erronea. Ego preterea non sum so
lus dudum vnus e predecessoribus meis:
ꝛ sacra theologie facultas notabilem fece
runt super hac materia determinationem
in qua ponitur articulus iste inter ceteros:
Qꝫ aliquid in diuinis sit deus ꝯm esse su/
um reale: ꝙ non sit deus ꝯm suum esse er/
ror ad sensum quē facit. Legatur hec tota
reuocatio. Quidam ex magistris dū semel
interrogaretur quid consequenter esset re/
spondendū si prescinderet ex parte rei bo/
nitas diuina a sapientia diuina/ dic inquit
ꝙ volueris ꝛ ꝙ in illa est deus. O precla/
ra ꝛ vera responsio. Sed vereor ne curio/
sitatem increpās in eandē me dimergam:
dum studeo eos quos Scotistas appella
mus/ ad concordiā cum alijs doctoribus
adducere: quorūꝫ certe numerus lōge ma
ior est ꝛ multitudine ꝛ auctoritate. Utinā
iuxta monitionē facultatis nuper factam
parcius ista materia et similes pro hac vel
illa discurrerētur parte. et salubrioribus ve
ritatibus inuestigandis lumen nostre rati
onis donaremus. Prouideremus insuper
nouis theologisantibus qui per tales ma
terias magis ad admirationē ꝛ de admira
tione ad curiosam perscrutatiōnē q̄ ad edi
ficationem solidā commouentur. Nam si E
nos in theologia vsitati ꝛ nutriti dū Sco
to vel Ripa vel alteri simili non consenti/
mus: hoc ideo facimus vt dicere solēt ali/
qui: quia grossi sumus intellectus. nec ac/
cipimus quid intenderint: qua ratione pre/
cor expectant/ ꝙ adolescentes ꝛ nouelli ta
lia comprehendant? Quid aliud insuper
agitur: nisi vt inane ꝛ inutile sit eis: quic/
quid opere in studio logice consumpserūt:
quando nouos loquendi modos/ eos ac/
cipere necesse est. Quanto salubrius est in
tanta temporis angustia: in tanta egestate ꝟ
tutum/ ebullientibus vndiq̄ passionibus
predicaretur eis initiū sermonum saluato
ris nostri dei: Penitemini ꝛ credite euan/
gelio. ¶ Quoniam penitentes et credentes
euangelio magis attendunt scientiaꝫ que
edificat: q̄ que inflat: ꝛ que vanos quan/
doq̄ reddit: quia vana est insulsos ꝛ insi/
pidos: quia insulsa est: curiosos et elatos.
quia in multis curiosa ꝛ elata.

Sexta osideratio.

¶ Gaudere nouis adinuentionibus termino-
rum in materiis speculatiuis theologie: p-
fectum diuinitatis archanum tangentibus/
curiositas est perniciosa et tollenda: tamque eti-
am penitentie et credulitati contraria. Libe-
ris verbis inquit Augustinus loquuntur
philosophi: et in rebus ad intelligendum dif-
ficillimis: offensione piarum aurium non per
timescunt. nobis autem ad certam regulam loqui
fas est. Similiter Dionysius primo de di-
uinis nominibus. Animaduerterunt hoc ce-
teri patres et doctores ecclesie in concilio-
rum celebratione: qui non solum sententias: sed
verba etiam sententiis conuenientia perscrutabi-
lissima sedulitate librantes: ea ad paucos
et certos terminos frenata loquendi liber-
tate redegerunt. Testimonia hec ex Hiero-
nymo et Basilio et ceteris multis de hoc no-
mine homousion et aliis. Quamobrem dum
terminos quosdam apud aliquem ex doctori-
bus approbatis inuenimus/ non vsitatos in
schola: illos introducere non debemus: ni-
si pia et reuerenti resolutione preuia: vt dicen-
do. terminus iste a tali sic accipiebatur: quod secundum
vsus vel quia vsus communis aliter accipit
cauenda est audientium offensio in diuinis.
Exempli gratia. Nihil prius aut posteri-
us. nihil magis aut minus: hec est fides ca-
tholica. Si doctores vsi sunt terminis pri-
oritatem aut maioritatem signantibus in di-
F uinis: protinus eos resoluere oportet. ¶ Ad
hanc vnicam et stabilem fidei regulam: quod filius est
a patre: et spiritussanctus est a patre et filio.
et pater a nullo: et quod in diuinis omnia sunt
idem: vbi non obuiat relationis oppositio
si mille millia terminorum adduxeris ad ex-
plicandum hoc fidei secretum: nihil amplius
si non vis errare cognosces quam istam vnicam:
et paucissimis verbis explicatam veritatem.
Augustinus Damascenus et venerabilis Ri-
chardus nomen hoc causa: in diuinis ad-
miserunt. pater est causa filii. Hylarius di-
cit quod pater maior est auctoritate. Augusti-
nus in confessionibus ponit in deo gradus
et ordinem. dicit deum assumpsisse hominem. im-
mo hoc ecclesie canticum solenne habet. Tu
ad liberandum suscepturus hominem etc. Et hoc
modo de multis aliis apud illos et alios ex-
empla suppetunt. Attamen Scotus in in-
quisitione veritatis vbi precisissima sobrie-
tate loqui conuenit. neque debet neque fas ha-
bet tales afferre terminos prohibente hanc
audaciam ratione et superioris auctoritate.
Datur igitur regula regeneralis quod nullus termi-
nus admittendus est in diuinis: qui vel di-
stinctionem importet vel primeuitatem nisi so-
lam distinctionem et prioritatem originis. et quod
hanc dicat absque importatione vel connota-
tione imperfectionis cuiuscumque vel dissimili-
tudinis vel inequalitatis in suo correlati-
uo. Exprimitur autem prioritas originis hoc
modo: quod hoc est ab illo. prioritas autem at-
tributa explicatur per hoc quod inter ea non conuer-
titur subsistendi consequentia. Hanc enim pri-
oritatem explicauit philosophus in metaphysica
Ex hac regula liquidum est quod pauci termi-
ni signantes prioritatem quamcumque in huma-
nis trahendi sunt ad diuina. Cuius ratio est
quia fere semper in humanis consignant imper-
fectionem vel inequalitatem vel dissimilitudi-
nem. Quod si quis dixerit quod ipse dum terminos
aliquos transfert ad diuina: illos denudat
ab omni imperfectione connotata per eos. Re-
spondeo: quod sic agendo non errat in sententia
sed licentiam vsurpat quam non debet: alioquin
nullus est terminus qui non traduci possit ad
diuina. Unde quid minus dici potest quam quod
pater est dominus filii. quod est caput eius. quod est
rector eius. et tamen si terminos istos dominus ca-
put rector magister resoluerimus: quod signa-
rent tantummodo primeuitatem originatiuam quam
habet respectu filii seclusa imperfectione per
correlatiua istorum terminorum importata/ nul- B
lus dubitaret de istius scientie veritate. quo-
niam in eandem cadit nobiscum confessionem.
Addo adhuc tum pro exemplo: tum pro necessario
documento et non causa vituperii cuiuscumque
testis est veritas. Reperio quod quidam transfe-
rentes Dionysium de greco in latinum pro eodem
accipiunt principium non de principio. et hoc
nomen princeps vel principale. Ubi enim
textus primo capitulo angelice hierarchie.
secundum vnam translationem habet patris/ prin-
cipis luminis. Dominus Linconiensis qui
greci eloquii peritus fuit/ dicit grecum hic
positum: esse vnum nomen Archifactio.
quod significat quantum hec duo nomina:
principium non de principio. vel lumen
non de lumine. Ita quod li principis ibidem
est adiectiuum: ac si diceretur principalis
¶ Hec sententia vero errore refutata est:
quod pater sit principale lumen.
Attamen quia locutio ista: Pater est prin-
ceps luminis. Id est: filii: apud nos.

immo ꝛ apud eundē Dionysium: cū de celesti principatu plures loquitur: notat in hoc nomine princeps substātiue sumpto: subiectionē ad pricipatū. Nullo modo debet absolute ꝯcedi: vel proprie ꝙ pater est princeps filii: neq̃ similes. quemadmodū latiori ꝓsecutione tradi posset. Etenim si pacta syllabarū tanta sedulitate seruant inter se grāmatici: vt ait Augustinus: quāta nos vrgeri deb; cura vt pacta certa terminorum: cū de diuinis loquimur, obseruemus. ¶ Ex hac consideratione matie moti sunt magistri nostri ꝛ ego: ne doctrina illa Raymundi lulli publicetur. habet enim terminos a nullo doctore vsitatos.

Septima ꝯsideratio.

¶ Fundamēta nimio studio accipe a philosophantibꝫ paganis curiositas est in theologica eruditiōe periculosa: ꝛ tāq̃ ademptrix penitētie ꝛ credulitatis euitanda. Tradunt hi qui cōuersationē ꝛ doctrinam Origenis cōscripserūt. ꝙ nimis biberat de aureo calice babylonis. Calicē Babylonis aureū philosophiā nō qualemcūq̃ (absit) sed philosophiā gentiliū appellātes. Hic potest inferri ꝙ Haymon posuit Auicenna ꝛ Algazel: ꝛ multi infideliū. qz pro principio habuerūt, ex vno inquātu; vnū, nō prouenire nisi vnu;. Posuerūt cōsequēter solā intelligentiā secundā a ꝑma
D causari. Ex hoc erroneū principiū (ita enī Albertus vere nominat) quidā ex nostris non satis forte repudiātes: prolapsi sūt vt ponerent distinctiōes inter essentialia ī diuinis: non quidē reales (hoc enim dicere non ausi sunt) sed quod idē apud multos sonat, distinctiōes ex natura rei quasi non perfectius iudicari debeat: si eadē res ꝛ eodem modo penit᷒ se habens, sit ꝓductiua diuersorū: q̃ arguere ex distinctiōne causatorum distinctionē in causa suprema: ꝑsertim cū distinctio si realis non est: nihil operari videtur ad distincta realiter ꝓducēda. Q; si trahere nitātur ꝓ sua sentētia Augustinū: ꝙ alia ratiōe cōditus est homo. alio equus. Respondeo ꝙ resoluēdus est reuerenter: sicut ꝛ in ceteris multis. ꝛ residentium doctores innumera sibi tradiderunt: absq̃ casu in hoc absurdū principiū. Ceterum Aristoteles in. viii. physicoru; aliō assumpsit erroneū principiū. ꝙ voluntas nequit diuersa ꝛ noua producere. nisi diuersa ꝛ noua esse habeat. Quidā ex nostris per hoc libertati arbitrii in deo et in nobis detraxerūt. ¶ Rursus Plato volēs abstrahere quidditates rerum eternas sicut ydeam hominis separatā: que erat quidditas omniū hominu;: ydeam boni ꝛ vniuersalia realia extra animā ꝛ deū eterna. si verū sit quod ei imponitur. Quidā ex nostris volentes talibus abstractionibꝫ vti: corruūt in hunc errorē. sed solū peripathetice ꝛ catholice schole contrariū ponūt. Itaq̃ q̄ddirates rerum eternas: que nec sunt deus nec producte a deo: nec producibiles, aut annihilabiles a deo ponere, est contra articulū parisiēsem tempꝛe Guilermi parisiēsis ꝛ Bonauenture: sicut recitat. xxiii. dis. scdi. Alioquin fictus esset inquiūt noster conceptus speculatiu᷒ ꝛ quidditatiuus. Si non tale aliquid sibi in re correspōderet quale concipit. Sed non accipi tales om̄es positiones vel recitatiue vel refellere de aliquibus solū ammonuisse satis fuerit. Forte controuersiā totā solueremus: distinctione facta de analogia hui᷒ nominis ens. que tā lata a sancto Thoma, sup̄ quartū metaphisice in principio ponitur: vt ad possibilia ꝛ obiectalia: immo negationes ꝛ priuatiōes: eam dicat extēdi. Sicut Gregori᷒ significabilia ad tertium entitatis modū resoluere conat᷒ est. Ita forte contrarietas de realibus: an sint res distincte vel non. concordaret ex facili apō illos qui non tā contendere q̃ verū querere parati sunt. ¶ Postremo omnibꝫ ob- I
missis que christianā pietatē vel offendūt vel non edificāt: paratiores sumus penitere ꝛ credere euangelio: q̃ in talibus plus equo temp᷒ atterere. Deserat qualiscunq̃ (si inutilis est) acutissima subtilitas. quid enim arista acuti᷒. quid aranea ꝛ tela subtilius? verū etiam quid inutili᷒ inuenitur? Discamus nō tā disputare q̃ viuere: memores finis nostri. Quid aduocat᷒ tempꝛe suo famatissim᷒: quē vos fere om̄es nouisse potuistis dū moriēs suasus est septē psalmos penitētiales dicere: inchoauit Domine ne in furore tuo ꝛc. vsq̃ ad locu; illum. Qm̄ nō est in morte q̄ memor sit tuī. Ad hūc versiculū ꝯuertit ille oc'los ad ꝯfessorē suū mgr̄m ī theologia q̄ aderat. quid inquit ipse q̄ potuit spū. aliter ꝰ in ꝟitate stabat: vt null᷒ dei memoret ī morte? Nūq̄d nō ego

moriens dei mei possum recordari? Hoc audiens p̄fatus magister cōpescuit eū cuz modestia dicens: non esse hic horā disputandi sed orādi. ꝛ finē suum dn̄o cōmēdidit. ¶ Animaduertitis estimo quorsum pergat hec narratio. Om̄es itaq̄ morimur ꝛ tamen supnescio qualibꝫ questiunculis tā crebra ꝛ inutili argumētatione occupati: diē exitus nostri nequaq̄ attendim⁹. Porro similes efficimur eis quos notauit apostolus ad discipulū suū charissimum Thimotheū scribēs: vt denūciaret quibusdaz ne aliter docerēt: neq̄ intenderēt fabulis: que questiones magis p̄stāt q̄ edificationem dei q̄ est in fide. Finis autē p̄cepti ē charitas de corde puro ꝛ consciētia bona ꝛ fide nō ficta: a quibꝫ aberrātes conuersi sunt in vaniloquiū: volentes esse legis doctores non intelligētes que loquunt̄ neq̄ que affirmant.

Octaua ꝯsideratio.

¶ Cōtemnere claras ꝛ solidas doctrinas/ que leues videntur, ꝛ ad obscuriores se trāsferre: signū est curiositatis ꝛ originalis corruptele/ penitentie ꝛ credulitati aduerse.

Nulla est in om̄i doctrina maior virt⁹ q̄ claritas. neq̄ euidētius aliud habetur excellentis ingenij ꝛ clari argumentū q̄ ex claritate dictoꝝ vel scriptorū. Obscurum siquidē ingeniū ꝛ cōfusum/ impossibile est vt ꝑspicue ꝛ resolute quicq̄d edoceat. Uerūtamen apud multoꝝ curiositatē tāta est indicij corruptio: qualē in me alias fuisse non nego/ q̄ latinitas aliqua vel stilus/ eo iudicet̄ pulchrior quo difficilior ꝛ quo tur-
K gidior/ ꝛ ex consequēti viciosior eo elegantior appareat cū longe aliter sit. Om̄is em̄ oratio q̄nto clarior, tanto est speciosior atq̄ laudabilior: nisi forte abiecta om̄i elegātia ꝛ accuratione tota sordeat. langueat/ ꝛ effluat. Est autē claritas elucidatōis i aliquo idiomate attendēda iudicio illoꝝ qui vim illius ideomatis agnoscere debent. ꝛ nō eoꝝ vt sunt pueri qui de idiomate pauca vera cognouerūt. Alios inuenimus q̄ claritas ꝛ leuitas doctrine confestim ad nauseam ꝛ nihil alta profundaq̄ subtilitate dictum putāt: nisi q̄ non intelligunt. aut nisi q̄ summa cū difficultate: ꝛ cū dānosa temporis impēsa tandē inueniūt. Sciemus inquiūt ista leuia mox vt voluerim⁹ ꝛ non aduertūt/ q̄ interim etas irreditura labitur/ q̄ ingeniū alijs superuacuis cōsumitur/ q̄ oneratur memoria: ac ꝑinde capacitas vtilioribꝫ adimplenda vel minuitur vel perdit̄. Ideo inquit Seneca necessaria nesciūt: quia superuacua didicerūt. O si cognoscerēt q̄ verum est illud pueris decantatū: Rara datur longo prudētia tēporis vsu. Si saperēt insuper q̄ pauca ex cōparatione sciendorū/ eos ꝯgnoscere/ et ad vnū sentire ꝛ retinere: dabitur inq̄ etiam cū vacauerint. Affirmo/ si sobrij sint/ si sue salutis memores sunt. si deniq̄ ecclesie ꝛ christiano populo ꝓfuturos se preparant. ipsi temperātius dispensarēt tempus rem omniū charissimā ꝛ his vtilioribꝫ semetipsos integri⁹ ꝛ citius dedicarēt. Has loquor doctrinas/ quarū gustus intimior vere difficilior est ad habendū: sicut ipse absq̄ dubitatione p̄ciosior/ suauior/ beatior atq̄ diuinior. De talibus est doctrina Christi in euāgelijs, nomiatim in hoc sue predicationis exordio Penitemini et credite euangelio. Notat hec cōsideratio eos theologos/ qui vel grammaticis auctoribus/ vel historijs secularibus/ vel poetis: vel eloquentie priscorū oratorum. vel mathematicis inquisitionibꝫ principalius īsistunt q̄ theologicis materijs: facientes de accessorio principale. Si autē aliquis theologisans/ talibus vl̄ delectetur vl̄ vtatur solum in transitu: ꝛ pro sua vel aliorū quadam interim recreatione. hec laudanda est que ꝛ recreat animū fessum in theologico studio. ꝛ nōnihil affert eruditionis ꝛ ornatus.

Nona cōsideratio

¶ Presumptuosa curiositas ꝛ singularitas in omni sciētia causat de facili scissurā ꝛ ex consequenti destructionē in eodem.

¶ Figurā huius considerationis p̄bet nobis edificatio illa turris Babel: quaz lin- L
guarum scissura confudit et perdidit. sicut per contrariū vnitas linguarum ecclesiasticum edificiū stabiliuit. Hoc ꝯuenit cuz secta consideratione: sed ad minus pro remedio expediens esset doctrinas omnes ī theologia: omniaq̄ exercitia publice fieri iuxta statutum antiquū vniuersitatis: nuper in sacra theologie facultate renouatū.

¶ Amplius deduceretur et istis expedire vnicum studiū esse theologie generalē in

tota ecclesia aut saltē in tota gallia. ¶ Nec
fuit alias suppositio facultatis theologie
cum additōibus rationū: quarū potissimā
deputo curationē cōfusionis doctrinarū
vt sicut est vna fides, ꝛ vnū caput in spiri/
tualibus: sic sit vnicus ꝛ precipuꝰ study the/
ologie fons incorruptus: a quo cetera the
ologie studia velut riuuli deriuenť. ¶ Rur
sus sequiť ex p̄missis ꝓhibendā esse vulga
rem translationē librorū sacrorū nostre bi
blie: p̄sertim extra moralitates ꝛ historias
Claras ratōes ad hoc plurimas inuenire
facile est. Rursus expediret/pauciores esse
aut electiores p̄dicatores verbi dei ad po/
pulum q̄ non adulterarēt verbū dei modis
(nescio quibus) viciosissimis p̄dicādi. Si
enim res omniū difficillima, arduissima ꝛ
sanctissima cōmissa est passim multis inscijs
incompositis dissolutis. quid mirandū si
scandala potius in audiētibus ꝛ p̄dicanti
bus/q̄ꝫ edificatio solida suscitetur? Dice/
bat Pitagoras/neminē debere ꝓgredi ad
regendū rempublicā: nisi prius in moribꝰ
exercitatū ꝛ probatū. Huiꝰ meminit Au/
gustinus in libro de ordine. Quāto ampli
us hoc in p̄dicatōe verbi diuini debuerat
obseruari? In cōfessionibus audiēdis nō
minus, immo ꝛ ampliꝰ: quo ibi est licētia
minus remedij habēs in errato. ¶ Deniqꝫ
cohibēdi viderenť theologi: non tractare
materias p̄cipue speculatiuas presentibꝰ
alijs de alijs facultatibus: p̄sertim si termini
sunt eis incogniti siue peregrini/aut q̄dam
adinuentiōe conficti. Ob hanc q̄ppe rati/
onem notamur nos theologi esse fantasti/
ci: quia nō attendimꝰ que ꝛ qualia coram
quibꝰ ꝛ qualibus in nostris actibꝰ affera/
mus. Dicerē hic aliqua de modo legendi
sententias absqꝫ tali fabricatione noua le/
cturarū multiplicatarū super numerū q̄ plꝰ
D afferunt tediosi laboris plusqꝫ confusiōis
q̄ꝫ edificationis fructuose. Sꝫ videri pos/
set oratio nimis ad diuerticula declinare.
Nec sunt interim dicta ꝓ excitatione curi
ositatis multiplicis que nōnunq̄ꝫ impedit
tam penitentiā q̄ꝫ fidei declarationē circa
euangeliū apud quosdā ex theologis scho
lasticis: ac pinde nō sufficiēter obediūt di
centi christo. Penitemini ꝛ credite euāge/
lio. ¶ Et sic est finis huiꝰ lectionis. In/
telligētia clara ꝛ sapida eorū que credūtur
ex euangelio: que vocať theologia mysti/
ca cōquirenda est ꝑ penitentiā magis q̄ꝫ ꝑ
solam humanā inuestigationē. Et circa h
pertractabiť id: an magis ꝑ penitentem af
fectum q̄ꝫ ꝑ inuestigantē intellectū deus i
via cognoscatur.

Sequitur tractatus

eiusdem doctoris de eo/ An liceat christi/
ano initia rerum obseruare ex celestiū syde/
rum respectu.

Inuestigemꝰ breuiter ꝛ q̄ꝫtum pro
i posito nostro satis est. An initia re
rum vel fausta vel infausta /bona
vel mala/valida seu inualida: ex celestiū sy
derum respectu vel aliūde fiat. ꝛ multo ma
gis/si christiano obseruare talia licitū est.
Et q̄ꝫtum de primo: vbi scꝫ quid verū vel
falsum est inquiriť. posset videri aliquibus
solos in hac re audiēdos esse/qui in Astro
nomia iudicatiua periti sunt. quia scienti/
am quā ignorat aliquis qualiter approba
bit aut affirmabit? Refellēdū nihilominꝰ
q̄ꝫtum de illa cognosci datū est: ꝛ cōformi
ter in eos qui in ea sciēda/maiorē dederūt
operā: dicere possumus q̄ respectu effectu
um qui liberū concernūt arbitriū: ars de
his vere ꝛ infallibiliter iudicādi aut ꝓnun
ciandi/ nō solū non data est: sed nec tradi
quauis liber inuestigatiōe naturali potuit
Etenim vnicꝰ ad artē illam si possibilis es
set ꝑueniendi modus: ꝑ viā experiētiarum
cōformiter ꝛ frequēter contingentiū pro/
cederet. Sed qualiter ea que sub libero ca
dunt arbitrio: inter experiētias poterunt
computari? Semꝑ enim dicere poterimꝰ
ea que nunc iste cogitat vel que libere agit
aut patitur a puro libertatis arbitrio con/
tingere. Uerbi gratia. Dum luna tali pla/ A
nete in tali signo iungebať/Johannes ta/
lia ꝛ talia cogitauit. sic ꝛ sic volūtarie egit
quo pacto scire aut iudicare poterimus: q̄
non ex puro ꝛ mero libertatis arbitrio ista
fuerit operatꝰ potius q̄ꝫ ex superiorum im
pulsu causantis. Quꝫ si iudicare nescieri/
mus: nec profecto ex talibus experientijs
artem fabricare aut componere valebimꝰ
Neqꝫ enim tales oppositum scientes: ne/
gant (nisi admodum infideles sint) quin
posita inclinatione superioris causantis:
quaqꝫ possumus in oppositum ꝛ quomo/
do scire eas datum est/ cum principia hu/
ius q̄ꝫ dicunt artis vetarentur: q̄ talis cō
iunctio aut constellatio talia agenda ho/
mines inclinabat: nō a priori h agnouerūt.

ↄstat q nec a posteriori arguẽdo p effect⁹
ad causas. quia effect⁹ isti ab alia causa pu
ta a libero arbitrio totaliter poterãt eueni
re. Hec rõ bene deducta ⁊ põderata mul/
tum inualidat ⁊ tollit possibilitatẽ tal' art;
respectu eoꝝ que sunt liberi arbitrij. Prete
rea si nũc capiã initiũ cogitatiõis alicui⁹
aut volitiõis ad aliquid pagendũ. ⁊ q̃ras
ſm hoc aut pspere cedet aut incõmode qꝛ
pmo sic suã in mentẽ ⁊ voluntatez euenit:
nulla prsus ars: nisi temerarie ⁊ mere casu
aliter respõdebit. ⁊ eandẽ monstrat artem
de respõsionib⁹ p interrogatões penit⁹ nul
lam esse. Similiter iudicare in futurorum
possibilitatẽ p initia natiuitatũ: aut aliaꝝ
quarũcũq reꝝ: vt pegrinatiõis: induitio/
nis noue vestis/⁊ noue assumptiõis rei al/
terius: de eis q̃ postmodũ libero subsunt
arbitrio/ex hac radice potẽter refellimus.
q si dixeris possibile saltẽ esse vt per initia
reꝝ aliquaꝝ de inclinatiõib⁹ quas homo
talis habebit ad hec vel illa faciendũ iu/
dicemus. ⁊ si nõ de his faciet: qꝛ in opposi
tum eoꝝ ad q̃ inclinat⁹ est sua libertate va
lebit opari. Istud nõ euadit difficultatẽ q̃
tacta est: fatebimur fortassis esse possibile:
vt hec cõstellatio hoiem initiũ viuẽdi nũc
suscipientẽ ad hec agẽda fortiter inclinet
⁊ q p reuelationẽ dei ars hoc sciendi foret
possibilis. Sꝫ nõ loquimur de his q̃ reue/
lata sunt: sed q̃ inuestigatio reperire potu/
it humana. Hãc ꝑo artẽ vel pncipia eius
pbare volum⁹ semp extrinsse extra ⁊ sup̃ to
tam humane inuestigatõis facultatẽ. Ars
quippe certa ⁊ regularis esse debet: volun
tates aũt hominũ ⁊ cogitatiões ſm quas
deberet talis ars iudicatiua cape funda/
mentũ: penit⁹ incerte sunt ⁊ varie: vt g̃ nul
la sit naturaliter ars de eis ↄstãtissime fa/
tendũ est. Nunq̃d aduertim⁹ post xp̃i nati
uitatẽ (que vtiq miraculosa fuit nec influ
entijs subiecta) quanta varietas in cõditi
onibus morib⁹ ⁊ operib⁹ hominũ innume
rabiliũ secuta est. Cui⁹ attamẽ natiuitatis
conditionẽ illi qui pncipia artis huiusmo
di fundare conati sunt ꝑpendere vt ista exci
perẽt minime potuerũt. Accedit ad hoc cõ/
stellatiões esse plurimas: quarũ nec simili
um euẽtus olim visus fuit: ſm quas iudi/
care dicta aut scripta non sufficiũt. Porro
ſm hũc ratiocinãdi modum venari possu
mus impossibilitatẽ artis hui⁹: etiam pro
quanto respicit act⁹ naturales: qui suam
ex varietate materie diuersificationẽ reci/
piunt: queãdmodũ doctor Augustin⁹ q̃n/
to de ciuitate dei. et scdo de doctrina chri/
stiana de duob⁹ geminis ratiocinationez
inuictissimã cõtexuit: que in monstro bici/
piti forsan a calamitate remotior extiteret.
Constat itaq p hystorias verissimas mõ/
strum fuisse in cõfinib⁹ Britãnie ⁊ Nor/
manie/q biceps erat nõ solũ in corpe: sed
(vt sic loquamur) in diuersa ⁊ aduersa vo/
litionũ duplicitate. Interrogatuz quippe
vnũ de capitib⁹ an continẽter eligeret vi/
uere. Respondit: cõtinenter. Aliud ex ad/
uerso incõtinẽtem eligebat vitam. Et vi/
di cattũ vni⁹ capitis: in ceteris omnibus
membris bicorporẽ. Quid hic poterũt iu/
diciorũ huiusmodi ⁊ artis (que nulla est)
defensores? Ecce hic homo vel hoc mon/
strum simile in capitib⁹ suis cepit initium
⁊ effectus diuersissimos. Si hanc in celo
dicunt fuisse diuersitatẽ tantã/ vt vnam e
capitib⁹ castũ ⁊ continẽs. aliud lasciuiens
⁊ dissolutũ esse mallet. Unum insup pus:
⁊ alterũ post dimidiũ annum vita priua/
retur. que regula/que ars. que experientia
talem in celo animaduertere varietatẽ po
terit? Uerissime igitur vidit: qui celum di
cit esse agens quoddã vniuersale/respectu
inferiorum effectuũ quod ſm partiũ agen
tium aut passorũ diuersificationẽ alteram
⁊ alteram causabat operationẽ: vt sol idez
prorsus cerã liquefacit. quia tale passum
est. Et lutum in duriciẽ consolidat quem
admodũ etiã anima eadẽ ex partibus ma/
terie fluxioribus carnẽ. et alijs suo in cor/
pore ossa progenuerat. Ignorata igit̃ ma
terie ⁊ agentium particularium conditione
vt constellationũ et influentiarũ effectus
nesciãtur consequens est. Propterea nec
ars per experientiã quamlibet/ex sola celi
consideratione tradi potuit: nisi passa agẽ
tiaq particularia que isti nihilipendunt:
⁊ qua mediante acutius inuestigant pre/
scita sunt. ¶Amplius autẽ de initialib⁹
que obseruãtur in vestibus induendis: in
itineribus arripiendis: et similibus vltra
predicta est specialis difficultas: vnde for
tunium vel infortunium obinde proueni/
at. et si hora hac qua vestis primo indui/
tur qualis aggeneretur in veste: que vel in
malũ inclinet/vel in bonũ. et que ppetuo
cum veste pduret vel stati euanescat. Cur
pterea in initio potius q̃ secũda tertia ve

vicibꝰ/ ꝛ talia multa que bene deducta aut
nullā aut absurdā apud phos recipiūt rō
nem, nec exitū inueniūt. Idcirco Aristo/
teles nō incōgrue policiā Socratis iprо
bat qui edificandaꝝ domuū aut ciuitatū
obseruari ꝑcipiebat initia. ¶ Rursuz ad
misso eo ꝙ celū in talibꝰ initijs fortiꝰ agit
aut influit (qđ admittere friuolū est nec ra
tione fulcitū) nihilominꝰ necessitatē i hoi/
bus nullā sed tm̄modo inclinationē addu
cit. Inclinatio aūt nō infinite virtutis est
aut insugabilis actiuitatis. poterit igitur
aliūde ꝯtra agentibꝰ fortibꝰ impediri. fate
bunt̄ h̄ aduersarij si catholici sunt. Opor/
tet fateri etiā eos cōsequēs est vt ad priora
reuertamur: ꝙ de talibꝰ ars certa solidave
ꝑncipia dari nequaꝙ̄ potuerūt. Dubitare
em̄ semp habebāt: an effectꝰ ꝑueniētes eo
tūc qñ obseruatiōibꝰ suis ꝛ experiētijs insi
stebāt: tūc impedimētum hmōi vel aliud
suscipent. Vidimꝰ inquiūt tali existēte cō/
stellatiōe initia reꝝ nouaꝝ malo exitu fuis
se terminata. Cōcedamꝰ. Sꝫ si ꝑ hanc ex/
perientiam etiā multiplicatā: artē vl' ꝑncipi
um qđ vniuersalit̄ vel infallibilit̄ semp ita
fore ꝑnūciet inferāt. Negabimꝰ. Dicemus
Q em̄ ꝛ rōnabilissime dicemꝰ hūc vl' hos effe
ctus aliūde ꝑuenisse. vl' ꝙ nō dubiū est ali/
unde causari potuisse. Quapropt̄ sua va/
cillabūt assidue ꝑncipia que experiētijs tā
incertis nutātibꝰ ꝛ varijs subnixa erūt. Ars
igit̄ nulla est queadmodū ꝺ somnijs ꝙ̄ꝙ̄
ꝑ illa q̄ a celo mittunt̄: diuinitꝰ quis possꝫ
instrui. attamē naturalis ars ꝑ iudicia da
ri nō potuit ꝑpter incertitudinē causaꝝ ꝛ
varietatē a q̄bꝰ assidue ꝑueniūt. Nō igno/
ro ꝙ̄ fecundiꝰ ꝛ copiosiꝰ argumētatio hec
currere posset. ꝛ ꝙ̄ vberior facūdia ꝛ meli/
or radice a doctoribꝰ catholicis a quibus
fuerit executa/ dicta sufficiāt. Sꝫ hoc pro
nūc de naturali impossibilitate ꝯstitutōis
ꝑncipioꝝ huiꝰ artis dicta sufficiāt. ¶ Di
uertamꝰ cōsiderationē nostrā ad id qđ soli
theologi aut ꝑcipue illi hac sup re possunt
cognoscere de licito: videlicet aut illicito
vsu taliū obseruationū. Et circa hoc fuit
apta ꝛ libera egregij doctoris Augustini
sententia locis ꝑallegatis ꝛ ꝗrto ꝯfessionū
omia hec supstitiosa esse christianis indi/
gna/ ꝛ a vera pietate ac religione prorsus
aduersa. qđ de illis obseruatiōibꝰ dictū ac/
cipio ad tollendū calumniā: q̄ nec diuine
reuelatiōi nec apte rōni naturali quomo/
dolibet innitunt̄. Neq3 em̄ negare possu/
mus semina ꝛ plātas certis tpibꝰ anni cer
tis initijs vt germinēt aut fructificēt serē/
da plātandaq3 esse: ꝛ ꝑ ꝯiecturas quasdaꝫ
de vētis ꝛ pluuijs ꝛ ceteris impssionibꝰ ae/
ris multa generalit̄ ꝑnosci posse. Sed ali
ud est de his in quibꝰ aliq̄ de his/ in quibꝰ
nulla rō naturalis ꝑ fundamēto rōnabili/
ter assumit̄. Ad fulciendū aūt huiꝰ docto/
ris ꝛ alioꝝ cū eo sentientiū sniam/ cōgrue
visum est ꝑpter sermonis abnegationē: vt
reprobatiōis ita vehemētis a doctore in/
geniosissimo ac religiosissimo facte radica
lem niteremur appꝑhendere rōnē. Et in ꝑ/
mis nō est absurdū credere ꝙ artes omnes
magicas (quocūq3 vocabulo dicte sint q̄/
cūq3 nois palliatiōe ꝯtecte) ꝑspexit vetari
lege diuina sub mortis interminatōe. Vn̄
ꝑ omnibꝰ q̄ multe sunt adducat̄ Deutero/
nomij. xviij. Nō inueniat̄ in te q̄ lustret fili
um suū aut filiā: ducēs ꝑ ignē/ aut ariolos
sciscitet̄/ ꝛ obseruet somnia atq3 auguria:
ne sit maleficꝰ neq3 incātator/ neq3 phito/
nes cōsulens aut diuinos. ꝛ querat a mor
tuis veritatē. ¶ Queramꝰ huiꝰ ꝑhibitiōis R
causam/ ꝛ illis ꝙ̄ ꝑiculariꝰ in se fundans
edidit ecclesia: ꝛ videbimꝰ qm̄ nō decet di
scipulū summi magistri eo cōtempto euer
tere ad alteꝝ ꝑ sciētia reꝝ occultaꝝ adipi/
scēda. Istud em̄ est intollerabilis contu
macie ꝛ ꝯtēptꝰ nephādissimi. Rursus vel/
le abdita futuroꝝ ꝑquirere/ ꝛ auida curio/
sitate dei aut nature secreta: q̄ magister su
ꝑmus occulta (nisi quibꝰ reuelauerit) esse
voluit/ velle penetrare/ arrogantissimū est
meritoq3 plectēdum. Isti ꝟo ꝑ artiū magi
carum obseruatiōes agūt talia. Neq3 eniꝫ
a deo illa que scire cupiūt expostulāt/ ꝛ ab
eis nesciēda ꝑniciosa libidinosaq3 volūta/
te requirūt. si em̄ a dō que sciēda concessit
expectarēt nequaꝙ̄ futura scire q̄ pater po
suit i sua potestate cupent/ nihil sacrificia
talia/ talia verba inumera/ vl' characteres
ꝛ alias hmōi supstitionū suaꝝ insanias ex
ercerēt. ꝛ spem in deo nō in istis reponerēt
deus em̄ scientiaꝝ dn̄s est. Sed retorque/
amus (si possumꝰ imo vt possumꝰ) hāc rō/
nem in illos q̄ futura etiā humano aut di/
uino subiecta arbitrio ꝑ initia natiuitatuꝫ
vel aliaꝝ cōpositionum aut effectuū scire
moliunt̄. Itaq3 iudicāt, si laqueū parabit
sibi fortes natꝰ, si ꝯiugio aut celibatu frue
tur, si aliqs vel igne ꝑibit, aut gladio iugu

labitur: si interrogatio q̃ nũc fit a Jobe p̃speꝝ vel infelicẽ habeat exitũ. si hac in hora iter aggrediť: vel cũ altero colloquium si noua induit arma: nouo ense p̃cingitur. nouis calciať ocreis. Utrũ optatũ bonũ q̃ finẽ aut sec⁹ taliter inchoãs sortieť. Jmmo qđ ampli⁹ miraberis vsq̃ ad cogitationes etiã hoim remotissimoꝝ: vel operationes sciẽdas p̃gredi nõ vereñ. Cũ igiť talia naturalis inuestigatiõis limites transiliãt. ꝛ ñ p reuelationẽ ita se dicũt habere/ sicut nec dicere possunt. cur ꝛ vnde petũt talia nisi ab occulto quodã ꝛ corrupto curiosissime vanitatis desiderio: p qđ interim mereñ a deo deseri: ꝛ deserti in errores p̃labi. a seductore nostro possideri: ꝛ p̃lapsi possessi eo instigãte ꝛ fallẽte supstitionum hui⁹ nexib⁹ indissolubiliter astringi. Hinc tepidior aut nulla ad diuine opis postulationẽ spes. Hinc timores vani spes improbe. deniq̃ exit⁹ vt plurimũ infelicissimi. ¶ Diceret fortassis aliq̃s: q̃ artis hui⁹ ad magicam mlťa ẽ differẽtia. tũ quia vbis seu carminib⁹ nõ vtiť: neq̃ horrẽdis miscet sacrificia. Tũ scđo quia nõ p demones vt magici: sꝫ p causaꝝ naturaliũ cõcathenatiões de futuris aut occultis ꝯiecturãt. Sed p̃mum nõ obstat: ẜm expressam determinationẽ beati Augustini. iiij. ꝯfessionũ. vbi finaliter postq̃ dixisset q̃ illos mathematicos ꝯsulere nõ desinebat. q: sacrificia nulla iubebant. Addidit quos tñ vera pietas religioq̃ ꝯdemnat. Ceteꝝ nõ est cuiuslibꝫ artis magice seu illi⁹ que vt magica p̃hibetur talia assumere carmina siue sacrificia. Geomancia eñ ꝛ auguriũ et somnioꝝ obseruatio vacãt a talib⁹. At vero qđ secũdo adiciũt nihil eis opitulať. Tres eñ vo artes (vt abusiue sic loq̃mur) quas imediate nominauim⁹: geomancia auguriũ/ ꝛ somniorum obseruatio: ꝛ alie q̃plures non a demonib⁹ (vt asserũt) sed ab astris ꝛ ꝯstellationum influẽtiaꝝ causis atq̃ impssionib⁹: veritatẽ respõsionẽq̃ expectãt atq̃ suscipiunt. Dicũt eñ q̃ iuxta celi dispositionẽ talia ꝛ talia immittuñ somnia/ q̃ futuroꝝ iudicia sunt. nõ aliter geomãtici dicũt celesti virtute sua p̃ũcta disponi. Sic auguriatores ponũt garritus auiũ atq̃ volat⁹ seu gestus alios ab impssionib⁹ astroꝝ: nũc hos nũc illos auiculas suscipe. ꝛ nihil esse sibi putãt: cũ demonib⁹ p̃priũ nullũq̃ pactuꝫ cũ ipsis hr̃e ac nullũ ꝯsortiũ arbitranť: cõs nihilomin⁹ ꝛ sacra scriptura / ꝛ eccl̃iastica censura penis cohercẽt: ꝛ vt impios religioniq̃ p̃niciosos reiciũt. Qꝫ si dixerint rursus planetarij (sic eñ eos Augustinus appellat) si inq̃ dixerint: q̃ falso talia dicũt: ꝛ q̃ p̃ncipia siue artẽ quib⁹ ea que iudicãt scibilia sint naturaliter: nequaq̃ hr̃e possunt ab astris. neq̃ p experiẽtias inde sumptas fatebimur veꝝ esse. sꝫ ita fatebimur vt etiã de eoꝝ p̃ncipijs taliter esse ꝯtẽdamus. neq̃ eñ maiores p̃babilitates/ neq̃ rõnabilib⁹ fundatas p sue artis aut p̃ncipiorũ validatione reddũt q̃ isti auguriatores geomantici aruspices ꝛ somnioꝝ obseruatores p̃hibere conanť. Et aduertat q̃libet ingeniosus diligẽter: ꝛ causam vtrãq̃ defendendã assumat: videbit equa facilitate ꝛ equa radice geomãcie ꝛ augurioꝝ ꝛ aliarum quas p̃memorauim⁹ supstitionũ principia posse defendi fundari colorari. sicut illã astronomie partẽ que de interrogatõibus: de initiationib⁹ ꝛ de p̃ncipijs natiuitatũ: p̃sertim quo ad ea q̃ libeꝝ ꝯcernũt arbitrium defensare valebit. Adiiciẽt fortassis ad extremũ isti initioꝝ defensores mlťam in respõsionib⁹ ꝛ iudicijs/ que ẜm sue artis p̃ncipia reddũt veritatẽ sepius reperiri. Jstud nõ eis tm̃modo p̃priũ est: sed mlťo amplius magicis aliisq̃ supsticiosis. imo q̃to aliqua hmõi artiũ deterior ẽ ꝛ execrabilior: tãto crebriorẽ in dictis suis habere visa est veritatẽ. Juxta qđ dicit p̃memoratus doctor Aug⁹. ij. de doctrina x̃pians. tales supstitiões tãto magis cauẽdas esse. q̃to sepius qđ dicũt euenerit. Uñ ĝ a talibus ꝛ in talib⁹ veritas: r̃ndet idem doctor loco p̃dicto ꝛ q̃nto de ciui. dei: post argumentationẽ copiosissimã ita ꝯcludẽs. vij. ca. ¶ His omib⁹ ꝯsideratis: nõ immerito crediť cũ astrologi mirabiliter mlťa vere r̃ndent: occulto fieri instinctu spirituũ nõ bonoꝝ: quoꝝ cura est has falsas ꝛ noxias opiniones de astralib⁹ fatis inserere mentib⁹ humanis atq̃ firmare. Nõ negare voluit (vt arbitror) Aug⁹ q̃n tales sepius fallerent: sepius falleren̄: q̃n mẽdacia plurima sub generalitatis aut ambiguitatis cuiusdã velamẽto p̃ferrẽt: quin fortuito iter tot dicta vnũ veꝝ emergeret. Sꝫ si vt plurimũ vel regulariť qđ veꝝ est responderint: cum nõ a deo reuelãte habeãt: nec a naturalis inuestigatiõis facultate: vt a demonum seductiõe p̃ueniat reliquum est. Jsta

aũt seductio pmittit iusto dei iudicio / vel ob pcedentiũ immanitatẽ criminũ: qr abyssus abyssum inuocat. vel ob modicã fidẽ spemq; in deo repositas / r quasi tentat deus fideles suos: vt qui probati sunt manifesti fiãt fm aplium. vel ob nimiam r luxuriosam atq; libidinosam secretoꝝ sciẽdoꝝ auiditatẽ. q̃ est auaricia spiritual' pessima: r supbissima psumptio: ppter quas multi apostatauerũt a fide: queadmodũ videm⁹ in his q̃ ppter reꝝ amissaꝝ recupatõẽ aut reconditaꝝ adinuẽtionẽ tales magos cõsulunt in pnicie animaꝝ aut artẽ notoriã p scientiaꝝ acq̃sitiõe nituntr exercere. r mlta simulia. Addi potest ad pdicta ↄsideratio moralis nõ paruã habẽs vtilitatẽ. Et est q homo ex timore vel ex falsa credulitate imaginationẽ suã figẽs ad aliqõ initiuz qõcunq; fuerit. taliter q sperat aut credat sibi p idẽ significari malũ: oĩa que postmodũ cõtingerẽt incõmoda penas / infortunia ad illud referret tãq; ad signũ vl' causam quãtũcũq; fuerint impertinẽtia r aliunde parẽter inflicta hmõi incõmoda. Exempli causa. Putãs vetula q si cattũ i initio exitus sui in camera ↄspiciat: aut si lepori vel claudo obuiet / diem sine aliquo euentu malo nõ transibit. accidetq; cadens lapis male situat⁹ cernicẽ sibi ↄfringet. aut rixosa cũ marito litigãs verbera flagellaq; recipiet: aut fuso forabit manũ ad modũ / reducet qõ obtigit quasi videlicet si nõ aspexisset initio talia / in istas infelicitates neq̃q̃ incidisset. Et qõ ampli⁹ mirandũ est / in summis etiã viris r aliũde prudentib⁹ tales imaginatiões videm⁹ dominãtes vsq; adeo / vt August⁹ cesar inter maxima computaret incõmoda / si sotular sinister sibi a calciãte p dextro ministrareť. referẽte hoc Suetonio scđo de vir' illustrib⁹ cognitũ ẽ Cõstat aũt hoc magis irrisiõe q̃ argumẽtatione reprobandũ. Vidi ego cũ de vulneratiõe cuiusdã nobilis videlicet cõnerstabularij sermo fieret / dixisse ex astantib⁹ aliquos q tunicã suã malis initijs assum pserat / r verberatõnẽ eius ad hoc retulisse qõ q̃ vanũ sit nemo nõ videt. Aniaduerti magni stat⁹ viros in pncipio noue lune salire crebro balbutire nescio qualia / et non mediocria adorantõis signa pagere. innumera talia quisquis attẽdere valuerit / perspiciet r inde iudicabit saluberrimũ esse tã in religione q̃ in vita ciuili r economica / animũ suũ a talib⁹ supstitiosis r vanis credulitatib⁹ sup rerũ initijs absoluere r non pbere assensum talib⁹ nugis anilibus alioquin nec spes i deo tãta erit nec cultus sic integer / nec postremo vita tranq̃lla r a metu trepidatiõe vanoq; gaudio satis aliena duceť. ¶ Cauendũ pterea sumope censemus ne infantes r puuli adhuc molles et cerei in viciũ flecti (vt Oraci⁹ ait) talib⁹ vanissimis imbuanť erroribꝫ de faustis vl' infaustis initijs: quos si semel ibiberẽt. si sel' eoꝝ mẽs his vinculis cõpedita fuerit. vix aut nunq̃ satis errores illos poterit excutere. Propterea nõ satis grauiter puniri q̃ ipsos aut hoĩes idiotas r simplices presertim rectores populoꝝ in talib⁹ imbuũt. et vt talia credãt spe mercedis vel adulatõis inducti suadẽt r instruũt in grande religionis ac salutis sue r aliene detrimentum. Sunt eñ tales pnitates r corrupte inclinationes ad supstitiosa credẽda reliquie q̃dam gentilitatis r idolatrie. r pcipue circa rerũ initia versanť sepius r crebrius reperiunť: vt in annoꝝ vel mensiũ vl' hebdomadaꝝ seu etiã dieꝝ initiatõib⁹ / siue i mercaturis siue i itinerib⁹ arripiẽdis / siue quis edificare domũ aut quidpiã hoꝝ peragere decreuerit: firma verũtamẽ integra r constans in deo fides spesq; reposite cũ diligẽti attẽtione animaduersione sapiẽti super noxia hmõi melãcolica / ac sup vacua initiorum obseruatiõe mẽtes bene institutas expediũt liberãt r absoluũt. qõ nõ paruũ dei mun⁹. non paruũ insup p trãquillitate vite adiumentũ existimandũ est.

Sermo eiusdẽ cancellarij in cena dñi.

Ante diẽ autẽ festũ pasche sciẽs Jesus quia venit hora eius vt trãseat ex hoc mũdo ad patrẽ cum dilexisset suos qui erãt in mũdo / in finẽ quoq; dilexit eos. Originaliter Joh. xiij. r i euangelio psentialiter lecto. Vtinã q̃ntus et q̃ celebris est cõuentus iste vester ante diẽ festum pasche ad audiendũ verbũ dei / tanta mihi r tam efficax ministrareť vbertas eloquij: r sermo tãto dignus cetu nõ deesſz: q̃tenus in peluim nostre mẽtis aqua sapientie salutar' infusa ablueret pedes nostre affectionis. Quid eñ pes nisi affectio? Hic est illud Satirici. Quid tã dextro pede cõcupis: vt nõ optati te peniteat votiq; per/

ecti. Si quidē dū peregrinamur a domi-
no. ꝛ venit hora vt trāseam⁹ ex hoc mūdo
ad patrē: mult⁹ plerūq ꝛ spissus peccōrum
puluis scenosaq cupiditatū colluuio no-
stro ꝯtrahit̄ affectu. Et veꝛ fit illō Treñ.
p̄mo. Sordes ei⁹ in pedib⁹ eius. Et vnde
lotio nobis vnde mūdatio? Ab illo plane
qui lauit hodie pedes discipuloꝝ: quos i
finē dilexit. Qui fit in se credētib⁹ fons aq̄
viue salientis in vitā eternā. Joh. iiij. Cete
y rum scaturigo origoq fontis hui⁹ ab illo
funditur orto voluptatis quē plātauerat
dñs ab initio. ab illa scʒ virgine matre que
est ort⁹ cōclusus: a q̄ fons emanat irrigās
vniuersam supficiē terre dñs noster iesus
christus Illā adeam⁹. ab illa fonti vndas
postulem⁹: quaten⁹ emūdet̄ peluis nostri
pectoris ad sinceriter recipiendū qualēcū
q aquā nostre locutōis. Et obtemperem⁹
illi oratiano. Nūc adbibe puro pectore v̄-
ba. Cui⁹ rei vt facilior sit impetratio dica
mus orātes ꝛ laudātes illā angelicū Aue
ꝛc. Ante diē autē festū pasche: vt nup ob-
iecta est oculis mee intētionis euāgelica le-
ctio que nostris nūc aurib⁹ insonuit: subijt
ardor animū: eandē totā more veterū sub
omelia trāscurrere. Dicem̄ mod⁹ p̄dicatio
nis q̄q a modernis paꝝ trit⁹ sit: efficaci-
or forsan est ad fidei robur stabiliendum ꝛ
ad mysterioꝝ reuelationē virtutisq nutri-
mentū accomodatior. Deterruit ab ince-
pto innumerositas ip̄a mysterioꝝ: quib⁹
euāgelista Johānes eam grauidā reliquit
Idcirco prioꝝ particula ꝯtētus q̄ vice ex-
ordij ponit̄ simul inuidiā nouitatis decli-
naui sane ꝛ multū esse iudicās: si vtcunq
portionis hui⁹ prime mihi cedat pateatq
expositio. ꝛ si ad loquendū corā tali cōcio-
ne fructuose atq salubriter subseruiat: noli
(si fuerit volūtas in excelso) reliquas euan
gelij pticulas exponēdas assumā. Et in p̄-
mis iuxta duas p̄ncipales aīe rōnal' po
tentias: que sunt intellect⁹ ꝛ volūtas: duo
nobis ōndit euāgelista Johānes que xp̄i
animā supabūdanter illustrarūt: scientiā vi
delicet ꝛ amorē. Uis audire scientiā? An-
te diē festū pasche inq̄t sciens Jesus quia
venit hora ei⁹ vt trāseat de hoc mūdo ad
patrē. Magna pfecto scientie pspicacitas
quo ad futura vsq penetrauit. Dehinc au
di dilectionē: cū dilexisset inq̄t suos ꝛc. O
q̄tus amoris ardor. q̄ta charitatis incen
dia. q̄ firm⁹ tenor dilectōis. quā dilectio-
nem a p̄mordio inchoatā finis null⁹ excin
xit aut rupit. Quocirca p̄ter litteralē intel
lectū duas p nostra instructiōe ammoniti
ones pmiscue interseraꝫ. Unā p scientia ne
erremus in intellectu. Alterā p charitate ne
tepescam⁹ in affectu. Hoc habitū verita
tis ꝛ charitatis binario velut ala dupli-
ci subleuamur ad videndū ꝯcupiscendūq
celestia: nūc in spe: postmodū in re. Quan
do in re? Quādo clara visio deitatis fruiti z
oni cōiuncta erit tota merces: his ad ma
terie ordinisq insinuationē p̄positis: tan-
dem ip̄a loquat̄ euāgelij lectio Añ diem fe
stum pasche. Caueam⁹ patres dñi ac fr̄es
precipui. Caueam⁹ ip̄o hoc igressu ne for
te offendam⁹ ad lapidē erroris ꝛ scandali.
Quo ꝛ greci turpiter lapsi sunt Ipsi enim
xiiij. luna primi mēsis (qui ab hebreis mar-
cius ponit̄) dicūt christū cenā hanc agni
paschalis comedisse ꝛ anticipasse diē vnū.
Ob hoc (inquiūt) ait hic euāgelistarū po
stremus Johes tāq̄ corrector alioꝝ. An-
te diē aūt festū pasche. Qui videlicet dies
pasche. xiiij. luna dicti mēsis p̄mi veteri in
stitutiōe colebat̄: ꝛ celeberrim⁹ p agni pa-
schalis ad vesperū imolatiōe habebat̄. Di
cunt p̄terea ipsi greci in fermētato ꝯfecisse
christū. qđ ꝛ obseruāt ꝛ azimātes nos tāq̄
iudaisem⁹ azimitas appellāt. Et in hāc de
mum insaniā versi sunt vt tres alios euan
gelistas Mattheū Marcū ꝛ Lucā accu
sent mēdacij: q2 aperta est eoꝝ sentētia ad
oppositā. Addūt ad sui erroris velamentū
id quod infra dicit̄: nō intrasse iudeos pre
torium p̄sidis: ne cōtaminarent̄ sed mādu
carent pascha. Et rursus iudei cōsulentes
de morte Jesu dicebāt. Non in die festo, ꝛ
similia. Cogit me h̄ exclamare pietas chri
stiana, ꝛ matrē erroꝝ omniū scismaticā di
uisionē cōpellor detestari vel execrari. Ui-
dete grecos olim supremū in arce religio-
nis christiane locū tenētes: olim doctores
eximios. pbatissimos expositores scriptu-
re. p̄cipuos veritatis magistros: repēte vt
scisma interuenit: animaduertite eos bre-
ui defectos esse: ꝛ in ima erroꝝ [illegible] cō
cidisse: tā pniciosa pestis est diuino scisma-
tica. Tā omnia violat destruit. labefactat
pacis corruptio. ¶ Prudē dū p pacis re-
formatione multis adhuc silentib⁹ coram
illustrissimo rege nostro ora laxarem itro-
duxi: quo pacto requiā discordie spiritus:
cū ambitiōe concumbēs filiā detestandā

et vtriq̃ parentũ simillimã / cui nomen est
scisma in ecclesie regnũ violẽter intrusiert
Dehinc quib⁹ alimẽtis coaluerat. quibus
p̄terea fomentis alebat᷑: qualibus deniq̃ ꝛ
quot ministris suffulta nutabat᷑. Subin/
tuli tandẽ: quia si cũ scismate heresim sub/
intrare cõtingeret. sicuti ꝑfacile ꝛ insolitũ
est: haberet nũc scisma p̄sens infelicissimaꝫ
A infaustissimãq̃ sociã. a qua tãto complexi
onum nexu foueret᷑. tãto robore in suo sta/
tu firmaret᷑: vt nullo vñq̃ ingenio. nul
la arte. nullo ꝯsilio. nulla potẽtia. nulla ve
tustate ab ecclesia fugaret᷑. Fidẽ huic asser/
tioni mihi sumebãt. tũ ratio patens. tũ exẽ
plum diuisionis grecoꝝ cũ latinis. Neq̃
enĩ heresi stante posset vera pax introire: ea
dem ꝑus nõ expulsa. quoniã arbitraria cõ
positio / cõdescensio seu dissimulatio ĩ fide
(quemadmodũ in ceteris quibusdã) locuꝫ
nõ habet. Exigeret᷑ ergo vt pars errãs resi
pisceret palã ab heresi: ꝛ se turpiter errasse
fateretur. Hoc aũt quãdo fieri: ꝑ certum cũ
pars quelibet grandis sit ꝛ famata: hono/
ris sui cupida ꝛ tenax ꝛ que doctrina fidei
ac religionis obseruatione supra reliquaꝫ
gloriat᷑. Hec est sane pestifera radix atq̃ so
cietas / que a grecis ad latinos scisma diuel
li hactenus ꝓhibuit. Quãobrem sumope
enitendũ est / totis virib⁹ elaborandũ / om/
ni sollicitudine ꝛ vigilãtia ꝓuidendũ ne ad
scisma p̄sens supadducat᷑ pessima comes
heresis scꝫ vel erroris assertio: Et heu heu
q̃ vereor / ne iã ad limina (vt aiunt) ꝛ in fo/
ribus pulset: ne iã hinc vl' inde accersita pe
ne introeat. Et nunq̃d ex aduerso de ꝛ sup
fidem cõcernentib⁹ est iã inter ꝑtes nõ mo
dica cõtentio: ita vt illi licitũ expediẽs re/
ctũq̃ deputẽt ac iudicẽt: q̄ alij etiã nõ odi/
osi illicitũ inexpediẽs ac iniquũ non fateri
nõ possunt: nec sufficiũt ammirari tantã i
homines aliũde doctos desipiẽtie ꝛ erroꝝ
maculã irrepsisse. Supp̄mo multa sciẽs at/
q̃ recogitãs illud Salustij: Frustra niti ꝛ
fatigãdo nõ nisi odiuꝫ querere extreme de/
mentie est. Excitare vos suffecerit: quate/
nus ad experientiã rõnis oculos retorque
atis. ꝛ ita qđ dico: quodq̃ subiiceo aperta
luce videbit᷑. Occurras velociter saluifer
christe: ꝛ nephandissimũ formidãdissimũ
q̃ scismatis ꝛ heresis ꝯsortiũ tu q̄ sol⁹ potẽs
es cohibeas. Satis immo nimis ecclesiam
spõsam tuã dehonestat: cruciat et dissipat
scisma p̄sens tã inueteratũ, ꝛ malis radici

bus alte defixũ. Noli quesum⁹ ꝑmittere co
mitẽ sibi deteriorẽ heresim adiungi: et in/
faustissimũ ne attingat dimone cõnubiuꝫ.
Sed ad inceptũ vnde digredi cõpulit do/
lor ac met⁹ reuertentes. Respõdeam⁹ gre/
corum calũnie / ꝛ dicam⁹ absq̃ vllo dubi/
tationis scrupulo cenã hãc quartadecima
mensis primi ad vesperã factã esse. Sumi B
tur itaq̃ pascha multipliciter. nũc ꝓ agno
paschali Matth. xxvj. Ubi vis paremus
tibi comedere pascha: Nũc pro panib⁹ azi
mis / qualiter sumpsit Johãnes dũ ait iu/
deos nõ introisse pretoriũ p̄sidis ne cõta/
minarẽtur: sed mãducarẽt pascha. Aliqñ
aũt ꝓ quolibet septẽ dieꝝ paschalis solen
nitatis / qualiter hic sumi potest. Uel dica
mus q̄ dies iste quẽ tres euãgeliste Mat/
theus Marc⁹ ꝛ Lucas nuncupãt primũ
diẽ azimoꝝ: dict⁹ est hic p̄cessisse diẽ festuꝫ
pasche / diuersis respectibus. quoniã illi ad
distinctionẽ dieꝝ legalẽ: ꝛm quẽ dies a ve
spere diei p̄cedẽtis inchoat᷑ respexerũt. Jo
hannes ꝟo ad distinctionẽ naturalẽ atten
dit. ꝛm quã a media nocte diei sumit initi/
um. Liquet igit᷑ quoniã dies iste ꝛ primus
dies azimoꝝ fuit: incipiẽdo diẽ a vespere:
ꝛ illũ nihilomin⁹ primũ antecessisse cõstat
si a noctis eiusdẽ medio diei numerem⁹ ex
ordium. sic inuiolata manet veritas hec. añ
diem aũt festũ ꝛc. ¶ Qua in re palã est quia
iudeoꝝ cõsilia de occidẽdo christũ non in
die festo dissipata sunt: habita traditoris
oportunitate / ꝛ agente deo: vt diuine legis
mysterio seruirẽt inuiti / quaten⁹ verum pa
scha in die figuratiui pascatis ĩmolarent.
Acclamabis forte supputationẽ seu calcu
lationẽ nõ cõuenire cũ eis que ponũt histo
rici: reputa q̄ christ⁹ die dñica nat⁹ fuerit
ꝛ in tricesimotertio etatis anno ipo eodeꝫ
die crucifix⁹ quo ꝛ annũciatus est: die vi/
delicet marcij. xxv. ¶ Hic libera voce respõ
deo: nulli⁹ auctoritatẽ me ꝓponere euãge/
lice veritati: maloq̃ nõ cõsentire dicẽtibus
xxv. die Marcij passum fuisse christũ. q̃
tres euangelistas inculpare mẽdacij: et ne
gare Johannẽ cõsentire cũ eis dũ ait. Añ
diẽ autẽ festũ pasche. Ceterũ hoc in loco
p̄ter ea que ad speculationẽ ꝑficiunt: qua/
lia sibi vendicãt schole magis q̃ p̄dicatio
Hoc moraliter edocemur ne in diuinis scri
pturis temerarij p̄cipites ꝛ elati accedam⁹
sed in eis sobrij humiles ꝛ cauti pedetẽtim
ac modeste gradiamur: alioquin facilis et

prona est ad lapidē erroris offensio. Ecce
enim quā qualisve precipitij occasio extitit
vna hec Johānis vox nō sobrie a grecis i
tellecta. Añ rc. Et nūqd poterat ipse Johā
C nes immo p Johem spūs veritatis eadē
prius verba q̄ r reliqui priores apponere
Poterat vtiqz Sz ne viderent euāglia hu
mano cōsensu r cōspiratione fabricata: ne
preterea deesset querētibꝫ exercitatōis dili
gentia r inquisitōis humilitas maluit ali
cui verbotenus discrepare Hinc p die azi
morum ponit hic añ diē aūt rc. ¶ Porro
illoꝝ hic impudētia retundit atqz ꝯfundit
quia puero decrepitū vsqz ad seniū: tēpus
occupationibꝫ terrenis atterere. r dū ali
ud eos agere nō licet: ad sacras litteras di
uertūt habētes oculos rōnis puluere r sor
dibus curarū aliarū penit⁹ obtenebratos.
Nihilomin⁹ scire primo intuitu ꝑsumunt
qđ a claris r summis ingenijs cū assiduo
exercitio vix aut nunqz attingit. Ab his
maxime probro r ostētui habet quicquid ī
sacris litteris nō statim ad eorū iudicium
grossum terrestre aīmale r corruptū expli
cauerit spūssanctus. Cur inquiūt nō talit
positū est/hoc iintelligibile ē/hoc litterali
ter falsum est hoc erroris materia est hoc
fantasticū est, hoc melius sic r sic fuisset ex
plicatū. ita nō vident se notatos p aposto
lum. j. ad Chor. ij. Animalis homo nō pci
pit ea que spūs dei sunt. Et adhuc illos ñ
loquor qui a fide palā deuiarūt: nec illos
qui nō minus pruriosa temeritate r auda
cia, petulia de sacris litteris inter pocula et
tabernas atqz inter min⁹ eruditos fabulā
tur. verbisqz ridiculis r blasphemis maie
statem diuīe scripture cū summa modera
tionis reuerētia tractandā. irreuerendissi
ma curiosissimaqz cōtentione macularūt le
durūt infamarūt ꝓstituūt. ¶ Sed quē eā
hāc nullis vnqz verbis exaggerandā lin
quentes. Videam⁹ iterū quid dicat euāge
lista. Ante (inquit) diē festū pasche. Hoc pa
scha (vt ait ꝓclarissim⁹ r eloquentissim⁹ do
ctor Ambrosi⁹ in ꝓmo examerōn) est trāsi
tus anime a aduersitate: a passionibꝫ carnis
ad gratiā sobrietatēqz mentis. a malicie ne
quicieqz fermēto ad veritatē r sinceritatē
Sequit. nec iā seruiet diabolo vel terrenis
hui⁹ corporis passionibꝫ vel deprauate mē
tis erroribꝫ. qui demersa omī malicia vice
plumbi bonis opibus dextera leuaqz mu
nitus inoffenso seculi hui⁹ freta studet trā
sire vestigio. Priusqz ꝟo ista latius ad mo
res traducam⁹: declinemus paulisper ad D
id quod subiūgit euāgelista noster Sciēs
inquit Jesus quia venit hora eius rc. In
ipso quippe sunt omēs thesauri sapiētie r
sciētie dei abscōditi. Sciens vt deus: cu
ius sapiētie nō est numerus. Sciēs vt ho
mo p superplenā sciētiā ab instāti sue cō
ceptionis infusionē. Sciens insup p emi
nentē iudeoꝝ/ immo r ꝓpriū discipuli qui
edebat panes suos cōtra ipm machinatio
nem. Sciēs preterea ipse idem q̄ saluare:
vt pote Jesus aduenerat. Neqz enī est aliō
nomen sub celo in q̄ oporteat nos saluos
fieri. Actuū. iiij. Sciēs Jesus quia aīam
suā ponere p multis voluit: quia venit ho
ra eius. r bene eius. quia nemo animā suā
rapere poterat ab eo. sed vltronea volunta
te eā obtulit hostiā deo patri pro peccatis.
Venit igit hora eius cū voluit. Venit nō
fatali quadā necessitate: vt Stoici et ma
thematicorū quidā fabulātur. Et vt innu
it Virgili⁹ troianū describens excidiū: ve
nit nō fortuito euētu: quēadmodū desipit
Epicur⁹, res omēs casualiter agitatas flu
itare. Sed spōtaneo diuinitatis ac ꝓprie
volūtatis cōsilio. Venit hec hora eius. qn
etiā fuit (quod mireris) hec hora iudeorū
dicente xpo. Hec est hora vestra r potestas
tenebraꝝ. Et quō hora iudeorū? Quia vi
delicet eorū malicia cōsummata nunc erat
vt occiderēt Jesum. r illa forte prius non
dum cōpleta extiterat. sicut de amorreis
dicit scriptura. Vel totū ad id refer consili
um: vt qui prius inter furentes iudeos: et
in suā necē cōiurantes transiēs p medium
illorū ibat. Nūc dū voluit ab ipsis tētus r
occisus transijt et hoc mūdo ad patrē Se
quitur rc. ¶ Refert Ambrosius in quarto
suo examerōn. diē mensis quartūdecimū
a paganis infaustā haberi. qua tamen die
luna salutis signa ostēdit. An inquit displi
cet numerus quo celebrat mysteriū redem
ptionis Ideo demones declinandū esse p
suadēt numerū cū quo eorū destructa nequi
cia est. ideo gentilibꝫ nihil adorandū asse
runt: quia sciūt tūc primū artes suas vaca
recepisse: r populos gētiles cōmigrasse ad
ecclesiam. Et hic cōtra supstitiones eorꝫ qs
inculpat apostol⁹ ad Gal. iiij. Qui obseruāt
dies annos r tempa: longa haberi posset

disputatio nisi ad ea sermo pergeret. Illos
E satis conuincūt Ambrosi⁹ vbi supra. Gre
gorius in omelia epiphanie. Augustinus
secūdo de doctrina christiana. q̄nto de ci
uitate dei. quarto confessionū. Et eos sub
acri irrisione notat domin⁹ per ꝓpham Esa
iam. xlvij. destructionē Babylonis expro
brans. Stent inquit et saluēt te augures
celi/qui cōtemplabātur sydera et supputa
bant menses vt ex eis annunciarēt vētura
tibi. Et Actuū. j. Non est vestrū nosse tem
pora vł momēta que pater posuit ī sua po
testate. Hac eñ potestate venit hora de q̄
h̄ dicit Uenit hora eius. Olim dixeras o
bone Jesu pie matri tue cū quereret/quia
vinum nō habēt. Quid mihi et tibi mulier
nondū venit hora mea. Joh. ij. Nimiꝝ ho
ra tua/qua ostenderet mortalis humani
tas. ſm quā matri tanq̄ filius subdebaris
nondū venerat. venit aūt nunc cū voluisti
Uenit cū paternū summi patris imperiū
predicādo et sermonē confirmādo sequen
tibus signis adimplesti. Uenit hora eius.
O beata et ꝟe felix hora, que preciū nr̄e re
demptiōis exsoluit. que spoliauit tartara.
morte mortē superauit. Hora Jesu vt trā
seat ex hoc mundo ad patrem. Et mirabi
le admodū. Qui celū et terrā implet. q̄ sem
per in patre manet et pater in eo. Qualiter
ad patrē trāsiturus affirmatur? Nisi quia
per passionē sublimata est humanitas ei⁹
in glorificatione corporis et nominis exalta
tione. Nā oportebat christū pati/et ita intra
re in gloriā suam. Et ꝑpter hoc deus exal
tauit eū: et dedit illi nomen etc̄. De hac dice
bat ipse christus ī alio loco. Pater sancte
iam hora est/clarifica filiū tuum: vt filius
tuus clarificet te. Clarificatus est itaq̄ fi
lius dū transijt ex hoc mundo ad patrem.
de mortalitate ad immortalitatē. de igno
minia passionis ad resurrectionis gloriā
vt trāseat etc̄. Sane transit⁹ durus resper
susq̄ acerbitatum aculeis. et quē naturali
horrore fugiebat christus. Pater inquit si
fieri potest etc̄ Matth. xxvi. Sed ducebat
ad vitam et ad patrē. qui portus est omni
amenitate redundās: vt transeat ex h̄ mū
do ad patrem. Uide q̄ cōuenienter et con
nexe euangelica verba spiritussancti digi
tus inscripserit. Dixerat enim. Ante diem
F festū pasche. Et quid pascha nisi trāsitus
Idcirco reddens verba verbis. et mysteria
mysterijs, mysteria superaddit: vt trāseat.
Loq̄batur p̄terea de morte christi q̄ apud
christum ceterosq̄ iustos: nō iam proprie
mors aut occubitus sed transitus reputa
tur. Cur? quoniā eorum melior pars (ani
mam loquor) non vt in brutis natura co
gente corrumpit. et ab eterna morte pecca
ti atq̄ supplicij seruat immunis. teste chri
sto/qui Joh. v. de fideli loquitur dicēs. q
in iudiciū non venit: sed transeat de mor
te ad vitā. Non ob aliud trāsitus hic a san
ctis optatur. quia et a miserabili mundo li
berat. et ad patrē qui vite et glorie fons est:
introducit. Hec recordatus sum (inquit) ꝓ
pheta. et effudi in me animā meam: q̄m trā
sibo in locum tabernaculi etc̄. Quis nō ex
horrescat et transire nō cupiat vite presen
tis erumnas? Illas tanto eloquij ponde
re expressit Hegesias philosophus vt mł
tos cogeret seipsos perimere/ne miseriam
hanc diutius tolerarēt. Et Theobrotus q̄
dam lecto de immortalitate anime Plato
nis libro: se precipitē in mare dedit vt ex h̄
mundo ad vitā transiret, quā sperabat me
liorem. Et nū quid apud Traces/vetus h̄
institutū fuit: obitus hominū cum leticia
et gaudio celebrare. Uidebāt nempe mors
ipsa quantis eos liberabat calamitatibus
Quas gemebūdus propheta deplorabat
dicens. Heu me quia incolatus meus ꝓ
longat⁹ etc̄. Quāobrem optandus est iste
transitus ex hoc mūdo: presertim a teipso
o christiane miles: qui te iturū speras ad
patrem. Sane dū peregrinaris in mūdo:
constitut⁹ es ante diem festū pasche. et sci
re te cōuenit: quoniā venit hora tua vt trā
seas ex hoc mundo ad patrē. de morte ad
vitam. de miseria ad gloriā. de peregrinati
one ad patriam. de egypto huius exilij ad
terram ꝓmissiōis paradisi. Nolo expectes
post diē festum pasche cognoscere: quoni
am venit hora tua: vt transeas ex hoc mū
do ad patrē. Sera nimiū esset ista cogni
tio. Nolo preterea festū diem agas ante vi
giliam: exemplo illorū qui ducunt hic in
bonis dies suos/et in puncto dum dies fe
stus aduenire debuerat/ad inferna descen
dunt. De quibus nō icōmode accipitur il
lud prophete. Mane floreat et transeat ꝑ
prosperitatē vite presentis: vespere mortis
decidat. indurer et arescat ī tormētis. Scito G
igitur quia venit hora tua: hora mortis Cu

ius meditationē descripsit magnus pater Basilius eās philosophie aut sapiētie descriptionem. Sapientia enim a sapore dicitur. Facit autē mors sapere de rebus singulis prout sunt. vt q temporalia vanitati defectuiq sunt obnoxia. Hinc illud hieronymi. Facile contemnit omnia / qui se semper cogitat moriturum. Et rursum illud Sapiēns. Memorare nouissima tua et in eternum non peccabis. Hec est salubenima meditatio que nosipsos diffiniri ue facit cognoscere. Homo quippe aīal est rationale mortale. Si spacia tibi longe vite spopōderis: si viaticum coaceruaueris plurimum. si sarcinis copiosis auri et argēti humeros tuos oneraueris. si placidus voluptatibꝰ defluxeris totus. si ira: odio inuidia / vindicta contabueris. Fama loquatur te per vrbes garrula laudet.

¶ Scito et recogita: quia hec omnia q̄ citissime abeunt: et veluti pressus anguis effluūt. Nam venit hora vt transeas de hoc mundo ad patrē: quando nihil ex his omnibus te comitari potuerit. Uenit inquā hora tua non lenta passu sed transitu rapidissimo: quemadmodū Tragicus expressit. Properat cursu vita citato: volucri q dierota precipitis voluitur. Et Naso. Uolat irreparabile tempus: et nihil est annis velocius. Hoc afflictus Job conqueritur Ecce ait: breues dies anni transeunt: et semitam etc. Et Sapiētie scdo. Umbre trāsitus est tempus nostrum. et similia. Attamen cum ita esse nemo interrogatus dissentire valeat. adeo res in perspicuo est. nihilominus fit cecitate quadam superadmirabili vt (nescio quomodo) horam hāc nostri transitus certissimam et nostris se q̄tidie oculis ingerentem / actualiter ignoremus. Alioquin nunq̄ tam insana et pertinaci auiditate mundo huic inhereret nostra affectio. Nunq̄ sic placeret peregrinatio vie pro habitatione patrie. Nunq̄ ad res momentaneas defluturas: ad res nouas et antiquas. ad res e manibus nostris (velimus nolimus) elapsuras per tot vite discrimina. per ferrum. per saxa. per ignes raperemur. Unde queso talis error? Unde cecitas tam profunda? nisi q diuertimus rationis oculos ab huius hore spectaculo: et ad vanitates et insanias falsas attenti respicimus? Propterea trahimur ad ex itum nec sentimus. Est enim philosophi / et experientie vox: q vehemēter attenti ad aliqua: delata ante oculos non videmus ¶ Idcirco ad horrendum transitus precipitium rotamur: nec aduertimus / nec insuper formidamus. ¶ Fingamus (obsecro) talem ante mentis intuitum imaginē nam et in imagine pertransit homo. inter cautes et scopulos: inter voragines scille et caribdis: inter mille latrunculorum: pyratarumq insidias habendus est transitus. Ubi quilibet si casu aliquo deuians tantisper offenditur: de seipso / deq salute sua irreuocabiliter actum est. Nauicula autē fragili luto compacta: et neruorum vinculis ligata est: citissime putrefactioni obnoxiis. Et vero quicquid ille q̄ vehitur egērit: siue dormiat siue ludat et potet siue irascatur et litiget: nauicula hec irreflexo iugi q rapitur cursu: et absq vlla momenti interpolatione ad tam extimescendum transitus locum allabitur et properat. Que igitur insipiētia? quis stupor? que similis estimabitur infamia: si inter hec quispiam cōstitutus auertat oculos a periculis? et vaga mente huc illucq circumspectans: vel ludat lasciuus: vel insidias vicino paret: suarum negligens: vel sirenum cantibus delinitus obdormiat: vel vino somnoq sepultus elanguescat. vel colligendis inutilibus sarcinulis totus vacet. Ubi si breuis hore momento aberrauerit: tam certū et horribile superimminet exitium. Et alio: sum speratur inexcogitabilis festorū gaudiorumq eternitas. si prospero inoffenso q pede transierit. Transiet quippe ex hoc mundo ad patrem. ¶ Tu vero quisquis ad meliora suspirans: hec te imago respicit / dum es ante diem festum pasche. ante diem transitus tui: dum ianua nondū superfestiuantes clausa est: dum scire prodest. Scito cum Jesu: Quoniam venit hora tua vt transeas ex hoc mundo ad patrem Scito que tibi transituro agenda supersunt: Et id melius agnosces: si quotuplex tibi transitus emineat / attenderes

¶ Est primus transitus per mare rubrū baptismatis vel contritionis in egressu ex egypto. ¶ Est alter transitus per asperitatem tribulationis et penitentie / in progressu per desertum. ¶ Est tertius transitus p iordanē mortis in ingressu terre pro

missionis. Huic tertio trāsitui p filios isra
el figuraliter pacto: triplex pasca correspañ
dere legimus. Celebrauerūt itaq; iudei pa
scha victimā transitus dñi ante transitum
maris rubri. Celebrauerūt aliud pascha p
gredientes p desertū in monte synai. Cele
brauerūt tertiū pascha in ipso terre pmissi
onis ingressu Jordane ptransito. Tripli
I cem hunc trāsitū comitata sunt plurima:
que si p singula ad mores traducere liberz
exuberantissima psus esset materia. Ubi
liq̄do opeṙi diuinū v̄bū instar viuidi fontꝭ
emanare ipm potātibꝫ. qui quāto plus ex
haurit̄ de tanto plꝰ effluit. Uidere est itaq;
circa pmū transitū agni pascalis immo
latione spissis plenā misteriis. Dehinc spo
liationē egyptiorū: primogenitorū necem
diuisionē maris rubri: egyptiorꝫ subuersi
onem: marie canticū. Uidere est circa secū
dum trāsitū: columnā nubis p diē ⁊ ignis
per noctē: desertū vaste solitudinis iname
num, horribile, squalidū sterile et aridum
serpentibꝫ, feris, hostibusq; circumseptuz.
Ubi nihilominꝰ vixit tā numerosa multi
tudo pane misso celitus ⁊ aqua erumpēte
de saxo durissimo. Conspicies ad extremū
in transitu tertio iordanē qui cōuersus est
retrorsuz. ⁊ lapides duodecim a siccato al
ueo in monimentū sublatos. Omīa vero
hec in figura ptingebant eis ad nostri do
ctrinā ⁊ eruditionez. In quos fines seculi
deuenerūt. Sed ad alia vocat me temporis
breuitas ⁊ exemplū recentiꝰ veriusq; pla
cet intueri. Nā cū omīs christi actio nostra
sit instructio. Uideamꝰ oculo mentis ⁊ se
dulo meditemur quid egerit iesus dux no
ster: quid ve ostēderit ante diē festū pasche
sciens q̄ venit ⁊c̄. Siquidē plurima tunc
fecit et docuit: inter que illud precipuū: il
lud nostre materie ⁊ pposito cōgruētiꝰ est.
quod continuo subinfert euāgelista i secū
da thematis particula. Cū dilexisset (inq̄t)
suos qui erāt in mūdo/ in finē dilexit eos.
Non deseruit euangelicꝰ sermo cōnexam
verborū proprietatē. Nam quefecundior
poterat exprimi dilectio q̄ patris nomine
Dicere potuit euangelista. Sciens Jesus
quia venit hora eius vt transeat ex h̄ mun
do ad deū vel ad gloriam vel aliquod hu
iusmodi. Sed immediate locuturus d̄ di
lectione nomē fontalis charitatis p patre
tum nomē expressit ⁊ addidit. Quia cum

dilexisset suos qui erant in mundo: in finē
dilexit eos. Uis igitur transire ex hoc mū
do ad patrē. De egypto miserie ad terram
promissionis eterne. tibi proposita est dile
ctionis semita. Uia charitatis regia: qua
transijt Jesus. Per hanc viā ambulās nō
deuias. hanc insequēs nō exorbitas. huic
innitens nō succumbis. Hac comitāte sin
gula periculorū genera (que ab exitu egyp
ti per desertū ⁊ deinceps occurrerunt) supe
rabis. Hac duce ad promissiōis terrā por
tumq; felicitatis attingis. In hac comple
ctitur ⁊ vnitur tota mandatorū diuinorū
via. quā cucurrisse gloriatur dicēs. Uiam
mandatorū tuorū cucurri. Breuis semita
dilectio. Nā qui diligit proximū legez im
pleuit. Et rursum plenitudo legis dilectō
Et viator noster Jesus qui exultauit vt gi
gas ad currendā viam. Nūquid a primo
mane natiuitatis vsq; ad meridiē predica
tionis ⁊ nūc ad vesperū, dū hora sui occa
sus venit: quo trāsiret ex hoc mūdo ad pa
trem Uiā hanc dilectionis indeuiabiliter
peragrauit? Audi (si hesitas) presens ver
bum. Quia cū dilexisset suos qui erāt i mū
do: vtpote pro eis natꝰ. pro eis postmodū
predicationi sedule ⁊ laboriosissime dedi
tus. in finē dilexit eos. pro eisdē morte spō
tanea duriter occumbēdo. Et bene dicit̄: i
finem. Diligūt enim aut diligere videntur
nos hostes nostri: sed ad tempus nō in fi
nem. Diligit mūdus: dū fortuita bona au
ri argenti ve cumulos suis distribuit. sed
non in finē. quia morientes nudos deserit
Diligit caro blandimēta illecebrosasq; vo
luptates subministrās. sed non in finez. q̄r
diuulsa ab anime nexu vermibus scaturit
Diligit demon, dum vanis honoruz vehi
culis hominē extollit: sed non in finē. quia
miseram animā allidit. duz alleuaretur et
in abyssum deijcit. At vero christus iesus
cum dilexisset suos qui erant in mūdo: in
finem dilexit eos. Et ita profecto dilexisti
tuos in finē salutifer christe. tū verbis tum
longe patentius factis. Hinc illa cene pa
schalis cōmunicatio. Hinc humillima in
pedū ablutione subministratio. Hinc me
morialis eterni sub sacramēti specie dereli
ctio. Hinc exhortatio crebra vehemens ⁊
prolixa ad dilectionē. Hinc postremo ob
latio tue humanitatis ad oēs penarꝫ ⁊ contume
liarꝫ durissimeq; mortis p sua salute ppessiōe

Quisquis ad hec quinq3 signa p christũ ex/
hibita cõuerterit oculos: intuebit᷑ q̃ recte
dictũ est. Quia cũ dilexisset suos qui erãt i
mundo ꝛc. Hab3 itaq3 vera dilectio iuxta
quinq3 pdicta Primo amicabilẽ participa
tionẽ. Propterea cenauit hodie ipse q̃ cha
ritas est cũ discipulis ꝛ hoste: Habet secũ/
L do obsequiosam humiliationẽ Idcirco la
uit pedes eoꝝ ꝛ extersit. Habet tertio libe/
ralem suipsi⁹ donationẽ. Ideo pbuit seip
sum: quo ma᷑⁹ nil dare poterat in euchari
stie sacramẽto. Habet quarto diffusiuam
veritatis ꝛ sui publicationẽ Propterea ad
habendũ charitatẽ mutuã animauit. Ha/
bet quinto pmanentẽ stabilitatẽ. Propte/
rea morti nõ cedit nec tormẽtis. Et cũ di/
lexisset suos ꝛc. Cõcordantias istoꝝ si req̃/
ris: pleni sunt sapiẽtiales libri: qui de chri
sto sapientia patris sunt cõtexti. ¶ Ad has
quinq3 dilectiõis pprietates nõ operosu3
est reducere illas sedecim ab apostolo posi
tas. j. ad Chor. xiij. Charitas (inquit) pati
ens est benigna est ꝛc. Nã q2 charitas cõ/
municatiua est ꝛ singularis: ipa eadẽ pati/
ens est/ benigna est. Quia obsequiosa ꝛ hu
milis. nõ emulat᷑. nõ agit pperã. non inflat᷑
Quia diffusiua est suipsi⁹ ꝛ liberalis non
est ambitiosa/ nõ querit que sua sunt/ nõ ir
ritatur. Quia manifestatrix est suipsius et
veritatis. nõ cogitat malũ. nõ gaudet sup
iniquitate cõgaudet aũt veritati. Quia de
niq3 pmanẽs est ꝛ fortis. oĩa suffert. om/
nia sperat. oĩa credit. oĩa sustinet/ ꝛ nũ/
q̃ excidit. Iste sunt ẜe dilectiõis pprieta/
tes ꝛ signa: quib9 apertũ dedit iudiciũ Je
sus: cũ venit hora eius vt trãsiret ex h mũ
do ad patrẽ. quia cũ dilexisset ꝛc. O, si q̃s
pulcherrimũ Ciceronis de amicitia libel
lum ꝛ dicta Arestotelis. viij. ꝛ. ix. ethycoꝝ.
ꝛ Senece in quibusdã epistolis inspicere
voluerit. Has ẜe amicitie propetates no/
tatas inueniet: q̃tũ homib9 salubris fidei
expertib9 disserere datũ est. Sed quia fide
lis fidelib9 loquor: plus habẽt auctoritat3
apud me Pauli verba q̃ Tullij. ꝛ theolo/
gi Johãnis q̃ philosophi Aristotel. Am/
plius q2 amicicie iura ad paucissimos ar/
tauerũt: nos ṽo illã loquimur amiciciam
ẜm quã iure pcepti diuini homo quilibet
absq3 vlla exceptiõe amãdus est. iuxta illõ
Diliges pximũ tuũ ꝛc. Quãobrem pede q̃
cepimus gradiamur. Et vt amãdi artẽ co/
gnoscim⁹: intrem⁹ scholã christi: q̃ verius
a christianis q̃ cupido vel venus a poetis:
deus amoris appellat᷑. Est em̃ de⁹ dilectio
nis nõ solũ amicoꝝ s3 etiã inimicoꝝ. cũ di/
lexisset ꝛc. Frustra plane sperat aliquis in
tremẽdo supremi cancellarij examine trãsi
re ex hoc mũdo ad patrẽ: si dilectiõis artẽ
nesciuerit. Sic᷑ incassum idẽ gloriat᷑ de re
ligionis obseruatiõe: de pambulatõe man
datorũ dei: si nõ exemplo abbatis ꝛ ducis M
nostri Jesu xpi iugũ charitatis tollat sup
se. regulãq3 dilectiõis obseruet: in puncta
q̃nq3 pdicta cõdistinctã. Obserues in pri/
mis o discipule xpi: vt exemplo ei⁹ sis com
municatiu⁹ ꝛ familiaris ad pximũ: nõ tam
corpali q̃ mẽtali cõsortio: ꝛ animi quadã
pparatiõe. Corpalis em̃ exercitatio q̃ fit i
cõmessatiõib9 ꝛ cõfabulatiõis ad modicũ
vtilis est. nõ respuẽda tñ cum tps postulat
aut res. Neq̃t aũt anim⁹ impatiẽs defectu
um pximi ꝛ auster⁹/ amicabiliter cũ eode3
copulari/ indignat᷑ pot⁹/ refugit/ aspernat᷑
ꝛ quasi durũ collidit᷑. Patientia ṽo ꝛ beni/
gnitas eũ mollificãt. liquefaciũt/ tractabi/
lemq3 efficiũt: ac pinde copulat᷑ facile ad p
ximũ. Ubi etiã dur⁹ p iniurias probra vel
cõtumelias extiterit. Uides q2 vt charitas
cõicatiua reddat᷑ vt patiẽs ac benigna fi/
at necesse est. Difficile h esse clamabis vt i
iuriantes ames benigneq3 suscipies. Dif/
ficile est fateor (inq̃t naso) s3 tẽdit in ardua
ṽtus. Alioq̃n nõ dixisset sapiẽs. Melior ẽ
patiẽs viro forti: ꝛ q̃ dñat᷑ aĩo suo expu/
gnatore vrbiũ. Et quõ dñat᷑ quis aĩo suo
petis? Elucidat veritas. In patiẽtia inq̃t
vestra possidebitis aĩas vestras. Et q̃d pos
sideri nisi dñari? Jugũ hoc charitatis pri/
us tulit xps: ne forte credas intollerabile.
Seruauit regulã amoris: ꝛ viã dilectõis
ambulauit. Nã que iniuria crudelior? que
truculentior odij rabies: q̃ vt discipulus
magistꝝ. fili⁹ patrẽ. familiaris dñm. bñfi/
ciatus bñficiũ absq3 vlla nec ṽbali quide3
lesione prodere audeat hostibus capitalis/
simis ꝛ in necẽ horrendissimã osculo tra/
dere? Hic talis ꝛ deterior q̃ verba descri/
bere sufficiant erat Judas erga Christu3.
Sed accipe quid abbatis nostri patiens
ꝛ benignus effecerit Et quo pacto quinq3
puncta regule charitatis in hoc vno com
pleuerit: cũ tam noto tamq3 scelerato pro/
ditore suo epulatus est. Ecce pmũ. Ad pe
des ei⁹ sacrilegos abluẽdos impiosam cer
uicem mira hũilitate deflexit. habes scõm

Et idē seipm sacramētaliter exhibuit: ha/
bes tertiū. Ipz vt resipiscēdo diligeret abs
qz vllis ꝯtumelie vocib9 monēdo terrēdo/
qz cōmonuit: habes quartū. Ad ipi9 deni
qz ꝑditoriū nephandūqz osculū os dedit.
nec extinxit aut tepefecit amorē suū tāta in
fidelitatis īgratitudinis iniquitatisqz gla
cies: quo min9 animā ꝓ ipo poneret nec tō
minus ꝓ ipso: quia simul ꝛ ꝓ multis/ habes
N quintū. Erubescat hec audiēs discipulus
christian9 quē tāta leuitate frāgūt iniurie
qui ad vnū puerile verbū durius factū im
placabiliter excādescit: reijcit patientiā: iu
gum dilectiōis a ceruicib9 excutit: discin/
dit vestē nuptialē charitatis: benignitatē
execrat᷑. ꝛ oculo toruo, facie minaci, tumē/
ti silentio: vel canino latratu/ ad vindictā
exercendā tota iracūdie furētis auiditate
currit ꝛ rapit᷑. Porro quāto satius esset ob
liuisci iniuriaꝝ: ꝛ hominē ad patrē ex hoc
mūdo transituꝝ: nequaqz talib9 irretitū ꝛ
implicatū retardari. ꝛ attēdere illō therēti
anum. homī in vita nihil esse melius hūa/
nitate atqz clemētia. Quāto ꝯsultius egit
māsuetissim9 Dauid erga maledicentē si/
bi Semei. ij. Reg. xvj. Dimittite inquit vt
maledicat si forte respiciat dn̄s afflictiōem
meā. ꝛ reddat mihi bonuz ꝓ maledictione
hac hodierna. Et ita ꝑfecto de9 iudex vin
dexqz sup̄mus: si ad eū causa tue iniurie ꝑ
patientē benignitatē remittat᷑. dabit ꝓ ma
lo hoc bonū ꝟtutis ꝛ glie. Alioqn non di/
xisset/ Mihi vindictā ꝛ ego retribuā. Sz
si ꝑ impatiētiā ꝓpriū dei velis vsurpare iu
dicium: ꝛ vindictā exquirere: ꝑdis operaz/
ꝛ causam tuā deteriorē efficis/ simul teipz
ledit: ꝛ euocat rancor ī aīo/ sollicitudo mo
lesta ꝓsecutiōis. ꝛ vbi etiā sub iudice lis ē:
semꝑ in incerto versaris ne pl9 equo tuas
ꝓsequaris iniurias. Nā ꝛ si parue sint/ ne/
mini tn̄ iniurie sue ꝑue videnť: ait Juli9 ce/
sar apud Salustiū in catheľ. Hoc9 est mi/
hi vir tpe nostro: quicqd inuidia obstrepet
clarissim9 ꝛ absqz vlla dubitatōe doctissi/
mus q̄ grauib9 ꝛ ingratis lacessit9 iniurijs
extitit spreto ois iuris diuini ꝛ hūani or/
dine. Sed ꝑ hec ꝛ silia medicamētoꝝ spū/
alium antidota: q̄ innumerabilia sunt in/
duct9 est male silētio cedere calūniantib9:
qz eoꝝ vexationib9 cōprimēdis ꝛ puniēdis
intēdere. Et cur nō egisset h christian9 mi/
les ꝓ vita eterna: q̄ñ tot incredulos loquū
tur historie. q̄ iniurias suas patiēti benig/
nitate dissimulādas magis qz vindicādas
ꝓsertim cū ꝯturbatiōe rei publice iudicarīt
ꝛ spontaneo se damnarunt exilio. Debis
Valeri9 li. v. de ingratis. de furio camillo
de scipione affricano ꝛ nasica. de Haniba
le ꝛ alijs. Sentio qz breuis hora supersit
q̄ reliqs dilectōis ꝓprietates cōpellit trās/
currere poti9 qz tractare. Si cupiditas ꝓ
spe inanis glie vel pecunie. facit hoiem ex
teri9 cōicatiuū patientē/ benignū/ amica/
bilē. qd in adulatorib9 ꝛ dissimilib9. ꝛ tem O
poribus colligit᷑. qn̄to magis h efficere ha/
bet vera charitas ꝓ spe felicitatis eterne.
Sz sentio qn̄ta velocitate sol declinis ad
vespeꝝ ꝯtrāscat. Et quidē ꝯtremisco, ne aq̄
nostre locutiōis paꝝ clara. paꝝ nitēs ꝛ fer
uida paulo min9 stillauerit in mentalem q̄
rundā auditoꝝ peluim: etiā vsqz ad suffici
entē ablutionē pedū ꝛ sordiū. Quāobrem
venit hora ꝛ iaz est vt trāscat sermo ex hoc
verboꝝ strepitu ad silentiū. Et ea plurima
que de trāsitu nostro via charitatis regia
dicēda superāt qz tractare disposuerā ꝓter
mittat h vnū sub ipo fine tandē ammoneo
vt dū sum9 añ diē festū pasche: dum venit
hora vt trāseamus ex h mūdo ad patrē: ex
terrena scz ꝯuersatiōe ad ꝟtutē ꝛ gratiā: ꝓ/
paremus nos ad edendū digne cibum no
stre salutis. viaticū nostre peregrinationis
pascha veꝝ trāsit9 nostri in eucharistie sa/
cramēto: quaten9 ambulem9 in fortitudīe
cibi illi9 vsqz ad montē dei. ꝛ ꝑ viā charita
tis regiā gradiētes. ꝛ neqz ad dexterā neqz
ad sinistrā declinātes trāscam9 de ꝟtute in
ꝟtutē donec videat᷑ de9 deoꝝ in syon. De9
ille q̄ cū dilexisset suos q erāt in mūdo in fi
nem dilexit eos. Deus noster Jesus chri/
stus cum patre ꝛ spiritusancto vn9 de9 be
nedict9 in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo Johannis

Gerson in die sancti Lodouici.

Edit illi gloriā regni. Scriptum
a est originaliter. j. Paraľ. xxix. et vl
timo. c. ꝛ ad lrām de ipo rege Sa/
lomone. Trāssumit᷑ aūt nūc ad gliosum re
gē nrm̄ btm̄ Lodouicū h9 capelle inclite. i/
mo toti9 regni frācie ꝑronū singlarē. Te in
ꝑmis gliosaz ꝟginē cui gliaz regni talē de/ P
dit de9: vt ꝛ regia miscdie ꝛ regia celoꝝ vo
cari meruerīs: ꝛ beata dici de oib9 generati
onib9 iplorabim9 salutātes ꝛ salutabim9 ꝓ
īpetratōe grē postulātes ꝛ dicētes. Aue ꝛc.

Dedit illi rē. Ecce reuerēdi patres doctis/
s.mi ac sapientes viri. Ecce nunc accessisse
vos cōsidero ad mēsam verbi dei. de qua
p pphetā. Parasti in cōspectu meo mēsam
Et Sap. ix. de eadē dictū est sapiētia q̄ po
suit mēsam ⁊ miscuit vinū. Hanc ꝟo men
sam apponi h die h loco ⁊ hac hora ⁊ mos
hz hactenus: ⁊ gloriā regni decet. regni tū
literalis. tū mystici. qd est vniuersitas hec
insignis ⁊ p̄clara. Porro quāta sit auidi/
tas vestra sobria ⁊ sancta gustandi in hac
mēsa panē illū qui est verbū pcedēs ex ore
dei. ex quo viuit homo. Math. iiij. ⁊ Deu
tero. viij. frequēs iste vester cōuentus ostē/
dit. Sed qd dicā: Dies locus hora ꝯuiue
presto sunt: coc⁹ cibi ministrator ordinat⁹
deest vt videamur incidisse in illud Treñ.
iiij. Paruuli petierūt panē: ⁊ nō erat q̄ frā/
geret eis. Coquū diuersoꝝ ferculoꝝ appel
lo reuerēdū in christo patrē ac magistꝝ do
minū abbatū sancti Germani de prat. Il
le vt egregi⁹ ⁊ apte institut⁹ parauerat vob
cibū electū nō dubito p̄ciosum. lautū / splē
didum. saporosum. Sed fortib⁹ vinculis
estuantiū febriū correptus (ita eñ summo
regi famulias placitū est) ipse grabatulo va
litudinario tenet obstrict⁹: impotēs est ac/
cedere. Et hāc ipsi ci potētiā tarde plurimū
⁊ nimis insinuare fas habuit. Erat eñ vel
le suū validū accedēdi huc etiā supra cor/
poris vires. Uerꝝ nihil est qd nō exuperet
⁊ frangat fortis egritudo. Itaq; dicere hz
cū apostolo. Uelle mihi adiacet s; posse nō
inuenio. Quid ageret tūc istud venerabile
⁊ insigne egregiū ⁊ regiū collegiū hec au/
diens quo se verteret inter has angustias
cōstitutū: Remitteret vos absq; cibo ieiu/
nos. hoc aūt insolitū. turpe. incuriale. ⁊ ho/
noꝝ. Ministraret ex inprouiso verbi cibū
hoc ꝟo difficile ⁊ formidine quadā defici
endi trepidulū videbat. Tentate sunt vie
multe: ⁊ (vt sub cōpendio rem eloquar) sar
cina hec p̄dicationis debilib⁹ humeris meis
cū multis ⁊ magnis inculcationib⁹ impo
D sita est. Qn̄ do impo sita est: Die martis p̄
mo post vesperas: ⁊ sero illo recepi p̄mo the/
ma ab altero iā assumptū. Neq; eñ thema
tis ⁊ ex cōsequenti neq; materie electio mihi
relicta est: quo magis ignoscat ⁊ benigna
sit prudētia ⁊ hūanitas vestra. Reuirebar
q̄dē multa ⁊ varia aīo circūuoluēs. Hinc ꝑ
terrebāt me plurima: due p̄sertim effigi/
es horride cōcutiebāt mentē meā. Una ar
rogantis temeritatis notatio. Altera fedi
⁊ turpis defect⁹ formidatio. Ita videlicet
si in mēsa ⁊ cōuentu isto celeberrimis: ego
quadā frontosa aut stolida animositate i/
prouisus accederē p̄dicatōis epulas mini
strare velut illotis (sicut dr) manib⁹: velut
sordidulis ꝟboꝝ vasculis atq; fictilib⁹. ve
lut gestu immaturo turbatoq; q̄ oīa nause
am risum ⁊ cachinnū discūbentib⁹ magis
q̄ refectionē p̄bere viderent. Itaq; p̄dica
tor viciose p̄dicans: qd aliud est q̄ hō ma
gnis vocib⁹ ad sui irrisionē inclamitans ⁊
inuitās: Nihilomin⁹ exposui me ⁊ fortu/
nas meas ad mādata ⁊ ꝯcilia illoꝝ / quib⁹
nihil negare. nihil non credere fas habui.
Sciens g̊ ⁊ vidēs in flammā mitto manū
vt Hieronym⁹ loquit. sciēs q̄ nō est ludus
pdiri in publicū ⁊ tale publicū. Cognoui
ista nup ex pusio qualis erā: ⁊ si glia inde
fuit: ego illā ꝯtemnere ⁊ humilitatis pedib⁹
p̄mere habui. Nūc eodem aīo infamiā si q̄
aborta fuerit. ⁊ ꝟba hoīm hincinde volitā
tia deo ppicio cōtemptur⁹ sum: sciēs cum
apostolo ⁊ hieronimo. q̄ p famā ⁊ infamiā
venit ad xp̄m: q̄ optet scire habūdare ⁊ sci
re penuriā pati. Et fidēs p̄terea in auxilio
illi⁹ qui dixit. Aperi os tuū ⁊ implebo illd
adiuuāntib⁹ intercessionib⁹ regis nostri. de
quo nūc ostēsuri sum⁹: q̄ dedit illi domin⁹
gliam regni. ¶ His ita p re ⁊ tpe plocutis
⁊ absq; mēdacio nostro vere plocutis (ab/
sit a nobis tā publicū ⁊ impudēs mēdaci/
um) ad rē venio / ad sermonē quē in tres p/
titiones ꝯdistinguo. in generalē / in spālē: ⁊
⁊ in particularē. Dedit illi gloriam regni.
Quis dedit: Non dubiū q̄n ille a quo om
ne datū optimū ⁊ om̄e donū pfectū desur/
sum est descendēs a patre luminū. Jaco. j.
Ille qui habet in vestimētis ⁊ i femore suo
scriptum. Rex regū ⁊ domin⁹ dominātiū.
Apoc. xix. Sic eñ anthomatice loquēdū
fuit absq; noīs expressione / de illo in cuius R
manu est dare regnū cui vult / ⁊ mutare. q̄
dn̄atur filijs hominū. Daniel. iiij. S; cui
dedit: Unicq; regi nostro de quo hodie ser
monē habituri sumus beatissimo Lodo/
uico. Quid vero dedit: palā positum est. q̄
gloriā regni. Dedit ergo illi gloriaz regni.
Uerū ex prophetic; et sacris eloquijs que
stio pulsat animū. Ait itaq; domin⁹ ex ore
Esaie. xlii. Gloriā meā alteri non dabo. q̄
gloria est plane glia regni. qm̄ alibi legit. j.
ad Thimotheū. j. Soli deo honor ⁊ glia

Regnū insup ꝛ imperiū ꝛc. Apoc. multis
capl'is. vtimur ḡ cōplexiōe tali. Si soli dō
glīa ꝛ regnū: qua rōne glīam regni Ludo
uico putabim⁹ ascribendam: Aut si Lu-
douico dat̃ glīa ꝛ regnū: quo pacto soli dō
erit regnū ꝛ glīa: Absoluim⁹ hāc dubitati
onem ex nominū seu terminoꝝ declaratio
ne. Terminoꝝ ꝙppe ignorātia q̄tidie mł-
tos paralogisare facit in om̄i materia. Et
dicim⁹ cū eleuatis ꝛ sanctis doctoribus ꝛ
illustratis metaphysicis: ꝙ nihil de deo ꝛ
creatura vniuoce p̄dicat̃: sꝫ vel equoce vel
saltē analogice ꝛ ꝑ quandā similitudinem
approꝑationē ꝛ reductionē: quēadmoduꝫ
sanitas analogice dr̄ de vrina ꝛ medicina
ꝛ corꝑe sano. Confitemur ḡ ꝙ soli deo bo
nor est ꝛ regnū ꝛ glīa ꝛ impiū: ꝓprie ꝛ emi-
nēter: ꝑ abnegationē om̄imode seruitutꝭ ꝛ
elongationē ab om̄i subiectiōe. Sed alijs
cōmunicata sunt ista ꝑ imitationē ꝛ ꝑtici-
pationē analogā. Hinc saluat̃ qualit̃ pri-
ma ꝛ sola est veritas ip̄e deus: vt est inten-
tio Anselmi tractatu de ṽitate. ꝛ ꝙ sola est
bonitas, sola est pulcritudo ꝛ sił'a. sicut de
us est om̄ia i om̄ib; s̃m aplm̄ ꝛ Dionysi-
um de diuinis noīb;. Ad cui⁹ dei exēplar ꝛ
imitationē dicunt̃ cetera ṽa ꝛ pulchra im
mo ens ꝛ vita. Noli mirari, qm̄ ꝯsonat ad
illud qđ cōmunis schola tenet, de bonita-
te act⁹ exterioris q̄ tota depēdet a bonita-
te intrinseca act⁹ interioris, nō quin actus
exterior sit bon⁹ ꝛ q̄n habeat distinctā bo-
nitatē. sꝫ q2 illā nō habet in eadē plenitudi
nis rōne sicut interior. ꝛ non nisi ꝑticipati
ne ꝛ imitatiōe ad ip̄am. ¶ Dicam⁹ parifor-
miter de glīa regni quā in hoīb; reꝑimus.
ꝙ illa est ꝑ imitationē ad deū: quēadmodū
S insinuasse videt̃: nō solū vt theologus: sed
vt metaphysic⁹ ip̄e sapiēs Eccī. xxiij. dum
ait ꝙ glīa magna est sequi dn̄m. Sequi aūt q̄d
aliud est q̄ꝫ imitari: h̃ modo accipiēduꝫ est
verbū thematꝭ ꝓpositi. Dedit illi gloriā re
gni. ¶ Et hic assumo priusq̄ꝫ ad vlteriora
ꝓgrediar tres ꝯsiderationes.

Prima ꝯsideratio.

¶ Attribuere btō Ludouico aut cuicunq̄ꝫ
alteri sanctoꝝ glīam regni ꝛ honorē idola
tria est: si glīa regnū ꝛ honor in sua ꝓprie-
tate p̄ma capiant̃. Alioq̄n ea nō essent ṽa:
que totiēs inculcat scriptura. ꝙ soli dō ho
nor ꝛ glīa: sicut ꝛ sol⁹ est potēs solus sapi-
ens, solus bon⁹. Nemo bon⁹ nisi sol⁹ de⁹.
ꝛ ita neq̄ꝫ ṽtuosus neq̄ꝫ honorādus: cū sit
honor exhibitio reuerētie in signū ṽtutis.

Scd'a ꝯsideratio.

¶ Fas est attribuere beato Ludouico aut
alteri sctōꝝ glīam ꝛ honorē ꝑ imitatiōem
ꝛ reductionē ad deū. imo tali modo glīam
ꝛ honorē tribuim⁹: tū imaginib;: tum reli-
quijs: tū locis sacris. ꝛ silib; deo dedicatꝭ.
inq̄ꝫtū ducūt finaliter in reuerētiā dei ꝛ ho
norē. Quare aūt nō sic liceat attribuere di
abolo q̄ est imago dei in suis naturalib;. et
de multis alijs dubitatiōib; dicere cessabi
mus: ne diuerticula hec impediāt p̄ncipa
lem nr̄e orōnis semitā ꝛ cursum. Remitto
vos ad Guilermū ꝑisiēsem in de fide ꝛ legi
bus. ꝛ ceteros sup̄ sentētias.

Tertia ꝯsideratio

¶ Om̄is glīa regni in reb; creatis fundat̃
in titulo ordinate subiectiōis atq̄ꝫ seruitu-
tis. Ita ꝙ christ⁹ legislator noster nō solū
theologice sꝫ etiā metaphysice collocauit
fundamētū om̄is glīe ꝛ regni ꝛ ꝑfectionis
euāgelice in subiectiōe: vt tandē sui pude-
ant infideles fidē de stulticia lacerātes. q̄n
ex eoꝝ schola altissimas nr̄e legis ꝯclusio-
nes possum⁹ cōprobare: vt istā ex duodeci
mo metaphysice de felicitatiōe intelligēti-
arū ꝑ subiectionē ad p̄mā. Pudeat insuper
claros q̄ nō in dn̄o sed i se tāq̄ꝫ nō accepint
gloriant̃. Aliter a fideli Cēturione q̄ locu-
turus de sua dn̄atiōe p̄misit ꝙ erat sub po
testate ꝯstitut⁹. Hāc vero subiectionē ap-
pellat aliq̄n xp̄s pauꝑtatē sp̄ūs. vt Math
v. Beati pauꝑes sp̄ū. Q̄nq̄ꝫ nōiat eā hu
miliationē: vt ibi. Qui se humiliat exalta-
bitur. Luc. xiiij. Q̄nq̄ꝫ minorationē: vt ibi
Qui maior est vestꝝ: erit sicut minor. Lu.
xxij. Et ita patet ꝙ nō solū ex ficta humili-
tate: sꝫ ex rei veritate ꝛ ꝓprietate maior i ec
clesia dr̄ seru⁹ seruoꝝ. Et om̄e dn̄ium rati- T
onalis creature q̄ꝫto est lati⁹ tāto habet pl⁹
de subiectiōe ꝑmixtū. In his fundant san
cti nōiatim Guilerm⁹ parisiēsis pc̄tm̄ lu
ciferi. quia p̄esse absq̄ꝫ subiectiōe atq̄ꝫ serui
tute ꝛ mutua refamulādi vicissitudine cō-
cupiuit. In h̃ etiā fundat̃ om̄is iniquitas
tyrānidis. quia tyrānus nō ad vtilitatē ali
orum sꝫ ad ꝓpriā reqrit dn̄ari. Et hec cōsi
deratio reprobat euidēter oēm auariciā ꝓ-
prietariā. qm̄ nullū ens recipit bonum ali-
quod q̄n teneat̃ esse illi⁹ diffusiuū s̃m possi

bilitatē suā ꝛ ordinē diuine sapiētie. Mul
ta pl⁹ plurima possent induci ꝓpter que et
similia ↄsequēter ↄcludere fas habem⁹ ꝙ
quia in btō Lodouico illa repta sunt ex grā
tia dei. Dedit illi gl̄iam regni. Ut ad eun
dem btm̄ Lodouicū dirigētes sermonē di
camus: gl̄iam regni tui dicēt ꝛ potētiā tu
am loquent̄. Et in h̄ terminat̄ ꝑma nostri
sermonis ps. quā in generalitate quadā cō
sistere cognoscitis. ¶ Deinceps ꝑ secun
da pte q̄ ad specialiora descēdit aniaduer
tendū est: ꝙ supmus rex vniuersoꝝ de⁹ vl
tra cōmunē ꝛ publicā in reb⁹ oīb⁹ creatis
sue bonitatis diffusionē. dat et specialib⁹
quibusdā titulis creature rōnali humane
triplex regnū. Dat regnū naturale ꝛ intrin
secū seu monasticū ꝛ ꝑsonale: Et illud fun
datur in subiectiōe ad rectā rōnem. Nolo
mihi credas si nō ostēdero ex schola phoꝝ
qui h̄ asserāt. Uis inqt Seneca oīa tibi
subiicere: subiice te rōni. Audi quid adiec
subiice te rōni. Dat regnū ciuile ꝛ politicū
ꝛ illud fundat̄ in subiectiōe ad publicā vti
litatē cū electiōe vel dei vel hominū vl' he
reditaria successione. Hui⁹ rei mihi testis
est phs in politic. q̄ ꝑ hoc inter regnū ꝛ ty
rannidē ↄdistinguit. Dat regnū diuinale
ꝛ euangelicū. Et illud fundat̄ in subiectiōe
ad ipam charitatē. Audi christū in euāge
lio hodierno. Pmū q̄rite regnū dei et iu
sticiā ei⁹: q̄ est charitas. Et hec oīa adii
cient̄ vobis. Hoc regnū potest q̄libet do
minis et equo ↄuenire. Et est inabdicabi
le seruata charitate. Rursus de ꝑmo Luc.
xvii. Regnū dei intra vos est. Et Oraci⁹ i
odis. Lati⁹ regnes fragilē domādo spūm
U q̄ꝫ si lidia remotis gadib⁹ iūgas ꝛ vterq̄ꝫ pe
nus seruiat vni. Et Seneca in eplīs. Im
perator inqt sibi magnū est impiū vel re
gnū. ꝛ Sapiēs. Melior ē ꝑ acies viro for
ti: ꝛ qui dn̄at aīmo suo expugnatore vrbi
um. De his Cicero paradox. iiij. ꝛ Oraci⁹
in odis ꝛ satiris. ꝛ Boeci⁹ de ↄsol. cadūt i
eandē sniam. De scd̄o nimis abundāt au
ctoritates scripture: vt in themate nr̄o ad
literā. Et ibi regnauit Dauid. regnauit sa
lomon. Et de iure hui⁹ regis habet̄. j. Re
gū. viij. c. de electiōe Deut. xvij. Sub hoc
regno cōprehēdo omnē ciuilē policiā siue
sit ecclesiastica siue tpalis. Q, em̄ ecclesia
appellat̄ regnū habem⁹ Matth. xiij. De
tertio dicat nobis testimoniū ↄsci⁹ secreto
rum diuinoꝝ Johes Apoc. j. Fecisti nos
deo nostro regnū ꝛ sacerdotes. Qđ vtiq̄ꝫ fit
ꝑ grām siue charitatē. Et Petr⁹. Uos estis
regale sacerdotiū. Et glo. ad Rom̄. j. Ser
uire deo regnare est. Immo audi q̄so qua
liter ipe etiā v̄gines christiane philosophā
tur. Dic nobis btā Agathes. In q̄ cōsistit
regnū q̄dlibet seu īgenuitas generosa. In
genuitas summa hec est in qua seruit⁹ xpi
cōprobat̄: quo minus admiror Boeciū in
hac sentētia. Cui⁹ agi frenis summa liber
tas est. Frenū dei accipe iugū suaue ꝛ leue
charitatis: vt ibi in funiculis Adā trahaꝫ
vos in vinculis charitatis. Porro gloria
cuiuslibet regni est pax seu trāquillitas et
serenitas ei⁹. Notat maxim⁹ Artaxerses i
eplā sua Hester. xiij. De qua gl̄ia apte itel
ligitur verbū nostrū si ad beatū Lodoui
cū traducat̄: ꝙ dedit illi gl̄iam regni. Ex a
nunc ꝑgam⁹ vltra id agere qđ in oīi ꝑtra
ctatione difficillimū est. Describam⁹ q̄dli
bet illoꝝ regnoꝝ: vt ex descriptiōe velut ex
luce ꝑspicua splendescat. q̄cquid ꝛ dixim⁹
ꝛ dicturi sum⁹ Regnū in sua generalitate
est societas ordinata in impando ꝛ obedi
endo s̄m legē eternā. vtēdo legis eterne no
mine. sicut Aug⁹. loquit̄ describēs pctūm
ꝙ est dictū factū vel concubitū ↄtra legē
dei eternā. Hanc legē appellare possum⁹:
vel diuinā sapiam vel diuinā voluntatē:
vel diuinū recte sue rōnis iudiciū in āmi
nistratiōe reꝝ ab eo ↄditaꝝ: que participa
tiue pl⁹ ꝛ min⁹ deriuat̄ ꝛ effluit in oēs cre
aturas: ꝑsertim in hn̄tes vsum rōnis. Utꝝ x
ꝓo lex eterna dicat̄ pus de intellectu diui
no q̄ꝫ de volūtate: discussionis on⁹ nō hic
suscipio; .in sūma multa locutus est
ꝛ faciliter se homo resoluit si ꝓpriā vocē ꝛ
ↄceptū cognouerit. ꝛ si nō se ꝑ chimerinas
fantasias gratis inuoluerit. Regnū natu
rale ꝛ intrinsecū seu monasticū in hoīe: est
societas ordinata in impando ꝛ obediēdo
viriū diuersaꝝ: vt sunt intellect⁹ volūtas
sensus. ꝛ h̄ s̄m dictamē recte rōnis natura
lis indite. Pōt autē describi dictamē recte
rōnis qđ est facultas iudicatiua docēs tri
buere vnicuiq̄ꝫ qđ suū est: sicut iusticia de
scribit̄: ꝙ est ꝑpetua ꝛ ↄstās volūtas tribu
ens vnicuiq̄ꝫ qđ suū est. ¶ Regnū ciuile et
politicū est societas ordinata pluriū hoīm
sub vno impando ꝛ obediendo s̄m leges
positas ꝛ ciuiles: q̄ vel diuinit⁹ inspirate
sunt ad regimē aīaꝝ ꝑ eterna gl̄ia q̄ ad spi
ritualē policiā. vl' sunt humanit⁹ adinuēte

ꝑ regimine corꝑis ad vitā hāc mūdanam
quo ad policiā tꝑalē. Mediā ꝯtiterūt q̄dā
in eccl̄ia dū iurisdictōes ⁊ possessiōes suas
(vtiq̄ tꝑales) iurisdictionē spūalē appella
uerūt. Et hoc inuexit cōfusionē in ecclesia
magnā ⁊ scismata horrēda: vt scisma gre
coꝝ ⁊ p̄ns sicut ab extimatiōe mea nō lō
ge est. ¶ Regnū diuinale ⁊ euāgelicū. est so
cietas ordinata pluriū vel tanq̄ pluriū, in
fruēdo ⁊ vtēdo ſm legē ⁊ dictamē charita
tis. Dicit̄ vel tāq̄ pluriū ꝓpter vires aīe.
Ex his pauculis descriptiōibꝫ veluti ex to
tidē sideribꝫ illustrari ⁊ cognosci faciliꝰ po
test q̄cq̄d legū oīm traditiōes eloquūt̄. Ce
terum glīa regni cuiuslibet est sicut p̄diri
mus pax. Est aūt pax trāquillitas ordinis
ſm Aug. xix. de ciui. Ordo vero ſm eūdem
est pariū dispariūq̄ rex sua cuiq̄ tribuēs lo
ca dispositio. Loca h̄ intellige ī sua gene
ralitate put spūalibꝫ cōuenire pōt nomen
istud. Erit igit̄ glīa regni p̄mi: natural. s. et
intrinseci pax ordinata siue trāquillitas tē
perata oīm viriū in hoīe ī imꝑando ⁊ obe
diendo. H̄ aūt stare neq̄t cū pctō. Oportet
eñ vt iusticia ⁊ pax osculate sint. Glīa scdi
regni pax est ordinata ⁊ ꝯcors ciuiū ī īpe
rando ⁊ obediēdo. H̄ silr req̄rit iusticiā. qm̄
fructꝰ iusticie pax, inq̄t scriptura. Et nō est
pax impijs dicit dn̄s. Remurmurante sin
Y dereſi qm̄ de iudice nemo reus absoluitur
Gloria tertij est pax ordinata fruēdi deo ⁊
ceteris vtēdi in eo. Nec pax est inabdicabi
lis seruata charitate. q̄uis non sit p̄terq̄ in
eterna felicitate pfecte stabilita. Ex quibꝫ
pulcrā corrolarioꝝ moraliū ⁊ metaphysi
caliū cathenā cōnectere liceret si vacaret.
Et qm̄ rex noster pacem hāc in oīmi regno
suo habuit. Tu deꝰ nr̄ rex vniuerse creatu
re tue glīa ⁊ honore coronasti eū, ⁊ posuisti
in capite eiꝰ tāq̄ in capite veri regis coro
nando lapide p̄cioso. Hoc idē sonāt v̄ba
thematis nostri Dedit illi ⁊c. Quin etiam
ip̄a anima regis nr̄i est filia regis cuiꝰ oīs
glīa est ab intꝰ. tū in fimbrijs aureis circū
amicta varietatibꝫ opationū fulgētiū. Si
gnatur insup sole iusticie ꝑ illud signū ma
gnū de q̄ Apoc. xij. Signū magnū appa
ruit in celo, mulier amicta sole ⁊ luna sub
pedibꝫ eiꝰ. Corona stellaꝝ duodecim. Ita
q̄ aīa regis nostri est mulier ob vehemēti
am dilectiōis. Est amicta sole iusticie dū
induta est lumine glīe sicut vestimēto. Et
talis apparet in q̄libet triū celoꝝ aīe: ima
ginis scꝫ rōnis ⁊ mētis seu intelligētie sim
plicis. vel ad l̄ram in celo paradisi. Prete
rea luna totiꝰ mutabilitatis est sub pedibꝫ
eius. H̄ est affectibꝫ ꝑ vsum debitū relatum
ad deū absq̄ feda subiectōne ad eas res ꝑ
amorē cupidū aut libidinosum. ¶ Deniq̄
corona stellaꝝ duodecim est in capite suo.
Et quale est caput istud nisi rō sinderesis:
vel eiꝰ v̄tus p̄ncipalis. Que sunt v̄o duo
decim iste stelle: nisi p̄rogatiue duodecim
singulares. quibꝫ ornata aīa nostri reg. re
fulgens incedit. cui ⁊ glīam regni dn̄s de
dit. Et hec totidē dicta sunt ꝑ secūda par
te nostri ſmonis q̄ specialiorē aliq̄d vltra
p̄orem apposuit. ¶ Exponamꝰ nūc ꝑ ter
tia pte ⁊ vltima, pticulariter ⁊ breuiter glo
riam regis nostri, tū ad sui p̄conium, tū ad
nostrā qualēcūq̄ edificationē. Enumere
mus (si possimꝰ) dn̄o ministrāte duodecim
istas stellas corone sue, q̄ est corona pfecti
onis inclita ꝑtegēs eū. Prouerb. iiij. Sūt
aūt quattuor p̄rogatiue seu dignitates, et
sereni fulgores, tāq̄ q̄ttuor stelle p̄fulgide
in corona regis nostri. ⁊ h̄ rōe primi regni.
Quattuor rōne scdi. Quattuor rōne tertij
⁊ in h̄ quaternitatis ternario corona reg.
nostri radiosa cōsummat̄. Et nos in earū
dinumeratiōe sermonis nostri deo ꝓpicio
terminū statuemꝰ. Hos v̄o sumemꝰ terna
rium istū ſm triplicē habitudinē quam ha
buit rex nr̄ ī triplici regno. Una fuit ad se Z
ipsū. Alia ad ꝓximū. Tertia ad deū. Rur
sus ternariū huiꝰ quaternitatis stellarum
fulgentiū sumemꝰ ex triplici cōsideratōe ⁊
distinctiōe q̄ttuor v̄tutū cardinaliū. Que
distinctio posita a phis ⁊ theologis nomi
natim a Plotino platonico ⁊ a recitatōne
eiꝰ in h̄ a Macrobio. Nā triplicē istā qua
ternitatē v̄tutū ꝯstat ex hac triplici ꝯside
ratione duodenariū numeꝝ pficere. Sūt
igit̄ v̄tutes quattuor cardinales prudētia
temꝑantia, fortitudo iusticia. Et haꝝ que
libet ꝯuenit hoī: vel vt ordinatꝰ est ad sip
sum in regno monastico. aut vt ordinatus
ad alterū in regno politico. aut vt ordina
tus ad deū in regno euāgelico. Primo mo
do dicunt̄ purgatorie. scdo modo politice
tertio modo purgati animi. De exemplari
bus nihil ad ꝓpositū. quia vel nulle sunt.
aut soli deo ꝯuenire noscunt̄. Hi sunt tres
status hierarchici et tres actus q̄ sūt pur
gare illuminare pficere ⁊c. De quibꝫ Dio
nysius in multis locis. Hec igit̄ ꝑ funda

mento memori mēte retinētes circūuolua
mus paulisper aciē nr̄e ɔsideratōis raptiz
ꝛ in trāsitu ꝑ hūc stellaꝝ duodenarium.
¶ Prima stella in corona regis nostri / fuit
fulgor letꝰ ꝛ serenꝰ prudētie purgatorie cu
ius officiū vel influꝛꝰ est oēm animi cogi
tationē ꝓncipaliter in diuina dirigere. ꝛ hu
ic correspōdet fides. ꝛ radij tot sunt quot sūt
catholice ṽitates. Ul' radij rō / intellectus
circūspectio / prudētia / docilitas / cautio ⁊c̄.
Hāc ab adolescētia brē studuit inclitus ꝛ
serenissimꝰ rex nr̄. dū lr̄is sacris ꝛ catholicꝭ
erudiri studuit / q̄ntū satis erat ad deū fide
sincera cognoscendū ꝛ cognitū diligēduz
Ea porro q̄ didicerat: postmodū filio suo
ꝓpria manu scripsit. Ubi in ꝑuo opusculo
magna nitet prudētie huꝰ sancti claritudo.
Et hic laudāda occurrit pia ꝛ memorabil'
mater sua: ꝗ q̄ domi habuit vn̄ talia disce/
ret. sicut Terētij sermo est. Detestāde sunt
ex aduerso misere mr̄es nostri tp̄is q̄ mille
modis ꝑdūt filios suos / in omī gradu ꝛ or
dine. dū moribꝫ exēplis ꝑdiris. narrāt pu
eris suis fabulatiōes: sꝫ nō vt lex tua domi
ne deꝰ nr̄: ꝛ insanias falsas. Prudētia fide
lis in rege nostro nituit signis mltis. Pri/
mo dū dixit se nolle videre miracula ꝑ sa/
A cramēto altarꝭ ɔfirmādo. Scd̄o dū de fi/
de sollicitꝰ audiebat. Tertio dū ꝓpter hoc
inter simplices sedēs basse / s̄mones audi/
re nō ɔfundebat̄. Quarto dū voluit vt si/
bi veritas diceret̄ ab oīnibꝫ. ꝛ h̄ monuit in
filio, vt talē se ꝓberet cui dicere veritatē ho
mines nō timerēt Sciebat q̄ ꝓncipes cū
multa habeāt: nō hn̄t (vt Seneca ait) qui
eis dicat veritatē. ꝛ ipi sibi causa sunt / duz
dicūt saltē signis. Loq̄mini nob placētia
Princeps aūt q̄ libēter audit ṽba mēdacij
ṽba adulatiōis: oīnes mistros hꝫ impios
sicut testimonū ab experiētia sumpsit sapi
ens. Deniq̄ ꝓclare dictū est a Tullio ī de
amicicia. Cuiꝰ aures clause te veritatē ab
amico audiat. huꝰ salꝰ desperāda est. ¶ Se/
cunda stella fuit serenꝰ fulgor tꝑantie pur
gatorie. Cuiꝰ officiū est ea moderare sume
re ē corꝑis vsus requirit. Huiꝰ radij sūt mo
destia verecūdia castitas frugalitas so/
brietas ꝛ pudicicia. Et dē oībꝫ sicut regē
nostrū cōmēdat legēda sua. Corpꝰ eīn ieiu
niis multis atterebat / ita plures e iuueni
bus ꝛ bellis huiꝰ sede cat̄ nostre vita rep/
bat ꝛ inculpat. ¶ Tertia stella fuit fulgor
serenꝰ fortitudīs purgatorie. Cuiꝰ officiuz
est nō terreri morte, ceterꝭ incōmodis cor/
poris vl' fame ad peccādū. Cuiꝰ radij sūt
magnanimitas fiducia securitas. magni
ficētia ɔstantia tollerātia. firmitas / lōga/
nimitas / ꝑseuerātia. Hec fortitudo satꝭ eni
tuit in regno ꝓprio. in forti domatiōe car
nis ꝓprie cū illo imꝑatore Ualeriano qui
dixit se de vno triūpho gl'iari. q: hostem se
uissimū domuerat carnē suā. ¶ Quarta
stella fuit fulgor serenꝰ iusticie purgatorie
Cuiꝰ officiū est vires oēs suas ad ordinez
recte rōnis disponere. Cuiꝰ radij sunt / ino
centia amicicia cōcordia pax latria dulia:
pietas religio humanitas ɔtritio peniten
tia satisfactio. Hāc stellā nōne habuit rex
noster dū volūtas subdita fuit deo. duz re
cte imꝑauit viribꝫ īferioribꝫ. dū inferiores
obsecute sunt: ꝛ ecōtra in ꝑuersissimo quo
rundā regno videmꝰ. q̄ asinꝰ. s. corpꝰ sedet
in throno regni. ꝛ regina rō pedibꝫ eiꝰ indi/
gne ɔculcat̄. Fedū ꝓrsus ꝛ inhonoruz spe
ctaculū q̄z quotidianū ꝛ publicū. His B
q̄tuor fulgoribꝫ enitescit hoīs regnū in se
ipo. ꝛ enitescebat ī Lodouico. Dedit igit̄
ei dn̄s gl'iam regni: in h̄ ꝓmo regno. Pro/
inde circūducamꝰ oculos nr̄e ɔsideratōis
ad scd̄z q̄ternariū ꝛ videbimꝰ q̄ntā stellaz ꝛ.
ꝓmā in h̄ ordine: quā dicimꝰ. fulgorē sere
num prudētie politice. Dedit ista stella ra/
dios suos ꝑ totū regnū frācie / prudēter di
rigēdo statꝰ oīns ī finē suū s̄m ɔsiliū Are/
stotel' in politicꝭ. Un̄ causas rex nr̄ ꝑsonal'r
ꝛ sedulꝰ audiebat. prudēter examiabat. ce/
leriter termiabat. ¶ Sextā stellā ponimꝰ
tꝑantie pollitice fulgorē serenū ꝛ honorū.
Cuiꝰ int̄ cetera officiū est / alienas ɔiuges
aut filias nō ɔcupiscere vl' rape. in q̄ ṽtute
si Scipio q: captiuā vnā reddidit plimū
collaudat̄ a romanis rex nr̄ q̄ntis ē ꝓconiꝭ
extollēdꝰ q̄ inter tot captiuas nulla abusꝰ
est: Tarquiniꝰ q: Lucretiā integrā̄ corru
pit: regno ꝓuatꝰ est datꝰ in exēplum vt di
scāt alienas nō rape ꝓncipes ipudici. Se
ptimā stellā esse ponimꝰ fortitudīs politi/
ce fulgorē serenū. Hec fortitudo satꝭ enitu
it in rege nr̄o in bellis ꝛ carcere barbaroꝝ
¶ Octauā stellā esse dicimꝰ iusticie politice
fulgorē serenorē. Cuiꝰ radij sunt Jus suuz
vnicuiq̄ tribuere. ꝛ hec dr̄. v eibꝫ. ꝓclaris/
sima ṽtutū. De iusticia reg' nr̄i tota legen/
da sua respersa ē: ɔsone in h̄ ad silitudines
nr̄as de stell. Un̄ ꝛ sibi ascribit̄ q̄ habuit q̄
si ꝑ oraculo singl'ari illud. Bri q̄ faciūt iu/

diciũ τ iusticiã τc̃. His q̃ttuoꝛ fulgoribꝫ il-
lustrauit regnũ frãcie inclitũ rex nr̃/ ꝯfulẽ-
do reipublice eãq̃ tuẽdo: vt reponat̃ iure
int̃ eos q̃s egregiꝰ poeta loquit̃. quiq̃ sui
memoꝛes alios fecere merẽdo. De q̃bꝫ etiã
Scipio loquit̃ in somnio suo qḋ a Cicero
ne i libꝛo de republica inductũ est/a Ma-
crobio diligẽter expositũ. Ubi defensoꝛes
reipublice ethereas adipiscunt̃ mãsiones.
Et ita rex nr̃ habuit glĩam regni scḋi. De-
niq̃ in q̃ttuoꝛ ist̃ ṽtutibꝫ: vt sunt purgati
animi sumimꝰ q̃ttuoꝛ reliq̃s fulgoꝛes sere-
nos τ diuinos/ q̃si q̃ttuoꝛ nouissimas stel-
las. Et p has decoꝛat̃ illustrat̃ τ effulget re-
gnũ tertiũ. regnũ charitat̃/ ſm vitã ꝯtẽpla
tiuã eleuatã τ diuinã. inchoatiue q̃dẽ τ im
pfecte in h̃ seculo τ i altero felicitate ꝯsum
mata ¶ Radiatio none stelle q̃ est prudẽtia
C purgati animi/facit spũalia sola τ diuina.
(q̃si nihil aliud sit) ꝯtẽplari. H̃ acq̃rere diffi
cillimũ τ velut ĩpossibile est hoĩbꝫ occupa
tis. Stude inq̃t Seneca bone mẽti/quaꝫ
nemo occupatꝰ inuenit. nõ dicit habuit ſꝫ
inuenit. q̃m habita põt in mediꝭ occupa-
tionibꝫ ꝯseruari: sic in scto nr̃o τ Dauid et
Bernardo τ aliꝭ τc̃. ¶ Radiatio tẽperãtie
purgati animi terrenas cupiditates fac̃: ñ
solũ repmere ſꝫ penitꝰ obliuisci ¶ Radiatõ
vndecime stelle q̃ est foꝛtitudo purgati ani
mi/facit passiões ignoꝛare. non vincere vt
nesciat irasci. cupiat nihil. ¶ Radiatio du-
odecime stelle q̃ est iusticia. facit mentẽ cuꝫ
supna τ diuĩa lege sociari: vt ṗuet cũ ea p-
petuũ fedꝰ imitãdo. τ fiat cũ eo vnꝰ spiritꝰ
Immo vt Bern̄. loquit̃ ad frẽs de monte
dei. fit spũs id q̄ deꝰ. i. fit ĩpeccabilis p grã-
am/sicuti est deꝰ p naturã. Ita em̄ ex circũ
stãtia lr̃e iudicat̃: alioq̃n errasset exponẽdo
τ hec mag̃ glĩe sunt q̃ vie. Ex h̃ duodena
rio nitoꝛe/nõ ne reg̃ nr̃i nomẽ ꝯgrua inter
ṗtatiõe sonabit luc̃ dationẽ: vt Lodoui-
cus q̃si lucis datoꝛ noĩet̃. O q̃to igit̃ et q̃
spectabili decoꝛe refulgebat aĩa regis nr̃i
in triplici regno suo h̃ac coꝛona stellarum
duodecim radiãtiũ coꝛonata: Et p ꝯtrum
ceca tetraq̃ caligine pene oĩa hec regna i
eccl̃ia sancta dei ꝯfundũt̃ obuoluunturq̃
Quale v̓o regnũ in hac vita sit pfectiꝰ: non du
biũ q̃n regnũ tertiũ regnũ euãgelicũ: in ti
tulo subiectiõis ad charitatẽ stabilitũ. De
q̃ plura dicẽda essent: applicãdo tũ ad ec-
clesiã τ scisma p̃ns tũ ad religiosos τ perfe
ctos. tũ ad regẽ nr̃m: ostẽdo qualit̃ regnũ se

cundũ regnũ scꝫ politicũ τ ciuile/ huic re-
gno τ sue pfectiõi neq̃q̃ repugnabat. imo
q̄ τ iniusti ſm illud regnũ tertiũ/ iuste p̃nt
ſm alia duo dñari ꝯ fantasiã aliq̃ꝝ. ¶ Po-
stremo q̃lis in vnoquoq̃ istoꝝ regnoꝝ iu-
risdictio regnet. q̃lis pugna. quales leges
τ alia plurima induci potuerãt. ſꝫ nec tpis
angustia nec memoꝛia retinere passa esset.
τ ad audiẽdũ vos foꝛtasse fastiditos incõ- D
pta incõcinnaq̃ plixitas reddidissꝫ. Hec
sunt reuerendi p̃res fercula pauca in vasis
ṽboꝝ: cũ oĩbꝫ q̃ satis cũ ĩpꝛouiso mĩstrare
mihi dedit largitoꝛ oĩm bonoꝝ deꝰ. cui sit
grã ꝝ actio. Ad quẽ ꝯcludẽdo oꝛabimꝰ cuꝫ
eccl̃ia. Deꝰ qui btm̄ Lodouicũ ꝯfessoꝛẽ tu
um de terreno ac tpali regno: ad celestis et
eterni regni glĩam trãstulisti/ eiꝰ q̃sumꝰ me
ritis τ intercessiõibꝫ/ reg̃ regũ Jesu xp̄i fi-
liꝭ tui nos coheredes efficias: τ eiusdeꝫ re-
gni tribuas esse ꝯsoꝛtes. Per eundẽ domi-
num nostrum τc̃.

¶ Ep̃la eiusdẽ doctoꝛis ad quendã/ vt
celebret̃ festũ sancti Joseph ṽginis coniu-
gis scẽ dei genitric̃ τ ṽginis Marie. Et
ꝓponit tres vias.

r Euerẽdo patri

dño ac mgr̃o p̃clarissimo/ dño
D. parui cãtoꝛi carnotẽsi τ the
ologie eximio ꝓfessoꝛi. Gratia
vob̃ τ pax reuerẽde ac p̃clare pater doctoꝛ
τ dñe. Meminit (vt opinoꝛ) vestra deuo-
tio/ queãdmodũ pie τ clare recoꝛdationis
mgr̃ Heinricꝰ chiquoti ꝯcanonicꝰ olim τ
cõpatriarcha vester. motꝰ affectu speciali
ad ṽginale ꝯiugium Joseph cũ Maria/
postq̃ in vita sua scripserat diserte ac sapi
enter i vno volumie sup hac materia. post-
q̃ insup mecũ benigne ꝯtulerat: tandẽ in
vltima q̃ obiit egritudine: sanꝰ mẽte volu-
it i testamẽto suo: loco obitꝰ sui/ sicut moꝛ̃
est in eccl̃ia celeberrima τ antiq̃ssima vr̃a
Carnoteñ. vbi canonicꝰ erat. τ domũ ha-
bebat q̄ aliq̃ sollẽnis cõmemoꝛatio de p̃di-
cto Joseph fieret. Sciẽs q̄ laus eiꝰ: laus
Marie est. Uolẽs p̃terea patronũ hr̃e taꝫ
potentẽ/ virgini eandẽ ac Jesum filiũ suũ
bñdictũ suadẽte Job q̃ ait. Ad aliquẽ san
ctoꝝ ꝯuertere. Fecit plane τ efficat pro sui
obitꝰ cõmemoꝛatiue deṗcatio: si glĩosus
Joseph p impẽso sibi honoꝛe deuoto pre-
ces p defuncto retulerit. Ualet em̄ moꝛtu
is (nouit h̃ sapiẽtissima paternitas vestra)

servitiū nedū p mortuis ordinatū. s; aliud
E quodlibet ecclesiasticū obsequiū: dū adesset et
fert ad h̄ intētio ministro℞. Addidit pfat⁹
mgr̄ Heinric⁹ assignatōes aliq̄s redditu/
um. ⁊ inter ceteros vos dilectissimū suū et
fidelissimū executorē noīauit. Tantē sen/
tiens forte q̄ pnētus morte nō posset com
mode nouitatē hāc seruitij (put optabat)
ordinare. dignat⁹ est op⁹ h̄ ad exiguitatis
mee qualecūq̄ dispositō; remittere. Noue
rat em me iā nōnulla sup h̄ edidisse. Reco
gitaui postmodū mecūq̄ reuolui tal' ami/
ci pijssimi deuotō; ad btm̄ Joseph. Tales
insup de puritate mea ɔfidētiā. h̄ q̄dē de iu
re poterat: q̄ lōge me senior i studio. tā arti
um q̄ theologie sub me q̄ eū licentiauerā
voluit incipe. Et q: nūc in h̄ sacro ɔstātiē/
si ɔcilio fuit assignat⁹ s̄mo mihi p natiui/
tate btē v̄gis. Memor aliq̄ modo p̄cedēti
um/ assumpsi thema tale qd laudib⁹ Ma
rie siml' ⁊ Joseph esset accōmodū. Jacob
aūt genuit Joseph viz Marie/ de q̄ nat⁹
est Jesus q̄ vocat' xp̄s. ¶ Nūc s̄monē mit
tere disposui (q̄ p̄mū dabit' oportunitas)
ad vos ⁊ alios concanonicos v̄ros dn̄os
meos reuerēdos: cū alijs q̄busdā scriptis/
ɔferentib⁹ ad hāc materiā. Occurrūt tn̄ q̄/
dam interim notificāda summatim: nesci
us em̄ sum q̄d futura pariet dies: ⁊ ne va
leat omnino indiligētia mea culpari. Volū
tas vtiq̄ p̄ij testatoris p̄fati p̄terea altero
triū modo℞. Vn⁹ mod⁹ est: sup q̄ iā ep̄lam
scripsi/ ⁊ seruitiū qualecūq̄ cōposui: q̄ die
iouis i aduētu qn̄ celebrant' ieiunia q̄ttuor
tēpo℞/ qn̄ p̄terea die mercurij p̄cedēte legi
celebrari solet in matutinis ⁊ i missa hoc
euāgeliū Missus est Gabriel angel⁹ fieret
sibi decātatio solēnis i matutinis ⁊ i missa
p̄dicte diei iouis de h̄ euāgelio. Exurgens
aūt Joseph a somnis: fecit sicut p̄cepat ei
angel⁹. Et accepit Mariā ɔiugē suā ⁊ nō
cognoscebat eā donec pepit filiū suū p̄mo
genitū. ⁊ vocauit nomē ei⁹ Jesum. Fieret
insup tres lectiōes i matutinis de h̄ euāge
lio: cū expositōe ⁊ cū r̄nsorijs mib⁹ ad h̄ ap
propriatis. Placebat mod⁹ iste p̄mo. q: faci
F lius. nec turbatiu⁹ in aliq̄ vel ipeditiu⁹ ordi
narij seruitij de aduētu: nō magis saltem q̄
solēnisatio euāgelij isti⁹ Missus ē angel⁹.
Deinde reddit⁹ assignati forte tenues eēnt
p dn̄is canonicis ac ministris: si fieret onero
sior i ecclia ɔstitutio. Deniq̄ euāgelia hec
ordie ɔuenientissimo se ɔsequūtur ꝓ q̄ dicta
sunt. ⁊ tertiū de die veneris. Exurgens aūt
Maria abijt i mōtana cū festinatōne. Alt
mod⁹ est q̄ de trāsitu scti Joseph fieret fe
stum celebre queadmodū de altero sctō℞ū
⁊ sicut fit in ptib⁹ vltramarinis. Quale ser
uitiū penes me ē tāq̄ de vno ɔfessore: addi
ta ꝓprietate lectionū ⁊ hymno℞. Et assigt'
celebritas hec regularit' die octaua ꝓ puri
ficatōis btē Marie v̄gis. nisi forte occur
rerit tūc dn̄ica septuagesime aut sexagesi
me. q: tūc fit anticipatio. Alter mod⁹ ē cō
formis isti: nisi q̄ officiū totū sit ꝓpriū. ⁊ in
altera die h̄ fit apud mediolanēses frēs au
gustinēses. xix. marcij. fit ⁊ in multis ptib⁹
alemanie. s; nescio si sint oino silēs dies et
ɔforme seruitiū. ¶ Animaduertat tādē cir
cumspectissima prudētia ⁊ religiosa mens
vestra: q̄d sup p̄missis erit accepti⁹: vigilā
terq̄ det operā: vt deuotissima dilecti v̄ri
testatoris volūtas nō frustret'. q̄ ecclie v̄re
sacratissime ad honorē: vob aūt omib⁹ re/
uerēdis patrib⁹ dn̄is ac fratrib⁹ in xp̄o di
lectissimis obseq̄ntib⁹ eidē ecclie cedet ad
virtutē laudē ⁊ meritū: intercedēte p vob
hac venerādissima ⁊ diuinissima trinitate
Jesu Joseph ⁊ Marie. In q̄ bene valete.
Scriptū Cōstantie. vij. septēbris p̄festo
natiuitatis btē Marie Anno .1416. Vester
ab adolescētia discipul⁹ Johes Can̄. p̄isi.

¶ Alia epistola eiusdē cācellarij de eodē

Ecclesiis vniuer
e sis p̄sertim dedicatis i memoriā
beatissime ⁊ gl'iose semp virginis
Marie. Vn⁹ ex zelatorib⁹ suis indignus.
honorē v̄ginis eiusdem atq̄ iusti Joseph
sponsi sui testis ac custodis sui celebrit' ve
nerari. Pertransibūt plurimi iuxta v̄bum
Daniel: ⁊ mltiplex erit sciētia. Placuit ita
q̄ diuine sapīe q̄ attingit a fine vsq̄ ad fi/
nem fortiter: ⁊ disponit oīa suauit': inclina
re nouissimis tpib⁹ istis corda multo℞: vt
iusti Joseph ⁊ marie v̄ginale (sicut Hiero
nym⁹ appellat) ɔiugiū esse venerādū solē/
ni cultu ecclie doceret atq̄ ꝓmoueret sua
deuotio. Mouit eos sicut arbitror euāge
licus s̄mo p̄dicās excellēter ⁊ crebro p̄ro
gatiuas: q̄b⁹ enituit ip̄e iust⁹ ioseph. Mo B
uit honor ⁊ amor beatissime ɔiugis sue: q̄
eū dn̄m vocabat: sic de Sara q̄ ad Abra
am dic ap̄ls. Mouit hūanitas atq̄ beni/
gnitas saluatoris n̄ri Jesu: q̄ subdit⁹ erat
illis. Mouit rursus opatio miraculo℞ū: q̄

ad inuocationē ipiꝰ iusti Joseph deputāt
in seipsis ⁊ in alijs ꝯtigisse. Monet deniqȝ
multiplex edificatio moꝝ: q̄s ex hꝰ sacra-
tissimi ꝯiugij religiosa meditatōe mens de-
uota suscipit: ⁊ in ignē copiosum caste de-
uotōis exardescit. Nemo ꝓpterea deputet
arrogātie nemo curiositati nemo supstiti-
oni. q̄bꝫ vicijs placēt vel noua vel insolita
vl' apocripha. Si beatissimū iusti Joseph
cū Maria sibi ꝑus desponsata ꝯiugiū p ec-
clesias recolendū/ cū hymnis ⁊ cāticis p̄-
dicemꝰ. ⁊ ita p̄dicemus/ nō vt apud vulga-
res incōditosqȝ tumultꝰ ꝓphano q̄dā ritu
diuulget' dignissimū nuptial' huiꝰ atqȝ vir-
ginalis ꝯiugij epithalamiū. sicut nec apō
hebreos passim legebāt' Cātica canticoꝝ
satis esse videt' si apō eccl'iasticos graues/
si in locis deo dedicatis/ si in cāticis suaue
sonātis eccl'ie absqȝ notabili mutatiōe ve-
teris officij celebritas memori cultu fiat.
¶ Et quidē officiū misse iā ordinatū habe-
mus/ nō ex apocriphis vl' dubijs sed ex sa-
cre scripture v̄bis/ porro celebrationis an-
nuer matutinal' tps appareret idoneū Fe-
ria q̄nta q̄ttuoꝛ tēpoꝝ in aduētu/ q̄n feria
q̄rta p̄cedēte solēniter h̄ euāgeliū Missus
est angelꝰ gabriel decātat'. Probabile q̄dē
est sine p̄iudicio snīe verioris ⁊ absqȝ asser-
tionis temeritate. q̄ solēnisatio ꝯiugij Jo-
seph cū Maria facta fuerit ꝓxima satis pꝰ
annūciationē angelicā/ q̄n Mariā docuit
angelꝰ dicēs. Et ecce Elizabeth cognata
tua/ ⁊ ipa ꝯcepit filiū in senectute sua. inde
eni desideriū visitādi Elizabet sibiqȝ mini-
D strādi subortū putat'. Maria v̄o iā non so-
lum desponsata erat ipi Joseph p v̄ba d̄ fu-
turo s̄ʒ de p̄nti/ ac recepta ad familiarē con-
uictū in ꝓpria domo sponsi/ more obseruati-
onis iudeoꝝ. Videamꝰ ḡ si ꝑegrinationi
satis lōge se dedisset talis virgūcula illicēti-
ata a sponso suo. Videamꝰ si discessit nō cō-
municato sibi ꝑus tāto diuino incarnati-
onis mysterio. q̄m sicut dicit Raphael ad
Thobiā. Opa dei reuelare ⁊ ꝯfiteri hono-
rificū est. Joseph q̄ppe cur Mariā voluit
occulte dimittere/ ⁊ nō traducere eā cū es-
set vir iustꝰ. nisi q̄ꝛ ꝓpalatū sibi fuit h̄ icar-
nationis grāde miraculū. Dicit nēpe euā-
gelista q̄ anteq̄ȝ ꝯuenirēt/ intellige ritu cele-
bri nuptiaꝝ inuēta est scʒ maria habēs in
vtero de spūsctō. Cognouit h̄ igit' ipe Jo-
seph q̄ erat grauida. ⁊ q̄ erat de spūsctō.
Sʒ cur nō maria referēte h̄ cognouit. nul-
la videt' obstare rō/ si redeat in memoriam
q̄to deuotiōis ausu Cecilia v̄go Valeri-
anū allocuta est sponsum suū/ nota est nar-
ratio. Propterea post hmōi reuelationem
Joseph stupore q̄dā ⁊ honore subito ꝯcus-
sus. ⁊ in semet deliberās ꝓprie indignitatis
aspectum voluit Mariā dimittere: sil'e ali-
q̄d in se sentiēs cū Petro ⁊ dicēs. Exi a me
dn̄e q̄ꝛ pctōr ⁊ indignꝰ sum. Aut cū Cētu-
rione. Dn̄e nō suʒ dignꝰ vt inhabites me-
cum. Aut cuʒ Elizabeth. Vn̄ h̄ mihi vt sit
mater dn̄i mei mecū. Sic moyses videns
rubū ardentē nō audebat ꝓpius accedere
Oza q̄ʒ punitꝰ est q̄ archā sustētare p̄sum-
psit. ⁊ bestia tangēs montē lapidibꝫ obrue-
batur. Sic deniqȝ Johes baptista nō au-
debat tāgere sc̄m̄ dei verticē. Hoc mō sen-
sit Chrysostomꝰ d̄ timore Joseph. Aut di-
camꝰ q̄ forsitan ꝑmisit hāc fluctuatiōʒ spi-
ritussanctꝰ ad tps ꝯcutere pectꝰ Joseph q̄-
tenꝰ a posteris hec trepidatio vulnꝰ dubie-
tatis amputaret. queadmodū de Thoma
didimo dicit Gregoriꝰ. Joseph itaqȝ duʒ
de marie v̄ginitate simul ⁊ fecūditate fuit
angelico oraculo solidatꝰ. testis ipe nobis
absqȝ vllo exceptōis scrupulo recipiēdꝰ ef-
fectus. Nā cū esset vir iustꝰ/ vtiqȝ repudias-
set eā: sicut dic̄ euāgelista. q̄ nolebat eā tra- J
ducere sʒ occulte dimittere/ si violatā inue-
nisset. Fuit nēpe iustissimo dolore ꝑmotꝰ
Aut hec postremo dubitatio fuit nō in rō-
ne supiori. q̄ de marie v̄ginitate nō dubita-
bat: ex cognitōe ꝯuersatōis eiꝰ sanctissime
sʒ fuit q̄dā trepidatō vl' ꝯcussio i sensualita-
te. ꝯsurgēs ex insolita re tāti miraculi. que-
admodū dicit Augꝰ. mariā in passiōe filij
ex horrore tāti facinoris dubitasse. Ampli-
us v̄o/ si iā vtero tumescēte iuxta id q̄ Ori-
genis v̄ba sonāt Joseph accepisset vxoreʒ
suā plane solēniter more gētis sue. imo om-
niū pene nationū ꝯsuetudīe ⁊ iuris sanctiōe
cōsideremꝰ q̄le spectaculū de vxoris ado-
lescētule pudicitia: ipe nesciēs hꝰ mysterij
iudeis ⁊ parētibꝫ p̄buisset: sʒ neqȝ celasset cō-
ceptū v̄ginalē diabolo: nec tenerā ꝯiugis
famā inuiolatā nec sui honoris itegritatē
fuasse visus ē. Quāobrē existimari nō icō-
grue p̄t q̄ Joseph ꝓabat iā accipē mariā i
ꝯiugē solēnit': q̄n missus ē angelꝰ ad eā. q̄
tpis articulo maria petēs licētiā a Joseph
vt visitaret cognatā sil' ꝓdidit mysteriū. q̄
audito stupuit ioseph modis dictis/ ⁊ ascē-
dit multꝰ cogitationū fluctꝰ in caput eius.

Hec aūt eo cogitāte ecce apparuit ei angelus i somnis iubēs vt n̄ timeret accipe mariā ꝯiugē suā. qḋ em̄ (inq̄t) in ea natū est: de spūscto est. Et exurgēs Joseph a somno fecit ꝓut ꝑcepit angel⁹: ⁊ accepit ꝯiugē suā more celebri, put antea ꝑpasse credi pōt. Deinde ꝯsūmata solēnitate nuptiarū factū est et licēta Joseph: sic dic̄ Lucas ꝙ exurgēs maria abut i mōtana cū festinatione. Colligim⁹ et his rōnabilitatē collatiōis b⁹ euāgelij ſm Mattheū. Exurgēs aūt Joseph a somno ⁊c̄. ꝯfestim post h̄ euāgeliū Missus ē. Et ꝓrime ad illō ſm Lucā qḋ feria q̄rta ꝑmissoꝝ q̄ttuor tēpoꝝ legit̄ in aduētu. Exurgēs aūt maria abijt in mōtana. Sit deniqꝫ liber cuilibꝫ sup hac re vel illi nō decisa p ecclīam: q̄ neqꝫ aucte neqꝫ rōne certis fulcita est sentire / salua pietate fidei qḋ voluerit. Nos absqꝫ vllo ꝯtro
R uersie vel rep̄hēsionis dubio: monem⁹ suadem⁹ affirmam⁹: obtestamur insup toto religiose pietatis affectu q̄tenus ꝟginale iusti Joseph cum btā maria ꝯiugiū solenni veneret officio: nō expectata etiā nisi volueri mus cuiuscūqꝫ alteri⁹ q̄ȝ euāgelice narrationis ⁊ auctis licētia. Offerim⁹ ꝑterea sine ꝑiudicio sonātioris elegātioris scripture: vnā officij formā: specialit̄ in missa cum expositiōe b⁹ euāgelij Exurgēs aūt Joseph a somno. Ceteꝝ q̄ voluerit vl' suscipiat vel corrigat / vl' cōmēdabili⁹ aliq̄d (nec inuidebimus) efficiat. Cōmonitos aūt sup h̄ vno singulos velim. q̄ten⁹ dignissimū h̄ ꝯiugium ita venerari studeāt: ꝙ apō irreligiosos improbos ⁊ ipuros hoīes nihil oriat̄ scādalose vl' turpis vl' blasphemie suspitiōis i Joseph ⁊ Mariā. q̄ si videlicet nō potuerit familiarissim⁹ ille ꝯiugalisqꝫ ꝯuict⁹ tpe tāto ꝑseuerare cū oi castimonia mentis ⁊ corporis. ꝑsertī cū ꝑmiserim⁹ ex Esaia ꝙ ioseph erat iuuenis habitās cū ꝟgīe. Neqꝫ em̄ senex ⁊ debilitās existēs fuisset idone⁹ q̄ ꝟginē aleret suo labore. Quiqꝫ i illa pegrinatiōe egyptiaca deduceret illā nec celasset ita partū diabolo: nec a pplō iudaico pat iesu facile putat⁹ fuisset. At ꝟo scutū triplicis ꝟitatis circūdat nos ⁊ ꝓtegit ab hac sagitta suspitiōis volēte i die. ¶ Est aūt ꝓma veritas. Maria ꝟgo q̄ anteq̄ ꝯuenirēt inuēta est in vetero hn̄s de spūscto mūdā seruauit aīam suā ab oi ꝯcupiscētia. Imo ꝟt⁹ altissimi sic eidem obūbrauit: ꝙ i ea peri fomes extinct⁹ ē. Ex q̄ ꝟitate ꝯcludit̄ ꝙ ex viri cōuictu vl' associatiōe nulla eā carnis titillatio. null⁹ prurit⁹ ꝑuenies rōnē vel inobediēs sibi vexabat eā. Addūt doctores: ꝑsertim Bonauētura dicēs: h̄ se habuisse a iudeo ⁊ fideli relatiōe: ꝙ nullus ex aspectu gl'iose ꝟginis (q̄ȝuis esset pulchra nimis) vrebat̄ ad ꝯcupiscētiā: ſꝫ eā pot⁹ extinguebat frigid⁹ ille ros ꝟgineus / emanās a sua mēte castissima. quēadmodū ex aduerso ꝺ
L pctōrib⁹ / veꝝ est illud Horatianū. Et vultus nimiū lubric⁹ aspici. Cōformit̄ ad illud Jacobi. Oculos hn̄tes plenos adulterij ⁊ insatiabil' delicti. Qḋ qualiter verū esse possit: declaratiōe ꝓlixiori ſmone op⁹ esset ¶ Subsequit̄ altera ꝟitas q̄ talis est. Justus Joseph ex ꝯuictu ⁊ cohabitatiōe familiari marie: mouebat̄ nō ad libidinē: ſꝫ ad castitatē. Quēadmodū figuralit̄ introducit̄ ꝓt illō ꝺ sunamite q̄ erat puella pulchra nimis. ⁊ dormiebat i sinu Dauid. q̄ tn̄ non cognouit eā. q꞉ nec in ei⁹ ꝯcupiscētiā quomodolibet exarsit. Subiūgit̄ tertia ꝟitas q̄ ex ꝓncipijs nr̄e fidei ꝯcludit̄ argumētatione ꝓbabili. Just⁹ ioseph iuuenis existēs h̄ est sub q̄nq̄genario annoꝝ numero mariam accepit ꝯiugē: cū q̄ licet familiarissime (sic vir cū vxore) seclusa carnali copula fuerit ꝯuersat⁹. ipe nihilomin⁹ ꝟgo ꝑmansit ⁊ pari cū maria ꝟginitatis voto se astringit. Sentit h̄ Hiero. in eplā ꝯ Heluidiū: Cui⁹ dicti rōnē ipe ac posteriores mihi talem tradūt. Joseph itaqꝫ ꝑusq̄ȝ iūgeret̄ cuȝ ꝟgine maria corrupt⁹ vl' vxorat⁹ nō fuerat Et h̄ marie ꝯcludim⁹ ꝙ dn̄s matri sue tāꝑ ucte neminē voluit dare custodē nisi ꝟginē. q̄ȝto mag' id ecuisimādū est fuisse cōseruatū in adolescētia. Silr fili⁹ sic nō voluit nasci: ita nec nutriri nisi i puritate ꝟginali. Porro si ab vxore post imediatū tps nuptiaꝝ ꝯtinuit semetipm̄. sic euāgelistē mattheī testimoniū hꝫ ꝙ nō cognoscebat eam donec pepit filiū suū ꝑmogenitū. ⁊ ꝑpter reuerētiā tāti sacri tātiqꝫ mysterij. Hic aptissime dat̄ itelligi ꝙ nec post partū cognouerit eā. q̄ si vegētior erat tūc rō q̄ȝ ꝑus: vt ab ei⁹ se cognitiōe tpāret. Addam⁹ ꝯfidenter ꝙ sic eterna dei sapiā ꝑuidēs totū incarnatiōis mysteriū: ꝑordinauit iustū ioseph fore custodē ⁊ testē mr̄is sue. fore ꝑterea nutriciū suū ꝯtinuū. sic dedit ad hāc custodiam ⁊ nutritōꝫ oīne illō qḋ erat accōmodū decēs ⁊ honestū. hinc ꝓbabile est ꝙ ipm̄ ioseph ꝯsecrauerit i vtero mr̄is. ꝙ cū ab oīn

M fomitis illecebrosi refrigerãt ɔcupiscẽtia. Qz denique moriẽtẽ eũ sicut lex Adã vrgebat gionalit' visitauit ipẽque ɔsolat⁹ est ꝑducẽs aiam suã in requiẽ iustoꝝ: q̃usque resurgẽs diceret aie sue. Hodie mecũ eris in padiso. Dixit h̃ forte ipe in aia ⁊ corpe corã resurgẽti. quemadmodũ m̃lta corpa q̃ dormierãt eo moriẽte surrexerũt Apparuit denique fortassis dulcissime vxori sue Marie ipõ resurrectiõis die dicente filio ad eam. Salue scã parẽs. Dicẽte q̃ȝ ipo Joseph Salua charissima cõiunx. s̃ȝ hos interim similesque ꝑconioꝝ ꝑticlarũ titulosque omittimus eliciẽdos a sapiẽtioribꝫ ⁊ deuotis mẽtibꝫ Optãtes bñ valere omẽs. Scriptum Parisi⁹ Anno dñi. 1413. xvij. Augusti.

Sequũtur quedã

que oportune dicerent in festo scti Joseph a Gersone edita.

¶ Ad laudẽ virginalis cõiugii iusti Joseph ⁊ Marie sequit' euãgeliũ p matutinis dici: omis quattuor tẽpoꝝ in aduẽtu.

Lectio sancti euãgelij scd'm Mattheum.

In illo tpe exurgens aũt Joseph a somno fecit sicut p̃cepit ei angelus dñi: ⁊ accepit ɔiugẽ suã. ⁊ non cognoscebat eã donec pepit filiũ suũ p̃mogenitũ. ⁊ vocauit nomẽ eius Jesum.

¶ Omelia lectionis eiusdem.

¶ Cõsecratũ iusti Joseph ⁊ marie semp virginis cõiugiũ castissima deuotissimaque veneratiõe recolẽdũ. Frẽs dilectissimi Mattheo referẽte ⁊ angelo p̃cipiente ⁊ Joseph obediẽte celebratũ cognouim⁹. Miretur hinc omẽ seculũ: gaudeat omnis etas/ omnisque stat⁹ ⁊ sexus exultet. Itaque si m̃rimonium q̃dlibet rite factũ etiã int' pctõres ⁊ ɔcupiscẽtia iũctos magnũ esse sacramẽtũ tradit aplus in x̃po ⁊ i ecclia quale quãtũque iudicandũ est h̃ matrimoniũ: vbi ṽginitas nupsit: vbi nubẽtes neque violationẽ neque ɔcupiscentiã habuerũt vllã. vbi p̃terea ꝑseuerauit integerrima ⁊ inseꝑabilis fides. vbi rursus ꝓles nõ altera fuit q̃ȝ ipe iesus:

N q̃ est de⁹ bñdict⁹ in secula: Quo p̃conio ad aliud mai⁹ excogitari poterit: p̃cinuit olim euãgelic⁹ Esaias sup hac ɔgregatõe iustorum dicẽs. Habitabit eñi iuuenis cũ ṽgie id est Joseph cũ maria: put autẽtici doctores exponũt. Et iteꝝ. gaudebit spõsus sup spõsam. Porro de laudibꝫ ⁊ p̃rogatiuis ꝑsonaꝝ nubẽtiũ q̃ sunt iust⁹ ioseph ⁊ maria nulla vis dicẽdi satis disserere. nlla eas lingua nedũ hoim s̃ȝ nec angeloꝝ sufficeret exprimere. Tu aũt.

Secunda lectio.

¶ Penset igit' v̄ra deuotio: queadmodũ celebri ritu federa noua nuptiaꝝ pagũt' apd omẽs fere pplos Euocati veniũt amici/ cultioribꝫ ornãt' habitibꝫ/ idulgẽt lautioribus epul' leticiã denique q̃bꝫ pñt modis oñdũt. Nã ⁊ musica ɔcrepant instr̃a: vox canora resonat/ ⁊ ad nũeros libero pede terra pulsat'. Sic eñ legimus Assueꝝ ɔuiuiũ fecisse magnificũ pro ɔiũctiõe ⁊ nuptijs Hester. Sic i nuptijs thobie iunioris ⁊ sare. sic in alijs de veteri testõ solẽnizata ɔiugia repimus. Hinc ẽ illud epithalamiũ spũale qd Cãtica cãticoꝝ nomiam⁹. Demũ tẽdit ad h̃ euãgelica pabola dãnans hoiem q̃ sine veste nuptiali nuptias itrauerat. Tu aũt.

Tertia lectio.

Hec idcirco p̃missa sint: vt honorãduȝ celebrãdũque iusti ioseph ⁊ marie v̄ginale cõiugiũ mõstraremus. Accepit itaque ioseph mariã ɔiugẽ suam: sic pñs euãgeliũ loq̄t'. S̃ȝ q̃lit' accepit Nũq̃d clãdestine: nũq̃d i abscõdito: nũq̃d absque solẽnitate nuptiaꝝ Absit vt p̃tergressus fuerit ɔsuetudinẽ gẽtis sue. Absit vt erubuerit palã id agere qd anglo iubẽte p⁹ ꝑmã despõsatõȝ faciebat. Cõuocauit igitur parẽtes amicos ⁊ affines cũ apparatu ɔuiuij. Nec obstitit pauptas frugal': nec seueritas scte vite ꝓhibuit: qn morẽ sue gẽtis se q̃ret'. Hoc aũt iudicabit q̃sq̃s attẽderit q̃liter ipa m̄r Jesu iã grandeuior atque senior legit' ornasse sua p̄ntia nuptias alienas in chana galilee. Sic eñ scribit Johẽs custos su⁹. q' erat ibi m̄r iesu. Ad q̃s insup vocat⁹ est ipe iesus cũ discipul' suis ⁊ eas p̃mo sue dignatiõis miraculo ɔsecrauit dũ ad insinuationẽ pie m̄ris ɔuertit aquã i vinũ leti- O
ficauitque cõiuuas. Et nos frẽs charissimi memoriã tal' mysterij tãtique sacri pia sobriaque iocũditate colam⁹ qd euãgelista Matthe⁹ explicat dicẽs. Exurgẽs aũt ioseph a somno. Pulcre d' ioseph exurgere. ioseph q̃ppe sua iterp̄tatiõe d' augmẽtũ vl' appositio. tal' ille erat q̃ q̃tidiano ꝓfectui sp addẽs ascẽsiões i corde suo disposuit: exurgens ⁊ vadẽs de v̄tute in v̄tutẽ: donec vi

dcat de⁹ deoꝝ i syon. Recte pterea sic ꝺ ma
ria ỹgine despōsata ioseph dic̃ Lucas: q̄
post reuelatū incarnatōis mysteriū: exur/
gens abijt i mōtana. sic de viro suo ioseph
dū p angelicā inspiratonē ip̄m cognouit
sacrm: ptulit Mathe⁹ dicēs. Exurgēs aūt
ioseph a somno. Exurrexit vterq̄. Sȝ de
maria nō ꝺr q̄ a somno: forte tn̄ q̄ z a som
no exurrexit. Habet nēpe spūs rōnal' som/
nū suū q̄lē sibiipsi ppha regius pollicebat̃
dicēs. In pace i idipsum dormiā z requie
scam. Qualē silr habuit i cāticis aīa deuo
ta. Ego inq̄t dormio z cor meum vigilat.
Dormit siq̄dē hō z felicit' dormit qn̄ sopit̄
z q̄dammō ligat̄ potentijs inferioribꝫ co/
gnitiuis z affectiuis: ip̄e spūs i solo eterni
tatis desiderio posit⁹ cōq̄escit. Illic habi/
tat i mōte sctō dn̄i ꝓtect⁹ i abscōdito taber
naculi admirabil' in diuia caligie i requie
opulēta i thalamo spōsi sui ꝯclātis z dicēt̄
Adiuro vos filie hierlem vt nō suscitet̄ ne/
q̄ euigilare faciat̄ dilectā donec ip̄a velit
Illic somniat mirabilia de lege dei. Illic i
certa z occulta sapīe dei sibi fiūt manifesta
Sit nob i exemplū nedū Paul⁹: nedū mo
yses: nedū Maria: sȝ iust⁹ ille ioseph: cui i
somno reuelatū est incarnatōis supadmi/
rabile mysteriū. Joseph (inquit angel⁹) fili
dauid noli timere accipe mariā ꝯiugē tuā
q̄d eīm i ea natū est de spūsctō est. Pariet āt
filiū z vocabis nomē ei⁹ iesum. ip̄e eīm sal/
uū faciet populū suū a pctīs eoꝝ. In h̄ ita
q̄ somno z i alijs postmodū Joseph acce
pit spm̄ pphie p oī differētia tp̄is pteriti p
P sentis z futuri. Cognouit mariā a spūsctō
fecūdatā q̄ ad pteritū. Cognouit esse deuȝ
pueꝝ q̄ habebat̃ pn̄tialit' in vtero: sciēs ex
sacris scriptur̄. qm̄ nō nisi de⁹ pctā dimit
tit. Est igit̃ ille de⁹ de q̄ ꝺr h̄: vocab nomē
ei⁹ iesum. ip̄e eīm saluū faciet populū suū a
pctīs eoꝝ. Et hec vtraq̄ sil' est ppha futuro
rum. Amplı⁹ exurrexit maria. sȝ ad q̄d exur
rexit? Certe q̄ten⁹ p studiū actōis ministra
ret Elizabeth antique mulieri z noue mr̄i
cognate sue. vbi sollicita vbi turbata fuit
erga plurima: sȝ nō cōturbata. q̄z redibat
assidue i idipsum. in h̄ vnū. s. q̄d est necessa
rium. Talit' exurrexisse Joseph putād⁹ est
dū fecit sicut p̄cepit ei angelus. Et accepit
cōiugē suā: itelligam⁹ cū celebri ritu z ap/
paratu nuptiaꝝ. vbi silr ad mariā sollicit⁹
fuit z vigilis p actionē. Accepit Mariā
adolescētulā pus ip̄e ioseph in spōsam suā
in tēplo hierosolimis vbi dedicata deo cū
ceter̄ virgībꝫ morabat̃. Hāc pinde nouē/
rat ioseph ex familiari visitatōe: dū singu
lis annis veniebat i templū dn̄i hierusalē.
Erat eīm Maria sanguine pxima sibi: qm̄
Anna mater sua post viꝝ Joachim duxe
rat Cleophe frēm Joseph. Porro ioseph
post dies aliq̄t mariā accepit iuxta moreȝ
gētis sue in familiarē cōuictū secū in naza
reth. Ita eīm fiebat ad pbationē moꝝ spō/
se. Illic in nazareth p̄usq̄ cōuenirent Jo/
seph z maria (intellige solēni ritu nuptiaꝝ
z vt ita dicam⁹ p verba de pn̄ti) nūciauit
ei gabriel angel⁹ illa q̄ tradit Lucas euan
gelista. Et ita p̄usq̄ cōuenirēt (dicēte Ma
theo) inuēta est maria hn̄s in vtero de spū
sancto. Et a quo vel qualit' inuēta est p̄ter
q̄ ab ip̄o ioseph sancto spōso suo: reuelan
te sibi mysteriū incarnatōis maria sponsa
queādmodū Ualeriano pdidit angelicuȝ
misteriū Cecilia. Quibꝫ audit̄ recogitauit
plurima Joseph stupore q̄dā attonit⁹ tan
te nouitatis. Qualia eo cogitāte apparuit
in somnis angel⁹ dn̄i dicēs ei. Joseph fi/
li dauid noli timere accipe mariā ꝯiugē tu
am. q̄d eīm in ea natū est ꝺ spūscō ē. Hebīc
subdit̃ paulopost euāgeliū p̄sentis cōtext⁹.
Et exurgēs ioseph a somno fecit sicut p̄ce Q
pit ei angel⁹ dn̄i. Et q̄s angel⁹? Probabi/
le satis est illū fuisse Gabrielē quē iā bis mis
sum sup h̄ incarnatōis mysterio tāq̄ spā/
liter ad h̄ deputatū legim⁹. qm̄ sicut ab eo
nūciata est xp̄i cōceptio. sic Johis p̄curso
ris sui natiuitatē ip̄e p̄dixit. Sequit̃. Et n̄
cognoscebat eā donec pepit filiū suū p̄mo
genitū. Fuerunt q̄ sumpta sup his verbis
occasione cōtra beate Marie virginitateȝ
ppetuā cōtra iusti ioseph religiosissimā ca
stitatē blasphemauerūt. inter q̄s fuit q̄daȝ
Heluidi⁹ hereticus: aduersus quē beatus
Hieronym⁹ copiose religioseq̄ cōscripsit
Et q̄n error iste ꝯtumeliosus iā (volēte deo
z traditiōe sanctoꝝ) pcul est ab oīm cordi
bus fideliū: nulla cogit necessitas ista mo/
do curiosi⁹ in disputationē adducere. Nos
aūt cōscij participesq̄ tāti sacramēti: leue/
mus sursum corda cū manibꝫ ad dominū.
Postulem⁹ vt illi⁹ eterni feliciscq̄ ꝯiugij p
h̄ virginale tempaleq̄ signati: valeamus
esse participes: vbi nec nubēt neq̄ nubent̃
carnaliter sed erūt spūaliter sicut angli dei
soli deo coniuncti. prestāte eo quē vocauit
ioseph Jesū q̄ est de⁹ bn̄dict⁹ i secla Amē.

¶ Primū rñsoriū. Missus est angel⁹ gabriel ad mariā ṽginē desponsatā ioseph: nūcians ei ṽbum: ⁊ expauescit ṽgo de lumie. Ne timeas maria: inuenisti em̄ grām apud dñm. Ecce cōcipies ⁊ paries filiū ⁊ vocabit altissimi fili⁹. ℣. Aue maria grā plena dominus⁹ tecū. Ecce ꝯcipies. ¶ Scdm̄ rñsorium. Cū esset desponsata mr̄ iesu ioseph añ ꝗ̄ ꝯuenirēt inuēta est ī vtero hñs de spūsācto. ℣. Joseph aūt vir ei⁹ cū esset iust⁹ ⁊ nollet eaꝫ traducere: voluit occulte dimittere eā. Añq̄ ⁊c̄. ¶ Tertiū rñsoriū. Joseph fili Dauid noli timere accipe mariā ꝯiugeꝫ tuā. Qđ em̄ in ea natū est: de spūscō est ℣. Exurgēs aūt ioseph a somno fecit sic̄ pcepit ei āgel⁹ dñi: ⁊ accepit ꝯiugē suā. Qđ ⁊c̄

R

Officium misse ⁊c.

Introitus

g

Gaudeam⁹ oēs in dño diē festum celebrantes sub honore Joseph ⁊ marie de quoꝝ ꝯiugio gaudēt angeli ⁊ collaudāt filiū dei. ℣. Sacramētū h̄ magnū est: ego aūt dico in ecclia et ī xpo Glia ⁊c̄. Glia in excelsis ⁊c̄. Collecta. De⁹ q̄ vnigenito tuo tpales absq̄ carnali cōmertio parētes iustū ioseph ⁊ mariā cōiuges virgines tribuisti: fac nos q̄sum⁹ eorum itercessiōe celestiū pticipes nuptiarū. Per eundē dñm ⁊c̄. Epl'a Esa. lxij. Propt̄ syon nō tacebo ⁊ ppt̄ hierlem nō q̄escam donec egrediat̄ vt splēdor iust⁹ ei⁹ ⁊ saluator ei⁹ vt lāpas accēdat̄. Et videbūt gētes iustū tuū. Et cūcti reges inclitū tuū. Et vocabit̄ tibi nomē nouū qđ os dñi nominauit. ⁊ eris corona glīe in manu dñi et diadema regni ī manu dei tui. Nō vocaberis vltra derelicta ⁊ terra tua non vocabit̄ vltra desolata. Sꝫ vocaberꝫ volūtas mea in ea ⁊ terra tua inhabitabit̄. q: cōplacuit dño habitare in te. Habitabit em̄ iuuenis cū virgine: ⁊ habitabūt ī te filij tui: ⁊ gaudebit spōsus sup spōsam ⁊ gaudebit sup te de⁹ tu⁹. Graduale. Tu scis dñe q: nūq̄ cōcupiui viꝝ: ⁊ mūdā fuaui aīam meā ab omi cōcupiscēna. ℣. Viꝝ aūt cū timore tuo nō cū libidine mea ꝯsensi suscipe. All'a sub melodia Sic dulce lignū. Joseph fili dauid noli timere accipe mariā cōiugem tuā. qđ em̄ ī ea natū est de spūscō ē Prosa Ad ioseph mitti in somnis nūci⁹ ⁊c̄. ponitur post finē s̄monis. Jacob aūt sic habet̄ pus in tertia pte opeꝝ Gersonis alphabeto. lit. L. Et canit̄ sub tali cātu sub q̄li hec psa Mittit ad virginē nō quēuis nūciū.

¶ Euāgeliū s̄m Math. Exurgēs āt ioseph a somnus fecit sic̄ pcepit ei angel⁹. Et accepit ꝯiugē suā: ⁊ nō cognoscebat eā donec pepit filiū suū pmogenitum. ⁊ vocauit nomē ei⁹ iesum. Offertoriū. Tulerūt puerū parētes iesu ī hierlm vt sisterēt eū dño: ⁊ offerrēt par turtuꝝ aut duos pullos colūbaꝝ. Aliud offertoriū. Unusquisq̄ vxorem suā diligat sicut seipm̄. vxor aūt timeat viꝝ suū. Oratio secreta. Ueneramur cōiugiū dñe illud virgineū: in q̄ natū credim⁹ illū q̄ p nobis circūcisus et in tēplo pñtat⁹ ⁊ in ara crucꝫ imolat⁹ est dñs nr̄ Jesus xp̄us fili⁹ tu⁹. Qui tecū viuit ⁊ regnat de⁹ p oīa secula seculoꝝ. Prefatio Et te in desponsatiōe btē ⁊c̄. Cōmunio. Erāt pr̄ ei⁹ ⁊ mater mirātes sup his q̄ dicebātur de illo. Et bñdixit illis simeon dicēs. Nūc dimittis seruū tuū dñe s̄m verbū tuū ī pace. Quia viderūt oculi mei salutare tuum.

Alia cōio. Quē scripsit moyses in lege ⁊ pphetis inuenim⁹ Jesum filiū Joseph a nazareth. Alia cōia. Fili q̄d fecisti nobis sic. Ecce pr̄ tu⁹ ⁊ ego dolētes q̄rebam⁹ te ⁊ descēdit cū eis ⁊ venit ī nazareth ⁊ erat subdit⁹ illis. Orō post cōione. Gratias agim⁹ tibi dñe p virgīali cōiugio iusti Joseph ⁊ marie: postulātes vt bñdicti fruct⁹ in eo nati ppetua suauitate fruamur. Qui tecū viuit ⁊ regnat ī vnitate spūssci de⁹ p oīa secula seculoꝝ Amen. S

Sequuntur conclu

siōes q̄dā sub q̄busdā articul: ponēde post finē s̄monis de purificatiōe marie virgis: q̄ incipit Suscepim⁹ de⁹ misericordiā tuam. ⁊ terminat̄ ⁊ pcere de⁹ bñdict⁹ ī secula Amen. ¶ Sequit̄ scedula faciēs p pmissis

a

D iustificatōꝫ ꝯdēnatōis facte per epm̄ parisiēsem ⁊ inq̄sitorē. Et pncipalit̄ ad honorē fidei ⁊ b⁹ sacri ꝯcilij. ⁊ ad ordīarioꝝ iusticiā ꝯsuādā seq̄ntes ꝯclōes attētē notet̄ q̄ poterit lati⁹ ꝯmōstrari

Prima conclusio

¶ Ad eos ñ spectat ppositōꝫ aliquā hereticare: h̄ ēt vt hereticalē iudicialit̄ ꝯdēnare. q̄ nullo mō ptiet ad fidē. h̄ ē q̄ nec expugnat T nec sequit̄ ad ea q̄ fidei credēda sunt. Exēplū de his. Citra sunt parra Ultra sunt ip arra Rex babylonie sedet. Et de similib.

Secūda conclusio.

Ad epos nō spectat ppositiōē aliquā hereticare mō dicto. sic q eoꝝ sīnia vniuersaliter liget oēs: vt est pcise sua sīnia. Ptꝫ. qꝛ nō hꝫ iurisdictiōē sup oēs. Nec est psumēduꝫ: q aliqs eps hoc intēdat. imo ɔtrariū iuridice psumendum.

Tertia conclusio.

Ad epos nō spectat ppositiōē aliquā hereticare q ex se ꝛ de iure penitꝰ dubia ē an ad fidē pertineat repugnāter. neqꝫ ē scādalosa. ꝛ pōt sine piculo eiꝰ vitas vl falsitas ignorari. Exēplū de istis. Deꝰ pt creare supmam spēm. Deꝰ nō pt creare nouā spēm. Uirgo maria fuit ɔcepta i pctō originali. ꝛ de silibus. q apud maiōs doctores i theologia nō corruptos i affectu vel itellectu iudicāt pbabiles. neqꝫ scādalizāt / nec oportet eas scire ad bn̄ viuēdū vl credēdū. Sic dicit Hiero. in ser. de ista vgo maria assumpta est i celū cū corpe. q meliꝰ ē de ea piecredere q aliqd temere diffinire / qđ sine piculo nesciri potest.

Quarta conclusio.

Ad epos spectat ppositiōē aliquā hereticare. h est vt hereticalē decernere / diffinire ꝛ determiare. q est explicite ꝛ ipropa vboꝝ forma ɔ scripturā sacrā. ptꝫ qꝛ ois talis est expsse dānata p scripturā / ꝛ anathematisata p ecclesiaꝫ. c. dānāmꝰ. Et de h nulla est cōtrouersia inter theologos ꝛ canonistas

Quinta cōclusio.

Ad epos spectat ppositiōē aliquā hereticare q sequit explicite euidenter ꝛ clare ex opposito sacre scpture. q̄uis n̄ i ppria ꝛ i eadē vboꝝ forma. Exēplū de istis. Christꝰ nō habuit neruos. Quilibet hōiustꝰ ē merito ne occidēdꝰ a qlibet. Iuramentū nō est tenēdū si dānificet iurantem in aliquo tpali Et ita de similibꝫ / quas nullꝰ sani iudicij dubitaret / vel negaret esse ɔtra ea que fide credenda sunt. vel i scriptura sacra formaliter cōtinent. Nec cōtra hoc est aliqs canon quātūcūqꝫ loquēs. qđ maiores cause sunt ad sedē apostolicā referēde. vnde similis est ratio p ista ɔclusione qualis p precedenti posita est. Hec aūt cōclusio maxime facit ad ppositū / de cōdemnatiōe nouē assertionū. ꝛ magis de cōdemnatiōe totius ppositiōis Iohānis parui. in qua sufficienter hec pposito. Etiā tyrannꝰ ꝛc. damnata inuēta est cōtineri. Fundat etiā i hoc rationabilitas requeste iudicialiter facte: q nō primo ferret sentētia sup accessorio: nisi pus determinato principali. scilicꝫ de fide in se.

Sexta conclusio.

Ad episcopos spectat de iure diuino ꝛ qbusdā de pia cōsuetudine legitime p scripta ppositionē aliquā hereticare. hoc est hereticalē decernere vel determinare neduꝫ doctrinaliter (sicut doctores theologici possunt) sed etiā iudicialiter / cū appositiōe decreti penalis cōtra subditos rebelles / si illa ppositio scādalizauerit diocesim suam. Et si est talis de qua possit habere sufficientem cērtitudinē p consiliū peritoꝝ in theologia. q repugnat eis / que fide credenda sunt. q̄uis aliqui etiā theologi dicerent ꝺ illa dubitare. Patꝫ. quia spectat ad episcopos de iure diuino multis locis explicato q sint potētes exhortari in doctrina sana. ꝛ eos qui cōtradicūt reuincere: pascēdo. s. gregē pabulo bone doctrine. et a mortifera phibendo Matth. xv. Attendite vobis ꝛc. j. Petri. iij. Malach. ij. Ioh. x. Ad Thimotheū ꝛ ad Thytū multis caplis. Hoc etiā habere debēt de cōsuetudine pia ꝛ laudabili episcopi apud quos sunt studia generalia theologie: sicut est parisiꝰ i oxonio ꝛ in praga. Uerū est q talis determinationem ligat vniuersaliter: nec tali auctoritate: quin ab ea possit appellari / ꝛ ad ɔciliuꝫ generale aut sedem apostolicā causa deuolui. Et sic intelligit capitulū illud Maiores cū suis cōcordantijs ꝛ glosis. Neqꝫ extimādū est q papa vellet aut posset oppositum cōclusionis statuere: quin lederet ius ordinarioꝝ ꝛ studioꝝ generaliū theologie: ꝛ qn fidei totiqꝫ hierarchie detrimētū afferret. Patet vltima ps cōclusiōis. qꝛ sicut dici solet lata est differentia int artifices sicut ē int theologicos doctores ppt iequalitatē exercitij i theologia ꝛ igenij diuersitatē / adeo q duo l'tres dūt aliqn̄ maioris auctoris esse q centū vel ducēti. pserti si appareat cā deprauatōis i affectu / q excecat iudiciū rōnis: etiā circa pma pncipia moralia. hoc patuit tpe hereticoꝝ: vbi a paucissimis catholicis multitudo coꝝ tādem superata est. Cōsurgit igit dubietas fidei i

aliqua ppositione. Nec ex multitudine sic
vel sic opinātium. alioqn articuli fidei ad/
huc essent dubij in fide. Sed sumit dubi/
etas errōnum intrinseca probabilitate ad
vtrāq3 partē ɔtradictōis. Propterea deb3
plātus vel papa vel ɔciliuum cōsiderare ra
tiones ꝛ causas dicēdi/magis q̄ multitu/
dinem dicētiū: sicut plures fuerūt ipsi cō/
mulsatiq facere requisiti. ꝛ q̄ ob hoc publi/
carētur deliberatiōes magistroꝝ/suppres
sis nominib9 eoꝝ q̄ nollēt nominari: vt fie
ret rationū adinuicē collatio. Queadmo/
dum in causis ppbanis dicta testiū ꝛ cau
se dicendi diligēter ponderant. Attendat
hic insup q̄ hec materia talis est: que ne/
dum spectat ad sacrā scripturā: sed etiā ad
naturalē ratione. quia versat circa p̄cepta
decalogi: que diuersis respectib9 sunt eui/
dentia in lumie naturali. Sunt nihilomi
nus pura fide credēda ex triplici radice. sc3
ex supnaturali traditiōe p Moysen ꝛ chri
stū. Et ex fine qui est eterna vita. ꝛ ex eo q̄
implenda sunt ex ꝟtutib9 infusis fide spe ꝛ
charitate. Hoc aūt cognoscere tenent ex/
plicite plāti ꝛ doctores. Nec p ignorātiā3
excusant de ptinacia vel errore: si talia ne/
sciant vel in dubiū vertāt. quia dubius in
fide infidelis est. Facit p trib9 his ɔclusio
nib9: q̄ inquisitores possunt cognoscere d̄
sortilegijs: si sapiāt heresim māifeste. Pos/
sunt igit a fortiori cognoscere de assertiōi/
bus hereticis. Facit etiā p hac sexta ɔclu/
sione ptestatio cōmunis ꝛ celebris/ que fit
Paris9 ꝛ Bononie in q̄libet actu theolo/
gico solēni: q̄ sc3 nihil asserendū aut senti
endū sit qd̄ sit in fauorē articuloꝝ paris9
damnatoꝝ. Est igit rōnabilis hec damna
tio: q̄ tn̄ fuit p epōs parisieñ. ꝛ magistros.
Facit ad idē iuramentū bacchalaureorū
incipientiū sententias. qd̄ in manu Cācella
rij parisieñsis ipi prestant.

Septima conclusio

¶ Ad epōs spectat vt in erroꝝ ɔdemnatio
ne semp p̄ferant interesse fidei. cuilibet in/
teresse psonali/vel traditiōe iuris pure po/
sitiui. Et oppositū facere est fauere heretì/
ce prauitati. q2 fit hoc in p̄iudicium fidei.
Exemplū. si fiat acceptio psonaꝝ sic q̄ ho
noꝝ eaꝝ p̄ponat honori fidei. Aut si pp̄ter
nō obseruationē alicui9 circūstātie iuris po
sitiui annullet iuridice vni9 tot9 pcessus ca
tholic9: nō explicādo annullatōis sue cau/
sam. Per h̄ enī dat intelligi q̄ pcessus fue/
rit errone9 in fide vel morib9. q2 fides ē p̄n
cipale in tali causa. pp̄terea dū fit absolu/
ta damnatio/videt p̄ncipale dānari apud
vulgus.

Octaua conclusio.

¶ Ad epōs spectat q̄ dānare possint erro/
res in fide ꝛ bonis morib9/etiā dū sunt in/
titulati noīb9 aliquaꝝ psonaꝝ. absq3 hoc
q̄ p̄us vel simul agat de qualicūq3 psona/
li interesse. Hoc sequit ex p̄cedēti. ꝛ practi
catum est in plurimis ɔsilijs. sicut pz dis.
xv. decreti. ꝛ. xxiiij. q. vltiā ex dictis Jsidori
Patuit etiā in ɔcilio romano/vbi p̄us dā
nati sunt libri wikleff etiā sub noīe suo: q̄
ei9 psona vel memoria dānari q̄reret. Et si
militer in anglia ꝛ in praga que dānatōes
hic approbate sunt. qd̄ fieri nō debuerat si
p̄dicte ɔclusiōes de aucte ordinariorum ꝛ
vniuersitatū essent false. Jllic autē aliq̄ ar/
ticuli damnant/q̄ minus ptinere videt ad
fidem q̄ illi de quibus agit.

Concludit ex p̄cedentib9 irrationa
bilitas annullatiōis sniaꝝ epi pa
risieñsis sup dānatiōe ppositiōis p̄/
dicte ꝑti in se tota. ꝛ in. ix. assertiōib9 suis.
ꝛ q̄ saluo honore q̄ debet p̄tensis iudicib9
in hac pte. Nec ānullatio suspecta est, de
fautoria heretice prauitatis ꝛ pucrsoꝝ moꝝ
sic est homicidiū seu mortuū fcm̄ subito et
p insidias sine diffidatōe absq3 iudicis au
ctoritate. sic de piurio sic de ipenitētia /ꝛ d̄
pmanētia i errore ac defensione ptinaci et
similibus.

Sequitur tractatu/

lus de illumiatōe cordis/ab eodē doctore
compilatus.

Illuminās tu mirabilit a mōtib9
eternis. loqt ad dn̄m pph̄a. turba/
ti sūt oēs insipiētes corde. Nimirū
q2 dic insipiēs. i corde suo nō ē de9. Aut si
dic i corde suo q̄m de9 ē/ꝛ cogitat sic ph̄i q̄
b9 māifestauit de9 inuisibilia dī p ea q̄ fcā sūt
ip3 tn̄ nō sic deū glificauerīt neq3 grās ege
rūt. pp̄terea obscuratū fcm̄ ē insipiēs cor
coꝝ. Possum9 āt mōtes etnos (vñ puenit il
luminatio mirabil) dicere tres psonas dist
ctas p̄rem cui appropat potētia. filiū/ cui
sapia. sp̄m̄ sanctū3 cui clementia. Quibus
appropriatis quasi tondē digitis q̄b9 de9
orbē tondēq3 radijs illuminat ꝛ venustat.

dans vnicuiqȝ rei modū specie et ordinē. Sed ecce cogimur in meditatiōe cordis exclamare cū pph̄a. Filij hoīm vsqȝ q̄ graui corde: vt q̄d diligitis vanitatē: z q̄ritis mendaciū. Relictis ḡ post tergum montibus istis eternis: fit cor graue terrenis incubans. fit vanū z inane/vanitatē diligens. fit cecū z insipiēs dū querit mendaciū. Cōquerebat̄ h̄ ppheta p̄sonā in se taliū exprimens Conturbatū est inq̄t cor meū pp̄ter grauitatē dereliquit me v̄tus mea. pp̄t vanitatē z lumē oculoꝝ meoꝝ. supple dereliquit me ppter cecitatē. Et tandē miserum valde q̄d sequit̄ z ip̄ȝ. Quid h̄ ip̄m nisi cor: non est mecū. q̄ppe p inania dispersum est: sicut meditat̄ inania. Redeat igit̄ ad nos ipsos cor nostrū: si tamē cordati nō excordes. sicut colūba seducta nō habēs cor/sumus. q̄n potius redeat ad deū: quaten⁹ illuminet̄ mirabiliter a montib̄ eternis sub meditatōe multiplici: simplici tn̄. Ecce dū leuam⁹ cordis oculos in mōtes istos: meditātes in eis potentiā ad cōterēdū cor durum. Sapientiā ad illuminandū cor cecū Clementiā ad cōuincendū cor ingratū gelidum z lapideū. Occurrit circa quodlibȝ hoꝝ triū q̄druplex meditatiōis radi⁹ splēdidus z chorusc⁹. Meditat̄ itaqȝ de⁹ ipse tanq̄ creator incōprehēsibilis. tanq̄ iudicator terribil̄ z horribilis. tāq̄ dn̄ator imperiosissim⁹. tāq̄ gubernator oculatissim⁹ z h̄ quo ad potentiā. Quo ad sapiam vero meditat̄ cor ip̄m deū sicut doctorē. sic ductorem. sicut medicū. sicut sacerdotē. Postremo clemētia mōstrat deum vt patrē. vt redemptorē. vt amicū z fratrē. vt sponsuȝ singularem.

Explicit de illuminatiōe cordis

¶ Sup esu carniū apud religiosos sancti Bn̄dicti tres breuiter ppositiones offerunt̄ vicesima Augusti. 1418

E Sus carniū in multis religionib̄ ordis s̄cti Augustini z Bn̄dicti pōt esse licitus z expediēs. z h̄ vl̄ ex piculi deterioris euitatione f̄m pabolā xp̄i de vtrib̄ veterib̄ z vino nouo. De cōmissura pāni rudis cū veteri. Aut ex dispēsatiōe vel interp̄tatiōe pape cui religionū statuta subdūt̄. Aut ex tolerata p eū vl̄ aliūde approbata ɔsuetudīe Aut ex ingrediētiū z nouit̄ p̄fitētiū p̄maria in obligādo se intētiōe. q: videbāt. Lita fieri neqȝ rep̄hēdi. alioq̄n nō voluissent sciētes q: displicȝ deo stulta z infidel̄. q̄ scȝ nō ipleretur pmissio. ¶ Esus carniū multis religionib̄ sancti Bn̄dicti tolerabilior z nōnullis est apud vtētes q̄ sit apō quosdā de nō esu gloriātos: ɔ nō vtentes tali abstinētia. B Marie dū h̄ faciūt: vl̄ vtētes dn̄ūdicādo temereqȝ dānādo. Aut ex pharisaica singularitate. Aut ex ɔsciētie ɔ sciam nimia scrupulositate. Aut fortassis in dubiū de pape vel supioꝝ ptāte vl̄ imp̄rudētia z indeuotione. Cōuenit aliq̄n talib̄ illa maledictio. Ue vob̄ q̄ decimat̄ mentā z ciminū z relīquistis q̄ grauiora sunt legis: vt grauius apud tales puniret̄ cuculle dimissio: q̄ fraternū z parēs odiū: detractio vel ip̄periū: fraus z periuriū. ¶ Esus carniū sicut et trāsgressio vel nō obseruatio ɔstitutionuȝ oīm regulariū. si asserat̄ ab aliquib⁹ religiosis esse generaliter z passim pctm̄ mortale. Sic asserētes temerarij sunt/crudeles z impij cōtra sanctos fundatores religionū z successores eorū. sunt insup inciuiles nescientes cū prudētia distinguere tp̄a/ etates mores z loca cū ceteris circumstātijs Porro si tales inducūt: recipiūt aut recipi cōsentiūt: z dant ɔsiliū ad ingressum religionum: in q̄b⁹ est cōmunis esus carniū abolitio. p̄terea vel obseruatio nō magne p̄tis ɔstitutionū regulariū. Tales inq̄ incidūt in hanc maledictionē xp̄i. Ue vobis q̄ circuitis mare z aridā vt faciatis vnū proselitum z c̄. Asserere postremo q: abbates z superiores religionū: possint de quocūqȝ licito vel ordinato in religione facere preceptum obligās ad mortale peccatū: pro omnibus subditis suis passim z vniuersaliter hoc est temerariū stultū z impiū. Sȝ neqȝ potest in omnib⁹ regula tradi neqȝ sub arte ɔstitui. Sunt eī̄ p̄ticulares casus infiniti. Uñ nec mediū v̄tut̄ ab Aristotele traditum est aliter q̄ put (sicut inq̄t) sapiēs iudicabit. Esset aūt i materia p̄nti sapiēs iudex. imo potēs decisor dn̄s n̄r papa. si pe cōi ɔsensu monasterioꝝ ordis s̄cti bn̄dicti fieret examinata p̄us p eosdē postulatio p ɔcordi stabiliqȝ ɔstitutōne seruādoꝝ z scismate ppulsato Sūt hec dicta sub pape iudicio. nō i approbatōȝ gulose voracitat̄ n̄ i ɔdēnatōȝ abstinēt̄ deuotōis sȝ p testimonio v̄tat⁹. Sūt p̄de posite tres ppōes d̄ n̄ esu carniū p cartusiēsib⁹. Sūt z p tertia p positiōe h̄ posita m̄lto lati⁹ ptractata. C

Sequitur quedam

argumētatio aduersus eos qui publice vo
lunt dogmatizare seu p̄dicare populo ꝙ si
quis audit missam i die illo nō erit cecus:
nec morief morte subitanea. ⁊ talia multa
Quā cōposuit magister Johānes Gerson
Cancellari⁹ ecclie Parisieñ.

m Ultipliciter incōueniēs esse videf
p̄dicare populo: ꝙ si q̄s audit de
uote missam in die: nō erit cec⁹ illo
die nec morief subito: nec carebit sustēta
tione sufficiēti corꝑalis vite. Et ita de qui
busdā bonis temꝑalib⁹. Primū: quia h̄ est
temerariū ⁊ supstitiosum asserere. Nā stat
añcedens verum cōsequente existēte falso
Stat em̄ ꝙ quis audit missam deuotissi
me: ⁊ tamē iusto dei iudicio illo die subito
morief: vel ad salutē suā: quia placita erat
deo anima illi⁹. vel ad dānationē: quia for
te postmodū statim peccauit: ⁊ ab insidia
toribus occisus ē vel appopletia ꝑcussus
Sic argueref de quocūq3 alio bono tem
porali. ¶ Ampli⁹ stat ꝙ bona illa de q̄bus
fmo sint alicui hoi i detrimētū sue salut'.
⁊ mala opposita in bonū suū. Ergo dicere
ꝙ missa vniuersaliter cōferat illa bona: est
dicere ꝙ in casu missa deuote audita opa
tur in p̄iudiciū salutis eterne. Pro hoc fa
cit qd̄ dicit Augustin⁹: multos in periciōe
ꝓsperitatū exaudiri deo irato: ⁊ paruisse i
apostolo de stimulo carnis. Et in pueris
quotidie cernim⁹ verbera eis in bonū ꝓ
uenire Rursus querif si nox includatur in
die. Et si sic: stabit ꝙ ꝑ auditionē misse q̄t
tidie de viginti quattuor in viginti q̄ttuor
horas potest aliq̄s dispositissim⁹ ad cecita
tem v'l ad appopletiā remanere sp̄ videns
⁊ nunq̄3 de appopletia morerer. Si dica
tur ꝙ nō includif nox: ostēdaf ratio. Item
taliter p̄dicare est ad iudaizandū inducere
populū dū ꝓ solis tēporalib⁹ cōmodis mis
sam audiet: aut p̄ncipaliter hoc faciet. Ce
D terū est dare occasionē irrisionis sacramē
ti ⁊ scandali verbi dei. quoniā si aliquis q̄
audit missam in die cadat in aliqd̄ p̄reno
minatoꝝ incōueniētiū: statim vidētes ac
clamabūt ꝙ falsum eis p̄dicatū est: aut iu
dicabūt fratrē suū: dicētes eū non deuote
missam audiuisse. Utrūq3 est incōueniens
⁊ malū: quare ⁊c̄. ¶ Porro querif: q̄re plus
operaf auditio misse p̄dicta bona tpalia:
q̄3 alia quecūq3. ⁊ sup qua rōne fundaf hec
assertio? Nō sup rōne naturali: sicut cōstat
nō em̄ medici hoc dicerēt. Nec sup attesta
tione scripture sacre ⁊ autētice: sicut est de
effectib⁹ purificātib⁹ sufficiēs fundamētū
ꝙ in nō ponentib⁹ obicē: causaf gratia in
sacramēto ⁊ susceptiōe. Conuincif ḡ super
stitiosū3 friuolū ⁊ vacuū: immo nociuū ta
lia ⁊ taliter asserere. Deniq3 potest euenire
sepius ꝙ mulieres onerate menagio: aut
paupes alij peccarēt audiēdo missam die
bus feriatis occupādo tp̄s: eūdo forte per
dimidiā leucā ad missam: ꝙ videlicz ea a
quę tenētur q̄uis mioꝛa bona sint obmit
terent. Sed ⁊ nulla potest verisimilitudi
ne colorari vnū qd̄ circa hoc dictu3 fuisse
referf: sc̄ senescere hominē ꝑ tp̄e ꝓ quo mis
sam audit: v'l eadē inter est. nec indiget hoc
reprobari. Si forte dicaf ꝙ aliqui sctōꝝ
sic dixerūt vt Augustin⁹. Primo r̄ndef: ꝙ
illud qd̄ ex sacra scriptura vel ex rōne fun
damentū nō habet: eadē facilitate cōtēnif
qua probaf. Sed ista assertio est hmōi: ꝙ
nec ex rōne nec ex scriptura sacra robur h3
immo poti⁹ ratio ⁊ sacra scriptura hāc as
sertionē impugnāt Ultra dr̄ ꝙ si q̄s docto
rum repiaf in libris autēticis suis public3
⁊ receptis: ⁊ nō in cedulis q̄busdā ꝯfictis
⁊ incertis ⁊ apocriphis talia posuisse pie
⁊ reuerēter glosand⁹ est: ⁊ nullo mō cruder
nude populo annūciādus ꝓpter causas di
ctas ⁊ similes. Dare ꝯo robur ⁊ pondus:
auctoritatis ⁊ allegatiōis in sermone pub
lico ⁊ a ꝑsona autētica talib⁹ cedulis icer
tis ⁊ nō receptis ꝑ ecclesiam est ꝑiculosissimū
⁊ ad errores innumerabiles inductiuum.
Nam quilibet ꝓ libito tales potest fabrica
re: sicut fit in intitulationib⁹ quibusdā ora
tionu3: ꝙ si quis eas dixerit habebit talia
⁊ talia temꝑalia. Que intitulatiōes vt cō E
muniter false sunt ⁊ supstitiose. et delende
⁊ male conficte. vel a scriptorib⁹ ꝓpter que
stum. vel a quibusda3 volētib⁹ scriptis suis
dare gl'iam ⁊ ꝑmanentiā. vel ab hereticis/
vel a melancolicis putātibus de somnijs
ꝙ sint reuelationes. ¶ Deinceps ꝑ p̄dicati
onē qualis dicta est popul⁹ q̄ est ꝓnissimus
ad supstitiōes curiositates et sortilegia cre
dendas reddif ꝓclinior: dū talia palā acci
pit in sermonib⁹ in quib⁹ fides recta solide
⁊ nude p̄dicanda foret ⁊ in ea populus nu
triēdus plus q̄3 in fabulis anilib⁹. Eas ita
q3 audi⁹ audiēte: ⁊ relatorib⁹ applaudent
lōge magis q̄3 p̄dicātib⁹ veritatē. ⁊ h̄ ꝓpter

corruptionē virtutis rationalis: ꝛ incurvationē eius in errores sicut patꝫ in pueris. Sed p̄dicator verꝰ nō applausuꝫ suū q̄rit ſꝫ populi pfectū. nec attēdit quid delectet inutiliter ſꝫ qđ pficiat salubriter. Forsan opponet̃ de quibusdā sanctis / apud quorum memorias fiūt p̄ces p certis infirmitatibꝫ depellēdis plꝰ q̄ȝ de aliq̄s. Rn̄det̃: q̄ i multis talibꝫ errorē populi p̄lato ꝛ negligētia nimis invaluisse pmisit. Nā ꝛ q̄dā imagines adorant̃ ab eis p̄ ceteris: vt q̄ antiq̄ores vel pulcriores: eas tn̄ ↄstat nullꝰ esse ꝟtutis. ꝛ innumerabilia sunt talia que sibi populus ↄfingit si dimittat̃ ambulare i adinventionibꝫ suis. Ceterꝫ in h̄ casu q̄ apponitur nō fit assertio generalis. q̄ q̄ requiret talē sanctū de tali infirmitate / indubitāter sanabit̃. Hoc enī esset falsum ꝛ supstitiosū ꝛ temerariū. nec ecclīa posset hoc statuere. nec vnq̄ȝ aliq̄s sobrie loquens sic itellexit generalit̃. ꝛ h̄ ꝓpter rōnes p̄tactas et siles. Dat̃ vero rōnabiliter pia spes seu credulitas. q̄ si quis erga talē sanctū orationē suam fecerit: sanctꝰ ille erit intercessor suꝰ erga deū. ꝛ si expediat saluti sue: nec aliunde ponat obicē / exaudiet̃. Provideat̃ tamen

f diligēter ne in modo orādi ponat̃ aliq̄d supstitionis ammixtū: vt q̄ dicat̃ talis numerus orationū sub tali forma / ꝛ in tali situ ꝛ in tali ordine. Alioquin tota oratio nihil haberet vtilitatis. Siquidē istud asserere semꝑ esset vanū ꝛ supstitiosum. quoniam sancti nō movent̃ talibꝫ observatiōibꝫ sed pia mens ꝛ piꝰ orātis affectꝰ atq̄ȝ devotio exauditionē operant̃. ꝛ cetera. Istō dictum sit ad rememorationē ꝛ attentiōem eorꝫ que forsan aliter p̄dicaverūt. vel sic p̄dicasse indicant̃: quatenꝰ data occasiōe sapienti eū sapientiorē efficiat: ꝛ sanet ea linguā plagā in cordibꝫ populi quā intulisse putat̃: vt verū sit illud. vna manus vobis vulnꝰ opemq̄ȝ feret. Nec estimet̃ ab aliquo scriptū h̄ esse detractiōis ac mordacitatis causa: sed pie emulatiōis: sic deus scribēti misereat̃. sic errores suos talibꝫ cōmonitionibus / aut aliter corrigere semper velit et dignetur Amen.

Sequuntur instru-

ctiones Johānis Gersonis cancellarii parisiensis ad magistrū Johem maioris instructorē dn̄i Lodovici delphini Viennēsis. filij Karoli septimi francorꝫ regis.

e Sunt oīes docibiles dei. Incipit hoc ex ꝓphetis Jesus Joh. vj. Est autē docibilitas seu docilitas tam active q̄ȝ passive: quatenꝰ homo sit aptus vt doceat vel vt doceat̃: doctore tamē semꝑ deo. Non aūt parvipendēdū h̄ donū sup cuiꝰ electione laudavit dn̄s Salomonem puerū. iij. Regū. iij. Dabis inq̄t servo tuo cor docibile. Quocirco laudādꝰ est noviter electꝰ in pedagogū ꝛ instructorē / seu p̄ceptorē illustrissimi p̄ncipis dn̄i Delphini moderni: qui se reddit ꝛ petit docibilē i hac pte. ¶ Pro cuiꝰ docibilitate notate sūt ↄsideratiōes que sequunt̃.

Prima ↄsideratio.

¶ Rectificet̃ in p̄mis intētio docēdi vł officium exercendi circa dn̄m Delphinum vt fiat p̄ncipaliter ad serviendū sibi: nō tā q̄ȝ hoī sed deo ꝓpter regnū celorꝫ ꝛ iusticiam eius. hoc est ꝓpter meritum vite eterne g potius q̄ȝ ꝓpter stipendiū ꝑiture spe.

Scd'a ↄsideratio.

¶ Habeat̃ spes eruditionis ꝛ pfectꝰ desup a deo ꝑ orōnes humiles ꝛ ↄtinuas dū adhibetur doctrina quatenꝰ det ꝛ aperiat deus sensum ꝛ intellectū ad ꝑcipiendā scientiam. et hoc magis q̄ȝ ad ꝓpriā industriā.

Tertia ↄsideratio

¶ Querat̃ pmotio ad sacerdotiū q̄ȝ primuꝫ fieri poterit ꝓpter duo p̄dicta: quatenꝰ det dominꝰ exercitiū facere sibi ꝛ hominibus placitū. cū vtilitate propria spūali. q̄tenus insuper ꝑ hoc sacrificiū quotidianū trahatur a noxijs / ꝛ ad salutaria dirigat̃.

Quarta ↄsideratio

¶ Comparet̃ modis idoneis dilectio favor ꝛ auxilium familiarū domini Delphini. quos non minus oportet docibiles esse. Sed fiat docibilitas non autētico modo vł magistrali. immo quodam confabulationis mō seu cōmonitionis et ↄsilij / cū affabilitate gravi et affabili gravitate.

Quinta ↄsideratio.

¶ Comparētur tractatuli et libri presertim in gallico propter finem p̄dictū meliꝰ ↄq̄rendū. Et iā p̄dem cōposita fuerat epl'a

ad dñm tūc ꝯfessorē ꝑdecessoris ⁊ fris dñi Delphini pñtis cuiꝰ initiū est. Clarū preceptori. De libris aūt aliis poterit fieri specialis ꝯmonitio p scedulā: cū̄ uis nō sit mltum necessariū apd illuꝫ q̄ talia potuit aut potest aut poterit in futuꝝ p industriā propriam ⁊ laborē cōparare: vel pce vel precio vel pcario vel trāscriptōe: etiā ppria manu si nō aliter haberent ⁊ amici iuuabūt.

Sexta cōsideratio.

¶ Caueat̃ pterea descēdere ad pticularia: ne pedagogꝰ vel instructor faciat aliquid signis verbis vel opibꝫ. p qd ipse reddatur odiosus dño suo. p qd insup dñs veniat ī odiū lraꝝ: etiā si non deberet addiscere nisi paucissimas in diebꝫ multis. Cōputet̃ ad lucrū. vel (vt vulgo dicit̃) ad auantagium: quicq̄d didicerit sponte sua.

Septia ꝯsideratio.

¶ Obseruet̃ ne magister seu pedagogꝰ turbulentū se reddat aut iratū vel pcussorem dño suo: ſꝫ cū oīm māsuetudine nō adulatoria tractet eū / exemplo auiū que nobiles appellātur.

Octaua ꝯsideratio

D. ¶ Attendat̃ ne quolibet puerili defectu culpetur acrit̃ seu vehemēter. Sꝫ in plurimis obseruet̃ illud. Factꝰ sum sicut hō nō audiens ⁊ nō hñs in ore suo redargutiōes. Sꝫ nec̄ audiant̃ familiariū accusatiōes / faciliter dicentiū. Dñs delphinꝰ h̄ fecit: cur ñ increpatꝭ eū: cur nō corrigitis: Quia pfecto tales accusatiōes sepe pueniūt ex ignorantia vl' malicia magis q̄ ex prudētia vl' sincere charitatis beniuolētia. Si dicerētur inquit dño talia ⁊ talia: ptinꝰ obediret qui tñ hec inculcātes: nihil faciunt de sibi pceptis ⁊ cognitis p ꝯfessores suos ⁊ alios ⁊ iudiciū pprie rōnis. Talibꝫ igit̃ vl' nihil respondēdū est: vel dicendū cuꝫ modestia: bñ monetis: faciā qd dñs deꝰ ꝯcesserit de gratia sua. ¶ Deniq̄ ingenuū nobile plꝰ duci vult q̄ trahi: ⁊ laude pasci suauiter q̄ rigida quadā tyrānide coartari.

Nona cōsideratio.

¶ Prouideat̃ in pticulari silētio ⁊ studio q̄liter habebunt̃ historie vel fabule morales adaptāde. Uel apud dñm vel apud suos: iuxta qualitatē diei vel tpis vel loci. vel casuum pticularit̃ occurrentiū. put solēt fieri q̄stiones: quatenꝰ homo sit paratꝰ q̄ntuꝫ spectare poterit ad eū / reddere ratiōem super talibꝫ. Dicat tñ in multis ⁊ de mulꝭ q̄ forte sciam suā excedēt. Referamꝰ nos ad sacrā scripturā ⁊ ad fidē catholicā quā docet ecclia: ⁊ ad doctores catholicos q̄ elucidare sciunt eam.

Decia cōsideratio.

¶ Doceat̃ dñs delphinꝰ cognoscere nomina ⁊ imagines scōꝝ paulatim. pmo grosse. deinde magꝭ in speciali p vitas eoꝝ ⁊ legendas. Procurent̃ etiā hec ⁊ similia fieri p familiares.

Undecia cōsideratio.

¶ Cōmoneat̃ frequēter idē dñs delphinus: q̄s ⁊ qualis sit finis hoīs. ⁊ ad q̄d factus est. s. ad gliam paradisi: ⁊ euitatiōꝫ inferni. ⁊ q̄ vita nostra nō est sicut brutoꝝ. q̄ moriūt̃ cū corpibꝫ: cū ptinētibꝫ ad hāc materiā circa honorē dei ⁊ ecclie sue ⁊ scōꝝ. Et quō sunt oēs hoīes tā paupes q̄ diuites ⁊ reges sub eadē ꝯditōe nati. Et ido nihil meliꝰ hoībꝫ magnis / hūanitate / clementia ⁊ humilitate circa fratres ⁊ coeq̄les sibi in sorte beatitudinis future. I

Duodecia cōsideratio.

¶ Inducat̃ postremo dñs hr̄e specialem aliquā deuotionē ad quosdā scōꝝ specialit̃ ad ppriū angelū bonū ptegētem a malo. Tentet̃ etiā si fortassis ex aliquo instinctu vel respōso pprio: voluerit aliqueꝫ vel aliqs sanctos eligere / ad quos fiducialius ⁊ quasi familiariꝰ sit recursus cū obseruatione pceptoꝝ decalogi tā pme q̄ secūde tabule. put exponi sibi poterit ⁊ debebit iuxta pfectū etātis ⁊ gratie. ¶ Datum. Anno. 1429

Sequit̃ sermo factus. Lugduni in sancta synodo. Anno 1421. p reuerendū prēm dñm Johēm Cācellariū parisiēsem ī mēse octobri: tūc p̄sente reuerēdissimo patre dño Amedeo de talarū Archiepō eiusdē Lugduni ciuitat̃.

r Edde qd debes Matth. xviij. ⁊ in euāgelio dñice currētis. ⁊ ꝯsonat euangeliū pñtis ferie q̄rte de ficulnea cui maledixit dñs. q: nō reddebat fructum. ¶ Debet teste Gregorio formari sermo

doctoꝝ ſm qualitatē auditoꝝ. Nā altera
doctis: altera minꝰ eruditis: altera popu/
lo: altera clero lingua loquendū est. Hoc
aūt fieri nō poteſt ſine gratia illiꝰ cuiꝰ eſt
dirigere linguā. Que quidē lingua inua/
num laborat ad aures audiētis: niſi ſpiri/
tusſanctꝰ cordi affuerit audiētis. ꝛ niſi do
ceat q̄ cathedrā in celo tenet: ꝛ q̄ dat euan
gelizātibꝫ verbū virtute multa. Debet aūt
gratiā illā reddere quā pdidimꝰ in Adam
Uirgo illa grā plena que grām pditā in/
uenit apud deū. Reddat igit̃ illā nobis ſu/
is pcibꝫ ꝛ interceſſione: vt detur efficax ỽ/
bum in aptione oris mei. Qđ vt impetre/
mus /ſalutemꝰ eā ſalutatiōe angelica dicē
do. Aue Maria ꝛc̄. ¶ Redde qđ debes.
K vbi ſupra. Poſtulat exigit ꝛ clamat iuſti/
cia. cuiꝰ officiū eſt reddere vnicuiq₃ qđ ſu/
um eſt: quatenꝰ verba paſſumpti thematis
obediēter audiat vnuſq̄ſq₃ noſtrū Redde
qđ debes. Q, ſi q̄s petiuerit: quid debeo?
debet ſic inquirēs a quo ſit. Iuxta quē ſit
ꝛ quid ſit. ꝛ ita reperiet ſe cōparationē ha/
bere ad deū: ad primū: ꝛ ad ſeipm̄ ſeu ſpiri
tum ppriū. Deꝰ ſupra ſe eſt. Proximꝰ iuxta
Propriꝰ ſpūs intra. Clamat igit̃ iuſticia
cuilibet homini. Redde qđ debes deo. qđ
primo. qđ ſpiritui tuo. Que tria cōtinet p
hemiū orōnis dñice: dū pceptis ſalutari/
bus moniti ꝛ diuia inſtitutiōe formati au
demus dicere Pr̄ noſter q̄ es in celis. Red
damꝰ igit̃ honorificētiā paternalē. Si pr̄
inquit ego ſum: vbi eſt honor meꝰ? Proxi/
mo dilectionē fraternalē: q̄ vnus eſt pater
noſter. ꝛ ita fratres ſumꝰ. Spiritui noſtro
celeſtē imitationē ſeu cōuerſationē: vt con
uerſatio noſtra ſit in celis ſicut ꝛ pater no/
ſter in celis eſt. ꝛ mādatū habemꝰ a deo ꝛc̄.
¶ Bene habet. iacta ſunt noſtre exhortati/
onis fundamēta: ſupedificādo pſequamur
ſm decē pcepta legis. q̄ ſunt veluti decem
milia talēta cōmiſſa vnicuiq₃ hoi: ꝛ impſ/
ſa tabulis cordis p naturale iudiciū rōnis
qđ eſt lumē vultꝰ dei ſignatū ſup nos. Et
in tabulis lapideis fuerūt cōſequēter repe
rita tpe legis ſcripte. Ecce eñ quia pr̄ no/
ſter eſt ſupmus pater: debet ſibi reddi cul/
tus ſūme maieſtatis bonitatis ꝛ veritatis
ſm tria appropata patri ꝛ filio ꝛ ſpūiſan/
cto. Potētia patri. ſapientia filio. bonitas
ſpūiſancto. ¶ Sunt ſm hec tria: tria pme
tabule pcepta. Primū: non habebis deos
alienos. Scdm̄: nō aſſumes nomē dei in
uanū. Tertiū: memēto vt diē ſabbati ſan/
ctifices. Rurſus q₂ proximus eſt frater nr̄ et
filiꝰ p creationē ꝛ adoptiuā dignitatē. De
bet ſibi reddi honorabilitas: veritas et bo
nitas. Scdm̄ hec tria. q̄nq₃ pcepta ſecun
de tabule. Primū: honora patrē tuum ꝛc̄
ibi. honorabilitas. Poſtremo q₂ ſpiritus
noſter celeſtis eſt. debet ſibi reddi celeſtis L
imitatio ſeu cōuerſatio: vñ colligi poſſunt
duo pcepta vltima nonū ꝛ decimū. Que
ſunt: nō cōcupiſces domū proximi tui. Nec
deſiderabis vxorē eiꝰ Hec eñ duo pcepta
maxime regulāt interiorē ſpm̄ ꝛ celeſtē effi
ciunt: dū nō ſolū cauet ab ope quo ad pxi
mum: ſ₃ etiā cogitatione quo ad deū et ſe/
ipſum. Secundū: Nō occides Tertiū nō
mechaberis. Quartū: nō furtū facies. ibi:
bonitas. Quintū: nō loqueris ɔtra proxi/
mū tuū falſum teſtimoniū. ibi: veritas. In
decē iſtis talētis decē pceptoꝝ ſm quero/
tidem imaginari poſſumꝰ exactoris dicen
tes vnicuiq₃. Redde qđ debes. Ecce nob
apta eſt lautiſſima ſermonis materia. et ob/
miſſis interim cōquiſitiōibꝫ ſubtilibꝫ. quō
iuſticia dicat̃ ad deū: ad proximū ꝛ ad ſeipm̄
iuxta verā metaphoricā iuſticie denomīa/
tionē. Aperiamꝰ ꝛ aliā deductiōis viā ſeu
iam dictā ɔcordantiā: dicētes q̄ debemꝰ
acquitare nos deo. Math. xxij. Reddite
que ſunt ceſaris ceſari / ꝛ que ſunt dei deo.
Debemꝰ reddere proximo. Eccī. xxix. Redde
proximo in tempe ſuo. Et ad Rom. xiij. Red
dite honorē deo: cui tributum tributū: cui
vectigal vectigal cui honorē honorē. Se
quit̃ de bonitate interiori ſub vnico ỽbo
dū ſubdit. Qui eñ diligit legem impleuit.
Nā non ꝛc̄. vſq₃ plenitudo. ḡ ꝛ Math. vij
Oīa quecūq₃ ꝛc̄. Ecce debes o homo to
tum deo: q₂ fecit: quia refecit quia reducit
ab inferis: quia felicitatē pmiſit. Clamat
oīs creatura aduerſus hominē. Redde
qđ debes. Sol q₂ illuminaui. Ignis quia
calefeci. Aer quia foui. Terra q₂ nutriui.
Et oīa pugnabūt dicētes. Redde. Co/
artemꝰ ꝛ coaptemꝰ ea q̄ dicta ſunt: non ad
oēs hoīes vel ſtatꝰ: ſ₃ ad pſentē ꝛ hono/
randā ſynodū. i qua pncipaliter reſidet ſta
tus eccliaſticoꝝ, put diſtinguit̃ a ſtatu mi/
litantiū ꝛ a ſtatu burgenſiū. Et qm̄ ſicut
plenitudo legis eſt dilectio: ita plenitudo
poteſtatꝭ paſtoralis fundata eſt i dilectiōe
Ob hoc eñ collaturꝰ xp̄s poteſtatē petro
queſiuit ter an ipm̄ diligeret? Et ipſo ter re

spondēte. Tu scis dñe quia amo te. Subintulit Jesus ter. Pasce agnos meos. pasce oues meas. ¶ Erūt igr̃ tres ꝯsideratiōnes principales: iuxta ꝙ quilibꝫ pastor debet pascere triplicater subditos: verbo: facto ⁊ exemplo. Scdm̄ tres act⁹ hierarchicos ⁊ fm̄ ꝙ cōparat̃ quilibet: vt tactuꝫ est deo: primo: ⁊ spiritui suo.

D

Prima consideratio

principalis. ¶ Reddere debet deo, sibi ⁊ proximo om̄is ecclasticꝰ: ꝑsertim curā habēs animaꝝ: cognitionē atqꝫ sciētiā ꝑdictorū decē ꝑceptoꝝ. Ratio. Cōstat em̄ ꝙ ex officio cōpetit aliquibꝫ ista cognoscere ⁊ docere. Alioqn̄ eccl̄ia nō fuisꝫ sufficiēt̃ istituta sed nō inueniūt̃ aliqui qbus magis ex officio spectet q̄ꝫ plātis maiorib ⁊ minoribꝫ: epis scꝫ ⁊ curatis. inde ꝯiūgit apostolꝰ ista duo pastores ⁊ doctores. Et Matth. vlti. Ite docete. Et Actu. vj. Nō est equū nos relinquere verbū ⁊c. ¶ Prima doctrina. ¶ Officiū plātiōis exiget cognoscere legeꝫ dei: nedū ꝑ alios ſꝫ etiam ꝑ seipsos. Ratio. Alioquin pueri ⁊ laici possent esse prelati.

¶ Secūda doctrina. ¶ Officiū plātiōis obligat aliter maiores ⁊ minores ad cognitionē legis dei ⁊ ipīꝰ ꝑdicationē seu doctrinam. Ratio. qꝛ maiores debēt esse parati reddere rationē oīm̄ poscēti ⁊c. j. Pe. iij. Sufficit ad minores cognitio generalis ⁊ grossa. ⁊ similiter publicatio seu ꝑdicatio.

¶ Tertia doctrina. ¶ Officiū plātionis reddet rōnem ꝺ ꝑditionibꝫ subditoꝝ ꝑ doctrine defectū. Sicut euenit teste ꝓpheta. Propterea mōt ductꝰ eſt populꝰ meus captiuꝰ: qꝛ nō habuit scientiā. Ad hoc est parabola Ezechiel de speculatore ⁊c. ⁊ dictū christi de ceco duce cecoꝝ. Quarta doctrina. ¶ Officiū plātiōis est ignorātibus ⁊ mutis: pondꝰ ⁊ pōdus dānationis. Hinc videri posset ꝙ nō sunt in statu salutis: ꝙ nō faciūt fructꝰ suos. ꝙ ordinātes ⁊ tollerantes eos grauiter peccāt. Rursus ꝙ scole deberēt instituī: nedū ꝑ pueris sed ꝑ talibꝫ curatis. Rursus ꝙ ad habendū generaleꝫ tenorē diuinoꝝ ꝑceptoꝝ ⁊ articuloꝝ fidei Et similiter exigeri deberēt nō minꝰ sed plꝰ q̄ꝫ ad habendū tenorē synodaliū statutoꝝ.

A

Proinde quo ad practicā ⁊ modū ꝑdicationis: ꝑsertim vt vulgares inter cetera videntur attendēda que sequunt̃.

Secūda considera-

tio principalis. Reddere debēt ecclastici ꝑlati, minores ⁊ maiores gratis diligenter ⁊ sincere ministrationē sacramentoꝝ. q̄ sūt baptismꝰ cōfirmatio ⁊c. Ratio. Sicut ad primā cōsiderationē: quia ad aliquos spectat ⁊c. ⁊ non ad alios ⁊c. immo ꝓhibetur. Possent aūt tondē dari doctrine quot sūt sacramēta: de quibꝫ specialiter tractat̃. iiij. sentētiaꝝ. ¶ Prima doctrina. ¶ Ex debito pastoralis officij tenent̃ curati diligēter esse instructi in formis sacramentoꝝ: ⁊ in remediandis piculis occurrētibus in administratione eoꝝ sup quibꝫ debēt in synodis ⁊ visitationibꝫ ꝑncipaliter examinari. et si nesciant doceri ⁊ quādoqꝫ puniri. Prouenit em̄ quādoqꝫ ex ignorātia: ꝙ pueri non sunt rite baptisati vt ab obstetricibꝫ in casu necessitatis dū non sunt edocte ꝑ curatos sup forma baptizādi. Cōfirmatio non debet dari nisi preuia cōfessione. De sacramēto aūt penitētie quid dicemꝰ cū nō sufficeret tota dies exponere defectꝰ qui ꝓueniūt ex ignorātia cōfessoꝝ ⁊ negligētia ꝯfitentiū. Sed remittunt̃ hic ad opuscula super hac re cōscripta. ¶ Secūda doctrina. ¶ Ex debito pastoralis officij tenent̃ (vt dictum est) ꝑlati maiores ⁊ minores gratis sacramēta ministrare. Matth. x. Gratis accepistis gratis date. Hic autē esset grādis sermo: quomodo liceat ⁊/et quō non i administratione sacramētoꝝ pecunias accipe. Cōstat em̄ ꝙ dignꝰ est operarius cibo suo et mercede sua. Cōstat rursus ꝙ ista est principalis apud multos dotatio eccl̄iaꝝ curatarum. ¶ Tertia doctrina. Ex debito pastoralis officij debēt prelati curati ministrare sacramēta ministrare ꝑ se vel ꝑ alios idoneos: etiā cū periculo ꝓprie vite. sicut euenit tempe epidimiarū ⁊ pestilentiarum: ſꝫ nō terreant̃: quia hic est actꝰ ardentissimus similis martyrio: si fiat principalit̃ propter deū: ⁊ inde mors sequat̃: vt expresse determinat sanctꝰ Thomas. Hinc patet q̄ꝫ ⁊ tuꝫ honorādi sint curati verbo signo ⁊ opere a suis parochianis lōge amplius q̄ꝫ alii qui nō ita sunt obligati sicut religiosi ⁊c. Debꝫ itaqꝫ obligatio eē mutua quomodo ⁊c. ¶ Quarta doctrina. ¶ Ex debito pastoralis officij nō semp obligāt̃ pastores maiores ⁊ minores passim omnibꝰ petenti ministrare sacramēta. Sed possunt

E

z debent in multis casibus denegare. Exemplū de petentibꝰ eucharistiā in pascha: si sint notorie excōmunicati vel peccatores incorrigibiles. Item si nō appareat legitime ꝙ cōfessi sint. Secus si peccata essent occulta. Quot z quāta sint attēdenda specialiter in sacramēto cōfessionis z penitentie: valde difficile est exponere. quia si talis sacerdos vt populꝰ quomō docebit. Primo qui casus reseruati z quō remittēdi specialiter in excōmunicatiōe. Secūdo ō peccatis extraordinarijs: vt in cōiugatis zc. z suffocatiōe puerorꝫ. Tertio de restitutionibus nō in pios vsus: sed debitꝰ. Quarto de votis: quia fiūt nimia leuitate. Quinto de penitētijs publicis z ꝙ non sint arbitrarie. Quia nō reddimꝰ quod debemus. Iratꝰ dominꝰ iubet. Ite z effundite septē phialas ire dei. Apoc. xvi.

Tertia consideratio

principalis ¶ Reddere debēt ecclesiastici plati maiores z minores de seipsis tanꝙ de existentibꝫ in statu pfectiōis exercēde. z nō solum acq̄rende vt reddāt exempla sancte vite Ratio. Quia quilibet talis est in statu hierarchico. ad quē ſm Dionysiū spectat illuminare/purgare z pficere. Purgāt exēplo bone vite. Illumināt verbo doctrine: Perficiūt sacramentorꝫ ministratione.

¶ Prima doctrina. Status plationis tam maioris ꝙ minoris pfectior est vt sic ꝙ statꝰ religionis: salua reuerentia de honore oppositū dicentiū z omniū religiosorum quibꝫ in hoc nihil detrahit si veritas publicet. Et quidē de maioribꝫ platis pauci hoc negāt quin sint in statu maioris pfectionis. Sed attēdendo rationē facile ē inspicere nō affectionatis / ꝙ similis ratio militat p curatis. Constat enī ꝙ sunt in statu aut (vt tollat omis calumnia) sunt i gradu z ordine pfectiōis exercēde. Religio autem vt sic nō dicit pfectionē vel exercitiū perfectiōis: sed viā ad pfectionē acquirendam / sicut scala quedā. Videamꝰ igit si sequitur. Iste statꝰ est pfectionis acquirēde. ergo simpliciter est statꝰ pfectionis. Et an hoc adiectiuū acquirēde distrahat aut limitet vel restringat. ¶ Secūda doctrina. Status plationis tā maioris ꝙ minoris deb; habere ministrationē temporalis sustentatiōis sufficiētis z honeste a subditis Ista est doratio apostoli. j. ad Chorint. ix.

ad longū. Non ita predicātibꝫ ex sola priuilegij vel impetratiōis voluntate: nō officij necessitate sed cōducentes debēt z postulātes necessaria ministrare / ne populꝰ onere duplici cōteratur. ¶ Hic incideret sermo ō curatis quibꝫ insufficiēter puisum est: p illos qui decimas regulariter eis debitas recipiunt: z dimittūt eos nudos. Inde fit ꝙ non sunt in curiis capellani plures z scientifici, sicut bene reperit in alemānia z alibi qui exponūt euangeliū populo Nota de illis qui reputāt inhonestū predicare zc.

¶ Tertia doctrina Status plationis tā maioris ꝙ minoris non debet repudiari vel diminui in suo honore p exemptiōes voluntarias: aut impetratiōes subditorū sup facultatibꝫ alibi sacramēta recipiendi nō habita licētia suorū platorū. ¶ Quarta doctrina. Status plationis maioris z minoris debet admittere immo euocare gratāter z diligēter homīes instructos i lege dei z idoneos. vt in pdicationibus z sacramentorū ministratiōibus: sint eisdē adiutores: puiso ꝙ nō introducantur lupi vel vulpecule pro pastore. Et viceuersa tales euocati debent platos maiores z minores omi honore dignos habere signo verbo z opere: publice z secrete. Nota quid sit gradus. Gradꝰ est status proprie dignitatis. Nota hypocrisis tolerabilior ꝙ sodoma.

¶ Attendere debēt ecclesiastici ſm decem pcepta quomō regulēt vitā suam vt ita doceant Sint fideles deo nec supstitiosi aut contumaces: sed obediētes. Sint veraces non blasphemi. Sint custodes festorum. Sint honorātes platos suos z supiores. Non occidāt Non adulterētur. Non furētur Non sint falsi testes p detractionē; Nō sint cōcupiscentes malorū. Sit pseuerantiā ne dimissa repetātur. Tandē cū dominus venerit positurꝰ rationē, sit paratus vnusquisꝙ quid respōdebit quādo ex sententia dicet. Redde quod debes zc.

Predicaturis ad populū videtur ꝙ quadruplex dogma regulariter obseruandū. ¶ Dogma primū. Status dominorꝫ tā ecclesiasticorū ꝙ temporalium nō est acriter z aperte repbendendus ad populū. ¶ Secundū dogma. Status ecclesiasticorū etiā inferiorū: psertim curatorū z religiosorū non est acriter z aperte repbendēdus ad populū. Tertiū dogma. Status mulierū in ornatu vestimē

torum suoꝝ nõ videtur posse corrigi suffi-
cienter ꝑ predicatiões ad populũ. Quar
tum dogma. Status mercatoꝝ in frau
dulentijs ⁊ excessiuis appreciatiõibus q̄s
sub iuramẽto vel potius ꝑiurio cõfirmant
venientibꝫ ad primaꝫ emptionẽ: nõ videtur
posse corrigi sufficiẽter ꝑ predicatiões ad
populũ. Ratio primi est. quoniã per hu
iusmodi rep̄hẽsionẽ induceret̃ popul⁹ ma-
gis ad rebellionẽ murmur ⁊ detractiõem:
q̄ꝫ edificaret̃ ad obediẽtiã: patientiã ⁊ amo
rem. Attẽto q̄ nõ satis capiunt aut intelli
gunt ea que sunt dominoꝝ: sicut nec pue-
ri in scholis ea que sunt magistroꝝ. Attẽ-
to preterea q̄ vt frequẽter ad partialitates
⁊ dominoꝝ murmuratiões reperiunt̃ incli
nati. Sic ecõuerso nõ sunt inculpãdi ꝑ p̄-
dicatores populi vel subditi corã dominis
suis temꝑali vel ecclesiastica potestate fun
gentibꝫ ꝑpter innatã in multis dominoꝝ
superbiã atq̄ꝫ tyrannidẽ violentã. ¶Ei ptet
ergo p̄dicatoris lingua vario modo: iuxta
varietatẽ audientiũ docendoꝝ. prout Jo
hannes baptista legit̃ effecisse. Ratio se
cundi sumit̃ ex ratione p̄cedentis ⁊ ab expe
rientia. Unde p̄dicantes cõtra potestateꝫ
curatoꝝ vt suã extollant/ vel vt redditus
⁊ iura sua fraudulẽter p̄ripiant. nõ sunt co
adiutores sed oppressores. Rursus aliqui
habentes forte zelũ sed nõ ẜm scientiã: pre
dicantes cõtra curatos: cõcubinarios: as-
serendo q̄ missa eoꝝ vitari debet: etiã si to
R leret̃ur a p̄latis/ suscitauerũt maius incom
parabiliter scandalũ q̄ꝫ profecerit. Est igi-
tur potius adeũda postulãda ⁊ expectãda
prouisio p̄latoꝝ. que si nõ suffecerit vel ex
eoꝝ dissimulatione: vel ex morbi radicatio
ne in peccãtibus obstinatis. Restat vt cor
rectio remittat̃ diuino iudicio cũ quadam
ꝑmissione. sicut d̄ meretricibꝫ in republica
⁊ multis alijs criminibꝫ etiã publicis: non
minus enormibꝫ fieri necesse est ne scãda-
lum deteri⁹ oriatur. ¶Ratio tertij est. q̄-
niam potest stat⁹ ⁊ ornatus mulieruꝫ licite
variari iuxta personaꝝ nobiliũ locoꝝ q̄ꝫ
⁊ temporũ ⁊ maritoꝝ suoꝝ varietatẽ at-
q̄ꝫ voluntatẽ. Si igitur vn⁹ predicator de
testetur absolute vnũ cõmunẽ ornatũ i mu
lieribus: vt peccatũ mortale / quẽ alius p̄-
dicare poterit forte rationabiliter tolerabi
lem ⁊ licitũ: circumstãtijs hincinde pensa
tis. Hoc nihil aliud est agere q̄ꝫ scandala:
diffamatiões odia ⁊ scissuras iducere. Pro

pterea recurrendũ videtur ad prouisioneꝫ
veterũ romanoꝝ/ qui super ornatu femia
rum sic vel sic habẽdo/ leges statuebãt. im-
mo ⁊ viri super seipsos reperti sunt hoc fe-
cisse. ¶Et adhuc in ciuitate quadã alema-
nie magnifica: dicta Nurenberga lex ta-
lis dicitur obseruari: q̄ zonas argenteas:
pepla ⁊ tunicas non nisi certi precij quod
excedere nõ licet: instituisse et obseruare fe-
runtur. Nec obstat si dicatur q̄ talis orna
tus mulierum ꝓuocat inspicientes ad libi
dinem ⁊ ipsas ad superbiã et lasciuiã. quo-
niam null⁹ ornatus est. immo nulla est res
exterior qua non cõtingat abuti. Supra
modũ tamen videt̃ inuerecundia detestan
da sicut est frons meretricis. ¶Ratio q̄r
ti est quoniã experiẽtia doctrice predicato
res quãtumcũq̄ꝫ multiplicati ad populuꝫ
nullo modo reperiunt̃ impedire quin tales
excessus ⁊ ꝑiuria fiãt. et in eis predicatiões
nihil aliud q̄ꝫ cõtemptũ maiorem operan-
tur. Esset igit̃ prouisio facienda per leges
superioꝝ penales: quoꝝ fieret efficax exe-
cutio: q̄ certũ preciũ daretur i rebus vena
libus. sicut de vino ⁊ pane et quibusdaꝫ si-
milibus. Et quo ad blasphemias negãdo
⁊ vituperãdo atq̄ꝫ despiciendo deũ cuꝫ su-
is sanctis. videretur similiter ꝑ leges pena
les executorias: iuxta q̄ pluries attentatũ
est fieri ꝑ sanctũ Lodouicũ ⁊ alios ei vigi
lanter ꝓuidendũ. Debet predicator atten- S
dere ne nimia facilitate diffiniat aliquem
actũ esse peccatũ mortale: presertim in ope
rationibus que possunt aliquãdo bene fie
ri circumstãtijs appositis.

Sequitur respõsio

Johannis Gerson ad scripta cuiusdã er-
rantis de innocẽtia puerili.

Talia de me scribis vir erudite ⁊ fra
t . ter in Christi charitate dilectissi-
me: qualia mihi nequaq̄ꝫ vsurpo.
Neq̄ꝫ eñ me tali dignor honore: horreo po
tius hanc laudẽ: dũ inter nugas imo (par
ce frater vera dicenti) inter insanias falsas
memorata miscet̃. Fit nihilominus vt vel
in medijs occupationibꝫ tibi rescribere nõ
differat: tum zel⁹ meus redamare debẽs at
q̄ꝫ morẽ gerere tibi: qui me diligere non di
co simulas (seorsum a te hec fictio) sed ve-
re demonstras. Tum p̄terea spes qua con
fido te ei fidẽ non denegaturuꝫ quẽ tãto pe

cõmẽdaueris. Tũ deniq; pfessio mea de
beas erroribꝫ ⁊ vicijs ꝗ̃tum valet obniti.
Que iam effecit vt sub inuolucro quodaꝫ
nuper ediderim gallico sermone ꝗ̃tũ dici
cursus militã orationẽ non contra insanuꝫ
amatorẽ: sed aduersus scripta verba et pi
cturas ad illicitos amores amatorẽ moꝛ
te sollicitantes stimulãtes ⁊ vigentes. Poꝛ
ro neq; repetiturus sum: neq; in latinũ ver
surus eloquiũ ea q̃ ibidẽ disputata legisti.
Illic peroratũ satis arbitroꝛ scripta verba
⁊ picturas puocatrices libidinose lasciuie
penitus execrãda esse: ⁊ a republica chri
stiane religionis expulãdas. Et hoc quideꝫ
apud omnẽ intellectũ. q̃ ⁊ catholica fide il
lustratus est ⁊ nequaq; viciosa passiõe coꝛ
ruptus. Apud illos vero qualis oratio per
suadere sperabit qui suaderi nolũt quibus
suus error placꝫ: quos excecauit malicia eo
rum q̃ dati sunt in reprobũ sensum: q̃ auer
tunt oculos suos ne videãt in finẽ. q̃ deni
q; illud seuerissimũ maledictiõis genus in
currũt: vt mala ꝯsuetudine delectentur: vt
T blandiat mentiat q; iniq̃tas sibi. Inter q̃
les te numerare nec debeo frater charissime.
Et vt nunq̃ debiturus sim supplex oro. Pro
posui aũt decerpe aliqua eoꝝ que scriptuꝫ
tuũ hesterno sero monstratũ corrigẽda de
lendaq; cõtinet. Quid dico aliqua? cũ fere
oĩa (tecũ loquoꝛ frater) sint in hoc vel in
illo culpãda. Propterea scriptũ illud moꝛ
vt ipm recepis: si quid in me est cõsilij flam
ma rapax absumet: aut laceratũ minutatim
pget in obliuionẽ sempiternã. In p̃mis ta
men te tuiq; similes ammonitos velim: ne
sapientioꝝ actoꝝ ignorantiã habere vos
cõcludat tanta huius actoris vix inter me
diocres numerãdi tãq; hyperbolica admi
ratio. quẽ multi supant ꝗ̃tũ delphinis ba
lena britanica maioꝛ. ⁊ ꝗ̃tum inter ꝟgul
ta cupressi. Tu vero tibi nũc attende quale
precipitiũ parauerit attẽtata tractatio ma
terie theologice. Dicis itaq; q̃ puer bien
nis aut triennis sit in statu innocẽtie. Hec
est heresis Pelagij quã asserẽs ptinacit he
reticus est censendus. Ea insup multa q̃ ad
dissolutionẽ indissolubilis ratiõis agitasti
plus ⁊ plus te circũligant nodis eiusdẽ he
resis: exemplo animoꝝ laqueatoꝝ viscore
suo se volutãtiũ. adeo antiq̃ notiaq; est ob
niti veritati. Legat nõ ego sꝫ Augustinus
in de nuptijs ⁊ ꝯcupiscentia. p̃sertim in se
cũdo libro: videbit q̃d dico. Putasti tñ vt
arbitroꝛ q̃d putare nõ debueras pueꝝ ideo
esse in statu innocẽtie. vel quia ignorãs est:
vel peccati actualis nondũ reus. Sed ori
ginalẽ corruptelã morbide ꝯcupiscẽtie ad
uertere mẽs tua debuerat: que ab ea vt om
nes pessundat. Dicis id q̃d te scripsisse mi
roꝛ: si nõ pudet ⁊ penitet te amatoꝛ inquis
insanus solus bene iudicat de hmõi viciosa
immo furiosa passione. Alienus vero ab eã
(qualẽ me esse tu dicis ego nõ dico) eã nõ
nisi in speculo ⁊ enigmate recognoscit. q̃si
videlicet oporteat omes qui de vicijs recte
incorrupteq; iudicaturi sunt. vt eisdẽ prius
vicijs corrumpant. Longe aliter est. Nul
lus de viciosis operibꝫ fert iudiciũ puersius V
q̃ ipsi taliũ febrili egritudie aut letali moꝛ
bo corrupti: ⁊ abominabiles facti sunt in
studijs suis. Exempla a sensualitate suppe
tunt multa: male veꝝ examinat omis coꝛ
ruptus iudex: inquit Flaccus. Sed q̃ ad
dis membra secreta mulieruꝫ sanctificata
olim ex more fuisse: nescio qualis te biblia
docuerit: nisi forte tu aliã a nostra te penes
habueris. Aut si nõ monet te seducit q; il
lud Luce. Oẽ masculinũ adaperiẽs vul
uam sanctũ dño vocabit. Quid oro sanctũ
dño vocabitur? Si siles: respõdeo primo
genitus. Ceterũ actoꝛ tuus ⁊ pene deus tuus
plurima bona inquis scripsit: plurima val
de supra cõmunẽ doctoꝝ omniũ intelligẽ
tiaꝫ. quoꝝ lectio nõ nisi decies repetita co
gnoscit. Quid si etiã mala plurima nimis
⁊ multo plus plurima cõmiscuit bonis istis
ꝯtraria? Quid reliquũ ẽ dicere nisi cũ mo
re insani amatoris insanijsse variasse discoꝛ
dasse. ⁊ iuxta Therentianũ verbũ voluisse
cũ ratione insanire. Propterea opus illud
chaos informe recte nominat: ⁊ babyloni
ca confusio: et brodiũ quoddã alemãnicũ
⁊ ptheus in oẽs se formas mutãs. tale de
mum cui dici possit illud pueris decantatũ
Cõueniet nulli qui secũ dissidet ipe. Sa
ne q̃d d theologis introducit quos labi re
fers in amorẽ q̃nq; insanũ. quẽadmodum
mihi ipi cõminaris. A quo malo me auer
tat nõ cupido falsus. sed verus dilectiõis de
us. Istud positũ mihi visum est magis ad
diffamationẽ theologoꝝ q̃ ptinẽter ad rẽ
Et vt fortassis sub vmbra culpe maioris i
theologis isti sua crimina vel solarent vel
absconderẽt vel probarẽt. Nã si Tullius cũ
viꝝ eloquentẽ describeret: dixit esse cũ viꝝ
bonũ dicẽdi peritũ. multo amplius cũ theo

logũ nolo: vix debeo itelligere bonũ sacris
litis eruditũ. Age rursus si tu⁹ actor nõ ex
affectiõe inhoneste locut⁹ est. da rõnem q̃s
eũ impulerit ea introducere. ex q̃bꝫ rõ tam
x obsceno illoq̄ꝫ s̄mone loqueret̄. Ampli⁹
v̄o culpat̄ actor tu⁹ nõ q̄ introduxerit na/
turam de deo loquentẽ sꝫ q̄ taliter loquen
tem de his mysterijs q̃ sola reuelatio gra/
tuita ⁊ supnaturalis ministrarũt. Et quia
mein opusculi mei impugnatõne cũ insi/
gni femina miscuisti. quero si virilis illa fe
mina cui tu⁹ sermo dirigit̄: q̄ꝫ ita cõfuso
ordine vt nũc ab ea ad eloquentiã theolo/
gicam: nũc ecõuerso raptim migret. Si il
la inq̄ꝫ virago arguit erroneũ hoc ꝑ puer/
bio positũ: melius est decipe q̄ꝫ decipi. Nũ
quid nõ recte redarguit ostentu euasionis
tue tã anxia ⁊ ficta meditatio q̄ magno ra
tionis aculeo vrgebat te mulier qñ ad hoc
ↄfugisti vt diceres in hac pte librũ additi
one subdola deturpatũ. qd̄ qua rõne scire
potueris: nec dicis nec video. Illud subin
de hec mulier prudẽter attulit: q̄ ad lectu/
ram actoris tui erubescerẽt regine: erube/
scerẽt ingenia bñ morata ingenuoq̄ꝫ pudo
re p̄dita qualetuũ esse etiã scripta tua (ve/
lis nolis) ostendũt. Nihil eñ ibi obscenuꝫ
loqui potuit bona indoles tua. Nullum
quippe consequens est eas ꝑsonas taliter
agẽtes: se ꝑpterea de criminibꝫ suspectas
ostendere. immo v̄o si erubescũt magis sal
ua res est: vt therentian⁹ sermo dicit. Non
attingã oĩa: alioq̄n linea fere quelibꝫ eli/
minanda occurreret: vt cũ dicis nõ esse na
turalẽ appetitũ hoĩs cõiungi matrimoni/
aliter solũ virũ cũ muliere vnica: ⁊ solã cuꝫ
vnico. Hoc eñ ⁊ falsum est: ⁊ vni ex dictis
tuis inconsonũ: dum geniũ nature deũ de
fendis: quia inquis de sola matrimoniali
copula loquebat̄. Similiter quale est illõ
q̄ turpitudineꝫ actoris hac pictura celare
putaueris: q̄ malũ docuit vt cognitũ vita
retur. q̄ p̄terea vn⁹ tibi notus philocapt⁹/
remediũ sibi ex hoc melleo tosico velut ty/
riacam de veneno ↄfecerit. Oĩa q̄ppe ta
y lia friuola sunt. Illud s꞉ parũ catholice al
legatũ est dixisse quosdã Cantica cãticoꝝ
ob laudẽ filie Pharaonis edita. Nã q̃ di/
xit irreligiose mẽritus est. Illud v̄o magis
subdolũ videt̄ dũ ↄtendẽdo vis inducere
recursum ad librũ esse faciendũ. Nõ habet
liber inq̄s ꝑ oĩa sicut sonat cꝰ impugnatõ
Nolo ↄtrariti malo dare victas man⁹ ma

lo succũbere q̄ꝫ tã improba ↄtagiosaq̄ꝫ le/
ctio repetat̄. Porro finis scripti tui notat
illos curuasse genua corã Baal: a quibꝫ li
ber iste sp̄ret⁹ vilnit. Dicã libere qd̄ sentio:
ista introductio vel deprauat s̄niam/⁊ vici
ciosa est. vel tãq̄ꝫ scãdalosam iniuriosam ⁊
falsam heresimq̄ꝫ sapiẽs in fide ⁊ moribus
reddẽda est. Deniq̄ꝫ si serio dictum est. Tu
nunq̄ꝫ p̄conijs tuis tantũdem extollere ꝑ/
uitatẽ meã potueras q̄tũ vimpas: dũ cõ/
fingit tua forte libertas mecũ loquẽdi: ea
me scripsisse que scripsi: quaten⁹ hoĩes q̃s
scimus niti in vetitũ flamma maior exupe
ret animaretq̄ꝫ ad lecturã libri hui⁹ repetẽ/
dam: quasi videlicet ꝓfessionẽ meã cõmu/
tauerim i mendaciũ. ⁊ sit officiũ meũ ficte
agere in doctrina moꝝ. Et mihi ipsi more
actoris tui: imo christiane religioni diffi/
dere. Corde insup ⁊ corde loqui. Moriar
priusq̄ꝫ ista vnq̄ꝫ fictione palliat⁹ inueniar
Unde poti⁹ ne actorẽ tuũ iste dol⁹ infece/
rit. Dũ eñ amoris carnalis inducit vitu/
peria: cui⁹ laudes sepius extollit/ quid ni
s̄m tuã noticiã faciles ad illuꝫ aĩos ꝓnio/
res reddere studuerit? Quid de ꝓtestatõne
illa actoris tui loquar: quã ꝑ velamine q̃/
dam sue feditati supinducere conatus est?
Nihil inq̄t ip̄e de meo posui. Se g̃ recita/
torẽ nõ actorẽ ꝓfitet̄. Quãobrẽ nolite vos
admiratores sui laudẽ ei tribuere: si bñ di/
xit: sicut nõ vult maledicta sua in probruꝫ
ei⁹ versa iri. Si quedã arguẽda trãstulerit
Nolite p̄terea tãto ↄtra nos odio excande z
scere: neq̄ꝫ tã ampullosis v̄bis buccisq̄ꝫ tu
mentibꝫ in nos declamare. Si liber iste ꝑ
sua pte culpat̄. nõ eñ ꝑsonas sꝫ scripta (q̃s/
q̃s illa ↄfecerit) infamam⁹: nisi forte m ini/
strator potiõis toxicare etiã ab alio cõposi
te nõ inde culpa carere iudicãdus estimat̄.
Quale est iteꝝ (deus optime) ꝓtestari vnuꝫ
⁊ eodẽ cõtextu ꝓtestationi sue obuiuꝫ fieri.
Istud certe nõ est excusare se: sꝫ talit̄ agere
vt dicat̄ ex ore tuo: te iudico serue nequã.
Tandẽ v̄o ego te nunq̄ꝫ o christiana curia
animo lesi neq̄ꝫ verbo. Tu nõ oĩa potes
delicta corrigere: fateor. Alioquin quid di
uine iusticie in futuro seruaret̄? Sufficit i
multis redargutio ꝑ leges ⁊ edicta cõmu/
nia: sicut cõtra symoniã/furta/homicidia
adulteria. Ita contra hãc cõtagiosissimaꝫ
male loquẽdi vel scribendi licentiã: preser
tim vbi publicus accusator inuenit̄ null⁹.
Nihilomin⁹ habitatores tuos ecclesiasti/

cos miros: ego neq̃ sup libris mult? Oui dij: neq̃ sup magicis figmētis neq̃ nomi natim sup hoc libro ⁊ alijs conseruatis in multo℞ perniciē excusare ꝓpono. Illos ex cuso: quos officiū nulla ad damnandū cō stringebat. ⁊ qui ꝓ sua parte verbo vel scri pto generaliter aut specialiter (vt ergo nūc ⁊ multi pridē talia) reprobarunt. Neq̃ pre tereundū censeo ꝙ scribūt act⁹ apostolo℞ om̄es cōuersos nouiter ad fidē qui fuerāt curiosa sectati combussisse libros suos va loris denario℞ quinquaginta miliū. Ec ce corā deo quia nō mentior. Et ꝑ si quid in me est cui fidem dare dignū ducis: affir mo si solus esset liber actoris tui mihi pro prius valens mille libras ⁊ ampli⁹. Ego prius darē cū flammis rapacib⁹ exurēduz: q̃ venderē taliter publicandū. Unde q̄tuz afficiar. immo vero nō afficiar ip̄m relege re. nō quidē ex ignorātia: sicut tu reputas: q̄q̄ in me multa sit: sed ꝓ mea ⁊ alio℞ cō

A scientia. ¶ Itaq̃ memini me pridē gustas se iam ab adolescētia fontes illos oēs: aut fere om̄es a quib⁹ actoris tui dicta velut ri nuli quidā traduci ꝓdierūt Boeciū / Oui dium / Therentiū / Iuuenalē / Alanum. et de sancto amore Abelardū cū suo heloyde Marcianū capellā. ⁊ si qui sint alij. Sci to preterea ꝙ codicillū vnū cui⁹ titul⁹ est itinerariū mentis in deū a dn̄o Bonauē tura conscriptū (quē vno die perlegi) ego toti libro tuo: immo ⁊ decē talibus in ꝓfun ditate scientie opponere nō dubitauerim. Et tu ad intelligendū hūc librū nos adeo brutos ⁊ hebetes esse dijudicas. Attamen ꝓ hac cōmonitione tua: vt relegā ⁊ sic itel ligam ego vicē reddo. Lege frater ⁊ iteruz relege quartū librū de doctrina christiana Ille em̄ aliquāto plus affert difficultatis q̃ liber tu⁹ in vulgari. Animaduertes (cre de mihi) non esse factā iniuriā tyrannicam eloquentie si eam theologie sociauerimus Pudebit te forsan audacie allegandi ea q̃ non plene perspexeris. Augustinus plane tibi reclamat: tū expressissimis verbis ibi dem quarto de doctrina christiana in ip̄o operis vestibulo. Tum factis operū suo℞ tantis eloquentie viribus elaboratorum. q̄q̄ temꝑata modestia locutus sum si ad uerteris dū eloquentiā theologicā medio cri sermone loquentē esse introduxi curio sitatem quasi mihi iamiā opponēdam vi gilanter excludens. Postremo cessent ioci

frater optime: ⁊ melioris cause patrocinio dignissime. Taceat interim libido vl' vin cendi vel garriendi veniamus ad rem seri am religiosamq̃. Assero tibi si scirem ger manum meū cōposuisse talē librum / atq̃ publicasse. Penitere autē super hoc ꝓmo nitus ⁊ animaduersus sufficienter finali ter recusasse. Ego nō plus pro eo i hac im penitentia mortuo q̃ ꝓ damnato p̄ces of ferrē domino nostro Iesu christo. In quo bene vale: tradens te deinceps salubriori bus / castioribusq̃ studijs. neq̃ dans occa sionem scandali simplicibus Et si q̄d aspe rius dictū fortassis offenderit: da veniam mee fidei: multū de te presumēti: quia mul tum diligenti. Deniq̃ totum tū veritatis catholice zelo: tum desiderio ad salutez tu am deputatū habe. Et oremus pro inuicē vt saluemur. B

Sequitur tractatus
ciusdem de signis bonis ⁊ malis.

f. Ac mecum signū in bonum. Orat propheta ne sit de illorum grege / dicentiū. Signa n̄ ostra non vidi mus. Et quia signū in bonū / quod fit duz signatur lumen vultus dei super nos: co gnosci sepius habet per suū oppositū Pla cet enumerare quedā signa in malū: ne fal lat nos demoniū meridianum: signa p̄ten dens angelice seu virtuose sanctitatis.

¶ Unum signū malū est. Uelle per seipsuz semetipsum cognoscere / spernendo alio℞ consiliū: quasi melius cognoscat se ⁊ sua: q̃ alius quicūq̃. Hoc signū reperitur i pu sillanimi. ⁊ tanto deteri⁹ q̄to videtur hu milius. Hoc fit dū se nimis deijciens pre ponit superbe iudiciū suum superio℞ suo rum aut prudentio℞ iudicio. Alterum signū simile huic. Est negligere regulas euangelice legis / aut etiam recte rationis: Et se velle regere: quasi per inspirationes miraculosas: et per quedam interiora sen timenta. Non ꝙ ista sint abijcienda. Sed quia debemus agere prius quod in nobis est ẜm viam doctrine diuine legis ⁊ recte rationis: sperando / ꝙ vbi non sufficerent ista. Deus illuminaret: et suppleret residu um oratione mediante. mediātib⁹ insuper angelis vel hominib⁹ vel intus per sciēm. Alterū est. Multiplicare nimis cōsilia:

dum non quiescit homo in hoc vel in illo
ꝯsilio: nisi quis sibi dixerit quod versaṫ in
E corde suo: cū tamen om̄is querēs consili/
um, debeat antea preparationem animi ta
lem habere ꝙ deposita om̄i affectōe ꝓpria
atq̃ suo iudicio acquiescet sententie illoꝝ ꝗ
rum petit consiliū. Alioq̄n mereṫ illudi: et
merito fluctuat iugiter in incertū. Alterū
dū diligit homo laudātes se/ ꝛ fugit incul/
pantes se seu redarguētes: ꝯtra illō. Increpabit me iustus in misericordia. oleū autē
peccatoris ꝛc. Et coloraṫ istō signū aliq̄n
sub specie ꝯseruationis fame sue ad alterū
nō quasi de se curet: ꝫ de alioꝝ scandaliza
tione. ꝓpterea dicūt se velle honorari: non
culpari in publico. Alteꝝ simile signuꝫ
est: querere se sup om̄ibꝫ rumoribꝫ dictis d̄
eo aut ꝑsumptis: excusare laudes suas pre
ferendo: ꝛ alios deiiciēdo: quasi sit hoc in
vtilitatē reipublice: non in suā superbiam.
Alteꝝ est velut oppositū priori neglige
re penitus famā suā: sic viuēdo quasi cun/
ctoꝝ verba vel iudicia despiciat. qđ vtiq̃ ꝓ
cedit ex falsa libertate vel inconsulta patiē
tia: dum nō facit homo qđ in se est ꝓ cōser
uatione fame sue. Facit autē hoc dum ca
uet diligēter a causis veris scandali/ q̄tumuis
maliuoli puertant que agit in malū. Non
enī potest homo vel debet aliter conserua/
re famā suā q̄ ab om̄i specie mali semet ab
stinēdo q̄tuꝫ patiṫ hūana fragilitas. Sic
enī veritatē habet illud lombardicuꝫ. Fac
qđ debes eueniat qđ poterit. Alterū est
ꝑponere iudiciū suū nouū priscis sanctoꝝ
patrū institutis: quasi nō habuerint noti/
tiam vel experientiā talē qualē ipse habet.
Et hoc signū maxime fallit in moralibus
seu agibilibꝫ: in quibꝫ sancti p̄res diligētis
sime laborarūt. quoꝝ sententie magis imi
tande sunt Etiā vbi nō apparet manifesta
ratio. immo vbi videṫ oppositū facienduꝫ
ex quibusdā cōiecturis q̄ sunt nouitates ꝑ
D sumende ex zelo nō s̄m scientiā. Hoc signū
declarat Bernardus de duodecim gradi/
bus suꝑbie. gradu q̄nto. ¶ Signū malū.
Feruor indiscretus ꝗ male cuncta ministrat
impetꝰ. Et quia viciū ꝑceps: virtus tarda
vel matura. Et quia nō est in cōmotōe do
minus. sed in pace factus est locꝰ eius. ipse
q̄ cū tranquillitate iudicat: iubens ꝑ sapi
entē in māsuetudine ꝑfici opa. Propterea
differēdus est talis feruor quousq̄ sit i po
testate opantis velut equus sub freno.

¶ Signū malū. Scrupulositas nimia et
conturbata: hec ꝓuenit ex neglegētia nolē
te querere. vel ex suꝑbia nolēte accipe sapiē
tiorum cōsilia: nec ꝯscientiā suā captiuare
vt eisdem cōformeṫ. ¶ Signū malum
Utrobiq̄ ꝑsumptio ꝛ desperatio de diuio
auxilio. ꝑsumptio rēnuit cooperari deo. de/
speratio aūt nō expectat cooperationē dei se
cum. Mediū iter est sic operari vt totuꝫ gra
tie diuine tribuaṫ. ꝛ sic de gratia cōfidere.
ꝙ nō deseraṫ operatio faciendo quod i se est.
¶ Signū malū. Gloriatio in infirmita
tibus ꝛ defectibꝫ: ꝑsertim culpabilibꝫ: qua
si deꝰ mittat eos ne magnitudo virtutū ex
tollat mentē: ꝛ ob hoc veluti suꝑbire vnde
humiliari debuerat. Ob hoc ꝑterea negli/
genter agere ad tollenduꝫ defectus hmōi.
nec sup his debite penitere ¶ Signū ma
lum. Offerre deo opa sua vl' gr̄as quasi di/
gnum aliq̄d habeāt ex ꝑsona opantis ꝛ nō
potius sint feditates quasi pānus mēstru/
ate. aut sicut panniculi leprosoꝝ ꝗ ꝑ ꝯtinu
am saniē defluentē sordidanṫ. Sic oēs iu
sticie nostre q̄tūcūq̄ pulcre sint ex diuino
munere nihilominꝰ cōtaminanṫ qđammō
ex ꝯtinuo fluxu peccatoꝝ ꝛ defectuū saltē
venialiū: ꝑ vulnera ꝛ vlcera mentis. ꝛ ꝑ de
sideria oriētia ex infectiōe peccati origina
lis ꝛ q̄dā vulneratiōe. ¶ Signū malū
Querere nimis ꝯsolatōes spirituales ꝛ de
earū carētia murmurare vel impatiētē esse.
hoc est de diuina ꝓuidentia minus humi
liter sentire. que ꝯsolatiōes huiusmodi tol
lit rationabiliter. Prima. Quādoq̄ ad hu E
miliationē ꝓ ꝑterito vel futuro. Secūda.
Quādoq̄ ad desiderioꝝ augmētationem
Tertia. Quādoq̄ ad ꝓprie fragilitatis re/
cognitionē. Quarta. Q̄nq̄ ad habenduꝫ
cōpassionē sup alioꝝ desolatōne. Quinta.
Quādoq̄ ad pniam ꝓpriā ex tali carentia
cōsolatōnū ꝑagendā. sicut humanitas xp̄i
derelicta est vt pro nobis dolens satisface
ret. Sexta Quandoq̄ ad aliorum edifi/
catione vel adiutorium impendendum.
Septima. Quandoq̄ ad impletionē eo
rum que iussa sunt ne videant hostes sab/
bata: eaq̄ derideant dum operatio debita
deseritur. Octaua. Quandoq̄ ad solli/
citudinem ingerendā de retinendo dū ha/
bentur perturbationē omniū defectuū: etiā
venialium. Nona. Quādoq̄ ad clare sen
tiendum ꝙ tales cōsolatiōes non sunt vo
lentis ꝛ currentis per industriā humanā:

sed dei miserantis. Decima. Quandoqꝫ
ad purgandū peccata ɔtracta ex quiete ni
mia mentis: sicut mare cōmouendo se pur
gat. Undecima. Qñqꝫ ad expediendū si vult aīa
seruire deo expēsis ꝓprijs aut gratis sicut
cum talibꝫ cōsolationū stipēdijs. Duodeci
ma. Qñqꝫ ne premiet aīma hic in presenti
ꝑ benefactis quibusdā puniēda in futurū
ꝑ malefactis. Sunt enī tales ɔsolationes
gratie gratis date: que stant cū peccato. i
mo ꝑ quas ⁊ cū quibꝫ anima fornicat a deo
sicut regina fornicaret cū pulchro regꝭ nū
cio. Tredecima. Qñqꝫ postremo ne faciat
anima de corpe suo ī lachrymis ⁊ alijs ab
stinentijs expēsas penitētie graues ⁊ exces
siuas. ¶ Signū malū. Post pctm̄ sic ira
sci sibi sic indignari quasi fuerit in potesta
te sua stare. ꝓpterea nō statim resurgere ad
auxiliū ex alto: ſꝫ in seipso misere ɔtabesce
re. Exemplū de puero: qui auellēs se a ma
nu matris cadit in terrā: de hoc irascēs ꝑ
cutit terrā ceruice sua/nolēs assurgere: pri
usqꝫ vt manū matris rursus apprehēdat.
¶ Signū malū. Desidie post pctm̄ sic sibi
blandiri: sic negligere quasi sit humanum
peccare. nec hoc magnipēdere: ꝑsertim q̄
patet statim medicina ꝑ ɔtritionē vel con
fessionē. Hoc est enī peccare in spe: cū talit
F abstinere debeamꝰ a peccato quasi nunqꝫ
pateret remissio vt in morte. ¶ Signum
malū. Peccatū ideo fugere q̄ postea ɔfitē
dum: ⁊ magis dolere sup hoc q̄ꝫ sup offen
sa dei. Preponit itaqꝫ honor ꝓpriꝰ hono
ri diuino: dū plus mouet verecūdia cōfes
sionis vel eius penalitas q̄ꝫ offensa creato
ris. Signū malū. Desperatio de aliorū
saluatione: quasi nihil vtiliter fiat eis/vel
ꝑdicando vel monēdo. Hoc enī redundat
in iniuriā medici omnipotentissimi sapiētis
simi ⁊ optimi. Hoc ꝑterea venit ex radice
quita superbie quasi sit aliquis q̄ plantat:
aut qui rigat. Signū malū. Collætari vl̄
ridere sup aliorū defectibꝫ. Non enī hoc fi
eret sic ab eo qui se iudicaret similiter ⁊ ma
gis deliquisse. ¶ Signū malū. Indigna
tio ad peccatores quibꝰ debet compassio.
Oritur nimirū hec indignatio a reputati
one iusticie ꝓprie: quasi nunqꝫ eū ꝑpetrare
similia contingeret. Ad idem spectat cor
rectio cū exprobratione vel execratione et
contumelia. ¶ Signū malum. Uelle ca
rere tentationibꝫ: vtpote velle sic in mente
⁊ corpore quietari velut innocēs Adam.
Hoc enī frustra queret: immo et superbe. I
mo ⁊ noxie frequenter: cū gaudiū existima
re debeamus cū in tentationes varias in
ciderimꝰ: quatenus exercitati per virtutū
victoriā coronemur. Signum malum.
Apud eos qui positi sunt ex officio ad labo
rē actiue q̄rere solicite q̄etē simul ⁊ suauita
tem cōtemplatiue: velut in solitudine vel
ocio. Torquet enī ac distrahit mentē hoc
studiū: vt neqꝫ sufficiēter exequatur actio:
nec cōtemplatio habeat. Signū malū.
Judicare esse se in gratia cū certitudine ni
si per reuelationē clarā habeatur cū suffici
at pro statu ꝑsenti ꝓbabilis cōiectura. Ne
scit quippe homo an amore vl̄ odio dignꝰ
sit. Tū quia nescit an opera sua acceptātur
corā deo. Tū quia ignorat qua districtio
ne iudicent. aut quo fine terminētur. Tū
quia mentalis oculus cecutiēs est: putans
aliquādo de gratijs gratis datis vel acq̄si
tis gratiā esse gratū facientē. Tum deniqꝫ
quia angelus sathane transfigurat se ī an
gelum lucis: exufflans ꝑ aliquā latentē su
perbiā flammā charitatis. Conseruās ni
hilominꝰ lucē quandā acquisite seu cōsue B
tudinalis virtutis. ¶ Signum malum
Studere cōtemplationi: vel ad curiosita
tem sciendi quid est: vel ad solā voluptatē:
⁊ nō principaliter ad humilitatē: ⁊ ad dei
dilectionē sincerius exercendā. ¶ Signū
malum. Jactantia de stabilitate in hoc
vel illo bono proposito: que dicere facit.
Mallē mori mallem omīa mala pati q̄ꝫ h
malum facere. vel ab illo bono resilire. Nol
lem habere totū mundū ⁊ hoc bonū amit
tere. Sufficit nāqꝫ ad humilitatē: vt ꝑ sta
bilitate in bonis exoretur deus. ne nos in
ducat in tentationē qualemcūqꝫ: per quā
cadere contingat nos fragiles. Aut si ta
lia dicenda videntur. Addatur ſm affectū
presentē qualis sentitur aut adesse credit.
¶ Signū malum. Gloriatio de cōser
uatione exterioris hominis ab occupatio
nibus peccatorū carnalium: si derelinqui
tur interior homo in conculcationē vicio
rum spiritualiū. Exempli gratia. Siler
ligua carnis ī ecclīa tpe diuini seruitij. Ui
de ne perstrepet assidue lingua mentis in
conspectu dei. Uel ritando ɔ defectibꝫ fra
trum. vel respondēdo iniurijs eorum. Uel
admittendo diuersas fabulationes vicio
rum sub specie virtutū: vt correctōis vel ī
structionis ⁊ similiū. indignari dū cernis

apud clericos seniores fieri fabulatiões in ecclesia dei cernẽte populo. Indignare tibi ipsi qui sepe deteriores agis vidente toto celorũ choro. Signũ malũ. Affectio carnalis ad aliquid dũ tractandum est sincerum dei negociũ: queadmodũ .s. in confessione habẽda libenti⁹ auditur pulcer q̃ turpis. iuuenis q̃ senex. mulier q̃ hõ. peccatũ carnale q̃ spirituale. Aut si in collocãdo homie p salute sua plus attendit locus pprius aut ꝯsolatio ppria q̃ sue anime saluatio ꝛ q̃ vniuersalis ecclesie edificatio. Signũ malũ Dũ aliquis loqui vult aut claustrũ exire aut dominationẽ recipe. aut generaliter aliquid qđ cedit in honorẽ vel in quandã libertatẽ aut voluptatẽ suã agere/ si non mallet ꝓtunc q̃tum in ipo est silere: quiescere: subijci. ac honore tali vł libertate aut voluptate carere. Signũ quippe est latẽtis vanitatis ꝛ nõ edificãtis charitatis Signũ malũ. Predicare vł quicq̃ aliud laudabiliter facere: dũ arridet fauor ꝛ plausus. ꝛ dũ sup alios collaudaꝰ opans si cessantib⁹ istis cessaret ipse ab actiõe. Impellebat quippe eũ nõ charitas ꝫ vanitas Simile cognoscitꝰ dũ cupiditas lucri mouet/ nõ veritas. Signũ malũ Si quis mauult rẽ aliquã p se fieri minus bñ q̃ melius p alterum: nisi ratio altera cõcurrat p prij meriti vel exercitatiõis virtuose. Signum vniuersaliter malũ est qđ cõtradicit signo christi.

Sequitur sermo incomplet⁹ tamẽ eiusdẽ doctoris de natiuitate beate Marie virginis.

Que est ista que progrediꝰ quasi aurora cõsurgens/ pulchra vt luna: electa vt sol: terribilis vt castrorũ acies ordinata. Spectaculũ hodie nobis pponitur viri patres ꝛ fratres. spectaculũ omi admiratione dignissimũ: quia nouũ quia pulchrũ: quia electũ: quia terribile. Nouũ vt in nouitate vite ambulem⁹. Pulchrum vt feditatẽ viciorũ abijciam⁹. Electum ne reprobi vilescamus. Terribile ne potestates aduersas nimia formidine timeamus. Assurgam⁹ igitur ad hoc spectaculum toto mẽtis annisu. Nõ enĩ istic caro pdest quicq̃. Intueamur que sit ista que pgrediꝰ quasi aurora cõsurgens pulchra vt luna electa vt sol/ terribilis vt castrorũ acies ordinata. Inuenim⁹ q̃ est illa virgo alma/ virgo abscondita: que hodie velut aurora processit ad ortũ. Quã in primis salutemus ammirãtes ꝛ veneremur deprecantes ꝛ dicentes illud angelicũ Aue gratia plena domin⁹ tecũ ꝛc. ¶ Que est ista que progreditur ꝛc. Uerbũ istud ꝛ si litteraliter ꝛ allegorice ꝛ moraliter possit exponi. ipm tamẽ ad anagogicũ sensum hoc est ad supermentalẽ excessum nos aptius videꝰ inducere. Litteralis sensus ꝭm quosdã est d̕ turba filiorũ israel transeũte ex egypto per desertũ in terrã pmissionis. hoc est de synagoga: vel ꝭm alios (et magis ad rẽ nostrã) de virgine Maria. Allegoricus vero d̕ ecclesia Moralis de qualibet anima sancta Sed anagogic⁹ de anima p cõtemplationẽ singulariter sublimata. Fuit quippe synagoga q̄s aurora cõsurgens in exitu maris rubri. pulchra vt luna in progressu deserti. electa vt sol in susceptione legis ꝛ cultu dei singulariter. Et terribilis vt castrorum acies ordinata in debellatione cuiuslibet aduersarij. Similiter virgo Maria fuit quasi aurora cõsurgens in natiuitate: Pulchra vt luna in cõceptiõe filij dei. Electa vt sol in glorificatione. Et p defensione generis humani: terribilis vt castrorũ acies ordinata. ¶ Ecclesia vero fuit in patriarchis et ante legẽ quasi aurora consurgens. In prophetis ꝛ lege antiqua: pulchra vt luna. In lege noua gratie/ electa vt sol. ꝛ contra pestes heresum ꝛ viciorũ semp aduersas semp terribilis vt castrorũ acies ordinata. Uel quasi aurora cõsurgens in penitentib⁹. Pulchra vt luna in actiuis. Electa vt sol in cõtemplatiuis. Terribilis vt castrorũ acies ordinata: in martyribus vniuersis. ¶ Porro quelibet anima sancta est quasi aurora cõsurgens in cõtritiõe. Pulchra vt luna ratiõe fidei illuminãtis. Electa vt sol ratione charitatis inflammãtis Terribilis vt castrorũ acies ordinata: ratione spei cõfortantis. ¶ Anima postremo dum rapiꝰ ad supermẽtales excessus: dum scꝫ sedet solitaria ꝛ tacens: et leuat se super se: proprijssime cõparatur aurore cõsurgẽti. et ꝭm varios cõtemplationum modos: diciꝰ nunc: pulchra vt luna. nũc electa vt sol. nunc terribilis vt castrorum acies ordinata ¶ Dimisso interim sermone de synagoga et ecclesia ꝭm sensum: vel litteralem vel allegoricum. loquamur Primo de virgine beata litteraliter: ꝛ simul de q̃libet

anima sanctā moraliter. Deinceps de ani/
ma p cōtemplationē subleuata/ dicamus
aliqua anagogice et breuiter. Nihil errauit
Salomon q̄ leuat⁹ in spiritu ꝛ admiratio
ne suspēsus: futurā hui⁹ fortis mulierꝫ ma
rie natiuitatē (a longe licet intuens) excla/
mauit. Que est ista que pgredit̄ quasi auro
K ra cōsurgens: Uoluit quippe rē tantā sub
visibilibꝰ signis vtcūqꝫ notā facere: vt per
cōsiderationē sensibiliū que laudam⁹ ꝛ mi
ramur nos ad suā laudē ꝛ admirationē cō
surgamus. Hinc appellata est quādoqꝫ stel
la. quādoqꝫ celū. quādoqꝫ virga florida quā
doqꝫ cedr⁹ exaltata in libano: ꝛ cypressus
in monte syon. ꝛ plātatio rose in hiericho.
ꝛ oliua speciosa in campis. Et ita de ceterꝭ
innumeris quoꝝ nō est reddēda ratio p sin
gula. Sed de ipa aurora videam⁹ nomia/
tiū ſm tres ei⁹ pprietates que Marie cō/
gruūt. ꝛ p eas ostendit̄ pulchra vt luna ꝛc̄.
Aurora diei nunciatrix est. Roris genera/
trix. Latronū effugatrix. Sic Maria i or
tu suo verū solem iusticie nunciauit: quem
paulopost et se pepit: qui sola sua reuoluti
one verū diem attulit mūdo. De quo Sa
lomon. Orit̄ sol ꝛ occidit ꝛ ad locū suū re/
uertitur. Orit̄ in natiuitate: occidit in pas/
sione. ad locū suum reuertitur in ascēsione
De hac aurora trahi potest id qđ Pruden
tius in hymno cecinit. Nox atra. Hac ra/
tione Maria dicit̄ nō sol: sed electa vt sol.
quia proximiori similitudie solē imitatur.
Ceterū aurora est roris generatrix. sic ma/
ria mater est gratie: que gratia ros est celi/
cus ad irrorandū ariditatē agri nostri: at/
qꝫ fecundandū in oīni genere virtuosaruꝫ
plantationū. Alioquin sine gratie hui⁹ ro/
re mūdus erat terra deserta: loc⁹ horroris
ꝛ vaste solitudinis. sed hodie pdidit auro/
ra. hodie formata est terra noua. que tandē
rorātibꝰ celis desup/ germinauit saluatorē
Ac pinde Maria pulchra est vt luna. Lu
na siquidē mater humoris atqꝫ fecundita
tis existit. ¶ Deniqꝫ Mariā aurore cōpara
mus: qꝛ latronū effugatrix est. Ideoqꝫ est
terribilis vt castroꝝ acies ordinata. Itaqꝫ
surgēte aurora mucro latronis condit̄. et
oīnis errorū chor⁹ viā nocendi deserit/ ait
Ambrosi⁹ in hymno. Latrones istos non
alios accipiem⁹ ab eis in quos incidit ho
mo quidā descēdens de hierusalē visione
pacis in Hiericho pſentis mutabilitatis.
Hic est Adā de paradiso eiect⁹ in hanc
miseriā: vbi tales bestie silue ꝛ catuli leonū L
rugiētes facta nocte ptransiūt. Sed dum
oritur sol: dū scꝫ aurora cōsurgit cōgregā/
tur ꝛ in cubilibꝰ suis collocant̄: vt exeat no
uus homo ad op⁹ suū ꝛ ad opationē suaꝫ
vsqꝫ ad vesperā. Has pestes vniuersas esse
dicim⁹ mēbra serpētis antiqui: cui⁹ caput
ipa virga cōtriuit. Nōne igit̄ latronū effu/
gatrix est velut aurora. Nōne ob hoc insu/
per terribilis reddit̄ vt castroꝝ acies ordi a
ta: ¶ Nūc ad mores traducam⁹ que dicta
sunt: ꝛ dicam⁹ ꝙ aīma postq̄ȝ iacuit i terra
nocte peccati: seditqꝫ i tenebris ꝛ i vmbra
mortis: si tandē pia hec virgo Maria fa/
ciat orōnem p ea: lumē gratie circūfulget
in habitaculo aīme: ita vt incipiat aurora
fieri pulsis nubibꝰ ꝛ tenebris vicioꝝ. O, si
nō tepescat: si nō rursum decidat: ipsa pro
gredit̄ de virtute i virtutē quasi aurora cō
surgens vsqꝫ ad perfectā diē: ita vt de ea/
dem liceat exclamare. Que est ista que pro
gredit̄ quasi aurora consurgēs ꝛc̄. ¶ Licꝫ
preterea attīgere id quod sequit̄. Pulcra
vt luna: electa vt sol: terribilis vt castrorū
acies ordinata. Pulchra vt luna in vi con
cupiscibili rōne dilectionis ꝛ deuotionis.
Reddit enim deuota dilectio animaꝫ pul/
chram ꝛ facit ead humorē lachrymaꝝ. Ta
lis erat que dixit. Anima mea liquefacta ē
vt dilect⁹ locutus est. Electa vt sol: in rati
onali rōne cognitiōis quā nō habuisse cō/
querūtur impij dicētes: ꝙ sol iusticie nō il/
luxit nobis. Terribilis vt castroꝝ acies or
dinata: in vi irascibili. Ratione diuine pro
tectionis. Nā quia iā anima habitat in ad
iutorio altissimi: ipsa in protectiōe dei celi
cōmorat̄. Fortitudinē hanc expert⁹ est ille
luctator Jacob surgēte aurora q̄ ab ange/
lo bñdictus emarcuit in femore: ꝛ claudi/
cauit nō pdens fortitudinē sed cōmutans
Perdidit carnalē ꝛ spiritalē adept⁹ e[illegible]
ter illi de quibꝰ pphera. Qui sperāt i domi
no mutabunt fortitudinē. Pulchritudini
anime tāq̄ȝ lune nocet vmbra terrenoꝝ af/
fectuū. quibꝰ interpositis fit eclypsis hor/
rida ꝛ turpis in aīa. Hos effect⁹ vt desere M
retis/ aīa vestra (viri patres ꝛ fratres) dixit
cum psalmista gemebūdo voto. Quis da
bit mihi pennas sicut colūbe ꝛ volabo et
requiescā. Dehinc feliciter datuꝫ est quod
sequitur. Ecce elongaui fugiēs ꝛ mansi in
solitudine. Expectabā eū qui saluū me fe/
cit a pusillanimitate spūs ꝛ tempestate.

Circa hoc est ꝯside-

ratio. ¶Si q̄s vult pulcritudinē sue deuo
tionis ꝛ dilectiōis custodire: vt aīa sua sit
pulchra velut luna plena que in diebꝫ suis
lucet taliter studere ne ad terrenū passiona
biliter afficiat necesse est. Hoc ṽo ꝛ si fieri
possit in mūdo: lōge tm̄ facili⁹ est assequi in
claustro. ꝛ tali claustro quale vestꝝ est. vbi
supiores nō sunt ditiores ꝛc̄. Euenit nihil
omin⁹ aliq̄n vt religiosus q̄ magna immo
om̄ia ꝯtēpsit a seculo veniēs afficiat a par
uis in claustro. aut q꞉ ad modicos hono-
res hilarescit: ad ꝯtumeliā leuē cōtrahit et
tristis est. De cultello vel calamo / aut aliq̄
tali exiguo sollicit⁹ est. aut litigat vt ali⁹ de
diuite regno. Rursus aie fulgorē solarē nu
bes varia fantasmatū circūuolantiū ꝯtur
bat ꝛ obscurat. ꝛ multo ampli⁹ dense cali-
gines vel suspitionū ꝯtra fratres vel opini
onū et supstitionū a recta fidei pietate dis-
sonaꝝ impediūt. O, si has nubes atq̧ ca-
ligines q̄d aduehat quesierꝭ: Rn̄deo q̄ fre
quētius a vēto supbe curiositatis insufflā-
tur. qn̄q̧ nihilomin⁹ inuitis nobis insibi-
lant a serpēte antiquo ad nostrā vel ꝓbati
onē vel exercitationē vel punitionē.

Circa hoc est ꝯside-

ratio. ¶Religiosa mens q̄ꝫto potest ampli
us insistere debet vtilibꝫ ꝛ salubribꝫ doctri
nis: nō varijs atq̧ pegrinis. Interest etiā
sua vt occurrentē fantasiarū turbā repellat
manu sollicite ꝯsideratiōis ꝛ meditatiōis
ad diuia: vt ibi nostra fixa sint corda (orat
ecclia) vbi vera sunt gaudia. Ita em̄ quere
tur de⁹ in simplicitate cordis. ita a piculo
insanie ꝛ imaginatiōis fantastice atq̧ tur
bulente seruiēs deo liber erit. et lucebit ī eo
sol intelligētie q̄si sine nubibꝫ rutilās. At-
tamen si tales fantasias circa inutilia aut
noxia neq̄q̄ꝫ et toto abijcere sufficim⁹ sicut
nec vētos ꝯtinere: nostꝝ est illos cōtemne-
N re ꝛ p nihilo ducere. Agam⁹ iter nostꝝ nō
retinētibꝫ nos latratoribꝫ istis demonibus
nec pusillanimitate puerili deficiam⁹: de
ijcietes vltro nos in volutabrū luti. Si ei
nō ꝯsenserim⁹ nullū est pctm̄. imo vero ma
gnū ꝛ magnū meritū cōparat. Hic contra
scrupulosos ꝛ timidos sermo long⁹ posset
interseri. Animā nostram ad extremū dies
oīēs grē efficit terribilē / tāq̧ ipa sit acies
castroꝝ. h̄ est virtutū ordinata. ꝯtra quam
mūdus caro demonia diuersa mouēt ṗlia
Sed ne timuerim⁹ qm̄ plures p nob̄ sunt
q̄ꝫ ꝯtra nos. Nihil est aūt qd̄ nos timidos
ꝛ fragiles efficere valeat / si nō venerit nob̄
pes supbie: q̄ vtiq̧ inutilis est. imo p̄ceps:
lubric⁹ ꝛ pestifer: qui nō ꝑmittit aīam stare
nec mirꝝ cū baculo arūdineo innitat.

Circa quod est ꝯside

ratio ¶Religiosa mens in om̄i tribulatiōe
ꝛ āgustia ꝛ ꝯflictu vicioꝝ debet ꝯfugere pe
dibꝫ orōnis ad illā que est demonibꝫ terri-
bilis velut castroꝝ acies ordinata. Et hec
est beata dei genitrix ṽgo. cui⁹ hodie cele-
britas natiuitatꝭ honorat. Felix aīa cui da
tum fuerit de nocte culpe ꝓgredi ad auro-
ram ꝯsurgentē gratie: vt eā sub ammirati-
one fas sit intueri ꝛ dicere. Que est ista q̄ ꝓ
gredit quasi aurora cōsurgēs. Deinde ꝯue
niat eidē aie qd̄ sequit. Pulchra vt luna in
deuotiōe. Electa vt sol in cognitiōe. Terri
bilis vt castroꝝ acies ordinata in diuia ꝓ-
tectione. Pulchritudini nocet vmbra ter-
renoꝝ in solitudine / ne q̄d desiderēt ne ꝑde
rent terrā ꝛ paradisū. cognitioni nubes fan
tasmatū. Radicat homo ex cōsideratōe. ex
locutione in silētio. ex tentatiōe sicut canes
Et hec tantundē dicta sint de sensu lr̄ali ꝛ
morali nostri thematꝭ. tū ad laudē virgis: O
tū ad nostrā instructionē qualēcunq̧.
¶Sensus anagogic⁹ vocat nos ad excel
sius aliq̄d ꝯsiderandū ꝛ ꝯtemplandū in ṽ
bis ꝑmissis: vt nō de quauis aīma illustra
ta luce gratie h̄ verbū accipiat. Sꝫ de aīa
que iā statū pfectoꝝ viatorū attigit: et ap-
proximauit statui beatoꝝ. qualis erat ani-
ma ṽginis nostre etiā in h̄ seculo. Et itaq̧
spectaculū grande ꝛ admiratiōe exclama-
tioneq̧ dignissimū: videre aīam ꝓgredien
tem de tenebris mūdi hui⁹ sensibilis / ī lu-
cem mūdi supioris spiritualis. vt exinde fi
at velut aurora cōsurgēs. Hoc em̄ solis ꝑ-
fectis / ꝛ ipsis raro datū est p statu vie. Et q̄
niam vos viri patres ꝛ fratres in h̄ vocati
estis sup ceteros religiosos vt grām hanc
adipiscamini. Propterea em̄ solitudo ma-
gis amica vobis est ꝛ magis indulget / di
cere hic aliqua meditat⁹ sum. nō tā mea q̄ꝫ
aliena dicta excpta balbutiēs ꝛ garriēs qua
lia vos pfecti⁹ q̄ꝫ ego q̄ loquor intelligere
aut recognoscere poteritꝭ / sicut verba arti-
culata q̄ aut pice aut psitaci cōsuetudie au
diendi pferūt. homo audiēs bene cōcipit.

cū ab eis sensus omnis ignorel: sȝ est in eis sine mēte son⁹. Uenerabilis Rich. de sctō Uictore in suo de ɔtēplatiōe. ꝛ beat⁹ Bernard⁹ in multis opusculis. tū noīatim ad vr̄os frēs de monte dei. ꝛ ceteri pterea q̄ de ɔtēplatiōe animi ɔscripserūt: porūt cōsormiter ad eleuatos phos: q̄ aīa nostra duas facies habet fm̄ q̄s pōt se interponere: vl' interserere ī duobȝ mūdis vl' seculis. vn⁹ mūd⁹ est sensibilis cōis hoībȝ ꝛ brutis. Et dū in hoc mūdo aīma p cognitionē sensitiuā interiorē vl' exteriorē circūferl: dr̄ habere suā diē quasi materialē atq; corpalē: qr̄ iam respectu reȝ nō cognoscentiū versal ī lumine cognitiōis: vbi ipē in tenebris ꝛ q̄dam cecitate nulli⁹ cognitiōis delitescunt Hoc die maxima ps hoīum ɔtenta est: q̄ vltra cognitionē istā reȝ sensibiliū nulla cognitio spūalis illumiat. Est nihilomin⁹ vltra mundū sensibilē. Mūdus q̄dē spūal' pfectior. cui⁹ cognitio nō p sensum sȝ p spiritū acquiril. Et hec cognitio dū radiat ī spū nostro causat diē quandā spūalē ꝛ imaterialē q̄ adeo clar⁹ est. adeo lucid⁹ ꝛ seren⁹ vt ei collat⁹ hor dies nō immerito tenebra dical ꝛ nox ꝛ caligo. Dū igil aīa eleuat se supra diē cognitiōis sensualis: ad hanc cognitionē spūalem pgredi dicil: quasi aurora ɔsurgens. Sȝ nūq̄ absq; singulari miraculo pōt p hac vita tantū pgredi vt veniat ad pfectā diē atq; meridiē: sȝ expectal in celis. Salomon igil vidēs aīam in ɔtēplatiōe suspēsam ꝛ pgredientē ꝛ illumiatā ammiral ꝛ querit. Que est ista q̄ pgredil q̄si aurora ɔsurgēs: Ita cōmemoratū est ex aliorȝ dictis q̄d sit aurora ista in aīa rōnali iuxta sensum anagogicū. Sed quō fiat ista pgressio si pgat aliq̄s a me querere: Respondeo q̄ nec doctrina humana nec industria docere sufficiūt. Sola est vnctio q̄ h̄ pdoceat q̄ᵹ nō nihil pficiūt tā doctrina q̄ᵹ industria. Et de hac re multi multa conscripserūt vt Bonauētura ī itinerario suo Alius in septē itineribȝ eternitatis. Ali⁹ in tractatu cui⁹ initiū est vie syon lugēt. Gilbertus ī omelia quadā sup Cātica. vbi ipē ibidē sic loquil. Anima q̄ digna habita est pgredi h̄ modo q̄si aurora ɔsurgens habȝ istud. eo q̄ aliq̄n est pulchra vt luna. q̄nq; electa vt sol. q̄nq; terribilis vt castrorȝ acies ordinata. Cū em̄ anima ptingere nequeat vt sit aurora talis: nisi supra se leuel ad diuina ꝛ diuia v̄tute. Ista subleuatio ꝛ cōsurrectio fit aliq̄ñ p magnitudinē deuotionis ex influxu clemētie ꝛ misericordie dei que appropriat spūisancto. Q̄ñq; p magnitudinē cognitiōis lucide ex speciali influxu sapiētie diuie que appropriat filio. Q̄nq; p magnitudinē humiliatiōis et tremoris sub potētia diuine maiestatꝭ que appriat patri. Prima cōsurrectio fit tanq̄ᵹ a luna. Nam mare quēadmodū feruescit ꝛ eleuat se in se. sicut dicit pphēta mirabiles esse elatiōes maris. ꝛ h̄ fit a v̄tute lune dominātis humoribȝ. Nō aliter aīma ex influxu diuine clementie ꝛ misericordie affecta q̄dammodo in deuotiōe feruescit ꝛ ebuliēs leuat se supra se ¶ Incōplet⁹ est hic s̄mo nec est cōpertū q̄ᵹtum desit q̄ exēplar nullum pter impfectū vnicū repertū est apud sanctū Uictorē paris.

Fundamentalis responsio p duodecim ɔsideratiōes ad quesita reuerēdissimi p̄ris ac dn̄i. H. de chalācō epi Auniciēsis: ɔtra fratricellā quendā pferentē orōnes pticulariū feminaȝ ꝛ laicoȝ deuotoȝ: actibȝ hierarchicis ecclīasticorū sacerdotū ꝛ doctoȝ peccatoȝ.

Prima consideratio

¶ Eccl'ia fundata est a xp̄o nedū stabilissime supra firmā petrā: sȝ etiā sapiētissime et ordinatissime. q̄m si oīa q̄ sunt a deo ordinata sunt s̄m aplm̄. Hoc maxime repil. in ecclesia. que dr̄ ideo terribilis vt castrorȝ acies ordinata.

Secūda consideratio.

¶ Eccl'ia fundata est in suis ordinibus ad exēplar celestis hierachie. Propterea dicit Johes in Apoc. q̄ vidit eā descēdentē d̄ celo. Moysi q̄ȝ pceptū est vt s̄m exemplar q̄d sibi ostēsum fuerat ī mōte faceret omnia.

Tertia consideratio

¶ Eccl'ia s̄m tres act⁹ hierarchicos. q̄ sunt purgare illumiare ꝛ pficere: ɔtinet tres ordines pncipales. s. supmū infimū ꝛ mediū. Supmus purgat illuminat ꝛ pficit. ꝛ non ecōtra. Infim⁹ purgal illumial ꝛ pficil. et nō ecōtra. Medi⁹ pticipat ī vtroq;.

Quarta cōsideratio

¶ Eccl'ia ɔsistit pncipali⁹ in ordine primo

⁊ secũdo q̃ȝ in tertio q̇ est ordo laicoꝝ ⁊ maxime feminaꝝ quibꝫ act⁹ hierarchici nullo modo ↄueniũt: nec ordines sacri nec p̄dicatio publica vel solẽnis iuxta ꝓhibitionem apostoli.

Quinta cõsideratio

¶ Ualor ⁊ dignitas actuũ hierarchicoꝝ i ecclia ꝑncipaliter attẽdit̃ ꝑ reductõeȝ corporis mystici seu politici ad corp⁹ xp̄i verꝝ R
qđ in eucharistia sacramẽtaliter cõtinetur ⁊ qđ vsq̃ȝ in fine seculi ꝑmanebit nobiscuȝ ⁊ ita necesse est ꝙ vsq̃ȝ in finẽ seculi sacerdotium ꝑmaneat sicut ⁊ lex xp̄i. qꝛ cessante sacerdotio cessaret lex ꝑ argumentũ apostoli Unde statim exprobrat̃ error asserentiũ. qꝛ tempore antixp̄i lex christiana a deuotis mulieribꝫ ⁊ laicis solũ defendet̃.

Sexta consideratio

¶ Ualor actuũ hierarchicoꝝ p̄ferẽdus est actibꝫ nõ hierarchicis. sicut ⁊ ordo ꝑm⁹ et secũdus infimo p̄ferunt̃ ꝑ rõnem ⁊ auc̃tem ſm deductionẽ doctoꝝ p̄sertim Dionysij: in de ecclastica ⁊ angelica hierarchia. vñ ꝓtinus elidit̃ error et temeraria p̄sumptio asserentiũ ꝙ vita ⁊ orõnes deuotaꝝ mulierum pl⁹ valẽt q̃ȝ multe orõnes ⁊ misse sacerdotũ peccatoꝝ. Primo quia p̄ferũt personas statibꝫ. Secũdo qꝛ temerarie ⁊ scandalose iudicãt de ꝑsonis sacerdotũ. Deniq̃ȝ nutriũt q̃ȝtum in eis est arrogantiã et p̄sumptionẽ in mulieribꝫ ⁊ laicis quos laudant ⁊ p̄ferunt.

Septima ↄsideratio

¶ Ualor ecclasticoꝝ sacramẽtoꝝ nõ ꝑdit̃ ex peccatꝭ ministrantiũ: si ministrãt in fide ⁊ intẽtione ecclie: sicut est de eis rõnabilit̃ p̄sumendũ. Cui valori sacramẽtoꝝ nõ est p̄ferenda quouis mõ sanctitas vł deuotio simpliciũ, maxime mulieꝝ ⁊ laicoꝝ de infimo gradu ecclie quibꝫ non cõpetit hmõi sacramẽtoꝝ ministratio regularis. Uñ cõuincit̃ temeraria ⁊ scãdalosa assertio preferentiũ act⁹ singularũ ꝑsonaꝝ actibus hierarchicis sacerdotũ: etiã si aliunde fuerint peccatores: qꝛ nõ inde sacramẽtoꝝ sanctitas violat̃. Et oppositũ dicere est heresis pluries ⁊ expsse damnata.

Octaua cõsideratio

¶ Ualor p̄dicatõis autẽtice: pastoralis scȝ ⁊ doctrinalis attẽdit̃ ſm tres act⁹ hierarchicos. q̇ sunt purgare illuminare ⁊ ꝑficere qm̃ solis hierarchicis cõpetit ex officio publica ⁊ pastoralis p̄dicatio. Uel cõmissis seu missis ab eisdẽ. ⁊ nullo modo mulieribꝫ nec alijs etiã deuotis si nõ mittant̃ a deo imediate vel ab homie. Sed nec credẽduȝ est dicenti se missum a deo: nisi manifeste docuerit. S

Nona consideratio.

¶ Assumptio stat⁹ ꝑfectiõis q̃ȝto pl⁹ hȝ difficultatꝭ ⁊ arduitatꝭ: tãto dȝ stat⁹ hmõi cum maiori cautela ⁊ circũspectiõe sapient̃ declinari. vel humiliter cũ magno timore ⁊ tremore suscipi Facit ad h̄ parabola xp̄i ꝺ volente turri edificare aut aduersarijs occurrere. Illud insup̄ Sapiẽtis. Altiora te ne quesieris: qꝛ etiã displicet deo stulta ⁊ infidelis ꝓmissio Deniq̃ȝ non om̄is armatura que fortiũ est ↄuenit debilibꝫ. Exemplũ de Dauid q̇ cũ armis saul incedere ñ potuit.

Decima ↄsideratio.

¶ Assũptio stat⁹ ꝑfectiõis exercẽde spectat ad p̄latos tã maiores q̃ȝ minores: q̃ruȝ statu cõnectit̃ ius ⁊ debitũ tres act⁹ hierarchicos exercẽdi circa subditos: purgãdo illos ⁊ ꝑficiẽdo ꝑ sacramẽtoꝝ dispensationẽ cũ annexis. Hũc ꝑo statũ quomõ liceat aut ñ liceat appetere vel renuere vel retinere. nõ est hic disserendũ. Satis hic sit dicere ꝙ stat⁹ iste p̄ferẽd⁹ est ⁊ honorãd⁹: etiã si ꝑsonas culpabiles habuerit. Inducẽdi quoq̃ȝ sunt subditi de tertio ordie ꝙ istos colãt neq̃ȝ dijudicẽt neq̃ȝ diffamẽt: faciẽtes oppositũ in suis p̄dicationibꝫ vel alibi seditiosi sunt ⁊ scandalosi ↄpescẽdi: qꝛ nutriũt vicia rebellionũ in subditos. Deniq̃ȝ tollerabilius est in ecclia sacerdotes de ordine hierarchico (q̃ȝuis sint peccatores) habere q̃ȝ nullos: ⁊ honorare ꝑ statu ⁊ hierarchico actu q̃ȝ cõtemnere ꝑ suspecto reatu. Attendant h̄ diffamatores p̄latorũ: maxie curatorum. Sȝ neq̃ȝ sunt exemptiões in huiusmodi stat⁹ hierarhici p̄iudiciũ faciẽde.

Undecima cõsideratio.

¶ Assumptio stat⁹ ꝑfectiõis acquirẽde: qui vocat̃ cõmuniter stat⁹ religiõis cuiuslibet habẽtis tria vota essentialia religioni tali vltra generalẽ regulã christianam sub vno abbate christo ⁊ vicario suo sũmo

pontifice otinet in obseruātijs specialibus
T z facrictis seu positiuis arbitrarijs multaz
latitudinē z varietatē: sub qua stare potest
sal⁹ z obseruatio regularis. de quib⁹ eēt vti
lis valde declaratio: sʒ nō est p̄sentis breui
tatis. Sufficiat hic tāgere q̄ nulla est ob
seruatio seu ostitutio regularis supaddita
legi xp̄i sup qua nō habeat summ⁹ pōtifex
auctoritatē interp̄tādi variādi vel tollēdi
vel dispensandi p circūstantiaz z varietate:
sicut z factū est notatum in regula fratrum
mino℞. cui interp̄tatiōi qui resistit ptinaci
ter z arrogāter: dei ordinatiōi resistit. Et p
ɔsequēs ordinatiōi sancti Francisci. cui⁹
nō potuit esse alia ordīatio valida q̄ꝫ a deo
vel sub deo.

Duodecima ɔside

ratio. ¶ Assumptio pfectiōis acdrēde si fie
ri debeat a quolibet suscipiente cū magno
labore timore z tremore (put notū est cōsi
deratiōe nona) Hoc tñ potissime ɔsideran
dum est z obseruādū in sexu muliebri. q̄ fra
gilis. qui seductibilis. q̄ vari⁹ semp z mu
tabilis. q̄ pnus ad supstitiōes suscipiēdas
z prinas ad errores susceptos p̄dicaꝫ a san
ctis z a p̄bis q̄b⁹ experiētia ɔsonat vniuer
sa. Sʒ augeꝫ periculū si regularis obs̄uā
tio fuerit in quadā solitudine q̄ a sctō Be
nedicto z ceteris pculosissima nō exercita
tis iudicaꝫ si in fame siti z nuditate sup cō
munē modū. si in vigilijs supra modū cere
brum turbātib⁹. si in summa ponaꝫ in pro
prio z cōegestate: maxime si petere neque
unt p se. q̄ inclusē. z questores vix fideles
z puidi repiunꝫ. Dū preterea refrigescit cha
ritas multo℞. z dādi facultas crebro minu
itur ppꝫ quottidianos casus aduersus do
mesticos z publicos Rursus si femine ille
in exercitijs q̄si solis spūalib⁹ ad que vix at
tingūt viri pfectissimi dedicanꝫ: si careant
ipse solidis doctrinis. si doctores pbatissi
mos nō habuerint Si voluerint accipe i
velamē malicie libertatē sp̄ūs. Si curiose
voluerint esse semp discētes z nunq̄ꝫ ad sci
U entiā veritatꝫ puenietes. aut si doceri tota
liter refugerint. Si nō añ bene pbate fue
rint in exercitijs p̄cepto℞. Si criminatri
ces fuerint vt loquiꝫ aplus. si se suāq̄ꝫ reli
gionē alqs sint p̄ferentes. qd̄ non sine arro
gātia damnabili fit. Si gaudēt laudibus
pp̄ijs quasi sint digne hīre visiones z reue
latiōes a spū sancto tanq̄ꝫ sacerdotes z do

ctores (p̄ferri seclares) indigni sint. q̄b⁹ cre
dāt a q̄b⁹ ɔsilia r̄cipiāt q̄s ñtereāꝫ z honorēt
que subinde suas orōnes p̄ferant vel p̄fer
ri gaudeāt actib⁹ hierarchicis secularium
q̄ sunt: missas celebrare. sacramēta mīstra
re. p̄dicationib⁹ insistere. Et q̄ sepissime vi
sum est vt in multis q̄ talia repiunꝫ: ne mł
to deteriora z abominabiliora loquamur
que etiā cogitare pudor est Iudicet prudē
tia dño℞ plato℞. maxime summi pōtificis
circa tales z talia q̄d agendū: q̄ si in viris
religiones inueniunꝫ ita collapse. quid ex
pectandū erit de feminis: Deuot⁹ est (fate
mur) z honorādus femine⁹ sexus: sʒ cū sum
ma discretiōe regēdus. Plane nō sufficiūt
ad hoc frēs girouagi sine litterꝫ sine supio
ribus legitimis: questū estimātes pietatez
quales notāt sancti p̄res esse deterrimū ge
nus monacho℞.

Articuli qui dicūtur

fuisse publice asserti in ciuitate Auiciensi.
Anno. 1428.

¶ Prim⁹ articul⁹ q̄ p̄ualet oratio deuo
te mulieris vel laici q̄ꝫ multe misse peccato
ris presbyteri. Hec assertio temeraria est:
scandalosa z repudiāda tanq̄ꝫ derogās sta
tui ecclesie hierarchico: ac pinde fauēs he
retice prauitati. Superbiā insup z rebelli
onem in subditis feminis z laicis generās
Non obstāte si i aliquo casu pticulari z ra
bili possit habere veritatē. ¶ Secūdus.
q̄ vita vni⁹ deuote psone vtilior est eccle
dei q̄ꝫ p̄dicato℞ inflato℞ vel p̄dicantiū ver
bi diuini p̄dicatio. Hec assertio sic genera
liter plata falsa est erronea temeraria iniu
riosa z scandalosa: seditionis insup rebelli
onis z inobediētie nutritiua in subditis. z X
ecclesiastici ordinis turbatiua. z ideo talis
retractāda. ¶ Terti⁹. q̄ fratrib⁹ mino℞
bus nō licꝫ habere aliquā rē aliquo modo
p̄ter caballum sup collū. Hec assertio redu
citur ad temerariā z p̄sumptuosam diiudi
cationē auctoritatis summi pontificis. q̄
regulā fratrū minorū (sicut de iure potuit
z expediens iudicauit) exposuit ¶ Quar
tus. q̄ magni clerici z doctores tempe an
tichristi erūt primo puersi z seducti z sui er
roris z secte defensores z fautores. Iste re
pentite seu moniales z simplices psone so
lum erunt legis xp̄iane defensatrices. Hec
assertio ad primā partē temerarie asserta ē
z scandalose. z ex cōsequenti redundat i he

teſtim manifeſtā iuncta ſecūda pte. que dat intelligi q̄ ſacerdotiū ⁊ lex xp̄i deficiēt i ſacerdotibꝫ p̄dicatoribꝫ ⁊ p̄latis. ¶Quintus. q̄ q̄dā fr̄ Frāciſc⁹ aſſertor (vt dr̄) illoꝝ articuloꝝ: aſſeruit ſe loq̄ ⁊ locutu ē (cū illa pponeret) a ſpūſancto: adducēs illud. Nō em̄ vos eſtis q̄ loquimi. Hec aſſertio cēſenda eſt temerarie aſſerta ⁊ p̄ſumptuoſe: imo ⁊ ſcandaloſe ſc̄dū pticulares circūſtātie ſe taliter extollētis attendunt. ¶Poſtremo ſc̄m ↄditiōes ⁊ ſigna p̄dicti aſſertoris cū applicatione ſacroꝝ canonū pticulariū ſup talibus caſibꝫ editoꝝ. Formādus erit pceſſus iuridic⁹ ſi pſona poſſit app̄hendi. Aut ſi ñ p̄dicatio ſeu publica denūciatio paſtoralis ⁊ doctoralis apud eos q̄ pbabilit̄ ſcādaliſati fuerūt poterit intimari. Uez eſt q̄ mitior mod⁹ poteſt obſeruari: p publicatōem videlicet ⁊ aſſertionē veritatū ſub ↄſiderationibꝫ duodecim ↄſideratarꝫ. ↄtētarū que mittunt̄ ei q̄ fulciri poterūt atq̄ dilatari p allegatiōes dn̄oꝝ iuriſtarum. Explicit a Johe Cancellario piſieñ.

¶Sequit̄ epiſtola eiuſdē ad eūdē ep̄m.

Reuerēdo in chriſto

sto patri ac dn̄o dn̄o Guillermo: Auicieñ. dn̄o ſincera charitate colendo. ¶Poſcēti reuerēdiſſime paternitati veſtre rōnem de ea q̄ in me eſt fide ſup quibuſdā articulis. Uolui monit⁹ ab apl̄oꝝ p̄ncipe Petro: ſimul ⁊ vinculo charitatis ad ep̄lam Reuerēde paternitatis vr̄e aſtrictus rn̄dere p ſcedulā hic inſertā: ↄformez (vt eſtimo) deliberatiōibꝫ illoꝝ q̄s me preſente reuerēdiſſim⁹ pater dn̄s ⁊ benefactor me⁹ beniuolētiſſim⁹ dn̄s archiep̄s Lugdunenſis interrogauit ⁊ audiuit. Suſcipiat̄ obſequiū iſtud ſeruitutis mee: ⁊ placeat in dn̄o cui⁹ res agit̄ qui purget illuminet ⁊ pficiat actiōes oim̄ xp̄ianoꝝ fideliū ſuoꝝ in viā veritatis ⁊ pacis. Qui ⁊ reuerendā paternitatē veſtram ↄſeruet feliciter ⁊ lōgeue. Scriptū Lugduni die. xxvij. Februarij. 1428. Ueſter humil' Johes cañ. piſieñ.

Sermo eiuſdem factus

ctus feria ſc̄da penthe. Anno. 1403.

Emitte ſpm̄ tuū ⁊ creabunt̄ ⁊ renouabis faciē terre. p̄s. ciij. Spūm tuū bonū emitte nobis dn̄e de celis ſanctis tuis/⁊ a ſede magnitudinis tue deſcēdat ip̄e ſup hāc plebē tuā in noīe tuo ↄgregatā. ſicut olim loquēte petro cecidit ipſe ſpūſanct⁹ ſup oēs q̄ audiebāt ṽbū quēadmodū hodierna loquit̄ ep̄la. Ueniat ip̄e ⁊ recreabunt̄ p grām: atq̄ renouabitur facies ⁊ imago terre noſtre: que eſt conſcientia nr̄a. Det ip̄e nobis q̄ eſt vita nr̄a vitam diuinā ⁊ nouā. Nobis inq̄ꝫ q̄ p peccatum corruim⁹/non ſolū in ſenectutē ⁊ egritudinē ſed in mortē ⁊ nihilū: qm̄ ſtipendia peccati mors: Et fiūt hoīes nihil cum peccant ſc̄m Aug. Ad nihilū (inq̄t ppheta) deduces oēs gētes. i. gētiliter viuētes. Tradunt q̄ppe eleuati metaphyſici atq̄ theologi Dionyſi⁹ Areopagita Auguſtinus: Gregori⁹ ⁊ ceteri. q̄ ſicut corp⁹ morit̄ abeunte aīa. ſic aīma deſerēte eā ſpūſctō mortem icurrit Mortē heu nimis infelicē horribilem ⁊ pauendā. Nō igit̄ abſq̄ ratione p̄cabat̄ ppheta p verba thematis. Emitte ſpm̄ tuū ⁊c̄. Nā p̄miſerat ↄformiter ad p̄dictam ſnām. Auferes ſpm̄ eoꝝ ⁊ deficiēt et in puluerē ſuū reuertent̄. Quā creationē ⁊ innouationē vt adipiſci valeam⁹ in h̄ celeberrimo die (In die em̄ bona venim⁹ ad te dn̄e de⁹ noſter) Cōuertem⁹ nos ad matrem vnigeniti dei. ad te ṽginē glioſam ſine vetuſtate peccati. quā viuificauit ſpūſanct⁹ ab inſtāti ↄceptiōis Nā quis audeat aſſerere te aliq̄n vixiſſe vita corpali cū morte ſpiritus maledicta. q̄ obumbrāte ſpūſctō allatura eras vitā mūdo. Que p̄terea in hac celebritate pētecoſtes in h̄ iubileo remiſſionis ⁊ indulgētie. in h̄ die late legis olim in tabulis: modo in cordibꝫ illapſum ſpiritūſanctū habundāti⁹ ſuſcepiſti: ad tui corroborationē ↄfirmandā in bono ⁊ ad effluētem elargitionē p nobis paupculis parētibus tuis de genere Adā. Ad te talē fiducialiter accurrim⁹ p noue recreatiōis p gratiā impetratiōe. Et vt digne loq̄ valeamus de cauſa hui⁹ magnifice pceſſionis gaudioſe rememoret̄ p̄coniū angelicū Aue Maria grā plena dn̄s tecū. Emitte ſpm̄ tuū ⁊c̄.

O vtinā iuxta altitudinez materie que tractanda eſt. ⁊ ſc̄m ſplendorē hui⁹ pulcherrime ↄgregatiōis: dat⁹ eſſet mihi intellectus ad capiendū. ⁊ lingua diſerta ad explicandum ppie ⁊ digne gaudioſam nouitatē ⁊ nouellā iocunditatē. p qua celebrat̄ ſacrata hec pceſſio ſup reſtitutōe obediētie dn̄o noſtro ſummo pōtifici. p quas nos q̄ſi de nouo recreati ſum⁹: vniti ⁊ regenerati cū eo ⁊ ipſe nobiſcū mēbra cū capite: et caput

ad membra nō absq̄ immissiōe spūsci. ita
cū sentire dignum est. ita postulare debui
mus ꝑ v̄ba nostri thematis: ea ad h̄ ꝓposi
tum reducēdo. Emitte spm̄ tuū ⁊c̄. Sȝ al
tius repetētes dicamꝰ vt incepimꝰ q̄ ani
ma nostra talis est nobilitatis excellētie ⁊ di
A gnitatis vt viuere habeat vita spūali et di
uina: viuificāte eā spūsancto. Hāc sniam
tractat aplūs et v̄bis poetaꝝ. In ipo aūt vi
uimus mouemur ⁊ sumꝰ. Et Staciꝰ. mē/
tes habitare ⁊ pectora gaudet. Quis ḡ ne
gauerit aīam nostrā ex hac afflata viuifica
tione effici totā pulchrā ⁊ nouellā decoreq̄
splendore radiantē: Ita q̄dē longe ampliꝰ
q̄ corpꝰ ex p̄ntia aīe. Et ex aduerso anima
turpis reddit̄ feda ⁊ horribilis plꝰ cadaue
re sanioso: dum ab ea spūssanctꝰ abscedit.
Tollerabilius inquit Anselmus ⁊c̄. Ex
his cognoscit̄ excellēs dignitas hoīs sup
bestias dū bn̄ viuit. ⁊ eiꝰ ifelix calamitas
ꝓpēdit̄ dū ꝑuersis moribꝫ damnabilē mor
tem vltra pecudes incurrit. Deducūt hoc
Boeciꝰ in suo de ꝯsolatiōe. ⁊ Bern̄. super
Cantica. Propterea rursus corpa beatoꝝ
sicut p̄clarissima sūt ⁊ decora iuxta pulcri
tudinē animaꝝ ea viuificātiū. ita in dāna/
tis corpibꝫ turpitudo horrida deformis et
cadauerosa comitat̄ aīmaꝝ feditatē. Nos
ergo si timemꝰ ⁊ expauescimꝰ mortē corpa
lem (ad nudū quippe nomen eiꝰ ꝯtremisci/
mus) q̄nto studio mortē spūs refugere et ex
horrescere oportebat: Quāobrem exclame
mus cū ꝓpha humili deuotiōe Emitte spi
ritū ⁊c̄. ¶ Sȝ quereret aliq̄s de hac vita q̄/
modo ꝯquirit̄: ⁊ habita quo pacto custo/
ditur: Respōdemꝰ q̄ ad eā disponit deuo/
ta humiliatio ꝑ orationē. Eā v̄o custodit
debita cōnexio ꝑ vnionē. In signuȝ primi
erāt apl̄i orātes. Nā orātibꝫ apl̄is deū veni
re nūciat. In signū secūdi ipi erāt ꝯcordes
charitate pariterq̄ in eodē loco. Deduca/
mus hec duo tāq̄ duas s̄monis nr̄i ptes:
tū ꝓ nostra instructōe. tū ꝓ insinuatiōe/cur
numerosus populosusq̄ ꝯuētus iste voca
tus est ex institutōe regis ⁊ p̄lati mandato.
Postq̄ itaq̄ spūs malus tradidit nos ad
mortē ꝑ pctm̄ mortale. Nullū supest effica
cius antidotū q̄ disponere se rursus ad vi
B tam ꝑ humilitatē orationēq̄ deuotā. Deꝰ
quippe humilibꝫ dat grām. Sup quē in/
quit reqēscet spūs meꝰ nisi sup humilē ⁊ q̄
etum ⁊ trementē sermones meos. Et Ber/
nardꝰ. In veritate cōperi nihil ita efficax

ad grām dei recupandā inueniendā ⁊ fu/
dam: q̄ si inueniaris nō altū sape. Fiat igi
tur nūc oratio nostra talis ad spm̄ sanctuȝ.
O suauis ⁊ benigne spūs: ꝓtector certissi/
me ⁊ cōsolator desolatoꝝ: pater pauperuȝ
tutor orphanorū: lumē cordiū: director er
rantiū: succursor fidelissimus obsessorū: so
lus ⁊ verꝰ amicus ī necessitatibꝫ: ⁊ adiutor
īn oportunitatibꝫ in tribulatiōe. Nūc corā
oculis misericordie tue ⁊ in ꝓspectu tremē
de maiestatis tue adimus thronū grē tue:
vt vitā ⁊ misericordiā inueniamus ⁊ viua/
mus. Repelle quesumꝰ a nobis multiplicē
mortē nostrā ꝑ septēplicē vitā donoꝝ tuo
rum. accedat spūs timoris dn̄i: qui nequā
spm̄ superbie penitus eiiciat: spūs pietatis
malignā inuidiā. spūs sciētie iram ⁊ insani
am Spūs fortitudinis accidiā languidā
interimat Deniq̄ ꝑ spūm intellectus gula
ebria. ⁊ ꝑ spūm sapiētie luxuria que non sa
pit ea que dei sunt ꝓcul expellat̄ vt gustato
spiritu desipiat om̄is caro. Sic recedente
morte peccati adueniat vita gratie: ⁊ reno
uabit̄ vt aquile iuuētus nostra: vt viuētes
laudemꝰ te ⁊ glorificemus in secula. Ueni
rursus o suauis ⁊ benigne spūs ⁊ recrea spi
ritualē mundū in nobis: sicut septē diebus
mundū corpalē instituisti. Dic primitꝰ vt
fiat lux cognitōis ⁊ fidei ⁊ fiet ad dissipan
dū tenebras que sunt sup faciē abyssi ⁊ aīa
nostra teterrima fiat. Deinde firmamētuȝ
bone volūtatis qđ diuidat aquas ab aq̄s.
id est affectiones supiores ⁊ spūales a car/
nalibus ⁊ infimis. Dic p̄terea vt germinet
terra cōscientie nostre: que inanis est et va/
cua: ⁊ ferat plātas om̄is generis virtuosa/
rum inclinationū. ⁊ herbā virentē cū flori/
bus varijs sanctaꝝ affectionū. ⁊ fructꝰ bo
C norū operū s̄m genus suū. ¶ Porro fiāt lu
minaria magna in suo celo. Charitas ibi
radiet vt sol. fides vt luna. spes vt lucifer.
cetere virtutes vt stelle. beatitudines vt pla
nete. Producant̄ insup volitātes auicule:
que sunt sancta desideria alis ꝯtemplatio
num sublimata ⁊ suspensa. Reformetur de
hinc aīma ad imaginē ⁊ similitudinē bene
dictissime trinitatis: vt tandē quiescat ab
om̄i ope actuoso: ⁊ dicat cū propheta. In
pace in idipsum dormiā ⁊ requiescā. Ista
sunt vota nostra. he p̄ces humiles ad deuȝ
nostrū/dū petimꝰ tota deuotione. Emitte
spūm tuū ⁊ creabunt̄ ⁊ renouabis faciē ter
re ⁊c̄. ¶ Potuerat hec materia nr̄e orōis

τ humiliatiōis ad deū longi⁹ trahi τ pfun
dius inuestigari. Nā τ typ⁹ pueri ab Hely
seo suscitati q̄ oscitauit septies. τ viuifica-
tio ossiū i arido τ siāte spū. τ suscitatiōes mu
lieꝝ quas scriptura cōmemorabat pbebāt
multā nobis loquēdi materiā. Sed reuo-
cat nos ad sui elocutionē nouitas q̄ pcessi
oni huic celeberrime causam dedit quā in
nouatiōis explicationē sub triplici ↄside-
ratione cōprehendo.

Prima consideratio

¶ Precipua τ si nō vnica dispositio i corpe
mystico ecclie ad suscipiendā in suis mem
bris pfectā vitā: est humiliatio sub deo p
orōnem verā τ deuotā. Propterea duratio
scismatis iā ferme quinq̄ lustris nostrā ostē-
dit supbiā nōdū satis humiliatā. Alioquin
nō despexisset de⁹ humiles sperantes in se
Ecce aūt pestiferū scismatis malū quod ve
lut insanabil' cancer eccliam depascit: egre-
sciteq̄ medēdo. Frustra tētata sunt huma-
na remedia/ q̄si iuxta pphetică maledictio
nem perierit ↄsilium a sapientib⁹. Nonne ĝ
equū dicere erat cū Josaph. ij. Paralip. xx
Cū ignoram⁹ q̄d agere debeam⁹: h solum
habem⁹ residui/ vt oculos nr̄os ad te diri-
gam⁹. Q, si q̄s opposuerit pcessiōes τ ora-
tiones frequēter factas extitisse p ecclesiā.
D Ego vos iudices statuo si sufficiēs aderat
humilitas iterioꝛq̄ deuotio: q̄ in moꝝ cor
rectiōe ↄsistit: q̄q̄ multas orōnes dignas
p nōnullos pcessisse nō ambigā: postulāres
cū ecclīa τ ppha. Emitte spm̄ tuū τ creabū
tur τ renouabis faciē terre. Et rursus. Fi-
at pax in v̄tute tua τ abūdantia τc̄. Quas
exaudiēs exalto de⁹ innouationē quandā
bone spei cōtulit ad vniuersalē integritatē
pacis assequendā.

Secūda considera-

tio. ¶ Si dn̄s noster papa posit⁹ in schola
tribulatiōis sufficiēter didicit lectionē hu
militatis māsuetudinis τ benignitatis vt mi
sericors fieret cū xp̄o. pterea i angustijs su-
is vndiq̄ cor ei⁹ fuit fiducia: h̄ns in dn̄o
cū illa fideli susanna: de⁹ absq̄ dubitatiōe
eripiet eū τ glificabit eū. nō tm̄modo p se:
sed τ p ecclīa. nisi forsitan subditorū pecca
ta nimis obstiterit. Cōsideratio ista firmis
simo stabilit' fundamēto diuie pmissionis
Cū ipso sum (inquit) in tribulatiōe: eripiā
eū τ glorificabo eū. Et patet deductio ex p
missis. Nā humilē spū suscipit glīa. Et qui
humiliat exaltabit' etiā in p̄nti. Nihil quip
pe arduū τ magnificū voluit facere de⁹ ni
si p h̄n humiliatos. Videte martyres qui
fundauerūt eccliam sanguie suo. Et qd̄ē
martyrib⁹ caput nostrū nōne xp̄m opoꝛtuit
pati τ ita intrare i glīam suā: Videm⁹ (in-
quit apl's) Jesum pp̄ter passionē glīa τ ho
nore coronatū. Et ad Phil. ij. Christ⁹ fa-
ctus est τc̄. Propter qd̄ de⁹ exaltauit illū τc̄
Itaq̄ quicūq̄ humiliauerit se sub potenti
manu dei in tribulatiōe capiēs ex vexatio
ne intellectū: ille ↄstituit' in salua guardia
regis excelsi τ in franchisia firmissimi ha-
bitaculi qd̄ opatus est dn̄s: hab; altissimū
refugiū. pteget q̄ in abscōdito tempestatis
Propterea null⁹ ↄtra talē pōt p̄ualere ho-
stilis insult⁹. Nā qualis esset v̄tus ↄtra do
minū: que prudētia: quale ↄsiliū: Joseph
innocentē humiliauit de⁹. Ip̄m quoq̄ hu- E
lem psecuti sunt frēs sui odio capitali. Sz
quid aliud fecerūt psequēdo q̄ exaltatiōez
ei⁹: ita vt inde saluator vocaret': Quātis i
sup psecutiōib⁹ attrit⁹ est Dauid p Saul:
ne regnaret. regnauit tm̄ ipo psecutore deie
cto: qz magn⁹ esse cepat in oculis suis. In
numera supperūt exēpla ad hāc rem: quaz
euētus etiā p̄ns corroborat. Qualis q̄nta
ve fuerit humiliatio exterior dn̄i nr̄i pape:
cognoscūt om̄es q̄ dicta τ gesta circa eū p
quattuor annos attēderūt. nec recitatōne
mesta op⁹ est nostrā interrūpi leticiā. Aspe
xim⁹ post octo dies sepenumero τ nūc i q̄n
tam repēte sublimat⁹ est exaltatonē coraz
oīm oculis: ita vt subiūgere valeat illā sibi
ij. Esdre. viij. particulā: quaz p̄cedit thema
sumptū a reuerendo patre τ p̄ceptore meo
dn̄o Cameracēsi p̄die in ecclīa Parisien̄s
Et bn̄dict⁹ inq̄t de⁹ patꝝ nostroꝝ q̄ dedit
hāc voluntatē in cor regis clarificare do-
mū suā q̄ est hierlm̄. Sequit'. Et me hono
rificauit in ↄspectu regis τ ↄsilioꝝ et ami-
coꝝ ei⁹ τ purpuratoꝝ. Quā exaltatiōem et
omniū exultationē letabundā: vtinā datū
fuiss; dn̄o nostro oculis palā attēdere et no
tare. Nōne dixisset cū Maria: Magnifi.
anima mea dn̄m. Et exultauit spūs me⁹ in
deo salutari meo. Quia fecit mihi magna
qui potēs est. Et iterꝝ humiliat⁹ sum τ libe
rauit me. Et rursum ad deū. Scd̄m mul-
titudinē doloꝝ in corde meo cōsolationes
tue letificauerūt animā meā. Deniq̄ mihi
videor recte affirmare q̄ ipe regnū τ icolas

abundanti⁹ gestaret ī visceribꝫ sancte cha
ritatis. Deinceps ꝛ iugiter inotescit ꝙ ppe
inter cetera nr̃o ꝝ gaudio ꝛ signa q̃ alꝫ su
spiriis ꝛ leti(vt ita loquar) lachrymis ino/
vatio nr̃a ad deū ꝛ ipi⁹ ad nos p nouā obe
dientie vnionē ad pn̄s p vos audit. dū ad h
ppositū traduco ꝟbū passumptū. Emitte
spm̄ tuū ꝛ creabunt ꝛ renouabis faciē ter/
re. At forte dicet aliqs min⁹ instruct⁹. Tu
laudādo dn̄m nr̄m sit cū vituperas: ꝙ dicis
F eū in schola humiliatōis misericordiam ꝛ
humilitatē didicisse. q̄si videlicet antea ta/
libꝫ ipe esset orbat⁹ ꝟtutibꝫ. Sꝫ respōsio ī
pmptu est. Primo qꝛ nemo repēte fit sūm⁹
Et null⁹ ita sanct⁹ est qn bn̄ sanctificet ad/
huc. Preterea null⁹ arbitror indignabit si
ipm beato Petro ꝛ pphe Helie ꝛ similibus
ego eū nō pposuero: qs tn̄ tribulatos fuis/
se vt humiliarent celebris est historia. Pe/
trus vt ex casu pprio addisceret instruere ali
os in spū lenitatis. Helias qꝛ de ppriis ꝟ/
tutibꝫ ꝯfidēs intumuerat: ꝛ se solū relictū
ex dei cultoribꝫ arbitrabat: pfugus a facie
mulieris aufugit. Quid si aliqua talis ista/
ta cogitatio subrepserat apud dn̄m nostrū
ex hori ꝟtutū exercitio quasi sol⁹ vnionem
dare posset. ꝛ dign⁹ esset eccl̃ie aut aliq̄ filiis
vanitatis illusio q̄ ambitio subtile malū ꝛ
dominātibꝫ insidiosissimū secū afferre soli
ta est. qs scit si aliqn̄ dixerit In abūdantia
sua nō mouebor in eternū. Et tandē expt⁹
sit illud qd̄ sequit. Auertisti faciē tuā a me:
ꝛ fact⁹ sum ꝯturbat⁹. Hec aūt auersio ad p̄
sens accipi pōt tribulatiōis inuersio. Et q̄
humiliat⁹ resurrexit fortior instar fabulosi
anthei: put sperare ꝯuenit. ipe quoqꝫ eccle
siastice vnioni faciēde magꝭ idone⁹ reddi/
tus est tāqꝫ vita sanctispūs magꝭ adiplet⁹.

Tertia consideratio

¶ Alterā humiliatōe dn̄i nr̄i que ex suis ob
lationibꝫ dꝫ agnosci: Rex cū suo regno rō/
nabiliter sunt reuniti ꝛ q̄si nouiter recreati
in obediētia ei⁹. Hec ꝯsideratio q̄ q̄ sequa
tur ex p̄cedēti. eā nihilomin⁹ latiori psecu/
tione deducam⁹: attēdentes in p̄mis ꝙ nō
frustra orauit hactenus eccl̃ia ꝟba nr̄i the
matis Emitte ꝛc̄. Et illud in psa. Veni sā
cte spūs ꝛ emitte celitus lucis tue radium.
Emittat itaqꝫ spūssctūs radios sue clarita
tis ꝛ sui luminis. qd̄ signatū est sup nos lu
minis scꝫ rōnis ad ondendum nobꝭ bona.
Qui radij licet innumerabiles sint. duode
cim enumerasse suffecerit / ex triplici ꝟtute
sanctispūs p⁹uētes. Est naqꝫ spūssctūs spi
ritus amoris ꝛ vnitatꝭ. Est spūs iusticie et G
veritatis. Est spūs decoris ꝛ honestatis.
Notant hec Sap. vij. vbi ipe describitur
vn⁹ ꝛ multiplex. Ex hac triplici ꝟtute quā
adaptare fas est ad tria appropata in diui/
nis. tertiā patri. scd̄am filio. p̄mā spūiscō.
Ergo ī ꝯsideratiōe mea triquapertitos ra
dios supnos ꝛ decoros enumerare ꝯspicꝭ.
Ad quid nimirꝝ p clarificatiōe dom⁹ fran
cie. que est hierusalē illa quā vidit Johan/
nes nouā descendentē de celo Conuertam⁹
ergo oculos nr̄e rōcinatōnis ad trinā hāc
ꝟtutē: ꝛ intuebimur quattuor rōnū radios
pfluere ab amore ꝛ vnitate. totidem a iusti
cia ꝛ veritate. ꝛ totidē a decore ꝛ honestate
ppter quos illuminati sum⁹ videre renoua/
tionē ꝛ recreationē quandā sup nos ꝛ ī no
bis. quā quesiuim⁹ ꝛ orauim⁹. Emitte spi
ritum tuū ꝛ creabunt ꝛc̄. ¶ Prim⁹ radi⁹
pspicacis rōnis ostēdit vnitatē mutuā hu
ius obediētie toti⁹ inter se: q̄ alioqn diuisa
maneret Hoc aūt erat necessariū. primum
tendēdo cū alijs ad vniuersalē vnionē Nā
quo pacto ꝯcordassem⁹ alios nobiscum ꝛ
nos cū eis si in ppetua discordia versati fu
issem⁹: Conueniet nulli qui secū dissidet ipe
Pro hac re iduci possent historie cōmemo
rate a Valerio maximo li. iiij. c. vij. De his
qui vt pdessent reipublice puatas inimici/
tias ꝛ discordias deposuerūt. Facit etiam
ꝙ discordia in his que sunt ad religionem
dissoluit e facili cōcordiā in ciuili policia/
ad temporalitatē. Quia igit hoc regnū cū
alijs hui⁹ obediētie confederatū est tēpo/
raliter. ipm nō oportuit ab alijs in spūali/
bus dissidere. Alterā vnionē manifestat
secūdus radi⁹: que est regnicolarꝝ francie ī
ter se: quā paruipēdere nō conuenit: cuꝫ di
cat Juli⁹ cesar. Orbē vniuersum nō posse
resistere totius gallie cōsensui. Hanc vnio
nem esse firmiorē vident ꝙ attendūt Ter
tia vnitas ab altero radio pditur. Et hec ē
inter dn̄os hui⁹ regni adinuicē. quorꝫ di
uisio q̄ pestifera esset nemo nescit: tam p se
q̄ p subditis. Pro quo pdest reminisci re/ H
gis illi⁹. De quo videt meminisse Macro
bius in saturnalibꝫ. Hic rex hn̄s filiꝫ sibi
odiosum: ex hac dissensione sentiēs subdi/
tos priores ad rebellionē ꝛ seditionē cōci/
tandā: cōuocata cōtione retulit se in grati/
am cuꝫ filio redijsse. Itaqꝫ tres dn̄i duces

nri si cū rege ꝛ mutuo vnitiꝑmanēt: sūt fu-
nicul⁹ tripler q̄ difficile rūpit̄. Hec ignora
re decet illud Salustij. Cōcordia pue res
crescūt. discordia maxie dilabunt̄. Per
quartū radiū vnio spālis inter ecclīasticos
oñdit̄: ꝟputa studio ꝯ cū studijs: vniuersi
tatū cū vniūersitatibꝫ. ecclīaꝝ cū ecclesijs.
Sciūt expti qual' iā dissensio pl⁹ q̄ꝫ ciuiliū
irrūpebat velut inter guelfos ꝛ gibelinos
alijs dicētibꝫ ego sum bñdicti. alijs ego sū
subtractiōis. Et (qð deteri⁹ erat) iā errores
ꝛ hereses caput extollebāt. q̄s si excrescere
ꝑmissum fuisset: robur eternū ipi scismati
ꝯtulissent. Quin etiā stat⁹ infelix ecclīe i q̄s
anfract⁹ inextricabiles icidisset: si dñm no
strū añ recōciliationē mutuā sui cū cardia
libꝫ excedere ex hac vita ꝯtigisset. Vidēt q̄
vidēt an ꝓpheticꝰ ſmo verificat⁹ esset: per
cutiā pastorē ꝛ dispergētur oues gregis ꝛc̄.
Nūc ꝟo ampli⁹ ꝛ si forte nō penit⁹ clarifi-
cata sunt oīa: deductaq̄ꝫ est ad effectuꝫ nr̄a
orō Emitte spm̄ ꝛc̄. ¶ Voluam⁹ intuitū ad
alios q̄ttuor radios descēdentes a iusticia
ꝛ veritate. ¶ Prim⁹ radi⁹ fugat inobediēti-
am. q̄ q̄ꝫ terra ꝛ nequā est dathan ꝛ abiron
absorpti docuerūt. Si ḡ dñs noster ponat
se in debito suo i facto vnionis ecclīe ꝛ pa
palis officij: animaduertite ꝑiculū si ñ ob-
stāte subtractiōe ꝓterita ꝛ causis ei⁹: noua
restitutio nūc nō esset subsecuta. Qualit' āt
ponat se in debito suo: ego ad regē refero:
ꝛ ei⁹ ꝯsiliū q̄ suas oblatōes habuerūt: exa-
minauerūt: acceptauerūt. Ab altero radio
dissipat̄ caliginosa opinio q̄rundā dicenti
um nos ideo subtraxisse ꝑus vt ad obediē-
tiā ꝑtis alteri⁹ migrasse possem⁹ honesti⁹.
I Aliā nō min⁹ tenebrosam estimationē de-
struit terti⁹ radi⁹ q̄ dñm nr̄m fingebat nū-
q̄ꝫ fuisse rite electū. Et has assertiōes teme
rarias inualescere honor regis ꝛ regni: iu-
sticia q̄ꝫ ꝛ ꝟitas tolerare diuti⁹ ñ debebāt.
Porro radi⁹ quart⁹ fecit euanescere ob
scurissimā nubē: imo ꝓfundissimā abyssuꝫ
collustrauit: dū q̄rundā erat assertio ꝛ vo-
cibꝫ ꝛ scriptis: ꝙ suis culpis dñs nr̄ ꝑdide-
rat ius i papatu. neq̄ꝫ ei vnq̄ꝫ salua ꝯscien-
tia obedientie nouitas poterat exhiberi
¶ Quarta ꝟo tenebrositas caliginosa iun-
dasset abysso si i eā dimersi cōtigisset: cogi-
tare stupor est. Bñdict⁹ de⁹ q̄ nos ꝑtrāsire
fecit abyssum hāc intolerabilē: ꝛ duxit i no
uationē alterā. de q̄ postulauim⁹ dicentes
Emitte spm̄ tuū ꝛc̄. ¶ Postremo oculis no

stre ꝯsideratōis obijciūt̄ q̄ttuor radij hono
rabiles ꝛ sereni: emicātes a decore ꝛ hone
state. Prim⁹ siq̄dē honor est hūiles suscipe
atq̄ꝫ ꝓtegere. Quis ḡ hūilē dñm suū nō be
nigne tractauerit: si dura mīssio eiusdeꝫ dñi
displicuit vsq̄ꝫ ad recessum ab eo. Mollis
ecōtra mīssio nōue mīco leui⁹ placere debu
it ad regressum: sic ꝛ ꝟe placuit. qð tā subi-
tā tāq̄ꝫ ꝑ omīs restitutio palā dedit itelligi.
Adduci poterat h̄ loco dictū ꝟgilij ascptū
romanis: ꝑcere subiectis ꝛ debellare supbos
ꝛ q̄dā alia q̄ ꝓpter sciētes omittim⁹. Pre-
terea honor ꝛ ꝟt⁹ nō infima subijcere se ra
tioni: ita vt variatis rebꝫ dū rō suadet iudi-
cia īmutari: hō nō inueniat̄ ceruicosus: in-
nitens (noluitq̄ꝫ reuerti) ꝓprie sn̄ie. Nā ꝛ spi
ritus sanct⁹ suasibilis est / q̄s implet suasibi-
les efficit. Et nihil intolerabili⁹ est i re pu-
blica furore eoꝝ q̄ hñt zelū nō ſm sciam. q̄
qð sel' ꝯceꝑint in aīa: īmutabilit' exeq̄ conā
tur. Quales ab Aristotele vocāt̄ imansiui
in opionibꝫ. tales ab alio q̄dā experto heremi
ta scribunt̄ esse sibiipsis ꝛ alijs diaboli nec
indigere diabolo alio tētāte. Deniq̄ꝫ male-
dict⁹ furor taliuꝫ: q: ꝑtinax. ꝛ emulatio q:
dura. Cū e diuerso sapiētis sit mutare ꝯsiliū
circūstātijs īmutatis. imo nō mutat̄ ꝯsiliuꝫ:
sꝫ ꝑficit̄. q: finē attingit veloci⁹. quēadmo- R
dum xp̄s nō venit legē soluere: sꝫ adimple-
re. cū tn̄ multa in aliam formā mutauerit.
Hinc Therēti⁹. Nūq̄ꝫ ita q̄sq̄ꝫ bñ subdu-
cta rōne ad vitā fuit q̄n res etas vsus sem-
per aliq̄d apportet noui. aliq̄d moueat: vt
illa q̄ te scire credas nescias. ꝛ q̄ tibi putaris
ꝑma: in experiēdo repudies. Hac regem ꝛ
regnū obstinatōe carere ꝑspicuū fac̄ noua
hec restitutio. Ceterꝫ collucere tertiū ra-
dium ab honestate video. i q̄ collucere fas
est ꝙ puro aīo ꝛ absq̄ꝫ odij cuiuscūq̄ꝫ nube
cula rex cū suo regno subtractōeꝫ effecerat
Nā si ex odio vl' alia intētiōe ꝑuersa ī dñm
nostꝝ subtractio emersisset: nihil erat cur ñ
eedē cause nūc manerēt ꝛ in eadē subtracti
one stare cōpellerēt. Quart⁹ radi⁹ ad ex-
tremū dilucide ꝑspicueq̄ꝫ demōstrat q̄ꝫ for
ti viriliq̄ꝫ zelo rex cū suis ad vnionē i eccle-
sia habendā hacten⁹ ꝓcesserint: q̄ñ ip̄e etiā
vsq̄ꝫ ad cedendū iusticie sue eandē quesiue
runt vnionē. Et iam nihil in eis stat: nihil
q̄ꝫ in dño nostro: quomin⁹ habeat̄: immo
cedēte altero mortuo: vl' eiecto pax est i ia-
nuis: nisi ab alijs obstinatōe violenta de-
pellat̄. qð si fecerit: ipsi viderint q̄ se: nos ani

mas nr̄as liberauerim⁹. Quinetiam initia
magna iacta sunt p spe reformatiōis in ec
clesia tā vniuersali q̄ pticulari in gallia et
pmissionib⁹ z pmissionib⁹ dicti dn̄i nr̄i nūc
obtētis. Precessit ḡ medicina quedā fortis
z velut corrosiua in ipa subtractiōe. Nunc
suauior adhibēda erat in noua restitutiōe:
vt dicerem⁹ exsinia ṽbum pphe premissum:
quasi iā exaudiri et pte. Emitte spm̄ tuū et
creabunt zc̄. ¶ Cōcordantiā premissoꝝ re-
alem z historicā habem⁹ Hester. viij. d̄ sub
limatōe Mardochei z confusione Aman
Noua lux (inq̄t text⁹) oriri visa est: honor z
tripudiū zc̄. Notet tot⁹ pgressus historie a
L pfunde speculātib⁹. ¶ Postq̄ in pma p-
te ſmonis locuti sum⁹ de humilitate, que
est dispositio certissima z necessaria ad vi-
tam spūsſcti obtinendā. Vel i vna singula
ri psona: vel in tota ecclia. Et hac occasio
ne descēdimus ad innouationē gaudiosaꝫ
quā hec humilitatꝭ ṽtus a dn̄o nostro pro
grediēs in mēbra deriuauit. ¶ Dicam⁹ sub
cōpendio p secūda pte: quēadmodū hec vi-
ta spūssancti cōseruat a mutua membroꝝ
colligatiōe z debita vnitate. nec lōge abeū
dum est. Hāc veritatē sensus edocet. Diui
dant membra corpis veri a se vel a capite,
mortē indeseq̄ quis nesciat? Nec ob aliud
abhorret natura vacuū: nec resistit minus
sue diuisioni q̄ morti: ſm deductiōꝫ Bo-
ecij. Nō sec⁹ debet intelligi in corpe mysti
co. Sine cui⁹ ampliori deductōe tres assu
mo breuissimas cōsiderationes rei q̄ agi-
mus accomodas.

Prima consideratio

¶ Expedit vt idulgētia z venia vtriq̄ ꝯce-
dat sup añ act. Alioqn cū natura hūana
auida sit honorꝭ z impatiēs sue ingiatōis
si vn⁹ alteri obiectaret cū exprobratōne. tu
tenuisti talē opinionē. imo tu talē. Palam
est aduertere q̄ vnitas seruatiua dissolue-
ret et facile: z ex p̄nti vita spūalis cui⁹ ipsa
est seruatiua nō staret. Ergo recedant vete
ra: noua sunt oīa. Et cogitem⁹ maloꝝ
esse irā post inimicitias meminisse. Pense-
mus insup fieri posse vt i diuersis sentētijs
z opinionib⁹ charitatis vnitas remaneat:
dūmodo recta sit inteño z passiōib⁹ aliena
Patuit in Paulo in Barnaba. imo i ipsis
sanctis angel. ſm opinionē pbabilē super
Danielē. Deniq̄ nō attēdam⁹ q̄ aut q̄liter
ceciderimus. Sed qua rōne emergamus
vnionēq̄ ab oīb⁹ desideratā z quesitā cōse-
quamur. que vnitas q̄to studio pseq̄ debe
at: ostēdere debēt. tū rōn̄ tū exēpla patꝝ nr̄o-
rum. imo z historie gētiliū qualis est illa q̄
semiramis babilonyca pectēs crines. dum
seditionē audisset esse in ciuitate sua: exiuit
vt erat laxis capillis p dimidio. nec eos cō
posuit: donec seditio pariter in pace cōpo
sita sedaret.

Secūda considera-

tio. ¶ Si verā querim⁹ adinuicē pacem et
amiciciā nos vt cū spūsctō vniti simus ne
cesse est. Ista ē nō solū theologica ſꝫ phica
ꝯsideratio: q̄ dicit amiciciā nō nisi iter bo-
bos eē posse. q̄m nō est pax impijs dic dn̄s

Tertia cōsideratio

¶ A pace quā spūsscūs i nos veniēs afflare M
z influere parat⁹ est. cetera pax omis z vni
tas deriuat. Hec ꝯsideratio seq̄t ex pcedēti
Sꝫ aīos q̄rundā min⁹ instructoꝝ moue-
re possent q̄dā dubitatōes ad hāc rē: iuxta
tres hui⁹ celebritatꝭ ptes. Prima q̄stio.
Spūsſcūs cū sit vbiq̄ p potētiā essentiā
z p̄ntiā. q̄ intellectu d̄r q̄nq̄ absens ab aīa
q̄nq̄ ipī p̄ns z eā viuificās. Rn̄det. q̄ h̄ d̄r
ppter effect⁹ noue cognitōis z amorꝭ. Et ē
plū familiare ad h̄ adducit de hoīe q̄ d̄r re-
dire ad se dū sui recordat zc̄. Scd̄a q̄stio
Vitalis p̄ntia spūsſcti in nob̄ q̄bus signis
agnoscit. z si certitudo inde possit haberi?
Rn̄det q̄ certitudo moralis bn̄ habet: nō
simplex z absoluta nisi p reuelationē. Tria
sunt signa ſm mysteriū hodiernū. Timor
dei ex sono. Libēs sermo de eo. Et opatio
efficax p ignē significata. Tertia q̄stio.
Spūsſcūs q̄re d̄r pl⁹ viuificare aīaꝫ z vni
re q̄ pater vel fili⁹? Rn̄det q̄ ipe est nexus
patris z filij: pcedit p modū voluntatꝭ zc̄.
¶ Alie questiones sunt de pcessione spūsſci
a patre z filio. et de errore atq̄ scismate gre
corum. Itē z de effectibus spūssancti et si-
gnis hodierna celebritate ostēsis sup apo-
stolos in linguis varijs: in sono vehemēti.
in cognitione oīmis veritatis. in cōstantia
mirabili. in hoc q̄ ab alijs ipsi reputaban
tur insani. et que erat causa. Et ita de simi-
libus multis que aliū locum requirūt z tē-
pus prolixi⁹. ¶ Que omnia dimittētes po-
stulemus in fine. vnde exordium cepimus.
Emitte spūm tuum z creabunt zc̄. in p̄nti
per gratiā in futuro per gloriaꝫ. Quod zc̄.

¶ Notandũ q̃ in recõmendatione solita
post sermonẽ quedã narrata sunt sup mã
suetudine dñi nostri ⁊ indulgẽtijs q̃s faci
ebat etiã capitalib⁹ inimicis. ⁊ quedã alia
de rege ⁊ dño Delphino ad ppositũ mate
rie q̃ hic inserere ptermisi.

Item sequitur sce-

A dula regiminis eiusdẽ de Gersonno directa
cuidã incluso in mõte valeriani.

¶ Johãnes Cancellari⁹ indign⁹ ecclie
parisiẽsis Antonio recluso in monte vall:
fructũ heremicole solitudinis adipisci. Ze
li mei feruẽtis erga salutẽ tuam testimonia
plurima suscepisti. tũ collocutione mutua.
tũ litteris quib⁹ sollicitudinẽ meã trepidã
animaduertere potuisti: ne forsan ambula
res in via que tibi videret recta/ ⁊ nouissi
ma ei⁹ duceret ad mortem. Hoc aũt erat si
ambulares in magnis ⁊ mirabilib⁹ sup te.
ppria duce opinione duce pessima: innitẽ
do bacculo arũdineo pprie prudẽtie. clau
sis quoq̃ oculis ⁊ aurib⁹ ad alienũ cuiusq̃
ↄsiliũ. Nõ eñi dubitabã si taliter ambula-
res quin veniret tibi pes superbie. manus
peccatorũ moueret te: ⁊ caderes vbi ceci-
derunt om̃es q̃ operant iniquitatẽ. O malũ
supbie pedẽ/ esse sapientẽ in oculis suis: et
corã seipso prudentẽ. Recedit quippe de⁹
ab om̃i arrogãte. ⁊ humilib⁹ dat grã3. Sz
que arrogãtia maior. que supbia periculo
sior q̃ reputare se solũ bñ sape in causa sua
Ubi totiẽs fallit humana fragilitas. Uel
amore ceco vel latẽti ambitiõe. vel alia hu
iusmodi diabolica illusione: que mille mo
dis insidiãs ⁊ laqueos innumerabiles añ
gradiẽtis pedes iaciẽs. nõ alit q̃ humilita
te supat. Est aũt humilitas in aĩa duplex.
Alia in volũtate. Alia ĩ intellectu seu rõne
vtraq̃ difficilis obtineri Sz meo iudicio
pl⁹ est difficultatis in scd̃a. q2 nihil insidiat
dolosi⁹ neq̃ blãdit fallaci⁹/ neq̃ subintrat
imperceptibili⁹/ neq̃ fugat operosi⁹/ q̃ re-
putatio pprij iudicij in causa sua Estimat
eñi nullos alios ea singula pspicere q̃ cir-
cumspicere se etiã experimẽtaliter arbitrat
⁊ dicit sibĩpsi. Nemo nouit que sunt hoĩs
nisi spũs hominis q̃ in ipo est. ⁊ siĩa mlta
in que inueniẽda sollers est humana psum
ptio diabolicis machinatiõibus agitata.
Olim de te talia nõ mediocriter extimesce
bam. scis ipse. Nũc deo ppicio (cui gratias
ago in ĩtate) in spem meliorẽ respirare au
deo pluries nimirũ ⁊ a plurib⁹ ⁊ sub lr̃a tua
ppria testimoniũ nup habui te humiliatũ
vsq̃ adeo vt oẽm sensũ3 ppriũ: ⁊ om̃e iudi
cium tuũ lõge pieceris: ⁊ supposuisti illud
iudicio plan tui seu illoꝝ quib⁹ cõmittere: O
aut cõmisisse placuerit: bñ est. In hoc sta:
fecisti de necessitate virtutẽ. In h̃ humili-
tatis fundamẽto te iugiter ↄsolida. Uide
pedẽ inde ne mouerís: ne subito corruas.
Sit ista mens assidua tibi: sit ista animi p
paratio vt nũq̃ vel in minimo dissentias.
(si cognoueris) a sentẽtia a iudicio ab arbi
trio a consilio ei⁹ cui te dedisti ⁊ dare debu
isti: platũ tuũ loquor. Esto sub eo velut lu-
tum molle in manib⁹ rotãtis figuli: aut fer
ru3 candẽs flexibile sub malleo fabri: dicẽs
cu3 ppha. Paratũ cor meũ paratũ cor me
um. Etiã si te penit⁹ eijcere de loco tuo de-
creuerit: nihil dijudices aut tibi reserues:
neq̃ p aduersa ⁊ varia ↄsilia vagabundus
oberres. Hoc tm̃modo petes a dño: vt per
eius mediũ vias tuas dirigat. nec eunde3
aut alios sibi cõmissos falli pmittat in tuo
regimine. Ita eñi humiliat⁹ incedes sub al
terius iugo. Et nihilomin⁹ implebis illud
ppheticũ. Iacta cogitatũ tuũ in dño ⁊ ipe
te enutriet. Et q̃uis introit⁹ tu⁹ ad locum
illũ nunq̃ mihi satis discrete suscept⁹ ap-
paruerit: causas legisti: multa tamen tole-
rãtur iã facta que displicuissent facienda.
Uertat om̃ia in bonũ deus: et ita vertet: si
non in supbia in altero pede anime in vo-
luntate sc3 aut in intellectu tibimet obstite
ris. ¶ Bene vale mei memor in orõnib⁹ tu-
is. ⁊ scedulam regiminis tui quã psentib⁹
inclusi susceptã adimplere satage. Et qd̃ i-
terpretandũ fuerit aut elucidandũ p lr̃as i
terrogare fas habebis

¶ Scedula regiminis inclusa.

¶ Sit ante om̃ia singulare studiũ tuu3
circa obseruationẽ mandatorũ dei: q̃ om-
nes obligant: ⁊ quorũ transgressio morte3
operatur. ¶ Itẽ nullũ votum et nulla obs- P
uatio teneatur in pіudiciũ aut impedimen
tum obseruatiõis huiusmodi legis christi

¶ Item sit abstinẽtia tua sic moderata:
q̃ nec sit onerosa pure mentis eleuationi p
nimiã ingurgitationẽ et repletionẽ: nec sit
destructiua corporis/ ⁊ impeditiua debiti
vsus rationis per excessiuã abstinentiam:
debilitantem ⁊ euacuantẽ cerebrum ⁊ qñ-
q̃ melancolias insanas operantem. quia
hec abstinentia indiscreta tanto piculosior

esset q̄ʒto ad sanationē min⁹ reduci posset si semel rōnem euerterit. Idē dicimus de somno: de vestimēto: de cubili ⁊ aliis recreationib⁹ ad carnē spectantib⁹. immo et de scribendo: ⁊ de ipsis lachrymis: ꝑ quāto redundat in fatigationē corporis. ¶ Item d̄ ꝑterius votis nullū habeas scrupulū: q̄ te obligēt ad abstinentiā duriorē q̄ʒ ferre possis cū debito vsu rōnis. Nā cū diuina auctoritate accedit auctoritas expressa ꝓlati tui dn̄i parisien̄sis: que talia oīa vel relaxat vel de eis dispēsat: si vbi ⁊ quādo in tue salutis cederēt detrimentum modis dictis. Propterea mor vt ꝑcepis: ieiunia tua ī pane ⁊ aqua vel alia/te notabiliter grauare ī turbationē rōnis tue. illa statim vel relaxa vel tempera. Et in hoc poteris insequi nō solū tuū: sed tibi seruientiū iudiciū. ¶ Itē. nō multū refert si quodcūq̄ appositū tibi fuerit/comederis seruata institutiōe generali ecclesie ⁊ tempantia moderata: qualit̄ expressa est. ¶ Itē stude q̄ʒtum poteris solitudini mentis ab omi cura tempalīū ⁊ hominū terrenoꝝ. Nec ingeras menti tue curas supfluas sub ꝑtentu saluatōis alioꝝ. quoniā ista cogitatio tolleret omnē sollicitudinē tuā: ⁊ faciliter p̄cipitaret in abyssuʒ supbie/⁊ ꝯsequenter apostasie. Omnē idcirco talē cogitationē cōfestim vt insidiatricē pessimā expellito quacūq̄ tunica boni apparētis fuerit inuestita. Constitue teipsum quasi sol⁹ esses in mūdo ad saluandum te/quousq̄ forsan ex alia vocatione īcubuerit tibi on⁹ istud. Dic interim tibi et cogitatōib⁹ tuis. Qui iudicat alios ⁊ gubernat/domin⁹ est. potēs est ⁊ bon⁹ ad saluandū eos sine me. Mihi hoc vnuʒ ꝑ eis agere relictū est: ꝑ eisdē exorare fieri ⁊ compati. ¶ Itē nulli aut paucissimis ⁊ rarissime scribas nisi ꝑ necessitate tue instructionis habēde. Similiter pauca loquere/ neq̄ oī hora. Et plus ab aliis quere instructiōem q̄ʒ eos velis edocere/semp in spiritu humilitatis/nihil de altis questionib⁹ aut casib⁹ difficilibus. Neq̄ de p̄dicationib⁹ ⁊ cōfessionibus te quomodolibet intromittēs: sʒ indigentes cū beniuolētia ad prudētiores remittito. Eis quoq̄ securius aliquod scriptum legere poteris q̄ʒ aliquid de tuo ī medium adducere. ¶ Itē pro tollēdo accidiam ⁊ euagionē mētis ⁊ subleuādo fastidium. Cōpara tibi mutuo: vel aliūde libros sanctoꝝ morales: in quibus crebro stude as. hoc modo nō eris solus: dū cū mortuis aut absentib⁹ sine periculo cōfabulaberis. Relegens sua scripta: vt sunt moralia Gregorij. Codices regulariū institutōnū beati Benedicti. Augustini. Cassiani. ⁊ aliorum. Sermones insup Bernardi super Cantica. ⁊ similia sanctoꝝ opuscula. Itē habeas omi tpe suspectas quascūq̄ visiones insolitas/diurnas vel nocturnas. ⁊ illas imputa vel lesioni capitis: vel certe demeritis ⁊ peccatis tuis. Similiter dicim⁹ de sp̄ualibus sentimētis ⁊ dulcedinib⁹: nisi clare sentiātur ad humiliationē ⁊ cōtemptū tue vilitatis inducere. Nā impossibile est hominē sibi placentē in talib⁹/deo placere ꝑfecte. Tūc quippe dimisso deo sponso anime: ipse cū suis delectationib⁹ fornicatur. ¶ Itē/nunq̄ deinceps astrinxeris te voto aliquo nouo sine supioris tui licētia speciali. neq̄ etiā absq̄ eadē licentia ꝑ quorumcūq̄ alioꝝ consiliū: modū tuū viuendi in hac reclusiōe tibi ꝑstitū trāsgressus fueris: maxime aperiēdo cellā tuā cuicūq̄ nisi casus necessitatis qui legē non habet/emergeret. Memēto te esse bestiā feram/⁊ indomitā que tali reclusiōe indigeas/quē carcerē si sponte cuiq̄ aperueris: tibi facis viam ad tui ⁊ alioꝝ perniciē. Erit tamen clauis taliter collocata: q̄ satis in ꝓmptu possit haberi ꝓpter casus tue necessitatis possibiles euenire. ¶ Explicit scedula regiminis. N. heremite a domino Cancellario compilata.

Sequuntur quedā

alia a dn̄o Gersonno edita.

¶ In noīe sancte ⁊ indiuidue trinitatis: Ego Johēs cācellari⁹ indign⁹ eccl̄ie pIsi. cōpellēte me ꝯscia mea: absq̄ singularitatis ꝑsumptōe temeraria. Sʒ ex ꝓuisiōe periculoꝝ verisilr̄ futuroꝝ ī fide ⁊ xp̄iana religione: si fieret aliq̄ de q̄b⁹ est fama ⁊ formido ꝓbabil̄. Dico ⁊ ꝓtestor coram hac sacre theologie facultate ea q̄ sequūt̄. Primo q̄ volo ꝓcedere ad vnionē eccl̄ie in vniuersali ⁊ ꝑticulari tāq̄ fili⁹ eiusdē eccl̄ie licet nouissim⁹: ⁊ h̄ nō innitēdo ꝓprie prudētie: sed insequēdo ꝯsiliū regis ⁊ regni ꝑ mea facultate ⁊ vocatiōe. ac etiā deliberationem generalis cōcilii huius obediētie finaliter expectādo. Secūdo q̄ nolo reuocare ī dubiū vel disputationē: ea q̄ hacten⁹ facta sunt maturo cōsilio regis ⁊ regni: tā super

adhesione ad dn̄m Clementē/ ꝛ ꝯsequēter
ad dn̄m Bn̄dictū. sicut inobediētes ꝛ neu
trales faciūt: etiā in hac vniuersitate q̄ꝫ su
per electiōe vie cessionis ꝛ sup subtractiōe
an bene vel male fuerit instituta Tertio
qꝛ fama publica est ꝙ aliq̄ volūt deducere
materiā p̄ntem ad heresim vel scisma/ īpo
nendo talia crimina dn̄o Bn̄dicto ꝛ tendē
do his medijs ad eius depositionē. ꝛ forte
cōsequenter ad ꝑsecutionē omniū sibi ad
herentiū ꝛ adhesuroꝝ. Ego coactꝰ cōsciē
tia significo ꝙ istud nunc ꝛ alias apparuit
mihi nō necessariū: ſꝫ penitꝰ inexpediens.
Nā ꝑ hoc ſm̄ videre meū ꝛ sub correctiōe
illius vel illoꝝ ad quos spectat auctoritas
scisma p̄sens multiplicaret̄ ꝛ irremediabili
ter: vt scisma grecoꝝ atq̄ꝫ latinorū radica
S retur. Diuisio crudelissima ꝛ ꝑniciosissima
in hoc regno inter se: et ꝯtra alios verisimi
liter orief. ¶ Periculū mutatōis regni ꝛ ali
arū dn̄ationū suscitaret̄ subtractio cū mul
tis que facta sunt hactenꝰ ꝑ regē ꝛ regnuꝫ:
in periculū reprobatōis saltē ꝺ facto redu
ceretur. Accusatio multiplex odiosissima:
turpissima ꝛ infamis ꝑ accusatos ꝯtra ac
cusatores saltē facto reuerteret̄. Et hec la
tius offero me deductuꝝ. ¶ Quarto si fiat
accusatio p̄dicta noīe vniuersitatis vel fa
cultatis theologie. ego minimꝰ inter eos ſꝫ
fidelis filiꝰ ꝛ zelator sui honoris. quia obli
gor ex officio ꝓuidere ne errores in vniuer
sitate pullulēt. ꝓtestor ꝙ hoc neq̄ꝫ fuit neq̄ꝫ
est de cōsensu meo: quia etiā nunq̄ꝫ fui p̄ns
vbi hec materia ꝑ facultate tractaret̄: cum
tamē deberet vl' nō ꝓponi vel ante ꝓpositi
onem cū summa maturatōe ꝛ diuturna de
liberatōne vētilari/ multo ampliꝰ q̄ꝫ appro
batio vel reprobatio vniꝰ dicti scholastici
ꝑ cuiꝰ tamē discussione opponit̄ q̄nq̄ꝫ tra
ctus anni vel biennij. q̄nq̄ꝫ totū dimittit̄ i
discussum. Attento deniq̄ꝫ ꝙ dicit̄ pluries
fuisse ex ꝑte regis inhibita talis discussio ꝑ
facultatē facienda. Et si oppositū fierꝫ (qd̄
auertat deus) Ego ꝑ liberatione aīe mee i
hoc seculo ꝛ futuro apud deū ꝛ homines:
ꝑ me ꝛ meis adherētibꝫ: ꝛ ad obuiandū p̄
tactis incōuenientibꝫ (q̄ꝫtum fas habeo) ꝓ
testor de opponēdo me/ tempe ꝛ loco ꝛ me
dijs oportunis.

Sequitur quedam

ep̄la eiusdē brugis scripta. 1400.

¶ Reuerēde pater et dn̄e p̄cipue dn̄ men
tis aciē ad statū quēlibet ꝛ ordinē (si ordo
quispiā sit in hac nostra tēpestate) circūfle
cto: dū generalē p̄terea ecclie cladē cū mi
seranda eiꝰ numero et merito diminutōne
pia affectione ꝯtracto. libet magꝭ flere ꝛ iu
xta ꝯsiliū Ezechielis gemere sup cunctis
abominatōibꝫ que fiūt: q̄ꝫ de adiutorio re
mediove sperādo cogitare. Ita a plāta pe
dis vsq̄ꝫ ad verticē occupauit totū corpus T
christianitatis ebulliēs peccatorū sanies.
ita radices altas egit in hoīm cordibꝫ anti
quata iam ꝛ infelix iniquitas: vt de huma
na ope: humano ve ꝓuidendi cōsilio diffi
dere fas esse videat̄. Nimirū quasi perierit
consiliū a senioribꝫ: sermo a ꝓpheta: et lex
a sacerdote. Eamꝰ nūc igit̄ ꝛ in hac procel
losissima tēpestate vl' voragine/ magisteria
nauis ecclesiastice: plationes scꝫ nō tā desi
deremus q̄ꝫ violēter rapiamꝰ quādo ꝑuer
si difficile corrigunt̄: et stultoꝝ infinitꝰ est
numerꝰ: q̄n vix sibi sufficit homo vt saluet
se in medio nationis praue: nisi quedā in
sania imponat hoīes supra capita sua: iu
gum vtiq̄ꝫ graue ꝛ summoꝝ etiā viroꝝ hu
meris formidabile. Sed hec forte dicēda
erant apud eos/ qui nondū tenent̄ hoc la
queo vt cauerēt ꝛ modestiori se traderēt cō
silio: quid ad illos q̄ posuerūt iam in rethe
pedes suos ꝛ in maculis eiꝰ ambulāt: me
p̄ ceteris ꝛ infelicē sortē meā defleo. quoni
am ex debito suscepti officij cancellarie pa
risiēsis: incredibilibꝫ vsq̄ꝫ nunc vrgeor an
gustijs: dū nec exercere libet: nec excutiēdi
eam a ceruicibꝫ via ꝯcedit̄. Sꝫ omitto me
perdidi enī scripta iam verbaq̄ꝫ innumera.
Quid tu vero pater optime: q̄d sup onere
tuo episcopali cēses ꝛ cogitas? Mihi pla
ne videor intueri. Nā si bene noui humiles
et cōpositissimos animi tui mores: defles
iugiter altitudinē tuā et gemebūdus infe
riora suspiras. Cur nō ita? quid enim non
anxiū plenūq̄ꝫ doloribꝫ. plenū deniq̄ꝫ peri
culis anime et corpis affert in hac felicita
te sarcina pastoralis? Affert inq̄ꝫ ad oēs.
Sed soli sentiunt quibꝫ est timor dei ante
oculos eorū: qui ad iudicia dei tremenda
non claudūt oculos: sicut illi q̄ vidētes nō
vident ꝛ intelligētes nō intelligūt. immo q̄
gloriātur cū malefecerint: et exultant in re
bus pessimis. qui certe eo infelicius ꝑicu
losiusq̄ꝫ pereūt quo insensibiliꝰ. Et q̄ iuxta
maledictionē ꝓpheticā ducunt̄ ſm̄ deside V
ria cordis eoꝝ: et eunt ī adinuētiōibꝫ suis:

petet aliquis q̄ illa sunt mō pl⁹ q̄ olim que
miserabiliorē reddūt p̄sidentiū cōditionem
Multa prorsus ⁊ inexplicabilia quidq̄ q̄
in deterius res quotidie ruūt: vbi ad ini-
quitatis cumulum adijcit quilibet: aufert
nullꝰ. Si dubitas tu: iniuium scisma cir-
cumspice. Quid qō expeditissima pastorū
prelatorū ignauia: pessime cōsuetudines passiz
increscere pmisse sunt: ita vt iuxta verbuz
Senece desit remediꝫ locꝰ: qr que fuerunt
vicia: mores fiūt. Expertꝰ loquor: ⁊ h̄ vnū
(q̄ q̄ innumera sint alia) pfero in mee asser-
tionis augmētū: videlicet q̄ in ecclijs ca-
thedralibꝫ ⁊ p̄cipuis: insane false et sacrile-
gis paganorū idolatriarūq̄ ritibꝫ reliq̄ pe-
ne vbiubet exercent̄. Nec obstat locꝰ orōis
neq̄ sacrosancti corpis p̄ntia: neq̄ diuino-
rum celebratio: q̄n impudētissima dissolu-
tione ab ecclesiasticis talia fiāt/ qualia vel
scribere horror est vel etiaꝫ cogitare. Qz si
quis etiā p̄latorū obniti voluerit: mox irri-
detur exsibillabit̄ impugnabit̄. Ecce i-
quient ternꝰ ecclis cecidit Carbo: q̄sto sa-
pientiores ⁊ ecclie vtiliores erāt p̄decesso-
res tui: q̄ hec nō solū tolerauerūt: immo fa-
cientibꝫ blāditi sunt. Ita in auctoritatē ne-
phandissimi flagitiosissimiq̄ sceleris assu-
mitur dānanda ⁊ certe iā dānata (nisi pe-
niterint) p̄latiōis antique negligētia. Ex-
cusant se quidā scio q̄ p taliū extirpatione
nequaq̄ voluntas sed facultas defuit. Et
hi fortassis audire poterāt si tanto studio:
q̄sto p modica iuriū tempaliū cōseruatione
decertassent. ⁊ eos nō blande vt Heli filios
sed p manꝰ etiā p̄ncipū seculariū ab h̄ eos
sacrilegio cōpescuissent. Quid porro si pre-
dictis adicias malū abominandū ⁊ mon-
stro simillimū: Illi siq̄dē quos adiutores
⁊ defensores sui gregis hr̄e debuerat epus
in lupos ei cōtumeliosissimos: in leones: i
apros rapacissimos: atrocissima rabie ver-
bis exemplis ⁊ factis plerūq̄ cōuertuntur
clerū loquor: ⁊ p̄ ceteris cathedrale caplm
¶ Sed an eōꝝ indignitas arrogātia vel
iniq̄tas: taliū origo sit ipi viderint. Deniq̄
verbū dei maxima sane spūaliū morboruꝫ
medicina: ⁊ p̄cipuū p̄latorū officiū ab eis-
dem desertū est: quasi negociū quoddā sup-
uacuū ⁊ magnitudini sue probrosum vl' i-
decens. Et hinc traductū est verbū dei ad
nescio quosdā. qui vel in peritia sua vl' mo-
ribus cautissima discretione tractandum
adulterauerūt: ⁊ illud tanq̄ in canticuꝫ fa-
bulam ⁊ risum audiētibꝫ cōuerterūt. Redū-
dat totꝰ irreparabilis pfecto iste defectꝰ in ca-
put p̄latoꝝ. Ipsi q̄ppe mira sollicitudine p
tempalibꝫ tuēdis aduocatos / pcuratores
promotores ⁊ alios hmōi officiarios ma-
gnis conducūt expēsis: magnis pensioni-
bus retinēt / absq̄ eo q̄ ab ouibus ipsi tles
diripiant. Sed vbi queso vidisti theolo-
gum p spūalibus ministrādis seminandis
⁊ seruādis institutū: cui videlicꝫ iuxta apo-
stolicū decretū tempalis victus / vel parce
donaret̄. sic tempalia spūalibus p̄ferimus
carnales effecti. sic tempaliores tpalibꝫ do-
minis redditi sumꝰ. Et quia prsus tempa-
lia clericoꝝ absq̄ spūalibꝫ (pp̄ter que do-
nauit ea seculariuꝫ deuotio) diu subsistere
nequeūt: verendū est ne vtraq̄ velocꝰ no-
stris e manibꝫ rapiant̄. Via iam ad hec la-
ta plane aperta est. Nunq̄d postremo seue-
ritas oīs discipline sic ab ecclia exulauit
vt liberius peccet: nūc religionū etiā artis-
simarū professores: quā olim dyaconi vel
clerici seculares. Hec tecū fidēter euomui
pater dilectissime: nō docendo q̄ mihimet
insipiens sum cōsulere: nō exprobrādo sed
conquerēdo ⁊ morē animo tristi gerendo.
Sunt nec dubito hec notiora quo plꝰ ex-
perta. ⁊ eadē molestiora quo addit scien-
tiam addit ⁊ laborē. ⁊ quo zelus domꝰ dei
in tuo sancto pectore feruet ardētior. Ad-
dam ipse que cepi pia temeritate superad-
dam. De tua em̄ deuotiōe multū confido.
quia multū diligo: p rememoratiōe siqui-
dem aliquorū que agenda viderent̄: scedu-
lam illa notantē hoc vespere vno ⁊ pio im-
petu suppinꝰ ppria manu scripsi i lecto ad-
uerse valitudinis mee quā trāsmitto. Gra-
tanter accipe ⁊ bene i dn̄o vale pater amā-
tissime. Scriptū brugis kl'. Aprilis. 1400.

Reuerende pater

sub vestra ⁊ magistrorū nostrorū correcti-
one In facultate theologie videtur esse ne-
cessaria reformatio super sequētibus inter
cetera. ¶ Primo. ne tractētur ita cōmu-
niter doctrine inutiles sine fructu ⁊ solidi-
tate. Quoniā per eas doctrine ad salutem
necessarie ⁊ vtiles deserūtur. Nesciunt ne-
cessaria: quia superuacua didicerūt inquit
Seneca. ¶ Secūdo p eas non studentes
seducūtur: quia scꝫ putant illos principalr
eē theologos q̄ talibꝫ se dāt sprcta biblia et
alijs doctoribꝫ ¶ Tertio p eas termi a sctis

patrib⁹ visitati transmutantur contra illud
Augustini nobis ad certā regulā loqui fas
est ⁊c. Et non sequit̃ velocior sciētie alicu/
ius corruptio q̄ꝫ p hec. Quarto p eas theo
logi ab alijs facultatib⁹ irridenť. Nā ideo
appellātur fantastici ⁊ dicunť nihil scire d̃
solida veritate ⁊ moralib⁹ ⁊ biblia. Quito
p eas vie erroꝝ multiplices apiunť. q꞉ cū lo
quunť ⁊ fingūt sibi ad placitū termios q̃s
alij doctores ⁊ magistri nō intelligūt nec i
telligere curāt: dicūt incredibilia ⁊ absur/
dissima que ex suis absurdis fictionib⁹ di/
cunt sequi. Sexto p eas ēcclia ⁊ fides neqꝫ
intus neqꝫ foris edificanť. Cōstat q̄ dant
poti⁹ occasiones credēdi q̄ de⁹ nō sit omi/
mode simplex aut vn⁹. sicut dicit braduar
di. Septimo p eas multi ex theologis taꝫ
actiue q̄ꝫ passiue scandalizanť. Nā alij ru/
des vocāť ab alijs ⁊ alij ecōtra curiosi aut
Z fantastici. ¶ Tales nūc currūt ꝓpositio/
nes ex talib⁹ doctrinis. Infinite sunt dura
tiones in diuinis s̃m p̄us et posteri⁹ q̄ꝫuis
eterne. Et ita d̃ mēsura. Sp̄ussanct⁹ libere
ꝯtradictorie ꝯtingēter ꝓduciť ex p̄re p̄nci/
pij quo. In diuinis est absolute potētiali/
tas ad nō esse sp̄ussc̄ti. Producere filiū i di
uinis vt sic nihil est. Sp̄ussc̄tus p̄us est ꝓ
ducens q̄ꝫ sit summe ꝑfect⁹. P̄r ⁊ sp̄ussc̄us
nō sunt cognitio. Et p̄r ⁊ fili⁹ nō sūt amor.
Fili⁹ in diuinis pōt aliū filiū ꝓducere. q꞉ ē
eadē potētia cū p̄re. ita de innumerabilibus
alijs. ¶ Itē a multis annis iā fit maxia cō/
trouersia in materia de cōicatōe idiomatū
quā antiq̄ sic restringūt vt dicāt: nullū pre
dicatū cōicari deo: qđ dicat imꝑfectioneꝫ.
Alij ampliātes dicūt om̄e p̄dicatū vniuer/
saliter cōicari vsqꝫ adeo q̄ deus posset dici
dānat⁹. ¶ Itē videť ꝓuidendū q̄ facultas
nūq̄ꝫ determiareꝫ materias fidei cū alijs fa/
cultatib⁹ habētib⁹ in hac re equales voces
cū ea: sicut fit i vniuersitate. qm̄ ꝑiculum fi
dei ⁊ dedec⁹ facultatꝫ irremediabiliter seq̄
posset. Itē dr̄ q̄ aliquoꝝ vita ⁊ mores scā/
dalizant facultatē. ⁊ si h̄ veꝝ est: esset ꝓuidē
dum. ¶ Itē q꞉ sup erroribus al's publicatis ⁊
delatis nulla fit executio aut emēdatio: vt
aliunde nulli bacchalaurij deferūt aliqua
que fuerūt male dicta: q̄ꝫuis publica scela
scandalizata sit. Et sup hoc tamen excusat
se Cancellari⁹: q꞉ nō repit magistros alias
qui sufficiēter vacare vellēt ⁊ intēdere. Et
timuit de ꝑiculosiori scissura ꝓpter illa q̄ p
cepit ⁊ ex discretoꝝ cōsilio. Itē monēdi vi

derētur magistri nostri: specialiter illi q̄ de
derunt occasionē quaten⁹ suos bacchalau
reos ⁊ scolares monerēt fugere aut dimit/
tere vanissimas doctrinas inutiles ⁊ steri/
les. nec approbādo nec morose aut curio/
se reprobādo. sicut iā de oppicio sophisma
ta sunt expulsa a theologia. Et q̄ materia
scđi tertij ⁊ quarti sniaꝝ magis tractarenť
quia vix legiť nisi p̄mus: occupādo tēpus
in p̄missis doctrinis ⁊ similiter biblia. Et
q̄ libri p̄dictaꝝ doctrinaꝝ nō legerenť ad A
partē sine licētia facultatis. ¶ Et p honore
dei attendať diligēter q̄nta est necessitas ꝓ
instructiōe populoꝝ ⁊ ꝓ resolutiōe materi
arum moraliū tēporib⁹ nostris. Et tūc cre/
dendū est q̄ in tāta angustia tp̄is: ⁊ inť tot
animaꝝ pericula: nō multū placebit lude/
re/ne dicā fantasiari circa ea que ꝓsus sin
pertinacia sunt. Uidebiť etiā q̄ nō est parui
ingenij aut rudijs tales materias elucida/
re et fundit⁹ ꝑscrutari. Sꝫ alibi est ꝑfectō
⁊ alta ꝓfunditas quā nō ita sentiūt illi qui
nō vacant circa eas ope ⁊ s̃mone. ¶ Item
forte expediret q̄ sicut aīal tempe quarun/
dam pestilentiaꝝ facultas medicoꝝ cōpo/
suit tractatulū ad informanduꝫ singulos.
ita fieret p facultatē vel de mādato ei⁹ ali/
quis tractatul⁹ sup punctis p̄ncipalibus
nostre religionis ⁊ specialiter de preceptis
ad instructionē simpliciū: quib⁹ null⁹ s̃mo
aut raro fit aut male fit. Itē forte necesse es
set ꝓuidere de inq̄sitore: aut de tali q̄ tanq̄ꝫ
inquisitor possꝫ vacare circa ea que nimis
libere immo temere contra fidē publican/
tur in conuiuijs ⁊ iocis aut aliter. ¶ Item
forte possꝫ nūc melius practicari q̄ꝫ alie de
cretales: q̄ in qualibet ecclesia cathedrali
⁊ metropolitana esset vnus legens theolo
giam ⁊c. ¶ Itē forte pro omnib⁹ preteri/
tis scandalosis dogmatisationib⁹ ad pro/
uidendū de futuris sufficeret: q̄ in vna sce
dula ponerētur: que scedula publicaretur
per scholas: dicendo q̄ tales doctrine nō
placēt magistris: ⁊ q̄ deinceps cessent om
nes a talibus ⁊ similibus. Et nisi facultas
hoc faciat aut aliud simile: forsan incum/
bet Cancellario per aliquē talem modū ꝓ
uidere: non admittendo scilicet ad licenti/
am eos qui i talibus doctrinis fuerint cul
pabiles: etiam vbi facultas hoc vellet. q̄ꝫ/
uis sanctius sit ambulare vnanimiter in ta
li re Cancellariū cum facultate.

Finis cum deo.

¶ Epistola Gersonis missa prouinciali
ordinis Celestinorum.

B SI quis vult ve
nire post me. abneget semetipm̄ ⁊
tollat crucē suā ⁊ sequat̄ me. Ma
thei. xvi. Marc. viij. Luc. ix. ¶ Sufficeret
hoc verbū ad grandē nedū epistole sed tra
ctatus editionē: iuxta quattuor eius clau
sulas ⁊ ſm quadruplicē sensum exponēdi
scripturas. Sed ad cōpendiū veniēdo: et
ad satisfationē qualēcūq; de req̄sitis super
rememoratiōe quottidiana dn̄ice passiōis
Dicam⁹ cū Grego. in omel. verbi hui⁹: q
duobꝫ modis crux tollit̄. Un⁹ est p corpis
passionē. de q nihil ad p̄ns. Ali⁹ est p animi
cōpassionē. Que triplex est. Una ad seip̄m
Altera ad p̄ximū. Tertia ad x̄pm crucifi
xum. De qua tria p̄ncipaliter inquirit̄: vt
afficiat̄ ad x̄pm in cruce passū. Qua sup
re multi multa ꝯscripserūt modis varijs et
medijs: ad finē legis (q est x̄ps) intentionē
dirigēdo in tollēdo crucē suā. Ecce eīn per
vestrā reuerendā paternitatē ⁊ charissimā
deuotionē: missus est ⁊ oblat⁹ tractatulus
sub q̄ttuor ꝑticulis. In quaꝝ scd̄a narrat̄
quasi pūctatim cōsideratōes circiter. liij. ⁊
sententiose breuiter ⁊ ordinate. Fecit aūt si
milē breuiationē dn̄s Bonauētura in suo
de arbore vite sub duodecim fructibꝫ ⁊ fo
lijs. xlvi. Canones totidē addidit: sicut i
ueniri cōiter pōt. Fecit alterā auctor Ho
C ralogij sapie separatim sub centū ꝯsideratio
nibꝫ qbꝫ orōnes correspōdent. Facte sunt i
sup ꝯsideratōes hmōi pūctuales p facilio
ri tenaciori q; memoria: tū i diuersis librīs
⁊ sciētijs. tū noīatim sup totā bibliā: ⁊ si
gillatim sup q̄ttuor euāgelia diuersimode
p diuersos. Inf̄ q̄s nup ⁊c. vnū ex q̄ttuor
ꝯposite sunt rubrice centū q̄nq̄ginta cum
aliq̄bꝫ rubricellis ⁊ q̄rationibꝫ accōmodis
Deniq; redacta sūt oīa sub pauc̄ metris ⁊
termis: ita vt cū oī facilitate velut i momē
to poterat aliq̄s totū euāgeliū ꝯcursuꝫ mēo
rit̄ excurrere dū volebat. q̄escēs aut ambu
lās. nō fantasticās s; itelligēs pūctoꝝ sen
tentiā. At ꝟo sic i rebꝫ tales ille sunt q̄lis est
anim⁹ vtēt̄. sic i doctrinis tales ille sūt fa
ciles aut difficiles p q̄litate intelligēt̄ vel
rōcināt̄ vl' imaginānt̄ vl' estimānt̄. Trahūt
ꝯīter ex p̄dict̄ aliq̄ p rn̄so ppposite ⁊ ex q̄site
postulatōis ¶ Tollere crucē mag̃ est in aīa
cordis affectōe q̄ sola lr̄ali ⁊ exteriori crucifi
xi vl' cruc̄ inspectōe seu depictōe: vl' iuxta
morē aliq̄ꝝ supstitiosoꝝ deportatiōe: q̄les
adhuc dicūt̄ i italia esse se iciuanos appellā
tes nō sine cruce lignea alicubi pagrātes.
¶ Tollere crucē suā ē p recordatōē dn̄i
ce passiōis ꝯpati x̄po i carne passo: vt si cō
patimur ſm apl'm: sil' ⁊ regnem⁹. ¶ Tolle D
re crucē videdo: audiēdo imaginādo: r̄cor
dādo osculādo alloq̄ndo ꝓsternēdo se/ado
rādo laudabile op⁹ ē d̄ genere ꝑtinēs ad la
triā: ꝑtinēs isup ad m̄ltiplicē erudit̄ōē. q̄m
oīs x̄pi actio nr̄a ē instructio. Ualꝫ deniq;
ad tēptationū aculeos mortiferos supandū
exēplo q̄ x̄ps vsus ē de ſpētēeneo quē moy
ses exaltauit i deserto. q̄ sup re spāl' ē tracta
tus sup illo ꝟbo exaltauit hūiles ¶ Tolle
re āt mag̃ ille dicēd⁹ ē q exci⁹ rememoratōe
facili⁹ ⁊ religiosi⁹ ꝯsurgit circa x̄pm: ⁊ ꝯīt
circa seip̄z ⁊ p̄ximū. Per illas q̄ttuor p̄nci
pales a p̄hīs positas passiōes: q sc̄ gaudiū
spes met⁹ dolor. q̄bꝫ supaddit̄ ꝯgrue velut
cōposita cui nomē est cōpassio seu pietas.
cōformi⁹ p inde loq̄ndo cū theolog̃ noīan
tur affectōes mētales q̄ passiōes mētales.
Et q̄m sup hāc materiā passionū ⁊ affectio
nū p̄dēz nup i ideomate tā latino q̄ vulgari
opuscl'a plūma repiūt̄ p illū vob notissimū
nō erit molestū vr̄e charitati si a nouis ⁊c.
hāc rē scptur̃ desliterit: p̄serti cū opuscl'a p̄
dicta nota sint et noīe q nihil pene loquūt̄
aliud q̄ passiōes ⁊ affect⁹: siue sit ſmo d̄ mē
dicitate spūali siue d̄ mōte ꝯtēplatōis siue
d̄ cātic̄ i volumie tripti to: siue sup magni
ficat i. xij. tractatibꝫ siue d̄ cāticordo p dya
logū i gallico sub triplici allocutōe q̄si die
rū triū i ꝑsona decem celeti ⁊ decuer mū
dani cordis solitarij ⁊ cordis mūdani. Cui E
dialogo subiūgēde sīt reliq̄ q̄ttuor allocutō
nes q̄si sub totidē diebꝫ tradēdo modū ⁊ ef
fectū q̄lit̄ cor mūdanū p̄ctice fuerit effectū
ad suplatiuū g̃dū seu ꝯcētū canticordi diui
nal' S; d̄ publicatōe q̄d fiet aut fiet ordiet
de⁹ Porro spāl' liber ē ititulat⁹ d̄ passiōibꝫ.
Ali⁹ d̄ distictōne veraꝝ reuelatōnū a fals.
q̄ꝝ copia vl' aurelianis repiet̄ vl' i ambe rto
abūdat (sic dic apl's) q̄lbꝫ i suo sensu: ⁊ su⁹
cuiq; mos ē. nec voto viuit̄ vno queādmo
dū tradita ars mēorādi n̄ silr̄ p̄cticat̄ apd̄
oēs. Cōpōat igr̄ q̄lbꝫ sibi modos q̄bꝫ potē
rit efficaci⁹ ⁊ facili⁹ atq; deuoti⁹ affici ad re
cordatōz x̄pi crucifixi tollēdo crucē suā: vt
seq̄t̄ eū h̄ p imitatōz gr̄osam ⁊ i futuro p ap
prehēsionē gl'iosam Amē.

Centilogiũ de cau
sa finali.

Prohemium.

c Onsummatũ est ꝓtulit christ⁹:
dũ redẽptiõis nostre finẽ attige
rat: quemadmodũ ꝑus rogaue
rat prẽm ꝓ electꝭ vt essent ꝯsum
mati ĩ vnũ. Cõsonat sapiẽs. Memẽto finis.
Cecinit psalmista bñ ꝯsci⁹ ⁊ ꝯfidẽs. Om-
nis ꝯsummatiõis vidi finẽ. Finis autẽ est
charitas ordinata q̄ ponit ordinẽ in oĩbꝫ
Dicam⁹ igit̃ ꝓpositiões aliq̃s seu theore-
mata vel ꝯsideratões ad finis cõmẽdatio-
nem accõmodas sub centilogio. ⁊ ad ĩtelle
ctũ illi⁹ qđ dicit ĩ Cãticis sponsa. Ordina
uit ĩ me charitatẽ.

¶ Hic primo de fine ĩ se ⁊ ad causas ali
as generaliter.

f Inis est ꝓpter quẽ fit omne qđ fit. ⁊
pl⁹ influit q̄ꝫ altera causa. Finẽ ap
petũt oĩa sicut ⁊ bonũ. ⁊ grã finis
agũt oĩa. coincidũt eñ rõ finis ⁊ boni. Fi-
nis ꝑcipit alijs causis: non ille sibi. Finis
desideriũ naturale nõ est omĩno frustra: si-
ue sit finis quo: siue finis grã cui⁹. Finis
aũt quo est finis q̄ finis grã cui⁹ acquirit̃.
scꝫ finis sub fine. Finis est causa ẜm cuius
exigentiã necesse est cetera modari ⁊ dirigi
Finis ꝑor est in esse vel in intẽtiõe ceteris
que sunt ad finẽ tãq̄ꝫ media vel fines ab fi
ne. Finis ponẽdus est in esse nouo: poste-
rior est in executiõe. sec⁹ de fine iã posito: si
cut est de⁹ cui ꝯformari est rectũ eẽ et sim-
plicẽ oculo vel corde. Finis nõ adipiscitur
vel acquirit̃ nisi ꝑ formã dictantẽ modũ ⁊
ordinẽ. Sꝫ hãc formã ⁊ hũc modũ ⁊ ordi
nem finis iubet vel ꝑscribit. Finis nõ acq̄
ritur de nouo nisi causa cõcurrat: efficiẽs
cui ꝑcipit ⁊ ꝑscribit leges suas ipe finis cã
formali vel exẽplari dirigẽte specialit̃. Fi-
nis in actiõe pure naturali nõ acquirit̃ no
uit̃ materiali principio nõ ꝑexistente et pre
disposito.

¶ Secđo de fine in ordine ad materiã.

m Ateria nõ requirit̃ in actõe supna-
turali q̄n possit assequi vel acq̄ri sine
materiali ꝑncipio. q̃m final' causa
supnaturalis nõ indiget materia. ¶ Mate
ria nõ est totalis causa distinctõis ĩ formis
q̄ seipsis formalit̃ distinguunt̃ ⁊ ab efficiẽ
te causaliter ⁊ ab opatiõibꝫ ꝯclusiue vl' de-
ducibiliter. Materia ꝯsiderat̃ alit̃ a metha
phisico. aliter a mathematico. alit̃ a phĩco

Omĩs itaq̄ꝫ res creati ꝯstituit̃ ẜm metha-
physicũ ex esse tãq̄ꝫ actu ⁊ essentia tãq̄ꝫ ma
teria. Oĩs figura ⁊ numer⁹ ẜm mathema-
ticum ꝯstituit̃ ex pũctis aut lineas aut sup-
ficie tãq̄ꝫ materia: nõ ꝯsiderãdo trãsmuta-
tionẽ. Omĩs forma phisica seu naturalis:
materiã trãsmutabilẽ ꝑexigit ⁊ ꝑsupponit
¶ Materia nõ respicit potentiã obedibilẽ B
creature ad deũ sꝫ ꝑordinatã ⁊ ꝓpinquã
Materia si ꝯsiderat̃ in pure esse materiali
seu potẽtiali vel ꝑuatiuo forme nullũ habꝫ
esse actuale. ⁊ h̃ dicit̃ ꝓpter implicatiõem.
Materia sic ꝯsiderata nõ põt esse actuali-
ter sine forma. ⁊ h̃ ꝓpter implicationẽ. nec
isto mõ est q̄d vel quale vel q̄ꝫtũ. Materia
ꝓrima nõ est cognoscibilis nisi ĩ analogia
ad formã. sicut nec ꝑuatio nisi ꝑ habitum
nec potẽtia nisi ꝑ actũ. Materia ꝑma sic
nullũ habet esse actuale. sic nec appetit ali
quid naturalit̃ sꝫ potentialit̃ tanq̄ꝫ finẽ su-
um in potẽtia ad actũ. Materia prima sic
accepta sicut nõ habet esse nisi in potentia
sic nec habet modũ spẽm ⁊ ordinẽ: mensu
ram q̄ꝫ numerũ ⁊ ordinẽ nisi in potentia.
Et hec sibi sunt similit̃ in potẽtia: vnitas.
ṽitas ⁊ bonitas. q̃m talia põt accipe potẽ-
tia ꝓpinqua ⁊ ordiata. qđ addit̃ ꝓpter obe
dibilẽ potentiã. Potest insup esse ꝑs altera
cõpositi cũ forma. Hic est eñ finis vt faci
at vnũ cũ forma cõpositũ. Materia si ꝯsi
derel̃ cũ suis dispositiõibꝫ accidẽtalibꝫ aut
cõplexionalibꝫ aut artificialibꝫ. Est vtiq̄ꝫ
aliq̄d ⁊ ens actu: ⁊ ad finẽ. ⁊ hoc vel substã
tialiter vel accidẽtaliter vel vtroq̄ꝫ modo.
Et ita loquunt̃ forte q̄ dicũt materiam esse
posse sine forma ⁊ materiã eẽ aliq̄d sine for
ma: ⁊ habere finẽ suũ.

¶ Hic tertio de fine in ordĩe ad formã

f Orma quã finis ordinat aut tãq̄ꝫ
ordinãs est (qđ dicit̃ ꝓpter deum)
multiplex inuenit̃. Quedã diuina
lis ⁊ pure abstracta ⁊ absoluta ⁊ necesse eẽ
⁊ penitus increata. nec inherẽs nec infor-
mans nec ꝯstituẽs actualiter vel potẽtiali-
ter neq̄ꝫ materiã vllã habẽs. ¶ Forma cre-
ata quã dicim⁹ actũ vel endelechiã cõuer
so modo ad materiã (q̄ est pura potẽtia) mul
tiplex inuenit̃ sub forma q̄ de⁹ est ẜm tripli
cem ꝯsiderationẽ methaphysici mathema
tici ⁊ physici: vt tactũ est. Forma nulla cre
ata est simpliciter pur⁹ act⁹ sꝫ semꝑ cũ potẽ
tia ꝑmixt⁹ multꝭ modis. sicut ex essentia et
esse ⁊ existere ẜm antiq̄s. sicut ex genere et

differentia nec nō ex actu ꝛ potentia. ¶ For
ma creata quedā est ꝑ se subsistens. nec al
teri quomodolibet innitēs vt materie nisi
ꝑ potentiā obedibilē. Et hec est angelica for
ma seu natura vel ꝑsona. ¶ Forma creata
quedā est actualiter nō inherēs nec infor
mans nec ꝯstituēs. habz tamē aptitudinē
vt informet ꝛ ꝯstituat. talis est aīa huma
na corpe separata. Forma talis separata dici
potest ſm vnā ꝯsiderationē ꝑsona. qꝛ nulli
actualiter innitit. loquēdo aūt ꝓprie nō est
ꝑsona. quia naturalē habet aptitudinē ad
innitendū ꝛ ꝯstituendū cū materia cōposi
tum. s. hominē: sicut nec accidentia separata
dicunt substātie. licet habeāt tūc modū eiꝰ
subsistēdi. ¶ Forma maxime distās a deo ꝛ
que minimū habet de actu/est forma inhe
I rens simul ꝛ informās ꝛ ꝯstituēs. loquen
do de forma substātiali: vt sunt forme ele
mentoꝝ ꝛ brutoꝝ. Dicit aūt inherēs quia
depēdet totaliter a materia in esse suo. Di
citur informās qꝛ depēdet a materia ī suo
opari ꝛ dat esse rei. Dicit cōstituens qꝛ fa
cit vnū tertiū cū materia. s. cōpositū. ¶ For
ma substātialis nō inherēs: sꝫ informans
ꝛ ꝯstituēs est aīa rationalis. que nō inherꝫ
quia nō depēdet in esse a materia. sꝫ infor
mat. quia depēdet ab eadē in opari ꝛ cōsti
tuit in esse ipm hominē cū materia seu cor
pore. ¶ Forma hoīs q̄uis sit imortalis: q̄
uis insuꝑ materia sit ingenerabilis. ꝯstitui
tur tn̄ ex amboꝝ ꝯiunctiōe homo mortal:
ꝓ statu nature nō ꝑmitus institute sꝫ lapse.
¶ Forma accidētalis reperit in herere ꝛ in
formare: sꝫ nō ꝯstituere dū inheret cōposi
to qd̄ habet actu iā formatū ꝛ ꝯstitutuꝫ. vt
albedo. q̄uis ſm aliquos inhereat soli q̄n
titati. aut ſm alios soli materie inhesiue. li
cet toti cōposito inhereat denoīatiue.

¶ Hic quarto rursus de fine in ordine ad formam.

f Orma que ꝛ endelechia dr̄. i. actus
habet dupliciter ꝯsiderari. Uno mo
do vt actꝰ ꝑmꝰ. alio modo vt actꝰ
secūdus. Inter q̄s actꝰ potest intelligi qd̄
ammō mediare ꝟtus sua simulter ꝛ habitꝰ
Forme ꝑmus actꝰ est influxus formalis q̄
ꝓsus est aliꝰ ab efficiēte. qꝛ nec potest a deo
suppleri nec suspēdi durāte informatiōe. si
cut implicat q̄ aliquid sit albū sine albedi
ne. vel q̄ albedo si sit informās ꝛ inherens
nō det esse album. potest tn̄ esse ꝛ nō infor
mare: sicut in sacramēto. Sic de alijs acci
dentibꝫ suo modo. Et ita licet sepe ꝯueniāt
in vnū efficiēs ꝛ finis cū forma. Nō tn̄ ean
dem habēt influēdi rōnem. ¶ Forme ꝑmus
actꝰ opat ꝛ manet absq̄ opatiōe actꝰ secū
di. sicut hō dormiēs viuit. ꝛ sic nihil opere
tur animale: licet in eo tūc actualis sit vita
plante scd̄a. s. vegetare. ¶ Forma inherens
nō potest subsistere naturaliter si separare
tur a materia. Nec ita separatur q̄n ex princi
pijs nature sue apta sit inherere. ¶ Forma
nō inherēs sꝫ informās vt anima rōnalis: K
nō potest in ꝯposito naturaliter agere sine
subiecto suo sicut nec informare. Potest ta
men agere sine organo qd̄ sit sibi ꝓprium ꝛ
cōplectionatū. dū scꝫ intelligit q̄uis ab or
gano fantasie suscipiat obiectū. Et ita de
pendet ab hoc organo tanq̄ ab eo vnde su
scipit obiectū in intelligēdo. ꝑsertim si itel
ligat modo naturali. qd̄ dicit ꝓpter raptus
ꝛ extases. ¶ Forma ratōnalis nō solū infor
mat materiā sꝫ ꝯstituit compositū cū ea. s.
hoiem. ꝛ ita nō se habet solum sicut motor
nauis ad nauē: ꝯtra platonicos sicut patꝫ
ex articulis ꝑisiēsibꝫ ꝛ determinatis ꝑ eccle
siam. ¶ Forma inherēs ꝛ informās non tn̄
ꝯstituēs est accidēs materiale. Forma spi
ritualiū intentionū: vt luminis ꝛ specieꝝ co
loꝝ in medio ꝑspicuo vel in oculo. vident
nō habere ꝓpriā naturā accidentiū mate
rialiū. nec depēdere a substātijs suis in suo
esse. ꝛ ita nec inherere. Sed sunt in eis vt
Albertꝰ ponit tāq̄ in locis sicut ab Aristo
tele dr̄ intellectꝰ esse locus specieꝝ. Forme
hmōi sensibiliū vident vnū ꝯstituere cum
ꝑuio seu ꝑspicuo. Similiter ꝛ forme itel
ligibiles cū intellectu nō quidē in esse sub
stantiali sed accidētali. ¶ Forme hmōi nō
impediūt se mutuo in eadē parte medij ſm
traditionē ꝛ experientiā ꝑspectiuorum cū
Dionysio. Sꝫ essentia formaꝝ hmōi ꝯser
uat in pūcto vel in diuisibili sicut in specło
vel oculo vel medio. alioq̄n nō fieret visio
vndeq̄q̄. Hoc aūt est suꝑadmirandū ī na
tura miraculū: si q̄s ꝓfunde ꝯsideret: sicut
ꝛ de infinitate nūeroꝝ ꝛ figuraꝝ in q̄tūli
bet parua quātitate.

¶ Hic quinto de fine in ordine ad efficiētē

e Fficiēs causa ꝑma sic est genera
lissima q̄ tn̄ est ꝓpinq̄ssima ſm pa
risiēses articulū. Et merito q̄m ꝑn
cipiū ꝛ finis est omniū. attingēs a fine vs
q̄ ad finē fortit: ꝛ disponēs oīa suauiter
vt ex verbis Sapiētie ꝯcludit apud Boe

L cium ancilla philosophia. ¶ Efficiēs cau/
sa prima fm auctorē de causis plus influit
in effectū q̄ secūda causa. quoniā nl'la cau
sa secunda que pticularis est sufficit super
totū esse causandū. Et concludit hoc ex fi
ne: quoniā omīa bonū appetūt: bonū autē
simpliciter primū et finale necessario ponit
de⁹. ¶ Efficiēs causa secūda que licz neces/
sario subordinata est in actiōe sua quacun
q̄ positiua ipsi cause prime. sic q̄ ea n̄ agē
tē et immediate scd'a nihil agere posset: Ali
oquin oporteret ɔcedere q̄ essent duo agē
tia eque prima circa naturales effectus: vt
pote de⁹ et volūtas creata. Denicq̄ quicq̄d
est causa cause: est causa causati. de⁹ aūt cā
est omīs cause. ¶ Efficiēs causa secūda libe
ra libertate arbitrij concluderet necessario
agere. si causa p̄ma ageret necessario i acti
bus ad extra. Et periret omīs libertas et re
ligio ab hominib⁹. Est em̄ causa quelibz se
cunda subordinata essentialiter cause pri/
me: sit illa naturalis causa: sit ipsa libera.
¶ Sumeret ex his et alijs vnde dicunt ori/
ri seminales rōnes vel inchoatiōes forma
rum: q2 nō nisi ex virtutib⁹ actiuis natura/
liter inditis a p̄ncipio p cōparationē ad po
tentias passiuas similiter inditas. Notet h
¶ Efficiēs causa secūda libera dicit habe/
re necessitatē agēdi p operationē ad primā
Et hoc intelligēdo de necessitate ɔ̄ntie nō
ɔ̄ntis. sicut Boeci⁹ deducit. q2 scz bene seq̄
tur. Deus hoc p̄uidit vel voluit. g̃ fiet. Sz
ita valeret ɔ̄ntia de ppositiōe scripta in pa
M riete. Antichrist⁹ erit. q2 si fuit vera: sequit
optime in ɔ̄ntia necessaria q̄ antichristus
erit. Sic intelligendū est illud Arestotelis
dictū. Omne qd' est qn̄ est necesse est esse. q2
scz hec est necessaria. Omne qd' est qn̄ est in
sensu composito nō diuiso. ¶ Efficiēs cau/
sa secūda libera q̄uis nihil possit agere: eti
am peccādo/qn ad omē illud qd' positiuū
est in actu de⁹ positiue cōcurrat. Nō tn̄ de
us ideo peccare vel facere peccare dicēdus
est. quia blasphemū est et offendit pias au/
res: immo impossibile est quia peccatū sub
ratione peccati: nō habet rōnem volibilita
tis. nō q̄dē apud homines: q̄tomin⁹ apud
deū. Innitunt aūt oppositū tenētes sophi
sticis rōnibus. q̄ volens añs vult ɔsequēs
q̄ volens ambas ptes copulatiue vult to/
tam copulatiuā. ¶ Efficiēs causa secunda
libera libertate arbitrij: qualis est aīa rōna
lis. est causa seipam mouēs et determinans
in actib⁹ suis ɔtradictorie liberis. Nec de/
terminatur ab obiecto nec a deo: q2 sic eaz
instituit vt eā pprios mot⁹ agere sinat. Et
ad hoc influat sibi et coagat: et libertas sua
sufficit sibi ad suū cur. Et ad finem pōt di/
cere illud Satirici. Sic volo sic iubeo: sit
p rōne voluntas. ¶ Efficiēs causa secunda
solū instrumētalis sequit influxū cause p̄n/
cipalis. Propterea efficiēs causa instrumē
talis videt assumi posse a deo ad creatiōez
sed nō potest sibi cōmunicari talis potētia
primitiue et ex se: quia repugnat ratio cau/
se finalis ¶ Efficiēs causa virtualis fm ha
bitus infusos supnaturaliter aut naturali
ter acq̄sitos. agit q̄dē necessitate nature sed
applicat a principio libero q̄ est de⁹. Et a
libero arbitrio in homīe ad ɔtrarios actus
p volūtate dirigētis: vt ad dare nūc elemo
synam vel nō dare. ¶ Efficiēs causa prima
p̄ncipalior est et admirabilior dum agit in
suas creaturas fm potētiā obedinalē quā
dum agit fm potētiā passiuā naturaliter i/
ditam. Nihilomin⁹ creatio fm potētiā ab
solutā attestat maiori potētie q̄ opatio fm
potentiā obedibilē qualis est trāsubstātia/
tio panis in corpus xp̄i.

¶ Hic sexto de fine p ɔsiderationē diuie
p̄uidentie circa generis humani religionē
et salutem.

D Eus sua p̄uidētia non frustra cō/
stituit in p̄ncipio creare celū et ter/ N
ram et omīa que i eis sunt. Sumi/
tur ratio ex pte finis quia cū voluerit deus
manifestare potentiā eternitatis sue: et emi
nentiā maiestatis sup omne creabile: volu
it mundū non ab eterno pducere ne videri
posset in eternitate creatura suo par esse cre
atori. De⁹ nō min⁹ libere agit modo q̄ dū
pduxit primo mundū. et ita possz modo cre
are nouū mundū sicut tūc ab initio. Mu
tatione in eo nulla facta: quia stabilis ma/
nens dat cūcta moueri. Hic est lapsus phi
losophoꝝ et sapientū hui⁹ mūdi. ¶ De⁹ ad
ostensionē sue libertatis voluit reseruare p
ductionē miraculosoꝝ effectuū pter solitū
nature cursum: nō cōtra. et hoc in ɔfutatio
nem stulte philosophātiū talē potētiā a d'o
tollentiū. ¶ De⁹ sic non cōstituit vane om/
nes filios hoīum. Sic voluit eis dare me
dia p consecutiōe finis vltimi sui. quod ipe
est. ¶ Deus sicut instituit hominē ad finez
supernaturalē. sic adiutoria sibi supnatura
lia condonauit. Est aūt finis supnaturalis

vltra z supra cetera viuentia vt apprehen/
dat z capiat deū obiectabilit̃ per memoriā
intellectū z voluntatē. ¶ Deus voluit vt
esset aliqua cōmunitas hominū obediens
legi sue. z hanc nominam⁹ ecclesiā catholi
cam. De qua in symbolo. Et vnā sanctam
catholicā ecclesiā. Nā non est alia ad quā
ire debeam⁹. Patet discurrendo sicut Pe
trus respōdit. Dn̄e ad quē ibimus? ¶ De⁹
voluit vt sicut est vna fides z vn⁹ domin⁹:
sic esset vnū baptisma: z vniuersaliter vna
cōmunio sanctorū. id est sacramentorū. In
ter que nimirū ponit̃ eucharistia. que an
thonomatice cōmunio nominat̃. que spe
ctat tam ad ecclesiam q̄ ad peccatorū remissi
onem. ꝑpterea iūgi potest cū vtroq;. ¶ De
us voluit vt plus auxilio gratie sue super
naturalis inniteremur q̄ subsidijs influen
tie naturalis celi vel stellarū. Ideo nō mul
ta sup his in antiqua vel euāgelica lege no
bis dedit. ¶ Deus voluit vt ad obediendū
sibi meritorie nedū ƒm voluntatē sed z ƒm
intellectū captiuarem⁹ omnē intellectū in
obsequiū christi. Et hoc potissime in fide
z cultu benedicti eucharistie sacramenti.
¶ Deus voluit vt in oīm questione legis sue
plus valeret auctoritas sua q̄ alia queuis
ratiocinationū viuacitas. atq; sufficeret ꝓ
ratione potestas facientis z iubentis aucto
ritas. vn̄ catholice magister ita dicit. Exē
plo discipulorū pitagore quibꝰ non licebat
per quinquenniū aliquid inquirere p̄ter id
an magister hoc dixisset. Uoluit deniq; vt
obseruaretur illa sententia. Quicquid agas
sapienter agas z respice finē. Quia rerū ex
itus z fines sapiētia metitur: que attingit
a fine vsq; ad finē fortiter. In cuius manu
sunt omnes fines terre. Quorū finiū duo
constituerūt duas ciuitates. vnā babylōis
alteram dei.

¶ In septimo specialiter de fine ꝑ ordi
nem ad eucharistie sacramentū.

Sumitur ex fine ratio institutionis
sacramenti eucharistie. Primo ad
ostensionē sup admirabilē ꝑ exces
sum charitatis diuine z dignationis ad ho
mines. Et hoc ꝑpter nimiā charitatē qua
dilexit nos. sicut dicit apostolus. ¶ Sumi
tur iterū ratio finis ꝑpter ostensionem in
cōp̄hensibilis sapiētie sue: cuius non est
numer⁹. ¶ Sumit̃ iterū ratio finis ad ma
nifestationē diuine pietatis et bonitatis. cu
ius maiestas ita est inclinata vt acciperet ser
ui formam. ¶ Sumit̃ z iterū ratio finis ad
obedientiā vt in captiuitatē redigatur om
nis intellectus in obsequiū christi. ¶ Su
mitur p̄terea ratio finis ad carpendū fru
ctus suauissimos hui⁹ sacramenti. qui sūt
in primis tres principales. Unus in sacri
ficium oblatiōis. Secūdus in sacramen
tum cōmunionis. Tertius in viaticū refe
ctionis. Primus quo ad deū. Secundus
quo ad proximū. Terti⁹ quo ad seipsum.
¶ Sumit̃ aūt ratio finis quo ad viaticum
refectionis ꝑpter tria specialiter. propt̃ de
perditi restaurationē. propter roboratōem
z ꝑpter augmentationē i sensu z motu spi
ritus nostri ¶ Sumitur rursum duplex ra
tio principalis ex fine Unus finis est vt ca
ro seruiat spiritui: liberata a lege fomitis i
toto vel in parte. Alter est vt spirit⁹ z mēs
in anime regno dominet̃. ¶ Sumitur p̄in
de ratio finis vt sacramentū eucharistie de
lectet z satiet ¶ Sumitur amplius ratio fi
nis in institutione sacramēti vt trāsformet
z vniat. ¶ Sumitur demū ratio finis: vt
animā sponsam suā inarret. hoc est vt sibi
desponsationis arrā assidue donet z reno
uet ad consolationē contra desolationem:
quā patitur in hoc exilio multā nimis.
¶ Uersus sup duodecī fructibꝰ eucharistie
Sacrificat. sociat. restaurat roborat. augz
Sensum cum motu. caro seruit. mens do
minatur. Delectat satiat transformat inar
rat z vnit.

¶ Hic octauo de fine per ordinē ad cau
sam obiectalem.

Obiectalis causa vel ratio non vi
detur idem esse conuertibiliter cū
aliqua causarū a philosopho posi
tarum. que sunt. Efficiens. materialis. for
malis et finalis. Sed cōmunicat aliquā
do cum singulis. aliquando cū neutra. stri
cte loquendo. ¶ Nota de causa conseruati
ua si sit aliqua cum p̄dictis vel omnes iclu
dat vel ad eas reducatur ¶ Obiectalis cau
sa vel ratio non est idē conuertibiliter cum
causa exemplari vel ydeali vel forma artis
licet in aliquo conueniant. Deniq; semper
eadē est ratio obiectalis z finalis ipsi⁹ vo
luntatis. propterea voluntas penetrat z in
trat. ¶ Obiectalis causa vel ratio solum at
tenditur ꝑ respectū ad potentias percepti
uas cognitiue z affectiue: quales sunt ani
males aut rationales aut intellectuales po
tentie z non alie. ¶ Obiectalis causa vel rō

non est penitus idem cū obiecto. quoniā
obiectū est quasi materiale. Ratio autē ob
iectalis quasi formale. Denicꝫ in eodē ob/
iecto sunt obiectales diuerse ⁊ econuerso.
¶ Obiectalis causa vel ratio se habet in du
plici differentia. Nam aliquādo ꝑ seipsam
obijcitur immediate. ⁊ aliquando per spe/
ciem seu formā suā mediate. Exemplū pri/
mi in coloribꝫ qui obijciūtur visui per spe/
cies suas. Exemplū secundi de speciebꝰ q̄
obijciunt se ꝑ seipsas sensui cōmuni vł fan
tasie. sed intelligibiles suo modo ¶ Esse ob
iectale sepe distinguitur ab obiecto sic om
nis res habet esse obiectale in deo: etiā dū
nihil est in proprio genere vel in esse vel in
existere. ¶ Esse obiectale in suo modo essen
di distinguiť sepius a modo quo obiectuꝫ
Q existit. Patet ex p̄cedente. Et quia sepe exi/
stit materialiter contingēter dependenter:
mutabiliter diuisibiliter temꝑaliter circum
scriptibiliter. Esse vero obiectale nec mate
riale est nec cōtingens ⁊c̄. Patet in deo ⁊ si
militer etiā in intellectu creato in cōceptu
qui vniuersalis est. Non autē illud qđ cō/
cipitur. ¶ Esse obiectale magis dicit ratio
nem relatiuā seu respectū ad aliquid: vtpo
te ad potentiā perceptiuā quā dicit absolu
tum esse: licet om̄is ratio obiectalis sit ali/
quod absolutū esse vel in aliquo fundatur.
¶ Esse obiectale diciť aliquando vniuersa
liter esse. non tamē hoc est in essendo sed in
significando. sicut cōceptus specificus si/
gnificat vniuersaliter indiuidua: qui tamē
res est aliqua singularis in anima. Sic ꝺ
complexe significabilibꝫ ⁊ priuatiue ⁊ dis/
cursiue. Unde deus intelligit om̄es com/
plexiones terminorū syllogismos ⁊ dedu/
ctiōnes argumentoꝝ. non tamē componit
aut diuidit. Sic intellectus beati duꝫ ob/
iectaliter videt deū: cognoscit alia comple
xe significabilia recta ⁊ reflexa intuitu sim/
plici ⁊ recto. Hic est lapsus formalisantiū
circa deum. ¶ Esse obiectale vnicū ⁊ idem
est in deo: tam respectu sui q̄ꝫ respectu crea
turarum. Et hoc per eminentiā ⁊ virtualē
seu fecundā continentiaꝫ. Nec oportet ad
particulares obiectales rationes attende/
re: tanq̄ꝫ sint formaliter in deo: sed tm̄ sup
eminenter. ⁊ ita nullatenus ex parte rei di/
stinguūtur in ipſo. secus in creaturis. Se
cus de rationibꝫ obiectalibus ab aīma ra/
tionali fabricatis Oportet itacꝫ omnē plu
ralitatem rerū vel formarū seu formalita/
tum reducere ad vnitatē. quoniā om̄e mul
tum reducitur: ſm Dionysiū ⁊ Boeciū ad
vnum. Quid autē erit illud vnū nisi deus:
cum etiā filius ⁊ spiritussanctꝰ reducāt se
(vt ita loquamur) ad congregantis patris
vnitatē: dum filius dat regnū omne patri.
sicut ⁊ om̄e quod suū est. Sic enim imple/
tur oratio sua vt om̄es vnum sint ⁊ cōsum
mati in vnū scꝫ in patre qui est fontalis di
uinitas: qua nil vltra vel supra.

¶ Hic nono de fine ꝑ ordinē iterum ad
causam seu potentiam aut formam obie/
ctalem.

e Ns est obiectū intellectus ⁊ volū
tatis. Et similiter vnū vel aliquid
vel res. sed non sub ratiōe entis ab R
soluta vel vnius vel alicuiꝰ vel rei. Sed re
spectiua seu denominatiua vel ꝯnotatiua
q̄ ie nō est aliud ab ente. sed alio modo cō/
sideratur. ¶ Ens vt verū seu ratio veri ob/
iectum est intellectꝰ vel potius est ratio ob
iectalis ipsius. Ens similiter vt bonuꝫ: ob
iectum est vel obiectalis ratio voluntatis.
¶ Ens vt verū dicit conformitatē ad intel/
lectum. ⁊ ens vt bonū conformitateꝫ dicit
ad appetitū. vnū vero dicit indiuisibilita/
tem a se. Aliquid autē dicitur quasi aliud
quid quasi diuisum ab alio. ¶ Ens vt bo/
num simpliciter/est beatitudinis ratio ob/
iectalis ⁊ non verū nisi vt bonum vel iustū
quia vt sic non dicit finē vniuersaliter per
fectum. Et ita de reliquis attributis. Ens
vt bonū simpliciter/debet a viatoribus su
per om̄ia memoriter ⁊ fortiter teneri: con/
tinue veraciter intelligi: perspicue sinceri/
ter ⁊ suauiter diligi precipue. Hic est enim
finis rationał creature. hic initiatiue ī via
Cōsummatiue in gloria. Sic demū colli/
gitur veritas memoranda. q̄ idem est obie
ctum voluntatis ⁊ suus finis: immo finis
om̄is cōsummationis. scꝫ felicitas ipsa vel
beatitudo. Et ita absq̄ꝫ ambiguitate volū
tas (vt sic) perfectior est q̄ꝫ intellectus: qui
non posset beatifica cōsummari sine actu
voluntatis: ad quē actus intellectus soluꝫ
predisponit: presertim vbi finis boni non
p̄sentatur voluntati nisi per similitudinem
sue forme: non per realē obiecti boni p̄sen/
tiam in seipo. Unde si balneū materialiter
esset in anima: voluntas non ꝯtreret extra
se illud. Felicitas hoīs ſm philosophos
(presertim platonicos) consummabať ī cō
iunctione intellectus cum ente primo: sed

ad illa multa prequirebãtur que redigit al
bertus ad tria: conformiter satis ad Dio
nysium si gratiã ille non naturã sequeretur
Hec sunt amor pulcritudinis. secundo cõ
paratio multi luminis. tertio vigor suble
uationis vltra continuũ z tempus. Tan
dem sequeretur vnio pfecte cum deo assimula
tionis. Hi sunt correspondẽter tres actus
hierarchici. purgare. illuminare. perficere.
¶ Felicitas a philosophis posita. vel ipos
sibilis est aut multũ imperfecta. quare sic.
Quia nõ adipiscimur tria que pdicta sunt
per sciẽtias naturaliter acquisibiles. Nec
possumus etiã cũ habentibus virtutum z
donoꝝ supernaturaliter infusis adipisci ꝯ
cõmuni lege: sed tm̃ in patria. Felicitas
a philosophis posita vel quesita plus erat
ad illustrationẽ inanem intellect᷒ ꝙ ad pi
etatem affect᷒ erga deũ. propterea dati sũt
in reprobum sensuz z passiones ignominie
Quia cũ cognouissent deum: non sicut de
um glorificauerunt: nec amauerũt: nec gti
as egerunt. quid vltra/ sciamus quid iun
git apostolus. Euanuerũt in cogitationi
bus suis. Cui cõcinnit in cantico suo ma
ria. Diuites dimisit inanes. Magna pror
sus philosophorũ inanitas qui post omĩa
dixerunt hoc vnũ se scire. ꝙ nihil scirẽt ꝗp
pe qui veritatẽ vnicaz z summã ignorabãt
Felicitas christianis tradita per xp̃um
soli pcipue charitati dei z proximi vacat z
intendit p deuotionẽ. que est pius z humi
lis affectus in deũ tanꝗ̃ pcipuus finis in
idipsum. ¶ Felicitas christianoꝝ sicut a so
lo christo tradita est. sic ab illo solo posside
ri vel acquiri potest: obediendo voci sue: q̃
dixit. Uenite ad me omẽs qui laboratis et
onerati estis z ego reficiã vos. Ecce cena
culum refectionis. Et discite a me quia mi
tis sum z humilis corde: z inuenietis req
em animab᷒ vestris. Ecce cubiculũ requie
tionis z pacis. Utrũqꝫ querebat in Can
ticis sponsa. Indica mihi quez diligit ani
ma mea. vbi pascas: quo ad primũ. vbi cu
bes: quo ad secundũ. z hoc in meridie quo
ad eternitatis secretũ altum z feruidum.
¶ Hic decimo z centesimo in ordine to
to de fine ꝺm ordinẽ processus in inquisiti
T one veritatis.

p Rocessus a causa finali precipuus
est in qualibet inuestigatione veri
tatis per ratiocinationez z discur
sum. Potissimus etiã si z dum volumus i
sequi ordinẽ naturalẽ. Sic enim demon
stratio propter quid seu ppter causam dici
tur potissima. Finis vero causarũ obtinet
principatũ. Processus a causa finali gene
ralissima que deus est/ non est quo ad nos
efficacior nisi presupposita fide aut multi
plici phica demonstratiõe: aut simul vtro
qꝫ. ¶ Processus a causa finali subordinata
prime cause ꝙto proximior assignatur i ef
fectibus: tanto magis scire facit / sequẽdo
illud physicũ. Scire est rem p causam co
gnoscere: supple propinquã z propriam.
¶ Processus a causa finali prima: cũ ip̃a
sit ppinquissima z propria: dicẽdus est ef
ficacior. z maxime faciens scire: si z dũ sci
tur habitudo cause prime ad effectus: dicẽ
dus preterea faciens maxime credere. si z dũ
scitur habitudo prime cause per fidẽ reue
latam z certã. ¶ Processus a causa finali p
ma spectat ad theologiã precipue sicut z p
cessus a primo principio. Cõueniũt nem
pe semp in idem apud deũ finis z principi
um alpha z o: circulo intelligibili perfectis
simo. Unde nemo venit ad patrem nisi p
filium. Sed nec ad filiũ nisi pater traxerit
eum ecce circulũ perfectũ. ¶ Processus phi
losophicus necessario cepit ad causaz fina
lem ab effectib᷒. quoniã omĩs nostra cogni
tio dependet a sensibus. z sensus ab experi
entia. z experientia ab effectib᷒. ¶ Processus
methaphysicalis post pcessum naturalem
philosophicũ potuit incipe a causa finali:
que deus est: si perfecte causam primã suis
effectibus adequatã cõperisset seu mag᷒ ef
fectus ad eam adequare potuisset. Sz nõ
ita. ¶ Processus a fine fuit insinuat᷒ a chri
sto dum pdicans eucharistie sacramẽtum
dixit. Nolite murmurare. Nemo potest ve
nire ad me: nisi pater qui me misit traxerit
eum. Est itaqꝫ pater primũ principium si
ne principio. z finis vltimus sine fine.
¶ Processus velut a fine sub fine fuit insi
nuatus a christo dum pdicauit discipulis
Nemo venit ad patrem nisi p me. Est autẽ
christus minor patre ꝺm humanitatem: et
tanꝗ̃ effectus eius sub eadẽ consideratio
ne dicitur primogenit᷒ creature dei. ¶ Pro
cessus resolutorius in inquisitione verita
tis est principaliter ad finem. Compositi
uus vero ad effectus a fine. Complex᷒ aũt
z quasi circularis processus constituitur
ex vtroqꝫ. Benedictus deus cui᷒ in circu
itu veritas sua est. Cuius vos tonitrui ma

gnitudinis sue in rota. In cuius meridie girat spiritus omnia lustrans. Ad quē Boeci⁹ in psona philosophie suspirat. Da fontem lustrare boni. Similiter ad illam quā introduxit animā mūdi ꝛ dat hūc circuitū dicens. Mentēq; profundā circuit longe tamen aliter ꝙ impii ambulātes in circuitu. Sed hoc bonum finale versatur in circuitu tuo dñe. vbi constituisti lucidas mā siones vbi requiescunt sanctorū aīme Ibi vbi: hic ꝛ nunc in eternitate.

¶De modis significandi ppositiōes. l. Prohemium

Generatio ista q̄rit signum. Marci. viij. ¶Cum omnis cognitio sit de rebus aut signis/vnde modi significandi dicuntur. Sunt sup significandi modis Primo considerationes qnquaginta. Deinde totidē de concordia metaphysice reali cum logyca sermocinali. Significatio nec proprie nec cōuenienter accipitur nisi per respectū ad naturam intellectualē: que potest vti signo per cōparationē seu deductionez vnius rei ad alterā. Propterea significatio dici potest intellectus constitutio vel actuatio seu formatio vl' adoptatio. Unde significare est aliquid intellectui representare. ¶Significatio dicit quasi signi factio nō ꝙ res que est signū fiat de nouo per vtentē signo. sed quia fit signū ad cognitionez alterius vel vt alterius per operationē intellectus. ¶Significatio nō fit per aliquod signum ꝙ non sit res aliqua. Quē enim nulla res est nihil omnino rep̄sentat siue significat. Habet autē omīs res tantū de significabilitate ꝙ̄tum de entitate. ¶Significatio potest accipi per intellectū a quacunq; creata re. Ratio. quia quelibet res creata signum est a primo significante deo cōstitutum: maxime suipsius dei sicut effect⁹ sicut exemplatū: sicut via/ significatiuum mediū est ad inuestigandū per argumētuz a posteriori: causam efficientē: exemplarē: ꝛ finalem. ¶Signū a quo significatio dicitur: non accipitur absolute: sed ad aliq̄d ꝛ relatiue. dum intelligit vt signum. Sic species coloris in oculo nō accipitur vt res

x Signū vt signatū dictuz relatiue magis accipit relationē istam ab actione ratiōis vl' intellectus: rerum habitudinē considerantis ꝙ̄ a rebus vt res sunt absolute: sic reb⁹ vtuntur theologi per intelligentiā ꝛ deuoti simplices per fidem. Signum ad signatum dū comparat per intellectum: non causatur ad extra noua res absoluta ꝛ positiua: sed bene in anima que primas et secundas intentiōes sibi format. que res in anima singulares sunt ꝛ accidentales. licz vniuersalitatē representēt. ¶Signum presupponit ad verā sui nominis integritatē: ꝙ intellectus rem ita consideret ꝛ comparet sicut in re extra reperitur habitudo. ꝙ̄uis aliter consideret intellectus ꝙ̄ res existat. Est igitur obseruanda vis logice in explicando quomdo coniungatur ly aliter. Si enim intellect⁹ consideret rem ꝙ aliter sit ꝙ̄ sit mendax est. Si vero considerz alit' apud se ꝙ̄ res sit ad extra: potest omnino esse verus. quia cognoscit rem imaterialiter que consistit materialiter in se extra: nec non cognoscit vniuersalitatē que ī sua singularitate consistit ¶Modus significādi diffinitiue est significatio cum quadam appropriatiōe seu proprietate significationis ad signum. ¶Modus significandi maxime concernit constructionē hoc est constructibiliū vnionem. Constructibilia ꝓo sunt partes oratiōis quas octo grammaticus esse ponit. ¶Modus significandi variatur per diuersas partes orationis: quoniam aliter nomen significat. aliter pronomen. aliter verbū. aliter aduerbium. aliter participiū. aliter coniunctio. aliter prepositio. aliter interiectio. Et hoc earum descriptiones manifestāt. ¶Modus significandi grammaticalis ꝛ logicalis differunt. q̄niam grammatic⁹ congruū respicit ꝛ incōgruum. Logicus autē verum ꝛ falsum. ꝓpterea sufficiunt logico tantūmodo due ꝑtes orationis nomē ꝛ verbum. cum apud grammaticū octo numerent̄ Presupponere nihilomin⁹ debet grammaticā logica. si recte procedat: sicut veritas congruitatem.

¶Modus significādi rethoricus ꝙ̄uis presupponat in multis grammaticā ꝛ logicam. habet tamen regulas suas. habz suos tropos ꝛ figuras in multis sibi proprias. ¶Modus significandi rethoricus pl⁹ obseruatur in cōmuni modo loquendi: ꝙ̄ logicus. Fuerūt qui volentes obseruare modum significādi logice vix audebāt loqui ne mendaces essent ꝛ falsi. ¶Modus significandi rethoricus proximior est sacre scripture locutionibus ꝙ̄ logicus. ita qḋ y

modus loquendi logicalis nō est a theolo
go per omnia obseruādus in expositione lit
terali. alioquin sensus litteralis scripture/
sepe falsus esset. ꝛ ita vacillaret omnis argu
mentatio ex sacra scriptura/ que non valet
nisi ex sensu litterali. Non enim est sensus mi
sticus de se probatiuꝰ absqꝫ litterali sump/
tus: Dionysiū ꝛ Augustinū testes in hac
ratione suscipimus. ¶ Modus significan/
di grammaticalis ampliatus est in recepti
one troporū ꝛ figurarū ad proprietatē lo/
cutionis excusandā: vt conueniret cū modo
loquendi vulgari ꝛ rethorico ꝛ sacre scriptu
re plus qꝫ modus significādi logical. quez
ad vim suā in scripturis diuinis semp que
rere errare est. ¶ Significatio methaphysi
calis multū distinguit a significatōe gram
matice vel logice vel rethorice. que sunt p/
tes philosophie sermocinalis. Ratio est. qꝛ
significatio methaphysicalis consistit i so
lo intellectu vel ratiōe. ꝛ generat a primis i
pressionibꝫ nature: que sunt transcendētes
sicut est impressio prima noticia entis: qua
nulla prior ꝛ sine qua non habetur altera.
¶ Significatio methaphysicalis fundata
primo sup ens aut rem. fundat ꝯsequenter
per operationē ꝛ comparationē intellectꝰ
ad entis proprietates: que sunt ens vnum
ens verum. ens bonū. ens aliquid. i. aliud
quid. ¶ Significatio methaphysicalis re
duci potest originaliter ad ista q̄ttuor tran
scendētia. vel ad sex vt alij voluerunt: disti
guentes a cōcretis abstracta sicut ens ab
essentia. ¶ Significatio methaphysicalis
primo suscepta est. ac deinde cōmunicata:
ab inuestigatoribꝫ naturaliū rerū in suis p
prietatibꝫ expertis: non aliunde susceptis:
qꝫ a rebus cū operatiōe proprij intellectꝰ.
Dicunt propterea conceptꝰ methaphysi/
cales esse prime intentiōis: quasi intus tē/
sionis vel in aliud cognoscendū tentionis
Grammaticales vero ꝛ logicales: immo ꝛ
rethorici seu morales cōceptus dicūtur se
cūde aut tertie aut quarte intentionis p re/
lationem ad primas intentiōes vñ sumūt
ortum. ¶ Modus significandi grāmati/
calis respiciens congruū ꝛ incongruū dif
fert a logicali qui versat circa verum ꝛ fal/
sum. Differt autē vterqꝫ a modo significā/
di rethorico qui respicit apte dicere ad per
suasionē aperte scꝫ delectabiliter ꝛ motiue
vt doceat delectet ꝛ moueat. Docere neces
sitatis. delectare congruitatis. mouere seu

vincere felicitatis ¶ Modus significandi
quem habet iste terminus res grāmaticali Z
ter ꝛ methaphisicaliter diuersificatur: qꝛ
res sm grammaticū ꝛ etiā logicū dicitur
a reor reris. quia sic imponitur ad signifi/
candum. aut sic imaginatur siue sit siue nō
sit: siue significat complete siue incomple/
te: vere vel false. Res vero methaphysicali
ter accepta dicit a rectitudine quia rem po
sitiuā significat extra intellectū. ¶ Modus
significandi grāmaticalis semp fundatur
in beneplacito impositoris vniꝰ aut pluri/
um. Modus autē significandi methaphi
sicalis naturaliter repsentat. Est enim ver
bum mentis ab altero nullo qꝫ a rerū con
sideratione vel experientia sumptū vel ab/
stractum. ¶ Modus significandi grāmati
calis fit ab inspectiōe rerū exteriorū p sen/
sum que prius ꝛ magis innotescūt. ¶ Mo
dus aūt methaphysicalis (si recte pcedat)
fit a notioribꝫ non nobis sed nature. Qua/
les sunt forme vel res abstracte. Signifi/
catio autē abstracti tanqꝫ formalis dic cō
muniter statū respectu concreti: vt maie/
stas quasi magni statꝰ deitas quasi dei sta
tus. quia videlicet in abstractione statur i
forma. ¶ Grammaticꝰ in modis significā/
di presupponit litterā velut elementū sylla
be. Dehinc syllabā quasi elementū dictio/
nis articulate. Deinde fit ex dictionibus
significatiuis oratio cōpleta multis modis
Sic logicus ponit sonū tanqꝫ genus vo/
cis. Et diuidit voces in significatiuam et
non significatiuā. aut in significatiuā na/
turaliter ꝛ ad placitū. componit ex vocibꝫ
significatiuis ad placitū oratio completa
multis modis vt perfecta ꝛ imperfecta. ca
thegorica ꝛ hypotetica enthymematica
ꝛ syllogistica. ¶ Grammaticus diffiniens
partes orationis per orationē que posterior
est: non peccat in petitione principij: qꝛ sic
diffinitur vnum relatiuum per alterum.
Consideratur dictio a grammatico: non
solum vt est dictio ex syllabis cōposita. nec
solum vt est significatiua: sed vt est dictio
constructibilis. i. ordinabilis in ꝯstructiōe
orationis cū alijs sm exigentiā regiminis
cōgruitate seruata ¶ Grāmaticus accipiēs
modos significādi psupponit dictionē q̄/
si aliquid materiale. significationē ꝟo qua
si formale tāqꝫ ex significatiōe ꝛ dictiōe fi/
at vnū significabile. siue significatio distin
guatur realiter a dictiōe ꝛ ecōtra: siue non

¶ Grammatic⁹ in impositiõe noim solet a
A nobis notioribus pcedere. s3 metaphysic⁹ re
soluit se ad illa q̄ sunt nature notiora. Sūt
aūt oīa q̄ se tenēt ex pte forme notiora na
ture: q2 sunt magis actualia. Sunt vero
materialia mag⁹ nota nob q̄b⁹ aduenit co
gnitio pma p sensus ꝛ sensibilia. ¶ Meta
physicus ɔsiderans formā deducit modū
significādi cōcretiuū ab abstracto tanq̄ a
formaliori ꝛ pncipaliori: sicut album deri
uat ab albedine. Grāmaticus econtra de
riuat albedine3 ab illo tanq̄ a notiori no
bis. Sic a viuente vitam. a magno mag
nitudinem. a iusto iusticiam. ab ente essen
tiam. a materiali materiā. a deo deitatem
¶ Methaphysicus pl⁹ eleuat intellectū
ex modis suis significandi q̄ grammatic⁹
quia plus ꝛ formalius abstrahit quo fit vt
grammaticus semp rudis ꝛ quasi materia
lis maneat: si nō ad methaphysicam se re
soluerit: sicut ꝛ legum scrutatores ꝛ retho
rici si non ad pncipia prima ꝛ vniuersalia
resoluere se consuescāt. fiūt toti litterales ꝛ
logici sine methaphysica garruli redduntᷣ
Methaphysic⁹ vero logica sperata semet
ipsum fallit crebro. quia logica ad omniū
methadoꝝ pncipia viam habet. ¶ Meta
physicus magis pprie diciᷣ intelligere mo
dos significādi: sicut melius rerū propⁿe
tates. et quib⁹ sumiᷣ impositio dictionum
si recte fiat: sicut ab Adam edocto p diui
nam inspirationē imposita sunt rebus no
mina sua. ¶ Methaphysic⁹ si senserit q̄
modi significādi grāmaticales non recte
sequuntᷣ aliqn̄ rerū proprietates: pōt apud
se dimittere tales modos nec insequi i sen
su suo. meminerit tn̄ illi⁹: loquendu3 est vt
plures. ¶ Conq̄sitores veritatis adinuicē
debent in pmis cōuenire in modis signifi
candi terminorū seu dictionū fm quos et
quas versaᷣ inquisitio. Nam sicut logica
tradit psupponi debet quid nomis in om
ni questione. ¶ Cōquisitores veritatis ꝛ si
B possint adinuicē vti nominib⁹ fm nouos
significandi modos p voluntatis arbitrio
hoc tamen nō expedit passim fieri. quoniā
stabilitas scientiarū multū dependet a q̄d
nominis terminorū. Faciunt denique tales
vt ab aliis non intelligātur in linguagio
quod sibi mutuo confinxerūt. qui ꝛ mutant
terminos quos posuerunt patres eoꝝ. Et
quid sequiᷣ nisi babylonica linguarū con
fusio in edificatione turris scientie.

¶ Conquisitores veritatis nostri tempo
ris in theologia sub specie subtilitatis ꝛ ti
tulo methaphysice magnā nimis induxe
runt confusionē: dū omissa cōmuni logy
ca quā Arestoteles ꝛ alii cōsequenter tradi
derant ꝛ seruabāt. ipi nouos sibi terminos
assumpserunt. aut forte p ignorantiā logi
ce. aut p negligentiā ꝛ cōtemptum. aut q2
voluerunt sibi facere nomē ex inuentione
nouitatū: dū repugnātes eis vocāt rudes
ꝛ terministas. nec reales in methaphysica
quasi sine terminis loqui possunt. ¶ Cō
quisitores veritatis decet hec modestia se
parans se a contentionib⁹. vt si senserint q̄
in modis significādi terminorū vsitatorū
conuenire nō volunt aut nesciunt. cessz dis
putatio que prius nota esset ꝛ talis qualis
cecorum in tenebris pugna seu cōcertatio
vel etiā sagittatio. nunq̄ enim nisi casu ve
nirent ad punctū: hinc dici solent qui hu
iusmodi sunt male apunctuati. ¶ Theo C
logus sicut diuersas cōsiderat scripture p
tes: quasdā ad legum: quasdā ad morum:
nōnullas ad historiarū: quasdā ad prophe
tiarū intellectū. Sic varios debent atten
dere significādi modos. Docent h̄ tyconij
regule ab Augustino cōmemorate. Docēt
similiter expositores biblie litterares.
¶ Theologus in inq̄sitiōe moralium ꝛ
historialiū immo ꝛ pphetiaꝝ ɔsiderare de
bet ꝛ insequi modos loquendi vulgares ꝛ
parabolicos simul ꝛ rethoricos atq̄ figu
ratiuos. Alioquin ageret indisciplinate q̄
rens aptare sermones nō fm subiectā ma
teriam. Esset denique scandalosus apō mo
ralium pceptorū scrutatores aut doctores
quales sunt iuriste. ¶ Theologus in inq̄
sitione speculabiliū: curiositatē caueat non
plus q̄ expedit: moralia dimittendo. Se
quatur insuper modos significādi quibus
vtitur cōmunis schola doctorū: etiā si qūs
q̄ posset inuenire suo iudicio magis ido
neos. Exponat modos cōmunes: non cō
temnat aut immutet. alioqn damnatiōem
accipiat: delens q̄ntum in se est exprimorū
libros: doctrināq̄ magistrorum ¶ The
ologus plus insequēs modos significādi
philosophorū gentiliū q̄ sacrorū doctorū
etiam si sententias veras habeat culpādus
est. Liberis inquit Augustin⁹ verbis vti
tur philosophi. sicut Platonici qui tres p
sonas nominant in deo tria principia. No
bis autem ad certā regulā loqui fas est. Et

emplū dat aliud de vocantibꝫ ipsum deuꝫ
esse fatum. Talis inquit sententiaꝫ teneat:
linguā mutet. De Eliu quoqꝫ apud Job
querit dominꝰ. Quis est iste: inuoluēs sen
tentias sermonibꝫ imperitis. Hinc illa sur
rexit saluberrima damnatio articuloꝝ pa
risius lata. quā allegant recentes ea sapien
tissimi doctorū: qui sequunt tam religiosi:
D q̄ȝ seculares in lecturis suis ꝛ libris. ¶Ex
modis significādi secunde intentionis cō
posita est grammatica ꝛ logica Unde cō
surgunt traditiones p̄dicabilium ꝛ predi
camentorū: suppositionū: obligationū cū
suis annexis in logica. declinatiōes: gene
ra: coniugatiōes: ꝛ regimen in grammati
ca: cum adiūctis multis Ex quibus est ac
cipiēda particularis de modis significan
di noticia. ¶Ex modis significādi circa
grammaticā ꝛ logicā varians: oīs scien
tia cōsequenter variat. nec est facile q̄ salu
briter et in melius cōmutet. Sic enim de
mutatione legū tradit philosophꝰ: etiaꝫ si
noue videant meliores nō esse passim expe
diens. Cōsuetudo eīm est altera natura: q̄
legibus assuetis dat vigorē. ¶Ex modis lo
quendi grāmaticalibꝫ ꝛ logicalibꝫ plurime
difficultates in quauis scientia: maxime i
theologia: possunt terminari. patet in aliq̄
bus vbi minus videret. vt cur ista negatur
Essentia diuina generat. ꝛ illa conceditur
Pater qui est essentia generat. Hoc eīm fa
cit modus significādi absolutus ꝛ relati
uus. non oportet p̄ oīa fallaciaruꝫ gene
ra discurrere: quarū dissolutio etiā circa di
uina facilis apparebit: si principiū sillogis
mos per dici de oīi ꝛ per dici de nullo re
gulas fuerit plene/ fm traditionem logice
Aristotelis intellectū. ¶Ex modis signi
ficandi grammatice ꝛ logice possunt intel
ligi sufficiēter ꝛ salubriter valde proprieta
tes entis simpliciter: que sunt vnum veruꝫ
bonū: fm tria in diuinis appropriata cuꝫ
ceteris difficultatibus circa ista formatis.
Et hoc per cōparationē ad ens fm q̇d cuꝫ
proprietatibꝰ suis fm quid ad ens simpli
citer. Illud autē simpliciter dicitur: quod
sine addito dicit Et illud est soluꝫ vnū ens
verum primū ꝛ bonū. Est istud ens fm me
thaphysicū extra omne genus. Logicꝰ ve
ro poteit vniuocatiōes ꝛ analogias ꝛ equi
uocationes ꝛ chimeras fabricare: put vo
luerit. Unde cōtentio cōsurgit aliquando
logicoꝝ cū methaphysicis ꝛ ecōtra: dum
querit vtruꝫ deꝰ sit in genere. aut si ens sit
vniuocū ad deū ꝛ creaturas. aut si sit equi
uocatio in mēte. ¶Fundat in modis signi
ficandi magna ꝟtus docendi. Aliter ei do
cet eandē sententiā doctus. aliter indoctꝰ: E
p̄pter modū ordinēqꝫ vocū significatiuaꝝ
cū modis p̄nunciationū. Nā habet visus
suas interiectiōes in gestu corporis sicut au
ditus suas in sonis. ¶Fundat in modis si
gnificādi iūcta pactiōe dei. magna virtus
opandi. patet hoc in sacramētalibꝫ verbo
rum formis. ¶Fundat in modis significā
di (p̄mittēte deo) ꝟtus operatiua in artibus
magicis. plꝰ tn̄ ex pacto fallaci demonū: q̄ȝ
naturali ꝟtute dictionū vl' carminū seu cara
cteruꝫ. ¶Fundat in modis significādi vir
tus magice naturalis fm cōfigurationes
vocū musicales. sicut etiā in modis repu
tandi p̄ speculares applicatiōes. Reducūt
etiā aliqui conuersiones hominū mirabi
les p̄ exhortamēta ꝛ p̄dicatiōes ad modos
significādi ꝛ p̄nūciatiōes. Deniqꝫ propter
complexiones hominū varias: habent se
pe modi significādi oīno similes/ diuer
sissimos effectus: immo cōtrarios. quod si
non attendāt predicatorēs verbi dei: fallū
tur ꝛ fallunt. Sibilus idem fugat cattos
ꝛ congregat canes. ¶Ex consideratōe mo
dorū significādi naturaliū in re qualibet:
consistit intellectꝰ humani magna p̄fectio
si recte vtat referens ad p̄ncipale significa
tum q̄ deꝰ est. Si aūt nō vult itelligere. i. i
tus legere. sꝫ accipit res non vt signa sunt
deū significātia: merito dicit hebes vel er
ro quasi herēs exterꝰ. Et q̄si somniās qui
in somnio. aut fantasticus q̇ in vigilia ac
cipit signa fantasmatū pro rebus ipis: q̄
rum signa sunt: reuerizat ꝛ errat ineptus.

¶Ex consideratione modorū significā
di naturaliū cōposita est theologia symbo
lica similiter ꝛ rethorica p̄ maxima pte. vn̄
prouenit q̄ deꝰ pōt noīe cuiuslibꝫ creatu
re nominari: vt leo bos agnꝰ ꝛc̄. p̄pter aliq̄s
proprietates inuētas que p̄fectiꝰ ꝯueniūt
deo quo ad rē significatā q̄ȝ creature. Sꝫ
quo ad impositionē nominis ecōuerso. for
titudo enim principaliꝰ cōuenit deo q̄ȝ le
oni: a qua dicitur deus leo. Consurgit
quoqꝫ ex hoc modo significandi symboli
co/ multiplex eruditio / et eleuatio mentis
in deum per deuotionem. Si vero ver
tatur in abusum: consurgit omnis impie
tas/ Fallacia / Libido / scandalum / atqꝫ

laqueus insipientiū. Illuminat enim de⁹ mirabiliter a montib⁹ eternis. Turbati sūt omnes insipientes corde qui dignoscere cū pietate nesciūt mysticos significādi deum modos.

¶ Secūda pars de concordia metaphisice cum logica, ppositiones quinquaginta. iungant eodē aliis propositionib⁹ de modis significandi in vtraqꝫ scientia.

Prohemium

I non credideritis quia ego sum: in peccato vestro moriemini. Dixit hoc dominus noster Jesus christ⁹ suā iudeis ondere volens diuinitatē Et hoc ex verbis legis dño dicente ad Moysen. Qui est misit me ad vos. vnde colligit qꝫ qui est vel ens simpliciter dictū est ppriissimū nomen dei. cuius ppria passio est bonum. Cōformit ad illud dictū christi. Nemo bonus nisi solus deus. Et quoniā in christo sunt omēs thesauri sapiētie ꝛ sciētie dei abscōditi, cōstat qꝫ sapientia que cōsiderat ens: ꝯcordat cū omni sciētia. De quarū numero logica est Concordem⁹ igit sapientiā seu metaphisicam cū logica seu sermocinali sciētia sub cōsiderationib⁹ seu theoreumatib⁹ que sequunt. ¶ Ens quodlibet dici potest habere duplex esse: sumendo esse valde transcendenter. Uno modo sumit ens, p natura rei in seipsa. Alio modo, put hab3 esse obiectale seu repñtatiuū in ordine ad intellectu3 creatū vel increatū. Hec aūt distinctio nō conficta est vel noua: sed a doctorib⁹ tam methaphysicis qꝫ logicis subtilibus introducta. ¶ Ens consideratū seu relictū: put quid absolutū: seu res quedā in seipsa plurimū differt ab esse qđ habet obiectalit apud intellectū iuxta diuersitatē intellectuū ꝛ rationū obiectaliū. etiā put ratiōes obiectales nō accipiunt, p seipsis materialit s3 pro rebus quasi formaliter. vt sicut significatū est quasi forma dictionis: vt modus significandi quasi forma significatiōis. sic res ipsa diceret quasi materia vel substratū vl subiectū rōnis obiectalis vel modi significandi. Que ꝯsideratio clauis est ad cōcordiam formalizātiū cū terministis si pspicaciter nec, pterue videatur. ¶ Ens reale non potest constituere sciam aliquā si nō ꝯsideretur in suo esse obiectali relato ad ipm ens reale: sicut ad primariū ꝛ principale obiectum suū. Ratio. quia scientia vel sapiētia quelibet est habitus intellectus. qꝫuis itellectus respiciat res et ipsas accipiat quasi materiā vel obiectum vel substractum sue considerationis p rationes obiectales seu formales: que se tenēt ex parte intellectus. Scđm hāc cōsideratione dici possunt forme rerum nō reales sed intentionales ꝑceptibiles vel intelligibiles. ¶ Ens nō mutatur in suo esse reali neqꝫ diuersificat p mutationē vel diuersitatē sui esse obiectal. Et hic est lapsus volentiū formalizare vel methaphysicare de reb⁹ in suo esse reali: secludendo illud esse qđ habēt obiectale / quasi si quis vellet itelligere sine intellectu vl rōcinari sine rōne. Res eñ nō rōcinant in seipsis: nec p scindunt nec vniuersalizantur nec signant nec abstrahunt nec abstrahūtur. quoniā iste sunt opationes intellectus non rerū ipsa4. qꝫuis sint p reb⁹ hmōi opationes ꝭm suppositōnē psonalē ꝛ quasi formalem. necnō ex parte rei: si ita placet loq. Unde pro maiori explicatione ab altiori repetamus exordio de quibusdā tractatis in de modis significādi sed hic alter fineqꝫ diuerso. ¶ Dictio si ꝯsideretur put est qdā3 res in se: non spectat ad aliquā scientiā. nisi sicut alie res extra animā: que sunt subā vel accidēs. ꝛ ita ꝯtinetur sub ente ꝯsiderato absolute. qꝛ nō minus sunt ipi ꝯceptus aīe res quedā saltē accidētales qꝫ lumen vel species sensibilium in aere. ¶ Dictio si ꝯsideretur prout est nata significare seipa3 naturaliter. Sic nō spectat ad aliquā sciētiam plus qꝫ alie res extra animā. qua4 qlibet nata est se repñtare naturalit potētie cognitiue. Et hoc modo spectat dictio ad passionē entis q est ve4 sicut ꝛ alie res sub tali consideratiōe recepte. Dicit eñ verum p comparationē ad intellectū actualit vel aptitudinaliter factā. ¶ Dictio si ꝯsideret in habitudine ad potentiā volitiua3. vt est quoddā appetibile vel ordinabile ad fine3 Sic non minus spectat ad aliquā scientiam ꝭmocinalē vel moralem vel physicam seu naturalē qꝫ alie res extra animā. Et ħ modo spectat dictio ad passionē entis qꝫ ē bonum. ¶ Dictio si cōsideretur prout est iponibilis vel maxime iam imposita ad significandu3 aliud a se: tunc spectat ad aliquam scientiā: put ex sequentibus apparebit nominatim de hac dictione ens. et de istis vnum verum bonum.

¶ Significatio dictiōis voluntarie fa-
cta dici potest forma sua ita q̄ in dictione
significatiua ad placitum: dictio est velut
D materiale seu substratū ꝛ significatio qua-
si formale suum ¶ Significatio dictionis
ad placitū facta potest considerari vel vt ē
significatiua solū sic in genere: vel vt habꝫ
modum significādi appropriatū hunc vel
illum. Et ita modus significādi erit quasi
formale respectu significationis. quoniaꝫ
se habēt significatio sicut genus. ꝛ modus
significandi tanq̄ differētia. ¶ Significa
tio ꝛ modus significandi dictiōis possunt
considerari dupliciter. Uno modo pro se
ipsis ꝛ in seipsis. Alio modo per respectuꝫ
ad res quas significant: que non sunt ipsa
significatio vel modus significādi. Iuxta
primū modum accipit̄ suppositio materia
lis vel etiā naturalis ſm antiquos. Iuxta
secundū modū sumitur suppositiō persona
lis seu formalis ſm aliquos posteriores na
turalem suppositionē relinquētes. Si-
gnificatio ꝛ modus significandi si cōside-
rentur ſm suppositionē materialē: tūc spe-
ctant vt sic ad grammaticā ꝛ logicā vel eti-
am rethoricā: que constituūt terminū phi-
losophie sermocinalis. Si vero fiat acce-
ptio pro rebꝫ significatꝭ ab extra. sic spectāt
ad alias scientias sicut ad moralē sicut ad
mathematicā phicam aut methaphysicā.
¶ Modus significandi ꝛ obiectalis ra-
tio cognoscēdi: maxime per intellectuꝫ: re-
periunt̄ accipi pro eodē. Et ita curreret di
stinctio de ratōne obiectali quemadmodū
de modo significādi. ¶ Modus signifi
candi seu ratio obiectalis dum spectat ad
reales scientias: non accipiunt̄ pro seipsis
neq̄ ſm suppositionē materialē: sꝫ ſm sup
positionem personalē pro rebus ad extra
significatis. ¶ Modus significādi vel
ratio obiectalis q̄ntumcunq̄ spectent ad
scientias reales: non tamē excludunt ope-
rationes intellect⁹. quoniā modus signifi
candi vel rationes obiectales dicunt̄ rela-
tiue ad intellectū. nec esse possent si nullus
esset vel esse posset intellectus negociās: sꝫ
nec intellectus negocians sufficeret: si nul
le res ad extra vel vere vel intelligibiliter
esse possent. ¶ Modus significādi vel rōes
I obiectales si querant̄ penit⁹ excludi in cō-
sideratione scientiarū quātūcunq̄ realiuꝫ
(sicut est metaphysica vel physica) cōsequi
tur implicatio ꝛ insana deceptio cū errori-
bus absurdissimis ꝛ q̄nq̄ blasphemis ꝛ he
reticis vt q̄ scia esset sine sciēte ꝛ res ab extra
taliter omino essent in intelligēte sicut erra
bant negātes ꝑmū ꝑncipiū et hac radice.
q̄m res intelligit̄ ab vno esse ꝛ ab alio nō esse
Sermocinalis scia distiguit̄ a reali. q̄m s-
mocinalis est de secūdis intētionibꝫ iuxta
cōmune dictū. Quid aūt sit scd̄a intentio:
ꝛ q̄d prima colligit̄ ex duplici suppositiōe.
que dicta est. s. materiali ꝛ ꝑsonali. Materi
alis respicit terminos: ꝛ suos significandi
modos. ꝛ inde dicunt̄ genera spēs vel dif-
ferentie. ſm q̄d varietas est i significando:
generalit̄ vel specifice. aut singularit̄ affir-
matiue vel negatiue: cōplete vel incomple
te. vn̄ sumunt̄ q̄stiones iste q̄ qualis q̄nta:
in ꝯsimilibꝫ multis. Realis ꝟo scientia sic̄
methaphysica ꝛ phica res hn̄t extra aīam:
ꝑ ꝑncipalibꝫ obiectis ꝛ substratis. ¶ Ser-
mocinalis grāmatica respicit significatio
nes ꝛ modos significādi, put spectāt ad cō
gruum vel incōgruū in ordinatiōe regimi
nis. ꝛ ꝑ hoc differt a logica ꝛ rethorica: et
generaliter ab omi reali sciētia. ¶ Sermo-
cinalis logica respicit significatiōes ꝛ mo
dos significādi in ordie ad verꝫ vel falsum
q̄ sunt in aīa ſm phm. ꝛ inde sumit̄ differē-
tia ad grammaticā ꝛ rethoricā ꝛ ab oī rea-
li sciētia. ¶ Sermocinal' rethorica respicit
significatiōes ꝛ modos significādi i ordine
ad ornatū ꝑ orōes: ac ꝑ h̄ distinguit̄ a logi
ca ꝛ grāmatica. Licet he tres sciētie plimū
inter se conueniunt vt sermocinales sunt.
Et est grāmatica generalior ad omes sciē-
tias. logica specialior ad speculatiuas sci-
entias vt speculatiue sunt. Rethorica spe-
cialis est ad moralē sciētiam tanq̄ logyca
sua specialis. ¶ Subtilitas metaphysicā-
tuum si vera sit cōsistit in acuta resolutione K
entis ſm esse suum obiectale ꝑsonaliter seu
formaliter acceptū. Ruditas aūt termini-
starū si cōsistere velint i significatꝭ seu mo-
dis significādi solū materialit̄. Inde ꝓue
nit vel consurgit ꝛ a methaphysicis ratio-
nabiliter cōtemnunt̄. ¶ Subtilitas meta-
physicantium si querit reperire in rebꝫ ipis
ſm suum esse reale tale esse quale habent i
suo esse obiectali: iam non est subtilitas sed
stoliditas et vera insania Quid enim est
insania nisi iudicare res, prout sunt in so-
la phantasia: q̄ ita sint ad extra / qualiter
est in furiosis phantasticis atq̄ reuersan-
tibus Qui scilicet somniant / vigilando/

dum similitudines rerũ pro rebus accipi-
unt. ¶ Subtilitas methaphysicantiuz de
bet attendere conditionẽ ꝛ naturam virtu
tis cognitiue: pſertim intellectiue. quoniã
ſm diuerſitates operationũ cognitiuaruz
maxime intellectualium: accipiẽda eſt vari
etas rationũ obiectalium ſeu modorum ſi
gnificandi formaliũ: vel ex natura rei. Unñ
deus nihil intelligit materialiter: nihil cõ
tingẽter: nihil mutabiliter: nihil dependẽ-
ter: nihil complexe: nihil falſe: nihil fallibi
liter: q̃uis res ab extra / quas intelligit di-
ſtinctiſſime ſm conditiones ſuas omnes:
ſint dependentes materiales: ſint cõtingẽ-
tes: ſint mutabiles: ſint propoſitiões com
plexe: quedã falſe ſint poſſibiles aliť ſe ha-
bere. Sic econuerſo intellectus creat⁹ co
gnoſcit deum immutabilẽ ꝛ vnicũ neceſſi
tate eſſe ꝛc̃. niſi q̃ntum iuuatur a gratia vel
gloria. Patet ex hoc ꝙ abſtrahentium nõ
eſt mendaciũ ſi recte abſtrahant: q̃uis itel-
ligant aliter rem q̃ ſit / licet errarent ſi iudi-
carent ꝙ res ſit aliter q̃ ſit. Et hic eſt lap-
L ſus logicam ignorantiũ vel ſpernentium:
qui ponũt in deo contingẽtias a parte rei
ꝛ formas ſeu formalitates: quales ſunt in
creaturis ꝛ p̃ciſiones ꝛ ſigna cum ſit in na
tura ſua puriſſimus actus ꝛ vnicus. Om-
nis autẽ creatura potẽtialis ꝛ multa. ꝛ vix
per analogiam ſimilis deo dicta. ¶ Sub-
tilitas methaphyſicantiũ ꝛ generaliter om
nium philoſophantiũ in inquiſitione veri
tatis realis in moribus: ꝛ alijs rebus pra-
ctice vel ſpeculatiue. ſicut p̃ſupponit (vt di
ctum eſt) phiam ſermocinalẽ intrinſecã vł
extrinſecam in modis ſignificandi ꝛ ratio
nibus obiectalibus. ſic debet diligẽter ad-
uertere quid cõueniat philoſophie ſermo-
cinali: vt ſermocinalis eſt. ſimiliter ꝛ reali
vt realis eſt cõcordando congruitatẽ grã-
matice: veritatẽ inſuper ꝛ falſitatẽ ſm inq̃-
ſitionem logice ornatũ. Deniq̃ verborum
q̃ntũ facit ad ſermonẽ paſſionatiuũ ſeu mo
ralem ꝛ motiuũ ad apte pſuadendũ in mo-
ribus. Alioquin fit in cõtemnentibus vel
ignorantibus confuſio babylonica: tam i
ſingulis apud ſe q̃ apud reliquos cũ qui-
bus habent de veritate tractare ſpeculati-
ue vel practice. Ue igitur illis qui gaudẽt
in confuſione linguarũ per cõtemptuz ter
minorum: quos poſuerunt patres noſtri:
qui in impoſitione terminorũ fuerunt ma-
gni metaphyſici. Non enim fruſtra dicit:

ꝙ logica eſt ad omniũ methadorũ princi-
pia viam habẽs. ¶ Quodlibet ens crea
tum dici poteſt habere duplex eſſe in cõpa
ratione ad deũ: conformiter ad predicta.
¶ Unũ reale qđ diciť eſſe exiſtentie vł natu
rale vel in proprio genere. Aliud vero vo-
catur eſſe obiectale a metaphyſicis nolen-
tibus vti ſolis terminis grãmatice logice
vel rethorice. Licet grãmatica vocet h eſſe
obiectale modũ ſignificandi. Logica mo-
dum ↄcipiendi. Rethorica modũ ornandi
Et ita poterit a ſubtilib⁹ nec proteruis fa-
ciliter concordia fieri. Grãmatici quippe
diſtinctionẽ admittunt de terminis vel di
ctionib⁹ prime impoſitiõis ꝛ ſecunde ipo-
ſitiõis vel etiã tertie aut quarte. ꝛ deinceps
p reflexiones. aut ſub alijs verbis admittũt
logici diſtinctionẽ de terminis ſeu conce-
ptib⁹ prime intentionis ꝛ ſecũde ꝛ tertie: et
in idem redit. ¶ Quodlibet ens in eſſe obie M
ctali fuit ab eterno in deo ſeu diuino verbo
creatrix eſſentia. Hoc eſt expreſſum bti Au
guſtini verbũ. cui⁹ auctoritas maior aſſu-
mitur ex dicto Joh. j. Qđ factũ eſt in ipſo
vita erat / ꝛ vita erat lux hominũ. Conſtat
ꝙ hec vita non eſt niſi deus ſeu creatrix eſ-
ſentia. nõ quidẽ abſolute conſiderata: ſꝫ p
reſpectus obiectales: quos videt diuinus
intellectus ſicut ꝛ ſeipſum ꝛ om̃es res cre
abiles complexas vł incõplexas tanq̃ ob
iecta prima vel ſecũda. Ad hunc ſenſum di
citur ab aliquibus de⁹ componere ꝛ diui-
dere: non quidẽ ſimpliciter ſed obiectiue.
¶ Quodlibet ens creatum q̃uis habuerit
ab eterno eſſe obiectale in mente diuia: nõ
ideo tñ ſequiť abſolute ꝛ generaliter loquẽ
do ꝙ res fuerunt ab eterno. Et hic eſt lap-
ſus grãmaticorum vel logicorũ qui nõ ac
cipiunt diſtinctionẽ iſtã đ eſſe duplici crea
ture: ſed defendũt ſe p ampliationes ꝛ con
notationes ꝛ modos ſignificãdi quaſi ma
terialiter. Unde negant iſtas. Hec res itel
ligitur: g̃ eſt. Iſtud ens fuit intellectum ab
eterno. g̃ iſtud ens habuit eſſe vel eſſentiaz
ab eterno. Sed cũ nomina ſint ad placitũ
debebunt faciliter induci ad acceptandũ
quid noĩs hui⁹ qđ eſt eſſe obiectale cuz eſſe
intelligibili vel mõ ſignificãdi. ¶ Quodli
bet ens creatũ cõparatũ ad deũ dici pt ha
buiſſe ab eterno eſſe ideale q̃tũcũq̃ ſit pau
ce entitatiſ vł idiuiduatõnis. Et ita ſic ſunt
pl̃es res create ſic dici p̃nt plures ydee. ꝙ
alia rõe ↄdit⁹ ē hõ alia equ⁹. put dicẽb. Au-

Sic saluaretur q ab eodẽ inq̃tum idem nõ procedit nisi idem. Quia cõcurrit obiectalis ratio varia respectu diuersorũ effectuum. Et hec obiectalis ratio vocatur ab aliqs distinctio rei seu formalis vel quedã non identitas: sed aliqui non intelligentes vel credere volentes. posuerũt et hoc distinctiones in deo quas noluerunt appellare distinctiones ratiõis: etiam significãt intelligere dominiũ: et addiderũt q pl[9] distinguunt inter se q̃ homo et asinus. Uocatũ est a nõnullis hoc esse obiectale apõ intellectũ creatum esse quoddã perspicuũ. vel q est res in esse perspicuo. Dixerunt alij q dum alique rões obiectales cõsiderãtur vt in deo sunt infinite: non ppter hanc infinitatẽ transeũt in alias rationes: sicut eiusdem sunt rationis albedo finita et infinita. Contradicũt alij cum maiori pietate diuine maiestatis q infinitas trahẽs extra terminos creature facit alietatẽ rationis. Et ita rationes creaturarũ non sunt formalitẽ in deo sed superemineter. sicut nec ratio sanitatis est in vrina vel cibo nisi per analogiam ad sanitatẽ animalis. ¶ Uniuersalia realia extra animã ponere alibi vel aliter q̃ in deo: est heresis expresse damnata per decretalẽ Innocentij tertij de summa trinitate et fide catholica. §. reprobamus. i fine. Presuppositis glosarum testimonijs sicut Hostiẽ. super illũ locum. Et Martini in cronica summorũ pontificum. vbi loquitur de Innocẽtio tertio. qui cepit Anno. M. cxcvij. Dicit igitur sic decretal Innocentij. Reprobamus etiã et condemnamus peruersissimũ dogma impij Amalrici cui[9] mentem sic pater mendacij excecauit vt eius doctrina nõ tam heretica sit cẽsenda q̃ insana. Sed qualis fuit hec doctrina recitat p̃dictus Hostiensis sup istũ locum. et Martinus vbi dictũ est. ¶ Primus (inquit Hostiẽsis) et summus error fuit: q omnia sunt deus. Unde dicit Amalricus. Donum deo dare non possum. Et sequitur. Cum in ipso sint omnia. immo cũ ipse sit omnia. Et sequitur non facile posse negari creatorẽ et creaturam idem esse.

¶ Alter error: q primordiales cause que vocãtur ydee. id est: forma siue exemplar: creant et creãtur. Cum tamen ẽm sanctos: inq̃tum sunt in deo: idem sunt q de[9]. Ait Hostiensis addens q Odo episcopus Tusculanus exposuit errores singulos / et damnauit subdens causam quare non fuerunt explicite nominati. Martinus vero ita dicit de eodem Amalrico damnato per Innocentiũ tertiũ: q asseruit ydeas que sunt i mente diuina et creare et creari. Cũ ẽm beatum Augustinũ: nihil nisi eternũ atq incõmutabile sit in mente diuina. Dixit etiã: q deus ideo dicitur finis omniũ. quia omnia reuersura sunt in ipsum: vt in deo immutabiliter conquiescãt. et vnũ indiuiduũ: atq incõmutabile in eo pmanebunt. Et sicut alterius nature non est Abraam / alterius Isaac: sed vnus atq eiusdẽ. sic dixit omnia esse vnum et omnia esse deũ. Dixit enim deũ esse essentiã omniũ creaturarũ et esse omnium. Hec Martin[9]. ¶ Constat q ad positionẽ vniuersaliũ realiũ prout exponũt: sequitur hec doctrina: vel forsan insanior vt q sit ens vnum transcẽdens in re quod nec est deus nec creatura: nec eternũ nec temporale. Uniuersaliũ huiusmodi positio reprobata est pluries parisi[9] tam ab episcopis parisieñ. sub anathemate q̃ a cancellarijs parisieñ. cum sacra theologie facultate doctrinaliter et determinate. Patet primo p damnationẽ Guillermi parisieñ. de consilio omnium magistrorũ. Inter quos fuit frater Alexander de halis: prout recitat domin[9] Bonauentura in suo scdo. dis. xxiij. circa finẽ circa annũ dñi. 1240. q multe sunt veritates ab eterno que non sunt deus. error simplex est dicere. Alius q primũ nunc creationis passiue nec est creator nec creatura error. Unde dicit Augustin[9]. q omne ens ẽ creatura vel creatrix essentia ¶ Ponitur alius articulus de Theophano. Et hic est c̃ Johannẽ scotũ i libro qui dicitur perryphison. id est de natura. Contra quem scripsit Hugo super celesti hierarchia. qui liber (vt dicit Hostiẽsis) damnat[9] fuit p magistros parisius. propter alios errores quos ab illo sumpsit dictus Amalricus. Est aũt iste Johannes scotus non ille de ordine minorum: sed alter qui transtulit libros Dionysij de greco in latinum: longe ante ipsum. Predictus insuper Odo Tusculanus qui fuerat cancellarius parisiensis notauerat et damnauerat errores dicti libri. Et ab hõ Odone dicit Hostiensis se predictos errores accepisse. ¶ Uniuersalium huiusmodi positio damnata fuit per Stephanum parisiensem de consilio omnium magistrorum circa annũ domini. 1276 Articulo. lij.

N O P

vbi sic dicitur. Q, illud qđ de se determi/
natur vt deus: vel semper agit vel nunq̃ ⁊
ꝙ multa sunt eterna. Sequitur quinqua/
gesimusterti⁹ cõtra alium doctorẽ. Q, de/
um necesse est facere quicquid immediate
fit ab eo Ecce ꝙ error est dicere ꝙ mũa sũt
eterna sicut tamen essent vniuersalia realia
si ponãtur. Fuit etiã hec doctrina pluries
reuocata parisius: etiã de tempe/modo, et
paulo ante. ¶ Uniuersaliũ huiusmodi rea
lium positio damnata fuit nouissime p sa/
crum Cõstantiense consiliũ contra Huss.
⁊ Hieronymũ pragenses combustos. Et
qui vidit ⁊ audiuit testimoniũ perhibet de
his. Ex quibus sequit̃ euidẽter ꝙ assertor
pertinax doctrine talis cũ suis sequelis he
reticus est cẽsendus. immo impi⁹ et insan⁹
scandalizans etiã pias aures. q̃tũcũq3 pi/
us haberi posset aut verus intellect⁹ apud
exercitatos in huiusmodi positionib⁊. Ab
omni specie mala (inquit apostolus) absti
nete vos. Et philosoph⁹ ait. loquendu3 es/
se vt plures. Et Augustin⁹. ad certã inquit
regulam nobis loqui fas est. Concedẽdũ
est tamen ꝙ vniuersalia sunt apud intelle/
ctum: nõ in essendo sed in representando.
Nec ob hoc ponẽdus est vnic⁹ intellectus
vniuersalis. prout impi⁹ Auerrois asseru/
it. Deus autẽ est ens simpliciter vniuersa/
le. non mole sed virtute. Deniq3 doctor il/
le se sophysticat ⁊ implicat ⁊ infamat: qui
concedit hanc cõsequentiã. Generalis est
⁊ vniuoca ratio entis. ḡ ponendum est ens
vniuersale extra animã. Arguit em̃ a parte
in modo ad suũ totum cũ additiõe distra/
Q bente. ¶ Uniuocatio entis ad deũ et crea/
turam tollerabiliter poni potest ſ̃m theolo
giam ⁊ metaphysicã si fiat sermo seu reso/
lutio ad rationẽ obiectalẽ ent ̧ cõem deo ⁊
creature. sicut accipi potest cõmunis ratio
obiectalis vniuoca ad substantiam ⁊ acci
dens ⁊ inter analoga. ¶ Uniuocatio talis
si queratur fieri p cõceptus specificos ⁊ di
stinctos ad rationes attributales positas
in deo p ꝓpriam vniuocationẽ ad deum ⁊
creaturã: non videtur bene tutũ vt ꝙ iusti/
cia dicatur pure vniuoce de deo et creatu
ra. ⁊ non analogice sicut antea notatũ est.
¶ Uniuocatio nõ iõ synonima ⁊ quasi nu/
gatoria dicẽda est reperiri inter attributa/
les rationes de deo. q̃uis eandẽ rem peni/
tus significent: quia non significãt eode3
modo vel eadẽ obiectali ratione formalit̃:

vel ex parte rei seu ꝑsonaliter/ modo prius
exposito. Quoniã ratio obiectalis non si/
stit in solo intellectu aut conceptib⁊: s3 ten/
dit in rem extra tanq̃ in suu3 principale si/
gnificatũ vel obiectũ vel substratũ. alioq̃n
diceretur ens secũde impositiõis vel inten
tionis vel ratiõis logicalis. Et ita ratõ ob
iectalis habet quodãmodo duas facies vl'
respectus ad intra sc3 ⁊ extra. ¶ Uniuoca/
tio entis transcendẽtis ad deum ⁊ creatu/
ram cũ suis proprijs seu ꝓprietatibus trã/
scendentibus: que sunt vnum ver ũbonu3
plurimũ confert viris contemplatiuis ⁊ ĩ/
telligentib⁊: dũ tamen statim vt intellexerĩt
ens illud in sua ꝯmũitate: confestim denu
dent ab om̃i ratione obiectali creature: et
transferant ad rationẽ propriã obiectalem
generalẽ purã ⁊ liquida3 solius creatoris.
Docet Augustin⁹ ita facere. viij. de trinita
te de bono ⁊ vero. Et ita diceret de ente et
omnibus attributis diuinis. Dum audis
inquit bonũ: tolle bonum hoc ⁊ bonum il/
lud ⁊ vide si potes bonum. Nõ alio bono
bonum: id est bonũ increatũ. videbis ipm
deum: nõ quidẽ visione faciali sed ĩ specu/
lari ⁊ in enigmate. ¶ Sic Dionysius doc3
facere in mystica theologia p exemplu3 de R
sculptore qui facit algrimus pulcherrimũ
id est imaginẽ: nihil addendo sed remouen
do. Sequitur eos domin⁹ Bonauẽtura.
in itinerario mẽtis in deum elegãter valde
Erit hec ratio obiectalis ꝓpria deo si pos/
sit in sua puritate consistere sine hic ⁊ nunc
⁊ creatura ⁊ fantasmate. Erit inq̃ q̃si mar/
garita ꝑfulgida. de qua Gregorius. Defor
me conspicit̃ quicquid de terrene rei place/
bat specie quia sola preciose margarite cla
ritas fulget in mente. Sunt super hac re
opuscula quedã alibi tradita. Metha/
physicalis inquisitio queritur inepte fieri
de ente ⁊ suis passionib⁊: si non precesserit
sufficiens noticia de ente logicali seu de lo
gica. qualem tradidit Arestoteles studiose
Qđ em̃ precipiti via rectũ deserit ordine3
(ait Boecius) letos non habet exitus.
¶ Methaphysicalis inquisitio et subtilis S
non est primitus ingerenda pueris vel ho
minibus rudis ingenij. neq3 mulierculis:
sub specie deuotiõis. qualit̃ inueniũtur mlt
ti facere voluisse p curiositatẽ. s3 q̃lis exit⁹
euenerit abominandũ est vl' dicere vl' scribe
re. Methaphysical' inq̃sitio nõ solũ inu
tilit̃ s3 ⁊ dãnose q̃rit̃ fieri p hõies seclarib⁊

scientijs aut officijs ciuilibus occupatos que non capiūt q̄ subtilia sunt. scandalum enī est illis vel irrisio. Non enim est auibus par volatus neq̄ par intuitus. Sic inge-nia diuersa sunt multū pariter ⁊ studia: q̄t capita tot sciētie. ¶ Methaphysicalis inq̄-sitio surgere debet vltra grāmaticalē vel lo-gicalē traditionē substernēdo eā sibi nō cō-temnēdo: nec ab ea ꝯtrarie recedendo. Ali-oquin sepe fit vt methaphysicare volētes sint vel garruli tanq̄ pice loquaces: igno-rantes vocē ꝓpriā vel errātes. Modic⁹ au-tem error in principijs (maxime circa ꝓmis) maximus fit in ingressu ⁊ vix corrigibilis: dū fuerit imbut⁹ a puero vel aliter consue-tus. Deniq̄ tales iuxta verbū Senece vti-lia nesciūt: quia superuacua didicerūt. ¶ The-ologica ꝑscrutatio respicit ens purum vel ens simpliciter. hoc est sine addito cuiuscū-q̄ potētialitatis seu nō entis: quale solus ⁊ vnicus est de⁹. Ad cui⁹ noticiā ducit fi-

T des catholica lōge altius certius ⁊ verius q̄ traditio methaphysica. Etenim deū ne-mo nouit vnq̄: sed vnigenit⁹ qui est in sinu patris enunciauit de illo. ¶ Theologi-ca ꝑscrutatio de ente simpliciter ponit (qđ enim simpliciter dico: sine addito dico) ꝑ-uenit ad intelligētiam multarū sublimiū veritatū que tradunt credende ꝑ fidē si bo-na vita ⁊ humilis: si studiū vehemens ⁊ pi-um nō proteruū neq̄ curiosum affuerint: qui preterea fiunt solerter ⁊ caute methaphy-sica philoꝝ discussa: separādo p̄ciosum a vi-li. hoc est verū a falso: qualē docent facere parisiēses articuli. ad hoc enī singulariter editi sunt. ¶ Theologica ꝑscrutatio sistere nō debet in sola intelligentia vel illumina-tione intellect⁹. sed labi debet ⁊ liquefieri ad inflammationē affectus. Alioquin sepe fit illud: qđ terribiliter de phis ingratis et male viuētibus tradit apostol⁹ ad Roma-nos. j. ¶ Theologica ꝑscrutatio nō renuit acquisitiōes aliarū scientiarū tā speculati-uarum q̄ moraliū q̄ etiā sermocinaliū vt est logica. Sed assumit eas vt ancillas sa-pientie in obsequiū suū. Unde ꝑ logicam multe et altissime veritates circa mysteriū beatissime trinitatis: circa secretum diui-

V ne p̄destinationis ⁊ euentū futurorum the-ologia docet accipe. Exempli gratia. Cur ista conceditur. Pater generat vel deus ge-nerat. ⁊ nō ista Essentia generat. Cur preterea iste terminus essentia nō potest esse mediū in syllogismo expositorio: debite ⁊ comple-te regulato per verū dici de omni vel dici de nullo. Qualiter preterea seruari debz ars ob-ligatoria ne respondēs si nō consequēter se habeat ad p̄concessa: turpiter inuoluatur. Non est dicendū per singula de suppositi-onibus: ampliationibus: appellationibus: pa-ralogysmis fallaciarū quorū omniū igno-rantia vel cōtemptus causat illaqueatio-nes errorū ⁊ nebulas falsitatum. ¶ Cōcor-dia doctorū negociātiū methaphysice vel theologice circa ens querenda est fieri per conuenientiā in sentētijs: ⁊ in quid nomīs terminorum. ꝑ distinctiones ⁊ alias resolu-tiones poti⁹ q̄ animositate pertinaci vel supbia: nutriat int̄ illos discordia: q̄lis fu-it (inter ceteros) conditiōis dominus Bo-nauentura. qui studuit de varijs opinioni-bus semꝑ elicere illud qđ veruz apparebat ⁊ cū sobrietate magna dimittere illđ quod nimiū vel parum videbat. ¶ Cōcordia do- X ctorum sepi⁹ impedit in scandalū vel dede-cus ipsoꝝ doctoꝝ qui nimis querūtur ho-norari: quemadmoduz de Origene tradit Hieronym⁹: quē sui zelatores nimiū plus diffamauerūt dum ipsum honorare quere-bant in p̄iudiciū theologice veritatis Si taliter euenit ⁊ euenturū sit circa materiaz quam agimus: viderint improbi defenso-res ⁊ prohibeat deteriora deus. ¶ Concor-dia doctorū presertim theologorum circa pietatē fidei sic est necessaria vt obmitten-de sint potius ꝑscrutationes vel dogmati-sationes quarundā doctrinarum etiā sub-tilium ⁊ altarū: quam pietas fidei per dis-cordiam suorū tractatorū scandalum pati-atur apud illos qui vel intus vel foris sūt. Sic suadebat Augustinus ad Hierony-mum. Sic dicebat Apostolus. Si esca scandalisat fratrem meū non manducabo carnes in eternum. Salubrius enim mul-te veritates nesciūtur vel tacētur q̄ loquē-do charitas sauciatur. Consulit insuꝑ Se-neca subtilitates aliquas magis contem-nere q̄ velle scire. exemplificans de paralo-gismis. ¶ Concordia doctorum maxi-me generat nutritur atq̄ roboratur: si ob- Y seruetur illud apostoli Non plus sapere q̄ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem. ⁊ vnicuiq̄ sm q̄ deus diuisit mensuram fi-dei. Et si redigatur omīs intellectus in ca-ptiuitatē in obsequiū xp̄i q̄ est finis leg̃ sic ⁊ charitas. Nō eī in subtili inq̄sitōe ꝑicat-

sed in cultu charitatis consistit regnū dei ꝛ impletio legis consecutioqꝫ salutis. Cōcordia methaphysice cū logica ꝛ suis auctoribꝰ fiet ex consideratōe premissorum ꝑ distinctiones aliquas. Una est de duplici modo essendi rei: in re scꝫ ꝛ intellectu. Altera distinctio de ratione obiectali ꝛ de modo significandi: si ratio obiectalis restrigatur ad modū essendi rei in intellectu. sic ꝙ ratio obiectalis respicit duo scꝫ intellectū ꝛ rem ipām ad extra: vt res est vl' natura q̄dam in se. Modus aūt significādi respicit rem nō vt res est in se: sed vt signum est vl' significatū siue sit extra animā siue ad intra sicut voces ꝛ scripta sunt res significatiue ꝛ maxime ipsi conceptꝰ anime: qui tamen sunt res quedā i se. Altera distinctio sumeretur distinguendo rōnem obiectalē. quia vel respicit rem vt res est: vel respicit in res

z est signū quoddam. ¶ Similis esset distinctio de modo significandi. quia vel significat rem vt res est: vel vt signum quoddam Proportionabilis esset alia distinctio de terminis prime intentiōis vel impositiōis: seu personaliter acceptis: prout significāt res vt res sunt: aut ꝓut termini sunt secunde intentiōis vel impositionis supponentes ꝓ rebus nō vt res sunt sed vt signa quedam siue sint extra animā vel ad intra.

¶ Sumatur ex his distinctionibus hec vnica ꝙ consideratio rei vt res est: spectat ad methaphysicā. Cōsideratio vero rei vt tm̄modo signū est: presertim in anima spectat ad grammaticā vel logicam. ¶ Cōcordia methaphysice cuꝫ theologia fiet si consideretur ens simpliciter vel ens purū vel ens vniuersaliter perfectū: quod est deus. Aut si consideretur generalis ratio obiectalis entis Secundū spectat ad methaphysicam. Primū proprie ad theologiam in qua deus est subiectū. ¶ Est autē theologia duplex. scꝫ vie ꝛ patrie. Theologia vie respicit ens primum vt creditū cuꝫ suis attributiuis non excludendo intelligentiam de multis. Theologia autē patrie respicit ens primū vt facialiter visum ꝛ obiectaliter in seipso non in speculo vel enigmate.

¶ Gratias ipsi qui aperuit hanc concordiam hominibus bone voluntatis Uigilia sue natiuitatis. Anno. 1426.

Finis huius partis

Quid sentiendum

sit de vniuersali reali: vt plane cognoscas supra scriptū legito tractatulum alphabeto. xx. D. et deinceps.

Prologus in sermones et tractatus Johannis Gerson e gallico ab eius ore excepto in latinū translatos.

S Ermones hic sequuturos ne dubita candide lector fuisse Gersonis: nec eos despexeris ꝓpterea qꝺ maiestatē stili sui nequaq̄ redolere videnť. Sermones eñi istos: cū christianissimus cancellarius ad populū faceret et ore ipsius concionantis a pꝰ auditoribꝫ excepti sunt: ꝛ licet nō ad verbū: tamen ad sententiā vtcūq̄ transcripti. Et id q̄dez in gallica lingua: sꝫ indubie: nō eo tenore: nō ea dulcedine: nō illo ornatu quo ipse dū p̄dicaret visus fuit. Deinde et gallica lingua in latinū ab alemano traducti sunt. Maluimus eñi vel frusta. vł scissas aut diffluētes ꝑticulas etiam barbare interp̄tatas assequi: quā suauissimas illas ꝛ p̄stātissimas exhortationes omnino labi ꝛ penitus interire. Quisq̄s igiť sanctā veritatez ꝛ diuinā sapientiā amas. quisq̄s dei v̄bū esuris: quisquis scti ꝛ deuoti cancellarij optia doctrina delectaris: nō tibi stomachū aut fastidium moueat simplicitas translationis: quā statim visurus es. Cogita ꝛ scito. nō tam verba quā sensum: nō tam ornatū quā sententias nō tam aurū voluptatē quā salutiferū mentis fructū esse metiendū atq̄ ponderandū. Si splendida verba desunt: adest electa sententia ꝛ honestas. Si ornatus abest offert se virtus ꝛ grauitas negocioꝝ. Si delicie ꝛ lenocinia sermonis se se subtrahunt. spūalem vtilitatē ꝛ iocundū pastum inuenies animoꝝ. Elige potius aurū in crumena et corio facta latitans: quā plumbū in marsupio deaurato repositū. Elige potius phalernū in ligneo cipho q̄ palustrem aquā que in aurea tibi patera ꝓpinať. Lege hec obsecro: ꝛ labori tuo senties questū nequaq̄ defuturū. Humili stilo qualē obseruant posteriores pleriq̄ oms sermonū scriptores videbis multā ꝛ affluentē salutiferāq̄ prudentiā ꝛ animaꝝ refectionē admisceri. Uale. Ex heremitorio diui Guilhelmi in suburbano Argentinensi. xvi. Kal. Octobres. Anni nr̄e salutis. M.ccccc. ximo.

Sequunť sermones ꝯtra septē peccata mortalia incipientes per thema Penitemini.

Dñica ꝓma aduentus Primus sermo contra gulam.

A C Ire vellem (si tibi placeret) mr̄ dei gl'iosa/an fueris in societate bñdicti filij tui: cū adiuit hierusalē: dñica die añ passionē suaz/cuius aduētus meminit hodiernū euāgeliū: ꝛ euāgeliū dici palmaꝝ. Qꝺ si aderas (quēadmodū sine pericl'o cogitari pōt) reor te habuisse magnā leticiā ex vna ꝑte/cū videres talem honorē exhiberi filio tuo. ꝛ talē fieri ꝓcessionē. Sꝫ ex altera ꝑte: amarissimo afficiebaris dolore: cū benedictā passionē q̄ appropinq̄bat: ꝯtēplabaris. ꝛ cū ob hāc causam inter alias: ꝑcepisti eū flere. Dicit eñi q̄dam euāgelista q̄ videns iesus ciuitatē fleuit sup illam. Quid faciemus mr̄ dei gl'iosa: q̄d faciemus/cum deus intra nos vult venire: ꝛ ꝑcipit nos debere refutare eū per iniq̄ peccā/ꝛ quasi rursum crucifigere: ſm qꝺ dicit sanctus Paulus: Rursum crucifigentes ꝛc. peccō obligat deū q̄ntuz in se est rursum mortē accipe ꝑfecto si deꝰ ꝛ tu plorasti sup̄ ciuitatē hierl'm multo plꝰ plorare debemus sup destructionē nostre spūalis ciuitatis: q̄ est aīa nr̄a. Hierl'm eñi tp̄alis erat/ꝛ aīa nr̄a eterna ē: vt dt Chry. Non est ergo ꝯueniētius remediū. o deuotissimi: q̄ facere qꝺ dt thema nr̄m. Penitemini. ꝛ sic deū recipietis ꝑ grām. Et vt comō ip̄m hodie recipe possumus in religioso hoc aduentu: eūq̄ in honore retineamꝰ cū intrauerit/ꝛ ei hūiliter seruiamꝰ: expandendo ꝓpria vestimēta nr̄a in viam suā/ hoc est ꝓpriā voluntatē nr̄am. Et spargamus ramos nr̄os ꝛ flores diuersaꝝ virtutum/ꝛ dulcia cantemus deuotarū orōnū cantica ꝛ etiam verbi dei: te salutabimus v̄go dignissima: vt corā eo ꝓ nobis ītercedere digneris. hoc facere potes nō amittēdo eā quā in ꝑadiso sentis gl'iam. Tibi ergo dicamꝰ. Aue maria. Penitemini ꝛc. Priusq̄ B

descendā ad materiā meā exponā cām ob
quā accepi thema h̄ ꝛ meā dicā intētionē.
Multo ante intra secretū cogitatōis mee
ꝯsideraui ꝙ pctm̄ infidele: ꝛ maledict⁹ ꝓ
ditor dei iusti dñi sui inferebat plu᷑ a spcꝫ
ꝛ mortale cōtra hūanā naturā. Heu h̄ in
meipso sensi plus q̄ꝫ opus foret: ꝛ in alijs
ꝑcipio q̄tidie. Jdeo dicit Job milicia est
vita hoīs sup terrā: in q̄ necesse est die q̄li
bet p̄liari ꝯtra oēm maledictā societatem
tyranni hui⁹ capitanei pcti mortalis falsi
ꝓditoris q̄ est sine nūero: cōtra cū se tenēt
ꝓ hūano genere dña pnīa: ꝛ oīs multitu
do ꝟtutū: quaꝝ gr̄a dei est regina: alioq̄n
tota hūana natura tādudū fuisset amissā.
Quis nobis dedit h̄ pulchꝝ adiutoriū ꝟ
tutū. R̄ñdeo ꝙ sup̄mus dñs nr̄ ꝛ saluator
iesus xp̄us. mediāte suo sup terrā aduentu
nr̄am assumendo hūanitatē: quē aduentū
rememorat mater nr̄a sctā eccl̄ia in h̄ tpe
Deinde vidi ꝙ p̄lurī pctōꝝ mltos hꝫ satelli
tes tubicines: ꝛ musici ꝯcēt⁹ modulatores
ad hortandū ad victoriā. Non est interro
gandū q̄ sint. sunt oēs pctōres mūdani:
q̄ ꝑ facta ꝑ verba ꝛ pessimas exhortatiōes
trahūt alios ad malefaciendum. Jdeo ex
alia pte ꝯuenit ꝙ ꝟtutes habeāt satellites
ꝛ admonitores: vt attrahāt ꝛ moueāt cor
da ad bene faciendū ꝛ bn̄ viuendū. hi ad
monitores sunt p̄dicatores veritatꝭ q̄ ascē
dere debēt ꝛ alta voce vocare ad virtutes.
laudandas ꝛ culpanda vicia. Ascende tu
q̄ euāgelisas / quasi tuba exalta vocē tuam
E Et q: inter alios hmōi tubicines impator
nr̄ ꝛ rex iesus xp̄us voluit me indignū esse
hui⁹ officij vnū / in eccl̄ia sua ꝛ in populo
suo. Volui sepi⁹ me ad hmōi officiū exercē
dū exponere. sed timor deficiendi: ꝛ cōside
ratio ignorātie mee ac debilitatis ꝛ fortas
sis interdū accidiosa negligētia me diuer
terūt. cū h̄ qd̄ habeo alias occupatiōes ꝑ
mltas: ꝛ qd̄ p̄us debebā supintendere mi
hi ipsi ꝛ insultui q̄ itra me fiebat q̄ꝫ extrane
is. Nemo sibi scd̄us. Et illud q̄d ꝓdest ho
mini ꝛc. Modo (deo sint gr̄e) nō sūt mihi
tot hmōi excusatonū q̄ me p̄us vrgebant.
Jdeo auxilio dñi nr̄i iesu xp̄i: ꝓposui dein
ceps sepi⁹ ascēdere cathedrā p̄dicatōis ni
si aliud supuenerit impedimētū. Et ad su
mendū vocem meā hui⁹ p̄lij virtutū ꝯtra
vicia. Cōsideraui me nō posse inuenire aliā
magis ꝓpriā nec magis vigorosam: q̄ꝫ eā
vocem quā etiaꝫ sumpsit imperator nr̄: in

p̄ma sua p̄dicatione: ꝛ ante eū cōmissarius
suus p̄cursor tubicen ꝛ buccinator sanct⁹
Johes baptista. Clamor ille vel vox: est
verbū ꝓpositū ꝛ p̄mū verbū p̄me p̄dicatio
nis dñi nr̄i qd̄ scriptū sit in euāgelijs. In
telligite ꝓpter q̄d. Inuenio ꝙ pnīa reficit
qd̄ pctm̄ destruit ꝛ inficit. Peccatū interi
mit ꝛ occidit animas mille ꝛ mille modis
mortis. Non q̄dem tpalis, sed eterne pnīe
eas viuificat resuscitat ꝛ vitā tribuit. pec
catū ligat aīas ꝛ incathenat ad modum
amare: sicut dicam in sequentibꝫ in myste
rio euāgelij penitētia eas absoluit. Pctm̄
facit animas inimicas ꝛ odiosas deo. Pe
nitentia reficit ꝯcordiā ꝛ pacē. Pctm̄ au
fert ꝛ impedit gl̄iam paradisi. penitētia eā
restituit. Et breui ꝟbo pctm̄ adducit oē
malū. Penitētia ꝟo oē bonū. multū itaq̄ꝫ
ꝯgruit veritatis p̄dicatori: ad vnūqd̄q̄ꝫ
verbū alta voce clamare ꝛ vociferare oī
tpe. Penitemini. Et ad intelligēdā hāc vo D
ciferationē: sctūs Grego. vnus de q̄ttuor
p̄ncipalibus tubicinibꝫ sancte eccl̄ie no
bis exponit: q̄d hec sibi velint dicens. Pe
nitentia est p̄terita mala plangere. ꝛ plan
genda iterum nō admittere. idē est penitē
tia sicut preterita pctā plangere ꝛ de futu
ris cauere. Meū ergo ꝓpositū est diuino
auxilio mediante: facere me formalē ꝑtem
ꝯtra publica vicia: tū ꝓpter gr̄am acqui
rendā ꝛ veniā de peccatis meis erga deuꝫ
patrē meū. tū vt merear vr̄ās oīones.
O deuote populus: valde opus est eas me
reri: nec aliud p̄ciū peto. Et q: nō possem
in quolibet sermone p̄liari aut loqui simł
ꝯtra oīa vicia ꝛ ꝓ oībꝫ virtutibꝫ sumā
eas ꝑ partes. Et dicā p̄mū de septē pecca
tis mortalibꝫ. applicando septem petitio
nes ipsius pater noster. ꝛ loquēdo de decē
p̄ceptis legis. Et deinde de septē donis.
De septē beatitudinibꝫ. ꝛ de septē ꝟtutibꝫ
quattuor cardinalibꝫ: ꝛ tribꝫ theologicali
bus. De septē q̄ꝫ sacramentis. Et septem
opibꝫ misericordie tam sp̄ūalibꝫ q̄ꝫ corpa
libꝫ. Ac de septem diebꝫ septimane: quō se
habendū sit specialiter vnoquoq̄ꝫ die ꝟm
ꝙ deus ꝯcedet loquēdo semꝑ aliqualr̄ de
materia diei. Et ꝑ quattuor dñicis huius
aduētus. īmorabor circa duo peccata car
nalia: videlꝫ gulā ꝛ luxuriā. Rogate deū vt
me ꝯfortet ꝛ ꝯducat in hac bona volūtate
ꝛ incepto ad honorē suū / laudem ꝛ gl̄iam
ad nostrā quoq̄ꝫ cōem vtilitatē. Descendo

ad ppositũ tp̃is deinde ipsius diei. ppter
q̃ iure volũus nos celebrare aduẽtũ pn-
cipalr̃ in honorẽ glõsi aduẽtus ⁊ natiui-
tatis dñi nr̃i iesu christi. Fit tñ mentio de
E quattuor modis aduẽtuũ. Unus est secre
tus in aĩam p grãz. Alius publicus in die
iudicij vniuersali. Alius est pticularis in
morte cuiuslibet hoĩs. Alius ẽ incarnatio
iesu christi cũ assumpsit hũanitatẽ nr̃az in
pcioso tẽplo ventris marie. Est ⁊ alius q̃
est manifestatio iesu christi ĩ terra ab hora
natiuitatis sue vsq̃ ad ascensionẽ. Quo ad
pmũ q̃ est p pũm ⁊ ĩ ica: recitabo vobis fi-
guraliter euangeliũ textũ: quia etiam sta-
tim postq̃ deus dixerat Penitemini adũ
piet ⁊ credite euãgelio. Cũ appropinquas-
set ⁊c. iesus q̃ veniebat de hiericho ⁊ ĩ via
duos sanauerat cecos: cũ inquã appropi-
quasset iesus hierl'm in bethphage in mon-
te oliueti: misit duos discipulo⁊ suo⁊ di-
cens eis. Ite in castellũ qd̃ ↄtra vos est. et
mox inuenietis asinã alligatã ⁊ filiũ suum
subiugalẽ cũ ea. Soluite ⁊ adducite mihi
Et si quisq̃ vobis aliquid dixerit: dicite.
quia dñs his opus habet: ⁊ ↄfestim dimit
tet eos. Et totũ hoc factũ est: vt impleret
qd̃ dictũ est p pphã. Dicite filie syon ec-
ce rex tuus venit tibi mansuetus: sedens
sup asinã: ⁊ filiũ eius. Abierũt discipuli et
fecerũt sicut pceperat eis iesus: ⁊ addux e-
rũt asinam ⁊ asellũ quib⁹ imposuerũt vesti
menta sua: ⁊ desup eũ sedere fecerũt: ⁊ ma-
gna turba strauerũt vestimẽta sua in via.
Alij scindebant ramos de arborib⁹ ⁊ iacie
bant in viam. ⁊ turbe q̃ pcedebant ⁊ que se
quebant clamabant dicentes. O sanna fi
lio dauid: benedictus q̃ venit in noĩe dñi
osanna in excelsis. Non imorabor in ma-
gna huius euãgelij expositione. Dicã ali-
quas paucas notas lr̃ales. Deinde sumã ex-
positionẽ breuẽ ⁊ moralẽ in secũdũ pposi
tũ meũ. Bethphage est vicus psbytero⁊ le
gis ad mediũ miliare ab hierl'm. Discipu
li fuerũt sanctus Petrus ⁊ sanctus Phi-
lippus hierl'm est appellata castellũ. quia
F iam amiserat honorẽ suũ. Iesus christus
nõ equitabat sed sedebat semel sup asellũ
⁊ semel sup asinã. potius p mysteriũ q̃ p-
pter aliquid aliud. ¶ Dñs noster videns
ciuitatẽ fleuit: tũ ob hierl'm destructionem
q̃ ad docendũ nos: vt sic habeamus com
passionẽ. Tertio ad ostendendũ q̃ hono-
res hui⁹ mũdi sunt ↄtẽnendi: ⁊ tũc magis
recurrere debemus ad nr̃am fragilitatem
ↄsiderandã, ⁊ illã que ẽ alio⁊ hoĩm. Quar
to ppter honorẽ sue pprie mortis. Honor
iste factus fuit ppter miraculũ lazari: ⁊ pn
cipalr̃: q̃ iesus xp̃s mouit ad h̃ corda eo⁊
p inuisibilẽ potentiã. Et p oĩa facta sua
hortabat populũ ad pniam ac si diceret.
Penitẽtia est pterita mala ⁊c. Quo ad mo
ralitatẽ ⁊ ppositũ pmi aduentus inuisibil
q̃ fit in aĩab⁹ nostris scire velitis q̃ in sta-
tu innocentie: humana creatura erat sicut
pulchra q̃dam ciuitas q̃ poterat compari
hierl'm: que interpretat visio pacis. Anima
erat regina ⁊ dña. Ibi erat pax inter oĩs
ciues. id est inter oẽs ỽtutes corporis ⁊
aĩe. Pax rõnis ad voluntatẽ. ⁊ pax volun
tatis ad sensualitatẽ. Pax totius hoĩs ad
deũ. Admodũ fortunata erat illa ciuitas.
Sed heu petm̃ inuidus pditor: venit ad
eã expugnandã: ⁊ cõmisit p pmo insultũ
gulam. sub bono occultatã intra fructũ ar
boris que dicebat arbor sciẽ boni ⁊ mali.
Et tantũ effecit q̃ aĩa hũane creature: q̃
ẽ q̃si equalis angelis: effecta est tãq̃ muta
bestia: tanq̃ asina. Non q̃dem q̃ mutaret
substantiã suã: sed cecidit in ignorantiã: ⁊
impotentiã. Sic ↄquerit ppheta. Homo
cũ in honore esset ⁊c. Homo cũ in honore
esset. hoc est in pmo statu innocentie. Nõ
intellexit ⁊ ad scipm nõ vigilauit. ideo cõ- G
paratus est iumentis insipientib⁹: et silis fa-
ctus est eis. Uorat gula cum peccato liga
uit aĩaz diuers ligaminib⁹ mala⁊ affectio
nũ ⁊ pueso⁊ desiderio⁊: ad modũ alicui⁹
asine. Et erat cũ ea asellus suus seu pullus
p quẽ possum intelligere cogitationẽ: que
vaga est ⁊ leuis ⁊ male domita. Sz vide-
te dulcedinẽ dei sũmi dñi nr̃i iesu christi.
noluit semp dimittere aĩam hũane creatu
re in tali miseria: sed voluit appropinq̃re
illi ciuitati ad soluendã nr̃am aĩam: vt fie-
ret ei apta ad ascensionẽ vel portationem
p grãm. Et oĩe hoc fit mediãte bona pe-
nitentia: q̃ a statu peccati reducit ad statũ
grẽ p aplos iesu christi: q̃ sunt psbyteri cõ
fessores: q̃ absoluũt aĩam nr̃am qñ ppriaz
cognoscit miseriã. ⁊ cũ aperire põt cor suũ
deo. Hic notent interp̃tatões petri ⁊ phi
lippi. Petrus agnoscens. Philippus os
lampadis. Lampas hz os aptũ sup. O de
uoti hoĩes: nõne videt, quõ gula maledi-

cta stipendiaria peccati redigit quottidie
aīam nostrā in siītudinē bestie mute p ni
miā repletionē vel p ebrietatē? Conspici/
te qualiter ligauerit eā intantū vt nesciat
quo ire debeat p bonā cogitationē ⁊ san/
ctā occupationē. Ebrietas in hoc laudari
vult ꝙ mgr̄m suū pijcit in lutū. Fugite ḡ
aduersariā hanc gulam stipendiariā. Re
pugnate ei ne vos superet ⁊ vincat: ⁊ si iam
victi estis ab ea/ si aīa vestra impedita ē li/
gaminibꝫ eius. Ego vobis clamo penite/
mini. scꝫ de peccato p̄terito. Plorate/ ⁊ de
futuro cauete. Persistemus paulisp loq̄n/
do de malis q̄ nobis infert gula vt melius
ab ea caueamus. Gula aperit nobis por/
tam ad oēm miseriā ⁊ afflictionē quā in h̄
mūdo sentimus ab eo tempe quo Adam ⁊
H Eua a terrestri paradiso expulsi fuere. Et
ab illo tpe potestatē habuit ⁊ dñiū infer
nalis inimicus/ mediāte suo capitaneo su
pbia sup oēm humanā creaturā. Et si pe
tas quō p vno pomo deus talē fecerit vin
dictam? Dico ꝙ nō fuit ppter pomū/ sꝫ p/
pter inobediētiā p̄cepti diuini qđ tā facile
poterat custodiri. ⁊ etiā ad ostendendū tibi
q̄d sit spernere deū i p̄ceptis suis q̄ntūcūq
pua appareant. Gula facit ex psona q̄ esse
deberet ciuitas ⁊ habitatio dei. habitati/
onem q̄ndam inimicoꝝ ⁊ tanq̄ speluncā
latronū aut harā porcoꝝ. Per gulā hoīes
transgrediunt̄ p̄cepta legis. ⁊ ideo nō hꝫ
p̄ceptū speāle qđ eā phibeat. qꝛ oīa sunt ei
cōtria ⁊ ipsa oībꝫ. Per gulam relinquit̄ deꝰ
ne amet̄ ex toto corde et tota vi: ⁊ oī ptāte
Quare? qꝛ psona q̄ est subiecta gule/ nō ē
magistra cordis sui. imo ipm pdit: nec vi/
gore hꝫ nec potentiā q̄ ad p̄mū p̄ceptum.
Quid facit peierare/ deū negare: ⁊ sepius
maledicere? gula ⁊ ebrietas q̄ ad scđm p̄ce
ptū. Quid facit nō obseruari ieiunia q̄ p̄/
cipiunt̄ ab ecclīā ⁊ obmittere suitiū dñi/
ce diei ordinatorūq festoꝝ? Gula. Quo
ad tertium. Quid facit sepius vilipendere
patrem ⁊ matrē ⁊ superiores suos? peruersa
gula. Quo ad quartū. Quid facit sepius
fieri homicidia plagas ⁊ alias irrōnabi/
les violentias? Gula ⁊ ebrietas. Quo ad
q̄ntū. Quid facit exercere rapinas? Sepe
gula vt se nutriat. Quo ad sextū. Sic per
gulam veniūt mendacia falsa testimonia
⁊ irrōnabilia iudicia. Quo ad septimum.
Sed q̄s ambigit qn̄ gula sit porta ⁊ intro
itus om̄is luxurie tā in viro q̄ in muliere
in senibꝫ ⁊ iuuenibꝫ? Et p̄sertim femīa que
est gulosa ⁊ ebrietati dedita p̄rsus est pdi/
ta ⁊ substrata om̄i immundicie quantūuis
inhoneste horribili ⁊ abhomīabili. Dicit
sanctus Paulus ꝙ mulier vidua viuēs in
delitijs mortua est. Uerū est q̄ ad animā ⁊
sepenumero q̄ ad corpus. Sꝫ vt dicit the
rentius. Sine cerere ⁊ bacho friget venꝰ. I
id est sine pane copioso/ ⁊ sine vino luxu/
ria friget. Et p oppositū/ p abundantiā
panis ⁊ vini: accidit horribile peccatū p/
pter qđ delete fuerūt q̄nq ciuitates terre/
stri paradiso similes. Specialr̄ videmus in
bonis ciuitatibꝫ vbi est abūdantia vinoꝝ
⁊ ciboꝝ hoīes viuere: sed sunt magis sub
iecti om̄ibꝫ infirmitatibꝫ. Pueri p̄rsus in/
firmi sunt. ⁊ q̄uis in iuuētute eoꝝ ingeni
osi videant̄ ⁊ subtiles: cū tn̄ ad etatē pue/
nerint/ fere totū eoꝝ pditur ingeniū. Cu/
ius vna causa ⁊ pncipalium est: qꝛ tunc ni
mis insequi volunt eoꝝ carnalē volupta/
tē scḋm malā cōsuetudinē puericie sue. Intel
ligo ꝙ medici etiā phibeant bibere vinū
iuuenibꝫ. imo vero eoꝝ nutricibꝫ rōe lactis
qđ p hoc corrūpit̄. lego ꝙ scḋm Ualerium
vsus vini erat phibitus romanis mulieri
bus sub pena mortis ⁊ ob hoc fuit cōsue/
tū vt viri oscularent̄ mulieres generis eoꝝ
cum obuiarent eis vt scirent si mlīeres nō
bibissent vinū. Mihi apparet saltē cōplu
res mulieres iā bn̄ huiꝰ sumere vindictā.

¶ Deinde q̄res quō cognoscā aduentū
dei in aīam meā? Respondeo ꝙ q̄tienscūq
habes aliquā bonā inspirationem ⁊ bene
agendi voluntatē est deus q̄ appropinq̄t
tibi/ ⁊ te ad se attrahit siue medio p̄dicato/
ris/ siue p tribulationē siue p infirmitates
siue p psperitatē: siue in camera tua fuerit
siue in lecto tuo vbi solus sis: vt ad ppositū
de quo loquimur: si assideas mense ⁊ re
cte iudices te nimiū comedere/ est deus/ q̄
nō vult te ei claudere ciuitatis tue introitū
nec ꝙ taliter alliges asinā tuā/ hoc est aīā
tuā qui eā habere possit cū venerit vt vo/
luerit. Cum tu obedis gule eo q̄ tibi dicā
mō: aperis portas inimico/ ⁊ eas claudis K
deo ⁊ cū abstines aufers manū diabolo q̄
te voluit cape ⁊ strangulare p gulā ⁊ gutt̄
Dices mihi tertio mirabile esse post. ꝙ deꝰ
est oīpotens/ ⁊ facit oīa q̄ vult/ cū intrare
vult ciuitatē hūane creature: ꝙ nō cito in
tret. Rn̄deo deū tibi dedisse liberā volūta
tē ad recipiendū eū vl nō. Ideo te nō vult

cōstringere ad vnam ptem vel aliam. imo vult vt roges cū q venit bellando cōtra supbiā z refutando eā sicut oīa alia peccata mortalia. Quarto dices/ si posses videre deū qui ad te veniret certe nunq̄ ei p̄cluderes introitū. imo cū eum magna reciperes solēnitate: sicut habemus in hodierno euāgelio q filij israel receperūt eū. Respondeo q videre debes istum aduentum oculo cogitationis tue/ z in claritate vere fidei. Et dicam tibi amplius q oē illud qđ iesus christus fecit ad extra/ in isto corporali aduentu/ p̄ncipaliter solū erat i doctrinā z p̄parando viam sp̄ualem. Sume exemplū familiare. si firmiter crederes q p̄sona quā melius in toto mūdo amas/ ad te veniret quotiens de ea cogitares z eam videres supposito q nō videres eā oculo. certe tū istū apparatū faceres sepius. imo quotidie. Fac ergo sic de deo. Quia ē in te quotiēs diligis eum fm regulam mandatoꝝ suoꝝ. Si quis diligit me zc̄. Enitamini igit deuotissimi. Enitamini mō in tēpore huius aduentus plus q̄ alias. Enitamini vt deus ad vos veniat z absoluat aīam vestrā a malis peccati ligaminibus vt possit sedere sup eā p grām: z vos libere ire possitis p mandatoꝝ suoꝝ viā. Sȝ heu conspicio hodie multos hoīes nō pati: vt apli dei scȝ p̄dicatores z confessores absoluant eoꝝ aīam ppriam. verū eos refutant. Et qđ peius est/ aliqui impediunt aliquos a liberatione ipsoꝝ. In figuram huius scriptū est in p̄senti euangelio iesuȝ christū docuisse aplos suos qđ si aliqui dicerent eis/ quare soluerēt asinā: vt dicerēt/ q dn̄s ea opus habet. Eodem mō respondere debent p̄dicatores z confessores illis q̄ eos voluerīt impedire. Et dicere debent/ q iesus xp̄s vult habere aīas: z his opus habet ad eas ducendas z saluandas. Sic respondere debent hi q̄ amant liberos suos. illis q̄ eos ducere volunt vt assuescant in luxuria z malicia. Alij sunt q̄ recipiunt iesum christū ad tempus: sed mox deijciūt eum in terram z in fimū gule. Ipsūq̄ eijciunt z cū crucifigūt. Et in signum huius fleuit iesus sup ciuitatē hierlm: vt dictum est. q videbat que erant ventura sup eo et illa. Si tū millies deū refutaueris aut reiecerīs ecce remediū. P̄niā age. Charissimi penitentes: h est p̄terita mala v: z a plāgite zc̄. Hūana creatura q̄d vltra facit gula zc̄.

Collatio eiusdē diei

¶Deuoti homines bene ac salui redieritis: benedictus qui venit zc̄. B̄ndictus est z ille qui venit in nomīe dn̄i: vt audiat verbum suum. queadmodū mihi apparet (gratie deo) gula contra quam locuturus sum/ ɔtinuando verba mea/ z meā exhortationē nō taliter ligauit z impediuit animas vestras/ quin veniant ad iesum christum. Quō ad iesum christū? Profecto iesus christus in eo ē loco in quo sermo habetur de eo. Ubi qui fuerint zc̄. Uelis ergo mater dei gloriosa/ velis impetrare ab eodem b̄ndicto filio tuo: vt queadmodū oēs venimus in hac hora: vt audiamus loqui de eo/ de lege sua/ z p̄ceptis suis. sic velut ipse venire ad nos p gratiam in ciuitatem sp̄ualem vniuscuiusq; nostrū/ mediante tua intercessione. Ad quā obtinendā te salutabimus. Postea q̄ȝ de clariori hodierni euangelij mysterio/ z de benedictis aduentibus quō immunda gula impedit aduentū iesu christi in nos. Continuabo illam eandem materiam in tribus punctis Primo declarabo mala q̄ facit gula. Secūdo declarabo p partes z questiōes quō cauendū sit a gula. veluti a re mortifera. Tertio contra eam tria dabo remedia. L

¶Gula nō modo nobis induxit ea q̄ patimur mala/ aperiendo portam eoꝝ aduētui: sed facit etiam quotidie de persona.

¶Uidetis ergo qualem sustineamus aduersariū z habeamus in gula: z q̄liter nos ligat ac impedit. Sed q̄d nos soluit? Penitentia mediantibus ministris iesu christi. Sed heu video. ¶Ad sciendum quo ad secūdum punctum qualiter agere debeatis penitentiā ɔtra gulam: bonū est scire quando ipsa est peccatū mortale z qn̄ nō. Accidit eīm interdū q nimis vitando gulam: quis cadere pōt in viciū oppositū/ nimis magne z stulte abstinentie q̄ adducit frenesim: z offendit cerebꝝ/ vsq; ad incurabilē egritudinē. Ex altera pte qui nimis vult ɔseruare sanitatē suā: cadit qn̄q; in imūdam gule foueā. Recitabo itaq; hanc materiam p paruas q̄stiones z responsiones. Gula an sit semp peccatum mortale? Dico q nō: nisi illa p quā quis transgreditur aut scienter obmittit aliqđ dei p̄ceptū aut cū māducat ɔtra p̄ceptū ecclie sine excusatione. De illis excusatiōibꝫ nihil dicā M

modo: sed cum loquor de ieiuniis/ vbi di-
cam q̄ excusati sunt: ⁊ q̄ nō. Comedere vel
bibere nimis scienter sine necessitate: sed
ob cibi delectationē an sit semꝑ peccatum
mortale? Dico ꝙ nō. qꝛ ꝯsensus ad pecca-
tū veniale/ solū est veniale: qđ verū est si pec
catū de se veniale fuerit. Et qꝛ nō oīs vo
luptas in cibis est peccatū mortale sed se-
pius dūtaxat veniale. ptꝫ qđ dico. Come-
dere ⁊ bibere ad sui grauamen notabile/ ⁊
sicut ꝑus scienter ꝯtra ꝓpriam sanitatem
est ne peccatū mortale? Teneo ꝙ sic plerū
qꝫ: qꝛ ꝑsona amare dꝫ corpus suū: ⁊ ipm ꝑ
mensurā gubernare. nec est discrimen aut
differentia se occidere semel aut pluribus
actibꝰ scienter. Inebriari/ est ne semꝑ pec-
catū. Dico ꝙ si ꝑsona bene scit mala q̄ per
ebrietatem solet ꝑpetrare: ⁊ se scienter ine
briet. ipsa peccat mortaliter vt si ꝑ h̄ sci-
at se non posse facere qđ adimplere tenet̄.
aut aliū ꝑcussurū: vel nō exercebit dietam
suā debite: vel nō adibit missam die dñica
Sed si ꝑ īpmeditationē ad se ⁊ incōside
rationē: hō a casu efficit̄ ebrius. nō dicen-
duꝫ est esse peccatū mortale: quēadmodū
excusatur noe. Nota hic diuersos modos
ebriosorū vinū cōpellit eos quos inebriat
N viuere more simearū porcorū vl' leonū. Co
medere vel bibere vt q̄s inflāmet̄ ad luxu-
riā an ne sit peccatū mortale? Dico ꝙ sic.
qñ est extra mrīmoniū ꝓsertum: imo in ma
trimonio si est ad habendū aliā volupta-
tē q̄ꝫ requirit matrimoniū. Spēs vina for
tia: ⁊ alia hmōi deberent ꝓhiberi tāq̄ꝫ mor
tales stimuli ꝯtra castitatē/ ꝓsertim illis q̄
nō sunt in mrīmonio. An oīs vomitus
veniens ex nimia cōmestione sit peccatū.
Dico ꝙ aliqñ nō. aliqñ ꝟo sic: ſm come-
dendi modū ꝓcedentē. Consulo tñ vt oīs
talis ꝯfiteat̄. Presbyter bibens aliq̄d post
mediū noctis: potest ipse die illa celebra-
re? Dico ꝙ nō. ⁊ peccat si ꝑ defectū suum
parochiani perdāt missam dñice diei. ⁊ si
sit leuando os suū ꝯsulo ꝙ abstineat. Et si
vesperi dixerit matutinas: nō debet post-
modū comedere. Comedere carnes die ve
neris absqꝫ cogitando illud est ne pecca-
tū mortale? Dico ignorantiā esse talem: ꝙ
nō. ⁊ talem ꝙ sic. Deglutire die venerꝭ ma
ne: carnē que remansit inter dentes de die
iouis in cena. est ne trāsgredi ꝓceptū eccle
sie? Dico ꝙ non. Comedere carnes in his
diebꝰ in quibꝰ comedere vetant̄ ad ꝑuos
enutriendos pueros: aut vt magnatū pue
ri ad comedendū incitent̄ ac moueant̄: est
ne peccatū? Dico ꝙ nō. si medici id ꝯsulāt
⁊ visus sit ad hoc. nec mala voluntas vo-
luptatē suā sumēdi nō supet rōnē. Ad quā
vsqꝫ etatē pōt puer comedere carnes die-
bus abstinentie. Rñdeo ꝙ teneat̄ vsus cō
munis: nisi infirmitas aut debilitas excu-
set. Bibere alteri ad equales haustus est
ne peccatū mortale? Dico ꝙ si ꝑ h̄ quisq̄ꝫ
aliū inebriari vult/ ad malū finē: vl' nimis
cōpellere vltra velle suū ⁊ suā ꝯsciam: est
admodū graue peccatū. imūda ꝯsuetudo
⁊ nō obseruanda. Sic etiam dico/ qñ q̄s
alium inebriat ad sciendū secreta sua. vel
in honorationē. vel vt male eū ducat. No-
ta de cauponibꝰ q̄ ꝯficiūt vina. Mulier q̄ O
fuerit inebriata: ⁊ in ebrietate sua ciꝰ ami-
serit virginitatem fueritqꝫ deflorata. an ne
peccet mortaliter. Dico ꝙ intantū peccat
inq̄ꝫtū ebrietas fuit mala. ⁊ si habeat ali-
quē ꝯsensum poteratqꝫ ꝑcipere aut fugere
malū h̄. ipsa est culpabilis. Gloriari in h̄
ꝙ q̄s pōt plus bibere ⁊ comedere q̄ꝫ alij:
an sit peccatū mortale? Dico ꝙ sic/ si glīa
hec iordinata fuerit. Et ꝑ h̄ cognosci pōt
si peccatū sit optare/ semꝑ comedere posse
⁊ bibere/ ⁊ nō velle vt homines viuere pos
sent absqꝫ comedendo. Optare talē para
disum/ est paradisus porcorū. quē optarēt
porci si loqui possent. Et hūc stulte expe-
ctant sarraceni. Mulier impꝛgnata vel ali
us egrotus comedet carbones vl' res irrō
nabiles ⁊ discōuenientes hūano corpori/ē
ne peccatū? Teneo ꝙ sic. interdū/ nō semꝑ
qꝛ ꝑsona debet ꝑ rōnē vincere (si pōt) ma-
lam suā inclinationē. ⁊ si esset ei nimis no-
ciua quo ad corpus. sicut esset alicui febri
citanti bibere nimiū aque frigide. Et sic i
cōpluribꝰ casibꝰ/ respicite finem ad quē co
medere est ordinatū. Si tñ fructus ipsiꝫ
fortem imaginationē quā in se impꝛgnata
femina carperet/ peioraret̄. pōt ꝑmitti fe-
mine vt faciat ad appetitū suū. Modo fa
ctum in se nō sit pctm mortale. Qđ dico ꝓ
pter causam. Nota hic de illis q̄ ꝑ iocum
qñqꝫ ꝓbent aliis cattos aut alia comeden
da. Unde interdū mors subsequit̄. vel qñ
offert̄ potus egroto ꝯtra ꝯsiliū medici/ et
egrotus moritur. Peccant ne parentes ⁊
nutrices q̄ in magna abundantia eorū pu
eris vinū bibendū ministrant? Dico ꝙ sic
⁊ etiā si ipse nutrices nimis bibant vini. ꝓ

pter qð corrūpat̃ natura lactiſ.imo poteſt
bibi aqua cuꝫ magno peccato. An peccēt
dñi qui nimis abundanter nutriūt eoꝝ
famulos vel aliquos paupes? Reſpondeo
ꝙ hic poteſt ɔſiderari finis ⁊ rõnabilis cõ
P ſuetudo aut neceſſaria. Recitat oratius ð
q̃dam: qui ſic faciebat famulis ſuis: q̃bus
optimos dabat morſus: poſtea eis abeun
di ⁊ abſcedendi dedit facultatē. Et q2 nõ
poterant pūerſas eoꝝ dimittere ɔſuetudi
nes furabant̃/⁊ p collum eoꝝ in patibulo
ſuſpendebant̃. Aliud exemplū eſt de filio
qui ducebat̃ ad ſuſpendiū/ qui voluit pa
trem ſuū oſculari/⁊ dentibꝫ naſuꝫ eius ab
ſtulit/dicens ꝙ ob defectum correctionis
ſue duceret̃ ad ſuſpendiū. Debent ergo di
cere patres ⁊ matres eoꝝ liberis. Non no
bis naſum auferetis. Ad hoc eſt exemplū
de matre ſancti Auguſtini/huic magiſtra
eius pһibebat ne aquā biberet/niſi certis
horis/poſtmodū cū eſſet matrimonio co
pulata/nõ bene ſuauit hanc doctrinam.
Hinc factum eſt vt ab ancilla ſua ebrioſa
diceret̃: ppter qð ſe abſtinuit. Ideo dicit
ſanctus Auguſtinus plus ei pfuiſſe hanc
irriſionem ꝙ̃ alias quaſcūq; laudes. Alið
exemplū de quodaꝫ qui ferebat eſcas de
licatas/guſtauit: ⁊ mox arreptus fuit tali
luxuria q̃ publice nec dicenda nec noïan
da eſt. An ſit pctm̄ emere piſces aut carnes
magni p̃cij/ad delicioſius manducanduꝫ
Reſpondeo ꝙ ſtatus diuitie ⁊ pſone ɔdi
ctio ɔſiderari debet. Et malū qð et h̃ ſu
mit̃ exemplū ac ſubſeq̃ns paupertas p̃cipue
eccleſiaſtici debent eſſe magis ſobrij in ce
lebrandis talibꝫ prandijs. Bona em̄ que
exponūt/ſunt tanq̃ bona elemoſyne: ad q̃
q̃libet ſubiect9 ſuū poſuit denariū ⁊ obo
lum. Debent quoq; monſtrare alijs bonū
ſobrietatis exemplū: ⁊ ſuccurrere indigen
tibꝫ. Artifices etiam quibꝫ ſunt vxores et
liberi/nõ debent in hmõi ſupfluitatibꝫ qð
habent exponere. Dicam latius in mate
ria ſtulte largitatis ſeu pdigalitatis ⁊ aua
ricie. Si quiſq; vouerit ſe nõ comeſturuꝫ
carnes in die veneris/⁊ natiuitas dñi ve
nerit die veneris. poterit ne comedere car
nes? Conſulo ꝙ nõ/ſine ſpeciali plati ſui
facultate. Si ſciam aliquā eſcam eſſe fura
tam vel male acquiſitam p vſuram/⁊ ſine
culpa mea poſſum ne comedere? Hec ma
teria magna eſſet qui vellet omnia dicere.
Teneo ꝙ ſi perſona aliud habet qð man
ducet pᵗunc bonū eſt abſtinere ⁊ ſecurius
licet fiat alteri verecundia. Modo p hoc Q
non reueletur alteri ſecreta res pximi ſui.
Poſſet fieri ſermo de his qui capiūt race
mos in vineis vel fructus. quia ſm̄ pһibi
tiones ⁊ damna peccatum eſt mortale vel
veniale. Duo ſunt in periculo moriēdi fa
me. vnus habet panem vnū. alter non. po
teſt alter alteri panem ſuū auferre? Teneo
ꝙ nõ. cū alius ſit in ſimili neceſſitate. alias
peccatum nõ eſt. aliunde p illa hora in ta
li caſu mortis victum ſuū ſumere. Egro
tus erit ſanus. ſi quottidie dem ei bõa fer
cula ⁊ carnes: al's morient̃. obligor ne eum
regere? Teneo ꝙ nõ. Hoc em̄ eſſet diffici
le factu. nec ſcio quãdo moriendū ſit. Ali
quis vouerit nunq̃ ſe comeſturū caput pi
ſcis vel beſtie/accidit eum nil aliud habe
re quod manducet/⁊ morit̃ fame/violabit
ne votum ſuum/comedendo? Dico ꝙ nõ.
imo peccaret ſi nõ comederet. Acuere ap
petitū ſuum ⁊ famē ſale vel cõdimento ad
plus comedendū ⁊ bibendū. eſt ne pecca
tū? Dico ꝙ ſic. quãdo eſt ad faciendum p
brum aliquod vel damnū/Acuitur cultel
lus anime ad citius guttur abſcindendū/ē
tamen aliquãdo neceſſariū comedere cuꝫ
voluptate ad ſuſtentandū naturaꝫ. Regu
lariter melius eſſet expectare famē ſuam/
nullum em̄ ɔdimentū eſt qð fami equiua
leat. Hic dici poſſet ſi coci peccēt ap pa
rando nimis curioſe ⁊ delicate cibos ⁊ hic
diceret̃ ſi ieſus chriſtus vteret̃ ɔdimentis
Nota de paradiſo terreſtri/⁊ ante diluuiū
Qð eligibilius eſt comedere bis/qualibet
comeſtioni paululū comedendo. aut vni
ca comeſtione tantundē comedendo ſicut
in duabus. Reſpondeo hic ꝙ ſm̄ comple
xiones ⁊ ſm̄ ea que homo habet exequi.
vel eſt obligatus per votum ieiunium vel
religionem. An audienda ſit miſſa die do R
minico/ieiuno ſtomacho? Dico hoc perti
nere ad honeſtatē/non ad neceſſitatem re
gulariter. Si aliquis adiudicatus fuerit
ob delictum ſuum vt moriatur fame. po
teſt ne ſi comeſtibile inueniat comedere?
Dimittā ſolutionem huius queſtionis p
alio tpe. Certate vos ad eam diſputandaꝫ
Poteſt comedi caro porcina aut pulli oc
ciſi cū ſanguine ſuo. Videt̃ em̄ ꝙ in pnci
pio ecclie hec res fuerit pһibita? Rñdeo
hāc pһibitionē factā fuiſſe ppt paganos

qui cum iudeis cõuersabant/qui quidem
iudei rẽ talẽ in abbominatione habebant
Est ne crudelitas occidere pulchros pul
los vel agnos ad nrm̃ ventrẽ replendum?
Dico q̃ nõ: ꝛ est stulta cõpassio. ↄtrarium
opinari: qꝛ deus hec nostre subdidit po-
testati. Et hoc intelligo q̃ ad eos q̃ ꝑnci-
paliter ordinati sũt ad hoc exequendũ: vt
camararij coci famule ꝛ famuli. pueri mali
assumerẽt ↄsuetudinẽ. Persona aliqua vo
cata fuerit ad prandiũ. Si nõ ierit reddet
indignatũ hospitẽ suũ. Si ierit/scit q̃ ni-
mis comedet ad grauamen corporis sui ꝛ
aĩe. q̃d faciet? Respondeo q̃ in h̃ casu: ple
rũq̃ꝫ eligibilius esset: nõ ire dici solet/q̃ de
hoc cito fiat pax. Itẽ si hẽres febres/esses
excusatus. eque bene te excusare debet fe-
bris aĩe. Cõsiderate igit̃ q̃ntũ malũ sit fa-
cere hmõi diuersos excessus. Nam faciẽs
eos tp̃s ꝑdit ꝛ bona sua/ꝛ pacẽ suã. sepe hi
q̃ veniũt ad hmõi ↄuiuia/ex h̃ peiores effi-
ciunt̃ ꝛ vellẽt absolui ne irent: qꝛ necesse ẽ
postmodũ vt tantundẽ faciant vel ampli⁹
Ueniũt q̃ꝫ alia cõplura incõuenientia in
detractiõib⁹/ꝛ comedẽdo carnẽ viuã vici-
noꝝ suoꝝ ꝛ in supfluitatib⁹ ꝛ aliĳs pctis tã
ta inquã eueniũt hmõi peccata: vt miran-
S dũ sit. Nota de agesilao q̃ nunq̃ꝫ voluisset
adire prandiũ vel cenã (sm̃ qđ dicit Se-
neca) nisi existimasset hospitẽ suũ multum
obligari sibi cũ veniebat ad manducadũ.
Qđ plerũq̃ꝫ in religionib⁹ magis est vitã-
dum. scꝫ aut dare nimiũ ciboꝝ aut minus
q̃ꝫ necesse sit. Teneo excessum plus noce-
re ꝛ sepius/q̃ꝫ sobrietatẽ. Defectus tñ talis
esse posset ꝛ talr̃ ledere ac euacuare cerebꝝ
qđ peius esset in minori cibo nimis pauco q̃ꝫ
in supfluo ieiunia irrõnabilia que fiunt ꝑ
ꝓprio motu ꝛ sm̃ caput ꝓpriũ/nõ credẽdo
ↄsilio periculosior a sunt q̃ꝫ nimis come-
dere. Est ne pctm̃ comedere ꝛ bibere mox
postq̃ꝫ receptũ est corpus dñi nr̃i? Dico q̃
sic in plib⁹ casib⁹ ꝑsertim q̃ ad ꝑsbiros epu
lones q̃ mox post celebrationẽ adeũt cau-
ponã q̃ntũuis mane fuerit. Hic dici pos-
set de excessu gule q̃ sepius fit ꝛ maior in
magnis festis q̃ꝫ alio tp̃e. Et de famulis q̃
exponũt vna die qđ lucrati sunt in tota se
ptimana. Nota hic de comestiõib⁹ q̃ fiũt
ante festum purificationis in ecclesĳs co-
rusando deũ irridẽdo more idolatraꝝ. Per
sona aliqua habebit in voto vel penitẽtia
nõ comedere carnes die mercurĳ. poterit
ne comedere ius aut offam de carnib⁹ cõ-
fectam. Similiter si ieiunare debeat ꝑso-
na in pane ꝛ aqua/poterit ne bibere ceruisi-
seam aut ciceram: vel comedere panẽ suũ
cum sale. Consulo q̃ in talibus casibus
persona querat auctoritatẽ a ꝓlato vel cu-
rato suo/ꝛ faciat qđ ei dicet̃ ad tollendos
omnes scrupulos. Dico q̃ cõmunis ob-
seruantia ꝛ ↄsuetudo in his rebus/ꝑncipa
liter est inspiciẽda. Qui tñ quereret opinio
nem meam/ꝑsertim in casu voti/ꝛ perso-
na mihi dicere nesciret intentionẽ quam T
habebat vouendo/nec eueniret aliud ma-
lum habendo singularitatem in societate
sua. Consulerem tenere cum securius. Te
ne certum hoc est securius ꝛ magis obser-
uandum.

¶ Insup ꝛ postremo postq̃ꝫ cognoscere po
testis qm̃ penitentiã agere debeatis ꝛ cõ
fiteri de gula ꝑterita ꝓ tertio pũcto: bonũ
est docere qm̃ tibi cauebis in ꝓlio gule/vt
obedias scđe parti nostre adiunctiõis vbi
diximus: ꝛ plangenda amplius nõ cõmit-
tere seu ꝛ de futuris peccatis cauere. Pri-
mũ remediũ est sepius hr̃e in ore vocem q̃
fieri debet in omni ꝓlio spirituali. Que est
hec vox? Est/o deus tuã grãm. o dña no-
stra/tuũ auxilium/angele mi tuum auxiliũ
omnes sancti ꝛ sancte vestrum iuuamen.
Et hoc postulamus ꝛ petimus/cũ dicim⁹
deus in adiutoriũ meum intende. Et si ꝑ-
ticularius orare vis. dic pater noster/tuũ.
ꝑcipue ꝑmam petitionem/que huic est ac
cõmodata pater noster qui es in celis san-
ctificetur nomen tuum. hoc est q̃ recipiaꝫ
ꝛ videam nomen tuum sancte/sine terra si
ne imundicia peccati. Et specialiter sine
terra gule. Secũdum remedium est/dili-
genter intra scire. imponendo ori frenum
rõnis/ne sit tanq̃ꝫ bestia muta/ sꝫ exemplo
auiũ/que iam euaserunt laqueos quos ti-
ment. sic homines timere debent laqueos
ꝛ hamos quos ponit inimic⁹ in cibis/co-
gitando mala que ꝓueniũt ex gula/ꝛ bo-
na que ex sobrietate ꝓueniũt. Quõ ꝓ vna
hora voluptatis quã capit gulosus/refar-
tiendo ventrem suum dolet tota nocte: et
tota die sequente plusq̃ꝫ sitis patitur ma-
ne: ꝛ ei caput dolet. In infinitas q̃ꝫ cadit
infirmitates/ꝛ facit deum ex ventre suo/
sicut dicit apostolus. Et habendo bonũ
tẽpus: vt gulosus dicit: certe oĩe bonum

tempus suũ amittit. Gulosus maiori affi/citur pena post gulam/q̃ voluptas sit/suã deglutiẽdo escam. plures occidit gula q̃ gladius: nemo negat. Et per oppositũ ad V modũ pauci moriunt̃ p nimis paucã cõmestionẽ. queadmodũ a medicis intelleri Et ɔtra eos q̃ sunt nimiũ fastidiosi cibo/rũ vel q̃ nõ possunt vllum inuenire saporem. Nullũ est remediũ nisi famẽ expectare. Ratione famis bonus apparet panis nec habes ɔdimentũ nec salem/cui valeas cõparare famẽ. Nõnulli ɔtra talẽ ⁊ nimiũ ardentẽ appetitũ iuri vel offe sue frigidam aquam imposuerunt. Alij cineres Alij ptus gustauerũt paululũ aque frigide/ Tertiũ remediũ est q̃ persona obliget se ad aliquã abstinentiã sub certa pena. Ut dicendo q̃ solũ comedet vnũ ferculũ: aut solum bibet de vno vino certo tpe. Uel q̃ nõ cenabit si ordinationẽ hanc pterear et trãsgrediat̃. vel q̃ psona talis dabit q̃ttuor denarios ppter deũ. Uel aliquã talem obligationẽ. Non quidem ad semp: sed p aliquo pũo tempe. Cogitandum est nõ ad modũ puidendum esse: nec diligenter ɔsiderandũ a psona aliqua quo cibo repleat saccũ stercoꝝ ⁊ nutriat vermes: qđq̃ quotidie iteꝝ inchoandũ est. Et quales res sit de ventre facere deũ suũ: vt dicit apl'us. ac impedire aduentũ dñi nostri in ciuitatem nostrã spũalem. Assumamus ergo penitẽtiam bonã ancillã que nos liberabit de tẽpore pterito ⁊ custodiet futuro tempe: a laqueis gule: vt habeamus deũ p grãz in h̃ mũdo: ⁊ p glĩam in altero: quã nobis concedere dignet̃ ⁊c.

Dñica secũda aduentus Sermo ɔtra Luxuriam. Penitemini.

X In aduẽtu dñi nostri iesu christi: qui fiet in postremo iudicio. tu glĩosa mater dei: iudici in sua assũtes manifestate: sicut assistebas cũ in magna pateretur penalitate. nõ q̃dem ad rogandũ eũ pncipaliter queadmodũ solitũ est te depingi cum sancto Johãne et altero latere. Sed ad malos iudicandos ⁊ bonos saluandos: inq̃tũ spectat ad reginã mũdi ⁊ supmi iudicis mr̃em. Et qm̃ loqui debemus de tremendo hoc aduentu. ⁊ de aduentu etiã qui fit in morte cuiuslibet psone. (tunc em̃ appa ret iesus index) supplicamus nos paupes creature: digne ɔdemnatione: tibi: maria mater gratie, mater misericordie, tu nos ab hoste ptege ⁊ hora mortis suscipe. In illa hora cum aliud nõ fuerit nobis refugiũ ⁊ in vltima nostra necessitate vel usq̃ vt in psentiaꝝ dicere possimus talia de duob' istis tremebundis aduentib'/ generali ⁊ pticulari: que ad nostrã sunt edificationem salutem ⁊ securitatẽ. Ad qđ impetrandũ te salutabim' dicentes. Aue maria. Apud sanctũ Germanũ postremo postq̃ adhortatus sum pliari ɔtra gulam/que inuadit q̃ttidie humanã creaturã sepissime ⁊ ostẽdi deceptiones suas fraudes/⁊ mediũ q̃ sibi quisq̃ ab ea cauere debeat. venit ⁊ ostẽdit coram oculis cogitatiõis mee se odiosã q̃dam figura cuiusdã alterius vitij/ qđ noiatur feda luxuria. Ipsa sumit cognomen gule matris sue. vach qualis abhominatio nunq̃ vidi porcũ magis scenosum quãtũcũq̃ esset in fimo luto vel mortario deturpatus. Eam inspiciendo timui valde ⁊ fremui/nec hoc mirandũ. videbat̃ em̃ omnino insana ⁊ rabie plena ob hoc q̃ taliter dixeram ɔtra matrẽ suam ⁊ nutricem spurcam gulam. spurca mater spurcior filia. Maledicta sit talis nutritio. Et quõ (inquit luxuria) sic nos veris a mundo ex/ Y pellere extra possessionẽ nostram. extra viros ⁊ mulieres: cum demus eis oẽm leticiam/oẽm solacium ⁊ ɔsolationẽ: ⁊ cuz sine nobis: breuissime mũdus desineret: Certe recte noiari potes vanus conatus. pdis em̃ penã tuã ⁊ verba tua: q: nõ exibimus. Si deus nõ vellet hoies comedere: quare ordinasset os ⁊ cibos: si nõ vellet q̃ ego luxuria regnarẽ inter viros ⁊ mulieres: nõ eos sic fecisset ⁊ formassz. Ideo tacere poteris deinceps ⁊ aliud inceptum cogitare Nam nullo pacto mouebimur. nec mundũ relinq̃mus. Luxuria hec feda q̃ sic me videbat̃ affari: sola nõ erat: id vobis affirmo. Magna q̃dam caterua vicioꝝ immundoꝝ ⁊ spurcoꝝ eã associabat cũ pte tot' mũdi. nec ipsa se eodẽ gestu ⁊ in vno hitu tenebat: sed tã diuersimode se mutabat vt horror sit dũtaxat cogitare. nam in extraris factis q̃ p signa diuersa. Nõ est pars in homine quin hoc modo vel illo introitum suum querat per eam vt per oculos videndo. p aures audiendo. p os loquẽdo ⁊ ridẽdo. ⁊ sic de alijs partib'. Et qm̃

semel oīa dicere nequeo ꝛ simul dicam p̄/
mū de facīs luxurie que se manifeste mala
declarant ꝛ sunt veluti sex filie deformes
ꝛ monstrose. Fornicatio adulteriū sacrile
giū raptus sub q̄ cōprehendo virginū de/
florationē incestus ꝛ abhominabilis imū
dicia q̄ noīanda nō est. ꝛ sūt ꝯtra h̄ p̄ceptū
nō peccabis in factis luxuriosis. Scdo i
alio s̄mōe de signis p̄ que hec peccata sese
ad extra monstrāt diuersimode ꝛ occulta⁹
que sunt potius ꝯtra aliud p̄ceptuꝫ. Non
ꝯcupisces p̄ malā luxuriā vxorem alterius
Tertio rñdebo q̄rimonijs quas faciūt fal
si amatores aut luxuriosis ꝯtra deū ꝛ rōnē
Z ꝛ ꝯtra eos q̄ ipsos arguūt/daboq̧ solutio
nē ad luxurie allegationes. Contra hanc
p̄ditricē q̄ tradit aīam ad ꝯdēnationē. Ad
duco vobis pn̄iam q̄ est bona aduocata
liberans aīam. Clamo vocē meā: vocem
sp̄ūalis belli Penitemini ꝛc̄. Fugite ma/
gni ꝛ p̄ui: fugite malā bestiā hanc inferna
lem fedam luxuriā: cū maledicta societate
eius. p̄ijcit ignē gr̄e. imittit tela incensa q̄/
bus comburit ꝛ vrit cor corpus ꝛ aīam: ꝛ
quicq̄d attingit p̄ luxuriā venit diluuiuꝫ
sup̄ terrā qd̄ submersit hūanū genus par/
uos ꝛ magnos vsq̧ ad nūeꝝ octo p̄sonaꝝ.
Propter luxuriā fuerūt ꝯfuse ꝛ destructe
igni celesti vsq̧ in abyssum q̄nq̧ ciuitates
sodoma ꝛ gomorra ꝛ alie tres cū circūia/
cente regione. Luxuria in ignem posuit ꝛ
flāmā pulchrā ciuitatē magnā troiaꝫ. No
ta de pluribꝯ q̄z triginta duobꝯ milibꝯ occi
sis de beniamin. Et de ꝯsilio Balaam ad
decipiendos iudeos p̄ adorationē femina
rū suaꝝ. Et Salomon ꝛ Dauid ꝛc̄. Lu/
xuria breuiter loq̄ndo fecit ꝛ facit q̄tidie
homicidia/latrocinia/p̄ditiōes/ꝛ alia ma
la plura q̄z dici possint aut recitari. Quia
de aīabꝯ q̄ sunt filie dei/facit filias diabo/
li. Et ille aīe q̄ esse deberent templū dei sa
cratū ꝛ sp̄ūsancti hospitale: ipsa vrit ꝛ fe/
tentē imponit flammā. Luxuria adducit
sui obliuionē ꝯtemptū amicoꝝ suoꝝ: furi
osam leticiā/infidelitatem de deo ꝛ incre/
dulitatē de iudicijs dei⁹. Luxuria occupat
ꝛ stringit taliter cor aīam ꝛ corpus hoīs/
q̄ se dedit/ꝙ est veluti excecatus ꝛ stultus
obliuiscit̄ sui ꝛ alioꝝ. Inspice p̄sonā stoli/
de amantē ipa n̄ itelligit nō credit nec ma
gnifacit quācūq̧ rem que ei dicit̄ quātū/
cūq̧ dicentes sapientes fuerint parentes sui
aut amici. vel quācūuis magnū fuerit pe/
riculū. inhonestas/pudoris amissio ꝛ fla/
gitium. Ipa se dat p̄sus sue miserie ꝛ hoc A
sepius scit ꝛ dicit. nec tamen pp̄ᷓ hoc ca/
uet ꝛ abstinet. Male ago (dicit p̄sona illa)
ꝛ id scio ꝛ cognosco: sed nō faciam secus.
Stultus amor aut imunda voluptas tra
hit p̄sonā ad mortē infernaleꝫ. ꝛ in fine ad
mortem corporis queadmodū carnarius
trahit vitulū ad occasionē saltantē ꝛ letan
tem: ostendendo ei p̄uū quēdam viridem
ramusculū. Demū mala luxuria ducit in
obliuionē dei ꝛ iudicioꝝ eius ac mortis.
q̄ tn̄ adeo certa est. Sicut habemus de ge
neris. id est maritis filiaꝝ ipsius Loth q̄
iudicabant fabulā omne illud qd̄ dicebat
eis Loth de sodome destructione. Unde
factū ē ꝙ illa nocte perirēt p̄ t̄re deglutiōꝫ
cū alijs: fatuus non credit quousq̧ capit.
Et q̄ꝛ incidi ad loquendū de iudicijs dei
quoꝝ luxuria facit obliuisci. volo recitare
euāgeliū hodiernū qd̄ facit ad hoc p̄posi/
tum. Et p̄ hoc loquar de secūdo aduentu q̄
est qn̄ deus iudicat ꝛ iudicabit hūanā cre
aturaꝫ generaliter in vltīo die. ꝛ p̄ticulari
ter in morte vniuscuiusq̧. Dicit euāgeliū
Erūt signa in sole ꝛ luna ꝛ stellis ac p̄ssura
gentiū erit in terra pp̄t ꝯfusionē sonoꝝ et
fluctuū maris. ꝛ cadent oīs p̄pter metuꝫ
ꝛ expectationē q̄ sup̄ueniet vniuerso mun
do. Uirtutes eīn celi mouebunt̄: ꝛ tūc vi/
debūt filium hoīs venientē in nube cū po
testate magna ꝛ maiestate. Cum hec inci/
pient fieri respicite ꝛ leuate capita vestra
qm̄ appropinquabit redemptio vestra. Et
iesus dixit eis silitudinē. Considerate ficū
ꝛ oīs alias arbores/cū ecce p̄ducunt fru
ctū scitis qm̄ p̄pe est estas. Sic cum vide
ritis hec fieri. sciatis qm̄ appropinquabit
regnū dei. Amen. id est vere dico vobis ꝙ
nō desinet generatio ista quoadusq̧ oīa
hec fiant. Celum ꝛ terra transibūt verba B
aūt mea nō deficient. Immorabor paruꝫ
in aliquibꝯ notis litteralibꝯ. Primo consi/
derate ꝙ mox post hoc euangeliū qd̄ scri/
bitur Luc̄. xxj. ca. iesus christus dicit. Su
perintendite vobis ne forte grauent̄ cor/
da vestra gula ꝛ ebrietate ꝛ curis huius se
culi ne veniat cōtra vos vt fulgur subita
hec dies. Docuit etiam semper vigilare ꝛ
orare. Et omne hoc sumo p̄ documento
ad p̄positum nostrum ꝙ consideratio ꝛ ti
mor iudicij dī. nos retrahere debꝫ a pecca
tis carnalibꝯ gula ꝛ luxuria: sic in seq̄ntibꝯ

latius exponã. ꝛ quẽadmodũ oratio est ne
cessaria. Oratio est ꝯtinua cũ nõ ẽ rupta
ꝑ pctm̃ mortale: ꝛ appellat talis ꝯtinuitas
moralis vnitas. mũdus in fine suo turba/
bit tũ ad ostendendũ mala ventura ꝑuer
sis hoĩb9. tũ ad puniendas ꝑsonas in oĩb9
reb9 ꝑ quas peccauerũt ꝛ ad mundũ reno
uandũ. Signa i sole luna ꝛ stellis erũt qꝺ
sol retrahet claritatez suã. Luna erit vm/
brosa ꝛ tanq̃ sanguinea ꝛ rubea: sicut qñ
eclipsat. Stelle amittent claritatẽ eaꝝ. et
sic dicentur veluti cadere vel ꝑ stellas que
casure sunt: intelliguntꝰ he q̃ fiunt inflãma
tiones. Jesus xp̃s erit iudex in forma hũa
na ꝛ apparebũt plage sue ad dãnatoꝝ cõ/
fusionẽ. Eritq; alte in aere tanq̃ sup̄ nubẽ
quandã ꝛ apparebit iesus xp̃s lete ꝛ hilari
ter bonis: ꝛ cũ magno horrore malis. Ex/
emplũ de inuido q̇ peius se habet cũ alte/
ri succedit melius. Vitq; tenet ꝛc̃. Boni
letari debent in tribulationib9: q2 sunt pro
redemptione eoꝝ. Tribulatiões mũdi sũt
signa peccatoꝝ nr̃oꝝ ꝛ dãnationis iniq̃ꝝ
ꝛ purgationis bonoꝝ. Ideo non est aliud
remediũ q̃ se emẽdare ꝛ in patiẽtia eas ac
ceptare ꝛ suscipe ꝛ eis emẽdari: alioq̇n in/
cipit infernus in hoc mũdo. Possent fieri
multe curiose questiones. Qñ veniet iudi/
L ciũm ꝛ si ip̃m possit aut debeat inuestiga/
ri. Dico q̃ nõ ƀm autoritatẽ iesu Actuũ ꝑ
mo. Et ad hoc est Aug9. An in hyeme an
in estate an nocte an die. Si Enoch He
lias ꝛ antichristus veniẽt imediate ante fi
nem. vel si post hoc erit tp̃us mille annoꝝ
ad pñiam agendã. Si q̇ndecim signa p̄/
cedent. videt q̃ nõ: ꝫ q̃ subito bibendo et
comedendo ꝛc̃. si antichristus erit hõ aut
diabolus corꝑe hũano? Teneo q̃ erit hõ
plenus inimico. Nota de atbila. An habi
turus sit angelum? sic. In initio. Quare
nõ erit fides adhibenda suis miraculis?
q2 ꝑus hoĩes sufficienter sunt p̄moniti et
auisati ꝑ scripturas? Si ignis iudicij erit
talis qualis est ignis quẽ videmus ꝛ si cõ
buret mare. Et quare finiet mundus per
ignem? Et quõ loquunt Seneca ꝛ Oui/
dius? Dico ignem fore talem quẽadmodũ
ꝑtinebit ad executionẽ diuine iusticie. Si
qui moriunt in gratia nõ faciendo eoꝝ pe
nitentia: an ne sint dãnandi vel in purga/
torio: vel quõ? Dico q̃ purgabunt om̃ino
de gratia speciali. Si mali videbunt iesu
christi diuinitatẽ. dico q̃ nõ. Si rube an/
geloꝝ erunt materiales. Teneo q̃ sonus
vnus erit sensibilis ꝛ alter spiritualis. Si
sententia dabit ꝑ vocem sensibilem. Teneo
q̃ sic. ꝛ ꝑ vocẽ intellectuã. Si vnusq̇sq;
videbit secreta cuiuslibꝫ/ꝛ p̄sertim si vnus
quisq; videbit peccata que fecerũt saluati
sed sunt absoluti? Dico q̃ charitas ꝛ peni
tentia cooperuerũt peccata saluatoꝝ. nec
apparebũt ad ꝯfusionẽ aut verecundiam.
Ubi erit locus iudicij: ꝛ cuius magnitu/
dis ꝛ quõ iesus xp̃s videri poterit ab oĩb9
i aere in sup̄ vallem Josaphat: ꝛ erunt ibi
miracula multa. Si apl̃i in iudicio sedes
habebunt. Si post iudiciũ cessabit om̃is
motus celestis? Dico q̃ sic ƀm doctores. D
Si postea future sint ꝛ erũt bestie ꝛ aues
Dico q̃ nõ ꝛ q̃ in inferno non sunt hmõi
bestie. Si celũ ꝛ terra deficiũt esse? Dico
q̃ nõ: sed renouabunt? Si dãnati resur/
gent in corpore imortali cum his defecti/
bus quos habebant in mũdo claudi ceci
ꝛ hmõi. Dico q̃ corpus eoꝝ deformi9 erit
ꝛ abhominabilius ipsi anime q̃ cadauer
quodcũq; ꝛc̃. Quid dicet de his qui nati
sũt mortui: de nõ baptisatꝭ? Dico nos nõ
habere specialem reuelationẽ ꝛc̃. Si scĩ
habebũt compassionẽ de damnatis. Dico
q̃ nõ. Deuoti homines omittamus has
ꝛ alias curiosas questiões que nõ spectãt
ad populũ. imo vero nec ad theologos q̇
ad multos eoꝝ. Sed hec referenda sunt
ad sapientem dei ordinationẽ. q2 nil aliud
scimus nos: nisi qꝺ ei placuit reuelare no
bis. Nec habemus reuelationes per scri/
pturam. Uel aliter de multis hmõi que/
stionibus que possent formari. Redeam9
igitur ad ꝓmã nostram materiam ꝑ edifi/
catõne nostra: ꝛ queramus a feda luxuria
q̇d factura sit. quid dictura. quo se abscon
sura quando veniet postremi iudicij dies
Quõ apparere audebis o deformissima
deformitas coram oculis totius mundi/
coram deo ꝛ omnib9 angelis/ac sanctis pa
radisi? cum etiaꝫ hi q̇ te acceptant ꝛ amãt
in hoc mũdo verentur te aperte monstra/
re ad visum alicuius honeste persone. imo
nec coraꝫ extraneo famulo aut stabulario
Exemplum de sancto proboq; homine q̇
petiuit societatem cuiusdam stulte femie
in pleno foro: ꝛ ipsa facere non est ausa. est
q̃ ꝑ hoc ꝯuersa qꝺ ꝯsiderabat esse rẽ mul/
to magis pudendam hoc exercere coram
oculis dei ꝛ angeloꝝ. Alia dixit/non esse

E locū tā secretū q̄n deus videret. Nota q̄
multe abbominationes fiūt in calore ꝛ fu
rore que postmodū videt̄ tam pudēde q̄n
ꝑsona ad se redqt q̄ vix ipsamet crederet:
nec alij q̄ hmōi res exercerent: ꝛ hinc acci
dunt dānatiōes pluriū q̄ nūq̄ audent cō-
fiteri. Et ideo bonū est in iuuētute ↄfiteri
de iuuenilibꝫ illis stulticijs. Postea em̄ pu
dor est multo mirabilior q̄ existimet̄. Sꝫ
si tu ꝑsona luxuriosa forsitan ꝑuipendis
diē iudicij vniuersalis. q̄r videt̄ tibi mltū
longinqua: quēadmodū dixit latro bone-
ste matrone q̄n dixit ei q̄ rōnē esset reddi-
turus in die iudicij. Bonus ꝛ ꝓlixus inq̄t
est terminus. loquar tibi de iudicio tuo ꝑ-
ticulari. Reducā ip̄m ante oculos tue me-
morie de quo iudicio est miraculum valde
euidens ꝑ qd̄ fundati fuerūt carthusien-
ses. Justo dei iudicio ꝛc̄. Ostēdā tibi mor
tem tremendā q̄ est porta ꝛ introitus hui⁹
iudicij q̄ nec euadere potes nec fuger̄ nec
protelare. Non potes euadere q̄n mors
te vincat suis telis: q̄n te in terrā ꝓsternat
q̄n te languere faciat: ꝛ totū corp⁹ tuū red
dat pallidū. Quātūcūq̄ fuerit pulchꝝ ti-
bi placens: forte potens aut agile. Uides
ne mortē: inspicis eā? Cōsidera queso quō
te sequit̄ ꝓxime. Quēadmodū ei quotidie
facis dietaꝫ quō quotidie cōcomitatur te
sicut vmbra corpus insequit̄: quocūq̄ in-
grederis ꝛc̄. Heu o miserabilis creatura
luxuriosa si ad solū nomen ad solam mēo-
rie mortis fremis times aut contremiscis.
Quid facies cū defacto eā senties cū ꝑ eā
dentes tibi ↄstringent̄. vertent̄ oculi in ca-
pite tuo aures surdescent vniuersum cor-
pus capiet̄. Uoca tunc voca fedam luxu-
riam cui seruiendo omne tp̄s tuū exponis
sensum tuū corpus tuū: cor tuū: possessio-
nē tuā: famā tuā: oēm vitam tuam/p̄ntem
F ꝛ futurā. Uoca eam voca dicq̄ illi vt ad
tuū occurrat auxiliū. te consolet̄: te liberet
ab amarissima mortis hora. Uides ne be
ne mō qualē habeas magistrā. cuiq̄ s̄uies
magistre/quo p̄cio tibi satisfaciat ꝛ luserit
te false societatis ludo? Relinquit te in ne-
cessitate. Quid inquā relinquit: nō relin-
quit. imo vero te ↄcomitabit̄ sine fine. Nō
q̄dem ad ↄsolandū te: qnēadmodū ꝓdito-
rie facere solebat: sed erit ad deijciendū te
in ardentē infernalē ignem. vt ibi sine fi-
ne ardeas ꝛ sine morte moriaris. Et sine
releuamine vel liberatione in rabie ꝛ furo
re in maledictione dei ꝛ sanctoꝝ ꝛ sancta-
rū eius. ꝛ desiderabis mortē quā tantope
modo refugis que fugiet a te. Dic forsitā
excusationes aliquas h̄ñt ꝛ ↄsolationē iu
uenes hoīes quibꝫ stulta iuuētus ꝛ stolida
spes longam vitam ꝓmittūt. ꝓmittūt pe-
nitentiā agere ante tēpus. ꝓmittūt mira-
bilia. Magni ꝓmissores interdū vidētur
deceptores. hmōi ꝓmissiōes reuera posue
rūt ꝛ ponēt mille ꝛ mille. imo vero centū
milia in puteū infernalē. Sed tu senex ꝑ-
sona siue vir sis siue mmulier. tu in quo si-
gna mortis signa iudicij tui apparēt ꝛ ni-
hilominus semper putrescis in imūdo fi-
mo abbominabilis ꝛ spurce luxurie tu in
quā vetus bestia q̄d meditaris? quā spem
habes̄. Uides signa iudicij tui per vniuer
sum corpus tuū ꝛ aīam tuā caput tuū flo-
ret. vt sit canū. lumē oculoꝝ debilitat̄. me-
moria deficit ingeniū indurat̄. attm̄ tenes
hanc ꝓditoriā luxuriam: que te ligat: ꝛ ca
thenis vincit. teq̄ ponit in imundū sepul-
chꝝ: vt statum te reponat in sepl'turā infer
nalis cimiterij. Et si dicas q̄ tam tiro mo-
ritur vitulus sicut vacca vt respondit q̄dā
domicella romana cuidaꝫ antiquo postu-
lanti eā ꝛ illud alleganti. dixit ipsa. Anti-
quū mori posse nec diu posse supuiuere. sꝫ
iuuenis mori pōt ꝛ diu viuere. Cogita q̄- G.
so q̄ tunc in districto mortis articulo: in
vltimo suspirio vite apparebit iesus xp̄us
misere aīe tue ad faciēdū iudiciū suū. Tūc
accedent ex opposito boni angeli ꝛ mali: ꝛ
q̄dē subito. nec opus erit longo ꝓcessu ad
dandā sniam ꝛ ↄdēnationē. q̄r misera aīa
inueniet̄ ꝛ capiet̄ in facto om̄ino euidenti
ꝛ manifesto. Nec dicendū est te penitentiā
acturū. Si em̄ oblitus fueris dei in vita
tua nōne credis q̄ obliuiscet̄ tui in morte
tua? Opinaris ne etiaꝫ q̄ maxima rabies
doloris ipsius mortis: te sinat de te cogi-
tare cū tu q̄ es oīno sanus ꝛ securus h̄ co-
gitare nō vis? Est nimis stultus intellect⁹
Dicit̄ q̄ latro damnari fecit mille aīas ꝓ-
pter suū exemplū ꝛc̄. Nota de scholastico
q̄ noluit ↄfiteri ꝛc̄. Quid faciet ergo tunc
miserabilis hec aīa tua? Hec rapta p̄da in-
ter rabidos canes inferni q̄ toto posse coꝝ
nitunt̄ eam rapere. Quid faciet o boni ho
mines? Respondete mihi. O deus index
oīpotens q̄ se vertet ipsa. Extendet ne ma
nus suas ad te p̄rem benignitatis̄. petet ne
misericordiā? Heu nimis tardū est. Certe

ipsa nō petet misericordiā. Nam h̄ dedi-
gnaret. imo oīno desperata malediceret do
q̄ vnq̄ formauerit ipsaz. Diceret obprobria
omnib9 sanctis. imo etiam tibi mater dei
gl'iosa ꝑpter magnā rabiem sui maleficij.
ꝑpter inimicoꝝ errorem q̄ eā circūdederit
sine posse aut spe liberationis sue. huc bo
ni homines deducit ꝑditrix ꝛ feda luxuria
quā nōnulli tam paruū reputant pctm̄. Ele-
uo igit' vocem meā huius certaminis. Pe
nitemini. Aliud remediū nō est. Penitemi
ni. hoc est p̄terita peccata vestra plangite/ꝛ
H a futuris cauere. Cogitare semꝑ ad hūc ie
su xpi aduentū: cuius meminit euāgeliū
nostrum/qui fit in morte cuiuslibet homi-
nis: vel ad gloriam sicut in bonis ꝛ noui-
ter natis baptisatis pueris. Uel ad horri-
bilem dānationē quo ad malos imundos
ꝛ luxuriosos. De hoc remedio dicit sapiēs
Memorare nouissima tua/ꝛ in eternū nō
peccabis. Hoc qꝛ nouissimū tuū iudiciū
Nota de sancto heremita petenti spaciū
penitētie. Nota de altero de quo dicit san
ctus anthonius/q̄ nō potuit īpetrare no-
uem dies penitentie. Nota de sancto Frā
cisco. Et si dicas/q̄ si quis semꝑ memora
ret mortem/nō esset bene habiturus. Re-
spondeo oīno ꝯtrariū/qd facile cōtemnit
oīa/qui se semꝑ cogitat moriturū. Mul
ta alia remedia sunt ꝯtra luxuriā bene scio
sꝫ modo sufficit mihi illud: qꝛ volo me cō
uertere ad declarandū vobis ꝑ q̄stiones
ꝛ interrogationes: quō ꝛ quādo aliqua ꝑ-
sona peccat ꝑ luxuriā ꝛ modo dūtaxat di-
cam de sex filiab9 luxurie/que aperte se ostē
dūt esse peccata mortalia, quēadmodū di
xi in ꝑncipio. Prima filia aut ramus actu
alis luxurie est fornicatio. h̄ est opus car-
nale qd ꝑficit' a viro et muliere: qui nō ha
bent ligamen matrimonij. nec aliquā aliā
dignitatem religionis vel cōsanguinitat'
vl' sacerdotij. De hoc peccato do vobis ꝑ
regula qd est peccatū mortale: ꝛ dicere cō
trariū error est in fide. Sed de hoc pecca-
to quero aliquas q̄stiones. Stolide muli
eres: an ne sint in statu salut'? Dico q̄ nō.
nec debent recipi ad sacramentū. Debet
ne ecclesia eaꝝ recipere offertoria seu obla
tiones? Dico q̄ nō publice licꝫ bene secre
te. Est ne eaꝝ qd lucrant'. Dico q̄ sic. nisi
I exerceāt rapinas aut fraudes. Sꝫ de mu-
lierib9 matrimonio ꝯiunctis ꝛ religiosis ē
aliud dubiū. An bene sit factum/ipsas pa
ti in cōmunitate? Dico q̄ sic. in aliquib9
casib9 ad peius euitandū. Potest ne ꝯcubi
narius pniam habere/nō expellendo sociā
suam. Dico bonū ꝑpositū req̄situ esse/eā
expellēdi q̄cito ꝯueniēter id fieri poterit/
qd fieri debebit ad iudiciū sapiētis p̄lati sui
vel ꝯfessoris. Qd pono ꝑpter aliq̄s casus
qui possent accidere. Qd peius est/aut ire
mō ad vnā/mō ad alterā/vel tenere ꝑpriā.
Dico q̄ in malo nō est bonū. Et s'm diuer
sos casus vnū interdū est peius altero. Cō-
cubina est ꝑiculosa: quia vir patit' vt pnia
agat'. tū etiā ꝑpter scandalū eoꝝ q̄ hoc vi-
dent. Si vir cōiungat' mulierib9 cōib9 vel
publicis/q̄ sine scitu suo sint maritate vel
religiose vl' sue ꝑgenie/vel q̄ hūerint rem
cū aliquo sui sanguis. An ne vir ille tā gra
uiter peccet ac si sciret. Consulerē vnicui-
q̄ q̄ sic agit/q̄ faceret cōsciam/ac si casus
eēnt tales/ꝛ ꝯficeret' sicut de casib9 reserua
tis. Est ne absoluēdus/vel pascate dandū
sacramentū ꝯcubinario/q̄ nō vult ꝯcubi-
nā dimittere? Dico q̄ nō: si casus in paro-
chia sit notorius. Si aūt sit secretus/p̄sby-
ter q̄uis eū nō absoluat/debꝫ ei dare sacra
mentū suū si publice petat. An audiēda sit
missa sacerdotis q̄ est ꝯcubinarius? Dico
(nō oīno intrandū materiā) Si scirem ali
quē hmōi p̄sbyterū/mallem nō audire mis
sam suā q̄z eam audirē/si possem alibi inue
nire missam. Et si crederē q̄ ꝑ hoc q̄ vita-
rem eū/deberet habere verecūdiam ꝛ se ali
qualiter retrahere. Si aliquis nō habeat
ꝑpositū caste viuendi. pōt ne tm̄ adire con
fessionē ꝛ suscipere pniam. Dico q̄ sic: sed K
nō absolutionē ꝛ debet omnino denuo in-
cipere. Adulteriū est corrūpere vxorem
alterius. Nec ambigendum est q̄n hoc sit
pctm̄ mortale adeo magnū q̄ hmōi perso
na in antiqua lege lapidabat'. Et est casus
reseruatus ꝑcipue si est notorius. ꝛ hic vi
olat' fides ꝛ cōmittit' rapina: qꝛ corpus ma
trimonio copulati vel copulate/nō est suū
ꝛ dat ipm vel vendit inuito altero vel alte
ra/qui vel q̄ quo ad h̄ ius habet. Formo
hic aliquas q̄stiones. An in tātū peccet ma
ritatus q̄ delinq̄t eo mō sicut femina. Di-
co q̄ sic. imo plus q̄ ad aliq̄s ꝯsideratio-
nes: debet eīn magis ꝑditus esse virtutib9
ad resistendum. Sed alio respectu mulier
grauius peccat/inq̄ntū maiora pericula acci-
dunt ꝑgenie ꝑ vxoris pctm̄. Si q̄s cre-
dit esse cū sua/ꝛ est alia. Dico q̄ ignorātia

lʒ aliquib9 casib9 potest eū excusare/q̄uis
difficile sit q̄n possit ꝑcipere. Casus acci/
dit Jacob. Persona matrimonio ꝯiūcta/
solū querens voluptatē suā ꝑ opus carna
le sine alio fine: an peccet mortaliter. Te/
neo ꝙ nō. si nō vellet appetere talem volu
ptatē extra matrimoniū. ꝛ si fuet mrīmo/
nij honestatē. hoc dico ꝑpt̄ aliquas inho/
nestates ꝛ adinuētiones pctōꝝ que inter/
dū mererent̄ ignē/ꝛ sunt peiores q̄ꝫ in mu
lierib9 extraneis. Habet̄ copula carnalis
ī mrīmonio ob q̄ttuor causas. Ob ꝓgeniē
ꝯ ꝓgeniē ꝓ iusticia. ꝯ iusticiā ad euadēdā
incōtinentiā: ad inflamandū. Propter so/
lam voluptatem/hoc dupliciter. Uel sicut
vna altera ꝑsona vel intra matrimonij li/
mites. Potest ne maritus cognoscere vxo
rē suā impḡnatam sine peccato: Teneo ꝙ
sic. Modo fructus nō ledat̄/aut efficiat̄
peior. Posset haberi ꝼmo ꝺ aliquib9 aliȷ̄s
tpib9 in vxoꝝ infirmitate ꝛ alias: sed sileo
mō/ꝛ nihil dico. Debet ne ꝑsona ꝯiuncta/
cōmisceri carnaliter alteri que est leprosa/
L Teneo ꝙ sic/si hoc facere pōt sine euidēti
corporis sui periculo. Si vna ꝑsona ꝯiū
cta petat ab alia inhonestatē: dʒ ne ꝯsenti
re. Non. vsqꝫ ad mortē: ꝛ pōt ꝯqueri: prio
secrete/ꝑsbr̄o suo vel amicis suis: ꝛ dein/
de iudici si aliter nō inueniat remediū. Si
ꝑsona ꝯiūcta fecit votū castitatis/an pec/
cet in qualibet copulatione carnali matri
monij. Dico ꝙ nō. ꝑsertim cū est ad petiti/
onē expssam aut designatā ꝑtis sue/puta
huius ꝑsone que sibi est ꝯiuncta. Tñ ꝑso/
na ꝯiūcta mrīmonio nō pōt vouere casti/
tatē sine ꝯsensu ꝑtis sue in cursu cōmuni/
ꝛ post mrīmoniū cōpletū ꝛ ꝯsumatū. Si
ꝑsona ꝯiūcta/cogitat ꝛ desiderat aliam ꝑ
sonā q̄ꝫ suam ꝑtem que est cū ea/an ne pec
cet: Dico ꝙ sic. Si ꝑsona matrimonio cō
iuncta delinquit: debʒ ne ꝑs sua petere di
uorciū: Uel si melius est om̄ino celare in
patientia ꝛ dissimulatione. Hic opus eēt
magna distinctione diuersoꝝ casuū/ꝛ de
spe emendatiōis/ꝛ q̄ dedisset occasionē: et
si etiam altera ꝑs esset culpabilis. Teneo
ꝙ vt in plurimū melius est oīno celare et
cogitare vt ꝑs sua trahat̄ ad emendatiōeʒ
q̄ntū fieri possit potius q̄ꝫ diffamare casū
M Potest ne persona copulata in quocunqꝫ
casu impedire ne habeat̄ fructus in mrī/
monio. Dico ꝙ sepe hoc est peccatū peius
q̄ꝫ homicidiū/ꝛ interdum est peccatum qꝺ
mereat̄ ignem/ꝛ breuiter omnis modus q̄
est se impedire a sobole in societate viri et
mulieris/est inhonestus ꝛ reprobandus.
Persona aliqua matrimonio ꝯiūcta que
confitet̄ debet ne dicere secreta matrimo/
nij ꝑtem suam tangentia: Dico ꝙ sic. Si
aliter peccatū suū dici nō possit. sed bonū
est ꝑ fauorem curati sui/confiteri tali pres/
bytero qui nō cognoscat alterā ꝑteʒ. Qui
aūt talem inuenire nō potest nihilominus
suo ꝯfiteatur curato. Confessor debet ne
admonere alteram ꝑtem cū venerit ad cō/
fessionem/ꝛ nō dixerit illud peccatum qꝺ
scit ꝑ ꝯfessionem alterius: Dico ꝙ nō. nisi
valde in generali/ꝛ dicere poterit ei ꝙ me
lius adhuc examinet conscientiam suam.
Multe alie questiones sunt/tangētes ma
trimoniū quas reseruo quoadusqꝫ loquar
de septem sacramentis. Tertia filia sacri/
legium est in ꝑsonis religiosis: vel haben/
tibus ordinē sanctuʒ/aut cū fit in loco ec/
clesie/nec dubium est q̄n sit peccatū mor/
tale valde magnū. Uiolat ne persona vo/
tum suū quādo nō seruat castitatem suaʒ/
vel etiam ꝑsbyter aut religiosa ꝑsona. Re/
spondeo ꝙ regulariter votū castitatis fit/
ꝙ nūq̄ꝫ vouēs ꝯtrahere velit matrimoniū
ꝛ ꝑ hoc ꝯsequenter quis obligatus est ad
castitatē. Ideo nō violat votum suū is q̄
nō ꝯtrahit matrimoniū q̄uis peccet gra/
uissime. sed interdum ꝓmissio fit aliter sup
hoc quod est de ꝑcepto: licʒ nō sit votum
ꝓprie loq̄ndo. imo est alia obligatio. Quis
plus peccat/an ꝑsbyter/an maritatus q̄n
vterqꝫ forefacit. hic ꝼm diuersos respect9
ꝛ scandala/peccata sunt diuersa. ꝛ vtrūqꝫ N
malū est. Inspicite in casib9 ꝑticularibus
cum eos volueritis cōparare a quo pecca
ta emanant omnib9 modis peior effectus.
Presbyter habet societatem cum filia sua
in confessione vel cuius audit ꝯfessionem
Dico ꝙ esset deponendus si hoc sciretur/
ꝛ si moueat ad malū ꝑsonam ꝯfitentem. ꝑ/
sona illa nō debet amplius ꝯfiteri ei. imo
potest ꝛ debʒ reuelare illis qui possunt po
nere remediū. Presbyter potest ne celebra
re in crastinū postq̄ꝫ habuerit copulaʒ car/
nalem/quātūcūqꝫ confiteat̄: Dico ꝙ non
sine magno ꝛ nouo peccato: nisi casus ne/
cessitat̄ esset euidens: vt si in die pasce pa
rochiani aliūde missam habere nō possent
Et hic verba fieri possent de illusionibus
ꝛ fragilitatibus que accidūt inter dormiē

dum/ qualiter impediant a celebratione. hic potest notari exemplum de sancto ludouico ꝛ suo capellano qui noluit celebrare eo ꝙ habuerat copulã cum femina vespere. Quarta filia raptus filiarũ aut feminaꝝ ꝯtra eaꝝ voluntatẽ vel parentũ eorũ cũ sint in tutela ipsoꝝ/ ꝛ virginũ defloratio: vt optime sciri potest. maximũ est peccatũ mortale. ꝛ est casus reseruatus. si est cognit⁹ ẽ casus criminalis/ ꝛ tenenẽ tales ad restitutionẽ ꝛ satisfactionẽ ſm ꝙ fieri potest. An sit raptus abstrahere filiam ꝑ suũ ꝯsensum a domo parentũ suoꝝ/ ipsis quidem parentib⁹ inuitis? Dico ꝙ sic. si filia sit minoris etatis. Filia deflorata ipsa inuita perdit ne erga deũ p̃miũ suum. ꝛ si potest aut debet quo ad deũ consecrari/ ꝛ quo ad ꝑncipalẽ glĩaꝫ paradisi. Dico ꝙ nihil amittit: sed quo ad ꝯsecrationem/ si casus cognitus est/ nõ debet ꝯsecrari ad scãdalum euitandũ. Mulier an possit occidere virũ qui vult eam violenter opprimere/ ꝛ ipsa suam tutaẽ castitatẽ? Teneo ꝙ sic/ si aliud nõ videt remediũ: tamen temperantia bona est. ꝛ notaẽ exemplũ de illa q̃ cruentari fecit p̃sbyteꝝ volentem eam osculari ꝛ ꝯfessor ꝯsuluit ei ꝛ iniũxit vt alias erueret ꝛ excecaret oculũ/ nisi abstinere vellet. Persona debet defendere castitatem suã/ sicut vitam corporalem/ ꝛ amplius. Filia fingit se esse virgineꝫ/ aliquis illud credit/ an ne tantundẽ peccet/ ac si filia virgo esset? Dico ꝙ sic. Quinta filia/ corruptio sobolis est peccatũ bestiale ꝛ caninũ. Canes enim nõ seruãt ordinẽ ꝙ̃uis dicat Aristo. equũ nõ cognoscere matrẽ suaꝫ/ nec vllo pacto ꝯiũgi ei. Hoc peccatũ reseruatũ est/ siue soboles spiritualis sit/ vt patris spũalis ad filiam suam/ siue carnalis. Et eo peius est quãto ꝓgenies est ꝓpinquior. Et de hoc dicam amplius in alio ſmone. Et etiam de sexta filia abhomĩabili imũdicia q̃ nõianda nõ est. Omis adimpletio luxurie: hoc ẽ quãdo voluptas est ꝯtinuata vsq; ad finẽ extra ordinationẽ quã natura ordinauit inter virum ꝛ mulierem ad sobolem ꝓcreandam/ est peccatũ ꝯtra naturã. Tamen inter feda hec peccata/ aliqua sũt multo maiora aliis. Et dicit quidam sanctus heremita/ ꝙ inimicus temptat aliquas personas potius de hoc peccato ꝙ̃ alio. Primo. quia nõ habetur tanta verecundia et timor mũdi. Secundo ob grauitatẽ eius. Tertio quia persona difficulter ad modũ ipm vult confiteri. ꝛ tamen necesse est ꝯfiteri tale peccatum. ac si aliquis comedisset carnes in die veneris sancta. Hec sufficit generalitas. Verũ tamen est discretioneꝫ requisitam esse/ ꝛ in ꝯfitente/ ꝛ in confessore. velit deus illuminare oĩa corda ꝛ dare fortitudinem ad penitentiam agendaꝫ/ absq; hoc quod expecteẽ horam postremi iudicii vniuersalis aut ꝑticularis.

Dñica tertia aduentus Sermo contra Luxuriam. Penitemi ꝛc.

p Ex admirabilẽ p ꝛ charitatiuũ aduentũ dñi nostri iesu christi/ cum assumpsit carnem humanã die anũciatiõis intra tẽplum ꝑciosi corporis dñe nostre/ ꝛ postea ꝑ gl̃iosam natiuitatẽ suam/ ꝑ p̃dicatiõem suam passionem ꝛ resurrectionẽ multa miracula fctã fuere/ de qb⁹ loquiẽ hodiernuꝫ euangeliũ. inter que miracula inuenio ꝙ surdi audierũt/ ꝛ pauperes ignorantes facti fuerũt sapientes/ ac claudi recti facti fuere. Hec fecit hec dũtaxat quo ad corpus/ sed quo ad aĩam mediante penitentia. Te ergo rogitamus virgo dignissima/ vt tua intercessione ꝛ medio ꝑ eam quoq; dignitatem quã in te recepisti/ adducendo nob deum nostrum/ medicum nostrũ/ ꝛ sup̃mũ nostrũ doctorẽ/ velis nobis impetrare sanitatem spũalis auris nostre/ vt possĩt audire digne fructuose ꝛ viuaciter verbũ dei mõ ꝛ alias. Nõ est eñi peior surdus ꝙ̃ aĩa que surda est nec audire vult. velis nobis etiã impetrare sensum ꝛ sapiam intelligendi euangeliũ ꝛ omnẽ bonam doctrinã/ vt etiaꝫ semp sine claudicatione recte ambulemus a peccato ꝑ viam bonaꝝ virtutum nec renuimus intercessionẽ cognati tui iohãnis baptiste/ in cuius sumus ecclesia/ cuius hodiernũ meminit euangeliũ ad tam magnam laudem/ vt noiaret benedictum filium tuũ agnum dei qui tolleret peccata mundi. Placeat ergo tibi vt tua intercessiõe nostra tollat peccata/ ꝛ nobis tribuat gratiam. Ob quod te salutabimus dicentes. Aue maria ꝛc. Penitemini. Erigẽdo cogitationis mee oculos/ ꝛ videndo vere fidei lumen gl̃iosum ꝛ misericordem aduẽtuꝫ dñi nostri iesu/ tam in te mater dei gloriosa ꝑ incarnationem quã in nos ꝛ in mũ

dū p manifestam natiuitatem suā ₇ p̄dica
tionē. vez inuenio esse hodiernū euāgeliū
tum in sensu litterali: tum morali. ſm ma/
teriā quā dicturi sumus ꝯtra fedam luxu/
riā/ ₇ p purissima castitate ei aduersante.
Dicit sic euangelium ꝙ cum audisset Jo/
hānes baptista in carcere/ opera iesu misit
duos ex discipulis eius dicens ei. Tu es
qui venturus es an aliū expectamus. Et
iesus respondit eis dicens. Ite ₇ renūcia
te Johāni que audistis ₇ vidistis. Ceci vi
dent/ claudi ambulant/ leprosi mūdantur
surdi audiūt/ mortui resurgunt/ pauperes
euāgelisanꝰ. hoc est docenꝰ diuina doctri/
na. Et bn̄dictꝰ est is q̄ in me nō scandalisa
biꝰ. Illis autē abeūtibꝫ cepit iesus dicere
turbis ₇ populo de iohāne. quid existis vi
dere in deserto? arundinē ad omnē ventuz
agitatā? Sed quid existis videre hominē
mollibus vestitū? Ecce qui mollibus ve/
stiunꝰ/ in domibꝫ regum sunt. Sed quid
existis videre ꝓphetam? Dico vobis plus
q̄ꝫ ꝓpham. Hic est certe de quo scriptū est.
Ecce mitto angelū meū ante faciem tuaz
qui p̄parabit vias tuas añ te. Sumamꝰ
hic aliquas notas lr̄ales. Nota de miran/
do iudicio dei qui ꝑmisit sanctum Johem
in carcere ₇c̄. Quid dicet luxuria ₇c̄. Sā/
ctus Johes misit suos duos discipulos
R p̄ncipaliter vt instruerenꝰ a iesu christo ser
mone ₇ ope/ nō autē qꝺ anceps ₇ dubius
esset de aduentu suo. Alia causa ad nūciā/
dum illud sanctis patribus in limbo. Per
hoc ꝙ iesus christus fecit miraculosa opa
que in hoc euangelio scripta sunt/ ꝯcludē
dum est ipm̄ fuisse deum ₇ hoiem/ ₇ ꝙ fuit
christus messias ꝓmissus in lege antiqua
qui facere debet hmōi miracula/ licet que/
stio esset ꝓlixa ad longum eam tractaru vl
timo locutus sum in materia miraculorū
antichristi quare paupes citius recipiunt
doctrinam euangelij? Nota de pauperibꝫ
theologis/ ₇ qꝺ dicit sanctꝰ dyonisius de
diuinis noibus. Quid est scandalū ₇ qua/
re iesus christus hic loquitur de scandalo
Scandalū est obstaculum vel impedimē
tum in via virtutū. Et notate quō fit duo
bus modis ꝑ similitudinē vie materialis.
Dn̄s noster laudabat sanctū Johem post
abscessuz discipulorꝫ suorꝫ/ vt nobis daret
exemplū non adulandi alīqs vt etiam hi q̄
audierant fieri questionē sancti Johis/ nō
crederent eam factam fuisse ꝑ ignorantiā.

Deus cōmendauit sanctū Johem de qn/
qꝫ/ de ꝯstantia/ de abstinentia/ de sapia/ de
hoc ꝙ erat angelus ₇ ꝙ p̄parabat viā suā
Sanctus Johes est dictus plus q̄ꝫ ꝓphe
ta. Quia monstrauit id qꝺ alij soluꝫ deuū
ciarūt. Et dicitꝰ angelus rōne officij. fuit
eīm nuncius dei. Et omīs ꝑsona que alli/
cit ad bonū dicitꝰ angelus/ ₇ que attrahit
ad malū potest dici diabolus. Etiam san
ctus Johes dicitꝰ helias ꝑ imitationem ₇
officiū ₇ ꝑ figuram queadmodū de docto
viro dicitꝰ ꝙ est Aristo. Accedamus mora
litatem ſm inchoatam nostrā materiam.
S Et dicamus ꝙ luxuria feda ₇ imunda fa/
cit humanā creaturā solum delirare ₇ reci
pere omēs imperfectiones ₇ infirmitates
que figurate sunt in nostro euāgelio quo
ad aiam semꝑ/ ₇ sepe q̄ ad corpus. Et sunt
duodecim mala luxuria excecat/ facꝰ clau/
dicare/ dat lepram/ reddit surdum/ occidit
ip̄edit bonā doctrinā/ dat scandalū ꝯ iesū
xp̄m/ dat icōstātiā/ aufert abstinētiā/ tollit
sapientiaz/ facit officium diaboli/ defedat
viam dei. Luxuria excecat oculos anime
₇ interdū corporis. ideo fingunt poete ꝙ
cupido quē vocant deū amoris est stultus
puer q̄ nihil videt ₇ trahit a casu. Et Oui
dius dicit. Quid deceat non videt vllus
amans. Nullus amans videt qꝺ bonū est
₇ venturū. Et ꝓpha supcecidit ignis ₇ nō
viderūt solem. Ignis luxurie duz cadit ex
cecat aiaz ne videat solem iusticie. de hoc
sunt historie inumere. Et de iniquis duo/
bus senibꝫ iudicibus qui accusabant su/
sannā. Et de samsone ad lr̄az/ qui occasio/
ne huius ꝑuatus est oculis corporeis. Lu
xuria facit claudicare ₇ delirare in via vir
tutū. habꝫ eīm sinistrum pedem nimis ma
gnū qui graditꝰ sup affectiones carnales
₇ pedem dextrū nimis breuē. Obmitto fi/
guram de Jacob ₇ quō ꝑ humores intrin
secos/ ab aliquibꝫ guttas appellatos/ aliq̄
efficiunꝰ claudi ₇c̄. Sed insup quid a do
reddit ꝑsonā leprosam ₇ egrotam quo ad
aiam/ ₇ interdum quo ad corpus sicut lu/
xuria? Non sunt tam magna bona q̄n co/
gitatio eius maculet. Quid facit hominē
magis surdum ad audiendū ₇ credendūz
T bono consilio parentū ₇ amicorꝫ suorꝫ si/
cut luxuria? Inspicite hoc i aliquo stulto
amatore aut stolida amatrice. Certum est
etiam ꝙ luxuria occidit aiam ꝑ peccatum
Et sepe corpus in languidis tormētis ꝑ

h ꝙ acquirit podagram ptysiam aut furiã
Nota ꝙ luxuria abbreuiat vitam. Appa/
ret in equis ⁊c̃. Nota si persona moreret͛ si
nõ vteret͛ luxuria esset martyr. Exemplū
de virginib. Demũ nõ est viciũ qd magis
impediat credere sane doctrine spũali euã
gelij ⁊ sue salutꝭ/sicut facit luxuria/cui ap/
parent oĩa esse fabule aut irrisiones tam
audiendo loqui de inferno ꝙ̃ de paradiso
Et iurat ꝑ bonos deos suos se nõ velle iã
esse in paradiso/que etiam si dãnari debe/
ret/tamen amabit. Per hoc videtis ꝙ ꝑso
na luxuriosa est scandalisata ⁊ oĩno tur/
bata in iesu christo ⁊ in factꝭ suis. Et quõ
scis ꝙ iesus christus verbo ⁊ facto puri/
tatem p̃cepit. Cõmendat virginitatem in
se/⁊ in matre sua docuit sustinere frigus ⁊
calorem facere penitentiã nõ timere hũa/
nam verecundiã. heu quid magis scanda
lisare potest ꝙ̃ luxuria ⁊ magis eam turba
re? Ipsa querit oĩno ꝯtrariũ/defloratio/
nẽ gaudiũ solacia honores voluptates/
dissolutas ⁊ mũdanas. Et impedit timorẽ
iuramẽta/vinũ ⁊ mulieres apostatare ⁊c̃.
Voluptas furata est ⁊ intellectũ ipsius sa
pientis Aristotelis ⁊c̃. Nota de his qui lo
quunt͛ ꝯtra fidem. Sed p̃terea quid facit
ꝑsonã instabilē ⁊ moueri ac flecti ad oẽm
ventum sicut arundinẽ. iurando/ꝓmitten
do ⁊ peierando absq̃ hoc vt quicq̃ seruet
ipsa luxuria/mulier bachare. Cõdictio iu
V ramentoꝝ mox se reddit victam/facit etiã
desiderare mollia vestimenta ⁊ curiosa ob
tres fines/aut ad euitandũ singularitatē
⁊ pudorem/aut ob voluptatẽ/aut ad placẽ
dum alteri. Ipsa aufert donũ ꝓphetie eti
am illis qui p̃us ipsam habebant. Scd̃m
eñ doctores ꝓpheta ꝑ eo tp̃e ꝑ quo adim
plet opus carnale etiam cũ vxore sua non
potest ꝓphetisare. Et scitis Salomonē
hac de causa ꝑdidisse sciam suam qui fuit
oĩm sapientissimus. Dauid ꝓpheta amisit
spm̃ sanctũ donec penitentia eum sibi re/
stitueret. Sanctus Aug⁹. dicit. nihil esse
ꝙ adeo impediat vere sapientie cognitio/
nẽ sicut opus carnalitatis/etiam in matri
monio sed longe magꝭ extra ipm̃. De q̃ di/
xit Tullius cũ interrogaret͛ quare nõ de/
nuo matrimoniũ ꝯtraheret: qꝛ inq̇t nõ pos/
sem vacare vxori ⁊ ph̃ie. hinc ẽ ꝙ tam pau
ci sunt cõtemplatiui ⁊ vere videntes deũ
Beati mũdo corde ⁊c̃. Tales egritudines
talia damna. talia mala adducit luxuria
persone que ei adheret. Sed tu dulcissi/
me saluator iesu vt sanitatem nobis addu
ceres dignatus fuisti ad nos venire tam
per incarnationẽ vt dictum est/ꝙ̃ ꝑ p̃dica
tiõem ⁊ redemptionem/⁊ si quasi ob luxu/
riam dimisisses ad nos venire. Sed tua
bonitas vinci nõ potest ꝑ nostram malici
am/⁊ modo fecisti dñe in hoc iocundo ad/
uentu mediante castitate que oĩno pul/
chra est ⁊ pura fecisti inquã idem. scis offi
cium inimici esse nocere alteri. ⁊ hoc que/
rit luxuria mille modis. Nota de tarq̇nio
⁊ his qui delectant͛ seducere pueros. Et
questionẽ ꝙ eos reducere debent ⁊ quõ/et
de confessorib. Et notate de berengario
Finaliter certum est qd facit imundas vi
as dei ⁊ ferentes quibusdam inimicis ⁊c̃. X
que reparant͛ per penitentiā. Ideo multi
stulti amatores ⁊ amatrices/a statu cecita
tis ad claritatem ꝑuenerũt de monstrosis
impotentibusq̃ facti sunt fortes ad bene
ambulandũ de imunda lepra ꝑuenerũt ad
mũdiciam/de surditate ad auditũ clarum
de morte ad vitam/de ignorantia ad sapi/
entiã/de horrore tuo ad tuũ amorẽ/de in/
cõstantia ad stabilitatem/de vestimentoꝝ
delitijs ad hirsutas vestes ⁊ aspas/de car/
nali scientia ad ꝓphetiam ⁊ sublimius ꝙ̃
ad ꝓphetiam vsq̃ ad diuinitatẽ tuam ꝯtẽ
plandam/de officio inimici ad officiũ an/
geli. ⁊ a via turpi ad viam pulchrã ⁊ niti/
dam. Ad oĩa hec bona recipiẽdo nos vi
dere facit viam/dña penitentia que est fi/
gurata ꝑ scm̃ Iohem baptistã. Incipio
ergo vocem meã ⁊ clamo alto sonitu. Pe/
nitemini ⁊c̃. qualẽ christus vix omisit. Fa
teor difficile esse vel impossibile ꝯdignam
de luxuria agere penitentiã q̇ ipsam nõ co
gnoscit/⁊ quo ad oĩa facta eius oĩno
cõpleta ⁊ manifesta vnusq̇sq̃ satis cogno
scit eam esse peccatũ mortale/⁊ reproban/
dũ ⁊ ꝯfitendũ esse s͛m ꝙ in alio dixi s͛mõe
Sꝫ luxuria que se abscondit/celat ⁊ velat
vel solum in corde/vel ꝑ signa extranea in
vmbra ⁊ cooperimento ludi ac recreatio/
nis nõ est tã facile eam ꝑspicere suãq̃ cõ/
siderare maliciam. Discooperiã ergo imũ
dam bestiam ⁊ venenosum serpentem qui
se occultat in herba viridi mũdane volu/
ptatis/faciãq̃ nõnullas questiones/⁊ lo/
quar d͛ sex sensibus/q̇nq̃ exteriorib/⁊ vno
interiori qui est cor/qui nobis dati sunt/vt
eos gubernemus tanq̃ sex scholasticos.

In p̄mis/cor interrogat rationē ꝛc̄. Cor
os oculus tactus odoratus auditus. De
corde. Qui cor suū custodit aīam suā ser
uat. Luxuria est abuti vel voluntas abu/
tendi mēbris pudendis ad generationem
ordinatis. An om̄is cogitatio carnalis sit
peccatū/vt si vir cogitat de mlīere aliqua/
aut mulier de viro p̱ aliquā voluptatē. Re
spondeo cogitationē fieri posse quattuor
mōis. Primū p̄mo insultu aut p̄mo respe/
ctu/aut vt theologi loquūt̄ p̄mo motu. et
sic sepe nō est peccatū vel est veniale. Se
cūdo retinet̄ ad aliquod tempus dicta co
gitatio/quoadusq̄ ratio ꝯsideret deliberet
ꝛ iudicet ꝛ tunc eam repellit p̱ posse suo ꝛ
ibi est peccatū veniale quo ad initiū. Sed
resistentia quā facit ratio eam repellendo/
est magnū meritū ꝛ opus studiosuꝫ. Sup
posito etiam ꝙ cogitatio illa vinci nō pos
sit toto die. dato etiam ꝙ corpus taliter ca
ptū esset/vt sequeret̄ pollutio. Intelligo ꝙ
ratio semp̱ ꝑlaret ꝛ respueret omnē imun
dam voluptatē. ¶ Sciendū est ꝯtra scru
pulosos ꝛ eos qui fortiter tentant̄/ꝛ p̄ser/
tim quo ad aliquos modos pollutionū/q̄
fiunt tanq̄ sine voluptate ꝛ magis p̱ fra/
gilitatem quandā ꝛ egritudinē quā alter
verūtā bonū ē iuxta posse cuiuslibet/caue
re sibi. Tertio cogitatio adheret aīe p̱ ex
p̄ssum rationis ꝯsensuꝫ que se delectat fri
cat ꝛ iūgit carnali huic delectationi sicut
in amplexu ꝛ osculatione q̄uis nullo mō
vellet exercere opus luxurie ad extra. Et
hic difficilius est iudicare. Si hec cogita
tio ꝛ voluptas nō fiat nisi p̱ ꝯditionē seu
ꝯditionaliter: vt dicendo. si deus nō ꝓhi
beret mihi hoc ꝛ hoc. facerem ip̄m ꝛ sume
rē meam voluptatē sic agendo. Et credo
esse peccatū curiositatis. Et si caro inflam
met̄ si atq̄ multū calida ꝛ inordinate. ꝛ ra
tio id bene ꝑcipiat ꝯniuet tñ apparet mi
hi rationē se ponere in periculo mali ꝯsen
sus. Et sapiens dicit ꝙ qui amat periculū
peribit in eo. Si aūt ratio conet̄ ipsam re
pellere incipit habere meritū ꝛ p̄sertim in
q̄ntum bene iudicat ꝙ postq̄ deus ꝓhibet
hmōi imundiciā/ipsa obediet. Pariformi
ter dicam de his qui audiūt ꝯfessionē aut
p̄dicare hūt de h̄ vicio. Si cogitatio pla
cens respiciat rem que d̄ se nō sit peccatū
mortale ipsi persone. Teneo ꝙ nō est pctm̄
mortale q̄ntūuis ꝯsentiat ratio si p̱ hoc nō
se impediat ab alia re quā tunc facere de

bet aut cogitare: vt si vxor cogitet de ma
rito suo ꝛ ip̄m desideret ꝛ suam societatem
nec alterius cuiusuis vllo mō. Si cogita
tio imūda ꝛ deliberata est in rebus ꝓhibi/
tis ꝑsone: vt si mulier matrimonio ꝯiūcta
cogitet alioꝝ peccata/vel virgo ad facta
ꝯiunctoꝝ. Dicam p̱ securiori ꝯsilio ꝙ illa
ꝑsona ꝯfiteat̄ de illo tāq̄ de peccato mor
tali. Quarto cogitatio est p̱ consensum in
opus carnale ad extra qđ est ꝓhibitum vt
si mulier vellet ꝛ desideraret societatē alte/
rius si ipsam habere possit/vel ad hoc co/
naret̄ p̱ diuersa signa aut opationes. De
hac cogitatione nō dubiū est/q̄n sit pecca
tū mortale: quia voluntas reputat̄ p̱ facto
sicut dicaꝫ statim. Notate exēplū de regia
erga nūcios inimici sui dñi. Notate hic d̄
pisce qui potest capi quattuor modis. ꝛ de
inde duo sequunt̄ mala ꝛc̄. Si ꝑsona desi
derat societatē alterius in casu reseruato:
vt si cognatus cognatā desiderat/an sit ca
sus reseruatus penitentiario? Dico ꝙ nō.
ꝛ dico etiam esse multū difficile cogitatio
nē esse adeo fortem inflāmatā ꝛ malā. sicut A
esset in facto. Etiam multa damna de fa/
cto euenirent/de quibꝫ opus esset satisface
re que nō eueniūt ex sola voluntate. Attñ
de his ꝯfiteri oportꝫ dicendo p̱genie quā
cogitabat quis desiderando. Quid faciē/
dum est de aliquibꝫ cogitationibꝫ blasphe
mie imundis ꝛ execrabilibꝫ/que veniūt in
terdum ꝯtra cor ꝛ voluntatem hoīs: Re/
spondeo eas melius vinci nō posse q̄ eas
ꝯtemnendo/ꝛ in corde suo ridendo/ac di/
cendo inimico/q̄ eas immittit. Blasphemia
tua tibi sit/nec ꝯfitendū est de illis nisi ali/
cui sapienti ꝛ experto ꝯfessori/ad petendū
ꝯsiliū ad omnē casum. Et p̱ maiori securi
tate semel nec amplius. q̄nto eñ magꝭ co/
gitares ꝛ conareris/peius esses habitur⁹
ꝛ dares scandalū simplici confessori tuo.
Si aūt consensum habeas in hmōi abbo
minationibus/confiteri debes tali qualē
dixi tibi. Exemplū esset de cane allatrante
ꝛ de incutiēte timorē paruis pueris. Et hi
storia de vitis patrū ꝛc̄. Nota quō tētatio
nes mittunt̄ ab inimico/ꝛ de ꝑsonis que
dicūt se nunq̄ habuisse cogitationes. Et
de adam. de iesu christo ꝛ de sancto Johe
ꝛc̄. ꝛ quō tales mentiunt̄. Notate si tenta/
tio ꝓsit. Si femina aliqua certo credit cu/
ratum suū male edificari ex ea/ꝛ moueri
ad stulte: libidinose desiderandam eaꝫ si

ↄfiteatur ei omnes cogitationes suas car/
nales deliberatas quas habuerit/ ꝛ forsi/
tan de ipsomet curato. quid faciet ipsa?
Confitebitur ne? Respondeo/ ꝙ debet
petere facultatem vt possit alibi confite/
ri/ꝛ si curatus illi facultatem neget nihilo
minus ire debet. Tamen persona nõ debꝫ
facile hmõi certa indicia facere. Sic etiã
dicerẽ in pluribꝫ casibꝫ ꝛ materia cõfessio/
nis. An oporteat personã dicere oẽs ma/
B las cogitationes suas ꝛ numerꝫ earꝫ? Re/
spondeo ꝙ cogitationes que sunt pecca/
ta mortalia/si dici possent ꝛ numerari/se/
curius esset eas dicere. sufficit tamẽ in bo/
na quadã generalitate ꝛ humilitate se accu/
sare: vt dicendo/totiẽs in hoc peccaui: vt
nesciam numerꝫ. Et taliter vt confessor be
ne intelligat/ qđ confitens dicere intendit
nõ texendo longas fabulas nil ꝓposito cõ
ducẽtes. Quo ad cogitationes que nõ sũt
peccata mortalia ꝛ aliquando plures mo
uent ad malũ ꝙ̃ ad bonũ/nõ est opus dice
re in ꝑticulari. imo melius est interdũ eas
subticere. An persona possit perdere virgi
nitatem suã ꝑ solam cogitationẽ. Respon
deo ꝙ sic. quãtũ ad virginitatẽ aĩe ꝛ erga
deum. ꝛ hoc sic ꝑ maluꝫ ↄsensum ad opus
carnale. Et quo ad corpus ꝑsona se sola
virginitatem soluere potest. Quo ad ꝑmũ
casum penitentia restituit statum virgini/
tatis/nõ autẽ quantũ ad secũdũ si corpus
est violatũ/mulierem nõ tetigi/ virgo non
sum ait Basilius. Solent vocari omnes
mulieres virgines que nõ habuerũt ↄiun
ctionem viri. Notate ꝙ male cogitare est
sicut coluber aut testudo que omnino intrat
caput suũ. Beatus qui tenebit ꝛc. Est tã
ꝙ̃ ↄgeries fili ꝛ tanꝙ̃ dedali laberintus/
tanꝙ̃ carbo viuẽs ꝛc. Pepigi fedus Con
tra carnales cogitatiões sunt remedia pu
ta. Occupatio/cogitare đ mortuis/se offẽ
dere vel cogitare de se/vel spuere/loqui al
teri ħ ꝓijcere aquã frigidam/surgere subi/
to de lecto/cogitare penã infernalem aut
temporalẽ/quã ꝑsona sibi infliget/vt hispi
dũ vestimentũ nõ bibere vinũ nõ habere
argentum. lecto carere aut rẽ quã persona
diligit ꝛ erit meritoriũ ꝛc. Cõsiderate qđ
postmodũ persona sit habitura: ꝛ incipiẽ
dum est obligare se ꝑus ad dicendũ semel
miserere: vel ter pater noster. Qđ coꝛ non
videt de hoc nõ dolet. oculus meus depꝛe
C datus est ꝛc. Uidere personam aliquã pul

chꝛam ꝛ sumere delectationẽ: est ne pecca
tũ moꝛtale? Dico ꝙ sepenũero est pericu/
losa curiositas. ꝛ sepe causa male estimati
onis ipsi marito aut matri. Et sepe causa
faciendi peccare in suꝑbia vel luxuria ꝑso
nam que inspicit. supposito ꝙ nõ desidere
tur: ꝛ ſm illos fructus bonos aut malos.
iudicate quale sit peccatũ. Et ſm radicem
cogitationis vestre. Et malũ qđ infertis
alteri. Cognosco ꝑsonã que centies ꝛ cen
ties omisit inspicere alios ꝓpter aliquas.
suꝑdictas causas potius ꝙ̃ ne ipsa pecca
ret. Notate de bonis personis que ne vide
anꝭ cauere debent ꝛc. Et de basilisco. Ui/
dere se omnino nudũ aut nudã: vel delecta/
biliter speculari se: est ne peccatũ? Respõ/
deo vobis ꝙ respiciatis finem qui accidit
ꝛ intentionem quã habetis. ꝛ ſm hoc iudi
cate de casu. Notate de pigmalione. No/
tate de basilisco aut de tigride. Uidere res
ad extra in bestijs ĩ picturis vel alibi que
sunt inhoneste. est ne peccatũ? Respõdeo
vt ꝑus. Difficile est/ ꝑsertim legere libros
mouentes ad luxuriã: ꝗn sit peccatũ moꝛ/
tale. Et hi qui eos retinent/deberent cõ/
pelli per eorum confessores ad comburen
dos eos aut lacerandos/ne ipsi vel alij am
plius peccarent. sicut Ouidius est. vel ꝑs
romãcij de rosa/vlꝭ circuli ꝛ choree aut can
tus nimiũ dissoluti. Judicate ergo qualeꝫ
penitentiam agere debeant illi qui eos fa/
ciũt ꝛ publicant. super quo plenius scripsi
Eodem dicerem modo de picturis fedis
ꝛ inhonestis. Uidere aut se ostendere in
balneis vel termis coram pueris eiusdem
ꝓgeniei. est ne peccatũ? Respondeo ꝙ re/ D
gulariter est res a qua abstinendũ est si pu
eri habeant vltra duos annos. ꝙ̃uis eñi
illi qui sunt quattuoꝛ vlꝭ sex annoꝝ ibi tũc
nõ cogitant malũ/tamen postꝙ̃ peruene/
rint ad etatem: memoria eorum que vide/
rũt redit: ꝛ grauiter eos temptat. Adhuc
amplius dico ꝙ hoĩes matrimonio con/
iuncti vel alij non dicant nec faciant rem
quãcũꝙ inhonestam/videntibus vel audi
entibus paruis pueris non amplius ꝙ̃ in
ꝑsentia angeli. Notate quosdam indulgẽ
tiarũ modos. Uidere choreas est ne pec/
catũ? Dico ꝙ si persona male mouetur tunc
vel postea ꝛ bene aspicit. videndum ẽ vel si
per aspectũ suum vel assistentiam/ videaꝭ
dare audaciam ꝛ approbationem dissolu/
tõi/est periculũ peccati/ꝛ abstinendũ sicut

debent facere plati curati ꝛ religiosi. Notate de Aristotele qui pcipiebat Alexandro a capelli. Notate de pericle. Notate de Dauid ꝛ dina ꝛ Samsone. Notate de sanctamoniali que misit oculos suos ꝛc. Notate de illis q̄ nō vellent videre matres suas Audire verba dissoluta vel pces stultorū amantiū nō ɔsentiendo: est ne peccatum? Dico q̄ sic. Et femina quicquid dicat casta nō est queadmodū esse deberet si eas libēter audiat/ꝛ rogari ꝑmittat: aut loquat īmoderate. Notate quō persona facere potest signa q̄ casta sit: ꝛ quō nō. Audire seculares cantus choreas ꝛ fistulatores est ne peccatum. Sumere potes responsum ꝑ hoc qđ dictum est/videre etiaȝ vel audire secreta ɔiunctoꝝ matrimonio vel aliorū. Considera etiam q̄ intra periculū luxurie est mala curiositas. ꝛ fit alteri q̄ quis nollet sibi fieri. videlicet audiendo secre-
E tum alterius. Notate de bubonibus de sirenibus ꝛ de muliere illa que dicebat cyrce. Notate de aspide. Notate q̄ mulieres hortate ad malum ab alio debent reuelare parentibus eoꝝ vel marito/etiam de confessore earū. Oscula sunt ne semꝑ peccata Respondeo q̄ oscula que fiunt inter maritatos in quibus seruatur honestas talis q̄lis est osculum pacis in ecclesia/aut in aperto sunt sine peccato. possent tamen fieri tali inordinatione q̄ esset abhominabile valde peccatuȝ mortale. Non dico amplius. Si oscula fiāt inter extraneos ꝛ in publico ꝛ ꝑ ɔsuetudinem patrie ꝛ ꝑ amiciciam generis sine īmunda cogitatione. ibi nō est peccatum: sed voluntas talis esse potest ꝛ tale sequi pōt malum/qđ eligibilius esset habere puerū ex cognata sua germana ꝛ pcipue h̄ locum habet in hominibus religiosis: ꝛ in personis eiusdem ꝑgenici aut sexus ꝛ in loco secreto ꝛ diu. Remitto vnāquāq; personam ad ɔscientiam ꝓpriā Notate de didone quā virgilius fingit cecidisse in amorē enee ꝑ hoc q̄ osculata est ascaneū enee filiū. Hic fide caret qui non vult fidelitatem tangere rationem aut legem: sed matrem suam. Amor spiritualis facile labitur in nudum carnalem amorem. Uerba que fiunt inter chorisandum cantando/ꝛ inter stultos amatores iurando/ꝛ peierādo ꝛ per irrisores ꝛ irridentes vtriusq; sexus decipiendo alterū/sunt ne peccata? Respondeo q̄ hoc scire potestis per hoc quod dictum est ꝛ vidēdo mala q̄ inde ꝓcedunt ꝛ inhonestationes ac cōtra deum ꝛ contra fidem errores qui dicunt. Et qđ est ꝓprium diaboli officium attrahere ꝛ mouere alios ad malum. Iuramenta stultoꝝ amatoꝝ sunt ne seruanda. Dico q̄ aliqua seruanda sunt: ꝛ aliqua non ꝭm bonū aut malum quod eueniret. Si iuramentū est honestum ꝛ possibile debet ser-
uari. An obliget persona reducere ad bonam viam aliam quā decepit ꝑ factū suū F
vel verba? Respondeo q̄ sic ꝭm totū posse suum. Et hoc ei iniungi debet in penitentia/q̄ fiat in omnib; personis. Nota opus est hic loqui contra romanciū de rosa/qui vult in persona rationis q̄ dicant dissoluta talia verba ad luxuriā incendentia. ꝛ est ratio quare dicta eius sunt ꝓhibenda. similiter ꝛ hmōi verba. Notate Senecā. Turpia ꝛc. Noe ꝛ Cham Tullius sc̄dm Augustinus. Notate periculū romancij ꝛ similiū ꝛc. Et turpitudinem finis ꝛc. videatur finis. Notate de puero q̄ bene retinuit malū romancij. Notate q̄ est damnatus nisi penitentiā egerit. Notate q̄ pena sua crescit. pena quidem accessoria ꝛ accidentalis. Odorare bonos odores/vel aliam rem quācūq; delectabilem. est ne peccatū? Dico q̄ hic inspiciendus est finis ꝛ intentio ꝛ honestas vel inhonestas. ꝛ malum quod hinc accidere potest aut accidit. Dicamus finalr̄ de tactu diuersimode. Scribere litteras amatorias viri ad mlierē/aut mulieris ad virum. an sit peccatum. Respondeo q̄ respiciatis finem ꝛ intentionē ꝛ hic nescio quid dicaȝ/si melius sit mulierem scire scribere ꝛ legere q̄ȝ nō ob bona ex vna parte/ꝛ mala ex altera q̄ possūt cōtingere. An chorisare semꝑ sit peccatum. Teneo q̄ nō. in pluribus casibus quantū est de se: sed fragilitas hoīm talis est q̄ admodū difficulter fiunt choree/sine diuersis peccatis. Certum est q̄ qui ꝓpter choream obmittit perficere quod est faciendum aut facit scienter alterum peccare: peccat grauiter. Et cum choree sunt inordinate
omnino publice ꝛ sine ratōnis mēsura/aut G
quādo mulieres impꝛegnate perdūt fructū earum: sicut accidit. Nota q̄ omnia peccata chorisant in chorea ꝛc. Tāgere pueros in facie ꝛ alibi. est ne peccatū? Dico q̄ melius est se abstinere ꝛ cadere pōt vel accidere maius peccatum q̄ȝ habere decem pue-

ros de sua ꝓpria cognata germana. Per
hoc etiã qḋ pueri tangant se mutuo. vnã
consuetudo esset in gallia vt pueri separa/
tim dormirent in paruis lectis q̄ntūcūq̄
essent fratres aut sorores vel alīq. sicut in
flandria ea est ↄsuetudo. An possit femina
sese ornare ꝛ monstrare publice capillos
suos: Respondeo hic ꝙ maior sobrietas
in vestimentis ꝛ talibus ornamentis: me/
lior esset ꝛ securior. Inspicite breuiter finē
ꝛ intentionem ꝛ qḋ ex hoc cōtingit: ne ta/
men om̄ino damnē omnes mulieres que
sic se ornant ꝛ copiose se parant ſm statū
earū maritorꝫ suorꝫ/ ꝛ ſm consuetudinem
patrie ad capiendam aliqualiter consola/
tionē suā. Dico ꝙ ad hoc dabāt antiquit⁹
romani tales habitus mulieribus ad eas
honorandas ꝛ sustinenda mala que in ma
trimonio filios portando patiebanṫ. Et
certe fieri nō potest ꝙ femina se eo modo
habeat q̄n stulti inspectores eorū damna
faciant. Et interduꝫ plus inspiciendo sim
pliciorē q̄ꝫ eam que est magis adornata. si
cut dicit Ouidius de Lucrecia respectu
tarquinij. Sunt tamen aliqui gestus qui
excusari nequeūt a peccato. ꝛ aliqui habi/
tus tam stricti sunt: vt fructus minus be/
ne se habeat vel moriatur. ¶ Parui pueri
qui nō norūt esse peccatū id qḋ alij iubent
eos facere/ debent ne postmodū confiteri/
quādo cognoscunt malū qḋ tunc fiebat/
quēadmoduꝫ sepe accidit: Consulo ꝙ sic
Habetis in sancto Gregorio ꝙ puer quī
q̄ꝫ annorꝫ fuit factus vesanus inṫ brachia
patris sui. quia inimici apparebant ei/ et
D mortuus est ꝓpter peccata que alijs iuben
tibus faciebat peierando ꝛ maledicendo/
ꝛ fortassis etiā aliter. Habetis quoq̄ ꝙ in
diluuio ꝛ destructione Zodome parui pu
eri simul perditi sunt. Et interduꝫ accidit
ꝙ comburitur bestia ꝓpter peccatum ho/
minis q̄uis bestia nesciret quid faciebat.
Et qui impediret pueros/ ne hoc facerent
sed celarent. vel alio quouis modo/ is non
esset in statu salutis. Et scias ꝙ pueri non
celant alibi vbi opus esseꝫ celare sed celant
vbi necessitas esset diceret. ꝛ per hoc mille
ꝛ mille damnaṫ. An confitende sint illusi
ones ꝛ turpia somnia que inter dormien/
dum cōtingūṫ. Consulo ꝙ sic. quia igno/
rāṫ ex qua causa eueniat talis fragilitas:
vt pollutio si per gulam vel malam cogita
tionem vel per inordinatū gestum. vel per
nimiū ieiuniū ꝛ magnam debilitatem: si
post factum letaris delectatione quā sum
psisti incipis peccare. An cōfessor debeat
facere vt ꝓmittat is quem absoluit se non
velle in peccatū relabi vel recidiuare. Si
peccatum est valde inordinatum ꝛ contra
omnē honestatem potest presbyter inter/
dum facere vt ꝓmittat ipse culpabilis. nō
velle recidiuare. ad ostendendum ei magꝭ
inordinationē ꝛ obligationem que iam ip
sum obligat scꝫ p̄ceptum dei. Et hic ꝓprie
nō est votum: quia quelibet persona que
confitetur/ debet habere firmū ꝓpositum
ꝛ expꝛessum/ nō recidiuandi: cum tamen pec
cata sunt cōmunia. vel si cogitat confessor
ꝙ per huiusmodi ꝓmissionem persona nō
citius abstinebit nō sunt requirende hu/
iusmodi ꝓmissiones ꝛ iuramenta. Et quia
difficile est scire illas circūstantias securi/
us est de cōmuni cursu abstinere ab huiuſ
modi ꝓmissionibus faciendis ꝛ postulan/
dis. Hic erit finis rogando dn̄m nostruꝫ
per gloriosum aduentum suum ꝛ median
te oratione dn̄e nostre ꝛ sancti Johānis
ꝙ nos defendat ꝛ ꝓtegat a malis ꝛ incō/
modis que Luxuria solet adducere ꝛc̄.

Dn̄ica quarta aduentus contra Lu
xuriam. Penitemini.

R bn̄dicta hac 3
i die ad te recurram⁹ mr̄ dei glo
sa in hac die q̄ est vigilia sacra/
te solēnitatis qn̄ bn̄dictū filiū tuū cū gau
dio ꝛ ↄsolatiōe genuisti cū gaudiū diffusū
fuit ꝑ vniuersū mūdū cū claꝝ lumē descen
dit ad illūinandā obscurā noctē errorꝫ ꝛ vi
ciorꝫ nr̄orꝫ cū venit deus nr̄ ꝛ visibilr̄ nob
apparuit dn̄a ꝟgo dignissima ꝑ illam di/
gnitatē/ excellentiā ꝛ nobilitatē quā ea die
recepisti/ ↄcede nobis gr̄am ꝑ tuā interces
sionē taliter p̄parare viam opationū nr̄aꝝ
taliter purgare corda nr̄a ꝑ integrā pniāꝫ
ſm ꝙ cognat⁹ tu⁹ sctūs Johes bap. ↄsu/
luit ꝛ p̄cepit in q̄rti hui⁹ aduētus euāgelio
vt glosus fili⁹ tu⁹ ad nos digneṫ venire:
digneṫ in nob manere in hac ↄsecrata die
ad qḋ īpetrādū te salutabim⁹ dicētes Aue
maria ꝛc̄. ¶ Si trib⁹ trāsact. dn̄icis dieb⁹
vos hortat⁹ sū ad pniam ↄ gulā ꝛ luxuriā
in q̄b⁹ de trib⁹ locut⁹ sum aduētib⁹. hodie
speciali⁹ in hac vigilia vob dicere debeo:

vt ponatis manũ ad opus: vt compleatis
facto bona ꝓposita que in voluntate ha-
buistis vt confido. Deuoti homines. Peni
temini. quia per hoc obedietis huic ꝓpter
qđ sanctus Johes baptista fuit missus an
te dñm nostrũ: vt hortaret̃ ad ꝑparandũ
τ mũdas faciendas vias corã facie dñi/
que sunt vie bonoꝝ operũ. Scitis quali-
ter gula τ luxuria ꝑsertim: faciũt imũdas
lutosas τ fetidas om̃s opationes nostras
corpus quoqꝫ τ animã. Penitemini ergo
hodie cito scꝫ obediendo sancto Johanni
baptiste. de quo dicit hodiernũ euangeliũ
Miserunt ab hierosolomis sacerdotes τ
viros de tribu leui: vt interrogarent eum
Tu quis es? Et confessus est τ nõ nega-
K uit. τ confessus est: quia nõ sum ego chri-
stus. Et interrogabant eũ quis ergo? He
lias es tu? Respondit non sum. Propheta
es tu? Respondit nõ. Dixerũt ergo ei quis
es: vt responsum demus his qui miserunt
nos? Quid dicis de teipso? Qui ait. Ego
sum vox clamantis in deserto: parate viã
dñi nostri: sicut dicit Jsaias ꝓpheta. Et q̇
missi erant. erant ex phariseis τ interroga
uerũt eũ τ dixerũt. Quare ergo baptisas si
tu nõ es christus: nec helias: nec ꝓpheta?
Respondit eis Johãnes dicens. Ego ba
ptiso vos in aqua: sed in medio vestrũ est
quem vos ignoratis. hic est qui post me
venturus est/ qui ante me factus est cuius
non sum dignus vt soluam corrigiam cal
ciamenti sui. hec transiordanem facta sũt
in bethania vbi erat Johãnes baptisans.
Quo ad sensum litteralem/ nõ requiritur
magna expositio. Notabo aliqua. Hi de
tribu leui ad quos spectabat officiũ sacer
dotale τ legis cognitio hñ cognoscebant
tẽpus aduentus iesu christi appropinqua
re ꝑ scripturas eoꝝ. tam ꝑ Danielem q̃ ꝑ
hoc ꝙ dñatio eoꝝ mutata erat in manũ ex
traneã ꝭm ꝓphetiam Jacob. Miserunt ḡ
ad sanctum Johem ꝓpter magnam famã
eius vt scirent quis nam esset. Dicũt vlte-
rius quidam expositores ꝙ iudei de tribu
leui maluissent sanctũ Johem reputatũ
fuisse messiam q̃ iesum christũ. quia sctũs
Johes erat de tribu eoꝝ τ magis cogni-
tus. Jam autẽ ꝯtra iesum christũ inuidiã
habebant. τ ꝑcipue pharisei qui erant in-
ter iudeos quales iam sunt religiosi in fi-
L de nostra. quo ad hoc ꝙ extrinsice sancti⁹
viuebãt. τ in maiori obseruãtia q̃ aliĩ. Cõ

siderate igitur qualis sit malicia vnũ ha-
bere inuidiã ꝯtra aliũ ratione diuersoꝝ
statuũ in lege nostra. vnusq̇sqꝫ q̇ bene agit
debet recipi ab vnoquoqꝫ simili τ eodem
modo sine partiali odio vel inuidia. Hic
formant nõnulli questionẽ: si iesus christ⁹
habuerit calcios τ sanctus Johes. τ qua
liter dixit sanctus Johes se nõ esse ꝓphe-
tam. nec heliam cum iesus christus videa
tur dicere ꝯtrariũ? Relinquamus hm̃oi q̇
stiones scholis τ redeamus. Consideran-
do hunc aduentũ natiuitatis dei multe ir
repserũt questiões τc̃. sed eas obmitto vsqꝫ
ad diem crastinam: vt veniam ad materiã
meam in qua loqui debeo contra luxuriã
Et certe vna filiarũ eius mihi tam defor-
mis apparuit ꝙ sanctus Augustinus dic̃.
quasi deus ꝓpter eam ad nos venire dimi
sisset. Dixi ꝑus τ de aliis modis τ congruit
quoqꝫ vt adhuc dicam sed prius interro-
girandum occurrit mihi ꝙ audiuerim tan-
q̃ multas querelas que fiebant a stultis a
matoribus τ amantibus quẽadmodum
ipsi vani sunt τ stulti. Una querela erat q̇
re inquiũt deus nobis ꝓhibuit luxuriam/
ꝑcipue simplicem fornicationẽ. Alia que
rela erat ꝙ (vt i suma dicat̃) nõ essꝫ in pote
state eoꝝ caste viuere. Tertia querela erat
ꝙ vellent quidem caste viuere sed nõ tam
cito. Uerũ necesse esset iuuentutem elabi/
τ ꝙ esset minimũ peccatũ qđ ꝑpetrari pos
set. Quid hic dicam? Respõdebo ne stolı-
dis illis querelis. Respondebo. Exemplo
eñ apostoli satisfactionem debeo stultis/
quẽadmodũ τ sapientibus: tanta dicẽdo
quãta dici possunt. aperite aures vos oro
qui facitis querelam hanc ꝑmã/ expellite
saltem modico tempore stultum amorem
qui ipsas aures vobis claudit τ impedit. M
atqꝫ intelligite qualia sequerentur mala/ si
deus vestre petitioni satisfaceret vt trade-
ret vnãquãqꝫ mulierem nõ ꝯiunctam cui-
libet viro. Primo petitio vestra stulta est/
Lingua eñ manus τ pedes nõ cohiberẽ-
tur q̇n eis abuteremini. Uidete insuper ꝙ
matrimoniũ periret τ vilesceret. Quid vl-
tra. per hoc mulieres impregnate malum
haberent tempus. Non eñ ꝓpriũ habe-
rent virum qui adiuuaret eas. Et qm̃ scit̃
opus carnale viri τ mulieris solum fuisse
ordinatũ ad soboles hñdũ τ successiões.
finis ille magnopꝑe ipediret̃. Mulieres eñ
infructifere fierẽt. mulieres etiã cũ se paupes

dederint viris. mulieres etiam cũ se pau-
peres sentirẽt ꝛ sine auxilio aut ↄfortatio-
ne occiderẽt pueros suos in natiuitate vł
ante ↄsiderate qualis horror. Preterea co
gitate ad vos metipsos ꝛ sumite cor alte-
rius ad vestrũ. Vos interrogo si haberetꝭ
iuuenes filias sorores vel cognatas non-
dũ matrimonio ↄiunctas an velletis eas
esse cõmunes oibꝫ viris ꝛ liberos vestros
omnibꝫ mulieribꝫ vel ꝓpriam matrem ve
stram si vidua esset? Quid diceretꝭ? Certus
sum vos iudicare nullo mõ pati vos velle
talem imũdam feditatẽ ꝛ spurciciam in pa
rentibꝫ vestris. Quare ergo velletis alios
sic facere? Ratio etiam hoc dictat, dato ꝙ
deus nõ ꝑcepisset oppositũ qḋ minime est
Deus eñ facere potest de creatura sua 'et
eam ſm beneplacitũ suũ obligare. ꝛ suffi-
cit ꝓ rõnabili causa vt dicat. sic mihi pla-
cet. Est tanq̃ si miles interrogaret quare
ei nõ dareꝭ honor sine certamine/ ꝛ nõne
potest retinere aliquod signũ dominij suꝑ
creaturã suam? Nõne potest ꝓhibere ani-
A mabꝫ que sunt filie sue ne imunde viuant?
quẽadmodũ rex vel ꝑnceps terrenus vult
de suis fieri. Esset stulta interrogatio si q̇s
diceret ꝑncipi/ quare nõ paterꝭ ꝙ filie tue
possint sine peccato se dare vnicuiq3 viro
nõdũ ↄiuncto? Et reuera deus fecit vtili-
tatem humane creature hoc ꝓhibendo tã
in pueris qui nõ nutrirenꝭ nec instruerenꝭ
q̃3 in mulieribꝫ que paterenꝭ oĩa mala: q̃3
etiam in viris qui adeo dediti essent/ huic
carnalitati vt obliuiscerenꝭ dei ꝛ ꝓprie sa-
lutis. Caderentq3 in mille ꝛ mille languo
res ꝛ egritudines. Vita quoq3 eoꝝ breui-
or fieret. Exemplũ de sarracenis qui abu-
tunꝭ plus q̃3 alij ꝛ rõne huius ꝛc̃. Exem-
plũ de guloso. Egritudo que ꝑuenit ex cõ
bustione ꝑ nõ tactũ ad suã ꝑuenit sanitatẽ
¶ Accedo ad secũdam q̃relã nõ possum
viuere caste dicũt aliqui. Te rogo qui sic
dicis 'quid intelligis cum dicis nõ possu3
viuere caste? Vis ne dicere deũ ꝑcepisse ti
bi aliquid quod adimplere nõ possis: hoc
dicere ẽ error in fide ꝛ bonis moribꝫ. Nul
lus eñ peccat in hoc qḋ ĩ sua potestate nõ
est. Cognoscis etiã ꝑ vitam sanctoꝝ ꝛ san
ctaꝝ quot ꝑsone ad finem vsq3 illibatã cõ
seruauerunt castitatẽ. Si dicas te nõ pos-
se. id est nõ velle. non est excusatio. Si in-
telligas esse difficile ꝛ penale, admitto ꝛ in
hoc tecũ sto. Est eñ grauis pena ꝛ imodi
ca tẽtatio. Verũtamen patiendũ est vt ha
beaꝭ melius ad saluãdũ se ac ad paradisu3
acquirendũ ipsi deo obediendo. Conside-
ra diligenter 'considera quas penas quos
dolores ꝛ fatigationes sustinẽt famuli ali
cuius dñi vt parum pecunie lucrenꝭ/ qua
lia pericula quales iniurias ꝛ qualia inter
dũ verbera. Et sic mercator ꝛ stultus ama
tor martyres sunt diaboli. Exemplũ de il O
la que mortua est. Si aũt in culpa ꝛc̃. ꝛ ꝑ
pter deum sũpmũ tuũ dñm ꝛ ꝓ ꝑmio ꝑpe
tuo tu nihil sustinere velles? Hoc nec põt
neq3 debet fieri. Esses miles sub camino.
Nota si tentatio ꝓsit/ ꝛ an sit optanda/ ꝛ q̄
liter se sit habendũ. Hoc etia3 certo scias
ꝙ si tibi ipsi velis esse auxilio deus tibi au
xiliabiꝭ absq3 fictione vlla. ꝛ erit tibi leue
ꝛ iocundũ qḋ mõ in magno pateris dolo
re. Exemplũ de duobus heremitis. Et ꝙ
male ꝛc̃. Si ꝑ vnũ mẽsem te caste haberes
ob aliquod ꝑmiũ vel ob timorẽ amissiõis
alicuius rei. vel ꝓpter aliquã verecundia3
potes illud idem facere ꝓpter amorẽ dei. ꝛ
ꝑ ↄsiderationem ꝑñtie in oĩ loco 'quẽad
modũ adduci potest exemplũ ḋ illa que di
cebat deũ videre vbiq3. Si autẽ ꝑ mẽsem
abstinueris facilius scdo abstinebis. ꝛ sic
deinceps. Finaliter tu abstinere nõ potes
quia es assuetus. Nota de societatibꝫ ꝛ gu
lositatibꝫ. Tertia querela quãto est cõmu-
nior tanto plures ducit in ꝑditionẽ. Peni
tentiam agam dicis tu. Ita cum voluero
vere amice mi? Ages ne penitentiã cũ vo-
lueris? Velis ergo modo ꝛ potius cito q̃3
tarde. quia sepenũero qui nõ vult cum po
test 'nõ potest cu3 vult. nõ dices mihi, volo
iuuẽtutẽ trãsigere. O sũme iudex mũdi q̄t
videmus qui sic ꝓponũt in iuuentute qui
in senectute nõ se emendãt, sed cadũt aut
labunꝭ semꝑ de peiori in peius? Qḋ si cor
pus deficiat volũtas ꝛ malꝰ animus ma-
lũ cor semꝑ est recens ꝛ versatile 'plus q̃3
infans natus ꝓpe mortem. Dic mihi que- P
so quis tibi securitatẽ tribuit te cras emẽ-
dandi. vel postea nõ mõ te emẽdandi/ sed
viuendi? Si modo nõ relinquere vis per
uersa3 tuã carnalitatẽ quo pacto tibi post
modũ deus conferat gratiam sine q̄ ten-
tationem illam vincere nõ potes ꝓponis
facere aut exhibere deo peius qḋ potes 'ꝛ
speras ꝙ cũ eũ oĩno iuxta voluntatẽ tuam
offenderis ipse melius tibi facturus sit q̃3
modo videris nõ bene intelligere quid sit

de mala consuetudine ꝶ ponderosa sit ꝙ
personã in infernum vsq; confundat mo
re cuiusdam ponderosi molaris/ qñtũuis
homo velit aut conetur in altum ascende/
re. hoc certo teneas qḋ si hodie nõ es apt⁹
ꝛ voluntarius ad te abstinendum : at mi/
nus eris cras ꝛ minus perendie. Qui nõ
est hodie cras minus aptus erit. Incipe ꝫ
cito. ꝛ si mihi credis hodie. An sit mini/
mũ peccatuꝫ qḋ facit violari fidem matri/
monij ꝛc̃. Succedere illegitimos furari
corp⁹ ꝛc̃. Incarcerari. se occidere/ mori ꝑ
desperationem/ occidere filios? Nota de
archita tarentino. qḋ facit violari ꝛ defe/
dari sacramenta/ qḋ facit ꝑsonam bestia/
lem. qḋ facit insanos ꝛ interdum mortem
inducit? Quod facit obliuisci dei ꝛ iudi/
cioꝝ eius per malam quoq; ↄsuetudinem
in infernũ ꝓsternit? Dicit romácius de ro
sa ꝙ est minimũ peccatum quo femineum
corpus sit maculatũ ꝛc̃. Ratio quia oĩbꝫ
alijs malis se subdit ac dedit. Nota ḋ illis
qui vertũt in errores mulieres vt abutanꝛ
eis ꝛ faciunt eas hereticas. Capite peni/
tentiam festinanter dum tempus est. Eli/
gite certius ꝛ securius ꝛc̃. Penitemini. In
cepi postremo ostendere/ qualiter ratio bo
na magistra docebat sex suos scholasticos
aut discipulos: vt sibi cauerent a luxuria/
Q que se occultat in specie sub vmbra ludoꝝ
ꝛ recreationũ ꝛ dixi de corde oculo ꝛ audi
tu. Dicam hic de naso ore ꝛ tactu. Rõ dt
discipulo odoratui. ne sit nuncius aut ad/
iutor alioꝝ odorando aliquid quod verti
possit ad gulam vel luxuriam. Et odorat⁹
querit si odorare bonos odores sit pecca
tum. Respondet ratio ꝙ sic si finis malus
sit. ꝛ est interdum nimis magna curiositas
ꝛ causa luxurie/ sicut dicit scriptura hali/
tus cuius prunas ardere facit. Ideo ꝓhi/
betur ꝙ in confessione non fiat aspectus
nec vna persona alteram sentiat. eo ꝙ odo
ratus in nobis minor est q̃ʒ in canibꝫ. nos
parũ odoramus nec somniamus multuꝫ
Nota de illo qui in morte sua noluit odo
rare odorem femine. Ratio decet os be/
ne se gubernare ipm̃ laudando: quia qḋ ꝑ
ipm̃ homo differt a bestijs loquendo per
ipm̃ laudatur deus. ꝑ ipm̃ offertur oĩs im
mũdicia de schola/ ꝛ intrat deus cum pec/
cati feditas est expulsa ꝛ nisi mala verecũ/
dia in ↄfessione ipm̃ claudat. Cauere de/
bes dicit ratio ori ab osculis ꝛ vanis locu

tionibus ꝛc̃. Os querit si oĩa oscula sint
peccata. Osculare fit vel ꝓpter ↄsuetudinẽ
sicut inter nobiles eiusdem ꝓgeniei/ ꝓpter
honestam voluptateꝫ vt inter sponsum et
sponsam ꝛ in ecclesia. vel ꝓpter amorem na
turalem vt si deosculor filium meũ aut ꝓ/
pter inordinatã ↄcupiscentiam. In ꝑmis
tribus casibus potest fieri osculum salua
honestate ꝛ vitando malam occasionem/
ꝛ nõ in quarto. Et sciendũ est ꝙ inimicus
tẽdit laqueos suos ꝛ gluten sub specie bo/
ni: taliter vt peius eueniat interdũ q̃ʒ esset
comedere carnes in die magne veneris.
Exemplũ de didone que osculando filiuꝫ R
enee cecidit in amorẽ enee ꝛc̃. Notate qḋ
sunt incensoria sulphurea. Notate de illo
qui nec matrem suam tangere voluit vbi
nuda esset. Dico vlterius ꝙ nõ minus ab/
stinendum est ab osculando in loco secre/
to ꝓsertim pueros seu filios masculos q̃ʒ
feminas vel filias. Dico ꝙ puer debet re/
cusare vt teneatur ab alijs ꝛ osculetur/ quod
si aliter fecerit debet in omnibꝫ casibus cõ
fiteri. Et dico ꝙ possunt interrogari in cõ
fessione de coꝝ voluntate. Supposito eñ
ꝙ nõ cogitaret malũ ꝛ alius abuteretur/ po
test esse culpa ꝛ pena in eis. Exemplum de
bestia que comburitur ꝓpter peccata hoĩs.
Primũ: qꝛ citius ibi fit deceptio. Secun
do malũ est grauius. Tertio: quia nouit lu
xuriã in se nec fidem habere nec legẽ. Ini
micus quoq; ad hm̃oĩ instigat recreatões
Nõ si quisq; nõ ↄfiteatur de illis plenarie/
vix vnq̃ʒ habebit pacem ↄscientie si bon⁹
sit in iuuentute sua ꝛc̃. Uidi pueros flere
de malicijs quibus fuerant instructi/ a q̃/
bus abstinere nõ poterãt. Et si queras q̃d
vocem honestum osculuꝫ? Dico tale sicut
est hoc qḋ fieret in publico vel in ecclesia.
Notate ꝙ bonũ esset pueros separatim cu
bare. Notate de filio qui ſm sanctũ Hie/
ronymũ in nono anno habuit puerũ. No
tate in miraculis nostre dñe/ de matre que
habuit pueꝝ de filio suo quẽ occidit/ sꝫ pe/
nitẽtia operuit eam. Penitemini ꝫc̃. Pre
latus vester potest absoluere. Os interro/
gat si cantilene sint licite? Ratio discernit
vel ipse sunt honeste/ ꝛ tempꝫ ꝛ loco aut fe
de ꝛ luxuriose/ false vl' heretice/ vl' extra tp̃s
ꝛ locũ ꝛ ad dãnũ alterius/ sicut in ecclesijs
Tres vltimi modi sũt pctĩ ꝛ ꝓhibẽdi. No/
tate ꝙ vox mlierꝫ ẽtã q̃ʒ sirenes q̃s trãsiuit
vlixes obturãdo aures suas. Os q̃rit si ꝓpe

loqui de membris pudendis ⁊ de oībꝫ sit
peccatū ⁊ irrõnabile. ⁊ arguit ꝙ non. Pri
S mo auctoritate romancꝫ de rosa. Secun
do p rõnes ibidem ꝯtentas: qꝛ verba de se
nõ sunt turpia. Et si res sunt turpes. est ꝑ
pter peccatū/etiā ꝙ eque bene peccatū ĩ ho
micidio ⁊ furto de quibus tñ licite dicit̃.
Respondet hic ratio ꝙ loqui ꝓprie de rebꝫ
potest fieri in ꝓmis p vanã delectationem
in aperto vel ad inflãmandū se ad luxuriã
vel p modū ꝑsonaꝝ vel p moduꝫ doctrine
inter hoīes sapiẽtes ⁊ discretos ꝗ nil que
runt nisi reꝝ veritatẽ. Primo mõ fieri nõ
dꝫ ⁊ dicere ꝯtrariū est erroꝛ, queadmodū ꝗ
dicere vellet ꝙ nude incedendū esset: vt ꝗ
vellet excusare cham ꝙ nõ cooperuit pr̃eꝫ
suū. Est erroꝛ phoꝝ qui ob hoc dicti fue
rũt cinici.id est canini. Hoc ꝓhibet Ari
stoteles.vij.politicoꝝ. Seneca dic̃. Tur
pia ne dixeris. Turpe dictum attrahit tur
pe factum. Aug⁹. dicit. Erroꝛẽ esse a scipõ
abscedere. Tullius in de officijs vocat il
la verba turpia ⁊ illota. Sanctus paulus
dicit m̃lta fieri in secreto que noianda nõ
sunt. Corrũpũt bonos mores ⁊c̃. Hi qui
ꝯtrariū dicebant vellem ꝙ ipsimet instrue
rẽt filias eaꝝ ꝺm rõnem loqui. Scd̃a rõ ⁊
modus excusari nõ potest etiam inter ꝯiũ
ctos honestas obseruari debet. Tertiū fie
ri nõ debet in publico ꝓpt̃ supdictas cau
sas ⁊ etiam debet seruari veritas ac hone
stas in ꝑsonis. Quartus modus ⁊ ꝗntus
fieri possent in aliquibꝫ casibꝫ queadmo
dū egrotus ostendit se omino nudū medi
co vt euꝫ sanet. Et si magister Johes mel
dunensis sic intelligebat/ verum dicebat.
Sꝫ in hoc errabat ꝙ p rõnes stultū effin
xit amatorẽ. Secũdo in hoc qd̃ hortabat̃
oẽs cõmunibꝫ ⁊ nudis loqui ꝺmonibus
Tertio in hoc ꝙ publicauit libꝝ suū/ non
dū ꝑfecte etatis hominibꝫ qui abutebant̃.
Quarto in hoc ꝙ sic etiaꝫ rationes mon
strabant nude incedenduꝫ esse. Dico ergo
T p responsione ꝙ v̓ba sunt turpia/ob malū
qd̃ euenit ⁊ quod intenditur/sicut etiam
sunt aſpectus mulierū nudarū ꝓpter per
uersum qd̃ sequit̃ desideriū. Nota sanctuꝫ
Augustinū de nuptijs ⁊ ꝯcupiscentia. Et
vulgatum ꝓuerbium non est malum si nõ
intendat̃. Tollite boni hoĩes hos libros
a filiabus ⁊ filijs vestris. alioqn accipient
malū ⁊ relinquẽt bonū. Exemplū de pue
ro ⁊c̃. Notate quis sit finis. Notate de qui

dio ꝗ missus fuit in exiliū. Notate de ma
theolo fatuo. Dico tres assertiones. Priã
si esset mihi liber romancū de rosa/ ꝗ esset
vnicus ⁊ valeret mille pecuniarū libras
comburerẽ eum potius ꝙ̃ ipm venderem
ad publicandū eum sicut est. Secunda si
scirem ipm nõ egisse penitentiam/ nõ poti
us rogarem p eo ꝙ̃ p iuda. ⁊ augmentant
hi qui in malo eum legunt penam suam. si
est damnatus vel in purgatorio. Tertia si
audirem confessionẽ persone que abutere
tur/ ꝑciperem ei vt multa deleret. vel pro
sus eum abijceret. Sic de fedis picturis
⁊ que inflãmant/ vl̃ facte sunt p amatoribꝫ
⁊ amatricibꝫ stultis. Os querit de illo qui
nõ poterit loqui. Ratio dicit ꝙ ꝯfiteat̃ per
signa. Difficillimū autẽ est de mutis a na
tura. Et qui etiam surdi sunt inspiciẽdus
est sensus quẽ habent. Nota de Sigano
qui distorsit os cõtra sacramentū in lecto
mortis ⁊c̃. Hic esset qõ si fistulatores sint
in statu gratie. Teneo ꝙ sic. si hũiliter vtã
tur ⁊c̃. Secũda causa potest hr̃e locū in
iuuenibꝫ hominibꝫ. vt religioso ludente ad
palmã: vt dicit Seneca. Femina si sola ẽ
mala cogitat. supple facile. hoc debet esse
tempe ⁊ loco honeste ⁊ paꝝ nõ omittendo
officiū eccl̃ie ⁊ ꝑsentibus amicis suis ⁊ si
ne societate hoīm extraneoꝝ nõ honestoꝝ
Tertia causa etiam bona est sub dictis cõ
ditionibꝫ. ⁊ si aliqui abutantur. Etiam ho U
mines aliqui omnibus abutunt̃ ⁊ abusũ
sit de omnibus sicut dicebam pridie. In
clusa etiã in monasterio aliquo appeti po
test. Preterea manus ⁊ alios tactus/ de ve
stimentis ⁊ ornamentis: quia potest sciri
p hoc qd̃ dictum est de osculis. Et dixi ali
as quõ habendū se sit in omnibꝫ tactibus
manuū ⁊ alijs rebus qui sunt facti ad inci
tandū ad carnalem voluptatẽ ꝑficienduꝫ
oẽs eñi hmõi tactus ꝓhibitus est in ma
trimonio ⁊ extra matrimoniū. Honestas
eñi vbiqꝫ seruari debet/ tactus ꝗrit de pol
lutiõibꝫ nocturnis si facienda sit ꝯscientia
cum eis resistere non possumus. Ratio di
cit ꝙ venit vel ex nimia repletione aut p
c̄cedentes cogitationes aut ex fragilitate
aut inimici tentatione. Et peccatū est ꝺm
p̄cedentem vel subsequentẽ cõsensum. Et
confitendum est p maioꝛi securitate de ta
libus quasi conditionaliter. Et notate si
completio est inter vigilandū ⁊ voluptas
eo ꝙ natura purgata est ⁊c̃. Ratio dat re

medie ꝑmũ sobrietatem ↄtra species for tia vir a ꝛ alia hmõi. Nota de mulieribus maritatis si possint agere penitentiam sine facultate mariti vl' filie maritande. Ratio dicit vbiqꝫ seruandam esse mensuram/ ꝛ ne corpus oīno perdat. Notate si vti possimus medicina: Dico ꝙ sic. Et si aliquis potest sibi auferre aliquod membrũ/ vt se deformẽ reddere vel castrare/ sicut Origenes. Requiritur distinctio de deformatione. et si est ꝑ diuinam inspirationem/ sicut de moniali que misit oculos suos ꝛc.
Secũdum remedium est de occasionibꝫ litterarum donorum sermonũ ꝛ tactuũ. Nota de illo qui ꝓiecit rosas in latrinas. Quid faciet iuuenis ꝑsona. si quisqꝫ eam ꝑ iocũ tangere velit: Debet refutare. Nam ꝛ post modũ laudabitur. Si vis non sit sua/ vt se possit defendere / debet clamare. Si ve-
x ro timeat mortem si clamaret. non tamen ob hoc se occidere debet sicut fecit quedã paulo ante/ ꝛ lucrecia. Nec perdit ꝑmium suũ. Nota de sancta Lucia. Notate si confessor debet ꝓhibere omnes occasiones ꝛ quales/ ꝛ si debeat facere vt aliquid ꝓmittat ea ꝑsona que confitetur. Fiat hic distinctio/ ꝛ bene discernatur ꝓmittendi modus. et quid ꝑus qꝫ fiat / ꝛ ad quid obligat/ ꝛ qd ꝑsit. Notate ꝙ ꝑmũ sciendum a ↄfessore ẽ scire quã societatem habuerit confitens.
Tertiũ remediũ est efficere vt paucissima fiant peccata/ ꝛ interea multa bona facere Nota ꝙ sit in secreto ꝛ extra festa ꝛ loca sãcta ꝛ cum personis sine vinculo. Notate ꝙ ꝓponatur quottidie velle agere penitẽtiam. nec hoc est peccare in spm̃sanctum/ sed est cum quis credit sine penitẽtia se saluandũ. Notate de illo qui non peccabat die sabbati. Alius in vigilia magdalene. Aliꝰ ꝓpter angelos ꝛc. Orationes ieiunia elemosyne. Finaliter peniteamus sepe petendo vt regnũ dei nobis adueniat. Nõ sit o bone dñe/ bone pater noster talis cõfusio in spũali regno tuo qđ in nobis ẽ/ vt tu sis exclusus ꝛ inimicus dñetur: ac ratio substrata sit pedibꝫ sensualitatis/ que est tanqꝫ azina nostra. ꝛ exemplo mulieris que petiuit castitatem in honorẽ natiuitatis ꝛ partus virginis marie dñe nostre ꝛc.

Dñica ꝑma post natalem dñi Sermo exhortatorius ad castitatem. Penitemini.

Castitas pura di
c uturnior est in penitẽtia. Quotidie in hoc mũdo deus miscet y
amicis suis tristiciam cum gaudio/ vt cosꝓbet tã in ꝓsperitate qꝫ in aduersitate. hodiernũ euãgeliũ qđ incipit vbi illud de purificatione. ꝛ hoc nobis significat. Quia in pulchra illa ꝓcessione/ q̃ tunc facta fuit erant maria Joseph puer iesus symeon ꝛ anna dña nostra portabat puer iesuꝫ ipm amplexando ꝛ veluti dicendo dulcissime fili cordis mei quis es tu/ ꝛ q̃ sum ego: suꝫ ancilla. Tu es bñdictus in eternitate: tũc cum gaudio qđ tibi nunciatũ fuit purissima etiam tibi nũciatã fuit cordis tui tristicia/ vicꝫ ꝙ gladius passionis filiꝫ tui ptrãsiturus esset aīam tuã. Quid illi dicere poteras: bone fili si fieri põt nõ habeas hãc passionem. verũtamen fiat voluntas tua. Osculabaris euꝫ ꝛ plorabas tenere. Non ergo expectare debemus nos peccatores qn pati habeamus/ vel nobis inuitis per dãnationẽ vel voluntarie ꝑ penitentiam. Si eñ deus nõ pepercit matri sue pure ꝛ innocenti/ quõ speramus eũ nos liberaturũ absqꝫ pena sustinenda? ꝛ scitis ꝙ penitere est displicentiã habere de peccatis ꝑteritis/ ↄtra que ꝑlium inchoaui. Exhortatio mea ꝛ aduocatio est/ sibi deinceps cauendo a peccatis/ ornando se virtutibus/ ad qđ sciendum ꝛ facere volendũ ↄgregati sumus in postrema. hac die anni que est vigilia ꝑme pene christi. Qm̃ autẽ gratia nobis necessaria est (qꝫuis q̃tidie inchoari possit annus) vbi melius eã inueniemꝰ qꝫ in maria que est mater illius gratie. inuenitur iesus cuꝫ maria/ sicut apparet in hodierno euãgelio ꝛ alibi in multis euangeliorum locis. Recurremus ergo ad te o maria mater ꝛ petemus bonũ (vt dici solet) nouũ anni gratie vl' encenia meliora encenia habere nequimus/ ibi nõ est supstitio/ nec stulta credulitas ꝛ obseruatio. Nos eã a te postulabimus in mẽorã crastinorum encenia ꝑ cũ dulcis filius tuus tibi encenia dedit de suo noīe ꝛ ꝓcioso sanguīe suo. Et qm̃ nõ fuisses mater talis filiꝫ si nõ abhorruisses omne peccatum/ ꝛ nisi fuissent peccatores ꝛc. Ideo te salutabimus ꝛc. Valde ad ꝓpositũ recitatũ ẽ nobis hodiernũ euãgeliũ qꝫuis ꝓncipalr' spectet ad diẽ purificatõis in hoc euãgelio tanqꝫ in speculo quodam

pulchro ⁊ claro sese mihi ostendit pura et
mũda castitatis virtus: que dulci suo ⁊ sa
pido aspectu me recreauit sicut contraria
sua penã intulerat ⁊ tormenta. Uideo ca
stitatẽ sumere tria hospitia fm tres status
⁊ fm hoc tria habet noĩa hospitatur in sta
tu virginitatis ⁊ est virginalis castitas ma
trimonij ⁊ viduitatis. Castitas est integri
tas corporis ⁊ mẽtis seu cogitatiõis nũꝙ̃
habẽdi ꝯsensum ꝓbandi vel experientiaꝫ
faciendi carnalis voluptatis q̃ sequitur ⁊
tactus pudendi membri ad generationeꝫ
ordinati. Castitas matrimonialis est absti
nentia ab opere carnali nisi inq̃ntũ matri
monij termini ipm patiunt̃ ⁊ requirunt.
Exemplũ de hoĩe q̃ ieiunat ꝙ̃uis in pran
dio manducet. Castitas viduitatis in ge/
nerali est ꝯtinentia que seruatur in corde ⁊
corpe postꝙ̃ ꝑsona fuerit in matrimonio:
vt dña nostra. vel postꝙ̃ expertus est car/
nalẽ voluptatem siue in matrimonio siue
extra. Et hoc modo sacerdotes possunt di
ci habere castitatẽ vidualem/q̃ viuũt caste
A post eoꝝ corruptiõꝫ. Et hec tria hospitia
sunt fm tres vitas vnã ꝯtemplatiuã: aliã
actiuam: tertiã ex duabꝫ mixtam. mõ vnaꝫ
seruando modo alteram sib̃i modo. Uita
ꝯtemplatiua ad virginitatẽ spectat actiua
ad matrimoniũ. mixta ad viduitatẽ ⁊ ꝑla/
tos. Castitas pulchra ⁊ pura est in statu v̾
ginitatis sicut clausura argentea/ in statu
mrĩmoniali/sicut clausura auricalcea/ aut
stagnea/in statu viduitatis est tanꝙ̃ clau/
sura mixta ex auro ⁊ argẽto: puer iesus fu
it de solo statu v̾ginitatis. Joseph de duo
bus. Maria ⁊ anna de tribus. Dicit euan
geliũ: ⁊ erat ⁊c̃. pater iesu ⁊ mater eius mi/
rabant̃ super illis rebus que dicebant̃ de
illo. ⁊ symeon benedixit eis ⁊ dixit Marie
matre iesu hic positus est in ruinã ⁊ resur
rectionem pluriũ in israel. ⁊ in signum cui
ꝯtradicetur/⁊ gladius tuã ipsius pertran/
sibit animã: vt reuelent̃ cogitationes mul
toꝝ cordiũ. Et aderat anna ꝓphetissa fi
lia samuelis de tribus Aser. que iam erat
annosa ⁊ vixerat cum marito suo septem
annis post virginitateꝫ suam/⁊ erat vidua
vsq̈ ad octuagesimũ quartũ annũ/ que nõ
exibat de templo seruiens deo in ieiunijs ⁊
obsecrationibꝫ diebus ⁊ noctibus/⁊ in il/
la hora superuenit ⁊ cõfitebat̃ dño. ⁊ loque/
bat̃ de eo omnibꝫ qui expectabant redem/
ptionem israel. Qui cum complessent om/
nia fm legem dei/reuersi sunt in galileam
in ciuitatẽ eoꝝ nazareth ⁊ puer ꝯfortabat̃
plenus sapientia. ⁊ gratia dei erat in illo. B
Joseph dictus fuit pater per curam ⁊ gu
bernationẽ. Et quia corpus dñe nostre a/
liqualiter suũ erat ꝑ matrimonij trãslatio
nem: vt vteretur eo fm sanctispiritus vo/
luntatem. Notate ꝙ votum dñe nostre nõ
impediuit. Nam erat factũ ab ea reseruan
do semꝑ sapientem dei ordinationeꝫ. ⁊ iõ
puer est aliqualiter ipsius Joseph. Et hic
apparet sua excellentia. Noiabatur etiam
pater in oppositione ⁊ antiquitate. Exem
plũ de ꝑlatis ⁊ senibus. Deus aũt pati vo
luit hoc matrimoniũ tam ad celanduꝫ in/
carnationis mysterium ꝙ̃ ad auferendas
omnes causas iudeoꝝ ꝯtra dñam nostraꝫ
Notate ꝙ ioseph nutriebat iesum/fouebat
ei. tenebat euꝫ/osculabat̃ eum Joseph erat
custos dñe nostre/⁊ aliqualiter caput eius
Uir caput ⁊ ꝑ hoc habuit aliquod ius au
ctoritatis paternalis in iesu christo/⁊ etiã
ad nostrã dñam. Admiratio marie nõ ꝓce
debat ex ignorãtia: sed ex ꝯsideratione sub
limiũ iudicioꝝ dei de sua humilitate ⁊ de
sua dignitate. Notate qualia mirabilia ⁊
ꝯtra eos qui volunt eã comꝑhendere/⁊ q̃/
liter plura sciri possent. Exemplũ de pul/
chra imagine ⁊ abysso quã vnus q̃deꝫ in/
spiciet/⁊ aliter dũtaxat loqui audiet. Sy/
meon benedixit dñe nostre in hoc qđ erat
ꝑsbyter legis/nec fecit crucem: sed verbis
benedixit. Notate de excellentijs sacerdo
tũ/⁊ ꝙ esse debent sicut symeon iusti pleni
timore sancto/spũsancto ⁊ sctõꝝ desideri/
oꝝ. Et ꝙ in spũ veniãt ad templũ/tunc de
us manifestabit se illis in sacramẽtis. No
ta de stulticijs festi stultoꝝ. Notate de ma
lis ꝑsbyteris. Jesus fuit signũ cui quotti/
die ꝯtradicit̃ viuendo ꝯtra legem eius. Et
notate ꝙ mali de omnibꝫ faciũt eoꝝ incõ/
modũ/nec tamen ob illud ꝑdicatores ces/
sare debent. Exemplũ hic. Et de pluuia q̃
facit crescere malas herbas sicut bonas.
Notate de tribꝫ generibus hoĩm qui audi
unt sermones malis bonis mediocribus
quẽadmodũ infirmi sunt/respectu medico
rũ aliqui peius se habent ꝙ̃ ꝑus. Alij non
egent medicis mediocres proficiũt. si vir/
tutes anime marie virginis nõ confortas/
sent cor eius ꝑ earum dilatationẽ mortua C
fuisset in passione sed faciebant eam stare.
Stabat ⁊c̃. Aliter fuit in iesu christo quia

Des. Joseph

sensualitas ꝑ miraculū remansit sine ꝯfor
tatione felicitatis ipsius aie: vt capit ibi
ꝯsecutiue nō causaliter. Hic tangit sacrm̄
ꝯfessionis. Notate ꝙ est tanq̄ȝ miraculū
de aliquib peccatis bene posse ꝯfiteri. An
na hic laudat de qua loquar in tertio pun
cto. Et postq̄ȝ inquit euāgeliū ꝑacta eēnt
oīa ꝛ est laudando ꝑseuerationē ꝛ obedi
entiā legi/ꝯtra eos q̄ dū missam audiūt im
pediunt ꝛ extra templū in ꝑticularib ora
torijs. Notate de illis q̄ celebrant eoꝝ nu
ptias extra ecclīā ꝛ de missis in locis ꝑti
cularib. Conclusiue. nos ingredi debem⁹
templū ad nos purificandos ꝑ pn̄iam/ et
nutriendū ꝑ grām iesu ꝛ redire in galileā.
hoc est in mēoriā mutabilitatis nostre: et
in nazareth/hoc est in sanctū desideriū flo
ridum sursum in celis. Nostra ꝯuersatio ī
celis est. Penitemini. In h̄ euāgelio audi
stis castitatē esse vbiqȝ/ꝛ in tribus statuū
modis. p̄cipue virginitas manifestior est.
de qua p̄ncipaliter hic dicturus sum/ d̄ vi
duitate inq̄ȝtū cū hoc statu ꝑticipat. Et d̄
inde in alio sermone dicetur de matrimo
nio/ꝛ de viduitate/inq̄ntum ipsa aliqua
liter est de vita actiua rōne filioꝝ suorum
Quō te laudabo virginitas pulcherrima
purissima ꝛ mūdissima: Digna es laudari
puriori ore q̄ȝ meū sit/digneris tn̄ vt te lau
dem ꝛ dignitates tuas recenseā/ nō oīno/
nec oēs: quia hoc fieri nō posset sed ali
quas. Et p̄cipue duodecim q̄ te valde no
biliter coronāt sicut duodecim stelle lucē
tes ꝛ clare ad exemplū ꝛ figurā illius femi
ne quā vidit sanctus Johes in Apocal.
que erat amicta sole ꝛ luna sub pedib ei⁹
D In cu⁹ capite erat corona duodecim stel
laꝝ. Et etiam anna huius euangelij in fi
gura octogintaquattuor annoꝝ q̄ faciūt
septies duodecim. Aliquid ad h̄ ꝯfert nu
merus septenari⁹ significat perfectionē ꝛ
septē dona ꝛ nūerus duodenarius signifi
cat has duodecim dignitates q̄ ꝑfecte sūt
in virginitate. Notate hic ꝙ ꝟginitas vel
castitas nō impedit vitam corꝑalem: imo
ip̄m ꝓlongat. Sanctus Johes euangeli
sta vixit nonagintanouē annis/ꝛ sanctus
anthonius centū ꝛ q̄ttuor annis. Tu vir
ginitas eleuata fuisti vt carnaliter dei m̄r
esses ꝛ adhuc paris spūalr qn̄ ꝟtus dei su
peruenit in te ꝛ facit qd̄ mūdissima ps to
tius aie que nō corrūpi pōt est imꝑgnata
deo ꝑ amabilem cognitionē ꝛ saporosum
amorē/hec ps vocat spūs: vt si densis ꝛc.
Et sic tu paris amplexaris tenes ꝛ oscula
ris puerū iesum exemplo virginis huius
īuiolate dñe nostre que eū portabat ꝛ am
plexabat ad moduȝ tenere ꝛ amicabiliter.
Et velis modo sic facere ꝛc. Caue ꝟgo ne
imꝑgneris vento suꝑbie: aut inflatōib ire
ꝛ inuidie aut marmore auaricie aut cogi
tationib adultera carnalib/que q̄dē cogi
tationes mali sunt humores. sicut solet ac
cidere: Fac te tanq̄ȝ pueꝝ cū hoc puero/ si
cut facit mater vel nutrix/ꝛ hec sapiēs stul
ticia placet ei. Si q̄s videt in mūdo ꝛc. si
cut deus factus est puer ꝑ te in hoc mūdo
Sic te fac pueꝝ ꝑ eo. Notate hic ꝯtra su
perbos clericos q̄ pulsant humile hostiuȝ
q̄ est iesus ꝓpter h̄ ꝙ caput eoꝝ intellectuū
nimis est eleuatū. facis mori aut migrare
sine dolore corporali: hoc apparuit ī dña E
nostra ꝛ in sancto Johe euāgelista ꝛ speci
aliter tu adducis bonā mortē que separat
vitaȝ spūalem a carnali vita, moriatur aīa
mea morte iustoꝝ. Preciosa ꝛc. Et per na
ribus. O bona mors ꝛc. Notate ꝙ rachel
obijt pariendo beniamin. facis animam
esse familiarem dei amicam. Etiam corpo
raliter/apparuit in sancto Johe euangeli
sta q̄ ꝓpterea dictus fuit aplūs quē dilige
bat iesus. Notate de amore sancti petri et
sancti Johis/ꝓpterea dedit ei ad custodi
am spēalem thesauꝝ suū dñam nr̄am/ꝛ io
seph q̄ erat virgo s̄m sanctū Hieronymū
ad thesephontē. Adhuc habes tu dñam
nostrā in custodia ꝛ familiaritate ꝛ famili
arius ad deū potes recurrere sicut fecit sā
ctus Johes in cena. Qui diligit corde ꝛc.
Beniamin amātissimus ꝛc. Impetras ꝙ
secreta dei magis tibi reuelent/ apparuit
in sancto Johe ꝛ sibillis. Per ꝯtrariū aūt
est de carnalitate in maliuolā aīam ꝛc. Be
ati mūdo corde ꝛc. Nota duplicem modū
cognitiōis/vnū intellectus/alterū affectio
nis. vnū siccū amarū diuitē īflatū turbatū
amare indignatōis plenū inuidie ꝛ ire sibi
placētē oīb passiōib ꝛ vicijs fuientē. Al
terū timentē pacificū saporosum humilē
amicabilem benignū/sibi displicentē/ d̄o
placentē sup oēs ꝑuersas affectiōes dñaȝ.
Nota de duplici modo stulticie. vna q̄dē
stulticia bona est. alia ꝑuersa. Scīa inflat/
charitas edificat/patens est in miraculis/
paruit in sancto Johe euāgelista/ ꝛ in cō
plurib virginibus/viris ꝛ femellis. in fer

uenti oleo male carnalitatis mansisti frigi
da. In exilio a deo ꝯsolationē habes. Et
bibendo inique cogitationis venenū non
gustas: qꝛ nō sapis per ꝯsensuz. Es in igne
F ꝛ nō ardes. Es pulcherrim⁹ flos liliꝫ nec
violaris. Es tanꝗ̄ sola aduersus oīa vi
tia: nec tñ te vincunt. Facis aīam marty
rem inq̄ntū morit̄ oībꝫ carnalibꝫ deside
riꝭs. Et stulte voluptati mūdane/qđ inter
dum difficilius est ꝗ̄ decollationem susti
nere. Unus modus nature est virginitas
in iuuētute. Tu cognata es angelis. et in
cipis vitam celestem: plusqꝫ cōmendanda
es in humana natura ꝗ̄ i angelis quo ad
meritum ſm sanctos. Cantas nouos can
tus ſm dictum sancti Johānis quos ali⁹
canere nō potest. Nec oīno incredibile est
q̄n voces sensibiles sint in paradiso. Co
ronaberis quadam corona diuina in pa
radiso vltra alios hoc est. vna glīa ꝛ diui
no gaudio accessorio in signū excellentie
status tui: sicut etiam coronati sunt do
ctores ꝛ martyres. ꝓ alia cū alia facta/ di
E cti que virgines perdant hanc coronam ꝛ
que non/ si corruptio facta est ꝑ violentiā
nō ꝑdunt eam sed augmentat̄: sicut dice
bat sancta Lucia. Si voluntas sola cor
rupta sit/ potest recuperari: sed nō si etiam
corpus corruptū sit ꝛ violatum ꝑ suū con
sensum potes ꝯsecrari in sancta ecclesia ꝛ
portare agnum aureū in signum excellen
tie ꝛ incorruptionis. Notate ꝙ aliꝫ portāt
agnū: sed nō sic ꝑ modū auctoritatis ꝛ cō
secrationis epālis: sed vel ꝑ vanitatem vl'
ꝓpter aliquā memoriā boni sui ꝓpositi vel
voti. Est signum ꝙ tu es sponsa dei. serua
igitur ei fidem ꝛ legalitatez ne in lecto tuo
iaceat alius. hoc est in cogitatione tua ne
G sinas te rogari ab alio. Non sis periculo
sa ꝛ suꝑba ex amore: ꝛ repelle īmundas co
gitationes: quēadmodū faceret regina fa
mulū suum aut despectum hoīem qui eaz
sollicitaret aut postularet de amore ꝛ tur
pitudine. Notate de illis que mox post co
gitationes de deo alias recipiūt cogitatio
nes ꝛ cū illis colloquunt̄. Tu es (ſm ꝙ di
cit sanctus Ciprianus) optima sancte ec
clesie portio ꝛ mereris fructum centesimū
cum viduitas solum mereat̄ sexagesimū/ ꝛ
matrimoniū tricesimū. Tu es regina terre
in celos ꝑ igneū currū ꝯtemplationis ele
uata. Exemplo Helie qui virgo erat: ꝛ ibi
esset plixa materia. Sed opus est vt respō

deam carnalitati mūdane vane ꝛ versatili
que ꝯtra te virginitatē loquit̄/ q̄ etiā diuisi
onē nitit̄ ponere inter tres status illos: sic̄
fingūt poete de inuidia que posuit se inter
iunonē palladem ꝛ venerem ꝑ ꝯtentiones
de pulchritudine eaꝝ. Dicit mūdana car
nalitas ꝙ si quelibꝫ esset virgo/ mūdus de
ficeret. Primo casus minime dubitandus
est. Et si eueniret mūdus deficeret: quēad
modū nescio q̄n esse desinet. Secūdo ne
cessitas alicui⁹ status nō arguit suā excel
lentiā suꝑ alios. ꝑꝫ de artificiꝭs ꝛ in corꝑe
hoīs de oculo. Tertio fieret ꝓuisio ꝑ pu
blicam ordinationē. Dicit p̄terea carnali
tas mr̄imoniū valere melius ꝟginitate ꝓ
pter bona filioꝝ ꝛ reipublice. Nec volo h̄
nec al's culpare mr̄imoniū. sed dico ꝙ ce
teris paribꝫ status virginitatis q̄ntū est d̄
se ꝛ de virginitate ꝛ ꝓ tp̄e p̄nti ꝑfectior est
Dico q̄ntū est de se. qꝛ interdū ꝑsona meli
us se saluare pōt in matrimonio aut ꝓpt̄
ꝯditionē suā aut ꝓpter aliqđ aliud gran
de bonū qđ inde ꝯtingit. Dico ꝓ tp̄e p̄nti
quia in antiqua lege aliter erat ad populū
iudeoꝝ multiplicandū: sed mō possumus
augere christianitatē ex oībꝫ hoībꝫ. No
ta dictū sancti Augustini de abraā ꝛ sācto H
Johē baptista. ꝛ dicunt ꝙ oꝑa bonaꝝ vir
ginū sunt meliora ꝛ sepius magis merito
ria. Nota ꝙ matrimoniū pueris solū cor
pus ministrat. Notate ꝙ virginitas gene
rat spūales filios inter se/ ꝛ ꝑ p̄ces. Notate
de p̄dicatione q̄ multiplicat filios dei. nō
ergo requirit̄ hic diuisio inter status: quia
etiam p̄nt esse alie virtutes nō equales: si
cut nupta sustinebit potius mortez ꝓpter
deū ꝗ̄ virgo. ꝛ sic de plurimis aliꝭs ꝯditio
nibꝫ. Propterea dixi ceteris paribꝫ qđ est
donū a deo ꝛc. Tertio dicit mūdana car
nalitas virginitatis statū esse nimis diffi
cilem ꝛ periculosuz ꝛ tanꝗ̄ impossibilē si
ue in religione siue extra religionē. Rn̄deo
ip̄m in initio esse difficilem ꝛ nisi bene gu
bernet̄/ sed postmodū est facilior ꝗ̄ matri
moniū q̄ ad castitatē ſuandā/ quo ad alias
occasiōes peccati vt sunt auaricia: ira: dis
sensiones: zelotipie ꝛ alia mala q̄ regnant
in matrimonio nisi caueat̄. Et ad hoc assi
gno quattuor causas ꝑ sanatione q̄ ꝟgini
ꝯtingit ꝛ nō nupte. Exemplū d̄ femina se
se affligente ꝓpter spūalē ꝯsolationē h̄ndā
Notate qđ dicit sctūs Aug⁹. ꝓpter vere
cūdiā q̄ ei dat in suis meditatōibꝫ auxiliū.

Propter bonã ꝯsuetudinẽ/que abscedere
facit hunc humorẽ ad locum aliũ. Notate
ꝑ hoc sicut aplús ꝯsentit qȯ melius est nu
bere ꝙ̃ vri ⁊ tribulationẽ habebũt hmõi.
Nota de manducando tẽperate. Uidua
in ꝑncipio. habere potest maiores tenta/
tiones ꝙ̃ virgo rõne experientie aliqñ per
ꝯtrariũ ꝓpter curiositatem desiderãdi res
nõ cognitas. Notate ꝙ medici iurant nõ
se ꝯsulturos fornicatioꝝ. Notate d̄ Amon
q̇ postea odio habuit Thamor. Et de illa
q̃ ꝑmisit se violari ⁊ deĩde penituit. Nota
I ꝙ ĩpedit̃ stat⁹ ꝑfectionis aut ob timorẽ ne
melius valeat/aut ꝓpter timorẽ fragilitatꝪ
aut ad ꝓbandum ꝯstantiaꝫ/aut ꝓpter ma/
lam societatem ⁊c̄. Concludo ꝙ parentes
vel aliȷ̃ peccarent q̇ impedirent statũ virgi
nitatis ꝑ maliciã. Justa de causa põt quis
ꝯsulere amico suo vel amice sue vt eligat
melius ꝓ salute sua: qꝛ diuersi hoĩes saluã
tur in diuersis statibꝫ ⁊ ꝑ hoc sciri põt qñ
est peccatũ impedire ab ingressu religiõis
vel a te.itione status ꝑfectionis sicut impe
dire studiũ theologicũ vel assumere p̄latu
ram/⁊ qñ nõ. Dicit deinde finaliter cõtra
has res/carnalitas in imundicia esse ꝯtra
dictionẽ statũ virginitatis esse faciliorẽ et
cum hoc perfectiorem: quia virtus est cir
ca difficile. Distinguitr aũt difficultas ꝓ/
uenit ex opere in se qȯ est grauius aut ob
naturalem fragilitatẽ ꝑsone ⁊ sue cõplexio
nis/aut ꝓpter malã societatem/aut ꝓpter
iniquã inclinationẽ siue ꝯsuetudinis. Pri
ma ⁊ secũda difficultas faciũt ad meritũ
ceteris paribꝫ. Tertia nõ qñ potest ⁊ debet
excusari/nec etiam quarta. Ad bene ſuan/
dam virginitatẽ aut viduitatẽ/inqñtum
habet statũ silem virginitati/ad vacandũ
deo. Euãgeliũ hodiernũ nos docet/ꝙ vir
go habere debet. Exemplo anne que fuit
de tribꝫ statibꝫ. Primo nutricẽ quaꝫ noĩo
sobriã disciplinã. ieiuniȷ̃s ⁊ obsecratiõibꝫ.
Nunciã quã voco orõnẽ. Unam ancillaꝫ
ꝓ camera sua secreta/quã dico solicitudĩeꝫ
in tẽplo. Sobria disciplina vel penitẽtia/
liberat aĩam ⁊ corpus ab oĩbꝫ malis oc/
casionibꝫ inqñtũ fieri põt. Cor ab euaga/
tione cogitationis oculum a vano aut cu
rioso aut luxurioso aspectu/linguam a ni/
mia loquela ⁊ blanda impudenti adulato
ria vel ficta vel lasciua/nisi fortassis ĩ con
fessione. Et in necessitate se laudandi vel
culpandi. Notate duo exẽpla de illis que

se culpabãt ⁊ deinde irascebant̃ qñ dictis K
ei⁹ alii ꝯsentiebant. Aures ne audiat noua
hincinde. Gultũ ne nimis comedat preci
pue sit ⁊ estas nimis calefactiuas. Man⁹
de impudicis tactibꝫ sine necessitate vł ob
malã voluptatẽ pedes ne eant inordinate
vel nimis cito vel nimis tarde. Corpus a
vestimentis nimis indecentibꝫ aut nimis
breuibꝫ. Nec affectate sordes ⁊c̄. Breuiter
sobria disciplina format ⁊ cõponit taliter
corpus qȯ est imago forma ⁊ exemplar v̇
ginitatis q̃ ad intra habitat/⁊ vt vnusq̇sq̧
q̇ eam viderit dicat. Ecce ꝑsonã dei. Et si
interroget aliquis vbi possit h̄ melius ſua
ri ⁊ ꝑfectius: Rñdeo in religione: si bñ ser
uata sit: ⁊ cũ bona societate. alioqñ totum
est frustra. Qȯ melius est in seculo seruare
virginitatẽ. vel cũ voto vel sine voto. Di/
co ꝙ cũ voto/mõ discrete factuꝫ sit. Nota
de illo q̇ dedit pira ⁊ piros. Notate ꝙ ſui
tus religionis est libertas. vt hdes ⁊c̄. An
oporteat facere duo alia vota paupꝑtatis
⁊ obedientie: Dico ꝙ nõ. imo est periculũ
nisi sit in manu alicuius p̄lati/⁊ ꝑ bonam
circũstantiã platusq̧ ordinet de loco eius
q̇ votum emisit de societate sua/⁊ de victu
eius. Potest ne facere virgo votũ illud cõ
tra parentũ eius voluntatẽ: Dico ꝙ sic. si
sit in etate/apta matrimonio. Nuncia est
oratio/ipsa est q̃ fert ⁊ refert noua ab ami/
co ad amicũ qȯ significat statum amboꝝ.
Notate quõ ⁊ de periculis. Notate qualr̃
orõ fit supbа de sua pulchritudine vel hũi
litate. Nota de modis petendi. Quõ põt
virgo semꝑ orare nocte ⁊ die: sicut dicit te
xtus: Dico ꝙ intelligendũ est in ꝓsperita/
te ⁊ aduersitate. Uel illa ꝯdictio intelligit̃
moraliter/qñ scꝫ nõ est rupta ꝑ peccatum
mortale. Qȯ meli⁹ est aut ipsam orare aut
laborare: Dico vtrũq̧ esse necessariũ/⁊ in
ꝑncipio magis operandũ est ad tollendas L
ociosas ⁊ vagas cogitatões: Quid faciet
de lucro suo: Dico ꝙ se nutriet. Lucrũ fe/
mine/ꝑuũ est/etiam viuere debet ipsa ⁊ cõ
tentari pauco ⁊ de residuo dabit ꝓpt̃ deũ
si ẽ extra religionẽ/⁊ ꝑ manũ alteri⁹ aut se/
crete/ad euitandã supbiam ⁊ adulationeꝫ/
stultãq̧ reputationẽ. Notate ꝙ vitare de/
bet capere ⁊ dare plus ꝙ̃ possit sub titulo
elemosyne aut benefaciẽdi alteri. Elemo/
syne ei⁹ potius esse debent spũaliter ꝙ̃ cor
poraliter. Notate de illo q̇ precicit rosas ad
laminas. Ancilla est solitudo fugere mõm

qntū pōt p discretionē ⁊ bonū ꝯsiliū exp-
torꝫ. Nam aliter incidere posset frenesim
vel in peius. Fugere societatē dissolutam
⁊ generaliter oēs recreationes que ten-
dūt ad carnalitatē sicut choreas. Nec sit
nimiū cū iuuenibꝫ hoībꝫ pueris vel alijs.
ipsa dimittere debet pueroꝝ voluptatē nu
ptias: statim temptaret etiam velle habere
pueros vl' de peiori: vt faciunt magne ille
dñe que ipsos deosculantur. Vellem pueri
spuerent eas in faciē/aut eas morderent
vsqꝫ ad sanguinis effusionē. Et adhuc pe
ius est si sit nude. Nec sufficit dicere nul-
lam adesse malam cogitationē: hoc bonū
esse nō potest. Sciat virgo finē esse dūta-
xat placere deo/sicut nupta tendit vt place
at sponso suo. Siluestres aues pulchrio-
res hñt pennas. hoc tñ nō sit in ꝯtēptū se
culariū. ipsa dicere debet in secreto suo q
deus sit ei sponsus ⁊ ad recreationē vt sit
sancta ⁊c. Aliqui mūdani mirantur qd face
re possit psona in solitudine: psertim si ni-
hil sciat legere vel scribere. O cui suum est
habere ⁊c. Dicit sctūs Aug⁹. multos esse
saluatos p hoc q legerūt in libro triū vir-
tutū theologicaꝝ. Saluati inquā sunt p
solam fidem spem ⁊ charitatē. Notate de
marso remēsi q in vigintiquattuor horis
dūtaxat quattuor horis dormit/⁊ adhuc
nimis breue ei tps est ad meditādū/ absqꝫ
dicendo horas suas. nūqꝫ minus solus sū
⁊c. Et ala tibi te duc. Ipsa facit processio
nem suā p vniuersum mūdū/p totū celum
⁊ totū infernū. Affectio deuota ipāꝫ ducit
Hi qui deuotionē nō hñt languēt malo i
uidie. Etiam inter laborandū vel cantan-
dū in eccl'ia. Notate inclusionē esse picu-
losissimā: q: si fuerit extra bonā vrbem nō
reppent ꝯsiliū/⁊ nimis decipitur p illusiōes
⁊ supbiā aut frenesim. Si ē in bona vrbe
nimis visitatur rōne illius singularitatis. O
virginitas sancta ⁊ pulcher flos eccl'ie san-
cte. O apis que deuotiōis mel pducis. O
flos lilij albissimi ⁊ pulcher satis laudari
nō potes ob dignitatē tuā/nec sufficiēter
hortari aut ꝯsuli pter fragilitatē vasis in
quo eā habemus thesauꝝ ⁊c. Et reuera ni
si deus speciali grā ipsam ꝓuauerit nihil ē
qd eā ꝯseruare sufficiat. sed ipe eā custodit
in illis q bono corde integro ei⁹ iplorant
auxiliū faciēdo qd in eis est/⁊ singulariter
semp p humilē pniam pter defectus coꝝ
⁊ pericula ⁊ p alijs. Si ipsa hūilis non est

oīa supuacanea sunt ipsa pdita est. Ipsa
fatua virgo est que intra se nō habꝫ deuo
tionis oleum: nec existimare debet se mi-
nus obligari deo qui eā pseruauit qꝫ alia.
Scire debet amissam virginitatē nūqꝫ re
dire. Cogitare debet exempla sanctaꝝ vir-
ginū pteritaꝝ que potius pmiserūt se occi
di qꝫ pderent eaꝝ virginitatē. Agnes Ce
cilia agata ⁊ alie. Et notate si se occiderēt
potius qꝫ viri oppressionē sustinerent. Di
co q nō/nisi per reuelatiōem. Nota de ex-
emplis sancti Hieronymi ⁊ sancti Augu
stini ac sancti Ambrosij. Et finaliter habe
at semp oculum ad finem ⁊ pmiū cum fue
rit hñ ⁊ fortunatissime despōsata in rega-
li palacio celi in quo nuptie durabūt eter-
naliter sine tristicia vel deplore.

Alius sermo eodem die ad idem
Penitemini ⁊c.

Ene adrē no- b stram ⁊ ppositū recitatū est no-
bis sanctū hodiernū euangeliū
ad psequendā materiā meā dudū inceptā
que ē Culpare vicia oīa in generali: speci-
aliter vicia carnalia: gulam ⁊ luxuriam: ⁊
cōmendare virtutes ꝯtrarias: ad quas pe
nitentia viā facit ⁊ introitū p eiectionem
peccati: pueri scꝫ hospitis q dudū domū
nostrā inhabitabat. Et qm̄ dixi in qttuor
sermonibꝫ aduentus ꝯtra gulam ⁊ luxuriā
Hodie se offert ⁊ psentat materia: vt loqr
de sobrietate ⁊ castitate/quibꝫ virtutibꝫ sin
gulariter amate fuerūt psone quaꝝ memi
nit nostrū euangeliū qd dicit in hunc mo
dū. flectendo oculos ꝯsiderationis me sup
hūc textū attrahendū cū ad moralitatē et
nostrā instructionē inuenio in hac pulchra
pcessiōe ad minus qnqꝫ fuisse psonas Jo
seph mariā puerū iesum symeonē ⁊ annā.
Et considero q fm tres nobiles stat⁹ qui
sunt in sancta ecclesia: ⁊ qui erāt illic. Ca-
stitas inimica luxurie cū bona sua seruatri
ce. sobrietate q ꝯtraria ē gule/recepit tres
pulchras habitationes: tres placētes do
mos vel hospitia. ⁊ fm h tria sumit noīa.
Primū hospitiū in virginitate. Secūdū
in matrimonio. Et tertium in viduitate.
Nam interdum dicitur castitas virginalis:
interdū castitas mrīmonialis. interdū ca-
stitas vidualis. Castitas virginalis est inte
gritas corporis ⁊ cogitationis seu mentis

nūq̄ ꝯsentiendi ad experiendū vel ꝓban/
dum illa; delectationē carnalē que ſequit̄
tactū mēbroꝝ ad generationē ordinatoꝝ.
Caſtitas mr̄imonialis. Eſt abſtinentia q̄/
O dā ab ope carnali niſi inq̄ntū termini ma/
trimonij ⁊ honeſtatis ipm̄ patiunt̄ aut re
quirūt. Caſtitas viduitatꝭ in generali. Eſt
ꝯtinentiā que ſuat̄ in corde ⁊ corpe poſtq̄
pſona fuit in matrimonio vel carnalē exp/
ta eſt delectationē. Et ſi illa experientia fu
it in matrimonio noīatur ꝓprie caſtitas vi
duitatis que modo eſt extra matrimoniū.
Si tamen aliter aduenerit p peccatū non
habet nomen ꝓpriū. ideo ꝓprie noīatur il
lo noīe caſtitas viduitatis. Et inuenio ſā/
ctam annā (de qua loquit̄ euāgeliū noſtr̄)
fuiſſe de illis tribus ſtatibꝫ: ⁊ adheſit illis
tribus modis caſtitatis q̄ ſunt veluti tres
ſue filie pulchre ⁊ placentes. Nā ante ma/
trimoniū ſeruabat virginitatem. Deinde
fuit ſeptē annis in mr̄imonio: ⁊ poſt mor/
tem ſponſi ſui vidua permanſit deo ſeruiē
do. Dñā noſtra etiam licet nunq̄ amiſerit
virginitatē ſuam/nec vnq̄ experientiā ha
buerit illius fede delectationis. nec in ma
trimonio nec extra. poſſum tamen dicere
(mō recte me intelligatis ⁊ ſane) ipam ha
buiſſe has tres filias vel ſpecies caſtitatꝭ.
que re ipſa nō erant in ea niſi vna ſcꝫ caſti/
tas virginalis. ſed ſm̄ diuerſos ſtatus di/
uerſa ſortitur noīa. Non em̄ oportet ad h̄
ꝙ caſtitas aliqua dicatur matrimonialis
opus matrimonij ſecutū fuiſſe. ſed ꝙ pec
catū ꝯtrariū nō affuerit. Et hic ē queſtio
ꝯtra ſtultū ꝓbrum quō matrimoniū Jo/
ſeph ⁊ dñe noſtre fuit verū/ cum dña nr̄a
obligata fuit per votum nūq̄ cognoſcere
virū nec p copulaꝫ matrimonij/nec aliter.
Et Joſeph ſponſus ſuus erat virgo. vt dt̄
ſanctus Hieronymus ꝯtra ſtultū obpro
briū quorūdam hereticoꝝ in ep̄la ad the/
P rephontem. Reſpondeo ꝙ in oībꝫ votis
ſemp retinet̄ dei ordinatio ſiue dicat̄ ſiue
nō. Et quia ordinatio dei fuit ꝙ dña nr̄a
nuberet. ⁊ de hoc facta fuit reuelatio dñe
noſtre: ipſa potuit ⁊ debuit ꝯſentire. Et ſi
queras vlterius p curioſitatem ſi Joſeph
poſtulaſſet ſocietatem dñe noſtre an con/
ſenſiſſet: Dico ꝙ nō/niſi ſpecialē huiꝰ re/
uelationeꝫ: queadmodū habuerat de ſuo
mr̄imonio. Dña nr̄a poſt mortem Joſeph
ſponſi ſui habuit caſtitatem vidualē: ad in
tellectū modo dictum. Ideo cōcludo Jo

ſeph fuiſſe mortuū ante mariā: q2 cōmen/
data fuit ſancto Johāni euāgeliſte in cru
ce. Benedictus puer ieſus erat ꝟgo: quia
nūq̄ in mr̄imonio fuit: nec vllum habuit
ꝑter virginitatis ſtatū: q̄uis approbaue/
rit alios ſtatus: eo ꝙ ab oībꝫ teſtimoniū ha
bere voluit ⁊ laudē: ſicut in hodierno ap/
paret euāgelio. Deuote pſone cum cogita
rē pridie ad hanc materiā: ſenſi intra ſecre
tum cordis mei moueri diſputationē q̄n/
dam. que nam caſtitas magis eſſet cōmen
danda: an virginalis aut matrimonialis
aut viduitatis. Sed ante oīa ſuppono
quālibet haꝝ filiaꝝ bonā eſſe ⁊ laudandā.
Scio nāq̄ aliquos hereticos virginita/
tis ſtatū ꝯdēnare voluiſſe. alios ſtatū ma
trimonij. Alij ꝑuipendebant oēm caſtita
tem. imo luxuriam laudabant ⁊ dicebant
viuendum eſſe ſm̄ luxuriam: ſm̄ ꝙ romā/
cius de roſa introducit dicere geniū q̄ di/
citur deus nature. Et deinde pſona acto/
ris in fine adhuc dicit turpius illud idem
Et poſt hanc ſuppoſitionē poſui illam ꝓ/
Q poſitionē ꝙ ꝟginitas p hoc tempe eſt ma
gis laudanda q̄ntū eſt de ſe. deinde vidui/
tas ⁊ demū matrimoniū. Alia ꝯcluſio ē ꝙ
quelibet iſtaꝝ caſtitatum debet laudare ⁊
honorare alteram ſine ſupbia. Alique em̄
perſone melius ſe ſaluant in matrimonio
q̄ alie alioꝝ duoꝝ ſtatuū. Vultis ne ape/
riā vobis modicū rōnes quas facere ſole/
bant heretici ⁊ adhuc ſūt aliqui ꝯtra hos
tres ſtatus/ ⁊ ꝯ eā quā poſui ſuppoſitionē
Credo vos beneuelle ⁊ faciam intelligi/
bilius quo potero ⁊ valde breuiter vnam
rōnē ꝯtra vnūquēq̄ ſtatū. Quid ꝓdeſt vir
ginitas dicebant aliqui: cū mūdus defice
ret ſi vnuſq̄ſq̄ virgo eſſet. Reſpondeo/nō
timendū eſſe vnūquēq̄ ſe tenere in ſtatu ꝟ
ginitatis. Et ſi caſus deo volente ꝯtinge/
ret: tunc vere eſſet finis mūdi. q̄n̄q̄ em̄ fini
etur mūdus. Vlterius dico nō oportere
ſi matrimoniū neceſſariū ſit. virginitatem
maledictam eſſe aut culpandaꝫ. Quid eſt
magis neceſſariū q̄ ſunt aliq̄ artificia: vt
opiliones aut ſartores aut fabri lignarij. ſi
tn̄ pſona eligit ſe eſſe clericū aut ciuem. nō
dicendū eſt ipam male agere. vel ipam nō
facere melius. Sic ē in ꝓpoſito nr̄o. Ter/
tio dico ꝙ p tpe gr̄e ⁊ p hac lege ad quam
pn̄t adduci oēs alij populi p baptiſmū/ma
trimoniū nō eſt tā neceſſariū ſicut in ꝑnci
pio mūdi aut i antiq̄ lege q̄ dūtaxat iudeos

cōplectebaſ. Contra mrīmoniū arguebāt specialr heretici: ⁊ pſertim manichei dicē tes generationē fieri nō posse sine peccato mortali ⁊ sine dānatione: cū sit infans incurrat pctm̄ originale. Rn̄deo q fides et fidelitas sacramēti mrīmonij excusat opꝰ illud a peccato tā ppter finē bn̄di sobolē q fuiat deo qz p h q teneant sibi fidē ⁊ legalitatē durante vita coꝝ ad inuicē. Et si dicas oēs mrīmonij ꝯtrahentes nō hñt illam intētionē. Dico eos debere eā hr̄e. Et ob hāc cāz inter alias cās ꝯtingit vt inter ꝯiunctos mrīmonio tante sint miserie calamitates ⁊ varij casus mali. qꝛ pncipiū ⁊ intentio puersa fuit ⁊ corrupta. Quid mirū si peius mediū vt amarissimus exitus sequaſ semp de peiori in peius. Nota exēplū de Thobia ⁊ Sara. Cōtra viduitatē ⁊ generaliter ꝯ oēm castitatē extra mrīmoniū arguūt aliq: qꝛ videſ eis naturā velle ⁊ ꝯsentire ad societatē viri ac mulieris: ⁊ h deus pcipit. Etiā aliter credendū nō ē castitatē fuari: quicqd dicāt aliq nō maritati se esse castos sed sunt peiores ⁊ peius faciūt vt dicūt illi. Quid dicā hic deuoti homines? Negabo ne naturā ⁊ deū ꝯcedere societatē viri ⁊ mulieris? Certe nūqz inficias ibo. Dico q in oībꝫ rebꝫ ꝯcessis: necesse est hr̄e modū ⁊ ordinē: alioqn stultus fiet abusus. Exēpla sunt innūera in corpe nostro ⁊ alibi de manibꝫ de pedibꝫ ⁊ ceteris Sic etiā optet ꝯiūctionē viri ⁊ mulieris fieri p mrīmoniū ppter rōnes alias dictas Quo ad h q adijciūt caste viuēdi impotētiā: mentiunſ: ⁊ dicūt iniurias sanctis qui bos status tenuerūt in statu clericali ⁊ extra mrīmoniū eque bene sancte ⁊ integre. Et ꝯtra hūc errorē al's suz argumentatus in postremo ſmone. Dicamus mō in quo ⁊ qre ꝟginitas excedit duos alios status. Dixi in ꝯclusione virginitatē ⁊c̄. Notate q pono p tpe pn̄ti: qꝛ in antiq lege erat aliter queadmodū dicit sctūs Augꝰ. q tantū laudādū fuit abrae mrīmoniū sicut sancti Johis baptiste castitas. Et intelligiſ q vnusqsqz status erat bonus ⁊ pmissus: ⁊ nō q ille sit oīno in pfectione. Adiūxi qntū est de se ppter aliqs pticulares casus qui faciūt statū matrimonij esse meliorē sibi: qꝛ etiā aptior est ad vitam actiuā.

Dn̄ica infra octauas ephie ſmo ad idē docēs modū viuēdi ꝯiugatoꝝ. Penitemi.

S

Penitemi. qꝛ penitentia mrīmoniū fuat ⁊ bōa nō est bō q ꝯpbendere possit dignitatē q est de qlibet aīa q pōt esse mr̄ pueri iesu p legitimū mrīmoniū dei ⁊ ipsius ſm q ipē dicit in euangelio: q q adimplet pcepta sua est mr̄ sua q fecerit ⁊c̄. Mafr ic Et crescit semp magis: magisqz ſm q plꝰ pficit aīa. Interdū est in aliquibꝫ etatē vnius diei: in die natiuitatis: in alijs octo dierū in circūcisione: in alijs vnius mensis in purificatiōe: in alijs duodecim ānoꝝ ſm q habemus in historia hodierni euāgelij iesum natū fuisse annos duodecim cū remansit in hierusalem in tēplo. Sistamus hic ⁊ interrogamꝰ dn̄am nr̄am vbi sit puer suus. dixi enī alias q semp inueniret cuz ipsa. O dulcissima dn̄a qd̄ est os potēs exprimere aut cor ꝯcipe dolorē tuū: angustiaz tuā ⁊ laborē tuū cū pcepisti pueꝝ iesuz dulcem filium cordis tui alijs pulchriorem. (speciosus enī forma) tecū nō esse in regressu a hierl'm in nazareth. tunc certe recte verificari incepit pphetia symeonis q doloris gladius tuā ptransiret aiam. Tu symeonis bene verba ponderasti: cū pcepisti ioseph q solus domū redibat sine puero iesu Heu dicebas. heu ioseph vbi ipse ē: vbi ē dulcis puer iesus? Alia ex pte sic te interrogabat ioseph. Qui maternū cor habet meditec hūc dolorē. verba enī me deficiūt ad eū describendū aut exp̄mendū. Tunc haud mora eū inuestigare cepisti: ⁊ durauit dolorosa ⁊ angusta hec inestigatio tribus diebꝫ integris. sicut dicemus postea. Et nos deuoti hoīes: qd faciemus si pdiderimus pueꝝ iesum. Quō pdiderimus? p pctm̄: vel p irā: ita q declinauit a nobis declinatiōe dura sine valedictiōe. Non declines in ira a fuo tuo: aut ppter aliqd mysteriū: ſm q in h ostendiſ euāgelio. Aliqū T enī pdiſ ⁊ declinat p amorē ad magis inflāmandū desideriū. vel ad tenendū in pfūdiori humilitate: ⁊ ad qrendū eū ardentiꝰ sicut mr̄ filio facit ⁊c̄. Faciemus sicut tu pulchra ⁊ dulcissima dn̄a. Eū qramus in ploratu ⁊ gemitibꝫ excurrendo pedibꝫ affectionū nr̄aꝝ p tres dies. vīz p ꝯtritionem ꝯfessionē ⁊ satisfactiōz. Figura de Helia. spūs qdē ꝯfringēs petras ⁊ scandēs montes in cōmotione in igne in vento sereno ⁊ dulci. Est pn̄ia q ꝯtinet has tres dietās:

Ideo moneo vos mō ꝛ dico Penitemini
ad qḋ faciēdū nos iuuare velis in mēoriā
huius desiderij: o ꝟgo maria qḋ habuisti
inueniendi ip̄m que tunc auxiliū hr̄e vole
bas qḋ te doceret inuenire iesum. Fac no
bis qḋ volebas tibi fieri in tua necessitate
Ostende nobis pueꝝ iesum: ꝛ nos iuua p
intercessionē tuā ꝛ mediū vt ip̄m inuenia/
mus. Et reuera om̄ino parata es ad h̄ fa/
ciendū nisi in nobis steterit in nr̄a ꝑuersa
iniq̇tate aut accidiosa negligentia. Pn̄ia
ip̄m inueīt. Et in reuerentiā ꝛ recognitio
nē illius te salutabimꝰ ꝛc̄. Uniuersum euā
geliū ꝛ p̄cipue hodiernū: sublimibꝫ refer/
tū est mysterijs: que cōprehendi nō pn̄t. iō
ipsa scire om̄ia neq̇mus: nec dicere sat fue
rit nobis aliqua enarrare. Et q̇ ad p̄sens
ꝓpositū meū. Considero in p̄senti h̄ euan/
gelio pulchrā ꝯiunctionē matrimonij ꝛ p̄
ciosaꝫ cohabitationē q̄ erat marie ioseph
ꝛ pueri iesu. Et videt̄ mihi magnopē mr̄i/
moniū hic laudatū esse ꝛ instructū. Lau/
datū inquā in q̄ntū dn̄s noster iesus noluit
nasci nisi ī mr̄imonio ꝛ subijci. Instructū
in tribꝫ ꝯditionibꝫ q̄s hr̄e debent sponsi et
sponse. Debent fidē deo fidem sibyp̄sis. fi
dem ꝓgeniei ipsoꝝ: obedientiā religiosam
fidelitatē amarosam: disciplinā ratiosam.
ꝛ tres custodes. videtis mariā ꝛ ioseph re
ligiosos fuisse ad deū. amarosos ad se. dili
V gētes ad pueꝝ ipoꝝ. Tria bona mr̄imonij
Sacramentū p̄mū. fides secūdū. ꝓles ter
tiū. Sic dicit euāgeliū Cū factus esset ie
sus annoꝝ duodeci ꝛ maria ꝛ ioseph ascē
derent in hierl'm f̄m ꝯsuetudinē diei festi:
ꝛ cōpleti essent dies vt rediret vnusquisq̄
in domū suā Puer iesus remāsit in hierlm
ꝛ nō cognouerūt h̄ parentes eiꝰ. credebāt
ip̄m esse in societate: ꝛ venerūt iter diei vni
us: ꝛ querebant eū inter cognatos eoꝝ et
cognatas. Et cū nō inuenirent eū reuersi
sunt in hierl'm q̄rentes eū. Et factū ē post
tres dies. inuenerūt eū in tēplo sedentē in
medio doctoꝝ audientē ꝛ interrogantem
eos. ꝛ om̄es q̇ audiebant eū stupebant sup
prudentia ꝛ responsis eiꝰ. Et videntes eū
mirati sunt. Et mater sua dixit ei. Fili q̄re
sic fecisti nobis: Ecce pater tuꝰ ꝛ ego do/
lentes q̄rebamus te. Et dixit eis. Cur me
querebatis: Nōne sciebatis q̄ in his que
patris mei sunt opt̄et me esse. ꝛ nō intelle/
xerūt f̄monē quē dixit eis ꝛ descendit cum
eis: venitq̄ in nazareth ꝛ erat subditus eis

ꝛ mater eiꝰ ꝯseruabat oīa ꝟba hec in cor/
de suo. Iesus autē ꝓficiebat sapīa etate ꝛ
grā corā deo ꝛ hoībꝫ. sicut incepi dicere. h̄
cōmendat̄ mr̄imoniū ꝛ instruit̄. Nōne ad
modū cōmendandū est matrimoniū: cum
deus voluerit matrē suā in mr̄imonio esse
Secūdo cū voluerit nasci in mr̄imonio:
est palliū sub quo occultauit se iesus xp̄s: ꝛ
voluit subijci mr̄imonio. Tertio cū in ter
restri paradiso ordinauit p̄mū sacr̄m mr̄i/
moniū. Primū miraculū in formatōe eue
ꝛ aliud in nuptijs. Quarto cū ꝟginitas q̄
tantopē est laudanda: sicut in postremo di
xi f̄mone ꝓcedit ꝛ nascit̄ ex matrimonio.
Quinto cū amicicia generat̄ ꝛ ꝯseruat̄ p
totā ꝓgeniē vel in tota aliqua patria: inter
dū p mr̄imoniū. Sexto cū deus voluerit
interesse nuptijs ꝛ p̄mo suo miraculo mr̄i
moniū honorare. Aquā in vinū mutādo.
Septimo cū carnalis delectatio q̄ vicio/ X
sa esset ꝛ mortalis excusata sit p mr̄imoniū
Octauo cū p̄ciosissimus fructus q̇ sit quo
ad corpus est pulchra ꝓles que venit ꝛ na
scit̄ de mr̄imonio. Et hn̄t parentes filios q̇
orent ꝓ eis. Nono cū oīa mala q̄ ꝯtingūt
p pct̄m carnale extra mr̄imoniū (vt sterili
tas ꝛ maledictio) euitent̄ p mr̄imoniū. De
cimo cū vnū septē sacroꝝ sit mr̄imonium
qḋ nō minus est in puritate ꝟuandū ꝛ mū
dū q̄z aq̄ baptismatis q̄ baptisat̄. Sacr̄m
hoc magnū est dicit paulus ꝛc̄. Undecio.
cū sola benedictio eue añ corpus dn̄i nr̄i
est facta in mr̄imonio. Noluit benedictio
nē ꝛc̄. Duodecimo q̄ deus voluit tp̄e dilu
uij dūtaxat saluare illos ꝛ illas qui erāt in
mr̄imonio. Hic sunt duodecim excellētie
mr̄imonij coronantes q̄ in figura notant̄
p duodecim annos: q̇s natus erat iesus
xp̄s: cū dicit euāgeliū ip̄m fuisse subditū
matrimonio. Et erat subditus illis. An p̄
sumptio q̄ p violentiā suaꝫ desiderare vult
h̄ matrimonij palliū. contra matrimoniū
dicit om̄ia mala ei inesse. R̄n̄sio nihil ē tā
bonū q̇n hoīes abutant̄ eo. Ideo necesse
est docere. exemplo matrimonij Ioseph ꝛ
dn̄e nr̄e: q̄le ip̄m esse debeat. ¶ Matrimo
nio ꝯiūcti supdictos tres hr̄e dn̄t custodes
Primo hr̄e debent fidē ad deū. h̄ est q̄ sint
religiosi ad deū. Videtis de Ioseph ꝛ dn̄a
nr̄a: que ibant singulis annis in hierl'm in
pascate f̄m legem. Tres solēnitates p̄nci
pales erant pasca penthecostes ꝛ festū ta/
bernacloꝝ. de duobꝫ dispensabat̄: necob/

ligabant mulieres ire nisi p deuotionē. si-
cut fecit dña nr̃a: nec Joseph impediuit
r hoc. In signū q maritus nō debet impe-
dire vxorē. Jtem a benefaciendo discretiōe
fulta. Item reperio mulieres m̃ltos se nō
matrimonialr̃ ꝯiungi in deo ꝛ ſm deū in pn
cipio. Ideo mediū malum est ꝛ finis inter
dum peioꝛ. Auaricia maritat aliquas pso
nas: q solū desponsant pecuniā: ꝛ est inter
dū violentia. Auaricia est spinosa. Notate
ꝺ iuuenibꝫ feminis q̃ accipiūt senes viros
aut e diuerso iuuenes viri vetulas accipiūt
ꝛ ex hoc ꝯungit zelotipie malum. Deinde
notate bonū esse q maritati habeāt aliq̃d
ad matrimonij onera portanda. Notate ꝺ
paupibꝫ q̃ se maritant. Paupertas est mole-
sta. Martia filia Catbonis ꝛc̃. Supbia
desponsat aliquas psonas apparētes bur
gensem statū: ꝛ de burgensi nobilitatem.
Supbia est rixosa ꝛ dedignās omīa q̃ p-
turbās. Notate q natura se sociat suo simili.
Notate hos q̃ ꝯtemnūt se desponsare ec-
clesie ꝛ dñe nostre. luxuria violat matrimo-
niū. similiter alie delectationis luxuriose sta-
tim trāseūt ꝛ rixa pmanet. Notate de illis
filiabꝫ q̃ in matrimonio amicos ꝛ eaꝝ amato
res: q̃ pus eas dñas vocabant: mō ipsas
ꝯtemnūt. Notate de thobia ꝛ Sara. Pri
ma nocte ꝛ secunda in oꝛonē. Desponsare
nimis iuuenes. nimis cito surgere ad ne-
gocia domus expediēda est in dura fuitu
te dñium. Primū ḡ ꝛ pncipale fundamen
tū debet esse religiosa intentio ad deū: ꝛ re
siduū bene succedit. Notate de Zacharia
ꝛ Elizabeth ibant in omībꝫ iustificationi
bus ꝛc̃. Notate de pentibꝫ sancti Nicolai
Notate de deuotis mulieribꝫ. magna bōa
acciderunt mundo vt rex clodoneus fuit
ꝯuersus p vxorē suā: ꝛ ꝯsequēter totū fran
cie regnū. Per ꝯtrariū est de puersa muli
ere. apparuit tēpe sancti Ambrosij. Et de
eua que erat facta in auxilium ade ipm fe
fellit ꝛc̃. Filij achab sexaginta. Debet ne
persona maritata sustinere aliam si sit here
tica: Dico q nō: si ipsa hoc sciat: ꝛ q ipsaꝫ
seducere velit in errorem suum. Et hoc p
bare possit. Aliud est quādo duo infideles
z psone maritate sunt quaꝝ vna ꝯuersa est
Alia nō vult ꝯuerti: ꝛ tñ ipam nō impedit
tūc cohabitare dꝫ secum: nō aūt aliter. De
bet ne vxoꝛ obedire marito in quacūq re
que sit contra deum: Dico q nō: vsq ad
mortem vt si peteret de inhonestate vel co

gitaret ad vsuram. Et remediū est: pmo p
secretam monitionē. deinde dicendo con-
fessori suo ad habendum consilium eius ꝛ
faciendo postea scd̃m bonum eius con-
lium. Notate de viris qui patiunt vt deo-
sculent eoꝝ vxores. Notate de pncipe qui
monstrauit vxorem suaꝫ nudam que post-
modū eam interimit. Notate de his q̃ ven
dunt vxores eoꝝ. Notate in quo consistat
honestas matrimonij: in copula carnali ſm
q natura ordinat ad plem habendaꝫ. No
tate etiam de maritis qui se damnūt per
hoc q obediūt ditando vel parando vxo
res eorum. Potest ne vxoꝛ facere votum
castitatis vel adire ecclesiam aut facere ab
stinentiam: vt vestire hirsutā camisam sine
consensu mariti sui: Dico vxorem vouere
posse se nunq̃ copulaꝫ sui mariti petiturā
q̃uis nō sit res secura: sed nō potest voue-
re qui sit obligata marito suo postulanti
corpus suum. Pariformiter dico de mari
to: ꝛ adhuc amplꝰ. Notate ꝺ loco pcedē-
ti ꝛ intelligitur hoc post carnalē copulam
vel post duos menses trāsactos. ante hoc
eñi tempus persona maritata intrare pos-
set religionem. Quo ad abstinentias: vel
ipse notabiliter grauant feminā: faciūtq
eam debilem: turpem: ꝛ marito displicen-
tem. Et tunc maritus potest prohibere: ꝛ
ipsa debet abstinere nisi fortassis p ꝯsiliuꝫ
inueniret aīam suam valde inde peiorari
si nō faceret tales abstinentias. Uel absti-
nentie sunt faciles ꝛ sine magna singulari
tate: ꝛ tunc fieri possunt. Quo ad hoc qꝺ
est adire ecclesiam. Dico q dñicis ꝛ festis
diebus pceptis: maritus nō potest rōnabi
liter inhibere vxori sue q̃n adeat ecclesiam
ꝛ integram audiat missam. Alijs diebus
potest inhibere ſm necessitatē coꝝ que do
mi fieri debēt. Una persona matrimonio
ꝯiuncta potest ne peregrinari vel elemosy
nas dare sine ꝯsensu alterius: Si pegri-
nationes sunt longinque videt mihi q nō
si sint ppinque: mulier vitare debet omnē
suspitionē: ꝛ debet habere ꝯsensum mariti
sui: ꝛ petere societatem ꝛ locum. Notate
quō femina cauere debet ne maritus eius
habeat causam zelotipie. sic etiā facere de-
bet vir: nec debet quis facile coiecturare:
sed suspicio nocet ad mortem. Quo ad ele
mosynas: vel ipse sunt pue. vel ipse sunt ꝺ
bonis que sunt cōmunia dispositioni vni
us ptis. Et ſm hoc fieri potest elemosyna

vel sunt de rebus magnis ꝛ talibꝫ ꝙ si ꝑs
altera sciret: ipsa nullo modo ꝯsentiret: et
tunc ꝑsertim femina hoc facere nō pōt.

A

Collatio ad idem

¶Ad ꝯtinuandā materiā meā clare ordi
nate ꝛ feruenter: vt intelligat̃ retineat̃ ꝛ in
opus ponat̃ ad matrimonij honorē. Tu
pulchra maritata maria: da nobis grām:
ob honorē filij tui quē nō habuisses si nō
fuissent peccatores nec abhorre ꝛc̃. Gra
tie deo ostendebas te castitatem habere et
honorare hospitiū suū qḋ est mr̃imoniū.
Dicamus ergo de scḋa custode fidelitate
amorosa. Notate de fidelitate susanne ꝑ/
pter maritū suū. Et lucretia. Qñ ꝑgenies
aliqua aut patria iūcta est in amore ꝑ mr̃i
moniū: multo plus sese amare debent due
ipse ꝑsone sic ꝯiuncte. Notate quō iesus
christus sponsam suā vsqꝫ ad mortē dile/
xit. Notate vxores: dissimulari debere pa/
tienter: aliqꝰs defectus maritoꝝ: sicut lau/
dat hoc sanctus Augꝰ. in matre sua. No/
tate de illis: que patiunt̃ verbera ab ama/
toribꝫ ꝛ amasijs suis ꝛ nihil a maritis. Cō
tumaces ꝛ rixose vxores: faciūt rixosos ma
ritos. Nota de abigail que admonuit ma
ritū suū Nabal mane sic facere debēt vxo
res: nō qñdem cū mariti sunt irati vel dicen
do iniuriā ꝓ iniuria. cōtumeliam ꝓ ꝯtume
lia vt fateant̃ se victos. Sꝫ mariti ex alia
parte sustinere debent vxoꝝ fragilitatem
si sint iuuenes: mariti eas castigare possūt
ꝑmo verbis dulcibꝫ: deinde virgis. Exem
plū de illo q̄ inter se ꝛ vxorem virgam po/
suit ꝛc̃. Custodia debet esse ſm cōe modū
In muliere eñ nihil nimis strictū ꝓdest:
si est bona nō nimis stricte aut rigide tene
ri debet. Si est mala. nō potest tam ꝑcise
ſuari q̄n sufficient inueniat modos. Nota
te de illo qui voluit custodire vxorem suā
ꝑ q̄ndam pueꝝ q̄ oīa ei reuelabat. Femi
B na custodiri nō vult: bona nō debet. mala
nō potest. Adhuc multominus animaduer/
tere debꝫ femina sup his que facit maritꝰ
suus in hunc modū. Maritus cauere de/
bet introducere q̄ndam ꝯsuetudinē vxori
sue quā introducere nō potest: aut nō de/
bet: nec facere debet inhonestatē ob quā
vxor eius postea eū nō tantifaciat. Nota
de vxoribꝫ ꝛ viris qui se mutuo inebriant
vel petūt inhonestatē: ꝛ postea sese abhor
rent. Nota ꝙ amorosa fidelitas in domo
magistram suam dno docere debet artifi/
cia. prudentiam discretam: que est ꝓ vita
actiua: benigne supportare ꝛ admonere:
onera diuidere ꝛ amicos se mutuo amare
Uir habere debet curam grandiū nego/
cioꝝ ad extra: nō multū dicendo vxori sue
Et vxor manutenere debꝫ domū in sobri
etate: honestate: castitate: ꝛ frugalitate. nō
nimis cōmouendo maritū vel vesperi vel
mane. Nimia in vxore largitas est magna
in ea vituperatio. Mlier subiecta esse de/
bet viro coram hominibꝫ ꝛ socia in men/
sa. Et in lecto sponsa amata scꝫ ꝙ habitā/
dum est ꝛ vtendū est ea: nō tanq̄ serua vel
ancilla: sed in oī honestate. Et ipsa se ha
bere debet in oī amore erga maritū suū
quēadmodū vult maritū eā benigne tra/
ctare coram hominibꝫ: parū loqui: humili
tas: sobrietas ꝛ castitas: opera sunt que fa
ciūt vxorē placere marito. dulcedo ꝓo seu
benignitas ꝛ mariti fidelitas facit mari/
tū vxori placere. Et etiam ꝙ vnus amet
amicos alterius hilaritatem ostendendo:
absqꝫ tamē suspitione. Notate omnia hec
in Joseph ꝛ maria qui ꝯcorditer adibant
hierl'm: ꝛ querebant filium eoꝝ ꝛc̃. Nota
te ꝙ cubabant in diuersis lectis nec vide/
bant se nudos: quēadmodū recitat sctūs C
Uicto. Femina dicit se esse indispositam
debꝫ ne credere maritus nec postulare eiꝰ
societatē? Dico ꝙ sic: nisi appereret eē fictio
nē. Si mulieri nō adhibeat̃ fides: ꝛ maritꝰ
petat corpus femine nec ipsa eū retrahere
possit ipsa obediet sine peccato: ꝛ maritus
peccabit. Sic etiam dico si sit impregna
ta: mō puer nō pereat. Et si vxor receperit
corpus dñicum vel sit magnū festū. Dico
pariter ꝙ obediet. Et ꝓpterea bonū ē vxo
rem vel virum: vnū nō recipe corpus dñi/
cū sine facultate alterius ꝛ ꝯuentione nol
le sil' hr̃e carnalem copulā. Si femina fo/
refacit. Quid melius est aut ipsam seclude
re aut eā retinere? Dico ꝙ si maritus habꝫ
spem emendationis sue: pōt ipm̄ retinere:
si nō: debet separi ꝑ iudiciū. si factū: ꝓbari
possit: nō alias. Securius est in mltis ca
sibꝫ dissimulare. Scḋm leges aliquas ci/
uiles: maritus possit occidere vxorem suā
si inuenta esset in facto. sed deus ꝛ rō h̄ ꝓ/
hibēt. si vna ꝑtiū nūq̄ ꝯsenserit nisi ꝑ vim
an ne sit factū verū mr̃imoniū? Dico ꝙ nō
nisi nouus adueniat ꝯsensus. sꝫ ecclia in/

dicabit q sic. Et si votū solēne aut ꝓgenies impediens inueniat. Dico q separabunt ꝑtes quantūcūq fuerint simul: nisi papa dispo nat. Quid dicet de pte: que ante matrimo niū simplici voto vouerat castitatem. pote rit ne habere carnalem copulam sine pec cato: Dico q sic. si sit ad petitionē ptis sue sed nō ad suam petitionē. Si votū esset de castitate fuanda principaliter: ꝛ nō de h q nūq contracturus esset mřimoniū. Tūc em votum est violatum ꝑ matrimoniū: ꝛ post matrimoniū potest bene reddi ꝛ postulari

D carnalis copula. Et apparet votū castita tis nō aliud importare. qꝛ votū est de re q̄ de se esset licita nisi impediret votum. Si maritus eēt excōicatus posset ne vxor ma nere cum eo: Dico q sic. sed ipm admone re debet: nō impedire nec consentire deb3 crimini. Notate opus misericordie qd est maius ad maritū suū fuandū ꝛc. Et si ma ritus eēt leprosus ꝑ exemplū de libia. Quā magis amare debet maritus an vxorē suā an matrē suā: Respondeo q̄ ad plures res debet habere matrē suā in honore ꝛ reue rentia: sed simpliciter vxorē: qꝛ ipsa est cor pus suū. Et in articulo mortis tā matris q vxoris si solam vnā liberare poss3 sc3 al terā eaꝝ: liberaret vxorē suam ꝛ perire per mitteret matrē. Videt etiam mihi magis eam amare debere vxorem suā q filios su os. ꝛ sic de vxore ad maritū: cui magis obe dire debet vxor: an patri an matri: an mari to suo: an naturali ꝛ tꝑali dn̄o suo: Respō sio fm diuersas dn̄ationes requirit distin ctio. Nam q̄ ad factū matrimonii femina magis obligat spōso suo q̄ ad aliq̄s reuerē tias matri sue quo ad h qd respicit rempu blicam domus. Quis magis amat aut pa ter aut mater: Mater ardētius: pr̄ amat ꝯstantius. Et puer magis diligit matrem in iuuentute. ꝛ deinde patrē cū effectus fu erit maior: nisi ꝯsuetudo hunc mutet amo rem. Qui magis amant aut parentes fili os: aut filii pentes: Dico parentes magis diligere filios. Persone in mřimonio exi stentes habere debent tertiam custodē sol licitam disciplinam: que castiget benigne sancte: ꝛ sane: habens pulchꝛ exemplū in hoc euangelio. Fili. Et notate de illo qui mordendo abstulit nasum patris sui. No tate de Hely qui non correxit filios suos

E quos debebat destituere ab officio nō mō admonere. Notate penā alicuius pueri q̄ erat ꝯtumax ꝛ inobediens. lex ꝑcipiebat eū baptisari. Et notate iesum christū potius mansisse ꝑ mysteriū q ꝓpter aliam causa3 Et habuit dn̄a nostra meritū inuestigan di eum. fuitq ꝑ specialem dispensatione3 q habuit illam nō cognitionem amissio nis iesu christi. Et ad nos docendū. No tate q bene viuere potuit trib9 dieb9 sine comedendo. Notate qualiter reuerentia debeat pueris: quō scitum est tunc quis esset ille puer. Parentes debent instruere liberos sancte ad bonam religionem: ꝛ bo nos mores per fidem ꝛ alia. Notate spiri tualibus parētibus ꝛ de fidelitate: hoc ap paret in euangelio. Notate quare dn̄s no ster remansit in templo in significatione3 q pueri possunt ꝛ debēt studere ꝛ addisce re bonā doctrinā: etia3 sine scitu vel facul tate parentū eoꝝ: nisi causa rationabilis fuerit ob necessitatem aliam. Notate de q̄ iesus christus loquebatur. Notate cōtra personas quo exēplo ꝛ verbis nocent eoꝝ pueris: in auaritia: in ebrietate: in luxuria in pompa: in lubricitate: intantū eis applau dendo et ipsos tangendo. in iuramentis ad luxuriā in supbia: in stulta credulitate. Et illis faciunt pueros eoꝝ matrimonia liter ꝯiungi. Parentes debent habere suf ficientem benignitatem ad eoꝝ liberos. non regendo eos nimis aspere nec nimis delicate. mater pia ꝛc. Benignitas melior est q rigor: debent habere cor bū anū. No tate de aue ad ꝑdam apta que ob dulcedi ne3: ꝛ asinus ob verbera. Notate de exem plo in psalmo de filiis qui nō poterant ꝓ ficere: qꝛ nimiū vapulabant. Virga eū ce de ꝛc. Nota quō dn̄a nostra benigne loq̄ batur fili ꝛc. Notate de q̄ntiliano qui non volebat pueros cedi. Notate de maledicti onibus parentum ꝛ benedictiōibus. No tate de Heliseo ꝛ de pueris vsq ad quin quagintaduos: quos duo vrsi deuorarūt Verecundia est ornamentum pueri. No ta de conditionibus pueroꝝ. Sunt pue ri pueri parui puri modico sciant ludunt: ꝯcordant: cito dant: cito pacificant. In infantia ꝑcipue: ꝛ postmodū deb3 ꝯserua ri pueroꝝ sanitas: ꝛ eis fieri thesaurus par ticulū ꝛc. Cōtra h est dare pueris nutri ces: ebriosas: stultas: ꝛ maloꝝ moꝝ in car nalitate. Notate de mře scti Ber. Cōtra h est hic sobolē: ꝓpe egritudinis vel ꝑ nimiū exercitiū opis carnalis aut in leprositate.

F

Contra hoc est dare nimiũ ad potandũ ⁊
comedendũ pueris: mala societas ⁊ ꝯsue/
tudo: Contra hoc est impedire ꝓlem vel ꝑ
us abutendo matrimonio vel post qñ fit
abortus ꝑ vestimenta aut ꝑ choream aut ꝑ
verbera vel ꝑ poculũ aut aliter. Expedit
hr̃e ꝯsilium commune ⁊ ꝯfessorẽ. Quid fiet
de filio illegitimo si mr̃ ei dixerit illđ nõ cre
det si dicat marito suo ponit se in periculũ
mortis: si ꝑmittat succedere puerꝝ alij de/
cipient. Et exheredabunt. si cõsulatur illi
vt efficiatur ecclesiasticus aut ingrediatur reli
gionẽ forsitan nõ obediet. Casus est ꝑicu
losus. Apparet mihi in generali: ꝙ mater
H potest dicere in secreto sola soli puero ꝯdi/
tionẽ suam: qđ si ipse non curauerit videtur
mihi matrẽ nil aliud facere posse ⁊ esse po
test in statu salutis nisi mater daret alijs fi
lijs ꝑ modũ donoꝝ. Tres mõi dubioꝝ sol
uũtur ꝑ has tres custodes qñ interrogãtur. Pri
mũ quare vna mulier nõ põt habere duos
maritos quẽadmodũ vnus maritus sole/
bat duas hr̃e vxores vel plures. Rñdetur ꝙ
esset ꝯ bonũ matrimonij ⁊ ꝑsertim q̃ ad ꝓ
lem. Nam mulier melius generat pueros
ex vno viro q̃ȝ ex pluribꝫ. Alia causa est: qꝛ
hoc esset ꝯtra amoarsam legalitatẽ. Exẽ/
plũ de Socrate hñte duas vxores q̃ ꝯti/
nuẽ rixabantur. Et notate de duobꝫ respon/
sis socratis. vnũ erat ꝙ addiscebat domi
quõ patiam hr̃e deberet in ciuitate. Aliđ
ꝙ bene sciebat post talia ꝟboꝝ tonitrua
venire pluuiã vicȝ vrinã duaꝝ vxoꝝ eius
deorsum ⁊c̃. Notate historiam quã de pa/
pirio recitat Macrobius: ꝙ q̃libet mlier
voluit hr̃e duos maritos ⁊c̃. Tertia causa
est quo ad deũ: qꝛ hortarentur ad oẽm auari
ciã ⁊ ꝓpter luxuriã mariti eius (sicut Sa/
lomon) obliuiscerentur dei. Secũdũ dubiũ
Quare melius est post matrimoniũ per/
manere in viduitate: vt seruiatur deo ⁊ cogi
tet vnusquisqȝ de seipso. Notate đ viduis
que viuere volunt in delitijs ⁊ libertatibꝫ
⁊ mortue sunt: sicut dicit aplꝰs: ⁊ sunt cu/
riose ignominiose: ebriose: supbe ⁊ supsti/
ciose ꝯtinue addiscũt ⁊ nihil sciũt. Semꝑ
D discentes ⁊c̃. Contẽnunt ꝑsbyteros tanq̃ȝ
coꝝ famulos ꝓpter pecuniã ⁊c̃. Hypocri/
te paupes ⁊ talibꝫ nil ꝓdest viduitas: nec
etiaȝ sepenũero mr̃imoniũ. Notate risum
Socratis cuidã interroganti si vxorẽ du
cere deberet. Quecũq̃ inq̇t ꝯsuluero tibi
ꝓpria ducens: hic solitudo displicebit: illic
iurgia. Notate ꝙ sanctus Ambrosius de/
dit sancto Aug. tria documenta: ad nõ cõ
sulendũ matrimoniũ. ad statuȝ ꝑsbr̃i ⁊ sti/
pendiarij famuli diuersi. Secũda causa ẽ
amor ⁊ mẽoria sponsi sui defuncti. Aut fu
it bonus: ⁊ stulticia ẽ ponere se ad fortunã
ꝓbandi aliquẽ malũ vel fuit malus: ⁊ ad/
huc potent ipsa hr̃e peiorẽ. Dido sese in/
teremit vt fidem seruaret defuncto sicheo
Vxor hasdrubalis ducis carthaginensis
se misit in ignẽ cũ duobus suis filijs. Isti
ex india mltas hñt vxores et melius ama
ta viuit ac moritur cũ marito suo ⁊c̃. Porti/
gina filia darij: occidit ancillam suaȝ que
ei consuluit scđas nuptias. Libia despõ/
sata Tullio: dixit se opinari oẽs viros ora
hr̃e fetida. Martia cathõis filia dixit nul/
lam esse que adeo amaret maritũ suũ sicut
ipsa. Marcella matri sue interroganti si le
ta esset ꝙ virũ hr̃et. Respondit sic: intan/
tũ vt nolim amplius. Notate exemplũ de
turture. Tertia causa est ꝓpter pueros sũt
dure strene eos adducere q̃ gallice dicunt
paratre vel maratre. Tertiũ dubiũ: quare
ꝑsbr̃i nõ ducũt vxores. Prima causa est vt
fuiant deo mũde. Notate ꝙ ꝑsbr̃i legis ve
teris ꝑ tpe mysterioꝝ eoꝝ abstinebant ab
vxoribꝫ ad sciendã sacrã scripturã ⁊ eã ex/
ponendã. Et notate qđ dicit sctũs Augꝰ. I
nihil esse qđ adeo hoc impediat. Notate
de Tullio q̃ dixit se nõ posse intendere vł
vacare vxori ⁊ phie. Nota de irregularita
tibꝫ in grecia. Notate q̃ scia acq̇ri possit cũ
femina ⁊ q̃ nõ ⁊c̃. Notate de grecis q̃ ẞm
Bonauenturã ꝑdiderũt scripturaꝝ intel/
lectũ. Notate ꝙ fiunt nimis multi ꝑsbr̃i: ⁊
nimis mlti dñi. Unusq̇sqȝ calceator vult
hr̃e suũ capellanũ. Notate de sancto In/
nocentio. Notate ꝙ bonis possumus ab/
uti vt ẞmonibꝫ. Notate ꝙ essent mercato/
res. ¶ Secũda causa ꝓpter sponsaȝ ipoꝝ
eccl'iaȝ. quã spoliarent ⁊ ei furarentur ꝓpter
eoꝝ liberos ⁊ vxores. Notate de iuda. No
tate đ nepotibꝫ ⁊ đ stolidis mlieribꝫ: ⁊ quõ
sunt peiores furibꝫ. Notate quid faciat na
turalis amor ad ꝓmouendũ filios. Exem
plo bestiaꝝ que se faciũt occidi vt filios ea
rũ nutriant. Et ꝑ hoc multi dãnantur ⁊ ma
le ducunt in hoc mundo scienter. Notate
de illis qui nutriũt ꝯcubinas ⁊ quõ. ¶ Ter
tia causa ob nutritionẽ filioꝝ ipsoꝝ spũa/
liũ. Carnalis amor eos timere faceret ma
gnos: adulari mediocribꝫ: ꝯtẽnere ꝑuos.

Ideo ordinati fuerūt mendicantes vt nihil timerēt sed paꝝ ꝑdest extrinseca paupertas: ⁊ nocet si nimis lateat cupiditas. ideo nō recipiunt in testimoniū. Nota qꝺ sit expedientius vel eos hr̄e vel nō. Notate de sancto paulo q̄ nihil capiebat specialiter de audientibꝫ ɔfessionē. paupertas: iuuentus mali mores: errores: ignū: sicut ꝙ capiūt decimā. Notate ꝑdicatorē magis pficere si nihil capiat ⁊ nihil det. ꝑ donationē em̄ faceret hipocritas ⁊ ꝑ captionē dissimularet vitia ⁊c̄. Qꝺ rapere a mortis qꝺ nihil ē ⁊ minus existimaret. Notate de illis q̄ allegant inpotentiā caste viuendi. hoc est: q̄a nō fugiūt occasiōes. Notate q̄ peiꝰ agat p̄sbiter ɔcubinarius aut ⁊c̄. Notate ꝺ theologis nō vxoratis. Notate q̄re in p̄mitiua eccl'ia erant vxorati: qꝛ erant pauci: et ante ɔuersionē eoꝝ vxores habebant. Et sobrie vtebant matrimonio: nec adhuc ecclesia dotata erat. Notate ꝙ si ecclesiastici nō fuent fidem deo: nec etiam suarent in matrimonio. Et multi sanant casteꝙ viuūt q̄ si in p̄ncipio vxores ducerēt ⁊c̄. Notate de sacerdotibꝫ egypti: athenaꝝ: quibꝫ mille erant pene. Notate si sacerdotes cōcubinarij absoluāt. Notate si debeant audire misse eoꝝ. Fiet recollectio ⁊ finis. O dulcis iesu q̄ es verus virginitatis sponsus ⁊ legittimus castitatis amicus dulcis iesu sine malicia: sine ira: sine inuidia velis ꝑ intercessionē matris tue mūdissime ⁊ pure: velis ɔseruare pulchrā virtutē castitatem in om̄ibꝫ statibꝫ qui mō eā habent ⁊ renouare in illis q̄ eam amiserūt. Quō renouare: ꝑ penitentiā. Penitemini. Castitas pulchra ꝑ pn̄iam renouata facit vt adueniat nobis regnū dei s̄m tertiam ipsiꝰ orōnis dn̄ice petitionē. alioqn est deuastatio ⁊ horribilis ɔfusio. Regnū hoc decore est ornatū in quo est maria ioseph ⁊ iesus. Joseph est intellectus ⁊ maria voluntas. Jesus est gratia mediante qua iesus est tanq̄ subditus aliquo mō intellectui nr̄o ⁊ voluntati inq̄ntū imperrat ⁊ ɔcedit om̄e illꝺ qꝺ rōnabiliter voluerit postulare. Felix ē ꝑsona q̄ in se habet tale regnū talem supellectilem quā nobis ɔcedere velit pater filius ⁊ sp̄ussanctus Amen.

Dn̄ica p̄ma post octauas ep̄hie ex euāgelio Nuptie facte sunt. Cōtra Auariciā Sermo. Penitemini ⁊c̄.

Penitemini. qm̄

p auaricie viciū penitentia occidit. Cognitū vobis est: ⁊ ꝑ sermonē: ⁊ ꝑ picturā: miraculū de mutatiōe aque in vinū in nuptijs q̄bꝫ interet erant iesus maria ⁊ discipuli. Quo ad mysticum sensum. Si vinū deuotionis ⁊ sancte ɔsolationis deficiat in domo nr̄a ⁊ in habitatione nr̄a: ac in sp̄ualibꝫ nuptijs: q̄ ɔtinue celebrari debent int̄ deū ⁊ aīam deuotam in galilea: hoc est in mēoriā nr̄e mutabilitatis ⁊ transitus. Galilea transmutatio vl' regressio interp̄tat. ⁊ in chana. h̄ est in magno ⁊ singulari amoris desiderio: qui nec vult nec pōt pati alterius amoris saltē cōtrarij societatē. Si vinū inquā nobis defuerit ꝑ nr̄am culpam aut auariciā. Quid faciemus? Audite q̄d dicat misericordie mater ⁊ totius dulcoris ac pulchri amoris benedicto filio suo iesu. Uinū nō h̄nt. hoc durū est nunciū. Nam vbi tale vinū defuerit nō adeo iocundū celebrat festum Uinū letificat cor hoīs. Maledicta sit auaricia q̄ tale nobis aufert vinū. Obediamus dn̄e nr̄e faciamus. quecūꝙ dn̄s nr̄ iesus dicet nobis. Quid dicet nobis: vt repleamus ydrias ⁊ vasa cordis nostri aqua Nec aqua est aqua cōpunctiōis ⁊ lachrymaꝝ que haurit ex corde penitētie: vase fidei: ⁊ corda aut fune spei: ⁊ effundit ꝑ diligentē meditationē ⁊ memoriā nostroꝝ defectuū periculoꝝ ⁊ finis nostri. Peniteamus igit: hoc est dictū de p̄teritis peccatis ploremus ⁊ a futuris caueamus: sperantes ꝙ pia illa mater ɔquerat filio suo pro nobis: ⁊ nob̄ ip̄etret vinū h̄ deuotiōis: vt audiamus libenter ⁊ fructuose verba fieri ɔtra vicia: p̄sertim ɔ̄ maledictā auariciaꝫ Et nos te salutabimꝰ ꝓgo dignissima ⁊c̄. Si habuerim forte ⁊ plīrū ɔ̄ gulā ⁊ luxuriā certamen: velit deꝰ ꝙ fuerit ad pfectuꝫ ⁊ victoriā. supest aliud nō minus certamē aduersus cupidā auariciā: malā ⁊ insatiabilē bestiā: q̄ os hꝫ sil'e: sicut maris abissꝰ vel infernalis puteus. nihil em̄ iꝺm replet nihil apparet quicq̄d imponit. Ipsa auaricia ē turpissima ⁊ immūdissima ⁊ ad modū monstrosa. Querit t̄n nihilominꝰ m̄rimoniū ɔ̄here cū pulchra dei imagine hūano sp̄ū. o ifaustū ⁊ maledcm̄ m̄rioniū. o hūane creat sp̄us: q̄ tā nobil' es: tā pulcher: tā dignꝰ q̄re ꝫ quō auderes te iūgere ɔ̄here cū

crudeli hac raptrice cũ dãnata hec vetula
cupida scȝ auaricia? Certe alio mr̃imonio
dign⁹ es: nec illud ob̃tabis nisi tu q̃ tu mi
nus ipm̃ hẽas. Sȝ q̃d facit mõstrosa hec
bestia auaricia: vt coopiat turpitudinem
suã ⁊ deformẽ figurã se parat: ⁊ supinduc̃
palliũ: qd̃ appellat̃ iusta necessitas: ⁊ vite
ac status honestas q̃dq̃ optea secure ho
neste ⁊ sufficient viuere. Ipa tñ tollit oẽm
honestatẽ sufficientiã ⁊ securitatẽ. Sȝ q̃d
facit p̃terea illa? se in varias mutat figu
ras ⁊ spẽs. Modo dicens se esse fidã mer
catricẽ. mõ alicuius artificij feminã: inter
dũ eccl'iasticũ assumit habitũ: aliq̃n videt̃
aduocata vel procuratrix: vel iudex. deinde
se mutat i formã dñi ⁊ dñatõis. sicq̃ fasci
nat hũanas p̃sonas in singulis statib⁹: ni
si caueãt ⁊ nisi infortunatũ eius fugerint
mr̃imoniũ. Infortunatũ recte dico ipm̃ ⁊
A in bona fide ipm̃ valde est fugiendũ. oĩa ei
bona mr̃imonij ⁊ oẽs custodes de q̃b⁹ po
stremo locutus sum: ibi desunt. non adest
sacr̃m: nõ fides: nõ bonũ p̃lis. sed sacramẽ
ti loco est execratio. in loco fidei deceptio
in loco boni ipsius p̃lis: iniqua generatio
iesus certe ibi nõ est: nec maria nec discipu
li iesu. Et aqua nõ mutat̃ in vinum: nisi vt
sint falsa testimonia. imo semp̃ abũdat tri
bulatiõis aqua: ⁊ vinũ deficit sancte ↄso-
lationis. verũ est has nuptias fieri in volu-
tatõe ⁊ rotatiõe s̃m interp̃tationẽ hui⁹ di-
ctionis chana qd̃ interp̃tat̃ zelus. Notate
deitione q̃ in rota versat̃ s̃m poeticas fi-
ctiones. ⁊ s̃m verbũ euangelij de duob⁹ q̃
sunt in molendina. Exẽplo samsonis. Cõ
tra hanc monstrosam bestiã clamo vobis
Penitemini. Nã plus p̃ media p̃te iam de
cepti estis si eaȝ susceperitis. Penitemini.
Priusq̃ descendã ad declarandã illud qd̃
p̃posui audite: q̃d hodiernũ dicat euange
liũ: ⁊ q̃liter post sensum l'ralem ipsius: sum
psi sensũ meũ moralẽ ⁊ dicta mea. Nuptie
facte sũt in chana galilee: ⁊ ibi aderat mr̃
iesu. Iesus q̃ȝ vocatus fuit ad nuptias et
discipuli eius. Et cũ vinũ defecisset: mr̃ ie
O su dixit ei. Vinũ nõ hñt. Iesus autẽ r̃ndit
ei. Quid mihi ⁊ tibi mulier? Dixit mr̃ mi-
nistris. quecũq̃ dixerit vobis facite. Ibi
erant sex ydrie lapidee s̃m purificatiõȝ iu-
deoꝝ: quelibet duas aut tres ↄtinebat mẽ
suras q̃ noiabãt metretas. Iesus dixit eis
Implete ydrias illas aqua: ⁊ ipsi impleue
rũt vsq̃ ad orificium. Iesus aũt dixit eis:
haurite iam ⁊ date architriclino. id est ma
gistro domus. Dederũt ei. ⁊ cũ gustasset ar
chitriclinus vinũ ex aqua factum: ⁊ nesci
ret vnde esset. Ministri aũt nouerant qui
aquã hauserãt. Architriclinus vocat spõ-
sum ⁊ dicit ei. Omis hõ p̃mũ apponit vi-
nũ bonũ: ⁊ cũ inebriati fuerint tunc illud
quod nõ tam bonum est: ⁊ tu bonum vsq̃
mõ reseruasti. Hoc fuit initiũ signoꝝ iesu
in chana galilee: ⁊ ostendit gl'iaȝ suã: disci
puliq̃ eius crediderũt in eũ. Chana est iu
xta nazareth. iesus adesse voluit ad hũani
tatẽ suã cõicandã ⁊ ad mr̃imoniũ appro-
bandũ. He nuptie s̃m nõnullos fuerũt sã
cti Iohis euãgeliste. Et p̃pterea dña nr̃a
aderat tanq̃ de p̃genie illa. Nec tñ credẽ-
dum est q̃ aliq̃ cogitarũt q̃ in mr̃imoniũ
duceret mariã magdalenã: q̃m ipse paup̃
erat: maria ṽo magdalena diues. nec etiã
iesus fuit causã peccati sui impediẽdo suũ
mr̃imoniũ. ⁊ discipuli quoꝝ meminit hoc P
euãgeliũ: nõ erant duodecim ap̃li: sed aliq̃
discipuloꝝ sancti iohis. ¶ Iesus xp̃us sic
r̃ndit dñe nr̃e: vel ad demonstrandã diui-
nitatẽ (ad quã spectabat facere miracula)
nõ ei scȝ matri esse subiectã: vel q̃si diceret
defectũ esse in ministris: nõ in iesu: nec i ma
ria vel ad oñdendũ ne nimiũ trahamur p̃
carnalẽ amorẽ mr̃is vel cuiuscũq̃ alteri⁹
p̃sone p̃genici nr̃e. Notate q̃liter deus nõ
respondet nõ rogantib⁹: interdũ tñ facere
debemus quecũq̃ p̃cipit iesus xp̃s. Dña
nostra appellat̃ mulier sicut eua appellata
fuit in creatione sua: ⁊ est nomen p̃fectio-
nis ⁊ sexus: nõ aũt corruptiõis quẽadmo
dũ aliqui heretici dicere nisi sunt: ⁊ p̃pter
hoc dñam nr̃am nõ esse matrẽ iesu christi
cũ tñ p̃sens euãgeliũ prorsus asserat con-
trariũ. Dña nr̃a ↄfisa est de iesu xp̃i bonita
te. Et fuerũt vasa repleta aqua vt miracu
culũ esset clarius ⁊ notabilius: ⁊ tenebant
vasa illa veluti viginti aut triginta sextari
os vnũq̃dq̃. Et vinũ bonũ fuit: q2 dei p̃-
fecta sunt opera. Nec factũ fuit vinũ illud
ad inebriandũ: sed ad succurrendũ paup̃-
tati vel verecũdie sponsi ⁊ architriclini: q̃
erat magister domus: ⁊ erant tres ordines
mensaꝝ aut habitationũ. Qd̃ dicit omnẽ
hoiem bonum vinũ p̃us dare ad inebrian
dũ nõ est intelligendum q̃ bene factum sit
sed capit ebrietatem pro exhilaratione dis
cumbentiũ/ ⁊ p̃ liberalitate. vinũ in iocun-
ditate creatũ est, nõ in ebrietate. Auaricia

malo poculo inebriat: iesus fecerat prius a/
liqua sig̃ sicut in natiuitate alibi: sed euan
geliũ intelligit̃ de signis factis p fidẽ pu/
blicam ⁊ in apto. Nuptie ille facte fuerũt
P in die ephiei anni reuolutõe Reuertamur
ad materiã nr̃am/⁊ omittamus oẽs alias
mõ morales aut mysticas expositiões q̃ fi
eri possent ſm diuersos nuptiaꝝ modos.
In nuptijs auaricie cũ hũano spũ/p sacro
est execratio ⁊ maledictio fidei loco dece/
ptio. In loco bone sobolis pũersa genera
tio. Dicamus primũ in generali. Quid est
auaricia: Auaricia est voluntas ⁊ deside/
riũ hoĩs acquirendi vl' retinendi aliter vl'
aliã rem q̃ rõ det aut pmittat. Et põt ista
volũtas dũtaxat esse ad intra/vel sese ostẽ/
dere p opus. Volũtas ad intra si simplex
est ⁊ sine õditione hñdi bona alterius vel
retinendi pter rõnẽ aut p media nõ õueniẽ
tia/vel aliter q̃ aptũ sit aut dignũ/vel p ni
miã curiositatẽ ⁊ cupiditatẽ ne pmittat ser
uitiũ fieri deo ⁊ cogitari de eo/est peccatũ
mortale/ vl' ob malũ finẽ/postq̃ õsensus ẽ
oĩno deliberatus. Notent̃ ptes ⁊ declarẽt̃
Sunt q̃dam q̃ dant/⁊ reb9 semp abundãt
sunt q̃dam q̃ rapiũt ⁊ semp esuriũt. Auari/
cia que se nõ declarat ad extra est in opib9
que reduci pñt ad quattuor spẽs tanq̃ ad
quattuor filios vel filias. Qñ cupida aua
ricia se iungit hũano spũi/ pũertum sub spẽ
alicuius bone mercatricis loco benedictio
R nis sacramẽti/execrabilis dat̃ maledictio
p os creatoris scripture ⁊ creature. Deus
maledixit serpenti in hoc q' comederet ter
ram nec se in altum erigeret. hũanus spũs
auaricie iũctus istam incurrit maledictio
nẽ: q' dentib9 acutis cupidoꝝ desiderioꝝ
terram comedit. Nõne terra est oĩus ter/
rena substantia aurũ argentũ ⁊ res similes
Certe ita: has res auarus deglutit p desi/
deria/⁊ deuorat ⁊ retinet p ardentem ⁊ ra
pidam cupiditatẽ in stomacho spũali aĩe
sue que põt dici memoria sua aut recorda
tio. Et de hoc loco capit sepe hmõi escas
terrenas ad eas ruminãdas vel rodendas
denuo p cogitatões fere õtinuas/ipm aua
rũ quiescere nõ sinentes. Tales auari assi
milantur talpe/ que viuit in terra: ⁊ terra
cooperit̃/nec videt quicq̃ saltem in die. hi
sunt maledicti ter in Apocalisi p os ange/
li: ve ve ve habitantib9 in terra. quẽadmo
dũ sunt cupidi. ⁊ q̃uis cupidus nihil vide
at in bonis spũalib9. est tñ securus ⁊ caut9
tanq̃ serpens in factis suis terrenis. sicut
aliqui dicere volũt talpam videre in terra
filij huius seculi ⁊c̃. Lupus implet se terra
ad deijciendã vaccam vel bouẽ/⁊ auarus
terrenis cogitatiõib9 ad õfundẽdos alios
⁊ deuorãdos nõ est mirandũ si talis infla/
tus sit põderosus ⁊ indispositus nec q̃cq̃
cognoscere possit bonoꝝ spũalium. ¶ Se
cũda maledictio est a sacra scriptura/ q̃ p/
cedit ex ore dei. ⁊ q̃uis tales maledictiões
sepius reperiãt̃ ⁊ causent̃. sufficit mihi de il
la/q' maledictus q̃ prez suam/facit deterio
rẽ. Et iterũ. Ve qui pdaris. q' pdaberis/ ps
spũs est deus: nulla est alia portio q̃ cũ sa/
tiare possit. dñe fecisti nos ad te ⁊ inq̃etũ ẽ
cor nr̃m ⁊c̃. Aug. li. õfes. Est pulchra ⁊ ma
gna ps. nimis cupidus est is cui ps talis
nõ sufficit. vel nimis infelix q̃ eam recusat S
⁊ tu auare refutasti eam ⁊c̃. interdũ p vno
denario quẽ fortassis nunq̃ habebis. De
us ad te venit sine auro vel argento: tu eũ
recusas. diabolus tibi aurũ apportat ⁊ ar
gentũ/vel solũ vanã spem tu ipm mox reci
pis tu recusas portionem p̃ciosoꝝ ciboꝝ
spũaliũ ppt' fumũ ⁊ terrã/paul9 q̃ erat tã sa
piens nõne iudicabat oĩa terrena/ sic ster/
cora: Omĩa inq̃ens arbitratus sum vt ster
cora Ad Phil. iij. Et accidit sepenumero
vt comedere õpellat̃ auarus h̃ qd acq̃siuit
p spoliationẽ vel aliter. Etiã qñq3 illd de/
uorare cogit̃ exẽplo impatoris q̃ vtebatur
officiarijs suis sicut spongia. mittebat eos
impleri. deinde eos õstringebat/ tollendo
ab eis q̃ male acq̃siuerãt vt caderẽt in pau
perẽ acq̃sitiõz. Illud etiã apparet in ludis
taxilloꝝ. Exemplũ de sanguisuga q̃ sugit
malũ sanguinẽ/⁊ inde morit̃. Vbi st' opes
⁊c̃. Diues spoliat ⁊ spoliat̃/comeditq3 vel
p dñ̃os suos aut domesticos aut p vxorẽ/
aut p taxillos aut p adulatores aut p fures
Facit thesaurũ suũ de ira dei. ⁊ malus est
thesaurus. Thesaurisas tibi iram dei ⁊c̃.
Captat se in laqueis in retib9 ⁊ captiũcu/
lis q̃ auaricia ei in terra abscondit ac po/
nit in sua putredine quiq̃dẽ laquei tã sub/
tiles sunt: vt interdũ vix etiã doctus eos
cognoscere possit/⁊ iudicare de eis. Et du
cunt̃ in desperationẽ in õfessiõe auari ppt'
restitutiõis modũ. vel q' nullus opinatur
aut pcipit se esse auarũ. ¶ Tertia maledi/
ctio est p seipm/sepe maledicendo sibiipsi/
p impatientiã aut ob lucrũ hoc patuit de
theophilo qui propterea se dedit inimico.

pauperes ꝛ alij ipsi maledicūt. etiam intātū oēs creature ipsi maledicūt. inq̄tū auaricia ꝯtra eaꝝ est naturā. Omnis res naturalr desiderat expandi ꝛ cōicari vt cō

T sol. ignis ꝛ alia oia. ꝓpterea cantat auarus. Benedicite oia opa dñi dño. Omnia opa dei nō dere pñt. id facimus. sed tu ipse maledicis, ꝛ dictis ꝛ factis: ꝓpterea te maledicit ꝛ nos te maledicamus. Penitemini de ṗdicto matrimonio. nō libenter q̇s comederet escam maledictā. Vnc fieri pōt repudiatio que melioꝛ ē cita q̄ꝫ tarda. ꝛ melioꝛ tarda q̄ꝫ nulla. Auaricia ṗterea nec fidem fuat/nec fidelitatē marito suo cui desponsata est hūano vicꝫ spūi. Promittit ṗmū sufficientiā/securitatē. ṗtātē libertatē/requiē/ꝛ iocunditatē. affert tñ oia ꝯtrium. Nulla est in auaricia sufficientia q̄nto plura hꝫ auarus/tāto mag̃ cupit/moꝛe idropici q̇ q̄nto magis bibit/tanto magis sitit Ignis q̄nto plus habet lignoꝝ tanto magis ardet Aqua salsa q̇ magis gustatur coamplioꝛē sitim adducit quo plus sūt pote plus sitiunť aque ait ouidius. Exemplum de tantalo qui vsqꝫ ad mentū est in aqua ꝛ tñ bibere nequit. Exemplū de q̇dā serpente q̇ dipsas noiať/q̇ vriť siti in medio fontis Et q̇dam alius mori facit siti. Exemplū de myda q̇ optabat quicq̇d tangeret oē id fieri aurū: ꝛ mortuus ē fame. Coꝛ ē qd sitit argentū ad extra: ꝛ tñ solum est vētus ꝛ res vana. ꝛ sic de oībꝫ rebꝫ: q2 nō replēt neqꝫ satiant/sed secū suā afferūt indigentiā. hoc apparuit in diuite q̇ volebat granaria sua ampliare ꝓpter ṗcedentis anni fertilitatē. inopem me copia fecit dicit tantalus. Et q̇ mľta hꝫ multis indiget. Quia auaricia ignis est/ꝛ bona sunt ligna. Notate ꝙ q̇ assumit equū opus est sibi famulo. deinde opus est eū nutrire ꝛ audire eius ritas ꝛc̄. Qui sunt famuli sunt oblocutores sunt simee sūt amari rasores ad minus multi. Vis hic sufficientiā opus est: vt tollas pueris desiderij sitim. Non ditaberis

V ꝓ plꝰ habere sed ꝓ minus desiderare. Cupiditatibꝫ detrahendū dicit Seneca ꝛc̄. Notate de alexandro. Notate de multis bñficijs. Et quō de superfluitate fit necessitas. Exemplū de illo q̇ ridendo dūtaxat duos lucrabať denarios. Sed q̇ ad securitatē accidit sepius ꝙ q̇ magis hꝫ minus est securus. hō vacuꝰ ꝛ paup cantat ꝑ nemora sine timoꝛe latronū: vt ait iuuenal. Diues timet oēs. timet dños/timet amicos suos timet ꝛ inimicos. Exēplū de q̇dā calcioꝝ refectoꝛe q̇ cantabat. cui diues q̇dam adiecit sacculū argento plenū: q̇ postea fuit melancolicus meditans q̇d nā acturus esset. Notetis de duobꝫ muribus. ¶Accedamus scdam ꝓmissionē quā facit auaricia. pollicetur ꝛ iurat libertatē. Est ꝫ ꝑ fidē meā deceptō ingēs. nā fuituť adducit grauissimā verecūdāqꝫ ꝛ onerosam q̇ tanto ꝑe constringit ꝛ incarcerat cupiditate: vt pauper hūanus spūs plerūqꝫ nō inueniat euadendi modū. Interrogate vt dicit sctūs Ber. aliquē diuitias hñtē (male loquoꝛ: sed quē hñt diuitie: viri diuitiarū) interrogate si hi q̇ dimittūt oia vt fuiant deo in religiōe benefaciāt. dicꝫ ꝙ sic. Fac igiť eo mō dices ei. Ipse se fricabit ꝛ dicet se nō posse h̄ facere. Quō si es magister diuitiaꝝ tuarū/tu ṗcipere debes ꝛ ipse obedire. O auaricia q̄ꝫ dura es magistra. nihil tā asperū est/aut tā difficile q̇n ipm ṗcipias ꝛ facias ꝙ obediať tibi. Dicis vt eať ꝑ terrā/ꝑ mare/ꝑ caloꝛē/ꝑ frigus extra domiciliū/dimittēdo vxoꝛē ꝛ liberos facis vt obediať tibi. Impiger extremos currit mercatoꝛ ad indos. Per mare pauperiē fugiens ꝑ saxa ꝑ ignes. ṗcipis nō bibere nec comedere/viuere modico vestitu/mori frigoꝛe/spinis affligere pedes ad ꝑcendum calceis/facis etiā ne ꝯsumanť calcei. Curas vt tibi obediať precipis vt fuitiū ṗsteť inimico crudeli/q̇ paratus est in infernū rapere ꝑ peccati

fuituť. Ah q̄ꝫ vilis fuitus. facis tñ vt tibi ṗstetur obedientia. Precipis adulari diuitibus/ꝛ complacere omnibꝫ qui conferre possunt diuitias/ꝛ timere oēs qui ipsas tollere possunt/facis vt tibi obediať. Auaricia dicit. itur/dicit veni/venitur. dicit iura peiera/vende deum sicut iudas. fit. dicit ꝙ ponať sup collum spūs sui ingens molaris/vel terrenaꝝ occupationū pondus/ad obligandum magis: magisqꝫ animam suam diabolo. Et fit. Dicit vigilare vsqꝫ ad diem. Quare vigilate ad labendum ꝓfundius in inferni foueam. fit. hec est ad modum parua libertas. imo vere durissima ꝛ ad modum verecunda seruitus. O mihi dic quid sit seruitus si eiꝰ cōmodi facere sit libertas? Dicamus finaliter de tercia promissione que est promissio requiei ꝛ iocunditatis. Cum habueris inquit auaricia diuitias quiesces et deo seruies.

O ciues ciues querenda pecunia pmū ṽ/
tus post nūmos ⁊c̄. mentit̃ deuoti hoīes
ipsa mentit̃.nō ei fidem adhibueritis po/
tius iesu xp̄o credatis q̄ vocat hꝰ mūdi di
uitias spinas ꝓpter duras puncturas cu/
rarū solicitudinū ⁊ melancoliaꝝ que pfo/
diunt aīas vsq̧ ad viuam carnē. imo vsq̧
ad dolorosum languorē.imo vero vsq̧ ad
amarā mortem deducūt. Et certe miser est
p̄sertim christianus q̄ tibi credit o auari/
cia in pmissiōe tua cū iesus christus ↄtra/
riū affirmet. Et experientia ad oculum de
claret. Qualis stulticia est (vt dicit Oraci
us) esse semp miseꝝ ⁊ in tribulatōnibꝫ ppt̃
spem vt aliq̄ndo sis ociosus ⁊ sine tribula
tionibꝫ? Quilibet hō requiē desiderat et
nullus eam adipiscit̃: quia ab auaricia ali
orsuꝫ trahit̃. O deus optie ⁊ potentissime
quid hoc sibi vult q̧ auaricia a mūdi ini/
tio nūq̧ mentiri cessauit ⁊ suā violare fidē
Et stulticia hoīm talis est/q̧ ei credant/q̧
se ei p matrimonuū ↄiungant/Cuius videa
tur certissimē q̧ omnino ad nudum spoliat
saltem in exitu.scꝫ in morte/⁊ tradit omnes
illos q̄ de ipa auaricia penitentiā nō agūt
inferni patibulo ⁊ igni pennis damnatio
nis hoc saltem expediret ne deinceps ali/
quis tali credat magistro/nec eam sibi in
sponsam assumat/que sufficientiā ꝓmittit
⁊ securitatē ⁊ timorē adducit atq̧ indigen
tiā ꝓmittit ptātē ⁊ libertatem.reddit serui/
tutem ⁊ impotentiā/⁊ demū ꝓ requie ⁊ se/
curitate ducit aīam ad amaritudinē ⁊ om
nē miseriā. Cōfidite ergo.imo ↄfidere no
lite. Violat em̄ fidem/nō illi ergo fidē ser/
uaueritis. Deuoti hoīes nōne sufficere de
beret vt vobis videt̃ qđ dictum est ad fu/
giendū maledictū ⁊ illegittimū matrimo/
niū hūani spūs cum auaricia? Ita ꝑfecto
Sed adhuc peius est q̧ ipsa nec fructum
affert nec bonā ꝓlem q̄ntū ad tertiū matri
moniū bonū. Utinam sufficeret hoc vt ma
ledicta hec sponsa sterilis esset.taliter vt ni
hil boni afferret/nec etiam quicq̧ mali. sꝫ
heu ↄcipit dolorem ⁊ parit iniquitatē/quē
admodū dicit ꝓpheta. Est ꝑuersa genera/
tio ipsa mr̃ est oīm turpiū deformiūq̧ vi/
tioꝝ. Credite nō mihi sed ap̄lo qui eā vo/
cat radicē oīm maloꝝ. Ipsa parit p̄cipue
spiritui qui cum ipsa iungit̃/damnabilem
infidelitatem quo ad intellectū/insatiabi/
lem ↄcupiscentiā quo ad voluntatē.⁊ mi/
serabilē terminū quo ad omē id qđ est hu/
mana creatura. Ap̄li auctoritas nominat
hanc triplicē maledictā ꝓlē auaricie cū in
q̄t. Quā multi ⁊c̄. ¶ Post q̄ ostendimus
haꝝ nuptiaꝝ miseriā ministri sūt adulato
res) auaricie.s.cū hūano spū.ibi q̄ꝫ nec cē
sacr̄m nec fidē.nec bonā sobolē. Loq̄mur Z
paululū de haꝝ nuptiaꝝ appatu. Primi
sunt adulatores q̄ ducūt notā ṽboꝝ suoꝝ
ſm desideriū sponsi. Et q̄ falsa dicendo ⁊
mentiendo incantatiōe ludūt taliter q̧ de
turpi auaricia apparere faciūt magnā ex/
cellentiā aut sapientē iusticiā. Famuli sunt
ꝓprij pueri aut illi de ꝓgenie q̄s desiderāt
aut cupiūt ditare/ideo vident auariciā tā/
q̧ pulchrā honorabilē delectabilem ⁊ vti/
lem q̄ntūcūq̧ sciant ipsam esse turpē ⁊ in/
honestā. Presbr̃ q̄ sponsalia facit est mise
rabilis inimicus cū omi sua vi ⁊ catherua
q̄ adest. Architriclinus est sugbia scꝫ mgr̃
domus. Sugbia em̄ oīs supare vult ⁊ p̄
oibꝫ se ostentare. Jesus xp̄s/maria ⁊ disci/
puli nō intersunt festo nuptiaꝝ nisi in q̄tū
maledicūt̃ exprobrant̃ ⁊ negant̃. Puer lo
co benedicite dic̄ maledicite/⁊ in loco gr̄a
rū est sepe subsānatio. Eccl̄ia sepe est cau/
pona in parochia inferni/ybi est sepultura
Sepultus est ⁊c̄. Cibi sunt pauꝑes ꝑsone
⁊ omnia bona coꝝ q̄ sunt comesta ⁊ corro/
sa ꝑ auaꝝ/sic̄ solet dici. Isti vsurarij come/
dūt me ⁊ bona mea/equū aut vaccā meā.
Est ibi horrēda comestio silis poliphemi
comestioni/q̄ viuos deuorabat hoīes ⁊ bu
siridis q̄ eos equis suis dabat.⁊ isti nutri/
unt eq̄s eoꝝ.⁊ hec comestio q̄ ↄdimēto in
structa est? Cōdimento inferni. Et sunt ci
bi illi vsq̧ adeo salsi: vt malꝰ ille diues diu
post arderet mala siti in inferno ⁊ adhuc
ardet. Intermixti cibi sūt imūdi porci car
nalitat̃ referti imūdis ⁊ indecentibꝫ ṽbis
Balline matre ⁊ sicce inaniū verborū vel
subsānationes ⁊ colubri ire ⁊ inuidie. Ca A
nes sunt q̄ allatrant ⁊ detrahunt vnicuiq̧
bone ꝑsone. Bonū q̄ꝫ deest vinū qđ ē spū
alis ↄsolatiōis vinū ⁊ abūdat aqua turbu
lenta ac limosa carnaliū voluptatū. Con
tingit bonā sapie aquā p̄ūtari ⁊ sancte scri
pture panē.sed panis ↄuertit̃ in fel/puteꝰ
⁊ aqua in modū q̄ndā aceti ꝑ miraculū ini
mici q̄ adest talibꝫ nuptijs ⁊ ꝑ exhortatiōꝫ
mr̃is sue iniq̄tat̃. Qđ est h̄ vinū. Fel vinū
eoꝝ/⁊ venenū aspidū insanabile vinū dra
conū aspidum insanabiliūq̧ serpentū vi/
nū h̄ inebriat/soporē inducit ⁊ intoxicat,

vniuersos accubentes in aula. Est vinum
erroꝝ ꝯtra oēs bonos mores sanctã ꝙ reli
gionē. Oēs ipsoꝝ triū statuū magni me/
diocres ꝛ parui bibūt: interdū null⁹ euadit:
nec sapiēs, nec stultus, nec senex, nec iuue/
nis ꝛ oēs sunt cognati. Uinū hoc bibit̃
i calice babilonice ꝯfusiōis ꝛ ꝓcedit de ra
cemo q̄ est ex felle ꝛ de botro amarissimo.
sicut dicit Moyses. Et q̄ nō bibit multū
de tali vino, irridet̃ tanq̄ꝫ stultus ꝛ futilis
vos videtis ad lrām. Uinū h̄ ꝛ hi cibi ob/
liuisci faciunt fraternitatis atq̄ꝫ amicicie.
Notate mihi frēs duos germanos q̄ opti
me mutuo se ꝑus ament / date illis bibere
de vino hoc in diuisione hereditatis eoꝝ.
statim videbitis fraternitatē deficere / spō/
sa est dña auaricia que est magistra: vt di/
ctum est. Sponsus est fuus ꝛ miser sedu/
ctus ꝛ excecatus semꝑ edens ꝛ ꝯtinue ma
iori fame affectus. Exemplū de rege sutrio
quia insatiabilis ibi est fames ꝛ facit edere
tāq̄ꝫ int̃ dormiendū: velut si comedat dor/
B miens ꝛc̄. O deuoti hoīes vos oro nonne
est somniū quo ad oīa que facimus in h̄
mūdo / si ea nō vertamus ad deū amanduꝫ
ꝛ honorandū. hac comparatione vtit̃ ꝓphe
ta cū dicit ꝙ viri diuitiaꝝ dormierūt som
nū suū ꝛ postea nihil inuenerūt in manib⁹
eoꝝ cū fuerunt experrecti / hoc est in mor/
te. h̄ accidit in illis q̄ somniauerūt diuiti/
as ꝑpetuo esse suas: sed tunc vident ꝯtra/
riū: sed hoc tarde est. Notate de corona re
gis Caroli. Expgiscamini igit̃ bōi hoīes
expgiscamini ꝑ pniam: nō dormiatis tam
fortiter / sicut glacies in hieme quā excita/
re oportꝫ ardore. Certe mihi credite dūta/
xat somnus q̄dā est qđ cernitis oīe respe
ctu veritatis ꝛ diei que est in ꝑadiso. Oīe
aliud nisi vmbra est ꝛ vanitas. Uere diui/
tie quas querere debetis / in deo sunt. Naꝫ
ipse oīe bonū nostrū est: ꝛ solū est vmbra
de supradictis mūdanis reb⁹. Ideo stul/
tum est velle vmbrā colligere ꝛ veritatē re/
linquere. Exemplo cuiusdā fatui in q̄dam
horto existentis q̄ vidit solem vmbrā dare
cuiusdam antique arboris fructib⁹ onera
te sup vrticas ꝛ spinas sub arbore existen
tes. Fatuus ille opinabat̃ capere vmbraꝫ
fructus illius ipm̄q̄ꝫ comedere ꝛ se saciare
sed lesus fuit a spinis ꝛ vrticis ad grauem
vsq̄ꝫ dolorē, nec tñ se satiare poterat. Nec
historia ꝑfecto nos tangit stultiores su/
mus tali stulto, cū querimus verū fructuꝫ

in huius mūdi spinis: ꝛ relinq̄mus arbo/
rem que verū dat fructuꝫ. Consilio stulte
auaricie que stultos facit oēs se ei deden
tes. Penitemini ꝛc̄. Burgensis status pa/
nem comedit bñdictū. Labores manuuꝫ C
tuaꝝ ꝛc̄. Usura se ꝯiūgit statui burgēsi ꝛ so
rorē mali ꝯtus / ꝛ tripliciter sese variat. In/
terdū tota est denudata interduꝫ fucata ꝛ
palliata interdum occulta ꝛ celata. Usu
ra denudata est vsura que clare se ostendit
ita ꝙ vnusq̄sq̄ꝫ eam cognoscit. Est quādo
mutuādo pecuniā ipsa restituere facit pl⁹
argenti indies s̄m ꝙ vsura maior est aut
minor. Nec vsura reprobata est / nec opus
est imorari: q2 deus totus mundus / fides
christiana / ꝛ antiq̄ lex: lex q̄ꝫ nature ꝛ oīa
iura ipsam reꝑhendūt. q2 sumit vtilitatem
magnā ad alterius dānū, de hoc qđ suum
nō est. Uere suū nō est argentū qđ mutuat
alteri vt vtat̃ eo: q2 vsus separi nō potest a
dñatione vel possessiōe. Usura talis sepa
rari debet ab ecclesia / quo ad hoc ꝙ nō re
cipiat absolutionē suā quo ad hoc vt vsu
rario negent̃ sacramēta. vel extrema post
mortē sepultura, nisi vera penitentia ipsaꝫ
expellat. Uera dico q̄ restitutionē includit
Tabelliones vl̃ notarij lr̃as suꝑ his ꝯtra
ctib⁹ facere nō debent sub pena amissiōis
officioꝝ suoꝝ. nec dñi eoꝝ sigillare debēt
lr̃as ꝑ leonis facultatem. nec sustinere eos
debent in terra ipsoꝝ sub grauibus penis
Notate de famulis vel illis q̄ accipiūt ele
mosynā aut oblationē ab eis. Si vsura se
iungat cōmunitati danti ad vsuram. oēs
qui ꝯsentiūt ꝛ ꝑticipant sunt extra statum
salutis. Homo obligare se nō potest / quin
postulare possit hoc qđ nimis dedit vsura
rio. Sed nō debet postulare fructū qui in
de ꝑuenit ꝑ alterius industriam / nisi clare
ostendat dānū suum ꝑditionē suā ꝛ suū in
teresse. interea ꝙ alter habuit pecuniam
suam. Nec vsura oīno restitui debet ꝑn
cipali cuius est damnū vel suis heredib⁹
si mortuus sit vel ad bona ꝛ pia opera da/ D
ri debet ꝑ ꝯsilium p̄lati vel penitentiarij si
habeat facultatem. Recipere ad vsuram /
potest fieri sine peccato in casu necessitat̃
bene vtendo peccato alterius / cuꝫ ponere
pecuniam suam in manum alterius de se
malū nō sit. sicut malū nō est / reuelare ar/
gentū suū latronibus / ad ipsum succurrē/
dum ne ipse occidatur. Ad hoc tamen ne/
mo alius inducēdus ē. ¶ Usura occulta

est que dūtaxat in cogitatione ⁊ intētione
est que se occultat in tali secreto nec se ostē
dit nisi p ↄsciētie relationē. Emere frumē
ta adhuc in herba. vel vina ante vindemi
as p ꝓcio puo ꝓpter alterius indigētiam:
est ne peccatū: Si hoc fit eo ꝙ alius ven/
dere vult frumenta sua in sufficienti ꝓcio
⁊ ad succurrendum venditoris indigentie
vel ꝓpter familiā ementis. h bene fieri pōt
⁊ intentio iudicat totū in hac scḋa vsura.
Emere ad soluendū in certo termino ⁊ ca
ride: fieri pōt: ꝓpter certam que habet lu/
crādi intentionē. Et sine hoc vt venditor
quicꝙ perderet p hoc ꝙ suo careret argē/
to. Si vero venditor potius vellet mo/
do habere decem francos ꝙ̄ in pascate
duodecim: ꝓpter suum interesse: hoc fieri
pōt. Emere frumentū nouū ad reddendū
vetus cū fuerit carius ſm cōem cursū: ma
lū est nisi excuset intētio. Comodare aliq̇d
ad habendū obsequiū aut ſuitiū alterius
vt labores vel vadioꝝ vsum ad vtilitatē
sicut alicuius vestis aut equi: vsura est: si
intentio puersa sit. pōt tñ satis intelligi ꝙ
is cui comodat̄: obligabit̄ comodanti ſm
amicicie fidē: sed nō ad certas res que in
puisione iacent. Comodare ad terminum
sub certa pena: de se licitū est: nisi intentio
corrupta sit. hoc ē nisi comodans potius
amaret penā euenire ꝙ̄ argentū suū: ꝓus
E sibi restitui. Habere vaccas ⁊ oues cū ali
quo ⁊ ad pditionē ⁊ lucrū: fieri pōt. Sed
oēs ↄtractus claudicantes de se reproba
ti sunt. Vocat̄ ↄtractus claudicans: cum
vna pars est in securitate lucrādi quicq̇d
eueniat: nō aūt alia. vt dare vaccā p decē
solidis singulis annis: ⁊ sp vaccā restitui
debere: etiam si moriat̄. vt dare decē fran
cos p centū in vno anno. ⁊ in fine anni cē
tum francos. Sicut redditus ad vitam ⁊
in fine oīe argentū suū. Secus est si a ca
su ↄtractus fit: ꝙ̄uis postea bona equitas
cōpensare debet si videat̄ notabiliter reci/
pi vltra argenti valorē: pōt comodari alte
ri res ex qua pdit vtilitas ⁊ que peior effi/
cit̄ aut deuastat̄ vtendo ⁊ a qua vsus repa
rari pōt a possessione: vt equi oues tunice
mantilia argentea vasa vel stannea. Pōt
haberi societas in mercimonijs lucrando
⁊ amittendo. vnus q̇dē dabit argentū suū
alter ꝓ eo penā faciet. ¶ Palliatā vsurā vo/
co falsam mercantiā aut cōmutationem si
ue in vna re fuerit siue in alia. Et cognosci

tur vno triū signoꝝ. Primū p hoc ꝙ res q̄
vendit̄ / alia est ꝙ̄ ipsa esse dicatur aut ꝙ̄
appareat. Est auricalcū ⁊ vendit̄ p auro.
est plumbū ⁊ vendit̄ p stāno. est simplex cal
cius ⁊ vendit̄ p calcio ex corio cordubēsi.
Est liber aliquis ⁊ p alio vendit̄ libro. est
vna herba ⁊ vendit̄ p alia. Scḋm signū ē
in q̄litate vendes malū aurū ⁊ durū ac fa/
ctū p artificiū aliqḋ vel mixtionē: p auro
bono ⁊ puro. Ostendes mihi bonas lr̄as
ad libꝝ aliquē mihi scribendū: deinde scri
bes male. bonū piscē vl' bonū vinū: ⁊ post
ea malū dabis. Vendes mihi equū aliquē F
p bono sano ⁊ integro: ⁊ ipse tussim patit̄
Tñ hic sciendū est aliq̇s esse defectus: q̇ se
declarare possunt ad extra vnicuiqꝫ: ⁊ ta/
les dicere ñ opt̄et. mō remittat̄ ob id iustū
ꝓciū: Aliq̇ defectus q̇ secrete sūt ſm deū et
ↄsciam dici debēt: ac ſm leges ciuiles. Et
etiā p fortiori rōne: nō q̄rende sunt cautele
plus equo postulando vel in tenebris vel
p celationē rei venalis: aut oñdendo oīa
esse alia. Pro regula generali tenēdū: ꝙ q̇/
tiens vendis charius ꝙ̄ iustū expostulet ꝓ
ciū: peccas. ⁊ ad restitutionē teneris. Bo/
nus famulus: iustū ꝓciū: qḋ tenet librā: et
cōpensat res venales ex vna pte: ⁊ ꝓciū ex
altera: ⁊ desponsauit iusticiam dei filiā: gi
gnitqꝫ bonū ac ꝓbū hoīem legalē acq̇sitio
nē. Iustū ꝓciū est ſm bone fidei ⁊ eq̇tatis
estimationē qḋ ponere pōt dñs vel plat⁹.
Estqꝫ res secura hīe ↄsiliū: qḋ intelligitur
tā de vendente ꝙ̄ de emēte. Notate histo/
riā ⁊ exemplū sancti Aug⁹. de trini. Oīs
care vendere volūt: ⁊ emere vili. Et de illo
qui restituit ꝓcium. h deduci pōt in factis
⁊ in familia q̄ interest mercimonijs: pt q̄z
cōpensari vnū lucrū p aliud. Exemplū de
pigmentario q̇ habebit puisionē multarū
reꝝ q̄ sument̄ in fine anni. hoc deduci pōt
Si defectus est ꝓpter ignorantiā tuam ⁊
negligentiā: nō debes decipe alteꝝ nec de
ducere illam pditionē: sicut in equis ⁊ fal/
sis monet': ferentib' piscib'. Si dom⁹ tua G
cōbusta sit. Si res facta fuerit melior p
industriā tuā ⁊ laborem: vl' p tua picula ꝙ
ibi nō est tanta abundantia pannoꝝ sicut
in loco ex q̄ venis: pōt cōpensare h: ⁊ cari
us vendere. Hic sunt sex casus reprobati
p ꝓbū hoīem legalem acquisitionē: qñ res
nō est facta melior p suā industriā. ⁊ qñ eā
sine damno ſuas: ⁊ nihil pdest reipublice
imo ei obest: sicut hi q̇ faciūt adinuicē cō/

spirationem vendere ad certum quoddaꝫ
p̄ciuꝫ vt vnus qui emet om̄e ferrū aut oēs
libros vel frumēta alicuius ciuitatꝭ vel pa
trie: vt vendat in precio quo ipse voluerit.
Uel q̄ndo es p̄sona ecclesiastica: ꝛ debes
ꝛ potes aliter victum tuū acquirere. Cum
in locis sanctis p̄hibitis: ꝛ in festis p̄ceptꝭ
facis ꝯtractus tuos. Uel quādo hoc facis
p̄ncipaliter ad cumulandū sine necessita
te in aggrauationē ꝛ grauamen alioꝝ. Ter
tium signū est in q̄ntitate: vt in mensuris
vini aut frumentoꝝ: aut malicijs: vel faci
endo p̄ maliciam rem aliquam ponderosi
orem q̄ꝫ sit: vt madefaciendo lanā ꝛ simili
modo. vel cum sartor furatur pannū: aut
tuccetarius carnes vel caseum: vel pelliū
artifex pelles. Facere falsa op̄a: falsas res
in singulis artificijs. Cognosci potest per
hec tria signa: si quis habeat artificium
quo male vti possit vel bn̄. Aliter fieri po
test si intentio bona est: ꝛ si ecclesia patiat̄
de illis qui inuenīūt inuentiones nouas
ꝛ ꝯsuetudines in habitibus. ¶ Mercatu
ra querit de iuramentis si om̄ia sint mor
talia ꝛ tenenda: si nō sit efficiendū vt īmi
nuat̄ p̄cium posteaq̄ꝫ venditor iurauerit
D certum p̄cium: si in festis diebus ꝛ in eccle
sijs fieri possint venditiōes: sicut fiūt mul
te mercimonie. Respondeo tibi: aut cū iu
ras extistimas te dicere veritatem: ꝛ ita sen
tis in corde tuo. Et si iuramentū est de re
bus p̄teritis vel p̄sentibꝫ: non peieras: nisi
fortassis tua te accuset negligētia. Si sit
de re futura honesta ꝛ tibi possibili: eaꝫ te
nere debes: ꝛ cum p̄mū nō eam tenere vis
peieras. Si scias te mētiri nec tec habere
mentiōem in corde tuo deum vocandi in
testimoniū: nec te obligare in corde p̄ iura
mentū peccas grauiter: q̄ꝫuis quo ad deū
piurus nō sis. Nec obligatus p̄ iuramen
tum fuare quod solo ore iuras. Si intelli
gas conditionē in corde tuo: vt dicendo:
tantū dabis p̄ hoc. intelligo si tu vis: est
aliqualis excusatio: sed nō sufficiens: p̄pt̄
extrinsecum scandalū. Notate de directio
ne intentionis sicut gubernator nauis p̄
h̄ q̄ iurans exponat ꝛ dicat iuramenti sui
ꝯditionem. Dico vlterius bene actum esse
si nihil post talia emeretur iuramenta: ꝛ p̄
sertim si iurans nō exponeret intentioneꝫ
suam. sed nolo ementē ad emptionē obli
gatum esse. Bonū est etiam non inducere
iurantem: vt cito iuramentū suū faciat: sꝫ
q̄ diceret̄ postea q̄ꝫ iurasti non tibi loquar
amplius. Remediū esset ꝯtrariū ducere in
consuetudinē: ꝛ tunc emeret̄ ꝛ fides adhi
beret̄ tali persone sine iuramento: p̄cipue
bone fidei homines illi crederent. hoc pa
tet in aliquibꝫ bene vendentibus. Aliud re
mediū q̄ rebꝫ p̄cium esset ꝯstitutū. ¶ Quo
ad festa ꝛ loca sancta. hec questio locū ha
bebit in tertio legis p̄cepto: saltem missa I
audiri debet. humanus sp̄ūs qui se p̄cipit
deceptū ꝛ seductū falsum p̄ auariciā inter
rogat remedia: vt sine illa honeste ꝛ suffici
enter p̄sentem transigat vitam. Non p̄cul
euundum est nobis: vt ea inueniamus re
media: interrogemus sanctū Johēm qui
bonus aīe fuit medicus: ꝛ auaricie ꝯtrari
us: quid remediū nobis det in p̄senti euan
gelio f̄m moralem sensum. Et video tria
f̄m p̄sonas que interfuīt his nuptijs: iesus
maria ꝛ sui discipuli. Considera iesum cō
sidera mariā: cōsidera discipulos. In iesu
diuinam p̄uidentiam: iesus saluator. In
maria amarā penitentiam. Maria interp̄
tatur amara. in discipulis magnā eoꝝ suf
ficientiaꝫ. hoc exemplū est p̄ tres respect⁹.
In schola tribulationis in qua posit⁹ erā
ad patientiam addiscendam coram me ve
nit remediū super om̄ia alia remedia: siue
esset ꝯtra paup̄tatem: siue quodcūqꝫ aliō
malū: sumere iesum: recurrere ad iesum: qꝛ
p̄ gladiuꝫ ꝯsiderationis diuine sue p̄udē
tie om̄ia expulit mala: iesus dicit ꝛ p̄mittit
q̄ habeamus spem in potentiā suam sapi
entiam ꝛ bonitatem. Et ipse nos nō dese
ret: p̄cipit vt reijciamus oēm solicitudinē
exemplo auiū ꝛ floꝝ. In bona fide mentirī
iesus nō potest: decipere nō potest. Et q̄d:
Uideo q̄ si modo rex aliquis vel p̄nceps
veridicus ꝛ potēs diceret q̄ in eum spera
res: nec vllo mō timeres: q̄ꝛ te derelictu
rus nō esset. Putares te admodū securuꝫ
Multo securiores esse debemus de deo.
Si sit tibi familia ꝛ possessiones: tribuis
tibi securitatem: ꝛ expelles omnē melan
colicā solicitudinē. Et tamen omne illud K
deficere potest mille modis. Deus aūt̄ ne
minē deficere potest. cur erga deū nō ha
bes in securitatem? Ulterius deus bon⁹
pater noster est. quēadmodū ip̄e dicit: qui
nos multo plus diligit q̄ꝫ mater filiuꝫ: cū
ergo sit tam diues tam sapiens ꝛ tam po
tens: nō nos deseret in necessitate nostra.
ꝛ f̄m q̄ sciuerit opus esse nobis. Sepius

qm̄ dicere debemus. Inclina cor meū deus in testimonia tua. Sed hic melancolica solicitudo in corde deficienti ac timido replicat ⁊ dicit deum velle vt quis seipm̄ iuuet. Alioqn deus eum nō iuuabit. Uerum ast labora: ⁊ fac iuxta posse tuum. iuxta statum tuū. Modo hoc sit ꝙ ꝑ ipm̄ deus nō ad iracundiam ꝓuocet̄ ꝑ peccatum mortale. hoc em̄ se iuuare nō est sed destruere: pete quod licitū est ad hoc ꝙ paternalis sua volūtas fiat in te: ⁊ tua tēpalitate: sicut scit ⁊ vult illud tibi ꝯducere cōducit. Et sicut fit in celis superioribus: vel in cogitationibus iustoꝝ qui celum sunt in quo deus habitat. Notate de hortulano: qui cumulabat thesaurum. Notate de muliere que īterrogabat si aliqui vellēt ei tollere gubernatorem suū. Si status tuus tibi minor appareat ꝙ̄ tua exigant merita. considera gratias quas deꝰ tibi sup alios fecit: vno modo vel alio. Si em̄ consideres illos q̄ sunt ditiores te: ⁊ tu inuideas: teipsum destruis ⁊ affligis. Notate de heremita: si habeas victum in vno statu: nō queras ipm̄ augere ⁊ facere de necessitate supfluitatē. Si pati habeas ꝑ te vel pueris tuis accipe fidem bonā. ⁊ hoc argue modo: vel hec L pauptas est ꝑ peccat̄ meis: vel nō: Si sit ꝑ peccat̄ meis pena ꝓderit mihi: quia habeo patientiā. Si est sine peccato meo: deus me remunerabit debite hic vel alibi. sicut fecit omnibꝫ amicis suis. Quid scis: si hec pauptas sit ad humiliandū te. vel vt castus fias vel aliter te excitandū ad deū ⁊ auferendū de peccati periculo. Et si necesse esset mori fame: si placeret deo: ignoro qn̄ moriendū sit. Ideo habere deberes patientiam. Exemplū de pueris qui verberant̄: ⁊ deinde irrident̄: quia est vtilitas eoꝝ: voca secundo mariā. id est mare amarū: hoc est ꝯsiderationē grauaminis ⁊ difficultatis que est in penitentia huius peccati. ꝓsertim cum ventum fuerit ad satisfactionē ⁊ restitutionē. Est baculus spineus nimis inuite restituit̄. vel quia expensa est pecunia: vel ob magnū qui inchoatus est statum: aut ꝓpter auariciā que nimis strīxit in laqueis suis ꝑsonam. ꝓponēdo ei timorē paupratis indigentie ⁊ verecundie. Notate de instrumentis illis vel rebus q̄ dicuntur gallice tirelire sagedde barbee ⁊ nassee. Uide ꝙ ꝑ hoc amittis deum: paradisum: gratiam. totum mundū: ⁊ infernū acquiris. oīe quoqꝫ bonū amittis: si aliquid male acquisiueris: hoc fuerit restituēdum ant suspendium ferendum. Non igit̄ male quicqꝫ acq̄ras: ne labar̄ ⁊ decidas in hmōi pericula: aliquid a pueris tuis expectādo. Tertio discipuli iesu christi hāc cōiciūt auariciam ꝑ boni exempli eoꝝ baculos ⁊ eoꝝ sufficientiā. Exi exi immunda M ac feda meretrix nimis diu ibi morata es. Quis sperauit in dn̄o ⁊ derelictus est ab eo: ⁊ si dereliquerit eum fm̄ vitā hanc miseram: magnopere recepit eū: ⁊ honorauit ⁊ retinuit in felicitate gloriosa: vitemus ꝑuersos duos masculos: qui in ꝓmis amāt auariciam: ⁊ magnas expensas per edifficationem ⁊ iuris ꝓsecutionem ⁊ hoīm opinionē: que dūtaxat variatio quedam est: expense ꝓsertim in iuris ꝓsecutione magis sunt nociue ⁊ edificatiōe familiaritas hominū qui practici dicunt̄ solum cōmoditatē querū: ⁊ diuersa sepius probra. Sumamus cum magnis expensis frugalitatem: ⁊ parum curabimus vitam nostram: Parū em̄ eam sustentat habentes alimenta ⁊ quibus te ⁊c̄. nihil intulimus in hunc mūdum. Item nō cōmittamus vitam nostrā alioꝝ opinioni: sꝫ veritati ⁊ deo. Prudens ⁊c̄. Nihil est tam fragile: nihil tā mutabile sicut hoīm loquela. Mihi crede: q̄ viuit ad alterius opinionem: nūqꝫ pacem habebit: nec gaudiū: nec sufficientiam: hi qui te rep̄hendunt de tuo statu: nō vellent apponere quattuor denarios ad eum augmentandū. Stultum ergo est velle ascēdere altius: ꝙ̄ homo possit ad satisfaciendum sermoni ⁊ loquele talium hoīm. Notate historiā vel narrationem de viro ⁊ filijs suis ⁊ azina sua: quā q̄dē azinam nullo pacto ducere poterant qn̄ a ꝑtereūtibꝫ arguerentur. Duc azinam tuā fm̄ estimationem tuam: fuge pericula oīibꝫ modis imitari nō poter̄ oīm opinionē: sume ꝑ re tua domestica ⁊ familiari frugalitatē ꝯ ꝓdigalitatē ⁊ dissipatiōē sume possibilitatē ꝯ vanā vulgi opinionē.

Dn̄ica in septuagesima ꝯtra Accidiā.

Misit operarios in vineā suā.

PEnitemini dicit dn̄s noster iesus xp̄s. ⁊ fm̄ qꝫ sequit̄ in mysterio hodierni euāgelij (cui fidē adhibere debemus) vos hortor ⁊ clamo facite bonū fructū pn̄ie in

vinea ɔsciẽtie. Quid dicemus in exhor-
tatione ista: sed in principio ħ o deuotī quõ
obediemus: quõ adimplebimus. Nos su-
mus pigri languidi debiles ꝛ ɔfricati per
onus peccati. Quẽadmodũ ɔquerebatur
rex dauid. Qm̃ iniquitates mee supgresse
sunt ꝛc̃. Et rursum miser factus sum ꝛ cur
uatus sum ꝛc̃. Iniq̃tates inquit mee gra-
uate sunt super me: sicut onus graue. ideo
miser factus sum ꝛ curuatus ad terrã. In
tali statu quõ laborabimus: quõ faciem⁹
dignos fructus penitentie in vinea ɔscie
pfecto gratia nobis necessaria est: que no
bis det ꝛ restituat vigorem nostrũ fortitu
dinem ꝛ virtutem: efficiatq̃ pluuiam p̃di-
cationis nostre cũ pfectu recipiat in hac
vinea nostrarũ ɔscientiarũ. Alioq̃n nõ veni
ret vsq̃ ad viuam aĩe radicem. Et qm̃ illa
que portauit benedictũ fructũ vite ꝛ verã
vineam: vicʒ dñm nostrũ iesum christum
qui sic se in euangelio noiat. Illa inquã q̃
est laborantiũ auxiliũ ꝛ mater penitentiũ
nobis hanc impetrare potest gratiam. Et
ideo ad eam ɔuertemur: ipsam salutabim⁹
ꝛc̃. Penitemini ꝛc̃. Eiiciamus omnẽ vani
tatẽ: omẽ dissolutũ gaudiũ: mũdanã volu-
ptatẽ omnẽ vt accipiamus dolorẽ angu-
stiam ꝛ laborem: cum bona matre nostra:
sancta ecclesia que hodie incipit lugubres
induere vestes: mutare cantus leticie: vicʒ
all'a. in ploratus suspiria gemitus ꝛ plan
D ctus ꝛc̃. Circũdederũt me dolores mortis
ꝛc̃. Secludat omis pigricia stulta: contra
quã locuturi sumus: ꝛ valde ad ppositũ
fm totũ mysteriũ p̃sentis dñice: ꝛ hui⁹ tẽ-
poris qd̃ septuagesima dicit: q2 in memo-
riã reuocat captiuitatẽ filiorũ israel in ba-
bilonem. ꝛ duram nostrã pegrinationem
transitorie huius ꝛ penalis vite: que vita
comparata est in hodierna epistola: mo-
do cuidã luctandi aut campo p̃lii: vel ali-
cui curie: ꝛ in euãgelio ipsam innuit p ver-
bũ vinee: fm quã formaui meã exhortatio
nẽ faciendam ꝛc̃. Dicit sic euangeliũ: Si-
mile est regnũ celorũ patrifamilias: qui exi
uit pmo mane ɔducere operarios in vineã
suam: ꝛ ɔuentione facta cũ operariis de di-
urno denario misit eos in vineã suã: ꝛ cũ
exisset hora tertia vidit alios in foro stan-
tes ociosos quibus dixit. Ite ꝛ vos in vineã
meã ꝛ qd̃ iustũ fuerit dabo vobis: ꝛ illi ie-
rũt. Exiuit aũt iterũ circa horã sextã ꝛ no
nã ꝛ fecit silr. Et circa horã vndecimã
ꝛ inuenit alios stantes: quibus ait: Quid stat̃
tota die hac ociosi. At illi dixerũt ei: q2 ne
mo nos ɔduxit. Quibus ait. Ite etiã ꝛ vos
in vineã meã. Cũ factũ esset vespere: dixit
dñs vinee pcuratori suo. Uoca operarios ꝛ
redde illis mercedẽ suã: incipiendo ab vlti
mo vsq̃ ad pmũ. Cum venissent ad il-
los q̃ venerant circa horã. xi. receperũt sin-
guli singulos denarios. Nõ videntes pmi
sperabãt se amplius recepturos: ꝛ recepe-
rũt singulos denarios. Inter recipiẽdum
aũt murmurarũt ɔtra patrẽfamilias dicẽ-
tes: postremi hi laborauerunt hora vna: ꝛ
fecisti eos eq̃les nobis q̃ portauimus pon
dus diei ꝛ estus. Qui dixit vni ex eis. Ami
ce nõ facio tibi iniuriã. nunq̃d ex denario B
diurno ɔueni tecũ: Accipe qd̃ tuũ est ꝛ va
de. Uolo dare ꝛ huic vltimo tantũ q̃ntũ
tibi. nõ ne licite facere possum qd̃ volo: nõ
ne oculus tuus nequã est: q2 ego bon⁹ sũ
ꝛ sic erunt nouissimi pmi ꝛ pmi nouissimi
Multi sunt vocati ꝛ ostensi: nõ aũt electi.
hec pabola ꝛ siĺitudo docet qualr̃ deus a
mũdi initio vocauit homies tanq̃ bonos
operarios vt mercant denariũ: vicʒ paradi-
si mercedẽ. Homo em̃ nascit ad laborem.
Et vsq̃ ad finẽ ꝛ vnaquaq̃ hora vocabit:
ꝛ ad eos mittet p p̃dicationẽ ꝛ inspiratio-
nes atq̃ modos alios: tã in psperitate q̃
in aduersitate. Sed hic est dubiũ q̃ddam
lr̃ale. Si fuiendũ sit deo ppter spem mer
cedis: Dico q̃ hoc fieri põt: qñ q̃s p labo-
re suo nõ expectat pncipaliter aliam mer-
cedem q̃ deũ q̃ est ꝛ erit glia nostra. Dico
pncipaliter: q2 põt bene desiderari glia pa
radisi: ꝛ q̃s timere põt penã inferni: vt ob
hanc ɔsiderationẽ a malis abstineat ope-
ribus: nec iudicet q̃ q̃s male agere vellet: eti
am si non esset infernus nec paradisus: q2
deus p̃cipit q̃ dignus est cui exhibeat fui-
tiũ. Excellẽtius tñ fuitiũ est cũ fit ex amo
re: ꝛ sine mercedis ɔsideratione: aut timo
re pene: sed ex solo amore: ꝛ causa ppt quã
isti in hoc euangelio qui sine mercedis p
missione laborauit in vinea habuerunt
in breui tempore talem mercedem sicut
mercenarii in lõgo est. qm̃ si talis aliquis
sciret se victurũ ad mille annos nõ pecca-
ret: sed deũ diligeret ꝛc̃. Aliud dubiũ est q̃
re deus nõ vocat omes vna hora: Rñsio.
nõ omis nati sunt vno tpe: quo aũt ad vnã
eandẽq̃ psonã: hoc intelligi debet fm eta
tũ diuersitatẽ. Nam dico fm diuersitatẽ

etatū semꝑ deum vocare ⁊ mittere: q̄ntum
est in se: sed nō obedit hō q̄libet hora. Ali-
Q qui obediūt in infantia: sicut sanctus Ni-
colaus que perdurat vsq̄ ad septēniū. Alij
in puericia seu etate puerili: ⁊ durat vsq̄
ad decimūq̄rtū annū. Alij in etate adole-
scentie que durat vsq̄ ad vicesimū ꝓmū an
nū: Alij in iuuentute que durat vsq̄ ad vi
cesimūoctauū vel tricesimū annū. Alij in
statu ꝑfecti hoīs q̄ durat vsq̄ ad q̄nq̄gesi-
mū annū. Alij in statu senili durante ad se
ptuagesimū vsq̄ annū. Alij in statu defici
enti ⁊ antiquitatis q̄ certū terminū nō hȝ.
¶ Aliud dubium. An merces sit equalis?
Respondeo q̄ sic. quo ad durationem: nō
quo ad magnitudinem vel perfectionem
In domo patris mei mansiones multe
sunt ⁊c. ¶ Aliud dubiuȝ: quare inchoat in
nouissimis? Primo ad ostendendū q̄ oīa
veniūt ex misericordia dei. Scdo ad ostē
dendū q̄ interdum hi q̄ tardius ꝯuertunt
maiorem adipiscunt mercedē ꝓpt ardorē.
Sicut solet dici bonū operariū nō nimis
tarde ad opus venire posse. Tertio ad dā-
dum nobis hūilitatis exemplū: Si videa
mus vnū ꝑcedere alterū: siue fuerit in reli-
giōe siue alibi: in quacūq̄ fuerit etate. Et
ne nos iudicemus quēcūq̄ hoīem ad dā-
natione: Nam qui malus est modo is ꝑm
dei ꝑdestinationē glīose saluabit. sicut sā-
ctus paulus ⁊ latro. Aliud dubiū quō in-
telligit hoc murmur. Respondeo q̄ ꝑ hūc
modū ꝑabole de⁹ monstrare vult nō mur
murandū esse de hoc q̄d facit. Sicut sepe
mouet aliq̄d dubiū ⁊ deinde ꝑ responsio-
nē ostēdit nō esse rōnabile. Sic dicere vult
hoc euāgeliū: q̄ si quis murmurare vellet
posset ei dici q̄ esset causa sua quia omnia
sunt in voluntate donantis ⁊ remuneran
R tis. hic tractari posset inuidia que est int
aliquos de statu burgensi ꝯtra ecclesiasti-
cos: quia ecclesiastici nō laborant (vt eis
videt) ⁊ gratis manducāt: lucrantq̄ mer
cedē eoꝝ fere sine pena: Sed omittā hāc
materiā quoadusq̄ loquar de inuidia in q̄
dragesima. ¶ Aliud dubiū. Quare de⁹ sal
uat tā paucos? Respōdeo q̄ hec est curio-
sa questio. Notate de scō Anthonio: cui
dictū fuit vt cogitaret de ꝓpria salute ⁊c.
Per h̄ nobis ostendit ex pura gratia nos
saluari. Et vos videtis oīa ꝑciosa in ꝑuo
esse nūero. O altitudo diuitiarū sapīe ⁊c.
Nec iudicemus aliū. Sed dices nō labo
randū esse. Respondeo q̄ imo laborandū
est vt vnusq̄sq̄ faciat debitū suum. vt hic
habeat vl' lucret paradisum: quēadmodū
egrotus recurrit ad medicum. supposito q̄
dubitet si sanabit vel nō. q̄ vellet exponere
pn̄s euangeliū ꝑm sensum mysticū ꝓ ꝯtē-
platiuis: loq̄ret de vita spūali ⁊ noua: ꝑm
has etates ⁊ incrementa: sicut ⁊ Aug⁹. in
libro suo de vera religione sup̄ sensum euā
gelij lr̄alem: sicut sup fundamentū q̄ddaȝ
possent edificari multi modi moraliū sen-
suū ꝓ instructione nr̄a: de diuersis loquē-
do vineis ꝑ signū ⁊ mysteriū ⁊ ꝑabolam:
sicut saluator noster iesus christus nos fa
cere docet in hoc euangelio ⁊ cōpluribus
alijs. Sunt eñ ꝑabole tanq̄ specula tāq̄
naturales libri ⁊ picture ꝓ simplicib⁹ hoī
bus: vt ꝑ h̄ q̄ ad extra res noscunt sensibi-
les: citius eleuent ad intelligendū spūales
res ⁊ diuinas. Tota ecclesia sancta gene-
raliter est vinea q̄dā mystica vt habet san-
ctus Grego. Ego plantaui te vineā eius.
Quasi vitis fructificaui. Uinea corā me
est. Alia est religionis specialiter. Alia di-
uine sapie. Quarta vniuscuiusq̄ ꝯscie. Ui S
nea cōscientie magis ad ꝓpositum meum
est ad applicandum statum burgensem
cui ꝑncipaliter loquor. hec vinea in initio
plantata fuit ⁊ ordinata ꝑ sup̄mū vinito-
rē deū: q̄ sic se noīat: ⁊ fuit hoc factū in ter-
ra hūane creature sine defectu quocūq̄: ⁊
sine admixtiōe aliaꝝ malaꝝ plantaꝝ. Affe
ctiones eñ que ꝑncipales sunt hui⁹ vinee
ipsius ꝯscientie sepes: pure erant ⁊ mūde:
vt cito ꝓducerent ⁊ portarent bonū deuo
tionis vinū. Hoc habes in Aristo. appel-
lante virtutē. Bonus ille viticola hui⁹ vi-
tis sub deo noīari pōt desideriū aut bene-
faciendi talentū. Quēadmodū dicit Boe
cius. Oīb⁹ inserta est veri sūmiq̄ boniq̄
cupiditas. Desideriū inquit boni veri et
sūmi naturaliter datū est vnicuiq̄ creatu-
re. Bon⁹ famulus adiūctus fuit ꝓbo huic
viticole: quē noīo vigorosuȝ laborē. Et nā
in statu innocentie. Est textus q̄ hoc dicit
vt oparet ⁊ custodiret illū ⁊c. Famulus il
le tunc nō habebat repugnantē stultā ac-
cidiam: sicut dicā in seq̄ntib⁹. ⁊ sicut habȝ
ꝓ tp̄e pn̄ti peccati: rōne maloꝝ surculoꝝ ⁊
plantaꝝ que creuerūt in vinea nostra: ⁊ in
terra ꝯscie: ꝓpter maledictionē dei factam
in punitionem peccati maledicta terra ⁊c.
negligens accidia recurrēdi ad deū oīa

mala adduxit. O grauis maledictio. o du
ra mutatio cum bone vinee & bone sancta
rũ affectionũ plante mutate sunt tanq̃ in
contrariũ: sicut in labruscas vel syluestres
vineas. spinas & cardones cõcupiscentia-
rũ malarum: & inordinatarũ passionũ. Grã
dia sepe quibus &c. ait virgili⁹ in buccoli-
cis. In hac vinea est turris quedã: que fac
custodiam quã pono rationem & prudenti
T am. Et ratio sapiens est gubernatrix: seps
& murus qui claudit hanc vineam factus
est de preceptis dei: & ianitrix vel custos est
obediencia cũ angelorũ auxilio. Quod si obe
diencia abierit: mox porci & siluestres be-
stie diuersorũ peccatorũ omnia frangũt & dis
sipant. Maiora ligna hanc sepem susten-
tantes: que circũdat vineam nostram. vir
tutes sunt acquisite & infuse: bonũ est gra
tia stabilire cor. Pressoriũ est paciencia qd
premit fructum penitentie. Ita affertur fru
ctus in paciencia: Vinũ hoc in principio ẽ
tanq̃ mustũ solum. deinde bulit & se pa-
rat p deuotionẽ. Et cernitis quõ in princi-
pio hoĩes puenientes ad veram peniten-
tiam habent sufferre: & quõ sunt in motu.
Ideo maior impendenda est opa vel fer-
uore vt bene fuerẽt & ligerẽt obedientie et
disciplinę circulis. Qui eñi eos sine re ẽm
feruorẽ eorũ agere: qd eis bonũ videt: oĩa
frangerent & pderent. In hac vinea si con
scientie laborare debet & operari benefaci
endi talentũ auxilio vigorosi laboris: vt
videat pfectus penitentie fructus: quidq̃ dẽ
fructus p p̃senti hac vita vinũ deuotiõis
noĩat: & in padiso vinũ glĩficationis. de q̃
dicit iesus christus. Amodo eñi non bi
bam &c. donec bibam illud in regno meo.
Vinũ hoc deuotionis nascens ex penitẽ-
tia nõ subito ad dulcedinẽ suã & pfectionẽ
puenit. Nemo repente fit sũm⁹. Necesse ẽ
prius bene colere conscientie nostre terram: et
tollere malas herbas & plantas ibi crescẽ
tes. Magnopere custodienda est vinea hec
in nouitate sua: hoc est in statu infantie vl'
conuersionis primarie ad deũ: qr mox in hac
vinea: mala puerse tentationis pruina vel
pestifer ventus irrisionis impediret hunc
fructum penitentie: & deuotionis vinũ vl'
V omnia euerteret in oppositũ. Maledicta sint
ora talia talem ventũ detractionis vel ob
locutionis mittentia qui mirũ immodũ gra
uat nouas has vineas: cum germinãt bo
trosq̃ emittũt: hoc est cũ incipiũt benefa-
cere. noiant beguini &c. Contingit q car-
nalitatis pluuia deprimat illas vineas cum
iam incipiunt florescere: bonosq̃ pducere
flores p sanctas opatiões. Hoc sensibilit
videmus in pueris. Notate contra eos qui
dicũt ex iuuene angelo senex diabol⁹. No
tate quãdo in iuuẽtute deuotiõis resumẽ-
da est: quãdo scz ipsa facta est p fictionem
aut melancoliam sine discretione: & iu-
xta ppriam opinionẽ: sicut dixit sanctus q̃
dam pater. Si videris iuuenẽ qui seipso
paradisum ingredi velit. Iam pedem vnũ
in paradiso habentẽ: trahe eũ p alterũ. No
tate hic contra eos qui volũt esse heremite. Et
q aliquorũ gratiã: vt sancti benedicti san-
cti Johis: trahere nõ debemus ad cõmu-
ne exemplũ. Notate q diabolus postmo-
dũ fortius temptat tales pueros pter ma-
lum exemplũ. Vinea hec sepe incidi vult
falce contritionis. Et sarmenta cõburenda
sunt igni charitatis: recognoscendo gratiã
quã deus fecit nobis: & veniam postulan-
do. Fimus imponit huic vinee: p memoriã
nostrorũ defectuũ & peccatorũ. Exemplũ
de parabola fici & vinee &c. fiũt fouee ma-
gne ad sumendũ & recipiendũ rorem celi.
he fouee sunt humilitatis pfunditas: & est
illa que viam fecit rori gratie: qd q̃ & radij
solis iusticie radicem affectionũ ẽm hanc
parabolã possint attingere. Notate insup
q si h⁹ vinee radix corrupta fuerit vel vio
lata p venenũ peccati oĩe qd inde pducit
corruptũ est. Radix intẽtio & trũcus est cõ
sensus. Et notate qualiter aliqui ramuscu
li nascunt circa hanc vitem sugentes bo-
nũ humorẽ: & impedientes fructũ: & com-
parant peccatis venialib9. Non eñi tran-
seũt p consensum pfectum: & habent interdũ X
delectationẽ sine fructu. O burgẽses hoc
est ciues facite: cõparati sitis mulieri que
manib9 suis vineã plantauit: & facite bonũ
fructum &c. Noe inebriatus est p deuotio-
nẽ & denudatus p terrenarũ rerũ abnegatio-
nẽ. Cham irrisit vt mundani &c. ¶ Tertia
sermonis ps. Accidia stulta imprimis contra
ria est vincole nostro & suo famulo. Nec di
ci potest: quõ eos impediat q̃ntũcũq̃ ipsa
languida sit stulta & cõpressa in se. ad no-
cendũ tamen magni est vigoris. Est stul-
ta pigricia. Stulta est ipsa reuera: qm̃ sibi
soli loquit res stultissimas. in desiderijs ẽ
omnis piger. Mulier si sola cogitat: male
cogitat. Ipsa pigricia occidit seipsam. de-

sideria occidũt pigrũ. nil operari vult ⁊ tñ comedere. Qui nõ laborat nõ manducat. ⁊ ad sumendũ p̄miũ restat ei maxia via: vt ad paradisum vsq3 ⁊ in breui q̇dē tpe: ac inter latrones. nec tñ festiare vult. Expectat querere hospitium ⁊ domiciliũ vsq3 ad noctem mortis: nullam p̄mittendo puisionē ideo male hospitat̃ sepius. Ipsa in spinis est ⁊ foueis: ⁊ videt vineam suam destrui: ex qua se nutrire debet. nec tamen leuare manum vult: vt sibyipsi sit auxilio. Grauabit̃ si ⁊c. semper morit̃ fame ⁊ dissipat: seq3 comedit ac destruit more vesani: modo comedit linguam suam: modo aures: modo manus. deinde cor suũ p malũ desideriũ ⁊ mala opera. Stultus ipsius operis honorē expectat: nec tamen quicq3 operari vult. Nullus bonũ habet nisi ipm sibi cõparet. Non coronabit̃ nisi qui le. cer. ij. ad
Y Thuñ. ij. Stulta dissipat oĩa que christus fecerat. Insensati hominis actus est opera sua dissipantis: dimittit vineā suã: ibiq3 nascunt̃ vrtice acute carnalium desideriox: ⁊ pungentes spine diuersax curarũ. Et omne munimentũ ac murus dissipatur. Tres aculei sunt ad mouendũ naturam nostram pigrā ad benefaciendum: ⁊ bonũ fructum penitentie in vinea ɔsciētie afferendum. ⁊ capiunt̃ in hoc euãgelio Et sunt hi honor: valor: timor. Honor in q̄ntũ deus nobis p̄cipit laborare. Misit illos ⁊c. Cui seruire regnare est: nõ est melius q̄3 regium fuitiũ. Sancta Agatha testis ē ⁊ Boecius. Quis est qui nõ magnũ assumeret laborandi animũ: si videret regem sibi id p̄cipere ⁊ videre: hic maius est quia vltra hoc q deus nos mittit ⁊ videt sancti angeli nos vident ⁊ etiam aduersarij ex alia parte ad irridendũ nos si ficti simus. Duplex igit̃ hic est stimulus honoris ⁊ timoris. Immensum gl'ia calcar habet: ait Ouidius. Valor pz in mercede. quia dedit illis singulos denarios. denariorũ spes laborem minuit ⁊ vim flagelli. Hoc cernimus in mũdanis p̄mijs aut argento aut honore aut voluptate datis. Non sũt ɔdigne passiões huius tpis ⁊c. Notate de illo q̇ dicebat se missũ in sella sua: ⁊ respõsum fuit ei cũ nõ vidisse infernales penas Qõ si sella eius plena esset vermiũ adhuc moraret̃ notent̃ historie de romanis ⁊ in tito liuio. Valor etiam est in hoc mundo bene eñ opando dulcedo quedam acquirit̃: q̄ndo fit ex bona ɔsuetudine. Optima forma viuendi est eligenda quā iocundã reddet ɔsuetudo. Nihil tam durũ est quin id faciat ɔsuetudo facile ⁊ leue. Nec dulcedo nõ tam cito pcipitur. Exemplum de Z
viridi nuce porrecta simee ⁊c. Nec dulcedo interdũ tam magna est in fuitio dei: q esse potest tentatio illis qui alibi ptunc laborare habent. Preterea satisfit p peccatis. In labore cogitandũ est: q sit sua penitentia: sit pars satisfactionis ⁊c. Item nati sumus ad laborē. Item in vnoq3 statu est labor: etiam piger laborat: ⁊ q̄nq3 plus alijs Exemplũ de illo q̇ patit̃ podagrã vl' dormire nõ potest. Itẽ sumus de natura ferri: ⁊ efficimur validiores ⁊ clariores p laborē. p ociositatem ꝟo pleni sumus scabie ac egritudinũ. Primũ magis est honestũ Item oĩes sancti ⁊ sancte laborē habuerũt sciut filij dei. Si extra disciplinā estis adulteri ⁊ nõ filij estis Heb. xij. Itē labor nos tuat̃ a peiori: pdestq3 quo ad corpus ⁊ quo ad aiam. ⁊ labor vnius hore paradisum meret̃. Maius illo natura facere non potest: vt videtur. Et nisi spũs custodierit terram suā sensualitas supabit eũ: vt amittat̃ tempus in quo nullũ fit bonũ. Exēplũ de tito: diem pdidi. Item si socij sumus tribulationũ: socij erimus ⁊ ɔsolationũ cum iesu xp̄o ſm pmissionē suā. Notate de milite qui voluit habere ptem suā ipsius lucri Et socius suus dixit. Habebis igit̃ ⁊ ptē ꝟberũ que sustinuim⁹. Item q ociositas ⁊ accidia deducit ad oĩa supius tacta mala ad pauperē ⁊c. Tertius stimulus est timor. Multi vocati pauci vero electi. pedibus timor addidit alas. Notate exēplũ de sancto Grego. de trib9 mulierib9 ei amicicia ɔiunctis. Notate de penis inferni. Notate qõ dicit sanctus Grego. in fine omelie sup hoc euangeliũ de illo qui vidit draconem in infirmitate eius ⁊c.

Collatio ɔ Accidiā. A

¶ Heu o deuoti hoĩes ita est. euangeliũ h̄ dicit. Necesse est credere. multi sunt vocati pauci ꝟo electi ⁊ saluati. Nam hi soli saluati sunt qui sunt baptisati: ⁊ post baptismũ non peccauerunt mortaliter. Vel si peccauerũt faciũt bonos fruct⁹ penitētie in vinea ɔscientie. Video pulchrā multitudinē hic in hac ecclesia: ⁊ inter ɔsiderādum occurrit mihi pphe dictũ. vxor tua

ſicut vitis abundans in lateribꝫ domus
tue: filij tui ſicut no. ꝛc̄. Burgenſis ſtatus
eſt hic tanq̄ vinea abūdans in domo dñi
hoc eſt ſancta eccleſia. Sed vt dicit ſan/
ctus Gregorius i omelia hodierna. Quis
ſcit de hac multitudine qui homines ſint
ſaluandi ꝛ qui non? Quis ſcit que perſo/
ne faciant vtilitatem earum de p̄dicatio/
nis pluuia? quequidē p̄dicationis pluuia
cadit in vineam conſcientie. Accidit enī
ꝙ cum pluuia p̄dicationis incidit in con/
ſcientiam plenam malis herbis. hoc eſt ꝑ
uerſarum affectionū plenam: eo plus cre/
ſcunt ꝛ peiorem efficiūt vineam. Attamen
meliorem ſpem de vobis habeo o popule
chriſtiane. Deus potens eſt ꝙ oēs nos de
numero ſimus tam paucoꝝ qui ſaluabun
tur reſpectu damnatoꝝ. Ideo te rogo ve/
re deus ꝛ ſaluator vniuerſi mūdi. O ſup̄/
me vincola totius vinee eccl'ie ſancte. Vi
de ꝛ viſita vineam iſtam burgenſem ꝛ eā
perfice. Nam ipſa per te plantata eſt. tu ip
ſam tranſtuliſti de egypto per mare rubꝝ
in terram ꝓmiſſionis. hoc eſt de tenebris
peccati originalis per aquam baptiſmi: q̄
B virtutem ſuam habꝫ per rubrum ieſu chri
ſti ſanguinem. Plantaſti hanc vineam in
terra chriſtianitatꝭ ꝛ bona fide: da illi plu
uiam ꝛ irriga eā gratia tua. Alioquin ver
ba mea parum ꝓficerent nec plantatio.
Et occurrit mihi i vinea noſtra nihil nos
poſſe habere in ſignum timoris quo citi/
us effugentur male beſtie. vel aues celi.
hoc eſt inimici: ſm̄ ꝙ eos nominat euan/
gelium niſi ſignum crucis cum memoria
noſtre domīe. Et vt faciamus deuote ora
tionis ſonum. Ideo ſic faciemus virgo di
gniſſima: ꝛ te ſalutabimus ꝛc̄. Penitemi/
ni. Diligens veſter aduentus arguit acci/
diam facto. quēadmodum ego eam repro
bare debeo verbo. Cōcedat deus ꝙ ſit ad
cōmodum: ꝛ perſeueranter ꝛc̄. Quid facit
ſtulta accidia? Tentat grauare tripliciter
vigoroſum laborem: ꝛ qm̄ vi ipſum ſupe/
rare non contendit. vincit malicia ꝛ ſubti
litate per paruꝫ laborare labor languidus
per malam laborem labor vicioſus per ni
mium laborem: labor īmodicus. quēad/
modum per paruū laborem ducit vitam
iocundam ꝛ recreationes ad extra ſub her
ba viridi vane ꝛ mundane delectationis
in diuerſis locis cauponis: ꝛ diuerſis mo

dis: vt per ludum taxillorum: aut per cho
reas aut magna cōuiuia: vel alias res que
ſunt delectabiles aſpectu ꝛ ſenſu. Timo/
rem incutit de malis que nūq̄ fuerūt nec
erunt per que labor vigoroſus cum huiuſ
modi videt illas voluptates deſiderat. de
inde ſe iungit ꝛ fricat adeo vt tepidus effi
ciatur ꝛ remiſſus ad aliquid incipiendum
mollis ꝛ deficiens ad hoc ꝙ aſſueſiat mu
tabilis ꝛ inanis ad perſeuerandum. Deci
pitur: quia nō percipit malas beſtias ſub
herba viridi mundanarū delectationum C
latentes videlicet malam conſuetudinem
que adheret ꝛ ſe fortiter iungit labori vi/
goroſo tanq̄ malus ſerpens. ipſam nō ꝑ/
cipiendo malam conſuetudinem: niſi poſt
q̄ eſt iam multum ꝓlapſa: nec tamen tunc
conatꝰ euadere. Deinde eſt paupertas ma/
ter latrocinij comitata anguſtia ꝛ melan/
colia. Deinde eſt ira: impatientia: inuidia
murmur contra deum: triſticia languens:
tedium de ſtatu ſuo ꝛ vita ꝓpria: quod te/
dium per cordam deſperationis ſuſpen/
dit vigoroſum laborem: ꝛ eum ſtrangulat
omniaq̄ proſternit in infernalem foueam.
Ad has miſerias ꝛ calamitates deuenit la
bor ſtudioſus: quando ſe imiſcet pigricie:
ꝛ ſolum conſiderat p̄ſentes delectationes
Non conſiderando mala que contingūt:
ꝛ que occultata ſunt intꝰ huiuſmodi dele/
ctationes. Hic cum ſtudioſus labor quic
q̄ debet incipere: accidia eum auertit. iu/
xta poſſe ſuū vt faciat eū tepidū remiſſum
ꝛ ſomnolentū ad coruinū q̄ꝫ cantū dormi
entem. Crocitat coruus Cras Cras. nec
vnq̄ cras illud eueniet. Nunq̄ oīa illa
cras ad vnum deuenient hodie. nec vnum
hodie conſtituent. Aliquando dat ſtultā
ſpem. Recipiens inquit ad laborandum
in vinea domini ꝛ bene eam ordinandū
quotiens volueris. Adhuc iuuenis es ſa
tis prolixus ſupereſt tibi terminus ꝛ tem/
pus longum. O ſtulta pigricia: loqueris
pro parte vna: ꝛ obmittis aliam. Ponis
rationem nil defalcando. non ꝓponis in/
certitudinem mortis cum tunc celas ven
tura mala per te ꝛ malam conſuetudinem
euenientia. Male enim herbe ꝛ plante
creſcunt ſemper: ꝛ indurantur vineaq̄ ſil
ueſtris efficitur ꝛ infructifera: fugitq̄ tem
pus quod recuperari nō poteſt. fugit irre/
parabile tempus. Exemplum de auibus

D que non tollere volebant semen canapi. ⁊
deinde ex eo facti fuerunt laquei quibus
aues ille capte fuerūt. vt dicit Esopus li/
bro primo fabula. xx. Opprime dum no/
ua sunt subiti mala semina morbi. Et tunc
incipiens ire resistat equus. Nam mora
dat vires ⁊c̄. vt dicit Ouidius. quando/
qꝫ pigricia hominem ponit in desperatio/
nem: ne quicqꝫ possit incipere boni ꝓpter
eam quam in opere ostendit difficultatem
quodqꝫ nūqꝫ finis attingeretur. Dicit pi/
ger: lex est via ⁊c̄. Responsio est hic per ex/
emplum patris qui misit filium suum tol/
lere spinas campi. Et cum vidisset tantaꝫ
multitudinem dormiuit nihil faciendo.
Deinde pater precepit vt quottidie tanto
spacio spinas tolleret quantum temporis
occuparet dormiendo. Pugnamus con/
tra vicia nō vt vincamus: sed ne vincant.
Item qui obseruat ventum nūqꝫ semina/
bit. Exemplum de naue ex qua continue
extrahitur aqua. O studiose labor noli cre
dere queso pigricie que te disturbare vult
ne quicqꝫ incipias. Incipe/ quia bonum
initiū est q̄si magis difficile totius opis di
midiū cepti qui bene cepit habet: ait hora
tius. Ad litteram videmus ꝙ difficillimū
est pigro ⁊ somnolento incipere induere
indusium vel camisiam suam. Etiam vi/
deris: difficilius esse inchoare motū cam/
panarum vt sonent qꝫ ipsum motum con
tinuare. difficilius est inchoare motum qꝫ
continuare. Pulli iumentorū difficulter
incipiunt plaustra trahere. Aliqui dicunt
expectabo diem lune ad benefaciendum
⁊c̄: Notate qualiter fieri possunt huiusmo
di obseruationes ⁊ qualiter non. Uel pro
pter naturalem dispositionem. vel ꝓpter
superstitionem. vel ꝓpter religionem. vel
E propter accidiosam dilationem.. ¶Que
stio an tenear facere semper melius quod
possum. Respondeo vel hoc intelligis de
rigore iusticie si deus hoc postulare vellet
vel de congruitate. hoc est de consilio aut
de necessitate salutis ⁊ de precepto.
¶Quo ad primum deus solum nos ob/
ligare vult ad certa p̄cepta tēpore ⁊ loco.
¶Quo ad secundum: bonum consilium
est facere semper melius quod fieri potest:
habita ratione circumstantiarum perso/
ne temporis/ loci/ medij/ et finis/ ⁊ eti/
am modi. scd̄m eum illas circumstantias
res que melior est de se erit interdum mi/
nus bona vel grande malum. Exemplum
de illo qui tunc adiret ecclesiam cum ser/
uire deberet domino suo in sua egritudi/
ne ⁊c̄. ¶Quo ad tertium non tenet quis
aliquid incipere vel facere nisi inquantuꝫ
deus precipit si sciat ꝙ sit necessariū dei p̄/
cepta nec ignorantia ex accidia ꝓueniens
excusat. Et per hoc scietur quando acci/
dia erit peccatum mortale: vel nō. Simi/
liter de negligētia. Pigricia est tedium bo
ni: et venit tedium hoc: aut ratione com/
plexionis: aut ratione peruerse consuetu/
dinis: aut per tentationem. Et in omni/
bus illis non est peccatum quod sit mor/
tale: si non obmittatur per illud tediuꝫ ad/
impleri aliquid p̄ceptorum dei: Et potest
esse tedium hoc interdum causa maioris
meriti. Notate de hoc quod est seruire de
proprijs expensis. Et quid eligibilius sit
et quid de consolationibus sit. Pariformi
ter dico de negligentia: que est quando
non fit opus iam integre ⁊ perfecte sicut
deceret: per hoc ꝙ omittūtur bone alique
circumstantie que nō sunt de precepto ne
gligentie non est mortalis. Scd̄m hoc
scietur quando dormire est peccatum: vel
nō: s̄m bona que quis omisit facere ⁊ ma
las cogitationes que contingūt atqꝫ egri
tudines si non intendas animū studijs et
rebus honestis inuidia vel amore vigil
torquebere. dicit Oracius epistola secun
da. Septem vel octo hore sufficiunt. Su
la amat pigriciam. Ideo melius est bur/
genses surgere mane. Notate de malis q̄
fiunt manendo in lecto sine dormiendo.
An persona burgensis obligetur laborare
p̄sertim si aliunde habeat vnde viuat: si/
cut habent hi qui vocantur liberi: ciues
vel burgenses. Respondeo per distinctio
nem: aut ille vel illa burgensis omittit la/
borem ⁊ lucrum ad seruiendum deo libe/
rius. Uel hoc facit ad viuenduꝫ quietius
in delitijs huius mundi. sicut dicebat stul
tus diues. Ecce anima mea habes bona
plurima ⁊c̄. Uel hoc facit ex debilitate cō
plexionis. vel ex ignorantia seu quia non
scit aliquod artificiuꝫ. Primū fieri potest.
Secūdum nō. Regulariter. Tertium et
quartum fieri possunt. Modo ociositas
non conuertat personā ad peccatum: quē
admodū hoīes etatis iuuenilis mox versi
sunt. Ideo peccant parentes cū nō docēt
pueros laborare vno vel alio mō. Aliud

periculum est future paupertatis periculuȝ:
⁊ de malis que euenerũt ꝑiertum in senectu
te. Non se ponendũ est ad periculũ. Nota
te etiã bona acquirenda esse ꝓ liberis suis
Parentes ⁊c̃. In labore hoim nõ sunt ⁊c̃.
Notate hic bonorabiliorẽ titulũ esse bur-
gensi statu ipm esse laboriosum q̃ ociosũ
q̃uis varij sint laboꝝ modi: vt magister
aliquis dictator ⁊ ꝓspector negocij magis
ꝓficit sine magno labore. Persona fortis
⁊ q̃ victum lucrari posset. An possit men-
H dicare? Respondeo inq̃ntũ tangit burgẽ-
ses ꝙ nisi bonꝰ finis aliquẽ excuset hoiem
sic mendicantẽ mendicitas talis est pecca
catũ ⁊ tanq̃ furtũ. Nam intentio dantiuȝ
est ꝙ paupꝫ sit ⁊ impotens: ⁊ sub hac inten
tione ei ꝯfert elemosyna. nõ aũt alias. Cũ
autẽ opposito mõ sit. est hic fictio q̃ rapit
bona ⁊ elemosynas q̃ esse deberent paupe
rũ. Notate hic ꝯtra illos chaymos. Dixi
nisi bonus finis excuset: qm̃ in habitu se-
culari hõ aliquis posset hic talẽ intentio-
nẽ mendicandi. sicut habere debẽt religio
si mendicantes ad ostendendã humilita-
tẽ: ⁊ seruiendũ deo magis sine cura. Dice-
bam insuꝑ pigriciã facere vigorosuȝ labo
rem mollẽ ⁊ deficientẽ ad ꝯtinuãdũ opus
suũ. hoc est qñ ꝑsona mox dimittit opus
suũ inceptũ: qñ repperit aliquã penã vl' fa
tigationẽ. Exemplũ de illis qui dimittũt
orones suas si se nõ senserint in deuotiõe:
⁊ tñ tãto magis eas ꝯtinuare debent. No
tate exemplũ de illo q̃ vult illũinare igneȝ
ad calefaciendũ se. Notate exemplum de
milite qui de peiori in peius ꝓgredit̃. No-
tate de moniali: de leopardo ⁊c̃. De illo q̃
grauatꝰ fuit ab alio q̃ laborabat. Questio
Est ne hõ de statu burgensi vel ciuili ⁊c̃.
Notate quõ ciuilitas ociosa ẽ in foro. No
tate totũ illũ psalmũ q̃ bonus israel deus
⁊ de malis que faciũt hi qui nõ laborant.
Questio si laborator fingat se laborare ⁊
nõ laboret ẜm totũ posse suũ. An ne pec-
cet? Respondeo ꝙ si faciat ẜm ꝯsolitũ est
fieri plerũq̃ de bona equitate. Satisfacit
D supposito ꝙ sibi parcat inter laborandũ
ꝓpter bonũ corꝑis sui. Preterea si sibi par
cat ad ieiunandũ vel deum orandũ ⁊ ꝓpt
hoc opus suũ notabiliter iminuat̃. deuo
tionem habet sine discretione: ⁊ peccat ni
si sit per facultatem magistri sui vl' per ob
ligationem ecclesie. persona aliqua fortis
Dixi demũ ꝙ pigricia facit hoiem muta-
bilem ⁊ instabilem quo ad nõ perseuerare
Perseuerantia virtus q̃dam est que coro-
nat. Inimicus ꝑ tedium interdum vincit
illos quos non potest vincere ꝑ insultus.
Et insidiat̃ vno tẽꝑe fortius q̃ alio. In
sidiatur calcaneo qm̃ nouit optĩe ꝙ si tũc
deficiat se perditurũ ꝓdam suam. Stulti
igitur sunt: qui expectant ꝓliari ꝯtra eum
vsq̃ ad horam illam. Notate exemplũ de
ludo scacoꝝ. Si homo sineret amitti vi-
ros suos ⁊c̃. Questio si persona aliqua be-
ne egerit fere vsq̃ ad finem ⁊ nõ ꝯtinuet: ꝑ
dit ne quicq̃d egit? Respondeo casum hũc
raro cõtingere: ꝙ is qui bene vixerit male
moriat̃. Bona vita: bonũ attrahit finem.
Nihilominus tamen dico benefacta ꝓce
dentia amitti quo ad gl'iam paradisi habẽ
dam: sed nõ quo ad hoc qd̃ est minus dam
nari. Questio que ꝯditio periculosior est
aut inconstantia aut obstinatio? Obstina
tio peior est ⁊ periculosior nulli credit cõ-
silio. Notate de filijs incõstãtie clerico: lo
gico: astrologo: aduocato: mercatore: mili
te: desponsato: azino. In vnoquoq̃ statu
est aliquod malũ qd̃ difficulter attentat̃.
Nec tamen sine attentatione cognoscitur
Questio. si tedium habeat de vita sua ⁊c̃.
vt postea ꝑ quid magis ꝑuenit persona ad
ꝑseuerantiam? Respodeo ꝙ per ponendo
modum ⁊ frenũ in omnibꝫ suis operatio-
nibus. Exemplũ de muliere que pedibus I
adibit sanctũ Jacobũ ꝑ ꝯtinuationem ⁊c̃.
Exemplũ de auriga cui dictum fuit eũ sa-
tis tempestiue posse vrbem attingere si nõ
festinaret. Et festinando fregit currũ suuȝ
ꝑ hoc qd̃ dictuȝ est facile ꝑcipere possumꝰ
quõ accidia impedit studiosum laborẽ du
pliciter. scȝ ꝑ male laborare ⁊ nimis labo-
rare. Inimicus semꝑ hanc habet cautelaȝ
ꝙ cum nõ potest vna via impedire: labit̃
in aliam. Si videat ꝑsonã multũ inclina-
tam esse ad laborandũ: nõ tm̃ conabit̃ eaȝ
tentare ꝑ accidiam: sicut ꝑ malum laborẽ
scȝ ad malum finem: aut malã intentionẽ
vel ꝑ mala media: queãdmodũ cernimus
aliquos secl'ares ⁊ alios qui nõ possent ꝑ
sistere. nisi ꝯtinue aliquid oparent̃: ideo di
ebus festis se occupant in malis operibus
cum cogitãdum esset de deo aut adeũdus
sermo: sicut in ludo taxilloꝝ: in cauponis
⁊c̃. vel volunt ⁊ impediunt se ⁊ alios. No
tate de ludis ⁊ hastiludijs que fieri possũt
Notate de illis qui nimias dicũt orones.

Quando denuo incipiendum sit ⁊ quan/
do nō. Cum inimicus aliud efficere nō po
test hortatꝰ ad indiscrete laborandū ⁊ taliť
vt ꝑsona postmodū est pigra velit nolit: q̄
incidit in egritudines ⁊ alia incōueniētia
Exēplū d̄ heremita scindēte petrā ⁊c̄. Exē
plum de illis qui nimiū cogitando ad co/
rū mercimonias ⁊ vt acquirant stulti effi/
ciunť. Exemplū de pueris quibus nulla
dimittiť recreatio. Exemplū ꝙ laboris va
rietas bona est. Exemplū de his qui occi/
dunt equos eoꝝ per nimiū laborē. Ideo
nō tantope hortandū est ad laborandum
q̄n etiam dicatur qualiter laborandum sit
Notate quō vnū idem͡qȝ exemplū aut do
ctrina nocebit vni ⁊ ꝓderit alteri vt exem
plū ꝑui aīalis in muro absconsi ⁊ formice
⁊ exemplū de musca ⁊ doctrina iesu chri/
K sti: ꝙ nō ēē debeamus nimis curiosi ꝑ exē/
plū aui ū. Videamus igitur quō cura aut
solicitudo fieri possit. Respondeo posse fi
eri ipsam quattuor modis. Aut ꝓpter de/
sperationē de diuina ꝓuidētia: aut nimiū
se occupando in tlibꝫ occupatiō: hꝰ ⁊ amit
tendo rationē suam in alijs negocijs: vel
ꝑ mensuram ſm bonam prudentiaȝ prose
aut quarto pro re publica duo vltimi fieri
possunt ⁊ nō duo alij modi. Fac quod de
bes ⁊ deus supplebit residuū: iō rogamus
eū in quarta petitione. Panē nostrum ⁊c̄.
Quottidie victum petimus ꝑ hoc pat; q̄n
⁊ quō fieri potest thesaurus. De secūdo pū
cto. Obmitto questionē q̄s status sit meli
or an illoꝝ qui laborant corꝑaliter: aut il/
loꝝ qui non laborant sed occupati sunt in
dei seruitio. Et quare illud ordinatū sit: ⁊
etiam quō laborare possimus in festis vel
nō: ⁊ ob quam necessitatem. Et quero si te
diū de vita ꝓpria est peccatum mortale:
Respondeo ꝙ tedium vite ꝓprie cōtingit
vl' ꝑ accidiā ⁊ languoreȝ desperationis de
dei auxilio. vel ꝓpter desideriū ad paradi/
sum ꝑueniendi ac euadenda huius mūdi
ꝑicula. vel per egritudinē vel ꝑ tentationē
Secūda causa bona est: ꝓma nō. languor
iste tolli debet aut per medicinā: aut per so
cietatem bonā: aut ꝑ orationē ⁊ cantū spi/
ritualem: aut per cogitatiōem de fide sua:
⁊ ꝙ nihil est de hoc mūdo. Nota ꝙ recrea
tiones carnales nō tollunt illud tediū ve/
rum potius ipm inflāmant vt redeat. Ex/
emplū de cane quem quis fugat iaciendo
os pingue. deinde redit sepius ⁊ acrius.

Dn̄ica sexagesime. Sermo de Ira
incipiens ꝑ thema Penitemini.

Xiit qui seminat

e Ueni ſm mysterium hodierne L
parabole seminare dei auxilio
semen bonū verbi dei. Habeamus igitur
penitentiam ⁊ patientiā: queadmodū eīn
declarabo ꝑ penitentiā ⁊ patientiam bo/
nam in cordibus nostris acquirimus sciē
tiā. Velit deus ꝙ semen hoc bene cribreť
ventiletur ⁊ purgeť: ⁊ sine mixtura stipule
vanitatis quodq̄ȝ fecerim diligentiam: vt
sit sine mixtura cuiuscūq̄ȝ mali seminis fal
sitatis. Velit insuꝑ deus ꝙ terra nostroꝝ
cordium: bene sit disposita: ad recipiendū
semen hoc vtiliter ⁊ ad cōmodum ne ha/
beat illa impedimēta de quibꝫ postmodū
sumus dicturi: sine ħ scȝ ꝙ terra nostra sit
calcata petrosa spinosa. Et quia terra no/
stra ecce maledicta est: necesse ē q̄ dn̄s det
benignitateȝ in terra nostra: ⁊ terra nostra
dabit fructum suum: mediante tua inter/
cessiōe virgo mater puella: que fuisti ⁊ es
virginalis terra sine corruptiōe ⁊ sine ma
ledictione: que germinasti ⁊ attulisti bene
dictum vite fructum: ⁊ saluatorē nostrum
Rorate celi desuper ⁊c̄. Ad quod impetrā
dum ⁊c̄. Penitemini. ⁊ credite euangelio.
vbi prius. Exiit qui seminat. Luce. ix. ⁊ se
cūdo: ſm euangelij mysteriū Sic dico ꝙ
ꝑ penitentiam ⁊ patientiam: crescit in cor
dibus nostris bonū semen. De bono semi M
ne quod seminatum fuit in diuersis parti
bus terre: loquitur hodiernum euangeliū
per parabole modum: Dicam igitur in ꝓ/
mis textum. deinde sumā moralem exposi
tionem ſm vicium contra effrenatam irā:
que nō affert fructum in patientia ſm ꝙ
dicit finis euangelij: quod tamen fieri de/
bet. Exiit qui seminat seminare semen suū
⁊ inter seminandum aliquod semen ceci/
dit iuxta viam ⁊ volucres celi comederūt
illud. Aliud cecidit supra petram: ⁊ postq̄ȝ
germinasset: aruit. Non enim habebat hu
morem. Aliud cecidit inter spinas ⁊ spine
simul crescentes suffocauerūt illud. Aliud
cecidit in terram bonam quod crescendū
fructum attulit centuplū. Et dum hec di
ceret iesus clamabat dicēs. Qui habet au
res audiendi audiat. Discipuli interroga
uerūt q̄lis esset hec ꝑabola. Vestꝛ est inq̄t

cognoscere mysterium regni dei ꝛ vobis datum est sic cognoscere. Alijs autẽ in parabolis: vt videntes nõ videant: ꝛ audientes nõ intelligant. Semen est verbum dei hi q̄ sunt iuxta viam sunt qui audiũt ipm deinde venit diabolus ꝛ aufert verbum h̄ a cordib⁹ eoꝝ ne per fidem saluenꝭ: hoc qḋ cecidit sup̄ petrã sunt hi q̄ cum gaudio recipiunt verbũ dei sed nõ habent radicem: quia ad tempus credũt ꝛ in tp̄e tentatiõis recedunt. Semen qḋ cecidit intra spinas sunt illi qui audiũt ꝛ euntes suffocanꝭ sollicitudinibus diuitijs ꝛ voluptatib⁹ hui⁹ vite. nec vllum afferunt fructum. Semen
A quod cadit in terram bonam hi sũt q̄ corde bono ꝛ optimo audiũt verbum dei: et ipm seruant: fructũq3 afferũt in patientia Per hunc finem videns ꝙ p penitentiam ꝛ patientiam crescit bonũ semẽ auscultando hoc euangelium qḋ est cor si interiores ad intra apertas habeat aures qui valde timere debeat ꝛ tremere. p̄sertꝫ ꝑpter tres causas aut res quas p̄sens ꝯtinet euangelium. Una est puus fructus boni seminis dũtaxat eñ quarta pars cadit in terrã bonam ꝛ facit fructũ bonũ quod spectat ad aliud euangelium vbi dicebatur ꝙ multi sunt vocati pauci vero electi ꝛ saluati. Hic est doctrina ꝑ p̄dicatoribus q̄ cessare nõ debent: cum aliqui ꝓficiunt licꝫ alij multi nõ ꝓficiant q̄uis malicia talis esse posset: vt ꝓsus foret tacendum. Alia causa est mirabile iudiciũ dĩ ꝛ expauescẽda ordinatio cum permittit ꝙ multi audiant ꝛ videant extrinsece quo ad corpus quid facere debeãt semp tñ intrinsece aĩe aures clausas habent ꝛ surdas in punitionẽ defensionis eoꝝ. Propterea accidit ꝙ nõ cõuertanꝭ ad benefaciendũ p bonũ ꝯsensuꝫ quãtũcũq3 audiant sermones vel videant scripturas ꝛ exempla coram eis. imo semper eunt de peiore in peius: nec quicq̄ eos ab hoc potest retrahere sicut hic dicit deus: iudeos nõ fuisse dignos: vt clare et intelligibiliter fieret sermo coram eis quo cõuerterenꝭ. Et hic manifeste ostendiꝭ nobis gratie necessitas ꝛ metiend⁹ peccati horror: cum homo p peccatũ ad talem du
D citur cecitatem aut surditatẽ vt etiam irrideat illos qui eum ad bonũ nitunꝭ ꝯuertere. Danꝭ in reprobum sensum. ptꝫ de Pharaone ꝛ de nobismetipsis qui cernim⁹ q̄slibet mori ꝛc̃. Tertia causa est ꝙ patientia ẽ necessaria ad faciendũ bonũ fructum. Et patientia solũ est in aduersitate absq3 hoc vt semp habeamus in hoc mũdo gaudiũ. Et quia patientia solum est in aduersitate quã quasi semp habebimus in hoc mũdo vel in altero vel in vtroq3 extra. Et durares est hoc cogitare vel intelligere: sed durior vt sustineaꝭ. Melius tñ valet hic hoc pati q̄ alibi. hic nãq3 ẽ cura misericordie. Nota exemplũ de sancta femia que ad patientiam acquirendaꝫ postulauit a sancto Athanasio ancillam litigiosissimã. Nota de postumio ꝛ accusatione eius. Dicam⁹ igitur quo ad sensum moralem qḋ si vnaqueq3 bona terra portare debeat fructum suũ in patientia ꝭm qḋ hodiernũ euangeliũ ꝯcludit. necesse est impatientiã esse aduersam oĩu bono semini ad bene fructificandũ. Et reuera sic ẽ. Impatientia oĩa vastat que ꝓcedit ꝛ nasciꝭ ex rancore ꝛ ira Et inuenio iram tribus modis diuersificari. Una est subita. Secũda ꝓlixa. Tertia grauans. Et ꝭm hoc tria facit terram cordis nostri esse sterilem boni fructus penitentie. ꝑpter vnã tñ causaꝫ que tangũtur in euangelio. Ira eñ subita facit terrã cordis nostri esse calcatã. Ira ꝓlixa vel lõga nimis facit eã esse petrosam. Ira grauans facit eaꝫ esse spinosaꝫ ꝛ dãnosaꝫ. ꝭm hoc tres erunt in hoc ꝭmone ptes. Ira subita est in hoib⁹ qui facile irascunꝭ ꝛ inflamanꝭ. Et tunc omne id apperiũt quod in corde habent. Propterea oratius eã vocat tortam. Secretũq3 teges ꝛ vino tort⁹ ꝛ ira. Ideo dico ꝙ cordis terra: per hanc iram est veluti in aperto: ꝛ potest inimicus auferre omne bonum quod seminatum erat in illam terram cordis irati. ꝛ sepius crescunt spine iniuriarum maledictionuꝫ iuramentorum ꝛ periuriarum minarum reuelationum ipsorum secretorũ per verbum aut signum. Hec ira assimilatur tonitruo: quod subito facit magnum sonitũ ꝛ mox cessat vel alicui magno igni stuparum aut puluerum machinarum: vbi fit magnus sonitus ad paruum ignem.
B
¶ Questio. An omnis ira subita sit peccatum. Respõsio. Uel ira venit per causam complexionis ꝛ naturaliter: vel ex mala consuetudine: aut tentatiõne sumendi ꝓpriam vindictam. Illa ira que aduenit naturaliter ex p̄mo motu: nõ est peccatum vel est veniale pctm̃: sicut aliqui qui sunt

calide colore: citius irascũt: quia sanguis
citius circũdat cor eorũ. Et illi monstrant
signa ad extra: efficiunt̃ q̃ rubei in facie: et
sunt inflãmati in oculis ꝛ om̃ino tremunt
manus ꝛ pedes eoꝝ ꝛ totũ corpus: vel cõ-
stringunt dentes: nisi mox ratio eos coer-
cuerit. Ira que venit subito ꝑ malam cõ-
suetudinem: est magis reprobanda. Exẽ-
plũ in artibꝫ ꝛ iustis: quia ars perfecta nõ
deliberat. Et est cũ hoĩes tam sepe irascũt
vt efficiant̃ fere furiosi. Furor fit lesa sepi-
us patientia: ꝛ mox deliberant maleface-
re: ac vindictam expetere. Ira duobꝫ alijs
modis põt esse sine peccato mortali. Ira
O quarta etiam sicut dicet̃ in tertio puncto.
Questio est de malis que eueniũt ꝑ iram
subitam. Responsio. Aut iniurie aut dam
na sunt in magno excessu vel nõ. Si non
nimie dicendũ fuerit hec esse peccata mor
talia: vt leuis maledictio: aut ꝑua iniuria
verboꝝ vel signoꝝ ꝑ displicentiam quan-
dã. vel ferire sup̃ mensam aut facere leues
minas vt certe duceris penitentia ꝛc̃. Si
aliter difficile est illas excusari a peccato
mortali. Signũ em̃ est deliberationem et
ↄsensum adesse nec rõnem fecisse diligen-
tiam resistendi de facto sine causa: nec ↄsi-
derasse eos quos nõ debꝫ ferire: aut eis di
cere notabilem iniuriam ꝛ publicam: vel
reuelare secreta vel peierare aut mortẽ mi
nari. Est hic questio si hmõi iuramẽta de
beant teneri. Alias locutũ est. Bonum est
de om̃ibus his casibꝫ ↄfiteri ꝛ eos emẽda-
re ſm qualitatẽ ꝑsonaꝝ ꝛ damni. Dñs ma
gister vel pater nõ debet q̃rere veniam: si-
cut subiectus aliquis. Non oportet ꝓnci
pem repeti. Hoc posset esse stulticia et ↄ
dñi auctoritatem. Nota de matribꝫ q̃ adu
lant̃ filijs post verbera. Item dubiũ est si
blasphemie ↄtra deum dicte ꝑ talem iram
sint carpende sicut hereses aut idolatrie:
Questio de remedio ↄtra hanc iram. Re-
sponsio. Interdũ medicina potest ꝓdesse.
Ratio debet ponere modum: sepius cogi
tando ire turpitudinem se respiciendo in
speculo. Vel ꝑ aliud aut ↄsiderando q̃ ali
quis peior ex hoc efficitur. Vel ꝑ hoc q̃ ir
ridetur: ꝛ minoris existimatur tunc ꝛ post
modum. Vel minus bibendo vina fortia
R nec escas calefactiuas sumendo. Vel vitã
do luxuriã: que homines reddũt impatiẽ-
tes fugiendo occasiones. Nec quis ponat
se nimis ꝓpe viam. id ẽ ad publicũ officiũ

vel i aliena iurgia. Nõ misceas te rixe alie
ne. Et tunc nõ loquat̃ aliquis. Turbatus
sum ꝛ nõ sum locutus silui a bonis ꝛc̃. Et
etiam ne ostendant̃ signa vilipensionis. S
em̃ interdum peius esset q̃ loqui. Nota si
gnũ ire in Socrate erat tacere. Sexto ne
tunc fiat quecũq̃ vindicta aut ne sumat̃
suppliciũ de aliquo: qm̃ iudiciũ est ꝑturba
tũ. ĩpedit ira animũ ꝛc̃. Qd̃ habeat̃ aliqs
qui ꝓ tunc hoc pati possit: ꝛ q̃ post iram
suam eũ aĩaduertat: ꝛ in meõriã reuocet
si opus est: vt ipse ꝑiter alios in subita eoꝝ
ira supportet: cum ipse nõ fuerit iratus sit
q̃ facilis ad ꝑcendũ qd̃q̃ quilibet diligẽ
ter ↄsideret defectus suos ꝛ nostrã fragili
tatem. Ira longanimis facit terrã cordis
nostri duram ꝛ petrosam. Ira hec que nõ
cessat facile: donec dura sumpta sit vindi-
cta: est reprobanda. Admodũ em̃ repugnat
charitati: ꝛ facit deum aduersari hoĩ eam
habenti. Nec facere potest in statu illo bo
nũ fructum penitentie: q̃ꝛ tenet rancorem
suũ ꝛ odium: nec sufficientem habet pati-
entiã. Questio si talis ira longa nimis sꝑ
est peccatũ mortale: Respõsio ꝑ distinctio
nem vt ꝓus. Hec em̃ ira est qñq̃ ꝑ comple
xionẽ sicut lignum aliquod qd̃ difficulter
incendi põt postea q̃ vero accensum fuerit:
calorẽ suũ retinet diutius q̃ aliqd̃ aliud
Et si ꝑsona nõ habeat ↄsensum male faci
endi sed displiceat ei talis ira: potest habe
re magnũ meritũ resistendo. Si delibera-
tio plena fuerit: opus est distinguere tunc
vindictam que desideratur. vel ipsa est ſm
formã iuris ꝛ rõnis: ꝛ vt quis habeat qd̃
suũ est. vel q̃ honor suus reparet̃ ꝛ hoc fie
ri potest: q̃uis perfectius sit om̃ino parce S
re: sicut dicetur postmodũ perdere amorẽ
tempus: bona: ꝛ letari de damno alterius:
vt causa coram iudice agatur: vel deside-
rare notabile malum alterius vĩa facti ꝛ ir
rationabili. ꝛ ꝑ malas intentiões: que sũt
ↄtra deum ꝛ rationem: peccatũ est morta-
le. Et grauius quidem saltem ſm malum
qd̃ desideratur vel ꝓcuratur. Ut peius est
verberare clericos q̃ alios: ꝓpter excõmu
nicationem: ꝛ mutilare q̃ verberare. No-
ta de pueris ꝛ femina qui male dicũt ꝓpt̃
hoĩem qui interimitur ꝛc̃. quõ fieri debeat
restitutio. ¶ Questio. An obligetur quis
loqui ꝛ conuersari cum illis contra quos
irascitur. Responsio. Vel tales fecerunt
iniuriam ꝛ se etiã offerunt emendare om̃ibꝫ

modis rõnabilibus: ⁊ ẜm ius vel arbitros
tunc obligaẜ recipere emendans: in h̃ qd̃
malefactum est dumtaxat restat emenda:
⁊ monstranda sunt recõciliationis signa.
Persone tñ tales esse põt qd̃ ꝑ ꝯsilium me
lius vitari deberet eoꝝ conuersatio q̃ eas
frequentare q̃uis ameẜ. Exemplũ de ar
bore spinosa ferenti bonos fructus ⁊c̃. Si
iniuria ꝑueniat ex ira peccat dupliciẜ. Si
bi qui intulerũt iniuriã nõ sunt parati eaꝫ
reꝑare. Auferendus est rancor quo ad deũ
hoc est his q̃ iniuriã recepit: velle debꝫ bo
nũ eoꝝ inq̃ntũ ꝓdest ad eoꝝ salutem. ⁊ po
stulari potest reparatio ac denegari ꝯuer
satio: donec totũ fuerit reparatũ. licꝫ h̃ sit
difficile factu ẜm bonã charitatẽ: q̃n ini
micus nutriat odium de peiori in peius.
Si letari quis debeat de malo alterius:
dicam inuidia. Scdm hoc qd̃ dictum est
scitur quõ intelligitur dictum iesu christi.
Qui dixerit fratri suo fatue ⁊c̃. Est intelli
gendũ ẜm tres modos ire ⁊ iniurie. Un⁹
est in ꝑmo motu. Alius ꝑ deliberationem
que adhuc exigua est. Tertius est magnus
ꝑ deliberationẽ scꝫ magnã. Sciẜ vlterius
T qñ dimittenda est oblatio deo: vt ꝑus q̃s
se recõciliat ꝓximo suo. Et quõ sol nõ de
bet occidere sup̃ irã nostrã. Questio qd̃ re
mediũ ꝯtra hãc iram? Responsio. Est red
dendo molliorẽ terram petrosam: exhorta
tione bona: ⁊ oratione deuota. Quis es q̃
om̃imodã expetere tẽptas vindictam? O
pauꝑ ⁊ miserabilis creatura: in quo statu
te iudicas. Que in nullo habere vis patiẽ
tiam. veluti iam esses filius deo ⁊ saluatis.
Sed quod peius est: quã tibi vsurpas au
ctoritatẽ? tu qui vindicandi auctoritateꝫ
sumis: quã deus summus iudex sibĳpsi re
seruat? mihi (inquit) vindictam ⁊ ego re
tribuaꝫ. Sume exemplũ in pueris schole
q̃ de eoꝝ iure intus faciũt cũ alĳ socĳ eos
ꝑcutiũt ⁊ ipsi sese defendunt absq̃ hoc vt
a p̃ceptore eoꝝ punitionẽ querant. sis sal
tẽ intantũ subiectus deo: sicut cernis pue
rũ tuũ subiectum esse p̃ceptori suo. Nota
exemplũ de sancto patre qui dixit: deũ no
bis nõ esse necessariũ: quia hoĩes vindica
re vellent om̃ia. O hũana ⁊ stulta impatiẽ
tia si omnibꝫ resistere nitaris. Resiste frigo
ri vel calori que te affligũt: vel pulicibꝫ in
estate: cum te in lecto tuo quiescere sinunt
minime. Videte qualem indignitatẽ vn⁹
hõ iram suã ẜuat alteri: ⁊ vult q̃ deus sit si
bi dulcis clemens ⁊ misericors: licet sciat
⁊ scire debeat grauẽ sententiam ꝯtra hu
naꝫ impatientiã: qd̃ si nõ pepcerimus nec
de⁹ ꝑcet aut remittet nobis. Si nõ vclis
ꝑcere ꝓpẜ ꝯpassionẽ patris tui ꝓximi: frĩs
nec ꝓpẜ amorẽ dĩ tui: nec bonis p̃r̃is cõis
q̃ sic p̃cipit. Time saltẽ durã eius sñiam ⁊
vindictam: q̃ sicut feceris alĳs: sic fiet ⁊ ti
bi. Si remiseris: remitteẜ ⁊ tibi. Sin mi
nus: ꝯdemnaberis. Nec ꝓdest quicq̃ hic V
dicere: nõ deliqui ꝯtra deũ: nõ egeo venia
nec remissione. Qui hoc mõ diceret menti
reẜ: ⁊ stulte seipm̃ deciperet. Postea q̃ ergo
opus est tibi remissione: sume mediũ acq̃
rendi. Da veniã: ⁊ iam habebis bullas ol
no sigillatas a summo iudice: q̃ veniã sis im
petraturus. Non est filiis elemosyna: q̃r fit
de bono ꝓprio. O qualis securitas ꝯscien
tie erit in illo q̃ dicere poterit deo. dñe re
misi ad complendũ p̃ceptũ tuũ: supplico
iuxta ꝓmissum remitte ⁊ mihi. E diuerso
ꝓ quali audacia audebit eleuare ad deuꝫ
oculos ⁊ postulare veniã: qui in nil'o huic
qui sibi filiis est voluit dare veniã. qualiter
nõ intelligit duram hanc euangelĳ respõ
sionem: Fuc neq̃ ⁊c̃. Insuꝑ qua ꝯscientia
dicet talis aliquis suũ pater noster: oran
do deũ q̃ sibi dimittat om̃ia debita: sicut
dimittimus debitoribꝫ nostris. Videẜ ma
ledictio ꝯtra se: ⁊ imp̃catio loco orõnis: si
cut ꝑ talem loquendi modũ dici solitũ est
deus mihi sit in auxiliũ sicut dixi veritatẽ
vel sicut hoc mõ feci. Deu libenter remit
tere vellem: sed nõ valeo: hũana dicet im
patientia. Noli dicere (queso) te nõ valere
remittere: sꝫ te ẜm rõnẽ dimittere nõ velle
quãq̃ in te sentis rebellionẽ ⁊ dolorem in
sensualitate. satis est ⁊ sufficit desiderium
hoc ⁊ talia velle: apud deũ velle reputabũ
tur ꝓ facto. Dicere poteris deo: dñe volo
remittere iniurias alterius ꝯtra me. simili
mõ remitte mihi. ⁊ certe de facto mihi oĩ
no ꝑces. Facis eñ om̃ia quecũq̃ vis vel
desideras. Da igiẜ mihi potentiã ẜm vo
luntatem meam ⁊ scientiam adimplendi
hoc desiderium. Nota q̃ sic potest dici pa
ter noster: noĩe ecclesie sine periculo absq̃
hoc vt quis se maledicat. Sed dices de X
inde iniuriam esse nimis magnam: nec te
posse dare veniam. Etiam q̃ irrideretis
ab alĳs veluti leuis ⁊ impotens. Respon
deo tanto te facturum magis cõmodum
tuum tribuendo deo hanc vindictam.

Paruipendere quoq debes stultaz loquelã illoꝝ mũdanoꝝ: si amorẽ habes ad laudẽ dei tui. Ipse te sciet defẽdere: honorare ⁊ remunerare. Et multo plura remittet tibi q̃ tu possis alteri remittere. Considera etiam si expetas emendam valen aut honorabilẽ: deus tibi hãc dare poterit multo maiorem sine cõparatione: ⁊ eã tibi dabit: q̃ hõ mortalis tibi ↄferre posset. Fac ergo ꝑpter deũ ⁊ eternam paradisi gl'iam qđ faceres ob ꝑuam temporalẽ cõmoditatẽ: vel honorẽ in mũdanũ ⁊ vanũ. Tribue hoc deo. Fac eum debitorem tuũ: obliga eũ tibi. Si rex aliquis te rogaret ↄdonares ei hanc emendã. Da ergo eam regi regũ. Si queras punitionẽ de eo q̃ offendit te: refer ad deum. Et si iniuria tua duret absq hoc q is qui eam intulit penitẽtiã agat: horribilius punieť q̃ optare posses ⁊ cogitare ⁊ plus q̃ desiderare debeas vt ante alium damneť. Respice (te rogo) quis furor sit: occidere hoĩez in anima: ad habendam vestem vicini sui: vicz corpus suũ aut bona. Et etiã q hõ intantũ seipm inquietet ⁊ malam tribuat pacem: ad auferendũ pacem alterius. Te rogo etiam: nõne vnq̃ alteri iniuriam intulisti? Nõne voluerias habere veniã? Respondebis q sic. Fac ergo alteri qđ tibi vis fieri. Quis q̃ oblocutus est tibi: ⁊ tu alteri sepius. Mala dicta sunt de te. Est mos hoĩm: imo ꝓ infirmitas. nõ potest abstinere: nõ amplius q̃ homo non tremere qui torqueť febribꝫ.

y Mala feruntť de te: caue ne nimiũ leuis sis ad credendũ: ⁊ fac queãdmodum fecit plato de xenocrate suo discipulo. Nota historiam. Homines obloquũť tibi: caue ne merueris. Qđ si minus merueris. Exẽplũ sume a iesu christo: qui cum malediceretť: nõ maledicebat ⁊c̃. Facte sũt tibi alie iniurie. Uide excusatiões que possunt adduci: aut rõne etatis: aut ignorantie aut debilitatis aut leuitatis. Item quã laudem haberes erga deum si nũq̃ vlla affectus fuisses iniuria. Remittes omnia. Remissio ẽ ⁊ esse debet vbi ⁊ qñ inuenta est iniuria. Postremo expetere vindictam ꝓpria auctoritate: vndiquaq fugiendũ est: quo ad maiorẽ: quo ad equalem: ⁊ quo ad minorẽ. Uerberare equalẽ: periculum est. maiorem amissio: minorẽ vero turpe. Talis suam emendare opinať iniuriã: qui iniuriã augmentat. Iniuria nõ vinciť iniuria: sed patiẽtia. Qui patitur vincit: sed pungiť spinis qui a pungentibꝫ nõ abstinet spinis. Nota de rana que sese inflabat vt se vindicaret de thauro: qui ranunculas pede suo ↄtriuerat: ⁊ dictum fuit ei q etiam si creparet: nõ posset esse equalis ei. Nota de lupo vł de canibꝫ qui nõ dignanť capere minus ⁊c̃. Et de canibus alexandri. Nota đ Dionysio thyranno: cui non erant verba cum hominibꝫ nisi sonitus vteri hominis aut alicuius vesice. Nota q homines vindicatiui reputati vsq ad mortẽ persecutionẽ patiunť ab aliis: quia hoĩes eos timẽt si ad ꝓsperitatem redeant. Demũ bene cõsidera q odium est spina quedã que spiritualem impedit sanitatẽ. Et nisi ante mortem amota fuerit erit materia ignis tui ꝑpetui qui te combureť absq vllo remedio. z

Uoco iram grauantem iram que sub vmbra iusticie ⁊ boni: mala perpetrat ꝑlima. Scelus nõ fm sciam: cuius specialr sunt tres modi ꝑ bellum inter regna ⁊ regna: et inter ꝓgeniẽ aut per campũ belli. ꝓpter instructionẽ suoꝝ subditoꝝ. ꝓpť punitionez maloꝝ in republica. Hec ira facit terram cordis nostri spinosaz. hoc est q sub apparentia boni ⁊ iusticie: nascunť ⁊ crescũt diuersa vicia periculosa: que expellũt omne bonũ qđ ibi eẽ potest. De ꝑliis quõ suscipi debeant: ⁊ quo titulo: ⁊ qua necessitate: et de campis ꝑliĩ nil hic dicam. Quantũ ad ꝑlium qđ fit vnius ꝓgenici ad alterã ꝓpť iniuriã: non opus est magna distinctione postq̃ dñi eoꝝ ordinati sunt ad faciendãcis iusticiam. Est ↄtra omnẽ rationem naturalem: diuinam: ⁊ ciuilem: expetere huiusmodi vindictas ⁊ dissentiones incitare auctoritate ꝓpria. Nota de dño qui abstulit huiusmodi malas consuetudines: occidendo eos qui repugnabant: ⁊ dando ordinatum ꝑcium. Nota brugis bonum esse ordinationem: q si duo visi fuerint discordes post certam admonitionẽ factam: intrudunť ad carceres donec facta fuerit cõcordia. ¶ Secunda questio. An sit licitũ verberibus afficere ꝑ iram ⁊ cõmotionem suos subditos: vt suos scholasticos vł addiscentes vel famulantes? Responsio per distinctiõz. Aut ira transgreditur rationẽ ⁊ eaz notabiliť facit excedere ⁊ hic plerũq est pctm̃ mortale: ⁊ plerũq excõmunicatio in clericis. Uel punitio suscipitur rationabiliter q̃uis ira punientez inuaserit

A z hic est peccatū veniale. Nota de platone q̄ noluit verberare suū discipulū z famulū q̄᷑ diu erat irat⁹ sed iussit q̄ndā aliū v̄bera-re eū. Nota q̄ ꝯ se vel ꝯtra pctā ꝑpria: q̄s pōt h̄re inordinatā iram q̄ ꝑuenit ex q̄daꝫ sugbia z impatientia: cum q̄s nō se omino subdit ad rogandū deū z hūiliter ꝑpriam fragilitatē recognoscendam. Tertia q̄stio Si iudex ꝫuare posset iusticie rigorem si-ne misericordia. Respōsio appellaꝫ rigor iusticie: facere ꝫm textuꝫ legis in generali. Et miscḋia est: ꝯsiderando ꝑticulares cir-cūstantias: vt debilitatē: ignorantiaꝫ: aut coactionē eius q̄ forefecit. Lex vna est: ne q̄s q̄᷑ trāsiliat muros noctu: sub pena mor-tis: supueniūt inimici ex insidijs z ciuita-tem intrabūt. nisi duo vel tres q̄ ibi assunt ascendant: z transiliant muros. Dico q̄ h̄ ꝫuare legis rigorē: esset ꝯtra miscḋiam: et iniquū facinus. Therentius. Sūmū ius sūma iniusticia. Factus es sapiens. noli esse iustus nimis. Ipē etiā leges cupiūt vt iure zc̄. Multo aūt peius est si iudex h̄ fa-ciat ob ꝑpriam vindictaꝫ q̄᷑ ꝑ ignorantiā sicut fecit abbas q̄dā postmodū patienter obediuit in h̄ q̄ eū monachi sui pati vole-bant. Nota quō litterati q̄ sūt sine magna rōne: oīa destruūt: interdū ꝑ eoꝝ rigorē. Et ꝑ oppositū hi q̄ volūt oīa ad ꝑpriuꝫ iudiciū inuenire: z textū flectere. Itē oīa destruūt. Ideo bona est mixtio iusticie et miscḋie. ps̄. Miscḋam z iusticiā cantabo tibi dñe. Nota de stulto q̄ dixit regi q̄ occi-disset hunc q̄ fuerat interemptus a q̄dam qui ꝑus a morte fuerat ꝑ regem liberatus.

B Ira debet vrere in oleo misericordie. Exē-plum de iesu christo: q̄ cū vidisset ciuitatē hierl'm fleuit zc̄. Ex altera parte misericor-dia sine iusticia crudelis pietas est ꝯtra rē publicā: z etiā ad iniurias dei. Chryſ. zc̄. Per hoc ptꝫ q̄ ꝑlatus vel ꝑnceps: nō sem-ꝑ remittere debet iniuriā suā. Nota de dif-ficultate bene hic tenendi mediū. Priua-ta etiā ꝑsona: nō debet remittere iniuriā in suistatus ꝑiudiciū. vt clericatus vel in pe-iorationē huius q̄ intulit iniuriam: vel ob malū exemplū alioꝝ. Nota aliquos velle esse misericordes magis q̄᷑ deus sit miseri-cors. Omia volunt remittere sine iusticia. Ther. nihil hoī melius hūanitate atq̄ cle-mētia Aug. de Amb. Maria etenī est mo-rū patientia virtus: benignitas sine adu-latione. In patientia vestra possidebitis aīas vestras. Patientia est tribula que se-parat z purificat bonū granū qḋ reponit in paradisi granario. Nota exemplū ḋ ser-uulo qḋ recitaꝫ a sancto Grego. in huius euangelij omelia. q̄ fuit tp̄e suo cuius mor-ti affuit q̄dam monachoꝝ sancti Grego-rij q̄᷑ suauissimus odor duraret zc̄. Erat paliticus. Et ei erant libri quos coram se legi iubebat.

Sermo in dñica q̄nq̄gesime ꝑ idem thema. Penitemini. Et credite zc̄.

C P Enitemini in- quit dñs noster iesus christus. z causam apponit ꝫm materiā quā ꝑsequi debeo ꝑtinēte ad hodiernum euangeliū: q̄ȥ inuidie malū ꝑ penitentiā ē mortificatū. Nihil est qḋ magis aduersaꝫ verbo diuino: nec qḋ plus ip̄m impediat q̄᷑ mala inuidia. Nā z ip̄a accusauit z mor-ti tradidit sūmū veritatis ꝑdicatorē dñm nr̄m iesum christū. Ob quā causaꝫ? Quia excecauerat maiores iudeorū. Ideo mihi apparet q̄ nos oēs christiani multū odio h̄re debemus malā inuidiā: z ip̄am ꝑ peni-tentiā bonam mortificare. Maledicta sit ip̄a inuidia: q̄ȥ ꝑdidit dñm nr̄m: q̄ȥ est con-traria gratie ꝫm dictum apostoli. in hodi-erne diei epistola. sine autē gratia non est aliud bonū qḋ valeat. fides ne? Nō. ydio-ma? nō. Snia? nō. elemosyna? nō. Si lin-guis hoīm loquar zc̄. Penitentiā igiꝫ aga-mus: vt inuidiā mortificemus: z grā illūi-nemur. Ad qḋ faciēdū vocabimus in au-xiliū dei matrē gl'iosam: q̄ sup oīa: odio habet inuidiam: z merito q̄deꝫ: q̄ȥ inuidia occidit ei benedictū filium suū: fecitq̄ eā esse dolorosissimā z mestissimā rōe mortis illius. Dep̄cemur eā vt ego possim cōica-re. Uos ꝟo audire sine inuidia diuinū elo-quiū. Exemplo sapientis dicentis: quā si-ne fictione didici z sine inuidia cōmunico Ad qḋ impetrandum te salutabimus zc̄. Penitemini: z credite euangelio zc̄. Qui-cūq̄ legit audit vl' intellexit hodiernū euā-geliū. videꝫ mihi q̄ vltra alia mysteria que in eo sunt: ꝯsiderare debet malam inuidiā maximo odio esse ꝑsequendā ac fugiendā Ipsa enim ꝑncipaliter intulit dño nostro mala quoꝝ meminit euangeliū hoc in ini-tio: per hoc q̄ excecauit iudeos ꝫm figu-ram ceci: de quo loquiꝫ secūda pars euan

gelū qd dicit sanctus Lucas. Sumpsit
iesus duodecim discipulos suos secreto ⁊
dixit eis ecce ascendim⁹ hierosolimā ⁊ oia
pficientur que scripta sūt p pphetas de fi
lio hois. tradet eñ gentibꝰ ad illudendū
flagellandū: ⁊ crucifigendū. Et postq̄ cū
flagellauerint occident ipm: ⁊ tertia die re
surget. Ipsi vero nihil hoꝝ intellexerunt.
Verbum eñ hoc latebat eos in his q̄ di/
cebant. Et factum est cum appropinqua/
ret iesus iericho cecus quidam sedebat se/
cus viam: qui cum audiret turbā ptereū/
tem quesiuit quid nam esset qui dixerunt
ei Jesum nazarenū transire: ⁊ exclamauit
dicens. Jesu fili dauid miserere mei: ⁊ qui
pibant inculpabant eum vt taceret. Ipse
vero multo magis clamabat. Fili dauid
D miserere mei. Stetit iesus ⁊ iussit eum ad/
duci coram se: ⁊ cum appropinquasset in/
terrogauit eum dicens. Quid vis faciam
tibi? Et ille ait. Dñe vt videam. Ait iesus.
Respice/fides tua saluū te fecit. Et confe/
stim vidit ⁊ sequebat eū magnificans deū
Et vniuersus populus cū vidisset hoc lau
dem dedit deo. ¶ Libenter scire vellem si
dña nostra p̄sens fuerit cum filius suus:
duodecim aplīs suis passionem suam de
nūciauit: ⁊ credi potest sine periculo: q sic
⁊ q eam docebat: ⁊ semper cum eo in eius
conuersabatur societate. Et si p̄sens eras
pulchra ⁊ dulcissima dña. Quis est homo
E qui solum cogitare possit angustiam beni
gnissimi ⁊ amantissimi cordis tui materni
cū loqui audiebas de ignominiosa illusi
one ⁊ morte que in breui glorioso filio tuo
erat superuentura? Si vero permanseras in
nazareth vel bethania: facile credi potest
filium tuum te cōmendasse deo: nec cū ce
lasse ea secreta tibi que dixit suis apostol.
Et hic reuera miseranda erat diuisio et
durū vale: cum cogitares eum ire ⁊ appro
pinquare ad passionem suam. Sed quid
dicemus de iuda qui erat vnus ex duode/
cim: quibus iesus christus suum p̄dicebat
passionem. Intelligite hic: vnusquisq; eñ
exemplū capere debꝫ magni timoris ⁊ tre
moris metuendeq; admirationis. Judas
qui erat in tanta societate ⁊ electus vnus
de duodecim: quibus iesus christus secre
ta sua cōmunicabat predicebat ⁊ faciebat
miracula sicut alij apostoli. fuit deinde
damnatus et reprobatus. Videte hic et
pfunde cogitate: o altitudo incōprehensi
bilis iudicioꝝ dei terribilis in consilijs su
per filios hoim. Aut iudas tunc pposue/
rat prodere magistrū suum aut nō. Si p
posuerat: quare nō retraxit seipsum? Lon
go eñ tempe post fuit cum dño nostro: ⁊
vidit miracula: p̄sertim istud huius euan/
gelij: cum cecus fuit illuminatus. Quare
eo tempe nō se emendabat? Si non cogi/
tabat eum prodere: sed existimabat esse bo
nus ⁊ saluari. Heu deuoti homines: quis
nostrum securus erit? quis nō timebit de
futuro tempore? quantūcūq; se sentiat bo
nū ⁊ deuotum in p̄senti tempore. In bo/ F
na fide sapiens nō est qui nō tremit ⁊ fre/
mit cum bene hec cogitat ⁊ memoratur.
Quāuis aūt cupida auaricia causa fuerit
iude vt suam faceret pditionem. Judeoꝝ
tamen inuidia ei erat auxilio ad ipsam per
ficiendam. Certe tu mala inuidia merito
odio es habenda ⁊ reprobanda. Es enim
ɔtraria: deo: mundo: ⁊ tibi ipsi: fm tres ser
monis partes. Prima pars mala inuidia
quid mirū si deo aduerseris? Es eñ filia
superbie illegittimi pditoris dei iusti dñi
sui. qualis pater: talis ⁊ filia. Hoc adhuc
⁊ semp ostendis in omnibꝰ damnatis in/
uidis. Per inuidiam eñ persequunt deū
fm furiosam eoꝝ potentiā. Et quia ei no
cere nō possunt modo: nec fm humanita/
tem: nec fm diuinitatem psequunt oēs
illos ⁊ illas qui deum volunt amare ⁊ ho
norare. Quid mirum? quia dederunt deū
in hoc mundo neci p tempe illo p quo ac/
ceperat ⁊ retinuerat nostram mortalitatē
Quis tradidit dñm nostrum iesum chri/
stum pylato? Inuidia: hoc testabatur py/
latus. Sciebat enim q per inuidiam tra/
didissent eum. Quis eum fecit cedi ⁊ per/
cuti alapis colaphis ⁊ virgis ⁊ excoriari?
Inuidia. Quis eum fecit irrideri ⁊ turpi/
ter ac ignominiosissime conspui? Inuidia
Demū mala inuidia posuit saluatorē no/
strum iesum christum ad amarissimā ⁊ p
tunc ignominiosissimam mortem crucis.
Sed ad melius intelligendum dicta ⁊ di
cenda inquiramus in pmis quare pcura/
uerit inuidia veluti falsa pditrix saluato/
rem nostrum tali affici morte? Respōdeo
q iesus christus pter p̄dicationem suā G
habebat laudem q esset gloriosus sine pō
pa ⁊ vanitate: sapiens sine adulatione vel
falsitate. bonus ⁊ studiosus sine fictiōe vł
duplicitate. Judei vero ⁊ p̄sertim p̄sbyte/

ti ꝛ magistri ibi existentes: habebant omi
no se contrario modo. sicut iesus christus
sepe improperabat eis. Querebant enim
gliam per pompas ꝛ vanitates: ꝑ vestimē
ta: ꝑ honorabilia loca erant sine bona sciē
tia: ꝛ iam amiserant legis intellectum: vo/
lebantqꝫ vt homines adularent eis. ꝛ ho/
norari etiā volebāt tanq̃ʒ sapientes. Erāt
hipocrite. quia alij apparebant extrinsece
q̃ʒ adintra ad similitudinē monumentoꝝ.
Dū̃ ergo iesus christus omnibus modis
erat cōtrarius eis: ꝛ maiorem habebat ho
norem q̃ʒ ipsi. inuidia que ꝑcipue honora/
ri vult: sicut pater suus superbia: talr̃ eos
excecauit ꝙ ꝛ si ꝑus cognouissent tempus
ꝛ aduentum iesu christi iuxta illud. Ecce
hic est heres Math. xxj. Postmodū tn̄ re
futauerūt eum: negauerūt ꝛ morti tradide
runt ac interemerunt. Sed queret dein/
ceps aliquis. Quare dicam inuidiam tra/
didisse morti iesum christū. Ipse enī̃ semet
ip̄m tradidit. imo vero tota trinitas cum
ꝓ nostra tradidit redemptiōe. Respondeo
ꝙ iesus christus bene ꝛ sponte ꝛ ꝑ magnā
charitatem morti fuit traditus ꝰm ordina
tionem totius trinitatis. Iudei vero tra/
diderunt eum ꝑ malam inuidiam ꝛ falsam
intentionem. Ideo dico deum bene scire
vti malis alioꝝ sicut fecit de thirannis: et
adhuc facit quotidie. Ideo patet nō bo/
H nū esse argumentum. Deus vult hoc fieri.
ergo hi qui hoc faciunt sunt laudādi. Fa/
ciunt enī̃ hoc mala intentione ꝛ ꝑ exceca/
tionem inuidie vel alterius vicij. Nota de
latrone qui dixit mercatori: eque bene ali9
te spoliasset. Sunt virge que cōburūr̃ ꝛc̄.
Postremo quo ad primā hanc ꝑtē. Tale
queri potest litterale dubiū. Quō apl̄i nō
intellexerūt ꝙ iesus christus eis de passio
ne sua ꝑnunciabat tam aperte. Responsio
hoc fuit aut quia credebāt eū loqui ꝑ para
bolas ꝰm suam cōsuetudinem. Aut quia
nūq̃ʒ credebant iudeoꝝ inuidiā fuisse: talē
vt auderet morti tradere talem veritatis ꝑ
dicatorem: qui tam sanctam habebat intē
tionem: et tam potens erat in miraculis.
Dū̃ apostoli male cognoscitis maledictā
ꝛ ꝑditoriam inuidiam: cum nō opinami/
ni ꝙ audeat tam validum ꝑdicatorem in/
iurijs afficere. Certe multo citius inuade
bat eum. Quia multo efficiebar̃ odiosior
ꝛ furiosior: ꝛ effecta est taꝫ ceca vt nihil co
gitaret aut videret qḋ esset futurū: nisi dū̃/

tatat vt nō videret amplius tam magnū
bonū sicut erat in iesu christo. vnde dicere
cogebātur ex inuidia. Tolle tolle ꝛc̄. Gra
uis est nobis etiam ad videndum ꝛc̄. Oui
dius eam describendo dicit. Vixqꝫ tenet
ꝛc̄. Flet quia nihil videt deflendum. Fugi
te ergo inuidiam que tantoꝑe cōtraria est
deo. Deus enī̃ omne bonū est: ꝛ inuidia so
lum bonū odit. Nescit ergo quid sit deus
ꝛ ei displicet ꝙ mittit ꝛ cōmunicat has lit/
teras alijs. Dñe nos penitet: quia malam I
inuidiā penitet ꝛc̄. O mala inuidia si mor
tua fuisses: cum ꝑ te et tua ꝓcuratione: de
us mortem sustinuit ꝑsens tempus nostꝝ
valeret melius. sed nō. Semꝑ enī̃ regnas
quia aūt deo amplius nocere non potes.
nocere vis omnibꝫ his qui conanr̃ ei assi/
milari: siue in bonis factis ꝛ studiosis: si/
ue in sapientia bonitate aut deuotione Et
sicut ꝰm fabulas: ꝛ poetaꝝ fictiōes diuisi
onē posuisti inter tres deas: mediante au/
reo quodam pomo inter Iunonē Palla/
dem ꝛ Venerē. Vel alias tres sorores ꝰm
Ouidiū. simili modo video te diuisionem
ponere velle inter tres mūdi status: q̇ sūt
militaris ecclesiasticus ꝛ ciuilis seu bur/
gensis. Clare nouisti: ꝙ q̃ʒdiu hi tres stat9
forent in pace: mag̃ bona futura esse. Mi
litia daret defensionē ecclesiasticus status
scientiam: ꝛ burgensis subsidiū ꝛ pecunia
rū elargitionē. Ideo oīa bene se haberēt
Et qꝛ nihil magis odio habes q̃ʒ bonitatē
pacem ꝛ vnionem niteris sepius ꝑ alios
ministros tuos ponere diuisionem inter
tres illos status: mouesqꝫ varias detracti
ones ne vllus sit ɔtētus statu suo quodqꝫ
vnus noceat alteri. Nōne videmus aliqū
quō aliqui burgenses murmurant contra
ecclesiasticos: quia nō laborant: ꝛ tamen
magnos habent redditus. Ecclesiasticus
status vt eis videtur redditus habet ꝛ ꝓ/
uentus sine labore. ideo inuident. ꝛ mur/
rant. videturqꝫ eis ꝙ ad nihil ꝓsit. Altera
ex parte aliqui ipsius status ecclesiastici in K
terdum murmurant contra ciuilem statū
quando vult tractare aut scire aliquā rem
in qua nihil ipsum scire opinanr̃. Oprime
enī̃ eis apparet: ꝙ status eoꝝ laborādi vel
mercandi comparandus nō est ecclesiastico
statui qui factus est ad sciendū cognoscen
dum ꝛ docendū. Insuper accidit vt multi
de statu militari ɔtemnāt vtrūqꝫ aliuꝫ sta/
tum: ratione potentie ꝛ nobilitatis qui est

in militari statu. Propter quod accidit ex
altera parte q aliqui alioꝝ statuū murmu
rant contra statum militarem: loquēdo in
terdū ꝓbrose tam aperte q̄ occulte. Quid
ꝑdet talis diuisio cui compatur. Certe est
quedam destructio: est talis dissipatio quē
admodū si pedes vel membra euisdē cor/
poris se roderent rumperent ⁊ dilaniarēt.
morte alicuius furiosi. Eiciamus malā
inuidiam que talem diuisionē ⁊ horribilē
dissipationem facit aut facere conat. Sci
amus omnes hos tres status esse necessa/
rios reipublice: ecclesiasticū tanq̄ oculos
militarem tanq̄ cor vel stomachū ⁊ bur
gensem vel ciuilem tanq̄ manus. Burgē
sis contra ecclesiasticum murmurare de/
bet minime si manibus nō laboret: officiū
eñ suum aliud est. Officium suum est diri
gere ad bene operandum: veniamus ad
finem nostri principalis p̄mij scz paradi/
sum. Et quia ecclesiasticus hoc facere nō
posset ⁊ simul laborare: necesse est burgen
sem ⁊ militarem eum supportare ⁊ susten/
L tare: dando redditus vel decimas: aut si/
miles huiusmodi subuentiones. Cum ve
ro status burgensis laborat: militaris ad
defensionem ⁊ tuitionem supintendit. Ec
clesiasticus autē intendat ad scientiam reli
gionem: ⁊ deum videndum ꝓ omnibus: ⁊
ꝓ se gratias reddendo ⁊ ꝯsilium dare sciē/
do: tunc omnia in bono erunt moderami/
ne. Notate igitur exemplū de decem oratoribus:
q̄ postulati fuerūt ab inimicis athe
niensium. Et quō responsum fuit per exem
plum lupoꝝ canū ⁊ pastoꝝ. Militaris sta/
tus etiam nō laborat sicut ciuilis. habz ta
men laborem alium: aliq equiualentem. gu
bernat eñ ⁊ ordinat omnē rempublicam
in fide ⁊ eam contra extraneos tuetur. Jō
notate exemplū per quod quidam reduxit
ad pacem in romana vrbe burgenses cum
militibus. Fuit vsus exemplo membroꝝ
que ꝯiurarent aduersus stomachū q nil
amplius ei darent ad manducandum ⁊c̄.
Mala inuidia que clarissime videt alio/
rū mala ⁊ non bona nec ꝓprios defectus.
Videt (vt inquit iesus) in oculo p̄rimi fe/
stucam: ⁊ in ꝓprio oculo trabem nō videt.
Mala hec iniquā inuidia murmurat con
tra ecclesiasticoꝝ defectus cū est inter bur
genses: ⁊ eos arguit de symonia: luxuria:
superbia: ⁊ auaricia. Murmurat etiam cō
tra p̄ncipum defectus: eos rep̄hendendo
de sup̄bia: pompis ⁊ iniustis extorsionib₉.
Simili modo facit quādo est inter dños
vel p̄ncipes: aut quādo est inter ecclesiasti
cos. Murmurat etiam contra burgenses
⁊ eos arguit de vsura: inobedientia: ⁊ cō/ M
pluribus alijs vitijs: nō habendo rōnem
loci nec temporis. Non aūt ad p̄ficiēdū
aut corrigendum sed ad detrahendū odio
habendū ⁊ persequendū. Accidit malam
inuidiam murmurare aduersus aliquam
totā patriam vel ꝓgeniem. Dicendo/oñs
illius patrie sunt tales ⁊ tales: ⁊ hi de ista
ꝓgenie sunt tales. Sed amarior inuidia
⁊ manifestior est ꝯtra personam singularē
que aliquā habet excellentiam inter eos:
inter quos ꝯuersatur. sicut dicit Aristote/
les q figulus inuidet figulo: ⁊ medicus
medico. Nominate mihi aliquem bonum
operariū aut bonū aliquē artificem subi/
to inuidia imiscebit inter illos eiusdem ar
tificij: ratione sue excellentie. sic q reputa/
tio ⁊ lucrum alioꝝ ꝑ hoc imminuit. Inter
doctos etiam quo ad scientiā aut famam
sanctitatis. Inter milites quo ad strenui/
tatem. Non est nisi gloria talis que omnē
superat inuidiam: quod est difficillimum
f̄m dictum Salustij. de iugurta: inuidiā
superabat. Burgensis status specialiter
nō debet esse inuidus ꝯtra ecclesiasticum:
supposito q aliqui sint aliq̄ q̄ deceat. Ali/
qui burgenses interdum sunt causa hui₉
quia ponūt pueros eoꝝ ad scholas: eccle/
siam vel religionem: ad malū finem: malā
intentionē: ⁊ per iniquū medium: vt scz so
lūmodo victum eoꝝ habeant vel opulen/
tam aliquā abbaciam aut ecclesiam quoꝝ
burgensium ꝓcuratione fiunt false ꝓmo/
tiones. de malo introitu malū mediū: ⁊ se/
pius peior finis. ¶ Questio. An oñis in/
uidia sit peccatum mortale? Responsio ꝑ
distinctionem. Inuidia que est tristicia de
bono alterius: ⁊ leticia de malo. Aut acci/
dit ꝓpter subitū motum magis q̄ in alijs
⁊ hoc nō est nisi peccatū veniale. Nullum
aūt peccatum est si ratio nō ꝯsentiat. sicut
ꝑ corruptam complexionem ꝑ quā aliqui
sunt inuidi. vel venit per deliberationem:
ꝓpter vnam triums causarū. vicz ꝓpter bo N
nū qō habet alius: siue sit bonū fortune si
ue nature. Aut ꝓpterea q is q̄ inuidet non
habet talia bona. licz velit alium habere il
la. Aut ꝓpterea q bona alioꝝ vertant in p̄
iudiciū reipublice: vel ꝯtra alium iniuste:

vel ɔtrā ꝓpriā eoꝝ salutem: ⁊ noiaꝛ bona zelotipia aut inuidia bona. In pma ē peccatum mortale: tanto peius q̄nto bonum ɔtra quod est talis inuidia magis ē ad laudem dei aut bonum spirituale. vt est inuidia de h̄ ꝙ bñ instruiꝛ populus: ⁊ ꝙ fides ⁊ religio augmentaꝛ. Hoc vocaꝛ peccatū in spm̄sanctum. De hac inuidia nascūtur murmur, detractio irrisiones culpationes odia accusationes libelli famosi ꝑsecutiones ⁊ subuersiōes pluriū bonoꝝ in regno ⁊ in religione. Scitur quoqꝫ quando huiusmodi opera ad extra sunt peccata mortalia qḋ nouū est ⁊ horror ſm intentionē que ad intra est scḋm ⁊ malū qḋ inde emanat. In secūdo modo potest esse impatientia ɔtra deū aut iniusta displicentia de statu suo. Sed q̄ntū est de se nō est inuidia q̄ sit peccatū mortale. Hic est sepe inuidia aliqua: que sine medio nasciꝛ ex superbia ⁊ singularitate sicut phariseus qui solus voluit habere bona sua ⁊ glorificabat semetipm̄. Alij nolunt laudem esse singularē ad vnum. Tertio modo nō est inuidia mala: sed est bona vt ita dicam zelotipia ⁊ iusticia magnūqꝫ meritū si quis bene scit vti illo qḋ dico ⁊ qḋ declaro h̄ difficile est quin mala se imisceat inuidia. Nota de loquendo ɔtra aliquam religionem vel virū doctum ⁊c̄. Et cum per defectum aliquoꝝ diffamari potest totus vnus statꝰ ⁊ ꝓpter quos defectus ⁊ ꝓpter quā cognitionem. Nota de quibꝫ operibus ferri potest iudicium: ⁊ qualiter iudicium est operū nō cōscientie intrinsece: quēadmodū dixit de inuidia respectu displicentie boni alterius sic etiā dicere possem de gaudio mali. Nota ꝙ iudicium fit de operibus: quoꝝ aliq̄ manifeste sunt mala. Alia vero solum ap-

D parenter. De pmis iudicium ferri potest ꝑ tempore ⁊ loco ꝑ charitatem. De secūdis nō firmiter iudicandum est aut leuiter. Nota hic supdictam habent discretionem inuidie hi qui loquunꝛ leuiter de alio vel ꝑ fatuam voluntatem loquēdi aut garriendi: aut ꝑ stultam fiduciam aut ꝓpter iocū: nō velle tamen illa sustinere in ꝑiudiciū alterꝰ: sicut faciunt famuli de dñis suis ꝓpter quos mori diligerent ⁊ venit hoc ex quadam corrupta loquendi ɔsuetudine. Nota de his qui vituperabant ⁊ inculpabāt dionisiū thyrannū. Accidit quandoqꝫ ob stultum amorem vel ꝑuersum: vt pater de filio suo extra tempus ⁊ locum: aut homo aliquis de vxore sua vl̄ de seipso. nec vellet aliū eo modo facere. Accidit vt loq̄mur de statu mundi ⁊ miserijs in generali: vt sumaꝛ aliqua consolatio ꝑ dulciloquiū loquēdi. Aut ad addiscendam prudentiā ⁊ vt quis efficiaꝛ cautior ⁊ magis ꝓuidus cum cognosciꝛ ꝑsentis temporis varietas. Exemplū in therentio de illo qui precipiebat filio suo. considerare alioꝝ vitam. Et sicut loqui hic de mortuis nō est tanta diffamatio ex ꝑte loq̄ntis sicut ex ꝑte irridentis modo veritas obseruetꝛ: viuēs se diffamat non loquens ſm ꝙ sermo fit de statu aliq̄ ꝓgenie aut patria. Notate scḋm paulū in scḋo casu. melius ɔsiliū est parꝫ loqui: siue sit de se siue de eo q̄ amaꝛ. ꝑsertim in bono. hic locū hꝫ ꝑte lauda vitupera parcius. Et illud: nec te collaudes ⁊c̄. In pmo casu potest esse iusta rephensio si malū nimis magnū sit ⁊ iniuriosum ⁊ nimis sit in ꝑiudicium dñi vel sui regni. Sic etiam si sermo esset ɔtra religionē christianā: licꝫ punitio talis nō esse debeat sicut si ex certa malicia fieret talis oblocutio. Hec postrema trimembris distinctio bene notanda est ɔtra scrupulosos: sed etiam ꝓuidendum est ne transeaꝛ ratio opinando loq̄ sua ꝓ instructione: quia sepissime illabiꝛ ⁊ inuadit vitiū inuidie sub specie boni. Nota quō q̄s se examinare debeat si ita quis loqueretꝛ ꝫ aliquā ꝓgeniem aut ɔtra se. Nota de his q̄ faciunt informationes. Nota de ɔfessionibus ⁊ quō audiri potest malum de alijs ⁊ quō nō. Tres questiōes. An quis obligetꝛ emendare omnē diffamiā ⁊ damnū quod ex detractione ꝓuenit. Responsio. difficile est dare regulā ⁊ modū generalē nisi in specialibꝫ casibꝫ: si diffamia sit notabilis ⁊ ꝓcedat ex ꝑuersa intentione ⁊ ꝑ falsitatem imposita fuerit secrete vl̄ manifeste. hoc reparari debet ɔtrariū dicendo ⁊ dedicēdo. Si diffamatio venit ꝑ reuelatiōꝫ peccati quod debet esse occultū ⁊ quod ꝓbari nō posset in iudicio puniri debet accusator similli pena qua vellet puniri eū quē accusauit. Nota ꝙ libelli famosi puniendi sunt morte vel perpetuis carceribus: qui dilacerādi sunt quā pmū inueniunꝛ. ¶ Loquamur tertio q̄l'r inuidia ē ɔtraria sibi ip̄si post. ꝗ ostendimus eam esse ɔtrariā deo ⁊ proximo Et dicemus de sanatione eius ſm tertiū secūde ꝑtis euangelij. Rōne est quo- P

infelix inuidia: et multū exprobranda: cum accipiat nutrimētū suū ex omni malicia exemplo ciconie que viuit colubris et bufonibus. semper habet rostrum suū in immundicijs sicut anser: et augmentatur de illo quod mori deberet scz ex charitate: et nihil eā sanat. An prosperitas: non. quia irascitur et inflāmatur. Aduersitas: nō. quia reperit gaudiū suum et de melle facit venenū. Est vicus quod crepat ad odorem vnice. Undique se rodit et affligit. Inuidie siculi nō inuenere thyranni maius tormentū: ait Oratius. Uidetur etiam mihi eam esse rōnabiliter compararatam hodierno ceco quod est cecus mendicās et extra viam. Et ipsa est ceca per lumen bonorū operū que lucent ad oculos eius: per que opera illuminari deberet. hoc habetis hic de iudeis qui prius bene nouerūt iesum christum esse bonū prophetam. Deinde inuidia excecauit taliter eos vt perderent illā cognitionē et fuerūt obscurati: credebant facere sacrificium deo. Remediū eius est vocare et clamare ad iesum: lumenque gratie et charitatis postulare dicēdo: dñe vt videam. et continue clamandū est quousque exemplum et memoria iesu stet in cordibus nostris: et expellamus temptationū fantasias. Clamemus igitur in contrarium. oremus contra hanc infelicem inuidiam. ne dñs permittat nos cadere in temptationem illius: secundum sextā ipsius dñice orōnis petitionē. Reuera est iniqua tentatio: et ex hoc prouenit quod quis nimiū propriam diligit excellentiam vt famā diuitias aut sublimitatē sciam vel pulchritudinē. Nihil cupias et nullius habebis inuidiam. Est hic mirabilis excecatio. Inuidia nāque si dici audeat in mille locis bonū de aliquo extraneo vt de saraceno vel pagano: nō inuidebit sed cum proximū laudabitur aliquis vicinus suus: et presertim sue progeniei et amicicie: irascetur et indignabitur: vnde multo magis gaudere deberet. Hoc enim est ad bonū suū et ad laudē suūque cōmodū: si bene vti vellet: et malum esset in damnū eius. Uidens interdū quō fratres aut christiani se mutuo persequuntur acrius et sine remedio quam extranei. Aliud mirabile est: quia in bono dūtaxat malū videt et vbi malū fuerit solum bonū conspicit. Est admiranda cecitas: multo quod peior quam nihil prorsus videre. hoc patuit in patriarchis contra ioseph. in saule contra dauid. vultque seipsi esse nociua: vt alijs quoque noceat. Nota de pbo quod optabat quod inuidorum oculi possent videre simul omnia bona mūdi. Ut morerentur pre dolore. Inuidia etiam est mendica: in nullo bono totius mūdi partem habet: ideo certe admodū pauper est. Per oppositum is qui charitatem habet est dñs vniuersi mūdi: inquantū bene vtitur illo amore omni eo quod bonū est: suam faciendo vtilitatē gaudium et sufficientiam. sicut apparet de manu: in hoc quod oculus videt vt de oculo in hoc quod manus laborat. vis facere vt omnia tua sint. Ama proximum tuum sicut teipsum: sis obediens deo: habebis ea bona vbicunque ipsa fuerint letaberis de bono proximi tui sicut de proprio. Et de matre que indicat bona filiorum suorum et honores eorum esse suum: et sepius plus quam suū magisque letatur. Quotienscunque mala videris maledic inuidie: quia per eam venerūt mala. Inuidia diaboli mors introiuit in orbē terrarū. Sap. ij. E diuerso vides bona aliqui glorifica deum. Si enim inuidus fuisset nihil fecisset aut creasset. Natura nāque diuinitatis sine malicia est. Nota quod inuidia leuiter credit malum: et ipsum vult audire propterea mala inuenit postremo. Tertio inuidia est extra bonā viā: est exclusa ab omni creatura: quoniam naturaliter omnis creatura amat et desiderat propriū bonū publicare. ipsa est in via diaboli: cuius est socia. tam in amissione quam in lucro. Gaudet enim cū lucratur inimicus. hoc est cum malum aliquod accidit: et dolet cū inimicus perdit et bonū accidit.

Dñica prima in quadragesima contra superbiam Sermo. x.

P Enitemini et credite euangelio.

In hoc deserto penitentiam agamus contra superbiam. In deserto vite huius sumus ad penitentiā faciendam: per quā venire possimus ad terram promissionis: Et ecce nunc tempus acceptabile ad hoc faciendum. Ecce nūc dies salutis: vt dicit mater nostra sancta ecclesia. vtendo verbis sancti pauli. Preterito tempore mundo fuimus: nimis fuimus ei alligati: cogitauimus de corpore et vita hac transitoria. Modo est tempus quadragesimale: in quo cogitare debemus de anima et indeficienti vita: tempus hoc est tanquam decime totius anni: que decime sunt deo debite: est tēpus in quo magis appropinquare debemus deo. Jesus figurauit tempus

hoc cũ in deserto ieiunaret q̃draginta die-
bus ꝛ quadraginta noctib⁹ fm hodiernũ
euangeliũ: vt fugaret oẽm temptationẽ ꝛ ce
lestem acq̃reret ɔsolationẽ. Et postmodũ
mater nostra ecclesia sancta cõfirmauit ꝛ
ordinauit tẽpus hoc ad faciendũ ieiunia
ꝛ pniã: vt pueniamus digne ad sacratã
mensam q̃ est signũ ꝛ figura ppetui ɔuiuij
caueamus igit̃ ne supbia nos arripiat per
maledictã suã filiã inobedientiã: faciam⁹
penitentie dolorẽ in hoc deserto ɔtra sup-
biam. Non ɔuenit magistrũ esse in ieiunio
ꝛ afflictione: ꝛ quid nos subiecti ꝛ subditi
in mũdanis simus delectationib⁹. viso q̇
ipse innocens erat. nos vero sumus pecca
tores: ipse fecit pniam p nobis: cõsiderato
etiam loco in quo erat in deserto: in q̃ nos
sumus. Nõne desertum parũ delectabile
est hec misera vita? Ita certe: qm̃ ad simi-
tudinem deserti filioꝝ israel de egypto tres
hic sunt serpentũ spẽs. Dipsa que ardet in
S aqua auaricia: serpens qui cõburit suo ha
litu superbia. Scorpio q̃ sub specie boni
pungit luxuria. Om̃e qđ est in mũdo ɔcu-
piscentia carnis est ꝛc̃. j. Joh. ij. Sed q̇d
dicit euangeliũ hoc? Dicit hoiem viuere
de verbo dei. Naz ip̃m est panis suus. ꝛ q̇
nõ dignat̃ ob suã supbiã hũc recipere pa-
nẽ: se ip̃m destruit ꝛ occidit p rabiem famis
ad recipiendũ hunc panẽ hic sumus ɔgre
gati. Conuertemus itaq̧ nos ad bonã pa
nis administratricẽ: ad te dignissima ꝓgo
q̃ tua intercessiõe nobis hunc bonũ panẽ
administrare potes: q̇ pascit ꝛ nutrit aĩam
tu et ɔferre potes saporẽ gustũ ꝛ valorem.
Talis panis magis te nutriebat q̃ȝ mate-
rialis p tpe vite tue: ꝛ p̃sertim p tpe illius
quadragesime: cum filius tuus solus te iu
uabat: facile credi põt te nõ habuisse ma-
gnã eduliũ copiaz. imo exemplo benedicti
filij tui habebas dolorem pnie in oĩ hũi
litate ꝛ sobrietate. Ad sequenda ergo talia
exempla tui ꝛ filij tui iesu dñi nostri: ꝛ ad
habendũ panẽ anie recurrim⁹ ad te p bo-
nam ɔsciaz ꝛ tibi dicimus. Aue maria ꝛc̃.
Penitemini. Multo maius p̃lium ꝛ mul
to asperius mihi remãsit ɔtra septimũ pec
catũ vic; ɔtra supbiam q̃ȝ ɔtra alia inquã
tũ magister tõe ꝛ capitaneus difficili⁹ vin
ci põt q̃ȝ subditi: ꝛ radix difficilius euelle-
tur ꝛ extirpatur q̃ȝ rami. Supbia est mgr̃
capitaneus ꝛ radix oĩm peccatoꝝ. Nulli
est peccatũ q̇n ibi sit supbia. hoc vero est vno

modo vel alio. Si quis diligenter inuesti
gare velit: ꝛ ɔsiderare falia eius incremen
ta. supbia singulariter ɔtraria est vero do
lori penitentie multis modis: ꝛ dicam ali
quos nunc ꝛ ɔsequẽter p hãc q̃dragesimã
fm q̇ deus mihi tẽpus ɔcedet: g̃ra; posse
ꝛ scire. Et flectendo oculos ɔsideratiõis
mee ad hodiernũ euãgeliũ: qđ al's expoitui
ad longũ iuxta litteralẽ sensum vic̃; p sen
su morali ꝛ ad ppositũ meũ maledictã sup T
biã trib⁹ modis ipedire pniam: p inobediẽ
tiã: p p̃sũptionẽ: p vanã excellẽtiã: hec tria
vicia sunt filie rami ꝛ stipendiarie pditio-
ris huius: que est supbia. pditor est enĩ iu-
stissimo dño suo deo: Jnobediẽtia ipsi sã-
cte ecclesie. tentat enĩ de gula ꝛ violatione
ieiunij quadragesimalis qđ ordinatuz est
ad faciendũ dolorem pnie. q̇ꝛ regula ip̃m
impedit manifestissime. Et hoc est quo ad
p̃mã ptem euangelij: que dicit qualiter sa
than temptauerit saluatorẽ nr̃m de gula ꝛ q̇
mutaret lapides in panẽ. Presumptio im
pedit pniam: p hoc q̇ tentat deũ: sepe expe
ctãdo mortis periculũ: vel aliud quoduis
periculũ absq̧ hoc q̇ velit facere sufficien
ter diligentiam: quantũ in se est: vt agat pe
nitentiam. Et hoc est quo ad secũdã ptem
que dicit quẽadmodũ sathan tentauit ie-
sum de hoc peccato: p h̃ q̇ debebat se mit
tere deorsum in terram: ɔfitendo de auxi-
lio dei p miraculũ: sine h̃ q̇ adesset necessi
tas. Per vanã excellentiã tertio impugna
ta est penitẽtia: q̇ querit honorẽ ꝛ gaudiũ
in hoc mũdo. Cũ penitẽtia in se includat
dolorem humilitatẽ ꝛ verecundiaz in ma-
nifestando peccatũ suũ. Et est quo ad ter-
tiã ptem: que nobis recitat modũ sathane
ostendentis iesu omnia regna mũdi: que p
mittebat se ei daturũ: si vellet adorare euz.
In his tribus punctis ɔcludet̃ sermo no
ster: ꝛ loquemur de tribus speciebus male
penitentie. Prima est porcina. Secunda
coruina. Tertia vero vulpina. Jnobediẽ
tia impedit ɔtritionẽ p gulã. p̃sumptio cõ
fessionẽ p expectationẽ vana excellẽtia sa-
tisfactionẽ. nullas ɔferendo elemosynas.
nec quisq̃ȝ restituendo. Ductus est iesus in
desertum vt tentaret̃ a diabolo. Et cũ ieiu V
nasset q̃draginta dieb⁹ ꝛ quadraginta no-
ctib⁹ postea esuriit. Et accedens tentator
dixit. Si fili⁹ dei es dic vt lapides isti pa-
nes fiant. Qui respondẽs dixit. Scriptũ
est nõ in solo pane viuit homo sed in omni

verbo quod procedit de ore dei. Tunc duxit eum diabolus et eleuauit eum in sanctam ciuitatem et statuit eum supra pinaculum templi et ait. Si filius dei es mitte te deorsum. Scriptum est enim. Angelis suis mandauit de te vt custodiant te in omnibus vijs tuis: et in manibus suis portabunt te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Dixit illi iesus Rursum scriptum est non tentabis dominum deum tuum. Tunc iterum assumpsit eum diabolus in montem quondam excelsum et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum: et dixit illi Hec omnia dabo tibi si cadens adoraueris me. Tunc iesus dixit ei. Uade sathana. Scriptum est. dominum deum tuum adorabis et illi soli seruies. Tunc reliquit eum diabolus. Et ecce accedentes angeli ministrabant illi Sex questiones in principio conuersionum sunt tentationes. Hoc apparet de aue capta per gluten etc. nec hoc malum signum est. Eleuari in magno statu est sepenumero causa ruine siue deuotionis siue fame. Discere sacram scripturam sine bona fide et bono fine est sepe nociuum: patet in sathana qui eam corrumpit. sic de sermonibus etc. Resistere debemus tentationibus per sacram scripturam. Non debemus audire vt arguatur aut culpetur deus culpare deus post tentationes veniunt consolationes. Noue questiones A quo spiritu fuit iesus ductus. Responsio a suo. Quare voluit tentari? Responsio.
X ad dandum nobis exemplum et victoriam. Quia fortitudine et vigore ieiunauit quadraginta diebus? Responsio per dispensationem singularem sue beatitudinis: que sensualitatem confortabat. Quare sathan tentauit eum? Responsio vt sumeret experientiam si esset deus. Quare sathan tentauit eum de pane? Responsio. ad magis celandam suam maliciam. Nota de tentationibus celans aut occultis. Quare sathan tentauit eum de pane? Responsio vt sciret si esset deus et si vellet obedire sibi. Notate nihil faciendum esse propter inimicum. Quare sathan reliquit partem scripture quam allegabat? Responsio ad decipiendum etc. Item vbi erat domina nostra an in nazareth. Et si sanctus Johannes non visitauit eum Esse potest quod sic postea. Item quando administratorem fecerit illi angeli: Responsio administrarunt ei aliquam escam. Ubi erat illud desertum Responsio. inter hierusalem et iericho: et erant periculosi transitus riparum. Nelus etc. Inobedientia murmurat contra sanctam ecclesiam que precipit ieiunare et interrogat quid prosit illud: et quid deus de hoc curet. videturque ei quod nolumus occidamus. Possem hic tenere plurium sermonem: ad ostendendum ieiunij valorem ad iustificandam ecclesie sancte ordinationem et reprehendendo gulam contra quam alias locutus sum. Sed ero breuis: et dicam quod sobrietas vinorum et ciborum: facit animam sobriam et eleuari ad deum. Aufert vicia et plantat virtutes: vt in prefatione. Qui corporali ieiunio etc. Uis acquirere sensum et sapientiam: sobrietas necessaria est. Exemplo salomonis: et Danielis sociorumque eius. Uis habere anime sanitatem immo et corporis: opus est tibi sobrietate. secundum enim dictum sapientis: in multis escis erit infirmitas. Et plures gula quam gladius occidit Uis pacare deum et de preteritis peccatis salutarem agere penitentiam: sume so- y
brietatem. exemplo niniuitarum et Dauid: ac generaliter omnium verorum penitentium Uis seruare iustam tuam hereditatem in paradiso? Sobrietas tibi necessaria est. alioquin ipsam perderes. exemplo Esau Eue et Ade. Uis claudere portam omnibus vicijs: Sume sobrietatem. alioquin anima tua omnibus exponetur peccatis. Sicut hic dicit glosa: frustra prelia aduersus alia vicia: qui gule portam aperit. Ideo rationabiliter videre potestis sanctam ecclesiam hoc ordinasse ieiunium: quod non debet frangi per superbiam inobedientiam. Et eis esse omnium pessimam superbiam: non obedire suis superioribus: qualis est sancta ecclesia et prelati eius. Sed inobedientia conqueritur multos esse impotentes unde peius valere: et quod idem sit se paulatim occidere: sicut vnico ictu: secundum sanctum Hieronymi dictum. Respondeo pro regula: nullam personam obligari ad ieiunandum si bene videat et sciat ieiunium esse in notabile et magnum preiudicium vite sue corporalis aut vsus rationis per euacuationem cerebri aut alio quouis modo. Et dico vlterius quod qui faceret aut facienda consuleret huiusmodi ieiunia: talis peccaret: et intelligere hominem in persona meruisset sic puniri per iusticiam publicam: sicut sunt hi qui viuunt in fouea carceris pane et aqua. Dico tertio quod in talibus casibus opinari obedire ecclesie sancte est non obedire: et est sepe magna superbia

cum homo nō vult facere quicq̃ nisi iuxta caput suum. Scdm hanc regulam do solutionem ad multa in hac materia dubia. An pueri obligentur ieiunare. Sanctus thomas respondet q̄ non regulariter vsq̃ ad vicesimu pmū annū: quia vsq̃ ad eam
Z etatem durat incrementū. Et intelligit in supradictis casibus: quia ieiunium potest esse vtile aliquibus quo ad corpus ꝛ quo ad animā: ꝛ ad hoc multi obligant̄. interdum autē magis mulieres q̃ viri. mlieres imp̄gnate ꝛ nutrices an sint obligate ieiunare. Responsio nō. nec etiam infirmi. necessitas nō habet legem. Laboratores an obligent̄ ieiunare. Responsio p distinctionem: vel sunt paupes lucrantes p eis ꝛ eorū familia: ꝛ ieiuniū notabiliter eos impediret: tunc ieiunare nō debent. Aut sunt diuites: nec opus est eos taliter operari: tūc labor eos non omnino excusat qn debeant obedire ecclesie ppter eos ꝛ ppter cōmune bonū ꝛ ad faciendū similiter aliq̄s. An peregrini ieiunare debent. Responsio per distinctionem. aut tūc tenent̄ facere peregrinationē ꝛ festinanter: ꝛ ieiuniū eos notabiliter impediret: hoc ipsos excusat: vel faciunt peregrinationem ex voluntate: nec eos opus est festinare: hoc ipsos excusat minime: pauperes familie aut homines qui petūt: an ne ieiunare debeant. Responsio p distinctionem aut nō habent sufficiēter victum eoꝝ quem simul sumendo possint sustētari: ꝛ tunc sunt excusati. Uel sufficiēter habent ꝛ hoc eos nō excusat. Si persona se notet melancolicam vesperi. nec possit ob hoc ieiuniū dormire ꝛ peius ei ꝯtingat p malas cogitationes vigilando vel dormiendo. An ieiunare debeat. Responsio p distinctionem. Aut talis psona habꝫ hoc cōmuniter ꝛ notabiliter: ꝛ id videtur mihi impedimentū sufficiens ad postulandum facultatē non ieiunandi. Aut hoc est ꝯtingit semel aut bis. ꝛ hoc non impeditur cum p nimiā potationem ꝛ comestionem
A etiam quis malū patiat̄ in capite. In omnibus istis casibus ꝛ similib' q̄ sunt aliqualiter dubij. bonū est q̄ q̄ vult soluere ieiuniū suū hoc faciat aperte: ꝛ p facultatem plati sui vel confessoris. Qd̄ peius est vel intantū comedere ꝛ bibere semel vt quis efficiatur ebrius: grauet̄ ꝛ peccet p gulam. vel diuidere comestionē suam in duas partes. Responsio pmū peius est ceteris paribus quia p hoc violat̄ lex dei ꝛ nature: ꝛ p secundū trāsgredit̄ institutio ecclesie sancte: sed vnusquisq̃ sibi cauere potest ab vtroq̃ vitio: ꝛ tenere mediū. Pariformiter dicerē de his qui comedunt escas calidas ꝛ fortia bibunt vina: qui faciunt peius anie ꝛ ꝯtra castitatem q̃ esset comedere carnes ad sobrietatem: neutꝝ tn̄ bonū est. Aliqua persona si soluerit ieiuniū p inaduertentiā mane. An ne debeat cauere vel possit. Responsio ipsa debet adimplere ieiuniū suū ꝛ penitentiā agere de neglige̅tia sua: q̃uis hic fiat dubium: si totiens persona agat ꝯ ecclīam quotiens comedit vltra semel. securior opinio est sicut dixi. Potest ne solui ieiuniū ob societatē. Responsio sic. in multis casibus. interdum ad cōsolandū infirmos: vel ppter vxorem suā: vel ppter amicum suū peregrinum: vel ob aliquā bonā intentionē charitatiuā: sed caueat diligenter persona ne loco charitatis se immisceat carnalitas. Nota de fratre qui ieiunabat ꝛ accessit domū q̄ndā cuius dn̄s cenabat quē orauit dn̄s ob amorē dei ꝛ charitatis vt vellet cenare. sic fecit ꝛ comedit optime plus q̃ hospes voluisset: quia remāsit hospiti parua pars. In discessu hospes dixit fratri: qui excusabat se: dicens charitatem comedisse. Redeas alias inq̄t: sed noli ducere tecum charitatem: q̄m est gulosa nimis. An sit bene factum vti aromatib' ꝛc̄. Responsio. Ecclesia hoc permittit: qui vero vtitur ppter gulositatē peccat: ꝛ pus nō sunt necessaria sicut post. An possit come- B
di panis loco specieꝝ. Responsio. nō cogito dare regulā generalē: nec affirmatiuā nec negatiuā. Timerē em̄ errare: aut q̄ fieret abusus: securius est abstinere: ꝛ q̃uis spēs magis delectēt q̃ panis: sepi' fit peius anie nutriendo charitatem. Ecclesia tamen pmittit vnū ꝛ nō aliud regulariter. Enciat̄ inobedientia supbie filia: que per gulam bonū impedit ꝯtritionē: ꝛ facit penitentiā tanq̃ porcinā crassam carnalē ꝛ insufficientē. Et crasso ventre sensum tenuē id est subtilē gigni nō posse. De pleno ventre sepe nō egredit̄ bona deuotio. debꝫ hū ꝯtritio in displicētia vitiū p̄ q̄ dat voluptatē vl̄ delectatioꝫ. Et si q̄rat aliq̄s q̄lis displicentia ē ꝛ q̃ magnā ꝯuenit hēe displicētiā. Aut queris de ꝯgruitate aut de necessitate. Itē aut loq̄ris de displicētia volūtatꝭ aut de delectatiōe sensualitatꝭ. displicētia

libera et voluntaria. voluntatis debet esse de necessitate et de congruitate maior quam altera ex parte aut alia pena quam sit peccatum: sicut intellectus tuus iudicat peccatum esse peius quam aliud quicquam quod non est peccatum: sic voluntas tua per deliberationem huic iudicio consentire debet. et ad hunc consensum qui est tanquam contemptus: non semper sequitur actualis dolor quo ad displicentiam voluntatis et doloris Dolor de congruitate magnus esse debet: et per lachrymas: moderate tamen. Ipse vero non de necessitate est requisitus: posset dici de casibus particularibus: in quibus excedi possit. et qualiter non. et quomodo contemptus fieri debeat in quibus casibus et quotiens. Secunda pars. Tu presumptio expectationem persuades de cras in cras. tanquam tempus haberes in manu tua et potestate. Et is est modus quidam superbie: qui dicitur tentare deum: et est cum persona seipsum facile iuvare potest: non tamen curat facere quod debet: sed omnia deo committit. Et contra illos fuit dictum proverbium si omnino te deo committas: deus omnia destruet. Nota exemplum illi sepenumero decipiuntur per talem presumptionem qui expectant facere penitentiam usque ad festum pasce presertim confessionem. Curatus tunc impeditus est et nescit cui debeat superintendere: dimidia tamen dies interdum non sufficeret ad bene audiendum alicuius persone confessionem propterea expectatio illa obest confessori et confitenti. Nam ille properat ad indebite absolvendum. hic vero sepius sine absolutione recedit: Et hic possum dici pluries de materia qualiter presbyteri debeant docere confitentes. modo in unum modum: modo in alterum: presertim de peccatis carnis: que sunt extranea: de diversitate mercimoniarum de odio contra proximos et de restitutionibus. Hic sunt alique questiones: si presbyter obligetur admonere et instruere confitentem. Respondeo quod sic. quo ad ignorantes: et cum perspicit necessitatem dare debet exhortationem et nominare precepta et modos peccatorum: primo in generali et interrogare si persona non sentiat se culpabilem in talibus: et talibus peccatis: invenitur enim maxima pars hominum que nunquam aliquid diceret nisi prius interrogarentur. vel ex ignorantia vel per negligentiam: aut propter verecundiam et timorem: et cum confessor percipit hoc (ut percipi debet) Dico ipsum non debere dare absolutionem: sed remittere personas et dicere quod meliorem faciant examinandi diligentiam: vel tenetur facere quod dicti dum interrogare scilicet et docere. Sanius esset eas remittere usque post pasca quam seipsum decipere: et personas: sic ad sanctum et venerabile sacramentum accedentes sine vera absolutione. Et si dicas post pasca nunquam eas redituras usque ad annum alterum. Respondeo hoc non esse culpam tuam: sed earum culpam et damnationem: et eas arguere posses de hoc quod non communicassent nec confesse fuissent propter ipsarum negligentiam. Dico quod huiusmodi res posse aut debere nunciari a curatis per hanc quadragesimam: sed hoc quod dicunt alii si modo confitear necesse fuerit eque bene in pascate me confiteri. Responsio: confessionem illam facile fieri quanto minora peccata tibi fuerunt relicta dicenda: et quanto prius maiorem feceris diligentiam. Si enim per negligentiam tuam defeceris non es excusatus: et debet esse diligentia talis qualem faceres si pro unoquoque peccato quattuor lucrareris denarios. Cum adveniunt dicunt se nihil fecisse: vel non scire dicere quicquam. Nota de illo qui edoctus fuit pater noster per nominationem debitorum suorum secundum verba ipsius pater noster. Nota quod quotidie lavamus manus nostras. et sepe etiam capita etc. Alia utilitas est properandi ad sciendum peccata reservata. ut adeatur penitentiarius si opus sit: vel ut confessor facultatem petat pro te: quodque melius possis instrui: et tibi penitentia dari queat. Item communicare restitutiones aut vota. Casus reservatos epo aut penitentiario suo de consuetudine: quos nisi curati et alii petere debeant maiorem facultatem absolvendi a maiori excommunicatione quam incidit quis feriendo presbyteros vel clericos usque ad sanguinem et per sententiam iudicii. Peccatum contra naturam vehementer puniri debet: sive sit per semetipsum solum sive cum aliis eiusdem sexus aut extra locum ordinatum per naturam. Nam est maius peccatum quam comedere carnes die veneris sancta. et punitur secundum leges per combustionem: presertum in aliquibus casibus qui hoc scit: et nisi erat is defectus excusetur. Adulterium precipue si est publicum sacrilegium sortilegium: de rebus sacratis incestus: presertim in tertio vel secundo gradu: vota violata: periuria in iudicio: homicidia una vel alio modo: defloratio virginis aut femine consecrate raptus falsarius. Si persona confitens habeat multos casus reservatos: et sit pasca propinquum: penitentiarius vero

multũ distans. potest ne dare confessor fa
cultatẽ cõmunicandi sine spe ꝙ plus post
festum pasce persona illa penitentiariũ pe
tat: ꝛ ad euadendã verecũdiam eius si nõ
alioꝝ more ordinata fuerit. Responsio. te
neo ꝙ sic: nisi percipiat fraudem maliciam
vel malam fidem. vel ipsemet cõfessor post
ea petere poterit facultatem a plato aut pe
nitentiario absoluendi. Si executio est p
publicam sententiam: hoc fieri non debet
ad vitandum scandalum alioꝝ qui id no
rũt. Tertia vtilitas est ꝙ persona est magꝭ
disposita recipiendi magis magisqꝫ grati
am dei. ꝛ etiam homo ꝙ tempus habet cõ
fitendi acquirit audaciam quãdam: ꝛ me
moriam de peccatꝭ suis alio tempore. nec
verbum est qn sit onustũ vł displicens. No
ta de mercatoribꝫ qui p longam tentionez
habent qđ nõ haberent pmo verbo. Item
nõ vno ictu scindatur arbor ꝛ radix tolliť
paulatim. Exciamus ergo psumptionem
F que facit cornicinam penitentiã: cras cras.
Exemplũ qualiter multi sũt decepti ꝛ mo
riunť subito. Dicet aliquis opus esse per
hanc rõnem mox post peccatum confiteri
alias ponimus nos ad periculum. Respõ
sio duo sunt certitudinis modi. vna mora
lis ꝛ ciuilis. alia simplex ꝛ absoluta. Pri
ma certitudo sufficit ad excusandũ psonã
ne compellať statim ↄfiteri: qñ cogitat se
posse eque bene vel melius ad vtilitatem
suam postea confiteri: sed in casu illo quo
loquimur sepenũero nõ est sic. Nam opor
tunitas nõ habet talem morã de hoc. No
ta quinqꝫ casus. pasca mortis periculum
sacramentũ. scrupulus penitentiarij: scru
pulus nõ posse postmodũ tam bene ꝛc̃. Et
in hac certitudine aliquis saluaretur: mõ
haberet ↄtritionem. Queres quid igiť p
derit confessio: cum peccatũ deletum sit ꝛ
indultũ. valet ad obedientiam humilitatẽ
veniam gratiam nouã: aut habite augmẽ
tum. Item queres si psbyter det tibi abso
lutionẽ: absqꝫ hoc ꝙ possit absoluere: ꝛ hꝫ
te lateat: an ne eris liber ꝛ quietus. Respõ
sio ita quo ad deũ. Si vero postmoduz hꝫ
cognoueris debes om̃ia denuo confiteri.
viuent tecum ꝛc̃. Tertia pars. vana excellẽ
tia diuitias querit: nõ vult facere satisfacti
onem: ꝛ pfertim restitutiõem cum cogno
scatur pncipalis psona cui quis est obliga
tus restitutio debꝫ fieri ei: si ↄuenienter id
fieri potest: ꝛ sit sine maioribus expẽsis in

mittendo quã res valeat. in defectus pnci
palis cui fieri debet restitutio: heredes
ꝛ ppinquiores loci suũ tenẽt cũ agnoscunť
cũ ignorať cui faciẽda sit restitutio. Ipsa
fieri debet p ordinationem plati, ppꝛq: aut
illius qui potestatez habet in bonis ꝛ pijs G
operibus. Si psona cui restituere debes
eque egeat sicut tu: ꝛ velis habere: ꝙ resti
tuas debes potius restituere ꝙ̃ ipã iniuria
detinere. Si aũt illa nõ eguerit: ꝛ tamen
ipsi psentaliter satisfaciendo in magnum
caderes damnũ. ꝑnunc potes compelli p
iusticiam ad satisfaciendũ ei. sed quo ad iu
dicium ↄscientie potes aliquã habere rela
xationẽ: si postmodũ ipsi psoluere potes si
ne tuo ꝛ alterius damno. Si tñ habeas
alieni vt simul ꝛ semel satisfacere nõ possis
ↄsilium est satisfacere in terminis qui ↄsti
tui possunt. Si habeas aliquid alieni p
pter lucrũ tuuz quod venit de re aliena in
seipsa ꝛ ad piudicium lucri illius cui obli
garis debes reddere rem ipsam ꝛ lucrum
Secus est cum lucrari facis rem solũmõ
p laborem tuũ ꝛ industriã si aliter non po
tuisset tantũ lucrari ẽm pbabilem ↄiectu
ram. Potius cedere debes omnibꝫ bonis
tuis: quã pmitteres te excõmunicari: dato
etiam ꝙ deberes mendicare laborare vel
sustinere verecũdiam. Tamen extra casus
compellentis necessitatis non solum red
dere debes hoc qđ habes de alio p como
dationem aut manifestum latrociniũ siue
rapinam: sed etiam illud quod habes per
vsuram: p fraudem: falsa mercimonia: vel
p falsam aduocatiõem: vel per illegitimũ
ↄsilium: aut per consensum. Et notate qñ
quis obligatur omnia restituere p socijs
suis: ꝛ quãdo nõ. Si quis nõ facit restitu
tiones (qm̃ oportet restituere aut pendere)
habet penitentiã vulpinã que spoliat quã
cũqꝫ agat penitentiam. Nullus debet nec
potest absoluere: ꝙ̃uis nunciare possit et
dicere vt faciat sic iniusta retinens aliqua
bona ꝛ euitet mala ẽm ꝙ potest. Et si de
beat administrari talibus ꝛ similibꝫ sacra
mentũ: dicam alias.

Dñica secũda quadragesime alius ser
mo ↄtra Suꝑbiam. Penitemini.

Scendamus D
a montem penitentie sine super
bie grauamine videlicꝫ nos

grauet superbia. Mons penitentie est ꝑ
D similitudinem mons ille de quo loquitur
hodiernū euangeliū: quēadmodū dicem⁹
in sequentibꝫ. Et etiā est mons de quo di-
citur fuit Loth. In monte saluū te fac. Et
hoc fuit quādo ꝓpter abhominabilia pec
cata que ꝯtra naturam fiebant que regna-
bant in sodoma ꝛ gomorra: deus cōfudit
eas: ꝛ fulgure ꝯsumpsit ꝑ ignem fulguris
de celo cadentem. Misitq; omnia viua in
infernū: viros: mulieres: pueros: bestias:
ꝛ domos: nil relinquendo. sed Loth vxor
sua ꝛ due eius filie hortatiōe angeloꝝ eua
rūt. Et q2 vxor Loth ꝑ supbiā ꝛ curiosita-
tem nō obediuit ꝑcepto dei. imo respexit re
tro: statua salis in quā ꝯuersa fuit: dat no-
bis exemplū: ꝛ sic ascendamus in montē
penitētie absq; hoc vt supbia nobis vllam
inferat vim. ꝛ qm̄ mons iste penitentie du
rus est ꝛ asper ꝑsertim in initio. Auxilium
gratie nobis est necessariū: vt det nobis vi
tam spūalem: vigorem: fortitudinē: ꝛ vir-
tutem. Et vbi inueniemus hoc auxilium
Audite quid dicit ꝓpheta. leuaui oculos
meos in montes: a quibꝫ veniet auxilium
mihi. Isti montes sunt sancti ipsius para
disi qui sunt eleuati in glīa ꝛ recipiunt lu-
men illūinans ꝛc̄. Inter istos montes dn̄a
nostra ꝑncipalior mons est sup̄ quem ꝛ in
quo deus suū edificauit templū: ꝛ se mani
festauit ꝑ receptionem albe tunice nostre
humnitatis in om̄i innocentia ꝛ puritate.
Ipsa est refugiū nostrū. in ip̄a salutem adi
pisci possumus ꝛ gratiam. Ideo ad eam re
curremus deuotarū affectionū pedibꝫ: au
xilium postulabimus ꝛ eam salutabimus
Flectendo hincinde ꝯsideratōis mee ocu
los. ꝑ meditationem ꝛ per mundū speciali
ter ꝑ christianitatē. ꝛ specialius in francia
ꝛ inter nos. Heu apparet mihi diluuium
quoddam ꝛ ignem putentem quasi vndi-
I q; regnare. Ignis ille est diuersoꝝ vicioꝝ
ardor: qui inflāmat ꝛ comburit spirituales
ciuitates humane creature: alias quidem
penitus: alias vero in parte. Et per ignem
huiusmodi abominationū fit lapsus in ꝑ-
petue damnationis ignem. nō sine causa
ordinauit deus mūdum ꝑ diluuiū ꝛ ignē
materialem esse finiendū: ꝓpter diluuium
quod regnat ꝛ regnabit: de igne maledi-
cto spūali: Auaricia nōne ignis est. Ira
nōne ignis est. Luxuria nunquid non est
ignis. Ita fetidissimus ꝛ abbominabilis
ignis. Et pariformiter vnūquodq; viciū
est malus quidā ꝛ ꝑiculosus ignis. Ignis
est vsq; ad interiora ꝯsumens: De his igni
bus quis nos liberabit. q̄s nos saluabit.
Iam tenga remedium. Ad exemplū Loth
saluemus nos in monte: deus nobis ordi-
nat ꝛ dat istā protectionē ꝛ tutelam. hoc for
taliciam: nō simus vsq; adeo superbi aut
accidiosi: vt refutemus adire montē. Ascē
damus montem ꝛc̄. Et reperio hunc mon
tem penitentie: tres habere stationes: infi-
mā: mediā: ꝛ altam seu sublimē. Infima ē
penitentia incipientium. In media est pe
nitentia ꝑficientiū. In superiori vel subli-
mi perfectoꝝ: q̄ quidē mons potest mons
ꝯtemplationis appellari. Et in hanc emi-
nentiorē partē ducti fuerūt apostoli aliiq;
perfecti: ꝑcipue tres illi apostoli quoꝝ me
minit hodiernū euāgelium. Post sex dies
misit iesus Petrū Iacobū ꝛ Iohem ꝛ du
xit eos sursum in montem excelsum ꝛ trā-
figuratus est coram eis. Et vestimenta ei⁹ K
facta fuerūt resplendentia ꝛ relucentia si-
cut nix: taliaq; vt nullus opifex ea facere
posset huiusmodi supra terram. Apparuit
ꝛ helias eis cum moyse ꝛ loquebantur cum
iesu. Respondens autē Petrus dixit iesu.
Rabi. Bonum est nos hic esse faciamus
tria tabernacula: tibi vnū: Moysi vnum:
ꝛ Helie vnum. Certe nesciebat quid dice
bat: ꝛ erant stupidi ꝑ timore ꝛ nubes que-
dam circūdedit eos ꝛ obumbrauit. venit
quoq; vox de nube dicens. Hic est filius
meus charissimus ipsum audite: ꝛ statim
respexerunt circa eos et neminē viderunt
nisi iesum solum cum eis. Iesus conforta-
re voluit hos tres apostolos ꝯtra ventu-
ra pericula: ꝛ q̄d essent testes firmiores tē-
pore ꝛ loco sicut sanctus Petrus allegat
post illam visionem. Euangeliū hoc legit
nobis ad monendū nos: vt bene viuamus
ꝓpter spem mercedis in tentationibus no
stris: ꝛ aduersitatibꝫ: Mons hic est mons
thabor: qui distat forsitan duobus miliari-
bus a nazareth Mons iste significat nobis
moraliter quod si velimus videre secreta
mysteria. necesse est vt eleuemur sursum: ex
trā mundum: ꝛ in oratione: quodq; iesus
nos ducat: ꝛ vt habeamus cognitiōem si-
cut Petrus: ꝛ fortitudinem contra vicia
sicut Iacobus: ꝛ gratiam sicut sanctus
Iohes: ꝛ talibus iesus se manifestat. aliter
q̄ cōmunibus. Iam vero ꝑm carnem co

gnouimus: Jesus non amisit figuram su am: sed corpus suum redditum fuit clarū per virtutem diuinam: et per redundantiam beatitudinis anime in corpꝰ tanq̄ in mo mento. Nota de aliqs donis supra animā
L in sua generatione: cū etiā de templo agi litate: subtilitate: impassibilitate. Nec cla ritas corporis erat delectabilis visu: et fa ciebat vestimentum esse lucidum. Et per eam causata fuit nubes que obumbrabat apostolos. per eam etiam apostoli cogno uerunt moysen et heliam: sicut in paradi so vnusquisq̄ cognoscit alium per lumen glīe. Moyses fuit illic in anima et habuit corpus nouiter formatum ꝓ illo tempore quēadmodum habent angeli quando ap parēt. Helias fuit p̄sens corpore et anima et ductus fuit de loco in quo est viuens ex quo raptus fuit per angelos. Et fuerunt hi duo potius q̄ alij ꝓphete: ꝓpter illorū duoꝝ excellentiam: et ꝓpter mysteriū: qm̄ moyses fuit p̄ncipalis gubernator populi et legis. et helias fuit singularis zelator ho noris dei. Ideo signum erat iesum nō esse cōtrarium eis. Per hoc nobis ostenditur veritatem non debere esse solam sine testi monijs legis. Moyses et helyas loquebā tur iesu de suo excessu in hierusalem. hoc est de sua passione que fuit excessus amo ris. excessus doloris: excessus iniquitatis quo ad iudeos: et vtilitatis quo ad salua tos. Non erat hec loquela ad docendum iesum. sed ꝓpter apostoloꝝ instructionem. Cum petrus videret illam pulchram so cietatem: et loqui audiret de passione dñi nostri. gustassetq̄ saporem glorie fuit tan q̄ raptus et mutus: nec cogitabat quicq̄ aliud: nisi visionem illam et postulauit fie ri tria illic tabernacula nō cogitādo quid esset manducaturus potaturus aut indui turus: et qualiter humani generis redem ptio esset adimplenda. Notate de sancto Paulo qui ignorabat si fuisset raptus in corpore aut sine corpore. hic p̄cipitur no bis obedire iesu. Notate qualiter trinitas apparuit: pater in voce: spūssanctus in nu be: filius in humanitate. Jesus noluit vi sionem illā annūciari nisi ꝓ tempore et lo co: et per eos qui erāt ad hoc ordinati: qm̄ iudas et cōplures alij: et iudei nōdū digni
M erant comp̄hendere illam visionem: loque mur p̄ncipaliter de infima statione huius montis penitentie: quia est magis necessa ria: et pauci inueniunt qui ascendant vsq̄ ad tertiam stationem. Scripsi aūt alio in loco causam huius. Dicamus igitur q̄d si volumus scandere ad montem hunc peni tentie: (quia hoc magis necessarium est) necesse est iesum nos ducere et dirigere. Dñs solus eius dux fuit. ipse solus qui du cit et dirigit: sine quo erratur: ea ꝓpter soli christiani ad hunc veniūt montem. nec ta men omnes christiani. illi vero ꝓueniunt qui per tres apostolos perueniūt Petrum Jacobum et Johem. Petrus s̄m interp̄ tationem suam significat cognitionē. Ja cobus potestatem: et Johānes gratiam et benignitatem. Et iste tres significatiōes applicantur ad tria tabernacula: que sunt in infima parte huius montis penitentie. Gratia tabernaculo ꝯtritionis: cognitio tabernaculo confessionis: potentia taber naculo satisfactionis potentis. hoc modo penitentia est accepta ꝯueniens et stabilis sed superbia ipsam facit nō acceptabilem nō ꝯuenientem nō stabilem. Johānes de bet esse in tabernaculo ꝯtritionis. hoc est q̄ displicentia fiat in gratia. Quō in gra tia: ꝓpter amorem dei p̄ncipaliter. Eo q̄ amemus suam diuinam maiestatem: et ꝓ pter peccati horrorem: quod displicet deo et nos facit ei displicentes taliter q̄ nō est tam bonus amicus eius: quin eum odio habeat: si sit in peccato. Adeo odio h3 pec A catum q̄ voluit occidere ꝓpriū filiū suū innocentem ad ip̄m exterminandū et tollē dum ab illis quos redemit: et qui bene viui volunt. Voluit etiam pati q̄ anima bene dicte matris sue transfoderet magno do lore. Qui te amat o virgo odio habere de bet peccatum. Quis est filius qui nō dole re debeat si fecit displicentiam patri suo. et seruus dño suo. et scholasticus seu disci pulus p̄ceptori suo: et creatura creatori: re demptus redemptori. et qui beneficium re cepit benefactori. Notate d̄ filio qui se oc cidit eo q̄ pater suus irascebatur in eum. Notate de leone rome existente: et de dra cone in siluis et de canibus ad eoꝝ mgr̄m Tales et mille alie considerationes sunt q̄ nos mouere debent: vt sumamus displicē tiam in gratia et charitate. Displicētia cū que fieret dumtaxat ob timorē pene tēpa lis: et pellis ꝓprie nō sufficeret. Exemplū de muliere vel filia: q̄ omittūt peccare dū taxat ob timorē v̄berū: et odio hn̄t maritū

vel matrē ip̄aꝝ. Oderūt peccare boni vir-
tutis amore. Oderūt peccare mali formidine
pene: ait Horaci⁹. Sumet periculū de se-
ipso si reciperet talē pn̄iam in alio. potest tn̄
dubitari pena. modo cū hoc etiā sic dubi-
tantes timeant offensam dei. ⁊ ab eo sepa-
tionē. Nota de penitētia eoꝝ q̄ sunt i infer-
no: que nihil valet. nec penitētia inde. quia
sine spe grē. Notate i aliquib⁹ patrijs se oc-
cidunt qn̄ offenderūt dn̄m suū. de⁹ nō vult
queq̄ se corꝑaliter occidere. sed q̄ assumat
conatus ⁊ dolor ad satisfaciendū iusticie.
O Est mala tentatio se velle occidere. sꝫ bene
potest q̄s abbreuiare vitā suā ꝑ abstinētias
discretas. nō quidē intētione abbreuiandi
vitā ꝓpriā: sed ad satisfaciendū. peccatum
adeo displicet deo q̄ facit apparere tanq̄
furiosum. nō quidē in se sꝫ in pena ꝑpetua
sine remissione. ⁊ tn̄ ip̄e tā dulcis est ⁊ tā mi-
sericors q̄ ad ꝓmū v̄bū veniā dat qd̄ ei dr̄
bono corde. s. peccaui. Expleuisti ꝑuersas
tuas volūtates. violasti p̄cepta mea. expen-
disti stolide omnē tuā hereditatē. nudus es
⁊ vilipēsus intantū vt mūdus (cui vt serui-
res me reliq̄sti) non ampli⁹ te curet. Male
vsus es patiētia mea ⁊ eā irrisisti. Attamē
reuertere ad me ⁊ ego te recipiā. Qd̄ nō est
cor tam durū q̄n debet fieri molli⁹ ad talē
dulcedinē. Qualiter sum⁹ tā ꝑuersi vt poti-
us amem⁹ adire diabolū ⁊ facere volūtatē
ei⁹ ꝑ pctm̄. qd̄ nos tradit morti eterne: q̄
recurrere ad talē pastorē patrē ⁊ misericor-
dissimū dn̄m? Quid vobis videt̄. nōne me-
rito condemnabit̄ iniq̄tas nr̄a ⁊ ingratitu-
do: q̄ eo pacto refutat ⁊ offendit dn̄m suū
deū suū ⁊ creatorē suū. Propterea dic̄ Sa-
piens. q̄ de⁹ est patiēs retributor. q̄ꝛ patit̄
peccata fieri ⁊ reddit mercedē de ip̄is nisi
agat̄ penitētia. Sup̄bia facit cogitare nō
nullos poti⁹ ad iusticiā dei q̄ ad misericor-
diam suā: vt deiciat eos in murmuratōem
Et q̄rit quare de⁹ patit̄ pctm̄ si tāto ꝑe ip̄m
odio habeat? Rn̄sio. recte q̄uereres si de⁹ ꝑ-
mitteret peccati turpitudinem sine iusticie
pulcritudine. sicut est pulchritudo ⁊ orna-
mētū ciuitati: vt ei sit patibulū ⁊ carcer ad
P faciēdā iusticiā in puniēdis flagiciosis. sic
etiā de⁹ nouit bn̄ vti malis ad gl̄iam suā et
bonoꝝ cōmodū. Sup̄bia q̄rit insup qua-
liter pctm̄ vni⁹ hore punit̄ ꝑpetuo. Rn̄sio.
Uides h̄ mō sup̄bia in iusticia seculari: qd̄
ꝓ vno flagicio occidit hoiem ꝑpetuo q̄tum
est de se. Preterea est de pctō quēadmoduꝫ

de fouea aliq̄ a qua nemo exire pōt nisi ꝑ gr̄-
tiam. Itē est ꝯtract⁹ q̄ fit inter inimicum ⁊
peccatorē. scitis ꝯtractū factū duob⁹ v̄bis
aut matrimoniū aliqd̄ durare seꝑ nisi tp̄e ⁊
loco q̄s penitētia ducat̄. Sup̄bia q̄rit. q̄d
ꝓsit deo dolor noster. Rn̄deo. nihil. sꝫ valꝫ
nobis q̄ sum⁹ creature ei⁹. ⁊ om̄e h̄ ip̄e vult
ꝓpter nos ⁊ ꝓpter honorē iusticie sue. Iu-
sticia est p̄clarissima v̄tutū ⁊c: vt ait Arist.
Exemplū de rege q̄ adeo diligebat iustici-
am. q̄ voluit sibi erui oculū vnū ꝓ filio suo
q̄ meruerat amittere duos ⁊ ꝑdidit vnum.
Sic ⁊ ampli⁹ facit dn̄s nr̄ Jesus christus
ad nos redimēdos si vti voluerim⁹. Quis
dolor fieri debet? Rn̄sio. q̄ ad offensam tol-
lendā sufficit hr̄e displicētiā de h̄ q̄ q̄s pec-
cauit. ⁊ deinde se emēdare. ⁊ mutatur pena
mortꝭ ꝑpetue medio bone ꝯfessionis i ciui-
lem. Quo ad penā q̄ adhuc ꝑsolui debꝫ do-
lor est necessari⁹ in magno amoris ardore
Et notate qualit̄ quidā facili⁹ fient q̄ alij.
nos debem⁹ esse tāq̄ Petr⁹ in tabernaclo
casuū ꝯfessiōis. h̄ est q̄ habeam⁹ cognitio-
nē vt pn̄ia nostra sit ꝯueniēs. Sꝫ mox cla-
mat sup̄bia. q̄re imposita fuit tā dira ordi-
natio nobis xp̄ianis? Rn̄sio. sed a sup̄biam
tuā. q̄ꝛ ordinatio illa ꝯuenientissima ē. Pri-
mo sufficere debet ꝓ oib⁹ causis q̄ deus sic Q
vult ⁊ instituit qn̄ dedit potestatē ap̄lis et
discipulis suis eorūq̄ successorib⁹ dimittē-
di pctā. Frustra h̄ fecisset. nisi hoies se illis
subdidissent. habet̄ maior timor peccandi.
Meli⁹ q̄s scit facere emendā cōdignā. ha-
betur meli⁹ mercatū: maior gr̄a crescit ec-
clesie. Unitas maior est inter ecclia̅sticos
ciues ⁊ milites. Notate q̄ eccli̅astic⁹ status
est tanq̄ nutrix ⁊ gubernatrix pedū. hoc ē
affectionū ⁊ oneris q̄ nouit q̄d faciat qd̄ de-
bet ⁊ humilitatē fuet. Sup̄bia h̄ replicat
pōt accidere malū ꝑ reuelationē vel alias tē-
tationes. Rn̄sio. nihil tā bonū est quin de
eo possit fieri abusus. Sꝫ recte ꝓuisum est
q̄ ꝓ nullo casu mundi reuelet̄ pctm̄: nec ꝑ
factū nec ꝑ signū. Iō dicit sanct⁹ Aug. qd̄
ꝑ ꝯfessionē scio: min⁹ scio q̄ id qd̄ nescio.
h̄ est min⁹ ip̄m dicere possum. multi p̄sbyte-
ri poti⁹ ꝑmiserūt se trucidari q̄ aliq̄d dice-
rent qd̄ ex ꝯfessiōe habuerīt. ¶ Capiā ꝗ ali-
quas q̄stiones. Uersus iste falsus est. Est
heresis crimē qd̄ nec ꝯfessio celat. Presby-
ter q̄ nouit aliq̄d i ꝯfessione sic facere debꝫ
in oib⁹ reb⁹ ac si nihil sciret: q̄ tāc̄q eue-
nirent mala vl' bona ꝑ reuelatōꝫ. In he ꝑic̄

aliquo erit mal⁹ rē vel vna fenestra rē. Ut
femina ↄfitebit̄ pctm̄ aliqđ de marito suo
nō aūt marit⁹ rē. pōt ne p̄sbyter reuelare
pctm̄ in ↄfessione dictū. Si dictū nō fue/
rit cōpellere vt dicat̄. Etiā celare pctūm est
de iure diuio. p̄sone in ↄfessione noiate sūt
R celāde et pnie ⁊ interrogatiōes. Et nisi ig/
norātia excuset. Illi q̄ dicūt peccāt ⁊ etiam
hi q̄ interrogant. Expedit tacere de p̄sona.
cui⁹ audita fuit ↄfessio. nō eā laudādo. nec
culpādo. tollere occasionē hypocrisis ficti
onis ⁊ mēdacij. Notate de p̄sonis que ac/
cedunt ↄfessionē ob malā intētionē ꝓpter
laudē aut cōmodū rē. Si p̄sbyter vel con
fessor sciat pctm̄ aliter q̄ in ↄfessione ⁊ q̄ p
maliciā ei dicat̄ vt celet. ip̄e potest esse test̄
⁊ accusator sine piculo ↄfessionis violāde
alias nō. Jō bonū est p̄meditari p vno ⁊ al
tero cū q̄s audire vult ↄfessionē. Notate q̄
postq̄ dictū est bñdicite. vel Confitemini
dño qm̄ bon⁹. aut postq̄ formā ↄfessionis
q̄s est ingressus: nō pōt ampli⁹ dici. Nō ca
pio hoc in ↄfessione: nisi p̄us facta sit ꝓte/
statio. vt dicēdo: nihil sumo in confessione
qđ scio p alios ⁊ tanq̄ iudex. Si iudex in
terrogaret ↄfessorē de peccatis ↄfessi. deb͡z
tacere: aut dicere. ad te nō spectat inq̄rere.
⁊ hoc meli⁹ est q̄ negare vel excusare. No/
tate ꝓpter q̄d nunq̄ dāda est pnia publica
ꝓpter secreta pctā. Notate de defectibus ⁊
quō clerici hoc nō faciūt. ⁊ de fictiōib⁹ rē.
Nō sunt dāde lr̄e p notarios ꝺ peccato oc
culto. Peccata aliena sunt celāda ⁊ nō inq̄
renda: nisi peccata q̄ dici debēt ⁊ aliter di/
ci nequeāt. ⁊ in casu vt q̄s posset ꝓdesse/ nō
nocēdo alijs de quib⁹ inq̄rit̄. Alicui q̄ non
est taciturn⁹ aut q̄ p irā vel p ebrietatē reue
laret ↄfessionē. vel q̄ hortaret̄ ad malū. vl' q̄
faceret malū: non esset tali ↄfitendū qui sci
ret vel iudicaret rōnabiliter p leues scrupu
los. vel iudicia vl' suspitiōes. ¶ Tertio mur
S murat supbia ⁊ dicit. nunq̄ aliquē dicere
posse oīa peccata sua ⁊ p̄sertim vni⁹ anni
vel meminerit duoꝝ ⁊ modos peccatoꝝ.
Rn̄sio. bona fides ⁊ humilis sufficit deo.
Fac diligentiā ⁊ nihil celes iuxta posse tu
um. vl' nō habeas celādi voluntatē de h̄ cu
ius recordaris talit̄ vt ↄfessor tu⁹ itelligat
Respōde. vel sis parat⁹ rn̄dere veritatē ſm
q̄ postulabit equitas de illis peccat' deus
ampli⁹ nō petet. nec scīēter q̄s q̄ accedat ig
norantē p̄sbyterꝝ. Notate de illis q̄ scīēter
farant̄. Nemo obligat̄ dicere modos vl' cir
cumstātias q̄ nō faciūt ad magnitudinem
seu grauitatē pcti. imo meli⁹ est eas celare.
qđ est ↄ illas mulierculas q̄ dicūt fabellas
rē. Cōgruū est s͡z nō necessariū dicere cir/
cumstātias q̄ faciūt ad grauitatē pcti: nisi
circūstantie de se sint pctā mortalia. vtp lo
co sacro vel tpe sacro vel ꝓgenie vl' mrīmo
nio vel ordine. Et qm̄ difficile est simplices
hoīes scire talia dubia. bonū est oīa dicere
que faciūt ad pcti magnitudinē. Pariformi
ter dico de mult̄ peccatis q̄ solūmō sūt
venialia. ⁊ p̄sertim cū quis dubitat ⁊ hab͡z
scrupulū. pn̄t dici interdū aliqua q̄ sunt ad
laudē ꝓpriā: s͡z ad oñdendā ꝓpriā ingrati/
tudine: aut ne ↄfessor su⁹ de h̄ informetur.
qđ op⁹ nō est. In dubijs que sunt/ si aliq̄s
cōmiserit pctm̄ vel nō: siue dubiū fuerit de
facto vel de iure: pōt fieri ↄfessio sub ↄditi/
one dicendo: dubito de tali ⁊ tali rē. Sub/
mitto tn̄ me tāq̄ culpabilē. pari mō de mul/
titudine peccatorū. Cōfitēda sunt etiā pec
cata/ quoꝝ habet̄ specialis memoria post T
ↄfessionē. Et bonū est ea dicere vni eidēq̄
p̄sbytero q̄uis nō sit de necessitate. ⁊ intel
ligo h̄ qñ q̄s nō debet intelligere sufficien
ter peccati magnitudinē vel numeꝝ. Jdeo
meli⁹ est se reddere magis vel min⁹ culpabi
lem: mō supradicto ⁊ sine mēdacio. Cela/
re sciēter pctm̄ suū in ↄfessiōe an sit nouum
pctm̄. dico q̄ sic. ⁊ sunt iterū incipiēda oīa
pctā sic dicta: quoꝝ habet̄ memoria. Nec
est dura sn̄ia. est tn̄ x̄a. ⁊ intelligit̄ cū habet̄
certitudo q̄ aliꝰ dicendū est pctm̄ suū. ali/
ud est si dubitat ac fieret scrupul⁹ ¶ Tertia
ps. potestas q̄ figurat̄ p scm̄ Jacobū (q̄ in/
terp̄tat̄ supplātator) debet esse i tabernacu
lo satisfactiōis: vt ip̄a sit stabilis. Super/
bia p inobediētiā ipedit hāc stabilitatem ī
his q̄ nō adimplēt pniam eis iniūctā. Ex/
pedit manifestare pctōri magnitudinē de/
lictoꝝ suoꝝ ⁊ pniam q̄ ſm rigorē ip̄is de/
bet̄. Expedit iterrogare penitentē q̄lē face/
re possit pniam. ⁊ iudicare etiā p tps p̄teri/
tum q̄d faciat. ⁊ qđ illi nō det̄ pnia ip̄o ini/
tio: aut quā facere nō debeat. verisilr̄ si pec/
catū nō esset publicū. Expediēs est dare pe
nitentiā ſm modū vicioꝝ ⁊ inclinationū:
vt ↄ auariciā elemosynā. ↄ vicia carnis ie/
iuniū. ↄ pigriciā orōem: vel ↄ supbiā ⁊ inui/
diam. Notate de mrīmonio ↄiūct̄. et quō
viri scire debēt vxores eoꝝ nō esse anglos.
Expedit dare pniam q̄ ꝓsit ↄ pctā futura.
vt dare ad certū tps pniam ieiunādi. vl' di

cere certas orōnes vł facere elemosynas. si is q̄ ɔfitet̄ diues est infra tale tps in tali vł tali pctō. Si psona ocm pniam illā refutet magnū signū est ipam nō hr̄e bonū ppositū abstinēdi a pctō. ⁊ in aliq̄ casu talis ɔfitens posset sine absolutōe remitti. quoniā solū absoluēdi sunt hi de q̄bꝰ habet̄ apparētia q̄ sint ɔtriti ⁊ penitētes. nō sꝫ intuitēdū est ad talē pniam dandā aut petendā rōne fragilitatꝭ hoim. Scdm reglam cōem melius est vt ɔfessor nihil faciat pmitti nec iuramēto quēq̄ astringat. q̄uis demū expediens sit cū casus est nimis enormis ⁊ cogitat̄ q̄ p tale iuramentum ɔfitēs abstinebit tūc iuq̄ expediēs est ɔfitētē iuramēto astringere: pnia que nō est stabilis. h̄ est q̄ nō finitur: nō sufficit ad satisfaciendū: sꝫ nec ppterea redeunt pctā pterita quo ad dānatōem eternā p eis incurrēdā. Et in pluribꝰ casibꝰ nō obligat̄ q̄s denuo incohoare pniam q̄ fit in pctō mortali vt elemosynā vł talē rem q̄ dat afflictiōꝫ. In articulo mortꝭ nō est danda pnia nisi esset sub ɔditōe in casu vite recuperāde. Notate de illo cui dati fuert̄ duo dies i purgatorio ⁊c̄. Notate quō in articulo mortꝭ pōt acq̄ri remissio pene ⁊ culpe. q̄ hꝫ charitatē ⁊ q̄ hoc tūc petit. q̄ petit pie p se in charitate ⁊ pseuerāter. Nota ad q̄d valeant indulgētie ⁊ remissiōes pniaꝝ iniunctaꝝ. Notate quō euitāde sunt occasiones luxurie. penitemi ⁊c̄. Excludamꝰ ⁊c̄. ꝺ vsura ⁊ piurijs. de inuidia. Notate multos dare intelligere q̄ pniam agūt ⁊ inueniūt peccatoꝝ occasiōes. ⁊ assimilant̄ vulpi/ que dixit de carnibꝰ ouinis q̄ esset salmo ⁊c̄. Finalit̄ effugiamꝰ mūdū diluuiū ignē. recurramꝰ ad montē pnie nō q̄dē corporeis pedibꝰ sꝫ spūalibꝰ: vt possimꝰ sp magꝭ magisq̄ ascēdere de ꝟtute in ꝟtutē: donec videat̄ deꝰ in monte paradisi ppetue glie. Quā nob ⁊c̄.

¶ Sermo de querendo domino.

q Uerite dn̄m dū inueniri pōt: inuocate eū dū ppe ē. Esa. lv. c. In q̄bꝰ ꝟbis tria tāgu et cōprehendit. Primo supponit aliq̄s esse q̄ dei amorē ⁊ grām dn̄i nr̄i pdiderunt. ⁊ illus dic̄ querite. Scdo eos monet diligēter q̄rere: vbi est eū rogādo q̄ ipos capiat i grāꝫ ⁊ in suū seruitiū. Propterea dic̄ eis Querite dn̄m vim q̄rite dn̄m. Tertio ɔsulit eis q̄ festinēt eū q̄rere dū tps est ɔueniēs ⁊ dū inueniri pt. Et correspōdent ad tria hec puncta in ꝟmone nr̄o tres erūt consideratōes. Prima erit quō pdit̄ amor dei nr̄i creatorꝭ. Scdo q̄bꝰ in locis q̄ri debeat. Et tertio in quo tpe absq̄ defectu inueniat̄. ¶ Quo ad pmā ɔsiderationē scire debetꝭ q̄ p tres res dei amor amittit̄. ⁊ nō solū dei amor: sꝫ ⁊ etiā vniuscuiusq̄ alteriꝰ. videlicꝫ p diffidentiā seu incredulitatē. p p̄sumptōꝫ ⁊ p inobedientiā. Dico pmū q̄ amor dei pdit̄ p diffidentiā siue incredulitatē. quēadmodū apparet de pplo israelitico. Cū eni deꝰ ipꝫ liberaret a ꝟuitute egypti. reliq̄t oēs hos q̄ nō habuerāt bonā ⁊ firmā fiduciā in eum. Alios aūt saluauit ⁊ in terrā sanctā duxit. quā pmiserat. pmi ꝟo in via remāserūt. Et ppterea dicit sapiēs Eccl. ij. Respicite filij natiōes hominū. ⁊ scitote q̄ nullꝰ sperauit in dn̄o ⁊ ɔfusus est. Respicite, inq̄t, q̄cūq̄ volueritꝭ in quācūq̄ terrā ⁊ natiōes q̄slibet. nō inuenietis vnicā psonā: que finalē habuerit ɔfusionē: si semp bonā ⁊ firmā in deo habuerit fiduciā. Uidete qualit̄ deus custodiuerit ⁊ p̄seruauerit Dauid in psecutione Saulis ppter magnā quā in eū habuit fiduciā. Uidete quō sanctꝰ ppha Hieremias venit in visione ad bonū ⁊ pbū Iudam machabeū. ⁊ illi gladiū porrexit aureum q̄ oēs suos debellauit inimicos. Et i ista fiducia gliosissimā de eis habuit victoriam. Uidete de rege Ezechia: cui deꝰ ppt fiduciā quā in eū habuit angelū de padiso misit q̄ disturpauit oēm assirioꝝ exercitū inimicoꝝ eiꝰ. Et etiā legimꝰ in euāgelio ꝺ paralitico quē deꝰ sanauit. de cecis quibus xp̄s iesus restituit visum. ⁊ plerūq̄ his q̄s sanabat dicebat. Cōfide fili ⁊ vade. ꝟm fidē tuā fiat tibi. ¶ Dico scdo q̄ pdit̄ amor dei p arrogātiā aut p̄sumptōeꝫ. Hoc clare patꝫ p ꝟbū qd̄ Iesus xp̄s saluator nr̄ pōit Lu. xviij. de duobꝰ q̄ ascēdebāt in templuꝫ vt orarēt. Unꝰ dicebat. Grās ago tibi dn̄e q̄ nō sum sicut ceteri hoim q̄ tollūt ⁊ rapiunt bona pauperū ⁊ pupilloꝝ q̄ eis resistere n̄ pūt. Et nullū bonū nullas abstinētias pro amore tuo hmōi faciūt hoies. Ieiuno bis in septimana. mirāda p te facio. Alt paup erat ⁊ verecūdꝰ. suūq̄ pectꝰ deuote verberabat deū p̄cādo vt ei de pctis suis veniāꝫ daret. Scdo iustificatꝰ fuit ⁊ spūsctī grā replatꝰ. Primꝰ ꝟo grām quā pus habebat pdidit. et nō mō pdit̄ amor dei p supbiā sed etiā amor mūdi relātꝭ sapiētē q̄ dic̄. Odibi

lis deo ⁊ hoīb𝄐 est sup̄bia. Et cā optima est
q2 arrogātia iniuriā fac̄ deo ⁊ hoīb𝄐. deo q̇-
dem inq̄tū sibi vsurpare vult qđ dei est. do-
miniū videlicȝ ⁊ dn̄atiōȝ. Mūdo v̄o inq̄n-
tū sup̄are vult eos q̄s natura sibi eq̄les cre-
auit ⁊ siles. Sum⁹ eni oēs d̄ vno p̄re ⁊ vna
mr̄e ꝯsilr̄ nati ⁊ geniti: creati vna manu. et
de vno celo. Oēs vnicū habem⁹ solē: vni-
cam lunā: vnicū mare: vnicā terrā: vnam
hyemē ⁊ vnā estatē. Oēs viuim⁹ ⁊ oēs mo-
riemur. Et q̇ postremo moriet̄: se iactet. Et
si vlteri⁹ de hac materia audire velit̄ / duas
vob̄ formo q̄stiōes. Primā format Tulli⁹
in ep̄la ad Trochum. Ipi (inq̇t) q̇d sumus
Quō breuis est ⁊ exigua. Sed reuera q̇ bn̄
ꝯsideraret magna inueniret̄ hūilitat̄ ma-
teria ⁊ paꝝ sup̄bie. Scd̄aȝ q̄stionē formo
querēdo q̇d est sup̄bia. Ad p̄mā q̄stionē ci-
uilit̄ r̄ndere volo. q2 causa me propi⁹ tāgit.
dicā tm̄ v̄itatē. Nescio fauorabili⁹ r̄ndere q̄ȝ
dicere id qđ dic̄ dn̄s nr̄ Gen̄. iij. videlicȝ q̄
oēs sum⁹ terra ⁊ puluis ⁊ oēs reuertemur i
A terrā ⁊ puluerē. Ad h̄ ꝓpositū cū brut⁹ cuȝ
filijs Tarquinij auunculi sui interrogari
fecerūt deū ipoꝝ Apollinē. q̄s eoꝝ regna-
re deberȝ ⁊ rome fore dn̄s. Et audierit apol-
linē dicentē eis: hūc regnaturū q̇ p̄mū ma-
trē suā oscularet̄. Tūc Brut⁹ ex proposito
se in terrā ꝓstrauit: fingēs se a casu cecidis-
se. ⁊ int̄ cadendū terrā osculat⁹ est. eo q̄ eis
dictū fuerat. q̇ p̄mū oscularet̄ mr̄em suā: vi-
delicet terrā. Et in h̄ se fundabat q̄ oēs d̄
terra sum⁹. Et sic fuit ip̄e q̇ post Tarq̇niuȝ
regnauit. ¶ Ad scd̄am q̄stionē respōdeo
sup̄biā nihil aliud esse q̄ȝ scindentē ventū ⁊
valde ip̄etuosum. Hiere. lj. Eleuauerit cor
suū ꝯ me q̄si ventū pestilentē. Ad ꝓpositūȝ
h̄ solet plerūq̄ dici cū hō se laudat ⁊ glori-
ficat de aliq̄ gr̄a quā de⁹ illi ꝯtulit q̄ se mo-
re vēti iactat. Et ꝓpt̄ has duas q̄stiones ⁊
eaꝝ r̄nsiōes clare ꝯcludere possuȝ / oēm hu-
mā creaturā mag° odio h̄re debere sup̄biā q̄ȝ
fulmē l' tēpestatē. Tā paru⁹ eni ⁊ exigu⁹ pul-
uis q̄lis nos sum⁹ n̄ p̄t h̄re diuturnā ꝑmanē-
tiam ꝯ vsq̄ adeo magnū vētū q̄lis est sup̄-
bia. Per sup̄biā Saul regno suo exclusus
est. Roboā fuit fugitiu⁹. Senacherib oc-
cisus suoꝝ pueroꝝ manib𝄐. Nabuchodo-
nosor depositus. Holofernes decollatus
Amon suspēsus: sic ⁊ Absalon. Sed fuit
B alio atq̄ alio mō. Anthonius horribiliori
q̄ȝ cogitari possȝ nece ꝑempt⁹ ē: ⁊ cōplures
alij absq̄ numero ꝓpt̄ eoꝝ sup̄biā ꝑdit̄ sūt

⁊ destructi. Hoc est qđ dic̄ Dauid ꝓpheta
Impij tāq̄ȝ puluis quē ꝓijcit vētus a facie
terre ⁊c̄. ¶ Dico tertio amorē dei āmitti
ꝑ inobediētiā. Ois inobediētia ex duaruȝ
causaꝝ vna ꝓcedit. aut ꝑ p̄sumptiōȝ: aut ex
negligētia. Declaraui mō q̄n̄ ꝑ p̄sumptiōeȝ
amor dei āmitti̇t. Dico q̄ pariformit̄ etiaȝ
ꝑ negligētiā illud ꝯtingit. testāte sc̄ptura q̄
dicit. Neglexerūt iustū ⁊ a dn̄o recesserunt
Neglexerūt facere illud qđ iustū erat ⁊ rati-
onabile: vt fieret quēadmodū sunt dei p̄ce-
pta. Et ꝑ h̄ omiserūt s̄uitiū dei ⁊ suā socie-
tatē. Et ꝑfecto q̇ apponeret decimā ꝑtē di-
ligētie ad placendū deo ⁊ ad amorē ei⁹ ac-
quirendū q̄ adhibet̄ ad cōplacēdū mūdo.
citi⁹ acq̇reret̄ dei amor q̄ȝ amor mūdi cū om-
ni pena ⁊ labore q̄ ibi ꝯsumit̄. Sȝ (de q̄ do-
lendū est) pauci homies id animaduertunt
Ad h̄ ꝓpositū legit̄ de q̄dā sancto proboq̄
abbate. q̄ vice q̄dā de monasterio descēdit
vt quandā alloqueret̄ nobilitatē aut domi-
cellā: q̄ fuerat tā ꝓciose apparata depicta et
adornata q̄ȝtū sciuerat ⁊ poterat. Et cū pri-
mū eā respexit: cepit admodū fortiter flere.
Astātes valde admirati sunt ⁊ q̄sierunt ab
eo plorat⁹ sui ⁊ iracūdie cām. R̄ndit abbas
Duo (inq̇t) me ad plorādū mouēt hui⁹ no-
bilis matrone ꝑditio. ⁊ qđ nō adhibui tan- C
tū diligētie ad placēdū deo q̄ntū ip̄a habȝ
ad placēdū mūdi hui⁹ iuuenib𝄐. Per hāc re-
spōsionē p̄tȝ q̄ ꝑdit̄ interdū amor dei ꝑ ne-
gligentiā adimplēdi sua p̄cepta. Et ꝑ h̄ cō-
cludo tres esse modos hoīum q̇ amorē dei
dn̄i nr̄i āmittūt. videlicet hi q̇ diffidunt de
sua bonitate ⁊ sua sap̄ia. Hi q̇ sup̄biūt per
elatā arrogātiā. Hi q̇ ꝯdicūt ꝑ inobedien-
tiā. q̇b𝄐 dicit ꝓpheta vt eos admoneat. Que-
rite dn̄m dū inueniri p̄t. Querite eū ⁊ inue-
nietis eū q2 ꝓpe est. inuocate eum q2 ꝓpe est.
Est ꝓpe vos habitat itra vos. alioq̇n euā-
gelista erraret q̇ dic̄. Et habitauit in nobis
⁊ vidim⁹ gl̄iam ei⁹. Joh. j. Querere medità-
da nō est. Querite igit̄ eū ⁊ ip̄m inuenietis
Sȝ q̇d: Nolite eū q̄rere i magnis palacijs
auratis ⁊ argētatis. q̄rite eū in p̄sepio boum ⁊
eū inuenietis. Ibi eū pastores de bethlee in-
uenerūt. Luc. ij. Nolite eū q̄rere i tabernis
vinarijs aut i ludo taxilloꝝ. q̄rite eū i tēplo
ibi eū inuenietis. Nā ibi eundē repit mr̄ sua
gl̄iosa. Lu. ij. Nec eū q̄sieritis i choreis nec
ꝯfabulatiōib𝄐. Querite eū in arbore crucis
vbi extēsus est ꝑ vob̄ vos eū inuenietis. Nō
quesieritis eū in lecto mūdane vanitatis. nec

carnalitatꝭ aut carnalis delectatōis. Que/ rite eū in sepulchro vbi p vob iacet sepult⁹
D ꝛ inuenietꝭ eū. Adhuc dico vob amplius. Ascēdite in celū ꝛ inuenietꝭ eū: qꝛ in celo se des ei⁹. Si scire volueritꝭ quā ob cām di cam dñm nrm q̄rendū esse in p̄sepio boū ꝛ nō in palacijs auro argētoq; decoratꝭ. Di co vob/p p̄sepe humilitatē intelligi. p pala cium ṽo auratū supbiā intelligi ꝛ vanita/ tē. Dico nūc q̄ q̄ pdiderit grām ꝛ amorē dī p p̄sumptionē atq; supbiā q̄rere debet eū p verā hūilitatē ꝛ subiectiōꝫ. Et p humilita tem grām ei⁹ inuenies. qꝛ hūilib⁹ dat grāꝫ. Et pfecto nihil facili⁹ obtineri pōt q̄ hu militas. Et ṽbū ħ s̄m sanctū Bern̄. nos p̄ sus reddit culpabiles si aliū pacto p supbi am eleuemur. Qualē excusatiōꝫ sumere po tes/qualē titulū aut quā grām habes. q̄ te extollere possis vł glificare: Dices mihi for sitan sum oino in flore iuuētutꝭ. interloq̄n dum siccat flos iste. Hoc certe scias mor tuos ꝛ viuos admodū distare videri. hos scꝫ ab illis: nihil tñ est ppinquius aut vicini us vni⁹ ad alteꝝ. qꝛ int̄ illa nō est medium. Jō dic̄ Seneca. Mors hoi cita ꝛ prima est. Si de pulcritudine tua gliaris. specta paꝝ ꝛ ea carebis. est s̄nīa Appuleij. Expe cta paulisper ꝛ nō erit. ꝛ si scire vis quō ip̄a tibi pmāsura sit. siste si poterꝭ firmamentū
E ne ampli⁹ voluat̄: tūc speres pulcritudinē tuā duraturā. nō aūt aliter. Jp̄a eñ motuꝫ sequit̄ firmamēti ꝛ cū eo vertit̄. Si dicas mihi. sum mirū modū fortis. sic etiā ē bos aut thaur⁹ ꝛ multo pl⁹ elephas. Et si nescꝭ q̄d miloni p suā acciderit fortitudinē. vide historiā. Si mihi dicas te sapientē esse et prudentē. ꝛ p tali te hr̄i. mihi crede/hr̄i scu teneri poterꝭ p sapiēte. sꝫ certe si ħ scires nū q̄ diceres. Dicētes se esse sapiētes stulti fa/ cti sunt. Mirabile est tps nrm̄ honorabili/ us esse sapiētib⁹ hoib⁹ q̄ fuerit vnq̄. Ro mani eñ nō plures q̄ duos se hr̄e affirma bāt sapiētes/Cathonē scꝫ ꝛ Leliū. Greci septē. Hebrei vnū Salomonē. Nos ṽo ñ mō haben⁹ duos nec vnū aut septē: sꝫ i taꝫ copioso numero habem⁹ q̄ eos nūmerare neqm⁹. nec oēs ad sua deputare officia res nr̄e optime gubernari deberēt postea q̄ taꝫ copiosi sunt sapiētes. Si mihi dicas. No bilis sum ꝛ magne antiq̄tatis: adeo vt non sit memoria ei⁹. R̄ndeo ꝑtrariū: vanā esse hanc iactantiā se et alio ꝛ laudare pbitate Si eñ predecessores tui nihil fecissent q̄d magne esset pbitatꝭ ꝛ laudis. aut q̄ nō no/ minati fuissent nobiles. Fac ḡ tu factū ali quod pulchrū q̄d laudandū sit ꝛ cōmēdan dum. imo vt de tua ppria gliēris nobilita/ te. q̄to eñ veteres tui amici fuerūt nobilio res. tāto pl⁹ vituperaberis ꝛ minus excusa beris si min⁹ viā tenueris quā p̄mōstraue/
F runt tibi. Si de tunicis tuis gliaris/q̄ sūt auree aut ex serico ꝑfecte artificiose admo dum cōtexte. R̄ndeo. q̄ si ex ꝑpo pulcher sis magnā esse stulticiā habere nimis p̄ciosos habit⁹. diminuūt eñ aliquātulū ꝺ tua pul chritudine Si que in te fuerint deformita tes/has ipi ostēdunt ꝛ docēt. qꝛ faciunt vt inspiciaris ꝛ ꝯsidereris ab alqs cui⁹ nā sis stature. Et ppterea nō potest pei⁹ ꝯsuli ho mini turpi ꝛ deformis forme q̄ vt ornetur q̄ videat̄ pulcrior. Si ꝺ diuitijs tuis gliārꝭ quā ꝑ magnā habes abundantiā. Respon deo tibi q̄ si ea liberaliter distribueris effi cient̄ minores. Si aūt eas tenueris semp in archa clausas: nō eris earū dñs sꝫ custos ꝛ famul⁹. ꝛ sic diues nō eris. sꝫ seruiens oc cupatus ꝛ impedit⁹ illas custodiēdo diui/ tias. Si dicas. magnos habeo amicos ꝛ multos. Spem quidē habes. sꝫ nō opine ris nec cert⁹ esse posses: nisi infelix fuerꝭ ali quanto tpe ꝛ infortunat⁹. Jn aduersitate nāq; videt̄ amic⁹. Jō dicit Frācisc⁹ petrar cha i remedijs fortuitoꝝ. Felix nescit ama ri. Et si fueris aduersitatibus pressus ꝛ in/ fortunijs/non tibi superbiendi nec presu/ mendi relicta est occasio: sed tot⁹ humilita tis. Si de tua glorierꝭ potētia: te humilia Quāto eñ fueris potēcior: tāto minus ha bes facultatꝭ vt executiōi p alios demādē tur a te volita ꝛ cupita nisi bona fuerint et honesta. Ad ppositū recitat ħ Tulli⁹ in li
G bro de officijs q̄ Pericles ꝛ Sophocles q̄ndā simul erāt vt ꝯsultarēt in facto roma ne ciuitatꝭ. Int̄ ceteros p̄terijt eos iuuenis quidā puer pulcer: quē respiciēs Sophocles ait Pericli. Pericles o pulchꝝ puerū. Ad ħ r̄ndit Pericles. Pretorū decet nō so lum man⁹ ꝛ linguā sꝫ ꝛ oclos ꝯtinere. Jō nihil facere debꝫ p̄nceps q̄n totū pōderetꝭ/ ꝛ p rōnē mēsuret̄. ꝛ q̄n velit vnūquēq; illꝭ scire. si eñ nō vellet: adhuc tñ sciret̄. ꝛ preci pue hi scirēt ad q̄s nihil spectat Sic q̄rim⁹ vbi est rex: q̄d ageret: Rex dormit: rex sur git: rex audit missaꝫ aut rē diuinā. rex pran det. Talia regi mittant̄ cibaria: rex spaci atur. Nō faceret taliū q̄dꝫ in Senonensi

vrbe/quin mox id sciretur parisiꝰ Et q2 di/
cere cepi de rege: si mihi dicas, sum rex Re
uera nobile nomē est τ diues ſ3 care vēdit:
si modo qs velit recte suum exequi debitū
Vix eñ die quolibet vel momēto vno qui
escere potest rex quicūq3 si suū exequat̃ de/
bitum. Jdeo sepenumero ꝓposuit Augu/
stus cesar dimittere τ renūciare romano i/
perio. Et Dioclecianꝰ defacto renūciauit
nec quibuscūq3 p̄cibꝫ ampliꝰ voluit tenere
imperiū. Et postq3 Marcꝰ aureliꝰ fuerat
adoptatus p dictū Diocleciamū imꝑatorē
vt ei succederet: nō adeo lete se habuit: nec
H iucūde sicut prius. Ue2 semper erat tristis τ
cogitabūdus. Legit̃ etiā in historijs de q̄/
dam sancto τ sapiēti hoīe: cū dici audiret
amicū suū/imꝑatorē esse electū τ cū hoc ac
ceptasse officiū. Et miseriū fuisse τ cōpas/
sum. Cepitq3 sanctꝰ homo ille lachrymari
τ plorare ob ingentē laborē τ periculū/ ad
qd se dederat amicꝰ suꝰ. τ iō in p̄ncipes nō
debet hēri inuidia: nec de statu ipo2 ſ3 poti
us mīscdia τ cōpassio. suntq3 adiuuādi om
nibꝰ viribꝰ. Cōcludo ergo nos nō hēre titulum
aut occasionē supbie nec elatōis: ſ3 oīs hu
militatꝭ τ subiectiōis. Jō q̄rere debemꝰ do
minū nr̄m i bouino p̄sepio: nō aūt in aura
tis palacijs nec adornatis. ¶ Dico scdo
ipm q̄rendū esse i tēplo. H est debemꝰ eū ro/
gare deuote vt nr̄i misereat̃: vt nob̄ venia3
det nostro2 petō2. Jllud est qd voco deū
q̄rere in tēplo ſm dictū Jesu xp̄i dicentis.
Domꝰ mea domꝰ orōnis vocabit̃. Et hec
orō ſm opinionē Sidonij duas debet hēre
alas que eā ferant τ p̄sentēt corā deo. Jeiu
nium videlicet τ elemosynā. Bona est orō
cū ieiunio τ elemosyna. H est: tunc bona est
orō cum associat̃ ieiunio et elemosyna. Jō
dico deū querendū nō esse in vinaria taber
na. Jllic eñ nō est locꝰ ieiunij: ſ3 gule. Nō
debet queri in ludo alea2. q2 nō est locꝰ ele
mosyne. Qui eñ plꝰ habet q3 opus sit ei p
suo gubernamine: diuidat τ pauperibꝫ ele/
mosynā faciat. Qui nimis pa2 habuerit vt
solum statū suū isto sustinere possit. illō ser/
I uet nec fortune exponat Uenit eñ interdū
fortuna mala citiꝰ q3 petatur. Jeiunare igi
tur debemus in sancta hac quadragesima.
Necest res magna de tali quadraginta di
erum ieiunio cū Jesu xp̄o: illi qui expectat
prandere in mēsa sua ꝑpetuo τ sine fine in
paradiso. Profecto eñ q̄ ɔsiderat magnu3
paradisi gaudiū qd hēri expectat̃ ab hoībꝫ.

Ad medietatē iam est refectus: nec quicq3
grauat ieiuniū. Dico vlteriꝰ hanc orōnem
hauriri debere ex fōte cordis vt sit irrigata
ꝑ ɔtritiōis lachrymis. Hec est amaro do/
lore τ displicētia de suo petō. Tal' fuit orō
Magdalene. sancti Petri. pbi Thobie bo
ne Judith. τ cōplurium alio2. Et q̄ h mo
do dn̄m nr̄m q̄reret absq3 dubio eū inueni
ret. Sicut eñ dic̃ glosator q̄dā sup Josue
tāte sunt efficacie lachryme q imperant al
tissimo. Lachryme de corde ꝓcedētes tāte
sunt efficacie q deo ip̄erāt vt oīa dimittat.
cūq3 mitigāt q3tūcūq3 p̄us fuerit succēsus
Sic q̄rit̃ dn̄s nr̄ in arbore crucis. Nō eñ
est vsq3 adeo cor du2 quin gemat τ lachry
metur: si pfectā habuerit memoriā amaris
sime passionis Jesu xp̄i quā sustinuit p no
bis in p̄ciosissime crucis arbore. ¶ Dixi
postremo ipm querendū esse in sepulchro.
non autē in lecto pigricie nec carnalis de/
lectationis. Cañ. ij. Jn lectulo meo quesi/
ui illū τ nō inueni. Est ecclesia q̄ in psona
illo2 q̄ voluptates q̄runt mūdanas dicit.
Jn lectulo meo q̄siui illū ſ3 nō inueni eu3. K
Et ꝓpterea nō amplius eū querere debes i
lecto ſ3 in sepulchro. Sepulchrū in q̄ p̄ci/
osum corpꝰ Jesu xp̄i sepultū fuit: τ postea
nobis oñdit. q quēadmodū mortuꝰ fuit p
peccatis nr̄is τ ad resuscitādos nos ad vi
tam gr̄e. Nos mori debemꝰ mūdo vt viua
mus cū eo. Sicut eñ dicit apl's. Cōsepul
ti sumꝰ cū illo p baptismū in mortē. Nos
q̄ xp̄iani sumꝰ τ sacramēto baptismatis re
generati: in p̄ciosa morte mortui esse debe/
mus τ sepulti cū illo. Hoc est q oēs nos
mortificare debemꝰ τ eradicare a cordē no/
stro voluptates τ inclinatiōes corpis atq3
carnis: vt caro obediēs sit spiritui absq3 vl
la resistentia. Hec sunt q̄ttuor loca/ in q̄bꝰ
querēdus est dn̄s nr̄. Primo in p̄sepio: ad
se humiliandū. Scdo in templo ad veniā
orandū. Tertio in cruce ad petā nostra de
plorāda. Quarto i sepulchro ad carnē cor
rigendā. Jn his q̄ttuor locis ipsemet doc3
nos eū querere/p os Johel ꝓphe. Cōuerti
mini ad me in toto corde vestro i ieiunio τ
fletu τ planctu: τ scindite corda vestra τē.
Cōuertimini ad me. Ubi: Jn p̄sepio hoīs:
τ addiscetis humilitatē. Quia mitis sum τ
humilis corde. Jn toto corde vr̄o in agen
do gr̄as. τ veniā implorādo. τ q̄rite miseri
cordiā patris mei. Hoc aūt fieri debet i tē/
plo: in ieiunio τ fletu. Jn ieiunio p p̄niam

ꝛ fletu ꝑ contritionē. q: inuenit̃ in arbore crucis. Et scindite corda vestra. h̄ est dictū L Separate corda vestra a carne: auferēdo a corde vestro ꝯcupiscētias ꝛ carnales affectiōes. qḋ si sic feceritis in tēpe ꝯueniēti: haud dubio hūc inuenietis quē queritis. Et h̄ est quo ad secundā cōsideratiōnē nr̄i ſmonis. Quantū ad tertiā ꝯsideratōem in qua restat videndū in q̄ tpe querēd⁹ sit. ꝛ meli⁹ inueniri possit. Amor dei gr̄a sua ꝛ sp̄ussancti. Videt̃ mihi q̄ bn̄ ꝯsideret vitā humane nature a principio vsq̧ ad finem qḋ rōnabilit̃ cōparari possit motui ꝛ reuolutioni ipsi⁹ solis qui fit in dierno. Quemadmodū em̄ sol illuminat in die terram/ et ꝑ calorē suū ipam germinare facit ꝛ fructificare. Pariformiter anima nostra corpus nostrū mouet ꝛ ꝑ calorē illi vitā tribuit/ et fructificare facit sepius/ etiā moueri ꝛ trāsire. Et queadmodū dies in q̄nq̧ horas diuidit̃. videlicet p̄mā tertiā nonā meridiē et vesperā. Sic diuidit̃ homo in q̄nq̧ etates que sunt satis ꝓporcionate: ꝛ similes q̄nq̧ horis p̄dictis. qḋ ꝛ videre potestis si ꝯsiderare volueritis. Sicut em̄ dies matutin⁹ ad p̄mā vsq̧ claritatē nō habet: nec calorē nec vim nec vigorē. Sic nos nec sensum habem⁹ neq̧ verā discretiōē vsq̧ ad decimūquartum annū. Si preterierit decimūq̄rtum annū exijt infantiā: ꝛ eā intrat etatem que dicit̃ adolescētia. et tunc multū crescit ꝛ ad seipm cognoscendū dat operationem M Et sic p̄tendit dies ad tertiā q̄n scꝫ sol ascēdit altius. in charitate quoq̧ crescit ꝛ calore. Deinde subsequit̃ meridies cū sol est in magno suo vigore. Et sic homo intrat in maiorē vigorē ꝛ ꝑfectū iuuētutis calorem Cū tricesimū annū attigerit aut paulo añ. Si venerit ad annū quinquagesimū declinari incipit ꝛ debilitari. et sic sol vergit ad nonā. incipitq̧ declinare. claritatē q̄ꝫ eius ꝛ calorē amittere. Deinde sequit̃ hora vespertina: ꝛ tūc sol iam decliuis debilis est ꝛ in umo: ꝛ tendit ad occasum. Tūc etiā cū homo septuaginta habet annos: senex est ꝛ attritus: tenditq̧ ad finē suū magnis passibus. Si preterierit octoginta annos: potius languet q̄ viuat. et sic viuit hominis etatem. Hoc est qḋ dicit ꝓpheta dauid Dies annoꝝ meoꝝ octoginta. Et ampli⁹ eorum labor ꝛ dolor. Sic dicit humanā creaturam cōmuni cursu viuere septuaginta annis. et bene complexionatū octoginta. Quod si p̄terierit in labore venient et languore. Et ꝑ hoc quod dixi facile potest cōcipi quale accipiendū sit tempus ad deum querendū. Nā querēdus est tantisper dum dies est pulchra ꝛ clara: ꝛ cū sol ī plena est meridie in sua vi ꝛ vigore. Nec expectādū est quoadusq̧ occasum petierit. quia hora illa quis obscurus est nimis. Hoc est dictū q̄ deū querere debem⁹ a iuuentute nostra. Interea dū bonā habem⁹ ꝛ viuā inter bonum ꝛ malū discretionē. Et vigorosi sum⁹ N atq̧ potētes ferre atq̧ adimplere dei mandata nostri creatoris. Qui em̄ expectaret senectutis etatē: sensum ꝑderet ꝛ discretōēꝫ, ꝛ posse agere atq̧ adhibere talē diligētiā: qualis vt ipse inueniat̃ requiritur. Et q̄ expectat donec accubuerit sol: sintq̧ noctis tenebre. hoc est donec anima corpus deseruerit ꝛ separata sit/ actū est. Frustra inuestigaretur/ nunq̄ em̄ inueniretur. Et ideo vos oro ꝑ omnē amorem eius quē ad hūc habetis q̄ nos oēs redemit de inferni seruitute qḋ in hoc sancto tpe quadragesimali (qḋ quidē temp⁹ principaliter ad hoc est ordinatū) eum queratis in locis ꝛ mō quē expressi. Et proculdubio eū inuenietis. Si inueneritis eū sequamini ipsum quocunq̧ ierit. Vos ducet directe ꝑ viam ad celos/ ad regnū paradisi: quia ascendit in celos. Et illic vitā habebitis gaudiūq̧ ꝑpetuū sine fine. Thesaurū quoq̧ cognoscetis quē hodiernus euāgelista consulit inuestigandum. Et est ipsa paradisi gloria. Quā nob̄ cōcedat pater ꝛ fili⁹ ꝛ sp̄ussctūs. Amē.

¶Dominica prima quadragesime
Sermo de tentatione.

On in solo pane

n viuit hō sed in omi v̄bo qḋ p̄cedit ex ore dei. Math. iiij. ꝛ i euāgelio hodierno hec v̄ba scripta sūt. Dicūt ī snīa v̄ba nr̄i themat̄ i hodierno euāgelio sumpta vltra panē q̄ ē terren⁹ ꝗlit̃ panē celestē b̄repossum⁹: corp⁹ hēm⁹ ꝛ aiam. corpalē vitā ꝛ sp̄ualē. Utinā tā diligēter ꝛ libenter ꝑ tpe ꝑ q̄ ꝯstituti sum⁹ ī deserto h⁹ mortalitat̄ nos q̄rerem⁹ nutrimētū et panē aie ad seruandā vitā nostrā sp̄ualē: sicut facere soliti sum⁹ ꝑ corpe et ꝑ vita tpali. Et hō ē panis aie: Panis celestis est v̄bum dei: sm̄ q̄ dicit thema nostrū et scriptura testat̃. Recipite g̊ modo ꝛ alias cum magno appetitu O

panē istū celestē sancte doctrine: dū habe-
tis/deo laus q̄ vobis eū3 admīstrare vult.
nec habetis aliā maledictionē. puuli mei pe-
tierunt panē τ nō erat q̄ frāgeret eis. ¶O
charissimi qualē grām esse putatis habere
temp⁹ τ locū abundāter recipe in palacio
sancte eccl̄ie/anime refectionē p̄dicatoru3
administratiōe: Mille τ mille imo centu3
milia fuerūt pagani τ aliq̄ aliq̄ sine cogniti-
one dei τ xp̄iane ṽitatis τ deinde sunt τ fu-
erunt mortui sp̄ualiter ob rabiē vicidse fa-
mis: τ postmodū dānabunt̄ q̄ saluati fuis-
sent si p̄dicationē habuissent τ sp̄ualē refe-
ctiōnē. Propter deū g̃ rogo nō recipiamus
inuanū grāz illā. nō recusem⁹ sedere ad ho-
ram vnā vel duas in die/in septimana to-
ta ad mēsam dei ad mēsam p̄dicatōis. Et
cū fuerim⁹ sicut modo sum⁹: nō assilemur
P [illegible] infortunatis. de q̄bꝫ solet dici in cōmu-
ni puerbio q͛ in mēsa moriunt̄ fame vel in-
ter epulas q̄ēadmodū fingūt poete d̄ tan-
talo τ de Crisogono τ d̄ iuda. Et sic d̄r de
parte illa carnea q̄ est circūdata pinguedīe
nec tñ eam sentit nec pinguis efficit̄. dices
mihi forsitan te oīno nō h̄re gustum nec su-
mere saporē nec dulcedinē nec appetitum
māducādo panē celestē doctrine. aut q͛ co-
quus. i. p̄dicator est nimis imūd⁹ p malā vi-
tam. vel q͛ nō nouit eū admīstrare aut p̄pa-
rare ppter ignorātiā. tolle q̄so tolle hanc ex-
cusationē. Quicūq3 eñ tibi p̄dicat τ ṽitatē
tibi dic: eam pfatur p sp̄ūsc̄i veritatē. q̄ est
magn⁹ magister hospitij vniuersi mūdi. A
quocūq3 dicat̄ veritas a sp̄ūsctō est. Et nō
administrāde sunt esce s̄m appetitū tuū: s3
ad vtilitatē: Uex tñ est q͛ ad digne τ vtili-
ter comedendū hūc panē celestē doctrine:
necessariū est h̄re aquā grē q̄ illi det saporē
Et q̄ medio habebim⁹ illā grām sapidissi-
mā. R̄ndeo. q͛ p illā q̄ p̄est vasi grē q̄ nobis
etiā affert panē vite. ea ē est illa q̄ est altior i
refertissima mēsa padisi. Jō ipa nobis bñ
[illegible] poterit de suis reliquijs τ grē refe-
ctionē si ipam dep̄cemur. Recurramus g̃
ad eā deuote/vocem⁹ eā τ honorem⁹ salutā-
do eā salute τc̄. Aue Maria τc̄. ¶ Nō i
solo τc̄. Historia τ text⁹ euāgelij hodierni
[illegible] q̄ vo-
b[illegible] ōndūt qualiter
[illegible] iordā-
[illegible]
[illegible]
[illegible]

nes τ fures erāt. Juxta parabolā τ in q̄ san- Q
ctus Johannes morabat̄. τ vbi erat fons
quē Heliseus dulcē reddidit. Ibi erat sal-
uator noster Jesus christ⁹ qui ieiunabat q̄-
draginta dieb⁹ τ quadraginta noctibus q̄
ad cibū corpalē: s3 semp nutriebat̄ sp̄uali-
bus cibis sancte deuotiōis τ pane angelo-
rum. quēadmodū satis innuit p missionem
quā p nr̄o sumpsi themate qñ dixit inimi-
co q̄ volebat eū tētare vt comederet pane3
materialē. Nō in solo pa. τc̄. Et ad ɔcipiē-
dū sensum euangelij p̄ncipalit̄ ad nr̄am in-
structionē: nō intrādo q̄stiones altas vl' ex-
traneas vl' nimiū curiosas / τ alias q̄ vos
deceant. scire velit3 q͛ inimic⁹ vniuersoru3
bonoꝝ mgr̄ toti⁹ iniq̄tati3: sathā aduersari-
us nr̄ q̄ tētauit τ decepit adā p̄mū prēm no-
strū: τ fugauit eū a padiso terrestri in p̄ns
desertū. in q̄ cōpulit eū comedere panē do-
loris τ tribulatōis: τ oēs filios ei⁹. Sa-
thā dico q̄ fuerat p̄m⁹ excecat⁹: vidēs iesū
xp̄m nouit baptisatū esse: in deserto iudee
ammō solū: τ in ɔtinuis ieiunijs: vidit per
magnā inuidiā ip̄m nutritū esse pane cele-
sti: pane deuotiōis τ sancte ɔtēplatōis: De
quo pane d̄r. Cibauit eū pane intellect⁹ τc̄
τ de quo dicit thema nr̄m. Nō in solo pa-
ne viuit homo. Cogitauit p magnā mali-
ciā qualit̄ τ p quā astutiā τ deceptiō3 Jesu
xp̄o auferre posset panē illū celestē deuotō-
nis sic abstulerat p̄us ade. τ quō expellere
poss3 bonas aīe nutrices q̄ mīstrabāt panē
illū. Et q̄ sunt he nutrices: sunt ṽtutes τ p̄-
cipue tres theologice: fides spes τ charitas
Cogitauit g̃ inimic⁹ se adducturꝫ tres fili-
as suas: q̄ sunt admodū ɔtrie his trib⁹ ṽtu-
tib⁹ vt p vnā vel aliā tolleret deuotōnis pa-
nem a iesu xp̄o. τ s̄m h̄ intulit Jesu tres tē-
tatiōes τ tres insult⁹ piculosos multūq3 ti- R
mēdos. Et p̄ntauit ei tres sp̄ēs panū mor-
taliū τ venialiū. Prima tēptatio vt tolleret
Jesu xp̄o celestē panē deuotōis facta fuit p
vnā filiaꝝ sathane: quā voco gulā luxurio-
sam Et h̄ est q̄ ad p̄mā ptē euāgelij. Scd̄a
tētatio facta fuit p aliā filiā quā voco glo-
riā p̄sumptuosa3 q̄ ad scd̄am ptē. Tertia tē-
tatio fuit fc̄tā p tertiā filiā quā noīno cupi-
dā auariciā: q̄ ad tertiā ptē. Recte apparu-
it inimico sathane hec tria pc̄tā eē tres cu-
riosas aīme deuote infirmitates. q̄ h̄nt ma-
gnā potentiā τ volūtatē illā p̄uandi pane
angloꝝ: pane quē ṽtutes admīstrant pane
qui eam sustentat et nutrit: qui est panis

deuotiõis. de q̃ dic thema nr̃m. Nõ in solo pane viuit hõ. Uere videm⁹ ꝙ trib⁹ rebus impedimur terrenũ ⁊ materialẽ mãducare panẽ. Primũ impedimẽtũ est ꝑ febres: q̃ ipe tollũt gustũ ⁊ saporẽ panis rõe malorũ humoꝝ ⁊ corruptionũ q̃ sup̃ linguã sunt: ⁊ in ore. Scdm impedimẽtũ est ꝑ odoratũ Tertiũ impedimẽtũ est ꝑ nimiã repletionẽ alioꝝ maloꝝ cibo ꝝ. Spũalit loquẽdo luxuriosa gula ꝓmũ dat ĩpedimẽtũ aĩme/ne vti possit pane celesti deuotiõis vł scẽ doctrine. ⁊ h̃ fit ꝑ febrẽ delectatõis inordiate Uana glia ꝑ odoratũ vẽtose ꝓsumptõis ⁊ abundãtia mũdane cogitatõis. Et his tribus modis ĩpedit aĩa deuota mãducare panẽ q̃ eã sustẽtare debet. De q̃ dic thema nostꝝ. Nõ in solo ⁊c̃. Et forsan q̃res. q̃n fiant he tres tẽtatiões insult⁹ ⁊ impedimẽta Rñdeo tibi textũ euãgelij ĩ ꝓncipio. dic eñ euãgeliũ sancti Matthei. ꝙ dñs nr̃ Jesus xp̃s nouit baptizat⁹ fuerit ĩ fluuio Jorda- S
nis. ⁊ duct⁹ fuit a fluuio iordanis ĩ desertũ ꝑ spm̃ suũ. h̃ est ꝑ volũtatẽ suã ⁊ inspiratiõꝫ sanctã: ibiq3 ieiunabat. Applicãdo hoc ꝓ nr̃a instructiõe accipiã hic aliq̃s ꝯsiderationes ad rñdendũ huic questioni.

Prima cõsideratio.

Quãto aĩa deuota magis bñ viuere nititur. ⁊ h̃re panẽ suũ ⁊ suũ nutrimẽtũ deuotionis. tãto mag̃ inimic⁹ conat ipam tentare ⁊ impedire. vel saltẽ tãto magis ꝑcipitur deuota aĩa insult⁹ ei⁹ ⁊ impedimẽta. Hoc figuratũ fuit nobis in Jesu xp̃o. Et h̃ exẽplo sensibili cernim⁹: cũ auis capta est glutine aut laqueo. Nõ ꝑcipit captionẽ suã et impedimentũ nisi cũ nitit volare vt alibi nutrimẽtũ suũ querat. Sic aĩa q̃ est inter laqueos inimici. Multo pl⁹ sentit malum suũ cũ opinat fugere ⁊ in celũ volare ꝑ desideria sancta: ibiq3 cape panẽ suũ celestẽ deuotiõis quã añ sentiebat. Nõ est peior ĩfirmitas ea q̃ non sentit: posset hic adduci de muliere ꝑgnãte q̃ tẽtat de cibis malis.

Scd'a consideratio

Nõ est malũ signũ in aĩa deuota cũ sentit se in ꝓmaria sua ꝯuersione tentari. et ꝙ sathan illi panẽ suũ tollere vult vno supradictorum modoꝝ: cui aĩa vigorose resistat ꝙ est signũ animã esse baptizatã ⁊ exijsse ő hiericho: hoc est de volũtate peccãdi. et intrasse desertũ penitẽtie ⁊ abstinẽtie ad ꝓueniendum ad ciuitatẽ hierusalẽ: s̃m parabolam Homo quidã descẽdebat ⁊c̃. Qm̃ ad lr̃am desertum in q̃ tentat⁹ fuit Jesus xp̃s erat ĩ T
via hiericho vel hierusalẽ. Illic fecit se heremitã visionis pacis paradisi sanct⁹ Johannes baptista. Et ibidẽ erat fons quem Helize⁹ dulcẽ fecit. Aliã figurã ad hoc habem⁹ in filijs israel q̃ ꝓsecuti fuerũt ⁊ fugati cum vellẽt exire egyptũ trãseundo ꝑ desertum ad terrã ꝓmissionis.

Tertia consideratio

Nõ est securũ nec cõsulẽdum ꝙ ꝑsona subito nimis altũ incohoet inceptũ ⁊ ꝓsecutionis statũ: ⁊ ꝓsertim vite solitarie vel heremitice aut incluse: priusq̃ bñ ꝓbet in statu mediocri. Que est causa hui⁹? Qm̃ ĩ vita alte ꝓsecutionis fortiores sunt tentationes magis extranee ⁊ ad vincendũ duriores. nec strenuus miles conari debet debellare gnauũ. sicut et ꝑsona infirma vel nimis iuuenis nõ debꝫ postulare vt nutriatur lacte vel puero ꝝ pulmẽto. tpe nostro ⁊ antiquo decepti sunt plures. nec oportet semp insequi exempla maiorum.

Quarta ꝯsideratio.

Postq̃ scimus sathanã erga nos tẽtare ⁊ auferre deuotiõis panẽ: debem⁹ semp esse admodũ in timore ⁊ magna humilitate erga deũ ⁊ postulare aut liũ secõꝝ ac sacraru ⁊ ei⁹. Nõ eñ tã subtilis vir doct⁹ est in mundo qui scire possit fraudes ⁊ cautelas inimici nisi ꝑ lumẽ g̃re diuĩe. Quid g̃ faciemus hoĩes simplices ⁊ ignari: nisi de⁹ nos iuuerit ⁊ cõfortet. Et singulariter ad hoc ꝓdest legere vel audire siue operã dare ꝑ se aut alium sacrarũ litterarũ scripture aut scientie vnumquẽq3 s̃m statũ suum ⁊ potius viros ecclesiasticos aut diuitũ dñoꝝ filios q̃ alios id facere conueniet. Habem⁹ eñ in hodierno euangelio cõtra oĩes tentationes Jesum xp̃m sp se defendisse ꝑ scãm scpturam. Et q̃ eã ignorat debꝫ libẽter petere cõ- U
silium ⁊ ei credere exẽplo mẽdicãtis q̃ alibi panẽ q̃rit cũ ex seipõ h̃re non põt. Et notet hic ꝓcessus politicus quomõ supiores debent ministrare inferiorib⁹. Et contra curiosos ⁊ biblie translatores ⁊c̃. Item nota ꝙ discretio que acquiritur ꝑ scripturam sanctam et bonũ consiliũ: panem examinat et eum q̃ nõ bonus est refutat. Regrediamur ⁊ dicamus in speciali de trib⁹ tentationib⁹

sup a dict. quib' vt diu tentatus fuit Jesus christus per tres maledictas luminis fuas. legimus hodie q postq xps iesus ieiunasset quadraginta diebus et qdraginta noctibus: et esuriit. sathan ipm fallere arbitrabat p luxuriosam gulā. et petiit vt lapides pverteret in panes. Jesus xps rn̄dit vbū ppositum. Nō in solo pane tc̄. Nouerat sathan q gula causat in aīa q ei est dedita febrē qndam inordinatā q tollit gustū et saporē celestis panis deuotōis. queadmodū dictū est. Dicūt doctores sancti et h declarat experiētia: gulam ad modū impedire spūaliū rex cognitionē et reddere aīam veluti cecā et stultam. nec credere padisum esse aut infernū et ipaz separe a deo. Uinū et mulieres apostatare faciūt sapiētes. Ecci. xix. Dicit qdā ex prophetis q materia detestabilis illoz de sodoma et gomorra: fuit saturitas vel panis abūdantia. Et fuerūt tātope excecati q cū Loth diceret generis h est filiastris suis certe ciuitatē ea q sequebat nocte pfundendā et eos ibi perituros nisi recederēt. visuz est eis Loth iocari vel irridere. Stult' nō timet donec amittit. Quot sunt tales quib' cū pdicat de penis inferni: nō se cōuertunt s fūt vanitate pleni. et cibis repleti omniaq vertūt in ptemptū et irrisiōes. nec est aliqs panis deuotōis q nō eis vertat in tediuz nec capiūt quecūq gustū vel saporē s ipis est ptrari' panis quē sumūt ad horrorem et abominationē. Et nota hic de Antheo et de eis q mordent a cane rabido. Et sine plixiore psecutōe sumā hic qtuor psideratōes

Prima cōsideratio.

Rōnabilit ordinata fuerūt ieiunia ecclesie sancte. pcipue i vigiliis festoz et in qdragesima ad disponēdū nos vt cū sapore recipiam' panē deuotionis. panē dei et sacramēti altaris.

Scd'a consideratio.

¶ Si ieiunia ecclie valde impedirēt deuotam animā a comestione panis sui deuotionis ratione infirmitatis vel nimie debilitatis aut pauptatis: que accidere nt corpori eius nimiū ieiunādo. Notet q ecclīa ob hanc causam excipit aliquos homines pueros. senes infirmos mulieres impregnatas nutrices/ peregrinos/ laboratores/ et mendicantes tc̄. Consulo tamen vt accipiatur facultas/ a curato proprio in casu dubio.

Tertia consideratio

Nō modo in ieiuniis s omni tpe psona obligata est ieiunare vel abstinentiam facere cū videt et certe sentit gulā omnino sibi tollere panē suū deuotiōis et eā ducere ad peccata alia: vt ad prohibitā luxuriā. vel aliquorum preceptorū dei transgressionez. Hinc patet q persona recte potest ieiunare ecclesie ieiunia. et nihilomin' per nimiā quaz simul et semel comedet comestionē peccabit mortaliter. videlicet si p hoc pcipiat se trāsgressam fuisse alia dei pcepta. Exemplū de aliqua puella. Hieronym'. Uirgo dei vinum fugiat et vidue tc̄. Uinū matrone antiquitus nō bibebant. Exemplū de aliquo psbytero qui obligabat adire vesperas tc̄. Exemplū de mulierib' mrimonio piūctis ob infantiū piculū tc̄.

Quarta psideratio.

Ex magna misedia di iterdū accidit q mittit tribulatioz et pauptatē aliqb' hoib'/ aut ciuitati vni vl' regno: ne luxuriosa gula aliqd hoz inuadat p quā ipedit aīa (vt dictū est) deuotiōis panē māducare. Nec dubito quī de' mittat vindictā in regnū h: ob magnos et horribiles excessus q fiunt p carnalia pctā/ gulam et luxuriā. et nūc aliqui eam sentiunt vindictā vt sibi caueāt. Utinā vellit deus vt exemplo Jesu xpi supare valeamus et effugare luxuriosam gulā: bene cogitando et firmiter credēdo: q vitā habeamus spūalē. multo magis tuendā q corpalem. et q fm Jesu xpi rn̄sionē thematis vbi Nō in solo tc̄. Et in h finio pmā tētationē et relinquo mltas qstiones ac dubitatiōes q fieri possent. Si sathan sciebat iesuz xpm hre potestatē mutādi lapides i panes. et si nesciebat quō ausus fuit eū tētare? Deinde in q forma et in q loqla tētauit Jesum xpm. Insup qualit Jesus xps passus est tētari et duci a diabolo. Quare etiā sathā poti' eū tentare voluit p panē factū ex lapidib' q p alios cibos? Et qre ipemet nō ministrauit illi delicatas escas. Itē qua virtute ieiunauit Jesus christ' quadraginta diebus et qdraginta noctibus? Quare nō ieiunauit eo tempe in quo xps Jesus ieiunauit. Itē vbi erat domina nostra? Item si tentatōes fuerint infra quadraginta dies vel postea? Itē si sanct' Johānes baptista Christum

nō vi𝑠trabat. cū sathan pcepit p filiā gulaȝ se Jesum christū decipe nō posse. nec ab eo auferre panē deuotōis ⁊ cōtēplatōis. h̄ vict⁹ fuit minime: ȝ adducat aliā filiā suā gloriā psūptuosam. que reddit vt dictā ē āimam q̄ eā recipit tā indispositā vt nō possit deglutiri panē suā celestem deuotionis Dicit euangeliū. ꝙ inimicus duxit eum in hierusalē supra pinnaculū templi: et dixit ei. Si fili⁹ dei esset vt mitteret se deorsum. q2 nō lederet. Et assignauit causam p scripturam. Scriptū ē. Angelis suis de⁹ mādauit de te ⁊c. Sed Jesus christus dixit ei. Non tētabis dn̄m deū tuū ⁊c. Hic quatuor accipit ꝯsiderationes.

Prima cōsideratio.

¶ Sepe accidit ꝙ tētatione inimici p̄sona ponit in altū statum. vel facit opera magna que videntur studiosa ⁊ bona vt deiciat animā in vanā gliam. Ideo desiderādi nō sūt honores magni vel status. Habem⁹ ꝙ regina Hester vocauit Aman ad conuiuiuȝ regis cū Mardocheo. ⁊ stultus ipe credebat hoc esse pp̄ter bonum suū vel honorē: cū esset ad ipsum capiendū ⁊ destruēdū. Sic permittit deus interdū etiā in hominibus deuotis.

Scd'a consideratio.

¶ Sepenumero inimic⁹ hortatur deuotos homines cōfidere in pp̄riis virtutibus: ⁊ se audacter dedere mūdo atq; descendere de statu eorū sublimi in cōmunē statū. Exemplum. p̄sona aliqua diu fuit i castitate vel sobrietate. Sathan dicet ei. cum fili⁹ dei sis hoc ē bonus castus sobri⁹ et studiosus seu virtutibus pditus. Mitte te deorsum. vade audacter videre festa ⁊ recreatiōes. vel visita mulieres aut huiusmodi societates ad docēdas eas ⁊ instruēdas. Hinc sepius euenit ꝙ talis p̄sona turpiter labitur p peccatum. Qui amat piculum peribit in illo. Eccl. iij. Et iuxta cōmune puerbium. Nō submerguntur plures homies ꝙ̄ illi qui optime norunt natare. Quare? Ob stultā presumptionē quā in natādo capiūt. Sic accidit interdū de illis q̄ meli⁹ opinātur se pp̄riā facere posse salutē ꝙ̄ mulier alij ⁊ humil mulier possit. eū tū mulier meli⁹ faciat.

Tertia consideratio

¶ Periculosissima res est audire vel discere scripturā sanctā: nō bn̄ ‍do pficiēdi ac se emēdādi vo. ūtatē: ȝ ob solā curiositatē ⁊ malā inqsitionē. Hoc videm⁹ p sathanā q̄ bn̄ viderat scripturā quā allegauit ȝ male ipaȝ applicauit ⁊ vertit ad malū. Sic faciūt hi q̄ q̄rūt diuersos sermōes audiūt ⁊ recipiūt panē q̄ bi dei ȝ dūtaxat ut videāt vel vt sciāt exculare eorū errores. vel ad vanitatem vel vt itelligere dent se q̄ȝ loq̄ nosce. Scit⁹ nē q̄bus bestus hmōi homies assimilentur Assimilantur buffonibus ⁊ venenosis bestiis q̄ vertūt i venenuȝ oēs cibos q̄s capiūt q̄tūcūq; bonos ⁊ dulces. Tales hoīes nolūt panē necessitatis/ aut vtilitat' s; vanitat' vel curio itat' aut panē iniq̄tatis p curiositatē tāq; si medic⁹ postularet comedere panē reg'. vel d̄ pane rapto ⁊ abscōso. Panis abscō ius suauior. ⁊c. Prouer. ix. hec p̄dicam ꝯ curiosos trāslatores librorū. Itē ꝯ illos q̄ q̄rūt q̄stiones theologie int̄ pocula. Itē ꝯ illos q̄ q̄rūt volūt noua audire. Alii sunt tāq; singulares q̄b dari nō pōt cibi acetosi si volunt addiscere alta vadāt ad scholas.

Quarta ꝯsideratio.

¶ Quāuis debeam⁹ i oībus ⁊ p oīa hēre singularē spem i auxilio dei. ⁊ ꝙ sine eo nihil possum⁹ facere: tū nihilomin⁹ oportet hoiem se ipm iuuare f'm puerbiū hebr. Juua teipm ⁊ de⁹ te iuuabit Hoc apparuit i iesu xp̄o q̄ noluit q̄rere aut facere miraclm se deorsuȝ mittēdo ⁊ volādo: cū via hūana descēdere posset h̄ est ꝯ eos q̄ volūt hēre reuelationes vel inspiratōes de his q̄ debēt agere petere vel credere hoim ꝯsilio. tales māducare volūt panē miraculosuȝ nō hūanū Exēplū i vitis patrū. velut de⁹ vt vitem⁹ oēs modos vane glie q̄ inumeri sūt: vt cū bona spe i deuȝ sine p̄sumptōe vel desperatōe sp viuam⁹ pane deuotōis. de q̄ dic̄ theā nr̄m. Nō i solo pa. vi. hō ⁊c. ¶ Tātū dictū sit de scd'a tētatione. aggrediamur terciā q̄ facta fuit p cupidā auariciā. Dic̄ text⁹ ꝙ postq; dn̄s ni̅ iesus xp̄s nō discrapōhēdit cū sathā: ⁊ duxit eū sup montē q̄ndā excelsum. q̄ f'm glosam ad mediā leucā erat de supdicto deserto. et ondit ei inimicus oēm gliaȝ mūdi: dicēs se oīa ei datur si vellet se corā eo iclinare ⁊ se ro publice adorare Tūc renuisit eū iesus dicēs. Uade retro sathana scptū ē Dn̄m deū tuū adorabis ⁊ illi so. seruies. tūc reliqt eū diabol⁹. Et accedētes āgli ministrabāt ei. Sum h̄ reuertar ad ppositū nr̄m q̄tuor sumo p̄sid̄.

Prima cōsideratio.

¶ Periculosa res est/intueri sepius diuitias mūdi ⁊ magnos status. p hoc enim inflammatur cor humanū cupidū ad illa desideranda. sicut apparet p sathanam q̄ ondit Jesu gliam mūdi. Et ideo bonū ⁊ sanū ɔsilium est vt sepius itueamur alioꝝ paupertatē: vt dicit Catho. Cū tibi displiceat rerū fortuna tuaꝝ. Alterius specta ⁊c̄. Notet historia heremite cū stramineo vimine ⁊c̄. Et de illo pho q̄ mōstrauit ciuitatē illi q̄ dolebat.

Scđa consideratio.

C ¶ Accidit pleruq̄ȝ q̄ p cupiditatē fit adoratio aut sacrificiū sathane. vt dicit apostolus Auaricia est idoloꝝ seruitus. Dicit sanctus Augus. q̄ res adorat q̄ an̄ oīa amat. et sic amat luxuriosus: auarus pecuniā suaȝ. Hic potest fieri mētio de magis ⁊ sortilegis Posset introduci de cane q̄ refutauit panē a latrone ⁊c̄. p ɔtrariū charitas ⁊ dei amor extingunt auariciam

Tertia consideratio

¶ Iniuria dei nō est audiēda vel sustinēda patiēter p dissimulatiōȝ. q̄z vt dicit Chris. In ppꝛijs iniurijs esse misericordē laus est. nō in dei iniuria ⁊c̄. Cōtra eos q̄ libent audiūt blasphemias vel iuramēta. aut dici hereses. vl' patiunt ad auariciā exercēdā inhonestates erga deū ⁊c̄. Nota de pane sancti sacramēti p irreuerētiam.

Quarta ɔsideratio.

¶ Post graues tētationes deus nobis mittit ɔsolatiōes: sicut patuit ī Jesu xp̄o. Et Dauid hoc dicit. Scđm multitudinē doloꝝ in corde meo ɔsolatōes tue letifi. aīam meam ps. xciij. Sic videmus pncipes post grandia belli magna celebrare ɔuiuia: ⁊ ī escis sumptuosa. Et forsitan sanctus Johēs venit ad Jesum: comeditq̄ȝ cū illo. ¶ Charissimi audistis ī figura ⁊ rudi minerua qualit' sathan tētauerit saluatorē nostrū Jesum xp̄ȝ ⁊ quomō suo exēplo nos tentat quottidie. nobisq̄ȝ auferre ⁊ tollere vult deuotōis patiem p tres filias suas. q̄ sunt tres maligne fornacꝫ custodes ⁊ tuccetarie: q̄ nitunt nobis dare panē corruptū: mortē aīe afferentem. Gula panē dat immūdū insanū mucore obsitū ⁊ oīni putrēdie plenū. Uana gloria dat panē vanū nimis leuē inflantē ⁊ nil nutrientē. Auaricia dat panē ex paleis cōfectum ex cinere ⁊ dolorosa pūctura. Heu q̄ qualis stulticia est sumere voluptatē suam in hmōi panibus. ⁊ amittere saporosissimū deuotōis in h̄ mūdo ⁊ panē glīe ī paradiso. Et q̄uis specialit' dixerim d' pane deuotionis quēadmoduȝ nobis impediat p tres maledictas sathane pistrices. Potuissem tm̄ hoc applicare ⁊ adducere: loquēdo D de pane pnie ⁊ tribulatōis. De quo dicit pheta. Cibabis nos pane lachrymaꝝ. ps. lxxix. dicere potuissem qualit' hec tria pctā p̄sertim impediūt ɔtritiōȝ ɔfessionē et satisfactionē. Et q̄ sunt grana quibꝫ penitentie panis ɔficit: ⁊ format in fornace charitatis p p̄sbyteꝝ sancte eccl'ie ministꝝ. Gula ī pedit ɔtritionē. Uana glīa ɔfessionē. Auaricia satisfactionē. relinquo huius deductionē. Charissimi eijciamus a nobis sathanā ⁊ maledictas tres suas pistrices: gulā. vanam gliam/⁊ auariciā. Ut si gula nob dare velit panē suū inordinate delectationis. q̄ in pncipio dulcis apparet. recusemus eum ne capiamur sicut piscis hamo / ⁊ miluus ad cadauer ⁊ glis seu rattus lardo. Meditemur diligēter hūc panē tā salsum esse ⁊ talē generare febrē. q̄ falsus diues q̄ nimis comedere habebat postea p̄ siti in inferno rabidus effectus est ⁊ erit ppetuo. Si glīa vana nos suo pane donare velit: refutemus eū inflat enī plus q̄ȝ venenū. ⁊ fecit Luciferum esse adeo inflatū turpē ⁊ abominabilē vt celum eū sustinere vel cōphendere nō potuerit. Si auaricia panē suum nob dare velit plenā paleis ⁊ cinere. Refutemus eū: q̄z efficit hoīes deliros. ⁊ eos tradit dolorosis tormentis. facitq̄ȝ apparere eis q̄ vita careāt spirituali. Et sunt tāq̄ȝ stolidus demoniacus de q̄ recitari audiui q̄ se opinabat mortuū. ⁊ ob id comedere nolebat. Sic etiā sunt nōnulli qui taliter sunt dediti ⁊c̄.

¶ Sermo factus ad populū Parisiēsem ex pte vniuersitatꝫ p dn̄m parisiēsem Cancellariū: sup facto bulle mendicantiū. Anno. 1409.

Quomodo stabit regnū eius. E

Luc. xj. Dn̄s dominus nr̄ Jesus xp̄s in hodierno euāgelio ɔcludit bn̄dictos esse illos q̄ audiunt vbū dei ⁊ custodiūt illud. Congregati estis o deuota plebs xp̄iana. tū auctoritate

dñi parisiēsis aut suoꝝ vicarioꝝ. Tum ad instantiā regie filie: studioꝝ matris luminis sancte ecclie parisiēsis vniuersitatis. Rogemus itaqꝫ ꝓmū deū ne malign⁹ spūs būani generꝭ aduersari⁹ nos impediat queadmodū impediebat eū de q̄ hodiernuꝫ dicit euangeliū/hoīem in initio. Erat Jesus ꝛc. Qui quidē malign⁹ spūs hominē illū mutum efficiebat ꝛ cecū. Uidit de⁹ ꝙ ego non mut⁹ sim ad loquendū de deo aut ꝺ regno suo. ꝛ null⁹ vestꝝ cec⁹ sit ad veritatē cognoscendā aut inspiciendā. Ad te igiꝉ cōuertemur ꝟgo mꝛ dignissima de qua illud idem mentionē facit euāgeliū. recitādo q̄ pacto femina quedā q̄ fuit sancte Marthe ancilla ꝭm sanctū Amb. ac Marcella nominabaꝉ: ꝛ existēs in turba dixit Jesu xp̄o. Beatus vēter q̄ te portauit ꝛ vbera que suxisti.
F In honorē pulchre hui⁹ ꝛ bñdicte laudis impetra nobis grām ꝟgo mater gloriosa. Et non te alia salutabim⁹ salute q̄ꝫ angel⁹ Gabriel tibi nūciauit dicēs Aue Maria.

¶Quō stabit regnū ei⁹ ꝛc. Cōsiderādo sancte ecclie ꝛ toti⁹ christianitatꝭ statū mihi apparet in impatiētiā succlamare ac dicere magna cū admiratiōe. Bone de⁹ celorum rex q̄d hoc erit? Quid h̄ sibi vult? An ne vnq̄ꝫ sine ꝑturbatiōe erim⁹ sine scismate ꝛ absqꝫ diuisione? Quo pacto christianitatis regnū stabilitatē nanciscet. Et necesse ē (sicut dicis dñe in euāgelio) vt scandala veniant: aufer a nobis necessitates illas. De necessitatib⁹ nr̄is erue nos. Liberasti nos de maledicto hoc scismate qḋ totā tuā vastabat eccliam qḋ fuerat tā diuturnū. Dedisti nobis vnū ꝛ verū in sancta ecclia pastorem Quē recepim⁹ magno cū gaudio reuerētia ꝛ exultatione. Et ecce malignū spiritū/spm̄ ꝑlij ꝛ diuisionis: qui nisus est suscitare turbationē nouā/malam nimis/nimis coopertā ꝛ fraudulētā: sub vmbra boni ꝛ religionis. Quā ob causaꝫ: Ad sancte ecclie regnū dissipandū: optime nouit ꝑditor iniqu⁹ verꝫ esse verbū qḋ ī hodierno dicis euāgelio qḋ scꝫ Oē regnū in se diuisū desolabiꝉ. Sꝫ deficiet ab intētione sua falsus ꝛ iniqu⁹ ꝑditor: o deuote popul⁹ nr̄is mediātib⁹ orōnib⁹ alioꝝqꝫ bonoꝝ christianoꝝ ac defensionē pastoꝝ ꝛ sancte ecclie
G doctoꝝ. Inimic⁹ falsus ꝛ spūs malignus ꝓcurare potest diuina ꝑmissiōe nauim sancti Petri (hoc est sancte ecclie) turbari ꝛ deijci ꝑ vētos ꝛ tēpestates diuersaꝝ ꝑsecutionum: sꝫ nō subuerteꝉ nec submergeꝉ. qm̄ sp̄ erunt aliq̄ qui eā sustinebūt in statu suo gubernabūt ꝛ ꝯseruabūt. Quis admiranduꝫ sit inter tātas ꝑturbatiōes christianitatis regnū in stabilitate esse posse. Certū est malignū spūm cōtinuo niti de malo in peius ꝭm hodierni euāgelij textū cū deseruerit locum vnū: redit cū septē spiritib⁹ peiorib⁹ se. q̄ intrantꝭ illic habitāt. ꝛ fiunt nouissima hoīs illi⁹ peiora priorib⁹. Et hoc videm⁹ ī sancte ecclie ꝑsecutiōib⁹. Prima mala fuit ꝑ tyrannos. Secūda peior per hereticos. Tertia pessima ꝑ falsos xp̄ianos. q̄s apl's falsos appellat fratres. Quarta incōparabilis erit ꝑ antichristū. O vita hac heu nil aliud est q̄ꝫ (vt Job dicebat) temtatio. Sed transeūda nobis est tētatio hec. ꝛ videndū est semꝑ sancte ecclesie regnū in se ꝛ principalibus suis mēbris. verā habiturū vnitatem sine diuisione ꝛ verā firmitatē ꝑ quam regnū hoc nec possit nec debeat cadere in desolationē. Juxta illud. Ego ꝓ te rogaui petre vt nō deficiat ꝛc. Et itē. Ecce ego vobiscum sum ꝛc. Propter istā stabilitatem ꝛ H
sancte ecclie ꝑmanentiā: in presentiarū sumus ꝯgregati. ꝛ ad loquendū ꝛ audiendū ne turbatiōes superueniāt (vn̄ dolendum est) nos mouentes aut aliquos de nobis. A vero charitatis fundamento. In charitate radicati ꝛc. ꝛ ꝙ vnusquisqꝫ erga se diligentiā ponat vt pax sit ꝛ vnio. Bona inqꝫ pax veritati iuncta (aliqua eīm pax peior ē bello) que est pax cū vicijs ꝛ falsitate: [illegible] modo pax nominari debeat. Cōtra q[illegible] dicit Jesus christ⁹. Nō veni pacē mittere ī terram ꝫ gladiū. Sed quō ista manutenebiꝉ firmitas? Quō stabit regnū eius? ꝑ quattuor ꝑncipales rn̄debo ꝯsideratiōes. et causas adijciā p̄sentis ꝓcessiōis. Regnū sancte ecclesie est dei iusticia ad similitudineꝫ regni celoꝝ. ob qḋ in sua manet stabilitate. Propterea sepenumero regnū celoꝝ nominaꝉ. Ideo dicit sanct⁹ Johānes in Apocalipsi se vidisse eccliam de celis descendentē. Uidi hierusalē. Ideo etiā Moysi dictuꝫ fuit Oīa fac ꝭm exēplar ꝛc. Est determinatō sancti Dionysi in lib. de eccliastica hierarchia. Patet ꝙ de ordinatiōe ꝛ sancte ecclesie gubernamine se referendū sit ꝑncipali⁹ ad sanctā scripturā q̄ꝫ ad leges ciuiles. Pa I
tet regimē sancte ecclie alioꝝ nō debere sequi regimina. sed opposito modo esse debet sic corpus gubernari debet ꝑ aīam. Apparet

qđ ad vniuersitatē parisiēsem filiā regꝭ spe
ctat ſm doctrinā de sctē ecclie iudicare gu
bernamie: specialiť quo ad facultatē theo/
logicā. ⁊ diuersimode ꝗ ad alios. Ad artes
ſm phiam moralē q̄ ꝯformis est theologie
Ad decreta ſm ꝙ ꝑncipaliter fundamētū
eoꝝ in sancta est scriptura. ⁊ inq̄ꝫtū nimis
vti vellēt legibꝫ / excederēt eorum terminos
Posset hic dici de ꝑmotionibꝫ sapientum
mūdi: ſꝫ ꝑtereo Si q̄sq̄ꝫ ꝗ petat quō stabit
xp̄ianitatis regnū in his inferioribꝫ: Re/
sponsio. ḃ erit seruādo ordinē ⁊ exēplar re/
gni supioris Regnū celoꝝ certo ordie ⁊ es/
sentialibꝫ ordinatiōibꝫ atq̄ꝫ ꝑmanētibꝫ (q̄s
nos hierarchias appellamꝰ) institutuꝫ est.
Hec est determinatio sancti Dionysij in li
bro suo qm̄ ea de causa edidit de celesti hie
rarchia ex instructiōe sancti Pauli. hoc est
qđ vos simplices sepiꝰ dici auditis / noueꝫ
esse angeloꝝ ordines Cherubin Sera. ⁊c̄
Et hoīes ꝗ saluabunť erūt vnusquisq̄ꝫ in
aliquo hoꝝ ordinū ſm diuersa merita. ex/
cepto Jesu xp̄o ⁊ bn̄dicta mr̄e eiꝰ ꝗ supant
oēs choros. ¶ Apparet ꝑ has duas cōsi
K deratiōes in sancta ecclia ordinem esse hie
rarchicū ⁊ essentialē. ḃ est ordinatū stabilē
⁊ ꝑmanentē. ad Ephe. iiij. ⁊. v. Exemplū i
hoīe: qui regnū est ꝑsonale: videmꝰ mēbrū
vnū alteri iungi certo ordine. Et hic ordo
est in sancta ecclia: vt sit vnus papa Jesu
xp̄i vicariꝰ. sint cardinales / archiepi / episco
pi / apostoloꝝ successores Sint curati suc
cessores. lxx. duoꝝ discipuloꝝ quos dice/
mus in sequētibꝫ. Patet si aliq̄s homo aut
status sine causa vł necessitate ꝑturbare ve
lit hūc ordinē: illi resistendū esse. Sic eniꝫ
factū fuit in celo cū Lucifer aut alij mali
vellent trāsgredi ꝑ supbiā eoꝝ ordineꝫ aut
hierarchiā. Adam fuit expulsus a terrestri
paradiso. Sanctꝰ Paulꝰ restitit sancto pe
tro. ad Gal. ij. Ob hāc causaꝫ exclusi fuerūt
nōnulli ꝗ nominabanť coepi. Liquet exē/
ptiones fieri nō debere sine grandi ⁊ iusta
causa. Nota ꝙ dicit sanctus Bern̄. in ꝺ cō
sideratione. et mgr̄ Egidiꝰ romanus ī quo
dam particulari tractatu vbi allegat ꝙ ex
hoc oīa mala euenerūt templarijs. Ma
nifestū est deū interdū naturalē ⁊ essentialē
ordinē mutare aut miraculo aut necessita/
L te. Exemplū. O, dn̄e nostre nunciatū fuit
incarnationis misteriū ꝑ altissimū anglm
q̄uis ꝯsuetus ordo sit ꝑfectiores angelos
mysteria in illis inferioribꝫ nūciare ꝑ medi

um inferioꝝ angeloꝝ. Est em̄ ordo hierar/
chicus ſm Dionysiū. vij. de diui. noibꝫ. vt
infima reducanť ad supma ꝑ media. Qui ꝗ
scire voluerit quō regnū xp̄ianitatis stabit
Respōsio. Seruādo suū ordinē nec ipsum
destruēdo aut obliuiscēdo. ¶ Regnū san
cte ecclie habere debet hierarchicū ordinē
in oībꝫ suis mēbris ⁊ statibꝫ ꝗ ad vnū su/
premū pastorē aut gubernatorē quē nomi/
nare possumꝰ regē pontificalē aut epm re/
galem. ⁊ est verꝰ vnꝰ papa. patet qm̄ sic est
in regno celoꝝ ¶ Et hic fundať quo pacto
oēs ad hoc laborare debēt / vt obediētia
ꝑstēť sancto nostro prī. Primo ꝑ oēs lati
nos sancte occidētalis ecclie. ⁊ deinde per
alios de orientalibꝫ patrijs. Hoc est ad qđ
conatur vniuersitas iuxta totū posse suum
vt legatiōes mittanť in hispaniā ⁊c̄. hoc ē
ꝙ laborat de grecoꝝ reductiōe Hec est cau
sa ob quā ꝑncipaliter ꝯgregati estis. Et si
dicat aliq̄s. nōne homo saluari pōt absq̄ꝫ
hoc vt in veꝝ credat papā: potest: si igno/
rantia eū excuset / ⁊ bona volūtas prestādi
obedientiā postq̄ꝫ veritas illi fuerit decla/
rata. Hoc eīn mō nō recedit a vero ⁊ essen/ M
tiali capite Jesu xp̄o: nec ab eiꝰ ordinatōe
scꝫ ꝙ solus vnꝰ papa sit in terra. Exemplū
sede vacāte. Apparet oēs diuisiones re/
gnoꝝ tꝑaliū arguēdas esse inq̄ꝫtū notent /
aut impediūt paci regno spūali. Et hec ē
altera causa huiꝰ cōgregationis. Apparet
vnūquēq̄ꝫ erga se laborare debere qđ ꝑso/
nale regnū suū bn̄ ordiātū sit ne toti regno
spūali obsit. Exēplū. ꝙ ꝑturbatōes mēbro
rum totiꝰ corpis impediūt armoniā. alias
dixi de ordine huiꝰ regni ꝑsonalis. Rō do
minari debet / ⁊ corpꝰ obedire libera volun
tas ē sicut rex. ratō vt ꝯsiliatrix. ꝟtutes ani
me vt executrices. pulchrū fuit regnū istō
in adā. ſꝫ spūs malignꝰ diuisionē immisit.
Nota quō malignus spūs impedit portas
regni illiꝰ. s. q̄nq̄ꝫ sensus ꝑ septē malignos
spūs Septē mortaliū peccaminū. interdū
quidē aperte: q̄nq̄ꝫ ꝟo occulte ⁊ veluti gra
tificādo sub vmbra boni: ac ꝑ hypocrisim
ꝗ ſm euāgeliū nrm̄ multo peior est. Pōt di
latari ḃ Et sunt. Spūs supbie nascens ex
humilitate. Spūs inuidie nascēs ex chari
tate. Spūs ire nascēs ex hilaritate Spūs
auaricie nascēs ex liberalitate. Spūs pi/ N
gricie nascens ex strenuitate. Spūs gule
nascēs ex sobrietate Spūs luxurie nascēs
ex castitate. Est alia causa huiꝰ ꝑcessionis.

vt vnuſquiſq; ſcãꝫ m emēdet ⁊ caſtiget. Si
igit̃ aliq̃s ſcire velit quō xp̄ianitatiſ regnuꝫ
ſtabit. Rñſio. obediēdo vni capiti: et auſe-
rendo diuiſiones in regnis tꝑalibꝫ ⁊ pſona
libꝫ. Chriſtianitatis regnū fundatū eſt ⁊ in
ſtitutū in ordine ⁊ diſpoſitōe hierarchice p̄
lationis. Ħ eſt/deꝰ ſic ſuā ordinauit eccl'iaꝫ
vt in ſancta eccl'ia ordo eſſet p̄lature ad gu
bernādos alios ⁊ ad deū dirigēdos ſm̄ treſ
que ad p̄laturā ſpectãt oꝑationes: purgare
illuminare ⁊ pficere. Et hūc ſeruādo ordi-
nem ſtare debet regnū eccl'ie ſancte hic in-
ferius. ſic eñ eſt in ſupiori regno celoꝝ. Et
qm̄ videt̃ ⁊ viſum eſt cōpluribꝫ ſancte eccle
ſie p̄latis p̄cipue dn̄o pariſieñ viſum eſt fi-
lie regis vniuerſitati hūc hierarchicū ordi
nem p̄lationis aliq̃ modo in ꝑturbatiōem
aut ipedimētū caſuꝝ. Uoluit ⁊ vult (vt po
teſt) obuiare ⁊ reſiſtere. Hec turbatio acci-
dit ꝓpter ſcripturā quandā in forma bulle
quā aliqui ordinū q̃ttuor mendicantiū im
O petrarūt. aut (vt veriꝰ dicat̃) extorſerunt vel
ꝑ cautelā vel ꝑ inaduertentiā ſancti patris
noſtri. Sanctꝰ eñ pater noſter qui magnꝰ
eſt theologꝰ nunq̃ rē talē admiſiſſet ſi eam
examinaſſet. Sꝫ (vt ꝑ ſolēnes in vniuerſi-
tate relatū eſt mgr̄os) oīa facta fuerūt ipo
ignorāte ⁊ ipo inuito: ſaltē ſine ſuo iudicio
aut deliberatōe. Sicut hoīes occupati cō
cedūt ꝑ importunitatē aut ꝑ cautelas aut
aliquā largā ꝯſciam plures res aliis. Hec
ergo eſt p̄ma ꝓteſtatō ꝙ dn̄s pariſieñſis nec
ſui nec vniuerſitas nec ego ipſe intendimꝰ
aliq̃d dicere in p̄iudiciū aut ſancti p̄ris no
ſtri inhonorationē. Tenemꝰ eñ ꝙ poſtea q̃
hñ fuerit inſtructus: ipe caſſabit oīe Ħ aut
deſtruet de quo cōquerimur. Pro honore
ſuo laboramꝰ/ꝓ ſtatu ſuo/ꝓ officio et pote
ſtate ſua. qꝛ nihil poteſt ꝯtra veritatem. Et
data eſt poteſtas in edificatōnē nō i deſtru
ctionē. quēadmodū laborauimꝰ. Bene in-
q̃ laborauimꝰ ꝓ Petro de luna. ſi bene vti
voluiſſet ſꝫ nō voluit: ſꝫ ꝓpter importuni-
tatē quattuor ordinū mendicantiū. aut ſal
tem aliquoꝝ principaliū impetrata eſt aut
male obtēta ſcriptura quedā quā vniuerſi-
tas cenſet intolerabilē ⁊ nō ferendā ꝓ ſan-
P cte eccl'ie ſtabilitate. Ideo vult hāc ſcriptu
ram eoꝝ ꝓcuratiōe caſſari p̄uſq̃ ꝑmittant̃
vti priuilegiis aut libertatibꝫ dicte vniuer-
ſitatis. nō ꝙ ſemꝑ p̄uent̃ (abſit vt hoc face-
re oporteat) ſed rōnabile eſt ꝙ in laq̃o quē
abſconderūt cōprehendat̃ pes eoꝝ. Et ho
diernū euangeliū dicit. Qui nō eſt mecum
ꝯtra me eſt ⁊c̄. Et hec eſt alia cauſa p̄ncipa-
lis ꝓceſſionis huiꝰ ⁊ ſermonis quē ſuſcepi
magis obediēdo q̃ mihi placēdo ⁊ exiguo
quidē tꝑe. Nouit deus qualē diſplicentiaꝫ
habui habeo ⁊ habebo de hac turbatione
Diu nō oñdi me odio habere mendicātes:
aut eoꝝ voluiſſe deſtructionē: vt apparet i
recōciliatione fratrū p̄dicatoꝝ. Et ſi que-
rat aliquis q̃d hec ꝯtineat bulla: Reſpon-
deo me nondū habere cōmiſſionē ad lōgū
declarandi malū ibi ꝯtentū in pūctis par-
ticularibꝫ. Tū quia adhuc examinat̃. et qꝛ
etiā (vt verū fatear) malū radicitus cogno-
ſci nō poteſt niſi ꝑ theologos. Bñ in gene-
rali dicere poſſumꝰ ſi ſcriptura hec admit-
teretur: ipa ꝑturbaret hierarchicū ordineꝫ
p̄latoꝝ ſancte eccl'ie/ magnos mediocres ⁊
paruos q̃ ſunt curati. Et qꝛ nōdū extremā
habemꝰ huiꝰ ſcripture examinationem vt
tangat̃ aliqualit̃ malū ibidē incluſum: le-
getur vobis inſtrumentū quoddāꝫ de iure Q
curatoꝝ. qꝺ deinde ego in gallicū exponā.
Quia admirate ſunt turbe in euāgelio ⁊ ne
mo vos ſeducat inanibꝫ ꝟbis. vt apoſtoluſ
hortat̃. Dñi curati ſūt in eccleſia minores
p̄lati. vt ſupra in inſtrumēto reuocationis
fratris Iohis de gorrello. Hec determina
tio facultatis theologice facta fuit valde ſo
lenniter ex p̄cepto expꝛſſo magiſtroꝝ in the
ologia q̃ttuor ordinū mendicantiū. Et ꝓ-
nunciata ꝑ mgr̄m Iohem gourel propria
ſua volūtate in aula epi pariſieñſis: ⁊ hic cō
plures extricant̃ veritates ex quibꝫ aliee ſe-
quunt̃ veritates: vt ꝑ modū corollarioruꝫ.
Dñi curati in eccl'ia minores p̄lati ſunt: et
hierarchici hoc eſt p̄ncipales aut dñantes
ꝑ p̄mā inſtitutionē Ieſu xp̄i. Hoc fundat̃
in euāgelio Luc̄. x. cū gloſis. ⁊ in iure cano
nico. xxi. diſ. et. lxviii. ⁊. xi. j. q. j. Euāgeliū
eſt bulla curatoꝝ. Sequit̃ ꝙ de ordinatio
ne eſſentiali ⁊ ſtabili ſancte eccl'ie/ eque bñ
eſt ſtatus curatoꝝ ſicut ille p̄latoꝝ cardina
lium archiepoꝝ ⁊ epoꝝ. Immo vero ſicut
ſtatus ipſiꝰ pape q̄uis nō ſit adeo pfectus
Sequit̃/ papā hūc ſtatū deſtruere aut an-
nihilare nō poſſe: cū ſtatꝰ ille nō ex ſua ꝓue
niat poſitiua ordinatiōe: ſed ſine medio ex
dei auctoritate. Sequit̃ ſtatū curatoꝝ pfe
ctiorē eſſe ſtatu ſimpliciū religioſoꝝ. Sim R
pliciū dico. ſunt eñ in religionibus veluti
curati: vt ſunt priores/ abbates/ ꝑpoſiti/
aut tales. Hec eſt determinatio ſancti Dio-

nysij in ecclastica hierarchia. ⁊ scti Hiero
hymi ad Heliodoꝝ. sunt in statu pfectōis
exercende. Sequit̄ curatos ecclīe sponsos
esse sic vti p̄latos. q̄uis sint impfectiores.
nec facile curā eoꝝ debent deserere aut ce/
dere absq̄ bona causa. Licet papa eos nō
obliget vt p̄latos ad illud. Ad curatos spe
ctat ex statu eoꝝ iure aut facultate concio/
nari. In clemētinis de sepulturis. c. dudū
§. verū cathena audit̄ de p̄dictis. Augusti/
nus quō fit Petrus in carcere. Sanctus
Benedict⁹ solo intuitu ⁊c̄. Sequit̄ papā
aut alium quēuis ius hoc curatis auferre
aut impedire nō debere. Et ideo nullus in
ecclīa eorū cōcionari debet absq̄ eoruz fa/
cultate. Quēadmodū etiā dicit decretalis
sup cathedrā. Nota q̄ ad parochianos nō
ptinet pcurare p̄dicationē fieri ⁊c̄ Sequit̄
curatos ad p̄dicandū obligatos esse. saltez
p alterum. ¶ Pro qua re declaranda duas
adiungā ppositiōes. Curati non obligan/
tur subtiliter aut curiose aut parochianis
S suis p̄dicare: sed sufficit grosso modo rudi
q̄ minerua p̄cepta dei dicendo ⁊ septē pec
cata mortalia ⁊c̄. Et hoc plus interdum p
derit q̄ illud Exemplū sicut homīes labo
rantes ⁊ vulgares nō nutriēdi sunt delica
tis cibarijs. nec pueri pane duro sed lacte.
alioquin male eis accideret. Pariformiter
applica ad cibū spūalem. Pro hoc est apo
stolus ⁊c̄. Nota maioris esse vtilitatis di/
cere aut legere mandatoꝝ tabellā q̄ cōplu/
res curiosos sermones. Iuxta illud aposto
li. Semp deficiētes ⁊ nunq̄ ⁊c̄. Curati nō
obligant̄ die quolibet parochianis suis p̄/
dicare aut tam sepe sicut fit parisi⁹ in q̄dra
gesima. Exēplū de illis qui nimis sepe co/
medunt. aut de plāta que sepius q̄ necesse
sit irrigatur. aut de illis / qui sepius q̄ op⁹
sit alios mori vident adeo vt nō curent p/
pter consuetudinē Exemplū de simplicib⁹
villanis hominib⁹ qui leuius retinēt. Nō
ḡ adeo cōqueri debēt homīes vrbis huius
de ista ad temp⁹ suspensione. Nota de his
qui p̄meditate p̄dicāt. Nota quomō fiūt p
hibitiones aut interdicta cōtra bonos ⁊c̄.
¶ Ad curatos ptinet ius audiēdi cōfessiōes
aut p alios vt audiāt: ⁊ cōmittere si p̄sby/
T ter non est aut anim⁹ sufficiēs. ¶ Sequit̄
papā aut alterū nō debere auferre ullam po
testatē aut ius ipsis curatis absq̄ eorū pla
cito ⁊ voluntate saltē expediens nō ē. Se/
quitur nullū priuilegiatū cōfessionē audire
debere in loco parochial' ecclesie absq̄ con
sensu ⁊ facultate curati. sicut etiā dic̄ decre
talis. Nota quid acciderit de sancto Ger/
mano altisiodorēsi. Et respōsum cuiusdaz
episcopi parisiēsis cuidā fratri ⁊c̄. Sequi
tur curatos obligari ad audiendas cōfessi/
ones suorū parochianorū / aut procurare
vt audiant̄. Et hanc obligationē non hn̄t
mendici ⁊ priuilegiati. Et papa audire de
bet aut cōmittere vt audiant̄ casus ipsi re/
seruati: et ep̄s casus / qui illi reseruant̄. Se
quitur q̄ ceteris parib⁹ pfectior res est cō/
fiteri suo curato q̄ alteri priuilegiato. Tū
ppter obedientie virtutē. tum ppter maio/
rem securitatē. ⁊ alias cōplures rōnes. No
ta q̄ decretalis Omīs vtriusq̄ sexus / i cō/
silio generali edita: vult vnumquēq̄ cōfite/
ri peccata sua saltē semel i anno pprio suo
p̄sbytero: aut de sua facultate. Alioq̄n enī
parochianus absolui non posset. Et fuit
opinio antiquoꝝ ⁊ glosatorum ⁊ doctorū
p pprium presbyterū curatū intelligi eū qui V
administrare debet sacramēta. Nota q̄ si
nō eo modo intelligat̄ vna ppositionū bul
le nouissime cōdemnate tanq̄ heretice essz
vera. Nota de casibus reseruatis ad quos
se non extēdit mendicantiū potestas. ¶ Cu
rati ius habēt sacramēta administrandi vt
in clemētinis de p̄uilegijs. Sequit̄ religi/
osum quēcunq̄ quātumcūq̄ priuilegiatū
sub pena excōmunicatiōis matrimonium
solēnisare non posse. a qua quidē excōmu/
nicatione solūmodo papa potest absolue/
re / preterq̄ in mortis articulo. Sequit̄ nul/
lum talē sacramēta ministrare posse nisi (vt
videtur) in casu necessitatis. Sequit̄ nul/
lum talē baptisare possum extra casum ne/
cessitatis. ⁊ nō debet nec potest extreme vn
ctionis ministrare sacramentū. Sequitur
postq̄ curat⁹ sacramentū altaris ministra
re debet: cōgruū est vt statū cognoscat ⁊ cō
scientiā illi⁹ cui ministrat. Probet aūt seipz
homo ⁊c̄. Ad curatos spectat ius dandi se
pulturas. Sequit̄ q̄ ad mendicātes non
spectat ius sepulturaꝝ alienorū parochia/
noꝝ nisi p p̄uilegiū. qd̄ quattuor int̄ alias
includit cōditiones. Nullus religiosus aut
ecclesiastic⁹ inducere debet votis aut pmis
sis aut iuramētis vt quis sepulturā suam i X
eoꝝ eligat ecclīa aut cimiterio / sub inobe/
dientie pena. Insup nullus religiosus aut
ecclīasticus inducere debet ad cōtinuandū
pmissum aut votū emissum se sepeliendi in

eoꝝ locis. Et fieri poteſt diſpēſatio ꝺ voto
aut iuramēto iuſta de cauſa. Si aliq̄ religi
oſi cōtrariū faciant om̄e ꝙ eis relictum eſt
ꝓpter funeralia aut oblationes: reſtitui de
bent añ decenduū ⁊ corpꝰ reddi ſi poſtulet
vt ſepeliat in terra ſua in ſua parochia vbi
iure ſepeliri debet: aut eccl'ia eoꝝ vel cimi
teriū interdictū eſt a iure. ꝙ eſt nullꝰ poteſt
ſepeliri quoaduſq; ſufficienter totū reſtitu
tū ſit nec ſeruitiū in eccl'ia pagi pōt. Si ali
qui religioſi de nouo impetrēt ꝙ habeāt li
bertatē aut ꝓuilegiū recipiēdi alterū ad ſe
pulturā: ꝙ intelligi debʒ modo ſupradicto
niſi expſſe ꝯtrariū ponat in ꝓuilegio. Ec
cleſia parochialis canonicā ſuā debet hr̄e
portionē: videlicet ad minꝰ quartā partem
totiꝰ qđ relictū eſt. Hec materia eſt prolixa
Ad curatos ſpectat decimas recipe / ⁊ res
que ad eoꝝ valeāt ſuſtētationē. Sequitur
Mēdicātes q̄ tā ꝓprio q̄ cōmuni renūcia
runt: curatos aut epos (vt videtur) eſſe nō
poſſe ſine diſpenſatōe. Sequit curatos li
cite decimas eorum aut alia bona debita
y emolimēta exigere poſſe. que quidē decime
aut emolimēta iure debent aut ꝯſuetudie
que vim iuris habet modo ſit abſq; ſymo
nia: vt in mercādo aut negādo ſpūale. quia
nō ꝓus ꝑſoluit tꝑale aut aliquo tali modo
q̄ rōnabiliter ſcandalū gignere poſſet. No
ta ꝯtra illos q̄ auaricie curatoꝝ aſcribunt
ſi id teneant ad qđ obligant. ad hoc eīm te
nent. alioq̄n totū periret ⁊ parochiani effi
cerent peiores. Sequit cauſam decimarū
ſpūalē eſſe. Sequit ꝙ nō vocat portio cu
ratis debita ꝓpterea decime eo ꝙ ſꝑ ſit de
cima ps. immo eſt interdū viceſima aut tri
ceſima. Nota de ꝯſuetudinibꝫ normanie ⁊
anglie: ꝑſoluunt de om̄i ꝓprio decime pre
terq̄ de mercimonijs. Nota ꝯtra applica
tionē decimaꝝ q̄ dn̄is dant tempalibꝫ ⁊ ob
quā cauſaʒ eis date fuerūt. ꝙ eīm fuit ꝑ mo
dum vadimonij ⁊ ꝓ tꝑe quo ad multos vt
tutarent eccl'iam. Nota applicationē deci
maꝝ ad eccl'ias monachoꝝ aut canonico
rum taliter vt curati paupes remaneāt Et
de remedio qđ apponi deberet Nota ꝙ ob
lationes ſubuētiōes reddituſ ⁊ ꝯſuetudies
capiēdi in baptiſmo in ſepulturiſ / extrema
vnctione matrimonio ꝯfeſſionibꝫ cōmu
nicatione aut releuatiōe poſt puerperiū. et
z talibꝫ rebꝫ om̄ino nominant vt ꝓ decimis.
Eſt eīm ꝓ ſuſtentatiōe om̄e tale ipoꝝ miniſtro
rum q̄ ordinati ſunt. vt pariſiꝰ fere nullum

eſt aliud emolimentum. Et interdū neceſſe
eſt forte ferat debile ⁊ oblatio vna alteram.
Exemplū de duobꝫ ſigillis cācellarie pari
ſienſis: vbi interdū ſumunt quattuor ſoli
di: ⁊ de centū nihil capiet. Applicet. Si ꝑ
ſona diues in anno ſolū quattuor offerto
ria dare velit. ⁊ quattuor aut ſex denarios
ꝓ ſacramēto ſuo i paſchate. ⁊ om̄is alia cō
feſſionū ⁊ oblationū vtilitas ad fratres de
uoluat: vnde viuet ipe curatꝰ? Nota obli
gationē decretoꝝ ad fratres q̄ hortari de
berent ſepiꝰ in anno parochianos vt iura
ſuis curatis ꝑſoluant. Ponat in forma iuſ
ꝑdicandi ⁊ ꝯfeſſiones audiēdi eſſentialit
⁊ ꝓncipaliter ſpectat ad ꝑlatos ⁊ curatos.
Sequit expediēs nō eſſe vt ius hoc ill' au
feratur: aut turbet directe ſiue indirecte. ſi
cut papa aut aliꝰ nollet ſibi turbatōeʒ fieri
in illo qđ ad eū ſpectat. Videte ꝙ de om̄ibꝫ
mendicātibꝫ q̄ auferūt ꝑlatis ſecularibꝫ ꝑ
exemptiōes. Et quō nunq̄ ꝯfitent alicui:
niſi ſit ſui ordis ⁊ cupiūt tn̄ omniū audire
ꝯfeſſionem Apparet ḡ ꝙ ipi iudicēt ⁊ exiſti
ment nō eſſe bonū neq; expediēs vt alij ſu
as audiāt ꝯfeſſiones. nec volūt alios facul A
tatē huiꝰ hr̄e. Volūt ḡ ius vnū ꝓ ſeipis ha
bere. ⁊ aliud ꝓ vicino eoꝝ. Sequit ꝑſbyte
rum alteri ꝯfiteri nō debere ſine facultate
ꝑlati ſui aut ſui curati. Hec eſt determina
tio antiqua doctoꝝ. Veꝝ eſt facultatē hāc
dari poſſe ꝑ ꝯſuetudinē ſcitā ⁊ toleratā a ꝑ
latis ⁊ curatis. ſecuriꝰ tn̄ foret hr̄e faculta
tem hāc expſſe. Sequit ꝙ tam in ꝑdicādo
q̄ ꝯfeſſione audiēda ꝑlatus aut curatus ꝓ
mum ⁊ ꝓcipuū ius habet ⁊ cuicunq; alteri
ꝓferri debet ſi officiū ꝙ exercere velit in pro
pria ꝑſona ꝑſuppoſita tn̄ ſciētia cōpetenti
Et ſi q̄s dicat meliꝰ eſſe vt recipiat in con
feſſorē is quē papa eligit. q2 ſacrilegij inſtar
eſt dubitare de illo quē ꝓnceps elegerit Re
ſponſio. papa ꝓncipaliꝰ ꝑlatos eligit ⁊ cu
ratos. Eſt ḡ ratio hec ꝯtra eos. Sequit ꝑ
latoſ ⁊ curatos ſubdelegare poſſe veluti or
dinariā habētes iuriſdictionē. Ad mendi
cantes nō ſpectat ꝑdicare aut ꝯfeſſiōes au
dire niſi accidētaliter ⁊ ꝑ ꝓuilegiū. ſ. ꝑ com
miſſionē ⁊ ꝑlatoꝝ ꝯſenſum ⁊ beneplacitū.
Sequit fratres ſe ſuſtētare aut manutene
re nō poſſe abſq; ꝑlatis aut curatiſ: quo ad
ꝑdicare ⁊ ꝯfeſſiōes audire. Sicut accidēs
naturaliter ſine ſubiecto ſuo eſſe nō poteſt:
nec priuilegiati ⁊ mendicātes ſunt ordina
rij nec ſubſiſtere poſſunt Sequit fratres

in ecclesia sancta statū hierarchicū nō ha-
bere: nisi vt alij religiosi aut alij ecclesiasti-
ci vł christiani. Et hoc patet. quia non ob
ligātur cōcionari. id est p̄dicare nec ꝯfessio
nes audire: nisi velint sicut ipi ostenderūt
alias in cura sancti Germani altissiodorē-
sis. Manifestū est etiā: quia audiūt confes
siones horū quos volunt ⁊ alios dimittūt
siue sit ꝓpter paupertatē siue aliunde. Ego
non scio iudiciū aut sententiā. Curati vo
tantū obligant̄ paupibus sicut diuitibus.
Nota exemplū de vulpe. qđ alias recitauit
magister quidā in theologia. que dicit̄ re-
uocatio de polliaco. Et est qđ absoluit leo
nem/equū ⁊ oēs alias fortes ⁊ crudeles
bestias ab omnibꝫ casibꝫ: ⁊ absoluere nolu
it asinum qui buccellā feni et calceo cuius-
dam paupis surrepuerat. ¶ Sequit̄ subie
ctos prelatorū ⁊ curatorū non obligari vt
victū querītēt eis. Alioquin eñ (vt dic̄ san
ctus Thomas) status ipsoꝝ prelatorū ni-
mis molestꝰ esset populo. Sequit̄ p̄latos
⁊ curatos nō obligari victū querere si non
posuerunt eos ad opus/⁊ dimittant eis/
manifestū est vt ꝓus. Exemplū de messori-
bus/quo vtebat̄ Jesus christꝰ cū ait. Ro-
C gate dn̄z messis vt mittat ⁊c̄. Et si dicat ali
quis papā eos mittere: vidēdū est an sit ne
cessitas. Nō eñ dādus est curator aut co-
adiutor p̄lato aut alteri ipo inuito: sine de
fectu eius aut impotētia. alioquin grauat̄.
quod nō vult aut velle nō debet facere pa-
pa fratribꝰ suis. P̄lato potest licite d̄n͞o con-
fiteri eadē peccata multis in casibus ⁊ vna
quęq; talis confessio reiterata ꝓdesse pote-
rit virtute sacramēti. Sequit̄ nō esse repu-
gnans personā aliquā obligari ad ꝯfiten-
dum aliquid qđ iā confessꝰ est: siue sit ex ꝓ-
pria obligatione susceptꝰ: siue ꝑ modū pe
nitentie aut obediētie vel ordinationis: vt
in compluribꝫ religionibꝫ: siue ꝑ defectum
aliquē aut incertitudinē p̄me cōfessionis:
aut ꝑ supioris reseruationē: vt in casibꝫ re-
seruatis. Sequitur ꝙ confessus fratribus
manere posset obligatꝰ denuo ꝓprio confi
teri curato: siue virtute consilij huiꝰ gene-
ralis Omnis vtriusq; sexus: siue aliquouis
modo. Nota multos doctores ⁊ glosaꝫ or
dinariam tenuisse/ꝙ obligaremur denuo
confiteri postq̄ȝ fratribꝫ fuissemus confessi
Sanctꝰ Thomas. Bonauētura. Henri-
cus gandauensis ⁊ alij diuersi ⁊ [illegible]
p̄terea hanc ꝯsiderationē aduertas. Arma-
canus postremo corā Urbano tenuit. post
reuocationē eñ de palliaco. ⁊ se fundat i h
ꝙ due affirmatiue simul sunt possibiles.
Sequit̄ maiorē esse fructum ei qui confi- D
tetur fratribꝫ: si denuo ꝓprio confiteret̄ cu-
rato. Ideo p̄cipit papa Martinus. iiij. ꝙ
fratres hortent̄ ⁊ mittant eos qui cōfitent̄
ad ꝓprios curatos. Et videtur ꝙ sit đ pec-
catis que iam cōfessi fuerunt. Quo eñ ad
sequētia peccata (vt videatur) iam oīno
facta est admonitio. Sequit̄ vtilē esse ordi
natiōem dare priuilegia fratribus p̄dican
di ⁊ cōfessiones audiendi: dūmodo certis
quibusdā ⁊ bonis obseruaretur terminis:
rectaq; ordinatōe: sine alterius preiudicio
⁊ sine abusu. quemadmodū supponēdum
est papam velle ⁊ velle debere s̄m naturale
ius diuinū ⁊ scriptū. Nota modū p̄sentan
di fratres. Et quales esse debeāt: ⁊ in quo
numero: ⁊ quomodo p̄latus refutare pote
rit eū qui videbitur indignꝰ. p̄sentādi sunt
idonei ⁊ in vita probati discreti tempera-
ti/periti ⁊ sapiētes. Numerꝰ debet esse con
gruus s̄m clericatū ⁊ loci populū/ne vide-
licet nimis excedat. Nota curatos scire de
bere nomina talium: ⁊ scire de quibꝫ absol
uunt casibꝫ. Nō eñ aliā habent potestatē
q̄ȝ curati nisi aliūde eā obtinuerit. Nota đ
quinquēnijs ⁊ triennijs vbi seruari debe-
ant: vbi non. Hanc auctoritatē cognoscat
facies oculi tui/intelligitur facile ⁊ conue-
nienter de cognitione in curia p̄ric. hoc est
ꝯfessionis. Sequit̄ quamcūq; ordinatio-
nem fieri nō debere que retrahat aut fuget E
siue expellat subiectos ab eoꝝ p̄lato aut cu
rato. ⁊ quin reuerentia eis debita seruetur
Multū enim valet in p̄lato aliquo aut cu-
rato auctoritas ⁊ reputatio vt ꝓsit subdit̄
suis. Non est solūmodo hic respectus/aut
ꝓfectus pecunie vt imponūt aliqui. sȝ hoc
est quo ad profectū ⁊ bonū spirituale. Se
quitur parochianos nō bono iure aut eq-
tate fugere p̄latum eorū aut curatum sicut
etiā curatus eos dimittere nō debet. quod
intelligit̄ de parochianis non habentibus
causam iustā aut exceptiōem ꝯtra curatū
suū: vt si curatꝰ aliquē taliū ꝑsequeret̄ ad
mortē aut suā reuelare vellet ꝯfessionē. In
hoc casu petere potest facultatē. qđ si mi-
nus dederit adeat supiorē. aut faciat velu-
ti si in casu illo nō haberet curatū. Sequi
tur curatū negare posse sacramentū altaris
in pascbate aut alias alicui suo parochia-

no qui peccatū aliquod cōmisit/ꝫ publicū
quod ipsemet cōfessus nō fuisset: aut ꝑ suā
facultatē/nisi ostenderit testimoniū suffici/
ens se absolutū esse ab eo qui potestatē ha
bet Sequit̄ ꝙ q̄uis in casib⁹ peccatorum
occultoꝝ atq̄ secretorū curatus sacramē/
tum altaris ī paschate parochiano suo pe
tenti publice ꝛ instāter denegare nō possit.
F Si affirmet se nō habere peccatū quod nō
sit confessus. attamē eum secrete potest ad
monere aut aperte ꝙ cōfiteatur, aut osten/
dat hūc cui confessus est facultatē habuis
se ꝛ potestatē absoluēdi. Potest etiā curat⁹
facere edictū aut admonitionē generalem:
ne vlla ad mēsam dñi nostri accedat ꝑsona
nisi se illi ꝑsentarit aut cōmissis ab illo. vel
per suā facultatē. Ad euadēdas oēs frau/
des ꝛ ad melius cognoscendū parochiani
sui faciē/si inter cōmunicatōe est secreta. vel
in odio aut in aliquo alio impedimento vt
non recipe possit dñm nostrum/ꝯm textuꝫ.
Omnis vtriusq̄ sexus. Nota quid curatus
facere debeat de casib⁹ reseruatis ꝛ excom
municatiōib⁹ in paschate: cū penitentiari/
us longe ab eo distat. Locus parochialis
ꝯgruus est ꝛ ordinari⁹ ad ecclesiastica reci
pienda sacramēta. Sequit̄ ꝙ ceteris pari
bus melius est dieb⁹ dñicis et festis ꝑceptis
audire missam vel sermonē aut recipe dñm
nostrū in parochia ꝑpria q̄ vbicunq̄ alibi
precipue in locis ꝑuilegiatis Quia est ma
ter quā parochian⁹ filius eius merito ho/
norare debꝫ. Ibi fiūt precepta. ibi pater su
us est spūalis. ibi porta est qua itur ad deū
Ideo sunt decreta que volunt in vna paro
chia nō recipiendos esse alterius parochie
extraneos. Et hoc dici debet siue ꝑclama/
ri publice qualibet die dñica in missa aut
G ante. Hic fundatur qḋ parisius ꝛ alio ma/
gno populo nō recipiunt̄ vlli sine litteris/
aut sine facultate. Femine a releuatiōe aut
(vt vulgariter dici solet) a puerperij regres/
su aut mortui ad sepulturā. quod ob lucrū
nō est ꝛc̄. Sequit̄ melius esse et honestius
audire cōfessiones in ecclīa q̄ alibi in locis
nō sanctis aut locis secretis: vt sunt came
re vnde plurima possunt oriri mala. Seq̄/
tur melius religiosi⁹ ꝛ magis approbatuꝫ
esse in ecclesijs matrimonia celebrare q̄ in
domib⁹. Et similiter celebrare missas/aut
dominū nostrū recipe. Sequit̄ ꝙ si paro/
chianus aliquis ꝑpriā fugiat parochiam.
ꝛ peccet cōmunicando ab excōmunicato ī
sua denunciatō parochia. aut ꝙ non sciat
future septimane statuta ꝛ precepta: vtieiu
nia vel festa: non excusat̄. quia est ignoran
tia voluntaria. Curati possunt licite ꝛ rati
onabiliter recipe decimas ꝛ ad eoꝝ vti ꝑfe
ctum: nō cōmittendo sacrilegiū. Et ꝑdica
re oppositū aut taliter loqui vt retrahātur
parochiani ne ꝑsoluāt decimas/est inique
predicare. Sequitur ꝙ dicta auctoꝝ non
videant̄ id velle innuere qḋ ecclesiastic⁹ ni
hil habere debeat preter simplicem victuꝫ: H
aut simplicē vestitū: ꝛ omne residuum esse
pauperū sub pena cōmittendi sacrilegiuꝫ.
Intelligit̄ eñ hoc de ecclesiasticis qui pau
pertatis votū emiserūt. Aut intelligitur d̄
his qui abutunt̄ bonis que sunt specialiter
instituta ꝑ ecclesia vel pauperibus. Aliter
dicere esset reprobare omniū prelatorū sta
tus. Sequit̄ ꝙ recipere decimas vel obla
tiones aut possessiones pro ꝑlatis aut cu/
ratis non diminuit eorū ꝑfectionem. Alio
quin religiosus non deberet adipisci prela
turam aliquā. q2 sine ea esset ꝑfectior. Seq/
quit̄ ꝑlatos curatos ꝛ alios ecclesiasticos
qui redditus habēt ꝑprios: facere posse ꝛ
facere fructus beneficiorū suos esse. Et de
iure ipsoꝝ ꝛ nō solūmodo vt simplicem ele
mosynā. Hoc eñ ius eorū est: tam ꝑ euan/
gelium q̄ ꝑ ius naturale ꝛ scriptum. Ideo
nō oportet ꝙ si abutant̄ in aliquo casu eos
in casu quolibet ad restitutionē teneri: q̄/
uis peccent. Possunt etiā facere de ꝑprijs
eorū bonis testamentū ꝛ elemosynā. sed re/
ligiosi prelati excepti sunt. Nota ꝯsuetudo
dat eis ꝛ sunt capaces. alioquin ita dicere/
tur de papa ꝛc̄. Et rediret error de padua ꝛ
similium. Sequit̄ ꝙ habere diuitias ꝛ be
ne vti eis: potest in multis casibus maioris
esse perfectiōis q̄ nihil habere ꝛ mendica/
re. Nota rationes ꝛ quō mendicitas gene/
rare potest solicitudines/rapinas/fraudes
ꝛ alia mala. cū ꝑsona contenta nō est de eo
quod libere ei confert̄. sed est imꝑfecta mo/
re pueri vel incōtinētis: aut est gulosa aua/ I
ra vel pomposa. Nota de pastillo menda/
citatis. Propterea christian⁹ magis est qui
renunciauit diuitijs volūtate ꝛ affectu q̄
alio modo Nota ꝙ pauperi nō creditur in
iudicio. Et Jesus christus non mendica/
uit nec ꝯsuluit alicui vt mendicaret. Nota
si expediens foret papā et ꝑlatos mendicā
tes esse ꝛ adeo pauperes sicut Jesus chri/
stus fuit ꝛ apostoli. Et vnde euenerūt pos/

fessiones. Certe tempore Petri cum paga/
ni cōuerterentur qui prius seruiebant ido/
lis vt presbyteri. Nota de druidibus i frā
cia Et deductionem apostoli. j. ad Chor.
ix. Et sic fiat finis cōformiter ad materiā
euangelij.

¶ Dominica tertia quadragesime.
Sermo

I **Omne regnum i**
o se diuisum desolabitur. Luce. xj
Matthei. xij. ⁊ Marci. iij. Cha/
rissimi quia beati sunt qui audiunt verbū
dei ⁊ custodiunt illud / sm hodiernū euan/
gelium rogemus deum deuote vt eijciat a
nobis ⁊ a regno spirituali animarū nostra
rum malignos spiritus ne ego mutus sim
ad bene loquēdū: ⁊ vos surdi ad debite au
diendum exemplo demoniaci cuius memi
nit hodiernū euangelium: qui erat mutus
cecus ⁊ surdus. Malignus spiritus iste eij
cietur non quidē per beelzebub principem
demoniorū (sicut probat Iesus christus).
sed per spiritūsanctū ⁊ virtutem eius ⁊ per
preces illius gloriose virginis / que porta/
uit ⁊ lactauit saluatorem nostrum. Et que
ob hanc rē hodie fuit dicta beata a bona
ancilla sancte Marthe / bone hospite dñi
nostri. Beatus inquit venter ⁊c̄. Hec vir/
go ea e t que nunq̄ in regno suo diuisionē
habuit sensualitatis contra rationē: que
sūme custodiuit verbū dei: que eiecit mali/
gnos spirit⁹ per suā intercessionē: et redde/
bat claritatē cecis. auditum surdis. loque/
lam mutis. Postulemus igit̄ gratiam suā
auxiliū suū: ⁊ benedictionē suam. Eāq̄ sa
lutemus dicētes. Aue Maria gratia ple/
na ⁊c̄. ¶ Omne regnū in se diuisum ⁊c̄.
Inter cetera regna de quibus loquit̄ scri/
ptura quelibet creatura hūana intra se ha
bet regnum quoddā spirituale. De quo di
cit Iesus christus. Regnum dei intra vos
est. Regnū hoc fuit factum ⁊ ordinatū per
naturam: dissipatū et destructum p pecca/
tum ⁊ forefactū: refectum ⁊ reparatū per
gratiā ⁊ iurisdictionē. Ibi sunt tres status
ecclesiasticus militaris / ⁊ ciuilis. Ratio re
K presentat statum ecclesiasticū. Libera vo/
luntas militarem ⁊ dominiū / ⁊ sensualitas
ciuilē. Et quō fuit factū regnū hoc p natu
ram: dicā tibi breuiter. Ratio debuit sapiē/
ter puidere qd̄ erat faciendū tanq̄ consilia/
trix: ⁊ habere in auxiliū virtutes intellectu
ales scientiā prudentiā. Et libera volūtas
credere debebat ⁊ audire qd̄ erat cōsultum
tanq̄ dña ⁊ magistra. ⁊ habere in auxiliū
virtutes morales Sensualitas prius obe
dire debebat ⁊ exequi tanq̄ ancilla sine pi/
gricia: ⁊ habere in societate sua v̄tutes sen
sitiuas ⁊ appetitiuas. Tale fuit regnū h̄
in primeua sua institutione in Adā primo
patre nostro. Cū rō consulebat sine errore
volūtas libera credebat ⁊ audiebat atq̄ p̄
cipiebat sine contristatione. ⁊ sensualitas obe
diebat sine murmure. Sic q2 ratio obedie
bat deo. libera volūtas obediebat rationi
⁊ sensualitas libere volūtati. Et propterea
regnū hoc erat in pace ⁊ trāquillitate sine
diuisione. Erat q̄3 simile sublimi dignitati
⁊ altissime trinitati. Quō simile: sicut exem
plum assimilat̄ suo exemplari. ⁊ imago rei
quā rep̄sentat quia in regno hoc erat posse
scire ⁊ velle. Qd̄ ratio sciebat: volūtas vo/
lebat ⁊ sensualitas poterat ⁊ exequebat̄. sic
erat potētia sine labore: quo ad hoc quod ē
appropriatū patri. Cognitio sine errore q̄n
tum ad id quod est appropriatū filio. ⁊ vo
luntas libera sine languore q̄ntum ad hoc
q2 spiritui sancto est appropriatū. Sz heu
humani generis inimicus inuidia sua tā/
tum effecit vt regnū hoc intraret sic p natu
ram factū ⁊ in pace cōseruatū p originalē
iusticiā. Per peccatū vero mox orta est cru
delis diuisio tribus modis. ⁊ fuit facta hūa/
na creatura similis demoniaco de quo ho
diernum loquit̄ euāgeliū: q̄ erat surd⁹ mu/
tus ⁊ cec⁹ sm euāgeliū ⁊ expositores. Cū L
ratio discordaret a deo p pctm̄ fuit exceca/
ta factaq̄ ad bñ consulendū muta. Qm̄ volū
tas obstitit rōni ipa facta fuit surda ad bñ
audiendū ⁊ obtēperādū. Et cū sensualitas
discordauit cōtrariaq̄ fuit volūtati libere
fuit facta debilis ⁊ impotēs ad bñ operan
dum ⁊ exercendū. Ideo in regno hoc erat
dolorosa diuisio ⁊ miserāda afflictio. Nec
videm⁹ quottidie hec tria certamina. illā
desolationē magis q̄ opus esset. Videm⁹
q2 sensualitas ⁊ carnalitas / q̄ deberent esse
serue ⁊ subdite tanq̄ ancille volūt esse dñe
⁊ magistre p p̄sumptionē. Et liberū arbitri/
um quod esse deberet regina ⁊ dña ⁊ se gu/
bernare p rōnem est subiectū subditū ⁊ ser
uum p suū maleficiū. Ratio que esse deberet
sapiēs: stulta effecta est muta ⁊ ceca p igno
rantiam. Nō igit̄ mirandū est, si regnū hoc

quod talē habet diuisionē vertat in desola
tionē. O q̄ maledicta diuisio. nā sensuali-
tas que subdita esse deberet (vt dictum est)
cū sentit se magistrā effici tam litigiosa et
pditoria q̄ p quinq̄ meat⁹ seu itinera illi⁹
regni (hoc est p q̄nq̄ sensus corpales) ad-
ducit portis apertis om̄es regni hui⁹ ad-
uersarios z hostes. hoc est septē pctā mor-
talia cū om̄i eo℞ comitiua. z cū intrauerit
q̄ntam credunas illic inuenire litē dissensi-
onemq̄ z quale pliū: Supbia cōtemnens
clamat se fore magistrā z dn̄am. Inuidia
infelix dicit se dissipaturā om̄ia Ira ritosa
petit om̄ia annihilare z destruere. Cupida
auaricia dicit om̄ia sua fore. Pigricia som
nolenta ibi habitare querit. Gula dicit se
nō recessurā. Et luxuria pditrix que pcutit
z vulnerat inter osculandū / z occidit inter
D amplexandū. dicit q̄ regnū h̄ prorsus inflā-
mauit. Hi sunt septē maligni spūs quoꝝ
meminit hodiernū euāgeliū. Sic facta est
humana creatura ad similitudinē hodier-
ni demoniaci. Nā est surda ceca z muta eo
q̄ rō nō nouit recte loqui ꝯsulere z puide-
re. z libera volūtas nō debite nouit audire
credere z pcipe. Et sensualitas tanq̄ debi-
lis z rebellis nō vult obedire z iuste exequi
Iō nō est mi℞ si regnū talē hn̄s diuisionē
labat in desolutionē. Dixim⁹ qualit̄ regnū
h̄ spūale hūane creature factū fuit p natu-
ram. z deinde quō infectū fuit z destructū
p viciū z forefactū. Dicam⁹ qualiter ipsū
aliq̄ modo refectū sit z repatū p iusticiā et
iurisdictiōē. Ad repatiōem hui⁹ regni / ne-
cesse est diabolū malū spm̄ eijci. alioqn hu
mana creatura sp manebit debil' ceca mu-
ta surda. Exēplo demoniaci. Quare scire
velitis vt meli⁹ cōphendā totā materiā nr̄i
euāgelij ꝑm imaginatiōē quā inchoaui qn̄
malign⁹ spūs intrat regnū spūale hūane cre
ature p ꝯsensū pcti mortal'. Hec ei est por
ta sua z introit⁹ pncipal'. fac tria mala pci-
pue in h̄ regno. reddit creaturā hūanā de-
bilē ad bn̄ opandū q̄ ad sensualitatē / q̄ est
ancilla. Mutā ad bn̄ loq̄ndū q̄ ad rōem. q̄
est ꝯsiliaria. Surdā ad bn̄ audiēdū / q̄ ad
liberā voluntatē q̄ est regina iusto iure. Et
q̄uis de oib⁹ his trib⁹ impedimēt' tangat
in pma pte euāgelij: dicā tn̄ pncipaliter de
pmo impedimento ꝑm pmā ptē. z de scd̄o
iuxta scd̄am. z de tertio iuxta tertiā. Dicit
euāgeliū q̄ eiecit de⁹ quendā diabolū seu
malignū spm̄. q̄ erat mutus. z ꝑm aliū euā-
gelistam erat etiā cecus. Et dicūt alie glo-
se q̄ erat surdus. Nō est intelligēdū q̄ d na- A
tura sua esset mut⁹ aut surdus. sed faciebat
hoīe in quo erat mutū cecū z surdū. Et
cum exijsset inimicus / demoniac⁹ locutus
est. Tūc multitudo populi q̄ sequebat Je-
sum xp̄m multū mirata est. Aliq̄ petebant
adhuc alia signa. z alij dicebāt q̄ in v̄tute
beelzebub pncipe demonioꝝ eijceret de-
monia. Sup hāc pmā ptē dicā pncipalit̄
de pmo maleficio qd̄ infert inimic⁹ sensua
litati q̄ est ancilla spūalis regni hūane cre-
ature. Et h̄ videtis / q̄ ad tertiū ipam reddit
debilē z impotētē ad bn̄ opandū: nisi eam
de⁹ liberet. Satis indicare potestis qualia
mala patiat demoniac⁹ in corpe suo qn̄ in-
imic⁹ ipm facit cecū surdū z mutū. Sed p
instructiōe nr̄a z ad meli⁹ intelligēdū hoc
euāgelij caput ad addiscendū aliqualit̄ se-
creta dei iudicia: sumā hic q̄ndā ꝯsiderati-
onem q̄ q̄ttuor ꝯtinebit ptes ꝑm q̄ttuor cau
sas pncipales / ob q̄s de⁹ summ⁹ imparor
pmittit hūanā creaturā fieri demoniacam
z vexari a maligno spū in suo corpe / in sua
sensualitate Sine em̄ pmissiōe dei inimic⁹
nihil pōt. ptz in Job z i e⁹ lesiōe. pp̄ter cor
rectionē. pp̄t humiliationē. pp̄t pbatōē. pp̄t
dānationē. Prima causa est ad punitiōem
pcti z correctiōē. sic fuit i sancta maria ma-
gdalena. de q̄ dicit sctūs Lucas ipam ha-
buisse septē demonia eā affligētia q̄ eiecit ie
sus xp̄s Lu. v. Et dicūt doctores q̄ ꝓpter
pctm̄ carnale scā maria mag. an̄ ꝯuersiōe
suā erat sic demoniaca z visibilit̄ tormēt' af- C
fecta vt cit⁹ ꝯuerteret ad bn̄ viuendū z ad
recte postulādū auxiliū iesu xp̄i z veniā su-
orū peccaminū. sic dic san. Greg. q̄ mala z
tribulatōnes q̄ nos patimur cōpellūt nos
deū adire. Dem̄⁹ etiā q̄ i pmitiua eccl'ia hi
q̄ erāt excōicati corpalit̄ affligebāt a diabo
lo vt cit⁹ ꝯuerterēt. Hoc significāt v̄ba b.
Pauli cū dic. Tradidi hm̄oi hoīem sathāe
in interitū carnis vt spūs salu⁹ sit i die dn̄i
nr̄i iesu xp̄i. j. Cho. v. Et h̄ ptz q̄ ꝓpter ma
gnā miam dei z p grāz pt̄ corrigere vt psona
aliq̄ sit demoniaca. q̄re: vt ipa z alij suo exē
plo cit⁹ corrigāt z derelinquāt pctā et ve-
niāt ad emēdationē: si nō p amorē saltē p ti
morē z coactiōē siue cōpulsiōē. ps. Multi-
plicate sūt infir. eoꝝ postea acce. vlteri⁹ ptz
nō debere dicere q̄ sit bonū signum / cū mō
pauciores sint hoīes z pcōres demoniaci
existētes q̄ p⁹ tpe Jesu xp̄i z apl'orū. quare.

quia minus timent sepe peccatores manere in peccatis cum excoicationibus atque extra statum gratie cum vident quod nullum malum temporale accidit eis in corpore eorum aut sensualitate. Patet vlterius tertio quod summum consilium alicui demoniace dandum et amicis suis est quod relinquant omnes peccatum et ponant se in statum gratie per puram confessionem et penitentiam. quia hoc modo tollet principaliorem occasionem/que magis nocet. Unde Gregorius in collecta. Nulla nocebit aduersitas si nulla dominetur iniquitas Ante omnia sibi cauere debet quilibet ne vtatur actibus maledictis et prohibitis piurationibus et sortilegijs ad expellendum diabolum a demoniaco. tanto enim peius contingeret ipsi et alijs. et esset citius adducere malignum spiritum quam eijcere seu fugare. Secunda causa est ad humiliandam personam: et eam preseruandum a peccato futuro. vel ad gloriam suam augmentandam legimus de quodam sancto heremita qui habebat hoc donum a deo quod sanabat omnes demoniacos qui illi adducebantur. Inde contigit quod valde grauiter temptatus fuit de peccato vane glorie. quia vniuersus mundus eum adorabat: cum vidit se aliter tentationem illam vane glorie bene se superare non posse: conuertit se ad deum. et per deuotam orationem rogauit vt fieret demoniacus in eum modum quo erant isti quos sanabat. sicut rogauit sic factum fuit. Sanctus ille homo qui erat tam studiosus et honoratus per voluntatem dei ad pacem suam fuit afflictus ab inimico per tempus trimestre. et hoc patiebatur quod alij. post trimestre liberatus fuit a dolorosa illa tribulatione. et quod ei amabilius erat etiam liberatus ab omni vana gloria et presumptione. Et hic patet qualiter mundani deficiunt sepe iudicando de extraneis tribulationibus que contingunt humane creature: dicendo quod sunt propter peccata eius. Nam interdum hec esse possunt ad magnum bonum sustinentium. et ad virtutem vel ad seruandos eos et etiam alios futuro tempore a peccatis. Certum est conducibile esse alicui creature ipsam effici surdam aut mutam per certo tempore ad euitanda magna peccata que faceret forsitan loquendo vel audiendo perverse. Ideo solet dici tamen irrisorie non esse miraculum vt quis faciat loqui mulierem. sed est miraculum si quis faciet eam tacere. quia mulieres nimis inclinate sunt ad loquendum et sepe peccant. Ornamentum mulieris castitas et silentium. Dicit sanctus Paulus quod sathanas colaphisabat et stimulabat eum: vt permaneret semper in humilitate. Pariformiter deus mittit multis per medium hominum aut malorum spirituum tribulationem vel dolorem in sensualitate: vt semper seruentur in humilitate. vel propter virtutum incrementum. Hoc apparuit in Job: qui fuit afflictus a demone in corpore et bonis. Et ideo non debet murmurare persona contra deum/aut contra eius iudicia. Patiatur igitur vt affligatur: et non cito perueniat ad sanitatem. ¶Tertia causa est ad probandum amorem qui est inter deum et humanam creaturam per talem aduersitatem. Nam secundum commune prouerbium. In necessitate probatur amicus. In illa necessitate videtur amor dei gloria sua et sua potestas: quando sic confert sanitatem quemadmodum audiuistis quod per miraculum quod fecit Jesus christus sanando hunc demoniacum populus laudabat deum. Et multos similes casus habetis in euangelio. Habetis de illo qui erat natus cecus. de filia chananea que erat demoniaca: et sanata est. Et breuiter dicendo christus Jesus confirmauit legem suam et doctrinam talibus miraculis et multi per ea conuersi sunt. licet nonnulli inde peiores effecti sunt: sicut habetis in sequentibus: quod reprobabant miracula christi Jesu nimis leuiter. Et de illis qui ob curiositatem et vanitatem adhuc alia petebant miracula. Sic faciunt aliqui quibus non sufficiunt miracula que deus et sancti sui/ elapso tempore fecerunt: sed semper noua petunt et dicunt. Quare deus non facit miracula vt solebat? Est hic periculosissima temptatio: presertim in hominibus deuotis et per eam multi decepti sunt: qui volebant habere reuelationes aut visiones. Est signum non esse ibi firmam fidem in deum. nec velle eos credere in eum sine nouo vadio. sic non fecit sanctus heremita qui clausit oculos quando inimicus apparuit ei in figura Jesu christi: et dixit se non esse dignum videre Jesum christum in hoc mundo.

¶Quarta causa ob quam deus patitur vel ordinat aliquam personam esse demoniacam est ob dominationem suam. Vel ad eam sine remissione puniendam. Multi fuerunt tyranni qui mortui sunt demoniaci/ vt inciperent infernum eorum in hoc mundo et continuarent in alio. Et ad dandum exemplum dure vindicte dei alijs malis/ et consolationem bonis. Et sic videtis qualiter diuersa

⁊ admirāda sunt dei iudicia ⁊ ꝙ nos clarescire ⁊ certitudinaliter nō possumus quando ꝑsona est demoniaca ꝓpter bonū suū vel ꝓpter malū. Finaliter nō est melius remediū et consiliū ꝙ̃ semꝑ se corā deo humiliare. ⁊ se custodire in bona ꝯsciētia in omnibꝫ aduersitatibꝫ siue accidāt de nobis siue de bonis nostris. Permittit enī deus interdum ꝓpter vnā supradictaꝝ causarum: vt maleficiū hoc contingat: nō modo nobꝭ sed etiā bestijs nostris. habemus in multis exemplis. ꝙ ꝓpter peccatū patrū ⁊ matruꝫ deus puniuit filios tēporaliter. vl' vt essent demoniaci vel vt alias haberent aduersitates. ⁊ aliquādo sic est de bestijs. Uerū est ꝙ

S quo ad eternā penā filiꝰ nō punicꝭ ꝑ patre nec pater ꝑ filio: nisi vterqꝫ esset ꝯsentiens peccatis eoꝝ. Et in h̄ finio p̄mā ꝑtē principalem s̄monis nostri ⁊ euangelij: vbi dicebām. ꝙ malignꝰ spūs immittit sensualitati q̄ est ancilla in regno spūali aīe debilitatem ad bn̄ opandū: quia facit eā cecaꝫ/ mutam vl' surdā. queadmodū audistꝭ. Et sic sepe in regno anime est diuisio ⁊ miseranda desolatio: nisi Jesus christus succurrat.

¶ Secūda ps. Dico scd̄o ꝙ malignꝰ spiritus facit humanā creaturā mutā ad bene loquendū. vel cecā ad recte iudicandū ⁊ cōsul[...]dū. Et h̄ est q̄ ad rōnem que debet esse ꝯsiliaria in regno spūali anīe. Hinc patet ꝑ figurā in hodierno demoniaco/ habemus ꝙ pharisei erāt pleni inuidia ꝑ malignum spūm q̄ eos tenebat. nec bene poterant loq̄ nec iudicare de miraculis dn̄i nr̄i: sed dicebant. ꝙ i v̄tute beelzebub principis demoniorum Jesus christus eijciebat demonia alia. et scire velitis Jesum xp̄m respondere i scd̄a ꝑte euāgelij. huic qd̄ pharisei improperabāt ⁊ false inpingebāt ei: ꝑ multas rōnes quas possum cōprehēdere in quattuor ꝯsideratiōibꝫ aut veritati ꝓpter eoꝝ cōfederationē malā. ꝓpter eorū inobedientiā ꝓpter eorū maliuolentiā.

Prima cōsideratio.

¶ Propter eoꝝ malā ꝯfederationē suꝑ v̄ba que sumpsi ꝓ themate. s. ꝙ omē regnū in se diuisum cito desolabiꝭ. Et dicit dominus noster h̄ nō modo de regno tempali: sed generaliter de omī ꝯmunitate aut congregatione sicut illa que est inter virū vxorem et filios: ⁊ in ciuitate inter ciues. Ideo dicit Et domus que diuisa est nō stabit ⁊c̄. Dic historicus quidā dictus Salustius. et experiētia hoc declarat ꝙ Cōcordia pue res

T crescūt. Discordia v̄o maxime dilabuntur Profecto nō est domꝰ vel familia tam magna ⁊ tā diues: quin si diuisio eā inuaserit/ ⁊ maleficia sua in ea continuet q̄n cito dissipetur ⁊ ꝑdatur. Per hāc veritatē xp̄s iesus ꝓbat regnū inimicoꝝ (qd̄ ordinatione dei durare debet vsqꝫ ad finē mūdi ad ꝓbationem bonoꝝ ⁊ ꝑditionē ꝑuersoꝝ) cito desineret esse: si vnꝰ esset ꝯtrariꝰ alteri. et sic ꝓbat vnū nō expellere alterū nec ei facere impedimentū. cū vult humane creature nocere: alioquin inimici non possent venire ad nocendū humane creature s̄m ꝙ eorū desiderat ꝑuersitas.

Scd̄a consideratio

quā dat Jesus christꝰ est suꝑ illud Cū fortis armatꝰ ⁊c̄. Spūs malꝰ cū occupat ⁊ affligit humanā naturā nō pōt eijci nisi ꝑ fortiorē eo. ⁊ ꝑ h̄ ꝓbabat qd̄ si eijciebat demonia. Hoc esse a v̄tute maioris potestatis ꝙ̃ ipi demones habeāt. h̄ est a v̄tute spūsſcti. qui dr̄ digitꝰ dei. ⁊ nō in potestate alicuius ipsoꝝ demonū. Et hic clare ꝯuincitꝭ error quorundā sortilegoꝝ ⁊ sartilegaꝝ qui existimāt ꝑ v̄ba extranea aut ꝑ figuras eijcere malignos spūs vl' cōpellere eos/ vt obediant ipis. Et vidistis in h̄ loco paulo an̄ graue iudiciū. Nō pōt nisi ꝑ miraculum ⁊ speciale dei auxiliū maligni spūs impediri conatꝰ. Et iō interrogat Jesus xp̄s in qua virtute filij iudeoꝝ ipi apostoli q̄ habebāt potestatē suꝑ demonia. vel aliq̄ alij q̄ habebant illā v̄tutē a deo vt interdū eijcerēt demonia? Propter hāc etiā cām ꝯcludit Jesus xp̄s ꝙ si iudei crederēt ꝙ in v̄tute spūssancti eijciūt inimicos: habent regnuꝫ dei īτra se. hoc est verā cognitionē. vel si nō credunt vindicta dei cadet suꝑ eos. Propt' deum charissimi tollite omēs stultas credulitates ⁊ ponite omnē spem vestrā in domi-

V ni nostri auxilium.

Tertia consideratio

est si malignꝰ spūs beelzebub obedit mihi: qui sum ꝯtrariꝰ ei. oportet vt iō̄e sibi sit cōtrarꝰ ⁊ sociꝭ suis. q̄ꝛ q̄ nō est mecū ⁊c̄. In via dei n̄ decet natare iter duas aq̄s: oportet hoīem aliquē esse ꝓ deo vel ꝓ dyabolo. Et q̄ꝛ Jesus xp̄s n̄ erat ꝓ diabolo ſꝫ eū culpabat in singulis p̄dicatōnibꝫ suis. dicere

oportebat q esset ɔtrari⁹ ei. ⁊ sic beelzebub
ei obedire nõ poterat. Et ē h̄ pncipalis rō.
qꝛ falsi idolatre ⁊ mēdaces volūt dicere se
eĳcere diabolos sꝫ h̄ nō est p timorē. immo
ipis ɔsentiūt inimici ad decipiēdos eos ⁊
vt sint adorati ⁊ honorati ab eis.

Quarta ɔsideratio.

q maligni spūs nō eĳciūt alios ex eoꝝ lo/
cis: sꝫ toto posse eoꝝ eos ducūt ⁊ ibi ɔsiste/
re si pñt adiuuāt. iō dic. Cū immūd' spūs
exierit vadit p loca arida ⁊ sine aq̄ carnali
tatis. Hec ɔclusio admodū pulcre applica
ri posset ɔ illos q̄ p vnū viciū opinant eĳ/
cere aliud. sic p supbiā vel luxuriā vl' odiū
⁊ improperiū credūt emēdare aliquā pso/
nā. Cōtra eos q̄ nō diligēter abstinēt a pec
catis post pascha vl' ɔfessionē. Existimare
eĳcere odiū vicini mei p odiū vl' correctōez
alicui⁹ alteri⁹. ⁊ facio eū peiorē osorē. Et ef
fugere gulā labēdo in frenesim: sicis q̄ exi/
stimat corrigere vxorē suā ⁊ ipaꝫ interemit
Per has tres ɔsideratiōes patꝫ phariseos
habuisse ɔsiliariā aīe .i. rōnē valde exceca/
tā ⁊ mutā ad bn̄ loq̄ndū Cauete eos imita
ri. fugite pctm̄ qđ excecat rōnē. Excecauit
eos malicia eoꝝ ⁊c̄. Alioq̄n regnū vr̄m ha
x beret ɔfusionē ⁊ esset i desolatōe. ¶ Tertio
dico q malign⁹ spūs reddit liberā volūta
tem surdā ad bn̄ audiēdū hoc qđ rō ɔsulit
Jō in tertia pte euāgelĳ cōmēdat dn̄s nr̄/
eos q̄ audiūt v̄bū dei ⁊ custodiūt illđ. Sic
dicit text⁹. Cū sic loquereť iesus xp̄s et re/
dargueret phariseos q̄ in eis rōnē habebāt
excecatā ⁊ mutā ad bn̄ loquendū. Mulier
quedā extollēs vocē suam de turba. ⁊ dixit
ad Jesum. Beat⁹ vēter q̄ te portauit ⁊ vbe
ra q̄ suxisti. Et femia illa ꝰm scm̄ Ambro.
dicta fuit Marcella. eratq3 ancilla sancte
Marthe. Et facile credi pōt sctām Mar
thā fuisse i turba q̄ imitabať iesum xp̄z tūc:
aut ad eū sustērandū bonis suis vl' ad audi
endū doctrinā ei⁹. aut rōe sanitatꝭ sue quā
recepit. q̄ fuit ꝰm Ambro. mulier emorroiſ
sa q̄ curata est a fluxu. Et notāt hic aliq̄ do
ctores q̄liter simplices mulieres interdum
maiorē hn̄t deuotionē ⁊ magꝭ inflāmatā ⁊
audacē q̄3 magni diuites aut docti. San
cta eñ Marcella exceľ laudabat Jesum
xp̄m qñ pharisei ipm culpabāt. eciā habetiſ
alibi tpe sue bn̄dicte passiōis. Notāt etiam
glose q sancta Marcella habuit verā fidē
de vera humanitate iesu xp̄i p h̄ qđ dixit .p

vēter mr̄is sue portasset eū ⁊ vbera suxisset
Et hic cōmēdať dn̄a nr̄a de vera materni
tate ⁊ de diligētia. Tūc iesus xp̄s ɔfirman
do q femina illa dicebat docuit adhuc ali
am q̄ndā doctrinā q̄ magꝭ faciebat ad lau
dē dn̄e nr̄e q̄3 erat q esset mr̄ carnal' iesu xp̄i
Et beati sunt inq̄t Jesus xp̄s q̄ audiūt v̄bū
dei ⁊ custodiūt illud. Et hāc bn̄dictionem
habuit dn̄a nr̄a excellēter. qꝛ p grām ⁊ fidē
ipa fuit mr̄ Jesu xp̄i: digni⁹ ꝑuādo suā do/
ctrinā q̄3 si fuisset mr̄ ei⁹ carnalis d ūtatat. y
nō ꝑuādo ei⁹ doctrinā. Hic videtis q ma/
gnū malū spūali regno aīe adducē malign⁹
spūs cū facit liberā volūtatē surdā ne bene
possit audire. qꝛ tollit illā bn̄dictionē/ de q̄
dicit Jesus xp̄s Bti ⁊c̄. Et h̄ impedimētū
facit aut obstruēdo spūales aures terra cu/
piditatꝭ: aut luto vel imūdicia luxurie. vel
fumo ⁊ vētis vane glīe. aut p ablationē vn
decūq3 ⁊ vbicūq3 v̄tutis auditiue p obstia
tionē ⁊ cordis obduratōꝫ quēadmodū fuit
in pharaone. Et sic illi q̄ illudūt ⁊ irridēt v̄
bū dei aut mordēt ipm vl' ɔsternūt ipm pe
dib⁹ sicē canes ⁊ porci. ⁊ talib⁹ p̄dicādūꝫ nō
esset si cognoscerenť. qꝛ efficienť peiores si
cut iudei ⁊ aspis ⁊ febricitās ⁊c̄. Alĳ sunt q̄
hn̄t aures q̄ sunt pforate ⁊ nihil retinēt: vl'
dūtaxat malū retinēt. Exēplū de pāno per
quē colať lac q̄ solū retinet pua ligna ⁊ im
mūdicias l' ɔuertūt i amaritudinē omē qđ
retinēt sicē vasa acetosa. Qui vellet h̄ dicere
plur⁹: q̄re isti sūt bti q̄ audiunt v̄bū dei ca
pere possꝫ q̄ttuor ɔsideratōes ꝰm tres v̄tu
tes q̄s fac̄ v̄bū dei. v̄bū dei dat viuificatōꝫ
fortificatiōꝫ ɔsolatōꝫ. Uenit hora ⁊ nūc est
qñ mortui audiēt ⁊c̄. Joh. v. Mūdi estote
sup ꝰmonē. Jo. v. Historia p p̄mo de q̄dā
q̄ volebat audire v̄bū. ⁊ fuit saluat⁹ p illuꝫ
q̄ dixit sibi vt cogitaret de sero quē lectum
haberēt pctōres De scđo de q̄dā heremita
q̄ ɔq̄rebať q non satꝭ retinebat v̄bū. ⁊ est p
duo vasa quō vnū erat mūdi⁹ eo p qđ cōti
nue lauabať licꝫ ⁊c̄. De tertio fugat demo
nes ⁊c̄. si itelligiť ⁊ vocat anglos. De q̄rto
est v̄bū sicē comes facūd⁹ i via p vehiculo z
hēť ɔ illos q̄ audiūt libēť fabulaſ ⁊ colloq̄a
p̄ua q̄ corrūpūt ⁊ nolunt discere bn̄ viuere
cū possint. Charissimi audiuim⁹ qm̄ mali/
gn⁹ spūs ponit diuisiōꝫ i spūali regā aīe/ qm̄
ipꝫ inadit ⁊ reddit rōꝫ cecā ⁊ mutā ad bn̄ cō
sulēdū: liberā volūtatē seu arbitriū liberuꝫ
surdū ad bn̄ audiēdū: sensualitatē surdam
aut poti⁹ debilē ad recte aut debite opādū

Ideo necessariū est eijcere talē spm̄ peruersum. ſꝫ quō eijcieť. Rn̄deo. ꝙ ꝑ aquā bn̄dictam lachryma ꝝ ꝯtritiōis: ꝑ ṽba exorcismi ꝯfessionis. ꝑ orōnem ieiuniū ꝛ elemosynam satisfactiōis. Sic Pharao/ibi subiūgitur: sic lupꝰ ꝑ aquā capiēdā clamorē famē ꝛ lapidē Poteris interrogare si necessario fiere oporteat. ꝛ qualꝭ dolor requiriť ad eijciendū pctm̄ mortale: Rn̄deo. sufficit te hr̄e displicentiā ꝛ ꝓpositū nō recidiuādi q̄ ad pctm̄ ꝛ q̄ ad penā inferni: ſꝫ quo ad temporalitatē opꝰ est dolore i sensualitate. Itē queres. An oporteat ꝙ certo credaꝫ nunq̄ꝫ me peccatuꝝ vsqꝫ ad mortē: dico ꝙ non: ſꝫ ꝓpositū sufficit. Sꝫ dices mihi/quō: Displicebit ne mihi habuisse filios ex fornicatione: dico tibi ꝙ sufficit pctm̄ displicere Circa ꝯfessionē queriť. Si oīa oportet dicere: Scd̄o q̄ diligētia sufficit ꝛ requiriť: Tertio qualiť ꝯfessor plꝰ appreciať ꝯfitentem ꝓpter fidelitatē bonitatē ꝛ obediētiaꝫ: Nota hystoriā circa satisfactionē sſ primo primū debita dare debet. Scd̄o si odiū impedit. Tertio si restitutio sit necessaria. Et quō ista poterūt dilatari:

¶Dominica quarta quadragesime.

A ¶Misereor turbe. Matth. xv.

Abeo de turba

b hac cōpassionē ꝓpť famē eiꝰ ꝛ affectionē. Letatꝰ sum i his que dicta sunt mihi/in domū dn̄i ibimꝰ. post hūc scꝫ laborē. In domū dn̄i nr̄i tēdere dēmus in hac mortali ꝑegrinatōe q̄ figurať nobis ꝑ hāc q̄dragesimā. Nō habemꝰ h̄ manētē ciuitatē ꝛc̄. Opꝰ igiť est nobis sustētatione tā corꝑali q̄ꝫ spūali. Et q̄s eā dabit: Conuertamꝰ oculos nr̄os ad hodiernū euāgelium qđ dicꝭ Jesum xp̄m satiasse q̇nqꝫ milia hoīm exceptꝭ mulieribꝫ ꝛ puerꝭ ex q̇nqꝫ panibꝫ ordeaceis/postq̄ꝫ dedisset eis bone doctrine refectōꝫ. Audi bonū amorē saluatoris nr̄i Jesu xp̄i/pietatē eiꝰ dulcedinē ꝛ benignitatē Cogitate si dn̄a nr̄a ad ṽbū hoc nō fuerit cōmota ad mīsc̄diam. Certe sic. Te ḡ rogamꝰ mr̄ mīsc̄die/ mīsc̄diam habe de populo h̄ in deserto isto in h̄ fine: in his tribꝫ ꝑtibꝫ pn̄ie ꝯtritōe ꝯfessiōe ꝛ satisfactione: vt pꝰ grandē illū laborē ꝑueniamꝰ ad dn̄m nr̄m: sicꝭ cantať in ṗsu introitꝰ/i mr̄e nr̄a sancta ecc̄lia. Letatꝰ sum i his q̄ dicta sunt mihi ꝛc̄. Cōuerte oculos mīsc̄die ad nos/inclina ꝯspectū filij tui sup afflictōem nr̄am. Nos sumꝰ populꝰ suꝰ i egypto Pharao affligit i paleis vane glīe i luto carnalitatis/in captiuitate ꝛ duricia cordis. audi clamorē nr̄m. Misereor turbe ꝛc̄. Ubi sunt hi q̄ diuinā negāt ꝓuidentiaꝫ ꝛ fabricant tāq̄ꝫ deā naturā. ꝛ asserētes ꝙ aliť res euenire nō possit. veniāt ꝛ respiciāt Jesum xp̄m fecisse miraculum h̄ ꝯ nature cursum dādo corꝑalē refectionē. ꝛ ad oñdenduꝫ h̄ ꝙ ꝑ̄dicabat veꝝ esse q̄ñ dixit. Primū querite regnū dei ꝛ iusticiā eiꝰ: ꝛ oīa alia adijciētur vobis. Ubi erāt panes ad populū illū satiandū: Ubi sunt illi q̄ dicūt: ꝑmittamꝰ facere naturā: Ponamꝰ igiť fiduciā nr̄am in talē dn̄m potentē scientē ꝛ beniuolentē: tam in corꝑalibꝫ bonis q̄ꝫ in spiritualibus B
Dicūt nōnulli. q̄re ḡ mō nō facit miracula si ea viderē ego crederē: Rn̄sio. aut credis ipsum posse ꝛ scire: ꝛ nō est tibi necessariuꝫ videre miracula. aut non credis post tanta testimonia. ꝛ sic etiā nec si ea videres crederes. sicut dictuꝫ fuit diuiti. Neqꝫ si quis ex mortuis resurrexerit credēt. Lu. xvj. Etiaꝫ tu es indignus. Nota de Juda ꝛ Pharaone cōpluribꝫqꝫ alijs in morte. Nota ꝺ puero seducto q̄ clamabat ꝛc̄. Alij dicūt. q̄re magis illis: Respōsio. ꝓpter voluntatē suam ꝛ ip̄m finē ac vtilitatē/ quā nouit facere. Si deus quottidie faceret miracl̄a: nō reputarētur magni ponderis. Alij dicunt. Quare nō cito: cū expectauerit quoadusqꝫ essent in quiete: in signū ꝙ deus nos ꝑt pascere. supposito ꝙ deus velit nos obseruare festa: vult deꝰ vt speremꝰ in eū ꝙ post hūc dolorē requiē habeamꝰ ꝛ dulcedinem Tollamꝰ errores ꝙ fortuna gubernet aut natura ꝛc̄. q̄ res sunt ꝛc̄. tres male fames i generali: glīe ꝛ ꝑtātis. scie ꝛ cognitōis. delectationis ꝛ voluptatꝭ. Notate q̇nqꝫ malas fames ad descēdendū ad moralē sensū. Fames vane glīe aut dānatiōis: ꝑ quā ꝑsona se inflare vult vēto. Exēplū ꝺ dracone. Exemplū de lucifero. ꝛ deinde de tyrānis exēplū de thesiphone pleno diuitiaꝝ ꝛ possessionū. Tales se volūt iplere terra sicꝭ ſpens ꝛ lupꝰ. ꝛ sicꝭ Midas volebat oīa esse auꝝ Itē Chrysostomꝰ. Itē de Tanthalo. Itē de Phinees. Itē de abysso marine recipiēte ꝛ reddente/deinde iteꝝ gluttiēte. Fames sciētie ꝛ cognitōis. Exēplū de eua ꝛ adam C
Itē ꝺ magicꝭ q̄ ꝑ malas artes comedūt diabolū. Itē mala curiositas i q̇nqꝫ sensibus No. ꝺ cane q̄ volebat arriꝑe vmbrā ossis eꝰ

⁊ alter arripe vmbrā pomoꝝ. ⁊ alter come-
debat somniādo. Nota de coruo ⁊ corui-
cula q̄ ob hoc dicunť a poetis nude ⁊c̄. fa-
mes corpalis requiei p delectatōȝ. Exēplū
de deliciosis q̄ ppter h̄ se vertūt huc ⁊ illuc
sicut ille q̄ paniť febres. tales ob rabiem fa-
mis seipos comedūt. Etiā dicit h̄ sapiēs ꝺ
pcc̄oribꝫ comedētibꝫ filios coꝝ ppter pcti
⁊ assantes eos. Exēplū in bierlm. Nota ēt
ad lr̄am de bestijs ⁊ canibꝫ sordidis fameſ
quietis spūalis immūdaꝝ tētationū. Fa-
mes inhonestioꝛ ⁊ piculosioꝛ qꝛ ad satian-
dum illā famē accidit interdū malos hūo-
res inflare. Vñ euenīūt iste fames ꝛ ob pcti
infirmitatē q̄ spūalē gustū corrūpit. Nos
viuere debem⁹ glia ⁊ diuitijs diuie prātis:
veritatꝭ sapie pacis ⁊ diuine beniuolentie.
Nos oblitu fuim⁹ imo refutauim⁹ illos pa
nes. ⁊ lapsi sum⁹ ad desiderādos alios tā-
q̄ȝ in vmbra ⁊ in somno ⁊ in pictura ⁊ ma
gna infirmitate. Voluit ḡ de⁹ ordinare pa
nē doloris sicͭ nutrix rē aliquā amarā circū
ponit māmis suis vt abstrahat a dulcedi-
ne. sicut medic⁹ apponit rē acrē ad redden
dū gustū: vt afflictio retrahat seꝛ suos libe
ros de mala esca. Hō cū in honore eēt nō
intellexit ⁊c̄. Capta ⁊ intoxicata est hoīs
D sensualitas. Nota de illa q̄ fuit nutrita ve-
neno Ordinauit eñ de⁹ q̄nqȝ panes ordea
ceos ⁊ doloris vt tolleret q̄nqȝ dictas rabi
es famis. qꝛ fastidiūt panē angeloꝝ datus
est panis iustoꝝ panis famis ⁊ mortalita-
tis. Hic panis ē plen⁹ cineribꝫ ⁊ lapillis p
memoriā mortꝭ ⁊ curas graues. Cinerē tā
q̄ȝ panē mādu cabā David. panis ille tollit
famē glie ⁊c̄. Nota q̄lē famē adducat stat⁹
ambitiosuſ. Tāq̄ȝ abyssus vl' lup⁹ rapax vi
deť ⁊c̄. nihil est qđ hāc satiare possit fameȝ
qꝛ q̄ ea afficiť comedit in somnio ⁊ arripit
ventum panis miserie ⁊ paupťatꝭ. hāc tol
lit famē. Sicͭ aq̄ extinguit ignē ⁊ tāq̄ȝ ab-
latio lignoꝝ ipm ignē cessare facit. Panis
deuōte simplicitatꝭ panis h̄ nihil scire desi
derat nisi deū. Fuerūt mihi lachryme mee
panes die ac nocte. nō dubitaui nescire ⁊c̄
panis corpal' infirmitatꝭ. panis h̄ tollit fa-
mē delectatōis luxuriose. q̄ delectatō facit
p rabiē comedere delectatiōes imūdiores
fimo. Malicia vni⁹ hore ⁊c̄. Notate ꝺ pu-
ero luxurioso q̄ voluit iplere vētrē suū cibo
porcoꝝ. Panis spūal' fragilitatꝭ Daniel et
socij ei⁹. panis tētatiōis quō saturabiť vir
sobri⁹. Dicūt h̄ alig̃ q̄ offendāt deū i illa tē
tatiōe. Rñsio. poti⁹ offenderēt eū p supbā
tētationē ⁊ p̄sidētiā ⁊ iudicia alteri⁹. Et ca
piet h̄ mercedē coꝝ. dicūt alij h̄n vterer illis
bonis. Rñ io. experiētia oñdit p̄riū i Salo-
mone ⁊ alijs. Milicia ē vita hoīs sup tra.
⁊ hō nasciť ad laborē. In sudore vul. tu. ⁊c̄
Nota quō i pncipio est afflictio ⁊ amaritu
do colligere illos panes. deinde cessat do-
loꝛ ⁊ seq̄ť p̄solatio mag̃. deinde sumūť cum
gaudio ⁊ delectatōe. fm tres stat⁹ icipiētiū
pficiētiū ⁊ pfectoꝝ In ista spe comedere de E
bem⁹ illos q̄nqȝ pāes cū duobꝫ piscibꝫ q̄ sūt
ppria emēdatio aut alleuiatio spes salutis
ad dicēdū ꝟba pposita In do. dñi ibim⁹.
Notate de ill' q̄ volūt comedere illos pisceſ
sine panibꝫ. alij masticāt eos p cogitatōȝ sȝ
nō deglutiūt ipos p executōȝ. nec p̄nt q̄cq̄ȝ
deglutire ꝺ cauda. i. ꝺ fine ñ h̄ntꝭ pseuerāti
am. Notate ꝺ aiali piētes ihabitāte ⁊ ꝺ for
mica. Loq̄mur ꝺ. xij. cophinis ⁊ de his q̄
supfueīt. ⁊ dicam⁹ q̄ hec sūt. xij. p̄sideratōeſ
capte ꝺ pāibꝫ laborꝭ ad nos pascēdos cuȝ
op⁹ ē. ⁊ ad patiaȝ nutriēdā. q̄ttuoꝛ cogitan
do ppt q̄d. veniunt. q̄ttuoꝛ inspiciēdo q̄ īuſ
venīūt. venīūt p deū p suā potēnā ⁊ ordina-
tionē: fm deū p suā sapiaȝ ⁊ a ꝺo p benigni
tatē. cū veniāt a ꝺo rōnabile ē vt hōi sint re
cipi. ⁊ bonū ē eos recipere: qꝛ ipe ē dñs nr. iō
volūtati ei⁹ obediēdū ē ei⁹. Notate ꝺ muste
vla ⁊: ipe ē mgr̄ nr̄. iō recipe dēm⁹ disicipli-
nā. Notate ꝺ puero q̄ nescit q̄re ꝟberať alij
ndēt. Ipe ē pr̄ nr̄. nō dabit nobis lapidē p
pane. Exēplū de bono filio ⁊ malo i euāge
lio. Ipe est amic⁹ nr̄ q̄ nos nō decipiet No
ta missionē platonis p xenocrate. Nota ali-
q̄s velle recipe illū panē dei ⁊ ñ p discipu-
los ei⁹ vl' nūcios vl' mistros sicͭ sunt illi q̄ ñ
h̄nt patiam cū malū accidit eis ab hoībꝫ q̄
liter de⁹ scire dȝ oīa q̄ fiūt i mūdo. Nota de
Joseph ⁊ de susanna vt meli⁹ haberēt. ⁊ ꝺ
martyribꝫ ad paradisuȝ adipiscēdū. Reijcite
F hos errores q̄ s. panis ille a fortūa veniat
aut nata vl' fato. Et si dicas. de⁹ sic res ⁊c̄.
Rñsio. pprietas dei ē h̄re miscdiā: cū panis
adueniat. h̄ ē ad exēplū suū ⁊ ill' q̄ ipȝ amāt
Null⁹ ei vnq̄ȝ dilexit eū q̄n h̄ pane nutriret
ipm. Nos ipȝ recipe dēm⁹ ob q̄ttuoꝛ rōes.
Qui eñ eē vult soci⁹ p̄solatōis: soci⁹ esse dȝ
⁊ tribulatōis. Nota de milite pcutiēte soci
um suū. Recepisti bona i vita tua. Nota ꝺ
baruch q̄ dixit hieremie: mlta sibi ferēda eē
Notate ꝺ moyse ⁊ hieremia alijsqȝ q̄ vole-
bāt pati cū bonis / p̄tra eos qui se reputant

iustos τ iniuste afflictos. Notate q peccatur in satietate p nō rephēsionē τc. Mēbra nō magis priuilegiata esse debent q̄ caput. Notate de Jesu xp̄o q̄ ait. Si est dolor sicut dolor me⁹. Notate de nō h̄ndo gaudium ī morte amici sui/ maleficiū sine correctione esse nō dz. Justicia em̄ id req̄rit. peccatū oīm rez ordinē puertit q̄ repari debet Virt⁹ adhuc ē difficilis τ hūilitas ī deiectione. patiaī afflictiōe. ptinētia in tētatione. Virt⁹ in infirmitate pficit. Cū panis ducat ad eū τ ad finē q̄ttuor rōnes faciūt ipm recipiēdū esse. Perdēda em̄ est faba vt habeat regnū momētaneū τc. Nō sūt pdigne passiōes h⁹ tp̄is τc. Recipe vnū ictū virge ad mortē ppetuā euadēdā Notate sā. Bernardū τ scm̄ Augꝰ. Dic vre h̄ secā vt ī eternū pcas. Refutate cape regnū suū p nihilo hic sꝫ expectare τc. Notate de guloso. Notate de cane q̄ refutabat panē. nō refutare p̄paratoriū nuptiaꝝ padisi. nō facere vigiliam añ festū. Notate q mali τ q̄re nō h̄nt securitatē in tribulatōe. imo refutāt eā per impatientiam.

¶ Sermo hic prime p̄cedēs abruptus est τ intricat⁹. q̄m gallica lingua vñ est traductus: mēdosa τ absq̄ serie scripta fuit. Colligat sedul⁹ lector sua pspicaci īdustria q̄ntū possit. Est aliq̄d pdire tenus si nō datur vltra. Si nō integros panes aut maiora fragmēta doctrine Gersonis possimus asportare: Sim⁹ oro micis pteti q̄ τ ipē q̄dem digne sunt vt colligantur.

¶ Sermo de ceco nato

B Tu discipulus ei⁹ sis. Joh. ix. Hec v̄ba originalit̄ scripta sunt. Desidero ac opto cū sctō Augu. sup h̄ v̄bo q iudeoruꝫ maledictio q̄ cecū de q̄ hodiernū loq̄t euāgeliū affecerūt: sup nos oēs veniat. Et q̄ ē illa maledictio. Est v̄bū ppositū Tu discipul⁹ sis iesu xp̄i. Nulla ē bñdictio desiderabilior hac maledictōe vellē libēter de bñdicta hac maledictiōe dicere. mō aliō audire ñ debere a iudeis opprobriū cū dicebāt. Tu in pctīs nat⁹ es tot⁹ τ tu nos doces. Itē illud. q̄re tu enarras iusticias meas τc. Tu v̄o odisti disciplinā. Veꝝ ē q euāgeliū hodiernū de v̄itate ostāter p̄dicāda: τ ēt spes quā in bonū mḡrm iesum xp̄m habeo: mihi audaciā dedit v̄itatē dicēdi. Per quā illi aliq̄n placuit pl⁹ q̄ merui illuminare cecos oculos itellect⁹ mei ī schola sua theologica sctā τ sacrata ad glīaꝫ suā nō ad meā. Id dicere possū/ nihilomin⁹ tñ scio nullū doctorē pl⁹ pficere q̄ hūc q̄ ī cel' est. imo pr sus null⁹ pficit si ipē audiētiū nō tāgat itellectū. Et aperiat sensū vt ipi itelligāt scpturas q̄ doctor est spūsscūs. Orabo ḡ gl'iosaꝫ magistrā nr̄am: τ nos oēs parit faciem⁹ vt nob' a caro suo filio hui⁹ doctrine diuicem D peret v̄tutē vt det voci sue vocē v̄tutis: vt edificemur τ moneamur boni sui esse discipuli obediētes τ hūiles. Idō te salutabim⁹ bñdicta mḡra plena sapiē τ doctrīa Rememorādo cā salutationē quā tibi āñūciauit angel⁹ Aue grā plēa τc. ¶ Tu discipul⁹ ei⁹ sis. Scriptū est vbi sup. Priusq̄ descēdā ad dicēdū de euāgelio/ psidero (p nr̄i sermonis fundamēto) q sūm⁹ mḡr q̄ docꝫ discipuloꝝ suoꝝ corda: in hui⁹ mūdi schola cathedrā suā (vt dic̄ sctūs Aug⁹) tenet ī celo. In celo cathedram tenet q̄ corda docet Sūm⁹ hic mḡr q̄ docet est saluator nr̄ Jesus xp̄s. Cuius vnicuiq̄ humane creature submagistꝝ dederit monitorē spālē. q̄ doceat τ audiat pprios discipl'os: q̄ sunt multi sꝫ eos ad senariū numeꝝ reducere possum videlicet q̄nq̄ sensus corpales: oculuꝫ: aurem: os: nasum tactū τ cor q̄d est intra. Hi sex discipuli sunt plerūq̄ in vnaq̄q̄ psona integri τ bñ ordinati: q̄ in schola aie doceri debēt a submagistro p magnū mḡrm Jesum xp̄m cōmisso: quē noīo clericū τ subtilē intellectū: q̄ p societate sua hꝫ rōnē sapiētem. τ coꝝ filia ē pscia ad docēdū supradictos sex discipulos: τ corrigēdū p v̄gā disciplinę: vt s̄m thema nr̄m discipuli sint ie E su xp̄i. scire debet̄ vt dic̄ scptura Gen. viij. (Et videm⁹ h̄ q̄libꝫ die in libro xp̄ianitat̄) hos sex discipl'os ab infantia coꝝ inclinatos esse ad malū. Sensus hoīs τ cogitatio ab adolescētia pna est ad malū. sūt em̄ stolidi nil valētes/ ignorātes/ rebelles τ maleedocti ppt̄ originale pctm̄ τ malā doctrinā quā p̄mi parētes nr̄i Adā τ eua receperūt p deceptorē inimicū p̄rem mēdacij τ toti⁹ iniq̄tat̄ mḡrm. Op⁹ est ḡ virga discipline q̄ doceat τ castiget sex hos discipl'os vt eoꝝ afferat ignorātia τ stulticia. Sic p̄cipit sapiēs. Stulticia colligata ē in corde pueri τ v̄ga discipline effugabit illaꝫ. Alit̄ em̄ nō possꝫ iesu xp̄i eē discipul⁹. pueniꝫ q submagister ille iesu xp̄i τ ei⁹ soci⁹ pulcher

videlicet clericus subtilis intellect⁹. ac ratio sapiēs edoceāt hos sex discipulos verā doctrinā ꝛ bonos mores. Oculū scȝ ad bñ videndū sine dissolutiōe. Aurē ad bñ audiendum sine detractione. Os ad bñ loquendum sine mēdacio. ꝛ bene gustandū sine excessiua repletione. Nasum ad bñ odorandum absqȝ hoc vt forefaciat. Tactū ad bene laborandū sine pigricia. sine turpitudīe ꝛ immūdicia: Cor ad bene cogitandū sine damnabili cura: Et hoc pacto discipuli fiant Jesu xp̄i. Sed heu o deuota creatura

K die qualibet in te ꝛ alio sentire potes quale periculū. qualis pena. qualis labor sit bñ custodire ꝛ solūmodo edocere illos sex discipulos. Dicit Seneca ꝛ etiā poeta Horacius. ꝙ impare sibi est magnū imperium Bene gubernare hos tres discipulos / est magnū imperiū. magnū regnū. admirādū dominiū. ꝛ magisteriū sublimi⁹ / ꝙ̄ totum vnū gubernare regnū hominū. Nā melior est sapiēs viro forti ꝛc̄. Qui cor nō bene gubernat: qđ est antiquior ꝛ p̄ncipalis huius schole anime discipul⁹ Audi qđ ei accidat Certe fatu⁹ efficit ꝛ vagus. circūdat malis cogitationib⁹ ꝛ viciosa affectiōe quib⁹ cōsentit. ꝛ sic false associat societati ꝛ rote maledicte peccati Ipsam sequit toto posse suo ꝛ est disciplina antichristi. Quinqȝ aliȷ̄ discipuli admodū male se hñt: oculus sup̄bꝰ efficit / inuidus auar⁹ vagus ꝛ dissolutus Auris cupida efficit audiēdi noua / fabulas ꝛ detractiōes. Os est discipul⁹ gulosus ꝛ delicat⁹ / loquat. maledicens / iniurians / opprobrijs sine mēsura afficiēs. Nasus discipulus est pue vtilitatis. attamē mal⁹ est modo suo ꝛ iuxta posse suū. O q̄d de tactu dicem⁹: Null⁹ est hominū q̄ hui⁹ discipuli aut scolastici recensere posset malicia si nō fere semp verberet virga discipline. ē piger succinctus stulta ociositate. efficit immū-

L dus / fetidus / immodest⁹. ꝛ p luxuriā atqȝ carnalitatē corrupt⁹ est adeo pūerse nature ꝙ q̄nto eū plus nutrieris. tāto minus faciet ꝛ min⁹ valebit. Est nature vrsine et asini ne: verberari vult / fame affici vult. alioqn in schola sua se vastabit. nec obediet mgr̄o nec magistre nec discipul⁹ fiet Jesu christi. verū poti⁹ discipul⁹ antixp̄i. Et erit discipulus supra magistrū. ¶ Considerate ergo deuote popule christiane difficile scholā datā esse ꝛ cōmissam ad gubernandū intellectui tuo ꝛ ratiōi vt magistro ac magistre sub Jesu christo. Bñ tibi potest dici quod scribit in quodā poeta comico Therentio fere ad hoc p̄positū. Durā puinciā accepisti. Durā habes puinciā ꝛ difficilē scholā gubernandi. Legim⁹ de sancto quodam martyre q̄ Cassian⁹ nominat. cui⁹ vitā scripsit Prudentius poeta christianus et elegantissimus qui pueris legi deberet poti⁹ ꝙ̄ gētiles poete p̄sertim lasciui ꝛ ipudici. Qr̄ Cassian⁹ iste tpe christianoꝝ psequentiū sctā ecclīaȝ: christian⁹ erat ꝛ tenebat scholasticū ludū. Accusatus fuit ꝙ esset christianus: ꝛ cōdemnat⁹ ad mortē nisi christianam negaret fidē. Hoc facere noluit. ꝛ iō breuiter discipulis suis vt eū occiderēt traditus fuit. Tūc ecce quo pacto vnusquisqȝ discipul⁹ magn⁹ ꝛ paruus eū feriebat ꝛ verberabat. Un⁹ quidē cultellulo suo. ali⁹ tabella. ali⁹ virgis. alius libro suo. pugno suo ali⁹ aut vngulis suis. Ideo pcipe po- M testis cū graui martyrio vitā finisse ¶ Adduco vobis hic exemplū. bñ em̄ ꝯsiderando. sepenumero sic est in schola de qua loquimur: in schola psonali humane creature. Nā sex p̄fati discipuli psequunt sepi⁹ p̄priū eoꝝ magistrū ꝛ magistrā. intellectū videlicet ꝛ rōnem. Et finaliter eos ad ppetuam tradēt mortē nisi sibi cauerint ꝛ oēm nisum ꝛ conatū posuerint: vt eos bñ castigent: malā eoꝝ ꝯditionē ꝛ inclinatiōem reprimāt virga discipline. Nō decet intellectū tuū ꝛ rōne facere mores fatui mgr̄i aut mgr̄e q̄ fatuitates suas cū discipul exercēt nō eos castigādo: vñ tandē fallunt quātū cūqȝ id fuerit tarde factū. Sicut habetis historiā de Heli q̄ nō castigabat suos filios. Recitat de quodā magistro: qui nō castigabat discipulū suū ex quo effect⁹ est fur et homicida atqȝ ad suspendiū ꝯdēnatus. Discipul⁹ hic magistꝝ suū vidit ī via queȝ rogauit vt ip̄m oscularet. cui⁹ nasuȝ morsu absumpsit dicēs ꝙ p eū ꝛ suā negligētiam moreret. Sic faciēt sex hi discipuli q̄ ꝯdēnati sunt aut ꝯdemnabunt ad mortē. Magister quoqȝ ꝛ magistra cū eis: ꝛ se inuicem deuorabūt. quia ibi dissensio erit horror et confusio. Heras igit curā tui dū tēpus est N vt supdicti sex scholastici discipuli sint Jesu christi. In hoc de istis sex discipulis finem statuā (Reuertar eī ad eos postmodū) ꝛ vt deueniat ad euāgeliȷ̄ nostri materiā. videlicet deuote xp̄iane popule qđ sub mgr̄o cui⁹ memini q̄ p magnū mgr̄m cōmissus ē

ad gubernandā scholā aīe in sex discipu/
lis adimplere debet ꝛ dicere qđ Dauid di
cebat dn̄o nostro. Docebo iniquas vias tu
as dn̄e deꝰ ꝛ mgr̄. docebo discipulos me/
os ꝙ iniqui sunt ꝛ mali vias tuas. ꝛ ꝙ pleni
sunt peccatis ad te ꝯuertent̃. Jtē alio. Si
mei nō fuerint dn̄ati ꝛc̄. Uere dn̄e ꝛ magi/
ster scio ꝙ si discipulos meos sub virga di
sciplīne positi fuerint: nec vllā eis permise
ro dn̄ationē: emūdabor ꝛ mūdus ero a de/
licto maximo: trāsgressionis scʒ. Sʒ tu do
mine ꝛ mgr̄ summe meā cognoscis ignorā
nam pauptatē ꝛ debilitatē. ꝛ noscis qꝛ nisi
ꝑus illuminatꝰ ꝛ edoctꝰ fuero a te: nec po/
tero nec sciam illuminare neqꝫ gubernare
scholā meā ꝛ meos discipulos. Quantum
eñ est de me cecꝰ sum ad bn̄ cognoscenduʒ
ꝛ iudicandū qđ faciendū est dicendū ꝛ cre
dendū si nō habuero vere fidei tue lumen.
Emitte ḡ lucē ꝛ veritatē tuā qm̄ cecꝰ sum a
natiuitate mea: ad exemplū huiꝰ ceci queʒ
hodie sanasti. Mitte dn̄e sapiam de celis
sanctis tuis. Mitte mihi dn̄e et magister
lumē sapiētie tue vt ego ꝛ ratio sciamꝰ qđ
est acceptū tibi ꝛ gubernemꝰ nobis cōmis/
sos discipulos ꝑ dignā tuā ꝓudentiā. tali
ter vt ad nostrā sit vtilitatē ꝛ cōmunē nr̄aʒ
saluationē. ad glīam quoqꝫ digne magnifi
C centie tue ꝛ maiestatis: ꝛ vt tui sint discipu
li Jesu xp̄e. Charissimi homines taliter nr̄
ꝑcari debet intellectꝰ. deū ꝑcipuū ꝑceptо/
rem nostꝝ vt ipse intellectus illumiet̃ sicut
cecus hodiernꝰ: exēplo hodierni euāgelij/
vnusquisqꝫ intellectꝰ si bonꝰ velit esse subꝑ
ceptor debet hr̄e ꝑ doctrinā Jesu xp̄i tres
ꝯsideratiōes ſm ꝙ tacte sunt in tribus nr̄i
euāgelij ptib;. qđ satis ꝑlicitum est sʒ multū
ad ꝯfirmationē fidei nostre ꝛ nr̄e doctrine
faciēs. ¶ Primo debet vnusquisqꝫ itellectꝰ
cognoscere veritatē ꝑ rectā illuminatōem
q̄ntū ad ꝑmā ptē. Secūdo debet defendere
veritatē ꝑ stabilē assertionē/ ꝙ ad secundā.
Tertio adorare debet ꝛ honorare veritatē
ꝑ hāc opationē/ quo ad tertiā ptē. He sunt
tres opatiōes q̄ ad vnūquēqꝫ sapientē ma
gistrum spectāt: vt dicit Aristoteles. Opa
sapientum sunt/ nō mentiri de quib; nouit.
mentientē manifestare posse. Sicut cepit
Jesus facere ꝛ docere. Et aplūs. Cur aliū
doces te nō instruis. Turpe est doctori dū
culpa redarguit ipm̄. Dicit ḡ textꝰ euāgelij.
Jesus trāsiens vidit a natiuitate cecū. qui
significat nostrū intellectū. ꝙ cecus est per
ignorantiā ꝓpter pctm̄ originale. Discipu
li Jesu xp̄i interrogabāt eū dicētes. Rabi:
q̄d hic homo peccauit. aut parētes vt cecꝰ
nasceret̃. Glo. Erat admodū simplex inter B
rogatio. Añqꝫ eñ cecꝰ hic nasceret̃ nō po/
terat pctm̄ habere. Rn̄dit Jesus xp̄s. Nec
hunc peccasse nec parētes eiꝰ sʒ h̄ factū esse
vt manifestarent̃ ꝛ declararent̃ in eo opera
dei. Hic sumo ꝑmā ꝯsideratōem moralem
ꝙ tribulatio n̄ semꝑ accidit ꝓpter aliquod
pctm̄ ꝑsonale. Personale dico ad tollendū
pctm̄ originale. Jdē est causa sine qua nō.
Et illud postremo ad longū declaraui ad
sctm̄ spm̄. Accidit tribulatio aut ꝓpter cor
rectionē aut ꝓpter humiliationē aut ꝓpter
ꝓbationē ꝛ glīficationē aut ꝓpter initium
dānationis. Dixit insuꝑ Jesus xp̄s. Me
ꝯuenit opari opa illiꝰ ꝙ me misit: duʒ dies
est: venit nox in qua nullꝰ opari pōt. Inte
rea dū in mūdo sum lumē sum mūdi. Glo.
Et erit vsqꝫ ad finē mūdi. Ecce vobiscum
sum ꝛc̄. Marci. xiii. ¶ Secūda ꝯsidera
tio. Hic sumo scđam ꝯsideratiōem moralē
stultū esse expectare bn̄ agere donec veniat̃
ad mortē: ꝙ est nox mūdi huius. Est eñ ni
mis sero. etiā opandū est in lumine fidei et
grē. alioq̄n eñ opa sunt mortua. Posteaq̄
Jesus sic dixisset: spuit in terrā ꝛ de saliua
sua lutū fecit ꝛ operuit oculos ceci dicens
Uade laua te in aqua de silo. Juit se lauit
ꝛ rediit clare vidēs. ¶ Tertia ꝯsideratio
Hic sumo tertiā ꝯsideratione de nostra ce
citate ignorantie: que expellit̃ ꝑ gratiā dei. D
que quidē gratia ꝑ salinā significat̃. que de
scendit de capite nostre fragilitatis. que q̄
dem fragilitas ꝑ puluerē denotat̃ ꝛ ꝑ plo/
ratum: qui ꝑ aquā intelligit̃. Uicini ꝙ eum
ꝑus viderant mēdicare dicebāt. Nōne hic
est qui sedebat ꝛ elemosynas petebat: Ali/
qui dicebāt ipm̄ certo esse. alij ꝟo nō ipsūʒ
esse sed aliū quendā illi similē. ¶ Quarta
consideratio. Hic sumo quartā ꝯsideratio
nem. ꝙ opꝰ miraculosum turbare solet sim
plicē creaturā ꝛ humanā. Juxta illud. Jl/
luminās tu mirabiliter a montib; eternis.
ignorātes cū audiūt loq̄ de reuelatiōib; ꝛc̄
nolūt credere veluti nesciētes. ¶ Hec est pri
ma ps euāgelij ꝑ quā liquet cecū hūc ꝑ di/
uinam potētiā illuminatū fuisse. ꝛ suo exē
plo debet vnusq̄sqꝫ intellectus ꝑ diuinā in
spirationē cognoscere ꝟitatē. Deꝰ sciētiaꝝ
dn̄s est. Et iterꝝ. Doces oēm sciam. Et bea
tus hō quē tu erudieris dn̄e ꝛc̄ ¶ In secūda

pte euãgelij dicit text⁹ hũc cecũ aliq̃s dixis
se:se eũ esse q̃ cecus fuerat. ꝛ eis modũ dixit
quo fuerat illuminat⁹. Postea quesiert ab
eo vbi nã Jesus xp̃us esset. Rñdit. Nescio.
Ad lr̃am cecus ille bñ sciebat ꝑ famã ꝙ Je
sus xp̃s su⁹ esset illuminator. ƺ nesciebat q̃
R icrat. ¶ Et hic ꝯsiderationẽ capio moralez
ꝙ homo sepenumero magnã in se sentit in
spiratiõem ꝛ illuminationẽ bonã nesciens
vnde veniat aut quo pacto elabat̃ Sic di
cit sanct⁹ Bern̄. sup Cañ. iuxta illud. Spi
ritus vbi vult spirat. Uicini hui⁹ ceci eum
ad phariseos duxerũt. ꝛ sabbatũ erat cũ ie
sus xp̃s eũ illuminarat Pharisei postq̃ȝ au
dissent: dixerũt. Homo hic ex deo non est/
qm̄ nõ seruat sabbatũ O infortunatã ꝛ odi
osam phariseorũ inuidiã: q̃ eos nõ sinebat
bene videre ꝛ iudicare. Nã hoc qd̃ ad salu/
tem erat alicui⁹ hoĩs. imo ꝛ bestie in sabba
to fieri poterat. Sƺ hic scd̃am accipio ꝯsi/
deratiõem ꝙ illis cõplures mõ sũt similes
q̃ sibi de paruo aliq̃ ope die festo facto con
scientiã formarẽt poti⁹ q̃ȝ si centũ facerent
pctã mortalia in detractionib⁹. ꝟbis infru
ctuosis ꝛc̃. hoc poterit dilatari. Alibi iudei
dicebant. quõ potest pctõr hec signa face/
re: et diuisio erat inter eos. Post hac quesi
erũt a ceco: q̃d de eo diceret q̃ eum sanarat
Respõdit ꝙ ꝓpheta esset. Dixerũt iudei se
id nõ credere. Et hic tertiã sumo ꝯsiderati/
onem. ꝙ similes sunt hi q̃ die quolibet bñ
viuẽdi querũt ꝯsiliũ. ꝛ nihil agere uolunt/
aut credere nisi eis dicat̃ qd̃ ipis placitũ sit
Nõ recipit stult⁹ verba prudẽtie nisi ea di/
xeris que versant̃ i corde ei⁹. Prouer. xviij.
S Deinde dicit text⁹. quo pacto pharisei vo/
cauerũt patrẽ ꝛ matrẽ ceci illi⁹: vt ꝟitatem
agnoscerẽt. Qui rñderunt certitudinaliter
hũc eoꝝ esse filiũ cecũ natũ: ƺ quõ videret
ipi nescirẽt. sed qd̃ querit̃ a filio q̃ etatẽ ha/
beret vt in causa sua loqueret̃. Et hoc dice
bant parẽtes ꝓpter metũ phariseoꝝ. q̃ iam
statuerãt ꝙ quicũq̃ȝ ꝯfiteret̃ Jesum xp̃um
exclusus esset a synagoga sicut excõicatus
Deinde dixerũt pharisei ceco nato Da glo
riam deo. scim⁹ qm̄ homo hic peccator est
Rñdit cec⁹. Si peccator est nescio. hoc est
vt dicĩ glosa. nõ vt vos dicitis. ħ scio me ce
cum fuisse ꝛ modo me bñ videre. Dixerunt
ei. Quid ẽ fecit tibi. quõ tibi tuos aperuit
oculos: Respõdit eis. Jam dixi vob̃ et au/
distis. vultis ne et⁹ esse discipuli: Tunc ma
ledixerunt ei dicẽtes. Tu discipulus ei⁹ sis
nos Moysi sum⁹ discipuli. sed hũc ignora
mus vnde sit. Rñdit homo ille q̃ sanat⁹ fu
erat. in hoc est mirabile vos nescire vnd̃ sit
ꝛ meos mihi aperuisse oculos. Nouistis q̃
niam de⁹ pctõres nõ exaudit. Uerꝝ est dicĩ
glosa: ad miracula faciẽda in ꝯfirmationẽ
sanctitatis ipoꝝ. licet bñ ad ꝯfirmatiõẽ ve
ritatis spũalis. Sed si q̃s cultor est dei: et
ei⁹ facit voluntatẽ: hũc deus exaudit. Nũ/
q̃ȝ visum fuit quẽcunq̃ȝ lumen reddere ce/
co nato: nisi et deo esset. non posset facere
quãcunq̃ȝ rẽ similẽ. Rñderunt ꝛ dixerũt ei. T
Tu in peccatis nat⁹ es tot⁹: ꝛ tu doces nos
ꝛ eiecerunt eũ. Hic quartã accipio cõside/
rationẽ. Mali qui inuiti veritatẽ audiunt
libẽter reꝑhendunt ꝛ mordẽt ꝯcionatoruȝ
vitã: siue iure fit siue iniuria. et solatiuȝ est
eis quicq̃d mali dici audire possunt de ipis
Sic fecerũt iudei de hoc ceco ꝛ male iudi
cabant de ei⁹ cecitate. Et ꝑ hanc scd̃am ꝑ/
tem apparet cecũ cõstanter veritatẽ predi/
casse corã ꝓximis et om̄ib⁹ suis aduersariis
Ad ħ exemplũ eodẽ modo facere debet no
ster intellect⁹ q̃ est submagister Jesu christi
sic ꝙ debite id ad qd̃ tenet̃ exequi velit: de/
fendere debet veritatẽ ꝑ firmã et stabilẽ as/
sertionẽ. Audiuit Jesus ꝛc̃. ¶ Tertia ps
euangelij nostri: que breuior est sic dicĩ Au
diuit Jesus quo pacto eiecissent eũ: et cuȝ
eum inuenisset dixit ei. Tu credis in filiuȝ
dei: Hic quandã capio ꝯsideratiõem ꝙ ie
sus xp̃s approximat illis q̃ legẽ suã tutant̃
et augmentãt. augmẽtãdo sciam eoꝝ sicut
fecit huic ceco. Dixit cec⁹ Quis est hic do
mine vt i eũ credã: Et hic scd̃am sumo cõsi
derationẽ. ꝙ sapiẽter interrogare debemus
id qd̃ nobis datũ est ad credendũ. sicut do/
mina nr̃a cogitabat q̃lis esset sua salutatio
et iste cecus parit̃. Rñdit Jesus xp̃s. Et tu
eũ vidisti. et hic est q̃ tecũ loquit̃: Tunc di/ V
xit. Credo dñe: et se inclinãdo in terrã ado/
rauit eum. Hic tertiã accipio ꝯsideratõem
et quartã. Una est iustũ esse et specialit̃ i ec
clesia inclinatõẽs fieri et ꝓstratiões adorã
do p̄ñtiã Jesu xp̃i ꝯ hos q̃ paruipendunt
sanctũ et venerabile sacr̃m. ¶ Altera ꝯside
ratio ꝙ in oĩb⁹ donis q̃ a Jesu xp̃o recipi/
mus. nos debem⁹ humilit̃ adorare in cor/
de nr̃o. et ipi grãs agere. Est documẽtũ be
ati Bern̄. de dono disce grãs referre. In ħ
ꝙ dictũ ẽ appet in tertia ꝯsideratõe quõ ꝟi
tate cognita de⁹ adorari debet ꝑ sctãȝ ope/
rationẽ. Probaui ẽ ex ħ euãgelio intellectũ

nostrꝝ: q̄ cõmissus est vt submagister sit seu mḡri locū tenēs in schola nr̄a spūali aīe nostre. debere cognoscere ṽitatē. iustā inspiratiōem τ eā ꝑ stabilē defendere assertiōem atq; honorare ꝑ sanctā oratōnē. Preterea existimo vob placere vt ad scholā vestrā et ad sex discipulos vr̄os (de qb' ꝑus dixi) regrediar. qꝛ est materia q̄ capi pōt facile ab oīb' hoīb'. τ ad memoriam habēdā sic fiat Dicam' q submagister seu locat' itellect' subtilis postea q̄ȝ recepit lumē ṽitatis eo q̄ dictū est modo: sepi' cū magna cura τ diligēter vadat ad scholā suā vt sedeat ī cathedra libere auctoritatis τ virgā teneat discipline. τ die q̄libet (saltē mane) vnā doceat lectiōem. eāq; vespi corā se dici iubeat τ au-
x diat. O deuota christiana ꝑsona mane cū surrexeris τ es in camera tua aut in eccl'ia ꝑusq; discipuli tui. s. cor tuū τ q̄nq; sensus: exceeāt scholas tuas: opari studeas ꝑm artem' τ statū tuū. Secreto eos intra te vocare debes ad scholā aīe tue τ o... i claudere ne q̄sq; ad extra te impediat. tūc dices cordi tuo ꝑncipali discipulo q di... ... siti bñ cogitādo. sibi q̄ȝ a puersa caueat societate: τ ne det ꝯsensum suū aut voluntatē pctō ꝓditori Quia de corde exeūt cogitatōes male: homicidia adulteria τc̄. Matthei .xv. et Mar. vij. Sic dices oc'lo vt caueat a malo visu: ne maluȝ accidat sicut accidit filie Jacob Dine Helene. τ alijs innumeris. Nequius oculo q̄d creatū est'? ne se dedat inique cupiditati: statū magnatuȝ inspiciēdo Noli inspicere τc̄. Auri dices vt caueat au-
dire fabulas: adulatōes aut mala verba detractoria. nec ꝑ h' oriat' suspitio/odiū/zelotipia/incredulitas τ alia sine numero mala. princeps. i. intellect' q̄ libēter audit verba mēdacij oēs ministros habet impios Prouerb. xxix. Dic ori vt sobriū sit ī comedēdo quo ad gustū ne gula male ip̄m strāgulet sicut fecit cōplurib' q̄ ad aīam τ q̄ ad corp'. Seneca. Plures occidit gula q̄ȝ gladius Dic insup ori vt sub custodia ei' sit. q̄ loquatur modicū tractim τ submisse. Alioqn q̄ putat se esse religiosum non refrenās linguā suā hui' vana est religio: vt ait Jacob' Peior est ictus lingue q̄ȝ gladi'. Caueat a
y mēdacijs/piurijs/adulatiōib' τ a male loquēdo de alijs. Dic naso q̄ odorari debet. caueat ne nūci' sit delicatōis in cibo. male carnalitatꝭ τ aliaꝝ reꝝ. Demū valde instruere debes tactū ne piger sit ad bñ agēdum

τ velox ad male opandū: vt ad latrocinia: fraudes rapinas τc̄. ꝑ oīb' fuge ignem et flāmā male carnalitatis. τ maxime abominabiles immūdicias q̄ noīari nō debēt q̄ fiūt ꝑ tact' ꝓhibitos τ inhonestos. tum sui ipsi' tū alter': cuiusdē ꝑcipue sex'. Vn̄de illi clare picula τ penas q̄ euenerūt τ quottidie eueniūt: cū discipul' hic tactus se stulte iūgit luxuriose carnalitati. q̄ maledicta est et ꝑditrix q̄ fetidissime vrit ridēdo: ꝑdit penetrat τ pforat aspiciendo: que ferit dolorose osculādo. τ mala occidit morte amplexando. Deinde impedit includit τ sepelit ꝑ malam ꝯsuetudinē in abominabili fimo carnalis delectatiōis. Undiq; sentiri facit fetidam suā immuudiciā ꝑ diffamatiōem. et postremo cadit tota schola aīe τ magistra discipuli quoq; τ quicq̄d ibi fuerit ad ꝑpetua horribilia τ dolorosa tormēta labunt'. atq; damnationē. τ sic facti sunt discipuli antichristi. τ refugiūt a ꝯfusione licentie et magisterij. Taliter docere debet intellect' nr̄ illos discipulos quolibet mane τ eis dicere. Apphēndite disciplinā ne q̄n irascat' dñs τc̄. Discipuli mei: cor meū videlicet et q̄nq; sensus mei apphendite disciplinam: z vos oro ne magn' ꝑceptor vester irascat' τ ne ꝑdatis viā rectā/viā paradisi. τ ne deficiatis in sublimi magisterio aule paradisi. C... audite diligēter portas τ fenestras schole vestre: ne mors intret. vt scribit' in ꝓpha. Hiere. ix. c. Ascēdit mors ꝑ fenestras nr̄as ingressa est domos nr̄as. Et vt vobis dem breuē lectionē discipuli scitis Jesu christi: Mane dedisti lectionē: expedit discipulos ire ad negocia eorum ꝑm statū tuū. siue sit mercatura siue ali' labor. Nō semp eos tenere poteris in secreta schola aīe tue. sic religiosi τ solitarij id facile fateor ꝑnt ȝ vesperi ꝑusq; dormias necesse est submagistꝝ redire ad scholā suam sedere in sede sua advocare discipulos suos/τ eos lectionē eorum interrogare. τ si q̄d bñ egerint de oīi h' eos laudabis/τ de malo vitupabis atq; castigabis virga discipline/in abstinētijs aut ieiunijs aut elemosynis. eis q̄ȝ minaberis. Sȝ mihi facere posses q̄relas aliquas o deuote xp̄iane popul' in ꝑmis mihi dicere posses: sex mei discipuli quos dicis sunt adeo puersi maliciosi τ mēdaces vt breuit' nunq̄ȝ mihi veritatē dicāt. Facile credo: sȝ magnus mḡr tibi dico/de ꝯgruo prouidit remedio. Et de q̄ queso remedio? filia ip'

intellectus subtilis ⁊ rõnis sapiẽtis quam
A nominaui. Cõscientiã veridicã illa eos ac
cusabit nil celando si fuerit interrogata: sꝫ
quod maius est si om̄es alie ab interroga/
tione vellẽt desistere: nec scire nec audire:
ipa vacaret semꝑ ꝑ scholas. nec te dormire
nec quiescere sinerꝫ sꝫ pũgeret te ꝑ ꝟba sua
Nam ⁊ diabolis ⁊ dãnatis veritatẽ dicit.
Q̄tum ad sinderesim. Ipsa ea est que tantũ
mali infert omnibꝫ peccatoribꝫ ꝙ quiesce/
re nõ potest: nec dimittere patrẽ suũ ⁊ ma/
trem nec rõnem in pace, si iusticia ⁊ disci/
plina nõ sumat̄ de (ɔtra deum) forefactis.
Hoc officiũ ⁊ cõditionẽ tribuit ei magnus
magister schole nostre. Certo scio ipam nõ
taciturã veritatẽ: q̄tũcũq; durũ ei sit aut cõ
trariũ. Est eñ ea femina que vinci nõ põt:
quin semꝑ dicat q̇cquid credit aut nouit.
Ponam⁹ ɔsciam tuã vsq; vltra caput ĩ im
mũdicia iacere / semꝑ tñ te offendisse dicet.
te quoq; accusabit. Sꝫ scio te adhuc mi/
hi dicere posse conquerendo sic. ꝑ fidẽ me/
am dñe discipuli mei: ⁊ p̄cipue maior / qui
aliis debet esse sapiẽtior ⁊ magis disciplĩa/
tus. s. cor, sunt adeo fatui ⁊ vagi ꝙ cuꝫ ma
ne aut vesperi iuxta dicta ⁊ ɔsiliũ tuũ face
re deberẽ: nõ possum eos reducere ad scho
B lam eoꝝ. nec cõpellere vt ibi maneãt. Si/
lebo de aliis: certe cor meuꝫ vadit venit et
(veluti vẽtus) volat: nunc hac nũc illac abs
q; vlla mora. modo est in foro: modo in co
quina ⁊c̄. Heu ergo quando nõ est ĩ schola
mea / quo pacto doceret̄? quõ meã reciperet
doctrinã / meã disciplinã? Est nisus circũ/
girans / malũ timet ⁊ horã: nec reuerti vult
cum vocat̄. Non possum negare quin om/
nino sit veritas: sed nihil est q̇n bona dili/
gentia ⁊ frequens assuefactio cũ gratia dei
vincat ⁊ ꝑficiat. Nullus quicq̄ʒ habet bo/
ni nisi sibi cõparet. Ob hãc causam q̇dam
se ponunt in religionẽ. Alij loca secreta pe
tunt ꝑ longũ temp⁹. Alij ꝑsistunt multum
studendo aut legẽdo / aut p̄cando in libro
aliquo: aut bene loquendo seu predicãdo.
Bonũ est gratia stabilire cor. De solitudi/
ne dicit Bern. ꝙ loco figendũ est corpus ⁊
anim⁹ ⁊c̄. Nemo repẽte fit summ⁹ ⁊c̄. Ad/
huc ɔqueteris tertio ꝙ in om̄ibꝫ ⁊ vbicun
q; discipuli tui sint / laqueos inueniũt ⁊ ca
sus strictos implicatos glutine atq; fouc/
as. Ideo esse nõ potest q̇n mor deꝑhendãt̄
⁊ decipiant̄ sicut piscis aut glis in esca: rat
tus in lardo. auicula in miluo aut in laq̄o.

Nõne dicit sapiẽs. ꝙ creature facte sunt ĩ
laqueũ pedibus insipientiũ? Nota quõ ve
locius ⁊ citius nos corrumpũt exẽpla do/
mestica: vt dicit Iuuenalis. Respondeo ꝑ
hoc te bñ ꝑcipere debere. ꝙ semꝑ cũ disci/
pulis tuis manere debes / intellectu ⁊ rõne C
vt eos gubernes ⁊ regas. ⁊ te querere deꝫ
auxilium ⁊ subleuamen incessanter apud
magnũ magistrũ qui te liberare potest a fo
ueis ⁊ laqueis ꝑ talẽ hũilitatẽ. Dauid. La
queus ɔtrit⁹ est ⁊ nos liberati sum⁹ ⁊c̄. Itẽ
oculi mei semꝑ ad dñm qm̄ ipe euellet d̾ la/
queo ⁊c̄. Idẽ. Discedite a me om̄s ⁊c̄. Hec
lectio sufficit ɔtra omnẽ tentationẽ sicut fe
mina que causam suã bono cõmittit aduo
cato. Postremo querimonia erit: sex tuos
discipulos adducere ⁊ facere valde mltas
immũdicias in coꝝ schola ipsius aie. Nec
est cadauer aut immũdicia magis fetida ⁊
abominabilior q̄ʒ fetor peccati mortalis.
Anselm⁹. Tolerabili⁹ fetet canis putrid⁹
quo pacto mundabit̄ ⁊ purgabit̄ tal' scho/
la anime ꝑ tuos eosdem discipulos. Sic
enim ordinauit magnus magister. Cor et
ocul⁹ ministrabũt aquã ɔtritionis q̄ hau/
rietur ex ꝓfundo displicentie puteo: qui est
aqua ꝑ fortẽ ɔsideratõem sui status. et tra/
hitur aqua hec in altũ ꝑ cordã spei intra si/
tulam charitatis. Et est pura ⁊ mũda sine
viciosi ꝓpositi mixtura. Os eijciet oẽm im
mundiciã ꝑ scobas lingue sue ꝑ integram
cõfessionẽ. vnusquisq; aliorũ suã portabit
sarcinã: ⁊ expensarũ partẽ ꝑsoluet. Ut fm̄
qualitatẽ delicti sit plagarũ modus: vt de
Magdalena d̾r Quot in se habuit delecta D
menta tot de se fecit holocausta. Per h̄ fiet
satisfactio. Ueꝝ est ꝙ hi discipuli negligẽ/
tes sunt aut recusantes h̄ modo scholam
istã purgare: ⁊ mallẽt coꝝ immũdiciã ma/
nere: ⁊ putrefieri ĩ ea si q̇s h̄ pateret̄. Ratio
cũ intellectu sepi⁹ sunt causa illi⁹ pigricie /
aut stulta cõpassio. sicut dici solet pia dña
filiã ꝑducit scabiosam. Cor ⁊ ocul⁹ se excu
sant eo ꝙ flere nõ possint. Os q̄d loq̇ nesci/
ret: om̄es generalit̄: q̄r nimis debiles sunt
ad quicq̄ʒ portandũ. Primi scholastici per
hãc aquã ɔtritiõis ponũt oẽm hãc immũ/
diciã seorsum ad foueã memorie. ⁊ sufficit
ꝙ efferat̄ tpe ⁊ loco ꝑ quo q̇s obligatus est
ɔfiteri. Qui aũt h̄ nõ facit: hec immũdicia
manebit q̇ adusq; os eiciat eã: ꝑ ipam pa/
lam aut ꝑ scobas ɔfessionis. ¶ Hic põt
fieri q̄stio: si q̇sq̄ʒ displicẽtiã habere debeat

de puero ꝑ fornicatōem nato quē velꝫ nō
fuisse. aut si iudicādū est poti⁹ aliquē elige/
re mori ꝙ peccare. aut p.⁹ dolere ꝙ de qua
cūqꝫ tpali amissione. Fiat rñsio. Sꝫ os di
cat sepi⁹ intellectui ꝛ rōni. Eya eya mgr̄ et
mgr̄a/ q̇d mihi dicitis q̇d mihi ꝑcipitꝭ: vi/
detis maliciā nr̄am tā turpē esse tā mōstro/
sam ꝛ abominabilē. ꝛ ꝑsertim hāc que a so/
cio meo tactu ꝓgredit̄: qui est tā immūdus
vt si hec ei eijcerē ꝑ scobas lingue mee. talē
scꝫ fetorē: accideret confessori meo ne vnqꝫ
E nos amaret. nūqꝫ nos videre vellet, idigna
retur nec ampli⁹ nos honoraret atqꝫ nimi
am imponeret pniām. Preterea tantū est il
lius immūdicie ꝛ in tā magna q̄ntitate in
omībꝫ angulis schole nr̄e ꝙ h̄ nūqꝫ expleri
posset quātūcunqꝫ eijcerē q̄n sꝑ remaneret
aliq̇d: nūqꝫ liberari possem. sꝫ iterꝫ cū iā pur/
gata esset schola statim denuo purgāda es
set. Si oīe ēlibet ꝯfiterer: in crastinū mihi
tantundē esset faciendū: ꝑfecto malo quie/
scere ꝙ frustra niti. Nōne habetꝭ qđ dicit
Hieremias Treñ. j. ꝙ Judas q̄ interꝑtat̄
ꝯfitens exiuit de pr̄ia sua ꝓpter multitudi/
nem ꝛ laborē q̄ illi imponebat̄. Migrauit
Judas ꝓpt afflictionē ꝛ multitudinē serui
tutis. Ad has excusatōes debet rn̄dere rō
sapiēs discipulo suo bono ori. ꝛ illi oñdere
poti⁹ aliquā verecundiā ꝑpetiendā ꝛ susti/
nendā esse corā vno hoīe ꝙ ꝑdi ꝛ dari et ex
poni verecūdie corā vniuerso mūdo. Nos
stulticiā cōmisim⁹: iustū ē vt eā portem⁹ atꝫ
repem⁹. Est magna verecundia ꝛ afflictio:
scio. Sꝫ tāto mūdior fiet schola nr̄a ꝛ eo ci
tius purgabit̄. Pōt hic dici de muliere ma
ritata q̄ dixit se poti⁹ elegisse ferre penā por
tandi puerꝫ in vtero ꝙ dicere pctm̄ q̄ddaꝫ
ab ea cōmissuꝫ cū marito suo. magnū g̃ me
ritū habuit illud dicēdo pctm̄. q̄ ad scđam
querimoniā quāto pl⁹ eieceris tāto min⁹ re
manebit. ꝛ sufficit te iuxta posse tuū facere
ꝛ sume ꝯsiliū diligēter a filia mea ꝯsciētia:
que tibi dicet veritatē mō sepi⁹ interroges.
Sunt nōnulli q̄ mūdos se esse credūt sic il
F la que nūqꝫ pulicē inuenit nec festucam in
lecto suo. qꝛ nūqꝫ q̄rebat. Hic posset dici ꝺ
puero q̄ nō disponebat se vt purgaret cam
pū spinarꝫ plenū. ¶ Quo ad tertiā querelaꝫ
noscite talē esse dei misericordiam. ꝙ si millies
in die caderes in īmundiciā millies te mū
dare poterit. Nec erit tā magn⁹ cumul⁹ nec
tā cōpressus ꝛ ad auferendū difficilis ꝛ de
mū magn⁹ mgr̄ miserebit̄ laboris tui ꝛ nr̄i

Nota de aqua q̄ sꝑ nauim intrat. Quo ad
cōplanctū oīm vestrū. h̄ scitote mō oēm pe/
nam vestrā solū esse vnū ictū virge ad aliā
eā cōparādo punitiōeꝫ. Et vos videtꝭ scho
lasticū aliquē velle sufferre verbera vt per⁹
euadat ꝛ vt sit extra cōtinuū timorē. Nota
de illo q̄ fecit se verberari: qꝛ vexabat̄ a so/
cijs. Videtis facilē dari pniām. Nō scho
la est misericordie: postea erit iusticie. Illic exa/
minābunt̄ ꝛ tētabunt̄ oēs nostri discipuli
tā ꝑ inimicos ꝙ ꝑ iustos hoīesqꝫ etiā ꝑ no
stram ꝓpriā ꝯscientiā. ꝛ recipiet vnusq̇sqꝫ ꝓ
mium ſm merita sua. Discipuli antichristi
infernū habebūt q̄ tps eorꝫ ꝑdiderint ꝛ ma
le ꝑfecerint. Et boni discipuli Jesu christi
adipiscent̄ licentiā dignā ꝛ gl'iosum magi/
sterium in magna aula paradisi ꝛ ꝯsequen
ter birrhū eterne felicitatis. Quā nobis cō
cedere dignet̄ saluator noster Jesus bene/
dictus Amen.

¶ Sermo sup euāgelio q̄rte dñice qua/
dragesime que est dñica in passione: ꝑ ꝑfa/
tum Johem de Gersono ꝑdicatus.

Si veritatē dico
F quare nō creditis mihi? Joh. viij. G
scribunt̄ originalit̄ ꝛ recitatiue le/
gunt̄ in euāgelio hui⁹ dñice. q̄ dr̄ in passio
ne. Sicut ocul⁹ infirm⁹ nō delectat̄ solis
videre claritatē sꝫ ipam refugit: qꝛ in se ali/
quā habet dispositionē cōtrariā alicui⁹ hu
moris aut infirmitatis q̄ suā impedit opa/
tionē. Sic omnino pariformit̄ si aīe oculus
intellectus. s. nō sit purificat⁹ de immundi
cia ꝛ indispositiōe pctī ꝑ fidē ꝛ grām: veri/
tatis lumē scꝫ verbū dei in eo ꝯuenienter re/
cipi nō potest. Et qꝛ mētionē fecim⁹ in nr̄i
thematis ꝟbis de ꝟitate ꝙ est lumē intelle
ctus: ad h̄ recipiam⁹ eaꝫ ex euāgelio ad dei
honorē ꝛ nō in ꝯtumeliā ꝛ opprobriū glo/
riosi sui nōis quēadmodū nequā ꝛ ꝑuer
si iudei/ de q̄bꝫ mētio fit in euāgelio. Dispo
nere nos debem⁹ ꝑ grē impetrationē sine q̄
fructū ꝑdicatiōis ꝑcipe possum⁹ minime q̄
sal⁹ est animarꝫ nr̄arꝫ. Ad eā impetrādam ꝛ
obtinendā ꝑsentabim⁹ ꝟgini grē thesaura
rie eā salutationē quā ꝑntauit illi angelus
Gabriel dicēs Aue Maria ꝛc. ¶ Si ve
ritatē dico ꝛc. Scđm textū euāgelij sancti
Johis postqꝫ dñs nr̄ ꝛ saluator Jesus mlt̄
ta fecisset miracula/ ꝛ admirādas opatōes
tum in ciuitate hierosolymitana tū in gal/
lilea ꝛ alijs vicinis patrijs atqꝫ ciuitatibꝫ

sciens ab eterno p̄ordinatum esse p diuinā
ordinationē: quod a malignus iudeis mor
ti tradēdus esset. Appropinquāte bn̄dicte
passionis sue tempe sepi⁹ hierosolymā ve/
niebat. ibiqꝫ in templo sepenumero p̄dica
bat/reprehēdendo legis sacerdotes / pha/
riseos ⁊ iudaici populi quosdā alios/eo q
veritati credere nollent ⁊ doctrine/ quā il/
lis p̄dicabat. Hinc magnū contra eum ex
ingenti eoꝝ malicia (que eis insidebat) cō/
ceperunt odiū. Talē quoqꝫ inuidiā sup eo
⁊ doctrina eius sancta: vt sepius pponerēt
se velle occidere eū. Sap. ij. dixerunt ipi:
cogitantes apud se nō recte. Circumuenia
mus iustū/quoniā inutilis est nobis ⁊ con
trarius operib⁹ nostris. Improperat nob
peccata legis: ⁊ diffamat i nos peccata di/
scipline nostre. Promittit se sciam dei ha/
bere/⁊ filiū dei se nominat. grauis est etiā
nobis ad videndū. Profecto (inquit vn⁹)
nequeo eum amplius videre Et alter, neqꝫ
ego: moriatur Heu nō retinuerāt quod eis
dixerat Joh. iij. Misit deus filiū suum in
mundū vt saluet mūdus p ipsum. Et parti
culariter vobis dixit. O falsi iudei. Hec di
co vobis vt salui sitis. Hec dico vobis que
pater meus vult vt vobis dicā vt salui sitis
Non erat eis inutilis cū propter eoꝝ veni
ret salutē. ⁊ non vt eos perderet. sed certe in
I aliis veritatē dicebāt. q esset contrari⁹ ma
lis operib⁹ eoꝝ. q in eo esset sciētia dei. ⁊ q
filius dei esset. Semel ergo inter cetera eo
p̄dicante in tēplo/ostendit eis se bn̄ cogno
scere damnabile eorū propositū ⁊ iniquas
cogitationes. Et dixit eis id quod scribit i
eodē caplo ante hodiernū euangeliū. Ec/
ce ego vado ⁊ queritis me/⁊ in peccato ve/
stro moriemini. Dixi vobis. Nisi credideri
tis quia ego sum/ in peccato vestro morie/
mini. Ecce vado. s. ad gliam patris mei: q̄
ad humanitatē. Uos me queritis sicut p/
posuistis: sed dico vobis. si non credideri/
tis me esse filiū dei: in pctō vestro moriemi
ni. Magne mine ⁊ valde terribiles. Qui/
cunqꝫ morit in peccato suo nunqꝫ erit sine
peccato. qd̄ intelligit de peccato mortali. ⁊
sic nunqꝫ saluabit. Miserū est sic nasci in
peccato. ⁊ hoc peculiare est: sed est damna
tio ⁊ ppetua ifelicitas mori in suo peccato
Formidabili⁹ verbū eis dicere nō poterat
iesus christ⁹. Quia s̄m sanctū Augustinū
sup Johem. Nō est res i mundo quā adeo
christiani timere debēt/sicut mori in pecca
to mortali. Quare ordinat⁹ est baptismus?
Quare affertis pueros qꝫ primū nati sunt
ad baptisandū: nisi vt nō moriant in pctō
originali: quod est peccatū mortale? Qua
re ordinata est pnia ⁊ confessio nisi vt quis
nō moriat in suo peccato? cū eis dicebat. si
non credideritis mihi: ostendit illis mani
feste eos posse euitare tale incōueniens: si
modo in eū crederēt. Dixerat eis Johā. vj
Amen amen dico vobis/ qui credit in me
habet vitā eternā. Etiā dixerat eis. Ser/ K
mo quē locut⁹ sum veritas est. Et quoniā
eū arguere nō poterant quin eis dixissꝫ ve/
ritatem: interrogat eos in p̄ncipio euange
lij nostri. Quis ex vobis arguet me de pec
cato? si veritatē dico quare non creditis mi/
hi? Si verba que vobis dico vera non es/
sent/causam haberetis me rep̄hendendi et
arguēdi de peccato. Sed quod dico vob
veritas est. Si g̊ veritatē dico vobis: qua/
re non creditis mihi? Quāqꝫ multa alia in
euāgelio nostro cōtineant misteria. attamē
est mihi mens tria notare que conducunt
ad hoc vt verbū dei plenariū suū sortiatur
effectū in p̄sona. ⁊ de quib⁹ reb⁹ domin⁹ nr̄
arguebat iudeos. Applicādo alias euāge/
lij partes ad hec tria puncta. Unū est/au/
diendū esse verbū dei p bonā intentionē et
bonā humilitatē. Secundū deuote credē
da est veritas verbi dei. Et tertiū bene fuā
dum est verbū dei ⁊ in opus ponendum.
De p̄mo dn̄s noster ⁊ saluator Jesus argu
ebat iudeos: quia nō volebāt humiliter et
p bonā intentionē audire veritatē dei. qd̄
minus est qꝫ ip̄am credere. eo q dicebat eis
Qui ex deo est verba dei audit. Propterea
vos nō auditis/quia ex deo non estis. De se
cundo arguebat eos p verba que dixi i in/
itio. Si veritatē dico quare nō creditis mi/
hi? Quo ad tertiū dixit eis Si quis sermo
nem meū seruauerit nō gustabit mortē in L
eternum. Necesse est ergo primū audire v̄/
bum dei p bonā intentionē ⁊ humilitatem
Nā quō credent et quē non audierunt. ad
Roma. x. Et ppterea dicebat Jesus chri/
stus Joh. vj. Qui verbū meum audit. Et
subiungit. et credit. vitā eternā possidebit
vbi primū ponitur audit qꝫ credit. Sed q̄/
liter debes audire? Dico q audire debes p
bonā intentionē: tuam scꝫ faciendo salutē
Omnis bona intentio a deo p̄cedit. et ppte/
rea qui bonā habet intentionē: dici potest
ip̄m ex deo esse Quia falsi ⁊ mali iudei nūqꝫ

habebant τ damnabilẽ intentionẽ audiẽ-
do sermonem Iesu christi. Ideo eos argu
ebat q debite sermonẽ audire nõ valebant
non habebãt intentionẽ addiscendi viam
salutis eorũ cũ spernerẽt τ refutarent vba sa/
lutaria: eo q desideriũ habebant volunta/
tem adimplendi diaboli potius q̃ dei vo/
luntatem. Et ideo dicebat Iesus christus
Uos ex patre diabolo estis τ desideria pa
tris vestri vultis facere. Intelligendũ est:
q erant filij diaboli: non quidẽ per naturã
sed imitationẽ. Cui⁹ facta imitaris: illius
es filius. dicit Haymo. Unusquisqȝ autem
libenter audit loqui d̃ magistro suo/ patre
suo/ τ illo cui⁹ imitat̃ facta. Et propterea
Iesus christ⁹ concludebat cõtra eos ipos
non esse filios dei sed diaboli: quia nõ libẽ
ter verbum dei audiebant. Dicebat quoqȝ
eis. Qui ex deo est (per emulationẽ scȝ bo
M norum operũ) verba dei audit. Quid ergo
est in causa quo vos minus audiatis: nisi
quia puersam habetis intentionem que ex
deo non est. Audiebãt quidem Iesum chri
stum: sed vt eũ caperent in sermone vt occa
sionem haberẽt ei inferendi iniurias. Be
ne de eis pphetauerat propheta. Populus
ad iracundiã prouocãs est τ filij mendaces
nolentes audire legẽ dei. Esaie. xxx. Popu
lus iudeorũ prouocabat irã dei. quia con/
temnebant audire legẽ: sed eam interpreta
bant mendose per mẽdacia arguentes legis
latorem Iesum. Responderũt ergo iudei τ
dixerunt. Nõne bene dicimus nos quia sa
maritanus es τ demonium habes? Dixe/
rant ei prius cũ diceret ipsis. Quare queri
tis me interficere? demoniũ habes quis te
querit interficere? ac si dicerent. Nos non
querimus te interficere. Modo mendaci/
ter τ false ei dicunt. Bene dicimus nos q
samaritanus es τ demoniũ habes. O per/
uersa generatio/ pro sanctis τ salutaribus
verbis. vos illi redditis opprobriũ τ blas/
phemias. O damnabilis obstinatio. non
sufficiebat eis q blasphemassent suã pro-
geniem. Ioh. vij. Christus cũ venerit: ne
mo scit vnde sit. sed hunc scimus vnde sit.
Nonne hic est filius fabri? Matthei. xiij.
Nõne hic est filius Ioseph fabri. Luc. iiij.
Non est christus: quia christ⁹ cum venerit
nemo scit vnde sit. Blasphemauerãt suam
potentiã dicentes. In principe demonio/
rum ejicis demonia. Dauid pphetа bene
de eis prophetauerat. Acuerũt linguas su
as sicut serpentes. Acuerũt aduersus dul- N
cem Iesum linguas suas ad blasphemã/
dum sanctũ nomen suũ. Considerate que/
so qualẽ habuerint humilitatẽ? Eo q christ⁹
ipsos argueret: dicendo eis vicia eorum et
puersam viam eorum ipsos corrigendo. Eni
tebãtur τ ob magnũ fauorem (quo agita/
bantur) appellabãt filiũ dei demoniacum
τ clauserũt aures suas ne audirent verbũ
dei. Furor illis sicut aspidis surde τ obtu/
rantis aures suas. Cassiodorus dicit sup
hunc passum. Hoc quod pprijssime appli
catur iudeis qui obturauerunt aures suas
ne audirent veritatis saluberrimã iussionẽ
vt non audirent sancta pcepta Iesu chri/
sti qui est veritas. Et quod peius est blas/
phemabant pre magno furore nomen dei.
Nonne bene dicim⁹ nos quia samaritan⁹
es τ demoniũ habes? Ad ambas has con
tumelias nõ respondit Iesus: sed ad vnam
solã. Nam de hoc quod dicebãt eum esse sa
maritanũ id dicere putabãt in magnã eius
blasphemiã τ vilipensionẽ. sed Iesus chri
stus non egre tulit q̃uis non esset de sama
ria. Scd'm eñ veram significationẽ/ ver⁹
erat samaritan⁹. quod interpretat̃ custos.
Erat verus custos humani generis. De q̃
scribitur in psalmo. Nisi domin⁹ custodie/
rit ciuitatẽ τc. Quare aũt eum samaritanũ
appellarint. hoc est i causa/ quoniã hi qui d̃
samaria erant: erãt opprobrio iudeis quia
recipiebãt quinqȝ Mosaycos libros: et ta
men erant idolatre. Et ob hanc causam iu
dei eos contemnebãt. Sȝ ad aliud oppro-
brium quod erat euidens blasphemia. i. hoc
qd dicebant ei. demoniũ habes. Respõdit
Non opprobriũ pro opprobrio: sed illud
negando respondit eis verba doctrine et
correctionis. Ego demoniũ non habeo: sȝ
honorifico patrem: et vos inhonorastis me O
Non habeo demoniũ in corpore nec in co
gitatione: quẽadmodũ vos dicitis sed ho
norifico patrẽ meum. Et vos me inhono/
ratis q̃tum in vobis est. Honorificabat pa
trem suũ quando eis non respondit cõtu/
meliose. Nec volebat se glorificare: vindi
ctam sumendo de eis. Ego gloriam meam
non quero. est qui querat τ iudicet. Refere
bat auctoritatẽ ad patrem suũ. ego nõ que
ro gloriam meã. pater meus est qui querat
vindictam et iudicabit. hoc est discernet in
ter gloriam mũdi quã vos queritis τ glori
am meã. nobis in hoc dando exemplũ: q

q̄cū̄qꝫ afficit iniuria: ⁊ absqꝫ cā opprobrijs
aut blasphemijs/ easqꝫ sustinet patienter.
dat in hoc gloriam deo. quia nō sumit vin
dictam: sed reddit deo quod suum est. hoc
est vindictam. Mihi vindictam (dicit do
minus) et ego retribuam. Cum ergo tibi i
feretur alicuius vicij aut contumelie op
probrium: sisqꝫ innocens: bene negare po
tes pacifice ad exemplū̄ Jesu christi. et di
cere. Nō est taliter vt dicis: nec reddere de
bes contumeliam pro cōtumelia. Qd̄ no
bis prohibet Paulus. j. ad Thessal. v. ca.
P Videte ne quis maluꝫ pro malo alicui red
dat. Et ad Romanos. xij. Noli vinci a ma
lo sed vince in bono malum: per bonū̄ sup
ple patientie Si iudei fuissent innocentes
⁊ nulla eis infuisset malicia: habuissent co
lorem aliquē̄ Jesu christi contradicendi q̄
uis non debuissent. Propterea respondere
per iniurias ⁊ blasphemias. sed propꝫ ma
gnam superbiam que eis inerat. Non vo
lebant argui de peccatis eorum/ ⁊ inuide
bant. eo q Jesus christus ipsis eorum oñ
dere deberet delicta. Et sunt due cause ꝓ
pter quas nolebant audire verbū̄ dei. Pri
mo quia habebant ꝑuersam intentionem:
que nō erat ex deo. Secū̄do quia nolebāt
reprehendi de peccatis eoruꝫ. Multi quo
ad has duas conditōnes assimulantur iu
deis. Sunt enim plurimi qui sermones ñ
adeunt: vt asportent aliquid quod eoruꝫ ꝓ
sit saluti. Sed accedunt aut propter curi
ositatem: aut vt tempus transigant: aut vt
perperā ⁊ falso iudicent: tam de p̄dicatore
q̄ de alijs. Et hi peruersam habent inten
tionem/ que non est ex instinctu dei sed dia
boli. et ideo ex deo non sunt Aliud eos mo
uere non debet nisi vt proficiant in via sa
lutis. Et hi qui habent eam intentionem:
amici sunt dei. Canticoruꝫ. viij. Amici tui
auscultant te: fac me audire vocem tuam.
Domine deus scio amicos tuos suam in
tentionē in te habere. ⁊ ideo libenter te au
diunt. Oro te fac me per bonam intentio
nem audire vocem tuam. Hanc orationeꝫ
facere debent hi qui sermonem audiunt.
Magnum est signum se esse ex ouibus dei
cum bono animo auditur verbum eius.
Etiam cum videris aliquem / qui delecta
Q tur dicere et audire stulta ⁊ infructuosa ver
ba aut mendacia. Dic audacter eum esse d̄
parte seu ouili ipsius mundi mendacis.
Sanctus Johannes testatur prime Jo
hannis. iiij. capitulo. Ipsi de mundo sunt
ideo de mundo loquū̄tur: et mundus eos
audit. nos ex deo sumus. Qui nouit deum
audit nos. qui autem nō est ex deo non au
dit nos. Ipsi sunt de mundo ⁊ loquuntur
de mundo. hoc est de vanitate. Mundus
eos audit: nos sumus ex deo. Qui cogno
scit ⁊ amat deuꝫ/ nos audit. Qui ex deo nō
est nos non audit. ¶ Sanctus propheta
Samuel erat ex deo quia erat omnino pa
ratus ad audiendum verbum dei. j. Regū̄
iij. Loquere domine quia audit seruꝰ tu
us. Et notāter dicit audit seruꝰ tuꝰ. Quia
qui non est seruus dei/ non audit loquentē
deum. non audit supple libenter. Interro
get vnusquisqꝫ conscientiam suam/ si libē
ter audiat verbum dei. et coniecturam ha
bebit an ex deo sit aut non. vt dicit sanctus
Gregorius in omelia. Sunt etiam multi
qui non veniunt ad audiendum verbum
dei: quia audire non possunt viciorum suo
rum reprehensionem. Malus equus non
potest ferre vt dicitur strigulam. Plerum
qꝫ homines qui sunt obstinati in peccatis
suis: et destinauerunt/ ac determinati sunt
vitam ducere talē qualem apparet q eis
magna fiat iniuria/ cum arguū̄tur. Quot
sunt vsurarij in hac vrbe/ quot falsi merca R
tores/ quot publici concubinarij/ qui libē
ter audiant vicia sua reprehendi. Ad hoc
deuenimus q lucratoria pars status mer
catorum hodie per manifestas manutene
tur vsuras/ tanq̄ etiam si non esset pecca
tum. Est autem adeo magnum et horribi
le peccatum quod non modo contra legeꝫ
est diuinam verum etiam contra legem na
turalem. Quod expresse dicit Aristoteles
primo politicorum. Mala cupiditas ho
die extinxit ignem charitatis / et veritatis
claritatem: taliter vt plerisqꝫ sint qui proxi
mo non succurrant: nisi retributionem ha
beant aliam/ preter id quod mutuo dant.
Bene dicit propheta Supercecidit ignis
auaricie et non viderunt solem. Solem
inquā veritatis/ que eis defendit per pro
phetam Dauid/ qui pecuniam suam non
dedit ad vsuram /et munera super innocē
tem non accepit. Habitabit/ supple in ta
bernaculo domini/ hoc est in celis. Et se
pius corrigitur hoc vicium: sed nulla fit
emendatio. audiunt quidem sed non faci
unt. Sic determinati sunt dies suos finī
re in detestabili hoc viuendi modo. Et di

eunt id quod scribitur Job.xxx. Scienti/
am viarum tuarum nolumus. Nolumus
audire doctrinam que vituperat nostrum
viuendi modum. ¶ Demum recipiunt ma
ledictionem quam dominus noster dicebat
iudeis. In peccato vestro moriemini. que
est inter omnia / que in mundo sunt maxi/
me tremenda. Et sic est de illis qui nolunt
audire correctionem peccatorum suorum
Assimulantur enim infirmo / qui omnem
S respuit medicinam. Debemus ergo audi/
re verbum dei per bonam intentionē. nec
sermonem despicere per iniquam nostram
interpretationem. Quia dicit deus per os
Sapientis. Quia vocaui et renuistis: de/
spexistis omne consilium meũ. Et interpre
tationes meas neglexistis. Ego vero in in
teritu vestro ridebo. Ad hoc omnes respi/
cere debemus. Et istud est quo ad primuz.

¶ Dicebam secundo / dominum nostrũ
arguisse iudeos / eo q̄ credere noluissent. q̄
nis veritatem diceret. Si veritatem dico
vobis rc̄. Requiritur ex parte illius qui p̄/
dicat: vt veritatem dicat: et etiam ex parte
illius qui audit: obedientia fidei et credu/
litas requiritur. De qua dicit Psalmista.
In auditu auris obediuit mihi. In audi/
tu auris. hoc est i veritate que illi dicta sunt
obediuit per fidem Est res maxime placēs
deo. humilis fides. Ecclesiastici p̄mo. Be
neplacitum est deo fides et mansuetudo.
idest dulcis obedientia. Fides enim intel/
lectum deo reddit subiectum. et mansuetu
do siue obedientia subijcit affectionē. Jō
dicebat Hieremias propheta / Hieremie
quinto. Domine oculi tui prospiciunt fi/
dem. ¶ Sed reperio tres modos fidei.
Fides viua. Fides mortua. Fides ficta.

¶ Fides viua est credere dei veritatem /
r cum hoc eum amare et timere per affe/
ctionem. Et absq̧ tali fide nullum opus
est meritorium. Ad Galathas. v. Fides est
que per dilectionem operatur. Dicitur vi
ua: quia operari facit per dilectionem dei
¶ Fides mortua est credere veritatez euan
T gelij dei / sine hoc q̄ quis faciat opera.
Et dicitur mortua. quia non mouet crea/
turam ad bona opera exercenda. Jacobi.
ij. Fides si non habet opera mortua est rc̄
Si non habet opera amoris et timoris dei
mortua est. Timeo mortuam hanc fidem
in multis esse hominibus. quia fidem ha/
bent in articulis fidei. Sed eos non po/
nunt in effectum per dei amorem et timo/
rem. Sanctus Jacobus arguit contra
hos qui fidem hanc mortuam habent. re/
prehendendo eos q̄ nec deum timeāt / nec
eius iudicia. Tu credis q̄ vnus est deus:
bene facis. Et demones credunt et contre
miscunt: ac si velit dicere. Demones bonũ
aliquod habent quod in te minime est. q̄z
cũz hoc q̄ credunt deum / contremiscunt.
Tu autem nec deum times nec eius iudi/
cia. ¶ Fides facta est debilis quedam cre/
dulitas / et que firma non est. Quia in tem
pore tentationis recedit. Matthei. xiij.
Ad tempus credunt / et in tempore tenta/
tionis recedunt. Sicut etiam hi qui tem/
pore persecutionis negant fidei veritatem
propter timorem perdendi bona eorũ / aut
vitam temporalem rc̄. Magna est gratia
dei / nullos iaz esse fidei persecutores. Ma
gnopere enim timeo ne propter magnum
ardorem ad bona temporalia multi essent
debiles / r pauci firmi essent vsq̧ ad mor/
tem. Attamen tibi dico / te non habere ve/
ram fidem / si non habeas animum et vo/
luntatem paratam patiendi vsq̧ ad mor/
tem pro Jesu christi veritate. ¶ Jesus V
christus triplicem nobis predicauit veri/
tatem. videlicet Veritatem doctrine. Ve
ritatem vite. Et veritatem iusticie.

¶ Prima nos docet cognoscere verum
r falsum / et precipit nobis / vt credamus
verum. falsum vero relinquamus.

¶ Secunda scilicet veritas vite bonuz
discernit a malo. et precipit nobis vt inse/
quamur bonum / et malum dimittamus

¶ Tertia veritas nos docet facere vni/
cuiq̧ iusticiam cuilibet reddendo quod su
um est. Et hec iusticie veritas nobis preci
pit / vt patienter feramus mala et tribula/
tiones que nobis deus mittit scd̄m nostra
demerita. Hi qui non imitantur / aut non
credunt has tres veritates sunt maledicti
per os Esaie prophete Esaie quinto. Ve
qui dicitis malum bonum / et bonum ma
lum / ponentes tenebras lucem / et lucem
tenebras / et ponentes amarum in dulce r
dulce in amarum. Maledictio est super
hos qui non imitantur veritatem vite Je
su christi. quoniam quod bonum est. r qd̄
Jesus christus tanq̄ bonũ p̄dicauit dicũt
esse malum Jesus xp̄s dānauit (vt malum
et iniquitatem) omnē molestiam proximi

sui/omnē vsuram/omnē fornicationē/om
nem iniusticiā/ꝛ nihilominus coram ocu
lis nostris publicas cernimus vsuras/pu
blicas oppressiones innocentū orphano
rum pauperū.nō solūmodo per armigeros
ꝛ equites qui horribilia faciunt mala: sed
per falsas ꝛ illegitimas mercantias:sub q̄
rum specie vsurarū/ꝛ vsurarie multis mo
dis opprimūr populuz.Audis Jesuz chri
X stum dicentē tibi.bonum esset te teneri pro
ximo tuo succurrere in sua necessitate. Et
tu nihil agis/verum sumis ab eo lucrum ꝛ
vendis quod Jesus christus tibi precepit
vt gratis des mutuo.Facis ergo de bono
malum/ꝛ de malo bonū. Et sic maledict⁹
es ab eo.crede quia est dei veritas. Ue qui
dicunt bonū malum ꝛ q̄ dicunt malum bo
num Cū tales audiunt reprehēdi enormes
eorū iniquitates quorūcunq̈ sint peccato
rum. dicunt:necesse est vt viuaz.Sic assue
tus sum viuere:quicquid dicat predicator
vitā immutare non possum. Sunt obsti
nati sicut iudei qui nunq̈ per doctrinā Je
su christi voluerunt emendari:sed elegerūt
potius in eorum peccatis ꝑmanere et in il
lis mori q̈ spiritualiter viuere. Sanctus
Petrus videns sanctitatez doctrine Jesu
christi dicebat.Domine ad quem ibimus?
verba vite habes Johā.vj.ac si voluissz di
cere.Omnes hi qui aliter dicunt q̈ tu non
sunt imitandi.Ideo dicebat Sapiens de
ista doctrina.Lignum vite est his qui ap
prehenderunt illā. Qui enim facere potest
ꝛ non facit:nō potest vitam habere ꝑpetu
am:sed ad eternam deputabitur mortem.
Hec veritas est euangeliū Considerate di
ligenter quia venit tps mie. Secūda veri
tas est veritas doctrine que est veluti lumē
ipsius intellectus. Psalmista. Declaratio
sermonū tuorum illuminat/ꝛ intellectum
dat paruulis.Sermonū tuorum.id est do
ctrine tue.Paruulis hoc est humilib⁹. Pri
Y usq̈ hec doctrina illuminet intellectum re
cipienda est ꝛ sumenda ꝑ humilitatē.quod
est contra eos qui ad caput suum interpre
tanẗ.quemadmodū peruersi faciebant iu
dei.postq̈ Jesus christus eis dixisset abra
am gauisum fuisse vt videret diem suuz.h
est q in spiritu prophetie vidit aduentum
Jesu christi/ꝛ gauisus est.Que erat doctri
na vera.Quia scribitur Genes. xviij.quo
modo deus apparuit Abrae. Mox iudei
peruerterunt sermonem eius/et dixerunt.
Quinquaginta annos nondum habes et
Abraam dicis te vidisse. Nequā prodito
res non bene capiebant veritatem. Non
enim dixerat eis se vidisse Abraam ſm hu
manitatem.Sed q in spiritu Abraam vi
disset euz.Et propterea reduxit eos ad ve
ritatem ꝛ respondit eis. Priusq̈ Abraam
fieret ego sum.Et hoc bn̄ videri pōt.Hoc
enim verū erat.Abraam nāq̈ diu post mū
di creationē factus fuit. ꝛ Jesus christus
verus deus erat eternaliter priusq̈ mund⁹
fieret.Uidete hic quomodo peruersi iudei
ceciderunt seipsis ad falsitatez eorum. Et
veritas Jesu christi eos effecit confusos.
Super om̄ia vincit veritas.Ueritas sem
per habet victoriā.Ad hoc propositum di
cit Chrysostomus de laudib⁹ Pauli ome
lia tertia.Talis est cōditio falsitatis q nul
lo sibi obsistente consenescit ac deficit.Ta
lis autem ecōtrario veritatis status est: q
etiam multis impugnātibus suscitatur et
crescit.Bene igitur apparet predicationem Z
Jesu christi euangeliū verum esse. Postq̈
enim iudei nisi sunt extinguere Jesum oc
cidendo. ipsa tamen mirū in modum cre
uit/vsq̈ ad omnes mundi partes per apo
stolos. Psalmus. In omnē terrā exiuit so
nus eorum ꝛc̄.Et q̈uis hereticorū sit im
pugnata iaculis ꝛ aliarum persecutionuz.
Ipsa tamen est ꝛ erit triumphatrix pre om
nibus alijs fictis doctrinis. Hec veritas
hodie non satis magnipendiẗ. maior eniz
mundi pars cōuertitur ad vanas scriptu
ras potius q̈ ad sanctam hanc doctrinaz.
eo q pauci sunt recte instituti.et qui sciant
quemadmodū teneatur vnusquisq̈ in suo
statu cognoscere precepta dei/et articulos
fidei.Plures sunt hodie dicit doctor qui
dam:qui se occupant vt sciant leges Justi
niani.q̈ sint qui operam dent vt sciant q̄d
necessarium est ad hoc q quisq̈ bonus sit
christianus.Bonū est et expedientissimuz
talia cognoscere. Sed primo ꝛ pre omni
bus propriā addiscere oportet salutē Heu
heu quid faciam.hi qui nihil norunt/ve
luti bestie q̈tum ad viā dei ꝛ tantā malici
am/tantā vanitatē stulticiā didicerunt: vt
mūdum sequerenẗ:Si centesimā applica
uissent partē tempis ad addiscendum/satis
scirent ad eorum saluationē sed quia hanc
scientiam contempserunt: ipsa pariter eos
contemnet.Propterea dicit eis propheta
Baruch.Uiā veritatꝫ nō cognouerūt. Jō

A perierunt propter suã insipientiã ⁊ habent
maledictionẽ supradictã. Ue qui ponunt
lucẽ tenebras. hoc est de veritate falsitatē
faciunt: queãdmodum mendaces pĩuri et
oẽs hui⁹ generis homies: qui nõ habẽt
reuerentiã ad veritatẽ doctrine Jesu chri
sti. Math. vij. Omia quecunqȝ vultis vt
faciant vobis hoies: ita ⁊ vos facite illis.
Hec est eñ lex ⁊ pphete. Leges et prophe/
te monstrauerũt hanc veritatẽ ꝙ vnusquis
qȝ faciat proximo: quod sibi vellet fieri. Et
hec est veluti regula vite christiane: qua re/
gulande sunt oẽs cõmunicationes: om/
nes opationes: que tibi sunt cum proximo
tuo. ⁊ vtin ĩ vnusquisqȝ bene cõspiceret pos
set: spoliatores ⁊ fures qui sunt hodie in h
regno/non essent Si diligenter considera
res hoc pceptũ/non grauares nec affligeres
res proximũ tuũ: subleuares indigentiam
⁊ vicini tui miseriã: non obloqreris ei. Est
gĩt mandatũ hoc (vt nosti) dei ⁊ adimplẽ/
dum est/nullũ est remedium. Reddere nos
oportet vnicuiqȝ quod suũ est in suo statu.
Primo gloriã deo ⁊ amorẽ super omnia.
Secundo pximo nostro pietatem ⁊ com/
passionẽ qd hoc ei debeas dicit scriptura
Unicuiqȝ mandatũ est d proximo suo. De
us precepit ⁊ cõmẽdauit vnicuiqȝ pximuȝ
suũ. ¶ Q; debeamus reddere gliam deo de
omnib rebȝ ⁊ non nobis: hodie sepius no
bis dicit christus in euãgelio cum ait. Si
ego glorifico meipsum gloria mea nihil
est. Est pr me⁹ qui glorificat me ⁊c. quẽ vos
B deũ appellatis. supple ⁊ tñ eũ non vultis co
gnoscere. Hi q murmurãt ↄ deũ de tribu/
latiõib ⁊ de psecutiõib currẽtib nõ glori/
ficãt deũ. S; in h se glificãt ac si nõ meru
issent a deo puniri debere. ¶ Examinemus
vnusqsqȝ apud se ↄscias nr̃as: ⁊ credo nos
dicturos. Oia q fecisti nobis dñe in vo iu
dicio fecisti. qȝ peccauim⁹ tibi ⁊ mãdatis tu
is nõ obediuim⁹. Diu iã fuim⁹ in h regno
in tribulatõib. veȝ pauci correcti sũt. Om
nes he tribulatões sup nos sunt ppt pctã
nr̃a: s; metuo vt necdũ sentiam⁹ sufficiẽter
eas. qȝ ad deũ p emẽdationẽ nõ reuertimur
Percussisti eos ⁊ ñ doluerũt. Attriuisti eos
⁊ renuerũt accipe disciplinã. Indurauerũt
facies suas supra petrã ⁊ noluerunt reuer/
ti. Hieremie. v. Sume ergo ad correctio/
neȝ dei disciplinas suas tribulatiões. Age
re enim gratias debemus deo ꝙ sic ei pla/
cet nos vocare. nec nos ad ppetuas tribu
lationes infernalis ignis reseruare. Ideo
dicebat sanctus Jacob. Omne gaudium
existimate fratres/cũ in varias tribulatio/
nes incideritis. Gaudere debetis incidere
in huius mũdi tribulationes que dumta/
xat tempales sunt ⁊ faciles/quo ad tribula
tiones infernales/⁊ quo ad magnũ bonuȝ
quod medio harũ adipiscemur. ij. ad Cho
rinth. iiij. Id quod in presenti est, momen/
taneũ est ⁊ leue tribulationis nostre supra
modum in sublimitate eternũ glorie pon/
dus operat in nobis Omnia que patimur C
leuia sunt ⁊ momentanea si consideremus
quid operẽtur in nobis: magnam sc; glo/
rie mensuram. Suscipiam⁹ itaqȝ in patiẽ/
tia oẽ id quod placet deo nobis mittere.
Omnia eñ facit ad melius. Et sic obedie/
mus veritati sue iusticie. Nec habebimus
eam maledictiõem/que dicit. Ue qui po/
nunt dulce in amarum et amarum in dul/
ce. Cũ murmuramus de his tribulationi/
bus que nobis apparere deberẽt dulces. p
patientiam eas capimus in amaritudine.
Simus ergo obedientes his tribus veri/
tatibus/scientes ꝙ in tertio sequitur pun/
cto. Si quis sermonẽ meum seruauerit ⁊c
Qui seruabit sermonẽ meum /et in effectuȝ
ponet per bonã operationeȝ: non gustabit
mortem eternã. Ingens promissio. Uide/
te magnum fructũ/audiendo/credendo/et
seruando verbũ dei queqȝ nõ gustare mor/
tem eternã. Reperio fructum hũc promis/
sum in varijs sancte scripture locis. Deu/
teronomij. Obserua ⁊ audi oĩa que pre/
cipio tibi vt bene sit tibi et filijs tuis. Hi q
audierint ⁊ obseruauerint verba mea/ di/
es suos in bono claudent. et anni eorum in
gloria complebũtur. Sed hi qui contra/
rium facient/penetrabunt gladios. ⁊ ĩ stul
ticia eorum peribũt. Et propterea dicebat
sanctus Jacobus. Estote factores verbi/
⁊ non auditores tm̃. Quoniã (vt dicit san
ctus Augustinus) audire veritatem nihil
est si non auditionẽ fructus sequat Sicut⁹ D
Augustin⁹ super psalteriũ dicit. Quid fa/
cere debeamus vt bene verbum dei custo/
diamus. Incorporandũ est a nobis et ad
cor mittendũ queãdmodũ is q edit escã su/
am interius corpori immittit. Insuper fa/
cere oportet vt bestia precisam et prius mã
ducatam ruminãs escam sepius ruminan
dũ est ĩ memoria qd audiuim⁹. Sic ei esca
cito capta ⁊ mox extrusa nihil (vt dr Sen.)

proficit. Cibus non accedit corpori q̄ sta/
tim sumptus emitit᷑. Sic est de verbo dei
non pficit statim auditū ⁊ statim oblitum.
Sed cū ↄseruatur medicinalis est ꝯ mor/
tem eternā. Sap. xvj. Neqꝫ herba neqꝫ ma
lagma sanauit eos sed sermo tuus domine
Nulla est medicina nec herba ↄtra hanc i/
firmitatē que ad mortē ducit eternā: nisi ꝟ
bum dei/quod talis est ꝟtutis vt qui ipsuꝫ
seruauerit nō gustabit mortē eternā. Cum
falsi iudei hoc audirent perperā interp̄tati
sunt. ⁊ allegauerūt Jesu xp̄o Abraam et p/
phetas qui mortui sunt: et tamē dei verbuꝫ
seruauerunt Ipsi interp̄tant᷑ de morte tem
porali: ⁊ Jesus christus de morte loqueba
tur eterna. Ideo Jesus christus eos argu
it ⁊ ad veritatē reducere volebat. et dixit h̄
quod prius fuit ppositū. Antequā Abraam
fieret ego sum. Tūc falsi ⁊ iniqui iudei su/
E stulerunt lapides ⁊ eū voluerunt lapidare
Profecto valde faciunt ↄtra Jesu xp̄i opa
Nam cōtra dura verba eoꝝ: ↄtra eoꝝ blas
phemias eis respondet amicabiliter Et cō
tra dulcia verba Jesu ipsi cucurrerunt ad
lapides vt eum lapidarent. Duricia currit
ad duriciā. Duri erant vt lapides. ideo cur
rebant ad lapides. Eccī. vj. Quā aspera est
nimiū sapientia in doctis hominibus. Et
Job. xlj. Cor eius indurabitur sicut lapis
Sapiētia Jesu christi eis dura apparebat
quia cor eoꝝ sicut lapis induratū erat. tūc
dn̄s noster se abscondit ⁊ exiuit de templo
Qd̄ nobis significat veritatē cū his pma/
nere non posse q̄ eam respuūt. Quia in ma
liuolam aīam nō introibit sapiētia. Sap.
p̄mo. ⁊ Deute. xxxij. Abscondā faciem me/
am ab eis. ab his scꝫ qui verba Jesu christi
seruare noluerint. sed ipsum lapidāt p ma/
lam obstinationē peccādo. Multa addu/
cere possem de spirituali hac lapidatiōe de
qua dicit sanct⁹ Augustin⁹. Magis delin
quit qui cōtemnit regnantē in celis: q̄ꝫ qui
crucifixum ambulantē in terra Maius est
delictū offendere Jesum xp̄m regnantē in
celis in corpore glorificato q̄ꝫ eū offendere
ambulantē in terra in mortali corpore Ad
p̄sens sufficiet mihi quod dictū est. hoc est
verbū dei p bonam intentionē audiri debe
re ⁊ p bonā patiam peccatorūqꝫ nostroꝝ
obiurgationē. Credere oportet humiliter
veritatē doctrine vite ⁊ iusticie. nec h̄ suffi
cit nisi ponat᷑ in effectū p bonas opatiōes
vt euadere possimus mortem eternā et de/
num habere paradisi gl̄iam Amen.

¶ Dominica in Ramispalmarum.
Sermo

Hoc sentite i vo/

F
b · bis qd̄ ⁊ in xp̄o iesu: pfecte i vob
sentite qd̄ in Jesu xp̄o inuenitis.
Nōnulli opinant᷑ s̄mones dūtaxat fieri ad
addiscendū ⁊ sciendū qd̄ p̄us ignorabatur
Ideo dicūt interdū irridēdo. quid facereꝫ i
sermone: scio plura bona q̄ꝫ velim facere.
Tales hoīes fallunt᷑: sermones eīm non so
lum fiūt vt addiscat᷑ bonū: sed ad mouēdū
cor ⁊ affectionē: vt amet ⁊ desideret ⁊ com
pleat quod bonū est. Ideo dicit apostol⁹ i
verbis ppositis. non q̄ addiscamus qd̄ est
in christo Jesu sed q̄ sentiam⁹. Hoc senti/
te inquit in vobis qd̄ est in christo iesu. Hi
qui aliter faciūt ⁊ qui solū visitāt sermōes
vt audiāt ⁊ sciant rē aliquā nouā. frustran
tur suntqꝫ tales de quib⁹ dicit apostol⁹. q̄
semp sunt addiscētes ⁊ nihil sciētes. Nihil
eīm sapiūt/nihil est gustū eoꝝ mouens aut
desideriū. Et hoc cernim⁹ in cōpluribꝫ ho
minibꝫ q̄ solū audiūt sermones ⁊ legūt scri
pturas. nec tamen eo melius valent. sed ali
qui peiores inde efficiunt᷑ ⁊ obstinati. Et ē
plū de ill' q̄ audiūt medicos ⁊ nihil faciunt
Heu deuoti nō est difficillimū scire q̄d sit
bonū: vl' ip̄m docere qd̄ scit᷑. Jō bn̄ dt apo
stol⁹. h̄ sentite ⁊c̄. Quid iuenim⁹ i xp̄o Jesu
oīs ꝟtutes. Sꝫ spālit᷑ deflectam⁹ oculos
ↄsideratiōis n̄re ad mysteriū pcessiōis q̄ ei ho
die facta fuit cū iret a bethania i hierlm/ q̄
fere distat ad miliare vnū. ⁊ inueniem⁹ rem
vnā int᷑ alias quā pfecte sp imitari debem⁹
Et ē q̄ cū vidisset ciuitatē hierlm fleuit su/
per illā/ nā pfunde sentiebat p affectōꝫ ⁊ cō
passionē mala q̄ futura erāt sup ciuitatē il/
lā ⁊ maliciā īhabitātiū eā. q̄ oīa talia flocci
pēdebāt nec sentiebāt q̄cq̄ꝫ tāqꝫ obstinati i
mal'. Timebat ⁊ mortē suā. Deuoti hoīes
sentiam⁹ i nob pijssimā hāc tristiciā ⁊ sapi/
dissimā ↄpassiōis saluatoris nr̄i iesu xp̄i q̄ ta/ G
lē hꝫ de alioꝝ ↄdēnatiōe pietatē/ q̄ flet. a for
tiori nōne debem⁹ nos flere sup nos et sup
mala nostra: ⁊ pter mortē. Sentire in no/
bis debem⁹ diligent᷑ dulcē cōpassionē illā
dn̄i nostri Jesu xp̄i quā habuit sup peccat'
Et religiose credendum est dominā n̄ram
ipsum sic flere percepisse: ac eam cum ipso
fleuisse. Et per hanc compassionem dulcē

ac amorosam tibi supplicamus virgo di-
gnissima: virgo pia vt impetres nobis grãi
am sentiẽdi mala nostra: ⁊ ea amare deplo
randi ⁊ fructuose pfunde sentiendo quod
inuenimus in Jesu xpo bñdicto filio tuo.
Nihil em̄ est qd adeo ꝯducat ad habendã
clarã cognitiõem boni ⁊ om̄es sermones i
telligẽdos sicut est cõpunctio. Purgat em̄
cor ⁊ emollit: ip̄mqꝫ disponit ad recipiẽdã
omnẽ veritatẽ: vtilẽ ad salutẽ. Per opposi-
tum cor qd durũ est om̄ia ad malũ vertit vl'
ad vilipensionẽ q̄cquid audit exẽplo Jude
qui ob nihil qd vidit in Jesu xpo conuerti
voluit. qꝛ nõ sentiebat in corde qd videbat
extrinsece. Tolle nobis virgo gl'iosa talem
cordis duriciã ⁊ ip̄m emolli ad pfunde sen
tiendũ fletus ⁊ lachrymas tuas / tuiqꝫ bñ-
dicti filij: et generaliter quicq̄d i eo inueni-
mus. Ad quã grãm impetrandã nos te sa-
lutabimus. ¶ Hoc sentire ⁊c̃. Quia cor
nostrũ humanũ interdũ vsqꝫ adeo durum
est vt nõ sufficiãt v̄ba ad ip̄m molli⁹ facien
D dum vt bñ faciat / et a malo abstineat ne q̄s
q̄ꝫ allegare posset ignorantiã. dñs nr̄ deus
voluit nobis oñdere p exemplũ librumqꝫ
sensibilẽ ac visibilẽ q̄d facere debeamus et
sentire sicut pr̄ vel p̄ceptor suis facit pueris.
Liber iste ⁊ exẽplũ saluatoris nr̄i Jesu xpi
est ip̄e s̄m humanitatẽ. Nulla em̄ v̄tus est /
q̄n admodũ clare ⁊ apte ibi scripta sit. Om
nis xpi actio nr̄a est instructio. Om̄e qd fe-
cit et dixit xp̄s: fecit et dixit ob nr̄am instru
ctionẽ. et ad mouendũ nos vt bñ opemur.
Hoc sciebat et ꝯsiderabat aplus qui dixit.
Hoc sentite in vob ⁊c̃. Relinq̄mus in p̄nti
arum recitare oẽm decursum vite sue / plix
um nimiũ foret ip̄m enarrare. Cõuertam⁹
ꝯsiderationis nr̄e oculos ad hodierne pces
sionis mysterium. Et sentiam⁹ in nobis qd
videbim⁹. Nõ sim⁹ veluti mute bestie q̄ in-
spiciẽdo libros vel picturas: in nullo mo-
uent̃. Uis tu cognoscere et sentire humili-
tatẽ? Ubi eã videbis magis ppri͛e et euidẽti
us q̄ꝫ in saluatore tuo Jesu xpo / et in rege
tuo: immo in rege toti⁹ mũdi et dño dñan-
tium. Uenit ad te et p salute tua admodũ
humili modo. Primũ supra vilem q̄dam
bestiã. supra asinã vel asellũ. q̄uis magn⁹
honor ab israelitico populo ad extra illi ex
hibitus fuerit. Jnspice cogita et senti in te
quale gaudium ⁊ q̄ꝫtam ambitionẽ aut su
perbiã assumpserit: quia gemit et flet. Op
time sentit mundanũ honorem nihil esse ⁊

mox in contrariũ versum. Magna differẽ
tia est huius pcessionis ad illã que nõ diu
post ei facta fuit. Modo dantur ei alia ve-
stimenta: tam vt sedeat sup̄ illa / q̄ꝫ ad ex-
hibendũ sibi honorem. tunc ei scindetur et I
delabitur crux ad ipsum crucifigendum.
Modo appellat̃ rex israel et saluator mun
di. tunc irridebit̃ et blasphemabit̃ tanq̄ꝫ im
potens et stult⁹. Modo benedicit̃: tũc ma
ledicebatur. Modo rogat̃ vt saluet alios.
tunc dictũ fuit ei q' seip̄m saluare nõ possit.
Nimis magna differentia est in hoc qd di-
cit̃ modo. Salua nos fili dauid. Et quod
tunc dictũ fuit. Crucifige crucifige. cõfidi
te ergo vos stulti honoribus vanis et mũ-
danis. immo v̄o ꝯsiderare nolite. Uideris em̄
de tali honore mox labi ad irrisionẽ et iho
norationẽ. Ad vos ergo humiliandos sen
tite in vobis ⁊c̃. si mundani honores i hac
vita desiderandi forent: dñs noster non re
futasset eos: sed demõstrare voluit q' verte
rent̃ in inhonorationẽ et aduersitates blas
phemie et irrisiones in ppetuã gl'iam con-
uerterent̃ et honorẽ. Sicut dicit apostol⁹
Humiliauit semetip̄m factus obediẽs vs-
qꝫ ad mortẽ. ppter qd exaltauit ipsum et de
dit illi nomẽ quod est sup om̄e nomen: vt i
nomine Jesu om̄e genu flectatur / celestiũ
terrestrium et infernoꝝ. Propter Jesu hu-
militatẽ nomẽ ei⁹ taliter exaltatũ est vt om
nia inclinẽtur ad nomen Jesu tam in celo
q̄ꝫ in terra et inferno. Si profunde hoc in
nobis senserimus non erit nobis cure cõ-
sequi et adquirere magnos status et ingẽ-
tes pompas in hoc miserabili mũdo tran-
sitorio Omniũ malorum radix auferretur
et sic cessarent alia mala. Notate qualiter
saluatur qd dicitur Crudelis est qui famã
suam negligit: faciendum est debitũ suum
Sed insuper si quis vult addiscere libera
litatem contra auariciã: vbi inueniet eam
melius q̄ꝫ in saluatore nostro. qui vt nos di
taret pauper esse voluit et dedit non modo
sua sed semetipsum. Si Judas profunde
sensisset istam diuitẽ spiritus paupertatem
nunq̄ꝫ cecidisset in talem damnationẽ / per
auariciam et rapinã / cui assimulantur mul K
ti nostro tempore / vnde dolendũ est. ¶ Uis
scire patientiam et equanimitatem / senti
in Jesu christo / quem hodie principes le-
gis reprehenderunt / de honore sibi im-
penso. Quos valde patienter sustinuit /
cum eos solo verbo destruere / et perdere

potuisset. Vis scire magnificentiã ⁊ quali ter honorare debea deũ ⁊ ecclïam suã. Inspice qđ expulit e templo oẽs qui faciebãt impedimentũ honori dei. Notate miraculum ẽm sanctũ Hieronymũ. Notate ɔcordiam patiẽtie ⁊ magnificẽtie. Hi sunt arguendi q̃ verent̃ aut erubescũt flere. Notate đ Arsenio. Notate de sancto Petro/ q̃ dixit puero qñ odiret ⁊c̃. Inuidia excecat ⁊ pueri laudant. Moraliter qui petit hierusalez habet virtutũ ɔfessionẽ ⁊c̃. Possem etiã dicere de oĩbꝫ alijs virtutibꝫ: sed cõprimaz sermonẽ loquẽdo de ṽtute generali q̃ comphendit oĩes alias ṽtutes. s. obedientia. De qua loquit̃ aplꝰs vñ sumpsi thema meum ⁊ dicã In corde cõsciẽtie xp̃i Jesu obedientiã sentire. Obediẽtia in duobꝫ ɔsistit. in innocẽtia ⁊ pñia. Innocentia est sibi cauere a peccato. Penitẽtia delet pcĩm qđ iã est ꝑpetratũ. Inuenimꝰ innocentiã in xp̃o Jesu quo ad ꝑsonã suã. qm̃ nũq̃ peccauit. ⁊ obedire voluit deo ad durã vsq̃ mortem mortẽ videlicet crucis. Factus obediens ⁊c̃. Penitẽtia fuit in eo nõ quidẽ ꝑ peccatis suis sꝫ ꝑ nostris In signũ huiꝰ fleuit hodie cũ vidisset ciuitatẽ hierl̃m. Innuendo etiam nobis q̃ in via huiꝰ mũdi querẽdo ciuitatẽ hierl̃m superiorem/nos flere debemꝰ ꝓpter mala nr̃a ⁊ pctã. ⁊ hr̃e pniam. Non habemꝰ h̃ ciuitatẽ ꝑmanentẽ ⁊c̃. Primum punctũ istoꝝ duoꝝ vltimoꝝ erit declarare bona obediẽtie q̃ fit deo ꝑ euitationẽ pcti ⁊ innocẽtie sue ɔseruationẽ. Secũdũ erit oñdere q̃ post pcĩm saltẽ ip̃m deleamus ꝑ pniam Nec imorabor ad longũ declarare euangelij mysteriũ: alias ip̃um p̃dicaui/etiam nõ intantũ volo p̃dicare ad aliq̃d noui docẽdũ. q̃ ad monendã voluntatẽ nostrã velle facere ⁊ adimplere qđ iã scimꝰ ⁊ ip̃m renouandũ. Hoc qđ iam scimꝰ ĩ memoria nostra/ queẽadmodũ pctã nr̃a renouamus. Et hoc ꝓderit magis q̃ addiscere nouitates: exẽplo illiꝰ q̃ didicit hãc lectionẽ. Dixi custodiã ⁊c̃. Et exemplis feminaꝝ redeuntium a ẽmone que dixerũt se nescire dicere qđ p̃dicator dixerat: sꝫ referebant bonã voluntatẽ ⁊c̃. hoc est bñ addiscere ⁊ proficere Et de illo q̃ nõ sciebat nisi miserere. Deuoti homines dicamꝰ igit̃ q̃ qui ꝓfunde sentire posset in corde suo: miseriã ⁊ horrorem peccati ꝑ ɔtrariũ pulcritudinẽ ⁊ felicitatez innocentie exemplo iesu xp̃i. Nunq̃ ɔsentire vellet peccato mortali quousq̃ ad mortem. Sic senserũt sancti martyres. immo ⁊ ipse parue puelle. queẽadmodũ sctã Agnes sancta Agatha. sancta Cecilia. sancta Katherina. que bellabãt contra peccatũ vsq̃ ad mortẽ durã ac crudelẽ. Hoc modo sensit Anselmus cũ dixit. q̃ si infernus eẽt ex vna parte: ⁊ peccatũ ex altera. malle sese in infernũ deijcere q̃ peccato se dedere. Et sumit hic infernũ ꝑ pena: non intelligẽdo de peccato: vbi sunt oĩes damnati. Peccatũ est res adeo displicẽs deo q̃ nõ est tã bonus amicus aut amica q̃n ip̃m damnaret si inueniret eum in vnico pctõ mortali. Diceretur vtiq̃ patrẽ aliquẽ/aliũ quendã habere magno odio si vt ip̃m occideret et/proprium interimeret filiũ vel matrẽ ꝓpriaz. Sic tñ facit deꝰ. vt eñi necaret pcĩm tradidit ꝓprium filiũ suũ morti. nec mater eiꝰ dolorem euasit quin eũ sentiret. quia passiõis gladius cor eius trãsfixit. Merito odio hr̃e debemus pcĩm q̃ eo pacto tormẽtis affecit et morte deũ nostꝝ ⁊ dñm nostꝝ/⁊ generalit̃ oĩa mala q̃ a peccato ꝓdeunt fugere debemus: ꝑsertim q̃ sumus siles bestijs. imo peiores eis. Videamus etiã q̃ odiosum sit peccatũ corã deo/cum sic deijcit ⁊ ɔsternit creaturã suã in ignẽ ꝑpetuũ nunq̃ auferẽdo eam. Ideo dr̃ in furore ꝓpter crudelitatem pene in quã mittit. ⁊ si in se infinite sit misericors: peccatũ facit hominẽ in talem ꝓlabi statũ: q̃ melius esset ei si non esset. vl̃ esset versus in mutã bestiam. Peccatũ constituit hominẽ tyrannũ ⁊ latronẽ erga deum. immo erga vniuersum mundũ. quoniam pcĩm offendit dñm vniuersi mundi. et ꝑ hoc offendit oĩe id quod sibi subiectuz est ⁊ oĩe quod amat. Insup etiã ꝑ pctũm homo abutit̃ omni creatura ⁊ destruit (q̃tum in se est) ordinẽ mysticuz ⁊ bellũ tremẽdum rationabiliũ creaturaꝝ ɔtra peccatũ Ideo etiã oĩa erũt cõtra peccatores. immo ⁊ ip̃emet peccator ɔtra seerit. Peccatũ facit hominẽ mẽbrũ ⁊ filiũ inimici atq̃ subiectum eiꝰ. ⁊ in potestatẽ eius se subijcit nisi deus ꝓhiberet. q̃ mutatio de filijs dei in filios diaboli. Vos ex patre diabolo estis ⁊c̃. Peccatũ efficit peccatorẽ magis vesanum ⁊ furiosum q̃ sit aliquis mente captus. Peccatũ eñi seip̃sũ occidit ꝓprio suo facto. ⁊ oñdit se habere odiũ ɔ̃ semetipsum queẽadmodũ ostendit Aristo. ⁊ hoc modo nulli amicꝰ est ⁊c̃. Nota de Achitophel q̃ se suspẽdit ⁊ de iuda. Absalon q̃z suspẽsus

fuit: et cor eius mo transfixū lanceis. Peccatū hoiem in talē ponit statū ꝙ solū opus est deijcere murū vl' parietē ruinosum et statim delabi in foueā quandā igni plenā sine vllo euitu: paries hic est corpus. Nota de arbore: hmōi sunt mala que facit peccatū p inobedientiā et alia innumera Que valde bn̄ intellexit xp̄s Jesus: alioqn nunq̄ voluisset pati talē penā ad quā sustinendam hodie sese obtulit. Sed vnde est ꝙ tā pauci seruant innocentiā: sequ dedunt inobedientie? Hoc cōtingit vel p defectū bene sentiendi maliciā peccati et horrorē ei9. Et vnde cōtingit talis defectus? Contingit nimis obediēdo asino suo et nimis bene volēdo ipm nutrire. Et est similis abusio tanq̄ si asinus caderet in curro quodā et magister eius illi seruiret in terra et in genubus. et addiscam9 p illū etc̄. Quis est ille asinus. s'm sanctū Hieronymū est ppriū corp9 nostrū qd obedire debet aie et rationi sicut asin9 magistro suo. et queadmodū videtis ꝙ asin9 si pmitteret ei liberū arbitriū deijceret magistrū suū in foueas: et alia pericula. ideo daf ei frenū vel baculus. Sic est de corpe respectu aie In hoc imitari debemus exemplū xp̄i Jesu: qui ostendendo hanc obedientiā corpis ad animā voluit subijcere asinū. queadmodū etiā sanctus ppheta reputabat se corā deo dicens. Ut iumentū factus sū apud te. ¶ Tres sumātur cōsiderationes s'm tres res asino prinētes. s. virga onera et cibus. Per ɔtrariū sunt cecitas que ducit p viam tenebrosam. Desidia qua cadunt vtice et spine. Ociositas p viam spinosam. Uoluptas p viam lutosam. ¶ Sumam9 hic q̄tuor ɔsideratiōes: cōparando corpus nostrū asino qui portat spm̄ nostrū ad pegrinationē hāc i ciuitatē hierl'm supiorē. Expediēs est et necessariū discere et scire pcepta dei. quō em̄ al's adimpleri possent? Aliqui mag' obligant plura scire q̄ alij s'm diuersos stat9 / etates / gratias et officia. H est ɔ illos q̄ claudūt oculos et surdā pbent aurē ad bn̄ sciendū. p hocq excusari esse credunt: tales sunt nimiū stolidi. Ignorās em̄ ignorabif. Adhuc peiores sunt illi q̄ puertere volūt veritatē vt liberius peccare possint. Exēplū de vulpe / q̄ dicebat arietē esse salmonē. Hoc etiā est ɔtra curiositatē illorū q̄ scire volūt qd nō est op9 et ppriā negligūt salutē. facile retinebūt lōgam fabellā: sʒ pcepta dei et bn̄ viuēdi modum obliuiscunf. Et sic sepe amittūt innocentiam et obedientiā. Nō est tam paruum artificiū q̄n addiscaf laborando. Bestie etiam instruunf facere illud ad qd eos vis ordinare. vt equin9 pullus instruif celeri gressu ambulare. canis venari. pueri precipue sunt instruēdi bn̄ cogitare et debite cognoscere hoc ad quod facti sunt. sicut Thobias docuit iuuenem filiū suum. Patres q̄q et matres maiorē reddituri sunt rōem si eos nō vt debēt instruāt q̄ si interdū eos fame perire pmitterēt. Ideo ordinatū est matrimoniū. Locandus est in tali statu et in tali subiectione, pprius asin9 et ppriū corp9: vt nō impediat sentire de deo. Et q̄n aliquid de deo cognoscat: etiā in iuuenili etate sua oīa illa maledicta obliuio que nobis accidit. et hoc est ꝙ nimiū nitimur facere iuxta placitū asini nostri. et aīa nostra oīno se ponit ad seruiendū ei. Ob hanc causā sūt ordinata ieiunia et festa ad redeundum ad semetipm̄: et cogitandū de factis xp̄i Jesu / aliorumq sanctorū. Alias opinatus sum et argui ꝙ peccatores nō bn̄ crederēt in deum et in fidē nostrā. qm̄ inq̄ qui crederet ꝙ ob peccatū amitteretur paradisus et lucraretur infernus: est malū lucrū quō auderēt homies facere mala que quotidie faciunt Sʒ cū bn̄ ɔsideraui: nō opus est talia mala accidere p infidelitatē: sed p nō sufficientem cogitationē ad illa. Exemplū de morte: quā quilibet credit: et tn̄ viuit tanq̄ si esset eternus. Exemplū de illo qui fabulabatur et ridebat Juxta patibulū in biga maiores mot9 impediūt minores. Fides adest sʒ nō viua et actualis. Hinc est ꝙ sancti prudi versanf sepe in fletibus et lachrymis eo ꝙ vidēt finē et mortē. mala et piculā eorū et aliorū. Unde stultū fixa radice et maledixi etc̄. Exemplū de illis quorū amici mortui sunt: nec curāt de gaudio de vestitu / de donis: sʒ solū loquunf de miseria et breuitate mūdi. et ꝙ stult9 est q̄ hec curat. Laudabilius est suare innocētiā q̄ pditā recupare p pniā. Illi q̄ dicūt peccabim9 et deinde penitentiā agem9 mlo rebs ipediunf: defectu gr̄e / mala ɔsuetudine / et senectute. Jdō male dicēdi sunt illi q̄ dant occasionē innocētiā corrūpendi aliorū q̄ volūt bn̄ agere. Uel q̄ se delectant habere societatē in pctis eorū. Hec est ɔditio diabolica. Tales peiores sunt homicidis aut incendiū facientibus. aut impregnatarū mulierū suffocatoribus.

Quid dicem⁹ de patrib⁹ ⁊ matrib⁹ q̄ instru
unt oīa mala loq̄ pueros eoꝝ. illos inq̄
ꝑ quoꝝ os de⁹ laudari debet ⁊ bn̄dici: Ex
ore infantiū ⁊ lactentiū ⁊c. Qui nō vult in
nocentiā seruare debet saltē facere tā pau/
ca sicut poterit mala ⁊ inobedientiā. Con
tra eos q̄ iurāt vel desperāt qn̄ fecerunt ali/
quod malū. ⁊ illos q̄ irridēt desperatos p⁹
Q peccatū eoꝝ qđ ꝑpetrarūt. aliq̄s dant auda
ciam ⁊ ꝓiciūt lignū post cuneū. non est bo
num qn̄ obliuiscat̄. Et videm⁹ bonā ꝯdui
onem ⁊ ꝯsuetudinē moꝝ postq̄ fracta ē de
clinare de peiori in peius. Si tibi aliq̄ fue
rit egritudo nō debes petere aliā aut te oī/
no ꝑditōni exponere. aut si cecidisti in lutū
nō debes te ampli⁹ immittere vl' intrudere
Volebā ꝯsideratiōem meā vertere ad hor/
tandū in secūda pte de obediētia q̄ nomia/
tur penitētia. ⁊ mot⁹ erā ad hoc tā exēplo
dn̄i nostri q̄ fecit hanc pn̄iam hodie supra
petōres q̄ꝫ p tpe hui⁹ septimane que nomi
natur penosa septimana q̄ꝫ etiā ꝑpter eaꝫ q̄
est necessitas. q: paucissimi inueniunt̄ ino/
centes hoīes. ⁊ reuera pauci etiā veri peni/
tentes. sicut dicit sanct⁹ Amb. Videbat̄ tn̄
mihi saltē peccatorē postq̄ꝫ peccasset agere
pn̄iam debere. De⁹ nō ꝯtulit hanc gratiaꝫ
angelis. q: post peccatū angeloꝝ non erat
loc⁹ penitētie. Sic cogitabā cū mihi visū
fuit q̄ q̄tuor mali⁹ eq̄ꝝ famuli aut mango
nes q̄tuor bestie impedirēt asinā nostrā re/
dire per bonū iter: ⁊ reuerti ad deū atq̄ꝫ ad
rōnem ꝑ pn̄iam. Un⁹ famul⁹ erat qui occu
pabat os asini nostri: ne quicq̄ꝫ dicere pos/
set ad monstrandū in quā foueā cecidisset.
Alius erat desperatio ⁊ obstinatio q̄ innite
batur asino nostro ne posset vel vellet resur
gere sed ꝯtinue de peiore iret in peius. ⁊ di/
R cebat. quare surges cū iteꝝ sicut ꝑus relabe
reris. Terti⁹ famulus vel mango diaboli
erat ꝑsumptio q̄ faciebat credere asinū no/
strum. q̄ mox cū op⁹ esset asin⁹ noster resur
geret. nec op⁹ esset alia solicitudine. Quar/
tus erat timor q̄ est impenitētia. Inde seq̄/
batur magna multitudo oīm modoꝝ ho/
minū q̄ ꝑ mala v̄ba ⁊ exempla criminabāt̄
statū asini illi⁹. ⁊ excecabāt eū laudib⁹ etiaꝫ
vt nesciret vbi esset, lauda p̄cor. Contra ti/
morem exemplū de moniali. Exemplū de
rege q̄ admonuit militē ⁊ miles dixit q̄ ho
mines irriderēt eū qualiter haberet timorē
moriēdi ⁊c. si ꝯfiteret̄. Exemplū de illo qui
mortu⁹ est. q: se ostn̄dere medicis noluit ⁊c.

Remediū est oratio ad deū. Asina Balaā.
Secūdo ꝯsiderare finē ⁊ ꝑpetuā ⁊ verecū
diam. ⁊ q̄ nescimus qn̄ exeundū est nobis.
Tertio capere debes aliquē fidū ⁊ quē meli
us amabis. Et si solū habeas curatū tuū q̄
sit stultus aut inexpert⁹. pete facultatē eun
di ad aliū. Interdū ꝓdest scriptura. īterdū
obligare se sub aliqua pena. interdū roga/
re p̄sbyteꝝ vt talē ꝑsonā instruat ⁊ nemen/
tiatur. q̄ꝫuis ipam dicere sit meli⁹. Notate
de verecūdia Jesu xp̄i. Verecūdia accidit
ꝑpter ignorantiā dicēdi alia sine verecun/
dia. Cōtra obstinationē exemplū de Cha/
im et de Juda. Exemplū de puero, qui ca
det sepe. Causa est sepe ꝑpter supbiaꝫ. ⁊ ꝑ h̄
vt quis ꝯfidit ꝓprie virtuti. et q̄ q̄sq̄ꝫ irasci
tur sue fortitudini aut sibiipsi. Exemplū d̄
manib⁹ que si mundent̄ quotidie. ⁊ de pā
niculis ⁊ de scutellis: immūdicia nō est taꝫ
tenax. Et hoc est ꝯtra eos q̄ timēt cōfiteri
adhuc semel. Veꝝ est q̄ ꝓpositū vindicte
impedit mirū in modū ⁊ nō restituere. simi
liter rapine: sed ꝯsiliū est se p̄sentare p̄sbyte
ro ⁊ petere remediū. nō quidē q̄ presbyter
talē absoluat: si ꝓpositū semꝑ sit ꝯtinuatū.
Cōtra ꝑsumptionē exemplū de multis su/ S
bito mortuis ⁊ ꝑ mortalitates ⁊ aliter. In/
uenitur p̄sbyter occupat⁹ vel in egritudi/
ne que impedit nō potest haberi sanū ꝯsili
um. nō potest accedi penitētiari⁹. mlt̄i non
sciunt dicere peccata eoꝝ nisi recitando fa
bulas et occupādo p̄sbyteros. et solum di
cunt in generali. q̄rite qualis diligentia est
adhibita. et quid de peccato oblito si debe
ant oīno dici presbytero pctā reseruata.
vel illa que erāt oblita ⁊ redeūt ad memori
am si recipiēdo corp⁹ dn̄i veniat recorda/
tio alicui⁹ peccati. Notate durā iusticiaꝫ ⁊
vindictā quā sumpsit deus de hierusalem
Contra timorē penitētie exemplū qđ pati/
mur ꝑpter mundū. Nota q̄ sola ea penitē/
tia dari vel iniungi debet/quā iniungens
opinat̄ a se implendā fore. Sacramētū et
venie seu indulgētie liberāt de magna pte:
et preces sanctoꝝ cū quis se ponit ad curi/
am misericordie et penitētie: ꝯtra eos q̄ ce/
ciderunt in infernū ꝑ facta nimie penitētie
quo ad malos et ad eoꝝ exēpla. stultus est
q̄ se damnat ꝑpter alterū. et qui se ꝑ socieта
tem vinciri seu capi ꝑmittit. Tres peruersi
ministri onerāt asinum ne possit resurgere
verecundia/spes/et desperatio. Verecūdia
que nascitur de peccato detegēdo. Spes

de abysso misericordie diuine. Desperatio ppter iusticiā ei⁹ dubiā r aut ō importēcia satisfactionis. Ab his tribus minuitris caueamus/ verā pniam deo acceptā r nos deo prius reconciliantē implere possimus. Ad quā nos pducat rē.

¶ In rami. palmarum Sermo.

Ecce rex tuus venit tibi māsuet⁹ rē. In honorabili aduētu regis regū in hierl'm/ mater nr̄a sancta ecclīa vtit in euangelio alta buccina r sonora Zacharie pphe admonēda corda nr̄a vt deuote recipiamus eū. Et dicit ṽbū ppositū. Ecce rē. Profecto venit māsuet⁹ r benign⁹ rex regū dn̄s nr̄ Jesus christ⁹. qm̄ dicit sanct⁹ Lucas. q̄ vidēs Jesus ciuitatē hierl'm fleuit sup illā. Ecce omnem pietatē dulcedinē r benignitatē. Rex noster fleuit. Quare fleuit? Ob destructiōem hierl'm quā psentiebat r denūciabat. q̄ fuit quadraginta annis post fletū suū p Thitū r Vespasianū. Talis r tā horribilis q̄ per rabiē famis notabilis quedā mlier assauit filiū suū r comedit eū. Etiā ↄsiderādo vanitatē mūdanoꝝ bonoꝝ. sicut Eraclit⁹ fec. Sciebat enī xp̄s oēs honores q̄ tūc ei exhibiti fuerāt cōuertēdos esse in dehonorationē die scz dolorose passionis sue. Magna erat differētia dicere: Bn̄dict⁹ q̄ venit in nomine dn̄i. r dicere Tolle tolle crucifige eū. Fleuit ppter aplos r discipulos suos q̄ eum erāt relicturi. Fleuit p omi genere hūano q̄ nō intraret rectā ciuitatē suā / ciuitatem paradisi. Fleuit etiam ppter te (vt opinor) virgo dignissima. Virgo q̄ eras et es mat sua tā honorata/ tā dilecta r tā amata. quia tūc sentiebat dolorosam angustiā quam esses passura in hora dure mortis sue r passionis. Ideo etiā bn̄ cogitandū est: q̄ modo hodie cū gaudio qd̄ habuisti de honore suo etiā amarā habueris tristiciā cū eundē dominū nostꝝ flere psensisti. Teneo enī te affuisse de primis. O deuoti hoīes qd̄ hic cogitare possum⁹ si dn̄s noster vel dn̄a nr̄a etiā fleuerūt p nob. quale nos ducere possumus gaudiū nos q̄ certitudinaliter incessanter pedetētim ad mortē pperam⁹. q̄ nescimus qn̄ nos p̄ueniet cito vel tarde. Reuera erit cito: qm̄ in tam breui tpe nulla est tarditas Nescim⁹ qualē habituri sum⁹ ciuitatē vl paradisum vel ppetuā dānationē: cuz dn̄s noster veniet in suo terribili iudicio. velit de⁹ vt cōpleam⁹ qd̄ dicit aplus in epl'a hodierna. Hoc sentite qd̄ est in christo Jesu. Quid sentite? Sentite oēm hūilitatē. oēm dulcedinē cōpassionē r benignitatē. et qd̄ veꝝ est qd̄ dicit euāgeliū r pphera ī nostro themate. Ecce rex tu⁹ venit tibi māsuetus Sensationē nostrā p peccati infirmitatez corruptā esse veꝝ est nisi grā eā sanet Ideo supplicam⁹ tibi pulsiqꝫ vlterius dicamus. Supplicam⁹ inq̄ tibi virgo mr̄ regis nr̄i: p illā misericordiā r cōpassionē quā habuisti hodie qn̄ vidisti r sensisti eū flere: sana r cōmoue dura corda nostra ad fletū r compassionē. Nimis rudes sum⁹ ac crudeles ↄ̄ nosipsos q̄ p nobisipsis flere nō possumus p quibus tu r glo'sus filius tu⁹ fleuistis. Efficiantur igit tua intercessiōe corda nr̄a tenera r mollia ad audiendū ad edificatōem nostrā. Ad qd̄ impetrādū salutabim⁹ te ea salutatiōe quā nūciauit angel⁹ Aue ma. rē.

¶ Ecce rex rē. Vertēdo ↄsiderationis mee hac r illac oculos ad sumendā r eligēdam edificationē aliquā in tā ampla r lata materia sicut est illa hodierni mysterij. qz omnia dicere nequirē vt bn̄ credo. Clamo supradictū sonum Ecce rē. Aliqn̄ mihi dicebat r ducebat ↄsideratio mea vt loquerer ō pcessione hodierna r declararē fm puncta euāgelij. Quā pcessionē facere debeam⁹ in hierl'm aīe nostre. vel dicerē de causis r circumstātijs hui⁹ pcessiōis. r qualis differētia fuit inter illā r eā que fuit die veneris magna r sancta. Aut exponerē qualiter vnusquisqꝫ se habere debeat r ordinare ad exēplum summi regis. declarādo qualiter venire debeat ad populū suū dulcis et benignus. p eo r nō ↄtra eū. ad ipm defendendum nō spoliandū. Nō ad propriā sed publicā vtilitatē. Et popul⁹ eū debet reuerenter seruiliter r iucunde recipe. Vel si sumas excusationē ob regis pn̄tiam. Dic ō causis ob quas ciuitas hierusalē destructa fuit p corruptionē triū statuū. Quia ecclesiastic⁹ status iūctus erat r vxorat⁹ auaricie r inuidie. Stat⁹ dominū r militaris iniusticie r tyrannidi. Stat⁹ popularis r ciuilis ingratitudini r inobedietie. Hec dura ē materia. Aut si restringere velis sermonē tuuz fm statū cui locutur⁹ es / p quid sunt mali officiarij regales / a summo vsqꝫ ad infimum. hoc est ex omi parte. Exemplo Pilati satellitū r militū. Illic nec fidē inuenies nec legē nec rōnem/ p quos tā dolorosa c

tingunt tormēta sapienti/vt cor ea cogita
re nō possit nec lingua recitare que clamāt
alta voce cū clamoribꝫ ꝛ fletibus. Uindictā
vindictam. emūt officia ꝛ tā alte ponūt/vt
requirant oblationes. nec vlla sufficiunt iu-
ramenta/nec versus nisi eos composuerit
hic cepi facere refutatōis signū. eo ꝙ mate
ria nimis est periculosa ꝛ odiosa. ꝛ princi-
paliter ob desperationē posse tales excessus
corrigere vel emēdare. ꝛ qd me haberet ex-
cusatū. tūc me mea redarguit consideratio
Quō (inquit) tu qui esse debes veritatis p-
dicator: refutas tu eā dicere ob timorē vel
adulationē? quādo dissimulatio vel adula
tio pessundāt pdicatorē/actū est de eo dici
potest recte/nunꝙ eū quicꝙ dictuꝫ quod
cōducibile sit. Deꝰ me pseruet/respōdi: po-
tiꝰ mihi mors accidat ꝙ hec pditoria adu
latio me decipiat. Profecto ꝙuis hec ma-
teria valde periculosa sit ꝛ odiosa. si tamen
eā dicēdo credere pficere. ꝛ ꝙ alique corre
ctiones vel emēdatiōes sequerent: scis me
illam nō subterfugiturū nec me ab ea retra
cturum. Sic loquebar in secreto cogitati
onis mee colloquio. Et cōsensi cōsiderati-
oni mee cū humana impatiētia se plenam
murmure ꝛ obtrectatiōis ostendit/ que de
um accusabat/cōquerēdo de eo quod vide
bat [illegible] in toto mūdo: ꝛ tanꝙ repu
gnando atqꝫ accusando de falsitate nostri
thematis dictū. Ecce rex tuꝰ venit tibi mā
suetus. Que mānsuetudo hic esse potest (ait
impatiētia) que iuenit misericordia cū om
nia male se habeāt: sed nō tm̄ male sed quia
deuiat ꝛ cadit de peiori in peius. de afflicti
one in afflictionē. de tormēto in tormētum
Si deꝰ est. est rex ꝛ tā dulcis atqꝫ mansue-
tus. quare patit tales miserias accidere ci-
uitati sancte ecclesie pexecrabile scisma et
diuisionē. Quare pcipue vnusquisqꝫ suuꝫ
cōqueritur dolorē patit ipse in francia ta-
lem afflictionē capitis/que descēdit p sin-
gula mēbra vsqꝫ ad plantā pedū? quotiens
vocatꝰ est deꝰ quotiēs deꝑcatus tā in aper
to ꝙ in publico. Totū hoc frustra fuit. nō
venit. aut si venit est sine mansuetudine/est
sine cōpassione grauiū malorū nostrorum
[illegible] quid pro
dest illi credere? eū rogare? Nōne meliꝰ est
sese dedere bono tempi? ꝛ secū sumere terre
nas delicias? Interea dū haberi possūt ꝙ
expectare aliā mercedē aut alteram vitam
de qua nihil cognoscit. Ad hec impatien-
tie verba tremui p timore/ ꝛ in mem[illegible]
fremui quoniā ipa accusabat deū et alios
ꝛ cōtradicebat māsuete misericordie salua
toris nostri tanꝙ ipse foret durus ꝛ crude
lis. ꝛ oīe hoc erat desperādo ac si ipsa dā-
nata esset. vel similis porcis ac multis be-
stijs. Cōuerti igit me ad reddēdas aliquas
rationes ob quas humana impatiētia de
fide nostra nō plenā recipiebat [illegible]
Quid mirū inquā si nō habeas subsidiū ꝛ
subleuamen de rege tuo nec consolatōem:
cū eū refutes/cū nō dignaris ipsum inspi-
cere recipere aut honorare? Tu illi claudis
portas ciuitatis tue pditorie/p seras duro
rum peccatorū mortaliū/et aperis eas per
malū cōsensum tuū ꝛ suis inimicis. preser
tim magis amas honores ꝛ recipis ꝙ de-
um/malū quendā proditorē terrenas deli
cias/que sepenumero sunt sine fide/sine le-
ge ꝛ sine fidelitate. tā erga deū ꝙ erga ho-
mines subiectos eius. Et excludūt fidelita
tem seu fidē: que debet respicere deuꝫ i spe:
que debet eū expectare: et benignitatē que
eum honorare debet ꝛ seruare. Terrena vo
luptas stulta est/sine claritate puree vere
fidei. nec vult respicere aut intelligere cum
dicit. Ecce rex tuꝰ venit ꝛc. Fides in virtu
te considerat quādo rex suus venit ad eam
Quomō venit? Per inspirationē secretam
aut p predicationē vel prosperitatē/vel tri
bulationē. tales psentant aduentū dei. Sꝫ
delectatio terrena nō vult aperire oculos
suos vt videat. ideo nō cantat deo vt deus
sit benedictꝰ/exemplo filiorū Israel hodie
Si terrena delectatio forsitan deū suū cō-
siderat venientē tamen taliter infixa est ter
re ꝛ in luto vilis delectationis/ꝙ est sine le
ge ꝛ sine spe in deū. nec se mouere vult/nec
leuare vt eat obuiā dño suo: cū dicit. Ecce A
rex tuus venit ꝛc. Non habet palmā studi-
ose operationis. Delectatio terrena sine or
dine ꝛ sine dispositione plena est omni infi
delitati cōtra subiectos deo. Ideo sentire
non vult ꝙ deꝰ veniat mansuetꝰ ad eā. Nā
ꝛ hoc meretur malicia. Sic tu qui dum tra
xat voluptateꝫ queris terrenā/ non sternis
vestimenta tua in via dei tui. sed eum spoli
as, depredaris/et furaris in membris suis
Ideo bene cognoscis o humana impatiē-
tia: ꝙ terrena delectatio occupat ꝛ claudit
omnes vias p quas dulcis rex noster ad te
venire vellet. et (quod peius est) tu ipm op-
tas occidere ꝛ crucifigere/ꝙntum in te est.

sicut dicit apostol⁹. quia facis incessanter
peccata/ad que tollēda mortē voluit susti/
nere. Facis viam suā obscuram ꝛ tenebro
sam p infidelitatē immundā. per viā carna
litatis/asperā ꝛ spinosam. per irā ꝛ crudeli/
tatem. ¶ Debes facere tria seruitia ꝫm tres
que in eo sunt cōsiderationes / ad exemplū
illorū qui hodie christo seruierūt. Cognio/
scere debes nobilē suā ꝛ regalē dignitatem
p orationē deuotā/cantando Osanna filio
Dauid. benedictus ꝛc. laborē suū pro te et
penalitatē suā. per bonā operationē: spar/
gendo tunicā corpis tui p abstinētiam ꝛ af
flictionē/dulcedinē ꝛ benignitatē suam. p
sparsionē ramorū oliuarū que significant
pietatē ꝛ compassionē. Delectatio facit ho
minē superstitiosum/stultū/blasphemū/pi/
grum/immundū ꝛ luxuriosum / horribili/
ter crudelē/ineptū ꝛ odiosum. cū debeat es
B se religiosus. charitatiu⁹. pius erga proxi/
mum. Notate ꝙ iudei nō receperūt Jesuz
christū p regē eorū ppter paupertatē eius.
ꝛ ꝙ eā recipiebat per suā penalitatē. et hor/
tabatur ad eā p benignitatē suam quā pre
cipiebat. Terrena voluptas vult domina
ri/delectationē sumere ꝛ rapere. quia est p/
funditas quedā sine termino. Cū delecta/
tio terrena videt deū huiusmodi non dare
mūdo: ipsa paruipēdit ea recipere que deus
confert. immo murmurat/vel ipm non esse
potentē vł iustū aut beniuolentē. Murmu
rat inquā contra opa eius / . Dico ꝙ arguit
contra eos qui ipsa faciūt/deus est iustus.
ideo necesse est vt malefacta puniat ꝛ bene
facta remuneret. Qd̄ cum illud in mūdo h̄
fieri non possit/in alio fieri debet. Et si que
ras: quis hoc sciat? Responsio. tanti testes
deus nō fecit hominē sine causa. homo ad
alium finē fact⁹ est ꝙ̄ bestie. Aliqui homi/
nes deo seruiunt ꝛ saluabunt. Alia lex nō
dat talem finē sicut christiana. Alia lex nō
habet talē approbationē miraculorū ab in
itio. Et quis ea neget? Nota de miraculis
subitis. Alia lex non habet huiusmodi te/
stes martires quib⁹ nulla suberat mentiēdi
causa dū morerētur. Eligite hanc legē vel
perdibitis. Notate de Machometo homo
sine lege ē peior bestia. Alia lex non habꝫ ta
lia testimonia prophetaꝝ ꝛ hominū sapiē/
tumq; virorū/qui in omnib⁹ alijs rebus ex
cellentes fuere. Ideo fides eis adhiberi de
bet. quia vnū cognoscunt ꝛ alterū Alia lex

non habet huiusmodi testimonia sancto/
rum ꝛ sanctarū. Alia lex non fuit admira/
bilius introducta sine coactione cōtra om
nem humanā industriaz/ sicuti christiana.
Ideo terrena delectatio non faciet aliqui
bus p̄sentiam terrenoꝝ sicut fecit Jude et
alijs iudeis. Nā ipsa adducit vt seducat ali
quando/et dicit infideles fortunatiores es
se ꝛ habere multa bona. ecclesiasticos eē pe
iores. Si enim crederēt (ait) quod dicunt C
aliter viuerent. Omīa regunt fortuna vł p
destinationē/eodē modo i bonis sicut i ma
lis. Deus modo quare nō facit miracula:
presertim cū postulātur. Terrena delecta/
tio est sine fidelitate. quia credere non vult
nisi quod sentit/ꝛ videt more bestie. Nota/
te rationes tā per libros nature ꝙ̄ per decē
consideratiōes scripture iuridice. Item si
deus semp faceret miracula in corporali/
bus afflictionib⁹/ ipsa haberētur p nihilo
Et homies dūtaxat seruirent ei ppter hāc
vitam ꝛ ppter corpus. Item si deus face/
ret miracula p illis qui quottidie euz mole
stant. videre quid esset de ratione. Ista ra/
tio fit magis honorando diuitias ꝛ vanaz
glorā contra eū per fiduciā recurrēdo po/
tius ad inimicorū auxiliū ꝙ̄ ad eum p sup
stitionē tanꝙ̄ si potentia sensus vel pietas
potius in eis esset ꝙ̄ in deo. Occidendo p/
prios filios suos corā eis tanꝙ̄ per supsti/
tionem. Dicit Sapiēs. ꝙ qui facit elemo/
synam de substātia pauperꝝ/quasi qui sacri
ficat filiū ante patrē. Quid erit de illis qui
spoliant ꝛ furant / et qui taliter consulunt
eis. aut qui tāta capiūt ꝙ̄ ea eis necessaria
sunt ad manutenendū ꝛ nutriendū vxores
delicatas ꝛ statū pomposum. Item argumē/
tatur omīa regi fortuna. Responsio. Deus
interdū ordinat ꝛc. Notate de Jesu chri/
sto ꝛ de Lazaro resuscitato ꝛc. Non ꝙ̄mi
hi ꝛc. Item ecclesiastici sunt peiores. Itez
de medicis qui bibunt in febribus ꝛ d̄ vno
quoq; qui viuit tanꝙ̄ mori non deberet.
Notate ꝙ nō adhibetur fides illis qui pu/
blice predicāt. Notate de sortilegis. Nota
te de rege qui dixit se malle mori ꝙ̄ pati ꝛc
Ideo sine bona fide erunt qui contrarium
pcurabunt. Delectatio arguit cōtra spem D
Primo deū non fecisse hominē vt eū dam
naret. Item cū destinat vel ad saluādum/
vel ad damnandū. Item resistere nō possez
Nota de illis qui blasphemant dū ludunt

tatillis/qui faciunt horribilia peccata. Et de his qui inebriātur. Alius dicit: me emēdabo dum finē attigero. Nā in fine totum cōsistit ꝛ pendet. Adulatio terrene delectationis socia argumētatur cōtra mediocritatem in sumptib9. Ducere oportet statum dominatiōis. tenēdus est populus in protectione. Recte dictū est non in ꝑsecutione Construēde sunt ecclesie ꝛ dominationes Qui facit elemosynā. status debet esse iustus ꝛ moderat9/alias solū est abyssus quedam ꝛ lupus famelicus ꝛc̄. qui magis expo nit ꝛc̄. Nota ꝙ omnia nō sufficiūt ad ꝑsoluendas expēsas. Nota de responsione ꝙ cū facti fuerint diuites. Nota de doctria Icari que iuuit ꝛc̄. Non est tam fortis domus ꝛc̄. Quattuor signa ꝙ corpus breuiter deficiet ad exemplū Hanibalis Anthonij sardanapali. Primo quādo non vult obedire rationi quia labitur vel comedit venenum ꝛc̄. Secūdo quando caput ad se attrahit omne nutrimentū. Tertiū signum quādo spirit9 ꝛ sanguis se ad cor retrahūt. Quartum cū fel dispergitur. Nota de iure regis j. Regum. viij. In quo cōmittitur error in totā legem nature ꝛ scripture. Nota ꝙ nō adhibeatur fides hominib9 nisi publice ꝑdicantibus. Nota ꝙ amor populi ad regē conseruat regnum. ideo hunc nō perdant. Bonus pastor gregē suum tondet/non excoriat: vt dixit quidā imperator. Nota quomodo intelligit Omnia sunt principis/sapientes pauperes ignorātes se odio habētes. Nota de regibus religiosis erga deū. Karolo magno. sancto Ludouico. Constantino/diligētibus ꝛ laboriosis ad seipsos/mansuetis ꝛ pijs in subiectos eorum. Primo curare debent bonū cōmune ꝛ nō imponere laborē populi pauperibus mulieribus/reddere rationē de expensis. Expendere redditus in prelio nō crudeli: sed reuerendo vt princeps honoretur magis ꝙ timeatur. Non facere iniuriā nec per se nec per suos cuicunꝙ. Esse sobriū ꝛ vigilātem Uxor principis talis/non facile sit familiaris alijs. quia per feminarū iniurias acciderunt mala: vt ciuitatū adustiōes. Procurator publicus debet esse religiosius. sit sine stulticia. honoret sapientes et bonos: vt det honores per se ꝛ penas per alios ne faciat hominē nimis magnum: presertim audacem. ꝙ auferat paulatim illi que3 vo-

let deponere vnūquēꝙ defendat ab iniuria Procuret ꝛ preferat bonū publicum nō suum. Non querat excellentiā in diuitijs vel voluptatibus rodendo nobiles ꝛ communitatē per adulationē. Interea dux rex noster tenet hic thronum suū/vbi sedet et regnat misericordia/dulcedo/et pietas. Appropinquemus ꝛ accedamus/non expectemus terribilē ꝛ tremendū aduentum districti iudicij in quo vix iustus saluabitur. Di qui propter terrenā delectationem non curant credere aut expectare redditionē ꝛ per solutionē paradisi. nec curant timere mortem sine fine in igne ꝛ tormēto in viuo ponunt se ad valde horribile periculum et sine remedio. et ideo parum habent vtilitatis. Uerum est de illis prouerbiū. Stult9 non credit donec accipit. Si doctrina regis Iesu christi (cui fidem ꝛ fidelitatem in baptismo promisisti) vera est/et tu eam nō adimples. Certe si falsa esset/quod esse non potest/vel quasi non obedires: cū modo solum omnē bonam virtutē precipiat et honestatem. Rogemus ꝑ pace sancte ecclesie: vt deus eā adducere nobis velit in aduentu suo: sicut descendit ad hec inferiora ad eam fundandā ꝛ ordinādam. Si quisquā petat quomodo ipsa veniet: Respondeo ꝙ veniet per viā humilitatis/sicut per superbiā recessit. Non veniet per seditiones bellorum ciuiliū aut per corruptiones argenti/aut per fraudes occultas. Attentare has vias est magis deprimere pacē ꝙ ipsam erigere. Inducere regnū hoc ad tales vias esset ipsum ponere in maximū periculum/et certissimā perditionē. quia omnes he pecunie immo ꝛ bis tantū non sufficerent/eundum est plane prius/et bona quadā humilitate ac neruosa equitate. ¶ Me refero ad eos qui habent tractare hoc negocium: ꝓ quibus nos rogabimus principaliter pro sancto patre nostro. cui deus tale conferat consilium. et ipsi sic credere ꝛ exequi/vt sit ad suam salutē ꝛ cōmunē vnionem. ¶ Pro cardinalibus ꝛc̄. Pro lumine ipsius fidei ꝛc̄. Pro filia regis vniuersitate. Pro rege domino nostro. Pro regina et pro omni eorum nobili prosapia. ꝙ deus eis conferat gratiam taliter gubernare regnū: vt sit ad salutem animarū ipsorū sufficienter. Nam quo ad corpus minimū est. nescio quando moriendū sit: quod sit ad pacem ꝛ emenda

tionem huius regni. & vt sub eorum guber namine populus seruire deo posset i bonis moribus & vite sanctitate ac bonam redde re rationem. Pro domino de berri &c. Pro statu populi vt bene seruire posset deo i mo ribus bonis vite & ciuilitatis. Nam popu lus pedes sunt qui vos sustentant/alioqn cadere necesse esset. Nihil est tam pertinẽs ad principem sicut benignitas ac fides er/ ga suos subditos. nimis malũ foret si rece derent sicut Roboam &c. A quo &c.

¶In festo Pasche Sermo.

Pax vobis. Lu/ ce. xxiiij. & Iohã. xix. repetitur.
F P
Simile habetur Genes. xliij. Nos qui recepimus vel recipiemus sacra mentum sancte ecclesie/pacis & vnitatis. (quia vnum corpus sumus) debemus li/ benter audire sermonem fieri de illa pace & vnitate resurrectionis saluatoris nostri Je su christi qui eaz nobis adduxit. ad Roma nos. iiij. Resurrexit propter iusticiam no/ stram. Et ad cõuenienter faciendam hanc audientiã: tollamus modo omnia impedi menta clamorũ et omnium litiũ. non mo/ do corporaliũ ad extra: sed etiam spiritua/ lium ad intra. Quis est clamor ille & lis spi ritualis? Est diuersa varietas curaruz & co gitationum terrenarũ/carnaliumq. que se pius occupãt aures spirituales cordis no/ stri. Et in hunc modũ q nulla vox deuoti/ onis (quãtumcunq alta fuerit) audiri pos/ sit aut intelligi sufficiat. Et ecce qualit cu/ pida auaricia clamat q acquiratur vl spo lietur vndiquaq argentum Superbia de dignans alte admonet vt homines dedig nentur vel contemnant omnẽ hominẽ. nec vnus alterũ magnifaciat. Odiosa inuidia murmurat & flet de bono quod videt & effu se ridet de malo quod percipit atq accidit Uindictã vindictam clamitat ira impetu/ osa. Gula postulat vt venter eius repleatur Et sic de aliis vicijs innumeris/vnumqd q sm sui i consideratonem. Quod decla/ rat Persius poeta valde proprie satira pe/ nultima. Et Origenes super illud Reguz capite pmo. Erat vir vnus i romata. Que erit vox predicatiõis aut admonitiõis san/ cta/que audiri poterit in cogitatione i qua talis est diuisio, talis lis/talis clamor & ta/ le iurgium? Opus est ergo modo pacare tu/ morem & clamorem per studiosam rationẽ & peijcere huiusmodi cogitationes tumul tuosas & viciosas per sancte deuotiõis gla dium. Et forsitan ratio virtus et deuotio/ mortificate sunt in cordibus nostris vsq modo. ¶Oremus igit deum/vt eas hodie resuscitet secum & viuificet. Hec verba di/ xit hodie Jesus christus sepius discipulis suis. Primo quando locutus est eis/Pax vobis: vt peccatis mortui iusticie viuam'. j. Petri. ij. Ut vigorose ipsa pax pacem faci at in anima nostra ad fructuose verbuz dei audiendum. Et quia nulla pura creatura ipsam nobis impetrare potest resurrectio/ nem talem quã petimus. Et illam pacem quam tu virgo dignissima que nunq pec/ catis fuisti infecta. & que nec viciosum pre lium in anime tue regno habuisti/sensuali tatis contra rõnem/specialiter post conce/ ptionem filij. Ideo o gloriosa virgo Ma/ ria ad te conuertemur virgo benedicta &c. G
Pax vobis. scribitur vbi dictum est. Sal uator noster & verus miles Jesus christus mox post suam benedictã passionem in pri mo mortis sue instanti (quod fuit veneris hora nona) descendit ad inferos/ad dan/ dam veram pacẽ/pacem glorie et beatitu/ dinis. amicis suis patriarchis/prophetis/ & aliis iustis qui erant in limbo patrũ. Et credendum est satis ipsuz dedisse hanc pa cem gloriosam omnibus his qui erant i pur gatorio/et eos liberauit. sicut facit rex in p mo suo iocundo aduentu. Et ad proposi/ tum hoc facit latro/qui verisimiliter non/ dum compleuerat penitentiã pro omnib' peccatis suis. qui fuit illa propria hora be atificatus. & vidit deum facie ad faciem si/ cut sancti in paradiso. Hodie inquit Chri stus mecum eris in paradiso. Luce. xxiij. ¶Propt quod insuper apparet falsitas do H
ctrine pape Johannis vicesimi. que dãna ta fuit cum sono buccinarum vel tubarum coram rege Philippo auunculo tuo/p the ologos parisienses de virgine beata. et cre didit potius theologis parisiensibus q cu rie. Post illam pacem sic datam super ter/ ram/illis qui non erant dãnati Jesus chri stus hodie i sua gloriosa et vigorosa resur rectione voluit dare pacem amicis suis su per terram existentibus. et intrauit ianuis clausis. Quibus dixit verbum propositũ

Pax vobis. Vobis do pacem veram et bonam. ¶ In quo verbo ad habendum aliquem ordinem clarum et breuem (Quia secundum philosophum / Ordo bona via est. Et nihil est quod teritur ordine longum ait Lucanus poeta) Considerare possumus duo que sufficienter complectuntur totum mysterium presentis solennitatis. Nam in eo quod Jesus christus dominus noster locutus est / nobis monstrata est vita certa et sensibilis resurrectio. In eo quod pacem dedit / significatur nobis gaudium plenissimum et secura remuneratio. ¶ Et hec duo mox applicauit dominus noster iesus christus in verbis sequentibus. Ego sum inquit / quo ad vitam certam et sensibilem resurrectionem. Nolite timere etc. Ecce plenissimam et securam remunerationem.

¶ Per primum est condemnatus error heresis et damnabilis infidelitas. Et hoc quo ad sensualitatem ¶ Per secundum est reprobata lis / dissensio / et damnosa discordia. Et hoc quo ad quietem et pacem voluntatis. Et per hec duo pacata fuerunt intellectus et voluntas humana apostolorum in hac gloriosa resurrectione / cum dominus noster Jesus Christus dixit eis / Pax vobis.

¶ Quo ad primum dico. quod locutus est hodie dominus noster Jesus Christus et dixit Pax vobis / nobis significatur vita certa et sensibilis resurrectio Per quod est ablata ab humano intellectu et damnata infidelitas que illi inferebat bellum / et mortificabat eum. Vos appello o iudei increduli. Qui vsque modo negatis resurrectionem domini nostri Jesu Christi. Et estis mortui spiritualiter. nec pacem suam habebitis. vos appello vt videatis / audiatis / et intelligatis testimonia dei. Que secundum prophetam vestrum et nostrum sunt mirabilia et credibilia. Mirabilia inquit testimonia tua domine. Et rursum. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Dicit lex vestra quod in ore duum conuenientium testium vel trium / debet stare testimonium / et eis adhiberi fides. Deuteronomij primo In ore duorum testium vel trium stabit omne verbum. ¶ Habetis hic multo plures quam duos vel tres testes / qui viderunt audierunt et perceperunt tali die / sicut hodie dominum nostrum Jesum Christum loqui et dicere. Pax vobis ego sum. Nolite timere. Et ipse etiam tenuerunt et palpauerunt eum. Palpate inquit et videte etc. Luce vltimo. Et cum eis comedit. Sicut habetur ibidem. Et Actuum quinto recitatur Et prime Johannis primo. Et manus nostre contrectauerunt de verbo vite. ¶ Et si hoc testimonium tam multarum personarum / que aderat simul. non vobis sufficiat. ¶ Veniat beata Maria magdalena / et dicat testimonium de resurrectione domini nostri Jhesu Christi. Certe ait ipsa. Eram apud monumentum diluculo / flebam et gemebam cum vidi duos angelos / in stolis albis / sicut nix et faciem relucentem sicut fulgur. Vnum a dextera sepulchri. Alterum ad sinistram / qui me prohibuerunt ne flerem. dicentes resurrexisse hunc quem querebam. Ecce conueniens et certum testimonium duorum angelorum. qui mentiri non possunt. Et cum essent quasi prope sepulchrum / circumspexi et vidi dominum nostrum Jesum christum. Quem primo aspectu opinabar hortulanum horti in quo fuerat sepultus. Sed ad verbum suum cum me appellaret proprio nomine redij ad me ipsam. Et cognoui eum: quamuis non tangerem ipsum. Nec sola sum que hec vidi. Quoniam paulo post socie mee Marie que ante me recesserant de monumento viderunt eum / cognouerunt eum / allocute sunt eum. Pedes quoque eius tenuerunt et osculate sunt. Matthei vltimo. Verum si dura et obstinata incredulitas. His testimonijs contenta non sit / quin semper inferat bellum humano intellectui: non permittendo ipsam habere firmam et sanctam. nec spiritualem resurrectionem. ¶ Audiantur duo alij testes multum conuenientes / Quorum vnus dictus fuit Cleophas. et alter Amaon / secundum sanctum Gregorium. Qui hodie post prandium adeundo castellum prope Hierusalem / Emaus vocatum Locuti sunt per omnem viam de domino nostro Jesu Christo. Qui exposuit eis scripturas sanctorum prophetarum suorum / que de eo erant. Et demum cognouerunt eum in fractione / et benedictione panis. Tunc euanuit / et reuersi sunt velociter in Hierusalem / nunciantes apostolis et discipulis / qui poterant esse forte centum / vel centum et viginti. quod vere Jhesus christus resurrexit. Et quod apparuit sancto Petro. et

interloquendum venit Jesus Christus/sicut dictum est prius: et intrauit ianuis clausis/et dixit eis/ Pax vobis ego sum. ¶ Et sic concludimus et euangelio. quod hodie ad minus dominus noster Jesus Christus/ apparuit quinquies.

¶ Primo Marie Magdalene. Johannis vicesimo.

¶ Secundo alijs Marijs. Matthei vltimo

¶ Tertio sancto Petro. Luce vltimo. Sed quo in loco fuerit non explicat euangelium. hoc esse potuit redeundo de sepulchro cum sancto Johanne. Vel in fouea/ in qua continue fleuerat propter eam quam fecerat negatonem/que nominabatur gallicantus.

¶ Quarto duobus discipulis peregrinis. Luce vltimo.

¶ Quinto apparuit apostolis et discipulis simul congregatis quando sanctus Thomas hoc credere noluit. Johannis vicesimo. Nicodemus etiam recitat in euangelio suo. quod apparuit sancto Jacobo et Joseph ab Aromatia/ qui fuit incarceratus a iudeis quia sepeliebat Jesum. Nec etiam dubium est quin apparuerit gloriose virgini Marie matri sue. ¶ Et hoc modo dicit sanctus Ambrosius libro secundo de virginitate. ¶ Vidit Maria resurrectionem domini. Et primo vidit et credidit.

¶ Vidit Maria magdalena. quamuis adhuc ipsa nutaret/saltem vidit ipsa eum cum sanctis apostolis. vbi ipsa erat in societate sancti Johannis euangeliste/ qui eam habebat in singulari custodia. Sed euangeliste tacent. Quia testimonium matris de filio erat minus acceptabile infidelibus/ et potuissent dicere. quod ob nimium amorem ipsa maria arbitrata fuisset se videre quod non videbat. Juxta illud Virgilij in bucolicis. An qui amant ipsi sibi somnia fingunt. ¶ Et quod loquuntur de beata Maria magdalena specialiter. et de sancto Petro Hoc fit propter quinque vel sex causas quas in presentiarum obmitto.

¶ Vlterius ad tollendum omnem dubitationem et incredulitatis scrupulum accedat sanctus Thomas. Accedat et dicat testimonium certum de resurrectione domini nostri Jesu christi. ¶ Non eram inquit sanctus Thomas semel in societate apostolorum cum dominus noster Jesus Christus apparuit eis/et dedit ipsis pacem suam. Et eorum relationi credere nolui nisi egoipse viderem vulnera pedum et manuum suarum: et imponerem digitum meum in plagam lateris sui. Et certe sic feci octauo die post resurrectionem. et cognoui ipsum esse dominum meum et deum meum Qui dixit mihi me credere ideo quod vidissem. Sed laudabat eos qui crediderunt et non viderunt. Johannis vicesimo

¶ Sepius alias in locis alijs declarauit dominus noster Jesus christus resurrectionem suam.

¶ Semel supra mare/cum sanctus Petrus et sanctus Johannes piscarentur/ absque hoc vt aliquid caperent. Johannis vltimo.

¶ In monte Thabor. Matthei vltimo.

¶ In monte Oliueti. Luce vltimo. Et actuum primo.

¶ Et sanctus Paulus dicit prime ad Corinthios tertio. quod apparuit plus quam quingentis discipulis/ et postremo sibi ipsi.

¶ Josephus quoque vir doctus/et iudeorum historiographus/ qui fuit in destructione Hierusalem. qui potuit vidisse dominum nostrum Jesum christum. Asserit in octauo libro suo antiquitatum dominum nostrum Jhesum christum apparuisse die tertio. ¶ Nec obliuioni dandum est quoddam testimonium. Quod magnopere vobis conuenit o iudei increduli. quod vos ipsi sepulchrum multis custodibus muniistis. Quoniam sciebatis bene dominum nostrum Jesum Christum prenunciasse: predixisse et prophetisasse se tertia die resurrecturum. Sicut habetur Matthei decimosexto. decimoseptimo. et vicesimo. et vicesimoseptimo. Et Marci octauo. nono. decimo. et decimoquarto. Luce nono. et xviij. Et sic dixerat Dauid propheta in persona dei. Resurrexi et adhuc tecum sum etc. ¶ Et vt declarat dominus Armacanus in libro de questionibus armenorum in fine. vbi habemus. Ego occidam et ego viuere faciam Deut. xxxij. de quo Esdras scriba legis sumpsit. Ego occidam et viuam percutiam et sanabor. Reddite ergo o iudei increduli reddite corpus Jesu chri

sti/quod tam diligenter custodistis. Quis non sit consilium contra dominũ. Prouerbiorum.xxi. Aut si non potestis nec sciatis reddere: adiungami igitur ⁊ credite resurrectionem nobiscum. Addatis predictis testimonijs sanctam testiũ vitam et sanctam constantiam. quia illam fidem ⁊ assertõem non negare volebant aut tacere ob quecũque tormenta. nec ob mortem quamtũcunque horribilem vel crudelem euitandã. Jdõ apparet euidenter ex vna parte eos non voluisse decipere per fauorem/per pecuniam. per tremorem/per adulationem. aut per alias res ob quas solitus est quis mentiri.
Et ex parte altera non decepti erant per ignorantiam vel errorem. Quoniam sensibiliter ⁊ visibiliter in multis locis et diuerso tempore ipsum tetigerant/viderant/et cognouerant. Et (quod maius est) deus posuit sigillum suum ⁊ proprium signum huius doctrine confirmationem. Et quod ẽ proprium dei signum? Sunt miracula innumera que ab alijs fieri non possunt/nisi ab eo qui fecit ⁊ ostendit ad hanc veritatẽ confirmandam. Et propterea sicut dič Richardus de sancto Victore primo de tri-
N nitate. Dicere possum⁹ deo. certe dñe si decepti sumus/a te decepti sum⁹. Hec ⁊ alia tangit egregie inter ceteros/doctor subtilis super prologo primi sententiarũ. Hec supradicta ⁊ alia videntes et percipientes: magna pars iudeorum doctorum/et magñ multitudo populi ad christianam cõuertebantur fidem. vt sanctus Paulus. Nicodemus. et Gamaliel. Apollo. Nathanael. et alij de quibus dicitur Actuum. v. q multa turba ⁊ sacerdotum obediebant fidei. et inde quasi totum residuũ mundi hoc credidit/intm̃ q Romanuz imperium nunq̃ tot habuit subditos sicut habet christiana fides. Quemadmodũ testatur sanct⁹ Leo papa in sermone de apostolis Petri ⁊ pauli. Sanctus Augustinus et alij plures/ꝑut allegat Franciscus petrarcha in epistola quadam ad Urbanum. Et secũdo libro de vita solitaria. Et sic data fuit ⁊ fctã pax generaliter/quam iesus christus dedit hodie specialiter discipulis suis et apostolis. Est pax firme credulitatis quam perdiderunt apostoli in passione domini nostri Jesu christi. Et hodie eam recuperañt et spiritualiter resurrexerunt Ergo deuota plebs christiana merito hic certitudinem habes ⁊ admodum securam bonam tuam credulitatem. que est ad magnam tuam consolationem ⁊ rationabilem infidelium damnationem. Bene cognoscis cecitatem et obdurationem infidelium iudeorum/et quorundam falsorum hereticorum/qui se verbis christianos fingunt/q̃uis factis contraria demonstrent/tanq̃ nunq̃ essent resuscitandi nec habituri vitam post pñtem. Opinamini ne aliquos esse tam duros/et obstinatos ad male operandum/si bene resurrectionis articulum crederent/et q perpetuo essent damnandi nisi penitentiã agerent? Contra quos dicit apostolus q Jesus christus resurrexit. ⁊ sic nos resurgem⁹
Trahitur ex dictis apostoli ꝑme ad Chorinth. xv. Et ꝑme ad Thessal. iiij. Ideo letemur hodie per bonam spem ⁊ non cõtristemur sicut gentes que spem non habent. prime ad Thessal. iiij. Eijciamus infidelitatem que nostrum seducebat intellectum. ⁊ habebimus vitam pacificam que nunq̃ deficiet si fuerimus mortui elapso tempore spiritualiter per peccatuz mortale (quia sicut mors corporalis occidit corpus. sic peccatum aufert vitam anime. Romanoꝝ qnto. O deus q̃ pessima ⁊ periculosissima mors). Resurgam⁹ hodie cum domino nostro per gratiam ⁊ veram penitentiam: recipiendo ⁊ conseruando digne corpus Jesu christi. quod vitam dat spiritualẽ ⁊ perfectissimam anime. non inferamus talẽ vim ⁊ violentiam hospiti tam honorabili potẽti ⁊ vtilitatẽ afferenti: vt ignominiose mox ipsum expellamus de habitatione spirituali anime nostre ⁊ q pro vno peccato quod reliquimus quattuor aut quinq̃ perpetremus. Non sic faciamus: immo ipsum queramus exemplo sanctarum feminarũ: portando bonarum virtutũ vnguenta Et per hoc ipsum videbimus ⁊ inueniemus sicut dicit sanctus Gregorius. In bona leticia hodie de ipso loquamur ⁊ ipse se nostro adiunget societati. Simus vniti per charitatem. sicut discipuli ⁊ apostoli hodie. ⁊ claudamus portas corporis nostri cõtra mundanas vanitates ⁊ peruersas tentationes. Et Jesus christus intrabit suam nob dando pacẽ: dicẽdo Pax vobis. Cũ cogitarẽ dare operã me velle descẽdere ad scõm pũctũ nostri sermonis ad vlteri⁹ de hac pace

[illegible] visum mihi fuit q curiositas cu
pida scire mihi appareret. et me remorare
tur multum parata formare questiones et
plures interdu̅ q̅ opus esset. ¶ Jn primis
querit curiositas. Si iesus christus resur
rexit quid habuit post resurrectione̅ eius?
P Respondeo ipsum habuisse corpus glori/
ficatum quattuor dotibus ornatum. Que
sunt Agilitas. Claritas. Jmpassibilitas/
et subtilitas/ que tangu̅tur Sapientie. v.
cum d. Fulgebunt iusti sicut sol &c. Agi/
litas sua apparuit quando ambulabat su/
pra mare. Joha̅nis vltimo. Quando inter
loquendum subito recessit a societate duo
rum discipulorum existentibus in Emaus
Luce vltimo. Quando in tam pauco tem
pore ascendit tam maxima̅ distantia̅ sicut
de terra vsq ad vltimu̅ celum. Actuu̅ pri/
mo. Claritas sua in hoc apparuit/ q erat
inuisibilis cum volebat. Qua̅uis vt vide/
deretur a discipulis suis corporaliter/ non
suam ostenderit claritate̅ tam excellentem
sicuti erat. Ne excellens sensibile corrumpe
ret sensum. secu̅do de anima. Jmpassibili
tas eius apparuit in hoc q per eleme̅tum
ignis ascendit sine adustione in ascensione
sua. Sed dicit curiositas q comedit et bi/
bit. Uerum est/ sed hoc non fuit propter ne
cessitatem sustentationis nature. quia cibus
non conuersus fuit i substa̅tiam corporis
sui sicut prius et sicut est in nobis. Sed fu
it resolutus in aliquod elementorum. Si/
cut etiam angeli comedunt in corporibus
assumptis. Thobie. xij. Plage etia̅ reman/
serunt in Jesu christo. non q esset passibi/
lis. quia sanctus Thomas posuit digitu̅
in latus suum no̅ ledendo eum. sed fuit ad
clarius demonstrandum/ q erat idem cor/
pus sicut prius. quia plage eius verse sunt
in honorem et gloriam/ vt intercedat p no/
bis. sicut in martyribus et validis militibus
et ad confusionem falsorum iudeorum/ et
peruersorum christianorum. et ad inflam/
Q mandum amorem bonorum/ et ad facien/
dam apud deum p nobis intercessionem.
¶ Utrum vero remanea̅t cicatrices i mor/
talibus plagis alia est difficultas que per
conditionem soluenda est. ¶ Hic apparet
opinionem Origenis esse falsam/ qui dice
bat q Jesus christus passus esset in aere
ad diabolos saluandos contra illud Apo/
stoli ad Romanos. v. Christus resurgens
ex mortuis iam non moritur &c. ¶ Subti/
tas corporis domini nostri Jesu christi ap
paruit in factis eius et disciplinis/ in hoc
q exiuit clausum sepulchru̅: et q intrauit
ad discipulos suos ianuis clausis. Et tra̅/
scendit celos non diuidendo eos. Et talia
corpora habebimus nos in resurrectione
finali: vt eamus in omnibus/ et per omnia
citissime sine lesione vel impedimento quo
cunq/ etiam in infernum. Et erit corpus
obediens voluntati anime. ¶ Et q̅uis Je/
sus christus ante resurrectione̅ sumpserit
aliquas de his dotibus/ vt subtilitatem in
sua natiuitate. Claritatem in sua transfi/
guratione. Jmpassibilitate̅ in suo ieiunio
Hoc tamen solum fuit per modum transi
tus et per dispensationem singularem. Si
cut declarat Durandus in tertio sententia
rum. dist. iij. si bene memini. Jnsuper quo
ad hoc qd interrogat curiositas. de his q
resurrexerunt die veneris transacta et ho/
die/ si habuerint corpora glorificata? Dico
nunq̅ fuisse corpus glorificatum ante cor
pus Jesu christi. sicut dicit Apostolus. qr
ipse surrexit a mortuis primitie dormienti
um. prime ad Chorinth. q̅nto. Et per hoc
patet q hi qui resurrexerunt habebant ani
mam saluata̅ in corpore mortali/ sicut Je/
sus christus ante passionem suam Et erat
miraculum. Erant enim partim viatores
et partim comp̄hensores. Sed hodie cor/
pora illorum qui remanserant in vita glo/
rificata fuere. Et era̅t inuisibiliter cum Je
su christo. Uel erant in paradiso terrestri/
cum Enoch et Helya vsq ad ascensionem
Et poterat Jesus christus ibi esse cum eis
cum absentabat se a discipulis suis. Sed
in qua statura et figura ipse et alij resurrexe/
runt. Et qua etate. et similia tractantur dif
fusius quarto sententiarum in fine. ¶ Se R
cunda questio curiositatis est. Utrum vi/
delicet corpus domini nostri Jesu christi
fuisset putrefactum si diu permansisset? Re
spondent doctores presertim Gandensis/
in quodlibetis. q non. quia defectus hu̅a/
ne nature qui fuerunt in Jesu christo poti
us infuerunt per miraculum et specialem
dispensationem q̅ per naturam/ vt satisfa
ceret deo de peccatis alienis et ad mysteri
um redemptionis nostre finiendum et com
plendum. ¶ Cum autem sic est/ q totum
mysterium finitum fuit in morte Jesu xpi

domini nostri eius dixit. Consummatū est. Ideo postea non erat humanitas eius subiecta mortis defectui vel penalitati cuicunque. Ideo permansisset corpus suū sine corruptione vel putrefactione. Ad hoc est Psal. xv. Non dabis sanctū tuum videre corruptionem. ¶ An corpus christi fuisset cōbustum si in igne positū fuisset. ¶ An vero fuerit introducta forma cadaverum. Et si anima intellectiva sit distincta a sensitiva: vt sanctus Thomas tenet. vbi erat anima sensitiva si non fuerit corrupta. Et an vixerit corporaliter. ¶ An insuper corpus vivebat in triduo cū esset vnitum summe vite scilicet deitati. Et an christus erat homo in sepulchro et similiter in inferno. vt magister tenet. Et multa alia similia que ri possunt que alibi requirunt locū tempus et ingenium. ¶ Tertio interrogat curiositas. Si dominus noster in resurrectione sua resumpserit omnē sanguinē suum et carnem. Nam dicunt aliqui quod Parisius in palatio et Brugas sit quedā portio et portio quedam pellis videlicet illa que ei fuit abscisa in circumcisione sua. et quod vmbilicus suus est in ecclesia Bononiēsi. Respōdeo quod omne hoc quod erat de vera substantia et integritate eius fuit resumptū. et esse potest aliquem sanguinē fuisse effusum qui nō erat necessarius ad vitā humanam et erat tanquam ad superfluitatē. et talis remanere potest. De pelle magis dubito et de vmbilico qui dicitur esse in ecclesia Bononiensi. Et similes difficultates fieri possunt de quolibet resurgente et maiores. ¶ Quarta curiositas querit de duobus discipulis quomodo hodie cognouerunt eius Iesum christum in fractione et benedictione panis quam in verbis suis vel aliis signis. Respondeo quod Iesus christus frangendo panē benedixit et consecrauit sicut in cena. Et fuit panis sacramentalis continēs verum corpus domini nostri. Quem recipiendo duo discipuli illuminati fuerunt: vt intelligerent scripturarū mysterium et resurrectionis. ¶ Hanc rationē assignat sanctus Augustinus in de concordia euangelistarum. Et Theophilus super locū istum. Per quod monstratur nobis magna virtus recipiēdi hodie diuine preciosum sacramentū. Et per hoc intellectus noster clarior efficitur et digne eleuatur ad fidei nostre mysteria credenda. Quā rationem declarat Guillelmus Parisiensis in suo de sacramentis.

¶ Curiositas scire desiderans volebat interrogare multas alias questiones quare deus manifestauerit se in figuris extraneis sicut in forma peregrini et hortulani. quare fingebat se velle longius ire. et si in hoc fuerit deceptor. Et si licitum sit vti huiusmodi imitationibus in bello et alibi. Et est magna pulchra et formalis difficultas que posset tangere presens seculum et futuram gentium destructionē etc. ¶ Quare terra tremuit cum Iesus christus resurgeret. Et an fuerit res naturalis. Quota hora resurrexit. aut in nocte aut in aurora. Qualiter verum sit Iesum christum fuisse tribus diebus in sepulchro: cum solum fuerit vno die integro et duabus noctibus. ¶ Quare Maria magdalena non fuit passa vt tangeret pedes Iesu. Et statim alie Marie tenuerunt eos. Quoniam cōcordantur euangelia etc. quia sanctus Iohannes dicit quod maria Magdalena venit ad monumentum mane cum adhuc essent tenebre super terram. Et sanctus Marcus dicit solem iam fuisse ortum. Et sanctus Mattheus videtur dicere quod fuerat vesperi. Vespere autem sabbati. ¶ Quomodo angeli qui sunt incorporei apparuerunt vestiti. Et quale corpus habebāt. Et qualiter loquebantur. Et an fuerit visio ipsorum vel Iesu christi qua expauerunt custodes sepulchri quando facti sunt sicut mortui. ¶ Utrum aliqua cōstellatio iuuerit Iesum christum resurgere. Et si regule astrologie non habuerint locum. ¶ Utrum sanctus Thomas fidem habuerit et meritum credere resurrectionē domini nostri Iesu christi. Quia dicit sanctus Augustinus. Quis est fidelis et fidem non habet. Insuper si Iesus christus hodie resumpsit papatum quem prius habuerat. Videtur enim quod sic. aut quod nullus erat papa. vel quod erant duo simul videlicet Iesus christus et sanctus Petrus. ¶ Insuper an Iesus habuerit corporalem delectationem manducando post resurrectionē eius sicut volunt hi qui errant cum Machometo. Habuit ne maiorem beatitudinem et gloriam quam prius et maiorem dominationem. Quia dicit Apostolus ad Romanos decimoquarto. In hoc christus mortuus est et resurrexit vt viuorum et mortuorum etc.

An damnati viderint eū cum descēdit ad
inferos. et si non fuerit eis vlla recreatio. ⁊
specialiter paruulis: Utrum hodie aperta
fuerit porta paradisi vel in die natiuitatis
vel passionis: Utrum corpus domini no/
stri quod erat in apostolis qui ipsum rece/
perant in cena/non fuerit mortuū ⁊ resusci
tatum in eis. Et est mirabilis difficultas.
Utrum hodierna solennitas solennior sit
aliis omnibus. ⁊ qualiter fuit celebrata et
figurata in veteri lege per agnum pascha/
lem: Quare dicta fuit pascha. ⁊ si ipsam so
lennitatē hanc proprio suo die celebremus
si singulis annis tali die qualis est hodier
nus aliqui resurgunt. Sicut dicit Augu/
stinus in quodā sermone. Si Jesus chri
stus post resurrectionem vestit⁹ erat/et qui
bus tunicis: Si Jesus christus post re/
surrectionem subdit⁹ erat iure virgini Ma
rie vt filius matri. quia post resurrectiōem
omīs dominatio cessat. Si hi qui resurre
xerunt prius fuerunt matrimonio coniun
cti. an iure debebant ad suas redire vxores
De modo sepulchri vide in historia scho/
lastica: An oculo clarificato corporali/de
us videri potuit: An Christus locutus sit
animabus: An damnati quidā sint in cor
pore et anima: Quomodo Marie die
sabbati parauerūt aromata contra legem.
Et sic de pluribus talibus questionibus/
ad locū hunc pertinētibus. Certissime hic
est gloriosissimum donū/scilicet donū pa
cis. Quia dicit sanctus Augustinus in de
ciuitate dei (si bene memini) ꝙ in rebus ni
hil est tam desiderabile. tam bonū. tam vti
le/sicut bonum pacis. Et valde clare decla
raui hanc rem/ostendendendo ꝙ naturali
ter monstratum est gaudiū plenissimum et
x securā remunerationē: omnia desiderant:
et oia tendūt ad pacē. Etiā et illi qui bella
gerunt. Bellamus inquit Aristoteles i po
liticis vt pacem habeamus. Et iterum fi/
nis belli pax. Et quia prius principaliter
bellum habebam⁹ cum deo propter pecca
tum ⁊ offensam primi patris/sublime trini
tatis consilium: per iusticiā et misericordi
am se vniuit ad pacē: misitq; filiū dei qui
adimpleuit duo: ꝗ ad pacem deuenitur et
concordiā. Fecit enim matrimonium hu/
manitatis cū diuinitate/in sua incarnatio
ne. Et hoc tangit apostolus ad Ephesios
scdo. Ipse enim est (inquit) pax nostra qui
facit vtraq; vnum/scilicet homo et deus i

vno supposito. Et si pax incepta fuit ꝑ mi/
sericordiam. sed conueniebat ſm postulati
onem iusticie vt emenda persolueretur/et
satisfieret pro ꝓfata offensa. Et sic soluit eā
Jesus christus abundanter in sua doloro
sissima morte ⁊ passione. Sicut dicit ille
idem apostol⁹ in verbis sequentibus. Sol
uens inquit inimicitias in carne sua. Et
ad Romanos ꝑmo. Pacificatus est ꝑ san/
guinem crucis sue. siue que in terris siue q̄
in celis sunt. Simile Esaias habet. Fuit
enim disciplina pacis nostre super eum ⁊c̄
Hec pax que est benedictus fructus pas/
sionis significata fuit hodie ab eo suis di/
scipulis et data abundantiusq; aliquis ip
sam eis concessit/vt saluarētur. ⁊ principa
liter vt fundarent sanctā ecclesiam/et chri/
stianitatem augerent. Si enim ab inuicē
fuissent diuisi/se mutuo persecuti fuissent.
Quia omne regnum in se diuisum desola/
bitur. Matthei. xij. Et Salustius inquit
Concordia parue res crescunt. Quemad
modum alias in die Penthecostes per hi
storiam ⁊ aliter prolixius declaraui: cum
hortatus sum regē dominū nostrū ad pa/
cem regni sui/ob bonum sancte ecclesie/et
totius christianitatis. Sed pulchra foret
materia/declarare quomodo illa pax fuit i y
vno quoq; apostolorum: et in ipsis simul.
quomodo seruauerūt ⁊ in concordia tenu
erunt fortaliciū ⁊ castellū anime eorum. et
per quā artē superarunt viciorum tyranni
dem/que solummodo hanc pacē turbant.

¶Dicam breuiter sine prosecutione ⁊ cō
cordantia/Charitas amorosa capitanea
erat/et locum tenens dei summi domini et
imperatoris. quia super omnia diligebat
eum. Et ideo deus fecit eam imperatricē
et reginam aliarum virtutū. Sicut tradi
tur ab Apostolo prime ad Chorinth. xiij.
Seruilis obedientia erat ancilla. Quia q̄
diligit eum/mandata eius obseruat. Si/
cut habetur Johannis. xiiij. Et Gregori/
us in Omelia penthecostes. Charitas ope
ratur magna si est/si renuit operari/chari/
tas non est. Humilitas profundas fecit fo
ueas. Patiētia muros et munitiōes proui
dit. Prudentia sapiens fuit custos. Pro/
uidentia discernebat municiones. Timor
male operandi/erat ianitrix. Que diligen
ter custodiebat quinq; portas corporis ⁊
contra peccatum ipsum proditorem ⁊ om
nem malum eius comitatū. Et sic habuit

vnaqueq3 eaꝝ verā pacē ⁊ bonā in seipā si ne viciosa aut mortali dissensione. David. Pax multa diligētibꝰ legē tuā. Et ꝑ ꝯrium est de malis q̄ ꝯtinue sunt sine bona pace. Quia nō est pax impijs dicit dn̄s. Esaie. xlviij. Quibꝰ etiā fundauerūt apl̄i ⁊ ordinarūt regnū sancte eccl̄ie sup firmā petrā q̄ est Jesus xp̄s. vt in pace morari possent et se multiplicare. Sȝ heu p̄nceps peccatoris m.....nic⁹ humani generis ⁊ sup hominum rex Job. xlj. fecit tres sp̄es matrimoniorum pacis ⁊ ꝯfederatiōis cū tribꝰ filiaꝑ ei⁹ cū diuersis hoīb⁹ ad christianitatē ꝑsequendam/diuidendā/⁊ ꝑ toto posse suo dissipā dam ac deuastandā. De qua pace dicit psalmista. Zelaui ⁊ non veni. Prima vicinitas vel m̄rimoniū fuit crudelis tyrānidis principibꝰ/infidelitatis infidelibꝰ. Scd̄a supstitiosa heresis ignorātibꝰ hereticis. Tertia ambitiosa cupiditas oībꝰ generaliter. ⁊ p̄sertim p̄latis p̄sidentibꝰ gubernatoribꝰ. Et q̄s nis oīni tp̄e sancta eccl̄ia passa fuerit p̄liū ⁊ ꝑsecutionē ꝑ hec tria viciorꝝ genera. Tn̄ euidēti⁹ regnauit tyrānis in principio tp̄e martyꝝ. Heresis tp̄e doctoꝝ q̄ eā extirpart Et deinde ambitio cupida apparuit q̄ modo specialiter xp̄ianitatē diuidit ꝑsequit et affligit/in capite/in corpe ⁊ in mēbris. In tempalitate ⁊ sp̄ualitate. Tantū enī effecit cū suis ꝯfederatis (quoꝝ magn⁹ est numer⁹) q̄ i ciuitate hierl̄m ꝑ capitaneo est obliuio dei. Hiere. xij. Desolatiōe desolata est terra q̄r nō est q̄ recogitet corde/ꝑ ancilla sua est carnalis delectatio ⁊ inobediētia instar illaꝝ de qb⁹ habet Sap. ij. diffuse. Pro custode est ignorātia stulta ⁊ ceca. Esaie. xv. Spectatores ceci hoīes. ꝑ ianitrice male faciēdi audacia. Job. xij. Audacter puocāt deū cū ip̄e dederit oīa in manibꝰ eoꝝ. Ipsi p̄lium ei inferūt de ꝑprijs (q̄ eis ꝯtulit) bonis ꝑ sancta fide ⁊ bona credul.... ⁊ forn.. legum ⁊ supstitio/sicut in synagoga gentium. De quib⁹ habet Deut. xviij. q̄ auguriā ⁊ diuinatores habeāt ꝯ legē ibidē. ⁊ Esa. ij. ꝑ ꝯsiliarijs adulationē habet ⁊ deceptōes: que ferit osculādo ⁊ occidit amplectādo ait Job Ama..., ⁊ Re. c. q̄ ornata e... dissimulatione/mēdacijs /tēporisatiōe que eruit oculū dextrū his q̄ ei credūt qui ea ꝯtenti sunt. Sicut volebat facere Naas pacē cū viris Jabes. j. Regū. xj. In hoc feriam vobiscū pactū vt eruā oīum vestꝝ oculum dextrū. Ip̄a est quā sumope cauere debet princeps ne eā audiat. q̄ si eam interdum audierit nō illi credat abs..audiēdo partē alterā. Heu metuēdissimi dn̄i: qualē spem habem⁹ christianitatis negocia hn̄ ⁊ habitura cū tales ..pediuarꝝ cupide ambitiōis: vt obliuio dei inobedietia ignorātia supstitio adulatio ip̄am occupāt christianitatem/ip̄am gubernāt. Nō est mirandum si ambitiosa cupiditas leuiter itroduxerit diuisionē dānosissimā. ⁊ si eā augmētet et peioret indies. Sicut enī poete Ouidius et Uirgili⁹ docēt. Inuidia piecit pomū quodam aureū vt poneret dissensiones īter duas deas Palladē ⁊ Venerē. Sic cupida ambitio vt mōstret dignitatē pontificalem maiestatē supremā. introduxit in eccl̄ia suam diuisionē. Quapropt papat⁹ qui ordinatus est ad bonū cōmune sancte eccl̄ie/factus est occasio horribilissime diuisionis I ea/ad quā vniendā Jesus christus mortuus est vt vnū fieret ouile ⁊ vn⁹ pastor. Johānis. x. Et tā care emit ip̄aȝ ⁊ tertia die resurrexit/deditq̄ pacē apostolis suis/ vt dictum est ad christianitatē fundandā in pace ⁊ vnitate. Turbata igit est pax quam Jesus christus tā care emit/quēadmodū hodie innuit. Cū enī dixisset. Pax vobis/statim ostendit eis plagas suas. Ac si diceret Uidete q̄s care eā emerim. Quid dicā in tā ingentibꝰ malis tā detestabilibꝰ ⁊ miserabilibus. Reprobabo ne indignitatē/ miseriā iniquitatē hui⁹ horribilis rei. que m̄lto maior est q̄s quecūq̄ explicare posset eloquentia? Ad quē me cōuertam. n... ad vos dn̄os meos ⁊ principes christianissimos qui hic estis p̄sentes. Maiora dicere non possum: vt mihi videt nec in cōueniētiori loco. Si in alijs scismatibꝰ ⁊ ꝑsecutionibꝰ sancte ecclesie/ip̄a semp releuata fuerit per strenuos principes christianos poti⁹ q̄s ꝑ proprios ei⁹ subditos/s̄m veras historias et cronicas. Multo magis necessariū est auxilium vestrū in p̄senti scismate ⁊ discordia vt nunq̄ prius tāta fuerit diuisio/ ⁊ pertinax obstinatio ad inuicē/ꝑ irā/ꝑ inordinatos partiū fauores/ꝑ timorē vel obdurationē partē factā ꝑ cupiditatē maiorū ⁊ deuotorum. ⁊ vt sic faciētes ostenderēt se bonos ⁊ fauentes famulos. p̄rim ꝑ ignorantiā ⁊ defectū vere sapiētie. Magna pars errat per negligentiā ⁊ cōtemptū boni cuiuscūq̄ vel virtutū/nisi vt se quiete teneat dissimulando/fingēdo/tempērisando. et sictꝰs labiꝭ.

Et visum est hoc per experientiam iam sedecim annis multo clarius quam opus foret. Unus erit signum magis erga vos o nobilissimi et excellentes principes quanto vos videtis quod per vos et bonam diligentiam potentiam et sapientiam vestram/ hoc scisma delere possetis et tamen semper durabit Quid dico durabit. imo de peiore in peius vertetur. Et verum satis esset aliquibus hominibus. sive prelati sint sive alii quod non vellent aut non haberent scire aliquid bonifaciendi in hac materia. sed non. nam ad eorum infortunium et gravissimam damnationem (quam deus illis dabit si non penitentiam egerint et desistant) Conantur impedire eos qui laborant vellent possent et scirent. Qui similes sunt his nequam iudeis qui querebant omni modo impedire resurrectionem iesu christi ne manifesta fieret. Quia dabant pecuniam custodibus ut dicerent corpus Iesu christi illis fuisse ablatum. Similiter et apostolos persequebantur. Hi de quibus loquor sunt in hac materia/ qui per falsa media/ per minas et consuetudines/ per promissiones impediunt illos qui habent voluntatem et cognitionem in hac materia. Et mendaces informationes eos reddere volunt in odium et contemptum vestrum o domini mei principes/ qui debetis eos amare qui in hoc negocio laborant diligenter et fideliter per eos informari. alioquin si erretis non eritis excusati coram deo nec coram mundo per ignorantiam. quia erit tanquam affectata et negligens. Credite mihi quod huiusmodi homines perversi/ vos ponunt in magnum damnationis periculum quod scitis scismatici facto vel reputatione si eis fidem adhibeatis. vel si non provideatis domini mei metuendissimi secundum quod scitis/ nescio quando presens scisma terminabitur. Et si hoc fieri possit per reductionem false partis ad obedientiam/ sancti patris nostri hoc optimum est fateor: sed si per vehementes coniecturas humanas per prudentiam et experientiam ignorentur vie aut modi sufficientes ad hoc perficiendum. nec per bella nec per iustificationem partis nostre. quemadmodum audivi declarari paulo ante admodum proprie et prudentissime a quodam domino quem modo nominare non est opus. Necesse est inquirere invenire et persequi alias vias sive media vel alia quecumque. Et hoc impedire per maliciam vel culpabilem ignorantiam/ est peccare mortaliter et se reddere scismaticum et dignum amittendi statum suum et obedientiam. Et iurare vel querere tales vias vel nunquam consentire est iuramentum illicitum damnabile et non tenendum. Certus sum hoc sufficienter fundatum esse in sancta scriptura/ per quam solummodo et principaliter hoc potest et debet sciri. Videtis igitur metuendissimi domini mei ad quale periculum vos ponerent hi qui vos impedire vellent/ vel retardare persequi vias bonas et sufficientes persequendi sive sint media vel alia ad hanc discordiam finiendam et terminandam. Erat mihi intentio magis intrare materiam et ponere conclusiones et respondere aliquibus formalibus rationibus quas faciunt aliqui. sed brevitas temporis me compellit finire supplicando et hortando et postulando vos dominos meos principes prelatos/ aliosque nobiles ac consiliarios qui hic estis/ ut per fidem et amorem quem debetis deo et sancte ecclesie per compassionem quam habere debet bonus christianus de tam miserabili periculosa et damnabili divisione laboretis diligenter: perseveranter consilium queratis/ persequamini vias licitas faciendas et sufficientes ad unitatem perveniendam et pacem quam Iesus christus et predecessores vestri christiani martyres et alii adeo dilexerunt/ adeo commendarunt et care admodum emerunt. Non ergo patiamini quod sancta ecclesia (que per mortem tantorum martyrum et per devotionem tam magnam principum fundata fuit) in tempore vestro per favorem aliquarum particularium personarum. Vel per negligentiam perdatur et dissipetur. Sic vobis concedere velit dominus noster pacem temporalem: ut hec perficere possitis. quia in pace illius scilicet ecclesie erit pax vestra. Hieremie etc. Vera ratio est quod per pacem sancte ecclesie spiritualem citius pacem habebitis temporalem. que vobis adeo necessaria est sicut deus novit. Finaliter sic vobis deus concedat resurgere spiritualiter secum/ et habere pacem in hoc mundo per gratiam et in futuro per gloriam. Quam etc.

¶ Sermo dominice Misericordia domini etc.

Eratis sicut oves
errantes: sed conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum. j. Pet. ij. Quoniam et nobis sine dei auxilio intelligere non possumus magna beneficia que redemptor noster Iesus in nos contulit. Et de aliquibus noticiam habemus talem qualem: ea tamen digne memorare nequimus nisi spiritussanctus dirigat nostrum eloquium qui sermonum dat abundantiam ad dei laudes exprimendas. Sermone ditans guttura: requirenda est prius quam ulterius procedamus sua

gratia qua plena fuit virgo Maria / que
semꝑ ē aduocata nostra. Et ꝓpterea ad do
minā illā cōuerti debemus / ei nostrā cōmē
dando causam: vt nobis gratiā impetret /
cognoscēdi dei beneficia: ⁊ ea digne medi/
tandi. Presentabimꝰ ergo illi deuote salu/
tationē angelicā ⁊c̄. Aue Maria gra. ⁊c̄.
¶ Eratis sicut oues errantes ⁊c̄. Mater
nostra sancta ecclesia post solennē pasche
festiuitatē vidēs filios suos inclinatos ad
imitandū mundū ⁊ carnales voluptates:
in memoriā reducit hodie grande Jesu be
neficium. magnā misericordiā quam ostē/
dit omnibꝫ sancte ecclesie filijs: cū ꝓ nobis
⁊ humano genere mori voluit. Quod ve/
luti ouē perditā reportare voluit: et ad pa/
radisi tecta sicut bonus pastor in proprijs
E portat humeris. Et ideo recitat hodie ī epi
stola sancti Petri. Christꝰ passus est ꝓ no
bis Jesus. dicit sanctus Petrus. mortē tu
lit pro nobis. Et quod sequit᷑ valde est cō/
forme verbis euāgelij in quibus dic̄. Ego
sum pastor bonus ⁊c̄. Et ideo imitari ip̄m
debemus sicut exemplar vite. vobis relin/
quens exemplū vt sequamini vestigia eiꝰ.
Et quoniā in illo sancto festo pasche / san/
cto elapso tempe / nos deo volente ad eum
cōuersi sumꝰ ⁊ cū eo fecimus pascha / sicut
sui discipuli. Vidimus quomō ꝓ ouibus
suis mori voluit / quas ab inferno ad salu/
tis viam reduxit. p̄cioso suo corpore pauit
qđ est aīme cibꝫ / spiritus refectio vt nō ob/
liuiscamur adeo magnorū beneficiorū et
bonarū ingentiū / quibꝫ nos donauit ⁊ mi
serabilis status in quo eramꝰ memoriā ha
beamus. Sācta ecclesia nobis dicit. Era
tis sicut oues errātes. Et quia mentio fit đ
preterito tempe ⁊ p̄senti / pluribꝰ modis no
strum thema explicare possum. Sanctus
eīm Petrus verbū suū applicare potest ad
hos qui erant sub lege Moysi et ante vsq̃
ad tempꝰ Jesu christi post peccatum Ade.
post Adā vsq̃ ad Moysen homies sub le/
ge viuebāt nature. A Moyse vsq̃ ad Je/
sum christū data fuit iudeorū populo ⁊ hiis
qui voluerunt eis associari lex / que rudi mi
F nerua ⁊ figuraliter euangelij veritatē (que
reuelata fuit tēpore gratie per verū legisla/
torem ⁊ summū episcopū Jesū christum)
continebat. In primo tēpore humana na/
tura adeo fuit deprauata ⁊ corrupta. ⁊ intā
tum a via errans: vt ira dei contra huma/
num genus adeo magna fuerit / vt voluerit
destruere qđ cōdiderat / etiā ac si eū penite/
ret humanā fecisse creaturā. Genesis sexto
Videns deus / ꝙ multa malicia hominū
esset in terra / cunctaq̃ cogitatio esset cor/
dis eorū ad malū omni tempe penituit eū:
ꝙ hominē fecisset in terra. Non intelligen
dum est in deo fuisse mutationē voluntatis.
aut penitudinē / eo ꝙ fecerat hominē. Sꝫ
scriptura loquitur de deo ad similitudinē
hominis. Cū eīm homo quicq̃ fecerit qđ
ei ob aliquā conditionē non placet penitet
eum illud fecisse. Et est magnū signū / ip̄m
duci penitudine cū rem illā destruit aut dis
soluit. Et quia deus per diluuiū omnes vi
uentes creaturas morti dedit (preter illas
que in archa seruate fuerunt) propter hor/
ribilia peccata que tunc vigebāt / ipse assi/
milabatur huic quē penitet fecisse h̄ quod
destruit. Possum ergo bene dicere populū
illum ⁊ om̄e humanū genus fuisse vt oues
errantes. oues extra viam deuiātes. Om/
nis quippe caro corruperat viam suam.
Omnis caro hoc est om̄is creatura huma
na corruperat viā suam super terrā. Nōne
apparet tibi Chain qui erat ouis / vt in p̄n
cipio humanū multiplicaret genus. Mul
tum errasse / et sicut ouē perditā cum fratrē G
suum sanctū Abel interemit. per eā quā cō
tra fratrē habuit inuidiā? Nonne erat be/
stialis error post diluuiū edificare turrim:
que attigerat celū. Et postea punitio / qua
deus eos puniuit quia vnus aliū intellige
re non poterat / cū prius solū vnū ideoma
super terrā esset. Qui diuisi fuerunt ī diuer
sas regiones ⁊ in distincta ideomata / vt ir
rationales bestie: quia inchoarūt idolatri
am: ⁊ creaturas ꝓ eorū creatore adorare ce
perunt. profecto erāt bestie errantes. Eis
bene dicere possū quod sanctꝰ Petrus di/
cit. Eratis sicut oues errantes. Valde hu
manū genus extra viam erat: quia omni/
no solū erat vna progeies que nō sequeret᷑
idola. s. domus Nachor ⁊ Thare: vnde
descenderūt Abraam. Isaac. Jacob. et pa
triarche. a quibꝫ Moyses ⁊ populꝰ iudai/
cus descenderūt Sed consideremus post
legem receptā nunq̃ voluerūt cognoscere
aut saltē pauci fuerunt, qui dei beneficia:
dei pascua cognoscerent. Sed murmura/
bant ⁊ contra deū recalcitrabāt / cum deus
specialē de eis haberet curā sicuti proprius
eorū pastor. Se ab eo separarūt. quia sicut
scribitur Sapie. xj. Errantes colebāt mu

tos serpentes/ ꝛ bestias superuacuas. ꝛc.
Errabant sicut oues pastorē suũ relinquē/
tes. quoniā adorabant serpentes et mutas
D bestias. Ideo in punitionē huius deus in
deserto magnā multitudinē serpentũ et ve
neficarum bestiarũ eis misit que eos occi/
derunt. Dicit scriptura vt scirent quia per
que quis peccat/ ꝑ hec torqueat̃. Declare/
tur si sit oportunitas. et semꝑ postq̃ intras/
sent ꝓmissionis terrā: se a pastore suo auer/
terunt. neq̃ omnino ad deũ conuerti volu
erunt saltē pauci. q̃uis deus eis ꝓphetas
misisset qui ipsis viam monstrarēt et predi
dicarent: reuersionē eorũ in captiuitatē an
nunciando: ꝛ magnas ꝑsecutiones / quas
passuri essent si dei non obseruarēt manda
ta: et nihilominꝰ non cōuertebātur ad pa/
storem eoꝝ qui tam magnā curā de anima
bus eorũ gerebat: sed erant sicut oues errā
tes. Et adeo ꝙ filius dei verus pastor vi/
dens oues suas fugientes/ aut (dicere vo/
lo) ouem/ hoc est genus humanũ non vel/
le reuerti ad tectũ ouilis. scȝ paradisi ad ali
as oues qui sunt angeli: cucurrit post eam
que fugiebat. Et quia fidelis erat ipsaȝ hu
meris suis superposuit/ et ad paradisuȝ ad
alias oues deportauit. Valde fugiebāt iu/
dei cũ non volebant oculos eorũ ad ipsoꝝ
conuertere pastoreȝ qui post legē. post pro/
phetas in ꝓpria sua persona eos visitaue/
rat. Et ideo dicebat Job. xxxiiij. ca. quasi
de industria recesserunt ab eo: et omnes vi
I as eius intelligere noluerunt. de industria
dicit. hoc est dictum ꝙ peccatũ tribus mo
dis fit. Quandoq̃ peccatũ fit per ignoran
tiam/ quādo persona peccans est ignorās.
ꝛ peccatum hoc est leue. Sic peccauit san
ctus Paulus contra ecclesiā cum ꝑseque/
retur illā. Et ideo dicebat ad Timotheum
Fui prius blasphemus ꝛ ꝑsecutor ꝛ cōtu/
meliosus: sed misericordiā consecutꝰ sum:
quia ignorans feci in incredulitate mea.
Alius modus est peccare per fragilitatem
per humane conditionis infirmitatē Sic
peccauit sanctus Petrus qui humano cō
cussus timore. christuȝ Jesum negauit ad
vocem femine quod illi indultuȝ fuit. quia
fleuit ꝛ amarissimā egit penitentiā. Sed
tertius modus ꝛ grauissimus est cum pec/
catur ex deliberatione/ et certo proposito.
sicut principes iudeorum ꝛ pharisei qui nō
potuerunt excusari ex ignorantia: quoniā
habebant legē ex quā cognoscere poterant
Jesum christũ verum esse pastorē qui eos
saluare debebat. Et iō dicebat Jesus chri
stus de eis Si non venissem ꝛ locutus eis
non fuissem/ peccatũ non haberent. Nunc
autē excusationē ñ habent de peccato suo
quia viderunt ꝛ oderunt me ꝛ patrem me/
um Johis. xij. Peccatũ non haberent. hoc
est aliqualiter excusandi venirent. Nūc au
tem excusationē nō habent de peccato suo
quia ex industria recesserunt ꝛ ex ꝓpria eo/
rum malicia. Qualē excusationeȝ in die iu/ K
dicij habere poterimus: cũ tanta receperi/
mus beneficia/ tanta dona de Jesu Chri/
sto: cum eius audiuerimus doctrinā. In
scriptura videmus regulā ꝛ nostre vite ex/
emplar. cũ tam mansuete nos vocat: et ta/
men nos eum sequi nolumꝰ: Credo eũ no
bis dicturum. Nunc autē excusationē nō
habent de peccato suo/ sicut dicebat iude/
is. Quia autē sanctus Petrus multos sci
ebat esse homines i varijs terris dispersos
qui apostolorũ predicatione fidem recepis
sent Jesu christi: ipse illis scribebat vt eos
in fide contineret. Duas autē scripsit epi/
stolas/ In quarũ prima verbum scribitur
quod dicebā in principio. Eratis sic oues
errantes: nunc autē conuersi estis ad pasto
rem animarũ. Magna huius pastoris mi
sericordia currit post ouem fugientē. Exi/
uit de celo vt post eam curreret. Exultauit
vt gygas ad currendā viam suā: a summo
celo egressio eius. Accepit ipsam et appre/
hendit: atq̃ humeris suis imposuit cum i
virgine carnē assumpsit humanam. Non
sic celos dimisit cũ angeli ab eo recesserunt
post eos non cucurrit. ad Hebreos secũdo
Nusquam angelos apprehēdit: sed semen
Abrahe apprehēdit. Non assumpsit natu/
ram angelicā: sed semen seu prolē Abrahe
que errabat. Et ideo dicebat Moyses po/
pulo miranda dei cōmemorans beneficia
ꝛ etiam ꝓphetisando de Jesu christo: inue
nit eum in terra deserta in loco horroris ꝛ L
vaste solitudinis. circumduxit eũ et docuit
ꝛ custodiuit quasi pupillam oculi sui. sicut
aquila prouocās ad volandũ pullos suos
ꝛ super eos volitans expandit alas suas: ꝛ
assumpsit eos atq̃ portauit in humeris su
is. Deus inuenit oues suas errantes/ et in
via longe deuiantes in terra deserti: in lo/
co horroris. quia inclinate erant ad idola/

triam. ⁊ de facto idolatriam exercebāt. Re
duxit eas ⁊ docuit viam/custodiuit eas vt
oculum: ostendit eis per operationes suas
sanctas bene agendi exemplū/sicut aquila
prouocat pullos suos ad volandum. Sꝫ
quid vltra egit? Expandit alas suas. hoc
est brachia in crucis arbore ⁊ portauit eas
malefacta quoqꝫ eorum/ ⁊ horribilia pec
cata: portauit ea in proprijs suis humeris
Uidete queso qualeꝫ pastorem. conspicite
q̄ꝫ diligenter cucurrerit post creaturam su
am. Conspicite si vnq̄ꝫ pastor taliter greg̃
aut armenti sui fuerit misertus. Mater igi
tur nostra sancta ecclīa bene dicere potest
omnibꝫ filijs suis: qui per fidem et regene
rationis baptismū conuersi sunt Eratis si
cut oues errantes. Et adhuc speciali⁹ hec
verba intelligere possumus si consideremꝰ
statum peccati in quo eramus priusq̄ꝫ ad
Jesum christū nos conuerteremus per pe
nitentiā ⁊ magnorum eius beneficiorū re
cordationem que in nos hoc paschate cō
D tulit. Eramus sicut oues errantes ⁊ deui
antes. ⁊ nunc conuersi sumus ad pastoreꝫ
⁊ episcopum qui est animarū nostrarūꝫ cu
stos. Considerare ergo debemus nos esse
oues eius a sacramento baptismi: sed cum
dimisimus ⁊ dorsum vertimus. Audiuisti
quo pacto post genus humanum quod fu
giebat cucurrerit ⁊ attraxerit sed adhuc pꝰ
hac non vult sequi pastorem suū: q̄ñ oues
nolunt sub vno manere pastore fugiūt vna
hac/altera illac. ⁊ pastor post eas currit. Sꝫ
cum aliquantulū fuerint introducte prece
dit pastor eas: vocat oues ⁊ sequunt̃ eum.
Johis. iiij. c. Pastor cū proprias oues emi
serit: ante eas vadit ⁊ oues illū sequuntur.
quia vocem eius sciunt. Et q̄ꝫdiu suum se
quūtur pastorē: bene se habent. et in bona
vita. Si autē stulte efficiantur aut reman
serint colligendo quācunqꝫ herbaꝫ/ aut ca
rum persistāt voluptate. Quandoqꝫ errāt:
⁊ hac atqꝫ illac fugiunt. et venit interdum
lupus qui eas rapit. Cogitate ꝙ cum per
stiteritis per nimiā voluptatē ad munduꝫ/
aut ad quamcūqꝫ aliā rem que vos detur
bat ad sequendū pastorē vestrum Jhesum
vos estis sicut oues stolide ⁊ errātes. Et si
semel ꝑ peccatū mortale tardaueritis: mox
in plurima cadetis peccata: hac atqꝫ illac
currendo. Et propterea dicebat Esaias de
peccatore ꝙ abijt vagus in via cordis sui.

Esaie. lvij. Peccator abijt a societate dei ⁊
vagatus est hac atqꝫ illac / ſm desiderium
cordis sui. Item Esaie. liij. Omnes nos q̄
si oues erramus/vnusquisqꝫ in viam suam A
declinauit. Bene dicit in viam suā. Nam
vnus inclinatur ad luxuriā/ alius ad gulā
alius ad auariciam. ad superbiā alius. Et
sic de reliquis. Quāuis pauci sint qui vici
um vnum habeant sine alio Cadunt enim
de vno in aliud/ ⁊ sepenumero vnū est cau
sa alterius. Sanctus Gregorius ait. Pec
catum quod statim per penitentiā non de
letur mox suo pondere ad aliud trahit ⁊c̃.
Et ideo dicunt doctores / ꝙ cum homo
est in peccato mortali: Difficulter admo
dum cauere potest / quin de peccato laba
tur in peccatuꝫ: ⁊ interdum vsqꝫ adeo ꝙ ca
dit sepius in foueā desperationis: de qua
nunq̄ꝫ sit exiturus. Si deus non eū requi
rat ante mortem eius: quemadmodū ouis
que in foueam cecidit/exire non potest nisi
per pastorem qui eā eximit. Et propterea
dicebat Dauid. Erraui sicut ouis que pe
rijt: quere seruū tuum: quia mandata tua
non sum oblitus. Magnū est periculū de
sperare. Si enim quisq̄ꝫ in desperatōe mo
riatur, in corpore damnatur ⁊ anima. Pro
pter deum oro vt vnusquisqꝫ hoc magnuꝫ
euitet malum. Si occurrant aduersitates
Si non ad sufficientiā bona huius mun
di habes: fer patienti animo: ditior eñ his
es quos optime cernis nutriri aut vestiri.
Nam spiritualiū bonorum habes abun
dantiam. Considera bene hic. Quero eniꝫ
a te. Bona hominis que auferri non pos
sunt. nonne amabiliora sunt his que aufer
ri possunt ⁊ q̄ rapiuntur: disparēt ⁊ transe
unt ⁊ redeunt modo parum modo nihil:
modo vero multuꝫ. Si sis patiens: si pau D
per es ⁊ patienter hoc capis de manu crea
toris tui. Crede quāto tibi aufert ⁊ subtra
hit plus bonoruꝫ caducorum. tanto plus
dat cū magna abundantia meliorū bono
rum: anime scꝫ que nunq̄ꝫ fur aut predo ti
bi auferre poterunt. Audi prophetam Da
uid/quid deus pauperibus parauerit. dul
cedine tua pauperi deus. Parasti pauperi
bus: ecquid? tuam dulcedinem Ubi? Non
quidem in hoc mundo in quo miserias ha
bent ⁊ angustias pauperes: sed in suauita
te ⁊ dulcedine paradisi: vbi pauperrimus
⁊ despectissimus in hoc mundo reges pre

redit ⁊ imperatores/qui in hoc mundo di/
tissimi fuerunt. Hoc dixi : eo ꝙ multi sunt
qui non habent talē patientiā qualem de/
berent. verū aliqui in desperationē vertun
tur/quod miserandū est. vbi erant in proxi
ma dispositione ad viam paradisi / in quo
plus habetur ꝙ desiderari queat. ⁊ mox in
infernum pergūt ad societatem omniū in/
fernaliū diabolorum. Se enim ere putant
miserys/⁊ se perpetuis implicant miserys.
Profecto bene dicere possunt cum ibi fue/
rint. Erraui sicut ouis que perijt. sed gra/
tis dicent quod sequitur. Require seruum
tuū quia nunq̄ exibunt. Deus nos preser/
uare dignetur de tali errore. Et si erramus
vt ante mortē nostram per penitentiam ad
pastorem nostrū nos conuertamus : cogi/
taui ꝙ p errorē quisq̄ deuiare potest a via
P sua plurib⁹ modis. Quandoq̄ aliquis de/
uiat cū viam ignorat vel cum nox est ⁊ ipse
sine lumine est. De quo dicitur Trenorum
iiij. Errauerunt ceci in plateis. Errauerūt
⁊ deuiauerunt sicut ceci in plateis. Sic era
mus ⁊ nos priusq̄ episcop⁹ noster illumi/
nasset nos sancta doctrina sua. prorsus era
mus tenebrosi. Eratis aliquando tenebre
nunc autē lux in domino. dicit Paulus ad
Ephesios. v. Eratis priusq̄ doctrinam
Jesu haberetis sicut tenebre in quibus ni/
hil cernitur: sed modo lux estis ⁊ i deo. hoc
est/illuminati estis doctrina euangelica. et
potestis vnus alterum illuminare. Cogita
te quā excusationem habebūt hi quib⁹ ista
doctrina quolibet die data est et monstra/
ta. Non se excusare poterant ꝙ errauerint
a via propter luminis defectum Nā (quem
admodū dicit sanctus Johānes p̄me Jo/
hannis. ij.) Tenebre transierunt /et verum
lumen iam lucet. Tenebre ignorantie legis
⁊ sancte doctrine transierunt ⁊ verū lumē
lucet. ¶ Secundus modus errandi et de/
uiandi a via. est cum quis non vult sequi il
lum qui viam ostendit. Jesus christus ve/
nit in mundum vt te duceret et dirigeret in
via tua que valde est periculosa. Et propte
rea monstrando tibi viam precessit. Exper
tus est pericula prius ⁊ ante te. Taliter vi/
am disposuit / ꝙ si calcare volueris illuc q̄
ipse calcauit ibis secure post eum: viā quā
ipse tenuit. Sanctus Petrus hoc hodie
dicit in epistola. Christus passus est p no/
bis/vobis relinquens exemplum vt sequa
mini vestigia eius. Qui peccatum non fe/
cit/nec inuentus est dolus in ore eius ⁊c. Q
Jesus christus eundo per mundū inuent⁹
est innocens ⁊ absq̄ peccato. Peccatū nō
fecit. nec inuentus est dolus in ore eius. et
tunc passus est pro nobis omnibus/ vobis
relinquens exemplū. non dicit nobis relin
quens exemplum: sed vobis loquebat po/
pulo/ne populares dicere possent christuz
solum reliquisse exemplū magnis ⁊ prela/
tis. exemplū inq̄ patiendi. Sed vobis eti
am qui estis ex populo reliquit exemplum
ꝙ ferre debeatis ⁊ pati penas ⁊ mundi tri/
bulationes: sequendo viam suam. vt sequa
mini vestigia eius. Oportuit eum illac trā/
sire vt intraret in gloriam suam. Luce vlti
mo. Nonne oportuit Christū pati ⁊ ita in
trare in gloriam suam? Sed conueniens ē
pati eo qui in epistola describitur modo et
tenore. Cum malediceretur non reddebat
malum: sed voluntarie ⁊ cū magna patien
tia se dabat illis/ qui eum vltimo afficturi
erant supplicio. Heu quis est hic qui non ho/
die sit veluti ouis errans: per hoc ꝙ nullus
sequitur hunc qui viam ostendit: vides de
um tuū/pastorem tuum: eū qui de tam lon
ginquo venit vt tibi viam ostenderet i hoc
mundo omnē aduersitatem et persecutio/
nem habuisse. Et tu es in aduersitate ⁊ per
secutione famis: preliorum / aut cuiuscun/
q̄ alterius tribulationis. es quidem in via
huius qui precedit te. sequere eum et pate/
re patienter sicut ipse fecit. Quis non meru
isset: tu vero meruisti, ⁊ die quolibet mere/ R
ris. Et ideo patienter eas ferre debes Cre
de viam tuā esse nec est alia. Laus deo qui
te per has aduersitates ad viam posuit pa
radisi. Per multas tribulationes oportet
nos intrare in regnum celoꝝ. Quāuis tem
pore pacis bene possit (si quis velit) reperi
re paradisum: tamen oportet ꝙ sit median
te persecutione ⁊ mortificatione carnis p/
prie. Apostolus. Omnes qui pie volunt vi
uere in christo persecutionem patiuntur. ⁊
ad Thimotheum. iij. hoc fabula non est.
Est eīn sancta scriptura. Valde timeo mul
tos esse impatientes: et eo ꝙ ductorem nō
sequuntur decipiuntur. De quo scribitur
Sophonie p̄mo. Auerterunt depost ter/
gum domini: non quesiuerunt hominem:
nec inuestigauerunt eum. Auerterunt de
dulci Jesu christo/non eunt viam suā. Re

uertamur ergo per bonã patientiam / hec
mala sustinendo: vt dici possit ꝙ nunc cõ/
uersi estis ad pastorem ⁊ episcopũ anima/
rum vestrarũ. Alius modus deuiandi est:
cum ouis pascere vult nec alias sequitur.
Sumus ⁊ fuimus transacto tempore tam
tardi ⁊ tam appetentes in hoc mundo per
manere ⁊ bona eius pascere/ꝙ nos mansi
mus post pastorem ⁊ errauimus per mun/
dum hunc in diuersis peccatis vt prediti
Uerum placente deo conuersi sumus per
penitentiam ad pastorem nostrũ in hac pa
S schali festiuitate: ⁊ quolibet die sapientes
conuertuntur ad eũ de erroribus eoꝝ. Si
non es penitens: sanctus Petrus non di/
cet. Eratis aliquando sicut oues errantes
Sed dicet illud quod scribitur in canoni/
ca sua scdo caplo. Canis reuersus ad vo/
mitum suũ et sus lota in volutabro luti ⁊c̃
Tu es sicut canis qui reuertitur ad vomi/
tum ⁊c̃. Noli ergo reuerti ad iniquam vitã
tuam. Noli resumere veterẽ tunicam/ qua
spoliatus es/sed induere nouum hominez
Fac vt habeas nouã hanc vestem: vestem
illam nuptialẽ Si eam perdideris per pec
catum: reuertere ad episcopum tuũ: ad pa/
storem tuum: qui manuz habet extensam
ad te recipiendũ. Miseretur tui: compassi/
onem habet malorũ que pateris. Ad He/
breos .iiij. Non enim habemus pontificez
qui non possit compati infirmitatibus no
stris tentatũ autem per omnia pro similitu
dine absq peccato. Sit tibi grandis spes
te conseruã in confessione fidei. Dicit apo
stolus quosdaz pontifices non habere ad
subiectos misericordiam: quia ignorãt ꝗd
sit tribulatio: cum bene leti sint laute nutri
ti nec curent populum. Chrysostom⁹ epi/
stola ad Hebreos sermone septimo. Mul
ti pontifices ignorant eos qui in tribulati
onibus constituti sunt. Et reddit causam.
Impossibile ꝗppe est scire afflictiones af/
flictorum eum qui experimentum afflictio
nis non habuit. Impossibile est (inꝗt Chri
sostomus) hominẽ aliquem scire et habere
tam magnã compassionẽ afflictionis alte/
T rius/si non habet experimentum aliquorũ
afflictionum ac si habuisset Noster autem
magnus episcopus Jesus christus om̃es
sustinuit afflictiones. Tentatum inꝗt apo
stolus per omnia. Sustinuit afflictiones
⁊ tentationes mundi per omnia: etiam ac

si peccasset/et tamen nunꝙ peccauit. Per/
secutiones passus est a primeua sua etate.
Despectus fuit ⁊ irrisus contra dignissimã
faciem suã accusatus iniurias sustulit/ ver
bera/flagella/ ⁊ demum crucifixionẽ. No/
uit optime quid sit tribulatõ ⁊ afflictio. In
eo enim in quo passus est ⁊ tentatus: po/
tens est ⁊ eis qui tentantur auxiliari. Ad
Hebreos scdo. Ualde magnam spem ha/
bere debemus nos qui talem habem⁹ epi/
scopum ⁊ talẽ pastorem. Ipse est bon⁹ pa/
stor. Bonus pastor ponit animam suam. Ꝭ
est ponit se in periculũ et persecutionẽ pro
grege suo. Sed his qui duntaxat est mer
cennarius qui solum gratia questus oues
custodit. cum primum vidit lupum fugit.
Pastor hic Jesus posuit animã suam pro
nobis vsq ad mortem. Bonus etiam pa/
stor oues suas ad bona ducit pascua Sic
bonus pastor noster facit. Ezechielis. xx
iiij. Ecce ego ipse requiram oues meas/ et
visitabo eas. sic̃ visitat pastor gregem suuz
⁊c̃. Et sequitur. Inducam eas in terraz su/
am: ⁊ pascam eas in pascuis vberrimis: et
in pascuis pinguibus pascẽtur. Requiraz
oues meas ⁊ visitabo eas sicut bonus pa/
stor oues suas visitat cum disperse sunt ꝑ V
temporis aduersitatem aut pluuie aut ful/
guris. ⁊ liberabo eas de tribulationibus.
ponamq eas in pascuis fertilibus et pin/
guissimis. Hoc nobis facit Jesus cũ nos
congregat ad audiendũ verbum dei. Que
est pascua nostra et nostra refectio. Non in
solo pane viuit homo sed in omni ṽbo qḋ
procẽ. ⁊c̃. Etiam congregauit nos in hoc
paschate de locis ĩ quibus eramus disper/
si per diuersa peccata: vnusquisq ĩ via sua
⁊ nos induxit ad locum pascue. hoc est ad
mensam dei ad sanctum altare: vbi accepi
mus vberrimã pascuam/ preciosissimũ vi/
delicet corpus suum /qui est panis celestis
pinguis: angelorum panis. Genesis. xlix.
Pinguis est panis eius: et prebebit delici/
as regibus. hoc est illis qui bonum in sep/
sis habent gubernamen. Uidetis igitur ꝙ
vos qui eratis sicut oues errantes. modo
per dei gratiam conuersi estis ad pastorez
vestrum ⁊ episcopũ vestrum. Non solũ est
pastor vester: sed dignus presbyter et epi/
scopus animarũ vestraruz. Episcopus tã/
tum sonat sicut superintendens Ad episco
pum spectat habere solicitudinem ⁊ curaz

animarum vltra curatos et alios homines ecclesiasticos. Officium episcopi est orare: et deo pro populo suo sacrificium offerre. Hec duo pro nobis fecit Jhesus christus Et propterea probat sanctus Paulus ad
x Hebreos. ipsum esse verum sacerdotem magnum et verum episcopum secundum ordinem melchisedech. Nonne rogauit pro te interea dum in mundo esset? Ausculta quod dicit patri suo Johannis. xvii. Pater sancte serua eos quos dedisti mihi/ vt sint vnum sicut et nos vnum sumus. Non pro eis tantum rogo: sed pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me vt vniti sint in charitate sicut tu et ego vnum sumus in nature equalitate. Audi magnam precem quam pro te fudit in cruce. De qua dicit Apostolus. In diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui posset illum saluum facere a morte /cum clamore valido et lachrymis offerens exauditus est pro sua reuerentia. Ad Hebreos quinto In diebus carnis sue id est passionis sue/ que erat secundum carnem suam Obtulit preces et supplicationes cum lachrymis illi qui potuit eum saluare de morte: non quidem pro se sed pro nobis. Et cum sic oraret cum valido clamore / exauditus est pro sue persone reuerentia / et non ab re. quoniam dignus erat qui exaudiretur.

¶ Sed querere posses/ an ne secundum humanitatem deum patrem orauerit? Respondeo quod sic. Apostolus hoc dicit ad Hebreos septimo. Saluare in perpetuum potest accedentes
y per semetipsum ad deum semper viuens ad interpellandum pro nobis. Ipse est perpetuus sacerdos noster et episcopus qui nos potest saluare eternaliter. Habet enim per semetipsum accessum ad deum. et est semper viuens ad orandum pro nobis. Respice ergo ad quem conuersus sis episcopum. Uerum obtulit etiam sacrificium. s. proprium corpus suum. sacerdos fuit et sacrificium. ipsemet agnus fuit et ouis que oblata fuit pro nobis. Antiquitus sacrificabantur bestie in figuram quod humanitas Jhesu Christi/ deo sacrificanda esset per mortem suam. Ideo merito comparatur oui et agno que ad sacrificium ducebantur. Esaie. liii. Sicut ouis ad occisionem ductus est/ et quasi agnus coram tondente se obmutescit/ et non aperuit os suum et cetera. Semel fecit hoc sacrificium/ semel mortuus est pro te/ non morietur amplius. Noli aliam expectare redemptionem. Ipse non est sicut alii sacerdotes qui deberent offerre oblationem deo in primis pro peccatis suis. et deinde pro peccatis populi. quia ipse est sanctus/ impolutus a peccatis separatus/ supra celos eleuatus. Possem hic dicere aliqua tangentia vitam et statum prelatorum et presbyterorum sancte ecclesie sed non offertur oportunitas sed hoc in sacerdotum conuentionibus vt dicatur locum habet Conuertamus igitur nos deuoti homines ad pastorem nostrum/ episcopum nostrum. quia z
ipse est altus in sede sua in celis vbi nobis talem preparat pascuam quod nunquam intellectus creatus intelligere potuit, nec voluntas desiderare magnas delicias que in ea paradisi sunt pascua. Festinemus ingredi in illam requiem. Festinemus (inquit apostolus) ingredi in illam requiem. Non dicit solum eamus: sed festinemus. Ubi Chrysostomus pulchrum dat exemplum. Si magnum sit tibi desiderium hanc requiem ingrediundi/ festinandum est et currendum. Cum persona aliqua magnum habet ardorem et ingens desiderium locum refugii attingendi: cum ipsa est in periculo currit velociter. non considerat si lapides aliqui sint aut spine in eo per quod currit iter Et si inueniat optimos (quos habet) amicos eos nihili pendit Sic tibi currendum est et calcande sunt spine/ mundane scilicet tribulationes. Nec te offendas apud patrem nec apud matrem nec a quopiam homine aut quauis alia re mundi ledaris que tibi impedimento sit ad locum perueniendi. Eundum est tibi cum ardenti desiderio et magna fiducia/ quoniam ductor tuus/ custos tuus/ episcopus tuus/ tuus pastor/ viam tibi ostendit/ qui est superius in maiestate sua te expectans. Propterea dicebat Apostolus. Adeamus cum fiducia ad thronum gratie eius vt misericordiam consequamur et gratiam inueniamus in auxilio oportuno. Eamus in magna fiducia ad thronum sue gratie. quia orat pro nobis/ quemadmodum dictum est et precessit, nobis iter monstrando: sequamur eum /vt misericordiam suam et gratiam dum tempus est inuenire queamus in auxilio opportuno. Postea quam enim ianua clausa fuerit nimis tarde eum sequeremur. Tempus est dum viuis: mors

cito venit. Meditare igitur et institue post cum currere ut cum possis attingere illuc quoque peruenire. Prestante domino nostro Jesu Christo. Qui cum deo patre et filio i unitate sancti spiritus viuit et regnat per infinita secula seculorum Amen.

¶ Sermo deuotissimus habitus Parisius per prefatum magistrum Johannem Gerson Cancellarium Parisiensem compositus.

A

Ibi cum videbitis sicut dixit vobis. Marci ultimo scribuntur originaliter. ¶ Quando gustatum est de fructu aliquo ad edendum dulci et delectabili. aut cum videtur fructus aliquis excellens in pulchritudine et suaui odore. Plerumque datur gloria et laus ei qui arborem plantauit Et benedictus sit is qui adeo bonam arborem plantauit. Et laudatur etiam arbor ratione boni fructus qui inde est productus. Hodie autem fructum gustauimus qui pre omnibus rebus est placens et ad comedendum delectabilis. Est enim cibus angelorum et panis celestis qui omnem in se habet suauitatem refectionem et delectationem. Sapientie decimo octauo. Angelorum esca nutriuisti populum tuum et paratum de celo panem prestitisti omne delectamentum in se habentem et omnis saporis suauitatem. O dulcis iesu qui cibus es et angelorum refectio hodie nutriuisti populum tuum precioso corpore tuo. preciosa carne tua preparasti panem celestem in crucis arbore: ubi decoctus fuit in magno charitatis feruore et hodie dedisti populo fructum hunc panem hunc qui adeo est sufficiens adeo dulcis ut in eo nullus saporis sit defectus. Pulcher est et excellens in pulcritudine. Dedisti enim eum nobis hodie glorificatum et immortalem: qui prius et paulo ante tam miserabiliter et ignominiose fuerat tractatus. Verum crucis fornax ipsum nobis reddidit. B visu adeo pulchrum sapidum et tam magni odoris quod mortui ipsum senserunt quando cum eo et in virtute sua resuscitati sunt. O fructus vite nonne rationabile est nos agere gratias et gloriam illi qui hanc arborem plantauit qui hunc fructum portauit. ¶ Dicamus igitur. Benedictus sit deus qui tam bonam arborem plantauit Arborem etiam multum laudare debemus. que est virgo Maria: que talem fructum portauit quo refecti sumus. Dic ergo virgo gloriosa Maria. dic hodie sepius. Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris et flores mei fructus honoris et honestatis Ecclesiastici. xxiiii. ¶ Dicit virgo gloriosa Maria. Modo cognoscitis me portasse sicut vitem fructum suauitatis / et magni odoris. Vos christiani et christiane aperte cernitis flores quos portaui esse flores honoris et honestatis. Bene honoris quia hodie fructum dederunt vestitum immortalitate et gloria. Esaie quarto. In die illa erit germen domini in magnificentia et gloria. et fructus terre: Id est. virginis sublimis. Multum itaque hodie debemus laudare hanc arborem hanc virginem Mariam matrem iocundam: que elapsis diebus valde fuit molestata. Sed quod maiorem C laudem ei dicere poterimus quam eam que ab angelo ei dicta fuit: Benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus ventris tui. ¶ Salutabimus igitur eam salutatione angelica: et ei presentabimus Aue Maria gratia plena dominus tecum Benedicta tu in mulieribus. Et benedictus fructus ventris tui Jesus christus Amen.

¶ Ibi cum videbitis sicut dixit vobis. Huius diei solennitas sermonis requirit breuitatem. Et ideo ut breuius facere possimus recolligenda est in breui gloriose resurrectionis domini nostri Jhesu Christi historia quemadmodum euangeliste quo ad rei principalitatem describunt. Et super hoc aliqua notabimus. Quoniam autem mysteria et huius resurrectionis secreta sunt tam ardua in tanto numerosa et tam notabilia. dicunt doctores quod bene consideranti mare quoddam esse videtur et abyssus. Et ob hanc causam aliqua familiaria sumemus pro nostra edificatione. Exordiar igitur a sepultura domini nostri iesu Christi. hoc est a precioso corpore suo. Quemadmodum enim die veneris vobis dictum fuit in hora mortis eius dignissima domini nostri Jhesu christi anima corpus reliquit. Propter quod vera subsecuta est mors, et ad infernum descendit ad pa

tres sanctos liberandos. qui propter ori/
ginale peccatum illic detinebantur. Et ibi
anima domini nostri Jhesu Christi tam
diu fuit/ q̃diu preciosum corpus eius fu/
it in sepulchro. O grandis leticia/magna
solennitas fuit in ea parte inferni cum hūc
viderent quem tantopere desiderarant: et
dei visionem quam postulauerant et expe
D ctauerant tunc receperunt. Mirabile: in/
ferni pars vna paradisus fit aduentu do
mini nostri Jhesu christi. Reor omnem lo
cum illum gloria repletum fuisse/ cum do/
mini nostri Jhesu Christi anima ad infe/
ros descendit. Persona domini nostri Je
su Christi que diuina est et eterna in infer
no erat anime vnita et in sepulchro corpo
ri iuncta. Durante itaq̄ tempore ab hora
mortis sue/ad resurrectionis sue vsq̄ ho/
ram. Partes humanitatis domini nostri
Jesu Christi separate fuerunt. anima glo/
riosa erat: corpus vero q̃diu in sepulchro
iacuit: gloriosum non erat: quoadusq̄ ani
ma ei denuo fuit vnita. Hi qui in inferno
erant letabuntur. Nec hoc mirandum est:
habebant enim gloriam. In ea namq̄ ho
ra magno desiderio et expectatione soluti
fuerunt. Et fuerunt anime eorum glorifi/
cate ⁊ ex sacco posite. hoc est de tedio quo
afficiebantur de tanta expectatione. Za/
charie nono. Tu autem in sanguine testa
menti tui eruisti vinctos tuos de lacu in q̄
non erat aqua conuertimini ad munitiōem
vincti spei ⁊c̄. Hi qui in terra sunt/turbati
sunt: quia habent corpus mortuum. Hij
autem qui sunt in inferno faciunt reueren
tiam anime Jhesu Christi. In terra autē
existentes / seruiunt et vngere volunt cor/
pus. Nouit deus/quam tristiciam/quam
solicitudinem deuote ille habuerunt mu/
lieres/que eum sequebantur: et illi fuerant
vsq̄ ad mortem comites. Immo vero vs/
E q̄ ad sepulturam. Sicut enim narrat san
ctus Lucas Luce.xxiij. Subsecute mu/
lieres que cum ipso venerant de Galilea:
viderunt monumentum/et quemadmodū
positum erat corpus eius. Deuote mulie/
res Maria magdalena ⁊ alie Marie at/
q̄ deuote femine viderunt monumentum
⁊ sepulchrum. et considerauerunt quomo
do corpus domini nostri Jesu Christi po
situm fuerat/ statueruntq̄ mox vnguenta
preciosa preparare vt vngerent corpus Je
su Christi. ¶ Reuertentes parauerunt aro/
mata. Reuerse sunt eadem die/ et paraue/
runt atq̄ emerunt aromata eo ꝙ in crasti/
num esset dies sabbati. que dies s̄m legem
erat requiei. Et ideo dicit sanctus Lucas
ꝙ sabbato siluerunt scd̄m legem. Bone
Marie siluerunt. hoc est aromata nō eme
runt/nec ad sepulchrum eo die venerunt.
sed vespere sabbati preparauerunt et eme/
runt (Sicut dicit Beda) residuum suorū
vngentorum. Nouit deus dominica die
valde mane eas surrexisse: vt venirent ad
monumentum Et hic punctum est in quo
nostrum incipit euangelium sancti Mar
ci quod dicit. Et cum transisset sabbatum
Maria magdalene/ Maria iacobi ⁊ Sa
lome emerunt aromata/vt venientes vn/
gerent Jhesum. Et valde mane vna sab/
batorum veniunt ad monumentum/ orto
iam sole. ⁊c̄. Posteaq̄ transisset sabbatum
(erat eñ lege p̄ceptū ꝙ a die veneris in ves
peris vsq̄ ad diem sabbati in vesperꝫ post
occasum solis nullum prorsus fieret opus F
seruile/sabbati) Ergo valde sero preciosa
emerunt aromata/⁊ valde mane venerunt
ad monumentum, hoc est valde mane am/
bulare ceperunt cum adhuc tenebre essent
super terram. dicit sanctus Johānes. Cuꝫ
autem venissent ad sanctum sepulchrū /sol
iam erat ortus. Et ideo dicit sanct⁹ Mar/
cus/Orto iam sole. Maria magdalena p̄/
mum nominatur/quoniam primum se illi
manifestauit. Etiam quia habebat taꝫ ma
gnum ardorem/ quid de magistro suo fie/
ret cognoscere: vt semper in itinere prima
esset. Venerunt ergo mane cum aromati/
bus: et inter eundum dicebant ad inuiceꝫ.
Quis nobis reuoluet lapidem magnum:
quem vidimus pridie poni ad ostium ab
ostio monumenti? O magnus deuotionis
⁊ charitatis (quam habebant) ardor. Be
ne sciuerant esse magnum/immo maximuꝫ
lapidem ad ostium monumenti. Erat q̄p/
pe magnus valde. Et nihilominus vene/
runt vsq̄ ad sepulchrum. nec ab incepto
destiterunt/ nec dicebant. Quid facture su
mus / non enim monumentum possumus
intrare. O deuote mulieres/ facitis quod
in vobis est/Quod facere potestis facitis
Et quod minime complere potuissetis /
deus vt compleatur prouidet. Quia vi-
derunt reuolutum lapidem ⁊c̄. ¶ Deus

prouidit/qꝛ lapis erat reuolut⁹. Angelus
G de celo paruerat illꝰ ad monumētū itroitū
lapis non fuerat reuolutus ab ostio vt Je
sus Christus exiret: sed vt discipuli mani
feste resurrectōnem domini videre possent
Beda. Qui egressus est nascendo clauso ꝟ
ginis vtero resurgendo clauso exiuit sepul
chro. Sicut per miraculum ꝛ operatiōem
mirabilem Jesus christus natus est absq̃
quacunq̃ ventris virginalis fractione/eti
am per miraculum exiuit resurgendo de se
pulchro clauso. sed vt manifeste cerneretur
resurrectionis sue veritas/ magnus lapis
ab ostio erat reuolutus. Et ideo dicit euan
gelista. Et respicientes viderunt reuolutū
lapidem. Per id nobis significatur ꝙ si fa
ciamus quod possumus ꝛ bonam habea
mus voluntatem omnem duriciam pecca
ti ab anima nostra remouendi illud quod
nos facere nequiuerimus: deus et digna
eius prouidentia nostraꝫ supplebit imper
fectionem. Et propterea dicebat Aposto
lus. Velle adiacet mihi: perficere autē nō
inuenio. Ad Romanos octauo. Volun
tas bene agendi in me est: sed propter ma
gnas difficultates superuenientes consum
matio ꝛ perfectio a me non est/ sed a deo.
Posteaq̃ ergo perceperunt reuolutum la
pidem/intrauerunt rotundam quandam
domum quemadmodum quidam docto
res dicunt/que iuxta sepulchrum erat. Et
ibi viderunt angelum supra lapideꝫ ad de
xtram sedentem. hoc est versus meridiem.
Et dicitur dextra. Quoniam sicut dicit do
H ctor quidam/ corpus domini nostri Jesu
Christi in sepulchro sic erat locatum: pe
des ad orientem/ et caput ad occidentem.
Et sic necesse fuit dextram esse versus me
ridiem. Et modus iste obseruatur cū mor
tui sepeliuntur. Angelus ille vestitus erat
stola/vestimento quodam albo. quem cuꝫ
vidissent sancte femine/timuerunt valde ꝛ
obstupuerunt. Non erat mirum/ si aliquid
timoris in principio habuerunt. Sicut
enim dicit sanctus Matheus. Erat au
tem aspectus eius sicut fulgur: et vestimē
tum eius sicut nix. Aspectus eius erat si
cut fulgur quod precedit tonitruum/ꝛ ob
stupendum est propter vehementem clari
tatem. Et erant vestimenta eius alba sicut
nix quod absq̃ mysterio non erat Vestimē
ta alba et splendentia visuq̃ preciosa/ so
lennitatem representāt. Significabat er
go resurrectionem quam angelus annun
ciabat nobis admodum iocundam esse. et
de ea magnopere letandum. Qđ vero ha
bebat aspectum sicut fulgur/ significabat
gloriosam hanc resurrectionem terribilem
visu et obstupendam malis fore. Recorda
ri debemus ꝛ memorari in qua forma ve
niet in die iudicij. Certe in ea veniet forma
in qua hodie resuscitatus fuit ꝛ quam an
geli in seipsis ostenderunt. Quantum eniꝫ
fuerit placens/ ꝛ iocundus ad videndum
bonis ꝛ his qui per gloriam resuscitabun
tur. Exultabunt sancti in gloria letabun
tur in cubilibus suis ꝛc. Sancti exulta
bunt videre gloriam Jhesu Christi/vt in
cubilibus suis: hoc est sepulchris eorum: I
que exibunt gloriosi letabuntur/tm̄ timen
dus veniet malis. Ostendet enim se eis si
cut fulgur ꝛ choruscatio. Matthei. xxiiij.
Sicut fulgur choruscans/ita erit aduen
tus filij hominis. Aduentus domini no
stri Jhesu christi in iudicio malis erit ter
ribilis sicut fulgur. Quia ergo sancte femi
ne prima facie obstupuerunt. angelus eas
confortauit dicens Nolite expauescere Je
sum queritis nazarenum crucifixum Sur
rexit non est hic. Ecce locus vbi posuerūt
eum. Eas confortauit cum hilaritate. qꝛ
iocundissima ipsis nunciauit nuncia. Bo
ni nuncij baiulus est. Jhesum inquit que
ritis nazarenum. Adiecit nazarenum/ad
differentiam alicuius alterius/ qui Jesus
vocari poterat et fuerat crucifixus. Ma
gnum documentum dedit eis angelus ex
hoc ꝙ querebant Jhesum Christum cru
cifixum. Nos facere debem⁹ quemadmo
dum bone hee fecerunt Marie. Querere
debemus Jesum/ hoc est saluationeꝫ / per
Jesum qui interpretatur saluator. Per Je
sum inquā crucifixum plerīq̃ querunt Je
sum: hoc est saluatiōem eorum / vellent sal
ui fieri: sed non querunt per crucem / non
querunt crucifixum. Chrysostom⁹. Mul
ti libenter querunt purpuratum: sed pauci
querunt eum crucifixum vel flagellatum.
Sed anteq̃ inueniatur purpureus / que
ri debet flagellat⁹. Multi sunt inqͥt Chry
sostom⁹ qui querūt Jesum vestitū purpu
ra: hoc est gloria. vellēt eū in glīa sua eē: ſꝫ
pauci sūt q̄ eū querūt crucifixū ꝛ flagellatū
more sanctarum dominarum: ꝛ tamen pā

mō querendus est crucifixus et flagellatus
Hoc est dictum. Querendus est in amari/
tudine lachrymaruz gloriose passionis sue
memorando crucem/ tormenta/et quas ꝑ
nobis sustulit plagas. Si eum hoc pacto
quesiuerimus: nos eum glorificatum repe
riemus: ꝛ participationem habebimꝰ glo
riose sue resurrectionis. scd̄e ad Chorinth.
pmo. Sicut abundant passiones christi ī
nobis. ita ꝛ per ipsum abundat consolatio
nostra. Sicut habuerimus in nobis pla/
gas et dolores passionis Jesu christi. Sic
abundabit in nobis consolatio per suaz re
surrectionem. O q̄ꝫ diligenter querebat eū
apostolus cum dicebat ad Galathas scd̄o
Ut viuam cū Christo cōfixus sum cruci.
Ut viuam cū Jhesu christo qui hodie de
morte resurrexit ad vitam. Confixus sum
cruci sue per magnaz mortis eius compas
sionem. Non igitur de illorum simus nu/
mero qui eum querere nolunt. De quibus
dicit Sophonias propheta Sophonie. j.
Auerterunt de post tergum domini: non
quesierunt eum/nec inuestigarunt eū. Uer
terunt tergum Jesu. Querunt enim eum ꝑ
delicias ꝛ mundanas iocunditates: ꝛ non
in penis ꝛ tribulationibus contriti cordis
et per conpassionem. Non secuti sunt eum
per viam suā. hoc est per viam quā ipse iuit
Ipse per tribulationes/per amaram passi/
onem ad mortē vsqꝫ iuit. Si bene eum se/
qui voluerimus: euz imitari debemus per
hanc semitam. Sicut fecerunt deuote he
et sancte femine/que tantā habebant tristi
ciam/tantū dolorem de eo ꝙ viderant euz
pati: vere querebant crucifigi cum eo. Sz
L quid significat/ ꝙ ipse preciosa habebant
aromata/ habemus doctrinam. Sicut
enim dicit sanctus Gregorius. Conscien/
tias nostras habere debemus bonis virtu
tibus repletas. que sint odorifere taliter vt
proximus noster hinc exemplū queat cape
re. Per aduentū istarum feminarum ad se/
pulchrum in diluculo cum suis aromatibꝫ
significatur ꝙ nos post tenebras peccati q̄
volente deo transierunt per penitentiam ꝛ
peccatorū nostrorum confessionē/ad sepul
chrum venire debemus. hoc est ad altare q̄
rere et recipere preciosum corpꝰ Jesu chri
sti in virtutum operatione ꝛ magna orati/
onis suauitate: sicut deo volente hoc ma/
ne fecistis. sed deinde angelus aut angeli.

(sicut enim alij dicunt euāgeliste duo erāt)
dicebant eis. Uenite ꝛ videte locuz vbi io
seph ꝛ Nicodemus posuerunt eum: quare
queritis eum cū mortuis: viuit enim. Ue/
risimile est tunc eas in monumentū respe/
xisse. ꝛ viderunt sudarium plicatum. sicut
sanctus Petrus ꝛ sanctus Johannes qui
postmodū venerant. In quo magnam ha
bemus doctrinā. ꝙ Jesus christus suū di/
misit sudarium. Et ꝙ hi qui in magna tri/
bulatione ꝛ mentis conseruatione euz que
rebant: sudarium eius inuenerunt. hoc est
dimittit nobis memoriam passionis sue/q̄
per sudarium significatur: vt nos qui ī tri/
bulationibus sumus: cum habemus sudo
rem ꝛ penas ferendi mundi huius ꝛ carnis
molestias atqꝫ aduersitates: memoriaz ha/
bere debemus grauis passionis Jesu chri
sti si bene meditemur penam quā pro om/ M
nibus nostris tribulationibus sustinuit.
Omnes aduersitates ꝛ mundi tribulatio/
nes nos infestātes erunt nobis quo portē/
tur faciliores. Cum accidet tibi quecunqꝫ
fortuna aut tribulatio quā ferēdo sudabis
ꝛ quā difficulter portare valueris Cape su
darium Jesu christi quod tibi misit. Cape
patientiam quā portauit cū pro te mortu/
us fuit. Marie ꝛ discipuli cū primuz vide/
runt sudarium absqꝫ tristicia fuerunt ple/
ni gaudio ꝛ leticia. quia audierunt ꝛ euidē
ter viderūt ipsum resuscitatū esse. Cape eti
am patientie sudarium quod Jesus Chri/
stus tibi reliquit ꝛ noscas tribulationem ꝛ
penā hanc ad glorie statū te ducere. Opor/
tuit christū pati ꝛ ita intrare in gloriam su/
am. Etiam oportet te in hoc mundo pati:
ꝛ demum adipisceris gloriā. Cum ergo vi
dissent sudarium: precepto angelorum exi/
erunt monumentū/qui dicebant eis. Ite
dicite discipulis eiꝰ et Petro ꝛc̄. Uos mu/
lieres aperte cernitis resurrectionem ꝛ Je
sum hic non esse. Ite festinanter ꝛ dicite di
scipulis eius ꝛ Petro ꝙ precedet eos in ga
lileam. Confestim ergo adierunt discipu/
los ꝛ que viderant ꝛ audierant nunciarūt.
Non quidem Jesum surrexisse: sed ꝙ fur/
to ablatus fuisset. Et Petro. Quare nomi/
nat sanctum Petrū potius q̄ꝫ aliū quēpiā
Dicit sanctus Gregorius ꝙ Petrꝰ ob ma/
gnum peccm̄ (qd̄ cōmiserat) nūq̄ꝫ p̄sūpsisset N
ad Jesum christum reuerti: nisi specialiter
per os angeli eum appellasset. Et mox ac/

currerunt sanctus Johannes/et sanctus Petrus. alij magis tardi fuerunt ad credendum. estimabantque mulieres fantasma vidisse. Sanctus Johannes vero et Petrus singularem cum Jesu habuerant familiaritatem/et propterea ardentiores erant et cucurrerunt. Sanctus quoque Johannes qui Petro erat agilior et iunior/ipsum precessit. Expectauit tamen Petrum et distulit ingressum vt Petrus primum ingrederetur monumentum. Ubi nobis datur doctrina quod differre debemus et expectare prelatos nostros quemadmodum sanctus Johannes Petrum quem christus Jhesus totius ecclesie constituerat pastorem. Cogita mulieres predictas ad sepulchrum reuertisse et vna cum duobus discipulis cucurrisse. Discipuli non diu fuerunt apud monumentum sed mox cum non vidissent corpus in sepulchro sed linthea et sudarium: crediderunt Jesum furto fuisse ablatum: quemadmodum eis dixerat sancta Magdalena. Nec tamen ibi diu persistere audebant propter metum iudeorum suntque reuersi. Deuote autem et sancte femine iuxta sepulchrum manserunt in orto. Maria magdalena deambulabat tristis. quia magistri sui corpus ablatum credebat. sepius introspexit in monumentum. quandoque ibat longius vt videret si signa aliqua/aut hominum qui ad sepulchrum venissent inueniret vestigia. Sicut dicit sanctus Gregorius. Amantibus non sufficit semel aspicere. Non sufficit his qui feruenti amore aliquam rem querunt semel vnum aspicere locum. Cum itaque semota esset a sepulchro/ad quindecim (vt dicit doctor quidam) passus: et alie ex opposito essent latere: dominus noster apparuit in habitu simulato. Ipsa vero credens eum esse ortulanum dixit. Domine si tu sustulisti eum dicito mihi vbi posuisti eum et ego ipsum deferam. O magdalena vocas eum dominum et tamen alium esse existimas. dominus tuus est certe. sed quia fidem non habes de gloria sua: nec credis eum resurrexisse. ideo nec eum vides in forma gloriosa Tunc angeli dixerunt ei. Mulier quid ploras? Quem queris? Ploro inquit quia sustulerunt dominum meum et nescio vbi posuerunt eum Jesus vocauit eam et dixit maria. Et confestim illa se conuertit ad eum. Uidit enim angelos reuerentiam illi exhibentes. Et respondit ei Rabbi: et voluit eum tangere. plagas quoque eius vngere: sed Christus non permisit. Nondum inquit ascendi ad patrem meum. hoc erat dicere. nondum esse tempus: quia nondum firmam fidem habebat de sua diuinitate. Tunc accurrit ad socias suas dicens se vidisse dominum suum et eum talia ipsi dixisse inter que dixisset vt iret ad fratres suos scilicet discipulos. Et tunc ceperunt ambulare cum ipsa: dolentes quod non vidissent dominum. Inter ambulandum apparuit omnibus simul. et dixit eis Auete. Et confestim genua flectentes/pedes eius deosculate sunt. Et dixit eis. Nolite timere sed ite ad fratres meos et dicite eis/vt eant in Galileam/et ibi me videbunt. Et hoc est conforme huic quod prius dixerat angelus Ite et dicite discipulis eius et Petro. quia precedet vos in Galileam/ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Ite (dicebat Jhesus christus) ad fratres meos. vocat discipulos suos fratres suos. O quale gaudium/qualem leticiam habuerunt domine he exequendi hoc nuncium. Mulieres prima habent nuncia. Credo matrem suam benedictam que adeo defatigata erat plorando et filium suum lamentando (sicut dicit sanctus Augustinus) quod ad sepulchrum venire nequiuisset ea hora bene sciuisse gloriosa hec nuncia. Ualde rationabile erat vt femina ferret nuncium cum prima fuisset mortis causa. Reor quod si diligenter ad monumentum venerant: adhuc multo citius reuerterunt Credo non celasse eas noua hec: mulieres facile cum volunt loquuntur. Magnum mirum. magna iesu christi charitas: discipulos suos fratres vocat/et que conuentio lucis ad tenebras et qualis fraternitas? qualis conuenientia est inter lumen glorie Jesu christi et discipulorum incredulitatem. et tamen eos fratres suos appellat. Est doctrina quod si magnus sis et vltra alios eleuatus in nobilitate/potentia: aut quocunque officio. Noli contemnere hos qui eiusdem tecum sunt nature. nec tamen sunt tam diuites aut potentes: sunt nihilominus fratres tui. Angelus vocauerat eos Jesu christi discipulos. quia cum eo pascha fecerant. Sanctus Gregorius. Non est discipulus christi qui cum eo pascha non fecit Unam omnes discipuli christi sumus et hodie cum ipso pascha fecerimus. resurrexit a morte ad vitam. Si non spiritualiter transisti de morte ad vitam de peccato ad statum gratie non fecisti pascha

Q tuum cū eo sed cum Juda qui ad eternam
sui damnationē: huius preciosum recepis
set sacramentum. Si hodie sacramentali
ter preciosum Jesu corpus veri agni rece
pisti. non ob hoc suus es discipulꝰ nisi eti
am spiritualiter receperis: tunc em̄ pascha
cum eo feceris. Faciendū est pascha spiri
tualiter. Pascha interpretatur transitus.
Transeundū est ab egypto in terram pro
missionis. de statu viciorum ad statū virtu
tum. Et si hoc egeris/ vt mutaueris proposi
tum de malo in bonum. et proposueris re
linquere malā peccandi consuetudinem. ꝛ
velis voluntarie ſm deū viuere. Pascha
fecisti cum Jesu christo. cū eo resurrexisti q̄
ad animam. Ea transmigratio per quā trā
sis de mala vita ad bonam est galilea / que
interpretaꝶ transmigratio. Si discipulus es
vis esse Jhesu christi: et eum videre in glo
ria: perge in galileam. muta teipsum mo
do quo predixi: ꝛ ibi eū videbis. Ibi eum
videbis. Hieronymus. Breuis est senten
tia in syllabis: sed ingens in quantitate p
missionis Reperio bifariā nos deum vide
re posse in Galilea. ¶ Duplicem enim in no
bis inuenio resurrectionē: quarū gloriosa
Jhesu christi resurrectio causa est ꝛ exem
plar. Est vna galilea seu transmigratio spi
ritualis quo ad animā ſm quam rationa
lis anima de peccato transit in gratiam/ si
cut dictū est de spirituali paschate In hac
Galilea videꝶ Jesus per fidē. ꝙ Jesu chri
sti resurrectio causa sit nostre illius resurre
ctionis apparet. Per ipsam em̄ iustificati
R sumus. sicut dicit apostolus. Mortuꝰ est
propter delicta nostra/ ꝛ resurrexit propter
iustificationē nostrā. Q̄ aūt sit causa fidei
nostre liquet. per hoc enim ꝙ visa fuit eius
resurrectio/ creditū est ipsum verū deū esse.
et sic fides habita est de sua diuinitate Si
cut enim cognitū est per crucifixionem ip
sum verū hominem esse. Sic fide cognitū
est verū ipsum deū esse: per potentē suā re
surrectionem. scđe ad Chorintheos vltio.
Et si crucifixus est ex infirmitate nostra: vi
uit ex virtute dei. Fides ergo de sua diui
nitate per eius resurrectionē confirmata
fuit. Ad Collossen̄. ij. Resurrexistis per fi
dem operationis dei qui suscitauit eum a
mortuis. Recepisti hodie eum in specie vi
sibili. Si autē bn̄ resuscitatꝰ fueris de mor
te peccati ad vitam gratie. Vidisti eum in
Galilea. vidisti eū per fidem deū esse et ho
minem in glorificato corpore: sicut pepen
dit in cruce: et sicut sedet ad dexteram patris
ꝛ sicut integer resurrexit in omnibus suis
membris. Sic eū integre in corpore ꝛ ani
ma ꝛ in sanguine recepisti. Tene ergo eum
posteaq̄ eum vides. Femine sancte Ma
rie receperunt eum in itinere ꝛ tenuerūt pe
des eius. solū dedit eis pedes quos tenerēt
sed hodie se totum tibi dedit. tu eum totū
conserua. Est in celo ad dexteram patris. sic
etiam oportꝫ te cogitationes tuas habere
ad celum si eū velis tenere. Si consurrexi
stis cum christo que sursum sunt sapite non
que super terram. Ad Colloc. iij. Sed ma S
gnopere timeo ne hodie de anima plurimorū
dici possit quod scribitur. ij. Regum. iiij. ꝙ
non surrexit puer helisei. Est is qui resusci
tauit puerum: famulū autē suum Gesi id
attentantē constat non potuisse. Sic etiā
si verus Helizeus Jesus non venit in cre
aturam spiritualiter sed solū sacramentali
ter: puer hoc est anima non resuscitabitur
in virtute effectus sacramenti. Magdale
na non potuit vnq̄ videre christum donec
de resurrectione fidē haberet. Necesse est ꝙ
certam fidem de hac resurrectione habere:
ꝛ in hac fide eum videbimus. Ibi eum vi
debitis. Ibi: id est in vera fide. Celebrabis
pascha sicut Moyses de quo scriptum est
ad Hebreos. xj. Fide celebrauit pascha et
sanguinis effusionem ne q̄ vastauit primo
genita egyptiorū. Moyses cū esset egyptū
credidit his que dixit deus. quia vnxit po
stes domuū sanguine agni de quo erat co
mesturus ſm dei ordinationē. ꝛ per h̄ mor
tem euitauit. Erat enim angelus quidam
transiens de domo in domū. ꝛ vbi non in
ueniebat sanguinē illū: occidebat primo
genitum adeo vt non esset domus egypti
aca in qua non inueniretur mortuū. Sed
in horū domibus qui pascha fecerāt om̄ia
viua erant. Utinam igiꝶ fecerimus pasca
nostrum. Pascha nostrū immolatꝰ est chri
stus. Faciamus vt sanguine Jhesu signe
mur: et reor malignum angelū tibi nocere
non posse. Si autē hoc non feceris: firmi
ter crede te mortuum habiturum ī domo
tua. Sicut habebant egyptij qui erant te
nebrosi ꝛ peccatis obsiti. Sitis ſm aīam T
resuscitati. Et hec est prima resurrectio.
¶ Secunda resurrectio. Est secunda re

ſurrectio generalis corporis/que ĩ fine mũ
di futura eſt: vbi erit magna tranſmigratõ
erit profecto bene galileis. qz de ſtatu mor
talitatis ⁊ putredinis omniũ hominũ cor/
pora (qui vnq̃ fuerunt) vitam reſument ⁊
reunient animabus ſuis: Nec vnq̃ poſtea
ſunt moritura ĩ illa galilea in illa tranſmi
gratione recte vobis dicere poſſuz. Ibi eũ
videbitis. Eſt articulus fidei. Expecto re/
ſurrectionẽ mortuorũ. ſupple generalem. ſi
cut firmiter credimus. Et eſt articulus fi/
dei. q̃ Jeſus chriſtus reſurrexit ſm carnez
Nam ſm animã nunq̃ mortuus fuit quia
nunq̃ peccatũ fecit. ideo non reſurrexit ſm
animã. Quemadmodũ dixi nos in h mun
do ſm animaz reſurgerẽ oportere. Poſtea
q̃ ergo credis Jeſu chriſti reſurrectionem
factam eſſe ⁊ preteritã: ſic credere debes te
ipſum quandoq̃ reſurrecturũ. cum omni/
bus aliis Jeſus chriſtus in reſurrectione
ſua viam tibi oſtẽdit ⁊ exemplũ dedit. Per
hoc enim q̃ Jeſus chriſtus reſurrexit: co/
gnitionem habemus per fidẽ et nos reſur/
recturos. prime ad Chorinth. xv. Si chri
ſtus predicat q̃ reſurrexit a mortuis. quo/
modo quidã dicunt in nobis/ quoniam re
ſurrectio mortuorum non eſt. Si predica
mus Jeſum chriſtũ reſurrexiſſe quis eſt no
ſtrum qui reſurrectionẽ negat futurã. Sã
V ctus paulus generalẽ perſuadet reſurrectõ
nem/ per illã que eſt Jeſu chriſti. Magna
autẽ differentia ⁊ longa diuerſitas reſurgẽ
tium eſt futura. Hi enim boni videlicet et
iuſti reſurgent in gloria / ⁊ de morte tranſi/
bunt ad vitã perhennẽ cũ angelis celeſtib9
in paradiſum: vbi gaudiũ nanciſcent eter/
num. Mali vero corpora eorum reſumẽt:
⁊ reſurgent in dei iudicio. Per quod mittẽ
tur in corpore ⁊ anima ad eternã damnati
onem. Ite maledicti in ignem eternuz qui
paratus eſt diabolo et angelis eius. Mat
thei. xxv. Hanc finalẽ reſurrectionez futu/
ram dicebat Jeſus chriſtus diſcipulis ſu
is ⁊ turbe iudeorum. Johis. v. Poſtq̃ di/
xiſſet eis de prima reſurrectione anime. Di
xerat enim eis. Uenit hora ⁊ nũc eſt quan
do mortui audient vocẽ filij dei. ⁊ qui audi
erint viuent. Mortui hoc eſt (ſm Augu/
ſtinuz. xx. de ciuitate dei) Hi qui ſunt ĩ pec
cato mortali. audient vocem. hoc eſt prece
ptum dei. et qui audierint/ viuent per gra/
tiam. Et eſt prima ſupradicta reſurrectio.

Dixit eis preterea Nolite mirari hoc quia
venit hora/ non dixit ⁊ nunc eſt in qua om
nes qui in monumẽtis ſunt audient vocez
filij dei. Et qui bona fecerunt ibunt ĩ reſur
rectionem vite. Qui vero mala egerunt/ in
reſurrectionẽ iudicij ſcz dei. Eligamus cu
iuſnam partis eſſe velimus. Comparendũ
nãq̃ nobis erit in ppria perſona. Cogita
oportere ⁊ te ibi adeſſe. res non agemus
ſine te. Ibi eum videbitis. Boni veſtiẽtur
gloria ⁊ videbunt gloriã Jeſu chriſti. qui X
bus dicet. Uenite benedicti patris mei p
cipite regnũ quod vobis paratũ eſt ab ori/
gine mundi. Uenite venite qui benedicti
eſtis a patre meo/ percipite regnũ quod vo
bis paratuz eſt a mundi initio. Benedicti
ſunt ⁊ erũt illi. glorificabũtur enim in cor/
pore ⁊ anima. Corpus clarius erit ſole. om
nia plena erunt gloria. Et per oppoſitum
fiet malis. Licet eñi reſurgant ad vitã na/
turalem. nõ tamen ad vitã ſpiritualem. Et
ideo reſurrectio eorũ in ſcriptura ſecunda
nominat mors. Primũ nãq̃ mortui erant
per peccatũ/ nec prima reſurrexerant reſur
rectione. et ideo nec participationez habe/
bunt in ſecunda. Propterea dicit ſanctus
Auguſtin9 ſcdo d ciuitate. Reſurgat ergo
in prima qui nõ vult in ſecũda reſurrectio/
ne damnari. qui nõ vult in ſecũda reſurre/
ctione generali damnari reſurgat in pma:
que nunc eſt. id eſt que eſt in hoc mundo q̃
diu viuimus. Apocalipſis. xx. Hec eſt re/
ſurrectio prima: beatus ⁊ ſanctus qui ha/
bet partẽ in reſurrectione prima In his ſe
cunda mors non habet poteſtatẽ. Bene/
dictus ſit ille qui primũ reſurget de vicijs
ad virtutes. de peccat ad gratiã/ que eſt p
ma reſurrectio. Secunda mors h ẽ mors Y
perpetua in corpore ⁊ anima quã mali per
petiẽtur in ſecunda reſurrectione genera/
li nullã in eo homine habebat poteſtatem
Si igitur hodie per gratiã dei reſurrexiſti
dumtaxat pſeuerandũ eſt in ea vita ſpiri/
tuali. Et crede firmiter ⁊ hoc ſperes. q̃ ſic
hodie domin9 noſter in carne reſurrexit et
eſt glorioſus. Nec vnq̃ eſt moriturus. Iu
xta illud. Chriſtus reſurgens ex mortuis.
⁊c. Sic reſurges in die iudicij: etiã ſi cor/
pus tuum in mille ſit pticulis/ buſtũ/ ſum
me'ſum incineratum putridũ et exuſtum
Nihilomin9 ipſum recipies valde glioſuz
⁊ multo lumine plenũ. in quo humanitatẽ

Jesu christi glorificatū videbis talem qui dem qualis hodie resurrexit.ij. ad Chorin thios.iij. Nos autem oēs reuelata facie gloriā domini speculātes in eandē imagi nem transformamur a claritate in clarita tem. Uult dicere apostolus. Nos futuros esse similes Jesu christo. Uestiemur simili veste ad Philipēses.iij. Reformabit corp⁹ humilitatis nostre/configuratū corpi cla ritatis sue. Reformabit corpus humilita tis nostre.hoc est corp⁹ quod humiliatū fu erit per putredinē ⁊ omnino in cinere: assi milabitur claritati corpis eius. Et ideo cū magna spe dicebat Job.xix. Scio ꝙ redē ptor meus viuit/ ⁊ in nouissimo die surre cturus sum: ⁊ in carne mea videbo deum saluatorē meum. Dicebat. Scio per fidē ⁊ firmā credulitatē ꝙ redemptor meus viuit ⁊ resurrexit tertia die post mortē suam. Et scio ⁊ credo ꝙ in nouissimo huius mundi die resurrectur⁹ sum.et ibi cū videbo ī mea carne. Egoipse ⁊ nō alius: egoipse et non ero alius. Uidebo deū redemptorē meū et saluatorē. Facite igit̄ sicut Job. quia ibi eū videbitis/quādo in gloria resurgetis/ pre stante dn̄o nostro Jesu christo. Qui cū pa tre et spiritusancto viuit ⁊ regnat in secu la seculorum. Amen.

Z ¶ Sermo de sanctospiritu factus ꝑ ma gistrum Johannē de Gersono in p̄sentia regis francie ⁊ aliorū complurū domino rum ⁊ magnatū.

Accipietis virtu tem superuenientis spiritussancti in vos. Actuū.j. Nisi (inquit Gre gorius in euāgelio hodierno) spiritussan ctus cordi assit audientis inuanū laborat lingua loquētis. Hoc patuit in Pharaone rege egypti. Et patet generaliter in omni bus obstinatis q̄ pro nulla admonitiōe mo ueri volunt corrigi aut se ad penitentiam molles exhibere. Uerū oīa vertunt in fa bulas/despectū/ et irrisionē. que pro eorū vtilitate salute ⁊ emendatiōe docent̄. Et q̄ re est? Quia ꝑ enormia eorū facinora a cor dibus principalē expulerūt doctorē. Dis ponamus itaqꝫ modo nos quo eū recipia mus.nec ei portas spiritualis habitatiōis claudam⁹ per horribilē pessulū peccati. Au diamus libenter de eo verba fieri. Supra tales enī homines solet descēdere. Patet hoc in actib⁹ apostolorū. Et cecidit spiritussan ctus sup eos qui audiebant verbū. Non p̄ beamus illi surdā aurē sed eum deuote de precemur dicētes. Ueni sancte spiritus, re ple tuorū corda fideliū ⁊c. O sancte spirit⁹ summe magister ⁊ doctor anime. veni veni precamur/⁊ subditorū tuorū corda visita/ atqꝫ ea lumine gratie reple ⁊ virtutū/quem admodū hodie centū ⁊ viginti replesti per sonas.inter quas gloriosa erat virgo Ma ria/que tua obumbratiōe nostrum cōcepit saluatorē. Ad quā deuote recurramus pro gratia illa impetrāda: et ad fructuose audi endū verbū diuinū. Et eā salutabimus ⁊c Aue maria grā ple.⁊c. ¶ Accipietis vir tutē superuenientis ⁊c. Uerba ꝓposita sunt nouissima verba que locut⁹ est saluator no ster in sue ascēsionis hora: relinquēdo apo stolos suos Hoc autē actū fuit quasi respō dendo deuote cuidā preci ⁊ pio complan ctu quē discipuli ⁊ apostoli illi dicere potu issent hoc pacto. O summe magister Jesu christe/domin⁹ noster ⁊ preceptor singularis: quomodo ⁊ quare nos deseris? Nos q̄ mo do pauperes tui sumus discipuli: inter in gentia mūdi hui⁹ pericula/ que fragilitas A nostra absqꝫ tuo subsidio superare poterit minime? Nonne vidisti in hora passionis tue quādo a nobis fueras ablatus ⁊ a soci etate nostra/nos oēs in fugā versos fuisse Et egoipse (inquit sanct⁹ Petrus) ad vo cem simplicis cuiusdē ancille fidē tuam ne gaui ⁊ legem. Qualiter ergo futuri sumus predicatores ⁊ cōstanter docturi in presen tia obstinatorū iudeorū principum et do minorū: qui nos morti tradēt. Si sic a no bis separeris.si sic nos dimiseris veluti or phanos sine patre. oues absqꝫ pastore.⁊ di scipulos sine magistro? Heu dn̄e periculo sissimū preliū/ non corporale modo/ verū etiā spirituale aduersum nos conciliabitur Et faciet humani generis inimicus crude lissimos cōtra anime nostre domiciliū in sultus. Adducet superbiā falsum tyrannū qui in nobis voluerit dominari. Obstina ta auaricia multū conabitur nos destrue re atqꝫ ꝓsternere. Somnolenta pigricia. Inuidia odijs referta. Ira violenta. Lux uria ceca. Turpis gula. Et alia sine nume ro vicia cōcordi federe nos adoriri tenta bunt Modo quidē vi/modo fraude/iam ꝑ ditione iniqua/iā subtilitate castellū nr̄m intrare nitent̄ vt excludant et exterminent

omnē virtutū militiā ꝑ te nobis concessam
commissam et amministratā. O domine q̄
est fortitudo nostra. potestas nostra: vt tā
periculose resistere queamus inuidie ⁊ tam
crudelibus insultibus: nisi tu nobiscū sis
ad nos conseruādos / iuuandos / et confor
tandos: precipue cū iuxta dictū tuum sine
te nihil facere valeam⁹. Sine me (inquit
christus) nihil potestis facere. Quo pacto
infideles cōuertere poterimus. nouas ter
ras acquirere Si tu qui imperator noster es
magister ⁊ dn̄s nos deseras: Te igit̄ glori
B sissime magister oramus ne a nobis absce
das: verū ad finē vsq̄ cōtinue nobiscū per
maneas. Nā p recessu tuo tristicia adimple
bit cor nostrū. Ad humilē hanc precē ⁊ cō
planctū lamentabilē / quo vti poterāt apo
stoli. Respōdit dn̄s noster Jesus christ⁹ ꝑ
verba ꝓposita dicens. Accipietis virtutē
superuenietis spiritussancti in vos. Tūc apo
stoli habita illa ꝓmissione / receperunt aliq̄
le gaudiū ⁊ consolationē. Et cū primū san
ctos ascendisset celos dn̄s discipuli d mō
te oliueti in Hierusalē descenderūt. ⁊ ad di
gne recipiendū adeo nobilē atq̄ gloriosū
hospitē (qualis est spiritussanct⁹) vnusquis
q̄ circa seip̄m satagebat / domū anime sue
⁊ spiritualē habitationē ita ꝑparare ne pul
uis auaricie in ea reperiret. nec festuce lux
urie / aranee inuidie ⁊ ire / nec fumus supbie
Posthac sparserūt ⁊ seminauerūt viridem
studiosarū operationū herbā / mixtā placen
tibus purarū affectionū floribus vt rosa al
ba castitatis. rubea charitatis. margarita
humilitatis. saluia obediētie. purpureo ab
stinentie flore. lilio nobilitatis libertatis et
om̄is excellētie. discretio ianuam obserua
bat cū domicella sua male agendi timore.
q̄ tenebat claues obediētie. Diligētia erat
ancilla q̄ fatuā expellebat ociositatē / som
nolentā accidiā / malā agendi dispositōem
nec defuit studiosum periculū nobilitatis
filius: cū verecūdia ratiōis filia sapientie.
qui ambo simul repellebāt male agēdi oc
casionem adulatricē ⁊ deceptricē. nec quā
cunq̄ dignabant̄ recipere turpitudinem.
¶ In hac spirituali domo apostolorū pro
tensa fuerūt tapeta ⁊ panni et lino cōfecti
magno quidē texti artificio. et per diuinā
sapientiā subtiliter cōpacti texti et figurati
Quoniā imagines ⁊ exempla omniū mili
tum validorū ipsi⁹ dei: virtutes scʒ ⁊ nobi
les triumphi descripti ⁊ figurati fuerunt.

Propter quā causam: vt daret̄ occasio imi
tandi eos / quemadmodū antiqui faciebāt
romani. Ut notat Salustius in prologo
iugurthino. Et valeri⁹ libro scd̄o. caplo ꝑ
mo. Et vt summatim dicat̄ apostolorū or
dinationi nihil prorsus deerat quod spiri
tuali cōgrueret habitationi. immo erat pu
ra ⁊ mūda. Scd̄m quod canit mater no
stra sancta ecclesia. Inuenit corda discipu
lorum receptacula mūda Et dedit eis cha
rismatū dona. Ut aūt bonus hospes spiri
tussanctus citi⁹ dignaret̄ descendere: mise
runt obuiā ei orationē deuotā. Nam erant
vnanimiter ꝑseuerantes in oratōe. Actuū
ꝓmo. Nec cessauit oratio quoadusq̄ hospi
tem adduxit. et Jesu christi ꝓmissio adim C
pleta fuit. In qua dixerat. Accipietis vir
tutē superuenietis spiritussancti in vos. Pro
fecto sic hodie factū fuit / cū apostoli decē
post diebus sanctū receperūt spiritū. Qui
cū tonitruo et similitudine ignis descendit
per quē cōfortati fuerūt / et vigorose admo
dum cōsolati. Quomodo cōfortati: Mul
tis certe modis: precipue tribus. Quia cū
futuri erant milites sui ad legē suā seruan
dam ⁊ tutandam / eos scuto donauit fidei.
Gladio vere sapiētie. et insuper armis pror
sus a pedibus vsq̄ ad capita munientibꝫ
armis scʒ cōmunis cōfederationis. Dona
uit eos scuto firme fidei. De quo apostolus
ad Ephesios. v. In omnibꝫ accipiētes scu
tum fidei. In psalmo Scuto circundabit
te veritas eius. Gladio vere sapiētie. De q̄
ibidem. Accingimini gladio spirit⁹ / quod
est verbū dei. Armis autē cōmunis confe
derationis. Nā multitudinis credentium
erat cor vnū ⁊ anima vna. Actuū. quarto.
Prima cōfortatio ad patris spectat poten
tiam. Quia om̄ia possibilia sunt credenti.
firmiter scʒ ait christus. Secunda ad sapi
entiam filij. Tertia ad bonitatē et vnitatē
spiritussancti. ¶ Et in declaratiōe triū isto
rum articulorū noster continebitur sermo.
Audite primū quomodo gloriosus h̄ ho
spes spiritussanct⁹ scutū dederit firme cre
dulitatis. Anteq̄ reciperetur ab apostolis
Petrus (vt dictum est) ad vnius ancille ꝟ
bum fidē violauit. Et omnes apostoli ver
si sunt in fugā. Sed modo cū omnes prin
cipes / reges et prelati eos varijs duxerunt
modis ⁊ tractarunt / qui vetuerunt eis sub
magnis penis et minis ne deinceps in no
mine Jhesu Christi predicarent. ¶ Quid

respondit sanctus Petrus: negauit ne cū
dixit ne se illum nō cognoscere? Non. sed
mox supradicto se armans scuto dixit con
stanter. O principes inquit decernite: si di
gna sit ⁊ iusta petitio vt potius vob quā deo
obediamus: pfecto tacere nō possumus q
vidimus ⁊ cognouimus de iesu christo: re
surrectione eius ⁊ ascensione. Utinā de⁹
vellet ad oīa pcepta iniusta que magna
tes faciunt simili responderetur pacto: nec
plus obedientie pstaret hoib qui solū dei
sunt satellites quā deo q sūm⁹ est dñs. Sic
D aūt nō est. Sunt enī plerique famuli q siue
iure siue iniuria siue bñ siue male volūt p
adulationē ad cordānationē suis obedire
dñis putātque se sufficiēt excusatos postea
quā a dñis iussi sūt: nec se credunt delinqre
posse. Et (qd detestabilius est) plerique ser
ui sunt diaboli q plus maloꝝ faciūt quā eis
pcipiat. sic nō obediebāt apl'i pncipib: vt
deo fierent inobedientes. Et cū hac de cā
opprobrijs afficerent. irriderēt ⁊ penis af
fligerent varijs: nō reclamabant nec irasce
bāt verꝫ gaudentes ibant: eo qd tales susti
nebant iniurias fidē defendendo. Ibāt
gaudentes a cōspectu cōcilij ⁊c. Act. ix. Eaꝫ
cōstantiam virtuosam: eam cōfortationē h
firme fidei scutū cōcessit spūssanctus sācto
paulo: cū de suo aduersario ⁊ inimici mili
te legitimū suū fecit famulū. cum firmā re
cepisset fidem. Nonne dixit? Certus sum:
qd neque mors neque vita nec tribulatio nec
angustie nec fames nec psecutio nec aliud
quodcūque malū me sepabit a caritate xpi
Huius scuti auxilio vigoroso superarunt
oēs dei martyres grauissima queque tor
menta que potuerūt eis inferri aut offerri
p horribilē thyrānoꝝ crudelitatē. Ualde
igit gratiosam cōsolationē dat spūssanct⁹
cōcedendo scutū hoc firme in deū creduli
tatis. Niti debꝫ quisque christianus vt ipm
recipiat ⁊ custodiat. ⁊ pcipue tu metuēdis
sime dñe q es pncipalis miles dei ⁊ certa
tor. Reperio enī p veteres biblie hystorias
q maxīa laus que possit inesse pncipi ali
cui aut regi: est firma in deū fides. Nonne
habemus psecutiones regū israel ⁊ popli
eoꝝ ob huius virtutis defectū euenisse: ptꝫ
in libris iosue: Judicū: Regū: Paral'. qua
si p totū. Et hoc dicebat anchior Judith
Et etiaꝫ fm doctores vna causaꝝ pncipa
liū ppter quas saul pmus rex israel: regnū
suū pdidit: atque crudeliter mortu⁹ est: fuit
quia cōsuluerat qndam diuinatricē ⁊ sorti
legam p supstitionē falsam ⁊ phibitā. patꝫ
j. Regū. iij. Timeo quosdā esse qui potius
credant ⁊ cōfidant magis reb fictis supsti
tiosis ⁊ irrōnabilib vt somnijs sortilegijs
⁊ incantationib quā sancte scripture. Et E
illa stulta credulitas et illusiōe pueniт ma
ligni spūs atque sancte cōtrariat fidei. ob de
fectū huius virtutis salomon suā amisit
sapiam ⁊ glīaꝫ cū in idolatriā cecidisset in
fine dierū suoꝝ. Dīs qꝫ pgenies achab re
gis israel destructa fuit ob illud. imo ⁊ ipse
met achab falsus ⁊ deceptus fuit p eos (q
bus credebat) diuinatores. Egrediar et
ero spūs ⁊c. E diuerso regnū dauid stabili
tum fuit ⁊ cōfirmatū: ⁊ sic etiam erat regnū
francie quādiu reges francie firmā seruaue
rūt fidem. Scdm pphetiam sancti Remi
gij remensis quā dixit baptisando clodo
ueum pmū regem francie christianū: ⁊ h
pacto eam modo seruabunt volente dño
Et tu nobilissime ⁊ excellentissime pncepſ
diligentiam adhibe vt nobilem pdecesso
rum tuoꝝ laudem qua christianissimi vo
cant: nō patiaris in te desinere: aut vlla ex
parte diminui aut labefactari. Assume et
cōstanter accipe scutum hoc fidei firme qd
p simile dici potest scutum cū tri
bus lilioꝝ floribus aureis ppter fidem tri
nitatis in vnione diuinitatis. Per hoc scu
tum resistere poteris omnib periculosis i
sultibus inimici humane creature: qui cō
tinue castrametat anime tue castellum: qd
solo nititur equare destruere ⁊ intrare: teque
prsus pdere: siue iaciēdo duros ingratitu
dis lapides siue venenatiuas sagittas ire ⁊
ipatientie: siue imittendo fetulum ⁊ arden
tissimū stulti amoris ignem: siue emitten
do horribiles machinas superbie ⁊ psum
ptiōis. Tu vero ex opposito hoc te arma
bis scuto: ⁊ in teipso p bonā dices creduli
tatē. O humani generis inimice. hoc nō
me vinces pacto: nec me falles: quia cum
credam deum esse: ⁊ illum deum meū esse:
meū creatorem: patrem meū ⁊ dñm meū:
⁊ oīa bōa ⁊ honor quē vltra alios habeo
ab eo pueniat: valde a me amandus est: ti
mendus ⁊ metuendus: illi gratie agende:
honorādus est: ⁊ pcepta eius suanda: ⁊ ei
obediendū semp adeo bene: aut melius quā F
vellē subditos meos mihi facere. Si aūt
incōmodū aliqd aut tribulatiōeꝫ mihi mi
serit: debeo ne ppt id cōtra eū murmurare

ꝑ impaciētiā: nō ꝑfecto. Posteaq̄ eñi ipm
esse credā sapientissimū iustissimū cogno/
scere me oportet q̄ oīa quecūq̄ ab eo fi
unt: fiūt ꝓpter melius: sapientissime q̄dem
⁊ ex maximo ꝯsilio: q̄uis forsitan ꝑcipere
nequeā. sicut filius aut discipulus nō sem
ꝑ nouit bonū ꝓpter qđ pater aut p̄ceptor
ei infligit punitionem. Dic insuper cum
sciam amorē stultum ⁊ cecū displicere deo
⁊ ꝑ eū fit ꝑiuriū ⁊ violat᷑ fides in m̄rimo/
nio charissime sponse ꝓmissa: qđ nobilis
quisq̄ etiam inimicis suis minime facere
deberet vsq̄ etiam ad mortē: nō me tā rigi
de summittere debeo magistro: ꝑ quē in hoc
mūdo bonā quis ꝑdit famā ⁊ in alio para
disum. Et quicq̄d dicant aliqui falsi vio/
lenti ⁊ dānati hoīes militem nil valere: ni
si fatuo amore sit amator. hoc falso dicit᷑
⁊ inique: atq̄ est in deū blasphemia: nūq̄
eñi adeo forte sapiens aut potēs negociū:
aut opus quodcūq̄ q̄ntūcūq̄ apparenter
magnū si ꝑ fatuū fiat amorē studiosum ē:
sed viciosissimū ⁊ idolatrie assimilat᷑: nec
t̄palem habebit remunerationē sed eternā
dānationē. Demū ꝯtra sup̄biā dic ꝑ bonā
fiduciā. Rex sum potentissimus ⁊ nobilis/
simus inter ceteros. An t̄n ob hoc p̄sumptu
ose superbire debeo? nō reuera. Qm̄ scio ⁊
credo: oīa hec ꝺ gratia dei mihi collata
esse: absq̄ meis meritis: q̄ hodie aut peren
die rōnabiliter oīa mihi pōt auferre: mor/
te aut alio quouis mō. ⁊ regnū meā alteri
dare absq̄ hoc vt iure ꝯqueri possim. Dñi
eñi ē regnū cuicūq̄ voluerit dabit illō: dū
taxat famulus eius sum volūtate sua cō/
mi[illegible]s ⁊ ordinat᷒: ad iuste ⁊ debite guber
nandū populū suū rōnē q̄z redditurus sū
vsq̄ ad postremū denariū in cōputoꝝ ca/
mera coram ipsomet. Et si perperā egerim
accusabor in consistorio suo sublimi ipso
sedente sup̄ iusticie lectū ꝯscia quoq̄ ꝓpria
me accusabit ⁊ ꝯdemnabor coram diuina
maiestate ꝯfuse admodū toto spectāte mū
do. Est itaq̄ mihi grandis humiliationis
causa nō sup̄bie sed timoris atq̄ subditos
meos rōnabiliter ⁊ pacifice gubernandi.
G Reputare debeo memetipm mortalē ho/
minē ⁊ debilē. quēadmodū aliū hoīem: et
subiectos meos hoīes esse ad eternam or/
dinatos saluationē: ⁊ nō canes inutiles: si
cut sūt aliqui q̄ in inferno more canino la
trabunt ob penaꝝ duriciam ⁊ asperitatē
tormentoꝝ nisi coꝝ emendarint vitam. cū

bi q̄ sic vocant᷑ in ꝑadiso gaudebunt. Rex
christianissime ꝓ scuto capere sic debes fir
mā credulitatē: ꝯtra malas inimici tenta/
tiōes: sine eñi tali scuto hō facillime sup̄at᷑
⁊ spūali traditus morti. sepe aūt ꝑ miracu
lū scutū istud ꝓtegit eos q̄ h̄ armati sunt
scuto. Quis saluauit Noe t̄pe diluuij? fir/
ma credulitas. Quid diuisit mare rubꝝ et
fluuiū iordanis vt transirēt filij israel ⁊ sal
uarēt᷑? firma credulitas. Quid victoriam
dedit Josue Jude Machabeo fratribus
eius ⁊ alijs compluribꝫ? firma credulitas.
Quis sanitatē dedit īminere multitudini
infirmoꝝ t̄pe iesu christi? apparet ꝑ textū
euangelij fuisse firmā fidē ⁊ bonā creduli
tatē. Et breuiter nullus vnq̄ hoīm bonā
hūit fiduciā ⁊ credulitatē erga deū suū q̄n
cū iuuerit ⁊ in morte remūerarit: aut in vi
ta miraculis aut q̄uis alio mō. Quis spe/
rauit ī dño ⁊ ꝯfusus ē? ꝺ hac materia egre
gie ꝑorat ap̄lus ad Heb. xi. Hoc bñ no
uerant ap̄li ante iesu xp̄i passionē cū ora/
rent vt fides in eis sumeret incrementum
Dñe inquiūt adauge in nobis fidem tuā
quā hodie sensibilit᷑ spm̄sctm̄ recipiendo ꝑ
ceperūt q̄ eos donauit scuto firme fidei tā
q̄ vna ex efficacibꝫ ꝯfortationibꝫ. De q̄bꝫ
loq̄t᷑ thema nr̄m dicēs. Accipietis virtutē
sup̄uenientis spūssancti in vos. Et in h̄ p̄
mā finio ꝑtem. ¶ Insup̄ q̄ ad secūdā ꝑtem
intelligere velitis quo pacto gl'iosus hic
hospes spūssanctus ap̄lis vigorosam de/
derit ꝯfortationē dando eis gladium vere
sapie. Gladiū spūs de q̄ ap̄lus. Uiuus et
efficax ē sermo dei ⁊c. Priusq̄ ap̄li recipe/
rent spm̄sctm̄ simplices erant hoīes: absq̄
l'ris ⁊ absq̄ doctrina ⁊ mō sup̄ant ⁊ vincūt
eoꝝ sapia subtilissimos quosq̄ mundi do
ctores. s̄m eñi iesu christi ꝓmissum recepe H
rūt oēm sciam ⁊ omnē veritatē. Cū (inq̄t)
venerit ille spūs veritatꝭ docebit vos oēm
veritatē. Qđ intelligit᷑ de oīni veritate vti
li ad bene viuendū ⁊ ad salutē aīe ꝓficiēte
Oīs eñi alia scia est veluti vmbra verita
tis. Si scire volumus qđ dictū est ꝯsidere
mus sctm̄ Johēm euāgelistā. q̄ p̄us in ma
ri simplex erat piscator q̄ t̄n in p̄ncipio sui
euāgelij tā sublimiter locutus est: ⁊ subtili
ter de trinitate ⁊ diuinitate: qđ si Paulo
sublimius locutus fuisset tot᷒ mūdus ca/
pere nō potuisset. In p̄ncipio (inq̄t) erat ꝟ
bū ⁊ verbū erat apud deū. h̄ doctus plato
nesciuit h̄ demosthenes eloquens ignora

nit: ait Hiero. Nec obliuioni dandũ ē eui
dens hui⁹ diei miraculũ. Ut em̃ apl'i q̃ in
om̃i terra docturi erant dei sapiam: intelli
gi possent ab alijs: habuerũt subito om̃ia
idiomata: hebraicũ latinũ grecũ caldaici/
cũ. ⁊ sic de alijs. O q̃ vigorosa est hec opa
tio q̃ bonus spũssanctus ē magister q̃ bo
nus aīe doctor. nō em̃ opus est plica mora
vt doceat: sed q̃ primũ aliquid facere vult
iam factum est ⁊ cõpletũ. Recitãt historio
graphi Ualerius Oratius ⁊ alij principem
quēdã mitridatē noīe. xxij. nouisse idioma
ta: vt intelligibiliter sine medio capere pos
set: loqui ⁊ respõdere om̃ibꝫ subditis suis.
hoc aũt nõ fuit absq; maxima diligentia:
⁊ multũ tēpis ɔsumendo. Apl'i subito oīa
habuerũt idiomata p oīonē ⁊ diuinam in
spirationē. Et sicut in fundatione babilo
nice turris p gigantes vnũ idioma in plu/
ra fuit diuisum: ne vnus alter intelligeret
ita ediuerso hodie ad fundãdã turrim san
cte ecclesie omnia idiomata in apl'is fue/
rũt vnita: vt intelligerent ab om̃ibꝫ ⁊ oīno
vt in omnē terram exiret sonus ⁊c̃. hoc est
vnũ mirabiliũ spũssancti operũ q̃ sine mo
I ra docet ⁊ hec apparuit nõ solum in apl'is
verũ etiam in multis alijs q̃bꝫ apl'i man⁹
imponebant ⁊ recipiebãt pariter spm̃ san/
ctũ: vt om̃ia etiã hrent idiomata. Sic em̃
intelligit illud qđ nõdũ in quēq; illorũ ve/
nerat spũssanctus supple in dono lingua/
rũ. Modus iste docendi apparuit in Da/
niele puero puo: q̃ senes p suã iudicauit sa
pientiã. Dan. xiij. In amos simplici pasto
re qui factus fuit ppheta. Et q̃dã (cuius
meminit sanctus Aug⁹ libro de doctrina
christiana) q̃ loqui sciuit ⁊ intelligere lati/
nũ p sancti spũs inspirationē. Ideo bonũ
dat ɔsiliũ ⁊ sanũ. Sanctus Jacobꝫ apl's
Si q̃s indiget sapia postulet a dño q̃ dat
om̃ibꝫ affluenter. Et pfecto multũ rõnabi
le erat apl'os: q̃ instituere fundare ⁊ guber
nare sanctã debebant eccl'iam: sapiam pa/
riter [illegible] hrē. Sine em̃ ipa nõ magis gu
bernari põt corpus reipublice aut vita ha
beri ciuilis quã corp⁹ hũanũ sine aīa viue
re possit: que ipsum gubernat ⁊ viuificat.
Hanc postulauit Salomon ad bene po/
pulũ suũ gubernandũ: potius q̃ potentiã
aut diuitias ⁊ de seipso loquit. Per me (in
quit) reges regnãt ⁊ legũ ɔditores iusta de
cernũt. Ipa em̃ sapia gladius est omnē de
struens iniusticiam quã princeps in sua ha

bere debet societate: si tñ bene vult regere. K
Thirannus em̃ sapiam nõ curat: vt dicit
Aristo. q̃rto polit. imo optaret ⁊ vellet sub
ditos suos om̃s idiotas esse ⁊ ignorantes
q̃ qui male agit odit lucē. Per pdicta ap/
paret falsa cuiusdam heresis q̃ erat tpe san
cti Aug. dicentis diuinã sciam scripture
sancte (que plerũq; noīat theologia) impe
dire ad bene gubernandũ regnũ aliqđ aut
imperiũ: ɔtra quē potenter sanctus Aug.
argumentatus est. Certũ est em̃ scripturã
sanctam nihil pcipere: qđ sit ɔtra bonam
prudentiã ⁊ rõnē naturalē bene intellectã
L ex nãq; nature ⁊ sancte scripture lex ab
eodē principe exputa a deo sunt institute.
Si aũt leges alique aut ɔstitutiones pti/
culares terrenorũ principũ: illi legi nõ ɔcor
dant. falsi sunt abusus: nõ ɔstitutiones ve
luti si ppositus aliquis legē ɔderet: dñi sui
legi repugnantē. Cum autē sic sit q̃ iesus
xp̃s est sũmus rex regũ. Ipse est q̃ habz in
femore ⁊ in vestimento suo scriptũ: rex re/
gum ⁊ dñs dñantium. Necesse est om̃s ali
as leges cum hac ɔcordare: qđ facile fieri
nõ põt nisi cognoscat. Et est argumentũ
euidens sciam sancte scripture inter chri/
stianos necessariũ esse: ad bene rēpublicã
gubernandã. Hi aũt q̃ aliter faciũt aut fa
cto aut verbo: nõ boni sunt christiani: ⁊ se L
nõ ostendũt hre magnũ affectum ad bene
gubernandũ ſm deũ policiam cõem. Uti
nã deus vellet: vt dicit sctũs Aug⁹. vt hre
mus regnũ aliqđ aut cõitatem talis guber
naminis: sicut sancta pcipit ⁊ docet scptu/
ra. Et reuera res melius sese hrent q̃ se ha
bent ⁊ q̃ vnq̃ habuerũt se tpibꝫ idolatra/
rũ grecorũ ⁊ romanorũ: q̃ siue iure siue iniu
ria infestabant totũ orbem subiugabant:
aspere ⁊ admodũ inhũaniter debellabant
Contra illud pceptũ: dilige primũ tuũ sicut
teipm̃. Qui magnam thirannidē virtutē
dicebant: ⁊ grande latrociniũ imperium:
quēadmodũ pirata q̃dã: h̃ est raptor ma/
rinus Alexandro magno rñdit: cũ inter/
rogaret eũ: ob quã causam hos psequeret
q̃ mare nauigabant. Ob eã inquit causã:
ppter quã tu hos psequeris q̃ habitant in
terra: quia autē paruam ⁊ vnicam habeo
nauiculã: vocor pirata: at tu q̃ armigerorũ
habes multitudinē diceris impator. Et h̃
est: qđ dicit sctũs Aug⁹. recitando hãc hi
storiã. Semota iusticia q̃d sunt regna: ni
si latrocinia. Ad h̃ puerbiũ cõe dictũ fuit

Parui latrones suspendūt. nō aūt magni
subticeo alia vitia: auariciā: ambitionem:
⁊ luxuriā talē: q̄ noīari nō debet. quib⁹ ꝯta
minati erāt supdicti idolatre. Et si in deū
M credidissent nō in idola. Si sapiam habu
issent diuinā nō diabolicā. ⁊ ſm eā seipsos
rexissent: primos suos dilexissent sicut se-
ipsos: nō inferendo eis damnū. Non exhe
redirando: ⁊ iniuste occidendo ꝯtra sancte
scripture doctrinā. Qualis esset respubli-
ca si sapia gubernaret᷑ diuina? pfecto pul-
cherrima: decētissima ⁊ pacatissima. Prin
cipes eñ pcipue p cōi bono populi ditarē
tur: nec curarent vltra modū aurū ⁊ argen
tum cumulare: sed eis sufficeret hoīb⁹ da-
re: ⁊ quo ad deū remuneratiōe ppetua cō
tenti essent. Subsidia que capiunt᷑ sub ti-
tulo ꝯseruationis reipublice. nō expende-
rent᷑ in pompis ⁊ pdigis donis: aliisq̧ re-
bus paꝝ pficientib⁹. Armigeri stipendiis
suis ꝯtenti essent ſm doctrinā scti Johis
baptiste: nec quicq̄ spoliarent aut furarē
tur. Nec oporteret miseros hoīes q̄ maxi
mo labore pecuniā lucrant᷑: qua illi persol
uunt᷑: ⁊ panē quē manducāt coram eis ce-
lare ⁊ ab aspectu amouere: atq̧ sua bona
cū eos appropinquare pceperint ab eis
abscondere ⁊ occultare. veluti a latronib⁹
aut letalib⁹ inimicis. Satisfieret eñ recte
armigeris: ⁊ ipsi satisfacerēt debite. Nec tā
N copiosa famuloꝝ esset multitudo que ad
nihil pdest: nisi ad deuorādū ⁊ spoliandū:
numerū augendū: atq̧ domū aliquā dimi
nuendā depauperandā ⁊ expilandā. Pre-
positoꝝ balliuoꝝ alioꝝ q̄z officia: nō vēde
rent᷑ tanti: nec darent᷑ his q̄ plus offerūt:
nō satis enūerari possunt mala inde ema-
nantia. Clerici ⁊ ecclesiastici sctē ecclie nō
vēderent bñficia: introducerenturq̧ ad ve
ritatem pdicandā absq̧ adulatione. Nec
alie dignitates ⁊ plature ab ideotis ignorā
tib⁹ ⁊ talis qualē deus nouit vite: occupa
rent᷑ hoīb⁹. nec a pueris quib⁹ nec secu-
re pomū cōmitteret᷑ qn ipm manducarēt:
⁊ tamen eis subiiciunt᷑ ⁊ cōmittunt᷑ mille
aut decem millia hoīm. Et pfecto magno
pere culpant᷑ principes ⁊ dñi: diciẗq̧ hoc
esse ppter pces coꝝ importunas. Sed in-
sup si respublica gubernaret᷑ ſm sanctam
scripturā. Aut mutuo sumptiōes nō fierēt
aut bene his satisfieret: aut remediū adhi
beret᷑ de officiariis qui capiant. Nouit eñ
deus ⁊ etiā populus: quales fiant extor-
siones ⁊ damna atq̧ inhonorationes prīci
pib⁹: cū expense coꝝ ⁊ tributa nō debite p-
soluunt᷑. Demū qui gladio vteret᷑ sapiē: in
reipublice gubernatione: omnis ab eo de-
strueret᷑ iniusticia. phiberent᷑ ⁊ punirent᷑
oīa mala iuramenta: oēs inhonesti ho
mines: rapine oēs ⁊ rebelliones. San-
cta eñ scriptura oēs tales res phibet: si- O
cut facile esset ostendere si opus esset. Pro
pter qd̄ appet ipam nō repugnare bono gub
namini regni. queadmodū dicebat falsus
supdictus hereticus. Nam alias deus nō
precepisset in veteri lege pncipes scire ⁊ in
telligere dei legem: sicut expresse precepit:
Deut. xvii. ⁊ satis innuit iosue pmo. Sic
mō cū pnceps scire debet aut p se: aut ad
minus p suos: si bene gubernare velit: re-
cte iudicare ⁊ iustos ꝯdere leges. Quo aūt
ad platos sancte ecclesie: certum est q̄ ipsi
met dei legem scire tenent᷑ docere ⁊ defen
dere. Nec sufficit alios p eis scire. Nisi q̄s
dicere puerū nouiter natum licite platum
esse posse: dūmodo alius suū exerceret offi
cium: ⁊ dicere vellet quispiam eos nō tene
re apostoloꝝ locum nec eos insequi obli-
gari. Qd̄ minime veꝝ ē. q2 apl'i ⁊ discipli: q2
astricti erāt: bene gubernare ecclesiam do
cere ⁊ defendere: gladiū hodie receperunt
vere sapientie. Et sic vigorosam habuerūt
ꝯfortationē: cuius meminit thema nostrū
in psona iesu christi dicēs. Accipietis vir-
tutem superuenientis spūssancti in vos. Et
sic secūda ps nostri thematis terminata ē:
accedo ad tertiam. Dico deinde vigorosā
ꝯfortationem apl'is ꝯcessam fuisse: nō so-
lum (vt dictum est) p receptionē scuti fir-
me fidei: ⁊ gladii vere sapientie: quib⁹ vir-
tuosā habuerūt ꝯfortationē. Sed prete-
rea p hoc q̄ spūssanctus armauit eos oīi P
no quasi vnius alligationis ⁊ ꝯfederatio
nis. hoc est (vt clare dicat᷑) eos ad inuicē
vniuit. quo dei aduersariis resisterent con
stantius: quia frater qui adiuuat᷑ a fratre
quasi ciuitas firma hoc dictū est: q̄ frater
qui adiuuat᷑ ⁊ ꝯfortat᷑ a fratre suo: aut ami
cus ab amico suo: ē fortissimus ⁊ inuinci-
bil: ⁊ quasi turris fortissima que a nullis
capi possit. Recitāt romanoꝝ historie: spe
cialiter valerius libro. quarto caplo scdo.
duos validos ⁊ nobiles romanos videli-
cet M. emiliū ⁊ luciū flaccū maximā ad
inuicē habuisse dissensionē. comp̄mū de-
cti sunt vt simul essent iudices pacem pe-

pigerunt: vt officium eoꝝ melius exeque/
rent̄ ꝛ exercerēt. Simile recitat de duob
alijs sexto liuio scꝫ ꝛ claudio neroni cum
iuncti essent contra hanibalem ducem car/
thaginensem ne particulari odio turbarēt
ꝛ vastarent negocium. ad quod auctorita/
te ꝛ monitione romani senatus missi fue/
rant cōcordiam inierūt. Simili modo vo
luit spiritussanctus ꝙ milites iesu christi
vniti essent ad mundū trahendum ad chri
sti legem. Si enī diuisi fuissent facillime
victi fuissent nec pfecissent. Ratio huius
Nā hi qui se mutuo odio habent: aut con
tra seinuicem bellant: maiorem habent oc
casionem vnus alteri nocendi: ꝛ se mutuo
destruēdi quā compellendi id ad quod or/
dinati sunt. Hinc egregie dicit Salusti⁹.
D ꝛ ab Augustino repetitur. Concordia p/
ue res crescūt. Discordia maxime dilabūt̄
Rōnabilr̄ igit̄ spūssctūs hodie suos arma
uit milites ꝛ electos pace ꝛ alligatione. O
nobilissime ꝛ excellentissime pnceps te pn
cipalr̄ respicit hec doctrina: intueri potes
xpianitatis aduersarios indies magis ma
gisqꝫ multiplicari: qui post tempora quat/
tuor doctoꝝ sancte ecclesie. obtinuerunt
plures ꝙ̄ sex aut octo partes christianita
tis ppter peccata nostra: ꝛ damnabilē ne/
gligentiam prelatoꝝ atqꝫ pncipum. Ne/
cesse ergo est vt partiū id christianorū qđ
reliquū est pacem adinuicem habeat ꝛ cō
federationem. altoquin absqꝫ dubio chri/
stiani in via sunt perditionis ꝛ destructio/
nis p diuisionem: qui vnione denuo mul/
tiplicarent̄ ꝛ infideles saracenos destrue/
rent facilius: qui ad maximā nostram con
fusionem terram nostram occupant here/
ditatem nostram: terram sanctam: hierusa
lem terrā in quā spūssanctus hodie descen
dit. ꝛ sic iniqua machometi lex terminari
posset ꝛ destrui. quēadmodum videtur ali
quas denūciasse pphetias in breui hoc fu
turum: inter alios Methodiū martyrem
[illegible] diuisiones ꝛ ciuilia
inter christianos bella: nisi vt seipsos de/
struant: ac si vna manuū aliam abscin/
deret: aut si oculi per seipsos creparent.
Uos christiani principes obligati estis ꝛ
iuramento astricti ad tutandā defendēdā
R ꝛ multiplicandam christianitatē. Et quō
adimplebit̄ hoc p diuisionē ꝛ psecutionē
p mutuā inter vosipsos destructionē? Si
vna partiū aliam gladio absumpsisset Nō
ne p hoc xpianitas debilitata esset ꝛ dimi
nuta: ꝛ vnū ex pncipalib eius mēbris dā
nosissima affectum ignominia? Sic pro/
fecto: minorē leticiam ꝛ ꝯfortatiōem ma/
iorem christiani principes facere nō pos/
sent falsis infidelibus: iudeis ꝛ saracenis
ꝙ̄ se mutuo impugnare: ꝛ p plia crudelit̄
sese destruere more bestiarū siluestrium: qꝛ
(vt dicit Tullius tertio đ officijs) tale bel
lum magꝫ est beluinū ꝙ̄ hūanū. Si duo
vicini simul morarent̄ ꝛ viderent ppriam
eoꝝ vrbem per inimicos suos impugnari:
dimitterent oēm rancorem ꝛ odiū ad suc
currendū periculo cōmuni: in quo eoꝝ in
clusum est periculum. Uident antē pnci/
cipes christiani ꝙ generaliter toti christia
nitati insultus fit p infideles: ꝛ ꝙ ipsa in se
ipsa periculosissimā publicā habet diuisio
nem p dānosissimū scꝫ ecclesie scisma. Ju/
sta ergo rōne vos christiani pncipes oīe
dimittere debetis plium ꝛ ad inuicem vni
ri. ꝛ si nō velitis inuadere saltē cōmunib
resistite inimicis ne nos in ignominiā de/
dant ꝛ damnosissimā pditionem. O ꝙ̄ fe/
lix erit dies illa: cum hoc omino fiet quan
do pace ꝛ cōfederatione spūssanctus vos
armabit. Ad quid agendū? Ad christiani/
tatem tutandā ꝛ specialiter complendum
qđ sanctissime et diuina inspiratiōe tu pn
cipaliter cum alijs pmisisti: vicꝫ vnionem
sancte ecclesie. Difficile nāqꝫ esset ꝯueniē/
tius habere mediū ꝙ̄ illud est: ꝙ si bellum
ineat̄ (qđ deus auertat) valeat sancte eccle
sie pax: actum est pfecto nulla amplius fi/
ent verba: ꝛ vna partiū aduersus aliā erit
obstinata plus ꝙ̄ latini sint cōtra grecos.
Et tunc christiana religio desolabit̄: ꝛ fere
pdetur: ꝛ dissipabitur: vtinam vnusquisqꝫ
adeo bene pciperet periculū h: sicut opus
esset ꝛ aliqua alia pericula pticularia: spe/
cialit̄ duo regna francie ꝛ anglie tangen/
tia que me dicere nō est necessariū. Affir/
mo nō esse coꝛ tam induratū ꝛ crudele: ni/
si omino christianitatem sanctam ecclīaꝫ
ꝛ nobilia hec duo regna odio habeat: qn
de pace letaret̄ ꝛ ꝯcordia. Uidetur enī mi
hi sm puam meam estimationē nunqꝫ pa/
cem fuisse adeo necessariā sicut modo: nec
forsitan vnqꝫ maior erit opportunitas pa/
cem habendi. O validi christiani pncipes
Herodes ꝛ Pilatus amici facti fuerūt: vt
psequerent̄ iesum christum: amici sitis me/
liori de causa. Uniti sitis ad similitudinem

apostolorum ad iesum christum: nõ quidem persequendum sed adorandum et suam tutãdam ecclesiam vniendam et pseruandam. Sed mox ex aduerso venit crudelis dissensio spiritui sancto contraria: spoliationis desiderans magis quam iusticiam mala cupiditate inflãmata, prius ad proprium respiciens cõmodum et vtilitatem temeritate et ficto amore associata: atque per presumptionem et friuolas quasdam allegationes persuadere nititur bellum pace esse eligibilius. Ad confirmandum autẽ iniquã eius assertionem allegat in primis dictum sapientis romani scipionis: qui cõsulebat ne ciuitas carthago destrueretur: dicẽs vtilius romanis esse vt contra se bellum haberent quam pacem: quo materiam haberent sese in armis exercitãdi: et ob hanc causam dicit scriptura sancta Judicũ tertio. deum multos inimicos in populo suo israelitico dimisisse. Etiam dicit crudelis dissensio potius habendum esse prelium cum angelis quam pacẽ. Quid enim (inquit) deinceps boni facerent armigeri quod opus aggrederentur? Insuper esto pacẽ bonam esse vt fieret inquit dissensio: an ne propterea dñs noster rex ius suum quod manifestum est regni sui et corone sue diminui sinere debet? Dare patriam suam et se ostendere impotentem quo se defendat? Factum esset cordis timidi et nimis exigue nobilitatis non pugnare pro patria sua. Pugna pro patria. Qui bonũ ius habet ipsum tueatur absque hoc vt pacem faciat subducticiam seu duplicatam. Et que prodesset a die hoc ad crastinum vsque: deinde peius accideret quam prius. Uide metuendissime dñe: vide maxime abominabilem et crudelem exhortationem. Intellige quo pacto dissensio inflãmata crudelitate a maligno progenita spiritu maligno partes cõmouere studet: vt perpetuum habeant prelium: sed ne ei credideris: nec facies volente dño: et experientia satis id declarat. Satis nosti et percipis talibus rationibus concludi posse nunquam fieri debere pacem: sed persecutio fieri deberet per vsque ad omnimodã alterius partis destructionem aut amborum simul. Uides bene qualẽ tibi faciant exhortationem: qui talia tibi dicunt et alia similia. Non dico quod te hortẽtur primo vt christianitatem deuastari sinas per paganos hortantur te vt sanctam perire sinas ecclesiam per dãnosissimũ eius scisma: hortantur absque misericordia et sine extrema necessitate preliari cum christianis qui fratres tui sunt vnius fidei tecum: hortantur te contra patriam tuam bellare: quod themistocles princeps grecorum priusquam facere vellet potius mori elegit seipsum voluntarie occidendo bouinũ potando sanguinẽ ne compelleretur patrie sue bellum inferre. Et reuera tota christianitas dñe: patria tua est. sic quod reputare debes et teneris: vt princeps christianissimus toto nisu tuo ipsã tutari et seruare: quam ius principalius nobilem regni frãcie partem quam aliam quãcunque. Preterea ad quid hortantur te tales? hortantur te vt exponas ad mortẽ horribilẽ et crudelem nobilẽ tuã militiã vt dedas bonũ populũ tuũ obediẽtẽ et deuotum in persecutionem miseriam et desolationem. Desolationem dico miserabilem magisque miserandam quam lingua recitare possit: aut cor humanũ meditari. Fingamus prelium verti in melius et te inimicos tuos victurum. Heu qualis esset perditio illa? Nõne tanto minor facta esset christiana religio quam teneris defensare? Certe esset. An hoc fieri posset sine magno periculo perditionis? Quia varius est euentus belli: et nunc hunc nunc illum consumit gladius vt sacra scriptura: Therentius. et experientia manifestant. Euentus belli varius est: et interdum minor pars maiorem superat: propter malam ordinationem: aut ob aliam causam. Interdum iniustus iustum superat propter punitionem quorũdam aliorum peccatorum. et ideo bonũ est euitare prelia vbi fieri potest. Timendũ enim est: ne magna occisio bonorum tuorum militum et amicorum fieret: quia sacra regalis persona tua (quã deus seruare velit et conseruare) in magno esset periculo. Paulo ante audiui a notabili quodã milite curie metuẽdissimi dñi et preceptoris mei dñi byturicensis quod in prelio inter gandenses et brugenses cõmisso extincta et mortua sunt quingenta milia hoim numeratorum. Considerate: qualis timor: qualis fremitus: et qualis horror futurus esset: si bellum concitaretur inter duo regna magna. Uenio aũt ad respondendũ rõnibus friuolis crudelis dissensionis et eius complicũ. Quo ad dictum scipionis quod melius valebat prelium romanis cũ carthaginensibus quam pax. In primis dico: non pro suis annis romanis fidem adhibendam esse, pro tempore illo quo infideles erant et idolatre. Omnis enim eorum finis et felicitas erat: vt in armis

essent potentes ⁊ ꝯquirendū ⁊ subiugandum eoꝝ ditioni vniuersum mūdum: siue iure siue iniuria: quod fieri minime debet pserti inter christianos sine rōnabilissimis ⁊ iustis causis. Aliter eīm qui sic agūt in hoc nō sunt reges aut pncipes: sed thiranni furibus ⁊ homicidis in nemoribus latitantib deteriores. Insup dico causaꝫ eam quā assignabat scipio ad nostrū esse ppositum: tum quia p tunc carthago romanis subiecta erat: ⁊ dn̄abanł ei. tum qꝛ xpiani milites materiā habēt in armis sese exercitandi ⁊ eoꝝ fortitudinē demonstrandi alibi quā ꝯtra pprios eoꝝ fratres vnius eiusdēq cum ipsis religionis. Et ideo solutū est qd de sancta scriptura adducebał. Inimici eīm quos relinquebat deus inter populum suum israel infideles erant. Reperio etiam populo suo phibuisse bellum

A ad inuicem: cum decem ꝯgenies diuise fūt a regno roboam filij salomonis. Nō ascēdetis inquit nec bellabitis ꝯtra fratres vestros. iij. Regū. xij. ⁊ vtinam nūq fieret exercitium in armis. pserti ꝯtra christiāos nec vnq esset necesse: sꝫ haberet bona pax. Finis eīm belli est pax. Bellamus (inquit Aristoteles) vt pacem habeamus. Cū hanibal romanos vicit taliter: vt annulis q ablati ⁊ recepti fuerūt a digitis militū occisoꝝ duo repleta fuerunt vasa. aut sm alios quattuor. Si cito voluissꝫ adire romā mox eam obtinuisset: ⁊ de romano actum erat imperio: credo scipionem non dixisse tunc bellum melius fuisse q̄ pacem. Sic est futurū: si quis diligenter excogitare velit grandia inexcogitabiliaq dāna que p hoc bellum duoꝝ talium regnoꝝ ꝯtigerūt. Et essent hi spurcissime mentis qui ob vindictam aut pticularem eoꝝ vtilitatem in spoliatione vel aliter bellum peterent continuari. Et reputari deberent crudeliores q̄ quidam dictus poliphemus. de quo loquunł poete Ouidius ⁊ Uirgilius qꝛ carnibus vescebatur humanis: peiores essent ⁊ detestabiliores busyride thirāno ab hercule occiso: qui hospites suos equis suis dabat deuorandos. Nam bene considerādo huiusmodi homines. si qui essent qui vellēt nutrire se ⁊ equos suos p hoc vt permitterent euenire bella contra pauperem populūq desiderarēt vesci humanis carnibus ⁊ bibere sanguinem pauperū ac diuitū qui perirēt: ⁊ merito affirmari potest tales esse christianitatis inimicos: sancte ecclesie contrarios adulatores saracenorū: hospites diaboloꝝ: nec audiri debent: nec eis fides adhiberi quotienscūq de pace tractał. Causa est manifestissima. desiderant eīm bellum vt coruus cadauer. Et sicut aliqui opifices vt fabri lignarij de casu gaudent domuū. aduocati nōnulli ⁊ pcuratores de litib ⁊ pcessibus: aliqui medici pestilentiam appetunt ⁊ infirmitates. Aliqui psbyteri mortem suoꝝ diuitū parochianoꝝ: vt magne eis cedant exequie. Et illud esse dicit Therentius comicus pessimū genus hoīm: qd ex alterius incōmodis sua cōparet cōmoda. Puto me legisse in seneca tertio de beneficijs: qꝛ quidē factor feretroꝝ ⁊ instrumentoꝝ quib p sepeliendis mortuis vtunur. quia quodam anno magnam fecerat hmōi instrumentoꝝ multitudinē: ꝯdemnatus fuit. Uidebatur eīm hoīm mortē desiderare. Maiori ratione ꝯdemnari hi deberēt qui pliuꝫ desiderant. Preterea quo ad hoc qꝛ crudelis tibi dicit dissensio magnā te passurū iacturā ⁊ magnā fore verecundiam sinere capi manifeste ius tuū ⁊ terram tuam. Respondeo eaꝫ tantundē dicere alteri parti. Et est hoc p qd inflāmare vult ptes ad īmortale bellū habendum associando sibi cupidam auariciam: ⁊ dedignantē psumptionē. hoc est intantū nititur facere: qꝛ nullus sit: qui velit aut dignetur quicq dimittere illius qd suū reputarit aut sui iuris: sꝫ vt quelibet ps velit defendere suū ius ad vnguem. Et sic nouit nunq pacem futurā. nihilominus excellentissime pnceps dato: qꝛ aliquā partem terre tue perdas. Benedicta ⁊ gl'iosa est perditio que bonam lucrał pacem: ⁊ sm cōmune puerbiū bonus est quadrans q ꝯseruabat denariū: valde diligendū est argentū hoc quo redimitur tam crudelis sanguinis effusio tantoꝝ nobilium pncipum ⁊ militū: qui in prelio perirent. Ad redimendū vnum militem in bello captum dantur interdum decem milia aut triginta milia francoꝝ. Ad redimendū ergo nō tm̄ vnum militem: nō solum vnuꝫ ducem: vnum comitem: vnum regem: vnā vrbem vnam ciuitatem: aut vnā patriam: sed generaliter totam vnā patriā: vnum regnuꝫ aut duo. Danda ē terra aut argētū in magna copia. Indignū nimis est principem aliqueꝫ (qualis tu es) auaricie se dedere: aut

B (margin, beside "tales esse christianitatis")

C (margin, beside "qd inflāmare vult")

cupiditati inordinate: aut ꝯtētiose supbie
Et ꝙ ppterea dimitteret pacem facere is
qui esse debet liberalis ⁊ beneficus. ⁊ pnci
paliter post virtutes veri honoris cupidꝰ
ad quē nō spectat indignū hoc puerbium
D minus dare ⁊ plus recipere. Princeps sa
tis habet ad bibendum comedendū ⁊ ve
stiendum bona etiam laude opus est ei: et
fama quo ad bona huius mūdi. Conside
ra ꝑcor si nō maioris sit fame ⁊ glīe habē
do pacem in tempe tuo: ꝯcedendo ⁊ dimit
tendo aliquā terre ptem quā tenes: quā eā
tenendo in bello ⁊ dissensione. Primū fa
ciendo multo plus adipiscere laudis. Re
cordare historie theopompi lacedemonio
rū regis: quam recitat Aristo. in polit. et
Ualerius libro quarto caplo pmo. Uxor
sua ꝯquerebat dicens: magnū esse dedecꝰ
ꝙ regnū suū filijs eius sineret diminui. mi
nus scȝ ꝙ̄ recepisset eis relinquendo cum
ephoros eis adhibuisset. Relinquo inquit
regnum ipm minus: sed firmius ⁊ stabiliꝰ
Erit em̄ absq bello ⁊ diuisione ac si dice
re voluisset. Bonū esse regnū pmittere di
minui aut aliquā ptē terre dimittere quā
quis tenet vt pax habeat. Alius qdam pn
ceps dictus antiochus gratias egit roma
nis eo ꝙ ptem a sua abstulissent dnatione
vt facilius ⁊ in pace reliquum gubernare
posset. Non semp est lucrū nimis magnā
possidere patriam. psertim cū ipsa est cau
sa bellorum ⁊ litium. Demū cū dissensio cru
delis allegat timorē breuitatis ⁊ instabilita
tis pacis. Dico vt pus ꝙ tali rōne ꝯclude
ret nunꝙ pacem faciendam esse. nec p bel
la nec aliter. Et minus bello ꝙ̄ alio modo
quia facilius est credere pacem firmiorem
fore ⁊ stabiliorem que ex cōmuni eueniet
E ꝯsensu: ꝙ̄ que p vim belli facta esset. Nul
lum em̄ violentum perpetuū. De tam san
cta ꝯclusione sicut est pax potius bonum
sperandū est ꝙ̄ malum. Nos christiani su
mus. Nescio quando vnus alteri debeat
ꝯfidere qui nō vult vt omia semp sic pma
neant: ⁊ de malo in peius labant. Non di
mittendū est certū bonū pacis: ad euitan
dum malū aliqd incertum: ⁊ respiciendū
ignorantiā ⁊ inductionē ⁊ cecitatem cru
delis dissensionis. Maximū em̄ malū qd
inuenire potest ad pacem impediendā est:
ꝙ a pace [illegible] fieret regressus ad bellum.
Attamen hec est res quā ipsamet consulit
psequendā: ⁊ vult semp fieri certam litem
⁊ psentem: vt euitet lis incerta futura: que
si inchoaret nō esset adeo difficil': vt ad cō
cordiā reduceret: fm exiguū meū iudiciū
sicut alia que modo fieret: tum ꝙ vnio ec
clesie p dei grāꝫ fiet inter dn̄os: erit quoq
papa concors q̄ mirū imodū pdesse pote
rit. tum quia lis nō esset de re tam ardua:
ne tante expediendi extarent difficultates
Interrogo te o dissensio. Nōne facilius
est (responde mihi) pacem solūmodo ꝯti
nuare que p dei grām futura est ꝙ̄ eam cō
tinuare. ⁊ cum hoc ipsam p lites ⁊ bella in F
certa adquirere? Nulli dubiū est qn sic. Et
si scire cupis: quo modo? Dico ꝙ eo mō p
quē fieri est incepta. Quia vt dicit salustiꝰ
in plogo cathaline: imperiū facile his arti
bus retinet quibꝰ initio partū est: ⁊ similiter
pax. Et quis ē modus quo pax fieri est in
cepta? Respondeo esse bonā humilitatem
pncipum nostrorum: p bonā eorum prudentiā
sapientiam ⁊ liberalitatē: habendo miseri
cordiam ⁊ pietatē de paupere eorum populo
christiano: fidem amando ⁊ christianita
tem: ⁊ eam ꝯseruando cōuenientiusq de
fendendo. Et ꝑterea ad sanctam ecclīam
amandā ⁊ eam liberandam ab horribili ⁊
periculosissimo scismate qd eam deuastat
Ad hoc em̄ obligant generaliter omēs pn
cipes ⁊ plati sub pena peccati: ⁊ si in statu
esse velint salutis Scio multa documēta
⁊ doctrinas dari posse ⁊ ꝯsiderationes vt
modus haberet pacem ꝯtinuādi que dei
gratia fiet: ⁊ euitanda grandia mala q̄ so
lent inde accidere p ociositatem pacis fili
am hoc est luxuriā: malam dissolutionem
⁊ virtutū subuersionē: sicuti dicit Juuena
lis satiricus. Nūc patimur lōge pacis ma
la: seuior armis luxuria icubuit. Hinc ait
Augꝰ. ꝙ plꝰ obfuit euersa carthago ꝙ̄ ad
uersa. Attamen in psenna apparere pos
set: ꝙ hoc esset faciendo bonū pactum cōi
assensu gallorum ⁊ anglorum. Et bene poterit G
haberi modus faciendi talem cōsensum et
eum repetendi. Et si nihil aliud esset: nisi
vt ecclesie fieret vnio. Materia tamen est
sanctissima: ⁊ maxime necessaria. Ideo in
summa supreme rex christianorum: rex sacer
dotalis: diuinitus consecrate. Noli dissen
sioni fidem adhibere: que ꝯtraria est spūi
sancto: Meditare meditare ꝙ pulchriorē
hereditatem dinorē thesaurū dn̄o delphi
no ⁊ alijs tuis filijs relinquere nō potes
ꝙ̄ pacem. pessimus thesaurus est ⁊ pericu

losissima hereditas: bellum. Considera q̄ p nullam aliam rem melius populi tui bo ni deuoti ⁊ obedientis habebis amorem q̄ȝ hāc pacem coram oculis mentis tue sta tuendo. nec gratius quicq̄ȝ deo facere po tes (qui adeo pacem cōmendat) q̄ȝ pacem habendo. Nil placitum sine pace deo in quit prudentius. Nil inferre bellum deo: in primis membris suis de pprijs ei⁹ bo nis. Cogita p̄stinū tempus bonū: ⁊ seculū aureū: de quo loquunt̄ poete: melius redi re nō posse q̄ȝ p pacem. nec magis displice re poteris nec maiorem incutere timorem falsis incredulis inimicis tuis ⁊ tibi male volentibus q̄ȝ p pacem. Non te melius ve rum christianum ostendere posses: ⁊ verū iesu christi discipulum q̄ȝ p pacem. Pax ei ea est que filios dei facit. Bti pacifici qm̄

D ipsi filij dei vocabuntur. Demū ad sanctis simū tuū ppositū vniendi sanctam ecclesi am puenire nō posses: nisi per hanc pacē. Nec dubito quin tu ⁊ dñs meus: frater tu us: auunculi tui ⁊ alij alti tui consilij bene om̄ia ɔsideraueritis: res omnes: ⁊ multo melius sine ɔparatiōe q̄ȝ mea cogitare aut recitare possit ignorantia: ⁊ hoc bene ne cessariū est. Nihilominus tamen dabis (si placet) veniam. Non em̄ temeritas est aut p̄sumptio: que me loqui compellit: ⁊ te hor tari ad id quod facis: sed est affectio ma gna ad pacem: ⁊ quia materia hodierna q̄ est tota de pace vnione ⁊ ɔcordia postula bat me dicere aliquid saltem in generali: nō descendendo ad magnā pticularitatē. Nec hoc est ad phibitionē bone tue volū tatis sublimis tue prudentie sincere tue af fectionis ad bonū cōmune ipsius pacis. Uerū verisimile est te sp̄m̄ sanctum habe re: in sp̄ūali anime tue habitatione: qui te ordinare velit p̄ncipalem electum suum ⁊ singularem militem ad tutandā ⁊ augmē tandam christianitatem: cum adeo diligē ter queras pacem. ⁊ cuȝ christianis confe derationem. Qꝫ si sic sit (⁊ ita certe deo vo lente est) scias q̄ ɔuertet inimicos ad pa cem. Prouer. xvi. Complacuerūt dño vie hominis. Inimicos quoq̄ȝ eius ɔuertet ad pacem. Te donabit vigorosa ɔfortatione dando scutum firme credulitatis gladiuȝ vere spei ⁊ insup te armabit cōmuni ɔfede ratione ad apostoloꝝ similitudinem: qui bus dixit iesus christus p verba pposita. Accipietis virtutē superuenientis. sp̄s. s. in vos

Quā nobis ɔcedere dignet̄ ille qui est de⁹ benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Alius sermo de sp̄ūsancto factus p eundem de gersono.

Mansionē apud eum faciemus. Originaliter io hānis. xiiij. ⁊ recitatur in euā gelio p̄sentis celebritatis. Letare popule christiane. Bona em̄ tibi affero nuncia: q̄ lia nūcia? Annūcio vobis sicuti nuncius benedicti filij dei iesu christi. ⁊ sicut ille q̄ litteras portat patentes ⁊ autenticas ex p te illius q̄ deus in illa anima habitabit q̄ verbū eius adimplebit. Mansionē apud eum ⁊c̄. Que ergo ē altior nobilitas beati tudo excellentia dignitas tibi o christiana anima q̄ȝ te esse dei tui hospitam: dñi tui sū mi regis ⁊ imperatoris. Nec tamen dubi to de bonis his nouis scripta enim sunt p diuinū secretariū sanctum Johem euan gelistam. xiiij. cap̄. Cōfirmata hodie ⁊ pu blicata in euangelio maioris misse: p vni uersam sanctam ecclesiam in p̄sona dei p prie. Si q̄s inquit diligit ⁊c̄. Quo pacto autē verbū dei custodies: si ipsum minus cognoueris? quō melius cognoscere pote ris q̄ȝ per auditum? ⁊ ad hoc agendum su mus in p̄ñtiaꝝ ad inuicem cōgregati. Et sine gratia ⁊ sp̄ūssancti virtute nihil pficit verbum dei: s̄m Grego. in omel. hodierna Si nō assit ⁊c̄. Recurramus igitur ad te virgo dignissima que es ⁊ fuisti p̄ncipalis hospita: post iesum christum gl'iosi huius K hospitij benedicti sp̄ūssancti. ⁊ q̄ dona ei⁹ gratie cū ap̄lis abundantissime hodierna die recepisti. Non solū p te sola sufficiēter sed vt ea impartiaris paupibꝫ alijs egenis ⁊ misellis indigētibꝫ vicinis tuis. h̄ est oībꝫ q̄ hūani sunt generis te deprecantes. Quāq̄ȝ p̄us plena esses gratie s̄m angeli gabrielis salutationē. quā q̄dem salutationē p deuo tionē mō remēorabimus dicētes. Aue ma ria ⁊c̄. Mansionē apud eū faciem⁹ ⁊c̄. Si ita sit o deuota aīa: q̄ dei tui hospitia esse possis: pfecto sic est. Ille em̄ h̄ dicit q̄ mē tiri nō pōt. Qualis stulticia: q̄lis turpitu do ⁊ vilitas tibi esset: spernere talē hospitē nō em̄ honorabiliorē nec delectabiliorem hīc potes. Crede ḡ mihi: ⁊ fac qd̄ dicam. Dispone te mō i bñdicta hac die i sacrato hoc festo ⁊ iubileo vt digne eum recipias:

exemplo apostoloꝝ qui hodie repleti sunt ꝑ aduentum huius gl'iosi hospitis. Fac vt hospitiū tuum mūdum sit ab omnibꝫ peccatis: ⁊ ab omni eo ꝙ illi displicere posset. Expelle saltē ꝑ tpe ꝑuo oēm aliam curam ac solicitudinē: ⁊ de rebꝫ mūdanis cogitationē: nō sit corpus in ecclesia ⁊ coꝛ in coq̄na. Spūssanctus eñ hospes ille gl'iosus:
L cū voluerit hospitiū tuū intrare ⁊ ostium pulsabit: nisi inuenerit coꝛ tuū paratū ad se recipiendū. Si nō repererit quē alloquat: nō dubiū est q̄n mox abscedat. Ipse dicit sto ad ostiū ⁊ pulso: ⁊ si q̇s aperuerit mihi ingrediar ⁊ cenabo secū. Ualde iocūda ē cena ⁊ pulchra hospitalitas: cum spūssanctus dignat sedere. Si aliq̇s magnus pnceps: vt dicit scūs Greg. in omel. Hodie domū tuā ingredi vellet ad te honoꝛandū ⁊ remūerandū diligentissimus esses vt domus pulchra ⁊ mūda esset. Deus tu⁹ ⁊ summus tuus dñs desiderat venire in ꝯsciētie tue hospitium: mentes habitare ⁊ pectoꝛa gaudet: inquit statius tebaidos: ⁊ sapiēs Prouerb. viij. Delicie mee esse cum filijs hoīm. O ēm ergo abijcere peccandi debes imundiciā puluerē auaricie: araneas ire et inuidie. lutū seu fumū luxurie: vt hunc recipias hospitē. de q̄ canit sancta eccl'ia dulcis hospes aīe ⁊ ꝯsolatio eius. Tres ancillas in hospitio ꝯsciē tue hēre debes: oꝛonē: obedientiā: pacē seu vnionē. Oꝛatio spm̄ sanctū deuote vocat. Obediētia apte aperit. Pax iocūde retinet. Scđm ꝙ apl'i hodie ⁊ discipuli cū dña nostra ad nūcꝝ vsq̄ centū ⁊ viginti ꝑsonaꝝ oꝛabāt cū spūssanctus descendet. Ecce oꝛonē. Erant in lo-
M co quē deus p̄ceperat eis: scꝫ in monte syō ⁊ obediebant. Ecce obedientiam. Erant pariter sedentes: pacifice se tenentes in eodem loco. Ecce pacē. Uideamus q̄ pacto ꝑma domicella suū exequat officiū ⁊ scm̄ vocet spm̄: veluti ꝯq̄rendo ⁊ vocando hūiliter: facie ploꝛabunda cū lachꝛymis ⁊ gemitibꝫ. O dulcissime ⁊ benignissime sanctꝭ spūs: ꝓtectoꝛ certus: ⁊ desolatoꝝ ꝯfoꝛtatoꝛ: pater pauperū: oꝛphanoꝝ tutatoꝛ: lumen cecoꝝ. ꝯductoꝛ errantiū: leticia tristiū: subsidiū afflictoꝝ. vere ⁊ vnice amice. q̇ nō abis in necessitate: modo ante ocl'os misericoꝛdie tue ante thronū sublimis maiestatis tue: facio cōplanctū meū ⁊ q̄relā. Heu dulcissime hospes paupeꝝ: tuū hospitiū vicꝫ hospitiū aīe mee: crudeliter vndiq̄ est obsessum: ex om̄i pte crudeles q̄ siunt insultus: et periculosissima ꝓlia absq̄ moꝛa: ꝑ mūdū: ꝑ carnē: ꝑ inimicū. Est hospitiū qđ iure tuū est. Ipm eñ ꝑ creatiōeꝫ fecisti ⁊ fundasti: ⁊ dotasti ꝑ grām in scō baptismo: ⁊ ꝑ virtutes: tu solus moꝛari debes ipm q̄ inhabitare. ꝓtegere ⁊ gubernare. Ueni huc dñe: expelle hos om̄s ꝓditores ⁊ aduersarios. Scio eñ ꝙ leto tuo aduētu dulci tua visitatiōe: subito fugiēt ⁊ dissipabunt: sicut modicū fumi om̄s inimici
N mei. Supbia cadet que tā alte vult scandere. Ira violenta nō moꝛabit. Luxuria spoliatrix: ⁊ imunda gula: alia quoq̄ mala vitia hospitiū hoc intrare non possunt. Ueniat ventus: veniat pluuia: descendat tēpestas: nihil domū illā dimouere poterit q̄ a te sustētabit ⁊ fundabit. Dñe in gl'iosa die tali: sic ē est dies Pente. dies venie ⁊ remissionis: iubilus grē: apl'i ⁊ discipuli cū benedicta virgine inclusi erāt ꝓpter metū iudeoꝝ in domo: in qua cena fuerat facta magne diei iouis: cum agnus māducaret pascalis: in monte syon: ubi erāt in magno pauoꝛe in timoꝛe ⁊ in solicitudine: intra illam habitationē: sed tuū in necessitate imploꝛarūt auxiliū: ⁊ eis nō denegasti. imo subito descendisti ad eos ꝯfoꝛtandos stabiliendos ⁊ ꝯfirmandos. Dñe sicut hoc verꝫ est: descende ⁊ modo in pauperē domūculam anime mee: defende habitationē tuaꝫ est ius tuum. Et cum intraueris. Cōfoꝛta hanc aīam desolatā: doce fatuā: nutri p̄ fame moꝛiētē. Calefac igne amoꝛis tui ipsā que glacie est ad bene agendum frigida: Uesti eam virtutum pulchris tunicis ipsam que nuda est valde verecūde. Reedifica ⁊ stabili miseram suā habitationē. imo tuam ꝑ septem pilaria: ⁊ colūnas moꝝ septem donoꝝ ⁊ custodi ne hospitium hardeat ⁊ comburat. Hospitiū q̇dē dei: ⁊ hos-
O pitale spūssancti. ꝑ damnosas flāmas floꝛū desiderioꝝ ⁊ auaricie: vt aīa mea semper tecum absq̄ separatione viuat in iocūda libertate ⁊ sobꝛia leticia. I hoc mūdo ꝑ gratiam: ⁊ in alio ꝑ gl'iam. O deuote popule chꝛistiane: hoc modo aut simili pōt ⁊ debet vnaqueq̄ aīa deuota: spm̄sanctū vocare in domū suā spūalē: ad hītationeꝫ coꝛdis: vt ibi maneat ⁊ habitet. Et h̄ officium explet ꝑma ancilla: quā oꝛonē noīo. Secūda ancilla que dicit obedientia apte debet aperire domus huius ianuas ⁊ se

nestras in aduentu spūssancti. Ipsa eīn est ostiaria. Scire debetis ⁊ experientia ostē dit (heu sepi⁹ q̃ necesse sit) mltos esse adeo rudes atq; inciuiles seu imorigeratos velum si irriderent spūsanctum. Eum appellant ⁊ sepius vocāt vt ad eos veniat ⁊ hospitium coꝝ descendat. sed mox cum intrare vult. Quid facit obedientia? Prebet spiritussancti voci aurem surdaz: vel est adeo somno capta vt nil prsus audiat: aut tenet ianuas eius clausas. pessulis ⁊ obicib⁹ diuersoꝝ peccatorū: aut ignominiose eū remittit. Si mihi nō creditis aut minus me intelligitis: vobis aperiam die qualibet. imo fere qualibet hora: spūssanctus ad hospitium anime nostre introitū querit. Intelligite sane: Nolo dicere spūssanctuz nō esse vbiq; ꝑ essentiam ⁊ potentiā: sed nō est vbiq; ꝑ specialem gratiam ⁊ assistentiā vir-

P tutum suaꝝ: ⁊ donoꝝ. Dicit eīn esse longe a peccōrib⁹. Lōge a peccōrib⁹ sal⁹. ps. cxviij. Quia gratia eius ⁊ amore suo sunt vacui. Spiritussanctus ergo venit sepi⁹ ad cordis nostri ostium ⁊ pulsat ꝑ sanctas inspirationes sanctaꝝ volicionū: vt digne intret: vt se digne det ꝑ gratiam. ⁊ q̃uis mille ⁊ mille modos sancta scriptura recitat: quibus spūssanctus creaturis apparet: nihilominus tamen ſm euangeliū trib⁹ modis visibiliter apparuit. Aut trib⁹ speciebus visibilibus ascendentib⁹ quō inuisibiliter animā ingreditur. In p̄mis spūssanctus pulsat ad ostium sancte anime sue. Per ingentem sonitū tremorē ⁊ terrefactionem. Unde factus est repente de celo. Per linguas igneas predicationis apparuerunt apostolis disperdite ling. Per columbam que significat dulcedinē ⁊ mititatē: in columbe specie ⁊c̄. O deuote popule christiane: quotiens sentis in te: tui status displicētiam: mortem formidas horrorē de penis infernalibus habes. Certo scias spūssancti esse sonitum: qui ad ostiuz tuum pulsat vt intret. Statim dirigere debes obedientiam que illi aperiat. hoc est dictuz: te corrigere debes ⁊ vitam tuam emendare ſm

D dei mandata. Si eīn semꝑ ꝑmaneres vt ꝑus: non obstante spūssancti appellatione: eum ignominiose remitteres. Obedientia eū nō recipit: nec tu eius verbum seruas legimus q̄ sanctus Paulus gl'iosus huius ecclesie patronus ibat damascum: vt fidē persequeret christianā. Spūssanctus ad ostium cordis sui fortiter ad modū pulsauit. Dicit eīn textus q̄ fuit tremens ⁊ stupens. sed quid igitur? Remisit ne spiritus sanctū? Negauit ne ipsi introitū? Non ꝑfecto. imo mox obedientiā amisit que aperuit ostiū. ⁊ dixit ei. Dn̄e quid me vis facere? Sic faciamus ⁊ nos. habemus de sancto Hiero. q̄ ob metū inferni deserto se tradidit: ⁊ sic de mille ⁊ mille aliīs. Paulo ante legi de q̄dam fratre ordinis p̄dicatoꝝ q̄ penitētiarius fuit in episcopatu cameracēsi q̄ de duab⁹ aut trib⁹ recitat ꝑsonis: q̄rū audiuit ꝯfessiones. Una erat sola in lecto suo: ⁊ faciebat peccata tam imunda ⁊ abominabilia vt nec sint noianda. Femina illa audiuit vocem inter lectum ⁊ parietem psy: psy: psy. in tantūq; timuit vt ꝯfestim ꝯfiteret ⁊ seip̄m emendauit. Alia in simili vicio audiuit vocē aliam dicentē: fac misera qđ facis: merces te expectat copiosa: R
que venit ad confessionē ⁊ p̄ ingenti timore paulo post obiīt: penitentiā quoq; suaz valde asperā in purgatorio cōpleuit. Utinā spūssanctus pulsarz ⁊ vocaret ad ostiū cordiū singloꝝ hoim q̄ talib⁹ coinquinati sunt viciīs: vt abstinerēt ⁊ ꝯfiterent. Sūt eīn paucissimi qui ꝑfecte ea ꝯfiteant: ⁊ qđ peius est aliqui sunt q̄ impediūt ne ꝯfiteāt illi vel ille q̄ ꝯsentiunt peccatis ipsoꝝ. Reuera nescio quid hic dicā. Ignoro qđ eligibilius sit tacere an loqui. Multi dicūt se ignorare talia peccata mala esse: q2 nūq̄ audierūt ea redargui: ⁊ id me hortat ad loquendū. Sz imundicia peccati (de quo verbū solum corrūpit aerem) me ꝯstringit ad tacendū: ne etiam dem occasionē mali innocētib⁹. Sed etiā cū ꝯsidero modū illorū ⁊ illaꝝ q̄ tales docent abominationes aut alꝭs: videt mihi loquendū vt innocentes sibi caueant: siue ꝑui sint siue magni: ⁊ hi q̄ decepti fuerint penitentiā agant ⁊ cōfiteant. Ipsis eīn affirmo q̄ comedere carnes die veneris sancta: nō est tam magnū malū: ⁊ potius ferre deberent hoīes vt mēbratim dilaniarent q̄ ferre tlꝭes abominabiles iniurias: ⁊ magis resistere deberent q̄ nobilis aliqua puella quā quis violare vellet: aut vi ei⁹ ꝟginitatē rapere. Recitat dictus penitentiarius de quodā scholastico q̄ fuit mortuus ⁊c̄. Nota caplo. xx. de S
apib⁹. Pro dei amore qui se senserit culpabilem: me bene intelligat. se corrigat: ⁊ q̄cq̄d sit de trāsacto ꝑ se sibi caueat de futuro

Chari hoīes: hec noscite: ꝙ quotienscūqȝ
vobis aliqua accidit tribulatio: aut sene/
ctus: aut infirmitas: aliqua amissio tribu
latio: pluū aut aliud malum. Est spūsscūs
ꝛ nūcꝗ suis: ꝗ venit cum magno sono: sicut
hodie: vt intret anime vestre domicilium:
nisi vos obstruxeritis. Consideremus il/
loꝝ admirationē: ꝗ nec mortem formidāt
ꝗ obstinati sunt sicut pharao: ꝛ spūssancti
nūcios remittūt ꝑ magnam iram impatiē
tiam: ꝛ ꝯtra deum murmurationē. Nota
de illo cui dixit deuotus vir in infirmita/
te vt deus teneret eū in statu ꝗ melior erat
ꝛ de quodam clerico burgensi. Nota ꝺ eo
qui orauit pro diuite quodam infirmo vt
eius continuaretur infirmitas ꝛc. Nota
de clerico qui orauit vt ciuis etiam in alia
tibia dolore afficeretur ꝛc. Spiritussan/
ctus interdum iure suo vtitur. Ostia rum
pit: ꝛ fenestras: facit clauē regis. O vtinā
T talem vim ꝛ violentiam die qualibet: spūs
sanctus anime mee inferre vellet vt omīa
frangeret quo intraret. Nimis surda ē aīa
que ad tale nō excitatur tonitruū: ad sonū
talem acutissimū: qui oēm mouet locuȝ in
quo hic inferius sumus. Frange inquit
Aug⁹. illam surditatem: certe ꝗ nō obedi/
erit huic sono: audiet horribile tonitruuȝ
sentētie penalissime. Ite maledicti in ignē
eternum. Secūdo spūssanctus pulsat ad
ostium nostrū linguis inflāmatis sancta ꝑ
dicatione. quēadmodū hodie visibilr̄ de/
scendit sup discipulos suos: ꝛ eos omnib⁹
fecit loqui linguis. Et in libro Actuū apo
stoloꝝ habemus quō spūssanctus descen
dit sup oēs illos qui audiebant verbum
dei. Hodie vero complures obedientiam
nō habēt quo aperiant ianuas cordis sui
in aduentu hoc spūssancti: licet multa ad
extra audiant: ꝛ pulsare ꝛ vocare: hoc totū
nil ꝑficit: Non dico ꝗn defectus interdū
sit in ꝯcionatorib⁹: qui verbuȝ nō habent
inflāmatū sed frigidum ꝛ mortuū: aliter ꝗ̄
habebat sanctus Johēs baptista: qui erat
lucerna ardens ꝛ lucens: ꝛ aliter ꝗ̄ helias
cuius sermo vt ignis ardebat. Principa/
lis tn̄ defectus est in auscultantib⁹ quibus
nō inest obedientia. ꝛ qui non veniunt vt
audiant pulsare ad ostium ꝑ bonā ꝑdica/
tionem: vt se emendent: sed potius vt tem
pus transigant aut quicꝗ̄ stulti retineant
Et si quid inter ꝑdicandum dictuȝ fuerit
V ꝛ cum illa stulticia infernalem inimicum
recipiunt spūssanctū vero remittūt. Eis
videtur fabula aut fatuitas: quicqd de re
bus dicitur spūalibus: sicut generis ad est
maritis filiaꝝ Loth. de quib⁹ Genes. xix.
Alij audiūt verba quibus ad malū alliciū
tur: ꝛ que ꝑuersum ignem dei domibus: ꝛ
hospitia spūssancti imponūt: hoc est ani
mab⁹. Oblocutores ignem imponūt. Ter
tio spūssanctus venit ad ostium nostri ho
spicij: in similitudine colūbe: cum nobis
prosperitates mittit ad reddēdos nos dul
ces ꝛ alliciendos ad amorē suuȝ. Legi de
quodam ecclesiastico qui inhoneste viue/
bat: hoc tamen nō obstante illi ꝑsentatus
fuit episcopatus: tunc se ad deum ꝯuertit
dicens. O inestimabilis ꝛ incompabilis
dei bonitas. O benignissima misericordia
certe modo sum adeo imūdus peruersus ꝛ
iniustus ꝛ iniqu⁹. tn̄ tali voluisti me exal/
tare qui dura morte dignus sum: ꝛ in pro/
fundissimū inferni labi: Tunc dimisit to/
tum mundū ꝛ deo deuote in quadam ser/
uiuit religione. Quid autē de his dicem⁹:
qui mali sūt in aduersitate: ꝛ peiores in ꝑ
speritate: Qui cōtra deum bellant de suis
ꝓprijs bonis: Femia diues ꝛ pulchra his X
donis vtitur ad superbiam aut carnalita/
tem: persona quecūqȝ vir aut mulier pul/
chros nacta est filios ꝛ plem pulchrā quā
potius nutriet in malo ꝗ̄ in bono. Quid
mirum si tandem spūssanctus abscedat: ꝛ
grauem inde sumat vindictaȝ legimus in
diluuio: in submersione quinqȝ ciuitatum
peccatricū: paruos pueros: vnacū maio/
ribus perijsse. Et dicunt doctores: deus
eis fecisse magnam gratiam ꝛ beniuolen/
tiam. Parentes eñ ipsoꝝ induxissent eos
ad malum. Sic esse potest de mortalitati/
bus que pueris superuenient multo melius
ꝑfecto foret cōpluribus adolescentibus
parentes eoꝝ eis cerebrū contra murum
aliquem effregisse ꝗ̄ eo modo illos tracta
tos fuisse quo tractant. Heu o deuote po
pule christiane spūssanctus ad ostium no
strum vocat: cum per sonum aduersitatis
tum linguis tribulationū aut columba ꝓ/
speritatis: sed nos eum excludimus ac si
diceremus: expecta (si vis diutius): modo
te excipere nō possumus. Expecta expecta
modicum ibi ꝛc. Nota Aug. qui petebat
castitatem sed nō modo. Si vero mūdus
pulset per pōpas ꝛ vanitates: mox illi ape
rimus ꝛ animā nostrā facimus veluti foꝝ

publicũ aut publicã cõuentionẽ. Si caro
pulset p iniquã carnalitatẽ: mox illi aperi-
mus ⁊ facimus veluti imũdũ porcoꝝ ha-
y bitaculũ. Si inimicus pulset p fraudes: p
malas credulitates: p supstitiones atq3 sor
tilegia: ɔfestim illi aperimus ⁊ facimus ve
luti latronũ foueam ⁊ idoloꝝ habitaculũ.
Et breuiter si spũssanctus aduenerit: nihil
inuenit paratu: nihil est ad introitũ suũ fri-
gidius. Sed dicebam in tertio ſmonis nři
mẽbro: q postq3 oro spm̃sanctũ vocasset ⁊
obedientia eũ introduxisset: tertia ancilla
eundẽ retinere debet: pax vic3 ⁊ vnio: pax
ɔscientie. spũssanctus diu morari nõ vult
in loco nociuo. Ps. In pace factus est lo-
cus eius: q̃3 pmũ introducis pctm̃ morta-
le in domũ tuã ɔscia talẽ ɔcitat litẽ: vt san
ctũ spm̃ expellat. Isa. Non est pax impijs.
Est femina litigiosa q̃ hospitẽ suũ expellit
sicut dicit salomon. Considerate: maior ẽ
verecundia hospitem talẽ expellere q̃3 ipm
nõ recipe. Naso. Turpius eijcit q̃3 nõ ad-
mittit hospes. Considerate etiã q interdũ
aliquis sese credit spm̃scm̃ recipere: ⁊ ma
los recipit spũs: qz sub specie bõi ad ostiũ
pulsãt: ⁊ fingunt se spm̃sanctũ esse: atq3 sic
sanctã fallũt aiam. Anima ṽo sic decepta
maxima cõmittit peccata: in q̃b9 bene pu-
tat agere. Cuius remediũ est sepius bonũ
petere ɔsilium: ⁊ illi credere. Nõnulli sub
spe faciendi magnas elemosynas aut sa-
cella fundandi seu filios eoꝝ pmouendi:
rapinas exercent: ⁊ iniquas mercimonias
z Alij vt euitent verba hoim: ⁊ ne deuoti iu
dicent: se dedũt verbis: ⁊ vite mũdane po
tationi ⁊ cibo. ⁊ plerũq3 in peiora labunt.
Alij pp̃ter amorẽ pgeniei: nimis familia-
rẽ: decidũt ⁊ labunt in carnalẽ voluptatẽ:
nihil est securũ. Alij nõ oĩa eoꝝ peccata
plene dicũt: qz metuũt p̃sbyteꝝ inde malã
sumpturũ occasionem. Et certe timor ille
qñq3 bonus esse potest: sed puidendũ ẽ de
tali ɔfessore q̃ inde nõ peior efficiat. Sũt de
ceptiões innumere que p dei grãm euitari
possunt in ṽtute spũssancti ⁊ bono ɔsilio.
Sed hic alique mihi fieri pñt questiones
Prima. põt ne cognosci aduentus aut pñ
tia spũssancti? Rñdeo. Non. sine speciali
reuelatione aut certitudine. Nemo scit an
amore vel odio dignus sit. Attñ aliq̃ ha-
bent signa. Primũ ⁊ pncipale est: pax ɔsci
entie: qñ nullũ noscit peccatũ: de quo ds
nõ sit ɔfessus ⁊ ɔtritus: aut ad minus ha-
beat firmũ ppositũ ipm ɔfitendi tpe ⁊ lo-
co. ⁊ qñ quis nõ habet odium: aut quicq̃3
sui pximi ⁊c. Secũdũ est. hũilis timor de
mirabilib9 dei iudicijs. Hic nota ɔ scru-
pulos. Tertiũ est. libenter loqui de spiritu
sancto: ⁊ libenter verba de eo audire. sicut
hodie: ⁊ talia cogitare. Alij nõ hñt peius
domiciliũ q̃3 pprũ: ad missoꝝ nũcioꝝ simi
tudinẽ. Quartũ est. dulcis misericordia ꝺ
se ⁊ alijs: ad similitudinẽ colũbe. Alia sig͂ sũt
que ad altos spectant ɔtemplatiuos. de q̃
bus loquit sanctus Bern̄. ⁊ mgr̃ Rich. ꝺ A
sancto victore. alijq3. sed ea peiores.
¶ Secũda q̃stio est. quare aliqua peccata
vocant ɔtra spm̃scm̃. ⁊ que sunt: ⁊ quare
dicũt irremissibilia? Si quis bene resp̃on
dere vellet, plixo opus esset ſmone. Respõ
debo ergo dũtaxat ad illam. An sit pctm̃
ɔtra spm̃sanctũ: cũ quis peccat sub spe pe
nitentiã agendi in posteꝝ. Dico q nõ. Et
multo peius esset p velle peccare nec vnq̃3
penitẽtiã agere velle. Peccare nãq3 est fra-
gilitatis hũane: nõ velle vero pniam age-
re obstinationis diabolice. Si peccas ad
minus pniam age. Peccasti quiesce. Qui
cecidit adijciat vt resurgat sicut Petrus.
An ɔfiteri sit bonũ licet bõ nõ pponat ab
stinere? Dico q sic. si se nõ reputet absolu-
tũ. si semp necesse sit facere oĩa bona ad
que psona sentit se inclinari? Dico q non.
Et sepius melius est expectare ⁊ diligent
examinare. ppterea que dixi picula ⁊ silia.
Sufficit adimplere mandata. ¶ Quarta
q̃stio. an apl̃i hodie in receptione spũssan-
cti oĩs sciuerint scias? Rñdeo q sic. Lo-
quẽdo de scia que necessaria erat ad salutẽ
⁊ ad predicationem. Fuerũt hodie facti
magistri: atq3 positi firmit in cathedra ve-
re fidei. Prius aũt licentias acceperãt: cũ
diceret. Ite in orbem ⁊c. ¶ Quinta questio B
quõ sciuerunt omnia idiomata? Dicunt
aliqui vno idiomate ipsos varijs modis
fuisse intellectos. Alij dicũt q oĩs simul
oĩa loquebant idiomata. Alij dicũt q se
patim nec intelligebant ea: ⁊ h̃ erat pp̃ter
dilatationẽ fidei. An de scpturis suis erat
sic in pncipio? Puto q nõ. ¶ Sexta q̃stio.
quare iudei aplos censebant ebrios? Di-
co hoc fuisse pp̃ter eoꝝ maliciã. sicut mõ si
quisq̃3 bene viuere velit fatuus existimat.
Ps. In te cantatio mea semper sicut pdi-
giũ factus sum multis ⁊c. hic dilata ꝺ mũ
danoꝝ finib9 respectu ɔteplatiuoꝝ. Est qz

fines eoꝝ sunt diuersi. Si porcus loq̄ sci/
ret alias irrideret bestias q̄ se veluti ipe lu
to nō inuolueret. Alie q̄stiones m̄ltiplica
ri possent ⁊ fieri vtz de ꝓcessione spūssctī
de errore grecoꝝ. An greci sint in statu sa/
lutis. An eoꝝ possit audiri officiū ⁊ cū eis
hr̄i pticipatio. Insup q̄re noīant septē do
na spūssancti: ⁊ ad q̄d ꝓderant. Quare at/
tribuit spūsancto clemētia ⁊ bonitas. Et
sic de talibꝫ q̄stionibꝫ quas relinq̄. Reuer/
tamur ad finē faciendū ⁊ oēm christianā
alloq̄mur aīam hoc pacto. Uoca mō q̄so
o xp̄ianissima aīa. voca ⁊ appella alta vo/
ce sctīs desiderijs mediāte bona domicel
la orōne deuota gl'iosum hunc hospitem
C spūmsctm̄. Cū aūt intrare venerit manife/
ste illi aperias p alterā domicellam q̄ iani
trix est ⁊ obedientia noīat. Deinde tertia
domicella ꝯscie pax ip̄m reseruabit. Tūc
illi sobrietatis mensam parabis vere fidei
candelā: panē sapie: vinū cōpunctionis.
salem discretōis: fructū bonoꝝ opeꝝ spar
ges pulchrā ac viridem bonaꝝ meditatio
nū arborē cū sanctaꝝ cogitationū floribꝫ
corā illo hunc letissimo vultu ⁊ incūde ex
cipies illi lauando aquā ꝑbebis deuotōis
calefactā boni amoris igne deuotionis ⁊
dilectionis. Deinde illi grās ages: illū cu
bare facies pure ⁊ mūde in pulchro lecto
linthea minibꝫ oī castitate redolentibꝫ. Bn̄
dicta est mulier q̄ sic opabit. Affirmo: ho/
spitē talē: q̄ adeo liberal' bon⁹ ⁊ gratiosus
est bene psoluturū simbolū ⁊ vicē relatuꝝ
in h̄ mūdo: sed multo plus in alio. Uides
o aīa deuota: vide q̄ q̄ spūmsanctū recipiūt
in hoc mūdo: q̄si semp sobrie ⁊ sancte letā
tur: quecūq3 illis accidat aduersitas: hn̄t
eñ spūmsanctū q̄ eos ꝯsolet: ⁊ in bona spe
ꝯfortet. Nō est iocūditas maior q̄ӡ bone ⁊
D sancte vite videns tales secure mori ⁊ pm/
pte sine reluctantia: q̄d mirū. Pergūt eñ
de carcere ⁊ captiuitate in gl'iam ⁊ pennē
delectationē: nouerūt optimeq3 q̄ bonū re
cipit hospitem bonā expectat mercedem.
Qui vero q̄ expulerūt spūmsctm̄ p varia cri/
mina: sūt fere semp tristes nō hn̄tes purā
lenciā ⁊ liberā. Et si interdū videant ride/
re aut iocari: tristis est ⁊ cantus oppssoꝝ ⁊
sensu captoꝝ. Recte sensu captū: q̄ sese su
spendunt ⁊ ꝑpetuo occidunt. Et demū in
hora mortis audi quid misera eoꝝ faciat
aīa que tunc in magna ꝯstituta est necessi/
tate angustia ⁊ dolore: querere vult more
suo aliquā mūdanā ꝯsolationē p q̄nq3 cor
poris portas vt vult oculis aliquā inspi
ciendo vanitatem ӡ eos reppenit clausos
⁊ obturatos. Querit aliquā ꝯfortationē
sumere p cōplanctū ⁊ ore loq̄ndo: aut dul
cem quēpiā gustando cibū dentes reppe/
rit clausos: ⁊ linguā amaricatā. Sic vult
adducere ꝯsolationē aliquā p aures. Sic
p nares. sic p tactū vilem ⁊ imundū: sed to
tū hoc nil ꝓdest: q2 oīa clausa sunt p hor
ribilem mortis seram. Tūc tūc. Quid mi/
serabilis facit aīa male ꝯducta misera sola
⁊ oīni auxilio atq3 cōfortatione destituta?
Fiūt illi insultus ⁊ accusat vndiq3: vt ad E
eternā trahat mortem ⁊ pditionē. Deus
mūdus: inimici: opa eius eam ꝯdemnant
Ipsa videt infernū apertū ad se deuoran/
dū. ardentē ignē ad se puniendū: Heu q̄d
facit ipsa? q̄d dicit? q̄d postulat queso? In/
tra se cadit q̄m desperat vllum sibi affutu
rū subsidiū. oīa eñ in necessitate ei defi/
ciūt: ⁊ cadit sub se p eternā damnationem
Sed sancta aīa bene ⁊ vere dicta spūssan
cti hospita: in illa hora secū habet ⁊ in se
bonū hospitē suū spūmsctm̄: hic est refugiū
eius: spes eius: auxiliū eius: ꝯsolatio eius
eū amplexat: illi adheret: ⁊ oīa ad talis
anime occurrūt subsidiū. sicut ipsa cunct'
rebꝫ bene vsa est ad dei gl'iam. Tunc locat
a spūsancto ad ꝑpetuū spūssancti regnum
remunerādo ⁊ cōpensando piū hospiciū
qđ in hoc mūdo illi ꝑparauerat vt regnum
nobis ꝯcedere dignet spūssanctus qui est
benedictus in secula seculoꝝ Amen.

Sermo Johis gerson cancellarij vni/
uersitatis parrisiensis In festo sancte ⁊ in
diuidue trinitatis habitus.

Idemus nūc

v p speculū ⁊ ī enigmate j. Cor. F
xiij. Inter oēs materias de q̄bꝫ
verba fieri possunt: non est vnq3 tā sobrie
cum tanto timore ⁊ reuerētia se tenendū
(sm̄ q dic Aristo. ⁊ recitat Seneca) sicut
cū de diuinitate smō habet. Et dicit san/
ctus Aug⁹. nihil esse qđ possit queri fru/
ctuosius: inueniri difficilius: ⁊ in q̄ errari
possit facilius ⁊ piculosius. Tenete vos ḡ
nunc o deuote popule christiane cū mag
reuerentia: pace: silentio: scā hūili ⁊ pura
deuotione: intantū aut plus q̄ӡ faceret' in
p̄ntia bn̄dicti corporis iesu xp̄i (nō q̄ uidē

pPter psonā meā absit talis psumptio) sed
pPter dei maiestatē z ad melius impetrā/
dam grām veritatē absqz errore dicendū
de benedicta diuinitate z trinitate ad nos
illūinandū. Rem etiā fructuosam ad inci/
tandū nos quo bene operemur z deū ame
mus: salutemus sanctū templū palaciū et
singulare diuinitatis tabernaculū virginē
gl'iosam z deuote dicamus illi Aue maria
zc. Uidem⁹ nunc p speculū zc. vbi s. Fi/
nis glīa z felicitas hūane creature est deū
G cognoscere. sic pbauerūt z testati sūt excel
lentissimi quiqz z eleuati phi: plato: aristo/
teles: hermes: trismegistus: tullius: z alij
Et qđ amplius est hoc tenore dicit sūmus
doctor noster iesus christus: hec est vita
eterna vt cognoscāt te deū. Et Aug⁹. Ui
sio est tota merces. Et Ps. Ostende faciē
tuā z salui erimus. Ad hunc nāqz finem z
intentionē a deo humana facta est creatu/
ra: vt eū cognoscat: z in hoc superat oēs
inferiores creaturas. Nulla eī ē bestia nec
auis nec piscis que ad hoc puenire possit.
Quāuis fere oēs alie excellentie z pfectio
nes q̄ in hoīe sunt in aliqua bestia z reperi
ant aut auiū. Inueniū eīm cognitio tpis p
sentis: memoria preteriti: aliqua puidentia
futuri. Cernunt qnqz sensus corpales in
eis adeo pfecte aut pfectius q̄ in homine
Canes absqz compatione pfectiorem ha/
bent odoratū: z etiam vultures. simea gu/
stū: porcus siluestris auditū: aquila z lin/
ces visum. ibi etiā reperiunt imaginatio/
nes fantasie z varie industrie ad euitandū
qđ malū est: z bonū psequendum. Ad hoc
vero nulla puenire potest bestia: vt dei sui
habeat cognitionē. Ex quo clarū est argu
mentū in hoīe esse aīam quandā pfectam
imortalem z diuinā: cū ipsa facta sit ad di
H uinitatē cognoscendam: vt eam laudet et
honoret. Ideo facta dicit ad imaginem z
similitudinē dī. Homo eīm tanto est perfe
ctior q̄nto de deo pfectiorem habet cogni
tionē. Sed quo pacto habebimus talē de
deo cognitionē? Respondit aplus in pdi/
ctis verbis: q p psenti vita nō possumus
videre deū: nisi in vmbra z in specło. Nec
tamē adhuc quelibet hūana creatura suffi
cienter disposita est: vt hic deū tali mō vi/
deat. Aliqui pPter corporis impedimenta
que visum auferūt rationis siue pPter eta/
tē vt pueri: siue pPter infirmitatē: vt i ma
niacis z sensu captis: siue pPter malā com

plexionem sicut in stultis a natiuitate. alij
impediti sunt p abundantiā viciorū z male
vite z p defectum bone doctrine z pſuetu
dinē mala audiendi. iij. phisicorū. auerrois
in plogo. Sicut eīm dicit Aristo. iiij. ethi/
corū. tales efficiunt sicut bruta z brutales
sunt: nec tales hoīes dici debent: sz canes
porci aut leones: sm q declarat Boetius
in hoc q magis assimilant talibus brutis
que bene ordinata nō sunt. Debet ergo q̄/
libet homo peccata fugere: z malam pſue
tudinem. Malicia eīm impedit ne deū co
gnoscere possit z veritatem. Sap. ij. Exce I
cauit eos malicia eorū. ante oīa: peccata
carnalitatis aīam obscurant z impotentē
faciunt ne quicq̄ cognoscere posset de do
z rebus spūalibus. patz ibidem sexto. Si/
cut p exemplū videamus in specło aliquo
aut oculo: si pſtaminata sint luto z imundi
cia. oculus nil videre poterit: z in speculo
nihil apparere. Magno pe itaqz argui de/
bent oēs psone que nō phibent neqz in/
terdicūt iuuenibꝫ hoībꝫ ne sint dissoluti:
dum hi sub eorū positi sunt gubernamine:
ab oībꝫ eos ptegere z pseruare debēt oc
casionibus taliū peccatorū: z eīm tempore
nostro plēs omnibꝫ peccatis ab eorū incū/
te etate dediti sunt oībꝫ vicijs z omnibꝫ
turpibꝫ imūdicijs magis q̄ bestie: z fingūt
se abstinere nō posse: nō agunt penitentiā:
sed semp peiores efficiunt z in peiorem la
bunt casum. Quid mirū si illi exiguā aut
nullam de deo habeant cognitionē: si deū
nō videant: nec in vmbra quidē nec in spe
culo? Qui igit deū cognoscere vult (sicut
in in hac vita cognosci potest) debet imp/
mis bene viuere pure sobrie z mūde. De/
bet insup sepenūero reuerti ad seipm: z in/
tra se. Curz vt se cognoscat. Qm̄ si semp ex K
tra te exeas: z aīam tuam p qnqz corpales
portas aīc ad cognoscendū solūmodo res
sensibiles ad extra: nō opineris vnq̄ te deū
bene cognoscere posse z res diuinas: sicut
dt plato in Thimeo: sz plato eris fere silis
mutis animalibꝫ: acsi dicere vellet animā
nō esse dignā ad deum cognoscendū nec
inter creaturas rōnales numerari nisi se
ipsam cognouerit. Ps. Comparatus est iu/
mentis insipientibꝫ zc. O pulcherrima in
ter oēs creaturas (dicit dñs noster sancte
anime) si te nō cognoueris exi z seqre gre/
gres ouiū mutarū. Acsi dicere voluisset:
q anima nō est digna deū ipm cognoscere

nec esse inter creaturas rōnales si seipsam
non cognouerit: sed de nullo iudicet nisi
de sensibilibꝰ rebꝰ ꝛ corpalibꝰ. Dices cū in-
sipienti in corde tuo: nō est deꝰ. Dixit insi-
piens ꝛc. Nec mirū est: aīam hūanā seipaꝫ
cognoscere debere: cuꝫ sit imago ꝛ forma
L summi mgrī ad silitudinē dei ꝛ benedicte tri
nitatis ipa est pulchꝛ ꝛ admirandū specu
lū qđ deū repētat. De q̄ dicit apl'us. Nos
hīc deū posse videre sicut in enigmate ꝛ spe-
culo: memor sum supiori anno de tribꝰ me
dixisse speculis nature: scripture ꝛ hūane
creature: in pñtia ꝛ solū pncipaliter de ter
tio loquar humane creature: ꝛ de pulchra
imagine benedicte trinitatis: q̄ ad intra re
lucet cū purificata est mūdata ꝛ bñ polita
p bonā vitā: sanctā doctrinā. p sanctuspūs
q̄ꝫ opationē ꝛ p vere fidei lumen. Vez est
me de h̄ speculo pl'a dicere posse. ꝛ de hac
imagine aīe q̄ nō caperetis. Formo hic ie
su xp̄i argumentū. si terrena dixi vobis ꝛ
nō creditis ꝛc. Joh. iij. Si terrena in vob
vobis dico ꝛ ea nō intelligitis. quō si cele
stia sup̄ vos vobis dicerent̄ ꝯp̄henderetis?
Scio tñ magnā esse ꝯsolatiōꝫ loq̄ audire
de deo ꝛ diuinis rebꝰ: nec frustra tēpus eo
in negocio ꝯsumit̄. Et si nō oēs me intelli
gant: sicut simplices audiūt ad vtilitatem
in lingua latina ecclesie officiū q̄uis non
intelligant. Exponā secretū q̄ddam collo
quiū. ꝛ sicut dyalogū q̄ndam deuote anie
M cū rōne sapienti sorore sua ad ostendendū
aliqualiter modū perueniendi ad dei co-
gnitiōꝫ ꝛ benedicte trinitatꝭ in simplicita-
te ꝛ vnitate: ꝛ potius imorabor rōnibꝰ q̄
allegationibꝰ. Paulo ante in speculatione
mea apparuit aīam sic sapientē rōnē alloq̄
ꝛ dicere. Pulchra soror rō: diu extra me
fuisti p q̄nq̄ corpaliū sensuū portas: ad in
uestigandū de deo nr̄o. Et sciendū si q̄sq̄
te facere posset certiorē. Quid dicis mihi.
Que noua refers? Chara soror tibi dicaꝫ.
Respondit rō: inuestigaui p mare terram
aerē ꝛ p celū: terrā autē interrogaui si ipsa
esset deus meus. Rñdit. nō. Interrogaui
mare qđ eodē tenore respondit. Interro-
gaui aerē celū solem ꝛ stellas: si aliq̄d hoꝝ
deꝰ meus esset q̄ oīa sil' acclamabant. so
nora q̄dem voce deus nos fecit idolatre ꝛ
pagani errant. nos dij nō sumus: q̄re eū
alibi ꝛ sup̄ nos. Hoc mō respondit mihi
oīs sensibilis res ꝛ corpalis. Oēs mihi
affirmarūt se dei appellatiōe indignas eē

Habent enī multas imperfectiones: pterea ha
bent magnas ꝛ puas: suntq̄ mutabiles.
Conuenit aūt deū omino pfectū esse imu
tabilē ꝛ sine ptibꝰ. Quare sine ptibꝰ? Oīa
totū est pfectiꝰ sua pte. sicq̄ aliq̄d esset deꝰ
qđ nō oēm hr̄et pfectionē. Ista vtiq̄ ps nō N
tante esset pfectionis q̄nte esset suū totum
Soror mea rō postq̄ extra me deū nō
reperire nō potes: sed aliq̄d est qđ oīs il-
las res fecit. redi ad me ꝛ me ꝯtēplare: que
spūalis res sum ꝛ sine ptibꝰ. si forsitan non
nihil noui audieris. Anima mea ita pus feci
Consideraui prius qualis nā sis q̄nta sit
memoria tua. clara intelligentia tua volū
tas. imortalis essentia tua. vita tua spūal'.
Attñ deus nō es: nec ps dei s̄m maniche-
oꝝ mendaciū. Mutabilis enī es de nō esse
tuo adesse: de cognitione vna in alterā: de
vna affectōe in alterā affectionē ꝛ de velle
in velle. ꝛ sic subiecta es mutationi. Ideo
q̄ ꝯstat te ab alio factā esse. quo enī pacto
ptātem habuisses creandi te cū pus esses
nihil? Percipio tñ in te ꝛ sup̄ te aliqualit̄
deū nr̄m in enigmate ꝛ speculo. Verū est
(ait aīa humana) me percipere suspensum
q̄ddaꝫ lumen: bona soror rō. Quero a te
quō esse possit: ꝛ q̄d est quod cognoscis cū
deū nr̄m cognoscis? Est ne res colorata?
Est res illa illūinata? Est sonus: est odor: ē
dulcor: est sapor: est res q̄ tangi possit tra-
ctari aut amplecti? Intrat ne p portā ocu- O
loꝝ aut aurū aut p aliquē q̄nq̄ sensuū cor
poris mei? Nō. nō aīa mea: deus noster ni
hil taliū est que ad extra cognoscis. Et q̄d
mirū. Nos xp̄i enī nō sumus taliū ꝯditio-
nū. nec sumus ego ꝛ tu albe nec nigre nec
calide nec frigide. Non sumus res q̄ audi
ri possit odorari gustari aut tangi. Nihilo
minus cū deū nostrū cognosco: cognosco
lumen aliqđ omnino aliud ab eo qđ cernūt
oculi. Audio melodiā aliquā ꝛ harmoniā
sup oēs melodias odoro aliquē odorem
oēs odores excellentē. sentio dulcedinem
ꝛ saporē aliquē. Facio aliq̄s amplexus: ſꝫ
est valde magna distantia ꝛ alterius modi
qđ dixi q̄ sint hee res sensibiles quas co-
gnoscis. Noli vlterius q̄rere: aliter enī nō
possum declarare aut monstrare. Recte di
cebat Plato difficillimū esse deū inuenire
vt phūs q̄dam tres petijt dies ad rñden-
dū q̄d esset deus. deinde decē postea trigin
ta. Quāto enī inq̄t plus cogito / minus de
scribere aut nomiare ipm valeo. Sicut in

abysso nõ pcipit̃ finis: hoc nõ est mirabile
P scimus eñi incõphensibile cõphendi nõ
posse. Alioqn tale nõ esset. Scimus rem q̃
paruã habet cognitionem intelligere non
posse tantũ: sicut vtus cognoscere potest
que altioris est cognitionis. vt oculus cor
poralis videre non posset id qd cognoscit
imaginatio nec posset cõphendere hoc
qd ego rõ cognosco. brutũ aliquod cogno
scere nõ posset: qd illi dicerẽ de complurib
bus reb quas scio veras esse: et p diuersas
scientias cognosco clarissime. Et qm̃ de9
noster est et esse debet sine cõparatione per
fectioris intelligentie facile scire potest q̃
ipse seipm̃ et cognoscit et scit omnino alio
modo q̃ ego ipse cognoscere valeam. Et
adhuc magnũ est miraculum: me aliquid
etiam in vmbra et sicut in speculo de ipso
cognoscere posse: sed hoc est per virtutem
suam et per lumen suũ quod irradiat et ali
qualiter splendet super oculos meos spi
rituales: et sup̃ te anima mea que es specu
lum et imago diuinitatẽ cognoscẽdi. Sal
tem pulchra soror ratio. Dic mihi queso
dei nostri conditiones s̃m q̃ eam cogno
scere potes: sicut in enigmate et specło. Li
benter faciam inquit ratio. In p̃mis con
sidero deum nostrũ rem esse imutabilem et
perpetuam sine fine et p̃ncipio. Scis aĩa
mea te ab alio q̃ a te factam esse. Conclu
do ergo q̃ p̃ma et sũma causa p quã facta
Q es perpetua est et imutabilis: quia non est
nec posset esse p aliquẽ p̃orem causam et p
fectiorem. Consimiliter ipsa destrui non
posset: quia oĩa ab ea dependent: et hãc
p̃mã causã p quã tu facta es et creata deũ
voco. Insup aĩa mea: te cognoscere neq̃o
nisi esse tuũ et essentiã tuã cognoscam: sed
cognoscere nõ possum esse aliqd imperfe
ctũ (quale tu es) absq̃ cognitiõe esse alicu
ius pfecti. Certum ergo est: me nĩl cogno
scere posse absq̃ hoc q̃ vt deum nostrũ co
gnoscam saltem veluti in vmbra. Quãq̃
nõ semp eam pcipiam cognitionem more
noctue que nihil videre potest sine aliqua
li solis lumĩe. Non tñ pp̃ter hoc solem in
eius claritate videre põt: nec quicq̃ de so
le iudicare. imo sol ei ẽ veluti tenebre et ob
scuritas: que nihil eius videre põt. Simi
li mõ est de diuinitate: quo ad visum meũ
sp̃ũalẽ: quia etsi nihil cognoscere possim
nisi p cognitionẽ diuini esse. Nõ tñ plene
cognoscere possum quale est ipm̃ dei esse:
nisi q̃ scio ipm̃ esse et de hoc minus dubi
tare possem q̃ me simul esse et nõ esse. Cha
ra ratio assentior bene deum esse. et sic testã
tur oĩa s̃m q̃ p̃us dicebas deũ esse ẽ vox
nature inquit Damascenus. Ideo solz di
ci de aliquo valde certo. Hoc adeo certuz
est sicut deus est. Sed declara mihi vnuz
solum deũ esse et nõ plures. Nouisti aĩa R
mea deũ nostrũ omnẽ potentiã et omnẽ p
fectionem habere debere: quia debet esse p
fectissima res que cogitari posset aut inue
niri quo maius cogitari nõ põt. Quapro
pter sequit̃ p̃mo deũ esse rem indiuisibilẽ et
sp̃ũalem. Id eñi qd materiale est: diuisibi
le ac corpale: nõ adeo pfectum est in suis p
tib: sicut in toto suo. et sicut sp̃ũale: et qd to
tam virtutem suã vnitam habet. Uirtus
vnita fortior est seipã dispersa. Secundo
sequit̃ deum esse summã vitam et cognitio
nẽ: Id eñi qd vitam habet et cognitionez
pfectius est et p̃stantius nõ viuentib et sine
cognitione existentib. Tertio sequit̃: deũ
nihil d̃ nouo acquirere aut deperdere pos
se. Alioqn eñi faceret se interdum nõ oĩ
no pfectũ. et sic tũc de9 nõ esset. Quia etiã
perfectio est totum bonum suũ: et pfectio
nẽ suam vnitam habere absq̃ mutatione
de meliori in peius: aut peiori in melius.
Quarto sequitur deum esse sine p̃ncipio et
sine fine in eternitate: oĩno perfectuz in
essentia: in vita: in cognitione: in bonita
te et potestate: nihil amittendo: diminuen
do: augendo: aut obliuiscendo. Alioquin
eñi nõ oĩno perfectus esset. Quinto seq̃
tur: deum perfectissime cognoscere: omne
qd est fuit et futurũ est. Ideo meditari de
bemus diligenter que facimus: quia nihil
vsq̃ adeo secretum est q̃n ipm̃ cognoscat.
Ante oculos agitis iudicis cuncta cernẽ
tis Boe. in fi. et est Aug9. in solilo̧. ca. xiiij
in fi. Sexto sequit̃ solum vnuz talem deũ
esse posse qui oĩno perfectus sit: et omnẽ
habeat potestatem. Si eñi dicas alterum S
deum esse qui et ipse aliquã habeat potesta
tẽ ex te quero: si illa eadem potestas in deo
nostro sit an minor. Si dicis q̃ deus no
ster nõ talem habeat potestatem: sequitur
tunc ipm̃ nõ esse perfectissimũ et potentis
simũ. si habeat illam eandem potentiam.
Est ergo sola vnica potentia quas tu du
as dicebas. Chara soror mea ratio: osten
dis (et recte quidem) solum vnum deũ esse
posse: pp̃rie de deo loq̃ndo. s3 quõ est q̃ lex

nostra christiana dicit esse vnum deũ patrem: vnum deum filiũ: vnũ deũ spũm sanctum: vnam trinitatem. Si pater deus ẽ. ꝛ filius deus est: ꝛ spũssanctus deus est. nõne ꝯuenit ꝯcludere tres esse deos? Reuera aĩa mea. nõ. Non potest eo modo ꝯcludi. ꝛ videre potes per id qđ dixi: qm̃ pater ꝛ filiꝰ ꝛ spũssanctus solũ vnicam possunt habere potentiã eandẽ ꝑfectionẽ. vnam ꝛ eandem bonitatẽ. vnam vitam. vnã cognitionẽ. est om̃ino vna res de his tribꝰ: sed in creaturis alijs sic nõ est. Si em̃ Johẽs hõ vnus est: ꝛ Robertus hõ vnus est. ꝛ Martinus est hõ vnus tres sunt hoĩes. Cur? pfecto: qꝛ vnus nõ habet potestatẽ alteriꝰ: nec vitam suã: nec suã cognitionẽ. ꝛ q̃uis anĩa mea ꝛ quecũq; alia creatura omnino creatori suo assimulari nõ possit: nec factura suo factori (sicut imago alicuius ꝑsone ad extra aut in speculo nõ põt om̃ino esse similis in vita: in cognitione: ꝛ potestate ꝑsone illi quã repñtat nec vmbra lumini) tñ aliqua inueniť silitudo ꝛ ꝑ cognitionẽ imaginis vt imaginis regis cognoscitur rex quẽ repñsentat obscure scꝫ ꝛ impfecte. similiq̃ꝫ mõ anĩa mea dico: ꝙ ꝑ te ꝛ intra te sicut ꝑ imaginẽ q̃ndam ꝛ speculũ hec aspicere possum: que ꝓus de deo nostro dixi. In ꝓmis essentia tua ĩmortalis ẽ ꝛ incorruptibilis. sed multo ꝑfectius deus nr̃ talem habet ĩmortalitatẽ ab om̃i corruptione alienã. Uitam habes que mouet ꝛ gubernat ꝑuũ suũ mundũ. totũ vicꝫ corpus ad libitũ suũ. Multo plus deus vita est ꝑfecta q̃ mouet et gubernat vniuersum mũdũ vndiq; ad liberam suam voluntatem ꝛ libertatẽ. Si em̃ deꝰ qđ facit veluti coacte faceret: ꝛ tanq̃ nihil facere posset nisi qđ agit qualis esset perfectio? qualis libertas quale arbitrium qualis ei deberet gratia? Si tu anima mea liberã ad corpus tuum ꝛ affectiones habes volũtatẽ. Multo potius libertatẽ habere debet deus noster oĩpotens sup res cũctas. Et hic errauit Aristoteles ꝛ fere om̃s phi. Quapropter deo ingrati fuerũt ꝛ in horribiles ceciderũt errores: in idolatrias: in ꝯtra naturã turpitudines: ꝛ negarũt liberã dei ꝓuisionẽ: bonoꝝ in altera vita remunerationẽ ꝛ maloꝝ puniti onẽ. Ad Ro. j. Obscuratũ est ꝛc. Tertio formare potes ꝛ facere in mẽoria tua ꝛ cognitione mille ꝛ mille mũdos q̃s ponere potes veluti inesse vno q̃dam spũali intra te. Quare ergo deus nõ facere posset ꝛ formare ad extra in materiali eẽ ꝛ visibili tot ꝛ plures q̃ tu cogitare posses. Nõ ergo est mirabile. deum posse facere miracula: que in sancta recitantur scriptura: et multo maiora/ nec mirandũ est: deum posse opari maiora q̃ nos comp̃hendere possimus. Contra stultos qui om̃ia se opinantur capere posse. Nec mirandum est si deꝰ mũdum formauerit ſm̃ ꝑdeterminationẽ libere volũtatis eterne: quãdo ꝛ tali modo ei placuit. Quarto vno ꝛ eodemq; oculo motum percipis ꝑteriti temporis ꝑsentis et futuri absq; vllo in te motu. Quare ergo deus cognoscere nõ posset res esse mutabiles sine sui mutatione? Quinto tu per omnia membra es corporis tui tam in capite q̃ in pedibus corde ꝛ brachijs absq; hoc vt sis minor in minima ꝑte q̃ sis in maiori: sine hoc ꝙ extra cor sis simul es et in capite. Quare deus esse nõ posset vbiq; sine augmentatione aut diminutiõe? Absq; hoc vt diceretur extra sic ꝙ nõ sit intra ꝛ sine hoc vt om̃ino comp̃maľ aut concludatur. vel seipsum includat in quauis creatura. Sexto tu es adeo libere voluntatis ꝙ ea que tibi subiecta sũt ꝑdere potes aut conseruare ad libitum tuum: occidere aut non occidere: de vna eademq; terrea massa aut plumbea siue argentea facere potes vas ad cõtumeliam vel honorem. De vno eodemq; ligno facere potes ignem ꝛ cineres aut pulchrã imaginem quã custodias. In grege tuo ouino accipere potes ouem vnã ꝛ occidere. alteram autem custodire. Si duo tibi sint famuli: quoꝝ vterq; delinquerit ꝯtra vitam ꝛ statum tuum. vnũ tradere potes morti: ꝛ alteri ꝑcere. Congruũ igitur est ꝛ rationabile: deum posse facere de omnibus nobis creaturis suis ad liberam suam voluntatem absq; vlla rep̃hensione: absq; hoc vt ei dicatur quare h̃ agis Et ẽ ꝯtra stultam ꝑsumptionẽ hũane creature: que alteram inquirere vult ratiõem et causam q̃ iustaꝫ dei voluntatem. murmurando quideꝫ ꝯtra eam quare deus soluet hos et nõ illos? Quare potius gratiã confert et remissionem his q̃ illis. Illoꝝ qui generaliter de humano genere captiui sunt in carcere peccati: saltem peccati originalis. Nonne ius est vt gratiam faciat quibus placet et nullam faciendo iniuriã his quos dimittit in carcere in quo

sunt inclusi? Reuera sic. nullus grãm ꝯfert
nolens hanc libertatem o anima mea bñe
vis. Nihil ergo melius est q̃ semp humili
are te sub manu dei potentis: ⁊ expectare
gratiam suam: diligenterq̃ ac deuote eã
postulare: interea diũ in hac vita fieri po
test. Qui eñ sic pseuerãter fecerit: ꝑcul du
bio damnari nõ poterit. Deuoti audito-
res hoc pacto mihi videbantur colloqui
ratio sapiens: ⁊ aĩa deuota de benedicta
diuinitate: atq̃ de sublimitate sua ⁊ maie-
state. Cum intellexissem hoꝝ verboꝝ finẽ
ex imo pectore suspirabam: et pre magna
admiratione tremebam: ꝓrsus stupidus
⁊ extra me raptus. Clamabã cũ aplo san
cto paulo. O altitudo incompꝛhensibilis
dei ⁊ iudicioꝝ eius: quis ea cognoscere po-
terit? quis compꝛhendere possit sensus dñi
nostri iusticiam suam ⁊ misericordiã eius?
O vere deus iustissime ⁊ potentissime: ostẽ
de erga me miserã tuã creaturã misericor
die tue dulcedinem: nõ rigorem ⁊ iusticie
tue seueritatem. nihil eñ in me est qd eam
ferre valeat. Dulcissime deus tibi gratias
ago de omnibus que mihi ꝯtulisti vt te cog-
noscerem esse oĩpotentẽ: iustissimũ ⁊ opti-
mũ: ⁊ q̃ intra profundas cordis mei tene
Z bras splendere fecisti mirabile lumen tuũ
Merito itaq̃ me nihil esse iudico quo ad
tuam sublimitatem: sed rem esse inutilem ⁊
stultum quo ad tuã infinitã sapientiã me-
esse rem vanã ⁊ inanẽ quo ad tuã bonitatẽ
Cognosco ⁊ iudico omne qd facis ⁊ face
re vis iuste factum esse: sapienter dulciter
siue in puniendo ꝑ iusticiam: siue ꝑcendo
ꝑ gratiam. in oĩbus dñe (si placz) tua erga
me vtere gratia: sicut pius pater erga fili
um suum: vt dulcis dominus erga inuti-
lem famulũ. Glĩa dñe tua ẽ ⁊ vtilitas mea
Et te merito semp amare debeo tibi serui-
re atq̃ honorare te. Si vti vis dñe (qd ab
sit) si vti vis erga me iusticiã: sicut iudex iu
sticiarius ꝯtra ꝓditorem ⁊ malefactorẽ ca
ptũ ⁊ talem ꝯuictũ ⁊ ꝓbatũ. Certe dñe iu-
ste merui illud: iuste facere potes. attamen
ꝓpter hoc nõ ꝓpt̃ te dimittere debeo. nec cessare
tibi seruire ⁊ honorare q̃ntũ possũ: ⁊ q̃diu
mediante gratia tua: nõ in talem cecidero
errorẽ: in furiosam talem obstinationẽ q̃
te malũ censeam aut inuidum vt faciunt
dãnati. De misera creatura tua facere po-
tes ad bonũ tuũ placitũ. Nihilominus tñ
faciam qd in me est tibi seruiendo: ⁊ me ad
tuã refero misericordiã. interea saltem te
amãdo ⁊ seruiendo: quẽadmodũ es dignis-
simus: paradisi ꝑtem adipiscar. Quid eñ
est paradisus nisi te amare ⁊ seruire? Et cer A
te si ita compleuero vsq̃ ad finem legẽ tuã
⁊ mãdata seruiendo: fieri nõ potest q̃n mei
miserearis. Mĩa tua ⁊ ꝓmissiones ve
rissime non minus magis ferre possent q̃
mater de filio suo q̃ peniteẽ. Nota de san-
cto Bern. q̃ diabolo dixit: si petere veniã
vellet ⁊ dicere. miserere mei deus. ipse ve-
niã ꝯsequeret̃. Inimicus inclamãdo vt de
moniacus alta voce abscessit. Sic cõplu
res faciũt qui nõ dignant̃ ex corde penitẽ
tiam agere. verũ ꝯtinue volũt in eoꝝ imũ
dicia ꝑmanere. Hic adduci possunt duo d
duabus ꝑsonis exempla. Una rogabat q̃ si
damnaret̃ saltem vt deus hoc ei ꝯcederet
vt eũ semp amaret. Altera dicebat se hic re
cepturam aspersionẽ aque paradisi ⁊ q̃ in
inferno ipsa se balnearet. Sic loq̃bar apd
memetipm: ⁊ facere debet ꝑsona quelibet
terribilia ⁊ admirabilia dei cogitando iu-
dicia. Cum iterũ audirẽ aĩam deuotam ⁊
rationem sapientem que accincte erant ad
loquendũ de bñdicta trinitate. Posteaq̃
de diuina vnitate collocute fuissent. verũ
est rõnẽ solam nõ fuisse. imo sibi fidem bo
nã christianam associarat. que rationis ⁊
anime illuminabat oculos: ad cognoscen
dum melius hoc qd relucebat in speculo
⁊ imagine aĩe. Deinde superuenit amabilis
deuotio aut ꝯtemplatio. de qua in sequen
tibus sermonẽ habere potero: si breuitas tpis B
id admiserit. Bona soror inquit ratio ipsi
anime. Tu es pulcherrima imago quã de
us summus artifex facere voluit ad suam ar-
tem ostendendam ad extra suam potentiã
suam sapientiã: beniuolentiam suã. ⁊ oĩi
no sicut inspiciendo aliquã bene depictã
imaginẽ: siue sit in speculo aliquo claro et
polito: siue ad extra in pictura: aut lapidũ
scissura. habet̃ cognitio de artifice q̃ ima-
ginẽ fecit aut speculũ: qd erat sapiens. pa-
riformiter anima mea: cũ te ꝓpe aspicere
possũ. ⁊ in lumine christiane fidei habeo
cognitionẽ aliquã talem: qualis ad p̃sens
sufficit de deo nostro: qd est vna essentia
in tribus ꝑsonis. patre: filio: ⁊ spũsancto.
Nõne es sola ⁊ simplex substantia? Sic ꝑ
fecto. Nihilominus tamen tres habes ṽ-
tutes: que sunt memoria: intellectus: ⁊ vo
luntas. De memoria nascit̃ cognitio. ⁊ de

memoria et cognitione procedit voluntas et
amor. Ecce q̄ pacto si habeas in memoria
tua similitudinē aut repńtationē alicu
ius rei. Loquamur de teipso poteris deinde
ponere hanc similitudinē tuā prius in in-
tellectū tuū ꝑ claram et actualem cognitio
nem: et cū te cognoueris formabis in volū
tate tua amorē aliquem et dilectionem de
teipso. Non dico hoc adeo ꝑfectum esse q̄
cognitio tua et amor tuus de substantia sint.
Non enī ad illud posse habes: faceres nisi
C posses. et sic ꝑ memoria tua tanq̄ ꝑens cogni
tōis tue: et de memoria cognitōeq̄ ꝑcedit tu
amor tu⁹ et dilectio. ꝑ similitudinē aliquā q̄
uis īꝑfectā ī hac dicta trinitate: pater in seipso
repńtationē habz suip̄ius et sue deitatis:
atq̄ cuiuslibet rei que vnq̄ fuit: est: erit et
futura est. sicut ille q̄ cognoscit oīa et po
test oīa. Pater ergo potest illam repńsen-
tationē de se et de sua deitate et oīm rez po
nere in cognitionē ꝑsonalem: vt sic dicēdo
cōmunicando et diffundendo. Et q̄m di-
ctio et cōmunicatio illa imꝑfecta esset si nō
ꝑfectus assimilaret patri. et autē nō ꝑfectus assi
milaret si nō esset vna eademq̄ substantia
et potentia et sapientia cum eo. Congruit
hāc dictionē: que filius dicit. vnius eius-
demq̄ substantie cū patre esse. et hoc mō
solum vnus est deus. Preterea nōne fili⁹
perfecte patrem suū amare debet? Ita cer-
te. Nam oīe q̄d habuit ei ꝓtulit nihil sibi
ipsi retinendo: et tale ei dedit donū. Opor
tet ergo filium ꝑ memoriā et gratitudinem
dare donū patri adeo perfectum: sicut est
donū q̄d recepit et sic facit. Dat enī ei spūm
sanctū qui est ꝑfectus amor ꝑsonalis pa-
tris ad filium et filij ad patrem. Ex quo se-
quit spūmsanctū ꝑcedere tā a filio q̄ a pa-
tre ꝯtra errorē grecoꝝ. Videre potestis in
sup deum nunq̄ solum fuisse sine ꝑfectissi
D ma et iocūdissima societate. Que est patris
et filij et spūssancti. Propterea nō est inter-
rogandū: vbi deus fuerit ante mūdi crea-
tionē et quid fecerit? Erat enī in seipso et
ducebat gloriosissimā atq̄ iocūdissimā vitā
pater cum filio et spū sancto. Et in hoc ap
paret necessitas nec deū solū esse dici pos-
se. nec vnq̄ solum fuisse. Bonitas enī sola
esse nō potest sine sui effusione gaudiū ꝑfe
ctū nō potest esse sine ꝑfecto amore: ꝑfect⁹
aūt amor nō absq̄ societate est. Oportet ḡ
in diuinitate societatem esse. nec est intelli
gendū societatem illam tam diuersam esse

et vnius persone extra aliam sicut in rebus
cernimus corporalibus hic enī esset rudis
nimiū et falsus intellectus. Ideo faciunt
rudes iudei et saraceni: et alij simplices ho
mines: qui nihil intelligūt de rebus spūa
libus. Animalis homo nō ꝑcipit ea que dei
sunt. Attamen dicit hic anima necesse est
(velint nolint) vt aliquas res spūales esse
confiteant. et que neq̄ corporalibus sensi
bus cognosci nō possunt: et tu ratio recte
ꝑdemon strasti. et quelibet anima in seipsa
id potest ꝓbare: conueniens est hunc qui me
fecit de nihilo esse tam pulchrā et inter ali
as admirādam creaturā potentissimū esse
Cognosco ergo prudentiā quā nec video
nec tango nec gusto. Conuenit ipm valde
sapientem esse: igitur sapientiā cognosco
et non per aliquem corporalium sensuum. E
Postremo expedit eū esse magne liberali
tat' bñficētie et beniuolētie. Nec sensibus
cognosco q̄ res sit liberalitas hec. amor hic et
beniuolentia. sic dicerē de veritate et iusti-
cia bonitate cum absolute considerantur
O anima mea (aut hic ratio sapiens) rate-
ra ꝓprie loqueris. Sed dico vlterius: q̄
qui videre posset bonitatem vitam verita
tem et charitatem: vt per lineam rectam et
sine speculo cognosceret: tollendo oēs
imꝑfectiones que in creaturis inueniūtur
Diuinus et sanctus Dionisius dat exem-
plū: sicut sculptor imaginum format suaz
imaginē: auferēdo ptes circūstantes quo
adusq̄ imago perfecta remaneat. Sic cū
auditur sermo de bonitate aut de veritate
qui oēm auferret imꝑfectionē que in boni
tate et veritate est talē qualē in te cognosci-
mus anima mea: nos videremus. sed hoc
hic perfecte fieri non potest: nisi in speculo
et vmbra. Cum enī quis nititur intellige-
re: et flectit spūalem oculū extra anime spe
culum: nihil videt nisi per speciale miracu
lū: aut valde subito sicut e tonitru absces
sus. Si imago aliq̄ appareret in aere: absq̄
hoc vt speculū videret aut ꝑsona se specu
lans (sicut ꝑ artem ꝑspectiuā fieri potest)
Non ē dubiū q̄n ꝑ imaginē videret ꝑsona
q̄uis nō opinaret quis se eam videre qui
ignoraret quid nam esset. Et hoc conspi-
cimus in pueris: qui se speculant et imagi-
nem puerū aliquē credunt esse. Non autē F
talem imaginē. Sicut etiā recitat de nar-
ciso q̄ in fonte suam adamauit imaginem
Sic faciūt fatui mūdani q̄ amant diuina

ginē ꝛ in hoc peccant atq; fallunt. Nota
de eo qui fuerat rex: quia p̄mū viderat so-
lem in altitudine domus. dorsum orientē
versus vertendo. Nota de illo qui spinis
pungebantur duz pomoꝝ mordere vellet
vmbram. Inter secretum colloquiū ratio
nis ꝛ anime qđ libentissime sentiebam: su-
stuli paulisper faciem meā. Nescio ob quā
dulcedinē ꝛ subleuamen qđ a nouo pcipi
ebam. hoc mirandum nō erat. Dulcissima
eñ ꝛ benignissima soror sancte anime et
rationis sapientis descenderat: que noiat
deuotio aut ɔtemplatio amabilis ꝛ religi
osa: spūs eam misit ad instruendū ꝛ perfe-
ctius docendum secreta benedicte trinita
tis in anima sancta. Deuotio eñ pfundi⁹
accedit ac intuet id euidentius ꝛ familiari
us q̄ possit ratio sapiens. Amor intrat vbi
cognitio foris stat: inquit hugo sup̄ septi-
mū caplm celestis hierarchie. Deo placet
reuelare se ꝛ secreta sua: abundantius de-
uotioni q̄ rationi: dilectioni q̄ cognitio
ni. Hic seraphin pximiores sunt q̄ cheru
bin. In hac annūciatione: ɔiunctiōe: ꝛ se
creto colloquio deuotionis: ꝛ sancte anie
taliter cauata ꝛ disposita est anima sancta
spūssancti opatione ꝙ filius dei spūaliter
G ibi ɔcipitur. Sed mihi digito compesce-
re debeo labella: qm̄ mysteriū hoc ꝛ collo-
cutio deuotionis cuz anima sancta admo
dum secrete fit: ꝛ tanq̄ in silentio aliquo
ꝛ quibusdam tenebris intra aiam valde p
pe ꝛ intime pfundissimeq; tangens aurez
spūalem p s̄monē quendā rōnis: ꝛ cogno
sci non potest nisi sola cū sola. Et p illam
aiam cui deuotio loquit. ꝛ rō etiam que p
xima est locutionē hanc intelligere nō pōt
Hec est pax que exuperat oēm sensuz. Ne
mo q̄dem nouit nisi qui accipit. Conside-
rate igit: quō vobis hanc explicarē locu-
tionē q̄ nā modo edissererem. Inde est ꝙ i-
terdum psona simplex deuota ꝛ deū amās
altiorem habet ꝛ digniorē cognitionē de
diuinitate. de sua potentia sapiā bonitate
dulcedie ꝛ benignitate: quā habuerūt phi
aut cōplures docti theologi ꝛ alij q̄ sunt
sine amore ꝛ deuotiōe. Postq̄ eñ aīa san-
cta: que ad deum tendit: nouerit alterum
pedem scz intellectus: ad viam dei: creden
do deum talem esse sicut rō illuminat ꝛ ve
ra fides christiana attestat. cū etiam esse to
tū bonū: totū amabilē ꝛ totū desiderabilē
Totus est vtiq; desiderabilis. tunc pfert
alterū pedē affectiōis ꝑ amabilē deuotio
nē: ꝛ transgredit oīa ꝛ ꝑ omnia fiducialiter.
Amor eñ nihil timet q̄ adusq; deo se iun-
gat amori suo dulcedini sue placentieq; de
siderio: ꝛ quo adusq; de deo ꝛ amore tali D
fiat tāq; vnus spūs. Qui adheret deo vn⁹
spūs est: ꝛ amor transformat in amatum.
Hic anima mutat veluti in cineres humi
litatis in fornace ardenti vere charitatis.
Deinde efficit vt pulchꝝ vitrum clarum
mūdum ꝛ purū. Et disponit facile ad reci
piendū talem figuram ꝛ spūalem pprieta
tem: qualē spūssanctus illi dare vult sui
similitudinē cui aīa hec ɔiūcta est ꝛ ɔglu
tinata. Tunc anima efficit speculū imacu
latū: nō gipposum planū ꝛ politū ad esta-
tem repñtandā. Et quia aīa p illa hora
oim obliuiscit. obliuio illa dici potest plū-
bū qđ est in altero latere illi⁹ speculi. Alio-
q̄n eñ anime oculus transgrederet: ꝛ res
videret terrenas: p qđ impediretur a visio
ne celestiuz. Et potest dici illa obliuio vm
bra obscuritas ꝛ tenebre in quibus deus
videtur. hic anima deuz cognoscit. ꝛ si nō
omnino taliter ꝛ talem qualis ipse est ei. Et
qualis est deus anime deuote. Ps. Quaz
bonus Israel deus his qui recto sunt cor
de. Bonus dulcis mitis delectabilis sa-
lus amor auxiliuz. si imago quā facit scul
ptor ad suīp sius similitudinem posset ha
bere omnes conditiones sculptoris: vicz
esse talis vita: talis figura: talis intellect⁹
talis sine differentia nature. Illa imago
tunc pprie imago esset sculptoris in distin
ctione personali. relatiua: tali qualis est in
ter factorem ꝛ facturam. Ad melius intel- I
ligendum quod dictum est: ꝛ alias pul-
chras speculationes adduci posset exem-
plum de speculis materialibus: quoꝝ ali-
qua sunt fracta alia gipposa. alia vero ma
culata ꝛ immunda. Aliqua solūmodo re-
p̄sentant colores rerum ad extra sine qua-
cūq; figura. Alia ostendunt res ex oppo-
sito: et in compluribus huiusmodi dece-
ptionibus. et omne hoc applicari posset
per similitudinem ad speculum spirituale
anime respiciendo diuinitatem ꝛ res cele-
stes. Hic expedit animā formaliter mēo-
riam suā intrare absq; extranea euagatiōe
ꝛ intellectū suū fugando ꝛ auferendo. Nō
q̄dem auferendo: q2 nō potest: sed suppmē
do et obliuioni dando oēs nubes obscu-
ritatesq; imaginationū ac fantasiaꝝ rerū

sensibiliu: qd facta est difficillimu. Hic est diuisio spus et anime: et mors eius siue sopor et requies vbi cor vigilat. Deinde voluntas separata esse debet ab omi carnalitate ac turpibus et imundis desiderijs. vt in hac trinitate pure trinitas relucat diuia. O quo hoc erit? Fortuata erit anima illa cui gratia hec tribuet letari debebit qr taliter deum suu cognoscere poterit. In hoc glietur inquit dns qui gliatur scire et nosce me. Et ad hoc magis psunt lachryme fletus et deuota suspiria qz clarum ingenium aut qualecunqz studium. Sic se a nobis videri: deus nobis concedat hic p gram: veluti in enigmate et speculo: et in paradiso facie ad faciem p gliam Amen.

De sancta Trinitate ali9 smo Jo. B.

R

Si terrena dixi vobis et no creditis quo si dixero celestia credetis? Si dico vobis res terrenas et no intelligitis eas. Si dixero res celestes: psiderate quo comprehenditis illas? Ad melius sciendu qualiter sit loquendu et audiendu de sublimi misterio benedicte trinitatis. et ad habendu ppositorum verborum intellectum: scire digne mini: o deuote ppl'us christiane et c. Presumptuosa curiositas: que semp plus scire vult et inquirere qz ad eam spectat otra pceptu apli. Nolite sapere plus qz oportz: facit se penumero errare ronabile creaturaz: tam in statu ecclesiastico qz extra illu eo qr non est otenta credere pure et simpliciter qd deus pcipit credendu: sed vult et conat inqrere ronem illius et euidente certitudinez. imo etiam in veritate fidei. Et dicet no credendum esse: nec sic esse posse. si p intellectum suu no comphendat qd dicit ei. Talem supbam curiositatem repbendit sapiens in libro Prouer. c. xxv. Perscrutator maiestatis opprimet a glia. Et sapiens alibi. Uix et magno labore veritatez huius qd sup terram est et ad oculos nostros inuenire possumus ait salomon. Qd ergo supius in celis est quis inquiret? quis intelliget? quis comphendet? hmoi ronem facit supmus magister noster et doctor iesus christus: dicendo Nicodemo in verbis ppositis. Si terrena dixi vobis et c. Proposui vt i introductionem ppter illos q habet nimis magnu desideriu et maius qz ad ingeniu eorum studiu vel intellectus spectet loqui de sublimi benedicte trinitatis mysterio. nec sunt otenti ipm pure credere. imo querut rone. Sed psequendo rone dni nostri et salomonis ad nos reducendu. Primo ad humilitate veram: que est ianua et scbole iesu xpi: sine qua introire nemo pot. nec quicqz intelligere vel addiscere qd psit. imo qs offendit se in porta que est valde demissa. p hoc qr caput anie: hoc est intellectus: est nimiu L eleuatus p supbam et curiosam psumptione. Ueni huana curiositas: que tanta vis vel existimas scire. et que interrogas quid sit de benedicta trinitate. Ueni te oro: Et responde pmu ad ea que pponam tibi de rebus terrenis: vt postmodu videre valeas: quale cognitione de celestibus habere queas. Dic mihi que res est sol: luna: et stelle. q quotidie inspicis: et quo motu vniuersum celum defert. Sed dices forsitan hec nimiu a te distare. sic et magis est de deo creatore oim. sed descendo ad terra. Responde mihi quo format nix: glacies: arcus celestis aut iris: terre motus: fluctus marini: tonitrua: fulgura: et venti? Quo de parua glande maria nascit quercus? et ouo strucio q ferru comedit. vel pauo. vel phasian9 q tam pulchras habent pennas: vel alia auiu genera ad modu dulciter cantantia: vt alauda vel cassita: luscinia vel philomena. et alie eiusmodi aues. Quo pua irundo adeo bn nidificat? Aranea telas suas: aut formica puisione: aut apis mel facere nouit? Qualiter magnes attrahit ferru: et quidem alius lapis stipulam. et piscis quidaz eschinus dictus solum dimidij pedis longitudine hns trahit in mari aduersus oes vetos magnam nauim? Quo ex herba fit vitrum. Qualiter tiriacu qd fit ex veneno fugat venenu? Quo calx extinguit oleo et inflamat aqua frigida? Quo ex dura silice feriendo salit ignis: et nix seruat in paleis: absqz hoc vt liquescat: cuz tamen fructus in straminibus vel paleis calorem adipiscat. Si quis quereret de admirabilibus sententijs que sunt: et de naturis earum: quid dicemus de floribus et de eorum pulchritudine et colore. ac virtutibus lapidum preciosorum? Audeo curiositati affirmare qr non potest minime rei que sit in mundo M concipere virtutem naturam: colorem: et figuram. Et sic de centuz milibus veritatibus que de ea re affirmari possunt: quas

deus videt z nouit adeo vt socrates z phi athenienses cinici q̄ veritatē tantope q̄sierāt z inuestigauerāt dixerūt finaliter ipsā inueniri nō posse: z hoc solum sciebant q nihil sciebant. hoc scio q nihil scio. Concludo ḡ cū iesu xpo z salomone: si terrena dixi vobis zc. Sed dicetis mihi fortassis o deuote popule xpiane q̄ hic estis: dicetis mihi: nō p curiositatē vos scire velle: z ꝯcipere sublime bn̄dicte trinitatis mysteriū: sed vos hīc velle z scire modū ipsaꝫ credēdi sine errore: z dicetis mihi sic: s̄m nr̄i thematis v̄ba. Si celestia dicas nobis: quō credemus: Rn̄deo. bene. si estis socij hūilitatis nō loq̄ndo d̄ hūilitate q̄ est ad extra in verbis factis z gestibꝫ: inuenio in anima nr̄a duplicē hūilitatis modū s̄m duas (q̄ in ea sunt) v̄tutes intellectū vicꝫ z volūtatē. Hūilitas volūtatis est qn̄ ipsa se subdit volūtati alterius p obedientiā: z vult oīno qd vult voluntas alterius: altera hūilitas est in intellectu qn̄ scire nr̄m z ppriū nr̄m iudiciū ac ppriā rōnē nos subdimus ipsi scire z iudicio ac rōni alterius. Dico ergo q quēadmodū obligati sumus deo ad faciendā oēm voluntatē eius: sic sumus obligati eidē intellectū nr̄m (s̄m qd dt apl's: redigentes intellectū in captiuitatē in obsequiū fidei) nos ponere in subiectioneꝫ z tanq̄ in captiuitatē vt credamus p fideꝫ z ipsi seruiamus: z p hoc videtis q̄liter credere possitis mysteriū trinitatis. Deus eīm q̄ mentiri z errare nō pōt: h̄ nobis p̄cipit z affirmat: rōnabile eīq̄ est ignorantē sapiē
R ti credere: discipulū mḡro. filiū patri suo: subditū suo dn̄o. Habemus de pitagora pmo pho: q ei' discipuli erant q̄nq̄ annis priusq̄ auderēt inq̄rere rōnē reꝝ q̄ dicebāt: nisi solūmō tantū q̄ntum dixerat p̄ceptor pitagoras. z reuera: si discipul' vellet mox inq̄rere causam oīm q̄ diceret p̄ceptor su' ei. nec aliter credere vellet: nunq̄ pueniret ad sciam fortiori rōne credere debem' dō Ideo scriptū est: nisi credideritis nō intelligetis. Si ergo me interrogaueritis mō p̄dicto si celestia dixeris respondebo vob absq̄ fide itelligere vos nō posse. Cognosco psonam q̄ semel tentata erat de q̄dam fidei nostri articulo: z diu bellabat cōtra illā tentationeꝫ: multasq̄ in ꝯtrariū habebat rōnes. finaliter reuersa est ad hūilitatē: cogitando intellectū suū esse valde puū: z obscurū. Tūc venit ei q̄dam claritas intellectus talis q oīs dubitatio ei ablata fuit nec sciebat ablationis illius modū. Legimus in historia ecclesiastica libro nono capitulo nono. q q̄dam phus argumentis multū impugnabat fidem nr̄am: nec q̄s q̄s erat q̄ eū se vincere posse cogitaret: venit senex q̄dam pbus hō: z postulauit q ei rn̄deret. Alij qui eū cognoscebāt in admirationem versi sunt: tandē data est ei audientia Deinde pposuit simpliciter pho fidei veritatē sine argumentis. z interrogauit phm si ita crederet: tunc dixit q sic. z qn̄ fuit pcessum ꝯtra eū argumentis: ipse etiā obuiarat argumentis. sed v̄tute z hūilitate illi' q̄stionis ꝯuersus fuit: z dixit p̄ntibus q si sensissent virtutē quā sentiebat: ipsi seq̄rentur eum: quia erat bonus christianus. Uidete ergo q pdest hūilitas ad res diuinas credendas. Simile legit̄ de sancto Bernardo: qui dixit cuidā q̄ tentat' erat de fide sacramenti eucharistie. Uade inquit et
celebra in fide simpliciter. sic fecit z tenta D
tio simpliciter eum dimisit. De sancto Anthonio legit̄: q cū admiraret̄ mirabilia di iudicia: dictum fuit ei Anthoni de teipso cogita: deus satis sapiēs est vt bene gubernare noscat. Et magnū mirabile ē de simplicibꝫ hominibꝫ: q̄ intelligere volūt talem materiam. nec se referre ad doctos: z ad tā multos testes scꝫ martyres: cū nō sit tam puus artifex q̄n sibi fidem adhiberi velit i suo artificio. si lr̄is erudit' dicat latbomo murū suum sic faciendū esse: aut carpentario de domo sua: aut aurifabro d̄ vase suo aut coquo de cibis. z sic de alijs. Unusq̄sq̄ q̄s irrideret talem eruditū: z diceret ei: vt sibi cura sit de libris suis: z adeat scholam nec curet d̄ alijs artificijs. Multo maiori rōne fides adhiberi debet docto de scientia sua q̄ difficilius intelligi potest. Et hic manifeste videt̄ nature corruptio. cum simplices hoīes potius z citius credant nonnullas stulticias z sortilegia ad verbū alicuius vetule q̄s fidei veritatem ad assertionem tam sapientū hoīm doctoꝝ z testiū qui miraculis z morte eoꝝ hanc veritateꝫ testati sunt. z sicut dt Rich. dn̄e si decepti sum' a te decepti sum'. Credo q post hec verba o deuote christiane popule: assumetis humilitatem in societatē vestraꝫ vt credere possitis altum sancte z benedicte trinitatis mysteriū. Et si sic feceritis (quēadmodū spero z ꝯfido) sumā audaciam du

cendi vos in tres scholas quas intrabitis vt vobis aliqualiter dicam figulariter de materia nostra. nō q velim pbare euidenter vel ɔcipere. hoc em̄ fieri nō potest: sed vobis adducam aliquam similitudinē: ⁊ aliquam spem rationis: ad ostendendum q nō om̄ino sine ratiōe credimus id qđ credimus. Prima schola ⁊ pmū speculū est nature. Scdm̄ ē scripture reuelatio. Tertiū humane creature illustratio. Te rogo naturam: phoꝝ magistrā ⁊ dei filiam te rogo nō qđē p curiositatem aut vanitatē: sed p humilitatē in bona fiducia: vt nobis dicas: si quicq̄ cognoscas de sublimo diuinitatis ⁊ trinitatis mysterio: Respondet natura se certo scire q facta sit ⁊ formata a deo Sic respondit om̄is creatura. Ipse fecit nos ⁊ nō ipsi nos: inquit Aug⁹. Sed qđ est deus in substātia sua ⁊ maiestate: non possum intelligere dicit natura: nisi p speciale reuelationē. Nec rōnabile est ancillā cognoscere omne ɔsilium dn̄i sui ⁊ magistri. Ideo potius interrogari debet fides aut reuelatio que est magistra q̄ ego. Tamen dicit natura in schola mea p aliqua signa ⁊ aliquas ɔiecturas ⁊ interdū de creaturis ego cognosco (q̄uis valde obscure) aliquā rem de maiestate dei de sua diuinitate virtute ⁊ eternitate. Nā p visibilia mū di: inuisibilia dei cognoscūt ⁊c̄. p magnitudinem reꝝ creataꝝ cognosco dei potentiam. p pulcritudinem sapiam. p ordinationē ⁊ bonitatem cognosco suam liberalitatem. Ideo cognosco tanq̄ p vestigium ⁊ odorem tanq̄ in speculo ⁊ vmbra benedictam trinitatē. inqn̄tū potentia attribuitur patri. sapientia filio. ⁊ liberalitas ⁊ bonitas spūisancto. Uideo in omnibꝫ rebus esse vnitatem veritatē ⁊ bonitatē. Et mensuram numerū ⁊ tendentiā. Uideo in celo rotunditatē figuram ⁊ ordinationem. Uideo solem ⁊ ignem habere claritatē lumē ⁊ calorem: ⁊ om̄ino in vna substantia. vnū pomū habere saporem odorem ⁊ colorem ⁊ om̄ino in vna substantia vnū triangulū tres triangulos in vnitate. o deuota plebs christiana. sic potest imaginari intellectus noster: vt natura loquit in schola sua. ⁊ teneo nihilominus nos nō posse ɔcipere om̄ino ⁊ credere exempla que ipsa dat: ⁊ etiam est multo maior dissimilitudo in benedicta trinitate q̄ similitudo. Ideo dicere vobis possum verba iesu christi. Si vobis dixero ⁊c̄. Et p vestigia ⁊ signa ⁊ vmbras puenerūt discipuli mei phi inq̄t natura ad veram dei cognitionē ⁊ sue eternitatis. Sꝫ as errauerint in multis rebꝫ: quia nō habebāt humilitatem: ⁊ nimiū inquirere volebant nec deum s̄m dignitatē suam gl'ificabant Nōne audistis q plato ⁊ hermes trismegistus ⁊ aliqui alij exp̄sse locuti sunt in diuinitate esse patrem ⁊ filium: sed ad spūm sanctū nō puenerūt ob eoꝝ ingratitudinē ⁊ alij opinati sūt fieri nō posse: vt in natura diuina esset filiatio. nimis em̄ rude ɔcipiebant opinantes generationē semꝑ fieri p cōiunctionē maris ⁊ femelle: qđ erat stultum cogitar̄: q2 de tali generatione nō fit sermo cum dicit̄ deū patreꝫ generare filiū. Teneamus semꝑ firmiter sociam nostraꝫ ⁊ comitē humilitatē: ⁊ adeamus aliā scholam sancte scripture: in qua legitur ⁊ docetur discipuli sui quadā reuelatione que est magistra nature. Reuelatio que magistra est nature nos docꝫ tam in veteri q̄ in nouo testamento esse vnū deum in tribꝫ ꝑsonis. Reuelatio docuit hanc veritateꝫ ipm̄ Abraam qn̄ tres vidit ⁊ vnū adorauit. Reuelatio docuit hanc veritatē ipm̄ Dauid: cū dixit: dn̄s dixit ad me ⁊c̄. Et iteꝝ. Dixit dn̄s dn̄o meo ⁊c̄. Reuelatio docuit hanc veritatē esaiā cum audiuit: q cantarent altis vocibꝫ seraphin. Sanctus sanct⁹. Et exp̄ssius in qnquagesimooctauo capitulo Non a pncipio in abscondito locutus suꝫ ex tpe anteq̄ fierent ibi erant. Et iteꝝ dominus deus misit me ⁊ spūs eius. Sed in nouo testamento hec veritas tā clare ostē sa est p reuelationē: que docuit ap̄los vt ɔ dici nō posset: Nōne pcipit iesus christus vt baptisent in noīe patris ⁊c̄. Nonne dicit sanctus Johēs euangelista exp̄ssissime: q tres sunt. Et si aliquis admiret de hoc qđ dicit reuelatio. ipsa facit ei vel facere pōt argumentū iesu christi in themate nostro: adducendo ei miracula visibilia ⁊ manifesta que facta sunt que tn̄ nullo mō ɔphendere possum⁹. Si intelligere nō potes (dicit reuelatio nature mgr̄a) quō mūs fuit ex nihilo creatus: mare rubꝝ diuisum: sol versus: mortui resuscitati: ceci illūīati: leprosi sanati: inimici eiecti. q̄ sūt res sensibiles ⁊ q̄ videre potuim⁹ ad oculū. Considera q̄lr ɔcipies qđ videre n̄ potes: nec hūc q̄ habitat lucē inaccessibilē. si g̃ terrena dixi vos ⁊c̄. In hac schola erraueūt oēs heretici ob

defectuȝ humilitatis. Demū maxime vel/
lem o deuota turba christiana. vt bene in
trare possetis ternā scholam: que admo/
dū ppria est: in nobis ꝛ intra nos: quā vo/
co scholā humane nature. Scholam anie
nr̄e. Utinā ibi videre ꝛ audire possim⁹ illi
us schole magistrā: q̄ noiaṫ diuina illumi/
natio vel illustratio vel inspiratio. Scđm
qđ dicit ppheta. Signatū est sup nos ꝛc̄.
Profecto si hanc scholaȝ intrare possum⁹
ꝛ in ea quiescere: videbimus ibi pulcherri
mā benedicte trinitatis imaginē aīam no
stram: que facta est ad similitudinē ꝛ imaginē
dei: ꝛ per ipsam tanq̄ ꝑpulchꝝ q̄ddā spe/
culū legere possum⁹: ꝛ inspicere nostre fi/
dei veritatē: ꝛ multo plus q̄ in schola cōi
ꝛ generali nature ꝛ clarius: nō aūt verius
vel certius q̄ in schola scripture. Sed di
ces mihi veluti p maximā admirationē: q̄/
re dubitē: ꝙ nō oēs possumus leuiter in/
trare hanc scholam humane creature: cuȝ
sit nostra: ꝛ nobiscū ꝛ in nobis. Sumus
eñ creature rōnales. heu ꝟitas est: sed ali/
bi est impedimentū: ꝛ quale impedimentū
Certe magnū ꝛ diuersum: qđ est? est pecca
tū cum vniuersa maledicta societate sua ꝛ
sequela ac cōplicibꝫ: priusq̄ꝫ peccasset adā
S erat in ista schola: ꝛ clare se speculabaṫ: in
hac pulchra imagine trinitatis ꝛ diuini/
tatis aīa nostra. Sed cum peccatū intra/
uit fecit eam obscuram: ꝛ circūdedit eā in/
genti quadā nube caliginose ignorantie: ꝛ
tunc schole illius introitus tanq̄ꝫ clausus
ꝛ munitus: adeo vt vix posset quis intra/
re vel videre diuinā inspirationē aut illu/
strationē que est occltata ꝛ circūdata hac
magna nube vere ignorātie: ꝛ hinc ē pau/
cos esse hoīes: q̄ velint vel digneṅ quere/
re introitum: sed currūt ꝛ ambulant semꝑ
extra p res terrenas: aut pūersas eoꝝ affe/
ctiones: ad carnalem sensualitatem: q̄ eas
ducūt nunc huc: nūc illuc vndiquaq̄ꝫ sine
requie: modo exit extra se hō p portā ocu/
loꝝ: videndo mūdi vanitatē: mō p portaȝ
auriū audiēdo fabulas ꝛ mendacia. mō p
portā oris sup escas ꝛ p verba diuersa: ꝛ p
portā tactus in diuersis inordinatis dele
ctatiōibꝫ. Ideo mirandū nō est: si nō intre
mus scholā nostrā q̄ in nobis est: cū semꝑ
extra simus. Et si interdū intrare velimus
ibi sunt fantasie ꝛ imaginationes terrena
rū reꝝ in maximo nūero. ibi sunt mala desi
deria in magna copia q̄ disturbant ꝛ impe
diūt istum introitū in scholam nr̄am anie
Et si forsitan paꝝ accedimus. nō ꝑmane/
mus: qꝛ nec videmus nec sentimus vllam
voluptatē. imo mox reuertimur ad pūersā
nr̄am ꝯsuetudinē videndo ꝛ desiderando
mōi vanitates. Et recte assimulanṫ iocula
tori aut cursori: q̄ nō hꝫ peius hitaculū q̄ꝫ
ppriū. O vtinā quis bene intrare posset ꝛ
introspicere in hanc nostrā scholam: sicut
faciūt sancti ipsius paradisi: ꝛ sicut facie/
bat adam: quēadmodū etiaȝ viderūt excel
lentes theologi q̄ oēm eoꝝ curā tollebant
a mūdo. sicut sanctus paulus: sanctus au
gustinus: sanctus hilarius: ꝛ alij. Qui bñ
intrare posset ꝛ videre. Dico vobis: ꝙ au/ T
diret dñam inspirationē seu diuinam illu
strationē huius schole mgr̄am: que valde
subtiliter ꝛ ꝓfunde nobis loquereṫ đ excel
lenti mysterio gl̄iose trinitatis. Ibi nobis
ostēderet mēoriā ad similitudinē dei pr̄is
generare in se cognitionē memoriā ꝛ co/
gnitionē ambas sił ꝓducere amorē. Est ḡ
hic memoria vel rō vt pr̄. cognitio vt fili⁹:
ꝛ amor est vt spūsctūs. Sed sicut dicit ie
sus xp̄us cū terrena dico vobis ꝛ q̄ in no/
bis sunt. nec tñ ea intelligitis ꝛc̄. Omitta
mus igiṫ loqui de rebꝫ diuinis: ꝛ quaꝝ co
gnitio nobis ꝓmissa est p mercede nr̄a in
ꝑadiso: ꝛ loq̄mur paululū ad instructionē
nr̄am ac moralitatē. Et dicam⁹ ꝙ sub đo
benedicta trinitate nosipos hūiliare debe
mus in oīm posse nr̄o scire ꝛ velle: ordina
tissime posse q̄ ad hoc est appropriatū pr̄i
scire filio: velle spūisctō: posse nr̄m infirmi
tate plenū est: scire nr̄m obscuritate. ꝛ velle
nr̄m malignitate. nisi aīa nr̄a se negat deo
ꝛ se associet tanq̄ꝫ ad sūmā potentiā sapiaȝ
ꝛ beniuolentiaȝ. Qui dicere vellet de ꝓuo
posse nr̄o in oībꝫ rebꝫ ꝑua tētatio nos suꝑ/
abit. Dicit sanctus Aug⁹. vbi se opinabaṫ
plus posse ibi maius erat nō posse. Cū ꝯfi
debat in ꝓpria ꝟtute ꝛ fortitudo interduȝ
magˀ nocet q̄ est causa infinitoꝝ excessuū
belloꝝ iniuriaꝝ bibendo etiā ꝛ comedēdo
Nota de illo q̄ volebat scinderē panē. Sci
re est obscurissimū sicut dixi. Sed scia di
nō deficit: ꝛ q̄ nimis scire vult in h̄ mūdo
delinq̄t ancille fuiendo ꝛc̄. Hoc phi ostē/
dūt p eoꝝ errores quō paꝝ scire possum⁹ ꝛ
manem⁹ vani ꝛ vacui. Labimurq̄ꝫ ad ma
lignitatem ꝛ delectatiōes. Sola delecta/
tio dei ea est que nos satiare posset et sa/
nare: ac dulcem facere omnē huius mūdi

tristiciā. hoc patuit in sancto paulo sancto laurentio ꝛ sancta agatha. Quarū fidē et fortitudinē seq̄mur vt eis in celestib⁹ associemur. Ad que ꝛc̄.

Sermo de eucharistia.

ti

m Emoriam fecit mirabiliū suo℞ misericors et miserator dñs: escam dedit timētib⁹ se. ps̄. cx. Ad bonū iocūditatēq₃ ꝓtat pulchra hec atq₃ solēnis ꝓcessio. Hic sumus vt loquamur ꝛ exponamus mysteriū ꝛ maxima mirabilia gloriosissimi hui⁹ sacramenti: sicut dicit thema. dñs nr̄ misericors ꝛ dulcis memoriā fecit mirabiliū suo℞ escā dedit timētib⁹ se. Qui scire vult q̄ reuerentia pace ꝛ silentio verbi dei cibus recipi debeat (p̄cipue autē de fidei nostre mysteriis) intelligat qđ dicit sctūs Aug⁹. q non minus est peccatū cōtemnere verbū dñi nostri aut impedire: q̄₃ dñicū corpus inhoneste tractare. In quali tm̄ reuerentia ꝛ honore se habendū sit in p̄sentia dñici corporis: vnusq̄sq₃ christianus cognoscere debet ꝛ scire: de quo dicam etiā in sequentib⁹. Videtis ꝓcessionem ꝛ solēnitatē hodie fieri visibiliter. sed dico q p verbum dei vti per septē vascula preciosa deus hodie sp̄ualiter portari debet in ciuitate anime de vico cognitionis in affectionis vicū: vt deus ipse cognoscat ꝛ ametur hunc ꝯcomitari debent omnes virtutū ꝓcessiones cū magna q̄dē₃ solēnitate. Dña fides ministrare deb₃ incensas tedas duodecim articulo℞: spes debet eum eleuare quattuor cardinales virtutes ip̄m portare debent. charitas dicere debet dulcia et deuota cantica: Ad alias aūt ꝟtutes alia spectant officia. ad vnam q̄dem spargere viridem bona℞ cogitationū herbam ad aliam seminare ꝛ deiicere sancta℞ affectionū flores diuersos pulcherrima est visu talis ꝓcessio. tale cordis gaudiū: talis exultatio. O deuote populus q̄s dabit vt nūc talem faciamus ꝓcessionē: felix fuerit aīa illa que sic fecerit. S₃ certe hoc digne fieri nō pōt sine gratia ꝛ auxilio sp̄ussancti ciuitatis huius dñi q̄ ꝛ portas aperit clausas p pctm̄. Adte igit̄ nos ꝯuertamus ꝟgo gl'iosa ad hāc grā₃ impetrandā que causa in qua factus fuit ꝛ format⁹ panis iste vite panis angelo℞. ꝛ te salutabimus dicētes. Aue grā plena ꝛc̄. Memoriā ꝛc̄. Scribit vbi allegatū est. Consideranti sublime sancti sacramēti misteriū paulo ante mihi visū fuit q falsa illegitima ꝛ obstinata infidelitas siluestris bestia monstrosa ꝛ simulata appareret in secreto cogitatiōis mee. Turpis erat figura ei⁹ nigra obscura multūq₃ formidanda oculos suos semp deorsum fixos tenebat: q̄s claudebat. Non ei aspicere poterat clarū superiorē solē₃. Cū z aūt sese ostendisset ipsam veluti p iram et irrisionem turpiter exclamare cepit. Simulata hec infidelitas optime fidem percepit loquentē: nec tm̄ eam inspicere poterat. Nam solus aspectus eius ipsam necasset infidelitatē. Fuit ergo impatientissima ꝛ veluti furiosa obiurgans ꝛ arguens verba hec ipsius dauid nil esse aut conducere ad ꝓpositū aut ea nihili p̄ dēda esse. Quid cogitas (inquit) has esse falsitates quas specularis ꝛ meditaris tuū amittēdo tempus. Quō iesus dare posset carnem suam manducandā ꝛ sanguinem suū potandū: Si tremerē metuerē totus ꝛ p̄ grandi sudarē fremitu: interrogandū ꝓfecto est minime. Attamen ꝯfortaui memetip̄m in h̄ qđ mox percepi ipsam ab incredulis missam esse iudeis: s̄m euangeliū textum Joh. vj. cap̄lo. Litigabant ergo iudei ꝛc̄. A tali magistro: talis nūcius. Et cum me ad respondendum disponere₃: posteaq̄₃ animū in me sumpsissem ꝛ audaciam. Sustuli aliquantisper oculos: ꝛ vidi theologiam fidelem ꝛ veracem gubernatricē sancte ecclesie de celis descendentem ad hec inferiora. Que postq̄₃ descēdit in domicilium cordis mei: respexit paululū ex transuerso per indignationē: aduersariū suū infidelitatem. Et sese mox me versus vertit: ꝛ ait. dulci ac secura voce me in nullo dubitare debere: quia iesus christus dare posset carnem suam manducandā ꝛ sanguinē suum potandū: Memoriā inquit fecit mirabilium suo℞. Dulcis (ait) ꝛ misericors dñs s̄m dauid ꝓphetiam. memoriā fecit mirabiliū suo℞: escam dedit timentib⁹ se. Quā escā₃? Escam p̄ciosi sui corporis ꝛ sanguinis sui. Caro mea vere ē cibus ꝛ sanguis meus vere est potus. Nihilominus diuina theologia in suo ꝓseuerabat s̄mōe ꝛ dixit sic si bñ memini veluti ꝯq̄rendo suspirando O humana creatura q̄b⁹ tenebris ignorātie ꝛ falsitatis inuolueris. maledictū sit pctm̄ qđ tibi talia adduxit: postq̄₃ creata eras in

pulchro & claro die cognitionis & veritatis
in statu innocentie. Sed o stulta humani
cordis presumptio: q in obscurissima hac
nocte omnia videre putas & cognoscere. O
miserabilis conditio status tui. cum sis in nocte
illa obscurissima: & tamen meam recusas clarita/
y tem vere fidei christiane: quia videtur tibi que
decepta es: te satis clare videre. Nihil vi/
des quo ducaris: meum tamen recusas auxilium.
Sed o stulta humani cordis conditio: que
perfus comprehendere niteris opera & consilium
magistri tui: dei tui: summi domini & omnipotentis
sapientissimi imperatoris. Exiguus & pusil
lus nimium foret deus noster: si nihil facere
posset quod ingenium tuum vsque adeo rude sau/
cium obscuratum omnino comprehendere non
posset. Te itaque humilies vt scholasticus
id est discipulus coram preceptore: stultus co
ram sapiente: vt creatura coram creatore:
veluti omnino ignorans ad hunc qui omnia
scit & cognoscit. Reuera capere non poteris
quod tibi monstratura sum: nisi prius credideris
Si non credideritis non intelligetis. Bo/
nos excipio christianos qui mihi credunt et
& me sequuntur. Volo igitur ad eorum consolationem
non autem pro curiositatem & contentionem adduce
re extra scripturam claram rationem: propter quam
deus supremus dominus ordinauit admirabilis/
simum hoc sacramentum & velatissimum preciosissimi sui
corporis & sanguinis sui pro spirituali refectio
ne anime: relinquens mirabilia sua in memo/
riam & miracula suis seruitoribus: eum timen/
tibus eique seruientibus perpetuo testamento
dedit illud. Non dubium est quod nec ipsa ne
gabit infidelitas: vnumquemque dominam ad bene
gubernandum suos subiectos: tres debere
habere conditiones: potentiam: sapientiam & beni
niuolentiam: Potentiam ad eos tutandos.
Sapientiam ad eos ordinandos. Beniuolen
tiam ad eos amandos & gubernandos. Et cum
dominus aut princeps talis fuerit, vnusquisque sub
iectus recognoscere debet talem potentiam seu pote/
statem: honorare hanc sapientiam: amare hanc
in domino suo beniuolentiam. Alioquin talis sub
iectus ingratus esset illegitimus & animad
uersione seu punitione dignus. Sed quis est
ille dominus in quo he conditiones sic inueniantur
quemadmodum in deo nostro? Qui in essen/
tia sua potentia est infinita: sapientia infinita
beniuolentia infinita. Ideo vnusquisque sub
iectus eum recognoscere debet esse talem: scilicet
omnia potentem: omnia scientem: omnia amantem
Nec est iudeus nec saracenus aut alius in

fidelis quisque qui hoc negare debeat. Ad de
clarandam igitur hanc potentiam sapientiam & be
niuolentiam ad extra. quamuis & opus non erat
vt crearet mundum: & inter alias creaturas vt
crearet creaturam humanam que eum dominum co/
gnosceret. Illi honorem deferret & reuerentiam Z
ad vtilitatem quidem humane creature non
autem ipsius dei: etsi etiam bene cognosci fecerit po/
tentiam suam: talem formando mundum: suam sapien
tiam: ipsum ordinando suam beniuolentiam ipsum
sic conseruando & gubernando: taliter quod ex/
cusari non potest humana creatura si illum non cog
noscat dominum. Modo quia opera illa sunt ni/
mis communia & nimis sepe visa complures
paruipendunt: in eo quidem quod videtur eis deum
non posse aut scire aut velle facere aliam rem
quam eam quam fecit: ostendit & facit. Nonne
scimus aliquos etiam qui sapientes dicebantur
tur & philosophi illius fuisse erroris: negantes deum
quicquam de nouo producere posse: non vtendo
materia que iam est producta? Negabant
ipsum mutare posse vnam rem in aliam
Et peius adhuc dicebant: deum non guber/
nando prouidere ipsis hominibus. sed omnia regi
fato destinatione aut fortuna. voluit itaque
deus perfidos hos destruere errores & male/
dictos venenososque a cordibus subiecto/
rum extirpare. ideo dedit omni creature hu/
mane expressum preceptum ad credendum aliquas
res: alias quidem ab illis que sentiri & die quali/
ber percipi possunt per corporeos sensus: sic fa/
ciunt bestie: vt credendo omnes homines deum suum
cognoscerent iudicarentque eum omnia potentem: omnia
cognoscentem & omnia gubernantem ad puram suam &
liberam voluntatem absque limitatione aut condi
tione quacunque. Et illa est causa propter quam
deus misericors dominus memoriam fecit & recor
dationem mirabilium suorum: hanc dando escam
vt humanus intellectus subiectus esset ad
credendum de eo quod est omnipotens & potest omnia
facere multo plura quam creatura humana in/
telligere possit: & omnino aliter quam esset secundum communem
nature cursum. Reuera paruus nimium & impo
tens foret deus noster: si nihil aliud facere posset
preter illa que tu assuetus es videre bestiarum mo/
re. aut si sapientia taliter esset numerata vt nihil
facere posset nisi quod ingenium tuum stultum &
obscurum comprehendere posset: aut quod eum
amaret voluntas tua pre omnibus aliis creaturis
nisi gratiam suam specialem cognosceres ac
beniuolentiam suam & eius de te & ad te proui/
dentiam singularibus modis: alio modo quam
ad bestias? Cognoscere ergo potes: quare deus

memoriā fecerit mirabiliū suoꝝ in sancto
isto sacramento. Est eñ vt intellectus tu⁹
se illi subdat: ꝑ oīpotentie sue cognitionē:
A ⁊ imense sue sapie: atq̃ volūtas tua ꝓrsus
dedita sit ad illi obediendū: amandū: cha
rū habendū grāsq̃ agendū: cū talem adeo
q̃ specialē curā tui habeat gubernamini
ꝑ singularē beniuolentiā. Nō ideo hic au
diri debet illegitima infidelitas ingratitu
dinis plena que iniurijs afficiat dei poten
tiā. De sapīa ⁊ beniuolentia murmurat ac
diffidit. dicendo. Quō poss; iesus dare ⁊c̄.
Bono q̄dē iure deus pōt vult ⁊ scit. Sic
facere pōt: ⁊ si nō esset nisi ad ꝯfundendā
stultam humani cordis ꝓsumptionē: ⁊ dā
nande sue infidelitatis qd̄ omino sibi sub
di nō vult. Sic loquebat̄ christiana theo
logia bona religiosa cū infidelitas nō diu
tius ꝯtinere potuit: q̄n alta voce diceret:
q̄ diu impatiēter valde in corde: ⁊ modis
inter dentes suos rodēdo murmurauerat
Et adducebat multas rōnes friuolas di
cens: deū sic facere nō posse s̄m potentiā
suā sapiam ⁊ beniuolentiā q̄ panis muta
ret̄ in carnē q̄ res tam magna sub tā ꝑua
re ꝯtineret̄: ⁊ qd̄ vnū idemq̃ corpus in tot
esset locis. Insuꝑ q̄ panis ꝯsecratus nullā
a nō ꝯsecrato habet differentiā q̄n corru
ptioni subiectus sit. ⁊ tñ de⁹ imortalis est
Demū nō videre beniuolentia: cū vt dicit̄
mali efficiant̄ peiores. Et boni quo pacto
meliores efficerent̄ quo ad animā ꝑ corpa
lem escam que aīam illam nō intrat. Qua
ꝓpter mirandū nō est: ait infidelitas: si q̄
ram quō? Est ne idolatria hoc? Quō pōt
iesus dare ⁊c̄. Sed ad oīa hec argumen
ta ⁊ similia non fuit dignata respondere
theologia. imo dixit obstinatam infideli
tatem dignam nō esse q̄ talia coram ea de
clararent̄ mysteria nec coram adherentib⁹
sibi iudeis vt falsis christianis. Hoc esset
ponere margaritas ad porcoꝝ pedes: ⁊ sā
ctū dare canib⁹. Dixit insuꝑ nūq̄ mysteriū
hoc intelligi posse plene sine fidei lumine
nisi credideritis nō intelligetis. Nota de
pytagora. Scholasticus ꝓusq̄ addiscere
possit quicq̄: necesse est vt id credat qd̄ ꝓ
ceptor suus illi dicit. Postremo theologia
infidelitatē misit ad scholas: nō q̄dem id
quascūq̃: sed scholas suas. theologie ap
probatissimos ⁊ electos legēdo doctores.
sed īfidelitas ire nō dignabat̄: nec quicq̄
ꝓficere hereticis suis: iudeis ⁊ alijs incre
dul'. Redij ad memetipm̄ ⁊ ꝑ auxiliū vere
fidei suiq̃ lūinis theologie scholas intra
ui: ibiq̃ intellexi. Quō rn̄dendū esset infi
delitatisq̃ soluende rōnes. Si aūt aliqui
q̄ in his scholis minime fuerūt omino has
ꝑdictas solutiones intelligere ⁊ ꝯphende B
re vellēt: nō admodū mag̃ foret humilitas
vt videt̄. Unusq̄sq̃ suū curare debet offi
ciū: nō est scia vsq̃ adeo ꝑua q̄ ꝑfecte sci
ri possit absq̃ studio diligenti ⁊ longo: et
mediantib⁹ bonis ꝓceptorib⁹. imo nec mu
rus fieri posset ex plastro q̄ malis est mul
tū sine longo vsu. nec posset aliquis bñ ci
bū aliquē ꝑparare aut calceos facere: aut
seras fabricare aut horologiū aut scire ve
nandi artem aut aucupandi. Multo mi
nus ꝓsumere debet hō simplex quod possit
ad ꝓmū verbum altissimā ⁊ dignissimam
oīm sciaꝝ adipisci q̄ ingeniū requirit sub
tilius eleuatū magis ⁊ minus impeditū
ab oīb⁹ alijs terrenis curis. Si cleric⁹
mechanicoꝝ discernere vellet artificia
mox illi dicerent: q̄ntūcūq̃ parū scirent.
Curā geras libroꝝ tuoꝝ. Si tñ aliq̄ ali
q̄ theologi velint audire loqui de sublimi
huius sacramenti mysterio ꝓ eoꝝ ꝯsolatio
ne hūiliter deuote ⁊ sobrie. nō aūt ꝑ supbi
am ꝓsumptionē ⁊ ꝑ curiositatē dicēdo nisi
se credituros nisi intelligant. Dici pōt re
cte. de hoc recitat̄ ad laudē sancti Ludoui
ci (si bene memini) q̄ miraculū q̄ddā tpe
suo factū fuit in sancti sacramēti approba
tionē sicut sepius fuit tpe nostro etiā. Di
xerūt familiares sancto Ludouico vt iret
visū ꝑdictū miraculū. Quare itē rn̄dit
sanctus rex: bene credo sacrm̄ absq̃ hoc
vt nouū videā miraculū. Reuera fuit hic
rn̄sio boni ⁊ firmi christiani: q̄ deo absq̃
vadio aut pignore vllo credebat. Uadia
fidei sunt miracl'a ⁊ rōnes. Pari mō debet
vnaqueq̃ ꝑsona christiana credere in deū
⁊ opa eius: nō imorando solūmodo rōni.
Alioq̄n eñ talis ꝑsona nō potius crederet
in deū q̄ in quēcūq̃ hoīem mūdi. nullus
est hō tā infime ꝯditionis: cui nō crederes
si dicti sui bonā adduceret rōnem. ⁊ clare
ad oīs responderet obiectiōes. Quātus
si in fide christiana ⁊ in hoc sacro vadia q̄
ras ⁊ testimonia ad credendū: mille habe
as ⁊ mille ꝑsonas sanctissime vite: ⁊ scien
tie altissime: que hanc testate sint veritatē
ad mortē vsq̃ sustinendā ⁊ ꝑ mille ⁊ mille
miracula. Ipse etiam berengarius q̄ hui⁹

sacramēti veritatem impugnabat: post cō
fessionem suam: cum venisset ad mortem:
C dixit in die apparitionis. Hodie deus me
us apparebit mihi: aut ad meam saluatio
nem: quēadmodū spero: ꝓpter meam peni
tentiam: aut ad meam damnationē: quem
admodū timeo propter illos quos auerti
ad malam viam: ⁊ emendare nequiui. Iu
dicate hic: quantū malū sit esse causa pec/
cati alterius: ⁊ ꝓsumtuose loqui sine men
sura contra fidem: ⁊ veluti ipsa ꝓrsus no/
ua esset: vt faciūt nōnulli: qui seipsos sapi
entes reputant in omnibꝫ scientijs: ꝓpter
diuinas eoꝝ aut eoꝝ statum aut vulpinā
⁊ malam in terrenis rebꝫ subtilitate volūt
vnicuiqꝫ verbo suo ꝺ quacūqꝫ loquaꝛ̃ scia
ab vniuersis omnino hoc modo assentiri.
Dñs meus bene dicit. Ius habet. Tunc
tales querūt nō humiliter sed arroganter
Quō posset iesus ⁊c̄. Reuertor ad infideli
tatis argumenta ⁊ ostensurus sum humi/
libꝫ: ꝙ iudei ex vna parte ⁊ generaliter oēs
rationales hoīes talia ꝑcipere possunt mi
rabilia: vel adeo magna in mūdi guberna
tione. Si mirabilia hec nō essent tam cō/
munia que tn̄ nō ꝑfectius intelligi possūt
ꝙ̄ sancti sacramenti altaris mysteriū. in ꝗ
deus memoriā fecit mirabiliū suoꝝ dan/
do escam illam timentibꝫ se. Si miraris
quo pacto panis transsubstantieꝛ̃ in verū
iesu christi corpus. Considera quō panis
materialis ⁊ vinū conuertiꝛ̃ in stomacho
tuo. ꝑtim in carnē: ꝑtim in sanguinem: ⁊ ꝑ
tim in ossa: ꝑtim in neruos: ꝑtim in medul
lis: ꝑtim in crines: partim in vngues. Quō
petre durissime ꝯuertunꝛ̃ etiam in ventre
columbaꝝ. ⁊ ferrū in aīali quodā. ⁊ cinis
mutaꝛ̃ in vitrū. ouū in pauonē. ꝑua glans
in tam magnā quercū. mille ⁊ mille tales
sunt mutationes: de quibꝫ non scitur alia
ratio nisi qꝺ videnꝛ̃ ad oculum. Quare er
go dñs noster facere nō potest aliqua que
nō possumus nos ꝑcipere? Sed etiam iu
dei credūt ⁊ ꝯfitenꝛ̃ mutationes valde mi/
rabiles factas fuisse ꝑ ꝓphetaꝝ antiquoꝝ
ꝟba: vt de virga moysis in serpentē: aque
in sanguinem: pulueris in muscas. virga/
rū ꝑrsu[illegible] siccaꝝ in virides. mulieris Loth
in petrā aut statuā salis. Mille modis eti/
am concedūt mutationē ꝓmi cursus natu
re: quēadmodum mare se diuisisse. Iorda
nē se ꝯuertisse: mortuos fuisse resuscitatos
solem stetisse. Pagani etiam credūt iuxta
fabulam diomedis socios in aues fuisse
conuersos. Socij vero vlyssis diuerse fa/ D
cti sunt bestie per mulierem quandam in/
cantatricem cyrce dictam. Et ꝑhus ꝗdā
apuleius dictus: de seipō affirmat se in asi
nū fuisse conuersum: ⁊ fecit librū quēdā
de mirabilibus que tu cognoscere nō po
tes. Sic in omnibꝫ scientijs sunt excellen
tes magistri. Si puer aliquis in nullo cre
dere vellet patri matri aut preceptori: nisi
dareꝛ̃ causa ⁊ ratio: quas ipse intelligeret
irrideret aut verberibus afficereꝛ̃. Qualis
autē est scia nostra quecūqꝫ quo ad diuinā
scientiam? Sed dicis te videre nō posse:
quō tam magnū corpus sub adeo parua
hostia esse possit. Doce me. quō omnes fi/
gure ⁊ imagines que erūt sunt vel esse po
terūt: sunt plene scripte aut figurate in mi
nima re corporea ꝙ̄ sit vt in vno corilo aut
grano frumenti. Exemplū sol est sine com
paratione maior oculo tuo. attamen ocu/
lus tuus de eius iudicat quātitate. ⁊ intel
lectus tuus recipit vniuersum mūdum in
tra se ꝑ cognitionem. Si dicas nō esse si/
mile: quia sol nō est in oculo tuo per suam
quantitatem: nec etiam mūdus in intelle/
ctu tuo Dico tibi ꝙ corpus domini nostri
ꝙ̄uis vere sit in sancto sacramento alta/
ris: nō tamen sic est. vt vinū est inclusum
⁊ mensuratū ꝺm vas suū. aut aqua in vna
olla. aut sicut ego sum in tunica mea ⁊ hoc
est qꝺ fallit complures: quia opinanꝛ̃ cor/
pus dñi nostri mensuratū esse ꝺm hostie
partes: ⁊ pedes esse ad vnam partem. cor/
pus vero ad aliam. Corpus iesu christi est
vndiqꝫ in hostia ꝑsonaliter. Scis ⁊ crede
re debes: ꝙ deus scit ⁊ potest inuenire mo
dum ponendi corpus ad locum aliquem:
ꝑ alium modū habitudinē ⁊ ordinē ꝙ̄ tu
cōmuniter percipias. Et breuiter corpus
dñi nostri est in sacramēto: quia sic panis
cōuersus est in corpus suū qꝺ in celo est.
qꝺ si corpus dñi nostri nō esset ꝑus: fieret
de nouo: ꝑ exemplū solis respectu luminis
qꝺ ꝑus factum fuisset a deo solo. deinde a
deo ⁊ sole. Ad tertium: ⁊ per hanc rationē
⁊ mutationē est in vnaquaqꝫ parte hostie
totū corpus dñi nostri. sicut anima est to/
ta in capite ⁊ tota in pedibus. sicut imago
tua tota est in mille speculi partibus: licet
simul eam nō videas nisi in vno loco: nisi
speculum ipm̄ disrumpatur in celesti arcu E
sunt in vnaquaqꝫ parte eius quantūcūqꝫ

parua omnes colores qui apparent. Nec etiam hoc incredibile est q̄d vnuz corpus sit in tot locis. Miraculum habemus de sancto Ambrosio: qui simul fuit mediolani ꝛ turonis. Et de alijs pariter. Deus a nouo in hoc loco creare potest corpus nouū. quare ipsum ponere nō posset cum est alibi. Ad quartū me conuerto: ad respondendū huic quod dicit incredulitas: non esse sapientiam credere vnam ptem panis manentē alteri similē in deum mutari: aut in corpus suū: ꝛ q̄d corrumpi possit talis pars panis. Teneo ꝛ respondeo: q̄d oīs he mutationes quas vides: solum sunt ad extra in accidentibus. ꝛ si alique generentur substātie vt vermes: aut sicut nutrimētum in corpore tuo: hoc est p aliquā materiam que est iuxta: aut que est de nouo formata. Si etiam respiceremus diuersitatē hostie ꝯsecrate ad nō consecratam qualis virtus aut laus esset illud credere q̄d nos videmus. Adijcio huic corpus dn̄i nostri maculari aut detur pari nō posse: in quocūqꝫ fuerit loco positum nō plus q̄ lumē solare: aut aliam rem spiritualem: sicut anima suam nō amittit puritatem per corporales immundicias. Non debes igitur hic habere horrorem aut abominationē: aut cogitare hic quācūqꝫ rem inhonestaz. Ratio corrigere debet corporis iudiciuz. Uidetis solem ab oculo duoꝝ pedum dūtaxat iudicari baculus ptim in aqua: ꝛ ptim in aere fractus apparet. Unica faba sub digitis supra seinuicē positis apparet due ꝛ sic de mille illusiōibus quas corrigit ratio. Ratio autē dirigi debet p sūme veritatis lumē. Pariformiter dico in hoc sacramento sancto. hi bestie sunt calciate q̄ nil volunt credere nisi q̄d corpore sentiunt. Ad quintū. Demū querit infidelitas: qualiter sacramentū hoc prodest bonis: nocet autē malis? Questio hec admodum exigua est. Nōne videmus idem vinum pdesse alicui homini sano ꝛ nocere huic q̄ fortes habet febres? sic de cibo aliquo. Sicut ignis corporeus tormentis afficit animā. Et generaliter omnis res p q̄ꝫ sensus actionē suā faceret in anima mediante corpore. Ad sextum. Quare non est idola
F tria? Quia adoratur deus solum. Scio argumenta multiplicari posse. Uerum etiaz darent̄ solutiōes. Nos aūt hic nō sumus ad curiose disputandū aut in scholis legēdum. sed ad humiliter credendū sanctum hoc mysterium ꝛ reuerenter amandum vt nō similes simus iudeis infidelibus qui litigabant ad inuicem dicētibus. Quō dare potest escam timentibus se? ꝛc. Reuera bene poterit s̄m potentiam suam sapientiam ꝛ beniuolentiam. Omittam ergo oēm hanc disputationem: ꝛ cōuertam meipm in exhortationem bonāqꝫ monitionē facundam: ꝛ dandam escam timentibꝫ eum Pulchra aīa: christiana anima: pulcher o deuote populus christiane. quod est cor quod cogitare possꝫ: que est lingua que recitare sciret dulcissimā ꝛ inestimabilē dn̄i nostri bonitatem: Ueri nostri patris: veri creatoris? Nihil eramus ipse nos fec. vnanimiter cibo indigebamus: ꝛ esca nō solū quo ad corp9. sed multo plus quo ad animā. Ministrauit nobis ꝛ dimisit p̄ciosuz corpus suum in escam: ꝛ sanguinem suuz in potum. Non quidem in ppria figura visibiliter (quoniā nihil hoc pfecisset. Caro enī nō prodest quicq̄) ſ3 inuisibiliter ꝛ spiritualiter. sicut aīa inuisibilis est ꝛ imortalis. sic debet esse esca sua spiritual'. Que esca? Amor dilectio fides spes ꝛ alie virtutes. Quis dat hanc escā? Dn̄s noster p digni sui sacramenti mysterium. pulchra anima/anima christianā. anima mea: si cōtra tentationes debilis es? Ita veni huc ad fontem oīnis potentie. Figura de Helia. Si stulta es ꝛ inualida ad inimici tentationes euadendas. Accede ad totius sapientie lumen. Figura de Jonathan: fractione panis. Si dura es ꝛ ad benefaciēdum frigida. immitte te fornaci totius amoris ꝛ beniuolentie. Quia hic pprie ꝛ veraciter est q̄ scit oīa: ꝛ pōt oīa: inflāmat oīa ꝛ comburit omnia amoris igni. Nonne cor nostrum ardens erat ꝛc: quando loquebatur nobis. Et illud: deus noster ignis consumens est. Qui alijs dominat̄: sumere h G
debet exemplum ꝛ speculum doctrine imitandi sūmū suum dominū. hoc est/quod sit talis in subiectos suos/qualem vult deum esse sibi: ꝛ qualis de facto sibi est. Habeatis potentiam sapientiam ꝛ beniuolentiam. habeatis sapientiaz: nō quidē ad ipsos destruendos: sed defendendos iure ꝛ iusticia: siue sit contra extraneos inimicos: siue quod p[illegible] est contra ipsos principes. Habete sapientiam ꝛ prudentiam: nō verborum solūmodo: nō sciendo

ipsos grauare ⁊ deplumare: ⁊ ipsoꝝ bona tirānaliter attrahere. sed eos bene sciendo in pace ordinare in debita libertate: ne quis exheredetur ⁊ iniuste perdat. Habete beniuolentiam ad eos benigne ⁊ humaniter amandos ⁊ tractandos per misericordiā ⁊ clementiam. Sed modo omitto dñoꝝ gubernamen. Satis eis dicitur ⁊ satis sciunt: sed in ipso facto est magisterium ⁊ in ipsis ⁊ in alijs: hec est infirmitas nimium cōmunis ⁊ mihi ⁊ hūano generi. Redeo ad sancti sacramenti materiā: ⁊ dico christianam animā frigidam esse ⁊ congelatā: que mollis nō fit in p̄sentiarū ex tam magno igne dilectionis. Nimis gustum amisit: qui hunc nō percipit saporē: nimis est opilatus qui hunc nō odorat odorem nimiū est mortuus qui nō resumit vitam et vigorem. Pulcherrima anima: anima christiana: si pulchritudo aut dulcor reꝝ corporalium (que soluz sunt vmbre respectu pulchritudinis ⁊ dulcoris diuini) te vsq; adeo trahunt: ⁊ per talem voluntatem ad eas amādas ⁊ p̄sequendas. interdum etiam vsq; ad graues infirmitates aut vsq; ad hoc vt aliquis stultus efficiatur ⁊ furiosus (sicut apparet in stulto amore viri ⁊ mulieris) Quid tibi impedimento est vt nō mutteris ad p̄sentiam huius pulchritu-
H dinis ⁊ dulcoris summi ac diuini: Tu capis talem voluptatem in preciosis lapidibus propter eorum virtutem. Non est virtus similis huic. Et si dicas te res spirituales videre non posse in sacramento sancto vt vides res corporales ad extra: sed debes ⁊ potes videre spiritualiter per veram fidem ⁊ sentire tactu per deuotionem Hic igitur est principalis defectus fidei vere bene vnite ⁊ actualis ac deuotionis ꝑpter quem defectum non funditus percipis sancti huius sacramenti dignitatem nec amorem ⁊ charitatem huius qui ibi continetur: quam tibi cum pro te mori voluit demonstrauit. Mori quidē tam ignominiose ac cum magna angustia: non cogites mirabilia sua. Alius defectus est: q̄ tu accedis ex amore ꝑsus mortuo per peccatum mortale. quid mirum si nil boni ꝑcipias seu sentias? Quid mirum si peior hinc euadas? Sed queres quam securitatem hr̄e possis qui te dignuz esse ostendat q̄ digne hoc recipias sacramentū: postq̄ oportet hominē esse in gratia. nec tamen scitur quando quis sit in gratia constitutus? pulchra soror anima mea: sufficit te penitentem esse ⁊ confessam de omnibus peccatis tuis: cum bono proposito non recidiuandi deo auxiliante. Et si hoc habeas tu scire potes te dignam esse: non quidem certitudinaliter quin falli possis: sed certitudine tali que ad hanc sufficit materiam ⁊ sine hoc q̄ facias nouū peccatum recipiendo hoc sacramentū. Fingamus etiam protunc te in peccato esse: te ignorante.

¶ Et tamen si sic sit q̄ sis in peccato aut in ꝑposito peccandi: specialiter peccatis īmundis ⁊ abominabilibus. magis inhonoras hoc sacramentum: q̄ͣ si ipsum in lutum ꝓijceres. Rursum enim crucifigis dominū nostrum inquantū in te est. Assimilaris iude qui prodidit dominū suum osculando. venis ad nuptias non habens vestem nuptialem. ideo deijcieris ligatis I
pedibus ⁊ manibus in horribilez inferni carcerem. Te enim presentas effrontez coram corporali facie tam magni principis tam magneq; maiestatis: tu qui es ꝑditor ⁊ osor persecutorq; eius: nec tamen verecundia afficeris nec timore. Alij dicendo missas: cum hoc q̄ͦ sunt male interius ordinati: irreuerentissime ad extra se habent in gestu ⁊ modo. Mirum est dignationez ⁊ patientiam in deo tam magnam esse: q̄ͦ nō subito confundat: aut per seipsum aut per angelos suos eos qui sciēter indigne recipiunt ad maximam eorum damnationem et perditionem sepius in hoc mundo nec tamen penitentiam agunt quod graue est ad finalem eorum damnationem. fiat mensa eorum deserta. ¶ Dices fortassis tanta bona ⁊ ꝓsperitates accidere huic qui quotidie indigne recipit: sicut illi qui cum magna recipit deuotione. Te rogo: quid bona voces ⁊ prosperitates. Si loquaris de bonis transitorijs ⁊ defectibilibus: bene esse potest in aliquibus qui recipiunt hic premiū eoꝝ: sed hoc est ad grande eorum maluz: ⁊ per iram dei. nimis enī care post hac hoc sunt empturi. Non est ergo hic predicandum: q̄ bona temporalia aut infirmitatū defectus accedant his qui sepius missas audiunt: aut sepenumero dominicū corpus recipiunt. Credulitates ille stolide sunt ⁊ superstitiose: atq;

contra bonam ac sanam doctrinam. Hoc
esset interdum ad magnum malum aut ad
hominis amissionem: cui deus talia mitte
ret bona: quia pessime illis vteretur. Quē
admodum sacramentū spirituale est. sic ꝑ
spiritualibus ordinatum est bonis: nō au
tem ꝑncipaliter pro temporalibus que ꝑ
sunt ad spiritualia seruanda ⁊ acquirenda
Et reuera sic est: ꝙ bona hec spūalia dan
tur ⁊ multiplicantur per hoc sacramentuꝫ
R digne frequentatū. Que bona? Gaudium
animi spirituale: sobria leticia: ꝯtinue cuꝫ
timore sancto sufficientia sine ardenti cu
piditate/patientia/benignitas: pax consci
entie. Non est gaudiū simile huic. Insup
venit desiderium rerum spiritualium ⁊ ce
lestium: ⁊ certa spes illuc perueniendi. Ex
pectare mortem secure ⁊ leuiter ⁊ in breui
fit in homine talis mutatio per sanctuꝫ hoc
sacramentū. Quia in figura et homine ad
extra homo est factus deus intra deū. In
tellige sane per imitationem ⁊ participati
onem: nō autem per naturaꝫ. Hic ergo est
panis qui fortificat cor hoīs contra oēm
aduersitatem. Est vinū qđ letificat in omī
necessitate. Panis cor hominis confirmet
⁊ vinū letificet cor hominis. Est māna ce
leste quod nos in horribili huius mundi
deserto sustētat: ad terram vsqꝫ ꝓmissionis
omnē habens dulcedinem ⁊ saporem. Et
sapor ille ostenditur interdum ad extra: ele
uando corpus a terra duobus aut tribus
pedibus: aut cognoscendo certitudinali
ter in quo positum est hoc ꝓciosum corpꝰ
quantūcūqꝫ fuerit in secreto loco. Fm qđ
recitat Guillermus episcopus Parisien
sis. Est hic panis vite ꝗ comedi debet ad
similitudinē agni pascalis: quia significat
nostram peregrinationem ⁊ transituꝫ. Est
panis qui edi debet supra mensam sobrie
tatis supra gausape album puritatis ma
nibus per innocentiam lotis. aut per bo
nam penitentiam in voce exultationis et
confessionis. Est panis angeloꝝ qui factꝰ
fuit ⁊ formatus in ꝓcioso ventre virginis
gloriose: ⁊ decoctus in fornace ardenti di
lectionis in arbore crucis. Qui manduca
ri debet cum baculo spei. cum boni exem
plo calefactorio: cum acetosis lachrymis
bone penitentie: velociter recordādo finē
nostrum: In vna domo per vnitatem inte
gre: per veram credulitatē Tostum ꝑ ignē
charitatis. Et in fine tenetur quilibet di
cere. dñe adiuua incredulitatem meā: cre
do firmiter possent hic tres moueri questi
ones. de quibus ob temporis angustiam
supersedere decreui. ¶ Prima questio. An
semper peccet persona que sacramentum
hoc recipit in peccato mortali? Respōsio
aut diligentiam suam agit ⁊ facit aut non:
aut habet conscientiam vel non. ¶ Item
nota etiā qualis requirat᷑ certitudo. ¶ Se
cunda questio. An tantūdem valeat vna
missa sicut due? ¶ Tertia questio. An tan
tū valet missam audire a malo sicut a bo
no? Demū est panis qui ducit sanctā aīaꝫ
ad exemplū Helie vsqꝫ ad montem dei: et
montem paradisi. Ad queꝫ nos perducat
hic per gratiam ⁊ alibi per gloriam Iesus
benedictus saluator noster Amen.

Sermo dñi cancellarij de conce
ptione virginis Marie: in ecclīa san
cti Germani habitꝰ Anno dñi Mil
lesimo quadringentesimo ꝑmo.

Tota pulcra es
amica mea. Canticoꝝ. iiij. ca.
Si digne atqꝫ fructuose loqui
audire volumus: de ea que per verba ꝓpo
sita. Pulchra dei amica est appellata. Ne
cesse est vt a corde nostro: eiciamus horrē
dum turpe ⁊ odiosum peccatū mortale: ꝑ
perfectam penitentiam ⁊ cōtritionem: vt
anima nostra purificetur ⁊ pulchra effici
atur: sitqꝫ digna vt sit dī amica ⁊ laus sua
delecrabiliter audiatur. Quia non est spe
ciosa laus in ore peccatoris. Ecclesiasti.
xv. Et Augꝰ. super ps̄. Uis vt deo iocūda
sit laudatio. Noli bone cantilene tue: ob
strepe moribus malis. Quis datillam pu
ritatem: amorem illum ⁊ pulchritudinem
donuꝫ gratie: quod noīe alio charitas ap
pellatur: cuius quidaꝫ doni: tota pulchra
(de qua dicturi sumus) est thesauraria.
Ideo ab ea ip̄m petemus donū: eamqꝫ sa
lutabimus dicentes. Aue maria.
¶ Tota pulchra es amica ⁊c̄. Paulo an
te recreabar: per delectabilem ⁊ fructiferū
sancte scripture hortum: vt obliuiscere mi
seriaꝝ curarū ⁊ solicitudinū mundi ꝑsent᷑

⁊ expellerem stultam ociositatem audien-
do laudes sanctorum ⁊ sanctarum/ vt eo-
rum exemplo/allocutione/ ⁊ doctrina bo-
na facilius transigere possem breuissimā
et periculosissimā mortalis mundi pere-
grinationem. Secundū enim sapientem
sancta ⁊ diuina scriptura/aufert tedium
a persona que se illi dedicat siue applicat
Sapiētie octauo. Erit ipsa allocutio co-
gitationis ⁊ tediū mei: habebo ꝓpter hanc
claritatem ad turbas ⁊ honorē apud senio
res. ⁊ docet verū psalteriū perpetue felicita
tis. doctrix est discipline dei. Ibidē insup
volebam specialiter inuenire ⁊ habere the-
ma conuenientius ad dicendū magis pro
prie de presenti solēnitate ad laudem virgi
M nis mundissime ac purissime ad nostram q̄
ꝗ instructionē. Et cum delectarer inspice-
re deliciosum ⁊ celestē campum floridumꝗ
hortū diuine scripture plantatū auctum ⁊
ordinatū propria manu spiritussancti. ⁊ de
vno loco ad alterū per studiū atꝗ medita-
tionem delectabilē me transferrē. Accidit
vt descenderē in partē quandā huius hor-
ti delectabiliorē ⁊ floridum magis: qui no
minatur Cantica. vbi audiui sapientē Sa
lomonē. qui in persona veri dei amoris io
cundum cantabat canticū de suis amatri-
cibus: sicut esset canticū noui sponsi ⁊ spō-
se. Inde appellatus est liber ille epitalami-
um sponsi ⁊ sponse. Illuc intraui ⁊ bene re
cordor verborū que cantabat ille idem ve-
rus deus amoris. Benedictus filius dei:
de noua sua sponsa ⁊ amica que hodie con
cepta fuit: spōsa mea/soror mea amica mea
ornata es omni pulchritudine. Tota pul-
chra es amica mea. Tunc admodum leta-
tus sum. nec videbatur mihi ꝙ conuenien
tius thema habere possem vt laudarē puri
tatem excellentiā ⁊ pulchritudinē illi' glo-
riose domine. Vidi eni̅ i illis verbis i cam-
po illo verum deū amoris qui mentiri non
potest: vocare ⁊ appellare benedictā hanc
virginem que hodie sancta concepta fuit:
omni pulchritudine ornatā. Tota pulcra
es ⁊c̄. Nominatur insup domina singula-
riter amata Tota pulchra (inquit) es ami-
ca mea. Et vnum satis sequitur ad alterū.
Nō enim digna est aliqua mulier esse ami-
ca tam excellentis imperatoris nisi sit tota
pulchra. Ideo psalmista. ps. xliiij. Et con
cupiscet inquit rex decorem tuum. Ideo lo
quendo de rebus diuinis ad similitudinē

humanarum rerū/quemadmodū prophe-
te sepius fecerunt in scripturis eorum. ⁊ ex
emplo Boecij. Alani. aliorumꝗ poetarū
catholicorū sumere possum talem figurā ⁊ N
poeticam imaginationē ad delectabilius
explicandā conceptionis huius veritatē.
Et que fundata est sup eo quod dicit Boe
cius libro ꝺ consolatōe. iiij. prosa sexta. Vi-
ri sacri corpus virtutes edificauerunt: dic̄
Boecius. ꝙ virtutes fecerunt atꝗ forma-
runt corpus ⁊ animā persone sancte. Nec
volo me onerare allegationibꝫ vel concor-
dantijs. Quis in alia quacūꝗ materia ma
iorem abundantiā habere possem minime
Hominibꝫ nāꝗ latinum non callentibus
parum sunt delectabiles / cōducibiles vel
edificantes eos. et sermo nimis per hoc ꝓ-
lixior redderetur ⁊ obscurior Et diuido ser
monem nostrū in partes tris ¶ Prima ap
plicabit thema nostrum ad materiam hu-
ius solennitatis ipsi' conceptiōis. Se-
cunda exponet ipsum s̄m moralitatē ꝓ no
stra instructione. ¶ Tertia iuxta illas du
as partes biptite satisfaciet questioni. ¶ Cū
misericordia pro humano genere redemp-
tionis viam impetrasset. et ordinatū fuisset
ac constitutū per sublime trinitatis consili
um vt satisfieret iusticie (que admodū con-
tradicebat) ꝙ filius dei carnē assumpturus
esset humanā et ꝙ diuinitas vnienda foret
ac iungenda humanitati ad satisfactiōem
faciendā. Et temp' venit vt incarnatio cō
pleri deberet ac celebrari/deus elegit face-
re ⁊ formare dominā s̄m sapientiam suam
infinitā/talē qualis pertinebat ad eum qui
erat tam sublimis ⁊ generosi generis que i
his inferioribꝫ illi esset mater qui in cel' de-
um habebat patrem. ¶ Consiliū hoc ꝓpo-
situm ⁊ ordinatio mox publicatū est in mū
do varijs modis: In celo int' angelos. In
terra inter ꝓphetas. In inferno inter iustos
qui suā expectabāt redemptionē. Sicut in O
principio noui tempis seu veris/aut cū stel
la matutina ꝓrime surgere vel oriri debet i
aurora diei/omnia germinant ⁊ letari vidē
tur: aues canunt ⁊ ros descendit. similiter
tunc in illa mundi nouitate facta est maior
leticia ⁊ abundantior ros gratie descendit
Sancte quoꝗ persone sursū eleuate ꝑ de
sideria deuota ac deuotā meditatiōem ꝓp
phetiam cantabāt. vt est illud Esa. vij. Ec
ce virgo cōcipiet ⁊ pariet ⁊ vocabit' nomē
eius emanuel. Et illud Nume. xxiiij. Orietꝰ

stella ex Jacob ⁊ consurget virga de israel ⁊ percutiet duces Moab. Et quia ſm q̄ probauit excellentissime Boecius libro tertio prosa vltima. Omnis creatura naturaliter conatur obedire/seruire ⁊ complacere creatori suo. Nam in hoc consistit eius felicitas/eius bonum/eius nobilitas ⁊ pulcritudo. Possum per figurā ⁊ imaginationē rationabiliter fundatā dicere. q̄ domina natura: quā magnus describit Alanus/libro suo de cōplanctu nature/in principio. Accessit mox cū suis ancillis que sunt influentie ⁊ cause naturales/se offerens ad formationem hui⁹ domine ⁊ pulchre dei amice. Et coram diuina maiestate/ admodum humiliter reuerenterq̄ se inclinauit. Deus meus (inquit ipsa) magister meus ⁊ imperator meus/non omnino ignara sum pulchri incepti quod facturus es/⁊ excellentis domine quā pposuisti formare. Et q̄uis tua potentia (bene scio) tua sapientia ⁊ magnificentia in nullo meo egeat seruitio: me tamen humiliter offero/quod tibi placitū est precipe. libenter enī obediā. Hocq̄ tibi notum sit nec me nec ancillas meas vlla vsuras fictione/ quo minus omnia demus et plantemus in hac dn̄a/omnē corporalem pulchritudinē. Nam super animam eius nil habemus potestatis: sed quo ad corpus conferem⁹ ei omnē delectatiōem. omnem sanitatē. omnē harmoniā ⁊ temperantiam complexionis. Et breuiter bene dicere potero. q̄d erit bonis meis bonis nature (cui sit pro te) super omnes alias que vnq̄ fuerūt erunt ⁊ sunt/abundantissime adornata et dotata. Expandā ⁊ inspirabo per faciē ei⁹ luciditatē quandam/pulchritudinē/dulcedinem/plenā simplicitatis honoris ⁊ benignitatis. Et taliter componā castum eius aspectū/dicta sua facta ⁊ mores q̄ omnib⁹ eam aspicientib⁹ erit exemplar liber ⁊ speculum pulchritudinis/nobilitatis/boni amoris ⁊ honestatis. Et sicut formaui ⁊ figuraui corpus regis magni Priami taliter / vt sola specie ⁊ aspectu eius dicebatur esse dignus imperio. species Priami digna est imperio: excellentius faciā de illa ita q̄ omnes q̄tumuis etiā inuidi dicent. ecce dominā dignā que sit imperatrix coronataq̄ regia. Potest hic applicari de Hectore/ qui non videbatur viri mortalis puer esse: sed dei: vt patet in ethicis. Sic ergo illa beatissima Eo pacto loquebatur natura/ cum ex parte altera. s. ex parte celesti veniebat domina altera que suo gestu habitu et moribus valde proprie assimilabat regine. Facies eius multo clarius fulgebat q̄ sol. per q̄d poterat iudicari natiuitatē eius potius diuinā esse ⁊ celestem q̄ mortalē vel terrenā. Ipsa nomen habebat/Charitas amorosa. prima filia veri dei amoris/ regina omniū virtutum/domina nature ⁊ magistra. Et est virtus que facit deū amari super oīa. Que nomine alio gratia dei appellatur. Pulchra erat eius societas. Nam ab vna parte circūdabat eam soror sua sapiētia ⁊ veritas prudentia intellectus consiliū et fides. Ex altera parte fortitudo continentia fidelitas iusticia pax misericordia humilitas diligentia liberalitas ⁊ benignitas. Et per has virtutes dicit hic Boecius/factum esse corp⁹ hominis iusti. quemadmodū prius allegaui. Cum natura eas vidisset valde reuerenter se corā eis inclinauit. Nec deus non cognouit filiā suam charitatē: sed ad osculū eius castū atq̄ amorosum ipsam recepit. Deinde concessit illi dicere q̄ videbatur ei placitum. Tunc cōuiuium fecit sorori sue germane ⁊ socie sapientie. afferre verbum ⁊ exponere q̄d inter ipsas virtutes fuisset cōclusum in earū simul collocutione seu consistorio. Quāuis sapientia se humiliter excusaret: nihil tamen erat quin ab ea charitas obtineret. Que quidē sapientia h̄ modo est exorsa. Altissime potentissime sapientissime incōparabilis vnice ac summe imperator/ignara sum ⁊ me vsq̄quaq̄ indignam existimo quicq̄ corā diuina tua maiestate effari/presertim de re que tāgere possit ppositum tuū prouidentiā voluntatē et ordinatiōem. Attamen benignitas tua clementia atq̄ libertas que nos liberaliter et generose absq̄ meritis nostris creauit: mihi audaciā contulit loquendi ⁊ recitādi id quod humilis filia tua charitas ⁊ socie ei⁹ deliberarunt, mihiq̄ dicendū iniunxerūt. Ipse melius id facere noscerent: sed quoniam sic eis placet libenter obtemperabo.

¶ Imperator altissime charitas humilis filia tua ⁊ deuota ⁊ nos cetere virtutes afficimur non sine causa magna inestimabiliq̄ leticia cum ad misericordie supplicationem vis et te inclinas ad terram descendere, humanū genus redimere, nobis quoq̄ habitationē nostram, a qua tamdiu expulse sumus restituere. quoniā aduersarius nr̄

letalis/peccatum ignominiosus et crudelis tyrannus cum omni sua maledicta societate ignorantia infidelitate idolatria superbia auaricia luxuria inuidia accidia gula et aliis viciis innumeris. Occupauerunt in terra quasi omnia hospitia. et violenter tenent castella ciuitates: fortaliciaque spiritualia tue humane creature: adeo vt non inepte ad hanc humani generis miseriam adaptari possit quod Ouidius primo methamor. de cathaclysmo scribit. Qua terra patet fera regnat erynnis. In facinus iurasse putes: dent ocius omnes. Quas meruere pati sic stat sententia. ¶ O quam benedicta erit hora: cum crudelis felinus et despiciendus tyrannus peccatum scilicet et detestabiles sui spoliatores expellentur a iusta nostra hereditate et domo propria. O deus nonne hoc videbimus? Fortunate erimus cum illud fiet et cum loco ire erit clementia. in loco luxurie continentia. in loco mendacii veritas. loco superbie humilitas. et sic de aliis. Et hoc est primum mee legationis punctum: tibi de hoc gratias agere secundum nostram facultatem et vires. licet multo maius sit benefactum (fatear equidem) quam gratie que per nos agi possint. Preterea quia tuam percepimus voluntatem esse creare atque producere summam quandam et excellentem dominam super omnes alias que vnquam fuerunt vel erunt. Et breuiter talem que digna sit esse mater tua: soror tua: sponsa tua et amica. Ad te verum et certum patrem venimus humiliter laborem nostrum offerentes diligenter et ex corde bono: ad hoc negocium vnaqueque secundum posse suum et officium quod nobis accommodasti sine presumptione/adulatione et iactantia dicimus nil nos obliuioni tradituras quin sit omnino perfecta/tota pulchra et digna que a te ametur. Sine nobis non dubium est quod vis facere potes. Sed te rogo non contemnas oblationem hanc et seruitium. quoniam in hoc honorem nostrum nobilitatem bonitatem valorem et famam maximopere augmentabis.

¶ Nos eam donabimus innocentia et virginitate Abel. Fide Abrahe. constantia Josue. sapientia Salomonis. Ipsa pulchra erit vt Rachel. Fecunda vt Lya. Sapiens vt rebecca. Deuota vt Helyas. Nobilis vt Dauid. Excedet Moysen in clementia. Job in patientia etc. Interea dum hec fieret allocutio venit (sic etenim deus voluit) de terra sancta de ciuitate Nazareth in patria galilee domina quedam/virtutum filia. que oratio dicebatur. et submissa facie paruaque leticia veniebat feruide instanter et deuote/ex parte Joachim et sancte Anne vt eis impetrare posset sobolem/ vt essent immunes et libere a legis maledictione et opprobrio. Post quam natura hoc vidisset et sane intellexisset dixit bene hoc fieri non posse. quia Joachim et sancta Anna senes essent infecundi et steriles. Ideo frustra et inuanum ipsos eiuscemodi rem postulare. Sed oratio non magnificit ipsam naturam/nec verba eius. immo se conuertit fiducialiter ad charitatem et erga virtutum collegium ab eis querendo subsidium et opitulamen allegando quod veniret a bonis earum amicis et hospitibus Joachim et sancta Anna. Tunc haud mora omnes communi assensu genua flexerunt ante thronum diuine maiestatis/et per ipsarum virtutum ordinationem sermonem continuauit domina sapientia: et dixit in hunc modum. Pater omnipotens benedicta et felici die si tibi placet et tempore opportuno huc venit oratio deuota ex parte duorum bonorum famulorum et amicorum Joachim et sancte Anne postulare sobolem. Ubi enim in terra inuenies personas duas que te magis integre ament/seruiant/honorant et legem tuam obseruent. Non malo vsu consumunt nec dissipant bona que eis concessisti: nam diuidunt ea in tres partes. Unam pro templo tuo et ministris tuis. Aliam pro pauperibus. Tertiam pro eorum gubernatione et re familiari. Honestius et iocundius nos virtutes non suscipimur in terra quam in pulchra ornatissima et spirituali habitatione conscientiarum illorum duorum. Si itaque tibi cordi esset vt hec quam facere vis vt sit tota pulchra et amica tua singularis fieret per eos et generaretur atque conciperetur magnum gaudium et exultatio foret nobis omnibus. Quo autem ad nobilitatem quamuis omnes nobiles sint facti per te/qui bene operantur. Satisfacere tamen oportet mundane reputationi. Scis illos duos esse de genere et sanguine regali boni a

misericordie tui David et sacerdotali ipsius Aaron. Ideo non deficiet in nobilitate que ab eis descendet. Et parum me mouet quod allegat natura ipsos esse infructuosos et steriles. Potentia enim tua infinita est et melius spectat (vt videtur) quod illa que debet esse mirabilior inter alias: in omni pulchritudine et bonitate: a te mirabiliter et per miraculum formetur potius quam per solam naturam.

¶ Uerum est domine (ne quicquam celem) quod scrupulus quidam/dubitatio et questio me arripit in hoc negocio. Si sic adimpleretur per opus matrimonij. et percipere potes iusticiam que me notat/consulit/et in aurem aduertit. Nouisti vere deus qualiter primo homini Ade dedisti pro se et pro omnibus filijs eius successoribus: hereditatem non temporalem modo: vt puta paradisum terrestrem: sed (quod eligibilius erat et melius) ei concessisti hereditatem spiritualem. Hec hereditas erat donum gratie/et virtus quedam/ex numero nostro et societate que iusticia originalis dicebatur. Talis virtus per tuam ordinationem taliter eum gubernasset: et omnes eos qui ipsam habuissent et seruassent quod anima tenuisset pacate in subiectione et obedientia/carnem/membra/corporeos sensus/sine vlla rebellione vel inobedientia. in hoc quod ratio sapiens deliberasset: voluisset aut precepisset. Et quod maius est per excellentiam illius virtutis et hereditatem iusticie originalis. Homo semper habuisset verum iudicium sine errore. Bonam voluntatem sine peccati perpetratione. Sensualitatem bene gubernatam/sine motu vel passione detestabili/in videndo. in audiendo. in gustando/vel in tangendo. ¶ Preseruasset et custodiuisset hominem a morte: et ministrasset ei vitam corporalem sine sudore/pena seu labore. Nec in dolore mulier peperisset. Ecce donum pulchrum et hereditatem bonam.

¶ Sed heu Adam et Eua ingrati huius cito deliquerunt contra maiestatem tuam regalem/diuinam et imperialem transgrediendo preceptum tuum/de non manducando pomum. Et preponendo voluntatem eorum tue voluntati per originalem/stultam quam rebellionem etc.

¶ Quapropter secundum omnem legem scriptam et iusticiam etiam que seruatur inter homines: meruerunt. non modo mori sed cum hoc perdere omnem hereditatem pro se et filijs suis/tam temporalem paradisum terrestrem quam spiritualem iusticiam originalem: ratione criminis lese maiestatis.

¶ Fuit vlterius permissum regnare in eis: in eorum spirituali regno dirus quidam et iniuriosissimus tyrannus: qui peccatum originale nominatur: pro et loco bone virtutis: et regine iusticie originalis. O heu plus quam centies. heu quam dura mutatio de tam magno bono: in tam magnum malum: de quali felicitate in qualem miseriam et aduersitatem: Maledicta sit inobedientia que tale generauit malum. Merito o humana creatura expauescendum habes exemplum quod dei precepta qualiacunque sunt/non infringas nec transgrediaris. ¶ Cum ergo facta fuerit lex per te summum iudicem et legislatorem: vt omnis progenies ab Adam et Eua descendens per societatem naturalem viri et mulieris perdet hanc hereditatem: et subiecta erit peccato originali. Quemadmodum dictum est si amica tua quam tam pulchram efficere vis/concipiatur per Joachim et sanctam Annam. Sic orato et nos te deprecamur/dubito pro iusticia: ne concipiatur in tali macula peccati originalis. Et ne habeat talem puritatem/innocentiam et pulchritudinem/que pertinet ad illam que mater tua esse debet. sponsa tua et singularis amica. Ne tamen audias iusticiam rigorosam solum Sed intellige (si placet) quod natura et virtutes presentes super hoc dicere volet.

¶ Natura postea quam concessa ei a deo loquendi facultas fuisset: sic est locuta. Scis domine quod secundum primariam meam et legalem institutionem producere deberem homines tales. quod in regno eorum spirituali nulla esset rebellio carnalitatis vel sensualitatis contra rationem Quia lex mea naturalis/iustissima est. Ideo peto quod caro que est ancilla serua et famula nihil faciat contra auctoritatem et voluntatem anime: que est regina sua/domina et magistra. ¶ Ob hanc causam passiones et inordinati motus:

turpes sunt ꝛ culpabiles in hominibus qui non sunt tales in bestijs vt superbia peccatum vel turpitudo in equo nõ est crudelitas in leone. astutia in vulpe. inuidia in cane. auaricia i cornice. ꝛ sic de alijs. Quare? Quia in se rationem non habent: que alio modo talia bruta regere deberet: sicut ratio est in homine. Jdeo mihi apparet sub correctione tua indecens esse tibi summo principi et mihi ꝙ anima tua haberet talem discordantiaꝫ in spirituali regno suo potius ꝙ̃ bruta. Et ꝙ prima mater Eua. In hoc habuisset maius priuilegium in natiuitate sua ꝙ̃ illa que erit mater tua. Nam ipa Eua sine rebellione facta fuit. Addo huic ꝙ ius meum / ius naturale est: ꝙ filius debet honorare matrem suaꝫ: quemadmodum semper i schola mea predicauerũt discipuli mei. philosophi ꝛ poete. Sed quomodo sufficienter honoraretur: si inhonestum peccatum in ea aliquo tempore dominaretur?

¶ Veritas est (ait mox obedientia) cuꝫ tu summus princeps vis habere matrẽ carnaliter in terra: illi debebis honoreꝫ reuerentiam / seruitium / obedientiam. Nec huic contradicet iusticia. Nunc autem apparet illam legem nõ bene adimpleri si in huiusmodi abominatione immundicia ꝛ subiectione peccati: aliquo tempore permitteres illam / que esse debet habitaculum / templum ꝛ palatium totius puritatis.

¶ Sic argumentabatur obedientia cũ sensit charitatem. que et causam suam voluit enarrare cui reuerenter cessit. Vere pater omnipotẽs (ait Charitas) tu me fecisti (et in te me glorifico) reginam virtutum. et sine me quecunqꝫ ipsarum non perfecte conueniret humane creature nec concederetur. ¶ Sum illa que eas illuminat sicut sol calores. et viuifico animam sicut anima corpus. Et sine me mortua est aĩa ac impotens facere quamcũqꝫ operationem studiosaꝫ. sicut corpus sine anima. Si ergo contingeret (quod absit) ꝙ aliquo tempore in conceptione eius vel postea essem elongata ꝛ extra illam dominam ratione peruersi tyranni peccati originalis. quis eam custodiret? Nullo enim pacto in ea habitare possem. videamus quid esset. Primo anima eius spiritualiter mortua esset. ꝛ ideo turpis fetida deformis. non placens tibi deo nec a te amata. indigna societatis tue ꝛ societatis angelorum. ꝛ digna separari perpetuo ab eis. Et si i illo statu moreretur: absqꝫ dubio eternam ingrederetur damnationẽ. Etiam ipsa esset habitatio tenebraꝝ que lumen portare debet. ¶ Recte dixit sapientia / admodũ impertinẽs esset si sic fieret Et matutina stella in ortu eiꝰ eclypsim faceret. Rosa noua deficeret. Fons gratie desisteret. Flos lilij pallesceret. Mater vite mortua esset. Regina mũdi subijceretur. Sed cui subijceretur? Subijceretur fediori ꝛ abominabiliori subiectioni que esse posset. illi scꝫ que est ipsius peccati. ¶ Sed etiam pater totius bonitatis: inquid misericordia: postꝙ̃ intantũ condescendisti nostre petitioni miserabili vt redimere velis humanũ genus a seruitute peccati. Justum est, sis perfectissimus redemptor ꝛ saltem redimas vnam personaꝫ excellentissime. Et nouisti ꝙ inter sex modos redimendi: ꝑfectior est / preseruare personam talit/ne labatur in subiectionem peccati cuiuscunqꝫ: siue originalis siue actualis que alias sine tua tali preseruatione in illud caderet. sicut maior fit gratia preseruando hominem ne cadat in lutum ꝙ̃ postꝙ̃ cecidit eundem releuare: sed quam ꝑsonaꝫ perfectius redimere debes ꝙ̃ matrem tuam ꝛ singularẽ amicã. ¶ Virginitas dixit. ꝙ non minus esset pertinẽs ad filium dei habere matrem semper ꝟginem / specialiter que nunqꝫ fuisset violata per peccatũ quo ad animam ꝙ̃ habere virginem corporaliter inqꝫtum ꝟginitas ꝛ integritas anime nobilior est, ꝛ perfectior ꝙ̃ illa que est corporis. Sꝫ peccatum mortale quodcunqꝫ certuꝫ est corrumpere violare ꝛ eneruare aĩme puritatẽ ꝛ innocẽtiã. Eapropter sine tyrãno illo pctõ ɔcepta esse debꝫ ꝟgo illa sic debet esse ꝟgo corporaliter. Nec est obliuiõi dandũ. ꝙ pro carnis sue debet esse caro purissime humanitatis ꝙ̃ accipiat deus noster. Ideo esse debet nitidissima mundissima ꝛ purissima. Prudentia: que leges legaliter interpretatur: cuꝫ loqui de

beret valde eleganter rationem suam assignauit. Non video inquit in materia hac repugnantiam vllam / quin tota pulchra / amica dei nostri debeat omni tempore in sua conceptione et post absoluta esse et libera a damnifero tyranno peccato originali: nisi forsitan secundum legem illam generalem: quam pretendebat sapientia / adhortatione iusticie quod omnes peccauerunt in Adã. Miror si iusticia velit quod summus imperator et legum conditor sit tam astrictus ipsi quod nihil possit aut debeat immutare / propter quencunque casum contingentem. Magis esset seruus ad leges suas quam princeps temporalis ad suas. Et magis serua esset sponsa eius celique imperatrix / quam terrene regine / que priuilegiate sunt contra omnes ciuiles seruitutes (priuilegiata augusto) Interrogo iusticiam cum eo modo velit esse leges seruatas: si domina nostra nõ complectitur in generali hac lege et maledictione quam dedit deus mulieribus propter peccatum Eue. scilicet quod in dolore et angustia essent pariture? Scio quod hoc non dicet: quoniam sine dolore est paritura et leticia. Quare ergo non eque bene poterit excipi a graui maledictione peccati originalis / cum tam rationabiliter et rationabilius fieri possit in hoc casu sicut in alio? Dicit discipulus meus Aristoteles in Politicis. leges dari vniuersaliter / nõ quin in aliquibus particularibus casibus possit et debeat habere rationabilem exceptionẽ. Sed quia sepius ita fit: quemadmodum lex dicit. Te rogo iusticia considera qualiter supremus imperator sepenumero pro valde minori causa / quam ad honorandum matrem suam et amicam / mutat et variat communem et consuetum cursum tã nature quam scripture operando sepe miracula / gratias / venias et priuilegia. Nõne sistere fecit sole propter Josue? Resuscitauit mortuos propter Heliseum? Prohibuit ignem vrere propter Danielem? Et etiam ad propositum nostrum contra communem cursum / sanctificauit Hieremiam ante natiuitatem eius. et reddidit hereditatem temporalem paradisum terrestrem Enoch et Helye. Certum est igitur quod lex generalis non debet esse in preiudicium gratie ac priuilegij specialis. Et apparet mihi (iusticia) te non modo ad hoc inclinare debere: sed illud idem petere. Nonne officium tuum est postulare vt filius matrem suam honorat magis quam alios: quemadmodum bene dixerunt natura et obedientia. Certe sic est. Nonne officium tuum est quod imperatrix habeat priuilegium contra omnem seruitutem: presertim ignominiosam? Sic certe. Nonne ad iusticiã pertinet petere vt thesauraria gratie amica diuinitatis sit sine gratia sua et suo amore? Ita reuera. Sed finaliter iustum est: quod regina illa et magistra angelorum / que secundum promissionem diuinã debet contere et frangere caput serpẽtis: id est infernalis inimici: nõ sit vllo tempore membrum suum et subiecta eius. Alioquin semper posset improperare ipsi: et per irrisionem dicere. Ecce mulierem que (vt inquit) contriuit caput meum: sed prius calcaui caput suum per peccatum originale. Ecce dominam que dicitur tota pulchra: sed sub me fuit maculata contaminata et prostituta per peccatũ originale. Ecce amicam regis vestri: sed ipsius ego primũ rex fui et dominus per peccatum originale. Ecce illam que se dicit domicilium et matrem virtutum: sed prius ipsa obediuit mihi. et me hospitio suscepit per peccatum originale. O deus optime et potentissime: absit vt eo pacto irridere possit tuus et noster inimicus. ¶ Ad hanc vocem surrexit sonus et murmur inter virtutes et inter loquendum ad inuicem et probandũ orationẽ prudentie versus iusticiam oculos suos vertebant et deflectebant: que recte iam victa apparebat. Justicia se notatam esse percepit. et post multa verba vt se exhonoraret. protestata est publice quod super his omnibus rebus dictis et propositis ipsa se referret ad bonam iusticiam et sapientem dei ordinationem et quod suum esset precipere / ordinare / suamque legem interpretari. quia cuius est condere: eius est et interpretari. ¶ Huic omnes simul virtutes parate erant obedire. Ad verbum hoc omnes cõcordarunt: et maximum tunc tenuerunt silentium: auresque arrectas vt reuerenter audirent conclusionem atque sententiam Tũc benedictus dei filius in sublimi diuine sue maiestatis throno sedens / eleuauit paululum cum maturitate magna / reuerendum suum et tremendum aspectum / et per magnam grauitatem magnificentiam et auctoritatem / sub his verbis plande respondit.

Audiuimus vos amantissime filie et grati D ose recipimus dicta vestra/oblationes vestras et vestros amicos. et cum conclusiue nostram expectetis ordinationem breuiter vobis eam sumus explicaturi. ¶ Concedimus in primis et gratia speciali humilem orationis supplicationem quam porrexit pro bonis nostris subditis et dilecta vrbe nostra Nazareth Joachim et Anna/attenta bona et veraci relatione/ quam vos omnes vnanimi consensu de eis fecistis. Et volumus non contristando allegationem filie nostre nature super eorum sterilitate. quod sint parentes illius et qua volumus humane nature esse filius. Insuper precipimus nunci in hoc ipso duobus per vnum angelorum nunciorum nostrorum cito deferri Et tu veritas nostra secretaria expedi litteras sine mora. Consentimus preterea/volumus et iubemus quod finem quod obtulistis/concedatis tribuatis et apponatis omnem curam vestram/posse et studium ad amicam meam totam pulchram/componendam. adorandam et dotandam. Et quo ad disputationem vestram quamdiu tenuistis scitote nos non velle vos habere respectum ad regulam nostram et legem generalem ac penalem impositam propter forefactum primi parentis. quoniam pro aliis lex illa facta est. non pro ipsa/quemadmodum singulariter eam eligimus. ita singulariter eam priuilegiis dotare volumus Talem conclusionem et sententiam (vt credo deuote) dedit benedictus dei filius. Si quis tunc vidisset gaudium/gratias et exultationem quam habuerunt virtutes/et leticiam etiam nature reuera ingentem sumpsisset voluptatem. Quelibet in particulari recensebat dona bona et donaria que virgini illi esset datura. Et E omnes vno consensu se verterunt ad hoc et promiserunt quod numquam fecerunt de bonis earum talem liberalitatem. et quod (nil retinendo) omnia ei vellent tribuere. Hieronymus. infundit plenitudo gratie toto. ceteris per partes datur mediante se et per angelum gratia plena auctoritate appellata est. Ante omnia impetuose minabatur perfidus tyrannus peccatum dicens. quod inutile infortunatum et fedatum malum se presentare vellet. et quod omnia nihilipenderet nisi ante ipsas virtutes vel post hospitium illud intraret. Ad recitandum omnia ipsarum dicta libenter persisterem: sed breuitatis affectio me auertit. Nota quod hic potest introduci locutio virtutum particularium promittentium et enarrantium dona que quelibet tribueret. Et de hoc habetur in Guillermo parisiensi diffuse in libro de virtutibus. Angelus qui ordinatus fuit nuncius/citissime descendit referens nuncia patri Joachim et sancte Anne. Et breuiter tantum operatus est deus et natura/ cum virtutibus superius nominatis. quod domina hec concepta fuit et viuificata tam in corpore quam in anima. sine hoc quod vllum peccatum auderet accedere. Quid vultis dicam vlterius? Apparuit adeo pulchra. adeo pura et munda quod verus deus sancti amoris mox incensus fuit amore suo et imagine sua. sicut de Pigmalione fingunt poete. Nec continere se potuit quin iocunde caneret amorosum illud supradictum canticum. Tota pulchra es amica mea etc. Hic innumere concordie sunt de pulchritudine et amore eius. Scribit Ouidius. x. methamor. de Adonide Laudaret faciem liuor quoque: qualia namque corpora nudorum tabula pinguntur amorum. Talis erat Canticorum. iv. facies tua decora. Judith. xj. Non est talis mulier super terram in aspectu: in pulchritudine et in sensu verborum. Hester secundo. Erat enim formosa valde et incredibili pulchritudine omnium oculis gratiosa et amabilis F videbatur. Canticorum. vj. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens pulchra vt luna electa vt sol/terribilis vt castrorum acies ordinata. Recamauit Hester plus quam omnes mulieres. In hoc finio primam nostri sermonis partem/ in qua audiuimus sub poetica figura/facta clariori breuiori et veriori quo potui modo. Conceptionis gloriose domine nostre modum. Tangendo aliqualiter aduentum domini nostri in quo sumus. Et posui in persona virtutum rationes que facile mouere possunt omnia deuota corda ad credendum et tenendum quod domina nostra non fuit vnquam in conceptione sua et post nisi tota pulchra viua pura et munda Et quod rationabiliter celebrari debeat conceptionis eius dies.

¶ Priusquam respondeam ad rationes contrarias/expediam secundam nostri sermonis partem/faciendo admonitionem quandam omni anime deuote vt sit pulchra et perseueranter dei amica. Et continuando priorem imaginationem posset fieri hoc in persona charitatis admonendo animam istius virginis. Sed volui generalius loqui in hac materia. O anima deuota a deo creata ad

imaginē suā/et suo precioso sanguine amo
ro e redempta. Considera ⁊ in memoriā re
uoca ꝙ cū prius esses turpis ac deformis
ꝑ peccatū originale/placuit deo tuo te re-
generare pulchrā facere ⁊ puram ꝑ baptis
matis sacramentū ⁊ tanq̄ nouiter te cōci-
pere ꝑ gratiā. intantū ꝙ tūc cū te talē vide
ret/dignatus est te amicā suā totā pulchrā
vocare. Tota pulchra es ⁊c. O de⁹ q̄ sub-
limis hec est generositas esse amicā. cuius
B amicā: amicā non quidē hominis mortalis.
non angeli vel archangeli: sed dei regis re
gum ⁊ dñi dominantiū. Ipse bon⁹ est ami
cus qui nunq̄ deficit in necessitate. q̄ nun
q̄ improperauit amorē suum. qui nil petit
ab amica sua nisi dumtaxat amari. ⁊ nihil-
ominus abundantissime reficit ⁊ consola-
tur. cunq̄ offendit̄ ⁊ irritatur: facile igno-
scit atq̄ remittit. Non solū est hic amicus
ore/amicus brachiorū/amicus burse/ami-
cus mense/amicus curie/amicus itineris.
amicus verborū adulationis vel ostentati
onis. Quia reuera oēs hi in necessitate de
ficiunt. De hoc Eccī. vj. Est amicus ſm tē
pus suū ⁊ non ꝑmanebit in die tribulatōis
⁊ est amicus soci⁹ mense ⁊ non ꝑmanebit ī
die necessitatis. Et sicut Ioab feriūt ⁊ oc-
cidunt osculando. ij. Regum. iij. Et exēplo
latronis ⁊ cuiusdam pilcis qui pol. ꝑp⁹ d:
occidunt amplexando/⁊ sub tunica bone
apparentie occultā habent proditionē/ra-
pinam fraudē irrisionē detractionē. Aliter
facit (o anima deuota) bonus tuus amic⁹
verus deus sancti amoris: et filius hodier
ne virginis sancte ⁊ munde cōcepte. Nam
in eo nihil est fictionis nec deficit ī aduer-
sitate. Et nil aliud petit q̄ amorē tuū. quez
amorem. Amorē qui se ostendit nō modo
verbo sed ⁊ facto ⁊ opatione. Si enī dicas
te amare deū/⁊ non facis voluntatē eius ⁊
precepta. es (ſm ꝙ dicit sanctus Iohānes)
mendax. j. Ioh. ij. Et Gregorius in omel.
festi penthe. Charitas operat̄ magna si est
si renuit operari charitas non est. Certum
est ⁊ ꝑ regula generali tenendū. ꝙ persona
quecunq̄ sit deū non sufficienter amat/q̄ ī
se non habet illam virtutē que charitas no
minatur/que sola diuidit inter filios dei et
diaboli. regni ⁊ damnationis. hec et ponū
tur priuatiue Ideo egregie dictū. Plenitu
do legis est charitas. ad Roma. xiij. Null⁹
D homo charitatē habere potest qui ī aliquo
peccato mortali est. nec absq̄ peccādo mor

taliter transgredit̄ quis preceptū dei aliq̄s
Unde Iacobi. ij. Quicūq̄ totā legē serua-
uerit offendat aūt in vno factus est omniū
reus. Ideo dicit Iesus christus Ioh. xiiij.
ꝙ si quis diligit eum mandata ei⁹ ſuabit.
Unde sequit̄. ꝙ qui non seruat mādata de
um non diligit. Et est etiā p̄sumendū ꝙ ve
raciter nullā aliā diligat personā. Reperio
in historia tripartita libro pmo. ꝙ Cōstan
tinus volēs experiri fidelitatē illoꝝ qui mi
nistrabant ei. finxit publicū mandatum. ꝙ
omnes hi qui vellent negare legē christia-
nam/permāsuri essent secū in honore. alij
vero cum ignominia ⁊ dedecore recessuri
ab eo. Aliqui mox fidez ipsam negarūt. alij
vero minime. Tunc Constantin⁹ contra-
rio ⁊ opposito modo fecit. Nā constātes ⁊
firmos in fide preceptisq̄ dei retinuit. ali-
os vero tanq̄ ꝓditores expulit. Quomō i-
quit fidelis esse homo mihi/qui infidelis ē
deo suo patri ⁊ legali dño. Et hoc est nota-
bile ⁊ arduū exemplū ꝑ principib⁹ ⁊c. Sz
forsitan dices mihi hic o anima deuota ꝙ
ergo amor dei nimis care vēdit̄: si sic opor
teat eum custodire. Respondeo ꝙ nō. Nō
enim care vendit̄ si bona respicias que ab
eo recepisti/⁊ mercedē quā expectas. Nul-
lus enī bonū habet si ipm minus acquirat
Et vt dicit Ouidius scdo de arte. Dulce
spēs amor ē: discedite segnes. Nō sunt hec
timidis signa tuenda viris. Et rursum ī de
sine titulo. Militat omnis amans et habz
sua castra cupido. Possem recensere dura
seruitia ꝑicula corpis ⁊ aīme q̄ ferre ⁊ pati
oportet vt acq̄rat̄ ⁊ ꝯseruet̄ admodū muta
bilis incert⁹ ⁊ deficiēs amor diuitū huius I
mūdi. Ulteri⁹ allegare possem ꝑ historias
innumeras molestias grauitates ⁊ penas
quas sustinuerūt aliq̄ mūdani amici ꝑ aliq̄s
vsq̄ ad mortē ꝑpetiendā. De q̄b⁹ Ualerius
maximus. li. x. ca. j. Sed mihi sufficit ꝙ cō
sideres martyriū qd̄ amatores pecunie vel
vane glorie patiuntur. Amor pecuniarum
precipiet mercatori relinquere vxorem su-
am ⁊ filios. ⁊ ire per mare. per terrā. per ca-
lorem et frigus. per omnia pericula latro-
num ⁊ mortis ⁊ obediet. Oracius. Impi-
ger extremos currit mercator ad indos: ꝑ
mare pauperiem fugiens ꝑ saxa per ignes
Amor pecunie precipiet spoliatori vel sti-
pendiario adire prelia ⁊ se exponere plagis.
fame siti morti obediet. amor pecūie p̄cipit
latroni surgere mane diligēt̄ vt furet̄ occi

dat. Obediet. Horacius Ut iugulent bo
hoies ⁊c̄. Amor pecunie p̄cipiet alteri adu
lari. mentiri peierare iniurias inferre blaſ
phemias: aſſentire omnibus qui dicũtur
modo vni. mox huic cõtrario. Nota The
rentiũ. Aiunt: aio. Negant: nego. Facere
res quantūcũq̄ horribiles: crudeles: vel
abbominabiles deo ⁊ mũdo ſine recuſati
one obtemperabit. Heu o deuota anima
vbi eſt amor dei tam dura ⁊ aſpera: ingra
in preceptiſ ſuis ſicut vides damniferum
nunc tyrãnũ pecunie amorem? Aſſero ꝙ
tantum pene afflictionis ſolitudinis ⁊ ve
recundie: te perpeti non oportet: vt ſerui
as deo: bono ⁊ legitimo amico tuo: ⁊ pa
radiſum habeas. ſicut hi capiunt ad pecu
niam ⁊ infernũ acquirendum. Sed vide
inſup quid faciat vane glorie amor. quid
fecit Julium ceſarem perferre omnia in
K cõmoda: que in bello ſunt per omnẽ eta
tem ſuã: etiam contra generum ſuũ Pom
peiũ ⁊ ꝓprios ciues ſuos romãos? Amor
vane glorie id fecit. Quis fecit Hanibalẽ
bellum inferre italis tranſire montes pati
extrema frigora ad oculi vſq̄ amiſſionẽ?
Amor vane glorie. Quis fecit cathonem
ſeipm̄ occidere: darium ⁊ alios innũeros?
Amor vane glorie. Aliqui etiã martyriũ
ſuſtulerunt: ſed damnati ſunt. Quis fecit
hypocritas ficte deo ſeruire per magnam
penam ⁊ laborem miſſas audiendo: pere
grinando: oĩbus complacere volendo: vt
ꝑ hoc oĩm serui eſſent: in ſtulta ꝓdigalita
te? Reuera omnia hec ⁊ alia innũerabilia
facit vane glorie amor. Uerecũdia igitur
eſt dicere (anima deuota) te non poſſe vel
velle: tm̄ facere ꝓ amore dei tui: patris tui
⁊ ſaluatoris. ſicut aliĩ faciunt ꝓ re fragi
liſſima: amore videlicet vane glorie. Nõ a
mihi preceptum aliquod: dei amici tui fa
ctu difficilius: vt exempli gratia caſte vi
uere. Auſim dicere: ꝙ ob amorem pecu
nie aut vane glorie: facile complerentur.
Preterea miſerabiliſſimas miſerias quas
facit amor ſtolidus peruerſe carnalitatis
Non ergo conqueraris (o deuota anima:
de p̄ceptis amici tui: que tibi valde erunt
facilia: ſi eum perfecte dilexeris: quia for
tis vt mors dilectio. Canticorum. ix. Et
de Jacob cui videbantur dies pauci ⁊c̄.
Bona quoq̄ conſuetudo ipſa tibi dulcia
faciet ⁊ delectabilia. Quod male fers: aſſue
ſce feres ait Naſo. Et Tullius in rethori
ca. Optima forma viuendi eligenda eſt.
q̄ iocundam reddet conſuetudo. Qui di
cit dei p̄cepta nimiũ dura eſſe ⁊ põderoſa
deum mendacem facit: qui contrarium
affirmat iugum meum ſuaue eſt: ⁊ onus le
ue ⁊c̄. Matthei. vndecimo. Nonne ma L
gna eſt dulcedo de illo amico qui non ob
ſtante quocũq̄ delicto contra ſe: omnia ꝑ
cit ſi integram habeas contritionẽ. id eſt
diſplicentiam de peccato p̄terito. Propo
ſitum firmũ nõ reciduandi. Et confiten
di tempore ⁊ loco per eccleſiam ordinatis
quacũq̄ hora ⁊c̄. Ezechiel. xviij. Dulcio
rẽ amicũ hr̃e nõ poſſes. Sed tibi dico eũ
valde plenũ eſſe zelotipia: nec vult te vllã
rem aliam amare plus q̄ ſe: ne in p̄ſentia
ſua facias fornicationem vel ſpirituale a
dulterium: diligendo infernalẽ inimicum
⁊ iaceas inter brachia eius per iniquã de
lectationem peccati mortalis. Uidetur ei
ꝙ merito ſuper omnes alios dignus ſit
amari: ⁊ dicꝫ anime. Uerba Therentij in
eunucho. dies ⁊c̄. Dicit Ariſtoteles ſecun
do ⁊ nono libris Ethicoꝝ. Et Tullius li
bello de amicicia. ꝙ ſolent queri amici tri
bus de cauſis: vel ob bonum vtile: aut ob
honorabile: aut ꝓpter delectabile bonum
Sed meditare o anima deuota. ſi queris
amicos diuites vtiles: quis eſt magiſ q̄ is
qui concedit vitam hereditatem ⁊ felici
tatem perpetuam. Mecum ſunt diuitie ⁊
gloria: Sap. ij. Si queras amicos placẽ
tes ⁊ delectabiles: Audi quod dicit ſapi
ens: ꝙ amor ſuus ẽ magnus bonus ⁊ pla
cens. In amicicia illius bona ibidẽ. Non
eſt delectatio ſimilis amori pacis ⁊ ſecuri
tatis conſcientie que haberi nõ põt: abſq̄
dilectione dei. Hinc exclamat pſalmiſta.
q̄ magna multitudo dulcedinis tue dñe
⁊c̄. Si queras amicũ bonum ⁊ honora
bilem. Auſculta quod dicit ſapiens: ꝙ in M
numerabilis honeſtas venit per manus il
lius. Si queras demũ amicum qui in ne
ceſſitate tibi ſuccurrat. ꝑfecto alium nemi
nem meliorem inuenire poteris: quare ti
bi volo breuiter recenſere exemplum ſatis
cõmune: ſed vtile eſt. Et idem recitat Da
maſcenus in hiſtoria de Barlaam here
mita. Homo quidam bonus erat qui
ſemel filium ſuum interrogauit quot ſibi
eſſent amici. Reſpondit iuuenis plures q̄

quinquaginta. imo plures q̄ centum. vide/
batur eni iuueni tanq̄ inexperto. omnes
illos amicos suos esse qui ostendebant si
bi iocunditatis signa: verbo vel brachijs
Mirum est ait pater: quoniam in tota eta
te mea que est tam grandeua solum acqui
rere potui dimidiū amicum. Et cum filius
affirmare contrariū opinans patrem mul
tos habere: ob seruicia que in illos confe/
rebat. Dixit pater: fili: adibis eos quos di
cis esse amicos meos: et finges me esse in
carcere cōdemnatū ad mortem: nisi mihi
in postrema hac succurrāt necessitate. Fi/
lius assensit: et cum vniquaq; iuisset: fecit
relationem patri. Reuera pater inquit veri/
tatem dixisti et inique nimis falsus eram:
q̄m adiui p̄mū quē credebam ponorē ami
cum tuum esse: ob bona que in eum con/
fers: qui respondit mihi q̄ te associabitur
ad patibulum vsq;: sed illic te relinquet.
Secundus p quo tantas sustulisti penas
dicit se libenter tibi daturum indusium vel
camiseam vel lintheamen quo operiaris:
aliud nihil. Tertius dixit q̄ libenter ipse
te suspenderet. Uade inquit pater ad eum
N qui est medius amicus meus: quoniā mi/
nus seruiui ei q̄ alijs: sic fecit filius: et ī eo
repperit omnē confortationem: qui dixit
se liberaturum eum. etiam si p eo mori de/
beret. Ad moralitatem cōuertendo hoc ex/
emplū. Tres illi amici sunt caro/ mūdus/
et diabolus. Caro cui⁹ adimples oīa de
sideria in vltima necessitate videlicet in ar
ticulo mortis: nō faciet tibi aliud subsidium
nec aliter succurret nisi q̄ te cōducet vsq;
ad sepulchrum et ibi te dimittet in inimico
rum tuorum manibus. Secundus amicus
scilicet mundus et amici tui carnales: ad
quos ditandos: tantos sumpsisti labores
et penas quas suppetias ferent tibi? Certe
vix tibi dabunt lintheum quo sepeliaris.
Diabolus si aliud nō habeas subleuamē:
non dubium est quin te libenter suspendet
ad patibulum inferni ob seruitia quibus
eum affecisti: in fraudibus rapinis hipocri
si vicijsq; alijs. Sed dimidius amicus h̄
est deus: qui sepius minus amatur: et illi
seruitium p̄statur p vna media hora: qua
illi inseruitur. imo horas centū sexaginta
octo in ebdomada. de quib⁹ vix vna cedit
deo die festo. Alij habent plures q̄ vigin
ti ip̄e tibi solus succurret: in extrema et ne

cessitate solūmodo si in amore
eius permaneas. ¶ Fortunata est anima
illa: que talem habere potest amicum: ex/
emplo nostre dñe: valde niti debet: vt pul
chra appareat in presentia eius. Sicut
eni dictū ē in p̄ncipio: a pulchritudīe ena/
scitur amor. A qua pulchritudine: nō qui
dem a pulchritudine ficta hipocritarum:
qui extrinsece pulchri sūt: sed interius ha
bēt horribilia peccata. Tales similes sūt
pulchritudini fimi niue cooperte. Uel si/
cut dicit christus sepulchris dealbatis et
pictis: aut quibusdam pomis: ad extra qui/
dem pulchris: et ad intra cineribus plenis
Comparant̄ pauoni: qui vt ostendat suam
pulchritudinem aspectantibus: discoope O
rit partes postremas qui significant finē
mortis. Sed etiam est picta pulchritudo
iuuenis ipsius carnis que est fallacissima
breuiorq; et mutabilior q̄ flos vni⁹ diei.
Prouerbiorum vltimo. Fallax gratia et va/
na ē pulchritudo. Mulier timē deū etc. Et
Boecius. Uernalium florum mutabilitate
fugacior. Illa pulchritudo est sepe castita
tis inimica. Inde Iuuenal' satiricus. Ra
ra est cōcordia forme. Atq; pudicicie. Ip
sa fuit causa multis ad abhominabilia pec
cata perpetranda: et mortem temporalem
eternamq; sustinendam. Etiam aliqui ob
eam fuerunt vilipensi in bello: et se mutuo
in certamen puocauerunt. De quo quidē
facto recitat Frontinus libro strategema
tū: q̄ p̄nceps quidam dictus Agesilaus
Iussit exui coram militibus suis aliquos
inimicorum suorum vt ostenderet eis pulchrū
et albū colorem: q̄ hn̄ appareret ipsos esse
hoīes femineos: in pena et labore: minime
exercitatos. Propterea milites sui sūpserūt
animū: et inimicos superarūt. Et Julius
cesar libro secundo de bello gallico dicit:
q̄ pro tempore suo: alemani assueti erant
facere eorum pulchrum et album colorem
nigrum horridum et expauescendum ini/
micis eorū in bello. Sic debet facere ani/
ma deuota per ieiunia etc. Corpoream pul
chritudinem habes: sed parua quedam fe/
bris omnem eam tibi tollet. Pulchritudi/
nem habes corporalem. sed senectus oēm
eam abducet. Pulchritudinem habes cor
poralem sed vermes mox ipsam corrodēt
habes corporalē pulchritudinem: caue q̄
ne comburat̄ et incendat̄ igne eterno. B eni

damnosum foret. Habes corporalem pul
chritudinē:sed scias ipāz interius esse tur
pem imūdam ꝛ fetentē:si hoīes linceis ꝛc̄.
Pulchritudinem habes corporalem. sed
P scias multo pulchriorē delectabiliorē esse
eam que est anime tue. Ad quā conseruan
dam omnē adhibere debes curam:o aīa
deuota: ne minuat̃ per luxurie turpitudi/
nem:infletur per supbiam efficiatur nigra
ꝛ maculis obsita:per inuidiam.ceca ꝛ fu/
gax ꝑ infidelitatem vel ignorantiam:mu/
ta per pigriciam laudandi deum ꝛ ipsum
deꝑcandi rigida ꝛ per fraudem ꝛ duplici/
tatem:fetida per malaz famā. ꝛ sic de alijs
coīnq̄nationibus: pulchritudinem spiri/
tualem corrūpentibus. Ut benedictus di
filius:de te dicere possit cuz te viderit: ver
ba ꝓposita. Tota pulchra es amica mea.
Sed nouisti o anima deuota:quō senties
in te si bene deum amas:considera si in te
ipsa signa habes veri amantis:potest pro
sequi plirius ꝛc̄. Primū signū ē:libent̃ au/
dire verba fieri de amico suo:siue per lr̄as
siue per nunciū siue aliter. Littere dei sūt
littere sancte scripture: ꝑ quas sciri potest
status dei voluntas ꝛ promissiones eius.
Nuncij ipsius ꝛ secretarij sunt omnes hi
qui ipsam p̄dicant:in occulto vel publico
loco. Sunt alij heraldi ꝛ maquerele: car/
nis mūdi ꝛ diaboli: quos audit meretrix
anima ꝛc̄. Secūdum signum est inuite au
dire blasphemare amicum. Contra dete/
stantes:iurantes ꝛc̄. Tertium signum est.
amare seruitores ꝛ amicos amici. Contra
vilipendētes eccl'iasticos ꝛ bonos. Quar
tum reuereri pn̄iam amici. Contra facien
tes mala abhominanda:in conspectu dei
ꝛc̄. Quinto interp̄tari facta amici in bonū
Exemplū hic platonis de hypocrate disci
pulo. Contra murmurantes de ꝓuiden/
tia dei:p̄sertim in aduersitatibus. Aplus.
O Om̄ia operant̃ in bonū ꝛc̄. Et quos amo
hos ꝛ castigo ¶Nota q̄ trahit homines ꝑ
caminū mortis sicut curialis amicus ꝛc̄.
Sextum signuz:constantia in amore. Ex
emplū de Augusto: cōtra nō perseueran/
tes viriliter. ¶Nota dicit deus anime il/
lud The. in eunucho. Noctes diesq̄ me
ames:me desideres:me somnies: me expe
ctes:de me cogites:me speres:te me oble/
ctes:mecū tota sis.meus fac sis postremo
amicus:quādo ego sum tuus. Sic finio
secūdam sermonis nostri partem: ꝛ acce/
do tertiam:quàm breuissime expediam:re
spondendo ad duas questiones breues:
multum huic loco conducentes ꝛ vtiles.
¶Prima est:quō respondendū est sanctis
doctoribus:vt sancto Augustino. sancto
Hieronymo. sancto Bernhardo. ꝛ alijs
qui videntur dicere contra hoc quod ꝓba
tum e'st in ꝑncipio dn̄am nr̄am conce/
ptam fuisse in peccato originali? Ad hoc
respondeo: non allegando dicta coꝝ: per
considerationes quattuor figurales ꝛ que
facile capi possint.

Prima cõsideratio.

est. q̄ spiritussanctus interdū reuelat eccle
sie:vel doctoribꝫ posterioribꝫ: aliquas ve/
ritates vel expositiones sancte scripture:
quas non reuelauit eorum p̄decessoribus
sic dicit Gregorius Danielis.xij. Pertrā/
sibūt plurimi:ꝛ multiplex erit scientia dn̄i
Ideo Moyses sciuit plus q̄ꝫ Abraam:ꝓ/
phete q̄ꝫ Moyses.apostoli q̄ꝫ ꝓphete. Et
doctores addiderunt multas veritates vl
tra apostolos. Quapropter dicere possu/
mus hanc veritatem.beatam Mariā nō
fuisse conceptam in peccato originali: de
illis esse veritatibus que nouiter sunt re/
uelate vel declarate. tam per miracl'a que
leguntur:q̄ꝫ ꝑ maiorem partez ecclesie san
cte: que hoc modo tenet:fuit tempus ali/
quod:in quo non tenebatur generaliter:
Mariam virginez esse in paradiso in cor
pore ꝛ anima:sicut modo tenetur. ꝛ simili/
ter post institutionē festi natiuitatis sancti R
Johānis. natiuitas dn̄e nostre ordinata
fuit per reuelatiōem vnius solius femine
Et multa similia. ¶Nota de opinione Au
gustini de igne purgatorio qualiter tene/
tur oppositum:

Scd'a consideratio

Om̄i tempore doctores in sancta scriptu
ra instructi auctoritatem habent exponē/
di ꝛ declarādi veritates que ex ipsa sequū
tur. sicut habuerūt doctores antiqui. Et
si dicas q̄ non habent talem sanctitatem.
Respondeo:hoc nō impedire quin talem
habeant auctoritatem:quēadmodum pre
lati noui:similem habent auctoritatem cū
antiquis ad coꝝ populū gubernandum:
licet nō talem habeant sanctitatem. Pro/
pterea dico q̄ cōsiderata multitudine do/
ctoꝝ nouoꝝ: ꝛ p̄latoꝝ ecclesie qui dicunt

hanc opinionem veram esse dñam scilicet
nostram semp fuisse totam pulchram sine
vlla turpitudine peccati originalis venia
lis vel actualis. securi⁹ est sic tenere q̃ op/
positũ: ɔtra hoc qđ voluerũt dicere aliqui
q esset heresis expressa: vel peccatũ morta
le. cõtra quos vniuersitas parisieñ. deter/
minauit. Hec est obliuioni tradendũ mul
to maius esse periculũ errare blasphemã
do hanc virginem: q̃ ipsam laudãdo: que
humana laude sufficienter laudari nõ põt

Tertia consideratio

est. sancti paradisi interdũ generaliter lo
cuti sunt de dña nostra ⁊ aliis in hac ma/
teria. volẽtes dare intelligere q sine puile
gio speciali: ⁊ ẜm generales causas: dña
nostra habuisset peccatum originale. sicut
alie. Et p hoc ponũt differentiam inter ie/
S sum christũ ⁊ dñam nostrã: qm̃ iesus chri/
stus nũq̃ eguit puilegio redemptione vel
pseruatione ɔtra peccatum hoc: sicut dña
nostra. Et inuenio etiã q sanctus Aug⁹.
sanctus Anselmus ⁊ alii: expsse eam exce/
perũt. Aug⁹. de natura ⁊ gratia: cũ de pec
catis agimus ⁊c̄. Et Anselmus đ ɔceptu
virgi. quis dicere audeat ⁊c̄. Et sctũs tho
mas sup psal'. di.

Quarta ɔsideratio.

sancti doctores: in materia fidem tangẽte
⁊ religionem christianã semp mature pces
serũt: nõ cito determinando dubias veri/
tates. Ideo locuti sunt in hac materia ma
gis inqrendo q̃ determinando. Hinc est
q interdũ videnť dicere ɔtraria: nõ tñ di
cunt ⁊ põt in tali casu teneri ɔtra eoꝝ opi/
nionẽ absq̃ hoc q periculose erretur. Iõ
sanctus Berñ. in epl'a quã scripsit ad ca/
nonicos lugdunẽses: eos redarguit. quia
cum festinatione nimia celebrare volebãt
festum huius ɔceptiõis: vt si mõ aliqui ce
lebrare vellent festum sancti nõdũ canoni
sati vel assueti: sine auctoritate romane ec/
clesie. Ideo sanctus Aug. in fine se refert
ad hoc q sancta ecclesia voluerit ordina/
re. Aliud autẽ est mõ q̃ tpe sancti Berñ.
Nam veritas magis est elucidata. Et cele
brať hec solennitas: quasi p vniuersalẽ ec/
clesiam romanã. ⁊ alibi. Quare nõ est peri
culũ ɔscientie. vel culpabilis erroris vel p̃
sumptionis. celebrare hanc solennitatem:
multo maius est: ipsam nõ celebrare.

Quinta cõsideratio

potest addi q licet virgo nõ habuit fomi/
tẽ vel extinctũ. tamen iusticia originalis
nõ fuit in ea: sed loco illius gratia. sicut in
nobis baptisma grãm affert. ⁊ ẜm hoc rñ/
deť oppositionib⁹ quo ad defectus corpo/
rales. Et si fuisset mortua ante passionem
descendisset in limbũ: ⁊ sic'a ⁊c̄. Secũdũ
⁊ vltimũ dubiũ. An dña nostra habuerit T
summã pulchritudinẽ corporalẽ. Et vi/
detur q nõ: qm̃ hmõi pulchritudo (vt di/
ctũ est) vana est periculosissima ⁊ occasio
peccandi. Respõdeo q ptinebat ad dñam
nostram: habere illam pulchritudinẽ cor/
poralẽ. Deus eñi pncipaliter corpus for
mauit ⁊ dei pfecta sunt opa. Et debebat
portare speciosorẽ inter hoĩes. Ps. Spe
ciosus forma ⁊c̄. Ideo virtus erat gratior
sicut dicit Virgilius q̃nto eneidos. Gra/
tior est pulchro: veniens in corpore virt⁹
Et Aristo. Non om̃ino felix est qui specie
turpissimus est. Sed dico vlterius q hec
puchritudo ⁊ phisonomia talis fuit tpan/
tie ⁊ naturalis harmonie. taliterq̃ compa
cta ac disposita q nõ mouebat vllo pacto
aspectantes ad iniquam vel dissolutam
delectationem. immo ad castam ⁊ deuo/
tam: vt dicit Bonauẽtura: in tertio senten
tiarum. Et hoc volo psuadere ⁊ declara/
re p quattuor ɔsiderationes.

Prima cõsideratio

est. Habemus q phisonomia iesu xpi erat
talis. vt in ea reluceret oĩm virtutũ exẽplar
malis apparebat tremenda ⁊ auctoritatis
plena. vt moueret eos ad bonũ timorem. H
satis apparuit quãdo in die palmaꝝ ex tẽ
plo eiecit innũerabilẽ iudeoꝝ multitudi/
nẽ vendentiũ ⁊ ementiũ. Et sup hunc lo/
cum dicit Hiero. q q̃dam fulgur exibat a
vultu eius qui terrebat eos ⁊c̄. Etiam cũ
filii isra el adorarent eũ tanq̃ regem: ⁊ cũ
pus semel videbatur quasi nõ bene apud
se habere sensum: ppter magnũ ardorem
quẽ habebat seruãdi honorem dei patris
sui: inť iudeos blasphemantes eũ. Math.
x. Et hoc est ɔtra eos qui volũt q patiẽter
temperate ⁊ frigide audiantur iniurie dei V
⁊ tanq̃ per contemptũ ⁊ pprias iniurias
ĩmo vero iniurias famuloꝝ suorum acerri
me nituntur vindicare. Bonis aũt phiso/
nomia iesu christi apparebat delectabilis

⁊ amicabilis. ⁊ ad h̄ incitabat eos. discite inquit a me. Pariformit̄ dico ꝙ phisonomia dñe nr̄e mouebat aspicientes ad oēm puritatē ⁊ castitatē. ⁊ luxuriosas extinguebat mortificabatq; cogitatiōes. Habem⁹ ꝙ cū moyses fuisset allocutus deū: facies eius fulgebat: ⁊ tāq̄ sctm̄ q̄ndā timorē in his q̄ eū aspiciebāt generabat. Quare ḡ ⁊ facies dñe nr̄e nō poterat talem sanctū timorē generare: ne turpiter cogitarent q̄ eā videbant: cui deus nō solū locutus est ⁊ in ea habitauit.

Scd̄a consideratio

est. ꝙ ꝑm dictū Aristo. Natura facit phisonomiā pncipū dignā talē: vt moueat aspicientes ad timorē ⁊ reuerentiā. Et experientia h̄ docet: sicut aspectus leonis est tremēdus brutis. Quare nō potuit aspect⁹ dñe nostre p visionē suā extinguere malū ⁊ carnalē motū ⁊ mouere ad castitatē ⁊ ↄtinentiā

Tertia consideratio

est. in opib⁹ nature videmus: ꝙ basiliscus / solo aspectu occidit hoīem. quare nō potuit dña nr̄a aspectu suo extinguere malū: ⁊ carnalem motū ⁊ incitare ad castitatē: sicut siren ꝑm q̄sdā: vel aīal dictum gallice saunier: vel sicut videmus in lapidibus p̄ciosis: ꝙ aliq̄ naturalr̄ mouent ad gaudiū

Quarta ↄsideratio.

est. ꝙ experientia cognoscimus: vicia hoīs ostendere se apertissime ad extra in visu vl̄ gestib⁹ hoīs: vt supbiā: irā: luxuriā: timorē: elationē. Hinc Ouidius methamor. o q̄ difficile est crimē nō pdere vultu. Multo facilius credendū est ꝙ ꝟtus dñe nr̄e (q̄bus prius repleta fuit) se extendebāt radiabant ⁊ extrinsece manifestabāt: vt simplicitas: hūilitas: ↄtinētia: ꝟginitas: quēadmodū de sancto anthonio: sua testat̄ legēda. Et de sctō dionisio habemus ꝙ plebs armata cū respiciēs timebat ⁊c̄. Et ꝓptea aspiciētes minus mouebant̄ ad malā voluptatē q̄ aspiciendo puā aliquā filiā ⁊ innocentē. Nota de statu innocentie. Et facies helene tam lubrica erat ꝙ sine ↄtinētia aspici nō poterat. Jō vt (dicit Aristo.) clamabant senes troye: vt exercer̄: p oppositum de dña nr̄a ⁊c̄. Eccl. ix. vt in facie sapientis luce sapia. sic p̄nt alie virtutes ⁊c̄. Ea ppter ↄcludo ꝙ sua pulchritudo corporalis ei piculosa nō fuit: q: ipsa optime vtebat̄ ea: nec aliis fuit nociua ꝑpt̄ illō qd̄ dictū est. Fuit ḡ pulchra corpalr̄ ⁊ spūalit̄ ideo digna vt diceret̄ dei amica: ⁊ ab eo vocaret̄ h̄ mō. Tota pulchra es amica mea. Cui⁹ amoris nos pticipes faciat h̄ p grāz ⁊ in padiso p glīam bñdictus dei filius: q̄ est bñdictus in secl'a seclo℞. Amen.

Alius ꝟmo pomeridian⁹ incōpletus et sub eodē themate: vt s.

Virgo dignissima.

Ego gl'iosa: ꝟgo dulcissima ⁊ benignissima: ꝟgo q̄ p verba ꝓposita thema[t]; nr̄i. tota pulchra es appellata: dei amica: q̄ hodie generose cōcepta fuisti: que es refugiū singulare. ⁊ certū oīb⁹ te req̄rentib⁹ ⁊ orantib⁹ velis pmittere mō dña ꝙ te laudē: ↄcede mihi fortitudinē ⁊ virtutes ↄtra oēs aduersarios tuos: ⁊ oēs hos q̄ p̄ntes sunt ↄcede digne audire ⁊ intelligere aliq̄d qd̄ ad sanctā tuā sit laudem ⁊ cōem nr̄am edificationē. Ad qd̄ faciendū: ⁊ vt oēs aīe nr̄e sint pulchre ⁊ deo placētes. impetra nobis aquā gr̄e ad nos purificandos. Tu eñ fons es oīno plen⁹ gr̄e illius sicut in gratiosa tua salutatione testatus est angelus. Quā q̄dē salutationē tibi p̄ñtamus dicētes Aue gr̄a plena. Utinā oēs tā diligenter sicut hic sumus ↄgregati vt audiam⁹ loq̄ de tota pulchra amica dei penā apponeremus ⁊ diligentiā suū imitandi exemplū vitam suā ⁊ suos mores ↄuersationē deniq; eius in pulchritudīe ⁊ spūali bonitate. Sed heu timeo ne multi nr̄m assimilent̄ cornicole que sepe balneat nec tñ alba efficit̄. sic multi veniunt ad dei verbū qd̄ ōz ad aīam lauandā ⁊ eā albam efficiendā p puritatē placentē deo: ꝫ exeūt sepius tā nigri sic pus. vel nigriores. Assimilant̄ his de q̄b⁹ dīt Aristo. q̄ diligent̄ audiūt medicos nil tñ ꝑm eo℞ opant̄ p̄cepta Ut ḡ cū fructu ⁊ vtilitate audire possum⁹ ꝟbū dei: ad faciēdas aīas nr̄as pulchras ⁊ placentes: reuertamur ad eā: cu⁹ celebram⁹ solēnitatē. totā pulcrā amicā dei. cui diues diuinitas matrimonio ↄiunxit pauperem hūanitatē nr̄am h̄ opulentū fuit m̄rimoniū: ⁊ eā salutemus dicentes Aue ⁊c̄. Ceteris parib⁹: melius valer ↄfiteri curato suo nō eñ dubiū est q̄n ipsi curati habeant potestatē nec te decipiēt dādo tibi absolutō℥

E

maiorē q̄ eoꝝ se extendat potestas. Item eis ꝯfitebēris magis meritorie rōne verecūdie. ⁊ qꝛ meli⁹ tibi ꝯsulere poterit ꝑm statū tuū: nec sp singula ꝯfessiōe: denuo om̄ino incipe oportebit. Ualet etiā melius ꝓ toto tuo hospitio: vxore ⁊ liberis: q̄ si vnus vadat hac ⁊ alter illac. Non dico: religiosos nō hr̄e ptātē. sed bonū est ⁊ tutius saltē hr̄e facultatē ⁊ veniā a curato: qm̄ ipse est q̄ tibi om̄i momēto ē ad mīstranda sacra astrictus. etiā si sis pestilens. nō sic frater mendicans: ipse etiā est q̄ ꝓ te tenet̃ deo r̄ndere nō sic religiosi. Ideo om̄i iure decet vt saltem ab eo habeas licentiā vel testimoniū ꝯfessionis alteri facte quō enim alias ꝓ te posset r̄ndere deo. Tene certū ⁊ dimitte incertū. Equitatē seq̄re honora antiq̄tatem parochialis eccl'ie. ad cuius edificationē nō aūt destructionē postea admissi sūt mendicantes vt sint coadiutores ⁊ minus ꝑncipales ordinati ad curatos ip̄os q̄s in necessitate adiuuare possint ⁊ debeant: non aūt ꝯtra volūtatē ⁊ in diminutionē ordiārie iurisdictōnis: aut in manifestū damnū parochiaꝝ se temere intromittere: qm̄ ⁊ h̄ esset ꝯ charitatē ⁊ ꝯtra salutē ꝓpriaꝝ aiarū ipsoꝝ mendicantiū. Et si dicas. Quare ꝯfitebor curato meo. habeo em̄ multos casus: a q̄b⁹ me absoluere nō posset. Responsio curatus te remittet: ⁊ sufficit h̄ dicere: vel ꝓ te facultatē petet. imo ep̄i cōmittunt curatis suam auctoritatem. Supplico ⁊ hortor vt q̄libet ꝑsona xp̄iana quātūcūq̧ ꝯtaminata sit imūdis pctīs ⁊ abomiābilibus ꝯfiteat̃. Nam hūane fragilitatis ē peccare: sed diabolice ꝑuersitatis est ꝑseuerare. Cogitet ꝑsona q̧ cito vl' tarde dicere oportebit peccata nec ipsa scit qn̄ habebit tp̄s ⁊ horā. Cogitet etiam q̧ p̄sbyter si lucrari posset mūdū aliquē nō reuelaret peccatū. Cogitet presbyteꝝ melius se amatuꝝ q̄ ꝑus. Supplico ⁊ hortor oēs patres matres ⁊ mgr̄os: vt diligenter curent q̧ eoꝝ filij ꝯfiteant̃: neq̧ celent quicq̄. Et si dicat aliq̄s q̄d potuisset mali agere puer octo: decē: vel duodecim annoꝝ. Unnā nihil mali. nec ꝑ se nec ꝑ alios. sed credo q̧ in plurib⁹ instruunt̃ malis q̄ credi posset. Quis diceret: q̄ mala docerēt̃: ⁊ q̄s eos docet: nihil hic dico. Remitto m̄res p̄res ⁊ alios ad eoꝝ cōsciētias. Et teneo q̧ ecclesie reformatio incipi debet ab eis. O curati ⁊ filij eccl'iastici q̄ ad hoc sunt ordinati diligentiā adhibeāt vt benigne tractent eos q̄ ꝯfitebunt̃. vt hoc honeste manuteneat̃.

Sermo corā rege Francie noīe vniuersitatis ꝑisieñ. ꝓ pace eccl'ie ⁊ vnione grecoꝝ

Pax hoībus bone volūtatis Lu. ij. Sepenūero m'tisq̧ de cāis fiducialiter veni ad regalem tuā maiestatē o rex xp̄ianissime (ꝓpulchriorē titulum tibi dare nō possum dn̄s nr̄ sūmus es rex sacerdotalis diuinitus ꝯsecratus) venit inquā hūilima tua et deuotissima filia parisioꝝ vniuersitas studioꝝ mr̄: defensatrix fidei: sctē eccl'ie lumē 2
sꝫ nūq̄ ꝓ sublimiori: nescio si tā ꝓ sublimi ⁊ generali materia sicut imp̄ntiaꝝ q̄ est de pace vl'i totius sctē eccl'ie: tā latinoꝝ i se q̄ grecoꝝ cū latinis: vt simus si fieri pōt cū oīb⁹ hoīb⁹ pacē hn̄tes: vt sit pax hoīb⁹ bōe volūtatis. velit de⁹ pacis. velit bn̄dict⁹ saluator nr̄ iesus xp̄s q̄ est dn̄s ⁊ sponsus creature totius sctē eccl'ie: q̄ est ꝑnceps pacis vt pulchꝝ h̄ ⁊ iucūdissimū canticū qd̄ cantauit multitudo mag̃ celestis milicie angeloꝝ in g'l'iosa sua natiuitate quā ꝓxime celebraturi sum⁹: verificet̃: veniat ⁊ oīno adimpleat̃ in tp̄e nr̄o. Gl'ia in excelsis deo: et in terra pax hoīb⁹ bone voluntatis. Clare monstrauit de⁹ pacē illā sibi esse ꝑcharam cū fecit eā tā solēniter denūciari mūdo: in noua sua natiuitate: q̄ nil fecit nisi vt pacē faceret: pacē p̄dicaret: pacē relinq̄ret: mortuusq̧ est ⁊ resuscitatus ꝓ pace illa. Qui ei interrogaret: q̄re ex te natus est de⁹ virgo maria g'l'iosa: Respōsio ꝓ pace: vt faceret vtrūq̧ vnum. Quare fuit circūcisus: a tribus regib⁹ adoratus: ad templū oblatus: R̄nsio ꝓpter pacē. Quare suscepit mortē amarissimā ⁊ passionē penalissimā: ꝓpter pacē. Isa. Disciplina pacis nr̄e sup eum. Quare resuscitauit semetip̄m: nisi vt pacē daret ⁊ nūciaret pacē. Pax vobis. Quare celos ascendit ⁊ sp̄m sctm̄ misit. Certe oīa hec fecit vt ad pacē traheret: ⁊ vt in hereditatē ꝑpetuā daret pacē. Nihil em̄ aliud ē ꝑadisus q̄ pax sine fine. sicut dt̄ Aug⁹. xix de ciui. Omitto ꝯcordantias. Quapropter mirandū nō est: si filia regis filij [illegible] rex es xp̄ianissimus ⁊ ꝓpt h̄ amān[illegible] a
sideratissimus pacis exēplo assueti ⁊c. mittat mō ad loq̄ndū ⁊ hortandū ad pacē illā vtendo angeloꝝ v̄bo ⁊ dicēdo: pax hoīb⁹

bone volūtatis. Sꝫ heu mala volūtas sp
conat turbare frangere ⁊ impedire dulcē
illā ⁊ ꝯtinuissimā pacis melodiā. Non ad/
mirandū est h̄. habet eñ vocē nimis fra/
ctā rudē ⁊ discordantē: etiā sibi ꝑ̄ſi: nec cō/
cordare pōt: sp eñ litigat: sp se turbat ⁊ dis
sensiones mouet: ⁊ (qd̄ maius est) p diuersa
ꝯtraq; vicia atq; malas affectiōes se dissi/
pat ac dilaniat. Confusa sunt hic oīa spes
met⁹ meroꝛ / gaudiū / vix hora tibi dimidia
fit in celo silentiū. q̄le ḡ ꝯcordiā cū aliis in
uenire? Conueniet nulli q̄ secū dissidet ipe
Ideo nō dixerūt angeli pax hoib; solū: sed
addiderūt boē volūtat. Scire itaq; digne
mi me recitare velle q̄lr paulo ante q̄si me
retraxerā in secretā cameram mentis mee:
claudendo ostia ⁊ fenestras corpaliū sen/
suū: vt melius ꝯsiderarē ⁊ decernerē qd̄ di
cendū foret: posteaq; regꝭ filia mr̄ mea ho
noratissima me ordinasset ad ꝓponendū h̄
factū pacis generał: tā grecoꝝ q̄ latinoꝝ
corā regali tua maiestate: in p̄ntia dñoꝝ ⁊
ꝓcerū tuoꝝ nobilissimi sanguinis tui ⁊ sa
pientissimi ꝯsilii. Nec erat mirandū si co/
gitabundus fuerim effectus: ⁊ tanq̄ timēs
multumq; attentus cum ex altera pte sen/
tirē exiguitatē meā ignorantiā meā ac de/
bilitatē in tā q̄ breui tpe vt triū vel q̄ttuoꝛ
dieꝝ: ⁊ inter tā plures alias occupatiōes:
ꝓpter licentiaꝝ factū p̄ntis iubilei. Inter
cogitandū ḡ visum fuit mihi q̄ mala volū
tas res horrendissima turpissima ⁊ mon/
strosa se manifestaret mihi. O deus q̄lis
horroꝛ. Recte videbat infernalis inimici
B filia. Et reuera sic est ipsa. Uos ex p̄re dia
bolo estis ⁊c̄. Appropatē ꝯditionē gerebat
ꝑuerse cuiusdā vetule litigatricis ⁊ iracun
dissime: ⁊ figurat p bestiā monstrosaꝫ quā
vidit Johēs in Apocal. exire mare q̄ septē
habebat capita: ⁊ cornua decē q̄ sūt septē pec/
cata mortalia: ⁊ decē p̄ceptoꝝ dei trāsgres
sis. Cōsiderādo bestiā illā horribilē ⁊ mō/
strosam audiui eā clamare tanq̄ p irrisiōꝫ
Deinde vertit se in magnā irā ⁊ indignati
onē. Quō (inquit mala volūtas) quō vel q̄
pacto quaue p̄sumptione vult mō hec vni
uersitas ꝓponere pacē grecoꝝ ⁊ latinoꝝ: si
bi cure ē anseres reddere sufferratos aut in
ordinē disponere simeaꝝ multitudinem vł
formicaꝝ. Mirabile est q̄lr ꝑsistere possit
aut vincere: q̄ sic se oīb; vult imiscere ⁊ de
oīb; loq̄: sed in facto fuerit magisteriū. O
sancta maria: q̄le inceptū. o deus q̄lis sen/
sus nō p̄nt ꝯcordare latini adinuicē: nō q̄/
dem media ps: nō q̄rta: non certe duo ꝑua
ua regna: vt francie ⁊ anglie. q̄d dico de re
gno aut ciuitate: nō facile adinuicē ꝯcor/
dant. quattuoꝛ vel sex ꝑsone: quēadmodū
dixerūt athenienses oratori eis de pace lo
quenti: q̄ nō posset ꝯcordare tres ꝑsonas in
sua domo seipm / vxorē / ⁊ ancillā. ⁊ nos ve
nim⁹ mō oēm mūdū pacare ⁊ ꝯcordare:
Sancta maria q̄le inceptū: necdū habes
finē: vnde emergit nouū h̄ ꝓpositū ꝫ noua
inceptio potius q̄ alias? Quis dedit no/
uū h̄ ꝯsiliū ⁊ illā spem vel fiduciā de grecꝭ
q̄ sup oēs alios odio hn̄t (vt dr̄) ⁊ ꝯtēnūt
latinos: iudicantq; eos hereticos ⁊ scisma
ticos: ⁊ etiā potius se verterent ad thurcos
q̄ ad latinos. Sed ⁊ hanc materiā q̄s ꝑ/ C
sequet: quib; medüs? q̄b; elargitiōib;? q̄b;
expensis p̄ticabit? Hoc mō conabat ma
la volūtas: ⁊ multo fortius q̄ dicā: repro/
bare retardare ⁊ ꝓsus īpedire sanctissimū
h̄ ⁊ dignissimū vlis pacꝭ negociū cū grecꝭ
⁊ latinis. Et demū minabat p irā magnā
iurauit p p̄tātes suas oīm vicioꝝ atq; mor
taliū pctōꝝ iurauit p p̄rem suū sathanam /
cui nō ē ptās sup t̄rā q̄ possit ꝯpari. Iura
uit p q̄ttuoꝛ filias eius q̄ a poetis dicunt
eumenides furie īfernales: ⁊ a ph̄is passio
nes noīant. q̄ pacē illam sit impeditura et
tantū se effecturam ne sit ptās nec occasio
cantandi sup terrā hanc notā pax hoībus
bone voluntatis. Nam oīa ad se esset tra/
ctura p̄us hoc inceperat p heresim: h̄ est q̄
mala volūtas nutritura esset discordiaꝫ p
filiam suā dñandi ambitionē. Sꝫ deo vo
lente mētiet illegitima illa ꝓditrix: q̄m bo/
na volūtas virgo pulchra nobilissima: et
deo placens filia: dissipat oēm eius cona/
tū. Et quō h̄ fiet. Certe bene fiet: bona vo
luntas habitabit cū hoīb; q̄b; dabit ꝯfor/
tationē p nobile oīm virtutū exercitiū: cū
omi militia celesti: que q̄dem militia auxi/
liū erit multo potentius q̄ possit hic mala
volūtas fm̄ q̄ mōstratū fuit helisco ꝓphe/
te. plures inq̄t p nobis fuerūt q̄ aduersa/
rioꝝ. Bona volūtas figurat p h̄ qd̄ dicit
Johēs in Apocal. sua. Signū magnum
apparuit in celo: Mulier amicta sole: ⁊ lu
na sub pedib; eius: ⁊ in capite eius coro/
na stellaꝝ duodecim. Per solem ꝯuenient D
intelligit sancta vlis ecclesia: vel ecclesia
francoꝝ: vel Parisiensis vniuersitas: vbi
sunt sapientes: fulgētes tāq̄ firmamentū

q̄ docti fuerūt fulgebūt sicut splendor fir/
mamenti dicit Daniel. Femina illa que ē
circūdata ⁊ amicta sole iusticie: ē bona vo
luntas que habet lunā vniuerse mutabili/
tatis sub pedibus affectionū eius. Ad hoc
aspirat hoc qd̄ modo signum papale ⁊ ar/
ma eius sunt: sol. 2. p. luna est tāq̄ subiecta
pedibꝫ bone volūtatꝭ. Duodecim stelle bo
nā voluntatē coronantes: sunt veritates
pulchre ⁊ clare tam fidei nostre q̄ aliaruꝫ
rerū. ⁊ vbi meliorē coronā faciūt ⁊ pulchrio
rem ille veritates q̄ in filia regis vniuersi
tate parisiensi: Ideo decreui: ſm hanc fi/
gurā sumere duodecim ꝯsiderationes: ve/
luti duodecim veritates fulgentes in coro
na bone voluntatis q̄ apparet in celo vni
uersitatꝭ. Non eñ mirandū est dñe si filia
tua vniuersitas (que bonā habet volunta/
tem) aggredit̄ loqui de hac pace vniuersa
li. Ipsa nāq̄ est ea que exemplo fortꝭ ⁊ stu
diose mulieris (quā laudat sapiens manū
suā misit ad fortia. Ipsa suscipit res gran/
des ⁊ fortes. Et in canticis. Facta sum co
rā eo tāq̄ pacē repериens. Si nūq̄ locuta
fuisset de pace scte ecclie: q̄ diuisa erat p dā
nabilē voluntatē duorū de papatu ꝯtendē
tium: res nō eo in statu essent in quo sūt: et
erūt indies meliores: deo volente vt obti/
neat̄ nunciatio ista angelica pax hoībꝫ bo
ne voluntatis. ⁊ videt̄ melius in p̄senti ne/
cessitate q̄ alias. q̄uis al's deliberatū fue/
rit p totum ꝯsilium gallicane ecclesie: hāc
E materiam p̄sequendā esse. Ideo nō est res
tā noua vel singularis. sicut allegabat ma
la voluntas. Habemus modo certū quen
dam ⁊ vnū papam: q̄ doctor est excellens
in theologia. Ideo melius nouit in quo cō
sistit illa diuisio grecorū: ⁊ q̄d sit de ea. Ip̄e
natione grecus est: magne experientie. ⁊ q̄
iam cōmisit legationē. Insup generale cō
siliū celebrādū erit infra trienniū: in quo
⁊ greci comparere poterint. Insup greco
rū imperator ⁊ sui maximo re hanc deside
rant vnionē ⁊ pacem: cum multis aliis bo
nis circūstantiis que poterūt insequētibꝫ
declarari. Sed ad respondendū obiectio
nibꝫ male voluntatis: que mirat̄ ⁊ irridet:
q̄ vniuersitas impūtia̱r de hac vniuersali
pace loqui velit: ⁊ ad ostendendū iustifica
tionē ⁊ rōnabilitatē huius incepti: accipi/
emus: vt dictū est: nōnullas ꝯsideratiōes.
apponendo aliquas deliberationes ⁊ cō/
silia: vt ponat̄ ad practicā ⁊ executionē
hoc sanctū negociū. Et fient sep̄te p̄ncipa
les questiones vel suppositiones.

Prima cōsideratio

tanq̄ p p̄ma stella que erat in corona bōe
voluntatis dicamus hoīes esse ordinatos
a deo veluti corpus quoddā mysticum ad
exemplū corporis naturalis: qd̄ pacē hr̄e
debet ⁊ vnionē in suis mēbris. Hec est de
terminatio aplī in plībꝫ locis Ad Ro. xii.
Et. j. ad Corinth. xii. Et ad Eph. iiii. Id̄
nō se ostendit is mēbrū viuū inter hoīes q̄
nō sentit nec dolet qn̄ aliq̄ diuisa sunt mē
bra. ⁊ si nō nitat̄ ne scisma discordia ⁊ diui
sio hoc corpus dissipet ⁊ frangat. Propte
rea dicebat plato: q̄ melior ꝯditio in aliq̄/
bus hominibꝫ est illorū q̄ se reputāt natos
vt aliis sint presidio atq̄ opitulamī. Ideo
apparet vlterius q̄ ad vnūquēq̄: quantū F
cūq̄ puū: spectat acquirere hanc pacem ⁊
vnionē: qd̄ verū est inquantū ꝯditio sua fa
cere pōt: modo vno vel altero ſm q̄ corpꝰ
vnū naturale nullū habet mēbrū q̄n ad ali
quid deseruiat: ⁊ q̄ nō habeat interdū offi
ciū ad edificationē ⁊ cōseruationē totius
corporis. Et quia in filia regis in vniuer/
sitate sunt mēbra ex oībꝫ ptibꝫ mūdi ve/
nientia vt se vndiq̄ expandant. Ideo
nō est mirabile: si ipsa vnitatem querat ac
pacem in toto corpore mystico hoīm: In
hac ꝯsideratione fundat̄ hoc p̄ncipale p̄/
ceptū. Diliges primū tuū sicut teip̄m: q̄m
in bono suo tuū ꝯsistit bonū: nec malū hr̄e
potest: q̄n tu q̄ꝫ aliquid amittas in hoc fra
terna fundat̄ correctio Matth. xviii. Si
peccauerit ⁊c̄. Nec est quisq̄ q̄n huic sub/
iectus sit legi si peccet: q̄r nocet vnicuiq̄.
In hoc fundat̄ qd̄ dicit sapiens q̄ vnicui
q̄ mandauit deus de primo suo. Et in h̄
reprobat̄ dānabilis responsio chaim nū/
q̄d custos fratris mei sum ego: Nota quō
sumus oēs frēs sub vno patre deo: ⁊ ab
vno hoīe adā. Hic errāt illi q̄ dicūt: saluet
se q̄ pōt. ego dūtaxat de me curo: nescis: i
cuiꝰ manu mūdus sit sicut intelligūt di si
mulātes. Nota quō heremite pficiūt aliis

Scd̄a consideratio

q̄ hoīes adinuicē debēt esse vniti p bonā
volūtatē ad loquendū de bonitate nō mō
naturali vel morali: sed gratuita ⁊ sp̄uali.
Quare sciendū est tres modos bonitatꝫ
esse int̄ homies: q̄ntū sufficit ad p̄ns. Una

q̄dem naturalis est: q̄ in donis nature fū/
dat. sicut est intellectus mēoria rō ꝛ liber/
H tas. de h̄ dicūt metaphisici: ꝙ ens ꝛ bonū
ↄuertunt. Unaqueqꝫ res tantū h̄ꝫ bonita
tis q̄tū h̄ꝫ esse vel entitatis: de illa bonita
te nō est meū ꝑpositū. qꝛ vnusquisqꝫ hō: q̄n
tūcūqꝫ malus vel damnatus: h̄ꝫ illā boni/
tatē naturalē. Quilibet hō ad imaginē dei
formatus est q̄uis aliqui eā turpē faciant
ꝛ imundā ꝑ coꝝ pctā. Alia bonitas mora
lis fundat in virtutib⁹ moralib⁹ politicis ꝛ
ciuilib⁹: vt sunt prudentia tpantia fortitu/
do ꝛ iusticia ꝑpter q̄s fuandas facti sunt
fortes ciuiles. Et q̄uis hmōi ꝟtutes non
sint pfecte sine grā dei: sunt tn̄ laudande.
Et in his ꝟtutib⁹ cōicationē hn̄t oēs hi
q̄ bene viuūt fm leges ꝛ ordinatiōes vite
p̄ntis. Et in hac bonitate vniti esse debēt
oēs hoīes cuiuscūqꝫ fuerint legis: pagani
thurci iudei vel saraceni. Debent eñ viue
re prudenter tpate fortiter ꝛ iuste. In hac
vnione fundant tpalia dn̄ia regna impe/
ria ducatus comitatus ꝛ alia: vbi sūt p̄les
q̄ legem dei nō hn̄t. Sed tertia bonitas q̄
magis est ad ꝑpositū ꝛ q̄ ꝑprie sola ē boni
tas spūalis grē ꝛ theologicaꝝ virtutū fidei
spei ꝛ charitatis: q̄ q̄dem bonitas cōmuni
cat ꝑ sancta ecclīe sacrā. De hac bonitate
ꝛ vnione loquebat aplūs cū dixit. Unus
dominus. vna fides. vnū baptisma. Et qm̄
oēs hoīes in hac bonitate vniti esse debēt
vnius fidei: vni⁹ spei: ꝛ vnius charitatis ꝑ
idē sacramentū baptismi ꝛ alia sacrā. In/
fideles nō hn̄t illam vnionē: sed solūmō fi
deles ꝛ christiani q̄ faciūt ꝛ noīant vnam
D ecclesiā. Alij sunt tanq̄ mēbra mortua p̄ci
sa vel abscisa ꝛ putrida. adijci potuisset q̄r/
ta bonitas q̄ est iusticie origialis: ꝛ q̄nta q̄
est glīe: sed sunt extra ꝑpositū nr̄m. hic ptꝫ
vnionē sancte ecclesie fundatā esse in mul
to nobiliori ꝛ diuiniori bonitate volunta
tis q̄ alias policias: nec eā alias insequen
do ꝛ more aliaꝝ mutari posse. veꝝ est ꝙ in
ter mēbra q̄ sunt extra corpus hoc mysticū
ecclīe: aliqua talia sunt de q̄b⁹ nulla habet
spes: que nūq̄ ꝑ humanā viam reuerti vo
lunt. Alia sunt de q̄b⁹ habet aliqualis ap/
parentia: ꝛ ad reducenda illa laborandū ē
sed de p̄mis esset dare panē sanctū doctri/
ne canib⁹ ꝛ p̄ciosos lapides porcis. Con/
tra illud nolite sanctū ꝛc̄. Hic ptꝫ quō qn̄
ꝛ q̄b⁹ p̄dicare debent p̄lati atqꝫ theologi.
Nūc aūt dicit grecos ꝑ maiori pte nō esse
obstinatos. ideo ꝛc̄. qꝛ vexatio dat itellectū

Tertia consideratio

hoīes bone volūtatis hr̄e debēt sup terraꝫ
caput vnū cui sint vniti. queadmodū cer/
nim⁹ in corpe naturali: ꝙ sine capitis vni
tate viuere non pōt. Hec est determinatio
aplī in locis p̄fatis. Et q̄uis p̄ncipale ca/
put ꝛ tanq̄ essentiale sit deus in carne hu
mana caput ecclīe xp̄s: voluit tn̄ ↄstituere
caput secūdū tanq̄ vicariū qd̄ in his inferi
orib⁹ esset. Et queadmodū solūmō est vna
bonitas spūalis ipsius grē: h̄ est vna fides
vna charitas: ꝛ vnū baptisma. sic solūmō
eē dꝫ vnū caput sūmū ꝑ qd̄ cōmunicet illa
bonitas defensa ꝛ custodita. ꝛ caput h̄ vo
camus papā: prem nr̄m scm̄: q̄ est verus ꝛ
solus xp̄i iesu vicarius: alioq̄n facile ecclīa
laberet in diuisiōꝫ: nisi esset ei caput q̄ddā
p̄ncipale ꝛ sūmū: ad qd̄ pōt ꝛ dꝫ fieri recur
sus. Hoc pōt amplius dilatari ex scriptu/ I.
ris legis nr̄e. Jō ptꝫ illos esse scismaticos
q̄ impediūt vel turbant illā vnionē ꝑ mali
ciā vl̄ stultā assertionē. ꝑpterea laborandū
est vt oēs obediant vni capiti p̄ncipali: si
cut laborandū est ad vnitatem. Et ↄducit
hec ↄsideratio ꝑposito nr̄o: si greci dicere
velint: patriarchā coꝝ ↄstantinopolitanū
esse caput scte ecclesie: absqꝫ h̄ vt sint subie
cti vniuersali pape romano. h̄ eñ essent di
cere sanctū petrū nō esse vl̄em papam. Et
etiam ↄducit ad ostendendū quō ipsi teue
re debent determinatiōes factas ꝑ sanctū
patrē romanū.

Quarta ↄsideratio.

hoīes bone volūtatis non adeo ꝛ intantū
astringunt hr̄e vnū caput tpale sicut vnū
spūale. Hec ↄsideratio ↄducit nostro ꝑpo
sito de grecis si dicere velint ꝙ imperator
ↄstantinopolitanus debꝫ cognosci ꝑ vno
ꝛ solo capite tpali totius mūdi: tanq̄ suc/
cessor augusti cesaris: vel ↄstantini. Hui⁹
ↄsideratiōis veritas liquet ꝑ hoc ꝙ nō est
adeo expediens oēs hoīes gubernari ꝛ
vniri ꝑ siles leges ciuiles atqꝫ politicas: si
cut gubernari debent ꝑ vnā eandēqꝫ fidē
ꝛ eosdem articulos ac sacrā. Dicit expresse
Aristo. ꝙ fm varietatem hoim: variande
sunt ꝛ leges. ideo cōparat linee plumbee q̄
plicari pōt ꝛ flecti. Et nos h̄ videmus in
diuersis ↄsuetudinib⁹ ꝛ localib⁹ legib⁹: que
nō fuant leges romanas. Nota de regula

Lesbie zc.v. Ethicoz. Sed posset hic obijci fortiter z subtiliter z dici q in ecclesia sancta multa sunt decreta z decretales que pariformiter sunt mutande fm diuersitatem hoim z patriaz. Ideo p hanc ronem
K Nã potius esse deberet vnus papa q̃ vnicus impator. Potest hic responderi q qui solũ respiceret gubernamen sancte ecclie in decretis z decretalib9 que sunt p gubernatione iurisdictionis z possessionũ ecclesie eiusq3 tẽporalitatis. Obiectio hec locũ hẽt. sed nõ est pncipale de iurisdictionib9 suis: sed pncipale est de lege euãgelica q̃ solum vna esse potest: absq3 vlla variatione: non obstante quacũq3 varietate hoim vel patriaz. Et dicere 9trariũ est error cõmunis: q vnusquisq3 sit saluatus in secta sua. Hoc eñ esset dicere: q quisq3 saluandus esse3 in errore suo z falsitate: qz dũtaxat esse põt vnica vera lex. Sz adhuc instabit aliqs z fortius q̃ pus: z diceret q pari mõ solũmõ est lex vna naturalis q̃ inmutabilis ẽ z inuariabilis: z sic solũ habendũ esset vnicũ sũmũ caput: qd cognoscat de hac lege naturali. sicut est vnicũ qd cognoscit d spirituali lege. Respondet hic: z inter respondendũ notabilissima aggredit 9sideratio. Fatet rñdens q 9cludit aduersarius: solũ vnicã esse legem naturalẽ: z 9seqñter non dicere esse plura q̃ vnũ caput: qd de hac lege cogsceret p modũ sũmitatis z de mõ illius legis: sed est illud idem qd cognoscere debet de lege diuina: qz illi z fm illud subditũ est z regulari deb3 lex naturalis vt ad sciendũ qd sit vera prudentia: vera tpantia: vera fortitudo z vera iusticia. Ideo de diuina sapia. p me reges regnant z legum 9ditores iusta decernũt. Et aplus j. Coz ij. spũalis aia diiudicat z multa ad hãc habẽt sententiã. Nota rões aureoli ad hoc.

Quinta cõsideratio

L boiẽs p hoc q vnicũ pncipale caput hñt ad tenendos ipsos tã in bonitate volũtatis q̃ bonitate morali z bonitate spũali cõuenientius z diuinius se hoc mõ in vnitate tenent. nec h vllo mõ est in piudiciũ cuiuscũq3 dñij tẽporalis vl spũalis siue regũ siue platoz. Aristoteles demonstrans solũ posse esse vnũ deũ: nobis hanc ostendit cõsideratione cũ ait: entia nolũt male disponi pluralitas pncipantiũ mala: vnus ergo pnceps. Hic sũt duo extremi errores. Dicũt aliqui hoies ecclesiasticos: papam vl alios nõ posse vllam tenere tpalitatẽ vel iurisdictionẽ. sicut de padua z vvicleff. Alij dicũt terrenos dños nullũ pꝛsus ius hẽre in tpalitate. Sed hoc verũ nõ ẽ quẽadmodũ de manu mortua exemplificari posset. imo aliqui subiecti pñt esse pncipib9 z pncipes eius fm diuersos modos tenẽdi tpalitatẽ. nec dicere optet: oẽs reges vel pncipes hereditatẽ eoz vel terrã tenere a papa z de ecclia: vt papa habeat supioritatẽ ciuilẽ: z iuridicã sup oẽs: quẽadmodum aliqui imponũt Bonifacio octauo. Oẽs eñ hoies pncipes z alij subiectionẽ hñt ad papã inqñtũ eoz iurisdictionib9 tpalitate z dñio: abuti vellent 9tra legem diuinam z naturale3 z potest supioritas illa noiari. potestas directiua z ordinatiua potius q̃ ciuilis vel iuridica. Nota 9tra dñantes in clero. Hec materia admodũ ampla est vt declaret z expediens foret: vt sepius z plenius declararet: exponereq3 a theologis tã dñis q̃ eoz officiarijs sitã plat̃s q̃ eoz locũ tenentib9 ad diuisionẽ tollendũ: z pacem nutriendam que 9sistere nõ põt sine iusticia reddente vnicuiq3 qd suũ est. cui tributũ: tributũ. cui vectigal: vectigal. cui timorẽ: timorẽ. cui honorẽ: honorẽ. M

Sexta consideratio

hoines recognoscere debẽt generalr determinationẽ quã facit papa romanus p generale 9siliũ suũ ecclie in materijs fidei z legis diuine verã esse z tenendã. Hec 9sideratio fundatur in articulis fidei nostre q est vna sancta ecclia catholica q̃ p spm̃ sanctũ gubernat: nec in fide errare põt credo vnã sanctã catholicã eccliam. Et valet hec 9sideratio: ad inducẽdũ grecos q nõ teneãt determinationẽ ecclesie in articulo pcessiõis spũsctĩ. z in alijs q̃ sunt de fide z si allegent se nõ sufficient vocatos fuisse vel q appellent de illa determinatõe ad 9siliũ generale tam latinoz q̃ grecoz: p h nõ debent reputari ptinaces obstinati: vel anathematizati. Hic diligenter 9siderandũ esset: qd dicere vellent: vel inueniendũ esset mediũ expediens: vt omnia ponerent ad 9cordiã: nõ 9sistendo in pbatione oĩmoda veritatis hui9 articuli 9tra eos. Uix eñ 9uincerent hoies q̃ vellent repugnare. Nota h quõ alique determinatões pꝛius facte: dũtaxat ligãt diocesanos z ñ sic dici

po[...]er de latinoꝝ eccl'ia. Notate si de vno [...] ideo possꝫ fieri nõ articul⁹: ponẽdo res [...] tale statũ in q̄lu erãt añ determinationẽ. Exẽplũ. determinatio Bonifacij ãnihilata fuit p q̄ndã successoꝝ ei⁹. In hac ↄsidera nõe fundata fuit lex q̄ dt ꝙ leges nõ dedi[...] sacros canones imitari. ita nec p̄nci pes p̄latos. ¶Septĩa ↄsideratio hoĩes nõ gñalr astringi debẽt p determinatiões positiuas papaꝛ ad tenendũ ꝛ credenduꝫ vnũ eũdẽq3 gubernãdi modũ in reb⁹ q̄ nõ p̄tie respiciũt vl' sine medio fidei nr̃e v̄itatẽ vel leg' euãgelice. hec ↄsideratio bñ capta ꝛ intellecta ẽ tãq3 p̄ncipalis clauis: vt
N inueniat̃ introit⁹ ↄcordie int' grecos ꝛ latinos: sũt enĩ diuisi a latinis in mult' viuẽdi mõis: q̄ fortassis nõ v̄terent̃ i p̄iudiciũ leg' dei. ꝛ in oĩb⁹ talib⁹ dt scĩũs Aug⁹. p̄t̃e ↄsuetudinẽ v̄uandã esse. Si fuer' rome ꝛc̃. Exẽm. ipsi celebrãt in pane eleuato vel fermentato h̄ ↄ fidẽ nr̃aꝫ nõ ẽ: nisi iniq̄ntũ al's errarẽt ob hãc occasionẽ: vt dicẽdo ꝙ tres euãgeliste mẽtirent̃ in scribẽdo. scribentes deũ celebrasse pasca suũ tp̃e ordiato s̄m legẽ antiquã: q2 si ad scp̄turã sacrã admissa fuerint vel ostensa mẽdacia: tota scripture vascillabit auc̃tas: vt dt Aug⁹. ad Hiero. Aliud exẽm: q2 grecoꝝ sacerdotes: m̃rimoniũ ↄhñt. hñt etiã m'ltas cerimonias ꝛ ob v̄uationes eccl'ie alias q3 latini. sic̃ dt q̄daꝫ auc̃tas. q̄libet p̄uincia sensu suo abundat. Aliud exẽm de mõ baptizãdi: baptiset̃ v̄u⁹ xp̄i. Aliud exẽm esset: si sint astricti cõfiteri plus q3 sel' in anno ꝛ recipe eoꝝ sacr̃m: q3uis enĩ ↄfessionis sacr̃m de necessitate sit ꝛ dicere oppositũ est heret̃: ip̄m autẽ ĩpedire vel turbare ẽ crimen admodũ enorme p̃ñt tñ v̄uari ↄpl'es ordinatões ad h̄ sacr̃m recipiẽdũ: q̄ nõ sit de iure diuĩo. Nota ꝙ põt h̄ materia interseri de secreto ↄfessiõis: ꝛ quõ apud m'ltos fuit abolita ↄfessio p̄pt' reuelatiõꝫ. Aliud exẽm. si greci hẽant leges vel ↄsuetudines bñficia ↄferendi: vel soluere eoꝝ decias: tali vel tali mõ alio q3 latini: vl' si nõ soluant talia subsidia vt fieri solet in eccl'ia gallicana: ꝛ ad h̄ facit qḋ dicũt aliq̄ eos al's sc̄psisse pape: potentiã tuã recog̃scim⁹: auaritiã tuã ĩplere nõ possum⁹: viuite p vos. Nota ad p̄positũꝫ diuisionẽ p̄pl'i iudaici sub roboã. Nota ꝙ bon⁹ p̄nceps p
O mittet leges ꝛ ↄsuetudĩes diuersas diuersoꝝ subditoꝝ: si nõ sint clare ↄ ius naturale. Et facere ↄ̃riũ: eiꝫ sepe destructio pollicie. Sicut dicebat dñs de arras ciuitate picardie flandriã alit' se gubernari velle q3 gallia vel burgũdia gubnari vellet. p hãc ↄsiderationẽ bñ captã mirũ est: vt p̄cedat̃ in reformatiõe eccl'ie gallicane ꝛ libertatũ ei⁹: nõ obstãte ↄdictiõe: quã facere volent forsitan aliqui de curia romana.

¶Octaua ↄsideratio. hoĩes bone volũtatis ad h̄ñdã pacẽ in sc̄tã eccl'ia tã in gñali grecoꝝ ꝛ latinoꝝ q3 in p̄ticularib⁹ reformatõib⁹ debẽt dirigi ꝛ ĩstrui p̄ncipalr p sc̄tãm scp̄turã in qua dat̃ ius diuinũ. Et ↄñter p ph̄iaꝫ moralẽ. Insup p sc̄tã decreta ꝛ decretales. Deinde p leges ciuiles. hec ↄsideratio p̃ꝫ: q2 q̄ nõ p̃t discernere ꝛ cog̃scere qḋ ẽ ius diuinũ: vel solũmõ ius positiuũ leuit' errat iudicãdo de vno sic̃ de altero. ꝛ nescit sep̃are p̄ciosũ a vili. ꝛ adhuc mag' necessariũ ẽ post eccl'ie dotatiõꝫ q3 p̄us. Nihil enĩ magis turbat totius xp̄ianitat' pollicia q3 velle eodẽ mõ gubernare hoĩm sp̃ũalitatẽ ꝛ tp̃alitatẽ ꝛ existimare ꝙ tp̃alitas p̄p̄e sit sp̃ũalitas ꝛ iurisdictio p̄p̄e sp̃ũalis. Dico p̄p̄e. q2 in oĩ eo qḋ sancte datũ ẽ eccl'ie ẽ aliq̄̃s sp̃ũalitas p dedicatiõꝫ approbationẽ vel attributionẽ. Hic clare habemus q̄re ꝛ quõ specter ad filiã regis ꝛ m̃reꝫ studioꝝ vniuersitatẽ parisieñ. q̄rere pacẽ ꝛ laborare ad eã: q̄m in ea sũt viri docti expti in supdictis sciẽtijs pl'es ꝛ potius q3 alibi: p̄sertĩ in theologia: s̄m ꝙ dux de lencastre dicebat antiq̄ dño burg̃ dic: quẽadmodũ ego ip̄ius audiui ex ore ei⁹. Habem⁹ dicebat dux
d' lẽcastre habem⁹ in anglia viros subtiliores in imaginatiõib⁹: sꝫ p̄isienses verã hñt solidã ꝛ securã theologiã. Nota ꝙ cauẽdũ est ne mala theologia ꝛ curiosa hanc vniuersitatẽ inuadat: sic̃ in anglia ꝛ in praga. P
Posset adiũgi quõ sit expediẽs m'ltos esse theologos parisijs tãq3 in fonte: vt si aliq̄ vellent semĩare malã doctrinã p̄pl'o vl' p̄ncipib⁹ secrete: vt mox possent ↄuinci p auctoritatẽ theologie magis interdũ q3 p argumẽta. Jdõ admodũ necessariũ ẽ p̄ncipi ꝙ nũq3 credat viro p̄ito vl' alij de facto fidei nr̃e: si talis nõ audeat vel nõ velit publice doctrinã suã dicere. imo talem reuelare deberet p̄nceps. possꝫ h̄ videri ꝙ male faciũt hi q̄ infamãt viros doctos cũ p̄dicant v̄itatẽ ĩponẽdo ꝙ malã hñt intentiõꝫ si alit' dici nõ posset doctrinã eoꝝ falsã esse. Certe nõ sũt hoĩes q̄s mag' q3 tales vitare deberent p̄ncipes: q̄m ponũt eos in pericl'm

ꝓſeq̄ndi ſ͠ꝑitatē: ⁊ vt efficiant̄ thirāni: ⁊ ꝑ il
los euenerūt q̄ſi oīa mala p̄terita in xp̄iani
tate. Notem⁹ hic ⁊ ↄcludam⁹ ꝙ regnū frā
cie nō gubernat̄ ꝑ thirānidē cū diligat ſtu
dia. ¶ Nona ↄſideratio. hoīes bone vo/
lūtatꝭ debēt poſt hanc vnionē factā in ↄſi/
lio gn̄ali piſano. laborare magꝭ q̄ꝫ ꝑus ad
vniēdos grecos cū latinis. Primo (vt dici
ſolet) ꝙ vna bonitas aliā poſtulat: ſi deus
nobꝭ int̄ nos vnionē ↄtulit eo plus labora
re debem⁹ ad honorē ⁊ augmētatiōꝫ eccl'ie
ſue: alioq̄n eſſet ingratitudo. Deinde debe
mus hr̄e maiorē ſpem ꝙ de⁹ nos audiat ⁊
exaudiat q̄ꝫ ꝑus: q̄ꝛ ex exhibitiōe ꝑn̄tiū mu
nerū fit certioꝛ expectatio futuroꝝ. Ulte/
rius iſta ꝓſecutio eſt expediēs: ne aliq̄s di/
cere poſſit ꝑmū vnionē ꝓſecutā eſſe ob ali
quā malā affectionē: ſed ſolū ꝓpt̄ bonū to
tius eccl'ie ſancte: ſine odio vel fauore ioꝛ/
dinatꝭ: papa etiā ē grecus natiōe: ⁊ doctoꝛ
theologus excellens. Jō greci poti⁹ indu/
ci debēt ſub eo ⁊ ꝑ eū. Et hic accipio ⁊ foꝛ/
mo ꝑmā ſupplicationē ⁊ petitōꝫ quā facit
regis filia q̄ eſt vt vnio iā incepta oīno ꝑfi
ciat̄: tal'r ꝙ oēs latini obediāt ꝓo pape nr̄o
alexandro q̄nto: alioq̄n hec vnio grecoꝝ
(de q̄ loq̄mur) nō tā cōuenient̄ fieri poſſet.
Et etiā forſitan dici poſſet qḋ ſcribit̄ i euā
gelio. hic hō nō potuit ↄſumare. Rex non
potuit ꝑficere vnionē quaꝫ inchoarat. Et
illud: medice cura teip̄m. id eſt vni te ꝑus.
Jō expedientiſſimū videt̄: ꝙ ꝑ legatos ſo/
lēnes ꝓcuret̄ reductio hiſpanoꝝ ⁊ arrago
nū ſcotoꝝ ⁊ illoꝝ d' zenodia aliorūq̄ꝫ qḋ ē
ml'to poti⁹ faciēdū q̄ꝫ ꝑus: inq̄ꝫtū materia
clarioꝛ eſt ⁊ para magꝭ q̄ꝫ ꝑus. nec obliuio
ni dādū ē: ꝙ ꝓſecutio vnionis grecoꝝ nul
lo mō impediet illā q̄ eſt latinoꝝ: ſed dabit
magnā occaſionē hoībꝫ bone volūtatꝭ. vt
citius veniāt ad cōem vnionē niſi dicatur
qḋ alij nollent laborare ſup reductiōe gre
coꝝ niſi ſub eis ita opꝫet vnū facere: aliud
nō obmittere. ſed dꝫ obuiari ⁊ tolli tm̄ ma
lū. Jō expediēs apparet ꝙ in ꝑmis in h̄ re
gno tā int̄ ꝑncipes q̄ꝫ int̄ milites: ciues et
eccl'iaſticos fiat vnio q̄ntūcūq̄ꝫ fieri poſſit
obliuiſcendo diuiſiōes p̄teritas ſiue ↄtige
rint rōne duoꝝ d'nātoꝝ ↄtendentiū d' pa
patu ſiue alit̄. ¶ Decia ↄſideratio. hoīes
bone volūtatꝭ debēt faciēdo vtilitatē vl'is
pacis hr̄e ꝑncipalē ſpem in auxilio dei po
R tius q̄ꝫ in ꝑtāte aut ſcia hūana. heu q̄d ꝑt
fragilis hūana volūtas ſine deo: q̄lis ꝓſū/
ptio ē d' illis de q̄bꝫ loq̄t̄ ſcrip̄tura q̄ dicebāt
manus nr̄a excelſa. nō dn̄s fecit hec oīa. h̄
eſt ꝑtāte nr̄a fecim⁹ res illas: ⁊ nō de⁹ eas
fecit. Et rurſus: hic eſt hō q̄ nō poſuit deū
adiutorē ſuū ⁊c̄. Eleuemus ↄſiderationis
nr̄e oculos: ad res mirabiles q̄ facte fuerūt
tp̄e elapſo: ⁊ inueniemus oīa facta eſſe per
bonā volūtatē: hn̄do ſpem in deū poti⁹ q̄ꝫ
in ſeip̄am. h̄ pōt videri de mirabilibꝫ q̄ fec̄
moyſes in veteri lege de bellis de iuda ma
chabeo ⁊ alijs ſine nūero. Et ſingulariter
oīm̄e h̄ apparet in fundatiōe ſctē eccl'ie in/
q̄s dicebat ſctūs Paulus. Oīa poſſum
in eo q̄ me ↄfortat xp̄s. Nota de ſctō tho/
ma. dn̄e ⁊c̄. Habem⁹ ꝙ angeli in nocte na
talis dn̄i cū cantarēt ꝑmi h̄ dulce canticū
Glīa in excelſis deo ⁊c̄. fecerūt q̄ſi q̄ndā ꝑ
titionē: dederūt glīam deo ⁊ pacē hoībus
In ſignū ꝙ oīa debem⁹ ordinare ad glīaꝫ
dei: ⁊ illi oīa attribuere. Jō mala volūtas
p̄ſumptuoſa nec pōt nec dꝫ hr̄e pacē: q̄ po
tius q̄rit glīaꝫ ſuā q̄ꝫ illā q̄ eſt di. ⁊ deo ꝑtē
glīe ſue (q̄ntū in ea eſt) tollit. q̄d mirū ſi et
deus eidē glīam ſuā tollat. Exēplū de gi/
gātibꝫ ⁊ alijs. cū i d' illis in libro Macha
beoꝝ q̄ volebāt ſe reddere noīatos: ſed nō
erāt illi ꝑ q̄s ſalus facta ē in iſrl'. Et iudas
machabeus cū ꝑmū pactū feciſſꝫ cū roma
nis ⁊ nimis ↄfidit in eoꝝ auxilio ſupatus
fuit. Hic ſumo ⁊ formo ſcḋaꝫ ſupplicatio
nē petitionēq̄ꝫ filie regꝭ q̄ ē vt ꝓceſſiōes et
oꝛōnes publice fiāt ꝑ vniuerſū regnū. cū p̄
dicatiōibꝫ ad inducēdos oēs ad moꝝ coꝛ
rectiōꝫ: ⁊ ad auxiliū de celo poſtulatiōꝫ. Et S
ꝑ h̄ in ꝑmis ꝓceſſionēꝫ fecit regꝭ filia dn̄i/
ca trāſacta q̄ fuit dn̄ica tertia aduēt⁹: ⁊ h̄ fi
eri pōt intantū vl' pl⁹: vt videt̄ ſicut credo
queadmodū fieri dꝫ tranādo mare. Poſtꝫ
hic ſiſti ad magnificādā oꝛōis virt̄ ⁊ ꝑtātē
ſed h̄ fieri poterit in p̄dicatōibꝫ ⁊ exhorta
tiōibꝫ ſup dictꝭ. Expediēs ē h̄ ⁊ neceſſariū
eijcere oīa ſortilegia ⁊ ſtultas credulitates
falſas ꝓphias ⁊ obſeruatōes ſupſticioſas
d'nātaſq̄ꝫ ↄ honorē dei fidei ⁊ ſpei q̄ debꝫ
hr̄i in eū: q̄ꝛ q̄ cōicatio xp̄i ad belial. Nota
te ↄ alia pctā abominabilia ad deū vindi/
ctā clamitantia ⁊c̄. Notate ꝙ p̄dicatiōes ⁊
ↄuerſiones moꝝ ꝑ q̄s ⁊ q̄l'r fient ſil'r ⁊ lega
tiōes: ⁊ appet aliq̄bꝫ ꝙ mendicātes multū
debeāt ſe intromittere ⁊ fortit̄ ingerere ꝓ/
feſſio eoꝝ ē mēdicare. ¶ Undecia ↄſidera
tatio. hoīes bone volūtatꝭ debēt diligent̄
ꝑ prudētiā hūanā ⁊ ꝑ magnā ↄſultatiōꝫ ac

laborē pcedeȓ ī isto negocio pacꝭ vl'is Sumus (vt dt apl's) coadiutores dei. ꝛ vt dt
vulgatū adagiū. Juua teipm ꝛ de⁹ te iuuabit: alioqn hoc esset tētare deū. Et forsitā
mala volūtas q̄ sp ad bn̄ faciēdū cor hȝ deficiēs. hūc refugit laborē: dicēdo pacē illā
nimis difficulȓ obtineri posse. Rn̄det bōa volūtas h̄ veꝝ esse: ȝ tēdit ad ardua ꝓtꝰ
difficile est pacē obtinere: ȝ merces erit ingens ꝛ g'ia ppetua. hercule dum celebrāt
laboris difficile est. ȝ etiā reges ꝛ pncipes incipe ꝛ aggredi debent res difficiles ꝛ ar
duas: ꝛ nō se in paruis occupare negocijs Magnū mag decēt. Notate d occupatiōi
bus curie romane in beneficijs ꝯferendis difficile ē: ȝ de⁹ est oipotens a q̄ auxiliū ex
pectam⁹: ꝛ cui⁹ cā agiȓ. Spera in dn̄o ꝛ ipe faciet. nec ē man⁹ dn̄i abbreuiata. Notate
de mirabilib⁹ diuisiōib⁹ difficile ē facere ȝ
T nihil ē adeo difficile qd̄ nō bōa volūtas exeqtur p magnū laborē ꝛ diligentiā: labor
iprob⁹ oīa vincit. Et etiā bōa volūtas vn⁹ ipūs ē cū deo: difficile ē: ȝ q̄ nō poterit re
ducere oia ad vnionē: magnū erit reducere ptē. nec labor erit p diu⁹ illoꝝ q̄ ad h̄ cona
būȓ. Mercedē recipiet vnusq̄sq ſm labo rē suū. mille ꝛ mille se saluare pn̄t ī h̄ labo
re q̄ fortassis dānarenȓ in ociositate ꝛ delitijs. Jtē q̄ndie meli⁹ inueniēȓ ꝓitas: ꝛ ne
gocij punctū ꝛ difficultatē q̄ ibi sūt difficile ē: ȝ meli⁹ est attentare id qd̄ fieri poterit
q̄ sp sinere vt icrudescat horribile h̄ scisma de peiori in peius p incuriā. Nescio qn̄ in
cipe oporteat eū q̄ nunq̄ laborare volet. ꝛ meli⁹ valet citi⁹ q̄ tarde: ꝛ tarde q̄ nunq̄
sic in scismate pterito: difficile ē: ȝ nullū ē negociū religiosi⁹ nec deuotius q̄ reduce
re ad vnitatē ꝛ bonā viā frēs nr̄os. imo ꝓ pr̄es nr̄os p q̄s fides ad nos deuoluta est.
Nōne sctūs dionisius gallie apl's. nanōe grecus fuit p quē suscepim⁹ verā pacē ꝛ fi
dē xp̄ianā. nec h̄ fuit sine mag fortitudine ꝛ labore. Jō filij mō laborandū ē: q̄ greci
ad nos reuertanȓ p̄sertim vniuersitas de q̄ fuit sctūs dion. i⁹ p tēc q̄ erat athenis. dif
ficile ē: ȝ difficili⁹ assūpserūt pdecessores tui: dn̄e rex xp̄ianissime: vt sctūs ludouic⁹
q̄ bis mare transijt aduersus infideles ꝛ se morti piculo exposuit. h̄ nō est tale piculū
morti: ꝛ tn̄ q̄s vellet dicere q̄ op⁹ ē dignu⁹ ꝛ acceptabili⁹ q̄ ad aliquā ꝯsideratōē q̄ eēt
accipe crucē ad inferēdū bellū corpale ifi
delib⁹. difficile ē: ȝ exēm̄ docere nos dȝ sic
sctūs q̄dā pr̄ fecit d filio boni cuiusdā viri q̄ q̄dē fili⁹ missus fuerat vt purgaret cāpū
V q̄ndā plenū spinis ꝛ tribulis. Junonis ille cū videret tantā spinaꝝ mltitudinē corde
deficiens dormiuit p tedio nihil faciens p̄mo die: sic fecȓ scdo: sic ꝛ tertio: donec pr̄ in
terrogaret si totū purgasset campū. q̄ rn̄dit q̄ nō tūc pr̄ adijt campū ꝛ iterrogauit filiū
vbi nā cubuisset. Deinde pcepit ei vt q̄tti
die tm̄ purgaret spaciū in campo q̄tū occu
paret locus dormitōis ei⁹: sic fecit: ꝛ in breui tot⁹ campus purgat⁹ fuit. Applicatio
facilis ē. difficile ē. ꝛ res sūptuosa ac labo
riosa. ȝ vbi pōt pecunia vel labor melius exponi: vbi poterit iudicare pplus auxilia
ꝛ subsidia meli⁹ dari ꝛ ꝯsumi: h̄ paulo an̄ vidimus in petitiōe q̄ fiebat p grecis q̄ nō
erat tā apparētis vtilitatꝭ sicut pn̄s. demū difficile ē. ȝ auxilia tantaꝝ spūaliū grāꝝ
pn̄t esse valde magna: vt ꝯcedere plenā re
missionē: vt de transitu vltra mare. nec habebit illa psecutio tātos aduersarios in se
vel p ignorantiā vel maliciā: sic multe alie psecutiōes hūerūt. nō ē xp̄ianus q̄n iudica
re debeat hāc psecutiōē sctām esse ꝛ sine suspitōe cuiuscūq mali. Jō lete recipi debēt
oēs hi q̄ volūt se in h̄ negocio exercere ꝛ i
miscere: ꝛ nō mō recipi ȝ inuestigari ꝛ hortari. ȝ etiā q̄s scit si de⁹ velit vt finis mūdi
appropinquet: ꝛ velit oīa verti ad vnā fi
dem xp̄ianā: ad vnāq religionē ꝛ vnionē: q̄lis fieri dȝ pus q̄ mūdus finiaȓ: q̄uis ni
hil denūciē nec pphetisem de expectatiōe illius cū de⁹ nō voluerit secretū h̄ discipulꝭ
suis ꝛ apl'is reuelare dicens. Non est vr̄m nosse ꝛc̄. Summam⁹ hic tertiā supplicatio
nē filie regis q̄ est q̄ rex velit ordinare solē
nes viros ex magno suo cōsilio cū q̄b⁹ esse
poterint deputati vniuersitatis: vt magis X
videaȓ de mō pcedendi in hac materia: tā in regno q̄ ī cōitatib⁹: siue p lr̄as publicas
ꝛ exhortatōes illo faciēdū frequēter: siue p le
gatos: siue p ordinationē nouaꝝ ꝯfedera
tionū: siue p manutentionē ꝛ ꝯfirmationē illaꝝ q̄ iam inite sūt: ne etiā videanȓ alij vi
lipendi ꝛ oīa fieri sine eis qd̄ oēs tangit ꝛc̄. Notate d lotoringis ꝛ alemanis ꝛc̄. ꝛ h̄
fieri posset mentio maior de necessitate: q̄ est q̄ xp̄iana regna adinuicē pacē habeant
ꝛ pncipes inȓ se: sed supius dicti scient cito discernere: ꝛ poterint forte ordīare vt alr̄
fiat ꝓbū vl' secrete vel ī publico. Notate q̄ de⁹ vult vniuersū mūdū vniri sub vno ipa

tore: in tp̄alitate ad publicandā fidē vbiq̄ꝫ
ꝛ videmꝰ ꝙ discordie in tp̄alitate admodū
nocent ad bn̄dā gn̄alē pacē in sp̄ūalitate:
ꝛ ecōtra. Et ḡo rex benigne fac in bōa vo
luntate tua syon. id est ecclīe militanti: vt
edificent̄ muri hierl̄m celestis.

¶Duodecima ꝯsideratio. hoīes bone vo
lūtatis diligent̄ labōrare debent: ꝙ ꝯsiliū
qd̄ futuꝝ esse est ꝯclusū infra triēniū tenea
tur. Et qꝛ greci possint ꝛ velint ꝯuēire: nō
est (vt apparet) dispositio altera ꝯuenien-
tior ad pacē: de q̄ loq̄mur: q̄ꝫ esse debeat di
ctū ꝯsiliū: nec alio meliori mō negociū h̄
poterit expleri. sicut postremū ꝯsilium fuit
necessariu ꝑpt̄ pacē latinoꝝ ꝛ fuit ꝓma via
ꝛ ꝯcess̄io quā ꝓposuit vniuersitas ꝑisieñ. ad
pacē bn̄dā. Hec ē sufficiēs occasio ad mit
tendū vndiq̄ꝫ ꝛc̄. Sumamꝰ igit̄ hic q̄rtā
y ꝛ finalē supplicatōꝫ filie reḡꝭ. ꝛ ē ꝙ tā erga
sctm̄ pr̄em nr̄m ꝛ om̄e collegiū cardinaliū
quā erga grecos ꝛ oēs alios xp̄ianos: q̄ la
borarūt ꝙ negocia ꝓncipalia ꝛ accessoria
q̄ req̄rent̄ ad celebrandū h̄ ꝯsiliū tal̄r ꝓdi-
sponant̄: ꝙ cū ventū fuerit ad factū: nulla
sit diuisio rixa vel ꝯfusio: ꝓuideat̄ bonꝰ or
do celebrandi hoc ꝯsiliū de loco: de tp̄e: ꝺ
reb̄ tractādis siue de reformatōe ecclīe in
bonis morib̄ fuerint: siue de restitutiōe li-
bertatū ecclīaꝝ ꝑticulariū: siue de facto h̄
ꝓrincipali grecoꝝ: siue sit de mō se bn̄di ꝯ
oēs infideles ad xp̄ianitatis augmētatiōꝫ
ad honorē dei ꝛ aīaꝝ saluationē: ꝛ pax dei
q̄ exuperat oēm sensuꝫ custodiat corda v̄ra
ꝛ intelligētias v̄ras illūinet ꝛ diriget bonā
volūtatē oīm in viā pacis v̄lis ꝛ ꝑticular̄ꝭ
tp̄alis ꝛ sp̄ūalis: ꝛ ꝙ intantū vocemꝰ noel
noel. h̄ est pax pax: donec veniat: vt simus
ꝑticipes illiꝰ diuini ꝛ anglici cantici Glīa
in excelsis deo ꝛc̄. Hic fundat̄ vna de ꝓn-
cipalib̄ supplicatōib̄ filie regis: q̄ est ꝙ re
formatio bone iusticie ꝛ ꝯueniētis fiat in
vniuerso regno. Charitas em̄ incipit a se-
ipsa: nec est charitas filiis huic q̄ꝫ ea q̄ ē sa
nare seip̄m ꝛ corpus suū. Uerꝫ est al̄s filiā
regis curasse vt ꝓponeret̄ hec materia ad-
modū plures: ꝛ postremo eam renouauit ad
petitionē dn̄oꝝ nr̄oꝝ. Et q̄uis in ꝑticla-
ri ꝯtineat fere innūerabilia pūcta. in gn̄ali
tn̄ om̄ia ad q̄tuor ꝓncipalia pūcta referū
tur. Unū est respectu regalis ꝑsone tue: q̄
caput es: ꝛ illoꝝ q̄ sūt ꝓpria mēbra tua. Se
cūdū in facto iusticie. Tertiū in facto mo
di. Quartū in facto belli: hoīes bone volū
tatis h̄re debēt ordinē ꝛ obediētiā ad vnū
solū caput in sp̄ūalitate. In bonitate vniꝰ
spei ꝛ vniꝰ charitatis: h̄ ē in vna catholica z
lege. quēadmodū in vna aīa. In spicio ꝙ
tria sunt necessaria ad pacē faciendā. s. pos
se scire ꝛ velle: aut potentia scīa beniuolē-
tia: vel eq̄tas veritas charitas seu pietas.
q̄ sunt tres pacis sorores. Eapp̄t mala vo
lūtas ad pacē ꝑuēire nō pōt: qꝛ ꝓ posse h̄ꝫ
languorē: ꝓ scire errorē: ꝓ bono velle furo-
rē: nec in se h̄ꝫ eq̄tatē: vt subdat se ꝺo: ꝛ ad
glīam suā: nec veritatē vt credat legi sue:
nec caritatē vt cōpassionē habeat de ꝓx̄io
suo: nec etiā de seipa: ip̄a est ad bn̄ oꝑandū
tā q̄ꝫ deficiens: sine vigore: sicut dormiens
sine hūore: sicut indurata: sine amore ꝛ fer
uore. Quid miꝝ ḡ: si pax nō sit in hoīb̄: in
q̄b̄ habitat mala volūtas. Sꝫ bona volū
tas q̄ ꝯditiōes h̄ꝫ oīno ꝯrias: amat vult et
desiderat pacē: ꝛ inducit ꝑ multas rōnes
ad hanc pacē v̄lem latinoꝝ ꝛ grecoꝝ ten-
dendū esse. Sufficiet impn̄tiaꝝ breuit̄ re-
citare tū q̄rū. iiij. fundant̄ in eq̄tate respe-
ctu dei. q̄tuor in veritate respectu nr̄i. q̄-
tuor in pietate ꝛ charitate respectu ꝓx̄ioꝝ
nr̄oꝝ. Et eos recitando ponet̄ ad quālibꝫ
rōnē: vna ꝯsideratio ꝑ modū cōsilij: vt det̄
ordo ꝓcedendi vel ꝓsequendi hāc materiā
Nec est q̄cq̄ꝫ ꝙ bona volūtas reputet impos
sibile: qꝛ figit spem suā non in se sed in deo
oīpotenti: vt dicebat sctūs Paulꝰ. Om̄ia
possum in eo q̄ me ꝯfortat xp̄s. Finit̄ s̄mo
Breuis instructio ad senē quō se ad mortē
ꝑparet. ¶Generose ꝛ religiose dn̄e ꝛ pī iie
su xp̄o gr̄as ago deo: ꝙ parua illa scriptura
quā al̄s feceram ꝑuenit in manꝰ tuas [illegible]
feceris vtilitatē tuā: sumēdo delectationē
ꝛ volūtatē adimplēdi illud qd̄ in ea ꝯtinet̄
Jam se accingēdū est operi vt fiat qd̄ co-
gnoscis ꝛ iudicas faciendū esse: vt scꝫ de-
inceps cogites magis q̄ꝫ ꝓus ad teip̄m so
lūmō. Nūc em̄ ad finē tendis. in h̄ igit̄ ne-
gocio nō deficias. Nam ꝑiculū ꝛ amissio
essꝫ irremediabil̄. Judicaret̄ hō q̄ vadit ad a
mortē tā q̄ꝫ stultꝰ. si tūc loq̄ret̄ ī via ꝛ ꝺ alio
rū inq̄reret negocijs. Memēto sepe tecuꝫ
historie quā tibi heri scp̄si ꝺ sctō anthonio
quēamodū ei dictū fuit ꝑ angelū. Antho
ni cogita de teip̄o ꝛ relinq̄ ꝺo alioꝝ guber
namē. Ip̄e em̄ satis sapiēs ē: vt faciat qd̄
sibi placꝫ. Talia sūt exēpla ad h̄ innūera ꝛ
auctates: sed ad ꝯp̄hendēdū oīa: ꝛ dandū
in bona charitate ꝯsilium qd̄ impn̄tiaꝝ

apparet conducibile ꝛ quasi necessarium
tibi ꝛ ad bene conducendum finem tuum
qui fortius infestať ab inimico ꝙ̃ eras alte
ra ꝛ subtilius est vt accipias ad te aliquez
scientem legere gallicum ꝛ latinũ: qui con
tinue iuxta te sit die noctuqꝫ: dormiendo ꝛ
vigilando: bibendo ꝛ comedẽdo ad duos
fines. Unus ad legendum sepenũero ali/
quid deuotionis siue sint historie sanctoꝝ
patrũ: siue alie orationes aut doctrine: in
quibus maiorem sumas dulcedinẽ ꝛ sum
psisti elapso tempore. Nunc enim tempus
est quo vti debes: eo ꝙ preterito tempore
cumulaueras. Alius finis est: vt te horteť
singulis horis: vbi videreť ei te velle face
re ꝯtrariũ ꝑ societatem vel alias: ne loqua
ris de ꝗcuqꝫ re mundana. nõ amplius ꝙ̃
si mortuus esses mũdo ꝛ mũdus tibi. Nã
ad ꝑueniendum ad eam perfectionẽ fugi/
sti mũdum: ꝛ elongatus es in solitudine: ꝛ
quocũqꝫ modo vsus fueris: vel abusus tẽ
pore iã transacto: melius est tarde ꝙ̃ nũꝙ̃
exequi hoc qđ dixi. Is ergo de quo dixi ꝑ
ꝑceptũ tuũ ꝛ instructionẽ: semper paratus
erit: ad dicendũ tibi. Dñe cogita ad te. co/
gita finem tuũ ad salutem tuã ad mortem
tuam vel alium silẽm ſmonẽ: exemplo im
peratoris: ꝛ scti Johis elemosynarij. Scis
historias ꝛ habes: laus deo: tecũ viros bo
nos ꝛ deuotos: q̃ te in hoc adiuuent: ꝛ ad
hoc quiqꝫ querant loca scripturarũ: q̃ tibi
vt ea legas ꝯducent ꝛ dicant tibi in pran/
dio vel alibi similia verba. sicut dixi de mi
nistrante tuo. Ulterius ꝑ paruũ meũ cõsi
lium valedices cuicũqꝫ alteri occupationẽ
ꝛ omĩ extranee societati que te disturbare
possꝫ: de eo qđ dictum est. Et supposito ꝙ
habeas aliqđ tediũ: malo q̃d dormias vť
nihil opereris: ꝙ̃ te occupes in talibus
periculosis verbis que generant peius in
anima ꝙ̃ sit tedium. Mitto ad te paruum
quẽdam tractatum: quem iam ꝑdem feci
ad addiscendũ bene mori. Poteris enĩ fa/
cere coram te legi ꝛ exhiberi. Nec tibi displi
ceat si tibi tã familiariť scribo ꝛ tanꝙ̃ te in
struendo. tu enĩ hãc ꝯtulisti mihi audaciã
ꝛ amor bonus: ad hoc me incitat qđ nouit
deus boni amoris. Scribo etiã tibi galli
ce: robert⁹ ꝛ alij legere possint ꝑ te ꝛ tibi si
op⁹ fuerit. Deus tibi suã ꝯferat grãm: ꝛ in
ea ꝑseuerantiam omĩuqꝫ tue deuote socieia
ti. Oremus ꝑ inuicem vt saluemur. Bonũ
est ꝑstolari cũ silentio salutare dei.

Sermo deuotissimus de christi natiui
tate factus parisijs a iohãne de gersono.

Puer natus est

p nobis. Isa. ix. cap. Hec scripta B
sunt. Deus vt nos liberaret di/
sposuit vt hodie natiuitatẽ suã faceret. In
gl'iosissima hac solẽnitate in qua gl'iosa ꝟ
go maria peperit benedictũ dei filium sal
uatorez nostꝝ: vt possim dicere aliquid qđ
ad suam sit laudem ꝛ ad nostrã edificatio/
nem: quatenus deũ spiritualiter ꝑ gratiaꝫ
in cordibꝫ nostris pariamus. Debem⁹ mõ
ꝯfidenter humiles fundere ꝑ̃ces que citis/
sime ꝛ facillime exaudieť nisi nos obstiteri
mus. Certum est enĩ ꝙ pueroꝝ ꝓprietas ẽ
cito dare veniam de his que in eos quisꝙ̃
deliquerit. Propterea potens dei filius: q̃
vere in hac nocte sumere voluit pro salute
nostra infantiã (quẽadmodũ dicũt ꝓposi/
ta nostra verba) omĩa nobis relaxabit pec
cata: si humiliter ꝑ hoc euz depcemur. Et
de hoc exemplũ habemus de femina qua
dam multum lubrica: ꝛ peccato carnis de
dita. Cum ipsa interdũ paradisi gl'iam co
gitaret considerauit se ea indignã esse gl'ie
Cum cogitaret infernũ: considerauit se be
ne iam vt ibi sine fine dãnareť perpetrauis
se ꝓpter peccata sua: ꝛ in igne quidem in/
defectibili. Cum ad passionẽ dñi nostri se
verteret meditãdam: iudicabat se esse ple/
nam ingratitudinis peccato ꝙ taꝫ sepe eũ
offenderat q̃ illam ipsam mulierẽ: ad mor
tem vsqꝫ dilexerat. Et ꝓpterea quorsum se
verteret penitus ignorabat: ꝛ quasi despera/ C
ta erat. Cũ aũt die quadã se in oratione ꝓ
strauisset: meditata est quoniã dñs noster
ꝛ saluator puer pro nobis est effectus: tũc
incepit gemere ꝛ cordis habere compun/
ctionem dicens. Dulcissime pijssime ꝛ mi/
sericordissime deus: qui adeo miseram me
am animã dilexisti vt ad eam saluandã in/
fans esse volueris ꝛ assumere pueritiam cũ
ita res se habeat ꝙ pueroꝝ conditio et pro
prietas sit facile parcere: si quid in eos de/
lictum sit: nec eius meminisse iniurie. In
hac ꝟitate ego misera peccatrix ꝛ indigna
tua ancilla in magno cordis supplico do/
lore singultibꝫ ꝛ lachrymis vt omia forefa
cta ꝯ te ꝯmissa mihi parcere digneris. nec
d iniq̃tatibꝫ meis ꝛ petis vindictã sumas
ꝛ q2 deinceps mũde ꝛ sancte ꝛ ẜm placitũ

tuā vincere possim. Sic rogo p infantiam quā ppter me suscepisti: p tue mīscdie abūdantiā: p spem fidem fiduciā quā de te habeo. Hec mulier hac supplicatione facta prsus fuit ꝯfortata. Et in corde suo talem sensit dulcedinē ⁊ facilitatē talem: ꝙ peccandi oēm pdidit voluntatē: fuitq̧ ꝯuersa ⁊ [illegible] ad deo facienda dedita. Apparet ergo ꝙ p filium pces nr̄e cito exaudiunt. Quis aūt dubitat qn gl'iosa sua mater: angeloꝝ regina q̄ in hac noctū nocte: tam ingentē suscepit leticiā: tam grandez excellentiam ⁊ tam sublimē nobilitatez: sicut est esse ma-
D trē dei. q̄s dubitat inquā qn valde sit inclinata ⁊ parata ad exequenda oīa q̄ sibi pcipiunt. Certe ipsa vt vez dicat: que nūq̄ creature defuit hūane q̄ sincero corde ei ipendisset obsequia. Ob quā rē ad eā reuertemur ⁊ ipam salutabimus dicentes. Aue maria. ¶ Puer natus est nobis vbi s̄. Charissimi fideles postq̄ redēptiōis nostre mysteriū: p magnū trinitatis ꝯsiliū fuit (vt fieret) ordinatum. Postq̄ veritas ordinasset ⁊ obuiasset mīscdie ⁊ iusticia pacem fuissz deosculata. de qua materia (vt credo) alias audistis ꝯcionari aduētuū tpe. In hac nocte sicut mō est hac hora: fm pphiam Dauid. Ueritas de terra orta est. hoc est iesus xp̄s q̄ est veritas patris natus est de gl'iosa virgine maria q̄ est terra ꝟginalis absq̧ quacūq̧ corruptiōe. De qua dicit pp̄heta Dauid. Benedixisti dñe terrā tuā. cui aspirāt verba pposita Isaie pphete. Puer natus est nobis. Sed qz ꝯgruū erat vt dei filij natiuitas singularia aliqua sup omnes alias natiuitates haberet ꝑuilegia ⁊ excellentias. Et qz etiā tota trinitas eā opabat natiuitatē: voluit deus ⁊ ordinauit: vt admodū mirabiliter hec fieret natiuitas per potentiā que p̄ri appropriat. Qꝺ fructuosissime fieret: p sapientiā que filio attribuitur. Qꝫ delectabiliter valde amorosissime ⁊ iucundissime fieret ppter delectationē q̄ spūisancto est appropata. Quia ip̄a est ad-
E mirabilis: nos debemus eā timere honorare ⁊ cū tremore colere. Quia ip̄a est fructuosa: debet glorificari ⁊ chara reputari Qm̄ est amorosa: amari debet ⁊ de ea gaudiū suscipi. Et in declaratiōe istoꝝ trium punctoꝝ noster ꝯtinebit s̄mo. Quantum ad p̄mū punctū dico. Natiuitatē hanc valde admirabiliter factam fuisse: p potentiā: q̄ est appropriata patri. Fuit admiranda: quo ad ea que ad extra acciderūt admirabilis: [illegible] ad virginē mariā. admirabilissima q̄ntū ad puerū genitum. Reperimus in historijs horosij ⁊ alioꝝ: ꝙ in huius natiuitatis hora multa ad extra facta fuere miracula: Rome fons q̄dam toto die illa reddidit oleū ī tāta copia vt vsq̧ ad fluuiū quēdam q̄ iuxta romā est ⁊ tibris noiatur Et in huius miraculi memoriā fundata ē ecclesia: q̄ sancta maria transtiberim noiatur. Tunc trib' regib' in oriente pulchra ⁊ clara apparuit stella que eos in bethleem vsq̧ pduxit: vt dūm nr̄m adorarēt. Eadē hora imago romuli romane vrbis fundatoris: quē romani veluti deū adorabāt: in frusta est diminuta. Tūc tēpluū q̄ddā qꝺ tēplū pacis ppetue noīabat funditus rome corruit. de quo dixerat appollo nūq̄ ipm templū casurū: q̄adusq̧ virgo pareret. tūc vinee engadi que sunt iuxta hierusalē: florēs ptulerūt fructus ⁊ balsamū. Ibi eīn crescit. Tunc vt dt beatus hiero. Hij qui peccato carnis ꝯtra naturā erant inuolati mortui sūt. Quia s̄m qꝺ dt sctūs Aug'. Deus vsq̧ adeo odio habet hoc pctm̄: ⁊ ē tam graue ⁊ tā horribile ꝙ q̄si nō accepisset carnē humanā ppter illos q̄ tam turpiter eorum abutunt carne. Huius peccati F
grauitas bene fuit nobis demonstrata: dū deus q̄nq̧ ꝯfudit ciuitates per ignem fulmineum ⁊ sulphureum de celis descendentem. Causa huius peccati patet Gen. xix. Aliud miraculū: qz in ppria media noctis hora dñice dici in qua dñs noster natus fuit: tanta erat claritas: q̄nta esse solet in meridie. Quādo angeli apparuerūt pastorib' vt hanc eis annūciarent natiuitatē et claritas dei circūfulsit eos: dicit euāgelium. De hac etiam nocte dicit pp̄heta dauid. Et nox sicut dies illūinabit. Et erat significantia ꝙ hic natus erat in terris: q̄ illuminat omnē hoīem venientē in hunc mundū. Signabat etiam ꝙ nox ⁊ peccati obscuritas esset expellēda ⁊ corda humana p gratiam ⁊ veritatis cognitionem illuminanda. Aliud miraculū fuit in hoc ꝙ bruta ip̄a muta: asinus scz ⁊ bos: sese coram puero inclinauerūt. Et hoc est qꝺ dt deus p Isaiā pp̄hetā: ꝙ cognouit bos possessorem suū: ⁊ asinus p̄sepe dñi sui: ppłus aūt (inquit deus) me' nō me cognouit: q̄ est magna (vt postea dicam) ingratitudo Hec miracula ⁊ alia [illegible]

kpe de eis fuit f nonco: p i la apparet hic
natiuitatē fuisse admirabilē q̄tu ad id q̄d
fuit factū ad extra. Sz fuit mlto admira/
H bilioz q̄tū ad gl'iosaz v̄ginē mariā: qr pe/
pit v̄go sine corruptiōe post ptū ꝛc. Pepe/
risti sine dolore tuū scīm genitorē: ꝛ absq̄
q̄cūq̄ lesione. Fuit facta mr̄ eius q̄ eā cre
auerat. Quid hic dicet natura dū virgo ē
mr̄: dū v̄go sine dolore suū parit filiū. Dū
filius suus pr̄ ꝛ creator est mr̄is: nihil di/
cere pōt: qr nūq̄ talia accidere vidit mira
cula. Nihilominus tñ sic ē. qm̄ de⁹ nature
nō est subiectus: q̄ plem absq̄ corruptiōe
pducere nō pōt. Que apparent p id qd ca
nit mr̄ nr̄ sancta ecclesia. post ptū ꝛc. Per
hec etiam patz: q magnū errorē ꝛ turpem
blasphemiā dicebat hereticus q̄dā dictus
eluidius: cū ausus est asserere mariā virgi/
nē nō pmansisse. Contra quē potenter ad/
modū argumentatus ē sctūs hieronymus
ꝛ certū est. fidei veritatē in ꝯrū esse. Uerū
hereticus iste: p malā scripture intelligētiā
deceptus ē. queadmodū multi sunt q̄ scri/
pturā intelligūt fm capitū suoꝝ opinionē
ꝛ nō fm sctōꝝ doctoꝝ expositiōz: quā aut
nesciūt aut itelligere ꝛ ꝯsiderare nolūt. Et
pptea sumo hvnū documētū qd piculosis
sima res ē: dare hoīb simplicib (q̄ nō sunt
docti viri) libros sancte scptūre in gallicū
trāslatos: qr p malam intelligentiā ꝯtinuo
cadere pn̄t in errores. Debent audire p p̄/
dicatores: qr al's frustra essent. Hereticus
iste eluidius errorē suū accepit p euāgelij
verbū qd dicit q maria peperit filiū suuz
pmogenitū ꝛ ꝯcludit q postq̄ iesus xp̄us
M fuit primogenitus: necesse fuit alios post
eū esse genitos. sed istud argumentū nihil
valet: qr sic q̄n femina hz vnū puerū: absq̄
h q nullū pus hūerit: ꝛ nullū deinceps sit
habitura. Nihilomin⁹ tñ filius suus dicit
pmogenitus. Hoc est nullū habuit filiuz
an̄ eū genitū. Aliud dictū a q̄ errorē suum
sumpsit fuit illud qd scribit Matth. xiij.
iesum xp̄m habuisse frēs ꝛ sorores. Nescie
bat ille modū loquendi scripture in q̄ sepe
nūero tot⁹ vnius pgeniei hoīes sicut co/
gnati ꝛ cognate sorores appellant ꝛ frēs:
sic appet i libro geneseos d loth ꝛ abrāā ꝛ
in p[illegible] alijs loc[illegible]. Quapp[illegible] euāgel[illegible]
dictū de cognatis iesu xp̄i est accipiendū
sicut erant sanctus Johes euāgelista ꝛ sā
ctus Jacob. Alia sui erroris occasio fuit:
qr intelligere nō poterat: quō iesus xp̄s q̄

tā magn⁹ sicut alius q̄sq̄ erat puer. Exijs/
set de vtero v̄ginis marie absq̄ dolore: ꝛ si
ne quacūq̄ lesione: aut carnis sue ppe cor
ruptiōe. Sed nos videmus in sequentib
hui⁹ veritatis aliqualē declarationem fm
q nobis fuerit possibile vt eā cōprehenda
mus. Scdo p hoc q dixi nob ē demōstra
tū: gl'iosam virginē singulare sup oēs fe
minas habuisse puilegiū: qr absq̄ dolore
peperit. Et exēpta fuit ab vniuersali male
dictiōe quā de⁹ (ppt eue pctm̄) oīb dedit
mulierib que scribitur Gen. iij. In dolo/
re paries filios. Et si virgo Maria ab eo I
pctō ꝛ generali ista maledictiōe fuerit exē/
pta: nō video q̄d obsistat q̄ minus ab alte/
ra p̄seruata fuerit (q̄ multo peior est) male
dictiōe a peccato scz originali. Nec est au
toritas aut scpture passus: q̄ ꝯuincere pos
sit beatā v̄ginē sub generali lege ꝯphensaz
fuisse quā ponit ap'ls: q oēs in adā pecca/
uerūt: h est pctm̄ originale ꝯtrxerūt. qr dñā
nr̄a: eque bene potuit p̄seruari ꝛ excipi sin
gularit de hac maledictione gn̄ali sicut de
altera a q̄ sine q̄cūq̄ dubio extitit p̄serua/
ta. Tertio p dicta ꝯcludi pōt ꝛ p textū euā
gelij. hos dicere mēdaciū ꝛ fabulā q̄ tenēt
v̄ginē mariā obstetricū vsam fuisse officio
dū nr̄m pareret saluatorē. Non eñ tali ege
bat subsidio: q̄ absq̄ dolore pepit. Propte
rea dt euāgeliū: q ipsa inuoluit puerū ꝛ pā
nis (inqt euāgelista) eū inuoluit: ꝛ nō alia
mulier ꝛ reclinauit eum ipsamet in p̄sepio
aīaliū. Et possum hic cape vnū documen
tum: q mr̄es si cōmode fieri possit: nutrire
debēt ꝛ lactare ppos suos filios: qr nutri/
mentū ecpollet nature ꝛ plerūq̄ pueri me
lius edocent. ¶ Uidetis hāc natiuitatē val
de fuisse admirabilē ex pte virginis marie.
Sz ex pte pueri nouiter nati admirabilis/
sima pfecto fuit: qr in eo nr̄a fuit hūanitas
ꝯiūcta cū sua diuinitate: talr q de⁹ hō dici
poterat: ꝛ hō de⁹ is q̄ est eternus dicebat
nouit formatus. Et impassibilis: passibil':
imortalis: mortalis. Et sic de multis. Sz K
aīa eius creata habuit gaudiū ꝛ gl'iam sic
sancti in paradiso existentes ꝛ multo ma/
iorē: cū qua tñ dolor fuit. Nā puer iste ad
alioꝝ pueroꝝ morem fleuit. esurijt/sitiuit/ꝛ
tristiciā habuit. vt deo p pctīs nr̄is satisfa
ceret. ꝛ breuit nūq̄ de⁹ adeo grāde fecit mi/
raculū in celo aut in tr̄a/siue resuscitando
mortuos/siue illūinādo cecos. ꝛ sic d alijs
sic est miraclm̄ h vnionis hūanitatis ad di/

uinitatē:⁊ ad h̄ pōt adaptari illud dictum
eius. vnū opus feci ⁊ vos miramini. Sic
pʒ natiuitatē hanc mirabiliter ex oīm pte
factā fuisse. Et ob hanc cām dicebā eam
esse reuerendā/ honorandā/ ⁊ tremendam.
Uerū mox supba accurrit ⁊ supsticiosa cu/
riositas: inqrere volens ⁊ intelligere mira
bile huius natiuitatis mysteriū dicens nō
se crediturā: nisi intelligat ⁊ ei mōstretur
quō talia fieri possint: vt virgo gignat: vt
deus hō fiat. ⁊ sic de alijs supdictis mira/
culis. O supba puersissima ⁊ p̄sumptuosis
sima curiositas: vis ne intellectū tuū sapie
compare diuine. Uis vt nō possit quicq̄
facere qd exiguū tuū ⁊ rude non queat ca
pere ingeniū. valde magni te facis ⁊ p̄sum
ptuosam te ostentas: si cogitas deū nihil
scire facere qd tu nequeas intelligere. O si
puū ⁊ defectibile tuū ingeniū ad intelligē
dū huius qd vides veritatē ɔsiderares hu
ius inquā qd q̄libet die cernis: non ea tibi
inquirendi esset audacia q̄ diuina sunt se/
creta. Ob hoc dr̄ salomon: cūcte res diffi/
2 ciles ⁊ nō pōt eas hō explicare s̄mone. Id
au deo asserere: nō esse tā exiguā rē in mūdo
de qua nō possent queri mille ⁊ mille q̄stio
nes quas nec ph̄s nec subtilissimus mūdi
clericus. s̄m veritatē r̄ndendo soluere pos/
set. Et si vnus dicat vnū: alter dicet alterū
⁊ docti viri q̄ magis q̄ alij eleuatū h̄nt in/
geniū totūq̄ tēpus in studio sciendi ɔtri/
uerūt: ⁊ vt nature opa cognoscerent labo/
rauerūt si ea intelligere nequeāt. imo nec
decimā eoꝝ ptē quō alij p̄sument capere ⁊
itelligere di sublimia mysteria? Hic certe
est curiositas supba: imo ꝑo p̄sumptuosa.
Propterea charissimi tollite a societatibꝫ
v̄ris puersam hanc hospitam quā supbaꝫ
noiare solent curiositatē. Aliter eñi natiui
tatē hanc: nec honoraretis: nec debite vene
raremini. si existimaretis eā tā pui esse mira
culi: vt eā cape possetis. Et certe nō digrer
noiare mūdanā aliquam rē deū meū si pos
sem intelligere oīa q̄ faceret aut facere pos
set. Esset nimis puus deus. Scis ne q̄d
mala hospita illa curiositas supba supsti/
ciosa in corde agat hoīs eius q̄ eā recipit?
Ueram occidit fidē ⁊ sanctā fiduciā. Nā
hoīes simplices q̄ ita sunt curiosi scire et
intelligere nr̄e fidei misteria: plerūq̄ i here
ticos puertunt publicos aut occltos. Pre/
terea periculosa hec hospita sanctā de cor
de hoīs expellit deuotionē. Et absq̄ h̄/ de/

inde in hoīs corde: sortilegium generat: ⁊
malis ac p̄hibitis artibꝫ vtendi voluntatē
Generat etiā supstitionē: hoc est qd p̄sona
multa opinet esse bōa ⁊ sancta vt fiāt q̄ m̄ D
facienda nō sunt: vel res aliquas aliquam
h̄re virtutē quā minime h̄nt. Queadmo/
dū sunt nōnulli stulti hoīes viri ⁊ mlīeres
q̄ interdū credūt q̄ portare stulta verba ex
tranea: aut ipsa dicere vel in pomo scripto
ea manducare liberare a febribꝫ: vel dare
ppter deū panē ꝑus morsum iuuare mlie/
rem in partu. Sic de alijs infinitis stultis ⁊
puersis credulitatibꝫ q̄bꝫ grauiter peccant:
quia adhibent maior fides talibꝫ sortilegijs
q̄ deo. Ex hoc cōsiderate q̄ dānabilis sit
supba curiositas: eo q̄ obstat ⁊ impedit p̄/
sertim honorē reuerentiā ⁊ deuotionē erga
deū. Ideo dicit sapiens. Scrutator maie
statis opp̄met a gl'ia. Intelligit de scruta/
tore curioso. Et iterū in pluribꝫ opibꝫ eius
ne fueris curiosus. Nōne habemus in bi/
blia Exo. xix. q̄ cū deus daret legē moysi in
monte synai ip̄m p̄hibuisse sub pena mor
tis corpalis ⁊ spūalis: ne q̄sq̄ p̄ter moysen
montē accederet ad videndū ⁊ inq̄rendū
q̄d deus faceret: q2 nolebat eos esse curio/
sos: sed vt h̄rent firmā fidē ⁊ simplicē cre/
dulitatē eoꝝ q̄ dicebant eis. In signū hu/
ius in lege p̄hibet ne ppl's intret in sancta
Et iudei q̄rentes miracula a xp̄o rep̄hen/
dunt generatio puersa signū q̄rit. Et apl's
Non plus sape q̄ oportet. Est eñi magna
cordis duricia ⁊ mag' infidelitas in his q̄
volūt de fidei veritate tanq̄ noua eēt inq̄
rere: ⁊ tāq̄ nūq̄ tā approbata fuisset p tan
toꝝ martyꝝ assertionē q̄ ad eā sustinendā
mortē passi sunt p tantos ⁊ tā magnos do
ctores ⁊ adeo prudentes q̄ tā ɔstant ip̄am
tenuerūt ac tenēt. Et timere dꝫ hō cū sic a
curiositate tentet ne sit ob alia peccata ei⁹
⁊ ne ordinatus sit ad eternā dānationē. Et
cū hō se taliter p̄cipit tentatū: supmū reme N
diū est vitā suā emēdare: ⁊ p deuotā orōnē
ad deū reuerti: dicendo q̄ q̄dā dicebat sal/
uatori nostro: dn̄e adauge incredulitatem
meā. ⁊ etiā dicēdo q̄ postulabāt a xp̄o iesu
Apl'i. Dn̄e adauge nob fidē. Et si vedis de
bite audire loq̄ vl' scire vl' inq̄rere d̄ sublimi
admirabil' hui⁹ natitatis mysterio nō assu/
mas curiositatē sed sanctā fidē ⁊ bonā cre
dulitatē: q̄ purificat ⁊ illuminat cor hoīs:
nec se alti⁹ erigit q̄ op⁹ sit: ⁊ sufficit credere
qd de⁹ p̄cepit. Et ɔtigit sepe q̄ simplex ali

qua bōa p̄sona melius intelligit aliq̄d dei mysteriū q̄ȝ magnus aliq̄s doctor: cū malus est ⁊ iniqu⁹. Jō dicebat xp̄s. Gr̄as tibi ago p̄r: q̄z abscondisti hec a sapientib⁊ prudentib⁊: ⁊ reuelasti ea puulis. Jō angeli nūciabant pastorib⁊ (q̄ erant simplices hoīes) natiuitatis huius mysteriū: ⁊ non doctorib⁊ ⁊ mgr̄is legis iudaice: nec magnis q̄ tunc t̄pis erant ph̄s. Nihil melius est q̄ȝ aq̄ue c̄se bonū ⁊ deuotū erga deuȝ assume q̄ tecū sanctā deuotā firmāq̄ȝ credulitatē ⁊ p̄ eius subsidiū: iuuabo te forsitan aliqualr (q̄d credis) intelligere. Uicȝ qualr̄ dn̄a nr̄a peperit sine dolore ⁊ sine lesione p̄ciose carnis ei⁹. Quō deus dici potest hō: ⁊ imortalis mortalis: eternus: t̄palis. ⁊ sic de alijs loq̄ndi modis. Pro p̄mo credere debes: q̄ saluandi ⁊ glificandi in die iudicij: taliter habebūt corpus dotatū vt possint oīa penetrare q̄ volent: ⁊ vbi
O cūq̄ȝ vt terrā celos absq̄ȝ celoȝ aut aliaruȝ reȝ diuisione vel sepatione coȝ q̄ penetrata fuerint. queadmodū oparū est dn̄i corpus: cū celos ascēderet: ⁊ ianuis clausis ad discipulos intrarȝ. Certū est dn̄m nr̄m statim post ei⁹ ɔceptionē glificatū fuisse. Jō nō mirandū est: si facere potuit: vt corpus suum: gloriose sue mr̄is v̄ginis marie exiret vterū sine diuisione: aut carnis fractōe absq̄ȝ dolore virginis. nec eidē auferendo virginitatē. Uides eīn sīle aliq̄d in naturalib⁊ de solis radio q̄ vitȝ transit absq̄ȝ vlla lesione aut etiā aquā siue cristallū. ¶Quantū ad secūdū quō esse pōt vt deus factus hō sit passibilis ⁊c. Principalis cā est: dei potentia ⁊ volūtas: q̄ de creatura sua facere pōt ad libitū: ⁊ eā taliter sibi pōt vnire: q̄ ipsemet deus: noīb⁊ illius denoīet creature. Dabo tibi exemplū in hac materia satis familiare. sed caue ne oīno credas esse sīle. idem cā esset erroris. sufficit eīn aliq̄lē esse sīlitudinē. Uides hoīem mō nudū: ⁊ die crastina tunica vestitū. Propter h̄ ei⁹ nō mutabit suba. ⁊ nihilominus dicet vestitus: ⁊ p̄us vestitus nō erat. Et si sua dirūpit tunica dirruptus vtiq̄ȝ dicet hō. Si
P ardeat ei⁹ tunica: ipse dicet cōburi. si q̄cq̄ȝ de eius videat tunica sine hoc q̄ q̄cq̄ȝ carnis eius ɔspiciat: dicet videri. ⁊ sic de ml̄tis loq̄ndi modis. Pariformiter deus q̄ ē eternus ⁊ imutabilis semp in eodē ɔsistēs statu: q̄z nr̄am assumpsit hūanitatē tanq̄ȝ vestimentū: dr̄ de nouo hō: ⁊ p̄us non erat hō. dicit eū passum fuisse plorasse: manducasse: q̄z hūanitas eius quā assūpserat hec opabat. Nec ppter h̄ de⁹ in sua mutabat essentia aut natura: sed erit ⁊ fuit oīno vn⁹ sine p̄ncipio ⁊ sine fine: ⁊ absq̄ȝ passiōe q̄cūq̄ȝ. Et p̄ h̄ exemplū videre potes: quo pacto: virgo maria mr̄ dicit ei⁹ q̄ eā crearat Quō etiā solus dei filius: hō noīet: q̄uis pr̄ ⁊ sp̄ūsctūs oēȝ illā oparent incarnatōȝ q̄z tres hoīes bene vestire pn̄t eandē vestē vni ipsoȝ. sic q̄ oēs tres vestiant: solum tn̄ vnus dicet vestitus. Si p̄ hoc exemplū aut sīle id q̄d credis valeas intelligere. bn̄ res se habet. sin minus non minorē debes hr̄e fidem. Quia natiuitas hec miraculosa ē. Ideo sine magna curiosaq̄ȝ inuestigatione eā debes credere: reuereri: honorare ⁊ cū tremore colere. Et in h̄ p̄ncipalē nr̄i sermonis ⁊ p̄mū finio articulū. Et p̄us q̄ȝ ad secūdū p̄cedā: trib⁊ volo rn̄dere q̄stiōib⁊ q̄ dictis nr̄is possent aduersari. Pria An fuerit maxima grā ⁊ maximū donū q̄d deus ɔtulit virgini marie vt eius mr̄ fieret. Re- Q
spondeo q̄ nō: ⁊ q̄ dn̄a nr̄a potius debuit diligere vt esset mater dei sp̄ūaliter p̄ grāȝ ⁊ charitatē: quā corpaliter sine grā ⁊ charitate. Duo vero dona simul meliora fuerūt q̄ȝ vnū solū. Et hic vobis vnū trado documentuȝ: q̄d magnū debemus hr̄e desideriū vt deū nobiscū habeamus p̄ grām: q̄d p̄stabili⁹ nobis est q̄ȝ si deus carnē solūmodo in nobis sumeret absq̄ȝ hoc vt in sua essemus grā ⁊ in suo amore. ¶Scd̄a q̄stio quare nostra dn̄a fuit desponsata: cuȝ tn̄ semp virgo esset p̄mansura. Doctores multas assignant cās. ⁊ ad p̄ns sufficiunt mihi tres. Prima vt Joseph testis esset v̄ginitatis eius Alia ne iudei hr̄ent occasionē dicendi dn̄m nr̄m ex adulterio fuisse p̄genitū ⁊ dn̄am nr̄am vt lapidaret dignaȝ esse s̄m legē q̄ p̄cipiebat. Oēs adulteras lapidari debere. Multos necesse esset hr̄e lapides si lex illa mō fuaret. Tertia causa vt Joseph nr̄am ɔcomitaret dn̄am in suis q̄s fecit itinerationib⁊: tā in bethleem ⁊ nazareth q̄ȝ in egyptū q̄n herodē fugerat p̄seq̄ntē. Et si queras. Ob quā cām ipsa adierit Bethleem cū tam vicina esse puerperio: Euangeliū respondet q̄ fuit vt augusti obediret p̄cepto: qui vniuersaliter p̄ceperat: vt vnusquisq̄ȝ suam adiret ciuitateȝ: quo scriberet: et taxā sibi impositā persolueret. Nr̄a autē dn̄a obedire voluit. Et h̄

R vnū capio documētū qr nos debem⁹ obedire dñis nr̄is etiā si mali sint. Sic pcipit scriptura obedire dñis vr̄is etiā discolis. Et q̄ vobis aliter pdicaret ipe male ageret Quāuis nōnulli mīme reputarent hoīem aliquē bonū pdicatorē z virilē: nisi pncipū reprehēderet vicia: q̄ res corā populo fieri nō debet sicut nūq̄ corā pncipe arguend⁹ est pplus. aut corā rege. qr esset occasio: vt princeps suum odio hr̄et pplm. ex vna pte aut cōmouere populū ɔtra pncipē ex altera pte. Uerū si pncipes puersi sint: subditi p eis orare debent: z ppria emendare delicta: seipsos in bonū gratie statū ponendo vt pces dō placētes fundere valeāt: z q̄ facile possint exaudiri. Nā vt dicit scptura deus qñq̄ iusto suo iudicio facit z pmittit regnare z dñari hypocritā aliquē: z malā psonā: ppter maliciā z demerita subditoz. Job. Deus facit regnare hypocritā ppt peccata ppli. ¶ Tertia q̄stio q̄re deus potius voluit esse vir q̄3 mulier. Doctor q̄dam durādus noīe: tertio sniaz. dis. xij. tres assignat causas. Una fuit. qr venit vt gubernator. Scd̄a qr venit vt doctor. Tertia qr venit vt ɔtra inimicū bellator. Et hec officia nō spectāt ad feminas: specialr ipsa nō debet pdicare. nec publice docere. Sicut dt aplus mlierē docere nō pmitto. Alia cā esse posset vt de⁹ virū honoraret z mulierē virū assumendo hūanitatē. mulierē de ea nascendo. Sup his q̄ dicta sunt ɔtra nōnullas feminas sumere potestis documētū: que volunt loq̄ z de theologia disputare: z audatus q̄dē quā theologus aliquis Et cū opinionē aliquā suis impsserint capitibꝫ: ab eis auferri nō pōt. Non sic virgo maria agebat. de q̄ dt euangeliū hodiernū Maria aūt ɔseruabat oīa verba hec zc̄ Uirgo maria ɔseruabat oīa q̄ saluator dicebat: z oīa que dicebant in corde suo. Non dicebat berte nec gualthero. Multe alie q̄stiones formari possent: q̄s breuitatis cā omitto: z ad secūdū nr̄i smonis accedo punctū. Dicebā in secūdo pncipali articulo q̄ hec natiuitas fuit facta fructuosissime p (q̄ filio appropatā est) sapiaz. Et ppterea debet gloriam suam z chara hri. Scire debetis naturā hūanā padisi hereditate: taliter fuisse puatā vt nullus ingrederet paradisum. Modo xp̄o natus ē supmi regis filius: q̄ p suā potentiā z sapiam ipam (q̄ntū in eo est nisi nos ponamus ob

staculum) sufficienter rest. [illegible] Scd̄s fructus est. qr idolatriā effugauit a maiori mūdi pte: qr interea nō inuenit q̄ hoīes tā freq̄nter idola adorarint sicut p⁹us. nec serpētes nec boues nec arietes. Et sic de alijs sine numero idolatriaz modis Sacrificabant filios p occisionē ipsoz filioz inimico. Juxta illud effuderūt sanguinē innocentē: z iterū imolauerūt filios [illegible] Et tribuebant vnicuiq̄ re [illegible] ne siue male aliquē deū: vt mari neptunū: inferno plutonē: vineis bachuz: aeri iunonē: igni vestam: lune dianā. z sic de alijs rebus. Nec sufficiebat eis vt sic deū inhonorarent adorando res tā inhonestas z in tā magno nūero. sed cū hoc oīa mala z vicia de dijs suis pferebant. sicut de Joue pncipaliori eoz deo: publice cantabant feminaz esse oppssor: z q̄ se in multa transformaret aīalia: vt in thaurū z in aurū. Sed p huius natiuitatis fructū infidel̄ hec idolatrie falsitas de mūdo est pieta ad min⁹ absq̄ compatione de maiori mūdi parte. Tertius fructus singulariter est xp̄ianis z specialr saluandis. qr p doctrinā iesu xp̄i p suā veritatē p factoz suoz ɔsiderationē: z ea credendo eternā paradisi adipiscent gl'iaz: infernales q̄3 penas euadent. Quia nō solū iesu christi doctrina. verū etiā vita sua est tanq̄ speculū ac liber: in q̄ quilibet xp̄ianus videre pōt z oēs addiscere vtutes. Si vis esse hūilis: ɔsidera deū tuū: q̄ adeo se hūiliauit: vt in psepio inter bestias voluerit reclinari z cubare. Si vis videre sobrietatē. ɔsidera eū nutritū fuisse lacte v̄ginali. Si castitatē q̄ris: ɔsidera q̄ virgo nata fuit: z adhuc pmanebit virgo. Si desideras addiscere patientiā. melius eā inuenire nō potes q̄3 in iesu xp̄o q̄ se ad amarā mortē crucis duci pmisit. quēadmodū ouis nō resistēdo: licz potuisset si voluisset vilipendebat: [illegible] blasphemabat: nec [illegible] maledicerēt nō cōminabat: z tāq̄ ouis ad occisionē ductus ē: et nō aperuit os suū. Si vis videre pfectā charitatē z dilectiōz vbi melius eam inuenire poteris q̄3 in iesu xp̄o: q̄ p te natus fuit z mortuus: qr maiorē hac charitatē nemo habet vt aīm suam ponat q̄s p amicis suis: h̄ est corpalē vitaz p pximo suo. Si obedientiā libet inuestigare pfectiorē reperire nequeas: q̄3 in iesu xp̄o: qr factus est obediens vsq̄ ad mortē

morté aũt crucis. Et pifozmiter de aliis ꝟ
tutibꝫ q̃ in saluatoris nr̃i vita possum⁹ ɔtē
plari sicut in pfecto q̃dã oĩs bonitatis spe
culo ⁊ tot⁹ honestatꝭ libro. Nõne ḡ natiui
tas hec fructuosa facta ē specialr̃ xp̃ianis
cũ sic ad om̃e bonũ pagendũ edoceantur?
Sic pfecto ē. Et qz hec natiuitas fuit ta/
liter (vt dictũ est) fructuosa: glificari dꝫ ser
uari ⁊ chara teneri. Ħ est dictũ qꝫ in ħ solē/
nissimo festo ab oĩbꝫ opibꝫ phibitꝭ ⁊ inho/
nestis est cauēdũ specialr̃ a pctõ. Diligent̃
ad sermonē eundũ est diuinum: deo grãs
x p tã ingenti beneficio agere debemus. Ad
qd digne faciendũ nos ad statũ grẽ pone/
re debemus: displicentiã hñdo de peccatꝭ
nr̃is ⁊ firmũ ppositũ nõ recidiuandi: ⁊ ea
tpe ⁊ loco ɔfitendi. Et est ɔuenientissimũ
hodie fieri ɔfessionē. qz q̃uis nõ sit sp̃ d̃ ne
cessitate: psona tñ hinc magnũ acq̃rit me/
ritũ: ⁊ se disponit facilius notabilr̃ ad dei
hñdam grãm. Heu multi sunt (de q̃ mirũ
ĩmodũ dolendũ est) q̃bꝫ fructuosam hanc
glificare seruare ⁊ appreciari: cure non est
natiuitatē: nec puero huic nouiter nato: ho
norē impendũt ad eoꝝ saluationē. Quidã
eũ nõ cognoscũt: de quibꝫ d̃t sctũs Johes
in suo euãgelio. In mũdo erat ⁊ mũdus p
ipm factus est: ⁊ mũdus eũ non cognouit
Secũdi sunt q̃ eũ nec amant nec recipiũt
de q̃bꝫ dicit idē sanctus Johes. Dilexerũt
homies magis tenebras (ignorantie scꝫ ⁊
pctĩ) q̃ȝ lucē. Et iterꝫ: ⁊ sui eũ nõ receperũt.
Tertij sunt q̃ nõ mõ eũ nõ recipiũt: sꝫ spũ/
aliter eũ occidũt: sicut iudei corpalr̃. de q̃/
bus dicit aplꝰus. Rursus in seipsis crucifi
gentes filiũ dei. Primi sunt saraceni: q̃ nõ
credũt. d̃ q̃bꝫ mõ nõ loquar: qz si p eoꝝ scri
pturas hui⁹ natiuitatis pbare vellem my
steriũ: res esset nimiũ plixa. Suppono eti
am hereticos h mysteriũ credere. Secũdi
sũt christiani: q̃ se minime disponũt ad grãz
hñdam: ⁊ ad spũalr̃ pueꝝ hunc in cordibꝫ
y eoꝝ recipiendũ: sꝫ potius eligũt in pecca/
ti obscuritate dormire: ⁊ claudunt portas
aĩaꝝ suaꝝ: glĩoso huic saluatori p peccati
repagulũ: qz de⁹ nõ intrat aĩam q̃ se clau/
dit pctõ. Et hĩj assimulari deberēt pastori
bus q̃ diligent̃ vigilabant noctis vigilias
custodiētes gregē suũ: ⁊ ppterea hui⁹ pue/
ri natiuitas eis fuit annũciata ⁊ digni fue
rũt illũ videre ⁊ cognoscere. Spũalr̃ lo/
q̃ndo vnusq̃sq̃ bon⁹ xp̃ianus dꝫ sicut pa/
stor vigilare sup oues suas. Ħ est sup q̃nq̃

sensus: ⁊ aĩam suã quã ab oĩbꝫ piculis dꝫ p̃
seruare: vt d̃ lupo infernali: de frigore aua
ritie: de ardentissimo peccati luxurie calo/
re: de scabie pigricie: de tabe: ħ est de socie
tate alioꝝ q̃ diuersis pctõꝝ infirmitatibꝫ
sunt impliciti. Quia vnica ouis infirma
totũ inficit gregē. Cum sancto sctũs eris.
vnica praua pecus inficit om̃e pecus. Et cũ
ita diligenter vigilaueris vt pastor sic tue
certo scias hũc te pueꝝ spũaliter visuꝝ co
gnituꝝ ⁊ recepturꝝ. Grande nimis pericu
lũ est: aĩam suã in hui⁹ mũdi deserto absq̃
custode relinq̃re: qz ei⁹ pditio inestimabilr̃
est dãnosa. sic pditi. Si hr̃es gregē ouiũ
emiti velles ne pderēt. sic absq̃ compatiõe
maiorē debes adhibere diligentiã ad hãc
solã ouē tibi custodiendã traditã: aĩam scꝫ
tuã: cui de oĩbꝫ rebꝫ hui⁹ mũdi ad mandu/ z
candũ dare debes spũalr̃. cibo q̃dã q̃ nu/
trit cibanda est. Et q̃s est cibꝫ ille: est ꝟbũ
dei. nõ in solo pane viuit hõ ⁊c. Hic est pa
nis quē desideras: dicendo pr̃ noster. Pa/
nē nr̃m. Et q̃ hunc cibũ non recipit morit̃
spũalr̃. Sed dicebam tertios esse q̃ in cor
dibꝫ eoꝝ puerũ hunc spũalr̃ interficerent
Et sunt hĩj q̃ de pctis nõ agũt pniam q̃ p/
petrauerũt vel peccant de nouo: ⁊ expen/
dũt sacrã hanc noctē: ĩmundicijs: gula: ta
xilloꝝ ⁊ cartaꝝ ⁊ alijs phibitis ⁊ inhone/
stis ludis: in q̃bꝫ iurãt: peierãt: mentiunt̃.
maledicũt deo ⁊ sanctis eius: ⁊ q̃ despecta
bilius iurare nouit: hic honorabilior ē: ali
orũq̃ mgr̃. Dicũt aũt id fieri ab eis ne dor
mire cõpellant̃. Sic me de⁹ adiuuet: si in
campis aratrũ tenēdo ararent: nõ tã gran
dia mala ppetrarent. Sed eoꝝ mox noui
rñsionē: dicent mihi: magnos dños: cleri/
cos ⁊ prelatos id d̃ꝫ facere: ⁊ qꝫ adeo bene
ipsis ludere liceat. Hec praua est excusatio:
qz (vt credo) si dñi tales ⁊ clerici: seipsos
oculis p̃uarēt. nõ ppterea eius gñis homĩes
eos imitarent̃ in facto illo. Si ita agunt
dñi ⁊ clerici male pculdubio agũt nec eos
debes imitari sed bonos poti⁹ ⁊ deuotos:
q̃ talia nõ ppetrãt si nõ vis vna cũ eis dã/
nari. Nescio q̃d dicã ɔtinue fiũt s̃mones
sed semp frustra: Non credent q̃ eis dicũt̃:
q̃ sa dusq̃ ab inimicis deferant̃. Est magn⁹ A
horror talia mala pseuerantius in ħ solen
nissimo festo fieri q̃ȝ in alijs: veluti si deus
magnã ea in re susciperet delectationē: bi/
bũt ⁊ comedũt interea dũ de deo deberēt
meditari ⁊ ei d̃ suis bñficijs gratias agere

cuncꝫ deuote rogare ſm vniuſcuiuſcꝫ capacitatē: ſicut dicebam in pncipio ꝙ feſtum hoc natiuitatis ⁊ ipſa natiuitas q̄ fructuoſa eſt. debet glificari ſeruari ⁊ magni eſtimari. Sed ɔtra ea q̄ dixi tres fieri poſſūt queſtiones. Primā faciūt iudei dicentes p hanc natiuitatē idolatriā in nobis nō ceſſaſſe: eo ꝙ ligneas ⁊ lapideas adorem⁹ imagines. Quib⁹ rn̄deo: nos tales nō adorare imagines: quia ꝓprie nihil adoramus niſi deū. Si inclino: ante imaginē crucis: nō oportet ꝑpterea me adorare illud lignū ex qua eſt facta potius q̄ quoduis aliud. Sed eſt ideo: q̄ ſolum deū adoro: quē crux illa repſentat. Quantū ad ſanctoꝝ ⁊ ſanctarū imagines pariformiter eas nō adoro: ſed honoro ſanctos ⁊ ſanctas: q̄ p has repſentanť imagines. Sicut iudei dicent mihi ꝙ ſe inclinant coram archa moyſi: ⁊ oſculanť tuſficā ſuam ⁊ habent angeloꝝ ſigna nec tamen ꝑpterea dicent ſe eſſe idolatras quia nō adorant ſupdictas res: ſꝫ deū ipm ſolum. Et ſi mihi dicas. ſimplices homines
B nō eo dirigere intentionem ſuam. Dico ꝙ peccant: niſi excuſenť: aut p ignorantiam inuincibilem: aut p hoc ꝙ habent intentionē facere. queadmodū facit eccleſia in honorandis imaginib⁹. Et hic poſſunt dari multe doctrine. ſed ſufficit mihi ad pſens dicere vobis: vos nō debere adorare imagines potius q̄ lapides: ⁊ quādo oſculabimini eas: aut pſtrati eſtis coram eis: potius q̄ coram alijs rebus hoc ſolūmō eſt: vt p eas habeatis memoriā ⁊ dei recordationem: qđ ſcꝫ etiaꝫ ipſe repſentent aut ſanctos aut ſanctas. Non eī̄ ꝑpter aliā cauſam facte ſunt imagines: niſi ad oſtendendum ſimplicib⁹ hominib⁹: q̄ nō norūt ſcripturā ⁊ quid credere debeant. Et ꝑpterea cauendū eſt: ne falſa aliqua accipiať hiſtoria. queadmodū eſſet pperam exponendo ſcripturā. Hec dico ptm ꝑpter q̄ndā imaginem q̄ eſt in carmelitis ⁊ ſimiles q̄ in vētrib⁹ eaꝝ: vnam habent trinitatem: veluti ſi tota trinitas in virgine maria carnē aſſumpſiſſet hūanā. Et qđ admirabilius eſt depicti ſunt inferi quoꝝ nullus cerniť exitus. Nec video quare talia fiūt opa. Mea nāqꝫ ſententia nulla in eis eſt pulchritudo nec deuotio: ⁊ poſſunt eſſe cauſa erroris et indeuotionis. Propoſuerā dicere: quare potius honorať vna imago q̄ alia ad eccleſias peregrinādo: ⁊ de baculis his q̄ pariſijs circūferunť p feminas eccleſiaꝝ veſtitas ornamentis. Et q̄ plus offerenti cōcedunť: ſed timerē eſſe pluꝑoꝛ. Secūdum
C dubium male aliqui faciūt chriſtiani dicētes ꝙ poſtq̄ deus mortuus eſt pro omnibus. omnes demū ſaluabimur: ⁊ nūq̄ deꝫ faceret virum aliquem aut mulierē vt eos damnaret. Profecto oīēs hij q̄ ſic credūt heretici ſunt: ⁊ vt igni comburanť digni. Quia blaſphemant dei iuſticiam: eum vocando mendacem: ⁊ in ſcripturis ſuis duplicem. Et cum dicūt deum mortuū fuiſſe p omnib⁹ verꝫ eſt. ſed mors hec nō proderit vt paradiſus habeať ab eis niſi faciant di ordinationē: tenēdo legē eius ⁊ adiplendo ei⁹ mandata. Cum dicunt inſuper ꝙ deus nullam facit creaturaꝫ vt damneť: verum dicunt. quia eam facit vt paradiſum adipiſcať ſi modo ipſuꝫ lucrare velit. Et in dei noīe: ꝑpterea punieris ſi te nō diſponas et laborem adhibeas ad finem habendum ꝑpter quē creatus es. Deus liberam tibi dedit voluntatem: tū bonā tum malam viaꝫ tibi oſtendit: ſi malam elegeris: te ipm arguē: nō deum. Tertiam queſtionē formāt alij q̄ ɔcedunt nō oīs paradiſum adepturos. dicunt tamen ꝙ poſtq̄ ieſus chriſtus nouit quibus ſua natiuitas ⁊ mors finaliter ꝑderit ⁊ qui ſint damnandi. ⁊ qui ſaluādi: quodcūqꝫ agat homo ſic erit queadmodū deus ordinauit. Ideo nō potius bene eſt operanduꝫ q̄ male. Sed hij ignorant quod dicunt. Simili eī̄ modo de omnibus futuris ɔtingentibus dicere poſſent: nec cauendum eſſet ab infirmitate: nec bibendum nec manducandū: nec quoduis aliud agenduꝫ: quia deus bene cognoſcit quid futurū ſit: ⁊ quando tales morientur D
Eſt grandis ſtolliditas ita dicere aut cogitare. Breuiter credere debes: ꝙ facere potes ⁊ adimplere legeꝫ chriſti. Et ſi ſic feceris abſqꝫ vllo dubio ſaluaberis ⁊ ꝑpterea conare vt eam impleas ⁊ ſerues. queadmodum conaris vt in mercimonijs vt lucreris laborē induſtriā adhibes ⁊ penā ſuſtines: aut ſi frumentū habere deſideras vt ſemines: ⁊ ſicut a rebus contrarijs abſtines vt infirmitates vites ⁊ te ɔtra corporales tuos armas inimicos bibis ⁊ comedis cum eſuris aut ſitis. Conſimiliter fac quod in te eſt pro anime tue ſaluatione abſqꝫ hoc vt dicas quicquid egeris: deum nō foꝛe mutandum: ſed adueniet qđ adue

nire debebit necessario. Audiui alias reci
tare a patre meo cū adhuc essem puerulus
q homo quidaȝ seipm̄ submerserat. Femi
na quedā simplex ⁊ stolida p vrbem ibat ⁊
clamabat ip̄m debuisse mori ⁊ submergi ⁊
euadere nō potuisse. Accessit clericus qdā
qui femie illi magnas duas dedit alapas
E Femina illa stupida ⁊ irata: interrogauit
quare clericus eam sic verberasset? Rn̄dit
cleric⁹ ipāȝ irasci nō debere: qn̄ sic de neces
sitate accidere debebat: queadmodū ipa d
eo qui se submerserat diceret. Que omino
confusa cuȝ suis recessit alapis. In postre
ma parte declarabo vobis succinctiȝ: quō
hec natiuitas facta fuerit valde amorose
quantū ad dilectionem ⁊ charitatē: q spūi
sancto est appropriata. Et ppterea ē amā
da ⁊ de ea gaudendū. In cuius signū dice
bāt angeli pastorib. Annūcio vobis gau
dium magnum quod erit vniuerso mūdo
⁊ angeli cantauerūt alta voce magnam le
ticiam ostendendo Glia in excelsis deo. ⁊
in terra pax hominib bone volūtatꝭ. Pa
cem scitis et amore procedere: quō potuit
deus humane creature maioreȝ ostendere
amorem: q̄ꝫ suum dando filium? Nūquid
poterat nos alio pacto redimere? Certe
potuit: sed perfectum amorem quem erga
nos habuit: voluit declarare: bonā nobis
dando spem q nostri miserebiť si ei creda-
mus ⁊ ipi seruiamus. Frater noster est: nō
desinet nos amare si ip̄m amauerim⁹. Si
timeas adire eum: queadmodū dn̄m tuuȝ
accede ad eum vt ad fratrem: ⁊ ad eum q
de tua est pgenie. Si nihilipendas tuam
creationē: magnifacias saltem tam pena-
lem eius qua in te vsus est redemptionē.
Plorauit vt tibi gaudiū acquireret. Pas-
sus est sitim ⁊ famem vt te saciaret. omni-
no nudus fuit vt te reuestiret (⁊ in summa
dicendo) suscepit mortem vt vitaȝ tibi da
F ret eternam. Nōne ergo hanc magnopere
amare debes natiuitatē? ⁊ letari? Sed di
ces statim: te eam magnopē amare. Osten
de ergo per opera: quia sicut dicit sanctus
Johes in epl'a sua: hic se decipit ⁊ est men-
dax q dicit se amare deū ⁊ mādata eius nō
seruat. Dicit etiam sanctus Grego. q non
verbum sed operatio facit ⁊ pbat dilectio
nem. Ut ergo verbū tuū verum sit: postea
q̄ꝫ dicis te diligere deum: eius serua man-
data: gaude etiaȝ de amanda hac ⁊ fructi-
fera saluatoris tui natiuitate. Gaudio in-

quā sancto ⁊ spūali quācūq̄ꝫ vitando inho
nestatē. Letamini pueri: qm̄ deus vester si
milis factus est vobis. Letamini virgines
parue ⁊ magne: qꝛ sine dolore ⁊ corruptio
ne peperit virgo. Letamini femine matres
qm̄ femina vna modo facta est mater dei.
Letamini hoīes simplices ⁊ pastores qm̄
talibus p celestes angelos filius dei est an
nūciatus. Letamini docti ⁊ cleri qm̄ sup-
mus doctor natus est. Letamini reges pn
cipes ⁊ dn̄i: qm̄ rex regū natus est. Et pro
culdubio sicut dicit Leo papa. nō cōgruit
vt puersa ⁊ odiosa tristicia in cordib nr̄is
locum habeat cum vita nata sit in mūdū.
Nec animo consternari aut deiici debȝ ho
minū humilitas cū tam dulciter cantan-
do āgeloꝝ letatꝛ sublimitas. Et amabiliorē G
concinēdo cantū qui vnq̄ꝫ fuerit cantat⁹.
Cantate modo deuote cum eis vt gloria
sit deo in excelsis et pax hominibus. Et ca
ueat vnusquisq̄ꝫ ne dissonantiā ꝯcitet. hoc
est: ne nimis scandat p supbiam ⁊ vanam
gliaȝ: sicut fecit lucifer. nec nimis decidat
per auariciam ⁊ p terrenas carnalesq̄ꝫ co-
gitationes. sicut fecit iudas. Aut ne vox sit
adeo discordans vt nullo pacto quisq̄ꝫ cū
ea possit consentire. sicut sunt mundana
odia ⁊ inimici qui odia seruant in cordib
contra pximos eoꝝ. Et certe tales sunt si-
cut vox fracta ⁊ falsa: que cum aliis cōspi-
rare nō potest. Sumat modo vnusquisq̄ꝫ I
secum melodiam: ꝯcitans aliquod instru
mentū scȝ psalteriū decacordon que sunt
decem legis pcepta. sicut dicebat pphеta
Dauid in psalterio decacordo psallā tibi.
Sumat alter plectrū trium theologicaꝝ
virtutum fidei: spei: ⁊ charitatis. Et alter
aliud quattuor cordarū instrumentū que
sunt quattuor virtutes cardinales fortitu
do: temperantia: iusticia ⁊ prudētia. Alter
citharam duodecim cordarū qui sunt duo
decim articuli fidei cum octo beatitudini
bus. Alius organa viginti ⁊ vnū meatus
habentia: qui sunt septem dona spūssancti
septem opera misericordie spūalia. ⁊ septē
opera misericordie corporalia. O q̄ꝫ dul-
cis et deo placens erit melodia: si nulla fu
erit dissonātia. Profecto: tota paradisi cu
ria in audiendo cantico nostro letabiť. Sūt
tamen nōnulli ꝯquerentes se canere igno
rare. sicut sunt simplices homines: qui di H
cunt se ppriam salutem operari non scire.
nec dei pcepta adimplere. Hij excusatio-

nem querūt in peccatꝭ. quia id eis affirmo
quod si fecerint iuxta posse eoꝝ diligentiā
vt deo sciant fuire sibi a peccatis cauere:
ꝛ ea de quibus dubitarint: a doctis quesi
erint. deus eos nō derelinquet. Uerꝫ adiu
uabit et vbi opus fuerit redarguet. Et p-
pterea nō me piget dicere pro clericis ꝛ stu
dentibus hic astantibus: ꝛ etiam pro alijs
probis hominibꝫ: qui filios habent studia
sequentes: qꝫ absqꝫ ꝯparatione eligibilius ē
sanctam studere scripturam ꝛ theologiam
qꝫ quamcūqꝫ aliam scientiā. eo qꝫ ipsa do-
cet magis ꝛ ostendit viam ꝛ modū sancte
viuendi ꝛ ad paradisum perueniendi. Et
certus sum multos esse: qui nullo pacto
apud deū excusantꝛ: qn litteris nullam im-
pendūt operam. Alij peiorem querūt excu
sationē. quia dicūt se nec canere posse nec
ludere. hoc est nō posse se adimplere dei p̄-
cepta. qꝛ ardua nimis sint: aut vt seruentꝛ
impossibilia. queādmodū dicit gulosus se
ieiunare nō posse. Supbus iniuriā se fer-
re nō posse: Luxuriosus nō se posse seruare
castitatem. Accidiosus vigilare nō potest.
Mercator nō potest qui peieret. alias enī
nihil valeret sua (vt dr merx) ꝛ sic de alijs.
J Hic valde damnabilis est. nō excusatio sꝫ
accusatio: quia homines sic loquētes ma-
le dicunt de dei iusticia misericordia ꝛ ve-
ritate: qui nūqꝫ p̄cepit quicqꝫ quod hō fa-
cere nequiret. Non dic. quia nō potes: sed
quia non vis. Quero a guloso qui a potu
nimio abstinere nō potest (queādmodū di
cit ipse) si crederet. poculū hoc veneno in-
fectuꝫ esse. An ne liberet? Credo ego qꝫ nō
vt suū seruaret corpus p multo efficaciorē
rationem a nimio potu abstinere potest cū
sciat tale poculum animā occidere. Inter-
rogo luxuriosum si crederet qꝫ p vno adul-
terio aut fornicatione vnus ei a manu ab
scinderetꝛ digitus: an ne abstinere vellet?
Credo eū nō vsqꝫ adeo calefactum esse qn
bene sibi caueret. quare ergo sibi nō cauet
cum sciat nō se solū digituꝫ vnum aut ma
nū amissurū: sed totum corpus ꝛ aīam in
p̄enni dānatiōe. Quis est adeo accidiosus
qn surgeret ꝛ vigilaret: vt argentū lucrare
tur: ꝛ taxillis luderet aut cartis. Quare er
go vigilare nō posset: vt lucraretꝛ paradisū
Quis demū est mercator ille qui si crede-
ret se quotienscūqꝫ falso iuraret sciēter du
os amissurū denarios: aut albū vnū. quis
tāquā est qui nō admodū caueret iurare?
Per multo fortiorē rationē vitare possent
ne tanta iurarent ꝛ totiens peierarent: vt
euaderēt damnū nō vnius albi sed anime
sue. Sunt friuola mendacia ꝛ ꝯtra deum
blasphemie. dicis te amare deum: ostende K
p opera: nec eum irasci facias p tua pecca
ta. Si ob lucri aut mūdi amorem: nos pa
tiamur tanta s ignominias dolores ꝛ mi-
serias? quō dicere audemus. nos p amore
dei sua mandata nō posse adimplere. Si
diabolus p aliquem comitū eius vt p sup-
biam auariciam aut stultū amorē. iubeat
te ire per terras p maria. p p̄lia p omnia pe
ricula vt tuam ꝛ eius malā adimpleas vo
luntatē. statim obedis. Hoc apparet in mi
litibus: in mercatoribus: in stultis amato
ribus. Quō ergo allegare audes ꝛ dicere:
te nō posse obedire huic quod tibi p̄cipit de
us ꝛ a periurio cauere nō posse? Ualde ma
gna est falsitas ꝛ grandis p̄sumptio: cōtra
qꝫ deum [illegible] ergo liquet
nullum se excusare posse qn nunc cantet ꝛ
letetur modo supradicto. hoc est: acqui-
rendo virtutes ꝛ voluntatem dei ꝛ que p̄ci
pit adimplēdo. Et hic volo sex ponere cō-
clusiones: de his qui aliter se de iuramentꝭ
nō disponūt. Prima ꝯclusio. mercatores
omnes ꝛ alij scienter falsum iurantes pec
cant mortaliter. Secūda. tales homines
vere ꝛ sufficienter penitere nō possunt. nec
deo acceptū opus facere: nisi bonum ꝛ fir
mū ab hoc abstinendi habeant ppositum
Tertia. Uerisimile est ꝛ p̄sumendū: tales
homines qui ob ꝯsuetudinem scienter pe-
ierant: non habere firmū abstinendi ppo-
situm: alias enī abstinerent. Quarta. Ueri
simile est. tales homines: nō habere bonā
in deum fidem nec in suā iusticiam cūꝫ nō
aliter penitentiam agant. Quinta. Uerisi L
mile est deum odio habere tales homines
ꝛ qui finaliter sint dānandi: cū nō aliter ni
si cū dānantꝛ credant ea que eis a p̄dicato-
ribus dicuntꝛ. queādmodū verisimile ē in
firmū qui ab excessibus cauere nō vult nec
vti medici consilio sanitatem nō habituꝝ
Sexta ꝛ finalis conclusio est. Qꝫ eiusmo
di homines si nō eoꝝ malam emendarint
vitā: auferentꝛ a diabolis absqꝫ hoc vt de-
us habeat pietatem aut misericordiam de
eis. Que certe dura est pro illis hominibꝫ
ꝯclusio. ¶ Pariformiter sic dicere possem:
ꝛ in sex meis conclusionibꝫ ponere: de for-
nicarijs ꝛ vsurarijs assuetis. De his etiaꝫ

qui sunt procuratores τ aduocati τ soliti sunt deducere τ defendere iniquas causas τ iniustas: siue sit per auariciam: siue per fauorem aut alteri primo grauamen inferendo τ lucramen: τ presertim pauperibus. De latronibus etiam: predatoribus: argentarijs. Et alios hospitio recipientibus hospitibus. Alijs quoqȝ hominibus: qui assueti sūt exercere fraudes deceptiones aut furta in eorum negocijs. Multo maior est duricia: et multo peius est per consuetudinem peccare ꝙ per ignorantiam aut humanā fragilitatem: peccando semel aut bis: absqȝ assuetudine. Sed sinamus hanc materiam: que tristis est: τ natiuitatis dn̄i cōtemplemur gaudium. Ideo concludēdo. Charissimi audistis quō natiuitas benedicti dei filij admirabiliter valde facta fuit. Et propterea eā adoremus eam reuereamur τ timeamus. queadmodū dictuȝ est. Ipsa facta fuit fructuosissime propterea glorificemus eam: seruiemus τ appreciemur. Tertio ipsa fuit facta amabilissime: propter illam causam amemus eam: τ de ea letemur. leticia inquā sobria spirituali τ deuota: absqȝ vaga dissolutione: vt de temporali hoc gaudio ad eternū celorum peruenire valeamus gaudiū quod nobis concedat pater filius τ spūssanctus: qui est deus benedictus in secula seculorum.

Sequitur alius sermo de eadem die natalis dn̄i factus per eundem de gersono: in presentia regis τ plurimū aliorum magnatū

Gloria in excelsis deo. Et in terra pax hominibus bone volūtatis. que verba originaliter scripta sunt in euāgelio sancti Luce in .ij. capite. Recitata ꝓo in missa medie noctis huius diei natalis que est lingua que exprimere posset aut cor quod meditari posset diuinū gaudium qd hodie recepisti mater dei gloriosa? Melius enī te noiare nescio ꝙ matrem dei gloriosam. Que fuit iocunditas τ spūs tui exultatio cum angelorū cateruam altis vocibus cantantē in hora medie noctis intelligeres: Taliter in ḡ cantantem: vt tota resonaret terra: resonaret τ celum nouo isto cantico: quod pro nostro sumpsi themate. gloria sit in excelsis deo omni bono: omni potenti. Gloria sit tibi dn̄e in excelsis: cum in terra per felicem tuam natiuitatem cessare fecisti horribile duellum quod erat inter te τ humanū genus: τ paceȝ apportasti hominibus scȝ bone voluntatis. Et quid est bona subiectio hic interrogabitis? Est volūtaria subiectio ipsi deo. is impendit amoreȝ τ gloriam deo qui dei seruat mandata. Et quia dei mandata seruari nō possunt nisi sciantur: nec sciri nisi audiantur: nec fructuose audiri absqȝ gratia: nos qui vt audiamus aliquid de tua gloria τ tuis mandatis in optima hac natiuitatis die congregati sumus: τ quia huius gratie tu es tanqȝ custos τ thesauraria virgo mater et puella dei in hac benedictissima natiuitatis die te salutabimus: vt grām a te impetremus: q vtiliter aliqd faciētes ad gloriam dei τ nostram paceȝ audire valeamus. Et vt bonā volūtatē habeamus: salutabimus te inquā ea salutatione qua vsus est hic: q benedictum hodie natum fructum tibi per angelū annūciauit dicētes. Aue maria τc. Gloria in altissimis deo τc. Intelligite rex principes τ dn̄i: tote omnesqȝ deuote persone Intelligite qualis hodie pax orta sit ipsa generalis: nec quicqȝ est quin eam sentiat ipsa comprehendit celum τ terram τ deum τ hoiem. Gloria data ē deo pro parte sua: τ pax cadit in terram pro parte hoim bone voluntatis. Aliud nō querere debemus ꝙ vt honor sit deo τ vtilitas nobis. Et que est vtilitas melior pace? In bona profecto pace omnia includuntur bona fm ꝙ dicit sanctus Aug. qd etiaȝ experientia declarat in his qui conscientie pacem habent τ ad extra videntur ad mala crudelia cogitare: que sunt τ fiunt in bellis τ plurimis. Loquamur igitur de gloria que debet esse deo: τ post hac de pace ꝙ habere debent hoies bone voluntatis Debemus deo gloriam magni τ paru... sine exceptione vlla. recognoscendo admirabilem suam sapientiā in hoc ꝙ nos refecit et reparauit hoc qd peccatū deturparat: recognoscendo finaliter dulcissimā suaȝ bonitatem qua nobis administrauit pacem gratiam: τ gloriam perhennem. si nos nō obstiterimus. hoc est peruersa nostra voluntas. Et omnia hec nos recipere possumus: pricipue nos christiani mediante iocundo tuo hodierno partu dei mater gloriosa per suaȝ natiuitatem per noel per natiuitatem bn̄dicti filij tui iesu christi saluatoris nostri. In signum cuius postqȝ hoc gaudium qd erit vniuerso mūdo fuit per angelum quendam preterita nocte annūciatum. Dixit an/

gelus: annūcio vobis gaudiū magnū qđ
erit vniuerso populo: quia hodie natus est
saluator mundi: iesus christus in ciuitate
dauid p vestra vtilitate. Et ↄtinuo supue-
nit magna caterua: magna angelorū mul-
titudo. que alta voce nostri thematis reso-
nabant verba. Gl'ia in altissimis deo: qua-
si acclamando noel. id est nouū noel noel:
quia deus natus est. Sȝ mox querit quis-
piam: si deus habere debet gl'iam pꝑter su-
am potentiam ꝛ sapientiam. An ne aliter
potuerit humanū redimere genus ꝙ susci-
piendo tales ignominias ꝛ impotentiam
ad famē vsqȝ sitim vagitum. imo ad susci-
piendam mortem amarissimā. Responsio
deus potuit aliter ꝭm suum beneplacituȝ
P mūdū redimere. Quia in vno solo verbo
est voluntas: neqȝ erat quicꝙ̄ quod ei de-
beret cōtradicere: quia omnia quecūqȝ vo
luit fecit. Verū dn̄s deus noster hunc nos
redimendi assumere voluit modū: ob mul
tas causas. Primo vt nos ad eius cōmoue
ret amorem. Quis est homo tam duri cor
dis tam ingratus ꝛ peruersus. Pro quo si
rex (q̄ hic adest) dn̄m delphinū, pꝑriū suū
filiū ad mortē daret vt aliū a morte redime
ret ꝛ euȝ saluaret ꝛ honoraret q̄n talis ma-
gnopere regem diligeret? Nullus est quin
ita faceret. Nihilominus de⁹ pater sic no
biscum egit. Et si dicas te eū amare: osten-
de signū: ostende opera tua: quia sicut di-
cit sanctus Johēs q̄ dicit se diligere deuȝ
ꝛ mandata eius non seruat mendax est.
Et adhuc peior est is qui aduersus deum
de suis beneficijs bellum concitat. quēad
modū faciunt ingrati: ꝛ qui huius mundi
abutunt bonis. Secūda causa pꝑter quā
deus nos hoc modo voluit redimere est:
vt humiliemur. Ad humiliandā scȝ stultaȝ
p̄sumptionē: fatuam supbiam quā in hoc
mūdo humana suscipit persona: nō obstā
te qđ sciat vel scire debeat: ↄtinuo se esse in
terra sepeliendā: ꝛ cadauer suū a vermibꝫ
rodendum. Et qđ recipit in hac angusta
vita penas dolores verecundiā afflictio-
nes infirmitates ꝛ innūera infortunia. O
stultam p̄sumptionē. O cadauer elatū. O
Q saccū fimo plenū. Cur inflaris? Si om̄es
tue miserie nō sufficiant ad te humiliandū
respice queso regis tui dei tui ꝛ tui dn̄i hūi
litatē. Est irrōnabile nimis videre dn̄m ali
quē om̄i humilitate p̄ditum: ꝛ famulū suū
om̄i supbia ꝛ vanitate repletū. Aperite mo
do cordis vestri oculos: ꝛ per vex fidei lu
men hunc videte puerū hodie natū: vide-
tis ne eū? Cōtemplamini eū. ipse est in for
ma pueri in presepio positi a mutis bestijs
associatus ab vna puella ꝛ antiquo hoīe
maria ꝛ Joseph. Nihilominus tamen: sic
dicit ap'lus: ipse est deus in eternū benedi
ctus est tuus de⁹: tuus iudex. hey vnde de-
inceps fastū tuū sumes ꝛ gl'iam? O stultū
cor ac supbū humorē creature. erit ne ob
tuam potentiā aut nobilitatē: que tibi ap-
parere facit alios tui similes nō esse hoīes
Considera hic potentissimū ꝛ om̄ino no-
bilissimū pannis inuolutū positū ꝛ veluti
impotentē reclinatū? Erit ne ex tua sapiē-
tia? Considera hic omnis sapientie deum
qui nec vnū q̄dē dicit intelligibile nō pl⁹
ꝙ aliquis ignorans. Erit ne de bonitate
tua aut sanctitate? Ecce sanctū sanctorū in
ter bestias reclinatū ꝛ positū. Si tale exē-
plar tale speculū talis medicina ab infir-
mitate supbie cor nō sanat humanū: nihil
aliud scio qđ ipsum sanare debeat. Tertia
causa est: vt de facto p̄dicaret ↄtra errores
mūdi. Ante eñ christi natiuitatē mūd⁹ R
omnē in scholis suis habuerat voluptateȝ
diuitias honores ꝛ carnales delicias: q̄s
christus omnes refutauit ꝛ pcul ab se ab-
iecit: vt haberet famē frigus sitim dolorē
ꝛ mortem. Et in hoc tria breuia p instru-
ctione nostra sumamus exempla. Primuȝ
clare p h̄ nobis insinuat nos nō in h̄ mū-
do sed alibi querere ꝛ expectare nostrū bo
nū: nostrā salutem ꝛ beatitudinē nostram.
Secūdū ꝙ paupes nō debent verecūda-
ri aut de paupertate eorū cōfusionē hr̄e. nec
diuites de eorū diuitijs gl'iari. Teneri qui
dē status pōt: nō fiat cū mensura ꝛ in hūi
litate ꝛ absqȝ grauamine: aut alterius no-
cumēto. Tertiū ꝙ q̄nto iesus xp̄s saluator
noster vt nos redimeret plus cōtumelie ꝛ
ignominie sine causa suscepit. Tanto pl⁹
honoris ꝛ gl'ie illi debemus. Sit ḡ gl'ia
in altissimis deo: ꝛ in terra pax hoībꝫ bōe
voluntatis. Insup quero q̄re deus potius
pastoribꝫ ꝙ alijs suā reuelauerit natiuita-
tē? Responsio. p̄mo q: vigilabant ꝛ inten
debant gubernatiōi ouiū suarū. Per qđ no
bis ostendit ꝙ si dn̄s aliq̄s vigilauerit di-
ligēter ad populū cōmissum ꝯseruandū ꝛ de
fendendū ꝛ pacem eiusdē ꝯseruandū dico nō
destruendū aut dissipandū: de⁹ se illi osten
det: ꝛ etiā vnicuiqȝ hoī q̄ vigilat diligenter

ad vnicã ouẽ sibi cõmissam custodiendã q̃ est aĩa sua. Sic eam figurauit dauid cum dicit. Erraui sicut ouis que periit. seruet et seruari debet ouis: hoc est anĩa christiana ne cadat in supbie foueã. ne dilanietur p spinas ire inuidie et rancoris: ne sit scabiosa p pigriciam ne ardeat et exuratur p luxuriã ne sit excecata p bonorum tpaliũ appetitũ ne fetens p gulam. et sic de alijs vitijs. Alia causa fuit pp̃ter eorum bonã simplicitatem et honestam gubernationẽ: qr nõ se manifestauit his qui versipelles erant aut imũdi: dediti carnalitati: nisi ad eorum cõfusionem et mortem horribilẽ. sicut dicit sanctus hieronimus: q omnes hi qui tunc peccatum carnis ꝯtra naturã (qd noĩandum nõ est) exercebant subito mala moriebantur morte. Et quasi pp̃ter execrabilem hanc imundiciam filius dei omisisset: ne assumeret hũanitatẽ nostrã. hoc est q a deo vindictã petit: qd fetidũ est angelis et diabolis: q̃ ante oĩa huius peccati pp̃ter eius horrorẽ impediunt ꝯfessionem: pp̃ter qd peccatũ accidũt caristie: mortalitates et regnorum mutatiões: sm leges que p̃cipiũt pctm hmõi igni puniri debere. hoc nõ dico absq causa contempletur vnusquisq pp̃riam ꝯscientiam. Preterea aliqui scire volunt: si dña nostra in pariendo vsa fuerit obstetricum opera. In pariendo inquã benedictum dei filium: Sanctus Hiero. expresse dicit: q nõ et huic ꝯcordare videtur euangeliũ textus qui dicit q ipsa virgo maria reclinauit benedictũ suũ filium in p̃sepio: et eũ inuoluit pãnis. Nec hoc admirandũ esse debet: qr pariendo nihil prsus habuit doloris. Natus est eñi ex ea bñdictus ille filius absq lesiõe corporis virginalis: sicut solaris radius vitrum penetrat nõ ipm corrũpendo aut frangẽdo. Possent hic fieri varie q̃stiones quas p̃tereo: et solum respondeo ad illam que ad hanc p̃mã nostri sermonis partem fieri posset. Quare angeli in hac gl'iosa natiuitate cantauerint Glia in excelsis deo. Apparet eñi eque bene gl'iam deo esse debere hic in terra inferius. Secũdũ q sancta canit ecclesia: dicens. Pleni sunt celi et terra glia. Responsio. Verũ est qd dicitur sz p hoc datur intelligi. q dando gliam deo. nos eleuare debemus corda et cogitatus nostros ad deũ in altum. nõ dando gl'iam deo ore solũ. queãdmodũ faciũt hij qui dicũt eorum pater noster: aut aliquã aliam orationẽ: aut missam celebrant et cor eorum in rebus habent mũdanis. h est ad cogitatões mũdanas turpes et carnales: qui habent (vt dici solet) cor in coquina. Aliqui dicũt pater noster symee aut pice: balbutiendo. nec quid dicant sciunt: nec ad deũ excelsũ cogitant. Alij dicũt pater noster vulpis: q̃ dicũt mane pater noster: et postea ꝯfestim accipiunt nr̃a. Tertij dicunt pater noster papilionis: q̃ se hypocrisis et fictionis pallio cooperiũt: hij ab operib' cognoscuntur. Cõgruit aũt rogare deum corde et cogitatione. pp̃ter qd glia sit deo in excelsis. et in terra pax hominib' bone volũtatis.

¶ Secũda pars. p secũda nostri smonis pte et nostri thematis quo pax hominibus hodie bone volũtatis p sanctos angelos est denũciata. hoĩb' inquã in terra existentib': sciatis velim sm tres terrarum modos: triplicem pacem per aduentum huius pueri hodie nati ꝯcessam fuisse. Una terra est tẽporalis. Secũda spũalis. Tertia personalis. Prima ptinet ad rempublicã. Secũda ad ecclesiam. Tertia ad vnãquãq p sonã: qñtũ ad pacem tẽpalem et reipublice gubernationẽ certũ: est ex romãorum historijs p aduentũ et iesu christi natiuitatẽ toti mũdo vniuersalẽ pacem fuisse ꝯcessam: q̃ tunc totus romano subiecta erat imperio sicut ostendit euangelium dicens: q in illo tpe exiit edictum a cesare Augusto vt describeretur vniuersus orbis etc. Et etiã sibille et virgilius de hac pace locuti sũt. Fuit etiam pax hec pp̃hetisata p Balaam dicẽtem. Orietur in dieb' eius (scz benedicti huius filij) iusticia et abundantia pacis et fuit pax illa tpalis in illo tempore sic concessa vt pax significaretur spũalis que p hanc natiuitatẽ reparabatur inter deum et homines et inter hoĩes ad angelos. Fuit etiam data ad significandũ q in terra spirituali ecclesie p dñm nostrum iesum christum pax fuerit concessa sm q ipsemet dicit apostolis. Pacem meam do vobis pacem meam relinquo vobis. Fuit etiam signum tertie pacis que in personali terra relicta fuit. h est in spiritu in conscientia oĩs humane creature q̃ bone esset volũtat'. De qua dicit aplus ad Phil. iiij. Et pax dei que exuperat oẽm sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras. Et illud. In pace factus est locus eius. O pulchra pax. O ditissimũ pacis donũ in terra psonali hu-

mane creature derelictũ. O desideratissi/ma pax q̃ abijsti? O deuoti p̃ncipes ꝛ dñi. O vos persone deuote que hic simul estis aggregate. heu nõne in cordib⁹ vestris su/spiratis: cum de illa triplici pace in omnib⁹ his tribus terris verba fieri auditis? ꝛ cõ/sideratis tempus p̃sens: in quo p̱ om̃ia nõ sunt nisi diuisiones scismata dissensiones odia inuidie bella ꝛ crudeles dissensiones Credo p̱fecto ex imo vos suspirare pecto/ribus. Et fortassis nõnulli vestrum que/rent: vnde venerit talis mutatio de tã no/bili ꝛ vniuersali pace in tam crudele bellũ quod modo fere p̱ totum mundũ cernitur dispersum. Quid hoc sibi vult? vnde hoc emanat? nõ admodũ longe eundum est vt ad hoc habeatur responsio. conuertamus oculos ad thema nostrum qđ dicit vt pax sit hominib⁹ bone voluntatis. mala ergo
y voluntas in hac pace partem nõ habet. qꝛ nõ est pax impijs dic̃ dñs. Quare? Ratio/nes sunt multe: p̃ncipalis est: qꝛ mala vo/luntas tollere nititur ꝛ furari dei partem. Et que est dei pars? Est sua gloria. Gl'iam meam alteri non dabo dicit dñs. Est ergo ꝯgruũ vt omnia perdant postq̃ mala vo/luntas deo partem suam auferre conatur. hoc est gloriam suam. Et ratio est: vt ma/le voluntati sua auferatur pax. Quis resti/tit deo ꝛ pacem habuit? Certe nullus po/test resistere deo ei suam auferendo gl'iam ꝛ pacem simul habere: ꝓpter quã causam? quia p̱fecto iusticia soror est pacis custos ꝛ nutrix: fructus iusticie pax. Et quid tũc? Congruit q̱ postq̃ iusticia expellitur pa/cem simul abire. ꝛ q̱ nunq̃ pax sola sine iu/sticia p̱manere possit. nõ eam osculando ꝛ caste amplexando. Iusticia ꝛ pax osculate sũt. quia etiam nihil est magis iusticie con/trariũ ꝛ deperditiuũ q̃ tollere sup̱mo dño ꝛ maiorib⁹ q̃ sibi [illegible] debet. ꝛ q̃ est tanq̃ sponsus eius hereditas ꝛ corona eius. Dixi gl'iam esse dei p̱tem singularem sicut dici solet om̃ib⁹ dñis om̃es honores Uidetis igitur admodum rationabiliter deum male voluntati pacem auferre: cuꝫ mala voluntas deo gl'iam suam tollit q̃n/tũ potest ꝛ q̃ntum in se est. paulo ante cum omnes expulissem alienas cogitationes et mentẽ recollegissem. essemq̱ veluti minus solus sicut dicit Scipio [illegible] esset minus solus q̃ cum solus esset. Cepi valde considerare diuersos modos: quib⁹ z
mala voluntas deo suam auferebat gl'iam Et inter cogitandum: videbatur mihi ma/lam voluntatem in varijs modis ꝛ figuris turpibus despiciendis ꝛ monstruosis sese mihi ostendere: monstrũ horrendum in/gens habebat secum vt p̃ncipalem suũ ca/pitaneum: sup̱biam fatuũ p̱sumptuosũq̱ dei legittimi dñi p̱ditorem. nec solus erat capitaneus ille: sed maledicta oĩm vicioꝝ secũ erat caterua: que enũerari nõ possent sicut nec maris arene. Horribilem hanc aspiciendo visionem si stupefactus fuerim nõ est admirandũ: quia videbam ꝛ legebã in memorie mee libro mala: que iniqua vo/luntas p̱ auxilium capitanei sui sup̱bie sto/lide ꝛ violente exercuerat tempore p̃terito ꝛ quolibet adhuc exercet die. Apparebat mihi q̱ superbia veluti se iactans ꝛ gl'iam dei auferens diceret. Sum iste famulus: p̱ quem magistra mea mala volũtas pul/chraꝫ paradisi angelo lucifero abstulit pa/cem quem cadere fecit a tam sublimi loco ad tam horribilem cõfusionem ꝛ eternam damnationẽ. Quare? Quia gl'iam deo au/ferre voluit. ꝛ ascendere tam alte sicut ma/gister suus in corde suo dicẽdo. Ero simil' altissimo. Sed p̃mos parentes Adam et Euam quis de terrestri fugauit paradiso quis talem eis in semetipsis ꝛ contra deũ a
dedit diuisionem adeo irradicatam? Fuit sup̱bia p̱ hoc q̱ ego sup̱bia eos desiderare feci vt deo similẽ habere scĩetiam. Et inte/rea quãtos p̱didi ꝛ cõfudi: et maiores q̃dẽ Sicuti magnuꝫ Nabuchodonosor. Ho/lofernẽ. Xerxem. Antiochũ ꝛ alios ĩnume/ros. Insup̱ etiã ego sup̱bia nollẽ rẽ quãcũ/q̱ fieri aut incipi: nisi honorẽ ipsiuꝫ adipi/scerer laudeꝫ ꝛ omneꝫ p̃terea gl'iam. Qua ꝓpter diligo ꝛ omnẽ suscito diuisionẽ: ꝛ eã semp̱ de malo in pei⁹ cõtinuo in om̃ib⁹ ter/ris in regnis tam spirituali q̃ tẽporali: eo q̱ deo [illegible]
Sic mihi apparebat loqui superbia: dũ hec considerarem oculos consideratiõis mee flectendo. Ecce voluntatem malam q̃ se in varias mutabat formas precipue in q̃ttuor que eo sunt in loco in quo predica/ui. In primis sumpsit habitum: quidẽꝫ habitus dissimulatio nuncupat': que mihi familiaris proditio apparebat. Post hac suspexi quid nam mala ageret voluntas.

Sic dissimulationis veste vestita: et confestim se dñis miscuit et principibus: quia apparebat domina magne et insignem prudentie et boni consilij. Ipsa ea est que mox nouit expediens reperire mediuz. Et inter duas nouit natare aquas: volareque decliuius ne eam offendant terre. Vidit quidem
B
veritatez ipsam bonam et legittimam consiliariam: sed nõ magnipendebat verũ potius interdum irridebat: quia veritas sepenumero despecta erat et desolata tanque fatua et improuida. Ipsa eo modo habituata dissimulationis habitu laudabatur appreciabatur atque pompose recognoscebatur veritas quandoque mediante cõscientia denunciabat male voluntati sub dissimulatione occultata que erraret: qd peieraret: que dñm suum et populũ contra veritatez consulẽdo scienter deciperet. Et per hoc que bonam expelleret voluntatẽ par prsus amitteretur. nõ curo: respõdit ipi cõscientie mala voluntas: tẽporisandum est: tempori viuendum est: suus quoque seruandus status Sibi quibus seruio: malum assequantur aut damnũ: bene est: talem querunt vitam talem quoque inuenient. Si enĩ veritatem sustinere niterer continuo cuz verecundia et damno expellerer. Eoꝝ voluntatem volunt: et qd contra voluntatem est odio habent. Per deum nõ contradicam: et si omnia eoꝝ facta tenderent ad perditionem. Scdm eoꝝ choreaz cantabo notas. Sciẽtie quoque mee lumen per viam qua ambularint feram: etiam si intereundum collum sibiipsis effringant. sufficit mihi: modo habeam pacem et bona: semper quoque
C
iucundus sit aduẽtus meus. Accidat malum pliuium: aut quicquid aliud accidere possit: omne id paruipendo. De secundo male voluntatis habitu. Post hac suspexi tempus in quo mala voluntas secũdum suscepit habitum. primo satis similẽ que adulatio nuncupatur: que tantũ valet ac si dicatur adulatio ... amabilis deceptio. Ipsa tũc exiuit consilium. et per palacium sola ambulabat per cameram. et breuiter per quecũque loca maiores deambulabant: mirabile erat audire et videre male volũtatis mores. Sic adulationis habitu vestite: quia valde magnas reuerentias et humiliationes prestabat: in omnibus ꝯsentiebat: ad verbum quodlibet omnia laudabat. Meus inquit dñs bene dicit: ius habz. si dñs album dicebat: ipsa quoque album affirmabat. si nigrum nigrum. Mores quoque eius et signa mutabat ad imaginũ in speculis similitudinẽ erga eos qui eas inspiciũt. que quidem imago cum quis ridet: ridet. cum plorat: plorat. Propterea faciebat de sapientibus stultos: et de stultis insanos. sm que dicit Therẽtius. quia nihil erat (sm que mihi apparebat) quin faceret quantũcũque inutile aut stolidum. Dum tamen ad gl'iam et magnatum esset honorem. Ipsa erat diaboli incantatrix: que de bello faciebat pacem: et de pace bellum: de bono malum: et de malo bonuz. Nec erat vitium adeo horribile: quin parata esset ipsi obedire. ipsuz quoque erat que hec omnia adimplebat ma- D
la que dissimulatio adimplere nequiuerat omne quoque impediebat bonũ quod veritas bona consiliatrix consuluerat atque ordinauerat. Et hoc erat per malas eius suggestiones apertas et secretas. dicendo capicia illa subducta nullius existimationis reputari debere. Et dicẽdo etiaz: quõ dñe: nunquid satis estis sapiens vt quod faciẽdum sit sciatis? vultis statũ vestrum ĩminuere? vultis ad pueri morem aut pusilli sub aliorum virga gubernari? vultis famulos vestros dedecorose coram vobis mori fame? Talia mihi apparebant male voluntatis verba que adulationis habitu erat vestita. Preterea quid mala faciebat voluntas vt pacem adimeret? Alio sese induit pallio: quã superstitionem nominant: hoc est fatuam: et damnabilem assertionem aut credulitatez: vt de sortilegijs. Et dicebat fidem talem bone fidei et honeste religioni contrariam. ꝓmittebat mira nihil prestabat: verum potius impediebat: quia magnos ꝓmissores videmus plerũque insignes mẽdaces. Non solita erat: eo vti habitu: preterque inter vetulas. Ob hanc causam vetule sortilege nominate sunt. Aut locum non habebat nisi inter saracenos infideles et idolatras. Sed heu vidi que nitebatur intrare pulchriorem et nobiliorem totius christianitatis locum: deus id auertat: quoniã periculosam nimium E
corpori et anime secum adducit diuisionem. Obmitto historias de Osia et Saule: et alijs compluribus. Sufficit id qd dicit deus in lege que occisurus esset malam talem volũtatẽ in medio populi sui. Superstitio dei gl'iam aufert: veluti si diabolus do

potentioꝛ ſapientioꝛ eſſet aut amabilioꝛ.
Si verba bona ſint eo peius: quia hoīes
eis abutunť. Quid ergo fiet? Modus q̄
reſ hūanus aut naturalis: ⁊ ſi deficiat: nil
aliud agendū eſt niſi miſericoꝛdia poſtulā
da diuina bñ viuendo ⁊ ſeipm̄ coꝛrigēdo:
nō ad aduerſariū ⁊ dei hoſtem recurren/
do. Eo pacto conſiderabam malā volun/
tatem que deijciebat pacem veram ⁊ iuſti
ciam ſoꝛoꝛes bonas varijs modis. Cū eaȝ
inſpicerem ⁊ in hoꝛrendas ⁊ odioſas mu/
tari figuras aſpectu abominabiles: adeo
vt verbis explicare valerem minime. Ipſa
em̄ mōſtroſa apparebat beſtia: duo ſimul
iuncta habens coꝛpa: que in nullo coꝛpo/
ribus aſſimulabať humanis p̄terq̄ in fa/
cie. Infernalis hec beſtia magnꝰ a nōnul/
lis noīabatur ſtatus: in clericali ſtatu: ciui
li ⁊ militari. Erat vero grandis deſtructio
⁊ diſſipatio. Et in vna parte immerſa erat
F aquis turbulentis carnaliū deliciaꝝ. Et
circūquaq; circūdata ſanguiſſugis colu/
bris lacertis: p̄ que intelligo vicioſos ho/
mines ⁊ peruerſa deſideria que ſugebant ⁊
coꝛrodendo comedebant beſtie huius p̄tē
vſq; ad oſſa: ⁊ omnibꝫ rebus diſcoꝛdabāt:
p̄terq̄ ad id faciendū. quēadmodū duo cō
coꝛdant lupi vt ouē vnam comp̄hendant.
hoc quoq; faciebant volendo dare intelli
gi magnā eſſe liberalitatē ⁊ ſūmā ingenui
tatem: vt ſic nutriri p̄mitterent. Sed p̄fe/
cto erat ſtolida ⁊ damnabilis p̄digalitas:
aut fatua largitas: ⁊ crudelis pietas: p̄ue/
niens ex vane gl'ie deſiderio. Et ecce quō
quia altera huius beſtie infernalis ps alijſ
diuerſe manerie animalibꝫ erat circūami
cta: vt vulpibus lupis leonibus ⁊ vrſis fa
melicis: p̄ que intelligo affectiōem aut vi/
cioſos ⁊ raptoꝛes hoīes q̄ illis ſeruiebant
ſub iuſte neceſſitatis titulo. Uerūtamē ſ̄m
veritatē auara erat rapacitas: que nec vi/
ro parcebat nec mulieri: nec puerulo quin
oīa expoliaret extoꝛqueret roderet diuer
ſimode: modo p̄ fraudem vulpinā: modo
p̄ lupinam violentiā. modo p̄ leoninā oc/
caſionem. ⁊ omne illud fiebat: vt altera be
ſtie huius pars nutrireť quā dixi fuiſſe ex/
ſiccatā ⁊ ad oſſa vſq; coꝛroſam. Neq; erat
q̄cq̄ q̄ aliquā oſtenderet appetentiā ex oībꝫ q̄
G illi adminiſtrabantur. non amplius q̄ in
abyſſo eſt marina. Ueruȝ mala emoꝛiebať
fame. ſicut fingunt poete de Tantalo. In
ea tunc viſione totus tremebam ⁊ herebaȝ

atq; p̄re pauoꝛē palleſcebam: ne hec infer
nalis beſtia galliam inuaderet. Quam ob
rem? Quia tunc ad memoꝛiam redierunt
multa ſancte ſcripture dicta hiſtoꝛie ⁊ ex/
perientie. Nūq̄ ſcȝ fuiſſe domū adeo opu
lentam. tam nobilem aut firmā ciuitatem
tam potens regnū: tam ſtabile imperium:
quin beſtia hec infernalis ex duobꝫ repu/
gnantibꝫ p̄ſtata vitijs p̄digalitate ſcȝ ⁊ ap
petitu auaro perdant deijciant vaſtent et
p̄ſus ſubuertāt. ſi beſtia hec rebellarit et
manſionē in eis habuerit. Preterea Tulij
Ualerij ⁊ eccleſiaſticas allegationes. Im/
periū romanū ⁊ p̄ſens ſtatus eccl'ie id ſatȝ
declarāt. Sub hac poeſi aut imaginatio/
ne que videri pōt obſcura quattuoꝛ breuia
⁊ clara ſumo documēta: ad v̄ram (dñe) re
galem p̄ſonam ad quā p̄cipue debeo meū
dirigere ſ̄monē. Primū documētū eſt hoc
qḋ dedit ſanctus ludouicus veſter p̄deceſ
ſoꝛ amato ſuo filio: vt ſcȝ p̄beatis vos talē
cui dicere liceat veritatem abſq; hoc vt er
ga vos aliqua vtendū ſit diſſimulatiōe: q2
quēadmodū dicit tullius q̄ claudit aures
veritati: ⁊ ſpecialiter huic veritati quā di/
cūt amici ⁊ deū timentes hoīes hic dimit/ D
tendus eſt talis qualis eſt. quēadmodū in
firmus de cuius vita deſperatū eſt: ⁊ emen
datiōeȝ: libero ſuo relinquiť arbitrio. Bo/
ni dñi bonos faciūt p̄ſiliarios: vt veritas
ſine adulatione dici poſſet. Audiui dños
de vobis loq̄ntes q̄ de ingenua hac vos cō
mendabant p̄ditione: qḋ ſcȝ libenter audi
atis ⁊ bonis cōſilijs credatis: nil ḡ reſtat
niſi ſemp̄ bonū hic p̄ſiliū. Et p̄pterea ſecū
dū adiūgo documentū: ne ſuaueritiſ dñe
quācūq; p̄ſonā: q̄ vos adhorteť ad malum
aut ad veritati p̄trariū: qm̄ dicit ſapiens:
q̄ p̄nceps q̄ libenter audit verba mēdacij
⁊ adulationis a famulis: oēs miniſtros
ſuos habet impios. Et q̄d querūt huiuſce
modi famuli apud vos? Querūt ne bonū
v̄rm ⁊ honoꝛē aut regni veſtri vtilitatem?
Facile eſt videre ⁊ cognoſcere q̄ non. Re/
trahite dñe manū v̄ram ⁊ magnifica do/
na ⁊ p̄ſtantes p̄teplabimi. Dicit Seneca
Eiuſmodi generis hoīes ſequi dñm velu/
ti muſce mel ſequunť. Miluus cadauer ⁊
latro mercatoꝛē. hoc eſt vt habeant acqui
rant ⁊ ad ſe trahant. De malis loquoꝛ: et
ſ̄m q̄ audiui a quodam: qui vnus de ma/
ioꝛibus eſt francie. q̄ interdum per aliquē
talium irritum fuit factum et diſſipatum

Omne qd magnū deliberaret consilium. Recitat tullius secundo officiorum partem vnam epistole quā mitteret philippus filio suo
I Alexandro: in qua quidē epistola dure admodū carpit eum de excessiuis donis que suis ministrabat famulis. Que stolida (inquit) ratio te ad hoc induxit: vt eos tibi fideles crederes fuisse quos pecunia corrupisses. Nunquid hec agis: vt greci te reputent nō eorum regem sed ministrū et distributorem: is profecto peior efficitur qui recipit. Et ad semper ad recipiendum paratior et ad semper capiendum atque petendum. Exemplum est de canibus happdopins gallice dictis: qui semper quod datur recipiunt: tamen a latratu eorum non desistunt. Interdicta quidē id vos cōquerit et increpare thesaurarios: sed hoc nō sufficit. Manus applicanda est operi. Oculus dñi cōseruat domū: oculus ancille minime. Non dico dñe vt quicquid mihi detis sed date secundum rationem et mensuram: ad loca ad que dare fuerit nō inutile: et secundum vestri status qualitatem: nō nimis onerando et grauando populum et ad impatientiam prouocando: pro hoc quod fiunt tacite et secrete alie exactiones quorum ingentia dentur munera aut fatua compleatur largitas. Et si qui sint grandia nimis postulantes aperte aut secrete cōmuniter vtendum est prouerbio. hoc est: doni postulatores: bonos habeant abnegantes.

¶ Pro tertio documento dicam id quod iam dudum audiui a quodam de nobilioribus vestre curie. Et est qd cum semel mentio fieret de superstitionibus aut male fidei
K modo. Respōdistis potius vos misericordiam dei vsque ad mortem expectare velle: quam facere aut permittere: vt quicquid circa vos fieret nostre vere fidei contrarium. O pulcherrima responsio et regie vestre dignitati admodum congruens. O responsio que regi christianissimo iure optimo cōuenit. O responsio digna: vt in publicis describatur annalibus et chronicis. et benedictus dei filius hodie ex Maria virgine natus ad destruendas et extirpandas omnes superstitiones et iniquas credulitates ex sua gratia semper hanc in vobis cōtinuet voluntatem. Profecto quicquid de corpore futurum sit (Ignoro enim quādo deficiet) anima bene remunerabitur. et hoc sufficit

¶ Quartum documentum secundum modum quarte infernalis bestie que ex duobus pugnantibus est conflata vitiis: que sunt fatua largitas et auaricia: que tuū occultant et preciosum bonū. Domine hactenus populi vestri habuistis dilectionem et precipue de aliquo singularem habuistis amorem et affectum specialissimū. hoc reuera ingens donū est et magna dei gratia. O domine si cognosceretis querimonias et gemitus clamores et suspiria que hactenus et adhuc quolibet die vester facit populus. Nō est in vobis cor adeo durum: quin ad compassionem moueremini. Quia certe tā magno vos diligunt amore: vt parati sint et dispositi vobis obedire: sese et eorum bona pro vestra exponere persona et regno vestro. Considerate qd pulcherrimus est et preciosissimus talis populus thesaurus. Nec melius conseruari posset argentum: quam in talis populi L
manu nec promptius reperire possetis in necessitate vestra pecuniam quam in huiusmodi populi manu. Reperire inquā ad negocium aliquod arduū nō ad profusionem quandam que sine necessitate effunditur: propterea in necessitate sua habet nihil. Solet dici et verum est hunc nō esse patrie sue dñm qui a populo suo est odio habitus. Nunquam permittat deus dñe vt per hunc aut alium modum vel per magnos nimiū questores aut exactores adeo oneretis pauperē vestrū populū absque euidenti et iusta necessitate: vt tandē omnia rumpi sit necesse et pro amore succedat odiū. pro obedientia rebellio: pro deuotis orationibus maledictio. vestri miseri populi et subiecti vestri vocantiū et expectantiū a deo vindictam. Deum precor: ne tamdiu me viuere sinat: vt talem me oporteat videre desolationem horrorē et confusionem. Et si a me queratis: que sit iusta necessitas: nō est meū definire. Finiā ergo hic sermonē in orationis forma. Gloriose rex celorum in cuius benedicta natiuitate pulchrum hoc factum fuit canticū: vt gloria in altissimis esset deo. Et in terra pax hominibus bone voluntatis. Velis dñe potentissime dñe misericordie et totius bonitatis: velis in quo et digneris corrigere et conuertere omnes malas voluntates in bonas per veram penitentie virtutem. quēadmodum soleo predicare populo. hoc est: vt penitentia de preteritis agatur peccatis: et a recidiuatione caueatur qd si fiat bona habebitur voluntas. Fac domine vt in vnaquaque terra tam temporalitatis quam spiritualitatis: tā in vniuersali

q3 in pticulari pars z donũ bone pacis cõcedaẽ p te qui benedictus es in eternitate: cui sit gl'ia in excelso celo Amen.

Sermo a Johãne de gerson factus parisijs in die epiphanie corã rege Carolo septo: z in p̃sentia compluriũ ducũ comitũ excellentiũq3 alioꝝ magnatũ.

Adorabũt eum oĩs reges. Scriptũ est pphetice p psalmistã psalmo septuagesimoprimo. Quĩ sine vera z deuota religione: sine subiectione dei z obedientia bona: nullus homo potest rationabiliter z debite rex appellari: dicit ppheta verba pposita. Omnes reges qui in terra erunt dñm eoꝝ iesum adorabunt. Quia nõ est dign⁹ homo vt quisq3 ei subdatur qui deo supremo suo z vnico dño subiectus esse recusat Hoc bene docti erant tres reges: qui tali die (sicut hodie est) in bethleem venerunt: vt eoꝝ adorarent deum: qui nouiter p nostra redemptione carnem assumpserat humanã: de quibus pncipaliter longo ante tẽpore dixerat ppha eoꝝ aduentũ designãs Reges tharsis z insule. Et iterum ibidem thema ppositum. Adorabunt eum oĩes reges. Sed vbi tres reges deũ eoꝝ iesum reppererũt? Respondit euangelium: q cũ virgine maria. Inuenerũt (inquit euãgelista) puerum cum matre eius. Quis eis viã ostendit: z eos quo recte ambularent direxit? Fuit clara quedam z splendida stella. stella añcedebat eos donec veñrẽt ad locũ vbi erat puer. Loquẽdo spiritualiter. Si per gratiam inuenire nostruz volumus saluatorẽ z p bonã deuotionẽ ipm adorare. Accedamus gl'iosam virginem per deuotam orationem: quia ipsa ea est: cum qua eũ inueniemus: ipsa est que nobis eum manifestabit z ostendet. Ipsa est vera stella que nos ad eũ dirigit. Nõ ne merito stella noiatur: cum sit clara z splendida p pulchritudinem: pura z mũda per virginitatẽ. Ipsa est ea que figurata est in stellis signi cuiusdam virginis que puerum tenet iesum nominatũ: vt testatur albumasar astrologus incredulus. Ipsa est ea stella que nunq̃ lumen amisit gratie. nec obscurata fuit peccato mortali veniali aut originali. Est stella diurna que diem z verum solem nobis annũciauit. nec annũciauit solum sed' adduxit et solem iusticie peperit. Hec stella est que nos ad portum dirigit salutis. quẽadmodũ stella celi nautas marinos. Ideo interptatur Maria maris stella. Hec est stella que viam nobis ostendit omnẽ euadendi tribulationem. quemadmodũ stella que anchise apparuit z enee. z eis viam ostendit: cum ex ciuitate troiana que capta erat z ardebat abirent: de qua loquiẽ Uirgili⁹ secũdo eneidos. Hec demũ est stella quam inspicere debemus z sequi quo nos ducat per huius mũdi viam ad dei habitationẽ z paradisum. Ad eam igitur si placet conuertamur z lumen gratie impetremus. et ergo angelica salutabimus salute dicẽtes Aue maria. Adorabunt eum oĩes reges terre vbi s. Ad triũ regum cõmendationẽ z principaliter ad nostram instructionem: Sciendum est q ſm sanctam scripturaz tres reges z tria regna hic in hac inferiori terra esse dicũẽ. Que per hodiernos tres reges: z tria eoꝝ que obtulerunt dona demonstrari z figurari possũt. Primũ regnũ personale est. Secũduz temporale. Et terciuz spirituale. Per pmũ regnũ quod est psonale. homo quo ad personam suaz bene est ordinatus: z hoc ad omnẽ humanã ptinet creaturã: quia vnusquisq3 se regere debet debite. z sic dignus erit regis appellatione. de quo regno accipiẽ illud euangelij Regnũ dei intra vos est. Et illud tragicũ rex est qui posuit metus z diri mala pectoris. Per secũdum regnum quod est temporale homo quo ad cõmunẽ polliciaz bene regitur. Quantũ ad temporalitatẽ spectat ad pncipes z terrenos dños: vt bene ordinent eoꝝ populũ in vnione z pace. z eũ defendant ab omnib⁹ oppssionibus: de quo regno induciẽ illud scripture regnauit dauid regnauit Salomon z similia. Terciũ regnũ qd spirituale est. pncipaliter sancte ecclesie respicit gubernamen. z eos q̃ eam defendere debent: z fidem sustentare christianam: per qd z p nihil aliud spũalem finem nostrum (hoc est paradisum) possumus adipisci. z de rectoribus temporalibus. dicit Petrus pma petri tertio. Uos estis genus electum regale sacerdotiũ. In figuram z ostensionẽ hoꝝ trium regnoꝝ. z q dñs noster iesus christus in omnibus his tribus modis rex fuerit. obtulerũt ei hodierna die reges: tria specieꝝ dona: mirram

aurũ: ⁊ thus. Per mirrham pmũ figuratur
regnum: quia sicut mirrha ex ppietate et
condicione sua a putredine defendit cor/
porali: sic ordinatũ est regnum hoc: vt ho/
minẽ prohibeat a putredine spirituali: per
quam intelligo peccatũ. Secũduz regnũ
P quod tempale est: p aurũ intelligitur: sicut
aurum hominis egestate ⁊ indigentie suc
currit. sic regnum hoc ordinatũ est ad pro
uidendũ: vt homines sufficienter ⁊ paca/
te simul habeant eoꝝ vitam corporalem:
mediante pncipis auctoritate. Tertiũ re/
gnum figuratur per thus. cuius vsus ser/
uitijs adhibet diuinis deum adorando. p
pter quod seruitiũ hoc tertiũ regnum pn/
cipaliter est ordinatũ. in significantiã eti/
am qᵭ in signuz trium hoꝝ regnoꝝ: iesus
christus dñs noster in die tali (sicut hodie
est) tria fecit miracula: absq3 stelle miraculo:
q̃uis id fuerit in diuersis ãnis. Quia p ba
ptismũ suuz sanctificauit aquã: quo a pec
cato originali omnẽ humanã emundaret
creaturam. ⁊ hoc est quantũ ad regnũ per
sonale. De qnq3 panibus refectionem cor
poralem dedit qnq3 milibus hominibus:
⁊ est quo ad regnum temporale: mutauit
aquã in vinum: ppter fidei nostre confir/
mationem. ⁊ hoc est quo ad regnum spiri/
tuale. Multe alie ꝯcordãtie figure ⁊ signi
ficantie ad hoc applicari possent: sicut de
nobis de tribus regibus ⁊ de tribus stelle
cõditionibus. Et cum hoc plures questio
nes ad hodierne diei solennitatẽ spectan/
tes formari possent: ⁊ solui tam de tribus
supradictis miraculis: q̃3 de stella quã vi/
derũt tres reges. cuius nam fuerit nature:
cuius motus de sua magnitudine: de sua
duratiõe: de sua figura: de suo loco. de die
quo pmo apparuit: an ne apparuerit alijs
q̃3 tribus regibus. An fuerit stella quã vi/
dit Octauianus nepos Julij cesaris faci/
endo sacrificia. De qua dicit virgilius in
bucolicis ecce dionei processit cesar' astrũ
Quõ tres reges per hãc stellam dei cogno
uerunt natiuitatem. Quomõ tam cito ab
Q adeo longinqua terra ad christũ potuerũt
peruenire. Cui scientie operã nauabant: si
verus sit ille versus. Hec tria ⁊c̃. Si vez
sit quod solitum est dici: q portare nomĩa
istoꝝ trium regum a morbo defendit ca/
duco. Sed he questiones ⁊ similes poti⁹
ad scholas ⁊ ad clericos pertinere vident
Ideo eas omitto: etiam causa breuitatis

vt loquar plenius moraliter ⁊ ad nostram
instructionem. Et dico q omnis homo q̇
aliquod alicuius supradictoꝝ triũ regno/
rum habeat gubernamen. Si bene vult
honorare. Honorare debet deum vnicuz
eius dñm: ⁊ eum deuote adorare: ad exem
plũ triũ regum. ppter quos pncipaliter et
ppter omes alios dicta sunt verba pposi/
ta. Adorabunt eum omnes reges terre. O
q̃3 laudandi sunt appreciandi ⁊ honoran/
di tres isti reges: quia deum eoꝝ per diui/
nã cognouerũt inspirationẽ: ad eũ perue/
nerũt p diligentez operationem: coram eo
se inclinauerũt p deuotam humiliationem
contra eos qui in ecclesia coram corpore
dñi nostri se inclinare nõ dignantur. De/
mũ adorauerũt eum per deuotam religio/
nem: ostendendo p magnifica dona eum
esse verum deum: verum hominẽ: ⁊ regem
regum in omnib⁹ tribus supdictis regnis
Ipse enĩ est qui habet in vestimentis ⁊ in
femore suo scriptum. rex reguz dñs dñan/
tium. Ualde imitari debent eoꝝ exemplũ.
omnes reges christiani reges: ⁊ pcipue vos
dñe qui in vestro gubernamine tria pnoia
ta habetis regna. de pmo ⁊ secundo nulli
dubium est: ⁊ de tertio res certa est ⁊ bono
liquet intellectui. Non q papa sitis aut
episcopus. Dñe si rex nõ essetis spiritualis
ob quã causam spũaliter essetis consecra/
tus: ⁊ nõ solum liquore consecratus terre
no: s3 sancte lampadis (quã misit deus spe
ctante populo) sancto Remigio remensi: R
vt vobis tunc sacerdotalis datus est ami/
ctus. Quare deus p sanctũ Dionisiũ scutũ
dedisset de celis si rex nõ essetis spiritualis
Quare etiam essent signata triũ floꝝ lilia.
nec plura nec pauciora: nisi in signum: q
tria hec regna in gubernamine haberetis.
Insup etiam res hec p id qᵭ habetis no/
men demonstrat. Inter omes enĩ alios re
ges appellamini christianissimus: qr chri
stianitatem ⁊ ecclesiam vos ⁊ pdecessores
vestri defendistis singulariter sicut rex spi
ritualis. Ostendendo vos hec tria habere
regna. subiecta sunt vobis tria statuũ ge/
nera. Status popularis: qui sup nihil a se
ipso habet dñium: quantũ ad pmũ regnũ
Status militaris: qui dñium habet in te
poralitate: quo ad secũdum regnũ. Sta/
tus clericalis: qui principaliter spirituali/
tati pest: qntũ ad tertiũ. Posteaq̃3 ꝫ guber
namen triplicis hui⁹ status psonal' tpalis

⁊ spiritualis: ad vos spectat figurari pote/
stis p gedeon: qui ſm poetas tria habebat
capita ppt triū regnoꝝ gubernamē. Agite
sicut tres reges hodie fecerūt: respicite p
stellam ⁊ per vere fidei claritatem locum:
in quo est deus vester: rex vester: ⁊ dñs ve/
ster. Ite ad eum p conuersationē ⁊ vitam ho
nestam: ⁊ ascēdite dromadariū bonaꝝ co
gitationū: ⁊ sanctaꝝ affectionum: ⁊ post
S hec adorate eū p humilē religionē. Tria
quoqꝫ illi p̄sentate munera: aurū charita/
tis. mirrā puritatis sine peccati corruptio
ne. ⁊ thus deuote ⁊ feruentis orationis. Et
sic in regali vr̄a persona: verba adiplebū/
tur pposita. Adorabunt eum om̄es reges
sed quō melius adorare poteritis deū ve/
strum q̄ꝫ illi seruiendo? Quō melius ei ser/
uire potestis q̄ꝫ illi obediendo? Quō meli/
us ei obedire poteritis q̄ꝫ hec tria regna be
ne gubernando? Que p abundantiā gra
tie sue vobis administrauit ⁊ cōcessit? Cer
te nullo pacto. Apparet mihi q̄ ad hec cō
plenda tres in societate vestra cōuenit ha/
bere virtutes: que tres regine nobilissime
⁊ pulcherrime noīari possunt. digne: vt ta
lem habeant qualis vos estis regem. Ad p
mū regnū sapienter gubernandū nobili ⁊
libera opus est voluntate: ſm phm nono
metaphisice. ⁊ theologos. Volūtas est re
gina in regno anime. Ad secūdum regnū
sapienter ām̄inistrandū legittimus neces/
sarius est amor ⁊ bona charitas. Nam rex
debet habere amorē ad constantem polli/
ciam. Quarto politice. Ad regnum tertiū
ingenue regendum: necessaria est firma fi
des ⁊ vera credulitas. Nam dicit idē phs
q̄ thiranni debent esse censores legis sue.
A fortiori veri reges. Verū tñ vnaqueqꝫ ha
rū triū virtutum seu reginaꝝ: thronū suū
⁊ sedem specialem habere debet ſm statū
⁊ conditionē suam. Ingenua ⁊ libera vo/
luntas in rationis sede debet sedere: hoc ē
T vt sit rationabilis. Legittimus amor ⁊ bo
na charitas posita esse debet in lecto iusti
cie. sic q̄ sit iusta: ⁊ ne nimis dando vni au/
ferat alteri. Firma fides ⁊ vera credulitas
sedere debet in cathedra ⁊ throno scientie
diuine. quia ipsa ea est que nostram susten
tat fidem. Omitto concordantias. In decla
ratione istoꝝ triū punctoꝝ p modū trium
admonitionū: totus noster breuiter conti
nebitur sermo. Quantū ad p̄mū punctum
qđ est de regno personali talē sumere pos

sum orationē siue admonitionē.

Exhortatio ad regem quo ad personā
ppriam regendam.

¶ Nobilissime ⁊ excellētissime princeps: p̄
mū ⁊ p̄cipue regnū: qđ vobis ad gubernā
dum est cōmissum de quo maiorem adhi/
bere debetis diligentiam. Est aīa vestra
⁊ regalis vestra persona. quia dicūt Ho/
ratius ⁊ Seneca. magnū regnum ⁊ impe
riū esse: seipm gubernare: ⁊ multo maius q̄ꝫ
totū mūdi residuū regere. Et h̄ pbat Se/
neca de alexandro magno: qui oēm mūdū
sub sua habeat ditione p̄ter semetipm. Du
cebat alios per suam potestatem. sed ambi
tione ⁊ superbia ipse cathenatus ducebat.
Nihilominus tamen admodū parū pro/
dest homini alios bene regere: si priū suū
personale regnum pmittat destrui ⁊ vasta
ri. Et p quid destrui ⁊ vastari? Reuera per
creature humane inimicū: ⁊ per odiosum
suum ⁊ horribilē filium peccatum: expro
brandū thirannū. Ipse talis est: qui aīam
tenet ⁊ ad perditionem ducit. ⁊ qui tenet ⁊
ducit pessimū secum comitatū: qui semper
conant ⁊ parati sunt personale adoriri re
gnū. Venit supbia cū magna pompa. cir/ V
cūdata p̄sumptione ⁊ vana glia temerita/
te ipa associata: ⁊ magnis se iactat vocib
q̄ in hoc regno dñabitur ⁊ regnabit. Ve/
nit ira violenta cum desiderio ⁊ vindicta:
⁊ dicit se om̄ia turbaturā: q̄ plia et dissen/
siones suscitabunt. Luxuria clamat q̄ to/
tū hoc regnū amplexabitur ⁊ inflāmabit.
Auaricia magnope conat: vt in regno hoc
dñet. Pigricia somnolenta solūmodo ad
hoc nititur: vt bene agendi affectum ab h
expellat regno. Odiosa inuidia introitum
petit: ⁊ filiam suam tristiciam que semp re
gnū hoc excruciet petit introducere. Illic
posses videre ebrietatem: gulā: mendacia:
odia ⁊ alia innūera vicia: que oīa vnanimi
ter cum crudeli thiranno (peccato scꝫ) re/
gnum hoc personale infestant. Intoxica/
tas imittunt sagittas malarū cogitationū
ignem: ⁊ lapides iniquarum affectionum
⁊ finaliter omnia disperdunt male opera/
tionis gladio. O q̄ꝫ ferox prelium q̄ꝫ peri/
culosum ⁊ mortale bellū: quis vindictam
sumet de inimicis: quis cum eis congredi
etur? Respondeo: q̄ erit prima supradicta
regina generosa scilicet ⁊ libera volūtas:
nūq̄ꝫ pateretur se talibus subijci inimicis
⁊ q̄ per tales ganeones in seruitutem re/

digeret despectissimā: que est peccati serui
tus: sicut testatur Boecius libro tertio ꝺ
ꝯsolatione. ⁊ Tullius in quarta paradoxa
⁊ Oratius satira vel sermone finali: ⁊ cō/
plures alij. De hoc dicit scriptura sacra.
Qui facit peccatū seruus est peccati Joh.
viij. Sumite ergo dn̄i: sumite p regimo rꝰo
personali bene gubernando. hanc p̄mam
dn̄am que libera ⁊ nobilis noīatur volun
tas: eam merito habere debetis: qui alijs
x nobilioꝛ estis ⁊ liberioꝛ. Per hanc sub pe/
dibus vestris ꝓsterneti s vilem thirannū
peccatū: cum omni peruersa sua comitiua
quia p̄nceps aliquis si bene cōsideret vili/
tatem ⁊ peccati horroꝛem: p nulla re mūdi
se illi subijciet si coꝛ sibi sit nobile: ⁊ libera
ad bene agendum voluntas. Verū effici/
te q̄ regina hec supꝛa rationis sedeat thro
nū. alioq̄n eni̅ nulluꝫ posse sibi esset nec au
ctoꝛitas: ei nō ꝓstaretur obedientia. Ideo
dicit Seneca. si vis oīa subijcere tibi: subi
ce te rationi. Cū sic libera volūtas in thro
no suo sederit ⁊ maiestate. mox veniet ad
eam discretio ꝓ suo cancellario: ꝓ suo con
siliario charitas. ꝓ suo ꝓposito ⁊ baliuo iu
sticia ⁊ misericoꝛdia ꝓ satellite ꝓuidentia
ꝓ nuncio suo agilis intellectus: ꝓ suis sti/
pendiarijs ⁊ militibꝰ venit humilitas con
tra supbiam. cōtra iram ꝑata humanitas
⁊ sic de alijs virtutibus. Foꝛtunatus ē p̄n
ceps ille: cui eiusmodi est comitiua ad tu/
tandum ⁊ seruandū personale regnū suuꝫ
Cum nobilis ⁊ libera volūtas. hoc pacto
rationis throno insederit. ⁊ sic associata p̄
cipiet: ⁊ oꝛdinabit vt quattuoꝛ p̄ncipalio/
res vie huius regni bene custodiant videl/
licet aures ne adulatio transeat oculos ne
stultus amoꝛ aut fatua intret delectatio os
ne aliquod in eo sit verbum rep̄hensione
dignum. coꝛ ne transileat superbia ⁊ vana
ambitio. Si bene he quattuoꝛ seruent vie
regnum erit in securitate pace ⁊ tranquil/
litate. Sed qui nō bene custodient viam
y aureū: subito intrat adulatio q̄ genita est
ex auaricia. ⁊ coopta siue oꝛnata falsa assi
mulatione: que est adulatio ꝓditoꝛia: que
ferit osculando: ⁊ occidit āplexādo: qm̄ q̄s
nō curat scꝫ q̄dcūq̄ damnū populo suo ac
cidat: modo ipse lucrū repoꝛtet: nec ipsa ꝑ
fecto adulatio sola venit sed secum addu/
cit homini q̄ eam recipit supbiam: ⁊ de se/
ipso ꝓsumptionem: odiū bonoꝝ: ⁊ eoꝝ q̄
hoīem talem diligunt fideliter amoꝛem ꝑ

uersoꝝ qui ficto coꝛde eum diligunt: in di
gnoꝝ ꝓmotionem: ⁊ finaliter fugat ⁊ occi
dit veritatem bonā ꝯsiliariam. hoc patuit
in Xerxe persarū rege. in Achab rege israe/
lis. in Nabuchodonosoꝛ. ⁊ Holoferne ba
bilonis p̄ncipe. ⁊ in Herode cuius hodier
nū meminit euangeliū. q̄ omīs hierosoli/
ma turbata est cū illo ꝓpter adulationē di/
cit quedam glosa Chrisostomi. Claudi/
te dn̄i claudite viam perfido huic inimico
De vobis dici solet: vos libenter credere
consilijs: nil ergo restat nisi conseruare ve/
ritatem bonā ꝯsiliariam: ne ꝑ ꝓditoꝛiam
hanc effugetur adulationē qꝺ si egeritis:
errare poteritis nunq̄. hoc tamen fieri nō
potest nisi vobiscum hoīes ⁊ consiliarios
habueritis qui p̄ omnibꝰ deū ament: fidē
⁊ chꝛistianitatem. Quia homo qui deum
nō amat: nec chꝛistianā religionem ad oīa
perpetranda scelera est inclinatus. Insup
qui ament vestrū amoꝛē ⁊ bonam famā: q̄
ad rempublicā sint affectati: ⁊ vestro com
patiant populo qui secrete vos arguāt cū
erratis: siue in moꝛibꝰ siue loquēdo siue ni z
mis vigilando: siue in habitibꝰ inhonestꝭ
⁊ vt talem qualis vos estis vestiant p̄nci/
pem indignis siue in ludis ꝓhibitis siue in
his rebus quibus iuuenis p̄nceps errare
poterit. Nam nō est adeo iustus q̄n quan/
doq̄ peccet si aliquis ꝯsiliarius aut fami/
liaris assistens nō fuerit his ꝓditus con/
ditionibꝰ. Timendū est ne ad regnū vestꝝ
personale fallacem introducat adulatio/
nem. Preterea custodiatur oculoꝝ via ne
stultus ibi locum habeat amoꝛ. ex dissō/
lutis genitus aspectibus: quia nimis se/
uera est magistra. mox decidere faceret li/
beram ⁊ bonam voluntatem extra ratio/
nis thꝛonum. Et postea incantaret: ⁊ ce/
cam eam redderet: ⁊ eam veluti stultam
sue nobilitatis faceret obliuisci sue etiam
libertatis ⁊ se substernere sine pudoꝛe: si/
ne verecundia: ⁊ ad vitam deduceret de/
decoꝛosam ⁊ inhonestam deo ⁊ mūdo dis
plicentem. O nobile coꝛ ⁊ libera volūtas
noli ferre: vt tā dura magistra: quēadmo/
dum est stultus amoꝛ tui dn̄etur. Memo
rare ⁊ recoꝛdare ipsum magnam destruxis
set troiā ꝓpter Helenam. Effugauit Tar/
quiniū ⁊ omnē eius regalem sobolem a ro
mano imperio propter Lucreciam. Oc/
cidit Samsonē propter Dalidam. Fecit
homicidiū Dauid ꝓpter Bersabee: cōpulit

A ad mortẽ p̄ꝉa q̄ sexagintamilia hoim ppl'i
iudaici ꝓpter vnicã solã feminã. Occidit
sichem ꝓpt̃ dynam. ⁊ anthoniũ ꝓpt̃ cleo/
patram. ⁊ sic de innũeris aliis. Ipse est q̄
et dñis suos ↄstituit famulos ⁊ ancillas.
Et demũ hoiem peierare facit: ⁊ fidẽ suã
⁊ pactũ in mr̃monio ꝓmissum violare. Ad
modũ mirabile est hoiem aliquẽ nobilem
fatuo amore compulsum iri: vt peieret. ⁊
infringat fidẽ amate sue cõiugi q̄ amicis
suis mortalib⁹ ⁊ ad mortẽ vsq; fuaret in/
uiolatã. Non est igit̃ sapiẽs q̄ talem recipit
hospitẽ ⁊ nõ habet in regno suo nobilem
⁊ liberã voluntatẽ rõnis trono insidentẽ
q̄ tali sese subdit dñe. Claudat̃ insup oris
via neq̄cioso mendacio: quia nihil est vsq;
adeo abominabile in ore p̄ncipis: sicut in
fidele mendaciũ. Et sicut ꝓmissis nõ satis/
facere: ⁊ iussa nõ exequi: qđ verũ est si rõna
bilia sint: queadmodũ esse debent. legim⁹
de romanis p̄ncipib⁹ eos nihil voluisse di
cere aut p̄cipere: q̄n oĩno tenerent̃ ⁊ obserua
rent̃. sicut dicit valerius. Nunq̄d habemus
de antiquis q̄busdã p̄ncipibus q̄ ꝓꝓos eo/
rũ trucidabant filios eo q̄ ↄtra eoꝝ insti/
tuta inimicos fuissent aggressi. Et si victo
res extitissent: sȝ cũ h̄ via oris nõ ad inho/
nesta iuramenta assuefieri dȝ. Quõ eñi pu
tat p̄nceps aliq̄s deũ sibi auxiliari q̄n eum
iuramẽto negat: maledicit ⁊ pudenãissime
blasphemat. Congruit demũ viã cordis
B cõtra dedignantẽ obseruari supbiã. O q̄
durũ hui⁹ dñe s̄uitiũ q̄ famulatũ semper
petit ꝑ ambitiõẽ sine iure siue iniuria dñã/
tionẽ nouã appetit ⁊ hoiem q̄ eã recipit ꝑ
maria ducit ⁊ terras ꝑ occasionẽ populi
sine pietate ⁊ ꝑ quecũq; mortis ꝑicula sine
quiete vlla. Nimis est supbia dirus thirã/
nus. nimis malo est deditus q̄ tali sese de/
dit dño q̄s nobilissimũ personale regnũ
qđ deus vnq̄ creauit destruxit: Ipm scȝ
luciferũ: Supbia. Quis potentissimũ re/
gẽ nabuchodonosor manducare fecit her
bas ⁊ fenũ ꝑ campos sicut mutã bestiam:
Supbia. Quis fecit dãnosissimũ inter iu
liũ cesarem ⁊ põpeiũ ciuile bellũ: Supbia
Quid mõ regnare fac̃ ⁊ ꝑmanere cupit cru
delissimũ ⁊ dãnosissimũ in xp̄ianitate scis/
ma: Supbia. Demũ herodes q̄ fuit t̃pe re
gũ ꝑ supbiã ꝓꝓos suos cõmisit interfici fi/
lios. Propter quã cãm dixit Aug⁹. cesar
se malle esse porcũ herodis q̄ filiũ: vt reci
tat Macrobius in saturnalib⁹: q̄ q̄dẽ He
rodes postmodũ ignominiosissime mor/
tuus fuit. eo q̄ ꝑ supbiam dñm nr̃m iesum
xp̄m occidere appetiuerat: cum eius iussu
innocentes trucidarent̃. Verũ eniuero de
hũilitate opposito mõ se habet: q2 regnũ
ↄseruat ꝑsonale: ⁊ ↄfert hoi aut p̄ncipi si/
ne comparatione plus honoris q̄ ↄferre pos
set supbia. Res liquet ꝑ tres reges hodier/
nos. q̄ gl'am hñt ⁊ laudem ꝑennẽ in ꝑadi/ C
so ⁊ in terra. eo q̄ hũiliter dñm nr̃m adora
bant: sicut p̄dixerat ꝓpheta in verbis ꝓpo
sitis. Adorabũt eũ oẽs ⁊c. mõ transeo ꝑ/
mũ h̄ regnũ ꝑsonale. de scđo scȝ t̃pali ver/
ba facturus.

De t̃pali regno Secũda pars.

¶ Potentissime nobilissime ⁊ excellentissi
me p̄nceps post bonũ p̄mi regni guberna/
men: supintendẽdũ est: vt scđm debite gu/
bernetis ac bonũ vr̃m populũ in tranq̄lli/
tate: in sufficientia ⁊ in securitate ↄseruet̃.
Ad qđ agendũ sumere velitis scđam p̄fa/
tã virtutẽ q̄ ingenua ẽ regina fidet̃ amor:
⁊ bona charitas aut dilectio nuncupata.
Quia ꝑ nullã aliam rẽ quecũq; ipsa fuerit:
adeo bene regnũ aliquod regi põt: queãd/
modũ ꝑ amorẽ ⁊ dilectionẽ. ⁊ multo meli⁹
q̄ ꝑ timorẽ ⁊ tremorẽ. Unde Therentius
sic dĩt. Errat longe mea q̄dem sñia q̄ impe
riũ omne: grauius credit aut stabilius: qđ
vi fit q̄ qđ amicicia iungit̃. Augustus ce/
sar octauianus appellatus q̄ totius mũdi
fuit impator tẽpe q̄ tres isti reges nr̃m ve/
nerũt adorare saluatorẽ. Amabat ne miri
fice rempublicã: cũ eã suã appellaret filiã
si c̃ recitat Macro. i satur. nec vnq̄ voluit
dñs dici aut speciali vocari noĩe. verũ pa/
ter patrie sue vocari voluit: ad ostendendũ D
q̄ nõ ꝑ timorẽ sed amorem: regere suũ vo/
luit populũ. queadmodũ pater suos regit
filios. Et de Julio p̄decessore suo dicit q̄/
dam historiographus. suetonius tranq̄l/
lus: libro de. xij. cesarib⁹. nihil eũ ad maio
rẽ ꝑtẽ mũdi ↄquirẽdã plus iuuisse: q̄ amo
rẽ quẽ erga suos habuit milites: ⁊ milites
erga eum. Uirgilius etiam maximus poe
taꝝ describendo morẽ bonũ romanoꝝ rei
publice gubernande fuit ꝑ hoc q̄ amabãt
⁊ suis parcebant subditis debellando ini/
micos q̄nto eneidos: parcere subiectis: et
debellare supbos. De hac materia sunt exẽ
pla p̄ncipũ innũera: q̄ ad mortẽ vsq; popu
lum suum dilexerũt. de quoꝝ plurib⁹ reci/
tat Valerius libro q̄nto cap̄lo quarto. de

Decio Metello Curcio Lipo ꝛ Codro ꝛ
Themistocle. Et in scriptura sancta legi-
mus de Eleasaro. de Juda machabeo. de
fratribꝫ eiꝰ ꝛ cōpluribꝫ alijs. Et dñe quod
verū sit id qđ dixi: sine amore tpali regnum
gubernari nō posse. apparere potest ꝑ simi
litudinē regni ꝑsonalis. Nulli dubium est
qn si mēbra ꝛ ptes hoīs inter se ↄtrariaren
tur. sic ꝙ vna alteri obsisteret: taliter vt per
manꝰ oculi creparēt ꝛ pedes corpus deij-
cerent. nec cor alijs mēbris dirigeret calo-
rem. regnū ꝑsonale hoīs cito tenderet ad
ꝑditionē. quia (quemadmodū dicit Jesus
E chrūs). Oē regnū in se diuisum desolabi
tur. Ad hoc applicari potest apologia quā
ponit Copꝰ ꝛ Titꝰ liuius de mēbris ad-
uersus ventrē ↄspirātibꝫ. ne ei quicq̄ dein-
ceps ↄferrēt alimēti qm̄ sine labore esset. ꝓ-
pter qđ accidit oīa mēbra perire. Sic ꝑ
fecto est ꝙ si regina hec. s. fidus amor non
est in ꝓncipis societate regnū suū ꝑmanere
nō potest. Juxta illud Salustij ab ambro
sio allegatū. Cōcordia pue res crescūt: dis-
cordia maxime dilabunt. Dñe si vīi regni
brachia ꝑ que intelligo nobiles milites/ q̄
rēpublicā intantū ꝑ eoꝝ brachia ꝛ gladiū
odio haberēt. ꝛ ꝑsequent oculos. h. est ipos
clericos: vestꝝ ꝑsus exocularēt regnum.
Si brachia ꝛ oculi dedignarent ꝛ destru-
erent pedes. h. est inferiorē populū: regnū
vestꝝ nō haberet quo sustētaret. qꝛ sine sub
iectis deficit dominiū quēadmodū sine pe
dibus corpꝰ labit humanū. Qua de causa
ordinata est policia nisi vt vnꝰ alteꝝ adiu-
uet: vnusq̄sq; ſm statū suū: populꝰ tribuen
do victū ꝛ subsidia dñis dñi eos tutādo ab
inimicoꝝ suoꝝ oppssionibꝫ. ꝛ eos fideliť cō
seruādo. ꝓpter illū eīn titulū honores hñt:
dignitates ꝛ ea q̄ colligūt subsidia. Potest
poni qđ lucifer et h. peccauit: qꝛ nullo vo-
luit subesse seruiēdo. Sic videtis ꝙ regina
hec fidus amor ꝛ fidelis dilectio tempale
gubernare debet regnū Sic reuera (quem
admodū dixi) sedere debet supra iusticie le-
F ctum: qꝛ alias in hñ iudicādo errare posset
ꝛ forsitan vni fauorē auferret vt alteri plus
ↄtribueret fauoris. Ex qua re ↄfestim oriū-
tur inuidie: quēadmodū dicit Tulliꝰ in li-
bro de officijs. ꝛ finaliter totius regni seq̄-
retur destructio. quēadmodū ꝑ p̄cedens li-
quidū esse potest exemplū. Si cor qđ cor-
pus gubernat humanū ꝑ eius calorē tātū
oculis mitteret caloris vt brachijs notabi
liter deesset: aut si tantū oculis ꝛ brachijs
conferret vt pedes frigore nimio mortifica
rentur: subito corpus dissolueret humanū
aut ad minus valde impediret in vigore ꝛ
incolumitate. Sic est de bono amore regum
ad principē in regno suo tempali. quemad
modū dictū est de calore cordis. Quantū
ad regnū tempale si rex tantū diuitiarū du
obus aut tribꝫ ↄferret hominibꝫ: vt centū
aut mille ex hoc depauperent. Amor iste nō
sederet in lecto iusticie. si plus debito tribu
eret indignis ꝛ dignos sperneret. Aut si ni
mis reciperet ad statū suū manutenendum.
amor iste extra lectū iusticie esset. Propter
quod fortunatū est regnū terrenū cū prin
ceps in societate sua talē repperit reginam
adeo ingenue iusticie lecto insidentē. Nec
meliorē societatē ꝑ ꝑsona sua ↄseruāda ha
bere potest princeps q̄ fidū erga subiectos
suos amorē: qm̄ certe sola nō est. Nō est in-
q̄ sola sed quattuor nobilissimas habet fi- G
lias/ que principē oīni ex parte securissime
custodiūt. Filia magis amata appellatur
amor ꝛ dilectio quēadmodū mater eiꝰ: qꝛ
verissimū ē qđ dicit Seneca. Si vis ama
ri ama. ꝛ sic amor tanq̄ mater generat amo
rem: ꝛ ꝑ oppositū odiū cōcipit odium. Si
princeps aliquis odio habeat populū suū
nec populꝰ eū diliget. Secūda filia est se-
curitas. qm̄ si princeps amet suos milites
suos ciues ꝛ suū populū (sicut prius dice-
bam) in eis amorē generat ꝛ dilectionē: h.
est ꝙ ipm quoq; amabūt. ꝛ si eū amauerit:
non est inimicꝰ qui ei nocere possit. Et sic
generabit hec secūda filia videlicet securi-
tas. Opposito modo est de tyranno q̄ suos
odio habet subditos. vt dicit Aristo. Se-
curus esse nō potest. sed necesse est vt meliꝰ
sibi caueat a ꝓprijs q̄ ab alienis hominibꝫ
Illud apparuit in tyrannis tum romanis
tū athenienſibꝫ. Propterea dici solet plerū-
q; eū non esse patrie sue dñm quē proprius
odio habet populꝰ. Gloriosus igit est fru-
ctus quē regina hec parit/ hoc est securitas
Tertia filia est misericordia ꝛ clementia. et
hec principaliter matris sue lectū seruat:
qui est lectus iusticie. sic testatur sapiens.
Clemētia roboratur thronus eius. s. regis.
qui bonū ꝛ sincerū erga populū gerit amo
rem. non potest quin de infortunijs tribu-
lationibus ꝛ indigentijs misericordiā ha- H
beat ꝛ cōpassionē. qđ verū est si eas cogno-
uit ꝛ vtinā velet deꝰ dñe vt eas cognosce

tertis. Certū est fidū amorē sic vobis inesse
q̄ hāc quoq3 filiā cōpassionē haberetis.
Quarta et postrema filia est liberalitas que
nec nimis larga est nec stricta nimis. Dat
quādo oportet et quomō et quibus oportet
precipue dat illi abūdanter q̄ dn̄m suū sup
oīa diligit. deo sc3/eius ministris et his
qui suā sustentant fidē Et hoc apparuit de
hodiernis trib3 regib3/ qui nequaq̄3 vacui
venerūt adorare deū. Sed preciosa obtu/
lerunt munera. Sicut pphēta predixerat.
Reges tharsis etc̄. De q̄b3 p̄accepta dicta fu
erunt v̄ba. Adorabūt eū oīes reges terre.
¶ Tertia hui⁹ sermonis pars in qua de
spirituali regis vita agetur.
Rex christianissime/rex miraculose ɔsecra
te/rex spiritualis ac sacerdotis bene guber
nata sunt et deo annuēte melius guberna/
bunt duo prima regna vestra. psonale sc3 et
tempale. Velitis gubernamini tertij regni
spūalis inuigilare et diligēter superintēde/
re. Sumite in regno vestro tertiā virtutē3
et reginā: firmā sc3 fidē et religiosam appel/
latam. Hec eīm illa est que corā deo omnia
impetrat que bona petunt intentiōe: oīa
possibilia sunt credēti. Et iterū. Si habue/
I ritis fidē sicut granū sinapis etc̄. Hec est p
quā fiūt miracula: et qua pncipes obtinēt
victoriam. Nunq̄d non curauit Cōstanti/
num nobilē impatorē a lepra? Nōne apte
victoriā dedit Theodosio impatori? Clo/
doueo pmo regi francie christiano et Ca/
rolo magno alijsq3 innumeris? Reuera sic.
Et ecōtrario quādo iulian⁹ apostata ipā3
negauit fidē: mala morte perijt. Et rōnabi
le est regē christianissimū pre oībus alijs
christianū in se habere fidē. Et reor domi/
ne non diu insistendū esse ad psuadendū et
ad inducendū vt hanc vobis assumatis v̄
tutem. Quia vos eā habere p euidentia de
claratis signa. Quorum quidē signorum
duo recitabo. Vnū est q̄ humillimā vr̄am
et deuotissimā filiā parisiēsem vniuersitatē
semp conseruastis et chare amauistis. In q̄
cathedra et thron⁹ fidei (hoc est sancte scri/
pture et diuine sapiētie scientia) situat/ quā
theologiā appellant. Hic eīm abundantius
theologia habet/ et verius inuenitur q̄3 in q̄
uis alia vniuersitate. Thronus aūt iste the
ologie et diuine sapientie est thronus fide3
ipam sustinens. vt clare ratio ostendit quia
si non esset theologia non sciret fides. Si
non sciretur nō protegeret. Si nō ptegere
tur non longo posthac interuallo periret et
desineret eē. Et ppterea pōt merito affirma
ri q̄ qui hunc amat thronū (quēadmodu3
vos modo amatis) fidem amat. Et ecclesi/
astici p̄lati debēt principaliter hāc cogno/
scere scientiā q̄3 tu3 ad psonas eorū. et hono
rare pmouere ac remunerare quo ad alios
Et si qui essent (quod dico minime) q̄ hūc K
thronū et cathedrā hanc odio haberēt et de
spicerent. posset sine falsitat̄ nota dici eos
fidē non amare. Et p oppositū dn̄e singula
ris vester amor et affectio quā semp vestre
dicte humillime filie vniuersitati parisioꝝ
ostendistis/ vbi situatus est thron⁹ ille: edo
cet aperte verā vos et christianā in vob3 ha
bere fidem. Aliud signū est ad hoc/ q̄m de
fide et de eius pmotione oīi tempe libētis/
sime verba fieri audistis: diu et admodum
patiēter. Est signū certū vos eā amare. q2
non solet quisq̄3 nec potest libenter audire
rem illā quā odio habet et que displice3. nec
id confingo p mendacia aut adulationem.
Dn̄e mille persone affuerūt cū i arce vestra
le leuure nūcupata. vos audistis causa3 fi/
dei et audientiam audistis a prima vsq3 ad
vl̄. nō abeūdo/ nō vt cessaret monēdo. nec
vllū signū tedij aut displicētie ostendendo
Ecce pfecto audientiā regis christianissi/
mi regis spiritualis et sacerdotalis pncipit
fidem amātis. O digna audiētia vt i chro
nicas aureis litterꝭ inscribat: digna gloria
et phenni fama p vniuersam christianitatē
O rex destinate et ordinate ad eternā salua
tionem: qui adeo diligenter verba dei au/
ditis quia signū precipuū in homie quod
finaliter saluabit: est quādo libenter audit
loqui de deo. de sua fide. et de ppria salute. L
quemadmodū cōstat vos fecisse insequēdo
exemplū gloriosorū regum francie. pcipue
Caroli magni et sancti Lodouici. qui eius/
modi erāt conditionis. quēadmodū testant
historie Et ad mortē vsq3 a vobis odio ha
bendi essent hi qui sanctissimā et diuinissi/
mā hanc cōditionē in vobis impedire aut
auferre vellent. Qđ ne accidat precor. vti/
nam dn̄e vobis modo temp⁹ esse3 audiendi
et mihi scientia et eloquētia exprimendi: vt
vobis vere iuste et viuaciter declararē ma/
ximam et altissimā materia3 (de quā homo
viuens loqui posset) fidē tangentē quā tan
topere amatis. tangentē gubernamen ter/
tiū hui⁹ regni christianitatis. Per qđ am/
plificare possetis vestrā laudē/ vr̄am gl̄iam

⁊ bonã in famã/ q̃diu christianitas pdura/
ret ꝑmaneretq̃. Sed vereor ne aliqui non
vos inq̃ dñe in quo oĩs est clemẽtia/om
nis benignitas ⁊ oĩs patiẽtia. Sꝫ nõnulli
alij qui forsitan talib⁹ carẽt ↄditionibus h̃
mihi imputarẽt ad p̃sumptionẽ aut stolidi
tatem suscipe sermonẽ de tã sublimi mate/
ria. licet tp̃s mortu⁹ sit p me sicut p aliquo
alio. Sancta quoq̃ eccl̃ia me regenerauit
cui obligat⁹ sum ⁊ fidei quẽadmodũ aliusq̃
quisq̃ /sum deniq̃ vester exigu⁹ clericus ⁊
subdit⁹ qui ꝯm meã paruitatẽ vobis tene/
or fidelitatẽ fidẽ ⁊ veritatẽ sicuti ali⁹. Et si
nõ possum p̃stare tanta seruitia deo/sancte
D eccl. et vobis quẽadmodũ ali⁹. Anne ppte
rea ab eo qd̃ possum desistere debeo? Reue
ra existimarẽ id rephensione dignũ nec me
sufficiẽter excusatũ. Quia quẽadmodum i
ꝑsequẽdis in nemorib⁹ bestijs parui canes
ferã aliquã cõphendere nõ possunt: nihilo
min⁹ iuxta vires eoꝝ nitunt̃ latratu ⁊ mo/
tu cõcitare quo a maiorib⁹ bestia capi pos/
sit canib⁹. Pariformit̃ oĩes christiani absq̃
q̃ exceptione vlla in materia fidei qd̃ pos/
sunt agere debẽt quocunq̃ modo possint.
Aliqui ↄcitãdo p verba. Alij ꝑsequẽdo ⁊ fi
niendo p opa. Et qm̃ dñe inclyta vr̃a ma/
iestas oĩni plena clemẽtia ⁊ fide sancta mo
deste ⁊ benigne fert vt ego exigu⁹ vester sb/
iectus ⁊ indign⁹ cleric⁹ sine magna sciẽtia
⁊ eloquẽtia porrẽ dei verbũ corã regali ve/
stra p̃sentia. in eo quidẽ loco in quo veritas
manifestari debet. Per hanc sublimẽ maie
statẽ ⁊ clementiã ⁊ p verã fidẽ qua modo p̃
ditus estis p ardentẽ affectũ quẽ ad tertiũ
hoc geritis regnũ. Hec ad sanctã ecclesiam
⁊ omnẽ christianitatẽ dignamini dñe pati
enter audire qd̃ p veritatis coactionẽ quã
saluatori meo Jesu xp̃o debeo fidei/sancte
ecclesie/vestre quoq̃ regali maiestati/ vob
dicere volo ⁊ multo breuius q̃ materia ex
postularet. ad ea aũt respicietis q̃ dicturus
sum nõ ad modicã meã ꝑsonã. O rex singu
laris rex christianissime videtis ingentem
dolorẽ (nõ dubito) ⁊ cũ magna cordis dis/
A plicentia. videtis inq̃ quõ in christianita/
te iam p spaciũ duodecim annoꝝ ẽ diuisio
taliter q̃ vna ps alterã reputat scismaticã:
excõmunicatã ⁊ extra statũ esse grẽ ⁊ salutis
h̃ est vt si in eo moreret̃ statu /arderẽt ⁊ eter/
nis afficerent̃ cũ inimicis infernalibus tor
mentis. Heu qualis horror est solũ cogita
re q̃ magnũ damnũ fuit ⁊ esset factu ꝓ illaꝫ
ingens popul⁹ si tanti p̃ncipes christianis
qui sunt aut vestre ↄfederationis aut cogni
tionis perirẽt tã crudeliter in corpe ⁊ i ani/
ma/sine fine p purã vnicã negligẽtiã. Heu
q̃ magna mala ⁊ inexcogitabilia spũaliter
accidũt ppter malũ hoc miserabile ⁊ infor
tunatã discordiã. Sed nec lingua huma/
na recitare posset mala tempalia q̃ ob hanc
euenerũt: cõmotiones scꝫ belloꝝ/prelioꝝ in
centiua/odia regũ ↄtra reges. p̃ncipũ ↄtra
principes. populoꝝ ↄtra populos: quẽad/
modũ docet experientia. Accidit exaltatio et
promotio indignoꝝ. depssio dignoꝝ. Sã
cta sacramẽta vilipendent̃. dispensatiões fi
ent dissipatões. Judei ⁊ saraceni letãdi ma
teriam nõ poterint habere maiorẽ: ⁊ auda/
cter inuadẽdi ⁊ aggrediẽdi christianitatẽ.
Propter quã causam? quia reuera ipsamet
se ad destructionẽ accinget suipsi⁹ p p̃lia
⁊ diuisiones ciuiles. oẽ regnũ in se diui/
sum desolabit̃. Hereses ⁊ false doctrine pu
blicabunt̃. veniet ꝑsecutio illoꝝ q̃ veritatẽ
dicent ⁊ annunciabũt fidẽ/⁊ eoꝝ qui ad h̃
conabunt̃: vt pax ⁊ vnio in sancta reparet̃
ecclesia ⁊ christianitate. Nos ꝑsequent̃ alij
veluti scismaticos. ⁊ tũc nullũ erit remediũ O
cum veritatis p̃dicatores sibiipsis repugna
bunt. Ecce ecclesiam ꝑditã. fidem collapsã
⁊ christianitatẽ labefactatã. ⁊ breuiter tãta
eueniunt mala/⁊ verisimiliter euenient i cor
pore et anima (nisi apponat̃ remediũ) q̃ si
p homines magne eloquẽtie ⁊ sciẽtie (quo
rum plures sunt in regno vestro) res ip̃a ve
re ⁊ plene (vt deberet) esset declarata. Dñe
fides vestra adeo magna est ⁊ tã integra ad
christianitatis bonũ affectio. q̃ nunq̃ soli
dum dormiretis somnũ donec firmũ que/
siuissetis remediũ. Nec dubito qn̄ si iam p̃
dem bene fuissetis informatus de h̃ q̃ hu/
millima ⁊ deuota filia parisioꝝ vniuersitas
vobis voluit super hac materia declarare ⁊
ip̃am libentissime audiuissetis ⁊ magnũ bo
num inde potuisset emanare. Sed dicent
aliqui. Et vtinã absq̃ ꝑuersa intentõe non
posse quẽq̃ inuenire remediũ viã aut mo/
dum ↄuenientẽ quin sit valde in p̃iudiciũ
vere vestre partis: ⁊ sancto patri vero pape
Clemẽti. quẽ credo ⁊ qui de gratia sua pro
prio instinctu ⁊ motu me beneficio donã/
uit. Hic r̃nderi potest p ↄsiderationẽm vnã
notabilissimã. Certũ est tam damnosum tã
horribile malũ ⁊ adeo crudelẽ plagã ⁊ que
crescit indies sicut est plaga sancte ecclesie

non posse sanari via humana absq̃ aliqui/
bus alijs incõuenientib9 aut damnis futu
ris. Nec tamē periculosissima hec plaga di
P mitti debet/quin ei9 queraꝛ sanitas. Cum
miles aliquis in bello grauiter est vulnera
tus non obmittit se sanari ꝓpter dolores a
se sustinendos in scindēdo aut plagā suaꝫ
iterū cõsuendo: quia in graui infirmitate:
graue iacet remediū. Propterea non diffi/
culter queriꝛ via vbi nullū in querendo est
incõueniens et periculū. Sed ꝯsiderandū
est ꝛ sciendū si modus inueniri non posset
ꝑ quē remediū poneretꝛ ad horribilē hanc
plagā quo nõ euenirent tāta incõueniētia
christianitati ꝛ bono publico sancte ecclie
que euenīūt ꝓpter infortunatā discordiaꝫ.
Nõ dubito tamē q̄n sint mille ꝛ mille bo/
ni ꝛ sapientes homīes in vestro regno qui
hūc modū bene ꝑspicerēt ꝛ adinuenirēt si/
ne ꝑ̄clio ancipiti: ꝛ sine crudeli sanguinis
effusione. Si eñ diligēter cõsideretꝛ ꝛ exa/
minetur radix in quo iacet egritudo: non
apparebit adeo impossibilis curationis si/
cut nõnulli opinanꝛ vel confingūt: quibus
forsitan non est cure quomõ res sese habe/
ant, modo sint magni ꝛ pingues ꝛ temp9
labatur. Ipsi quoq̃ ꝛ eoꝝ amici magna in
ecclesia sancta habeāt beneficia. vndiq̃ do
mine sunt mali. Veꝝ si aliqui essent tal(qd
non affirmo) cõditiõis/nõ essent boni chri
stiani/nec boni fidei filij nec sancte ecclesie
Nec possent in inferno ꝓfunde satis deijci
Q Est quoq̃ certū nullā esse humanā ꝯstitu/
tionē nullā legē neq̃ decretalē que debeat
aut possit impedire aut obuiare quo min9
fiat vnio. Rigorosa nimis res foret vt hoc
quod institutū fuit ꝓ bono sancte ecclesie i
suū grande verteretꝛ ꝑiudiciū qd ꝓ chari
tate institutū est contra charitateꝫ militare
non debet. Cū ergo in hoc scismate reme/
dium inueniri possit (alioquin res male se
essent habiture) magnū est damnū quādo
nõ inuestigatꝛ: ꝑ quod tā magnū bonū chri
stianitati possit accidere: ꝛ tā magnū malū
cessare. quod si nunq̃ queratꝛ nunq̃ inueni
etur. Propterea mihi apparet q̃ ꝑmū in
hac materia remediū est querere mediū: vt
dānosissimo huic scismati finis imponatꝛ
O q̃ gloriosus ꝛ fortunatus erit dies ille i
quo hoc fiet. Ah deus omnipotēs nonne
illū videbim9 diē: An ne tp̄e nostro discer/
netur ꝛ inuenietꝛ via ac modus ad pacē et
vnionē christianitatis ꝑueniendi ob quaꝫ
pridem mortē sustinuisti: O rex christianis
i.me. O rex per miraculū consecrate: noli[illegible]
ꝑmittere vt vestro tempe hec fiat diuisio.
Non obmittatis quin honorē meritum ꝛ
gloriā hoc in negocio vobis comparetis:
sectamini vestros ꝑdecessores qui semꝑ vt
ecclesie desineret scisma omnē suā operam
impenderūt: quacunq̃ alia posthabita oc R
cupatione. Et si vestro tempe finiri nõ pos
set (quod minime credo) nihilomin9 tamē
honorificū fuerit incepisse: quia initiuꝫ est
difficili9: dicit Horacius. Dimidiū facti
qui cepit habet. O si Carolus magnus. si
Rolandus ꝛ Oliuerius. si Judas macha
beus. si Eleazarus. si Mathatias. si sctūs
Ludouicus ꝛ alij modo in vita essent prī/
cipes: ꝛ talē in eorū populo ꝛ sancta eccle/
sia viderent diuisionē: quā quidā ecclesiaꝫ
tam pulchre ditarunt/augmentarūt et ho/
norarunt. mallēt centū mori mortibus: q̃
eam sic ꝑmanere sinere. ꝛ q̃ per negligenti
am oīa tam infauste amitterentꝛ. Hoc ta
men faciendo certuꝫ est dñe vos non posse
facere opus gloriosius deo acceptius ma
gis meritoriū ꝛ ꝑhenni fama dignū magꝭ
q̃ si vinceretis bello ingentē saracenorum
populū. Verū etiā affirmare ausim quid/
dam quod nobile cor merito cõmouere de
beret: ꝛ cor ad hoc faciendū ꝓmouere debe
ret ꝛ incitare. Et est q̃ ꝑ hoc augere pote/
stis gloriā ꝛ gaudiū omniū sanctorū para
disi: preter gloriā ipsius dei ꝛ suppetias fer
re animabus in purgatorio existentibus.
Immo his qui in inferno sunt pena mior
erit ꝛ tolerabilior q̃ futura sit si negocium
hoc ita ꝑmaneat. Ah ergo quale opus ali/
ud posset esse mortuis magis acceptabile
ꝛ viuis. Tali principe dignius qualis vos
estis. magis vtile tertio huic regno christi S
anitatis q̃ huiusmodi inuenire remedium
contra scisma: difficile esset opus aliud ma
ius acceptabiliusq̃ reperire. Valde infor/
tunate natus esset odio habitus ab omni/
bus sanctis/cõtrarius purgatorij anima/
bus ꝛ generaliter christianitatis inimicus
qui factū hoc maliciose impediret. Et per
oppositū felix erit qui taꝫ magnū faciat bo
num negociū hoc adimplendo ꝛ ꝓmouen
do. O nobilissimi principes ꝛ regij filij do
mini aurelianēsis ꝺ berri burgunde ꝛ bu
ronensis/dignemini huic negocio superintē
dere. per qd non solū singulare deo seruiti/
um prestare poteritis. Nec solū fidei chri/

stianitati aut regi: sed etiā populū vestrum ad maiorē ponere vnionē et obedientiā que verisimiliter esse non posset si talis non finiretur discordia. O nobiles et constantes milites qui omni e his p̄dīt libertate. et cupidi veri honoris. Vos ꝑpter deū obtestor non hāc obliuioni tradatis materiā. Exponite vos libenter / et bono animo in ꝑlio vitā vestrā et omnē statū vestrum vt seruiatis dn̄o vestro et honorē adipiscamini. hic periculū mortis non est: istā promouendo materiā quia verisimile non est viros ecclesiasticos (qui fm beatū Ambrosiū p armis orationes haberi debēt et ieiunia) vellet tā cito aliud querere remediū: aut pati factum hoc bello terminari. Videri enim potest de principiū et honorū militū carne nimis bonum fieri mercatū. Bonū est id terminari: modo fieri possit. Et certū est multo durius esse magisq̄ timendum alicui principi aut militi vitā perdere corporalē q̄ esse deberet alicui prelato aut homini ecclesiastico suā perdere prelaturā aut suū beneficium. Deus tamen nouit si vellēt tam cito perdere et dimittere vt pax haberetur in ecclesia: nisi prius aliud quererent remediū. Non dico plura. hic ergo non est mortis periculum: ꝟ agitando negociū. et tamen (illo nō obstante) singulare deo dn̄o vestro prestare potestis seruitiū christianitati et regi plus absq̄ comparatiōe q̄ saracenos debellando. Liquet igit̄ ꝙ quis fidem: quis christianitatē quis honorē amabit: Et vos reuerendi in christo patres dn̄i prelati: hoc vestra interest: vestrum est negociū. Respicite sanctam ecclesiā matrem vestrā in pietate. Hec est re uera que tanta in vos contulit bona que ꝟ pacto vos nutrit / que tam amplos vob̄ dedit honores. Referte iam illi pares vices: quia in necessitate probatur amicus. Heu maiorē necessitatem habere non posset mater vestra sancta ecclesia q̄ modo habet.

Opitulamini igit̄ vt a suis liberetur incommodis: ne illud ꝓphete vaticiniū verificetur. Filios enutriui et exaltaui: ipsi aūt spreuerunt me. Et audacter affirmo. ꝙ ad hoc tenemini sub pena dānationis eterne. Sed reuertor ad regalē personā vestram domine statim sermonē finiturus. Dicam vobis (si audire libet) maximū quod habeo ī hac materia dubium: et maximā apparentiam propter quā deus non facit vt maledictum hoc scisma cesset et discordia. Et considero per veteres biblie historias que pro nostra scripte sunt instructione. Sicut dicit apostolus. Omnia in figura contingebāt illis Considero ꝙ populus israeliticus: qui eo tempe singulari a deo prosequebat̄ amore sepenumero habuit dissensiones et diuisiones: magnas atq̄ acerbas persecutiones. Uerum nunq̄ reperio deum eos liberasse nisi per deuotas orationes generaliter factas: per ieiunia etiā vitam eorū emendando ad deū cōuerterentur Hoc apparuit in egypto tempe Moysi et Pharaonis. et ī deserto tempe Judith et Holofernis. tempore Hester et specialiter tempe machabeorū Unde primi Machabeorū .iii. congregatus est conuentus vt orarent et peterent misericordiam et miserationes. Et in eodem libro .iii. Machabeorū .iii. apparuit quomodo Judas oratione vicit triginta quinq̄ milia hominū. Sic autē est pro huius scismatis cessatione nullas adhuc me vidisse fieri orationes: et generales per sanctam ecclesiam ꝓcessiones. Nec etiā ieiunia fuerūt indicta: cū tñ viso ꝙ malū est: spirituale remedium querendū esset precipue per arma spiritualia. per orationes videlicet et ieiunia: quia forte illd peccatū simile est demonio. de quo dicit christus. ꝙ non eijcitur nisi per ieiuniū et per orationē. Dicit Jesus christus saluator noster aliqua esse peccata et penas / a quibus nemo potest liberari sine orationibus et ieiunijs. et fortassis scisma hoc tale est. Et supponamus malū hoc ecclesie per viā humanā sanari non posse: tanto magis orationes fieri deberent et ieiunia. Sicut habetur .ii. Paralipo. xx. Cū ignoramus quid agere debeamus: hoc solum habemus residui vt oculos ad te dirigamus per ꝓces scʒ et deuotas orationes. Et si dicatur hec facta fuisse partim: possibile quidem est ꝙ in aliquibus locis facta sint. Sed hoc non sufficit posteaq̄ malum est clarum et generale: orationes et ieiunia debent fieri in generali. non solum in francia: sed per vniuersam sanctā ecclesiam. Et si sic fieret per bonā intentionē et bonū statum: credere non possum / q̄n deus suū visitaret populum / et quin inspiraret contra damnosum scisma quod ecclesiam vastat remedium. Multorū preces impossibile ē vt non impetrent. Glosa ad Romanos .iii. Et si deum relinquamus: magnopere timendum est ne ab eo pariter relinquamur

Insuper quo pacto melius nostrum ado/
rare saluatorem possumus: ad imitatiōem
y trium regum q̄ per deuotas orationes ad
eum recurrendo. ¶ Sed confestim dicere
posset aliquis in corde suo / qui non habe/
ret eam que in vobis est humilitatem / ma
gnum fore pudorem: ad meum verbum tā
arduum fieri debere negocium Scitis do
mine ꝙ bene agere / qualicunq; instinctu
fuerit / non est verecundum. Quia omne ve
rum a quocunq; dicatur / a spiritusancto est
Propterea obedientia exhibetur spiritui/
sancto ⁊ non homini: si quis veritati obe/
dierit. Nonne vniuersum Rhomanum im
perium stabilitū fuit per vnius solius ho/
minis verbum. De quo Ualerius libro pri
mo. caplo de ominibus. Nonne sanctus
Ambrosius ecclesie lumen per vnius pue/
ri vocem factus est episcopus? Nonne per
christianitatem facta fuit via marina per
vnius hominis promotionem? Sic pro/
fecto: quia considerandum est qualis sit ve
ritas / ⁊ non homo qui eam dicit est inspici
endus. Nec existimet homo me laudē pro/
priam aut particularem meum hic appe/
tere honorem Sic enim me adiuuet saluā
tor meus ⁊ pater meus Jesus christus in
postremo suo ⁊ rigoroso iudicio: quemad/
modum hodierna die mori vellem in statu
quo bonus mori debet christianus: absq;
hoc vt vnq̄ supra terram de me fieret me/
moria. ⁊ negocium hoc de scismatis cessa
z tione bene fuisset inceptum et terminatū
sicut mihi apparet ipsum terminari posse.
bene eē possibile per istam viam aut per ali
as consequenter qui eas ponere vellet i ef/
fectum. ¶ Et si dicat preterea aliquis: diffi
cile esse orationes illas ⁊ generalia institu/
ere ⁊ ordinare iciunia ¶ Uidetur mihi sub
correctione. ꝙ minime visa vestra maxima
potentia ⁊ amore quem tota christianitas
erga vos habet. Considerato etiam ꝙ bo/
ni christiani homines maximopere pacē
⁊ vnionem desiderant. Et quo ad regnū
vestrum manifestum est nihil aliud requi/
ri preter bonam vestram voluntatem et or
dinationem / qua continuo exequerentur
mandata subditi. Considerate insuper pre
cor nullum posse fieri inconueniens: si in
christianitate orationes fiant generales.
Et proculdubio magnus perciperetur ꝑ/
fectus. Quia tempora festiua que populus
in gula consumeret ingurgitando / biben/
do et iocando: ea ipsa in precibus adimple
rentur. Orando scilicet pro statu vestro et
vestri regni statu. Populus suos emenda
ret mores per bonas exhortationes: que il
li fient. Et principaliter rogabant deum si
mul vt inspirare vellet ⁊ demonstrare viam
modum ⁊ remedium deueniendi ad vnio/
nem sancte ecclesie et christiani sui populi.
Et si eo fiat pacto quis est quin grande bo
num hinc credat futurum: si bene vim con
siderat orationis Nonne habemus ꝙ per
orationem deus seruauit et pepercit mag/ A
gne ciuitati ⁊ Niniuitarum populo. Que
quidem ciuitas Niniue ad destructionem
fuerat iudicata. Per orationem Moyses
vicit Abimelech. Per orationem confu/
dit ⁊ euertit Josue muros Hiericho. Per
orationem Ezechiel vitam suam quinde/
cim protelauit annis. Per orationem ec/
clesie primus papa sanctus Petrus mira
culo a carcere fuit liberatus. ¶ Et breuiter
orationes deuote facte (sicut dicit Boeci/
us) nunq̄ non suum sortite sunt effectum.
Unde christus ait. Si duo ex vobis con
senserint in vnum. Amen dico vobis: de
quacunq; re ⁊c̄. Sed audiui domine: pu
blice coram vobis annunciari / per oratio/
nem: nobilem vestram personam a deo im
petratam fuisse per pium papam Urbanū
et ita patrem vestrum credidisse et sensisse.
Filius ergo estis deuote orationis. Eam
itaq; valde amare debetis / veluti matrem
vestram: eiq; credere: eam honorare ⁊ que
rere quin bene sua in vobis approbata est
virtus. Et verisimillimū est deum non ta
lia fecisse miracl'a absq; causa magna ⁊ ꝙn
et hoc maximum bonum nobili francie re
gno voluerit euenire: ⁊ sue ecclesie per re/ B
galem vestram personam. Quod enim est
maius bonum q̄ vnio christianitatis? Quis
melius eam potest facere vnionē q̄ rex chri
stianissimus? Quomodo rationabilius in
choari potest / q̄ per generales et deuotas
orationes ad deū recurrendo? Quis me
lius instituet ⁊ procurabit orationes q̄ is
qui filius est orationis? Quis potius est fi
lius orationis domine q̄ vos? Propterea
in summa: supreme christianorum rex: rex
per deuotas impetrate orationes. Rex spi/
ritualis per miraculum consecrate. Quem
admodum verum est vos habere firmam
fidem et religiosam ad deum: inclinatōem
ad omnia bona: et ad omnes virtutes ar/

deuotissimum affectionem ad ecclesie bonū
ad honorem dei et omnium sanctorum ei⁹
ad alleuiandas miserias purgatorij aīmas
ad finem christianorum malis imponen/
dum: recreare et consolari dignemini om/
nes bonos christianos: superintendere ve
litis ꝛ diligentiam adhibere vt orationes
fiant: preces et ieiunia in christianitate ge
neralia: vt deus cordibus inspirare velit
humanis: et precipue prelatorum et prin/
cipum: viam remedium et modum haben
di pacem ꝛ vnionem in sancta eccl sia ꝛ po
pulo suo christiano. ¶ Sic vobis agere cō
cedat saluator noster Jesus Christus. Et
benedicta mater eius Maria bene scilicet
gubernare vos ꝛ regnum vestrum longe/
ue sancte ꝛ gloriose in hoc mundo. Et in fi
ne peruenire cum hodiernis tribus regib⁹
ad gloriam et gaudium perhenne celorū.
Quam quidem gloriā nobis concedat pa
ter ꝛ filius ꝛ spiritussanctus. Qui viuit ꝛ
regnat per infinita secula seculorum Amē

Finis cum deo

Sermo Primus

De sancto Anthonio heremita / factus a
magistro Johanne Gerson cancellario pa
risiensi / coram duce burgundie et complu
ribus alijs.

L Enitemini. Ma
o thei tertio scriptum est. Penite/
mini: quoniam per penitentiam
natiuitas datur gloriosa. Penitemini di/
cit dominus noster per verbum hoc quod
est thema nostrum. Per quod quidem ver
bum suam incepit predicationem. Quem/
admodum precursor eius fecerat. Penite/
mini et ego adijcio causam. ¶ Juxta hanc
solennitatem: quia per penitentiam / nati/
uitas datur gloriosa. Gloriosam natiuita
tem hodie habuisti benedicte ꝛ felix sancte
Anthoni: cum de hac dolorosa via de exi/
lio languoribus pleno: digna anima tua
eleuata fuit in perhennem gloriam ꝛ ad io
cundam felicitatem in alio mundo felici/
ter: tali sicut hodie est die. Quemadmodū
interea princeps noster et dominus hic p̄/
sens corporaliter natus est in mundum.
Accepi congrue materiam et thema meū
vt te de penitentia emendem. O gloriose
sancte Anthoni: quāq̄ de alijs virtutibus
pariter sis commendandus. hoc etiam pro
nostra erit admonitione: et quia non possu
mus facere opus penitentie. Nec sine gra/
tia de ea loqui fructuose. et tu es custos et
thesauraria virga Maria mater dignissi/
ma. Ad te curremus ꝛ te salutabimus: di/
cendo. Aue Maria gratia plena domin⁹
tecum Benedicta ꝛc̄.
¶ Penitemini: scribitur vbi dictum est. Le
tare pulchra mater sancta ecclesia. Letare D
iuxta verba sponsi tui Jesu christi. quia na
tus est homo in mundum. Sit omnis an/
gustia in obliuionem: quia homo in mun
do accepit natiuitatē. Prius portabas san
ctum Anthonium in corpore tuo mystico
veluti in pena ꝛ penitentie austeritate. mo
do natus est in mundum perhennē superi/
us in gloria paradisi. Dabis veniam mihi
o gloriose celorum princeps. Qui vnus q̄/
dem ex maioribus es sancte Anthoni. Da
bis veniam o gloriose miles dei si non sin/
gulis tuis laudibus dicendis, dignitatib⁹
excellentijs ꝛ bonitatibus institero. Profe
cto conatus meus esset irritus: q̄to plura
dicerem tanto restarēt plura. An ne loque/
rer de tua contemplatiōis sublimitate? Ni
mis paruum (vt sufficienter loquar) sum eru
ditus: ꝛ plerisq̄ vt intelligant indispositi.
Recitarem ne tua miracula que Augusti/
nus nominat probatissima? Ipsa in toto
mundo sunt notissima. nil noui dicerē. An
ne austeritatem ꝛ penitentie tue perseuerā/
tiam exponerem? Hoc impossibile foret fa
ctu breuibus verbis: cum eam feceris plus
q̄ octoginta ꝛ quattuor in deserto annis.
Si denique insistam vt te a virtutibus com
mendem. Sicut de temperātia prudentia
fortitudine iusticia atq̄ alijs: non videbor
gloriam tuam vltra aliorum extollere glo/
riam. Quāuis ꝛ aliorum gloria mirum in
modum sit magna: nullus est adeo magn⁹ E
peccator quin si per vnam horam eā quā
habuisti haberet sanctitatem ꝛ continuaret
per tempus supradictum quin inquā fina
liter saluaretur si in tali decederet statu.
Gloria ergo tua valde magna debet esse q̄
in tanto tempore fuit acquisita. Patere igi
tur o gloriose sancte Anthoni: vt ad no/
stram loquar instructionem: ad quam ha/
bendā cōuerto oculos mee ꝯsideratōis ad
hodierne diei misteriū ꝛ felicem natiuitatē

Et diversos inspiciendos libros tam scripture quam nature triplicem nativitatem reperio Una est dolorosa. alia gratiosa. tertia gloriosa. Prima est corporalis. Due alie sunt spirituales. Una quidem per gratiam. altera vero per gloriam. Prima est tum bonorum: tum malorum. Secunda est propria bonis in hoc mundo qui per gratiam sunt regenerati. Et hec ad tertiam ducit nativitatem: que sursum in celis est in gloria. In regeneratione cum sederit filius hominis etc. Et hoc fit mediante penitentia. et precipue post peccatum mortale post baptismum perpetratum. Penitentiam igitur agamus cum per ipsam gloriosam nativitatem habeamus.

F

¶ Prima nativitas.

Quo ad primam nativitatem que dolorosa est parum loqui intendo/ quando scilicet puer nascitur et plorat in mortali hoc mundo Ipse nunctius est in hoc mundo sue angustie et omnibus periculis et malis presentis deserti et vite huius transitorie atque volubilis est expositus. Hec nativitas non solum dolorosa est/ verumetiam viciosa: nisi gratia eam purgaret. Propter quam causam Job et Hieremias istam deplanxerunt nativitatem in qua non est materia gaudii: sed fletus et gemitus. Et maledicebant ei in consideratione peccati sicut dicebat Job. Homo natus de muliere brevi vivens tempore. Et quasi flos egreditur atque arescit. et sequitur et fugit velut umbra: et numquam in eodem statu permanet. Quisquis eius querit felicitatem fallitur.

¶ Alia nativitas est gloriosa eo quod fit in gloria. Hec nativitas est cum anima recipit primo suam habitationem et suam gloriam: sicut sanctus Anthonius hodie recepit. cuius dignitas gaudium et felicitas verbis consequi unquam posset nullus aut sufficienter describere. Quia sicut dicit apostolus. Nec oculus vidit nec auris audivit: gloriam leticiam et felicitatem. scilicet que preparavit deus diligentibus se: et toto corde videlicet et illi servientibus. Et hec est nativitas de qua hodie solennitatem agit mater nostra sancta ecclesia/ quando scilicet beatus sanctus ille Anthonius in hoc seculo mortem obiit. et in altero nova natus est nativitate. sicut mortem etiam omnium martyrum et aliorum sanctorum nativitatem eorum appellamus. Et de hac etiam hodie vos solennitatem facitis quemadmodum apparet. Nos loquemur principaliter de secunda nativitate pro nostra instructione: quia convenit tum sancto Anthonio tum nobis et omnibus christianis. Dicamus itaque nativitatem gratiosam esse quam homo recipit in sancto sacramento baptismatis/ aut postmodum per penitentiam. Que quidem nativitas honorabilis est nobilis et desiderabilis. Et de hac excellentissime princeps potes et debes hodie letari in die hac sancti Anthonii nativitati consecrata cum deus rex regum et dominus dominantium et christiana sua te esse voluit familia. et tibi nativitatem dedit divinam et regalem quo ad animam: quemadmodum secundum corpus nativitatem susceperas regalem. In hac intentione bona et sancta celebrare potes et memorare gratiosam tuam nativitatem. In qua suscepisti preciosum dei donum: suam gratiam scilicet et benignitatem. In hac nativitate gratiosa dantur et infunduntur omnes virtutes. precipue tres theologice Fides: Spes et Charitas: ut anima in hac vita gratiosa ab omnibus inimicorum humani generis servetur insultibus. Qui quidem insultus fiunt mediante peccato/ maledicto proditore dei contra ipsam animam. Nos id heu quolibet die experimur magis quam nobis opus esset. Et tu ipse hoc bene sensisti certamen o gloriose celorum princeps sancte Anthoni. bene adversarii nostri expertus es insultus: qui ad perhennem nostram mortem semper nititur laborare. Reperio enim humani generis inimicum in te bonam fidem occidere voluisse per infidelitatis gladium. Bonam spem per desperationis gladium. Charitatem per gladium proprii amoris per iniquam concupiscentiam. Hec enim figurantur per tres lanceas/ quibus transfixus fuit Absolon. Et complures alie figure ad hoc applicari possent. Novit inimicus animam in via sua gratiosa has tres virtutes habere per quas se deo commendet. qui fons est vite. Apud te est fons vite quia fides/ deo facit coniungi sicut suprieme veritati et sapientie. Spes sicut summe maiestati et potentie. Charitas sicut summe bonitati et benivolentie. Hic est nutrimentum anime: nec potest anima gravius mori quam per hoc quod a deo qui vita sua est separetur Quemadmodum corpus moritur cum animam amittit. Sed salvator noster nobis providit de remedio. nobis ordinavit bonam sanatricem penitentiam: que resuscitat animam per peccatum mortuam et

B

D

in eā instituit tres bas nutrices nouāȝ grē
ōido natiuitatē. ppterea dicit dn̄s nr̄ ꝟba
ppo ita. Peniteni. ⁊ ego causā adiicio. q:
g pn̄iam natiuitas dat̄ grosa. Dic nob̄ q̄so
g̃uose scē anthoni. dic nob̄ quō ĩimic⁹ volu
it ĩ te facere crudelē hāc occisionē fidei spei
⁊ charitat̄. ⁊ quō ei obstiter̄. Sctūs An/
thoni⁹ sic mihi videri pōt r̄ndere. Scpi⁹ ĩ/
quit ad ĩtra g malas suggestiōes. ⁊ ad extra
g q̄sdā paganos aut hereticos: inimic⁹ hu
mani gener̄ pponebat varia argumēta et
b[illegible] q̄/
lem nā haberē certitudinē. Cui r̄ndi ĩ hac
aut sili forma. postea q̄ deū esse veꝝ est/nec
q̄cq̄ h̄ cert⁹ est/q̄ nouit oīa. pōt oīa. guber
nat oīa g liberā suā volūtatē. ⁊ h̄ tū phī tuȝ
I rō naturalis ita esse oñdūt. qñ necesse est vt
dicam⁹ vnū esse pmū ⁊ vnū oīm reꝝ pnci/
pem. ⁊ est de⁹ q̄ nō creauit hoīes in mundū
absq̄ vllo fine. q̄re eīn ptulisset intellectum
hoīb⁹ vltra oīa alia bruta q̄ cognoscerent:
amarent ⁊ ei⁹ itelligerent mādata/nisi vellet
q̄ hoīes cognoscerēt ea amarēt ⁊ honora/
rēt/g bonā obediētiā ipi obedirēt ⁊ bonam
religionē ⁊ nō solū vt tm̄mō biberēt mādu
carēt dormirēt/aut bestiaꝝ more aut peio/
ri q̄ bestie dico tererēt. Finis hic nimis eēt
vilis/⁊ alia ex pte rō vult vt hō deo suo sub
dat̄ dn̄o ⁊ creatori/oīb⁹ modis. specialiter
in suo itellectu g fidei obediētiā. Esset nimis
magna supbia ⁊ stulta p̄sumptio subiectū ĩ
nll'o credere velle dn̄o suo. qñ subiect⁹ ple⁹
est ignorātie ⁊ dn̄s oīa nouit: quēadmodū
si puer suo ñ fidē adhiberet doctori. Et q̄d
tā: In noīe dei postq̄ humana creatura fa
cta est ad deo seruiendū g cognitiōem ⁊ bo
nū amorē. h̄ est g bonā religionē: necesse est
vt fateamur finē hūc in q̄busdā adimpleri
hoīb⁹ q̄ bonā habeāt religionē. ⁊ q̄ de⁹ qui
est iustus iudex reddit vnicuiq̄ iustū pmiū
bonis bonū: ⁊ malis dānatonē. M[illegible] fe/
stum est iusticiā q̄ tā pulchra est ꝟtus ĩ deo
esse. Et qr nos videmus hāc remuneratio
nem bonoꝝ ⁊ punitionē maloꝝ in hoc nō
fieri mūdo. rōnabile est: eā post hanc vitā
futurā esse. sicut anima est immortalis. alio
qn deus nō esset iust⁹ retributor. Sȝ vbi ĩ/
K uenim⁹ nos alibi inter hoīes bonā religi/
onem ⁊ verā deo placentē/pter christianā
religionē? Que est alia religio talit̄ bonos
docēs mores: ⁊ que adeo ptariet̄ viciis si/
cut religio christiana? Que est deniq̄ reli/
gio alia que tantū ad dei similitudinē crea

turam eleuet humanā: ⁊ ad res spirituales
vltra bruta aīalia [illegible]
Non est illa Epyc[illegible]
nem iniquā ⁊ turpē pcipit ca[illegible] p
premio solā pmittit corporeā [illegible]
ac si homines immūdi e[illegible]
modi mute bestie: que pter corpus curant
nihil. Propterea Auicēna qui ⁊ ipse legis
fuit Machometice dicit christianos meli
us de aīe felicitate sentire q̄ Machometū.
Nec sunt alie alioꝝ paganoꝝ ⁊ idolatrarū
secte que infinitos miscēt errores: deos su
os diffamādo: oīa eis vicia imponēdo ⁊
di[illegible]. Sicut
de Ioue q̄ patrē suū exheredauit: ⁊ ĩ mille
formas se trāsformauit vt alioꝝ falleret vx
ores. Sic de marte/apolline/venere. Aut
credūt in idola surda ⁊ muta q̄ nō sunt nisi
petre vel metallū aliqd̄. Aut adorāt bestias
diuersas vt dracones vel serpētes. Aut ce/
lum ⁊ stellas (que solū opa dei sunt, coruȝ
vocāt deū. Sȝ pterea q̄ est alia religio ap/
probata mag̃ christiana religione? In p̄/
mis approbata est g ei⁹ antiquitatē: qr fuit
figurata ⁊ pnūciata circa mūdi pncipium
tā in lege nature q̄ in lege Moysi ⁊ scptu/
re g pphās ⁊ alios q̄ in oīb⁹ aliis veritatē
dixerūt. Idō in aliis q̄ cognosci nō possunt
nisi g reuelatōem aut spm̄ pphetie eis [illegible]
ter fides est adhibēda: quēadmodū de pn/
cipio mūdi phī nihil scire pn̄t. cū h̄ fuerit ĩ
libero arbitrio creatoris eū cōdere s̄m iudi
cium ⁊ ordinē diuīe sue sapīe. Insup testes
innumeri eā ad mortē vsq̄ durissimā susti/
nendā: ⁊ grauissima tormenta cō[illegible]: L
hoc ipsi ponebāt vadiū. Et reuera nihil in
eis erāt ob quod mētiri vellent pter argē
tum: non [illegible] om/
nia exponebant ⁊ spernebāt cuncta vt fidē
eorum cōfirmarēt ⁊ eorū assertionem. Nec
dici potest eos deceptos fuisse: quia habe/
bant litteras sigillatas ⁊ bullatas sigillis
dei. Que sunt eius sigilla? Sunt euidētia
ad confirmandā veritatē miracula que cer
tam prebent experientiā. Et talem qualē
vnusquisq̄ in seipso percipit. Aliā habeo
veritatē: sicut ego ipse probo de sancto An
thonio: quā certe dubitare non possem po
tius q̄ aliā quācunq̄ veritatē. Et vtinam
oīnes pagani ⁊ infideles intelligerent bene
et aīa aduerterēt cū quali cordis securitate
nos christiani deo dicere possum⁹. Dn̄e si
decepti sum⁹ credēdo religiōi tue xpiane a te

deceptī sum⁹. q2 tuipē ppria appēdisti sigil
la in hui⁹ religionis approbarōem. Tua p
pria sigilla miracula sūt q̄ a nullo preter te
fieri possent. Qui facis mirabilia magna so
lus Et ab his possunt fieri miracula qui te
amāt timēt ⁊ sup oīa honorāt. Et si quis
manifestissimū hoc miracula scʒ facta esse
negare vellet ē tm̄ miraculū summū tot ho
mines talis sapiētie ⁊ auctoritatis in hanc
sanctā religionē credidisse sine miraculo:
ad pdicationē simplicissimoꝝ hoīum: sine
litteris ⁊ sine cautiōe sine violētia. Sicut
Machomet⁹ legem suā p mortē defendit:
absq3 examine vllo. Nunq3 lex aliqua meli
us fuit examinata p plura argumēta et in
geniosiores clericos q̄3 lex xpiana Et bene
pducit ad miraculū. q2 in talib9 iam hoīb9
irradicata erat fides prsus huic fidei ptra
ria. Et q2 hec religio omnē defendit volu
ptatē ⁊ mūdanas delectatiōes ad q̄s erant
assuefacti ⁊ pnussimi. In tā exiguo q̄3 tēpo
D re: quia viuēte sancto petro (qui a Nerone
fuit interfectus) christianoꝝ lex p vniuersū
mundū fuerat pdicata. sicut declarat d lv
ra. Adijcio hoīes absq3 numero qui erant
summe sanctitatis ⁊ auctoritatis quiq3 se a
deo missos dicebāt ⁊ habere instructiōes ⁊
de deo reuelatiōem nobis id affirmasse ⁊ q̄
libet die affirmare. Et qm̄ etiā (vt veꝝ dica
tur) nō potest inueniri alibi inter hoīes reli
gio que magis doceat deū cognoscere et
honorare. Et q2 [illegible]
nis humane creature: ob oīē qd de⁹ vult
atq3 in illa reqrit religione: est necessarium
hāc religionē solā verā esse ⁊ stabilitā. p te
etiā humani generis inimicū: qui ipsi Jesu
xpo te inuito dedisti testimoniū ipm. s. filiū
dei esse. Et si erat fili⁹ dei te teste: dabat ve
ram legē. Nec habeas vllā fiduciā te posse
occidere aut effugere verā in me fidē p icre
dulitatē quācūq3. Carissimi ecce itroduxi
sanctū Anthoniū sic loquentē p nostre reli
gionis approbatiōe: ad demonstrandā sci
entiam quā de⁹ illi ptulerat vt oīb9 rn̄dere
possit phis scdm q2 sua habet legēda: ⁊ ad lō
gum ondit vt vnusquisq3 apud se respōde
re sciat inimici tentatiōibus q̄ talē subuer
tere vellet fidē. Nullū est peccatū qd adeo
amet sicut incredulitatē. Nouit eīn fidem
radicē esse oīm bonoꝝ. q̄ si fuerit deleta: et
ab humano corde eradicata / de tali homi
ne actū est: nunq3 bonuʒ deo placentē pfe
ret fructū: q2 sine fide impossibile est place
re deo Veꝝ tm̄ est tria vicia / curiositatē / car
nalitatē ⁊ iniquitatē istā in quibusdā impe A
dire fidē. Curiositas turbat interdū quos
dam qui nimiū volūt inuestigare aut com
phendere de dei iudicijs. Queadmodū le
go sanctū Anthoniū semel cogitare icepisse
se mūdi stat⁹: quō aliqui essent fideles. alij
minime. Aliqui talis essent pditionis. alij
prorsus opposite: sic apud se dicebat. Tuʒ
sibi rn̄sum fuit. Anthoni Anthoni cogita
de salute tua / deus satis potens est vt mun
dum regat absq3 te. Sic repellēde sunt co
citationes tales: vt quare tot damnant sa
raceni. Dico q2 quilibet qui facit quod de
bet ⁊ potest vt deū cognoscat ⁊ amet: a deo
sufficiēter de fide nostra illuminat. Vn⁹ q̄
dem plus / alter vo minus in quacunq3 q̄s
fuerit patria. Et si n̄ essent nisi duo aut tres
in mūdo christiani: ego nō minorē haberē
credulitatē. Testimonia sancti Anthonij:
vita ei⁹ ⁊ miracula atq3 alioꝝ sine numero
mihi sufficerēt. Sicut Augustin⁹ ob ea cō
uersus fuit. Carnalitas priuata sensibus.
ebria delicijs ⁊ excecata: impedit quosdaʒ
ne bene credāt rem quācunq3 spiritualem.
Et sunt veluti bestie nihil credere volētes.
nisi quod videant aut corporaliter sentiāt
nullo pacto ratione vtendo. Vnde est illō:
Vinū ⁊ mulieres apostare faciūt sapiētes.
Beat⁹ Anthoni⁹ hac carnalitatis tentatōe
tentat⁹ fuit: sʒ victor extitit taliter q2 malig
nus spūs ei apparuit in forma nigre cuius
dam mulieris ethiopis veluti prsus pfusus
⁊ victus. Beatus ergo Anthoni⁹ quesiuit
ab ea: quenā esset. Dū (inquit illa) mal⁹ for
nicationis spūs queʒ tu tam ignominiose
superasti ⁊ vicisti. Abscede (ait sanctus An
thonius) abscede: quia immūdus es ⁊ abo
minabilis: nunq3 in te oblectabor. sicq3 car
nalitas non potuit impedire aut in eo fidē
extinguere. In [illegible] que est ingra
titudo quorundā obest fidei: cum deus eis
dedit pulchꝝ ⁊ diues christiane fidei donū
⁊ ipsi eo male vtunt: ⁊ mortificāt ipm p ma
la opa: ⁊ deū [illegible] ei⁹ bonis impugnant
Exemplū de phis qui ob eā causaʒ exceca D
ti fuere. Excecauit eos malicia eoꝝ. Et ta
liter excecati fuerūt vt p vero eoꝝ deo ⁊ cre
atore adorarēt lapides serpētes ⁊ alias in
sensibiles bestias. Vere fides donū dei est:
quā desiderabat ⁊ optabat scūs paul⁹ amicis
suis dicēdo q2 de⁹ eis pacē daret ⁊ bona fide
⁊ qm̄ charissime mi atq3 honoratissime dn̄e

ac potēs pnceps nobile hoc fidei donū in gratiosa natiuitate tua concessit; fuit ī baptismatis tui hora. dignū est vt sobrie ꝛ humiliter leteris, deo gratias agendo ꝛ sctm̄ Anthoniū laudando: quia facile est credituꝫ te illi cōmendatuꝫ fuisse. ꝛ vt p te oraret sanctus Anthoni⁹ aliquos homines preces fudisse. cū autē illud minime refutasse pfecto affirmo. Illi igit̄ hodie gratias age: supplicando vt deū pro te rogando velit pseuerare. Et si peccatū post baptismuꝫ tibi nocuisset (dicit Salomon neminē esse q̄n peccet) bonā habes pniam que reddit, resuscitat reparat animā. Penitemini igitur quia penitentia gloriosam dat natiuitatē.

¶ De spe scd'a anime nutrice.

¶ Ueniamus ad secundā ꝟtutē ꝛ nutricem anime q̄ data est in natiuitate spūali baptismi. ꝛ est spes. Lego inimicū sepi⁹ conatuꝫ fuisse vt sanctū Anthoniū verteret ī dei desperationē: quia varijs modis eū sensibilit̄ affligit solū vt ad ipm̄ se cōuerteret ꝛ ad suum subsidiū: eumq̄ȝ honoraret ne spem suam in dei haberet potētia. q̄ pmittebat euꝫ taꝫ ignominiose ꝛ aspere tractari absq̄ȝ suo delicto. Sed nihil pfuit oīs tuus conatus pessime inimice. Semp permansit sanctus Anthoni⁹ firmus in spe erga deum:
P te spernēdo ꝛ deū honorādo. Unde semel accidit postea q̄ȝ sanct⁹ Anthoni⁹ talia recepisset verbera, dñs noster ei apparuit in quadā claritate que oēs repulit aduersarios. Et sanctus Anthoni⁹ pie admodum clamabat. Bon. Jesu vbi eras? Erā pñs dicebat Jesus. Quare ergo non succurrebas mihi ait Anthoni⁹? Expectabā respōdit Jesus tuā patientiā ꝛ tuā spem, qualis in me foret. ꝛ quoniā fuisti victor ꝛ stabilis faciā te nominari p vniuersum mundum. Uidemus bene modo pmissionē hanc cōpletā esse. Et hic tres capio veritates, siue documenta tria.

¶ Prima veritas

Qui male agūt suntq̄ȝ arguēdi, qui mox in tribulationib⁹ eoꝝ volūt habere subsidiuꝫ Alioquin blasphemāt deū aut statim ꝯtra deū murmurāt, eū quoq̄ȝ iniustū reputant aut parū misericordē: quātūcunq̄ȝ sint peccatores ꝛ parū deuoti. Expectandū est in humilitate sicut paupes iuxta ostium.

¶ Secunda veritas

Facile sciri potest. q̄ si deus non pepcit bono suo amico beato Anthonio q̄n eū ī dolores ꝛ tormēta exponeret. Nos pctōres necessario puniemur. aut inuiti p dānationē aut volūtarie p pniam ꝛ satisfactionem.

¶ Tertia veritas.

Insup dico historiā hāc esse contra hos q̄ nō credūt aliquos spūs esse bonos aut malos. cum maiores q̄ vnq̄ȝ fuerunt philosophi Plato ꝛ ei⁹ successores posuerūt tales spūs: aliquos bonos q̄s calodemones nominabāt. alios malos q̄ cacodemones vocabant. Istā materiā ad longū tractare ad Q
scholas ptinet. veꝝ inq̄ȝtū tāgit moralitatē Quereret aliquis: ob quā causaꝫ pmittat deus malignos spūs bonis dei nocere seruitorib⁹. ꝛ q̄n̄q̄ȝ malos hoīes bonos affligere Dico esse hoc aut ad patienciā, bonā fidē ꝛ credulitatē ꝛ spem bonoꝝ pbandā. aut ad eos purgandos ꝛ exercitandos qui peccauerūt ꝛ pniam habent. aut ad damnādos ꝛ excecandos homies puersos: qui nō sufficientē fidē nec spem habent in deo: q̄ vadunt ad auxiliū inimici ac si esset potētior: siue magis sciens vel plus amans humanam creaturā q̄ȝ deus ipse. Sed interrogabis vlteri⁹: quare maligni spiritus possunt compelli ipsis inuitis bonū aliquod facere p coniurationē aut aliter quemadmodū sepenumero re ꝛ facto probatū est. Nā de sancto legit̄ Anthidio archiepo Bisuntino. q̄ cōiurauit diabolū ꝛ ei pcepit vt mox eū Romā portaret. ꝛ cōfestim ei obediuit. Ratio autē quare tā subito voluit portari: erat vt admoneret sanctissimū patreꝫ quo a fornicatōnis abstineret peccato ad qd' iā plenū dederat cōsensum p inimici suggestionem, queadmodū reuelatū fuerat pdicto Anthidio eadē nocte. Dico igit̄ q̄ conari inimicos cōpellere potest fieri duobus modis. Aut p miraculū ꝛ vite sanctitatē. Et h̄ R
potest rationabiliter fieri p eos quibus deus gratiā cōcessit. Et hoc fit in sancta ecclesia per exorcismū. Aut est p alias vias superstitiosas ꝛ obseruātias phibitas. nō solum in nostra lege: sed vniuersaliter in omni lege paganoꝝ ꝛ alioꝝ. Sicut declarat ad longū sanct⁹ Augustin⁹ in libro de ciuitate dei. Et dico q̄ hoc velle facere ē res vana. Uana inq̄ȝ: q̄ inimici sūt libere voluntatis. nec possunt cogi p aliū nisi a deo ꝛ miraculo. nō p lapides nō p herbas nec etiā per verba. Quāuis fingant se compelli p tales supstitiones ppter tria. Primum vt decipiant homines. Bene sciunt p talia

opera summe deū offendi / ⁊ fidē in baptis-
mate pmissam violari. Secūdo vt recipi-
ant honorē ⁊ sacrificiū deo debitū. Adhuc
nō euasit fatu⁹ ⁊ psumptuosus suā simula
tionem cū in principio voluit esse silis deo
Ero silis altissimo. Et ppterea vult hono
rari his ꝑhis quib⁹ depcat de⁹. et honora-
ri talib⁹ sacrificijs p ieiunia etiā ⁊ virgini-
tatem sicut de⁹. Sed quāto plus ibi est bo-
S nitātis est deterius ppter abusum q̄ est ma
gnus. Tertio ppter deceptionē que citius
fit. qꝛ ppterea ꝙ immittit suā tentationem
sub specie boni alteri⁹. eo citius ei creditur
⁊ periculosius decipit. Sꝫ etiā h̄ facere est
res periculosa. scꝫ se tali cōmittere inimico.
qui nec fidē habet nec legē / nec amicitiam
ad humanā creaturā: sed eā odio letali pse
quitur. Quō ab eo veritatē expectabis qui
est pater mendacij? Quomō associaberis illi
qui excōmunicat⁹ est a deo ⁊ pditor iustissi-
mi tui dñi? Et cōtra phibitionē minatur te
in mortē dedere in medio populi tui. Quō
illi confides / qui omnib⁹ modis deceptor
est? Nunq̄ pfecto quisq̄ cū eo fedus iniret
quin ignominiose aut cito aut tarde deci-
peretur / nisi ab eo abscederet ⁊ penitentiaꝫ
ageret. ¶ Omitto historias innumeras de
Osia de Saule ⁊ de Juliano apostata. op
time hoc nouisti o gloriose Anthoni. Pro
pterea bene cauebas ne spem tuā in eū po-
neres aut in suū subsidiū. Sciebas eū nil
posse nisi qđ deus illi pmittit. Non ergo re
currendū est nisi ad dei misericordiā. et ia-
cienda spes in eū. quod fit p deuotā orōneꝫ
⁊ morū correctionē. nō p superstitionē aut
vitam suā peiorē faciendo. Nulla est peior
macula i pulchra tunica bone fame (quam
debet habere princeps ⁊ amare sup omnia
post deū ⁊ animā suam) q̄ cū esse deditum
diabolo. Notate responsionē regis Philip-
pi qua respondit quibusdā suggerentibus
ei vt pateret circa se fieri res illicitas / sicut
incantatorū aut sortilegorū res vt sanare-
tur. Non (inquit) placeat deo vt quicq̄ fiat
T circa me quod cōtra honorē dei sit. ⁊ reue-
rentiam aut fidē christianā. Malo morteꝫ
sustinere in patientia: si voluntas dei est vt
moriar modo. nā vt semel moriar necesse ē.
O pulchrū responsum regis christianissi-
mi: ⁊ dignum vt memoret frequenti⁹. Sꝫ
gradiamur vlterius vbi nā alibi spem tuā
locabis? In diuitijs tuis? pereunt certe ⁊ te
sepenumero in tua potentia perdunt et no

bilitate. Uidemus die quolibet eas q̄ sunt
mutationes. Et in maioribus in primis.
Mors omia subuertit sine exceptione iu-
uenes ⁊ senes. in sensu tuo erit etiā pruden
tia (dicit sanctus Anthonius) nihil ē ma
gis contrariū bone vite q̄ pprio vti capi-
te. ⁊ capere consiliū suū in capite pprio. si-
bi ⁊ alijs frequens affert damnū qui in pro
prio capite suū portat consiliū. Si sapiētes
esse a bestia consiliū capies minime: q̄ con-
silium suū in pprio portat capite. Non est
opus tali vt alius eū decipiat. nam seipsuꝫ
decipit: ⁊ facillime mille fallit modis / tam
per amorē ad se ⁊ laudē suā. aut per inuidi-
am ⁊ odiū alterius q̄ p adulatores. Sed
quid requiritur vt alicui credatur cōsilio?
Dico tria prequiri. Primū vt is qui petit
consiliū se ostendat talē cui libere ⁊ absq̄ ti
more dari possit consiliū: ⁊ illi credat. Hoc
est consiliū sancti Ludouici. Non libēter
consulit alicui dño si per hoc suū quis in-
currat indignationē. Indignatio pncipis
mors. Et vnusquisq̄ summope vitat mor-
tem. Et princeps qui libenter audit adula- V
tores ⁊ mendaces: habet omnes ministros
suos impios ⁊ ad omnia mala perpetrāda
paratos. Secūdo quo ad rem de qua que
ritur consiliū: vt queratur ab his qui scōꝫ
artem eorū illud nouerunt. Cuilibꝫ in sua
arte experto credendū est. Tertio vt cogno
scantur tales consultores deo fideles esse.
quoniā si sint infideles deo: infideles erūt
⁊ hominibus. Nota historiā de Constan-
tino quomodo bonos suos probauit ami
cos. Et signū verum est quando tales ho-
mines aliquid dicunt in occulto quod di-
cere non auderent in publico. Periculū est
maximū pro tota vna policia: si fatuus eā
gubernauerit sine dubio labetur omnino.
Habeamus ergo spem ꝙ mediante tali cō
silio deus nos agenda docebit ⁊ finaliter
saluabit mediante penitentia / non autē ali
ter. Et si dicas te eā habere modo non pos
se. Non dicas te non posse: sed non velle.
Sume consilium sancti Gregorij. Age
minus malorum ⁊ plus bonorum interea
dum poteris. Et propterea Penitemini.
Quia penitentia gloriosam dat natiuita-
tem ⁊c̄.

¶ De tertia nutrice anime que est
Charitas.

¶ Loquamur finaliter de tertia virtute et
nutrice anime que est charitas / alio nomi

gratia dei appellata. Cui⁹ op⁹ ꝛ officiũ est pacẽ adducere ac vnionẽ. sicut dicit sanct⁹ Dionys. iiii. de diui. nomi. Et videt mihi
X ipam charitatẽ aliter adducere pacẽ ꝛ vnionẽ in vita solitaria ꝛ ↄtẽplatiua (qualẽ tu ↄtinuasti gliose sancte Anthoni toto tẽpe tuo) aliter in vita actiua q̃ ꝑncipaliter spectat ad ꝑncipes. In vita ↄtẽplatiua ipa adducit pacẽ ꝛ vnionẽ quandã aĩme deuote ad deũ: vt quasi sit vn⁹ spũs deus ꝛ anima ſm ꝙ dicit sanct⁹ Paul⁹: q̃ nominat hanc pacẽ/ pacẽ dei q̃ exuperat oẽm sensũ. Quia oĩa idiomata mũdi nõ sufficerent ad eaȝ explicandã. nec quisq̃ eã nouit/ nisi qui eã sentit. Nemo nouit nisi q̃ accipit: quemadmodũ optime sensisti gliose sancte Anthoni. ideo eñ solitudinẽ intrasti vt hãc paceȝ reperires. Quis dabit mihi pẽnas ꝛc. Operatiões gaudia ꝛ sensus isti⁹ pacis ꝛ vnionis sunt talia ꝛ tã magne dulcedinis saporis ꝛ recreatiõis vt omis dulcescat aduersitas. et oĩs alia delectatio carnalis repudietur ꝛ in abominatõe habeat. Gustato spũ desipit oĩs caro. Hec vita est paradisus q̃dam. in hoc mũdo tãtis refertus delitijs vt anima deuota sit tãq̃ tota inebriata. Hoc facile posset demõstrari in vita sancti Anthonij in q̃ centũ ꝛ quattuor annis ꝑmãsit nõ obstãte quacũq̃ abstinẽtia aut penitentia. eo ꝙ h̃ gaudiũ cũ sustẽtaret. Ueȝ ẽ car
Y nalem sapiam ꝛ mũdanã hanc pacẽ spũalem nescire: nõ sapit que dei sunt/ ꝛ stulticiam eã esse iudicat cũ de ipa fieri ṽba audit qꝛ nil credit nisi qḋ sentit. nunq̃ aũt sentiret ĩ curis ꝛ vanitatib; in q̃b; iaceȝ detinet atq̃ conat hãc vitã reprobare. ꝓpter qḋ sanctum vitupat anthoniũ. ꝛ dicit ꝙ hec charitas dũtaxat vtilis sit sibi ꝛ nõ alijs. Sed nõ bene sentis o carnalis sapiẽtia. Primo eñ sanct⁹ Anthoni⁹ in vita ↄtẽplatiua sibi ꝓficiebat ꝛ deo placebat. qḋ ꝑncipale est qꝛ q̃d ꝓdest hoĩ si totũ mũdũ ꝛc. Secũdo sanct⁹ Anthoni⁹ facto ꝑdicabat aduersus mũdanos errores. mũdus in scholis suis ꝑdicat oẽs voluptates humanas ꝛ diuitias in põpis in honorib;. sanct⁹ Anthonius oĩa refutabat: ꝛ ꝑ suã refutationẽ oñdebat nos aliã post hãc habitur⁹ ciuitateȝ. ſm ꝙ dicit apls. Nõ habem⁹ hic manentẽ ciuitatẽ ꝛc. Ob hãc causam ꝑncipaliter voluit de⁹ nostrã assumere humanitatẽ: vt de facto ↄtra hui⁹ mũdi ꝑdicaret errores: quẽadmodũ ait sanct⁹ Aug⁹. in li. suo de vera religione. Tertio oratio sancti Anthonij magis ꝓfuit reipublice grãm dei impetrãs sine qua nihil possum⁹ q̃ mille ꝛ mille peccatores. ꝛ si omnẽ eoꝝ impendant operam in reb; corpalib; quas interdũ bestie mute eque bene faciũt aut meli⁹. Hoc apparuit de oratione Moysi/ Josaphat/ Helye/ et Z
aliorꝝ in mille locis scripture. Nihilominus laudando vitã ↄtemplatiuã: nolo ꝯdemnare actiuã/ deus me ab hoc ꝑseruet. vna bona est cuȝ altera. sicut Maria cũ Martha. ꝛ oculi cũ manib;. Animã habem⁹ et corpus/ necesse est nos habere vitã ↄtemplatiuam ꝑ anima: et actiuã ꝑ omni illo qḋ spectat ad corpus/ siue in ꝓprio siue in cõmuni. Et est cõuenienti⁹ me sermonẽ meũ ad vitã hanc actiuã vertere/ in qua charitas pacẽ facit ꝛ vnionẽ. Et q̃d est charitas inq̃ntum vitã respicit actiuã: Dico esse amorem boni cõmunis pollicie. Per hãc charitatẽ oẽs tres stat⁹ pacẽ ad inuicẽ habent ꝛ vnionẽ. Stat⁹ ꝑncipũ ecclesiasticorum ꝛ ciuiũ. Ad h̃ astipulant historie rõ ꝛ experiẽtia. Sȝ heu cũ oculos ↄsideratõis mee ad tres hos vertissem stat⁹: charitas mihi visa est habere mortalẽ inimicũ qui omnia vastat/ oĩa dissipat. Quis est ille: Est amor ꝓprius aut amor sui sine cupiditas. nõ est crudelior hac bestia: nec ꝑuersa magis nec que plures vbicunq̃ fuerit cõcitet discordias. quã apostol⁹ vocat sine federe sine lege sine fide. Quid mirũ cũ in bono aliquo cõmuni vnusquisq̃ nitat ipm ad se trahere. Si omia rumpãt ꝛ dissoluant: videba A
tur mihi ꝓprius amor sui/ cũ declinaret in vnã ꝑsonã status dominij tũc eam supbaȝ faciebat/ inuidã ꝛ alios odio habentẽ quicunq̃ sui scȝ dominij essent status. Cur: qꝛ ipsa sola gliam voluit habere honorem et vtilitatẽ in omnib; factis dominij. Ideo oĩa vertit ad discordiã/ scisma/ ꝛ turbationem. Posthac erat auaricia supra statũ ciuilem: nõ curans q̃ officiarij essent: modo ipa cõmodũ ꝛ ꝓfectũ h̃ret ꝯformiter faciebat ſm omne posse suũ in statu clericali ꝛ in ꝓmotionib; suorꝫ famulorꝫ. Insup cũ amor ꝓprius se iungeret alicui ↄsiliario/ quid faciebat. Ipsa eũ reddebat dissimulatorem ꝛ fictũ atq̃ veritatẽ zelantẽ/ cũ dicenda foret Non ei curat amor ꝓprius quo pacto res queq̃ se habeant: modo suã nanciscat vtilitatẽ ꝛ damnũ euadat. Sic dico de predicatorib; aut his qui ad veritatẽ dicendam

ordinati sunt. Quis nõ excusem dños si se ostendãt iuitos veritatẽ audire. nõ libẽter eos ad iracundiã puocat quisq̃. Preterea ppriús amor ibat hac ꝛ illac p curiam. et ĩ vnoquoq̃ famulo quẽ fricabat mendacez adducebat adulationẽ. ꝛ oĩa alia vicia p que falli possunt pncipes vt ab eis aufera-
D tur qd habẽt ꝛ nõ ipsi ß ꝛ popul⁹ eoꝝ vt rodant dñm ꝛ decipiãt: nõ aduertẽdo damnum dñi nec populi destructionẽ. nõ curãdo vnde emungat argentũ. modo habeat ad exemplũ canũ voraciũ q̃ ptinue vorant ꝛ nũ latrãt. Nõ argno seruitij remunerationem nec dñi liberalitatẽ: sed vndiq̃ requiritur modus ꝛ mẽsura ne liberalitas crudelis sit largitas. sunt eñi aliorũ erumnã de miserie. Dehinc etiã cũ oculos cogitatõis mee ad clericalẽ ꝛ sancte eccl'ie puerto statum / ꝛ generaliter toti⁹ christianitat'. Horrores pfecto fremit⁹ tribulationes ĩ me descenderunt pterritus sum p pauore nec adhuc bene secur⁹. vidi ppriũ amorem quasi vbiq̃ regnare qui solũ ppriã querebat gloriam / suũ statũ aut suã ppriã vtilitatẽ. Propter qd scisma vnũ vniuersale nulla aũt et nulle sequunt pticularia. Si eñi amor boni cõmunis sancte ecclesie (que est vera charitas) vndiq̃ regnaret. Nunq̃ talis discordia: talis maledicta turbatio esset aut duraret. quoniã illa charitas nõ quereret suam vtilitatẽ honorẽ aut gliam. Sz bonũ cõe Jesu xpi ꝛ sancte ecclesie. mihi apparebat: q̃ vbi pprius amor adherebat / oĩa perse-
E quebat. si adherebat veritatis pdicatori aut consiliario / dissimulationẽ generabat / que familiaris est pditio: que psulit ptra bonũ dñi sui / cui fidẽ iurauit ꝛ fidelitatẽ. In hominib⁹ curie generat adulationẽ / h̄ est amabilem deceptionẽ / in dñis plia odia iurgia ꝛ dissensiones. Quot diuisiones videmus maledictã hanc furi similẽ in sancta eccl'ia fecisse: quo effugauit pacẽ: quo posuit vnionem: Ad desertũ vnũ multo pfundius q̃ erat illud in quo fuit sanctus Anthonius Paulo ante mihi visum est ppriũ amorem pacẽ in talẽ posuisse laberintũ. qualis fuit Dedali laberintus. Nõ poterat reperiri vllo in loco aut posuisse eam in desertũ qddã spinosum scopulis plenũ ꝛ foueis. Et illic adeo intensa est vt nesciat quo se vertẽdum sit ad eã denuo reperiendã. nec ante nec p⁹ nec ad hoc latus nec ad illud tã varie et innumere inueniunt difficultates. Nec aliud velim scire q̃ dicere vt deus eã nobis reducat. Sed nos hoc nõ meremur sufficiẽter. Attamẽ apparet mihi bonã charitatẽ requiri vt pprius expellat amor. Et quia nõ scit nec potest fieri alia res ex hac parte / ꝛ hac obedientia. talẽ tractet interea cũ aliis ne electio fiat si de⁹ vellet alterũ mori / bonaz D mortẽ illi concedat ꝛ breuem. imo vtriq̃ vt sint in paradiso ꝛ canant gloria in excelsis deo. Et nos pacẽ habeam⁹. Finiã g orando ꝛ dicã. Gloriose sancte Anthoni / q̃ hodierna die post longã ꝛ cõtinuã penitentiam felicẽ ꝛ phennẽ in paradiso recepisti natiuitatẽ. digneris tua intercessione ĩ nobis conseruare fidẽ spem et charitatẽ / que ĩ noua anime natiuitate p gratiã in sacramẽto baptismi infundunt. Fides ptra errores ꝛ supstitiones. Spes ptra desperationẽ ꝛ psumptionẽ. Charitas dei et boni publici ptra ppriũ amorẽ. Non est nobis ea cõcessa facultas vt vite tue ptẽplatiue imitemur sublimitatẽ. Nec eã quã fecisti penitẽtiam. nec miracula tua ingentia dirige nos ĩ vita actiua specialiter in charitate vt pacem habeamus ꝛ vnionẽ / que adeo semota est a nobis et nobis sufficiet ad expellendũ proprium amorẽ ex hoĩm cordib⁹ xpianorum siue pncipes sint clerici siue ciues. Qui quidem ppri⁹ amor nil amat nisi se ꝛ ppriũ cõmodum aut suũ honorẽ ꝛ gliam: que vana est ꝛ stulta. Junge p bonã charitatẽ ad inuicẽ corda pncipũ in pace in vnione cũ clericis / et tũ principes ꝛ tũ clericos cum ciuibus. Fac cessare longa q̃ euenlũt odia ꝛ diuisiones / mendacia ꝛ dñi cõtra dñm. stat⁹ E contra statũ ad dãnabiliter cõplacendũ / ꝛ cõmodũ aliqd habendũ / trahẽdo dulce et liberale coꝝ dñi vt capiat ab aliis aliter q̃ iusticia requirat vt eis det ꝛ eos satiet. qd tñ q̃ faciet: Sunt pfecto cupidi magis et ardentiores ad indies petendũ. nec magis quiescũt coꝝ que illis dant apparet q̃ in marina abysso. Insup gloriose / misericors et pie sancte Anthoni / non feras sanctã matrem nostrã eccl'iam minus viuã esse in tempore filij tui qui tali die in hũc mundũ est pductus / quo tu in glorioso ꝛ supno nat⁹ es mundo Est princeps noster qui hic libẽter te honorat / ꝛ et corde tuũ petit auxiliũ et intercessionẽ quã illi nõ deneges. Quid dicent futuri homies q̃ francoꝝ legẽt chronicas. si pax a sancta ecclesia fuerat ablata tempe dñoꝝ nostroꝝ qui hic sunt / ꝛ q̃ pũs

quasi totũ factũ/quid dicẽt inquam? Ach dñe esset dura nimis lesio ⁊ parũ honoran da narratio/Sed tñ̃ cunq3 in diuisione illa cul pam nõ habeas. Tribue ĝ pacẽ dñe p tuaz intercessionẽ. tribue pacẽ in tempe nro me diante bona vera ⁊ integra penitẽtia. Hec eñ̃ deũ placat. fidẽ restituit/spem charita tem ⁊ oĩa alia bona que peccatũ nob tol lit ac furat. Ipa eñ̃ pax animã p peccatum mortuã viuificat / ⁊ resuscitat p gratiosam natiuitatẽ/vt finaliter ⁊ tandẽ gloriosam adipiscamur natiuitatẽ Quã nobis conce dat ille q est benedict⁹ in secula secloꝝ amẽ.

¶ Sermo scõs de sancto Anthonio p p̃fatum Johẽm gerson cõpositus.

Edit illi scientiã

F D sanctoꝝ. Sap. x. Hoc mater no stra sancta testat ecclia/que ad p positũ hoc sapiẽtis textũ vertit. ⁊ in hodi erna recitat epl'a qd p meo sumpsi themate Charissimi in scholis sancte ecclie ⁊ in pu blico auditorio sancte p̃dicatiõis sum⁹ ag gregati vt sanctoꝝ scientiã acq̃ramus ⁊ sa pientiã ad glosi Anthonij hui⁹ ecclesie pa troni exẽplar. cui⁹ vita ⁊ legẽda est veluti q dam liber aut lectio siue lumẽ aut speculuz ad sanctoꝝ pueniẽdi sciam. sicut de sancto patuit Anagrio. Sanct⁹ eñ̃ Anthonius magnũ est viuẽdi exemplar. Quod sanctus testat Aug⁹. tũ de aliis tũ de semetipso qui audiẽdo lectiõem de vita sancti Anthonij ad sanctoꝝ sciam fuerũt pũersi. Semel ve nit quidã ex amicis suis q inter alia ab au gustino q̃siuit/si non de sancto Anthonio heremita audiuisset quicq̃. Qui quidẽ san ctus Aug⁹ nil se audiuisse rñdit. Alter aũt mirũ inmodũ admirabat. paulo eñ̃ añ san ctus Anthoni⁹ decesserat a viuis et fama eius erat vulgatissima. Cũ aũt tũc incepis set sancti Anthonij recitare vitã. ⁊ int alia verba sanct⁹ Aug⁹ qui nondũ erat christi anus ad seipm fuisset reuersus. differẽtiam sui stat⁹ ⁊ beati Anthonij pũsiderãdo/q̃nto plura audiebat tãto sibiipsi magis displi G cebat. animũ quoq3 ⁊ inflammationẽ pũtra semetipsum acceptabat/suaz vilipendẽdo vitã. Tũc veluti succẽsus ⁊ pũtra seipsum i flammat⁹ suũ amplexat⁹ est sociũ dicens et pũquerẽs. Audisti que facimus nos. idocti ⁊ ideo te rapiũt celũ ⁊ nos docti oĩs absq3 corde in infernũ descẽdimus. perijt tũc or

tum domui sue vicinũ/ponensq3 se sub fico apostoli legit lectionẽ ⁊ penit⁹ ad dei serui tium fuit pũuersus/p lumẽ quoddã fidei de super eueniẽs. Sanct⁹ Anthonius bonũ hic adeptus est discipulũ ⁊ qui postmoduz diligẽter instruxit ⁊ legit in generali scho la ecclie sancte. vtinam in p̃senti auditorio audiẽdo dici de sancto Anthonio ad talẽ pueniam⁹ pfectionẽ vt sanctoꝝ pticipes si mus sciẽtie. Heu totiẽs assum⁹ mũdi scho le vbi nil p̃ter stoliditates audim⁹ ⁊ errores Sitis modico tempe absq3 tedio ⁊ ad vti litatẽ in schola sanctorũ. Qua de re: vt san ctoꝝ addiscatis scientiã. ad hanc eñ̃ cau sam ordinat⁹ est sermo Sed quia hec sapi entia acq̃ri nõ põt sine speciali motiõe a su premo magistro q sedẽ suã tenet i celis. Re curram⁹ ad bonã nostrã magistrã ad te v ginem dignissimã/sapientissimã /⁊ glorio sam p̃sentando ⁊ dicendo pũsuetã salutatio nem angelicã. Aue Maria ⁊c. ¶ Dedit illi scientiã sanctoꝝ. Sanctus Anthoni⁹ sanctorũ habuit scientiã ⁊ sapiam. Oẽs homĩes (quẽadmodũ dicit Aristo. ⁊ experi D entia declarat) natura scire desiderãt. Ido solent cõmendari in diuersis sciẽtijs aliq. quemadmodũ hi qui p grãmaticã cõgrue loqui norunt. p logicã subtiliter argumẽta ri. p rethoricã ornate psuadere. p arithmeti cam expedite numerare. mẽsurare p geome triam. consonare p musicã. p astrologiã ce lum agnoscere. p medicinã sanitatẽ cõser uare. p leges ⁊ decreta scire gubernare. per philosophiã mundanarũ rerũ causas co gnoscere. Etiã cõmendant artes mechani ce. quemadmodũ fabri aurifabri tanq̃ he ne in metallis operari sciẽtes Mercatores quia bene mercant Campsores quoniã he ne noscunt monetã. Latomi et carpenta rij: eo q bene norunt domificare. Mulie res quia bene sciũt nere suere aut texere Et sic de alijs mechanicis negocijs. Quilibet eñ̃ in sua arte sapiens est. Non est aũt alia maior q̃ sancti Anthonij cõmendatio, cũ sancta de eo cantet ecclia/ipsum scientiam habere sanctoꝝ ⁊ sapientiã. Et que est sciẽ tia sanctorũ? Est seipm cognoscere est sciẽ tia quã sine magno vituperio ignorare nõ possumus. Qui eñ̃ de omnib9 p̃fatis scien tijs quereret. si quis eos non ignoraret. abs q3 verecũdia respondere posset aliq̃s se eas ignorare. sed absq3 verecũdia dici non pos set ab aliquo q seipz ignoraret. Sic dicũt

Apulcius. sanct⁹ August n⁹. ꝛ sanct⁹ Ber
nardus. Cecus nimiū est, ꝛ prorsus igno-
rans qui seipm̄ non cognoscit. Ueteres di
I uino attribuebāt oraculo ꝛ diuino respon
so verbū hoc grecū gnoti theauton. quod
latine dicit cognosce teipsum. Qui seipsuz
cognoscit vitāq; suam, omnē is nouit the-
ologiā. Res aliqua ꝑ causas suas (que q̄t-
tuor sunt) cognoscit, efficientē, formalem,
materialē ꝛ finalē. Scd̄m q̄ describi pōt
quid sit homo. Homo creatura est rationa
lis mortalis, glorificabilis: ꝑ creaturā, cau
sa demonstrat efficiēs. Per rationale causa
formalis. Per mortale materialis causa.
Per glorificabile aūt final. Assignari pos-
sent quattuor he cause ad nostri thematis
verba. Dedit q̄tum ad causam efficientez.
Illi q̄tū ad causam materialē. quia mate-
riale est quod demonstrat. Scientiā q̄tuz
ad causam formalē. quia sola ratio capax ē
scientie. Sanctorū, demū quo ad causam
finalē. Beat⁹ Anthonius ꝛ si in omnibꝫ fa
ctis suis seipsum cognoscere ostēderit i q̄t-
tuor his modis. attamen ostēdit q̄ cogno-
uit seipsum specialiter q̄tū ad finē quādo i
trauit desertū in deuote religionis scholas
Nouit materiā cū vilipendit diuitias ꝛ va
num dominiū. Formā ꝛ rationē suā respu
endo immūdas ꝛ viles delectatiōes. Fac-
torem suū ꝛ creatorē cū nullā p̄timuit ꝑse-
cutionē. Non transeundū est mare: nec di-
uersa querēda sunt gymnasia nec tanta li-
broꝝ habēda est copia: vt scīoꝝ istā acqui-
ramus scientiā ad sancti Anthonij exem-
plar. libri in nobismetipsis sunt. nos scho-
le ipsi sum⁹. Liber hic velut quattuor ha
K bet folia ꝑ quattuor addiscēdis virtutibus
cardinalibꝫ. In primo prudentiā. In secū
do iusticiā. In tertio temperātiā. In quar-
to fortitudinē. In primo potest legi deitas
In secūdo nostra fragilitas. In tertio no-
stra dignitas In quarto nostra beatitudo
ꝛ felicitas. ¶ Declarem⁹ in particulari que
in vniuersali pposuim⁹. sitq; vnusquisq; at
tentus ad seipm̄ cognoscendū. In hoc em̄
est sciētia sanctoꝝ vtilis ꝛ honorabil. Ma
gnum est dedec⁹ si ab aliqua persona que-
ratur quenā ipsa sit. Si respōdeat, nescio:
meipsam nō cognosco est bestialis respon-
sio. multo autē pei⁹ ē stolide ꝛ falso rn̄dere
¶ Quomō se nouerit beatus Anthoni⁹
per causam finalē ¶ Sanctus Anthoni
us finem suum cognouit, quādo desertū ꝛ
religionis scholas intrauit. Dicit legenda
sua eū ex nobili fuisse ꝓsapia in parentū su-
orum domo ad decimūoctauū vsq; aut vi
cesimū annū absq; altera quacūq; societa
te enutritū, cibis quidē cōmunibꝫ. ecclesiā
eum visitasse ꝛ que legebant retinuisse. post
mortē parentū suoꝝ quasi spacio sex men-
sium post audiuit in ecclesia legi. Si vis ꝑ
fectus esse vade ꝛ vende om̄ia que habes ꝛ
da pauperibꝫ ꝛ sequere me. Sic fecit ipse
quemadmodū si verbū hoc ei dictum fuisset
Sororē autē suā bonā sed iuuenilē bona
prouidit custodia. Intrauit loca solitaria.
vbi boni erāt dei ministri. ꝛ ab vnoquoq;
bonas sumebat cōditiones Ab vno quidē L
patientiā. ab altero abstinentiā. ab alio vi-
gilias. ab alio humilitatē. Itez ab alio cha
ritatem. ab alio demū obedientiā. Et sic d
alijs virtutibꝫ, instar apis que mel facit, q̄
modo hunc modo alium gustat florē: et ab
vnoquoq; aliq̄d quod sibi ꝯducat extrahit
non grauido florē nec quoquo pacto ledē
do. Et si interroges quare sanct⁹ res tales
om̄es fecerit? Respōdeo certe eū hec fecis-
se vt finē suū attingeret, paradisum acqui-
reret, et infernū euitaret, ſm quattuor quas
habere potuit cōditiōes. Primo viuaciter
ꝛ sapienter cōsiderauit maximā esse stolidi
tatē peregrinū aliquē petere velle ciuitatez
quāpiā nobilē. nec tamē eū arripe iter meli
us ꝛ breui⁹ ad eā. Sic aūt est nos om̄s in
hoc mūdo tanq; viatores aut peregrinos
esse qui om̄es tendere debem⁹ ad nobilissi-
mā paradisi ciuitatē. Et quia melior securi
or ꝛ pulchrior via vt illuc ꝑueniamus, est
religio. Sanct⁹ Anthonius finē suū con
templās religionē intrauit. Non habem⁹
hic manentē ciuitatē sed futurā inquirim⁹
non manufactā in celis. ¶ Secūdo con-
siderauit hūc debere seminare in hoc mun
do in lachrymis fletibus miseria ꝛ tribula
tionibus. Qui metere vult in alio gaudiuz
diuitias ꝛ exultatiōes. quemadmodū testa
tur Dauid dicens. Qui semināt in lachry-
mis in exultatione metēt. ¶ Tertio cōside-
rauit hunc debere hic seruire dn̄o suo. qui
particeps vult esse regni sui. ſm apostoli te M
stimoniū. q̄ non coronabit gloriose in pa-
radiso nisi qui legitime certauerit, et restite
rit carnalibus delectatiōibus ꝛ mūdanis
desiderijs. Nō coronabit nisi qui legitime
certauerit. ¶ Quarto considerauit hūc pre
mittere debere bona sua ꝛ diuitias ad eum

in quo recipi vult locū perpetuo. alioquin
semꝑ mendicaret ⁊ neminē qui illi daret re
periret ad exēplū fatui diuitis ⁊ galli. Sic
predicabat sanct⁹ Anthoni⁹ dicens ꝙ dei
seruitiū in hoc mūdo est breuissimū ⁊ mer/
ces perpetua ⁊ reddit in centuplo etiam in
hoc mūdo. quia charitas oīa sua facit. ⁊
ꝓprietas ea restringit. Centuplū accipiet.
Et in hoc ꝑseuerando dicebat semper nos
debere cōsiderare ꝙ incipimus/nō p⁹ nos
respiciendo more vxoris Loth ⁊ Jude at
ꝗ filiorū israel ꝗ anhelabant carnes ⁊ alia
egyptiaca. Etiā fatui sodome non credide
runt donec damnationē receperūt/ quēad
modū etiam faciūt plures mundani ꝗbus
cōcionatur sufficiēter quidē vt se emendēt
⁊ a malis cōsuetudinibus se retrahant sꝫ ir
rident neqꝫ aliud agent quoadusqꝫ eos cō
sequatur punitio/sepius ad eorū damnati/
onem ꝗ̄ correctionē. Fatuus nō credit do
nec viderit. Sed cōfestim mūdana prudē
tia que est tanꝗ̄ ceca ⁊ lusca/nec adeo lon/
ge videt vt finē nostrū cognoscat. Fatua ē
⁊ pauper sensibꝫ ꝗ̄uis se iudicet sapientissi
mam. Stult⁹ in stulticia sua nil aliud pre
ter sapientiā apprehēdit siue videt/sic stul/
ta ceca Senece que non se cecā reputabat
A Dicit hec humana prudētia sanctū antho
nium fatue egisse cū desertū intrauit ⁊ reli/
gionem quo mundū desereret/quoniaꝫ in/
quit homo solū sibiipsi vtilis nihil valꝫ nec
deus mūdana creauit bona nisi vt his vta
mur. stultūqꝫ esse asserit sese obligare ⁊ pro/
priam āmittere libertatē. et pleraqꝫ alia fri
uola contra religionē narrat. Miratꝰ etiaꝫ
quid solitari⁹ homo agere possꝫ ⁊ ad quid
meditari. Respōsio facilis est. Primo quia
satis esset solū seipsum saluare. Secundo
tales multo pl⁹ prosunt ꝗ̄ mundani cū ora
tione cū vite exemplo. hoc apparuit de san
cto Anthonio. Tertio meli⁹ est nō vti mū/
do ꝗ̄ eo abuti. Quarto non est stolidum se
ipsum ad bene agendū cōpellere. pessima ē
libertas fatui aut ebrij cū seipsuꝫ interimit
Quo ad hoc qđ queritur quid sanctus me
ditatus fuerit Anthonius. Respōdeo ꝙ si
mille vixisset ⁊ mille annis satis quod me/
ditaretur ei fuisset/quomō scꝫ seipsum cog
nosceret ꝑm quattuor supradictas causas.
quia ꝑ illas cognoscebat ⁊ meditabatꝰ vni/
uersum mundū. Scōm eīꝫ ꝙ beatus dicit
Gregori⁹/homo aliqualiter est minor mū
dus; eo ꝙ de omnibꝫ creaturis nōnihil ha/
bet. Habet esse cū lapidibus. viuere cū plā
tis ⁊ arboribus. sentire cū bestijs. et intelli
gere cū angelis. Et sic cogitando de semet
ipso ꝑm quattuor ꝓdictas causas/poterat
de omnibꝫ alijs creaturis meditari. ⁊ con/
sequenter ꝑ creaturas ad cognoscendū cre
atorem ipsarū ⁊ amandū aliqualiter pote/ O
rat deuenire Cogitando etiā infernales pe
nas ⁊ paradi gaudia. Inuisibilia dei a cre
atura mundi ꝑ ea que facta sunt conspici/
untur ⁊c̄. Sempiterna quoqꝫ virtus eius
⁊ diuinitas ⁊c̄. Priusꝗ̄ ad secundā descen
dam causam quattuor sumamus documē
ta aut doctrinā super hoc quod dictū est ī
principio de sancto Anthonio.

¶ Primū documentū seu doctrina.

In primis bona educatō est vtilissima pu
eris ad finē bonū perueniēdi. Nutritio eꝗ/
ualet nature. per malā eīꝫ nutritionē homi
nes velut bestie ⁊ brutales efficiuntꝰ. vt de
femina que veneno viuere fuit assuefacta.

¶ Secundū documentum

Sancte inspirationes nō sunt rejciende/
exemplo sancti Anthonij qui verbū euan/
gelij sibi ascriuit. et ꝓpterea mundū dimisit
⁊ religionē intrauit. Nota de his qui resi/
stunt spiritui sancto/cum ad hostiū cogita
tionis eorū pulsat per bonā voluntatē ⁊ bo
num propositū. qđ quādoqꝫ habent vt se a
mundo abstrahāt ⁊ ab iniquis eoꝝ consue
tudinibus. ad deū quoqꝫ cōuertantur: sed
nihilominus nihil opere exequuntꝰ Quāci
to enim spiritussanct⁹ pausare desinit/oīne
bene agendi ꝓpositū amittunt.

¶ Tertium documentum.

Religio intranda non est nisi vt maior ac/
quiratur ꝑfectio ad finē suum ꝑueniēdi/ex
emplo beati Anthonij/qui vt perfectus es/
set intrauit. Et hoc est contra eos ⁊ eas/ ꝗ P
vel que propter malū intrant finē vel vt ha
beant vitā ociosam. vel vt euadant verecū
diam/et in mūdo paupratē. aut vt ad altio/
rem perueniāt statū: et beneficia possideāt/
aut prelationū dignitates. siue propter va
nam gloriā/aut per verecundiā et coactio/
nem. eo ꝙ non habēt victū in seculo. ꝺ ma
lis talibus intentionibus mali gignuntur
fines. Quāuis melius sit ex necessitate effi
cere virtutē/quemadmodū sanctus antho
nius predicabat.

¶ Quartum documentum.

Expediens est vt is qui bene viuere incipe
re vult/bonū sequatur exemplū/bona con/

silia & aliorum regulas sancti Anthonii exemplo. quod est contra hos & has qui vertunt & trahunt aliorũ mala ad sua propria mala/in habitibus inordinatis. in chorenis. i aspectu. in multo & dissoluto ludo. Est etiã cõtra stultos heremitas nostri temporis & solitarios qui gubernari volunt ad suum ipsorũ institutũ/non habendo expertorum consiliũ. ¶ Et quoniã hic loquor coram religiosis/formabo aliquas questiões religiosorum factũ tangentes.

¶ Prima questio

An sit maius meritũ bene agere cum voto q̃ absq; voto? Dico q̃ sic. quoniam bonuz opus per votũ factũ et confirmata prodit voluntate. aliud non. Quemadmodũ magis malũ est peccare per obstinatã voluntatem q̃ simplici volitione peccãdi.

Secunda questio.

Q ¶ An vnũ idemq; peccatũ maius sit in religioso q̃ in seculari aliquo? Dico quantuz est de se/conditio psone non trahit peccatum extra speciẽ suam/si non sit alia causa hoc est in religioso verba ociosa/dissolutõ mendacia iocosa absq; fraude/q̃rum est õ se non essent peccata mortalia: vbi etiaz essent venialia solum vni seculari: nisi fortassis hoc esset accidentaliter. scz propter scãdalum quod maius esset videre hec in religioso q̃ in seculari. Dicebam si nõ sit alia causa. quia in his rebus/quas religiosus vouisset/vtpote obedientia/paupertate/et castitate. si contrariũ ageret/vt si esset proprietarius aut p cõtemptũ inobediẽs/mortaliter peccaret/eo q̃ votuz suum violaret. vbi tamen secularis aliquis qui votũ non emisisset non peccaret. Et si replicares/periculosum igit esse vota emittere. Respondeo. his qui volunt reddere deo et seruare quod pmittunt/est secura res et valde meritoria/propter supradictã causam. Sed magna stulticia & periculũ esset vota vouere si quis ea nollet seruare. multoq; satius esset se voto non astringere q̃ ipsum contemnere po[illegible] q̃ emissum esset Quemadmodum dicit Sapiens. Melius est non vouere q̃ post votũ vota non reddere. Et Dauid. Vouete & reddite &c̃.

Tertia questio.

R ¶ An licite persona aliqua religionẽ intrare volens retrahi possit aut auerti. Respõdeo. q̃ si persona religionẽ ingredi volens etatem habeat & discretionẽ vt sciat cognoscere qualis res sit religio. Et nihilominus tamen est ei bona voluntas talem assumendi statũ. male actum esset ipsam retrahere velle aut dehortari ingressuz: nisi alia et parte impedimentum foret legitimum ppter qõ nec posset ingredi nec deberet. Uerum est q̃ persone que religionem intrare vult bene potest ostendi magnitudo/et talis status difficultas: etiã fragilitas humana/et periculum non seruandi religionis vota. Et sic de similibus que bene declarari possunt vt instruatur persona. non autez vt auertatur. hoc enim nimium esset malũ. Nota de docto quodam viro: qui sua hortatione iuuenem quendã puerum auertit: ne religionem ingrederet. Sed posthac in adeo grandi fuit scrupulo vt consciẽtie pacem habere non posset donec semetipsum in religionẽ poneret pro eo quez auerterat.

Quarta questio.

¶ An religiosus totiens mortaliter peccet quotiens aliquid agit sue regule cõtrarium? Dico q̃ non alioquin religio periculosa nimis foret humane fragilitati. Attamen huius questionis declaratio prolixius requirit responsum. Quia vero ipsa potius ad scholas spectat: eam pretereo. Nã hanc materiam tractauit ad longum in libro suo de vita spirituali/in postremis duabus lectionibus.

¶ Secunda pars quomodo sanctus Anthonius seipsum per causam materialem cognouerit. S

¶ Accedamus modo & de materiali causa verba faciamus: et dicamus sanctũ Anthonium causam suam materialem cognouisse & suam fragilitatem/ contra mundane prudentie iudicium. Abiecit omnes diuitias & vanam dominationem. primo apparet eum omnez vanam dominationem euitasse. quia semper deo seruire voluit in paupertate & abiectione: quemadmodum sua recitat legenda. Et huius mundi pncipibus sepius scribebat: vt cogitarent diligentissime dominationem eorum nil esse preter ventum et fumum/onus et periculum quo ad corpus/et quo ad animam.

¶ Et propterea cum videtur magnus aliquis princeps aut stultus tyrannus et superbus vitam finire: dicitur tunc ipsuz admodum fuisse fatuũ. et quod hoc bene experitur cum cognoscit suam tyrannidem/

et dominationem nil illi proficere posse. et ꝙ nihil est de mundo et tyrannide nec do/minio nec pulchritudine. Omnia enim labuntur quemadmodum dicebat philoso/phus quidam de Alexandro cum eum in/humari cerneret. Heri inquit homini hu/ic totus non suffecit mundus/et modo cõtentus est paruo sepulchro: sex quidem pedum longitudinis/et latitudinis pedum duorum. O vana presumptio. o stulta mũdana dominatio. Stolidus est profecto/ qui confidit. Nota de quodam philoso/pho Democritus appellato: qui de omni

T bus que in hoc cernebat mundo ridebat/ quia omnia sibi stulticia quedam appare/bant. ¶ Deinde sanctus Anthonius diuitias euasit mundanas/Quemadmodum sepenumero apparuit in deserto. Semel enim inimici artificio inter ambulandum cratheram inuenit argento repletam. Sz quia diuitias contemnebat/suum prose/quebatur iter: ad seipsum dicens. Quis potuit afferre cratherem hanc: est enim locus hic desertum quoddam/et inhabitabilis per quod nemo transit. Nec etiam res tam magna viatori cecidisset/quin casum eius persensisset. Et propterea inique ini/mice video te id facere qui mihi cratheraz presentas quo me fallas. Tota autem potentia tua me fallere non poteris. Et cor meum ad cupiditatem trahere/aut diuiti/arum amorem ꝛ mundanorum bonorum ¶ Hec enim contemno omnia propter dei amorem. Et mox dum sibi sic loquitur crather euanuit coram oculis suis veluti fu/mus. Pariformiter alio tempore inimic⁹ ad pedes suos magnum auri pondus de/iecit. Sed statim cum hoc sanctus An/thonius percepisset/fugit ab eo veluti de magno fugeret igne. Uidebat et cognoscebat mundum hunc quo ad corpus nichil esse nisi personarum ludum. Uidetur qui/dem res magna stultis quibusdam/in ve/ritate autem nihil est. Confestim preterit sicut regnum quod faba quis adipiscitur: aut puerilis episcopatus. Si autem ho/nor aliquis aut gloria ĩ hoc mundo esse apparuerit/non est vera gloria aut verus ho/

V nor. Sed prorsus fictio quedam: et irri/sio. Sicut est de principe alicuius scene: aut theatri/vel in ludo scacorum/in quo rex appellatur parua quedam ligni pars. Et quemadmodum dici solet est nomen sine ỽitate. ¶ Et ideo querere diuitias ꝛ mũdanos honores est currere veluti post papiliones vbi magna habetur pena ꝛ labor ingens ad deprehendendũ eas. Sed post/ꝙ̃ capti sũt/nulla hinc oritur vtilitas/aut est honorare se magis atq; magis: cum in altum fuerit scandẽdum/aut ridere et ludere et suos/seu proprios querere honores/ cum ad mortem itur in patibulo. Quem/admodum aliqui videntur comedere duz dormiunt. Uidentur quidem leti et reple/ti. cum autem surrexerint/vacuos se reperiunt et fame cruciatos. Has omnes fatui/tates ꝛ similes videbat sanctus Anthoni/us in mortalitatis sue folio Et idõ iudicabat omne quod in mundo est vanitatem esse. Pariformiter viuaciter finem videbat hoc est mortem vniuscuiusq;: ac si presens co/ram oculis suis fuisset. Et hoc est qđ nos decipit. nos nec mortem videmus nec me/ditamur nisi cum venit. Et sumus veluti similes his qui a rabidis mordentur cani/bus qui seipsos non noscunt in speculo. Tales sumus nos. nam totiens alios videmus mori/ossa quoq; et sepulchra eorum cernimus nec tamen pensitamus talez nobis futurum finem necessario. et ꝙ morta/les sumus/putredo ꝛ cibus vermium. Et ideo philosophus quidam nominat⁹ Eraclitus de his omnibus que in mundo vi/ R

debat solitus erat plorare ad exempluz domini nostri Jesu Christi qui super Hierusalem flebat/eo ꝙ taliter essent excecati de/licijs carnalibus/et mundanis delectationibus ꝙ tempus visitationis eorum nescinem recipere volebant/Et omne id quod eis dicebatur stoliditatem (vt scilicet penitentiam agerent) existimabant. Sicut fa/ciunt adhuc hodie mundi mundani/qui eos fatuos putant/et irrident hos qui de/serunt mundum. ꝛ (vt deo securius serui/ant) religionem ingrediuntur. Sed in veritate huiusmodi mundani quantumcũq; sapientes sint erga mundum/fatui sunt er/ga deum. Stoliditasq; eorum retrocedit: et nimis duram ac longã est habitura caudam. quia eorum damnatio (nisi emendẽ/tur) erit sine fine. Stultus ergo esset/ qui ob verba aut irrisiones taliũ mundanorũ quantumcũq; in mundo sapientum: bene agere desisteret et deo seruire. Queadmodũ dicit Sen. Magna stulticia est vereri ne infameris ab infamib⁹. Nã malis displicere

laudari est. Propterea sanctus Anthoni⁹
(qui sanctorũ scientiã ꝛ sapientiã habebat)
non potuit unq̃ȝ a primo suo diuerti ꝓposi
to in religionis statu scȝ viuere ꝛ perfectio/
nis. ꝓpter quãcunq̃ȝ loquelã aut mũdano/
rum taliũ irrisionẽ: sȝ cognoscebat causam
materialẽ vilitatẽ suam ꝛ fragilitatẽ. Uo/
luitq̃ȝ esse vilis ꝛ abiectus in hoc seculo vt
potens esset ꝛ gloriosus in altero. Et quẽ/
admodũ a mundanis reputabat̃ stult⁹: sic
y a seipso. Est eñ scientia sanctorũ/ fatuũ sa
pientem esse/ fatuũ mundo/ sapientem deo
Propterea dicebat sanct⁹ Paulus aposto
lus. Si quis vult sapiens esse/ stultus fiat
vt sit sapiens. Stultus inq̃ȝ mũdanis ter/
renis ꝛ carnalibus Et illud. Sapiẽtia hu
ius mundi stulticia est apud deũ. Dicit eti
am Lactanti⁹/ verã sapientiã esse in scho/
lis quarũ titulus est stulticia. In his scho/
lis admodũ studuit sanctus Anthonius/
causaȝ suã materialẽ (vt dictum est) cogno
scendo. Ideo habuit scientiã sanctorum ꝛ
sapientiã. Dedit illis scientiã sctõꝝ.

¶Tertia pars quomõ sanctus Antho/
nius seipsum cognouerit ꝑ causam suã for
malem/ que ratio sua est.

¶Dico insup ꝑ tertio puncto sanctũ an
thoniũ seipsum cognouisse ꝑ causam for/
malem. hoc est eũ cognouisse rationẽ suaȝ
ꝛ dignitatẽ. propterea vilẽ ꝛ immundã cui
tauit voluptateȝ. Dicit legenda sua ipsum
visibiliter ab inimico tentatũ fuisse: qui ei
apparuit in forma nigri cuiusdã ꝛ horribi
lis pueri. Qui cõquerebat̃ quomõ sanctus
Anthoni⁹ eũ vinceret puerũ. Tunc sanct⁹
Anthonius dixit. O vilis ꝛ immũda crea/
atura nunq̃ȝ te curabo nec tentatõnes tu/
as. Bene legebat in pulchro sue aĩe ꝛ ra
tiõis folio qualis stulticia sit rationali cre/
ature in bestiali viuere forma. vt porci per
immundã luxuriã. leonis per superbiã. ca/
nis per detractionẽ ꝛ inuidiã. leporis ꝑ ti/
z miditatem. vrsi per gulã. simee et vulpis ꝑ
cautelas ꝛ irrisiones. Huiusmodi nãq̃ȝ ho
mines calciate bestie sunt ꝛ tanq̃ȝ sensu ca/
pti ꝛ ratiõe. Est quoq̃ȝ magna fatuitas vi/
dere carnẽ que ancilla est dominari ꝛ rati/
onem magistrã obedire. Nonne seruile fa/
ctum est rationi ꝑcipere vt asin⁹ id est cor/
pus in cathedra sit eleuatũ. et magistra scȝ
ratio corã pedibus ꝓsternat̃. Nonne stul/
ticia est mel bibere veneno plenum ꝛ mor/
tis. hoc est delectatõnẽ carnalẽ que animã
trucidat. Si quis quereret a quoq̃ȝ / quid
agis: Ipse autẽ responderet. Uenenu bi/
bo ꝛ mortẽ meam/ hic fatuus reputaretur.
Nonne fatuũ est magnã reginam ligneis
ludere puellis: aut se dñi sui dedere aduer/
sarijs: Uidentẽ quidẽ et scientẽ: aut sese di
laniare/ hoc est carnẽ suam: vt tunicã suaȝ
defendat aut calceos. Hi sunt quemadmo
dum Nabuchodonosor/ qui seipsum besti
am esse ꝛ bouẽ existimabat/ et ob id pasce/
bat ꝛ fenũ comedebat more bouis. sic faci
unt homines tales mundani et carnales q̃
ad nihil cogitant nisi vt voluntatẽ eorum
expleant et carnis sue voluptatẽ Talis nõ
erat sanctus Anthoni⁹: sed rationeȝ suam
cognoscebat ꝛ dignitatẽ. et curauit carneȝ
suam ꝛ sensus rationi esse subditos. In hõ
ꝙ vixit in omĩ paupertate/ innocẽtia/ et ca/
stitate. Aliosq̃ȝ docebat vt tales essent qua
lis ipse erat. Ob eã causam ordinauit soro
rem suã in religione esse debere: que etiam
caste vixit. ꝛ abbatissa pluriũ fuit virginuȝ A
quemadmoduȝ sanctus Anthonius post
sanctũ Paulũ heremitã pater fuit ꝛ pastor
multorũ heremitarũ. Sed hic mundana
prudentia murmurat/ atq̃ȝ sanctũ reprehẽ
dit Anthonium: in hoc saltẽ ꝙ non se ma/
trimonio copulauit vt prolẽ susciperet. nec
credere potest quẽq̃ȝ caste posse viuere. Ui
tam quoq̃ȝ per hoc abbreuiari. Respõsio.
Magis meritoriũ est et facilius virginita
tem seruare q̃ȝ in matrimonio viuere. Quẽ
admodũ ad longũ declaraui ꝛ probaui va
rijs rationibus ꝛ experientijs / in tractatu
de virginitate ꝛ matrimonio. Quẽ quinq̃ȝ
meis misi sororibus simul ĩ virginitate vi/
uentibus. Item responsio hec ad longum
etiã tractatur per dictũ Gerson in suis de
aduentu sermonibus/ qui incipiunt Peni/
temini ꝛ credite euangelio/ precipue in tri/
bus sermonibus de peccato luxurie ꝛ ĩ hĩs
õ castitate in quibus multa dedi remedia
peccato carnali resistendi et castitatẽ con/
seruandi. De quibus nõnulla breuiter hic
recitabo/ que precipue habuit sanct⁹ An/
thonius de quo loquimur.

¶Primum remedium.

Primũ remediũ est oratio quã pro refugio
semꝑ beatus habebat Anthoni⁹ non solũ
contra tentationẽ carnalẽ: verũ etiam ꝯ q̃s/
cũq̃ȝ alias tẽtatõẽs vt sepenũero cũ ab orõe B
surgeret/ inimic⁹ veluti ꝯfusus ꝛ deuict⁹ ad
pedes ei⁹ sese ꝓsternebat Recurrere ergo dẽm⁹

fiducialiter p orationē ad sanctū Anthonium/postulādo alleuiationē z sanationē: non solū corporalis ignis/qui interdū aliquorū incendit membra: sed etiā ignis spiritualis male cōcupiscentie z carnalitatis qui multo crudeli⁹ z periculosi⁹ animā incendit z cōburit ꝙ ignis alter corpus.

Secundum remedium

¶Secundū remediū est fugere occasiōes quib⁹ quis trahi possit ad peccatū ppetrādum sicut societates z colloquia illorū z illarum cū quib⁹ solitū erat peccatū cōmitti. Cauendū quoq₃ est ne corpus ppriū delicate nimis nutriat fortib⁹ vinis/speciebus z cibarijs nimiū delectantib⁹: atq₃ corp⁹ ad calorē excessiuū incitātibus Exēplo sancti Anthonij qui illa de causa sol⁹ fugit in desertum/in quo vixit cū maxima paupertate z cōtinua corpis sui maceratione. per labores z austerā penitentiā: ne occasionem haberet reductādi aduersus spiritū.

Tertium remedium

¶Tertiū remediū est fugere ociositatē z se semp in vna re aut alia occupare/siue spiritualis sit siue corporalis: quemadmodū reuelatū fuit sancto Anthonio. cui semel apparuit angelus diuersas opationes faciens. C Primū eñi laborabat. posthac faciebat calathos aut viminib⁹ iuncta opera. Deinde orabat. Postmodū dixit sancto Anthonio Sic operare z caue ociositatē z iniquā cōcupiscentiā/que in te dominiū posset habere: superabis.

Generale remedium.

¶Generale quoddā remediū cōtra hoc peccatū z oīa alia/ esset sepius loqui audire de sancta scriptura ad vitā misericordie nostre renouandā z lauandā: vt ratio redderetur clarior: p quā videre possemus z habere oēs virtutes si pura esset. Sicut dicit sanctus Anthoni⁹/ et ipsemet p talē paup/tatē habuit pphetie spiritū: quia vidit animam Aman heremite ad paradisum scandere. licet itinere quatuordecim dierū ab eo distantis. Per hāc etiā paupertatē percipiebat laqueos z inimici tentatiōes. Quapropter ī nullo eū vincere poterat: sed semp victor existebat. Et hinc est ꝙ plures simplices homines z absq₃ litteris melius salutem eorū operari norūt ꝙ hi qui se sapiētes existimāt. eo ꝙ tales simplices prorsus vt anime habeāt puritatē, annitūtur. Nota de sancto Bernardo/qui per talē anime puritatē scientiā habuit scripturarū /quaz didicit (quemadmodū de seipso testatur.) non disputatiōs: sed in nemoribus sub arboribus Iterū mūdana murmurabat carnalitas cōtra sanctū Anthoniū. eo ꝙ castitatem seruabat: dicens ob id vitā abbreuiari. Sed quia sufficiēter respōdi in supradicto de virginitate tractatu oīb⁹ his obiectionibus : quas facere solent mundani/ contra eos qui castitatē seruant. ¶Modo omitto ista z dico certū esse ꝙ p caste viuere vita non abbreuiat: sed potius pelatur. Apparuit de sancto Anthonio : qui vixit centū quattuor annis. In sancto Johanne euangelista. In sancto Paulo heremita. et alijs innumeris. D

¶Quarta pars quo pacto sanctus Anthonius se cognouerit p causam suā efficientem. s. deū. ¶Dicamus sermonē finiēdo de quarta causa sanctū Anthoniū efficientē causam suā cognouisse/factorē scz z creatorē suū. In hoc ꝙ non timuit quācūq₃ persecutionē: ac si dicat de facto. Dominus mihi adiutor/non timebo quid faciet mihi homo. Si creator me⁹ pro me est: quis contra me erit? Indicabat deū tanꝙ bonum patrē qui oīa nouit que filio suo fuerūt necessaria/meli⁹ ꝙ ipsemet fili⁹. Ideo oīa in patiētia sustinebat. Bene enim nouerat nunꝙ deū tam bonū habuisse amicum quin eū in verecundiā daret z tormenta. Immo filiū propriū z matrē ei⁹. Sanctus Anthonius multas sustinuit visibiliter z inuisibiliter inimicorū persecutiones Scdm eñi ꝙ ipse testat ab eis percussus fuit ad mortē vsq₃. sed Jesus christus illi apparuit in lumine: z eū sanauit. Tunc exclamauit. Bone Jesu vbi eras? Respōdit Jesus. Aderā et tuam expectabā victoriam. Propter quā te nominari faciā in vniuerso mundo. videmus hoc adimpleri. E

¶Sanctus Anthonius quadruplicem hic ostendit sapientiā.

Prima sapientia.

¶Una sapiētia/in tribulationib⁹ suis non recurrēdo ad sortilegos aut sortilegas nec fatuas habendo credulitates. Nec inimicis qui eum cedebant/ supplicando. Cognoscebat enim ꝙ humilitas sub deo omnes superat laqueos et inimicorū insultus Non ergo sunt rogandi: nec eorū requirēdum est auxiliū. Nam etiā eorū implorare auxiliū: factū esset tale quale faciunt fatui

regē offendētes ⁊ vadūt ad rogādū ⁊ ſpicu
latori ſeruiendū/cui nulla eſt ptās: aut ſicͭ
ouis q̄ ſe dedit lupo vt paſtorē fugiat. Aut
ſicut puer fugiēs mrēm ſuā ⁊ virgā vt ſe ia
ciat in enſes ⁊ gladios mortaliū inimico
rum ſuoꝝ.

Scđa ſapiētia

¶ Alia ſapiētia eſt patiēter dei voluntatē ex
pectare/cōtra hos q̄ ſubito labunt in impa
tientiā/cū tribulatio aliqua illis accidit. et
ↄ deū murmurāt niſi cito aſſequant quod
poſtulāt. ⁊ ↄſiderādo alios q̄ meli⁹ habent
q̄ ipſi. nō ſunt cōtenti iudiciis dei ordina
tionibꝫ ⁊ diſpoſitiōibꝫ erga ſeipſos aut ali
os/veluti ſi nō eſſet tot⁹ iuſtus/tot⁹ bonus
⁊ tot⁹ miſericors. ꝑpter qđ frequēter omit
tunt ei ſuire/eū amare ⁊ honorare. imo (qđ
F multo eſt deteri⁹) ſepi⁹ eū blaſphemāt cor
de ⁊ verbo. Sanct⁹ Anthoni⁹ nō erat his
ſimilis qui de tribulationibꝫ ſuis faciebat
primū qđ poterat vt eis reſiſtere poſſet. de
inde deo cōmittebat/ſciens et cognoſcens
deū ſcire ⁊ velle ſemꝑ quod conuenienti⁹ eſt
operari. quemadm odū meli⁹ nouit pater
quid filio ſuo cōducat/et ꝑceptor diſcipu
lo medic⁹ quoq̧ infirmo ſuo. melius inq̄m
q̄ illi ipſi cognoſcerēt. Nota quō ſanctus
Anthoni⁹ ſemel dei meditabat iudicia ⁊ ꝓ
uidentiā. quomō aliqui tales alij tales/ali
qui diuites eſſent ⁊ in magna ꝓſperitate q̄
uis iniquā agāt vitā. Alij apparēt eſſe bo
ne vite/qui ↄtinue in tribulationibus ſunt
miſerijs/anguſtia ⁊ pauptate. Et iſta ↄſide
rando ſanct⁹ Anthoni⁹ mirū in modū ad
mirabat/cum ſubito audiret vocē dicentē
Anthoni anthoni cogita đ temetipſo/de⁹
ſufficiēter ſapiēs eſt vt mundū ſuū abſq̧ te
gubernet. Scđm hanc igit ſapientiā pati
enter dei expectāda eſt volūtas. ⁊ poſtq̄ q̄s
ſcḋm poſſe ſuū egerit/deo cōmittendum eſt
quod reſtat/atq̧ dicendū. Dn̄e fiat volun
tas tua. Sepi⁹ eñ accidit q̧ tribulatio/in
firmitas/pauptas aut bellū/nobis eſt con
ducibilius q̄ nimis magna ꝓſperitas. eo
q̧ proſperitate facile abutimur Et propter
illā cauſam dicebat ſanctus quidā heremi
ta: cuidā perſone infirme: eū requirenti/ vt
deū ꝓ ſanitate recipienda oraret. Dic mihi
(inquit heremita) quo in ſtatu melius deo
ſeruis/aut cū ſana es/aut cū homo es infir
ma. Reſpondit infirma. In infirmitate.
B Oro ergo deū. (ſubiunxit heremita) vt ſem
per te in infirmitate ꝑmittat. Nota de quo
dam alio precibꝫ ſancti cuiuſdā hominis
ſanato. qui poſteaq̄ ſanat⁹ fuerat/nō erat
tam deuotus ſicut in infirmitate fuerat. q̄
confeſtim rediit ad hūc cuius ꝑcibus fue
rat ſanatus/rogās vt priſtina illi reſtitueret
tur infirmitas. Nā infirmitas (vt ſibi vide
batur) vtilis erat anime ſue.

Tertia ſapientia.

¶ Tertia ſapiētia/eſt in nullo credere inimi
cis ſiue in bono ſiue in malo ad exēplū ſcti
Anthonij. qui q̄uis interdū laudaret ab i
imicis/interdū illi futura predicerēt. inter
dum ſe illi oſtenderēt in diuerſis ⁊ horribi
libus figuris/ad timorē illi incutiendum.
Nihilomin⁹ nunq̄ eis voluit obedire. ſed
per ſignū crucis ⁊ firmā ſpem in deū om
nes vincebat inimicos/ ſicut ꝑ omnē ſuā
apparet legendam.

Quarta ſapientia.

¶ Quarta ſapiētia quā hic ſanct⁹ oñdit an
thoni⁹/eſt in h̄ qđ oīa vertit in bonū que
cunq̧ inimic⁹ illi facere nouerat ꝑ ſe et ſu
os. ꝑſecutionē eñ in cōſolationē ↄtebat/et
letabat cū quicq̄ ꝓ amore dei poterat pa
ti. Ideo voluit eſſe martyr/⁊ de facto fuit ꝑ
inimicos q̄ ſepenumero acerbiſſime eū ver
berabāt/putātes ꝑ h̄ efficere vt fidē deſere
ret/⁊ eā quā ad deū habebat fidelitatē. Ab
iectionē ↄtebat in magnificētiā. q2 non no
ſcebat in facie ꝑ ſpūale qđdā gaudiū. in ſi
gnum hui⁹ qđ cū eo erat ſpūſſanctus. Et
ꝑ hoc differentiā dedit inter bonū et inter
malū angelū. Malus eñ cū recipit/ſecum
apportat triſticiā ⁊ horrorē. tediū viuendi D
aut gaudiū inordinatū/in horribili finiēs
triſticia. Per oppoſitū aūt bonus ſpiritus
ſobriā adducit leticiā: dulcē: humilem: ple
nam ſpei ſecuritatꝭ ⁊ iocundi deſiderij. Et
hec erāt ſigna ꝑ que ſanctus Anthoni⁹ co
gnoſcebat/etiā ab his qui nunq̄ eum vide
rant. Inſuper ſanctus Anthonius infami
am ⁊ blaſphemiā in famam et gloriā vertit
paupertatē tempalē in diuitias ſpūales ↄ
tutum. timorem in fortitudinē. eo q̧ inter
dum inimicū qui eū fallere volebat/ inter
rogare auſus eſt. Quis es tu: nullū de eo
habendo timorē/fatuitatē vertit in ſapien
tiam. quando philoſophis reſpondebat et
hereticos confundebat. Et (vt ſummatim
dicatur) de omnibꝫ propriū faciebat profe
ctum et vtilitatē ſiue illud benedictio eſſet
ſiue maledictio. Talit ꝑfecit ſctūs Antho
nius in ſcholis religiōis in q̄bꝫ (vt audiſti)
lectōꝫ didicit ſeipꝫ cognſcēdi ꝑ ꝑfatas q̄tuor

causas. Sed heu mūdus multos ad suas trahit scholas curatq; vt addiscāt lectōez prudētie carnalis/q eos instruit z docz bonum in h mūdo sumere tps/z mala eoz desideria adimplere z ɔcupiscētias. Facitq; eos obliuisci bonā hāc lectōem quā sanct⁹ Anthoni⁹ didicit in scholis ꝩtutū: hoc est eos obliuisci facit eoz finē. fragilitatē/ dignitatē z suū creatorē. Cū aūt ad districtū mortis fuerit deuentuz/a mūdo aliqđ q̄rūt subsidiū z ɔfortatiōem cui tāto tpe seruierūt z quē amarūt/ sz nil reperiēt: qz necesse erit oīa dimittere: imo corpus eoz quod adeo diligēter curarūt z delicate nutrierūt in terrā ponet/putrescet z a vermib; corrodetur. Amicos eoz vocāt in auxiliū. Sed hoc est frustra/ qm̄ sera est eis hora mortis eoz vt oīa morientiū adipiscāt bona. Vellent deū vocare ad auxiliū eoz/sz remorsus ɔsciētie nō sinit/quē cuz poterāt incessant offenderūt peccata multiplicādo z ꝑcepta ei⁹ nō seruādo. z sic remanent tristes absq; ɔfortatiōe z pleni amaritudinis. Per oppositū aūt hi q in scholis religionis z ꝩtutum bñ didicerint seipsos cognoscere z scientiā sanctoz atq; sapiam i vltimo vite termino z hora mortis eoz oīno erūt letabundi z ɔfortati exēplo beati Anthonij q cum gaudio a seclo migrauit velut si iret ad patriā suā z gl'iam finalē. Ad quā reuera ꝑparabat queadmodū semꝑ desiderarat. Hāc gl'iam nobis ɔcedat pr̄ filī⁹ z spūssanctus q est bñdict⁹ i secl'a secl'oz. Amē.

¶ Sermo III de sancto Anthonio positus cōpendiose p mgr̄m Johēm gerson

Certamē forte dedit illi vt vinceret. Sap. x. hec ꝩba scripta sunt. Vtinā de⁹ elargiatur me taliter posse loq̄ d sancto anthonio z ei⁹ victorijs vt oēs moueri possem⁹ ad deuotionē z sanctā ducēdi vitā. Pari modo sic fecit excellēs miles fidei z doctor sancte eccl'e sanct⁹ Aug⁹: vt recitat de seipso i libro ɔfessionū suaz. Final' occasio ɔuersionis sue fuit q audiuit legi facta virtutes victoriā z sanctā bti Anthonij vitā/quam dicit admodū esse approbatā. Historia pulchra esset vt ad longū recitaret: p quā p̄mū nobis oñdit (vt dicit Euagri⁹ ei⁹ sanctam describēdo vitā) qualis fuerit vita sc̄i Anthonij. Scđo ostēdit vtilissimū esse vitas sanctoz z sanctaz audire. Per h eīn sc̄tūs Aug⁹. cōuersus fuit specialit' p vitā sancti Anthonij. Tertio apparet sanctū Anthonium aliqualit' dici posse sc̄i Augustini patrem ꝑpter bona q postmodū fecit. Quarto apparet. q̄ q̄nto pl⁹ elongat' psona q d salute sua loq̄ debet a bonis exēplis: et se parat ad fabulas audiēdas z mēdacia. tanto ampli⁹ a ꝓpria elongat' saluatiōe. Auscultemus igit'/ auscultem⁹ q̄so modo et alias diligēter dei ꝩbū: vitā z victoriā sctoz z sanctaz/nō quidē surdis aurib; nō ad tps d ū tedio afficiumur deducendū. aut vt loq̄ sciamus: sz vt incitemur z edoceamur bñ viuere z ipos imitari. atq; victores simus ɔ oīs inimici crudeles insult⁹. Dicit Valerius li. ij. ca. j. de romanoz institutiōe. q veteres romani recitabāt z decantabāt facta p̄ncipū militib; vt mouerēt' ad eoz imitationē. Ego ꝩo dico sctōs esse valudos milites: q̄z facta z exēpla nos xp̄iani multo potius imitari debem⁹ q̄ multū aut impatorū paganoz. sic dicit Euagri⁹. Vt g id impsennaz ad vtilitatē z fructū facere possim⁹ petam⁹ grām p mediū illi⁹ q ei⁹ gr̄e est thesauraria/ꝩginis scz Marie z eā deuote salutem⁹ dicētes Aue ma. zc. ¶ Certamē forte zc. Cōsidero (vt introductio habeat) sanctū Anthoniū mō oīm hūanaz creaturaz ab hora natiuitatis sue positū fuisse ad campū in pículosissimū miserabil' h⁹ mortalitatis ꝑliū. in q diuerse sunt tētatiōes z diuersi insult⁹ p̄ncipaliū triū inimicoz/ carnis mūdi z diaboli. Mūd⁹ caro demonia. zc. Stat⁹ hui⁹ ꝑlij bñ oñsus fuit sctō Anthonio/q in visione sua vidit totū mundū plenū esse laqueis ad decipiēdas z capiendas aīas. Cōformit' ad id qđ habet' Eccl'e ix. Nescit hō finē su. sz sic pisces capiūt' hamo z aues laqueo ɔphēdunt. sic hoīes subito tētatōib; z ex īprouiso. Job h ɔsiderās vij. c. sui libri dic. hāc vitā militiā esse hoīs Ad qđ aspirat Seneca i ep'lis. Viuere inquit est militare. Cur? Qm̄ oēs hoīes sese tutari hñt ɔ p̄nominatos inimicos vt eoz saluēt aīas. z celoz hereditatē q illis ꝓmissa est ad exēplū sancti anthonij/ ne scz superent'. De q dicit thema nr̄m sc̄m anthoniū victorē extitisse ɔ oēs hostiū insult⁹. Verū est sc̄m anthoniū in natiuitatis sue hora absq; spūalib; armis ꝩtutū ꝓductū fuisse. z ꝓpter origīale pctm̄ exclusus erat a familia sūmi impatoris iesu xp̄i. Et (qđ deteri⁹ ē) inimic⁹ su⁹ erat pctī q̄z fili⁹. Oēs nascimur

natura filij ire rc. Ualde miserabilis ē hec
natiuitas ꝑpter talē statū ꝛ periculū ī quo
tunc ante baptismū humana est creatura:
Propter quā rē Job.iij. ꝛ Hieremias.xv.
maledicebāt hore natiuitatis aut ꝯceptio/
nis eoꝝ. Propterea etiam arguit scriptura
Herodē ꝛ alios q̄ eoꝝ celebrabāt natiuita
tem. ꝑ suꝑbiā quidē ꝛ malā intentionē. ve/
luti si in hoc seculo eoꝝ possiderēt felicita/
M tem. ꝑpter quā potꝰ plorandū est ꝛ gemen
dum ꝛ cū rege Dauid dicendū. Ecce eñ ī
iniquitatibꝫ ꝯceptꝰ sum ꝛ in peccatis rc.
Est ergo periculosissimū bellū ꝛ difficillimū:
vt vincamꝰ. Ideo potius plorandū est q̄
letandū. Recitat sanctꝰ Augꝰ in libro de ci
uitate dei de nullo legi puero. immo nec ie
su xp̄o dei filio/ ip̄m ostēdisse in natiuitate
sua leticiā p̄terq̄ de vno q̄ Zoroaster nomi
nabatur. Dicit aūt Augꝰ. hoc malū fuisse
signū q꞉ ille postmodū artes magicas repe
rit maledictas ꝛ ꝓhibitas ꝛ sortilegia. per
que tñ seip̄m seruare nō potuit: sed cū vere
cundia magna occisus fuit ꝛ interemptus
Valeriꝰ etiā loco p̄allegato valde cōmen/
dat grecoꝝ quorundā ritū: q̄ traces appel/
lant. qui magnū dolorē ostendūt ꝛ tristicie
signa in infantiū suoꝝ natiuitate. in morte
aūt magnā p̄seferunt iocunditatē ꝛ leticiā.
Nōne huic cōcordat qđ dicit Salomon
Eccl̄i. vij. Melior est dies (inquit) mortis
q̄ natiuitatis. Eccl̄ia etiā maiorē celebrat
solennitatē de morte sanctoꝝ: sicut de san/
cto Anthonio q̄ de eoꝝ natiuitate. Quia
in morte aspeꝝ ip̄is bellū est ꝛ nō p̄us sicut
dicit sanctus Augꝰ. Nō intelligo q̄n prin/
ceps aliquis christianꝰ possit habere cum
bona intētione natiuitatis sue memoriā/ et
honorādo specialiter festū sancte diei in q̄
natus fuit. nō quidē ꝑ vanitatē aut suꝑbiā
sicut faciebat Herodes: nō vt in seculo su/
am ponat felicitatē. s꞉ ꝑ hūilitatē deo agen
do gratias ꝑ beneficijs suis. ꝛ de eo q̄ eius
N volūtate christianꝰ factus sit. eumq̄ ꝑ ba/
ptismū ad familiā suā vocarit dederitq̄ tē
pus ꝛ etatē ip̄m deū cognoscēdi honoran
di ꝛ illi seruiēdi ꝛ ad suam tandē ꝑuenien/
di gl̄iam: Potest quidā letari leticia quadā
sobria/ cōmixta timori periculoꝝ q̄ in mor
tali hoc sunt bello. Orādus est deus et san/
cti vt aduersus oēs insultꝰ crudeles deꝰ
eos faciat victores. Sed redeo ad materi
am meā ꝛ dico deū summū imꝑatorē non
dimisisse beatū Anthoniū strenuū suū mi/

litem futuꝝ. Diu esse post eiꝰ natiuitatem ī
campo periculosi huiꝰ p̄lij q̄n ei tunicas su
as daret. ꝛ de ꝓpria sua sp̄uali eundē reti/
neret familiā. ꝑ signū sancti sacramēti ba/
ptismatis. Deinde mox armauit eū sp̄uali/
bus armis/ que sunt virtutes: vt scuto ꝟe
fidei/ clypeo spei. tunica charitatis. Illi cō
cessit clauū iusticie. gladiū discretōnis. cin
gulū temperātie. subtunicale fortitudinis.
calcaria sancti timoris. ꝛ etiā alia arma di
uina/ quibꝫ mediantibꝫ victoriosus fuit cō
tra oēs insultꝰ. In baptismo eñ ꝟtutes
infundunt. Inimicꝰ ꝟo bonoꝝ omniū et
omniū creaturaꝝ vidēs nobilē hūc militē
sanctū anthoniū taliter armatū: valde cru
deliter ꝓculdubio ꝛ cū magno odio ꝛ inui
dia se cōtra eū erexit/ omniq̄ conatꝰ eiꝰ fu/
it quo eū debellaret/ vinceret et destrueret.
tūc parauit superiorē suū ꝛ p̄mū filiū pec/
catū. s. tyrannū cū tota sua maledicta (que
innumera est) societate. Et dixit eis clamo
re horribili. Agite agite/ parati estote/ dis/ O
ponite vos/ nō diutius expectetis fundꝰ
ꝛ subito creaturā hanc pauperē flebilem et
nulliꝰ reputatiōis destruere ꝛ ꝯfundere/ q̄
ꝯtra nos arma sumpsit/ ꝛ aduersum nos p̄
liari ausa est. nō euadat vllo pacto/ tendite
temptationis laqueos ꝛ deceptōis stimulos
facite fraudes/ sagittas infigite oīm tenta/
tionū. sic facite. in nullo parcite. Eo modo
p̄cepit inimicꝰ: ꝛ alij taliter obediuerūt s꞉ ꝑ
gratiā summi imꝑatoris ꝛ ꝑ arma sua que
illi fuerāt ammīnistrata/ ꝯ oēs crudeles
insultꝰ sanctus Anthoniꝰ fuit victoriosus
Veꝝ est mihi hic latā ꝛ spaciosam oblatā
esse materiā loquēdi de p̄lio sp̄uali viciorū
ꝯtra virtutes in sancti Anthonij persona.
Nec aliter sublimiꝰ ꝛ subtiliꝰ s̄mo haberi
posset ad hoīes/ ꝯtemplatiuā vitā ꝛ solita/
riam ducētes exēplo sancti Anthonij. ꝛ eti
am ad hoīes qui vitā viuūt actiuā. Et cō/
parari possunt insultus quos habēt illi ad
eos quibꝫ mūdani afficiunt homīes Curā
bo breuiter s̄monē meū sumere s̄m locū in
quo sunt/ ꝛ ꝑsonas absq̄ magna curiosita
te. Veꝝ ad nostrā edificationē si possum dē
quattuor solūmodo crudelibꝫ dicā insulti
bus q̄ sancto Anthonio facti fuere ab ini/
mico. Nō eñ de omnibꝫ ꝟba facere possem
Immo adhuc finiā q̄ncūq̄ placuerit his
quoꝝ interest. Primꝰ insultꝰ factꝰ fuit san/
cto Anthonio ꝑ maledictū quendā stipen
diariū/ quē luxuriā noīare possum carnalē.

Secũdus ꝑ affligentẽ aduersitatẽ. Terti⁹
P ꝑ cupidã ꝓsperitatẽ. Quartus ꝑ mendacẽ
iniquitatẽ. Sed cõtra omes hos insultus
sanct⁹ Anthoni⁹ fuit victoriosus Et si qui
interrogẽt quõ ⁊ quo auxilio: Rñdeo eum
ꝯtra quattuor hos tyrãnos ꝓ subsidio ha
buisse ꝓcipue quattuor cardinales ꝟtutes
ꝗ̃ e filias. Cõtra carnalẽ luxuriã tẽperanti
am habuit ꝯtinentiã. Cõtra affligentẽ ad
uersitatẽ fortitudinẽ ⁊ patientiã. Cõtra cu
pidã ꝓsperitatẽ iusticiã nõ quecꝫ grauãdo
Cõtra mendacẽ iniquitatẽ habuit ꝟitatẽ ⁊
prudentiã. Omitto modo ad hᷓ allegatiões
etiã ⁊ scripture ꝯcordãtias ꝗ̃ citi⁹ materiã
meã ꝑficiã. Quãtũ ad ꝓmũ insultũ audia-
mus qd̃ dicit Euagri⁹ vitã sancti Antho-
nij describẽdo. Et facile ꝯspiciemus ꝗ̃ pa-
cto sanct⁹ Anthoni⁹ a tyranno hoc luxuri
osa .s. carnalitate i ꝓma sua iuuẽtute die no
ctuqꝫ sine cessatiõe fuerit vexat⁹. Cõtra eũ
eñi iaciebat sagittas ardentes desideriaqꝫ
carnalia ⁊ stipites inflãmatos immũdarũ
cogitationũ atqꝫ inordinatarꝫ voluptatũ.
Sꝫ sanct⁹ Anthoni⁹ hec euitabat fortiter
cauebatqꝫ ne vrereť ꝑ malũ ꝯsensum/ sicut
eius declarat pictura. Eousqꝫ autẽ res de-
ducta est vt de⁹ ad ꝓces suas visibiliter ei i
imicũ fornicatiõis ostẽderit ꝗ̃ eũ tentabat. ⁊
se ꝓstrauit ad pedes eius in forma horribi-
lis ⁊ nigri cuiusdam pueri ꝓrsus nudi secꝫ
victũ esse ab eo cõfitebať. Quõ fieri põt ꝙ
cum spũs sine corpe sint/in corpali sese ostẽ
dere possent figura: hoc omitto. eo ꝙ dixi
Q in quodã alio sermonũ meorꝫ. Cũ sanctus
Anthoni⁹ vidit malignũ spm̃ carnalis lu
xurie clamauit ⁊ in eũ expuit dicẽs. Abi abi
turpissima ⁊ abominabilis factura nõ am
plius te timebo nec tibi fidẽ adhibebo cuꝫ
talẽ te esse cognoscã. Lesus est i capite suo
qui se tue submittit ditioni. Nõ est sapiens
qui te recipit aut audit. Maledict⁹ est ⁊ in-
fortunat⁹ qui ꝑ breuissima ⁊ immũda vo-
luptate quã tu mittis ꝑdit animã suã. here-
ditatẽ suã. suã coronã. suã gl'iam. ⁊ se perpe
tue cõmittit damnatõi. Et nos exẽplo san
cti Anthonij fugiam⁹ maledictũ hunc ꝓ-
pendiariũ carnalẽ scꝫ luxuriã. Nõ agamus
more quorundã qui ꝯqueruntˀ/ ⁊ se varijs
excusant modis. Dicũt aliq̃ se nõ posse resi
stere aut caste viuere siue in matrimonio si
ue sit extra matrimoniũ. Profecto ꝗ̃ sic di-
cit/male dicit. Primo de deo eum blasphe
mando. ꝙ scꝫ aliq̃d ꝓcepit impossibile qd̃ fi
eri nõ possit. Anathema sit ꝗ̃ dicit deũ ali-
quid impossibile ꝓcepisse. ait Hieronym⁹.
Talis etiã maledicit de omĭb⁹ bonis hoi-
bus qui caste viuũt/quos iudicat ẜm fatu
am ei⁹ cõplexionẽ ⁊ ꝯditionẽ castitatẽ ẜua
re nõ posse. Videm⁹ etiã ꝙ ꝓ quadã aduer
sitate aut dolore/aut ne ꝑdam⁹ vtilitatẽ ali
quam tẽporalẽ. aut ꝓ ꝑsona aliqua homi-
nes aliqui abstinerẽt a tyranno hᷓ/luxurio-
sa carnalitate. Quõ igiť hoc nõ possit fieri
ꝓ amore dñi nostri. ꝓ honore virtutũ. ꝓ ve R
recundia ⁊ ꝑpetua ꝯfusione vitãda. Nõ re
or aliquã ꝑsonã tãtopere de peccato hoc cõ-
mittẽdo tentari/qm̃ bene sibi caueret ab eo
anteqꝫ acquisitã suã amitteret pecuniã aut
aliquod e mẽbris suis. Ammodo ergo non di
cas te nõ posse sꝫ nõ velle. Sanct⁹ Antho
nius nõne homo erat ex sanguine cõpact⁹
⁊ carne quẽadmodũ tu: Ita reuera nonne
tentabať sicut tu: sic ⁊ multo grauius qꝫ tu
Si tu es in iuuẽtute: ⁊ ipse pariter. sed i hᷓ
est discrepãtia: qꝛ sanct⁹ Anthoni⁹ sicuti li
ber/nobilis ⁊ strẽnuus miles penã appare
bat/⁊ totũ suũ nisum vt se defenderet. Tu
ꝟo es ꝓrsus inutilis ⁊ nullarũ viriũ ꝗ̃ ad
ꝓlium spũale qui cito man⁹ victas offers ⁊
vinceris primo aggressu. aut (qd̃ ꝑfecto pe
ius est) queris ⁊ inuitas omĭb⁹ modis quo
vincaris: audiẽdo loquẽdo ⁊ ꝑ inhonestos
tactus ⁊ ꝑ malã societatẽ. Ideo mirandũ
nõ est si i his aggressib⁹ crudelib⁹ victoriã
nõ obtineas. Alij dicũt O bone dñe cõgruit
iuuentutẽ trãsigi ⁊ ꝯsummari/q ꝑacta facil
lime ꝯuertar: ⁊ caste viuã in senectute. O
falsa ⁊ deceptiua spes quot milia hoĭum ꝑ
didisti: ⁊ plures ꝑdes sub ea spe. multi enĭ
moriunť sic in fatua earꝫ iuuẽtute absqꝫ pe-
nitẽtia vlla. alij efficiuntur peiores indies.
suntqꝫ faciliores vt vincanť qꝫ ꝓus. Qui ei
hodie ad resistendũ tẽtationib⁹ non est ido
neus. cras adhuc erit min⁹. Que est causa
Est ꝓpter malã ꝯsuetudinẽ que eos ligat/
onerat/⁊ ꝯstringit. vertitqꝫ eis q̃si in natu-
ram ⁊ durã necessitatẽ. Alia causa est. qꝫto S
eñi ꝑsona magis ad seniũ accedit. tãto effi-
citur tristior ⁊ maior melãcolicus. ⁊ portat
causas sui doloris cũ ipa/sicut dicũt medi
ci. Unde sequiť ꝙ ad se recreandũ ẜm ma-
lam suã cõsuetudinẽ/ magis inordinate et
diligenti⁹ affectiones suas carnales appe
tit qꝫ prius: pluríb⁹ modis qui multo magꝭ
sunt reprobandi. Crede ergo ꝯsilio. hoc est
si viuere vis caste ⁊ munde in senectute. in-

cipe in iuuẽtute exẽplo sancti Anthonij: q̄
a prima sua etate cõtra oẽs crudeles in/
sultus inique carnalitatis potẽs fuit victor
Adhuc sunt aliq̄ qui in peccatis eorum excu
sationẽ q̄rũt dicentes Hoc esse aliorum pctõrum
minimũ/heu qd̃ peccatũ iudicandũ est par
uum: qd̃ mortale est/qd̃ dei aufert amorem.
qd̃ ad ppetuã ducit mortẽ. Qd̃ peccatũ p̱/
uũ iudicandũ est. qd̃ sepe facit nobilẽ dñm
aliquẽ aut principẽ fidẽ suã violare: et fide
litatẽ solẽniter in matrimonio pmissam. qd̃
facere nõ dignaret aut nõ vellet inimicis su/
is, etiã si vitã pdere deberet corpalẽ. sicut ap
paruit de Regulo et Atilio. Qd̃ peccatũ iu
dicandũ est paruũ qd̃ facit p̄sbyteros et re/
ligiosos votũ solenne violare et infringere.
qd̃ est vt viuãt caste absq; matrimonio/ sicut
oẽs vouerũt qui ordinẽ p̄sbyterat⁹ susce
perunt. Consideremus etiã q̄d mũdũ p dilu/
T uium submergi fecit. quid ciuitates q̄nq; et
circũiacentẽ regionẽ celesti fulmine fundi/
tus euertit? Quid magnã destruxit Troiã
Quid Tarquiniũ et omnẽ ei⁹ sobolẽ rega/
lem roma expulit? Quid tã strẽnuos ĩpe/
ratores et reges Alexandrũ. Juliũ cesarem.
Anthoniũ. Dauid sanctũ. Salomo sapi/
entẽ. Samsonẽ fortẽ. et alios innumeros
vicit et supauit? Hec oĩa carnalis fecit lu
xuria. Nõ est ergo paruũ peccatũ. nec opi/
neris illã solã venire. Nã adducit secũ i ca
stellum spũale anime (que eã recipit) pericu
losissimã comitiuã. dei obliuionẽ/ contemptũ
sui iudicij. mundanã voluptatẽ. displicen/
tiam aut infidelitatẽ. intellectus obscurita
tem. desperationẽ sue cõuersionis. de mise/
ricordia dei p̄sumptionẽ Quicq̄d inquiũt
faciãt saluabunt homies Deinde sequitur
cordis obduratio / q̄ prsus expellit bonas
anime custodias verecundiã et timorẽ. post
hac discooperit palliũ ipsi⁹ hypocrisis qd̃
fedissimã suã celabat immundiciã. hinc in
uadit diffamia que hominẽ p totũ mundũ
pclamat et infamẽ efficit. Demũ est creatu/
ra talis miserabiliter absq; remedio. Adest
et obstinatio que ei os claudit ne cõfiteatur
aut peniteat eã peccan. ligatq; pedes eius
et manus vt nõ se releuare possit nec adiu/
uare. Tunc cadit et decidit in pfundissimã
abyssum ppetue pene et cõfusionis. hic est
finis ad quẽ deducit peccatũ hoc/carnalis
luxuria. qd̃ q̄uis aliqui dicant paruũ. san
V ctus Anthoni⁹ ipsum nõ paruũ iudicauit
cũ taliter ei restitit et crudelib; suis insultib;
Et cũ talẽ sustinuerit penam et martyriũ vt
victor ei⁹ esset. Et sumo hic quattuor mo/
rales considerationes.

Prima cõsideratio

est tentationes nõ sp ex carne (q̄ contraria est
spiritui) puenire. s; aliq̄n immittunt a mali
gnis spiritib;. et poti⁹ p hos q̄ illos s̄m di/
uersas eorum naturas et malicias. q̄ q̄ eorum
aliq̄ tentare non dignant.

Scd̃a consideratio

Facile est creditu sanctũ anthoniũ specia
lem grãm a deo recepisse/ sanãdi ignẽ cor/
poralẽ in infirmorum mẽbris / eo q̄ taliter vi
cerit spiritualẽ ignẽ inique carnalitatis.

Tertia consideratio

credendũ est sanctũ anthoniũ grãm habu
isse specialẽ con ignẽ spũalẽ carnalitatis p su
as orõnes. Nũc obmitto primũ insultũ et
accedo ad secundũ. Cognoscere velitis q̄
post suã victoriã nõ abstinuit inimic⁹: sed
acri⁹ inflãmabat contra sanctũ Anthonium
Ei q; alterum direxit stipẽdiariũ valde aspe/
rũ/quẽ nomino cruciantẽ aduersitatẽ. Ha
bem⁹ inimicũ sepi⁹ et varijs modis se mon
strasse i diuersis et horribilib; ad extra figu/
ris. Verberauit sanctũ Anthoniũ et ipsum
visibiliter penis affecit et adusq; poti⁹ ap/
pareret mortu⁹ q̄ viu⁹. Hos aũt insultus
trib; de causis specialit̃ inimic⁹ exercuit:
vna vt deijceret in ipatientiã. Alia vt con de X
um murmuraret tãq; si esset iniust⁹ q̄ talit̃
eũ sinebat affligi nõ ei succurrẽdo, cũ ei tam
diligẽter seruiret et amaret. Tertia causa vt
sanct⁹ Anthoni⁹ malignos timeret spirit⁹
ad eos recurrere atq; ab ipsis veniã postula
ret q̄ ab eo discederẽt et sic inimicos hono/
raret. Sanct⁹ g̃o Anthoni⁹ bñ sibi cauit
veluti liber et fid⁹ miles nõ cadẽdo in ipa/
tiẽtiã nec con deũ murmurãdo. Verum dicebat
cũ ppha. Just⁹ es dñe et de creatura tua fa
cere potes vt vis Preterea contẽnebat omni
mõ inimicos et eorum ptãtem dicẽs. Si de⁹
eis daret ptãtẽ, bñ vellet ab eis interimi/si
cut dicebat Job. Si me occidatis/nihil/
omin⁹ tñ spem meã in eũ proieci. H erat sapiẽ
ter et fidelit̃ opari. Si eñ sanct⁹ Anthoni
us in aduersitate sua malignos appellasset
spũs. scit; q̄d ei accidisset: forsitan ad aliq̄d
tp̄s eũ affligere destitissent: s; de deo protecto
re suo suũ fecisset psecutorẽ. Aut si pniam

agere voluisset ꝛ ad deū recurrere. de⁹ meri
to aurē suā occlusisset/sicuti infideli famu/
lo. Et falsi spūs denuo acri⁹ eū impugnas
sent ꝙ̄ prius/vt iteꝝ eoꝝ postularet auxiliū.
Sanct⁹ Anthoni⁹ bn̄ nouerat malignos
spūs nullā hr̄e ptātē nisi inq̄tū de⁹ illis p/
mittebat veluti spiculatoribꝫ/ ꝛ sue iusticie
ministris ꝛ iuste sue volūtatis. Nouerat eq̄/
dem ꝙ oībꝫ his q̄ eis ꝯfidūt falsam ludunt
societatē. h̄ est eos decipiūt in h̄ q̄ȝ mūdo:
y ꝛ in alio tormētis tradūt. Propterea dice/
batcū ppha. Dn̄s mihi adiutor: ꝛ. omnes
inimicos meos ꝯtēno. Imitemur scti An
thonij exēplū si diuina volūtate crucianteꝫ
nos ppeti habeam⁹ aduersitatē eiusq̄ȝ insul
tus. Habeam⁹ patiētiā fidē ꝛ fidelitatē ad
deū/ ꝛ oīa ad nostrā ꝯuertent vtilitatē ꝛ glo
riam/quēadmodū habem⁹ de sctō Anthō/
nio q̄ post multas ꝑsecutiōes/ xp̄m meruit
videre dn̄m in magna claritate oēs inimi
cos in fugā vertentē/ ꝛ sanct⁹ Anthoni⁹ cla
mauit. O bone Iesu vbi eras cū sic inimi/
ci eo pacto me tormētis afficerēt. Dn̄s erā
rn̄dit Iesus xp̄s. Cur ergo nō succurrebas mi
bi: Expectabā (inq̄t) bonā tuā patiētiā. tuā
erga me fidelitatē ꝛ tuā victoriā vt te remu
nerarē. Et q̄ꝛ sic egisti/faciā te noīari ꝑ vni
uersum mundū. Hoc nos iā impleri vide/
mus/ꝓ certo teneam⁹ ꝙ q̄cūq̄ȝ aduersitas
nobis acciderit siue ꝑ inimicos siue aliter.
oīno ad nostraȝ vertet̄ vtilitatē/si bn̄ ea vti
velim⁹. ꝛ ſm officiū aut cōmissionē quā ad
uersitas a deo habet q̄ est purgare aut ꝓba
re corrigere ꝛ emēdare hos q̄ sui sunt ami/
ci/ ꝛ q̄ se ei subdunt sicuti veri filij patri bo
ni scholastici p̄ceptori. fideles subiecti dn̄o
Si sic fecerim⁹ (sicut dicit sanct⁹ Gregori⁹)
nulla nocebit aduersitas/si nulla dn̄et ini/
quitas. imo exēplo scti anthonij ꝯ oēs hos
z crudeles insult⁹ potētes erim⁹ victores Et
hic aliquas accipio ꝯsideratiōes.

Prima cōsideratio

est sctm̄ Anthoniū posse dici ꝟe martyrē ꝓ
pter dura verbera ꝛ ꝑsecutiōes nō mō ho/
minū veꝝetiā inimicoꝝ q̄ tātope eū affige
bant. ꝛ tāto inimici⁹ ꝙ̄to hoībꝫ sunt crudelio
res: vt dicit Chrysostom⁹.

Scd̄a consideratio

Stulte iudicāt hi absq̄ȝ experiētia ꝛ ꝯ no/
strā etiā fidē/ q̄ malignos spūs esse negant:
aut eos nobis nequaq̄ȝ esse dicūt ꝯtrarios
Quāuis nullā habeāt ptātē nisi inq̄tū de
us supm̄us impator illis ꝑmittit. sicut car/
nificibꝫ suis ꝛ iusticie sue executoribꝫ ꝓpter
aliquā supradictaꝝ causaꝝ.

Tertia consideratio

Insipiēter arguūt mūdani q̄ iudicāt tribu
latiōes solū malis mitti ꝛ ꝓpter eoꝝ scele/
ra. ꝛ ideo irrident bonos cū eos paupēs re
spiciūt aut in aduersitate aliq̄ maiori ꝙ̄ ip/
si sint. Considerate sanctum Anthonium
erat ne mal⁹: aut a deo odio habit⁹: Reue/
ra nō. attamē taliter fuit afflict⁹ ꝛ modis tā
extraneis. Hoc aūt fuit vt glīa sua augmē
taret̄. Sicut dici solet/nō inueniri q̄ deus
voluerit aliq̄d magni in quācūq̄ȝ ꝯferre ꝑ/
sonā aut excellēs p̄miū absq̄ȝ ingentibꝫ ꝑse
cutiōibꝫ ꝛ q̄n eā ꝓbasset ꝑ aduersitatē ama/
ram. Sicut p̄nceps pl⁹ laboris i ꝓlio dat
ꝛ aliter strēnuo alicui militi ꝙ̄ alteri min⁹
valido. Dicit vita sancti Anthonij post mł
tas ꝑsecutiōes semel saluatorē nostꝝ ei ap/ A
paruisse. Et h̄ est qd̄ dicebā ꝙ ꝑ tribulatio/
nes ꝛ infamiā de⁹ dat p̄miū ꝛ glīam. Actu
um. xiiij. Uersus. Ut probꝫ aut purget aut
puniat aut mereat̄: Aut xp̄i pateat glīa pe/
na datur. Iob ꝓbat inclinat paulū sese ma
nifestat. In ceco purgat mariaȝ: sed punit
herodem.

Quarta cōsideratio

est ꝙ inimic⁹ conat̄ sepi⁹ aduersas angusti
as nobis mittere vt nos ad malū vertat ad
impatientiā ꝛ murmurandū ꝯtra deuȝ/ad
blasphemiā/ad idolatriā ꝛ eū honorandū.
ꝑ hoc vt ei⁹ implorēt̄ subsidiū. attamē om/
nia ad ꝯtrariū vertent̄ si his patiēter et hu/
militer vti voluerim⁹/submittēdo nos dei
correctioni/dispositioni ꝛ discipline. sic fi/
lius patri ꝛ fidus subiectus supm̄o suo do
mino/atq̄ȝ scholastic⁹ bono suo p̄ceptori.
Si aūt sanct⁹ Anthoni⁹ malignoꝝ spiri/
tuū implorasset auxiliū/falsus id est decep/
tus ab eis fuisset. Est eīm inimicorū fraus
(vt legimus de vita sancti Bartholomei).
ꝙ sepius mittūt aduersitates his qui eos ī
auxiliū vocant vt semꝑ ad eos reuertantur
atq̄ȝ ip̄os honorēt. Nā etiā interdū cessant
eos affligere vt decepti credant esse ꝑ eoꝝ
ꝑ inuocationē atq̄ȝ sacrificia que illis libāt
Et demū omnibꝫ his q̄ eis sic associantur/
sacrilegis his modis ludūt false societatis
ludum. hoc est eos tradūt ad verecundiā ꝛ

in tormēta in hoc mūdo ꝛ alio. ¶ Credam⁹ vere ꝛ aspiram⁹ de facto cū sancto Anthonio: solū deū verū esse protectorē ꝯtra stipēdiarium hūc cruciantē aduersitatē. Ipe est qui cū bonū ei apparuerit liberat / qđ quis erga eū meretur p bonā vitā ꝛ firmā credulitatem. Sed si quotidie ad iracundiā puocetur de malo in peius in cūctis iniquitatibus absq penitētia quacunq. ꝛ qđ detestabilius est ꝑpter beneficiū hoc liberationis dicanť ꝛ fiant blasphemie. ꝛ ꝯtra eū ꝓditiones atq ꝯtra fidē / p falsos honores ꝛ subiectionem aduersario suo exhibit pro scripto. Quid mirū quin hi q eo pacto agerent a manu angētis aduersitatis / p eū nō liberenť. Sit igiť deus protector noster. iuuamen nostrū. spes nostra ꝛ fiducia. et illi seruiamus deinceps tota vita nostra in bonis. Tūc assero q exemplo sancti Anthonij futuri sum⁹ cōtra omēs aduersas angustias ꝛ crudeles insultus / potētes victores ¶ Hūc ꝑtereo secundū insultū / ꝛ tertiū aggredior. Postq ꝑcepit inimic⁹ q p omnē conatū ꝛ crudelitatē stipendiarij hui⁹ angentis aduersitatis n. l ꝓficeret / sed beatū Anthoniū gloriosiorē ꝛ verū dei martyrē efficeret. Ad aliū se vertit suū stipendiariū cupidā scȝ prosperitatē. Qui tāto peior est ſm sanctū Gregoriū ꝛ Boetiū. q̄to occultius fallit sub vmbra boni ꝛ voluptatis q̄ angens aduersitas. Est eñ latro proditor q ferit osculādo ꝛ occidit amplexādo. Propterea inimic⁹ excogitauit ponere sepenumero i via sancti Anthonij vasa aurea aut auri similitudinē vt ipse moueref p auariciam ꝛ p hoc heremū dimitteret et denuo mūdo adhereret. O quot religiosos et alios dei christianos decepit inimic⁹ p auarā talē ꝓsperitatē: quot fecit a religione i mūdum reuerti: de mūdo ad inferos. Sunt ꝑfecto multi q in aduersitatis ꝑlio cōstātes fuerunt. p ꝓsperitatē tamen capti sunt et decepti. Et plerīq erāt sapientes ꝛ hūiles clerici / vidētes in schola aduersitatis qui in ꝓsperitate fatui efficiunť: elati ceci / deū spernentes ꝛ omnē bonā ꝑsonā. Nec inimici solum diligūt viciū hoc in priuata ꝑsona: verum etiā in regnis ꝛ magnis dominijs / sic rome fuit. Dicit Iuuenalis (qđ beatus q Aug⁹ recitat) Nunc patimur qz lōge pacis mala ꝛc. hoc est / aduersarioꝝ ꝑlia / vt Hanibalis ꝛ alioꝝ qui multo min⁹ maloꝝ romanis intulerūt q̄ ea que attulit ꝓsperitas. Cui⁹ causa est. quoniā ꝓsperitas luxuriam carnalē adducit ꝛ immoderatā / stultā quoq largitatē / que statū excessiuū tenebat i omnibus rebꝰ. Postea de stulta illa largitate ꝓsperitatis filia q occultaf sub liberalitatis vmbra ꝛ validitatis. generaf viciū qđ huic videtur ꝯtrariū. hoc est auaricia cupida et rapax. Aliter eñ ꝓdigalitas vitā diuturnā i excessiuo suo statu habere nō posset si hac nutrice minus nutriref. quia abyssus expēsarum abyssum requirit pecuniarū. Excessiuus stat⁹ est sicut maris abyssus que satiari non pōt. Et qui nimis expendit ex vna parte. necesse est vt petat ꝛ cumulet ex altera / qui suā ꝯsumūt ꝛc. Propterea eā nominaui in principio ꝓsperitatē cupidā. Ueritas eñ probata est. q qui plus habȝ magis appetit seu cumulat. Uerū est nisi ratio ibi dominef. Uideam⁹ quid sequaf ex cupiditate. ex ea ꝓdit maledicta ꝑles latrocinium fraudes / rapine / omnia mala / iniurie / odia. maledictōes / rebelliones / dissipatōes mortales inuidie quorundā ꝯtra alios. Hoc totum apparuit tꝑe Iulij ꝛ Pompeij Sille alioꝝq sine numero. Quid ꝑterea sequif: Audiam⁹ non meā sed Sapiētis sniam. Eccl. x. Regnū de gente in gentē transfertur. Dicit Sapiēs q post iniusticiā ꝛ fraudes atq iniurias sequif mutatio seu trāslatio dominij siue regni de gente in gentem. Considerate igiť q̄tum malū inducat inimicus p stipendiariū suū appetentē ꝓsperitatē / si quis nō ꝓuiderit. hoc est nisi posuerit rationē mensurā ꝛ modū statui suo / nō quēq grauādo. Heu si bene respiciam⁹ viuaciter miserabilē ecclie sancte statū / ꝛ q̄ramus quis hūc induxerit. Credo facile rūderi posse p tyrannū hūc cupidā ꝓsperitatē hoc factū fuisse / qm̄ de eo venit supbia ambitio symonia ꝛ sacrilegiū ad nutriēdas pōpas ꝛ excessiuos ecclesiasticoꝝ stat⁹. Uelit deus his malis finē imponere. auariciāq hāc ꝛ symoniā extrudere. Sȝ valde timeo nedum sit finis. paulo ante ꝑlatus quidā iterrogabat que symonia esset magis reprobanda. aut ea que fieret p vim / minas / aut coactiones. aut illa que fieret argento. Fuit respōsum primā esse peiorē que est acerba contra multos sententia. Nunq eñ absoluētur nisi beneficia eoꝝ resignent / in quibꝰ nihil prorsus habēt iuris et nisi restituāt omne illđ quod a beneficio receperūt. Obmitto hanc materiā. Bene opus est ergo his q

faciūt tales minas ꝓpter quas hmōi fiunt mala ei q̄ ꝯtra deū ⁊ ꝯsciam obediūt ꝓpter timorē vnusquisq; a magno vsq; ad paruū vt sibi caueāt adeo sapiēter ꝯtra ꝓsperitatē auarā: vt ducēdo statū temperatū ſm deū ⁊ rōnem/⁊ sine alteri⁹ grauamine ad exemplū sancti Anthonij ꝯ oēs crudeles insultus sim⁹ victores. Cōformiter ad predicta tres formo cōsiderationes.

Prima cōsideratio

Interdū maior est habēda ꝯpassio erga ꝑsonā q̄ est in ꝓsperitate q̄s si esset in aduersitate. Quare: q: male vtit̄ ⁊ aīe sue multo peior est q̄s aduersitas.

Scd'a consideratio

Nō est bonū signū ſꝫ poti⁹ manifeste dānationis signū pctōrē sp recipe in h mūdo ꝓsperitatē/qm̄ necesse est vt iusticiā recipiat in alio mūdo ⁊ suā punitōꝫ. alioq̄n deus iustus non esset.

Tertia consideratio

Utile est in h mūdo libēter ⁊ in patiētia ferre aduersitates. Cur? qm̄ hic curiā suam tenet ⁊ sedē. miſcōia dulcis ⁊ pia q̄ facile parcit ⁊ veniā dat. ſꝫ postea curiā suā ⁊ thronū tenebit iusticia horribil' ⁊ crudelissima. per perā hi iudicāt q̄ oēs diuites fortunatos arbitrant̄. q: signū est q̄nq; dānatōis. Male iudicāt hi q̄ auariciā solū putāt in retinēdo esse sitā. Male diuidere diuitias suas: causa est sue destructōis. ⁊ generat multas inimicitias inuidias detractiōes. redditq; hoiem pauperē ⁊ mēdicū. Pretereo modo tertiū insultū. Uererer etiā vos fastidio afficere si quartū ꝓsequerer insultū sancto Anthonio factū/p mendacē iniq̄tatē/vt illi tolleret veritatē ⁊ prudentiā. Mēdax em̄ iniq̄tas incātator est inimici. est etiā tumultuarius vinū vendēs tabernari⁹. q̄ hoīs inebriat a q̄bꝫ recipit̄/eos potādo vino falsa plaudum ⁊ vane glie. redditq; eos stolidos et ꝓsumptuosos plenos oīm erroꝝ. vsq; etiam ad fidei xp̄iane negationē. ⁊ absq; h vt adhiberi possit remediū. Quare h: q: cū p mēdacē iniquitatē ad h deuenerint vt se inter alios iudicēt ⁊ extimēt sapiētiores valentiores religiosiores. nemo est q̄ eis cōsulere possit. Quō em̄ crederet alteri is q̄ se pluris extimat atq; maioris sciētie int̄ oēs alios: Sꝫ etiā malū os est mēdax iniq̄tas q̄ seminat in occulto falsas doctrinas ⁊ ꝯ fidem ⁊ p secretas detractōes odia generat ⁊ diffamatiōes. ¶ Principale aūt remediū est/ne dn̄s aut ali⁹ q̄sq; vili credat ꝑsone/q̄ doctrinā aliquā in occulto dicit/aut q̄ alteri detrahit. nisi etiā parata sit talis ꝑsona illud idē in publico dicere. Bona em̄ doctrina in apto poni vult ⁊ lumine. Falsitas autē petit abscōdi. sic etiā detractio. Erat mihi hic ꝑlixa materia de respōsionibꝫ sancti Anthonij ⁊ de sua prudētia aduersus mendacē iniquitatē. Sꝫ dictis finem impono. tres tangēdo ꝯsideratōes. ¶ Prima ſm doctrinā sancti Anthonij. Nō est piculosior tentatō alicui religiose ꝑsone aut dn̄o q̄s cū se iudicat talē q̄ nō alteri⁹ egeat cōsilio/nec cuiq̄s credere vult ꝓterq̄s ꝓprio suo capiti. Et vnde h emergit? Reuera ex mēdaci iniq̄tate q̄ p adulationē secretā aut apertaꝫ sic hoīeꝫ seducit/vt se alijs putet sapiētiorē aut v'tutibꝫ magis ꝑdutā. ¶ Secūda ꝯsideratio. Periculosissima res est audire doctrinā in occulto aut alteri detrahere. si is q̄ secreto loquit̄. apte dicere et ꝓferre nō audeat ⁊ publice doctrinā suā aut accusatōꝫ.

¶ Tertia ꝯsideratio ſm documentū sancti Ludouici/vnaqueq; ꝑsona et specialiter p̄nceps talē se debet exhibere vt q̄s possit ⁊ audeat plene ei veritatē exprimere siue p eo sit veritas siue ꝯ eū. Alioq̄n se omnino dedit mēdaci iniq̄tati que eā ꝑdit ⁊ decipit. Temp⁹ est vt finiā. finē igit̄ faciā/supplicādo q: p merita ⁊ intercessiones sancti Anthonij nos superare possim⁹ periculosum ꝑlū hui⁹ mūdi ⁊ p̄cipue q̄ttuor supradictos insult⁹ vt ꝯtra oēs hos insult⁹ crudeles nos sim⁹ victores. Qō nobis ꝓstare digne tur altissimi fili⁹/q̄ viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ Amen.

¶ Sermo de die purificatōis nr̄e domine factus Parisi⁹ p mgrm Johēm gerson.

Suscepimus de

us misericordiā tuā in medio templi tui. in ps. xlvij. Uerba hec prophete Dauid recitant̄ in misse introitu matris nostre scē ecclie. Unā in sp̄uali tēplo nostri cordis modo talē reciperem⁹ misericordiā vt de nobisipsis ⁊ aia nostra misericordiā haberem⁹. Quēadmodū admonet sapiēs. Miserere (inq̄t) aīe tue placens deo Ecci. xxx. Non est maior crudelitas/furor aut inhumanitas q̄s illa que est hoīs ꝯtra

semetipm. qz q̄ sibiipsi nequā/cui bon⁹. Et
inter mltas hmōi crudelitates /de qb⁊ loq̄
possem in sequētib⁊/vna est pmittere se mo
ri z sciēter q̄dē. Et q̄ fame: Fame spūali/ q̄
tāto est piculosior q̄to aīa pstat corpi/z p/
petua vita tpali. Profecto cib⁊ aīe est vbuz
dei. sicut habet in euāgelio scti Matthei:
hoīem nō solū viuere pane materiali: sed v
bo dei q̄ panis est aīe. Hi g̃ aīas eoz peri
culosissime fame mori sinūt/veluti crudelis
simi z īmites q̄ panē hūc z vitā spūalem si
biipsis denegāt/q̄ bonas spernūt āmoniti/
ones. aut si audierint ɔfestim eijciūt. et qđ
peius est psequunt z odio hnt miscdiā spi/
ritualis medici/q̄ hāc eis āministrare vult
I alimoniā. Hoc apparuit de tyrannis erga
martyres. Taceo de tpe pn̄ti Nōne est cru
delitas incōpabilis z furori silis. Dicit Je
sus xp̄s/prēm aliquē nūq̄ filio suo q̄ cibuz
q̄reret serpentē loco panis pbere. qz nō esset
misericordia. s; heu facim⁹ dieb⁊ singulis
hoc misere aīe nostreq̄ nobis est multo pro
pinquior q̄ fili⁹ pn̄i. Aīa nostra q̄libet die
(modo eā audire velimus) panē petit bone
doctrine dū in orōne dn̄ica dicim⁹. Panē
nostz quotidianū da nob hodie. In loco
hui⁹ panis nos illi petim⁹ serpētes z cibos
admodū veneficos detractōis/luxurie/ in
uidie/erroz supstitōis/oīs immūdicie z ma
le suggestionis. De qb⁊ dicit aplš. Corrū/
punt bonos mores colloq̄a praua. O vti/
nam deo placeat vt iā a corde nr̄o tā horri
bilē crudelitatē expellam⁹/z recipiam⁹ mi/
sericordiā q̄ nos nutrimētū spūale faciat re
cipere. Et qm̄ o vgo dignissima tu mat es
miscdie/thesauraria grē fons pietatis. Tu
ea es q̄ hodie nos admones offerēdo z pre
sentādo miscdiam tēplo materiali. Tu ipa
es vez tēplū misericordie. in tēplo mīsicor
die figuratū. de q̄ loquit Stati⁹ poeta li/
bro thebaid. xij. dicens Athenis fuisse tem
plū quoddā: misericordie tēplū nūcupatū.
in q̄ omīs creatura auxiliū/subleuamen/ z
ɔsolationē recipiebat. Talis es tu vgo di/
K gnissima. tu es ver⁹ refugij loc⁹/ rōnabilit
cōparat⁹ illi quē ordinauit Romul⁹ romā
fundādo. in q̄ omēs malefactores in secu/
ritate erāt z libertate. Te igit pcamur vgo
graciosa vt fm ppzietatē tuā z naturalē cō
ditionē. nūc nobis misericordiā adducas:
qua deuote recipiam⁹ z pseuerāter retinea
mus doctrinā q̄ ad nostrā sit salutationem.
Propterea te salutabim⁹ ea salutatōe p quā
angel⁹ pmo tibi hui⁹ miscdie nūciauit ad
uentū ad sanctū corpis tui templū dicens
Aue Maria zc. ¶ Suscepim⁹ deus zc
Scdm q̄ttuor modos tēploz (de qb⁊ loq̄t
scriptura sancta) sermo noster diuidi pote/
rit in quattuor breues ptes. Prima de ad
uētu misericordie ad templū materiale fm
historiā pn̄tis solēnitatis z lrālē expositōz.
Secūda de aduētu misericordie ī eccliaz
spūalem fm moralē expositōem Tertia de
tēplo virginali. Quarta de aduētu miseri/
cordie in eccliam vniuersalē fm expositio
nem mysticā z figuralē. Breuitatis tn̄ cau
sa solū de duob⁊ pmis dicā pūctis Quo
ad pmū cōsidero q aīa deuota nostre fidei
z religionis mysteria cognoscere desiderās
ad eleuandū se in laudib⁊ dei sui z sui salua
toris. Jā posset querere a matre nostra san
cta ecclia sue exultatōis causam de festo et
solēnitate/cantu z seruitio qđ presentialit
explet. Cui rn̄det breuiter nostra mat scā
ecclia p verba pphete pposita dicens. De/
uota aīma merito exultare debem⁹ qz susce
pimus misericordiā. q̄ pctōrib⁊ deo fac cō L
cordiā. Olim (ipa mr̄ ecclia inq̄t) regnauit
rigorosa iusticia: insidēs tremebūdo trono
veritatis/z tenēs acutū gladiū vindicte et
exterminatōis. Male ɔstringebat pctōrib⁹
pditorib⁊ z malefactorib⁊ q̄ ɔtra regalē dei
maiestatē delinquebāt p legis sue z māda/
toz suoz trāsgressionē. qz sic captus sic su/
spēsus. Hn̄ pbauit in lucifero angelo pul/
cherrimo. qz cū pmū (o lucifer) vētus sup/
bie cogitationē tuā inflasset atq; ad hoc du
xisset vt deo tuo equalis fieri velles q̄ tamen
vt ei seruires creat⁹ fueras. Nullum fuit re
mediū quin iusticia subito te psterneret/ z ī
horribilē inferni carcerē deijceret a tā alto
loco in tā pfundū. Adā non euasit q̄n post
primā inobedientiā mox eū iusticia nobili
suo vestimēto innocētia scz spoliauit. Ad/
duxit in regnū suū spūale rebellionē/eū ap
pzia paradisi terrestris hereditate fugauit
mortē illi despōsauit/seruū ɔstituit. Tribu
lationi dedit z crudelib⁊ satellitib⁊ q̄ eū pe/
nis afficerēt. Qui quidē satellites sunt fa/
mis sitis angustie miserie z infirmitates ī/
numere. hn̄ tūc apparuit regnare iusticiam
Quid dicem⁹ de diluuio/a q̄ solūmō octo
psone saluate fuerūt: De subuersione So
dome p sulphur z ignē de celo cadentē. de
deuoratiōe Dathan z Abiron qui viui de M
scenderunt ad inferos. Hec oīa faciebat

regina/que eo dñabat tpe iusticia rigorosa Sed in hoc tpe nouo (qd gre tps nominatur) sublimis imparoz suũ mutauit iudicez qz lex p Moysen data est ꝛ gra per Jesum xpm. qz loco iusticie intronisauit misicordiam dulcedinẽ ꝛ pietatẽ. cui⁹ thron⁹ est gratia/ꝛ virga dulcis correctio. de q̃ dicit. ps. Uirga tua me ꝯsolata est. Multũ ĝĥ tempoꝛe letari debem⁹/dicit sancta ecclia dies festos ꝛ solẽnes celebrare. qz suscepim⁹ misericordiã q̃ dei ꝛ peccatoꝝ facit ꝯcordiaz Suscepim⁹ ꝛc. Hec misericordia est bñdictus dei fili⁹ qui tali die (queadmoduz hodiern⁹ est) oblat⁹ fuit publice in apto. et receptus in templo sicut p̃dixerat propheta Malach. iij. Statim veniet ad templũ suum. Uez est q̄ antea hec misicordia suscepta fuit in p̃cioso corpe dñe nostre i die annunciationis. Sz hoc satis secrete factuz fuit in camera Marie. Post hac die natiuitatis hec misericordia suscepta fuit in bestiarum p̃sepio ꝛ paucis hoībꝫ denũciata. sez pastoꝛibꝫ. Hodie v̄o eã suscepimus in loco publico/i loco sancto/in loco ad quẽ generaliter cõuenire possunt ꝛ debẽt tã pauper q̄s diues/i tẽplo videlicet materiali. Et nõ in aliquo angulo tẽpli hui⁹. nõ in loco aliquo secreto ꝛ occulto: sꝫ in medio vt oẽs accedere valeret Suscepim⁹ (inq̃t pp̄ha)
N misericordiã tuã. O anima hic gloriosissimũ habes donũ tanq̄s letissimã ꝛ gratiosissimam nouitatẽ. Bone dñe de⁹/agimus tibi gratias pro hui⁹ doni excellẽtia. qd querimus cũ ppheta ꝛ deuote postulamus/dicentes. Ostẽde nobis dñe misericordiã tuam/ꝛ salutare tuũ da nobis. Dñe non petimus sapientiã tuã/iusticiã tuã et potẽtiam tuã. qz plus illa timem⁹ q̄s desiderem⁹ Nõ ab re quia sapiẽtia accusabat hominez peccatorẽ qui nequaq̄s poterat neq̄s sciuerat se excusare. Propterea timebat Job. ix. Si voluerit mecũ cõtendere nõ potero respondere vnũ p mille. Si deus (inquit) me fm iusticiaz rigorosam iudicare velit/ de mille accusationibꝫ quibꝫ me accusaret nõ scirez respõdere ad vnã solã. Justicia ꝯdemnauit peccatorẽ/nec quicq̄s ei pfuit puocare siue appellare. Propterea timebat ille idẽ Job ix. Uerebar oĩa opa mea/sciens q̄ nõ pceret delinquẽti. Potentia in executionem ponebat sententiã/que effugi ꝛ euitari non poterat. Ob hãc causam timebat Dauid. A facie inquit manus tue ꝛc. Adhuc rigidis increpatõnibꝫ potẽtie tue non potui resistere. haud ergo mirandũ fuit si peccatoꝛ non petebat sed refugiebat p̃dicta. Sz bone dñe deus pater misericordie ꝛ cõsolationis vt nos letemur ꝛ cõfortemur sapientiam hãc in pueriã vertisti. Justiciã in clementiã. potentiã in infirmitatẽ. ꝛ solũ mise
O ricordiã recepimus q̃ peccatores cuz deo cõcordat. Suscepimus ꝛc. Ueruz enĩuero misericordie cõsiderem⁹ aduentuz qm sola nõ venit sed cũ magna ꝛ nobili anducit et recipitur pcessione. Maria eã p̄sentat. Simeon recipit ꝛ portat. Anna eã predicat et testatur. Hic videre possum⁹ quare Simeon canticũ suũ dicendo (quod die quolibꝫ in cõpletorio decantat) tria glorioso huic puero (que misericordia dr) dederit nomĩa Q̃m honorauit templũ qm Maria hunc p̄sentauit puerũ. propterea dicit glĩa plebis Oñdit se beniuolũ ꝛ humanũ qm Simeõ eũ portauit. Ideo dicit salutare. De se dedit cognitionẽ cũ anna eũ fateret. ꝛ ob hoc lumen appellat. Cantamus itaq̄s hodiernationabiliter canticũ verboꝝ assumptoꝛuz. Suscepimus ꝛc. Sz modo loqui desistãmus de alijs hodiernis solẽnitatis hystorijs. Suppono eñ vos satis informatos esse picturis lrĩs ꝛ predicationibꝫ. Non instamus curiosis q̃stionibꝫ parũ ad nostraz edificationẽ pficientibꝫ Uerũ sermonẽ nostrum ad aliquã moralitatẽ ex p̄dictis ꝛ de hodierni mysterũ p̄senti festo cõuertamus. Primã partẽ terminem⁹ vt ad secundã accedamus Queadmodũ in principio tetigi in nobilissimis templũ habemus ꝛ quandaz dei eccliam. De quo dicit sanct⁹ Paulus. j. ad Choꝛ. iij. Templũ dei sanctũ est quod estis vos. murus hui⁹ ecclie ꝛ claustruz est
P corpus qd animã continet. Porte ꝛ fenestre quinq̄s sensus sunt corpales oculi/aures os ꝛ alij. Altare est hoĩs volũtas que est tanq̄s in medio cordis templi hui⁹ Super hoc altare fiũt sacrificia ꝛ oblationes bonarũ ꝛ malarũ affectionũ. Bonus curatus est solũmodo spiritussanct⁹ Parochiana est aĩa nostra. Sacerdos est ratio vł intellectus qui docet parochianã suã/quonã pacto sese manutenere debeat ꝛ gubernare. Campane bone sunt inspirationes quibus sanctusspirit⁹ in eminẽtioꝛi hui⁹ templi loco sonitũ incutit. ꝛ in turri que synderesis nominat. Templũ intrare nõ debent immũdi porci luxurie/nec canes detracti

onis/nec excõmunicati:hoc est infernales inimici. In hoc esse debet vere fidei lãpas: igne charitatis accẽsa/corda spei sustentata huiꝰ templi picture bona sunt sanctorũ ⁊ sanctarũ exempla/ que nos inspicere debemꝰ ⁊ imitari. Et sic de multis alijs silitudibus in hoc tẽplo quos omitto. Hic recipere debemus misericordiã:quia meliorez hospitẽ habere nõ possumꝰ/nec meliꝰ presentare offertoriũ. Necesse est autẽ vt nobili cõcomitet̃ ꝓcessione. quia Maria ꝑ̃ firmã intelligo credulitatẽ nobis eã adducere debet misericordiã. Maria interpretata est illuminatrix qḋ fidei cõuenit. Simeon ꝑ quẽ verã intelligo obedientiã/ipsam recipere debet ⁊ portare. Simeon interpretat̃

Q auris siue auditus/qḋ cõuenit obedientie.

Demũ Anna(ꝑ quã ꝑseuerantiã intelligo) eã debet diligẽter seruare. Legimꝰ de Anna ꝙ erat in templo ꝑseuerãs in orõe/ quo ad ꝑmũ. Q₃ ꝟa credulitas misericordiã adducat habemꝰ de Abraã/cui ꝑ hãc ꝟtutez ꝑmũ facta fuit ꝓmissio. De hac misericordia scz filio dei bñdicto legimꝰ dñam nr̃am vera credulitate miscdiaz ↄcepisse cũ dixit Ecce Ancilla dñi ⁊c̃. Adhuc habemꝰ i mille sancte scripture locis eos q̃ habuerũt veram ⁊ firmã fidẽ in deũ misericordiã impetrasse. Apparuit de Jonatha. j. Reguz. de Dauid. de Juda. de Maria magdalena. de muliere chananea. Math. xv. Per oppositũ habemꝰ Jesum xp̃m nõ multũ ꝟtutis ⁊ misericordie sue patrie infirmis tribuisse ꝓpter eoꝝ incredulitatẽ. Et reuera opinor icredulitatẽ nostrã/ne misericordia adueniat magno esse impedimento ne rex noster sanitatẽ ↄsequat̃. Magnũ esset miraculum/ si auxiliũ diaboli petẽdo auxiliuz dei haberet̃. vnus eñ destruit ⁊ alter edificat. nunq̃ȝ talis macula domũ intrauit galloꝝ ⁊ timeo ipam nõ solã venire. Grande ẽ peccatum ⁊ magna ignominia his q̃ sunt causa huiꝰ. Insuꝑ quo ad secundũ ꝙ obedientia ↄsequat̃ misericordiã/ apparuit ḋ Noe ⁊ Loth Geñ. vix. Et ↄtrariũ hi pereunt sine misericordia qui deo nõ obediũt. Hoc clare apparuit in vxore Loth ⁊ Saule et his qui ante diluuiũ fuerũt. alijs quoq̧ sine numero hominibꝫ. Demũ ꝑseuerãtia ꝟtus est que retinet ⁊ misericordiã seruat. q₂ finis coronã meretur/non preliũ/ qui absq̧ ꝑseuerantia inchoat ignominiose ⁊ vere

R cunde misericordiã de templo suo spiritu

li effugat ⁊ expellit. Ideo dicit Jesus christus. Qui aũt vsq̧ in finẽ ꝑseuerauerit/ hic saluus erit. Qui g̃ vult modo recipere fructuose ⁊ digne misericordiã nobilẽ supradictam sibi asciscat ⁊ sumat ꝓcessionẽ videlicet bonã in deũ fidẽ. q̃s nob eã adducz misericordiã:bona mãdatoꝝ suoꝝ obediẽtia. Quis eã recipiet? Bona spes. Quis eã seruabit ⁊ retinebit? ꝑseuerãtia. Tũc secure dicere possumꝰ deo ꝟba ꝓposita, Suscepimus deus misericordiã tuã in medio templi tui. Uerũ heu sumopere metuo q̃n hodie plures misericordie loco intra se sumãt ⁊ recipiant crudelitatẽ damnabilẽ odiosaz ⁊ abominabilẽ. Non est similis crudelitas aut furor illi quo q̃s seipm occidit ⁊ ꝑseq̃t̃. Sic aũt est vt quonẽscũq̧ hõ aliq̃s mortaliter peccat/illũ seipm morti dedere. Cui morti:magis odiose ⁊ tremẽde morti q̃ esse queat/ h̃ est peccati morti. Stipẽdia pcti sunt mors. Et pctm̃ postq̧ fuerit ↄsumma tum mortẽ generat. Et si q̃ras/q̃ pacto miserabilis hec crudelitas pctõris intret templum. Rñdeo ipaz ↄ̃rio modo intrare q̃ misericordia intrauit q₂ infidelitas eaz ducit inobediẽtia recipit. Obstinatio aũt eaz seruat ⁊ retinet Reuera hic mala est processio ⁊ illi ↄtraria q̃ hodierna die fuit celebrata. In magna est ↄfusione miseria ⁊ desolatione miserabile templũ aĩe nostre. qñ crudelitas talit̃ ipm possedit. Nulli parcit quin potiꝰ oĩa dissipari ↄburit ⁊ ↄfundit. In ꝑmis verꝰ huiꝰ tẽpli curatꝰ spũsscũs videlicet expellit̃. cui succedit infernalis inimicꝰ S
falsus hereticꝰ ⁊ scismaticꝰ. Cũ ꝑmũ intraret portas tẽpli huiꝰ oĩbꝫ vicijs apiri necesse est ⁊ omnibꝫ claudit virtutibꝫ. Tũc enim tuntur cũ magna turba ↄfusione infernalis inimici stipẽdiarij: vt pauperẽ parochianã ecclie illiꝰ. hoc est aĩaz nr̃am ad eternã trahãt ꝑditionẽ. Nota de illis q̃ destruunt templa vt laudent̃. Suꝑbia intrat cum ꝑsumptiõe/ipa aĩam extollit in altũ. postea frontẽ eiꝰ ferit ⁊ ↄtra terrã deijcit. In psal. Deiecisti ⁊c̃. Quando elati sunt dicit psalmista. Tu eos deiecisti humiliasti ⁊ suppressisti. Tollẽtur in altũ vt lapsu grauiore ruant. De grauiori autẽ lapsu eueniunt ira inuidia ⁊ odium/que excecant animã et misere tormentis afficiunt. Horacius. Inuidia siculi non inuenere tyranni. Maiꝰ tormentũ. Nec abest auaricia que animã nostram fatigat ⁊ distrahit ꝑ mare/per terras

per ignẽ. ꝑ oĩa mortis pericula. Porõ ci/
os. Impiger extremos cur. mer. ad in. Pi/
gricia eã cathenis ligat ⁊ vinculo adeo du
ro ꝙ ad bene agendũ seipam iuuare nõ po
test nec mouere. Quid dicã de gule peccatis
que animã ꝑsus inebriant vinis/ et cibis
taliter vt obliuiscat dei ⁊ suipsius. Et om/
nia vertit in fabulas ⁊ derisum/ quecunqꝫ
ei de gaudijs paradisi ⁊ penis dicuntur in
T fernĩ. De nullo eñ cogitant huiusmodi gu
losi ꝑterꝗ̃ de ventre ipsoꝝ. De his dicit apo
stolus. Quorũ deus venter est. Nec deest
luxuria que cõburit fetido carnalitatis igne
quicquid boni est in habitatione spiritua/
li templi nostri. Nunꝗ̃ heu ciuitas mate/
rialis adeo crudeliter destructa fuit a quã/
tuncũqꝫ ꝑuersis subuersa fuerit hominibꝰ
sicut templũ hoc spirituale cũ introducitur
crudelitas, eo quo dictũ est modo. Finali/
ter idolatria ibi habitat/ cũ sororibus suis
germanis/ que sunt sortilegiũ magica sup
sticio/ que faciunt vt misera anima in eorũ
deos credat/ baptismũ suũ deneget/ ⁊ fidez
christianã diabolum adoret ⁊ illi sacrificet
Reuera oĩus creatura que se illis dedit sa
crilegijs est idolatria extra fidem christianã
a sancta ecclia excõmunicata et ſm veterẽ
legem digna lapidatione. ſm nostraz vero
digna combustione. Cũ inimicus paroch
ianam suã taliter videt dispositaz/ plenam
plagis ⁊ mortalibus in lecto mortis iacen
tem/ crudelitatẽ sororẽ suam vocat et male
dictam supradictã processionẽ/ vt parochi
anam hanc sepeliãt In primis infidelitas
anime ipsi oculos claudit ⁊ velat/ ne vnꝗ̃
videat aut cognoscat misericordiã vt inuo
cet eam. Inobediẽtia inuoluit lintheo ⁊ li/
gamie inique cõsuetudinis. Obstinatio eã
ponit in secreto aut arcula que dei nomia
V tur obliuio Et ne vnꝗ̃ ab hac discedat cru
delitas illi superponit durissimũ frigidissi
mum ⁊ horrendũ lapidẽ obdurationis cor
dis et spei. Cũ sic anima sese habuerit/ ac/
tum est de ea/ nec vnꝗ̃ speres remedium.
Quemadmodũ dicit sanctus Bernardus
in libro considerationũ ad papã Eugeniũ
Talis eñ homo nec deũ timet nec homi/
nes. Si oẽs qui in mundo sunt predica/
tores quottidie incessanter predicarent ta/
li anime. que eo (ẽ quo dictũ est) haberz mo
do hoc est ſm malã consuetudinem ⁊ cor/
dis duriciã/ nunꝗ̃ eam ad bene agendum
efficerent molliorẽ seu proniorẽ/ quoadus/
ꝗ̃ ipsa malam suã dimisisset consuetudinez
cor suum ad deũ leuasset/ sepulchrum ⁊ ab
ominabilẽ peccati fetorem abiecisset. Ni/
hil in ea proficerent verba dulcia vt molli/
or fieret. nec dura verbera / vt rumperetur
aut flecteretur. quoniã surda est ad omnia
bona. Nil timet/ imo nec corporalem mor/
tem/ que taz breuiter ⁊ certo illi instat ⁊ mi
natur. Apparuit in Juda et Pharaone at
qꝫ alijs. Et de hoc dicit Sapiens. Uide
ꝙ nemo potest corrigere eum quẽ deus de
spexerit ⁊c̃. De iudeis pro tempore passio/
nis ⁊c̃. Deus ex gratia sua non nobis talez
euenire permittat crudelitatem / et cordis
duriciam talẽ. Attamen audite adhuc do/
lum et inimici deceptionẽ/ non ei sufficit ꝙ
anima facta sit eius parochiana / et subie/ X
cta/ et taliter (vt dictum est) sepulta. Sed
vt augeat malum/ et quandoqꝫ aliquod ꝑ
misericordiam apponatur remedium: su/
perponit anime pannum aliquem conte/
xtum hypocrisi: fictione: et dissimulatione
quo mundo appareat pulchra. Si enim
non esset hoc hypocrisis pallium: supradi
cta persona appareret adeo turpis: odio/
sa et abominabilis mundo: ꝙ confestim ir
rideretur: et ab hominibus dure infestare/
tur. Et per magnam verecundiaz forsitan
conuerteretur. Deinde priusꝗ̃ misera illa
anima in inferni sepeliatur cimiterio. Ibi
enim inimicorum sepelientur parochiani.
Sicut apparuit de nequam diuite: qui se
pultus est in inferno. Inimicus procurat
vt mortuorum cantentur vigilie. ¶ Et qui
has cantant vigilias? Reuera adulatores
qui sunt capellani ⁊ cantores dyaboli. Ui
gilias quidem incipiunt per placebo: sed
loco laudum dei: deum contumelijs affi/
ciunt. Maledicunt et denegant. Falsas
predicte persone sic sepulte laudes decan/
tant. et loco fletus falsa habent gaudia: so
lacia et refrigeria. O deus: Si quis cor/
poralibus posz oculis inspicere animam
hominis talis: profecta res videretur ex/
tranea: multumqꝫ horrenda. ¶ Sic eam
duci in mortem et inferni sepulchrum: eo
tamen fit modo. Si autem forsitan quis/
ꝗ̃ presentium ob hanc tristetur miseriam:
aut quicqñã boni loquatur: et ad emenda
tionem suadeat. Multo satius illi foret/ Y
si abesset. Confestim enim irridebitur ⁊c̃
Digito ostendetur: et contumelijs afficie/
tur. In hoc mortuorum seruitio non est

par. quia pax nõ est impijs. Oblationes et sacrificia sepenumero valde sunt crudelia. quia sunt de carne ꝛ humano sanguine. Mitto declarationẽ posset introduci d̃ busiride tyranno qui sacrificabat hoĩes dijs suis. de Diomede qui eos equis dabat. de polifemo ꝛc̃. Considerate ḡ in qua miseria sita sit aĩa que de templo suo misericordiam expellit vt damnabilẽ recipiat crudelitatem. Propterea o deuota anima ad dei similitudinẽ creata / suo p̃cioso sanguie amatissime redẽpta. Eijce ꝑpter deũ / eijce maledictam hãc hospitã crudelitatẽ ꝛ misericordiam recipe. Qui receptionis modus ĩ p̃cedentibꝫ est demonstratus / ſm hodierne diei mysteriũ bonã assume credulitatem q̃ misericordiã ipsam tibi adducet. Bonam obedientiã q̃ eã recipiet. ꝛ bonã ꝑseuerantiam q̃ ipam custodiet. Te oro ꝑpter deum interea dũ misericordia suũ tenet thronuꝫ ꝛ suũ iudiciũ in hac vita te illi submittas. noli expectare iusticie sñiam post mortem. quoniã sine remedio ꝑderetis ꝛ rigorose dãnareris. Propterea rogabat psalmista dicens Dñe ne in furore tuo arguas me neqꝫ in ira tua corripias me. Et Anselmus Ira dei ꝛc̃. Meditare bene meditare quid prosit om̃e illud quod in hoc mundo facis, omne quod afflictiõe magna ꝑficis. omne qd̃ ꝑ rapinã obtines. omne qd̃ vindictã postulas / quãtascunqꝫ cadaueri tuo malas ministres voluptates. Si cadas in districta mortis hora in horribile iudiciũ iusticie. ĩ mortẽ ꝑpetuã. Et ꝑ cõtrariũ nõ est nisi breue quoddã momentũ de om̃ibꝫ hui⁹ mundi penis / quibꝫ afficimur vt dei seruemus mandata / eas cõparando ad paradisi gloriam. quã misericordia omnibꝫ bonis suis elargitur hospitibꝫ. Quã nobis ꝯcedat pater ꝛ filius ꝛ spiritussanct⁹. Qui viuit in secula seculoꝝ Amẽ.

¶ Sermo de annunciatiõe Marie per magistꝝ Johẽm de gerson.

Ave Maria gratia plena dñs tecũ Benedicta tu in mulieribus.

Solet dici sctũm Gabrielẽ bonũ esse nunciũ. Reuera bonuꝫ nunciũ nobis annũciasti sancte Gabriel: quando et sublimi toti⁹ trinitatis consilio tu ꝑ nostra redemptiõe descendisti in tali sicut hodie est die / de celo ad terrã in ciuitatem nazareth / in galileã / et salutasti ṽginẽ desponsatã Joseph cui nomen erat Maria / quã salutãdo ꝑposita dixisti verba nisi ꝙ in principio eius nõ adiunxisti nomẽ. s. Maria. postea eã nominasti. Aue Maria ꝛc̃. Ualde pulchra salutatio est hic ꝛ acceptabilis benedictõ. quia ꝑ talẽ salutatõem ꝑ tale aue destructa fuit humani generꝭ maledictio / que venit ꝑ Euam. ablatũ fuit ve malũ ꝑhennis dãnationis / nisi nos obstitem⁹. Quid ergo hic facere ꝛ cogitare omne cor debuit / om̃e cor religiosum / verũ / nobile ꝛ amans? valde letari debet sobria specialis consolatiõis leticia. penaꝫ adhibere debet vt digne meditari possit hanc salutationem ꝛ reuerẽter ꝑ̃sentare. Cui tibi ṽgo dignissima honorabilissima ꝛ benignissima. tibi regia mũdi ꝑ quã nobis venit gaudium / apparuit salus ꝛ saluatio / que talis es vere dicta ꝛ adeo gratiosa vt qui te salutauerit, hunc resalutes. Si autẽ salutaueris aliquã personã / erit ne sine salute? Si dixeris ei aue, poterit ne cadere aut manere in ve damnatiõis. Sed etiã nos qui hic sumus ad loquendũ ꝛ audiendum aliquid quod ad tuã sit laudẽ ꝛ nostrã edificatõem qui scimus sine gratia nil nos posse ꝑficere. Recurrimus ad te deuote / que plena es gratie. plena ꝑ excellentiã ꝛ superabundãtiam: posses ne nobis eã negare? Sed posses ne refutare ꝛ repellere tu qui ea es absqꝫ quocũqꝫ mendacio / que nunq̃ꝫ defuisti humane creature te puro corde requirẽti? Nõ certe. Et in ea spe fide ꝛ confidẽtia nos rememoramus dignã tibi salutationẽ / quaꝫ Gabriel hodie tibi nũciauit dicendo. Aue Maria ꝛc̃. Hodie bene completũ est magnũ desideriũ veterũ sanctorũ patriarcharum et prophetarũ, ꝛ omniũ generalit' / qui liberationẽ expectabãt de mortis periculo ꝛ damnatione / qui totiens in meditationibus suspirijs verbis ꝛ scripturis desiderabant ꝛ clamabant hũc qui totus est desiderabilis. Totus desiderabilis. Desideratus cunctis gentibꝫ et desideriũ collium eternorum. Un⁹ dicebat. Utinã celos dirumperes ꝛ descenderes. Alter. credis ꝙ nũq̃ꝫ eum sim visur⁹? credis ne me aduentũ eius expectare posse. Alius Rorate celi desuper ꝛ nubes pluant iustum. aperiatur terra / et suum germinet saluatorem. Hodie inquã completa sunt omnia desideria quando recordat⁹ est deus misericordie sue ꝛ nostre miserie, angelũ suũ Gabrielem misit. qui

incarnationē benedicti filij dei nunciaret
⁊ diceret salutationē ꝓpositā Aue Maria
B ⁊c. Et q̄uis hodiernū mysteriū tā arduū
sit ⁊ tā ꝓfundū vt a nullo cōprehēdi possit
nec verbis ꝯsequi eius sublimitatē liceat. ni
hilominus tamē in breui q̄ttuor dicā veri/
tates seu ꝯsiderationes. Deinde ad nostrā
descendā edificationem.

Prima cōsideratio

Hodie ꝯceptus fuit b̄ndictus dei filius absq̄
ꝯiunctiōe viri: sꝫ ex ꝓciosissimo sanguie ꝟ/
ginis Marie/taliter vt dei mater dicatur
⁊ deus filius suus tēporaliter/q̄ filius dei ē eter/
naliter in ea factus fuit ⁊ formatus. Iste pu
er in vno momēto subito (nō expectādo na
ture opationē) fuit adeo ꝑfectus in sensib9
⁊ scientijs sicut modo est. Sil'r plenus fu/
it ꝟtutib9/quo ad corpus valde pusillus fuit
hodie alio ꝑ minimus factus fuit pulcherrimus
⁊ b̄n cōplexionatus cū deus dicat opera sua
esse ꝑfecta/opus hoc fecit sine medio vllo.

Scd'a consideratio

Hodierna die facta fuit ꝑma oblatio sine
offertoriū ꝓ salute nostra in sacrato tēplo
vteri dn̄e nostre. Et acceptata fuit hec ob
latio ꝑ totā trinitatē ꝓ nostra redemptione
in illo tēplo sacro/in palacio illo digno et
honorato dn̄e n̄re. Celebrate fuerūt nuptie
diuinitatis cū n̄ra humanitate. Profecto
hic paupertas diuitē habet maritū/cū hūa/
nitas nostra se maritat ⁊ iungit diuinitati
Hodie igit' ꝑmū est ⁊ principale totius trini
C tatis festū/q̄m deus filiū suū iūgit matrimo/
nio. ⁊ sp̄ūssctūs celebrat nuptias. n̄ra dn̄a
dat ⁊ mīstrat materiā/⁊ ipa locus ē hospita ⁊
domus magistra/dona ⁊ munera oīm ꝟtutū
plene ⁊ absq̄ mēsura sunt effusa. Datus ē spi
ritus nō ad mēsurā. ⁊ de ista plenitudine ⁊
de h' qd' superat adhuc satiat' ⁊ nutrit' sp̄ūa
liter oīs creatura q̄ ea vti vult debite.

Tertia consideratio

Nō est locus in mūdo nec ī celo nec in terra
vbi mirabilius opus factū fuerit vnq̄ aut di/
gnius q̄ intra ꝓciosum tēplū sacrate ꝟginis
marie. Hoc q̄dē die/audite mirabilia amo
ris ⁊ mis'cdie argumēta deus est factus homo
⁊ homo deus/immortalis mortalis/eternus
temꝑalis. Uirgo est mater/filia suū ꝯcepit
patrē. creatura suū creatorē. habemus dn̄m
nostrū in fratrē/⁊ sororē nostrā in matrem.
deus est caput nostrū. papa n̄r/⁊ n̄r apl'us.
vt det plenā veniā. Hodie facta est pax dei
ad hoiem ⁊ hoīs ad angelos/que ꝓmulga
ta fuit in die natiuitatis.

Quarta cōsideratio

Hodie dn̄a n̄ra altius nomē accepit ⁊ ꝑfecti
us qd' esse possit hoī post nomē filij sui. Et ē
qd' m'r dei dicat'. melius eā appellare nō pos
sumus. q̄m ꝑ h' habet veluti auctoritatē ⁊ na
turale dominiū ad totius mūdi dn̄m. ⁊ a for
tiori ad omne id qd' huic subiectū est dn̄o.
ita q̄ in noīe suo oīa flectant' in celo ⁊ ī ter/
ra ⁊ in inferno. ⁊ miracula ostēdunt'. ꝑ hoc
accepit plenitudinē gr̄e. nō solū ꝓ se sꝫ et ꝓ D
oīb9 nobis. Propterea dn̄s est cū ea. non
sicut ē cū oīb9/ꝑ oīa/ꝑ p̄ntiā essentiā et
potentiā: sꝫ ꝑ gr̄am ⁊ sanctificationē singu
larē. Ideo dn̄a n̄ra d'r aduocata n̄ra. medi/
atrix n̄ra. n̄ra regina. n̄ra impatrix. ꝑ cuius
manus deus ordinauit dare ea q̄ dat huma/
ne creature/s'm q̄ dicit sanctus Bernardus
Ob hanc causam hodie dn̄a nostra cōfir/
mata fuit regina ⁊ dn̄a in seipsa ⁊ supra se/
ipsam. hoc est q̄ ratio sit magistra corporis
sui. ⁊ corpus taliter obediuit vt nulla pror/
sus inuēta fuerit rebellio/nō plus q̄ in pri/
mo innocētie statu. O deus q̄ pulchrū re
gnum/q̄ pulchrū dominiū. Fuit profecto
pulchrius q̄ vniuersi mundi hominib9 ar
mis dominari/quēadmodū Alexāder aut
Iulius cesar. dn̄atio talis regalis multum
est heu in nobis extranea. Sepe eni corpus
dominat' ⁊ ratio serua est/⁊ in turpi subie/
ctione. Concludamus igit'/q̄ propter illas
quattuor considerationes nostra dn̄a rati/
onabiliter ab angelo salutata fuit ⁊ plena
gratia nomiata/et inter oēs mulieres be
nedicta. Aue Maria ⁊c. Uerū cor deuotū
⁊ ꝯtemplatiuū hic q̄rere posset ⁊ se eleuare
in amorē dei n̄ri ⁊ digne matris eius/inter/
rogando vn̄ talia ꝓcedant mirabilia? Rn̄/
sio. Euenīūt ex pura gr̄a dei/misericordia E
⁊ pietate. Sapiētia ⁊ veritas nos accusa/
bant. nec qd' respōderemus habebamus. nec
quo nosipsos excusaremus/iusticia nos cō/
dēnabat. nec sciebamus ad quē ꝓuocaremus.
potētia exequebat' sententiā. nec quo fuge
remus cognoscebamus. nec resistere potera
mus donec mis'cdia ⁊ veritas obuiauerūt si
bi. quā iusticiā ita ꝯcordauit mis'cdia/⁊ pa/
cauit q̄ iusticia ⁊ pax se mutuo osculate sūt
h' fuit factū hodie p9 q̄ n̄ra dn̄a assēsit āglo

dicēti Aue. Hic sumi possent sublimia misteria magne deuotōes laudādo piā dei misericordiā. sʒ qꝛ oīa dicere nō possum⁹ in tā breuitate cō tentam⁹ si placet nostre cōsideratiōis oculos ad dispositōeʒ nr̄e dn̄e ꝯtuendam q̄ nobis apparet p pulchrū h̄ euangeliū Missus ꝛc̄. In q̄ ꝯtinet thema nr̄m/ ꝛ incarnatōis mysteriū p secretariū sctūm Lucā. Dicam⁹ ꝛ si mysteriū h̄ pncipalit̄ celebratū fuerit p piā dn̄i nr̄i misericordiā. nihilominus tn̄ dn̄a nostra templū suū palacium suū dispositōe sua ꝛ ordinatiōe (sic spectabat) ad admirabile tale op⁹/clarissimuʒ habebat habitaculū purissimū atqꝫ ordiatissimū. Dico igit̄ ꝙ misericordia pia q̄ fuit tāq̄ȝ nūcia ꝛ mediatrix toti⁹ hui⁹ mysterij descēdit pmū in dn̄am nostrā. ꝛ tres misit puellas tres ancillas domicellas aut camerarias q̄ illi seruirēt. q̄ eleuata erat in totius mūdi reginā. Nō mihi fidē adhibeatis si nō ostēdero p textū p̄ntis euāgelij sanctū angelum gabrielē q̄ erat tāq̄ȝ mister missus a deo vt sibi suū pparet hospitiū) has tres inuenisse puellas camerarias aut domicellas siue ancillas q̄ illi seruirēt. Et quō nominant̄: Prima vocat̄ discretio ꝛ sapiens veritas. Scd̄a pura ꝛ mūda v̄ginitas. Tertia obediens hūilitas. Prima hec fuit q̄ eā meditari faciebat sapiēter/q̄lis esset angeli salutatio. ꝛ inq̄rere diligēter moduʒ adimplēdi suā monitiōȝ. Quō fiet istud qm̄ viꝝ nō cognosco? Scd̄a ea fuit q̄ rn̄dere fecit nostrā dn̄am/se nō h̄re ppositū h̄ndi cognitiōem carnalē aut associatiōȝ viri. viꝝ nō cognosco. Per tertiā rn̄dit. Ecce ancilla dn̄i/fiat mihi s̄m v̄bū tuū. p vltimū v̄bū sacratū tēplum dn̄e nr̄e stabilitatē habuit. p secundū puritatē. ꝛ p pmū claritatē/s̄m tres ipsius aīe potētias. q̄ sunt irascibil̄. ꝯcupiscibil̄. et rōnalis. aut s̄m tres v̄tutes theologicas. q̄ sunt fides spes ꝛ charitas. Scd̄m etiā tria approꝑata trib⁹ ꝑsonis trinitatis. q̄ sunt potētia sapiā ꝛ benignitas/ꝯ tres hūane creature inimicos mūdū diabolū ꝛ carnē. Secūdū h̄ nr̄a dn̄a in salutatiōe nr̄a appellatur Maria/q̄ tantū valet sicut illuminata aut maris stella/ppt̄ veritatis lumē. fuit gr̄a plena ꝯ malā charitatē. Habuit dn̄m secū ꝛ suā b̄ndictiōȝ. qd̄ nō ꝯtingit nisi humilib⁹ ꝛ obedientib⁹ ꝯtra superbā iniquitatē. Super quē requiescet sp̄us me⁹ ꝛc̄. nō est verbuȝ nostri thematis in q̄ nō posset reperiri hec applicatio. Uerꝫ est ꝙ cū intra secretū mētis mee vellē lati⁹ officia harꝫ triū virtutū aut domicellaꝝ nr̄e dn̄e familiarissimaruȝ aperire/ꝛ dicere q̄ pacto q̄libet aīa deuota que vult finaliter coronari i supiorib⁹ celis que vult etiā p fidē aut grām esse mr̄ dei spiritualit̄ s̄m pmissum i euāgelio. Quicūqꝫ fecerit volūtatē p̄ris ꝛc̄. sic dn̄a nr̄a mr̄ fuit carnalis/cape debet in familiaritatē suam tres has v̄tutes s̄m ꝯditionē suā ꝛ statum. Cū vellē (inquā) sic ꝯsistere in hui⁹ declaratione/venit in mentē meā ꝛ se p̄sentauit odiosa quedā figura monstrū qd̄daȝ terribile. Si horrorē habuerim et fremitum. nil est qd̄ ꝑteris. Erat viciū quoddā misericordie ꝯtrariū ꝛ nominabat̄ crudelis tyrānus aut odiosa crudelitas/ipa est filia humani generis inimici sathane/p quā impugnat ꝛ tentet ꝛ affligit oēs deuotas aīas deo s̄uire volentes/ꝛ finaliter in celo coronari a sanctis angelis salutari ꝛ honorari. Et quēadmodū pia misericordia et deo domine nr̄e adducit ꝛ ordinauit tres v̄tutes/sic tres domicellas. sic tyrannis crudelis ꝛ inuidiosa p mundū mittit falsos tres ꝑditores latrones guttura abscindētes/vt violent aut corrumpāt pulchras has tres virtutes. Tres hi ꝑditores nequā nominant̄ p̄t adulator mendax voluptas luxuriosa stat⁹ pomposus iactabūdus et ambitiosus Prim⁹ corrūpere nitit̄ veritatē. Secūdus castitatē. Terti⁹ v̄o humilitatē. Hū fortunata ē aīa q̄ falsos hos tres ꝑditores a se pt repellere. Et p oppositū maledicta est ꝛ indigna nostrā salutare dn̄am. ꝛ etiaȝ vt ipsa talis amodo salutetur si tres hos ꝑditores apud se detineat. q̄ de re: qꝛ ipa est excōicata sic falsaria aut vsuraria aut sortilega. sic ea q̄ tēpla incēdit: vt sacrilega honoris ꝛ corone dn̄i sui/h̄ est glīe sue. De his trib⁹ ꝑditorib⁹ v̄ba faciam⁹. Et in pmis de mendaci adulatore q̄ est veluti incātator diaboli qui apparere facit qd̄ nō est/de albo dicit nigrum ꝛ de nigro albū. Eos quoqꝫ stolidos facit ꝛ freneticos qui ipm recipiunt. qꝛ occidit veritatē. ꝛ quādo v̄itas deficit/error subintrat ꝛ falsitas. Non est quandoqꝫ vsqꝫ adeo sapiēs quin fallat̄ si attentet auscultare ei. Nihil est quod credere de se nō possit cū laudatur/hic supple qui est in potentia constitutus: vt inquit Iuuenalis. Nota de Xerxe cui dicebant adulatores terras sufficere non posse vt suos sustineret armigeros. De Roboam cui iuuenes dicebant

eum meli⁹ valere patre suo Salomone. et
ꝑ hoc ꝑdidit populū suū de alexandro q̄ se
filiū dei arbitrabat̄. De Nabuchodonosor
qui voluit de⁹ appellari. De multis mulie
rib⁹ que sibiipsis pulchre esse apparent. ab
aliis tamē irridenť. De lucifero q̄ ꝓpterea
decidit a tā sublimi loco in tam ꝓfundum.
Adulator mēdax/est veluti ioculator ꝛ mu
sicus diaboli/qui sempꝑ notas suas ꝛ vocē
I ad voluntatē audientiū ꝛ chorisantiū con
uertit/quātumcūqꝫ labanť aut deuiēt. Et
est veluti speculū qđ arridet ridētes et plo/
rat cū plorātib⁹. Adulator portat lumē sci/
entie aut ꝯsiliū ad voluntatē dñoꝝ suorum
quātumcunqꝫ sciat eos ad malā declinare
viā. Temporisandū est inquit/dissimulan/
dum est talē me volūt/talē quoqꝫ me habe/
bunt. Adulator assentiť oīb⁹ q̄ dicuntur
siue iure siue iniuria. Adulator est syren in/
cantās ꝛ submergens. ꝛ est veluti scorpio.
Adulator (qđ peius est) corrūpit vere fidei
veritatē vt alteri cōplaceat ꝛ sibiipsi prosit
Et credere facit mendacia sortilegia incā/
tationes idolatrias artes magicas ꝛ dya/
bolicas. ꝛ deū derelinquere vt recurrať ad
diabolū ac si essꝫ potētior sapiētior aut ma
gis misericors q̄ deus. Et sic aīa que a deo
amari deberet ē repudiata ꝛ repulsa ab amo
re suo ꝛ gracia sua/ ad exemplū Saulis et
Osie ꝛ Jezabel/qui ꝑ falsa sortilegia vitā
ꝑdiderunt ꝛ regnū. Fugite p̄cor subdoluꝫ
hunc ꝓditorē. Assumite tria ꝯtra eū reme/
dia ad regine nostre exemp'ū. ¶ Cogita/
te subito ad qđ tendāt/ad qđ velint ꝟba ei⁹
qui in p̄ntia sua aliquā laudat ꝑsonam. Di
xit quidā adulatori suo. Uis ne me vēdere
qui me laudas? Hoc tenore fecit dña nr̄a:
que ad ostiū anime sue discretionem habe/
bat vt bene cognosceret quis intrare vellet
ꝑ cōsensus pessulū. Cogitabat (inq̇t) qua/
K lis esset ista salutatio. Examen aūt hoc me
lius fieri debet in laude q̄ in vituperio. Et
hic dant doctores differētiā inter bonū an
gelum siue bonū nunciū ꝛ malū. Quia bo
nus in initio incutit timorē ꝛ in fine affert
leticiā. Malus aūt contrario modo qr du
cit i ꝑditionē ¶ Secundū remedium est
amare eos q̄ dicūt veritatē/ꝛ signo ostēde/
re bene velle audire veritatē/siue ꝓ se sit ve/
ritas siue contra se. Nā domin⁹ aut domi/
na que nō vult audire nisi sibi placentia et
ad laudē suam/adulatores corā se nutrit. ꝛ
oēs alios repellit ad minus facto. Hoc

fuit doctrina sancti Ludonici ad filiū suū
Nota hic de rege Achab qui voluit aggre
di bellū/ꝛ pseudo ꝓphete oīa s̄m volūta/
tem suā illi euentura nunciabāt. Ipse con/
iurauit quendā ꝓphetā bonū Micheam:
qui illi veritatē dixit. Attamen mox eum ī
vincula iussit cōiectari. iii. Regum. xl. No/
ta de fide adhibēda his qui deū diligunt:
ꝛ veritatē cognoscūt. Cuilibet experto ī sua
arte credendū est. Qui non est fidelis deo:
quomō homini fidelis erit? Nota de quo/
dam p̄dicatore quē interrogauit dominus
quid de eo ꝑ eius terrā aut patriā diceret.
Nunquid ait dicunt me bene gubernare?
Mei eñ ministri: qui mihi assistūt omnia
bene se habere affirmāt. Respondit predi/
cator. Oīa se cōtrario habere modo atqꝫ
oppo'itū veꝝ esse/quia vndiqꝫ ei maledice
batur. Ipsi eñ aut sui officiarii oīa spoli
abant: oīa auferebāt. nihil ꝓrsus dimitte
bant tam spoliis q̄ taxis q̄ impositiōib⁹
siue talliis ꝛ armigeris. ꝛ breuiter oēs di L
cebat ꝯtra eū vindictā a deo expetere.
¶ Tertiū remediū est vt fides adhibeať
alicui ꝑsone in occulto/de quacunqꝫ re cō
tra alterū aut ꝯtra bonā doctrinā. Si tař
ꝑsona nō sit parata in apto illud idē dice/
re. Alioquin dñs aut dña istoꝝ ꝑsuasione
in oīa caderet mala/odia/supstitiōes ꝛ er
rores sine vllo remedio quia nō dať excusa
tioni locus. Nota qualiter dña nostra dili/
genter cōsiderauit vniuersam angeli salu/
tationē ꝛ finē. poterat euenire amor curia
lis. hoc est amor caninus. id est omnis inui
dia ꝛ adulatio. Concludam⁹ q̄ proditor il
le adulator nos nō in excōmunicationē cō
iiciat vt nostrā dominā salutem⁹. ꝛ ipa nos
iterum salutet. cum dicimus corde aut ore
Aue Maria ꝛc. ¶ Dicam⁹ modo de secū/
do ꝓditore/luxuriosa voluptate qui occidit
aut repellit purā ꝛ mundā castitatē Et per
hoc templū dei immūdius efficiť / q̄ hara
porcorum. ꝛ de sponsa dei fit immūda co/
quinaria inimici. ꝛ de regina serua ꝛ subie
cta. ꝛ est excōmunicata. Quanta regna ꝑ
voluptuosam luxuriam ad perditionē de/
uenerunt? Troya magna et Roma. immo
(quod maius est) vniuersus mundus per
diluuium ꝛ quinqꝫ ciuitates peccatrices/
perditum iere per ignem celestem. Hoc fu/
it iniquitas Sodome. Omnis caro cor/
ruperat viam suam. Multe mulieres ma/
gne eminētie destructe sunt/in infamiam ꝛ

vituperiū cū om̄i sua ple ꝛ sobole redacte.
M Nō est tā pulchrū ornamentū/ ꝛ adeo pulchra corona sicut castitas. Ipa est virtus que nomē habet p totā vitā ꝛ mortē. Modo vnusq̄sq; christian⁹ aut christiana magis honorare debet corpus suū q̄ an incarnationē in honorē Jesu xpi ꝛ virginis marie. Tria ad hoc sunt remedia. ¶Primū est fugere ociositatē/sicut fecit beata virgo que ꝯtinue orabat aut laborabat aut lectis i cumbebat/dū nō dormiret aut comederet. Ocia si tollas periere cupidinis arc⁹. Ociositas est fatua que docet om̄es fatuas abominatōes/ꝛ tales vt explicari eas nō liceat Hinc est q̄ ꝯfessio impedit ꝛ cadit persona clauso ore ad dānationē. Aplus loquit de h in epla ad Romanos. Et dicūt doctores q̄ si ꝓpter h pctm̄ de⁹ assumere humanā carnē dimisisset. Btā ꝟgo occupabat i scripturis legēdis/ꝛ dicūt aliq̄ angelū inuenisse eā legentē illud Esaie. Ecce ꝟgo ꝯcipiet ꝛc. Liber ꝺe regimine ꝑncipū ꝛ alii beni sūt in q̄bꝫ facta recensent moralia. ¶Secūdum remediū est vitare vsum vini ꝛ fortiū atq; calidoꝝ ciboꝝ. Olim (vt dicit Valerius) vsus vini mulieribꝫ sub pena mortis erat ꝓhibit⁹. Et dicit Juuenalis q̄ postq̄ ebrietas possederit hoīem/ nulla est castitas q̄ seruari possit/nec fides nec lex nec honor.
¶Tertiū remediū est om̄es malas occasiones/societates suspectas ꝛ turpes collo
N cutiones vitare. sicut dicit apl's. Corrumpunt bonos mores colloq̄a praua. Mulier q̄ libēter audit ꝟba turpia est veluti prorsus adducta. Angel⁹ repperit ꝺiuam nō ꝟram (sicut dicit sanct⁹ Bern̄.) solitariā in camera sua. nō quidē berthā siue gualtheꝝ alloquentē. ¶Remediū generale ē ꝯpnia ꝛ non recidiuādi ꝓpositū/ꝛ recurrēdi ad orōnem sanctoꝝ ꝛ sanctaꝝ ꝯsiderādo deū ꝛ angelos ei⁹ cūcta clarissime videre. Quō audet creatura aliq̄ vidēte tota trinitate ꝛ vniuersa paradisi curia qđ nō auderet agere coram eo aliquo vidēte hoīe. Quāq̄ si pctm̄ perpetratū est de eo debet fieri ꝯfessio. Nota d Thaide. Nota de eo q̄ sp dicebat Aue ꝛc. ꝛ flos quidā liliū in ei⁹ creuit ore. Elōganda est a vobis voluptas luxuriosa. falsus q̄dē ꝓditor. Facit em̄ aīam veluti illū q̄ incēdit sacratū dei templū ꝛ hospitale. Jō excōicata est ꝛ salutē recipe indigna. q̄sq; salutet et dicat Aue Maria. Superest loqui de pomposo statu qui humilitatē depellit obediem-

tem. stat⁹ de se bon⁹ est. qꝛ dicit a stabilitate aut firmitudine: sed quādo clauo iungitur ꝛ copulat statui pessima gignit proles. Est fera pessima. est pessima maris abyssus. rapax lupus/in quolibet statu vt i statu clericali symonia fictio hypocrisis scisma et diuisio. In statu ciuili/fraudes/ periuria/ vsure/verba ꝛ varie deceptiones. In statu militari aut dn̄ationis violētia/rapina/tyrannis/ꝛ deinde seditio. Et qꝛ loquendū O mihi nō est hic nisi de statu militari aut dominū ꝑncipalit. ꝛ videm⁹ ad oculū grauia ꝛ horribilia mala q̄ vndiq; accidūt. Dem⁹ tria remedia ꝯ malignū istū ꝓditorē, statuꝫ pōposum in statu dominū q̄ est veluti si q̄s se membratim dilaniaret discerperet ꝛ sese destrueret. membra em̄ dominū sunt subiecti/sine q̄bꝫ dn̄ium ꝯsistere nō pōt. Et adulator est cognat⁹ status probrosi. rapina ē fatua nutrix. largitas est filia sua et etiā seditio/que sugūt eū ꝛ destruūt. ¶Primūꝫ remediū aut ꝯsideratio est ad finē suūꝫ aut de morte ꝓpria meditari. ꝛ deinde quē locū sortiet aīa/ vl' padisum p bona opa/aut infernū p delicta. Hāc ꝯsideratōem sp habuit nr̄a dn̄a. ꝛ ꝓpterea dr̄ esse in galilea. qđ interp̄tat trāsmigratio seu mutatio. Sic dicit apl's. Nō habem⁹ hic manentē ciuitatē: sꝫ futurā inq̄rim⁹. Dicebat femina q̄dā deuota. Quid prosunt omnes hi violēti status. Nunq̄d necesse est mori: Hic aliq̄s diues est aut honorat⁹ gaudēs aut fortis sicut in somnio aut i actu aliq̄ aut scena ꝑsone sūt p repn̄tatōꝫ mox falsa: nihil inueniēs. Dormitauerūt oēs ꝛ nihil inuenerūt de septingētis milibꝫ i deserto pugnātibꝫ solū duo euaserūt in q̄draginta annis. Cōsiderate tpe vestꝝ. ornate corp⁹ vestꝝ oībꝫ modis auro ꝛ ꝑciosis lapidibꝫ. Et q̄d est corp⁹ nisi saccus stercoꝝ. cibꝫ vermiū i breui/ꝛ cadauer vile vetēs ꝛ abomiabile: Adulator h dicere posset. Carpis ne tu reginaꝝ vestimenta P dn̄aꝝ aut domicellaꝝ: Uis ne incedere more rusticaꝝ mulieꝝ aut beguinaruꝫ vestiti: Rn̄so. nō carpo q̄cq; ꝑter excessus abusus supbiā ꝛ malā acq̄sitōꝫ. Nota reginā honorari ꝓpt repn̄tatiōꝫ toti⁹ reipublice. Aut aliū veluti regalē siue sacerdotalē dignitatem repn̄tantē. ¶Secundū remedium aut ꝯsideratio/est cogitare ad miseros suos subditos. frēs q̄dē q̄ ad naturā ꝛ sepenūero dn̄os q̄ ad grē bōitatē queadmodū dicebat romā⁹ q̄dā iꝑator se velle eē talē sbiectis suis

qualē vellet dñm suū sibi fore si subiiceret.
Omēs nos deū habem⁹ summū dñm cui
reddēda est rō de singulis qui nō faciet eis
animā qui eam nō fecerint. Recitat̄ d̄ ma/
gno Basilio q̄ cōmendauit pauperē quan
dam feminā cuiusdā patrie dño vni: q̄ scri/
psit se ei suppecias ferre nō posse q̄n onera
ta esset taxationib⁊. Respondit Basili⁹ Si
verum esset hoc ipsum excusatū esset/ qd̄ si
mentiret̄ deus ad talē eū deducturus esset
paupertatē vt mendicaret. neq̄ quicq̄ illi
daret̄. Sic quoq̄ factū est. Habetis exem
plum de diuite qui negauit micā panis et
ei denegata fuit gutta aque. Natura est in
geniū ⁊ fidei cordis de afflictis habere cō/
passionē. Ecquid dicendū est de his q̄ eos
affligunt ⁊ p̄sequunt̄: Nota magna laus ē
Q dare. magnū igr̄ vituperiū est tollere ⁊ rape
Nota si misera impr̄gnata infirma verecun
da esset mulier cū sex p̄uis pueris in frigo/
re. nec quicq̄ haberet panis quē puerꝭ su/
is ministrarꝫ q̄ pre rabida fame clamitarēt
⁊ nobilis aliqua ac diues femina eā cerne
ret. esset nimiū dura si nihil panis illi tribu
eret. ⁊ multo magis si ei auferret. Nota q̄
facere elemosynā de substantia paup̄is est
occidere filiū in cōspectu patris. Nota de
die iudicii cōtra eos qui misericordiā face
re recusarunt. Quid erit de spoliatorib⁊ hu̅
⁊ raptorib⁊. Nota q̄ pecuniarū exaggera/
tiones taxe ⁊ iniusticie regnū de regno trā
ferri faciūt. Nota de errore illoꝝ q̄ dicunt
oīa esse principis Nota q̄ mun⁹ remanet
dñis/ eo q̄ subditi nō habēt quo satisfaci/
ant. Nota q̄ cōputari debebāt duodecim
denarii ad reficiendas caligas aut calcios
regine / aut mutandi capiciū in manicas.
Nota finaliter q̄ ex excessu dominoꝝ venit
excessus subiectorū ad regis exemplū. Li/
cet sit stolidū/ ita tamē fit. ¶ Tertium re
medium est cōsiderare viuaciter intime et
ex corde ⁊ p̄ se paupertatē dñe nostre et sal/
uatoris nostri suā humilitatē p̄sentē glori/
am ⁊ famā. Per cōtrariū maledicunt̄ om/
nes violēti status tā in reginis q̄ in regib⁊
Nota quomō p̄ bonas reginas ⁊ veraces
castas ⁊ humiles diuersis regnis bona ac
ciderunt quēadmodū fides creuit in fran/
cia p̄ Clotildē sponsam regis Clodouei.
R Et p̄ oppositū. Nō est malū quod nō acci/
dat regno cū femine eminētes ad maluꝫ p̄
uertunt̄. Regina gloriosa v̄go hodie a deo
digne ⁊ sublimiter salutata, virgo tā excel/
lens bñdicta noīata ⁊ honorata: supplica
m⁹ p̄ dignā hāc salutatōnē p̄ amorē hūc na
turalē qui inter fratres esse debet ⁊ sorores
omnino eiusdē sanguinis ⁊ carnis: in quo
nobiscū participas quātūcunq̄ sim⁹ pau/
peres ⁊ abiecti/ in carcere aut exilio. nihilo
minus tamē fratres tui sumus et sorores.
Sic enī voluit de⁹. Supplicam⁹ etiā p̄ il
lam plenitudinē gratie. p̄ illā bñdictiōeꝫ su
per oēs mulieres. p̄ nomē diuine mater/
nitatꝭ. Planta in nobis pulchras has tres
virtutes veritatē/ castitatē ⁊ humilitatē. ex/
pelle tres hos proditores. adulatorē men/
dacem. voluptatē luxuriosam. statū ambi/
tiosum seu violentū/ taliter vt absq̄ excom
municatione digni sim⁹ Qui a te o virgo
benignissima etiam salutemur/ cum te salu
tauerimus te honorādo: ⁊ in necessitatib⁊
nostris implorādo (vnusquisq̄ apud se) di
cēdo. Saluto te Maria: que gratia es ple
na. tecū est dñs q̄ honorē tibi dedit p̄ omi/
bus. etiā nos salutes seu resalutes imperrā
do hic gratiā ⁊ in paradiso gl̄iam. p̄stante
eo qui benedictus regnat in secula seculo/
rum Amen.

¶ Sermo de sanctis Petro ⁊ Paulo fa S.
ctus a magistro Johe Gerson.

Nimis honorati

n sunt amici tui de⁹. in psal. cxxxviii
Hoc est. o deus. q̄ sunt amici tui
excellēter honorati. In hoc letabundo fe/
sto in pulchra hac die gloriosa cum mihi i
mentē venit causa gaudii glorie ⁊ honoris
Honoratissime hui⁹ cōgregationis spiri/
tus meus eleuat̄ in deo saluatore nostro ie
su Christo et os meū aperit̄ cum p̄pheta.
immo cum sancta ecclesia in introitu misse
apostolorū. vbi scribunt̄ verba proposita.
Nimis honorati sunt amici tui deus. O
benedicte deus gloriose non est intellectus
qui hūc honorē possit concipere nec os re/
censere. Nos id bene percipim⁹ hodie i du
obus his apostolis sancto Petro et san/
cto paulo singularib⁊ tuis amicis: qui om
nino honorādi sunt in terra/ ⁊ amplius eti
am in celo. ¶ Et rationabile est vt dicit rex
Assuerus honorando Mardocheū vt ho
nore illo dignus sit ille quē rex vult hono
rare. Hoc honore honorabitur quemcun
q̄ rex voluerit honorare. Quis rex? Rex
regum ⁊ dominus dominantium. Et vos

gloriosissimi apl'i honorati amici dei san-
cti Petre ⁊ Paule/inter honores v̄ros nō
obliuiscamini nostꝝ.nostꝝ inꝗ̄ qui afflicti
sumus paupes ⁊ miserabiles:vt ꝓm exigu-
um posse nostrū enitamur vos reuereri: et
vobis gl'iam afferre.nos q̄ aliqđ petim⁹ re
leuamen. aliquā elemosynā de abundātissi
ma mensa vestra in qua sedetis in paradiso
comedētes ⁊ bibētes ad sobriā vsq̄ ebrieta
T tem p̄ciosa fercula/nō quidē carnalia/aut
corꝑalia sȝ sp̄ualia/cū regina celoꝝ domīa
nostra. que fuit in his inferiorib⁹ supra ter-
ram hanc admodū familiaris tibi scīe Pe
tre. Et bn̄ etiā cogitandū est sanctuȝ Pau-
lum nō obmisisse q̄n eam post suā ꝯuersiōȝ
visitaret. De qua scripsit benedictū filium
dei natū fuisse ⁊ formatū/factū de muliere
Bonā ꝗ̄ habere debem⁹ fiduciā deuote po
pulus i h̄ magno festo vt nō relinquamur
vacui vbi vocati fuerint ⁊ requisiti duo hi
honorabiles elemosynarii supremi regꝭ:
sanct⁹ Petrus ⁊ sanct⁹ Paul⁹ ⁊ elemosyna
ria gr̄e ⁊ misericordie/dn̄a nostra. Dilate-
mus ꝗ̄ impn̄tiarū o deuote popul⁹.exten
damusq̄ gremiū nostri desiderij hoc est be
ne desiderem⁹. Q̄to em̄ plura desideraueri-
mus/tāto plura sum⁹ habituri. Expenda-
mus corā eis sacculū paupertatis nostre spi-
ritualis. Q̄to em̄ ip̄m oñderimus maiorez
tanto plures gr̄aꝝ referemus elemosynas
que sunt sole ⁊ vere diuitie quaꝝ tu fuisti ⁊
es plena o mater dei gl'iosa O amica singu
laris duoꝝ apl'oꝝ tuoꝝ magis aūt dei. Te
ꝗ̄ salutabim⁹ ea salutatōe que te plenā gra
tia nominauit ⁊ dicem⁹ in p̄ncipio sermo
nis no h̄ri Aue Maria ⁊c. ¶ Nimis ho-
norati sunt amici tui de⁹ ⁊c. Dici solet ⁊ est
veritas bn̄ laudare posse sanctū Petrū/nō
vituperādo sanctū Paulū. sed qđ mai⁹ est
nō potest laudari vn⁹ sine altero:q̄n vterq̄
sit particeps laudis. sicut sunt simul in glo
V ria ⁊ vixerūt supra terrā simul in similibus
virtutib⁹/licet vn⁹ excellenti⁹ q̄ȝ alter. ⁊ ge
neralit' ambo sūt amici dei. Et hec est laus
sufficiens/q꞉ de oīb⁹ amicis suis scripsit
ꝓpheta v̄ba ꝓposita Nimis honorati sūt
amici tui de⁹. Ammoueam⁹ itaq̄ in p̄mis
curiosam hāc questionē/quā solēt formare
nōnulli. quisnā maior sit an sanct⁹ Petrus
an sanct⁹ Paul⁹: Nō diuidamus in terris
eos q̄ sunt ꝯsentiētes in paradiso. Vnicui
q̄ sufficit sua sublimitas. nec hoc scire pos
sumus nisi ꝑ reuelationē. Hi duo sūt duo

clara lumiaria corā d̄o lucētia/⁊ecciam ill'
luminātia: quoꝝ doctrina fulget ecclesia.
Sunt duo honorabiles paradisi p̄ncipes
Sunt duo hoīes misericordie ꝯparati du
abus fructiferis oliuis. Et eo modo de simi
lib⁹ laudib⁹ maiorib⁹ q̄ȝ estimare possemus
Sed ꝑ admirationē magnā ad eos clama
re possum⁹. Nimis honorati sūt amici tui
de⁹. Quāuis vnusquisq̄ hoꝝ duoꝝ apl'o-
rum aliq̄s supra terrā habuerit excellētias
⁊ dignitates. vnus q̄dē vno modo. alt' vero
alio modo. vt sanct⁹ Petr⁹ dignitatēȝ ha-
buit vniuersalis p̄lationis. et sanct⁹ Paulus
generalis p̄dicationis. Petrus p̄est princi
patu. Paul⁹ pollet magistratu toti⁹ eccl'ie.
In signū istarū duarum excellentiarū po
nunt ad sigillū papalis bulle/

¶ De laudibus sancti Petri.

Dicam⁹ igit' si placet in breui sancti Petri
laudes/⁊ deinde in illis de sancto Paulo/
diuti⁹ immorabimur aliq̄ntulū q꞉ est hui⁹
eccl'ie patron⁹. Nōnulli in laude sancti Pe X
tri p̄ponere vellēt ei⁹ miracula. q̄ talia fue-
runt ⁊ tā magna p̄cipue in vita sua vt sola
vmbra ei⁹ egritudines curaret. ꝑambula-
bat mare sicut terrā. resuscitabat mortuos
interimebat solo v̄bo suo viuētes. Alij lau
dabāt excellentiā sue dignitatis ⁊ p̄lature. i
hoc q̄ deus cōstituit eū magistꝝ ⁊ p̄ncipē
vniuersalis sue eccl'ie in eo q̄ oēs alij siue
apl'i essent siue discipuli: immo ⁊ dn̄a nr̄a:
illi subdebant', habuitq̄ summā auctorita-
tem claudēdi ⁊ aperiēdi ꝑadisum/ v̄tute et
clauib⁹ sancti sacramēti penitētie qđ ꝯfessi
onem includit. Aliq̄ magnificarēt i sancto
Petro honorē q̄ ei fit in vniuerso mūdo in
eccl'ijs ⁊ alibi ꝑ dn̄os ⁊ p̄ncipes quātūcū-
q̄ excellētes vsq̄ ad osculandū non modo
pedes ei⁹ sȝ ossa ei⁹ tunicā ⁊ cathenā. Ego
v̄o non video quicq̄ȝ in sancto Petro tāta
laude dignū sicut fidē ei⁹ ⁊ suū erga deum
amorē. Per v̄tutes ei⁹ suas sup̄dictas hūit
dignitates. q꞉ deū dilexit de⁹ eū dilexit. sicut
dicit Seneca. Si vis amari ama. Per fir
mam quoq̄ fidē cōcessa fuit sancto Petro
potestas faciēdi miracula. Que miracula?
Miracl'a maiora q̄ ad aliquos modos q̄ȝ
legam⁹ de Jesu xp̄o/neq̄ hoc mirandū est
sic em̄ ꝓus ꝓmiserat xp̄s. Qui crediderit in
me iquit op̄a que ego facio ip̄e faciet ⁊ ma
iora hoꝝ faciet. Q̄uis totū hoc ꝑ suam essȝ
potestatē. Et si quispiā obijciat vel ꝯtradi
cat murmurādo sic dicēs. verā habeo fidē

nec tñ facio miracula. Rñdeo ꝙ miracula
y sancti Petri ⁊ alioꝝ sunt miracula cuiusli
bet xpiani ⁊ totꝰ corporis mystici scte eccłie
sicut oculꝰ videt ꝑ totū corpꝰ. auris audit.
⁊ lingua mãducat. Promissio etiã iesu xpi i
telligit tpe ⁊ loco in necessitate vł vtilitate
ꝓ eccłia sua. Exemplū de sancto Paulo/ q̄
nõ miraculo sanauit discipulū suū Timo/
theū. Dico ꝓterea ꝙ fides ⁊ amor quē ha/
buit sanctꝰ Petrꝰ ad mgr̄m suū/ meruit er/
ga eū vt pastor fieret vniuersalis eccłie scte
Patuit ꝑ interrogatiões qua ter interroga
uit xp̄s iesus Petꝝ dicēs. Petre amas me?
Et singule interrogatiõi rñdit ꝙ sic. Et ad
iunxit xp̄s. Pasce oues meas/ pasce agnos
meos. h̄ est oēs xpianos tripłr. Doctrina
correctiõe vł disciplina ⁊ exẽplo. In q̄ no/
bis innuitur p̄latos scte eccłie eligi debere
nõ fauore ꝓgeniei q̄ debēt esse feruētiores i
amore dei ⁊ ad populū eis cõmissum tutã/
dum nõ deuastãdū. Et nos etiã si bñ corpꝰ
noſtꝝ gubernare velimꝰ amici simꝰ Iesu
xpi. Sz insup nõ dubiū est q̄n ꝑ amorē dei
sanctꝰ Petrꝰ meruerit honorē q̄ ei fit ꝑ vni
uersum mundū in terra ⁊ in celo. quēadmo
dum nr̄i thematꝭ sonãt verba/ cū dicit pro/
pheta. Nimis honorati sunt amici tui deꝰ
¶ Addamꝰ laudibꝫ sancti Petri sapiētie ꝓ
funditatē/ ꝑ quã cognouit ⁊ ꝯfessus est se/
creta paradisi ⁊ diuinitatꝭ Tu es (inq̄t ipe)
filꝰ dei viui. O qualis doctrina ab vno q̄
erat sine lr̄is ⁊ sine hūana doctrina. Sz h̄
fuit ꝑ reuelationē dei rõne sui amoris. Na
z tura eñ amantiū est vt secreta eoꝝ ad inui
cem cõmunicent. Sapiētia scti Petri talˀ
fuit ꝙ bis ꝯuertit septē milia hoim/ nobis
qꝫ misit duas pulchras ep̄las sublimibꝫ mi
sterijs ⁊ deuotꝭ instructiõibꝫ admodū refer
tas Sapiētia etiã sua apparuit in h̄ qđ su
perauit simonē magū. Nec decet vt q̄s ob/
ijciat mihi vitupando sctm̄ Petꝝ/ xp̄m ter
xp̄m negasse. qm̄ ꝯtra h̄ pono pniam suã fe
stini forte ⁊ integrã ⁊ deinde ꝯfessus est de
um absqꝫ vlla dubitatiõe ad mortē vsqꝫ su
stinēdam corã oībꝫ tyrãnis. Dicã ampli/
us ꝙ feruor amoris quē habuit sanctꝰ Pe
trus erga iesuz xp̄m/ occasionē dedit vt po
stea eū negaret Per talē eñ amorē cecidit i
sui p̄sumptionē. Et ob illã p̄sumptionē de/
us ꝑmittere voluit vt in huiusmodi cade/
ret negationē ad melius se cognoscendū. ⁊
vt postea esset firmior. non quidē in se et de
se sed in ꝟtute dñi nostri. O tu qui vitupas

sanctū Petrū q̄ negauit magistrū suū. vel
qui ꝑ hoc peccata tua vis excusare. Consi
dera queso quõ ad vnicū aspectū Iesu xpi
subito ad amarissimã cõuersus fuerit peni
tentiã in ploratibꝫ ⁊ cõtinuis gemitibꝫ. Et
nos post peccata nostra ꝑ que deū de facto
negamꝰ quid facimꝰ? quõ ꝯuertimur? Sz
quõ nolumꝰ cõuerti nec monitiõe nec ad/
uersitate nec ꝓsperitate nec subito nec tar/
de. Supbi etiã rõne ꝟtutis sue vel sancti/
tatis sunt ꝑ hoc exemplū ꝯfusi. Stulta pre
sumptio cordis eoꝝ est recte recisa et clare A
videmꝰ ꝑ hac vita nullū nos cito laudare
debere nec cito cõdemnare. Nescimus eñ
quid nobis futurū sit qui se firmū existimat
caueat ne cadat. Aliq̄ vt mihi apparet lau/
di sancti Petri immiscere vellēt maculas.
eo ꝙ a sancto Paulo fuerat rep̄hensus. ꝙ
nõ ambularet recto itinere in doctrina Ie/
su xpi. O tu qui ita dicis ⁊ h̄ allegas. Certe
laudas sanctū Petrū ꝙ ipse qui papa erat
⁊ vniuersalis eccłie pastor passus est redar
gui. ⁊ rep̄hensionē sustinuit patiēter/ obedi
uitqꝫ humiliter. Qđ est ꝯtra multoꝝ supbi
am qui nolūt quãtūcunqꝫ fuerint parui re
dargui aut corrigi. Quãuis (vt verꝝ dicã)
sanctꝰ Petrꝰ nõ peccauerit mortaliter. Sz
non erat expediēs populo pagano q̄ ꝯuer/
tebatur: sanctū Petrū ꝯtinuare ꝯuersatio/
nem suã cū iudeis vt incepat eoꝝ obseruã/
do cerimonias. Et sic sanctꝰ Petrꝰ (vt opi/
nor) potiꝰ fuit rep̄hensus vt sibi caueret tē/
pore seq̄ntiqꝫ ob culpabilē defectū tempis
transacti. Et sic assentior sanctū Paulū iu
ste rep̄hendisse beatū Petrū sine hoc vt cri
men aliqđ sancto Petro imponat; sed ad
magnã suã laudē quēadmodū dictū ē. Ex/
emplū de Moyse q̄ argutus fuit a Ietro.
Demū ꝯsidero ꝙ mūdana aliquoꝝ carna/
litas est tã ꝓfunda ⁊ rudis ⁊ fides adeo ex/
tincta ꝙ ausi fuerūt vituperare sanctū Pe/
trū ⁊ sanctū Paulū rõne mortis quã igno
miniose receperūt/ vt talibus videt. Unde
dicunt amorē dei nõ admodū esse eligēduz B
si oēs qui eū amant ad mortē pedat. O
tu cece ꝑ carnalitatē si cogitatiõis tue ocu/
los possis aperire/ ⁊ videre in lumine vere
fidei bonū premiū regnū ⁊ gł̄iam quã intra/
runt sancti Petrus ⁊ Paulꝰ. Confiteberis
hanc mortē esse cõsummationē ꝑfectiõem
⁊ omniū virtutū suarū remunerationē. In
hoc eñ similes facti sunt magistri sui Iesu
christi/ qui sine passione ad suã nõ puenit

gloriā. E diuerso metuēda nimis est ꝛ hor/
ribilis maiorē in modū mors peccatorum
ꝙtūuis videat honesta. Cadēt enim ī mo/
mento in damnationē eternā. Reuera qui
bene ↄsideraret hos duos modos mortis/
malediceret morti peccatorū/ et bñdiceret
morti sanctoꝝ/ desiderādo sicut Balaam ꝛ
dicēdo cū ꝑpheta. Nimis honorati sunt
amici tui de⁹. Excellēterqꝫ in honorē posi/
ti sunt. Excellēter ꝑfecto positus es in ho/
norē ꝛ pastorē sancte eccl'ie/ sapientēqꝫ gu/
bernatorē gloriose sancte Petre. Velis igi/
tur nostrū recordari ꝗ in his inferioribus
sum⁹ tanꝙ miselle oues tue in varijs infir/
mitatib⁹ ꝛ cōtinuis periculis. Aliqui dati
sunt gutturi infernalis lupi vt strangulen/
tur. Alij cadūt in foueā ire vel impatientie
Alij cōbusti sunt ꝛ incinerati ꝑ male cōcu/
piscentie calorē. Alij afficiunt scabie pigri/
cie. ꝛ sunt veluti frigorib⁹ obducti. Alij frā/
guntur spinis auaricie. ꝛ sic de alijs picul.
C Respice nos dñe ꝛ pastor in misericordia.
In memoriā hui⁹ respectus quo te Jesus
christ⁹ respexit cū te ad pniam cōuertit: tu/
am nouisti fragilitatē ꝛ humanā fragilita
tem. ad eā nāqꝫ melius cognoscendā in te
ꝛ in alijs ꝑmisit deus te deficere Subleua
ergo nos ꝛ adiuua hāc nostrā fragilitatē.
Da nobis ꝑ tuā intercessionē omnimodā
veniā pene ꝛ culpe. Cōcede nobis certā ex
pectationē in diuitijs ꝛ ꝓbendis paradisi.
Reclude ꝛ aperi nobis portas modo ꝑ grā/
am ꝛ postmodū ꝑ glīam/ vt experiri possi/
mus de facto qđ modo spe tenemus ꝛ cre/
dulitate qđ nimis sunt honorati oēs qui
a deo sunt amati. ¶ Pretereamus multas
questiones que hic fieri possent de auctori
tate sancti Petri/ suorū successorū/ ꝛ cōuer
tamur ad sancti Pauli laudes.

¶ De laudibus sancti Pauli.

Si mihi esset intellect⁹ ꝛ lingua angelis si
milis. nil tamen dicere possem sufficiēter ꝛ
digne ſm ꝟtutes excellētias ꝛ merita glori
osi ꝛ honorati amici dei/ sapiētis amatoris
sancti Pauli hui⁹ eccl'ie patris et patroni
Merito itaqꝫ clamare possum⁹ Nimis ho
norati sunt amici tui de⁹. Sanct⁹ Johes
Chryso. exponit omnē virtutē sublimis et
clare ingenij sui/ suāqꝫ eloquentiā summā:
ad laudandū beatū Paulū: ꝛ magnifican/
dum in septē sermonib⁹ seu omelijs. Nihil/
ominus tñ spōte fatetur ꝙ magnitudo lau
dum tuarū o gloriose sancte Paule/ ꝑsus
suā superat eloquentiā. Et in hoc laus tua
honorabilis excellentior ostendit ꝙ nullo D
modo intelligi possit aut cōprehendi. Lo/
quamur tamen de sancto Paulo aliquid
ꝙtumcunqꝫ sit dissimile glorie ꝛ dignita/
ti sue nō expedit oīno subticere. Et dica
mus ꝙ si amici dei debēt ꝛ sint admodum
honorati. sanct⁹ Paulus in hoc habere de/
bet excellentiā/ queadmodū is qui se decla
rat opere ꝑfectū legitimū ꝛ ardentissimum
inter ceteros ꝛ fidū amatorē. Opus ei amo
rem declarat. ipse abundanti⁹ alijs labora/
uit. Maiorē hac charitatē nemo habet/ vt
dicit sanct⁹ Johānes/ ꝙ vt ponat ꝗs ani/
mam suā ꝑ amicis suis. Sanct⁹ Paulus
nō modo animā suā posuit pro amicis su/
is: sed millies ꝑ illis qui eū ꝑsequebāt/ ver
berabant ꝛ tormentis afficiebant. adeo vt
desiderarit separari a deo ꝛ ad suā retardari
gloriā ad eos saluādos. Non quidē ꝙ sepa
rari voluisset a deo ꝑ eternalē damnatōem
sed bene voluit retardari a saluatiōe sua ob
amorē quē habebat. Certus sum inquit/ ꝙ
nec mors nec vita nec angeli nec principa
tus nec virtutes nec ꝑsentia nec futura nec
fortitudo nec altitudo nec alia hūana crea
tura me separare poterit a charitate dei ꝗ
est in xp̄o Jesu dn̄o nostro. Posteaꝙ ꝰ san
ctus Paulus ꝓponebat amorē dei omnib⁹
alijs reb⁹ siue ī celis essent siue in terra. De
us ꝗ est amic⁹ liberalissim⁹ ꝛ qui multo pl⁹
reddit amorē suū ꝙ sit amor ꝗ ipse amatur E
Nonne merito honorari debuit scm̄ Pau
lum: Certe sic. Et sic fecit tā in celo ꝙ ī ter
ra queadmodū ↄspicit sanctū Paulū per
vniuersam eccl'iam/ imo vniuersam terrā
laudatū esse ꝛ glificatū. Honor ꝛ grā dei ī
hoc apparuit ꝙ ipso mediāte ꝑ mediū vni⁹
solius hois tā subito cōuerti voluit mūdū
ad fidē suā ꝛ legē ↄtra omnē furiosam tyrā
norū potestatē ↄtra omnē sapientiā et irri
sionē philosophoꝝ. ↄtra omnē risū ꝛ scā/
dalum iudeoꝝ. ↄtra maliciā ꝛ ꝑuersā cau/
telam dānatoꝝ inimicorū. ꝙuis ea lex ad/
modū contraria fuerit cōsuetudinib⁹ ꝛ quo
ad naturā. Cōsuetudo eīn equiualet natu/
re. Erat etiā lex difficillima creditu/ ꝓpter
hoc ꝙ supat omnē rationē ꝛ prohibet oīe
qđ potest amari appreciari vel desiderari.
Pro honore ꝑdicat ignominiosum tormē
tum crucis ꝛ mortis amantissime. Pro diui
tijs paupertatē. Pro delicijs abstinētias:
ieiunia ꝛ sobrietatē. Pro potētia ꝛ dn̄atōe

omnē humilitatē τ subiectionē. Attamē de
dit deus talē honorē τ grām sancto Pau/
lo vt sine magna eloquētia. sine argument/
is humane sapiētie ꝑsuasionibꝫ. sine pote/
state terrena. sine cōpulsione ꝑ factū/ ille q̄
erat sepe pauꝑ positus in cathenis τ carce
ribꝫ cōuertit ad se τ ad legē suaꝫ mītas mū
di ptes. Quod nō fuit minus miraculuꝫ. ſꝫ
multo maiꝰ q̄ꝫ si aliquis simplex homo de/
bilis sine armis ꝯstitutus τ subsidio supa/
ret τ vinceret magnā aliquā patriā fortē ac
F bene coadunatā ad resistendū vndiquaqꝫ.
τ que ad se tutandā omnē apponeret potē/
tiam studiū τ diligentiā. Si in tali aliquo
casu iudicaret̄ clare hoc esse miraculuꝫ dei
virtus τ opatio diuina/ nō mortal̄. nullꝰ est
qui ambigere debeat quin ea cōuersio quā
fecit sanctus Paulꝰ in tam breui tempe ꝑ
tot τ tātas patrias inuitis quibuscūqꝫ cō/
tradicentibꝫ qui erāt innumeri/ fuerit ꝑ sin/
gularē grām dñi nostri. Et hoc tūc fateba/
tur sanctꝰ Paulus dicens/ gratia dei id eē
quod erat. modo dicebat se nō solū laboras/
se ſꝫ gratiā dei secū. Et interduꝫ dicebat se
posse oīa facere in virtute illiꝰ q̄ eū cōfor
tabat videlicet Jesu. Et hic sumo tres cō/
siderationes morales ad laudē sancti pau/
li τ nostrā instructionē.

Prima cōsideratio

In ꝑsona sancti Pauli est maius τ euiden
tius miraculū q̄ꝫ ad extra q̄uis sanctꝰ pau
lus multa visibiliter fecerit miracula/ resu/
scitando mortuos. sanādo infirmos in ꝑ/
sona sua maiꝰ fuit miraculū q̄ꝫ sanare egro
tos aut resuscitare mortuos. Dicūt docto
res τ verꝫ est admirabilius esse τ factuꝫ ma
ioris potestatis/ conuertere τ instruere ali/
quem peccatorē q̄ꝫ ex nihilo formare mun
dum Creando eīn mundū nulla est resisten
tia. peccator ꝟo cōtrarius est iustificationi
sue. Et sic infirmitas τ mors aīe q̄ꝫto sunt
G damnabiliora τ magis fugienda tanto est
maior gratia sanare animas τ eas resuscita/
re q̄ꝫ corpꝰ. Sanctꝰ Paulus ergo cuꝫ sua
ꝓdicatione cōuerterit de hac morte ad vitā
gratie τ virtutū tam magnuꝫ populū. nec
adhuc cessat quotidie ꝑ scpturas suas cō/
uertere. Certissime iudicare potestis mira/
culum qđ est in τ de ꝑsona sua ꝑ gratiā dei
τ singularē potestatē. Et in hoc cōcordant
expresse sanctꝰ Augustinꝰ τ sanctꝰ Grego/
rius. In quo nobis ostēdit̄ magis nos de
siderare debere τ potiꝰ laudare/ facere dili/
gentiā ad reducēdos hoīes pctōres ad viā
salutis τ bonā vitā q̄ꝫ facere miracula.

Scđa consideratio

Non dici potest fidē nostrā intantū esse ꝓ/
positā τ exaltatā tam generaliter sine maxi
mis dei miraculis Si eīn neges aliqua fu
isse facta ad extra miracula talia qualia cer
te affirmāt historie In hoc tamē singulare
est miraculū q̄ sine miraculo tam magnus
τ talis populꝰ taliqꝫ modo huic se submise
rit credulitati/ diuites paupes docti ꝑ illi/
teratos hoīes cōuersi sunt. τ ꝓcipue per eos
quos ipsi trucidabāt. τ dimittendo gaudia
voluptates honores/ τ assuetas delicias:
ac veniendo ad laborem ad tormenta τ ad
mortē. τ hoc totū interdū subito: τ veluti in
vno momento ſm q̄ ostēdit etiā huiꝰ san
cti Pauli de quo loquimur cōuersio/ qui ꝺ H
ꝑsecutore τ lupo rapace fuit sine mora mu/
tatus in defensorē τ ouē amicabilē.

Tertia consideratio

Sanctꝰ Paulꝰ est in testimoniū τ ꝓbatio
nem fidei nostre taliter vt sufficere debeat
vnicuiqꝫ homini ad ipsam bene credendaꝫ.
τ ad subdendū omnē intellectū suo seruitio
ostendit eīn eā facto τ verbis in se τ ī aliis.
Sed dicet mihi aliquis/ quare deus nō fa
cit vnicuiqꝫ talē gratiā τ tale miraculū/ sic
fecit sancto Paulo. qđ si sic faceret/ vnusq̄s
qꝫ cōuerteret̄. O homo qui sic loqueris vt
dicis. vis (vt videt̄) vt non credat̄ in deuꝫ
vel ad legē suā ꝑ alterius hoīs ꝓdicatiōem
aut ꝑ quodcūqꝫ aliud mediū/ nisi ꝑ nouuꝫ
miraculū ad vniuscuiusqꝫ cōuersioneꝫ. Et
sic oīs sodalitas τ societas hominū adin
uicem periret. Nō postularet̄ a mortali re/
ge res talis vt sine medio alioruꝫ q̄ sunt sui
subditi publicaret τ denūciaret leges suas
τ decreta. Quēadmodū dicit sanctꝰ Dio/
nysius ex gallia. q̄ inferiora ad supiora re/
ducuntur ꝑ media. Preterea rogo hūc qui
ita loquitur qualiter sciat sanctū Paulum
hoc τ illo miraculo fuisse cōuersum. Si di
cat hoc se credere ꝑ historias scriptas. post
q̄ꝫ ergo talē habet credulitatē sic factum fu
isse/ quare nō se cōuertit sicut sanctus Pau
lus τ alii. Si propter hoc se nō conuertat I
nec se conuerteret si talia miracula nouiter
fierent/ nō magis reputarent̄ q̄ꝫ mundi mi/
rabilia quia sunt assueta. Vidimus de plu/

ribus et in pluribus quod per ostensionem cuiuscumque miraculi non fuerunt facti meliores sed perversiores et obstinatiores in eorum perversis voluntatibus et stultis credulitatibus atque falsitatibus. Hoc patuit in Pharaone et in multis iudeis/interea etiam in compluribus hominibus. Auferamus ergo tales omnes presumptuosas curiositates/nec sumamus excusationem in malicijs nostris. Faciat vnusquisque quod debet erga deum et amorem suum/absque resistendo eius gratie et secrete motioni. et ipse perficiet residuum. De lege namque communi vnum non fit sine altero in iustificatione peccatoris per penitentiam/nec gratia sine voluntate/nec voluntas sine gratia. Et in hoc est meritum quod voluntas concordat gratie. Exemplum de magnete que attrahit ferrum. sic deus animam. Hoc conspicitis in sancto Paulo qui mox in vocatione et preventione dei/rundit aperiendo hostium sui consensus Domine quid me vis facere. Addebat ergo gratie bonam voluntatem Et sic nos facere possimus per merita et intercessiones huius de quo loquimur/vt connumeremur inter amicos dei et per ipsum digne honoremur. ¶Dicamus vlterius huic nil mentiri qui appellauerit sanctum Paulum pulchrum et clarum mundi solem. et qui huic ei tribuerit honorem. Sicut enim corporalis sol (quem extra cernimus) expellit aduentu suo omnes obscuras tenebras. nobisque restituit vndique lumen et calorem Pari modo actum fuit in noua sancti Pauli natiuitate/que in eius conuersione facta fuit/cum per subitam claritatem celi extrinsece fuit excecatus/vt melius ad intra videret in anima. et tunc tanquam in aurora dicti errores et tenebrose idolatrie iudeorum et paganorum ceperunt magnopere abscedere et deficere. Sanctus Dionysius et gallia que tunc temporis erat Athenis. nonne paulo post a sole hoc illuminatus fuit? Reuera sic. per quod quidem clarum lumen tota gallia fuit et est conuersa a tenebris et ignorantia in vere fidei et scientie splendorem. Est igitur sanctus Paulus specialis patronus et magister noster inquantum nobis ostendit et ad vtilitatem nostram docuit talem discipulum qui est magister noster doctor et apostolus. Gallus ergo specialem reuerentiam et deuotionem debet sancto Paulo postquam ostendit talem nostre conuersionis causam. Sed vlterius considero sanctum Paulum non potuisse amplius obscurari aut impediri quin expanderet sue doctrine radios per tyrannorum persecutiones/non aliter quam sol materialis non potest ledi vllis radijs. De quo recitat Seneca quod traherentur sagitte sue contra solem Immo quanto plus premebatur sanctus Paulus/tanto plus se monstrabat et dilatabat vndique. Et sicut sol clarus et lucens in se/grauat et displicet illis si aspiciant qui oculos habent infirmos aut impeditos/aut qui se dedunt pudendis factis. Non aliter reperio aliquos voluisse arguere sanctum Paulum non quidem ratione reprehensionis vel vituperationis que in eo esset/sed propter obscuritatem et maliciam intellectus ad voluntatem talium reprehensorum. Quidam opposuerunt sancto Paulo quod timeret mortem/et interdum fugeret. Et ideo eum redarguere volebant de timore et inconstantia. Sed dico cum sancto Johanne Chrysostomo. quod timere mortem aut tormenta/non est peccatum vel vituperium: sed facere malum et peccatum propter aliquem talem timorem. est vituperandum et reprobandum. Non eo modo fecit diuus Paulus. immo recessit/cum recederet per magnam virtutem ad melius proficiendum post vitam suam/quemadmodum bonus aliquis miles vel socius euitabit ictum ad melius feriendum postmodum. Nec hoc reprobandum est. sed esset stulta presumptio aliter facere. Hoc consilium dedit Jesus christus omnibus discipulis suis. quod cum aliqui persequerentur eos in vna ciuitate/fugerent in aliam. Quod autem hec causa fuerit in sancto Paulo/patet per hoc quod exposuit se tunc et postea constanter omnibus periculis/immo quod desiderabat mortem Quod autem fugiebat non erat propter seipsum: sed ad ducendum alios ad viam bonam et salutionem. Timebat ne satis cum magna societate paradisum ingrederetur/noluit esse sine suis filijs. Exemplo pie matris que stabit ante portam magni regis/desiderabit quidem intrare vt in gaudio sit et securitate. nunquam tamen intrat quoadusque secum adducere posset filium suum quem nutriret et portaret et sine filio suo eam recipere non vellet. Preterea sanctus Paulus quando effugit per muros cuiusdam ciuitatis/fuit consilio et hortatione fratrum suorum. et tanto fuit mirabilius et memoria dignius quod is qui erat tam feruens et ardens pati mortem et passionem propter Jesu christi amorem sibi consilium dare permiserit. reuerenterque et humiliter obedierit. Et hic vltra laudem et defensionem sancti Pauli habemus doctrinam nobis cauendi ne cadamus in pericula aut tribulationes sine necessitate

vel vtilitate nostra vel alioꝝ/ quātumcūq
parati simus mori ꝛ hūc cōtemnamꝰ mun
dum. Nō tantū insistamꝰ capiti nostro iu/
dicio vel deuotioni vt alioꝝ non credamꝰ
consilio quācūq spem boni in nostro ha/
beamus incepto. Alioquin caderemus fa/
cile ꝛ falleremur ꝑ inimicū/ qui se mutat et
transformat (quemadmodū dicit sanctus
Paulus) in angelū lucis: id est in similitu/
dinē magni boni suam celat maliciā. citius
q fallit ꝛ periculosiꝰ q̄ si fallaciam suā ap
te monstraret. Et summū in hoc casu reme
diuz est humilitas/ que se subdit alieno cre
dere consilio. Exempla huiꝰ rei numerosa
sunt in vitis patrū ꝛ sancta eorum doctria
Quāuis sancta amoris natura sit q attra/
hat ꝛ rapiat amantē ad amatū. tantopere
vt de re alia nec curā habeat nec timorem/
nec pudorē. Nihilominꝰ in hoc est cōditio
N amoris dei ꝛ credit cōsilio. ꝛ placida est et
dulcis exemplo ferri ardentis. alius ꝟo nō
Aliꝗ credūt vituperare sanctū Paulū, ꝓpte
rea q interdū se laudabat ꝛ interdū vitupe
rabat ꝯtra philosophoꝝ doctrinā dicenti/
um/ aliquē se nō laudare debere nec culpa/
re. Interdū recitabat reuelatiōes suasꝰ ꝛ se
plus laborasse q̄ alios. Aliquādo dicebat
se esse minimū apostoloꝝ. ꝛ q non esset di/
gnus vocari apostolꝰ: quia ꝑsecutꝰ esset ec
clesiam dei. Dicebat se etiā esse primū iter
peccatores nec se quicq̄ iudicari scire/ nisi
Jesum christū crucifixū Et alibi se laudat
(vt videtur) omnino cōtrario modo. Quid
hic dicemus: negabimꝰ ne hec/ an potius
cōcordabimus: Cōcordabimꝰ ad excellen
tem sancti Pauli laudē. Per hec enī mon/
strant nobis multe in eo virtutes. scꝫ ma/
gnificentia in suis laudibꝫ. ꝛ humilitas in
sua vituperatiōe. Nōne habemus de dn̄a
nostra que se reputabat paruā ancillā ꝛ ni
hil sui iudicio: Que tamē tante fuit magni
ficentie q cōsentiret se fore matrē dei. Jdo
dicamus hic q laudare se per vanitatem ꝛ
sui cōplacentiā est admodū vituperanduz
ꝛ est rep̄hensio seu culpatio similis rep̄hen
sioni ipsiꝰ luciferi qui voluit furari gloriaꝫ
dei iusti dn̄i sui. Sed laudare se ꝓpter ne/
cessitatem ꝛ ad ꝓficiendū alteri/ ꝛ omnino
ꝓ gloria ꝛ laude dei est prudentia ꝛ magna
O nimitas. modo veritas vbiq seruet. Sic
fecit sanctus Paulꝰ: qꝛ stulti apostoli eum
repellere volebāt veluti hominē sine aucto
ritate/ ne in vllo fides ei adhiberetur. Pro
pterea compellebat dicere ꝑ quā ꝛ cuiꝰ au
ctoritate ꝑdicabat euangeliū ꝛ fidē que ei
fuerat reuelata. Quis est hic innocens cui
si imponeret ipm esse homicidā aut furem
quin posset sine offensa ꝛ superbia respōde
re se esse innocentē ꝛ hoc monstrare: Qua/
re ergo sic facere nō potest sanctus Paulꝰ
viso q clare ostendit se alioꝝ impulsu/ et se
inuito dicere aliquas res que in suā verte/
bantur laudē. Nō quidē ad se laudandum
quia omittebat maiorē partē dicendā Sꝫ
hoc erat ad eos quibꝫ scribebat edificādos
in bona credulitate cōtra aduersarioꝝ fal/
sitatem. Et vtinā oēs qui vellent hic sume
re exemplū se vane laudādi/ tam sobrie ſm
casum ꝛ exigentiā vterent sicut sanctꝰ pau
lus. Sed non vnusquisq talē habet ꝟtu/
tem ꝛ discretionē. Jdeo securius est semper
suas celare virtutes quas ꝗs habere se cre
dit diligentius q̄ aliꝗ celent eoꝝ vicia/ nisi
in casu necessitatis. Uel ad habendū con/
silium de eo qui ipm dare sciret sicut in cō/
fessione: Et in hoc cōspicitis differentiā in
ter virtutē magnificētie ꝛ superbie vicium
Nam supbia dūtaxat propriā querit lau/
dem siue bonū alibi euenire debeat siue nō
Magnificētia vero omnino ꝑ contrariuꝫ
solū habet oculū ad vtilitatē alterius/ ꝛ ad
honorē dei taliter q si illa cōmoditas eque
bene euenire deberet ꝑsonale vituperiū in P
currendo/ vel vt gloriam illā haberet alius:
non tamē ob id desineret facere quod facit
Jn tali vero casu superbia omnino bene ope
rari conaret ¶ Accedamus ad beati pau
li humilitatē quā nōnulli in viciuz vertere
voluerunt vel mendaciū. Et dicamus ve/
raciter q nemo debet sine causa seipm cul/
pare. hoc enī esset stulticia vel vanitas pe/
ior interdū q̄ sit seipsum laudare. Sed qn̄
predicator aliquis instruere debet alios ꝟ/
bis aut scriptis, sepe necessariū est diuersis
vti modis. Exemplo boni medici qui dat
diuersas receptas/ sepiꝰ etiā cōtrarias ſm
oppositas varietates infirmitatū. Sanctꝰ
Paulus ergo cuiꝰ erat docere oēs virtu/
tes, ꝛ ꝑsertim humilitatē que est fundamē/
tum sine quo omnis cumulꝰ virtutū inane
quiddā est/ ꝛ puluis ad ventū Nonne pote
rat ꝛ debuerat hanc in se monstrare humi
litatē: Jta tam ad eradicandā alioꝝ super
biam q̄ ad declarandā qua intentiōe alibi
se laudabat. Fateor hic esse mirabilia mi/
racula que ꝑ verā fiunt humilitatē sunt q

incomp̄hēsibilia ab his qui nolunt crede-
re alteri nisi quod senserint. Tria in specia
li sunt miracula ſm tres theologicas ꝟtu-
tes/charitatē spem ⁊ fidē. Intelligite ꝙ mi
raculū fiat ꝑ hūilitatē ſm charitatē. Quā-
to enī pl⁹ ꝓfecerit ꝑsona in honor dei amo
Q re. tanto culpabiliorē ⁊ indigniorem cen-
sebit se esse quo ad se ⁊ facta sua/ vt ametur
a deo. Que quidē opera ⁊ facta immunda
reputat spurca ⁊ corrupta ac maculata ad
similitudinē panni pleni sanguinis. Hoc
iudiciū habebat sanctus Paulus quando
iudicabat se primū inter peccatores Uide
bat enī ⁊ viuaciter clareq̄ sentiebat ꝓprios
suos defect⁹. ⁊ ꝙ de se erat indignus a deo
amari/sicut alia creatura quecūq̄ quātum
cunq̄ esset peccatrix ad gratiā suā oīe bo
num qđ erat in eo referebat nihil retinēdo
pro se vel gloria sua Per oppositū ad id qđ
faciebat phariseus. cui similes erāt quos re
prehendebat sanct⁹ Paulus dicēs. Quam
gratiā habes quā non a deo accepisti: et si
accepisti quid gloriaris quasi non accepe-
ris: Per hanc consideratiōem accepit san
ctus Paulus verā in se humilitatē sine fi-
ctione que reputaꝶ ā superbis tanq̄ mēda
cium. Quanto ergo magis ꝓficiebat sctūs
Paulus in charitate/tanto se indigniorez
iudicabat quo ad se ⁊ de se. Optime enī no
rat gratias que i se erant/magis esse laudā-
das q̄ peccata que erant in alijs: sed nō ac
cipiebat partē in hac laude: immo oīa at
tribuebat deo ⁊ se reputabat mag̃ erga eū
obligatū. Sed preterea quale queso mira
culum facit humilitas in spe: Conspicia-
mus hoc in sancto paulo. quē non latebāt
secreta dei iudicia/ qualiter et voluntate li
bera aliquib⁹ daret gratiā ⁊ gloriam. alios
vero dimittebat ⁊ reprobabat/ de quo ex-
clamauit. O altitudo diuitiarū sciētie ⁊ sa-
piētie dei q̄ incomp̄hensibilia iudicia tua
⁊ inuestigabiles vie eius. Sanctus Pau-
R lus videbat simul maximā mutabilitatem
humane creature. modo de bonitate in ma
liciam. de malicia in obstinatiōem. nihilo-
minus tamē affirmabat se habere certam
spem saluatiōis sue. ⁊ ꝙ nec mors nec vita
separatura esset eū a charitate. Mirum est
hic inuenire certā spem in tā incerta muta
bilitate. sed hoc est ꝙ anima stabilitur nul
lo modo in seipsa: sed in deo veluti omnino
in ip̄m labendo/supraq̄ suam ordinatōem
⁊ misericordiā/ tunc anima vlterius cade-
re non potest/nec ad aliū se mouere locum
Ideo secura est ⁊ certa postq̄ deus eam su
stinet nisi ipsamet per propriā se ammoue-
at stulticiā. ¶ Uideamus demū humilitat̃
miracula in materia fidei/cum intellectus
prorsus se ei subdit quātumcūq̄ sciat ⁊ iu
dicet hoc esse supra omne suū iudicium/et S
naturalē rōnem. Propter tales tamē quas
cunq̄ apparētias nō moueꝶ in contrariuz
supposito ꝙ intellectus bene sciat ratiōes
factas ꝑ fide nō esse claras aut euidentes ⁊
minus q̄ cōtrarias ratiōes. Credit tamen
eas firmius q̄ principia vel veritates ꝑ na
turam euidētes. Et hoc erat in sancto pau
lo/cum dicebat nil se iudicare scire nisi Je-
sum christū ⁊ hunc crucifixū. hoc est nisi fi
dei nostre veritates/tanq̄ alie veritates nō
essent scientie respectu taliū veritatū. vel ta
lis certitudinis aut firmitatis. Concedat
deus ꝙ ꝑ experientiā ⁊ doctrinā sancti spi
ritus/concipiamus in nobis hec tria mira
cula. alioquin ea facere non possum⁹. Dili
gentia enī humana nō sufficit. ⁊ tunc bene
intelligemus quō sanctus Paulus sine fi-
ctione se humiliabat ex parte vna ⁊ sine va
nitate ex altera pte sese laudabat. Et in hoc
excellētissime honorati sunt oēs hi qui a
deo sunt amati. Finaliter aliqui voluerūt
culpare sanctū Paulū: quia alios diffama
bat/vocando eos stultos ⁊ insensatos/in-
terduz malas bestias ⁊ alia hmōi. alios ꝓ
cōmendabat/⁊ adulabatur eis queadmo-
dum apparet his qui culpāt eū. aliquibus
erat nimis lenis. alijs vero asper nimiuz ⁊
crudelis/ vt huic quē tradidit sathane/ et
cognato Barnabe/quē secū recipere recu-
sauit. Sed exemplo medici ⁊ cyrurgici in-
telligem⁹ queadmodū ſm diuersos casus
sanctus Paulus mutare debebat p̄dicati-
onem ⁊ correctionē. q̄uis nō aspere puni-
ret sine maxima compassiōe/⁊ absq̄ miscē-
do simul dulcedinē in fletu ⁊ amicabilibus T
verbis. Exemplo pij patris qui filiū suum
stultū ⁊ insensatū q̄uis corrigat aut verbe
ret. omne tamē hoc est ꝑ amorē ⁊ compassi
onem. ⁊ quāto duri⁹ suppliciū sumeret pa
ter de tali filio tāto maiorē haberet cōpassi
onem/sine indignatiōe aut absq̄ querēdo
vindictā. Pari modo faciebat sanct⁹ Pau
lus aduersus ꝑsecutores ⁊ peccatores icor
rigibiles sibi nocentes ⁊ alijs. Dici solet ꝙ
nimis pius opilio oues suas faceret scabi
osas. Certe sanctus Paulus nullaz habe-

bat adulationē. nullo eñi modo finis ma/
bis erat/nec ꝑpter temporalē nec ꝓpriā cō
moditatē: sed ad attrahendos in oīni beni/
V gnitate quoslibet ad viā veritatis. In hoc
eñi sepenumero multo pl⁹ ꝓficit dulcor q̄
rigor. mō dulcor ille sine fraude sit et absq
malicia. Propterea dicebat se fuisse tanq̄
nutricē que regit pueros suos in oīni dul/
cedine ſm coꝝ capacitatē/sicut nutrix īter
dum imꝑfecte loquit̄ et balbutiēdo ad ꝯde
scendendū et effingendū filij sui verbū. Ali
quādo masticat suā escam. postea sedet ad
terrā. deinde arridet ei. postmoduz plorat et
breuit̄ se facit/pueꝝ cū suo puero. pari mo/
do legim⁹ de te o ꝑissime sancte Paule. q
monstraueris te et mutaueris oīb modis
cum quibuslibet ꝑsonis paruis vl̄ magnis
diuitib vel paupib. priuatis vel extraneis
sapientib vel stultis. iocundis vel tristib⁹.
amicis vel inimicis vt oēs eas iungeres
Jesu christo. noueras viuere in diuitijs ab
bundanter/et in egestate modice siue esset ī
gaudio siue tristicia. In ꝓsperitate vel ad/
uersitate/siue ī laudib aut vituperijs sem ꝑ
mutabas gestū tuū ad extra. in reliquo ꝟo
firmus ꝑmanebas et stabilis idemq̄ q̄ ad
deum et amorē eius/queadmodū rota vol/
uitur circa axem ei⁹. Admodū igit̄ miran/
dum erat videre talē mutabilitatē stabilez:
et stabilitatē mutabilē. Sed in hoc et simi/
libus modis laudati sunt et honorati/qui
a deo sunt dilecti. Et quia diuus Paulus
hmōi nō amisit compassionē et misericordi
am. Ideo eo ꝑfectius est ī paradiso. Fidu/
cialiter eū depcemur vt nos nutrire velit et
regere veluti ꝓprios filios suos aut orpha
X nos quoadusq̄ creuerim⁹ et ꝑfecti fuerim⁹
in amore dei ꝯfirmatiq̄ in gloria. Dicam⁹
adhuc q si Isaac bñdicendo filiū suū Ja/
cob/cōparauit eū orto pleno cui de⁹ dedit
bñdictiōem multo excellēti⁹ istam vertere
possim⁹ similitudinē ad laudē beati Pau/
li: qui in se habuit oīa virtutum pulchra
plantaria sicut aliquis hortus. immo tan/
q̄ terrestris paradisus et sine curiosa ꝟtu/
tum ad plantas vel flores applicatiōe. Cō
uertam⁹ breuiter nostre ꝯsideratōis oclos
ꝑ dona et beatitudies quib repleta fuit bñ
dicta anima sancti Pauli/veluti hort⁹ pul
cher plenus et benedictus. Et videbim⁹ in
eo quod dicit ꝓpheta ꝑ admiratiōem de oī
bus dei amicis. Nimis honorati sunt ami
ci tui deus. Unaqueq̄ enim beatitudo su/
um habet premiū/suū donū/suū honorem
et suū preciū. Eoq̄ perfecti⁹ q̄to ipa maio
ris est perfectiōis. ¶ Locuti iam sumus de
sancti Pauli humilitate et spūs paupertа/
te ꝑ quā amici dei facti sunt reges in regno
celorum. Est pulcher honor. et sic promisit
Jesus christus. Hec ꝗ paupertas spūs: vbi
fuit magis ꝓfundiusq̄ irradiata q̄ ī sancta
anima beati Pauli q̄ se reputabat primuz
inter peccatores/q̄ cōtinue erat in timore et
tremore/qui cūctas terrenas cōtēnebat di/
uitias quas reputabat stercora et lutum/q̄
ꝓprijs laborabat manib ad se et suos nutri
endos/non vtēdo auctoritate capiēdi tem
poralē victum quibus ꝓualia seminabat
bona. Non eñi potest haberi plenaria ma/
gis et honorabilior dñatio sup omnes res
terrenas q̄ ꝑ plenū et ꝑfectū oīm ꝯtemptū
et eleuationē amoris sui sup oīa. Habe/ Y
mus clarū argumentū sanctū Paulū fuis/
se dñm qui omnia habebat et nihil posside
bat: ſm q dicit de se et sibi similib. Glorifi
cando deū oīa sua esse et oīa se habere.
Diuiti huic paupertati nō cōparāda fuit il/
la que erat Dyogenis vel Fabricij vl̄ alio/
rum q̄ in hoc ꝑ historias laudant̄ et phos.
Censebant̄ esse diuites qz nihil cupiebant
et bono quidē iure. Hic eñi ditior est q̄ mi/
nus cupit. Quid sunt diuitie vl̄ reꝝ copia
nisi nihil cupere: Diues es nō appetas q̄c/
q̄ dices. mihi sufficit Si sufficit diues es
qz nihil tibi deest. Talē sufficientiā habuit
sanct⁹ Paul⁹. Amabat deū in pte sua. hoc
satis erat sibiq̄ sufficiebat. ꝑterea de pieta
te et mā suetudine veri amatoris sancti pau
li erga oēs q̄s satis loq̄ posset: Nōne ha/
bem⁹ q noīabat se mr̄em et nutricē q̄ nutri
ebat et lactabat oēs eos q̄ ꝯuertebāt̄. Et
ob hāc ꝟtutē de⁹ hūc ei ꝯtulit amorē vt sit
possessor terre: id est dñs illius: modo q̄dez
supradicto. Uel ꝑ terrā hic intelligitur ter/
ra viuentiū in paradiso. Aut hec terra est ꝓ
prij corporis sui quā in pace tenuit. Que ē
mater vos interrogo: que vellet sustinere
pericula et fatigationes ad suos enutrien/
dos filios: que sustinuit diuus Paulus ad
homines saluādos: vt traheret eos ad dei
amorem ꝑ mare: per terrā: per frigus: ꝑ ca/
lorem in fa[illegible]i in siti in carcerein cathenis
in verberib in obiurgatōibus vsq̄ ad mor
tem sustinendā: Inuenirent̄ pauce mr̄es q̄ Z
ꝑ filijs suis tales sustinere vellēt penas. Et
in h̄ hr̄e debem⁹ spem et fiduciā q mif̄ebit̄

nostri si deuote eum rogauerimus. Cum
ostenderit talē amorē erga eos qui ipsum ꝑ
sequebant. Sed etiā scientia sancti Pauli
clare monstrata fuit in omni modo moralit
viuendi/siue fuerit in vna singulari ꝑsona
que dicit ethicoꝝ scientia vel monostica si
ue in vna domo que nominat economica.
siue in ciuitate aliqua aut regno q̄ dr poli
tica. Ostēdit se ꝑfectū in doctrina eplaꝝ su
arum. Quātūcūq; enī viderit secreta celoꝝ
ꝛ ꝟgo esset/nō dedignatus est tñ descēdere
ad ordinatōnē gubernamis mrimonio cō
iunctoꝝ ꝛ alioꝝ. Et ob hāc sciam quā ha
buit de factꝭ mūdi/erat in cōtinua q̄rela et
gemitu ꝑpter eos q̄s ꝯsiderabat defectus.
In h̄ enī dicit veritatē salomō. ꝙ q̄ pl⁹ ha
bet sciētie pl⁹ habet ꝛ doloris. qđ significa
bat sanct⁹ Paul⁹ in multꝭ suis eplis. Nun
q̄ aliq̄s tā diligēter ꝛ amare pro suis fleuit
peccatis sicut sanct⁹ Paulus flebat ꝑ alie
nis. Et modo ꝯsolationē recepit. vult enim
omnino sine dolore qđ de⁹ vult. Nec etiā in
hac vita dolor su⁹ talis erat absq; maxima
ꝯsolatiōis interdū receptiōe. Quid dicem⁹
de fortitudine ꝛ cōstantia sancti Pauli ꝛ d̄
desiderio iusticie. Recte verificatur ī eo. ꝙ
fortis est dilectio vt mors. Dilectio enī ani
mam a mūdo separat sicut mors animā se
parat a corpe. Qui cōpararet virtutē ꝛ for
A titudine eorū qui fortes appellant/inueni
ret ꝙ in hac virtute sanctus Paul⁹ eos su
perauit/sublimi⁹ q̄ celū ipsam terrā. Nō si
ne causa deus eū vocauit vas electiōis ad
portandū nomē suū ꝛ vexillū corā regibus
principibꝫ ꝛ filijs israel. Et quemadmodū
q̄nto ignis maiorē habet materiā/tāto pl⁹
incenditur ꝛ fortior efficit. Sic sanct⁹ pau
lus omnino dei amore incēsus/inflāmabat
eos quibꝫ iningebat/adeo vt amoris sui flā
mam vsq; ad celū iaceret. Immo vero alti
us quia ad deū vsq;/absq; hoc vt aduersi
tatis aque eam deorsum pellere possent. im
mo q̄nto plus quidā hūc ignē depellere ni
tebantur/tanto plus se saluabat ꝛ ascende
bat. Et modo desideriū suū satiatū est ꝛ re
pletum in fontē vite ꝛ iusticie. Fuit etiā ra
tionabile sanctū Paulū a deo honorari in
magna misericordia. Dabat enī omnibus
non modo diuitias vel bona temṗalia ad
extra: sed et corpus suū ꝛ animā. non soluꝫ
semel sed quotidie Recipiebat in hospino
anime sue totū mundū in charitate/doce
bat/parcebat/incessanter orabat. In qua

dulcedine ꝛ hūilitate rogauerit ꝛ scripserit
pro quodā seruo fugitiuo qui bona domi
ni sui furatus fuerat/cognoscere possumus
per epistolā ad Philomonē ꝑ Onestimo.
Considerate ergo quid faciebat pro alijs.
Laudatur Paulinus ꝛ aliqui alij: Qui a
vendiderunt seipsos ad liberandos alios.
ꝛ bono iure laudant. Sed sanctus Paul⁹
maius fecit quando se omnino seruū fecit
ad lucrandos alios Jesu christo. In hoc
adimpleuit charitatis consiliū que nō que
rit que sua sunt. hoc est propriū cōmodum
sed que Jesu christi. Qui etiā modo bene B
eum remunerauit benignitate ꝛ affectuosis
sima misericordia Dicamus finaliter ꝙ q̄r
amor dei purificauit amorē sancti Pauli
ꝛ perfecit. Sanctus Paulus clarū habu
it intellectū propter cordis sui puritatem.
Fuitq; appellatus filius dei propter sapiē
tiam que filio est appropriata. quā inter ꝑ
fectos loquebatur. quā recepit ratione pa
cis consciētie. Has duas promissiones fa
cit Jesus christus. Unā his qui sunt mun
do corde. et alterā pacificis. In quo autē
maior fuisset q̄ in eo: qui proiectus erat in
incensum fornacē viui amoris. Nunq̄ au
rum fuit magis purgatū/nec purificatum
magis. Ideo habuit intellectū suū omnino
illuminatū ad deū videndū. Sepe enī vi
dit ꝛ admodū clare cuꝫ fuit raptus vsq; ad
tertium celū/ ꝛ vidit secreta paradisi: que
dici non poterant ab homine mortali. Et
habuit visionē similē illis qui iam sunt in
paradiso. Et similē etiam huic quā habēt
angeli in celo ſm multos doctores. Et si
nos non sufficientē de deo habeamus co
gnitionē. Quid mirū cū simus tam immū
di et prostrati versiq; in fimo ꝛ luto totius
carnalitatis. Quid mirū etiam si min⁹ con
scientie pacem ꝛ requieꝫ intra nos habea
mus cū iaceamus in tali immundicia. Et
nos dedamus ad clamorē et rumorem cu
iuslibet cure incerte ꝛ admodum nociue.
Modo ad diuitias possidendas et laudes
habendas/aut potentiam/aut magnū sta
tum aut vindictam in hoc mundo. Sapi
ens amator sanctus Paulus omnia reli
querat/omnia expulerat/adeo vt mundus C
ei mortuus esset. Et sic nec malum cuperet
vel desiderare poterat mundus non pl⁹ q̄
mortuus. Et hec erat perfecta pax consci
entie in hac duplici morte/vel mortificati
one sui ad mundum/et mundi ad seipsum

nanq̄ß heremita in deserto talē pacē habuit ⁊ tranquillitatē ad mundi vanitatē cu adendā sicut sanctus Paulus habuit omnino in medio mundi. Uanitas ⁊ voluptas mundanarū rerū non amplius cōspiciebātur ab eo vt eas cuperet q̄ si nos cineres videremus vel pulueres. Et quare? Propter dei amorē quē tantopere diligebat. Et deus eum prius rapuerat ⁊ conuerterat in se fecerat q̄ eū omnino spiritualē ⁊ dei filiū. Uiuit inquit ⁊ non viuo ego: viuit vero in me christus. Uiuebat amore qui eū in celo habitare faciebat. Et si non quo ad corpus: tamen quo ad animā. Propterea pulchritudo ⁊ digna spiritualiū rerū claritas que continue in anima sua resplendebat delebat omnē pulchritudinē ⁊ claritatē huius mundi plus q̄ sol stellas. Hinc eueniebat q̄ sanctus Paulus magis gaudebat ī aduersitatibus hui⁹ mūdi de cathenis ⁊ sua captiuitate ppter confortationem hui⁹ pulchre contemplationis q̄ nos gaudeamus in prosperitatibus vel coronationibus et dignitatibus. Addam⁹ q̄ q̄uis mūdus fuerit mortuus sancto Paulo et ipse mundo: habebat tamē mirabilē delectationē in sin D gulis ⁊ per oīa que videbat vel sentiebat Delectationē inquā non carnalē: non viciosam: quia mihi ipsi contradicerē: sed delectationem spiritualem sobriam ⁊ studiosam. Et quomō? Bene certe: quia in omnibus ⁊ per oīa relucere videbat diuinā potentiam sapientiā eius ⁊ beniuolentiam. Omnibus vtebatur sicut filius in aliena patria existens vteretur annulo si pater eius aliquem sibi transmitteret. Considerabat q̄ pro se ⁊ vsu suo talē deus mundum fecerat. nec minus p eo factus fuerat propterea q̄ pro omnibus aliis simul fuerat creatus. Sed multo plus eo q̄ tanta bona sine societate iocunda non sunt. Et quoniā homines bestie ⁊ aues que mūdo vtūtur veniunt omnino ad vsum vniuscuiusq̄ singularis hominis: nisi ipsemet obstiterit. Ideo omnes res inflāmabant amorē sancti pauli ad deum. sicut oīa heu nos grauant ⁊ retrahunt. De mūdanis loquor qui nullum amorem norunt pter mundanū. Hinc est q̄ sapientes stultos iudicamus amatores. Uideamus hoc in sancto Paulo qui erat p cunctis irrisus ⁊ cōspūt⁹ mille modis a mūdanis quemadmodū scientiarū ignarus. Reuera est principiū sapiētie hui⁹ amoris vt quis efficiatur stultus sm doctrinā illius met sancti Pauli qui stultus effectus est sm iudiciū stultorū hui⁹ mūdi vt esset sapiens dei iudicio ⁊ sanctorū paradisi. Mundani nil curant preter mundanū amorem: velut porci qui nil aliud querunt q̄ lutum. Ideo irridebat illos qui ipsum spernūt iu E dicant inanes ⁊ inutiles illos qui apponūt omne cor eorū vt audiant verba dei p scripturam vel sermones loquantur et p orationes sanctas ⁊ meditationes. Sunt q̄ famelici pauperes patiētes angustias q̄ ferentes odio habiti itidem ppter amorē suū. Sed in hora mortis ⁊ in fine quando videbitur ad lumen veritatis tūc concipientur fuisse sapientes. Immodo nos christiani ⁊ nūc scire debemus dū tempus est. Uidete supplico apertis oculis quis amor maior sit: vel diligend⁹? An amor dei an mundi? Quidē amor mundi perducit ad ignominiam ⁊ ad tormenta eos qui ipsum ad finem vsq̄ tenuerūt. Amor vero dei per cōtrariū (sicut videmus ī duobus his amicis dei sancto Petro ⁊ sancto Paulo) perducit ad gloriam ⁊ honorē tam in hoc mūdo q̄ in altero. Nec oportet vt dicant mihi aliqui nequaq̄ tales esse possumus sicut sanct⁹ Petrus ⁊ sanctus Paulus. Profecto eque bene capere possumus hunc amorem ad nos: sicut ipsi. homines sumus queadmodum ipsi erant. Anima nostra sicut ⁊ anima eorum facta est ad deū cognoscendū et amādum. Non ergo cōtemnamus nos nec decipiamus nec inhonoremus nec dānemus nec scienter perdam⁹. Sed tales simus vt cōnumerari possimus illis qui sunt amati a deo ⁊ per eū excellenter honorati per merita ⁊ intercessiones sanctorū Petri ⁊ pauli quemadmodū sanctus Paulus venit ad conuersionē per orationē sancti Stephani. Quam rē nobis concedat pater et fili⁹ ⁊ spiritussanctus. Qui est benedictus deus in secula seculorum Amen.

¶ Sermo de sancto Michaele ⁊ angelis factus p magistrū Johannem Gerson die lune in eccl'ia sancti Pauli.

Actū est prelium F magnum in celo Michael ⁊ āgeli eius pliabantur cū dracone. Apocalip. xii. hec verba scribuntur. Angeli mali ⁊ sanctus Michael pliū magnū fecerunt in

celo. In hoc solenni festo quod honorū angeloꝝ cōmemorationē facit ⁊ in hoc diclu ne qui est eis dedicatus. In hac ecclesia/ꝗ in honore sancti Pauli est fundata. ꝑ quez profundi⁹ sanctorū angelorū cognouim⁹ naturā eorūqꝫ officia ac hierarchias. Cōgregati sumus/vos quidē ad audiendum ego vero ad loquendū aliquid quod sit ad eorū laudē ⁊ nostrā edificationē. Et qꝛ sanctorum angeloꝝ officiū est adhortari ad verbum dei audiendū/ipsumqꝫ custodiendū deinde ne auferat a corde ꝑ inimicos. Recurramus fiducialiter ⁊ deuote ad totam sanctoꝝ angelorū militiā. deprecemur vnusquisqꝫ in speciali bonū suū angelū/qui est hic p̄sens audiens ⁊ vidēs om̄e quod faciendum ꝓponim⁹/vt ꝑ eorū virtutē verbū nostrū taliter possit prodesse vt sit ad honorem dei ⁊ angelorū eius ⁊ ad confusionem eoꝝ ⁊ nostrorū inimicoꝝ. De quibus dicit thema nostrū ꝙ sanctus Michael cū angelis malis magnū prelium fecerūt in celis. Tu specialiter virgo dignissima que antiqui serpentis inimici scꝫ caput contriuisti. ſm dei promissionē. Tu que regina es sup
B omnes angelos ⁊ sup omnes eleuata/sis i adiutorium nostrū ꝑ pulchrā hanc salutationem quā p̄sentauit sanctus angel⁹ Gabriel. Quā quidē salutationē ad tui honorem in memoriā reducim⁹ dicentes. Aue Maria ⁊c. ¶ Factū est preliū ⁊c. scribitur vbi prius dictū est. Ut nostra predicatio ordinatior sit/⁊ ꝑ hoc melius intelligat ac memorie cōmendet eā in tria diuidā [illegible] partes. ¶ Prima ꝑs angeloꝝ formationē declarabit ⁊ prima eoꝝ preliū seu dissensionē superius in celo. Secūda aget in generali de ꝑlio qđ fit inter hoies ⁊ eoꝝ impugnatiōem in celo hoc inferiori. in sancta videlicet ecclesia. Tertia declarabit specialius modū tentatiōis ⁊ impugnatiōis eoꝝ. Cū deus qui est summa bonitas illā eandē bonitatem expendere/cōmunicare/et mōstrare ad extra voluit. mundū formauit in temporalitate/quē in cognitione sua ⁊ cogitatione per eternitatē habuit. Et in principio duplicem formauit creaturā. vnam quidē corporalē ⁊ materialē. alterā vero spiritualē. Unā quā videre possumus aut per corpus sentire. Alterā quam ꝑcipimus ⁊ cognoscimus per rationē. Corporea enī natura nō eo pacto conseruari posset ⁊ ordinari absqꝫ aliqua spirituali virtute/quemadmodū

videmus in corpore respectu anime. Et etiam scriptura sancta a deo reuelata/talium creaturarū spiritualiū nobis dat cognitionem. Que bifariā partiuntur. Alique enim sunt sine corporis cōmunicatione seu coniunctione. ⁊ has angelos appellam⁹. Alie
D sunt cōiuncte corporib⁊ illas animas nominamus. Angeli de quibus locuturi sumus/creati fuerūt prima die cū deus formaret celū ⁊ terrā sine tali dispositōne ⁊ ornamento/quod eis datū fuit sequentibus quinqꝫ diebus. Et fuit hec angelorū creatio cū dixit deus. Fiat lux: ⁊ confestim facta est lux. Nam illa lux non solum erat lux corporalis quā videmus in sole et stellis sꝫ etiam spūalis ⁊ incorporalis. natura videlicet clara ⁊ pura/quā nos angelicā naturam dicimus. Hoc est in figura ⁊ in sūma/qualiter ⁊ propter quid angeli fuerunt creati. quia fuit ex pura bonitate ⁊ voluntate dei ad expandendā suā ad extra bonitatē. et vt creature suū laudarēt creatorē vtqꝫ bonitas dei/potentia ⁊ sapientia sua monstrarentur ad extra in creaturis/quemadmodum cognoscit ars ⁊ prudentia alicui⁹ artificis ꝑ opus eius. Creatura tamē spiritualis ⁊ rationalis/specialius ⁊ altius creata fuit ad deū cognoscendū ⁊ amandū/vt imago quedā perfectior. Accidit vt quidā angelorū qui erat aliis perfectior clarior ⁊ pulchrior. qui ob hāc causam lucifer dicit hoc est ferens lucē. Cū consideraret pulcritudinē suā ⁊ excellentiā ⁊ dignitatē: sumeret quandā suimet complacentiā. de qua cecidit in negligentiā gratias deo agendi. et de hac negligētia incurrit ingratitudinem Deinde habuit p̄sumptionē ⁊ dominandi desideriū/sup omnes alios angelos absqꝫ hoc B
vt vllo modo subderet aut obligaretur eis I
Deinde appetiit honorari ab omnib⁊ tanꝙ dn̄s/sine hoc vt meditaret subiectiōꝫ quā deo debebat. Insup propter stultam illam p̄sumptiō: ⁊ supbā ambitionē ꝗ voluit esse veluti similis deo. ꝗ sol⁹ est dn̄s sine fuitute vlla. Hoc displicuit deo/nec ei qđ cōsiderabat ꝯcessit. Un̄ lucifer dolorē ⁊ odiū ꝯ deum habuit quē iudicabat inuidū. Hic fuit sex grad⁹ peccati de malo ipei⁹ peccādo. ꝑ quos lapsus ē lucifer. Aliiqꝫ angeli lucifero cōsenserūt et stulto suo nisui. Alii vero vt sanct⁹ Michael repugnabāt tā rōne qꝫ fortitudine. Ita ꝙ iusto dei iudicio lucifer omnesqꝫ sui complices ⁊ adherentes de celo in

terrã lapsi sunt a tam sublimi loco in tam
p̃fundũ. Factiqȝ sunt ex angelis diaboli ꝺ
bonis mali ꝛ inimici. de dei amicis ꝑsecu/
tores ei⁹ q̃tũ in eis est. Uidebã sathanã ca/
dentẽ de celo. Hoc mõ intelligitis ꝓposito
rum ꝓboꝝ sensuȝ. Factũ est ꝑliũ ꝛc̃. Nec fu
it hoc ꝑliũ vi brachioꝝ aut gladioꝝ/quem
admodũ in pictura cernitꝭ. Angeli eñi mẽ/
bra nõ habẽt aut corpa ex eoꝝ natura. nec
vtunꝭ materialib⁊ armis. Ueꝝ/oĩe h̄ fcm̃
fuit vi ꝛ armis sp̃ualib⁊ sicut aĩa nostra cor
pus mouet sine hoc q̄ manus habeat aut
pedes. Et hoc q̄dẽ ẽ ꝑ applicatiõem vtu/
tis sue spiritualis. Et qui hoc miratꝭ/cogi/
tet ad auiũ volatus/vt aquile vel hyrundi
K nis. aut motus pisciũ. Per h̄ tñ qð dictum
est/negare nolim quin in istis inferioribus
boni angeli ꝛ mali capiãt interdũ corpore
am figurã ad aliquas oꝑatiões exercendaꝭ
vt sanct⁹ Raphael apparuit in forma iti/
nerãtis vel nuncij. Et inimic⁹ sepenumero
in horribilib⁊ apparuit figuris/draconũ ꝛ
serpentũ. De modo assumẽdi ꝛ formãdi hu
iusmodi corpa nihil dicã. Est eñi materia
hec pon⁹ celãda q̃ꝫ p̄dicãda. ¶ Sup h̄ qð
dictũ est tria mouebo dubia. ¶ Primũ du/
bium quare de⁹ nõ citi⁹ mũdũ formauit ꝛ
angelos? R̃nsio. hec q̃stio ex simplicitate ꝓ
uenit aut malo intellectu. Ipa eñi imagiatꝭ
añ mundũ fuisse spaciũ infinitũ/ in q̄ deus
oĩno sol⁹ fuerit/queãdmodũ aliqui ima
ginantꝭ sup̄ celũ esse spaciũ ꝛ locũ vacuum
infinitũ. Sȝ h̄ totũ est ex defectu intellect⁹
nimis vtendo imaginatiõe. Scire ḡ debe
tis deũ in eternitate sua munduȝ formasse
fm̃ ordinẽ sapiẽtie sue ꝛ liberã suã volũta/
tem. Nõ q̄dẽ q̄ mũd⁹ etern⁹ sit sicut de⁹. h̄
impossibile est: sed factus est in eternitate ꝛ
de sua eternitate hanc habuit voluntatẽ.
¶ Secundũ dubiũ aut q̃stio. Quare fecit
deus ꝑuersos angelos cum sciret eos fore
damnãdos? Respõsio. Deus eos oĩes fe/
cit bonos ꝛ pulchros. deditqȝ eis tempus
ꝛ spaciũ vtẽdi libera eorũ voluntate. ꝛ con
firmationẽ eorũ in gl̃iam acquirẽdi. Sed
L nõnulli male vsi sunt sicut dictũ est. Fuitqȝ
rationabile vt malũ ex hoc eis eueniret. Ex
emplũ de dño aliquo qui fundat ciuitateȝ/
ꝛ eã honestat populo. Intentio ei⁹ non est
icolas suspẽdere aut destruere. modo iuste
viuãt. Attamẽ ordinat patibulũ ad malefa
ctores suspẽdendos/quod patibuluȝ est in
magnũ ciuitatis sue ꝛ in eius iusticie ho/
norem. Pariformiter est ꝺ inferno respectu
malorũ. Legim⁹ de quibusdã regib⁊ qui ꝓ
prios occiderũt filios ad iusticiã tutandaȝ
Illos tamẽ nõ genuerũt filios/ vt eos de/
struerent quo ad p̄ncipalẽ eorũ intẽtioneȝ.
Aliud exemplũ qð dat apostol⁹ est de ma/
gna domo in qua sunt diuersa vasa. Que/
dam ad honorabile seruitiũ. alia ꝟo in cõ/
tumeliã ¶ Tertiũ dubiũ vel questio. Qua
re deus nõ annihilauit luciferꝝ post pctũm
suũ? Responsio. ꝑ hoc quod dictũ est. Iu/
sticia dei in ꝑuersoꝝ punitione relucet. Alij
dicunt meli⁹ esse dãnatis in hmõi ꝑsistere
pena q̃ꝫ nõ esse. Ego vero teneo contrariũ.
Sicut Jesus christ⁹ dicit de Juda. Me/
lius fuisset ei si nat⁹ nõ fuisset homo ille ꝛc̃.
Saltẽ certũ est meli⁹ esse vt q̄s non sit/ q̃ꝫ
deũ odio habere vt dãnati. Et itelligo me/
lius: id est minus malũ. Si queras insup.
Quare nõ fuit redempt⁹ aut ad penitẽtiaȝ
receptus. Una causa fuit: quia absqȝ exte/
riori peccauit tentatiõe. Alia q̄r male vsus
est toto tempe qð ei cõcessum fuerat ad me
rendũ ꝛ paradisum lucrandũ/quemadmo
dum post mortẽ hoĩs nulla est redemptio/
aut penitẽtia: quia tẽpus peregrinationis
sue ꝛ vite sue trãsijt venitqȝ ad vnũ termi/ M
num. Doctores diuidũt temp⁹ angelorum
in tres ptes. Prima est ab eoꝝ creatiõe in ḡ
tia ꝛ virtutib⁊. Secũda est qñ boni bñ vsi
sunt donis suis/ꝛ mali ꝑperã. Tertia ẽ ma
loruȝ obstinatio ꝛ bonoꝝ saluatio/que sem
per est duratura. Adiungo ꝓ saluatiõe no/
stra tres cõsiderationes.

Prima cõsideratio

Inimicoꝝ damnatio nos tenere debet in
timore sub potẽti manu dei ꝛ in oĩm humi
litate. Si eñi deus nõ pepercit creature tã
pulchre ꝛ tam nobili ab initio ad imaginẽ
suam facte: sed eã deiecit ꝛ depulit vt ful/
gur de celis/ in abyssum et stagnum ignis
ardentis ꝛ sulphuris propter suã superbi/
am. Quid expectare debem⁹ nos paupes
ꝛ miserabiles? Non est dubium quin ꝺ no
bis sumetur suppliciũ Nonne superbia po
tius odio habenda est in paupere/ q̃ꝫ in re/
ge aliquo diuite ꝛ potenti? Ita intantum:
vt pauper habet minores causas et moti/
ones. Et si vindicta dei non pepercit ciui/
bus ꝛ p̄ncipib⁊ celoꝝ superi⁹. Quid faciet
miserabilib⁊ exulib⁊ terre hic inferius? Est
argumẽtũ sancti Petri in ep̄la sua. Si de⁹

peccantib⁹ angelis ꝛc̃. Per hãc ꝯsideratio/
nem rñdeo q̃stioni quã facere possent non/
nulli qualiter creatura tã sapiens que vide
bat ꝛ cognoscebat deũ sicut erat lucifer po
tuit in sup̄biã cadere. Nõne sciebat quõ su
perbia deo displiceret. ſ3 etiã cognoscebat
(vl' erat stultissim⁹) se nihil habere nisi a do
A ꝛ se silem esse deo nõ posse. Dico ꝙ q̃to pl⁹
gratiaꝝ donoꝝ pulchritudinũ bonitatũ ꝛ
donarioꝝ alioꝝ naturaliũ habuit Lucifer
postq̃ nõ erat ꝯfirmatus in grã ꝛ in gloria
Tãto plus op⁹ fuisset ei corã deo humilia
re se ꝛ cognoscere dona sua ac bñficia eius
omniaq̃ sibi subijcere ꝛ in suã custodiã co
gere Et q2 in hoc facto fuit negligens/pec
cauit sumẽdo nimis magnã de ipso vanaꝫ
complacentiã, suasq̃ speculãdo pulchritu
dines. Etiã se videbat veluti in vmbraclo
in obscuritate suip̄si⁹/auferẽdo oculos in
tellectus sui a vero lumine diuio. ꝛ tanq̃ ei
dorsum vertendo hinc aliũ se iudicabat ꝛ
maiorẽ q̃ esset. quia inflat⁹ erat vane glie
vento. Et ex hoc euenit ꝙ in talem cecidit
stulticiã aut fantasiã vt dictũ est/ꝙ deside
rabat esse dñs sine subiectiõe. Et cũ de⁹ il/
lud ei nõ cõcederet ſ3 eũ damnaret, cecidit
de peccato in pctm̃ vsq̃ ad odio habendũ
deũ ꝛ ip̄m ꝑsequendũ tanq̃ furiosus ꝛ sen/
su captus. Cõsiderate quõ dic quolibet ho
mo qui subiect⁹ est tãtas habet miserias/et
bene nouit se morituꝝ ꝛ videt quottidie in
se ꝛ in alio tãtas tot⁹ humilitatis causas.
ascẽdit tñ nihilomin⁹ in superbiã/taliter vt
suip̄si⁹ ꝛ ꝯditiõis sue obliuiscatur. reputat
q̃ se veluti immortalẽ/ ꝛ interdũ vt deum.
Sic habem⁹ ꝙ Nabuchodonosor/Alex
ander Antiochus ꝛ alij voluerũt tanq̃ de
us adorari. Dicit Juuenalis. nihil esse qđ
credere de se nõ possit ꝑnceps cũ laudatur
Quottidie ꝑsuadetur stult⁹ se esse sapiẽtissi
mũ/turpis apparet sibi pulcher/et debilis
fortis. Sicut ꝑsuasum fuit cuidã agnum
O suũ esse canẽ. ꝛ cuidã alteri om̃ino sano/ ꝑ/
suasum fuit se esse infirmũ Et om̃e hoc per
mendaciũ ꝛ adulationẽ alteri⁹ que est velu
ti diaboli incãtatrix. A fortiori adulatio d̃
semetipso ꝛ in seipso facit citius ꝑsonam q̃
sibiip̄si adulat' se laudat specculat' ꝛ magni/
facit/cadere in stultã credulitatẽ ꝛ iactanti
am. Videm⁹ quottidie stultũ nõ videre ni/
si sapientiã in stulticia sua/ ꝛ credere se esse
omnium sapientissimum/siue sit in deuo/
tionib⁹ siue in alijs reb⁹. Hinc accidit nul/
lum eẽ ꝯsiliũ cui tal' credere velit aut possit.

Scd'a consideratio

Aduersitates ꝛ verecũdie hui⁹ mũdi mag.
ꝓsunt laudib⁹ ꝛ adulationib⁹. Vos videtis
qm̃ ꝑ vituperiũ sup̄bia amitti' ꝛ adulatiõe
nutrit'. Jdeo sicut homo semꝑ se debet cul
pare increpare ꝛ humiliare corã deo. pari/
formiter amare debet eos qui eũ vituꝑant
sunt enĩ coadiutores sui vt faciat quod fa/
cere debet vt ſc3 se humiliet. Et hoc est qđ
dicit ꝓpha Dauid. Corripiet me iustus in
misericordia ꝛ increpabit me. Just⁹ inquit
me corriget ꝛ dure corripiet in om̃i miseri/
cordia. Ad hoc ꝓpositũ dicit sanctus Au
gustin⁹. Pl⁹ ꝓsunt inimici iurgãtes q̃ ami
ci blandiẽtes. Pl⁹ prosunt inq̃t inimici ꝑ
eoꝝ iurgia q2 corrigũt q̃ amici per laudes
eoꝝ. quia nutriũt ꝑsumptionẽ ꝛ faciunt in
choari ꝑ stultas suas opiniones/res non
possibiles de quib⁹ om̃es alij irridẽt. Adu/
latio igit' suip̄si⁹ cognitionẽ aufert. ꝛ est tã/
q̃ vmbra vel ficta facies q̃ verã aufert cla/
ritatẽ boni iudicij ꝛ veritatis. Sed aduer/ P
sitas ꝛ vituperiũ ip̄aꝫ restituũt Hic sumũt
doctores rõnem quare Adã nõ manserit ĩ
paradiso terrestri post peccatũ suũ ꝓpt' vo/
luptates que ibi sunt. Exemplũ de Plato
ne qui elegit pestiferã regionẽ ꝑ studio suo
Summũ remediũ ꝛ bonũ ꝯsiliũ in om̃ib⁹
reb⁹ ꝛ om̃ib⁹ tentationib⁹ est ꝙ homo mox
oculũ suũ ꝛ aspectũ vertat ad deũ tanq̃ ad
lumẽ suũ/ad suũ auxiliũ/ad suã fortitudinẽ
ad suũ ꝓtectorẽ defensorẽ ꝛ gubernatorẽ:
absq̃ hoc ꝙ nimis fixe remaneat ĩ cogita/
tionib⁹ alijs terrenis aut carnalib⁹. vl' alijs
quibusuis. Hoc cernitis. ꝑ hoc enĩ cecidit
lucifer ꝙ nimis diu de seipso ꝛ sua vmbra
cogitabat/nõ recurrẽdo ad deũ. neq̃ grãs
illi agẽdo. Jdeo dicit ꝓpheta Dauid Ocu
li mei semꝑ ad dñm qm̃ ipse euellet d̃ laq̃o
pedes meos. Habeo inq̃t semꝑ oculos me
os ad dñm q2 ip̄e seruabit me ne cadam in
laqueos ꝛ tentatões inimicoꝝ. Sumam⁹
exemplũ de filio semꝑ recurrẽte in omnib⁹
aduersitatib⁹ ꝛ ꝓsperitatib⁹/ad auxiliũ ma
tris sue/ip̄se esset securus. Sic fecit Jesus
christ⁹ saluator noster q̃ recurrit ad patrẽ
suũ in cruce. Et etiã idẽ facit ꝓpha in psal/
terio. Qm̃ tu fecisti amone a me ꝛc̃. Hec do
ctrina fieri deberet om̃ib⁹ liberis q̃primũ
possent quicq̃ cognoscere vt om̃ia referrẽt
in deum. Nota de patre qui orare iubebat

filiū suū/ et interorandū iaciebat ei deorsuz
poma aut pira vt assuesceret habere fiduci
P am in deū. Cū homies ad deū non recur/
rant: facile in oēs cadūt melācolias et stul
ticias. Nā semp magis magisq; in pfundi
ores labunt tenebras: qr a deo pl⁹ elongā/
tur solo et vero eoꝝ lumine et extra portam
et viā. Exemplū est de malis angelis qui in
pncipio erāt admodū sapiētes/ stulti facti
sunt et furiosi. Talēq; habēt errorē vt impu
gnare velint deū/ et oēs hos q̄ illi seruire
volunt et honorare. Et hinc est q̄ nos ten/
tant de stulta et iniqua puersitate i despectū
dei/ et in despectū hui⁹ q̄ eos minime hono
ramus vt deū. Et ex hoc puenit oīs ido/
latria/ sortilegiū et stulta incātatio in mun/
do. qr p pmissionē diuitiaꝝ aut sciētie curi
ose de reb⁹ occultis vel futuris aut ad cōplē
dū mala desideria/ induxerūt mūdanos vt
honorēt eos sicut deū in sacrificijs/ in ieiu
nijs/ in vigilijs et orōnib⁹. Uñ verū est mul
to plura esse bona et res sanctas in talib⁹ ar
tib⁹ phibitis q̄ pueniat/ et eo pei⁹ res se ha/
bet Fit eñ honor diabolis p illud p qd ho
norād⁹ eēt de⁹. Quia etiā facili⁹ decipiūt
h modo p boni apparentiā. Sunt alij mil
le et mille modi pliādi c̄ nos. et nisi esset gr̄a
dei bonoꝝq; angeloꝝ custodia/ nos resiste
re nō possem⁹. Sz gabriel et boni angli p̄/
liant adhuc c̄ eos p nob cōtinuādo pliū in
celis inchoatū/ de q̄ loquit thema nostrū.
Factū est pliū magnū in celo Michael et
angeli eius pliabant cū dracone.

R ¶De prelio diabolorum.

¶Cōtinuādo materiā inceptā et descenden
do in generali ad plia q̄ fiūt in istis inferio
ribus/ inuenit q̄ boni angeli mox se cōuerte
runt ad deū eoꝝ: illiq; humilit gr̄as ege/
runt veluti eoꝝ deo/ patri/ dño et creatori.
Hinc gr̄am acq̄sierūt et de gratia gl'iam p/
ceperūt/ h est cōfirmationē in diuina visiōe
et in dei amore Tria g̃ habuerūt bona. Cla
rā videlicet cognitōz. Perfectā tentatiōem
seu adhesionē ad deū. h est cōfirmatōez. Et
ardentē dilectionē. Et qr numer⁹ eoꝝ erat
imminut⁹ ordinauit de⁹ facere et formare
humanas creaturas ad padisi sedes replē
das p hūane creature fragilis et debilis hu
militatē. de q̄b⁹ q̄dē sedib⁹ angeli ceciderāt
et lapsi erāt tāq; scismatici et pditores legi/
timi eoꝝ dñi/ et veluti i malo et odio dei ob/
stinati. Per cōtrariū eñ ad bonos angelos
mali i generali tria incurrerūt mala. Igno
rantiā et errorē c̄ clarā cognitiōem. Sepa-
rationē a deo et maledictā obstinatiōz c̄ ad-
hesionē et cōfirmationē in deo. Odiū et furo
rem c̄ ardentē dilectiōz. Accidit q̄ quēad/
modū boni angeli dati fuerūt et ordinati p
diuinā puidentiā ad custodiēdā creaturaz
humanā vt finē suū assequeret. Ita et mali
angeli susceperūt vt eā impedirēt ne celum
ascēderet vñ ipsi lapsi sunt. et hinc venit tē/
tatio pme mr̄is nostre Eue et pmi pr̄is nr̄i
Ade p inimici inuidiam. Inuidia diaboli S
mors intrauit etc. Et ex h cōtinuat in terra
pliū qd in celis fuit inchoatū/ vbi factū fu/
it pmū qd vnq; fuit scisma Sz hic ppono
tres dubitatiōes. ¶Primū dubiū aut q̄/
stio. Quare de⁹ patit et pmittit q̄ humana
creatura tēteт p inimicos posteaq; ipa ex p
pria natura corrupta satis inclinata est ad
malū. Rñsio. Quāuis de bonitate dei non
possit reddi causa pmaria magis nisi dicere
ita ei placuisse. Sic volo sic iubeo. Nota
de grāmatica positiua. qr sic placuit impo
sitori. nihilomin⁹ tñ bñ assignāt alique cō
gruētie fm humanū intellectū. Et mihi im
psentiaꝝ tres sufficiūt. Una cōgruētia aut
causa est vt de⁹ pmittat res q̄s creauit ope
rari fm naturā ipaꝝ aut cōditionē. De⁹ sic
res q̄s creauit administrat vt eas motu p/
prio agere sinat. Et qm̄ natura boni ange/
li est velle bñ facere sibi et alijs. Intētio per
uersi angeli est in cōtrariū. iō de⁹ pmittit ma
lum tētare et hortari ad maluz. Uultq; bo/
nū angelū mouere in cōtrariū dādo cōforta/
tionē auxiliū et defensionē aduersus crude
lem hāc et furiosam bestiā. Et oīe h ad no
strā est gl'iam et felicitatē qm̄ habem⁹ ange/
lum talē ad nostrā custodiā et auxiliū. et cuz
nos vincim⁹ talē inimicū p boni angli sub
sidiū. Ad h pdest tētatio qr solummō coro
nabunt gl'ia padisi/ q̄ in h mūdo vigorose
hostē debellarint. Nō coronabit nisi q̄ legi T
time certauerit. Exemplū de sancto An/
thonio et plurib⁹ alijs. Alia causa est q̄ p/
pterea bon⁹ angel⁹ seruit deo/ et fm aliquos
suā gl'iam et padisum lucrat/ q̄uis iā ipsuz
possideat. Mal⁹ v̄o iusto dei iudicio g̃uissi
mā acq̄rit punitionē. etiā si nihil aliud eēt
q̄ pudor et despectio quā hz qm̄ vincere nō
pōt ad libitū humanā creaturā. Draco iste
quē formasti ad illudendū etc. Exemplū de
sancto Hilarione Et hic docemur q̄ si nō
facerem⁹ bona nisi ad placendū angelis et
sanct⁹ et displicendū inimicis: bona tamē

operari debem⁹. ¶Alia causa est ad humiliandũ se corã deo/ ⁊ suũ auxiliũ implorãdũ ꝯtra inimicoꝝ furorẽ. Et vt bñ cognoscamus nos ex nobisipsis nõ posse resistere eorum potestati nec violẽtie nec maliuolẽtie eoꝝ. Insup vt honorem⁹ bonos angelos: nõ quidẽ vt deũ. sed vt dei amicos ⁊ nobis beniuolos atq; coadiutores. Disposuit ei deus ꝙ inferiora ad ipm reducant̃ per media sibi ꝓpinquiora. Et h̄ cognoscere mirum in modũ ꝓdest. Qui em̄ ignorat quo pacto tentet̃/ ⁊ periculũ in quo est non curat resistere. Queadmodũ sunt aliqui carnales q̄ nõ credũt diabolos tentare ipsos hoies ꝯtra scripturã que hoc testat̃ d̄ Job Jesu christo. Dauid. Anania ⁊ alijs tẽtat̃

¶Secũda questio. Unaqueq; ꝑsona in se habet ne bonũ quendã angelũ sit ⁊ malum. Unũ vt eũ adiuuet. Alteꝝ vt seipsum exerceat. Rñsio ꝓm doctores. Quelibet ꝑsona habet vnũ bonũ angelũ/ interdũ plures ꝓm ꝙ opus est ꝑ se ⁊ illis officijs que tenet ⁊ gubernat. Pariformiter inimici eã nitunt̃ interdũ ducere in errorẽ et peccatum: ꝓm ꝙ eã vidẽt fortiorẽ ⁊ ardentiorẽ ad bñ opandũ. Queadmodũ habem⁹ in vitis patrum/ de quodã vidẽte innumeros inimicos circa cellã vel camerã cuiusdã heremite. et dumtaxat vnũ circa ciuitatẽ quandã. Et quanq; inimicus vincit̃ vno modo conat̃ tñ ꝑ alterũ/ sicut apparuit de Jesu christo. Quomõ tentare pñt inimici cũ tales ꝓpetiantur penas Per oppositũ quõ dimittunt boni ãgeli eoꝝ gl'iã ꝑ h̄ ꝙ ad hec inferiora descendũt: Rñsio. Mali ꝑ iustũ iudicium dei ⁊ ꝓpter eoꝝ maiorẽ punitionẽ habent vltra eoꝝ tormẽta rõnis iudiciũ ⁊ cognitionem. Sꝫ h̄ est ad male opandũ ꝓpter peruersam quã habent voluntatẽ ⁊ vertũt omnem sciam eoꝝ ad malũ. Sicut auar⁹ totum ingeniũ suũ applicat ad acquirẽdum Inuid⁹ ad nocendũ ⁊ detrahendũ. Luxuriosus ad carnalitatẽ immundã habendã. Hinc est ꝙ q̃to intellectus eoꝝ est clarior. tãto sunt peiores. Quo ad bonos angl'os tenendũ est eos cõtinue videre deũ et amare/ in quocunq; fuerint loco: qꝛ de⁹ est vbiq;. ⁊ in eius lumine cognoscũt quõ debeãt opari. Et si aliq̄ querãt si sciant q̄ sint damnandi aut saluãdi. Dico ꝙ sic. Hoc tñ non obstãte faciũt debitũ eoꝝ oĩbꝫ succurrendi/ bonis ad ꝑadisum acquirendũ. malis vt min⁹ damnent̃: aut ne in damnatiõe eorum aliquã afferre valeãt excusationẽ. Et adde tres doctrinas seu ꝯsideratiões.

¶Prima doctrina. In omĩ loco adorare debem⁹ bonũ angelũ nostrũ q̄ videt omne qd̄ opamur ⁊ q̄ delectat̃ cũ bona facim⁹ ⁊ ꝑ͛it talẽ delectatiõem cũ male agimus. Ideo dicit̃ esse tristis: non quidẽ tristicia q̄ ei noceat: sed est quedã compassio/ ⁊ etiã ꝓuatio quedã aut defectus alicui⁹ cõsolationis quã accidentalẽ nominam⁹ et nõ ꝓncipalẽ. Et ista doctrina sepenumero dici deberet oĩbꝫ pueris. Et qualiter si verecundantur ad pñtiam patris eoꝝ matris aut preceptoris. Multo plus timere debẽt boni angeli eoꝝ presentiã ⁊ ipm honorare.

¶Secũda doctrina. Omni tp̄e debem⁹ timere tẽtationes ꝑuersoꝝ inimicoꝝ plus q̃ ouis que timet lupũ/ aut ceruus canes. Nõ quidẽ vt timeam⁹ diabolũ ꝓprie loq̄ndo: sed deũ ꝑmittit nos ob peccata nostra ad ꝑuersam diaboli potestatẽ: queadmodũ ouis magis timere debet potentẽ pastorẽ q̃ lupũ. Semp parati sunt inimici capere nos in corpe ⁊ aĩa/ si deus ⁊ boni angeli illud sinerẽt. Et ꝓpterea cõsiderate stulticiã illoꝝ q̄ manẽt in pctõ mortali/ q̄ ꝑ hoc sunt quo ad deũ excõicati: qꝛ manẽt ⁊ dormiũt inter brachia inimici. s. in potestate ei⁹ Nõ est ergo mirandũ si q̄s se signet cũ audit eũ nominari: ꝓpterea ꝙ est tã magn⁹ aduersarius nr̃: ⁊ etiã ꝓpter dãnatiõis sue ꝯsiderationẽ. In h̄ ei declarat̃ nobis vindicta dei mirũ in modũ dura ⁊ horribilissima. Uidete etiã esse ꝑuersam maledictõẽ dicere: diabolus habeat partẽ/ aut ex pte diaboli: presertim si mater dicat liberi̊. Post talia eñ verba sup aliq̄s ꝑiustã dei ꝑmissionẽ inimic⁹ potestatẽ capit. Sic apparuit in q̄dã femina q̄ semel ex ira ⁊ impatiẽtia dixit filio suo diabol⁹ te auferat. ⁊ mox visibilit̃ eũ abstulit. Nota de ep̄o qui dixit famulo suo. diabole veni extrahe mihi caligas. De q̄ dicit Grego. i dyalogo ꝙ mox ligule crocitabãt

¶Tertia doctrina Queadmodũ officiũ boni angeli est hortari ad dei amorẽ ⁊ cognitionẽ ei⁹. Per oppositũ officiũ diaboli est ab amore dei euertere ⁊ ad oẽm stultum errorẽ ac idolatriã ꝯuertere. Et h̄ grandis taceť loquẽdi materia d̄ his q̄ alios ad bonũ ducũt ⁊ de illis rep̄hendẽdi q̄ alios ad malũ ꝑsuadẽt. Tales noiandi sunt diaboli: sicut sunt illi ⁊ ille q̄ delectant̃ facere peccare dictis aut factis pueros/ q̄ angelorum

habere deberet puritatē. Quid fiet de his
hoībꝫ? Erūt cū illis quoꝝ exercuerūt offici
um. vel cū inimicis. Boni angeli adhor/
tant deū amare sicut seraphin. Cognoscere
sicut cherubin. se humiliare sub eo ꝛ illi se/
dem ꝯstituere sicut throni. ꝛ sic de alijs an
gelicis officijs. E diuerso mali nūq̄ erunt
alicubi, q̄m peccare faciāt verbo aut facto
modo possint.

¶ De p̄lijs inimici in particulari.

Postq̄ diximꝰ in generali de p̄lijs. modo
obmittēdo multas materias de qbꝫ ꝑa fie/
ri possent tā de bonis angelis q̄ de malis. vt
de trib' hierarchijs. De bonis angelis que
nouē ꝯtinēt ordines. De eoꝝ officijs ꝛ exē
plis q̄ sunt in sancta scriptura ꝛ alibi i san/
ctoꝝ histoijs. Quō ꝛ quo pacto ꝛ q̄ varijs
modis boni angeli adiuuēt, ꝛ mali obsint.
Immorabor dicere aliquos modos speci/
aliores de p̄lijs inimicoꝝ. q̄ quidē p̄lia ten
tatōes appellamꝰ. Reperio qdā p̄liū ini/
mici tenebrosum, fictū ꝛ mēdax, inuolutū
ꝯplexū ꝛ scrupulosum seu ambiguū. Im/
portunū ꝛ subitū. Durū ꝛ longanime. Im
mundū ꝛ spurcū. Obscuꝝ ꝛ tenebrosum p̄
A liū c̄ ꝗ cū inimicꝰ finē celat bonū adducēs
qd suscipit faciendū, aut malū qd omittit.
sicut piscis capit hamo vel perdix filo.
Hortari ad religionē vt quis sit apostata.
Hortari ad p̄dicandū vt q̄s efficiat supbꝰ.
Hortari ad ꝯfessiones audiēdas vt q̄s la/
batur ad carnalitatē vel curiositatē. Hor/
tari ad vitā ꝯtemplatiuā ad cadendū in he
resim aut frenesim. Hortari ad elemosynas
elargiēdas vel eccl'ias fundādas. ad caden
dum in paupertatē Et deinde vt q̄s sit īpati
ens, aut spoliator raptor vsurariꝰ vel aua/
rus. Hortari ad corrigendū alterū. ad dan
dum scandalū alteri. Hortari ad tacēdum
vt q̄s sit culpabilis de malo alterius cū eū
corrigere deberet. Hortari ad bñfaciēdū
in publico ad se glificandū vel ꝓpter hypo
crisim. Hortari ad p̄laturā ꝛ magnū statū
ad decidendū in mille pericula. ¶ Hortari
ad sciendū vt cadat in curiositatē ꝛ de curi
ositate in supbiā aut in carnalitatē cū initi
um aut caput cogitatōis pulchꝝ videt ꝛ si
ne malo. sed in cauda iacet venenū.

¶ Primū remediū est p bonū angelum.
Bonꝰ em̄ angelꝰ illuminat ꝛ finē ostēdit p
se vel p alterū. Danielis. x. Dicit Michael
B Egressus sum vt docerē te. ¶ Secundū
remediū, est nihil incipe absq̄ cogitatione
ad quē finē deueniri possit ꝛ p que media si
ue sit in cogitatiōe siue verbis siue in factis.
Quemadmodū dña nostra statim cogita/
bat qualis esset sua salutatio. Exemplū de
Raphaele q̄ iuniorē Thobiā docuit ad q̄d
valerent oīa hec que faciebat. ¶ Preliū
fictū ꝛ mendax est cū inimicus facit de bo/
no apparere malū ꝛ de malo bonū. Sicut
piscis capitur esca ꝛ rattus lardo. ꝛ sic bi/
bitur venenū cū vino aut sicut timor incu/
titur lepori p pēnas volutātes ad cadendū
in peius. aut sicut bibendo aquā alicuius
fontis, simul bibunt venenose bestiole. Est
differētia huiꝰ tentatiōis ad aliā: q2 in alia
non est p̄ns malū nisi in fine: hic ꝟo maluꝫ
coopertū est de p̄nti cū spe boni, quēadmo
dum serpēs latet in herba viridi aut inimi
cus intelligere dat hominē habuisse prius
aliquā intentionē quā nō habuit ꝛ mentit
sibiipsi. ¶ Arrogātia ꝛ despectus fingit
q sit ad honorandū statū suū ꝛ ꝓficiendū
alteri. Pusillanimitas fingit q sit humili/
tas. Pomposus vestitus fingit libertatem
esse benedicere aut benefacere. Hypocrisis
fingit q sit cautela celare se ad nō nocendū
alteri. Aperta malicia fingit q sit humili/ C
tas sine hypocrisi. Correctiōis excessus et
vindicta fingit se esse iusticiā. Pigricia ꝛ ne
gligentia ꝛ corrigēdi timor fingit se esse mi
sericordiā. Inuidia ꝛ detractio fingit q sit
sancta pulsio ꝛ p vtilitate boni cōis, vt ma
li cognoscant ꝛ vnusq̄sq̄ sibi ab eis caue/
at. In oībꝫ rebꝫ dissimulatio discretiōem
se fingit esse. Adulatio q sit fauor aut di/
lectio. Ociositas fingit q sit sapia ꝛ caute/
la ꝛ securitas ꝛ humilitas. Mūdana occu
patio fingit q sit pulsio p bono ꝓprio ꝛ ali
eno. Stulta p̄digalitas fingit q sit liberali
tas ꝛ elemosyna. Familiaritas ꝛ simultas
fingit q sit amicabilitas. Stultū gaudiū
sanctā fingit deuotiōem. Tristicia cōpun/
ctionē fingit aut ꝯtritionē. Stulta abstinē
tia pulchrā pn̄iam. Gula, sapiēs guberna/
men ad cōtinuādū dei seruitiū. Illusio re/
uelatiōꝫ aut sanctā fingit inspirationē: vt
inimicꝰ oñdit se in forma Iesu xp̄i sancto
Martino ꝛ alijs. Cor volitās huc et illuc
fingit q sit p indulgētijs ꝛ pegrinationibꝫ
Et vt breuit' dicat nullū est viciū q̄n vestia
tur aut coloret aliq̄bꝫ ꝟtutibꝫ. Sz etiā p op
positū inimicꝰ apparere facit si hō cogitet
de ꝟtutibꝫ ipas esse vicia, vt impediat ne fi
ant sicut de libertate, in bñdicēdo ꝛ facien

do bona sine mūdano timore. quā dicit esse
D sup̄biā. Remediū est diligēter examinare i
tentionē suā ꝑ se ⁊ ꝑ alterū ⁊ ꝯuerti ad deū ⁊
bonū angelū ei⁹/ orādo in generali vt deus
semꝑ exaltare velit vel exaudire principalē
sue intētionis radicē/ que esse debet vt ꝑso
na placeat deo in cūctis factis suis/ euitā
do peccatū quocūq; hoc fuerit modo. Co
gitandū est etiā ꝙ semꝑ cū grano virtutis
germinat ⁊ crescit alicui⁹ vanitatis palea.
Granū tn̄ bonū est ⁊ retinendū. Palea ꝟo
reijcienda ꝑ purgatoriū instrumentū peni
tentie. ⁊ cōburenda ꝑ ignē charitatis. Eni
ti ex se producere grana virtutū solū ꝓ hac
vita esset supuacaneū/ ⁊ causa in desperati
onē cadēdi ⁊ de desperatiōe in stultā p̄sum
ptionē. Exemplū de pluribꝫ de quibꝫ legi
mus. sicut de Platone. Dyogene. ⁊ quibus
dam alijs ph̄is. Uelit de⁹ vt ꝑ bonā hūmi
litatē nostrā cognoscam⁹ fragilitatē. ⁊ suf
ficit habere talē securitatē ꝑ bonā intentio
nem sic haberi potest ꝑ bonā ⁊ diligentē ex
aminationē ¶ Preliū anceps inuolutū aut
scrupulosum est/ cū ꝑsona videt vndiq;
q; incōmoda ⁊ mala. ita vt exitū ꝯuenien
tem ignoret nō faciēdo aliqd̄ peccatū. Et
nominatur ꝑplexitas. Et accidit interdū ꝑ
dubitatiōem iuris. Interdū ꝑ dubitatiōem
vel dubiū facti in se qualis sit. Interdū per
ꝯditiōem ꝑsone in se. Exemplū/ iurabis te
E rē aliquā facturū que tūc aut postea ad ma
lum vertet. Si eā facis peccas. si eā omit
tis es piur⁹. Remediū. Nō facies eā nec d̄
nouo eris piur⁹. sed ꝓus stulte iurare potui
sti Secundū exemplū. vouebis ingredi re
ligionē aut ꝑegrinari aut elemosynas da
re vel seruare ꝟginitatē aut aliqd̄ sile. De
inde venies in tp̄s locū etatē aut statū. in q̄
votū tuū reddere ⁊ ꝑficere nō potes. Rn̄sio
De⁹ nō obligat ad ipossibile/ cū q̄s ad eum
reuertit. P̄niam age de negligētia. ⁊ de resi
duo fac qd̄ potes ꝑ ꝯsiliū. Tertiū exemplū
Eris in aliq̄ societate aut seruitio in q̄ si ꝑ
māseris eris quotidie i ꝑiculo ꝑdēdi casti
tatē tuā aut bonā famā. Si abscedas non
habes vn̄ viuas/ aut offendes hos q̄ tibi es
se debēt subsidio. Rn̄sio. Hō magis obligat
amare aīaz suā q̄ corp⁹ vsq; ad corpis mor
tem. Quartū exēplū. Efficieris p̄sbyter vl'
curat⁹/ nec scies horas tuas neq; eas pote
ris addiscere. Rn̄sio sic ad scdm. Quintū
exemplū. Duces in m̄rimoniū feminā q̄ de
inde dicet se esse ex tua ꝓgenie/ vel se nunq̄
ꝯsensisse tuo m̄rimonio: vl' male aget cum
aliquo de ꝓgenie tua ꝓpinqua. Et etiā sic
de muliere respectu viri. Rn̄sio. Petes ꝯsi
lium/ nec cito credes hmōi ꝟbis aut talibꝫ
allegatiōibꝫ. Sextū exēplū. Habebis ma
gnum statū siue fuerit in ecclīa siue in reli
gione siue in seculo Cognosces postmodū F
oīe qd̄ habes male acq̄situ/ vel a te vel ab
alijs/ si renūcies oībꝫ/ pauꝑ es ⁊ mēdic⁹:
sil'r ⁊ vxor tua ⁊ filij. ⁊ eritis in verecundia.
Si retineas alienū absq; h̄ vt reddas/ nō
es vt videt in statu salutis. Rn̄sio sicut ad
tertiū. Septimū exemplū. Tu iuraueris te
feminā aliquā in vxorē ductuꝝ. si in p̄mo
ꝟbo tibi veritatē dixerit/ nō aūt aliter. ipsa ti
bi dicet: tu me nō duces in vxorē. Si eam
ducas: ipa tibi falsum dicit. ⁊ sic eā ducere
nō debes. Si eā nō ducas: ipa dixerit veri
tatē: ⁊ sic eā ducere deberes. Rn̄sio. Uir nō
ducet talē vxorē: qz ipa falsū dixit quicq̄d
femina fecerit. Declaratiōem relinquo do
ctis. ⁊ etiā illa ꝯsideratio est ꝯ naturā m̄ri
monij. Octauū exemplū. Plures res feceris
⁊ forsitan nō meministi modi aut intētiōis
quā habebas nisi ꝯfitereris. Et si dicas te
fecisse talē rē: exponis te ꝑiculo dānatiōis.
Rn̄sio. Cōfiteberis sub ꝯditiōe ac si fecisses
hmōi rem ⁊ ꝑ talē intētionē. Nonū exēplū
Petis ꝯsiliū a multis doctis. Hi quidē ti
bi vnū dicūt. illi aūt alterū. Quid facies? Re
spōsio. Humiliabis in p̄mis te corā deo et
sanctis s̄m totū posse tuū. Deinde q̄res ꝯsi
lium a duobꝫ q̄s tu ⁊ alij doctos iudicaue
rint. ⁊ qd̄ tibi dicet credes secure. Nec am
pli⁹ alibi inuestiges. Querere enī tāta cōsi
lia solū est inuolutio. Et ꝓuenit aut ex sup
bia vt alij fides nō adhibeat. Aut ex curio
sitate. Ceteris paribꝫ p̄latus tu⁹ aut curat⁹
p̄ferri debēt. ⁊ illis fidē debes adhibere ni
si manifestā cām haberes i ꝯtrariū eis non
credēdi. Nota de his q̄ sp̄ dicūt se nō bene G
ab alijs itelligi. Alij hn̄t malū aliud qd̄ ꝓ
pter ꝯditiōes diuersas est celatū. vl' tam di
uersa ꝯsilia i vna eadē q; materia: ⁊ vnūqd̄
q; eoꝝ bonū est. vl' interdū ꝓpter interrogā
tis peccm̄ de⁹ ꝑmittit vt malū detur ꝯsiliū.
Decimū exēplū. Feceris pctm̄ in cogitatiōe
vl' opibus in ꝑu̇l' mis ⁊ abhominabilibus hu
iusmodi pctā p̄lato tuo ⁊ curato ꝯfiteans:
scis eū ex hoc peiorē futurū. si non cōfitea
ris: non absolueris. Responsio. Petes facul
tatem a curato tuo alibi ꝯfitendi. si non de
derit nihilominus ibis. Undecimū exēplū

Habebis in omnibꝫ factis tuis dubitatiões
⁊ ꝯsciétie scrupulū ne facias malū. Si i ta
li dubio operer᷑ ponis te in piculū pcti fa/
ciendo ꝯtra ꝯsciam/si nihil facias. pariforr
miter te sepi⁹ dānas. Rñsio. Capies ꝯsiliū
⁊ ei credes ⁊ facies sepe ꝯtra hmōi scrupu/
lum. vincesqꝫ ꝑpriū iudiciū in alteri⁹ iudi/
cio. Duodecimū exēplū. Es p̄sbyter ⁊ mul
toꝝ audies ꝯfessiones. aliqui tibi certa di/
cent peccata ꝑ que cognosces pctā aliq̄ruꝫ
alioꝝ qui nihil tibi in ꝯfessione dicēt. Ue/
rum illa negabūt/q̄d facies: Rñsio. Nō re
uelabis alteꝝ de sua ꝯfessione nisi fuerit ꝑ
ꝯsensum ei⁹ expssum extra ꝯfessionē factū.
Et quo ad illos q̄ sic celāt facies diligētiā
. dicēdo ꝙ diligēti⁹ ⁊ sepi⁹ cogitent. vel eos
D alibi mittes vel ptestaberis dicēdo tuā ab/
solutionē nil valere si celet᷑ pctm̄. nec esse in
tentionē tuā aliā. ⁊ monstrandū est quomō
si aliqđ pctm̄ p̄terito tpe fuerit celatū/nun
q̄ꝫ sic celās bene fuit ꝯfessus post hoc: sꝫ ob
ligatur a nouo integre ꝯfiteri. Tertiūdeci
mū exemplū. Eris in missa tua vel corā al/
tari ad recipiendū corp⁹ dñicū. dubitabis
de aliquo peccato an hm̄ ipm̄ fuerꝭ ꝯfessus
quid facies: Est eīm ex vna pte modus vere
cundie ⁊ scandali abire. et altera ꝑo parte
periculū indigne recipiēdi corpus dñicuꝫ.
Remediū. Habebis displicentiaꝫ in corde
tuo ⁊ ꝑpositū ꝯfitendi tam de pctō q̄ꝫ de ne
gligētia ⁊c. ¶ Preliū importunū ⁊ subitum
fit tribꝫ modis. Uno modo cū inimic⁹ ca/
pit ꝑsonā: vt in aperto tentādo de aliq̄ pec
cato a quo cauendū esset. Aut ꝑ nouū mo/
dum hinc euenit q̄nqꝫ ꝙ inimicus nō cessa
bit tentare vsqꝫ ad tres vel quattuor annos
vel vsqꝫ ad finē. Propter hāc causaꝫ reme/
dium est/semꝑ suimetipsi⁹ habere custodiā
vbiqꝫ/quēadmodū cattus obseruat in gra
nario ne mus veniat. qđ si venerit/subito
eum capiat. Pari modo facere debet aīma
nostra de omībꝫ malis tentatiōibꝫ. nec quis
q̄ꝫ reputet se vnq̄ꝫ in hac vita sine certis es/
se tētationibꝫ. nō eīm tentari est vna ps ten/
tationis ꝑpter supradictā causam. Exem/
plum de auibꝫ q̄ non ꝑcipiūt laq̄os aut glu
ten nisi cū volare tentāt. Hoc bellū fit iter/
dum ꝑ subitā alicui⁹ tentatiōis p̄sentatiōꝫ
post aliā tentationē. vt si vna nō vincat. sal
I tem vincat altera. Et ꝑ hoc vult inimicus
ꝑsonā facere excedere vl᷑ in nimio vel i pau
co quecunqꝫ res incipiat᷑ ab ea. Et ꝑ gene
rali malo superbia semꝑ conat᷑ intrare. Ex
emplū de diabolo qui apparuit Macha/
rio heremite. Qui quidē diabolus erat ve/
luti onustus paruis lampadibꝫ vel fialis.
Que respondit esse diuersa tentationū po/
cula. ⁊ cū aliqui monachi refutarent vnuꝫ
p̄sentabat alteꝝ/quoadusqꝫ tandē vnū pla
caret Remediū est sumere e diuerso delecta
tionē in bonis diuersis operibꝫ. modo in
vno modo in altero/si aliter non inueniat᷑
spūalis delectatio. Quāuis bona ꝯstantia
⁊ in aliquo statu firmitas melior esset ⁊ stu
diosior. Aliter etiā fit hoc preliū respiciēdo
locū debilioꝛē ⁊ est generaliter locus ī quo
magis possum⁹ amorē nostrū ꝑpriū/mun/
danum/sensualē aut carnalē. Siue sit ī de
siderio laudis aut pacis corporalis. siue in
timore diffamie vel laboris. siue in ardenti
cuiuscūqꝫ rei amore/quātūcūqꝫ parue quā
inimicus conabit᷑ tollere. Tūc videtꝭ quō
aliqui se ꝑ nihilo affligūt/sepissime ⁊ inter/
dum pl⁹ q̄ꝫ pro re que millies melior est Et
ꝑ hoc cognoscit homo vbi sua sita est infir
mitas vel inordinata affectio cū ventū fue
rit ad hoc ad aliquid accipiendū aut tollē/
dum. Persona reputabit se humillimā: di/
centur ei vituperatiōes alique eā mox vi/
debitis inflāmari ⁊ irasci. Remediū est pre
stare coꝛ suū rebꝫ transitorijs non donare. R
Hoc est ꝙ quis rep̄hendatur cū voluerint
rep̄hensores. Nota historiā de sancto Hie
ronymo qualiter angelus eū verberauit qꝛ
nimis studebat in libris gentiliū. et ex alte/
ra parte quō post tentationē carnalē in de/
serto ꝯsolationē habebat angeloꝝ. Nota ꝺ
hominibꝫ q̄ seipsos iustificāt veluti si nun
q̄ꝫ tentarent᷑ de luxuria. ¶ Preliū durum et
longanime est cū inimic⁹ in paruo tpe vin
cere nō pōt sꝫ suā ꝯtinuat in dies ⁊ i horas
tentationē. Ut tandē vincat ꝑ fastidiū exꝑ
ĳciat hominē ī desperationē vt a deo relin
quat᷑. Exempliū de luxuria/que semꝑ tētat
aliquos hoīes. Auaricia alios. Ira ꝑo ali
os s̄m status ⁊ affectiones ⁊ p̄cipue homi
nes ociosos qui non confidunt in deo. De
sideria occidunt pigrū. Remediū ꝯtra hoꝛ
ribilem hāc bestiā ⁊ periculosissimū preliū
est cōstantia/longanimitas ⁊ perseuerātia
iudicando semꝑ ꝙ quātumcūqꝫ tarde de⁹
tui miserebit᷑ ⁊ succurret. Exemplū de san/
cto Petro qui vsqꝫ ad occisionis temp⁹ re/
mansit in carcere. Hinc angelus ei succur
rit quia habuerat semꝑ spem in deo firmā.
. Et nota moraliter loquēdo de vno pctōꝛe

qui erat in tenebris ignorātie. Cathenat⁹
impatiētia. Dormiens ꝑ negligentiā. Ma
la cū custodit societas. Cathena quedā ei
pendet in collo ne cōfiteri possit. Et altera
L in manib⁹ ne bene valeat operari. Angelus
eum ferit ⁊ illuminat ꝑ inspirationē et ad
uersitatē. Judicando etiā ꝙ si ista tentatio
nō esset veniret fortassis alia multo fortior
Exemplū de moniali que desiderabat libe
rari a tētatione carnali/et cecidit in aliā pe
iorem/de qua dicā in sequentib⁹. Aliud re
medium est cogitando ꝙ homo nō peccat
quātūcunq̃ sit in tentatiōe longa ⁊ duran
ti: si illi nō placeat tentatio. immo hꝫ ma
gnum meritū. Exemplū de fido sodali qui
nunq̄ dicebat malū hoc verbū/ reddo me
victū quātumcūq̃ esset in terrā ꝓiectus et
vulneratus vndiq̃ sed reclamabat ꝑ signa
cū non posset ꝑ verba. Ideo oramus deū
nō ꝙ nō tentemur sed ne cōsentiam⁹ tenta
tionib⁹. Peius in hac tētatione lōganimi ē
ꝙ sepe inimic⁹ ponit ante oculos semꝑ sta
tus alioꝝ hoīm quib⁹ meli⁹ succedit ⁊c̄. Re
mediū est cogitare ꝯtrariū: ⁊ nō ad hoīum
opinionē: sꝫ ſm deū ⁊ rōnem. ¶ Preliū im
mundū ⁊ spurcū est qn̄ ꝑ inimici suggestio
nem spurce veniūt cogitatiōes cōtra deū
aut sanctos ⁊ sanctas ei⁹. Persona ipa que
hec patiẜ inuita: sed est ad incutiendū ei ti
morem. vel vt ponaẜ in dubitationē maxi
mam. ⁊ de dubitatiōe in casum. Remediū
est ꝙ ꝑsona nihilipendat: ⁊ h̄ rideat. Quā
uis em̄ tales experiaẜ tentatiōes/ ipa nō cō
sentit. q̄to em̄ plus inuolueretẜ illis: tanto
magis irasceretẜ. Exemplū de paruis cani
bus q̄ allatrant eos q̄ ꝑsistunt ⁊ cessant cū
eoꝝ nō curaẜ latratus. Aliud ꝑ̄luū immun
dum ⁊ spurcū est tale interdū ꝙ ſm dictū
sanctoꝝ patrū aliqui inimici nō dignātur
tentare ꝓpter memoriā ꝑfecte eorū nature.
Alij ꝟo inimici tentāt ꝓpter vnā triū cau
sarum. Aut q2 est horribili⁹ corā deo pctm̄
⁊ qd̄ grauiorē in hoc mūdo ⁊ in altero me
retur damnationē. Aut q2 semꝑ facile fieri
possunt hmōi peccata sine verecūdia et ti
more mūdi. q̄uis aliquādo h̄ sciaẜ. Aut est
quia sic peccātes nolūt ⁊ fere nunq̄ possūt
plene ⁊ ꝑfecte ꝯfiteri. Innocētes em̄ loqui
non audēt quasi in ꝯfessiōib⁹ vt interrogēt
eos qui sunt culpabiles. ⁊ bene hoc scitur.
Remediū est recurrere ad deū ⁊ nihil cela
ri patri suo spūali. Et se obligare ad certas
penas corꝑis aut fortune/si quis relabaẜ.

Modo ista obligatio fiat discrete ⁊ ꝑ ꝯsil
ium taliter vt cōpleatur. Postremū ꝑ gene
rali remedio cogitem⁹ ꝙ inimici nō habēt
vllā potestatē in nos in bello hoc spiritua
li nisi inq̄tum volum⁹ ꝓpria vti voluntate
dei obmittēdo voluntatē. Nihil ḡ est quod
nos faciat supari nisi ꝓpria voluntas/aut
amor suijpsi⁹. qn̄ scꝫ desideranẜ/honores di
uitie vel voluptates/aut aliter q̄ de⁹ vult.
Sed nos dimittere deberem⁹ hūc ꝓpriū
amorē in reb⁹ transitorijs ꝯsiderādo mortē
⁊ finē mortis nostre. ⁊ ꝙ ipse faciet preliū
tunc inimicoꝝ ꝯtra animā nostrā cum fue
rit circūdata/⁊ vndiquaq̃ ꝑ ipos inimicos
accusata. Ualde miserabilis erit ⁊ desolata
si boni angeli ad ei⁹ non fuerint subsidiū:
sed nō erunt si eis in hac vita nō crediderit
Nota quō sanct⁹ Johānes elemosynari⁹
timebat accusationē que futura esset illi de
oīb⁹ peccatis mortalib⁹ ꝑ inimicos. Sā
cta ꝟo anima nō habebit ꝯfusionē/cū in h̄
transitu mortis suos alloquetur inimicos
Quare: q2 boni angeli erūt potētes defen
sores ⁊ cōductores ei⁹ ad thronū vsq̃ diui
ne maiestatis. Ubi ipsa coronabiẜ propter
victoriosum preliū/in quo superauerit ini
micos suos. Ad hāc coronā ⁊ gloriā nos
ꝑducat pater filius ⁊ spūssanctus Amen

¶ Sermo de festo omniū sanctoꝝ fact⁹
ꝑ magistꝝ Johem gerson.

r Egnuꝫ celorum vim patiẜ ⁊ violēti rapiunt illud.
Matth. xi. Nos q̄ sum⁹ in carce
re in captiuitate ⁊ in exilio mortalis huius
mūdi extra ꝑ̄ncipalē patriā nostrā. extra ci
uitatē ⁊ ꝑadisi regnū ad qd̄ ꝑuenire tēdim⁹
⁊ tendere debem⁹. q2 ſm aplīn ad Heb. xiij.
Nō habem⁹ hic manentē ciuitatē sꝫ futurā
inq̄rim⁹. Jō debem⁹ libētissime audire ver
ba fieri de illa pr̄ia ⁊ regno ⁊ his q̄ iā illuc
ꝑuenerūt. Assimilemur bono ꝑegrino q̄ di
ligēter inq̄rit ⁊ audit viā ꝑ quā est iturus ⁊
modū euadādi ꝑicula/ tranatatiōes ⁊ deui
atiōes exēplo ꝓphe q̄ ꝯquerēdo interroga
bat. Quis deducet me in ciuitatē munitā?
Uidem⁹ q̄tidie ⁊ audim⁹ tot res q̄ nos re
trahūt a bn̄ ambulādo ad ꝑtingēdū regnū
h̄ eternū. Audiam⁹ modo modico tpe aliq̄
q̄ nos possint attrahere. Quō em̄ ad regnū
h̄ ꝑueniem⁹ si ipm̄ nō cognoscam⁹: Quō
cognoscem⁹ ⁊ sciem⁹ viā nisi didicerim⁹ ⁊c

audiēdo de ea loq̄: Quia fides ex auditu ē
ad Roma.x. Qū pon⁹ audire loq̄ debemus
q̄ mō: In hac solennitate q̄ dedicata est ꝛ
ordinata i honorē oīm inhabitatoꝝ huius
regni. Dñs nr̄ nos docet ꝙ panis spūalis
q̄ sustētat aīam ne in via hui⁹ mūdi defici/
at est verbū dei. Deut.viij. ꝛ Matth.iiij. Et
panē hūc singulis dieb⁹ postulam⁹ dicētes
Pater nr̄ ꝛc̄. Jō mirandum nō est si hi qui
A ipm recipe nō curāt aut q̄ ſmonē audire n̄
possunt tā breuē q̄n sit plu⁹ nimiū/defici/
ant ꝛ moriant̄ in via p pcti mortal̄ egritu/
dinē. Ut ḡ fructuose ꝛ deuote audire possi/
mus ꝯuertemur ad te ✝go hui⁹ regni regi
na/supplicādo vt nob̄ impetres grām. Et
nos te salutabim⁹ angelica salutatōe dicē
tes Aue maria ꝛc̄. Regnū celoꝝ vim patit̄
ꝛc̄. Si meditemur vt dic̄ sanct⁹ Grego. in
omelia/quale gaudiū i regno celoꝝ nobis
ꝓmittit̄/omēs terrenas res viles esse repu/
tabim⁹. Diuitie eīn ꝛ gaudiū h⁹ mundi cō
paratū ad felicitatē ṗadisi solūmō est displi
centia ꝛ grauamē. meliusq̄ꝫ debet vita pñs
mors noīari q̄ꝫ vita. Defect⁹ eīn miserie et
mala q̄ quottidie patimur in fame siti egri/
tudine ira ꝛ īnumera displicētia/solū sunt
ꝓlixitas quedā ꝛ mortis mora seu dilatio.
multoq̄ꝫ poti⁹ lugēdū esset sepenumero ci
to mori q̄ꝫ adeo miserabiliter languere intā
tum vt m̄lti seipos volūtarie occiderūt. De
quo recitat Valeri⁹. viij. li.c.ix. ꝙ orator q̄/
dam Hesegi⁹ nūcupat⁹ tā ꝓprie ꝛ viuacit̄
hui⁹ mūdi declarabat miserias vt multi se
ipsos volūtarie occiderēt ad eas euadēdas
Quēadmodū legit̄ de Theproto ꝛ Charo
ne. nōne dicebat excellēs rex Dauid q̄ erat
adeo potēs in hoc mūdo. Heu me quia in
colatus me⁹ ꝓlōgatus est. Jncolatus: id ē
mora vel expectatio. Et Paulus ad Rom̄.
ṗmo. Jnfelix ego homo quis me liberabit
B a corpore mortis hui⁹: Miseria igit̄ huius
mūdi talis est tā generalis ꝛ ꝯtinua vt nul
lus sit homo viuēs si cogitare velit qui per
agat diē vnū integrū sine aliquo malo aut
displicentia habēda. Et cū hoc est breuissi
ma ꝛ incerta. Sꝫ quis est hic (ait sanctus
Gregori⁹) q̄ sufficiēter dicere possit aut re/
citare gaudiū ciuitatis ṗadisi Jntrare soci
etatē angeloꝝ. Uidere deū dñm nostruꝫ fa
cie ad faciē/ nihil mali timere/viuere semp
sine corruptiōe. sine egritudine. sine afflicti
ctione habēdo pacē sine discordia. amorē
sine odio. scientiā sine ignorātia. gl̄iam abs

q̄ꝫ diffamia. habere corpus agile clarum et
lucens. ꝑfusuq̄ꝫ anime volūtati obtēperās:
Et breuiter habere tāta bona ꝙ ſm Esaiā
prophetā Esa.v. (Et allegat sanctus Pau
lus ad Chorin.ij.) Nec oculus vidit nec au
ris audiuit nec in cor hominis ascēdit que
ṗparauit deus his q̄ diligunt eū. Omnes
homines feliciter viuere volūt. sed nō acq̄
runtur magna bona, nec ṗmia magna sine
magno labore. Est cōmune ꝓuerbiū. Nul/
lus bonū habet nisi ipm cōparet. Et ō hoc
dicit sanctus Paul⁹. ij. ad Thimo.ij. Non
coronabit̄ nisi qui legitime certauerit. Pro
pterea saluator noster Jesus christus nos
cautos reddit ō hoc. ꝛ nos hortat̄ p verba
ꝓposita ad laborandū vt paradisum acq̄/
ramus/dicēs ꝙ regnū celorū iocundū acq̄
ritur p penā ꝛ vigorē. Et si nobis nō dicat
aliā miseriā q̄ꝫ moriēdi timorē. ꝛ de hoc qꝺ
nescitur quo aīa ꝑueniat/in paradisum vel
in infernū: est tamē ingens fremit⁹ magn⁹
timor ꝛ horror. Ob hanc causam cōpara/
bat Job vitā pñtem milicie. Job.vij. Mi/
licia est vita hoīs sup terrā. Sicut etiā dic̄
Seneca Neronis ṗceptor in quadaꝫ eplā C
ꝙ viuere est militare. Sicut miles nō asse/
quitur honorē victorie absq̄ꝫ laborando et
ꝯstanter ꝑliando/immo irridet̄ miles q̄ vo
luptuose viueret/pedē ad ignē calefaciēdo
si existimaret se habituꝝ honorē ꝑlij/quem
admodū aliquis alius qui debitū suū fecis
set. Sic nō habet homo quisq̄ꝫ paradisuꝫ
p hoc qꝺ dicit volo ipm habere viuēdo de
licate ꝛ omēs sumēdo voluptates. Cōgru
it ipm mereri ꝛ acquirere velut p fortitudi
nem. Quia (vt dicit Paulus ꝛ Barnabas)
Per multas tribulatiōes oportet nos itra
re in regnū celorū. ij. ad Thimo.iiij. Omēs
qui pie volūt viuere in xp̄o iesu ꝑsecutionē
patiant̄. Ergo o anima deuota q̄ vis ꝛ vel
le debes acq̄rere tuā felicitatē/tuū regnum
tuā gl̄iam/ꝛ euadere horribilē ꝛ ꝑpetuū in
ferni carcerē/opus est te esse strenuā ad exē
plum bñdictoꝝ sanctoꝝ ꝛ sanctaꝝ paradi
si qui tāta martyria/ꝑsecutiones/penas/et
afflictiones in vita eorū habuerūt/quēad/
modū veri armigeri ꝛ boni milites. Opus
est vt tuo credas imꝑatori /qui dicit illud.
Querite regnū dei ꝛc̄. Scire eīn debem⁹:
ꝙ humani generis inimicus ac deformis
ꝛ abominabilis filius ei⁹/peccatū/cū per/
uersa eoꝝ societate cū vident deuotā aīam
tendere ꝛ adire celorū regnū conant̄ ipsam

ipedire/ z incessanter ei faciuit mille z mille modis duros crudelesq3 insultus/ sic experientia doc3/ z complures doctores scripserunt in eoꝝ libris poetice z aliter. Sic Hilarius in suo anticladiano. Prudentius in psicomachia. aliiq3 plures in quibus admodũ pulchre speculatõis z placẽtes materie ad p̃dicandũq3 vtiles inueniunť/ vel sub metaphora peregrini vľ militis vľ agricole vel regnãtis. Attamẽ impñsentiaꝝ hec omitto voloq3 restringere dicta mea ad certa puncta: qꝛ ƒm phm ĩ paucioribꝫ via magis zc. Et dico ꝙ inimicus humani generis/ qui eiectus fuit a paradiso p filiũ suũ peccatũ immundũ/ aut vt poete fingunt: ꝙ Jupiter regno expulit patrẽ suũ Saturnũ mittit ad probos z validos dei milites/ q̃ modo sunt in gloria (a qua ipe cecidit p superbiã suam) tres inimicos/ qui nominari possunt latrones viarũ obseruatores. videlicet tyrannidẽ crudelem/ heresim blasphemã/ carnẽ luxuriosam. Et figurari possunt p tres spiritus ranis similes/ qui exibãt de ore draconis. Apocaľ. x. Et cõformiter ad tres illos hostes/ de quibꝫ in prosa. Mundus caro demonia diuersa mouent prelia. Et insidianť tribꝫ viribꝫ anime. Tyrannis irascibili. Heresis rationali. Caro cõcupiscibili. Hoc est dictũ quemadmodũ scriptũ est Apocaľ. x. ca. Possunt referri tres hi latrones ad tres oĩs humane creature inimicos. De quibus canit sancta eccľia in q̃dam prosa. Mundus caro z demonium
R incessanter mouẽt diuersos insultus z crudelia bella cõtra humanas creaturas. Semper insidianť tribꝫ anime potẽtiis. Tyrannis potẽtie irascibili. Heresis rationali/ et caro insidiať potẽtie cõcupiscibili. Siľes applicatiões multe reperiunť in scripturis De his tribꝫ inimicis verificatur apostoli dictum. ij. ad Thimo. iiij. Oĩes qui pie volunt viuere in christo psecutionẽ patiũtur. Oĩes (inquit) qui bene z religiose viuere volunt in hoc mundo/ ƒm Jesum christũ patiunť tribulatiões ac malas persecutiones. Et ad illã intentionẽ dicit hec verba z approprietate inuenio tres status i regno paradisi/ qui vicerũt z superarunt tres illos inimicos/ itinerũ illius regni impeditores z occupatores. Primus est status gl'iosoꝝ apostoloꝝ z martyrũ qui p fortitudinẽ z ceteras virtutes vicerunt crudelẽq3 tyrannidem superauerũt. Secũdꝰ est statꝰ gl'iosoꝝ doctoꝝ p̃triarchaꝝ z pphaꝝ q̃ vicerũt z pstrauerũt blasphemã heresim. Tertius est statꝰ confessorũ z virginũ qui vicerũt z domuerunt luxuriosam carnẽ. Primꝰ p pstantiã. Secũdus p sapientiã. Tertiꝰ p ptinẽtiam. Hi sunt tres status q̃ admodũ debite ordinati sunt in regno/ de quo dicit dñs nr̃ Jesus christus in verbis ppositis. Regnum celoꝝ vim patiť. hoc est regnũ celoꝝ p vim capiť. z illi intrãt qui sibiipsis violentiã inferunt. Et in his tribꝫ punctis tam ad laudem dñi nostri z feliciũ sanctorũ paradisi: quã p nostra instructõne totus noster ƒmo continebiť. Humani generis inimicus videns verã religionẽ z fidei veritatẽ sese diffundere ac multiplicari. Illaq3 mediante S
multos ad saluationẽ tendere/ misit crudelem tyrannidẽ excecatã p ignorantiã idolatrie/ inflammatã violẽto odio p despectũ que principaliter in terrenis hospitabatur p̃ncipibꝫ/ z eos p̃parare fecit z excogitare oĩa tormentoꝝ genera ad vincendã z destruendã bonã amicorũ dei voluntatẽ: z vt eos negare facerẽt legẽ suam z renunciare ei. Aliquos quidẽ tyranni illi lapidauerũt vt sanctũ Stephanũ. Alios viuos assauerunt: vt sanctũ Laurentiũ. Alij positi fuerũt supra ardẽtẽ ignẽ: vt sanctꝰ Vincẽtiꝰ. Alij excoriati sunt vt sanctꝰ Bartholomeꝰ. Alios crucifixerũt vt sctm̃ Petrũ z sctm̃ andream. Et sic de innumeris tormẽtis q̃ i sctõrũ legimꝰ vitis. sicut dicebat sanctus Paulꝰ ad Hebre. xi. Sãcti ludibria z verbera experti insup z vincula. Dicebat apostolus sanctos fuisse passos opprobria/ derisiões verbera ligati fuerũt z incarcerati. Sed hoc nihil valuit. Cõstanter eñi oĩa superarũt Et (qď amplius est) gaudẽtes sustinere infamias z tormẽta p noie dei. Scientes propter hoc paradisi coronã illis esse paratam In ps. Supra dorsum meũ fabricauerũt peccatores. supple coronã glorie. Posuerũtq3 i cordibꝫ eoꝝ verbũ qď in hodierno scribitur euãgelio. Beati q̃ psecutões patiunť ppter iusticiã qm̃ ipsoꝝ est regnũ celoꝝ. Sꝫ queres forsitan quõ fieri potuit ꝙ martyres tã patiẽter z pstãter crudelis tyrãnidis T
sustulerũt tormẽta: Rñdeo bonã voluntatem inflãmatam charitate z amore dñi nr̃i bone spei plenã hoc fecisse. Ne patiaris inquit bona voluntas deuote anime. Ne patiaris ꝙ p paululũ languoris vite tue mortalis eternã amittas vitã. Cogita parũ fe/

bris.parū infirmitatis/aut casum ex impro/
uiso accidentē/te hodie ꝛ cras sine merito
ꝛ gloria emerito auferre posse. Cogita eti/
am altera ex pte qḋ post breue tps et breui/
ter transibit finēq; capiet totū quod crude
lis tyrannis tibi poterit auferre. videlicȝ vi
ta presens Et maximā inde laudē adipisce
ris/glāmq; meritorū sine fine. Solue ergo
sponte mortē deo quā necessario nature de
bes. nec mortē incurras eternā pꝑter tēpo
ralem. Paululū tempis est euadēdi penam
hanc breuissimā. cuius premiū est sine fine.
Considera o anima deuota ad dei similitu
dinem creata: ꝛ precioso sanguine suo cha
rissime redempta Considera ꝛ cogita dn̄m
tuum pꝰs ꝑ te mortuū esse. Recorderis plu/
res voluntariā mortē sustinuisse in prelijs:
aut alibi pꝑter amorē dn̄i sui temporalis:
qui posthac premiū eis conferre neqbant.
Recipe igitur mortē pro iusto tuo domino
qui solet potest ꝛ vult p̄mia post mortē red/
dere. Da illi sponte quod (velis nolis) tibi
auferre poterit in momento. Scias demū
regnū dn̄i nostri per violentiā acquiri et p
V vigorem. Hoc modo aut simili ꝯfortabat
bona volūtas deuota ipsos martyres: quē
admodū bene scriptū est de septē fratribus
in libro Machabeorū/pꝑter quos cōstan
ter sustinebant tormenta ad mortē que ty/
rannis crudelis eis potuit infligere. O in/
numerabil' cōstantia. O inestimabilis pa/
tientia/quis eā sufficienter admirari et lau
dare posset? Recte profecto dicebat Salo
mon. q̄ fortis vt mors dilectio. Cant'. viij.
Verus amor dei est fortis vt mors. O hu
mana creatura merito hic exemplū habes
firmiter deū amandi/suamq; fidē et legem
semp seruandi. Propterea recitat sancta ec
clesia in litteris ꝛ imaginibꝰ sanctorū mar
tyrum victorias vt nos animet ꝛ cōfortet
ad eorū imitationē/quemadmodū Roma
ni faciebāt de strenuis militibus. Quēad/
modū recitat Valerius ꝛ Salustius. Va
lerius libro scdo.. cap̄. j. et. x. Salustius in
prologo. Sed heu ꝛ plus centies/heu ꝑ
nihilo ꝛ sine coactione quottidie deum ne
gamus p mala opera. Relinquimus amo
rem suū propter peccatū mortale nos eum
cōmouemus ꝛ indignari facimus q̄ neq/
q̄ martyres sancti facere volebant ad mor
tem vsq; durissimā ꝛ horribilē sustinēdam
Non patiēter ferre possumus vnū verbuȝ
aut paruū dictū/si ipsum nobis dicat: pa/
rum famis aut sitis precepta ieiunando ie
iunia/parū pene ꝛ laboris/ad faciendo qḋ
deus nobis p̄cepit. Et martyres videmus X
qui ad seruandā legē dei permiserunt sibi
inferri iniurias/irrisiones tormenta ꝛ mor
tem crudeleȝ. Si mihi dicas eos repletos
fuisse gratia dei que eos confortabat. Ve/
rum ais. sicq; tibi fiet si volueris ꝛ in te nō
tenuerit quo minus sic fiat. Sume bonaȝ
voluntatē que est in potestate tua/ꝛ oēs
vinces aduersitates casq; sine murmurati
one vlla sustinebis. vt faciunt nōnulli qui
bus deus videtur iniustus/cū eis non fa/
cit quecunq; ab eo petunt. vel q̄ non tantū
habent honorū sicut maiores ipsis. nec cō
siderant bona que deus eis confert qui sūt
meliores q̄ ipsi sint. Sume bonū liberam
ꝛ nobilem voluntatē/et pedibus tuis sub/
sternas peccatū inmūdū/ac precepta dei
libenter adimplebis/quecūq; pena/quod/
cūnq; malū in corpore aut bonis hinc de/
beat accidere. Tibi precipit ne alios ho/
mies cōtemnas qui sunt fratres tui/ad dei
similitudinē facti/quemadmodū tu obedi
es. Precipit tibi ne erga proximū tuū odi/
um habeas. Illiq; libenter parcas saluo iu
re ꝛ iusticia alterius obedies. precipit tibi
ne in vanum iures, ne peieres/ne subsanne
ris/ne maledicas ꝛ impedias iuxta posse tu
um ne ab alijs simile quid fiat obedies. nō
est equum. non est honor non est nobilitas
adijcere nimis magnum statū et pompo/
sum nimis. alterius quidem ex penis: im/ Y
mo est comedere ꝛ bibere veluti carnem et
sanguinē humanum. Nimis magna ē sim
plicitas se pro alijs damnare/sepe modicꝰ
est amor/deus nouit. Qui facit elemosynā
de substantia pauperū quasi qui immolat Z
filium coram patre suo. Deus tibi precipit
ne sis mendax nec detractor nec illis faci/
le credas qui tales sunt absq; audiendo p
tem alteram. obedies. Non est eīn tam bo/
nus/quin aliquis inuidꝰ aut detractor ip/
sum vituperet presertim cum videt se liben
ter audiri. Ideo dicit Sapiens. Princeps
qui libenter audit verba mendacij omnes
ministros habebat impios. Prouerbiorū
xxix. Et breuiter nihil est quin ipsum faci/
as expedite si bonam habueris voluntatē
radicatam ī dilectione dei. Et si gloriosorū
martirū dei penas consideras. Et premiū
quod recipiunt. ꝛ est quod dicit thema no
strum q̄ regnum dn̄i nostri acquiritur per

penam & laborē. Est enim via que ducit ad vitā arcta/ & pauci sunt qui inueniunt eam Matth. vij. Uia (inquit Jesus christus in euangelio) ducens ad paradisum aspera & dura & stricta siue arcta. & ideo pauci sunt q̄ gradiunt̄ p eā. Cogitem⁹ queso cogitem⁹: non modo dolores quos sustinuerūt martyres p amore dei: sed etiā id quod nos singulis diebus p mundi sustinemus amore: Z p cupiditate aut vana glīa. Cupiditas acquirendi p̄cipiet alicui mercatori ire p hiemē p estatē p mare p terrā/ & ipse obediet. iuxta Horacium. Impiger extremos currit mercator ad indos. Per mare pauperiē fugiens p saxa p ignes. p̄cipit alicui homini: vt seruiat dn̄o certo in plio vel alibi ad faciendū quodcunq̄ voluerit iubere/ siue iure h̄ fecerit siue iniuria. ipse illi obediet corpusq̄ exponet & animā. Heu quid facit cupiditas cōsequi & vana gloria. Aspiciam⁹ grecos & romanos/ inueniemusq̄ eos fere tanta sustulisse mala ad vanā gloriā p̄seq̄ndam sicut sanctos martyres pro glīa eterna. sicut declarat sanctus Augustinus. v. de ciuitate dei duodecimo capite de Mucio q̄ ardenti rogo man⁹ suas imposuit. de Cathone qui se voluntarie interemit. De Titio qui se cum equo suo in altissimam p iecit foueā. De Bruto qui propriū interfecit filium. De quo bene ad propositū dic̄ Uirgilius summus poetarum q̄nto eneydos. Uincit amor patrie laudū q̄ immensa cupido. Heu dicimus nos p̄cepta dei adimplere non posse/ legemq̄ suā esse duriorem Scitis ne ppter quid: Bona caremus voluntate & bono erga deū amore. Bona q̄q̄ credulitate de quibus dicā in sequentibus A Lex dei non est nimis dura: sed nos molles sumus nimis & delicati ad seruiendum deo/ qui ad seruiendū mundo duriores sumus ferro. Et certe si bene meditemur/ plures videbimus qui multo maiorē penā habent ad infernū acquirendū & ad male agēdum q̄ requirat̄ pena ad regnum paradisi lucrandū. Sumam⁹ igitur bonā volūtatem & firmā glīosoꝝ apostoloꝝ & martyrū constantiā/ si non sustinēdo mortē: quia h̄ necesse nō est/ deo volente saltē adimplēdo mandata dei. Sciamus sancti Pauli dictum veritatē habere. q̄ non sunt cōdigne passiones hui⁹ temporis ad futurā glīam que reuelabit̄ in nobis. Et si queras quō h̄ scitur: Bene quidē/ alioquin deus non foret iustus remunerator / nec verus in scripturis suis. quod esse nequit. Tota eni3 lex fatetur deū esse/ & ipsum iustū esse remuneratorem. Hoc quoq̄ ostēdit philosophus. Cū ḡ sancti martyres in hoc mundo nihil habuerint premij sed oīa mala temp̄alia & p̄secutiones vsq̄ ad mortē asperrimā ad legē dei sustinendā & sua adimplendo precepta/ necesse est vt sit paradisus post p̄sentem vitā vt remunerentur Stulti ergo sunt admodū & increduli/ qui ita non credunt: cū ratio & sancta scriptura in hoc ꝯcordēt. & sancti apostoli/ sancti martyres. doctissimi viri theologi & philosophi sic esse testati sint vsq̄ ad mortē subeundā. Et cōsiderētis diligenter hic illos mentiri nō potuisse p ignorantiā/ q̄m habebant claras reuelationes sicut sanctus Paulus & sanct⁹ Johannes cōpluresq̄ alij. nec mētiri volebāt p maliciā vel deceptionē aut lucri cupiditatem. quia sciēter paupertatē p̄ferebant/ infamiam & mortē ad ista affirmanda/ & cū h̄ clara euidētiaq̄ fiebāt miracula. Ualde ḡ firmiter bene agere desiderare debemus cū tam copiose & certitudinaliter remunerationem expectem⁹. sed in mentē semp nobis veniat: tenaciusq̄ memoria hereat dictū saluatoris nostri Jesu christi. q̄d p̄us est propositū. Regnum celoꝝ vim patitur & violenti rapiunt illud. Hoc modo tyrannis crudelis superata fuit p victoriosos milites & certatores dei. & q̄to maiorē patiebātur persecutionē/ tanto magis multiplicabant̄. Et ad h̄ est p̄s. In tribulatōe mea dilatasti me. Et sic̄ habet̄ de filijs isrl̄. Exo. j B Sed humani generis inimic⁹ aliū mittere cogitauit inimicū ad impediēdū iter regni celoꝝ/ qui tāto esset peior & periculosior q̄to inimicus familiaris & tectus magis nocet q̄ ali⁹. quēadmodū dicit Boeci⁹ i li. d̄ ꝯsolatione. Nulla capitalior pestis ad nocendū q̄ familiaris inimic⁹. Sicut cōuictor adulator & detractor peior est latrone publico. Et nominat̄ secūdus hic inimic⁹ heresis blasphemās/ que habitū gerit christiane religionis. in cuius se castris tenet. q̄uis sit ei aduersissima/ eumq̄ p̄sus destrueret si hoc facere pmitteretur. Ipsa eīn est falsitatis magistra/ genita ex opinione nimis sciendi de seipso. cuius nutrix est curiositas superba que plura q̄ necesse sit inquirere vult. Cōtra id q̄d dicit aplus. Nō C plus sape q̄ oportet s3 sape ad sobrietatem

ad Roma.xij. Cōtra falsum hūc ꝛ pericu/
losum inimicū familiarē armauerūt se san/
cti doctores sancte eccl'ie ꝛ ꝑstātes validi/
qꝫ theologi ꝑterite tēpestatꝭ. Soli eñ scien
tie theologice ꝛ nō alteri ꝑncipalit' cōpetit
resistere ꝛ repugnare falso huic inimico/ei⁹
qꝫ declarare maliciā. Tales fuerūt sanct⁹
Ambro i⁹. sanct⁹ Augustin⁹. ꝛ sanct⁹ Hie/
ronym⁹. Reuera laudādi sūt strenui hi do/
ctores veritatis defensores. ꝑ quos sancta
ecclesia ꝛ fides ab heresi purgata fuit ꝛ fal
sitate. Nobisqꝫ viā ostenderūt ꝛ semitā pa/
radisi itineris. Et vtinā manutenuissemus
tales doctores qui cōstanter veritatē ꝑtu
rabant ꝛ ꝑdicabant. Credo. eñ heresim re
gnare modo in cordib⁹ cōpluriū/ intantuꝫ
vel ampli⁹ q̃ȝ solebat tūc/licet se nō manife
stat ad extra ꝑpter timorē mundanū ꝛ ꝑpt
timorē pene ipsi⁹ ignis. Sorores tñ eius ꝛ
cognate germane admodū publice regnāt
Et sicut cognoscit' ignis ꝑ fumū. arbor ꝑ
D fructū/ꝛ ceru⁹ ꝑ vestigiū. sic pōt cognosci
heresis (q̄ se abscōdit in cordib⁹ humanis)
ꝑ opa verba ꝛ signa q̄ ad extra sese ꝑdunt.
Ut ꝑ est dictū Jesu christi q̄ ait. A fructib⁹
eorū cognoscetis eos. Math. vij. Et ꝑm
ph'm in ethicis. Talis est vnusquisqꝫ: qua/
lis dicit ꝛ opat'. Cognoscetꝭ inquit dñs nr̄
in eu[an]gelio a fructib⁹ hoīes nō q̄d' ꝑ v'ba.
Cōsiderem⁹ vitā multoꝝ christianoꝝ no/
biliū ꝛ alioꝝ. Nos eos videbim⁹ tales aut
peiores q̃ȝ infideles. veluti si deū nō existi/
marent esse qui puniret malos ꝛ remunera/
ret bonos: aut q nunqꝫ haberēt spem aliaꝫ
vitā habendi post p̄ntem nō plus q̃ȝ mute
bestie. Omitto loqui de cōmunib⁹ viciis: si
cut de sup'bia rapinis vsuris fraudib⁹ de/
ceptionib⁹/luxuria/adulatiōe. sꝫ ꝯsiderem⁹
specialiter vicia q̄ sunt ꝑpinqua et vicina
heresi. Perspiciam⁹ opprobria q̄ dicunt' q̄
libet die ꝯ deo. ꝛ ꝑncipes videtes ꝛ sciētes
ac perferētes talia nō ꝑhibētes saltē simpli
ci verbo/grauissime peccāt. nec ostendunt
se talē habere fidē: talē amorē ꝛ fidelitatem
ad initiū eoꝝ dñm/quēadmodū deberēt. Et
si aliqui suoꝝ predecessorū hec passi fuerit
peccatū ꝛ negligētia taliū nō eos excusat.
Non possetis minus facere vos ꝑncipes
ꝛ dñi q̃ȝ saltē ꝑhibere subiectis vestris/qui
E sunt in curia vestra ꝛ īprobrosa ꝛ blasphe
matoria iuramēta. Nā hic esset honor ve/
ster nec nocere posset sed valde proficeret ꝛ
vos erga deū ꝛ mundū laudē acquireretis

Aliud viciū ꝛ causa heresis, est negligētia
ꝛ incuria audiēdi loq̄ de deo/vilipensio et
irrisio sancte scripture. Et hic nō immora
bor diuti⁹ de hoc loquēdo/ qualiter prela/
ti sancti eccl'ie ipam scire debent/ docere et
defendere exēplo antecessoꝝ suoꝝ ꝛ remu/
nerare eos q̄ sacrā addiscūt scripturā. ꝛ q̄/
modo ꝑncipes alii' deberent audire loq̄ de
ea exēplo Karoli magni ꝛ sc̄ti Ludouici ꝛ
aliorūqꝫ. Sꝫ qꝛ videri posset his q̄ ad ma/
lum ꝯuertūt oīe qꝺ dici audiūt/ me loqui
ob aliā rem q̃ȝ ꝑpter bonū. hec in p̄ntiaruꝫ
missa facio/ ꝛ loquar de alio quodaꝫ vicio
heresi ꝑximo. qꝺ est sortilegiū/supersticio/
stultaqꝫ credulitas vt idolatria. Magna ē
abominatio inter christianos falsas vide/
re credulitates q̄ regnāt nō mō int' vetulas
sortilegas: sꝫ etiā inter plures dños ꝛ nobi
les. Uenit ḡ aliqs illusor/aliqs diaboloꝝ i
uocator/qui ꝑmittit sese scire res futuras:
aut ꝑditas et secretas. statim illi credit' citi⁹
q̃ȝ christiane fidei in reb⁹ que in rōe fundā/
tur. Et certissime hoc accidit ꝑpter firme
credulitatis defectū in deū qui vetat oīa
sortilegia/oīes illusiones/supersticiōes ta
F les ꝛ diaboloꝝ adoratiōes/quēadmodum
apparet Deut. xiij. et. xviij. ꝛ aliis locis plu
ribus. Et si dicas q vtunt' bonis et sanctꝭ
verbis. Respondeo. Tanto peius hoc va/
lere: quoniā nominib⁹ ꝑ que adorari debet
deus: ipsi adorāt diabolū ꝛ ei sacrificant. ꝛ
etiā semꝑ immiscēt verba incognita signa
ꝛ figuras extraneas. Dices insuper q sepe
numero ꝑspiciunt' dicere veritatē. hoc esse
potest. sed qui bene ꝑspexerit ꝛ sapienter in
terrogauerit: inter centū dicta vix vnū ve/
rum erit. Si eñ facere scirent qꝺ ꝑmittūt:
inuenire thesauros ꝛ res perditas. sanare ī
firmos. scire secreta: mox essent omniuꝫ di/
tissimi ꝛ sapientissimi. quod nequaq̃ȝ verū
est: quia sunt stultissimi/ miserrimi et mag'
vilipensi inter alios. Et tandem sese falsos
sentiunt. ꝛ eos qui credunt ꝛ eos qui vtun
tur aut cōsentiunt vt vtatur quis idolatras
diabolorum esse constat maledictos a deo
excōmunicatos a sancta ecclesia. siue cre/
dant siue non. ¶ De hac materia scripserūt
multi doctores. sicut sanctus Augustinus
de diuinatione demonuꝫ. Et octauo de ci/
uitate dei. Et Guillermus episcopus Pa/
risiensis libro de vniuerso. Et de fide ꝛ le
gibus. Magister Nicolaus de Oresme/
in quodlibetis suis/ in libro de cōsignatiōe

qualitatū ⁊ plures alij. ſ3 etiā nōne ſciſma ⁊
G diuiſio ſancte eccl'ie que tamdiu in chriſti/
anis regnat reputāda eſt hereſis? Ita pro/
fecto. Glorioſus em̄ ⁊ excellentiſſimus do
ctor ſanct⁹ Hieronym⁹ dicit ꝙ diuiſio ſan
cte eccleſie hereſis eſt/ aut non ſine hereſi.
Sed malo tacere de horribili ⁊ dānabili
chriſtianitatis negligētia: qui tanto tempe
ſuſſerūt hanc diuiſionē ꝙ̄ paululū dicere.
Tantope occupati ſumus in ppriis noſtris
negocijs ꝙ ad deū nolum⁹ intēdere cōtra
hoc qđ ipſe dicit. Primū querite regnum
dei ⁊ iuſticiā eius. Math. vj. hoc eſt. Que
rite primum/ ⁊ ante omnia regnum dei/ et
iuſticiā eius. Ideo mirandū non eſt ſi om
nia male gubernent. Heu ꝙ̄ alterius vite
⁊ conditionis erant ſancti prelati ⁊ docto/
res antiqui/ qui ad ſanctā eccl'iam fundan
dam ⁊ ſtabiliendā ⁊ ad reſiſtendum hereſi:
expoſuerūt omnē co℞ ſtatū ⁊ vitā propriā
Et modo tales ſunt hi qui eam turbāt aut
deuaſtant vndiqua ꝗ p dominādi cupidi/
tatem ⁊ bone credulitatis diuineꝗ ſapien
tie defectū. Propter hoc tamē pncipes ne
quaꝗ̄ excuſo: qui in tam magno negocio
in tam grandi ſancte eccleſie deſolatōe. nō
poſuerunt remedium aut ponūt ſm poſſe:
vnuſquiſꝗ ſuū ⁊ ſcire quocunꝗ alio tēpo
rali negocio poſt habito/ ⁊ poti⁹ cito ꝙ̄ tar
H de. ſemp em̄ de peiori in peius itur. Fateor
quidē hoc difficile eſſe/ ⁊ magnas acquiri
expenſas/ ſed p tales res acquirit regnū de
quo dicit ſaluator noſter Jeſus xp̄s in ver
bis ppoſitis ꝙ regnū celo℞ acq̄ritur p vim.
Tertius inimic⁹ q ſepe facit ⁊ fecit preliū
anime deuote ad regnū paradiſi tendēti/ ē
caro luxurioſa. Hunc inimicū nobiſcū nu
trimus: ⁊ eū in ſinu noſtro tenem⁹ veluti ſ/
pentē quendā aut ſcorpionem/ qui eſt vſꝗ
adeo pverſe nature ꝙ q̄to plus boni ⁊ pla
cidi illi fecerit anima. tanto plus ei nociu⁹
eſt ⁊ rebellis/ et veluti falſa ancilla pedē po
nit ſupra guttur dn̄e ſue. Nimis periculo/
ſus ⁊ deceptius eſt hic inimicus. Ferit em̄
oſculando ⁊ occidit amplexando. Appar3
in principio amorē eius admodū eſſe dul/
cem/ delectabilē ⁊ multū placentē: ſed in fi
ne ſuam diſcooperit maliciā: quia duc̄ ani
mā illaqueatā laqueis ⁊ cathenis peccati
⁊ male ꝯſuetudinis vſꝗ ad horribilē foue
am in quā ipſa labitur. Falliſſim⁹ hic ini/
micus ſuperat a glorioſis ꝯfeſſorib⁹ ⁊ ꝟgi/
nib⁹ glorioſis/ ⁊ illis qui ſeruauerūt caſtita

tem nec malis ſuis ſuggeſtionib⁹ ſe inclina
uerint ſiue conſenſerint: qui duxerunt vitā
angelicam: ⁊ magis illi que in paradiſo eſt
ſimilem. vbi neꝗ nubent neꝗ nubentur.
Maximopere laudāda foret victoria de h
inimico tam deceptiuo/ qui admodū diffi/ I
culter ſuperari poteſt/ intantū vt credā mul
tas virgines excellentiorē glīam habitu/
ras ꝙ̄ aliquos martyres: quia vicerūt car/
nem luxurioſam p toto tpe vite ſue qđ dif/
ficilius eſt ꝙ̄ breui tempe mortē ſuſtinere.
Hi ſciunt qui periculū faciunt. Valentius
qui octoginta annos natus erat/ ⁊ erat vir
go. Bene oſtendit p ſuū reſpōſum ſuā for/
titudinem. quid eſſet quādo recitabātur co
ram eo ei⁹ ſtrenuitates ⁊ ſue victorie que i
magno erant numero. Non glorior (inq̄t)
niſi de vna victoria/ eſt maximus inimicus
quē habui ⁊ hunc ſuperaui. carnē videlic3
Hunc inimicū vicerunt ſancte virgines:
quia bona voluntas ⁊ amor deo ſeruiendi
dicebat eis/ quomō amor dilectionis luxu
rioſe ſtolidiſſimus erat: ⁊ carne nimiū vi
debatur/ quē plato rationabiliter malo℞
cibū apppellabat. Mali em̄ capiuntur vo
luptatib⁹ carnis ſicut piſcis hamo vl' eſca
que ponit in fine hami. Hoc recitat Tul/
lius in libro de ſenectute Et cōformiter ad
h dicit ſapiēs. ꝙ ſic piſces capiunt hamo:
ita ⁊ aues laqueo. Eijce o anima deuota p/
uerſam nutricē luxuriā: ociosam illā fatuā
Scd'm em̄ ꝙ dicit poeta Ouidius. Ocia
ſi tollas periere cupidinis arc⁹. Fuge ma/
lam luxurioſo℞ ſocietatē vt eo℞ luxurioſa
turpia immūda ⁊ diſſoluta ꝟba q animam
inflāmant p malas cogitatiōes. Corrūpūt
bonos mores colloquia praua. Duc vitā K
ſufficiēter ſobriā. Nā (ſm ꝙ dic poeta the/
renti⁹) Abſꝗ cerere ⁊ bacho friget venus.
hoc eſt p ſobrietatē ⁊ abſtinētiā moderat lu
xuria. Audi ſepenumero deuota ⁊ ſctā ver
ba eccl'ie ſancte ad h viciū euitandū. Sic
docet ſanct⁹ Hieronym⁹. Ama ſtudia lrā/
rū ⁊ carnis vicia nō amabis. Cogita infa/
miā ⁊ dehonoratiō3 q ſequit q ad mundū
⁊ irrecuperabile damnū/ q ad futu℞ ſeculū
Modicū eſt qđ delectat (inq̄t Gregorius)
eternū vero quod cruciat. Hoc eſt delecta
tio ſupradicti peti eſt tranſitoria/ ⁊ cito in
hoc mundo lapſa Sed pena que in altero
mundo ſequitur/ eſt eterna. Nequaquam
dicas te caſtitatem ſeruare non poſſe cum
videas tantam chateruam puellarum/ et

mulierum/que tā fragilis sunt cōditionis: que carnē vicerūt ꝛ superarūt. ꝛ ad virginitatem seruandā voluntarie se in mortē tradiderunt. Obmitto exempla que sunt innumera. quoꝝ multa recitat sanctus Hieronymus in primo cōtra Iouinianū. Nō dicas te crastina die castitatē seruaturū. Nā (ſm ꝙ dicit Ouidius) q non est hodie cras minus aptus erit. hoc est. Qui hodie sibi nō cauere vult/multo minus cras sibi cauere volet propter malā consuetudinē/que admodum difficilis est superatiōis. Extrude omnē hui⁹ peccati occasionē/ si demū dicas difficile esse ꝛ maximā penam carnalitatem superare. Fateor. Scio multo facilius esse eam vituperare ꝙ̄ vitare. attamen est res possibilis. Aliter dicere esset heresis. Scire debes ꝛ semꝑ recordari ꝙ regnum dñi nostri ꝑ penā acquiritur ꝛ vim. ¶ Declarati ergo aliqualiter ꝛ ad nostrā reducti instructionē/quomō gloriosi sancti et sancte (quorū hodie celebramus solennitatē) acquisierūt regnū dñi nostri per vim et penam ſm tres status qui sunt in paradiso: ꝛ tres principales inimicos viarū exploratores. qui sunt exploratores regni hui⁹ introitum impediētes. Apostoli ꝛ martyres acquisierūt ipsum per cōstantiā aduersus tyrannidē. Patriarche ꝓphete et doctores habendo sapientiā contra blasphemantes heresim. Sancti cōfessores ꝛ virgines habendo cōtinentiā contra carnē luxuriosā. Nos christiani o deuote populus/vitā eorum quos laudam⁹ hodie ad memoriā reducimus/ ꝛ ab eis auxilium petimus ꝑ preces ꝛ deuotas orationes. Certis eñ de causis precipue ꝓpter tres solennitatē facim⁹ victoriosorū ꝛ gloriosorū paradisi sanctorum. Verū est ꝙ sup hoc quod dictum est/ multe formari possent questiones ad hodiernā pertinētes solēnitatē. Quarū aliquas breuiter absoluam.

¶ Prima questio.

Que res est paradisus? Responsio. Paradisus est clare videre deū facie ad faciem eū summe amare. ꝛ de visione ꝛ amore eius inestimabiliter letari / absq; quacūq; inuidia/habere perfectā securitatē sic perpetuo permanēdi. Per quod patet hominē posse esse in paradiso absq; hoc vt sit superius in celis. Sicut fuit de latrone cui in cruce dixit Jesus christ⁹. Hodie mecū eris in paradiso. Patet etiā paradisum nō esse in comedendo in bibendo aut in luxuriando/ quēadmodū dicunt Saraceni. Talis eñ paradisus pot⁹ spectaret ad mutas bestias ꝙ̄ ad homines. Qui enim bene cōsiderat esset paradisus nimis immūdus. Si enim biberetur ꝛ manducaret: necesse esset consuetā sequi immundiciā. Aristoteles summ⁹ philosophus ratiōe naturali ostendit felicitatem nostrā in bonis anime esse/non autem corporis. primo ꝛ decimo ethicoꝝ. Ad ꝓpositum regnū dei non est esca ꝛ pot⁹. Verum est corpus habiturū summā delectationem: sed erit ꝑ beatitudinis aīme redundantiā. ꝛ non ꝑ applicationē reꝝ sensibiliū ad extra saltē quo ad tactū et gustum.

¶ Secunda questio

Si sancti paradisi cognoscant amicos eorū ꝛ parentes qui saluati sunt aut damnati? Dico ꝙ sic. ꝛ dico vltra/ vnumquēq; cognoscere orationes que fiunt pro eis: hoc enim ad eorū spectat beatitudinē. Et dico eos orare ꝓ nobis/ ꝛ sepius bona gratie et fortune impetrare / que alias non haberemus. Non quidē ꝙ sancti paradisi sint in statu meriti: sed meruerunt in hoc mundo vt preces eorū exaudiantur in altero.

¶ Tertia questio.

Si tantū proficit orare aliquē sanctū minoris meriti quemadmodū quemq; aliū? Dico ꝙ sic interdū propter vnā triū causarum/aut ꝓpter orantis deuotionē/ que maior est ad vnū sanctū ꝙ̄ ad alium. Et quia deus ꝯcedit diuersas gratias diuersis sanctis/et pro aliquibus facit miracula que ꝓ alijs faceret minime/ qui tamen gloriosiores sunt. Etiam deus vult omnes sanctos suos honorari. Et quanto plures sunt supplicantes/tanto melius valet. Causas has assignat domin⁹ Altisiodorensis in tertio summe sue.

¶ Quarta questio.

Si sancti paradisi possent ire cum corporibus eorū per terrā/per mare/ et ꝑ ignē sine impedimento/ ꝛ sine lesione? Dico ꝙ sic. Et quod maius est descendere in infernum vt videant penas damnatorū. Queres si compassionem habebunt? Respondeo ꝙ non. Immo letabuntur/quantūcūq; fuerint parentes aut amici / propter iusticiam dei / que ibi manifestabitur ꝛc.

¶ Multe alie questiones possent formari/quas relinquo. Nitamur ad hoc: vt illuc perueniamus / et perfectā habebimus

sciētiā de omnib⁹ que desiderabim⁹. Se
parem⁹ (queso) coꝛ nostꝝ ab hoc mūdo qui
labitur vt vetus. nec expectemus hoꝛā moꝛ
tis donec ꝯuertamur. Aut eñ subito moꝛi
emur aut in infirmitate nostra, vbi solū de
friuolis quibusdā rebus nobis fit ſmo ne
desolemur, vsq; ad districtū moꝛtis. ⁊ tunc
nimis tarde quicq̄ȝ boni dicit͛. Ideo bene
dicit scriptura Uiuēs ⁊ san⁹ cōfiteberis. h
est. Confiteberis cū fueris in bona sanita/
te. Et adimpleam⁹ legē dñi nostri: qꝛ reue/
ra om̄ia loquunt͛ ⁊ cōcludunt ꝙ per hunc
modū ⁊ nō aliū ꝑueniem⁹ ad gloriā glorio
soꝛum sanctoꝝ quoꝝ celebꝛam⁹ solēnitatē
Quā quidē gloꝛiā nobis concedere digne
tur pater filius ⁊ spūssanctus qui est bñdi/
ctus in secula seculoꝝ Amen.

¶ Sequit͛ sermo de defunctꝭ ad populū
parisiēsem in eccl'ia sancti Seuerini ꝑ ma
gistrum Johēm gerson cancellariū parisiē
sem editus.

Sancta ⁊ salubꝛis

est cogitatio ꝓ defunctis exoꝛare.
ij. Machab. xij. Sanctū est ⁊ salu
tare ꝓ defunctis exoꝛare. Postq̄ȝ ḡ ita est ꝙ
sancta ⁊ salutaris est cogitatio vt p moꝛtu
is fiat oꝛō. ⁊ tu ꝟgo ⁊ mr̄ dignissima es san
cta sanctaꝝ / in q̄ sunt cogitatiōes sancte ⁊
salutares vltra om̄s alios hoīes. Cōgruit
te p moꝛtuis exoꝛare. Et ad h negociū cō/
plendū atq; īpetrādū sum⁹ ⁊ nos h ꝯgrega
ti ī spe grē tue quā postulam⁹ te salutādo di
centes Aue ma. ¶ Sācta ⁊ salubrꝭ ⁊c. Et/
tollam⁹ impſentiaꝝ cogitatōꝫ nr̄am / moꝛ/
tuoꝝ statū ꝯsiderem⁹ ꝑ oīb⁹ terrenis rebus
absint oēs alie cogitatōnes mūdane vane
aut carnales. Dirigam⁹ cogitatiōꝫ nostrā
moꝛtuoꝝ statū ꝯsiderare. Cōsiderem⁹ locū
in q̄ sūt. s. ī carcere duro ⁊ ardēti purgato/
rij. in doloꝛosis toꝛmētꝭ ⁊ pnīa. Cogitem⁹
vbi nobiscū in h mūdo fuere ī societate ge/
nerꝭ ⁊ alteri⁹ amicitie. Cogitem⁹ vbi futuri
sint. s. ī ꝑadiso, ī gl'iosa leticia ⁊ felicitate. ibi
q; ꝓ nob oꝛabūt. Si bñ aduertam⁹ has tres
ꝯsideratōes īueniem⁹ manifeste ſm mīam
iusticiā ⁊ vtilitatē ꝙ scā ⁊ salutarꝭ est cogi
tatio vt p moꝛtuis fiat oꝛō. Uerꝝ est ꝙ hec
materia oꝛōis nimꝭ sepe ī secreto colloquio
deuote aīe m̄ltas cogitatōes scās ⁊ saluta
res inq̄rere. Bon⁹ ē studēs subtilis ⁊ inge/
niosus qd sciēdi desideriū appellare possū.
Et h scio qꝛ sepenumero īterrogatus fui ⁊
req̄sit⁹ vt de doctrina q̄ magꝭ fuit aīe xp̄ia
ne bone ⁊ religiose. Inducā ḡ ꝑ p̄ntiarū
duodecim ꝑncipales cogitatōes veluti du
odecim ꝯsideratōes / vt sciēdi desiderio sa/
tisfaciā q̄ ad plēs ei⁹ q̄stiones. oīb⁹ eñ q̄sti/
onib⁹ satisfacere nō possem. Et dumtaxat
tangā breuib⁹ materie pūcta absq; eoꝝ in
longū extensione. Breuitas eñ placet et se
se ꝯseruat. Quas meli⁹ dicere est gallice p
simplicib⁹ qꝛ latini sufficiētes hn̄t. Cōtine
bit itaq; q̄ttuoꝛ ptes. Prima q̄ res est oꝛō.
Scda quō ꝓ moꝛtuis valet oꝛō. Tertia d
valoꝛe oꝛōis ī generali. Quarta de oꝛōnis
valoꝛe ī speciali ¶ Prima ps desiderium
sciēdi inq̄rit ꝑmū q̄ res est oꝛō. Rñsio ꝑ co/
gitatiōꝫ aut ꝯsideratiōnē sanctā ⁊ salutarē
Oꝛō est eleuatio mētis in deū ꝑ religiosam
⁊ humilē affectiōꝫ ad gl'iam ꝑueniendam.
Oꝛō habet veluti duos respect⁹. Un⁹ q̄dē
est ad mīscdiam siue liberalitatē dei qui po
test scit ⁊ vult humanā adiuuare creaturā.
Alter est ad ꝓpriā fragilitatē miseriā ⁊ ne/
cessitatē De duob⁹ his respectib⁹ nascunt͛
in cognitiōe veluti due ale ad se in altū ele/
uandū / spes ⁊ timoꝛ. Spes vt ad dexterā
ꝓpt͛ dei mīscdiam. Timoꝛ vt ad sinistrā ob
humanā fragilitatē Hoc igit͛ mō cogitatō
sancta est se deo iungēdo / ⁊ salutaris salutē
postulādo. ¶ Prima ꝯsideratio. Apparꝫ
hic talē esse numerꝫ ⁊ talē veritatē oꝛōnum
q̄lis est numer⁹ religiosaꝝ ⁊ humiliū affe/
ctionū. q̄ (vt dictū est) cogitatōꝫ sanctā red
dunt ⁊ salutarē. Apparet om̄e opus bonuꝫ
ꝟtutis oꝛōnem noīnari posse. qꝛ omne tale
emanat a cogitatiōe sancta ⁊ salutari / aut
deuota affectōe ac humili. Quis nomē oꝛa
tiōis interdū magꝭ restringat͛. Apparet vir
tutē om̄is oꝛōis in his ꝟbis pr̄ nr̄ inclusaꝫ
esse. Ibi nāq; diuina includit͛ liberalitas ⁊
humana fragilitas. Pariformiter inueni/
ri potest in crucꝭ memoꝛia. Apparet quō
semꝑ fieri possit oꝛō. nā sꝑ fieri potest bona
oꝑatō quocūq; fuerit mō aut recurrēdo ad
diuinā liberalitatē aut subsidiū querēdo d
hūane fragilitati accidētib⁹. Apparet om/
nes cogitatōes q̄ sumi p̄nt siue in libro cre
ature siue in libro scripture verti posse ī oꝛa
tionē. qꝛ vbiq; legi pōt aut diuina bonitas
aut nr̄a fragilitas ⁊ necessitas. Apꝑet oēm
oꝛōꝫ sufficiēter reduci ad duos cogitatōnū
modos. vna cogitatō ē q̄ respicit auxiliū q̄/
lecunq; sit qd aduenit aīe deuote / siue ꝑ de
um imediate / siue ꝑ angelos suos / siue per

hoīes: siue ꝑ alios mille ⁊ mille modos
⁊ beneficiorū dei ⁊ donoꝝ nature gratie vl'
fortune. Altera cogitatio est que aīe respi/
cit miseriā qualiscūq; ipa fuerit/ ⁊ a quocū
q; ꝓueniat/ aut ꝑ ipsammet animā. aut per
corruptionē originalē/ aut ꝑ crudeles ⁊ fal
sos inimicoꝝ insult⁹/ vel ꝑ hoīum maliciā
aut ꝑ qd̄cūq; damnū in bonis nature grē
vel fortune. ¶ Patet oēm sciam rethorices
que facere docet orōnes / ad supdicta duo
pūcta reduci. Nā ꝑ illa sufficiēter acquirit
iudicis beniuolētia ad causam obtinēdam
allegādo hāc laudē suā varijs modis. et il/
lā cū indigentiā nostrā et quacunq; occasio
ne nos deꝑhenderit. ¶ Patet virtutē orōis
sortiri aut sumere diuersa nomia ſm ꝙ hu
miles affectiōes ⁊ religiose sese diuersimo/
de declarāt/ ⁊ fundant sup cognitōem san/
ctam ⁊ salutarē ad deū ipam eleuādo. Si
affectio est in supma aīe portiōe ꝗ spūs no
minat. ꝗ quidē spūs se eleuat ⁊ ꝟtit ad deū
ꝑ talē affectionem sup oēs res mūdanas
S In puro intelligētie lumie eleuato / fide spe
aut charitate vl' reuelatiōe. Est hic orō pu/
ra ⁊ in spū atq; veritate adoratio. ⁊ noiat i/
terdū raptus. interdū ꝯtēplatio. interdum
ardēs deuotio. Interdum defectus spūs
aut extasis. Interdū pax spūs ꝗ supat om/
nem sensum. Interdū diuisio spūs ⁊ aīme:
⁊ ad deū vnio. Interdū exultatio iubilatō
admiratio ⁊ defectio. qñ videlicet spiritus
nec scit nec cōphendere pōt qđ intra se sen
tit: siue sit in leticia / in dulcedine / siue ī tre/
more in reuerētia / in laude / in grāzactiōe/
in bñdictōe / in glīa. Est hic orō ꝑfecta que
spectat ad ꝑfectos / ⁊ magis ad sanctos et
sanctas paradisi. Sed si affectio in anima
fuerit in portione scʒ inferiori. ⁊ non ꝓrsus
sic spiritū ad deū attollat. Verū; se fundet
super alias cogitationes que sepe permix/
te sunt imaginationib; aut corporis sensa
tionibus ⁊ sensualitatis. Si affectio talis
se per verba ostendat: vocamus eā orōnem
vocalē siue oris. et dicit supplicatio / depre/
catio / obsecratio. Et fit modo cantādo: vt
hymnos ⁊ psalmos ac psalterij cātica. mo
do ostendit sine verbo ꝑ suspiria / ꝑ lachry/
mas / ꝑ clamores / ꝑ vagitus / ꝑ querimoni/
as (sufficienter querit ꝗ cōquerit) ꝑ gemit⁹
T ꝑ cōpunctus / ꝑ singult⁹ / ꝑ voces īꝑfectas/
ꝑ pectoris ꝑcussionē / ꝑ manuū intersionez
aut dentiū fremitū aut criniū euulsionem:
aut se in terrā ꝓsternēdo aut inclinādo. va/
rijsq; alijs modis. Et oē hō cū cogitat ꝗs
ad miseriā suā, delicta sua / aut ad suas ini/
quitates. Et signa ꝯtraria accidūt cogitā/
do de grā / de dulci misericordia quā deus
qñq; facit vt ad bonā spem ꝗ sequit. Dein/
de sequunt oblatiōes ad extra / siue sit argē
tū aut qđuis aliud. Que ꝗdē oblatōes ꝟtu
tē hñt orōnis ⁊ etiā vsq; ad cāpanaꝝ ꝓcita
tion... organoꝝ aut alioꝝ instrumētorū;
ꝗ internā significāt affectōʒ ꝗ ꝟtutes ꝯmo
uent. ¶ Patet vnāquāq; ꝟtutē causare pos
se aut ꝯcipere orōnem vt ꝑ causam merito
riam. Ponat exemplū in ꝗttuor cardinali/
bus ꝟtutib; cū depēdentijs. ⁊ in trib; theo
logicis. ¶ Patet ꝑ postremā diffinitōis ip̄i⁹
orōnem ꝑiculā qđ postulatio facta ꝯtra ꝓ
ꝓriam salutē / nō est oratio / nec est ꝓ altero:
si sit contraria eius saluti. ¶ Patet nihil pe
tendum esse cōtrariū nisi in ꝗtū non impe/
dit ad glīam adipiscendā. aut vt ipsum ꝓ/
sit / siue sint diuitie siue sanitas pax fortitu/
do aut ingeniū. Ideo nihil ē quod sine cō/
ditione ⁊ absolute peti possit / nisi dei gra/
tia / amor suus ⁊ gloria. ¶ Patet ꝙ ꝓprie
loquendo de orōne sancti ⁊ sancte nō orāt V
ꝓ seipsis: qꝛ iā hñt glīam. hñ tñ ꝓ nob orāt
¶ Desideriū sciendi querit / quō oratio ꝓ
mortuis ꝓsit. Rñsio. ꝑ ꝯsideratōem aut co
gitatiōem sanctā ac salutarē ē Mortui sunt
in tribus statuū modis. Aliqui migrauerūt
a seculo absq; debito vllius pene. aut quia
nullum malū ꝑpetrarūt vt pueri sanctifica
ti vel nouiter baptizati. aut quia sufficien/
ter satisfecerunt ꝑ penitentiā martyriū aut
in senili etate eorū per baptismū. Alij mor/
tui sunt sine gratia / hoc est in odio ⁊ indi/
gnatione dei ꝑ peccatū mortale actuale si/
ne penitētia / aut ꝑ pctm̄ originale absq; ba
ptismate. Alij sunt veluti in medio statu. qꝛ
ꝗuis peccauerint / penitentiā tamē egerūt:
sed nō sufficientē ad omnē penā debitā de
lendā. Ante passionez dñi nostri erat alius
quidem status sanctorū patrū in lymbo et
ꝯtentiū. Qui quidē lymbus amplius non
est: sed lymb; puerorū non baptizatorū ad/
huc est / vbi ipi sunt sine dolore ⁊ sine gau/
dio / sine spe aut desperatiōe. Dicam⁹ igit
viuorū orōnem ꝓmis qui iam saluati sunt
non ꝓdesse / nisi quia gaudent / tum ꝓpt' ho
norē dei, tū ad nostrā vtilitatē. ⁊ est orō nr̄a
ꝓ eis vt gratiarūactio aut regratiatio deo
ſm ꝙ ecclīa requiē canit illis ꝗ immediate
post baptismū decesserūt ⁊ saluati sūt. Canit X

etiā non quidē requiē in bonorē sanctoꝝ ⁊
sanctaꝝ. Est etiā hoc vt ꝑ nobis orēt ⁊ nos
eoꝝ sequamur exempla ac bonā vitā. Di/
camus insuꝑ orōnem dānatis non ꝓdesse.
nec pueris sine baptismate mortuis nisi ꝙ
damnati nō habēt tanta ꝑpeti quantū ad
vnū penarū modū cū amici eorū viuentes
⁊ aliq bonas faciūt orōnes ꝙ̄ si nullas face
rent. et est solatiū quoddā ꝓ parētibꝰ ⁊ ami/
cis viuentibꝰ. Uerꝰ est ꝙ non fiūt oratiōes
ꝓ eis/ quia nunꝙ̄ ꝑuenire possunt ad glori
am. Dicamus p̄terea oratione viuoꝝ ꝓfi/
cere his qui sunt in purgatorio: qꝛ hi egēt
⁊ sunt ī gratia que eos facit dispositos ad
recipiendū bonū quod ꝓ eis fit: ⁊ tamē nō
possunt facere orōem talē meritoriā ꝓ eis
hic sine tribꝰ illis cōditionibꝰ sufficientibꝰ
ad hoc ꝙ vnus satisfacere possit ꝓ altero.
Dicamus vlteriꝰ orōem factā ꝓ animabus
purgatorij cōplures habere p̄rogatiuas ⁊
excellentias. Et notabimꝰ duodecim. Pri
ma cōsideratio. Talis oratio semꝑ suū ha/
bet effectū: quia fit ꝓ illo qui est in gratia ⁊
qui satisfactione eget. nec eā ꝓ seipso facere
potest: sed meruit ꝙ aliquis ꝓ eo talē face/
re possit satisfactiōem. ¶ Hec etiā oratio ex
maiori ꝓcedit fide ꝙ̄ ea que fit ꝓ viuētibus
y Est enī necesse cogitationē eleuari ad pur/
gatorium credendū ⁊ quasi ipm ꝑ fidē vi/
dendū. ¶ Hec oratio obligat aliqualiter in
purgatorio existētes ad par referendū/ po/
steaꝙ̄ fuerūt in ꝑadiso/ ⁊ oratio eorū valde
accepta erit deo ⁊ multū valens. licet non
ꝑ meritū nouū/ tn̄ erit ꝑ p̄cedentia merita ⁊
ꝑ virtutē amoris q̄ facit ꝙ amātes vnū ha
beant velle ⁊ vnus aliq̄d faciat ꝓ alio quē/
admodū deus suos amat sanctos. ¶ Hec
oratio est maioris necessitatis ⁊ festinatio/
nis/ inꝙ̄tum hi qui in purgatorio sunt/ de
facto punitionē recipiūt ꝓ tempe quo non
fit oratio. Hic patet crudelitas ⁊ periculū
illoꝝ qui nimis diu absꝙ̄ legitima excusa/
tione testamēta eoꝝ complere ꝓtelāt. Exē/
plum de eo qui retinuit equū in domo Ka/
roli magni ⁊c. Patet itaꝙ̄ viuentiū solidi/
tas qui nimiū fidūt ⁊ expectāt. ¶ Hec orō
meretur ꝙ is qui eā facit/ pariformiter post
hanc vitā iuuet oratiōe alioꝝ ⁊ ecclesie/ bo
nitas vna alteram postulat. ⁊ misericordia
huic fiet qui misericordiā faciet ¶ Hec ora
tio ex maiore emanabat charitate ꝙ̄ro fit
ꝓ illis potius q̄ magis elongati sunt a no/
bis nō expectādo par nec grām quā nobis

agant aut murmurationem in hoc mūdo ꝓ Z
ꝑsonā ipsoꝝ ¶ Hec oratio satisfacit obliga
tionibꝰ magnis quibꝰ viui debitores fuēre mor
tuis ob diuersa ab ipsis recepta bona/ siue
nature siue fortune siue sint hereditates be
neficia libri ecclie aut hospitalia. ¶ Talis
oratio ꝯsolatiōem dat vel gaudiū aliq̄ mo
do āgelis qui defunctos custodiebāt. ⁊ fa/
cile est creditu reuelare illis ⁊ ꝯsolari eos q̄
bus hmōi fiūt orōnes. ⁊ sic cognoscunt il/
lud quod viui faciūt ꝓ eis. ¶ Talis oratio
inducit hūc qui eā facit/ cauere a peccatis
⁊ citius pniam agere atꝙ̄ ꝯsiderare ne for/
san cōmittat ꝓpter qd talē incurrat afflictōē
Nota quare pena grauior sit: qꝛ est minus
voluntaria ⁊ in curia quidē iusticie. hic ꝯo
misericordia est. ¶ Talis oratio quando fit
manifeste meliꝰ exemplū dat alijs credēdi
vitā futurā. ¶ Hec oratio ꝓsoluit mltō ma/
iorem penā ⁊ pluriorē ꝙ̄ sit ea pena qua ta
lis fit oratio. ⁊ est ac si asse vno redimeret
francus. Nota ꝯtra illos q̄ hic petūt ꝑuaꝫ
pniam aut qui peccatorū suoꝝ obliuiscun
tur. ¶ Hec oratio poriꝰ inducit illū q̄ orat
ad hanc vitā ꝯtemnendā ⁊ ad aliā tenden/
dum/ memorādo statū istoꝝ qui paulo añ
viuebant. sicut ipse in diuersis mūdanarū
rerū desiderijs ⁊ oīe id p̄terijt nisi benefa/
cta/ ⁊ p̄sertim nisi misericordia que sola cō
comitatur mortuos: vt dicit sanctꝰ Augꝰ.
¶ Tertia pars. Sciendū/ desideriū que A
rit an ne tantū valet oratio ꝓ pluribꝰ sicut ꝓ
hoc vel illo aut seipso? Respōsio ꝑ ꝯsidera
tionem aut cogitationes sanctas ⁊ saluta/
res/ p̄supponēdo oratiōnē/ suū sumere va/
lorem ex varijs respectibꝰ. Respectu liberta
tis dei aut alicuiꝰ sancti humane necessita
tis. vtilitatis inde ꝓueniētis. dispositōis ⁊
capacitatis illiꝰ ꝓ quo fit oratio. Bñe oran
tis faciendi impetratiouē ex speciali gratia
oranti facta ꝓpter talē aut talē casum obti
nendū de institutiōe supremi vt pape/ qui
dat valorē indulgentiaꝝ de obligationiꝰ
ꝙ̄ orantis talē aut talē orōnem facti meri/
ti glorie essentialis p̄cij ordinati per Jesū
xp̄m: vt in sacramētis volūtarie satisfacti/
oni ⁊ satisfactionis inuolūtarie aut impro
prie. Oratio figitur ⁊ attribuit p̄ncipaliter
dei liberalitati. ⁊ illo respectu oratio tantū
valere potest ꝓ centū sicut ꝓ vno. quia libe
ralitas dei est infinita ⁊ imēsa. potestꝙ̄ fm
suā magnificentiā tantūdē facere ꝓ pluribꝰ
sicut ꝓ vno. Exemplū de rege/ qui interdū

daret ſm ſtatū ſuū plus q̄ ſm ſtatū rogan
tis. Nota de Anthigono ꝛ Alexandro de
paupe ꝛc̄. Ideo orat Dauid ſepius ꝙ de⁹
ſibi faciat ſm magnā miſericordiā ſuā ꝛ pro
B pter gliam ſuā. ¶ Oratio q̄n̄q̝ valorē acci
pit ſm magnitudinē miſerie ꝛ neceſſitatis
illius ꝓ quo orat. Et iſto reſpectu de⁹ inter
dum mai⁹ dat donū aut veniā vbi maior ē
tribulatio. ꝛ poti⁹ ꝓ pluribꝫ q̄ ꝓ vno. et pro
alio poti⁹ q̄ ꝓ ſe. quia vt dicit ꝓpheta. Ad
iutor eſt in oportunitatibꝫ. in tribulatōe de
us eſt adiutor. Et apoſtol⁹. Ubi abūdauit
delictū / ſupabundauit ꝛ gratia. Hunc mo
dum orādi ſepenumero habet Dauid / qn̄
ſm poſſe ſuū omnē tribulatiōis ſue ꝛ pctō
ruꝫ corā deo ponit magnitudinē. Nota ex
emplū de paupibꝫ qui interdū cōgregātur
ꝛ plagas ſuas demonſtrāt. Nota hic orati
onis modū qui nominat̃ inſinuatio / cū ſo
lum aperit̃ ꝛ declarat̃ qđ poſtulare q̄s non
audet. aut qđ nimis exiguū videt̃ vt poſtu
letur. ¶ Oratio valorē capit ſm gratiaꝫ aut
charitatē quā orans erga deū habet aut ꝓ
pter aliud donū ſpeciale quod de⁹ illi cōceſ
ſit. Et in hoc reſpectu oratio aliqua poteſt
ꝓficere ꝛ ꝓdeſſe ꝑ modū impetratiōis intā
tum ꝓ pluribꝫ ſicut ꝓ vno. ꝛ ꝓ alio ſicut ꝓ
ſeipſo. Nā hec oratio ꝓuenit ſepe ex maiori
C feruore amoris. Exemplū de ſancto Dio
nyſio. ſancto Anthonio ꝛ cōpluribus alijſ
Sumite exemplū de amicis hui⁹ mundi:
ꝛ de his q̄ plus plorāt ꝓ alioꝝ peccatis q̄
ꝓ ꝓprijs. Nota de illis qui rogabāt vt incō
moda reipublice caderēt ſup eos. Nota ꝙ
rationabiliter poſtulari poteſt a deo ꝙ pe
na purgatorij quā ferre debet aliquis ali⁹
adueniat orāti. Que videret̃ temeritas que
dam niſi pena illa in hoc mūdo ꝑſolueret̃.
ſm illā que hic eſt miſericordiā. Nō aūt in
purgatorio ſm rigorē qui ibidē ſeruatur.
¶ Oratio ſuū capit valorē interdū ſm ordi
nationē pape aut ſancte eccl̃ie / volentes ꝙ
dicēdo talē orationē ꝓ pluribꝫ ꝛ ꝓ alijs ta
les aut tales habeant̃ indulgentie. Et iſta
ↄſideratiōe ſeu reſpectu vna oratio pl⁹ po
teſt valere ꝓ aliqua patria / ꝛ ꝓ altero q̄ pro
vno ſolo aut ꝓ ſeipſo. Nota hic de valore ī
dulgentiarū. Et quō quattuor requirūtur
vt valeāt acquiri autoritas charitas / neceſ
ſitas vtilitas. ꝛ eſt ibi velut cōmutatio.
Nota quō dari poſſunt mortuis ꝓpter bo
num opus viuētū aut nō. ¶ Oratio ſumit
valorē ſuū interdū ſm ordinatōnē eccleſie
que vult vt fiat ꝓ pluribꝫ ꝛ alijs / ſicut ē miſ
ſa / orationes publice miniſtrorū eccl̃ie. Et
hoc reſpectu oratio melius valet ꝓ pluribꝫ
q̄ ꝓ vno. ꝛ ꝓ altero q̄ ſeipſo. Et quod ma D
ius eſt ſi quis aliquā taliū oratōnū ꝓ ſe ora
re vellet aut ꝓ vno ſolo / peccaret. ¶ Oratio
poteſt valere plus ꝓ multis q̄ ꝓ vno ratōe
magne ꝛ bone diſpoſitionis illoꝝ ꝓ quib⁹
oratur / qui letant̃ de bono cōmuni alteriuſ
plus q̄ de ꝓprio. q̄tuis vtilius eſſꝫ eis. hoc
poteſt eſſe in purgatorio ꝑ modū cuiuſdaꝫ
cognitionis ꝛ cōſolationis. Exempluꝫ de
candela aliq̄ inter plures intercepta ¶ Ora
tio interdū valorē ſuū ſumit ex vtilitate q̄ ꝓ
uenit ꝛ vtilitate illius ꝓ quo rogat̃. in hūc
reſpectū oratio poteſt plus ſepenumero va
lere ꝓ pluribꝫ q̄ ꝓ vno ſolo. et ꝓ altero q̄ ꝓ
ſe. quia maior inde ꝓuenit fructus. Exem
plum de oratiōe ſancti Stephani facta ꝓ
ↄuerſione ſancti Pauli. Exemplū de pace
vel regni vel eccleſie aut ꝓ principibus pre
latis ꝛ ꝓdicatoribꝫ / aut ꝓ his qui ſunt ī gr̃a
vt dictū eſt in purgatorio faciēdo orōnes.
¶ Oratio poteſt plus valere eo ꝙ deus tri
buit talē aut talē virtutē orationi ↄtra hāc
aut illā neceſſitatē potius q̄ contra alterā.
Exemplū de igne ſancti Anthonij. ¶ Ora
tio interdū ſumit valorē ſuū non ſolū ꝑ mo
dum meriti aut impetratiōis. ſed ꝑ moduꝫ
ſatiſfactionis aut redemptiōis. videlicꝫ vt
ſatiſfiat ꝓ illo quod debet̃ aut par referatur E
vel equiualēs ſm iuſticiā ſuā. iuſtā extima
tionē illius cui debet̃ qui damnuꝫ ſuſcepit
aut offenſam. Et hec eſt tertia pars penitē
tie. Et hoc reſpectu ſolo oratio nō tantum
valet q̄tum eſt de ſe pro pluribꝫ debitoribꝫ
ſicut ꝓ vno ſolo. Exemplū clarū eſt de decē
ꝑſonis quarū quelibet in decē obligatur li
bris. Si decē libre darent̃ ꝓ vno ſolo, libe
ratus eſſet. nō aūt ſi darent̃ ꝓ omnibꝫ ſimul
Attamē aliquis hoꝝ liberari poſſet qui de
inde magiſ alijs ꝓdeſſet. Et ſciendū eſt ora
tionem dici ſatiſfactoriaꝫ in q̄tum īportat
afflictionē aut penā voluntariā inter oran
dum. Et hoc modo in paradiſo ꝛ purgato
rio ꝛ in inferno exiſtentes nō habent ꝓprie
loquēdo talē orationē / niſi ꝑ modū interp̄
tationis ꝛ nō ꝑ modū meriti noui aut ſatiſ
factionis. ¶ Oratio facta ꝓ altero ꝑ moduꝫ
ſatiſfactōnis nō tantū valet ꝓ orāte ac ſi eā
faceret ꝓ ſe ſolo. Eodē modo iudicandum
eſt de valore miſſe quo ad hoc: quia q̄tuis
valor ſaluatoris noſtri qui illic eſt ꝑ ↄſecra

tionem sit de se ꝛ in se infinit⁹/valoꝛ tñ fini
tus est ꝛ certus quo ad satisfactionē dandā
ꝛ redemptionē. ꝛ magis valet talibꝰ ꝛ talibꝰ
q̄s magnus aūt sit ipse sol⁹ nouit ꝛ hi q̄bus
F dignaꝛ reuelare. ¶Oratio nō minus meri/
toria est oranti ad habendū p̄miū glie cete
ris paribꝰ si ipsa facta sit cū hoc p satisfacti
one siue p se siue p alio. Hoc patet qꝛ cha/
ritas nō est minor: ꝛ premiū glie ꝯferꝛ ſm
charitatis monetā. ¶Oratio satisfactoria
que p vnico fieri debet/non absoluit oran/
tem si se adiungat ad quēlibet aliū nisi alte
ram faciat cōpensatiōꝫ. Ideo apparet stul
ticia quorundā/qui se nimis facile onerāt
ad recipiēda beneficia aut elemosynas ab
alijs ad satisfaciendū p eis. Patet etiā quo
pacto dantes ꝯsiderare debent quibꝰ se cō/
mittant. Verū est valorē hunc satisfactōis
q̄nq̄ posse ꝯpensari p alios valores q̄ sunt
in oratiōibꝰ: vt p hoc ꝙ orōnes publice et
ecclie fiūt solēnius ꝛ magis ad honorē dei
ac scrōꝝ suoꝝ/ populiq̄ edificationeꝫ. Et
ob hanc ꝯsiderationē sustineri potest i plu
ribus casibꝰ/obseruatio eccliaꝝ cathedra/
lium aut aliaꝝ/ponentiū plures simul obi
tus. aut ꝙ interdū mutaꝛ obitus i aliud ſ/
uitium. Misse em̄ aut oratio alia q̄s requiē
aut que appropriata est p mortuis/pōt be/
ne mortuis pdesse. Veꝝ est aūt ꝙ q̄to quis
plura bona cōfert ecclie tanto pl⁹ p̄ticeps
fit bonoꝝ ecclie. Et hec debet esse intentio
G orantiū ꝙ scꝫ velint deū distribuere ſm bñ/
facta eoꝝ ſm ꝙ nouit ꝛ videt eos magis es/
se obligatos: vt debita spiritualia primū p
soluanꝛ ꝛ separenꝛ. Nota de his qui impe/
diunt orōes ꝛ seruitiū aut ob loquelas aut
auferēdo reddit⁹ ꝛc. ¶Quarta pars.
¶Sciendi desideriū inuestigat ꝛ querit si
oratio peccatoꝝ psit ꝛ eorū qui orāt p pe/
cunia: Respōsio p ꝯsiderationē cogitatio/
nemq̄ sanctā ꝛ salutarē. ¶Oratio peccato
ris mortalis (de illo em̄ hic intelligo) nō p
dest sibi aut mortuis de cōdigno meriti: sꝫ
ſm iusticie rigorē ad malū vertiꝛ. Orō ei⁹
fiat in peccatū/dicit pphēta. Et sanct⁹ gre
gorius. Cum is qui displicet ad interrogā
dum mittiꝛ irati iudicis anim⁹ ad deterio
ra puocatur. Nota de vindicatiuis dicen/
tibus eoꝝ pater noster. Nota etiā de illis q̄
orant in malo ꝛ p maledictiones ꝛ execra/
tiones. ¶Oratio peccatoris pficit vno mo
do de ꝯgruo prona aut a dei misericordia
qui nō nobis reddit ſm nostra demerita: sꝫ
facit abūdare gratiā suā q̄m ipse cognouit
figmentū nostrū/naturā scꝫ nostrā ꝛ fragi/
litatem. ¶Oratio peccatoris non est recon
ciliās: sed potest esse similis satisfaciēti aut
oranti aut absoluēti quo ad penā tempalē
Nota hanc distinctiōeꝫ. Et quō adimpleꝛ
penitētia in peccato mortali / ꝛ de tempali D
penitētia damnatorū que nō erat cōpleta i
hoc mundo. Nota de merito tempali/quo/
niam Romani meruerūt imperij amplitu/
dinem ſm sanctū Augu ppter aliqua bo/
na moralia ab ipsis facta /et obstetrices in
egypto ſm Gregoriū meruerūt edificatio/
nem domoꝝ. ¶Oratio peccatoris q̄tū ad
valorē quē habet interdū vt opus priuile/
giatū prodest. exēplū de baptismate ꝛ alijs
sacramentis. de exorcismis ꝛ ꝯiurationibꝰ.
¶Oratio peccatoris pdest ad deobligādū
se a precepto aut obligatione aut voto que
prius eū ligabāt. Patet de horis que dicū/
tur in peccato mortali. ¶Oratio peccatoris
facta p̄ncipaliter auctoritate alterius qui
est in gratia: vt p modū ministerij aut obe/
diētie/valet illi qui mittit. Sequiꝛ ꝙ ꝙ va
let pro mortuis q̄ nos rogāt ꝛ mittūt. No
ta quomō pficiat adhortari p his et illis.
Orate p inuicē vt saluemini. Et hoc mo/
do fieri potest oratio p viuentibꝰ. ¶Oratio
que fit p aliquē peccatorē iussu alicui⁹ mi/
nistri qui est in gratia prodest. Quia saltē
valet illi qui eā facit. ꝛ valet de ꝯgruo sepi⁹
illi q̄ procurat eā fieri. Nota de orōe facta
a pueris quia sunt plerūq̄ in gr̄a. ¶Oratō
peccatoris admixta orationi ipsi⁹ iusti non
impedit talē orōꝫ sed quandoq̄ eā adiuuat
Si peccator ille nō fuerit excōicat⁹. Ideo I
refutare nō debet iustus orōnes suas dice/
re cū peccatōribꝰ Exemplū de paupibꝰ q̄ liben
ter associanꝛ cū infirmis ꝛc. Nota de peri/
culo p ꝯtrariū. ¶Orō facta intētiōe haben
di pecuniā aut distributionē in ecclia/non
impedit q̄n bon⁹ intēdaꝛ finis: vt videlicet
melius habeaꝛ quo deo p̄stari possit serui/
tium ꝛ ip̄m ꝯtinuari. hic nō est nisi vn⁹ fi/
nis qui est deo seruire: qꝛ finis sub fine ꝛc.
¶Oratio facta ppter bonū finē cū intenti/
one habendi pecuniā ad faciendū d̄ illa pe
cunia alia bona opa. Non est mala intētio
aut corrupta. duo em̄ fines boni non sunt
contrarij. Nota ꝙ pecunia nō pōt esse sol⁹
finis licitus aut p̄ncipalis faciēdi orōnem
vel p̄dicationē: qꝛ minus p̄ncipale non est
finis magis p̄ncipalis. ¶Orō facta intētōe

pecuniā habēdi principaliter ad male vtendum ea. est peccatū mortale et vt sacrilegiū et symonia siue peccatū iude q̄ntū ad missam Et si hoc fiat p peccatores in alijs peccatis eo peius est. Nota q̄ hos qui faciunt tales p̄sbyteros celebrare. Nota q̄ isti satisfaciunt de opere in se sicut hic q̄ ieiunat p hypocrisim aut in peccato mortali. ¶ Oratio q̄ fit in gratia et iusticia et p se et pseuerāter/ sp suū sortit effectū. Nota declarationē vt de quattuor socijs orōni datis qui eā manutenent. Nota de postulatiōe ne aliqs purget in purgatorio s3 in h̄ mūdo sicut fecit mauricius imperator tpe sancti Gregorij. Orando igit finē statuem⁹ supplicando dulcissimo Jesu vt misereat defunctorū: et nobis i mortali hoc mūdo taliter viuere ꝯcedat q̄ ad benedictā suā gl'iā3 paradisi puenire valeamus Amen.

¶ Sermo secūdus de die mortuorū factus p Johem gerson.

Beati qui lugent.

a b Math.v. Dicit thema hi sunt felices q̄ ex corde sunt lugētes. O benedicta paradisi dn̄a q̄3 extraneū et durum est verbū hoc carnalib⁹ hoib⁹ hui⁹ mundi. et qui nil querūt nisi solacia corū et mundanas voluptates/ cū his de quib⁹ scribit.ij. ca. libri Sapie. Exiguū et cū tedio rē. Attamen o deuote popule q̄ hic estis si attēdere velitis et intelligere/ pbabo vobis admodum clare hoꝝ verboꝝ veritatē. hos sc3 esse felices qui in corde lugent. Quāuis auctoritas hui⁹ quia dicit/ qui est dn̄s nr̄ iesus christ⁹ sufficere deberet vnicuiqs christiano. Et si auctor vobis non sufficiat/ deuate vestre cogitatiōis oculos et inspicite i vestre fidei lumine sanctorū et sanctarū gloriam quorū hesterna die solennitatē egim⁹ Nominate (si potestis) vnū q̄ ad hāc felicē gl'iam puenerit nō habēdo cor lugens absqs hoc q̄ passus fuerit penā angustiā et tribulationē. Per multas tribulationes rē. Per oppositū vo hi sunt in inferno aut (si bene actū fuerit cū eis) in purgatorio: q̄ insecuti sunt mūdanas eorū voluptates. q̄s si corpaliter audire possetis dicerēt vobis beatos hos esse qui lugēt. Que psona posset aut vellet excipi a generali hac regula cum filius tu⁹ gloriosus o virgo benigna nō in

c traverit suā gl'iā: sine pena dolorosa Oportuit pati christū. Et tu ipsa mater dei gloriosa (melius te nominare nequirē) habuisti cor tam dolorosum in hora benedicte passionis. ac si gladio aut ense fuisset pfossum Et tuā ipsi⁹ animā rē. Et quia possumus et debemus i p̄sentia ꝯ specialius q̄3 alias loqui et audire quomō habere debeam⁹ corda dolorosa vt beati simus. Dicere etia3 de quo dolore intelligit et ad q̄d ille p̄sit. Op⁹ est nobis grana vt dicamus et fructuose audiamus imitemur atqs operemur. Et quia tu dn̄a gratie es thesauraria ad te cōuertemur ipam postulādo. teqs salutabimus dicentes. Aue Maria rē. ¶ Beati qui lugent. vbi supra. Presumpsi dei auxilio me pbare velle et demonstrare sicut aduocat⁹ et actor ꝯtra errores et vicia vt existens in cathedra veritatis christiane/ q̄ hi sunt beati q̄ corda hn̄t lugētia. S3 more forsitan mihi obijcietur puerbiū. Facile causam agit in iudicio qui sine aduersa parte loquit. videtur em̄ nullū loqui aut loqui debere contra me. Utinā sic esset: q̄ nullus inueniret aduocatus seu patron⁹ q̄ huic cōtradiceret veritati. Sed heu aliter accidit: video mille et mille aduocatos (p quos vicia intelligo et peccata) se partē facere: et iam dudū fecisse ad retrahēdos homies/ ne hāc credāt veritatem/ q̄ sc3 hi sunt beati qui lugēt rē. Et pcipue quidā aduocatus qui nominari porest mūdana voluptas potuit et peruertere vniuersum mundū in ꝯtrariā credulitatem Quis est homo qui iā sepenumero audierit. immo quolibet die mundanā voluptatē hortantē oīa corda ad stultū gaudiū et vanā leticiā: vtrūqs bonū in hac vita eligatur tps. nō est bonū tps s3 pessimū3 q̄uis stulti amatores mundanarū deliciarū sic ipm nominēt. Quis est homo q̄ non interdū in sua fuerit schola et q̄ ei interdū nō credat nimiū: Dicit Uirgili⁹ q̄ trahit sua queqs voluptas Habeo igit nimis duram partē. nimis potentē ꝯtra me patronū: qui taliter iā causam suā egit vt fere tot⁹ illi credat mūdus. Sed vos oro et obsecro o deuote popule qui hic estis ad audiendū demonstrari et agi veritatē: ꝯtrariā sc3 nostre fidei veritatē. Uos inq̄3 rogo nolite tātam fidē adhibere mūdane voluptati que loquitur singulis dieb⁹ p se et suos pcuratores innumeros quin habeatis cor paratū et voluntariū credere et imitari illud quod vob verū esse ostendit: et tenendū vni partiū (vt scitis) nō debet omnino fides adhiberi nō

audiendo alterā. Audi alterā ptē. Volo sustinere partē ɔtrariā mūdane voluptatis ⁊ ꝓbabo illos esse maledictos q̄ ip̄az sequūt̄. Per oppositū ꝓo hi sunt beati qui habent
A corda lugentia. Et fundabo sermonē meū (qui est veluti actio quedā veritatis) in tribus rationibꝫ principalibꝫ. Et dico ꝙ cor dolens (intelligo ꝙ de bono dolore de dolore penitētie) tria excellētia adducit bona. cor inquā lugens seu dolore affectū. Nam liberat amicos ab aspero carcere. Liberat semetipsum a dolorosis iudicijs. Recipit hic gaudia secure ⁊ sancte. Per cōtrarium vero mūdana voluptas amicos suos īcarcerat. dat malā mortē. bonāqꝫ aufert cōsolationem. Ideo nullus est qui dubitare debeat quin ps mūdane voluptatis falsa sit ⁊ periculosa atqꝫ fugienda: ⁊ veritas fidei tenenda ꝙ hi sunt beati ⁊c̄. Prima mea ratio fundat̄ in hoc ꝙ cor lugens liberat amicos suos ab aspero carcere. Queretis cōtinue qui sint amici sui? Quis sit hic carcer? Amici nostri sunt parentes nostri mortui. Carcer est purgatoriū. Scitis deū esse iustissimū iudicē totius generis humani qui reddit vnicuiqꝫ s̄m opa ⁊ facta sua. bonis quidē premiū. malis autē punitionē. Non est immorandū vt probet̄ illud. Nō eīm est patria natio aut terra tā extranea. sive sint saraceni aut iudei vel pagani quin hāc sciant veritatē ⁊ credant. Facile sciri potest. ꝙ si iusticia inueniat̄ ⁊ laudetur īter homines / deū summū regē regum sine iusticia n̄
C fore. Justus es dn̄e ⁊ rectū iudiciū tuū. inquit psalmista. Et alia innumera sunt postea qꝫ de⁹ est iust⁹ habet diuersa loca ī vniuersali regno suo toti⁹ mundi s̄m diuersa opera hominū qui sunt sibi subiecti. Conspicio aliquos esse qui seruiunt deo ex toto corde eoꝝ sua adimplēdo p̄cepta. Et si interdum peccēt / mox pniam agunt / atqꝫ hic puniunt̄ ⁊ purgant̄. Pro illis est ordinatū regnū paradisi cito post mortē eoꝝ. Alij faciunt cōtrariū qui nihil aut minimū eorum que de⁹ p̄cipit faciunt. In quibꝫ sunt aliqua bona aut apparētie boni. Hi recipiunt hic premiū eoꝝ: vel in diuitijs vl' vana gloria vel mūdana voluptate. Isti ibūt mox post mortē eorū ad ꝑpetuā cōdemnationē infernalis fouee. Alij sunt veluti medij inter hos duos status. quia finalit̄ morientur in statu gratie: sed non sunt omnino puniti ⁊ purgati p eorum delictis. vel propter multitudinē vel ꝑpter tempis breuitatem aut ꝑpter corporis fragilitatē. Vel ꝑpter negligentiā / aut ob aliquā similē causā. cōueniens est iusticiā fieri / ꝓusqꝫ deus deuet eos ad gl'iam suā. Propterea hi ponuntur veluti ī carcerē quē nos purgatoriū appellamus. q̄m ibi anime purgant̄ ⁊ purificāt̄. Et de hoc carcere locutus sum cū dicerē prius. ꝙ cor dolens amicos suos liberat a duro carcere. ¶ Dico insup ꝙ misericordia dei summi nostri iudicis est talis. ꝙ vna ꝑsona satisfacere potest ⁊ soluere debitū pro B
alia. Verū est si persona que satisfacit ē adhuc in hac vita. ⁊ alia sit in tali statu ꝙ seipsam iuuare nō possit: possit tn̄ iuuari. Hoc qđ dico est ꝑpter dānatos: q2 ī inferno nulla est redemptio. Ps. Nō dabit cōmutationem ⁊ p̄ciū redemptiōis aīme sue ⁊ laborabit in eternū. Et inter varios modos redimendi ⁊ liberandi amicos nostros a purgatorij carcere. principalis modus est orādo p ipsis in corde humili ⁊ cōtrito. Quia cor contritū ⁊ humiliatū deus nō despiciet dicit ꝓpheta. Quid est qđ adeo impediat habere cor humile contritū ⁊ deuotū ī oratione sicut mūdana voluptas? Quid aliđ vult ip̄a q̄ꝫ bibere ⁊ comedere / cōfabulari ⁊ ludere. sequi cauponas ⁊ fugere ecclias. audire potius detractionē aut vilia ⁊ immūda colloquia q̄ꝫ p̄dicationē? Sic faciēdo non liberant̄ amici alicuius de purgatorij carcere. Hi nō ostendūt se habere magnā curā aut memoriā de amicis ipsoꝝ / nec de eorū liberatiōe qui ita surdā aurē eis p̄bēt. dorsum cogitatiōis ab eis vertunt veluti si eos dedignarent̄. Sed vos (deo laus) deuoti homines q̄ huc venistis / significatis p vestrā p̄sentiā ⁊ vestrum intentū demōstratis vos non omnino oblitos esse defunctorum vestroꝝ amicoꝝ: qui in vita vere amauit in morte obliuioni nō dabit. Erigam⁹ igitur modo aīe nostre oculos q̄ intra nos sunt. Videam⁹ in claritate vere fidei ⁊ credulitatis aīmas defunctas in captiuitate
D purgatorij existentes / p̄cipue illas amicoꝝ nostroꝝ. Facite hoc quod ego vobis dico Videtis eas? Cōsideratis eas? Cōfido ꝙ sic. Aperite ꝙ aures spūales cordis vestri. Erigite eas in altū ⁊ audite humiles p̄ces ⁊ gemebundū eaꝝ planctū vt eas inuetis: succurratis ac liberetis. Considerate eas non me / ⁊ inclinate capita in signū humilitatis. ⁊ intelligite quid dicat mater filio suo

sit vnusquisq3 mortuus heredi suo aut ex
ecutori vel illis qui erāt ei amici vel beniuo
li in mūdo. Chare fili ait mater que est i af
fligenti carcere purgatorij in penis τ tor/
mentis. Chare fili mi cogita de me/intuere
me audi me sicut man⁹ τ iusticia dei est su
pra me posita que iure me tenet i hoc igne
τ in hac flāma: in amarissima afflictione ac
cede ꝙppter chare fili mi qui ꝑus eras cor
dis mei gaudiū. festina succurrere mihi: vt
me trahas τ liberes ꝺ amarissimo hoc tor
mento grauiori ꝙ̄ lingua possit exprimere
aut cor cogitare. Et si excusationē queras
acsumas te non posse venire ad me. Certe
potes inq̄ntum mihi op⁹ est. nō postulo vt
corꝑaliter aduenias. hoc fieri nō potest bn̄
scio. Sed aduenire potes per bonā cogita
R tionem. ꝑ piā ꝯsiderationē aut stat⁹ mei me
moriā. Et liberare potes ac trahere potes
me miserā captiuā/me pauperē tuā matrē:
que nūc posita est τ deiecta in omnē afflicti
onem. Te ḡ voco audi me/veni ad me/libe
ra me. Et si queras quo pacto me delibera
re debeas. dico ꝙ erit faciendo pniam pro
me. orando deū ꝑ me in corde humili et lu
genti. Plora ꝑ me chare mi fili. plora in de
uota oratione. Et tibi assero ꝙ aqua lacri/
marum (si pura sit τ mūda sine immūdicia
peccati mortalis) omnino extinguet vel ma
gna ex pte magnū ignē quē sustineo qui me
cruciat τ vrit. Heu dulcis mi fili poteris ne
refutare afflicte huic matri vnā guttā aque
vnicā lachrymā que intantū ei ꝓdesse pōt:
doloremq3 eius alleuiare. Ego sustinui tan/
tos dolores τ mala ꝑ te/te pariendo nutri
endo τ exaltando. Feci ꝑ te τ emisi m̄ltas
lachrymas/copiosos quoq3 gemitus. tibi
bene est. te queso non mihi desis in vltima
hac necessitate. In necessitate ꝓbat amic⁹
Ora ꝑ me: habeas cor lugens ꝑ me/nil q̄/
ro qđ non possis. Heu me miserā/si filium
quē cōcepi portaui τ genui mihi refutat et
mihi durus est. obliuiscitur q3 quis mei me
moriā habebit? O deus qualis miseria. qđ
faciet pauꝑ hec tua captiua? quo se vertet?
S vnde vocabit subsidiū si ꝓprius fili⁹ ei de/
negabit? Cū corp⁹ meū in mūdo erat egro
tum/tu fili mi τ vos alij amici plorabatis cū
magno dolore τ apponebatis omne posse
vestrū ꝑ alleuiatiōe mea. heu tn̄ pn̄s malū
meū τ illud quo tūc afficiebar cōparabilia
nō sunt. Sustineo em̄ multo amariorē pe
nam ꝙ̄ in illa infirmitate que erat in mun/
do. Et si tu fili mi τ vos alij parētes ac ami
ci qui bona mea possidetis τ habetis ꝓpter q̄
nō omnino mādata dei adimpleui. nec inte/
gram meā feci penitentiā. Peieraui sepenu
mero τ multas fraudes ꝯmisi/qđ modo be
ne sentio. vos dico qui estis tales τ causaz
dedistis mihi istoꝝ malorū quibꝫ ꝑmor nec
compassionē habetis. nec mihi succurritis.
Certe ostenditis vos multo ingratiores ob
liuionis τ cognitiōis mei ꝙ̄ deberetis. De
us aūt (haud dubitetis) vos puniet. Cum
em̄ in simili fueritis miseria/similiter obli/
uioni trademini. Si vero iuueritis ad me/
am liberationē/ad liberationē hui⁹ quam
amicā vestrā appellare solebatis: vobis pa
rem referā gratiā. Et cū ascendero in glori
am in ꝑsentia dei/quod erit ad bonū suum T
beneplacitū: verā habeo certitudinem. tūc
inquā memor ero tui fili mi τ vestꝝ o ami/
ci mei qui oraueritis τ plorauentis ad sal/
uationis mee accelerationē. Deuoti homi/
nes redite ad vosmetipsos/adiuuate aīas
parētū τ amicoꝝ vestroꝝ qui defuncti sūt:
τ in carcere purgatorij. Nullus em̄ est chri
stian⁹ quin satis credere possit aliquos esse
amicoꝝ suorū in purgatorio. Et vos vide/
tis eos et auditis cōqueri τ a vobis postu
lare vt oretis ꝑ eis in corde humili ac lugē
ti. Timeo cor vestrū non adeo repletuz esse
mundanis voluptatibꝫ/occupatū alijs cu
ris adeo plenū ingratitudinis τ obliuiōis
quin ad deum deuote ploraretis. Tn̄ eque
bene debetis facere hoc si bonaz habeatis
christianā fidē (quā deo volente habetis)
ac si eos videretis ł audiretis corporaliter.
Et videtis nullū esse cuiuscūq3 status ho/
minē qui se excusare possit quo min⁹ iuuet
mortuos. Nec est is qui vere dicere possit. V
Plorare nō possum ꝑ defunctis. non pos/
sum pniam agere/deuote ꝑ eis lamentādo
In quocunq3 em̄ loco fueris τ quacūq3 ꝑ/
maris paupertate: potes quod predictuz est
facere. haurire potes τ trahere ex cordis tui
puteo (qui intra te est) purā aquā τ mūdam
vt extinguas ignē qui in purgatorio tuos
adurit amicos. quod vez est q̄ntum ad cos
te scz posse extinguere. Gemere potes et la
mentari ꝑ ipsis. nec solū intelligo lachry/
mis corporalibꝫ/q̄uis hoc necesse sit ad h
vt cor sit ꝑfecte lugens vt illud ostēdat ad
extra. Sed intelligo de lachrymis et fletu
qui ad intra est in corde. Vis ergo adiuua
re amicū tuum tu qui hic es? Respōdebis

mihi. volo. Accipe in te cor lugens et ipm
munda ab omni immūdicia. alioquin lacri
me tue et tuus dolor nisi parum pficiēt. In
terrogabis insup quid facturus sis q̄ mun
das habeas lachrymas? Vide quid eas fa
ciat immūdas et scias. Nihil eñ eas inficit
q̄ȝ peccatū. Aufer peccatū et omnia mūda
erunt. ad qd̄ auferendū vt omia mūda sint
tres scire debes veritates. Prima peccaui.
Secūda me penitet. Tertia cauebo mihi
deinceps et cōfitebor. Quotiens dixeris bo
no corde has tres veritates / siue sit i came
ra tua siue alibi, iuuare poteris amicos tu
x os vt exeant carcerē habendo cor lugēs ad
deum p eis. Si vo credas et mundanā sū
mas voluptatē / potius impedies amicos
tuos q̄ȝ eos sis adiutur⁹. Bene nouisti ple
rūq; teneri bona mortuoꝝ vt mūdane vo
luptatis volūtas cōpleatur. Propter quod
patet mundanā voluptatē incarcerare mor
tuos inq̄ȝtum eoꝝ retardat liberatio. Con
cludo ḡp primā hanc rōnem q hi sunt bea
ti qui corda habēt lugentia. Quare? qr cor
lugens amicos suos ab aspera liberat ca
ptiuitate et mūdana voluptas eos captiuat
Ratione dici, et quia in sermone quem feci
hesterna die in vniuersitate locutus sum ali
qualiter de materia secūde et tertie rationū
Insistā adhuc circa hanc rationē primam:
et dicā de alijs in fine sermonis aliqd si tē
pus patiatur et vos audire volueritis. Su
per illo qd dictū est ad melī⁹ intelligēdum
hodierne diei materiā duodecim formabo
questiones. Prima dic mihi vbi est pur
gatorium et qualis ibidem est afflictio? Re
sponsio. Dico q de cōmuni cursu purgato
rium est in quadā parte inferni ppe lymbū
y in quo fuerūt antique legis patres. Ibiq;
est pena multo asperior et durior q̄ȝ quecū
q; pena que possit esse in hoc mūdo. et ibi af
fliguntur anime plus vel min⁹ sm q mag
vel minus punitionē meruerūt. et sm etiam
q magis vel minus orat p eis. Interdū p
specialē dei dispensationē anime purgātur
in certis quibusdā locis et in certis huius
mundi spacijs. in quibus eaꝝ fecerāt pctā p
pter que sunt in pena quēadmodū sanctus
Gregorius in dyalogo suo de cōpluribus
recitat. et hoc est p pene eorū alleuiatione.

Secūda questio / si anime purgatorij
bene sciāt bona et preces que h̄ fiūt pro eis?
Responsio. Dico q sic, tā p angelorū reue
lationem qui ad eas cōfortandas sepius de
scendunt q̄ȝ etiā p hoc q percipiūt eaꝝ tor
menta diminui. Tertia questio Dic mi
hi quibus animabus magis pficiant san
cte ecclie suffragia? Responsio Dico ea ma
gis pficere illis que magis meruerunt in h
mundo pluraq; bona egerunt. et meruerūt
etiā vt fierēt pces p eis. Quarta q̄stio.
Dic mihi / an ne quicq̄ȝ pficiat damnatis
aut saluatis hoc quod dicit aut fit p mor
tuis. Responsio. Dico q hoc solū proficit
his qui sunt in purgatorio et qui nō in hoc
mundo eoꝝ compleuerunt pniam / quāuis
mortui sint in statu gratie. Quinta q̄
stio. Dic mihi / valent ne p mortuis opera
facta a peccatoribus et in peccato mortali.
Responsio. Distinguitur. aut is qui est i pec
cato mortali orat p mortuis ex sua volūta z
te et pprio motu ac vt psona priuata. Et in
tali casu orationes eius nec sibi psunt nec
alijs. Aut orat vt minister dei et ecclie / quē
admodū si malus sacerdos missam suā di
ceret / aut obsequiū alicui⁹ mortui. et i hoc
casu oratio pficeret illis p quibus fieret. Ma
licia enim ministri nō impedit bonitatē et bo
num op⁹ psone que bona est. Sicut si bo
nus aliquis domin⁹ elemosynā suā faciat
p manū famuli sui iniqui. bonus ille domi
nus nec pdit nec pderet pter hoc elemosy
ne sue meritū. Aut ille qui est in pctō mor
tali orando p mortuis orat nomie et vt mi
nistris singularis alicui⁹ psone et priuate q̄
tamē in statu gratie est / siue viua fuerit siue
mortua. In tali casu oratio illius qui esset
in peccato mortali illi pdesset psone / suppo
sito q dictū est ipam esse in statu grē. alias
eñ pficeret minime. Nihilominus tamen
certū est q ceteris paribus oratio bone alicu
ius psone / multo est vtilior et mortuis et vi
uis q̄ȝ oratio psone iniuste. Sexta que
stio. Dic mihi si mortui ordinauerit res ali
quas fieri p penitētia eoꝝ aut saluatiōe. et
executores nihil faciant. sint ne propterea
mortuoꝝ aīme a gloria impedite aut retar
date? Responsio Dico q sic. Quēadmodā
legimus de quodā milite in historia Karo
li magni / de quo legimus eum iuisse ad bel
lum et onerasse famulū suū. q daret equum
suū pauperibus casu quo occideret. Sed fa
mulus videns equū pulcherrimū ipsum si
bi ipsi tenuit nec magistri sui compleuit or
dinationem Et post octo dies miles illi ap
paruit dicens. O inique famule: quia non
impleuisti ordinationē meā de equo meo.

fui hacten⁹ valde aspere in purgatorio cru
ciatus. Sed hoc scias care id tibi vendē-
dum. mors & infelix ille famulus ab inimi-
cis in infernū fuit delatus. Et ideo secure
factū est implere testamentū suū in vita sua
p semetipm aut cōmittere illis qui diligen
ter & legitime curent adimplere.
¶ Septima questio. an tantū valeat oratō
facta p mortuis illi qui eā facit ac si pro se
ipso oraret? Responsio. Quo ad habendā
gloriā paradisi ipsa tantū valet & sepi⁹ plus
ſm q facta est ex maiori charitate. Sed q̄
ad penitentiā quā debet homo p peccatis
suis nō tantū valet ad diminutionē eius.
Per quod patet nō esse omino lucrū & vtile
se pro alijs obligare p beneficijs tenendis
aut recipiēdis ab alterius pecunijs. Et idō
bene considerēt religiosi & omēs alij eccle-
siastici. hic mentio fieri potest de eo q̄ ppter
hanc causam nihil recipe volebat ab alijs.
Potest tamē bene recipi p sustentatiōe. nō
aūt vt quis efficiat ditior. aut maiorem sta
tum ducat vel magnū cumulet thesaurū
¶ Octaua questio. si expendā quattuor
albos argēti pro missa quadā. erit ne totus
pfectus ille misse pro me? Responsio. Hic
intelligi debet donātis & recipiētis intētio
B & sufficere debet generalis intentio. sic vo-
luerunt quidā dicere de indulgentijs. q̄d s.
qui plus dat maiorē debeat expectare pfe-
ctum. Et pariformiter rogare debeat deū
q ſm hoc in quo scit me esse obligatū pro
altero/mea diuidere velit suffragia/nec me
am dimittere necessitatē. ¶ Nona questio
Possint ne acquiri indulgētie p mortuis.
Responsio. Teneo q nō. quia indulgētie
ordinate sunt p his qui submittunt se curie
misericordie: que hic est & durat vsq ad mortē.
non aūt post mortē. Et sumunt dies indul
gentie p dieb⁹ penitētie iniuncte. Et ppte-
rea bene fit dando penitētiā in generali sic
Omnia benefacta tua sint in remissionē pec
catorū tuorū. Dico etiā q absolutio a pena
& culpa liberat a purgatorio & eā homo de
siderare potest/impetrare & ea vti. si habita
fuerit. Etiā si in postrema hora mortis per
sona petat gratiā vt liberata sit a purgato
rio oratio sua exauditur. ¶ Decima que
stio. Si cōpleo penitentiā mihi in ↄfessio-
ne impositā an necero liber? Responsio (si
ipsa rite imposita fuerit & discrete) ita & si fa
cta sit in statu gratie. Si aūt facta fuerit i
peccato q̄uis ad salutē non sufficiat/teneo
tamen nō obligari queq vt denuo eā inci-
piat. Exemplū de restitutione aliqua facta
aut elemosyna data in peccato. Et ad hoc
ordinata est discretio confessoris principa
liter & ppter alias causas ad inclinandū eti
am penitentes & docendū & instruendū eos
quid sit peccatū & qualiter sibi cauendū sit
a peccato. Et ideo magnū est periculū or-
dinare psbyteros aut cōfessores nimiū sim C
plices & ignorātes ¶ Undecima questio
qd opus est melius ad aliquē animā iuuā-
dam. Responsio. Sacramentū deficere nō
potest. Itē quod pro & noīe eccl'ie fit cū de-
functus nō est excōmunicatus. Aliter enī
nihil sibi prodest. Uidens ergo quale ma-
lum sit animā excōmunicare/nec vnq ego
id facerē sine magna causa. Dico etiam: q
missa boni sacerdotis valet duob⁹ modis.
mali ꝟo dumtaxat vno/& nocere potest al-
tero p peccatū illius. Insup elemosyna in-
tantū valet inq̄ntum obligat hūc qui eā re-
cipit ad orandū. et si nihil fecerit elemosy-
na in se ammissa est. valet tamen alio modo
inq̄ntum est opus bonū & penale factum p
pter amorē dei. Ideo bene videndū est cui
detur. psertim si sit res magna. Orationes
etiā ieiunia & abstinentie eatenus proficiūt
quatenus opera sunt penalia. Et ppter grati
am & amorē quē facit deus his qui in deuo
tione orāt & charitate. Et hic dici pōt/quo-
modo cōtemplatio delectabilis pficiat. At
q hic fundari posset tertia ratio. q cor lu-
gens adducit iocundā securitatē & sensum.
¶ Duodecima questio. Quōt quare can
tamus missam p defunctis siue requiē p il
lis qui añ sex centos annos defuncti sunt:
& mortui cognoscāt illos q̄ orant p eis. et si
possint redire ad nos & si postmodū orāt p
nobis in paradiso. Quo ad primū dico/q̄
prodesse alijs & etiā illis qui orāt & oratōes
pcurant. Cū hoc aliqui interdum damna
ti non sunt in tam magna damnatiōe ppter D
aliquas fundationes & bona opa que fece
runt in eorū vita. Et ideo persona posito q
non haberet voluntatē vnq dimittēdi pec
cata sua. Attamen semp facere debet omia
que poterit bona. Quo ad duo alia si bene
sciant qui orant p eis/& si redire possint ad
nos. Dico omē illud esse in voluntate & or
dinatione dei. nec est aliqua super hoc da-
ta regula generalis. Uerum est animas in
purgatorio existentes scire & pcipere inter-
dum orationes fieri p eis habēdo videlic3

consolationē ꝛ alleuiamen penaꝝ suaꝝ. sic etiā in hoc mūdo aliqua psona pcipit orōēs fieri p se cū sentit se liberatā ab aliquo maleficio vel tribulatiōe in qua erat. Interdū etiā p misericordē dei dispēsationē mortui apparēt viuis/vl' vt petāt ab eis auxiliū. sicut recitat sanct⁹ Gregori⁹ de illo q̄ apparuit cuidā epo orāte eū/ vt curaret triginta missas dici p eo vt a purgatorio liberaret. Uel pp̄ter viuentiū instructionē vt eos ad benefaciendū moneāt/ꝛ cor eoꝝ a terrenis reb⁹ abstrahāt. Quo ad quartū. Si mortui postq̄ꝫ sunt in paradiso orēt p nobis. et p̄sertim p illis q̄ eos adiutorio fuerūt dum essent adhuc i purgatorio. Dico q̄ sic. Et pp̄terea secura res est orare aut orōes pcurare vel ieiunare aut dare elemosynas vl' alia bona facere p defunctis. Et si queras. si p̄ces ꝛ alia suffragia q̄ fiūt p mortuis etiā p sint ad damnatoꝝ liberationē. Dico q̄ nō quia in inferno nulla est redemptio. Si arguas de Traiano q̄ fuit liberatus ō penis inferni p sancti Gregorij orōnem. Dico eū non fuisse damnatū pp̄ter grām quā deus

E illi facere volebat. Cōplures alie curiose q̄stiōes hic fieri possent ſꝫ eas breuitatꝫ causa relinquo. Finiēdo ḡ ꝛ nos exhortādo tāgam breuiter duas alias rōnes simul/pp̄t quas cor dolorosum p pniam est beatum: ꝛ mūdana voluptas est spernēda. Qm̄ cor dolorosum liberat a rigoroso iudicio ꝛ iucundū dat sensum seu sentiēdi actū. voluptas ṽo mundana dat mortē/ꝛ bonā aufert ꝯsolationē. Boni homies/reperio in euāgelio q̄ malus diues gulosus qui negabat Lazaro micas mense sue. cū esset i inferno meminit amicoꝝ eius viuentiū quinq̄ꝫ fratrum suoꝝ. ꝛ rogabat deum vt mitteret ad eos monēdos ꝛ ꝯiurandos vt sibi cauerēt ne descenderēt in illū tormentoꝝ locū. Cui respondit deus. Moysen habēt ꝛ pp̄has. Non (inquit diues damnat⁹) sed mitte aliquem ex mortuis/ꝛ ipsi illi credēt. Si non credant Moysi ꝛ pp̄hetis/ respondit deus si aliquis ex mortuis resurgeret non illi crederēt. Deuoti auditores si damnati habēt talē curam et diligentiā ne damnemur: et nostrā hic cōpleamus penitentiā. quia aliud remediū non est. Multo potius credere debetis animas purgatorij maius habere desideriū /vt de peccatis nostris pniam agamus. Et hortanť modo nos alta voce dicentes. Vi in mundo sunt beati qui corda habent lugētia. Cur? Quia liberati sūt ab hoc in quo nos sumus tormento/vl' de horribiliori scꝫ de pp̄etuo inferni tormēto. Chari homines nō fallamus nosmetipos credamus amicis mortuis/nō aūt mundane voluptati: que nos auertit/ quo minus cor lugens habeamus. Nō simus similes illis qui dicūt. Si videremus aliquē mortuum venire de inferno huic crederemus. Audistis quid deus his verbis respōderit Et reuera illa responsio fuit bñ ostensa/qm̄ Jesus christus resuscitauit semetipsuꝫ. qꝛ iudei nō credebant. multas quoq̄ꝫ visiōes habuerunt ꝛ viderūt de animab⁹ damnatꝫ qui tamē nō egerunt pniam. Et talis appe F titus desiderādi habere tales apparitiōes est curiosus ꝛ pcedit ex parua fide. Etiā si vnus damnat⁹ exiret infernū. diceres fortassis te eadē ratiōe exire posse cum ibi esses ꝛ parū curares. Dñi mei ꝛ fratres mei/omnes meruimus mortē eternā qui mortaliť peccauimus. Et quis est ille qui sic nō peccauerit? Deus iudex noster nobis electōem dat/vel q̄ hic verberemur penitētie virga: vel q̄ rigorosum habebimus iudiciū post mortem. Nō simus vsq̄ꝫ adeo stulti vt virgam refutemus ꝛ mortē eligam⁹. Puer etiam qui intantū timet verbera non taleꝫ faceret electionē/verū potius virgā preberet ꝛ vt vapularet precaretur vt mortis sententiam p hoc effugeret quā p hanc verberationem euaderet. Hic vre hic seca/dicit Augustinus. Propterea amādi sunt detractores ꝛ psecutores diligēdi sunt. qꝛ gratꝫ nostram nobis dant felicitatē. Prouocem⁹ ꝛ appellem⁹ a curia iusticie ad curiam misericordie/i qua dña nostra est magistra. Scimus necessariū esse vt vl' in hoc mūdo ploremus vel in futuro ſm qđ dictū fuit i morte Arsenij abbatis. Pastor beatus es Arseni qm̄ hic plorasti. Nā hic vel in futuro plorare necesse est. vt per hanc consideratiōeꝫ iudicari potest quomō cor dolorosum per penitentiā habet iucundā sensationē et securitatē. ¶ Quo ad tertiā (quā in initio pp̄osui) rationē cor dolorosum bene sentit ꝛ pcipit. q̄ qui hic p pniam vapulat: mortem euitabit inferni. Ideo dicebat beatus Augustinus. Doleat penitens ꝛ ō dolore gaudeat. E diuerso vero mūdana voluptas sp̄ remorsum habet. ꝛ timet semp ne peius habeat. Nō est simile gaudiū paci cōscientie. Et talis pax datur p penitentiā. auferť au-

tem p humanā voluptatē. Alia ratio est. q2
penitentia curat hominē a malis tentatio/
nibus z inclinationibꝫ que ipm ad pecca/
tum trahūt. voluptas vero mundana sem/
per eas inflāmat/magis magisqꝫ ad exem/
plum alicuiꝰ qui cruciatꝰ febribus qui to/
tus ardet bibendi desiderio. Si bibat/ha/
bet voluptatē aliquā psentē: sed deinde cō
tinuo peius habet/vsqꝫ ad mortē etiā. Nū
ergo melius est qꝫ ad pauxillū tempor̄ pe
nitentie sustinere dolorē que ducit demum
ad sanitatē ne quisqꝫ sic langhore afficiatꝰ.
p malā cupiditatē z malū ardorē vsqꝫ ad fi
nem. dici potest vsqꝫ ad puerbiū modum q
tangere infectū per arsurā vilem. per tactū
illum sui nanciscatur curā. Demū econtra
rio cōtra periculosam hāc mundanā volu/
ptatez aduocatū. Sumamus has tres qs
adduxi ratōes. z p lugenti corde tres. Su
mamus etiā mortis respectū. Audite z cre
dite omniū mortuorū consilio/qui dicunt
vobis. Hi sunt valde beati qui in corde sūt
mesti. Heu aspice quid iaz eis cōducat mū
dana voluptas/siue fuerit in diuitijs siue i
pulchritudine siue in delicijs siue exercen/
dis vindictis siue in recipiendis honoribꝫ
Mundana voluptas cū eis ludū lusit quē
false societatis vocant. Eos dereliquit in
necessitate vel in purgatorio vel in inferno
Ducunt in bonis dies suos z in pūcto ad
infernum descendūt. Sed cor mestū z pe/
nitens econtrario/ cū hoc q iuuit amicos
suos in purgatorio existentes. et dat h pa/
cem conscientie: perducit ad gaudiū ad eter
nam gloriā fortunatamqꝫ felicitatem. Ad
quam nos perducat ille qui est benedictus
in secula seculoꝝ Amen.

¶ Sermo tertius de mortuis vtilissimꝰ
ad cogitandū de fine factus per predictū
mgr̄m Johēm de gersono.

[M] Emento finis.

B m Aperiamus queso modo oculos
z aures nostri intellectus. Con
sideremus z meditemur in vere
fidei lumine mysteriū presentis diei: plan/
ctus z miserie. Aspiciamus in spiritu ani/
mas defunctoꝝ parentū aliorumqꝫ. Descē
damus ad eas in purgatoriū carcerē/p me/
moriam atqꝫ compassionē. Audiamus qd
dicant vnicuiqꝫ viuenti super terrā et mor
tem expectanti. Memento finis. Priusqꝫ
arripiaris a morte/ diligenter mediteris d
fine. Quare dicunt: Memento finis Qua
tenus nos inducant vt fugiamus z euite/
mus dolorosa illa tormenta in quibus ipe
sunt constitute. vtqꝫ succurramꝰ illis q eas
iuuare possumus z liberare qꝫdiu presentē
viuimus vitā. Postmodū eīm nullus seipm
poterit iuuare nec alterū/si non bene h ege
rit. Propterea clamitant alta voce vnicui/
qꝫ viuenti. Memento finis. Priusqꝫ mor/
te arripiaris/vide de morte vt decet preco/
gitaris. Non ergo surdā hic prebere debe/
mus aurem. negociū eīm arduū est nimis.
Inhonoratus est nimiū qui non medita/
tur. z qui se ad subitam mortē aut improui/
sam quo minus labatur nō disposuit. Et
quia mundana fama vana z infructuosa
nos sepenumero impedit cogitare finē no/
strum z statū defunctorū sollicite meditari
Expellamus saltē eā modo/ si autē minus
quo eijciatur sufficientes fuerimus/ ad de/
um recurramus z ad suā gratiā/tua medi/ D
ante intercessione virgo dignissima z oīm
vestrū sanctorū z sanctarū quorū quarum
qꝫ hesterna die celebrauimꝰ solēnitatē. Ue
ni virgo dignissima ad nostrū auxilium ex
pelle a templo anime nostre perfidaz hanc
mundanā famā: vt bene finis nostri memi
nerimus ad defunctorum vtilitatē/ad no/
stram instructionē. z ad gliam huiꝰ q te per
Gabrielē angelū iussit salutari pulcra hac
salutatione quā tibi pn̄tamꝰ dicētes. Aue
Maria zc̄. Memēto finis. Nōnulli ꝯque
runtur de pn̄tis vite breuitate que statiz su/
um adipiscitꝰ finē. nec scitur quādo aut q̄li
ter. Conqueruntꝰ nonnulli sed si bene inspi
ciatur: deus vix nobis melius dare posset
remediū contra aduersariū nostrū fallacez
peccatū abominabile. Nec rem aliquā nec
quicqꝫ quod melius debellare posset et de/
uincere mundanā famam que nos omnes
cauillis replet et curis malignis / quo mi/
nus de deo cogitare possimus/vt ipsuz co/
gnoscamus amemus et honoremus. Qui
autem mihi non credit: audiat quod dicit
Sapiens. Memorare nouissima tua z in
eternum non peccabis zc̄. Et Hieronymꝰ
ait. Facile contemnit omnia qui se semper
cogitat moriturum. Si sumas in terrena
potentia z vana dominatione malam cō/
placentiam. Sicut Nemroth. Nabucho/
donosor. Holofernes. Pharao: Julius ce
sar. Alexander. et alij. Memento finis

Ubi sunt ipsi: Audi quod dicit scriptura/
I de vnoquoqꝫ eorũ/ ꝛ mortu⁹ est. Si accu/
mules terrenas diuitias aurũ argentum ꝛ
preciosos lapides/statũ magnũ ꝛ pompo/
sam familiã sicut Cresus/sicut mal⁹ ꝛ stul/
tus euangelij diues/similesqꝫ. Memẽto fi
nis. vbi sunt: vnusquisqꝫ eorũ mortuus est
Si queras magnas ꝛ ꝑfundas scientias
vt cursum mũdi cognoscas. Planetas ꝛ na
turas/philosophorũ exemplo: vt sũt So/
crates. Plato. Aristoteles. Democrit⁹. Tul
lius ꝛ alij. Memẽto finis. Si sumas cor/
poralem voluptatẽ aut in delicijs carnali/
bus. Ubi sunt pulchre iam dudũ celebra/
te creature: Absalon. Alcibiades. Lucre/
cia. Helena. cetereqꝫ: Ubi sunt illi aut ille
que totũ tempus eorꝫ bibendo ꝛ comeden
do cõsumpserũt/ ꝛ ludendo: vt Sardana/
palus. Memento finis. vt dicit incãtator
aut ioculator/sufla huc. nihil est vnusquis
qꝫ mortuus est. Finis ergo ꝛ mors decla/
rant illis omia nihil esse/quecunqꝫ deside/
ras in hoc mũdo/ꝑter vanitatẽ ꝛ somnium
quoddã/vmbrã ventũ ꝛ fumũ/ꝛ veluti per
sonarũ ludũ/sicut scuti clipeus. nisi ad alti
orem tendam⁹ finẽ. ad finem videlicet per/
petui ꝑadisi. Qui autẽ deficit cadit in igno
miniosissimũ amarissimũ ꝛ crudelissimum
finẽ perpetue damnatiõis. Ideo nos ad/
monẽt mortui omes qui experientia senti/
unt bonũ aut malũ variabilis huius finis
paradisi ꝛ inferni/ꝛ dicũt nobis Memen/
K to finis. Sed heu mundanus rumor/oc/
cupatio mundana anime nostre aures ob/
turat/ꝛ oculos velat cordis nostri adeo vt
sepenumero nec possimus nec velimus/fi/
nis nostri meminisse viuaciter ꝛ profunde
quemadmodũ deberem⁹. quod est omniũ
mirabiliũ mirabilissimũ. Certissime scim⁹
ꝛ tam certe vt mortẽ (vt solet dici) nos mo/
rituros/viuimus tamen ꝛ sic degim⁹. ac si
ꝑpetuo futuri essemus in hoc mundo/ aut
per vanã delectationẽ aut stultã spem/aut
falsam credulitatẽ. Uerũ est ait rumor mũ/
danus qui se vane associat voluptati. ꝙ ꝗ
semper finẽ suũ meditaretur ꝛ mortẽ/ nun/
ꝙ gaudiũ esset habiturus nec voluptatem
quãcunqꝫ. Respondeo Talẽ habituꝝ gau
dium ꝛ voluptatẽ. Nam voluptatẽ suã su/
meret seruiendo deo/siue cauendo a pecca
tis ꝛ bene viuendo ſm virtutẽ et rationeꝫ.
Et in hoc multo maior habetur voluptas
ꝙ male viuendo ꝛ mũdo seruiendo. qd sci/
unt illi ꝛ ille qui hoc quotidie experiũtur.
Psalmista. Melior est dies vna i atrijs tu
is sup milia. Nõne queso magna est volu/
ptas creature/firmã spem habenti. ꝙ mor
in fine mortis sue ducet in perpetuũ gau/
dium/mai⁹ ꝙ cor possit cogitare: Nec ocu
lus vidit ꝛc. Et euadet horribilia inferni
tormenta deo opitulante cui ipsa seruiuit:
Profecto sic. Si voluptas aliqua sit i ser/
uiendo mũdo/qui plenus est miseria et tri/
bulatione. ꝗ voluptas esse debet deo seruiẽ L
do: ꝗ bonũ est quoddã summũ ois gaudij
ꝛ ꝯsolationis ꝑmiũ: De⁹ toti⁹ ꝯsolatiõis.
Alijs dicit mũdanus rumor cũ se stulte as
sociat spei. Iuuenis adhuc es/te decet trã/
quillã ducere vitã. ꝛ cũ senueris/de fine co
gitabis tuo/tũc entteris ꝙ bñ moriaris. O
stulta ꝛ mala spes quot hoies fefellisti ꝛ fal
les: Quot hoies sic dixerunt ꝗ in senectu/
te peiores fuere ꝙ iuuẽtute: Quãto diuti⁹
viuit agn⁹, tãto deterior efficit eius pellis.
Na e. Qui nõ est hodie cras min⁹ apt⁹ erit
Quot homines stultã talẽ spem habentes
ceciderũt ꝑ mortẽ subitaneã: Dic mihi/qs
te certiorẽ fecit vt ad senectutẽ vsqꝫ viuas:
Tam cito morit interdũ vitulus sicut vac
ca. iuuenis vt senex. Et si ad seniũ ꝑuenerꝭ
quã certitudinẽ habes vitã tuã emendan/
di: cum nil amplius operari possis quãdo
infirmitates te vndiquaqꝫ opprimẽt. qñ
tristicia ꝛ melancolia cor tuũ taliter ꝯstrin
gent: vt nil aliud cogitare possis ꝙ acqui/
rere. nescio quas malas cõsolationes/va/
nas ꝛ immũdas per portas quinqꝫ sensuũ
tuorum corporaliũ. Et cũ mors cor tibi cõ
stringet cerebrũ turbabit oculos claudet.
linguã ligabit vt amplius loqui possit mi/
nime. aures obturabit. quid faciet tunc in
hoc fine/in hac districta hora/i hoc postre
mo negocio siue necessitate. quid faciet mi M
sera anima tua/miserabilis ꝑfecto ꝛ admo
dum mesta: Quid faciet ipsa: Quo fugiet:
Si in hora illa mortis ꝯsolationẽ querit:
vbi eã inueniet: Uan⁹ rumor mũdan⁹ ꝗ eã
solebat ꝯsolari nõ poterit ad eã intrare. nec
ipsa ad mundanũ rumorẽ. Omes eñi exit⁹
corporei sunt cõstricti ꝛ obstructi per ama
re mortis dolorosam tristiciã. Tũc appare
bit iudex su⁹ vt denunciet horribilẽ hanc
sententiã. Uade maledicta in ignẽ eternuꝫ
Tunc apparebũt peccata vilia ꝛ immũda
ꝗ accusabunt ꝛ cõsciẽtia detestabit. In/
fernales ꝗꝫ canes vndiqꝫ erunt i circuitu

per quos damnatõis sentẽtia adimplebit.
Igitur memẽto finis priusq̃ mors te arri/
piat ꝛc. Sed heu mũdanus rumor cogi/
tatiõem nostrã impedit ꝛ turbat: vt sepenu
mero hmõi finis nõ meminerit eo q̃ opus
esset pacto. Et (quod peius est) damnabi/
lis infidelitas interdũ nitit̃ omnia in tene/
bras vertere ꝛ in obliuionẽ memoriã illam
auferendo: videlicꝫ vere fidei lumen/ne ho
mo quicq̃ credat d̃ rebus futuris/ nisi q̃ ꝑ
sensualiter videt. Quomõ igitur infidelitas
scitur qui sit infernus: purgatorium: para/
disus: Quis ea vidit ꝛ reuersus est: Tolli/
te tollite damnabilẽ infidelitatẽ. aures oc/
cludite talibꝫ blasphemijs. Explodite ma/
ledictã hanc cecã/que de hominibꝫ iudica
re vult sicut de canibus aut porcis. O ani/
ma christiana si veritatẽ hui⁹ quod dictuꝫ
est cognoscere velis ꝛ iudiciorũ dei/memẽ
A to finis Et cuius finis: Memẽto propter
quid deus creator noster homĩes creauerit
cognoscentes ꝛ ratiõe vtentes poti⁹ q̃ ali
as bestias. Ipse eos fecit vt deũ ipsum co/
gnoscerent amarent honorarẽt illiq̃ fui/
rent. Hic est finis noster ad quẽ tendimus
quẽ alie creature adipisci nequeũt. Postea
q̃ ergo humana creatura ordinata est ad s
uiendum deo/si illi seruiat meretur p̃mium
alioquin deus nõ esset dominus liberalissi
mus. Et si illi nõ seruierit/ipsa punitiõe di/
gna est/alioquin deus non esset iustissimus
iudex. Uidem⁹ enim hãc punitionẽ ꝛ hoc
premium in p̃senti hac vita nequaq̃ dari.
Boni nãq̃ aduersitate interdũ afficiũtur.
mali vero habẽt ꝓsperitatẽ. est necessarium
alterã post hac vitã esse ꝛ remunerationem
vt gloria detur optimis/ꝛ damnatio pessi/
mis/purgatio vero seu purgatoriũ his qui
bene vixerunt: sed non omnẽ adimplerunt
penitentiaꝫ. Qui allegare vellent visiones
certas ꝛ reuelationes ad hanc veritatem ꝓ
bandã: inuenirent sine numero tam ꝑ sctãm
scripturã (que mentiri nequit) q̃ per alias
historias sanctorũ auctorũ. Scitis ne q̃d
talibus accidet qui finẽ hunc non credũt:
Ipsum credent siue cito siue tarde: velint
nolint ipsum cõfitebũtur. Uerũ hoc erit ca
ro eorum emptiõe ꝛ dispendio. Fatu⁹ non
credit donec recipit. Si loquerer infideli/
bus/diutius immorarer ad hãc rem decla/
randam: ꝛ demonstrarẽ hanc veritatẽ tam
D viuis rationibꝫ q̃ per alia probatissima ex/
empla. Sed (deo laus) loquor regi christi

anissimo/loquar populo domus francoꝝ
in qua vera regnat fides ꝛ gubernat deo vo
lente semp. Et si esset aliquis adeo miserabi
lis qui cõtrariũ huius dicere niteret̃/ peior
esset iudeo aut saraceno/ꝛ despectior cane
vel bestia muta qui delendus ꝛ exterminã/
dus foret igni ꝛ gladio tanq̃ falsus hereti
cus/ꝛ deo fidei ꝛ animabꝫ defunctoꝝ con
trarius/atq̃ bone repugnans rationi: que
nos ꝑ finẽ nostrũ docet nos aĩas habere
immortales. Infernũ quoq̃ esse pro dam/
natis/ꝛ paradisum ꝓ saluatis/purgatoriũ
vero ꝓ animabꝫ que adhuc suã agunt peni
tentiam ꝓ quibꝫ hodie ecclesia orat. Et dic
quolibꝫ anime iste viuos depcantur ꝛ hor
tantur meminisse finis. tũ vt seipsos custo/
diant modo dicto, cũ vt eis prestetur auxi/
lium vt bonis operibꝫ viuorum liberentur
Memento ergo finis taꝫ ꝓ teipso ne labo/
ris in talẽ afflictionẽ q̃ ꝓ animabꝫ defun/
ctorum vt illis recreationẽ prebeas libera
tionem aut relaxationẽ. Et si queras/ quo
pacto tibiipsi cauere ꝛ prouidere possis ne
purgatoriũ intres ꝛ quomõ animas sis ad
iuturus vt exeant ꝛ in paradisum ascen
dant: Respondeo quo ad primũ teeuitatu
rum purgatoriũ per tres in speciali virtu/
tes penitentiã. patientiã. et beniuolentiam B
Penitẽtia est displicentiã habendo de pec/
catis p̃teritis/cum bono ꝓposito deinceps
non recidiuandi/alioquin displicẽtia non
foret si semp continuare velles peccatũ cu/
ius te penitet. Deinde fiat integra cõfessio
nil celando nec per verecundiã nec per hy
pocrisim nec per timorẽ. Deinde fiat satis/
factio s̓m iudiciũ bonũ confessoris tui nõ
retinendo alienũ: non in odio perseuerãdo
Non cõtinuando malã ꝛ luxuriosam car/
nalitatem. Si hoc modo feceris / in statu
eris gratie ꝛ salutis. Et si bene compleuer̃
penitentiã/discrete ꝛ sufficienter impositã:
purgatoriũ non intrabis. Aduertite quod
dico de penitẽtia vt sit discrete ꝛ sufficien/
ter imposita. Aliqui eñ cõfessores idiscrete
pnias imponũt aut ꝓ stulti cõplacentiam
aut ꝓ ignorantiã. Uel nõ sufficiẽter impo/
nunt ꝓpter ꝯfitẽtis indispositiõẽ; q̃ nõ vellet
aut nõ posset sufficientẽ assumere penitẽtiã
vl ꝓpter debilitatẽ ne nimiũ macrescat deuo
tio. Sꝫ omne h̃ i purgatorio dure admodũ
ꝑficietur. Sumo itaq̃ hic tres veritates.
q̃uis confessor pniam iniungere nõ debet
nisi opinetur cõfitentẽ eam adimpleturam

nihilominꝰ tamē admonere debet ꝯfitentē
vt sufficientē assumat penitētiā si in tali fu/
erit statu vt eā complere possit. Hoc dico ꝓ
illis qui sunt in articulo mortis aut diuer/
sis egritudinibus. vel alio quouis impedi/
mento. Hi qui laudant aliquos p̄sbyteros
quia paruā iniungūt pniam / nō discrete fa
ciunt nec sapienter. Grauius eñ alibi sub/
Q ibunt suppliciū. Multo melius valet peni
tentia hic ꝑ bonā ꝛ liberā voluntatē facta
ꝙ̄ illa que est in purgatorio: que scȝ est tan
ꝙ̄ ꝑ compulsionē aut necessitatē. Hi q̄ hic
pniam agere nollēt sed expectare purgato
rium vellent / possent quidē absolui si volū/
tas illa nō emanaret ex infidelitate aut pur
gatorij incertitudine. vł si casus non foret
publicus. In omnibꝫ his casibꝫ memento
te finis ꝛ has cognoscetis veritates. De se
cunda loquamur virtute a purgatorio libe
rante que est patientia. Patientia est volū/
taria portatio vł sufferentia cuiusꝙ̄ aduer
sitatis siue corporee egritudinis siue bono
rum ammissionis siue infamatiōis ab alio
siue āmissionis amicoꝝ siue paupratis aut
aliaꝝ indulgētiaꝝ vel afflictionū. Dico ꝙ
in omnibꝫ his rebꝫ partē penitentie tue vel
purgatorij tui cōplere potes si eas patien/
ter perferas. Nō ꝯtra deum murmurando
neqꝫ iniustā expostulando vindictā. Capi/
am itaqꝫ tres veritates Expediens est in h̄
mundo aliquibꝫ affici aduersitatibꝫ / bonū
quoqꝫ signū est dum patiēter capiunt. Per
hoc eñ satisfit vel purgatoriū euaditur in
toto vel in parte. Augustinꝰ. Hic vre, hic
seca. Et si dicas hoc difficile esse: memēto
finis. memento vtilitatū que sunt redire in
R gratiā dei / querere gloriā dei / euadere infer
num / diminui purgatoriū suū totū aut par
tem eius [illegible] dei esse participē omniū
benefactorū. Est euidens reprobationis et
damnationis signū / cū quis semꝑ opatur
in hoc mundo mala. ꝛ nil recipit preter cō
solatiōem. Posteaꝙ̄ eñ peccatū puniri de
bet si hic non fuerit ꝑ misericordiā / punief
in regno iusticie rigorissime. Finis ostēdit
hoc / quottidie facere potest quis partē pe/
nitentie sue ꝛ purgatoriuȝ suū imminuere.
Si de necessitate velit facere virtutē. De q̄
necessitate: De aduersitate que nobis sup/
uenit sepius velimus nolimus. Ideo patȝ
hominū stulticia qui in aduersitatibꝫ mur
murant. Incipiunt eñ hic infernū eorum
ꝛ male applicant abutunf ꝫ qd magnope

eos iuuare posset. Deus punit in furore cū
puniti non emendanf. Quemadmodū fa/
ciunt hi qui inferni hic incipiunt idcoma.
maledicere scȝ deo ꝛ eū despicere. Peniten
tia tibi dura videf: memento finis. Verta/
mus sermonē nostrū ad tertiā virtutē: que
est beniuolentia. Beniuolētia est bene face
re alicui ꝑ opꝰ aliqd misericordie siue cor/
porale fuerit siue spūale. Sumite hic tres
veritates aut ꝯsiderati͠oes. Adiuuare alte/
rum in necessitate sua corpali / velle eū visi
tare ꝛ consolari / euitari facit purgatorium
Dare veniā alteri de illatis sibi iniurijs ꝓ/
pter honorē dei / facit vt euitef purgatoriū.
Castigare ex amore bono errantes ꝛ male S
factores / facit vt euitetur purgatoriū. Om
nes he veritates declarari possunt memo/
rando finē. Et sic homo potest in omnibꝫ
ꝛ vndiqꝫ facere purgatorij sui partē. Nul/
la ē hora quin aliqua habeatur aduersitas
Descendere voluerā ad respondendū secū/
de questioni / quomō videlicet iuuare possi
mus liberationē animarū purgatorij: sed
curiositas inquirendi aut sciendi desideri/
um cogitationē meā subintrat. ꝛ multas d
hac materia interrogat questiones Dic (in
quit) mihi vbi e͂ purgatoriū: et qualis ibi
dem est afflictio: Dic mihi si anime purga
torij bene ea norint que hic fiant pro ipsis:
Dic mihi quibus animabꝫ magis prosint
sancte ecclie suffragia: Dic mihi potest ne
peti ab aliquo ne vnqꝫ puniatur in purga
torio: Dic mihi si absolutio a pena ꝛ culpa
liberet a purgatorio: Dic mihi si missa aut
oratio aliqua vel elemosyna intantū prosit
pluribus sicut vni. ꝛ in generali sicut i spe/
ciali: Dic mihi an quicꝙ̄ prosit damnatis
vel saluatis quod dicif aut fit pro mortuis
Dic mihi prosint ne aliquo modo p̄ces ec/
clesie sancte ipsis pueris qui nati sunt mor
tui / aut pueris nouiter baptisatis / et illico
postea mortuis: Dic mihi / an ne apparere
possint defunctorū anime viuentibus ꝛ lo
qui illis vigilando vel dormiendo cuȝ vo/
lunt: Dic mihi si mortui ordinauerunt res
certas fieri pro penitentia eorū aut saluati
one ꝛ executores non exequātur extremas
eoꝝ voluntates. An ne mortuoꝝ aīme ob
illud impediantur aut retardentur: Dic mihi T
prosunt ne mortuis opera a peccatoribus
facta ꝛ in peccato mortali: Dic mihi quod
vtilius est et cōmodosius orare pro se ꝑo ꝑ
mortuis / aut ꝑ viuis. ꝛ si ipsi postmodum

ecraturi sunt p viuis? ¶ Ad secundā nr̄am
pncipalē partē aggrediamur: vt ostenda
mus secundā causam huius exhortatiōis
mortuoꝝ: qui dicunt vniuicuiq͂ nostrū. me
mento finis: vt scʒ mortuos iuues ⁊ liberes
generaliter p quodcūq͂ benefactū. Respō/
sio. Adiuuari possunt mortui qui sūt ī via
salutis tripliciter: pcipue p elemosynas/ q̄
ad bona temꝑalia. Per ieiunia quo ad bo/
na corꝑalia. Per orōnes quo ad bona aie:
seu spūalia. Hec triplicia bona aut suffra/
gioꝝ modos postulāt defuncti vt nos finē
reducamꝰ in memoriā dicēdo. Memento
finis. Sʒ heu cū declarare intēderem tria
hec pūcta: visum fuit mihi in ꝯsideratōe q͂
humani generis inimicꝰ conabat̄ impedi/
re hos tres suffragioꝝ modos p maledicta
quedā tria pctā q̄ nominare possum. Sta
tum effrenē ⁊ immoderatū cōtra elemosy/
nas. Uoluptatē humanā ꝯtra ieiunia. Iu
ramenta abominā̄da ꝯtra orōnem. Et per
alia pctā innumera q̄ p finis generant̄ ob/
liuionē. Per finis obliuionē deuenit̄ in sta
tum sine freno ⁊ sine mēsura/ in populi gua
men ⁊ deliberatiōis misera ꝝ animaꝝ ipe/
dimentū. Obliuioni finis iūcta est iniuria
omittunt̄ p eā factaꝝ tā fundationū ꝑsolu
tiones in sanctis ecclijs. ob quaꝝ carentiā
nec pces fiunt nec debitū seruitiū Propter
qđ deus sancti q̄ʒ eiꝰ ⁊ sancte suo fraudan
tur honore. ⁊ anime a missarū cōmoditate.
Per statū sine freno ⁊ moderamine nō fiūt
ꝑsolutiōes elemosynaꝝ in hospitalibꝫ. Iō
hec ⁊ similia mortuis sequunt̄ incōuenien
tia. pueroꝝ mors sine baptismate. mors im
pregnataꝝ mulierū absq͂ cōfessione. mors
pauperū sine cōsolatione. in impatientia ⁊
V desperatione sineq͂ doctrina. Compluriuʒ
animaꝝ damnatio que maledicūt his oībꝫ
qui fuerūt causa huiꝰ/ p statū hūc fundato
rum defraudatiōis. Qui quidē fundatores
purgatoriū ob illud intrabūt. Sacrilegiū
aut rapina eoꝝ qui talia habent bona ide/
bite: siue viui fuerint siue mortui. In hono
ratio dei/ sanctoꝝ angeloꝝ/ Marie virgi/
nis/ omniūq͂ sanctoꝝ ⁊ sanctaꝝ: insuꝑtum
dei mēbra sine sepultura remanēt. Per ef/
frenatū statū viuis plura alia incōueniētia
accidūt que in animaꝝ vergūt ꝑiudicium
Iniustꝰ hereditatis vel possessionis titulus
tam in se q͂ in suis p dona iniusta defectus
restitutiōis p impotētiā aut ignorantiā vl̄
maliuolentiā. Elemosynaꝝ defectꝰ p subie

ctoꝝ paupertatē/ quibꝫ nihil est/ nec iō ele/
mosynas dant ne pniam eoꝝ adimplent.
Defectus soluēdi debita ⁊ testamentū ī de
functoꝝ ꝑiudicium/ vsuraꝝ occasiones/ fal
se mercātie ⁊c. Paupertas eī ꝑxosa est. Op/
pressiones satellitū ⁊ alioꝝ more infernalis
inimici, mortaliūq͂ inimicoꝝ aut peiorūʒ.
Causa solēnis piurij ⁊ cōtemptus/ dn̄oꝝuʒ
defraudatio/ ⁊ ipsos maledicendo dn̄os.
Causa sortilegioꝝ ⁊ nostre religionis cō/
temptus. Causa famis ⁊ mortalitatis ꝑpt
laboris defectū ⁊ victualiū/ sese occidendi
occasio rōne desperationis aut in amaris
tormētis vxoꝝ ⁊ filioꝝ viuēdi. Hoꝝ oīum
pomposus statꝰ causa est. Patet ergo q͂ ab
ominabilis sit: ⁊ suos opprimens nutrito
res paupes orphanos/ bonas viduas. mi/
sera dei membra fratres suos ⁊ sorores te/
nendo animas in carcere ⁊ afflictione: co/
medendo vestiēdo ⁊ bibēdo eaꝝ redempti/
onem. Nota q͂ dn̄i ⁊ principes minorē ha
bent partē. Nota q͂ cōsiliarij sepenumero
ad restitutionē tenent̄. ¶ Secundū pec/
catum pncipale/ mundana scʒ voluptas p
cedit obliuiscēdo finē qui sequit̄. Qui eniʒ
bene recordaret̄ finis promptior esset ad ie
iunium vel abstinentiā. Mundana volu/ X
ptas supra mala effrenis status. hec causat
incōuenientia. Contemptū dei ⁊ verbi sui
Promissoꝝ eius ⁊ minaꝝ. Rationis ceci/
tatem ad morē bestie mute. Subitā mortē
⁊ improuisam. Mortuoꝝ obliuionē/ aut
irrisionē. Quāuis sic agens comedat ⁊ bi/
bat eoꝝ victū ⁊ sustentationē. Defectū cō
fessionis ob verecundiā aut desperationeʒ.
Periuria ⁊ iniuriā nature que nominā̄da nō
sunt corruptionē Hereses vel falsas cōtra
fidem assertiōes ⁊ cōtra sanā doctrinaʒ: vt
dicere vnumquēq͂ esse saluandū. fornicati
onem nō esse peccatū. Peccatū carnis esse
omniū peccatoꝝ minimū. Stulto amore
esse amandū si quis fore velit aliciꝰ repu/
tationis/ vel quēq͂ sibi cauere non posse ab
hoc peccato. ¶ Demū q̄ ad tertiū pecca/
tum dico. q͂ iuramentū detestandū oratio/
ni contrariū ⁊ puenīes ex obliuione finis
⁊ sue cōditionis impedit ipsas aīmas. In
primis per hoc offendendo deū sanctos ⁊
sanctas eius cum honorandi essent et de/
precandi dando onus dominis tempora/
libus ⁊ spiritualibus huiꝰ peccati ⁊ dāna/
tionis: cū p iniustā dissimulationē reputā/
tur cōsentientes tali inhonorātiōe dn̄i sui

regis sui patris benefactoris et saluatoris: inducēdo om̄es creaturas / vt cōtrarie sint humane creature. Nota quō supiores magna hic adipisci possunt merita ꝛ ingentia pmia p rigorosam taliū blasphemiaꝝ emēdationē. Finaliter ex iuramēto detestabili cū aliqͥs supradictis peccatis ꝛ p finis obliuionem venit ꝛ cōtinuaꝛ horribilis hec et monstrosa bestia scismatica diuisio que distrabit ꝛ deuastat ecclīam. Si eīn pticulares defect⁹ nō essent / nūꝗ̄ talis vniuersalis regnaret defectus. Hoc tn̄ scisma om̄ia supradicta includit impedimēta aiaꝝ aliaqꝫ innumerabilia. Cōcludo igiꝛ p generale remediū. ꝙ in hoc ꝯsilio cogiteꝛ om̄ib⁹ his puisum iri incōuenientib⁹. Cōcedat deus vt recte cogitenꝛ media / ꝛ melius exequaꝛ finis. quē vnusquisqꝫ cōsiderare debet ad honorē dei / ecclesie ac christianitatis reformationē. viuoꝝ edificationē / ꝛ defunctoꝝ liberationem. Prestāte eo qui est alpha ꝛ o principiū ꝛ finis: deus benedictus in secula Amen.

¶ Sequiꝛ tractat⁹ de ꝯsolatiōe in mortem amicoꝝ. ix. ꝯtinēs ꝯsideratiōes.

Y e

Q ꝙ om̄is hūana creatura fragilꝛ est conditionis: ꝛ semp ad finē; hō est ad mortē tendit. Nec vllus sit ꝗ postremū euitare valeat passum (quēadmodum vnusquisqꝫ pcipit) ꝛ nihilominus tamen cōplures sunt qui de morte parentuꝫ suoꝝ ꝛ amicoꝝ interdū maximā incurrunt tristiciam cordisqꝫ angustiā quā ratio non potest aut nō vult tollere vel emēdare. Sequunꝛ in breui bone alique ꝯsiderationes fundate in scripturis ꝛ sanctoꝝ doctorum dictis p quas moderari possunt hmōi tristicie ꝛ angustie cordis irrationabiles / de morte ꝛ transitu vniuscuiusqꝫ / quātūcūqꝫ ppinquus fuerit aut dilect⁹.

Prima cōsideratio

est fundata in dei creatoris nostri volūtate cōsiderādo videlicet quēcunqꝫ obitū de hoc mortali mūdo / esse de expressa volūtate aut iustissima dei om̄ipotētis permissione. cui om̄is humana voluntas finaliꝛ cōformare debet ꝛ nō obuiare p impatiētiam ꝛ puersam murmuratiōnē. Et ista sola ꝯsideratio (ꝙ scꝫ sic creatori tot⁹ mūdi ꝗ dn̄s noster est metuēdissim⁹ placet) optime sufficere deberet vt in bona sumereꝛ patientia non modo mors que euitari non potest. verum etiā om̄es alie aduersitates atqꝫ afflictiones corpales ꝛ spūales quas humana patitur creatura. Nihil eīn fit (vt dictū est) sine volūtate expressa aut iusta dei permissione. Z Scd̄um hanc ꝯsideratiōem sanctus Hieronym⁹ ecclie sancte doctor gliosus / dicit. Si plangamus ꝛ deplorem⁹ parētes ꝛ amicos nostros mortuos ꝗs firmiter credimus resurrecturos cū corpib⁹. ꝗd facere mus si deus solūmodo eos mori pcipet absqꝫ spe resurrectōis. Sola igiꝛ sua volūtas ad ꝯsolationē sufficere debet. cui ꝗdem volūtati om̄es nostras subijcere debemus affectiōes. Ad hō ppositū dicit Seneca in epl̄a quadā ad Lucillū discipulū. Placeat hoī om̄e qd̄ deo placet / nō ob aliā causam nisi quia ei placet. hoc est notabile dictum ab hoīe qui xp̄ianus non erat.

Scd̄a consideratio

est bona equitas p quā iustissimū est ꝛ rationabilissimū aliquē illud quod suū est cuꝫ vult recipere. Omne aūt qd̄ nos habemus fuit veluti mutuo acceptū a dn̄o supmo totius mūdi / a quo om̄e venit bonū magnuꝫ ꝛ paruū. Ideo si nobis dederit corp⁹ ꝛ animā potest recipe illa eadē quotiens voluerit / nullā faciēdo nobis iniuriā. De quo dicit sanctus Hieronym⁹. Nihil ab te abstulit qui solū mutuū suū a te postulauit. Aliud de hoc ad te non spectat ꝙ̄ humiliter illi gratias agere. Sic fecit sanctus hō Job nominatus: cū in om̄i que eū circūdabat tribulatione / tā mortis omniū filioꝝ ꝛ filiarum ei⁹ ꝛ pditiōis oīm bonoꝝ suoꝝ ꝙ̄ de crudelissima egritudine ꝛ pcussione diuina que eū molestabat a planta pedū ad verticem vsqꝫ / nullū impatiētie verbū ptulit cōtra deum. Sed dulciter clamauit / dn̄s noster om̄ia dedit ꝛ om̄ia aufert. sicut illi placuit / factū est. Sit gliosum nomē suū bn̄dictum ꝛ sanctificatū. Uerbū hoc maxie ab impatiētia distabat aut murmuratiōe. A

Tertia consideratio

est de necessitate mortis ineuitabili. Scire debem⁹ humanā creaturā in mortalem hunc mundū nō positū esse / vt cōtinue ibi maneat: sed solūmodo hic est vt in exilio ꝗdam ꝛ peregrinatione ad faciendā dignaꝫ pniam vt tandē digna sit trāsportari ad finalem habitationē ꝛ naturalē suā patriā ꝗ illi ꝯcessa est ab om̄ipotēti deo patre suo ſi

dic eius seruauerit mādata. Ideo necesse ē
eam cito aut tarde mundum derelinquere.
Res enī que euitari nō potest sȝ certa. sine
expectat̄ si ipsa aduenerit simplicitas ē mī
tum turbari/ac si esset casus nouus: et cui
apponi posset remediū. Ad ppositum hoc
dicit sanctus Dauid pphēta in psalterio.
Quis est hic q̄ semp viuet in hoc sez mun-
do. ꝛ nō videbit mortē: ac si nō esset homo
illi⁹ ꝯditionis. Hec consideratio non eget
ampliori declaratōe. quia die quolibet ap
B paret ad oculum om̄es nos mori oportere
Quapropter dici solet in cōmuni puerbio
Certus sum vt de morte. Et sicut ait sctūs
Gregori⁹. Die quolibet currimus velim⁹
nolum⁹ ad vltimā mortis migratiōē. Hec
mors vt inquit Boeci⁹ nec magno parcit
nec paruo: paupi nec diuiti: iuueni nec se-
ni. Ob eā rem qđ euenire debet si hodie eue
nerit nō est mirandū/ ꝛ ꝯsequenter nō tan-
topere est affligendum.

Quarta cōsideratio

est fraterna vtilitas: vt dicit sanctus Hie-
ronymus. Si in hoc mūdo nullas habe-
remus tribulatiōes ꝛ miserias sed om̄ia vt
vellem⁹ pacata ꝛ tranquilla nobis aliqua
esset occasio cur vita defunctos deflerem⁹
ac plangerem⁹. Si quis aūt altius consi-
derauerit pericula/angustias mūdi huius
ꝛ exilij innumerabiles aduersitates. Val-
de cecus fuerit si minus exire desiderauerit
Ideo cū cernim⁹ amicos nostros migrare
de hac miseria/debemus aliqualiter sobri-
am habere leticiā / veluti si liberati essent a
magno quodā periculo ꝛ tribulationibus
Quis sciret solū cogitare tribulatiōes illas
quib⁹ humana subiecta est natura. Non est
pfecto cor quod eas possit cōprehendere:
nec lingua explicare. Modo quis san⁹ est
C modo egrot⁹. modo letus. deinde statī tri-
stis. hodie diues cras pauperrim⁹ Modo
viuit/mox deinde mortu⁹ est. Qui ẜ optat
hic diutius morari. non aliud petit q̄ꝫ i pe-
na ꝛ afflictiōe ꝑseuerare. Non itaq̄ nimiū
mortuos nostros deplangam⁹ amicos/ q̄
ab his periculis sunt expediti. Et si dicas
mihi dn̄m nostrū pro Lazaro Marie ma-
gdalenes fratre cū eū vellet resuscitare fle-
uisse. Respōdeo ꝑ sancti Hieronymi dictū
Reuera ipm̄ sup Lazaro fleuisse: sed nō ta-
lib⁹ lachrymis quib⁹ tu tuos defles amicos
tantopere em̄ a tuis discrepabāt lachry-
mis. Tristis erat de Lazaro nō qꝛ mortu⁹
erat sed quia ad hāc vitā reuertebat. Plo-
rauit: quia ppt̄ assistētes cōpellebat̄ bonū
suum amicū a requie reuocare ad laborem
Lachryme tue nō assimilāt̄ suis. nec amor
amicoꝝ tuoꝝ illi quē ipse habebat amoreꝫ
Nolebat bonū suū amicū reducere ad hu-
ius mūdi penas. Et tu mihi dicis te proxi
mum tuū amare quē denuo reuocare vis
ad penas has quas transiit perpetiendas.
Sit ergo plorat⁹ tuus ꝛ gemit⁹ tēperatus
cum de amici tui bono debeas letari.

Quinta cōsideratio

est cogitando diuinā dispositiōem: que mī
to melius nouit quod expediens est vnicui
q̄. Bona in deū habenda est spes Et q̄ sic
fuerit obediens illi vt moreretur: q̄uis id
nobis non videat̄. Dicebat ergo sanct⁹ au D
gustinus bonū verbū. Dulcissime deus po
steaq̄ꝫ scio mihi expediens esse q̄ꝫdiu in mi
sero hoc constitut⁹ sum mūdo/ habeas ve-
luti omnem de me custodiā/et me bone tue
submitte dispositioni. Sanctus Petr⁹ di
cit in epistola sua. j. Petri. v. Iacite omneꝫ
curā vestrā ꝛ sollicitudinē in deū: quia ipsi
cura est de vobis. Ipse enī (vt verum dica-
tur) dulcissimus pater est/qui cognoscit q̄
conueniēs est omni humane creature. nec
sem p opus est eo quod habere desideram⁹
quia sepenumero om̄ino oppositū postula
mus nr̄e vtilitati: sȝ ipse gubernat magnos
ꝛ paruos p altissimā suā ꝛ incomparabileꝫ
sapiam atq̄ irrephensibilē iusticiā. Cōten
ti igitur sim⁹ de omnib⁹ suis operib⁹ tanq̄ꝫ
iustissimis. illiq̄ gratias agamus. Et si q̄s-
dam mori vidam⁹ morte aliqua extranea
que nobis minus bona apparet quo ad no
stram reputatiōnē. vt vnus moritur subito
alius in prelio. alius se submergit. alius su
spenditur. Et sic de compluribus aliis mo
dis. nihilominus deus omnia vertere po-
test si illi placitum sit ad vniuscuiusq̄ vtili-
tatem. Ideo de nullo est desperandū/ nisi
eius damnatio fuerit manifesta.

Sexta consideratio

est q̄ fletus et tristicia inutilis est: nihilq̄
mortuis quātum est de se nisi aliud adiun-
gatur prodest Certissimum est sine miracu E
lo per ploratum ꝛ gemitū mortuū aliquem
resuscitari nō posse. Propterea dic̄ sanctus
Hiero. Considera si plorare debeas. de q̄

remediū ponere nō potes ac si vellet dicere
magne id esse simplicitatis. Ideo (vt legimꝰ
in libris regū) sanctus ꝓpheta ꝛ gloriosus
rex Dauid tenere plorabat ꝑ filio suo egro
to/ad mortē vsq;. deū deuote deprecādo vt
illi cōcederet sanitatē. Posteaq; vidit eum
mortuū esse cessauit a fletu ꝛ seipm̄ cōforta
uit: respōdendo his qui alloquebant᷑ eum.
Quare inq̄t plus mihi darē tristicie. Cre/
dere debemꝰ omnē hominē qui morit᷑ mox
aditu ꝫ paradisum purgatoriū aut infernū
Parui pueri non baptizati descendūt i lim
bum q̄ est locus mediꝰ (vt multi tenēt) īter
purgatoriū ꝛ infernū. Si ingredit᷑ paradi
sum/magnope letari debemꝰ/magnāq; illi
faceremus iniuriā nisi esset ꝑ sanctū deside
rium quo secū esse vellemꝰ. Si descēdat in
purgatoriū vt r̄ligiose credere possumꝰ nisi
oppositū sit euidēs/facere debemꝰ oratiōe;
ꝛ p̄ces in sancta lachryma ꝫ compunctiōe
ad suā impetrandā liberationē. Nihilomi
nus tm̄ ploratus illi ꝛ gemitꝰ esse debēt mo
derati ꝛ tēperati cū sobria mixti leticia/spe/
rando talē esse in saluationis via. Si cer/
F tum sit ipm̄ esse in inferno. qđ regularit᷑ nō
scitur nisi ꝑ reuelatōnē aut miraculū quod
deus apparere facit. Tūc om̄es ploratꝰ et
gemitus cessare debēt ad diuinā approbā
dam sn̄iam ꝛ se voluntati eius ꝯformādu;
Ut em̄ dicit sanctus Augustinꝰ. Si prē;
meū damnatū esse cognoscerē/nō plus ro/
garem ꝑ eo q̄ꝫ ꝑ infernali inimico. Uerum
tamē est ꝙ ꝫm ꝙ aliquis bene vixerit ac be
ne mortuꝰ est ꝛ deuote. maior haberi debet
leticia ꝛ spes. Faciat ḡ vnusquisq; erga se
dum tps habet ꝑ qđ gaudiū det hominibꝫ
ꝛ paradisi angelis. dici em̄ solet bonā vitā
bonū ad se attrahere finē.

Septima ꝯsideratio

est de damno qđ facit fletꝰ ꝛ tristicia ꝑsone
que talia habet. Hec em̄ res est que natura
liter corrūpit sanitatē vniuscuiusq; ꝛ cor/
poralē ꝛ sp̄ualē/ac interdū mortē infert. Iđ
dicit sapiēs. Multi mortui sunt propt᷑ tri/
sticiam: ꝛ non est vtilitas in eis. Et rursum
dicit in ꝓuerbijs. Sicut tinea corrūpit ve
stimentū ꝛ vermis corrodit lignū. sic tristi/
cia cordi nocet hoīs. ¶ Et sciendū est talem
tristiciā ꝛ angustiā sepenumero ꝓcurari in/
imici instigatiōe. Et cū videt nos habere
inordinatā ad aliquā rem affectionē/ nitit᷑
omnibꝫ modis eā nobis auferre vt nos i tri
sticiam ponat ꝛ finaliter in desperationem
ꝛ nos grauet ad mortē vsq; corporaliter ꝛ
spiritualiter. Propterea summū ꝯsiliū dat E
sanctꝰ Petrus ꝙ si lete ꝛ hilariter in h̄ mū/
do vincere velimꝰ ꝛ pacē habere/ne vllam
grandē ac fortē habeamꝰ affectōnē ad quā
cunq; rē temporalē quātūcūq; exiguā aut
magnā. Posteaq; ei illa res mutari pōt aut
deperdi: mox ꝫm hoc tristiciā habebimus
ꝛ dolorē qui nos grauissime affliget ꝫm ꝙ
amor eiꝰ stulte delectabat. Ideo si pater ti
bi sit aut mater/maritus vxor filiꝰ/ aut alia
res quecunq;/noli cor tuū taliter appone/
re quin ea ꝑdere possis aut dimittere/cū tē/
pus aduenerit. Ad ꝓpositū h̄ dicebat Se
neca. Accomodo me huiꝰ mūdi rebꝫ: ſ; nō
me dedo. Et rursum dicit/ō nulla re posses
sionē haberi/nisi q̄s semꝑ paratus sit ꝑde/
re eā aut dimittere. Scđm hanc ḡ ꝯsidera
tionē cesset tristicia nimis abundās q̄ sepe
numero nocet habenti et nihil ꝓdest mor/
tuo. immo aliqualit᷑ illi nocere poterit aut
di ꝑlicere. vt apparet in subsequēti exēplo.
Erat femina quedā pulchra que pulchru;
quendā habebat filiū: ingeniosum valde ꝛ
ad cunctas res abilē/sed satis cito migra/
uit a seculo. Unde mater talē cōcepit tristi
ciam in corde ꝛ angustiā ꝙ incessanter die/
bus plorabat ꝛ noctibꝫ. Accidit die q̄dam
bonā hanc dn̄am in visione videre societa
tem iuuenū hoīm/qui valde lete ꝛ festinan
ter certū petebāt locū: sed nō vidit cu; eis
filiū suū. inde magis turbata fuit/ posthac
ꝯsiderando vbinā esse posset/ꝑcepit eū lon D
ge post alios lento quidē gradu venire ve/
luti si multū esset fatigatus. Tūc benigne
eū interrogauit cur nō cū pulchra illa esset
societate. Mox tanq; tristis r̄ndit ei/ tuni/
cam suā in postrema ꝑte ꝓrsus madefactā.
vnde tantū illa aqua grauabat᷑ ꝛ oneraba
tur ꝙ socios suos sequi nō poterat. Et ad/
iunxit dicens. Bona mater supplico dein
ceps sic flere desistas queadmodū hucus/
q; ꝓpter me fleuisti. Sed dirige dulciter la
chrymas tuas ad deū cū sancta orōne. Et
paulo post in ꝑfecta futurꝰ sum saluatione.
Hoc modo fecit ipsa ꝛ filius eiꝰ om̄ino li/
beratus fuit. Sed dicet aliquis. multū mi
hi displic; me tali affici angustia ꝛ tristicia
sed eā auferre nequeo nec excutere eam pos
sum adeo cordis tenet penetralia. Cōside/
ra ḡ in primis (vt p̄tactū est) q̄ꝫta stulticia
sit cor suū ꝛ amorē ad aliquā temꝑalē rem

figere que mutari potest aut perdi. Et hoc
tibi sit ad cautelã alias: vt tibi cauere pos/
ses si illud tibi accidere vellet tpe alio. In/
sup bñ admitto nõ omĩno in potestate tua
esse tales de cogitatiõe tua auferre passiões
sine speciali dei auxilio. Jõ bono corde ad
dñm tibi recurrendũ est p mediũ sanctoꝝ ⁊
sanctaꝝ eius: orãdo benigne q̈ de tali te li
berare velit tormẽto. Et scias certo deũ sic
I facturũ si expediens sit aut cito aut tarde.
Sicut eñ dicit sanctus Berñ. Pro certo
teneam⁹ ⁊ credam⁹ nĩl nos postulare a dñ
in sancta charitate pseuerãter ⁊ p nobis q̃n
impetrem⁹ rẽ illã aut meliorẽ. qđ nobis me
rito sufficere debet. Et si dicas adhuc. quõ
esse possem nõ tristis ⁊ desolat⁹ de morte p
ximi mei cũ sim in paupertate toto tpe vi
te mee. vel tali aut tali incõueniẽti. Sci/
re debes deũ sufficienter esse potentẽ/sapiẽ
tem ⁊ bonũ: ad te in hoc mũdo gubernan/
dum: sicuti expediẽs est Iacta igit̃ spem tu
am ⁊ curã tuã principalẽ in eũ ad illũ amã/
dum ⁊ seruiendũ ei. ⁊ ipe taliter tibi puide
bit vt psequaris sufficientiã. Scdm q̈ san
ctus ⁊ pbus homo Thobias filiũ suũ ad/
monuit dicẽs. Cõsidera fili mi nos paupe
rem modo sup terrã ducere vitã. sꝫ si timue
rimus deũ bona adipiscemur multa. Ad h̃
est saluator noster Jesus christ⁹ in euange
lio suo. Primũ querite regnũ dei. hoc est sa
lutem vestrã spũalẽ. ⁊ omnes alie res necessa
rie adiicient̃ vobis ⁊ dabunt̃.

Octaua cõsideratio

est cogitãdo pprĩã vtilitatẽ ⁊ magnũ quod
nobis sepius accidit cõmodũ p amicorum
nostroꝝ mortẽ. Qđ quidẽ cõmodũ inter/
dum spũale est. īterdũ vero tempale: ⁊ si no
bis nõ appareat. Quia reuera amici nostri
K sepe varijs modis nostrã impediũt saluati/
onem. Ideo dicebat saluator noster Jesus
christ⁹ in euãgelio. Inimici hominis dome
stici ei⁹ familiares ⁊ cohabitãtes. Ideo qꝛ
nos plerũq̈ inclinãt ad mundũ amandũ
⁊ ad diuitias honores ⁊ dignitates appe/
tendas/q̃ sepe ad maximã nr̃am sunt pditi
onẽ. Sic dãna eoꝝ ⁊ infortunia nos ma/
gna afficiũt plerũq̈ tristicia ⁊ cordis angu
stia. Eo mõ sepenumero dei irã facim⁹.
h̃ est pcepta ei⁹ transgredimur ne ↄtristent̃
amici nostri q̃ res pniciosa est ⁊ damnabil'
Dicit sc̃s Aug⁹. ad ppositũ h̃/subtractio eo/
rum ab h̃ mũdo eis sit tolerabilis. quoꝝ p̃/
sentia cũ dispẽdio erat ⁊ dãno. Solet iterũ
dum augeri dolor ⁊ tristicia aliquoꝝ. p̃ser/
tim nobiliũ. cũ p mortẽ filioꝝ suoꝝ pgeni/
es defecit ⁊ decidit/q̈b nulli succedãt here
des in sua pgenie. ⁊ h̃ modo arma eoꝝ neces
se sit deficere. ⁊ nomẽ eoꝝ quo ad mũdum
obliuioni dat̃. Hec ↄsideratio certe admo
dum debili innixa est fundamẽto. vanitati
nãq̈ innixa est. Tales eñ magno vane fa/
me in h̃ mortali seculo tenent̃ desiderio. q̃ q̃
dem fama ↄtinue mutat̃ ⁊ pterit velut vm/
bra aut fum⁹ queadmodũ cernit̃. parumq̈
est cure illis vt i memoria sint ppetua glori
osi alteri⁹ vite q̃ sine fine est. Et hec magna
est abusio. Te q̃so (vt ait Boeci⁹) vbi mo/
do sunt magni imperatores/summi reges et L
gloriosi pncipes q̃ omnẽ eoꝝ curã posuerũt
ad transitoriã mortalis hui⁹ mũdi gloriã
adipiscendã. Ubi sunt? Nõne iacẽt in terra
absq̈ nobilitate sine memoria ⁊ estimatõe?
Profecto sic. Et sic dicit pphã i ps. de his
qui in hoc mũdo sua celebrare voluerũt no
mina ac si ipe mund⁹ eoꝝ foret paradisus
Propterea sepulchrũ eoꝝ est extrema eorũ
domus aut habitatio. Est misera domus.
Et saluator nr̃ in euãgelio de talibus dicit
iam eos recepisse mercedẽ ⁊ portionẽ eorũ
¶ Hac ↄsideratiõe cõplures nobiles vt fi/
lij regũ ⁊ ducũ/parui estimãtes hui⁹ mun
di gl'iam/reliquerũt omnes parẽtes suos di/
uitias ⁊ possessiões vt se omino ad deo ser/
uiendũ dederẽt. Nec curabãt si eoꝝ defice/
ret psapia q̃ ad pñs h̃ seculũ. Modo eorũ
nomẽ in eterna esset memoria cũ his q̃ fide
liter deo seruierũt. cui seruire magnope est
regnare. Et ad oculũ cernim⁹ multo maio
ris honoris ⁊ fame esse bñdictos scõs pa
radisi q̃ ↄtempserũt oẽm gl'iam mortal' hu/
ius vite q̈ eos q̃ nisi sunt hui⁹ mũdi sibi cõ
parare gl'iam. Adiicio ad h̃ q' (sic iã tactũ
est) sepe deũ maximũ cõmodũ corpale ⁊ spi
rituale afferre pluribꝰ/cũ eis ab hoc mũdo
subtrahit pueros aut ppinquos. Sũt eñ
nõnulli qui ad pmouendos ⁊ exaltãdos p
pinquos suos in honoribꝰ ⁊ hui⁹ secli põ/ M
pis ponũt oẽm suã operã ⁊ diligentiã. nec
requiẽ habẽt diu nec noctu. ⁊ sepius aua/
rissimi efficiunt̃. pp̃ter quod ponũt plerũ/
q̈ seipsos ⁊ eos quos pmouere volũt in vi
am damnatõis. Propterea dicebat Salo
mon. Uidi rem maxime sub celo vanitatis
hominẽ acquirere ⁊ cumulare cupide diui
tias hui⁹ mũdi non cessantẽ nec requiẽ su/

mentē. nec tñ nouit cui dimitteret aut si vl/
los habitur⁹ esset successores. Jđ dñs nr̄ q
ꝑ innumeros modos creaturaꝝ suaꝝ ꝓcu/
rare nouit salutē vt auferat hominē de tali
bus angustijs ꝛ solicitudinibꝫ. illi interduꝫ
aufert vxorē aut pueros aut res alias siles
Et hoc singulis diebꝫ experimur aliqͦs esse
qui se oīno dedāt ad deo (et toto corde)
seruiendū ꝛ mundū ꝯtemnendū ꝓpter hu/
iusmodi occasiōes: qui ꝑus ne denariū q/
dem ꝓpter deū dedissent ne ꝓpinqui coruꝫ
post mortē taliū indiguissent. Dāt seipsos
ꝛ ꝓpria bona deo ꝓ spūali salute. Et facile
est scitu cū tales venerint ad mortis horaꝫ
hoc singulare eis esse solatiū. Legimus đ
A duabꝫ diuitibꝫ ꝑsonis ad inuicē matrimo/
niali federe coniunctis/ q̄ ante oīa in h mū
do prolē desiderabāt habere/ ad quā impe/
trandā a deo (qui oīa põt) ꝯtinue magnas
elargiebant elemosynas ꝑ quas multi pau
peres sustentabant. Et qꝛ dñs noster plen⁹
est oīm beniuolētia: ꝛ interdū nostra adim
plet desideria ad nos sꝑ alliciēdos i amorē
suū illis dedit sobolē pulchrū videlicꝫ pu/
erum. Quid accidit? Mox parētes sui eius
ꝓmotionē cogitare ceperūt more aliorū: et
ꝯfestim a bonis opibꝫ q̄ facere solebāt. ma/
nus subtraxerunt ad diuitias illas filio eo
rum seruādas ne vllā pateret indigentiam
Tū dñs noster illud vidēs/ ꝛ ꝙ pauperes
(qui mēbra sua sunt) eo mō reddit⁹ eoꝝ per
debant ꝛ sustētationē. Cito recepit qđ de/
derat ꝛ pueꝝ illū de h abstulit mūdo. Faci
le est creditu sic euꝫ sepius cōpluribꝫ facere
ad eoꝝ vtilitatē. Sꝫ vnusquisqꝫ adeo amo
ri hui⁹ mūdi est imersus ꝙ illud cōsiderare
nequit. Adduci possent ꝛ recēseri exēpla in
numera ad supradicta ꝯfirmāda: sꝫ breui/
tatis causa ea in ꝑsentiaꝝ missa facio. Vi/
detur eñ sepenumero aliquas diuites ꝑso
nas qꝛ nullos hñt heredes gubernare ml/
O tos bonos hoīes: ꝛ interdū monasteriū ali
qđ bonoꝝ religiosorū: qđ ꝓdest magis pro
culdubio ꝛ ipsis ꝛ parētibꝫ eoꝝ mortuis et
viuis ꝛ toti sancte ecclesie q̄ꝫ ꝓficerēt vigi/
ti aut triginta filij qui ꝑuerse essent vite ꝛ
dissoluti/ sicut plerūqꝫ accidit. Qui paren/
tum eorū inutiliter dissiparēt bona/ nō orā
do ꝓ eis in grande ipsorū preiudiciū ꝛ dā/
num. Et hoc modo relinquūt hoīes ma/
iorem de eis memoriā ꝛ famā post mortem
eoꝝ corā deo ꝛ hoībꝫ/ q̄ꝫ facere possunt per
eñ:es eorū heredes. Per hec que dixi non
intelligo quin rationabiliter ꝛ ꝑm deū pro
les desiderari ꝛ postulari possit. Que qđeꝫ
proles fruct⁹ est mammonū. Sed postq̄
habet bene vtendū est ea: ne scꝫ talis appo
natur cura ꝛ amor vt de ꝓpria spūali quis
desistat cogitare salute. Et alia ex ꝑte si nō
habeatur ꝓles disponendū est se ad bonaꝫ
patientiā erga deū absqꝫ murmuratiōe. Et
sic homo de oībꝫ suū faciet cōmoduꝫ: de
aduersitate videlicet ꝛ ꝓsperitate. Hic dici
posset in eos qui deflent ꝛ plangūt sine cō/
fortatione filios eoꝝ. ꝛ interdū plus cū in/
grediunt religionē/ q̄ꝫ si corporalem mortem
obijssent/ ꝑ hoc scꝫ ꝙ mundū reliquerūt: et
se oīno ad seruiēdū deo dederūt. Illi au
tem parētes oībꝫ modis cōtraniterunt san
ctum eoꝝ impedire ꝓpositū. Hinc diffici/ P
le est qn malū aliqđ spūale illis accidat cuꝫ
religio bene est obseruata bonis moribus
ꝛ regularibꝫ obseruationibꝫ/ sicut sunt non
nulli. Et qui nullā aliā legitimā habent re
trahendi eos causam q̄ꝫ ꝓpter carnalē amo
rem nimis ardentē ꝛ inordinatū quē gerūt
ad filios eoꝝ ꝛ parētes. Tales pessime di/
uinā cōsiderant grām quā deus eis facit cuꝫ
dignat capere ꝛ dedicare eoꝝ pueros ad su
um seruitiū. qđ nō vnicuiqꝫ facit. Sic eñ
ꝑ parentū bonitatē sepius pueri saluantur
sic e cōuerso ꝑ pueroꝝ bonitatē referunt pa
rentes similē saluatiōis fructū. Et ꝑ oppo/
situm malicia viri nocere potest ꝓpter alte
rum. Propterea principalē suā curā adhi/
beat vnusquisqꝫ vt salutē suā operet ꝛ alio
rum. qđ si nō fecerit. saltē alios nō impedi/
at. Sicut eñ dicit sapiēs in ꝓuerbijs. iij. c.
Noli ꝓhibere benefacere eū qui potest si va
les ꝛ ipse benefac.

Nona consideratio

est de generali resurrectione que in die iu/
dicij est futura. Vnusquisqꝫ christian⁹ con
siderare debet statū in quo est/ videlicꝫ chri
stianitatis. Rationabilissimū est ꝙ christia
ni qui credūt ꝛ expectāt generalē resurrecti
onem omniū in ꝓprijs corporibꝫ ꝛ animabꝫ
que in hoc mūdo habuerūt/ sint adeo certi
ꝛ resoluti de resuscitatione proximi ne sint sicꝫ
pagani ꝛ infideles qui oīno existimāt ho
mines mortuos esse in corporibꝫ ꝛ anima/
bus sicut mutas bestias nunq̄ꝫ resurgēdo.
Ad hoc ꝓpositū dicit sanctus Paulus in
vna suaꝝ epistolaꝝ. Nolum⁹ aūt vos igno
rare de dormiētibꝫ ꝓpter mortem eoꝝ/ quō

resuscitabūtur vt coronentur. ant ɔtristari more paganoꝝ ⁊ infideliū qui de hac resurrectione spem nō habēt. ¶Et notandū est sepenumero sanctā scripturaȝ cōparare hos qui sunt mortui ad eos q̄ dormiūt ⁊ q̄escūt sicut dn̄s noster Jesus xp̄s in euāgelio suo dicebat suis discipulis de Lazaro Marie magdalenes fratre q̄ mortuus fuerat in bethania Lazar⁹ amic⁹ noster dormit: sȝ vadam vt suscitē eū a somno illo. Et discipuli illi qui nondū hūc modū loquēdi intelligebant dicebant. Si dormit tūc saluus erit. Tūc rn̄dit Jesus clari⁹ dicēdo. Amic⁹ noster Lazar⁹ mortu⁹ est. Et vtitur sancta scriptura hoc loquēdi modo/mortē cōparando ad corpalē dormitionē trib⁹ de causis. Prima q: quēadmodū p dormitionē hō q̄escit a labore ⁊ afflictiōe quā vigilando habuit. sic p mortē quiescit de hui⁹ mundi penis. Secūda q: quēadmodū nō suscipitur dormitio ad semp sic manendū sȝ p paruo aliquo tpe. sic nō fit corpalis mors nisi pro certo quodā tpe post qd̄ semp viuet in corpore ⁊ anima. Tertia est: q: sicut is q̄ dormit facile suscitari potest ab alio. sic multo facilius sine cōparatiōe potest saluator noster hominē de morte ad vitā reducere ⁊ velut eū de hoc somno suscitare. Et hoc faciet in vltimo die iudicij. Nolo dicere p p̄dictas ɔsideratiōes quin aliquis rōnabiliter flere possit ⁊ plāgere mortē parentū suoꝝ ⁊ amicoꝝ. Cōditio nature humane hoc req̄rit ⁊ ad hoc faciendū cōpellit. Nec est interdum tā ɔstans nec tā studiosus q̄ p̄rsus abstinere possit pp̄ter naturalē q̄ habet passionē. Sed h̄ intelligit de lachrymis ⁊ tristicijs immoderatis ⁊ excessiuis quas aliq̄ sumunt sine ɔsolatiōe adeo q nec bibere possunt nec comedere quasi nullā in ipsis cōtinentiā habētes. Que est res periculosa/vt dictū est/damnifera ⁊ omi psone viroꝝ mulierū inhonesta specialiter q̄ ad hui⁹ mundi honestatē. Recitat sanct⁹ Aug⁹. in lib. suo ɔfessionū. q cū bona mater eius Monica mortē obijsset, ⁊ ipse corp⁹ cum bonis suis amicis sequeret q ad sepeliendū deferebatur se penit⁹ a fletu ⁊ gemitu corā hominibus cōtinuisse/ita vt sine dolore ⁊ cōpassione dicte sue matris videret. Cui⁹ (quare scȝ hoc faceret) rationē reddit. quoniā inq̄t non existimabā honestū ⁊ ɔueniēs esse corpus sequi cū magnis gemitib⁹ ⁊ planctib⁹ Hoc eñ hi faciūt/ qui de alia vita nullam spem habēt post p̄ntem hanc vitā. Modo q̄uis genitrix mea quo ad presens mortua sit seculū. firmiter inquit spero ip̄am aliam viuere vitā mltō securiorē ⁊ delectabiliorē vitā scȝ gloriosaȝ padisi que fine caret. Attamen nominat⁹ sanct⁹ Aug⁹. quēadmodum de seipso testat cū corpus sepultū essȝ ⁊ ip̄e sol⁹ in cellula sua esset/reduxit ad oculos cogitatiōis sue memoriā bone ei⁹ genitricis/que tā dulciter eū nutrierat ⁊ pcib⁹ suis ad catholicā fidē cōuerterat. Et tales habēdo ɔsiderationes emisit dulces lacrimas quas diu intra se corā hominib⁹ cōtinuerat ⁊ cōpresserat/que dulciter decurrerunt. Atq̄ deuote orabat dn̄m nostrum q misereret bone sue matris: ⁊ ei oīa delicta sua que p humanā fragilitatē in hoc mundo cōmiserat pceret. Et q̄uis magnā in deum haberet fiduciā oīa iam illi ɔdonata esse. nihilomin⁹ tn̄ (vt dicebat) timendū est periculū in quo morit oīs homo q̄ i peccato Ade primi patris nostri natus est. Facile sciri pōt dictas lachrymas dulces fuisset temperatas deuote quoq̄ orōni permixtas. ¶Dilatari possent he cōsiderationes innumera allegādo exempla ⁊ auctoritates ad hoc ɔducentes. Sȝ p finali conclusiōe bene aduertat documentū in septima cōsideratione positū. Nō scȝ habendo nec affectionem suā nimis apponēdo ad quācūq̄ rem trāsitoriā quātumcūq̄ bona videatur ⁊ secura/modo quis decipi nō velit. Sed si volum⁹ iocundū habere amorē ⁊ in sc̄tā ɔsciētie viuere pace/q̄ supat oīa alia gaudia mūdana/illū amemus qui nec amittit nec mutat nisi pus deserat. Et est dulcis redemptor noster solus ⁊ verus amicus qui nūq̄ deest in necessitate. Qui vt nobis adherere daret ⁊ adiungi amori suo ⁊ d̄ amore h⁹ mūdi nos reuocaret brachia sua p̄ciosa in crucis arbore extendit/mortē patiendo ignominiosissimā/verendā /⁊ angorib⁹ plenam: vt nos de manibus inimicoꝝ nostroruȝ redimeret ⁊ transferret nos (nisi ipi obstiterimus) ad benedictū regnum suum in quo per gratiā suā nos inuicē omnes viderenos possimus in ꝑhenni gaudio cum benedictis sanctis suis qui plene dei in celis faciunt voluntatē/sic fiat ⁊ in terra. Fiat volūtas tua sicut in celo ⁊ in terra Amē

¶Tractatus de consolatione mortis parentum.

u Fiat voluntas
f . tua. Hec est tertia petitio quaz
saluator noster Jesus christus
nos docuit facere/ et quã ipe ter
fecit añ bñdictã passionẽ suã in mõte oliue
ti cũ p̃ angustia et tristicia sanguineas gut
tas sudauit p nostra redemptiõe. Debz ita
q̧ esse verbũ h̃ finis et meta oim orationuz
nostraꝝ et oim necessitatũ nobis supuenien/
tium. Et sup h̃ fundat̃ pma et pncipalis cõ
sideratio parui cuiusdã in gallico tractat⁹:
nouẽ ptinentis ꝯsideratiões. q̃ vocari põt
ꝯsolatio de morte amicoꝝ suoꝝ. Uerũ est
aliquas solere fieri dubitatões et q̃stiones:
aut p impatiẽtiã aut p ignorantiã quõ pso
na nõ debeat dolere de amicis suis. et quõ
voluntas hois ꝯformari potest volũtati di
in casu tali: et dicere sine mẽdacio aut ficti/
one. Fiat volũtas tua. Respõdebim⁹ g̃ ad
hoc p vnã ꝯsideratiõem aliis nouẽ iunctã:
vt dict⁹ tractat⁹ eo sit pfectior. Et dicam⁹
q̧ s̃m cõmunẽ vsum loquẽdi generalit̃ de
volũtate p affectõe/ desiderio/ appetitu aut
inclinatiõe/ q̃ttuor modos inueniem⁹ vo/
luntatis. Una quidẽ est volũtas naturalis
sine cognitiõe. Altera naturalis cũ cogni/
tione. Tertia rõnalis est p ꝯditionẽ. Quar
x ta est rationalis absoluta simplex et affirma
ta sine ꝯditione. Sumam⁹ igit̃ p declara/
tione hui⁹ distinctiõis aliquas doctrinas
theologicas morales et philosophicas vt
verbũ hoc Fiat volũtas tua/ melius intel/
ligatur ¶ Prima doctrina. Uolũtas na
turalis sine deliberatõe semp ꝯueniẽs est et
ꝯformis volũtati diuine et sue pme institu/
tioni. Sicut in exẽplo/ deus vult lapides
et res graues deorsuz descẽdere/ et leues sur
sum s̃m naturalẽ inclinatõem quaz large
dicere possum⁹ volũtatẽ. Plãte diuerse nu
trimentũ eoꝝ desiderãt p pluuiã et solẽ/ ali/
osq̧ modos. Deus vult oẽs bestias irra
tionales/ aues et pisces desiderare et velle qđ
ad eoꝝ spectat naturas i valde diuersis ma
neriebꝫ tã pp̃ter eaꝝ ꝯsideratõnem q̃ȝ pp̃ter
cõtinuationẽ ipaꝝ in specie et successiõe Et
hic conspicit̃ pulchra intellectus occupa/
tio: videre i pticulari diuersas industrias et
naturales inclinatiões cũ sensuali seu sen/
sitiua cognitiõe admictas. Et qui alti⁹ hãc
vellet extollere materiã/ deueniret vsq̧ ad i
clinationẽ naturalẽ volũtatis creature rõ/
nalis erga deũ et erga virtutes in generali.
Que quidẽ volũtas verbo greco dicit̃ sin/
deresis. et latine scintilla rationis/ que sem/
per ad bonũ inclinat: etiã in damnatis. Jdõ
eis cõtinuo reuertit̃ cõscientie remorsus: q̃
est vermis pungẽs et tormentũ qđ mori ne
queunt ¶ Secũda doctrina. Uoluntas y
naturalis sine deliberatiõe peccare nõ po/
test vt ipsa est/ h̃ est sine h̃ qđ deliberet. Hec
doctrina sequit̃ ex pcedenti: quia peccatuz
non fit sine deliberatione. Exemplũ. si ho/
mo aliquis est eleuat⁹ in altũ et decidat sua
grauitate. ille descensus et casus non plus
est peccatũ q̃ȝ si lapis descenderet. Si vo/
luntas deliberatiua nõ sit aliquo modo in
causa. Similiter si homo afficiatur fame
et siti pp̃ter defectũ nutrimenti. nõ est pecca
tum si volũtas deliberata nõ faciat ipz vtẽ
do cibo ipsi phibito aut aliter q̃ȝ deberet.
Cõsequenter si homo delectet̃ rebus aspe/
ctu pulchris/ auditu odoratu gustu aut ta
ctu Et p contrariũ si delectet̃ rebꝫ inutilibꝫ
oculis auribꝫ gustui et sensui/ nõ est d̃ se pec
catum: q: hoc est s̃m naturalẽ inclinatõem.
Uerũ est peccatũ aliunde euenire quemad
modũ in sequentibꝫ tangem⁹. Cũ eñi volũ
tas deliberatiua suũ pbet ꝯsensum contra
dei voluntatẽ vt in aduersitate p impatien
tiã. et in psperitate p stultã complacẽtiã/ pec
catum est. Et p oppositũ meritũ est et virtus
cũ persona sustinet patiẽter aduersitatez: et
refugit psperitatẽ nõ transgrediẽdi dei legẽ
Jdeo nõ est impatiẽtia cũ persona patitur
et ingentẽ sentit dolorẽ naturalem. Modo
non se dedat/ ad agendum aliquid contra
dei mandatũ ad hũc euitandũ dolorẽ Jm z
mo tãto maior est patientia q̃ȝto grauior ẽ
dolor et afflictio. Et bene notet̃ atq̧ intelli/
gatur. Uerũ est voluntatẽ naturalẽ sine co
gnitione a naturali volũtate cognitionem
habẽte differre. Prima eñi nõ habet vllam
delectationẽ nec tristiciã in eo q̧ sibi ꝯueni
ens est aut discõueniens. vt apparet in la/
pidibꝫ et arboribꝫ. Sed voluntas natura/
lis cognitioni iuncta/ voluptatẽ capit aut
displicentiã s̃m q̧ percipit rem cõuenientẽ
aut discõuenientẽ que se illi cõiungit. Hic
est q̧ bestia aut homo etiã delectat̃ cũ desi/
derium suũ adimplet bibendo vel comedẽ
do quãdo fame afficit̃ aut siti que illi tristi/
ciaz afferũt. Dicamus pterea q̧ voluntas
rationalis que pp̃rie dicta est volũtas deli
berationi ꝯiũcta est: quia eligere potest hãc
aut illã partẽ vt vult non autem naturalis

Hec volũtas in q̃ est illa qua dicere do de
bem⁹ et nostra volũtate Fiat volũtas tua.
q̃ ip̃a hec nr̃a volũtas liber velle hab; qd̃
velit id qd̃ de⁹ vult. Et hic est q̃stio ⁊ diffi/
cultas p̃ncipalis quõ nos sp̃ voluntatẽ no
strã ad dei reducere debeam⁹ volũtatẽ. Op⁹
est g̃ ſm voluntatẽ tactã de duplici nos lo
qui volũtate/rõnali vel deliberatiua. Una
est vt p̃ ↄditionẽ aut optionẽ ⁊ desiderium
A Altera est sine ↄditiõe vt p̃ stabilitũ deside
rium aut electionẽ. Exemplũ. Dñ aliquis
erit in mari q̃ peribit nisi omnes merces su/
as deiiciat in mare. volũtas sua ↄditional'
p̃ desideriũ aut optionẽ esset q̃ merces sua
saluare posset: ſ; volũtas sua sine ↄditione
⁊ p̃ electionẽ est vt se saluet: obedire ⁊ velle
qd̃ nauis patron⁹ p̃cipit aut ↄsulit. Et val
de notet h̃ exemplum qd̃ mille modis poni
posset. ¶Tertia doctrina. Volũtas rati/
onalis ⁊ deliberatiua q̃ fit p̃ ↄditiõ; vt mo
do dictũ est nõ repugnat volũtati dei: quia
hec volũtas fuit etiã in Jesu xp̃o cũ deside
rabat salutẽ tot⁹ generis humani. q̃uis sci/
ret totũ humanũ gen⁹ nõ esse saluandu; in
singularib⁹ p̃sonis. Et hec volũtas põt no
minari volũtas misericordie pietatis aut cõpas
sionis. Hec volũtas nõ peccat q; nõ est ab
soluta aut affirmata in se/ veꝝ semp̃ reduci
tur ad p̃mã ⁊ p̃ncipalẽ dei voluntatẽ/ad ex
emplũ orõnis Jesu xp̃i de qua dixim⁹. Ex
emplũ filius legitim⁹ sentiet paternã mortẽ
⁊ hereditatẽ sibi cessurã. fili⁹ hic letari pote
rit de hereditate sibi venienti. q; indigentia
humana ad h̃ inclinat. Ex parte altera tristis
erit ⁊ mest⁹ de morte paterna. Interroga/
bitur: velles ne patrẽ tuũ mortuũ non esse?
B Facile cognoscit ip̃m dicere sic. Vellẽ eu;
adhuc supuiuere. Et si deuot⁹ est xp̃ianus:
adiiciet si esset dei volũtas. Et hec est volũ
tas ↄditionalis. Interrogabit' vlteri⁹. vel
les ne paternã habere hereditatẽ? Teneo
eũ respõdere posse/hereditatẽ hanc de iure
suã esse quã vellet ⁊ debeat hr̃e. Interroga
bitur p̃terea. velles ne patrẽ tuũ mortuum
nõ fuisse ⁊ q̃ nunq̃ hãc ↄsecut⁹ esses here/
ditatẽ? Hic requirit' mod⁹ r̃ndendi/sicut in
talib⁹ scrupulosis q̃stionib⁹ q̃ varijs modis
formari possunt ſm q̃ alibi data est doctri
na quõ se habendũ sit. Et p̃ generali regl'a
magis expediẽs est declinare fugere aut mit
tere tales cõparationes. q; difficile est huma
nam nõ cadere aut labi creaturã in vnum
duoꝝ incõuenientiũ. quorũ quidẽ vnũ est
p̃sumptio aut arrogãtia. Alteꝝ mendaciu;
seu deceptio. Exemplũ de p̃mo cũ sanctus
Petr⁹ ait se velle mori cũ Jesu xp̃o potius
q̃ negaret eũ. Exemplũ secũdi in Juda: q;
simile dicebat p̃ fictionẽ qd̃ sanct⁹ Petrus
p̃ p̃sumptionẽ. Magis g̃ securũ est ↄsiliu; in
talib⁹ questionib⁹ p̃ distinctionẽ respõdere
aut om̃ino desistere/aut alio suã vertere co
gitationẽ ac talẽ fugere interrogatiõ;. Cu/
riositas tñ sepe cõpellit respõdere. Fiat g̃ re
sponsio p̃ distinctionẽ exẽplo pueroꝝ cum
querit' ab eis: quẽ magis ament p̃rem. s. an
matrẽ. R̃ndent sine cõparatione bene/diligo
patrẽ meũ ⁊ matrẽ meã. Pariformiter in ca
su nostro si heres interroget' vt dictũ est de C
patre suo mortuo: secure r̃ndere poterit. vel
lem p̃rem meũ bona frui vita. potest etiã di
cere nõ renuo ſ; bene volo talẽ possessionẽ
aut hereditatẽ. Sz eũ cõpelles. Velles ne
patrẽ tuũ e viuis nõ excessisse. ⁊ q̃ talẽ hr̃e
nõ deberes hereditatẽ. Virtus sua ⁊ ↄstan
tia talis esse poterit q̃ sine p̃sumptiõe aut fi
ctione dicet. Vellẽ patrẽ meũ viuere ⁊ nun
q̃ me hereditatẽ suã possidere debere. Fra
gilitas sua vt accidit talis esse poterit q̃ h̃
dicendo mentiet'. Ideo p̃ma responsio assi
milabit' r̃nsioni pueroꝝ. ⁊ est securior. Et q̃
ad modũ quõ libera volũtas deliberatiua
vti debet volũtate naturali ⁊ sensuali: sunt
doctrine morales cõmunes sufficient' date
que dicũt de diuersitate q̃ inter ph̃os ẽ stoi
cos ⁊ peripateticos. Peripatetici etiã rõna
bilius loquentes ſm veritatẽ. ⁊ cõformiter
ad theologiã/posuerũt nos nõ posse omni
no naturalẽ auferre voluntatẽ aut sensua/
lem: sed sufficit voluntatẽ deliberatiuã su/
perari ⁊ liberã dominari ⁊ magistratu; te/
nere. Et cũ homo facit ↄtrarium dicit' pec/
care in affectionib⁹ suis naturalib⁹ ⁊ sensu
alibus. nõ aũt aliter: quia eas om̃ino tolle/
re nõ potest: ita q̃ insensibilis more lapidis D
efficiatur ſm q̃ stoici dicere cogebant' con
tra experientiã ⁊ omnẽ rõnem. Sed rema
net difficultas p̃ncipalis de voluntate dei
quã nos dicim⁹ p̃missiuã seu p̃missionem:
si volũtas nostra ip̃am velle debeat aut ap
probare. Et sup̃ hoc sit quarta doctrina.

¶Quarta doctrina Volũtas de qua me
minit tertia doctrina q̃ deliberatiua est si si
ne ↄditione sit firma vel affirmata: semp̃ re
ferri debet ad voluntatẽ dei absq; murmu
ratione ⁊ ↄtraria impatientia. Veꝝ dicere
debet semp̃. Fiat voluntas tua: quia velle

nolit/volūtas fit aut fiet. Uerū est poni solere quinqꝫ aut sex signa volūtatis dei. Unū est de precepto. aliud de ꝓhibitione. Et his duabꝫ voluntatibꝫ obligamur consentire siue ꝯcordare/ et nobis placere debet deū sic ꝓcipere aut defendere saltē nō debemus in contrariū murmurare. Quo ad volūtatem ꝯsilij sui nō obligamur eam adimplere. At tamen ipsam honorare debem⁹ nō īpugnare. Pariformiter quo ad voluntatē de omni illo qḋ operatur ꝑ bonū suū beneplacitum: qꝛ hec volūtas dūtaxat est respectu boni. Sꝫ quo ad voluntatē ꝑmissionis est maior difficultas/quo pacto humana sese hr̄e debeat voluntas. qꝛ hec voluntas nō dicitur nisi respectu peccatorū et operationū damnādarū ac detestandarū/vt ꝑmittit et fert damnatorum damnationē: et obstinationē obstinatorum: maliciā malorū: subtractōem gratie peccatoribꝫ. Interrogabitur ꝗ sic sit exempli gratia. Volūtas tua assimilatur ne volūtati dei/ꝙ velit separi a deo/et esse extra gratiam suā in peccato mortali/indignus paradiso ad damnationē eternā destinatus? Credo nullū adeo esse insensatū qui crederet volūtatem suā esse talē. neqꝫ quisqꝫ est ꝗ taliter dicere debet aut ꝯsulere. Sed qḋ faciet sensus talis qui est ꝯtrarius dei volūtati: voluntati inqꝫ ꝑmissionis. que ꝓprie loquēdo non est sua voluntas sed est ira sua/displicentia sua/et iusta cōtra peccatum indignatio Respondeam⁹. voluntatē dei quā dicim⁹ ꝑmissiuā ꝓprie nō esse affirmatiuā ſꝫ negatiuā vel ꝓuatiuā. Ideo nō oportet dare ꝓprie voluntatē affirmatiuā/verū potius negatiuā/in hūc modū deo dicēdo. Deus nr̄ pater celorū vis et ꝑcipis ne peccemus. verū est ꝙ ad benefaciendū nos nō cōpellis. et si peccare volum⁹/illud fers et tuā nobis aufers grām. qḋ te iustissime facere posse. Fateor equidē: ſꝫ chare dn̄e deus te rogito mihi parcas qḋ facio ac feci malū. et quod tu pateris me facere. Atqꝫ modo et deinceps non patiaris me ꝯtra tuā peccare voluntatem. Est quasi dicere vt tuā auferas ꝑmissiuam/voluntatē: et eam cōuertas in voluntatem tui bn̄placiti/ꝑ hoc vt agam bonas opationes. Scio eni te non velle me ī peccato ꝑmanere et sine gratia tua esse/ postea qꝫ mihi ꝑcipis contrariū. Hec assertio nimis bonitati tue est cōtraria dicere te velle ꝙ peccē/et te me peccare facere/cū tā districte peccatū ꝓhibeas et punias. Possumus ſm has quattuor doctrinas/que (vt verū dicatur) difficiles sunt et sine cōtinuo vsu et meditatione intellectu subtiles. Dicere possum⁹ et cognoscere modū cōcordādi volūtatem nostrā voluntati diuine in omnibus casibus simpliciter et nostrā vtilitatem. siue sit ꝓsperitas siue aduersitas siue in propria sua ꝑsona/siue in alio siue in virtute siue in peccato. Et hoc est veluti lux quedam / que monstrat et ostendit viā bene viuendi/tractatu superius de cōsolatione mortis parentum nominato/ꝑ decē ꝯsiderationes. qui īcipit Eo ꝙ omnis humana creatura. ꝗ mlto tpe añ hāc ꝑmā ꝯsideratiōnē fuit cōposit⁹

¶ Sequitur solēnis orō ex pte vniuersitatis Parisiēsis: facta ꝑ excellentissimum doctorem Johannē gerson: in presentia regis Karoli sexti delphini: complurimūqꝫ ducū et comitū atqꝫ dn̄orū de stirpe regia. Insuper et multorū (singulorū statuū) hominū.

Viuat rex. viuat rex. viuat rex. iij. Regū. j. Uiuat corporaliter/viuat politice et ciuiliter. Uiuat spūaliter et indesinēter. Justis de causis (vt mea fert opinio) offert ac proponit salutationē istā. regis filia studiorum mater/pulcher et clarus sol francie: īmo potius christianitatis Parisiensis vniuersitas: a qua huc missi sumus in honorabilissimū conspectū vestrū o rex nobilissime et excellens ꝑnceps et omniū dn̄orū sublimis et sapientissimi cōsilij: quod iure optimo dignitatē magnificentiā et regalē representat maiestatē. Missi inqꝫ sum⁹ vt de vita regia et bono suo totiusqꝫ regni a nobis ſmo habeatur. nō ꝑ magistralē quidē auctoritatem aut ꝑsumptionē vllā (absit talis omnis suspicio) sed omni cū humilitate deuotaqꝫ exhortatione/sicut patri obedientissima filia sicut subdita iustissima suo et supremo dn̄o Eapropter ꝑ preces/supplicatiōes aut impetrationes suū sumit initiū: israelitici populi verbo ad Salomonē vtēdo: cum Dauid (se adhuc supstite) salomonem throno suo iussit insidere atqꝫ regnare. Quis esset admodum tener et iuuenis. Sicut notatur. j. Paralip. ij. Id autē factū est ad matris ei⁹ Bersabee supplicationē. Tunc iuxta regū mādatum approbationisqꝫ leticie et exultationis signū vociferare tot⁹ incepit populus Uiuat rex et cetera. Legimus Danielis. ij. ca. ꝙ

cum magne Babylonis sapientes (q̃ tunc vrbis illius vniuersitatē agebant) ad regē Nabucbodonosor venissent / p̱ somnij sui expositione: eorũ sermo nostro assimilaba/tur sermoni Rex (inquiũt) in sempiternum
B viue. Uiuat rex. est pulcher accessus / sapiẽsq̃ salutatio. Quid igitur mirũ si regis filia eam imitet̃ sapientiã ad dicte vniuersitatis assimilationē: quia vltra acquisitas ⁊ naturales sciẽtias: quibus illa solũ prestabat: hec Parisiensis vniuersitas prima est ⁊ p̃ncipalis scientiarũ inspiratarũ primo homini a mundi initio ĩ terrestri paradiso / que p̱ successum ad Hebreos deuiarũt p̱ Abrabam: vt Josephus scribit: ad egyptios. de egypto ad athenas. de athenis ad Romã. a roma deniq̃ ad parisios. Hec inquã vniuersitas multo p̃clariorē vere fidei: sempiterneq̃ vite q̃ꝫ altera habet cognitionem. Quã ob causam lumen fidei / veritatis magistra / clarũ lumē totꝰ sancte ecclesie ⁊ xp̃ianitatis est appellata. Eapropter scit ⁊ debet iure optimo dicere. Rex in sempiternũ viue. Uiuat rex. ¶ Cõsiderat ⁊ nouit etiam regis filia suũ bonũ / suã fortunã / suũ honorem / suã custodiã atq̃ ptectionē: a rege vt vero patre depẽdere: p̱ benignã ciuilē ⁊ dignã suã adoptionē. In salutē illiꝰ est salus sua. Quid ḡ mirandũ est si ipsa desiderat et precat̃ bonã regis vitã: diciteq̃ Uiuat rex. Insup̱ regis filia excellentiorē titulũ eidez assignare pfecto nõ possumꝰ dirigit ac deflectit p̱ vniuersum gallie regnũ sue oculos ꝯsiderationis: sole clariores atq̃ Argi oculis numerosiores. Quappt̃ illi quã Ezechiel vidit bestiã nõ immerito cõparari potest plenã oculis añ ⁊ retro. intus ⁊ extra. Ezechiel. j. Heu in sua q̃d ꝯspicit ꝯsideratione Uidet turbationē p̱ omnē contumeliã. perq̃ cruciantia tormẽta. Uidet pluribꝰ in locis oppressiones populi crudeles: violentiam p iusticia / rapinam p misericordia. destructionē p ptectione / subuersionē pro sustentatione / p pastoribꝰ spoliatores / pro defensoribꝰ ꝑsecutores / puellaꝫ violationes. maritataꝫ ꝓstitutiões Et pfecto in sanctis nõnullis locis fieri pphanationes locorũ taliũ sanctoꝫ: homicidia pluriũ. immo qd̃ peius est / horrendũ ⁊ abominandũ hoīem seipsum occidere p̱ insaniã ⁊ desperatiõem quoniã mala: ad que cõpellit̃: ferre nõ possit. Et vt breuiter dicat̃: ipsa videt verẽdaꝫ ⁊ miserabilē regni huius: quã deꝰ auertat: dissipationē / nisi remediũ conueniẽsq̃ apponatur puisio. Nam ſm qd̃ scribitur scd̃i
Machabeoꝫ. iiij. ca. p̱ omne summi sacer D
dotis iudiciũ: sine regali pudentia impossibile est rebꝰ pacē dare. Ad has res regis filia vigilãtissima huiꝰ regni potẽtissimi christianissimiq̃ alta clamitat voce p̱ plorat ⁊ suspiria. viuat rex. Cur? Quoniã nouit optime quod ait sapiẽs Prouer. ij. Rex qui sedet in solio iudicij intuitu suo dissipat omne malũ. Ecquis est suꝰ intuitꝰ: est eius cõsilium. De quo alio in loco dicit Sapiẽs. Ibi salus vbi multa ꝯsilia / velit deus vt h̃ intuitu dissipent̃ oĩa mala / queadmodũ expediens esse cognoscit / ⁊ nos oẽs speramus cũ eos respicimꝰ q̃ ob illã rē nobis hic assistunt / atq̃ nos vsq̃ adeo benigne audiunt. Sed vlterius filia regis scientiaꝫ mater scit ⁊ cognoscit p̱ theologoꝫ iuristaruꝫ phoꝫ ⁊ poetarũ doctrinas ⁊ p̃ ceteꝛ̃ p̱ expressam Aristo. in politicis determinatioẽ q̃ regnũ est policia ⁊ gubernamē meliꝰ durabiliꝰ cõuenientiꝰ ⁊ rõnabiliꝰ q̃ꝫ qdcunq̃ aliud qd̃ sit ad totius vniuersi gubernationis exemplar. q̃ fit p̱ vnũ deũ supremuꝫ. Mũdus inq̃t Aristo. xij. metaph. nõ vult male gubernari. et pluralitas p̃ncipuꝫ seu principatuũ est mala. vnus ḡ p̃nceps Sic Homerus / sic Plato / sic cõplures q̃ꝫ etiã cũq̃ ad extra: vt populo placeret. idolatre senserũt. Sic minor mũdus. h̃ est homo / vnã solã oĩa intra se regentē aīam hꝫ rõnalem Habemꝰ. j. Machabeoꝫ. ij. capite. q̃ post mortē Alexandri q̃ solus dñabat̃ / creati et diuisi sunt plures dñi. Sed q̃d dic̃ textus? Et multiplicata sunt mala in terra. Nulla fides regni socijs: omnisq̃ potestas Impatiens consortis erit. Nec fides nec lex est his qui simul regnãt siue dominantur. Cognoscite ḡ o nobilissimi ⁊ excellẽtes domini quõ magno iure ⁊ iusta de causa filia regis francie bonũ totꝰ reipublice desiderãs regimē / optat ⁊ petit viuere vnũ principeꝫ vnũ regē / vnũ singularē dñm. Ideo dicit. Uiuat rex. Et finaliter quo ad hoc / q̃s est quin bene iudicet ⁊ cognoscat detestabile maledictũ ⁊ execrabile scisma. qd̃ tã longo tp̱e totã dissipat ⁊ deuastat ecclesiam: nunc q̃ꝫ ꝯuenientiꝰ extirpari seu extrudi posse q̃ꝫ p̱ christianissimũ frãcie regē suoꝫ p̃decessoꝫ exempla sequentē. Quãtũ ḡ quilibet bonꝰ
xp̃ianꝰ desiderare debet q̃rere ⁊ amare scte I
ecclesie immo totꝰ christianitatis pacem

tm̄ debet dicere p̄cari τ supplicari. Uiuat
rex. Recitat nobis biblia Neemie.ij. q̄ cuȝ
Neemias legis doctor vellet a rege Babi/
lonis israelitici populi captiui liberatōem
impetrare: ac etiam hierosolymitanū tem/
plum reedificare: sic ꝑmonē incepit. Rex in
sempiternū viue. Debet igit̄ regis filia legꝫ
magistra: quo ad libertatē franci populi et
tēpli (nō quidē materialis ſȝ spūalis τ my/
stici toti⁹ scē ecclīe) restaurationē: dicere et
incipe Uiuat rex. Qui sic nō optat τ deside
rat: aut q̄ regale dn̄ium in aliā mutari vel/
let policiā aut cassari destrui siue maliciose
diminui: ondo τ pnūcio talē se nō demon
strare legitimū scē ecclīe alūnū nec bonuȝ
regꝫ subditū. τ (qd̄ pei⁹ est) deo τ dei resistere
ordinatiōi. Illud speciali⁹ locū hȝ in regis
francie ptāte q̄ꝫ in alijs. Quare: qꝛ ei⁹ ptās
singulari⁹ q̄ꝫ alie ptātes a deo approbata τ
honorata ē. Ecqui Q.n̄ cū scēt⁹ Remigi⁹
Clodoueū p̄mū regē xp̄ianū baptisaret: eū
vnxit sancte lāpadis oleo miraculose misse
quē ꝯsecrauit i signū potētie/ τ tāq̄ꝫ sacer/
dotali aut pōtificali fungentem dignitate
Hic itaq̄ꝫ dei miracul⁹ ꝯtradiceret τ tanq̄ꝫ
scismatic⁹ τ seditiosus reputād⁹ essꝫ q̄ huic
p̄ci τ pulchro huic nō ꝯsentiret clamori q̄
legitima τ deuotissima regꝫ filia singul⁹ ad
implet dieb⁹ Uiuat rex. viuat rex. ¶ Uerȝ ēst
materiā imp̄sentia ꝑ p̄ponēdā tractandā et
deo dāte bn̄ terminādā: talē in se difficulta
tem sublimitatē τ arduitatē h̄re vt nō bene
deduci possit aut ꝯuenientē sortiri effectuȝ
absq̄ꝫ spāli spūscti gr̄a τ illi⁹ q̄ dicit. Sine
me nihil potestꝫ facere Joh.xv. In cui⁹ ma
nu sunt oīa regna mūdi. Estq̄ꝫ valde ꝯgru
um sp incipe ab orōe queadmodū regꝫ filia
a p̄ncipio in p̄cessiōib⁹ τ missis effecit τ ad
huc p̄seuerat supplicando Uiuat rex. Qm̄
cor regꝫ (inq̄t sapiēs Prouer.xxi.) est i ma/
nu dei/vita sua/sanitas sua. regnum suum
prosperitas sua. Et mihi quid qui in scien/
tia τ eloquentia meam sentio insufficiētiaȝ
R τ i alijs om̄ib⁹ ad tā sublimē τ adeo dignā
materiā p̄ponendā. Et (vt res postulat) vi
uaciter τ p̄prie exponēdā habita metuēdis/
sime p̄sentie vestre rōne. cui grandis inest
dignitas excellētia τ prudētia sicut nemo
ignorat. Quid inquā agendū est mihi: q̄ re
currendū: nisi p̄ncipaliter ad dei auxilium
Et quia ad id ego nō sufficio τ materia pu
blica vnūquēq̄ꝫ tangit τ cōprehendit. Ex/
urgemus si placet cōmuni cōcordia deuo/
toq̄ꝫ cōsensu/corda nostra leuādo ad deum
sine quo nihil possum⁹. Jaciam⁹ spem no/
stram desideriū τ cōfidentiā suo in auxilio
Et in nobili hoc ꝯsilio deuotū hymnuȝ q̄
mysticus est exordiemur. q̄τ dē cū sancte ec
clesie celebrant̄ ꝯsilia: vt deus s̄m p̄missuȝ
suū ibi sit: vbi multi nō tm̄ duo aut tres in
suo noīe congregati sunt. Et dicam⁹ vt bo
num nanciscamur p̄ncipiū mediū τ finem
Ueni creator spūs mētes tuorꝫ visita/ iple
supna gr̄a que tu creasti pectora. Comple
p̄camur bonū in nobis desideriū p sanctaȝ
tuā ac secretā inspirationem. Et qd̄ est illud
desideriū: Tu nosti Uiuat rex. ¶ Et tu no/
bilissime τ excellens p̄nceps. P. τ vos dn̄i
mei om̄es patiēter τ benigne q̄ dicā intelli
gite: non p̄sonā ꝯsiderando (humilis enim
pauper τ indigna est) nec ruditatē aut ꝑmo
nis indiscretionē: ſȝ poti⁹ ad factū in sere/
spicite: qd̄ adeo iustū est/nec aliud in ꝯclu/
sione nisi viuat rex. In dei gratia ꝯfidētia
τ beniuolētie vestre. Et qm̄ materia d̄ qua
locutur⁹ sum τ regis filia p̄ qua dicturus
sum, beniuolā debēt habere audientiā abs
q̄ꝫ tedio τ mala suspitiōe nocēdi cuicūq̄ꝫ p
sone pue aut magne (Id de⁹ a me p̄hibeat)
Nimis em̄ obligor oīb⁹ τ male pax p inui/
riam inuestigaret̄. p̄cedā igitur vlterius in
facto nostro: ſȝ p̄us humilē faciā gr̄aꝝ acti
onem τ deuotā supplicationē. Gr̄aꝝ actio
est ad deū supremū regē. ad beatā virgineȝ L
mariā. ad sanctū dionysiū francie patronū
ad totā celestē curiam. τ ad vos excellētissi
mos dn̄os hac de causa: qꝛ oēs nos humi
les vestri subditi (p̄fecto magna cū leticia τ
iocūditate cordis) vos intuemur p̄ntialit̄
ꝯgregatos. cōi quadā ꝯcordia ꝯfirmatos
τ p iuramēta τ l̄ras ꝯiunctos vt bone or/
dinationi regie dispositōi τ regno suo sup/
intēdatis. Bn̄ igit̄ inceptū est vt p̄ficiatur
qd̄ supplicat regꝫ filia Uiuat rex. Et p̄cul
dubio valde necessariū est talē fieri ꝯcordi
am. Aliter em̄ quō ꝯgrue ad regis factum
τ regni procedi potuisset. lib.iiij.ca.ij. Reci
tat Ualerius plures romanos inimicitias
τ mortalia odia ad inuicē habentes/cū pri
mum se ad officium aliquod reipublice si/
mul elevatos conspicerēt ad concordiā ve
nisse: vt fuerunt Marcus emili⁹ τ Fului/
us flaccus. Item sextus Liuius et Nero
contra Hasdrubalem. Si enim ciuitatis
gubernatores inter se diuisi sint. Pl⁹ alter
alteri nocere conabitur. τ qd̄ alter effecerit

destruere q̄ȝ aliud quicq̄ȝ: q̄n etiā cōcordia
bona ⁊ vnio vestra: male vobis volētes cō
fundet: iocunditatē bonis tribuēdo amicis
qꝫ vt dicit Sapiēs. Frater q̄ adiuuatur a
fratre quasi ciuitas firma. Et v̄tus vnita ē
fortior seip̄a dispersa. Affirmat Juli⁹ cesar
q̄ francoꝝ ꝯsensui tot⁹ mūdus resistere nō
posset. Quō erit talis ꝯsensus? Per princi
palium dn̄oꝝ ꝯcordiā. Si aūt dissensio fu
M erit: oīa diuident. effusa est ꝯtētio sup p̄n
cipes ⁊ errare fecit in inuio ⁊ nō in via. Ad
id facit historia ꝑ Macrobiū d̄ Athenarū
rege recitata. qui hac ꝯsideratione cuȝ filio
suo in grām rediit: q̄uis eū grauiter prius
offendisset/ videmus ad mala agenda ho/
mines cōgregari ⁊ vniri Herodē ⁊ Pilatū
vt Jesum xp̄m ꝑsequerentur. Latrones vt
spoliēt ⁊ furent. Infernales inimicos vt eo
rum astutiis hoīes grauent. Multo plus
vniri debēt dn̄i ad bene agendū/ q̄m eorū
dissensio nimiū est nociua. Et (vt dic̄ Ora/
cius) prorsus sup miseꝝ recidit populū q̄c/
quid delirant reges plectunt achiui. Gra/
tie deo qui hāc bonā vobis tribuit volūta
tem. O q̄ȝ magnū bonū. O qualē iocundi/
tatem in hac vnione intuemini/ potius q̄ȝ
discordia. deus bonā ꝯcedat ꝑseuerantiaȝ.
Nec est supplicatio nostre adiūcta gratia/
rum actioni/ vt ꝑseueretis de bono in meli/
us. alioq̄n hec parū ꝓdessent. Sȝ dicet ali/
quis. Est fortassis pax ficta ⁊ cōficta/ est dis
simulatio ad magis nocendū ⁊ aggrauan
dum populū. Oē p̄teritū obliuioni tradi
debet. post inimicitias irā meminisse malo
rum est: ait Catho. Dicit Tulli⁹ i Julij ce
saris laudē. q̄ nihil obliuiscebat̄ p̄ter iniu/
rias. qd̄ illi ad victoriā obtinendā nō parū
ꝓstitit adiumēti. ⁊ ex ingenuo emanat aīo
Fieri pōt dn̄i mei hactenus multa facta ⁊
dicta hincinde esse/ nūc ꝓ hos nūc ꝓ illos:
N que ad vni⁹ tendebāt depssionē aut alteri⁹
exaltationē. eo q̄ vnusq̄sq̄ magr̄o suo ⁊ pti
sue bene seruire ⁊ cōplacere nitebat̄. Uerū
id obesse nō debet. immo poti⁹ dicendū est
qd̄ Octauian⁹ Herodi ait: q̄ ꝓ anthonio ꝯ
eum fuerat: fatebat̄q̄ se Octauianū destru
ere voluisse: vt bene suo famularetur magi
stro. Nō inuiden⁹ inq̄t Octauian⁹ virtu/
tibus/ si cū aduersario meo seruires/ illi fi/
delis fueris. Sic mihi quoq̄ facies/ cum
meas tutaberis ptes atq̄ ei veniā dedit. Cō
sidero in sup dissensionē locū habere potu/
isse absq̄ odio aut maliuolentia: queadmo
dum inter sanctū Paulū ⁊ Barnabam. qd̄
fit cū certo dei nō sentit̄ voluntas in eo qd̄
agendū est. Sicut in Daniele habemus d̄
duob⁹ bonis angelis s̄m sanctū Gregoriū
Sȝ ponam⁹ odia ⁊ iniurias interuenisse.
Nōne meli⁹ est eas deleri atq̄ obliuisci ꝓ/
pter bonū regis ⁊ tot⁹ regni/ q̄ȝ in destru/
ctionē oīm ⁊ euersionē ꝯtinuari? Legim⁹
grecos qn̄q̄ vt bonū publicū meli⁹ sese ha
beret: cōmunē fecisse cōcordiā/ q̄ manestra
nominabat̄ quā nos abolitionē dicere pos
sumus: aut q̄ de oīb⁹ venia dabat̄ absq̄ vl
lius iniurie aut vlcionis in posterū memo/
ria. Multi nobiles romani elegerūt poti⁹
extremā obire diē q̄ȝ destruere aut patriam
aggrauare q̄ūtūcūq̄ iniuste ꝑ suos exularēt.
patuit de Themistocle q̄ ob eā causam ne
sacrificandū thaurinū potauit sanguineȝ.
Oīa q̄ bono regis ac regni donet: nec ius O
iurandū a vobis ꝓstitū floccipendendū est
Juramentū vinculū forte est: si mō licitū
sit. nec est qui de eo dispēsare possit ⁊ precer
tim cū sit ꝓpt̄ tā magnū bonuȝ. Scim⁹ ne
de regulo (q̄tūcūq̄ pagano) q̄ poti⁹ elege
rit ad suos reuerti inimicos carthaginēses
q̄ȝ suā ꝓmissionē falsam reddere ⁊ irritari i/
genui hoīs ꝓmissum ⁊ regis v̄bum suū de
bent. Ob eaȝ causam rex Johes angliā re/
petiit. Jepte ꝓprie filie nō pepcit. Nec mi/
randū est si vos dn̄i mei iuramētū ꝓstiteritis
bono regis ⁊ regni vnanimit̄ intēdere velle.
cū ⁊ id i sua institutiōe rex n̄r iuret. Abeant
igit̄ adulatores hinc ⁊ illinc/ vtriusq̄. s. ꝑ/
tis q̄ ꝑ ficta sua v̄ba ꝯliari facerent petras
aut fere padisi anglos si audirēt: aut eis fi/
des adhiberēt. Studiū eoꝝ oē ē diuisio
nes oēs seminare ꝑ iniq̄s relatiōes/ vt boni
appareāt famuli aut boni amici aut vt cō/
placeāt. Sciūt ei optime libēti aīo de eis q̄
odio habēt mala v̄ba audiri. Audiāt v̄ba
pacifica vt pax ꝑseueret queadmodū sup/
plicam⁹. Extrudat̄ q̄cūq̄ culpa sua ꝓmaȝ
ꝯcitabit discordiā. In ea ꝯscia ⁊ bona spe
reuertar vn̄ digressus sū ⁊ declarabo q̄d pe
tat̄ ꝑ pulchꝝ illū clamorē. Uiuat rex.

¶Diuisio hui⁹ ꝓpositiōis. Tā in nature P
libro q̄ȝ scripture triplicē reperio vitā. Uitaȝ
corpalē. carnalē. ⁊ ꝑsonalē. Uitā ciuilē po
liticam aut vniuersalē. Uitā grē diuie siue
sp̄ualē. Prima defectibilis est. Scd̄a ꝑmā
sibilis. Tertia ꝑdurabil̄. Prima vita corpa
lis. s. in ꝯiunctiōe aīme ⁊ corporis manu/
tenetur. De qua Genesis. ij. Factus est

homo ꝛc̄. Et pphēta. Quis est hō q̄ viuet.
Uita ciuilis in ↄiunctione ꝛ vnitate dn̄i ꝛ
subditoꝝ in vna lege ꝛ iusta ordinatiōe cō/
seruatur. De hoc phūs ponit in politicis: ꝙ
in legibꝫ est vita ciuitatis. Et aplūs cōpa/
rat corpus mysticū ad veꝝ. eadē ratiōe ad
Roma. xij. ꝛ. j. ad Chorin. xiij. ꝛ ad Ephe.
iiij. Tertia vita spūalis manutenet̄ p ↄiun
ctionem dei ꝛ anime in charitate ꝛ amoris
vnitate. de qua ad Gal. Uiuo ego iam nō
vero/viuit ꝟo in me xp̄s. Unāquāqꝫ harū
vitarū ꝛ om̄es simul postulamus regi nr̄o
dicendo Uiuat rex. viuat corpaliter. viuat
ciuiliter. viuat spūaliter Dic recte ꝟmo ha
beri posset de tribꝫ pulchris liliorū floribꝫ/
aureis ī campo armorum regaliū scuti re/
splendētibꝫ. Posset etiā adduci fictio poeti
ca de rege Herilo/quē dicit Uirgiliꝰ tres
habuisse animas ꝛ tres vitas. viij. eneydos
Nascenti cui tris animas feronia mr̄ (hor
rendū dictu) dederat terna arma mouēda.
Ter leto sternēdus erat/missa faciamꝰ hec
ꝛ dicamus/vita prima defectibilis est. ho/
Q die rex/cras morit̄. Eccī. x. Secūda vita
diuturnior est. qꝛ p legitimā regalis stirpis
deriuatur successionē. Estqꝫ amabilior pri
ma: qm̄ bonū publicū preſtat priuato. Jn
cuiꝰ signū pnceps bonꝰ corporalē suāꝫ ex/
ponit vitā p ciuilis vite tuitiōe. Exempla
sunt innumera. Tertia vita diuina est ꝛ p/
petua q̄ alijs duabꝫ lōge est pstantior. Nā
(vt dicit Jesus christꝰ) qui grā dei caret nil
habet qd̄ ei cōducat. quid pdest hoī si vni/
uersum mundū lucret̄/anime ꝟo sue detri/
mentū faciat? Matth. xviij. Marci ꝛ Lu
ce. ix. Sed eleuate q̄so paulisper vestre cō/
sideratiōis oculos ad regꝫ filiā/eosqꝫ a me
auertite/statū eius ꝛ cōpositiōem cōtemple
mini. ꝛ pcipietꝫ ↄuenientissime ad eā ptine
re facto ꝛ ꝟbo nobilē hūc clamorē Uiuat
rex. Quare? Uidete medicine facultateꝫ/ q̄
curat ꝛ gubernat vitā corpalē. Uidete phi
losophiā moralē/ethicā/economicā/politi
cam. ī quibꝫ artes ꝛ decreta ꝛ leges tractāt
ꝛ inuenietis his duabꝫ facultatibꝫ vnaꝫ ci/
uilem ꝛ politicā regi ꝛ gubernari. Theolo
gia est magna vite spūalis diuine ꝛ catho
lice gubernatrix. Nemo ḡ regie filie obsta/
re audeat q̄n publice vbiqꝫ dicꝫ. Uiuat rex
Jpa eñi ea est cui ppriū est sp ad pacē indu
cere. quia p Palladē sciaꝝ magistrā figu/
rata est. q̄ quidē pallas nomen athenis cōi
oīm iudicio indidit/ cū mars aut neptunꝰ
illis nomē imponere vellēt. Dictū ḡ fuit ꝙ
qui rem magis pduceret pficientē nomen R
athenis esset inditurꝰ. Pallas itaqꝫ oliuā
germinari fecit in pacis signū. Mars aūt
equū q̄ pliū designabat pacē censuerūt me
liorem. Potest igit̄ dicere vniuersitas/qd̄
Cañ. viij. dr̄. c. Facta sunt corā eo tāqꝫ pa/
cem reperiēs/nec ↄtraria audiant̄ menda/
cia. Si q̄ eā partialē fuisse vellent insimu/
lare ea in materia. Quia nūqꝫ cuicūqꝫ dn̄o
vllos dedit deputatos q̄n fuerit ꝛ sit para/
ta dare cuicūqꝫ volenti tēdere ad bonā re/
gis vitā ꝛ iusticiā. Regie filie munꝰ est tra/
ctare ꝛ docere veritatē ꝛ iusticiā. Seqꝫ ad
iungit. ꝛ adheret cuicūqꝫ qui iusticie ꝛ veri
tatis tuitat̄ ptes. ꝛ in ea intētione vna cum
ipa eiusqꝫ legitimis suppositꝫ viuere ꝛ mo/
ri nō recuso. Et si dicat quispiā q̄d vniuer/
sitatis intersit/q̄n potius studeat ꝛ libros
suos visitat. Est exigua nimiū cōsideratio.
q̄d pdesset sciētia sine opatione? Scientia
abscōdita ꝛ thesaurus inuisus/q̄ vtilitas i
vtrisqꝫ? Non solū addiscendū est vt sciamꝰ
sed vt doceamus ꝛ opemur. Ethicoꝝ. ij.
Si concionator doctor aut baccalaurius
pōt ꝛ debet doctrinā quā didicit (vt alios
instruat) publicare. Regis filia tātis magi/
stris referta/claudet ne os suū? abscōdet ne
lumē suū sub scamno? ꝛ sciam suā in terra?
hoc dicendū est minime thronꝰ Salomo
nis qui regalē significabat potestatē duo S
bus sustentabat̄ brachijs/dextro videlicet
ꝛ sinistro. qui quidē thronus est claꝝ specu
lum qd̄ Uirgiliꝰ fert cōposuisse vt roma p
spiceret: qꝛ ipm oīa mōstrabat. brachiū scꝫ
militare ꝛ ecclesiasticū. Si ḡ miles p iusti/
cia tutāda: se vitāqꝫ suā exponat in prelio.
Brachiū ecclesiasticū in parisiensi vniuer
sitate sinet ne oīa cadere nec ꝟbū dicet? ni/
mis pfecto rephensibilis foret si id faceret
Cōsiderate ḡ quō regis filia tāqꝫ clarꝰ ocu/
lus in h̄ regno posita dr̄: vt om̄ia facienda
puideat/ꝛ veluti custodia in alta turri posi
ta pspiciat ne vllū malū accidat. aut est ve/
luti imago palladis in pncipali turre Tro
iane vrbis: que ꝑliū appellata est: posita. q̄
q̄dē imago si diu durasset/troia interea nō
desijsset. Uniuersitas q̄ talis ē/claudet ne
oclos? tacebit ne? patiet̄ ne auferri aut fura
ri? vbi eēt filie pr̄i subiecte fidelitas? vbi eēt
timor: pene quā p Ezechielē ꝟ sibi ꝛ ↄ vi
cia tacētibꝫ minat̄ deꝰ Ezech. xiij. Plutar
chus hō vnicꝰ ausus ē imparatori Traiano

gabem illi modū describere: magna cū li/
bertate adijciens. Si tu (inquit) bene re/
gnare desideras in Plutarcho tuū habes
introductorē: sin aliter facere vis liber hic
testimoniū erit te ad imperij destructiōem
autore Plutarcho non pperare. Quare er
go nō potest τ debet similia verba veritatis
magistra regi suo τ dño liberius intonare?
Quid totius diceret francie popul⁹: quem
quottidie vniuersitas p suos subditos ad
patientiā τ bonā obedientiā regis τ dñorū
adhortat. Si non eque bene regi loquere/
tur/ vt sese benigne iuste τ rationabiliter er
ga populū suū haberet: videret adulatōis
τ dissimulatōis factū. nec vnq̃ popul⁹ nos
audire vellet. Demū vniuersitas repsentat
ne vniuersum regnū? Immo p̄o totū mun
dum inq̃tum aduenerūt aut aduenire pñt
Supposita vt doctrinā sapientiāq; acq̃/
rant. Ipsa est tanq̃ vigorosum seminariū
totius corpis publici ex quo hoies nascā/
tur toti⁹ pfectiōis. Ideo debet vniuersitas
p tota francia/ p omnib⁹ statib⁹ quorū ali/
quos ipa habet studētes p amicis omnib⁹
in grauib⁹ existētib⁹ afflictiōib⁹ q̄ huc veni/
re nō possunt: nec dolore eoꝝ interesse la
mentanōi. Debet inq̃ rogare τ dicere Ui/
uat rex. viuat rex. viuat rex. Et ad hoc se be
ne vita ondit pcordia nobilissimi pncipes.
Cū vsq̃ adeo plenariā illi datis audiētiam.
De q̄ grās vobis agim⁹ supplicātes vt pn
cipalē de triplici vita regis materiā benigne
audiatis.

¶De corpali vita regis. Pars prima.

¶Uiuat rex. Primo vita corpali q̄ pporti/
one τ harmonia pgrua quattuor qlitatum
primarū caliditate frigiditate humidita/
te τ siccitate conseruat τ manutenetur. In
quattuor ptrariaꝝ qualitatū disproporti/
one. In corpib⁹ humanis vitalis τ natura
lis corrumpitur cōplexio habendo calorē ni
mium aut frig⁹ nimiū fm q experientia in
firmitatū demonstrat. Accipiem⁹ igit hic
nre supplicatōis pmū articlm q̄ est d regali
psone bono regimie. τ qttuor dicem⁹ con/
siderationes.

Prima cōsideratio

Quantū diligēda ē bona regis sanitas τ vi
ta corpalis tātū nō ē vilipēdēda aut odio ha
bēda regis filia. τ spēalit q̄ ad medicie facul
tatē dicēdo medicos nemi pdesse/ aut quis
alio mō. Medicia ei p⁹ deū eiusq; auxiliū
ea ē q̄ in pmis pdest ob hāc vitā pseruādā.
Ig spermi nō debet tāq̄ nociua aut inutil.

Scd'a consideratio

Boni amici τ fidi subditi sanitatē τ corpa
lē regis vitā pcurare debēt nō alit q̄ ppriaꝝ
oia auferēdo ipedimēta ipaꝝ aggrāuātia aut
ad eā sanitatē habendā nocētia. Etiā si eis
nō oino cordi essꝫ. sic ei vnusq̄sq; fieri in se
velle deberet postularet q3 de facto vt violē
te retineret si p ignorātiā aut alit labi aut se
ledere vellet. Et mlto pl⁹ si a vni⁹ tal vita
toti⁹ regni bonū dependeret. sic agere erga
pncipē aliquē nō eēt resistere aut pīari ei⁹
dictioni aut ptāti/ siue manū i xpm dñi inij/
cere. vez poti⁹ obedire atq; obediētiā pui/
deri veluti si q̄s hēt p infirmitatē toti cor/
pori nociuū. auferet igni aut cultro. Ad il
lud vniri debēt τ puenire oēs regij sangui
nis ppinq̄ores absq; h vt vn⁹ pcedat τ ali⁹
sequat ad male cōplacendū.

Tertia consideratio

Quātūis regia vita corpalis diligent sit q̄rē/
da/ nihilomin⁹ cū hoib⁹ anathematisatis τ
maledictis a d̄o scāq; eccl'ia fides adhiberi
nō dꝫ: nec ad psilia sūt admittēdi. quēadmo
dū sūt sortilegi/ magici/ icātatores τ id gene
ris stolidi hoies τ puersi. Sic ei agere nō
mō nihil eēt pficere vez etiā certis ipedimē
tis bonā regis vitā τ sanitatē ipedire quēad
modū i. iij. pūcto d spūali vita clari⁹ ondet.

Quarta cōsideratio

Ad bonā corpalē regis vitā hñdā pueniēs
essꝫ τ necessariū adiuuāte vita ciuili τ spūa
li (q̄ meliores sūt) q rex sp bona associaret co
mitiua/ saltē prudētū viroꝝ. electoꝝ statuū
bonoꝝ moꝝ/ deo deuotoꝝ τ ad bonū pub
licū fidissimoꝝ. sp bona q̄ ha bonū tenēt lo
cū τ adhuc pl⁹ bonū exēplū. nec adeo regia
vita oppmi aut fatigari deberet sic sepenu
mero visum ē. in grāde regis piudiciū. imo
p̄o toti⁹ regni ob irrationabiles τ onerosis
simas satellitū petitōes. velit de⁹ vt his ac τ
silib⁹ psideratiōib⁹ obseruatis nra exaudiat
orō Uiuat rex. Est h notādū in eo q dici/
sumq; de regia vita dictur⁹: p̄ha ea obs'ua
ri debere i nobilissimi delphini psona pmi
τ veri regis heredis. Est ei tāq̄ vna cū rege
psona fm sapiētis dictū Ecci. xxx. Mortu⁹
est pr/ τ q̄ si nō est mortu⁹. reliqt eñi silem fili
um post se/ pater post naturalē aut ciuilem

mortē in filij sui adhuc viuit psona. Inde
est q pater z mater tantope filios suos i he
reditate aut dominio eis succedere deside/
rant. qd vsqsadeo verū est q mater Clodo
uei burgundie regis (sic enim tūc burgun/
die dux nominabat) sponsa: potiꝰ tres suos
filios mori elegerit q̄ vt includerent/et ab
hereditate secluderent. Sic p eoz auuncu
los de duobꝫ factū est. Tertius vo Clodo/
ueus fuit reseruatus/tūc ambitio crudelis
pditionis mater sine fide sine lege sine p [illegible]
[illegible] z ingenuitate regnabat. Habemus [illegible]
diligentiā Bersabee vt filius suus Salo/
mon pꝰ Dauid regnaret. z sic de alijs. Si
diceret quispiā [illegible] delphinā [illegible]
ciuꝰ ergo reputādus erit [illegible] Re
spōdeq cuiuscūqs iuuētutis fuer. z est verꝰ
heres/z viuit rex in eius psona/totū etiam
regnū vnitū z iunctū est ei p ciuilē alligati
onem tanq̄ naturaliter. inq̄tum consuetu
Z do valet naturā. Consuetudo dico est q re
gnum p legitimā habeat successionē. Et h
principalis phoz fundat ratio qua pbant
regnū meliꝰ p successionē q̄ electionē gu/
bernari. eo q libentiꝰ cōsueto q̄ extraneo
aut nouo dominio pstatur obedientia. In
obediētia aūt totū dominatiōis bonū con
sistit [illegible]
[illegible]
[illegible]
uici de ipo fecit. a qua [illegible] pdierūt bona
q̄uis adhuc [illegible] guber
nacula. Erat [illegible]
sapiētia. potens in suis militibꝫ. iustꝰ in bo
nis suis officiarijs. Inexplicabile est q̄tū
doctrina bona psit iuuenibus. multo tamē
plus mala eis obest doctrina. Josias cum
octo tm̄ esset annoꝝ regnare cepit. iiij. Re
gum. xxij. z tamen post Dauid fuit [illegible]
mus z sapiētissimꝰ pter bonā illā instru/
ctionē quā a legis z alijs sapientibꝫ adeptꝰ
est Dicūt etiā hebrei z Josephꝰ Salomo/
nem sua in coronatiōe solū vndecim ānos
natū fuisse/quos sequi videt sanctꝰ Hiero
nymus id recitans p ɔfirmatiōe q tempe
suo nouē annoꝝ puer ex nutrice sua produ
xit filiolū. Nec Jonathas annosus erat cū
p patre suo Azaria p viginti q̄nqs annos
regnaret/viuente quidē patre corporaliter
mortuo vo ciuiliter p leprā z ab alijs hoi/
bus sepationem. Et dici potest deū velle z
posse sepiꝰ psperitatē regno p innocētiam
B paruā q̄ p magnos peccatores destinare.

viso q tales pueri nō se solū: vez totū eoꝝ
dominiū ab incōmodis pseruarent ꝯm or/
dinem hierarchiaz. Hac modo materiam
dimittimꝰ. velit deus vt rex nobilisqs eius
ppago sic seruent gubernent z instruātur.
q nostrū compleat desideriū z oim fideliū
francoz q hūc faciūt clamorē Viuat rex.

De scda regis vita ciuili. s. Scda ps.

Ultra (si placet) pgrediemur z de secūda
regis vita vba faciemꝰ/ciuili videlicz z po
litica. q status aut regalis dr dignitas. Et
qs eo melior sola vita corpali quo ipa est di
uturnior p legitimā successionē/ z q bonuz
cōmune pstat pticulari aut psonali. Debet
aūt fidelis quiliqs subditꝰ adeo aut ampliꝰ
solicitus eē facto z verbo vt hec vita regis
bene conseruet/q̄tū corpali vita est prestā/
tior. Sciendū g est in quo vita hec ciuilis
cōsistat. z ante tetigimꝰ qd in vnitate ɔser/
uetur/nihil sine vnione interuenire potest:
Queadmodū declarat sanctꝰ Dionysiꝰ gal
lie aplus vltimo de diuinis noibꝫ. z Boeci
us de cōsolatione. Unio aūt diuersoz sine
ordīe z ordinatiōe fieri potest mime. Et qd
est ordo: Est cū res quelibet id habz qd ad
eā spectat in debito suo loco. Ordo est pari
um dispariūqs rerū sua vnicuiqs tribuens
collatio. Ordo sine amoris vinculo manu
teneri nō potest: vt ostendit Boecius optā B
do talē amorē sine defectu gubernare ho/
mines queadmodū mūdus totus in bono
z vnione regit. O felix hominū genꝰ/si ve/
stros animos amor quo celum regit regat
Cōcludo g q odiū z diuisio omi ordinati
oni cōtraria vitā hāc ciuilē z politicam de
struunt. Hec est expssa determinatio supre
mi magistri Jesu christi/in patētibꝫ euan/
gelij [illegible] Marc. [illegible] Omē regnū in se diui/
sum desolabit. Ad meliꝰ aūt intelligenduz
illud/capiemꝰ huiꝰ vite mysticā ad verā si
militudinē z dicemꝰ q queadmodū corpa
lis vita in bona pportiōe ordinatōe z har/
monia pmaz q̄ttuor qualitatū (vt dictum
est) cōseruat. z est naturalis cōplexio/que i
vna iusticia naturalis qualitatis ꝯm medi
cinā custodit. Sic simili modo vita ista ciuil
manutenet z ɔseruat pportiōe z ɔiunctōe
q̄ttuor cardinaliū aut pncipaliū virtutū. q
sunt prudētia tēperātia fortitudo z iusticia
que qdē pprio generali quodā noie iusti/
cia ciuilis z legalis nominat put iusticia e
ois vtꝰ. aut nominat ꝯm sanctū Aug. in
vna eplaz suaz amor dei/in quē ordinari

lungi ꝛ vniri debet om̄is ꝟtus Cōsiderate ergo ꝙ postq̄ȝ ciuilis vita in vnione amore ꝛ bona ordinatiōe q̄ttuoꝛ istaꝝ ꝟtutū ꝯser[illegible] [illegible] destruit. Unusquisq; nocet aut obest vite regie qn̄ q̄ttuoꝛ illis ꝟtutibus aduersat: Et q̄ntū p̄cat ꝛ desiderat vi-
C uat rex: tātū niti debet vt q̄ttuoꝛ he ꝟtutes in rege regnēt: ꝛ in suo regno prudētia tēperantia fortitudo ꝛ iusticia. Alioq̄n vana et ficta est vociferatio ore clamādo viuat rex ꝛ facto necessarias illi⁹ vite causas destruere. Et quō destruunt: ꝑ falsitatē/pigriciam luxuriā ꝛ iniusticiā. Cogitem⁹ itaq; ꝛ notemus queso supradictū sapiēt ꝟbuȝ. Rex q̄ sedet in solio iudicij intuitu suo dissipat oē malū. Si dissipat om̄e malū vitā habet ciuilē sanā ꝛ ꝑfectā. Sȝ videam⁹ q̄d eam manuteneat/q̄ttuoꝛ ꝟtutes ipam cōcomitant. Rex debet sedere. Sedet ī signū tēperātie aut moderatōis. Sic em̄ designauit mgr̄ q̄dā rome histrionē agentē. q̄ sociū suū carpsit/eo ꝙ ꝑncipē belligeꝝ ꝛ om̄ia destruere volentē rep̄sentaret. Ipe ꝟo ꝑncipē effinxit sedentē ꝛ cogitabundū. in signū ꝙ ꝑnceps tēperās ꝛ bn̄ p̄meditans in oīb; actib; suis esse debet. Rex debet esse in throno. ī signū firmitudinis ꝛ ꝯstātie/quēadmodū thron⁹ inferi⁹ quadrat⁹ est. Sicut tetragon⁹ sine vituꝑio inq̄t Aristo. nec bn̄dictōe nec maledictione moueri debet nō pl⁹ q̄ȝ dei angel⁹ Rex debet sedere in throno nō quocūq;: sȝ eq̄tatis ꝛ iusticie. Hec est tertia ꝟtus d̄ qua dicit ꝓpha. Judicia ꝛ iusticiū correctio se-
D dis ei⁹. Rex diligēter intuitū suū ad cūcta dirigere debet/in signū prudētie ꝛ ꝟitatis. Intuit⁹ hic suū est ꝯsiliū: in q̄ veluti in oculo nullū debet esse impedimētū. nec puluens auaricie nec inflatiōis ꝑsumptōis ꝛ superbie/nec fumi odij nec spissoꝝ humoruȝ carnalitat. nec cuiuscūq; macle duplicitatꝭ aut mēdacij. Rex eo mō sedēs in throno iudicij/intuitu suo dissipat om̄e malū omnes malos. ❡ [illegible] pulcerrima. Deducere conabar q̄ttuoꝛ hec pūcta ꝑ historias ꝛ ꝯcordātias ꝯsiderādo ī secreto cogitatōis mee colloq̄o regiū statum regniq; ei⁹/cū humani genē inimic⁹ ꝛ to[illegible] [illegible] [illegible] falsumq; ꝑditorē fideli suo dn̄o ꝛ supremo deo [illegible] [illegible] ꝛ destrueret q̄ttuoꝛ has ꝟtutes vt iusticie subuerteret thronū. ꝛ sic auferret ꝛ interficeret oēm ciuilē regis ꝛ regni vitā/q̄d ne faciat deū obsecro. Nec sol⁹ erat (vobis affirmo) magna ꝛ maledicta septē capitaliū ꝛ mortaliū viciorū societas ei erat auxilio. Sup̄bia inuidia ira auaricia accidia luxuria / gula/ cū alijs q̄busdā d̄testabilib; stipēdiarijs ꝛ crudelib; expoliatorib; absq; nūero/oīb; eadē ē voluntas ꝛ ꝯiuratio ad internitiē scȝ ponere pene ꝛ culpe om̄es ꝟtutes. Stipēdia eoꝝ sūt mors. Stipēdia pctī mors. ad Roma. vj.
Si timore tremore ꝛ horrore ea ꝯsideran- E
do affect⁹ fuerim [illegible] [illegible]. Adhuc fremo ꝛ tremo qn̄ hui⁹ mihi subit memoria. Certe explicare nō possem decimaȝ nec centesimā quidē ꝑtē doloꝛosoꝝ ꝛ affligentiū cruciatuū: quos pctm̄ abominabilꝭ ꝑditoꝛ omnesq; ei⁹ comites ꝑiculosi ꝯ pulchras ꝟtutes exercere volebāt. Notaui specialiter hic q̄ttuoꝛ maledictos expoliatores q̄ sub vmbra boni ꝛ interdū amoris occulte ꝛ implicite. interdū apte cōtra nitebātur ꝛ repugnabāt his ꝟtutib; quilibet cuilibet. Adulatio mēdax ꝯtra prudētiā ꝛ veritatē. Delectatio accidiosa ꝛ ociosa ꝯ fortitudinē ꝛ stabilitatē. Rapina ꝯtra iusticiā ꝛ equitatē. Voluptuosus stat⁹ ꝯ tēpantiā et frugalitatē. Nouerat humani generꝭ inimicus ꝙ ꝑ falsos hos q̄ttuoꝛ satellitē destrui posset toti⁹ reipublice vita ciuilis. tū in capite tū in mēbris: si eoꝝ non obstaret conatui. Per eos em̄ nō mō regalis dominij status dissiparet/sȝ q̄libet triū statuū subditorum ꝯseruantiū ꝛ manutenentiū statū illū sup̄mū. Stat⁹ hi tres sunt. Stat⁹ eccl̄iasticus. Stat⁹ militarꝭ. Et stat⁹ ciuilis. Et ꝯtrariat adulatoꝛ mēdax clericꝭ ꝛ ꝯsiliarijs q̄b; inesse debet prudētia. Delectatio voluptuosa ꝯtrariat militib; q̄b; inesse debȝ fortitudo ꝛ bellādi ꝯstantia. Colorata rapina ꝯtrariat iusticiarijs / q̄b; inesse debet ad bn̄ iudicandū eq̄tas. Sȝ pōposus stat⁹ gene- F
raliter ꝯtrariat oīb; magnis ꝛ ꝑuis. vbi esse debet tēperātia ꝛ ad bn̄ se habēdū ꝛ manutenendū sobrietas. Stat⁹ in se bonū est ꝓbum ꝛ honorabile/siue ī clericatu siue ī militia siue in ciuilitate. sȝ qn̄ iniuria se iūgit ꝛ maritat alicui statui totū est ꝑditū. Ex hoc m̄rimonio pudētissima nascit ꝓles / dū iniuria copulat statui clericali. nascit sacrilegium ꝛ symonia. In statu militari expoliatio ꝛ tyrānis. In statu ciuili vsura ꝛ rapina Propterea ꝯgruū mihi videbat ꝛ necessariū [illegible] q̄ttuoꝛ illos oc

ctores ꝫ quattuor ꝟtutes reuelare ꝛ decla
rare. q̄ quidẽ ꝟtutes bonã regꝭ ꝯseruãt vi/
tam. Et q̄re: vt euitent ꝛ hoïes sibi ab eis
caueãt. In eo eñ videbat ꝛ adhuc videt eẽ
ꝑncipalis regꝭ filie intẽtio, vt inueniat ꝛ ð
facto apponat ꝯgruũ remediũ, nõ nimis
ad ꝑticularẽ descendendo modũ q̄ ad ma/
gnũ regꝭ ꝑtinet ꝯsiliũ: ſꝫ in q̄ntũ bone ꝑdica
tionis doctrina sese dꝫ extẽdere nõ vt doce
atur aliq̄d qđ vos nobilissimos dños lateat
nec q̄n ꝓbesciatis ſꝫ vt admoneat ꝛ inflam
met eiꝰ qđ iã nouistis intẽtio, queadmodũ
ꝑdicat de morte, nõ q̄n sciat moriendũ esse
B sed vt humiliemur ꝛ ad bñ moriendũ ꝑpa/
remur. Certũ est in ꝓposito illo ac tali me/
ditatione ingẽs bellũ in secreto mẽtis mee
collocutiõe ortũ fuisse. Nã dissimulatio fi/
cta ꝛ timida mẽdacis adulatoris filia geni
ta ꝑ ꝓpriũ amorẽ cũ cõmodo cõcumbentẽ
conabat, ꝛ oĩno mihi silentiũ ĩponere stu/
debat. Seditio crudelis, iactabunda ꝛ fa/
tua. In oppositũ trahebat partẽ, prior dis
simulatio locuta est et dixit. Quid medita/
ris amice? Quid agere aut dicere tentas?
Uis tu ne mundũ reformare aut corrigere
Scias ꝑfecto eũ vetustũ nimis esse vt cor
rigatur. nam correctiõe potius peior effice
ret, queadmodũ vetꝰ patella, cuius si fora/
men vnũ obstruxeris, duo aut tria noua pa/
rabis. Uel veluti veterẽ reparando tunicã;
aut domũ. totũ (vt videmꝰ) rumpit ꝛ deci/
dit. Sine sine inquit oĩa scripta emenda/
bunt. Semp fortꝭ minatꝰ est debili. diues
paupi. Mali aũt peiorẽ semp habebũt par
tẽ. In huiꝰ ꝯtrariũ tẽdere inuanũ est cona/
ri. Nunq̄d ꝯsideras q̄s sis? ꝛ quo in ꝑiculo
teipm ponas: statũ tuũ ꝛ vitã amittẽdi? vis
tu os in celũ ponere? Dicere de magnis ꝑn
D cipibꝫ: quibꝫ dicere nõ licet quare ita agãt.
Dorsum habes nimis macrũ ad onꝰ tã ma
gnũ portandũ. Nõne legisti in historijs. q̄d
ꝯsecuti sunt hi q̄ dños magnos corrigere
ꝛ docere voluerũt in boni cõmunis fauorẽ
Zeno. Socrates. Tulliꝰ. Boeciꝰ. ꝛ q̄ꝫ plu/
rimi alij id morte eoꝝ experti sunt. Domini
(amice mi) semp manẽt dñi. Et q̄ cõmune
agit more populei foliũ mouet ꝛ vertit, sem
per fortunã ꝛ casum sequit. Sicut dic Ju
uenalis. modo vnũ laudabit ꝛ in celũ effe/
ret. nec citius manũ vertens q̄ꝫ eũ in fimũ
aut damnũ recidere ꝑmittat. Quid dico re
cidere ꝑmittat? immo ꝓ ꝑsequet eũ. Lege
de ingratis capl'm in quinto libro Ualerij

maximi. Inuenies q̄ romani occiderunt
aut in exiliũ truserunt principaliores eorũ
adiutores: queadmodũ fuerũt Romulus.
Furius. Camillus. Scipio. Affricanus
maior. Scipio minor. Corilianus. Sci/
pio nasica. Sic etiã fecit Carthago Han
nibali. Lacedemonũ Licurgo. Nihil ẽ est
de auxilio aut fauore ꝯmunis boni. Stul
tus est qui cõfidit, qui cõmunitati seruit: a
nemine ꝑcium recipit. Et si male egerit q̄li
bet calumnias infert. Itaq̄ mihi crede ꝛ q̄
esce, tempi sese accõmodandũ est. Tibi ve/
rum dico dissimulandũ esse. Et est ꝯsilium I
ꝓphete Amos. v. In illo tꝑe vir prudẽs ta
cebit: q2 tꝑs malũ est. Et est ne tempꝰ pessi/
mum? Sic certe est. Tacendũ igit tibi est:
qui de oĩbꝫ tacet. de oĩbꝫ pacẽ habet. Sine
ꝑterire. sine vnũquẽq̄ / ad bñ ꝯuenit. Sa/
net se qui põt. Crede qđ Ptolomeꝰ inquit.
Sapiẽs est q̄ nõ curat in cuiꝰ manu mun
dus sit. Noli magnos principes a quibꝫ re
cepisti ꝛ adhuc recipe potes ingẽtes fauo
res, inimicos tuos ꝯstituere absq̄ vtilita/
te aliqua. Nã dic quecũq̄ voles: si cẽtum
ex calibe linguis vsus fueris, nihil egeris.
verba q̄d ꝑficient? cũ maloꝝ cognitio tam
grandiũ tã miserabiliũ, nõ ad compassio/
nem ꝛ ꝓuisionẽ ponẽdã mouet? Uiuat rex
Uiuat (vt ꝯsuetũ est) absq̄ restrictiõe statꝰ
sui, aut diminutiõe regalis sui dominij: nõ
est alter melior dñs. qui sunt subditi, vt do
minũ suũ corrigant ꝛ discipuli magistrum
Ipsoꝝ est obedire, q̄ꝫtumcũq̄ sint discoli
ꝛ inordinati dñi. ꝫm sancti Petri cõsiliũ. j.
Petri. ij. Sed dic etiã quo initio ista icho
abitur reformatio: ꝛ ad quẽ finez deueniet?
Sic loquebat dissimulatio vt materiã dif
ficilem ostẽderet ꝛ ab omnibꝫ relinquendã K
hec (vt videbat ei) tanq̄ꝫ sobria ꝛ sapiens
aiebat. Cũ seditio crudelis que iã diu val/
de impatiẽter dissimulationi fuerit aduer/
sata. eius interrupit sermonẽ eã rep̄hendẽ
do. Sicut dubiã ꝛ cõmuni bono ꝯtrariaꝫ
ꝛ tanq̄ꝫ pauidã, que regẽ ꝛ regnum perditũ
iri permitteret, illaq̄ cadere nemine cõtra/
dicente ad malam ciuilẽ mortẽ. posthac ita
efferuescẽs ꝛ multũ furiosam se ostendens
(talis eñ reuera erat) et quomõ inquit: ma
nebunt ne oĩa semp in tali statu? Non q̄/
dem statu: sed destitutiõe miseria angustia
ꝛ desolatione vt homines sint magis serui
q̄ꝫ mute bestie: expoliati rosi ꝛ comesti vsq̄
ad ossa. ne minimũ quidẽ ipis hominibus

relinquēdo ⁊ ad quos vsus: aut poti⁹ spur-
cos ⁊ viles abusus? Heu deus poti⁹ eligē-
dum esset mille mori mortib⁹ q̄ꝫ talia ꝑpeti
mala. moriat᷑ qui mori debet. Erit saltē si-
ne languore tali ⁊ doloroso tormēto. Heu
quid hoc? O celū. O terra. O iusticia. O pi
etas. Inuenit᷑ ne aliquis qui bonum dili
gat cōmune: qui se exponat ꝓ vita publica
regis ⁊ regni. Viuat rex. Ego quidē id vo-
lo sed pereāt ꝓditores falsi qui deuastāt re-
gem ⁊ regnū ei⁹. pereāt inquā ⁊ extermināt᷑
Nam ⁊si fiāt ordinatiōes ꝓmissiones et re
L gales ꝯstitutiones q̄ntas voles / nūq̄ꝫ erūt
in regno hoc nisi rapine ⁊ tyrānides q̄ꝫdiu
certi vixerint homines. Sunt quēadmo-
dum ferrū aut spina que plagā ad sanitatē
redire nō ꝑmittit. Sed cōcordia erit. Qua
lis ꝯcordia? Sicut duoꝝ fortassis lupoꝝ
vt agnū deuorēt. Heu vbi sunt nūc probi ⁊
fortes reipublice socij qui ꝓ bono publico
ꝯtra tyrannos corpus ⁊ bona eoꝝ expone
rent. Judas machabe⁹ Mucius. Themi
stocles. Trasibul⁹. Matbatias. ⁊ alij: vbi
sunt inquā tales / qui regnū hoc a miserabi
li oppressione eruāt? Eoꝝ debet esse via fa-
cti habenti q̄d dicit Seneca. ꝙ nō est sa-
crificiū grati⁹ deo q̄ꝫ mors tyrannoꝝ q̄ ty-
ranni ꝑmissi sunt oīb⁹ patriā liberare vo
lentib⁹. Sed quid potest esse in causa ꝙ ne
mo inuenit᷑ qui velit aut audeat ꝓfari veri-
tatem? Misera hec dissimulatio oīb⁹ os
occludit. boni ꝑdicatores vbi sunt? qui (vt
debent) loquant᷑ absq̄ꝫ timore quicq̄d eue-
niat. Mala regnātia ⁊ peccata / sunt ne sa-
tis grandia vel enormia / tā detestabilia / tā
horribilia ⁊ abominabilia / in fide et bonis
morib⁹ q̄d terra ea sustentare non deberet.
sed prorsus deglutire? paria etiā francie / h
est qui regi assistūt principes certi qui ⁊ di-
ci possent patres francie ⁊ sunt duodecim
deberent accusare ⁊ ꝑ ignē ⁊ gladiū sine mi
M sericordia ea exterminare. Ad furiosā hāc
seditionis vocē / ego quasi exanimis facie
deiectebā: rabiē eius indicendo ampli⁹ fer
re nō valens / bene meā ꝑcepit modestiam.
tūc extraxit e vestimento suo scripture ma-
gnam quantitatē libelloꝝ diffamatoriorū
partim ꝑ cognatā ei⁹ detractionē editoꝝ ⁊
malū os. partim ꝑ suspitionē melancolicā.
partim ꝑ vilē vulgi famā: que oīa a casu
effutit ⁊ deblatterat. Siue verū sit (vt dicit
Virgilius) siue falsū. nōnihil tn̄ aderat ve
ritatis hos libellos corā me explicādo. Vi
de inquit materiā sufficientē ad loquendū
⁊ ꝓponendū. corā magno regis ꝯsilio: s̄m
ꝙ ordinatus es ad reformationē faciendā
Nec verbū quidē emisi ego: q2 dissimulati
onem ꝑcepi q̄ ad respondendū sese ꝑ para-
bat. tunc seditio alto clamore inceptū ꝓseq̄
batur Nec erat difficile ꝓspicere quin talia
colloquia verbera sequerent᷑ immixta. Nec
dissimulatio amplius verbū emittere ausa
est. Nescio q̄d egissem / si discretio sapiens
(volūtate diuina) missa non fuisset / ꝑ regis
filiam scientiaꝝ matrē vniuersitatē Parisi
ensem. ipa est familiaris eius amica. discre
tio properauit vt duo hec monstrosa vicia
dissimulationē ⁊ seditionē effugaret. Dissi
mulatio ⁊ seditiō vicia sunt ⁊ peccā: ad nihil
q̄ꝫ ꝯducunt. Qm̄ dissimulatio in timidita-
tem labitur. Seditio aūt in temeritatē. Di N
scretio tenet rectū iter regale: nō declinādo
ad dextrā dissimulationis / aut ad sinistrā
seditionis / ⁊ inuisa est duab⁹ alijs. Quia dis
simulatio discretionē reputat iactabūdam
⁊ temerariā / quādo ipa audet dicere verita
tem / quātumcūq̄ꝫ ipa sit vtilis si ipsi domi
no displiceat. Seditio eā fictā ⁊ timidā re-
putat / qn̄ tacet sic ꝙ non corrodit et deua-
stat singula. sed paruipēdit discretio eoꝝ
odia aut rumores / ad q̄nti Fabij maximi
exemplū qui nō ponebat rumorē añ salutē
Sufficit discretioni deū ꝯscientiā ⁊ verita
tem ꝓ se habere ⁊ cōmuni bono ꝓdesse. Pro
cedam igit᷑ (si placet) vlterius s̄m instructi
ones factas ⁊ ordinatas ꝑ sapientē discre-
tionem sicuti credo: ejiciant᷑ dissimulatio ⁊
seditio. Et si forsitan nō quiuerim singula
verba instructionis ipsi⁹ discretōnis bone
magistre: in ꝓpria forma retinere / mee ē fra
gilitatis: ⁊ mee ignorātie. quia ingeniū me
um rude est ⁊ labilis memoria. Illud (affir-
mo) ex malicia non fiet. Semꝑ ad discreti
onem refero oīe meū ꝓpositū ꝑ quodcūq̄ꝫ
verbū exponā / est semꝑ ꝙ viuat rex. Viuat O
inquā vita non corporali modo (vt dictū
est) sed ciuili ⁊ mystica / que manutenetur et
conseruat᷑ ꝑ vnitatē ipsius: sicut vnius ca
pitis cū subditis suis. qui sunt sicut corp⁹
diuersa habens membra. s̄m diuersos sta-
tus ⁊ officia que sunt in regno. Propterea
rex aliquis ꝑsona priuata non est / s3 est vna
potestas publica ordinata ꝓ totius cōmu
nitatis salute. Sicuti ab vno capite descē
dit ⁊ dependet toti⁹ corporis vita. ⁊ ad h
reges ordinati fuerūt: ⁊ ꝓncipes ī ꝓncipio

per cōmunē hominū cōsensum ⁊ eo modo
pseuerare debēt. Persistam⁹ hic paulisper
in eo simili ⁊ ppter illā similitudinē/ ⁊ ad se
cure continuandū dicta dicendis/ quattu
or sumem⁹ veritates verissimas et certas:
Famulatū hunc singularē debet regꝭ filia
ipsi regi ⁊ oībꝫ dn̄is. pulchrius seruitiū
prestare posset minime ꝙ eis ꝯstanter fidei
veritatē, sanā doctrinā/ ⁊ bonos mores de
monstrare cōtra falsos informatores/ ma/
nifestos ⁊ occultos. ⁊ gr̄e do vobis q̄ꝫ dn̄i
mei. qm̄ iam ⁊ alias hec libēter audistis.

¶ Prima veritas

Scd̄m ꝙ p naturalē instinctū oīa mem
P bra in vno solo corpe sese exponūt p capi/
tis salute. Pariformiter esse debet in corpe
mystico veroꝝ subditoꝝ ad suū dn̄m. Sꝫ
alia ex parte caput debet dirigere ⁊ guber/
nare membra alia. alias enī destructio esſꝫ.
Caput nāqꝫ sine corpe pdurare non potest
Hec veritas est cōtra hoꝝ errorē qui dice/
re nisi sunt dn̄m in nullo subiectis suis te/
neri aut obligari. quod est cōtra ius diui/
num ⁊ naturalē equitatē/ ⁊ verā dominij fi
dem. Queādmodū subditi fidē subsidiū et
seruitiū eoꝝ superiori debēt. Sic supior fi
dem, ptectionē ⁊ defensionē suis debꝫ sub/
iectis/ bonitas vna aliā reqrit. Scd̄m do
ctores luciferi peccatū in hoc fuit ꝙ volu/
it dominari oībꝫ alijs creaturis sine vlla
obligatione ad eaꝝ custodiā seu seruitium
sicut de⁹. Scire debebat cōtrariū qꝛ serui
tus eo maior est quo dn̄atio maior est. Pro
pter q̄d alias supm̄us pastor seruū seruoꝝ
se appellaret: Quāto enī plus gr̄e aliq̄ cre/
atura recipit tanto ꝯm beatū Gregorium
plus ad dei seruitiū obligat. Tāto esse hu/
milior atqꝫ ad seruiēdū pmptior quisqꝫ de/
bet ex munere/ ꝙto se obligatiorē respiciet i
reddenda rōne. Ad hoc accedit ꝙ Traia/
nus imparor fecit eo sup equo exīstēte ⁊ ad
Q bellum iam pperāte. Cū femina quedā cla/
maret. O imparor tu dominaris ⁊ ego talē
suffero dolorē: filius me⁹ innocēs occisus
est. Imparor substitit, ⁊ ait postqꝫ redijsset
a prelio se illi iusticiā ministraturū Et si nō
redieris inquit bona illa femina. Respōdit
Traian⁹ ꝙ successor suus illi ministraret
iusticiā. Nō (ait femina) tu mihi debes iu/
sticiam/ successor tu⁹ de seipso satis agere
habebit. nec ab hoc debito te absoluet. pe/
to a te quā mihi debes iusticiā. Cognouit
imparor ꝙ verū diceret: descendit de equo

examinauit causaꝫ ⁊ cōsulatus est mulierꝫ
quo factū est vt publicā statuā iudiciū hoc
repsentantē habere meruerit. Quā videns
sanct⁹ Gregori⁹ ei misertus est ⁊ pcibꝫ suis
saluatus fuit. Et hoc pbat nostra veritas
⁊ etiā ꝙ rex ⁊ princeps quilibet iurat se po
pulum suū defensurū. Et si domin⁹ nō fide
liter ipsos vt subiectos tractauerit: eū ipsi
non vt dn̄m tractabūt. Scd̄m responsum
qđ dedit Domici⁹ cuidā consuli. Si (in/
quit) me non vt senatorē habueris/ nec ego
te vt consulē habebo. ¶ Secunda veri/
tas. Sicut corpali visui nihil est crude
lius horribilius ⁊ euitabili⁹ ꝙ corpus hu
manū/ aut naturā videre sese dissipare/ aut
discerpere p morsus aut aliter. sic similiter R
visui spirituali rōnis non est minor crude
litas. verū multo maior videre corpis my/
stici partes separi ⁊ vnā alterā psequi: sicut
dominū subiectos suos. Sicut persecutio
fit in hoc ꝙ vn⁹ alteri ius ⁊ officiū aufert:
quia naturaliter vnūquodqꝫ ius suū tuetꝰ
⁊ factū p violentiā repellit p factū p violen
tiam. vim vi repellere licet. Hic manifestū
est hos errare qui dicunt dn̄is oīa ad ipos
spectare/ ⁊ ꝙ omnia agere possunt ad eorūꝫ
arbitriū ⁊ voluntatē/ oīa que subiectorū
sunt absqꝫ alio titulo ad se attrahendo. q̄d
hoc sibi vult: Violētia oīa potest. Et q̄d
sequitꝰ: Tale sequitꝰ incōueniens/ veluti si
caput totū sanguinē medullā ⁊ alioꝝ mē/
broꝝ substātiā ad se attrahere vellet. Quid
esset: non dubiū est quin esset ppria sua de/
structio. Caput sine corpore pmanere non
potest. Corp⁹ sine sustentatiōe perit totum
Hic apparet vlteri⁹ ꝙ clericus ille pperaꝫ
⁊ peruerse intelligeret textū biblie qui con
tra veritatē vertere vellet verba scripta. pri
mi Regū. viij. capite. Hoc erit ius regis qꝛ
verus sensus litteralis alibi est ⁊ specialiter
Deut. xvij. oīno his contrari⁹. Et etiaꝫ S
omne bonū rationis naturalis iudiciū cui
nunqꝫ contrariatꝰ ius diuinū. Huic oppo/
nitur quod pmi Regū scribitꝰ. Si Roboā
qui Sauli successit post Dauid ⁊ Salo/
monē/ oīa iure diuino capere potuisset.
Quare decimā regni sui partē amisisset: p
hoc ꝙ ad consiliū iuuenū ⁊ adulatoꝝ mul
tiplicare volebat exactiōes populi plus ꝙ
Salomon. Dauid enī quare punit⁹ fuisse
de hoc ꝙ hereditatem Amphiboseph. Et
Sybe sui famuli diuisit. Achas quare re/
prehensus fuisset, eo ꝙ vineā Naboth hēre

desiderabat: Reuera ignoro vñ talis error
emanarit. Illud enī dicere esset hoīes velu
ti oues subiicere ꝛ dños vt lupos rapaces
sup eos mittere/aut gallinarum pullis mil
uos immittere. Omnia finaliter ad destru
ctionē pperarēt. sꝫ ad auferendū hui⁹ erro
ris fundamentū dicam⁹. Primo ꝙ ad intel
ligendū sanctā scripturā non sufficit voca
bulorum grāmaticalē ꝛ vulgarē significatio
nem intelligere. Uerū etiā requirit ingens
studiū ꝛ plura instructio tam in aliis scien
tiis phie ꝛ logice ꝙ̄ in sanctis doctoribus:
qui inspiratiōe diuina ꝛ p cōparatōem vni
us ad aliud sanctā exposuere scripturā que
pute⁹ altus est. Aliter enī sequeret ꝙ gram
matic⁹ quilibet qui latinā calleret linguā:
aut aliquis q̄ bibliā haberet in gallicū ver
sam sermonē ꝯfestim bonus esset theolog⁹.
T Qđ minime verū est. immo est occasio ma
xima ꝛ cōmunis in hereses labēdi sicut Iu
lianus apostata. Eluidi⁹. Iouinian⁹ ꝛ hu
iuscemodi fuere/scripture ỽba sepius sūt am
bigua. Et in vno loco aliter capiunt ꝙ̄ in
alio/aut ꝙ̄ cōmunis grāmaticus acciperet
Et ꝯcordat interdū vnus passus p alterū
ꝛ p causam ꝛ circūstantiā dictorum/intelligē
tia dictorum ſm Hylariū ex causis assumen
da est dicendorum. Exemplū in hac latina di
ctōe ius: qđ ñ solū ipm ius aut iusticiā signi
ficat. verū accipit interdū p potestate que iu
sta nō est. Sicut hic ſm glosam ordinariā
pmi Regū. viij. hoc erit ius regis capit p
exactione. ỽsus. Ius aqui: ius rectū: ius
dr esse potestas. Sicut etiā hec dictio rex
q̄nqꝫ sumit p tyranno. Osee. xiij. Et Iob
xxxiiij. Et bñdictio p maledictiōe. Iob. ij.
Et lex iusticie p iniusticie exercitio. Sap.
ij. Et deus p diabolo. ij. ad Chor. iiij. Dica
mus igit ꝙ exactōes he (de quibꝫ supradi
ctum agit caplm) ius regis nominant ppt
harum triū causarum vnam. aut ob iustā popu
li punitionē. qui ꝯtra dei voluntatē regem
postulauerāt. aut ob publicā subuentionē
in casu necessitatis rōnabili. Aut per solam
nuncupationē eo ꝙ sic appellāt ea que ipa
iura ꝯstituūt: sicut dr ius porte hauder. Et
V si dicat quispiā postea ꝙ̄ ergo populus sic
[illegible] potuit exercere.
Respondeo ꝙ eodē modo pbari posset ꝯse
cutiones ꝛ afflictiōes inimicorum ꝛ tyranno
rum iuste factas esse/de⁹ falli nō potest: no
uit intentionē eorum. Sic aliquis ali⁹ dicat
ꝙ pnceps q̄nqꝫ ad id quod agit necessitat.

Sciendū est tūc vnde talis emergat neces
sitas. ꝛ an ex voluntate. Si enī dñs aliqs
in triplo aut quadruplo plures velit tenere
ꝙ̄ debeat homines Et ꝙ sic in statu suo ne
cessitat hic necessitatē facit. Est queso ipse
excusatus? profecto nō. sed dupliciter accu
sandus/et multo magis si nihil eorum q̄ reci
pit in boni publici vertat defensionē. Uerū
ad malū vsum ꝛ dissipationē/ppter qđ sic
oppressi a deo vindictā petūt. ꝛ ipe exaudi
et eos. ppter miseriā inopū ꝛ gemitū pau
perum nūc exurgā dicit dñs. Quid aūt ad
leges dicem⁹ que dicūt oīa sunt pncipis
Et Lucan⁹: oīa cesar habet. Cesar erat
ꝛ habebat oīa. Rñdebimus obiectionem
ꝯtra obiectionē. clauū ꝯtra clauū. Dic apo
stolus pluribꝫ in locis loquens de christia
nis: oīa nostra sūt. Respōdebis certe om
nia nostra esse vt his bñ vtamur. Uerū est
dico oīa sunt pncipis vt his bene vtatur
ſm ius ꝛ rōnem. hoc est ad iustā ꝛ necessari X
am patrie sue defensionē: ad finē hunc pro
prium suū corpus exponere debet.

¶ Tertia veritas.

Queadmodū venenū ꝛ intoxicatio corp⁹
occidit humanū. sic tyrannis est venenum
intoxicatio ꝛ malū quod totā vitā politicā
ꝛ regalē ad internicie ponit. Quare: qꝛ ty
rannis oīa ad ppriū suū nitit trahere cō
modū ꝛ pfectū. Ideo [illegible] habet inna
turalem ꝛ oīno bone vite ciuili contrari
am. De quibꝫ plurius loquebat Aristoteles
v. politicorum ꝛ ad tres reducunt. ỽsus. Pau
ca sciāt/de se diffidāt/sint .Sicre
ge subditos dixe tyrānetuos. Tyrān⁹ vult
subditos suos pauca scire/pauca fidere. H
est valde ꝯtrariū bono regimini regali: qđ
ad hoc tendit: vt subiecti sui sint potentes
sapientes ꝛ fidi. ad pulchrā imaginē imita
tionē ꝛ exemplar bñdicte trinitatis. Ecq̄d
peius inimic⁹ populi mortalis aut inferni
inimicus facere posset: ꝙ̄ populū pauperē
ꝛ diuitiis [illegible] foret
sine principe esse vt fabulant de ranis qui
bus dat⁹ fuit rex/serpens quidā eas deuo
rans. Et hoc est ꝙ tyranni populū oppri
munt p extraneos armigeros/p exactiones
cornutas tributa/homicidas secretos/im
pediūt insup studiū ne sciētia acquirat. de
fendūt oīa cōsortia/ꝛ diuisiones nutriūt Y
p falsas impositiōes ꝛ crimina. Cōcluda
mus vltei⁹ ꝙ si caput aut aliqđ ciuilitatis
membrū tale incurreret incōueniens ꝙ ty

rānidis mortale venenū sorbere vellet. mē/
brū qdlibet suo in loco toto posse obuiare
deberet. verꝫ est ꝑ media ɔueniētia/ ꝛ talia ꝑ
q̄ nō pei⁹ sequat̃/ nō ɔgruit ꝙ si caput ꝑuo
afficiat̃ dolore/ manū ip̄m ꝑcutere. h̄ em̄ fa
tuū esse. nec ɔuenit ip̄m statim abscidi/ aut
a corꝑe separi sꝫ in oī dulcedine medicari:
tā ꝑ bona ṽba q̄ꝫ aliter: ad honorꝫ medico
rū exemplū Nec q̄cq̄ꝫ esset irrōnabili⁹ ꝛ cru
deli⁹ q̄ꝫ ꝑ seditionē tyrānidē impedire velle
Seditionē voco popularē rebellionē abs/
q̄ꝫ causa ꝛ rōne/ q̄ sepenumero peior est ty/
rānide. Scilla vocat⁹ fuit romā vt tyrāni/
dem mariꝫ auferret. ꝛ pei⁹ Mario egit. ex/
cessit medicina modum. Immoderata me
dicina grauior est (vt ait Lucan⁹) ꝑncipa
li infirmitate Op⁹ est mixꝫ in modū magna
discretiōe prudētia ꝛ tēperātia ad tyrānidē
expellendā. Propt̃ qđ audiēdi sunt ꝛ fides
adhibēda est sapiētib⁹ phis/ iurisperitis/ le
gistis/ theologis/ hoīb⁹ bone vite/ bone na/
turalis prudētie ꝛ magne experiētie. In se
nib⁹ est expiētia. Nō eī subito dn̄s aliq̄s ty
rann⁹ iudicād⁹ est si pctōr sit/ plurib⁹ in ca/
sib⁹ cū tn̄ nō sit h̄ manifesteꝫ dominiꝫ sui fi
nem ꝛ i boni cōmunis subuersionē. Ptās
(sicut dicit aplūs) nō est data cuiq̄ꝫ dn̄o in
subuersionē sꝫ edificationē poti⁹. Et ppte/
rea q̄ ea abutit̃: eā vt ꝑdat dign⁹ efficit̃. Iō
apparet ꝙ hi regē suū aut ꝑncipē minime
diligerēt si eū in stolidos errores aut tyran
nidis ɔditiōes ṽtere ꝑsumerēt. Nec est mo
dus certior: q̄ rex corpis ꝛ aie ꝛ rer̄ domi/
niꝫ detrimētū patiat̃. Nā tyrānis ꝛ infideli
tas tāq̄ꝫ innaturalꝭ ꝛ violēta ꝫ deū ꝛ omnē
rōnem diu ꝑmanere nō potest. Dicit sapiēs
Sapie. xviij. Oportebat em̄ illis sine excu
satione quidē superuenire interitū exercētib⁹
tyrannidē. Violētia etiā vt inq̄t Iuuenalis
durare nō potest. Raro tyrann⁹ morte mo/
ritur naturali/ odio habet̃ a deo ꝛ a mūdo.
Nec ferme adeo paruus est q̄n si vitā suam
periculo exponere velit: vt tyranno vitam
adimat inueniat modū ip̄m occidēdi ꝛ pa/
cem restituēdi. Cōsiderate igit̃ ꝙ reges aut
ꝑncipes libenter hos audire debent qui ty
A rannidis venenū impedire norūt ne eos ar
ripiat. Estq̄ꝫ multo eligibili⁹ vt min⁹ habe
ant dominiū qđ sit rōnabile sanctū ꝛ durās
dādo aliqua restringētia ne caput nimiꝫ
ad se attrahat humorē ꝛ sanguinē ceterorꝫ
mēbrorꝫ. h̄ nō est caput grauare. verꝫ poti⁹
adiuuare. Tale respōsum dedit Theopō/
pus vxori sue q̄ cōquerebat̃ de hoc ꝙ cert̃
legib⁹ potentiā suā restrinxisset. Sicut rex
se subdit in multis casib⁹ iusticie parlamē/
ti. Verecūdis est dicebat femina illa liberis
tuis potentiā diminui sinere quā nō cōqui
sisti. Respōdit ip̄e. Sino eis minorē poten
tiam sꝫ durabiliorē. Quare durabiliorē: q̄r
rationabiliorē. Sꝫ dices. Est aūt min⁹ ho
norabilis. Scias ꝙ nō: sed magis honora/
bilis. q̄r hr̄e subiectos fm̄ rōnem est singu/
lare dominiū/ singularis dignitas/ honor
nobilitas ꝛ ingenuitas. Et in h̄ dn̄s nō se
subiicit subiectis sꝫ rōni: cui iure diuino et
naturali vnusq̄sq̄ꝫ domin⁹ ꝛ alius quilibꝫ
obedientiā debet ꝛ subiectiōeꝫ. De his Se
neca. Si vis oīa sbiicere tibi/ subiice te rōi.

¶Quarta veritas

Cuꝫ rex sine subiectis/ et subiecti sine rege
diu durare non possint ꝛ rationabiliter vi B
uere: ɔcordia est necessaria ꝛ vnio pacifica
simul ꝑ ɔiunctionē quattuor ṽtutū superi
us nominatarꝫ: in similitudinē quattuor q̄
litatū primarꝫ in materiali corꝑe/ mediāte
opatione ꝛ ɔfederatione diuina sancti spi/
ritus q̄ hanc in corporib⁹ mysticis facit cō
siliatiōem sicut influētia celestis in corpore
naturali. Hec est determinatio expssa oīm
philosophorꝫ iuristarꝫ legistarꝫ poetaruꝫ et
theologorꝫ. In cui⁹ signū rex regū se pacis
principē nominat. Arestoteles (auctorita/
te Homeri). viij. ethicorꝫ determinat ꝙ do
miniū regale est/ sicut pater ad filios aut si/
cut pastor ad oues/ fm̄ ꝙ Homer⁹ greco/
rum regē populi nominat pastorē: et deus
vult ꝙ eū patrē ꝛ pastorē appellemus. Au
gustus octauian⁹ cū publice dn̄s bonus ꝛ
iustus appellaret̃/ hāc ꝓhibuit nominatio
nem. voluitq̄ꝫ pater patrie vocari. Diximⁿ
Salomonis auctoritate (qui rex pacis in
terpretat̃) ꝙ finis regis est dissipare oē ma/
lum. Et quod est om̄e malū: Videam⁹ qđ
est om̄e bonū. Dicit sanctus Augustin⁹ su
per illud Pax israel. qđ est pax. Bellum ģ ꝛ
diuisio est om̄e malū. Propterea finis regis
esse debet in suos subiectos pax: vt descri/
bitur in decretaliū prologo. Rex pacificus.
Sic cognouit ꝛ facere voluit magn⁹ rex C
Artaxerses q̄ dr̄ etiā Assuerus. Vn̄ Hester
xvj. in epl̄a sua testificans se non voluisse
abuti potentia: sed ꝙ popul⁹ suus pace fru
eret̃. que ab oīb⁹ mortalib⁹ est desiderata.
Bene se habet (volēte dn̄o) cū tale ꝛ taꝫ fir/
mum habemus fundamentū. In harꝫ q̄/

tuor pcutũ qternario vita regis erit admo/
dum stabilis: q2 fm Salomone Misicor
dia z veritas custodit regẽ. Prouerbioz.xx
Et hoc est nostrũ desiderum. Uiuat rex.

¶ De intentiõe adulatoris mẽdacis.

Uerũ reuertamur vbi eramus z descenda
mus ad proditoriá intentionẽ quattuor p/
ditorum tyranni (quod peccatũ est) reuelã
dam. Ueniam⁹ z videamus quõ occultan
tur in quattuor nominatis virtutis. Et p̃/
mo de adulatore mẽdaci ɔtra prudentiam
Prudẽtia est auriga virtutũ. Quomõ: per
lumen veritatis z p filiã suã discretiõez: ostẽ
dendo primũ oĩm vniuscuiusq3 rei exitum
Rex exitus prudẽtia metit. postea delibe/
rat de medijs cõgruis ad talẽ finẽ obtinen
dum. Alias a casu est si quicq3 bonũ sortia
tur effectũ. Turpe est principi (vt dicebat
Scipio affricanus) allegare z dicere non
putaui. debet oĩa prius p̃meditari nec se
D fundare in vanis rumoribꝫ/aut in his que
impingunt. Sicut dicit Julius cesar frã/
cos agere. Ea propter sepius intẽtione sua
frustrant: initia intentionũ gallorũ ampla
sunt: sicut de bellis z exit⁹ stricti nimis. Ad
uertendũ est diligentius quõ intret vt exi/
tus haberi possit sine lesiõe/sicut piscis ca
uet ab hamo. Exemplũ de quodã qui ɔsili/
um petebat vnde redeundũ esset ab itinere
qđ facere intendebat. Sz audiam⁹ q̃d faci
at adulator mendax ɔtra prudentiã. O de
us qualis famul⁹? Est incãtator diaboli q̃
fascinat dñ̃os. z facit apparere de falso ve/
rum De stulto sapiẽs. de nihilo magnũ. de
magnificis factis stolida. de stolidis insen
sata. h̃ est extra oĩe bonũ rõis iudiciũ Hic
pfecto ex stultis insanos facit: ait Terẽti⁹.
Quid decepit Lucifez z eũ mutauit ĩ dia/
bolum? Suijpsi⁹ z adherentiũ adulatio.
Adulatio tũc incepit: magistrũq3 suũ a taz
sublimi loco in pfundũ cadere fecit. De tã
sapienti in tã stolidũ. Quid ẽ agent homi/
nes quo pacto sibi cauebunt? Quid dece/
pit Euam z Adã z de ĩmortalitate ad mor
talitatẽ mutauit. de omni bono in oĩe ma
lum? Inimici adulatio/qui pmittebat eos
tanq3 deos futuros. Nõne adulatio Naba
E chodonosor Alexandrũ/Cosdroẽ z alios
quosdã (vt eoz ferebat opinio) deos effecit
O qualis singularis fatuitas z error erat
esse deum in somnio: in fictione: in fascina
tione z in incantatione. Et nihil erat velut
somnium surgentium domine zc̃. Et bre/
uiter fm Juuenalẽ. nihil est quod credere
de se non possit cũ laudat dijs equa ptãs.
nõ est religio tã extranea de qua nõ cui⁹ fal
sum credat q3 de seipso. Quid miz si domi
ni se falsos fuisse cõperiant cũ redit v̈itas:
aut per aduersitatẽ aut per mortẽ. que liq̃/
do hui⁹ extimationis falsitatem declarat
Alexander recepta plaga in prelio postea
cognouit hominẽ se esse: licet ab hominibꝫ
filius dei nominaret. Homines (inq̃t) me
filiũ dei nominabãt/hec aũt plaga me ho
minem esse declarat Adulator malus est ia
nitor: qui sepenumero spiritui mendacij et
falsitatis portã aperit. Qui quidẽ spiritus
modo assumit cappã z cappiciũ subductũ
z platũ fingit aut clericũ. modo habitũ mi
litarem. modo habitũ famuli. pp̃ter quod
oĩa ad deceptionẽ tendunt. fm Michee
visionem. iij. Regũ. vlt. Adulator est tibicẽ
q̃ semp ficta canit musica z mutat modula
tionẽ suã: vt dñ̃s vult eũ canere aut corisa/
re. Ipa est speculi imago q̃ ridet cũ quis ri
det. plorat qñ plorat/semp gaudet alienuz
sumere vultũ. Dicet dñ̃s calco. Dicet adu/ F
lator sudo. Dicet dñ̃s tps esse frigidũ. Di/
cet adulator se p̃ frigoribꝫ tremere. Sepe/
nũero eodẽ in prãdio hũc aut silẽm intuit⁹
sum casuz. miratusq3 fui dñ̃m id minime p
cipere. aut si pcipiebat q̃re nõ rep̃hendebat
ac deridebat. Adulator vertit sp ɔsilij tedã
et facẽ q̃ dñ̃s vult pgere quãtũcũq3 cadat
etiã si collũ sibijpsi frangat. Talẽ me voluit
inquit dñ̃i mei z talẽ me habebũt. Per deũ
voluntati eorũ non contradicã Et si sciam
mala hinc ventura: sint eis sint eorũ popu
lo. Quare eoz incurrerẽ indignationẽ? In
dignatio principis mors: in dei nomine.
Nolo mori martyr sed confessor potius. ex
corient: rodant: expolient quid mea refert?
Modo prede partẽ habeã/aut cõmodum
inde reportẽ. Audite domini q̃d dicat adu
lator. Creditis eũ ludere? proculdubio sic
agit z peius. Inflat dominũ qui euz auscul
tat vento vane laudis. Propter quod do/
minus stolida repletur opiniõe. et de se mi/
ra iudicat: cum solũ ventus sit: quẽadmo/
dum cũ tria pisa in inflata sunt vesica/ac⁹
vni⁹ acuties omnẽ eius deprimit pompam
Et ab oĩ eũ auertit incepto. Quis es in/
quit adulator dñ̃e? Considera modo tuam G
dignitatẽ. pfecto terra nõ sustinet dñ̃m tui
silem In cordis nobilitate. In pbitate In
pulchris verbis. In magnis sensibus ex

prudentia. Alij sunt solū bestie in cōparati
one ad te. Insup qñq; vilipendit dominuz
z in forma ministri maledicit huic z alteri.
Quid inquit dñe: nimis humilis es/nimis
religiosus/dulcis nimis/largus nimis/ni/
mis pius. Quid curas de abiectis illis ho
minib;/aut de cappicijs subductis/aut de
simulatis religiosis? Oñde oñde te esse do
minū. Quis es q̄so Eges ne alterius ope?
Quis est q̄ te grauare posset aut quicq̄ oñ
dere aut tibi ɔsulere? Audite dñi q̄lis aduo
catus/vellet de⁹ vt veritas ɔtra adulatorē
dño responderet. Cū adulator querit quis
nam sit. te oro: respōde veritas. paup es et
misera creatura oīb; subiecta angustijs z
tribulationib; frigori/calori/dolori/ infir/
mitati. z necessitati mortis ineuitabili. Tu
es saccus plen⁹ fimi terre cineris z putre/
dinis: quātumcūq; tunicā geras quocūq;
auro argento aut lapidib; p̄ciosis aut pō/
posa familia sis circūdatus. Quid est (que
so) caro tua que cito aut tarde cadauer effi
cietur fetidissimū. cibus vermiū. Cito erit
D tibi dico: q̄m in breui hoc t̄pe nulla est mo
ra. Et si ita est/exurge paululū aperi oc'los
p adulationē tibi clausos. z ɔsidera q̄ dñi
erant in h̄ ɔsilio añ quattuor aut sex ānos
ab oīb; honorabant. vnusq̄sq; eos time
bat/vnusquisq; eis adulabat/intantū aut
pl⁹ q̄̄ tibi. Sed ɔsidera vbi sint modo; dor
mierunt somnū suū. Egerūt p̄sonam suaz.
Mors in momēto supauit eos z sepulti sūt
Quid p̄ficit eis supbia? Quid p̄ficit si op/
presserūt z ad dolorosa tormēta minorem
populū (vt adulatorib; placerēt) p̄duxerūt.
Adulatores trāsferēt te: de terra corpus: et
aīam (si cecidit) de inferno? Uere cecidit. et
tu post eā/nisi dei misericordia p pniam po
nat aut posuerit remediū. Terra terra terra
audi dī sermonē. Et q̄s est ille? Ois caro fe
num/z oīs gloria eius sicut flos campi:
fenū aruit z flos cecidit. Cōsidera bene. q̄
adulator infernalis inimici est p̄sbyter/q̄
canit vigilias illis q̄ mortui sunt p p̄ctūm.
sepulti p malā ɔsuetudinē. fetidi iā p malā
famam. Coopti durissimo ac ponderoso
indurationis cordis lapide. parati vt in in/
ferni sepeliant cimiterio. malū cimiterium
p̄fecto. Dicit adulator in suaz vigiliarum
p̄ncipio. Placebo dño: sed valde male con
tinuat: quia nō est in regione viuoz. Quid
I amplius de adulatoribus dicem⁹? Adula
tor est solū verboz intricator. Et cuz ad ve
ritatem dicendā ventū fuerit p verba dua/
rum facierū/extū querit p amphibologiā
p euasionē subtilē z astutā p ɔueniens ali/
quod diuerticulū oīmi vento se coaptat. dis
sensiones suscitat vt pacē facere videat/ sp
est in cōsonantia. Sm responsuz vulpis qd
dedit leoni/bene nouit symearū exire came
ram z fatui formā accipere vt pacē habeat
Est mala cornicula que magnoz dñorum
oculos eruit/vel eos velat z cū eis ludit in
fidelitatis ludo. Adulator: vt omnē cumu/
lum mali dicamus est finaliter bone prudē
tie valde contrari⁹. Quare? quia falsitatem
introducit. z ne veritas per alterius consi/
lium manifestet huic qui se omniū sapien/
tissimū iudicat impedimēto est. Sz ad cu/
ius iudicium? Adulationis. Tanta suffici
ant de malis cōditionib; hui⁹ homicide:
p̄ditoris: mēdacis adulatoris. Cōtra quē
quattuor ponemus ɔsideratiōes.

Prima cōsideratio

p prudentia. Unusquisq; dñs se in ope z
s̄ ho talē ostēdere debet cui quis audeat di
cere veritatē: siue sit ad laudē siue ad suum
vituperium sit in occulto/sit in publico/est
doctrina sancti Lodouici ad filium suuz.
Alias si princeps dicat Loquimini nobis K
placentia. aut si odio habet eos qui verita
tem dicūt. sicut Achab de Michea. Odio
inquit habeo eū: q; semp mihi mala nūci/
at: p̄fecto actū est de tali p̄ncipe/p̄ditus est
in corpe. in aīa. z in fama. Jō dicit sapiēs.
q̄ p̄nceps q̄ audit libēter v̄ba mēdacij/om
nes ministros habebit impios/siue eñ sit
iure siue iniuria semp dicūt: dñs me⁹ bene
dicit. ius habet z p̄ditur oīs libere loquē
di z consulendi libertas. Nihilominus Ca
tho maior assignat principalē causam ex/
altationis romanoz. quia erit inquit ani/
mus in consulendo liber. Dominus agens
sm adulatoris consiliū nō excusatur si res
malum sortiat effectū.

Scd'a consideratio

Princeps nō solū ɔsiliū petere debet sed il/
li credere z exequi z id tenere secretum. Ali
ter enim videretur irrisio aut curiosi factū
Petere consilium et non exequi / ad exem/
plum Achab / qui ad instigationem Jo/
saphat/a Michea consilium petijt. z eum
bis aut ter per iuramentum coniurauit
ne quicq̄ p̄ter veritatē diceret. Micheas

illi visionem dei reuelauit. tūc Achab ira/
tus est: eum in carceres intrudi iussit. τ pa
ne doloris/aqua quoq₃ angustie sustentari
L Tota historia ad nostrā cōducit instructi/
onem. in. iij. Regū vlti. ca. Sic princeps i
se habet quod dicit Therenti⁹. natura sic
esse vt clari⁹ alterius factū q̄₃ nostrū intue
amur: facillime quisq₃ in ꝓprio facto cec⁹
est/aut ꝑ iram aut ꝑ odiū/ aut ꝑ ꝓpriā affe/
ctionem. Plura etiā vident oculi multi/ q̄₃
vnus sol⁹. Quid de sensu vnius solius est
hominis? Propterea dicit τ ꝑcipit Sapiēs:
oīa agi cōsilio debere/τ nūq̄₃ quisq₃ pe/
nitentia ducet. Assuerus (sicut legimus in
libro Hester) semꝑ septē habebat sapiētes/
ad exemplū septē sapientū ꝑdecessoꝝ roma
norum: quoꝝ ꝯsilio oīa agebat. Ad hoc
confert qđ dicit Homerus de sole: hūc mū
dum inferiorē gubernante/ꝑ consiliū certe
septē signorum. Dicit Salustius diu con
sultandū esse/τ opus cito exequendū. Q̄ñ
de illis qui cōsilio nō credunt dicit cōmu/
ne prouerbiū. Consiliū in proprio capite
minime esse portandū. Cur? Quoniā oē
malū ad cōsiliarios reflectitur/q̄₃tū ad ho/
minū estimationē. Nam quātumcūq₃ be/
ne consulāt τ veritatē semꝑ dici solet. Est
mali consiliū quod ei datū est/qđ oīa fa
cit. Sed quid est interdū bonorū consilio
rum impediēs executiōem? Reuera id i cau
sa est ꝙ secreta nō tenent. Semel in publi/
M ca mensa in qua antiqu⁹ sedebat rex. Mi
hi dictum fuit ꝑ quendā dominū. ꝙ postq̄₃
consilia bene data fuerūt nescio qui famu
li τ nulli⁹ preciū aut reputationis homies
vesperi τ mane oīa destruebant. Et quo/
modo id fieri posset si cōsilia secreta forent
Secretū est fortissimū et optimū ꝯtra om
nes reipublice aduersitates remediū. vt di
cit Ualerius maximus libro. ij. ca. j. Reci/
tando regē persarū romanis rebellē fuisse.
qui citius in bello victus fuit q̄₃ romani ex
tra senatū existentes/quōeius rebellio de/
nunciata fuisset agnosceret. Et hoc facta
est ordinatio ne pueri consilia intrarent/ꝑ/
ter Papirium q̄ ea bene nouerat matri sue
celare. Dimitto historiā. Quītus fabius di
cebat. ꝙ si camisiā siue indusium suum se/
cretorū suorū contra Hānibalē sciret esse
consciū: confestim se illā dimissurum. No/
uit domin⁹/ si consilia francorū Synapiū
sequant clamorē/τ ꝑ vrbē decantent q̄₃tū/
cunq₃ secreta fuerint.

Tertia consideratio

Tales ad ꝯsilia vocari deberēt q̄ timerent
deū τ ꝑiculū ꝓprie eoꝝ ꝯsciē. τ q̄ bonū cōe
ꝓuate τ ꝓprie ꝑponerēt vtilitati. Aliter eñ
nūq̄₃ veritatē dicēt absq₃ timore aut fauore
nec seriose mala populi τ oppssiōes aut qđ
displicere possit allegabūt. Sȝ suos vertēt
humeros τ tacebūt/aut ꝑfecto qđ malū est
loquent hoies sane sine fide τ sine lege aua/
ri ambitiosi/q̄bꝫ nō est cure vñ q̄cq̄₃ veniat
dūmodo habeāt/ homies etiā ꝓsumptuosi
stoliditate aut iuuētute nequaq̄₃ bonū con
stāter dabūt ꝯsiliū. Qui ad deū supmū suū
dñm τ ad seipm fidē nō habet/quō alteri eā
seruabit? qui sibi nequā cui bon⁹? Nota in
historia tripartita exemplū q̄ pacto Cōstā/
tinus fidos suos ꝓbauit amicos/ꝓclama/
ri iussit ꝙ oēs volētes christiane renūcia
re fidei/boni sui futuri essent amici τ cōsili
arij ꝓximi. alij autē ab eo egressuri. Multi
moꝝ fidei renūciarūt. Alij ꝓo fidē seruādo
recesserūt. Cōstantin⁹ suā mutauit sniāȝ re
tinens fideles deo: τ deo infideles expellēs
τ ait. Si deo fidē minime ꝓuatis/que spes
mihi relicta est vt mihi fideles sitis. Iuxta
hāc ꝯsideratōem valde videret expediens:
vt de ꝑncipalioribꝫ regni partibꝫ nonnulli
vocarent τ audirent. tam nobiles q̄₃ cleri/
ci τ ciues qui libere miserabilē statū patri/
arum suarū exponerēt/quia multo melius
nouerunt ꝑ cōquestū τ experientiā/ q̄₃ hi q̄
iucūde parisioꝝ inhabitāt domos/vbi to/
tius regni est pinguedo: τ vbi vita sese ad
cor retrahit/plus mouēt ea que euenerūt τ
que homines senserūt: q̄₃ que solummodo
auditu percepta sunt. Debet etiā regis filia
in hoc casu bene audiri τ ei fides adhiberi
qm̄ parentes tantorū scolasticorū ex omni
bus finibꝫ confluentiū/τ consequenter ipsi
scolastici (vt scire potestis) bene hec sentiūt
Est etiam vex ꝙ adulationis vox allegari
non deberet ꝑ huius regni ꝯsiliarios. Que
vox? Est ꝙ sufficit esse confessores absq₃ h
ꝙ qui sint martyres. O adulator qui ita lo
queris/noris gallie dominos non tales es/
se tyrannos vt veritatē dicenti martyrium
inferant. Nec dignus es vt martyr euadas
Archiepus remēsis (qui me ordinauit) di/
ctam iam dedit responsionē cuidam fran/
cie domino. Nec excusati sunt remēses cō
siliarij qui loco τ tempe veritatē ꝑ fictionē
subticent.

Quarta cōsideratio

Bona prudētia exigit vt accusatōes clam
p adulatores facte aut vt alteri nocumētū
inferat: aut vt quis bon⁹ famul⁹ vł dñi ap
pareat amic⁹/aut pter stolidā cōplacētiā
mox reijciant qđ securi⁹ est. Neccis fides
adhibeat vlla absqȝ h vt ps altera audiat.
Dura res e⁹: aut sanct⁹ Bern. aliter agere.
q tñ tempestate sua magnos ignorabat do
minos. ⁊ ab hac macula nō erat coinqnat⁹
que nihilomin⁹ causa oīa generat mala.
P Dauid q adeo bon⁹ erat ⁊ sapiēs p falsam
Syba reuelationē ꝯ mgrm suū Myphi
boseth decept⁹ fuit. ij. Regū. xvj. ⁊. xix. de h
Lyra tangit. Fui in curia ⁊ scio q p tales
occasiones potestatē hñt vilissimi ⁊ nulli⁹
pcij hoies/optimos dñi amicos i indigna
tionē ei⁹ ponere absqȝ vllo remedio. qȝ in/
dignatio celata excusari ⁊ sciri nō pōt. Et
cū sic sit q in certis casib⁹ nūqȝ p dñm ipm
talis reuelaret accusatio. Causaȝ subticeo.
Hec ꝯsideratio locū habȝ in materia fidei
⁊ bone doctrine/vt nunqȝ credat hoi qȝtū
cunqȝ docto aut pbo: si nō audeat in pub/
lico dicere qđ in tenebris ⁊ in secreto pfert
⁊ interdū irrisionis ⁊ ioci modo fides ludū
nō habet/⁊ veritas lumen amat vultqȝ hñ
examinari. Et an oīa vnusquisqȝ rex aut
pnceps christian⁹ cauere debet ne p tales
informationes in aliqȝs ꝯtra nr̃am fidem ⁊
sanā doctrinā incidat errores se in fact⁹ su/
is iustificādo/aut alio quouis mō/qualis/
cunqȝ fuerit p humanam fragilitatē pctōr.
Nullū eñi est peccatū qđ adeo regē aut pn/
cipem deo displicentē reddat ⁊ infamē mū
do vsqȝ ad psecutionē ei⁹ p ignē ⁊ gladiuȝ
sm leges diuinas ⁊ ecclasticas. Si p talē
ꝯsideratōem prudētia in ꝯsiliarijs hñ con
seruet cōtra mēdaces adulatores/magnuȝ
est adiumentū ad cōseruationē regis ⁊ vite
sue ciuilis. Quoniā rex sine prudēti cōsilio
Q est veluti caput in corpe sine oculis sine au
ribus ⁊ sine naso. ¶ De delectatione vo/
luptuosa fortitudini contraria.

¶ Est necesse cū consiliariorū prudētia mi
litum fortitudinē ⁊ ꝯstantiā adesse vt exeq̄
tur p potentiā qđ deliberatū est p prudētiā
Alioqn rex est veluti corpus sine corde et
brachijs. Sed heu delectatio voluptuosa
maledictus stipendiari⁹ peccati spurcissi/
mi quidē tyranni qui guttur osculādo ab/
scindit: ⁊ amplexando occidit/potū admi/
nistrando intoxicat. sicut Joab/nimis pul
chram hāc virtutē inquietat militiā impu/
gnando: quia nō est tam fortis tā cōstans
tam agilis tam strenuosus cōmilito quē de/
lectatio nō debilitet. Et si se substernat de/
uastet. Ipsa est fons salmacis in q sm ficti/
onem poeticā vnusquisqȝ vir balneās me/
dia efficit femina aut feminin⁹ hermofro/
ditus. Ipsa est rete ex subtilibus ferreis fi/
lis a Vulcano ꝯfectū ad illaqueandū mar
teȝ cū venere/ad irrisionē ipsi⁹ veneris gran
dem: fortitudo scȝ cū delectatione. Et quo
Troia magna destructa est: p voluptuosaȝ
cōplacentiā in Helena. Per qđ pdidit tar
quini⁹ ⁊ tota eius soboles romanā dñatio
nem: p delectationē voluptuosam Lucre/
crecie. Progenies Beniamin p quid quasi
tota destructa fuit: p voluptuosum appeti
tum/qnqȝ ciuitates ⁊ tota circūiacens re/
gio (que antea paradisus terrestris appare
bat) p quid celesti fulmie perierūt: p fetiduȝ
⁊ vilem appetitū voluptuosum. Hānibal. R
Anthoni⁹. Alexander. Samson. Dauid.
⁊ alij victoriosissimi milites: cū pmum vo
luptas ociosa ⁊ accidiosa eos amplexa est:
pdiderūt cor ⁊ fortitudinē oēm. Sed etiaȝ
dñe ⁊ matrone oēs quātūcūqȝ hñ hono/
rate/sepi⁹ statū suū amittūt ⁊ vitā. Semi/
ramis. Cleopatra. Rosemunda. Medea.
Bruchildis frācie regina ⁊ alie sine nūero
dñe sunt i exemplū. Princeps qdē roman⁹
audiuit quosdā atheniēses phos eā doctri
nam dare vt voluptatē oēs seqrent. Qđ
ille vehemēter admirat⁹ est ⁊ oīb⁹ aduersa/
rijs romanoȝ eā doctrinā ē impcat⁹. Qua
de causa: qȝ sciebat mox eos debiles futu/
ros et fastidiosos faciliūmeqȝ eos superari
posse. Sȝ delectatio voluptuosa vt magis
attrahat ⁊ decipiat facit taliter vt boni vm
bram latēter iduat. pter deū oro ingenui
viri nolite fidere. Dicit Juuenalis. Nihil
indiuite secretū esse/secretū diuitis nullum
esse putes. Confestim oīa sciunt/omnia
his plena sunt. Exemplū de Mida/quem
eius famul⁹ asininas aures habere celare
nō potuit. Experiētia docet seruitores om
nia dicere que ab eis petūtur. immo vero si
nullus eos audire vellet. Est mala eorum
conditio libenter detrahere. Est id p quod
volunt agnosci dominis esse proximi. ⁊ fa
ciunt qnqȝ eoȝ seruitores. quemadmoduȝ
Antheon corrosus et dilaniatus a suis est
canibus: Quis pprius coruȝ esset mgr. Est

etiã de malo homine in altũ statũ eleuato
S sicut de hoie qui scalas ascendit altas/ mi-
tram gerentẽ in capite. q̃to plus cognosci
tur tãto magis ab oĩbus digito ostendit᷑ ⁊ ir-
ridetur. ⁊ venit mo[ra]t in sardanapalũ exem-
plũ. qui ꝓpter tales voluptates regno ꝓua
tus est ꝑ ꝓpositi sui inuidiã/ q̃ eũ deliciose
nimis inter feminas viderat ↄuersari Pro
pterea dicit Aristo. cautelã dando tyrãno:
vt factũ suũ ↄtinuet ne se delectationi vo-
luptuose dedat. Aliter enĩ ↄtinuo floccipẽ
deretur. Et sumem᷒ aliquas cõsideratões
ↄtra delectationẽ voluptuosam ꝓ fortitu-
dine ⁊ ↄstantia in militibus/ loquendo aliq̃-
liter sicut clericus de armis ex lectura ⁊ au
ditu pot᷒ q̃ꝫ ꝑ experientiã.

Prima cõsideratio

Militares exercitati sint ⁊ instructi a iuuẽ
tute [su]a in penis ⁊ laboribus ⁊ bellãdi exerci
tijs/ tã ꝑ experientiã q̃ꝫ ꝑ sciam cronicaꝝ hi-
storiarũ ⁊ ꝓclara veterũ facinora. Si iuuẽ
tus delicate fuerit enutrita/ q̃d in senectute
faciet: Manus molles ⁊ tenere difficulter
tenẽt gladiũ. ⁊ caput comptum ac calami-
stratũ male gerit galeã. Saul. Gedeõ. Da-
uid. Cyrus. Alexãder. ⁊ alij ꝓbati ⁊ validi
laboriosissimã habuerũt iuuentutẽ: vt ꝑ h᷑
magis exercitati ⁊ in armis essent valẽtio-
res. Ad q̃d vtilissima est ↄsuetudo a iuuen
tute adeo q᷑ ob talia in laboribus exercitia
T euenit q᷑ homies rurales ⁊ pagani aut opi
liones sunt nõnunq̃ꝫ in ꝓlijs plerisq̃ꝫ mili-
taribus fortiores. Propterea accidebat vt ro
mani vocarẽt aliquẽ ab aratro q̃ eorũ esset
imꝑator/ hẽ quoq̃ꝫ illis cõtingebat. De h᷑
loquit᷑ Vegeci᷒ ⁊ Valeri᷒. Per q̃d apparꝫ
q᷑ tales homies nõ sunt oĩno a pulchris
bellorũ facinoribus repellendi. Nõq̃ꝫ iu-
uentus nõ debet ocio esse dedita/ aut deli-
cijs affluẽs. Bone insuꝑ instructões in an-
tiquoꝝ factis audaciã generãt. Facili᷒ q̃ꝫ
fit q᷑ quis scit bene se didicisse. Nos scim᷒
q᷑ ꝑ vnũ stratagema hoc est ꝑ vnã belli cau
telam (sicut ꝑ vnũ sophisma in logica) aut
ꝑ vnam inuentionẽ seu ordinationẽ subti-
lem. de quibus loquit᷑ Frontinus in lib. suo
⁊ Valerius: decẽ hoies armati vincerent
centũ/ ⁊ centũ superarẽt milia Omitto epa
minũde ↄtra Xerxem historias ⁊ alioꝝ plu
rium. Ideo dicebat Scipio affricanus q᷑
bellũ incipiendũ est minime ab eo q̃ taliter
rem ordinare nescit: vt aliq̃d meli᷒ siue ꝓ
gatiuã maiorẽ q̃ꝫ inimici sui habeat. aut si
necessitas nõ cogat ad defensionẽ festinan
tẽ ↄpellat. Dicreꝑhẽdendi sunt hi q̃ parui
pendũt/ vt nobiles pueri e libris aut ex do
ctis addiscãt historias ⁊ ꝓlioꝝ chronicas.
Mihi quidẽ videt᷑ nullũ debere esse ꝓnci-
pem aut alioꝝ dñm q̃ nõ ꝑ se suisq̃ꝫ filijs li
brum de regimie ꝓncipũ aut aliquẽ ↄsilẽm
in vsu ⁊ manibus familiarit᷑ hr̃et.

Scd̃a consideratio

Militaris stat᷒ i frugalitate ↄseruet᷑: oĩũ
in oĩbus. h᷑ est dictũ. mẽsura ⁊ mediocritas V
absq̃ꝫ luxu ⁊ suꝑfluitate sit in vino ferculis
⁊ vestimẽtis/ q̃ põt vertere corp᷒ ⁊ animuꝫ
ad lasciuã pigritiã ⁊ delectationẽ volupt[u]
osam/ q̃ se adeo vino aut cibis replet vt va-
cillet aut in lutũ cadat/ quõ firmus esset cõ
tra lanceã aut mucronẽ: q̃ ad dulcẽ vnius
cicade sonũ euigilare vult. q̃d faciet ad hor
ribilem vni᷒ tube sonitũ: Si tunica ad du
os pedes post se in terra trahat᷑/ ⁊ manice a
sinistris ample sint/ equi q̃ꝫ ipi dimidij pe-
dis sint longitudis. q̃d ꝓderit oĩe illud ad
vigorose hostes ꝑsequẽdos: Dicebat Ma
rius q᷑ tales p[ro]e mu[n]d[i]cie ⁊ suꝑ[fl]uitate do
minabus ⁊ domicellis ↄgruũt. põdera ꝓo et
labores viris. August᷒ cesar. Carol᷒ magn᷒
Catho fabrici᷒. ⁊ mlti alij ꝓbati viri valde
sobrij fuere tã domi q̃ꝫ i bello tntm̃ vt eorũ
aliq̃ nõ nisi eũdo ⁊ redeũdo mãducarẽt: pa
nẽ q̃dẽ manu gestãtes. Nõ assidebãt tribus
horis mẽse ⁊ exq̃site ꝓparata manducabant
Princeps q̃dã roman᷒ Metell᷒ noie/ cũ ↄ
tra iugurtã esset pugnatur᷒ expulit domo [ve]n[d]i
latores/ ⁊ ꝓhibuit ne q̃cq̃ꝫ cocti venderet᷑. ꝓ
cepitq̃ꝫ vnicuiq̃ꝫ militi vt sine famulo eẽt ⁊
sine eq̃/ suũ quoq̃ꝫ cibũ ⁊ arma ipe portaret
Clausit castra ⁊ exercitũ suũ fossis veluti si
tã iugurta põs foret. ꝓpt᷑ q̃d victores extite
runt. nõ trahebãt post se tres aut q̃ttuor sũ
marios seu q̃drigas onustas tunicis orna
mẽtis tapetis caligis calceis subtentorijs
telis. Nõ ferebant᷑ post eos ferrei furni aut
stãnee fornaces vt ꝑuas facerẽt pastas aut
placẽtas. talis onustas q̃d valet nisi ad ipe
diendã celeritatẽ seu festinatõꝫ. ⁊ optimuꝫ
lucrũ est inimicos aggredi ⁊ ad[u]e[r]sus ipsos in X
sos. ibim᷒ ad securos Juli᷒ cesar ⁊ bon᷒ ille
ꝓposit᷒ Claq̃n cognoiat᷒ lucrabat᷑ oĩa ꝑ
istã celeritatẽ sꝫ exercit᷒ aliq̃s portãs sarci-
nas ⁊ põdera sua instar testudinis aut tor-
tuose/ quomõ festinaret:

Tertia consideratio

In militari statu añ oīa disciplina serue
tur. Generat p disciplinā pncipi aut capi/
taneo obediētia absq3 hoc vt quisq3 ppriū
velit sequi desideriū aut delectatōem volu
ptuosam. Salusti9 qrit quā ob causam ro
mani mūdi monarchiā cōquisierint. Per
fortitudinē: nō. Nā (vt dicit) galli fortiores
fuerūt 7 in militia magis exercitati. Per au
daciā: non. qr romani fuerunt timidissimi
plus q̄3 alij. Concludit g. q̄ id eis dedit mi
litaris disciplina. Talis in q̄3 erat discipli/
na vt sepi9 hic puniret q̄ capitaneo suo mi
nus obediret q̄3 qui ad inimicos ꝯfugeret.
Posthumi9 torquat9 ppriū occidit filium
eo q̄ ɔtra pceptū eius duellū susceperat con
tra galliū quendā solus ɔtra solū q̄ nis cū
supasset. Similiter ali9 quidā Posthumi
y us filio suo fecit. Nōne Saul ppriū filium
suū Jonathā occidere voluit. ideo qd con
tra edictū suū (quod tñ nō audierat Jona
thas) paucillū mellis gustauit. Timeo ne
multo aliter apud gallos sit disciplina ser/
uata/immo po deuastata. Clearcus lacede
moniox dux cū bellum iniret suis dicebat
Plus timete inquit capitaneū vestrū q̄3 ve
stros inimicos. Et reuera exercit9 sine obe
diētia (q̄3tūcūq3 copiosus) nō est nisi turba
quedā hoim ad mortē 7 oēm occisionē de/
ditorum quemadmoduz oues sine ordine
7 pastore.

Quarta cōsideratio

Ad auferendā oēm status militaris occasi
onem/ne se delectationi voluptuose iūgat:
armigeri 7 stipēdiarij sua recipiant salaria
vt bene satisfacere possint p his q̄ ab alijs
accipiunt. Hoc eñi est sancti Johis bapti
ste pceptū. Cōtenti inquit estote stipendijs
vestris 7 neminē cōcusseritis Si psolutio
deficiat armigeros. Si nihil soluerint/ se
de psolutione excusabūt. expoliabūt 7 fura
buntur/maximo cū detrimēto a paupibus
hominibꝫ. De alteri9 corio large corrigie.
deinde eos inuadit voluptuosa delectatio
Sed quid accidit paupi populo vt añ eos
fugiant necesse est/queadmodū oues coraz
lupis. Nōne melius esset populo absq3 de/
fensione esse q̄3 tales habere ptectores. im/
mo expoliatores: Profecto nō est lingua q̄
sufficiat miserrimā hui9 negocij describe/
re indignitatē. Supplico vt benignissim9
7 pijssim9 vester anim9 pagat in mīa 7 com 2
passione hoc qd nunq3 quibuscunq3 ....
aut lamentatiōe exponi posset. Heu miser
aliquis homo si etiā satisfecerit tape sue/sue
impositioni/sue quarto sp soluēde anno ex
actiōi/calcaribꝫ regijs cicture regie theolo/
nei ad fluuios soluēdis 7 q̄buscūq3 alijs ex
actiōibꝫ. pax illi remanebit/nihilomin9 ad
huc pclamabit alia exactio Veniēt ei satel
lites arripiētes ollas 7 patellas. Miser ho
mo nihil habebit ad manducandū nisi for
tassis modicū siliginis aut ordei. Misella
vxor audiet quattuor aut quinq3 pueros pa
rvos apud furnū si furnus assit clamātes q̄
querent panē/clamabūt vt rabidi pre fame
Misera mulier nihil habebit qd dētes eo
rum ɔterāt. nisi sit paululū panis habētis
salē. Sufficere pfecto deberet hec miseria
sed veniēt raptores/omiaq3 que inuenient
rapiēt. fortassis vnā gallinā aut q̄ttuor pul
los eius/que egena vxor nutrierat venden
da/vt reliquū exactionis posset persoluere
aut aliquā aliā exactionē supuenturā. Om
nia capient 7 absument. Querite q̄s soluet
Et si vir aut vxor aliquid dixerint/vilipen
dent arguent 7 iniurijs afficient. Q, si iu/
re eox velint psecū psolutionē/dietas amit
tent eox 7 duplū debiti exponāt 7 finaliter
nihil obtinebūt/nisi fortassis scedulā vnaz
ɔtinentē q̄ tāta summa debet tali. Ita di/
cit alius 7 debebit. Quid vobis videt/ po/
test ne peius bono illi homini contingere? 3
Certe adhuc restat grauius. verberabunt ar
migeri/nec ɔtenti sunt nihil capē vbi nihil
est: sed minas iniūcient verbis 7 ope. vix cū
muliere pcutient/aut domū igne ɔsumunt
nisi eox loculos repleāt 7 pecuniā extorq̄/
ant quacūq3 iniuria nisi etiā vina 7 cibos
ministrēt. Taceo de vxox 7 viduax oppres
sione 7 alijs Videret fortassis pax eo q̄ so
lo de vno hoie sermonē feci. Credite domi
ni adeo certe sicut mortē q̄ sunt mille 7 mil
le 7 pl9 q̄3 decē milia qui p hoc regnū peio/
ra q̄3 dixi sentiunt 7 senserunt.

¶ Prouisio moralis sup illo qd dictū est

Altissimi 7 excellētes dñi ad hec verba no/
bile vestrū cor penitus benignū non dubi
to ad compassionē iure optimo versum et
affectū esse. O deus q̄d ɔtingeret si oculis i
tueremini horribilissima 7 crudelissima fa
cta: eo quo fiunt modo. non credenduz est
quin festinantissime añq3 vnq3 somnū altū
caperetis in lecto/de remedio prouideretis

Hec incōmoda nō fiūt vestris iussis: scio.
sed nō sufficit erga deū ⁊ rōnem. Parcite si
libere loquor: nō sufficit in ꝙ nisi hos male
factores realiter efficaciter ⁊ de facto impe
dieritis. Quidā bñ dicūt famulis suis cū
de eis fiūt querimonie: nihil acceperis ſȝ in
ferius aut in occulto alia ꝟba dicent. rape
oīa. Heu qualis seruitus est subiectorū
B alioꝝ si hec sit libertas. Ubi est pulcher il
le regis titulꝰ: Rex francoꝝ. Multis in lo
cis hm̄oi titulꝰ vt mihi apparet delerꝰ est.
Solet dici de ꝗbusdā patriis ꝑ tyrannos
gubernatꝭ ꝙ opprimāt ⁊ subiectos eoꝝ ex
plumēt: ȝ residuū secu⁊ est ⁊ bñ seruarū ta
liter vt nemo sit ꝗ sub capitis pena pullum
aut gallinā vnicā auderet auferre. Nunquid
res tollerabilior est subiectis ꝙ cū nihil tu
tum est nec in corpe nec in bonis nec in cō
scientia. qꝛ timida cura tremēdus timor ne
spolienꝭ ꝑ pncipes aut armigeros/eos af
ficit grauissimo impatiētissimo ⁊ doloroso
tormēto vt nostro tpe plures sint ꝗ despera
rint ⁊ sese occiderunt. Deus qualis horror
se occiderūt/vnꝰ ꝑ suspēdiū. aliꝰ ꝑ submersi
ōē. aliꝰ cultro cor suū pforādo. Heu ꝗd rñ
dere poterit in districto dī iudicio hi ꝗ ꝑdi
tionis talis christianoꝝ in corpe ⁊ (qḋ pe
ius est) in anima (nisi deus suā eis imperti
tus est misericordiā) occasionē dederunt:
Si deꝰ his misericordiā ñ impꝑtiaꝭ ꝗ mise
cordiā nō fecerint: qualē rigorē his oñdet
qui talē pcurauerūt crudelitatē: Tu ea nō
agis mala. verꝝ est: ſȝ ea fieri pmittis et suf
fers. Sic deus iudicabit iuste ꝯtra te et di
cet. nō te puniā ſȝ infernales diaboli tecū
ciabunt. eos ego nō impediā: quia malū ꝑ
te esset. Nunꝗd mirabile est quō homines
qui nihil fidei/nihil legis ⁊ nihil ꝯscie hñt
C Nō cogitāt qualē absolutionē habere aut
qualē satisfactōnē facere in p̄dictis possent
casib⁹. Nō est adeo sapiēs cōfessor quin qñ
ꝗ dubitet de huiꝰ rei exitu. Deus puideat
Nō dimittiꝭ peccatū nisi restituaꝭ ablatū
Necesse est restituere aut perdere quod sa
muel verbo ⁊ facto demonstrauit euidēter
Hic fundo ⁊ sumo duas sactas petitiones
Unā ꝑ ꝯseruatione statꝰ regij. ⁊ alterā pro
defendenda cōtra inimicos regni iusticia.
Si regi sint paupes ⁊ pauci subiecti quid
sibi pderit dominiū in subiectos: Et sub
iecti quid psunt nisi vt rex ⁊ ipsi viuāt iuste
Prouer. xi. In multitudine populi digni
tas regis. Quātas familias existimatis re

gnū hoc reliquisse ꝑ talia opprobria: Quā
te mortalitates in filios viros ⁊ bestias ac
ciderunt ꝓpter nutrimenti carentiā. Ea ꝗ
laborāda ⁊ colēda essent absq̃ labore ⁊ cul
tura dimittunꝭ. Miserū est ea cognoscere.
Paupes eñi nō habent vnde seminēt: aut
nec equos nec boues habere audēt ꝓpt pn
cipum ⁊ armigeroꝝ timorē: aut ad laborē
parum afficiunꝭ. qm̄ eis nihil relinquitur:
nec filijs eoꝝ ꝑ quos antiqui iam parentes
sustentari ⁊ adiuuari deberēt. Cōtinuo ab
eunt malumꝰ inquiūt tempꝰ terere frustra:
ꝙ absq̃ fructu laborare. Necesse est iterdū
homines senio ꝯfectos aratrū trahere. Cū
potius requiē habere deberēt optatū. Et
quid vltra: Senes nobiles magnos red
ditus habētes ab his psolui nō pñt. Quo D
niam egeni sunt nimiū. vbi nihil est rex ius
suū amittit. Ecclesiastici quoq̃ id optime
sentiunt. Paupes mendicantes ꝑ fame vt
rabidi clamāt. qꝛ eis nihil administraꝭ. Id
videꝭ in quocunq̃ statu ad oculū ꝑ p̄dicta
regalia edificia ⁊ reipublice/castra/pontes
munitiones/molendine omino deperdun
tur. Et ꝙtum ad factū plioꝝ iudicate ꝑ ea
que dicta sunt ꝙ fideles subditi magꝭ gra
uantur armigeris ꝙ regnū ab inimicis. De
us de sua gratia breuiter remedium ponat
vob̄ nobilissimis ⁊ excellentib⁹ pncipibus
mediantib⁹: vt rex viuat vita ciuili et politi
ca. Uiuat rex.

¶De insidiatore rapace ⁊ suo conatu cō
tra regis vitam ciuilem.

¶Declaremꝰ in sequētib⁹ pfidū rapacis in
sidiatoris conatū. Id eñi valde expediens
est. Quis eñi eū pmittat cū fatiget subuer
tat ⁊ expellat pulcherrimā illā tertiā ꝟtutē
iusticiā. pulchriorē ⁊ mirabiliorē ſm dictū
Aristotelis. v. ethicoꝝ ꝙ sit diurnus luci
fer. Et sine qua dicit Augustinꝰ. iiij. de ciui
tate dei. Regna nō sunt nisi latrocinia. Ad
hoc applicari posset de Diomede latrone
marino siue pyrata historia. quē interroga
uit Alexander/quare spoliaret eos qui ma
re nauigarent: Respōdit libere. sed tu qua
re totū spolias mundū: Ideo dicor pyrata
quia solū paruā habeo naiculā. Et tu ꝗ
habes magnos spoliandi circuitus/impe
rator diceris. Eam considerationē habuit E
bona illa mulier que ait/magnos latrones
hos esse qui paruos ad suspendiū ducerēt
Hic sumiꝭ punctū reformationis iusticie i
hoc regno Quoniā sic dicit sapiēs. Regnā
P

de gente in gentē transfertur ꝑpter iniusti.
cias. Nullū est malū quin quādoqꝫ appareat/
Capiemus igit̄ quattuor ꝯtra rapacē insi/
diatorē ꝑ iusticia ꝯsideratiōes.

Prima cōsideratio

pro iusticia. Sicut nec debet iusticia nec
potest vendi. sic officiales aut officiariꝫ iu/
sticie/ꝑcio argento aut rogationū violen/
tia armati institui nō debent: sed ꝑ ꝓbitatē
ꝛ sufficientiā. Quomō venderet̄ iusticia: ille
qui adeo care emit eā/ipsam mihi credite
vendet ꝛ cauebit ne quicqꝫ perdat. Nulla
est cautela nec malicia quin eā inueniat ꝑ/
usqꝫ ꝑderet. Jura pollici applicabit ꝛ iudi
cabit nūc hac nūc illac ꝛ lancis vel statere
ponderosi⁹ aufert ius. Nō posset die vno
non mense recitari afflictio iniusta: que ꝑ/
pter illam causam paupib⁹ accidit hoībus
ꝑ dietarū āmissiones. ꝑ defectus inuentos
ꝑ emendas. ꝑ ꝓcuratores aduocatos ꝓmo
tores ꝑ violentā satellitū extorsionē. O qua
lis animaꝝ casus ꝛ qualis illa creatio. In
trabunt domū nec quicqꝫ erit qn iterū at/
qꝫ iteꝝ subuertat̄ bis aut ter in die: quoad/
usqꝫ cū aduersario cōpositio facta sit qḋ cō
tra dei ordinationem est in antiqua lege q̄
F nolebat hominē primi sui domū intrare:
vt acciperet vadia ꝛ videret eius pauperiem
sed ad o'hū expectare deberet. Accidit in.
super nōnunqꝫ expensas principale ipsum
excedere. Sed an excusandi sint hi qui ta/
les instituūt ꝑfidos officiarios amaros et
ignaros? Certe nō. Deus in lege sua et an/
tiqui boni dn̄i voluerunt hū aliter iusticiā
obseruari. Rex Cambises ꝓpositū habuit
male iudicantē quē excoriari precepit ꝛ pel
lem eius iusticie sedi affigi ꝛ filiū eius in ea
sedere vt memoriā habereꝫ ne falsam exerce
ret iusticiā. Contra tales loquitur sapiens
Sap. vj. cū essetis ministri regni illius nec
recte iudicastis nec custodistis legē iusticie
neqꝫ ꝯm voluntatē dei ambulastis. horren
de ꝛ cito apparebit vobis. Et Ezechielis
xxxiiij. et alibi pluries.

Scd'a consideratio

Quēadmodū misericordia fieri debet hūi/
libus subditis. sic pariformiter iusticia cō/
tra ꝑuersos exerceri debet/ ne per eos boni
onerent̄ ꝛ deuastent̄. Hoc est verbū Virgi
lij in romanorū laudē: parcere subiectis: et
debellare suꝑbos. Eneydos. vj. dicebat ca
tho rempublicā bene se habere non posse
nisi inter bonos ꝛ malos discrimen fuerit
Inimici familiares plus nocent q̄ extra/
nei. ꝛ ideo potius sunt extirpandi. Nunqd
habemus de pluribus principibus qui vt
leges eoꝝ contra malefactores defenderet
iusticiā in seipsos ꝛ eoꝝ filios exercuerunt
Carmides legē instituerat ne quis forum G
cū gladio adiret. Longo post tempe cū fo/
ris veniret gladio succinctus erat/ ꝛ absqꝫ
aduertentia forū intrauit. Lex eius illi oñ/
sa fuit. Tenebo inquit eam ꝛ mox sese occi/
dit. Zeleucus filiū habebat vnicū/ cui ob
demerita oculi erāt eruendi. libeꝝ tamē cū
alij dicere volebant. Pater autē iudicauit.
q̄ ipse filius vnū oculū esset ꝑditurus ꝛ pa
ter ꝑ filio alteꝝ. Archiepiscop⁹ quidā āglie
vestitus erat ad missam celebrandā/cum si
bi subditi sui tūc narraret̄ maleficiū. A mis
sa celebrāda expectauit donec iusticiā exer
cuisset. Debeo inquit iusticiā deo: et prius
eā persoluā. Comes quidā erat ī lecto mor
tis: ꝛ audiuit filiū suū quandā violasse fili/
am. quē ꝛ vocauit ꝛ occidit. Presbyter cū
esset sanctū receptur⁹ sacramentū/illi con/
scientiā formabat. Respōdit comes. Non
se filiū occidisse sed suū maleficiū ꝛ legē iu/
sticie obseruasse. Audiui de quodā comite
qui et si peruerse esset vite/acriter tamē sub
ditorum puniebat delicta. Et cū ab eo que
reretur/quare in alijs puniret quod ipsemet
faceret. Sufficit inquit mihi vt damner ꝑ
meis malis absqꝫ hoc q̄ ꝑ alterius mal' pa
riter sim damnādus. Qui malefactores a
malis nō prohibet/est ne culpabilis in his
que perpetrāt malis? Ita ita. Postulabat̄
a quodā rege francie venia ꝑ homine quo
dam qui aliū occiderat. Dedi inquit veni/
am eidē prius in simili casu. Propterea ca
sum illū vlteriorē veniā non mereri. Qua/
re ait fatuus quidā assistens. Vere parcen
dum est illi/quia homicidiū hoc postremū
tu fecisti. Vade fatue inquit rex/ nescis q̄d
dicis. Quomō ego cū occidissem? Dicam
tibi respondit fatuus. Dn̄e si de priori (in/
quit) maleficio iusticiā fecisses/modo hoc
non cōmisisset homicidiū. Fuit sapiens fa
tui dictū: etiā si ipse vnus e septē fuisset sa/
pientib⁹. Et dictū hoc nostra probat con/
sideratio.

Tertia consideratio

Iusticie officiariꝫ multiplicandi non sunt.

nec sepenumero mutandi. Cum officiariū
multiplicant vnusquisq̧ suā aufert portio
nem in pensione in donis in exactionibus
vt suū ducat statū. Quid pdest regē centuz
habere cameraros ꝛ totidē camere famu/
los: ꝛ sine numero secretarios. ꝛ sic de alijs
officiarijs? Est honorificū dicit quispiam
Uerū est: sed honor iste semp emitur a rege
Audiuistis ne de bona illa matrona/ que
aurelianēses vidit studētes: q̄ quesiuit quid
nam facerēt? Respōsum fuit illi: eos studijs
operā dare vt essent iudices aduocati et p/
curatores. Heu dicebat illa. solū est vnus i
patria nostra pcurator: ꝛ ferme tota patria
destructa est. Quid fiet de tam ingenti ca/
terua: hoc est q̄tum ad iusticie officiarios.
Quantū ad hoc qd̄ est eos facile mutari id
conducit quod recitat Arestoteles i retho/
ricꝭ/ de homine varijs vndiq̧ plagis cruci
ato. ꝛ pter sanguinē omnino muscis coo
pertū: quidā miserꝰ est eius ꝛ muscas om
I nes ab eo fugauit. Qui conquestus ait no/
uas venturas muscas prius famelicas / q̄
plus priorib᷒ sugerent ꝛ eum grauarēt mł/
to alijs fortius. Acerbus est musce macre
morsus. Uerū est imperatorē quendā offi/
ciarios suos (vt eis vteretur veluti purga/
mine aut spongia) nutriuisse. Ipse enim ab
eis auferebat oīe qd̄ collegerāt: eos incar
cerando aut aliter affligēdo.

Quarta ꝯsideratio.

Honoretur suprema iusticie curia: taliter
vt eius sentētie ꝛ aresta sine violatione ser/
uentur. Aliter oīs eorū iusticia flecteretꝛ:
tremeret ꝛ caderet. alioquin principalis vi
te ciuilis ipsiꝰ regis custodia deperiret. Ni
hil est quod magis dominiū seruet regale i
suo vigore/ qualecūq̧ personale rex habe/
at impedimentū q̄ꝫ iusticie conseruatio: re/
ge siue p̄sente siue absente. Et si fiant defen
siones regni potuisset institui vna talis cer
ta lex: vt cito occurreretur inimicis vite ci
uilis regis que semꝑ esset permansura in q̄
cunq̧ statu vita regis corporalis esset. Et
vellet deus vtinā hoc bene fuisset premedi
tatum/ ponderatū/ et ordinatū. Sed est ni
mis arduū: nihilominus tamē ipsa ciuilis
vita melius plerūq̧ seruaretur in manibus
publicis populi: fm q̄ notat Arestoteles:
q̄ꝫ in manu domini. Consideratꝭ maximis
importunitatib᷒ ꝛ ardentibus eorū qui pe
tunt cautelis ꝛ domini liberalitate/ qui ni/
hil nouit abscondere: nescit aduersari suis
Et cum ad rem deuentū fuerit nihil inue/
nitur. velit deus vt saltē iusticia absq̧ hoc K
vt infringatur cōseruetur nec p magno nec
pro paruo. aliter eñ verificaretur Anacar
sis philosophi dictū. Q, cause ꝛ aresta iu/
diciorum cōparanꝭ aranearum telis: que
tenent paruas muscas/ magnas vero euo
lare permittūt. Bene se habebat vita ciui/
lis regis si prudentia sit in consiliarijs. for/
titudo in militib᷒. iusticia in iudicibus. que
bene seruenꝭ ꝛ manuteneanꝭ contra adula
torem mendacē. delectationē voluptuosaꝫ
ꝛ insidiatorem rapacē.

¶De statu iniurioso ꝛ suo conatu cōtra
vitam regis ciuilem.

¶Sed expediens est q̄ quarta ꝛ vltima vir
tus germana soror aliarum triū. non viole
tur nec deijciatur. Que est ista virtus? Tē/
perantia. Scd̄m nomē suuꝫ ipsa est ad mo
derandum ꝛ seruandū omnia in semetipsa
ne quid nimis sine mensura oīe irregula/
re est totū in confusionē cadit. Contra hāc
virtutem totū suum nisum exercet quartus
spoliator status iniuriosus Uere spoliator
est ipse/ quoniā nihil ei sufficit/ non plus q̄ꝫ
lupo prorsus famelico/ nihil eū replet. Est
nisi quedam maris sine termino pfunditas
Est abyssus sine fine/ sine litore. Est eristo/
mus fabulosus qui satiari nō poterat. Est
vicium vnū in figura odiosum/ nimis ex/
traneum/ nimis monstrosum: quia ex vna
parte omnia dat/ omnia sine mensura regu
la aut animaduersione expendit seu expo/ L
nit vt satisfaciat hirudinibus famelicis que
eum omnino euacuāt: die et nocte rodunt
absq̧ hoc vt quieteꝫ sumere possit. Alia ex
parte omnia per eū auferuntur/ arripiunꝭ:
sine pietate/ sine compassione extorquētur:
quātumcūq̧ alij pauperie premanꝭ. Sem
per oportet vt non sine rapina sit nutrix p/
digalitatis qui sua sumunt. Hic verifica/
tur Iohelis prophetia i quattuor suis cir
culis residuū eruce comedit locusta. residu
um locuste comedit brucus. residuū bruci
comedit rubigo. Recitant poete de Poli/
phemo gygante/ qui viros ꝛ mulieres vi/
uos deuorabat. quem Ulixes excecauit.
De Busiride tyranno qui homines equis
suis dabat manducandos. quē Hercules
occidit. De Lichaonte qui homines dijs
suis sacrificabat. Iupiter illū in lupuꝫ mu/
tauit. Status iniuriosus facit/ ne heu ta/

les aut peiores crudelitates? nunquid vi/
uit sanguine carnis pauperū: cum eos ad
angustias plenā perducit mortē: per iniuri/
am vim suā exercendo? Sit in cibis. sit in
equis. sit in canibꝫ. sit in sumptuosis edifi/
cijs. sit in pomposa rabida ⁊ ferenda fami/
lia: sine numero sine ordine sine mensura ī
vanitate/vmbra elemosyne aut religionis
cooperta. Est mirabiliter dura sententia: sꝫ
vera est sapientis locutio. Qui facit elemo
synam de substātia pauperis sicut qui occi
dit filiū coram patre. O domini mei Quid
erit igitur de his qui dissipant substantiā
non vni⁹ aut duorū modo: sed centū: im/
M mo mille. immo profecto centū milliū ī ma
lis operibus spurcis ⁊ vilibus propter eo/
rum iniuriā. Nescio quid dicā. assero ꝙ nō
est domus adeo firma/castrū tam bene fun
datum/ ciuitas tam opulenta /regnū tam
stabile/potens ⁊ honorabile quin vastetur
decidat ⁊ perdatur. Cū hec monstrosa be/
stia status iniuriosus inhabitet ibi et manet
Exemplū in grecis: in rhomanis: ⁊ multo
plus ꝙ̄ vellē in statu paper curie sue ab an
nis quadraginta aut quinquaginta. Cō/
mune prouerbiū sapientissime dictum est.
Qui plus expendit ꝙ̄ acquirit: sine cōqui/
sitiōe mortē acquirit. Considerate hic: con
siderate supplico quanta subleuētur pro re
gni defensione in subsidijs. in exactionibꝫ
consuetudinibꝫ ⁊ alijs subuentionibus ve
luti si inimici per totū regnū expansi ⁊ di/
spersi essent vt contra ipsum preliarentur.
nec omnia hec sufficiant vt cōmuni statui
sanct... ⁊ cōmunes expense aliquorum do
minorū expediātur: quilibet illud clamat:
secretū non est. Id quomodo ꝯtinuari aut
manutener possꝫ quin nimiam tyrannidē
exercendo totū rumpatur aut dissipetur.
¶ Sumemus ergo quattuor consideratio
nes pro temperantia contra statum iniuri
osum ⁊c.

Prima cōsideratio

pro temperantia contra iniuriosum statū.
Status cōuenienter ab incuria ⁊ ignauia
N separari debet. In primis in prelatis ⁊ ma
gnis dominis ꝙ̄obrem? Primo ꝓpter bo/
num exemplū. et quia ſm dominos popu/
lus se gubernat. Mobile mutatur semper
cū principe vulgus. Et qualis rector ciui/
tatis: tales ⁊ habitantes in ea. Nec dici in/
tenditur quin domini eminentiorē ⁊ hono
rabiliorem vltra alios habeant statū. Id
enim rationabile est. stolidū est enim mino
ribus ⁊ subiectis/ad dominos volare vel/
le. nihilominus tamē conuenit sepius mi/
norum condescēdere fragilitati/in speciali
per prelatos ⁊ spiritualitatis homines. Ex
emplū humilitatis ⁊ temperātie in magna
tum statu plus mouet ꝙ̄ verba. Sed inq̄/
es/status p̄lature aut dominij in vituperi/
um cōtemptū ⁊ diffamiā eueniret. profecto
minime. verum magis honoraret/appreci
aretur ⁊ reuereret/cum videret bene id per
humilitatē fieri: non ꝑ compulsionē. Insu
per etiā ꝙ per parsimoniā ⁊ frugalitatem ī
bonis ⁊ diuitijs reseruata in rempublicam
cōuerterentur. Quid ꝓdest inquā talis pō
pa/nisi vt dominū aut prelatū aliquē sem/
per in indigentia aut paupertate vitam du
cere compellat? Plus quādoqꝫ ꝙ̄ hos qui
eorū querunt panem. Voco eos in testimo
nium. ꝙ violētia adeo corp⁹ aggrauat my
sticum tā ponderose vt iam ferme contritū
sit/⁊ a bona promissionis terra per figurā
populus in tenebrosam reuertatur egyptū
dure seruitutis/peccatorū viciorum: ⁊ vi/
lis oppressionis. Contra legis preceptum
Deuteronomij. xvij. vbi precipit ne multi/
plicentur equi et currus / vt non reducant
populū in egyptum. Et vt verū dicatur: in O
omnibꝫ est pompa. Principes ⁊ magnates
hi sunt qui minus habent: quibus minus
remanet. Quotiens visa est regia persona:
vt ne aureū quidē habere possit: nec per p̄/
ces nec impetrationē vllam his presenti/
bus quib⁹ sepe per milia donabat. Taceo
de supellectili ⁊ alio statu cōmuni. Alias
comparaui aliquorū dominorū statum ad
id qꝺ factū est Bell idolo ⁊ deo Nabucho
donosor. Danielis vltimo. Ministri et fa/
muli suggerunt oīa pro eis ⁊ eorū expē/
sis cē q̄ afferuntur illis. Nihil est in dei no
mine. Simulant se velle p̄sentare: sed ī no
cte: hoc est in occulto ministri omnia aufe
runt sicuti per subterraneas cauernas. hoc
est dictū. per cautelas subtiles ⁊ occultas:
vt per hoc quod dicunt (nescio quas) obli
gationes deobligandas: ⁊ per dona boni
ipsē habentiā ⁊ iusticiam coloratā taliter:
vt centum franci a rege donati ad vtilita/
tem aliquā per manus famulorū suorū am
ministrati sepius regi quadringentos aut
sex centos auferant. Multi hic se cōtinent
Audiui tales esse quemadmodum canem

Taupin dictum qui omnia surripuit q̄ mater existens in nuptiali mēsa volebat a dorso filio suo administrare. Que est hec mater nisi res publica que mirā a domino donare intēdebat. Sed famulus hic aut aliter omnia ingluuit. Propter deū oro sit dominus tāq̄ puer qui fame deperibat/clamās ad matrē suam. Mater mea noli amplius facere taupin canē nunciū tuum/ nihil enim mihi dimittit.

Scd'a consideratio

pro temperātia contra pomposum statum ¶ Status tam clericalis q̄ militaris et ciuilis a pompa deb3 esse separatus: per hoc vt bone instituant̄ ordinationes et seruent̄ que ponunt mensurā in cibis/in tunicis/ in equis/in supellectili in annulis. z talib9 reb9 pompā nutrientib9 rex Philippus per cōmunem triū statuū consensum aliquas instituit ordinationes quas bonū esset seruare. z fortassis semel in pleno consilio legere ad minus darent cognitionē: z demōstrarent clare qualem i pompā vnusquisq̄ status regni esset lapsus z decidisset in omnibus rebus. Interea notetur etiā tempus p̄teritum quādo z qualiter in camera cōpotorum computabant̄ duodecim denariū aut duodecim solidi p reparatione tunicarū regine aut delphini/et sine prolixo processu reducatur in memoriā tempus regis Johannis quē multi videre potuerunt. Quia (vt relatione percepi) talis est modo miles aut simplex comes qui maiorem habet pompā in aureis z argenteis vasis/in tapetis/i celis extensis in vinis in cibis in apparatu. q̄ nominatus ille rex haberet. Quale ergo est miraculum si regnū sit egenum z si populus has pompas ferre non possit. Sed dicet fortassis aliquis hic/sicut in casu simili Rhome obiectū fuit quod recitat Ualerius. Quomodo: Non possum ego de diuitijs meis ad liberū agere arbitrium bibēdo comedendo vestiendo domos faciendo elemosynas largiendo: Respondeo q̄ non in aliorum reipublice membrorū preiudicium. Malū etiā exemplū esset z seruit9 non felicitas. sicut dicit sanctus Augustinus. Nihil infelicius felicitate peccantiū. Principes pagani z sine fide taliter ordinauerūt sicut Ligurgus Solon z rhomani. apparet per eorum leges quas omitto. Et certe credo talem ordinationem demū vniuscuiusq̄ placere. quia per eā non haberetur verecūdia vt quis sese sobrie z temperate manuteneret. Omne aūt quod pompā illā gignit est verecundia aut vana gloria. Illud conspicitur: quia in secreto talibus non est cura pompis. Burgenses et alij matrimonio copulati norunt quō se tenere debeant.

Tertia consideratio

Postq̄ necessarium est ad protectionem et vite ciuilis regis z regni nutritionē et conseruationem accipe z leuare subsidia id in bona qualitate aut equitate per totum corpus mysticū fieri debet. Hoc erat dictum Platonis s̄m q̄ recitat Tullius in libro d̄ officijs. q̄ plus grauare vnam partē q̄ alteram in exigendo est introducere perniciosam rem in republica sc3 seditionē. Uerum est aliqua membra per mechanica opa aut mercancias non laborare. Aliter enim laborāt quemadmodū domini aut clerici ad exemplū cordis aut stomachi. s̄m q̄ senator quidā romanus allegauit vt populum cū senatu ad vnionem reduceret. Contra quē quidē senatū tanq̄ non laboraret murmurabat populus talia membra de aliorū laboribus gubernari debent: sed temperate z in bona equalitate absq̄ hoc vt simul totum auferatur/aut laborantia membra denudētur. Et q̄uis hec equalitas ad oculum videri non possit (vt bene cognosco) nihilominus tamen quisq̄ agere debet vt potest ne talis inueniatur enormitas. sicut tetigimus de principibus z armigeris. Pauper aliquis homo non habebit de omni labore suo vt toto anno vxorem z filios nutriāt/z iura persoluat z debita nisi decē aut duodecim cados vini/z duas aut tres mēsuras bladi/quod omne peribit in vna raptura aut armigerorū aduentu. Quid aget: Quid incipiet: Quomodo viuet: hoc dūtaxat cogitare solū graue est. Et in tali casu diuites plures inueniunt exitus aut fauores q̄ pauperiores. Si vos omnes domini mei bene simul essetis confederati. qd vobis in corde francie prodessent armigeri: Regnum satis superq̄ diues esset ad sustentandos vos z status vestros absq̄ hoc vt cuiusq̄ status inferior aut debilior efficeretur. Si penitis confederari per hoc qd magnas extraneis datis pensiones. Nunquid securius est facilius/z honestius inter vos esse confederationem. Siue p con/

tractus aliquos matrimoniales siue aliter Sic profecto extrudātur adulatores: qui libenter omnia turbant vt piscari possint. sed piscatio hec est mala nimis.

Quarta ɔsideratio.

Postq̄ȝ pompe pomposos faciunt status i pluribus hominib⁹ ipse reducende sunt ad mensurā ꝛ liberalitatem. Siue sit prodigalitas: hoc est stolida ad extra largitas. Rex Philippus scripsit Alexandro magno filio suo contra talia dona. vt ponit Tulli⁹ scđo de officijs. qđ te malum inquit rex in istam spem induxit: vt eos tibi fideles fore putares quos pecunia corrupisses. An tu id ais ne Macedones non te regem suū: sed ministrum ꝛ pbitorē putent. Dona pōposa leuiter ꝛ sine vtilitate expenduntur/cito acquisitum cito expositum. Apparet de acquisitis per taxillorum ludū aut vsuram Dona pomposa nō satiant sed inflammāt ꝛ inclinant ad semper plus recipiendum ꝛ habendū. sicut canis cui paulatim minuta dantur frusta. Dona pomposa p vno amico/tres aut quattuor aut plures faciunt inimicos siue inuidiosos/qui se reputāt multo digniores ad talia recipiēda. Dona pōposa spoliant centū ꝛ centū pauperes homines. immo mille ꝛ mille: vt solus vn⁹ homo ꝛ abiecti quidē status vestiatur. et qui non centū in redditibus suis hab; solidos Dona pomposa reddunt sepenumero hos qui ea recipiunt raptores ꝛ spoliatores cū a donatione cessatum fuerit. Dona infructuosa seu pōposa adulatores ꝛ fictos faciunt amicos/qui sequūtur predam nō dominium/qui plura eis tribuit hic eos habet. De ficta amicitia sepe se ad veram cōuertunt inimicitiam. hoc videtur ad oculum. Dona pomposa faciūt quandoq; nullius reputationis homines honorari ꝛ eleuari: nō sine vili ꝛ spurca despectione ꝛ nō sine proborum ꝛ ingenuorum nobilium indignatione: qui de omnibus eorū magnis redditibus ꝛ hereditatibus non possunt eo modo honorari vestiri ꝛ reputari: quemadmodū vnus centū denariorum heres. Dona pomposa per scedulā aut os omnino conceduntur ꝛ non magni reputantur. Sȝ qui videret coadunatos seu collectos mille aut duo milia francorum. et eos conquirendi difficultatem denariū post denarium misero populo: talis dat per millenarium qui non daret per quaternarium. Nihilominus tamen oīa ex marsupio pdeunt domini. primum est soluere sepius. Obsistite nobilissimi ꝛ excellentes domini. obsistite per magnum vigorē contra spoliatorem hūc statum pomposum/et contra alios dictos tres. Adulatorem mendacem. Delectationē voluptuosam. ꝛ Insidiatorem rapacē. Sitis tutores/seruatores/et protectores quattuor virtutum Prudētie Fortitudinis Iusticie ꝛ Temperātie. In quarū coniunctione ꝛ bona proportione/consistit ꝛ conseruatur vita regis ciuilis ꝛ politica: mediantibus considerationibus superius nominatis. Sit vestro adiutorio (facto plus q̄ȝ verbo) completa pulchra illa vox Viuat rex.

¶De vita regis spirituali tertium huius propositionis punctum.

¶Nostra exhortatio finalis seu imperatio pro spirituali ꝛ diuina vita regis erit breuissima. (hoc bene sentio) hora postulat. Non obstante tamē hoc christianissima vestra ꝛ religiosa benignitas (si vobis ita placuerit) deuotas mihi vestras adhuc paululū prestabit aures ꝛ attentas. Non quidē mihi: sed ad honorem dei sui verbi regis filie/regis ꝛ altissimi huius quod celebratur consilij. Ob eam em̄ causam congregati sumus. parum tēporis veritati prestetur/cū sepenumero multū temporis vanitati tribuatur. In ista confidentia audeo perseuerare ꝛ dicere tertio Viuat rex. Viuat inq̄m vita spirituali/ que conseruatur in vnione anime cū deo. Hic in gratiā/ꝛ in fine p gloriam. Hic per dispositionē ꝛ bonā donorum supernaturaliū harmoniā: specialiter per tres virtutes theologicas/fidem spem ꝛ charitatem. Et quia sepius de his sermones fiunt/transeam breuiter dicendo de ipsis per quattuor considerationes pro vita ista diuina.

Prima cōsideratio.

¶Quoniam bona vita spiritualis depēdet a prosperitate conuenienti corporalis vite ꝛ ciuilis. Vita hec spiritualis vigilāter in rege ꝛ in omnibus sui regni hominib⁹ conseruari debet. Contra quē vitam hanc spiritualem protegemus: Contra principem tyrannidis/peccatū mortale. Est occisio huius vite per malos mores plus nocens q̄ȝ mali humores. Hoc pro certo tenete. Q

pro peccatis corporis mystici: siue sint ĩ ca
pite siue ĩ membris aduersitates nobis ac/
cidūt corporales ⁊ ciuiles. Et precipue q̄n
sunt horribilia peccata extranea feda et vi/
lia contra deum ⁊ naturam Propterea bel
la fames pestilentie seditiones ⁊ diuisiones
nos arripiunt. sic dicit lex ciuilis. sic affir/
mat scriptura sancta in mille locis dictis
⁊ exemplis. Notate maledictiones Deute
rono. xxviij. Et nunquid per peccatū Da/
uid populus eius arreptus est pestilentia:
scdi Regum. xxi. Et pro peccato Achan
punitus fuit om̄is populus Israel. Josue
vij. Nabuchodonosor eo ꝙ deum non co/
gnouit in eam cecidit melancoliā vt se bo/
uem esse reputaret. Non est igitur melius
consiliū contra eas quas sentimus ⁊ formi
damus aduersitates q̄ꝫ eniti vt vitā spiritu
alem tam in rege q̄ꝫ in subiectis nanciscā/
mur. Immutemus malā nostram vitam: ⁊
deus rigorosam suā mutabit sententiam.
Seruiamus illi ⁊ ipse erit nobiscum. ⁊ tūc
quis erit qui nobis poterit nocere: Nulla
nocebit aduersitas: si nulla dominetur ini
quitas. inquit Gregoriꝰ. Nullus est adeo
iunctus peccato mortali per cōsensus alli/
gationem/ quin noceat et proditor sit om/
Y nibus alijs ⁊ om̄i cōiunctioni vitali. quaꝫ
nos non solū habere debemus in vno cor/
pore: sed ⁊ exercere in eodē corpore. Cona
ri ergo debet vnusquisq̄ꝫ ꝙ proximꝰ suus:
siue magnus siue paruus fuerit bene habe
at. Debet etiam malū impedire. deū pro ꝓ/
ximis orare: singulariter pro rege et domi/
nis. quia in eorum bono nostrū consistit bo
num. Nimis reꝑhensibile est eis maledice/
re: quia quis maledicit sibiipsi et toti popu
lo. Ob hoc initio huius regni debet incho
ari reformatio magis q̄ꝫ aliter/ orando pro
dominis. in speciali ꝓ rege: vt deus bonaꝫ
illis largiatur vitā. ⁊ ꝙ sub ipsis pacatam
nos ducamꝰ vitam scd'm apostoli preceptuꝫ
Domini alia ex parte omnē debent adhibe
re diligentiā vt boni eorum sint subiecti.
Debent etiā temperare eorū onera aut ad/
uersitates: ne per impatiētie gladium/ aut
murmurationis aut insidiationis et furti:
que sūt peccati mortalis filij crudeliter tru
cidentur. Omnia nāq̄ꝫ hec essent in preiu/
dicium (sicut dictum est) triplicis vite regis
⁊ regni. Heu quid prodest deum pacare ꝟ
bis solum: ⁊ impugnare factis. immo facto
⁊ verbis impugnare: per vilia iuramenta.
per maledicere ⁊ detestari. per iurare. loqui
contra deum. contra fidem. contra vitam
omniū personarū bonarum. abuti dei do/
nis ea impugnando. sicut fortitudine pul
chritudine sensu ⁊ ingenio/ inimico seruiē/
do ⁊ deum aduersus seipsas incitando. ta/
les se reperient deceptos/ siue cito siue tar/
de: sed fatuus non credit donec susceperit.
Contra deum nec est fortitudo nec sensus
nec consilium. Potest in momento omnia Z
permutare: ⁊ omne peruersum eorū studiū
⁊ presumptuosam intentionē ad stolidum
finem perducere. Comp̄hendit sapientes ĩ
astutia sua ⁊ adducit consilium eorū in stul
tum finem. Nisi apponamus rationem in
nobis ⁊ expectemus donec deus ponat. ve
reor ne talis ventura sit tempestas ⁊ in ma
gnos ⁊ in paruos ꝙ horreo eam meditari.
Deus nobis meliora det q̄ꝫ seruitia nostra
requirunt.

Scd'a consideratio

de fide. ¶Quoniam fides christiana fun
damentū est vite spiritualis. ipsa singulari
ter in christianissimo rege tam verbo q̄ꝫ fa
cto debet apparere. Deus dando conditi/
ones regis qui populū suum esset recturus
Deuteronomij. xvij. voluit precipue regeꝫ
semper legis librum coram se habere/ ĩ quo
nocte ⁊ die legeret. Voluit ꝙ sumeret exē/
plum a presbyteris. In lege noua rex iurat
cum consecratur. se viriliter omnes errores
hereses/ malas doctrinas expulsurum. Et
optimo quidem iure quia sanctus Remi/
gius primū regem christianum baptisan/
do per spiritum prophetie predixit quādiu
fides permaneret in rege ⁊ regno/ regem vi
ctoriosum futurū. Apparet igitur regis fi/
liam benignis auribus audiri debere. In
hoc ꝙ tangit fidem ⁊ bonam doctrinam
tanq̄ꝫ legis magistram. Et ad exemplum
sancti Ludouici ⁊ omniū aliorum fides ē
virtus que regem sub deo humilem efficit:
cognoscendo supremū dei dominium: et A
ꝙ deus est is cui res de gubernamine suo
rationem sit redditurus: sicut corā magno
camere computi magistro. Et debet esse ta
lis subiectis suis qualem deū vellet erga se
habere/ puta dulcis benignus et misericors
Est exhortatio magni sancti Anthonij ad
imperatores Illam consideratiōem habu
it Traianus quādo dicebat se velle esse ta/
lem suis subditis qualem vellet dominum

suum sibi esse. Excelso excelsior est alter Et
iudicium sine misericordia fiet ei qui non
fecerit misericordiam. Per hoc videre pos
sumus ꝙ hi sunt periculosissimi cuicunq̃
vite regie: qui seminant malas contra fidē
doctrinas: siue publice siue occulte: siue sb
forma ludi ⁊ ioci: siue ob certam maliciam
Tales profecto sequi deberet persecutio.
quemadmodū falsos monetarios qui sunt
contrarij vite ciuili aut temporali. hi autē
temporali ⁊ spirituali. Quare? Quia nihil
est quod intantū subditos ⁊ rempublicam
teneat in obedientia ⁊ vnitate sub rege: si/
cut fides religiosa. Et sunt proditores do
⁊ dominis qui vnionis vinculum dissipāt
q̃tum est in eis. Non nimis extirpari pos/
sent huiusmodi homines. Et per contrari
rium non satis extolli ⁊ chara haberi po/
test filia regis. Ipsa est que conseruat ⁊ nu
trit illam fidē. Et fortassis si tempore Ma
chometi ipsa fuisset adeo magna ⁊ tam po
pulosa sicut modo ex dei gratia est: maledi/
cta illa secta non intantū fuisset dominata.
Nonne percepistis a tempore dolorosi scis
matis qd̄ vix vlla alia patria admonuit vt
B cessaret nisi ad instinctum vniuersitatis.
Per supradicta apparet ipsam debere esse
liberam ⁊ quietatam ab omnib⁹ subsidijs
aut laboribus: siue decime fuerint siue alie
subiectiones. Tum quia ipsa est filia fran/
corum regis ⁊ nobilis. Tum quia singu/
lariter ipsa laborat pro toto regno et tota
ecclesia. Ideo potius debet ei subsidium
dari q̃ ꝙ oneretur. ¶ Et hec est vna suppli
cationum quā iam sepissime postulauit. et
vos domini per magnū consilium petitio/
ni eius consensistis tāq̃ rationabili. Quā/
uis nondum sit per litteras et expressa mā
data terminata. ¶ Hic commendari posset
bona regis fides: ⁊ vestrum omniū domi/
norum varijs modis religiosorum (non sa
tis erat expulisse iudeos et vsurarios non
sine vobis) in hoc ꝙ prohibita sunt turpia
iuramenta execrationes dei ⁊ maledictio/
nes. Quāuis executio minor sit q̃ necesse
foret? In hoc ꝙ ordinatum est / ne confes/
sio ad mortem damnatis denegaretur / in
hoc ꝙ iam dudū litteras dedistis contra
abominabiles maledictiones ⁊ quasi ido/
latricas que in francorū fiunt ecclesijs sub
vmbra festi fatuorum. Fatui sunt ipsi et p/
niciosi fatui: nec sustinendi. opus est execu
tione. Finaliter quo ad has res et similes:
est valde necessarium ponere prouisionem
per precep. ū aut assensum regalis pruden
tie: siue per habendo prouincialia consilia
siue deputatos in certo numero ordinan/ C
do ꝑm postremū sedule restitutionis arti/
culum. qui videre debent omnia que refor
manda veniunt in spiritualitate ⁊ tempora
litate ecclesie francorum.

Tertia consideratio

De spe. ¶ Cum virtus spes ad vitam re/
quiratur spiritualem: virtus illa apparere
debet ⁊ esse in rege ⁊ in omnibus suis sub/
iectis. Contra hanc virtutem agunt icān/
tatores ⁊ incantatrices / sortilegi / magici /
maledicti. ⁊ omnes hi qui superstitionibus
vtuntur: vt infirmitates sanent / inuocan/
do auxilium inimici: quasi deus sit minus
potens aut sapiens aut adiuuare volens:
q̃ sit inimicus. Et hoc est quod prius in
primo puncto dixi. Et facio contra huius/
modi homines argumentum euidens ⁊ a/
pud omnes homines bonum rationis iu/
dicium habentes: concludens. Tu sortile
ge aut magice: q̄ promittis ⁊ das spem ali
quam curandi infirmitatem. Aut hoc est
per miraculum: aut per naturam: aut per
malam artem. Non per miraculum: quia
talem in te non ostendis vite sanctitatem:
vt deus aliquod pro te facere debeat mira
culum: precipue cum tu contra legem eius
agas. Quot religiosi ⁊ alij deuoti homines
in mundo existentes sunt / de quibus ma/
ior esset spes vt miracula facerent si dei es/
set voluntas. ¶ Si promittas curare per
naturam. hoc est per medicinā: audes ne
dicere tibi potius fidem adhibendam ī eo
casu q̃ viginti aut triginta aut centū me/
dicine magistris: qui omnem vitam suam
studijs medicine operam dando et legēdo
contriuerunt: viso ꝙ tu es indoctus. Si
confiteris te mala arte vti velle que prohi/ D
bita est: iam factum est / nihil amplius que
ro. De mala arte nunq̃ quicq̃ boni pro/
ueniet. Inimicus non potius bonum fa/
cere posset q̃ glacies calefacere. Fatuus
est qui confidit. Semper vtitur false soci/
etatis ludo: qui plus eum honorat et fre/
quentat: peius demum reportat. Qui pl⁹
dicit aut facit illi seruiendo bona: eo peius
agit. ¶ Dimitto historiam de Saul et
Osia. Si dicis ꝙ arte vteris: sed que bo/
na est et licita. Quero a te: cui credetur: an

ubi an omnibus francie iuristis et theologis? Quesitum fuit a quodam gallie rege cum infirmaretur/quos ad suam admittere vellet personam: hortando vt spem suam potius in deum poneret q̄ in aliud qd̄ vis. Malo inquit rex mortem expectare ad bonum dei placitum q̄ vt per me fieret aliquid deo et nostre fidei contrarium. O pulcherrima/deuotissima religiosissima qȝ responsio. O verbum regis christianissimum. verbum plenum vere spei. verbum remunerandum aut in hoc mundo / quod parum est: aut in alio in perhenni gloria. Nimis contrariarentur corpori. nimis aduersarentur bone spirituali vite regis ꝛ sue sanitatis spei/qui vellet aliud nobili regie persone accidere.

Quarta cōsideratio

De charitate

¶ Quoniam charitas vinculum est perfectionis: que principaliter vitam spiritualem regis ꝛ diuinam conseruat. Charitas que est veluti chara vnitas debet con-
E seruari in rege et in subditis. Diuisiones et scismata (que vitam ciuilem et diuinam occidunt) vnde prodeunt queso nisi per ambiciosam cupiditatē/que est charitatis venenum? Si charitas regnaret vbiqȝ Charitas inquā non que proprium querit commodum: sed quod deo placet/ ꝛ communi proficit bono: (quia ambitiosa et appetēs non est) certe nos continuo pacem haberemus. et temporaliter inter dominos et spiritualiter inter sancte ecclesie prelatos. Intellecto etiam qd̄ dicitur Hispanos inuenire illic et reportare huc. Sed vos noscitis me diutius sermonem protrahere non posse. Timeo enim vos fastidire. Materia etiam in se adeo proposita est. inuestigata et declarata: vt iam vlteriorem non req̄rat sermonem. Quia quod proponitur per execurionem fieri debet viarum rationabilium. et precipue per viam breuiorem ꝛ placabiliorem cordium. scilicet per viam cessionis voluntarie: si in alijs nullum sit impedimentum.

Conclusio finalis

¶ Propterea finem dictis imponendo: nobilissime et excellens rex/principes ꝛ domini filii regis humiliter deo gratias agēdo: et vobis de bono vestro et sancto proposito/consensu ꝛ alligantia ad conseruandam vitam regis /corporalem ciuilē ꝛ spiritualem. Supplicat deuote pro vestra cōtinuatione ꝛ breui executione/secūdum q̄ expediens est iuxta puncta superius in generali enumerata. Et de similibus magis in speciali: quemadmodum vestra profunda prudentia optime nouit prouidere. Pri- F
mo in bona sanitate corporali regis. Secundo in suo statu. Tertio in facto iusticie. Quarto in defensione regni sui contra inimicos. Quinto in facto libertatū rationabilium iam concessarum filie regis vniuersitati Parisiensi: contra omnia subsidia: siue sint decime siue alia Sexto in facto reformationis gallicane ecclesie: siue sit per synodos prouinciales s̄m antiquos canones. siue committendo homines sapientes et probos s̄m scedulam restitutionis in vltimo et principali articulo. ¶ Demum in facto vniuersalis ecclesie/extirpando detestabile/maledictum/et execrandum scisma/quod eam destruxit ꝛ vastauit. ¶ Hec erunt ad honorem gloriam et voluntatem dei. Ad bonum totius christianitatis. Ad gloriosissimam regis et regni sui exaltationem. et vestrum omnium o vos domini nostri/qui manus feretis adiutrices. Et erūt precipue ad iucundam omnium bonorū francorum consolationem. Qui per exaltationem gaudij et leticie pulchram istam emittunt atqȝ emittent vocem. Viuat rex. Viuat rex. Viuat rex. Immo vero et regina ꝛ dominus Delphinus et tota regalis progenies liliorum Florentium. Et nos omnes hic per gratiam et postmodum per gloriam. Prestante eo qui est vita nostra: in quo viuimus mouemur/et sumus ꝛc̄. Qui est benedictus per infinita secula seculorum Amen.

¶ Explicit hec propositio Viuat rex. facta Parisius in castro qd̄ Lenure vulgo appellant/In presentia regis Delphini/quattuor ducum/et alterius ingentis p̄miscue multitudinis.

Finis cum deo

Decem considerationes principibus ꝛ dominis vtilissime ne fatuis adulatorum decipiantur assertionī

bus: per magistrum Johannē gerson cancellarium parisiensem facte.

B A D obuiandum falsis nonnullis et fatuis informationibus que (vt dicitur) paulo ante facte fuerunt cōtra veram nostre fidei doctrinam. Notentur subsequentes propositiones seu considerationes que declarabūtur: et sustinebūtur magis in particulari et prolixius si opus fuerit. precipue quinta septima octaua et nona. Alie enim euidentes sunt.

Prima cōsideratio

¶ Ante omnia vnusquisqꝫ rex aut princeps christianus cauere debet ne per malam informationem aut quouis alio modo cadat in aliquos errores nostre fidei et sancte doctrine repugnantes: vt se iustificet in factis suis aut sapiens appareat qualiscunqꝫ peccator fuerit per humanam fragilitatem. quia nullum ab illo est peccatū: quod adeo displicentem deo/ et infamē mundo regem aliquem aut principem reddat vsqꝫ ad persecutionem per ignem et gladium et omnem suam progeniē. et ad hoc conducunt ecclesiastice leges et ciuiles.

Secūda consideratio

¶ Non potest exhiberi maius regi aut principi seruitium quā constanter illi veritatem et sanam doctrinā demonstrare Et per oppositum illi satis puniri non possent siue clerici sint siue alij qui per adulationem et per stultam cōplacentiam aut per inconstantiam. aut propter aliquem alium malum finem regem aliquem aut principem ad falsas in fide et bonis moribus verterent opiniones Siue hoc factum fuerit sub specie ioci siue aliter. Quos vitare debet princeps veluti dei et suipsius proditores. Quia aliter (sicut dicit Sapiens) Princeps qui libenter audit verba mendacij: omnes ministros habebit impios. Cuius ratio est. quia ad complacendum vnusquisqꝫ dicit. (siue falsum sit siue verum) dominus meus bene dicit. ius habet. Propter quod interdū reputat se alijs sapientiorem. Et quod quodcunqꝫ dicit tanquā euangelium sit. Dicit Juuenalis Nihil esse quod credere de se non possit cum laudatur dijs equa potestas

Tertia consideratio

¶ Vnusquisqꝫ rex aut princeps habere debet verbum ipsum aut doctrinam ad exterminandum malum siue errorem Cum qui huiusmodi errorem aut aliquid dixerit quod (siue clericus sit theologus aut alius quiscunqꝫ) recusat aut non audet dicere siue in publico dogmatisare / coram his qui experti sunt et instructi in veritatis fidei doctrina Ueritas amat lucem et falsitas odit eam. Ista consideratio summe valet cōtra mala que facit detractio aut proditoria adulatio erga reges vel principes. Nefides adhibeatur illi qui non vult dicere causam suam aduersus alium/ nisi dumtaxat in tenebris et in occulto. Audi alteram partē.

Quarta cōsideratio

¶ Non sufficit intelligere sanctam scripturam: sic vt dumtaxat grammaticalis et vulgaris dictionum sciatur significatio. verum etiam requiritur ingens et longum studiū tam in alijs scientijs philosophie et logice quā in sanctis doctoribus / qui inspiratione diuina et vnū alteri comparando sanctam exposuere scripturam. ¶ Alioquin simplex grammaticus mox bonus esset theologus Immo per seipsum sciret/ omnē latine conscripte scientiam. quod verum est minime. Sed est occasio maxima in hereses labendi. Sicut Julianus apostata. Eluidius. Jouinianus. et turelupini fecerunt. Et nouissime quidam iuxta cammeracū/ qui Uerspertilio nominabatur. et ferme omnes heresies ex ista presumptione prodierūt Quia sepenumero dictiones sunt equiuoce et aliter sumuntur in vno quā in alio loco. aut quā in cōmuni sumuntur grammatica. Et est necesse concordare vnum scripture locum per alterum. alias inueniretur contradictio.

Quinta cōsideratio

¶ Quemadmodum de biblia bene et vere in gallicum translata bonum aliquod si sobrie intelligatur potest emanare. Sic per oppositum innumeri errores et mala euenire possunt: si male fuerit traducta aut presumptuose intellecta: refutando sensus et sanctorum doctorum expositiones. Satius esset huiusmodi rem ignorare: Quemadmodum in medicinis: et alijs quibusdam scientijs: quas melius esset prorsus ignorare quā parum aut male scire: et se magistrum reputando in eis.

x Sexta consideratio

¶Error est/ regem aut principē informare ipsum iusto suo iure subiectis suis ⁊ eorū bonis ad suam voluntatē vti posse: ab sq; alio titulo publice vtilitatis aut necessitatis: imponendo quascunq; exactiones ad libitum suū. Nā hoc pacto sine alia ratiōe agere tyrannisare esset/ non regnare ſm veram ⁊ propriā inter regem ⁊ tyrannum distinctionē. Quemadmodū ostendit Aristoteles 5° quīto politicorū. Rex est ꝑ bono publico. Tyrannus autē oīa non nisi ad propriā suā vertit vtilitatē ⁊ voluntatē. Queres de iure naturali est contra principem ⁊ contra christianā charitatem. ꝙ sc; pastor aut gubernator sit dissipator: ⁊ suos grauet subditos veluti si essent bestie non homines. ⁊ aliter ꝙ̄ vellet superiorē suum in simili sibi facere casu. Quecūq; vultis vt faciant vobis homines ⁊c̄. Matthei. vij. Et sic respondit Traianus. Uerum est ꝙ pro defen[s]ione nec et sana populi omnia sunt in principis iusta ordinatione per rationem ⁊ bonum cōsilium quia eius potestas ad edificationem est non ad destructionem. quēadmodum dicit apostolus. ij. ad Cho. x.

Septima ꝯsideratio

¶Error est dicere/ terrenū principem in nullo suis subditis dominio durante obligari. Quia ſm ius diuinum ⁊ naturalē equitatem ⁊ verū dominij finem: quemadmodum subditi debent fidē subsidium ⁊ seruitium domino. Sic etiā dominus subditis
z suis fidē debet ⁊ protectionē. Et si eos manifeste ⁊ cum obstinatione in iniuria et de facto persequat princeps. tunc regula hec naturalis Uim vi repellere licet locum habet. Et id Senece in tragedijs. Nulla deo gratior victima ꝙ̄ tyrannus ⁊c̄. Ad idē est Tullius. iij. de officijs.

Octaua cōsideratio

¶Clericus ille male ⁊ peruerse textum biblie intelligeret qui ad predictos errores verba scripta primi Regum. viij. cap. vertere vellet. Ubi sermo fit de institutione Saulis. hoc erit ius regis. Nam verus litteralis sensus alibi est. Et specialiter Deuteronomij capite. xvij. oīno oppositus. Et etiam omne naturalis rationis bonum iudicium: cui naturali rationi non contrariat ius diuinum. Dictio hec Jus non significat semper iurediction ē seu iusticiam: sed significat interdū potestatem que non est iusta. Uersus. Jus aqua/ ius rectum/ ius dicitur esse potestas. Sicut hec dictio Rex quandoq; sumitur ꝑ tyranno. Osee. xiij. et Job. xxxiiij. Et benedictio pro maledictione. Job scd̄o. Et lex iusticie pro iniusticie executione. Sapientie. ij. Et deus pro diabolo: in psalmo. Et. ij. ad Chorinth. iiij. Et pari forma iter est in alijs rebus similibus innumeris. Et hanc violentiā minatur deus populo qui contra volunatē suam regem postulabat: vt eū retraheret deus ab illo ꝑposito ſm oēs expositores. Jus glosa ordinaria interlinealis exactionem nomiat. Et etiā in cōmuni sermone (sicut loquitur sacra scriptura) ius accipitur bene pro iniuria ⁊ violentia: est ius porte bauder (dicitur) vt qui habet ius emendam persoluat. D
Et illud cognoscit per loquendi modum: et ex dicendi ratione. Dicit sanctus Hilarius Intelligentia dictorum/ ex causis sumenda est dicendi. Taliter i nostro est ꝑposito

Nona consideratio

¶Allegare regi aut principi/ omnia licita esse que legūtur in biblia facta esse per patriarchas reges/ et veteris legis principes Est euidens error. Tum quia multi taliū enormiter peccauerunt: ⁊ humiliter penitētiam egerunt. Tum ꝑpter veteris legis statum. que est alia in pluribus punctis ꝙ̄ noua. Exemplū vt repudiare vxorem. Aut in certis casibus plures habere vxores. Aut dare mutuum extraneo ad vsuram. Et taliter in alijs ceremonijs ⁊ institutionib;. Aliter sentire peius esset ꝙ̄ iudaisare.

Decima cōsideratio

¶Clericus ille regem suum aut principem amaret minime/ qui peruersas tales ei vellet dare doctrinas. Aut toto posse et scientia ipsas non impediret. Quia non est modus certior quo rex aut princeps se perderet in corpore ⁊ in anima: totamq; eius dominationem ꝙ̄ habendo falsas tales opiniones: et eos opere exequēdo. Cur? Quoniam per hoc dominatio sua in tyrannidem verteretur et in infidelitatem. Modo certum est tyrannidem et etiam infidelitatem / veluti innaturales et violentas.

contra deum ꝛ omnẽ ratione̅ diu perdura
re non posse. ſm ꝙ exempla ſcripture ꝛ na/
ture innumerabilia oſtendunt. Roboam ꝑ
pter malum tale conſilium decimam regni
ſui perdidit partẽ. Sicut ſcribitur. iij. Re/
A gum. xij. Eccleſiaſtici. x. Regnum de gente
in gentẽ transfertur ꝑpter iniuſticias. Se
quitur: Auaro nihil eſt ſceleſtius. Et Sa/
pientie xvij. Oportebat enim illis ſine excu
ſatione ſupuenire interitum exercentibꝫ ty/
rannidem. Et Auguſtinus. iiij. de ciuitate
dei. Remota iuſticia q̄d ſunt regna niſi ma
gna latrocinia. Et Sapientie. vj. Cum eſ
ſetis miniſtri regni illius non recte iudica
ſtis. Nota miniſtri. neqꝫ cuſtodiſtis legem
iuſticie/neqꝫ ſm voluntatẽ dei ambulaſtis
Horrende ꝛ cito apparebit vobis/quoni/
am iudiciũ duriſſimũ fiet in his qui p̄ſunt
Nota ꝙ he exactiones de quibus dicitur
primi Regum. viij. Jus regis nominantur:
propter triũ cauſarum vnam aut ob iuſtã
punitionem/aut ob publicam ſubuentio/
nem/aut per ſolã nuncupationem. Ob iu/
ſtam punitionẽ. quia populus meruerat vt
tales haberet exactiones: quemadmodum
peccator iure eſt ipſius inimici et diaboli.
Et ſi inimicus ius nullũ habeat et peccet:
ob publicã ſubuentionem quin in caſibus
neceſſitatis pro iuſta reipublice defenſione
tales exactiones iuſte recipi poſſunt: ſerua
ta ſemper bona equalitate/non propter re/
gis vtilitatem ꝛ non in om̄ibus caſibus: ꝑ
ſolam nuncupatõnẽ. Jdeo quia reges qui
per voluntatem tales exigere debebant ex/
actiones eas iura nuncupabant: quemad/
modum paganorũ idola dij nominantur.
non ꝙ tales ſint ſed quoniam ab eis ſic ap
pellabantur. Et ſolet dici ius porte Bau/
der: qui ius habet ipſum emendat.

¶ Propoſitio magiſtri Johannis Ger/
D ſon Cancellarij eccleſie Pariſienſis: facta
anno domini. 1408. Coram rege francie ꝛ
ſuis magnatibus.

Eniat pax. Eſa/

V ie. lx. Veniat pax: dicit et preca
tur modo cum ſancto prophe
ta Eſaia filia regis/veritatꝭ do
ctrix/mater ꝛ fons omnium ſtudiorũ/pul
chrum lumen ꝛ clarum nobiliſſimi ꝛ chri/
ſtianiſſimi francie regni/a tota laudatum
chriſtianitate. Veniat pax inquit ipſa ꝛ iu
re quidem petit pacem. deſiderat pacẽ. vo
cat pacem: ſpiritualẽ ſcilicet pacem et tem
poralem. pacẽ quidẽ ſpiritualem in ſancta
eccleſia contra ſciſma ꝛ diuiſionem. Et pa
cem temporalẽ nobili regno francie velu/
ti timens afflictiõem. Nullus admirari de
bet hoc. Officium enĩ eius ad iſtud eã cõ/
pellit. Nonne ipſa eſt filia pacis? filia regis
pacis qui dicitur rex pacificus/filia dei pa
cis. diuine ſapientie filia? que pacem docꝫ
ꝛ tribuit: quia pacifica eſt dicit Jacobus.
Jdeo dicere poteſt prophete verbũ in can
ticis. Facta ſum corã te tanq̄ȝ pacem repe/
riens. Facta ſum coram deo ꝛ rege tanq̄ȝ
illa que pacem reperit. Jn figuram huius
Pallas que dicitur dea ſcientiarũ oliuam
portat. ꝛ nomen impoſuit ciuitati Atheni
enſi. Cuius imago Palladium nominata
ſm Troianorũ opinionem ipſos ſemp cõ
ſeruaſſet in pace. Et habemus omnes phi
loſophos ꝛ alios huius vniuerſitatis ſa/
pientes/ab initio mundi hucvſqꝫ ſingula/
riter pacem ꝯmendaſſe ꝛ conſuluiſſe. Qua
re? Quia in pace omne includitur bonum.
(dicit ſanctus Auguſtinus) Neqꝫ quicq̄ȝ ẽ
deſiderabilius commodius honorabilius
pace. Jn hoc ꝙ pacifici/beati ꝛ filij dei no
minantur. Et econtrario rixoſi et ſeditioſi
ſunt ipſius inimici filij ꝛ maxime odio ha
biti. immo ſceleſti ꝛ a deo maledicti: ait ſa/
piens. Cogitate igitur nobiliſſimi ꝛ poten
tiſſimi reges/duces/principes et domini.
Jn quibus repreſentatur regalis auctori/
tas francie in regis abſentia. et in te preci/
pue metuendiſſime domine de Vienne. co
gita quid dicere ſepe poſſit regis filia/hu/
millima tua ꝛ beniuolentiſſima ſoror: per
dignatiuam adoptionem. Quid dicere po
teſt cum ſcit et percipit pulchram pacem.
(que vitam ciuilem dare debet tam ſancte
eccleſie q̄ȝ nobili huic regno) deijci turba/
ri ꝛ veluti in carcerem miſſam eſſe aut exili/
um. Cogitate quid dicat: quotiens opina/
mini ꝙ per ſeipſam et ſuppoſita ſua: vſqꝫ/
adeo numeroſa et nonnulla bona et deuo/
ta clamitet ad deum cum propheta Eſaia P
Veniat pax. Apparet mihi bene me eã cõ/
ſideranti ſepe ipſam deo dicere per planctꝰ
ploratus ꝛ ſuſpiria. Glorioſe deus/pacis:
miſericordie ꝛ totius conſolationis/quoti
ens iam pacem petimus quã ſepe ꝛ a lõgo
tpe clamamꝰ. Veniat pax. ꝛ ecce turbatio ꝛ
afflictio. Expectauimꝰ pacẽ. ꝛ ecce turbatꝰ

Quid hoc sibi vult. Est ne manꝰ tua dñe ⁊
potētia tua imminuta: defecē ne tua benigtas
quod possis nec velis pacem dare. Ubi sūt
misericordie antique domine: Retinebis
ne semper irā tuam ⁊ indignatiōem tuam:
Dicis per prophetā Hieremiā fm ꝙ spon
sa tua/mater nostra sancta ecclesia canit ⁊
⁊ ostendit in introitu magne misse triū do/
minicarū huiꝰ temporis. Ecce cogito co
gitationes pacis ⁊ nō afflictionis. Inuo/
cabitis me ⁊ ego exaudiam vos de quacū/
ꝗ tribulatione. Populus meus clamabit
ad me: ⁊ ego liberabo eum. Reducā capti/
uitatem eiꝰ aut exilium suū vndiꝗ/vel ex
omni parte. Est hic pulchra promissio ⁊ g
tiosa concessio. Compleant itaꝗ domine
hec verba tua in nobis. Inuocamus te/et
audi nos. tua veniat promissio ⁊ sit stabili
ta vt regis edictū ⁊ domini: Sed ore veri/
tatis liberationē petimus a tribulatiōe mi
seria afflictione/que nos vndiquaꝗ circū
derunt. que nobis auferunt (et de peiori in
peius auferre nituntur) magnum bonum
pacis tā spiritualisꝗ temporalis. Diuisio
angustia ⁊ afflictio fatigat separat et deua
stat exiguū populum tuū christianū mille
⁊ mille modis/miserabilibus quidem ⁊ in
dignis. Da illi pacē domine/recollige eū:
cogita pro ⁊ super eo. Cogita pacem ⁊ non
afflictionem. Ueniat pax. Sic mea mihi
dicebat cōsideratio o nobilissimi reges do
mini ꝙ regis filia: amica pacis ⁊ vt soror.
Sicut veritas est soror pacis/sepe facit se
ipsa ⁊ eius suppositis tales planctus/tales
conquestiones aut requestas deo per deuo
tam orationē. Nec hoc ei sufficit nisi smo/
nem suū ⁊ querelam vertat ad homies ma
gnos ⁊ paruos: diuersis quidem modis.
In predicationibꝫ publicis. In processio/
nibus solennibꝰ. In compluribus et va/
rijs sumptuosis legationibus. ⁊ diligētijs
alijs innumeris. Et paulo ante post exhor
tationem p̄latis ⁊ huius regni ecclesiasti/
cis factam/deliberauit solenniter ⁊ concor
diter coram throno regalis auctoritatis:
qui hic representatur sanctissimam hanc ⁊
vtilissimā materiā pacis proponere. San
ctior esse non potest nec vtilior quo ad ali/
qua puncta. Nec vnꝗ me onerassem/nec
consensissem ego qui minimus sum ⁊ pau
peris conditionis. Et in tam paruo tem/
pore vt trium aut quattuor dierum. Non
inquā ausus fuissem talem assumere puin

ciam nisi quattuor precipue me induxissent
ac quasi compulissent. Honor dei pricipa
liter ⁊ matris nostre sue ecclesie. et speciali/
ter ecclesie francie que hoc precepit. honor
⁊ vtilitas regis totiusꝗ regni eius. Honor
⁊ auctoritas vniuersitatis matris mee. Fa
uor ⁊ benignitas omniū vestrū o domini
mei. qui omnia dicenda in meliorem verte
tis partem fm simplicē meam ⁊ bonam in
tentionem. Talis reuera ipsa (vt mihi vi/
detur) est. Et si facto aut verbo contrariū
inter loquendū appareret: hoc profecto es
set propter ignorantiā. non autem ex mali
cia. non ex fauore inordinato/cuiuscunꝗ
persone contra bonum pacis regis ⁊ regni
Et sic supplico dicta mea recipi debere/et
vt benigne interpretētur Uerum est ꝙ quo
ad materiam pacis spiritualis et vniuersa
lis ecclesie/et de desiderio labore ac diligē
tia/quam vnusquisꝗ bonus christianus
fm statum suū ⁊ pro parte sua subire debe/
ret non multum immorabor. Tante enim
predicationes/doctrine ⁊ exhortatōnes fa
cte fuerunt a triginta annis citra. et maxi/
me a vigintiquattuor annis continue in h
casu. Quod solum esset sermo ammissus:
aut in tedium versus si nimiū circa hoc dō
immoraretur

Prima cōsideratio

¶ Quanto maior est dispositio pacem ha
bendi ⁊ ꝙ veniat in sanctam ecclesiā per
sanctam ⁊ bonam procurationē regis. ve/
stramꝗ quoꝗ o domini ⁊ matris mee vni
uersitatis (que tantū laboris adhibuit: et
singulis adhibet diebus) Tanto inuigilā
dum est diligentius ⁊ prudentius omnibꝫ
modis ne id impediatur aut amittatur.
¶ Hec consideratio scripta fuit postremo
illi qui Rhome est: ⁊ complures alie moni
tiones Et cognoscitur hec consideratio in
lumine vere fidei et sanctissime scripture.
Nam humani generis inimicus/omnis/
ꝗ diuisionis auctor tanto plus renititur
per seipsum ⁊ suos hanc impedire pacem:
quanto propinquiꝰ eam senserit affuturā
Insidiatur calcaneo. Insidiat ⁊ aduersat
singlāriter fini omnis boni operis Ecquid
mirum: Bene enim nouit ꝙ perseueran/
tia est virtus, que coronatur quemadmo/
dum illa que vincit et omnia euadit. Ideo
sequitur quod cum boni operis finis im/
peditus est, ipse suum assequitur intentum

et omnia in peius / q̄ꝫ prius erant reducit. Quod si sic modo contingat vt necessarium sit carere pace et vnione in ecclesia sancta. Heu qualis spes deinceps haberi poterit q̄ veniat? Et notate hic quomodo inimicus peruertit illū qui est Rome. qui prius talem se ostēdebat habere voluntatē: dicendo scꝫ q̄ via cessionis nō esset iusta nec rationabilis / qui ante illud vouerat et iurauerat. Dicebat quidā Homo hic bonus esse non vult. nec tamen malus esse potest. et d̄ eo qui apud nos est / quid boni dicere poterimus? Quis precogitasset vsq̄ adeo illum inceptū temeritate detestanda plenuꝫ et falsitate: tam crudeliter cor eius arripuisse vt regiam personā excōmunicare presumeret et vellet? O deus personam regiā taꝫ innocentē et in hac materia sine culpa quacunq̄. Nōne est certa inimici tentatio. Immissio per angelos malos. ¶ Plura dicerē si opus esse existimarem / et nisi perciperem vnumquēq̄ damnabilis huius cepti negocij capere indignitatē. Repperi duodecim numero errores / aut defectus intolerabiles vel plures. Uobis itaq̄ assero quod dicit apostolus. Nihil possumus contra veritatem.

Scd̄a consideratio

Fieri debet modo vsq̄ ad conciliuꝫ quod Pisis celebrabitur recursus ad deum. Et deuotius quidē q̄ꝫ adhuc vnq̄ꝫ factus sit supplicando ei et dicendo. Ueniat pax. Et istud fieri debet per emendatiōeꝫ et peruerse vite correctōem. Quia pax non datur nisi hominibus bone voluntatis ꝛc̄. Nō est pax impijs dicit dominus. Certū est q̄ causa dolorosi huius et infortunati scismatis / est morum corruptio in populo christiano Quemadmodū humores mali disproportionem generāt et infirmitatē in humanis corporibus. Oportet ergo obstaculum auferri / si quis velit bonum euenire pacis effectum. Oportet bonam voluntatē paci cedere, et tribus suis sororibus aut socijs. scꝫ Misericordie Ueritati et iusticie. Quemadmodum dicit propheta. Misericordia et veritas obuiauerunt sibi. Iusticia et pax osculate sunt. Opus est vt maledicti ꝓdones et stipendiarij scismatis Crudelitas Falsitas et Iniquitas prorsus repellantur Quemadmodū alias prolixius declaraui. Dominus meus episcopus Parisiensis decanus et capitulum matris ecclesie nostre domine / iam pridē inter eos inchoarunt. Nec quicq̄ꝫ expectant preter bonam ordinationem regis et vestrā / domini mei aliorumq̄ prelatorū atq̄ ecclesiasticorum virorum. et procedere vlterius instituendo / tam ieiunia q̄ꝫ processiones et alia orationis deuoteq̄ religionis opera. Et reuera hoc admodum necessariū est. Uiso q̄ inauditum hoc et maledictum scisma vsq̄ adeo iam est irradicatum / q̄ nunq̄ꝫ omnino delebitur sine speciali dei auxilio: et tanq̄ꝫ per miraculum. Teneo q̄ q̄ in presenti casu rationabiliter potest peti miraculū / non tentādo deum: quia opus est supra vires humanas. Fiant itaq̄ talia religionis opera per vniuersuꝫ regnū hoc plura q̄ꝫ prius. Exemplo illorum qui Rome sunt. Notetur historia. Predicauerunt ieiuniū et vestiti sunt saccis a maiore vsq̄ ad minorem. Et peruenit ꝟbum ad regē Niniue et surrexit de solio suo et abiecit vestimentū suum a se / et indutus est sacco et sedit in cinere et clamauit et dixit in Niniue ex ore regis et principum eiꝰ dicens homines et iumenta et boues et pecora non gustent quicq̄ꝫ nec pascant / et aquā non bibant / et operiantur saccis homines: et iumenta clament ad dominuꝫ in fortitudine. et reuertantur a via sua mala: et ab iniquitate que est in manibꝫ eoꝝ.

Tertia consideratio

Conuenientissimum est. q̄ omnes diuisiones aut partialitates / vel diuerse opiniones / que elapso tempore / ratione inaudite huius diuisionis acciderunt inter quosdā ex ignorantia vel fragilitate humana adꝑsens cessent: et q̄ omnes ad vnum se cōuertant qui omnino vnus sit. Non enim amplius est tanta varietatis causa sicut prius Cur? Quoniam reuera veritas apparebit nimis dilucide. falsitasq̄ crudelis et intentio mala que occultabatur sub pallio pulchri apparatus / et pulchrarum promissionum / oblationū et verborum discooperta et et accusata: taliter vt q̄ hoc non videat excusatus non sit. Fieri ergo debet quod dicebat apostolus. Que retro sunt obliuiscēs in anteriora me extendo. Obliuiscor omne hoc quod preteritū est (inquit) et omnino meditor in anteriora pergere. Quemadmodum peregrini / qui malam viam excesserunt non conantur reuerti aut retrudere

(ipsis inuitis) hos q̄ ex̄re volūt. nec magnꝰ
videretur sensus: nec magna vtilitas/ si ī la
borioso quodā bello capitaneus ꝓclama/
ret aliquos militū suoꝝ inimicos ipsiꝰ cō/
tra voluntatē taliū militū ⁊ eoꝝ intētionez
postq̄ esse volūt coadiutores ⁊ boni ami
ci. ⁊ tales sunt quoꝝ q̄s secure vti potest au
xilio. Attamē semꝑ me refero ad sapientez
T discretionē ⁊ ordinationē vestrā o vos do
mini nostri/ atq̄ matris mee vniuersitatis
ꝑ qua loquor. Diligēter etiā hic aduertat/
ne quicq̄ fiat aut ꝯcludat vel absolute de/
termineť: qđ causa esse possit in futuro con
silio materiā ꝑncipalē impediēdi: ⁊ cā etiaz
diuisionis inter alios q̄nq̄ vēturos. Non
est igiť nimis insistendū aut determinādū
in aliquibꝫ suffragijs aut modis cum res ꝓ
pria non sit sed cōpluribꝰ cōueniens/ vbi
vnusquisq̄ suffragiū seu vocē suā hr̄e vult
vel bono xm.

Quarta cōsideratio

Est sanctissimū opꝰ ad ꝑueniendū ad h̄ vt
pax reducať spūalis (intantū desiderata) ī
ecclesie sancte sinū. q̄ pax tpalis fiat vľ ma
nuteneať inter dn̄os. ⁊ p̄sertim huiꝰ obediē
tie. adhuc aūt specialiꝰ nobis huius regni.
Hec causa sufficiēs. ⁊ si alia esset nulla ꝓpť
quā regis filia/ vniuersitas parisiēsis cum
ecclesia frācie huc venerūt dicendo et po/
stulando humilima quidē integra ⁊ pia po
stulatione. Veniat pax. veniat pax. Domi/
ni mei dicat vnusquisq̄ vestrū modo ⁊ qđ
dicere debet rex aliquis/ ꝑnceps aliquis/ ⁊
dn̄s exemplo regis regū ⁊ dn̄i dominātiū
⁊ mater nostra sancta ecclia sepenumero h̄
cōmemorat vt dictū est. Inquit em̄. Ego
cogito cogitatōes pacis ⁊ non afflictiōis.
Sup quo verbo satis ꝯformi themati nr̄o
priori specialius fundabo quod restat dicē
dum. Et dicā primo pacē esse finē om̄is bo
ni dominij: quēadmodū tyrānis tendit ad
afflictionē. Ad quid em̄ ordinatū fuit do/
miniū nisi vt in pace teneanť ⁊ vnione sub
iecti inter se ⁊ cōtra eoꝝ aduersarios ꝑ bo/
nam quidē prudentiā: ꝑ sapiens guberna/
men. per bonā defensionē contra omnē vi/
olentā ⁊ iniustā oppressionē. Quare domi
ni redditus ⁊ tributa a populo ⁊ honores
reciperent/ nisi ꝓpter illā causam finē ⁊ in/
tentionem. Ante trienniū tamen aut prius
declarata fuit hec veritas prolixius in si/
mili exhortatione ad pacē ⁊ concordiā/ ꝑ

⁊ nomine matris mee vniuersitatis. fuitq̄
thema Viuat rex. Ideo facilius preteribo
hoc ⁊ complura alia puncta/ q̄ maximo ꝑe
ad p̄sens cōducerent propositū quoniā in/
iunctione matris mee p̄dicta propositio il/
la tunc redacta fuit in scriptis: ⁊ adhuc inue
niri potest. Dicamus igiť q̄ magis ꝓpriū
officium qđ insit regi alicui aut ꝑncipi: ty/ V
rannidi ꝯtrariū/ est cogitare cogitationes
pacis ⁊ non afflictionis. Recitat Macro/
bius in saturnalibus per factū cuiusdā mi
mi. q̄ nihil magis pertinet ad aliquē prin/
cipem q̄ cogitare ⁊ considerare pacem. qđ
verū est tempe ⁊ loco ⁊ debita mensura. nō
scꝫ sic vt vertať cogitatꝰ talis in melancoli
am. Hec em̄ res vt declarat sanctus Bern̄
ꝑmo de cōsideratione. facit esse prudentez.
sapientē: ⁊ in om̄ibꝫ rebus suis prouidum.
Desolatione desolata est om̄is terra inquit
quia nemo est qui recogitet corde. Cōque/
ritur ꝓpheta q̄ om̄is terra est desolata pro
pter defectū cordialis cogitatōnis: hoc est
cōsiderationis. Arestoteles dicit q̄ tyran/
nus pro sua custodia ⁊ cautela fortē habe/
re debet consideratiōem/ non se nimiuz vi/
no aut cibo grauādo. nec se nimis dedat le
cturati nec ludis/ nec immūde carnalitati:
que nō permittit quicq̄ cogitare quod cō
ducat/ ⁊ ad suū sit cōmodū vel tutelam. Et
adhuc multo minus ad reipublice tuitio/
nem. Qui ad hoc quereret exempla/ inueni
rentur abūdantiora/ ⁊ plura q̄ necesse sit.
In hoc tamen deficit tyrannus. Suppo
sito enim q̄ consideratiuꝰ sit seu cogitabū
dus. hoc non est ꝓ ⁊ ad bonū populi: sꝫ ad
populi oppressionē et propriā suam vtilita
tem. Nec dicere potest cū bono domio no/
stro. Cogito cogitationes pacis ⁊ non af/
flictionis: sed omnino per contrariū. Nil
cogito preter afflictiones miseri populi/ q̄
per hoc pacē perfectam habere non potest
tam sepe clamore ⁊ eiulatu petitam. Veni
at pax. Velit deus/ deus pacis ⁊ conso/
lationis: quod nostro tempore vnusquisq̄
dominꝰ/ exēplo suo ⁊ imitatione facto mō/
stret et verbo se cogitare cogitationes pa/
cis ⁊ non afflictionis. Si quis opponat:
difficulter ad hanc pacem peruenire posse
Responsio: dictū Terentij. Nihil tam dif
ficile ⁊c. Nihil est tam difficile quin bn̄ co/
gitando ⁊ inuestigando ipsuꝫ inueniri pos
sit. ¶ Post susceptam huius exhortatio/
nis prouintiam ardentiꝰ q̄ prius cogitare

xpi de hac pace. Nec est bonus gallus qui cogitare debeat erga se saltẽ vt oret atq̃ de pace. Visum igitur fuit mihi i secreto anime mee colloquio q̄ bona pẽsatio/que co/ x gitatio dicit̃ aut meditatio sapientis rõnis filia p̄sentabat ⁊ allegabat duodecim causas aut plures p̄pter quod ad pacẽ esset laborandũ/addendo certas quo ad eã p̄ueniretur p̄uisiones. Dicebat bona pẽsatio aut cogitatio hanc pacẽ fore ad honorez dei ⁊ omniũ sanctoꝝ ac sanctaꝝ eius. Ad ꝯfusionem humani generis inimici. Ad vtilitatem ⁊ voluntatẽ omniũ animaꝝ purgatorij. Ad bonũ etiã aliquo modo ipsoꝝ damnatoꝝ. Insup ad corroboratiõem regalis dominij. Ad corroboratiõem toti᷒ militaris status. toti᷒ status ecclastici. toti᷒ status ciuilis. Insup ad ꝯfusionẽ infidelium Ad ꝯfusionẽ inimicoꝝ regni ⁊ maliuoloꝝ. Ad tenendã meli᷒ confederatiõez seu pactũ cũ exteris. Postremo ad bonũ toti᷒ ecclie ⁊ christianitatis / vniuersalis quoq̃ pacis. Esset ḡ hec pax respectu superioꝝ ⁊ quattuor primaꝝ conditionũ religiosa/ q̄ ad alias q̄ttuor amorosa. quo ad alias p̄o quattuor fructuosa. Ideo vndiquaq̃ esset meritoria salutaris honorabilis ⁊ gloriosa. Addebat bona pẽsatio aut cogitatio/sapientis rõis filia/quod ad hanc pacẽ p̄ueniendã quattuor p̄sunt p̄uisiones vel cõsiderationes in speciali ¶ Cõsideratio digne passionis dñi nostri/⁊ bonũ ad eũ refugiuz p̄ opera bona. Recordatio breuitatis hui᷒ vite miserabilis. Recordatio exigue cõmoditatis sed maximi damni/qđ facit dissensio regi principalibus quoq̃ dñis. Intolerabilis populi afflictio qui sine pace est ⁊ sine quiete veluti in inferno positus. Recordatio regalis auctoritatis ⁊ altissimi atq̃ nobilissimi sanguinis sui ex vna parte. Ex altera vero p̄te honoris laudis glorie/ que est ⁊ esse debet vnicuiq̃ pacẽ querẽti. ad pacem tendẽti. cogitãti de pace. se ad pacẽ offerenti. Quẽadmodũ rex dauid p̄cepit. Inquire(ait)pacẽ ⁊ p̄sequere eã. Et Seneca dicit. Quisquis bellũ inceperit fac pax a te inchoet̃. Non est cor firmi᷒ nobilius sublimius regalius q̄ꝫ illud qđ in pace est ⁊ inq̄rit pacẽ. Ideo reges ⁊ imp̄atores p̄ excellẽtissimo eoꝝ titulo/serenissimos appellam᷒ ⁊ pacificos. Sancta quoq̃ scriptura pacificos filios dei vocat. Filij dei vocabuntur. Quare: quia: dei exemplo: cogitant cogitationes pacis ⁊ nõ afflictionis. Hoc pacto cogitabã ego cogitatiões pacis s̄m exiguum meũ sensum: ⁊ posse admodũ debile ⁊ infirmũ. Quã hoc esset in magno desiderio ⁊ volũtate pacis. Sed mox ad quã y libet fere cogitationẽ ⁊ p̄positũ se ꝯspectui ⁊ oculis meis obijciebat rigorosa afflictio Durũ hoc humani generis aratrũ indignationis dei filia / que nunq̄ꝫ facta fuisset nec formata nisi post cõiunctionẽ male voluntatis cũ peccato/despectissimi dñi sui p̄ditoris. Primũ quidem in lucifero ⁊ in curia celesti. Deinde in Adã ⁊ in curia terrestris paradisi. O deus q̄ꝫ deformis illa videbat̃ afflictio aspera valde rugosa vebemẽter. multũ quoq̃ amara. Mendicitas eã associabat paupertas/rabies dire famis ⁊ sitis / timor lãguor labor cõgelatio cõbustio ignis mucrones gladij / mille quoq̃ ⁊ mille alie dolorosa tormenta. ¶ Terribilis sequitur mors. infern᷒ etiã seruit illi: sꝫ ⁊ purgatorius ignis duo p̄cipua habet officia. Vnuz ad emendationẽ punire cũ adest patientia Alterũ punire ad cõdemnationẽ aut exterminiũ. Ideo dr̃ afflictio satelles vel carnifex aut executor iusticie regis regum legitime filie. est deus ip̄e summ᷒ imp̄ator. ip̄a virgam suã fert in emẽdationẽ puniẽda. ⁊ gladium seu ensem in exterminationẽ puniendo. Hec dura officiaria que hoc modo ⁊ tali figura se in secreto mẽtis mee colloquio manifestabat ad vnãquãq̃ pacis cogitationẽ murmurabat. Quã quidẽ cogitatiõem habere volebã. Quid inquã murmurabat immo p̄o alta voce clamitabat iusticia/necessaria est punitio. necesse est vt s̄m nomẽ meũ ⁊ officiũ dem afflictionẽ. Quã afflictionem: aut ense meo mortalẽ afflictionem: aut saltẽ virga mea temp̄alẽ Si fuerim ad modũ turbat᷒ stupidus ⁊ vndiquaq̃ amaritudine plen᷒ /interrogandus est minime. Diuerse simul surgebãt cogitatiões/ cogitatio videlicet pacis et afflictiõis. Heu domini mei an facere possez ⁊ vellẽ dumtaxat cogitare cogitationes pacis ⁊ nõ afflictionis/s̄m etiã onus ⁊ p̄uinciã mihi iniunctã Semp̄ p̄ aũt se erigebat rigorosa afflictio. ob officij sui titulo ⁊ iusticie seruitio. Et quod maius est p̄ponit q̄ non debeat nec possit expelli nec reijci. Iusticia eñ inquit est soror pacis/⁊ semp̄ osculant̃ seinuicẽ. Iusti- z cia ⁊ pax osculate sunt. Oportꝫ ergo s̄m q̄ vtraq̃ pars vult ad se teneri iusticiam

allegādo ius suū. querā vndiq3 afflictiōem alioquin deficeret τ periret iusticia. Ad verbum hoc occasionē omitto respōdendi: vt afflictio abscedat a mente mea τ dumtaxat remaneat cogitatio pacis: fm supradictū3 thema. Cogito cogitatiōes pacis τ non afflictiōis: τ fm desideriū pmariāq3 optationem Ueniat pax. Dicis o afflictio pacē sine iusticia τ ꝯsequēter sine te nil prsus valere. Respōdeo tibi p verba occulta / iusticia3 punitiuā (de qua loqueris) nō debere fieri: nec quicq3 valere nisi vt habeat pax. Talis enī iusticia nō est nisi quedā pacis famulatrix τ ancilla. Cur? Quia finis ad quē tendit omīs afflictiua iusticia est pax. Fructus iusticie pax. Si mihi fidē non adhibes / sume politicoꝝ Aristo. libros in quib3 leges Bellam9 vt pacē habeam9. Belluū ppt nil aliud est q3 vt pax habeat. Et certū est q si semp seruata fuisset pax / punitiua iusticia: (cui tu seruis) nō habuiss3 locū fm illi9 phi dictū: cui etiā fides cōspirat. Respōde mihi iusticia afflictiua si esset paci cōtraria: aut pacē impediēs: pacē psertim publicā vocaretur ne iusticia aut equitas? nō vt videtur s3 potiꝰ iniusticia τ iniquitas. Ad hoc ppositum pcipit Sapiēs. Noli esse iust9 nimis. Nō sis (inquit sapiens) iustior q3 opus sit. Quare? Alias enī eueniret qd dicit Terentius. Summū ius / summa iniuria. Nimis magnū ius iniusticia est. Nota q feruntur mala q emēdari nō possunt nisi pei9 eueniat. sicut egritudines corporee: sicut videnf esse in paganis: ideo si iniusticia τc. Nota pverbiū. serua ordinē tuū τ ius tuū liberu3 sed p qnq3 denarijs caue ne centū exposueris. Dicit sanctus Aug9. tutare te a pulice aut musca pungēti. Rex Carolus videns

A pulchrā domū noluit omēs defect9 ei9 querere. Nota de h qd dic Hanibal. Quere ius τ si faciendū nō sit: multa licent que nō expediunt. Nota Tulliū in officijs de custodia iuris. Te g pcor τ postulo o rigorosa afflictio vt me sinas pacē cogitare vt loquar de pace dūtaxat fm puinciā τ intētionem mihi cōmissam. Et si opineris te habere ius aut actionē ꝯtra pacē ppter dn̄am tuā iusticiam afflictiuā. Uade ꝯsequere alibi: qre alibi ius vel alio tempe. Fac allegationes tuas corā quo volueris. me enī eas audire aut eis rn̄dere p ꝯsensum vel dissensum: nō mihi est cure. Nō habeo loqui in psentiarū p iusticia afflictiua nec ꝯtra eā. Solūmodo cogito cogitatiōes pacis τ nō afflictionis. Et dico Ueniat pax. Bn̄ inducere volui nobilissimi τ potentes dn̄i hāc afflictionis materiā p talē figuratiuā locutionem: vt darē intelligere filiā regis nō velle includere aut excludere p vna vel altera pte iusticiam afflictiuā. Ipsa omnino refert ad altissimas prudētias vestras / quēadmodum ratio iubet. Ipsa refert se de supiori τ inferiori ad regiā auctoritate3: τ ad vos dn̄os nobilissimi sanguinis ei9 ad ꝯuenienter ordinandū. Ex omib3 enī ptib3 τ vndiq3 sanguis vester τ vestra caro. hoc est regalis vestra pgenies inuenif. Ideo filia ipa cū hec

B ita se habeāt / nec vult nec debet ponere os suū tam alte: nec ponere os in celū. Satis ei est ad pacē hortari τ pacē cogitare vt tātopere desiderata / tam religiosa tā meritoria tam chara τ fructuosa tā honorabilis τ gloriosa veniat pax. ¶ Reuertamur igitur vnde digressi sum9 q ppter plures causas regis filia cogitabat cogitationes pacis τ nō afflictiōis: petebatq3. Ueniat pax. Pax est ad honorē dei honorē angeloꝝ omniumq3 sanctoꝝ τ sanctaꝝ paradisi. Eleuemus cogitationē nostrā ad sanctā natiuitatis diem τ videbimus q solūmodo ad pacē faciendam: ad pacē pdicandā: ad pacē relinqndam deus nat9 fuit in carne humana. Audiemus nouū istū cantū nunq3 prius auditum. Gloria in altissimis deo τ in terra pax hominib3 bone volūtatis. Nō est g homo bone volūtatis qui pacē non diligit: q nō audit libenter canticū τ verba de pace que tantope deo placēt τ sanctis paradisi / angelis qui cū magna societate τ exercitu eleuatis quidē vocibus ipam decantant. Nā facta est cōmunis multitudo celestis exercit9 τc. Et hinc ē (quēadmodū mihi videtur) q cū popul9 cōgratulari vult regi suo aut domino suo in aduentu clamat τ vociferaf. Nuel nuel: veluti in memoriā hui9 pacis. Per

C hoc supplicādo vt eos in pace manuteneat. Clamemus igif omēs Nobel q veniat q nobis pacē afferat. veniat pax. Ecquid dicemus de te o virgo pacis. o regina pacis / virgo mater dignissima? Nōne pacem nostrā tu amas p omnib3 rebus creatis? nostram cōcordiā τ nostrā reconciliationem Sic pfecto. Et breui verbo ciuitas dei d qua dicta sunt gloriosa / solū viuit ac regulatur pace τ vnione. Sanct9 Augustinus specialiter τ sanctus Dionysius. τ in pmis

Boecius dicunt gaudiū nostrū perhennē
non esse aliud q̄ bonā pacē sine fine ⁊ affli-
ctiōe. Et si aliquis obiciat sanctos clama
re vindictā ad deū. Uindica dn̄e sanguinē
nostrū ⁊c̄. Respōdeo ſm expositores ꝙ hec
est doctrina non imp̄catio. vel est imp̄catio
ad bonū. hoc est ꝙ aduersarioꝝ suoꝝ iniq-
tas cesset sintq̄ boni ⁊ conuertant̄. Sicut
sepe accidit ꝑ p̄ces eorū post mortē. Demū
quo ad hoc nō est dubiū quin tota paradi
si curia cōgaudeat bono ⁊ saluti eoruz qui
viuunt sani ⁊ in pace. dū sine timore d̄ ma-
nu inimicoꝝ liberati seruiunt deo. vt dicit
canticū Zacharie. Est ergo vox angelica ⁊
paradisi. Ueniat pax. Sicut ꝑ contrariuz
pax est cōtraria ⁊ confusio infernalis inimi
ci: quo ad secundā causam Nihil est quod
tantopere ei placeat. ⁊ qd̄ adeo procuret si-
cut p̄liū/odiū/scisma ⁊ diuisionē. Per alia
enim peccata decipit homies ⁊ eos occidit
vt vnū cū vno aut duos cū duobus. sed ꝑ
D prelīū et diuisionē includit in laqueis suis
non modo vnā villā vel vnā ciuitatem vel
vnū principē. Uerū etiā magnū regnū vel
imperiū. Scit ꝙ post alia peccata agi po-
test penitētia: sed post prelium sepe accidit
mors subita ⁊ improuisa: que omnē impe-
dit penitentiā. Etiā cognoscit non esse pec
catum aut crudelitatē iniuriā aut iniquita
tem: quin inueniat̄ in prelio. p̄sertim cū est
inter christianos adinuicē. Ibi pauperes ⁊
subditi innocētes magis affliguntur. rodū
tur comeduntur. adeo etiā vt ne minimuz
quidē remaneat. et ꝙ tam ipsi q̄ eorū mise
ri pueri cōpellātur sepius perire in doloro
sis tormētis quo ad corpus. ⁊ nisi deus mi
sericordiā habuerit/etiā quo ad animas ꝑ
impatientiā ⁊ desperationē. Est itaq̄ cōdi
tio diaboli ⁊ officiū eius in prelio ⁊ afflicti
one sese oblectare. Nō est similis crudelitas
nec que intantū displiceat bonis angelis:
q̄ ad nos custodiendū sunt cōmissi. Sue-
tonius recitat de quodā romano imꝑato-
re: qui desiderabat omnē populū suū solū
habere vnū collū ⁊ vnū caput. Quare? Ut
in vno solo om̄es posset trucidare. Deside-
rium hoc recte erat diabolicū Et simile de
siderū habent hi qui delectātur in prelio ⁊
diuisione ob lucrū aut vindictam. Incu-
tiamus igit̄ pudorē diabolo: sicut dici po
test et solet Ueniat pax. Pax enim est etiaz
ad vtilitatē ⁊ cōmodū vniuscuiusq̄ anime
que est in purgatorio/quo ad tertiā causaz
Certū est vnamquāq̄ animā in purgato- E
rio esse in charitate. Et charitas (vt dicit
apostolus) patiēs est ⁊ benigna: non que-
rens crudelē vindictā in ira aut in afflictio
ne. Et ratio est. q̄n charitas est mater pac̄
immo omniū virtutū. non ꝓpriū querit cō
modum/nec ꝓpriū suū honorē: sed cōmo-
dum ⁊ honorē cōmunē. Et quod est maḡ
cōmune cōmodum q̄ pax? Ideo conclu-
do necessario ꝙ quelibet anima purgatorij
desiderat pacē. postulat pacē. cogitat pacē
Et quicunq̄ opposito modo viuūt: nō est
hoc ad eorū delectatōem aut cōmodū aut
liberationē: sed est ad earū displicentiā/no
cumentū ⁊ impedimentū. Quomō impedi
mentū? quia nō fiunt tanta bona preces et
orationes ꝑ eis. Immo est timendū ne pro
precib₉ fiāt maledictiones. ꝑ diuino serui-
tio ecclesiaruz destructiones. et ꝑ elemosy-
nis rapine. atq̄ ꝑ ieiuniis et abstinētiis gu
le ebrietates ac feminaꝝ raptus. ⁊ alia ma
la innumera in preiudiciū pauperū purga
torij aīarū Quis ergo opinari posset res
tales eis placere? Que est anima purgato
rij que velle posset in aliarū animarū preiu
dicium. Immo suspirius vt pax impediat̄
super terrā ꝑ vindictam/per irā aut crude-
lem afflictionē? Reuera vnaqueq̄ earū po
tius cogitat cogitationes pacis q̄ talis af
flictionis. Dicitq̄ ⁊ precat̄ si per verā fidē
nostri cordis aures aperire velimus. Ue-
niat pax. O amici dicūt omnes anime pur
gatorij: facite pacem. veniat pax. Quid no F
bis vestra prodesset diuisio? Quid nobis
prodesset vindicta. cū nil petamus a deo et
homib₉ nisi pacē ⁊ misericordiā: nisi amo-
rem ⁊ simplicitatē? Quare? vt simus extra
amarissimū tormentū ⁊ durissimā afflictio
nem. Et quomō? Benefaciēdo vt nobis de
tur misericordia vt parcatis alijs propter
nos/quēadmodū clamam₉ volumus ⁊ po
stulamus vt de₉ faciat nobis misericordi-
am ⁊ prestet veniā ne audiamus durissimā
hanc sententiā euāgelij. Serue nequā di-
misi tibi. quare tu quoq̄ nō dimittis? que-
so amici mei supra terrā/potest dicere vna
queq̄ anima purgatorij/q̄so cogitate nos
omnes adiuuare ⁊ liberare absq̄ apponē-
do afflictionē supra afflictionē nostrā. vos
presertim femine ⁊ pueri/malū ad malumē
vt dici solet Inter vos non est sanitas. si ꝑ
vna morte aut quouis alio damno mille ⁊
mille immo centū milia fierēt mala. Cogi

pate si esset ad nos inuadẽdas aut liberandas
potius ꝙ̃ ad nos ⁊ vos simul impediẽdos:
aut perdendos? Cogitate q̄ si nos rempu
blicam amauim⁹ ⁊ pacẽ christiani populi
cũ eramus supra terrã. Multo magis mo
do amam⁹ ⁊ ad cõseruandã aut defenden/
dam pacẽ inter vos/nos exposuissem⁹ nos
ipsos mortis periculo contra aduersarios
vestros. Credite ꝙ ꝑ nulla re vellemus pa
cem amitti ꝑ nostrã occasionẽ. Si homo
vnus aut duo vitã eorũ perderẽt aut statũ
ad nos vindicãdos. Heu quid nobis ꝓdes
B set hec vindicta: esset facere ꝓ vno damno
tria. esset ad tollendũ nobis preciũ ⁊ argen
tum quo erga deũ nostrã facere possumus
redemptionẽ. Et esse potest ꝙ per aliquẽ de
fectum fuim⁹ causa nostre afflictõnis. Nõ
ergo velle debem⁹ innocẽtes pati penas et
pacẽ perdere. Nonne maledicti sunt a deo
illi per quos scandalũ venit ⁊ pax impedit
Insuper cũ viuerem⁹ in terra: inclinate era
mus ad parcendũ ꝑ charitatẽ: ⁊ ad cõpla/
cendũ ⁊ obediendũ deo: vt pariformit nos
in defectibus nostris supportaret ⁊ eos no
bis ignosceret atq; indulgeret. Multo pl⁹
modo inclinamur cũ misericordia tam ne
cessaria est nobis/ꝙ sit sola bona socia illa
que nos ad deũ perducet. sola misericordia
mortuorũ est socia: dicit Augustinus. Sz
forsitan humana quorundã impatiẽtia re
spondebit. Quare ⁊ cui faciem⁹ misericor
diam cũ nullus eã postulet? Charitas fra/
terna postulat ipsam. pax publica tam tẽpo
ralis ꝙ̃ spiritualis postulat eã. Omnis bo/
nus pauper popul⁹ specialiter eã postulat.
Domini mei obmitto animarũ purgatorij
verba. redeoq; ad meipsum ⁊ dico ꝙ hanc
charitatẽ/hanc misericordiã ⁊ pacem filia
regis mater mea vniuersitas cũ omni galli
cana ecclesia supplicat clamat ⁊ postulat:
Veniat pax. Pax enim vltra oĩa que di/
cta sunt ad vtilitatẽ est damnatorũ/aliquo
modo. non quidẽ ad eorũ liberationẽ (quia
in inferno nulla est redemptio) sed ad mino
rem afflictionẽ habendã. Et hec est quarta
causa. Hoc probat auctoritate euangelij i
parabola vel historia quã ponit saluator
D noster de diuite qui rogabat vt quinq; fra
tres sui ad benefaciẽdũ hortarent ne in lo/
cum illũ caderent tormentorũ. Ideo patet
damnatos aliquo modo de viuentib; cu/
ram habere. Et volunt ne quicq̃ faciant ꝓ
pter quod damnent. Non dico id esse ex ve

ra charitate sed potius ex carnalitate Valet
tamen damnatis cũ viuentes non damnã
tur: quia pena eorum non est adeo magna
saltẽ pena accidentalis. quẽadmodũ bene/
facta viuentiũ gaudiũ sanctoꝝ augmẽtãt.
Gaudiũ est in celis ⁊c. Habemus in factis
sancti Gregorij qui deprecabat pro Trai/
ano imperatore mortuo: cum vidit repsen
tationẽ quomõ imperator ille misericordi/
am habuerat ⁊ cõpassionẽ de quadã mise/
ra femina. Et dixit tũc sanctus Gregori⁹ i
corde suo ⁊ lachrymis. Dñe misericordias
pollicitus es misericordibus. Fac ergo mi
sericordiã imperatori huic Tunc reuelatũ
fuit illi imperatorẽ illũ esse saluandũ. No/
ta hic orationẽ sancti Augustini pro ma/
tre sua quãdo allegat solã misericordiã pro
ea. Nota quomõ in iudicio sola misericor/
dia corporalis aut spiritualis saluabit. No
ta qualiter die cõmemorationis mortuoꝝ
venerunt ad considerationẽ meã dñi fran/
cie: ⁊ presertim hi qui vsq; adeo bonũ ⁊ pa
cem regni dilexerunt: quorũ adhuc nobilis
in terra viuit generatio. sicut fuit anima re
gis Caroli defuncti dñi burgundie/domi
ni aurelianensis: que omnes pacẽ postula
bant in quocũq; fuerunt statu. Et sunt deo I
volente in statu saluationis. De eo qui po/
stremo nominat⁹ est scio per testimonia fi/
de digna ꝙ cũ in vita sua aliqui coniuras/
sent. ⁊ hoc ad eius deueniret noticiã: con/
querebat cuidã religioso fratri Petro bur/
gensi: qui respondit ei. Est argentũ domi/
ne quod accipis ad debita corã deo tibi ꝑ/
soluenda. Tũ absq; vlteriori deliberatione
respondit. Cũ ergo ita sit/parco ⁊ ignosco
omnib; bono animo/veniã a deo expecto:
Et postmodũ circa finẽ dierũ suorũ roga/
uit deũ vt eũ puniret in hoc mundo et non
in alio. Quẽadmodũ legit etiã de Mauri/
cio imperatore. Notẽtur historie. Propter
has res ⁊ consimiles se conformat quod p̃
diximus de nõ querendo vindictã: sz par/
cendo singulis ad percipiendã veniã a deo
Capiendo grato animo transitoriã puniti
onem ad euadendã alterã grauiorẽ. Hoc
tamen intelligit semp auctoritate regali et
sapienti sua ordinatione. ⁊ ne ꝑ hoc inclu/
datur aut excludat iusticia. sicut protestati
sumus prius. Factũ autẽ meum solũ est in
clinare ⁊ adhortari vt fiat pax. Veniat pax
¶ Vertamus meditationẽ nostram de pa/
ce ad alias supra enumeratas causas. Et

dicamus pacē nō modo esse rē bonā ⁊ reli/
giosam quo ad defunctoꝝ ꝯsiderationem
(queādmodū declaratū est) veꝝ etiā est ad/
modū meritoriā vtilissimā ⁊ salutarē ꝑ illis
qui sunt in vita. ¶ In ꝑmis enim est ad cor
roboratōem totius status regalis dominij
K Per eā eñ auctoritas regalis ⁊ dñium cu/
stodit ⁊ cōseruat obediētia subditoꝝ ad do
minos. Certū est aūt ꝙ cū dñi sunt adinui
cem vniti: ⁊ se mutuo amāt. se adiuuāt ⁊ tu
tantur/ subditi magis obediūt ꝗ̄ si int eos
videant diuisiones/ odia vel separationes.
Ad hoc ꝯfert historia quā recitat Macro
bius in saturnalib' d̄ quodā principe athe
narum: qui ob delicta secluserat filiū suum
ab eiꝰ curia. Intellexit hāc rem placere po
pulo suo ⁊ cōfestim filiū suū reuocauit. pu
blicauitqꝫ se cū eo rediisse in grām. Videt i
scholis quib' multi ꝑsunt ꝑceptores. ꝙ cū
ipsi ꝑceptores ꝯtra seinuicē cōcitant ⁊ ira
scuntur/ gaudent discipuli ⁊ irridēt. et ap/
paret eis ꝙ saltē ꝑ tunc nō vapulabūt: vel
non dicent lectiōem suā. aut absoluent ab
aliquo ꝑceptoꝝ suoꝝ. Hec est pueroꝝ cō/
ditio ⁊ etiā populi similis pueris/ semꝑ pre
ceptoꝝ mutationē appetere aut dominoꝝ
Ob quā rem: quia semꝑ existimāt liberta/
tes eoꝝ et ħ augmētari ⁊ meliorari. Mul
to tamē sepiꝰ peiorant. Sed quid: Nō ha
bent sensum nec prudentiā vel experientiā
cognoscendi damnū quod eis accidit. suf
ficit eis ꝑ tunc a supiori eoꝝ liberari et ab/
solui/ ꝑ mortē quidē eius/ aut quouis alio
modo Et visum est sepenumero sic euenire
sepius quidē ⁊ recentiꝰ ꝗ̄ necesse esset. Ve/
lit deus ne plꝰ accidat. quia periculū non/
dum ꝑsus exclusum est/ nisi fiat prouisio.
L Sequamur semꝑ potius pacē ⁊ bonū ad
inuicē amorē ꝗ̄ preliū ⁊ diuisionē. Et ro/
gemus deū facto ⁊ verbo dicētes. Veniat
pax. vt ⁊ cogitemꝰ cogitatiōes pacis ⁊ nō
afflictiōis. Hoc etiā conducit vniuerso sta
tui militari. intelligo de bonis prouidis et
validis militib' sapientib': deum timentib'
qui norūt optime ꝯsiderare ⁊ cogitare gran
dia pericula corporū et animarū: ⁊ mala q̄
sequunt et prelijs/ tam eis ꝗ̄ bonis eoruꝫ
subditis. Et quemadmodū difficile est in/
ter christianos iustū suscipere bellū. ⁊ tñ si
iustū nō fuerit: oīa mala que accidūt sūt
in grauamē ⁊ cōdemnationē eoꝝ qui ipsuꝫ
continuāt. Nec etiā est tam iustū bellū/ q̄n
mala fiant innumera, in expoliationibus:

furtis alijsqꝫ peiorib' modis quib' malis q̄
interdum fiūt ꝑ inferiores spoliatores/ bo/
ni milites grauātur: quia nō ponunt suffi/
cientem ꝓuidendi diligentiā ⁊ malefacto/
res puniendi. Non loquor hic de quibus/
dam qui potius bellū volūt ꝗ̄ pacem: siue
iustum sit siue iniustū. modo vt ipsi spolia/
rent, interficerent ⁊ furarent. Illi eñ nō sūt
nobiles neqꝫ christiani: sed spurcissimi la/
trones ⁊ flagiciosissimi serui/ peiores infi/
delibus/ et ministri diabolorū: qui non vi/
uunt nisi esca venenosa. immo peiori vene/
no quod reperiri queat/ hoc est pctō morta
li. Cibus eoꝝ est sanguis innocens/ ⁊ caro
humana miserrimoꝝ hoīum. Sed o vos
boni milites ⁊ prouisores optime nostis pa
cem multo plꝰ vobis profuturā ꝗ̄ prelium M
Inter vos inquā vnius patrie ⁊ eiusdē re/
gni. tam in bonis fortune ꝗ̄ in religiosa cō
scientia. Fugite itaqꝫ bellū ⁊ vocate paceꝫ
Veniat pax. Non est melior hereditas nec
tam bona quā possitis filijs vestris relin/
quere et dimittere. nec ditiora donaria aut
preciosiora clenodia vxoribus vestris si su
peruixerint ꝗ̄ ipsa pax. Est nimis malꝰ the
saurus ⁊ periculosus nimis ꝑseuerare ī bel
lo ⁊ diuisione. tā pro bono presenti corpo/
ris ꝗ̄ de futuro quo ad animā. ¶ Sed non
est dubiū quin ecclesiasticus status añ om
nia pacē postulet ⁊ deprecet pro pace ꝭm ꝑ
ceptum dei ⁊ apostoli: vt quietā vitam ⁊c.
Et bono quidē iure. Deus eñ pacis non
potest melius seruitijs honorari ꝗ̄ paci tē/
pore. Quomō scientie acquiri possent istu
dijs ⁊ vniuersitatibus nisi in pace: Quare
translata est vniuersitas ab athenis romā
⁊ a roma parisius: nisi ob pacis defectum:
Et modo tot scholastici obmittūt studiuꝫ
visitare ꝓpter maledictā ecclesie diuisionē.
quo ad extraneos: ⁊ propter grauia onera
boni populi in multis modis ⁊ diuersis q̄
ad illos qui sunt de regno. O deꝰ quot ho
spitalia/ quot domus/ quot religiones/ ꝗ̄t
ecclesie cathedrales ⁊ collegiate verse sunt
in ruinam ⁊ in desolationē ꝓpter pacis de/
fectum: Et ꝓpterea ꝙ domini cogitabant
non quidē cogitatiōes pacis sed afflictio/
nis. Propter qđ misere anime purgatorij:
(que dire cruciant) dolent ⁊ conquestionē
faciunt vt dictū est ac etiam viuētes. Tot N
ecclesie pulchre per regnū quomō edifica/
te sunt nisi per boni populi contributiōem
quādo nō eo modo opprimebatur ꝑ tāsas

exactiones. iam vero nihil fundatur: nihil
fit boni. ⁊ tamen nihil a quoq̃ possidetur.
Unusquisq̃ pauperior est Job: vt vulgo
dici solet. Principaliores etiã domini ꝑ̃ca
tempestate pacifica erãt diuites copiose cũ
cogitarẽt cogitatões pacis ⁊ non afflicti
onis. Certũ autẽ est ꝙ pax quo ad quartã
causam ⁊ octauã in ordine est ad tuitiõem
populi qui nihil tantoꝑe desiderat sicut pa
cem in ... salute est ⁊ prouidus. Quod-
cunq; eñ damnũ aut turbatio accidat rei-
publice/siue inter dños per mortẽ eorũ aut
aliter. siue in statu militari aut ecclesiastico
fuerit tota super ipos populos relabitur.
⁊ in eorũ afflictiõem. Omnẽ fert populus
quã facit princeps stulticiã: dicit ꝓuerbiũ.
Et Oracius. Quicquid delirant reges ple
ctuntur achiui. O bone deuote ⁊ obedien-
tissime popul⁹ francie cogitate bene ⁊ iudi
cate quomõ pacẽ ꝓcuretis. In diuisionib⁹
enim in prelijs in seditionib⁹ nihil potestis
aliud q̃ amittere aut ꝑdere: Et nisi cadere
ab vna seruitute in aliam. vel ab vno dam
no in aliud peius. Etiã si modo in momen
to pariter (quod deus auertat) omnes mor
tui essent principes. Non opus est ad anti
quas vel extraneas recurrere historias ad
hanc doctrinã docendã: ad oculũ vidim⁹
Clamemus igit̃ omnes cõmuni assensu a
magno vsq; ad paruũ pacẽ quemadmodũ
clamatur ad igne ⁊ aquã. cum vident̃ vici-
norum dom⁹ comburi. Hec est sepenume
ro custodia/ordo/mensura aut cõtinentia
propter periculi horrorẽ. Clamem⁹ clame
mus vniformiter Ueniat pax. ¶ Expediã
multo breui⁹ ⁊ veluti in transcursu ac sum
ma quattuor postremas causas pacẽ vo-
candi. Una ⁊ prima est: quia preliũ futu-
rum esset ad gaudiũ et exultatiõem paga-
norum infideliũ ⁊ aduersariorum dei ⁊ pos
sent facilius vndiquaq; christianitatem in
uadere ⁊ nos impugnare. Sicut recitatur
in fabulis de accipitre vidente ranã et mu-
rem ad inuicẽ litigare. Sed ⁊ deinde male
volẽtes regno francie vt sunt angli ꝑculdu
bio libentissime ciuile bellũ ⁊ mortalẽ diui
sionem inter nos viderent. Bene norũt ex-
perientia rem talẽ valere: non valere ſ; ob-
esse in destructionẽ ⁊ exterminiũ omnis bo-
ni alicuius policie. Non ignoratur omnes
aduersarios multo tempẽ nõ tantũ graua-
re potuisse eorũ dominiũ anglicanũ: sicut
fecerunt ciuiles eorũ diuisiones. Heu hec
prohibeat deus per dignã suã bonitatẽ ne
crudelis hec plaga regnũ hoc inuadat. ipa
enim magna eius foret destructio. intolera
bilis miseria ⁊ desolatio. Mentiri non po-
test qui dixit Omne regnũ in se diuisum de
solabitur. Concordia parue res crescũt dis
cordia magne dilabũtur. Quid dicemus
q̃ ad tertiã causam ⁊ in ordine vndecimã.
de his qui esse debent cõfederati ⁊ alligati
huic nobili regno. Queso domini medita
mini quod dicit Iuuenalis. Fortunã po-
pulus sequitur vt semp̃/pauce inueniũtur
amicitie que nõ sequãtur fortunã ⁊ que nõ
vertãtur vel immutent̃ facile cũ fortuna est
contraria. Hic descẽdi posset particulari⁹
ad ostendendũ periculũ. Scitis quosdam
subdidisse se regis gubernamini ꝓpter dis-
sensionem dictos guelfos ⁊ gybelinos si ta-
lis diuisio (quam deus auertat) nos inua-
deret/quid nos esse reputabunt? Cõmitto
hec ⁊ similia alia pericula prudentissimis
cogitationib⁹ vestris/que debent esse pacis
⁊ non afflictionis. Demũ tam ꝓpter id qd̃
dictum est in vndecim nominatis causis q̃
ꝓpter bonũ totius sancte ecclesie christia-
nitatis ⁊ vniuersalis pacis vt nostra exhor
tatio illuc vbi incepit reuertatur. Certũ est
ꝙ pulchrior firmior stabilior christianita-
tis pars est christianissimũ francie regnũ
De quo dicit sanctus Gregorius qui fuit
romanus. ꝙ q̃tum christiani superant in-
fideles in eorũ fide ⁊ religione/tantũ supe-
rat regnũ francie ceteros christianos Hec
pulchra est laus ab vno sancto et extraneo
Tanto ergo erit magis damnũ toti christi
anitati si regnũ hoc patiatur quicq̃ ꝓpter
defectum pacis ⁊ ꝑ afflictionẽ. Quomodo
sufficienter maledicti esse possent ⁊ damna
ti qui essent causa huius vel per eorum ma
liuolentiam vel negligentiam vel ignoran
tiam. Sicut Pompeius et Rhomani opi-
nantes cõseruare eundem dominiũ hono-
rem aduersus Iuliũ cesarem ceciderunt in
mille mortes in seruiturẽ in destructionẽ.
Quãuis Iulius cesar postmodũ punitus
fuerit ⁊ occisus. Sed fuit exigua confor-
tatio pro illis qui excesserant e viuis. Que
res fuit tunc et esset modo ciuilis dissensio
nisi corpus aliquod qd̃ propter amissionẽ
vnius digiti se crudeliter dilaniaret et dis-
rumperet in partes. in capite ⁊ in membris
veluti ꝑ furiosam afflictionem. Esset ne hic
libertas clara de dominatio? Seruaret ac

hic vera iusticia? Refero me ad vos. Sal/
tem scio non esse cogitare cogitationes pa
cis. verum ponꝰ afflictionis: quemadmo/
dum om̄es desiderare debemus et clama/
re Ueniat pax. Ueniamus si placet mox fi
nem imponēdo ⁊ conclusionē. Ueniamus
ad ponendū ante oculos altissimarū / cla/
rissimarum ⁊ deuotissimarū consideratio/
num vestrarū quattuor res in speciali: que
maximope conducūt ad pacem obtinendā
Eleuate ⁊ aperite cordis vestri oculos ī lu
mine vere fidei ⁊ sancte christiane religio/
nis. Et videbitis pacē tantopere quesitam
⁊ amatā a saluatore nostro Jesu christo vt
se poneret inter deū ⁊ hominē: et reciperet
ictum diuine vindicte in arbore crucis ad
pacem habendaꝫ. Disciplina pacis nostre
super eum. et liuore eius sanati sumus ⁊c.
R Esa. attritus est propter scelera nostra ⁊c.
Non dicit: cōseruetur honor meus. Con/
seruetur innocētia mea / qui sum hic ad lo/
quendū de pace ⁊ tractanduꝫ. O benigne
Jesu. O misericordissime totius mūdi sal/
uator. O innocētissime dei agnus / quomo
do confusa est per dignū tuū exemplū cha
ritatem ⁊ patientiaꝫ / superbissima ⁊ admo/
dum spernēda ꝑsumptio: que inhonestum
putaret loqui aut tractare de pace. immo
sepius cum ipsa presumptio magnā infe/
rat iniuriā. Non satis reprobari posset aut
exaggerari. stulta hec humani cordis pre/
sumptio Et quid sequetur domine? Horror ē
heu solū cogitare. Facies iudiciū sine mise
ricordia. durū ⁊ credibile de his qui nō di/
gnati fuerint loqui aut cogitari nisi ritas
prelij ⁊ dissensionis. Facies eis de tali pa/
ne offam. dilexerunt diuisionē / ⁊ odio ha/
buerunt pacē. Ideo permanebūt perpetuo
tam hic ꝙ̄ alibi sine pace in horribilissima
confusione / nisi penitentiā egerint. Uelis
domine benignissime velis ne tā dura sen/
tentia ⁊ dura necessitas supra nos descen/
dat. Conuerte corda nostra ad te Inclina
ea ad cogitandū de pace: de concordia. et
non de afflictiōe. Sic facies si insequi vo
luerimꝰ doctrinā tuam ⁊ exemplū tuū om/
nis benignitatis. O dulcis Jesu: nō adeo
excecati sunt oculi cogitationis nostre / ne
videre possimus damna futura si pax non
fuerit reddita nobis. Solet dici (domini
nostri) in longobardorū ꝓuerbio. ꝙ deus
aufert sensum quibꝫ vult. Reuera sic est. nō
quidē per positiuā actionē: sed per iustam
permissionē. Nota de iudeis qui noluerūt
credere ꝓphetis. Et presertim Esaie ⁊ Hie S
remie. Benedictus Jesus fleuit super ciui
tatē Hierusalē: quia non cognoscebat ma
la destructionis que erāt ei ventura dicens
Si cognouisses ⁊ tu supple fleres. De hac
destructione loquitur Josephus / qui ei inter
fuit dicens. ꝙ opinatur terrā eos tandeꝫ de
glutiuisse sicut sodomā / si per humanā viā
non fuissent destructi. O domini mei que/
so o domini mei / non veniat talis cecitas:
aperiamus aperiamꝰ cordis oculos et ad
bene videndū auferamus tenebrosas ⁊ ob
scuras nubes peccati malicie: ne dicatur.
Excecauit eos malicia eorū. Et illud exce
ca cor populi huius: ne forte conuertātur ⁊
sanem eos ⁊c. Recurramꝰ ad orationes de
uotas per vite correctionē. s. alioquin ora/
tio nostra esset inaudita / execrabilis ⁊ excō
municata. nobisqꝫ esset ablata ⁊ prohibita
quo ad sanctos: ꝑcipue soli orare ⁊c. Est
reuera omne qđ timeo in hoc negocio: est
vite iniquitas ⁊ correctionis defectus qui
nos in asperā hanc cadere facit necessitatē
Nota de quattuor principalibus punctis
de reformatione in persona regis. in facto
iusticie de statu ⁊ prelio: ⁊ quomodo nihil
obseruetur qđ est bene ordinatum. ¶ Quid
paulo ante ad oculū vidimus: qui nolue/
runt audire loqui aut tractari đ pace quo/
modo illis successerit. nunqꝫ refutata fuit
pax. ⁊ rationabilissime vt accepi a quodaꝫ
domino francie quin finaliter male succes
serit refutantibus: quātumcūqꝫ haberent
bonū ius aut bonū titulum altera ex parte T
Huiusmodi eñ homines (vt solet dici pro/
ueruis) de iure eorū faciunt iniuriā. Supbia
⁊ dedignatio nunqꝫ placuit deo: sed eā reij
cit disturbat ⁊ perdit. Sanctus Dionysi/
us scripsit quandā epistolā cuidā qui no/
minabatur Demophilus / ad inducendum
eū ad benignitatē ⁊ pacē ⁊c. Nota ibidem
historiā. ⁊ de sancto Johāne ⁊ Carpo ⁊c.
Ibi ꝯcludit benignitatē. Jesu christi talē
fuisse ꝙ adhuc vellet ꝓ nobis pati ad nos
saluandos: ⁊ pacē dandā si opus foret. Et
est certū exemplū vnicuiqꝫ christiano dño
ipsum christū imitari. Inueniuntur in histo/
rijs tam grecis ꝙ̄ romanis: multos impe
ratores ⁊ dominos: vt Decium curiū Co/
drum ⁊ alios adeo dilexisse pacē patrie sue
vt ad eam obtinendā sponte se mori dede
rēt. Et adhuc videmus die quolibet ꝙ ad

[illegible] pacē cōtra aduersarios: do mini ꝛ milites se exponunt mortis periculo in bello. Ideo concludunt per hoc Tullius ꝛ Seneca/nullū posse habere iustum titulū bellandi contra rempublicā. Arguendo Juliū cesarem/ꝛ alios cōmendando vt Corolanū ꝛ fabriciū:qui potius elegerunt perpetuo iniuste sustinere exilium/ꝙ preliari in preiudiciū boni publici ꝛ pacis ciuis. Quid ergo facere debēt christiani pncipes qui habent pulchrū talis benignitatis ꝛ charitatis exemplar in Jesu christo: et qui perpetuū expectant premiuꝫ. Deu si videremus ꝙ hec miserabilis vita plena omnibꝫ afflictionibꝫ/solum est velot quidam transitus ad gloriā perueniendi bene viuendo erga se ꝛ proximū suum per amorem ꝛ dilectionē. Alioquin fit casus ī eternam damnationē. Et hec est secunda consideratio quā dicebā.que expresse ponitur in biblia primi Regum.xiiij.in quadam historia/que satis videtur nostro conducere proposito. Ideo eaꝫ recitabo de verbo ad verbum. Uos vero notabitis quod vobis conducere videbit. Dicit sic textus.ꝙ cuꝫ Joab princeps exercitus Dauid percepisset Dauid aliqualiter pacatū cuꝫ filio suo Absolon:qui occiderat fratrē suuꝫ Amon propter violationeꝫ sororis sue Thamar. Joab misit quandā ciuitatē dictā tecuitam ꝛ ibi accepit quandaꝫ prudentē feminam. Cui dixit. Simula te plangere ꝛ sume vestimentum lugubre ꝛ triste nec vtere vnctione olei: vt appareat diu te plorasse mortuū aliquem. Deinde adibis regē et dices ei ṽba illa que pono in ore tuo. Itaqꝫ cum ingressa fuisset mulier tecuites ad regem: cecidit corā eo super terram: et adorauit regem ꝛ dixit. Salua me rex. Et ait ad eam rex. Quid cause habes? Que respondit. Heu mulier vidua sum. Mortuus est enim vir meus et ancille tue erant duo filij qui rixati sunt aduersum se in agro. Nullusqꝫ erat qui eos prohibere posset: et percussit alter alterum ꝛ interfecit eū. Et ecce consurgēs modo vniuersa cognatio aduersam ancillam tuam dicit. Trade eum nobis qui percussit fratrē suū vt accidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit: ꝛ deleamus heredem. Et querunt extinguere scintillaꝫ meam vel lumen quod relictū est. vt non supersit viro meo nomen ꝛ reliquie super terram. Tunc ait rex ad mulierem. Uade in domuꝫ tuam: ego ordinabo et iubebo pro te. Dixitqꝫ mulier Tecuites ad regem. In me domine mi rex sit iniquitas ꝛ in domo patris mei. Rex autem et thronus eius sit innocens. Et ait rex. Qui contradixerit tibi/adduc eum ad me. et vltra non addet vt tangat. Que ait. Recordetur rex domini dei sui: vt non multiplicētur proximi sanguinis ad vlciscendum: et nequaqꝫ interficiant filiū meum. Qui ait. Uiuit dominꝰ ꝛ quia non cadet vnus de capillis filij tui super terram. Dixit ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad dominū meum regē verbuꝫ. Et ait rex. Loquere. Dixitqꝫ mulier. Quare cogitasti huiuscemodi rem cōtra populum dei. Et locutus est rex verbuꝫ istud vt peccet: et non reducat eiectum filium suū? Omnes morimur ꝛ quasi aque dilabimur in terram que non reuertuntur. Nec vult deus perire animam: sed retractat cogitās ne pereat qui subiectus est. Propterea nūc veni ad regem vt loquar ad dominuꝫ meum verbum hoc presente populo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem/si quo modo faciat rex verbum ancille sue. Et audiuit rex verba mea vt liberaret ancillam suam de manu vl' potestate omnium qui volebant de hereditate domini delere me ꝛ filium meum simul. Dicat ergo ancilla tua: vt fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim angelus domini sic est dominus meus rex: vt nec benedictione nec maledictione moueatur. Unde ꝛ dominus deus tuꝰ est tecū. Sequitur post ꝙ inquisiuisset rex ꝙ loqueretur pro Joab. Et ait mulier. Tu autē dñe mi rex sapiens es: sicut habet sapientiam angelus dei: vt intelligas omnia super terram. Et ait rex ad Joab. Ecce placatus feci verbum tuū seu voluntatem tuam. Uade ergo reuoca puerum Absolon. Cadensqꝫ Joab super faciem suam super terram: adorauit ꝛ benedixit regi. et adduxit Absolon in Hierusalem. Et ordinauit rex et statuit rex pro punitione ne videret faciem suam. nec coram se compareret. ¶ Qui vellet immorari circa hanc historiam: que est admodum antiquata tam propter scripturā in se ꝙ propter sapiens factū Joab ꝛ regis Dauid ꝗ fuit vsqꝫ adeo iustus ꝛ a deo dilectus. Cōparari posset vniuersitas Parisiensis non modo Judith et Hester. Que se exposuerunt mortis periculo/propter pacem

populi eorum: sed etiā sapienti huic femi-
ne que erat Tecuites/quod interpretatur
buccina vel tuba. Uniuersitas est sapiens
quemadmodū scitur. ꝛ est buccina veritatꝫ
Unusquisqꝫ bonus princeps aut miles qͥ
regem gallie diligit/exemplo Joab qui da
uid regem suū diligebat/missus per appro
ba[illegible] feminam
vt loqueretur de pace. Ad hec sapiens mu-
lier est gallicana ecclesia. Cui duo erant fi
lii. quorū [illegible] hortatur
ad pacem. Primo ad ostendendā afflictio-
nem non multiplicandā esse super afflicti-
onem. Et qꝫ om̄es morimur/ ꝛ deus non q̄
rit super viuentiū mortē. Et esset iniquitas
contra populū dei ꝛ peccatū in regē. Hec
sunt verba sapientis supradicte mulieris.
Adde qꝫ rex debet esse firmus ꝛ stabilis in
Z dictis suis ꝛ factis: sicut angelus dei/ q̄ nō
mouetur a virtute nec adulatione nec de-
tractione. Rex etiā debet esse sapiens sicut
angelus dei ne errore falsarum informati-
onum decipiatur. Sed bene prouidere et
prospicere possit de qua afflictiōe loquantur
consiliarii si sit ꝓpter ꝓpriū cōmodum/ ꝛ ꝓ
pter eos: ꝛ ad seruandā magna eorū nego
cia. et hoc quidē in regis ꝑiudiciū ꝛ dam-
num [illegible] Et hec
est tertia consideratio/ que in hoc negocio
haberi debet/ que est diligenter cōsiderare
quo deueniāt tanta subsidia ꝛ pecunie que
accipiuntur cū tā intolerabili onere a misero
populo. Uidetur eñ regē ꝛ ꝑncipaliores no
men habere. Uerū est qꝫ cum puer aliquis
male egit inuite ipsum ad scholas ꝓficisci
aut disciplinā adipisci. Et equus scabio-
sus refugit strigilē ꝛ malefactor odit lucē.
Ideo homines illi potius amant om̄ia in
turbationē verti in rixas in seditiones: q̄z
vt pax fieret vt reformarentur. Historia est d̄
fratre Alcibiadis qui ob hanc causam bel
lum intulit athenis. Notate historiā. Sed
vt verū dicatur/ si tales hoīes scirent bene ali
qua que sunt in querela/ potius consenti-
rent ad pacē componendā. Nota fabulam
de lupo ꝛ agno ꝛ de vulpe ꝛ de aliis duabꝰ
rebus/ gallice maulstins in straminibꝰ oc
cultatis. Notate qꝫ si huiusmodi homines
querāt reparationē aut bonū regni. Mul-
ta alia bona punctā notari possent circa ꝑ
dictam historiā regis Dauid/nisi appare-
ret aliquem nimis velle descendere in par-
ticulari ad factū quod agitatur. Respondē

dum tamen est ad hoc qđ aliquis pacis ꝑ-
turbator hic allegare posset et dicere: pessi-
me et hac pace [illegible] A
ipsi Dauid accidisse. qꝛ postea vsqꝫ ad mor
tem Absolon persecutꝰ est patrem/ volens
ei omne regnū auferre. Sed bona est respō
sio. quia Dauid per iustam dispositiōz dei
(sicut ipse cognoscebat ꝛ confitebatur) hanc
habuit persecutionē. Deus vero eū libera
uit/ ꝛ Absolon crudelē mortē dedit. quem-
admodū meruerat sua ingratitudine ꝛ per
uersa in patrē suum ꝛ iustū dñm seditione.
Et est quod facit ad presens propositū/ad
demonstrandū ꝛ affirmandū qꝫ nullus cu
iuscunqꝫ status sit potest mouere seditiōem
contra regē/nisi per iustū dei iudiciū vasta
tus sit ꝛ destructus: quātūcūqꝫ seditionem
faciēs appareat potēs in multitudine vel
quacūqꝫ confederatione. Caueat ergo sibi
vnusquisqꝫ qui sapiēs est deū timendo ali-
quis talis forsitan esse posset virga afflicti
onis ad puniendos alios. sed finaliter de-
struetur: ꝛ in ignē ponetur. Relinquamꝰ mo-
do om̄es alias doctrinas ꝛ fundemꝰ quar-
tam finalēqꝫ considerationē/ que est regalis
auctoritas. Sup istam historiā Dauid q̄ ē
adeo bona ꝛ notabilis. Habetis hic domi
ni mei qꝫ cū rex Dauid vellet pacisci cum
Absolon ꝛ suis cōplicibꝰ pacē fecit ex see
de sua propria auctoritate non interrogan
do alios. Et quare hoc fecit? quia res hec
auctoritatē suā regalem ꝑncipaliter vna ex
parte tangebat sanguinē suū. ꝛ carnē ꝓpri
am ex parte altera. Ideo voluit vti hac au
ctoritate. Et est quod dicimꝰ in postrema
consideratiōe ad iuuandū vt fiat pax ꝛ ob
tineatur. Uidetur ꝛ percipitur qꝫ hoc pacis
negociū tangit principaliter ꝛ quasi solū
regiam auctoritatē ex vna parte. et ex alte- B
ra sanguinem suū et carnē. Debet ergo (vt
videtur) rem hanc rex capere ad manū su-
am/vt ordinet de superiori ꝛ infimo: seu d̄
paruo ꝛ magno/ quemadmodū bonū illi
videbitur vt fiat. Et quis est subditus vel
subdita quin se sponte ponere debeat in ta
lem ordinationē regalis auctoritatis? Ap-
paret etiā qꝫ partes per querelas earū non
querant in summa ꝛ finali conclusione ali-
am rem per earum postulationes. Et si sic
fieret quid prodessent preterea alie iustifi-
cationes/ vel iniustificationes/ actiones:
aut processus? [illegible] co-
gitet pacis ꝛ nō afflictionis pro se ꝛ popu

lo suo. Nō dico amplius. Parcite mihi do
mini ob honorē dei ⁊ summe vestre nobili
tatis: parcite mihi si minus teneo: tale fre
num ꝓcessum ⁊ ordinē: taleq̄ꝫ mensuraꝫ in
verbis meis ⁊ gestibus / quēadmodū debe
rem. Amor pacis ⁊ magnus timor afflicti
onis me cōpellūt / me pungūt ⁊ affligūt ta
liter vt ratio nō satis locū suū obtineat. Au
distis admodū patiēter ⁊ benigne / grē sine
excelsis vestris excellentijs / exhortationem
factā. Quis modice tenere ⁊ insulse (qꝛ sen
sus paruus est ⁊ tempꝰ breue) ex parte filie
regis iuncte vniuerse gallicane ecclie: que
vos orat clamat ⁊ supplicat: Ueniat pax.
Propter supraenumeratas eñ causas pax
est res religiosa quo ad deū ⁊ sanctos atq̄ꝫ
defunctos. Res admodū salutaris ⁊ ama
bilis quo ad viuentes regni / omniū statuū
scꝫ principatus milicie / ecclesiastici ⁊ ciui
lis status. Est res sanctissima ⁊ vtilissima
aduersus infideles ⁊ maliuolos regni ⁊ ad
C tenendū pacta ac cōfederationes firmas.
Et in generali ꝑ bono totius christianita
tis. ⁊ ꝑsertim ad habendā generalē vnionē
Audistis ꝙ ad obtinendā hanc pacē ꝓdest
consideratio exemplaris Jesu christi / ponē
do se in eius ꝓtectionē per bonā vitā. Pro
dest considerare mortalis huiꝰ vite breui
tatē / quemadmodū hortabaẜ sapiens mu
lier. Prodest cōsiderare paruā vtilitatē. im
mo ꝑo magnū damnū quod accidit regi ⁊
principalioribꝫ dñis: ⁊ adeo intolerabilem
populi oppressionē afflictionēq̄ꝫ vt estima
ri nō possit. Proficit cōsiderare finaliter re
galeꝫ auctoritatē. ⁊ ꝙ hoc negociū siue ho
nor sit siue vituperiū: vndiquaq̄ꝫ sanguinē
suū tangit ⁊ carnē / suosq̄ꝫ subiectos. Ideo
ordinari potest de infimo ⁊ sublimi ẜm bo
nam suā affectionē. Et verus deus pacis:
rex regū tam breuiter cōcedat ordinare: vt
hoc sit ad pacē ad concordiā ⁊ ꝯsolatiōem
Non aūt vt turbatio sit populo: nec dura
afflictio: vt omniū cōmune desideriū exau
diatur: qui tam instāter humiliter et deuo
te [illegible] publice [illegible] ⁊ po
stulant Ueniat pax. hic per gratiā ⁊ in pa
radiso per gloriā. Quā nobis concedat: q̄
est princeps pacis ⁊ benedictus in secula
Amen. ¶ Post hanc exhortationeꝫ tota
gallorum ecclesia / que est tanq̄ꝫ mater regis
⁊ filia sua vniuersitas Parisiensis faciunt
tres deuotas oblationes ⁊ exhortationes.
¶ In primis offerunt se facturas oratiōes
⁊ preces. Non eñ ad hanc pacē ⁊ vnioneꝫ
habendā alia habent opera. Offerunt se in
super in omnibꝫ hortari velle populū vt si
militer faciat vitāq̄ꝫ per bonā ꝑdicationeꝫ
corrigat. Offerunt se in omnibꝫ alijs mo
dis quos rex ⁊ vos domini nostri eas do
cueritis in particulari vel vniuersali obe
dire in omī diligētia ⁊ integra affectione.

¶ Sermo ad regem francie ꝑ Justicia.

Diligite iusticiā

o qui iudicatis terrā. Dñi amate
⁊ seruate iusticiā qui iudicatis ter D
ram. Ad exponendū [illegible]
us qđ mihi dicendū est corā sede hac rega
li iusticie corā vobis dñis altissime et clare
prudētie: vbi sita est ⁊ repñsentata regal' fran
cie auctoritas. Ad exponenduꝫ inq̄ꝫ ex ꝑte
filie regni / scientie studio ⁊ mris vniuersita
tis parisiēsis mris mee. Exordior ꝑ verbuꝫ
sapiētis regis Salomonis q̄ ẜm nomē su
um ⁊ interꝑtationē significat q̄lis esse debe
at vnusq̄sq̄ꝫ. Debet eñ esse pacificꝰ. Salo
mon pacificꝰ. Debet ad pacē tēdere. Et qꝛ
pax absq̄ꝫ germana sorore sua videlicꝫ iusti
cia esse nō pōt. Justicia ⁊ pax osculate sunt
Et iterꝫ. Fructꝰ iusticie pax. Rex pacificꝰ sa
lomon hortaẜ ⁊ docet i ꝑncipio libri sapiē
dicēs Diligite ⁊c. Et si q̄sq̄ꝫ instet salomo
nē librꝫ illū nō edidisse sꝫ quēdā Philonem
nominatū. Rñdēt expositores totū librꝫ il
lum ex sentētijs ⁊ ꝟbis salomonis esse exer
ptū. idō ei attribui debet Et mihi videẜ salo
monē aut eiꝰ recitatorē philonē dare itelli
gi se ꝑncipalit' iudices secl'ares ⁊ terrenos
affari velle. Cū inq̄t q̄ iudicatis terrā. ⁊ innu
it aliq̄s esse iudices q̄ aliud iudicāt q̄ꝫ terrā
alias videreẜ supfluꝰ. Utiẜ etiā h ꝟbo dili
gite innuēdo ꝙ iusticia fieri dꝫ ꝑ volūtariū
cordis amorē potiꝰ q̄ꝫ ꝑ aliā quācūq̄ꝫ affe
ctionē aut occasionē / quēadmodū heres [illegible]
[illegible] declarabūẜ. Et ad plenius enu
cleādū hāc materiā dandūq̄ꝫ ordinē q̄ bre
uis sit itelligibil' ⁊ clarꝰ sumam ẜm nři the E
matis termios aliq̄s ꝯsideratōes potiꝰ per
modū doctrine ⁊ lectōis q̄ꝫ curiose orōnis
Nō me nimis onerādo nōnecessarijs alle
gatōibꝫ: sꝫ enitar pūctū attingere ⁊ materie
medullā / quēadmodū mihi fieri debere vi
deẜ corā voḃ dñis meis q̄ legē calletis ⁊ itel
lectū habetis viuacissimū clarꝫ ⁊ facile dep
[illegible] Scientibꝫ legē loquor.

Prima cōsideratio.

est cognoscere que res est iusticia ne procedamus ī equiuocatione vel diuersitate aut ignorantia.

Scd'a consideratio

est cognoscere qui sint iudices ⁊ qui terraȝ iudicantes. hoc est terreni iudices. talibus eñ verba facere debeo sicut faciebat salomō.

Tertia consideratio

est cognoscere hos qui diligūt iusticiā: ⁊ signare huiꝰ aliqua signa. deinde descendaȝ ad casus pticulares. Oīa hec tria pūcta inclusa sunt in nostri thematis termis: vbi inquit Salomon. Diligite ⁊c̄. ¶Quo ad primā cōsiderationē dicamꝰ. ꝙ iusticia est ppetua ⁊ cōstans volūtas ius suū vnicuiq; tribuens. Iusticia est ppetua seu permanēs ⁊ constās aut stabilis volūtas vnicuiq; ius suū vel quod suū est aut ad deū spectat tribuens vel reddēs. Apparet pmo iusticiam diuinā esse voluntatē. De nulla eñ alia voluntate dici potest ꝙ sit perpetua et constās aut immobilis. Et hoc diuinitus dictū est ⁊ verissime. Quēadmodū eñ sum-
F ma dñatio regnū imperiū aut dominiū in deo est. immo est vere ⁊ essentialiter deꝰ: rex regū ⁊ dñs dominantiū ⁊c̄. Pariformiter de iusticia dici potest, que est ppria proprietas dñij seu dominatōis. In hac veritate bene cognouit Tulliꝰ cū ait ius non emanare ex scripturis iudicū: vt ex duodeci tabulis: sed ex ratione Jouis, p quē deū intelligebat. Ad hoc cōcordat Salomon. Iusticia inquit ppetua est ⁊ īmortalis. Scd'ȝ thema ad ppositū hoc valde alte ⁊ subtilit̄ cōcludit sanctꝰ Augustinꝰ: nullū posse cognoscere iusticiā nisi in diuino lumine: vbi immutabiles iusticie sunt veritates. Pat3 ī super ꝙ sapiētia dei. hoc est sancta scriptura que dat cognitionē de deo ⁊ pphetaruȝ eius. Melius scire debet quid sit iusticia ⁊ eius cōditiones ꝙ̄ quecunq; alia scientia. Et est quod dicit in psona sua sapiēs. Per me reges regnāt ⁊ legū conditores iusta decernunt. Apparet ptērea ꝙ ad sanctaȝ scripturam spectat ostendere ⁊ edocere iudices terrenos que res sit iusticia. ⁊ quomodo eā diligere debeāt ⁊ seruare. Sicut fecit Salomon qui maximus diuina inspiratiōe fuit theologus. Et de hac auctoritate nullꝰ habere debet displicentiā qui credit in deum. Quia vnicuiq; in sua arte vel scientia credendū est. Exemplū in muro faciendo: fides adhibet̄ latomo In auro cognoscendo aurifabro. Sciendi modū procedendi in causa aliqua aut pcessu: aduocato vel pcuratori. Historiā ad hoc recitat Ualerius
Notate qualiter latomus aurifaber aut pcuratoꝛ irrideret theologū si sibi suū vsurpare vellet artificiū aut eū in suo opere emēdare conaretur. Patet preterea matrē meā vniuersitatē in presentiarū venire cōuenienter ad loquendū de hac iusticia. et specialiter quo ad facultatē theologicā. Quīs vnaqueq; aliarū facultatū ratiōe philosophie moralis ⁊ naturalis. ⁊ ratione sacrorum canonum: merito audiri possit. Patet vlterius concordiā esse deberē ⁊ cōfederationem specialē inter hāc regalē curiā iusticie fontem: ⁊ vniuersitatē fontē sciētie. ⁊ precipue diligi deb3 ⁊ honorari scriptura sancta: vt illa in quo fundant̄ ⁊ stabiliunt̄ iusticie fundamenta. Ad que recurrere necesse est si aliqua difficultas aut pplexitas oriat̄ in alijs scientijs de humanis iuribꝫ tractantibus. Et si quis conaret̄ turbare hanc concordiam ⁊ vnionē ipse de facto monstraret se nō diligere iusticiā nec regis honorē. quia honor regis iudiciū diligit. Ideo arguēdi sūt hi qui irrident theologiā perinde ac si fantasia quedā esset. quia eorū transcendit intellectum. immo omnē intellectū creatuȝ: siue hominis fuerit siue angeli. Et cognoscit̄ ī lumine fidei aut glorie. Et ipi comphendere vellent ⁊ intelligere sicut alias veritates per intellectū eorū humanū materialem et carnalē ⁊ per naturalē rationē sine fide. Ni si credideritis non intelligetis. Esaie. vij. Pt3 etiā nullū esse posse pfectū legi-
stam aut canonistā: nisi nouerit theologiā: aut eā psupponat sicut principia sua certa ⁊ immutabilia. omniū eñ leguȝ inanis est censura (vt quidā ait) nisi diuine legis imaginem gerat. Exemplū de medicina respectu philosophie: et alicuius ppositi qui iudicare vellet falsuȝ argentariū respectu aurifabri. Pariformiter est de iudicibꝫ respectu peccatorū ⁊ terminoꝝ legem diuinam tangentiū in sua iusticia: siue sint hereses: [illegible] sacramentorū vilipensiones vel generaliter nr̄e religiōis transgressiōes. Et si qs instet: dicatq; p hūc modū vnūqdq; iudiciū īduci

posse ad theologiā aut ad fidē qz ī vnoq̄ [illegible]
malefacto reperit̄ [illegible]
Respondeo [illegible] quod [illegible] cō ide/
ratione [illegible] declarab. [illegible] nō opor/
tet [illegible] peccata [illegible] Ideo [illegible]
[illegible] errorē fidei aut ad here[illegible] vel
ad [illegible] ecclie. [illegible]
[illegible] eos sic facere velle [illegible]
tes. Dicam⁹ insup quo ad scđam ptē de iu
sticie descriptiōe: que dicit /ius suū vnicui/
q̄ tribuens. qđ nihil est iustū in quacunq̄
re nisi in q̄tum diuina volūtas sic ordinauit
Et in hoc inueniri potest verbū qđ Iuue/
nalis puerse attribuit mulieri Sic volo sic
iubeo sit p ratione volūtas. Sed autenti/
cum magis ad ppositū hoc est qđ dic r p/
pheta. Om̄ia quecūq̄ voluit dn̄s fecit ī ce
lo ⁊ in terra in mari ⁊ in om̄ib⁹ abyssis. Et
I sanctus Gregori⁹ sanctū imitādo Basiliū
dicit q̄ pma lex nature est dei volūtas. Fm
hoc sancta scriptura ⁊ theologi sicut Boe
cius nominānt ordinationes rez naturali/
um leges aut iura: vt iste sunt leges celi. et
deus certa lege cūcta coercet ⁊ similia. hoc
modo leges reperim⁹ ⁊ iura in vnaquaq̄
re: [illegible] lex ignis
est sursū ascendere/ calefacere ⁊ siccare. Lex
terre est tendere deorsum Lex auiū est nidi
ficare tali vel tali modo. Lex formicarum:
est grana colligere. ⁊ aranearū telas facere
Et ita in omnib⁹ reb⁹ in quib⁹ relucet sapi/
entia ⁊ iusticia summe volūtatis dei. Que
sic dat ⁊ reddit vnicuiq̄ quod suū est dono
⁊ liberali ordinatione. Et in hoc ɔ̄sistit pax
atq̄ tranquillitas regni nature. Uerū est:
magis pprie solitū esse loqui de iusticia et
iure respectu soli⁹ creature rationalis: que
liberā voluntatē habet faciendi vnum aut
alterū. ⁊ rationē ad iudicandū et discernē/
dum qđ bonū est aut malū. Et fm hanc ac
ceptionē in presentia z loqui debemus qđ
in secunda fiet cō ideratione de iudicibus
⁊ iuribus. Sed anteq̄ accedamus/ dica/
mus adhuc in prima hac cōsideratione de
iusticie natura: ad cognoscendū qualis es/
se debeat iusticia humana ⁊ creata: respec/
tu iusticie diuine ⁊ increate. Et dicam⁹ iu/
sticiam humanā dei iusticie cōformari de/
bere sicut vero suo exemplari. quia eo valet
ipsa: ⁊ est honorabilis quo imitatur hāc ex
K emplarē Sicut p figurale exemplū: lex pre
[illegible] aut baliui bona est/ eousq̄ quousq̄
ipsa regis legē imitatur ⁊ illi conformatur

Considerandū [illegible] est/ qualis sit iusticia
[illegible]. Et [illegible] hoc omnino cōphen/
di non potest. attamen cognoscim⁹ per san
ctam scripturā ⁊ naturalem rationē. Sa/
tis concordat q̄ in deo vt in summo ⁊ per
fecto domino ⁊ iusto iudice/ est potētia. est
potestas. est sapientia. est scire. est clementia
est velle Et solū appropriata est potētia pa
tri. sapientia filio. ⁊ clementia spiritui san/
cto. Sic ex ipso et per ipsum ⁊ in ipso sunt
omnia. Potentia dei manifestatur in crea
tione sicut in causa efficiente. Sapientia
in gubernatione sicut in causa formali vel
exemplari Clemētia in inclinatione vel de
stinatione aut ordinatione: sicut in causa
finali: Fm q̄ in qualibet re reperta est men/
sura/ numerus/ et inclinatio. Nam omnia
fecit in numero pondere ⁊ mensura. Et vbi
q̄ reperitur vnitas veritas ⁊ bonitas. Ita
mod⁹ species ordo proportionabiliter ad
tres causas. ⁊ ordo aut moderatio super ef/
ficientē exemplarē ⁊ finalem. ¶ Hec mate/
ria diffusius declarari poss ... sed ad p̄sens
tantum sufficiat. Et applicemus hoc ad
moralē instructionem declarando qualis
debeat esse humana iusticia. et qualis iu/
dex esse debeat. In vnoquoq̄ iudice de/
bet esse potentia/ prudentia/ et clementia.
Fm exemplū dei: et deductionē Aristotel' is L
in politicis. Et vnusquisq̄ talis debet vel/
le facere iusticiam/ scire ⁊ posse. ¶ Opus er
go est tres sorores germanas ipsius iusti/
cie (videlicet tres alias virtutes cardina/
les) semper cū ipsa iunctas esse. scilicet for
titudinem vel constantiam quo ad posse. ⁊
prudentiam quo ad scire. Et sic in iusticia
humana tres ille erunt virtutes. Aristote/
les in politicis principi constantiam attri
buit. Prudentiā et benignitatem ad polici
am. Mutate tres supradictas res: vt sit vi
delicet mensura quo ad potentiam. Nume
rus quo ad sapientiā. Pondus quo ad bo
nitatem seu clementiā. Item proportiona
biliter vnitas veritas/ bonitas. Et iterum
modus species ordo. Item pax ratiōe po/
tentie. Ueritas ratione sapientie. Miseri/
cordia ratione clementie Iuxta illud. Mi
sericordia et veritas ⁊c. In sua iusticia iu/
sticiā faciet absq̄ excessu in nimis magno
rigore aut calore aut nimis mag languore.
Erit mod⁹ nō mittēdo hac aut illac ad dex
terā vel ad sinistrā. Erit ordo nil aliud p̄ter
p̄ncipale ad qđ iusticia ordiata ē exercēdo

⁊ est bonū ⁊ pax policie. Et si altiꝰ scande/
re volumus ſm pͥncipia vere religionis xpi/
ane. Justicia humana spem sumet in potē
tia dei. credulitas in sua veritate. aut sapiā
⁊ charitas siue benignitas in sua bonita/
te aut clemētia. He sunt tres ꝟtutes theolo
gice fides spes charitas. Adhuc possumꝰ
dicere ſm ꝓprietates naturales anime ⁊ su
as virtutes. Irascibilis erit bene ordinata
⁊ regulata ꝑ potentē ꝯstantiā. Uirtus rō/
nalis ꝑ verā prudentiā. Uirtꝰ cōcupiscibi
D lis ꝑ dulcē temperantiam. Et hͦ applicari
potest ꝯtra pͥncipales iusticie inimicos. q̄
sunt mūdus diabolꝰ ⁊ caro. Possumꝰ vlte
rius dicere quō ꝑ hūc modū in iusticia hu
mana ⁊ terrena figurata erit ⁊ assimilata iu
sticia angelica ⁊ celestis. Exemplū de pri/
ma ⁊ supͣma pte vbi sunt cherubin seraphī
⁊ throni. In seraphin abundat clementia
charitas benignitas. In cherubin sciētia
veritas ⁊ sapiētia. In thronis potētia sta/
bilitas ⁊ cōstantia. Et he res ad tres appli
cantur statꝰ. Ad statū militarē quo ad po/
tentiā. Ad statū clericalē quo ad sapientiā.
Ad statū ciuilē q̄trū ad ꝯcordē obedientiā.
Pro secūda cōsideratione Justicia creata
aut participata siue humana/est vna ꝟtus
que inclinat habentē tribuere vnicuiq; ius
suū. hoc est illō qō suū est. Terreni iudices
sunt hi qui cohercitiuā habēt iurisditionem
Cohercitiua est potētia faciēdi ius erga aliū
velit nolit. Jus ē qō spectat ad aliquē ſm
voluntatē ꝛ supremi donationē. siue sit deꝰ
pͥncipaliter aut aliquis alius minister. Ju
risdictio terrena est iurisdictio ordinās alte
rum in vita sua terrena seu tꝑali quo ad ꝑ/
rimū finē aut intentionē ſm leges natura
les ⁊ humanas. Jurisdictio spūalis est iu/
risdictio que alteꝝ ordinat in vita sua spūa
li ⁊ immortali quo ad primū finē vel inten
tionē ſm diuinā legē ⁊ canonicā. Lex/est
signū aliquod ꝑ qō homo cognoscit id ad
qō obligatꝰ est iudicio ⁊ voluntate supremi
N sui legislatoris: ad attingendū finē vite tē/
poralis vel spūalis: aut vtriusq;. Signū ꝑ
quod ⁊c. est mentale aut vocale vel scriptū.
Lex diuina est in quadruplici gradu. Na/
turali in pͥncipijs moralibꝫ positiuis/quo/
dam ciuili ⁊ altero canonico. Uolūtas du
plicem habet spiritualitatē. Unā quidē in
virtutibꝫ. Alterā in rebꝫ ad dei seruitiū ⁊ mi
nistroꝝ eius dedicatis. Sed cessemus de
his mēbris ꝯsequi ⁊ teneamꝰ ⁊c. Dicta no
stra ad secundā ꝯsiderationē cōuertamus
in qua debemꝰ inuestigare qui sunt hi qui
iudicant terrā. id est terreni vel temporales
Hinc ꝯ̄ ꝯcordiendū est nobis ſm theolo/
gicum ꝓcessum a pͥmo pͥncipio ad ꝯclusio
nes depēdentē. Processus ꝟo humane no
stre signationis aliū tenet ꝓcessum incipiē
do scꝫ ꝑ ꝯclusiones ⁊ effectus pͥmū cogno/
scere pͥncipiū. Inuisibilia eñ dei a creatu/
ra mūdi ꝑ ea que facta sunt conspiciuntur.
Diximꝰ iam ⁊ declarauimꝰ pͥmā ⁊ summā
iusticiā esse voluntatē dei. Est eñ summa
lex ligans ⁊ obligans. Attamē iusticia hec
se deriuat ⁊ cōmunicat ad extra. sicut facit
sua potentia. sua veritas. sua bonitas ⁊ do
minatio sua. Et fit hec cōmunicatio crea/
ture rationali pͥncipaliter vt detur cogni/
tio volūtatis eius. Et est hoc qō nos appel
lamus iudiciū aut recte rōnis dictamina.
Deus voluntatē suā diuersimode manife/
stat. ꝓcipue duobꝫ modis: cōsiliādo aut de
hortando ꝑ ꝯsiliū. ꝓcipiendo vel ꝓhibēdo.
Hic sunt duo signa dei volūtatis. videli/
cet consiliū ⁊ p̄ceptū. Et ꝓprie loquēdo p̄/
ceptū est hoc qō facit lex. qm̄ lex dr̄ a ligan O
do. id est obligando. Patet ꝯ̄ iusticiā diui/
nam se cōmunicare ⁊ deriuare pͥncipaliter
creature rōnali. et adhuc specialiꝰ creaturis
rationalibꝫ mūdi p̄sentis: quas appellamꝰ
viatrices aut pegrinas. quia dicūt cū apo/
stolo. Non habemus hic ciuitatē manentē
⁊c. Ad p̄ntem nāq; mundū spectat ⁊ perti
net ciuilis dn̄atio ſm leges ⁊ iusticiā obli/
gantē potius q̄ ad saluatos ⁊ damnatos
Dicamꝰ itaq; primū figuraliter ⁊ in sūma
terminos huc ꝑtinētes. Policia est homi/
num mortaliū societas ad bonū ordinata
Preceptū est bene obedire vt viuat in pace
⁊ sufficiētia quo ad tꝑalitatem aut quo ad
spiritualitatē policia vna dominiū habet
diuinū sub titulo ciuilis charitatis aut ec
clesiastice tēporalitatis. Et vocat regnum
vbi vnꝰ dn̄at. policia ꝟo aristocratica vbi
pauci boni. tyrannis est cōtraria ex nouis
obligationibꝫ. Dicamꝰ igit vt melius dedu
camus ad cognoscendū id quod declara/
turi sumꝰ in secūda hac ꝯsideratiōe. q̄ sint
terreni iudices ⁊c. ꝙ homo cōpositus est ex
duabꝫ substātijs. Una quidē corpali et ma
teriali. Altera ꝟo incorpali. Et hic mirabi
lis est ꝯiunctio que cōꝑhendit ⁊ repsentat
vniuersum magnū mundū. Ideo dicit ho
mo microcosmꝰ/ ⁊ oīs creatura. Et hec

coniunctio secundum metaphisicos et theologos facta est ut omnis creatura ad suum reducatur principium ad deum videlicet per hominem. Videamus preterea quod secundum hanc duplicem substantiam aut ptehomo duplicem in generali modum vivendi habet secundum duplicem finem. Unus quidem finis est supnaturalis divinus et in eternitate. Alter est naturalis et materialis in temporalitate. Et certum est horum finium unum esse ad alterum ordinatum: ut corpus ad animam et temporale ad eternum vel perpetuum. Loquor christianissimis/nolo hic insistere quoniam etiam ipsi philosophi in hac convenerunt sententia cum de hominis loquerentur felicitate. Erigamus consequenter nostre considerationis oculos ad vere fidei lumen. Id enim comprehendere non possunt nec investigare philosophi in solo naturali lumine per peccatum originale obscurato: quantius rem quamlibet cognoscant. Ad hoc tendunt poete de etatibus et seculo aureo. Meditemur etiam hominem creatum fuisse sine peccato et in iusticia pro statu innocentie. Fecit deus hominem rectum etc. Homo in illo statu non indigebat legibus aut iusticia activa coerciva ut ad bonum converteretur. Non igitur requirebatur dominatio civilis aut politica. verum sufficiebat dominatio secundum originalem iusticiam ad reddendum unicuique quod suum est. deo/corpori suo/suo proximo/omni creature. Poterat esse dominatio aliqualis excellentie patris ad filium. viri ad uxorem. sapientioris ad minus sapientem. et universaliter ro. dominabatur omnibus rcto rone carentibus. Accidit autem quod propter transgressionem legis que imposita erat homini et denunciata et propter inobedientiam: mox regnum hominis et dominium in tyrannidem et subiectionem versum sit. ac omnino veluti infirmatum et perversum. Homo enim perdidit sue dominationis titulum: iusticiam videlicet originalem. tunc quia ratio non obediverat deo: perdidit per iusticiam vindicativam: punitivam talem dominationem supra corpus suum et omnes alias creaturas. cui tamen prius habebat dominationem. Proprium enim corpus suum in scisma versum est et rebellionem contra magistram suam et reginam rationem a quo perdierunt et adhuc perdibunt peccata: et contra rationem violentie quas die qualibet experimur in rapinis latrociniis homicidiis sacrilegiis proditionibus. Et loquendo per metaphoram aut similitudinem tunc quattuor tyranni iusticie contrarii hominis regnum invaserunt. Qui sunt quattuor hi tyranni: Sunt quattuor passiones que nominantur gaudium tristicia spes

timor. De his Virgilius. v. eneydos. plurbus pmo rethoricorum et in prosa diffusa sunt etc. Posteaque ratio non sufficiebat ad seipsum et alios gubernandum sed superveniebant indies persecutiones hominum istorum quidem contra illos: necesse fuit penas imponere et punitivas leges contra perversos et iniustos: ut boni et simplices vivere possent in pace. Et hic radicem habemus et causas dominationis et coherciui dominii. Causa efficiens occasionalis fuit peccatum. Causa finalis fuit pax tranquillitas et sufficientia in vita civili propter finem alterum spiritualem et divinum. Causa formalis in legibus consistit bene institutis. Causa materialis est rationalis creatura: mortalis glorificabilis. ¶ Posteaque investigavimus et invenimus causam et initium instituendi iudices super terram inter homines. facilius cognoscemus descriptionem et terminorum declarationem qui necessarii sunt ut cognoscantur pro re nostra. de quibus in summa diximus. Iusticia (ut dictum est) virtus quedam est qua is qui eam habet inclinatur ad reddendum unicuique quod suum est: aut ius suum. Iusticia dividitur in iusticiam originalem naturalem divinam vel evangelicam: Id est politicam civilem ecclesiasticam. Et iusticia politica dividitur in iusticiam (que inter mercatores est) comutativam. et iusticiam (que est inter iudices) distributivam. Cognoscitur hec divisio vel distinctio respiciendo iusticie officium in statibus diversis. In statu namque innocentie originalis regnabit iusticia in qua fundata erat titulus et ius dominii quod homo talis habebat statu tam in seipso tam ad extra. nec amitti poterat nisi iusticia amitteretur originalis. Sed preteream hunc innocentie statum et dicamus magis ad rem nostram de statu post peccatum. Et dicamus quod iusticia naturalis: inquantum hominem respicit: fundatur in principiis iuris et naturalium legum. que quidem principia omnis intellectus sanum habens rationis iudicium cognoscit et iudicat esse vera quemadmodum est hoc principium. Non faciendum est alteri quod quis minime vellet sibi fieri. Benefactores diligendi sunt. parentes sunt honorandi. Nemo iniuste occidendus est. et sic de aliis preceptis que per Moysen in veteri lege repetita fuere. quia non unusquisque sanum habet intellectum aut naturale iudicium ratione originalis corruptionis. sed est anima veluti obfuscata obducta obscurata. aut ut liber obsitus et deletus. Excecavit eos etc.

Justicia naturalis ṽtus quedā est que ha/
bentē inclinat ad tribuenduz vnicuiqȝ qđ
suū est iure naturali. Diximus eñ hominē
ad duplicē finē ꝛ duplicē vitam ꝟm substā
tiam suā ordinatū esse. Unus quidē est fi/
nis ꝛ vita spiritualis. Ali⁹ aūt finis ꝛ vita
tempalis. Et quoniā spūalis finis excedit
vires naturalis ingenij. ꝛ eius transgredit̃
cognitionē: necesse fuit deum inspirare et
reuelare. Finis illius ꝛ vite noticiā atqȝ co
gnitionem. Et quia de⁹ ꝛ natura non defi
ciunt in necessarijs/deus reuelauit a mun
di creatione cognitionē hāc. quāta requi/
T rebatur. Habem⁹ eñ Chaym ꝛ Abel deo
sacrificia obtulisse. ꝯsimiliter Noe ꝛ Abra
am. Et expressius reuelata fuit hec cogni/
tio ꝛ ordinata per Moysen in lege veteri.
Sed adhuc multo expressius ꝛ dignius ī
noua lege/quam euangelicā appellamus.
Justicia itaqȝ euangelica virtus est ꝑ quā
eam habēs/inclinat⁹ est ad reddendū vni/
cuiqȝ quod suū est ꝟm ius euangelij ꝓpter
beatitudinē aut felicitatē adipiscendam ꝛ
damnationē euitandā. Adijciam⁹ insuꝑ ꝛ
dicamus ꝙ posteaqȝ homo natura sua ci/
uilis est ꝛ cōmunicatiu⁹. et talē habet indi
gentiam/cui cōueniēter succurrere non po
test absqȝ alteri⁹ subsidio. homo inductus
fuit ꝛ veluti cōpulsus in cōmuni viuere cū
alijs. ꝛ opus fuit instituere ac ordinare ali
quos cōuiuendi modos. Et ṽtus iusticie:
que ad hoc faciendum inclinat iusticia no
minatur ciuilis aut politica Policia (vt di
ctum est) est hominū societas ad bonū or/
dinata. ad recte precipiendū ꝛ obediendū
vt in pace viuatur ꝛ trāquillitate ꝛ suffici/
entia. aut quo ad vitā hanc tēporalem aut
quo ad spiritualē. Justicia politica est vir
tus que inclinat reddere vnicuiqȝ qđ suuz
est ꝟm ordinationes ꝛ finē policie vbi ipa
fuerit/siue tempalis sit siue spiritualis. Et
quoniā principia iuris aut naturalis ordi
V nationis nō sufficiunt ad tempalē vitā gu
bernandū ordinate fuere ꝛ institute huma
ne quedā ordinationes ꝛ veluti volūtarie:
naturali iuri minime obuiantes. Sed eti
am nō sequunt̃ euidēter ꝑsertim ꝙ ad sim/
plicium magis cognitionē. Pariformiter
dicamus ecclie principia haud quaqȝ suf/
ficiētia esse ad ecclastice policie guberna/
men quo ad spiritualē vitā nisi adiūgatur.
aliquid aut particulari⁹ enodet̃. ꝛ ecce cau
sam vltra eā que dicta est. Eccl'ia sancta ī
principio possessionib⁹ nō fuit onusta/nec
magnis redditib⁹. quoniā legislator iesus
christus eā fundare voluit ꝑ se ꝛ suos disci
pulos ꝛ apostolos in omī humilitate ꝛ spi
ritualitate ꝑ euāgelij sui predicatiōez. Un
habem⁹ ipm fugisse cū turbe eū regem vel
lent cōstituere. Et ordinauit apostolos su/
os ꝛ discipulos/cōtentos esse his que elar
giebant̃ ab illis quib⁹ predicabāt. Dicit ꝗ
qȝ sanctus Lucas hos ꝗ crediderunt ī ꝓn
cipio omīa in cōmuni habuisse. Apostoli
aūt nolebāt se in quoqȝ occupare. neqȝ in
operib⁹ misericordie exercēdis: vt libere ꝗ/
cunqȝ ire possent ꝛ ꝑdicare. Non est equuz
nobis relinquere ꝛc̃. ¶ Policia spiritua/
lis (quā nos ecclesiasticā aut euangelicam
nominam⁹) tūc precipue euāgelio regeba/
tur/ꝛ per eos qui ipm euangeliū norunt et
intelligunt/quos nos theologos appella/ X
mus. Et durauit hoc gubernamen/ istaqȝ
policia ecclesiastica ꝓ sustentatiōe sua ꝛ ad
honorandū ꝛ ꝑ fauorē attrahēdos homi/
nes ad legē ꝛ dei seruitiū/ꝟm euangelicaz
policiam recepit nōnulla antiqua policie
de synagoga. que ꝛ figura est. In ꝓncipio
eñ deus nullā habuit tempalē habitatio/
nem. sed erat tabernaculū vel archa dei/ꝗ
ferebatur de loco in locū. Sed postmodū
rex salomon templū instituit in magnis di
uitijs ꝛ magnificētia Uerē m̃ltos murmu
rare ħ ꝛ arguere ecclīaz valđ male egisse eā
recipiēdo possessiones. Et dicūt tempore
sancti Siluestri vocē quandā auditā fuis
se. Hodie venenū effusuz est in ecclesiā dei.
Et venerūt nōnulli in talē furorē ꝙ dixerit
post sanctū Siluestꝛ in hodiernū vsqȝ di
em omīs papas ꝛ alios qui possessiōes hu
iusmodi receperūt ꝛ tenuerūt membra esse
antichristi. Et pleriqȝ adhuc hodie dicūt
quare ꝑlati non viuāt vt apostoli. Sed ħ
error est ꝛ blasphemia/ quemadmodū pau
lopost dicemus. Deus diuersos hab; mo
dos suos gubernandi. modo quidē in ad/
uersitate modo vero in prosperitate. Pari
formiter ꝟm diuersitatē temporis ac tem/
poralium locorū ad seruitiū suū exercēdū
applicatorum ad felicitatē acquirendam
in spirituali aut ecclesiastica policia. Cur
non etiam episcopi sunt vt ꝓmi christiani:
Sic autē actū est (vt dici solet) ꝙ qui solū
aut terrā habet ꝛ preliū. nihil eñ vsqȝ adeo
bene inter homines ordinatū est quo per/
uersi non abutant̃ siue diuitie sint siue pau

pertas. Ideo cōueniens fuit ꝼm arestolicā doctrinā facere plures ordinatōnes quas nos leges appellam⁹ decreta vel canones y hoc [illegible] ad iusticiā vnicuiqꝫ facien dum ꝛ iniusticiā repellendū. Quoniā autē humanū ingeniū nō est infinite capacita/ tis: theologi qui eousqꝫ gubernarāt nō suf fecerunt cognoscere ꝛ memoria tenere po sitiuas tales ordinatiōes vltra legē euāge licam. Et sic verā ac legitimā causam ha/ bemus diuisionis theologie a decretoꝝ fa cultate. ꝛ discretiōis legis euāgelice ꝛ iuris canonici vna ex pte. phia moralis diuisa est a legib⁹ positiuis alia ex pte. Habemus etiā discretionē iusticie ciuilis ꝛ iusticie ca nonice ꝼm bonoꝝ ꝛ factorū diuersitatem. Unā quidē tempalē quo ad iusticiā ꝛ poli ciam ciuilē. Alterā spiritualē quo ad iusti/ ciam ꝛ policiā ecclesiasticam. His hic sup positis ꝛ intellectis facile est alioꝝ termio rum cognoscere discretionē iuris ꝛ potenti am facultatē aut licētiā qui de facto ad ali quem spectāt ꝼm iustā rationē. Jus diui/ num ptinet ꝼm euangeliuꝫ. Jus naturale ꝼm principia nature Jus ecclesiasticū aut canonicū ꝼm decreta. Jus ciuile ꝼm leges Et pariformiter manifestū fiet que res sit iurisdictio diuina naturalis canonica ci/ uilis. Jurisdictio nil aliud est / qꝫ potestas faciendi ꝛ exercendi iuris diuini naturalis canonici ciuilis. ꝛ restringit᷑ iurisdictio co hercitiua. alioqn potestas esset iurisdictō or dinis. ¶ Lex est signū aliquod aut signi ficantia qua homo id cognoscit ad qō est obligatus p diuinū ꝛ naturale iudiciū sui superioris. Ideo est lex canonica ꝛ ciuilis Tria sunt signa eiusmodi: mentale vocale ꝛ scriptū. Lex diuina ordinat hominē pn/ cipaliter ꝛ prime ad spiritualē finē ꝛ perpe tuū. Et in euāgelio est ꝯtenta aut in eo qō necessario sequit᷑ ad euāgelij veritatē. aut i illo qō de⁹ specialiter voluit reuelare ad di ctum finē ppinquū. vel in illo qō tenet ec/ clesia ꝛ determinat p aploꝝ traditiones in diuersis huiusqꝫ successionib⁹. Nota hic quattuor gradus diuine legis aut euāgeli ce. Lex naturalis ordinat hominē ad finē naturaleꝫ prime ꝛ pncipaliter. Et sunt he due leges immutabiles ꝛ in qs nulla cadit dispensatio nisi a legislatore a deo videlicꝫ solo. Lex canonica hominē ordinat ad vi tam spūaleꝫ pncipaliter. sed hoc est medio humane institutiōis ꝛ volūtarie atqꝫ posi/

tiue ꝛ veluti p mediū vite hui⁹ tempalis: q spiritualis nominat᷑. Lex ciuilis prime or dinat hominē ad vitā suā qr deo est dedica Z tus mediantib⁹ institutiōib⁹ humanis po/ sitiuis ꝛ voluntarijs qꝫuis demū vita hec ordinari debeat ad spūalem vitā ꝛ ppetuā sed nō est immediate inqꝫtum est talis vita Patet vlteri⁹ que res sit dn̄ium euāgelicū naturale/canonicū/ciuile. Nā dominium euangelicū ꝼm fidei spei ꝛ charitatis acce/ ptionem amitti nō potest h durante titulo ꝛ cōpetit plurib⁹ plene ꝛ integre simul. Ali ter euāgelica dn̄atio in diuini iuris funda tur institutiōe. Dn̄atio naturalis in donis ꝛ iure nature fundat᷑. Dn̄atio canonica in iure decretorū ꝛ sanctoꝝ canonū. Ciuilis dn̄atio in legib⁹ ꝛ iure humanoꝝ legislato rum. Unaqueqꝫ iurisdictio quattuor vtit᷑ leg[illegible]b⁹ diuina naturali ciuili canonica. Ju risdictio tempalis milicie iūcta nō prime vtitur legib⁹ naturali ciuili. Spiritualis iurisdictio iuncta eccl'iastico statui pncipa liter vtitur ꝛ prime legib⁹/diuina naturali canonica ꝼm hūanas bonitates. Due he iurisdictiones duob⁹ illis iuncte statib⁹: sunt veluti duo ipsa brachia policie chri/ stiane. Pacē quoqꝫ habere debēt ac vnio/ nem ad diuine iusticie thronū sustinendū. Ambitio cupida stulta ꝛ mutabilis iusti/ cie suisqꝫ sororib⁹ contraria. que sunt beni/ gnitas veritas ꝛ cōstantia conat᷑ scisma i/ mittere ꝛ diuisionē inter duas illas iurisdi ctiones. ꝛ spūm mittit. mendacij modo ad vnū statū/modo ꝓo ad alterū. vt maliuo/ lentia falsitate ꝛ inconstantia eos seducat. Statui quidē militari dicit ipm dilatare debere ꝛ suā augmētare iurisdictionē ppt honorē suū ꝛ gloriā, suā quoqꝫ successionē sibiqꝫ aliū statū eccl'iasticū scꝫ subdere ꝛ ei⁹ iurisdictionē cū fortitudo sit strenua. Ad id aūt colorandū quattuor affirmat falsi/ tates. Qui iurisdictionē habet spiritualeꝫ: tpalem habere nequit. Sunt eñi veluti al bum ꝛ nigrū cōtrarie. Christ⁹ Jesus ꝓho phibuit ꝛ extemplo ne ecclesiastici vllā tem poralē haberēt iurisdictionē. Nolite possi dere ꝛc̄. Fugit cū eū vellēt facere regem ꝛc̄. Militaris dn̄atio suā alienare non pōt iu risdictionē. iō nec ad eccl'iasticā transferre pōt. ¶ Stat⁹ eccl'iastic⁹ nullā habet iurisdi ctiōem nisi dono terrenoꝝ principū. Ideo semp in h subiecta manet milicie qꝫ eccl'esi asticum statū oīm tēporalitate [illegible] spo

liare potest. Exemplū de cornicula que in
duit plumas aliaꝝ auiū. Justicia fieri de/
bet amore bono ꝛ bñ reglato. nō aūt odio
nō ira/nō supbia/nō ambitiōe/nō crudeli/
A tate. Hoc em̄ modo iusticia verteret in in/
iusticiā ꝓpter modū ꝛ finē agendi. Propte
rea dicit lex antiqua. Qđ iustū est iuste exe
queris. Patet ḡ hanc nō valere ꝯsequenti/
am. Homo hic mortē iuste meruit. ḡ is qui
eum occidit nō peccat nec est puniendus.
Occisor em̄ varijs modis errare potest ꝛ de
ficere. Aut q2 nō est iudex ꝯstitut⁹ ſꝫ ꝑuata
ꝑsona. aut officiū suū iudicādi ad hāc non
extendebat ꝑsonā eo ꝙ alterius est ꝑtie aut
iurisdictiōis. Patet insup ꝙ in supradicto
casu occisor legē transgredit diuinā/q̄ dic.
Non occides. ¶ Et est aduertendū ꝙ hoc
ꝑceptū immutabile est nisi auctoritate dei
qui eā dat. et nisi inueniat ipm̄met excepti
ones fecisse queādmodū in cōpluribus ca
sibꝫ in antiqua lege inuenim⁹: vt de homi/
cidis adulteris/ hereticis sortilegis. Non
autē inuenitur (vt arguit doctor quidam
theologus Scotus in. iiij.) ꝙ pro simpli/
ci furto de⁹ exceptionē fecerit/occidēdum
ſcꝫ esse furē. Non etiā reperit ꝙ aliq̄s q̄ nō
est iudex alterius. ipm̄ occidere possit. esto
ꝙ morte dign⁹ sit ꝑ iusticiā. Sꝫ h̄ ꝓhibitū
est. alioq̄n sequeret ꝑturbatio in policia et
cōfusio. ꝛ vellet esse vnusquisq̄ iudex vni/
uscuiusq̄. Que aūt a deo sunt/ordinata sīt
Patet p̄terea occisorē pl⁹ delinquere posse
aliū occidēdo sub titulo officij iudicis q̄ʒ si
talis occisor ꝑuata esset ꝑsona. Dic̄ sanct⁹
Augustin⁹. ꝙ simulata eq̄tas nō est eq̄tas:
ſꝫ duplex iniq̄tas. Pōt etiā accidere mai⁹
damnū policie h̄ ꝑmo mō q̄ʒ altero ꝓpt' stu
diū ꝛ malū qđ sequit exemplū. eo ꝙ alio tē
pore ab aliquibꝫ trahi niteret in cōsequēti/
am rē talē licite ac iuste fieri posse. Et hoc
modo pl⁹ mali ꝛ aduersitat̄ sequeret alteri
Dicit Juli⁹ cesar in orōne sua quā recitat
Salusti⁹. Om̄ia mala exēpla ex rebus bo
nis orta sunt. i. sub specie boni. Exemplū
adducit de triginta tyrānis q̄ athenas gu/
bernarūt. In ꝑncipio q̄dē occiderūt non/
nullos pessimos ꝛ odio habitos sine iudi/
cio ꝛ absq̄ h̄ vt ꝑus audirent. Hos occi/
sores laudabat popul⁹. Sꝫ paulo post ty
rāni hi ꝛ bonos sine iudicio interemerunt.
Idē recitat de Scilla q̄ rome iterfecit da/
masippū ꝛ alios culpabiles absq̄ ordīe iu
sticie. Roman⁹ popul⁹ eundē laudabat et

letabat. q̄m̄ his talis debebat iuste pena: ſꝫ
postmodū Scilla cōphēdit ꝛ bonos: vt
eoꝝ hr̄e possꝫ diuitias ꝑ se ꝛ suis q̄s punie
bat sine ordine ꝛ iusticie rōne. Habem⁹ in
sacris lr̄is Saul reprobatū esse a deo. Qđ B
q̄uis Dauid minime lateret. nunq̄ tñ eū vo
luit occidere. ſꝫ iussit interfici hūc q̄ ei suā
nūciauit mortē eo ꝙ diceret se ipm̄ occidis
se ob postulationē. Quō inq̄t ausus es mit
tere manū in xp̄m dñi ꝛc̄. Et deinde iussit
occidi alios duos q̄ interemerāt filiū sau/
lis sui aduersarij. Sic fert Alexandrū his
fecisse q̄ Dariū trucidarāt. Patet insup iu/
dicē aliquē pei⁹ agere posse: ꝛ graui⁹ puni/
endū eū esse si erret in modo iusticiā exercē
di/excedēdo metas ꝛ ꝑtātē suā in occisiōe
alicui⁹ malefactoris digni morte: q̄ʒ si eū
occideret vt ꝑuata persona sine titulo aut
vmbra sui officij Hoc declarari posset cen
tum modis ſm ꝙ centū modis ꝛ pluribus
dāna accidere pōt ꝑ ꝑmū factū q̄ʒ ꝑ ſcđm
vt ꝑ exēplū euenire pt' vt aliī iudices ꝑ suo
exēplo vellēt eodē mō facere. ꝛ sic forsitan
delinq̄rent vt supior eoꝝ factū h̄ ad legem
traheret. Et sic iniust⁹ erit dñs ille ꝛ tyrān⁹
ꝑ eoꝝ inductōꝫ. Et accidere etiā pōt vt pre
latus aliq̄s aut duo. imo ꝓ tota eccl'ia ius
suū ꝑdet ꝛ iurisdictionē. Et q̄lis cessio eēt
hec: qualis iniusticia ꝛ dānificatio. Hi for
tassis q̄ mortē nō meruerūt sustinebūt eam
queādmodū eccl'iastic⁹ nō ꝑsentialiter me
ruit mortē si simplex fur sit: ſꝫ viuere debet
suāq̄ facere pn̄iam ī carceribꝫ. Si ḡ interi
mat mox/nōne est occidere hūc q̄ mortem
min⁹ meruit: Et h̄ ꝑpetrare nūq̄d est homi
cidiū: Adde etiā ꝙ si res aliq̄ est ꝯsecrata ꝛ
deo dedicata is q̄ eā aufert ꝛ eā frangit aut
male tractat possessore inuito sacrilegium
cōmittit. Et sacrilegiū tāto graui⁹ est q̄ʒto
res est sacratior ꝛ ꝑciosior. Cōsiderem⁹ ita
q̄ʒ si creatura rōnalis data ꝛ deo sacrata:
vt est clericus q̄ est de sorte ꝛ cōicatiōe dei
ſm sui nois interp̄tatōꝫ Cleros grece sors
latine. Cōsiderem⁹ inq̄ʒ si nō sit res ꝑciosi/
or q̄ʒ calix aliq̄s aut imago tēpli aut frāc⁹
dat⁹ in truncū. Nolite tāgere christos me/
os. Addam⁹ adhuc ꝙ talis aliq̄s de q̄ loq̄
mur habeat ꝑ iuramētū solēne ꝛ ꝑ supiorē
sui ꝑceptū on⁹ hui⁹ rei. nōne h̄ est notoriū
ꝑiuriū: Et penas agnoscit q̄ ꝯ hmōi sunt C
iudices. Etiā h̄ ad ꝓditionē reduci posset.
Addam⁹ p̄terea sniās ꝑsus iacas et ful/
minātes de facto ī sanctis canonibꝫ ꝯ eos

qui eccl'ie impediũt iurisdictionẽ. ꝛ ꝯ sacri
legos q̄ spernẽdi sunt. nec cũ eis est habitã
dum/a qbꝫ nec regũ excipiuntur officiarij.
Adijciamꝰ insup ꝙ aliqs talis defendere
vellet factũ suũ ꝛ ipm iustificare: ꝛ hi ꝺ suo
ꝯsilio pariter. Nõne est obstinatõis signuꝫ
in malo: ꝛ desperatio correctõis tã p eo q̃ꝫ
p suis: Humanũ est peccare: sꝫ diabolicuꝫ
pseuerare. Iteꝝ Nõ minꝰ ardebit qꝛ cũ mł
tis ardebit: qꝛ ñ minꝰ peccat q̄ cũ mł'tis peccat
Nõ insequeris multitudinẽ ad faciẽdũ ma/
lum. Adiungamꝰ vt rñdeat ad id qꝺ obij/
ci posset aut dici ad pũctũ postremo tactũ
ꝙ talis sit sufficiẽter de facto informatꝰ p
sapiẽtes clericos ꝛ alios ꝙ factũ h̄ malum
est ꝛ iniustũ (queadmodũ ptactum est) Nec
tñ ob id se humiliat nec factũ emẽdat. cõfi
teri nõ vult sese ppera ꝛ male fecisse. imo i/
ponit rẽ factã esse p dñm suũ ꝛ bonũ ꝯsiliũ
hic nulla erit ignorãtie excusatio. Adijcia
mus huic pposito ꝙ vnꝰ talis scire põt sen
tẽtias. specialit' ꝯ alios iudices q̄ silr deli/
querãt qualit' puniti fuerũt. Notent casus
iudicioꝝ. Addamꝰ talẽ se ingerere velle ec/
clesie fuitio ꝛ misse nõ obstãte quacũqꝫ ex/
cõicationis snĩa in qua esse cũ ipe intimat
Addamꝰ ꝙ ppter factũ alicuiꝰ talis (ꝛ qm̃
correctꝰ nõ est) a lectiõibꝫ cesset ꝛ sermonibꝫ
in tota vniuersitate pisieñ ꝛ parisijs. Intel
ligite hic q̄le malũ sit suspẽdi bona ex lecti
onibꝫ ꝛ sermonibꝫ emanantia: mille ꝛ mille
pctã nõ fierẽt. mille ꝛ mille bona opa p vi/
uis fierẽt ꝛ mortuis. mille ꝛ mille aĩe a pur
gatorio liberarent. Honor regꝰ ꝛ regine i
hoc est p totã christianitatẽ lesus/ eo ꝙ ex/
tranei publicãt parisijs nil fieri q̄ ad doctri
nas ꝛ sermones. eo scꝫ ꝙ iusticia hr̃i nõ pos/
sit: dicẽt ipi. Tãgit cancellariũ parisiẽsem
in speciali ppt lectiões. Addamꝰ insup ꝙ
factũ talis alicuiꝰ valde tãgit honorẽ ꝛ li/
bertatẽ ꝛ exaltationẽ sancte eccl'ie ꝛ christi
ane religionis. ad quã sustinẽdã sctũs tho
mas ꝛ alij ad mortẽ vsqꝫ bellauerũt. Et for
D tassis in minori casu. Iudicate itaqꝫ si ali/
qs talis de quo loqmur p exẽplũ poss̄. esse
rõnabiliter de heresi suspectꝰ aut ad minꝰ
ꝙ male sentiat de xpiana religione ꝛ eiꝰ ex
altatione. ꝛ si de h̄ secũ agi posset corã suo
ordinario eccl'ie. Addamꝰ talẽ alias in simi
casu fuisse dephẽsum/ ꝛ magis q̃ꝫ quecũqꝫ
suorũ pdecessorũ quorũ sit memoria. ❡ Uer/
tamꝰ deniqꝫ sermonẽ nostrũ ad enumerãda
signa nõnulla p q̄ cognosci posset si iudex
aliqs diligat iusticiã. ꝛ impsentiaꝝ de tri/
bus ꝯtenti sumꝰ pncipalibꝫ sm tres habi/
tudines seu respectꝰ q̄ sunt in vnoquoqꝫ iu
dice. Unus respectꝰ est ad deũ ꝛ ad religio
nem suã. Aliꝰ ad dñm suũ suãqꝫ dñationẽ
Aliꝰ ad semetipm q̄ sese subdit rõni. Dica/
mus g̊ ꝙ amor dei sueqꝫ religionis signuꝫ
est iudicẽ terrenũ diligere iusticiã. Cur: qꝛ
in deo est fons origo ꝛ exẽplar totũ iusticie
sm ꝙ in pma diximꝰ ꝯsideratiõe/ quomo/
do iudex aliqs iustꝰ esset alijs/ si iniustus sit
deo sũmo iudici: Nota exẽplũ de Cõstan/
tino quõ pbauit viros curie sue amicos p
hũc modũ ꝛc̄. Cõmuni autẽ ꝺr adagio ꝙ
q̄ dominũ diligit/ eiꝰ diligit gubernationẽ
Et q̄ regẽ diligit/ eiꝰ legẽ diligit. Sequit
g̊ ꝙ qui deũ diligit ministros suos sibi de
dicatos diligit amat suã religionẽ/ suã ec/
clesiã/ suũ honorẽ/ suã libertatẽ liberatõem
ꝛ exaltationẽ. seruat iura sua/ ꝛ oĩa q̄ sua
sunt diligẽter. Exẽplũ de pdecessoribꝫ regi
bus sancto Ludouico ꝛ alijs ꝛc̄. Nota epi
stolam sancti Augustini ad iudicẽ q̄ndam
sui tempis. vbi dicit ꝙ deꝰ finis esse debet
oĩs terrene iusticie ꝛc̄. Hic addere possu
mus quõ vnusq̄sqꝫ iudex hr̃e debet tres v̄
tutes theologicas iusticie sorores Spem
in potẽtia dei/ ꝙ ei daturꝰ sit ꝯstantiã. Fi/
dem in sapiẽtia dei. ꝙ ei dabit prudentiaꝫ.
Charitatẽ in veritate dei q̄ ei dabit tẽperã
tiam benignitatẽ ꝛ clementiã Alioquin iu
dex est corruptꝰ ꝛ subuersus a throno iusti
cie facile admodũ/ nisi ꝯfirmatꝰ sit ꝛ stabi/
litus in deo p has v̄tutes facile potentiaꝫ
timet humanã/ operat p mundanã caute/
lam. deficit iudicãdo aut p austeritatẽ/ aut
p irã subitã applicet omne illud ad p̄ns p
positum. Secundũ signũ ꝙ terrenꝰ iudex
diligat iusticiã est quãdo amat dñm suum E
mortalẽ ꝛ eiꝰ dominationẽ. hoc est cũ ten/
dit ad cõseruationẽ dominij ipsiꝰ per opa
ꝛ media que vident cõseruare ꝛ in pace te/
nere dños ad suos subiectos De quibꝫ me
dijs tractat Arestoteles q̄nto politicorum
Et mediũ principale est quãdo in omnibꝫ
suis iudicijs ad bonũ respicit publicuꝫ do
minij potius q̃ꝫ adulari aut stulte cõplace/
re singulari dñi psone aut famulorũ eius.
Hoc eñ pacto seruabit a tyrannide qꝺ est
venenũ ꝛ intoxicatio oĩs dominij exter/
minãdi ꝛ subuertẽdi. Nõ debet fauere plus
illis q̃ꝫ alijs i officio suo iusticie. Et manu
tenere debet iurisdictõꝫ dñi sui ꝛ suoꝝ ter/

terminoꝝ seu possessionū suaꝝ absq̃ irrō/
nabili diminutōe aut augmētatōe. alioq̄n
esset tyrānis. Et p tyrānidē regnū de gēte i
gentē trāsfert. Nota de Theopōpo. Appli
cet signū h ad ppositū. Nota de fatuo qui
dixit regi. vos interfecistis ꝛc̄. Nota de Ro
boam Nota de cōparatiōe legū ad telas ara
neaꝝ. Nota dictū Ciceronis ꝛ Platonis:
q̄ vnā pterierit ꝛc̄. Tertiū signū/ est amare
semetipm ꝛ suos ad se/suosq̃ iusticie ꝛ rō/
ni subdēdos. q꞉ charitas ordinata incipit
a seipā. sic debet ꝛ iusticia: q꞉ q̄ sibi nequā est
id est iniust⁹: cui bon⁹? ꝛ q̄ domui sue pesse
nesciens ꝛc̄. Declarat Aresto. viij. ꝛ. ix. ethi
coꝝ. q hō iniust⁹ se odio habet ꝛ n̄ diligit.
ꝯformiter ad id qd̄ dic̄ pp̄ha. Qui diligit
iniq̄tatē odit aīam suā. Causa est q꞉ vult si/
bipsi maxima mala. s. mala pctī. Et subdit
ptē suā meliorē videlicz rōnē/peiori scz sen
sualitati. Applicem⁹ h ad ppositū. q iudex
malefactor velle debet vt iusticia fiat sibi.
Exēplū de duobꝫ l Ualerio. Nota q̄lr̄ de
siderādū est vt q̄s hic puniat̄ ꝛ nō i inferno
aut purgatorio. Exēplū de Mauricio. Di
ligere igit̄ oz talia vt sua pseqūt̄ correctō ꝛc̄
¶ Utinā essent multi gersoni siles. q̄ poten
tibꝫ hui⁹ seculi veritatem absq̃ adulatiōe:
nec dimidio dēte: aut p risum siue p faceci
am: sz cū maturitate ꝯstāter ꝛ itrepide ape/
rirēt/ad iusticiāq̃ ꝛ pacē (inter xp̄ianos p̄/
sertim persuaderēt. Desinerēt fortassis aut
minuerent̄ rapine sacrilegia iniq̄tas ꝛ iniu
sticia: securitas p̄stare̅t̄ peregrināntibꝫ: gras
satores vias publicas obsidere timerēt. et
germania p̄cipue a tā pudēda tandē infa/
mia liberaret̄. q̄ prisci ꝛ nr̄e etatis scp̄tores
latrocinijs eā plenā asseuerār. Juli⁹ cesar
meminit. Thomas aq̄nas in p̄ma scd̄e re/
cēset. Francisc⁹ petracrha ꝯquerit̄. ꝛ q̄ ho
die germanie terras q̄sdā pagrant/ q̄tidie
cū dino ꝛ merore exeunt̄. Principes tāta
latrocinia nescire nō pn̄t: ꝛ vtinā ipi huius
cemodi latrones sub alis suis nō fouerent
Eos inq̃ q̄ aduenis romipetis clero ciui/
bus: ꝛ p̄clarꝫ imperij ciuitatibꝫ passim insi
diant̄. bella indigna mouēt: sub quoꝝ titu
lo innocētes ꝛ xp̄ianos viros inuadūt: iu/
gulāt/spoliāt manibꝫ trūcāt atq̃ trucidāt.
Tāq̃ post hāc breuē miseriā nō supsit alte
ra quedā ppetua vita/tanq̃ de⁹ iust⁹ iudex
nō sit eos p tātis flagitijs ppetuo castiga/
tur⁹: tāq̃ pctm̄ adeo dimitteret̄ nisi abla/
tum restituat̄. Utinā hec saltē Augustini ꝯ

ba in cordibꝫ fixa essent: ꝛ hec esse certo cre/
derent̄ a q̄busdā eq̄tibꝫ q̄ ꝛ de nobilitate q̄
dam sua gliant̄: q̄ hec sunt nobiles: si nobi/
litas est dira ꝛ inhumana dep̄datio/ furor
blasphemia/ hūani sanguis effusio ciuiū
ꝯ diuidū ꝛ eccl̄iasticoꝝ secularū p̄secutio cō
tempt⁹ odium ꝛ depopulatio calamitosa.
Miserādū est tales nō cogitare se hoīes et
natos: nō lupos aut tigrides: nō viuere hu
manit̄ vt hoīes nō meminisse se esse xp̄i my
sterijs initiatos: nō h̄re eos i corde suo vl/
lam legē saltē nature q̄ inclinarent̄ alteri n̄
facere qd̄ sibi fieri nollēt: nō cogitare eos
q̄z quos spoliāt ꝛ iugulāt esse xp̄ianos: xp̄i
sanguine redēptos. Nō cogitare q Thur
coꝝ impator tāta latrocinia i terrꝭ suis ne
quaq̃ sustineret Nō cogitare de morte/de
salute/de iusticia dei/de nouissimo iudicio
de snīa irrefragabili: de sempiternis igni/
bus ꝛ ppetuo cruciatu. Nō saltē cogitare
de ꝯua fama: de noīe: de pbitate maioꝝ: de
laude patrie ꝛ de ppria nobilitate. Nō iu/
dicare impiū esse alteri p vim sua rape: cuꝫ
ipsi q̄nq̃ furē q̄ vix duos aureos subtraxit
in patibulū faciāt affigi: cū flagiciosior sit
furto rapina. Nō timere saltē ppriā ꝯscien
tiam q̄ relatrare debuit/ quaꝫ effugere non
pn̄t: q̄ valet mille testes. ꝛ si spoliati vel ta/
cere cogant̄: vl̄ p̄dones illos obuoluto vul
tu nō agnoscāt vnq̃/tn̄ rō tn̄ cōsciētia eos
pdit. Luna videt ꝛ sidera testes intendunt
oculos vt est apud Sathiricū. Etenim⁹
impur⁹ dijs hoībꝫq̃ infest⁹ neq̃ vigilijs ne
q̃ quietibꝫ sedari pt: ita ꝯsciā mentē latro/
nū indubie vexat: aut ita cecos reddit eos
sua vecordia: vt fidē religionē famā equꝫ
honestū/oēm legē atq̃ pudorē p nihilo du
cant. imo ipm deū iustū iudicē derideāt in
malisq̃ ꝛ sua crudelitate latrocinioq̃ stoli
di ꝯsultāt nō sec⁹ ac ipe demon: cui sunt fa
muli ꝛ satellites: cui parēt: quē rapinis pla
cant. a quo ꝛ post paucos dies in ignē inex
tinguibilē miserrime detrahent̄.

¶ Tractat⁹ mgr̄i Johis de gersono cō
tra Romantiū de Rosa: q̄ ad illicitā Ue
nerē ꝛ libidinosum amorē vtriusq̃ stat⁹ ho
mines quodā libello excitabat.

m Atutino quedā
tpe paulo an̄ q̄ euigilasse: igneū
meū cor mihi visum ē volare pen
nis ꝛ alis diuersaꝝ cogitatōnū d loco vno

ad aliū ad curiā vsq3 scītē xpianitatꝭ. talem
qualē qualis esse solet. Illic erat iusticia ca
nonica ⁊ legalꝭ throno eq̄tatis insidēs iustē
tata hac misericordia: illac ꝓ ṽitate. Justicia
manu sua dextra sceptꝝ tenebat remunera
tōis. leua ꝓ scindentē gladiū punitiōis.
Oclos habebat viuos honorabiles ⁊ ma
tutina stella imo ꝓ sole ipo splēdidiores.
Pulchra erat eiꝰ societas. et vno eīn latere
sapiētissimū suū erat ꝯsiliū. ⁊ ī circuitu vni
uersa nobilis sua societas militia ⁊ oīm ṽ
tutū baronatꝰ: q̄ filie sunt ꝓprie dei ⁊ libe
re volūtatꝭ: vt sunt charitas/fortitudo/tē
perātia/hūilitas. ⁊ alie ī magno nūero. Ca
put ꝯsilij ⁊ veluti miles subtile erat īgeniū
firma societate dn̄e rōī sapiēti iunctā. Se
cretarij eiꝰ erāt prudētia ⁊ scia. Fides bōa
xpiana ⁊ sapia diuia atq; celestis ō stricto
seu secreto erāt ꝯsilio. In auxiliū eāꝫ erā
memoria prudētia bonꝰ sensus. ⁊ alij com
plures. Eloq̄ntia theologica q̄ mediocris
⁊ tēperati erat ṡmonis se curie gerebat pa
tronū siue aduocatū. Causaꝝ pmotor cō
B scientiā noiabatꝛ. nihil eīn est q̄n ip̄a curie
deferat. ¶ Cū sic delectarer magna ꝯ admi
ratiōe oēm pulchrū ordinē curie istius
xpianitatꝭ ⁊ iusticie eius tribuētꝭ ꝯtēplādo
Vidi (vt mihi videbatꝛ) ꝯsciam exurgere q̄
ex officio suo curie causas pmouet. cū iu
re q̄d se magistꝝ gerebat req̄stāꝝ. Cōscien
tia ī manu sua ⁊ ī sinu suo multas habebat
supplicatiōes. Inter alias erat q̄dā cuius
singula memorie teneo ṽba q̄ ꝯtinebat mi
serandā q̄rimoniā pulcerrime ⁊ purissime
castitatꝭ. Que q̄dē castitas nūq̄ȝ dicere vo
luit aut cogitare aliquā turpitudinē nec ī
I. mundiciam. Justicie legali locū dei ī ter
ra tenētis ⁊ vniuerse curie sue religiose de
uote ⁊ christianissime supplicat humiliꝭ ⁊
ꝯqueritꝛ castitas legitima vrā subdita vt re
mediū ponatꝛ ⁊ breuis puisio de intolerabi
libꝫ forefactis q̄ mihi intulit necdū inferre
cessat quidā fatuus amator appellari vo
lēs. Et hi sunt articuli.
¶ Primꝰ articulꝰ. Fatuꝰ hic amator oēm ad
hibet conatū vt me de terra expellat: q̄ ino
cens sum. ⁊ bonas meas custodes: q̄ sunt
verecūdia pudor ⁊ dānū. q̄d q̄dā dānū bo
nus est ianitor: q̄ nec auderēt nec dignarē
tur ꝯcedere vnicū q̄dē turpe osculū aut dis
solutū aspectū: aut attrahentē risum seu ṽ
Z bum leue. Et hoc facit p maledictā quandā
vetulā diabolo peiorē: q̄ docet monstrat ⁊
adhortatꝛ qualiꝭ iuueniles ṽgines oēs cor
pus eaꝝ vendere debēt cito ⁊ dare absq;
pauore ⁊ sine verecūdia. Nec magnipēdāt
fallere aut peierare. modo sp̄ aliq̄d inde asse
quantꝛ. Nec curēt aut dānū aliq̄d iudicent
si festinēt se cito psternere. interea dum pul
chre sunt oīni turpitudini ⁊ carnalitatꝭ im
mundicie siue ecclesiasticis siue laicis siue
presbyteris absq; vllo discrimie.
¶ Secūdꝰ articulꝰ. Reprobare vult matri
moniū sine vlla exceptiōe p ꝯtēptū q̄ndam
suspitiosum odiosum ⁊ litigiosum tā p seip
sum stultū amatorē q̄ȝ p aliq̄ dicta aduersa
rioꝝ meoꝝ. Et potiꝰ ꝯsulit vt q̄sq̄ȝ se suspē
dat/submergat/ aut petā faciat q̄ noīari nō
debēt q̄ȝ se mrīmonio ligat. Et vilipendit
oēs mulieres: nullā excipiēdo: vt eas red
dat odiosas virꝭ omībꝫ. eo q̄dē pacto ne ve
lint capere eas in fidē matrimonij.
¶ Tertiꝰ articulꝰ. Vilipēdit hoīes iuuenes
q̄ se dedūt religioni. Idō dicit sp̄ eos tendere
vt eoꝝ exuāt naturā. ⁊ hoc ī meū est p̄iudiciū
spēaliꝭ eīn dedicata sunt religioni.
¶ Quartꝰ articulꝰ. Jacit vndiq; ignē ardē
tiorē ⁊ magꝭ fetidū q̄ȝ sit ignis grecꝰ ⁊ sul
phureꝰ. Jacit in q̄ȝ ignē aut imo oꝝ ṽborū
admodū immūdoꝝ ⁊ phibitoꝝ: interdum
nomē venerꝭ cupidinis aut genij. sepiꝰ p
prio suo noie. p q̄d ardēt ⁊ cōburūtꝛ pulcre I
mee domꝰ ⁊ habitatiōes. sacrata tēpla mea
hūanaꝝ aiaꝝ. ⁊ turpissime deijcior.
¶ Quintꝰ articulꝰ. Infamat dn̄aȝ rōnē bo
nā meā mgrām/ īponēdo ei talē rabiē ⁊ tur
pe vituperiū. q̄d loqui ꝯsulat nude illote ⁊
turpiter iuxta libidinē sine verecūdia ō oī
bus rebꝫ q̄ȝtūcūq; abomiābilibꝫ aut erube
scēdis vt dicātꝛ aut fiāt ⁊ intꝛ psonas q̄dam
admodū dissolutas ⁊ mihi aduersas/ heu.
Si mihi vtiq; parcere nō vellet. q̄dnā ma
li ꝯtra eū egit ratio. Attamē ita est. Profe
cto plū monet in oēs ṽtutes.
¶ Sextꝰ articulꝰ. Cū loquitꝛ de rebꝫ sanctꝭ
diuis ⁊ spūalibꝫ ⁊c. mox īmiscet ṽba disso
lutissima ad omnēq; imūdiciā mouentia.
Et tn̄ immūdicia nō ingredietꝛ paradisum
talis qualē ipse describit.
¶ Septimꝰ articulꝰ. Promittit padisū glo
riā ⁊ p̄miū oībꝫ his q̄ carnalia opa ꝯplebūt
p̄sertim nō ī mrīmonio. Cōsulit eīn ī ꝓpria
sua psona ⁊ ad suū exēplū cū oībꝫ modis fe
minaꝝ indifferēter ꝯgredi ⁊ piculū facere.
Malediciṫq; oībꝫ his q̄ sic nō fecerit: saltē
his oīꝫ q̄ me recipient ⁊ ꝯseruabūt.

¶Octauꝰ articulꝰ. Nominat in ꝑsona sua
K ptes corporis inhonestas ꝛ pctā imūda atq̄
turpia ꝑ ꝟba sancta ꝛ sacrata / veluti si oīa
talia opa res essent diuīe ꝛ sacrate ac ado/
rāde etiā si nō fiāt i mr̄imonio ſ3 fiāt ꝑ frau
des ꝛ violētias. Nec ꝯtētus est supradictꝭ
iniurijs publice vndiq̄ ore dictis: ſ3 ꝛ eas
curauit iuxta posse suū trāscribi ꝛ depingi
curiose ꝛ ſpciose ad citiꝰ alliciēdas ꝑsonas:
vt eas audiāt videāt ꝛ retineāt. S3 adhuc
peiꝰ restat. vt eñ subtiliꝰ falleret / mel miscu
it veneno. zucharū intoxicatōi. serpētes ve
neficos sub viridi herba deuotōis latētes
ꝛ h̄ facit ꝯgregādo materias diuersas parū
sepiꝰ ei ꝯducētes nisi ad supdictā causā. ꝛ
vt meliꝰ illi fides adhiberet ꝛ maioris eēt
auctoritatꝭ q̄sto plura appareret eū vidisse
ꝛ maiorē operā studijs ipēdisse. Suppli/
co igit dn̄a iusticia de festināti ꝛ ꝯuenienti
remedio ꝛ ꝓuisione sup his oībꝫ iniurijs ꝛ
alijs maioribꝫ q̄s ꝓut pn̄s nō solū cōtinet
supplicatio / verūetiā liber eiꝰ fidē facit mul
to maiorē q̄ foret necessariū. Posteaq̄ hec
castitatꝭ supplicatio leuata fuit distincte ꝛ
in apto. Illic ꝑcipe potuisses vniuersū ꝯsi
liū ꝛ oēm nobilē militiā q̄ in vultu suo ꝛ ap
paratu īdignatōē p̄ se ferebat. Attñ tāq̄ sa
piēs ꝛ tēperata dixit: q̄ ps altera audiēda
esset. S3 q̄m fatuꝰ amator cū accusatꝰ eēt
nō aderat (trāsierat eñ passum altū a q̄ nul
lus regredit) interrogat si in curia xp̄iani/
tatis sint aliq̄ ꝓcuratores fautores aut fa/
L uētes quicūq̄ illi. Tū ecce cū magna tur/
ba ꝛ cumulo hoīes sine numero iuuenes ꝛ
senes oīm sexuū ꝛ etatū. q̄ nō ſuādo ordi/
nē ſ3 distorte ꝛ ex trāsuerso voluerūt: vnꝰ q̄
dem excusare. aliꝰ tutari. aliꝰ laudare eū. ali
us veniā q̄rebat ob iuuētutē ꝛ stulticiā: al/
legando illū amatorē pn̄ia ductū fuisse q̄n
scripsit. Feci inq̄t i iuuētute mea varia di/
cteria ꝑ vanitatē. Alius eū sustinebat eo q̄
talis fuerit ꝛ tā notabiliter eruditꝰ. ꝛ q2 i lo
quela gallica nō habuit silem. Aliq̄ ob eā
causam q̄ tā apte ꝟitatē dixerat de oībus
statibꝫ / nō ꝑcēdo nobilibꝫ / nō ignobilibus
patrijs natiōi nec seclo nec religiōi. Et q̄d
mali est (ait vnꝰ iter alios ꝯsultior) q̄d mali
est p̄cor si hō iste taliū sensuū. talis studij et
fame talꝭ cōponere voluerit librū in q̄ intro
ducunt ꝑsone magno artificio / vnaqueq̄
ſm ius suū ꝛ ꝓprietatē loq̄ntes: Nōne dic
ꝓpha in ꝑsona fatui: deū nō esse: Et sapiēs
salomō. nōne spāliť totū ecclīasten talite/
nore cōposuit: Ideo q̄ saluat ꝛ defendit a ce
tum erroribꝫ q̄ eo in libro scripti reperiunt
Si hic amator leuibꝫ ꝟbis vsus sit: cōdi/
no est venerꝭ vel cupidis aut fatui cuiusdā
amatoris quē repn̄tare volebat ꝑ ꝟba que
trahi possent ad malū. Verūtñ nōne legūt M
q̄ loq̄bat Salomō in cāticꝭ suis mō ama/
torio ꝑ ꝟba: Si dicat i ꝑsona rōis oīa no
minari debere suis noībꝫ / videnť eiꝰ moti/
ua. ſ3 q̄d mali est i noībꝫ q̄ nō ibi immorat:
Noīa sunt sicē alia noīa. posteaq̄ ḡ ꝑ vnū
nomē vna res itelligit. ꝛ ꝑ aliud illa eadē.
q̄d obesse pōt ꝑ q̄ nomē res det intelligi.
Certū est i natura nihil turpe esse. Turpi/
tudo eñ solū est ex pctō de q̄ tñ ꝟba fiūt q̄
tidie ꝑ ꝓpria eiꝰ noīa. sic de homicidio fur/
to fraudibꝫ ꝛ rapinis. Demū si locutꝰ fue/
rit de ꝑadiso ꝛ rebꝫ deuotis. q̄re vilipendit
de h̄ de quo laudari merito deberet: ſ3 esto
aliq̄d mali in libro suo sit: nō dubiū ē mlto
plꝰ boni illic esse. Sumat vnusq̄sq̄ bonū
ꝛ malū dimittat. Expsse testať se solū i ma/
los viros ꝛ mulieres inuehere. ꝛ q̄squis se
senserit reū ꝛ culpabilē: vitā suam emendet
Nec etiā est adeo sapiēs q̄n q̄nq̄ erret. q̄n
immo ꝛ magnꝰ errauit Homerꝰ. ꝛ h̄ potiꝰ
flectere ꝛ iclinare debebit ad veniā ꝛ beni/
gnitatē sapientē hic xp̄ianitatꝭ curiā. Cō
stat diuū Aureliū / Augꝰ. ꝛ fere oēs alios
doctores i q̄busdā pūctis errasse: q̄ tñ non
fuit accusati ob id neq̄ ꝯdēnati: verū hono/
rati. Et pfecto nō hr̄e debet i suo sermo pul
chrā rosam q̄ rosam hāc vitupat q̄ se noiat
romantiū de rosa. Ad hec ꝟba facile vide
batur amicis aut fautoribꝫ fatui amatoris
causam suā esse iustā ꝛ obtinuisse victoriā.
neq̄ rn̄deri posse ad dicta. Vnꝰ arridebat N
alteri / ꝛ sese mutuo intuebant. cachinnūq̄
faciētes diuersa signa ostēdebāt. Tū eloq̄n
tia theologica: q̄ xp̄iane curie aduocata est
ad petitionē tū ꝯsciētie / tū castitatꝭ admo/
dū sibi dilecte. ob rōnē etiā officij sui in pe/
des sese erexit / pulchro q̄dē gestu ꝛ mō tem
perato aucte magna ꝛ venerāda grauitate
Ipa tāq̄ sapiēs ꝛ probe docta postq̄ faci
em suā paulusper deorsum declinasset istar
hominis aliquantulū cogitabūdi: mature
ꝛ secure suspexit / vertensq̄ intuitū suum
ad iusticiā ad omneq̄ eius comitatiuam:
aperuit os suū ꝛ sonora voce suaui et me/
diocri sic orsa est. causamq̄ suā sic cepit de
fensare. Optarē si deo libitum esset / quem
tu iam repsentas o dn̄a iusticia auctorem,

q̃ hic accusat in ꝓpria ꝑsona p̄ntē adesse re
deūdo de morte ad vitā. Nec em̄ tūc opus
esset ꝟba multiplicari. nec curiā plixa accu
satione occupari. Opinor em̄ ꝙ velocit᷑ vl
tro ⁊ equo aīo delictū suū fateret᷑: veniāq;
p delicto satisfaciēdo esset petitur⁹. Ad id
ꝑsumendū multe me monēt ꝯiecture. preci
pue ꝓ illa quā nōnulli allegarūt ꝙ adhuc
superstes ⁊ viuēs pn̄iam egerit: librosq; inte
O rea de ꝟa fide ⁊ sctā doctrina ediderit atq;
excuderit. Assum illi testis (o q̄ꝫtū dānū fuit)
iuuētutē aut malā aliā inclinatōꝫ illū fefel
lisse clericū atq; induruisse inutiliter ⁊ nimis
vage ad hāc reprobā leuitatē / subtile suum
ingeniū, magnā sciam / feruēs studiū / pul/
chrā eloquentiā in rithmis atq; fictionib᷒.
Utinā meli⁹ his vsus fuisse3 heu bone ami
ce ⁊ vir subtilis. Heu nōne erāt sufficiētes
in mūdo fatui amatores etiā si te huic tur/
be nō admisceres? Nōne erāt q̃ ducerent ⁊
docerēt eos i stulticia sua absq; h vt te eoꝝ
ꝓberes ꝑmipilū capitaneū ductorē ducē ⁊
mgr̄m. Fatu⁹ est q̃ fatuitatē facit. fatuitas
nō est sensus. nimis vitupari vult q̃ se diffa
mat ⁊ officiū suscipit īfamis. Eras pfecto
alio magisterio alioq; officio dign⁹ vicia ⁊
peccata mihi crede facilime discunt᷑. Nec
opus est quoq; mgr̄o: natura humana (p̄
sertim in teneris annis ⁊ in adolescētia ni/
miū pna ⁊ inclinata ē ad cadendū p̄cipitā
dūq; se ⁊ īmergendū in īmuūdiciā spurci/
ciāq; tot⁹ carnalitatis. Nō erat op⁹ te illos
attrahere ⁊ lacessere aut vi q̃dā cōpellere.
Quid em̄ facili⁹ capi pōt ⁊ inflāmari igni
turpiū delectationū q̄ꝫ cor hūanū? Quare
g̃ subministrabas ⁊ auges tu fetidū hūc ignē
vēns oim leuissimo ꝫ ꝟbo ꝫ ⁊ auctē ꝑsone
tue ⁊ exēplo tuo? Si tūc deū nō timebas:
neq; vindictā ei⁹ si te nō faciebat pruden/
P tem ⁊ circūspectū pena ⁊ supplicīū qđ sum
ptū fuit de ipudico Ouidio sumptū fuit:
saltē tui stat⁹ honor retrahere te debuisset.
Erubuisses pculdubio si clara die palā in
loco stolidaꝝ mulierculaꝝ inuēt⁹ fuisses q̃
sese p p̄cio ꝓstituūt / sicq; loq̃ quemadmo/
dum scribis. Et tu pei⁹ agis ad pei⁹ horta
ris. Occidisti stulticia tua ⁊ incarcerasti (q̄ꝫ
tum in te est) mille ⁊ mille hoīes ꝑ diuersa
flagicia. ⁊ id adhuc facis indies ꝑ stolidū
libꝝ tuū. Nec excusari potes ꝓpter tuū lo/
quēdi modū ꝑ ꝑsonas / sic in sequētib᷒ cla/
re tibi sum ꝓbatur⁹. Nec tn̄ semel ⁊ vnico
actu oīa dicere possum. O deus optime
maxime si tu stulte amator (q᷑ sic appellari
cupis) si in adolescētia tua ꝑ vanitatē aliq̃
scripseras / cur ea ꝑdurare ⁊ extare sinebas
Nōne exuri debebāt? Mala est potio ve/
nenum aut intoxicatio in mēsa aut ignis
īter oleū ⁊ festucas q̃ sparserit vndiq; ignē
⁊ nō aufert quō absoluet᷑ a domib᷒ q̃ cōbu
rent᷑? Ecq̃s est peior ignis / atq; ardentior
igne luxurie? quem ā dom⁹ p̄ciosiores hūa/
nis aīab᷒: sicut plane cōtinet᷑ in supplicati
one dn̄e castitatis. Debēt em̄ aīe ille templa
esse spūssancti / esse sacrata sed q̃d plus vrit
⁊ inflāmat has aīas q̄ꝫ ꝟba dissoluta spur/
ca ⁊ luxuriosa scripture ⁊ picture? Uidem⁹
pia ⁊ sācta ꝟba honestas scripturas ⁊ ima
gines incitare ad deuotiōꝫ: vt dicebat Pi Q
thagoras. Ob hāc cām ꝟmōes fiūt ⁊ ima
gines ī ecclīis. Mlto facili⁹ ecōtrario ma
la ⁊ ipura ꝟba ad dissolutōꝫ trahūt. nec est
q̄s q̄ꝫ q̃n in se experiat᷑, pluriesq; historie illō
on̄dūt. Sꝫ o bone amice supuacaneo ⁊ fru
stra tibi loq̃r q̃ absens sis cui factū h prox/
sus displicet. ⁊ (vt p̄dixi) si adesses displice/
ret. Et si tūc h nesciuisses / didicisti interea
magnis verberib᷒ ⁊ expēsis / saltem in igne
purgatorio / aut ꝑ pn̄iam ī h mūdo. Dices
forsitan nō potuisse te libꝝ tuū denuo ꝯse
qui aut hīc postea q̄ꝫ edit⁹ ⁊ diuulgat⁹ fue/
rat. aut forsitan fuerat furto ablat⁹ te ne/
scio. aut q̃uis alio mō / ignoro. id scio ꝙ be
rengari⁹ Petri abellart discipul⁹ (cui⁹ me
ministi sepi⁹) cū ad horā mortis deuenisset
in q̃ veritas declarat hūc q̃ bn̄ fecerit: erat/
q; dies apparitiōis dn̄i nr̄i / suspirādo dixe
rit. De⁹ me⁹ (inq̃t berengarius) hodie mihi
apparebis ad meā saluatiōꝫ (vt spero) ꝓpē
ꝑpiam meā aut ad durā meā dānatiōeꝫ (sic
timeo) ꝓpt̄ eos q̄s ꝑuersa doctrina decepi
quos nequi reducere ad verā viā tui sacri.
sic forsitan ⁊ tu dices. Breuit᷑ ioc⁹ non est
neq; est res vlla piculosior q̄ꝫ ꝑuersam dis
seminare doctrinā in cordib᷒ mortaliuꝫ ꝙ
pena illoꝝ p̄cipue q̃ damnati sunt / indies R
magis atq; magis crescit. Sin in igne pur
gatorio fuerint / eoꝝ liberatio impedit᷑ ⁊ ꝓ
telatur. De Salomone q̃ oīum tot⁹ mūdi
fuit sapientissim⁹ dubitāt pleriq; doctores
si saluat⁹ sit. Quare? Quoniā an̄ mortē suā
non curauit demoliri idoloꝝ tēpla / q̃ fieri
iusserat ob fatuū amorem exterarum muli
erum. Penitentia non sufficit cum non au
fertur occasio suoꝝ ꝓprioꝝ peccatorum ⁊
alioꝝ ꝑ virili sua. Uerūtamē q̃cq̃d te tua

fuerit pnia si acceptata fuerit a deo aut nõ
desidero ꝙ sic loquor dũtaxat de facto et
ope in seipo ac de libro tuo. qꝛ eũ nõ defen
dis more sapiẽtis. ꝯuertã oẽm q̃rimoniaꝫ
meã in illos q̃ vltra ꝓpriũ tuũ iudiciũ ⁊ vo
luntatẽ in graue ꝑiudiciũ honoris tui ⁊ sa
lutis tue nitunt̃ siue distorte siue extrãsuer
so sustinere. nec sustinere solũ sꝫ ⁊ adiuuare
⁊ accumulare tuã vanitateꝫ. Et in hoc te
cõfundũt arbitrantes te defendere. displi/
cẽtqꝫ tibi ⁊ nocent volẽtes tibi gratificari:
more violenti ⁊ importuni medici q̃ sana/
re putat ⁊ occidit. ⁊ instar inutilis aduoca
ti qui opinat̃ clientulũ suũ adiuuare/ ⁊ ei⁹
destruit causam. Ego e diuerso h̃ obsequi
um ⁊ s̃uitiũ ꝑstabo aĩe tue/ eãqꝫ illi faciam
gratificationẽ aut h̃ alleuiamẽ ob causam
tue doctrine ⁊ studij qḋ arguã in h̃ qꝛ oĩno
S argui de ideis in oĩbꝫ. Quã ignorantia
est hec chari amici: sꝫ quenã fatua ꝑsũptio
vestꝛ quos hic loq̃ ꝑcipio. vestꝛ inq̃ꝫ q̃ ex
cusare nitimini ꝑsus oẽm stulticiã aut er/
rorem ei⁹ q̃ seipm ꝯdẽnat. ei⁹ q̃ in frõte sua
titulũ offert sue ꝯdẽnatiõis. Sue inq̃ꝫ cõ/
demnatiõis. nec me intueamini/ se gerit ꝑ
dicta vestra ꝑ fatuo quodã amatore. Pro/
fecto cũ plures infamias de tali dicere ve
lim auctore/ neq̃qꝫ potero q̃cq̃ꝫ ei turpi⁹ et
pei⁹ iponere q̃ꝫ stultũ eũ amatorẽ noĩare.
Nomẽ h̃ grande nimiũ iportat on⁹/ ⁊ pon
dus nimie lubricitat̃ atꝫ bestial̃ carnalita
tis oĩm ṽtutũ homicidiũ: incensorẽ ignis
vbicũqꝫ querit locoꝝ. sic dicũt plato/ arch
ita/ tharẽtin⁹/ tulli⁹ ⁊ aliĳ cõplures. Quis
succẽdit magnã troiã crudelit̃ igni ⁊ flam
ma: Stult⁹ amator. Quis tũ interire fecit
plures q̃ꝫ centũ mille nobiles hectorẽ/ ach
illem ꝑamũ ⁊ alios: Fatu⁹ amator. Quis
expulit vrbe tarq̃niũ regẽ ⁊ ei⁹ sobolẽ: Fa
tu⁹ amator. Quid decipit ꝑ fraudes ⁊ piu
ria illegitima filias honestas ⁊ ṽgines deo
sacras atqꝫ religiosas: Stultus amator.
Quis obliuiscit̃ dei ⁊ sanctoꝝ ⁊ sanctaruꝫ
demum ⁊ ipsi⁹ ꝑadisi: Stultus amator.
Quis nihilipẽdit parẽtes oẽs ꝓpinquos ⁊
amicos ⁊ q̃slibet ṽtutes: Stult⁹ amator.
T Vñ ꝓdierũt ꝯspiratões ciuiles/ vñ rapine
⁊ latrocinia ad stultã enutriẽdã ꝓdigalita
tẽ. Vñ ꝯspirat: vñ pueroꝝ suffocatiões: vñ
spõtanei abortus: Vñ odia ⁊ maritoꝝ in/
toxicatões ⁊ mortes. ⁊ (vt sũmatim dicat̃)
oĩe malũ ⁊ oĩs stulticia orit̃ ex fatuo ama
tore. Sꝫ video ꝙ ꝑ titulũ ⁊ h̃ opprobriũꝫ

eũ excusare vult̃ a stulticia sua: eo ꝙ fatu⁹
nil q̃rere debet preter fatuitatẽ. Sꝫ reuera
bone amice/ stulto sua demõstrari stulticia
debet. ⁊ m̃lto pl⁹ sapiẽti cũ stultũ agit ⁊ am
pli⁹ si h̃ ẽ i grauissimũ malũ maxie patrie ⁊
in destructionẽ turpẽ bonoꝝ moꝝ. dñe q̃ꝫ
iusticie ⁊ toti⁹ nobilis curie ei⁹ xpianitatis
Videt̃ plane q̃nã pacto dña castitas ꝯq̃/
rit̃. Verecũdia timor ⁊ dña rõ mgr̃a mea ⁊
dolore afficiũt̃/ breuit̃ oĩe ꝯsiliũ ⁊ nobiliũ
ṽtutũ milicia (videt̃ in eaꝝ gestu) indignã
tur vehemẽter. Et q̃re nõ: qm̃ dicet̃ ꝙ au/
ctor h̃ nõ loquit̃ sꝫ aliĳ q̃ ab eo h̃ itroducũt̃
Defensio hec exigua nimis est ꝓ tã grandi
crimine Quero eñ si q̃s reg̃ francie nomi
naret̃ aduersari⁹ ⁊ sub noĩe tali ⁊ vti talis
illi bellũ inferret. Nomen h̃ defenderet ne
eum ne ꝓditor esset: ⁊ a morte: ita esse neq̃/
q̃ꝫ affirmaretis Si in ꝑsona alicui⁹ hereti
ci aut saraceni. imo ⁊ ꝓ diaboli q̃spiã scri/
bit aut semiat ꝯ christianitatẽ errores/ excu V
sabit̃ ne: Alias q̃dã illud facere tẽtauerat:
sꝫ mox ꝑ quendã ecclie ꝑisiẽsis cãcellariuꝫ
in plena aula epi ⁊ auditorio reuocare ⁊ er
ratũ suũ corrigere cõpellabat̃. Nõ obstãte
ꝙ loq̃ret̃ corã doct̃ intelligẽtibꝫ qñ ait. lo/
quor vt iude⁹/ reuocabis inq̃t cãcellari⁹ vt
xpian⁹. Si q̃sq̃ꝫ libellos scribit diffamato
rios aut famosos de ꝑsona aliq̃ siue exigui
stat⁹ siue nõ. siue male aut illegitime nata ⁊
ꝑ introductas ꝑsonas ius censet talẽ casti
gãdũ ẽe atꝫ ifamẽ. Quid ẽ dicere debebũt
leges/ ⁊ tu dña iusticia nõ de vno libello so
lum: veꝝ de grãdi volumie oĩbꝫ infamati/
onibꝫ resperso atqꝫ referto. nõ ꝯ hoies mõ:
sꝫ ⁊ ꝯ deũ ꝯ sctõs ⁊ sctãs q̃ amore ꝑsequũt̃
ṽtutes Dic mihi esset ne audiẽd⁹ aliq̃s qui
diceret ꝑncipi aut alicui ex magnatibꝫ. cer
te dñe dico vob̃ i ꝑsona vni⁹ zelotipi aut ve
tule aut ꝑ somniũ mulierẽ vr̃am esse flagi/
ciosissimã ⁊ dirũpere ac soluere m̃rimoniũ
Cauete diligent̃ nec i nullo illi ꝯfidatis. ⁊
filiabꝫ vr̃is que vsqꝫ adeo pulcre sũt ⁊ succi
plene ꝯsulo vt mox se ꝑsus ꝓpi tradãt car
nali ⁊ vnicuiqꝫ se viro ꝓstituãt q̃ gratũ illiũ
ꝑciũ largiat̃. Dicite amici charissimi estis
ne adeo effrõtes ⁊ iperiti vt iudicaretis hui⁹
cemodi hoiẽꝫ nõ ẽẽ puniẽdũ sꝫ sustinẽdum
audiẽdũ ⁊ excusandũ: Et m̃lto ampli⁹ si ꝑ Z
ter ṽba libellos etiã trãsmitteret aut imagi
nes ⁊ picturas. Preterea qḋ est pei⁹ aut xpi
anũ clericũ in ꝑsona saraceni ꝑdicare ꝯ fi
dem aut ꝙ adduceret saracenũ loquentem

vel scribente? Atn quāuis tū secūdum tolerarer op
probriū. nihilominus peius est primū /factū scʒ
christiani. quāto clandestinus inimicus magis est
nociuus quā apertus: eo quod citius et facilius reci/
pitur audit et illi fides adhibetur. Dabo ve/
nenū in melle abscōditū. Aliquis morit/suʒ
ne excusatus? Feriā osculādo/occidā ample
xando. ero ne liber? Dicā publice alicui de
uote psone. certe inuidi et qui vos oderūt di
cunt vos esse hypocritā et palliatū/latronē
et homicidā. Et se offerūt ad hoc probandū. ex
cusabor ne de infamia hac? Dissolutus ali/
quis et malus faciet ac dicet oēm lubricitatē
y que inueniri pōt inter virū et mulierē coraʒ
puella aliqua innocēte: dicēdo nō sic agas
quēadmodū nos cernis agere sic et sic. osi/
dera bñ. excusabit ne? Certe nō. quia castitas
fama oculus et fides nō patiunt ludū aut io
c[illegible]nimis enī facilis sunt lesionis et corru/
ptiōis. Sʒ intelligo quid ad inuicē murmure
tis quod vnus vestrū prius allegauit Salomo/
nē scʒ et Dauidē sic fecisse. Hec est magna
temeritas nimis vt excuset fatuus aliquis
amator/accusare deū et sanctos eius: eos in
accusatiōeʒ ducēdo. imo hoc fieri nō pōt. Uel
lem stultū hūc amatorē nō fuisse visum his
psonis nisi vt sancta vtit scriptura/repro/
bādo scʒ malū. et talit vt vnusquisque perciperet
detestationē mali et boni approbatiōem. et
(quod precipuū est) vt oīa hec fierēt sine leuita/
tis excessu. sʒ nō omne videt esse dictū in pso
na/omne videt tā verū sicut euāgeliū. et spāli
ter stultis et viciosis amatoribus ad quos loqui
tur. Et (quod doleo) citius inflāmat ad luxuriā
etiā cū eā videt reprobare. vere casti si di/
gnarent ipsius libro operā dare/ audire eum
aut legere/peiores hic essent futuri. Dicūt
doctores. cātica Salomonis quāuis bñ in
se sobria sint/olim legi nō fuisse solita / nisi
ab his qui triginta nati essent annos aut su/
pra/ne vllā inde sumerēt impurā carnalita
tem. Juniores ergo hoīes viciosi et instabiles
quid in tali facient libro. f. in tali igne magis in
flāmantur quā ignis grecus/ aut quā vitrea for/
nax. Ad ignē chari hoīes ad ignē. Tollite
oīa quāso tollite/fugite omnes saluate vos:
et pseruate vos et filios vestros sapiēter. Non
est melius remediū. qui nō vitat piculū/incidet
z in illud: et capiet veluti rattus aut glis lar/
do. et lupus in fouea lupina/aut papilio ab
igne cādele propter suā claritatem. vel fatui et
pueri a micantibus gladijs aut incensis car
bonibus propter eorū pulcritudinem: si quis talia

eis nō aufert. Si dicatis in libro hoc multa esse
bona. sunt ne (quāso) propterea mala in eo dele
ta? Ignis est periculosior. Hamus nocet pisci
si coopertus sit esca. Gladius vnctus melle ferit
ne minus? nō. Sʒ preterea defecerūt ne alibi
pure et bone doctrine absque mixtione mali
[illegible]minis? Nec necessariū fuit bonū aliquod in/
uoluto malo seruare/chare tenere et lauda
re? [illegible]
miscuit nostre fidei christiane veritates suis im/
mūdis erroribus. Quare? ad alliciēdos citi/
us christianos ad legē suā: et ad cooperiēdas
temeritates suas. nōne diabolus multas quan
que dicit veritates per demoniacos per incātato
res per magicos et etiā per hereticos? Sed hoc
est vt latentius fallat. Doctrina enī mala eo pe/
ior est quo plus boni continet. Mihi credite. non
mihi sʒ apostolo sacro Paulo. Senece. et experi
entie. quod mala colloquia et scripture corrūpunt
bonos mores et faciūt peccatā absque verecun/
dia perpetrari. omnemque auferūt pudorē qui est
in iuuenibus precipuus et principalis eorū custos
oīum conditionū bonarū ipsorū iuuenū. Quo vni
uersa mala: psona iuuenis expers verecun
die prorsus est perdita. Cur nā Ouidius vir vti/
que doctus ac ingeniosissimus poeta missus
fuit in exiliū perpetuū? Ipsemet testis est hoc ei
accidisse propter miserabilē suā artē a[illegible] a
quā temporibus Octauiani imperatoris [illegible]
rat. quāuis edidisset ex aduerso aliū de [illegible]
dio amoris librū. Ouidius bñ nou[illegible]
per somnia aut psonas si per hoc excu[illegible]po/
tuisset. O deus o sancti et sancte/ o deuota
christiane religionis curia. o presentis temporis
mores. Inter paganos paganus iudex et in
credulus paganū condemnat qui doctrinā scri/
bit que ad fatuū alliciebat amorē. et inter chri/
stianos et per christianos tale aut peius opus su
stinetur laudat defendit. Reuera nequaquā
satis rei huius indignitatē et horrorē exprimere
possuʒ. verba me deficiūt in ipsius reprobatiōe.
Quā aūt opus tale Ouidij peius sit ope mani/
fe[illegible] loquet. Ars enī amandi quam scripsit
Ouidius/nō solū in dicto Romātij continet li
bro sʒ trāslati sunt/aggregati et vi quadā tra/
cti absque proposito vllo cōplures alij libri tū
Ouidij tū aliorū qui nō sunt minus inhonesti
et piculosi. vt sunt dicta Eligij et Petri ar/
bellart. Juuenalis et Fabelle ficte oīno ad
puersū hūc finē de Marte et Venere Vul
cano et Pigmalione de adone alijsque. Oui
dius expsse protestatur se nō velle loqui de bo
nis matronis et dominabus matrimonio coniunctis.

nec de illis que licite amari nō possent. Li
B ber vester an ne sic faciat? Rephēdit om̄es
vilipēdit om̄es. ꝯtemnit om̄es sine vlla ex
ceptiōe/saltē postq̄ se christianū faciebat.
⁊ de reb⁹ loquebat̄ interdū celestib⁹. quare
non demebat gloriosas ⁊ sanctas puellas
aliosq̄ innumeros /qui vsq̄ ad durissima
tormēta crudelēq̄ mortē castitatē in cordis
eoꝝ templo seruauerunt. Quare nō exhi/
bet eā reuerentiā sancte sanctaꝝ? sed non.
erat eñ fatu⁹ amator. ideo nō curabat quē
q̄ excipere: vt maiorē om̄ib⁹ se prosternēdi
daret audaciā. nec hoc melius poterat cō/
plere q̄ vt ꝑ eū mulieres intelligerēt om̄s
esse tales. nec sese seruare posse quin illud
agant. necessitas nō habet legē. O qualis
doctrina. nō quidē doctria sꝫ blasphemia
⁊ heresis. Hoc pacto demōstrat iuniores
homines nec firmos esse nec stabiles in re
ligionib⁹. que falsa est doctrina ⁊ cōtra ex
perientiā. Sed si q̄s immorari vellet om/
nia taxare ⁊ rephendere que male hoc in li
bro ponunt̄: potius dies deficeret q̄ que/
rela. ⁊ posset etiā forsitan nimia particula/
ritas magis bonis nocere morib⁹ q̄ ꝓdes
se: incidere possem in hoc viciū qd̄ rephen
do. Rescindā igit̄ verba mea ⁊ dūtaxat di
cam de articulis in supplicatiōe dñe casti
tatis ꝑ cōscientiā porrecta cōtentis. ⁊ iam
iam me liberatā sentio de faciliorib⁹ articu
lis. Ideo temp⁹ est vt ad grauiores ⁊ inex
cusabiliores descendā. Res ardua est dña
iusticia: consiliū tuū attentū sit ad hos au
diendos articulos. ad festināter ꝓuidēdū.
Certe in dicto libro (si liber appellari me/
C reatur) cōuenieñter ⁊ apte locū habet cōmu
ne dicteriū. in cauda iacet venenū. Irrisio
Horacij. Hic locum habet de pictore pul
cherrimā feminā in capite pingente ⁊ desi
nentē in piscem. Tales dicunt̄ esse harpye
que vultū gerunt virgineū: ventres vero ⁊
reliquas ꝑtes immūdissimas. Heu qualis
immūdicia illic est posita ⁊ accumulata: q̄
blasphemie: q̄s se ibi seminādo sparsit dia
bolus: habere modo verba de deo. de pa/
radiso. de dulci agno ⁊ castissimo. de pul/
chro fonticulo ⁊ puteo in ꝑsona auctoris
subito ⁊ citissime recensere dissolutissimaꝫ
vitam suā/ quā ꝑpetrando nullus est tā in/
honestus quin rubore suffunderet̄ ⁊ vere/
cundia. hortari vt oēs feminei sex⁹ siue cor
rupte siue ṽgines sese dedant et tradāt/ vt
de q̄libet viro ⁊c̄. experiant̄. Et (q̄ est sūma

mali) asserit res tales sanctas / ⁊ opa sacra
atq̄ veneranda. dicere potius debuit exe/
crabilia damnāda ⁊ detestabilia. O q̄d hic
sum dictura. ꝓculdubio abominatio ē ma
gna dūtaxat hec in aīmo voluere atq̄ me/
ditari. Os meū non cōtaminabit̄ amplio/
ra dicendo. nec aures vestre sancte graua/ D
buntur. nec curia hec inficietur audiēdo.
Oro nihilomin⁹ vos ne vllā cause mee fi
at ꝑiudiciū. Et si veꝝ est qd̄ dicit sanctus
Aug⁹: ⁊ vtiq̄ veꝝ est: ꝙ minus malū non
est spernere sanctū dei verbū q̄ corpus Je
su christi. Nec min⁹ irreuerentie sic loquē/
do deo fecit res vilissimas inter diuina ṽ/
ba ⁊ cōsecrata miscendo q̄ si ꝓciosissimum
corp⁹ dñi nostri Jesu xp̄i ante porcos ꝓ/
iecisset. aut in vel supra fimū. cogitate qua
lis temeritas q̄ despectibile facin⁹ ⁊ qua/
lis horror. Non peius egisset ꝓiciēdo euā
geliorum textū aut crucifixi imaginē in lu
tum magnū immundū ⁊ ꝓfundum. Dicit
Arestoteles vt recitat Seneca. ꝙ nunq̄ se
tenendū est reuerenti⁹ ⁊ honestius q̄ cum
sermo de deo habeat̄. Et est hic ꝓijcere si/
mul ad immundū quoddā lutū ⁊ fetidum
ꝓciosum lapidē ⁊ sanctū: christiane verita
tis de deo loquētis. Hic argumētari liber
aut credebat id qd̄ de paradiso dicebat sic
opinor heu. Quare ḡ nō id meditabat̄ qd̄
credebat? Si nō credebat falsus erat he/
reticus ⁊ fictus. Sic eū arguo de dissolu
ta vita de qua gloriat̄ ⁊ se iactat. Ulterius
dicerē nisi esset qd̄ aliqualiter meli⁹ salua/
ri potest. Dicerē quō in ꝑsona modo natu/
re: modo genij: ſm̄ ꝙ ꝓposuit ⁊ verum est:
hortatur ⁊ ꝓcipit sine differētia oi vti car/
nalitate. ⁊ cūctos maledicit homīes q̄ ea
non vtunt̄. neq̄ de matrimonio mētio fiet
qd̄ nihilomin⁹ per naturā est ordinatum.
Nulla erit sobrietas loquēdi ⁊ se seruandi
custodit ⁊ ꝓmittit paradisum oīb⁹ his qui E
ita facturi sunt. Fatu⁹ igit̄ esset q̄ illi nō cre
deret. q̄ illā nō imitaret̄ doctrinā. q̄ eā non
vndiq̄ decātat. Uex est hāc fictionē poe/
ticaꝫ corrupte extractā fuisse ex Alani ma/
gni libro. quem de planctu nature scripsit.
Quia etiā maxima ps illi⁹ qd̄ fatu⁹ noster
amator facit. ⁊ quasi solū trāslatio dictoꝝ
alioꝝ auctoꝝ. Hoc probe scio/ humil̄ erat
q̄ mutuari dignabat̄ a vicinis suis ⁊ se va/
rijs muniuit plumis. vt de cornicula fabu
le referunt. Sed h̄ parū me mouet/ reuer/
tor ad Alanū ⁊ dico ꝙ ꝑ nullā ꝑsonā cum

vnq̃ꝫ tali modo locutũ fuisse. H eñ imerito
fecisset/dũtaxat execrat᷑ ꝛ reprobat vicia ꝯ
naturã/ꝛ bono q̃dẽ iure. Hoc idẽ facio ego
Maledicti sint hi q̃ nõ abstinebũt: ꝛ iusti/
cia illos excurat. ſꝫ hoc non est vt horreat᷑ ad
pctm̃ qdcunqꝫ vt aliud euitet᷑ pctm̃. Stul
ta esset cirurgia velle vnũ vuln⁹ aut plagã
F ꝑ alterã curare. ꝛ ignẽ igni extiguere. Qui
aũt a⁹ opa ꝛ temeritates excusare studet lo
quatur. Pro te r̃ndeo dña natura nunq̃ꝫ te
ꝯsuluisse aut ꝑsuasisse pctm̃. nec voluisse vt
quispiã ꝯtra decẽ a geret p̃cepta: que tua q̃
dem p̃cepta nature p̃cepta vocam⁹. qui se
cus diceret ꝛ ꝯtrarium erraret in fide. H est
dicere ꝙ ſꝫ ius nat᷑ale op⁹ nature viri ꝛ mu
lieris p̃ter m̃rimoniũ pctm̃ non esset. Dña
iusticiã diu locuta sum ꝛ id (bñ considero)
diu q̃dẽ quo ad tps: ſꝫ breuissime q̃ ad fori/
facti ꝛ sceleris magnitudinẽ. Q̃uis tu et sa
pientissimũ ꝯsiliũ tuũ om̃ia breui capiatis
sermone. Odio habeat᷑ oẽm turpẽ immũ/
diciã: q̃ scias om̃es leges ꝛ iura: multoqꝫ
pl⁹ hac ꝺ causa (q̃ sine magna curiositate
dicta est) ꝟba fieri audistis. Scio eñ cui
loquar/corã quo/ꝛ ꝑ quo. Qꝺ igit᷑ dictum
est sufficere q̃dẽ posset ad ꝯdemnãdũ dictũ
libꝝ ꝛ ad excõicãdũ/sicuti factũ est ꝺ alijs
q̃ fidei nr̃e bonisqꝫ moribꝫ dãnũ ꝛ detrimẽ
tum afferre videbant᷑. Sic aplĩ fecerũt no
uiter ꝯuersis. Sic ꝛ fecerũt veteres de cu/
iusdã poete libris q̃ archiloc⁹ nominabat᷑
nõ q̃n magna editi essent arte ꝛ industria:
sed q̃m nocebãt pl⁹ bonis iuuenũ moribꝫ:
q̃ꝫ eoꝝ ꝓdessent ingenijs. Idẽ ꝑ om̃ia h vi
demus. Hic igit᷑ finẽ statuerẽ finẽqꝫ dictis
iponerẽ/nisi ꝙ dña rõ sapiẽs/ſꝫ bona mea
magistra mihi ꝯuiuiũ facit vlteri⁹ dicendi
G qꝺ mirandũ nõ est. Magn⁹ eñ dependet
honor bñ ipa manifestã rẽ hãc tutari pos/
sit. ſꝫ q̃ꝛ dicere cepi. ꝛ ita ei visum est me cõ/
tinuare s̃monẽ. faciã libẽter ꝛ satis breuit
multoqꝫ succincti⁹ q̃ꝫ crimẽ ipm̃ expostu/
laret. Si error hic est irrõnabilis/ o vos q̃
hic adestis ꝑ stulto amatore q̃ rõni rabiem
imponit. Nõne rabies est dicere/loquẽduꝫ
esse nude apte ꝛ sine verecũdia q̃ꝫtũcũqꝫ in
honesta sint ꝟba: s̃m oĩm iudiciũ: etiã illo
rum q̃ sine lege essent ꝛ sine verecũdia. Si
error hic (inquã) nõ fuisset iamdudũ explo
sus ꝛ ꝑ antiquos ph̃os reprobat⁹: auctor
hic aut vos q̃ eũ defendit᷑ imo ꝟo accusa
tis nõ essetis tãto ꝑe vitupandi. Sꝫ ꝟitas
est Tulliũ añ Iesu x̄pi aduentũ in suo de

officijs libro/ꝛ alios ph̃os (interea q̃ꝫ san/
ctos doctores vt ꝛ mõ legere potest᷑/et sci
re) hãc reprobasse stulticiã. imo ꝛ bona con
suetudo (que equalet nature) ipam ꝯtẽnit:
despicit ꝛ aspernat᷑. Quõ g̃ sustineri põt vt
dñe rõni talis adaptet᷑ ꝑsona veluti si hi q̃
sic nõ faciũt insensati forẽt ꝛ absqꝫ rõne. si
cut loquebat᷑ ratio. nõ quidẽ sapiẽs ſꝫ stul/
ta ꝛ insulsa. Profecto hec ꝑsona meli⁹ spe/
ctasset ad porcos aut canes q̃ꝫ ad rationẽ H
nec h dictũ meũ impugnes. Nã pleriqꝫ ꝓ/
scorũ q̃ phi dicebant᷑/appellati sunt canes
seu canini ꝓpt᷑ infamẽ hãc doctrinã. Non
ne Cham maledict⁹ fuit ꝛ vilis seru⁹: solũ
modo q̃ꝛ vidit secretas ꝛ obstrusas patris
sui. Hoc ptes nõ eas tegẽdo. Iste error eti/
am error erat turelupinoꝝ ꝯsustinentiuꝫ ꝙ
esset stat⁹ innocẽtie ꝛ sũme ꝑfectiõis in ter
ra. Quõ res magis irrõnabilis rõni potuit
imponi. Quõ maior audacia oĩbꝫ irratio/
nabilibꝫ dari potuit q̃ꝫ vt sic rõ loqueretur
p̃cipue cũ inter loquendũ res recitet allici
entes ꝛ ad oẽm inclinãtes leuitatẽ. Cõmit
tite cõmittite filias vr̃as ꝛ pueros tali do/
ctori. ꝛ si nõ satis fuerint sapiẽtes/dirigite
eos ad scholas illi⁹ rõnis. docete eos i om
nibꝫ malis si nõ sufficiẽter ꝑ seipos inueni/
re queãt/eos ꝟberibꝫ afficite si nõ loquant᷑
s̃m ꝙ rõ p̃cipit. Sꝫ p̃terea ex eadẽ radice ꝛ
motiuo ꝓbaret᷑ nude incedendũ esse et oĩa
facere vbiqꝫ ꝛ nude sine pudore. Credo pu
dorẽ id sustinere debere s̃m illi⁹ auctor᷑ po
sitionẽ. Cõsidera etiã si q̃s sustineat hoc ꝑ
vicos experiẽtia sumat᷑ quõ rõ defendet eũ
q̃n acclamet᷑/allatret᷑ ꝛ vilipendat᷑. Si sal
tem rõ locuta fuisset docto viro/ reꝝ natu/
ras intelligẽti. aut magno theologo q̃ no/
scit ꝙ si nõ esset pctm̃ originale /nihil nob
ad verecundiã imputaret᷑: h̃ret excusatõeꝫ I
talẽ qualẽ. Allegare posset Eue ꝛ Ade nu
ditatẽ. Q̃uis nõ sit sile ꝑ statu innocentie ꝛ
nr̃o. talis eñ est differẽtia ꝛ cõparatio sicu
ti de sano ad infirmũ. vinũ qꝺ non noceret
sano/insensatũ redderet eũ q̃ febribꝫ cõtremi
scit. Sic est ꝙ videre aut audire carnales
act⁹ ꝛ p̃cipue s̃m p̃ñtẽ statũ pctõres aspici
entes aut audiẽtes ad turpissima mouent
desideria. ſꝫ ꝑ innocẽtie statu nõ sic accidis
set. Hoc oĩno apparet q̃m añ pctm̃ Adã et
Eua positi erãt sine verecũdia. postea pec/
cauerũt ꝛ mox se abscõderũt. ꝛ magna cuꝫ
verecũdia opperuerũt. nec op⁹ est q̃rere q̃re
vn⁹ loquẽdi mod⁹ pot⁹ ꝓhibit⁹ sit q̃ꝫ alter.
S

qm̄ dicit̄ vna ⁊ eadē res hic ⁊ illic/ nō cōue
nit vt q̄s immoret̄ cām naturalē reddēdo:
experiētia satis declarat. Est em̄ ꝓpter fan
tasiam que pl⁹ mouet̄. Et fantasia ea est/ q̄
totū parit desideriū. Inde est q᷒ dn̄a ocio/
sitas ianutrix est fatui amoris. Nō em̄ repe
rit imaginationē ac fantasiā hoīs occupa
tam Ideoq̄ʒ carnalia hm̄oi ei desideria im
mittit: quocirca nō est remediū efficaci⁹ q̄ʒ
sese in bono aliq̄ negocio occupare. Hinc
orit̄ q᷒ ꝑsona aliqua melācolica infirma et
debilis cōplexionis/ interdū ardentius de
R na ⁊ sanguinea q̄ tā spurcas suggestiones
facile vincit ridēdo atq̄ʒ iocādo Et oīne id
ex fantasia ꝓcedit. Quid mirꝫ si ignis cine
re coopertus nō tā cito cōburat/ q̄ʒ si nudus
sentiret̄. Indē est de reb⁹ carnalib⁹ nude di
ctis aut inspectis. Sʒ sumo ꝓpositū meū
⁊ dico q᷒ si ꝑsona rōnis sapienti ⁊ maturo
viro locuta fuisset aliq̄d esset/ sed nō: immo
loquit̄ stulto amatori. Et hic male serua/
bat auctor nostre regulas palestre. Regl'a
rethoricoꝝ est vt is q̄ loquit̄ cōsideret cui
loquat̄ ⁊ quo tp̄e loquat̄. Et nō solū h̄ de/
fectus est: sʒ in plurib⁹ alijs locis attribuit
ꝑsone q̄ loquit̄ id q̄d ad eū met spectat. Ut
si introducat naturā de paradiso loquentē
⁊ de fidei nostre misterijs: ⁊ venerē ꝑ carnē
dei iurantē. Sʒ illud nihil̄ ipēdo q̄ʒuis er/
ror sit in illo quē nōnulli vsq̄ʒ adeo sup̄ om
nes alios q̄ fere vnq̄ʒ fuerūt imitari velint
Nimiū tristor ꝓpter dn̄am rōnē ⁊ ꝓpt̄ ca/
stitatē. de h̄ q᷒ ꝑ sapientē rōnem fatuo ama
tori dici voluit tales ineptias q̄s ꝑus cupi
do (qui de⁹ dr̄ amoris) defenderat oīa v̄/
ba turpia obscena ⁊ immūda oīaq̄ʒ mulie/
rum vituperia/ ac si cupido castior eēʒ ⁊ ra
tionabilior q̄ʒ dn̄a rō ⁊ castitas. O de⁹/ er/
ro. nō fuit idē auctor/ sʒ fuit ille a principio
cui⁹ est auctor de q̄ loquor. Edificauit em̄
oīne op⁹ suū/ dudū fundamenta iacta fue/
rant ꝑ ꝓmū ⁊ ꝓpria manu sua atq̄ʒ materia
L nō mēdicando hic ⁊ illic. ⁊ nō aggregādo
talē turpitudinē luti ⁊ fimi multū fetidi si
cut ponit̄ in hoc op̄e Nescio si successor eū
honorare opinabat̄. ⁊ si id credidit/ ꝑfecto
decept⁹ est. Nā initio q̄d forsitan satis ad
mitteret̄ ꝑ suū factū suū: etiā inter xp̄ianos/
adiūgit turpissimū finē ⁊ mediū irrōnabi/
le ꝯ rōnem. Quē quidē finē ⁊ media infide
les in republica eoꝝ (vt ꝑus dixi) Octaui
anus ⁊ ph̄i nūq̄ʒ pati potuerūt neq̄ʒ sustie/
re. Sancti etiā doctores correxerūt dicta
sua ⁊ emēdarūt q̄ʒuis nō sint false h̄ ⁊ alibi
Cōcludo igit̄ corā te dn̄a iusticia ⁊ nobili
curia tua canonica. q᷒ puisio poni debʒ ꝑ
arrestū nulla pte ꝯtradicente. in h̄ defectu
nihil ꝯcludo ꝯ ꝑsonā auctoris. Hoc enim
deo ꝯuenit. sʒ de errore q̄ magn⁹ est nimiū
loquor quō nimis magnū errorē/ ostendi
super⁹ ⁊ succinctim repeto valde magnū
in occasionib⁹ erroꝝ. in blasphemijs. in ve
neficis doctrinis. in destructiōib⁹ ⁊ desola
tionib⁹ pauperū aīaꝝ xp̄ianoꝝ in illicita ꝑ
ditiōe tp̄is, q̄d vsq̄ʒ adeo ꝓciosum est in pre
iudiciū castitatꝭ. in dissipationē fidelitatꝭ:
extra matrimoniū ⁊ intra in expulsionē ti/
moris ⁊ verecūdie/ in diffamationē rōnis
in maximā inhonorationē tui dn̄a iusticia
canonica/ legū tuaꝝ ⁊ iuriū/ totiusq̄ʒ hui⁹
religiose curie toti⁹ christianitatis. imo ꝓ o
oīm vestꝝ ⁊ maloꝝ q̄ hic peiores efficiun M
tur. Auferat̄ ḡ liber talis ⁊ extermine t̄ abs/
q̄ʒ vllo vsu in futuꝝ. specialit̄ aūt in his ꝑti
bus in q̄b⁹ vtit̄ ꝑsonis infamib⁹ ⁊ ꝓhibitꝭ
sicut recula dānata q̄ iudicari debʒ ad sup
pliciū pillorij ⁊ venere. h̄ est luxuria que est
pctm̄ mortale. ⁊ fatuo amatore/ q̄ non ad
placitū suū stulticias exercere debet ꝑmit/
ti ei maior ꝯtrarietas fieri nō posset nec ipʒ
magis odio hr̄e. Hec ḡ petitio mea deo pla
cens ⁊ tibi dn̄e iusticie rōnabilis toti curie
tue accepta ⁊ fatuis amatorib⁹ (q̄ʒtūcunq̄ʒ
modo reclamēt) vtilissima ⁊ amabilis. Et
postq̄ʒ sanati fuerint placidissima ⁊ delecta
bilis. Et ne quisq̄ʒ existimet aut cōqueratꝭ
me aliud accusare q̄ʒ vicia ⁊ non personas
ipsas: facio noīe castitatis ⁊ ꝯscie talē peti/
tionē ⁊ ꝯclusionē ꝯ oīnes picturas aut scri
pturas aut dicta ad lubric ita tē mouentia
Nimis em̄ de se nr̄a inclinata ē fragilitas
absq̄ʒ vlteriori inflāmatiōe ⁊ ꝓstratiōe in ꝓ
fundū vicioꝝ lōge a v̄tutib⁹ ⁊ a deo qui est
gloria nr̄a/ amor noster/ nr̄a sal⁹ iocūditas
et felicitas. Eloquētia suā finierat orōem
cū perciperē horā in qua cor meū ad pristi
num reuolabat statū ⁊ nil audiēdo sentētie
apud meipm̄ fui in bibliotheca mea vesperi
āno grē millesimoq̄drigētesimosc̄do. xviij
Maij. ibi aliā reperi materiā ad cor meuꝫ
occupandū ne ammodo vsq̄ʒ adeo vagum
esset. Et fuit materia de bn̄dicta trinitate
in vnitate diuina ⁊ simplici. Deinde de sa/
cramēto sancto altaris.

¶ Operepreciũ esset quosdã acutos poe
tarum interp̃tes hui⁹ opusculi lectione ab
strahi ab elucidatione immũdoꝝ poetarũ
Ouidij Propercij Catulli Juuenalis ⁊ re
liquoꝝ similiũ sed potius ad gl'iam dei: ad
honorẽ matris sue: ad animarũ salutẽ: ad
fideliũ eruditionẽ: ad christiane religionis
incrementũ, puocari ad interp̃tãdos poe-
tas ⁊ oratores in quibꝫ nihil spurcũ: nihil
immundũ. Senecã inquã Prudentiũ Al
cimũ Baptistã mantuanũ ⁊ eoꝝ siles i bo
nis moribꝫ atqꝫ sancta doctrina.

Sequuntur quinqꝫ

cõclusiones magistri Johis gerson sup lu
do stultoꝝ cõiter fieri solito.

A a Nimaduertant subscripte ꝯclusio
nes vere atqꝫ sufficiẽter examina-
te ad exterminãdos magnos ⁊ de
testabiles abusus q̃ p regnũ frãcie i diuer-
sis fiũt eccl'ijs ⁊ abbatijs monachorum ⁊
monialiũ, stultorũ festũ (vt ipi vocãt) cele-
brando. vbi abominabiles fiũt inordinati
ones ⁊ insolẽtie que satis cognosci possunt
absqꝫ hoc vt pprijs describant nominibꝫ.
Hoibꝫ eñi aliq̃d honestatis p̃ se ferentibꝫ:
indecẽs est ⁊ magn⁹ horror talia recitare:
aut dũtaxat audire. Hec eñi insolẽtie nõ di-
cerent cocis in eoꝝ culina absqꝫ dedecore
aut rep̃hensione q̃ ibi fiũt in eccl'ia sancta
in loco orõnis in p̃sentia sancti sacramẽti
altaris dũ diuinũ cantat seruitiũ toto po-
pulo xp̃iano spectãte ⁊ iterdũ iudeis. Hec
aũt p eos fiũt qui ordinati sunt ad diuina
honoranda. Fiũt inquã publice et occul-
te/ vnusquisqꝫ satis scire potest.

¶ Prima conclusio.

Asserere aut sustinere q̃ p longũ vsum vel
sub vmbra iocoꝝ aut aliter sit res pmissibi
lis aut approbata fieri hmõi ludos stulto
rum cũ istis inordinatiõibꝫ q̃bꝫ fieri cernũ-
tur in sancta eccl'ia Error est in fide nostra
⁊ in xp̃ianam religionẽ blasphemia. Et ad
huc pei⁹ est dicere festũ hoc adeo approba
tum esse sicut festũ ꝯceptõis ỽginis marie.
qđ pauloante asseruit quidã in vrbe altisio
dorensi ɓm qđ dicit ⁊ narrari solet.

¶ Secũda ꝯclusio.

Possent ⁊ deberẽt condemnari (vt heretici
blasphemi ⁊ dãtes manifesta scãdala ꝯtra
fidẽ nostrã. ⁊ vt insequẽtes erroꝝ idolatra-
rum aut saracenoꝝ) hi q̃ taliter dicere vel-
lent ⁊ ptinaciter defendere absqꝫ reuocati
one aut correctiõe. Et si reuocare vellent et
emẽdari/ penitẽtia aspera ⁊ dura eis impo
ni debet p alioꝝ emẽdatione ⁊ animaꝝ il-
lorum q̃ talia ppetrarũt saluatione.

¶ Tertia conclusio

Uiso ac ꝯsiderato q̃ multi p̃lati noluerũt
aut forsitan nõ potuerũt hac. eñ talibus O
insolẽtijs ⁊ fidei nr̃e irrisionibꝫ finẽ impo-
nere/ aut ppter capituloꝝ vel aliaꝝ eccl'ia-
rum exemptiões. aut ob malũ maioꝝ igna
uia ⁊ negligentia nimis irradicatũ. aut ob
aliã q̃uis causam que eos excusat minime
Rex in p̃mis ⁊ alij xp̃iani p̃ncipes possunt
rationabiliter sancte iusteqꝫ de remedio p
uidere p edictũ ac ꝓhibitionẽ generalẽ: at-
qꝫ p coactionẽ rebelliũ ⁊ inobedientiũ. Et
apparere posset eos obligari ad illud exe-
quendũ veluti sancte eccl'ie protectores.

¶ Quarta conclusio.

Ponere remediũ ꝯtra p̃fatos abusus esset
op⁹ in se maioris acceptatiõis ⁊ laudis co
ram deo q̃ꝫ nõnullas i magno numero fun
dare eccl'ias aut facere largas elemosynas
argẽto: absqꝫ h̃ vt puisio ad h̃ adhiberetur
Honor eñi christiane religionis meli⁹ con
seruaretur ⁊ exaltaretur.

¶ Quinta conclusio

Sciẽter impedire ꝯuenientẽ puisionẽ su-
pradictis malis esset mortaliter peccare: ⁊
se suspectũ reddere/ se malũ esse christianũ
⁊ p̃fidũ paganoꝝ filiũ. Oĩe hoc ꝓbaret p
sanctã scripturã ⁊ doctores/ mala talia et
abominabilia festa exp̃sse rep̃hendẽtes sicut
idolatrias ⁊ maledictas vanitates. Et si ali
quis dicat ibi dũtaxat ludũ esse ⁊ recreati-
onem. Audi rithmum breue p vulgatũ puer-
bium verissimũ ⁊ obseruandũ. Nõ iocari
debet quecũqꝫ aĩa cũ fide oculo ⁊ bona fa-
ma. nec ledat vllo fides ocul⁹ aut fama lu
do. Hec laus ⁊ bñdictio sit oĩbꝫ illis q̃ reme
diũ ponere nitet vnusq̃sqꝫ ɓm vires suas.

¶ Exhortatio facta ad ducẽ Biturie an
no dñi. 1413. vt solẽnisct festũ sancti ioseph
virignalis spõsi beate Marie.

Epenumero et S

s frequẽter ꝯsiderãdo excellentiaꝫ
⁊ dignitatem sancti Joseph filij
Dauid legitimi ⁊ ỽginalis spõsi pudice ỽ-
ginis sancte Marie dñe nr̃e ɓm euangeliũ
testimoniũ. ⁊ meditãdo qñ ⁊ quõ sepi⁹ me-

morareturr honorareť ꝛ celebrareť ĩ sancta ecclia sanctū h̄ ꝛ sacratū mr̄imoniū. Uenit pauloante ad dicte ꝯsideratiōis mee ocu/los (sic eñ deū reor voluisse) ꝙ tu nobilissime potēs ꝛ christianissime pnceps regis filius ꝛ regis auūculus bituricēsis dñs. is esses inter ceteros dños (absq; adulatiōe loquor) q̄ posses ꝛ velles pmouere exaltare ꝛ exequi negociū hoc vsq; adeo dignum honorabile pciosum sanctū ꝛ religiosuz. Cause ꝛ rōnes ad id me mouētes satis cognite sunt vbiq;: ppter deuotionē quā habes ornādi tā copiose auro ꝛ pciosis lapidibus sanctoꝝ reliquias: ꝛ eas donādi ad mltas ꝛ diuersas ecclias cū vestimētis ꝛ ornamētis pciosissimis magniq; valoris. Quid fūdationes ꝛ dotatiōes tuas varijs in locis factas memorabim⁹ ad diuinū augmētandum seruitiū: tū in bona ciuitate sua Bituricensi excellētius q̄ alijs in locis. Et presertum videm⁹ ĩ solēnissima ecclia nr̄e dñe parisiēsi te caput sancti Philippi dedisse: adeo pciose vndiquaq; ꝯtextū vt me lateat vbinā gentiū sile posset reperiri. Et interea pauloante aliud reliquiaꝝ dedisti receptaculū dignissimū ꝛ pciosissimū: in q̄ mlte cōtinenť reliquie. Cōspiciunť ocul' in illa ecclesia pulchra organa q̄ ex tuo sunt dōno. Cōspiciunť cappe casule dalmatice: et tales ecclie habit⁹/fere oēs aureo filo formati/ꝯspiciť maxima ps vere crucis pciosissime circūsepta. Cōspiciť osculū quoddā pacis aureū ꝛ alia talia ornamēta plurima q̄ omia tua donauit liberalitas. Ad recognoscendā aūt religiosam tuā magnificētiam hūiles tui capellani ꝛ oratores decanus ꝛ canonici ecclie illi⁹ parisiēsis instituerūt ppetuo (anno qlibet) q̄tuor solēnia seruitia in q̄tuor tpib;. Cū ĝ sic sit o nobilissime et xp̄ianissime pnceps (fm ꝙ in alijs loc' de/

Q claraui) vt cōmemoratio ꝛ memoria matrimonij sancti ꝛ sacrati dñe nr̄e ꝛ Joseph cōuenientissime fieri possit die iouis q̄tuor tēpoꝝ añ natiuitatē dñi cantādo euāgeliū h̄ Exurgēs aūt Joseph a somno ꝛc̄. Aut die mercurij valde solēniť cū ixāda illa. Missus est angel⁹ ꝛc̄. Et veneris h̄ euāgeliū. Exurgens aūt Maria ꝛc̄. In memoriā mihi venit (sic de⁹ voluit vt religiose credo) hāc rē deuote tue magnificētie denūciare. Ut sublime ꝯsiderares mysteriū supdictuz. ꝙ fuit de ṽginali ꝯiugio scti Joseph et dñe nr̄e. Et qđ seruitiū tibi illo die fieri ꝯcessuz in ecclia ei⁹ parisiēsi in q̄ annuli sunt ꝯiugij dñe nr̄e ꝛ ei⁹ tinctura: fieret solēniter in dignā cōmemorationē scti mr̄imonij iusti Joseph ꝛ dñe nr̄e/fm modū cuiusdā seruitij qđ mō cōpositū est. qđ fieri posset nō impediēdo seruitiū pncipale ecclie sine vana supstitiōe ꝛ fatua psumptione. Significo igiť tibi fiducialiter nobilissime et deuote princeps fm exiguū sensum meū te hortādo p magnā illā grām quā de⁹ tibi ꝯtulit post regenerationē ꝛ sanctuz baptismatis fontē vsq; in hodiernū diē humillime supplicādo q̄ a deo abūdantissima dona accepis nature ꝛ fortune. Alia q̄z bona tum corpalia tū spūalia. ꝛ in pmis in mutatiōe tantū ꝛ tā grandiū aduersitatū in talē exaltationē ꝛ psperitatē: in q̄ (dei grā) modo es ꝯstitut⁹. Te etiā adhortor p virginē illam mr̄em puellā dñam nostrā: quā sementu mero (vt fama est) in tuis inuocasti necessitatibus piculis ꝛ infirmitatib;. non certe frustra/nec ei⁹ nō pcipiēdo auxiliū ꝛ iuuamen Ecq̄d mirꝫ: Ipa eñ ea est (vt veꝝ fateať) q̄ nunq̄ humane defuit creature ipam bono corde implorāti. Preterea te hortor p dulcem filiū ꝛ benignū pueꝝ Jesum: q̄ in hoc sacrato mr̄imonio dñe nr̄e ꝛ scti Joseph nasci voluit ꝛ nutriri. ꝛ p ipz iustū ꝛ sanctū R Joseph nobilissimūq; scti Johis baptiste ꝯsanguineū. Qui q̄dē Johānes valde a te coliť. p Joseph inq̄ q̄ ṽgo fuit spōsus ꝛ custos fidissim⁹ ṽginū ṽginis ꝛ gubernator pfati pueri Jesu quē sepi⁹ hincinde deferebat. sepi⁹ osculabať ꝛ tractabat sepi⁹ familiari⁹ q̄ quicūq; ali⁹ hō. Et sic te iuuēt ꝛ succurrāt in oībus necessitatib; tuis ꝛ in extremo negocio iudicij tui sepi⁹ inuocata ac petita regina misericordie: mater gratie aduocata petōꝝ atq; honoratissim⁹ ꝛ amātissim⁹ spōsus su⁹ Joseph erga benignissimū Jesum saluatorē nr̄m ꝛ iudicē q̄ dignabať eoꝝ appellari fili⁹. eisq; subijci ꝛ illis seruire. Uelis nobilissime ꝛ deuote pnceps: velis rei huic tibi q̄dē facillime supintēdere religiose. Hoc eñ magni meriti erga deum erit magni honoris sancte ecclesie/magne deuotiōis ꝛ pulchri exēpli oīb; deuotis psonis ꝛ gloriose memorie ac fame tue magnificētie. Grati⁹ fere sepulcꝝ (vt mihi videť) aut obitū magis placētē deo facere ñ posses aut fundare. Sume igiť dñe ꝛ cōcilia tibi tandē h̄ faciēs peculiarē tuū ptectorem amicū bonū: intercessorē potentē sctm̄

Joseph erga dñam nr̄am ꝛ filiū suū iesum vt puenias de mortali hac ꝛ breui pegrinatione ad ꝑhēnis glorie ciuitatē Amen.

¶ Scriptū anno gr̄e.1413. die scti Clementis pape/cui successit magnꝰ tuꝰ et bonus amicꝰ recē memorie papa Clemēs septimꝰ q (vt digna fide reuelatiōe cognoui) i veneratione ꝛ deuotiōe singlari habebat sctm̄ Joseph. sicut etiā nr̄i tpis multi magne sciētie ꝛ ꝓbitatꝭ hn̄t ꝛ habuerūt: queadmodum cardinalꝭ cameracēsis ꝓceptor meꝰ et bone memorie frater Petrꝰ burgūdio celestinꝰ. Cui (vt dicere solitꝰ erat) singlarꝭ erat patronꝰ ꝛ refugiū. cuiꝰ sepiꝰ expertus fuerat auxiliū in suis ꝛ alioꝝ necessitatibꝫ tanq̄ ꝑ miraculū. Et postremo magister Henricꝰ chicquot plurimū famatꝰ ꝛ antiquꝰ in vniuersitate parisiēsi clericꝰ/theologie doctor pauloante i obitu suo ꝛ suprema volūtate reddit̄ꝰ misit i ecclia carnotēsi: vt loco obitus sui dicta fiat cōmemoratio sancti Joseph in tali (vt dicebā) die. Eo em̄ viuēte sepius fueramꝰ locuti. Et om̄es hi sup hac re scripserūt/scripta quidē plena sciencie ꝛ deuotionis.

¶ Humilis tuꝰ capellanꝰ ꝛ orator Johānes gerson cācellariꝰ parisieñ. indignꝰ.

¶ Explicit dñi Johis gerson cōmendatio in festū beati Joseph celebrandū/ducibiturie aut bituricēsi ꝑ eundē directa.

¶ Quedā deuote meditatiōes aīme circa ascensionem domini.

S q Uis pēnas mihi donabit ꝛ alas ad colūbe similitudinē: ꝛ volabo atq̄ q̄escā: Uidete hic deꝰ meꝰ mgr̄ meꝰ ꝛ spōsus meus: quō volat in altū altiꝰ q̄ꝫ vēti supra oēs nubes. imo ꝓ vltra om̄es celos. Et ego misera aīa desolata in infimo moror infime hic in terra. quō sequar eū: relicta sum orphana/vidua sum sine ꝯfirmatiōe. q̄s mihi tutor erit: Quis mihi consulet: Para te ad volandum/ad amicum tuum sequendum tristis corde resume animuz/enitere. Sed heu q̄ sancta ꝝ cogitationū pēne mee deuenerūt: ꝛ due ale mee. vna quidē boni desiderij. altera ꝓ deuote spei: Sparse sunt h̄ ꝛ illic in diuersas ptes peruagatiōe; cordis in terrenis curis in h̄ parto qꝺ supest/qꝺ omnino eradicatū nō est. Heu q̄d mihi ꝓdest corrupte carnalitatꝭ fetor q̄ oīa deuorauit: corpis mei onustas ꝛ graue iniq̄tatꝭ mee pondꝰ me i terrā ꝛ imū detrahūt adeo vt meipam iuuare nō possim nec resurgere q̄ pacto volarē: Maledicti sint proditores aucupes mūdꝰ caro ꝛ inimicꝰ. q̄ tetenderūt laqueos gluten rhetia ꝛ muscipulas q̄cunq̄ ibā. siue esset in pratis siue in cāpis siue in vrbe/siue bibēdo siue comedēdo/siue in lecto siue extra lectū/male autē mihi cauitō in laqueos eoꝝ cecidi. Et eo mō pessime ducor. O q̄lis miseria. nullū hoꝝ sentiebā impedimētoꝝ. opinabar libere surgere/tūc valde nimis ꝑcepi meā miseriā qualit̄ eraꝫ irretita. Postulo itaq̄ nūc alas nouas pēnas q̄ꝫ puras mūdas ꝛ integras ad columbe similitudinē. Nolo cicade pēnas q̄bꝫ a terra eleuari nō possem. ꝛ sunt pēne hypocrisis. Nō curo falconis pēnas q̄bꝫ iuenire nō possem requiē/sunt pēne auaricie ꝛ rapine Sꝫ pēnas peto colūbe pēnas simplicitatꝭ ꝛ deuote meditatōis/tūc volabo ꝛ q̄escam Ab nō possum deꝰ meꝰ pr̄ meꝰ totiꝰ benignitatꝭ succurre mihi aut descēde ꝯsolari ꝛ releuare miserā filiā tuā/aut mihi pennas ꝯcede ꝛ alas meditātibꝫ q̄bꝫ a te volare queam in sublime ad locū vsq̄ secretū habitationis tue i sanctꝭ celis supiꝰ, vbi oīum deuotaꝝ aīaꝝ esse dꝫ ꝯseruatio q̄ tu ascēdisti tu inquā q̄ fidꝰ amicꝰ es eaꝝ/totꝰ pulcherrimꝰ dulcis/totꝰ bonꝰ gl̄iosissimꝰ sponsus. Quid dico misera: q̄d desidero quid opto Sum ne digna statu illo, loco illo illo honore: certe nō ꝑfecto. ꝛ h̄ ꝯfiteor q̄d̄e. Sꝫ dñe et totiꝰ ꝯsolatōis pr̄ misericors pia mater tua mihi facultatē dat sic loq̄ndi ꝛ desiderādi. Necessitas amarissima ad tuū me cōpellit amorē. amor p̄ñtie tue ad te me gemere cogit ad pulchritudinē tuā/ad tuā societatē; me ipellit suspirare ꝯqueri ꝛ plorare: cū me solā ꝺsolatā video i p̄ñti h̄ exilio i valle hac obscura ꝛ tenebrosa. i horribili h̄ deserto omnis aduersitatꝭ. oīs miserie ꝛ infelicitatis pleno. Quid miꝝ si meipam fugiēdo elongare velim: si extra mūdū morari petā: ꝛ illic te expectare/q̄ me saluare potes ꝛ liberare a timore ꝛ spūs mei pauptate. a mūdi tēpestate in q̄ est iniq̄tas atq̄ ꝯdictio/labor/iniusticia/vsura ꝛ dolositas vbiq̄. Tu ꝓ o corpꝰ qꝺ amicꝰ meꝰ esse solebas/ꝑ tps aliqꝺ nō me ipediēdo q̄ minꝰ deū adirē. Sꝫ eiusdē mecū eras ꝯsensus i via ꝛ dei fruitio Mecū edebas dulces cibos deuotoꝝ fletuū ac ad deū gemituū. Morē his egero q̄ Z

tibi ħ intulerũt falsis videlicet inimicꝭ q̃ te
incitãt vt aduersum me arma sumas ac ꝑli
eris desolerꝭ ꝛ rebelle sis. In ħ ꝙ mõ car/
nales tuas perꝭ voluptates ꝯ volũtatẽ me
am. ꝛ vagarꝭ vndiqꝫ ꝑ occupatões vanas
ꝛ inuisibiles: ꝯtradictiõꝫ meã neqꝙ̃ audiẽ
do. Cõfederemur denuo/mľto meli⁹ nob̃ i
ta erat pace q̃ꝫ i hac diuisiõe vel ecũda q̃ꝫ i
iurgio ħ ꝛ rixa magnope affligẽte. Tu sur/
sum euolare nõ potes saltẽ ad pñtiam vsqꝫ
amici mei. Sꝫ q̃so nõ me turbes/patere vt
pẽnas recoligã sctãꝝ cogitationuꝫ. et alas
meas d̃siderŋ ꝛ bone spei patere vt eas mũ
dem ꝛ expediã aut rursuꝫ acq̃rã alias. Tũc
accedã amicũ meũ/volabo ꝛ secũ reqescã.
V De⁹ me⁹ ꝛ spõsus me⁹ ascẽdit ad celos val
de sublimiter ꝛ gl̃iosissime/cũ q̃ assumpti
sunt oẽs antiqui ꝓphe pñarche ꝛ alŋ iusti.
Haud dubiũ est q̃n angeloꝝ ibi adesset so
cietas. Et videret oẽs ignis purgatorŋ ca
ptiuos tũc fuisse redẽptos vt ad nouũ gau
diũ festi illi⁹ ꝯgrue admodũ spectabat quẽ
admodũ legiꝰ plures apparuisse i corꝑibꝫ
gl̃ificatꝭ. Et ꝓsertim hos q̃ post passionem
resurrexerũt. Et tu ṽgo dignissima q̃d i ea
dicebas hora cũ eũ aspiceres ascendenteꝫ?
Quid omẽs dicebãt apl̃i ꝛ discipuli? facile
credi ꝑt cõplura dulcia fuisse suspiria. mul
tos cõplãct⁹. mľta in eis silia solacia. imo
mľto maiora ad sursũ secũ volãduꝫ: etiam
corꝑaliꝰ si ei⁹ fuisset volũtas. faciebatis tñ
qd̃ vobis possibile erat facere ꝛ concedere.
Vnusq̃sqꝫ vestꝝ spm̃ misit ꝑ velocissimas
ꝯtẽplatiõis pẽnas posteaq̃ꝫ corp⁹ i imo ꝑ/
manere necesse erat. Angeli sctĩ ꝛ archan/
geli q̃le festũ cel. brarũt? q̃lẽ cecinerũt me/
lodiã: aspiciẽdo hos oẽs q̃s iesus xp̃s du/
cebat sibi siles. ħ est de hũano genere. neqꝫ
dici põt neqꝫ vt decet excogitari. Tũc aꝑta
fuit ꝑadisi porta q̃ omĩ hũano generi tãto
clausa fuerat tp̃e. Celũ ꝓsus nouo ħ aduẽ
tu resplẽduit. queadmodũ aer lucid⁹ fit solꝭ
pñtia absqꝫ nubibꝫ. In isto sursum volatu
nullũ impedimẽtũ fecerũt hũani generꝭ in
imici. O q̃ꝫ felix futura est ea aĩa q̃ sic eos
euadet/dura nimis horrẽda nimis ꝛ nimis
expauescẽda est eoꝝ obuiatio. Recitaꝰ ꝙ ꝑ
sona q̃dã deuota posteaq̃ꝫ sctã visitasset lo
ca vbi saluator nr̃ Jesus xp̃s fuerat corꝑa
liter. Demũ deuenit ad montẽ oliuarꝫ et il/
lic locũ adorauit/in q̃ bñdicti pedes Jesu
xp̃i fuerãt ꝛ apparebãt vestigia. Ubi ãpli⁹
(ait deuota illa ꝑsona) dñe te q̃rã? nescio q̃
ampli⁹ eã/nisi ad te volẽ. Tũc adeo mõtis
scti desiderŋ alas ꝙ aĩa corp⁹ deserẽs vo/
lauit. Quis mihi dabit pẽnas tales ꝛ alas
ꝛ volabo atqꝫ reqescã? sꝫ heu posteaq̃ꝫ mise
ra ego aĩa orphana ꝛ vidua nõ habeo hãc
gr̃am/hãc fortitudinẽ ꝛ facultatẽ istã volã
di extra corp⁹ meũ cũ dulci spõso meo ꝛ ve
ro cordis mei amico: faciã saltẽ ad exẽpluꝫ
dñe nr̃e ꝛ apl̃oꝝ. Posteaq̃ꝫ em̃ ꝑ obediẽtiã
montẽ ascẽdero oliueti/mõtẽ cõpassionis
mei ꝛ alioꝝ. quẽ ꝓcepit iesus adire/postq̃ꝫ
secũ bibero ꝛ comedero in scti sacri altaris
tabula. postq̃ꝫ me exprobrauerit ꝛ arguerit in/
credulitatẽ meã. Et me ꝓhibuerit ne ꝑ cu/
riositatẽ de tp̃e inq̃rã futuro: sꝫ sp̃ meipam
custodiã. Insuꝑ postq̃ꝫ ꝯspexero eũ ascẽdẽ
tem in altũ ꝑ clarã nubẽ vere fidei/videro
ꝛ audiero in silitudine hoĩm angelos albis
vestitos q̃ me faciẽt certiorẽ de aduẽtu suo
Quid faciã? Reuertar cũ gaudio ad ꝯsciẽ/
tiam q̃ debet esse ciuitas hierlm. vbi pax vi
deri debet ꝛ inueniri/i mõte fidei/mõte cõ/
templatõis. Illic me includã in cenaculo
charitatis lato ꝛ extẽto: q̃nqꝫ sensuũ meo/
rũ occludã portas ob metũ iudeoꝝ ħ ẽ om
niũ aduersarioꝝ: sedẽdo illic ꝛ orãdo. Ex/
pectabo donec iduar ṽtute ex alto spũsci.
Expectabo donec tã magn⁹ fiat sonus: ꝙ
ego ipẽ ꝑ sctm̃ timorẽ ꝛ surda aurꝭ mea ape
riaꝰ magno illo ꝛ ingẽti sonitu. Expecta/
bo donec ignẽ mittat adeo clarũ viuũ ꝛ ar
dentẽ vt ꝓsus illuminer animer/inflãmer/
ꝛ ꝯfirmer/ꝯ oĩa mala/ꝛ i diuinis laudibus
euadã optime ꝓdu⁹ ꝭmone ꝛ lingua. Quã/
to sctã aĩa ascẽdit i sublimitatẽ cordis sui
ꝑ ꝯtẽplationẽ. de⁹ eũ eleuat ꝭm ꝓpheticuꝫ
dictũ Quãto em̃ pl⁹ aĩa conaꝰ ad deũ acce
dere. tãto ei maior apparet altior ꝛ incõpre
hẽsibilior: sꝫ nõ ꝯqueriꝰ aĩa: verũ poti⁹ inci
taꝰ ad ipm honorãdũ timẽdũ: ꝛ illi gratias
agẽdas. Tãto em̃ de⁹ magꝭ cõꝑhẽdiꝰ ꝛ pl⁹
cognosciꝰ. q̃ꝫto experimẽtũ mai⁹ sumiꝰ ipꝫ
cõꝑhendẽdi. aut oĩno cognosci non posse.
Sic abyssus sine termĩo mirabilẽ spectãti
bus ꝓbet cognitiõꝫ. ꝛ q̃ꝫto magꝭ inspicitur
tãto min⁹ ei⁹ videri ꝑt finis aut terminus.
In hac eleuatõe aĩe de terra i altũ ꝑ ꝯtem/
plationẽ/aĩa oĩa trahit ad seipaꝫ. Nihil ei
tũc est qd̃ aĩa videat audiat sentiet gustet
tãgat oderet aut cogitet q̃n oĩa ad suã illa
reperiat vtilitatẽ: ad suã in altũ eleuationẽ
ad deũ magꝭ gustãdũ sentiẽdũ ꝛ desideran
dũ. Per ꝯriũ ẽ de aĩa q̃ scienꝰ labiꝰ ad terrã

q̄ꝛ de oib⁹ suū facit dānū/oia supra seipam accumulant ꝛ coaceruāt/q̄ magis ipa ꝯfundat ꝛ a releuatiōe impediat. Hūana creatura pu⁹ est mūd⁹ q̄ tot replet⁹ est hoib⁹ q̄t in ea sunt cogitatōes/affectiōes ꝯsideratōes ꝛ velle diuersa. Jesus xp̄s igit ascēdit itra aīam in altū ad supmū vsq̄ ipi⁹ spūs celū q̄ est supior rōnis ps. Jpa em̄ sine intersticio deū tāgit. Aīa missa est ad p̄dicādum ꝛ annūciandū euāgelicā legē oib⁹ gētib⁹ seu hoib⁹ ad bn̄ eos regulādos ac ordinandos eosq̄ baptisandos aq̄ sctāꝝ lachrymaꝝ. Jn noīe pr̄is ꝛ filij ꝛ spūs scti. Tūc aīa talē recipit potētiā potestatē aut signa qꝛ eijciet demonia p orōnū exorcismos. Loquit idioma nouū ideoma celeste. serpētes tollit venefica p cogitationū. Curat oēs egritudines itra se existētes p man⁹ bone opatōis. Etsi qd venenū biberit mortifeꝝ p malā suggestionē aut tētationē/nihil ei ad mortem afferet nocumēti. qm̄ venenū nō ad cor vsq̄ penetrat p iniquū ꝯsensum/nec p perfectā deliberationem.

Modus quidā quo

certis ex causis Rhomā ire nō valētes i anno iubileo spiritualit peregrinatiōē eandē pficere possint.

y ¶Sciendū est iter aut pegrinationē ad Rhomā vsq̄ pficiscēdi/in memoriā fieri remissionis atq̄ plenarie venie q̄ in veteri lege q̄nquagesimo fiebat anno. ꝛ q̄ spūs sctūs q̄nquagesimo post resurrectōē die missus fuit/die videlicet pēthecostes. Quia etiā a frācia romā eūdo sūt circa tricēta q̄nq̄gīta leuce: q̄ in q̄nquaginta pficiunt dieb⁹: die quolibet decē pambulādo miliaria. Sūt aūt dicti q̄nquaginta dies/septimane septem grandia significātes mysteria f̄m qd varia reperiunt septenariū numeꝝ f̄uātia Uti in spāli septē sunt ꝟtutes. Tres diuine ꝛ q̄ttuor cardinales. Septē sunt etiā dona spūs scti. septē sacra. septē beatitudines. septē deniq̄ ipi⁹ pr̄ nr̄ petitiōes. Et oīe h̄ ꝯtra septē mortalia pclīt petā. qꝛ etiā de⁹ i septē dieb⁹ oīe op⁹ suū cōpleuit. Primū ponere q̄s se in talē debet statū in quo mori auderet aut dn̄icū corpus sumere. Estq̄ enitendū vt stat⁹ h̄ bn̄ ꝯseruet. Itē dicēdū est vnoquoq̄ die p leuca q̄libet pr̄ nr̄ vnū: videlicz oīni die decē pr̄ nr̄ in bona deuotione/ꝛ diuersis q̄dē horis q̄ meli⁹ attendat ꝛ freq̄ntior peregrinatōis suscepte habeat memoria: p̄cipue mane ꝛ vesperi. Ualet etiam h̄ ad decē p̄ceptoꝝ legis significantiam. Itē post q̄nquaginta dies veluti si q̄s iam rhome esset/assumēd⁹ est stat⁹ supradictus ꝛ fiēt p dies septē veluti septē visitatōes et peregrinatiōes f̄m septē rhome p̄ncipales ecclias. sancti Petri scz. sancti Pauli. sancti Johis. scti Sebastiani. scti Laurentij sancte crucis. dn̄e nr̄e. Et hec faciēdo orare debet psona ac si p̄ns esset se recōciliare deo ꝛ sanctis. ꝛ veniā petere ab vnaquaq̄ psona f̄m qd de⁹ eā docebit. Itē redeūdo fieri pt vt eūdo pr̄ nr̄ videlicet sua dicēdo. Itē si psona h̄ modo pegrinationē faciens diues fuerit/bona q̄z illi sint sufficiētia/facere pt die q̄libet elemosynas loco expēsarū quas inter ambulandū faceret. Itē ipa etiā pōt singulis dieb⁹ aliquā visitare eccliam f̄m eā quā habet oportunitatē: ꝛ ibi missā audire aut suā facere deuotionē. Itē facere ieiunia aliqua aut abstinētias etiā f̄m q̄ fuerit ipa deuotio. ¶Hoc mō pegrinatio hec in q̄ndecim cōplebit septimanis. ꝛ esse pōt in memoriā q̄ndecim gaudioꝝ dn̄e nostre. Et credo i bona fide q̄ h̄ facere magnope pderit ꝛ ampli⁹ q̄ corpalit eūdo vt pleriq̄ vadūt. vaent⁹ nil [illegible] mo. Itē sciēdū est quālibet psonā cuiuscūq̄ stat⁹ fuerit posse qualibet hora magnū indulgētiaꝝ acq̄rere numeꝝ domi manēdo/p̄cādo ꝛ orando p certis q̄busdā reb⁹ ꝛ psonis. Ut q̄ p certis orat dn̄us vt p rege ꝛ regina centū h̄z dies aut plures. Pro pace regni frācie centum dies. Et sic de cōpluribus viuis ꝛ mortuis. p q̄b⁹ date sunt indulgētie orātib⁹ p eis. Qui aūt alio mō orare nō nouit p supradictis rebus ꝛ hoib⁹: dicat pr̄ nr̄ p oib⁹ simul/ea intentiōe vt velit oib⁹ illō bonū pp̄ter qd indulgētie ille ac venie ꝯcesse fuere ꝛ elargite

Quedā moralia vt

lingua a nimia loquela refrenet.

¶Si q̄s se religiosum existimat (vt ait z
sanct⁹ Jacob⁹) ꝛ pp̄riā suā nō refrenat linguam religio ei⁹ vana est. Quare vana: qꝛ nō tēdit ad finē/q̄ est mori mūdo vt deo viuatur ꝛ i padiso. Laxare linguā ꝛ p̄sertim de altero loquēdo/fieri pōt ob vnū sex finium f̄m q̄s iudiciū ferri debet qn̄ loq̄la illa bona est aut mala. Pn̄t ꝟba fieri de altero: aut ppt instructionē dandā aut deceptionem vitandā/aut ppt correctionē aut ppt

cōpassionē aut ob solā garrulationē. aut ꝓ
pter odiū inuidiā ꝛ detractionē. Scōm h
dici pōt ꝑmo ꝙ loq̄ de altero tpe ꝛ loco: et
ꝟitatē dicēdo ꝑncipalit ob vnū q̄ttuoꝛ ꝑo
rū finiū, licitū est ꝛ meritoriū / mō sobrie fi
at ꝛ discrete. Nota ꝙ dꝛ tempe ꝛ loco eo ꝙ
oīs ꝟitas aut bona doctrina nō sꝑ locū hꝫ
ꝛ tps vt exꝑmat vt tpe diuini ſuitij ꝛ i lo/
co silētij. Oportet etiā vt qđ dꝛ veꝝ sit. mē/
daciū nāqꝫ de alijs dici nō debet ꝑpt quā/
cūqꝫ vtilitatē aut cōmodū. Req̄rit etiaꝫ ꝙ
h sit ꝑnc. palit ꝓpter q̄ttuoꝛ finiū vnū. Qui
q̄dē fines supra dicti sunt / aut ꝓpter siles
bonos fines: qꝛ ꝑmisceri posset talis inten
tio ꝙ oīno esset corruptio: vt postmodū di
cet. Uerbū etiā h dꝫ fieri sobrie ꝛ discrete:
h est ne plꝰ nocumēti bone fame illi de q̄ dꝛ
inferat q̄ꝫ qđ dꝛ ꝓsit sibi aut alijs. Etiaꝫ ne
affirmet id qđ ñ scit vl' sciri nō pōt. nec sepi
us nec diutiꝰ q̄ꝫ opꝰ sit aut cōmodū: ne tps
ꝑdat / aut instructio ꝓficiēs magꝭ. Omnib
bis (qđ difficile est) ꝯditionib obseruatꝭ ꝟ
ba fieri pñt. interdū q̄dē ad fraternalem in
structionē: aut ob correctionē supioꝝ / aut
obedientiā / cū q̄s postulat ꝛ cōpellit ad ve
ritatē dicendā. Dicamꝰ ꝑterea ꝙ loq̄ đ alio
ꝓpt solā garrulationem: h ē vt satisfiat de
siderio suo loq̄ndi ꝛ loquacitati aut scien
di curiositati vl' noua audiēdi. aut etiaꝫ ad
tps trāsigendū ꝛ se oblectādū difficulter a
peccato excusari poterit. ꝛ sepiꝰ sic loquēs
vel locutio illa cadit ac labit in pctm̄ mor/
tale: Rō est. qꝛ talis locutio nō mō est ocio/
sa (de qua tm̄ oportebit reddere rōnē) sꝫ ple/
A rūqꝫ alteri nocet in fama ꝛ absqꝫ vtilitate
vlla. qm̄ de absentib ꝟba fiūt / quēadmo/
dū rana coaxat in palude sua. q̄ mox vt q̄s
ad eā aduenerit tacet. Aliud incōueniens
est: qꝛ ꝛ loquēs ꝛ audiētes facile cadunt in
falsa ac temeraria de alijs iudicia. ꝛ indig/
nationē ꝯ eos sumūt ac eoꝝ vicia ꝛ statum
tūc aūt labitur garrulatio in detractiōem.
Si q̄s petat q̄ pacto noscere poterit qñ ex
bona loquat intētōe aut mala / nōnulla pñt
dari signa. qñ eñ ꝟmo habet ꝓpt bonuꝫ fi
nē: tūc hō q̄ndā in se sentire dꝫ dulcedineꝫ
ꝛ cōpassionē de illo de q̄ mali dicūt sermo
nes. ꝛ ꝙ taliter q̄cq̄ꝫ dicat ac si malū hoc đ
semetipo quisq̄ꝫ diceret / atqꝫ mlto potiꝰ nil
fari velle eligere q̄ꝫ loq̄ / nisi ꝓficiēdi adesseꝫ
necessitas. aut nō loquarꝭ tādiu de materia
illa / qꝛ displicet vt cyrurgicꝰ nō delectatur
restringere aut alteriꝰ immutare plagā nisi

q̄ꝫtum necesse est ꝛ opꝰ. Sꝫ signa sunt i cō
trariū cū q̄s ꝑ loquacitatē fatur: qꝛ nō pōt
poni modꝰ ꝟbis / sꝫ est quēadmodū aq̄ mo
lendine cū ventilabrū aptū est nō ꝓspicit q̄
labat. vel an ventilabrū deprimere debeat
aut nō / ꝛ sine mēsura. Cū h sepe obloquēs
indignationē hꝫ ꝯ hos de q̄b verba fiunt
crudelē leticiā / malignū risum / ꝛ modum
quendā mordentē / ꝛ veluti discerpentē abs
qꝫ audientiū edificatiōe more canuꝫ se mu
tuo impugnantiū aut cadauer rodentium
Insuꝑ valde cauēdū est ne q̄cq̄ꝫ dicat vela
ti certū qđ incertissimū est aut falsuꝫ. et oīa
plerūqꝫ in peioꝛē vertunt ꝑtē. Nā vnusquis
qꝫ plerūqꝫ aliq̄d addit de suo ꝛ suā dat ex/
positōꝫ ꝟm suū iudiciū. ¶ Hec materia plū
rius deduci possꝫ: sꝫ ꝑ signo breui sufficiē
ti ꝛ certo qñ intētio bona sit aut mala / regu
lam tenete btī Grego. de pharisęis dicētis
q̄ ꝯ Jesum xp̄m loq̄bant: eo ꝙ reciperet pec
catores. Ibi dicit sanctꝰ Grego. verā iusti
ciā hr̄e cōpassionē / fictā ꝟo ꝛ falsam indi/
gnatiōꝫ. h est dictū ꝙ cū aliq̄s cogitat aut
loquit de alio malū / ꝛ ip̄e cōpassionē habꝫ
h bonū est signū. cū autem nihil īpēdit aut
gaudet aut indignat / malū est signū. Uel
ꝙ sit supbia vel inuidia aut alia mala cau/
sa que cogat cogitare sic de alio aut loqui
Alia sunt mala innumera ex garrulatione
emanātia: ꝑcipue in hoīb religiosis ꝛ soli
tarijs / q̄ mortui esse debēt mūdo ꝛ mūdus B
ipsis. Sequit tpis ꝑditio melioꝝ ꝛ sancti
orū operū impedimentū. nō modo ꝑ tpe q̄
huiusmodi fiūt colloquia: sed postq̄ꝫ ad ru
minandū deuentū est ꝛ immorandū. Se/
quitur sepiꝰ mala audientiū edificatio. Es
se eñ potest ꝙ loquēs bonā habeat inten/
tionem: ꝛ audiētes pessime vtant / tūc ꝛ post
modū sibi dei vsurpando ꝑrogatiuā: qđ
est alteꝝ iudicare. Aut cadunt vel labūtur
sepius in ꝑsumptionē đ seipsis dicēdo aut
cogitādo exēplo pharisei Grās tibi ago de
us / non sum talis ꝛ talis. O q̄ꝫ felix est vita
mea aut status meꝰ respectu taliū ꝛ talium
seculariū sermonū. Sic ꝑsona que vilis es
se debet ꝛ abiecta in sui reputatiōe ꝛ magꝭ
q̄ꝫ quecūqꝫ alia: efficit bona sapiens obedi
ens consulta ꝛ felix ꝟm suū iudiciū. Sed
alios quos honorare deberet cōtemnit et
despicit ac veluti sub pedibus calcat tāq̄ꝫ
malos fetidos ꝛ īdignos vita terrena. Ec/
quis dubitat quin hic sit peccatū mortale
enorme admodū / simile peccato Luciferi

Quis non videt hoc impedimentū eē om-
nis pfectionis ꝛ ad bonā pueniēdi mortifi
catiōem: Quis nō ꝑcipit illos magis mun-
do esse implicatos: quātumcūqꝫ corpaliter
mundū reliquerint q̄ꝫ hos qui secularit in
eo versantur: Heu hi pforato ꝛ ꝑtuso sac-
co cōmittūt diuitias om̄es q̄s ieiunando:
orādo ꝛ vigilādo cōquirūt. Et cū ad mor-
tis necessitatē aut senectutē deuentum fue
rit/verendū est ne inueniāt oīa esse vacua.
¶Dicamus finaliter ꝙ loqui malū de alio
ob sextū finē est sepe peccatū mortale ꝛ se-
pius est peccatū grauius ꝛ magis deo dis-
plicēs q̄ꝫ carnes comedere die venerꝭ. Et
difficillimū de quo ꝑ a ꝛ recta agat penitē-
L tia. eo ꝙ difficile est bonā alteri⁹ restituere
famā: q̄ lesa est ꝛ repare in bono auditoruꝫ
ꝯsciam que male fuerat edificata. Et q̄m
hoc certū est ꝛ vitari debet ab omni bonē
religioso poti⁹ interdū q̄ꝫ dimittere hitum
suum aut die venerꝭ i refectorio carnes co-
medere. Dimittat hui⁹ pctī detestatio. ꝛ lo
q̄mur de breuibꝫ q̄busdā remedijs ad gar-
rulationē vitādā. ꝛ ne garrulatio labat in
detractionē i sup̄ enumeratꝭ ꝛ noiatꝭ mal.
Magis aūt ꝯ malū h̄ ꝓdest religioso aut
solitario tria p̄sertim meditari: suā pfessiōꝫ
suā q̄etē. suā pfectōꝫ. Professio ꝛ finis reli-
giosi est mori mūdo. h̄ est ꝙ nec loq̄ debet
nec cogitare de rebꝫ mūdanis ad eas iudi-
cādas aut emēdandas/nō sec⁹ q̄ꝫ si mundo
mortu⁹ esset. orare pōt licite ꝛ cōpati. Hec
est magna grā ꝛ exoneratio quā de⁹ illi tri
buit. Talis ḡ est abusus ꝛ tale mōstꝝ/reli-
giosum aliquē aut solitariū loq̄ audire de
rebꝫ mūdanis ꝛ secularibꝫ ꝛ de circūuolitā
tibus nouis ac rumoribꝫ/ac si mortu⁹ tīia
exerceret officia. Religiosus ḡ q̄tiēscūqꝫ ꝑ
seipm̄ aut aliū de tali tentat miseria dicere
dꝫ. Nihil ē mihi vlteꝝ: nihil ad me spectat
illorꝝ: q̄re denuo iacerē me a portu ad quē
me posuit de⁹ ad pfundissimos magni ma
ris fluct⁹: Loq̄mur de his que ad nos spe
ctāt. Nihil ad nos de his q̄ sunt foris. dic
apl's. Sūme aūt hos vita q̄ assueti sunt ꝛ
nimiū inclinati ad tales ꝯmones: siue sit i-
ter prandendū siue alias exēplo sancti Au
gustini. Tranq̄llitas insup ꝛ pax quā pete
re debet aut habere religiosus: maximope
eū mouere debꝫ nō curare iteꝝ se talibus i
miscere mūdanis iurgijs: qui sunt rumo-
res nociui ꝛ turpes in domo anime ꝛ expel
lunt hūc. De quo dr̄. ꝙ in pace est loc⁹ ei⁹.
De hoc dicit in ꝓuerbio. Magnū dolorē
colligit qui aurē suā xhete facit. Talia ver D
ba musce sunt aculeos dantes ꝛ pungētes
aut ꝑ amarā tristiciā ꝛ inanē. vel per vanū
gaudium. dicere aūt hoc fieri ad cōpassio
nem habendā ꝛ ardenti⁹ orandū: remēdiuꝫ
pfecto est: ne sic dicens sibipsi mendax ef-
ficiatur. Orō eni meli⁹ fit tranquille sineqꝫ
hmōi fantasijs hincinde volitantibꝫ ꝑ gar
rulatiōes has adimit ꝛ aufert oīs deuotio
quēadmodū mortue apes (vt vult sapiēs)
dulcedinē aufert mellis. Demū religiosus
cauere sibi debꝫ ab istiusmodi garrulatiōi
bus rōe sue pfectōis. q̄m ponat (qđ admo-
dum difficile est) in ꝯbis talibꝫ nil esse p̄ter
bonū. Alie tn̄ occupatōes pfectiores sunt
magisqꝫ accōmodate ꝛ ori aurib⁹ aut cor-
di religiosi cuiuspiā magis congrue: ne sit
vt miluus q̄ q̄nqꝫ alte volat sꝫ cōfestim ad
cadauer relabit. Et reuera om̄e quod est ī
hoc mūdo respectu rerū celestiū: cadauer
est quoddā. ꝛ est veluti nubes: tenebre: glu
ten aut lutū: aīe claritatē agilitatē ꝛ purita
tem obscurans impediēs ꝛ defendēs. Hō-
ne igit cōducibili⁹ est altius eleuari occupa
tionibꝫ vel meditādo vel legendo vl' res de
uotas ac diuinas audiendo vt sūt historie
ꝛ vite doctoꝝ: ꝛ indices bn̄ mori addiscēdo
Cū eni ō nullo interrogabat in morte sua
religiosus: quod ad res spectat humanas.
immo poti⁹ de ꝓprijs factꝭ: qualis est stul-
ticia. immo ꝯo qualis furor sese in illis oc-
cupare ꝛ semetipsum derelinquere: ꝛ de tā
nobili libertate cadere in seruitutem extra-
neaqꝫ debita: Nō satis describi posset hu-
ius rei indignitas ꝛ admiratio. Veꝝ ē (qđ
ꝛ fateor) q̄s adijcere posset scrōꝝ patrū hi-
storias aliaqꝫ cōplura documēta atqꝫ pfū-
diora. Sꝫ mō sufficiat qđ matutino h̄ tpe
ꝯceptū fuit ꝛ scriptum festināter: ante hoc
quod hesterno vesperi tibi scripsi fiduciali
ter honorabil' domine mi ꝛ pater in Jesu
christo amantissime. In quo ꝛ ꝑ quem no
bilis tua viuat persona in grā hic ꝑseuerā
ter: ꝛ in gloria ꝑhenniter.

¶De hac detractionis materia ꝑus q̄stio
latine a cancellario scripta inuenit in scđa
parte alphabeto tertiū hūc ꝯo tractatulū
q̄m gallice ad gallicos scripsit hic adieci-
mus: quippe qui nō prorsus idem est cum
priori questione: sed vtilia quedam ꝯtinet
prius omissa.

Quomodo puer ie-

sus in mente deuota concipitur/nascitur: balneatur nutritur ꝛc.

E ¶Jesu qui concipi vis in ꝓfunda humili-
tate. Sapiens cor est quod in h̃ se fundat.
Ueritas te debet concipe. Et eo pacto mi-
nistrare. Tunc es in corde. Cum veritas
venit extrinsece/sicut est de fonte illo
Cuius clara ꝛ sana est origo/plerũq; clarꝰ
est in riuo. Sic quoq; est ꝛ dõ te agno. Cor
quod se tibi iungit ꝛ tangit. Illi veritas in
ore accidit Tunc nasceris in manendo
Et moraris in nascendo. Cor meum itra-
re non spernas/Quoniã vera tu es ꝟitas.
Dulcis ergo Jesu tu es natus Esse debes
inuolutus. Uerum requirunt panni/qui
sint albi pulchri mundi. Panni sunt virtu
tes ipse/que esse debent pure. Panni si fo-
rent immundi aut mixti non requiesceres
ibi. Opus est ancillis duabus/vna quidez
est gemitus. Altera appellatur contritio:
pannos vt he lauent/est ratio. Qua ipi la-
uantur aqua/est anime lachryma pura
Contritio pannos fricat/cum lachryma
ad cor vsq; intrat. Gemitus pannos lauãt
cum oculi lachryme se manifestãt. Opor-
tet autẽ vt dilatentur/extendẽtur ꝛ siccen-
tur Duabus opus est ancillis/non infestis
nec superbis. Una dicitur confessio/alte-
ra satisfactio. Confessio viam intrat/pan-
nos capit ꝛ explicat. Confessio sine celati-
one/vult pannos prorsus explicare Ipsos
coram sole ponit/quos ꝛ satisfactio capit.
Et ait quod ipsa non recedet: donec pan-
nos omnes siccet. De penitentiam finite
complere/hoc facit virtus explere.
Tunc erunt ipsi panni sicci/oportet te in
cunis sisti. Cuna conscientia est/puritatis
ligamen prope est. Ut puerũ ligamẽ ligat:
sic puritas te ĩ corde seruat. Justicia ꝛ pax
in cunis ponere te debent/due he domine
hoc officium habent. Modũ talem habet
iusticia vt ad cunas esse debeat prima.
Justicia pannos explicat cum deo reuerẽ
tiam dat. Et cũ ius facit proximo suo/tũc
dicit bene se habet cuna. Tunc iusticia pa
F cẽ aggreditur et ei dicit decore. Ueni do-
mina cum vis/cuna est assimulata. Tunc
pax dicit iusticie/me ḡ osculare/letor q̈ fe-
cisti de cuna. Bene actũ est/gaudeo valde
sine te nõ possem dormire. Cor eñ in q̃ nõ
es tu iusticia/pax sum ego/quã necesse est
abire. Tũc pax te capit Jesu ꝛ dormitum
ponit ꝛ alias duas ꝓspectat Te seruare eaz
est officiũ. Una tremor est altera verecũdia
Uerecũdia cunã accedit cum cor se oppro
brio dignũ sentit. Sz cũ se iudicat deficiet
Uerecũdia pacat puez. Tũc dicit tremor
tenere me volo deinceps prope cunabulũ
Obseruare debeo ne veniat lis/ nõ recedã
donec fuerit finita. Dico tremor qui sine
mora/destruet Jesu qd̃ tibi nocet in hora.
Caput ḡ tuũ tegendũ est: mihi ꝑplũ po
nendũ est. Dic̃ charitas qd̃ est opꝰ meum.
Uestire paupes ꝛ eos recupare. Uado ad
dulce caput eiꝰ coopiendũ/cũ paupes va-
do ad vestiẽdũ. Dulcis Jesu nũc ḡ recubas
in miserijs es inuolutꝰ. Cognitio domicel
la venit ad amorẽ/ꝛ eã vocat Dicitq; pue-
rum discooperiamus/tu ꝛ ego eũ releuare
debemꝰ. Rñdet amor/nihil scirẽ si viã mi-
bi nõ demõstrares. Et nobilis ꝟtꝰ summa
cognitio q̃ ducit amorẽ Christe iesu regis
dei fili/pone in me cognitionẽ mihi. Ipsa
assimilat soli/cũ accedit oculũ aperit. Et
res circũstantes oñdit/cognitio sic est di-
es quedã. Ostẽdit res coopertas/secreta cor-
dis facit aperta. Tũc discoopitis puerum
ꝛ amor ꝑsaltat. Tũc amor te capit et rele-
uat/osculat ꝛ in ore basiat. Deinde amor
pietati te tribuit/ꝛ dicit amor deũ tibi do.
Pietas fac tuũ seruitiũ ꝛ eũ lacta/hoc eñ
tuũ est officiũ. Tũc pietas te capit dulcem
infantulũ ꝛ te lactat in sinũ suũ. Due mam
me ꝓprie/vna vetꝰ est testamẽtũ. Altera lex
est noua/ꝛ de hac dextra mãmilla/ Nutri-
ri vis Jesu/nã ibi dulce lac ꝯtinet. Dulce
lac est misericordia/cũ cor pietati ꝯcordat
Cũ qd̃ ꝯ ipm fit ꝑcit/tũc pietas de dulci la
cte tibi tribuit. Sz cũ cor ꝓ lacte aquam
reddat tũc tibi lac dulce apparet. Discretiõ G
ad pietatẽ venit ꝛ dicit/puer lac sumpsit:
Parare sibi volo cibũ/ieiunare eñ posset
nimiũ. Tũc vt vis ꝑparat/cũ cor ad oran-
dum incitat. Inde discretio orõnem petit:
dicitq; hunc sume cibũ. Socia cura hũc
puerũ eũ eñ tamdiu ieiunare est malum.
Tũc respondet oratio: libenter o discretio
Tũc te pascit orõ: cũ cor te orat ꝛ opatur.
Et dicit ede puer fidissime: edulium h̃ bo-
num est et pulchrum. Discretio amica
tua ipsum parauit ne refutes.
Tunc oratio te pascit: cum deprecatio ex
corde nascit. Jesu ergo comedisti: opus
est vt laueris.

Deuotio balneū hoc debet q̄rere/desiderium ꝟo in balneo te tenere. Tūc balneū parat deuotio cū tuā plorat passionē. Et dic̄ factū est balneū/fac quoq3 qđ tuū est desiderium. Balnea q̄so puez hūc ⁊ cū eo iocare/ne sumat tediū. Tūc te capit desiderium ⁊ balneat cū magnā verecūdiā cogitat Quā habuisti cū symbolū p̄soluisti. Ad deꝰ quo nūq̄3 gustasti. Tūc cor te tenere desiderat/⁊ tu venire desideras. Ecce desideriu3 suū oñdit sinū te tenere intra hoc balneu3. Te balneādo incipit canticū/⁊ dic̄ deꝰ glīe infantule. Angeloz creator q̄ homies formasti q̄ hūana corda amas. Rex diuine nobilitas/pctm̄ me occidit ⁊ offendit. A corde meo dele/ne ampliꝰ in eo appareāt macule. Retracta mihi sentētiā p̄ tuā benignā vigilantiā. Et a me balneaberis. O Jesu digna potestas celos cōposuisti. Bestias aues creasti/soli lumē dedisti. In h̄ mortali carcere. In q̄ res tales nobis oñdis/certe bñ nos doces. In palacio tuo glīe/illis qui habebūt victoriā Nobilis nobilē rem ei seruas. O Jesu sapīa ꝟa/amor te deriuauit. Cor nr̄m inebrias de dulci hac caupona. Quā diuitas gubernat/tale poculū vt del est inceptū. Fac cogitatōꝫ meā inclinatā ad illā dulcedinē diuinā. Ut ea sim potatꝰ. Hic ē cantus desiderij/due dñe volūt venire. Cōuersatione honesta/d3 rñdere h̄ canticū Est cū cor bñ desiderat ad extra respōdere d3. Cū p̄priū suū alteri tribuit/tūc canticū suū debitū canit. Quāto eñ plꝫes tales sunt cantātes/tāto ꝯcinior est cātus Socia eiꝰ dulcis cogitatio accepit puez et recessit. Tūc apperit domꝰ sue ostiū dū surgit a deuotiōe. Et dic̄ Eamꝰ hincinde spcū nō possumꝰ balneare. S3 cogitatio p̄git tā lente q̄ puez ipm̄ p̄dit. Tūc p̄prie dicit volūtati/p̄ te amisi puez. Cogitatio cū volūtate litigat inter eas se spes locat. Et dic̄ dñe sufferte/filius eñ reuertet. Si possum puerum iterū inueniemus ego ⁊ tolerantia eū queremus. Cu3 cor sentit aduersitatem/tūc te querit quando hoc suscepit non inuite. Per viam iuisti ⁊ ideo deuiasti Tolerantia in via ire debet/⁊ te non loq̄ndo querere. Tolerantia tacens est ⁊ taciturna/dic est Jesus dulcis infans. Post hūc it ⁊ sequitur te/cū spes ipsam conducit. Jesu christe da mihi tolerantiā ⁊ in patiēdo veram spem. Tolerātia seu patientia te non haberet/si ipsa quoq3 spes non iret.

Tunc te querūt dulcis rex diuine domine due que te inueniunt in itinere. Una est fides famata/altera gratia est promulgata. Fides seruit ad iter docendū/et gratia seruit ad te inueniendū. Tunc venit fides et spes ⁊ dicit Ite vos ⁊ tolerātia. Uos oro dominas duas speciosas/per viam hanc que duodecim habet semitas. Que sūt duodecim articuli/dicit fides. In fine rege3 inuenietis. Sequamini charitatē p̄pius: nunq̄3 a vobis perdet puerulꝰ. Charitas ē cum puero secū ludens in pulchro eiꝰ prato. Jesu cum in corde scis patiētia cito tu venis Patientia lusum te portat patientia te delectat. Patientia animā absoluit. Ecce patientie officiū. Tūc socia eius obediētia vt tecū ludat accedit. Cum cor omnibꝫ obedit. Et in prato colligit flores/cum p̄priam cōpellit voluntatē. Cum cor est obediens/tunc flores sunt tibi odoriferi. Ad tales flores extendas gremiū In prato tribulatiōis. Sine me huiusmodi flores colligere ad dulce cor tuū increandum. Due he virtutes magnū habent valorē/dominabus earū debetis mercedē. Nemo habebit lucrum si defuerit perseuerātia. Tūc diligentia te associat/Uiam illi ostendit ⁊ demonstrat. Domicella patientia/recipiēdi in potentia. Pro omnibꝫ simul dominabus mercedē recipit vt mihi videtur. Da mihi eū in his virtutibus te oro Jesu dulcissime. Ecce qualiter virtutes admīstrant puerum Jesum.

¶ Dicebat sapiens domino nr̄o. Quid faciam vt saluꝰ fiam? Respondet fac precepta mea. hoc est q̄ quis saluatur: adimplēdo precepta. Quemadmodū si rex aliquis diceret alicui pauperi homini. Uade vsq3 ad finem vici ⁊ habebis quinq3 libras pecunie. ob id non lucratus esset pecunias: sed ob eam causam/quoniam rex ita dixisset. Si nos impleamus precepta: non p̄pterea paradisum fuerimus lucrati. sed q2 deus sic dixit. Exemplum. Apostoli interrogauerunt dominū nostrum. Cum omnia fecerimus meliori modo quo potuerimus: quid tandem fecerimus. Dixit deus Dicere potestis. Serui inutiles sumus. ¶ Cum ergo apostoli id dicebant: Possumus nes nos dicere esse maioris vtilitatis? ⁊c̄.

Finis cum deo

Speculū bone vite

in quo continetur exhortatio humani generis ad benefaciendum τ mundū despiciendum.

Speculamini vos speculamini
Vertite vos huc τ meditamini
Inspicite huc vos queso
Speculamini hic τ dicetis
Cum hinc abibitis
Ibi speculum esse pulchre paratum
Breues sunt dies vite nostre
Mori oportet sine dilatione
Nonne verum est? Immo profecto

¶ Cōtra papas τ cardinales

Intuemi vos hic ī specl'o pape τ cardiāles
Qui supra sedes cathedrales
Sedetis in altis sedibus
Archiepiscopi τ officiales
Qui facere potestis bona τ mala
Potius q̃ alij multis modis
Mors accedet sine mora
Que vos vertet in nihilum
Nonne verum est? Sic reuera

¶ Contra imperatores

Intuemi vos h̄ ī specl'o sublimes ipatores
Nobiles reges principes τ domini
Delphini duces comites τ barones
Ubi sunt omnes vestri predecessores?
Omnes suos finierunt dies
Eos amplius reperire non possemus
Post alteram persolutionem habebimus
Mors nostra erit persolutio
Est ne verum? Ita est certe

¶ Cōtra reginas

Speculamini vos hic o nobiles regine
Nobiles domine compte τ parate
Quid vobis prosunt ingentes delicie?
Vestri apparatus vestre longe pompe?
Pelles virides/grisee/τ similes alie
Pallia vestra subducta preciose
Mors vobis seruiet aromate
Et q̄ tp̄s q̄ hic manebitis erit breue
Est ne verum? Sic est

¶ Contra astronomos

Speculamini hic vos astrologi
Legiste rhetores
Sublimes magistri in diuinitate
Grammatici logici
Decretiste musici
Considerate vestras fragilitates
Vere cito moriemini
Nil proficiunt argumenta
Nonne verum est? Ita est

¶ Cōtra curatos eccl'ie

In speculo hic vos intuemi eccl'ie curati
Qui seruitium debetis exequi
Diuinum/et seruare oues vestras
Cauete ne vos attingat
Symonia τ cupiditas
Quoniā admodum grande est periculum
Mors nec oculos habet nec aures
Nec preces prosunt nec pecunia
Est ne verum? Ita est.

¶ Contra ciues

Speculamini vos hic ciues
Gratiosi et habiles
Si bene speculati fueritis/plorabitis
Relinquite delicias vr̄as τ vos delectātia
Malas voluptates omnes
Nam scitote vos morituros
Nec vnq̃ vos euasuros
Mors enim nulli parcit
Verum ne est? Ita est

¶ Contra aduocatos

Speculamini hic falsi aduocati
Qui magnos acquisistis status
Ob pecuniam quam adepti estis
Per fraudes vestras τ deceptiones
Mors vobis erit cara
Cum feceritis omnē vestrā aduocationē.
Restituite quod fraudulenter accepistis
Mors proxime veniet
Est ne verum? Ita est.

¶ Contra superbos

Speculamini vos hic omnes luxuriosi
Qui estis hic admodum curiosi
Preparare vestrum cadauer
Quod vestimenta postulat preciosa
Magnosq̧ status deliciosos
Et necesse est sepe decoremi τ balneemini
Mors veniet sine mora
Vobis frigidum miscere balneum
Est ne verum? Ita est.

¶ Contra auaros

Speculamini hic vos auari
Dicite queso quid meditamini?
Quid vob. p̄dest malicia vestra ingens?
Nihil vobiscum deferetis
Immo circūdabimini
Solo linteo sine alia veste
Parum vobis vestra proderit auaricia
Cum sursum dentem erexeritis
Nonne verum est? Ita est.

¶ Contra luxuriosos

Speculamini hic stolidi homines

Qui vos destruitis ꝛ tollitis
A Per vestram luxuriam perditis
Uolare videmi cũ voluptatẽ quã vult sit
Quotidie i illa immũdicia (mitis
Mors vos sequitur turpis ꝛ obscura
Que vos secabit turpiter.
Est ne verum: Ita est.

¶Contra inuidos
Speculamini vos hic o falsi inuidi
Qui semper crudeles estis
De alterius bono ob veritatem
Et estis tã infortunati (aduersitate
Uos letami ꝛ gaudetis de alterius malo et
Omittite talem iniquitatẽ
Uel male peribitis
Est ne verum: Ita est.

¶Contra gulosos
Speculamini vos hic gulosi pfidi
Qui pingues frequẽtatis morsus
Prandia magna cõdimenta ꝛ species
Immũdas cogitatiões ꝛ ventriculos
Impletos habitis sicut porci
Et sumitis omnes vestras delicias
Spurci gulosi ebriosi ꝛ ebrij
Mors vobis accidet subito
Est ne verum: Ita est.

¶Contra iratos
Speculami vos hic felliti / plenĩ ire
Quibus nullus quicq̃ audet dicere
Quin vri vultis vindicta
Et vultis semper exterminare
Eos qui vobis volunt contradicere
Per vim vestrarum potestatum
O Uecors vobis ꝑpe est que properat
Que de vobis vindictam sumet
Est ne verum: Ita est.

¶Contra accidiosos
Speculamini hic stolidi pigri
Qui die noctuq̃ estis ociosi
Benefaciendi ꝛ laborandi
Nimis dormitis exurgite
A peccato quod est tam turpe
Stultum est tam diu in eo ꝑseuerare
Mors vos veniet infestare
Que vos interemet breuiter
Est ne verum: Ita est.

¶Actor
Heu heu cum ita sit
Q, vita hec durare non possit
Et necesse sit ꝙ vnusquisq̃ paratus sit
Ad strictam mortem sustinendam
Nullus se facere debet securum
In hoc mundo profecto
Est ne verum: Ita est.

¶Actor
Heu cum cumulauerimus.
Incessanter thesauros dieb⁹ et noctib⁹
Cor habebimus nimis clausum
Cum eos relinquere fuerit necessarium
Cum nos opinabimur confiteri
Nostrum mutabunt intellectum
Est ne verum: Ita est.

Cum conabãtur alij procurare
Q, nostram faciamus ordinationem
Non faciemus nisi exercere rabiem
Et nostram meditari cumulationem
Inimicus per suam procurationem P
Tunc nobis ponet impedimentum
Est ne verum: Ita est.

Tunc magna erunt pericula
Cum anima corpus est desertura
Cum videbimus malignos spiritus
Quos videre non desideramus.
Amici current ad thesauros
Et nos ligabunt ad postes
Est ne verum: Ita est.

Cum anima corpus dimittit
Duo angeli assistunt ad portam
Inter se diuident
Qui ius habebit animam obtinebit
Cadauer remanebit mortuum
Anima saluata est vel sustinet tormẽtum
Est ne verum: Ita est.

¶Conclusio
Cum ergo sit necessitas
Ut omnes hanc chorisemus choream
Princeps qui regnas in trinitate
Uelis per tuam potentiam
Nobis concedere talem penitentiã
Cum ventum fuerit ad exitum
Ut te nos saluantem cernamus ꝓpicium
Amen

¶In cõmẽdationẽ dom⁹ dei seu hospitalis parisiẽsis Sermo corã rege Carolo

¶Thema
Miserere nr̃i dñe miserere nr̃i. Ps.

Ingẽs profecto
i miseria nos ita clamare cõpellit Miserere miserere. grauis afflictio pauptas ꝛ desolatio nos cogit. nos ĩ quã humiles vr̃os capellanos / oratores / decanũ capl̃i eccl̃ie sctẽ marie pisieñ. cogit dico vẽire ꝛ ꝓpere corã trono magnificẽtie

tue ꝛ legalis maiestatꝫ corã sublimi ꝛ sapiẽ
tissimo tuo ꝯsilio vt dicamus ꝛ petamus.
Miserere nr̃i dñe ꝛc̃. Et ꝓ qbꝫ misericordi
am petim⁹? Misericordiã postulam⁹ ꝓ hiꝭ
q̃ sunt repleti despectõe q̃ sũt tãꝗ̃ i iprope
rium ꝛ obliuionẽ dati opulẽtis diuitibꝫ et
suꝑbis q̃ dicũt ꝑ nos ꝛ a te postulãt miseri
cordiã: qꝛ nõ pñt nec audẽt hic cõparare.
inquiũt multũ repleti sum⁹ despectõne. qꝛ
multũ repleta ẽ anima nr̃a opprobriũ ab/
undãtibꝫ ꝛ despectio suꝑbis. Et q̃ sunt illi
h̃ modo afflictiõe pauꝑtate ꝛ desolatõe re/
pleti: sunt illi pauꝑes v̄e sine fictiõe paupe
res hospitalꝭ dei dñe nr̃e parisiẽsis hospita
lis qđ tu ꝛ añcessores tui reges ac regĩe frã
cie ꝓ magna ꝑte fundastꝫ/ mõ pott⁹ q̃̃ alias
necessitas eos cõpellit/ oẽs sꝭ frẽs ꝛ soro/
res pauꝑes ĩpotẽtes senes ꝛ orphanos in/
firmos ꝛ lãguidos vsq̃ ad numeꝝ q̃drin/
gẽtoꝝ vel q̃ngentoꝝ vꝭ sexingẽtoꝝ absq̃ il
lis q̃ sunt extra ꝛ q̃ indies suꝑueniũt. Ne/
cessitas ꝑfecto eos cõpellit ꝛ astringit me/
diãte voce mea ꝯq̃ri in lãguore/ clamare ꝛ
vocare misericordiam. dñe nr̃i miserere ꝛc̃.
Petim⁹ h̃ misericordiã quã merito inuenire
debem⁹ ob mꝉtas causas ꝭ ꝯsideratões ma
gnificẽtie ꝛ indigẽtie. Primo ob ꝯsiderati
onẽ sublimis nobilitatꝫ digne ꝛ regalꝭ ꝑso
ne tue. Nõ est par nobilitas ad exẽplũ sum
mi regꝭ nobilitati huic q̃ est bñ facere ꝛ suc
currere afflictꝫ ꝛ idigẽtibꝫ. qꝛ ẽ magnificẽ/
tia ꝛ liberalitas. est ꝓpriũ dei facere miam.
Cui⁹ ꝓpriũ est miserere ꝛc̃. Nos iuenire de
R bem⁹ misericordiã: qꝛ nõ es q̃cũq̃ rex: ſꝫ rex
xp̃ianissim⁹. iõ inseq̃ debes exẽplũ ꝛ ꝑceptũ
iesu xp̃i q̃ in patẽtibꝫ lr̃is euãgeliȷ̃ ꝑ sanctũ
mattheũ secretariũ suũ signatꝫ dicẽ ꝑcipit
Estote misericordes sicͭ pr̃ vr̃ spũalꝭ ꝛ celestꝫ
misericors ẽ. Math. vj. Sꝫ nõ mõ rex es o
rex xp̃ianissime ſꝫ rex sacerdotalꝭ vel põtifi/
calis ꝑ miraculũ ꝯsecrat⁹ ꝑ sanctã vnctiõꝫ
q̃ venit de celis i significãtiã: ꝙ esse debes
pi⁹ ꝛ misericors sicͭ ille q̃ vnctiõꝫ grẽ hꝫ ꝛ pi
etatꝫ. Insuꝑ regni tui titul⁹ firmã nob̃ speꝫ
ꝑbet miscd̃iam iueniẽdi tã eo ꝙ i figura et
materia es rex isrꝉ. ꝛ reges isrꝉ sũt clemẽtes
dulces ꝛ misericordes qꝛ etiã nobilꝭ domus
francie sꝑ fuit sicͭ tẽplũ mie ꝛ refugiũ oĩbꝫ q̃
subuẽtiõe eguerũt. Scđm ꝙ recitat Sta
tius poeta. xij. Thebaidos/ athenis fuisse
hmõi tẽplũ in q̃ adorabaꝉ miscd̃ia sine fi/
gura ꝛ sine idolo. Et dicere volũt q̃dã do/
ctores xp̃iani ꝙ erat tẽplũ cui⁹ inscriptõ et
titul⁹ erat ignoto deo. cui⁹ occasiõe sanct⁹
Paul⁹ ꝯuertit diuũ dionysiũ frãcie ꝑtroñ.
Finaliͭ q̃ ad h̃ recurram⁹ [illegible]
nũ maiestatꝫ tue regalis q̃ cu[illegible]
tata misericordia ꝛ v̄itate sicͭ dic[illegible] Mi
sericordia ꝛ v̄itas custodiũt regẽ. ille sunt
in figura due man⁹ sustẽtãtes thronũ paci
fici salomonis. Una q̃dẽ a dextrꝫ. alia v̄o a
sinistris. iij. Re. vij. Petam⁹ igiꝉ mõ postu/
lem⁹ miam. Miserere nr̃i dñe ꝛc̃. Sꝫ vide
am⁹ si miseria illoꝝ ꝛ illarũ ꝑ qbꝫ loq̃mur
talis sit vt misericordiã mereaꝉ. Certe sic qꝛ
multũ inquiũt repleti sum⁹ despectõe. i. mi
seria ꝛ desolatiõe. Solet hr̃i misericordia
de pauꝑibꝫ [illegible] mulieribꝫ q̃ non hñt
vbi se recipiãt ꝛ hospitenꝉ. he hic sunt i ma S
gno numero. Solet misericordia hr̃i de
miserꝫ puerꝫ orphanis/ ꝛ spũaliͭ de his q̃
nondũ ambulare neq̃ loq̃ sciũt. Tales sũt
hic mꝉti. Solet hr̃i miscd̃ia de miserꝫ labo
ratoribꝫ ꝛ lucrãtibꝫ in ĩpotẽtia laboris ꝛ lu
cri ob coꝝ senectutẽ debilitatẽ infirmitatẽ
aut ob aliud/ panẽ coꝝ lucrari nõ potẽtibꝫ
tales hic sunt ꝛ veniũt sepe. Solet hr̃i mi
sericordia de pauꝑibꝫ incarceratꝫ lãguidiꝭ
angustiatꝫ/ doloribꝫ affectis q̃ nõ hñt vnđ
lucrenꝉ nec q̃ victũ habeãt. Tales h̃ sũt in
mꝉtitudine. Solebat hr̃i miscd̃ia đ miserꝫ
v̄ginibꝫ ꝛ mꝉieribꝫ viduis honestis. ꝛ ma/
gis de illis q̃ seruauerũt castitatẽ suaꝫ sine
mr̃imonio vsq̃ ad finẽ. ꝛ magꝭ adhuc cum
ipse diligẽter laborẽt vt faciãt debitũ suuꝫ
erga deũ: ꝛ acq̃rant pauperẽ ꝛ tenuẽ victũ
Cogitem⁹ si in hospitali dei parisiensi sit
magna copia taliũ/ que tota futura hieme
erunt in aqua sequane ꝑfus ꝯgelate ad ge
nua vsq̃ ad lauãdas panniculas paupeꝝ
Cõsiderem⁹ quot duras penas nocte ꝛ die
habere eas oporteat, vigilando/ egrotos i
lectũ ponẽdo/ releuando/ vestiẽdo/ pascen/
do/ cõsolando tot pauperes diuersaꝝ egri
tudinum ꝛ tã extranearũ conditionũ. Nul
lus nouit nisi q̃ periculũ ꝛ experientiam fe
cit. Si sit tãt⁹ labor gubernare vnũ egro/
tum/ qualis pena erit ꝛ labor bene guber/
nare tantã multitudinem quasi innumerã
tot infirmorum qui indies superueniunt:
Obmitto loqui de fratribus presbyteris
et aliȷ̃s qui tam diligenter faciunt diuinũ
seruitium: non vacando principaliter al/
teri rei. Sorores hic vacant/ et sunt de/
dite post vitam actiuam vite contempla/
tiue. Hoc est orationi et deuotioni ꝛc̃.

Considera dñe pvidentie tue oculos q in
T hospitali tuo dei parisijs sunt tales psone
talie multo plures quas sufficiẽter dicere
aut recitare nõ possum que egeãt misericor
dia tua q̃ ad te clamãt altis vocibꝫ ꝛ eleua/
tis in fletibꝫ in suspirijs: miserere nr̃i domi
ne miserere nostri. Verũ est q posset aliq̃
hic dicere miseriã esse magnã ꝛ misericor/
diam bñ in hospitali adimpleri. Sed ine/
niunt sufficiẽtes alij ꝛ copiosi q̃ succurrũt
inhabitãtibꝫ ipsum. Sufficiẽtes insuper
habent redditus vt omnia recte pficiant.
Heu dñe vtinã potestas populi tui et bo/
noꝝ ciuiũ tuoꝝ talis esset vt charitas ꝛ mi
sericordia possent adiplere necessitates su/
pradictas ꝛ siles. sicut visum est elapso tpe
sed multo aliter refriguit charitas. Quis
eñ dabit qui ꝛ ipe caret? paupertas dñe bo/
ni populi tui ꝛ obediẽtis talis est vt vix ha
beant quo viuãt arctissime ipsi ꝛ miseri pu
eri eoꝝ ac familie. Et quare? Ob duras i/
positiones ꝛ taxatiões armigeroꝝ que taꝫ
graues sunt vt eas dũtaxat cogitare hor/
ror sit. Sed hospitale dei parisiense habet
redditus. verũ est: hoc est quod principali
ter nos huc ducit. Hospitale dei habꝫ red
ditus ex thesauro ꝛ recepta parisiẽsi p bo/
nam ꝛ magnã emptionẽ. Ideo nõ solum
misericordia est satisfacere inhabitãtibus
sed ꝛ iusticia ꝛ veritas. Tãtus aũt est defe/
ctus ꝛ talis q modo debent eis duo milia
francoꝝ ꝛ amplius. Ipsi debent et obligan
tur vsq ad duo milia librarũ ꝛ quingẽtas
opus est eis duobꝫ milibus librarũ annuo
ꝛ mille alijs vltra omes redditus. Hoc pa
rum est respectu magnificẽtie tue regalis ꝛ
magnarũ diuitiarũ quas habes a populo
tuo. Sed est res maxima respectu hospi/
talis dei pauperũ. Est vita eorũ: est omne
V quod habẽt. Si interroges. Unde cõtin/
git ille defectus solutõis? Contingit domi
ne ex re quadã extranea ꝛ monstrosa. quaꝫ
nominare possum abundantẽ vanitatem.
que se iũgit ꝛ in matrimoniũ ducit statum
exprobrantẽ ꝛ superbũ. Abundans illa va
nitas est tanq abyssus maris aut lupus ra/
pax: quia omia deglutit: omia arripit/om/
nia deuorat/tam sua q aliena. taꝫ que dei
sunt q que sunt hominũ. Hinc est q ho/
spitale dei vel pauperes sunt veluti in con/
temptu ꝛ exprobratõe per obliuionẽ. op/
probrium abundantibꝫ ꝛ despectio super/
bis. O deus vere iudex/ qualis horror est
hic. qualis crudelitas: qualis iniquitas?
Pone dñe ante oculos tuos omes paupe/
res domus dei psentes et futuros. Cogita
vlterius q aliqui diuites ꝛ locupletes co/
narẽtur eorum auferre simul omia bona ꝛ
omne hoc quod comedere deberẽt et bibe/
re. Ligna etiã tunicas ꝛ culinas ingeniũ
tuũ ꝛ nobile cor posset ne hoc sufferre ꝛ su/
stinere? Sic tamẽ est. nã propter magnos
status/ingentia dona ꝛ indecẽtia que fiũt:
vna sola persona simul tantũ vel plus au/
feret q totũ hospitale dei habere debeat p
sua gubernatõe qd debent iusto titulo ele
mosyne ad satisfaciendũ tali abundãti va
nitati. Et hic est punctus negocij. Nã nũ/
q hospitale dei sufficiẽter solutum erit: ni/
si assignationes excessiue/ que fiunt supra
thesaurum fuerint imminute. Digneris igi
tur ponere remediũ ꝛ prouisionẽ. Si eniꝫ
res aliquo tempe sic pseueret/opus erit de
sistere ab officio misericordie/in tuo hospi
tali dei/et claudere portas quantũcũq in
uocent ꝛ clamãt pauperes regni tui. In fi
ne ꝛ in morte/quantũcunq etiã mortui de
beant sepeliri. Propter deũ domine consi
dera quale damnũ/quis pudor/quale scan
dalum hoc esset? Vos domini mei magni
huius ꝛ sapientissimi consilij. cogitate ad
hoc negocium. Legimus de Nabucho/
donosor/cum punitus fuisset propter pec
catum suũ taliter q crederet se esse bestiaꝫ.
ꝛ nutriebatur herbis tanq brutum. Dani
el sanctus propheta dixit ei. Audi consili/
um ꝛc. Danielis. iiij. Peccata tua elemosy
nis redime. Domine si placare debes deũ
faciendo elemosynas: quid erit si non per/
soluas illas que iam sunt facte et ordina/
te? Supremus iudex noster Jesus Chri/
stus loquitur in euangelio ꝛ dicit. q in die
iudicij sit improperaturus principaliter dã
natis q opera misericordie non adimple/
uerunt dicturus. Esuriui ꝛ non dedistis mi/
hi manducare. Sitiui ꝛ nõ dedistis mihi
bibe. ꝛc. ¶ Que christi Jesu verba fixa sint
in cordibus nostris. et alta principũ men/
te reposita: ne pro immoderato affectu ad
opes perituras. atq pro obliuione ꝛ negli
gentia pauperrimorum hominum (pro q̃
bus ꝛ Christus suum preciosum sangui/
nem effudit) sempiterna bona tandẽ amit
tant. Et ne ab eius palacio excludantur:
de quo scriptum est. Gloria ꝛ diuitie i do/
mo eius ꝛc.

¶ Ad laudē ⁊ gl'iam omnipotētis dei et
omniū sanctoꝝ ei⁹ ⁊ humaneqꝫ salutis cō/
munē vtilitatē subscͥpte notēt̄ ꝯsideratōes

x

Prima cōsideratio.

Peccatū blasphemie est qñ nō recte dr̄ de
deo ꝯtra verā ei⁹ religionē xp̄ianā. aut qñ
quicqꝫ dr̄ in diffamiā nomis sui sancti: vt
maledicēdo ei vel despiciēdo eū. aut inho/
neste ⁊ turpiter loquēdo de eo vl' iurando
p eū sanctosqꝫ ei⁹ ⁊ sanctas bn̄dictas.

Scd'a consideratio

Peccatū blasphemie ex se pei⁹ est ac horri
bilius qꝫ furari alteri aut comedere carnes
die veneris vel in q̄dragesima. Et est ꝓprie
pctm̄ ⁊ ideoma infernal' inimici ⁊ dāṅatoꝝ.

Tertia consideratio

Peccatū blasphemie mag⁹ a iusticia puni
endū est qꝫ supradicta pctā. Et ad h' est san
cta scriptura/leges q̄ʒ atqꝫ decreta ⁊ ꝯstitu
tiones facte in gallia ⁊ alibi aliq̄ blasphe/
mie sub pena mortis sunt ꝓhibite: quia ali/
que blasphemie aliis sunt grauiores ⁊ bo/
num esset eas iteꝝ videre ⁊ ostēdere.

Quarta cōsideratio

Peccatū blasphemie est magna causa pe/
stilētiaꝝ belloꝝ famis ⁊ aliaꝝ tribulatōnū
in christianitate / ⁊ spēalit' in nobili regno
gallie: qđ nomē ⁊ titulū habet qꝫ sit christi
anissimū. pctm̄ tm̄ h' (vñ dolendū est) dete/
stabile est ꝯsuetū mag⁹ qꝫ i aliis locis i ma/
gnā suā diffamiā atqꝫ euidēs damnum ac
desolationem.

Quinta cōsideratio

Peccatū blasphemie nō est excusandū p h'
qđ ꝑsum est i malā ꝯuersam ⁊ dāṅabilissi/

y

mā ꝯsuetudinē tā in generali qꝫ i spāli. nec
p h' qꝫ blasphemi se abstinere ñ posse dicūt:
etiā cū ira inuadit eos ⁊ superat. q2 si morte
punirent' bene cauerent blasphemare.

Sexta consideratio

Peccatū blasphemie cadit oīno sup eos q̄
ip̄m audiūt libēt' vl' q̄ irridēt vl' q̄ ñ ponūt i
pedimētū: vnaq̄qꝫ ꝑsona s'm posse suū ⁊ sci
re ⁊ suū officiū. ¶ Jđ notēt' alie sex ꝯsid.

Prima cōsideratio.

Expediēs ē ad euadendā irā ⁊ punitōeȝ di
ꝑñtē ⁊ futurā vt ꝓlati frācie ⁊ viri ecc'lasti
ci vnusq̄sqꝫ i iurisdictōe sua ita tm̄ vt nō ex
pectet vn⁹ alteꝝ) ꝓuisionē ponāt ꝯ dictas
viles blasphemias s'm posse eoꝝ intm̄ aut
pl⁹ qꝫ si q̄ tp̄ales eoꝝ sibi vsurpare vellent
possessiones.

Scd'a consideratio

Expediēs ē dn̄os capitaneos armigeros ⁊
tp̄ales officiarios diliḡet' laborare ad h' qđ
dictū ē vnūquēqꝫ s'm qꝫ ad eū spectat ad ex
equēdas penas iā institutas vl' nouas isti/
tuēdas ⁊ đ facto eas exeq̄ndas null' ꝑcēdo
alioq̄n irrisio ē ꝯdere leges si nō obseruent'.

Tertia consideratio

Expediēs ē ciues ⁊ alios q̄ hn̄t domesticos
⁊ familiā facere diligētiā vt liberi eoꝝ ⁊ sui
sibi caueāt ab hm̄oi blasphemiis. ⁊ qꝫ ad h'
faciēdū dn̄i ecc'liastici ⁊ tp̄ales eos horteīt'
⁊ auctē ꝯcedāt. Ad qđ magne ꝯe ꝯducerēt
pueros ⁊ iuuenes ꝑsonas ducere i ꝯsuetu
dinē nō iurādi p deū nec sctōs ei⁹/p doctri
nā ⁊ bonū exēplū maioꝝ. nā p bonā ꝯsuetu
dinē tā facile esset ⁊ eq̄ crederēt' res nō iurā
do sicut iurādo. p qđ euitarent' inumera ꝑ/
iuria. q̄ sunt peccata mortalia.

Quarta cōsideratio

Expedit (vt videt') viso qꝫ diabolicū h' pec/
catū ē tā generale ⁊ adeo irradicatū i ꝯplu
rib' locis vt i ꝓncipio ordinarēt' aliq̄ pene le
ues vt possent exeq̄. null' ꝑcēdo cuiuscūqꝫ
ꝯditōis hoīb' siue magne vl' ꝑue seni vl' iu/
ueni diuiti vel paupi/nobili aut ignobili.
ecclesiastice aut seculari ꝑsone.

Quinta ꝯsideratio.

Expedit qꝫ sup reb' ꝑdictis hoīes ecc'liasti/
ce iusticie aut iurisdictōis habeāt ꝯsilia eo
rū ⁊ ꝓuisiōes seu đcreta ⁊ ꝯformit' et hoīes
iusticie vl' iurisdictōis secl'aris. ⁊ deindeqꝫ
cōi assensu ⁊ ꝯcordia diliḡet' ꝓcedat' ad ne
gociū sine fictōe intātū vl' plus qꝫ si esset ob
magnū aliqđ tp̄ale cōmodū acq̄rendū vel
ꝯseruandū in re publica vel ꝑticulari.

Sexta consideratio

Expedit fieri exhortatōes publicas ñ mō
p ꝑdicatōes ⁊ v'bo s; l'ris ⁊ scedul' dieb' dn̄i
cis ⁊ festis ⁊ ꝓcessiōib' ad mōstrādū ⁊ đclarā
dū oē qđ visū fuerit ꝯueniēs ⁊ ꝯducibile ad
ꝯplemētū h'⁹ sci negotii. ꝓcedat ꝯ⁹ vt ita fiat

Querela defunctoꝝ

Z in igne purgatorio detentoꝝ ad supstites i
terra amicos.

¶Orate ꝑ nob̄ o vos sup terrā viuētes.
orate ꝑ nob̄ miserꝭ ⁊ afflictꝭ aiabꝫ q̄ sum⁹ i
aspero ⁊ duro purgatorij ignis carcere. nec
nosipsas iuuare possum⁹. Orate ꝑ nobis
⁊ nos respicite i misericordia ⁊ cōpassione
Iuuate nos vt liberemur ⁊ exeam⁹ penas
grauiaqꝫ q̄ sustinem⁹ tormēta in h̄ purga/
torij carcere ꝑ iustā summi iudicꝭ nr̄i sniaꝫ.
Orate ꝑ nob̄ q̄ in statu sum⁹ in q̄ nosipsas
iuuare neq̄m⁹ ꝓpria nr̄a p̄ce aut meritorio
ope. ꝫ vos oēs q̄ filij estis ⁊ filie eccl'ie scē
sup terrā viuētes h̄ facere potestꝭ. Uos estꝭ
in statu nob̄ auxiliādi/ silr si volueritꝭ ⁊ vo
bis. Orate ꝑ nobis/ nos deuote inspiciēdo
in vere fidei lumie ꝑ pietatē ⁊ cōpassioneꝫ.
Uidete quō nos relicte ⁊ afflicte purgato/
rij aio n̄es tradite sum⁹ diuersis afflictōi
bus. ⁊ q̄uis aliq̄ magꝭ q̄ȝ alie nulla tm̄ i lo/
co h̄ parua est pena. nulla est placēs vl' dul
cis captiuitas. Om̄e nobis oneri est ⁊ gra
uamini qð nos ipedit ⁊ retardat ad gl'iam
ꝑueniēdi ⁊c̄. Orate ꝑ nobis deuote ⁊ scē.
hoc em̄ agēdo ꝓpriā vtilitatē ⁊ spūale lucꝝ
vestꝝ diuersimode opamini/ magisqꝫ inter
dum q̄ȝ si vnusq̄sqꝫ vestrū ꝑ seipso rogaret
solūmō. Charitas cōicari vult ⁊ diuidi.
Orate ꝑ nobis ⁊ nos iuuate i hac magna
necessitate. post em̄ liberatiōꝫ nr̄am cū vna
queqꝫ nostꝝ fuerit supi⁹ i paradiso cū deo
eternalr ⁊ cū oibꝫ sanctꝭ vob̄ parē vicē re/
ferem⁹. h̄ est nos parit ꝑ vobis p̄ces offere
mus ⁊ itercessiones/ ꝑ illis scꝫ q̄ nos iuue/
rint orōnibꝫ ⁊ opibꝫ bonis factis ꝑ nobis.
Bonitas vna alterā expostulat. ⁊ q̄ dat da
bitur ei. Qui fecerit misericordiā/ mīīcor/
diā ꝯsequet̄. Orate ꝑ nobis saltē vos q̄ vi/
distis ⁊ cognouistis nos sup terraꝫ/ vos q̄
A amastis nos/ ⁊ ondistis diuersimode v̄raꝫ
beniuolentiā. mō in postrema hac necessi/
tate ondat vnusq̄sqꝫ se vere ⁊ legalir amasse
Dictū est cōe ⁊ q̄dē verꝫ q̄ in necessitate ꝓ/
bat̄ amicus. Heu ⁊ q̄ est necessitas par nr̄e
aut nr̄a maior nisi apud inferos vbi nulla
respiratio vl' redēptio. Orate ꝑ nob̄ nec re/
cusare velitꝭ petitionē nr̄am orōnē ⁊ p̄cem
H̄ p̄beatꝭ aurē surdā pro nr̄o clamori. nō
obliuiscami nr̄i: q̄m die noctuqꝫ incessant
in magno dolore ⁊ lamētatiōe vestꝝ peti/
mus auxiliū. Certe cor est durꝝ nimiūꝫ pa
rum piū qð cōpassionē nō habet. Et q̄ du
rus est (dic scriptura) duriciā experiet̄. quia
cor durꝝ male habebit i nouissimo. Orate
ꝑ nob̄ saltē vos q̄ viuitis ex bonis terrenis
que vobis reliq̄m⁹ siue sub titulo elemosy
ne/ vel fundatiōis vt ecclīasticꝭ/ siue ꝑ testa
mēta/ vel alia dona ꝑ amorē ⁊ charitatē fa
cta vt ꝑ nob̄ oraret̄ ⁊ nr̄e succurreret̄ neces
sitati. Facite debitū vestꝝ alioq̄n certe nos
fallitis ⁊ decipitꝭ. in tormētis q̄ꝫ grauibꝫ ⁊
dolorosis relinq̄tis/ ad iustā v̄ram ⁊ crude
lissimā dānationē/ nisi emēdationē feceritꝭ
Necesse est em̄ vt vnusq̄sqꝫ iuxta posse suū
satisfaciat ⁊ ꝑsoluat/ aut iuste dānatiōꝫ su/
stineat. Orate ꝑ nobis ⁊ ꝑsoluite. nā ad h̄
faciendū estis obligati tāq̄ȝ heredes bono
rum nr̄oꝝ aut vltime nr̄e volūtatꝭ executo
res/ q̄bꝫ ꝯfusi sum⁹ in fine vite nr̄e sup ter/
ram Quāq̄ȝ em̄ dei misericordia susceperit
vltimā nr̄am pniam ⁊ ordinatiōꝫ. h̄ tn̄ non
est q̄n ꝑsoluam⁹ i penis ⁊ tormētꝭ iusticie
sue taxatione. si in vobis defect⁹ fuerit quo
min⁹ faciatꝭ eā quā ius req̄rit satisfactōeꝫ.
⁊ h̄ relabit̄ in on⁹ vestꝝ ⁊ ꝯdemnatiōꝫ. heu
vtinā ꝑ nosmetipos ⁊ ꝑ nobis fecissemus
om̄e illud/ ⁊ cōpleuissem⁹ cū sup terrā esse/
mus qð a vob̄ petimus. malū etiā est tādiu
expectare. h̄ cognoscim⁹ ⁊ asperrime sentti/
mus. ⁊ mlto pl⁹ hi q̄ sine vlla respiratione
lapsi sunt i infernū. Orate ꝑ nobis p̄sertim
vos q̄ ei⁹ generꝭ estꝭ cui⁹ eram⁹ cū sup ter/
ram essem⁹. Cogitate ⁊ aspicite q̄lir sim⁹ i
graui h̄ purgatorij carcere. Habete hāc pi
etatē ⁊ cōpassionē quā filij ⁊ filie ad mr̄em
⁊ p̄rem hr̄e debēt/ aut frēs ⁊ sorores ad in/
uicē/ aut cognati vel cognate/ aut vxor ad
maritū suū vl' marit⁹ ad suā vxorē/ vel pa/
rētes ad eoꝝ filios. vnusq̄sqꝫ ⁊ vnaq̄qꝫ s̄m
q̄ videt ⁊ cognoscit se facere debere. Cogi
tate cū essem⁹ sup terrā qð subsidiū ⁊ suble
uamē vn⁹ fecisset alteri/ si mater vidisset fi/
liam suā vl' p̄r suū filiū in igne cōburi ⁊ flā
ma. nec eū liberare potuisset: cogitate q̄ di
ligēter admodū ⁊ cito omnē suū exercuissꝫ
conatū. Orate ꝑ nobis defunctꝭ q̄ viuitis
⁊ nos iuuate in ṽtute charitatis q̄ p̄cipit ꝓ B
ximū suū amari sicut seipsum. Auxiliami/
ni nobis ⁊ succurrite vt exire possim⁹ dolo
rosum h̄ purgatorij tormētū. Unusquisqꝫ
vestꝝ s̄m statū suū ⁊ possibilitateꝫ/ siue per
orōnes siue ꝑ ieiunia siue ꝑ elemosynas ⁊
sumope offerēdo sanctū altaris sacramētū
in quo ip̄e est q̄ ꝑsoluit debita nr̄a. qui tolut

petā mūdi. q̄ fact⁹ est nobis (ſm aplm) ſapi
entia / iuſticia ſanctificatio ⁊ redēptio. Et
hec oblatio fit q̄tidie in miſſa. pōt etiam ⁊
debet fieri ꝑ vnāquāq; ꝑſonā xp̄ianā in tē
plo cordis ſui ꝑ verā fidē ⁊ ſanctā religiōz:
memorādo paſſionē ſaluatoris nr̄i ieſuxp̄i
ſupplicādo deuote q̄ velit extēdere ꝟtutē;
bn̄dicte paſſionis ſue / nos ꝯſolādo alleuiā
do ⁊ feſtināter de oīb; malis purgādo illu
minādo ⁊ liberādo: vt digne ſim⁹ ad ꝑueni
endū ad gl'iam ſuā paradiſi cū oīb; ſanctiſ
vt cum laudem⁹ ⁊ honorem⁹ ſine fine. Si
oretiſ l' orōnē fieri curetiſ ꝓ nobis / poſthac
in gl'ia ꝓ vobis orabim⁹. quā q̄dē gloriam
certiſſime expectam⁹ / ad quā tandē ꝑuenie
mus. facite aut curate vt fiat q̄dcūq; bonū
op⁹ ꝓ nobis / ſiue ſit orō ſiue ieiuniū ſiue ele
moſyna ſiue miſſa aut talis q̄cūq; ſatiſfa
ctio. Et in ꝑmis ignoſcite ac ſūme parcite
oēs malas iniurias ⁊ offenſas q̄ vobis fa
cte fuerint nō deſiderādo aut poſtulando
vindictā ꝑ viā facti ꝓlioꝝ vl' ꝑſecutionum
Nihil ē tantopere ꝯducēs ad liberatiōēz no
ſtrā ſicͭ ꝟtus charitatiſ pietatiſ ⁊ venie. Ora
te ꝓ nobis ⁊ ſupplicate ſepius ⁊ deuote bo
nis angelis vr̄is vt noīe vr̄o nos dignent̄
viſitare ſalutare atq; ꝯſolari. Et tantū effi
cite vt nob̄ ſignificare poſſint ad magnuz
gaudiū noſtrū ⁊ ꝯfortatiōz. q̄ oretiſ deum ⁊
ſanctos ei⁹ ac ſanctas ꝓ nob. q̄ facitis ele
moſynas ⁊ oblatiōes reſtitutiōeſq; ⁊ ſatiſ
factiōes ꝓ nobis. q̄ faciatis aliqua ieiunia
vel abſtinētias ⁊ p̄riam ꝓ nobis. q̄ caue
tis ⁊ vitatis facere pctā ⁊ offenſas ꝯ deum
nec vindictā petitiſ ꝓ nobis. q̄ docetiſ ⁊ hor
tamini inuicē ⁊ ꝓſertim pueros innocētes
vt dicāt orōnē dn̄icam ⁊ ſalutatiōz angeli
cam / aliaq; bona ꝟba ꝓ nobis. q̄ ꝓcuratiſ
vt dicant̄ miſſe ⁊ alia eccl'ie ſuffragia ꝓ no
bis. Et breuiter q̄ omnē adhibetis diligē
tiam bn̄ opandi ꝓ nobis / vt ſim⁹ ꝯſolate ⁊
purgate abſoluteq; ab omīb; penis amariſ
q; tormētis carceriſ purgatorij. ⁊ cit⁹ etiaz
ꝑueniam⁹ ad gl'iam paradiſi / quā tātopere
amam⁹ ⁊ nō immerito deſideramus. Sic
vobis de⁹ ſit in auxiliū in oīb; oꝑib; ⁊ neceſ
ſitatibus veſtris. Sic vobis gratiam con
cedat taliter ſuper terrā viuere: vt tandem
vos videam⁹ in eterna gloria. Ubi regnat
vnus ſolus deus in trinitate pater filius ⁊
ſpiritusſanctus Amen.

¶ Uiui ad mortuos.

¶ Pater noſter q̄ es in celis. Quāq̄ ego C
miſera creatura tua nō digna ſum nec ſuf
ficiens ꝓ meipſa orare: charitas tn̄ ſimilit̄
⁊ cōpaſſio ⁊ p̄ceptū tuuz me cōſtringūt ad
orōnes fundēdas ꝓ aīab; defunctoꝝ que
ſunt ī duro ignis purgatorij carcere vt pi
etas tua ⁊ miſericordia illis alleuiamen p̄
ſtet ⁊ ꝯſolationē aut plenariā liberatiōem
Dicā igit̄ in ꝑſona toti⁹ ſancte eccl'ie aliq̄s
orōnes ꝑ eā ordinatas. Nō em̄ fiduciā ha
beo in ꝓpriā meā dignitatē meritū vl' boni
tatē. Dicā etiā eas tāq̄ reqſitus ⁊ miſſus ⁊
cui cōmiſſum eſt ad h̄ faciendū ab ipſis ani
mab; purgatorij q̄ ſunt in gr̄a: vt bon⁹ ea
rum angel⁹ eis p̄cē hāc ſignificare velit ꝓ
eis ad eaꝝ ꝯſolatiōz. Orabo ſingulariter in
ꝯſciētia ⁊ ꝟtute ſancti myſterij benedicte ī
carnationis ⁊ paſſionis tue / redēptor no
ſter ⁊ ſaluator vniuerſi mundi. rex glorioſe
Jeſu chriſte pr̄ miſericordie ⁊ toti⁹ ꝯſolati
onis de⁹. Dicā ḡ ꝓ omīb; defunctis. Fide
lium de⁹ omniū ꝯditor ⁊ redēptor ⁊c. Qui
viuis ⁊ regnas cū deo patre in vnitate ſpi
ritusſancti de⁹ ꝑ omīa ſecula ſecl'oꝝ Amē.
¶ Fiāt pariformiter ⁊ alie orōnes: vt ꝓ
parētib; dicēdo. De⁹ q̄ nos p̄rem ⁊ matrē
⁊c. ¶ Pro bn̄factorib; ⁊ nobis ſpecialit̄
cōmiſſis. Inclina dn̄e aurē tuā ⁊c. cū Pa
ter noſter. Aue Maria. Credo in deū. De
ꝓfundis: ſm deuotionē ⁊ vniuſcuiuſq; ſci
entiā: fiat fiat. Requieſcāt in pace Amē.

¶ Mortui ad quēq; viuoꝝ.

Siſte / nos aſpice ⁊ plora / talis eris q̄ntum
cunq; diu illa tardauerit hora.
¶ Ora ꝓ nobis deū vt nobis dignetur ſuc
currere nouiſſimā mortis horam in corde
tuo ſemꝑ debes figere.

¶ Diſtychon

Quiſquis ades. q̄ morte cades ſta reſpice / plora
Sū qd̄ eris / modicū cineriſ ꝓ me p̄cor ora

¶ Explicit a Johe gerſon. 1427. de men
ſe Octobris.

¶ Moralis admonitio ꝓ ſanctimonialib;.

f Sanctimonialis D
ſecū cogitare dz. ſi iā mori debe
res ⁊ occūbere / an ne iſtō faceres
⁊ an auderes mori ī eo in q̄ te ſentis ſtatu:
Cū cantat̄ in vigilijs vl' horiſ alijs / teneat
ſꝑ cor ſuum ad ſenſum pſalmi / ſi nō alius

denet. h est q cogitet de deo fm aliqd my
steriũ redẽptõis nr̃e vl' saluatiõis vl' ad pa
radisum vl' infernũ vl' ad mortuos: pscrtim
si nõ intelligat latinũ fmonẽ/ sciat certitu/
dinaliter se esse obligatũ ad dicẽdũ in sua
pte chori vl' audiẽdũ ex altera pte chori oẽ
id qd dr in fuitio ecclie vsq ad postremaz
lrãm. qd intelligẽdũ est sic q scienter z sine
causa nõ dz cogitatõz suã alibi tenere. sz si
p fragilitatẽ z inaduertẽtiã vl' ob aliquam
necessitatẽ ipa alibi vane cogitet/ non pec/
cat mortalit: nec tenet rursum incipe. In
regularib9 interuallis sanctimonial' ad p/
tẽ se debz retrahere vel puidere necessitati
corpis. sic tñ q eũdo z redeũdo noscat sibi
dici sursum corda/ cor in altũ videlicet tpe
q nihil faciẽdũ est determiate in ecclia vel
alibi. Tpe q legit orandũ est. vel si sctimo/
nialis ad legẽdũ accedat/ qrere dz dulcedi
nem. h est deuotiõz z nõ sciam. Sciat san/
ctã scptura esse tãq puteũ Jacob ex q hau
riunt aq viue. h est lachrymẽ ad expẽdẽdas
eas in orõne. nec sp decet eã que orare vult
D oratoriũ adire ad lectionẽ: h est studendo z
audiẽdo lectiõz: ipa ɔtẽplari poterit z leua
re cor suũ ad deũ aut orare. tpe laboris cuz
alijs adext laborẽ. in q ɔsiderare debet nõ
tã qd opet q ad qd venerit. videlicz vt peni
tentiã agat. nõ vt laboret/ h est poti9 cogi/
tare debet laborẽ illũ datũ esse ob pniam z
satisfactiõz q ob aliud cõmodũ. Et sic de/
pcari dz deũ cũ man9 cessat/ h est cñ nõ am
plius opat spũs laborare dz meditãdo vel
opando. licz i labore suo illud idẽ facere te
neat. s. rogare z orare. debet cogitare in la/
bore laboris sui cãm vt pena quã patit re/
psentet ei culpã ob quã patit videlicz labo
rem aut fatigatõz. Deinde accedat mẽsam
in q nõ mõ os suã sumat refectionẽ z cibũ
vez etiã aures habeãt desiderium vbi dei.
Nã certe ipa solũ mãducare nõ dz nec de/
bet esse psus intẽta ad mãducãdũ. sz talit
occupare dz cor suũ ad vbũ dei: vt solũ os
corpalẽ sumat escã. Demũ nonna vl' moni
alis admodũ letari dz cũ cibi pciosi z deli/
cati min9 ponũt añ eã q añ alias. Nã mo
niales ille sunt fortunatiores q ad sobrie/
tatẽ sustinendã sunt fortiores. Post prãdi/
um in gratijs reddẽdis sciat q supplicare
debet p duab9 reb9. videlicz p pctis illoz q
rum elemosynis sustẽtat. Et iõ cauere de/
bet magnope z timere ne sciẽter potius ha
beat abũdantiã q necessitatẽ. Deinde si fu
erit vocata ad collocutoriũ: h est ad locũ i
quo fm regulã colloq licet/ loq dz mãsuete
sine risu/ pauca vba z rõnabilia q pus q p
nunciet bis ad limã veniãt meditãdo finez
vboz z causam pus q ad linguã pueniant
Si vo oporteat alloq psonã secularẽ: tũc
specialissime ori suo adhibeat custodiã ne
oĩno qcq dicat qd audientẽ nõ edificet
Se g taliter in oĩb9 habeat ne vll9 q eã vi/
derit vel audierit ipam sanctã monialẽ nõ
reputet. Cũ post cõpletoriũ puenerit ad le
ctum suũ teneat qttidie in silẽtio. i. in secre/
to capl'm sibiĩpsi. z cũ vndiquaq ɔuocauit
cogitatõẽs suas. qd intelligẽdũ est de pnci
palib9 q sunt alicui9 notabilis mali vel bo
ni: ponat eas diligẽter cũ rõne ɔsiderando
q peccauerit die illo cogitatiõe vbo z ope
publice z secrete lauãdo singulis noctib9
lectũ suũ lachrymis pprijs. i. purificando
ɔsciam suã p lachrymas cũ dolore p quo
liber pctõ ipa diligẽter cõporũ facere debz
vt mane vl' ad min9 sel' in septimana secre/
tam faciat ɔfessionẽ de pctis secretis. et ad
h q ɔfessio sit pura tres hre dz ɔditiones.
q sit voluntaria nuda z mũda. Voluntaria E
p ppriã deliberatiõz z ppositũ. Nuda h est
in pticulari z talit q psbyter bñ percipiat
pcti magnitudinẽ. alioqn ɔfessio sepe valz
pci9 q meli9 cũ qs nõ se nude accusat: sic
cognoscit faciendũ esse vt ɔfiteat peccatũ
suũ eo q fec mõ. Mũda vt nõ pdicet pctm
suũ sicut sodoma/ h est q nõ dicat peccatũ
sine verecũdia p modũ iactãtie vl' incurie.
sz p purã z simplicẽ ɔfessionem se accuset.
In capitulo vo manifeste reuelare dz rea i
quib9 publice offendit. z omnino in illũ mo
dum ac si esset corã deo iudice talit se om/
nino habeat loquat z respõdeat. z si vocet
hoc est accuset/ clamor eius sit psus tẽpe/
ratus intus z extra oleo charitatis. hoc est
q p dolorẽ z nõ rancorẽ vindictã iniuriaz
vel p inuidiã accuset aliam vel puniat. nec
capiat: id est ipsa nõ debet cape quicq ab
vlla psona/ nec donum quodcũq. nec ha/
bere debet psonã aliquã familiarẽ: id est p
nimiã frequẽtiã. In omnib9 reb9 fugere de
bet singularitatis vel admirationis notaz
hoc est nõ debet facere aliter q alie vt va/
nam habeat gl'iam. Nec debet loqui qcq
ob quod posset iudicari/ aut multũ sapiẽs
aut multũ religiosa/ nisi forrassis vt habe/
at cõsiliũ alicui9 sapiẽtis psone vel ɔfessoris
sui. Nã in hoc casu ad finẽ predictũ laudet

ꝓpꝛie explicari possunt vel ad edificatōem
alteri⁹/nō sufficiēs haberet hūilitas ad h
secure faciendū Ipa rñdere debet de his d
quib⁹ interrogabit/ si sunt digna rñsione.
simpliciter ꝛ paucis ꝟbis. ꝫ si habeat ꝟbuꝫ
de scripturis vel bonis moꝛib⁹/ arrigat au
rem ꝛ nō linguā/h est audiat ꝛ non loquat
Cū loquit nō ponat studiū suū ad eloquē
tiam. ꝫ verbū suū sit vulgare poti⁹ ꝙ̄ oꝛna
tum. In oīb⁹ factis suis sanctimonialis
nō apponat operā vt appareat subtilis et
agilis sine honestate atꝙ̄ tēperātia. Uita/
re debet oēs ꝑsonas i potestate ꝯstitutas
h est in alto statu Et i ꝑmis seculares: vna
causa est ob tētationes q̄ ꝯtingūt religiose
cū videt hmōi statū ꝛ incitat ad silem ap/
petendū. Alia causa est. qm̄ hmōi homies
plerūꝙ̄ paruipēdūt religionis humilitatē
ꝛ loquunt de religiōe leuiter ꝑ irrisionē. fa
ciuntꝙ̄ coꝝ risus ꝛ stultas recreatōes. san/
ctimonialis imitari debet res cōes: vt la/
boꝛes aliasꝙ̄ obseruātias/in qb⁹ nō debet
esse tāꝙ̄ effrenis. Est hic silitudo qdā rece/
pta ex biblia q̄ cōparat populū effrenē bru
to. qd poti⁹ ex ꝯsuetudine suū opat laboꝛē
ꝙ̄ ob delectatōꝫ quā habeat ꝛ nō ꝑ delibe/
rationē opat. Et est tritura mod⁹ qdā excu
tiendi frumēta ꝑ iumētoꝝ pedes vel boū:
quēadmodū fit circa aurionē vt vacce vl
thaurū ad laboꝛē amandū edocēt. hec est ꝙ
ad obseruātias suas trahat: nō qdē ꝑ con
suetudinē: ꝫ ꝑ deuotionē vt in oīb⁹ rebus
singularis sit puritas ꝛ nō vulgaris deuotio
Ipsa nō debet ꝓferre ꝛ ꝓponere speciales
quasdā ꝛ peculiares oꝛōnes suas oꝛōnib⁹
cōib⁹ ecclie, siue iposite sint in ꝯfessione/si/
ue alibi. Debet in ꝑmis hr̄e cōes oꝛōnes ꝛ
ꝓcurare eas/ponēdo diligētiā suā ꝛ studiū
suū siue curaꝫ. nec sibiipsi adulet: h est det
gl'iam vel voluptatē ꝑ oꝛōnib⁹ suis ꝑticla/
rib⁹ q̄ in secūdo loco esse debēt si negligēs
fuerit ꝛ pigra in ꝑmis. Si ergo familiari/
tas mulierū ꝓhibita est/multo magis viro
rum. facies. i. gest⁹ debet esse tanꝙ̄ cū aliis
ꝫ interi⁹ oēs res diuerse sint. Ipa nō de
bet incutere alicui irā nec ipa irasci ꝑ nimi
am grauitatē/nec dissoluta esse debꝫ ꝑ ma
gnā leuitatē: ꝫ ꝟuare bonā quandā medio
critatē. i. mensurā vel ꝗ̄ntitā/sicͤ dr de san
cto Martino ꝙ tristicia nō turbabat vul/
tum ei⁹/nec risus vultui leuitatē vel inoꝛdi
natā iniecit hilaritatē. Hoc ē dictū ꝙ mo/
nialis ridere potest interdū magis ne videa
tur nimis deuota ad intra ꝙ̄ ob aliā rem.
Et hic dat exēplū de Moyse q qm̄ allocu
tus fuerat deū facies sua taliter fulgebat
vt videret coꝛnuta. ꝛ necesse erat ꝙ ipsam
cooperiret cū alios alloqbat. Sic ꝑsona
q̄ allocuta est deū ꝑ deuotiōꝫ/habet facieꝫ
suā mlto maioꝛis grauitatis ꝛ claritatis ꝙ̄
alie. Iō interdū ipam celare debet: vt eui/
tet vētū supbie q oīa indisponit ꝛ destru/
it si fuerit recept⁹. Interduꝫ ēt pectabit ad
sapientē aīam q̄ diligēter custodit thesau/
rum suū vt coopiat faciē suā coꝛnutā exem
plo Moysis. ꝛ celet ꝑ risum quendā q ta/
men nō imminuat gl'iam interi⁹ latentē et
cogitatiōis grauitatē. Cōparādus ē dies
pn̄s diei ꝓterito: h est ꝯsiderare dꝫ si nō sit
melioꝛ hodie ꝙ̄ heri. Nā si qs nō sꝑ ꝓgredi
tur in via ꝟtutū reuertit in pei⁹/nō est me/
dium statiōis nō ampli⁹ ꝙ̄ in naui curren
te velociter aq̄ sine retinaculo/q̄ si nō ascē/
derit descēdit: vt ꝑ cōparationē vni⁹ ad al
terum/sanctimonialis ꝑcipere possit ꝓgres
sum suū vel defectū cū senserit se victam fa
stidio vl' languoꝛe coꝛdis ascēdat supra pe/
tram in qua lauant moꝛtui sicut solebāt la
uari ante sepulturā. ꝛ cogitet diuti⁹ secum
quēadmodū ille que sunt sepeliēde hincin
de mouent qualiter vertunt modo in faciē
modo in doꝛsum q̄liter caput tremit. qua/
liter brachia cadūt/coꝛꝑe facte sunt rigide:
tibie iacēt. qualiter vestiunt/qualiter recli/
nant qualiter ad sepulchrū deferunt/qua
liter ad feretrū ponunt/qualit terra coope
riunt: id est esse debet sanctimonialis tāꝙ̄
melchisedech. qd intelligendū est ne sancti
monialis habeat vllā carnalē affectionem
nec ad patrē nec ad matrē: nec ad aliuꝫ sui
generis: quēadmodū ipsam melchisedech
fecisse scriptura cōmemoꝛat: nō nominan/
do quis fuerit pater suus/mater sua vl' ci⁹
progenies. Non eīn cōmemoꝛat scriptura
ipsum habuisse patrē nec matrē vel proge/
niem. nec vocet patrē: id est non debet ap/
pellare quicꝙ̄ ad se suꝑ terrā. Immo taleꝫ
se reputare tanꝙ̄ esset sola ꝛ deus. Et si in
terdum infirmitas aliqualiter hoīem con/
stringit. i. coꝛpus vel sensualitatē de extra/
neo rigoꝛe vel seruitio. Anim⁹ tn̄ esse debꝫ
inuict⁹ id est stabilis ꝛ firmus. nec debꝫ re
laxare intrinsecū rigoꝛē ꝛ ei⁹ exercitatōem.

Sequuntur quinde-

cim ꝑfectiōes necessarie volēti deo seruire

ē cum pfecte amare cuz quibusdā aliis mo ḡ ralitatibus.

¶ Cōtinētur hic q̄ndecim necessarie pfectiones psone volēti deo seruire ⁊ ip̄m perfecte amare. Prima ip̄a debet adhibere diligentiā ⁊ explere om̄e posse suū vt integram cognitionē ⁊ noticiā habeat de defectibus ⁊ peccatis suis. ¶ Secūda/ ipsa debet fortiter multūq̃ irasci ⁊ repugnare naturalibus suis inclinationibus.

¶ Tertia ipsa debet habere maximū dolorem timorē ⁊ displicentiā de offensis peccatis ⁊ defectibꝫ q̄s cōmisit ꝯ sanctā dei voluntatē: q꞉ ip̄a nō est certa si iuste satisfecerit nec si deus sit placat⁹ ¶ Quarta ipsa debet valde timere ⁊ maximope cauere ne recidiuet ⁊ ne reuertat̄ ad peccata similia ⁊ defectus. ¶ Quinta ipsa habere dꝫ fortē asperāq̃ disciplinā ⁊ correctionē vt secure regat ⁊ ḡuet q̄nq̃ sensus suos naturales

¶ Sexta ipsa habere debet ꝟtutē fortitudinis ad tolerādas portandas ⁊ sustinēdas om̄es aduersitates/ om̄es insultus ⁊ tētationes diaboli mūdi ⁊ carnis

¶ Septima debet dimittere ⁊ vitare societatē omniū creaturaꝝ tāq̃ infernalē inimicū que esset vel esse posset occasio: non mō faciēdi ip̄am peccare sꝫ etiā deducendi eam ad aliquā imꝑfectionē.

¶ Octaua ip̄a portare debet in ea et sup eā humilē crucē dulcis Jesu xp̄i q̄ in se q̄tuor habet brachia sicuti hic apparet. Primū hui⁹ crucis brachiū est oīm pctōrum ⁊ vicioꝝ mortificatio. Secundū est renūciare ⁊ relinq̄re om̄ia terrena bona ⁊ temꝑalia Tertiū est fugere ⁊ tollere a se omnē carnalem affectionē oīm amicoꝝ suoꝝ carnaliū Quartū est se om̄ino humiliare ⁊ nihilipēdere. ⁊ integre ꝓprie renūciare volūtati

¶ Nona est ꝯtinua rememoratio cōmendatio ⁊ memoria bn̄ficiorū que a dulci Jesu christo recepit ⁊ semꝑ recipit.

¶ Decima est esse diebꝫ ⁊ noctibꝫ ꝯtinue in deuotione ⁊ deuotis orationibus.

¶ Undecima est facere totū posse suū vt sentiant̄ indesinēter diuīe ꝯsolatōes ⁊ dulcedines. ¶ Duodecima est hr̄e magnū et feruēs desideriū ⁊ facere totū posse suū ꝟm statū suū exaltādi fidē. videlicet q̄ dulcis iesus christ⁹ ab om̄ibꝫ sit cum timore cultus amatus cognitus ⁊ honoratus.

¶ Decimatertia est habere pietatē ⁊ cōpassionē de pximo suo/ queādmoduz vellet q̄ haberet de se. ¶ Decimaquarta est deum glorificare. ei gratias agere ⁊ eum laudare de om̄ibꝫ rebꝫ ei⁹ ⁊ operibꝫ omnibꝫ.

¶ Decimaquinta est/ q̄ postq̄ fecerit omnia senserit ⁊ gustauerit q̄ dicat humillime ⁊ deuote alloquēdo creatorē suū. Dulcissime mi ⁊ reuerēde creator nihil fui ⁊ ꝑ te factus sum nihil scio nec possum ⁊ pauperrime ⁊ inepte tibi seruio ⁊ seruiui. ⁊ iō hūiliter veniam precor ⁊ peto ꝓ me ⁊ vniuerso mundo.

Hic incipiūt sex magistri de tribulatione loquentes.

¶ Adunati erāt sex p̄ceptores ⁊ quesiert̄ abinuicē q̄dnam de deo dicerēt/ quibus d̄ tribulatione sermo incidit.

¶ Prim⁹ p̄ceptor dixit q̄ si q̄cq̄ esset nobili⁹ ⁊ ꝓducibili⁹ hūane creature ī hac vita viuēti q̄ tribulatio. de⁹ hipsum filio suo dedisset. Jō pl⁹ dedit ei patiendū in hac vita q̄ vnq̄ dedit creature nec dabit vnq̄

¶ Secūd⁹ p̄ceptor dixit. q̄ si aliq̄s homo esset sine pctī macula vt de⁹ erat et posset viuere annis. xxx. sine corꝑali cibo. de⁹ q̄z ꝯcederet eū loq̄ cū angelis in aere. sicut ꝯcessit Marie magdalene/ nō posset ī hac vita mereri tantū meritū/ sicut aliqua psona mereret̄ in parua aduersitate/ ip̄am patiēter ob dei amorē tolerando. ¶ Terti⁹ p̄ceptor ait. q̄ si aīa xp̄i ⁊ om̄es sancti paradisi simul orarēt ꝓ psona aliq̄. nō acq̄rerēt ei tantū vtilitatis ⁊ meriti sicut ip̄a sibi acq̄reret ꝑ vnicā in aduersitate patientiā.

¶ Quart⁹ p̄ceptor dicebat. Adoramus crucē eo q̄ saluator nr̄ Jesus xp̄s pepēdit in ea ꝑ dimidiū diē. Sꝫ dico q̄ maiori iure adorare deberem⁹ tribulatiōez. qm̄ dn̄s nr̄ Jesus xp̄s eā pl⁹ q̄ triginta ānis ꝑtulit.

¶ Quint⁹ p̄ceptor dicebat. Sancti minus eligerēt dimittere minimā mercedem quā acquisierūt in tribulatiōe. quā sustinuerunt in patiētia q̄ renunciare dei visioni vsq̃ ad diē iudicij. Sanct⁹ petrus inquit neminē esse tribulatiōe dignū nisi eos qui ip̄am puro corde ⁊ sine errore desiderant. Tribulatio extinguit pctm̄ ⁊ docet agnoscere dei secreta. tribulatio cognoscere se facit ⁊ alia/ ⁊ in creatura ꝟtutes multiplicat ꝓbatq̃ ⁊ purgat sicut auꝝ purgat̄ ī fornace. Creatura si est in tribulatione de⁹ in ea est: q꞉ portat suū on⁹. Tribulatio temp⁹ ꝑditum redimit ⁊ creaturā ꝓpe ignorātiam

tenet ⁊ stat sup̄ sui custodiam ⁊ efficit ipsas creaturas dignas oĩbꝫ donis q̄ deꝰ suis cōfert amicꝭ. Estq̄ thesaurꝰ cui nihil cōpabile est Tribulatio aiam hoĩs ad deũ pducit ⁊ est certior ⁊ securior via deum adeũdi.

¶Sextꝰ mgr̄ interrogat ob q̄s causas tā inuite tribulatiões toleremꝰ? Cui rn̄det q̄ tribꝫ de causis. Prima est qm̄ paꝝ amoris habemꝰ erga dn̄m nr̄m Jesum christũ Secũda qꝛ paꝝ cogitamꝰ ad mercedem quā deꝰ ɔferre vult nec magna cōmoda inde emergētia. Tertia qm̄ paꝝ cogitamꝰ et sentimꝰ tolerātiā ⁊ passionē quā dn̄s nr̄ iesus xp̄s sustinuit p nobis. ¶Sanctꝰ Bernardus recitat aliq̄s gr̄as quas deꝰ fecerat ei/inter alias nomiat septē/ ⁊ in q̄libꝫ sunt tres modi. Prima gr̄a queadmodũ recitat ipse/⁊ sunt vba eiꝰ. q̄ pseruauit me a mltis pctis. queadmodũ eñ sum inclinatus ad aliq̄ sic cecidissem i plura: sꝫ ipse me tribus modis iuuit. Primꝰ subtraxit mihi occasiones q̄bꝫ potuissem hr̄e pctā. Secũdꝰ dedit mihi fortitudinē me pseruãdi. Reuera non sum fortior aliis quoꝝ aliq̄ lapsi sunt Tertiꝰ pseruauit me a tali affectiõe ⁊ tam corrupta/ qualē hñt pleriq̄. Sanctꝰ Bernardꝰ aliqua pctā habebat in abominatione. Secunda gr̄a est q̄ licet peccauerim tñ expectauit/nō me puniēdo. Sic nosco eiꝰ patientiā q̄ ad pmũ modũ. Tertiꝰ ē maxima amoris sui teneritas. nā erat amicus meꝰ cũ ego suꝰ essem inimicꝰ. Tertia gr̄a ē q̄ paꝝ fuissem lucratꝰ nisi expectasset. nec volui me ad eũ ɔuertere cũ cōferebat mihi penitēdi gr̄am/illumiauit meā ignorātiaꝫ Scdo timere me fecit infernales penas. Tertio ɔfortauit me spũaliter ɔferēdo mihi veniā de pctis meis. Quarta gr̄a est. q̄ parũ mihi pdesset pn̄ia mea nisi scirē ipaꝫ esse deo acceptabilē: sꝫ cognosco q̄ nō me punit: sꝫ pmittit ⁊ fert q̄ egoipse me puniā ⁊ cũ h̄ cognosco q̄ oblitꝰ sit pctoꝝ meorũ. Secũdꝰ est q̄ nō mihi ea iproperat. Tertiꝰ est q̄ nō minꝰ me amat. In testes cito sanctũ Petꝝ ⁊ Magdalenā. Quinta gr̄a est: q̄ paꝝ mihi ɔduceret/ nisi me ab inimicis meis ptegeret. s. a carne mea q̄ tā ɔtria mihi est, ⁊ tñ me eā nutrire oportet vt viuā. Alius est mũdꝰ q̄ me tētat ⁊ insultādo affligit q̄ttidie. nec tñ id experior nec ei assentior. Aliꝰ est inimicꝰ quē nō video q̄ me tentat: nec tñ me vicit qm̄ ei nō credo. Sexta gr̄a est q̄ si nō mihi daret meritum (qđ tñ mihi pollicitꝰ est) adhuc ipm meritũ nō mererer sꝫ dedit mihi gr̄am vt qđ solebā amare nō amē. ⁊ qđ mihi placere solebat displiceat ⁊ desiderē esse cũ eo. Septima est q̄ adhuc paꝝ lucratꝰ essem/nisi daret mihi hāc gr̄aꝫ vt haberē h̄ qđ mihi pmisit ⁊ oñdit. In pmis scio q̄ dedit mihi absolutõꝫ/ licꝫ puersus essem. Deinde mihi dedit spem redēptionis. ⁊ p h̄ se facit debitorē meũ. Cũ ɔsidero pmittētꝭ potētiā ipe legitimꝰ est pmissor ⁊ potēs retributor. Habeo fidē ⁊ in legitimo amore eiꝰ facere volo voluntatē.

Doctrina cōtra nimis strictā ⁊ scrupulosam ɔsciam/p magistrũ Johēm gerson theologie doctorē cōposita.

¶Deꝰ vult q̄ rōnabile sit seruitiũ nostꝝ: q̄ ad aiam ⁊ q̄ ad corpꝰ. Fm eñ vulgatũ puerbium. qđ nimis est/bonũ nō est. Jđ dꝫ psona taliter regere corpꝰ suũ ne sit nimiũ rebelle aie ex vna pte ⁊ ex altera ne deficiat ei in necessitate p amissionē boni sensus sui ⁊ iudicij boni si caput vel cerebrũ nimiũ turbaretꝭ. vel p nimiũ ieiuniũ aut fletũ aut cogitationē timorē ⁊ melancoliā. Et essꝫ minus malũ excedere nimis nutriēdo corpꝰ suũ q̄ nō satꝭ: qꝛ difficiliꝰ pōt poni remedium cũ corpꝰ est lesum p nimiā ⁊ indiscretā abstinentiā feruorē aut timorē ¶Primo obliuioni detꝭ tp̄s pteritũ/nisi in generali ad petendũ a deo veniā p generalē ɔtritionem: vt dicēdo hactenus dn̄e tempꝰ meũ pdidi p vitā malā ⁊ dissolutā: tibi aliđ reddere nequeo nisi cor cōtritũ ⁊ humiliatũ. Hoc q̄ recipias dn̄e ⁊ ipm non despicias. Cor ɔtritũ ⁊ humiliatũ deꝰ nō despicies. Delicta iuuētutis mee ⁊ ignorātias meas ne memineris dn̄e. ¶Secũdo si elapsum tp̄s nimis sepe redit p timorē de h̄ q̄ nō fecerit integrā ɔfessionē. humiliet se psona ⁊ dicat Scio dn̄e q̄ toto nisu ⁊ conatu meo nunq̄ facere possem ɔfessionē sicut mea postularent pctā. Nouisti tñ voluntatē meaꝫ ⁊ desideriũ meũ qđ mihi inspirasti nihil me celare velle. Sꝫ cũ ɔfessor meꝰ sufficienter se existimet de vita mea informatũ hactenus sufficiat tibi dn̄e. vt eñ obedirē ɔsilio suo oblitus sum tp̄is elapsi ad melius ambulandũ in tuo deinceps seruitio.

¶Tertio psona actiua q̄ quotidie opatur nō debet conari habere talē pacē ⁊ trāquillitatē cordis atq̄ cogitatõis sicut solitaria

persona. In hoc enim esse posset vel nimia superbia vel vanus conatus aut grauis melācolia vel odiosa tristicia ⁊ displicens illis quibus psona illa placere debet. Sufficiat ei recurrere ad deū horis certis ad hoc magis conuenientibus ⁊ liberis/⁊ se celare q̄tū fieri possit ne appareat deuotior q̄ alie psone quibus ɔuiuendū est. sic tamē ne fiat vel
L dicatur malū ⁊ peccatū. ¶Quarto quelibet psona que dedere vult cor suū ⁊ amorem suū deo debet seipam diligenter custodire: nō cogitādo res pticulares paruas vel magnas/nigras vel albas. sed eleuare cor suū in sapiētia dei in sua potētia/dulcedine bonitate ⁊ misericordia. Et sic de talibus generalibus ɔsiderationibus que ɔtingūt psone veluti dicēdo. O deus optime dulcissime: misericordissime o pater ⁊c. Per hoc enim nunq̄ laberetur q̄s in fantasias ⁊ freneses/sicut fieri posset fingēdo in se res corporeas nimis pmanēter ⁊ fixe. Et ideo phibetur interdum/ nimia cogitatio et continua de peccatis ppriis ⁊ de aliis factis. vel de igne ferniali vel de morte ppria.

¶Quinto quo ad tempus futurū debet psona pponere sibi cauere velle a peccatis. ⁊ psertim in q̄tum peccatum noceret alteri. Est enim multo minus malū aliquē solum esse in manu dei ⁊ misericordie sue q̄ cū hoc q̄ q̄ aliis obligari. Et si psona se debilē sentiret: ⁊ ad peccandū inclinatā sepius: ipa etiā sepius resurgere debet/postulādo humilit ⁊ benigne veniā a deo ⁊ eius auxiliū. Sic filius qui cecidit manum matri sue porrigit. Nam ɔtra seipm irasci solūmodo nocet. tristiciā generat ⁊ tediū malū ⁊ interdum desperationē ⁊ displicentiā de vita ppria. nec caret supbia velle facere aliquā rem p seipsum ⁊ sua vi aut ɔfidentia: que nec pōt nec fieri debet. Et si milies in die cecideris. millies resurge: ɔuertendo cordis tui oculos ad deū ⁊ dicendo. Dn̄e iuua me: parce mihi: cōforta me: miserere mei. ¶Sexto q̄cunq̄ veniāt cogitatiōes siue carnalitatis siue inuidie siue ire fuerint: persona cauere debet ne ope eas compleat nec q ad intra ɔsentiat. Et tūc sciat cogitationes nō esse peccatā mortalia s; esse magnā virtutū materiam. Cōtingit enim sepissime q quis sentit in se ⁊ cognoscit tales esse cogitationes diu pmanētes: sed nō ɔsentit. Quare? quia displicent ⁊ eis resistitur: desiderat ⁊ q cessent Et supposito q non possint expelli q̄ cito ipse vel alie redeant/nō tamen volūtarie acceptant. nec opus est illas cōfiteri nisi in generali ⁊ ɔditionaliter: dicēdo habui varias cogitatiōes ⁊ motus carnalitatis vel vane glie vel vindicte vel odii. Et timeo ne tantope restiterim ⁊ tam cito sicut debuissem. hoc ego ɔfiteor si tamen quisq̄ de cōsensu expressu certus fuerit: dicēdus est ille cōsensus ⁊ magis factū ipsum. ¶Itē sepenumero pdest vertere in incuriā ⁊ ɔtemptum oēs tales cogitatōes ⁊ interdū de earum ridere importunitate. et de inimico q̄ eas mittit vt terreat psonā/vel reddat eam hebetē vel faciat ei distortū vultū vt psonā labi faciat in lutū peccati. Itē interdum
p hmōi cogitatiōes ad extra ɔtingere possunt alique opatiōes que essent petā grandia ⁊ feda si cōsensus pfectus esset: sed cum talis nō assit cōsensus/ opationes ille non habent plus peccati q̄ cogitatiōes. nec cōfitendū est de illis opationibus. psertim nisi discreto psbytero vel ad semel declarandū om̄ia vt postea ɔfessor tribus verbis totum factum possit intelligere. Et potest dici sic. habui cogitationes tales me inuito tā violentas vt talis euenerit effectus. Et cōtingit q q̄to plus vellet psona resistere tanto plus caderet. quāto enim magis quis cogitet tanto magis fortificatur imaginatio/a qua talis emanat effectus. ¶Demū adhibēda est diligentia sua corrigēdi alterū. modo id fiat per discretionē. ⁊ opinetur q correctus bene vtetur correctiōe illa meliorq̄ efficietur. Alias quispiā debet vel potest tacere et reprobare malum p solā displicentie ostensionem.

Sequūtur duodecim ɔsiderationes quas habere potest homo erga deū vt sua exaudiatur orō.

¶Hic ad te venit saluator Iesu subiecta tua creatura nihil valens/que reuertēs ad seipsam de paupratis religione/ vult modo in psentia tremende maiestatis tue ⁊ totius curie paradisi: inclinare preces suas: non quidē in cōfidentia iusticiarū suarum que nulle sunt nisi abominabiles immundicie. Sed in pmiis misericordie tue matie (quā queso superare) facias rigorosum tuum iudiciū ⁊ superabūdare gratiā vbi tantum abūdat iniquitas: cū hic tempus sit misericordiā habendi. cū suam tenet curiam ⁊ sedet in iudicio. Etiā in virtute redēptionis

nostre p quā ordinat⁹ fuisti a deo, ꝓpria tua voluntate noster saluator/aduocatus/mediator: ret platus papa pastor defensor protector, redemptor. Nõ ḡ omittas tua pagere officia que a dō tibi sunt cõmissa ob miserias nostras ꝛ magnas iniquitates. Insuper in virtute nomis tui ꝛ fideliū ꝓmissionum tuaꝝ in patētibꝫ litteris euāgelioꝝ tuoꝝ dataꝝ atꝗ cõcessarū. vbi inter alias dicis ꝓmissiones. ꝙ si in noie tuo qcꝗ petierim⁹ a patre tuo/ipse nobis illud pferet. ꝛ qȝ si petam⁹/accipiem⁹. si queram⁹ inueniemus. si pulsauerim⁹/aperieꝉ nobis. Et ꝙ bonus pater nõ vacuos remittet filios suos. ꝙꝗ si voluerim⁹ parcere/ꝛ nobis venia dabitur/siue remittere. ꝛ nobis remittetur. ꝛ sic de alijs. Preterea in spe intercessionis omniū sctōꝝ ꝛ scāꝝ: pſertim taliū ꝛ taliū. N. quos ordinasti pijssimos elemosynarios vt diuidant nobis mendicātibus gratie ꝛ bonitatis tue diuitias: ꝛ ponant ī saccū paupertatis nostre/ad quos p inspirationem tuā modo me mittis. Ideo eos capio intercessores adiutores ꝛ cõductores. Insuper in fide ꝛ cõstitutione spōse tue ecclesie sancte: sicut minister tuus ꝛ seru⁹ ad hoc indign⁹. Uel sicut vnū membroꝝ ei⁹ q̄uis mortuū vel languidū. Item in v̄tute precepti tui quo precipis vt p me ꝛ alijs orem: spero in te tuus sum: Iuua me ḡ domine ad faciendū quod precipis. Item in virtute sacramentoꝝ tuoꝝ ꝛ orationū tuarum sanctaꝝ ꝛ sacrataꝝ. vel opeꝝ tuoꝝ que mihi ordinasti docuisti vel precepisti: per teipsum aut ministros tuos dicere vel facere: vt misse vel Pater noster. horarum aut ieiunioꝝ preceptoꝝ. Itē in cõsideratione officij/in quo ordinatus sum petere spūales elemosynas tanꝗ questionarius p omnibꝫ infirmis iacentibꝫ in magno hospitali vniuersi mūdi inferioris vel purgatorij. Ad quod significandū portanꝉ vestimenta mea vel alia specialia signa. Item ꝓpter cõpassionē tantaꝝ necessitatū et miseriarum spiritualiū: quas esse cognoscis in dicto hospitali ipsi⁹ mundi: cū conditio tua sit iuuare in tribulatiõe ꝛ magna misericordia ꝛ respectu miseriaꝝ magnarum. Itē propter merita ꝛ benefacta viuorum ꝛ mortuoꝝ qui in hoc cõfidunt ꝛ meruerūt adiuuari orationibꝫ meis. Ideo ꝓpero eas facere tanꝗ missus ꝛ cõmissarius per eos. vel tanꝗ obligatus atꝗ astrictus ad rem illam. Tales eñ sunt parētes mei quos tu precipis honorari. Tales sunt benefactores mei in spiritualitate vel temporalitate. quibꝫ iubes reddere bonū pro bono. īmo ꝓ ꝛ inimicis meis reddi vis bonum p malo. Et tu pater misericordie si tanta sit mea miseria vt nõ possim vel non debeā pro me paupe mēdicāre spirituales impetrare elemosynas. nec dign⁹ sum referre et hac postulatione nisi irrisiones ꝛ tormenta (quoniā indigne ꝛ indebite meas quero elemosynas) da mihi p alijs pauperibꝫ p quibus sic sum astrictus tanꝗ questionarius qdā. ꝛ cursor spiritualis te queso ꝛ depcor. Nõ velis miseriā meam/ negligentiā et culpā meā ad impedimentū addere super eoꝝ miseriam: etiā forsitan interdum impetraturi sunt p me erga misericordiā tuam: quod ex meipso indign⁹ sum adipisci modo dumtaxat prius eoꝝ miserearis. Item respice dñe in solenni hoc ꝛ magno die ad te accedo Unde dies nõ est in quo non possint rememorari singularia magnificētie tue beneficia. Item ꝓsequi velis ꝛ confirmare qȝ in me operaris p inspirationē tuam me preueniēdo ꝛ viuificādo ad taliter te depcandum. alioquin habere non possem cor te orandi. Habeꝉ enim mediū hoc solū p speciale tue benedictiōis attractū. Et si nõ sum sufficiēs attractione vel appellatione tua. hoc est qȝ me grauat: hoc eñ desidero hoc peto vt te insequi possim imitari ꝛ orare inꝗtum tibi placet. Sed domine quomodo id sine te agam: qui sum admodum debilis lesus infirmus ꝛ languidus: Tu ergo pater misericordie ꝛ tot⁹ pietatis fons sana me pficiēdo qȝ in me incepisti. Nam certe quo fugiā aut cui confidā/alium inuenio neminem.

¶Oratio breuiter in effectu ꝯtinens precedentes duodecim ꝯsideratiões

¶Cerne dñe ꝙ nõ in iusticijs meis offerre volo orōnem meā ante te ꝛ ante curiā tuā paradisi: sȝ ī ꝯfidētia tue miscdie/in officiū redēptiōis nře ꝯsideratiõe qȝ tibi cõmissū est ꝛ qȝ ad te referꝉ: qm̄ tu aduocat⁹ nř es. ꝛ etiā in spe intercessiōis eoꝝ oīm q vnꝗ tibi placuerūt q sunt elemosynarij tui respectu nřm mēdicātiū. ꝛ in fide atꝗ institutiõe ecclie tue sctē in valore sacroꝝ ei⁹. in v̄tute mādatoꝝ tuoꝝ monitionū ꝛ ꝓmissoꝝ legitimoꝝ ob v̄tuits ꝛ obligatiõis mee erga viuos ꝛ mortuos debitū q adiuuari p me me

meruūt. hec postulāt ⁊ me mittūt i bñdictio nis tue ꝑuētionē q̄ ad h̄ faciēdū incitat ⁊ ꝓsequēdo ꝑficiet qḋ incepisti. Demū ob hāc solennē diē q̄ est misc̄dꝛ tps. ⁊ q̄m certe ad neminē fugere possum aliū nec sperare q̄ꝫ i te deū redemptorē ⁊ saluatorē meum.

Sequitur tractatus

fede tentatōis a Johāne cancellario parisiensi editus.

¶ Tētatio feda q̄ noīe alio blasphemia appellaꝶ solet esse admodū grauis: admodū ꝑiculosa ⁊ dānū minās ꝑsonis q̄ nouiꝶ eoꝝ suū apponūt vt fuiāt deo ⁊ sibi a pctīs caueāt ꝑueniātq̄ ad bonā deuotōꝫ. Nō eñi se cruciat ⁊ turbat opinaꝶq̄ se ꝑdutū iri cū hmōi fede cogitatōes ꝯ honorē dei / aut ꝯ sanctos vł sanctas aliq̄s. aut ꝯ fidē vł castitatem ꝯtingūt tā impudentꝶ vt sit horrēdū nec sciūt vł nō audēt q̄rere remediū queadmodū habem⁹ de q̄dā heremita q̄. xx. ānis taliꝶ fuit afflict⁹ q̄ tandē se in desperatōeꝫ cogitabat ꝓijcere donec venisset ad sanctū quendā p̄rem plorās ⁊ tā verecūd⁹ vt non auderet eū intueri. nec dicere potuit fedaꝫ suā tētationē: imo eā scripto dedit. Nō fecī sanct⁹ p̄r iste vt nōnulli ⁊ sine experiētia cōfessores q̄ nō sanāt talē tētationē / cū ab eis petiꝶ sanatio: imo eā augmētant exprobrādo blasphemādo ⁊ ꝯdēnando ꝑsonā q̄ eaꝫ sustinet. Immo dict⁹ sanct⁹ p̄r ꝯfestim heremitā hūc ꝯfortauit. deinde veluti ꝑ iocū ridēs dixit. suppone manū tuā capiti meo. Tūc adiūgēs ait. Accipio sup caput hoc oēe pctm̄ qḋ habes in illa tētatiōe. Non ampli⁹ dubites nec tibi facias cōscientiā. Ego oēe on⁹ illud sumo. Heremita iste ꝑ ꝓ ꝑ risum h̄ in admiratōꝫ cū leticia admirtam. Et īterrogauit vtrū h̄ esset: Rñde mihi (ait p̄r sanct⁹) an vn̄q̄ tētatio illa feda tibi placuerit: Heu dñe inq̄t: nō / ſꝫ summope mihi displicet. Patet ḡ dicebat sctūs p̄r illaꝫ cogitationē nō esse tuā ꝑ rōnis ꝯsensum ſꝫ ꝓuenit ex inimici tētatione q̄ vult te h̄ modo fatigare ⁊ in deuiū ponere. Dic igiꝶ deīceps cū talis venerit tētatio inimice blasphemia tua tibi sit ⁊ sup te / nihil ei⁹ meū est Ego deū adoro honoro ⁊ credo. Postea heremita ille nō habuit tētationē vllā. Et reuera ꝑ regula generali q̄cūq̄ tētationes cogitationū diuersaꝝ q̄ sentiunꝶ non sunt pctā mortalia si nō affuerit ꝯsensus. Debꝫ ergo ꝑsona vilipēdere hmōi cogitatiōēs q̄ ad ꝯsciam pcti. Et si dicas tales cogitationes inclinare ad pctm̄ maloꝝ cōsensū ⁊ inordinatā delectatiōem ac cordis pacem turbare. Rñdeo hic q̄ certe tēptatio que ꝑdest magnū habet meritū q̄n ei resistiꝶ. ⁊ de ipsa habeꝶ displicētia ⁊ nos mag̃ assuescimus vt vigilem⁹ sup nos / ⁊ custodiamus nosipsos: recurramusq̄ ad dei auxiliū. Sꝫ ad meli⁹ intelligendū hāc materiā et remedia expediens ē aliquantulū declarare causas ob quas fede tētationes ꝯtingūt. Interdum ꝯtingūt ꝑ solā tentationē vel ingestionem inimici. sic fantasiā ⁊ imaginationem simplicis hoīs ⁊ innocentꝭ turbantis queadmodū in p̄fato heremita. et queadmodū satis iudicare possum⁹ i compluribꝫ iuuenilibꝫ hominibꝫ puris simplicibꝫ ⁊ castis / q̄ nunq̄ audirent dici sil'es blasphemias / q̄n adeo clare mediteꝶ ipsas tāq̄ꝫ si intra eas hmōi de facto dicerenꝶ tētatōꝭ vt dicēdo: Nega deū. maledic deo. ⁊ alias multo peiores fediores q̄ loq̄las. ſꝫ q̄ꝛ de⁹ ꝑmittit hmōi tētationē vł ad humiliandā ꝑsonā illā. sic fuit dat⁹ stimul⁹ tali s aplo ⁊ in multos doctores. aut ad ipam exercitādā in bello ꝯ inimicū ⁊ cognoscēdo ei⁹ maliciam / ⁊ vincendū eū / mōstrandū ac declarādum alijs. vel ꝑpter aliquā sil'em rōnē. Et remediū (vt datū fuit dicto heremite) est q̄ solū quis eas irrideat tanq̄ꝫ cogitando vel dicēdo inimico ꝑfecto admodū turpis es immūdus ⁊ valde horribilis cum adduceꝭ huiusmodi fedas immūdicias. ſꝫ est omne hoc qḋ mihi inferre poteris vł grauare me q̄ꝫdiu anima clausa fuerit sera bone refutationis ꝯ tentationē. hoc est qḋ mihi n̄ placeat. Nec ego me tibi dedam vt sumā delectatiōem in ea. Et est hic bonū remedium: ⁊ cognoscit ꝑsona q̄ facilime se excercit ꝑ talē hmōi risionē irrisionis vel vilipensionis. Et ecce ꝑcipim⁹ sil'e in aliq̄bꝫ pueris bene educatꝭ quos cū q̄s credit reddere pauidos ⁊ attonitos ꝑ vult⁹ deformitatē aut ꝑ laruas vł magnū clamorē: vt se ab itinere auertāt in q̄ ambulāt: nil curāt nisi q̄ ridēdo aspectāt. Aliq̄ min⁹ bn̄ educati cadūt ꝑ pudore vel clamāt vel reuertunꝶ. Aliud exemplū est de canibꝫ allatrātibꝫ vł de anseribus sibilātibꝫ q̄ meli⁹ vinci nō p̄nt vt a clamore cessent q̄ꝫ iter suū pagēdo ⁊ illa nihilipendendo. Quanto enim quis magis fistit tanto magis vociferanꝶ. queadmodū

de illo dicit qui voluit retinere ventuz pallio suo quo minus vētus esset/quo magis id efficere conabat/eo magis ventū sentiebat. Sed interdū tales tentatōes fede causas habēt naturales sm corpis dispositōz Uel qz cerebrū nimis vacuū est ob ieiunium vl p aliā fatigatōez. Uel qz nimis plenum e t z graue fumis spūs z corruptis ob nimiā potationē vel comestionē. Ul est quia psona est ociosa. Uel est ob malā cōsuetudinē audiendi z respiciendi ad extra curiose tales fedas z pudēdas immūdicias. Uel est ppter nimiū delinquēdi timorē erga deū z ipm offendēdi quēadmodū videm⁹ aliquē recte ambulare sup lignū aliquod si ad terrā positū sit absqz hoc q cadat/qd facere neqret si timeret periculū. vl si sub eo foueā aspiceret pfundā. Pari modo videm⁹ q in loco obscuro z tenebroso naturaliter timorē habem⁹ velim⁹ nolim⁹ adeo vt interdū ppter illū timorē qs videatur sibi videre res nigras z turpes vel audire voces aliquas pauorē incutiētes. Dicamus itaqz q ḡ ad pmas duas causas tales hoies magis opus hñt medicina z bono regimine corpali q̄ doctrīa. ¶ Tertia ē ociositas stulta tanq̄ puersa magistra. pfecto ipa cōplura docet mala p̄sonā destruit eam recipit p ardentē flammā z prudentissimā: vel p curiosam z stultā iudiciorum dei inquisitionem. aliorsum ḡ vertenda est mens z cogitatio qd est pncipale remediū Et h̄ p diuersam fit occupationē z placentem talē ne amittat alio dirigi cogitat⁹ Exemplū ad h̄ de scō Anthonio/q̄ in deserto semel cōquerebat dicēs. Dñe cogitare volo: sed cogitatiōes mee nō me sinūt. Tunc apparuit ei angel⁹ in forma laboratoris/q̄ p aliquo tpe laborabat. deinde orabat/postea refectionē suā sumebat. quācūqz sumpsisset rursum laborabat. Et dixit ei. Anthoni sic fac z poteris saluari. Certe nō est tam feda cogitatio q̄n eā stulta ociositas inueniat/in aīamqz inducat: que eā recipit. z est anima talis tanq̄ molaris in mola qui semp vertit seqz destruit z inflāmat si aliud non habeat qd molat. Ideo expediēs nō est q iuuenilis etatis homines se omnino cōtemplationi dedere velint. hoc est solūmodo cogitare de deo vel ad sanctos eius Non eñ satis virtutis habent vt id faciāt Et valet hec doctrina in nouissima causa que est de excessiuo timore: ad quam pdest

R

etiam cogitare ad dei misericordiā z seomnino psternere in illā/non semp cogitando rigorosam eius iustitiā tanq̄ de deo diffidendo. vel volendo de se facere q sine diuina gratia quis facere non potest. ¶ Quarta causa est mala consuetudo et curiositas. semp curiositas associabilis est z litigiosa. Et illa causa difficulter sanari potest z tolli. Cui⁹ tñ remediū est omino z diligenter imaginationē suā auertere. Et supposito q millies veniat illa tentatio/millies retardatur tanq̄ p vilipensionē vel p signū crucis z suspiriū ad deū vel ad dñam nostram Uel sibi affligēdo aliquē dolorē. Uel vt taliter agas vt vnusquisqz vellet te ducere et ostendere aliquā rem ɔtra voluntatē tuā. vertendo alio faciē tuam vl claudendo aures anime vel corpis cōtra hmōi cogitationes. Et si hoc modo non manere poteris in pace cōtra huiusmodi muscas infernales admodū pungētes z immūdas. Accipe patientiā que te vindicabit z eas ad suum cōuertet cōmoduz. Sumamus sup h̄ qd dictū est. z ad ipm meli⁹ intelligēdum z seruandū aliqs doctrinas. ¶ Prima est/periculosissima res est cū psona (presertim illiterata) deuotionē habet si bono careat cōsiliario sapienti z experto. z cui omnino cōfidat in omnib⁹ secretis suis z bonis cōfortationib⁹. Alias accidit personā illā horribiliter errare q̄ aliā que cōmunē alio z sequitur viam. Ideo dicebat sanctus quidā pater. Si videris iuuenē paradisum ingredi volentē z ex seipso. hoc est sine timore: z iā pedem vnū habeat in paradiso. retrahe eū per alterū inferius/nunq̄ enim intrabit.

¶ Secunda doctrina cū persona reuelauerit tentationē suā fedā patri suo spūali p termios generales. nō expedit q dicat eam in speciali/nisi esset ad meli⁹ cognoscēdum ex qua causa blasphemia illa pcedit. Nec hoc fiat sepius. Quāto eñ pl⁹ quis tentationē illā tollere vellet confitēdo: vel eam reuelando. peius illi sepius contingeret: cū non sit necessitas vt qs cōfiteat qñ non est peccatū vt dictū est. Nisi fortassis quando psona est in causa per vnā predictarum quinqz causarū naturaliū. tūc op⁹ est petere consiliū z veniam de talibus causis. vt si persona sit ociosa vel curiosa. vel si nimium ieiunet. Sed hic potest bene qs confiteri z petere consiliū ob causam: non exponendo aperte tales blasphemias zc.

Tercia doctrina/ diligētissime cauendum est ne quicqꝫ dicat̄ fiat vel p̄sentet̄ corā pu|eris ꝛ iuuenilis etatis hoīb':q̄d eos possit tunc vel postmodū incitare ad tales fedas tentatiōes. Quēadmodū sunt hi q̄ audact̄ ꝯtra fidē loquunt̄ in forma ioci vel aliter. Sicut sunt illi qui loquunt̄ de sacramēto matrimonij aut ostēdunt de facto ipsum in p̄sentia pueroꝝ suorū. Uel alij p̄sentantes turpes imagines / aut picturas dissoluti/onum: vel qui nutriunt canes aut similes res:quas vidēdo audiēdo vl' tāgēdo inter|dū hn̄t cogitatōes admodū immūdas ꝛ fe|das. vl' interdū horribilissimū op' explent nō obstāte pena ignis p̄ leges ordinata ꝛ i|stitura. nō dico amplius. Quarta doctrina. Tentatio feda vel blasphemia ꝛ fere vnā/quecꝫ alia q̄ venit inter cogitandū melius vincit̄ fugiēdo q̄ꝫ aggrediēdo volēdo ipaꝫ vincere p̄ cogitatiōem. Causa bona est. q̄ꝫ/to em̄ p̄sona mag' vult extinguere ignē ma|gnū flādo. tāto mag' ip̄m inflāmat. Pari/formiter virtutes imaginatiue in fantasia fortificant̄ sp̄ cogitādo ꝛ in eis p̄sistendo. Et meli' valet celare cogitatōꝫ ꝛ leuiter co|gitare q̄ꝫ sinere talē cogitatiōem manere i eo q̄ eā habet:ꝛ q̄ꝫ p̄mittere vt augeat̄ ꝛ ra|dices sumat. Sic videm' in cogitatōe ire ꝛ vindicte in auaricia in inuidia:ꝫ singu/larit̄ in hac tētatiōe feda ac turpi. Et breui|ter aqua p̄nie in lacrymis ꝛ dolore cordis p̄ pctīs suis meli' extinguit illā cogitatio|nem: lauat aīam tergit ꝛ mūdat q̄ꝫ q̄cq̄ꝫ ali|ud. Modo ꝫ sit p̄ mēsurā taliter vt caput nō ledat̄ ꝛ bona spes de misc̄dia dei sp̄ ma|neat absqꝫ casu in magnā desperatiōem sp̄ opinādo se defectū ꝯ dei p̄ceptum timere oportet i om̄ib' ꝫ nō vsqꝫ ad amissionē gr̄e dei q̄ n̄ram cognoscit fragilitatē: ꝛ eā sup/portat de sua benignitate mag' q̄ꝫ pater ꝛ mater carnales. Laus sit illi. G̃ras quecꝫ agimus ei Amen.

Ex sermone quarte

dn̄ice aduēt' dn̄i supra posito in quo de bis discipulus fac̄ mentionē/cōicit̄ sequē/tem tractatulū a gersone esse cōpositum.

¶Doctor monitu dei rōne sex discipulos i|strués .s. cor ꝛ q̄nqꝫ sensus exteriores

¶Doctor loquitur

Cuiuscunqꝫ humane creature
Uideri hic potest doctrina
Ut in libro ꝛ pictura
Ad gaudium habendum nō destitur

¶Deus dicit rationi

Sex tibi do discipulos
Cor:tactū:linguā:odoratū:oculū:auditū
Ut bona mea doctrina
Per te rōnem ab eis audiatur

¶Ratio respondet ei

Dn̄e tua ad regimen
Nam aliter id efficere non possem
Mecum sumam cōscientiam
Que de omnib' factis habet sciam

¶Ratio loquitur discipulis

Lectiones vestras om̄s diligēter retinete.
Sic em̄ bonū recipietis gl'ie

¶Lectio cordis

Deus mors celum rabies inferni
Tuo semp̄ insideant cordi

¶Lectio auditus

Malas loquelas ne audias
Nē mores bonos a te expellas

¶Lectio oculoꝝ

Caue: vultū tuū aliquo vertas
Quo respicere non est p̄bas

¶Lectio oris

Non gulosus sis nec litigabis
Sed verbum tuū ad bonum ordinabis

¶Lectio tactus

Tangere turpe immundū q̄d facit perire
Tibi p̄hibeo ꝛ sine iure p̄currere

¶Lectio odoratus

Caueas quicqꝫ odore p̄cipere
Unde male contingat desiderare

¶Ratio loquit̄ omnib' simul

Interdico vobis omnibus simul
Malam iniquitatis scholam
Nam perdit qui eā ingreditur
Tempus/sensus puritatē/laudē/veritatē.
Non est quicqꝫ tā deforme
Quin dure ibidē velit habitare
Ibi est superbia ꝛ stulta inuidia
Acris ira ꝛ ardens auaricia
Pigricia luxuria ꝛ gula
Si ipa nō sint/sunt tn̄ vicia alia multa
Contemptus fictio ꝛ arrogantia
Furor odiū aspera vindicta
Tedium boni alterius oblitio
Et ne obliuiscar
Paruū vobis legam librum
Cuius scientia a talibus liberat malis
Audite sine mala inceptione
Si bene p̄us vestrā didicistis lectiōem
Cancellarius vos magistros faciet
Qui deus est qui vobis gl'iam tribuet

Uel refutabimi cum verecundia
Malũ q̄z habebitis qd̄ semꝑ ascendet.
Decem precepta que lex dat
Seruate qualitercũq̄ʒ contingat
Deum honora nec iures inuanum
Festa serua/parentes ama
Fuge homicidiũ/furtũ/mendaciũ luxuriã
Alterius bona habere non cures
Ego parum recreabor
Diligenter studete sine lite
¶Cor
Socij mei audiuistis
Dñe huius magnum sermonem.
¶Auditus
Cor versatile certe sic
Sed quid de hoc erit hic?
¶Oculi
Frustra vadit
Cũm primum abierit
Unusquisq̄ʒ scholã suã effugiet ꝛ euitabit
¶Os
In scholis alteris multo plus est solatij
Quicquid dicat ꝙ sint fatui
¶Odoratus
Ipsamet a nobis attrahetur
Quãtumcũq̄ʒ malum vitare conetur.
¶Tactus
Ad ip̄am clamabimꝰ/deinde ei ridebimꝰ
Hac illac tamdiu ibimus
Tanta inferemus ei mala
Ut ei oculos claudamus capitis
Ne videre possit
Quale ip̄m negocium sit
¶Conscientia
Sic sic agere vultis o latrunculi
Uos tenebo ne sic contingat
Unusquisq̄ʒ vestrum certe accusabitur
Per me quãtumcũq̄ʒ excusati esse credatis
Deus bonum vestrum ꝛ delictum
Ut matri mee dicam facit
Cum matrimonio coniuncta fuistis
Per rationem que deum habet ꝑ marito
Cor desponsauit diuinum amorem
Auditus prudentem recepit doctrinam
Oculus bonam simplicitatem
Et lingua accepit sobrietatem
Tactus pulchram temperantiam
In odoribus habuit odoratus cõtinẽtiã.
Non esse vultis tales
Quales sunt illegitimi vel degeneres.
¶Ratio reuersa loquitur
Scholastici mei necesse est audiam
Uestrum duos saltem quottidie
Et qui studuerint bene reparare
Mane ꝛ vesperi hoc videtur melius
¶Conscientia
Si rem vere scires domina
Et bene audiuisses
Contra te eorum inceptum
Caue ne ab ipsis arguaris
¶Ratio
Scio heu qualem penam
Habere me oportet cum non sum sana
Parum sum videns ꝛ prorsus inclusa
Corrupta caro me confirmat in malo
¶Conscientia
Mater vide quid est hoc?
Qualis infantia facta est hic?
¶Ratio
Psi qualis fetor maculauit
Nraʒ scolãꝛ q̄s imũdiciã illã aggregauit
Quis hoc fecit dic conscientia
¶Conscientia
Cor domina in hoc culpabile redditur
¶Ratio
Cor fictissimum ꝛ mutabilissimum
Ad oĩa mala cogitãda ꝛ oẽm imũdiciã
In scholis tu rabiem concitasti
Ideo te his afficiam verberibus
¶Cor
Heu magistra conqueror
De alijs quinq̄ʒ meis socijs
¶Ratio
Quamobrem?
¶Cor
Quoniam ad hoc plene
Me compellunt quasi coacte
¶Quinq̄ʒ sensus.
Certe domina nos negamus
Sed est cor ipsum quod sequimur
¶Ratio
Uideo optime ꝙ sine castigatione
Essetis sine subiectione
Mox malum mihi contingeret
Ideo vobis correctionem dabo
¶Quinq̄ʒ sensus
Heu ob deum ob deum o magistra
Non nos tali afficias pena
¶Ratio
Ob deum facio reuera
Et omnia pro emendatione vestra
Penitentie habebit partem
Unusquisq̄ʒ ſm̄ suam transgressionem
Sed prius eijciatur
Immundus cumulus turpis peccati
O lingua in secreto ipsum porta

Per os tuum nam ꝛ ipsum est porta
Os
Psi domina ꝛ quis auderet
Talem putredinem eijceret
¶Ratio
Tu facies vel non esset
Aliquis nostrum in requie bona
Semel absolutum esse conuenit
Quanto tardius fit tanto peius contingit
Vilissimus est defedator
Qui per peccatum id effecit
Caueat sibi culpabilis
Ne verberibus fatigetur durissimis
y ¶Conscientia
Bene se habet cor gemit ꝛ plorat
Et lingua hac hora
Eijcit abominationem
Per integram confessionem
Sic certe oportet mundare
Sepe scholam ꝛ purgare
Aqua contritionis
Venire ad reparationem
Per ferulam ꝛ disciplinam
Et sic omne finietur malum
¶Ratio
Tempus est vt in pace mea morer
Q, de deo cogitem ꝛ paradiso
Scholastici mei bona hac hora
Non rebelles sunt vt prius
Prius fecerunt multa mala
Frequentem stulticiā ꝛ vanitatem
Unde erā omnino debilitata
Deus manens in eternitate
Omnia mala velit parcere
Et in fine celum concedere
¶Conscientia accusat cor ꝛ quinqʒ sen
sus tanqʒ sex scholasticos
Domina ratio mater mea bona
Nunciare volo noua amare
Que de tuis audiui discipulis
Corde lingua oc'lo tactu odoratu auditu
Filia tua sum conscientia
Que in hoc eos accusare debeo
Omnes certe fuerunt
In schola iniquitatis
Et primus est cor versatile
Qd alios ducit ꝛ rabiem incitat
Jungit se glorie vane
Ut alte scandat omnē ponit operam
Auaricia certe prorsus ardet
Acquirere omnia vult ꝛ vndiqʒ
Ad malum nimis est ingeniosum
Et maiores dedignatur
Preceptores cognatos socios ꝛ patrem
Presbyteros sorores fratres ꝛ suam mrēʒ
Omnes cōtemnit/tam ipm est inutile
Confitendo suum celat vicium
Hypocrisim retinet ꝛ malam suspitionē
Fellitiʒ despectum ꝛ inuidiam
Sortilegium interdum ponit
Contra deum ꝛ contra fidem
De dei murmurat prouidentia
Quando ad suā non facit ordinationē
Stultam ꝑsequitur leticiam
Prorsus repellit penitentiā
De peccato suo gloriatur
Et in sensu suo omnino confidit
In iuuentute sua ꝛ in amicis eius
Spem dei extra se posuit
Et de morte vel damnatione
Non curat amplius q̃ leo
Desperatio ꝛ presumptio
Ipsum tenent ꝛ nulla deuotio
¶Hic loquit̃ de oculo
Et oculum cara mea mater
Facere credis visionem suā caram
Cum videt bene operatur/sed maliciam
Libenter videt ꝛ vanitatem
Ut pulchritudinem male inflammantē
Vel rem q̃ corpus ponit in flammā
Per vanam carnalitatem
Vel per ardentem lubricitatem
¶Hic loquitur de auditu
Auditus omnino est apertus
Ad fabulas audiendas ad bonū cooptus
Libenter audit detractionem
Et fugit predicationem
Et quia de se facit rem inhonestam
In scholis iniquitatē cumulat magnam
¶Hic loquitur de lingua z
De lingua quid possum dicere
Sepe litigat per malam iram
Maledicit iurat mentitur ꝛ negat
Et omnia replet subsannatione
Templū scholam ꝛ omnia impedit
Nisi quis sapienter se expediuerit
Promittit ꝛ postea de voto
Nil curat tanqʒ nihil esset
Horas suas omittit ꝛ suū relinq̄t seruitiū
Malum suū desiderat ꝛ viciū propriū
Omniūqʒ hominū/ꝛ est gulosa
Delicatis cibis ardet tota
Per ebrietatem nostis dn̄a
Qualiter nos dedit omni infamie
Ieiunare non vult ꝛ tamen attrahit
Ad peccata immunda omnes allicit

¶ Hic loquitur de odoratu.
Odoratum pretereo satis facile
Parum potest q̄tuis suū officium
Sit interdum velle attrahere
Socios eius vt velint malefacere

¶ Hic loquit᷑ ꝯtra tactum
Sed tactus ipse fedus
Talis est: vt de ipso os mentiatur
Nūq̄ ob verecundiā ꝛ timorem
De delectatiōe quā de sua capit putredie.
Oportet tn̄ quicquid fiat
Om̄ia facta eius presbytero ostendat
Siue factū fuerit per abusionem
Alterius: vel sui pollutionem
Uel nullus nostrum euadet
Ignem: qui omnia mala arripiet
Tactus nobis dat perditionem
Et omniū bonoꝝ obliuionem
Plus q̄ᷓ alꝰ q̄cūq̄ sensus si satꝭ rō mgr̄a
Sensum hunc non rexeris
Non tenet fidem matrimonij
Nature vel progeniei
Furiosus est: horror ei placet
Fides lex honor ordo displicet
Odio habet vitam alteram
Per hoc ꝙ nimis amat istam
Quid dicam de hoc qđ ꝯcutit
Et capit alibi vbi non decet
Ad mala festinanter properat
Ad bene operandū parum laborat
Defectus tales sunt alij innumeri
Qui nos tradūt graui oneri
Tempus est vt meus finiat᷑ planctus
Ideo te rogo mater mitis
Nos scholasticos ad talem ordinem
Ponas ꝙ supremo regi
Taliter rationem possis reddere
Ut celos nos faciat ascendere

¶ Finit quarta pars opeꝝ Johis ger son: que prius nō fuere impressa: Iā ꝑo ꝓdeunt feliciter ex officina Martini flacci iuniorꝭ Argeñ. exactissima Mathie schurer Slestatini ꝯsobrini eiꝰ opa. iij. kal. Martij. Anno. 1502.

¶ Retulerunt viri graues ꝛ fide dignissimi dn̄m Johannē gerson ante obitus sui diem in ea vrbe in qua tum habitabat mltos collegisse puerulos: quorū tanq̄ᷓ p̄ceptor erāt: quos quottidie ante summam missām in templū adducit: clausisq̄ vndiq̄ hostijs ipse in medio eorum stans iubebat vt verbis gallicis post sese in hunc loquerentur tenorem. Mon dieu. Mon createur aies pitre de vostre poure serviteur Johan gerson. Hoc est. Deus meus creator meus Miserere miseri tui famuli Johannis gerson.

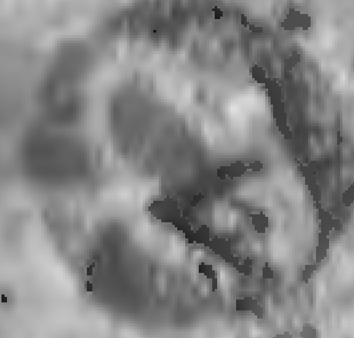
¶ Itaq̄ post tam sanctos ꝛ vtiles labores post tam feruentē animarū zelum: tam exacta scripta: post tantā deuotionē ꝛ nouissimam infantiū ꝛ innocentiū interpellationem nemo te dubitet optime gerson inter diuos collocatum. Tu nostri quesumus memento.

¶ Disthycon ad Johannem gerson
Laus tibi: ꝓdulcis verax purissime gerson
Inter parisios gloria prima viros

¶ Disthycon ad inuidum ꝛ iniquum detractorem
Inuidꝰ ꝛ vecors q̄ tā pia dogmata carpis
Detractor: stygios ingrediere lacus.

¶ Tetrasthycon in Johem gerson
Thome aucupis myropole Argeñ.
Quisquis i ethereū speras ascēdere regnū
Et cupis ascreas exuperare deas
Hec mō magniloq̄ gersonis scp̄ta reuolue
A quibꝫ eterni nomen honoris habet

Opera, Gersonis, t